

NO LENDING

NO LENDING

RIG-VEDA-SANHITA,
THE
SACRED HYMNS OF THE BRAHMANS;
TOGETHER WITH THE
COMMENTARY OF SAYANACHARYA.

EDITED BY

F. MAX MÜLLER, M.A.

Foreign Member of the French Institute, of the Royal Sardinian Academy, of the Royal Bavarian Academy, of the Royal Irish Academy, of the Royal Society of Upsala, of the American Philosophical Society, Honorary Member of the German Oriental Society, of the Royal Asiatic Society, of the Asiatic Society of Bengal, of the American Academy of Arts and Sciences, of the Royal Society of Literature, of the Literary Society of Leyden, of the Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, of the Ethnographic Society of Paris, of the American Oriental Society, of the Archaeological Society of Moscow, of the American Philological Society; Corresponding Member of the Royal Academy of Berlin, of the Royal Society of Gottingen, of the Royal Academy of Lisbon, Honorary Doctor of Laws in the Universities of Cambridge and Edinburgh, Ph.D. in the University of Leipzig, Professor of Comparative Philology, and Fellow of All Souls College, Oxford, &c. &c.

VOLUME V.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE OF
THE RIGHT HONOURABLE
HER MAJESTY'S SECRETARY OF STATE FOR INDIA IN COUNCIL.

LONDON:

W. H. ALLEN AND CO., 13, WATERLOO-PLACE, S. W.,
PUBLISHERS TO THE INDIA OFFICE.

1872.

510
294:59212
·v 414 2 m
v. 5

Oxford

PRINTED BY T. COMBE, M.A., E. B. GARDNER, AND E. PICKARD HALL,

PRINTERS TO THE UNIVERSITY.

Sl. no. 080559

3560.

NO LENDING

NO LENDING

TO

HER MOST EXCELLENT MAJESTY

VICTORIA,

QUEEN OF GREAT BRITAIN AND IRELAND,

THIS EARLIEST RECORD

OF THE RELIGIOUS INSTITUTIONS OF THE NATIVES OF INDIA

IS BY GRACIOUS PERMISSION

DEDICATED

BY

HER MAJESTY'S

FAITHFUL SUBJECT AND DEVOTED SERVANT,

F. MAX MÜLLER.

P R E F A C E.

WHEN in the Preface to the fourth volume of my edition of the Rig-veda I felt it my duty to state that for the future my contributions to Vedic literature could be but small, I hardly imagined that it would still fall to my lot to bring out the remaining two volumes of this work. I consoled myself with the thought that I had placed the most important portion of the Rig-veda and its commentary in the hands of Sanskrit scholars, and I felt certain that no one would blame me if, with the new direction which my studies had necessarily to take, first as Professor of Modern European Literature, afterwards as Professor of Comparative Philology in the University of Oxford, I could not, as before, devote all my time and strength to the study of Sanskrit. For some years I had indeed to allow Sanskrit to become a mere *πάρεργον*, partly in order to be able to keep pace with the advance of two most progressive branches of learning, the history of modern European literature, and the science of language, partly in order to fill those gaps which an almost exclusive devotion to the study of Sanskrit for the space of fifteen years would naturally leave in the general knowledge of any scholar. Life is meant for more, at least I think so, than the mere drudgery of collating MSS. and correcting proof-sheets, and those who know what it is to publish a Sanskrit text for the first time, particularly such a work as Sāyana's commentary, full of extracts from works unpublished, full of allusions to authorities but little known or lost altogether, will understand that the printing of six volumes like the present is enough to occupy the best part of a man's life.

If now, after the lapse of ten years, I resume the work of my youth, intending, if life and health be spared, to complete it without further interruption, I do so not without an effort. What I myself wished to learn from Sāyana, I have learnt, and the critical restoration and editing of his text will involve a sacrifice of time which I can ill afford. My own plan was to go on with the translation of the Rig-veda, of which the first volume

appeared in 1870, and to finish some other works which are even nearer to my heart. But the extremely kind way in which I have been urged by scholars, not only in Europe, but also in India, to complete this edition of the text and commentary of the Rîg-veda, left me at last no choice, and I only hope that I may not disappoint my friends in spite of all I have done to comply with their wishes.

It is but too true that as we advance in the commentary of Sâyaṇa, the difficulties in restoring a correct text grow greater rather than smaller. The MSS. become more and more faulty, the omissions more numerous, and the really useful variety of readings, represented before in different independent families of MSS., dwindles away into the most perplexing uniformity. This, as I suggested on a former occasion, is probably due to the fact that the later portions of this great work were less frequently studied in the schools of India, so that the MSS. which we possess, either in the original or in copies, did not receive the benefit of those corrections to which as editor I owed so much in the earlier portions of the commentary. I have spared no trouble and expense in order to find out whether MSS. of Sâyaṇa could still be discovered in India which might help me over desperate passages or fill up gaps which occur in all our MSS. My friends in India have really scoured the country, and I have to return to them my most sincere thanks for the trouble they have taken for my sake and for the sake of Sâyaṇa. But the result has not been encouraging. No MSS. have been discovered anywhere which do not belong to the three families, A., B., and C., none to supply deficiencies that run through all the members of these families. Only a few weeks ago I received a letter, dated Tanjore, Dec. 27, 1871, from Mr. Burnell, to whom I had sent a number of test passages for the last Maṇḍala. His search too has been in vain, and though of one MS. which the proprietor would not let out of his possession, Mr. Burnell has not yet been able himself to make a collation, yet he received trustworthy information that it was in precisely the same condition as the MSS. in my possession. If, hereafter, new and independent MSS. of Sâyaṇa's commentary should come to light, I am quite prepared to find that in some places they may convict me of faults, and supply lacunas which I was unable to fill. But the same fate awaits all critical editions. All I can say is that I have done my best to make my *apparatus criticus* as complete as I could make it, and with that *apparatus*.

I doubt whether on the whole a more correct text could have been produced than the one which I have given. There is not one doubtful or difficult passage in the whole of this work where I have not myself carefully weighed the evidence of the MSS., not one where I have not myself verified the exact readings of the MSS. even in those portions which were copied and collated for me by others, except where the originals were out of my reach.

I am well aware of the opinion more or less openly expressed by certain Sanskrit scholars that a work such as Sāyana's commentary did not deserve a critical edition, that the time and care bestowed on it were simply wasted, that a mere reprint of one MS. would have been sufficient for all purposes, and that we, the scholars of Europe, may dispense altogether with the assistance of native scholars and commentators. On these points I decline to be drawn into any argument. I have repeatedly expressed and defended my own views on these matters during the last five and twenty years. My own convictions with regard to them have never wavered, and though I hope I can surrender a conviction even when I have held it for a quarter of a century, I do not think that scholars who simply repeat old and, I think, exploded arguments, without even supporting them with such skill and learning as were employed in their defence by former scholars, have any right to insist on a new reply. The evidence is complete, and I am quite prepared to await the verdict.

I cannot, however, leave this subject without entering my most earnest protest against the language used by a scholar for whose learning, and I ought to add, what is far more important, for whose character I have long entertained a sincere respect, I mean Professor Spiegel of Erlangen. In a discussion lately carried on between him and Professor Roth on the question as to what weight we ought to attribute respectively to traditional interpretation and to modern criticism in translating the sacred books of the ancient world, Professor Spiegel tries to show that my views on this subject differ from those of Professor Roth. He says: "Max Müller in seiner Übersetzung des Rigveda äussert sich folgendermassen (I. XV): 'The word translation, however, has many meanings. I mean by translation, not a mere rendering of the hymns of the Rig-veda into English, French, or German, but a full account of the reasons which justify the translator in assigning such a power to such a word, and such a meaning to such a sentence. I mean by trans-

lation a real deciphering, a work like that which Burnouf performed in his first attempts at a translation of the Avesta—a *traduction raisonnée*, if such an expression may be used. Without such a process, without a running commentary, a mere translation of the ancient hymns of the Brahmans will never lead to any solid results.” Professor Spiegel then continues: “Wollte man diese Ansicht in aller Strenge festhalten und nur eine solche Übersetzung als eine wirkliche gelten lassen, welche mit einem fortlaufenden Commentare versehen ist, so würde man auf die Frage, ob Luther die Bibel übersetzt habe oder Schlegel den Shakspeare, eigentlich mit einem herzhaften Nein! antworten müssen, denn keiner von beiden hat seiner Übersetzung einen Commentar beigegeben.”

Now this is not a fair way of arguing. I did not say there was only one kind of translation: I said on the contrary that the word translation has many meanings, and I said this, as will appear from the sentence immediately preceding, because, without such a limitation, it would have been extremely presumptuous on my part to call my translation the first translation of the Rig-veda. The sentence immediately preceding the one quoted by Professor Spiegel runs thus: “It may sound self-contradictory, if, after confessing the help which I derived from these translations, I venture to call my own the first translation of the Rig-veda.” If after that I continue, “I mean by translation not a mere rendering of the hymns into English, French, or German,” every unprejudiced reader will see that these words have a very different meaning from what they would have if they stood by themselves. They do not mean that there is but one way of translating the Rig-veda, but that the translation which I intend to give is meant to be a *traduction raisonnée*.

As therefore I did not say what Professor Spiegel makes me say, I cannot admit that my views and those of Professor Roth on the proper mode of translating the Rig-veda are opposed to each other. There is ample room for such a translation as Professor Roth shadows forth by the side of my own, and there is hardly a word in Professor Roth's remarks on the subject with which I do not heartily agree. “Eine richtige Übersetzung,” he says, “ist der beste Commentar. Ich kann mich darum mit der Ansicht nicht einverstanden erklären, dass eine Übertragung des Veda nur wenig Nutzen bringen könne, wenn sie nicht von einem ausführlichen Commentar

begleitet sei, und würde, wenn ich daran denken könnte, ein solches Werk zu unternehmen, mich vielmehr bemühen, nicht in die Noten, sondern in den Text den Schwerpunkt der Arbeit zu legen. Die Übersetzung muss für sich selbst reden, eines Commentars bedarf sie in der Regel nur da, wo sie nicht unmittelbar überzeugend, wo der Übersetzer seiner Sache nicht sicher ist. Vor denjenigen Lesern, welche nicht nachrechnen können, auf welchem Weg der Übersetzer zu seinen Combinationen gekommen ist, hat er nicht nöthig sich im Einzelnen zu rechtfertigen, für die andern kann er sich kurz fassen."

All I can say is that there is much force in these remarks, that I feel the truth of them probably more than any one else, and that I have myself frequently pleaded in exactly the same sense. But I cannot disguise from myself or from others that there is considerable danger in these principles of translation, so boldly enunciated, and that all depends on their application. As applied by Langlois and others they have proved most disastrous, in the hands of Professor Roth they might produce the most valuable results. No one would rejoice more than myself if Professor Roth would publish a translation of the Rig-veda, even without any commentary whatever. The public at large would receive such a translation most gratefully, and for many years to come it would answer nearly all purposes. But as far as Sanskrit scholars are concerned, I doubt whether such a translation, however striking and brilliant, would render the more tedious work which I have undertaken altogether useless. No scholar will be satisfied unless he has the complete evidence before him on which a translation is founded. If a meaning is assigned to a certain word, and we do not know that that meaning proves satisfactory in every passage where that word occurs, if we have the slightest misgiving that one single passage may have been left out, the requirements of true scholarship are not fulfilled, the work is imperfect, and each successive generation will have to go through the same process of collecting and collating again and again.

Besides, the argument which has been urged so strongly by all Sanskrit scholars against the assumed infallibility of native commentators and translators cannot surely be warded off from ourselves. If Sâyana is infallible, it has been said again and again, why does he differ from Yâska or Mahîdhara? why does he even differ from himself? Does not the same apply to ourselves, or is there any scholar likely to submit to the *ipse dixit* of another? Let any one compare, for instance, Professor Roth's translation of the Vedic

burial-hymns in the eighth volume, with my own in the ninth volume of the Journal of the German Oriental Society, and he will find that both translations are intelligible, and so far might be said to carry their own conviction; but he will also find that in some very important points they differ. Again, in some of the commonest words Professor Roth's interpretation as given in his Dictionary differs considerably from the interpretation proposed in his earlier essays. To give an instance, we find that in 1846 he translated *apāsām apāstamā*, an epithet of the river Sindhu (X. 75, 7), by "das wasserreichste der Gewässer," as if *apās* were derived from *ap*, water. In the Dictionary *apās* is rightly rendered by active, and derived from *āpas*, opus. Yet in his Original Sanskrit Texts (vol. V. p. 345), published in 1870, Dr. Muir reverts to the old interpretation, rendering *apāsām apāstamā* by "the most abundant of streams." How are such differences to be settled except by proof, i. e. by a comparison and translation of every passage of the Rig-veda in which the same words and the same ideas occur? Even when this has been achieved, many passages will still remain where that laborious process does not lead us to satisfactory results. But we may honestly say then that all that can be done has been done, and that every one is henceforth left to his own resources. If we keep our *pièces justificatives* to ourselves, no conscientious scholar will accept our conclusions without feeling it his duty to collect the same evidence for himself, and to go over all the passages again as we have done ourselves. Even though I might mistrust my own judgment, the concurrent testimony of the best Sanskrit scholars would leave me no room for doubt on this point, and will certainly not allow me to deviate in future from the method which I have followed in the first volume of my translation.

Having thus, as I hope and trust, made it clear that, if there is any difference of opinion between Professor Roth and myself, it is simply with reference to what at the present moment is likely to be most practically useful, but none whatever as to the principles which ought to be followed in the translation of the Veda or Avesta, I must next complain of the manner in which Professor Spiegel contradicts me with regard to Burnouf's principles of interpretation, and tries to enlist that eminent scholar as a supporter of his own views on the paramount importance of the traditional interpretation of the Avesta. Professor Spiegel thinks it becoming to say: "Es ist daher 'ganz falsch,' wenn Max Müller (Essays I. 124, der deutschen

Ausgabe) den Standpunct Burnoufs als verschieden von dem meinigen darstellt und sich folgendermassen äussert: 'Ein Gelehrter wie Burnouf jedoch, der zum ersten Mal darauf ausging, von jedem Wort des Zendavesta Rechenschaft zu geben, jede grammatische Endung zu erklären, jeden Satz in seine Bestandtheile aufzulösen und die wahre Bedeutung jedes Ausdrucks durch eine etymologische Analyse und Vergleichung verwandter Wörter im Sanskrit zu ergründen, vermochte aus diesen überlieferten Übersetzungen nur geringen Nutzen und Rath zu ziehen.' Bekanntlich hat Burnouf gerade das Gegentheil gesagt und seine Arbeiten über das Avesta sind eine fortgesetzte Widerlegung der eben angeführten Behauptung. Man schlage Burnoufs Schriften auf, wo man will, wo er ein neues Wort erklärt, wird man ihn stets von der Tradition ausgehend finden, die Billigung der traditionellen Angabe bildet gewöhnlich den Schluss seiner Untersuchung, die Abweichung von der Tradition ist Ausnahme."

Now these are strong words:—but what are the facts? I shall not appeal to those who attended Burnouf's lectures at the *Collège de France*, and who know with what ingenuity and irony Burnouf delighted to dissect the traditional interpretations whether of Sāyana or of Nériosengh or of Anquetil, and how he enjoyed every opportunity of explaining the Veda by the Zendavesta and the Zendavesta by the Veda. I shall appeal to his own printed words in order to show that, from the very beginning, Burnouf looked upon the traditional interpretation of the Zendavesta as, no doubt, extremely useful in a first attempt to disentangle the words and to guess at their meaning, but as of no authority in itself. Whether the tradition was right or wrong, he held that under all circumstances it had to be confirmed by an independent grammatical and etymological analysis of the original text*.

In his *Commentaire sur le Yaçna*, p. xxvii, he says: "Le problème que j'avais à résoudre était celui-ci: étant donné un mot zend auquel les Parses attribuent une signification que la comparaison des textes et l'étude des langues qui appartiennent à la même famille ne confirment ni n'expliquent, justifier le sens donné par les Parses on en trouver un autre."

Thus he asserts from the very beginning the independence of his criticism. Again, p. xxxii, he says: "Je fais suivre la version de Nériosengh de celle d'Anquetil, parce que c'est une autre expression du sens traditionnel; et, après avoir mis sous les yeux du lecteur ce double moyen d'interprétation, je me

* Chips from a German Workshop, vol. I. p. 138.

livre à la discussion de chacun des mots du paragraphe, comparant entre elles les variantes des manuscrits, et terminant par un résumé *qui confirme ou rectifie* la traduction de Nériosengh, ou celle d'Anquetil, ou l'une et l'autre à la fois."... "Car, de trois choses l'une, ou je pense que la traduction de Nériosengh ou celle d'Anquetil, ou l'une et l'autre à la fois, sont exactes, et alors la discussion a pour but de prouver cette opinion; ou, ce qui est beaucoup plus fréquent, je rectifie la traduction d'Anquetil à l'aide de celle de Nériosengh ou de l'analyse du texte; ou enfin, je trouve que la traduction d'Anquetil et celle de Nériosengh sont inexactes, mais ni l'une ni l'autre ne me donnent les moyens d'en proposer une nouvelle."

All this was written in 1838, and before Rosen's edition of the first book of the Rig-veda had been published. When Burnouf had discovered what assistance might be derived from the Veda for a correct interpretation of the Zendavesta, he spoke with even greater precision. In the introduction to his *Études sur la langue et sur les textes Zends*, he writes (in 1840): "La plupart de ces termes sont obscurs, et Anquetil en a rarement saisi le véritable sens; souvent même la tradition des Parses, qui a servi de base à son travail, se tait sur leur signification précise, et l'analyse philologique peut seule en faire soupçonner l'origine et l'application. Ici, comme dans mon Commentaire sur le Yaçna, je ferai amplement usage de ce dernier moyen; mais j'aurai l'avantage d'y joindre les secours que fournit la connaissance plus avancée aujourd'hui du dialecte védique. Grâce aux travaux d'un savant à jamais regrettable (Fr. Rosen), nous pouvons maintenant étudier une portion assez étendue du Rigvéda, et mettre à profit, pour l'intelligence des livres zends, un texte qui n'était pas accessible au moment où j'ai publié le commencement de mon Commentaire sur le Yaçna. Les analogies nombreuses qu'offrent les Védas avec ce que nous possédons du Zend Avesta, sous le rapport du langage et des idées, ne seront, je le pense, méconnues de personne..."

Still more striking than in the case of grammatical forms is the complete independence with which Burnouf treated the Parsi tradition, whether embodied in Anquetil's or Nériosengh's translation, when discussing questions of doctrine. Thus, to mention but one instance*, the dogma of the resurrection, which, according to Anquetil's translation, would seem to be mentioned again and again in the ancient Zend texts, was completely eliminated by Burnouf's

* *Études sur la langue et sur les textes Zends*, pp. 1-82.

analysis*, and though he gives Neriosengh credit for not introducing this dogma, yet he adds at once, "l'inexactitude manifeste de la version de Neriosengh infirme gravement l'argument négatif que je me crois en droit de tirer de son texte."

I could add many more passages to show that Burnouf, though never neglectful of the assistance which the tradition of the Parsis offers for an interpretation of the Avesta, always asserted the supremacy of European scholarship, and that he did this the more strongly the more he advanced in his study of the Avesta and the Veda. But the extracts I have given will suffice to show that what I wrote of Burnouf was written deliberately, more deliberately, I trust, than Professor Spiegel imagined. That it would have been almost impossible for Burnouf to decipher the language of the Avesta without the assistance of the Parsi tradition is well known to all Zend scholars. As a preliminary step that tradition was as indispensable to the students of the Avesta, as Sāyana's commentary was to the students of the Veda. But when the time came "to give an account of every word in the Zend texts, to explain each grammatical termination, to parse every sentence, and to establish the true meaning of every term," then, I repeat again, Burnouf found that both Anquetil and Neriosengh offered him but scant assistance. More than this I did not intend to say, and I doubt whether on calmer reflection Professor Spiegel would say again that in this I was "quite wrong." The sincere regard which I have always entertained for Professor Spiegel made it impossible for me to allow such expressions, as coming from him, to pass unnoticed and unchallenged, nor do I stand alone in regretting that in their crude, and my friend Professor Spiegel will forgive me for adding, in their somewhat rude form, they should ever have been allowed to appear in the pages of the Journal of the German Oriental Society.

But allowing even that people might differ as to the real value of the Veda and, more particularly, of Sāyana's commentary, I feel that a work

* Though Burnouf's explanation of *viçpāi yavē*, for all time, and of *yavaē ca yavaētātāē ca*, for ever and ever, seem beyond the reach of criticism, it is curious to observe the expression *višvāyave* in the Veda (X. 22, 14) used in the sense of for ever, once for all. *Višvāyuh*, too, must frequently be taken in the Veda as an adverb, meaning "always." In passages like I. 27, 3; 67, 6; 68, 5, &c., the sense forbids to take

višvāyuh as a nominative, the accent shows that it is not a vocative of *višvāyus*. Professor Benfey rightly translates it by "Lebenslang;" Professor Roth takes *višvāyuh* everywhere as an adjective in the sense of *višvākrishṭi*, dwelling among all people. This is a case in point where a translation of all the passages in which *višvāyuh* occurs could alone show whether it should be taken as an adjective or as an adverb.

which is the oldest literary record of the Aryan, if not of the whole human race, together with that commentary which represents to us the last result of native traditional exegesis, deserved to be edited once for all with at least the same care as the love-songs of Catullus or of Walther von der Vogelweide. Nor should I have consented to be the editor unless I had been allowed to follow my own judgment in these matters, and to apply in editing Sâyana's commentary the same principles of critical scholarship which I had learnt to respect in the schools of Hermann and Haupt.

Some years ago, on receiving two new MSS. from India, I gave a short account of their relative position and value in the *Journal of the Royal Asiatic Society* (December, 1866). I here subjoin the more important portions of that article.

Having lately received two new MSS. of Sâyana's commentary on the *Rig-veda*, I thought that a few lines on the character of these MSS., and on the proper use to be made of Sanskrit MSS. in general, might be of some interest both in England and in India. I owe these MSS. to the kindness and enlightened generosity of Dr. Bhao Daji, who is well known to the members of the Royal Asiatic Society, both as an intelligent collector of Indian antiquities, inscriptions, and manuscripts, and as a careful and successful inquirer into the history and chronology of India. I had explained to him and to other friends of mine in India the great difficulties I have to contend with in editing the two final *Ashtakas* of the *Rig-veda*. Whenever I heard of the existence of an old or otherwise promising MS. of Sâyana, I always sent to my correspondents in India a number of test passages, in order to find out whether the MS. in question contained any independent readings. A collation of three or four passages in which all my MSS. shared exactly the same mistake, was generally sufficient to establish whether or no the new MS. represented an independent family, and a comparison of some other passages in which one of the three families had its peculiar faults or omissions, sufficed to show to which of the three the MS. belonged.

It is well known by this time that a mere collation of MSS. and an accumulation of various readings are of little use for critical purposes. MSS. are copied one from another, and if we have ten MSS. all copied from the same original, the various readings of these MSS. are clearly of no documentary value whatever. It is quite possible that here and there some of the

more intelligent copyists may have been struck by the palpable errors of the original before them, and the corrections which they introduced may carry conviction to every reader. Yet, according to the principles of diplomatic criticism so well laid down by Lachmann, and at present adopted by all classical scholars of note, these corrections can claim no more authority than the conjectures of any living scholar, unless it can be proved, and this is very difficult, that the copyist had before him more than one MS. at the time. The object of diplomatic criticism is not to restore the most correct or the most plausible text, but that text, with all its mistakes and omissions, which a comparison of all the MSS. at our disposal places within our reach. Hence our first object in examining and collating MSS. must be to establish their respective worth and weight as witnesses. We ought to be most careful not to allow ourselves to be swayed either by the beautiful writing or by the age of any MS. Though the age of a MS. is always a matter of considerable importance, it happens not unfrequently that a modern copy possesses greater documentary value than an older copy, for the simple reason that it was copied straight from a MS. of greater age than any which we have access to. This is the case, for instance, with regard to the Ca. MS. of *Sāyana*, which, although the oldest, is of far less value critically than the modern MS. A. Colebrooke. Let it once be established that out of ten MSS., B, C, D, are copied from A; that E, F, G, H, I, can all be traced back to a common source; and that J stands by itself:—then the office of an editor is simply to establish for each doubtful passage the reading of A, the reading that will account for the variations, if any, in E, F, G, H, I, and the reading of J. To give one of these readings in the printed text and the others in the notes, is all that can be required of him. After confronting in numerous places the evidence of three witnesses, it will, generally, be possible to arrive at an estimate of their respective value, and it is no doubt the greatest triumph of diplomatic criticism if it is possible, by conclusive evidence, to establish the paramount authority of one among three or more apparently independent traditions. In classical philology, where we have mostly to deal with MSS. which directly or indirectly must be traced back to the original MS. of one individual author, the establishment of one supreme authority is an object never to be lost sight of. In India, where the individual author is frequently merged in a school, and where oral teaching

opens, even in modern times, so wide a door to disturbing influences, we must be prepared to arrive in the end at several independent authorities, generally localised in the principal seats of Brahmanic learning. Thus, although there may have been one original text of the Rāmāyaṇa, it would clearly be in vain to attempt to restore that text by subjecting the two traditional texts to an eclectic criticism. All that an editor can do, is to give either the one or the other text according to the MSS. and to the commentaries, belonging to the one or the other school. The same applies to literary works which are ascribed to individual authors, as the play of Śakuntalā, ascribed to Kālidāsa. Here, too, the two traditional texts or "recensions" must be kept apart, though, in this case, it is less difficult to decide which of the two is the original. With regard to the text of the Vedas, the Brahmans themselves recognised the existence of independent traditions or branches (śākhās); they chronicled the various readings of the hymns and even of the Brāhmaṇas, and this at so early a date that we cannot ascribe these variations to the negligence of scribes, but only to the influence of oral tradition, kept up in different families and schools. What applies to the text of the Vedas, applies with equal, or even greater, force to their commentaries. Although the commentary of Sāyaṇa was composed as late as the fifteenth century of our era, and although I possess one MS., written not more than about a hundred years later, yet that MS. (Ca.) cannot claim the supreme authority, which, for instance, the codex Laurentianus A. claims among the MSS. of Sophocles. The MS. of Colebrooke (A 2), although of a much more modern date, about 1761 A.D., represents in innumerable passages a less corrupt and less mangled text; at all events a text which could not possibly have passed through that phase which is exhibited in Ca. I have repeatedly, in the prefaces to my edition of the Rig-veda, explained the principles by which I have been guided in restoring the text of Sāyaṇa. Having to supply a text that should be practically useful, I have now and then had to deviate from the strict principles of diplomatic criticism, so far as to place manifest blunders, even when they were supported by all the MSS., in the notes. I have chiefly done so when none of the readings of the MSS. would have yielded any sense whatever, or, when I was enabled, by consulting the originals from which Sāyaṇa quoted, to support my corrections by independent authority. I have on two or three occasions allowed

an explanation, though it appeared in one or two MSS. only, and was clearly a marginal note due to the hand of a later student, and not Sāyana's own, to form part of the printed text, simply because I imagined it would be useful, and might be passed over if given only in the notes. Deviations like these from the strict rules followed by Lachmann, Haupt, and others, have always been noted in the *Varietas Lectionis*. I do not wish to defend them even in the edition of a work like Sāyana's commentary, and I have tried to avoid them in the later volumes.

In order to show the position which the two new MSS. of Sāyana, lately received from Dr. Bhao Daji, hold in the well-established pedigree of Sāyana's MSS., I have chosen a passage where Sāyana gives a long extract from a Brāhmaṇa. Such extracts are generally full of blunders, and unless they can be verified in the original from which they are taken, they are very troublesome to an editor. Their usefulness, however, for determining the relative position of our MSS. is all the greater, because the scribes, who had little difficulty in correcting blunders in the uniform and business-like style of Sāyana, found it more difficult to deal with the antiquated words and grammatical forms of the Brāhmaṇas, and therefore contented themselves generally with copying letter by letter the original before them. It will be seen at one glance, by comparing the texts of the various MSS. in this passage, that of the two MSS. lent to me by Dr. Bhao Daji, the one which I mark CB. belongs to the B. class, the other which I mark AD. belongs to the A. class. The first MS. (CB.) is written in a beautiful hand, with large and distinct letters, and contains both text and commentary. It has no date, at least not in that portion of it which I was able to examine. The other MS. (AD.) is likewise written in a very distinct hand, but the letters are smaller and less carefully formed. In the centre of each page, space is left for inserting the text, but it is only in the sixth Ashtaka, and in the seventh as far as fol. 51, that the text has been added. In the eighth Ashtaka the commentary occupies the whole page, no space being left for the text. At the end of the eighth Ashtaka a date is given, 1813, as it would seem, of Samvat, i.e. 1757 A.D. The name of the writer is not clear, but it may be meant for Sadāśmī, the son of Jagannātha. Whoever the writer was, he lived, like the writer of Colebrooke's MS., at Benares, and this so far confirms my opinion that the A. class represents the Benares

text, in the same manner as the B. class represents the scholastic tradition of Bombay and Puna, and the C. class, at least in the earlier Ashtakas, that of Calcutta. In order to explain the arrangement of the following extracts, I have only to add that the first class of MSS. comprises, besides the MSS. of Dr. Bhao Daji and Colebrooke, the two C. MSS., which, as I pointed out in the preface to the second volume of my edition (p. viii), are in the later Ashtakas derived from an A. source*. Taylor's MS. too, which in the earlier Ashtakas belonged to the B. class, and was therefore marked B 4, belongs in the eighth Ashtaka to the A. class. How this came to pass is easily explained by the fact that these MSS. were copied from different originals lent to Taylor, Mill, and Wilson by persons residing in different parts of India. The second, or C. class, is now represented by one MS. only, the oldest hitherto known in Europe, which I continue to quote as Ca. In the third, or B. class, B 1 is the MS. of Stevenson; B 2 the MS. of Burnouf; as copied by me (I hope, correctly) in 1847; B 3 is the new copy mentioned by me in the preface to the second volume, now in the hands of Dr. Goldstücker, and kindly collated by him for me; BM. is a short fragment of the last Ashtaka which I received from Dr. Haug; CB. is the MS. lent me by Dr. Bhao Daji. The last line gives the text as it may be re-established from an intercomparison of the three families of Sāyana's MSS. I do not maintain that it represents exactly what Sāyana wrote, still less that it gives the correct text of the Śātyāyanaka. It is simply impossible, with the MSS. at our disposal, to restore a text that might claim to be identical with Sāyana's own writing. All that can be claimed for our text is that it represents Sāyana's writing as far as it can now be restored with the help of our MSS. It gives what is obtainable with a strict observance of the rules of diplomatic criticism. It is not only possible, but extremely likely, that if to-morrow we obtained Sāyana's own manuscript, whether from the ruins of Vidyānagara, where a complete collection of his works is said to have been buried, or from the MS. which Dr. Haug saw at Ahmadabad, and to which he assigns the date of Śamvat 1526, A.D. 1470, we should find slight variations between Sāyana's original and the nearest

* Dr. Mill's MS. (C 2 or C. Mill) and Professor Wilson's MS. (C 4 or C. Wilson) were both copied at Calcutta, but not from either A. or Ca., so that occasionally they supply independent readings where the other A. MSS. are either corrupt or imperfect. (See Rv. VIII. 91, 3; 91, 4; 101, 14, &c.)

approach to it that is within our reach. It is still more likely that if a MS. of the Śātyāyanaka were recovered in India, there might be between it and our own restored text, considerable discrepancy. The students of Śāyana's commentary know that this is frequently the case when Śāyana quotes from Brāhmaṇas and Sūtras, of which we possess both MSS. and printed texts; and we have our choice between supposing that Śāyana quoted from memory and without caring about minute accuracy, or that he quoted from a śākhā different from that which is before us. It would be easy, no doubt, to improve the text of the Brāhmaṇa, as here printed, by conjecture. But those who know the mischief done by conjectural criticism in classical scholarship, will deprecate, most strongly, any countenance given to it by Sanskrit scholars. It may be truly said that the chief business of modern critics is to cleanse the text of the classics from the improvements introduced by the ingenious editors of the last three centuries, and we ought not to neglect this lesson in preparing our own *editiones principes*. Let an editor give what there is, and let the commentator and translator say what might be, or what ought to be.

AD.	अचोक्ताख्येन	शाट्वायन	शाट्वायनकं असमातिं राज्याप्रोष्ठं
A.	अचोक्ताख्येन		शाट्वायनकं असमातिं राज्याप्रोष्ठं
C 2.	अचोक्ताख्येन		शाट्वायनकं असमातिं राज्याप्रोष्ठं
C 4.	अचोक्ताख्येन		शाट्वायनकं असमातिं राज्याप्रोष्ठं
B 4.	अचोक्ताख्येन		शाट्वायनकमसमातिं राज्याप्रोष्ठं
Ca.	अचोक्ताख्येन		शाट्वायनकं असमातिराद्य प्रौष्ठं
B 1.	तचोक्ताख्याने		शाट्वायनकं । असमितिं राज्यात्प्रौष्ठं
B 2.	तचोक्ताख्याने		शाट्वायनकं ॥ असमितिं राज्यात्प्रौष्ठं
B 3.	तचोक्ताख्याने		शाट्वायनकं असमीतिं राज्यात्प्रौष्ठं
BM.	तचोक्ताख्याने		शाट्वायनकं असमीतिं राज्यात्प्रौष्ठं
CB.	तचोक्ताख्याने		शाट्वायनकं असमीतिं राज्यात्प्रौष्ठं
	Text in M. M.'s edition.	अचोक्ताख्याने	शाट्वायनकं । असमातिं राद्यप्रौष्ठं

¹ The B. MSS. differ from the A. and Ca. MSS. MSS. have the mistake अख्येन, which reappears in the still more corrupt Ca. उक्ताख्येन. by putting तच instead of अच. The repetition of शाट्वायन is a slip of the writer of AD.

² All the B. MSS. blunder in the third vowel of अचमातिं; the A. MSS. are right; Ca. blunders in

- AD. गोपायना अभ्यगामंस्ते खांडवे सचमासताद्य हासमाती
 A. गोपायना अभ्यागमंस्ते खांडवे सचमासताद्य हासमाती
 C 2. गोपायना अभ्यगामंस्ते खांडवे सचमासताद्य हासमाती
 C 4. गोपायना अभ्यगामंस्ते खांडवे सचमासताद्य हासमाती
 B 4. गोपायना अभ्यगासंस्ते खांडवे सचमासताद्य हासमाती
- { Ca. गोपायनोयं अभ्यगासंस्तेषां खांडवे सचमासताद्य हासमाती
- B 1. गोपायना अभ्यंगासंस्ते खांडवे सचमासतथा हासमाती
 B 2. गोपायना अभ्यंगासंस्ते खांडवे सचमास तथा हासमाती
 B 3. गोपायना अभ्यंगासंस्ते खांडवे सचमास माती
 BM. गोपायना अभ्यंगासंस्ते खांडवे सचमास माती
 CB. गोपायना अभ्यंगासंस्ते खांडवे सचमास माती
- Text in M. M.'s edition. गोपायना अभ्यगमंस्ते खांडवे सचमासताद्य हासमाती
- AD. राज्यप्रोष्ठे किलाताकुली दूषनुरसुमीयौ त ह स्मानमी
 A. राज्यप्रोष्ठे किलाताकुली दूषतुरसुमीयौ त ह स्मानमी
 C 2. राज्यप्रोष्ठे किलाताकुली दूषनुरसुसीयौ त ह स्मानमी
 C 4. राज्यप्रो।ष्ठे किलाताकुली दूषनुरसुसीयौ त ह स्मानमी
 B 4. राज्याप्रोष्ठे किलाताकुली दूषतुरसमीयौ त (म) ह स्माहनमी

leaving out the *anusvārd*. The patronymic name of Asamāti, which I suppose to be *राज्यप्रोष्ठ*, is corrupt in all MSS.; the A. MSS. agree in *राज्याप्रोष्ठ* except B 4, which has been corrected, and C 4, which has the slight variation of *राजाप्रोष्ठ*; while the B. MSS. support throughout at all events the *eriddhi* vowel of the third syllable, which also appears in the faulty reading of Ca.: B 1 and 2 are more closely united, and so are B 3, BM., and CB.; the former giving *राज्याप्रोष्ठ* or *प्रोष्ठ*, the latter *राज्याप्रोष्ठ* or *प्रोष्ठ*; see Rv. X. 60, 5. On Asamāti see Lassen, *Indische Alterthumskunde* (first edition), vol. I. p. xiii. note 31; Colebrooke, *Misc. Essays*, I. p. 25.

⁴ BM. stands alone in furnishing the right reading

गोपायना, the correction probably of an individual copyist, unsupported even by the nearest MS. CB. The short vowel in the second syllable is equally peculiar to BM.

⁵ The right reading *अभ्यगमंस्ते* is nearly preserved in A. Other MSS. belonging to this class, C 2, C 4, and AD. slide into *अभ्यागमंस्ते*. B 4 seems to give *अभ्यगासंस्ते*, and this is the reading of Ca. The B. MSS. add to it a new mistake *अभ्यगासंस्ते*.

⁶ The A. class and Ca. have throughout the right reading *जालन*, followed by *जद्य*, which I think is meant for *जद्य*. B 1 and 2 have taken *तथा* as one word, and left *जाल* without the *न*, thus rendering it unintelligible. B 3, BM., and CB. have all the same lacuna.

{ Ca. राज्यप्रोष्ठे किलांताकुली दूषनुरसमीयौ न ह स्मानग्रौ

B 1. राज्यात्वाष्टे कुली दूषनुरसमीयौ तमह स्मानग्रौ

B 2. राज्यात्वाष्टे कुली दूषनुरसमीयौ तमह स्मानग्रौ

B 3. राज्योत्प्रोष्ठे किलांताकुली दूषनुरसमीयौ नमह स्मानग्रौ

BM. राज्योत्प्रोष्ठे किलांताकुली दूषनुरसमीयौ तमह स्मानग्रौ

CB. राज्यात्प्रोष्ठे किलांताकुली दूषनुरसमीयौ नमह स्मानग्रौ

Text in
Ms. M.'s
edition.

राष्ट्रप्रोष्ठे किलांताकुली ऊषनुरसमीयौ तं ह स्मानग्रौ

⁷ The patronymic has again puzzled the scribes. The A. and Ca. MSS. now agree in राज्यप्रोष्ठे or राज्यप्रोष्ठे. B 4 brings in the long आ in राज्यात्वाष्टे, which seems to come from B. though accidentally only. B 1 and 2 have राज्यात्वाष्टे and ोष्ठे, to which they inclined before; while B 3, BM., and CB. approach to their former blunder राज्यात्प्रोष्ठे.

⁸ The *anusvāra* in किं is the characteristic mark of the A. class. B. 1 and 2 are held together by their common lacuna; B 3, BM., and CB. by the *anusvāra* on the second syllable.

⁹ The spelling of दूषतुः or दूषनुः seems to point to ऊषतुः. The verb दृष्, to dwell, may be construed with a locative, in the sense of "to dwell with."

¹⁰ असुमीयो is probably intended for असुरमायो. The readings of the different MSS. might seem to suggest सनीयो or असनीयो, but I prefer असुरमायो because this word is used in the Tāṇḍya-Brāhmaṇa XIII. 12. There we find two Māyā's, evidently treated as females, but acting a similar part to that assigned to the two priests in our legends. I subjoin the text and Śāyana's commentary (MS. Wilson 396, p. 161 a): गोपायनानां च सचमासीनानां किरातकुल्यासुरमाये चतःपरिभ्रून्माकिरतां तेऽग्ने त्वं नो चंतन इत्यग्नि-कुपासीदसेनासुनस्युर्वस्यहाव ते तर्हीकामयंत कामसनि काम गृहेः कामनेवैतेनापदं इति ॥ Com. गोपायनानां गो(गो?)पगोपायां सचमासीनानां सचामनं कुपैताम्यौका-

मसून्मायाङ्किरातकुल्यौ । किराता ज्ञेयः । तसु त्यरूपे असुरमाये असुरसंबन्धिन्यौ माये चंतः परिधि साहचर्यस्य परिधीनां मध्यदेशे प्राकिरतां । प्रकर्षेण व्यक्षिपतां । कृ विक्षेप इति धातुः । ततस्ते गोपायना अग्ने त्वं नो चंतन इति तृचेनाग्निमुपासीदन् । उपागच्छन् । अस्तुवक्षित्यर्थः । तेनोपसदनेनाग्नेः प्रसादानुनरास्त्रीयानसूनस्युर्वस्यन् । अच-ल्यन् । मायापरिधिमायानुरादाय प्रचलानकुर्वेक्षित्यर्थः । ते गोपायनास्तस्मिन्मय इतदेव तर्हीकामयंत तस्माद्गृहेः कामसनि कामप्रदं । गतमन्यत् ॥ Here then किरातकुल्यौ would have to be taken in the sense of "of the race of, or similar to Kirātas," it would be a feminine, corresponding to असुरमाये, and the singular in the feminine would therefore be किरातकुली, masc. किरातकुलः. In our passage, on the contrary, किलांताकुली must be a masculine in the nom. dual, and would therefore lead us to suppose that किरात and अकुलि were the names of the two sorcerers. They occur again as male demons in the Śatapatha-Brāhmaṇa I. 1, 4, 14, and in the Bṛhaddevatā. Śāyana in his commentary on the Śatapatha-Brāhmaṇa explains किराताकुली by किरातकाकुलिश्च द्वावसुरपुरोहितौ चभूवतुः । In another passage, the Tāṇḍya (XIII. 7) uses the fem. termination of the dual (अस्ते for अस्ती) for the masc. Here, however, the commentator calls it लिङ्गवचनम्.

¹¹ The A. MSS. agree on तं ह, i.e. तं ह, for the न of B 4 is from the margin. The B. MSS., on the contrary, all point to तमह.

- AD. निधायोदनं पवतो ग्री मांसं यथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 A. निधायोदनं पवनो ग्री मांसं यथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 C 2. नि ध्योदनं पवतो ग्री मांसं यथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 C 4. नि ध्योदनं पवतो ग्री मांसं यथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 B 4. निधायोदनं पचतो ग्री मांसं यथासुरा अन्नं दग्धेष्वाकवः
 Ca. निधायोदनं पचतो ग्री मांसं यथासुरा च दग्धेष्वाकवः
 B 1. निधायोदनं पचतो ग्री मांसमथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 B 2. निधायोदनं पचतो ग्री मांसमथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 B 3. निधायोदनं पचतो ग्री मांसमथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 BM. निधायोदनं पचतो ग्री मांसमथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 CB. निधायोदनं पचतो ग्री मांसमथासुरा रा न्नं दग्धेष्वाकवः
 Text in M. M.'s edition. ऽनिधायोदनं पचतो ऽग्री मांसमथासुरा अन्नं दग्धेष्वाकवः

- AD. पराबभूवुः तमसमातिं रायप्रौष्टं गोपायनामाहुतयो
 A. पराबभूवुः तमसमातिं रायप्रौष्टं गोपायनामाहुतयो
 C 2. पराबभूवुः तमसमातिं राद्य प्रौष्टं गोपायना मा हुतयो
 C 4. पराबभूवुः तमसमातिं राद्य प्रौष्टं गोपायना मा हुतयो
 B 4. पराबभूवुः तमसमातिं राज्यप्रौष्टं गोपायनामाहुतयो
 Ca. पराबभूवुः तमसमातिं रायप्रौष्टं गोपायनं मा हुत तो
 B 1. परा समतिं रायत्प्रौष्टं गोपायनामाहुतयो
 B 2. परा समतिं रायत्प्रौष्टं गोपायनामाहुतयो
 B 3. परा समतिं रायत्प्रौष्टं गोपायनामां हुतयो
 BM. परा समतिं रायत्प्रौष्टं गोपायनामां हुतयो
 CB. परा समतिं रायत्प्रौष्टं गोपायनामां हुतयो
 Text in M. M.'s edition. पराबभूवुः । तमसमातिं राद्यप्रौष्टं गोपायनामाहुतयो

¹² निधायोदनं marks the A. and Ca. MSS.; निधायोदनं the B. MSS.

¹³ The A. MSS. agree in मांसं यथा, instead of मांसमथा which is intended by the B. MSS. B 4 has the B. reading, and alone of all MSS. supplies the reading अन्नं. In Ca. the two readings are mixed.

¹⁴ In the lacuna after परा and in समति we have marked features of the entire B. class. B 4 has its own peculiar mistake, पराबभूवुः, which could only refer to the two Asuras, while it is meant for the Ikshvākus, i.e. Asamāti and the Rathaproshtas.

- AD. भ्यनयन् साच वीदिमौ किलाताकुली इमा वै मा गौपा-
 A. भ्यतपन् सा च वीदिमौ किलाताकुली इमा वै मा गौपा-
 C 2. भ्यतपन् साच वीदिमौ किलाताकुली इमा वै मा गौपा-
 C 4. भ्यतपन् साच वीदिमौ किलाताकुली इमा वै मा गौपा-
 B 4. भ्यतपन् स्तो ब्रवीदिमौ किलाताकुली इमा वै वे मा गोपा-
 Ca. त् य तयन् सौ ब्रवीदिमौ कि रं ला राकुली इमा वै गोपा-
 B 1. भ्यपतन् सो ब्रवीदिमो किलाताकुली इमा वै मा गोपा-
 B 2. भ्यपतन् सो ब्रवीदिमो किलाताकुली इमा वै मा गोपा-
 B 3. भ्यपतन् सो ब्रवीदिमो किलाताकुली इमा वै मा गोपा-
 B M. भ्यपतन् सो ब्रवीदिमो किलाताकुली इमा वै मा गोपा-
 CB. भ्यपतन् सो ब्रवीदिमो किलाताकुली इमा वै मा गोपा-
 Text in M. M.'s edition. ऽभ्यतपन् सो ऽब्रवीदिमौ किलाताकुली इमा वै मा गौपा-

- AD. यनानामाहुतयो भितपंतीति तावब्रूनां तस्य वा अवमेव
 A. यनानामाहुतयो भितपंतीति तावब्रूतां तस्य वा अवमेव
 C 2. यनानामाहुतयो भितपंतीति तावब्रूनां तस्य वा अवमेव
 C 4. यनानामाहुतयो भितपंतीति तावब्रूनां तस्य वा अवमेव
 B 4. यनामाहुतयो नितपंतीति तावब्रूतां तस्य वा आवमेव
 Ca. यनानामाहुतयो भिनयंतीति तावब्रूतां तस्य वा आवामच
 B 1. यना. अभिपतंतीति तावब्रूतां तस्य वा अवमेव
 B 2. यना. अभिपतंतीति तावब्रूतां तस्य वा अवमेव
 B 3. यना. अभिपतंतीति तावब्रूतां तस्य अवमेव
 B M. यना. अभिपतंतीति तावब्रूतां तस्य अवमेव
 CB. यना. अभिपतंतीति तावब्रूतां तस्य अवमेव
 Text in M. M.'s edition. यनानामाहुतयो ऽभितपंतीति तावब्रूतां तस्य वा आवमेव

¹⁵ The A. class is again marked by retaining the correct *अभ्यतपन्* though not always clearly written, whereas the B. MSS. have clearly *अभ्यतपन्*.

¹⁶ The B. MSS. again agree in the mistake *गोपायना*.

¹⁷ The B. class is sharply marked by the lacuna of

आहुतयो and again by *अभिपतंति* instead of *अभितपंति*, and the short vowel in *करिष्यो*.

¹⁸ The omission of *वा* shows the close relationship of B 3, B M., and CB.

¹⁹ The original reading was probably *आवमेव*; cf. *Satapatha-Brahmana* I. 1, 4, 15. *आवमिति ह्यसोचार्यं*.

- { AD. भेजो स्या अवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यावो यथा
 A. भेजो स्या अवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यावो यथा
 C 2. भेजो स्या अवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यावो यथा
 C 4. भेजो स्या अवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यावो यथा
 B 4. भिषजो स्य आवं प्रायश्चित्तिरापं तथा करिष्यावो यथा
 { Ca. भेषजौ स्तं अचं प्रायश्चित्तिराचं तथा करिष्यावो यथा
 { B 1. भेषजौ स्य अवं प्रायश्चित्तिरायं तथा करिष्यवो यथा
 B 2. भेषजौ स्य अवं प्रायश्चित्तिरायं तथा करिष्यवो यथा
 B 3. भेषजौ स्य अवं प्रायश्चित्तिरायं तथा करिष्यदो यथा
 BM. भेषजौ स्य अवं प्रायश्चित्तिरायं तथा करिष्यदो यथा
 CB. भेषजौ स्य अवं प्रायश्चित्तिरायं तथा करिष्यदो यथा
 Text in M. M.'s edition. भिषजौ²⁰ स्व आवं प्रायश्चित्तिरावं तथा करिष्यावो यथा

- { AD. न्वेता नाभितपंतीति तौ परेत्य सुबंधोर्गोपायनस्य स्वपतः
 A. न्वेता नाभितपंतीति तौ परेत्य सुबंधोर्गोपायनस्य स्वपतः
 C 2. न्वेता नाभितपंतीति तौ परेत्य सुबंधोर्गोपायनस्य स्वपतः
 C 4. न्वेता नाभितपंतीति तौ परेत्य सुबंधोर्गोपायनस्य स्वपतः
 B 4. न्वेता नाभितपंतीति तौ परेत्य सुबंधोर्गोपायनस्य स्वपतः
 { Ca. न्वेता नाभिनयंतीति त्वे परेत्य सुबंधोर्गोपायनस्य स्वपतः
 { B 1. न्वेता ॥ तीति तौ परेत्य सुबंधोर्गोपायनस्य स्वपतः
 B 2. न्वेत ॥ तीति तौ परेत्य सुबंधोर्गोपायनस्य स्वपतः
 B 3. वेत तीति तौ परेत्य सुबंधोर्गोपायनस्य स्वपतः
 BM. न्वेत तीति तौ परेत्य सुबंधोर्गोपायनस्य स्वपतः
 CB. न्वेत तीति तौ परेत्य सुबंधोर्गोपायनस्य स्वपतः
 Text in M. M.'s edition. न्वेता²¹ नाभितपंतीति तौ परेत्य सुबंधोर्गोपायनस्य स्वपतः

²⁰ The mistake भेजो in AD., A., C 2, and C 4 indicates a closer relationship between these three MSS.

²¹ The lacuna after न्वेता in the B. MSS. is important; likewise the coincidences between B 1 and B 2 on one side, and between B 3, BM., and CB. on the other.

²² सुबंधोर्गो²² is a mistake that distinguishes the B. MSS. from the A. and Ca. MSS. सुबंधे in C 2 is a mere *lapsus calami*, repeated in C 4. So is गोपा²³ in AD. and B 4, and again प्रपत्य in AD. Is चाहुत intended for चाहुत ?

- AD. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यातः परिधिं न्यधत्तानमित्यादि ॥
 A. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यातः परिधिं न्यधत्तानमित्यादि ॥
 C 2. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यातः परिधिं न्यधत्तानमित्यादि ॥
 C 4. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यातः परिधिं न्यधत्तानमित्यादि ॥
 B 4. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यातः परिधिं न्यधत्तानमित्यादि ॥
 { Ca. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यातः परिधिं निधत्तानमित्यादि ॥
 B 1. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यांतः परिधिं न्यधतामित्यादि ॥
 B 2. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यांतः परिधिं न्यधतामित्यादि ॥
 B 3. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यांतः परिधिं न्यधातामित्यादि ॥
 BM. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यांतः परिधिं न्यधतामित्यादि ॥
 CB. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यांतः परिधिं न्यधतामित्यादि ॥
 Text in M. M.'s edition. प्रमत्तस्यासुमाहुत्यांतः परिधिं न्यधत्तानमित्यादि ॥

I publish in this volume the first portion of the *Index verborum*, and shall publish the second portion at the end of the sixth volume. This index was made before I began the publication of the Rig-veda and Sāyana's commentary, and it was by its help only that I was enabled to make my way through the intricacies of that work. I had at first made a separate index for each Maṇḍala. These ten indices were afterwards copied for me, and arranged as one continuous index. Lastly, in order to remove any mistakes that might have happened during this process, I secured the services of a young Sanskrit scholar, who once more carefully verified every reference before the MS. was sent to Press.

So many scholars engaged in the study of the Veda have seen and consulted this Index during the last quarter of a century that I need hardly say what it is, and what it is not. It is an *index verborum* in the strict sense of the word, so much so that in the rare cases where two words happen to have the same outward form and the same accent, they have

²³ The A. MSS. agree in न्यधत्तानमि° instead of of one न. B 3 has न्यधाता°, where the long ā is a blunder of the copyist. Ca. stands alone with निधत्तानमि°, while the B. MSS. just miss the right reading by the omission

not been separated, although they differ in their meaning and in their grammatical character. The words are given throughout in their Pada form. I had intended to omit all the real Galitas, but I found, after the printing had progressed too far, that they had been left in the earlier Maṇḍalas, and I was therefore obliged to give up my original intention on that point. I believe that all that can be done to secure the correctness of the references has been done, but I am not so sanguine as to suppose that all mistakes have been avoided. I have myself detected several in the portion now printed, and if any of my friends will kindly send me such errata as they may discover while using the index, I shall not fail to publish them at the end of the sixth volume.

F. MAX MÜLLER.

PARKS' END, OXFORD.

1872.

VARIETAS LECTONIS.

Maṇḍala IX.

Page 2. line 14. (IX. 1, 4.) °सा धानाद्यन्नेन° ॥ °सात्मकेनान्नेन A. Ca.; both in marg. धानाद्या. °सा रसात्मकेनान्नेन C. Mill. °सात्मकेनान्नेन B 4. °सा धात्मकेनान्नेन B 1.

P. 3. l. 17. (IX. 1, 8.) °सदृशांशुनेन सोमं A. Ca. सदृशांशुनेन सोमं C. Mill. सदृशमंशुं सोमं B 4. सदृशं मधु सोमं B 1.

P. 4. l. 19. (IX. 2, 2.) पारः पानीयमंध ॥ पाटः पानीयमंध अन्नं B 1. पाटः पानीयमंध A. Ca. B 4. पारः पप्पानीयमंध C. Mill.

P. 5. l. 11. (IX. 2, 5.) मृज्जे । मृज्यते ॥ मृज्जे ममृज्यते A. Ca. B 1. 4. ममृज्यते C. Mill. ममृज्यते (Pāṇ. VII. 4, 91, vārt.) would hardly suit Sāyaṇa's style, unless verse 7 was in his mind while he was writing.

P. 6. l. 10. (IX. 2, 9.) °स्यामन्नस्य C. Mill. °स्यामन्नस्य A. Ca. °स्य सोमस्य B 1. 4.

P. 11. l. 16. (IX. 5.) काश्यपस्य पा° C. Mill. शौनकास्य पा° A. शौनकास्य पा° Ca. शौनकास्यामन्नं in B 1 after the words पंचमं सूक्तं; the same in B 4, but altered into शौनकास्याम्रीसूक्तं.

P. 12. l. 5. (IX. 5, 2.) अन्नोऽश्वो जा° ॥ अन्नः सवो जा° A. अन्नः संवो जा° Ca. अन्नः संवो जा° C. Mill. B 4 omits the quotation. As the volume of MS. B 1, which contains the last portion of the sixth Aṣṭaka, could not be found in the India Office Library when I came to print the various readings, I have been obliged in several passages, where I was not quite certain of the accuracy of my collations, to omit the readings of that MS. (from p. 1 to p. 85 of this volume), being unable to verify my notes.

P. 14. l. 24. (IX. 6, 1.) The quotation from the Anukramanikā left out in all the MSS.

P. 17. l. 10. (IX. 7, 1.) असृयं । सृज्यते ॥ A. has between these words हविर्होना, in marg. पुनो युक्तान्; Ca. हविर्होना, and in marg. पुनो युक्ता वान्; C. Mill हविर्होना, and nothing in marg.; B 1. असृयं युक्तान् ज्यते; B 4. असृयं - - सृज्यते, in marg. हविर्होना. As A. Ca. C. Mill in verse 3 leave out the words पुनो युक्ता वाचः, there can be no doubt that these words, written on the margin, were transferred by mistake from the third to the first verse. The two little strokes placed over the word हविर्होना, in order to show that this word should be left out altogether, induced the copyist to insert पुनो युक्त after असृयं.

P. 19. l. 10. (IX. 7, 9.) संनयतां ॥ The MSS. have संनयितां.

P. 20. l. 4. (IX. 8, 3.) अभिलपितः ॥ अभिपितः A. Ca. अभिलिपितः C. Mill. अभिपुतः B 4. B 1 leaves the word out.

P. 20. l. 16. (IX. 8, 5.) लोमानि कमुदकं चात्तमि मृजा° ॥ लोमानि - - - दत्तमिमृजा Ca. लोमानि - - - द अभिमृजा° A. लोमानि - - - द अतिमृजा° C. Mill. लोमनि कं उदकं चांति अभि मृजा° B 1. 4.

P. 25. l. 17. (IX. 10, 6.) हरस आहारस आहर्तारस ॥ हरसः हा आहारारस आहर्तारस A. Ca. हरस आहर्तारस C. Mill. हरसे हरसः आहरसः आहर्तारस B 1. हरसः आहारारस B 4, the preceding words being struck out.

P. 26. l. 7. (IX. 10, 9.) दोमस्यात्मनः C. Mill. दोमस्यानुनः A. Ca. दोमस्य स्वर्गस्य B 1. 4.

P. 28. l. 18. (IX. 12, 1.) गृहे only in B 1. 4.

P. 31. l. 4. (IX. 13, 1.) सुमतीना संगमेन । Ca. C. Mill. सवतीना संगमेन A.; deest in B 4. At first sight the reading of A. सुमतीना संगमेन would suggest the very simple correction सुमतीना संगमेन, by the assembly of the friends, or of the right-minded Pandits. Such an expression, however, was never used before by Sāyana when speaking of the authorship of his commentary, nor is it clear why so simple a phrase should have been misunderstood and changed into सुमतीना संगमेन. I have left the reading as we find it in the MSS., but I am by no means certain that it is correct. If it is, we must suppose that the passage was taken over from the original commentary of Mādhava, who was the prime minister of Sangama, the predecessor of Bukka; and that Mādhava ascribed to him the merit of having preserved and shown to his people the right meaning of the Veda by means of the patronage which he bestowed on Mādhava and his literary school. See Lassen, Indische Allerthumskunde, IV. 161; Weber, Katalog der Berl. Handschriften, p. 222.

P. 32. l. 17. (IX. 13, 5.) छोटनादिगुणकाः only Ca. - गुणकाराः C. Mill. - गुणयुक्ताः B 4. छोटमानादिगुणकाः A.

P. 32. l. 24. (IX. 13, 6.) A. and Ca. have a lacuna after अतिमृज्यन्ते; C. Mill goes on from °ते to अथ सप्तमी; B 4. अत्रलाभाय अमृगं अतिमृज्यन्ते किं प्रति अथं अविभवं वारं चालं दशायपवित्रं प्रतीत्यर्थः.

P. 33. l. 25. (IX. 14, 1.) सोमः and तरेणे (नं B 4) - रसे only in B 1. 4.

P. 34. l. 6. (IX. 14, 2.) मनुष्या यजमानाः and गिरा स्तुत्या only in B 1. 4.

P. 34. l. 19. (IX. 14, 4.) A. Ca. C. Mill, B 4 have a lacuna from विविधं भावति to यदा.

P. 35. l. 11. (IX. 14, 6.) B 4 adds विदे जानते यजमानाय after प्रेरयति, and inserts यं before वग्नं.

P. 36. l. 12. (IX. 15, 2.) भीशब्दाद्यकारो°. See Rv. I. 8, 6.

P. 37. l. 6. (IX. 15, 5.) All अथर्वोदिभिः.

P. 37. l. 7. (IX. 15, 5.) वेज्जनवान् Ca. विज्ज° A. वज्ज° C. Mill. वेगवान् B 4.

P. 37. l. 8. (IX. 15, 5.) भवन् यं ईयत इति A. Ca. C. Mill. भवन् यं ईयत इति B 4.

P. 37. l. 20. (IX. 15, 8.) सोमे after मृज्यमाने C. Mill.

P. 38. l. 19. (IX. 16, 2.) गवां सोतारं A. Ca. C. Mill. गोवां गवां क्षीरादिना इत्यर्थः B 4.

- P. 38. l. 26. (IX. 16, 3.) ततोऽप्यन्ते C. Mill. ततोऽप्यन्ते A. Ca. B 4. Probably किमर्थे was left out.
- P. 39. l. 5. (IX. 16, 4.) अर्थेति । गच्छति । Ca. A. अर्थेति प्रगच्छति C. Mill. प्र अर्थेति । गच्छति B 4.
- P. 39. l. 23. (IX. 16, 7.) विष्णुष्याप्यायन्ती ॥ विष्णुषी अप्यायती B 4; deest in A. Ca. C. Mill.
- P. 40. l. 4. (IX. 16, 8.) After विपश्चितं, लोनुनामेतात्, and after आयुषु, इतरेषु C. Mill.
- P. 40. l. 4. (IX. 16, 8.) अपवा तृतीयाये ॥ अपा तृ° A. Ca. अप तृ° C. Mill; deest in B 4.
- P. 40. l. 6. (IX. 16, 8.) प्रीययितुं C. Mill. प्राययितुं A. Ca.; deest in B 4.
- P. 42. l. 14. (IX. 18, 1.) सर्वेषा असि । सर्वस्य धाता° C. Mill; A. and Ca. leave out the words असि । सर्वस्य धा. सर्वेषा (marg. सर्वधाता) सर्वधाता वासि B 4.
- P. 43. l. 4. (IX. 18, 4.) धनानि B 4.
- P. 43. l. 5. (IX. 18, 4.) अपवा only C. Mill.
- P. 43. l. 22. (IX. 18, 7.) °हरपादो नेयः ॥ °हरपादोनेयः Ca. A. °हरपादो नेयः C. Mill. उहरपाद उनेयः would have been the more usual form. Left out in B 4, where कलशेषु is added.
- P. 44. l. 17. (IX. 19, 3.) वृषा कामानां वर्धकः सोमः B 4.
- P. 45. l. 1. (IX. 19, 4.) प्रवृद्धिकामा A. Ca. प्रवृद्धिका C. Mill. B 4 varies considerably: धीतयः धीयमानाः सोमाख्येन वस्त्रेण पीयमानाः मातृः निर्माप्यः वसतीवर्यः अथि रेतसि स्वकीये सारे वृषभस्य वर्धकस्य मूलोः अभिवृद्धमाख्यस्य वस्त्रस्य सोमस्य सोमं अवावशंत मीलितवन्तः ।
- P. 45. l. 14. (IX. 19, 6.) शत्रूणां रथिं B 4. शत्रूणां रथिं C. Mill. शत्रुरथिं A. Ca.
- P. 46. l. 22. (IX. 20, 4.) हविष्मद्गो only C. Mill.
- P. 48. l. 17. (IX. 21, 4.) रथमभिमतं देशं प्राप्नुवन्ति । A. Ca. C. Mill, B 4. One expects प्रापयन्ति; as it is, Sāyana must have taken रथं in the sense of अर्थे, and then explained it by अभिमतं देशं.
- P. 48. l. 23. (IX. 21, 5.) A. Ca. C. Mill have a lacuna after अरावा; B 4. अरावा आदानु-
शब्दरहितः संपन्नः सन् प्रयच्छति तथा अयच्छत. Sāyana probably explained अरावा by अदाता न किञ्चित्प्रयच्छति प्राप्तकाम स एव etc.
- P. 49. l. 5. (IX. 21, 6.) आदिशे स्वामिनि B 4. आदिशे सं स्वामिनि A. Ca. C. Mill.
- P. 49. l. 15. (IX. 21, 7.) All MSS. प्रेरयन्.
- P. 49. l. 23. (IX. 22, 1.) दुर्हातृद्वयं । जानी मुहाः शीघ्राः रथा इव तथा उल्लसत्सखसगोः पाणिन इव मुहाः
अथा इव B 4.
- P. 50. l. 4. (IX. 22, 2.) वाता इव वायव इव ॥ वाता वायव A. Ca. वा इव वायव C. Mill. वाता इव
वायवः इव B 4.
- P. 50. l. 17. (IX. 22, 4.) ज्ञाम्यन्ति A. Ca. C. Mill, B 4.
- P. 51. l. 23. (IX. 23, 2.) जायवः B 4. जायवः A. Ca. C. Mill.
- P. 51. l. 24. (IX. 23, 2.) रुपकव्याहारेण ॥ रुपकव्याहारेण A. रुपकव्याहारेण Ca. रुपकव्याहारेण C. Mill.
Rûpakavyâhâra means a metaphor or a play on words, Soma being both the juice and the moon. B 4 reads अनुक्रमेति । रतौः सोमैः रूपे दीप्तौ सूर्ये अनंतं कुर्वतीत्यर्थः ।
- P. 51. l. 25. (IX. 23, 2.) कुर्वन्ति । दीप्तं ॥ only C. Mill.
- P. 52. l. 4. (IX. 23, 3.) अदायुषोऽप्रयच्छतो B 4. अदायुषः प्रयच्छतः A. Ca. C. Mill.
- P. 52. l. 5. (IX. 23, 3.) प्रजापतीः इवः अजाति B 4.
- P. 52. l. 10. (IX. 23, 4.) प्रजापतिभिरतो ॥ प्रजा निभिरतो A. Ca. प्रजा - भिरतो C. Mill. निभिरतो B 4.

P. 52. l. 11. (IX. 23, 4.) तमभि पवन्त इति शेषः ॥ अभिपवन्त A. Ca. अभिपवन्त C. Mill. अभिपवन्ते इति शेषः किमर्थं मदे मद मदाय हवीय B 4.

P. 53. l. 1. (IX. 23, 7.) अस्य B 4. अपि C. Mill. इति A. Ca.

P. 53. l. 18. (IX. 24, 2.) आहुतिप्र° . . . only in A. Ca.

P. 54. l. 11. (IX. 24, 5.) उदराय ॥ उदराय Ca. A. C. Mill; B 4 leaves the word out.

P. 54. l. 15. (IX. 24, 6.) हंतर्हिद्र A. Ca. C. Mill, B 4. It should be इंदो, but the mistake is so constant that it would not be safe to correct it against the authority of all the MSS. In the Sâma-veda commentary we find हे सोम.

P. 54. l. 21. (IX. 24, 7.) सुतस्याभिपुतस्य मध्यः मदकरस्य वत्यात्मक सोमो A. C. Mill, Ca. वत्यात्मकः B 4.

P. 55. l. 13. (IX. 25, 2.) संगुत्या only C. Mill.

P. 55. l. 19. (IX. 25, 3.) वृषा कप्रानां वर्षकः कविः क्रांतप्रज्ञः B 4.

P. 56. l. 7. (IX. 25, 5.) आयुषक् B 4. आनुषक् A. Ca. C. Mill.

P. 57. l. 20. (IX. 26, 5.) जामयोऽंगुलगः B 4.

P. 58. l. 1. (IX. 26, 6.) इंदुं etc. A. Ca. C. Mill. B 4 reads इंदो, and explains it at the beginning of the verse, हे पवमान पूषमान इंदो दीप्त सोम.

P. 58. l. 2. (IX. 26, 6.) दीप्तं सरूपं A. Ca. C. Mill; deest in B 4; probably दीप्तस्वरूपं, some other explanation being dropt.

P. 59. l. 13. (IX. 27, 5.) सोमसावणे सूर्यस्य कः प्रसंग इति न वाच्यं सूर्यरश्मिभिरेव सोमस्याप्यायनात् ॥ समासावणे सूर्यस्य कः प्रसंग इति न वाच्यं सूर्यरश्मिभिरेव सोमस्याप्यायनात् A. Ca. समप्रावणे सूर्यस्य कः प्रसंग इति न वाच्यं न C. Mill. B 4 has the simpler explanation, परित्यज्यते । सूर्येण कथमिति चेत् सूर्य-रश्मिभिः एव सोमस्याप्यायनात्सूर्येणेति उक्तं. Instead of सोमसावणे one might conjecture रसोत्सावणे, as coming nearer to the letters of the MSS.

P. 59. l. 19. (IX. 27, 6.) इंदुदीप्तश्चैवंद्रमा ॥ °दीप्तश्च इवंद्रमो A. Ca. दीप्तश्च इवंद्रमा C. Mill. दीप्तश्च इंदुं वा B 4.

P. 61. l. 19. (IX. 29, 2.) जज्ञानं जायमानं C. Mill. जज्ञानं जातं यमानं A. Ca. जज्ञानं जातं B 4.

P. 62. l. 1. (IX. 29, 3.) शोभनाभिभावुकानि । from Sâyana's commentary on the Sâma-veda; our MSS. have शोभनानि भावुकानि; B 4. शोभनानि only.

P. 62. l. 13. (IX. 29, 5.) केषनामुंचन्नित्यर्थः ॥ केषन अनुचंतिनित्यर्थः A. अनुचंतिनित्यर्थः C. Mill. कस्य चित् कस्यापि यत् B 4.

P. 63. l. 9. (IX. 30, 2.) अपि - करं ॥ The lacuna exists in A. Ca. अपि कोरे C. Mill. B 4 omits the whole explanation; Sâyana on the Sâma-veda gives no help. It may have been इन्द्रियमपि वा बलकरं.

P. 64. l. 8. (IX. 30, 6.) वृते यममानः स्त्रीयान् ॥ वृयते जमास्त्रीयान् A. वृयते जमास्त्रीयान् Ca. वृते य - मानस्त्रीयान् C. Mill; deest in B 4.

P. 64. l. 23. (IX. 31, 2.) भवास्तद्विभि° ॥ भवास्तद्विभि° C. Mill. भवास्तद्विभि° A. Ca. B 4 reads the last part °बुद्धमस्ति तस्य अपि भव वर्धयिता भव.

P. 67. l. 9. (IX. 32, 6.) अस्ते B 4.

P. 67. l. 10. (IX. 32, 6.) मल्लमस्त्वित्यर्थः ॥ मल्लमस्त्वित्यर्थः Ca. A. मल्लमस्त्वित्यर्थः C. Mill; deest in B 4.

P. 67. l. 12. (IX. 32, 6.) किंच सनिं — वगैः C. Mill; left out in A. Ca. B 4.

- P. 67. l. 19. (IX. 33, 1.) प्रगच्छति । C. Mill. प्रणयति A. Ca. प्रनयति प्रगच्छति B 4.
P. 67. l. 20. (IX. 33, 1.) किमिव ॥ किव A. Ca. किञ्च C. Mill, B 4.
P. 67. l. 20. (IX. 33, 1.) अपामूर्मयो न ॥ C. Mill. अपामूर्मयः तं A. Ca. अपामूर्मयः (यथा) B 4.
P. 67. l. 20. (IX. 33, 1.) दृष्टान्तो दर्शितो ॥ दृष्टान्तदर्पितो A. Ca. दृष्टान्तःदर्पितो C. Mill; deest in B 4.
P. 68. l. 3. (IX. 33, 2.) श्रुतस्यामृतस्य B 4.
P. 68. l. 4. (IX. 33, 2.) अपवेकं ॥ अपेकं A. Ca. C. Mill; deest in B 4. The same MSS. insert before अप, अस्माकं, a marginal gloss, originally intended as explanatory of वानं.
P. 69. l. 4. (IX. 33, 6.) मुद्रितभू° ॥ भूतभूद्रितभू° A. Ca. सुतद्रितभू° C. Mill; deest in B 4. मुद्रितः सगते भू° Sāma-veda com. समुद्रः is derived by some native authorities from मुद्रा in the sense of limit, so as to signify "bounded by continents." See Wilson, s.v. •
P. 69. l. 22. (IX. 34, 3.) सुन्वति B 4.
P. 70. l. 1. (IX. 34, 4.) - द्रुष्टुर्चयेः सोऽयं ॥ द्रुष्टु चये म° A. द्रुष्टु चये यं म° Ca. द्रुष्टुर्चयं म° C. Mill. चयेः यो यं म° B 4. P. 70. l. 2. शुद्धो B 4.
P. 70. l. 8. (IX. 34, 5.) चारु मनोहरं B 4. सोमं A. Ca. C. Mill after साधनं. •
P. 71. l. 18. (IX. 35, 4.) यजमानेभ्यः B 4. चूचमानेभ्यः A. Ca. C. Mill leaves out the first part of the verse.
P. 72. l. 18. (IX. 36, 1.) काष्णं युद्धमितरेतरपर्येणात् ॥ काष्ण यद्धं इतरेतरपर्येणात् A. Ca. काष्णं यद्धं इतरेतरपर्येणात् C. Mill. In B 4 this passage is left out.
P. 73. l. 5. (IX. 36, 3.) बलप्रदाय यागाय A. Ca. बलप्रदानाय C. Mill; left out in B 4.
P. 74. l. 15. (IX. 37, 3.) स्वर्गस्य B 4.
P. 74. l. 21. (IX. 37, 4.) महर्षेरधि ॥ महर्षयश्चधि A. Ca. C. Mill. महर्षेः यत् अधि B 4.
P. 75. ll. 15 and 17. (IX. 38, 1.) सः and उ पूरयः B 4.
P. 76. l. 9. (IX. 38, 4.) पुनः क इव only C. Mill.
P. 77. l. 10. (IX. 39, 2.) अनिष्कृतमहंस्कृतं Sāma-veda com. अनिष्कृतं संस्कृतं A. Ca. B 4. अनिष्कृतः संस्कृतः C. Mill.
P. 80. l. 11. (IX. 41, 1.) एवं बोधनीयते ॥ एवं बो° A. Ca. एवं बो° C. Mill. B 4 leaves it out.
P. 80. l. 11. (IX. 41, 1.) गावः in यथा गावः स्वर्गोऽहं only C. Mill.
P. 80. l. 12. (IX. 41, 1.) क्षिप्रात् only C. Mill. A. and Ca. do not explain the word भूरीयः. B 4 in the next line has क्षरणशीलाः.
P. 80. l. 13. (IX. 41, 1.) अपग्रतः B 4.
P. 80. l. 14. (IX. 41, 1.) क्षुतेति श्रेयः C. Mill. क्षुतेति श्रेयः A. Ca. B 4.
P. 80. l. 19. (IX. 41, 2.) बंधनं दुराचं दुरमतिं च ॥ A. and Ca. leave out the words बंधनं दुराचं. B 4 reads सेतुं राक्षसबंधनं दुराचं रक्षसां हननपुष्टिं. C. Mill बंधनं दुराच्येतद्वयमिति च.
P. 80. l. 19. (IX. 41, 2.) अजगतकनीयं ॥ अजगतकनीयां A. Ca. अजगतं कनीयां B 4. अजगतकनीयं C. Mill.
P. 81. l. 15. (IX. 41, 2.) तदुपलक्षितमहरुच्यते ॥ तदुपलक्ष - तमज्यते A. तदुपलक्ष - - तमज्यते C. Mill; deest in B 4. •
P. 82. l. 21 (IX. 42, 4.) दुहानो दधानः ॥ A. Ca. C. Mill दधानः only. B 4. दुहानः only.
P. 84. l. 18. (IX. 43, 5.) यविर्दुषी° ॥ यविर्दवा° A. यविर्दवा Ca. C. Mill. यः इंदुः B 4.

P. 84. l. 20. (IX. 43, 5.) इडभावे च ॥ इडभावश्च A. Ca. C. Mill; deest in B 4.

P. 87. l. 1. (IX. 44, 1.) From the beginning of the seventh Ashtaka B. stands for B 1, while B 4, unless specially mentioned, agrees with A.

P. 88. l. 1. (IX. 44, 3.) सुतोऽभिपुत B 1. सुते भिपुत A. Ca. C. Mill, B 4. The Pada MSS. read सुतः.

P. 89. l. 9. (IX. 45, 2.) अभिगच्छ ॥ °गच्छति A. Ca. C. Mill, B 4. °गच्छतु B 1.

P. 89. l. 10. (IX. 45, 2.) पीयसे A. Ca. B 1. 4. पीयसे? cf. Rv. IX. 27, 1.

P. 89. l. 16. (IX. 45, 3.) वासयामः संकुर्वेः A. Ca. C. Mill, B 4. चंजयामः B 1.

P. 90. l. 5. (IX. 45, 5.) अतिक्लांतं दशा° A. Ca. C. Mill. अतिक्लांतदनग° B 1. अतिक्लांतदशा° B 4.

P. 90. l. 6. (IX. 45, 5.) °वत् । असुवन् ॥ °वत्सुवन् A. Ca. C. Mill. °वत्सुवन् B 1. °वत्सुवन् B 4.

P. 90. l. 14. (IX. 46, Intro. and v. 1.) असुग्रन् only in B 1 and in marg. of Ca. The other MSS. read असुग्रं.

P. 91. l. 12. (IX. 46, 4.) The Pada has शुक्र, not शुक्राः.

P. 91. l. 24. (IX. 46, 6.) विशः. The MSS. विशः with exception of B 1, which has अविनयः क्षिप इति.

P. 92. l. 14. (IX. 47, 2.) The commentary is defective in all MSS. कृतानि, in the beginning, is only in the marg. of CB. There are no various readings to help in restoring the first half except conjecturally. Instead of अस्माभिरेव, A. has अस्माभिरेव. In the second part of the commentary चयते is explained by चातयति in A., चातयति in Ca. C. Mill, चापति in B 1. (CB. has the marginal correction चापयति.) See Rv. Bh. I. 167, 8, where Sây. explains चयते by चापति विनाशयति, and where the MSS. do not vary. Here, however, the MSS. are so decidedly in favour of चातयति that I left it as a possible reminiscence of Nir. IV, 25. All the Sanhitâ MSS. read चयते with short â, a fact which it is necessary to state as the authors of the Petersburg lexicon state the contrary, and found some conclusions on the supposed length of the vowel.

P. 93. l. 1. (IX. 47, 4.) सोमो only B 1; the other MSS. सो.

P. 94. l. 5. (IX. 48, 3.) C. Mill has a lacuna from सुक्रतुः to the beginning of hymn 50, उक्ते विनियोगः ॥ A. has between त्वामतो and दिवो the word °पि; the same is in Ca., with a mark over it; C. Mill reads त्वामहतो दिवो; B 1. त्वामतो दिवो. All MSS. have सुक्रतुः सुप्रतो°. In the beginning B 1 leaves out सुक्रतो° - °वान.

P. 94. l. 13. (IX. 48, 4.) साधारणमित्तमान° 1. This is the reading of the Sâma-veda com. All our MSS. have साधारणमित्तमान°, except B 1, which reads साधारणमित्तमान°.

P. 94. l. 13. (IX. 48, 4.) खदूशे सर्वदूशे ॥ सर्वदूशे A. खदूशे Ca. खदूशे B 1. खदूशे Extr. (These extracts are taken from some loose sheets containing passages of Sâyana's commentary.)

P. 94. l. 18. (IX. 48, 5.) अथाप B 1. अथात A. Ca. अथातः Extr.

P. 96. l. 16. (IX. 50, 2.) गच्छति B 1. Extr. गच्छति A. Ca. C. Mill.

- P. 96. l. 20. (IX. 50, 3.) B 1 has a lacuna from हरित° - हिन्ति.
- P. 96. l. 26. (IX. 50, 4.) See Rv. IX. 25, 6.
- P. 98. l. 2. (IX. 51, 3.) चक्षुते all MSS. चक्षुते deest in C. Mill and B 1.
- P. 98. l. 7. (IX. 51, 4.) देवान्म° ॥ देवानम° A. Ca. C. Mill.
- P. 98. l. 12. (IX. 51, 5.) गच्छ ॥ All MSS. have गच्छसि.
- P. 99. l. 12. (IX. 52, 2.) जवे: only C. Mill.
- P. 100. l. 10. (IX. 53, 2.) कृते° ॥ प्रकृते° B 1.
- P. 100. l. 12. (IX. 53, 2.) निमित्ते Extr. निमित्त A. Ca. C. Mill. निमित्त B 1. निमित्तं B 4.
- P. 100. l. 17. (IX. 53, 3.) त्वां यो दुर्वृद्धिः ॥ त्वां पु यो दु° A. Ca. C. Mill. त्वां यो दुर्वृषि B 1.
- P. 101. l. 7. (IX. 54, 1.) °परिभित्तस्य दातारं च्युषोमतीन्द्रियस्य कर्मफलस्य द्रुहारं पयः B 1.
- P. 105. l. 26. (IX. 58, 3.) उत्तममस्त्विति A. B 4. Ca. उत्तमस्त्विति B 1. It ought to be चनात्तमस्त्विति, but the MSS. clearly point to उत्तममस्त्विति.

P. 106. l. 2. (IX. 58, 3.) The extract added at the end of Sāyana's commentary is taken from the Śātyāyana-Brāhmaṇa. The only passage I can find where the story of Taranta and Purumīlha is given, is in the Tāndya-Brāhmaṇa, XIII. 7. Here we read अस्ते वै पुरुषंती तरंतपुरुषीडाभ्यां वेदद्विभ्यां सहस्राक्षदित्तां (this in MS. Wils. 373 corrected in the margin into अदिहतां) तावेक्षतां कथं नाविदमात्तमप्रतिगृहीतं स्यादिति तो प्रत्येतां अस्त्रयोः पुरुषंतीरा सहस्राणि दक्षहे तरत्स मंदी धावतीति ततो वैतत्तयोरात्तमप्रतिगृहीतमभवदात्तमस्याप्रतिगृहीतं भवति य एवं वेद ॥ This Sāyana explains: अस्ते शत्रूणां स्पर्धयिष्यो (sic) पुरुषंती रतासंज्ञे । लिंगव्याख्यः । रतासंज्ञौ राजानौ वेदद्विभ्यां विदद्विभ्यां त्राभ्यां तरंतपुरुषीडाभ्यामृषिभ्यां सहस्राणि सहस्रसंख्याकानि अदिहताः (for अदिहतां) दातुमैच्छतां । ततस्तत्पुत्री रेक्षतां च ईक्ष्यं पयोलोचनमकुहतां । नावाचयोरिदं धनमाप्तं स्वीकृतं कथं केन प्रकारेणाप्रतिगृहीतं स्यात् । प्रतिग्रहदोषविमुक्तं भवेदिति । ततस्तौ प्रत्येतां । अजानीतां । अस्त्रयोः पुरुषंतीरेति मंत्रमपश्यतामित्यर्थः । ततोऽनंतरं मंत्रप्रभावात्स्वीकृतं तयोस्तद्वनमप्रतिगृहीतं प्रतिग्रहदोषविमुक्तमभवत् । अथैतद्वेदनं प्रशंसति । आत्तमस्याप्रतिगृहीतं भवति य एवं वेदिति ॥ This throws sufficient light on the passage from the Śātyāyanaka, as quoted by Sāyana. The passage is, as usual, very incorrectly copied by the writers of the different MSS. The A. MSS. and Ca. share in a common lacuna, leaving out all between तरंतपुरुषीडाभ्यां and तरंतपुरुषीडाभ्यां. This omission must therefore have taken place before the A. class branched off from the Ca. MS., while the B. class, which stands by itself, unaffected by this early blunder, must have branched off before this accident happened.

P. 106. l. 10. (IX. 58, 4.) त्रिंशत् त्रीणि ज्ञातानि ॥ त्रिंशत् ज्ञातानि A. B 4. C. Mill. Ca. त्रिंशत् त्रिंशत्तानि B 1. Sāyana mistook त्रिंशत्, thirty, for त्रिंशत्, three hundred; the various readings clearly point to त्रीणि ज्ञातानि.

P. 106. l. 22. (IX. 59, 1.) रजसीयं धनं B 4. रजसी धनं A. Ca. रजसीयं धनं B 1.

P. 107. l. 1. (IX. 59, 2.) अदाभ्यो ॥ This was probably inserted from the margin, but in a wrong place. In a fragment of Sāyana's commentary in my possession, अदाभ्यो is left out, and the commentary reads वसतीवरीभ्योऽनुभवत् ।

P. 107. l. 13. (IX. 59, 4.) विज्ञानेव ॥ Before विज्ञानेव the words of the text, विज्ञानिद्, are omitted.

P. 107. l. 17. (IX. 60, 1.) पुरजिष्णागाद्यद्वादशका अहका ॥ °गाद्यो द्वादशको अहको A. Ca. B 4. °अहका: B 1. The correction is taken from VIII. 70, where, however, we ought to read त्रयोदशपुष्णाक् चतुर्दशनुष्टुप् पंचदशी पुरजिष्णागाद्यद्वादशका अहका.

P. 107. l. 23. (IX. 60, 1.) नामधेयेन A. Ca. नामधेयेन B 4. नामकेन B 1.

P. 111. l. 2. (IX. 61, 10.) On the loss of the Visarga in भूम्या ददे see Prātisākhya, Sūtra 259, 4.

P. 112. l. 3. (IX. 61, 14.) Sāyana separated सं from शिश्वरीऽइव. I preferred चक्षुष्यस्ताः to चक्षुष्यस्ताः, taking it in the sense of "full of milk, wishing to be relieved of their milk." चक्षुष्यस्ताः, however, might be interpreted as "with unrestrained milk."

P. 112. ll. 14 and 15. (IX. 61, 16.) Read वेचान्ते in Sanhitā and Pada text instead of विचान्ते; also in the commentary.

P. 113. l. 21. (IX. 61, 21.) The following extract may serve as a fair specimen of the state of the B. MSS.: हे सोम त्वं सूमस्यभिः शोभनोपस्याभिः धेनुभिर्गोविकारैः पयोभिर्दिवर्षैः । संमिक्षिताः शोभन यथा घ्नन् शीघ्रमागो स्थानमासीदति तद्यद्योनि स्वकीयं स्थानं ॥ आसीदन् ॥ न इदानीमरुचः आसे चमानो भव ॥ B 1. One can hardly believe that this was written *bona fide*, and it is easy to imagine what would become of a second or third copy carelessly taken from such an original.

P. 114. l. 1. (IX. 61, 22.) निरुधानं B 4. निधानं A. Ca. निरुधं B 1.

P. 114. l. 9. (IX. 61, 23.) The words from हे वीदुः to पूयमानरुचं are in all the MSS. placed before सुवीरस्तः.

P. 114. l. 15. (IX. 61, 24.) प्रवृद्धो ॥ प्रवृद्धो A. Ca. B 4. प्रवृधो B 1.

P. 115. l. 23. (IX. 61, 30.) धूर्वेणे B 1. 4. धूर्वेणे A. Ca.

P. 119. l. 21. (IX. 62, 17.) यातवे ॥ All between यातवे and the beginning of the next verse is omitted in A. It is found in B 4 and Ca.; also in B 1.

P. 120. l. 21. (IX. 62, 21.) नधुमंतं from B 1; A. and B 4 and Ca. have नधुभूतं. B 1 has देवार्थे instead of इंद्राद्यर्थे, and प्रक्षिपति (sic) instead of स्थापयत.

P. 120. l. 22. (IX. 62, 22.) It is curious that the A. MSS. (A. C. Mill, B 4) and Ca. have the common mistake अच द्वादशी. In Ca. the passage was omitted, but added on the margin.

P. 121. l. 14. (IX. 62, 24.) ओतयानि A. Ca. B 4. ओतयानि B 1. The reading of B 1 seems preferable, but that of the other MSS. is admissible.

P. 123. l. 20. (IX. 63, 4.) Sāyana seems to have read अमि instead of अति.

P. 124. l. 18. (IX. 63, 8.) दृग्व्या दृग्व्या A. Ca. B 4. दृग्व्य दृग्व्या B 1. See Yāska, Naigh. s. v.

P. 126. l. 12. (IX. 63, 16.) ते before तव should be left out.

P. 126. l. 16. (IX. 63, 17.) The Pada writes ईमिति, and does so always where the final Anusvāra is to be dropt. Otherwise it is ई. The cases in which Anusvāra is dropt, are enumerated in the Prātisākhya, Sūtra 302.

P. 127. l. 10. (IX. 63, 20.) Read नावैयंति; and P. 128. l. 4. read चवृ°.

P. 128. l. 7. (IX. 63, 24.) चरति B 1. गिरतं वीदयति रचति A. Ca. B 4.

P. 128. l. 7. (IX. 63, 24.) राक्षसवर्गं B 1. राक्षसवर्गं गै A. राक्षसवर्गं गै Ca. राक्षसवर्गं B 4.

P. 128. l. 13. (IX. 63, 25.) क्षुत्तिग्भिः B 4. क्षुत्तिभिः । त्विग्भिः A. Ca.; deest in B 1.

P. 130. l. 7. (IX. 64, 2.) वनं तव भजन B 1. वनं तव जन A. B 4. वनं तव मं भं जन Ca.

P. 132. l. 14. (IX. 64, 11.) देवावीर्देव A. Ca. B 1. 4. One expects देवकाम.

P. 136. l. 18. (IX. 64, 29.) बलवान् A. Ca. B 4. वेजनवान् B 1.

P. 138. l. 20. (IX. 65, 4.) The commentary is given according to A. and B 4, with which Ca. agrees, though in it the whole commentary was left out and was supplied in the margin. The B. MSS. have supplied a fuller commentary. They begin with हे सोम त्वं नृपाभिमतमालानां वषितासि हि । भवसि खलु । तस्मात् हे पर्वमान पूयमान पुनान वा etc. After सुकर्मणः they add सुहृद्भ्यामवन्तो वा. Instead of रश्मिना they have तेजसा, which is the more usual explanation. They then continue दीपिमन्तं । अतिशयेन तेजस्वि-
नमित्यर्थः । स्तुतिमन्तं वा त्वा त्वा हवामहे । यज्ञेनु आह्वामहे ॥

P. 138. l. 26. (IX. 65, 5.) धनुषा B 1. दुनुषा A. Ca. B 4. pr. man. (य sec. man.)

P. 139. l. 9. (IX. 65, 6.) अभसति ॥ All the MSS. read गभसति.

P. 139. l. 12. (IX. 65, 6.) पारिलवेन ॥ पारिलवेन A. पारिलवेन B 4; deest in Ca., but supplied, sec. man. पारिलवेन; deest in B 1.

P. 143. l. 2. (IX. 65, 18.) अभिपुनो भव त्वं । B 1. अभिपुनो वा च Ca. A. B 4.

P. 144. l. 2. (IX. 65, 21.) दिक्कल ॥ दिक्कल A. Ca. दिक्कल B 4. sec. man. दिक्कल B 1. दिक्कल C. Mill.

P. 146. l. 4. (IX. 65, 28.) बलमहा । B 1. This is an important passage as it might be used to show the dependence of A. B 4. on Ca. Ca. has a blot which has destroyed the lower part of बल so as to make it look like तव, and this तव occurs in A. and B 4. (but not in C. Mill.) The same blot has nearly obliterated धन in the next line, and there is a lacuna in A. and B 4. (not in C. Mill.) The B. MSS. are not affected by this, but stand, as usual, independent of A. and Ca. But although in the ninth Maṇḍala the MSS. Ca. A. B 4 and C. Mill form one family, it would be difficult to admit in other passages that A. B 4 are dependent on Ca.

P. 146. l. 5. (IX. 65, 28.) संभजामहे is left out in Ca., likewise in A. and B 4 and C. Mill.

P. 147. l. 23. (IX. 66, 3.) After त्वदीयानि धानानि B 1 reads त्वदीयानि अहोपासकपाः कालविशेषाः परि भवति सर्वत्र व्यापारिभिरिति । यद्वा त्वदीयधानानि त्वदीयानि अहो तेजसां परि वर्ति ॥ अत एव.

P. 151. l. 10. (IX. 66, 14.) त्वोतवः B 1. The other MSS. Ca. A. B 4. C. Mill have त्वेतेयः, evidently originally, a wrong reading for त्वातवः, the old spelling of त्वोतवः, but liable to be read त्वेतेयः.

P. 153. l. 13. (IX. 66, 20.) देवमनुष्या गंधर्वाचरतः सवैः पितर इति Ca. A. B 4. (sec. man. देवाः) देवमनुष्यागंधर्वाचरतः पितरो इति B 1.

P. 153. l. 17. (IX. 66, 20.) अपि गीर्भिर्गै B 4. sec. man. अपि भिर्गै Ca. A. अपि देवाभिर्गै B 1.

P. 154. l. 6. (IX. 66, 22.) हिंसकान् B 1. C. Mill. विदिकान् Ca. विदिकान् A. विदिकान् B 4.

P. 155. l. 6. (IX. 66, 25.) पवित्राग्निर्गच्छतीत्यर्थः ॥ पवित्रानि गच्छतीत्यर्थः A. Ca. B 4. C. Mill. पवित्रं ता गगैच्छतीत्यर्थः B 1.

P. 155. l. 11. (IX. 66, 26.) ईद्रुधिन । C. Mill. ईद्रुधित A. Ca. ईद्रुधिन B 1. इद्रुधेतर (sec. man.) B 4. Differently explained by Sāyaṇa, Rv. I. 22, 2; 11, 1: cf. Prātiśākhya, Sūtra 654, 3.

P. 156. l. 2. (IX. 66, 28.) कलशं प्रतिकर्षेण क्षरति ॥ कलशे प्रतिकर्षेण रक्षति A. Ca. कलशेण रक्षति C. Mill. In B 4. प्राक्षाः is changed into प्रोक्षण; then follows कलशे प्रतिकर्षेण रक्षति. कलशं प्रतिकर्षेण क्षरति B 1. If pratikarsha is the right reading, it would here mean "attraction," a meaning not mentioned by B. R.

P. 156. l. 3. (IX. 66, 28.) अतोऽलौकिकस्य. As all MSS. have this reading, I have left it, although in Pāṇini VII. 2, 2, it is अतो लौकिकस्य.

P. 156. l. 4. (IX. 66, 28.) After हृन्वादिना तिलोपः all the MSS. add another explanation, which is meant to explain the omission of the Āgama it. This, however, was already explained as chāndasa, and from the unfinished state of the sentence, the explanation seems to be a later addition that came into the text from the margin. Thus A. Ca. B 4 read अनित्यमागमशासनमिति सिच ३ आ 1. B 1 has the same, but ends with सिच ३ 1. C. Mill has सिच ३ आ न सिच ३ आ 1.

P. 156. l. 24. (IX. 67, 1.) In the introduction all the MSS. except B 1 omit the statement that the thirtieth verse is a Puraushṇih, and the twenty-seventh, thirty-first and thirty-second Anushtubh. B 1 adds अलायस्येवेष्टा त्रिंशी पुर उष्णिक् आष्टा द्वादशका य षकवती (आष्टाद्वादशकषकवती?) सप्तविंशयेकत्रिंशीद्वादश्विंशयल्लिखोऽनुशुभः शिष्टा गायत्र्यः । अविता नो etc.

P. 158. l. 12. (IX. 67, 4.) प्रभूतं, all MSS. except C. Mill, which leaves out something, and reads अवीनां स्वभूतानि गच्छतीत्यर्थः 1.

P. 158. l. 13. (IX. 67, 4.) त्वया सहाहर्षिद्रुमाह्वयामीत्यर्थः B 4. sec. man.; deest in B 1. A. Ca. have °ह्वयामीति वाजयाह्वयामीत्यर्थः. C. Mill has °ह्वयामीति वाजं मह्वयामीत्यर्थः 1.

P. 163. l. 8. (IX. 67, 21.) पूज्यमान A. Ca. C. Mill, B 4; पूजमान B 1 seems to have been the original reading.

P. 163. l. 18. (IX. 67, 23.) The quotation from Āśvalāyana is taken from the twelfth Kaṇḍikā of the second book, to which there is no commentary. The MS. of the E. I. H. 1129 agrees on that point with the two MSS. of the commentary used by Rāma Nārāyaṇa Vidyaratna in his edition of Āśvalāyana in the Bibliotheca Indica. The text of this section as printed by him in a note is not quite free from mistakes, and in the line here quoted पवित्रमर्चिषा should be पवित्रमर्चिषा.

P. 165. l. 9. (IX. 67, 28.) अस्मान् प्रकर्षेण धर्षेय A. Ca. C. Mill, B 4. आत्मानं प्रकर्षेण धृष्ट्वा B 1.

P. 167. l. 1. (IX. 67, 32.) यागादिपरं वेदशास्त्रविदं करोतीत्यर्थः ॥ यागादिपरवेदशास्त्रविदं A. Ca. B 4. यागादिपरं वेदशास्त्रविदं C. Mill. यागादिपरं वेदशास्त्रं B 1. Different emendations might be proposed; the one I have adopted is in accordance with Sāyaṇa's style. वेदशा-

खाविदं is unusual with Sāyana, and in this place without a definite object. The MSS. represent here, as usual, two families only, A. Ca. B 4. C. Mill on one side, and B 1 on the other.

P. 167. l. 3. (IX. 67, 32.) After the eighteenth Varga, the Sanhitā MSS. of the Rig-veda add a so-called Padaśiṣṭa, or Khila. It is wanting in S. 1. In S. 2 a lacuna begins after the leaf which contained the greater portion of the Khila. The other MSS. give the Khila with many variations in the arrangement of the verses. The accents are left out by some writers, by others they are added at random. I have given the text without attempting a critical restoration, which, without better MSS., would be impossible. Some of these verses occur in the Sāma-veda, beginning with II. 5, 2, 8, 3-6; others in the Taittiriya-Brāhmaṇa I. 4, 8, 4-6.

अथ पदशिष्टं ॥ पावमानीः स्वस्त्ययनीः सुदुषा हि घृतधृतः¹ ।
 क्षुधिभिः संभृतो रसो ब्राह्मणेभ्यः हितं ॥१॥
 पावमानीर्दिशंतु² न इमं लोकमथो अमुं ।
 कामान्समर्पयंतु नो देवदेवीः समाहिताः³ ॥२॥
 येन देवाः पवित्रेणात्मानं पुनते सदा ।
 तेन सहस्रधारेण पावमान्यः⁴ पुनंतु मां⁵ ॥३॥
 प्राजापत्यं पवित्रं शतोद्धारं हिरण्यं ।
 तेन ब्रह्मविदो वयं पूतं ब्रह्म पुनीमहे ॥४॥
 इंद्रः सुनीती सह मा पुनातु सोमः स्वस्त्या वरुणः समीच्या ।
 यमो राजा प्रमृणाभिः पुनातु मा जातवेदा मोर्जेयंता पुनातु ॥५॥
 क्षुधयस्तु तपस्तेषुः सर्वे स्वर्गजिगीषवः ।
 तपसस्तपसोऽग्रं तु पावमानीर्धृचोऽब्रवीत् ॥६॥
 यन्मे गर्भे वसतः पापमुयं यज्जायमानस्य च किञ्चिदन्यत् ।
 जातस्य च यच्चापि वर्धतो मे तत्पावमानीभिरहं पुनामि ॥७॥
 मातापित्रोर्वैद्यं कृतं वचो मे यत्स्यावरं जंगममा बभूव ।
 विश्वस्य तत्प्रवृत्तिं वचो मे तत्पावमानीभिरहं पुनामि ॥८॥
 गोम्राक्षस्करत्वात्स्त्रीवधाद्यच्च किल्बिषं⁶ ।
 पापकं च चरणेभ्यस्तत्पावमानीभिरहं पुनामि ॥९॥
 ब्रह्मवधात्सुरापापानात्स्वयैस्तेयाद्बलीगमनैपुनसंगमात् ।
 गुरोर्दाराभिगमनाच्च तत्पावमानीभिरहं पुनामि ॥१०॥
 बालभ्रातृपितृवधाद्भूमितस्करात्सर्वैषीगमनैपुनसंगमात् ।
 पापेभ्यश्च प्रतिग्रहात्सद्यः प्रहरति सर्वदुष्कृतं तत्पावमानीभिरहं पुनामि ॥११॥
 क्रयविक्रयौनिदोषाद्वाज्ञाज्ञोऽप्याप्रतिग्रहात् ।
 असंभोजनाद्यापि नृशंसं तत्पावमानीभिरहं पुनामि ॥१२॥

¹ पयस्वतीः T.B.

² दधंतु S.V. दिशंतु T.B.

³ समाहिताः S.V. समाभृताः T.B.

⁴ पावमानीः S.V.

⁵ नः S.V. मा T.B.

⁶ The metre is frequently wrong, but might easily be mended here by reading गोम्राक्षस्करत्वाच्च. In the next verses, too, the metre is corrupt.

नामः तपसो C. Mill; नभो तपसो B 4. All these point to नामः नभसो, Sandhi being either observed or disregarded by the copyist. B 1 reads नामः नमसो, which again can only be meant for नामः नभसो. But why should नामः be explained by नभसो वाधिका? If Sāyana derived नामः, which does not occur again, from नह्, like नाभिः, he would have explained it by बंधकाः, and this was probably the original reading.

P. 202. l. 23. (IX. 75, 1.) वायतेरसुनि चन इति A. B 4. Ca. C. Mill. वायतेरसुनि च इति B 1. Both readings differ considerably from Uṇādi-sūtra IV. 199, वायतेरसुने ह्रस्वश्च.

P. 205. l. 2. (IX. 75, 5.) वचनवंतः. This is the reading of all the MSS. of Sāyana, also of the Nirukta MSS. which I could consult. Prof. Roth (Nir. IV. 15) reads वचनवंतः.

P. 208. l. 21. (IX. 77, 2.) किं. रजः ॥ किंच रजः A. Ca. C. Mill, B 1. 4.

P. 210. l. 4. (IX. 77, 5.) वृजिनेष्वरिष्टेषु 1. All the MSS. (A. Ca. C. Mill, B 1. 4) have वृजिनेषु instead of वृजनेषु, which is the reading of the MSS. of the texts, with the accent on the second syllable. As Sāyana seems to have read वृजिनेषु I have left this reading, though it is clearly wrong.

P. 211. l. 17. (IX. 78, 3.) सेचनं शीलं 1. A. Ca. C. Mill, B 1. सेचनं शीलं B 4.

P. 213. l. 21. (IX. 79, 3.) समरीत 1. As all MSS. except B 1 read समरीत्, Sāyana may, by mistake, have read समरीत् instead of समरीत. In B 1 we have a lacuna, सा यथा त प्राप्नोति, and one might suppose that a whole sentence had been dropt; सा यथा तान्प्राप्नोति तद्वत्सोमः शतृन्समरीत. But this is impossible, as Sāyana begins by stating that he takes the second half as pratyaksha.

P. 215. l. 12. (IX. 80, 1.) वि दिद्युते B 1. दिवि द्युलोके A. Ca. C. Mill, B 4.

P. 218. l. 1. (IX. 81, 2.) सोमसज्जोषा ॥ सोमसज्जोषा A. Ca. C. Mill, B 1. 4.

P. 225. l. 24. (IX. 84, 4.) पापुरेव 1. A. Ca. C. Mill, B 1. 4. पापुभिरेव?

P. 227. l. 10. (IX. 85, 2.) संग्रामान् 1. A. Ca. B 1. 4; deest in C. Mill. संग्रामान्?

P. 230. l. 16. (IX. 85, 11.) उपाकुर्यत 1. Sāyana seems to have read उप 1. पृथिव्यां 1.

P. 231. l. 9. (IX. 86, 1.) आकृष्टा इति A. Ca. B 1. 4. आकृष्टा C. Mill.

P. 231. l. 10. (IX. 86, 1.) नीवावरी इति A. Ca. B 1. 4. C. Mill.

P. 231. l. 11. (IX. 86, 1.) पृथ्व्य इति A. Ca. B 1. 4. C. Mill.

P. 231. l. 12. (IX. 86, 1.) आकृष्टा माया इति A. Ca. B 4. आकृष्टा B 1. आकृष्टा C. Mill.

P. 231. l. 15. (IX. 86, 1.) आकृष्टा A. Ca. B 1. 4. आकृष्टा C. Mill.

P. 231. l. 15. (IX. 86, 1.) पृथ्व्यो ॥ पृथ्व्यो A. Ca. B 4. C. Mill. पृथ्व्ये B 1.

P. 231. l. 16. (IX. 86, 1.) It is clear that Sāyana took तृतीये त्रयः for त्रयः, the three companies of Rishis mentioned before. Shadguruśishya takes it for अत्रयः. He writes चतुर्थे दशर्षे अत्रय इतिनामानः.

P. 236. l. 23. (IX. 86, 13.) अनूषान वा 1. ये वानूषानास्ते ॥ अनूषानवा ये वा अनूषानास्ते A. Ca. B 4. अनूषान वा ये वा अनूषानास्ते B 1. अनूषान वा ये वा अनूषानास्ते C. Mill.

P. 239. l. 26. (IX. 86, 20.) After ईदृश्य A. Ca. C. Mill and B 4 add यजमानस्य.

P. 240. l. 9. (IX. 86, 21.) एकविंशतिं गा क्षुत्तिगुलेन B 1. एकविंशतिं वारान् नक्षुत्तिगुलेन A. Ca.

एकविंशति चारान् त्वन्मुखेन B 4. एकविंशति चारान् त्व - स्तेन C. Mill. The readings in all the MSS. except B 1 are intended for एकविंशतिचारं.

P. 242. l. 16. (IX. 86, 26.) After कुर्वण इत्यर्थः B 1 adds यद्वा गास्तद्विकारीणि क्षीराणि कुर्वण इत्यर्थः ।

P. 243. l. 3. (IX. 86, 27.) After गोभिः we expect पयोभिः or क्षीरेण; पृष्ठे, too, is left unexplained by Sāyana.

P. 243. l. 20. (IX. 86, 29.) वर्णसाधनोऽपि B 4. sec. man. वर्णसाधनां पां A. Ca. वर्णसाधनो पां C. Mill. समुद्रवर्णसाधनो नि B 1.

P. 244. l. 14. (IX. 86, 31.) अवचक्रदन् अवक्रदन् ॥ अवचक्रदन् अवक्रदन् B 1. अवचक्रदन् अवचक्रदन् A. अवचक्रदन् अवक्रदन् Ca. अवचक्रदन् अवक्रदन् क्रदन् C. Mill. अवचक्रदन् अवक्रदन् B 4. क्रदन् sec. man. Sāyana takes अवचक्रदन् as a participle, in spite of the accent.

P. 245. l. 10. (IX. 86, 33.) Sāyana leaves out पवते, and seems to have read नृभिः instead of हृदिः ।

P. 251. l. 16. (IX. 86, 48.) One expects यतः क्रतुविदतः स्तुत इत्यभिप्रायः ।

After hymn IX. 86 (VII. 3, 21) some of the MSS. give the following Khila:

इत्थैव वामञ्जु¹ वस्तां पृतेन यस्याः पदे² पुनते देवयंतः ।
पृतपदी शक्ररी सोमपृष्ठोप³ यज्ञमस्थित वैश्वदेवी ॥
वैश्वदेवी पुनती देव्या गाक्षस्थामिमा पक्ष्यस्तन्वो वीतपृष्टाः ।
• तथा मदंतः सधमादेयु⁴ वयं स्याम पतयो रयीणां ॥ २२ ॥

The text is given from the MS. S. 3. W. is Wilson 438; deest in W. 432; deest in S. 1, S. 2; deest in P. S.

P. 252. l. 4. (IX. 87, 1.) After पूषमानो B 1 reads ऽभ्यर्चं वाजं संश्रामं वाजिनं, etc.

P. 254. l. 21. (IX. 87, 8.) प्रातं तथा प्रातम्यं ॥ प्रातं स्वया प्रातम्यं । B 1. प्रातं स्वया प्रातम्यं A. Ca. B 4. प्रातं स्वयं प्रातम्यं C. Mill.

P. 256. l. 10. (IX. 88, 2.) विरोधात् ॥ विरोधाधीनि A. Ca. C. Mill. विरोधात् B 1. विरोधादीनि B 4. sec. man.

P. 256. l. 19. (IX. 88, 3.) हवमाह्वानमाकर्ष्य A. Ca. C. Mill, B 1. 4. हव आह्वानमाकर्ष्य?

P. 259. l. 5. (IX. 89, 1.) अक्षाः । आश्रोषि । A. Ca. C. Mill, B 1. 4.

P. 259. l. 6. (IX. 89, 1.) न्यसदन् । निबीदति. A great deal of the commentary is lost in all the MSS., there being no explanation of the last pāda. This has produced a confusion in the remaining commentary. A. has न्यसदन् । निबीद निबीदति निबीदति वा । The same reading is found in Ca. C. Mill, B 4. B 1 has न्यसदन् निबीदति वा.

P. 261. l. 9. (IX. 89, 7.) This verse is left unexplained in all the MSS.; the commentary of verse 6, too, is in an imperfect state. The explanation beginning with कर्त्तुं चङी can hardly be written by Sāyana; it was probably supplied by a later copyist. In C. Mill the lacuna begins in verse 4, and is carried on to nearly the end of IX. 90, 1.

P. 263. l. 20. (IX. 90, 6.) निवृत्त्य ॥ निवृत्त्य A. निवृत्त्य Ca. B 1. निवृत्त्य B 4; deest in C. Mill.

¹ इत्थैव वामञ्जु W.

² पदेनु न W.

³ पृष्ठो W.

⁴ सद् W.

I have written विमृष्य instead of विमृश्य, because विमृष्य explains the mistakes of the copyists better than विमृश्य ।

P. 263. l. 26. (IX. 90, 6.) All the MSS. read सायणार्येण, except B 1, which has साचार्ये; C. Mill has धुरंधरेणार्यविरचितं. Sāyaṇa is called Sāyaṇārya, see vol. IV. p. 641.

P. 264. l. 5. (IX. 91, 1.) Read षष्ठं.

P. 265. l. 13. (IX. 91, 13.) रोचतेरिदं रूपं । See Rv. Bh. vol. I. p. 891. l. 13.

P. 268. l. 2. (IX. 92, 2.) चर्नति चण्डो ग्रहादयः । All the MSS. give this reading, but Sāyaṇa probably wrote चर्नत्येति चण्डो ग्रहादयः; cf. Rv. IX. 93, 3, etc.

P. 268. l. 23. (IX. 92, 4.) स्वभूताः ॥ प्रभूताः A. Ca. C. Mill, B 4. स्वभूताः B 1.

P. 270. l. 22. (IX. 93, 2.) मातृभूताभिः । A. Ca. B 4. मातृभूताभिः C. Mill. सेक्रभिः B 1.

P. 271. l. 24. (IX. 93, 4.) विश्वदेवयोश्च देरङ्गचतावप्रत्यये । This is the right reading of Pāṇini's Sūtra VI. 3, 92, which in former passages where it occurred I altered, according to Boehtlingk's edition, into विश्वदेवयोश्च देरङ्गचतौ वप्रत्यये. This, however, is clearly wrong, for there is no such word as विश्वङ्ग, while विश्वङ्ग occurs Rv. VII. 25, 1. Professor Boehtlingk himself perceived that he ought not to have altered the text (see his notes to VI. 3, 92), and I regret that I was misled. The reading चंचतौ वप्रत्यये might be defended, but विश्वदेवयोश्च is clearly wrong. See Siddhānta-kaumudī, ed. Tārānātha, vol. I. p. 179, note.

P. 273. l. 27. (IX. 94, 3.) अचो यत् । A. Ca. C. Mill. अचोदयत् B 1. 4.

P. 275. l. 24. (IX. 95, 2.) चाविः करोति । The change of Visarga into व (Pāṇ. VIII. 3, 41) is not observed by Sāyaṇa, and I did not like to alter his way of writing. Similar cases occur p. 402. l. 8; p. 458. l. 21, etc. In दुष्प Pāṇini's rule, as far as writing is concerned, seems almost universally disregarded.

P. 276. l. 5. (IX. 95, 3.) अभ्यासस्यावर्णश्च रेफादेशश्छांदसः ॥ उवर्णश्च रेफादेशश्छांदसः । A. Ca. B 4. नुवर्णो C. Mill. उवर्णस्वेकादेशश्छांदसः B 1. रेफादेशश्च would be better.

P. 280. l. 11. (IX. 96, 7.) मनस ईशिताः A. Ca. C. Mill, B 1. 4.

P. 281. l. 20. (IX. 96, 10.) परिरक्षकः B 1. परिरक्षकः A. Ca. परीक्षकः B 4. परिकरक्षकः C. Mill.

P. 284. l. 2. (IX. 96, 15.) नियंत्यो A. Ca. C. Mill, B 4. यतु शक्तो B 1.

P. 284. l. 25. (IX. 96, 17.) शब्दोपेतः B 1. शब्दयितव्यः । A. Ca. C. Mill, B 4.

P. 290. l. 15. (IX. 97, 5.) बहुविधधारो A. Ca. C. Mill, B 4. बहुधारोपेतः B 1.

P. 291. l. 11. (IX. 97, 7.) उच्चारयन् ॥ उद्धरयन् A. Ca. B 4. उद्धरयन् C. Mill; deest in B 1.

P. 292. l. 4. (IX. 97, 8.) घोषशब्दस्य पृ - दांगूष ॥ घोषशब्दस्य पृ - दांगू A. Ca. C. Mill, B 4. गोपशब्दस्य पृ - दांगू B 1.

P. 292. l. 24. (IX. 97, 10.) गमनशीलनीचीनाग्ररससंघातः A. Ca. C. Mill, B 4. गमनशीलनी-शीनो यो रससंघातः B 1.

P. 297. l. 7. (IX. 97, 20.) अवडा इत्यर्थः ॥ अवधीत्यर्थः A. Ca. B 4. अवध्यात्यर्थः C. Mill. अवधा इत्यर्थः B 1.

P. 299. l. 14. (IX. 97, 25.) सहस्राः । Read सहस्रा.

P. 301. l. 9. (IX. 97, 29.) भजनसाधनं धनं ॥ धनं deest in MSS.

P. 302. l. 11. (IX. 97, 32.) Sāyana seems to have read अग्निं वंशं.

P. 304. l. 8. (IX. 97, 36.) बहुधि ॥ बहुधियं MSS. The mistake of putting बहुधियं as an acc. neut. instead of बहुधि seems to be due to the copyists rather than to the author of the commentary (see my Sanskrit Grammar, § 226).

P. 305. l. 16. (IX. 97, 39.) अस्माकं । Read अस्मान् ।

P. 309. l. 2. (IX. 97, 47.) वंत्वेति समना यज्ञाः B 1. वंत्वेति सम यज्ञाः A. B 4. वंत्वेनेति सम यज्ञाः Ca. वंत्वेति समनाः तेषु C. Mill.

P. 311. l. 4. (IX. 97, 52.) चातके ॥ चातके A. Ca. C. Mill. चत्वे त्वं B 1. चोतके B 4. See Sāyana to VII. 44, 3. It might be चेतके, or चातके from चातयति नाशयति ।

P. 316. l. 11. (IX. 98, 6.) धातुभिः । Read धाराभिः.

P. 326. l. 4. (IX. 101, 1.) पुरःस्थितस्य ॥ पुरःस्थितस्य जयस्य A. Ca. B 1. 4. पुरस्थितस्य C. Mill.

P. 330. l. 17. (IX. 101, 13.) विप्रकारी ऋ । A. Ca. C. Mill, B 4. In B 1. ऋ is left out.

P. 330. l. 18. (IX. 101, 13.) राधक° ॥ संसाधक° A. Ca. B 4. साधक° B 1; deest in C. Mill.

P. 330. l. 19. (IX. 101, 13.) अपराद्धं मत्सं ॥ अयगद्धमत्सं A. अपराद्धमत्सं Ca. अपराद्धमत्सं C. Mill. अयरोद्धमत्सं B 4. अपराधं मत्सं CB. Lacuna in B 1.

P. 333. l. 1. (IX. 102, 3.) धारया आत्मीयया वि धारय । किञ्च A. Ca. C. Mill, B 4. B 1. I have left the reading of the MSS., though I believe that the original reading was धारयात्मीयया धातुया पृष्ठेयुः. The insertion of विधारय, without any excuse for it, is not in Sāyana's style. In the commentary to the Sāma-veda II. 3, 2, 18, 3, Sāyana, as far as my MS. allows me to see, has no such insertion. The Sāma-veda has airayat, and the commentator says airayad airayeti pāṭhau.

P. 339. l. 10. (IX. 104, 5.) अस्मदादीनां ॥ अस्मदीनां A. Ca. C. Mill, B 4. अस्मदादीनां B 4. sec. man.; अस्मदीयानां B 1.

P. 350. l. 1. (IX. 107, 7.) देवानां left out in all the MSS.

P. 353. l. 3. (IX. 107, 15.) The first बृहदूतं is explained in A. Ca. C. Mill as सत्यभूतः; by B 1 as सत्यभूतं; B 4 has तं, and changed it to तः ।

P. 359. l. 2. (IX. 108, 4.) एतन्नामकोऽगिरा ॥ एतन्नामको गि ङा न A. एतन्नामकोऽगि ङा Ca. एतन्नामकोऽगि C. Mill. एतन्नामकोऽङ्गा B 4. एतन्नामको गिरा B 1.

P. 364. l. 1. (IX. 109, 1.) Sāyana calls the Agnis, the Rishis of this hymn, ईश्वरपुत्राः, and quotes their name from the Anukramanī as ऐश्वराः. The MS. of the Anukramanī (MS. E. I. H. 132) reads likewise ऐश्वराः. The MS. of the Bodl. Library, however (Wilson 379), reads ऐश्वर्यो द्वैपदं, and explains it by ऐश्वर्यः । ईश्वरपुत्राः.

P. 369. l. 5. (IX. 109, 22.) जीयन् प्रेरयन् सोमोऽभिपूयते A. Ca. B 1. 4. जीयन् प्रेरयन् सोमो भिपू पश्यमानास C. Mill; see Rv. IX. 110, 5.

P. 370. l. 2. (IX. 110, 2.) नहे महति सनयैराज्ये A. Ca. B 4; deest in C. Mill. नहे महती सनयै राज्ये B 1.

P. 372. l. 8. (IX. 110, 8.) निदुहंति B 1. हविदुहंति A. Ca. C. Mill, B 4.

P. 372. l. 12. (IX. 110, 9.) निःशः । The MSS. always write निःशः; but in order to avoid uncertainty, I prefer to insert the Visarga.

P. 373. l. 8. (IX. 110, 11.) यज्ञवान् ॥ यज्ञमानः A. Ca. B 1. 4. यज्ञमानः C. Mill.

P. 376. l. 6. (IX. 112, 1.) अपरिच्छवतः सोमस्याजामित्वाय °दनं A. Ca. B 4, but त्वाय corrected to त्वाय. अपरिच्छवतः। सोमस्या जामि त्वाय - दनं C. Mill. अपरिच्छवतः सोमस्याजामित्वाय मनसो विनो-
दकं B 1. Read अजामित्वाय, and compare Taittirīya-Saṁhitā II. 6, 10, 5, and Nyāya-
mālāvistara II. 4, 11 and 12.

P. 377. l. 12. (IX. 112, 3.) जसः शसादेशः ॥ जसो कारादेशः A. Ca. जस्याकाशादेशः। C. Mill.
कारादेशः B 4. (marg. ज स जो); deest in B 1.

P. 377. l. 15. (IX. 112, 3.) After पूर्विका A. adds व्यापारण, Ca. C. Mill and B 4. व्यापारणा;
B 1 has a lacuna.

P. 377. l. 26. (IX. 112, 4.) नर्मसचिवा ॥ नर्मसचिवा A. Ca. B 4. नर्मसचिवा: Ca. नमशाचिव B 1.

P. 378. l. 23. (IX. 113, 2.) सत्यतयोरन्यो भेदो ॥ सत्यतयोरन्यो भेदो A. Ca. B 4. सत्यतयोरन्य
भेदो C. Mill. सत्यतयोरन्यो भेदो B 1.

P. 379. l. 19. (IX. 113, 4.) आत्मनोपेक्षितां A. Ca. C. Mill, B 4; deest in B 1. CB.

P. 380. l. 17. (IX. 113, 7.) The Saṁhitā MSS. (S. 1. 3. S. meum) write यस्मिन्लोके; S. 2
has यस्मिं लोके, both meant for nasalised l, as required by the Prātisākhya, Sūtra 227.

P. 384. l. 11. (IX. 114, 4.) अभिरक्षितानस्मान् A. Ca. C. Mill, B 1. 4.

After hymn IX. 114 (VII. 5, 28), at the end of the ninth Maṇḍala, some MSS.
give the following Khila:

यत् तत्परमं पदं विष्णोर्लोके महीयते¹ ।

देवैः सुकृतकर्मभिस्तत्² मा³ ॥ १ ॥

यत् तत्परममाख्यं³ भूतानामधिपतिं⁴ ।

भावं भावि च योगीश्वरं⁵ तत् माम्⁶ ॥ २ ॥

यत् लोकस्तनूत्यजाः⁶ अङ्गया तपसा जिताः ।

तेजश्च यत् ब्रह्म⁷ च तत् मा⁸ ॥ ३ ॥

यत् देवा महांत्मानः⁸ सेंद्राश्च समरुतंणाः⁹ ।

ब्रह्म¹⁰ च यत् विष्णुश्च तत्¹⁰ ॥ ४ ॥

यत् गंगा च यमुना यत्¹¹ प्राची सरस्वती¹² ।

यत्¹³ सोमेश्वरो देवस्तत् माम्¹⁴ ॥ ५ ॥ २६ ॥

य ईदोः पर्वमानस्यानु¹⁴ भामान्यक्रमीत्¹⁵ ।

तमाहुः¹⁶ सुप्रजा इति यस्ते सोमाविधन्मन्सेंद्रा¹⁶ ॥ ६ ॥

¹ महीयते S. 1. 2. P. S.

² देवैस्तु कृतकर्मभिः स्तत् S. 2. कृतकर्मभिस्तत् P. S.

³ परममाख्यं W.

परममाख्यं S. 1. माख्यं P. S. S. 2.

⁴ पतिः W. देवानामधिपतिं S. 2. नामधिपतिः P. S.

⁵ भावभावी S. 1.

भावभावी च योगी च P. S. भावभावि S. 2.

⁶ यत् लोकां S. 1.

⁷ ब्रह्मा S. 1. P. S.

⁸ हा S. 1.

⁹ सेंद्राश्च न S. 1. ज्ञानः सेंद्राश्च न P. S.

¹⁰ ब्रह्मा S. 1. ब्रह्मा P. S.

¹¹ गंगा यमुना W. यमुना च S. 1.

च यमुना च यत् S. 2. यमुना च P. S.

¹² प्राची सरस्वती S. 2.

¹³ ब्रह्म W.

¹⁴ नस्यानु S. 1. 2.

¹⁵ न्यक्रम S. 1. 2.

¹⁶ हुः S. 2.

चुषे मंतृकृतां सोमैः कश्यपोद्वर्धयन्मरुतः ।
 सोमं नमस्य राजानं यो जज्ञे वीरुधां पतिरिंद्रा° ॥१॥
 सप्त दिशो नानां सूर्याः सप्त होतारं चतुर्विजं ।
 देवा आदित्या ये सप्त तेभिः सोमाभि रंक्ष न इंद्रा° ॥८॥
 यज्ञे राजभृत्तं हविस्तेन सोमाभि रंक्ष नः ।
 अरातीवा मा नस्तारीन्मोचं नः किं च नाममदिंद्रा° ॥९॥२९॥

The text is given from the Sanhitā MS. S. 3. W. 438 has only verses 1, 2, 5, and gives no accents. S. 1 places v. 2 after v. 4. P. S. places v. 4 before v. 3, and leaves out vv. 6-9. Deest in W. 432. S. 2 gives vv. 6, 7, 8, 9, 5, 1, 2.

Mandala X.

P. 385. l. 7. (X. 1, 1.) सहस्रावममोदेतोः ॥ सहस्रावममोहेतोः । A. सहस्रावममोहेतोः Ca. C. Mill, B 4. सहस्रावमदेतोः B 1. 2. CB. Prof. Goldstücker suggested to me सहस्रावमम् ओदेतोः, i. e. आ उदेतोः 1. The quotation is taken, as Prof. Aufrecht just informs me, from Āśv. VI. 5. सहस्रावमं seems to mean "consisting of at least one thousand verses;" ओदेतोः is उद्यान्नाक्.

P. 388. l. 1. (X. 1, 5.) अग्नेऽर्थे C. Mill. अग्नेऽर्थे A. Ca. B 1. 2. 4. CB.

P. 389. l. 10. (X. 2, 1.) After ओतुं B 1. 2. CB. add हवींषि चाहुं; deest in A. Ca. C. Mill, B 4.

P. 391. l. 11. (X. 2, 5.) संततयानिजितेन A. Ca. संततयानि जितेन B 4. संततयाचितेन C. Mill. संततयानजितेन B 1. 2. CB. after दीनदक्षाः.

P. 391. l. 12. (X. 2, 5.) पाकेन B 1. 2. CB. पोषकेन A. Ca. B 4. C. Mill.

P. 392. l. 14. (X. 2, 7.) दीप्यते A. Ca. B. C. Mill.

P. 394. l. 19. (X. 3, 5.) शोभनदीप्तिवै A. Ca. B 1. 2. 4. CB. Another explanation of सुदिषः must have been omitted by the earliest copyists; ibid. l. 12. read तस्मिंश्चि°.

P. 395. l. 14. (X. 3, 7.) महि महान् । A. Ca. C. Mill. B 4. महि महतो B 1. 2. CB.

P. 399. l. 17. (X. 5, 1.) मनो - मनुष्यस्य A. Ca. C. Mill. मनो - मनुष्यं B 4. हततो - मनुष्याणां B 1. 2. CB.

P. 401. l. 18. (X. 5, 5.) स्वतेजसा A. Ca. C. Mill, B 4. स्वयमेव B 1. 2. CB.

P. 402. l. 6. (X. 5, 6.) The first enumeration of the seven forbidden things is taken from Manu VII. 50 and 51. After enumerating eight sins which spring from kâma (kâmajā), and eight which spring from krodha (krodhajā, left out in B. R. Dictionary), Manu selects four of the former and three of the latter, as the seven most dangerous. Daṇḍa stands for daṇḍasya pātanam or daṇḍa-pârushyam, whereas pârushyam is more specially meant for vâk-pârushyam. Instead of anyadûshaṇa, Manu reads twice arthadûshaṇam, i. e. arthânâm apaharaṇam, deyaṇâm adânam ca. Sâyaṇa, no doubt, intended to write arthadûshaṇam, but the MSS. agree on anyadûshaṇam or annadûshaṇam. The

second enumeration is taken from the Nirukta VI. 27. खयं instead of स्लेयं is in A. Ca. B 4; but B 1. 2. CB. had originally the right reading स्लेयं.

P. 402. l. 22. (X. 5, 6.) ज्ञानसहिते A. Ca. C. Mill, B 4. ज्ञाने सति B 1. 2. CB.

P. 404. l. 8. (X. 6, 2.) सत्यवाक्यवान् A. Ca. C. Mill, B 4. सत्यवानुदकवान् B 1. 2. CB., which is better, and should be inserted in the text.

P. 404. l. 13. (X. 6, 2.) सदासर्पेण B 1. CB. सदा नर्पेण A. Ca. B 4. सदा सर्पेण C. Mill. सप्त सर्पेण B 2.

P. 405. l. 6. (X. 6, 4.) वृषो वर्धितो B 1. 2. CB. वृषः पंडितो A. Ca. C. Mill, B 4.

P. 405. l. 6. (X. 6, 4.) हविलेक्ष्योः B 1. 2. CB. हवियुक्तेः A. Ca. C. Mill, B 4.

P. 407. l. 9. (X. 7, 2.) स्तोत्रमुखादुत्पन्नाः । B 1. 2. CB. स्तोत्रमुषोचत् । उत्पन्नाः A. Ca. B 4. स्तोत्रमुषोचत् । उत्पन्नाः C. Mill.

P. 408. l. 22. (X. 7, 6.) Read निरूपितवन्तः.

P. 409. l. 13. (X. 7, 7.) It may be अविता दृढभयेभ्यः, in opposition to गोपा अदृढभयेभ्यः.

P. 410. l. 15. (X. 8, 2.) उद्यमान्यु° as neuter, A. Ca. C. Mill, CB.; deest in B 1. उद्यमान् B 4. sec. man.

P. 410. l. 25. (X. 8, 3.) आक् ईषदर्थे । आरम् । ईषद्विनस्ति । निर्मेषनकालेऽपि ॥ आकृन् । दर्धे आरम् ईषद्विनस्ति निर्मेषनकालेऽपि । A. Ca. आर हा वे । दर्धे आरम् ईषद्विनस्ति निर्मेषनकालेऽपि C. Mill. अगन् दर्धे आरम् ईषद्विनि स्तुतर्मेषनकालेऽपि B 4; deest in B 1. 2. अकृन् प्रेषदर्धे आरम् ईषद्विनस्ति निर्मेषनकालेऽपि CB.

P. 411. l. 3. (X. 8, 3.) Read तन्वस्तदीया°.

P. 412. l. 3. (X. 8, 6.) आग्नेय्या उत्तरे नित्ये मूर्धन्वतः । आग्नेय्यामुत्तरेति ॥ त मूर्धन्वतः A. Ca. आग्नेय्यामुत्तरेति । ते मूर्धन्वतः C. Mill. आग्नेय्यामुत्तरेति ते मूर्धन्वतः B 4. आग्नेय्या उत्तरे नित्ये मूर्धन्वतः B 1. 2. CB. आग्नेय्या उत्तरे ये उत्तरे इष्टी वक्ष्यते मूर्धन्वते कामायेति च ते अग्निवत्ये भवत इत्यर्थः । पूर्वस्यामग्नेर्मूर्धन्वान्गुणः । उत्तरस्यां कामो गुणः । नित्ये मूर्धन्वतः । अग्निर्मूर्धो भुवो यत्तस्येत्यर्थः । Nārāyaṇa.

P. 414. l. 5. (X. 9, 1.) The words from ईशाना इति to प्रतिष्ठा, and again from संचमी to प्रतिष्ठा were left out in all the MSS. and had to be supplied.

P. 416. l. 12. (X. 9, 9.) At the end of this hymn MS. S. 1. 2. 3. give the following Khila:

ससुषीस्तदपसो दिवा नक्तं च ससुषीः ।
चरेत्यक्रतूरह्मा देवीरयंसे हुवे ॥

The Atharva-veda-sanhitā VI. 23, 1, as pointed out by Prof. Aufrecht, has the same verse, only reading चरेत्यक्रतुः instead of चरेत्यक्रतूः.

P. 417. l. 24. (X. 10, 2.) The end of the commentary is wanting in all the MSS.

P. 418. l. 11. (X. 10, 3.) Read गूहन°.

P. 420. l. 6. (X. 10, 7.) विप्रस्ता B 1. 2. CB. विप्रस्ता C. Mill. विप्रस्ता A. Ca. B 4.

P. 421. l. 4. (X. 10, 9.) After यमाय CB. alone of all MSS. inserts ब्रूहेत ।

P. 421. l. 4. (X. 10, 9.) अजाम्यधातरे CB. अजामि धातरे A. Ca. B 4; deest in C. Mill; deest in B 1. 2.

P. 422. l. 26. (X. 10, 13.) Read परिच्यंक्तुं.

P. 425. l. 8. (X. 11, 4.) यदायौ अभिगमनीयं तं व्रजंते ॥ यदा आर्याः अभिगमनीयतां व्रजंते A. Ca. व्रजंते C. Mill. यदा आर्याः अभिगमनीयतां वु तं तो B 4; deest in B 1. 2. अभिगमनीयतां व्रजंते CB.

P. 425. l. 10. (X. 11, 4.) प्रजायत A. Ca. प्राज्ञायत C. Mill. प्रजायत B 4; deest in B 1. 2. प्रतीयत CB.

P. 426. l. 11. (X. 11, 6.) तुहुविचति । B 1. 2. This is meant by Sāyana for the desiderative of tu; but A. and Ca. C. Mill have तस्सेवैचति; B 4 corrects this into तविच्यते; उत्सेवेचति CB.

P. 428. l. 1. (X. 11, 9.) यज्ञमप° B 1. 4. यज्ञामप° A. Ca. C. Mill, CB. यज्ञादप°?

P. 430. l. 3. (X. 12, 5.) देवान्द्रोको ॥ देवान्द्रोको S. 1. देवां द्रोको S. 2. देवांशद्रोको S. 3.

P. 430. l. 19. (X. 12, 6.) The commentary to this verse is wanting in all the MSS. B 4 adds on the margin अत्र पतितो ग्रंथः ।

P. 431. l. 26. (X. 13, 1.) चंतरा वस्त्रपादयोः is explained by दक्षिणस्य शकटस्य यदुत्तरं चक्रं तस्य यज्ञस्त्रिं तत्पादयोर्नैथे यथा भवति तथा पश्चादनसस्त्रिपदमात्रेऽतीति यो देशस्तत्र स्थित्वा etc. Nārāyaṇa.

P. 432. l. 8. (X. 13, 1.) पत्नीशालति हविर्धानं प्रति युषां नयामीत्यर्थः A. Ca. C. Mill, B 4. पत्नीशालाहविर्धानं प्रति युषां नयामीत्यर्थः B 1. 2. CB. The verse in question is enjoined to be recited at the Havirdhānapravartana, which is the moving of the two sacrificial carts from the Prācinavanśa to the Uttaravedi. We should therefore expect प्राचीनवंशशुद्धरवेदिं प्रति युषां नयामीत्यर्थः. Sāyana, however, clearly distinguishes between the śakaṭas and the havirdhāna, so that the former might be said to be brought near to the latter. In his commentary on Ait.-Br. I. 29, he says, तयोर्हविर्धानयोः प्राचीनवंशस्य पुरोभागपुष्पक्रम्योत्तरवेदिपश्चिमदेशपर्यंतं नयनं प्रवर्तनं ; and he explains the verse, हे हविर्धाने वां युषां व्रज युजे । प्राच्यो पुनस्त्रीत्येवं मंदे यदुक्तेतत्पाठेन प्राच्यपुष्पेनैव हविर्धाने युक्ते भवतः पूर्वं देवैस्तथा कृतत्वादेतद्युक्तं.

P. 432. l. 24. (X. 13, 2.) प्रभरन् प्रभरंति ॥ प्रतरन् प्रतरंति A. Ca. B 4. पभरन् प्रतरंति CB. प्रतरन् प्रभरंति C. Mill. प्रभरन् प्रहरंति B 1. 2.

P. 433. l. 6. (X. 13, 3.) यदृणां B 1. 2. CB. शकृणां A. Ca. C. Mill. शकृटानां B 4. sec. man.

P. 433. l. 6. (X. 13, 3.) धामासोम B 1. 2. CB. धमा A. Ca. यथा C. Mill. ईधन B 4. sec. man.

P. 433. l. 8. (X. 13, 3.) अनुरोहामि । शकटयोः ॥ आरोहामि शकटे युषयोः A. Ca. C. Mill, B 4. अनुरोहामि शकटे युषयोः B 1. 2. CB. It may have been हे शकटे युषयोः.

P. 433. l. 8. (X. 13, 3.) करणं B 1. 2. CB. करणे A. Ca. B 4. करणे C. Mill.

P. 434. l. 8. (X. 13, 5.) सोमस्य पुत्रभृताः ॥ सोमस्य पित्रभृताः A. Ca. C. Mill, B 4. CB.; deest in B 1. 2.

P. 434. l. 10. (X. 13, 5.) From देवमातस्य to च युष्यतः the commentary is left out in all MSS. except CB. Ibid. l. 11. read ईज्ञाते.

P. 434. l. 17. (X. 14, 1.) सत्मापुत्रो यो जानी परलोकमार्गमभिः स्थितो ॥ पुत्रो हो जानी परलोकमार्गमभिः स्थितो A. Ca. C. Mill, B 4. CB.; deest in B 1. 2, which omit the whole commentary from 13, 4, to 14, 10.

P. 435. l. 5. (X. 14, 1.) अनुपस्यज्ञानं । C. Mill. अनुपस्यज्ञानं A. Ca. B 4. CB.

- P. 435. l. 13. (X. 14, 2.) निमित्तं विवेद । C. Mill. निमित्तं मा विवेद A. Ca. B 4. CB.
- P. 435. l. 16. (X. 14, 2.) सर्वे स्वाः स्वभूताः पथ्याः स्वकर्ममार्गभूता गतीरनु गच्छन्ति ॥ सर्वे स्वाः स्वभूताः पथ्याः स्वकर्ममार्गप्रतागताः अनु गच्छन्ति । A. Ca. CB. B 4. (but sec. man. प्रगताः.) सर्वे स्वाः भूताः पथ्याः स्वकर्ममार्गप्रतागताः अनु गच्छन्ति C. Mill.
- P. 436. l. 1. (X. 14, 3.) The commentary to बृहस्पतिर्बृहन्निर्वाणः is left out in all the MSS.
- P. 437. l. 11. (X. 14, 7.) सन्नमध्ये दीक्षितस्य मरणे ॥ तत्र मध्ये दीक्षितमध्ये मय्येव । A. Ca. C. Mill. तत्र मध्ये दीक्षितमध्ये मेव B 4. सन्नमध्ये दीक्षितमध्ये मय्येव CB.
- P. 438. l. 5. (X. 14, 8.) त्रियमानास्यं A. Ca. B 4. त्रियमानास्यं C. Mill; deest in CB. The dental *n* shows that the mistake lies in त्रि, but I cannot amend it properly. It may be त्रियमानास्यं, or it may refer to the same idea which is expressed in the *varia lectio* of the Taittiriya Āraṇyaka VI. 4, where we read यत् भूयै वृणसे तत् गच्छ.
- P. 438. l. 9. (X. 14, 9.) गतोदकेन A. Ca. B 4. CB.; deest in C. Mill. See M. M., Die Tottenbestattung bei den Brahmanen, Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, vol. IX. p. iv. note 5.
- P. 439. l. 7. (X. 14, 11.) Read दत्ता.
- P. 441. l. 14. (X. 14, 16.) बृहन्नहज्जगन्नमश्च ॥ बृहत् महत् जगन्नमश्च A. Ca. B 4. CB. बृहदंगमाश्च B 1. 2. बृहत् जगन्नमश्च C. Mill. The commentary to Taitt. Ār. VI. 5, 11, affords no help.
- P. 441. l. 16. (X. 14, 16.) अयस्थितानि । A. Ca. C. Mill, B 1. 4. CB.
- P. 443. l. 22. (X. 15, 4.) From द्युतत्वाद्वा begins a long lacuna in B 1, extending to the last verse of the hymn, where it continues again with नेतारं. The same lacuna exists in B 2. 3.
- P. 444. l. 19. (X. 15, 6.) प्राचीनावीतिनः A. Ca. B 4. प्राचीनवीती CB. प्राचीरनावीतिनः C. Mill.
- P. 445. l. 17. (X. 15, 8.) Read र जानुपूर्व्येण.
- P. 446. l. 17. (X. 15, 10.) A. Ca. C. Mill and B 4 have कोदृशः and युक्ताः; CB. कोदृश and युक्ताः. From पृष्टे the adjectives are to be referred to पितृभिः.
- P. 447. l. 6. (X. 15, 11.) सुचि ॥ शुचि A. Ca. शुचीनी C. Mill. शुचि B 4. शब्दानि CB.
- P. 449. l. 4. (X. 16, 1.) भस्मीभूतं । A. Ca. C. Mill, B 4. मयीभूतं B 1. CB., i. e. like ink. In the commentary to Taitt. Ār. VI. 1. the same reading occurs, मयीरुपं.
- P. 450. l. 2. (X. 16, 3.) The last portion of verse 3 is imperfectly explained. Sāyana in explaining the same verse in Taitt. Ār. VI. 1, says: यत् यस्मिँल्लोके ते तव हितं सुखमस्ति तत्त गत्वौषधीषु प्रविश्य तद्ग्राह्यं पितृदेहमातृदेहौ प्रविश्य तत्त तत्तोषितानि शरीराणि स्वीकृत्य तेः शरीरैः प्रतिष्ठितो भव ॥
- P. 450. l. 9. (X. 16, 4.) चंतरयुरुषः A. Ca. C. Mill, B 4. CB., B 1. 2.
- P. 450. l. 22. (X. 16, 5.) उदकादिभिः ॥ उदकाभिः A. Ca. C. Mill, B 4, in marg. दि; उदकेः B 1. CB. Sāyana, Taitt. Ār. VI. 4, has उदकादिभिः, and another MS. उदकानलिभिः.
- P. 450. l. 24. (X. 16, 5.) Sāyana, Taitt. Ār. VI. 4, explains ज्ञेयः by भोगं.
- P. 451. l. 8. (X. 16, 6.) Sāyana, Taitt. Ār. VI. 4, in explaining the same verse takes विश्वात् as an ablative of विश्वः, i. e. विश्वात् सर्वस्मादुपद्रव्यम्.

P. 451. l. 24. (X. 16, 7.) विस्तरयति A. Ca. C. Mill. विस्तारयति B 1. विस्तारयति B 4. CB. Sāyana, Taitt. Âr. VI. 1, पर्यैखयति परितो नैव चालयतु तथापसारणं ना करोतु ।

P. 451. l. 26. (X. 16, 8.) The quotation from Āśvalāyana is omitted in the MSS.

P. 453. l. 19. (X. 16, 11.) Sāyana reads प्र वोचतु instead of प्र वोचति ।

P. 453. l. 23. (X. 16, 12.) From जनवानन् ताः B 1. 2 leave out everything to X. 17, 6.

P. 454. l. 5. (X. 16, 12.) प्रसं CB. प्रकृष्टं A. Ca. B 4. प्रसं C. Mill.

P. 455. l. 15. (X. 17, 1.) आत्मसदृश्या CB.; A. Ca. C. Mill, and B 4 have आत्मसदृशः; B 1 is missing. The following extract is from the Nītimañjarī (p. 68. a): सुखमिच्छता पुंसा भार्यानुरागेण स्यात्तप्यमित्यर्थे आह ॥ भर्ता भार्यानुरागेण स्यात्तप्यं सुखमिच्छता । विवस्वान् हि तदाश्वोऽभूत्सरण्यूर्ध्वदया यदा ॥ अथो ह वा एष आत्मनो यज्जायेति शतपथे दृष्टत्वात् यत्रानुकूल्यं दंपत्योस्त्रिवर्गस्तत्र वर्धते इति याज्ञवल्क्ये-नोक्तत्वाच्च यः शाश्वतिकं सुखमिच्छति तेन भर्ता भरणशीलेन भार्यानुरागेण भार्यानुरूपेण स्यात्तप्यं । तच्च विवस्वतो दृष्टान्तेन दृढयति । हि यस्माद्यदा सरण्यूर्ध्ववस्त्राया यदवाश्वरूपिणी जाता तदा विवस्वानप्यश्वरूपो भूत्वा सुखमिच्छन् भार्यारूपोऽभवत् पश्चात्संभोगं सुखं प्राप्तवान् तदनुकृत्वा तस्मात्तदनुकृत्वा भार्यासुखं प्राप्यत इत्युक्तं । तदर्थेयमृक् ॥ अपागूह्यमृतां मर्त्यैः - सरण्यः ॥ तत्वेतिहासः । त्वष्टृनामकस्य देवस्य सरण्यस्त्रिशिराश्रेति स्त्रीपुंसात्मकमपत्यमभूत् । ततस्त्वष्टा सरण्यूनमिकां पुत्रीं विवस्वते प्रायच्छत् । ततस्तस्यां विवस्वतः सकाशाद्यमयस्यौ जज्ञाते । ततः कदाचि-दात्मसदृश्या जनितायाः स्त्रियः समीपे तदपत्यद्वयं निधाय स्वयमाश्वं रूपं कृत्वा स्वयमृत्तरान्कुरुन्प्रति जगाम । अथ विवस्वानेतां स्त्रियं सरण्यूमिति मत्वा तामरंभोत् । तस्यां मनुनाम राजर्षिरजायत । ततो विवस्वानेवा सरण्यूनं भवतीति विज्ञाय स्वयमप्यश्वो भूत्वा तामश्वरूपिणीं प्रायासीत् । ततः संक्रीडमानयोस्तयो रेतः पृथिव्यां पपात । अथ सा गर्भकामा तत्पतिं रेत आजगौ । ततस्तस्याः सकाशादश्विनावजायेतामिति । तत्वेतिहासमाचक्षते त्वाष्ट्री सरण्यूरिति यास्केन सम्यगुक्तं । अभवन्मिथुनं त्वष्टुरिति बृहद्देवतोक्तं पूर्वमुक्तं ॥

The following extract from the Brihaddevatā was given me by Dr. Thibaut, who is preparing a critical edition of the whole work. He has divided the MSS. into two families: the one comprising B. b¹, b², all MSS. in my possession, and b³, a MS. lent me by Dr. Bühler; the other comprising h., a MS. lent by Dr. Hall to M. Regnier, H. a MS. given by Dr. Hall to the Bodleian Library, and K. the MS. at Berlin, copied by Prof. Kuhn.

1. अभवन्मिथुनं त्वष्टुः सरण्यूर्ध्वशिराः सह ।
2. स वै सरण्यं प्रायच्छत्स्वयमेव विवस्वते ।
3. ततः सरण्या जज्ञाते यमयस्यौ विवस्वतः ।
4. तौ चाप्यभौ यमावेव ज्यायांस्ताभ्यां तु वै यमः ।
5. मृष्टा भर्तुः परोक्षं तु सरण्यः सदृशीं स्त्रियं ।
6. निक्षिप्य मिथुनं तस्यामश्वा भूत्वापचक्षते ।
7. अविज्ञानाद्विषसांस्तु तस्यामजनयन्मनुं ।

1. H. h. त्वष्टुः. K. h. शर°.	2. K. H. h. °रण्य. H. h. पाय°.	3. H. h. सरण्योर्ध्व°.
h. °यस्यौ. °स्ततः. H. °स्व° wanting.	4. K. H. h. वै यमौ.	5. K. H. h. मृष्टा. K. चरखः.
6. H. h. तस्यम°. K. तस्यान°.		
2. B. b. b ² , b ³ . सैव.	3. B. सरण्योर्ध्व°. b. b ² , b ³ . सरण्यूर्ध्व°.	5. b. b ² , b ³ . मृष्टा.
6. B. b. b ² , b ³ . °त्वोपच°.	7. b. b ² , b ³ . °स्यां प्रज°.	

8. राजर्षिरासीत्स मनुर्विवस्वानिव तेजसा ।
9. स विश्वाय त्वपक्रातां सरयूषमश्रुपिणं ।
10. त्वाह्नीं प्रतिजगामाशु वाजी भूत्वा सलक्ष्यः ।
11. सरयूषं विवस्वतं विश्वाय हयकपिणं ।
12. मिथुनायोपचक्राम तां च तत्वारुह सः ।
13. ततस्तयोस्तु वेगेन शुक्रं तदपतद्भुवि ।
14. उपाजिग्रह सा त्वष्टा तच्चुक्रं गर्भकाम्यया ।
15. आघातमादाच्चुक्राशु कुमारौ संबभूवतुः ।
16. नासत्यथैव दस्रश्च यौ स्तुतावश्चिनाविति ।

P. 456. l. 10. (X. 17, 2.) After मनुष्येभ्यः A. C. Mill have तदुत्पत्त्यर्थः, Ca. तदुत्पत्त्यर्थः, CB. तदुत्पत्त्यर्थः; B 4 had the same, but struck it out. The meaning is "for the sake of men," i. e. that men might be born, all men being the descendants of Manu, the son of Savarnā.

P. 456. l. 11. (X. 17, 2.) उपनीतयंत । A. Ca. C. Mill, CB. B 4. Ibid. read सरयूषः.

P. 457. l. 13. (X. 17, 4.) परिपातु ॥ परिपासि A. Ca. B 4. परिपासे C. Mill. CB. has त्वं परिपासि, leaving out परिपासति. In Taitt. Âr. VI. 1, Sāyana says, त्वं प्रेतं परिपासति परिपालयितुमिच्छति दहनार्थमागच्छतं त्वं प्रतीक्षत इत्यर्थः ।

P. 457. l. 15. (X. 17, 4.) प्रमितं A. Ca. CB. C. Mill; deest in B 1. प्रसितं B 4. It may be meant for प्रेतं or प्रसीतं, but as all the MSS. agree on the short i, प्रमितः may possibly have been used in the sense of प्रसिद्धः. See again in verse 5.

P. 457. l. 22. (X. 17, 5.) आशृणिः P. 1. 2. आशृणिः S. 1. 2. 3. The Taitt. Âr. reads अशृणिः, and Sāyana explains it by अदीप्तः.

P. 458. l. 1. (X. 17, 5.) प्रमिते A. Ca. C. Mill, B 4. प्रमिनत CB.; deest in B 1.

P. 461. l. 10. (X. 17, 11.) Read विप्रुङ्गयणं.

P. 463. l. 4. (X. 18, 1.) The name of the Rishi, according to the author of the Sarvānukramanī, is संकुसुकः, not संकसुकः. MS. S. 3 has ku, MS. 1636 sakutsuko, Shadguruśishya (MS. E. I. II. 1823) saṅkusiko and saṅkuśiko, (MS. Bodl.) saṅkusuko. All Sāyana's MSS. (A. Ca. C. Mill, B 1. 4. CB.) read संकुसुक repeatedly, the only various reading being संकुसुकः once in C. Mill. In his commentary to the Vājasaneyi-Saṁhitā, 35, 7; 15, Mahīdhara gives the name of the Rishi as Saṅka-

8. K. °स्वानिव. 9. II. विजानाय त्व°. h. विजाना त्व°. H. h. °असूरणी. 10. II. h. °माशु. वाजि. K. प्रतिजगामाशु. 12. II. h. मिनायो°. K. मैथुनायां° तत्वारुह्येह. 13. K. अक्रं. 14. H. h. तच्चुतं. K. °अश्रुसान्ध्यातश्चक्रं. 15. II. h. आघात°. K. °अक्राशु. कुमारौ. 16. h. ना° wanting. K. दस्र°. h. दस्र° सुता°.

8. B. b. b². b³. राजर्षिभक्तोऽपि वि°. 10. b. b². b³. खल°. 11. B. b. b². b³. सरयूष, °तं विदित्वा. 12. B. b. b². b³. मैथुना°. 13. B. b. b². b³. शुक्रं. 14. B. b. b². b³. °चुक्रं. 15. B. b. b². b³. °क्राशु. 16. b. b². b³. °सत्येव.

suka, a word explained in the Uṇādi-sūtras II. 29. Prof. Aufrecht supposes that the author of the Sarvānukrama took the name of the Rishi from the Atharva-veda XII. 2, 11; 14, where Agni is called both saṅkasuka and vikasuka, and he proposes therefore in the Sarvānukrama also to correct Saṅkusuka into Saṅkasuka. I retain the reading of the MSS., for it is more easy to explain how the name Saṅkusuka was changed into the regular saṅkasuka than *vice versa*.

P. 463. l. 11. (X. 18, 1.) Read चंचाः.

P. 465. l. 14. (X. 18, 5.) It should be पूर्वपूर्व, one पूर्व out of three immediately following might easily have been omitted.

P. 467. l. 1. (X. 18, 8.) असुखरण° A. Ca. C. Mill, CB. असुखरण° B 4. अनुसरण° B 1. Prof. Aufrecht suggests अनुसरण°, which would certainly be the most appropriate reading.

P. 468. l. 12. (X. 18, 11.) ऊर्ध्वगतोष्ठासमेन A. Ca. B 1. 4. ऊर्ध्वगतोष्ठासमेन C. Mill. ऊर्ध्वगतोष्ठासमेन CB.

P. 468. l. 14. (X. 18, 11.) सूपचारिका CB. सूपचारिका A. Ca. C. Mill; deest in B 1. B 4 had the same reading as A., but altered it to तदुपचारिका.

P. 468. l. 14. (X. 18, 11.) Instead of प्रलभनं and शोभनप्रलंभा (A. Ca. C. Mill, B 4) B 1 has उपलभनं and शोभनोपलंभा, which seems more appropriate, because प्रलभनं is generally used in the sense of deceiving, overreaching, instead of simply reaching. In the Taitt. Ār. Sāyaṇa explains सूपवचना by सुसूपवचनं स्वेच्छगमनं यस्याः सा. CB. has उपवचनं फलं शोभनफलंता.

P. 469. l. 1. (X. 18, 12.) ते पांसवः ॥ तेषां सवा A. Ca. B 4. तेषां सवा CB. तेषां सवा C. Mill.

P. 469. l. 15. (X. 18, 13.) लोके । A. Ca. C. Mill, B 4. pr. man.; लोके CB. In the Taitt. Ār. the published text gives लोके, and the Commentator explains इमं लोके लोकेते दृश्यते इति लोको लोकेः.

P. 469. l. 23. (X. 18, 14.) All the MSS. leave out the commentary. They write अथ चतुर्दशी ॥ प्रतीचीन इति । A. Ca. C. Mill, CB. B 4 adds in the margin, अत्र पतितो ग्रंथः ॥

P. 470. l. 23. (X. 19, 1.) सेचयत । अवगाहत । गोदोहन° ॥ मेचयत अवगाहत । गोदोहन° A. मेचयत अवगाहत । गोदोहन° Ca. सेचयत । अवगाहत । - - - गोदोहन° C. Mill. मेचयत अपगाहत गोदोहन° B 4. सेचयत अवगाहं न स्नानापानादि° B 1. सेचयत अवगाहनस्नानापानादि° CB.

P. 471. l. 19. (X. 19, 3.) साक्षादिमतीनां ॥ साक्षादिमतीनां A. Ca. साक्षादिमतीनां C. Mill. साक्षादिमतीनां B 4. सस्यादिप्रतीनो B 1. CB.

P. 472. l. 8. (X. 19, 4.) The commentary to संग्रहानं यत्परायणं आवर्तनं is left out in all the MSS.

P. 472. l. 26. (X. 19, 5.) Read गच्छतीः.

P. 473. l. 1. (X. 19, 6.) Read जीवतीभिः.

P. 474. l. 6. (X. 20.) Read सप्तसूक्तानां.

P. 478. l. 9. (X. 20, 10.) किञ्चिदेवमस्ति ॥ किञ्चिदेवं यमस्ति A. किञ्चिदेवं यमस्ति Ca. किञ्चिदेवमस्ति C. Mill. किञ्चिदेवं यदस्ति B 4. किञ्चिदेवमस्ति B 1. किञ्चिदेवमस्ति CB.

P. 478. l. 17. (X. 21.) Read अनुकृपाः.

P. 483. l. 10. (X. 22, 3.) आङ् मर्यादायां । आ समाप्ते ॥ आ मर्यादया असमाप्ते । A. Ca. CB. असमर्यादया असमाप्ते: C. Mill, B 4. आ मर्यादायां आ समाप्ते: B 1.

P. 485. l. 17. (X. 22, 8.) At the end of this verse there is great confusion in all the MSS. A. has असुरप्रकृतिरित्यर्थः । द्रुवंभूतो स्ति हे अमित्रहन् शत्रूणां हिंसायां समयो भवेत्, running on from verse 8 to verse 9. The same has happened in Ca. and B 4. C. Mill fortunately supplies part of the lacuna. It reads: असुरप्रकृतिरित्यर्थः । द्रुवंभूतो स्ति हे अमित्रहन् शत्रूणां हंनुरि इत्वं सदायस्य उपस्थित्यस्य वधः हंता सन् शत्रुं भिधि ॥ B 1, on the contrary, breaks off after अवहाराद्वाहः, and continues हंता सन् दंभय ते शत्रुं छिधि । CB. gives the text as I had restored it, only reading हि धि for हिंधि.

P. 486. l. 9. (X. 22, 10.) Read मरुत्तण्यंश्च०.

P. 487. l. 7. (X. 22, 12.) Sâyana seems to have read कुम्भक. This is the reading of A. Ca. B 1. 4. C. Mill. In CB. सं is inserted before कुम्भक.

P. 487. l. 17. (X. 22, 13.) सति निर्देशस्याविशेषणत्वात् ॥ सति निर्देशमाविशेषणत्वात् A. Ca. सति निर्देशमाविशेषणत्वात् C. Mill. सति निर्देशविशेषणत्वात् B 1. सति निर्देशस्याविशेषणत्वात् corr. sec. man.; सति निर्देशविशेषणत्वात् CB. I suppose it means, the final *ā* of *tā* and *satyā* must be taken for the nom. plur. fem., because otherwise (*sati*, as it is) there would be no predicate to the proposition, i.e. *tā* and *satyā* would refer to nothing.

P. 487. l. 20. (X. 22, 13.) Read हिंसत्यथ.

P. 492. l. 4. (X. 23, 7.) From सख्यानि to सख्यानि all is left out in A. Ca. B 4. In C. Mill there is a longer lacuna from वपं स्तोत्रं स्तोत्रं etc. to the second verse of the next hymn. The text is preserved in B 1 and CB.; B 1 reading केचिद् instead of क्वचिद्, and leaving out प्रकृष्टं मतिः. Ibid. l. 6. read नानोमः.

P. 499. l. 11. (X. 25, 9.) तस्मिन् अतिमहतीत्यर्थः ॥ तस्मिन्सति महतीत्यर्थः A. B 4. CB. तस्मिन् सति महतीत्यर्थः Ca. C. Mill. तस्मिन्सर्वेषां महतीत्यर्थः B 1.

P. 503. l. 4. (X. 26, 7.) Sâyana seems to have read अद्रुधोत् for द्रुधोत्.

P. 505. l. 22. (X. 27, 4.) शरीरवस्त्रास्त्राचलादिभिः A. Ca. C. Mill, B 4. sec. man. शरीरशस्त्राचलादिभिः B 1. शरीरशस्त्राचलादिभिः CB.

P. 506. l. 2. (X. 27, 4.) प्र क्षिणां । C. Mill, B 4. sec. man. प्रदक्षिणां A. Ca. B 4. CB. प्रादक्षिणात् B 1.

P. 506. l. 8. (X. 27, 5.) वे उ इत्येव ॥ वे उ इत्येव A. Ca. वे उ इत्येव C. Mill. वे दु इत्येव B 1. ते अमित्येतौ एव B 4. sec. man. वे इत्येव CB.

P. 506. l. 12. (X. 27, 5.) स्यावर० A. Ca. C. Mill, B 1. 4. CB. स्यावरः?

P. 507. l. 14. (X. 27, 7.) Read आभूतसंभवं.

P. 507. l. 22. (X. 27, 7.) भवनाय गच्छन्ती ॥ भवतः lacuna प्रयुतः A. Ca. C. Mill, B 4; deest in B 1. भवनाय गच्छन्ती यद्वा सर्वस्य प्रकर्षेण ह्यादियस्यौ रेफश्चादसः । CB.

P. 508. l. 9. (X. 27, 9.) The commentary is left out in all the MSS. In B 4 there is a note पतितोऽत्र चतुर्थः.

P. 509. l. 7. (X. 27, 11.) लिटि रूपं B 1. लेटि रूपं A. Ca. C. Mill, B 4. स्यालटि रूपं CB.

- P. 509. l. 15. (X. 27, 11.) वरयितुं । B 1. CB. वारयितुं A. Ca. C. Mill, B 4.
- P. 510. l. 10. (X. 27, 13.) From वृष्टिलक्षणमुदकं to वृष्टिलक्षणमुदकं all is left out in A. Ca. C. Mill. B 1. CB. and B 4. (in marg.) give निगतिं instead of गिरति ।
- P. 510. l. 23. (X. 27, 14.) पराशदनवर्जितो ॥ पराशदनवर्जितो A. Ca. पराशदनवर्जितो C. Mill. परासादनवर्जितो B 4. sec. man. परासादनवर्जितो B 1. CB. Cf. Nir. XII. 29.
- P. 512. l. 7. (X. 27, 16.) निवासं । CB. गतिनिवासं A. Ca. B 1. 4; deest in C. Mill. It would be better to read तत्र निवासं.
- P. 512. l. 15. (X. 27, 17.) Read पक्कवंतो instead of पक्कवंतो.
- P. 512. l. 16. (X. 27, 17.) देयानां. A. Ca. have देयाना, B 4. देयनां, B 1. देयाना, CB. देयता; deest in C. Mill.
- P. 512. l. 18. (X. 27, 17.) After यद्वा some other explanation was probably left out, which makes the following sentence unintelligible.
- P. 513. l. 19. (X. 27, 19.) युगा युगमानि A. Ca. CB. B 1. 4. युगानि C. Mill.
- P. 514. l. 4. (X. 27, 20.) सुष्ठु योजितौ । MSS. ; सुष्ठु योजितौ?
- P. 514. l. 6. (X. 27, 20.) यज्ञान्मागमय ॥ यज्ञान् मा गमय A. Ca. B 1. 4. यज्ञान मा गमय । C. Mill. यज्ञान् मा गय CB.
- P. 518. l. 9. (X. 28, 4.) Read चात्सारीन् for चात्सार्.
- P. 518. l. 10. (X. 28, 4.) अभिगहनदेशात् B 4. अभिहनदेशात् A. Ca. C. Mill. निर्गहनदेशात् B 1. CB.
- P. 519. l. 19. (X. 28, 7.) शूरमसत्सं A. Ca. C. Mill, CB. B 4. शूरं समर्थं B 1.
- P. 520. l. 15. (X. 28, 9.) बलवत्कूरं नृ° ॥ बलवत्कूरस्य नृ° A. Ca. बलवत्कूरस्य नृ° C. Mill. बल-
वत्कूरशूरं B 1. B 4. sec. man. बलवत्कूरशूरं CB. The passage is corrupt, and I can suggest no emendation. Prof. Aufrecht suggests बलवत्कूरं.
- P. 521. l. 7. (X. 28, 10.) लोलया A. Ca. C. Mill, B 4. CB. क्रीडया B 1.
- P. 521. l. 12. (X. 28, 11.) In this verse the Pada MSS. (P. 1. P. 2) read गोधाः, probably in order to avoid the hiatus. In the commentary A. Ca. B 4 have गोधाः, B 1. CB. गोधा; deest in C. Mill.
- P. 522. l. 17. (X. 29, 1.) See Nir. VI. 28. The commentary begins with यने न वायो व्यधायीति in A. Ca. B 4. CB. There is a lacuna in B 1; in C. Mill there is a long omission from X. 28, 11 to X. 29, 7. The commentary here, and X. 30, 11, is the same as that given by Durga. Durga's MS. (E. I. H. 357) leaves out वृष इव; leaves out from मनुष्याणां to मध्ये; has सोमभागी for सोमभागः; एवं तावद् for एतावद्; has इयमृग्भवति; नि for अहनि; पश्यति for पश्यन्निव; has यः सोमस्तस्य किमिति; has पूर्वैर्गोधार्येन; leaves out वा before कामयमान; has व्यधायीति एतदुः; has एवमेतस्मिन्पदद्वये । At the end Durga continues his argument: कथं द्विपदत्वे हि सति वाशब्दस्यार्थेन केनचिन्निरूपितम् । न चेह विकल्पः समुच्चयो वा कश्चिदर्थोऽस्ति । स्यादेतत् । उपमार्थे भविष्यतीति । तदपि न संभवतीति । नकारेणोपमार्थस्य कृतत्वात् । य इत्यस्यापि पृथग्भूतस्य न कश्चिदर्थोऽस्ति । तस्मादाख्यातस्यानुदात्तत्वादर्थसंभवाच्च द्विपदत्वे वाय इत्येतदेकपदमेव । शकुनिपुत्र एव आस्यामिधेय उपपद्यते ।
- P. 524. l. 2. (X. 29, 2.) कुत्सेन । कुत्सेन ॥ कुत्सेन A. Ca. B 4; deest in C. Mill. कुत्सेन B 1. CB.
- P. 524. l. 6. (X. 29, 3.) All MSS. have रंस्वो, not रंस्वो.
- P. 526. l. 1. (X. 29, 6.) मन्त्रकेन A. Ca. B 1. 4. मन्त्रकेन CB.; deest in C. Mill.

- P. 526. l. 5. (X. 29, 6.) आस्तादिताः ॥ अस्माभिर्देताः A. Ca. B 4. अस्मादताः B 1. अस्मादताः CB.
- P. 530. l. 16. (X. 30, 7.) ता हिंसनात् ॥ ताभिः हिंसनात् A. Ca. B 4. C. Mill. ताभिः हिंसात् CB.; deest in B 1.
- P. 532. l. 21. (X. 30, 11.) निरुक्तीकाया उद्धृतं ॥ निरुक्तीकायां उद्धृतं A. Ca. निरुक्तीकाया उद्धृतं B 4. C. Mill.; deest in B 1. In CB. एतस्याज्ञतो व्याख्यानं निरुक्तीकायां उद्धृतं । The commentary is taken nearly literally from Durga's commentary.
- P. 536. l. 3. (X. 31, 3.) Read अभिप्राप्तवान्.
- P. 536. l. 16. (X. 31, 4.) After वाग्भिः CB. alone has स्तुतः.
- P. 538. l. 9. (X. 31, 8.) एतावहेवजातं सामर्थ्येन युक्तमिति न । अपि तु ॥ एतावहेवजातं सामर्थ्येन युक्तं इति । अपि तु A. Ca. C. Mill, B 4. एताः देवा वा जात सामर्थ्येन युक्तं । एतेभ्यो B 1. एता देवा जातं सामर्थ्येन युक्तं एता एतेभ्यो CB.
- P. 540. l. 5. (X. 32, 1.) The devatā is Indraḥ.
- P. 541. l. 1. (X. 32, 2.) रजः शब्दान्नस आकारः ॥ रजः शब्दा स आकारः A. Ca. C. Mill. राजशब्दान्नस आकारः B 1. रजः शब्दा न्नस आकारः CB. रजः शब्दान्नस आकारः B 4. It looks like a marginal gloss inserted in the text. The intention was most likely to take रजसा for राज्ञसि.
- P. 542. l. 1. (X. 32, 4.) दीप्यस्व A. Ca. B 1. 4. CB.
- P. 542. l. 3. (X. 32, 4.) प्रापणसाधनं । A. Ca. C. Mill, B 1. 4. CB. प्रपानसाधनं?
- P. 542. l. 4. (X. 32, 4.) यत आगत्य प्रकाशयत्यतः कारणमाह ॥ यतः आगत्य प्रकाशयेत्यतः कारणमाह A. Ca. C. Mill, B 4. यतः आगत्य प्रकाशयेत्यतः तात्पर्यमाह B 1. यतः आगत्य प्रकाशयत्यतः तारणमाह CB.
- P. 542. l. 9. (X. 32, 4.) धारय instead of दीधय ।
- P. 543. l. 17. (X. 32, 7.) The explanation of क्षेत्रविदे क्षमाद् is found in C. Mill only.
- P. 544. l. 18. (X. 32, 9.) After हे कलश A. Ca. C. Mill have कलाशन्, CB. कलशान्. It is struck out in B 4, but not in B 1.
- P. 544. l. 27. (X. 32, 9.) क्रियाम मघवानः कुरुश्रवणाः । पूजायां बहुवचनपदं ॥ क्रियाम कुरुश्रवणाः पूजायां बहुवचनं पदं A. Ca. C. Mill, B 4; deest in B 1. क्रियाम छवानः कुरुश्रवणा पूजायां बहुवचनं । एवं.
- P. 546. l. 12. (X. 33, 2.) पार्श्वस्थीनि ॥ पार्श्वस्थानि A. Ca. C. Mill, B 4. पार्श्वस्थानि B 1. पार्श्वस्थीनी CB. Cf. Sâyaṇa to I. 105, 8.
- P. 547. l. 19. (X. 33, 5.) प्रतिष्ठवाहिनं रथं ॥ प्रतिष्ठवाहिनं त रथं च A. Ca. प्रतिष्ठवाहिनं रथं च C. Mill. प्रतिष्ठवाहिनं रथं च B 4. प्रतिष्ठवाहिनं रथं B 1. प्रतिष्ठवाहिनं रथं CB. Prof. Aufrecht suggests the certain emendation प्रतिवाहिनं.
- P. 549. l. 7. (X. 34, 1.) The name of the second supposed poet is Maujavân Aksha, (MS. E. I. H. 132 writes Mojavân, by mistake.) The commentator of the Anukramanî explains Maujavân as Mûjavatputra, and he is quite aware of the irregularity in the formation of the patronymic, for he says that, although the patronymic suffix has been omitted, the Vridhhi of the first syllable has been preserved. Hence Maujavat, instead of Maujavata. Roth in his Dictionary gives the name as Maujavata, but this is wrong, for Shadguruśishya quotes Sauvishtakrit as a parallel case, clearly showing that the name he wished to explain was Maujavat, nom. sing. Maujavân. The name, no doubt, is irregular

even thus, yet we have no right to change it. Sāyana explains the name by मुञ्चनः पुत्रः (A. Ca. C. Mill, CB.), or मुञ्चनः पुत्रः (B 1. 4), the *u* being given as short.

P. 549. l. 8. (X. 34. 1.) अत्र द्वादश्यान् स्तौति नवम्याद्या वा तस्मात्तद्देवतः सममी त्रयोदशी च कृषिं स्तौति । अतस्तयोस्ता देवता । Here all the MSS. are at fault, and possibly Sāyana himself or whosoever wrote the passage. I shall first give the various readings :

- A. अत्र द्वादशास्यान् स्तौति नवम्याद्या वा तस्मात्तद्देवतः सममी त्रयोदशी च कृषिं स्तौति । अतस्तयोस्ता देवता ।
 Ca. अत्र द्वादशास्यान् स्तौति नवम्याद्या वा तस्मात्तद्देवतः सममी त्रयोदशी च कृषिं स्तौति । अतस्तयोस्ता देवता ।
 B 4. अत्र द्वादशास्यान् स्तौति नवम्याद्या . . . . . तद्देवतः । सममी त्रयोदशी च कृषिं स्तौति । अतस्तयोस्ता देवता ।
 C. Mill अत्र द्वादशी स्यान् स्तौति नवम्याद्या च तु स्त्री तद्देवतः सममी त्रयोदशी च कृषिं स्तौति । अतस्तयोस्ता देवता ।
 B 1. अत्र द्वादश्या स्यान् स्तौति नवम्याद्या वा तस्मात्तद्देवतः सममी त्रयोदशी च कृषिं स्तौति । अतः स्तयोः सा देवता ।
 B 2. अत्र द्वादश्या स्यान् स्तौति नवम्याद्या तस्मात्तद्देवतः सममी त्रयोदशी च कृषिं स्तौति अतः स्तयोः सा देवता ।
 CB. अत्रा द्वादश्या स्यान् स्तौति नवम्याद्या वा तस्मात्तद्देवतः सममी त्रयोदशी च कृषिं स्तौति अतस्तयोः सा देवता ।

- A. एवं पंच गताः शिष्टाभिर्नवभिः कृतवो स्याद्य निंदन्ते । अतस्ता अपि तद्देवतः ।
 Ca. एवं पंच गताः शिष्टाभिर्नवभिः कृतवो स्याद्य निंदन्ते । अतस्ता अपि तद्देवतः ।
 B 4. एवं पंच गताः शिष्टाभिर्नवभिः कृतवो स्याद्य निंदन्ते । अतस्ता अपि तद्देवतः ।
 C. Mill एवं पंच गताः शिष्टाभिर्नवभिः कृतवो स्याद्य निंदन्ते । अतस्ता अपि तद्देवताः ।
 B 1. एवं पंच गताः शिष्टाभिर्नवभिः कृतवो स्याद्य मंछन्ते । अतस्तो अपि तद्देवताः ।
 B 2. एवं पंच गताः शिष्टाभिर्नवभिः कृतवो स्याद्य मंछन्ते । अतस्तो अपि तद्देवताः ।
 CB. एवं पंच गताः शिष्टाभिर्नवभिः कृतवो स्याद्य निंदन्ते । अतस्ता अपि तद्देवतः ।

Now it is clear that the seventh verse does not praise agriculture; nor would it be *stauti* in the singular, if two verses were intended. Nevertheless we have *tayoh*, a dual, as if two verses were intended. Shadgurusishya in his commentary to the Anukramanī says : तत्राद्यान्द्वादशी स्तौति नवम्याद्या च सममी त्रयोदशी कृषिं स्तौति कृतवं चानुशासति शिष्टाभिर्नवभिस्तुष्ट्याः कृतवश्चैव निंदन्ते । This is clearly metrical, and evidently taken from the Brihaddevatā, where the following verses occur : प्रवेष्टा मेति मूकं यत्तद्वस्तुतिरुच्यते । अत्राद्यान्द्वादशी स्तौति नवम्याद्या च सममी ॥ त्रयोदशी कृषिं स्तौति कृतवं चानुशासति (read नी) । अद्यास्तु शेषा निंदन्ति । If we look at this, we see what has happened. Sāyana has taken the Brihaddevatā, quoted it, and inserted after each paragraph some words of explanation. In doing this he seems to have drawn सममी and त्रयोदशी together, without altering the verb *stauti*, but putting, when he speaks for himself, the dual *tayoh*, as referring to the seventh and thirteenth verses. What he ought to have said was this : अत्र द्वादश्यान्स्तौति नवम्याद्या च सममी । अतस्तद्देवताः । त्रयोदशी कृषिं स्तौति । अतस्तस्या सा देवता । This is, no doubt, a greater alteration of the text of Sāyana than would be permissible according to the critical principles followed in this edition. But both grammar and sense required this deviation, and the various readings as given above will enable every reader to form his own opinion.

P. 549. l. 18. (X. 34. 1.) The MSS. of Sāyana write विभीतक and विभीतक instead of विभीदक, and मुञ्चन instead of मुञ्चन.

P. 551. l. 13. (X. 34, 5.) अवहितो B 1. CB. अवहता A. Ca. C. Mill, B 4. One expects अवहीनो, but as the next sentence seems to depend on this word, it can only be अवहितो, in the sense of attentive.

P. 552. l. 8. (X. 34, 7.) संकुश्वतः and नितोदितः as nom. plur. in A. Ca. C. Mill, B 1 (doubtful); but संकुश्वतः and नितोदितः in CB., and sec. man. also in B 4, where originally both words were in the nom. plur. But for the uncertainty of the MSS. the gen. sing. would be best in both words. The commentary shows why Sāyana might have taken the seventh verse as a कृषिस्तुतिः.

P. 552. l. 9. (X. 34, 7.) पुरुषस्य कृषौ प्रवर्तमानस्य ॥ पुरुषश्च कृषौ प्रवर्तमाने A. Ca. पुरुषे क्षूनप्रवर्तमाने C. Mill. पुरुषस्य कृषौ प्रवर्तमानस्य B 1. पुरुषस्य च कृषौ प्रवर्तमाने B 4. पुरुषस्य कृषौ प्रवर्तमाने CB.

P. 553. l. 9. (X. 34, 9.) अपकृता A. Ca. B 4. CB. B 1. अपा क्षताः CB.

P. 554. l. 24. (X. 34, 13.) मतिं कुरु A. Ca. B 1. 4. CB.; deest in C. Mill. Prof. Aufrecht suggests रतिं कुरु ॥

P. 559. l. 3. (X. 35, 9.) तिष्ठ A. Ca. C. Mill, B 1. 4. CB.

P. 561. l. 17. (X. 36, 1.) स्वः सर्वे च ॥ स्वः सर्गे च यद्यर्थं A. Ca. स्वः सर्वे च यद्यर्थं C. Mill. स्वः सर्गे च यद्यर्थं B 4. स्वः सर्वे च B 1. स्वः सर्वे च CB.

P. 566. l. 24. (X. 37, 1.) The Vinīyoga of X. 40, 10, is added here in A. Ca. C. Mill, CB. B 4. In B 1 it is inserted in the margin.

P. 571. l. 19. (X. 38, 1.) तांडवाशाढ्यायनका ॥ तांडवीशाढ्यायनका A. B 4. तांडवा शाढ्यायनका Ca. तांडवा शाढ्यायनका C. Mill. तांडवा शाढ्यायनका CB.; deest in B 1. तांडवशाढ्यायनका?

P. 573. l. 18. (X. 38, 5.) The quotation from the Śātyāyanaka could not be verified, as in spite of repeated efforts, I have not succeeded in finding any copy of that work in India. Sāyana's quotation, however, from the Śātyāyanaka agrees very much with the passage in the Tāndya-Brāhmaṇa IX, 2; in fact, it does so to a greater degree than the extract given by Sāyana as from the Chāndoga-Brāhmaṇa. I take this opportunity of mentioning a correction in another extract from the Śātyāyanaka, p. 106. l. 5, where Prof. Aufrecht has shown that भावे तत् should be भावेतत्. Ibid. l. 4. read प्रतिममृशते.

P. 575. l. 10. (X. 39, 3.) Sāyana seems to have read चृतस्य for हृतस्य. A. Ca. CB. B 4 read चृतस्य, C. Mill हृतस्य, B 1. कृतस्य.

P. 575. l. 17. (X. 39, 4.) पुनर्पुषानं B 1. पुनर्नैवीनं A. Ca. C. Mill, CB. B 4.

P. 576. l. 13. (X. 39, 6.) संबंघिनमिममाह्वानं A. Ca. C. Mill, B 1. 4. CB. Sāyana has evidently used आह्वान as a masculine. According to यदनात्मकर्तारि (Am. Kosha III. 6, 3, 24) it would be impossible; according to भावे व्युत्पन्नः (Siddh. Kaum. ed. Tārānātha, vol. II. p. 633) it might be defended.

P. 576. l. 23. (X. 39, 7.) विमदे A. Ca. C. Mill, B 4. pr. विमदाय B 1. B 4. sec. man. CB.

P. 577. l. 9. (X. 39, 8.) The commentary to the first line is left out in A. Ca. C. Mill, B 4. It is given in B 1. CB. Ibid. l. 10. read युवत्.

P. 579. l. 2. (X. 39, 11.) संसारभवं ॥ CB. C. Mill. सारभवं A. Ca. B 4. संज्ञानयं B 1.

- P. 579. l. 20. (X. 39, 13.) यातमिदं । B 1. CB. C. Mill. यातमिदं A. Ca. B 4.
- P. 581. l. 24. (X. 40, 3.) बंदिनो बाणी कापा । तथा ॥ बंदिनो वरणीकापातया A. Ca. बंदिनो वरणीका-
पातया C. Mill. बंदिनो बाणीकापातया B 1. 4. बंदितो बाणी सापातया CB.
- P. 582. l. 1. (X. 40, 3.) राजकुमाराविष CB. B 1. राजकुमारीव A. Ca. राजकुमारीविष C. Mill.
राजकुमारीव B 4, but राजकुमाराविष B 4. sec. man.
- P. 582. l. 10. (X. 40, 4.) युवं युवां A. Ca. C. Mill, B 1. 4. CB. युवं युवाभ्यां?
- P. 590. l. 1. (X. 42, 5.) पूर्वोक्तः ॥ पूर्वोक्तः B 1. CB. B 4. sec. man. पूर्वोक्तः A. Ca.
C. Mill, B 4.
- P. 591. l. 11. (X. 42, 9.) Read सतिःदीव्यं ।
- P. 591. l. 23. (X. 42, 10.) प्रथमाः । Sāyana leaves it free to read प्रथमा or प्रथमाः.
Pada 1. 2. read प्रथमाः; Aufrecht leaves it open.
- P. 592. l. 13. (X. 42, 11.) सतिभूतेन्द्रः A. Ca. C. Mill, B 1. 4. CB.
- P. 593. l. 1. (X. 43, 1.) सांगिरसस्य कृष्णस्य A. Ca. C. Mill, B 4. हे घोषेयस्य सुहस्य CB.
हे घोषेयस्य सुहस्यस्य B 1. Ibid. l. 12. read तद्विक्.
- P. 594. l. 16. (X. 43, 5.) परस्मानां CB. C. Mill. परस्मानां A. Ca. B 4. परस्यानां B 1.
- P. 594. l. 21. (X. 43, 5.) पूर्वोऽपि ॥ पुत्रोऽपि A. Ca. C. Mill, B 1. 4. CB.
- P. 595. l. 6. (X. 43, 6.) Read तीव्रकीः ।
- P. 599. l. 1. (X. 44, 5.) Read यस्मिन् । In changing the usual spelling of the MSS.
न तः, the necessary insertion of the स्, I am sorry to say, has not always been
attended to. Ibid. l. 3. read धृष्याणि.
- P. 599. l. 15. (X. 44, 6.) The extract from Yāska differs, as it does frequently,
from the text of the printed edition and the MSS. of Yāska.
- P. 600. l. 2. (X. 44, 7.) य उपरे । All the MSS. read ये उपरे.
- P. 600. l. 17. (X. 44, 8.) वृष्णः सोदरस्यासेकृष्णोमान्पीत्वा मदे सति ॥ स्वेन पीत्वा मदे सति वृष्णः सोद-
रस्यासकृत् सोमान् पीत्वा उक्थे सति A. Ca. (सोदरस्यासकृत्, उक्थे सति deest, C. Mill.) B 4 had the
same as A., but sec. manu it inserts सोमरसस्य, सेकृन्, and मदे for उक्थे. B. has सोमं
पीत्वा मदे सति वृष्णः सोमरसस्ये सेकृन् सोमान् पीत्वा मदे सति. CB. reads वृष्णः सोदरस्य सेसेनं सोमान् पीत्वा
उक्थे सति.
- P. 601. ll. 15 and 16. (X. 45, 1.) The name of the Rishi of this hymn, and of
hymn IX. 68, is called by the author of the Sarvānukramanī Vatsapris, not
Vatsapris. The MS. (S. 3) in IX. 68 has सप्रिभः, in X. 45. वात्सप्रि यं राग्नेयं. Shadguru-
śishya in IX. 68 has वात्सप्रिः twice, in X. 45. वात्सप्रिः thrice. Sāyana in IX. 68 has the
genitive वात्सप्रेः and nom. वात्सप्रिः, supported by all the MSS., and likewise in X. 45
the gen. वात्सप्रेः and the nom. वात्सप्रिः, without any various reading. In later works
the name became वात्सप्रीः, see Boehtlingk and Roth, Dict. s. v.
- P. 602. l. 4. (X. 45, 1.) सुप्रज्ञाता ॥ सुप्रज्ञो नेता A. Ca. सुप्रज्ञाता C. Mill. सुप्रज्ञो नेता CB.
सुप्रज्ञो नेता B 4. sec. man. B 1.
- P. 605. l. 23. (X. 45, 9.) Read युवतम ।
- P. 607. l. 3. (X. 45, 12.) The commentary to the first line is left out in all MSS.

After repeated researches Dr. Rost, the Librarian of the India Office, has just succeeded in finding the missing volumes of MS. B 1. I am therefore able to supply the following various readings for pages 1-85 :

P. 4. l. 19, B 1 reads पुरः; P. 11. l. 16, शौनकाध्यायस्तुतः; P. 12. l. 5, quotation omitted as in B 4; P. 20. l. 16, लोमानि in B 1. 4; P. 31. l. 4, like B 4; P. 32. l. 17, like B 4; P. 32. l. 24, like B 4, except दशायचित्तं; P. 34. l. 19, like B 4; P. 35. l. 11, like B 4; P. 37. l. 7, like B 4; P. 37. l. 8, like B 4; P. 38. l. 19, like B 4, except गवा क्षारः; P. 38. l. 26, like B 4; P. 39. l. 5, like B 4; P. 39. l. 23, like B 4, except जयापती; P. 40. l. 4, like B 4; P. 40. l. 6, like B 4; P. 42. l. 14, like B 4, except the marginal gloss; P. 43. l. 4, like B 4; P. 43. l. 22, like B 4; P. 44. l. 17, like B 4; P. 45. l. 1, like B 4, except धीस्यः, which was the original reading of B 4 also; जमीयूय° (B 4 has जमीयूय°), and सोमस्य twice (once struck out in B 4); P. 45. l. 14, like B 4; P. 48. l. 17, like B 4, except अभिमतः; P. 48. l. 23, like B 4, except जदातु°; P. 49. l. 5, like B 4, except स्वामीनि; P. 49. l. 23, like B 4; P. 50. l. 4, like B 4, except दाता, which may have been the original reading of B 4 also; P. 50. l. 17, like B 4; P. 51. l. 23, like B 4, except ज्ञापयः; P. 51. l. 24, like B 4; P. 52. l. 4, like B 4; P. 52. l. 5, like B 4; P. 52. l. 10, like B 4; P. 52. l. 11, like B 4; P. 53. l. 1, like B 4; P. 54. l. 11, like B 4; P. 54. l. 15, like B 4; P. 54. l. 21, like B 4; P. 55. l. 19, like B 4; P. 56. l. 7, जयुयक्; P. 57. l. 20, like B 4; P. 58. l. 1, like B 4; P. 58. l. 2, like B 4; P. 59. l. 13, like B 4; P. 59. l. 19, like B 4; P. 61. l. 19, like B 4; P. 62. l. 1, like B 4; P. 62. l. 13, like B 4; P. 63. l. 9, like B 4; P. 64. l. 8, like B 4; P. 64. l. 23, like B 4; P. 67. l. 9, like B 4; P. 67. l. 10, like B 4; P. 67. l. 12, like B 4; P. 67. l. 19, l. 20, like B 4, except (यथा); P. 68. l. 3, l. 4, like B 4; P. 69. l. 4, l. 22, like B 4; P. 70. l. 1, l. 8, like B 4; P. 71. l. 18, like B 4; P. 72. l. 18, like B 4; P. 73. l. 5, like B 4; P. 74. l. 15, l. 21, like B 4; P. 75. l. 15, l. 17, like B 4; P. 77. l. 10, like B 4; P. 80. l. 11, like B 4; P. 80. l. 12, B 1 explains धूर्तयः by भरुणशीलाः, and the धूर्तशीलाः of B 4 was clearly meant for the same; P. 80. l. 13, l. 14, like B 4; P. 80. l. 19, like B 4, except राजससंबंधनं; P. 80. l. 19, like B 4; P. 81. l. 15 (IX. 41, 5), like B 4; P. 82. l. 21, like B 4; P. 84. l. 18, like B 4; P. 84. l. 20, like B 4.

ऋग्वेदसंहिता

सायणाचार्यविरचितमाधवीयवेदार्थप्रकाशनामकभाष्यसहिता

शार्मेयदेशोत्पन्नेनंगलरुडदेशनिवासिना भट्टमोक्षमूलरेण संशोधिता

श्रीमन्नारतवर्षमहाराज्यमात्यानामनुमत्या च

उद्घातरणाभिधाननगरे

विद्यामंदिरसंस्थानमुद्रायंचालये मुद्रिता .

संवत् १९२९ वर्षे

॥ यथाहकसप्तमाध्याययोऽश्वगौहि सप्तमाहकाहमाध्यायेकोनत्रिंशद्वर्गपर्वतं ॥

ओं

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

अथ नवमं मंडलं । तच्च सप्तानुवाकाः । तच्च प्रथमेऽनुवाके चतुर्विंशति-
संख्याकानि सूक्तानि । तच्च स्वादिष्टयेति दशर्चं प्रथमं सूक्तं । अचानुक्रम्यते ।
स्वादिष्टया दश मधुच्छंदा इति । वैश्वामित्रो मधुच्छंदा ऋषिः । प्राग्वत्सप्री-
यपरिभाषया गायत्री छंदः । नवमं मंडलं पावमानं सौम्यमिति वचनात् पव-
मानगुणविशिष्टः सोमो देवता ॥ यावत्सोमेऽर्बुदसूक्तस्य प्रागुक्तमाया इदमादिकं
सर्वं पावमानं विकल्पेनावपनीयं । सूचितं च । प्रैते वदंत्वित्यर्बुदं प्रागुक्तमाया
आ व ऋजसे प्र वो यावाण इति सूक्तयोरंतरोपरिष्ठात्पुरस्ताद्वा पावमानीरोष्य
यथार्थमावापयहणात् । आ० ५. १२. इति ॥ उपाकर्मणि मंडलादियहण आद्या ।
सूचं पूर्वमेवोदाहृतं ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

स्वादिष्टया मदिष्टया पवस्व सोम धारया । इंद्राय पातवे सुतः ॥ १ ॥

स्वादिष्टया । मदिष्टया । पवस्व । सोम । धारया । इंद्राय । पातवे । सुतः ॥ १ ॥

हे सोम इंद्राय पातवे पातुं सुतोऽभिषुतस्त्वं स्वादिष्टया स्वादुतमया मदिष्ट-
यातिशयेन मादयिष्या धारया पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

रक्षोहा विश्वचर्षणि रभि योनिमयो हतं । दुषा सधस्थमासदत् ॥ २ ॥

रक्षःऽहा । विश्वऽचर्षणिः । अभि । योनिं । अयःऽहतं । दुषा । सधऽस्थै । आ । असदत् ॥ २ ॥

रक्षोहा रक्षसां हन्ता विश्वचर्षणिर्विश्वस्य द्रष्टा सोमोऽयोहतं हिरण्येन हतं ।
तथा च ब्राह्मणं । हिरण्यपाणिरभिषुणोतीति । द्रुणा द्रोणकलशेनाधिषवणफल-
काभ्यां वा सधस्थं सहस्थानं योजिमभिषवस्थानमभ्यासदत् । अभ्यासीदति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वरिवोधातमो भव मंहिष्ठो वृचहन्तमः । पर्षि राधो मघोनां ॥३॥

वरिवऽधातमः । भव । मंहिष्ठः । वृचहन्ऽतमः । पर्षि । राधः । मघोनां ॥३॥

हे सोम त्वं वरिवोधातमोऽतिशयेन धनानां दाता भव ॥ वेदो वरिव इति
धननामसु पाठात् ॥ मंहिष्ठो दातृत्वमश्च भव । सर्वदातृत्वमचोध्यत इत्यपुन-
रुक्तिः । वृचहन्तमोऽतिशयेन शत्रूणां हन्ता भव । किंच मघोनां धनवतां शत्रूणां
राधो धनं च पर्षि । अस्मभ्यं प्रयच्छ ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अभ्यर्षे महानां देवानां वीतिमंधसा । अभि वाजमुत श्रवः ॥४॥

अभि । अभ्यर्षे । महानां । देवानां । वीतिं । अंधसा । अभि । वाजं । उत । श्रवः ॥४॥

हे सोम त्वं महानां महतां देवानां वीतिं यज्ञमंधसा धानाद्यन्नेन सहाभ्यर्षे ।
अभिगच्छ । उतापि चाभिगच्छस्त्वं वाजं बलं श्रवोऽन्नं चाभिगमयास्मानित्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

त्वामच्छा चरामसि तदिदं दिवेदिवे । इंदो ते न आशंसः ॥५॥

त्वां । अच्छा । चरामसि । तत् । इत् । अर्थं । दिवेऽदिवे । इंदो इति । ते इति । नः ।

आऽशंसः ॥५॥

हे इंदो यागेषु क्लिष्टमान सोम त्वामच्छ त्वां प्रति चरामसि । वयं चरामः ।
दिवेदिवे प्रतिदिनमस्माकं तदित् तदेव तत्परिचरणमेवार्थं कार्यं नान्यत्कार्य-
मस्ति । नोऽस्माकमाशंस आशंसनान्यपि ते त्वमेव नान्यच्च ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे षोडशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पुनाति ते परि॒सृतं॑ सोमं॒ सूर्यस्य॑ दुहि॒ता । वारे॑ण॒ शश्व॑ता॒ तना॑ ॥ ६ ॥

पुनाति॑ । ते । परि॒ऽसृतं॑ । सोमं॑ । सूर्यस्य॑ । दुहि॒ता । वारे॑ण । शश्व॑ता । तना॑ ॥ ६ ॥

हे सोम ते तव परिसृतं क्षरंतं सोमं सोमरसं सूर्यस्य दुहिता अद्या देवी वारेण बालेन शश्वता शाश्वतेन तना विस्तृतेन पुनाति ॥ तथा च वाजसनेयिन आमनन्ति । अद्या वै सूर्यस्य दुहिता अद्या ह्येनं पुनातीति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

तमी॒मखीः॑ सम॒र्ये आ॒ गृभ्ण॑न्ति॒ योष॑णो॒ दश॑ । स्व॒सारः॑ पा॒र्ये दि॒वि ॥ ७ ॥

तं । ई॒ । अ॒खीः । स॒ऽम॒र्ये । आ॒ । गृ॒भ्ण॑न्ति । योष॑णः । दश॑ । स्व॒सारः । पा॒र्ये । दि॒वि ॥ ७ ॥

समर्ये समनुष्ये यज्ञे पार्ये दिवि सौत्येऽहनि योषणः स्त्रियः स्वसारः स्वयं सरंत्यो दशसंख्याज्ञा अखीरण्योऽंगुलयः । अयुवोऽण्य इत्यंगुलिनामस पाठात् । तमी तमेतं सोममागृभ्णन्ति । आगृह्णन्ति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

तमीं॑ हि॒न्वन्त्य॒युवो॒ धम॑न्ति॒ बा॒कुरं॑ ह॒तिं । चि॒धातुं॑ वा॒रुणं॑ म॒धु ॥ ८ ॥

तं । ई॒ । हि॒न्वन्ति॒ । अ॒युवः॑ । धम॑न्ति । बा॒कुरं॑ । ह॒तिं । चि॒ऽधातुं॑ । वा॒रुणं॑ । म॒धु ॥ ८ ॥

तमीमेनं सोममयुवोऽंगुलयो हिन्वन्ति । अभिषवदेशं प्रति प्रेरयन्ति । प्रेरयित्वा च बाकुरं भासमानं हतिं हतिसदृशं शुमेनं सोमं धमन्ति । अभिषुण्वन्ति । यद्यपि धमतिरभिषवकर्मा न भवति तथाप्यीचित्यादभाभिषवपरो भविष्यति । तदेतत्सोमात्मकं मधु वस्तु चिधातु चिस्थानं । द्रोणकलश आधवनीयः पूतभृदिति चिधातवः । वारुणं शशूणां वारकं च भवति ॥

॥ अथ नवमी ॥

अ॒भी॒ऽमम॑ग्या॒ उ॒त श्री॑ण॒न्ति॒ धे॒नवः॑ शि॒शुं । सोम॑मि॒न्द्राय॑ पा॒तवे॑ ॥ ९ ॥

अ॒भि । इ॒मं । अ॒ग्याः । उ॒त । श्री॑ण॒न्ति । धे॒नवः॑ । शि॒शुं । सोमं॑ । इ॒न्द्राय॑ । पा॒तवे॑ ॥ ९ ॥

उतापि चेममेनं शिशुं बालं सोममग्या अहंतया धेनवो गाव इन्द्राय पातवे पातुमभिश्चीणन्ति । स्वकीयेन पयसा सैकुर्वन्तीत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

अ॒स्येदि॒न्द्रो म॒दे॒ष्वा वि॒श्वो वृ॒षाणि॑ जि॒घ्रते॑ । शू॒रो म॒घा च॑ म॒हते॑ ॥१०॥

अ॒स्य । इ॒त् । इ॒न्द्रः । म॒दे॒षु । आ । वि॒श्वो । वृ॒षाणि॑ । जि॒घ्र॒ते । शू॒रः । म॒घा । च॒ । म॒ह॒ते ॥१०॥

शूरो वीर इन्द्रोऽस्येत् अस्य सोमस्यैव मदेषु विश्वा विश्वानि वृषाणि शून्
आजिघ्रते । आहन्ति । मघा मघानि धनानि च मंहते । यजमानेभ्यः प्रयच्छति ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे सप्तदशो वर्गः ॥

पवस्वेति दशर्चं द्वितीयं सूक्तं काण्वस्य मेधातिथेरार्धं गायत्रं पवमानसोम-
देवताकं । तथा चानुक्रांतं । पवस्व मेधातिथिरिति । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

पव॒स्व दे॒ववी॒रति॑ प॒विचं॑ सोम॒ रं॒ह्या । इ॒न्द्रमि॒न्द्रो वृ॒षा वि॒श ॥२॥

पव॒स्व । दे॒वऽवीः । अ॒ति । प॒विचं॑ । सोम॒ । रं॒ह्या । इ॒न्द्र । इ॒न्द्रो इति॑ । वृ॒षा । आ । वि॒श ॥२॥

हे सोम देववीर्देवकामस्त्वं रंह्या वेगेन पविचं यथा भवति तथाति पवस्व ।
अतिक्षर । किंच हे इन्द्रो वृषा सेचकस्त्वमिन्द्रमाविश । प्रविश ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

आ व॒च्यस्व॒ महि॒ प्सरो॒ वृषे॑न्द्रो द्यु॒न्मव॑त्तमः । आ योनिं॑ ध॒र्णसिः॑ स॒दः ॥२॥

आ । व॒च्यस्व॒ । महि॑ । प्सरः॑ । वृषा॑ । इ॒न्द्रो इति॑ । द्यु॒न्मव॑त्तमः । आ । योनिं॑ ।

ध॒र्णसिः॑ । स॒दः ॥२॥

हे इन्द्रो सोम महि महान्वृषा कामानां वर्षको द्युन्मवत्तमो यशस्वितमो
धर्णसिर्धर्ता त्वं प्सरः पानीयमंध आवच्यस्व । अस्मान्प्रत्यागमय । योनिं
स्वकीयं स्थानमासदः । आसीद च ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अधु॒क्षत॑ प्रि॒यं मधु॑ धारा॑ सु॒तस्य॑ वे॒धसः॑ । अपो॑ व॒सिष्ट॑ सु॒क्रतुः॑ ॥३॥

अधु॒क्षत॑ । प्रि॒यं । मधु॑ । धारा॑ । सु॒तस्य॑ । वे॒धसः॑ । अपः॑ । व॒सिष्ट॑ । सु॒क्रतुः॑ ॥३॥

सुतस्याभिषुतस्य वेधसोऽभिलषितस्य विधातुर्यस्य सोमस्य धारा प्रियं
प्रीतिकरं मध्वमृतमधुक्षत दुग्धे स सुक्रतुः सुकर्मा सोमोऽपो वसतीवरीर्वसिष्ट ।
आच्छादयति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

महा॑न्तं॒ त्वा म॒हीर॒न्वापो॑ अ॒र्षेति॒ सि॒धवः॑ । य॒ज्ञोभि॒र्वास॒यिष्य॑से ॥४॥

महा॑न्तं॒ त्वा । म॒हीः । अ॒नु । आ॒पः । अ॒र्षेति॒ सि॒धवः॑ । यत् । गो॒भिः । वा॒स॒यिष्य॑से ॥४॥

हे सोम त्वं यद्यदा यज्ञे गोभिर्गोविकारैः पयोभिर्वासयिष्यस आच्छादयिष्यसे तत्तदा महा॑न्तं त्वामनु॒ प्रति॒ सि॒धवः॑ स्य॒न्दमा॒ना म॒हीर्म॒हत्य॑ आपोऽर्षेति । गच्छ॑न्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स॒मुद्रो॑ अ॒प्सु मा॑मृजे वि॒ष्टंभो॑ ध॒रुणो॑ दि॒वः । सोमः॑ प॒वित्रे॑ अ॒स्मयुः॑ ॥५॥

स॒मुद्रः । अ॒प्ऽसु । म॒मृजे॒ । वि॒ष्टंभः॑ । ध॒रुणः॑ । दि॒वः । सोमः॑ । प॒वित्रे॑ । अ॒स्मऽयुः॑ ॥५॥

समुद्रः समुद्र॑वंत्यस्माद्रसा इति समुद्रः । विष्टंभो दिवः स्वर्गस्य धरुणो धारकश्चास्मयुरस्मत्कामः सोमोऽप्सूदकेषु ममृजे । मृज्यते । पवित्रेऽभिषिच्यत इत्यर्थः ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अ॒चि॒क्रद॒वृषा॑ ह॒रिर्म॒हान्मि॒चो न॑ दर्श॒तः । सं॒ सूर्ये॑ण रोच॒ते ॥६॥

अ॒चि॒क्रदत्॑ । वृ॒षा । ह॒रिः । म॒हान् । मि॒चः । न । दर्श॒तः । सं॒ । सूर्ये॑ण । रोच॒ते ॥६॥

वृषा कामानां वर्षको हरिर्हरितवर्णो महान् सर्वोत्तमो मिचो न यथा सखा तद्वद्दर्शतो दर्शनीयो योऽयं सोमोऽचि॒क्रदत् शब्दं करोति सोऽयं सोमः सूर्येण सह रोचते । दिवि प्रकाशते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

गिर॑स्त इ॒दं ओज॑सा म॒र्मृज्य॑न्ते अ॒प॒स्युवः॑ । याभि॒र्मदा॑य॒ ऋ॒भ॒से ॥७॥

गिरः॑ । ते । इ॒दं । इति॑ । ओज॑सा । म॒र्मृज्य॑न्ते । अ॒प॒स्युवः॑ । याभिः॑ । मदा॑य । ऋ॒भ॒से ॥७॥

हे इदं ते तवोजसा बलेनापस्युवः कर्मेच्छासंबन्धिन्यस्ता गिरः स्तुतयो मर्मृज्यन्ते शोध्यन्ते याभिर्गीर्भिस्त्वं मदाय क्षरञ्जुंभसेऽलंक्रियसे ॥

॥ अथाष्टमी ॥

तं त्वा मदाय घृष्टय उ लोककृत्नुमीमहे । तव प्रशस्तयो महीः ॥८॥

तं । त्वा । मदाय । घृष्टये । उं इति । लोकऽकृत्नुं । ईमहे । तव । प्रऽशस्तयः । महीः ॥८॥

हे सोम यस्य ते तव प्रशस्तयः प्रशंसा महीर्महत्यो घृष्टय उ त्वत्प्रसादाच्छ्रूणां घर्षणशीलाय यजमानायैव लोककृत्नुमुत्तमस्य लोकस्य कर्तारं तं त्वां सोमं मदायेमहे । वयं याचामहे ॥

॥ अथ नवमी ॥

अस्मभ्यमिन्द्रयुर्मध्वः पवस्व धारया । पर्जन्यो वृष्टिमाँ इव ॥९॥

अस्मभ्यं । इन्द्रो इति । इन्द्रऽयुः । मध्वः । पवस्व । धारया । पर्जन्यः । वृष्टिमान्ऽइव ॥९॥

हे इन्द्रो सोम इन्द्रयुरिन्द्रकामस्त्वं मध्वो मदकरस्यामृतस्य धारया पर्जन्यो वृष्टिमानिव यथा वर्षवान्पर्जन्यो मेघस्तथास्मभ्यं मेधातिथिभ्यः पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ दशमी ॥

गोषा इन्द्रो नृषा अस्यश्वसा वाजसा उत । आत्मा यज्ञस्य पूर्यः ॥१०॥

गोऽसाः । इन्द्रो इति । नृऽसाः । असि । अश्वऽसाः । वाजऽसाः । उत । आत्मा । यज्ञस्य । पूर्यः ॥१०॥

हे इन्द्रो यज्ञस्य पूर्यः प्रत्न आत्मात्मभूतस्त्वं गोषा अस्मभ्यं गवां दातासि । भवसि । नृषाः पुत्राणां दाता चासि । अश्वसा अश्वानां दाता चासि । उतापि च वाजसा अक्षानां दाता चासि ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तम एकोनविंशो वर्गः ॥

एष देव इति दशर्चं तृतीयं सूक्तमाजीगर्तेः शुनःशेषस्यार्धं गायत्रं पवमानसोमदेवताकं । अनुक्रांतं च । एष शुनःशेष इति । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

एष देवो अमर्त्यः पर्णवीरिव दीयति । अभि द्रोणान्यासदं ॥१॥

एषः । देवः । अमर्त्यः । पर्णवीऽइव । दीयति । अभि । द्रोणानि । आऽसदं ॥१॥

देवो द्योतमानोऽमन्यो मरणरहित एष सोमो द्रोणानि द्रोणकलशान्यभि
अभिलक्ष्यासदमासदनार्थं पर्णवीरिव यथा पक्षी तथा वेगेन दीयति । गच्छति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

एष देवो विपा कृतोऽति ह्रांसि धावति । पर्वमानो अदाभ्यः ॥२॥

एषः । देवः । विपा । कृतः । अति । ह्रांसि । धावति । पर्वमानः । अदाभ्यः ॥२॥

विपांगुल्या । अथर्यो विप इत्यंगुलिनामस पाठात् । कृतोऽभिषुत एष सोमो
देवः पवमानः क्षरन् अदाभ्यः केनाप्यहंसितश्च सन् ह्रांसि शबूनतिधावति ।
हंतुमभिगच्छति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एष देवो विपन्युभिः पर्वमान ऋतायुभिः । हरिर्वाजाय मृज्यते ॥३॥

एषः । देवः । विपन्युऽभिः । पर्वमानः । ऋतायुऽभिः । हरिः । वाजाय । मृज्यते ॥३॥

पवमानः क्षरन्नेष सोमो देवो विपन्युभिः स्तोतृभिर्ऋतायुभिर्यज्ञकामैर्हरिरश्च
इव वाजाय संयामार्थं मृज्यते । स्तुतिभिरलंक्रियते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एष विश्वानि वार्यो ऋरो यन्निव सत्त्वभिः । पर्वमानः सिषासति ॥४॥

एषः । विश्वानि । वार्यो । ऋरः । यन्ऽइव । सत्त्वऽभिः । पर्वमानः । सिषासति ॥४॥

पवमानः क्षरन् ऋरो वीर एष सोमो देवो विश्वानि सर्वाणि वार्यो वरणी-
यानि धनानि सत्त्वभिर्बलैर्यन्निव गच्छन्निव सिषासति । अस्मदर्थं संभक्तुमिच्छति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एष देवो रथर्यति पर्वमानो दशस्यति । आविष्कृणोति वग्वनं ॥५॥

एषः । देवः । रथर्यति । पर्वमानः । दशस्यति । आविः । कृणोति । वग्वनं ॥५॥

पवमानः क्षरन्नेष सोमो देवो रथर्यति । अस्मदीयं यागं प्रत्यागमनाय
रथं कामयते । दशस्यति । आगत्य चास्मभ्यमभिलषितं प्रयच्छति । वग्वनं
शब्दमाविष्कृणोति । अभिषूयमाणः प्रकटयति ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एष विप्रैरभिष्टुतोऽपो देवो वि गाहते । दधद्रत्नानि दाशुषे ॥६॥

एषः । विप्रैः । अभिऽस्तुतः । अपः । देवः । वि । गाहते । दधत् । रत्नानि । दाशुषे ॥६॥

विप्रैर्मैधाविभिः स्तोतृभिरभिष्टुतः परितः स्तुत एष सोमो देवो दाशुषे हविषां प्रदाचे यजमानाय रत्नानि रमणीयानि धनानि दधद्धारयन् प्रयच्छन् अपो वसतीवरीर्वि गाहते । प्रविशति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

एष दिवं वि धावति तिरो रजांसि धारया । पवमानः कर्निक्रदत् ॥७॥

एषः । दिवं । वि । धावति । तिरः । रजांसि । धारया । पवमानः । कर्निक्रदत् ॥७॥

धारया पवमानः क्षरन्नेष सोमः कर्निक्रददभिषूयमाणः शब्दं कुर्वन् रजांसि लोकान् तिरस्तिरस्कुर्वन्त्यागाहिवं स्वर्गं वि धावति । गच्छति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

एष दिवं व्यासरत्तिरो रजांस्यस्पृतः । पवमानः स्वध्वरः ॥८॥

एषः । दिवं । वि । व्यासरत् । तिरः । रजांसि । अस्पृतः । पवमानः । सुऽअध्वरः ॥८॥

पवमानः क्षरन्नेष सोमः स्वध्वरः सुयज्ञोऽस्पृतः केनाप्यहिंसितश्च सन् रजांसि लोकान् तिरस्तिरस्कुर्वन्त्यागाहिवं प्रति व्यासरत् । विसरति । गच्छति ॥

॥ अथ नवमी ॥

एष प्रत्नेन जन्मना देवो देवेभ्यः सुतः । हरिः पवित्रे अर्षति ॥९॥

एषः । प्रत्नेन । जन्मना । देवः । देवेभ्यः । सुतः । हरिः । पवित्रे । अर्षति ॥९॥

हरिर्हरितवर्णो देवो द्योतमान एष सोमः प्रत्नेन पुराणेन जन्मना जननेन देवेभ्यो देवार्थं सुतोऽभिषुतः सन् पवित्रे स्थातुमर्षति । गच्छति ॥

॥ अथ दशमी ॥

एष उ स्य पुरुव्रतो जज्ञानो जनयन्निषः । धारया पवते सुतः ॥१०॥

एषः । उं इति । स्यः । पुरुऽव्रतः । जज्ञानः । जनयन् । निषः । धारया । पवते । सुतः ॥१०॥

स्य एष उ सोम एव पुरुषतो बहुकर्मा जज्ञानो जायमान एवेषोऽन्नानि
जनयन्नुत्पादयन् सतोऽभिषुतः सन् धारया पवते । क्षरति ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तम एकविंशो वर्गः ॥

सना चेति दशर्चं चतुर्थं सूक्तमांगिरसकुलस्य हिरण्यस्तूपस्थार्धं गायत्रं पव-
मानसोमदेवताकं । अनुक्रांतं च । सना हिरण्यस्तूप इति । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

सना च सोम जेधि च पवमान महि श्रवः । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥१॥

सनं च । सोम । जेधि । च । पवमान । महि । श्रवः । अथा । नः । वस्यसः । कृधि ॥१॥

हे महि श्रवो महदन्न पवमान सोम सन । अस्मद्यागे यजनीयान्देवान्भज ।
जेधि च । यागविध्वंसकारिणो राक्षसांश्च जय । अथ देवान्प्राप्य राक्षसांश्च जित्वा-
नंतरं नोऽस्मान्वस्यसः श्रेयसः कृधि । कुरु । श्रेयोऽस्मभ्यं देहीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सना ज्योतिः सना स्वर्गं विष्वा च सोम सौभगा । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥२॥

सनं ज्योतिः । सनं । स्वः । विष्वा । च । सोम । सौभगा । अथा । नः । वस्यसः । कृधि ॥२॥

हे सोम त्वं ज्योतिस्तेजः सन । अस्मभ्यं प्रयच्छ । अपि च स्वः स्वर्गं सन ।
अस्मभ्यं देहि । विष्वा विष्टानि सौभगा सौभाग्यानि च सन । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सना दक्षमुतं क्रतुमपं सोम मृधो जहि । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥३॥

सनं । दक्षं । उत । क्रतुं । अपं । सोम । मृधः । जहि । अथा । नः । वस्यसः । कृधि ॥३॥

हे सोम त्वं दक्षं बलं सन । अस्मभ्यं देहि । उतापि च क्रतुं प्रज्ञानं सन ।
मृधो हिंसकाञ्छूषापजहि । मारय । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

पर्वीतारः पुनीतन सोममिन्द्राय पातवे । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥४॥

पर्वीतारः । पुनीतनं । सोमं । इन्द्राय । पातवे । अथा । नः । वस्यसः । कृधि ॥४॥

हे पवीतारः सोमाभिषवकर्तारो यूयमिन्द्राय पातवे पातुं सोमं पुनीतन ।
अभिषुणुत । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

त्वं सूर्ये न आ भज तव क्रत्वा तवोतिभिः । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥५॥
त्वं सूर्ये नः आ भज तव क्रत्वा तव उतिभिः । अथा नः वस्यसः कृधि ॥५॥

हे सोम त्वं तव क्रत्वा तवोतिभिस्त्वत्कर्तृकेण कर्मणा त्वत्कर्तृकाभी रक्षाभिश्च
नोऽस्मान् सूर्ये आभज । प्रापय । सिद्धमन्यत् ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तव क्रत्वा तवोतिभिर्ज्योक्पश्येम सूर्ये । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥६॥
तव क्रत्वा तव उतिभिः ज्योक् पश्येम सूर्ये । अथा नः वस्यसः कृधि ॥६॥

हे सोम तव क्रत्वा प्रज्ञानेन तवोतिभी रक्षाभिश्च ज्योक् चिरं पश्येम सूर्ये ।
पश्याम । द्रष्ट्यामः । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ सप्तमी ॥ -

अभ्यर्ष स्वायुध सोमं द्विर्हंसं रयिं । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥७॥
अभि अर्ष सुऽआयुध सोमं द्विऽबर्हंसं रयिं । अथा नः वस्यसः कृधि ॥७॥

हे स्वायुध शोभनायुध सोम त्वं द्विर्हंसं द्वयोर्द्यौवापृथिव्योः स्नानयोः
परिवृढं रयिं धनमभ्यर्ष । अस्मानभिगमय । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अभ्यर्ष धानपच्युतो रयिं समत्स सासहिः । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥८॥
अभि अर्ष अनपऽच्युतः रयिं समत्स सासहिः । अथा नः वस्यसः कृधि ॥८॥

हे सोम समत्स संयामेष्टनपच्युतः शशुभिरनाहतः सासहिः शशूणामभिभ-
विता त्वं रयिं धनमभ्यर्ष । अस्मानभिगमय । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ नवमी ॥

त्वां यज्ञैरवीवृधन्पर्वमानं विधर्मणि । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥९॥

त्वां । यज्ञैः । अवीवृधन् । पर्वमान । विधर्मणि । अथ । नः । वस्यसः । कृधि ॥९॥

हे पर्वमान सोम यजमानानां विधारणाय प्रवृत्तं त्वां यज्ञैर्विधर्मण्यात्मवि-
धारणार्थमवीवृधन् । यजमाना वर्धयन्ति । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ दशमी ॥

रयिं नश्चिचमश्चिनमिदो विश्वायुमा भर । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥१०॥

रयिं । नः । चिचं । अश्चिनं । इदो इति । विश्वऽआयुं । आ । भर । अथ । नः ।
वस्यसः । कृधि ॥१०॥

हे इदो यागेषु क्लिद्यमान सोम त्वं चिचं नानाविधमश्चिनमश्चवतं च विश्वायुं
सर्वगामिनं रयिं नोऽस्मभ्यमाभर । आहर । सिद्धमन्यत् ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे चयोविंशो वर्गः ॥

समिद्ध इत्येकादशर्चं पंचमं सूक्तं काश्यपस्यासितस्य देवलस्य वार्षं ।
अष्टम्याद्याष्टतस्रोऽनुष्टुभः शिष्टाः सप्त गायत्र्यः । नराशंसवर्जिताः समिदादयः
क्रमेण प्रत्यूचं देवताः । तथा चानुक्रांतं । समिद्ध एकादश काश्यपोऽसितो
देवलो वा विंशतिः सूक्तान्याद्यमाप्रियश्चतुरनुष्टुबंतमिति ॥ काश्यपस्य प्रावमा-
नमिदमाग्नीसूक्तं । सूचितं च । समिद्धो अद्येति सर्वेषां यथर्षि वा । आ० ३. २. ।
इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

समिद्धो विश्वतस्पतिः पर्वमानो वि राजति । प्रीणन्वृषा कनिष्कदत् ॥१॥

संऽइहः । विश्वतः । पतिः । पर्वमानः । वि । राजति । प्रीणन् । वृषा । कनिष्कदत् ॥१॥

आग्नीवत्सोमस्तुतिरथ । समिद्धः सम्यग्दीप्तो विश्वतस्पतिः सर्वतः स्वामी
वृषा कामानां वर्षिता पर्वमानः सोमः कनिष्कददभिषूयमाणः शब्दं कुर्वन्प्री-
णन्देवान्प्रीणयन्विराजति । यागेषु प्रकाशते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तनूनपात्पवमानः ऋगे शिशानो अर्षति । अंतरिक्षेण रारजत् ॥२॥

तनूऽनपात् । पवमानः । ऋगे इति । शिशानः । अर्षति । अंतरिक्षेण । रारजत् ॥२॥

तनूनपात्पवमानः सोमः । तनूनपादश्च सोमो भवति । तथा च श्रूयते । अग्नीऽश्वो जायन्ते ततः सोमो जायत इति । ऋगे दीप्ते उन्नतप्रदेशे । हणिः ऋगाणीति ज्वलन्नामसु पाठात् । शिशानस्तीक्ष्णीकुर्वन्नंतरिक्षेण रारजदर्षति । द्रोणकलशं प्रति गच्छति । तथा चास्त्रायते । द्वाभ्यां धाराभ्यामाययणं गृह्णातीति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ईकेन्यः पवमानो रयिर्वि राजति द्युमान् । मधोर्धाराभिरोजसा ॥३॥

ईकेन्यः । पवमानः । रयिः । वि । राजति । द्युऽमान् । मधोः । धाराभिः । ओजसा ॥३॥

ईकेन्यः स्तुत्यः पवमानः सोमो रयिरभीष्टस्य दाता द्युमान्दीप्तिमांश्च सन्मधो-
रुदकस्य धाराभिः सह क्षरन्भोजसा बलेन विराजति । प्रकाशते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

बर्हिः प्राचीनमोजसा पवमानः स्तृणन्हरिः । देवेषु देव ईयते ॥४॥

बर्हिः । प्राचीनं । ओजसा । पवमानः । स्तृणन् । हरिः । देवेषु । देवः । ईयते ॥४॥

हरिर्हरितवर्णो देवो द्योतमानः सोमः पवमानो देवेषु यज्ञेषु बर्हिः प्राचीनं प्राचीनायं स्तृणन्स्तारयन्भोजसा बलेनेयते । गच्छति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

उदातैर्जिहते बृहद्धारो देवीर्हिरण्ययीः । पवमानेन सुष्टुताः ॥५॥

उत् । आतैः । जिहते । बृहत् । द्वारः । देवीः । हिरण्ययीः । पवमानेन । सुऽस्तुताः ॥५॥

हिरण्ययीर्हिरण्मयो द्वारो देवीर्द्वारो देव्यः पवमानेन सोमेन सह सुष्टुताः स्तोतृभिः सम्यक् स्तुताः सत्यो बृहद्बृहतीभ्यो महतीभ्य आतैराताभ्यो दिग्भ्यः । आता आशा इति दिङ्नामसु पाठात् । उज्जिहते । उज्जच्छति ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे चतुर्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सुशिल्पे बृहती मही पर्वमानो वृषण्यति । नक्तोषासा न दर्शते ॥६॥

सुशिल्पे इति सुऽशिल्पे । बृहती इति । मही इति । पर्वमानः । वृषण्यति ।
नक्तोषसा । न । दर्शते इति ॥६॥सुशिल्पे सूरूपे बृहती परिवृढे मही महत्यौ न संप्रति दर्शते दर्शनीये
नक्तोषासा नक्तोषासौ पर्वमानः सोमो वृषण्यति । कामयते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

उभा देवा नृचक्षसा होतारा दैव्या हुवे । पर्वमान इन्द्रो वृषा ॥७॥

उभा । देवा । नृचक्षसा । होतारा । दैव्या । हुवे । पर्वमानः । इन्द्रः । वृषा ॥७॥

नृचक्षसा मनुष्याणां द्रष्टारौ दैव्या दैव्यौ देवसंबन्धिनी होतारा होताराबुभोभौ
देवा देवौ हुवे । आह्वयामि यज्ञे । पर्वमानः सोम इन्द्रो दीप्तः । तथा च यास्कः ।
इन्द्र इरां दृणातीति वेरां दारयत इति वेरां धारयतीति वेधे भूतानीति वा ।
तद्यदेनं प्राणैः समंधत तदिन्द्रस्येन्द्रत्वमिति विज्ञायते । नि० १०.८. । इति । वृषा
कामानां वर्षिता च भवतीति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

भारती पर्वमानस्य सरस्वतीका मही ।

इमं नो यज्ञमा गमन्तिस्त्रो देवीः सुपेशसः ॥८॥

भारती । पर्वमानस्य । सरस्वती । इका । मही ।

इमं । नः । यज्ञं । आ । गमन् । तिस्रः । देवीः । सुऽपेशसः ॥८॥

भारती भारत्याख्या सरस्वती सरस्वत्याख्या च मही महतीलाख्या च तिस्रः
सुपेशसः सूरूपा देवीर्देव्यो नोऽस्माकं पर्वमानस्य सोमस्य संबन्धिनमिमं यज्ञं
प्रत्यागमन् । आगच्छन्तु ॥

॥ अथ नवमी ॥

तृष्टारमयजां गोपां पुरोयावानमा हुवे ।

इन्द्रिन्द्रो वृषा हरिः पर्वमानः प्रजापतिः ॥९॥

त्वष्टारं । अयऽजां । गोपां । पुरऽयावानं । आ । हुवे ।

इंद्रः । इंद्रः । वृषा । हरिः । पवमानः । प्रजाऽपतिः ॥ ९ ॥

अयजामये जातं गोपां प्रजानां पालयितारं पुरोयावानं देवानां पुरस्तात्प्र-
तारं त्वष्टारं देवमाहुवे । आहूयामि यज्ञे । हरिर्हरितवर्णः पवमान इंद्रः
सोम इंद्रो देवानामीश्वरो वृषा कामानां वर्षिता च प्रजापतिः प्रजानां पाल-
यिता च भवतीति ॥

॥ अथ दशमी ॥

वनस्पतिं पवमानं मध्वा समंग्धिं धारया ।

सहस्रवल्शं हरितं भ्राजमानं हिरण्ययं ॥ १० ॥

वनस्पतिं । पवमानं । मध्वा । सं । अंग्धिं । धारया ।

सहस्रऽवल्शं । हरितं । भ्राजमानं । हिरण्ययं ॥ १० ॥

हे पवमान सोम हरितं हरितवर्णं हिरण्ययं कदाचिद्धिरण्यवर्णं च भ्राज-
मानं दीपमानं सहस्रवल्शं सहस्रशाखं वनस्पतिं देवं धारया धारामयेण मध्वा
मधुना समंग्धि । अंष्ट्व । संस्कुर्वित्यर्थः ॥

॥ अथैकादशी ॥

विश्वे देवाः स्वाहाकृतिं पवमानस्या गत ।

वायुर्बृहस्पतिः सूर्योऽग्निरिंद्रः सजोषसः ॥ ११ ॥

विश्वे । देवाः । स्वाहाऽकृतिं । पवमानस्य । आ । गत ।

वायुः । बृहस्पतिः । सूर्यः । अग्निः । इंद्रः । सऽजोषसः ॥ ११ ॥

हे विश्वे देवा वायुर्बृहस्पतिश्च सूर्यश्चाग्निश्च इंद्रश्च सर्वे यूयं सजोषसः संगताः
संतः पवमानस्य सोमस्य स्वाहाकृतिं स्वाहाकारं प्रत्यागत । प्रत्यागच्छत ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे पंचविंशो वर्गः ॥

मंद्रयेति नवर्चं षष्ठं सूक्तं काश्यपस्यासितस्य देवलस्य वार्षं गायत्रं पवमा-
नसोमदेवताकं ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

मंद्रया सोम धारया वृषा पवस्व देवयुः । अय्यो वारेष्वस्मयुः ॥१॥

मंद्रया । सोम । धारया । वृषा । पवस्व । देवयुः । अय्यः । वारेषु । अस्मयुः ॥१॥

हे सोम वृषा कामानां वर्षिता देवयुर्देवकामोऽस्मयुरस्मत्कामश्चाय्योऽवेर्वारेषु
वालेषु दशापवित्रे मंद्रया मदकरया धारया पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभि त्वं मद्यं मदमिंद्रविंद्र इति क्षर । अभि वाजिनो अर्वतः ॥२॥

अभि । त्वं । मद्यं । मदं । इंदो इति । इंद्रः । इति । क्षर । अभि । वाजिनः । अर्वतः ॥२॥

हे इंदो सोम त्वमिंद्र ईश्वर इति कृत्वा त्वं तं मद्यं मदकरं मदं रसमभि क्षर ।
वर्ष । वाजिनो बलवतोऽर्वतोऽश्वाश्चास्मदर्थमभि क्षरेत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अभि त्वं पूर्यं मदं सुवानो अर्ष पवित्र आ । अभि वाजमुत श्रवः ॥३॥

अभि । त्वं । पूर्यं । मदं । सुवानः । अर्ष । पवित्रे । आ । अभि । वाजं । उत । श्रवः ॥३॥

हे सोम सुवानोऽभिषूयमाणत्वं पूर्यं प्रत्नं त्वं तं प्रसिद्धं मदं मदकरं रसं
पवित्र आ समन्तादभ्यर्ष । अभिगमय । वाजं बलमस्मानभ्यर्ष । उतापि च
श्रवोऽक्षमभ्यर्ष ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अनं द्रप्सास इंदव आपो न प्रवतासरन् । पुनाना इंद्रमाशत ॥४॥

अनं । द्रप्सासः । इंदवः । आपः । न । प्रवता । असरन् । पुनानाः । इंद्रं । आशत ॥४॥

द्रप्सासो द्रुतगतयः पुनानाः क्षरन्त इंदवः सोमाः प्रवता प्रवणेन मार्गेणापो
नाप इवेन्द्रमन्वसरन् । अनुगच्छन्ति । आशत । व्याप्नुवन्ति च ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यमर्त्यमिष वाजिनं मृजन्ति योषणो दक्ष । वने क्रीळंतमर्त्यविं ॥५॥

यं । अर्त्यं । इष । वाजिनं । मृजन्ति । योषणः । दक्ष । वने । क्रीळंतं । अर्तिऽअविं ॥५॥

अत्यविं दशापविचमतिक्रम्य वनेऽरण्ये क्रीळंतं वर्तमानं यं सोमं दश
दशसंख्याका योषणः स्त्रियोऽंगुलय इत्यर्थः । तथा च निगमांतरं । तमीमन्वीः
समर्थ आ गृभ्णन्ति योषणो दश । ऋग्वे० ९. १. ७. इति । वाजिनं बलिनमत्य-
मिवाश्वमिव मृजन्ति परिचरन्ति । उत्तरया सहान्वयः ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे षड्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तं गोभिर्वृषणं रसं मदाय देववीतये । सुतं भराय सं सृज ॥ ६ ॥

तं । गोभिः । वृषणं । रसं । मदाय । देवऽवीतये । सुतं । भराय । सं । सृज ॥ ६ ॥

वृषणं कामानां वर्षितारं देववीतये देवानां पानाय मदाय सुतमभिषुतं तं
रसं भराय संयामाय गोभिः पयोभिः संसृज । संयोजय ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

देवो देवाय धारयेन्द्राय पवते सुतः । पयो यदस्य पीपयत् ॥ ७ ॥

देवः । देवाय । धारया । इन्द्राय । पवते । सुतः । पयः । यत् । अस्य । पीपयत् ॥ ७ ॥

देवाय द्योतमानायेन्द्राय सुतोऽभिषुतो देवो द्योतमानः सोमो धारया पवते ।
क्षरति । यद्यस्मादस्य सोमस्य पयः पीपयत् इन्द्रमाथायितवत् । तस्माद्धारया
पवत इत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

आत्मा यज्ञस्य रक्षां सुष्वाणः पवते सुतः । प्रत्नं नि पाति काथं ॥ ८ ॥

आत्मा । यज्ञस्य । रक्षां । सुस्वानः । पवते । सुतः । प्रत्नं । नि । पाति । काथं ॥ ८ ॥

यज्ञस्यात्मात्मभूतः सुतोऽभिषुतः सोमः सुष्वाणो यजमानेभ्यः कामान्प्रेरयन्
रक्षा वेगेन पवते । क्षरति । प्रत्नं पुरातनं काथ्यमात्मनः कवित्वं च निपाति ।
अभिरक्षति ॥

॥ अथ नवमी ॥

एवा पुनान इन्द्रयुर्मदं मदिष्ट वीतये । गुहां चिहधिषे गिरः ॥ ९ ॥

एव । पुनानः । इन्द्रऽयुः । मदं । मदिष्ट । वीतये । गुहां । चित् । धिषे । गिरः ॥ ९ ॥

हे मदिष्टातिशयेन मदकर सोमैन्द्रयुरिन्द्रकामस्त्वं वीतय इन्द्रस्य पानायैवैवं

मदं पुनानः क्षरन्गुहा गुहायां । यज्ञशालायामित्यर्थः । गिरश्चिच्छब्दानपि दधिषे । अभिषववेलायामुपरवेषु धारयसि । करोषीत्यर्थः ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे सप्तविंशो वर्गः ॥

असृयमिति नवचै सप्तमं मूक्तं । असृयमित्यनुक्रांतं । असितो देवलो वर्षिः । तौ च कश्यपगोचरौ । गायत्रं छंदः सोमः पवमानो देवता । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

असृयमिंदवः पथा धर्मेनृतस्य सुश्रियः । विदाना अस्य योजनं ॥१॥

असृयं । इंदवः । पथा । धर्मेन् । नृतस्य । सुऽश्रियः । विदाना । अस्य । योजनं ॥१॥

सुश्रियः शोभनश्रयणा अस्येन्द्रस्य योजनं संबंधं विदाना जानंत इंदवः सोमा धर्मेन् कर्मण्यृतस्य यज्ञस्य पथा मार्गेणामृतं । सृज्यंते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्र धारा मध्वो अयियो महीरपो वि गाहते । हविर्हविषु वंद्यः ॥२॥

प्र । धारा । मध्वः । अयियः । महीः । अपः । वि । गाहते । हविः । हविषु । वंद्यः ॥२॥

हविःषु हविषां मध्ये वंद्यः स्तुत्यो हविर्विरात्मको यः सोमो महीर्महतीरपो वसतीवरीर्विगाहते तस्य मध्वः सोमस्यायियो मुख्या धाराः प्रपतंतीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

प्र युजो वाचो अयियो वृषाव चक्रद्वने । सद्भाभि सत्यो अध्वरः ॥३॥

प्र । युजः । वाचः । अयियः । वृषा । अव । चक्रदत् । वने । सद्भा । अभि । सत्यः । अध्वरः ॥३॥

एतदेव दर्शयति । वृषा कामानां वर्षकः सत्यः सत्यभूतोऽध्वरो हिंसावर्जितोऽयियो मुख्यः सोमः सद्भा यज्ञगृहमभि प्रति वन उदके युजो युक्ता वाचः प्रावचक्रदत् । अवक्रंदति । शब्दान्करोतीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

परि यक्ताष्या कविर्नृम्णा वसानो अर्षेति । स्वर्वाजी सिषासति ॥४॥

परि । यत् । क्ताष्या । कविः । नृम्णा । वसानः । अर्षेति । स्वः । वाजी । सिषासति ॥४॥

कविः क्रांतकर्मा सोमो नृम्णा नृम्णानि धनानि वसान आच्छादयन्स्तोतृणां
काव्या काव्यानि कविकर्माणि स्तोत्राणि यद्यदा पर्येवति परिगच्छति तदा
स्वः स्वर्गे वाजी बलवानन्नवानेन्द्रः सिषासति । यागं प्रत्यागंतुं स्वकीयं बलं
संभक्तुमिच्छति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

पर्वमानो अ॒भि स्पृ॒धो वि॒शो रा॒जेव॒ सीद॑ति । यदी॑मृ॒खंति॒ वेध॑सः ॥५॥

पर्व॑मानः । अ॒भि । स्पृ॒धः । वि॒शः । रा॒जः । इ॒व । सी॒द॒ति । यत् । ई॒ । अ॒खं॒ति । वे॒ध॒सः ॥५॥

यद्यदेमेनं सोमं वेधसः कर्मणां कर्तार ऋखंति प्रेरयन्ति तदा पवमानः
क्षरन्नेष सोमः स्पृधः स्पर्धमानान्यागविघ्नकारिणो राक्षसान्विशः स्पर्धमानान्म-
नुषान् राजेव यथा राजा तद्वदभिषीदति । नाशयितुमभिगच्छति ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अ॒थ्यो वा॒रे परि॑ प्रि॒यो हरि॑र्वनेषु सीदति । रे॒भो व॑नुष्यते म॒ती ॥६॥

अ॒थ्यः । वा॒रः । परि॑ । प्रि॒यः । हरि॑ः । वने॑षु । सी॒द॒ति । रे॒भः । व॑नु॒ष्य॒ते । म॒ती ॥६॥

हरिर्हरितवर्णः प्रियो देवानां प्रियतम एव सोमो वनेषूदकेषु संपृ-
क्तोऽथ्योऽवेर्वारे वालोपेते परिषीदति । किंच रेभोऽभिषववेलायामुपरवेषु
शब्दं कुर्वन्मती मत्या स्तुत्या वनुष्यते । सेष्यते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

स वा॒युमि॑न्द्रं म॒श्विना॑ सा॒कं म॑देन गच्छति । र॒णा यो अ॒स्य ध॑र्म॒भिः ॥७॥

सः । वा॒युः । इ॒न्द्रः । अ॒श्वि॒ना । सा॒कं । म॑दे॒न । ग॒च्छ॒ति । र॒णः । यः । अ॒स्य । ध॑र्म॒भिः ॥७॥

यो यजमानोऽस्य सोमस्य धर्मभिः कर्मभिः ऋयणाभिषवादिभी रण रमते
स यजमानो वायुमिन्द्रं अश्विनाश्विनी च मदेन साकं सह गच्छति । प्राप्नोति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

आ मि॒त्रावरु॑णा भ॒गं म॑ध्वः प॒वंत॑ ऊ॒र्मयः॑ । वि॒दाना॑ अ॒स्य श॑क्र॒भिः ॥८॥

आ । मि॒त्रा॒वरु॑णा । भ॒गं । म॑ध्वः । प॒वं॒तः । ऊ॒र्म॒यः । वि॒दा॒ना । अ॒स्य । श॑क्र॒भिः ॥८॥

येषां यजमानानां मध्वः सोमस्योर्मयस्तरंगा मिचावरुणा मिचावरुणौ देवौ
भगं भगाख्यं देवं च प्रति पवन्ते क्षरन्ति ते यजमाना अस्य सोमस्येमं सोमं
विदाना जानन्तः शक्रभिः सुखैः संगच्छन्त इति शेषः ॥

॥ अथ नवमी ॥

अ॒स्मभ्यं॑ रो॒दसी॑ र॒यिं म॒ध्वो वा॒जस्य॑ सा॒तये॑ । अ॒वो व॒सूनि॑ सं जि॒तं ॥९॥

अ॒स्मभ्यं॑ । रो॒दसी॑ऽइति॑ । र॒यिं । म॒ध्वः । वा॒जस्य॑ । सा॒तये॑ । अ॒वः । व॒सूनि॑ । सं । जि॒तं ॥९॥

हे रोदसी द्यावापृथिव्यौ युवां मध्वो देवानां मोदयितुर्वाजस्य सोमात्म-
कस्यान्वस्य सातये लाभायास्मभ्यं काश्यपासितेभ्यः काश्यपदेवलेभ्यो वा रयिं
धनं अवोऽन्नं च वसूनि वासकान्यन्यान्यपि पश्वादीनि धनानि संजितं ।
संजयन्तं । प्रयच्छन्तमित्यर्थः ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तम एकोनचिंशो वर्गः ॥

एते सोमा इति नवर्चमष्टमं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । अनुक्रांतं च । एते
सोमा इति । उक्तः सूक्तविनियोगः ॥ यावत्तोचे गाणगारिमतेनाभिरूपकरणे
सोमे मृज्यमाने मृजन्ति त्वेत्येषा । सूचितं च । अथापरमभिरूपं कुर्यादिति गाण-
गारिराप्तायस्व समेतु त इति तिस्रो मृजन्ति त्वा दश क्षिपः । आ० ५. १२. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

ए॒ते सोमा॑ अ॒भि प्रि॒यमिन्द्र॑स्य॒ काम॑मक्षरन् । वर्ध॑तो अ॒स्य वी॒र्यं ॥१॥

ए॒ते । सोमाः॑ । अ॒भि । प्रि॒यं । इन्द्र॑स्य । कामं॑ । अ॒क्षर॑न् । वर्ध॑तः । अ॒स्य । वी॒र्यं ॥१॥

एतं अभिषुता इमे सोमा अस्येन्द्रस्य वीर्यं शक्तिं वर्धतो वर्धयन्त इन्द्रस्य कामं
काम्यं प्रियं प्रीतिकरं रसमभ्यक्षरन् । अभिपवन्ते । अभ्यवर्षन् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पु॒ना॒नासं॑ च॒मूषदो॑ गच्छ॑न्तो वा॒युम॒ग्निना॑ । ते नो॑ धा॒तु सु॒वीर्यं ॥२॥

पु॒ना॒नासः॑ । च॒मूऽसदः॑ । गच्छ॑न्तः । वा॒युं । अ॒ग्निना॑ । ते । नः॑ । धा॒तु । सु॒वीर्यं ॥२॥

ते प्रसिद्धाः सोमाः पुनानासः पुनाना अभिषूयमाणाश्चमूषदश्चमसेषु सीदन्तो
वायुमग्निनाग्निनी च गच्छन्तः प्राप्नुवन्तो नोऽस्मभ्यं सुवीर्यं शोभनवीर्यं धातु ।
धारयन्तु । प्रयच्छन्तमित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

इन्द्रस्य सोम राधसे पुनानो हार्दिं चोदय । ऋतस्य योनिमासदं ॥३॥

इन्द्रस्य । सोम । राधसे । पुनानः । हार्दिं । चोदय । ऋतस्य । योनिं । आऽसदं ॥३॥

हे सोम पुनानोऽभिषूयमाणो हार्द्यभिलषितस्त्वमिन्द्रस्य राधसे संराधनायर्तस्य यज्ञस्य योनिं स्थानमासदं यथेन्द्र आसीदति तथेन्द्रं चोदय । प्रेरय ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

मृजंति त्वा दश क्षिपो हिंन्वन्ति सप्त धीतयः । अनु विप्रा अमादिषुः ॥४॥

मृजंति । त्वा । दश । क्षिपः । हिंन्वन्ति । सप्त । धीतयः । अनु । विप्राः । अमादिषुः ॥४॥

हे सोम त्वा त्वां दश दशसंख्याकाः क्षिपोऽंगुलयः । विशः क्षिप इत्यंगुलिनामस पाठात् । मृजंति । परिचरन्ति । सप्त सप्तसंख्याका धीतयो होचकाश्च त्वा त्वां हिंन्वन्ति । स्वस्वव्यापारैः प्रीणयन्ति । विप्रा मेधाविनश्च त्वामन्वमादिषुः । अनुमादयन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

देवेभ्यस्त्वा मदाय कं सृजानमति मेथः । सं गोभिर्वासयामसि ॥५॥

देवेभ्यः । त्वा । मदाय । कं । सृजानं । अति । मेथः । सं । गोभिः । वासयामसि ॥५॥

हे सोम मेथोऽवेलोमानि कमुदकं चात्यभि सृजानं त्वा त्वां देवेभ्यो देवानां । विभक्त्यत्ययः । मदाय मदार्थं गोभिर्गोविकारैः पयोभिः संवासयामसि । संवासयामः ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पुनानः कलशेषा वस्त्राण्यरुषो हरिः । परि गव्यान्वप्यत ॥६॥

पुनानः । कलशेषु । आ । वस्त्राणि । अरुषः । हरिः । परि । गव्यानि । अव्यत ॥६॥

पुनानः पूयमानः कलशेषु कुंभेषु निषिध्यमानोऽरुष आरोचमानो हरिर्हरितवर्णः सोमो गव्यानि दध्यादीनि वस्त्राणि वासांसीव पर्यप्यत । पर्याञ्छादयति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

म॒घो॒न॒ आ॒ प॒व॒स्व नो॒ ज॒हि वि॒श्वा॒ अप॒ द्वि॒षः । इ॒दो॒ स॒खा॒य॒मा वि॒श ॥७॥

म॒घो॒नः । आ । प॒व॒स्व । नः । ज॒हि । वि॒श्वाः । अप॒ । द्वि॒षः । इ॒दो॒ इति॑ । स॒खा॒यं ।

आ । वि॒श ॥७॥

हे इ॒दो सोम॑ म॒घो॒नो ध॒न॒व॒तो नोऽस्मान्प्र॑ति प॒व॒स्व । क्ष॒र । वि॒श्वा वि॒-
श्वान्द्वि॒षो वे॒ष्ट॒न॒प॒ज॒हि । मा॒र॒य च॑ । स॒खा॒यं प्रि॒यमिन्द्र॑माविश । आप्नु॒हि च॑ ॥

॥ अथाष्टमी ॥

वृ॒ष्टिं दि॒वः परि॑ स्र॒व द्यु॒म्नं पृ॒थि॒व्या अ॒धि । स॒हो नः॑ सोम॑ पु॒त्स धाः॑ ॥८॥

वृ॒ष्टिं । दि॒वः । परि॑ । स्र॒व । द्यु॒म्नं । पृ॒थि॒व्याः । अ॒धि । स॒हः । नः । सोम॑ । पु॒त्स॒ । धाः॑ ॥८॥

हे सोम॑ त्वं दि॒वो द्यु॒लोका॑वृ॒ष्टिं व॒र्षे परि॑स्र॒व । व॒र्षे । पृ॒थि॒व्या अ॒धि पृ॒थि॒व्यां ।
अ॒धिः स॒प्तम्य॑र्था॒नु॒वादः । द्यु॒म्नम॒न्नं चोत्पा॑दयेति शेषः । नोऽस्मा॑कं स॒हो ब॒लं च॑
पु॒त्स सं॒या॒मे॒षु धाः॑ । धेहि ॥

॥ अथ नवमी ॥

नृ॒चक्ष॑सं त्वा व॒यमिन्द्र॑पीतं स्व॒र्विदं॑ । भ॒क्षी॒महि॑ प्र॒जामि॑षं ॥९॥

नृ॒चक्ष॑सं । त्वा । व॒यं । इन्द्र॑पीतं । स्वः॒ऽवि॒दं । भ॒क्षी॒महि॑ । प्र॒जां । इ॒षं ॥९॥

हे सोम॑ नृ॒चक्ष॑सं नृ॒णां द्र॒ष्टारं॑ स्व॒र्विदं॑ सर्व॒ज्ञमिन्द्र॑पीतमि॒न्द्रेण॑ पीतं त्वा त्वां
पि॒बन्तो॑ व॒यं का॒श॒यपा॑सिताः का॒श॒यप॑दे॒वता॑ वा प्र॒जां पु॒षादि॑कामिषम॒न्नं च॑
भ॒क्षी॒महि॑ । भ॒जे॒महि॑ ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तम एकविंशो वर्गः ॥

परि॑ प्रि॒येति॑ न॒वर्चं॑ न॒वमं॑ सू॒क्तं । ऋ॒षा॒द्याः पू॒र्व॒वत् । परि॑ प्रि॒येत्यनु॑क्रांतं ।
उ॒क्तो वि॒नियोगः॑ ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

परि॑ प्रि॒या दि॒वः क॒विर्व॒यांसि॑ न॒स्योर्हि॑तः । सु॒वा॒नो या॑ति क॒विऋ॑तुः ॥१॥

परि॑ । प्रि॒या । दि॒वः । क॒विः । व॒यांसि॑ । न॒स्योः । हि॑तः । सु॒वा॒नः । या॑ति । क॒विऋ॑तुः ॥१॥

क॒विर्मे॒धावी॑ क॒विऋ॑तुः क्रा॒ंतप्र॒ज्ञः क्रा॒ंतक॑र्म वा सोमो न॒स्योरधि॑ष॒वः फल॑-

कयोर्हितो निहितः सुवानोऽभिषूयमाणो दिवो द्युलोकस्य परि प्रियातिप्रियाणि
वयांसि यावः ॥ तथा च मंचवर्णः । वयांसि श्येना अतिथयः पर्वतानां ककुभ
इति ॥ याति । गच्छति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्रप्र क्षयाय पन्यसे जनाय जुष्टो अद्रुहे । वीत्यर्षं चनिष्ठया ॥२॥

प्रऽप्र । क्षयाय । पन्यसे । जनाय । जुष्टः । अद्रुहे । वीती । अर्षं । चनिष्ठया ॥२॥

हे सोम प्र प्राप्यतं क्षयाय तव निवासभूतायाद्रुहेऽद्रोग्ध्रे च पन्यसे स्तोत्रे
जनाय मनुष्याय वीती वीत्यै भक्षणाय जुष्टः पर्याप्तस्त्वं चनिष्ठयान्नवत्तमया
धारयार्षं । यागं प्रति गच्छ ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स सूनुर्मातरा शुचिर्जातो जाते अरोचयत् । महान्मही चृतावृधा ॥३॥

सः । सूनुः । मातरा । शुचिः । जातः । जाते इति । अरोचयत् । महान् । मही इति ।

चृतावृधा ॥३॥

जात उत्पन्नः शुचिर्विशुद्धो महान्हविरुत्तमः स सोमाख्यः सूनुः पुत्रो मही
महत्यावृतावृधा यज्ञस्य वर्धयिष्यौ जाते विश्वस्य जनयिष्यौ मातरात्मनो मातरौ
द्यावापृथिव्यावरोचयत् । रोचयति । दीपयति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स सप्र धीतिभिर्हितो नद्यो अजिन्वद्द्रुहः । या एकमक्षि वावृधुः ॥४॥

सः । सप्र । धीतिऽभिः । हितः । नद्यः । अजिन्वत् । अद्रुहः । याः । एकं । अक्षि । ववृधुः ॥४॥

या नद्यो यमेकं मुख्यं सोममक्ष्यक्षीणं ववृधुर्वर्धयन्ति स सोमो धीतिभिरंगु-
लिभिः । रशना धीतय इत्यंगुलिनामस पाठात् । हितो निहितः सन्नद्रुहो
द्रोहवर्जिताः सप्र सप्रसंख्याका नद्यो नदीरजिन्वत् । प्रीणयति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

ता अभि संतमस्तृतं महे युवानमा दधुः । इंदुमिंद्र तव व्रते ॥५॥

ताः । अभि । संतं । अस्तृतं । महे । युवानं । आ । दधुः । इंदुं । इंद्र । तव । व्रते ॥५॥

हे इंद्र तव त्वदीये व्रते कर्मणि ता अंगुल्यः । पूर्वच धीतिभिरित्यंगुलीनामु-
पात्तत्वात्तच्छब्देन परामर्शः । संतं विद्यमानमस्तृतमहिंसितं युवानं नित्यतरु-
णमिदं सोमं महे महतेऽभिषवादिलक्षणाया कर्मणेऽभ्यादधुः ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अभि वह्निर्मर्त्यः सप्त पश्यति वावहिः । क्रिविर्देवीरतर्पयत् ॥६॥

अभि । वह्निः । अर्मर्त्यः । सप्त । पश्यति । वावहिः । क्रिविः । देवीः । अतर्पयत् ॥६॥

यो वह्निर्यज्ञस्य धुरो वोढामर्त्यो मरणरहितो वावहिर्देवानां तृप्तेरत्यंतं वोढा
च सोमः सप्त नदीः पश्यति सोऽयं क्रिविः कूपरूपेण पूर्णोऽवस्थितः सन्देवीर्न-
दीरतर्पयत् । तर्पयति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अवा कल्पेषु नः पुमस्तमांसि सोम योद्धा । तानि पुनान जघनः ॥७॥

अव । कल्पेषु । नः । पुमः । तमांसि । सोम । योद्धा । तानि । पुनान । जघनः ॥७॥

हे पुमः पुमन्सोम कल्पेषु कल्पनीयेष्वहःसु नोऽस्मानव । रक्ष । अपि च
पुनान हे पवमान सोम त्वं योद्धा योधनीयानि तमांसि रक्षांसि यानि तानि
जघनः । नाशय ॥

॥ अथाष्टमी ॥

नू नर्थसे नवीयसे सूक्ताय साधया पथः । प्रान्नवद्रोचया रुचः ॥८॥

नू । नर्थसे । नवीयसे । सुऽउक्ताय । साधय । पथः । प्रान्नऽवत् । रोचय । रुचः ॥८॥

हे सोम नर्थसे नथ्याय नूतनाय नवीयसे स्तुत्यायास्माकं सूक्ताय पथो मार्गान्बु
क्षिप्रं साधय । अभिगच्छ । अपि च प्रान्नवद्यथापूर्वं रुचः स्वदीप्ती रोचय ।
प्रकाशय ॥

॥ अथ नवमी ॥

पवमान महि अवो गामर्धं रासि वीरवत् । सना मेधां सना स्वः ॥९॥

पवमान । महि । अवः । गां । अर्धं । रासि । वीरऽवत् । सन । मेधां । सन ।

स्वऽरिति स्वः ॥९॥

हे पवमान सोम यत्त्वं वीरवत्पुत्रवद्गहि महच्छ्रुवोऽन्नं गां चाम्भं च रासि
अस्मभ्यं प्रयच्छसि स त्वं मेधां सन । अस्मभ्यं प्रयच्छ । अपि च स्वर्गदस्मदभि-
लषितं तत्सर्वं सन । देहि ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे चयस्त्रिंशो वर्गः ॥

प्र स्वानास इति नवर्चं दशमं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्र स्वानास
इत्यनुक्रांतं । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र स्वानासो रथा इवार्चतो न श्रवस्यवः । सोमासो राये अक्रमुः ॥१॥

प्र। स्वानासः। रथाःऽइव। अर्चतः। न। श्रवस्यवः। सोमासः। राये। अक्रमुः ॥१॥

प्र स्वानासोऽभिषववेलायामुपरवेषु शब्दं कुर्वतः सोमासः सोमा रथा इव
यथा शब्दं कुर्वतो रथा अर्चतो न यथा शब्दं कुर्वतोऽश्वास्तथा श्रवस्यवः शत्रु-
भ्योऽबमिच्छतो राये यजमानानां धनायाक्रमुः । आगच्छन् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

हिवानासो रथा इव दधन्विरे गभस्त्योः । भरासः कारिणामिव ॥२॥

हिवानासः। रथाःऽइव। दधन्विरे। गभस्त्योः। भरासः। कारिणाःऽइव ॥२॥

सोमा रथा इव यथा रथास्तथा हिवानासो हिवाना यागदेशं प्रति गच्छंतो
भरासो भराः कारिणामिव यथा भारवाहिनां बाह्वोर्धीयन्ते तथा गभस्त्योर्ध्वनिजां
बाह्वोः । गभस्ती बाहू इति बाहुनामसु पाठात् । दधन्विरे । धीयन्ते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

राजानो न प्रशस्तिभिः सोमासो गोभिरंजते । यज्ञो न सप्त धातृभिः ॥३॥

राजानः। न। प्रशस्तिभिः। सोमासः। गोभिः। अंजते। यज्ञः। न। सप्त। धातृभिः ॥३॥

सोमासः सोमाः प्रशस्तिभिः प्रशस्ताभिः स्तुतिरूपाभिर्वाग्भी राजानो न
यथा राजानः सप्त धातृभिः सप्त होषाभिर्यज्ञो न यथा च यज्ञस्तथा गोभिर्गो-
विकारैः पयोभिरंजते । अज्यन्ते । संस्क्रियन्त इत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

परि सुवानास इंदवो मदाय बर्हेणा गिरा । सुता अर्धेति धारया ॥४॥

परि । सुवानासः । इंदवः । मदाय । बर्हेणा । गिरा । सुताः । अर्धेति । धारया ॥४॥

सुवानासः सुवाना अभिषूयमाणा इंदवः सोमा बर्हेणा महत्या गिरा स्तुति-
रूपया वाचा सुता अभिषुताः संतो मदाय मदार्थं धारया पर्यर्धेति । परितो
गच्छन्ति ॥

• ॥ अथ पंचमी ॥

आपानासो विवस्वतो जनंत उषसो भगं । सूर्या अखं वि तन्वते ॥५॥

आपानासः । विवस्वतः । जनंतः । उषसः । भगं । सूर्याः । अखं । वि । तन्वते ॥५॥

विवस्वत इंद्रस्यापानास आपानभूता उषसो भगं जनंतो जनयंतः सूर्याः
सरंतः सोमा अखं वितन्वते । अभिषववेलायामुपरवेषु शब्दं कुर्वन्ति ॥

• ॥ इति षष्ठस्य सप्तमे चतुस्त्रिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अप हारा मतीनां प्राना चृण्वन्ति कारवः । वृणो हरस आयवः ॥६॥

अप । हारा । मतीनां । प्रानाः । चृण्वन्ति । कारवः । वृणोः । हरसे । आयवः ॥६॥

मतीनां स्तुतीनां कारवः कर्तार चृत्विजः प्रानाः पुराणा वृणोः सेचकस्य
सोमस्य हरस आहरस आहर्तारणायवो मनुष्या हारा यज्ञस्य हाराण्यपाख्वन्ति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

समीचीनास आसते होतारः सप्तजामयः । पदमेकस्य पिप्रतः ॥७॥

संऽईचीनासः । आसते । होतारः । सप्तजामयः । पदं । एकस्य । पिप्रतः ॥७॥

समीचीनासः समीचीना जामयो जामिसदृशा एकस्य सोमस्य पदं स्थानं
पिप्रतः पूरयंतः सप्त होतारः सप्त होचका आसते । यज्ञ उपविशन्ति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

नाभा नाभि न आ ददे चक्षुषि सूर्ये सचा । कवेरपत्यमा दुहे ॥८॥

नाभा । नाभि । नः । आ । ददे । चक्षुः । चित् । सूर्ये । सचा । कवेः । अपत्यं । आ । दुहे ॥८॥

नाभिं यज्ञस्य नाभिभूतं सोमं नोऽस्माकं नाभा नाभावहमाददे । पिबामीत्यर्थः ॥ पीतसोमानामस्माकं चक्षुषिश्चक्षुरपि सूर्ये सचा संगतं भवति । किंच कवेः क्रांतकर्मणः सोमस्यापत्यमंशुमादुहे । आपूरयामि ॥

॥ अथ नवमी ॥

अभि प्रिया दिवस्पदमध्वर्युभिर्गुहा हितं । सूरः पश्यति चक्षसा ॥ ९ ॥

अभि। प्रिया। दिवः। पदं। अध्वर्युऽभिः। गुहा। हितं। सूरः। पश्यति। चक्षसा ॥ ९ ॥

सूरः सुवीर्य इन्द्रश्चक्षसा चक्षुषा दिवो दीप्तस्यात्मनः प्रिया प्रियं पदमध्वर्युभिर्गुहा गुहायां हृदये हितं निहितं पीतं सोममप्यभिपश्यति ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे पंचचिंशो वर्गः ॥

उपास्मा इति नवर्चमेकादशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । उपास्मा इत्यनुक्रांतं । उक्तः सूक्तविनियोगः । अभिष्टवे घर्मदुषावत्सेऽपनीयमाने नमसेदुपेत्येषा । सूचितं च । नमसेदुप सीदत संजानाना उप सीदन्नभिञ्जु । आ० ४. ७. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

उपास्मै गायता नरः पवमानायेंदवे । अभि देवाँ इयंक्षते ॥ १ ॥

उप। अस्मै। गायत। नरः। पवमानाय। इंदवे। अभि। देवान्। इयंक्षते ॥ १ ॥

हे नरो नेतार ऋत्विजो यज्ञस्य देवानिन्द्रादीनभीयक्षत आभिमुख्येन यष्टुमिच्छते पवमानाय क्षरतेऽस्मा अभिषूयमाणायेंदवे सोमायोपगायत । उपगानं कुरुत ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभि ते मधुना पयोऽर्थर्वाणो अशिश्नयुः । देवं देवार्य देवयु ॥ २ ॥

अभि। ते। मधुना। पयः। अर्थर्वाणः। अशिश्नयुः। देवं। देवार्य। देवयु ॥ २ ॥

हे सोम ते तव देवं देवनशीलं देवयु देवयुं देवकामं रसं देवाय देवनशीलायेंद्राय मधुना पयो गव्येन पयसाथर्वाण ऋषयोऽभ्यशिश्नयुः । अभ्यश्रीणन् । समस्कुर्वन्नित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स नः पवस्व शं गवे शं जनाय शमर्वते । शं राजन्नोषधीभ्यः ॥ ३ ॥

सः। नः। पवस्व। शं। गवे। शं। जनाय। शं। अर्वते। शं। राजन्। ओषधीभ्यः ॥ ३ ॥

हे राजन्दीप्यमान सोम स प्रसिद्धत्वं नोऽस्माकं गवे शं सुखं पवस्व । क्षर ।
जनाय पुत्रादये च शं पवस्व । अर्वतेऽश्वाय च शं पवस्व । ओषधीभ्यश्च
शं पवस्व ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

बभ्रवे नु स्वतवसेऽरुणाय दिविस्पृशे । सोमाय गाथमर्चत ॥४॥

बभ्रवे । नु । स्वऽतवसे । अरुणाय । दिविऽस्पृशे । सोमाय । गाथं । अर्चत ॥४॥

हे स्तोतारो बभ्रवे बभ्रुवर्णाय स्वतवसे स्वबलायारुणाय कदाचिदरुण-
वर्णाय दिविस्पृशे दिवं स्पृशते सोमाय नु क्षिप्रं गाथं स्तुतिरूपां वाचमर्चत ।
उच्चारयतेत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

हस्तच्युतेभिरद्रिभिः सुतं सोमं पुनीतन । मधावा धावता मधु ॥५॥

हस्तऽच्युतेभिः । अद्रिऽभिः । सुतं । सोमं । पुनीतन । मधौ । आ । धावत । मधु ॥५॥

हे ऋत्विजो हस्तच्युतेभिर्हस्तप्रच्युतैरद्रिभिरभिषवयावभिः सुतमभिषुतं सोमं
पुनीतन । पवित्रे पावयत । अपि च मधौ मदकरे सोमे मधु गव्यं पय आधा-
वत । प्रक्षिपत ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे षट्चिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

नमसेदुप सीदत दधेदभि श्रीणीतन । इंदुमिद्रे दधातन ॥६॥

नमसा । इत् । उप । सीदत । दधा । इत् । अभि । श्रीणीतन । इंदुं । इंद्रे । दधातन ॥६॥

हे ऋत्विजो नमसेन्नमस्कारेणैवोपसीदत । सोमभुपगच्छत । दधेदभिवाभिः श्री-
णीतन । अभिश्रीणीत च । इंद्र इंदुं सोमं दधातन । धत्त च ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अमिषहा विचर्षणिः पवस्व सोम शं गवे । देवेभ्यो अनुकामकृत् ॥७॥

अमिषऽहा । विऽचर्षणिः । पवस्व । सोम । शं । गवे । देवेभ्यः । अनुकामऽकृत् ॥७॥

हे सोमामिषहामिषाणां हंता विचर्षणिर्विद्रष्टा देवेभ्योऽनुकामकृद्भीष्टस्य
कर्ता त्वं गवेऽस्माकं गवे शं सुखं पवस्व । क्षर ॥

॥ अथाष्टमी ॥

इन्द्राय सोमं पातवे मदाय परि विध्यसे । मनश्चिन्मनसस्पतिः ॥८॥

इन्द्राय । सोम । पातवे । मदाय । परि । सिध्यसे । मनः । चित् । मनसः । पतिः ॥८॥

हे सोम मनश्चिन्मनसो ज्ञाता मनसस्पतिरीश्वरस्वमिन्द्रायेंद्रस्य पातवे पानाय मदाय च परिषिध्यसे । परितः पात्रेषु सिध्यसे ॥

॥ अथ नवमी ॥

पवमान सुवीर्यं रयिं सोमं रिरीहि नः । इन्द्रविद्रेण नो युजा ॥९॥

पवमान । सु । वीर्यं । रयिं । सोम । रिरीहि । नः । इन्द्रो इति । इन्द्रेण । नः । युजा ॥९॥

हे इन्द्रो क्लिष्टमान पवमान सोम त्वं सुवीर्यं शोभनवीर्योपेतं रयिं धनं नोऽस्माकं संबन्धिनेन्द्रेण युजा सहायेन नोऽस्मभ्यं रिरीहि । देहि ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमे सप्तचिंशो वर्गः ॥

सोमा असृयमिति नवर्चं द्वादशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । सोमा असृय-
मित्यनुक्रांतं । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

सोमा असृयमिन्द्रवः सुता ऋतस्य सादने । इन्द्राय मधुमत्तमाः ॥१॥

सोमाः । असृयं । इन्द्रवः । सुताः । ऋतस्य । सादने । इन्द्राय । मधुमत् । तमाः ॥१॥

सुता अभिषुता मधुमत्तमा अतिशयेन मधुमन्त इन्द्रवः सोमा ऋतस्य यज्ञस्य
सादने गृह इन्द्रायेंद्रार्थमसृयं । सृज्यन्ते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभि विप्रा अनूषत गावो वात्सं न मातरः । इन्द्रं सोमस्य पीतये ॥२॥

अभि । विप्राः । अनूषत । गावः । वात्सं । न । मातरः । इन्द्रं । सोमस्य । पीतये ॥२॥

विप्रा मेधाविनः सोमस्य पीतये पानायेंद्रं मातरो जनयिष्यो गावो वात्सं न
यथा वात्सं प्रति तद्वदभ्यनूषत । अभिशष्टयन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

मद॒ध्युत्क्षे॑ति॒ साद॑ने॒ सिं॒धो॒रु॒र्मा वि॒प॒श्चित् । सोमो॑ गौरी॒ अधि॑ श्रितः ॥३॥

मद॒ऽध्युत् । क्षेति॒ । स॒द॒ने । सिं॒धोः । ऊ॒र्मा । वि॒पः॒ऽचित् । सोमः॑ । गौरी॒ इति॑ ।
अधि॑ । श्रितः ॥३॥

मद॒ध्युत्स॒द॒कर॑स्य रसस्य च्यावयिता सोमः सादने । संहितायां दीर्घश्छांदसः ।
स्थाने क्षेति । निवसति । एतदेव विवृणोति । सिंधोर्नद्या ऊर्मोर्मा तरंगे ।
वसतीवरीष्वित्यर्थः । विपश्चिद्विद्वान्सोमो गौरी अधि गौर्यामधि । अधीति सप्त-
म्यर्थानुवादः । माध्यमिकायां वाचि । गौरी गांधर्वीति वाङ्मामसु पाठात् ।
श्रितः । मिश्रयति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

दि॒वो नाभा॑ वि॒चक्ष॑णोऽथो॒ वारो॑ महीयते । सोमो॑ यः सु॒क्रतुः॑ क॒विः ॥४॥

दि॒वः । नाभा॑ । वि॒ऽचक्ष॑णः । अथ्यः । वारो॑ । म॒ही॒यते॒ । सोमः॑ । यः । सु॒ऽक्रतुः॑ । क॒विः ॥४॥

यः सुक्रतुः सप्रज्ञः कविः क्रांतकर्मा विचक्षणो विद्वद्वा स सोमो दिवोऽत-
रिक्षस्य नाभा नाभौ नाभिभूतेऽथोऽवेर्वारे बाले महीयते । पूज्यते । पूयमानः
स्तूयत इत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यः सोमः॑ क॒लशेषाँ॑ अ॒न्तः प॒विच॑ आ॒हितः । तमि॑न्दुः परि॒ षस्व॑जे ॥५॥

यः । सोमः॑ । क॒लशेषु॑ । आ॒ । अ॒न्तरि॑ति । प॒विच॑ । आ॒ऽहितः । तं । इ॒न्दुः । परि॑ । स॒स्व॒जे ॥५॥

यः सोमः कलशेषु कुंभेषु । आस्ते । यश्च पविचे पविचस्यांतर्मध्य आहितो
निहितस्तं स्वांशभूतं सोममिन्दुः सोमो देवः परिषस्वजे । प्रविशति ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तमेऽष्टचिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

प्र वाच॑मि॒न्दुरि॑षति॒ समु॒द्रस्याधि॑ वि॒ष्टपि॑ । जिन्व॑न्कोशं मधु॒क्षुतं॑ ॥६॥

प्र । वाचं॑ । इ॒न्दुः । इ॒षति॑ । स॒मु॒द्रस्य॑ । अधि॑ । वि॒ष्टपि॑ । जिन्व॑न् । कोशं॑ । म॒धुऽक्षुतं॑ ॥६॥

इ॒न्दुः सोमो॑ मधु॒क्षुतं॑ मधुन॒ध्यावकं॑ कोशं॑ मेघं । असुरः॑ कोश इति मेघनामसु

पाठात् । जिवन्प्रीणयन्समुद्रस्यांतरिक्षस्याधि विष्टपि विष्टब्धे स्थाने वाचं प्रेषयति ।
प्रेरयति । पविषे पूयमानः शब्दं करोतीत्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

नित्यस्तोत्रो वनस्पतिर्धीनामंतः सबर्दुघः । हिन्वानो मानुषा युगा ॥७॥

नित्यऽस्तोत्रः । वनस्पतिः । धीनां । अंतरिति । सबऽदुघः । हिन्वानः । मानुषा । युगा ॥७॥

नित्यस्तोत्रः संततस्तोत्रः सबर्दुघोऽमृतस्य दोग्धा वनस्पतिर्वनानां पालयिता
सोमो मानुषा मानुषाणि युगा युगान्यहीनैकाहात्मकानि हिन्वानः प्रीणयन्धीनां
कर्मणामंतर्मध्ये निवसतीत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अभि प्रिया दिवस्पदा सोमो हिन्वानो अर्षति । विप्रस्य धारया कविः ॥८॥

अभि । प्रिया । दिवः । पदा । सोमः । हिन्वानः । अर्षति । विप्रस्य । धारया । कविः ॥८॥

कविः क्रांतकर्मा सोमो दिवोऽंतरिक्षाच्चिन्वानः प्रेर्यमाणो विप्रस्य मेधाविनः
स्वस्य धारया प्रिया प्रियाणि पदानि स्थानान्यभ्यर्षति । अभिगच्छति ॥

॥ अथ नवमी ॥

आ पवमान धारय रयिं सहस्रवर्चसं । अस्मे ईदो स्वाभुवं ॥९॥

आ । पवमान । धारय । रयिं । सहस्रऽवर्चसं । अस्मे इति । ईदो इति । सुऽआभुवं ॥९॥

हे पवमानेदो सोम त्वं सहस्रवर्चसं बहुदीप्तिं स्वाभुवं शोभनभवनं रयिं
धनमस्मे अस्मासु धारय । प्रक्षिपेत्यर्थः ॥

॥ इति षष्ठस्य सप्तम एकोनचत्वारिंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थोऽथतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुद्धभूपालसायज्यधुरं-
धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाषे

षष्ठाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥
षष्ठस्य सप्तमोऽध्यायः संप्रहात्संप्रदर्शितः ।
अथाष्टमः सुमतिना संगमेन प्रदर्श्यते ॥

तच्च सोमः पुनान इति नवर्चं त्रयोदशं सूक्तं । असितो देवलो वर्षिः ।
सोमो देवता ॥ पवमानगुणः सोमो विज्ञेयः काश्यपावृषी इति विद्यादनुक्तेऽपि
लाघवाया दृढहृद्युतात् । सोम इत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

सोमः पुना॒नो अ॒र्षेति॒ सह॒स्र॒धारो॒ अत्य॒विः । वा॒यो॒रि॒द्र॒स्य नि॒ष्कृ॒तं ॥१॥
सोमः॑। पुना॒नः॑। अ॒र्षेति॒। सह॒स्र॑ऽधा॒रः। अ॒तिऽअ॒विः। वा॒योः। इ॒द्र॒स्य। निः॑ऽकृ॒तं ॥१॥

अयं पुनानः पावकः सोमोऽर्षेति । गच्छति । कीदृशोऽयं पवमानः । सहस्र-
धारोऽपरिमितधारोऽत्यविः । अथाविशष्टेन तल्लोमान्युध्यते । अविलोम-
भिर्निष्पादितं दशापविषमित्यर्थः । तदतिक्रम्य गच्छतीत्यविः । किमर्थं ।
वायोरिद्रस्य च पानायेति शेषः । किं प्रति । निष्कृतं । निरित्येष समित्ये-
तस्मिन्नर्थे । संस्कृतं पाचं प्रति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पव॒मान॒मव॒स्य॒वो वि॒प्रम॒भि प्र॒ गा॒यत॒ । सु॒ष्टा॒णं दे॒ववी॒तये ॥२॥
पव॒मानं॑ । अ॒व॒स्य॒वः । वि॒प्रं । अ॒भि । प्र॒ । गा॒य॒त॒ । सु॒स्वा॒नं । दे॒वऽवी॒तये ॥२॥

हे अवस्यवो रक्षणकामा उग्रापादयो यूयं पवमानं शोधकं विप्रं विशेषेण
देवानां प्रीणयितारं विप्रवद्भुवं वा । अथवा विप्र इति मेधाविनाम । मेधाविनं
देववीतये देवपानाय सुष्टाणं सूयमानमभिप्रगायत । आभिमुख्येन प्रकर्षेण स्तुत ॥

॥ अथ तृतीया ॥

प॒र्व॒ति॒ वाज॑सा॒तये॒ सोमाः॑ सह॒स्र॒पाज॑सः । गु॒णा॒ना दे॒ववी॒तये ॥३॥
प॒र्व॒ति॒ । वाज॑ऽसा॒तये॒ । सोमाः॑ । सह॒स्र॑ऽपाज॑सः । गु॒णा॒नाः । दे॒वऽवी॒तये ॥३॥

पवन्ते क्षरन्ति सोमाः । किमर्थं । वाजसातयेऽन्नस्य लाभाय । कीदृशाः । सहस्रपाजसो बहुबलाः । पातृणां बलप्रदा इत्यर्थः । गृणानाः । कर्मणि कर्तृ-
प्रत्ययः । स्तूयमानाः । पुनः किमर्थं । देववीतये । देवानां वीतिर्गतिः प्राप्तिर्भक्षणं
वा यस्मिन्स देववीतिर्यज्ञः । तदर्थं । यज्ञसिद्धिः साक्षात्प्रयोजनं तद्वारा वाजलाभ
इति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

उत नो वाजसातये पवस्व बृहतीरिषः । द्युमदिदो सुवीर्यं ॥४॥

उत । नः । वाजऽसातये । पवस्व । बृहतीः । इषः । द्युऽमत् । इदो इति । सुऽवीर्यं ॥४॥

उतापि च नोऽस्माकं वाजसातयेऽन्नलाभाय हे इदो सोम बृहतीरिषो
महती रसधारा द्युमहीप्तिमत्सुवीर्यं शोभनसामर्थ्यं च पवस्व । क्षर । शोभन-
सामर्थ्योपेता धाराः पवस्वेत्यर्थः । अथवा वाजसातये संयामाय बृहतीरिषो
द्युमत्सुवीर्यं संपादयितुं पवस्वेति योज्यं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

ते नः सहस्रिणं रयिं पवन्तामा सुवीर्यं । सुवाना देवास इंदवः ॥५॥

ते । नः । सहस्रिणं । रयिं । पवन्तां । आ । सुऽवीर्यं । सुवानाः । देवासः । इंदवः ॥५॥

त इंदवः सोमा नोऽस्माकं सहस्रिणं सहस्रसंख्योपेतं रयिं धनं सुवीर्यं चाप-
वन्तां । कीदृशास्ते । सुवानाः सूयमाना देवासो द्योतनादिगुणयुक्ताः ॥

॥ इति षष्ठ्याष्टमे प्रथमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अत्या हियान् न हेतृभिरसृयं वाजसातये । वि वारमर्ष्यमाश्वः ॥६॥

अत्याः । हियाः । न । हेतृभिः । असृयं । वाजऽसातये । वि । वारं । अर्ष्यं । आश्वः ॥६॥

वाजसातये संयामाय हियानाः प्रेर्यमाणा अत्या नाश्वा इव । ते यथा
प्रेरकैः प्रेर्यमाणाः संयामाय शीघ्रं धावन्ति तद्वच्चेतृभिः प्रेरकैः प्रेर्यमाणा आश्वः
शीघ्रगामिनः सोमा वाजसातयेऽन्नलाभायाय वारं दशापविचं व्यसृयं ।
व्यतिसृज्यन्ते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

वा॒श्रा अ॒र्षेती॒दवोऽभि॒ वत्सं॑ न॒ धेन॒वः । द॒धन्वि॒रे ग॒भस्त्योः॑ ॥७॥

वा॒श्राः । अ॒र्षेति॒ । इ॒दवः॑ । अ॒भि । व॒त्सं । न । धे॒नवः॑ । द॒धन्वि॒रे । ग॒भस्त्योः॑ ॥७॥

वाश्राः शब्दयन्त इदवः सोमा अभ्यर्षेत्यभिगच्छन्ति पात्रं प्रति वाश्राः शब्द-
कारिण्यो धेनवो न । ता यथा शब्दयन्त्यो वत्सं प्रत्यागच्छन्ति तद्वत् । त एव
गभस्त्योर्बाह्वोर्दधन्विरे । ध्रियन्ते च ॥

॥ अथाष्टमी ॥

जुष्ट॒ इन्द्रा॒य म॒त्सरः॑ प॒र्वमान॒ कनि॒क्रदत् । वि॒श्वो अप॒ द्विषो॑ जहि ॥८॥

जुष्टः । इन्द्राय । मत्सरः । पर्वमान । कनिक्क्रदत् । विश्वः । अप । द्विषः । जहि ॥८॥

इन्द्राय जुष्टः प्रियः पर्याप्तो मत्सरः सोमो भवतीति शेषः । मत्सरः सोमो मन्दते-
स्मृप्तिकर्मण इति निरुक्तं । नि० २. ५. । हे पवमान त्वं कनिक्क्रदच्छब्दयन्विश्वो
द्विषः सर्वानस्माकं वेष्टुमपजहि ॥

॥ अथ नवमी ॥

अ॒प॒घ्नन्तो॒ अरा॒व्णः॑ प॒र्वमानाः॑ स्व॒र्हशः॑ । योना॑वृ॒तस्य॑ सी॒दत ॥९॥

अ॒प॒घ्नन्तः । अ॒राव्णः॑ । प॒र्वमानाः॑ । स्वःऽदृ॒शः । यो॒नौ । ऋ॒तस्य॑ । सी॒दत ॥९॥

हे पवमाना अरावणोऽदानानयजमानानपघ्नन्तो हिंसन्तः स्वर्हशः सर्वत्र
द्रष्टारश्च यूयमृतस्य योनौ यज्ञस्य स्थाने सीदत । अथवा सोमपानार्थमुक्तल-
क्षणा देवा ऋतस्य योनौ सीदतेति योज्यं ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे द्वितीयो वर्गः ॥

परि प्रेत्यष्टर्चं चतुर्दशं सूक्तं । ऋष्यादि पूर्ववत् । परि प्राष्टावित्यनुक्रान्तं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

परि॒ प्रा॒सि॒ष्यदा॒क॒विः सि॒न्धो॒रु॒माव॒धिं श्रि॒तः । का॒रं बि॒भ्रत्पु॒रु॒स्पृ॒हं ॥१॥

परि॒ । प्रा॒ । अ॒सि॒स्य॒दत् । क॒विः । सि॒न्धोः । उ॒र्मौ । अ॒धि । श्रि॒तः । का॒रं । बि॒भ्रत् । पु॒रु॒ऽस्पृ॒हं ॥१॥

परि प्रासिष्यदापरिप्रस्यन्दते कविर्मेधावी सोमः सिन्धोरुर्मौ तरंगे वसती-

वर्युदकरसेऽधिष्ठित आश्रितः । पुरुस्पृहं बहुभिः स्पृहणीयं कारं शब्दं बिभ्रद्वा-
रयन्परिस्थंदत इति संबंधः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

गिरा यदी संबंधवः पंच व्राता अपस्यवः । परिष्कृण्वन्ति धर्णेसिं ॥२॥

गिरा । यदि । सऽबंधवः । पंच । व्राताः । अपस्यवः । परिऽकृण्वन्ति । धर्णेसिं ॥२॥

सबंधवः समानबंधनाः पंच व्राताः पंच जना मनुष्या यजमाना अपस्यवः
कर्मच्छवो यद्यदेमेनं धर्णेसिं धारकं सोमं गिरा स्तुत्या परिष्कृण्वन्त्यलंकुर्वन्ति ।
अस्योत्तरचान्वयः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आदस्य शुष्मिणो रसे विश्वे देवा अमत्सत । यदी गोभिर्वसायते ॥३॥

आत् । अस्य । शुष्मिणः । रसे । विश्वे । देवाः । अमत्सत । यदि । गोभिः । वसायते ॥३॥

आत्परिष्करणानंतरमेव शुष्मिणो बलवतोऽस्य सोमस्य रसे विश्वे देवा
अमत्सत । अमाद्यन्त । यदि यदा गोभिर्गोविकारैः । विकारे प्रकृतिशब्दः ।
क्षीरादिभिर्वसायते । आच्छाद्यते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

निरिणानो वि धावति जहृच्छर्याणि तान्वा । अचा सं जिघ्रते युजा ॥४॥

निऽरिणानः । वि । धावति । जहृत् । शर्याणि । तान्वा । अच । सं । जिघ्रते । युजा ॥४॥

अयं सोमो निरिणानो दशापविचादधो गच्छन्विधावति । विविधं धावति ।
----- यदा तान्वा । तन्नु दशापविचवस्त्वं । तत्संबंधीनि शर्याणि द्वाराणि
जहृदधः सरन्ति । अचास्मिन्यज्ञे युजा सखिभूतेनेन्द्रेण सह संजिघ्रते । संगतो
भवति । वस्त्वसुषिराद्विनिर्गत्य दशापविचादधः सत्पात्रं विविधं गच्छन् होमद्वा-
रेणेंद्रेण संगतो भवतीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

नप्रीभिर्यो विवस्वतः शुभ्रो न मामृजे युवा । गाः कृण्वानो न निरिजं ॥५॥

नप्रीभिः । यः । विवस्वतः । शुभ्रः । न । ममृजे । युवा । गाः । कृण्वानः । न । निऽनिरजं ॥५॥

यः सोमो विवस्वतः परिचरणवतो यजमानस्य नप्रीभिः पौचस्थानीयाभिः ।

तस्य हस्तः पुत्रोऽङ्गुलयः पौत्रस्थानीया इत्यभिप्रायः । मामृजे मृज्यते शुभ्रो न दीप्नोऽश्वो युवेव । यथाप्रवृद्धोऽश्वो मृज्यते स्वपरिचारकैस्तद्वत्स एव युवा मिश्र-
णशीलः सोमो निर्णिजं । निर्णिगिति रूपनाम । स्वकीयं रूपं गा न कृत्स्नानो
गोविकारांश्च कुर्वाणो भवतीति शेषः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे तृतीयो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अतिं श्रिती तिरश्चता गव्या जिगात्यण्या । वमुमियतिं यं विदे ॥ ६ ॥

अतिं । श्रिती । तिरश्चता । गव्या । जिगाति । अण्या । वमुं । इयतिं । यं । विदे ॥ ६ ॥

अण्याङ्गुल्याभिषूयमाणः सोमो गव्या गव्यानि श्रिती श्रित्यै श्रयणार्थं
तिरश्चता तिरश्चीनमति जिगाति । अंशुमतिक्रम्य गच्छति । तथाङ्गुल्याभि-
षूयमाणो वमुं शष्टमियतिं । प्रेरयति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अभि क्षिपः समग्मत मर्जयंतीरिषस्पतिं । पृष्ठा गृभ्णत वाजिनः ॥ ७ ॥

अभि । क्षिपः । सं । अग्मत । मर्जयंतीः । इषः । पतिं । पृष्ठा । गृभ्णत । वाजिनः ॥ ७ ॥

क्षिपोऽङ्गुलयो मर्जयंतीरभिमृशन्त्य इषस्पतिमन्नानां स्वामिनं सोममभिस-
मग्मत । अभिसंगच्छन्ते । संगत्य च वाजिनो बलवतः सोमस्य पृष्ठा पृष्ठानि
गृभ्णत । गृह्णन्त्यभिषवाङ्गुलयः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

परिं दिव्यानि मर्मृशन्विश्वानि सोम पार्थिवा । वसूनि याह्यस्मयुः ॥ ८ ॥

परि । दिव्यानि । मर्मृशत् । विश्वानि । सोम । पार्थिवा । वसूनि । याहि । अस्मऽयुः ॥ ८ ॥

हे सोम दिव्यानि पार्थिवानि च विश्वानि सर्वाणि वसूनि धनानि परि-
मर्मृशत्परिमृशन्परिगृह्णन्स्मयुरस्मान्कामयमानो याहि । आगच्छ । एवमभि-
षुण्वन्नसं संबोध्य ब्रूते ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे चतुर्थो वर्गः ॥

एष धियेत्यष्टर्चं पंचदशं सूक्तं । ऋषाद्याः पूर्ववत् । एष धियेत्यनुक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

एष धिया यात्यग्व्या ऋरो रथेभिराशुभिः । गच्छन्निद्रस्य निष्कृतं ॥ १ ॥

एषः । धिया । याति । अग्व्या । ऋरः । रथेभिः । आशुभिः । गच्छन् । इन्द्रस्य । निःस्कृतं ॥ १ ॥

एष सोमः ऋरो विक्रांतोऽग्व्यांगुल्याभिषुतो धिया कर्मणा याति । गच्छति । कं देशं प्रति । उच्यते । इन्द्रस्य निष्कृतं स्थानं दिवं प्रति रथेभी रथैराशुभिः शीघ्रगामिभिर्गच्छन् इन्द्रेण रथेऽवस्थाप्य स्वस्थाननयनाय । अंगुल्याभिषूयमाणः सन् होमद्वारामिं निष्पीडनद्वारा पात्रं वा गच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

एष पुरु धियायते बृहते देवतातये । यचामृतास आसन्ते ॥ २ ॥

एषः । पुरु । धियाऽयते । बृहते । देवऽतातये । यच । अमृतासः । आसन्ते ॥ २ ॥

एष सोमः पुरु बहुलं धियायते । धियं कर्मेच्छति ॥ धीशब्दाद्यकारोपजनः । यद्वा द्वितीयार्थे तृतीया छांदसश्चालुक् ॥ कस्मै । बृहते महते देवतातये यज्ञाय । यच यस्मिन्यज्ञेऽमृतासोऽमृता देवा आसन्ते वसन्ति तदर्थं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एष हितो वि नीयतेऽतः शुभ्रावता पथा । यदी तुजंति भूर्णयः ॥ ३ ॥

एषः । हितः । वि । नीयते । अंतरिति । शुभ्रऽवता । पथा । यदि । तुजंति । भूर्णयः ॥ ३ ॥

एष सोमो हितो निहितो हविर्धाने विनीयते तस्मात्स्थानादाहवनीयं प्रति । अंतस्तयोर्मध्यदेशे शुभावता शोभावता पथा मार्गेण यदि यदा तुजंति प्रयच्छन्ति देवेभ्यो भूर्णयो भरणशीला अध्वर्यादयस्तदा विनीयत इति समन्वयः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एष अंग्वाणि दोधुवच्छिशीति यूथ्यो वृषा । नृम्णा दधान ओजसा ॥ ४ ॥

एषः । अंग्वाणि । दोधुवत् । शिशीति । यूथ्यः । वृषा । नृम्णा । दधानः । ओजसा ॥ ४ ॥

एष सोमः अंग्वाणि अंगवदुन्नतानंशूनभिषवकाले दोधुवत् । धूनीति । यूथ्यो

यूथाहो यूपपतिर्वृषा वृषभो यथा शिशीते तीक्ष्णे ऋगे धूनोति तवत् । कीदृश एषः । ओजसा बलेन नृम्णा नृम्णानि धनानि दधानोऽस्मदर्थं धारयन् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एष रुक्मिभिरीयते वाजी ऋभेभिरंशुभिः । पतिः सिंधूनां भवन् ॥ ५ ॥

एषः । रुक्मिऽभिः । ईयते । वाजी । ऋभेभिः । अंशुऽभिः । पतिः । सिंधूनां । भवन् ॥ ५ ॥

एष सोमो रुक्मिभिरध्वर्यादिभिः सहेयते । गच्छति । कीदृश एषः । वाजी वेजनवाञ्छुभेभिः ऋभैर्दीर्घैरंशुभिर्विशिष्टः । अथवा रुक्मिभिरित्येतदप्यंशुविशेषणं । सिंधूनां स्यंदमानानां रसानां पतिर्भवन् । स ईयत इति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एष वसूनि पिशुना परुषा ययिवाँ अति । अवं शदेषु गच्छति ॥ ६ ॥

एषः । वसूनि । पिशुना । परुषा । ययिऽवान् । अति । अवं । शदेषु । गच्छति ॥ ६ ॥

एष सोमो वसून्याच्छादकानि पिशुना पिशुनानि पीडितानि रक्षांसि परुषा पर्वणात्यतिक्रम्य ययिवान्गच्छञ्छादेषु शातनीयेषु रक्षःस्ववगच्छति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

एतं मृजंति मर्ज्यमुप द्रोणेष्वायवः । प्रचक्राणं महीरिषः ॥ ७ ॥

एतं । मृजंति । मर्ज्यं । उप । द्रोणेषु । आयवः । प्रऽचक्राणं । महीः । रिषः ॥ ७ ॥

आयवो मनुष्या ऋत्विज एतं सोमं मर्ज्यं मार्जनीयमुपमृजंति । निष्पीडयंतीत्यर्थः । कुच । द्रोणेषु द्रोणकलशेषु । कीदृशं । महीरिषो महान्त्यन्नानि प्रचक्राणं कुर्वाणं । प्रभूतरसस्राविणमित्यर्थः ॥

यावस्तोषे गाणगारिमतेनाभिरूपकरणे मृज्यमाने सोम एतमु त्यमित्येषा । सूचितं च ॥ एतमु त्यं दश क्षिपो मृज्यमानः सहस्त्या । आ० ५. १२. इति ॥

॥ सैषाष्टमी ॥

एतमु त्यं दश क्षिपो मृजंति सप्त धीतयः । स्वायुधं मर्दितं ॥ ८ ॥

एतं । जं इति । त्यं । दश । क्षिपः । मृजंति । सप्त । धीतयः । सऽआयुधं । मर्दिन्ऽतं ॥ ८ ॥

न्यं तमेतमेव सोमं दश क्षिपो दशांगुलयो मृजंति । परिचरंति । सप्त
धीतयः सप्तर्विजम्ब । ऋत्विजोऽंगुलिभिर्मृजंतीत्यर्थः । कीदृशमेतं । स्वायुधं शोभ-
नायुधं मदितमं मादयितृतमं । रक्षोहननसामर्थ्यप्रदर्शनाय स्वायुधशब्दश्रवणं ॥
॥ इति षष्ठस्याष्टमे पंचमो वर्गः ॥

प्र ते सोतार इत्यष्टर्चं षोडशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्र त इत्यनुक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र ते सोतारं ओण्यो रसं मदाय घृष्टये । सर्गो न तत्क्ष्येतशः ॥१॥

प्र । ते । सोतारः । ओण्योः । रसं । मदाय । घृष्टये । सर्गः । न । तत्क्षि । एतशः ॥१॥

हे सोम ते तव रसं सोतारः सोमाभिषवकर्तार ओण्यो रसं । लुप्तोपममेतत् ।
द्यावापृथिव्यो रसमुदकमिव । अथवीण्योर्द्यावापृथिव्योर्मध्ये तयोः संबन्धिनं वा
रसं प्रसावयंतीति शेषः । किमर्थं । घृष्टये शत्रुघर्षणशीलाय मदायेन्द्रस्य
मदाय । अभिषवजनितः सोमः सर्गः सृष्ट एतशो नाश इव तत्क्षि । गच्छति
पात्रं प्रति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

क्रत्वा दक्षस्य रथ्यमपो वसानमंधसा । गोषामखेषु सश्विम ॥२॥

क्रत्वा । दक्षस्य । रथ्यं । अपः । वसानं । अंधसा । गोऽसां । अखेषु । सश्विम ॥२॥

वयमभिषोतारो दक्षस्य बलस्य रथ्यं नेतारमप उदकानि रसान्वसानमाच्छा-
दयंतमंधसा श्रयणाच्चेन सहितं गोषां गवां सोतारमेवमुक्तलक्षणं सोमं क्रत्वा
कर्मणाखेष्वंगुलीषु सश्विम । संयोजयामः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अनन्नमप्सु दुष्टं सोमं पवित्रं आ सृज । पुनीहीद्राय पातवे ॥३॥

अनन्नं । अप्सु । दुष्टं । सोमं । पवित्रं । आ । सृज । पुनीहि । इंद्राय । पातवे ॥३॥

अनन्नं शत्रुभिरनान्नमप्स्वांतरिक्ष्यासु वर्तमानमिति शेषः । दुष्टमन्यैर-
नभिभाष्यं । न हि सोमं कश्चिदप्यतितरति । ईदृशं सोमं पवित्रं दशापवित्रं
आसृज । प्रक्षिप हे अध्वर्यो । तपोच्यते । इंद्रायेन्द्रस्य पातवे पातुं पुनीहि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

प्र पु॒ना॒न॒स्य॒ चे॒त॒सा॒ सोमः॑ प॒वि॒त्रे अ॒र्ष॒ति । ऋ॒त्वा स॒ध॒स्य॒मा॒स॒दत् ॥४॥

प्र। पु॒ना॒न॒स्य॒। चे॒त॒सा॒। सोमः॑। प॒वि॒त्रे। अ॒र्ष॒ति। ऋ॒त्वा। स॒ध॒स्य॒। आ। अ॒स॒दत् ॥४॥

चेतसा स्तुत्या पुनानस्य पूयमानस्यांशीभूतः सोमः पवित्रे दशापवि-
त्रेऽर्षति । गच्छति । अथ पश्चात् ऋत्वा कर्मणा प्रज्ञानेन वा सधस्य सह-
स्थानं द्रोणकलश आसदत् । आसीदति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्र त्वा॒ नमो॑भि॒रि॒दं॒ इ॒न्द्र सोमा॑ असृ॒क्षत॒ । म॒हे भ॒राय॑ का॒रिणः॑ ॥५॥

प्र। त्वा॒। नमः॑ऽभिः। इ॒दं॒। इ॒न्द्र। सोमाः॑। अ॒सृ॒क्षत॒। म॒हे। भ॒राय॑। का॒रिणः॑ ॥५॥

हे इन्द्र त्वा त्वां नमोभिर्नमस्कारोपलक्षितैः स्तोत्रैरथवाचैः सहेंदवः सोमाः
प्रासृक्षत । प्राप्नुवंति । किमर्थं । महे महते भराय संयामाय । कीदृशः । कारिणो
बलकरणशीलाः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पु॒ना॒नो रू॒पे अ॒थ्यये॒ विश्वा॒ अ॒र्ष॒न्न॒भि श्रियः॑ । शू॒रो न गो॒षु ति॒ष्ठति ॥६॥

पु॒ना॒नः। रू॒पे। अ॒थ्यये॒। विश्वाः॑। अ॒र्ष॒न्। अ॒भि। श्रियः॑। शू॒रः। न। गो॒षु। ति॒ष्ठति ॥६॥

अथ्ययेऽविमये रूपे रूपमाणे वस्त्रे पुनानः पूयमानो विश्वाः सर्वाः श्रियः
शोभा अभ्यर्षन्नभिगच्छन्गोषु निमित्तासु शूरो न शूर इव स यथा संयामे
तिष्ठति तद्वदसौ तिष्ठति पात्रे ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

दि॒वो न सानु॑ पि॒पु॒षी॒ धारा॑ सु॒तस्य॑ वे॒धसः॑ । वृ॒था प॒वि॒त्रे अ॒र्ष॒ति ॥७॥

दि॒वः। न। सानु॑। पि॒पु॒षी॒। धारा॑। सु॒तस्य॑। वे॒धसः॑। वृ॒था। प॒वि॒त्रे। अ॒र्ष॒ति ॥७॥

दिवो न द्युलोकादंतरिक्षादिव सानु समुच्छ्रितमुदकं तद्यथाधो निपतति
तद्वेधसो विधातुर्बलस्य कर्तुः सुतस्याभिषुतस्य सोमस्य पिपुष्यापाययन्ती धारा
वृथानायासेनैव पवित्रे दशापवित्रेऽर्षति । गच्छति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

त्वं सोम विपश्चितं तना पुनान आयुषु । अथ्यो वारं वि धावसि ॥ ८ ॥

त्वं । सोम । विपः ऽचितं । तना । पुनानः । आयुषु । अथ्यः । वारं । वि । धावसि ॥ ८ ॥

हे सोम त्वं विपश्चितं स्तोतारमायुषु मनुष्येषु मध्ये रक्षसि । अथवा तृतीयार्थे द्वितीया । विपश्चिताध्वर्युणा तना वस्त्रेण पुनानः पूयमानः । अथवा विपश्चितमिंद्रं प्रीणयितुं तना पुनानः सन्नथ्यो वारमवेवांलं विधावसि । विविधं गच्छसि ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे षष्ठो वर्गः ॥

प्र निक्षेनेवेत्यष्टर्चं सप्तदशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्र निक्षेनेवेत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र निक्षेनेव सिंधवो घ्नतो वृचाणि भूर्णयः । सोमा असृयमाश्वः ॥ १ ॥

प्र । निक्षेनऽइव । सिंधवः । घ्नतः । वृचाणि । भूर्णयः । सोमाः । असृयं । आश्वः ॥ १ ॥

निक्षेन प्रवणेन देशेन सिंधवो नद्य इव तथा वृचाणि शत्रून् घ्नतो भूर्णयः क्षिप्रगमना आश्वो व्याप्ताः सोमाः प्रासृत्य । प्रगच्छति द्रोणकलशं प्रति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभि सुवानास इंदवो वृष्टयः पृथिवीमिव । इंद्रं सोमासो अक्षरन् ॥ २ ॥

अभि । सुवानासः । इंदवः । वृष्टयः । पृथिवीऽइव । इंद्रं । सोमासः । अक्षरन् ॥ २ ॥

सुवानासः सूयमाना इंदवो द्रवरूपाः सोमासः सोमा इंद्रं प्रीणयितुमभ्यक्षरन् । किमिदं । वृष्टयः पृथिवीमिव ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अन्यूर्मिर्मत्सरो मदः सोमः पवित्रे अर्षति । विघ्नन्नक्षांसि देवयुः ॥ ३ ॥

अतिऽऊर्मिः । मत्सरः । मदः । सोमः । पवित्रे । अर्षति । विऽघ्नन् । रक्षांसि । देवऽयुः ॥ ३ ॥

अन्यूर्मिः । अतिक्रांता ऊर्मयो यस्मात्सोऽन्यूर्मिः । अतिप्रवृद्ध इत्यर्थः । मत्सरो मादनशीलो मदो मदात्मकः सोमः पवित्रेऽर्षति । गच्छति । किं कुर्वन् । रक्षांसि विघ्नन् घातयन् देवयुर्देवान् कामयमानोऽर्षतीति संबंधः ॥

पविचेष्टां द्वितीयाज्यभागस्या कलशेष्विति याज्या । सूचितं च । आ कलशेषु
धावति पविचे परिषिच्यत इत्येका । आ० ५. १२. ॥

॥ सैषा चतुर्थी ॥

आ कलशेषु धावति पविचे परि षिच्यते । उक्थैर्यज्ञेषु वर्धते ॥४॥

आ । कलशेषु । धावति । पविचे । परि । सिच्यते । उक्थैः । यज्ञेषु । वर्धते ॥४॥

अयं सोमः कलशेषाधावति । तदर्थं पविचे परिषिच्यतेऽध्वर्युभिः । उक्थैः
स्तौत्रैर्यज्ञेषु निमित्तेषु वर्धते । प्रवृद्धो भवति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अति ची सोम रोचना रोहन् भाजसे दिवं । इष्णंसूर्यं न चोदयः ॥५॥

अति । ची । सोम । रोचना । रोहन् । न । भाजसे । दिवं । इष्णन् । सूर्यं । न । चोदयः ॥५॥

हे सोम त्वं ची रोचना चीणि रोचनानि चीक्षीकानत्यतिक्रम्य रोहन्नुपरिस्थं
दिवं द्युलोकं भाजसे । प्रकाशयसि । तथेष्णन्गच्छन्सूर्यं न सूर्यं च चोदयः । चोद-
यसि । प्रेरयसि । नशब्दश्चार्थः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अभि विप्रां अनूषत मूर्धन्यज्ञस्य कारवः । दधानाश्चक्षसि प्रियं ॥६॥

अभि । विप्राः । अनूषत । मूर्धन् । यज्ञस्य । कारवः । दधानाः । चक्षसि । प्रियं ॥६॥

अभ्यनूषताभिष्टुवंति विप्रा मेधाविनः स्तोतारः । कुष । यज्ञस्य मूर्धन्मूर्धनि ।
शिरोवदुत्तमेऽभिषवदिवस इत्यर्थः । कीदृशास्ते । कारवः कर्तारः परिचर्याया
यागानुष्ठातारो वा । चक्षसि द्रष्टरि सोमे प्रियं दधाना अभ्यनूषतेति संमन्वयः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

तमुं त्वा वाजिनं नरो धीभिर्विप्रां अवस्यवः । मृजंति देवतातये ॥७॥

तं । ऊं इति । त्वा । वाजिनं । नरः । धीभिः । विप्राः । अवस्यवः । मृजंति । देवऽतातये ॥७॥

हे सोम तमुं तमेव त्वा त्वां वाजिनमन्वतं गमनवंतं वा नरो नेतारो विप्रा
मेधाविनोऽध्वर्यादयो धीभिः कर्मभिर्मृजंति । शोधयंति । देवतातये यज्ञार्थं ।
किमिच्छवः । अवस्यवोऽन्नमिच्छवः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

मधो॒र्धारा॒मनु॑ क्षर ती॒व्रः स॒धस्य॑मास॒दः । चारु॑र्क्षे॒ताय॑ पी॒तये॑ ॥८॥

मधोः॑। धारा॑। अ॒नु॒। क्षर॑। ती॒व्रः। स॒धऽस्य॑। आ॒। अ॒स॒दः। चारुः॑। ऋ॒ताय॑। पी॒तये॑॥८॥

हे सोम त्वं मधोर्मधुररसस्य धारामनुक्षर प्रवहन् । तीव्रस्तीव्ररसः सन्तधस्थं सहस्थानमभिषवस्थानं पवित्रं वासदः । सीद । चारुश्चरणशीलः सन्नुताय यज्ञार्थं पीतये देवानां पानाय ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे सप्तमो वर्गः ॥

परि सुवान इति सप्तर्चमष्टादशं सूक्तं । ऋथाद्याः पूर्ववत् । परि सुवानः सप्तैत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

परि॑ सुवा॒नो गि॒रि॒ष्ठाः प॒वित्रे॑ सोमो॑ अ॒क्षाः । म॒देषु॑ स॒र्वधा॑ अ॒सि ॥१॥

परि॑। सुवा॒नः। गि॒रि॒ऽस्थाः। प॒वित्रे॑। सोमः॑। अ॒क्षारि॑ति॒। म॒देषु॑। स॒र्व॒ऽधाः। अ॒सि॑॥१॥

अयं सोमः पवित्रे पर्यक्षाः । परिक्षरति । सुवानः सूयमानो गिरिष्ठा गिरिस्थायी । यावत् वर्तमान इत्यर्थः । स त्वं मदेषु मादकेषु सोनृषु सर्वधा असि । सर्वस्य धाता दाता वा भवसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

त्वं विप्र॑स्त्वं क॒विर्मधु॑ प्र जा॒तम॑धंसः । म॒देषु॑ स॒र्वधा॑ अ॒सि ॥२॥

त्वं। विप्रः॑। त्वं। क॒विः। मधु॑। प्र। जा॒तं। अ॑धंसः । म॒देषु॑। स॒र्व॒ऽधाः। अ॒सि॑॥२॥

हे सोम त्वं विप्रो विविधं प्रीणयिता विप्रसहशो वा त्वं च कविर्मधावी । अतस्त्वमधंसोऽन्नाज्जातं मधु मधुररसं प्रयच्छसीति शेषः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तव॑ वि॒श्वे स॒जोष॑सो दे॒वासः॑ पी॒तिमा॑शत । म॒देषु॑ स॒र्वधा॑ अ॒सि ॥३॥

तव॑। वि॒श्वे। स॒ऽजोष॑सः। दे॒वासः॑। पी॒तिं। आ॒शत॑। म॒देषु॑। स॒र्व॒ऽधाः। अ॒सि॑॥३॥

हे सोम तव पीतिं पानं विश्वे देवासो देवाः सजोषसः समानप्रीतयः संत आशत । प्राप्नुवन् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ यो विश्वानि वार्या वसूनि हस्तयोर्दधे । मर्देषु सर्वधा असि ॥४॥

आ । यः । विश्वानि । वार्या । वसूनि । हस्तयोः । दधे । मर्देषु । सर्वधाः । असि ॥४॥

यः सोमो विश्वानि वार्या वरणीयानि वसूनि धनानि स्तोतुर्हस्तयोरादधे करोति । प्रयच्छतीत्यर्थः । मर्देषु सर्वधा असीति । अथवा स शुष्मीत्युत्तरसंबंधः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

य इमे रोदसी मही सं मातरेव दोहते । मर्देषु सर्वधा असि ॥५॥

यः । इमे इति । रोदसी इति । मही इति । सं । मातराऽइव । दोहते । मर्देषु । सर्वधाः । असि ॥५॥

यः सोम इमे मही महत्यौ रोदसी द्यावापृथिव्यौ संदोहते । उभयोः सारं परिगृह्णातीत्यर्थः । मातरेव यथा द्वे मातरावेको वत्सो दोहते तच्चत् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

परि यो रोदसी उभे सद्यो वाजेभिरर्धेति । मर्देषु सर्वधा असि ॥६॥

परि । यः । रोदसी इति । उभे इति । सद्यः । वाजेभिः । अर्धेति । मर्देषु । सर्वधाः । असि ॥६॥

यः सोम उभे रोदसी द्यावापृथिव्यौ सद्यस्तदानीमेव वाजेभिरर्धैः पर्यर्धेति परिगच्छति । सोमाहुत्या द्यावापृथिव्यावन्नवत्यौ करोतीत्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

स शुष्मी कलशेषा पुनानो अचिक्रदत् । मर्देषु सर्वधा असि ॥७॥

सः । शुष्मी । कलशेषु । आ । पुनानः । अचिक्रदत् । मर्देषु । सर्वधाः । असि ॥७॥

उक्तरीत्या महान्स सोमः शुष्मी बलवान्पुनानः पूयमानः सन्नचिक्रदत् । शब्दं करोति । अथ सर्वत्र यथोचितमुत्तरपादो नेयः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमेऽष्टमो वर्गः ॥

यासोमेति सप्तर्चमेकोनविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । यासोमेत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

यत्सोम चिचमुक्थ्यं दिव्यं पार्थिवं वसु । तन्नः पुनान आ भर ॥१॥

यत् । सोम । चिचं । उक्थ्यं । दिव्यं । पार्थिवं । वसु । तत् । नः । पुनानः । आ । भर ॥१॥

हे सोम यच्चिचं चायनीयमुक्थ्यं स्तुत्यं दिव्यं दिवि भवं पार्थिवं पृथिवीसंबद्धं च वसु धनमस्ति तन्नोऽस्मभ्यं पुनानः पूयमानः सन्नाभर । आहर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

युवं हि स्थः स्वर्पती इन्द्रश्च सोम गोपती । ईशाना पिप्यतं धियः ॥२॥

युवं । हि । स्थः । स्वःपती इति स्वःऽपती । इन्द्रः । च । सोम । गोपती इति गोऽपती । ईशाना । पिप्यतं । धियः ॥२॥

हे सोम त्वमिन्द्रश्च युवं हि युवां खलु स्वर्पती सर्वस्य स्वामिनी स्थः । भवथः । तथा गोपती गवां पालकावीशानेश्वरी संतौ धियोऽस्मदीयानि कर्माणि पिप्यतं । प्राययतं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वृषा पुनान आयुषु स्तनयन्नधि बर्हिषि । हरिः सन्योनिमासदत् ॥३॥

वृषा । पुनानः । आयुषु । स्तनयन् । अधि । बर्हिषि । हरिः । सन् । योनिं । आ । असदत् ॥३॥

वृषा कामानां वर्षकः सोम आयुषु मनुष्येष्वध्वर्यादिषु पुनानः सन् स्तनयञ्छब्दं कुर्वन्नधि बर्हिषि । अधीति सप्तम्यर्थानुवादी । आस्तीर्णं दर्भे हरिर्हरितवर्णः सन्योनिं स्वकीयं स्थानमासदत् । आसीदति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अवावशंत धीतयो वृषभस्याधि रेतसि । सूनोर्वत्सस्य मातरः ॥४॥

अवावशंत । धीतयः । वृषभस्य । अधि । रेतसि । सूनोः । वत्सस्य । मातरः ॥४॥

धीतयो धीयमानाः सोमाख्येन वत्सेन पीयमाना वसतीवर्यः । क्तिन् व्यत्ययेनांतोदात्तः । अधि रेतसि स्वकीये सारे वृषभस्य वर्षकस्य सोमस्य । सोममित्यर्थः । अवावशंत । पुनः कामयन्ते । सोममाप्ताययितुं कामयंत इत्यर्थः ।

तदेवाह । सू० नोः स्वपुत्रस्थानीयस्य वत्सस्य सोमस्य मातरो निर्मात्र्यः प्रवृद्धिकामा मातृस्थानीया अवावशंतेति समन्वयः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

कुवि॒वृष॒ण्यंती॑भ्यः पुना॒नो गर्भ॑मा॒दधत् । याः शु॒क्रं दु॒हते॑ पयः ॥५॥

कु॒वित् । वृ॒ष॒ण्यंती॑भ्यः । पुना॒नः । गर्भ॑ । आ॒ऽदधत् । याः । शु॒क्रं । दु॒हते॑ । पयः ॥५॥

वृषण्यंतीभ्यो वृषणं सोममात्मन इच्छंतीभ्यो वसतीवरीभ्यः पुनानः पूयमानो मिश्रयमाणो गर्भं स्वगर्भस्थानीयं रसं कुविबहु प्रभूतमादधत् । करोति । या आपः शुक्रं दीप्तं पयो दुहते स्ववत्साय सोमाय ताभ्यो गर्भमादधत् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

उप॑ शि॒क्षाप॑त॒स्थुषो॑ भि॒यस॒मा धे॒हि श॒चुषु॑ । प॒र्वमा॑न वि॒दा र॒यिं ॥६॥

उप॑ । शि॒क्ष । अप॑ऽत॒स्थुषः॑ । भि॒यसं॑ । आ॒ । धे॒हि । श॒चुषु॑ । प॒र्वमा॑न । वि॒दाः । र॒यिं ॥६॥

हे पवमान सोम उप शिक्ष । त्वं समीपे कुरु । कान् । अपतस्थुषः । अपक्रम्य स्थितान् । अस्मदभिमतानित्यर्थः । शचुष्वस्मद्विरोधिषु भियसं भयमाधेहि । कुरु । जनय । अस्माकं तेषां शचूणां रयिं धनं विदाः । विंदसि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

नि श॒चोः सोम॑ वृ॒ष्ण्यं नि शु॒ष्मं नि व॒यस्ति॑र । दू॒रे वा स॒तो अ॒न्ति वा ॥७॥

नि । श॒चोः । सोम॑ । वृ॒ष्ण्यं । नि । शु॒ष्मं । नि । व॒यः । ति॒र । दू॒रे । वा । स॒तः । अ॒न्ति । वा ॥७॥

हे अभिषूयमाण सोम त्वं शचोर्वृष्ण्यं वर्षकं बलं नितिर । निपूर्वस्तिरतिर्नाशार्थः । नाशय । तथा शचोः शुष्मं शोषकं तेजो नितिर । तस्यैव वयोऽन्नं च नितिर । कीदृशस्य शचोः । दूरे वा सतोऽस्मत्तो दूरे वर्तमानस्यान्ति वा सतोऽन्तिके वर्तमानस्य वा ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे नवमो वर्गः ॥

प्र कविरिति सप्तमं विंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्र कविरित्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र क॒विर्दे॒ववी॒तये॒ऽथो॒ वारे॑भिरर्षति । सा॒ह्यान्वि॒श्या॑ अ॒भि स्पृ॒धः ॥१॥

प्र। क॒विः। दे॒वऽवी॒तये॒। अ॒थ्यः। वारे॑भिः। अ॒र्षति॒। स॒ह्यान्। वि॒श्याः। अ॒भि। स्पृ॒धः ॥१॥

कविर्मेधावी सोमो देववीतये देवानां पानायाथ्योऽवेर्वारेभिर्वरैर्दशापविषेण प्रार्षति । प्रकर्षेण गच्छति । साह्याञ्श्चूणां सोढा सोमो विश्वाः स्पृधः सर्वान्सं-यामान्हिंसकान्वाभिभवतीति शेषः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स हि ष्मा॑ जरि॒तृभ्य॒ आ वाजं॑ गोम॑तमि॒न्वति॑ । प॒व॒मानः॑ स॒हस्रि॑णं ॥२॥

सः। हि। स्म। ज॒रि॒तृऽभ्यः। आ। वाजं॑। गोऽम॑तं। इ॒न्वति॑। प॒व॒मानः। स॒ह॒स्रि॑णं ॥२॥

स हि ष्म स खलु पवमानः सोमो जरितृभ्यः स्तोतृभ्यो गोमतं बहुभिर्गो-भिर्युक्तं सहस्रिणं सहस्रसंख्याकं वाजमन्नं वा आ अभिमुखमिन्वति । व्याप्नोति । प्रयच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

परि॑ वि॒श्वानि॒ चेत॑सा मृ॒शसे॒ प॒व॒से म॒ती । स नः॑ सोम॒ श्रवो॑ वि॒दः ॥३॥

परि॑। वि॒श्वानि॒। चेत॑सा। मृ॒शसे॒। प॒व॒से। म॒ती। सः। नः॑। सोम॒। श्रवः॑। वि॒दः ॥३॥

हे सोम त्वं चेतसा स्वीयेनास्मदनुकूलेन चित्तेन विश्वानि सर्वाणि धनानि परिमृशसे । प्रयच्छसीत्यर्थः । मती मत्यास्मत्स्तुत्या पवसे । क्षरसि रसं । स त्वं हे सोम नोऽस्मभ्यं श्रवोऽन्नं विदः । देहि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अ॒भ्यर्षे॑ बृ॒हद्य॑शो म॒घव॑ज्ञो ध्रु॒वं र॒यिं । इ॒षं स्तो॒तृभ्य॒ आ भ॑र ॥४॥

अ॒भि। अ॒र्षे। बृ॒हत्। य॑शः। म॒घव॑त्ऽभ्यः। ध्रु॒वं। र॒यिं। इ॒षं। स्तो॒तृऽभ्यः। आ। भ॑र ॥४॥

हे सोम बृहद्यशो महती कीर्तिमभ्यर्ष । अभिगमय । मघवज्ञो हवि-ष्मज्ञोऽस्मभ्यं ध्रुवं रयिं धनं चाभ्यर्ष । किंचेषन्नं स्तोतृभ्योऽस्मभ्यमाभर । आहर ॥

॥ अथ पंचमी ॥

त्वं राजेव सुव्रतो गिरः सोमा विवेशिथ । पुनानो वह्ने अद्भुत ॥५॥

त्वं । राजाऽइव । सुऽव्रतः । गिरः । सोम । आ । विवेशिथ । पुनानः । वह्ने । अद्भुत ॥५॥

हे सोम सुव्रतः सुकर्मा पुनानस्त्वं राजेव गिरोऽस्मदीयाः स्तुतीराविवेशिथ ।
आविशसि । हे वह्ने वोढरद्भुत महन्सोम ॥

• ॥ अथ षष्ठी ॥

स वह्निरप्सु दुष्टरो मृज्यमानो गभस्त्योः । सोमश्चमूषु सीदति ॥६॥

सः । वह्निः । अप्सुऽसु । दुस्तरः । मृज्यमानः । गभस्त्योः । सोमः । चमूषु । सीदति ॥६॥

स सोमो वह्निर्वोढा यज्ञादेरप्स्वन्तरिक्षे वर्तमानो दुष्टरो दुःखेनान्यैस्तरणीयो
मृज्यमानः शोधमानो गभस्त्योर्हस्तयोरेवंभूतः सन्स चमूषु पात्रेषु सीदति ॥

• ॥ अथ सप्तमी ॥

ऋक्कुर्मखो न मंहयुः पविचं सोम गच्छसि । दधत्स्तोत्रे सुवीर्यं ॥७॥

ऋक्कुः । मखः । न । मंहयुः । पविचं । सोम । गच्छसि । दधत् । स्तोत्रे । सुऽवीर्यं ॥७॥

हे सोम ऋक्कुः ऋङनशीलस्त्वं मंहयुः । मंहतिर्दानकर्मा । दानेच्छुर्मखो न
दानमिव पविचं गच्छसि । किं कुर्वन् । स्तोत्रे स्तुतिकर्त्तुं सुवीर्यं शोभनवीर्यं
दधत्प्रयच्छन् ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे दशमो वर्गः ॥

एते धावन्तीति सप्तर्चमेकविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । एते धावन्तीत्यनु-
क्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

एते धावन्तीर्देवः सोमा इन्द्राय घृष्टयः । मात्सरासः स्वर्विदः ॥१॥

एते । धावन्ति । इर्देवः । सोमाः । इन्द्राय । घृष्टयः । मात्सरासः । स्वःऽविदः ॥१॥

एते सोमा इन्द्राय धावन्ति । गच्छन्ति । वीहशा एते । इर्देवः क्रेदयितारो
दीप्ता वा घृष्टयो घर्षणशीला मात्सरासो मादयितारः स्वर्विदः स्वर्लोक्त्य
लभयितारः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्रवृ॒ण्वन्तो॑ अभि॒युजः॑ सु॒ष्टये॑ वरि॒वो॒विदः॑ । स्व॒यं स्तो॒त्रे वय॑स्कृतः ॥२॥

प्र॒ऽवृ॒ण्वन्तः॑ । अभि॒ऽयुजः॑ । सु॒स्वये॑ । वरि॒वः॑ऽविदः॑ । स्व॒यं । स्तो॒त्रे । वयः॑ऽकृतः ॥२॥

प्रवृ॒ण्वन्तः॑ सु॒वानं॑ प्रकर्षेण॑ संभजन्तस्तथा॑भियुजोऽभियोजयितारः सु॒ष्टये॑ सु॒ष्टु-
भिषव॑कर्षे वरि॒वो॒विदः॑ । वरि॒व इति॑ धननाम । तस्य लंभयितारः स्व॒यं स्तो॒त्रे
वय॑स्कृतोऽन्नस्य कर्तारः । एते धावन्तीति संबंधः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वृथा॑ क्री॒ळंत॑ इ॒दवः॑ स॒धस्थं॑ म॒भ्येक॑मि॒त् । सि॒ंधो॒रूर्मा व्य॑क्षरन् ॥३॥

वृथा॑ । क्री॒ळंतः॑ । इ॒दवः॑ । स॒धऽस्थं॑ । अभि॒ । एकं॑ । इत् । सि॒ंधोः॑ । ऊ॒र्मा । वि॒ । व्य॑क्षरन् ॥३॥

वृथानायासेन क्रीळन्त इदवः सोमा एकमिदेकमेव सधस्थं सहस्थानं द्रोण-
कलशं वाभ्यक्षरन्निति शेषः । सिंधोरूर्मा वसतीवरीषु व्यक्षरन् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

ए॒ते वि॒श्वानि॑ वा॒र्या प॑व॒माना॑स आ॒शत॑ । हि॒ता न स॑प्त॒यो रथे॑ ॥४॥

ए॒ते । वि॒श्वानि॑ । वा॒र्या । प॑व॒माना॑सः । आ॒शत॑ । हि॒ताः । न । स॑प्त॒यः । रथे॑ ॥४॥

एते सोमाः पवमानासः पूयमाना विश्वानि वार्या वार्याणि वरणीयानि
धनान्याशत । व्याप्नुवन् । रथे हिताः स्थापिता न सप्तयोऽश्वा इव । ते यथा
रथमभिमतं देशं प्राप्नुवन्ति तद्वन्नमस्माकं प्रायच्छन्नित्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

आ॒स्मिन्पि॒शंग॑मि॒दवो॑ दधा॒ता वे॒नमा॑दि॒शे । यो अ॒स्मभ्य॑मरा॒वा ॥५॥

आ॒ । अ॒स्मिन् । पि॒शंगं॑ । इ॒दवः॑ । दधा॒त । वे॒नं । आ॒ऽदि॒शे । यः । अ॒स्मभ्य॑ । अ॒रा॒वा ॥५॥

हे इदवः सोमा अस्मिन्यजमाने पिशंगं बहुरूपं मणिमुक्ताहिरण्यादिभेदेन
नानारूपं वेनं कामयन्तं बहुविधं काममादिशेऽस्मभ्यमादेशनायादधात ।
आयच्छत । यो यजमानोऽस्मभ्यमरावा - - - - - प्रयच्छति प्राप्तकाम एव
खल्वृत्विग्भ्यः प्रयच्छति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

ऋ॒भुर्न॑ रथ्यं॒ नवं॒ दधा॑ता॒ के॒त॒मा॒दि॒शे॑ । श्रु॒क्ताः प॑व॒ध्वम॒र्ण॑सा ॥ ६ ॥

ऋ॒भुः । न । रथ्यं॑ । नवं॑ । दधा॑त । के॒त॒ । आ॒ऽदि॒शे॑ । श्रु॒क्ताः । प॑व॒ध्वं । अ॒र्ण॑सा ॥ ६ ॥

ऋभुर्नोऽहं भासमानो रथस्वामीव स यथा रथ्यं रथस्य नेतारं नवं स्तुत्यं कुशलं सारथिनमय आधत्ते तद्वदस्मदीयेऽस्मिन्नादिशे स्वामिनि केतं प्रज्ञानं दधात । स्थापयत । हे सोमा योऽस्मभ्यं प्रयच्छति तस्मिन्नित्यर्थः । हे सोमा अर्णसोदकेन श्रुक्ता दीप्ताः संतः पवध्वं । क्षरध्वं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

ए॒त॒ उ॒ त्वे॒ अ॒वी॒व॒श॒न्का॒ष्टां॑ वा॒जिनो॑ अ॒क्रत॑ । स॒तः प्रा॒सा॒वि॒षुर्म॑तिं ॥ ७ ॥

ए॒ते । उं॑ इति॑ । त्वे॒ । अ॒वी॒व॒श॒न् । का॒ष्टां॑ । वा॒जिनः॑ । अ॒क्रत॑ । स॒तः । प्र । अ॒सा॒वि॒षुः ।

म॒तिं ॥ ७ ॥

त्ये त एत उ एत एव सोमा अवीवशन् । कामयन्ते यज्ञं । कांत्वा च वाजिनो बलवन्तोऽन्नवन्तो वा सोमाः काष्ठामक्रत । निवासस्थानमकुर्वन् । द्रोणकलशादुन्नता यहानित्यर्थः । सतो यजमानस्य स्तोतुर्वा मतिं बुद्धिं स्तुतिं वा प्रासाविषुः । प्रैरयन् ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टम एकादशो वर्गः ॥

एते सोमास इति सप्तर्चं द्वाविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । एते सोमास इत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

ए॒ते सो॒मा॒स आ॒श॒वो रथा॑ इ॒व प्र॒ वा॒जिनः॑ । सर्गाः॑ सृ॒ष्टा अ॒हेष॑त ॥ १ ॥

ए॒ते । सो॒मा॒सः । आ॒श॒वः । रथाः॑ऽइ॒व । प्र । वा॒जिनः॑ । सर्गाः॑ । सृ॒ष्टाः । अ॒हेष॑त ॥ १ ॥

एते पूयमानाः सोमासः सोमाः सृष्टा अर्धर्युणाशवो दशापविषादधोगमने शीघ्राः प्राहेषत । प्रहेषन्ते । शीघ्रगमने दृष्टान्तद्वयं । आजौ सृष्टाः शीघ्रा रथा इव तथोक्तलक्षणा वाजिन इव वेजनवन्तोऽप्या इव ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

ए॒ते वा॒ता इ॒वो॒रवः॑ प॒र्जन्य॑स्येव वृ॒ष्टयः॑ । अ॒ग्नेरि॑व भ॒मा वृ॒था ॥२॥

ए॒ते । वा॒ताःऽइ॒व । उ॒रवः॑ । प॒र्जन्य॑स्यऽइ॒व । वृ॒ष्टयः॑ । अ॒ग्नेःऽइ॒व । भ॒माः । वृ॒था ॥२॥

एते सोमा उरवो महांतो वाता इव वायव इव वृथानायासेन व्यानश्रु-
त्युत्तरच संबंधनीयं । अथवाध्याहारेण निःसरंतीति योज्यं । तथा पर्जन्यस्य वृष्टय
इव वर्षा यथा तथैव । किंचाग्नेर्भमा भ्रमणा ज्वालासंचारा इव ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ए॒ते पू॒ता वि॒पश्चितः॑ सोमा॑सो द॒ध्याशि॑रः । वि॒पा व्या॑नश्रु॒र्धियः॑ ॥३॥

ए॒ते । पू॒ताः । वि॒पःऽचि॑तः । सोमा॑सः । द॒धिऽआ॑शिरः । वि॒पा । वि॒ । आ॒न॒श्रुः । धि॒यः ॥३॥

एते सोमासः सोमाः पूताः शुद्धा विपश्चितः प्राज्ञा दध्याशिरो दध्याश्रयणा
विपा प्रज्ञानेन धियोऽस्मदीयानि कर्माणि व्यानश्रुः । व्याप्नुवन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

ए॒ते मृ॒ष्टा अ॒मर्त्याः॑ स॒सृवा॑ंसो न श॒श्रमुः॑ । इ॒यक्ष॑न्तः प॒थो रजः॑ ॥४॥

ए॒ते । मृ॒ष्टाः । अ॒मर्त्याः॑ । स॒सृ॒वा॑ंसः । न । श॒श्र॒मुः॑ । इ॒यक्ष॑न्तः । प॒थः । रजः॑ ॥४॥

एते सोमा मृष्टा दशापवित्रेण शोधिता अमर्त्या अमरणधर्माणः ससृवांसो
हविर्धानात्सरंतः पथो मार्गान् रजो लोकांश्चेयक्षन्तो गंतुमिच्छन्तो न शश्रमुः ।
न शाम्यन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

ए॒ते पृ॒ष्ठानि॑ रो॒दसो॑र्विप्र॒यन्तो॑ व्या॒नश्रुः॑ । उ॒त्तेद॑मु॒त्तमं॑ रजः॑ ॥५॥

ए॒ते । पृ॒ष्ठानि॑ । रो॒दसोः॑ । वि॒ऽप्र॒यन्तः॑ । वि॒ । आ॒न॒श्रुः॑ । उ॒त् । इ॒दं । उ॒त्ऽत॒मं । रजः॑ ॥५॥

एते सोमा रोदसोर्द्यावापृथिव्योः पृष्ठानि विप्रयन्तो विविधं गच्छन्तो व्यानश्रुः ।
व्याप्नुवन्ति । उतापि चेदमुत्तमं रजो द्युलोकं व्यानश्रुः । आहुतिद्वारेणेति भावः ।
रोदसोरित्यचांतरिक्षोऽभिप्रेतः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तंतुं॑ त॒न्वा॒नमु॒त्तम॑म॒नं प्र॒वत॑ आ॒शत॑ । उ॒त्तेद॑मु॒त्तमा॒र्यं ॥६॥

तंतुं॑ । त॒न्वा॒नं । उ॒त्ऽत॒मं । अ॒नं । प्र॒व॒तः॑ । आ॒श॒त॒ । उ॒त् । इ॒दं । उ॒त्त॒मा॒र्यं ॥६॥

तंतुं यज्ञं तन्वानमुत्तममुत्कृष्टं सोममन्वाशत प्रवतो नद्यः । उतापि चेदं कर्मानेन सोमेनोत्तमाय्यमुत्तमीकृतं । अथवा तंतुं तन्वानं सोमं प्रवतोऽधःस्थिताः सर्वा अन्वाशत । उतेदमुत्तमाय्यं रजो द्युलोक इत्यर्थः । सोऽप्यन्वद्युते पृथिव्यां चांतरिक्षे च । उत्तमीकृतमुत्तमाय्यं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

त्वं सोम पणिभ्य आ वसु गव्यानि धारयः । ततं तंतुमचिक्रदः ॥ ७ ॥

त्वं । सोम । पणिऽभ्यः । आ । वसु । गव्यानि । धारयः । ततं । तंतुं । अचिक्रदः ॥ ७ ॥

हे सोम त्वं पणिभ्योऽसुरेभ्यो लुब्धकेभ्यो वा सकाशाद्गव्यानि गोहितानि वसु वसूनि गीयूथानि वसूनि चेति वाहृत्य धारयः । धारयसि । तथा तंतुं यज्ञं प्रति ततं विस्तृतं यथा भवति तथाचिक्रदः । शब्दमकार्षीः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे द्वादशो वर्गः ॥

सोमा असृयमिति सप्तर्चं चयोविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । सोमा असृयमित्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

सोमा असृयमाशवो मधोर्मदस्य धारया । अभि विश्वानि काष्या ॥ १ ॥

सोमाः । असृयं । आशवः । मधोः । मदस्य । धारया । अभि । विश्वानि । काष्या ॥ १ ॥

आशवः शीघ्राः सोमा असृयं । असृयन् । सृज्यंते । मधोर्मधुरस्य मदस्य मदकरस्य धारयासृयमिति संबंधः । किं प्रति उच्यते । अभि लक्ष्मीकृत्य विश्वानि सर्वाणि काष्या काष्यानि स्तोत्राणि प्रति । स्तोत्रसमय इत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अनु प्रत्नास आयवः पदं नवीयो अक्रमुः । रुचे जनंत सूर्ये ॥ २ ॥

अनु । प्रत्नासः । आयवः । पदं । नवीयः । अक्रमुः । रुचे । जनंत । सूर्ये ॥ २ ॥

प्रत्नासः पुराणाः केचिदायवः शीघ्रगमना अथा नवीयो नवतरं पदमन्व-
क्रमुः । अनुक्रमंते । रूपकथाहारेण सोमाः स्तूयंते । रुचे दीप्तिं सूर्ये जनंत ।
कुर्वन्ति । दीप्तिं कुर्वन्तीत्यर्थः । सोमप्यायनेन हि चंद्रो रोचते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आ पवमान नो भरार्यो अदाशुषो गयं । कृधि प्रजावतीरिषः ॥३॥

आ । पवमान । नः । भर । अर्यः । अदाशुषः । गयं । कृधि । प्रजाऽवतीः । इषः ॥३॥

हे पवमान सोम त्वं नोऽस्मभ्यमर्योऽरेरदाशुषोऽप्रयच्छतो गयं गृहं गृहोप-
लक्षितं धनमाभर । आहर । तथास्मभ्यं प्रजावतीरिषश्च कृधि । कुरु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अभि सोमांस आयवः पवंते मद्यं मदं । अभि कोशं मधुश्चुतं ॥४॥

अभि । सोमांसः । आयवः । पवंते । मद्यं । मदं । अभि । कोशं । मधुऽश्चुतं ॥४॥

आयवो गन्तारः सोमांसः सोमा मद्यं मदकरं रसमभिपवंते । क्षरन्ति । तथा
मधुश्चुतं मधुसाविणं कोशं । रसाधारेण कोशश्चेन तचामिश्रितो रसो लप्स्यते ।
तमभि पवंत इति शेषः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सोमो अर्षति धर्णसिर्दधान इन्द्रियं रसं । सुवीरो अभिशस्तिपाः ॥५॥

सोमः । अर्षति । धर्णसिः । दधानः । इन्द्रियं । रसं । सुऽवीरः । अभिशस्तिऽपाः ॥५॥

सोमोऽर्षति । गच्छति । कीदृशः सः । धर्णसिर्धारको जगतां तथेन्द्रियमिन्द्रिय-
वर्धकं रसं दधानो धारयन्सुवीरः सुवीर्योऽभिशस्तिपा अभिशस्तेः पाता । अभितो
हिंसा ततो रक्षक इत्यर्थः । सोमपानं ब्रह्महत्यादिनिन्दामनुमार्ष्टीति प्रसिद्धं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

इन्द्राय सोम पवसे देवेभ्यः सधमाद्यः । इंदो वाजं सिषाससि ॥६॥

इन्द्राय । सोम । पवसे । देवेभ्यः । सधऽमाद्यः । इंदो इति । वाजं । सिषाससि ॥६॥

हे सोम सधमाद्यः । सधमादो यज्ञस्तदहंस्वमिन्द्राय देवेभ्यश्चान्येभ्यः पवसे ।
क्षरसे । हे तादृशेन्द्रो सोम अस्मभ्यं वाजमन्नं सिषाससि । दातुमिच्छसि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अस्य पीत्वा मदानामिन्द्रो वृचाण्यप्रति । जघान जघनच्च नु ॥७॥

अस्य । पीत्वा । मदानां । इन्द्रः । वृचाणि । अप्रति । जघान । जघनत् । च । नु ॥७॥

मदानां मदकराणां मध्येऽतिशयेन मदकरमस्यामुं सोमं पीत्वा वृषाणि
शनूनप्रतिगतः सन्निद्रो जघान । हतवान् । नु क्षिप्रं जघनञ्च । हंतु चेदा-
नीमपि ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे त्रयोदशो वर्गः ॥

प्र सोमास इति सप्तर्चं चतुर्विंशं सूक्तं । असितो देवलो वर्षिर्गायत्री छंदः
सोमो देवता । प्र सोमास इत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र सोमासो अधन्विषुः पर्वमानास इंदवः । श्रीणाना अप्सु मृजत ॥१॥

प्र । सोमा॑सः । अध॒न्वि॒षुः । प॒र्वमा॑नासः । इ॒न्द॒वः । श्री॒णा॒नाः । अ॒प्ऽसु । म॒ञ्ज॑त ॥ १ ॥

सोमासः सोमाः पवमानासः पूयमाना इंदवो दीप्ताः प्राधन्विषुः । धन्व-
तिर्गतिकर्मा । प्रगच्छन्ति । किंच श्रीणाना गोभिः श्रयमाणा अस्तु वसतीवरीषु
च मृजत । मृज्यन्ते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभि गावो अधन्विषुरापो न प्रवतां यतीः । पुनाना इन्द्रभाशत ॥ २ ॥

अभि॒गावः॑ । अध॒न्विषुः॑ । आपः॑ । न । प्र॒ऽवता॑ । य॒तीः । पु॒नानाः॑ । इंद्र॑ । आ॒शत ॥ २ ॥

गावो गमनशीला इंदवोऽभ्यधन्विषुः । अभिगच्छन्ति दशापविचं । किमिव ।
प्रवता प्रवणवता देशेन यतीर्गच्छन्त्य आपो नाप इव । पश्चात्पुनाना इंद्रं प्रीण-
यितुमाशत । व्याप्नुवन् । आहुतिप्रणाद्धेन्द्रमेव वा व्याप्नुवन् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

प्र पवमान धन्वसि सोमैन्द्राय पातवे । नृभिर्यतो वि नीयसे ॥३॥

प्र० प०मान० धन्व०सि० सोम० इंद्राय० पात०वे० नृ०भिः० यतः० वि० नीय०से॥३॥

हे पवमान सोम इंद्रायेंद्रस्य पातवे पानाय प्रधन्वसि । प्रगच्छस्याहवनीयं प्रति हविर्धानात् । तदेवाह । नृभिर्नैतृभिर्ष्वितिभिर्यतो विनीतो विनीयसे हविर्धानात् । अथवा पवमान प्रधन्वसि पाचं प्रतीद्रपानाय तदर्थं हविर्धाना-
दिनीयसे ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

त्वं सोम नृमादनः पवस्व चर्षणीसहे । सन्निर्यो अनुमाद्यः ॥४॥

त्वं । सोम । नृमादनः । पवस्व । चर्षणीसहे । सन्निर्यो । यः । अनुमाद्यः ॥४॥

हे सोम त्वं नृमादनो नृणां मादयिता त्वं चर्षणीसहे । चर्षणयो मनुष्या
वेष्टारः । तेषां समभिभवित इन्द्राय पवस्व । क्षर । यत्त्वं सन्निर्योऽनुमाद्यः
स्तुत्यः स पवस्वेति समन्वयः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इंदो यदद्रिभिः सुतः पविचं परिधावसि । अरमिंद्रस्य धाम्ने ॥५॥

इंदो इति । यत् । अद्रिभिः । सुतः । पविचं । परिधावसि । अरं । इंद्रस्य । धाम्ने ॥५॥

हे इंदो त्वं यद्यदाद्रिभिर्यावभिः सुतोऽभिषुतः पविचं दशपविचं परिधावसि
परिगच्छसि तदेंद्रस्य धाम्ने स्थानायाधारकायोदराय वारं पर्याप्तो भवसि ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पवस्व वृचहंतमोक्थेभिरनुमाद्यः । शुचिः पावको अहुतः ॥६॥

पवस्व । वृचहन्तम । उक्थेभिः । अनुमाद्यः । शुचिः । पावकः । अहुतः ॥६॥

हे वृचहंतम शत्रूणामतिशयेन हंतंरिद्र त्वं पवस्व । क्षर । कीदृशत्वं । उक्थेभिः
शस्त्रैरनुमाद्यः स्तुत्यः शुचिः शुद्धः पावकोऽन्यस्य शोधकोऽहुतो महान् । एवं
महानुभावः पवस्व ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

शुचिः पावक उच्यते सोमः सुतस्य मध्वः । देवावीरघशंसहा ॥७॥

शुचिः । पावकः । उच्यते । सोमः । सुतस्य । मध्वः । देवऽअवीः । अघशंसहा ॥७॥

सुतस्याभिषुतस्य मध्वो मदकरस्य वह्न्यात्मकः सोमो रसरूपः शुचिः स्वयं
शुद्धः पावकः शोधकश्चोच्यते । तथा देवावीर्देवानामविता तर्पयिताघशंसहा ।
अघं पापं शंसंतीत्यघशंसा असुराः । तेषां हंतेति चोच्यते ॥

॥ इति षष्ठ्याष्टमे चतुर्दशो वर्गः ॥

॥ इति नवमे मंडले प्रथमोऽनुवाकः ॥

द्वितीयेऽनुवाके षट्चिंशत्सूक्तानि । तच्च पवस्वेति षडृचं प्रथमं सूक्तं दृढह-
च्युतनाम्नोऽगस्त्यपुत्रस्यार्धं गायत्रं पवमानसोमदेवताकं । अनुक्रांतं च । पवस्व
षड् दृढहच्युत आगस्त्य इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

पवस्व दक्षसाधनो देवेभ्यः पीतये हरे । मरुद्भ्यो वायवे मदः ॥१॥

पवस्व । दक्षऽसाधनः । देवेभ्यः । पीतये । हरे । मरुत्ऽभ्यः । वायवे । मदः ॥१॥

हे हरे हरितवर्ण पापहर्तृवा सोम दक्षसाधनः । दक्षो बलं तस्य साधको मदी
मदकरश्च त्वं पवस्व । क्षर । देवेभ्य इन्द्रादिभ्यः पीतये पानाय । तथा मरुद्भ्यो वायवे
च पीतये पवस्व ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पवमान धिया हितोऽभि योनिं कर्त्तुमदत् । धर्मेणा वायुमा विश ॥२॥

पवमान । धियाः हितः । अभि । योनिं । कर्त्तुमदत् । धर्मेणा । वायुं । आ । विश ॥२॥

हे पवमान सोम धिया कर्मणास्मद्यापारेणांगुल्या वा हितो धृतः सन्कनि-
कदच्छब्दं कुर्वन्योनिं स्थानं यद्वा वाभिविशेति शेषः । तदेवाह । धर्मेणा वायुं
वायुसंबन्धि पात्रमित्यर्थः । तदाविश । प्रविश ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सं देवैः शोभते वृषा कविर्योनावधि प्रियः । वृचहा देववीतमः ॥३॥

सं । देवैः । शोभते । वृषा । कविः । योनौ । अधि । प्रियः । वृचऽहा । देवऽवीतमः ॥३॥

अयं सोमः संशोभते देवैः सह योनौ स्थाने स्वीयेऽधिष्ठितो वृषा कामानां
वर्षकः कविः क्रांतप्रज्ञः प्रियः प्रियभूतः सर्वेषां यद्वा प्रीणयिता वृचहा वृचस्य
हंता देववीतमोऽतिशयेन देवान्कामयमान एवं महानुभावः सोमः संशोभते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

विष्वा रूपाण्याविशन्पुनानो याति हर्यतः । यचामृतास आसन्ते ॥४॥

विष्वा । रूपाणि । आऽविशन् । पुनानः । याति । हर्यतः । यच । अमृतासः । आसन्ते ॥४॥

विष्वा सर्वाणि रूपाण्याविशन्पुनानः पूर्यमानो हर्यतः कमनीयः । हर्य

गतिर्कांत्योः । ईहशो याति । गच्छति । यचामृतासोऽमृता देवा आसते तिष्ठन्ति
तं देशं याति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अरुषो जनयन्गिरः सोमः पवत आयुषक् । इन्द्रं गच्छन्कविऋतुः ॥ ५ ॥

अरुषः । जनयन् । गिरः । सोमः । पवते । आयुषक् । इन्द्रं । गच्छन् । कविऋतुः ॥ ५ ॥

अरुष आरोचमानः सोमो गिरः शब्दाञ्जनयन्पवते । क्षरति । किं कुर्वन् ।
आयुषगनुषक्तमिन्द्रं गच्छन्त्याभुवन् कविऋतुः क्रांतप्रज्ञः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आ पवस्व मदितम पविचं धारया कवे । अर्कस्य योनिमासदं ॥ ६ ॥

आ । पवस्व । मदिन्ऽतम । पविचं । धारया । कवे । अर्कस्य । योनिं । आऽसदं ॥ ६ ॥

हे मदितम मादयितुतम कवे क्रांतप्रज्ञ सोम त्वं पविचमतिक्रम्य धारया-
पवस्व । किमर्थं । अर्कस्यार्चनीयस्येन्द्रस्य योनिं स्थानमासदं प्राप्तुं ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे पंचदशो वर्गः ॥

तममृक्षंतेति षडृचं द्वितीयं सूक्तं दृष्ट्व्युत्पुषस्येधमवाहनाच्च आर्षे गायत्रं
पवमानसोमदेवताकं । अनुक्रांतं च । तममृक्षंतेधमवाहो दाढ्युत इति । गतो
विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

तममृक्षंत वाजिनमुपस्ये अदितेरधि । विप्रासो अण्व्या धिया ॥ १ ॥

तं । अमृक्षंत । वाजिनं । उपऽस्ये । अदितेः । अधि । विप्रासः । अण्व्या । धिया ॥ १ ॥

तं वाजिनमश्वमश्ववदाशुं व्याप्नमित्यर्थः । अदितेः पृथिव्या उपस्य उत्संगे ।
अधीति सप्तम्यर्थानुवादी । अमृक्षंत । शोधितवन्तः । के । विप्रासो मेधावि-
नोऽध्वर्यादयः । केन साधनेन । अण्व्यांगुल्या धिया प्रज्ञया स्तुत्या वामृक्षंत ।
अथवाण्व्या सूक्ष्मया धियांगुल्येति विशेष्यविशेषणभावः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तं गावो अभ्यनूषत सहस्रधारमर्क्षितं । इन्द्रं धर्तारमा दिवः ॥ २ ॥

तं । गावः । अभि । अनूषत । सहस्रऽधारं । अर्क्षितं । इन्द्रं । धर्तारं । आ । दिवः ॥ २ ॥

तं सोमं गावो गन्धः स्तुतयोऽभ्यनूषत । अस्तुवन् । कीदृशं तं । सहस्रधारं बहुधारमक्षितमक्षीणमिदं दीप्तं दिवो द्युलोकस्या धर्तारं सर्वतो धारकं । सोमा-धारत्वाद्युलोकवासिनां संस्थानस्य ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तं वेधां मेधयास्यन्पवमानमधि द्यवि । धर्णसिं भूरिधायसं ॥३॥

तं । वेधां । मेधया । अद्यन् । पवमानं । अधि । द्यवि । धर्णसिं । भूरिऽधायसं ॥३॥

वेधां विधातारं पवमानं तं मेधया प्रज्ञयास्यन् । प्रहिण्वन्ति । किं प्रति । अधि द्यवि द्युलोकं प्रति । पुनः कीदृशं । धर्णसिं सर्वस्य धारकं भूरिधायसं बहून् कर्तारं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तमस्यभूरिजोर्धिया संवसानं विवस्वतः । पतिं वाचो अदाभ्यं ॥४॥

तं । अद्यन् । भूरिजोः । धिया । संऽवसानं । विवस्वतः । पतिं । वाचः । अदाभ्यं ॥४॥

तं सोमं विवस्वतः परिचरत ऋत्विजो भूरिजोर्बाहोर्धियांगुल्यास्यन् । प्राहिण्वन् । कीदृशं तं । संवसानं वसंतं पात्रे वाचः स्तुतेः पतिं स्वामिनम-दाभ्यमदभ्यासीत ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तं सानावधि जामयो हरिं हिन्वंत्यद्रिभिः । हर्यतं भूरिचक्षसं ॥५॥

तं । सानो । अधि । जामयः । हरिं । हिन्वंति । अद्रिऽभिः । हर्यतं । भूरिऽचक्षसं ॥५॥

तं सोमं हरिं हरितवर्णं सानावधि समुच्छ्रिते देशे । अधीति सप्तम्यर्षानु-वादी । ऋत्विजोऽंगुलयो हिन्वंति । प्रेरयन्ति । अधिषुषांत्यद्रिभिर्यावभिः । कीदृशं । हर्यतं कमनीयं भूरिचक्षसं बहुद्रवारे ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तं सोमं विवस्वतः पवमानं विवस्वतः इद्विद्राव मत्सरं ॥६॥

तं । सोमं । विवस्वतः । पवमानं । विवस्वतः । इद्वि । द्राव । मत्सरं ॥६॥

तं सोमं विवस्वतः पवमानं विवस्वतः इद्विद्राव मत्सरं ॥६॥

के । वेधसो विधातार ऋत्विजः । कीदृशं त्वां । गिरावृधं स्तुत्या वर्धमानमिदं
दीप्तं सरूपं वा मात्सरं मदकरं ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे षोडशो वर्गः ॥

एष कविरिति षडृचं तृतीयं सूक्तं नृमेधनाञ्च आंगिरसस्यार्धं गायचं सौम्यं ।
एष कविर्नृमेध इत्यनुक्रांतं । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

एष कविर्भिष्टुतः पवित्रे अधि तोशते । पुनानो घ्नन् अपि सिधः ॥१॥

एषः । कविः । अभिऽस्तुतः । पवित्रे । अधि । तोशते । पुनानः । घ्नन् । अपि । सिधः ॥१॥

एष सोमः कविर्मेधाव्यभिष्टुतोऽभितः स्तुतः पवित्रेऽधि दशापवित्रमतीत्य
तोशते । यद्यपि तोशतिर्वधकर्मा तथापि हनने गतिसञ्ज्ञावादञ्च गतिमात्रे वर्तते ।
गच्छतीत्यर्थः । अथवा पवित्रेऽधि कृष्णाजिने तोशते । हन्यते । पीड्यते इत्यर्थः ।
किं कुर्वन् । पुनानः पूयमानः सिधः शत्रूनपघ्नन्पगमयन् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

एष इंद्राय वायवे स्वर्जित्परि पिच्यते । पवित्रे दक्षसाधनः ॥२॥

एषः । इंद्राय । वायवे । स्वऽजित् । परि । पिच्यते । पवित्रे । दक्षऽसाधनः ॥२॥

एष सोमः स्वर्जित्स्वर्गस्य सर्वस्य वा जेतेंद्राय वायवे च पवित्रे परिपिच्यते ।
कीदृश एषः । दक्षसाधनो बलकारी ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एष नृभिर्वि नीयते दिवो मूर्धा वृषा सुतः । सोमो वनेषु विश्ववित् ॥३॥

एषः । नृऽभिः । वि । नीयते । दिवः । मूर्धा । वृषा । सुतः । सोमः । वनेषु । विश्वऽवित् ॥३॥

एष सोमो नृभिः कर्मनेतृभिर्ऋत्विग्भिर्विनीयते । विविधं नीयते । एष
कीदृशः । दिवो द्युलोकस्य मूर्धा शिरोवत्प्रधानभूतो वृषाभिमतवर्धकः सुतोऽभि-
ष्टुतः । कुच नीयते । वनेषु वननीयेषु पात्रेषु वनसंभूतदुर्गविकारेषु वा पात्रेषु ।
विश्ववित्सर्वज्ञ एष इति समन्वयः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एष ग॒व्युर॒चि॒क्र॒दत्प॒र्व॒मानो हिरण्य॒युः । इ॒दुः स॒चा॒जि॒द॒स्तृ॒तः ॥४॥

एषः । ग॒व्युः । अ॒चि॒क्र॒दत् । प॒र्व॒मानः । हिर॒ण्य॒युः । इ॒दुः । स॒चा॒जि॒द॒स्तृ॒तः ॥४॥

एष सोमः पवमानः पूयमानोऽचिक्रदत् । शब्दं करोति । कथंभूतः सन् । गव्युरस्माकं गा इच्छन् हिरण्ययुर्धनमिच्छन्निंदुर्दीप्तः सन्सचाजिन्महतः शचोरसरादेर्जेतास्तृतः स्वयमन्यैरहिंस्यश्च सन् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एष सूर्येण हासते पवमानो अधि द्यवि । पविचे मत्सरो मदः ॥५॥

एषः । सूर्येण । हा॒स॒ते । प॒र्व॒मानः । अ॒धि । द्य॒वि । प॒वि॒चे । म॒त्स॒रः । म॒दः ॥५॥

एष पवमानः पूयमानः सोमः सूर्येण देवेनाधि द्यवि द्युलोकेऽंतरिक्षे पविचे हासते । परित्यज्यते । मत्सरो मदकरो मदः सोमः । यद्यप्यध्वर्युहस्ताहशापविचे परित्यज्यते सोमस्तथाप्यंतरिक्षे सूर्येण पविचे त्यज्यत इति भावना वीर्यवत्ताय । सत्स्वप्यन्यदेवेषु सोमस्त्रावणे सूर्यस्य कः प्रसंग इति न वाच्यं सूर्यरश्मिभिरेव सोमस्याप्रायनात् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एष ऋष्यसिष्यदन्तरिक्षे वृषा हरिः । पुनान इंदुरिंद्रमा ॥६॥

एषः । ऋ॒ष्य॒सी । अ॒सि॒स्य॒दत् । अ॒न्त॒रि॒क्षे । वृ॒षा । ह॒रिः । पु॒ना॒नः । इ॒दुः । इ॒ंद्रं । आ ॥६॥

एष ऋष्यी बलवान्सोमोऽंतरिक्षे दशापविचेऽसिष्यदत् । स्यंदते । कीदृश एषः । वृषा वर्षको हरिर्हरितवर्णः पुनानः पूयमान इंदुर्दीप्तश्चैवेंद्रमा । इंद्रं चाभिगच्छतीति शेषः । आ इति चार्थे ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे सप्तदशो वर्गः ॥

एष वाजीति षडृचं चतुर्थं सूक्तं प्रियमेधस्यार्धं गायत्रं सौम्यं । एष वाजी प्रियमेध इत्यनुक्रांतं । गृतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

एष वाजी हितो नृभिर्विद्विन्नसस्यतिः । अय्यो वारं वि धावति ॥१॥

एषः । वा॒जी । हि॒तः । नृ॒भिः । वि॒द्वि॒न्न॒स॒स्य॒तिः । अ॒य्यो॒ वारं॒ वि॒ धा॒व॒ति ॥१॥

एष सोमो वाजी गमनशीलो हितोऽध्वर्युणा पाचे निहितो विश्ववित्सर्वज्ञो
मनसः स्तोत्रस्य पतिः स्वामी । अथवा सोमस्य मनोभिमानित्वान्मनसः
स्वामित्वं चंद्रमा मनो भूत्वा हृदयं प्राविशदिति श्रुतेः । तादृशेऽसावथो
वारमवेर्वालं दशापविचं विधभवति । विविधं गच्छति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

एष पविचे अक्षरसोमो देवेभ्यः सुतः । विश्वा धामान्याविशन् ॥२॥

एषः । पविचे । अक्षरत् । सोमः । देवेभ्यः । सुतः । विश्वा । धामानि । आऽविशन् ॥२॥

एष सोमो देवेभ्यो देवार्थं सुतोऽभिषुतः सन्पविचेऽक्षरत् । स्रवति । विश्वा
सर्वाणि धामानि देवशरीराण्याविशन्प्रविशन् प्रवेष्टुमित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एष देवः शुभायतेऽधि योनावमर्त्यः । वृचहा देववीतमः ॥३॥

एषः । देवः । शुभायते । अधि । योनौ । अमर्त्यः । वृचऽहा । देवऽवीतमः ॥३॥

एष सोमो देवः शुभायते । शोभते । कुच । अधि योनौ स्त्रीवि स्थाने ।
कीदृश एषः । अमर्त्योऽमरणधर्मा वृचहा शत्रुहन्ता देववीतमो विशेषेण देवानां
कामयिता ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एष वृषा कनिक्कदहशभिर्जामिभिर्यतः । अभि द्रोणानि धावति ॥४॥

एषः । वृषा । कनिक्कदत् । दशऽभिः । जामिऽभिः । यतः । अभि । द्रोणानि । धावति ॥४॥

एष वृषा वर्षिता कामानां कनिक्कदहशं कुर्वन् दशभिर्जामिभिरगुलीभिर्यतो
धृतो द्रोणानि दुममयाणि पाचाण्यभिधावति । अभिगच्छति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एष सूर्यमरोचयत्पवमानो विचर्वेणिः । विश्वा धामानि विश्वयति ॥५॥

एषः । सूर्यः । अरोचयत् । पवमानः । विऽचर्वेणिः । विश्वा । धामानि । विश्वयति ॥५॥

एष सोमः सूर्यमरोचयत् । रोचयति स्वरसेन । पवमानः पवमानो विचर्वेणिः
सर्वस्य द्रष्टा विश्ववित्सर्ववित् । न केवलं सूर्यं किं किंवा सर्वाणि प्राणिनि
तेजःस्थानानि रोचयति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एष जुष्यदाभ्यः सोमः पुनानो अर्षति । देवावीरघशंसहा ॥६॥

एषः । जुषी । अदाभ्यः । सोमः । पुनानः । अर्षति । देवऽअवीः । अघशंसऽहा ॥६॥

एष सोमः जुषी बलवानदाभ्योऽदंभनीयः पुनानः पूयमानोऽर्षति ।
गच्छति । देवावीर्देवानामविताघशंसहा । अघाऽशंसंतीत्यघशंसाः । तेषां हंता ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमेऽष्टादशो वर्गः ॥

प्रास्येति षडृचं पंचमं सूक्तं नृमेधस्यांगिरसस्यार्धं गायत्रं पवमानसोमदेव-
ताकं । अनुक्रम्यते च । प्रास्य नृमेध इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्रास्य धारा अक्षरन्वृणः सुतस्यौजसा । देवाँ अनु प्रभूषतः ॥१॥

प्र । अस्य । धाराः । अक्षरन् । वृणः । सुतस्य । औजसा । देवान् । अनु । प्रऽभूषतः ॥१॥

अस्य सोमस्य वृणो वर्षकस्य सुतस्याभिषुतस्य देवाननु प्रभूषतः प्रभवितु-
मिच्छत औजसा स्ववीर्येण धाराः प्राक्षरन् । प्रकर्षेण क्षरन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सन्नि मृजन्ति वेधसो गृणन्तः कारवो गिरा । ज्योतिर्जज्ञानमुक्थ्यं ॥२॥

सन्नि । मृजन्ति । वेधसः । गृणन्तः । कारवः । गिरा । ज्योतिः । जज्ञानं । उक्थ्यं ॥२॥

सन्निमन्वस्थानीयं सर्पणस्वभावं वा सोमं मृजन्ति । शोधयन्ति । के । गृणन्तः
स्तुवन्तो वेधसो विधातारः कारवः कर्मकर्तारोऽध्वर्यादयो गिरा स्तुत्या साधनेन ।
कीदृशं सन्नि । ज्योतिर्दीप्यमानं सोमं जज्ञानं जायमानं प्रवृद्धमित्यर्थः । अथवा
ज्योतिर्जायमानमयं वै ज्योतिर्यत्सोम इति श्रुतेः । उक्थ्यं स्तुत्यं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सुषहा सोम तानि ते पुनानाय प्रभूवसो । वर्धा समुद्रमुक्थ्यं ॥३॥

सुऽसहा । सोम । तानि । ते । पुनानाय । प्रभूवसो इति प्रभुऽवसो । वर्ध । समुद्रं ।

उक्थ्यं ॥३॥

हे सोम प्रभूवसो प्रभूतधर्म पुनानाय पूयमानस्य ते तव तानि तेजांसि

सुषहा शोभनाभिभावुकानि । यस्मादेवं तस्मात्समुद्रं समुद्रसदृशं द्रोणकलश-
मुक्थ्यं स्तुत्यं तं वर्ध । वर्धय । पूरय रसेन ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

विश्वा वसूनि संजयन्पवस्व सोम धारया । इन्द्र वेषांसि सध्र्यक् ॥४॥

विश्वा । वसूनि । संजयन् । पवस्व । सोम । धारया । इन्द्र । वेषांसि । सध्र्यक् ॥४॥

हे सोम विश्वा सर्वाणि वसून्यस्मदर्थं संजयन्पवस्व । क्षर धारया । वेषांसि
वेष्याणि सर्वाणि सध्र्यक्सहैवेन्द्र । प्रेरय दूरदेशं प्रति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

रक्षा स नो अररुषः स्वनात्समस्य कस्य चित् । निदो यच्च मुमुक्ष्महे ॥५॥

रक्षा । स । नः । अररुषः । स्वनात् । समस्य । कस्य । चित् । निदः । यच्च । मुमुक्ष्महे ॥५॥

हे सोम नोऽस्मान्सु सधु रक्ष । पालय । कस्मात् । अररुषोऽदातुः
स्वनाच्छब्दाब्जिंदारूपात् । किमेकस्यादानशीलस्य । न । समस्य सर्वस्य योऽस्ति
तस्य सर्वस्य कस्यचित् । कंचनामुंचन्नित्यर्थः । न केवलमदातुः स्वनात् । किं
तर्हि । कस्यचित्कस्यापि निदो निंदकाद्रक्ष । यच्च मुमुक्ष्महे यस्मिन्नक्षणे सति
वयं मुक्ता भवेम तेन रक्षणेन रक्षयेति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

इंदो पार्थिवं रयिं दिव्यं पवस्व धारया । द्युमंतं शुष्ममा भर ॥६॥

आ । इंदो इति । पार्थिवं । रयिं । दिव्यं । पवस्व । धारया । द्युमंतं । शुष्मं । आ । भर ॥६॥

हे इंदो क्लिद्यमान सोम त्वं धारयापवस्व । सर्वतः क्षर । पार्थिवं दिव्यं च
रयिं धनं द्युमंतं दीप्तिमंतं शुष्मं बलं चाभर । आहरास्सभ्यं ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टम एकोनविंशो वर्गः ॥

प्र धारा इति षडृचं षष्ठं सूक्तं बिंदुनाम् आंगिरसस्यार्धं गायचं पवमान-
सोमदेवताकं । प्र धारा बिंदुरित्यनुक्रमणिका । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र धारा अस्य शुष्मिणो वृथा पवित्रे अक्षरन् । पुनानो वार्चमिष्यति ॥१॥

प्र । धाराः । अस्य । शुष्मिणः । वृथा । पवित्रे । अक्षरन् । पुनानः । वार्चं । इष्यति ॥१॥

शुष्मिणो बलवतोऽस्य सोमस्य धाराः पवित्रे दशापवित्रे वृथाप्रयत्नेना-
क्षरन् । स्रवन्ति । तदानीं पुनानः पूयमानः सोमो वाचं स्तुतिं स्वीयं ध्वनिं
वेष्टति । प्रेरयति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इदुर्हियानः सोतृभिर्मृज्यमानः कनिक्रदन् । इयर्ति वसुमिन्द्रियं ॥२॥

इदुः । हियानः । सोतृभिः । मृज्यमानः । कनिक्रदन् । इयर्ति । वसुम् । इन्द्रियं ॥२॥

अयमिदुर्दीप्तः सोमो हियानः प्रेर्यमाणो व्याप्रियमाणः । कैः । सोतृभिर्ऋ-
त्विग्भिः । पश्चाद्दशापवित्रे मृज्यमानः शोध्यमानः कनिक्रदच्छब्दं कुर्वन्निन्द्रिय-
मिन्द्रस्य संबन्धिनमिन्द्रियमपि - करं वसुं शब्दमियर्ति । प्रेरयति ग्रहणसमये ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आ नः शुष्मं नृषाह्यं वीरवंतं पुरुस्पृहं । पवस्व सोम धारया ॥३॥

आ । नः । शुष्मं । नृषाह्यं । वीरऽवंतं । पुरुऽस्पृहं । पवस्व । सोम । धारया ॥३॥

हे सोम त्वं धारयापवस्व । किं । शुष्मं बलं । कीदृशं । नृषाह्यं नृणामस्म-
द्विरोधिनामभिभावुकं वीरवंतं पुत्रोपेतं पुरुस्पृहं बहुभिः स्पृहणीयं शुष्ममा-
पवस्व । एतस्य लाभाय पवस्वेत्यर्थः । रसस्त्रावे सति होमद्वारा तत्सिद्धे शुष्मं
पवस्वेत्युपचर्यते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

प्र सोमो अति धारया पवमानो असिष्यदत् । अभि द्रोणान्यासदं ॥४॥

प्र । सोमः । अति । धारया । पवमानः । असिष्यदत् । अभि । द्रोणानि । आऽसदं ॥४॥

अयं पवमानः सोमो धारयात्यतिक्रम्य दशापवित्रं प्राप्तिष्यदत् । प्रस्यंदते ।
किमर्थं । द्रोणानि द्रोणकलशादीन्यासदमासादनाय ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अप्सु त्वा मधुमत्तमं हरिं हिन्वंत्यद्रिभिः । इद्विन्द्राय पीतये ॥५॥

अप्सु । त्वा । मधुमत्तमं । हरिं । हिन्वंति । अद्रिभिः । इदो इति । इन्द्राय । पीतये ॥५॥

हे इदो सोम अप्सु वसतीवरीषूदकेषु मधुमत्तममतिशयेन मधुमत्तं हरिं

हरितवर्णे त्वा त्वामद्रिभिरभिषवयावभिर्हिन्वन्ति । प्रेरयन्ति । किमर्थं । इन्द्रायेंद्रस्य पीतये पानाय ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सुनोता मधुमत्तमं सोममिन्द्राय वज्रिणे । चारुं शर्धीय मत्सरं ॥ ६ ॥

सुनोत । मधुमत्तमं । सोमं । इन्द्राय । वज्रिणे । चारुं । शर्धीय । मत्सरं ॥ ६ ॥

हे ऋत्विजो यूयं मधुमत्तमं मधुरसोपेतं सोममिन्द्राय वज्रिणे वज्रयुक्ताय सुनोत । सुनुत । पुनः कीदृशं । चारुं चरणीयं । मत्सरं मदकरं शर्धायास्माकं बलायेंद्रस्य पानाय च सोमं सुनुतेति ब्रूते यजमानः स्वीयान् ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे विंशो वर्गः ॥

प्र सोमास इति षडृचं सप्तमं सूक्तं राहूगणस्य गोतमस्यार्धं सौम्यं । प्र सोमासो गोतम इत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र सोमासः स्वाध्यः पवमानासो अक्रमुः । रयिं कृण्वन्ति चेतनं ॥ १ ॥

प्र । सोमासः । सुऽआध्यः । पवमानासः । अक्रमुः । रयिं । कृण्वन्ति । चेतनं ॥ १ ॥

प्राक्रमुः । प्रगच्छन्ति कलशं प्रति । के । सोमासः सोमाः । कीदृशः । स्वाध्यः सुध्यानाः सुकर्माणो वा पवमानासः पूयमानाः । ते च चेतनं, प्रज्ञापनं रयिं धनं कृण्वन्ति । कुर्वन्त्यस्माकं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

दिवस्पृथिव्या अधि भवेदो द्युम्वर्धनः । भवा वाजानां पतिः ॥ २ ॥

दिवः । पृथिव्याः । अधि । भव । इंदो इति । द्युम्वर्धनः । भव । वाजानां । पतिः ॥ २ ॥

हे इंदो वाजानामेवानां पतिः स्वामी त्वं दिवो द्युलोकस्य पृथिव्या भूलोकस्य द्युम्वर्धनो द्योतमानस्य हिरण्यादिलक्षणधनस्य वर्धयिता भव । अस्माकं लोकद्वये यद्युम्वमस्ति तस्य वर्धयिता भवास्मभ्यमित्वर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तुभ्यं वाता अभिप्रियस्तुभ्यमर्षेति सिंधवः । सोम वर्धेति ते महः ॥ ३ ॥

तुभ्यं । वाताः । अभिऽप्रियः । तुभ्यं । अर्षेति । सिंधवः । सोम । वर्धेति । ते । महः ॥ ३ ॥

हे सोम तुभ्यं त्वदर्थं वाता चायवोऽभिप्रियोऽभितर्पयितारो भवन्ति । तथा सिंधवः स्यंदमाना नद्यस्तुभ्यमर्षेति । गच्छन्ति । अभिषूयमाणस्य तवाप्याय-
नायैवं कुर्वतीत्यर्थः । त उभयेऽमी ते तव महो महत्त्वं वर्धति । वर्धयन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ पायस्व समेतु ते विश्वतः सोम वृष्यं । भवा वाजस्य संगथे ॥४॥

आ। पायस्व। सं। एतु। ते। विश्वतः। सोम। वृष्यं। भव। वाजस्य। सं। संगथे ॥४॥

हे सोम त्वं वायुभिरङ्घ्रिष्वप्यायस्व । प्रवृद्धो भव । ते त्वां विश्वतो वृष्यं
वर्षयोग्यं बलं समेतु । संगच्छतां । संगथे संग्रामे वाजस्यान्त्रस्य प्रापको भव ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तुभ्यं गावो घृतं पयो बभ्रो दुदुहे अक्षितं । वर्षिष्ठे अधि सानवि ॥५॥

तुभ्यं। गावः। घृतं। पयः। बभ्रो इति। दुदुहे। अक्षितं। वर्षिष्ठे। अधि। सानवि ॥५॥

हे बभ्रो बभ्रुवर्णं सोम तुभ्यं त्वदर्थं गावो घृतं पयश्चाक्षितमक्षीणं दुदुहे ।
दुहते । वर्षिष्ठे प्रवृद्धेऽधि सानवि समुच्छ्रिते प्रदेशे स्थिताय तुभ्यं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स्वायुधस्य ते सतो भुवनस्य पते वयं । इंदो सखित्वमुश्मसि ॥६॥

सु। स्वायुधस्य। ते। सतः। भुवनस्य। पते। वयं। इंदो इति। सखि। स्तु। उश्मसि ॥६॥

हे भुवनस्य भूतजातस्य पते स्वामिन्पालक सोम । सोमस्य जगदाप्या-
यिकत्वं तत्स्वामित्वं । हे इंदो सोम वयमनुष्ठातारः स्वायुधस्य ते तव सतः
सखित्वमुश्मसि । कामयामहे ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टम एकविंशो वर्गः ॥

प्र सोमास इति षडृचमष्टमं सूक्तमाचेयस्य श्यावाश्वस्यार्धं गायत्रं सौम्यं ।
अनुक्रम्यते च । प्र सोमासः श्यावाश्व इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र सोमासो मद्व्युतः अर्वसे नो मघोनः । सुता विदधे अक्रमुः ॥१॥

प्र। सोमासः। मद्व्युतः। अर्वसे। नः। मघोनः। सुताः। विदधे। अक्रमुः ॥१॥

सोमासः सोमा मदच्युतो मदस्राविणः सुता अभिषुताः संतो विदधे यज्ञे
मघोनो हविष्मतो मम श्रवसेऽन्नाय कीर्तये वा प्राक्रमुः । प्रगच्छन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

आदीं चितस्य योषणो हरिं हिन्यन्त्यद्रिभिः । इन्दुमिन्द्राय पीतये ॥२॥

आत् । ई । चितस्य । योषणः । हरिं । हिन्यन्ति । अद्रिऽभिः । इन्दुं । इन्द्राय । पीतये ॥२॥

आदपि चेमेनं हरिं हरितवर्णं सोमं चितस्यर्षेयोषणोऽगुलयोऽद्रिभिर्याव-
भिर्हिन्यन्ति । प्रेरयन्ति । किमर्थं । इन्दुं दीप्तं सोममिन्द्रायेंद्रस्य पीतये पानाय ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आदीं हंसो यथा गणं विश्वस्यावीवशन्मतिं । अत्यो न गोभिरज्यते ॥३॥

आत् । ई । हंसः । यथा । गणं । विश्वस्य । अवीवशत् । मतिं । अत्यः । न । गोभिः । अज्यते ॥३॥

आदपि चेमयं सोमो हंसो यथा गणं जनसंघं स्वगतिविशेषेण स्वनेन वा
प्रविशति तद्वद्विश्वस्य सर्वस्य स्तोतृजनस्य मतिं स्तुतिं बुद्धिं वावीवशत् । वशं
नयति । स च सोमोऽत्यो नाश्व इव गोभिर्गव्यैरुदकैर्वाज्यते । सिच्यते ।
स्निग्धीक्रियते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

उभे सोमावचाकशन्मृगो न तक्तो अर्षसि । सीदन्वृतस्य योनिमा ॥४॥

उभे इति । सोम । अवऽचाकशत् । मृगः । न । तक्तः । अर्षसि । सीदन् । वृतस्य ।

योनिं । आ ॥४॥

हे सोम उभे द्यावापृथिव्यावचाकशत् । पश्यतिकर्मेदं । पश्यन्मृगो न मृग इव
तक्तो गव्यैः पयश्चादिभिर्मिश्रितः सन् । दध्नातनक्तीत्यादौ तथा दृष्टत्वात् । अर्षसि ।
गच्छसि च । किं कुर्वन् । वृतस्य यज्ञस्य योनिं स्थानमासीदन्नाश्रयन् । यज्ञसा-
धनाय गच्छसीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अभि गावो अनूषत योषा जारमिव प्रियं । अगन्नाजिं यथा हितं ॥५॥

अभि । गावः । अनूषत । योषा । जारऽइव । प्रियं । अगन् । आजिं । यथा । हितं ॥५॥

हे सोम त्वां गावः शब्दा अभ्यनूषत । अभिष्टुवंति । योषा प्रियं जारमिव ।
सा यथा तं स्तौति तद्वत् । स सोम आजिं गंतव्यं हितं मित्रमिव तं यथान्योऽगन्
स्वहिताय गच्छति तद्वत् । अथवा हितं धनप्रापकत्वेन हितकरमाजिं शूर इव ।
अयमागच्छति पात्रं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अस्मे धेहि द्युमद्यशो मघवद्वाच्यं मह्यं च । सनिं मेधामुत श्रवः ॥ ६ ॥

अस्मे इति । धेहि । द्युऽमत् । यशः । मघवत्ऽभ्यः । च । मह्यं । च । सनिं । मेधां ।
उत । श्रवः ॥ ६ ॥

हे सोम अस्मे अस्मभ्यं द्युमद्दीप्तिमद्यशोऽन्नं धेहि । देहि । कीदृशेभ्योऽस्मभ्यं ।
मघवद्वाच्यं हविर्लक्षणावद्वाच्यं मह्यं च स्तुतिकर्त्तव्यं च । अथवा मह्यमस्मभ्य-
मित्यर्थः । अस्मे मघवद्वाच्यं मह्यं चेति तेषामेवाशंसनाभेदादुभयत्र चशब्दो
युक्तः । किंच सनिं धनं मेधां प्रज्ञामुतापि च श्रवः कीर्तिं च धेहि ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे द्वाविंशो वर्गः ॥

प्र सोमास इति षडृचं नवमं सूक्तं चित्तस्यार्थं गायत्रं पवमानसोमदेवताकं ।
प्र सोमासस्त्रित इत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र सोमासो विपश्चितोऽपां न यंत्यूर्मेयः । वनानि महिषा इव ॥ १ ॥

प्र । सोमासः । विपःऽचितः । अपां । न । यन्ति । ऊर्मयः । वनानि । महिषाःऽइव ॥ १ ॥

विपश्चितो मेधाविनः सोमासः सोमाः प्रयन्ति । प्रगच्छन्ति पात्राणि प्रति ।
किमिव । अपामूर्मेयो न यथा संततमुद्भवन्ति तद्वत् । बाहुल्येऽयं दृष्टान्तो दर्शितो
गमने दृष्टान्तांतरमभिधीयते । वनानि महिषाः प्रवृद्धा मृगा इव । अथवा
स्वाश्रयात्प्रपतने प्रथमो दृष्टान्तो द्वितीयस्तु दशापविचादधःप्रवेशे ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभि द्रोणानि बभ्रवः शुक्रा ऋतस्य धारया । वाजं गोमंतमक्षरन् ॥ २ ॥

अभि । द्रोणानि । बभ्रवः । शुक्राः । ऋतस्य । धारया । वाजं । गोऽमंतं । अक्षरन् ॥ २ ॥

अभि क्षरंतीति शेषः । उपसर्गश्रुतेरुचितक्रियाध्याहारः । प्रति द्रोणानि

द्रोणकलशान् । यद्यपि द्रोणकलश एक एव तथापि तत्प्राधान्यादितरेऽपि पात्रा
द्रोणा इत्युच्यन्ते । अथवैकस्मिन्नेव पूजार्थं बहुवचनं । के । बभ्रवो बहुवर्णाः
सोमाः शुक्रा दीप्ताः । केन प्रकारेण । ऋतस्यामृतस्य धारया धाराकारेण । किंच
वाजमनं गोमंतं बहुगोयुक्तमक्षरन् । क्षरन्ति । अथवैकमेव वाक्यं । उक्तविधाः
सोमा द्रोणान्प्रत्यक्षरन्धारया । किं कुर्वन्तः । गोमंतं वाजं प्रयच्छन्त इत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सुता इन्द्राय वायवे वरुणाय मरुद्भ्यः । सोमा अर्धेति विष्णवे ॥३॥

सुताः । इन्द्राय । वायवे । वरुणाय । मरुत्ऽभ्यः । सोमाः । अर्धेति । विष्णवे ॥३॥

सुता अभिषुताः सोमा इन्द्रायेंद्रार्थं वायवे च वरुणाय च मरुद्भ्यश्च विष्णवे
चैषामर्थमर्धेति । गच्छन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तिस्रो वाच उदीरते गावो मिमन्ति धेनवः । हरिरिति कनिक्कदत् ॥४॥

तिस्रः । वाचः । उत । ईरते । गावः । मिमन्ति । धेनवः । हरिः । इति । कनिक्कदत् ॥४॥

तिस्रो वाचः । ऋगादिभेदेन चिविधा स्तुतिः । उदीरते । प्रोक्तमयंत्युत्विजः ।
धेनव आशारेण प्रीणयिष्यो गावो मिमन्ति । शब्दयन्ति दोहार्थं । हरिर्हरितवर्णश्च
सोमः कनिक्कदच्छब्दं कुर्वन्नेति । गच्छति कलशं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अभि ब्रह्मीरनूषत यद्हीर्चतस्य मातरः । मर्मृज्यन्ते दिवः शिशुं ॥५॥

अभि । ब्रह्मीः । अनूषत । यद्हीः । ऋतस्य । मातरः । मर्मृज्यन्ते । दिवः । शिशुं ॥५॥

ब्रह्मीर्ब्राह्मणप्रेरिता यद्हीर्महत्तयः । यद्हीरिति महन्नाम । ऋतस्य यज्ञस्य मातरो
निर्मात्र्यः स्तुतयोऽभ्यनूषत । स्तुवंति । किं । दिवो द्युदेवतायाः शिशुं शिशुस्था-
नीयं सोमं । तमेव मर्मृज्यन्ते । मृजन्ति । तृतीयस्यामितो दिवि सोम आसीदि-
त्यादिश्रुतेर्द्युशिशुत्वं तस्य ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

रायः समुद्रांश्चतुरोऽस्मभ्यं सोम विश्वतः । आ पवस्व सहस्रिणः ॥६॥

रायः । समुद्रान् । चतुरः । अस्मभ्यं । सोम । विश्वतः । आ । पवस्व । सहस्रिणः ॥६॥

रायो धनस्य संबन्धिनश्चतुरः समुद्रान्धनपूर्णानित्यर्थः । तादृशान्समुद्रानस्मभ्य-
मर्थाय हे सोम विश्वतः सर्वत आपवस्व । तथा सहस्रिणोऽपरिमितान्कामा-
नापवस्व । आयच्छ । चतुःसमुद्रस्य धनविशेषप्राप्तेस्तन्मध्यगतभूमिस्वामित्वमन्तरे-
णासंभवाच्चतुःसमुद्रमुद्रितभूमंडलस्वामित्वमेवाशास्ते यजमानः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे चयोविंशो वर्गः ॥

प्र सुवान इति षडृचं दशमं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्र सुवान इत्यनु-
क्रांतं । गतो विनियोगः ॥ .

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र सुवानो धारया तनेंदुर्हिन्वानो अर्षति । रुजहृळ्हा व्योजसा ॥ १ ॥

प्र। सुवानः। धारया। तना। इंदुः। हिन्वानः। अर्षति। रुजत्। हृळ्हा। वि। व्योजसा ॥ १ ॥

इंदुः सोमः सुवानः सूयमानो हिन्वानोऽध्वर्युणा प्रेर्यमाणो धारया तना
पवित्रं प्रार्षति । गच्छति । अथ प्रत्यक्षेणोच्यते । हृळ्हा हृढान्यपि शत्रुपुराणयो-
जसा बलेन विरुजत् । विरुजति । विस्त्रयति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सुत इन्द्राय वायवे वरुणाय मरुद्भ्यः । सोमो अर्षति विष्णवे ॥ २ ॥

सुतः। इन्द्राय। वायवे। वरुणाय। मरुत्ऽभ्यः। सोमः। अर्षति। विष्णवे ॥ २ ॥

अयं सुतोऽभिषुतः सोम इन्द्राद्यर्थमर्षति । गच्छति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वृषाणं वृषभिर्यतं सुन्वति सोममद्रिभिः । दुहन्ति शक्नन्ता पयः ॥ ३ ॥

वृषाणं। वृषऽभिः। यतं। सुन्वति। सोमं। अद्रिऽभिः। दुहन्ति। शक्नन्ता। पयः ॥ ३ ॥

वृषाणं रससेक्तारं यतं नियतं सोमं वृषभी रसस्य वर्षकैरद्रिभिर्यावभिः
सुन्वति । शक्नन्ता कर्मणा दुहत्यध्वर्यादयः पयः सोमरसं । सोमं पयो दुहन्तीति
द्विकर्मकोऽयं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

भुवन्क्षितस्य मर्ज्यो भुवदिन्द्राय मात्सरः । सं रूपैरज्यते हरिः ॥ ४ ॥

भुवत्। क्षितस्य। मर्ज्यः। भुवत्। इन्द्राय। मात्सरः। सं। रूपैः। अज्यते। हरिः ॥ ४ ॥

चितस्यापां पुषस्य सूक्तद्रष्टृर्धेः सोऽयं मत्सरो मदकरः सोमो मज्यो भुवत् ।
शुद्धो भवति । तस्य यागार्थं शेषपानार्थं च । तथेन्द्रायेन्द्रपानाय मज्यो भुवत् ।
रूपै रूपकैश्च क्षीरादिभिर्हरिहरितवर्णैः सोमः समज्यते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अभीमृतस्य विष्टपं दुहते पृश्निमातरः । चारुं प्रियतमं हविः ॥५॥

अभि। ई। ऋतस्य। विष्टपं। दुहते। पृश्निऽमातरः। चारुं। प्रियऽतमं। हविः॥५॥

ईमेनं सोममृतस्य विष्टपं स्थानं । यज्ञाश्रयमित्यर्थः । तादृशं पृश्निमातरो
मरुतोऽभिदुहते । किं । प्रियतममिन्द्रादीनां हविर्होमसाधनं चारु मनोहरं ।
मरुत्प्रेरितवृष्ट्या सोमवृद्धेस्तद्दोषघृत्वं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

समेनमहुता इमा गिरो अर्षेति ससुतः । धेनूर्वाश्रो अवीवशत् ॥६॥

सं। एनं। अहुताः। इमाः। गिरः। अर्षेति। सऽसुतः। धेनूः। वाश्रः। अवीवशत्॥६॥

समर्षेति संगच्छंत एनं सोममहुता अकुटिला गिरोऽस्मदीयाः स्तुतयः
ससुतः सरंत्यः । ताश्च धेनूः प्रीणयित्रीः स्तुतीर्वाश्रः शब्दयन्नावीवशत् । कामयते
सोमः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे चतुर्विंशो वर्गः ॥

आ न इति षडृचमेकादशं सूक्तमांगिरसस्य प्रभूवसोराधे गायत्रं पवमानसो-
मदेवताकं । अनुक्रांतं च । आ नः पवस्व प्रभूवसुरिति । गतो विनियोमः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

आ नः पवस्व धारया पवमान रयिं पृथुं । यया ज्योतिर्विदासि नः ॥१॥

आ। नः। पवस्व। धारया। पवमान। रयिं। पृथुं। यया। ज्योतिः। विदासि। नः॥१॥

हे पवमान सोम त्वं धारया नोऽस्माकमापवस्व । सर्वतः क्षर । किं । रयिं
धनं पृथुं विस्तीर्णं । यया धारया ज्योतिर्द्योतमानं यज्ञं स्वर्गं वा विदासि लंभ-
यसि नोऽस्माकं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इ॒दो॑ समु॒द्रमी॒खय॑ पव॒स्व वि॒श्वमे॒जय॑ । रा॒यो ध॒र्ता न॒ ओज॑सा ॥२॥

इ॒दो॑ इति॑ । समु॒द्रं ई॒खय॑ । पव॒स्व । वि॒श्वं ई॒जय॑ । रा॒यः । ध॒र्ता । नः । ओज॑सा ॥२॥

हे इ॒दो सोम॑ हे समु॒द्रमी॒खय॑ । समु॒द्रमि॒त्युद॑कनाम । ई॒खय॑तिर्ग॒तिक॑र्मा । उद॑कप्रेरक । तथा हे वि॒श्वमे॒जय॑ वि॒श्वस्य॑ सर्व॒स्यास्म॑च्छ॒चोः क॑ंपयितः सोम त्वमो॒जसा॑ त्वदीयेन ब॒लेन॑ नोऽस्म॒भ्यं रा॒यो ध॒नस्य॑ ध॒र्ता धा॑रकः पव॒स्व । भवे॑त्यर्थः । अथ यद्यप्युद॑कप्रेरणसर्वश॒चुक॑पने संबो॒धना॑ंतर्गतत्वादुद्देश्यगते तथापि यज॑मानस्यापेक्षिते इति रा॒यो ध॒र्तृत्व॑वदाशास्ये अधि॒गंत॑व्ये ॥

॥ अथ तृतीया ॥

त्वया॑ वी॒रेण॑ वी॒रवो॑ऽभि ष्याम॑ पृ॒तन्य॑तः । क्ष॒रा णो॑ अ॒भि वा॒र्ये ॥३॥

त्वया॑ । वी॒रेण॑ । वी॒रवो॑ऽभि । स्या॑म । पृ॒तन्य॑तः । क्ष॒र । नः । अ॒भि । वा॒र्ये ॥३॥

हे वी॒रवो वी॒रव॑न्सोम वी॒रेण॑ त्वया साध॑नेन पृ॒तन्य॑तः सं॒याम॑मिच्छतः शू॒न॒भिष्या॑म । अ॒भिभ॑वेम । अतो नोऽस्मा॒कं वा॒र्ये व॑रणीयं ध॒नम॑भि॒क्षर॑ । अ॒भि॒गम॑येत्यर्थः । अथवा व॑रणीयं सोमा॒ख्यं ध॒नं क्ष॑र । पव॒स्व ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

प्र॒ वाज॑मि॒न्दुरि॑ष्यति॒ सिषा॑सन्वाज॒सा ऋ॒षिः । व्र॒ता वि॒दान॑ आ॒युधा॑ ॥४॥

प्र॒वाजं॑ । इ॒न्दुः । इ॒ष्यति॑ । सि॒षास॑न् । वा॒जऽसाः॑ । ऋ॒षिः । व्र॒ता । वि॒दानः॑ । आ॒युधा॑ ॥४॥

सोमो वा॒जम॑न्मि॒ष्यति॑ । प्रेर॑यति यज॑मानेभ्यः । किं कु॑र्वन् । सि॒षास॑न्यज॑माना॒न्संभ॑क्षुमिच्छन् । ई॒दृश॑ इ॒न्दुर्वा॑जसा अ॒न्नस्य॑ दा॒त॒र्षिः सर्व॑स्य द्र॒ष्टा व्र॑ता क॒र्मा॒ख्यायु॑धानि च वि॒दानो॑ जानन् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तं गी॒र्भिर्वा॑चमी॒खयं॑ पु॒नानं॑ वा॒सयाम॑सि । सोमं॑ ज॒नस्य॑ गो॒प॒तिं ॥५॥

तं । गी॒ऽभिः । वा॒चं ई॒खयं॑ । पु॒नानं॑ । वा॒स॒याम॑सि । सोमं॑ । ज॒नस्य॑ । गो॒ऽप॒तिं ॥५॥

तं सोमं॑ गी॒र्भिः स्तु॑तिवाग्भिः स्तौ॒मीति॑ शेषः । किंच वा॑चमी॒खयं॑ वाचः प्रेर॑यितारं पु॒नानं॑ पु॒यमानं॑ तं सोमं॑ वा॒सयाम॑सि । वा॒सयामः॑ अ॒यण॑द्रव्यैः ।

कीदृशं सोमं । जनस्य गोपतिं गवां पालकं । यद्वैकमेव वाक्यं । उक्तविशेषण-
विशिष्टं सोमं स्तुतिभिर्वासयाम इति । माधवस्तु वाचमिति पृथक्पदं तिङन्तं
कृत्वा वाक्यद्वयं चकार ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

विश्वो यस्य व्रते जनो दाधार धर्मणस्पतेः । पुनानस्य प्रभूवसोः ॥६॥

विश्वः । यस्य । व्रते । जनः । दाधार । धर्मणः । पतेः । पुनानस्य । प्रभुऽवसोः ॥६॥

विश्वः सर्वो जनो मनुष्यो यजमानो यस्य सीमस्य व्रते कर्मणि दाधार
धारयति मन इति शेषः । कीदृशस्य । धर्मणः कर्मणः पतेः पालकस्य
पुनानस्य पूयमानस्य प्रभूवसोः प्रभूतधनस्य ॥

॥ इति षष्ठ्याष्टमे पञ्चविंशो वर्गः ॥

असर्जिति षडृचं द्वादशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । असर्जित्यनुक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

असर्जि रथ्यो यथा पविचे चम्बोः सुतः । कार्ष्णन्वाजी न्यक्रमीत् ॥१॥

असर्जि । रथ्यः । यथा । पविचे । चम्बोः । सुतः । कार्ष्णन् । वाजी । नि । अक्रमीत् ॥१॥

रथ्यो यथा रथसंबन्धश्च इव स यथा विसृज्यते तद्वच्चम्बोरभिषवणफलकयोः
सुतोऽभिषुतः सोमोऽसर्जि । सृष्टोऽभूत्पविचे । तथाभूतो वाजी वेजनवान्तो-
माख्योऽश्वः कार्ष्णन् । कार्ष्णं युद्धमितरेतरकर्षणात् । अत्र देवानामाकर्षणवति
यज्ञाख्ये संयामे न्यक्रमीत् । नितरां क्रामयति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स वह्निः सोम जागृविः पवस्व देववीरति । अभि कोशं मधुश्नुतं ॥२॥

सः । वह्निः । सोम । जागृविः । पवस्व । देवऽवीः । अति । अभि । कोशं । मधुऽश्नुतं ॥२॥

हे सोम स वह्निर्वाहको जागृविर्जागरूको देववीर्देवकामस्त्वं मधुश्नुतं मधुसावि
कोशं दशापविचमतिक्त्रम्याभिपवस्व । द्रोणकलशं प्रति क्षर ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स नो ज्योतींषि पूर्य पर्वमान वि रोचय । ऋत्वे दक्षाय नो हिनु ॥३॥

सः । नः । ज्योतींषि । पूर्य । पर्वमान । वि । रोचय । ऋत्वे । दक्षाय । नः । हिनु ॥३॥

हे पूर्य पुराण पर्वमान सोम नोऽस्माकं ज्योतींषि दिव्यानि स्थानानि विरोचय । प्रकाशय । किंच ऋत्वे कर्मणे यागाय दक्षाय बलाय च बलप्रदाय यागाय वा नोऽस्मान् हिनु । प्रेरय ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

शुभमान ऋतायुभिर्मृज्यमानो गभस्त्योः । पर्वते वारे अथ्यये ॥४॥

शुभमानः । ऋतायुभिः । मृज्यमानः । गभस्त्योः । पर्वते । वारे । अथ्यये ॥४॥

ऋतायुभिर्यज्ञकामैर्ऋत्विग्भिः शुभमानोऽलंक्रियमाणस्तेषामेव गभस्त्योर्हस्तयोर्मृज्यमानः सोमोऽथ्ययेऽविमये वारे वाले दशपविषे पर्वते । पूयते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स विश्वा दाशुषे वसु सोमो दिव्यानि पार्थिवा । पर्वतामांतरिक्ष्या ॥५॥

सः । विश्वा । दाशुषे । वसु । सोमः । दिव्यानि । पार्थिवा । पर्वतां । आ । अंतरिक्ष्या ॥५॥

सोऽभिषूयमाणः सोमो दाशुषे हविर्दात्रे विश्वा सर्वाणि वसु वसूनि धनानि पर्वतां । प्रयच्छतु । विश्वानीत्युक्तस्य विवरणं शिष्टं । दिव्यानि दिवि भवानि पार्थिवा पृथिवीसंबद्धान्यंतरिक्ष्यांतरिक्षे भवानि च पर्वतां ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आ दिवस्पृष्टमश्वयुर्गव्ययुः सोम रोहसि । वीरयुः शवसस्पते ॥६॥

आ । दिवः । पृष्टं । अश्वऽयुः । गव्यऽयुः । सोम । रोहसि । वीरऽयुः । शवसः । पते ॥६॥

हे सोम त्वं स्तोतृणामश्वयुरश्वमिच्छन्गव्ययुर्गो इच्छन्वीरयुः पुषानिच्छन्दिवः पृष्टं शुलोकमारोहस्याहुतिद्वारा हे शवसस्पतेऽन्नस्य पालक ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे षड्विंशो वर्गः ॥

स सुत इति षड्वचं त्रयोदशं सूक्तं रहूगणस्यार्धं गायत्रं सौम्यं । अनुक्रम्यते च । स सुतो रहूगण इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

स सुतः पीतये वृषा सोमः पवित्रे अर्षति । विघ्नन्नक्षांसि देवयुः ॥१॥

सः । सुतः । पीतये । वृषा । सोमः । पवित्रे । अर्षति । विघ्नन् । रक्षांसि । देवयुः ॥१॥

स सोमः पीतय इन्द्रादिपानाय सुतोऽभिषुतो वृषा वर्षणः सन्पवित्रेऽर्षति । गच्छति । किं कुर्वन् । रक्षांसि निघ्नन् देवयुर्देवकामः स इत्यन्वयः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स पवित्रे विचक्षणो हरिरर्षति धर्षसिः । अभि योनिं कर्निक्रदत् ॥२॥

सः । पवित्रे । विचक्षणः । हरिः । अर्षति । धर्षसिः । अभि । योनिं । कर्निक्रदत् ॥२॥

स सोमो विचक्षणः । पश्यतिकर्मतत् । सर्वस्य द्रष्टा हरिर्हरितवर्णः सोमो धर्षसिः सर्वस्य धारकः पवित्रेऽर्षति । गच्छति । पश्चात्कर्निक्रदच्छब्दं कुर्वन् योनिं स्थानं द्रोणकलशमभिगच्छति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स वाजी रोचना दिवः पवमानो वि धावति । रक्षोहा वारमभ्ययं ॥३॥

सः । वाजी । रोचना । दिवः । पवमानः । वि । धावति । रक्षः । हा । वारं । अभ्ययं ॥३॥

स वाजी वेजनवानश्वस्थानीयो दिवः स्वर्गस्य रोचना रोचकः पवमानः पूयमानो विधावति । कीदृशः । रक्षोहा रक्षोहंताभ्ययं वारं दशापविचमतीत्य च धावति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स चितस्याधि सानवि पवमानो अरोचयत् । जामिभिः सूर्ये सह ॥४॥

सः । चितस्य । अधि । सानवि । पवमानः । अरोचयत् । जामिभिः । सूर्ये । सह ॥४॥

स सोमस्त्रितस्य महर्षेरधि सानवि समुच्छ्रिते यज्ञे । अधीति सप्रम्यर्थानुवादी । पवमानः पूयमानो जामिभिः प्रवृक्षैर्बधुभूतैर्वा स्वतेजोभिः सह सहितः सन्सूर्यमरोचयत् । प्रकाशितवान् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स वृचहा वृषा सुतो वरिवोविददाभ्यः । सोमो वाजमिवासरत् ॥५॥

सः । वृचहा । वृषा । सुतः । वरिवः । विददाभ्यः । सोमः । वाजं । इवा । असरत् ॥५॥

स वृषहा वृषा वर्षकः सुतोऽभिषुतो वरिवोविद्यधुर्धनस्य लंभकोऽदाभ्योऽन्यै-
रदंभनीयः सोमो वाजमिव संयाममश्च इवासरत् । गच्छति कलशं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स देवः कविनेषितोऽभि द्रोणानि धावति । इंदुरिद्राय मंहना ॥६॥

सः । देवः । कविना । इषितः । अभि । द्रोणानि । धावति । इंदुः । इद्राय । मंहना ॥६॥

स सोमो देव इंदुः क्लिद्यमानः कविना क्रांतप्रज्ञेनाध्वर्युणेषितः प्रेरितः
सन्द्रोणानि द्रोणकलशानभिधावति । अभिगच्छति । क्षिमर्थं । इद्रायेंद्रार्थं । मंहना
महान्स इति समन्वयः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे सप्तविंशो वर्गः ॥

एष इति षट्चं चतुर्दशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । एष उ स्य इत्यनुक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

एष उ स्य वृषा रथोऽभ्यो वारेभिरर्षति । गच्छन्वाजं सहस्रिणं ॥१॥

एषः । ऊं इति । स्यः । वृषा । रथः । अभ्यः । वारेभिः । अर्षति । गच्छन् । वाजं । सहस्रिणं ॥१॥

स्य स प्रसिद्ध एषोऽभिषुतः सोमो वृषा वर्षिता रथो रंहणस्वभावोऽभ्यो
वारेभिरवेर्वालैर्दशपविचेणार्षति । गच्छति कलशं । वाजमन्त्रं सहस्रिणं सहस्र-
संख्याकं यजमानाय प्रदानुं गच्छन्द्रोणकलशं प्रविशन्नर्षतीत्यर्थः । उ पूरणः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

एतं चित्तस्य योषणो हरिं हिन्वंत्यद्रिभिः । इंदुमिद्राय पीतये ॥२॥

एतं । चित्तस्य । योषणः । हरिं । हिन्वंति । अद्रिऽभिः । इंदुं । इद्राय । पीतये ॥२॥

एतमिदं क्लिद्यमानं हरिं हरितवर्णं सोमं चित्तस्यर्षेयोषणोऽंगुलयोऽद्रि-
भिर्हिन्वंतीद्रायेंद्रस्य पीतये पानाय ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एतं त्वं हरितो दशं मर्मज्यंते अपस्युवः । याभिर्मदाय जुभते ॥३॥

एतं । त्वं । हरितः । दशं । मर्मज्यंते । अपस्युवः । याभिः । मदाय । जुभते ॥३॥

एतं त्वं तं सोममध्वर्योर्देश हरितो हरणस्वभावा अंगुलयोऽपस्युवः कर्मेच्छवः
सत्यो मर्मज्यंते । शोधयंति । याभिरिन्द्रस्य मदाय जुंभते दीप्यते । शोध्यत इत्यर्थः ।
तमेतमिति संबंधः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एष स्य मानुषीष्वा श्येनो न विक्षु सीदति । गच्छञ्जारो न योषितं ॥४॥
एषः । स्यः । मानुषीषु । आ । श्येनः । न । विक्षु । सीदति । गच्छन् । जारः । न ।
योषितं ॥४॥

स्य स एष सोमो मानुषीषु विक्षु प्रजासु यजमानरूपास्वनुग्रहेणासीदति
श्येनो न श्येन इव । पुनः क इव । योषितं गच्छन्नभिगच्छञ्जारो न जार इव ।
स यथा संकेतितस्तस्याः कामपूरणाय गूढो गच्छति तद्वदित्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एष स्य मद्यो रसोऽव चष्टे दिवः शिशुः । य इंदुर्वारमाविशत् ॥५॥
एषः । स्यः । मद्यः । रसः । अव । चष्टे । दिवः । शिशुः । यः । इंदुः । वारं । आ । अविशत् ॥५॥

स्य स एष मद्यो मदनिमित्तो रसोऽवचष्टे । सर्वमवपश्यति । दिवः शिशुर्द्यु-
पुचः । ततोत्पत्तेः पुचत्वमस्य । य इंदुर्दीप्तः सोमो वारं दशापविषमाविशदा-
विशति स एष इति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एष स्य पीतये सुतो हरिरर्षति धर्षसिः । क्रंदन्योनिमभि प्रियं ॥६॥
एषः । स्यः । पीतये । सुतः । हरिः । अर्षति । धर्षसिः । क्रंदन् । योनिं । अभि । प्रियं ॥६॥

एष स्य स सोमः पीतये पानाय सुतोऽभिषुतो हरिर्हरितवर्णो धर्षसिर्धारकः
प्रियं स्वप्रियभूतं योनिं स्थानं द्रोणकलशं क्रंदन् शब्दयन्त्यर्षति । गच्छति ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

आशुरर्षति षडृचं पंचदशं सूक्तमांगिरसस्य बृहन्मतेरार्षं गायर्ष पवमान-
सोमदेवताकं । आशुरर्षं बृहन्मतिरित्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

आ॒शु॒रर्षे॑ बृ॒हन्म॑ते॒ परि॑ प्रि॒येण॑ धा॒न्ना । यच्च॑ दे॒वा इति॑ ब्र॒वन् ॥१॥

आ॒शुः । अ॒र्षे । बृ॒हत्ऽम॑ते॒ । परि॑ । प्रि॒येण॑ । धा॒न्ना । यच्च॑ । दे॒वाः । इति॑ । ब्र॒वन् ॥१॥

हे बृहन्मते महामते सोम प्रियेण देवानां प्रियतमेन धान्ना शरीरेण धारयाशुः शीघ्रः सन्पर्यर्षे । परिगच्छ । यच्च देवा इन्द्रादयो वर्तेत इति ब्रवन् ब्रुवन्ब्रुवन्धारयन् । तां दिशं गच्छामीति ब्रुवन्नित्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

परि॒ष्कृ॒त्स्व॒न्ननि॑ष्कृतं॒ जना॑य॒ यात॑य॒न्निषः॑ । वृ॒ष्टिं दि॒वः परि॑ स्र॒व ॥२॥

परि॒ऽकृ॒त्स्वन् । अ॒निःऽकृ॒तं । जना॑य । या॒तय॑न् । इषः॑ । वृ॒ष्टिं । दि॒वः । परि॑ । स्र॒व ॥२॥

अनिष्कृतमसंस्कृतं यजमानं स्थानं वा परिष्कृत्स्वन्संस्कुर्वन्ननाय यागकर्त्रे इषोऽन्नानि यातयन्निर्गमयन्दिवोऽन्तरिक्षावृष्टिं परिस्रव ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सु॒त ए॒ति प॒विच॑ आ त्वि॒षिं द॒धानं॑ ओज॒सा । वि॒चक्षा॑णो वि॒रोच॑रन् ॥३॥

सु॒तः । ए॒ति । प॒विचे॑ । आ । त्वि॒षिं । द॒धानः॑ । ओज॒सा । वि॒ऽचक्षा॑णः । वि॒ऽरो॒चर॑न् ॥३॥

सुतोऽभिषुतः सोमः सन्पविचे दशापविचे । आ इत्यनर्थकः । ओजसा बलेन शीघ्रमेति । गच्छति । कीदृशः सन् । त्विषिं दीप्तिं दधानो धारयन्विचक्षाणः सर्वं पश्यन्विरोचयन्दीपयन्श्च । किं । देवानिति शेषः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अ॒यं स यो दि॒वस्परि॑ रघु॒यामा॑ प॒विच॑ आ । सि॒न्धोर्ज॒र्मा व्य॑क्षरत् ॥४॥

अ॒यं । सः । यः । दि॒वः । परि॑ । रघु॒ऽयामा॑ । प॒विचे॑ । आ । सि॒न्धोः । ज॒र्मा । वि॒ । व्य॑क्षरत् ॥४॥

अयं स सोमः पविच आ सिध्यमान इति शेषः । सिन्धोर्जलसाविण्या ऊर्मोर्मौ संधाते व्यक्षरत् । विविधं क्षरति । स इत्युक्तं क इत्याह । यो दिवस्परि शुलोकस्योपरि रघुयामा लघुगमनो देवप्राप्तौ सोऽयमिति संबंधः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अ॒वि॒वा॒स॒न्प॒रा॒व॒तो॒ अ॒थो॒ अ॒र्वा॒व॒तः॒ सु॒तः॒ । इ॒न्द्रा॒य॒ सि॒च्य॒ते॒ म॒धु ॥५॥

अ॒ऽवि॒वा॒स॒न् । प॒रा॒ऽव॒तः॒ । अ॒थो॒ इति॑ । अ॒र्वा॒ऽव॒तः॒ । सु॒तः॒ । इ॒न्द्रा॒य॒ । सि॒च्य॒ते॒ । म॒धु ॥५॥

सुतोऽभिषुतः सोमः परावतः । दूरनामैतत् । दूरस्थान् अथो अपि चार्वा-
वतोऽतिकस्यांश्च देवानाविवासन्नसेन परिचरणायेत्यर्थः । इन्द्रायेन्द्रार्थं मधु मधु-
सहशः सोमः सिच्यते ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स॒मी॒ची॒ना॒ अ॒नू॒ष॒त॒ ह॒रिं॒ हि॒न्व॑न्त्य॒द्रि॒भिः॒ । यो॒ना॒वृ॒त॒स्य॑ सी॒द॒त ॥६॥

सं॒ऽई॒ची॒नाः॒ । अ॒नू॒ष॒त॒ । ह॒रिं॒ । हि॒न्व॑न्ति॒ । अ॒द्रि॒ऽभिः॒ । यो॒नौ॑ । ऋ॒त॒स्य॑ । सी॒द॒त ॥६॥

समीचीनाः सम्यगंचिताः संगताः स्तोतारोऽनूषत । स्तुवंति । किंच सोमं
हरिं हरितवर्णं हिन्वन्ति । प्रेरयन्ति । गमयन्त्यद्रिभिर्यावभिः । यस्मादेवं तस्मादतस्य
यज्ञस्य योनौ स्थाने सीदत । निषणा भवत हे देवाः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टम एकोनविंशो वर्गः ॥

पुनान इति षडृचं षोडशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । पुनान इत्यनुक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

पु॒ना॒नो॒ अ॒क्र॒मी॒द॒भि॒ वि॒श्वा॒ मृ॒धो॒ वि॒च॒र्ष॒णिः॒ । ऋ॒भं॒ति॒ वि॒प्रं॒ धी॒ति॒भिः॒ ॥१॥

पु॒ना॒नः॒ । अ॒क्र॒मी॒त् । अ॒भि॒ । वि॒श्वाः॒ । मृ॒धः॒ । वि॒ऽच॒र्ष॒णिः॒ । ऋ॒भं॒ति॒ । वि॒प्रं॒ ।
धी॒ति॒ऽभिः॒ ॥१॥

पुनानः पूयमानो विचर्षणिर्द्रष्टा सोमो विश्वाः सर्वान्मृधो हिंसकाञ्छून-
भ्यक्रमीत् । अतिक्रांतवान् । तं विप्रं मेधाविनं धीतिभिः कर्मभिरभिषवादिभिः
स्तुतिभिर्वा ऋभन्ति । दीपयन्ति । अलंकुर्वन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

आ॒ यो॒नि॒म॒रु॒णो॒ रु॒ह॒म॒दि॒द्रं॒ वृ॒षा॒ सु॒तः॒ । ध्रु॒वे॒ स॒द॒सि॒ सी॒द॒ति ॥२॥

आ॒ । यो॒निं॑ । अ॒रु॒णः॒ । रु॒ह॒त् । ग॒म॒त् । इ॒द्रं॑ । वृ॒षा॒ । सु॒तः॒ । ध्रु॒वे॒ । स॒द॒सि॒ । सी॒द॒ति ॥२॥

अयमरुणोऽरुणवर्णः सोमो योनिं स्थानं द्रोणकलशमारुहत् । आरोहति ।
तत इदं गमत् । गच्छति । कुतः सन् । अयं वृषा वर्षकः फलानां सुतोऽभिषुतः
सन्गत्वा ध्रुवे सदसि स्थिरे स्थाने द्युलोकाख्ये सीदति । निवसति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

नू नो रयिं महामिदोऽस्मभ्यं सोम विश्वतः । आपवस्व सहस्रिणं ॥३॥

नू नः । रयिं । महं । इदो इति । अस्मभ्यं । सोम । विश्वतः । आ । पवस्व । सहस्रिणं ॥३॥

हे सोमाभिषुतस्त्वं हे इदो नोऽस्मभ्यं नु क्षिप्रं महं महान्तं सहस्रिणमसं-
ख्यातं रयिं धनं विश्वत आपवस्व । सर्वतः परिस्रव ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

विश्वा सोम पवमान द्युम्नानीद्वा भर । विदाः सहस्रिणीरिषः ॥४॥

विश्वा । सोम । पवमान । द्युम्नानि । इदो इति । आ । भर । विदाः । सहस्रिणीः । इषः ॥४॥

हे सोम पवमान पूयमानेदो दीप्त त्वं विश्वा सर्वाणि बहुविधानि द्युम्नानि
द्रविणान्याभर । आहर । विदा लभय च सहस्रिणीः सहस्रसंख्याकानीषोऽन्नानि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स नः पुनान आ भर रयिं स्तोत्रे सुवीर्यं । जरितुर्वर्धया गिरः ॥५॥

सः । नः । पुनानः । आ । भर । रयिं । स्तोत्रे । सुऽवीर्यं । जरितुः । वर्धय । गिरः ॥५॥

हे सोम स त्वं नोऽस्मभ्यं स्तोत्रे स्तोत्रभ्यः पुनानः पूयमानोऽभिषूयमाण
आभर । आहर । किं । रयिं धनं । कीदृशं । सुवीर्यं सुपुत्रं । किंच जरितुः
स्तोत्रुर्गिरः स्तुतीर्वर्धय ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पुनान इद्वा भर सोम द्विबर्हेसं रयिं । वृषन्दिदो न उक्थ्यं ॥६॥

पुनानः । इदो इति । आ । भर । सोम । द्विऽबर्हेसं । रयिं । वृषन् । इदो इति ।

नः । उक्थ्यं ॥६॥

हे इदो सोम पुनानः पूयमानस्त्वमाभर । आहर । किं । रयिं धनं । कीदृशं

धनं । द्विर्हसं द्वयोर्द्यावापृथिव्याख्ययोः स्थानयोः परिवृद्धं । तदेवाह । हे इंदो
वृषन्वर्षक नोऽस्मभ्यमुक्थ्यं स्तुत्यं धनमाभर ॥

॥ इति षष्ठ्याष्टमे चिंशो वर्गः ॥

प्र ये गाव इति षडृचं सप्तदशं सूक्तं काखस्य मेध्यातिथेराधं गायचं पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । प्र ये गावो मेध्यातिथिरिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र ये गावो न भूर्णैयस्त्वेषा अयासो अक्रमुः । घ्नंतः कृष्णामप त्वचं ॥१॥

प्राये।गावः।न।भूर्णैयः।त्वेषाः।अयासः।अक्रमुः।घ्नंतः।कृष्णां।अप।त्वचं॥१॥

येऽभिषुताः सोमा गावो नोदकानीव तानि यथा तूर्णमधः पतन्ति तद्वत् । एवं वोपमीयन्ते । यथा गावः स्वगोष्ठं प्रत्याशु गच्छन्ति तद्वत् । अथवा गावः स्तुतिवाचः । ता यथा स्तुत्यं प्रति क्षिप्रं प्राप्नुवन्ति तद्वत् । भूर्णैयः क्षिप्रास्त्वेषा दीप्ता अयासोऽया गमनशीलाः कृष्णां त्वचं । कृष्णा त्वयक्षाः । तमपघ्नन्तो निघ्नन्तः । त्वचिः संवरणकर्मा । ईदृग्भूताः सोमाः प्राक्रमुस्तान्स्तुतेति शेषः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सुवितस्य मनामहेऽति सेतुं दुराव्यं । साह्यांसो दस्युमव्रतं ॥२॥

सुवितस्य । मनामहे । अति । सेतुं । दुःऽआव्यं । साह्यांसः । दस्युं । अव्रतं ॥२॥

सुवितस्य । शोभनं प्राप्तः सुवितः । शोभनस्य सोमस्य सेतुं रक्षोविषयं बंधनं दुराव्यं दुष्टमतिं च रक्षसां बंधनं तेषां हननबुद्धिं च सोमकर्तृका मनामहे । स्तुमः । कथं स्तुम इति तदुच्यते । अव्रतमकर्माणां दस्युं शत्रुं साह्यांसोऽभिभवन्तः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

शृण्वे वृष्टेरिव स्वनः पर्वमानस्य शृष्मिणः । चरन्ति विद्युतो दिवि ॥३॥

शृण्वे । वृष्टेऽइव । स्वनः । पर्वमानस्य । शृष्मिणः । चरन्ति । विऽद्युतः । दिवि ॥३॥

शृण्वे । श्रूयते । किं । सोमस्वनः । किमिव । वृष्टेर्वर्षणस्य स्वन इव । तस्य यथा महास्वनः श्रूयते तद्वत्प्रभूतरसापातसमये श्रूयते । कस्य स्वन इति

तथाह । पवमानस्य पूयमानस्य शुष्मिणो बलवतः । तस्यैव विद्युतो दीप्यो
दिव्यंतरिक्षे चरन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ पवस्व महीमिषं गोमदिंदो हिरण्यवत् । अश्ववज्वाजवत्सुतः ॥४॥

आ । पवस्व । मही । इषं । गोऽमत् । इंदो इति । हिरण्यऽवत् । अश्वऽवत् ।
वाजऽवत् । सुतः ॥४॥

हे इंदो सोम सुतोऽभिषुतस्त्वं महीमिषं महदन्नमापवस्व । कीदृशमन्नं ।
गोमद्गुगोभिरुपेतं । एवं हिरण्यवद्विरण्यैरश्ववदश्वैर्वाजवद्वाजैर्बलिष्योपेतं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स पवस्व विचर्षण आ मही रोदसी पृण । उषाः सूर्यो न रश्मिभिः ॥५॥

सः । पवस्व । विऽचर्षणे । आ । मही इति । रोदसी इति । पृण । उषाः । सूर्यः । न ।
रश्मिऽभिः ॥५॥

हे विचर्षणे विद्वष्टः सोम स त्वं पवस्व । क्षर रसं । तथा कृत्वा तेन रसेन
मही महत्यौ रोदसी द्यावापृथिव्यावापृण । आपूरय । उषा उषसः । एकदेशवा-
चिनोषः शब्देन तदुपलक्षितमहरुच्यते तत्प्राधान्यात् । अहानि रश्मिभिः सूर्यो
न सूर्य इव ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

परि णः शर्मयन्त्या धारया सोम विश्वतः । सरा रसेव विष्टपं ॥६॥

परि । नः । शर्मऽयन्त्या । धारया । सोम । विश्वतः । सरा । रसाऽइव । विष्टपं ॥६॥

हे सोम नोऽस्मभ्यं शर्मयन्त्या सुखयन्त्या धारया विश्वतः सर्वतः परिसर ।
परिचर । रसेव रसेनेव विष्टपं भूलोकं । यद्वा रसा नदी स्थानं सा
प्रवणरूपमिव ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टम एकविंशो वर्गः ॥

जनयन्निति षडृचमष्टादशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । जनयन्नित्यनुक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

जनयन्बोचना दिवो जनयन्क्षु सूर्ये । वसानो गा अपो हरिः ॥१॥

जनयन् । रोचना । दिवः । जनयन् । अपः । सूर्ये । वसानः । गाः । अपः । हरिः ॥१॥

अयं हरिः सोमो दिवो द्युसंबंधीनि रोचना रोचनानि नक्षत्रयहमंडलानि जनयन् तथाप्स्वंतरिक्षे सूर्ये च जनयन् तथा गा अधोगंचीरपो वसानो भूमि-
मात्मानं वाञ्छादयन्पवत इत्युत्तरच संबंधः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

एष प्रत्नेन मन्मना देवो देवेभ्यस्परि । धारया पवते सुतः ॥२॥

एषः । प्रत्नेन । मन्मना । देवः । देवेभ्यः । परि । धारया । पवते । सुतः ॥२॥

एष सोमः प्रत्नेन पुराणेन मन्मना मननीयेन स्तोत्रेण युक्तः सुतोऽभिषुतश्च सन्देवेभ्यः परि परितो धारया स्वीयया पवते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वावृधानाय तूर्वमे पवते वाजसातये । सोमाः सहस्रपाजसः ॥३॥

वावृधानाय । तूर्वमे । पवते । वाजः । सातये । सोमाः । सहस्रः । पाजसः ॥३॥

वावृधानाय वर्धमानाय तूर्वमे क्षिप्राय वाजसातये संयामायाचला-
भाय वा पवते पूयते सोमाः सहस्रपाजसोऽपरिमितबलाः । असंख्यातवेगा
इत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

दुहानः प्रत्नमित्पयः पविचे परि षिच्यते । क्रंदन्देवाँ अजीजनत् ॥४॥

दुहानः । प्रत्नः । इत् । पयः । पविचे । परि । षिच्यते । क्रंदन् । देवान् । अजीजनत् ॥४॥

प्रत्नमित्पुराणमेव पयो रसं दुहानो दधानः सोमः पविचे परिषिच्यते । किंच
क्रंदन् कुर्वन् देवानजीजनत् । जनयति स्वसमीपे । यच्च सोमोऽभिषूयते तच्च
देवा नियतं प्रादुर्भवन्ति । अतो जनयतीत्युपचर्यते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अभि विश्वानि वार्याभि देवाँ ऋतावृधः । सोमः पुनानो अर्षति ॥५॥

अभि विश्वानि वार्याभि देवान् । ऋतऽवृधः । सोमः । पुनानः । अर्षति ॥५॥

अयं सोमः पुनानः पूयमानो विश्वानि वार्या वरणीयानि धनान्यभ्यर्षति ।
तथर्तावृधो यज्ञवर्धकान् देवानभ्यर्षति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

गोमन्त्रः सोम वीरवदश्वावद्वाजवत्सुतः । पवस्व बृहतीरिषः ॥६॥

गोऽमत् । नः । सोम । वीरऽवत् । अश्वऽवत् । वाजऽवत् । सुतः । पवस्व ।
बृहतीः । इषः ॥६॥हे सोम सुतस्त्वं नोऽस्मभ्यं गोमन्त्रोभिर्युक्तं वीरवद्बहुभिर्वीरैरुपेतमश्वावद-
श्वैर्युक्तं वाजवद्वाजैर्बलैः संयामैर्वोपेतं धनं बृहतीरिषः प्रभूतान्यन्नानि पवस्व ।
प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे द्वाविंशो वर्गः ॥

यो अत्य इवेति षडृचमेकोनविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । यो अत्य
इवेत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

यो अत्य इव मृज्यते गोभिर्मदाय हर्यतः । तं गीर्भिर्वासयामसि ॥१॥

यः । अत्यःऽइव । मृज्यते । गोभिः । मदाय । हर्यतः । तं । गीःऽभिः । वासयामसि ॥१॥

यः सोमोऽत्य इवातनशीलोऽश्व इव गोभिर्वसतीवरीभिरग्निर्गोविकारिः
पयश्चादिभिर्वा मृज्यते मिश्र्यते । किमर्थं । मदाय देवानां । कीदृशः । यो हर्यतः
क्रांतः । तं सोमं गीर्भिः स्तुतिभिर्वासयामसि । वासयामः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तं नो विश्वा अवस्युवो गिरः ञुभंति पूर्वथा । इंदुमिंद्राय पीतये ॥२॥

तं । नः । विश्वाः । अवस्युवः । गिरः । ञुभंति । पूर्वऽथा । इंदु । इंद्राय । पीतये ॥२॥

तमिदं सोमं नोऽस्माकं विश्वाः सर्वा अवस्युवः । अवो रक्षणं तदिच्छन्त्यो
गिरः स्तुतयः पूर्वथा पूर्वमिव पूर्वं यथा तथैवेदानीमपि भुभंति । दीपयन्ति ।
किमर्थं । इन्द्रायेन्द्रस्य पीतये पानाय ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पुनानो याति हर्यतः सोमो गीर्भिः परिष्कृतः । विप्रस्य मेधातिथेः ॥३॥

पुनानः । याति । हर्यतः । सोमः । गीः । ऽभिः । परिऽकृतः । विप्रस्य । मेध्यऽअतिथेः ॥३॥

पुनानः पूयमानो हर्यतः कमनीयः सोमो गीर्भिः परिष्कृतः स्तुतिभिरलं-
कृतो याति कलशं प्रति । किमर्थं । विप्रस्य मेधाविनो मेधातिथेर्मम यागार्थं ।
यद्वा मम गीर्भिरिति संबंधः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

पवमान विदा रयिमस्मभ्यं सोम सुश्रियं । इदो सहस्रवर्चसं ॥४॥

पवमान । विदाः । रयिं । अस्मभ्यं । सोम । सुऽश्रियं । इदो इति । सहस्रऽवर्चसं ॥४॥

हे पवमानेदो सोमास्मभ्यं सुश्रियं शोभनया श्रिया युक्तं सहस्रवर्चसं बहुदीप्तिं
रयिं धनं विदाः । देहीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इदुरत्यो न वाजसृत्कनिर्क्रन्ति पविच आ । यदक्षारति देवयुः ॥५॥

इदुः । अत्यः । न । वाजऽसृत् । कनिर्क्रन्ति । पविचे । आ । यत् । अक्षाः । अति । देवऽयुः ॥५॥

अयमिदुर्वाजसृत्संयामसरणोऽत्यो नाश्व इव पविच आ पविचे कनिर्क्रन्ति ।
शब्दं करोति । यद्यदाक्षाः क्षरति । क्षर संचलन इत्यस्माच्छांदसे लुङि तिपि
सिच् । बहुलं छंदसीतीडभावः । इडभावे च रात्सस्येति सलोपः । देवयुर्देवकामः
सन् तदा शब्दं करोति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पवस्व वाजसातये विप्रस्य गृणतो वृधे । सोम रास्व सुवीर्ये ॥६॥

पवस्व । वाजऽसातये । विप्रस्य । गृणतः । वृधे । सोम । रास्व । सुऽवीर्ये ॥६॥

हे सोम पवस्व । क्षर । किमर्थं । वाजसातयेऽक्षलाभाय । तथा गृणतः

म० ९. अ० २. सू० ४३.]

॥ षष्ठोऽष्टकः ॥

६५

स्तुवतो विप्रस्य मम मेध्यातिथेर्वृधे वर्धनाय च । हे सोम सुवीर्यं शोभनवीर्योपेतं
पुत्रं च रास्व । देहि ॥

॥ इति षष्ठस्याष्टमे त्रयस्त्रिंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थैश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरं-

धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाषे

षष्ठाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः ॥

॥ समाप्तं च षष्ठाष्टकं ॥

ओं

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

अथ सप्तमाष्टकस्य प्रथमाध्याय आरभ्यते ॥ प्र ण इति षडृचं विंशं सूक्तमां-
गिरसस्यायास्यस्यार्धं गायत्रं पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । प्र णोऽयास्य
इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र ण इंदो महे तन ऊर्मिं न बिभ्रदर्षसि । अभि देवाँ अयास्यः ॥१॥

प्रानः । इंदो इति । महे । तने । ऊर्मिं । न । बिभ्रत् । अर्षसि । अभि । देवान् । अयास्यः ॥१॥

हे इंदो सोम त्वं नोऽस्माकं महे महते तने धनाय प्रार्षसि । प्रगच्छसि । न
संप्रति । अयास्यश्चायमृषिस्तवोर्मि तरंगं बिभ्रद्धारयन् देवानभि गच्छति यदुं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

मती जुष्टो धिया हितः सोमो हिन्ये परावति । विप्रस्य धारया कविः ॥२॥

मती । जुष्टः । धिया । हितः । सोमः । हिन्ये । पराऽवति । विप्रस्य । धारया । कविः ॥२॥

कविः क्रांतकर्मा सोमो विप्रस्य मेधाविनः स्तोतुर्मती मत्या स्तुत्या जुष्टः
सेवितो धिया कर्मणा हितो यज्ञे निहितः परावति पविचाहूरदेशे धारया
हिन्ये । प्रेर्यते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अयं देवेषु जागृविः सुत एति पविच आ । सोमो याति विचर्षणिः ॥३॥

अयं । देवेषु । जागृविः । सुतः । एति । पविच । आ । सोमः । याति । विऽचर्षणिः ॥३॥

जागृविर्जागरणशीलोऽयं सोमो देवेषु देवार्थं सतोऽभिषुत आ एति ।
समंताद्गच्छति । अपि च विचर्षणिर्विद्रष्टा सोमः पवित्रे याति । पावनाय
गच्छति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स नः पवस्व वाजयुश्चक्राणश्चारुमध्वरं । बर्हिष्माँ आ विवासति ॥ ४ ॥
सः । नः । पवस्व । वाजऽयुः । चक्राणः । चारुं । अध्वरं । बर्हिष्मान् । आ ।
विवासति ॥ ४ ॥ .

हे सोम यं त्वां बर्हिष्मानृत्विगाविवासति परिचरति स त्वं नोऽस्मदर्थं
वाजयुरन्नमिच्छन्नध्वरं हिंसारहितं यागं चारुं कल्याणं चक्राणः कुर्वन्पवस्व ।
श्वर ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स नो भगाय वायवे विप्रवीरः सदावृधः । सोमो देवेषु यमत् ॥ ५ ॥
सः । नः । भगाय । वायवे । विप्रऽवीरः । सदाऽवृधः । सोमः । देवेषु । आ । यमत् ॥ ५ ॥

स पवमानः सोमो वायवे वायुदेवार्थं भगाय भगदेवार्थं च विप्रवीरो
विप्रैर्मधाविभिः स्तुत्या प्रेरितः सदावृधो नित्यवृद्धो भवन्नोऽस्मभ्यं देवेषु स्थितं
धनमायमत् । आ प्रयच्छतु ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स नो अद्य वसुत्तये क्रतुविज्ञातुवित्तमः । वाजं जेषि श्रवो बृहत् ॥ ६ ॥
सः । नः । अद्य । वसुत्तये । क्रतुऽवित् । गातुवित् । त्तमः । वाजं । जेषि । श्रवः । बृहत् ॥ ६ ॥

हे सोम क्रतुवित् क्रतूनां कर्मणां लंभको गातुवित्पुण्यलोकानामतिशयेन
मार्गस्य ज्ञाता त्वमद्यास्मिन्नहनि नोऽस्माकं वसुत्तये धनलाभाय बृहन्महच्छ्र-
वोऽन्नं वाजं बलं च जेषि । जय ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे प्रथमो वर्गः ॥

स पवस्वेति षडृचमेकविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । स पवस्वेत्यनुक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

स पवस्व मदाय कं नृचक्षा देववीतये । इन्द्रविन्द्राय पीतये ॥१॥

सः । पवस्व । मदाय । कं । नृचक्षाः । देवऽवीतये । इन्द्रो इति । इन्द्राय । पीतये ॥१॥

हे इन्द्रो सोम नृचक्षा नृणां नेतृणां द्रष्टा स त्वं देववीतये यज्ञायेंद्रायेंद्रस्य पीतये पानाय च मदाय मदार्थं च कं सुखं यथा भवति तथा पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स नो अर्षाभि दूत्यं त्वमिन्द्राय तोशसे । देवांसस्त्रिभ्य आ वरं ॥२॥

सः । नः । अर्षः । अभि । दूत्यं । त्वं । इन्द्राय । तोशसे । देवान् । सस्त्रिभ्यः । आ । वरं ॥२॥

हे सोम त्वं नोऽस्माकं दूत्यं दूतस्य कर्मार्थं । अभिगच्छ । अपि च यस्त्वमिन्द्रायेंद्रार्थं तोशसे पीयसे स त्वं सस्त्रिभ्यः प्रियेभ्योऽस्मभ्यं वरं श्रेष्ठं धनं देवाना पवस्वेत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उत त्वामरुणं वयं गोभिरंज्मो मदाय कं । वि नो राये दुरो वृधि ॥३॥

उत । त्वां । अरुणं । वयं । गोभिः । अंज्मः । मदाय । कं । वि । नः । राये । दुरः । वृधि ॥३॥

उतापि च हे सोम यमरुणमरुणवर्णं त्वां मदाय मदार्थं वयमांगिरसायास्या गोभिर्गोविकारैः पयोभिरंज्मो वासयामः संस्कुर्मः । कमिति पूरणं । स त्वं नोऽस्मरकं राये धनाय दुरो हाराणि विवृधि । विवृतानि कुरु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अत्यू पविषमक्रमीवाजी धुरं न यामनि । इन्द्रदेवेषु पत्यते ॥४॥

अति । जं इति । पविषं । अक्रमीत् । वाजी । धुरं । न । यामनि । इन्द्रः ।

देवेषु । पत्यते ॥४॥

इन्द्रः सोमो वाज्यन्धो यामनि गमने धुरं न रथस्य धुरं यथा तथा पविषमत्यक्रमीत् । अतिगच्छति । देवेषु देवानां मध्ये पत्यते । गच्छति च ॥

॥ अथ पंचमी ॥

समी सखायो अस्वरन्वने त्रीकृतमत्यविं । इदं नावा अनूषत ॥५॥

सं । इमिति । सखायः । अस्वरन् । वने । त्रीकृतं । अतिऽअविं । इदं । नावाः ।

अनूषत ॥५॥

अत्यविमतिक्रांतं दशापविचं वन उदके त्रीकृतं संक्रीडमानमीमेनमिदं सोमं
सखायः प्रियस्तोतारः समस्वरन् । संस्तुवंति । नावा वाचोऽप्यनूषत । अस्तुवन् ।
नौरक्षरमिति बाङ्गामसु पाठात् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तया पवस्व धारया यया पीतो विचक्षसे । इदो स्तोत्रे सुवीर्यं ॥६॥

तया । पवस्व । धारया । यया । पीतः । विऽचक्षसे । इदो इति । स्तोत्रे । सुऽवीर्यं ॥६॥

हे इदो त्वं यया धारया पीतः सन्विचक्षसे विचक्षणाय स्तोत्रे स्तोत्राणां कर्त्रे
पुरुषाय सुवीर्यं शोभनवीर्यं प्रयच्छसीति शेषः । तया धारया पवस्व । क्षर ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे द्वितीयो वर्गः ॥

असृयन्निति षडृचं द्वाविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । असृयन्नित्यनुक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

असृयन्देववीतयेऽत्यासः कृष्या इव । क्षरंतः पर्वतावृधः ॥१॥

असृयन् । देवऽवीतये । अत्यासः । कृष्याऽइव । क्षरंतः । पर्वतऽवृधः ॥१॥

पर्वतावृधः पर्वतैरभिषवयावभिर्वृद्धाः पर्वतेषु वा जाताः क्षरंतः सोमा देव-
वीतये यज्ञायात्यासोऽश्वाः कृष्या इव यथा कर्मण्या अश्वास्तदसृयन् । सृज्यंते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

परिष्कृतास इंदवो योषेव पित्र्यावती । वायुं सोमा असृक्षत ॥२॥

परिऽकृतासः । इंदवः । योषाऽइव । पित्र्यऽवती । वायुं । सोमाः । असृक्षत ॥२॥

इंदवो यागेषु क्रियमानाः सोमाः परिष्कृतासः परिष्कृता अलंकृताः संतः

पित्र्यावती पितृमती योषेवालंकृता कन्यका यथा वरं प्रति गच्छति तद्वद्वायुं
प्रत्यसृक्षत । गच्छन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ए॒ते सोमा॑स॒ इ॒दं॒वः प्र॑यस्व॒न्तश्च॒मू सु॒ताः । इ॒द्रं॒ व॑र्ध॒न्ति॒ क॒र्म॒भिः ॥३॥

ए॒ते॒। सोमा॑सः॒। इ॒दं॒वः॒। प्र॑यस्व॒न्तः॒। च॒मू इ॒ति॒। सु॒ताः॒। इ॒द्रं॒। व॑र्ध॒न्ति॒। क॒र्म॒ऽभिः॒ ॥३॥

इ॒द॒वो दी॒प्ताः प्र॑यस्व॒न्तोऽन्न॑वंत ए॒तेऽस्मिन्क॑र्म॒णि वर्त॑माना अमी सोमासः
सोमाश्च॒मू च॒मू॒रधि॑षवणफलकयोः सुता अभिषु॒ताः संतः॑ कर्मभिर्योगैरि॒द्रं
व॑र्ध॒न्ति । प्र॑वर्धयन्ति । प्रीणयन्तीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ धा॒वता॒ सह॑स्यः शु॒क्रा गृ॒णीत॒ म॒न्थिना॑ । गोभिः॒ श्री॒णीत॒ मत्सरं॑ ॥४॥

आ॒। धा॒व॒ता॒। स॒ह॒स्यः॒। शु॒क्रा॒। गृ॒णी॒त॒। म॒न्थि॒ना॒। गो॒भिः॒। श्री॒णी॒त॒। म॒त्सरं॑ ॥४॥

हे सहस्यः शोभनहस्ता ऋत्विज आ धावत । मां संप्रत्यागच्छत । मन्थिना
सह शुक्रा शुक्रं च गृणीत । गृह्णीत सोमं । मत्सरं सोमं गोभिर्गोविकारैः
पयोभिः श्रीणीत । संस्कुरुत च ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स प॒वस्व॒ धनं॑जय प्र॒यन्ता॑ राध॒सो म॒हः । अ॒स्मभ्यं॑ सोम गा॒तु॒वित् ॥५॥

सः॒। प॒व॒स्व॒। धनं॑ऽज॒य॒। प्र॒ऽयन्ता॑। राध॒सः॒। म॒हः॒। अ॒स्मभ्यं॑। सोम॒। गा॒तु॒ऽवि॒त् ॥५॥

हे धनंजय शशुसंबन्धिनां धनानां जेतः सोम गातुविदभीष्टमार्गस्य लंभ-
कोऽस्मभ्यं महो महतो राधसो धनस्य प्रयन्ता प्रदाता च यः स त्वं पवस्य । क्षर ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

ए॒तं मृ॑जन्ति॒ म॒र्ज्यं॒ प॒व॒मानं॒ दश॒ क्षिपः॑ । इ॒द्राय॑ मत्सरं॒ मदं॑ ॥६॥

ए॒तं॒। मृ॑जन्ति॒। म॒र्ज्यं॒। प॒व॒मानं॒। दश॒। क्षिपः॒॑। इ॒द्राय॑। म॒त्सरं॒। मदं॑ ॥६॥

म॒र्ज्यं म॑र्जनीयं शोथ्यं पवमानं क्षरन्तं मत्सरं मदकरमेतमिमं मदं सोमं दश-
संख्याकाः क्षिपोऽंगुलयः ॥ त्रिशः क्षिप इत्यंगुलिनामसु पाठात् ॥ इ॒द्रार्थं॑
मृजन्ति । पवित्रे शोधयन्ति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे तृतीयो वर्गः ॥

अया सोम इति पंचर्चे त्रयोविंशं सूक्तं भृगुपुत्रस्य कवेरार्धं गायत्रं पवमान-
सोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । अया सोमः पंच कविर्भार्गव इति । उक्तो
विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

अया सोमः सकृन्त्यया महश्चिदभ्यवर्धत । मंदान उवृषायते ॥१॥

अया। सोमः। सुऽकृन्त्यया। महः। चित्। अभि। अवर्धत। मंदानः। उत्। वृषऽयते ॥१॥

सोमोऽयानया सकृन्त्यया शोभनयाभिषवादिलक्षणया क्रियया महश्चिन्महतो
देवान् प्रत्यभ्यवर्धत । प्रवृद्धोऽभूत् । मंदानो मोदमान उवृषायते । वृषवदा-
चरति । यथा मोदमानो वृषभः शब्दं करोति तथाभिषववेलायामुपरवेषु शब्दं
करोतीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

कृतानीदस्य कर्त्वा चेत्ते दस्युर्हणा । ऋणा च धृष्णुश्चयते ॥२॥

कृतानि। इत्। अस्य। कर्त्वा। चेत्ते। दस्युऽतर्हणा। ऋणा। च। धृष्णुः। चयते ॥२॥

कृतान्यस्य यस्यैतस्य सोमस्य दस्युर्हणा दस्यूनामसुराणां कर्त्वा कर्मणि स
इदस्माभिरेव सोऽयं धृष्णुर्धृष्टः सोमो यजमानानामृणा च ऋणान्यपि चयते ।
कामप्रदानेन चातयति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आत्सोम इन्द्रियो रसो वज्रः सहस्रसा भुवत् । उक्थं यदस्य जायते ॥३॥

आत्। सोमः। इन्द्रियः। रसः। वज्रः। सहस्रऽसाः। भुवत्। उक्थं। यत्। अस्य।

जायते ॥३॥

यद्यदास्येन्द्रस्योक्थं शस्त्रं जायते प्रादुर्भवति तदादनंतरमेवेन्द्रिय इन्द्रस्य प्रियकरो
रसो बलवान्वज्रो वज्रसहस्रः केनाप्यहिंस्यः सोमः सहस्रसा अस्मभ्यमपरिमितस्य
धनस्य दाता भवति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स्वयं कविर्विधर्तेरि विप्राय रत्नमिच्छति । यदी मर्मज्यते धियः ॥४॥

स्वयं। कविः। विऽधर्तेरि। विप्राय। रत्नं। इच्छति। यदि। मर्मज्यते। धियः ॥४॥

यदि कविः क्रांतकर्मायं सोमो धियो धीभिः ॥ विभक्तिष्यत्ययः ॥ धीति-
भिरंगुलीभिरित्यर्थः । मर्मज्यते शोध्यते तर्हि स्वयं स्वयमेव विप्राय मेधाविने
विधर्तरि कामानां विधातरीन्द्रे रत्नं रमणीयं धनमिच्छति । इद्रेण धनं दाप-
यितुमिच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सिषासतू रयीणां वाजेष्वर्वतामिव । भरेषु जिग्युषामसि ॥५॥

सिसासतुः । रयीणां । वाजेषु । अर्वतांऽइव । भरेषु । जिग्युषां । असि ॥५॥

हे सोम त्वं भरेषु संग्रामेषु जिग्युषां शत्रुं जयतां रयीणां धनानां सिषासतुः
संभक्तुमिच्छुरसि । भवसि । शत्रूञ्जयद्भ्यो धनानि प्रयच्छसीत्यर्थः । तच्च दृष्टान्तः ।
वाजेषु संग्रामेष्वर्वतामिवाश्वानामिव । यथा संग्रामं प्रविशद्भ्योऽश्वेभ्यो घासं
प्रयच्छन्ति तद्वदित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे चतुर्थो वर्गः ॥

तं त्वेति पंचर्चं चतुर्विंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । तं त्वेत्यनुक्रांतं । गतो
विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

तं त्वा नृम्णानि विभ्रतं सधस्थेषु महो दिवः । चारुं सुकृत्ययेमहे ॥१॥

तं । त्वा । नृम्णानि । विभ्रतं । सधस्थेषु । महः । दिवः । चारुं । सुऽकृत्यया । ईमहे ॥१॥

महो दिवो महतो द्युलोकस्य सधस्थेषु सहस्थानेषु स्थितं नृम्णानि
धनानि विभ्रतमस्मदर्थं धारयन्तं चारुं कल्याणं तं पवमानं त्वा त्वां सुकृत्यया
शोभनया क्रिययेमहे । धनानि याचामहे ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

संवृक्तधृष्णुमुक्थ्यं महामहिम्रतं मदं । शतं पुरो रुरुक्षणिं ॥२॥

संवृक्तऽधृष्णुं । उक्थ्यं । महाऽमहिम्रतं । मदं । शतं । पुरः । रुरुक्षणिं ॥२॥

हे सोम संवृक्तधृष्णुं संवृक्ताः संछिन्ना धृष्णवो धर्षणशीलाः शचवो येनासौ
संवृक्तधृष्णुस्तमुक्थ्यमुक्थ्यार्हं प्रशस्यं महामहिम्रतं महनीयबहुकर्माणं मदं मदकरं
शतं बहूनि पुरः शत्रूणां पुराणि रुरुक्षणिं विनाशयन्तं त्वां धनानीमह इति
संबन्धः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अतस्त्वा रयिमभि राजानं सुक्रतो दिवः । सुपर्णो अब्यधिर्भरत् ॥३॥

अतः । त्वा । रयिं । अभि । राजानं । सुऽक्रतो इति । दिवः । सुऽपर्णः । अब्यधिः ।
भरत् ॥३॥

हे सुक्रतो शोभनकर्मन्पवमान सोम रयिमभि धनं प्रति राजानं त्वा त्वामतो दिवोऽमुष्माद्युलोकात्सुक्रतुः सुप्रज्ञोऽव्यधिर्यथारहितः सुपर्णः श्येनो भरत् । आहरत् । तथा च निगमांतरं । आदाय श्येनो अभरत्सोमं सहस्रं सर्वा । ऋग्वे० ४. २६. ७. इति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

विश्वस्मा इत्स्वर्हशे साधारणं रजस्तुरं । गोपामृतस्य विर्भरत् ॥४॥

विश्वस्मै । इत् । स्वः । हशे । साधारणं । रजः । स्तुरं । गोपां । मृतस्य । विः । भरत् ॥४॥

रजस्तुरमुदकस्य प्रेरकमृतस्य यज्ञस्य गोपां गोपायितारं विश्वस्मै सर्वस्मै स्वर्हशे सर्वहशे देवाय साधारणमित्समानमेव संतं सोमं विः पक्षी श्येनो भरत् । स्वर्गादाहरत् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अधा हिन्वान इन्द्रियं ज्यायो महित्वमानशे । अभिष्टिकृच्चिर्बर्षणिः ॥५॥

अध । हिन्वानः । इन्द्रियं । ज्यायः । महिऽत्वं । आनशे । अभिष्टिऽकृत् । विऽर्बर्षणिः ॥५॥

अधाथ विचर्षणिः कर्मणां विद्रष्टाभिष्टिकृद्यजमानानामभीष्टस्य फलस्य कर्ता सोम इन्द्रियं स्वकीयं बलं हिन्वानः प्रेरयन् ज्यायः प्रशस्यतरं महित्वं महत्त्वमानशे । प्राप्नोति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे पंचमो वर्गः ॥

पवस्वेति पंचर्चं पंचविंशं सूक्तं । ऋथाद्याः पूर्ववत् । पवस्वेत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

पवस्व वृष्टिमा सु नोऽपामूर्मि दिवस्परि । अयक्ष्मा बृहतीरिषः ॥१॥

पवस्व । वृष्टिं । आ । सु । नः । अपां । जूर्मि । दिवः । परि । अयक्ष्माः । बृहतीः । इषः ॥१॥

हे सोम त्वं दिवो द्युलोकावृष्टिं नोऽस्माकमा पवस्व । समंतात्क्षर । एतदेव

दर्शयति । अपामुदकानामूर्मिं तरंगं दिवः पर्यापवस्व । अपि चायक्ष्मा यक्ष्मर-
हितान्यनामयानि बृहतीर्महांतीषोऽन्नान्यापवस्व ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तया पवस्व धारया यया गाव इहागमन् । जन्यास उप नो गृहं ॥२॥

तया पवस्व धारया यया गावः इहा आगमन् । जन्यासः उप नः गृहं ॥२॥

हे सोम त्वं तया तादृश्या धारया पवस्व । क्षर । कीदृश्येत्यत्राह । यया
यादृश्या त्वदीयया धारया जन्यासो जन्याः शत्रुजनपदभवा गाव इहास्मिन्लोके
नोऽस्माकं संबन्धि गृहमुपागमन्नुपागच्छन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

घृतं पवस्व धारया यज्ञेषु देववीतमः । अस्मभ्यं वृष्टिमा पव ॥३॥

घृतं पवस्व धारया यज्ञेषु देववीतमः । अस्मभ्यं वृष्टिं । आ पव ॥३॥

हे सोम यज्ञेषु देववीतमोऽत्यंतं देवकामस्त्वमस्मभ्यं भार्गवेभ्यः कविभ्यो
घृतमुदकं । वनं घृतमित्युदकनामस पाठात् । धारया संपातेन पवस्व । क्षर ।
वृष्टिं वर्षे चापव । पवस्व ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स न ऊर्जे व्यय्यं पवित्रं धाव धारया । देवासः शृणवन्हि कं ॥४॥

सः नः ऊर्जे विअय्यं पवित्रं धाव धारया । देवासः शृणवन् । हि कं ॥४॥

हे सोम सुतोऽभिषुतस्त्वं नोऽस्माकमूर्जेऽन्नायाव्ययमविमयं पवित्रं धारया
संपातेन विधाव । प्राप्नुहि । देवासो देवा अपि हि कं शृणवन् । गमनवेत्ताया-
मुत्पन्नं तव शब्दं शृण्वन्तु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

पर्वमानो असिष्यदृक्षांस्यपजंघनत् । प्रत्नवद्रोचयन्नुचः ॥५॥

पर्वमानः असिष्यदत् । रक्षांसि । अपऽजंघनत् । प्रत्नवत् । रोचयन् । रुचः ॥५॥

रक्षांसि राक्षसानपजंघनदपघ्नन् रुच आत्मीया दीप्तीः प्रत्नवत्पुराणवद्रो-
चयन्दीपयन्पवमानः सोमोऽसिष्यदत् । स्यंदते ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे षष्ठो वर्गः ॥

उत्त इति पंचचं षड्विंशं सूक्तमांगिरसस्योचथ्यस्यार्धं गायचं पवमानसोम-
देवताकं । तथा चानुक्रांतं । उत्ते शुष्मास उचथ्य इति । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

उत्ते शुष्मास ईरते सिंधोर्मेरिव स्वनः । वाणस्य चोदया पविं ॥१॥

उत् । ते । शुष्मासः । ईरते । सिंधोः । उर्मेः ऽ ईव । स्वनः । वाणस्य । चोदय । पविं ॥१॥

हे सोम ते तव शुष्मासः शुष्मा वेगा उदीरते । उन्नच्छति । तत्र दृष्टांतः ।
सिंधोः समुद्रस्योर्मेरिव यथा तरंगात्स्वनो ध्वनिरुन्नच्छति तद्वदित्यर्थः । स त्वं
वाणस्य विसृष्टस्य वाणस्य नालस्य वा वादिचविशेषस्य पविं शब्दं । पविः
भारतीति वाङ्मामसु पाठात् । चोदय । प्रेरय । वेगेन स्पंदमानस्त्वं विसृष्टवाण-
शब्दसदृशं शब्दं कुर्वित्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्रसवे त उदीरते तिस्रो वाचो मखस्युवः । यदथ एषि सानवि ॥२॥

प्र ऽ सवे । ते । उत् । ईरते । तिस्रः । वाचः । मखस्युवः । यत् । अथे । एषि । सानवि ॥२॥

हे सोम ते तव प्रसवे सति मखस्युवो यज्ञमिच्छवो यजमानस्य तिस्रो
वाच ऋग्यजुःसामात्मकानि चीणि वाक्यानुदीरते । उन्नच्छति । कदेत्यत आह ।
यद्यदा सानवि व्युच्छिते ऽथे ऽविमये पविच एषि त्वं गच्छसि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अथो वारे परि प्रियं हरिं हिन्वंत्यद्रिभिः । पवमानं मधुश्चुतं ॥३॥

अथः । वारे । परि । प्रियं । हरिं । हिन्वंति । अद्रिऽभिः । पवमानं । मधुऽश्चुतं ॥३॥

प्रियं देवानां प्रीतिकरं हरिं हरितवर्णमद्रिभिर्यावभिरभिषुतं मधुश्चुतं मधुनो
रसस्य व्यावयितारं पवमानं सोममथोऽवेर्वारे बाले परिहिन्वंति । ऋत्विजः
परिप्रेरयन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ पवस्व मदितम पविचं धारया कवे । अर्कस्य योनिमासदं ॥४॥

आ । पवस्व । मदिन् ऽ तम । पविचं । धारया । कवे । अर्कस्य । योनिं । आऽसदं ॥४॥

हे मदितम मादयितृ तम कवे क्रांतकर्मन्सोम अर्कस्यार्चनीयस्येन्द्रस्य योनिमुदरं

स्थानमासदं प्राप्तुं पविचमतीत्य धारया संपातेना पवस्व । अभिमुख्येन क्षर ।
यद्यप्येषा पूर्वस्मिन्नध्याये व्याकृता तथापि मंदमतीनां विस्मरणशंकया पुनर्या-
ख्याता ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स पवस्व मदितम गोभिरंजानो अक्तुभिः । इन्द्राये पीतये ॥ ५ ॥

सः । पवस्व । मदितम । गोभिः । अंजानः । अक्तुभिः । इन्द्रो इति । इन्द्राय ।
पीतये ॥ ५ ॥

हे मदितम मादयितृ तमेन्द्रो सोम अक्तुभिरंजनसाधनभूतैर्गोभिर्गोविकारैः पयो-
भिरंजानोऽज्यमानः संस्क्रियमाणः स त्वमिन्द्रायेन्द्रस्य पीतये पानाय पवस्व । क्षर ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे सप्तमो वर्गः ॥

अध्वर्यो इति पंचर्चं सप्तविंशं सूक्तमांगिरसस्योचथ्यस्यार्धं गायत्रं पवमान-
सोमदेवताकं । तथा चानुक्रम्यते । अध्वर्यो इति । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अध्वर्यो अद्रिभिः सुतं सोमं पविच आ सृज । पुनीहीन्द्राय पातवे ॥ १ ॥

अध्वर्यो इति । अद्रिभिः । सुतं । सोमं । पविच । आ । सृज । पुनीहि । इन्द्राय ।
पातवे ॥ १ ॥

हे अध्वर्यो अद्रिभिर्यावभिः सुतमभिषुतं सोमं पविच आसृज । एतदेव
दर्शयति । इन्द्रायेन्द्रस्य पातवे पानाय पुनीहि । पावय ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

दिवः पीयूषमुत्तमं सोममिन्द्राय वज्रिणे । सुनोता मधुमत्तमं ॥ २ ॥

दिवः । पीयूषं । उत्तमं । सोमं । इन्द्राय । वज्रिणे । सुनोत । मधुमत्तमं ॥ २ ॥

हे अध्वर्यवो यूयं मधुमत्तममतिशयेन मधुमत्तं दिवो द्युलोकस्य पीयूषममृ-
तमुत्तमं श्रेष्ठं सोमं वज्रिणे वज्रवत इन्द्राय सुनोत । अभिषुणुत ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तव त्य इन्द्रो अंधसो देवा मधोर्ध्वं सते । पवमानस्य मरुतः ॥ ३ ॥

तव । त्ये । इन्द्रो इति । अंधसः । देवाः । मधोः । वि । अघ्नते । पवमानस्य । मरुतः ॥ ३ ॥

हे इंदो सोम तव संबन्धिनं मधोर्मदकरस्य पवमानस्य पूयमानमंधसोऽन्नं ।
कर्मणि षष्ठी । त्वे त इमे देवा इन्द्रादयो मरुतश्च व्यस्रते । व्याप्नुवते । व्याप्नुवं-
तीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

त्वं हि सोम वर्धयन्सुतो मदाय भूर्णये । वृषन्स्तोतारमृतये ॥४॥

त्वं । हि । सोम । वर्धयन् । सुतः । मदाय । भूर्णये । वृषन् । स्तोतारं । ऊतये ॥४॥

हे सोम सुतोऽभिषुतस्त्वं वर्धयन् देवान्प्रवृजान्कुर्वन्वृषन्कामान्वर्धन् भूर्णये क्षिप्राय
मदायोतये रक्षणाय च स्तोतारमभिगच्छसीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अभ्यर्षे विचक्षण पविचं धारया सुतः । अभि वाजमुत श्रवः ॥५॥

अभि । अर्षे । विऽचक्षण । पविचं । धारया । सुतः । अभि । वाजं । उत । श्रवः ॥५॥

हे विचक्षण सोम सुतोऽभिषुतस्त्वं पविचमभि प्रति धारयार्षे । गच्छ ।
उतापि चास्माकं वाजमन्नं श्रवः कीर्तिं चाभिस्तरेत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमेऽष्टमो वर्गः ॥

परि द्युक्ष इति पंचर्चमष्टाविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । परि द्युक्षेत्यनुक्रांतं ।
उक्तो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

परि द्युक्षः सनद्रयिर्भरद्वाजं नो अंधसा । सुवानो अर्षे पविच आ ॥१॥

परि । द्युक्षः । सनत्ऽरयिः । भरत् । वाजं । नः । अंधसा । सुवानः । अर्षे ।
पविचे । आ ॥१॥

द्युक्षो दीप्तः सनद्रयिर्दीयमानधनः सोमो नोऽस्माकं वाजं बलमंधसात्नेन
सह परिभरत् । परिभरतु । प्रयच्छतु । अथ प्रत्यक्षस्तुतिः । हे सोम सुवानोऽभि-
षूयमाणस्त्वं पविच आर्षे । स्मर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तव प्रत्नेभिरध्वभिरव्यो वारे परि प्रियः । सहस्रधारो यास्तना ॥२॥

तव । प्रत्नेभिः । अध्वऽभिः । अव्यः । वारे । परि । प्रियः । सहस्रऽधारः । यात् । तना ॥२॥

हे सोम तव संबंधी प्रियो देवानां प्रीतिकरः सहस्रधारो बहुधारस्तना
विस्तृतसारो रसः प्रत्नेभिः पुराणैरध्वभिर्मार्गेरव्योऽवेर्वारे वाले दशापवित्रे
परियात् । परिगच्छति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

चरुर्न यस्तमीखयेदो न दानमीखय । वधैर्वधस्त्रवीखय ॥३॥

चरुः । न । यः । तं । ईखय । इंदो इति । न । दानं । ईखय । वधैः । वधस्त्रो इति
वधऽस्त्रो । ईखय ॥३॥

हे सोम चरुर्न चरुरिव यः पूर्णोदनो भवति तमीखय । अस्मान्प्रापय ।
अपि च हे इंदो न इदानीं दानं देयमीखय । हे वधस्त्रो प्रहारेण प्रस्रवणशील
सोम वधैर्यावणां प्रहारिरीखय ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

नि शुष्ममिंदवेषां पुरुहूत जनानां । यो अस्माँ आदिदेशति ॥४॥

नि । शुष्मं । इंदो इति । एषां । पुरुऽहूत । जनानां । यः । अस्मान् । आऽदिदेशति ॥४॥

हे पुरुहूत बहुभिराहूतेदो सोम त्वं यः शुष्मो येषां शशुजनानां बल-
मस्मानादिदेशति बाधार्थमाह्वयति एषां शशुजनानां तं शुष्मं बलं नि
न्यकुर्विति शेषः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

शतं न इंद जतिभिः सहस्रं वा शुचीनां । पर्वस्व मंहयद्रयिः ॥५॥

शतं । नः । इंदो इति । जतिभिः । सहस्रं । वा । शुचीनां । पर्वस्व । मंहयत्ऽरयिः ॥५॥

हे इंदो सोम मंहयद्रयिः प्रदीयमानधनस्त्वं नोऽस्माकमूतिभिरूतिभ्यः ।
विभक्तिव्यत्ययः । रक्षार्थं शुचीनां शुद्धानां तवांशभूतानां सोमानां शतं सहस्रं
वा पर्वस्व । क्षर ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे नवमो वर्गः ॥

उक्त इति चतुर्चुचमेकोनविंशं सूक्तं काश्यपस्यावत्सारस्यार्धं गायत्रं पवमान-
सोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । उक्ते चतुष्कमवत्सार इति । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

उत्ते शुष्मासो अस्थू रक्षो भिंदंतो अद्रिवः । नदस्व याः परिस्पृधः ॥१॥

उत् । ते । शुष्मासः । अस्थुः । रक्षः । भिंदंतः । अद्रिऽवः । नदस्व । याः । परिऽस्पृधः ॥१॥

हे अद्रिवो याववन्सोम ते तव शुष्मासः शुष्मा वेगा रक्षो राक्षसान्भिंदंतो विदारयंत उदस्थुः । उत्तिष्ठंति । याः स्पृधः स्पर्धमानाः शत्रुसेना अस्मान्प्रति-
बाधन्ते तास्त्वं नदस्व । प्रेरय । बाधस्वेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अया निजघ्निरोजसा रथसंगे धने हिते । स्तवा अविभ्युषा हृदा ॥२॥

अया । निऽजघ्निः । ओजसा । रथऽसंगे । धने । हिते । स्तवै । अविभ्युषा । हृदा ॥२॥

हे सोम त्वमयानेन कृतेनौजसा बलेन निजघ्निः शत्रून्हतुं शीलवान् । तं त्वामविभ्युषाभीतेन हृदा मनसा युक्तोऽहं रथसंगेऽस्माकं रथानां संगे हिते शत्रुषु निहिते धने च निमित्ते स्तवै । स्तौमि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अस्य व्रतानि नाधृषे पवमानस्य दूढ्या । रुज यस्त्वा पृतन्यति ॥३॥

अस्य । व्रतानि । न । आऽधृषे । पवमानस्य । दुऽढ्या । रुज । यः । त्वा । पृतन्यति ॥३॥

हे सोम पवमानस्य क्षरतो यस्यास्य तव व्रतानि कर्मणि दूढ्या दुर्बुद्धिना राक्षसेन नाधृष आधर्षयितुमशक्यानि स त्वं त्वां यो दुर्बुद्धिः शत्रुः पृतन्यति योऽबुद्धिश्च तं रुज । बाधस्व ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तं हिन्वन्ति मदच्युतं हरिं नदीषु वाजिनं । इंदुमिंद्राय मत्सरं ॥४॥

तं । हिन्वन्ति । मदऽच्युतं । हरिं । नदीषु । वाजिनं । इंदुं । इंद्राय । मत्सरं ॥४॥

मदच्युतं मदस्य व्यावयितारं हरिं हरितवर्णं वाजिनं बलिनं मत्सरं मदकारं तमिंदुं सोमं नदीषु वसतीवरीष्विंद्रायेन्द्रार्थं हिन्वन्ति । ऋत्विजः प्रेरयन्ति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे दशमो वर्गः ॥

अस्य प्रत्नामिति चतुर्चर्चं चिंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । अस्य प्रत्नामित्यनुक्रांतं । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

अस्य प्रत्नामनु द्युतं शुक्रं दुदुहे अह्नयः । पयः सहस्रसामृषिं ॥१॥

अस्य । प्रत्नां । अनं । द्युतं । शुक्रं । दुदुहे । अह्नयः । पयः । सहस्रऽसां । ऋषिं ॥१॥

अस्य सोमस्य प्रत्नां पुराणां द्युतं द्योतमानां तनुमनु शुक्रं दीप्तं सहस्रसामभिलषितस्यापरिमितस्य कर्मफलस्य दातारं पयः पातय्यं रसमह्नयः कवयो दुदुहे । दुहन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अयं सूर्ये इवोपहगयं सरांसि धावति । सप्त प्रवत आ दिवं ॥२॥

अयं । सूर्येऽइव । उपऽहक् । अयं । सरांसि । धावति । सप्त । प्रऽवतः । आ । दिवं ॥२॥

अयं सोमः सूर्ये इव यथा सूर्यः सर्वस्य लोकस्योपद्रष्टा तद्वत्कर्मणामुपहगुपद्रष्टा । अपि चायं सोमः सरांसि । चिंशदुक्थपाषाणीति केचिद्वर्णयन्ति । अपरे तु चिंशदहोराचाणि सरांसीति । तानि धावति । गच्छति । तथा च यास्कः । तच्चैतद्याज्ञिका वेदयन्ते चिंशदुक्थपाषाणि माध्यंदिने सवन एकदेवतानि तान्येतस्मिन्काल एकेन प्रतिधानेन पिबति तान्यथ सरांस्युच्यन्ते । चिंशदपरपक्षस्याहोराचास्त्रिंशत्पूर्वपक्षस्येति नैरुक्ताः । नि० ५. ११. इति ॥ अपि चायं सोमो दिवमधिकृत्य सप्त प्रवतः सप्त नदीरा तिष्ठति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अयं विश्वानि तिष्ठति पुनानो भुवनोपरि । सोमो देवो न सूर्यः ॥३॥

अयं । विश्वानि । तिष्ठति । पुनानः । भुवना । उपरि । सोमः । देवः । न । सूर्यः ॥३॥

पुनानः पूयमानोऽयं सोमो विश्वानि सर्वाणि भुवना भुवनानि सर्वेषां भुवनानामुपरि तिष्ठति । तच्च दृष्टान्तमाह । देवो न सूर्यः । यथा सूर्यो देवः सर्वेषां भुवनानामुपरि तिष्ठति तद्वदयं सोमोऽपीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

परि णो देववीतये वाजो अर्धसि गोमंतः । पुनान इंदविंद्रयुः ॥४॥

परि । नः । देवऽवीतये । वाजान् । अर्धसि । गोऽमंतः । पुनानः । इंदोऽइति । इंद्रऽयुः ॥४॥

हे इंदो सोम इंद्रयुरिंद्रकामः पुनानः पूयमानस्त्वं नोऽस्माकं देववीतये यज्ञाय गोमतो गोयुक्तानि वाजानन्वानि पर्यर्षसि । परितः क्षरेत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथम एकादशो वर्गः ॥

यवं यवं न इति चतुर्चर्चमेकचिंशं सूक्तं काश्यपस्यावत्सारस्यार्धं गायत्रं पवमानसोमदेवताकं । यवं यवमित्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

यवँयवं नो अंधसा पुष्टंपुष्टं परि स्रव । सोम विश्वा च सौभगा ॥१॥

यवँऽयवं । नः । अंधसा । पुष्टंऽपुष्टं । परि । स्रव । सोम । विश्वा । च । सौभगा ॥१॥

हे सोम त्वं नोऽस्माकं पुष्टंपुष्टं बहुलं यवंयवं पुनःपुनर्युतं रसमंधसान्नात्मना परि स्रव । धारया क्षर । अत्र प्रार्थयितुस्तृष्णायात्यंतं पीडितत्वादावाधे च । पा० ८. १. १०. । इति द्विर्भावः । पीडा प्रयोक्तृधर्मो नाभिधेयधर्म इत्युक्तं । अपि च विश्वा विश्वानि सौभगानि धनानि परिस्रव ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इंदो यथा तव स्तवो यथा ते जातमंधसः । नि बर्हिषि प्रिये सद्दः ॥२॥

इंदो इति । यथा । तव । स्तवः । यथा । ते । जातं । अंधसः । नि । बर्हिषि । प्रिये । सद्दः ॥२॥

हे इंदो सोमांधसोऽन्नरूपस्य तव संबंधी स्तवः स्तवनं स्तोत्रं तथा ते तव जातं जन्म यथा प्रादुर्भूतमस्ति तथा त्वं प्रिये प्रीणयितरि बर्हिषस्मद्यागे निषदः । निषण्णो भव ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उत नो गोविदंश्चवित्पवस्व सोमांधसा । मक्षूतमेभिरहभिः ॥३॥

उत । नः । गोऽवित् । अश्चऽवित् । पवस्व । सोम । अंधसा । मक्षुऽतमेभिः । अहऽभिः ॥३॥

उतापि च हे सोम नोऽस्माकं गोविन्नोप्रदोऽश्चविदंश्चप्रदश्च त्वं मक्षूतमेभिर्मक्षुतमैरतिशयेन शीघ्रैरहभिरहोभिर्हेतुभिरंधसान्नेन पवस्व । धारया क्षर ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यो जिनाति न जीर्यते हंति शत्रुमभीत्य । स पवस्व सहस्रजित् ॥४॥

यः । जिनाति । न । जीर्यते । हंति । शत्रुं । अभिऽइत्य । सः । पवस्व । सहस्रऽजित् ॥४॥

हे सहस्रजिदसंख्यानां शबूणां जेतः सोम यो भवाञ्जिनाति शबूहंति न जीयते स्वयं शबुभिर्न जीयते । न हन्यत इत्यर्थः । शबुमभीत्य शबुं स्वयमभ्येत्य हंति न च स्वयं शबुभिरभिभूयते स त्वं पवस्व । क्षर ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे द्वादशो वर्गः ॥

परि सोम इति चतुर्ऋचं द्वाविंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । परि सोम इत्यनुक्रांतं । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

परि सोमं ऋतं बृहदाशुः पवित्रे अर्षति । विघ्नन् रक्षांसि देवयुः ॥ १ ॥

परि सोमः । ऋतं । बृहत् । आशुः । पवित्रे । अर्षति । विघ्नन् । रक्षांसि । देवयुः ॥ १ ॥

आशुः क्षिप्रकारी देवयुर्देवकामः सोमः पवित्रे स्थित्वा रक्षांसि राक्षसान्विघ्नन्निघ्नन्बृहन्महदतमन्नं पर्यर्षति । परिगमयति । अस्मभ्यं प्रयच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यत्सोमो वाजमर्षति शतं धारा अपस्युवः । इंद्रस्य सख्यमाविशन् ॥ २ ॥

यत् । सोमः । वाजं । अर्षति । शतं । धाराः । अपस्युवः । इंद्रस्य । सख्यं । आविशन् ॥ २ ॥

यद्यदापस्युवः कर्मकामाः शतं शतसंख्याका धाराः सोमस्य धारा इंद्रस्य सख्यं सखित्वमाविशन्प्राप्नुवंति तदा सोमो वाजमन्नमर्षति । गमयति । अस्मभ्यं प्रयच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अभि त्वा योषणो दशं जारं न कन्यानूषत । मृज्यसे सोम सातये ॥ ३ ॥

अभि । त्वा । योषणः । दशं । जारं । न । कन्या । अनूषत । मृज्यसे । सोम । सातये ॥ ३ ॥

हे सोम त्वा त्वां या दशसंख्याका योषणोऽंगुलयः कन्या पितृमती कन्यका जारं न यथा प्रियमभिश्चायते तद्वदभ्यनूषताभिश्चायंते ताभिः सातयेऽस्माकं धनस्य लाभाय मृज्यसे । इंद्रार्थं शोध्यसे ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

त्वमिन्द्राय विष्णवे स्वादुरिंदो परि स्रव । नृंस्त्रोतृन्पाहंसः ॥ ४ ॥

त्वं । इंद्राय । विष्णवे । स्वादुः । इंदो इति । परि । स्रव । नृन् । त्रोतृन् । पाहि । अहंसः ॥ ४ ॥

हे इंदो सोम स्वादुः प्रियरसस्त्वमिंद्रार्थं विष्णवे विष्ण्वर्थं च परिस्रव । परिस्रव ।
नृन्कर्मणां नेतृन्स्तोतृन्स्वद्विषयाणां स्तुतीनां कर्तृनंहसो दुरितात्पाहि । रक्ष च ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे चयोदशो वर्गः ॥

प्र ते धारा इति चतुर्च्चं चयस्त्रिंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्र ते धारा
इत्यनुक्रांतं । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र ते धारा असृशतो दिवो न यंति वृष्टयः । अच्छा वाजं सहस्रिणं ॥१॥

प्र ते धाराः । असृशतः । दिवः । न । यंति । वृष्टयः । अच्छ । वाजं । सहस्रिणं ॥१॥

हे सोम ते तवासृशतः संगरहिता धाराः सहस्रिणमपरिमितसंख्याकं वाज-
मन्नमच्छ नोऽस्मदर्थं प्रयंति । प्रगच्छंति । तत्र दृष्टान्तः । दिवो न वृष्टयः । यथा
द्युलोकावर्षधारा निःसंगाः प्रजानामपरिमितमन्नं प्रयच्छंति तद्वदित्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभि प्रियाणि काष्या विश्वा चक्षाणो अर्षेति । हरिस्तुजान आयुधा ॥२॥

अभि । प्रियाणि । काष्या । विश्वा । चक्षाणः । अर्षेति । हरिः । तुजानः । आयुधा ॥२॥

हरिर्हरितवर्णः सोमो विश्वा विश्वानि प्रियाणि देवानां प्रीतिकराणि काष्या
काष्यानि कर्माणि चक्षाणः पश्यन्नायुधा स्वकीयान्यायुधानि तुजानो राक्षसान्प्रति
प्रेरयन्श्चाभ्यर्षेति । यागं प्रति गच्छति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स मर्मृजान आयुभिरिभो राजेव सुव्रतः । श्येनो न वंसं बीदति ॥३॥

सः । मर्मृजानः । आयुऽभिः । इभः । राजाऽइव । सुऽव्रतः । श्येनः । न । वंसं । सीदति ॥३॥

सुव्रतः सुकर्मा स सोम आयुभिर्मनुष्यैर्ऋत्विग्भिर्मर्मृजानः शोध्यमान इभो
गतभयो राजेव यथा राजा श्येनो न यथा च श्येनस्तथा वंसूदकेषु वसतीवरीषु
सीदति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स नो विश्वा दिवो वसूतो पृथिव्या अधि । पुनान ईदवा भर ॥४॥

सः । नः । विश्वा । दिवः । वसू । उतो इति । पृथिव्याः । अधि । पुनानः । ईदो इति । आ । भर ॥४॥

हे इंदो सोम पुनानः पवमानस्त्वं दिवोऽधि दिवि स्थितान्युतो अपि च
पृथिव्या अधि पृथिव्यां स्थितानि । अधीति सप्तम्यर्थानुवादः । विश्वा विश्वानि
वसु वसूनि नोऽस्मभ्यमाभर । आहर ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे चतुर्दशे वर्गः ॥

तरत्स इति चतुर्ऋचं चतुस्त्रिंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । तरत्स इत्यनुक्रांतं ।
उक्तो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

तरत्स मंदी धावति धारां सुतस्यांधसः । तरत्स मंदी धावति ॥१॥

तरत् । सः । मंदी । धावति । धारां । सुतस्य । अंधसः । तरत् । सः । मंदी । धावति ॥१॥

मंदी देवानां हर्षकरः स सोमस्तरत्स्तोतृन्पाप्मनः सकाशात्तारयन्धावति ।
पवते । तदेव दर्शयति । सुतस्याभिषुतस्यांधसो देवानामन्नात्मकस्य सोमस्य
धारा धावतीति । पुनरपि तदेवाहात्यन्तादरार्थं तरत्स मंदी धावतीति । यद्वास्या
ऋचो यास्केनोक्तोऽर्थो द्रष्टव्यः । तद्यथा । तरति स पापं सर्वं मंदी यः स्तौति
धावति गच्छत्यूर्ध्वं गतिं । धारा सुतस्यांधसो धारयाभिषुतस्य सोमस्य
मंभपूतस्य वाचा स्तुतस्य । नि० १३. ६. इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

उस्मा वेद् वसूनां मर्तस्य देव्यवसः । तरत्स मंदी धावति ॥२॥

उस्मा । वेद् । वसूनां । मर्तस्य । देवी । अवसः । तरत् । सः । मंदी । धावति ॥२॥

वसूनां धनानामुस्रोत्तरणशीला प्रदात्री देवी द्योतमाना स्तूयमाना वा यस्य
सोमस्य धारा मर्तस्य मनुष्यं यजमानमवसो रक्षितुं वेद जानाति । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ध्वस्योः पुरुषंत्योरा सहस्राणि दधहे । तरत्स मंदी धावति ॥३॥

ध्वस्योः । पुरुऽसंत्योः । आ । सहस्राणि । दधहे । तरत् । सः । मंदी । धावति ॥३॥

ध्वस्योः पुरुषंत्योः । ध्वसः कश्चिद्राजा पुरुषंतिः कश्चित् । तयोर्भयोरपेतेतर-
योगविवक्षया द्विवचनं द्रष्टव्यं । सहस्राणि धनानां सहस्राण्यादधहे । वयं
प्रतिगृह्णीमः । तदस्माभिः प्रतिगृहीतं धनमुत्तममस्त्रिष्वृषिः सोमं प्रार्थयत इति

सोमस्य स्तुतिः । सिद्धमन्यत् । यथावत्सार एतयोर्धनानि प्रतिजयाह्वैवं तरंत-
पुरुमीळ्ही प्रतिजगृहतुः । तथा च शाठ्यायनकं । अथ ह वै तरंतपुरुमीळ्ही
वैददश्री ध्वस्योः पुरुषंत्योर्बहु प्रतिगृह्य गरगिराविव मेनाते तौ ह स्मांगुल्या
सातं प्रतिमृशते तावकामयेतामसातं नाविवेदं सातं स्यादात्तमिवैव न प्रति-
गृहीतमिति भावे तच्चतुर्चमपश्यतां तेन प्रत्येतां ततो वै तयोरसातं सातमभ-
वदात्तमिवैव न प्रतिगृहीतं स यः प्रतिगृह्य कामयेतेत्यादि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ ययोस्त्रिंशतं तनां सहस्राणि च ददहे । तरत्स मंदी धावति ॥४॥

आ । ययोः । चिंशतं । तनां । सहस्राणि । च । ददहे । तरत् । सः । मंदी । धावति ॥४॥

ययोर्ध्वस्यपुरुषंत्योस्त्रिंशतं चीणि शतानि सहस्राणि तना वस्त्राण्याददहे वयं
प्रतिगृह्णीमस्तयोरस्माभिः प्रतिगृहीतं तत्सर्वमप्रतिगृहीतमस्त्विति सोममृषिः
प्रार्थयत इति सोमस्यैव स्तुतिः । सिद्धमन्यत् ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे पंचदशो वर्गः ॥

पवस्वेति चतुर्चमं पंचचिंशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । पवस्वेत्यनुक्रांतं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

पवस्व गो॒जिद॑श्च॒जिद्वि॑श्च॒जित्सो॑म र॒ण्यजि॑त् । प्र॒जाव॑द्रत्न॒मा भ॑र ॥१॥

पवस्व । गोऽजि॒त् । अ॒श्चऽजि॒त् । वि॒श्चऽजि॒त् । सो॒म । र॒ण्यऽजि॒त् । प्र॒जाऽव॑त् ।

रत्नं । आ । भ॒र ॥१॥

हे सोम गोजित् शचूणां गवां जेताश्चजिदश्चानामपि जेता विश्वजिद्विश्चस्य
जगतो जेता रण्यजिद्रमणीयस्य धनस्यापि जेता त्वं पवस्व । धारया क्षर । अपि
चास्मभ्यं प्रजावत्पुचाद्युपेतं रत्नं रमणीयं धनमाभर । आहर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पवस्वा॒ग्नी अ॒दाभ्यः॑ पव॒स्वौष॑धीभ्यः । पवस्व धि॒षणा॑भ्यः ॥२॥

पवस्व । अ॒त्ऽभ्यः॑ । अ॒दाभ्यः॑ । पवस्व । औष॑धीभ्यः । पवस्व । धि॒षणा॑भ्यः ॥२॥

हे सोम त्वमग्नौ वसतीवरीभ्योऽदाभ्योऽंशुभ्यश्च पवस्व । क्षर । अपि चौष-
धीभ्यः पवस्व । क्षर । किंच धिषणाभ्यो यावभ्यः पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ तृतीया ॥

त्वं सोम पर्वमानो विश्वानि दुरिता तर । कविः सीद नि बर्हिषि ॥३॥

त्वं । सोम । पर्वमानः । विश्वानि । दुःऽइता । तर । कविः । सीद । नि । बर्हिषि ॥३॥

हे सोम पवमानः पूयमानः कविः क्रांतकर्मा त्वं विश्वानि सर्वाणि दुरितानि
राक्षसैः कृतान्युपद्रवाणि तर । निराकुरु । अस्मिन्बर्हिषि निषीद च ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

पर्वमान स्वर्विदो जायमानोऽभवो महान् । इंदो विश्वाँ अभीदसि ॥४॥

पर्वमान । स्वः । विदः । जायमानः । अभवः । महान् । इंदो इति । विश्वान् । अभि ।

इत् । अमि ॥४॥

हे पवमान सोम त्वं स्वः सर्वं विदः । यजमानाय प्रयच्छ । अपि च जायमानः
प्रादुर्भवन्नेव महान् पूजनीयोऽभवः । असि । किंच हे इंदो सोम त्वं विश्वानेव
सर्वानेव शबूनभ्यसि । तेजसाभिभवसि ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे षोडशो वर्गः ॥

प्र गायत्रेणेति चतुर्चुचं षड्विंशं सूक्तं काश्यपस्यावत्सारस्यार्धे । तृतीया पुरउष्णि-
गाद्यष्टादशका द्यष्टका । शिष्टा गायत्र्यः । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रांतं ।
प्र गायत्रेणोपांत्या पुरउष्णिगिति । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र गायत्रेण गायत पर्वमानं विचर्षणिं । इंदुं सहस्रचक्षसं ॥१॥

प्र । गायत्रेण । गायत । पर्वमानं । विचर्षणिं । इंदुं । सहस्रं चक्षसं ॥१॥

विचर्षणिं विद्रष्टारं सहस्रचक्षसं बहुदर्शनं पवमानं पूयमानमिंदुं सोमं
गायत्रेण गायत्रनामधेयेन साक्षा प्र गायत । हे स्तोतारो गानं कुरुत ।
स्तुतेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तं त्वा सहस्रचक्षसमथो सहस्रभर्णसं । अति वारमपाविषुः ॥२॥

तं । त्वा । सहस्रऽचक्षसं । अथो इति । सहस्रऽभर्णसं । अति । वारं । अपाविषुः ॥२॥

हे सोम सहस्रचक्षसं बहुदर्शनं अथो अपि च सहस्रभर्णसं बहुभरणं तमभिषुतं
त्वा त्वा वारं वालं दशापविचमत्यपाविषुः । ऋत्विजः पावयन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अति वारान्पवमानो असिष्यदकलशं अभि धावति । इन्द्रस्य हार्द्वीविशन् ॥३॥

अति । वारान् । पवमानः । असिष्यदत् । कलशान् । अभि । धावति । इन्द्रस्य । हार्दि ।

आऽविशन् ॥३॥

पवमानः पूयमानः सोमो वारानवेर्वालानत्यतिक्रम्यासिष्यदत् स्यन्दते । अपि
चन्द्रस्य हार्दि हृदयमाविशन् कलशान् द्रोणान्यभिधावति । अभिगच्छति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इन्द्रस्य सोम राधसे शं पवस्व विचर्षणे । प्रजावद्रेत आ भर ॥४॥

इन्द्रस्य । सोम । राधसे । शं । पवस्व । विऽचर्षणे । प्रजाऽवत् । रेतः । आ । भर ॥४॥

हे विचर्षणे विद्रष्टृस्त्वमिन्द्रस्य राधसे राधनाय संसिद्धौ शं सुखकरं रसं पवस्व ।
क्षर । अपि चास्मभ्यं प्रजावत्पुत्राद्युपेतं रेत उदकमन्नं वाभर । आहर । प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे सप्तदशो वर्गः ॥

॥ इति नवमे मंडले द्वितीयोऽनुवाकः ॥

तृतीयेऽनुवाके सप्त सूक्तानि । तत्राया वीतीति त्रिंशद्वचं प्रथमं सूक्तं । अमही-
युर्नामांगिरस ऋषिः । गायत्री छंदः । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रांतं ।
अया वीती त्रिंशदमहीयुरिति । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अया वीती परि स्रव यस्त इंदो मदेष्वा । अवाहन्नवतीर्नव ॥१॥

अया । वीती । परि । स्रव । यः । ते । इंदो इति । मदेष्वा । आ । अवऽअहन् । नवतीः । नव ॥१॥

हे इंदो सोम अयानेन रसेन वीती वीत्या इन्द्रस्य भक्षणाय परिस्रव । परिक्षर ।

कीदृशेन रसेनेत्यत आह । ते तव यो रसो मर्देषु संयामेषु नवतीर्नवेति नवनव-
तिसंख्याकाश्च शत्रुपुरीरवाहन् । जघान । अमुं सोमरसं पीत्वा मत्तः सन्निद्र
उक्तलक्षणाः शत्रुपुरीर्जघानेति कृत्वा रसो जघानेत्युपचारः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पुरः सद्य इत्याधिये दिवोदासाय शंबरं । अध त्वं तुर्वशं यदुं ॥२॥

पुरः । सद्यः । इत्याऽधिये । दिवःऽदासाय । शंबरं । अध । त्वं । तुर्वशं । यदुं ॥२॥

सद्य एकस्मिन्नेवाहि पुरः शत्रूणां पुराणि सोमरसोऽवाहन् । इत्याधिये
सत्यकर्मणे दिवोदासाय राज्ञे शंबरं शत्रुपुराणां स्वामिनमधाप्य त्वं तं तुर्वश-
नामकं राजानं दिवोदासशत्रुं यदुं यदुनामकं राजानं च वशमानयच्च । अत्रापि
सोमरसं पीत्वा मत्तः सन्निद्रः सर्वमेतदकार्षीदिति सोमरसे कर्तृत्वमुपचर्यते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

परि णो अश्वमश्वविज्रोमदिंदो हिरण्यवत् । क्षरं सहस्रिणीरिषः ॥३॥

परि । नः । अश्वं । अश्वऽवित् । गोऽमत् । इंदो इति । हिरण्यऽवत् । क्षरं । सह-
स्रिणीः । रिषः ॥३॥

हे इंदो सोमाश्वविदश्वस्य लंभकस्त्वं नोऽस्माकमश्वं गोमन्त्रोयुक्तं हिरण्यवद्वि-
रण्योपेतं धनं च परि क्षर । अपि च सहस्रिणीर्बहूनीषोऽन्नानि क्षर ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

पर्वमानस्य ते वयं पविचमभ्युदतः । सखित्वमा वृणीमहे ॥४॥

पर्वमानस्य । ते । वयं । पविचं । अभिऽउदतः । सखिऽत्वं । आ । वृणीमहे ॥४॥

हे सोम पविचमभ्युदतः पविचमभिक्षेदयतः पर्वमानस्य क्षरतश्च ते तव सखित्वं
सख्यं वयममहीयव आंगिरसा आ वृणीमहे । प्रार्थयामहे ॥

॥ अथ पंचमी ॥

ये ते पविचमूर्मयोऽभिक्षरंति धारया । तेभिर्नः सोम मृळय ॥५॥

ये । ते । पविचं । ऊर्मयः । अभिऽक्षरंति । धारया । तेभिः । नः । सोम । मृळय ॥५॥

हे सोम ते तव य ऊर्मयस्तरंगाः पवित्रं धारया क्षरन्ति तेभिस्तैर्हर्मि-
भिर्नोऽस्मान् मृळय । सुखय ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स नः पुनान आ भर रयिं वीरवतीमिषं । ईशानः सोम विश्वतः ॥६॥

सः । नः । पुनानः । आ । भर । रयिं । वीरऽवती । इषं । ईशानः । सोम । विश्वतः ॥६॥

हे सोम विश्वतः सर्वस्य जगत ईशान ईश्वरः सोऽभिषुतः पुनानः पूयमानस्त्वं
नोऽस्मभ्यं रयिं धनं वीरवती पुत्राद्युपेतमिषमन्नं चाभर । आहर ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

एतमु त्वं दश क्षिपो मृजन्ति सिंधुमातरं । समादित्येभिरख्यत ॥७॥

एतं । ऊं इति । त्वं । दश । क्षिपः । मृजन्ति । सिंधुऽमातरं । सं । आदित्येभिः । अख्यत ॥७॥

सिंधुमातरं यस्य सोमस्य सिंधवो नद्यो मातरो भवन्ति त्वं तमेतमिमं सोमं
दश क्षिपो दशसंख्याका अंगुलयो मृजन्ति । शोधयन्ति । अपि च सोऽयं सोम
आदित्येभिरादित्यैः समख्यत । संगच्छते ॥

॥ अथाष्टमी ॥

समिद्रेणो वायुना सुत एति पवित्र आ । सं सूर्यस्य रश्मिभिः ॥८॥

सं । इद्रेण । उत । वायुना । सुतः । एति । पवित्रे । आ । सं । सूर्यस्य । रश्मिऽभिः ॥८॥

सुतोऽभिषुतः सोमः पवित्र इद्रेण समेति । संगच्छति । उतापि च वायुना
समेति । सूर्यस्य रश्मिभिर्मयूखैरपि समेति ॥

॥ अथ नवमी ॥

स नो भगाय वायवे पूष्णे पवस्व मधुमान् । चारुमित्रे वरुणे च ॥९॥

सः । नः । भगाय । वायवे । पूष्णे । पवस्व । मधुऽमान् । चारुः । मित्रे । वरुणे । च ॥९॥

हे सोम मधुमान् मधुरसश्चारुः कल्याणस्वरूपश्च सोऽभिषुतस्त्वं नोऽस्माकं
यज्ञे भगाय भगाख्याय देवाय वायवे च पूष्णे च मित्रे मित्राय देवाय वरुणे
वरुणाय च पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ दशमी ॥

उ॒च्चा ते॒ जा॒तम॑ध॒सो दि॒वि ष॒ड्भूम्या॑ द॒दे । उ॒यं श॒र्म म॒हि श्र॒वः ॥ १० ॥

उ॒च्चा । ते॒ । जा॒तं । अ॑ध॒सः । दि॒वि । स॒त् । भू॒मिः । आ॒ । द॒दे । उ॒यं । श॒र्म । म॒हि । श्र॒वः ॥ १० ॥

हे सोम ते तव संबन्धिनोऽधसो रसस्योच्चोपरि जातं । जन्म । अपि च दिवि
द्युलोके सच्चिद्यमानं स्वतस्तव संबन्ध्यमुद्गूणं शर्म सुखं महि महच्छ्रवोऽन्नं च
भूमिराददे ॥ भूम्या दद इति पदत्रयमामनन्ति । विसर्जनीयलोपः साहितिकः ॥
भूमिर्भामा जना माहशः । भूमिष्ठैरादीयत इत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथम एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

ए॒ना वि॒श्वान्य॒र्ये आ॒ द्यु॒म्नानि॒ मानु॑षाणां । सि॒षास॑न्तो वनामहे ॥ ११ ॥

ए॒ना । वि॒श्वानि॒ । अ॒र्यः । आ॒ । द्यु॒म्नानि॒ । मानु॑षाणां । सि॒षास॑न्तः । व॒नाम॒हे ॥ ११ ॥

एनैनेनानेन सोमेन मानुषाणां मनुष्याणां विश्वा विश्वानि द्युम्नान्यन्ना-
न्यार्योऽभिगच्छन्तः सिषासन्तः संभक्तुमिच्छन्तश्च वयं वनामहे । संभजामहे ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

स न॒ इ॒न्द्राय॒ यज्य॑वे वरु॒णाय॒ मरु॒द्भ्यः । व॒रि॒वो॒वित्प॑रि स्रव ॥ १२ ॥

सः । नः । इ॒न्द्राय॒ । यज्य॑वे । वरु॒णाय॒ । म॒रुत् । ऽभ्यः । व॒रि॒वः । ऽवि॒त् । प॑रि । स्र॒व ॥ १२ ॥

हे सोम वरिवोविदन्नस्य लभकः पवमानस्त्वं नोऽस्माकं यज्यवे यष्टव्यायेन्द्राय
वरुणाय च मरुद्भ्यश्च परि स्रव । धारया क्षर ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

उपो॒ षु जा॒तम॑भ्रुं गोभिर्भ॒गं प॑रिष्कृतं । इ॒दं दे॒वा अ॒यासि॑षुः ॥ १३ ॥

उपो॒ इति॑ । सु॒ । जा॒तं । अ॒प् । तु॒रं । गो॒भिः । भ॒गं । प॑रिऽकृतं । इ॒दं । दे॒वाः । अ॒यासि॑षुः ॥ १३ ॥

सुजातं सम्यक्प्रादुर्भूतमभ्रुं वसतीवरीभिः प्रेरितं भगं शश्रूणां भञ्जकं गोभिर्गो-
विकारैः पयोभिः परिष्कृतमलंकृतं संस्कृतमिदं सोमं देवा इन्द्रादय उपायासिषुः ।
उपागच्छन्ति ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

तमि॒वर्ध॑तु नो॒ गि॒रो व॒त्सं सं॒शि॒श्वरी॑रिव । य इ॒न्द्रस्य॑ हृदं॒सनिः॑ ॥ १४ ॥

तं । इत् । वर्ध॑तु । नः । गि॒रः । व॒त्सं । सं॒शि॒श्वरीः॑ऽइव । यः । इ॒न्द्रस्य॑ । हृदं॒ऽसनिः॑ ॥ १४ ॥

यः सोम इन्द्रस्य हृदंसनिर्हृदयस्य संभक्ता भवति तमित्तमेव सोमं नोऽस्माकं गिरः स्तुतिरूपा वाचः संवर्धतु । सम्यग्वर्धयंतु । तच्च दृष्टान्तः । वत्सं बालं शिश्वरीरिवा यथा शिश्वर्यो बह्वपयस्का मातरो वत्सं वर्धयन्ति तद्वदित्यर्थः ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

अ॒र्षी णः॑ सोम॒ शं ग॒वे धु॒क्षस्व॑ पि॒पुषी॑मि॒षं । वर्ध॑ समु॒द्रमु॒क्थ्यं ॥ १५ ॥

अ॒र्षे । नः॑ । सोम॒ । शं । ग॒वे । धु॒क्षस्व॑ । पि॒पुषी॑ । इ॒षं । वर्ध॑ । समु॒द्रं । उ॒क्थ्यं ॥ १५ ॥

हे सोम त्वं नोऽस्माकं गवे शं सुखमर्ष । क्षर । अपि च पिपुषी प्रवृद्धमिषमन्नं धुक्षस्व । पूरय । किंचोक्थ्यं प्रशस्यं समुद्रमुदकं वर्ध । वर्धय ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

प॒र्वमा॒नो अ॒जी॒जन॒द्वि॒वश्चि॒न्नं न त॑न्य॒तुं । ज्योति॑र्वि॒श्वान॒रं बृ॒हत् ॥ १६ ॥

प॒र्वमा॒नः । अ॒जी॒ज॒न॒त् । दि॒वः । चि॒न्नं । न । त॑न्य॒तुं । ज्योतिः॑ । वि॒श्वान॒रं । बृ॒हत् ॥ १६ ॥

पवमानः सोमो बृहन्महद्विश्वानरं वैश्वानराख्यं ज्योतिस्तेजो दिवो द्युलोकस्य चिन्नं तन्यतुं नाशनिमिवाजीजनत् । अजनयत् ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

प॒र्वमा॒नस्य॑ ते॒ रसो॒ मदो॑ राज॒न्नदु॒च्छुनः॑ । वि॒ वार॑म॒र्थम॒र्षति॑ ॥ १७ ॥

प॒र्वमा॒नस्य॑ । ते॒ । रसः॑ । मदः॑ । रा॒ज॒न् । अ॒दु॒च्छुनः॑ । वि॒ । वारं॑ । अ॒र्थं । अ॒र्षति॑ ॥ १७ ॥

हे राजन् दीप्यमान सोम पवमानस्य क्षरतस्ते तवादुच्छुनो रक्षोवर्जितो मदो मदकरो रसोऽव्यमविमयं वारं बालं दशापविचमर्षति । अभिगच्छति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

प॒र्वमा॒न॒ रस॒स्तव॑ दक्षो॒ वि रा॑जति॒ द्यु॒मान् । ज्योति॑र्वि॒श्वं स्व॒र्ह॒शे ॥ १८ ॥

प॒र्वमा॒न॒ । रसः॑ । तव॑ । दक्षः॑ । वि॒ । रा॒ज॒ति॒ । द्यु॒ऽमा॒न् । ज्योतिः॑ । वि॒श्वं । स्वः॑ । ह॒शे ॥ १८ ॥

हे पवमान सोम तव त्वदीयो दक्षो वृद्धो द्युमान् दीप्तिमान् रसो विराजति ।
प्रकाशते । न केवलं स्वयमेव प्रकाशते किंतु विश्वं व्याप्तं स्वः सर्वं ज्योतिस्तेजश्च
दृशे द्रष्टुं करोतीति शेषः ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

यस्ते मदो वरेण्यस्तेनां पवस्वांधसा । देवावीरघशंसहा ॥१९॥

यः । ते । मदः । वरेण्यः । तेन । पवस्व । अंधसा । देवऽअवीः । अघशंसऽहा ॥१९॥

हे सोम ते तव देवावीर्देवकामोऽघशंसहा राक्षसानां हंता वरेण्यः सर्वैर्वरणीयो
मदो मदकरो यो रसो विद्यते तेन रसेनांधसादनीयेन पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ विंशी ॥

जग्निर्वृचर्ममिचियं सस्त्रिर्वाजं दिवेदिवे । गोषा उं अश्वसा असि ॥२०॥

जग्निः । वृचं । अमिचियं । सस्त्रिः । वाजं । दिवेऽदिवे । गोऽसाः । उं इति ।

अश्वऽसाः । असि ॥२०॥

हे सोम त्वममिचियममिचभवं वृचं शत्रुं जग्निर्हंतासि । भवसि । किंच दिवेदिवे
प्रतिदिनं वाजं संयामं सस्त्रिः संभक्तासि । किंच गोषा गवां दातासि । अश्वसा
अश्वानां दाता चासि ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथम एकविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

संमिच्छो अरुषो भव सूपस्थाभिर्न धेनुभिः । सीदंश्छ्येनो न योनिमा ॥२१॥

संऽमिच्छः । अरुषः । भव । सुऽउपस्थाभिः । न । धेनुऽभिः । सीदन् । श्येनः । न ।

योनिं । आ ॥२१॥

हे सोम त्वं सूपस्थाभिः शोभनोपस्थानाभिर्धेनुभिर्गोभिः । गोविकारैः पयोभि-
रित्यर्थः । संमिच्छः संमिश्रितः श्येनो न यथा श्येनः शीघ्रमागत्य स्थानमासीदति
तद्वद्योनिं स्वकीयं स्थानमासीदन् । न संप्रत्यर्थे । इदानीमरुष आरोचमानो भव ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

स पवस्व य आविथेन्द्रं वृषाय हंतवे । वमिवांसं महीरपः ॥२२॥

सः । पवस्व । यः । आविथ । इन्द्रं । वृषाय । हंतवे । वमिऽवांसं । महीः । अपः ॥२२॥

हे सोम यस्त्वं महीर्महतीरपो महांत्युदकानि वव्रिवांसं निरुंधानं वृत्राय
वृचं हंतवे हंतुमिंद्रमाविथ अरक्षः स त्वं पवस्व । धारया क्षर । सोमं पीत्वा
मत्तः सन्निद्रो महांत्युदकानि निरुंधानं वृचं जघानेत्यर्थः ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

सुवीरासो वयं धना जयेम सोम मीढुः । पुनानो वर्ध नो गिरः ॥ २३ ॥

सुऽवीरासः । वयं । धना । जयेम । सोम । मीढुः । पुनानः । वर्ध । नः । गिरः ॥ २३ ॥

सुवीरासः सुवीराः कल्याणपुत्रा वयममहीयव आंगिरसा धना शत्रूणां धनानि
जयेम । शत्रूञ्जित्वा तदीयानि धनानि स्वीकुर्यामेत्यर्थः । हे मीढुः सेक्तः सोम पुनानः
पूयमानस्त्वं नोऽस्माकं गिरः स्तुतिरूपा वाचश्च वर्ध । वर्धय ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

त्वोतासस्तवावसा स्याम वन्त आमुर्गिरः । सोम व्रतेषु जागृहि ॥ २४ ॥

त्वाऽऊतासः । तव । अवसा । स्याम । वन्तः । आऽमुर्गिरः । सोम । व्रतेषु । जागृहि ॥ २४ ॥

हे सोम तव त्वदीयेनावसा रक्षणेन त्वोतासस्त्वया रक्षिताः संतो वन्तः
शत्रून्भजमाना आमुर्गिरः स्तेषामभिमारकाः स्याम । भवेम । व्रतेष्वस्माकं कर्मसु
जागृहि । प्रबुद्धो भव ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

अपघ्नन्पवते मृधोऽप सोमो अराव्णः । गच्छन्निद्रस्य निष्कृतं ॥ २५ ॥

अपऽघ्नन् । पवते । मृधः । अप । सोमः । अराव्णः । गच्छन् । निद्रस्य । निऽकृतं ॥ २५ ॥

सोमो मृधो हिंसकाञ्छत्रूनपघ्नन् मारयन् अराव्णः शक्ती सत्यां धनानामदा-
तृश्चापघ्नन् इन्द्रस्य निष्कृतं स्थानं गच्छन् प्राप्नुवन् पवते । धारया क्षरति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

महो नो राय आ भर पवमान जही मृधः । रास्वेदो वीरवद्यशः ॥ २६ ॥

महः । नः । रायः । आ । भर । पवमान । जहि । मृधः । रास्व । इन्द्रो इति । वीरऽवन्तः । यशः ॥ २६ ॥

हे पवमानेदो सोम नोऽस्माकं महो महांति रायो धनान्याभर । आहर । मृधो
हिंसकाञ्छत्रून् जहि । मारय । वीरवत्पुत्राद्युपेतां यशः कीर्तिं च रास्व । अस्मभ्यं देहि ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

न त्वां शतं च न हुतो राधो दित्संतमा मिनन् । यत्पुनानो मखस्यसे ॥२७॥

न।त्वा।शतं।चन।हुतः।राधः।दित्संतं।आ।मिनन्।यत्।पुनानः।मखस्यसे॥२७॥

हे सोम राधो धनमादिस्संतमादातुमिच्छंतं त्वा त्वां शतं च न बहवोऽपि हुतो हिंसकाः शचवो न मिनन् । न हिंसन्ति । कदेत्यत्राह । यद्यदा पुनानः पूयमानस्त्वं मखस्यसेऽस्मभ्यं धनं दातुमिच्छसि ॥

॥ अथाष्टाविंशी ॥

पर्वस्वेदो वृषा सुतः कृधी नो यशसो जने । विश्वा अप द्विषो जहि ॥२८॥

पर्वस्व।इंदो इति।वृषा।सुतः।कृधि।नः।यशसः।जने।विश्वाः।अप।द्विषः।जहि॥२८॥

हे इंदो सोम सुतोऽभिषुतो वृषा सेक्ता त्वं पवस्व । धारया क्षर । जने जनपदेषु नोऽस्मान्यशसो यशस्विनः कृधि । कुरु । विश्वाः सर्वान् द्विषो वेष्टुञ्छून्पजहि । मारय च ॥

॥ अथैकोनचिंशी ॥

अस्य ते सख्ये वयं तवेदो द्युम्न उक्तमे । सासह्याम पृतन्यतः ॥२९॥

अस्य।ते।सख्ये।वयं।तव।इंदो इति।द्युम्ने।उत्तमे।ससह्याम।पृतन्यतः॥२९॥

हे इंदो सोम अस्यास्मिन्यागे वर्तमानस्य ते तव सख्ये सखित्वे सति वयममहीयव आंगिरसास्तव त्वदीय उक्तमे श्रेष्ठे द्युम्नेऽन्ने तृप्तिं प्राप्ताः ॥ तथा च यास्कः । द्युम्नं द्योततेर्यशो वाचं वेति ॥ पृतन्यतो युद्धमिच्छतः शत्रून् ससह्याम । अभिभवेम ॥

॥ अथ चिंशी ॥

या ते भीमान्यायुधा तिग्मानि संति धूर्वणे । रक्ष समस्य नो निदः ॥३०॥

या।ते।भीमानि।आयुधा।तिग्मानि।संति।धूर्वणे।रक्ष।समस्य।नः।निदः॥३०॥

हे सोम ते तव या यानि भीमानि शत्रूणां भयंकराणि तिग्मानि तीक्ष्णान्यायुधायुधानि धूर्वणे शत्रुवधार्थं संति तैरायुधैः समस्य सर्वस्य शत्रोर्निदो निंदाया नोऽस्मानक्ष । पालय ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे चयोविंशो वर्गः ॥

एते असृयमिति त्रिंशद्वचं द्वितीयं सूक्तं भार्गवस्य जमदग्नेरार्षे गायत्रं पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । एते असृयं जमदग्निरिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

एते असृयमिंदवस्तिरः पवित्रमाश्वः । विश्वान्यभि सौभगा ॥१॥

एते । असृयं । इंदवः । तिरः । पवित्रं । आश्वः । विश्वानि । अभि । सौभगा ॥१॥

आश्वः शीघ्रा एते पवमाना इंदवः सोमा विश्वानि सर्वाणि सौभगा सौभगानि धनान्यभिलक्ष्य पवित्रं तिरोऽसृयम् । ऋत्विग्भिः सृज्यन्ते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

विघ्नंतो दुरिता पुरु सुगा तोकाय वाजिनः । तना कृण्वन्तो अर्वन्ते ॥२॥

विऽघ्नन्तः । दुऽइता । पुरु । सुऽगा । तोकाय । वाजिनः । तना । कृण्वन्तः । अर्वन्ते ॥२॥

वाजिनो बलवन्तः सोमाः पुरु बहूनि दुरिता दुरितानि विघ्नन्तो विशेषेण नाशयन्तस्तोकायास्माकं पुत्रायार्वन्तेऽश्वाय च सुगा सुखानि तना धनानि च कृण्वन्तः कुर्वन्तस्तिरः पवित्रं सृज्यन्त इति संबंधः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

कृण्वन्तो वरिवो गवेऽस्मभ्यं स्तुतिं । इळामस्मभ्यं संयतं ॥३॥

कृण्वन्तः । वरिवः । गवे । अभि । अर्षन्ति । सुऽस्तुतिं । इळां । अस्मभ्यं । संऽयतं ॥३॥

अस्माकं गवेऽस्मभ्यं च संयतं यदस्मान् संयच्छति तद्वरिवो धनमिळामन्नं च कृण्वन्तः कुर्वन्तः सोमाः स्तुतिमस्मदीयां शोभनां स्तुतिमभ्यर्षन्ति । आभिमुख्येन गच्छन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

असाव्यं शुर्मदायाप्सु दक्षो गिरिष्ठाः । श्येनो न योनिमासदत् ॥४॥

असावि । अंशुः । मदाय । अप्सु । दक्षः । गिरिऽस्थाः । श्येनः । न । योनिं ।

आ । असदत् ॥४॥

गिरिष्ठाः पर्वते जातोऽंशुः सोमो मदाय मदार्थमसावि । अभिषुतः । अप्सु वसतीवरीषु दक्षः प्रवृद्धश्च भवति । किंच श्येनो न यथा श्येनो वेगेनागत्य स्थानमासीदति तद्वदयं सोमो योनिं स्वकीयं स्थानमासदत् । आसीदति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

शुभ्रमंधो देववातमप्सु धृतो नृभिः सुतः । स्वदंति गावः पयोभिः ॥५॥

शुभ्रं। अंधः। देवऽवातं। अप्सु। धृतः। नृऽभिः। सुतः। स्वदंति। गावः। पयःऽभिः॥५॥

यदेववातं देवैः प्रार्थितं शुभ्रं शोभनमंधोऽन्नं गावः पशवः पयोभिराशिरैः
स्वदंति स्वादयंति सोऽयं सोमो नृभिर्नैतृभिर्ऋत्विग्भिः सुतोऽभिषुतः सन्नप्सु
वसतीवरीषु धृतः शोधितो भवति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे चतुर्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आदीमश्वं न हेतारोऽशूशुभन्नमृताय । मध्वो रसं सधमादे ॥६॥

आत्। ईं। अश्वं। न। हेतारः। अशूशुभन्। अमृताय। मध्वः। रसं। सधऽमादे॥६॥

आदनंतरं हेतारः प्रेरका ऋत्विजः सधमादे यज्ञ ईमेनं मध्वो मदकरस्य
सोमस्य रसममृतायामरणायाश्वं नाश्वमिवाशूशुभन् । शोभयंति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यास्ते धारा मधुश्रुतोऽसृयमिदं ऊतये । ताभिः पविचमासदः ॥७॥

याः। ते। धाराः। मधुऽश्रुतः। असृयं। इंदो इति। ऊतये। ताभिः। पविचं। आ। असदः॥७॥

हे इंदो सोम ते तव मधुश्रुतो मधुररसस्य श्रोतयिष्यो या धारा ऊतये
रक्षणायासृयमसृज्यंत ताभिर्धाराभिस्त्वं पविचमासदः । आसीद ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सो अर्षेन्द्राय पीतये तिर्रो रोमाण्यय्या । सीदन्योना वनेष्वा ॥८॥

सः। अर्षे। इन्द्राय। पीतये। तिरः। रोमाणि। अय्या। सीदन्। योना। वनेषु। आ॥८॥

हे सोम सोऽभिषुतस्त्वमथ्याय्यान्यविमयानि रोमाणि बालानि तिर-
स्तिरस्कुर्वन् वनेषु पात्रेषु योना योनौ स्थान आ सीदन्निन्द्रायेंद्रस्य पीतये
पानायार्थं । क्षर ॥

॥ अथ नवमी ॥

त्वमिंदो परि स्रव स्वादिष्टो अंगिरोभ्यः । वरिवोविहृतं पयः ॥९॥

त्वं। इंदो इति। परि। स्रव। स्वादिष्टः। अंगिरऽभ्यः। वरिवऽवित्। घृतं। पयः॥९॥

हे इंदो सोम स्वादिष्टः स्वादुतमो वरिवोविदस्मदभिलषितस्य धनस्य लंभकश्च
त्वमंगिरोभ्योऽंगिरसामर्थाय घृतमाज्यं पयश्च परि स्रव । परिस्तर ॥

॥ अथ दशमी ॥

अयं विचर्षणिर्हितः पवमानः स चेतति । हिन्वान् आप्यं बृहत् ॥ १० ॥

अयं विऽचर्षणिः । हितः । पवमानः । सः । चेतति । हिन्वानः । आप्यं । बृहत् ॥ १० ॥

विचर्षणिर्विद्रष्टा हितः पात्रेषु निहितः पवमानोऽयं सोम आप्यमप्सु भवं
बृहन्महदन्नं हिन्वानः प्रेरयन् स चेतति । सर्वैः स ज्ञायते ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे पंचविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

एष वृषा वृषव्रतः पवमानो अशस्तिहा । कर्द्वसूनि दाप्नुषे ॥ ११ ॥

एषः । वृषा । वृषऽव्रतः । पवमानः । अशस्तिऽहा । कर्त् । वसूनि । दाप्नुषे ॥ ११ ॥

वृषा कामानां सेक्ता वृषव्रतो वृषकर्माशस्तिहा राक्षसानां हन्ता पवमान
एष सोमो दाप्नुषे हविषां दात्रे यजमानाय वसूनि धनानि कर्त् । करोति ।
प्रयच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

आ पवस्व सहस्रिणं रयिं गोमंतमश्विनं । पुरुश्चंद्रं पुरुस्पृहं ॥ १२ ॥

आ । पवस्व । सहस्रिणं । रयिं । गोऽमंतं । अश्विनं । पुरुऽचंद्रं । पुरुऽस्पृहं ॥ १२ ॥

हे सोम त्वं सहस्रिणं बहुसंख्याकं गोमंतं गोभिरुपेतमश्विनमश्ववंतं पुरुश्चंद्रं
बहूनां हर्षकं पुरुस्पृहं बहुस्पृहणीयं रयिं धनमा पवस्व । परि स्तर ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

एष स्य परि विच्यते मर्मृज्यमान आयुभिः । उरुगायः कविऋतुः ॥ १३ ॥

एषः । स्यः । परि । विच्यते । मर्मृज्यमानः । आयुऽभिः । उरुऽगायः । कविऽऋतुः ॥ १३ ॥

उरुगायो बहुस्तुतिः कविऋतुः क्रांतप्रज्ञः क्रांतकर्मा वा स्यः स एषोऽयं सोम
आयुभिर्मनुष्यैर्मर्मृज्यमानः शोध्यमानः परि विच्यते ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

सहस्रोतिः शतामघो विमानो रजसः कविः । इंद्राय पवते मदः ॥१४॥

सहस्रऽऊतिः । शतऽमघः । विऽमानः । रजसः । कविः । इंद्राय । पवते । मदः ॥१४॥

सहस्रोतिरपरिमितरक्षणः शतमघो बहुधनो रजसो लोकस्य विमानो निर्माता
कविः क्रांतकर्मा मदो मदकरः सोम इंद्रायेंद्रार्थं पवते । धारया क्षरति ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

गिरा जात इह स्तुत इंदुरिंद्राय धीयते । विर्योना वसताविव ॥१५॥

गिरा । जातः । इह । स्तुतः । इंदुः । इंद्राय । धीयते । विः । योना । वसतौऽइव ॥१५॥

जातः प्रादुर्भूतो गिरा स्तुत्या स्तुतश्चेदुः सोम इहास्मिन्यज्ञे योना योनौ स्वस्थान
इंद्रायेंद्रार्थं वसताविव विर्यथा स्ववासे पक्षी तथा धीयते । निधीयते ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे षड्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

पर्वमानः सुतो नृभिः सोमो वाजमिवासरत् । चमूषु शक्रनासदं ॥१६॥

पर्वमानः । सुतः । नृऽभिः । सोमः । वाजंऽइव । असरत् । चमूषु । शक्रना । आऽसदं ॥१६॥

नृभिर्नेतृभिर्ऋत्विग्भिः सुतोऽभिषुतः सोमश्च चमूषु चमसेषु शक्रना बलेना-
सदमुपवेष्टुं वाजमिव युद्धमिव स्थानमसरत् । सरति ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

तं चिपृष्ठे चिवंधुरे रथे युजंति यातवे । ऋषीणां सप्त धीतिभिः ॥१७॥

तं । चिऽपृष्ठे । चिऽवंधुरे । रथे । युजंति । यातवे । ऋषीणां । सप्त । धीतिऽभिः ॥१७॥

चिपृष्ठे चिषवणपृष्ठे चिवंधुरे चिवेदवंधुर ऋषीणां रथे यज्ञरथे तं सोमं सप्त
सप्तभिर्धीतिभिश्छंदोभिर्यातवे देवान्प्रति गंतुं युजंति । ऋत्विजो योजयंति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

तं सोतारो धनस्पृतमाशुं वाजाय यातवे । हरिं हिनोत वाजिनं ॥१८॥

तं । सोतारः । धनऽस्पृतं । आशुं । वाजाय । यातवे । हरिं । हिनोत । वाजिनं ॥१८॥

हे सोतारोऽभिषवकर्तार ऋत्विजो धनस्पृतं धनानां स्पष्टारं वाजिनं बलिनमाशुं वेगवंतं तं सोमात्मकं हरिमश्वं वाजाय यज्ञाख्यं संग्रामं यातवे गंतुं हिनोत । प्रेरयत । यथा योद्धारो युद्धं गंतुं बलिनं वेगवंतमश्वं प्रेरयन्ति तद्वद्यज्ञमभिगंतुं बलवंतं सोमं प्रेरयतेति भावः ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

आविशन्कलशं सुतो विश्वा अर्षन्अभि श्रियः । शूरो न गोषु तिष्ठति ॥१९॥

आऽविशन् । कलशं । सुतः । विश्वाः । अर्षन् । अभि । श्रियः । शूरः । न । गोषु । तिष्ठति ॥१९॥

सुतोऽभिषुतः सोमः कलशं द्रोणमाविशन् विश्वाः सर्वाः श्रियः संपदोऽभ्यर्षन् अस्मानभिगमयन् गोषु शत्रूणां पशुषु शूरो न यथा शूरो निःशंकस्तिष्ठति तद्वद्यज्ञेषु निःशंकस्तिष्ठति ॥

॥ अथ विंशी ॥

आ त इंदो मदाय कं पयो दुहंत्यायवः । देवा देवेभ्यो मधु ॥२०॥

आ । ते । इंदो इति । मदाय । कं । पयः । दुहन्ति । आयवः । देवाः । देवेभ्यः । मधु ॥२०॥

हे इंदो सोम ते तव मधु मधुभूतं पयः पेयं रसं देवाः स्तोतार आयवो मनुष्या मदाय कं मदार्थं देवेभ्य इन्द्रादिभ्य आ दुहन्ति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे सप्तविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

आ नः सोमं पविच आ सृजता मधुमत्तमं । देवेभ्यो देवश्रुत्तमं ॥२१॥

आ । नः । सोमं । पविचे । आ । सृजत । मधुमत्ऽतमं । देवेभ्यः । देवश्रुत्ऽतमं ॥२१॥

हे ऋत्विजो नोऽस्माकं देवश्रुत्तममत्यंतं देवैः श्रूयमाणं मधुमत्तममतिशयेन मधुमंतं सोमं देवेभ्य इन्द्राद्यर्थं पविचे दशापविच आ सृजत । साधयत ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

एते सोमा असृक्षत गृणानाः श्रवसे महे । मदिन्तमस्य धारया ॥२२॥

एते । सोमाः । असृक्षत । गृणानाः । श्रवसे । महे । मदिन्ऽतमस्य । धारया ॥२२॥

गृणानाः स्तूयमाना एत इमे सोमा महे महते श्रवसेऽन्नाय मदिन्तमस्य मादयितृतमस्य रसस्य धारयासृक्षत । ऋत्विग्भिः सुज्यन्ते ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

अभि गव्यानि वीतये नृम्णा पुनानो अर्धसि । सनद्वाजः परि स्रव ॥ २३ ॥

अभि । गव्यानि । वीतये । नृम्णा । पुनानः । अर्धसि । सनत्वाजः । परि । स्रव ॥ २३ ॥

हे सोम पुनानः पूयमानो यस्त्वं वीतये भक्षणाय गव्यानि गोसंबन्धीनि नृम्णानि धनानि क्षीरादीन्यभ्यर्धस्यभिगच्छसि स त्वं सनद्वाजो दीयमानान्नः सन् परि स्रव । परिस्त्र ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

उत नो गोमतीरिषो विश्वा अर्ध परिष्टुभः । गृणानो जमदग्निना ॥ २४ ॥

उत । नः । गोमतीः । इषः । विश्वाः । अर्धः । परिष्टुभः । गृणानः । जमत्वाग्निना ॥ २४ ॥

उतापि च हे सोम जमदग्निनाम्ना ऋषिणा मया गृणानः स्तूयमानस्त्वं नोऽस्माकं गोमतीर्गोभिर्युक्तानि परिष्टुभः परितः श्रोतव्यानि विश्वाः सर्वाणीषोऽन्नान्यर्ध । गच्छ । अस्मभ्यमेवंविधान्यन्नानि देहीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

पवस्व वाचो अयियः सोमं चिचाभिरूतिभिः । अभि विश्वानि काव्या ॥ २५ ॥

पवस्व । वाचः । अयियः । सोमः । चिचाभिः । ऊतिभिः । अभि । विश्वानि । काव्या ॥ २५ ॥

हे सोमायियो मुख्यस्त्वं चिचाभिः पूजनीयैरूतिभी रक्षणीः सह वाचोऽस्मदीयाः स्तुतीरभि पवस्व । एतदेव दर्शयति । विश्वानि सर्वाणि काव्या काव्यानि स्तुत्यात्मकानि वाक्यान्यभि पवस्वेति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

त्वं समुद्रिया अपोऽयियो वाच ईरयन् । पवस्व विश्वमेजय ॥ २६ ॥

त्वं । समुद्रियाः । अपः । अयियः । वाचः । ईरयन् । पवस्व । विश्वमेजय ॥ २६ ॥

हे विश्वमेजय विश्वकंपक सोमायियो मुख्यस्त्वं वाच ईरयन् प्रेरयन् समुद्रिया आंतरिक्षाण्यप उदकानि पवस्व । धारया क्षर ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

तुभ्ये॒मा भुव॑ना कवे॒ महि॑न्ने सोम॒ तस्थि॑रे । तुभ्य॑म॒र्षेति॑ सि॒धवः॑ ॥२७॥

तुभ्य॑ । इ॒मा । भुव॑ना । क॒वे । म॒हि॒न्ने । सो॒म । त॒स्थि॒रे । तुभ्य॑ । अ॒र्षेति॑ । सि॒धवः॑ ॥२७॥

हे कवे क्रांतकर्मन् सोम तुभ्यं तव महिन्न इमेमानि भुवना भुवनानि तस्थिरे । तिष्ठन्ति । त्वामेव पुरस्कुर्वतीत्यर्थः । अपि च सिंधवो नद्यस्तुभ्यमेवार्षेति । गच्छन्ति । त्वदाज्ञामेवानुपालयन्तीत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टविंशी ॥

प्र ते॑ दि॒वो न वृ॑ष्टयो॒ धारा॑ य॒न्त्यस॑श्चतः । अ॒भि शु॒क्रा॒मुप॑स्तिरै ॥२८॥

प्र । ते । दि॒वः । न । वृ॒ष्टयः॑ । धा॒राः । य॒न्ति । अ॒स॒श्चतः॑ । अ॒भि । शु॒क्रा॒ । उ॒प॒ऽस्ति॒रै ॥२८॥

हे सोम ते तवासश्चतोऽसंगा धारा दिवोऽंतरिक्षावृष्टयो न वर्षाणीव शुक्रां शुक्रवर्णां शुक्रवर्णैर्विलोमभिर्निर्मितमुपस्तिरमुपस्तीर्यमाणं पविचमभि प्रति प्रयन्ति ॥

॥ अथैकोनचिंशी ॥

इ॒न्द्राये॑दुं पु॒नीत॑नो॒यं द॑क्षाय॒ साध॑नं । ई॒शानं॑ वी॒तिरा॑धसं ॥२९॥

इ॒न्द्रा॒य । इ॒दुं । पु॒नी॒त॒न॒ । उ॒यं । द॑क्षाय॒ । सा॒ध॒नं । ई॒शानं॑ । वी॒ति॒ऽरा॑धसं ॥२९॥

हे ऋत्विज उग्रमुद्गूर्णं दक्षाय बलस्य साधनं करणमीशानं धनानामीश्वरं वीतिराधसं दत्तधनमिदं सोममिन्द्रायेन्द्रार्थं पुनीतन । पुनीत ॥

॥ अथ चिंशी ॥

पव॑मान॒ ऋ॒तः क॒विः सोमः॑ प॒विच॑मास॒दत् । दध॑त्स्तो॒त्रे सु॒वीर्ये॑ ॥३०॥

पव॑मानः । ऋ॒तः । क॒विः । सोमः॑ । प॒विच॑ । आ॒ । अ॒स॒दत् । दध॑त् । स्तो॒त्रे । सु॒ऽवी॒र्ये॑ ॥३०॥

ऋतः सत्यभूतः कविः क्रांतकर्मा पवमानः सोमोऽस्मदीये स्तोत्रे सुवीर्यं शोभनवीर्यं दधत् प्रयच्छन् पविचमासदत् । आसीदति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथम एकोनचिंशो वर्गः ॥

आ पवस्वेति चिंशहचं तृतीयं सूक्तं काश्यपस्य निधुवेरार्थं गायत्रं पवमान-सोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । आ पवस्व निधुविः काश्यप इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

आ पवस्व सहस्रिणं रयिं सोम सुवीर्यं । अस्मे अवांसि धारय ॥ १ ॥

आ । पवस्व । सहस्रिणं । रयिं । सोम । सुवीर्यं । अस्मे इति । अवांसि । धारय ॥ १ ॥

हे सोम त्वं सहस्रिणं बहुसंख्याकं सुवीर्यं शोभनवीर्यं रयिं धनमापवस्व ।
आभिमुख्येन क्षर । अपि चास्मे अस्मासु अवांस्यन्नानि धारय । स्थापय ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इषमूर्जे च पिन्वसे इन्द्राय मत्सरिन्तमः । चमूष्वा नि षीदसि ॥ २ ॥

इषं । ऊर्जे । च । पिन्वसे । इन्द्राय । मत्सरिन्तमः । चमूष्वा । आ । नि । सीदसि ॥ २ ॥

हे सोम मत्सरिन्तमोऽतिशयेन मदयितृत्तमस्त्वमिन्द्रायेंद्रार्थमिषमन्नमूर्जे रसं च
पिन्वसे । क्षरसि । अपि च चमूष्वा चमसेष्वा नि षीदसि । तिष्ठसि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सुत इन्द्राय विष्णवे सोमः कलशे अक्षरत् । मधुमाँ अस्तु वायवे ॥ ३ ॥

सुतः । इन्द्राय । विष्णवे । सोमः । कलशे । अक्षरत् । मधुमान् । अस्तु । वायवे ॥ ३ ॥

इन्द्रायेंद्रार्थं विष्णवे विष्ण्वर्थं च वायवे वाय्वर्थं च सुतोऽभिषुतो यः सोमः
कलशे द्रोणकलशेऽक्षरत् क्षरति सोऽयं सोमो मधुमान् मधुररसवानस्तु । भवतु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एते असृयमाशवोऽति ह्वरांसि बभ्रवः । सोमा ऋतस्य धारया ॥ ४ ॥

एते । असृयं । आशवः । अति । ह्वरांसि । बभ्रवः । सोमाः । ऋतस्य । धारया ॥ ४ ॥

बभ्रवो बभ्रवर्णा आशवः शीघ्रा एत इमे सोमा ऋतस्योदकस्य धारयासृयम् ।
सृज्यन्ते । ह्वरांसि रक्षांस्यभिगच्छन्ति च ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इंद्रं वर्धन्तो अमुरः कृण्वन्तो विश्वमार्यं । अपघ्नन्तो अराव्यः ॥ ५ ॥

इंद्रं । वर्धन्तः । अपमुरः । कृण्वन्तः । विश्वं । आर्यं । अपघ्नन्तः । अराव्यः ॥ ५ ॥

इंद्रं वर्धतो वर्धयंतोऽप्सुर उदकस्य प्रेरका विश्वं सोममस्मदीयकर्मार्थमार्यं भद्रं
कृषंतः कुर्वंतोऽराव्योऽदातृनपद्मंतो विनाशयंतः । अभ्यर्षेतीत्युत्तरया संबंधः ॥
॥ इति सप्तमस्य प्रथमे चिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सुता अनु स्वमा रजोऽभ्यर्षेति बभ्रवः । इंद्रं गच्छंत इंद्रवः ॥६॥
सुताः । अनु । स्वं । आ । रजः । अभि । अर्षेति । बभ्रवः । इंद्रं । गच्छंतः । इंद्रवः ॥६॥
बभ्रवो बभ्रवर्णाः सुता अभिषुता इंद्रवः सोमा इंद्रमा गच्छंत अभिमुख्येन
प्राप्नुवंतः स्वं स्वकीयं रजः स्थानमनु प्रत्यभ्यर्षेति । अभिगच्छंति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अया पवस्व धारया यया सूर्यमरोचयः । हिन्वानो मानुषीरपः ॥७॥
अया । पवस्व । धारया । यया । सूर्यं । अरोचयः । हिन्वानः । मानुषीः । अपः ॥७॥
हे सोम मानुषीर्मनुष्याणां हितान्यप उदकानि हिन्वानः प्रेरयन् त्वं यया
धारया सूर्यमरोचयः प्राकाशयस्तयानया धारया पवस्व । क्षर ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अयुक्त सूर एतशं पवमानो मनावधि । अंतरिक्षेण यातवे ॥८॥
अयुक्त । सूरः । एतशं । पवमानः । मनौ । अधि । अंतरिक्षेण । यातवे ॥८॥
पवमानः पूयमानः सोमो मनावधि । मनुर्मनुष्यः । तस्मिन्मनुष्य इत्यर्थः ।
अंतरिक्षेण यातवे गंतुं सूरः प्रेरकस्य सूर्यस्यैतशमश्वं । एतत्वा एतश इत्यश्वनामसु
पाठात् । अयुक्त । युक्ते ॥

॥ अथ नवमी ॥

उत त्या हरितो दश सूर्यो अयुक्त यातवे । इंद्रुरिन्द्र इति ब्रुवन् ॥९॥
उत । त्याः । हरितः । दश । सूर्यः । अयुक्त । यातवे । इंद्रुः । इंद्रः । इति । ब्रुवन् ॥९॥
उतापि चेंदुः सोमः इंद्र इति ब्रुवन् त्यास्ता दश दशसंख्याका हरितो दिशः
प्रति यातवे गंतुं सूरः सूर्यस्यैतशमयुक्त । युनक्ति ॥

॥ अथ दशमी ॥

परीतो वायवे सुतं गिर इन्द्राय मत्सरं । अथ्यो वारेषु सिंचत ॥ १० ॥

परि । इतः । वायवे । सुतं । गिरः । इन्द्राय । मत्सरं । अथ्यः । वारेषु । सिंचत ॥ १० ॥

हे गिरः स्तोतारो यूयं वायवे वाय्वर्थमिन्द्रायेंद्रार्थं च सुतमभिषुतं मत्सरं
मदकरं सोममितोऽभिषवदेशदुष्ट्याथ्योऽवेर्वारेषु वालेषु परि पिंचत ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथम एकविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

पवमान विदा रयिमस्मभ्यं सोम दुष्टरं । यो दूणाशो वनुष्यता ॥ ११ ॥

पवमान । विदाः । रयिं । अस्मभ्यं । सोम । दुष्टरं । यः । दुःऽनशः । वनुष्यता ॥ ११ ॥

हे पवमान सोम यो रयिर्वनुष्यता हिंसकेन शत्रुणा दूणाशो नाशयितुमशक्यस्तं
शत्रुभिर्दुष्टरं रयिं धनमस्मभ्यं विदाः । देहि ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अभ्यर्ष सहस्रिणं रयिं गोमंतमश्विनं । अभि वाजमुत श्रवः ॥ १२ ॥

अभि । अर्ष । सहस्रिणं । रयिं । गोऽमंतं । अश्विनं । अभि । वाजं । उत । श्रवः ॥ १२ ॥

हे सोम त्वं सहस्रिणं बहुसंख्याकं गोमंतं गोभिर्युक्तमश्विनमश्ववंतं रयिं धन-
मभ्यर्ष । अस्मानभिगमय । उतापि च वाजं बलं श्रवोऽन्नं चास्मानभिगमय ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

सोमो देवो न सूर्योऽद्रिभिः पवते सुतः । दधानः कलशे रसं ॥ १३ ॥

सोमः । देवः । न । सूर्यः । अद्रिऽभिः । पवते । सुतः । दधानः । कलशे । रसं ॥ १३ ॥

देवो न देव इव सूर्यो रोचमानः सोमोऽद्रिभिर्यावभिः सुतोऽभिषुतः सन्
कलशे द्रोणकलशे रसं दधानो धारयन् पवते । धारया क्षरति ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

एते धामान्यार्या शुक्रा चतस्य धारया । वाजं गोमंतमक्षरन् ॥ १४ ॥

एते । धामानि । आर्या । शुक्राः । चतस्य । धारया । वाजं । गोऽमंतं । अक्षरन् ॥ १४ ॥

एतेऽभिषुता इमे शुक्रा दीप्ताः सोमा आर्यार्याणां श्रेष्ठानां यजमानानां धामानि गृहान्प्रति गोमंतं गोभिर्युक्तं वाजमन्मृतस्योदकस्य धारयाक्षरन् । क्षरन्ति ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

सुता इन्द्राय वज्रिणे सोमांसो दध्याशिरः । पवित्रमत्यक्षरन् ॥ १५ ॥

सुताः । इन्द्राय । वज्रिणे । सोमांसः । दधिऽआशिरः । पवित्रं । अति । अक्षरन् ॥ १५ ॥

वज्रिणे वज्रवत इन्द्रायेंद्रार्थं सुता अभिषुता दध्याशिरो दधिसंस्कृताः सोमासः सोमाः पवित्रमत्यतिक्लम्याक्षरन् । धारया क्षरन्ति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

प्र सोम मधुमत्तमो राये अर्धं पवित्र आ । मदो यो देववीतमः ॥ १६ ॥

प्र । सोम । मधुमत्ऽतमः । राये । अर्धं । पवित्रं । आ । मदः । यः । देवऽवीतमः ॥ १६ ॥

हे सोम ते तव यो मदो रसो मधुमत्तमोऽत्यंतं मधुमान् देववीतमोऽतिशयेन देवकामश्च तं रसं रायेऽस्माकं धनार्थं पवित्रे प्रार्थ । धारया क्षर ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

तमीं मृजंत्यायवो हरिं नदीषु वाजिनं । इंदुमिन्द्राय मत्सरं ॥ १७ ॥

तं । इमिति । मृजन्ति । आयवः । हरिं । नदीषु । वाजिनं । इंदुं । इन्द्राय । मत्सरं ॥ १७ ॥

हरिं हरितवर्णं वाजिनं बलिनं मत्सरं मदकरं तं पवमानमीमेनमिदं सोममायवो मनुष्या ऋत्विजो नदीषु वसतीवरीषु मृजन्ति । मार्जयन्ति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

आ पवस्व हिरण्यवदश्वावत्सोम वीरवत् । वाजं गोमंतमा भर ॥ १८ ॥

आ । पवस्व । हिरण्यऽवत् । अश्वऽवत् । सोम । वीरऽवत् । वाजं । गोऽमंतं । आ । भर ॥ १८ ॥

हे सोम त्वं हिरण्यवत् सुवर्णोपेतमश्ववदश्वयुक्तं च वीरवत्पुष्याद्युपेतं च धनमा पवस्व । अस्मान्प्रति क्षर । अपि च गोमंतं पशुभिरुपेतं वाजमन्ममा भर । अस्मभ्यमाहर ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

परि वाजे न वाजयुमथ्यो वारेषु सिंचत । इंद्राय मधुमत्तमं ॥१९॥

परि वाजे । न । वाजऽयुं । अर्थः । वारेषु । सिंचत । इंद्राय । मधुमत्तमं ॥१९॥

वाजयुं युद्धकामं मधुमत्तममतिशयेन मधुमत्तं सोममिन्द्रायेन्द्रार्थमथ्योऽवेर्वारेषु
वालेषु दशापवित्रे वाजे न युद्ध इव हे ऋत्विजः परि सिंचत ॥

॥ अथ विंशी ॥

कविं मृजंति मर्ज्यं धीभिर्विप्रा अवस्यवः । वृषा कनिक्कदर्षति ॥२०॥

कविं । मृजंति । मर्ज्यं । धीभिः । विप्राः । अवस्यवः । वृषा । कनिक्कत् । अर्षति ॥२०॥

अवस्यवो रक्षणकामा विप्रा मेधाविन ऋत्विजो धीभिरंगुलीभिर्मर्ज्यं मर्ज-
नीयं कविं क्रांतकर्माणं यं सोमं मृजंति मर्जयंति सोऽयं वृषा सेचकः सोमः
कनिक्कत् शब्दं कुर्वन् अर्षति । धारया क्षरति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे चयस्त्रिंशो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

वृषणं धीभिरप्सुरं सोममृतस्य धारया । मती विप्राः समस्वरन् ॥२१॥

वृषणं । धीभिः । अप्सुरं । सोमं । मृतस्य । धारया । मती । विप्राः । सं । अस्वरन् ॥२१॥

विप्रा मेधाविन ऋत्विजो वृषणं कामानां वर्षकमप्सुरमपां प्रेरकं सोमं धीभि-
रंगुलीभिर्मती मत्या स्तुत्या च ऋतस्योदकस्य धारया समस्वरन् । प्रेरयंति ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

पवस्वं देवायुषगिंद्रं गच्छतु ते मदः । वायुमा रोह धर्मेणा ॥२२॥

पवस्व । देव । आयुषक् । इंद्रं । गच्छतु । ते । मदः । वायुं । आ । रोह । धर्मेणा ॥२२॥

हे देव द्योतमान सोम पवस्व । धारया क्षर । अपि च ते तव मदो मदकरो
रस आयुषगनुषक्तमिंद्रं प्रति गच्छतु । अपि च त्वं वायुं धर्मेणा धारकेण रसेना
रोह । प्राप्नुहि ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

पवमान नि तोशसे रयिं सोम अवाय्यं । प्रियः समुद्रमा विश ॥२३॥

पवमान । नि । तोशसे । रयिं । सोम । अवाय्यं । प्रियः । समुद्रं । आ । विश ॥२३॥

हे पवमान सोम यस्त्वं श्रवाय्यं श्रवणीयं रयिं शन्नूणां धनं नितोशसे नितरां
पीडयसि स त्वं प्रियः सन् समुद्रं द्रोणकलशमाविश । प्रविश ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

अपघ्नपवसे मृधः ऋतुवित्सोम मत्सरः । नुदस्वादेवयुं जनं ॥ २४ ॥

अपघ्नन् पवसे । मृधः । ऋतुवित् । सोम । मत्सरः । नुदस्व । अदेवयुं । जनं ॥ २४ ॥

हे सोम मत्सरो मदकरो यस्त्वं मृधो हिंसकाञ्छाबूनपघ्नन् मारयन् ऋतुवि-
दस्मभ्यं प्रज्ञां प्रयच्छन् पवसे क्षरसि स त्वमदेवयुमदेवकामं जनं राक्षसवर्गं
नुदस्व । प्रेरय ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

पवमाना असृक्षत सोमाः शुक्रास इंदवः । अभि विश्वानि काव्या ॥ २५ ॥

पवमानाः । असृक्षत । सोमाः । शुक्रासः । इंदवः । अभि । विश्वानि । काव्या ॥ २५ ॥

शुक्रास उज्ज्वला इंदवो दीप्ताः पवमानाः क्षरंतः सोमा विश्वानि काव्या
काव्यानि स्तोत्रायभ्यसृक्षत । सृज्यंत ऋत्विग्भिः ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे चतुस्त्रिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

पवमानास आशवः शुभा असृमिंदवः । घ्नंतो विश्वा अप द्विषः ॥ २६ ॥

पवमानासः । आशवः । शुभाः । असृम्यं । इंदवः । घ्नंतः । विश्वाः । अप । द्विषः ॥ २६ ॥

आशवः शीघ्राः शुभाः शोभमानाः पवमानासः क्षरंत इंदवो दीप्ताः सोमा
विश्वाः सर्वान्विषो वृष्टृञ्छबूनप घ्नंतो मारयंतोऽसृम्यम् । सृज्यंते ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

पवमाना दिवस्पर्यंतं रिक्षादसृक्षत । पृथिव्या अधि सानवि ॥ २७ ॥

पवमानाः । दिवः । परि । अंतरिक्षात् । असृक्षत । पृथिव्याः । अधि । सानवि ॥ २७ ॥

पवमाना सोमा दिवो द्युलोकादंतरिक्षाच्च पृथिव्या भूम्या अधि सानवि
समुच्छ्रिते देशे देवयजने पर्यसृक्षत । सृज्यंते ॥

॥ अथाष्टाविंशी ॥

पुनानः सोमं धारयेदो विश्वा अप सिधः । जहि रक्षांसि सुक्रतो ॥२८॥

पुनानः । सोम । धारया । इंदो इति । विश्वाः । अप । सिधः । जहि । रक्षांसि ।
सुक्रतो इति सुऽक्रतो ॥२८॥हे इंदो दीप्त सुक्रतो सुकर्मन् सोम धारया पुनानः पूयमानस्त्वं विश्वाः सर्वान्
सिधो ब्रह्मज्जब्रून् रक्षांसि राक्षसांश्चाप जहि । मारय ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

अपघ्नन्सोमं रक्षसोऽभ्यर्षं कनिक्कदत् । द्युमंतं शुष्ममुत्तमं ॥२९॥

अपऽघ्नन् । सोम । रक्षसः । अभि । अर्ष । कनिक्कदत् । द्युऽमंतं । शुष्मं । उत्तमं ॥२९॥

हे सोम त्वं रक्षसो रक्षांस्यपघ्नन् विनाशयन् कनिक्कदच्छब्दं कुर्वन् द्युमंतं
दीप्तिमंतमुत्तमं श्रेष्ठं शुष्मं बलमभ्यर्ष । अस्मान्प्रति पवस्व ॥

॥ अथ त्रिंशी ॥

अस्मे वसूनि धारय सोमं दिव्यानि पार्थिवा । इंदो विश्वानि वार्यो ॥३०॥

अस्मे इति । वसूनि । धारय । सोम । दिव्यानि । पार्थिवा । इंदो इति ।
विश्वानि । वार्यो ॥३०॥हे इंदो दीप्त सोम दिव्यानि दिवि भवानि पार्थिवा पार्थिवानि पृथिव्यां
जातानि च विश्वानि सर्वाणि वार्यो वार्याणि वरणीयानि वसून् अस्मासु
धारय ! प्रक्षिप ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे पंचविंशो वर्गः ॥

वृषा सोमेति त्रिंशहचं चतुर्थे सूक्तं मारीचस्य कश्यपस्यार्धे गायत्रं पवमा-
नसौम्यं । तथा चानुक्रांतं । वृषा सोम कश्यप इति । उक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

वृषा सोम द्युमौ असि वृषा देव वृषव्रतः । वृषा धर्मीणि दधिषे ॥१॥

वृषा । सोम । द्युऽमान् । असि । वृषा । देव । वृषऽव्रतः । वृषा । धर्मीणि । दधिषे ॥१॥

हे सोम वृषा वर्षकृत्स्वं द्युमान् दीप्तिमानसि । अपि च हे देव द्योतमानः ।

सोम वृषा त्वं वृषग्रतो वर्षणशीलकर्मासि । किंच हे सोम वृषा त्वं धर्माणि देवानां मनुष्याणां च हितानि कर्माणि दधिषे । धारयसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

वृष्णस्ते वृष्ण्यं शवो वृषा वनं वृषा मदः । सत्यं वृषन्वृषेदसि ॥२॥

वृष्णः । ते । वृष्ण्यं । शवः । वृषा । वनं । वृषा । मदः । सत्यं । वृषन् । वृषा । इत् । असि ॥२॥

हे वृषन् कामानां वर्षक सोम वृष्णो वर्षितुस्ते तव शवो बलं वृष्ण्यं वर्षणशीलं भवति । वनं तव भजनमपि वृषा वर्षणशीलं । मदस्तव रसोऽपि वृषा वर्षणशीलः । सत्यं सत्यमेव त्वं वृषेत् । वर्षणशील एवासि । भवसि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अश्वो न चक्रदो वृषा सं गा इंदो समर्वतः । वि नो राये दुरो वृधि ॥३॥

अश्वः । न । चक्रदः । वृषा । सं । गाः । इंदो इति । सं । अर्वतः । वि । नः । राये । दुरः । वृधि ॥३॥

हे इंदो सोम वृषा त्वमश्वो नाश्व इव सं चक्रदः । संक्रंदसे । अपि च गाः पशूनर्वतोऽश्वांश्चास्मभ्यं सं । प्रयच्छसीति शेषः । किंच नोऽस्माकं राये धनाय दुरो द्वाराणि वि वृधि । विवृतानि कुरु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

असृक्षत प्र वाजिनो गव्या सोमासो अश्वया । शुक्रासो वीरयाश्वः ॥४॥

असृक्षत । प्र । वाजिनः । गव्या । सोमासः । अश्वया । शुक्रासः । वीरयाश्वः ॥४॥

वाजिनो बलवन्तः शुक्रासः शुक्रा उज्ज्वला आश्वो वेगवन्तश्च सोमासः सोमा गव्या गवेच्छयाश्वयाश्वेच्छया च वीरया पुत्रेच्छया च प्रासृक्षत । ऋत्विग्भिः सृज्यन्ते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

शुभमाना ऋतायुभिर्मृज्यमाना गभस्त्योः । पर्वन्ते वारे अश्वये ॥५॥

शुभमानाः । ऋतायुभिः । मृज्यमानाः । गभस्त्योः । पर्वन्ते । वारे । अश्वये ॥५॥

ऋतायुभिर्यज्ञकामैः शुभमाना अलंक्रियमाणा गभस्त्योर्गभस्तिभ्यां बाहुभ्यां ।

गभस्ती बाहू इति बाहुनामसु पाठात् । मृज्यमानाः शोध्यमानाः सोमा
अप्ययेऽविमये वारे वाले पविचे पवंते । क्षरन्ति ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे षट्चिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

ते विश्वा दा॒शुषे॒ वसु॒ सोमा॑ दि॒व्यानि॒ पार्थि॒वा । प॒वंता॒मा॒न्तरि॒क्ष्या ॥६॥

ते।वि॒श्वा।दा॒शुषे॒।वसु॒।सोमा॑ः।दि॒व्यानि॒।पार्थि॒वा।प॒वंता॒।आ॒।अ॒न्तरि॒क्ष्या॥६॥

ते सोमा दिव्यानि दिवि भवानि पार्थिवा पार्थिवानि पृथिव्यां संभूतानि
चा॒न्तरि॒क्ष्यान्तरि॒क्षाण्यन्तरि॒क्षे जा॒तानि॒ च वि॒श्वा वि॒श्वानि॒ वसु॒ वसू॒नि ध॒नानि॒
दा॒शुषे॒ ह॒विषां॑ प्र॒दाचे॒ यज॒मानाय॑ प॒वंतां॑ । क्षर॑न्तु ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

प॒र्व॒मा॒नस्य॑ वि॒श्ववि॒त्प्र ते॒ सर्गा॑ अ॒सृक्ष॑त । सूर्य॑स्ये॒व न र॒श्मयः॑ ॥७॥

प॒र्व॒मा॒नस्य॑।वि॒श्वऽवि॒त्।प्र।ते॒।सर्गा॑ः।अ॒सृक्ष॑त॒।सूर्य॑स्यऽइ॒व।न।र॒श्मयः॑॥७॥

हे विश्वविद्विष्यस्य द्रष्टः सोम पवमानस्य क्षरतस्ते तव सर्गाः प्रमृज्यमाना
धाराः सूर्यस्येव रश्मयः सूर्यस्य किरणा इव प्रकाशमानाः । नेति संप्रत्यर्थे ।
इदानीं प्रासृक्षत । प्रासृज्यन्त ॥

॥ अथाष्टमी ॥

के॒तुं कृ॒ण्वन्दि॒वस्प॒रि वि॒श्वा रू॒पाभ्य॑र्ष॒सि । स॒मुद्रः॑ सो॒म पि॒वसे ॥८॥

के॒तुं।कृ॒ण्वन्।दि॒वः।प॒रि।वि॒श्वा।रू॒पा।अ॒भि।अ॒र्ष॒सि।स॒मुद्रः॑।सो॒म।पि॒वसे॑॥८॥

हे सोम समुद्रः । समुद्रवन्ति यस्माद्रसाः स समुद्रः । स त्वं केतुं प्रज्ञानं कृण्वन्
कुर्वन् अस्माकं विश्वा विश्वानि रूपाणि दिवोऽन्तरिक्षादभ्यर्षसि । अभिपवसे ।
पिवसे । नानाविधानि धनानि चास्मभ्यं प्रयच्छसि ॥

॥ अथ नवमी ॥

हि॒व्या॒नो वा॒चमि॒षसि॒ प॒र्व॒मा॒न वि॒ध॒र्मणि॑ । अ॒क्रान्दे॒वो न सूर्यः॑ ॥९॥

हि॒व्या॒नः।वा॒चं।इ॒ष॒सि।प॒र्व॒मा॒न।वि॒ध॒र्मणि॑।अ॒क्रान्।दे॒वः।न।सूर्यः॑॥९॥

हे पवमान सोम हिंव्यानः प्रेर्यमाणस्य वाचं ऋद्धमिषसि । प्रेरयसि ।

कदेत्यत्राह । यदा तव रसः सूर्यो देवो न देव इव विधर्मणि विधारके पवित्रेऽक्रानक्रमीतदेत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

इंदुः पविष्ट चेतनः प्रियः कवीनां मती । सृजदश्वं रथीरिव ॥१०॥

इंदुः । पविष्ट । चेतनः । प्रियः । कवीनां । मती । सृजत् । अश्वं । रथीःऽइव ॥१०॥

चेतनः प्रज्ञापकः प्रियो देवानां प्रीतिकर इंदुः सोमः कवीनां क्रांतकर्मणां स्तोतृणां मती मत्या स्तुत्या पविष्ट । पवते । अश्वं हयं रथीरिव रथीवोर्मिं सृजत् । सृजति च ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे सप्तचिंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

ऊर्मिर्यस्ते पवित्र आ देवावीः पर्यक्षरत् । सीदन्तस्य योनिमा ॥११॥

ऊर्मिः । यः । ते । पवित्रे । आ । देवऽअवीः । परिऽअक्षरत् । सीदन् । अतस्य ।

योनिं । आ ॥११॥

हे सोम ते तव यो देवावीर्देव ऊर्मिस्तरंग अतस्य यज्ञस्य योनिं स्थानमा सीदन् पवित्रे पर्यक्षरत् परिक्षरति तमूर्मिं सृजतीति पूर्वच संबंधः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

स नो अर्ष पवित्र आ मदो यो देववीतमः । इद्विद्राय पीतये ॥१२॥

सः । नः । अर्ष । पवित्रे । आ । मदः । यः । देवऽवीतमः । इदो इति । विद्राय । पीतये ॥१२॥

हे इंदो यस्त्वं देववीतमोऽतिशयेन देवकामो मदो मदकरश्च भवसि स त्वं नोऽस्माकं पवित्र इद्रायेंद्रस्य पीतये पानायावर्ष । पवस्व ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

इषे पवस्व धारया मृज्यमानो मनीषिभिः । इंदो रुचाभि गा इहि ॥१३॥

इषे । पवस्व । धारया । मृज्यमानः । मनीषिऽभिः । इंदो इति । रुचा । अभि ।

गाः । इहि ॥१३॥

हे इंदो सोम मनीषिभिर्ऋत्विग्भिर्मृज्यमानः शोध्यमानस्त्वमिषेऽस्माकमन्नाय धारया पवस्व । क्षर । रुचा रोचमानेनांधसा गाः पशूनभीहि । अभिगच्छ ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

पुना॒नो वरि॑वस्कृ॒धूर्जं॒ जना॑य गिर्व॒णः । हे॒रे॒ सृजा॒न आ॒शिरं॑ ॥ १४ ॥

पुना॒नः । वरि॑वः । कृ॒धि । ऊ॒र्जं । जना॑य । गिर्व॒णः । हे॒रे॒ । सृजा॒नः । आ॒ऽशिरं॑ ॥ १४ ॥

हे गिर्व॒णो गी॒र्भिर्व॒ननी॑य हे॒रे ह॒रित॑व॒र्णं सोम॑ आ॒शिरं॑ क्षी॒रं प्र॑ति सृजा॒नो
वि॒सृज्य॑मानः पुना॒नः पू॒यमान॑स्त्वं जना॑य यज॒मानार्थं॑ वरि॒वो ध॒नमूर्ज॑मन्नं
च कृ॒धि । कुरु ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

पुना॒नो दे॒ववी॑तय॒ इन्द्र॑स्य या॒हि नि॒ष्कृतं॑ । द्युता॒नो वा॒जिभि॑र्य॒तः ॥ १५ ॥

पुना॒नः । दे॒वऽवी॑तये । इन्द्र॑स्य । या॒हि । नि॒ऽकृतं॑ । द्युता॒नः । वा॒जिऽभिः । य॒तः ॥ १५ ॥

हे सोम॑ द्युता॒नो दी॒प्यमानो॑ वा॒जिभि॑र्ब॒लिभि॑र्यज॒मानैर्य॑तः संगृही॒तो दे॒ववी॑तये
यज्ञार्थं॑ पुना॒नः पू॒यमान॑स्त्वमिन्द्र॑स्य नि॒ष्कृतं॑ स्था॒नं या॒हि । गच्छ ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमेऽष्टचिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

प्र हि॒न्वा॒नास॒ इन्द्र॑वोऽच्छा॒ समु॒द्रमा॒शवः॑ । धि॒या जू॒ता अ॒सृक्ष॑त ॥ १६ ॥

प्र । हि॒न्वा॒नासः॑ । इन्द्र॑वः । अ॒च्छ । स॒मु॒द्रं । आ॒शवः॑ । धि॒या । जू॒ताः । अ॒सृक्ष॑त ॥ १६ ॥

आ॒शवो वे॒गव॑न्त इन्द्र॑वः सोमाः समु॒द्रम॑न्तरि॒क्षम॒च्छ प्र॑ति हि॒न्वा॒नासो हि॒न्वा॒नाः
प्रेर्य॑माणा धि॒यांगु॑ल्या जू॒ताः कृ॒ष्टाश्च॑ प्रा॒सृक्ष॑त । सृ॒ज्यन्ते ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

म॒र्मृजा॒नासं॑ आ॒यवो॑ वृ॒षां स॒मु॒द्रमि॑न्द्र॒वः । अ॒ग्नम॑नृतस्य॒ योनि॑मा ॥ १७ ॥

म॒र्मृजा॒नासः॑ । आ॒यवः॑ । वृ॒षां । स॒मु॒द्रं । इन्द्र॑वः । अ॒ग्नम॑न् । अ॒नृत॑स्य । यो॒निं । आ ॥ १७ ॥

म॒र्मृजा॒नासो म॑र्मृज्यमाना आ॒यवो ग॑न्तार इन्द्र॑वः सोमा वृ॒षाया॑सं वि॒नैव॑ स॒मु॒द्रम॑न्तरि॒क्षं गच्छ॑न्ति । एत॑दे॒व दर्श॑यन्ति । अ॒नृत॑स्यो॒दक॑स्य यो॒निं स्था॒नम॑ग्नमन् । गच्छ॑न्तीति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

परि॑ णो या॒क्षस्म॒युर्वि॒ष्वा व॑सू॒न्योज॑सा । पा॒हि नः॒ शर्म॑ वी॒रव॑त् ॥ १८ ॥

परि॑ । नः॒ । या॒हि । अ॒स्म॒ऽयुः । वि॒ष्वा । व॑सू॒नि । ओ॒ज॑सा । पा॒हि । नः॒ । शर्म॑ । वी॒रऽव॑त् ॥ १८ ॥

हे सोमास्मयुरस्मत्कामस्त्वं नोऽस्माकं विश्वा विश्वानि वसूनि धनान्योजसा बलेन सह परि याहि । रक्षार्थं परिगच्छ । अपि च नोऽस्माकं वीरवत्पुत्र-
वच्छर्म गृहं पाहि । रक्ष ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

मिमाति वह्निरेतशः पदं युजान ऋक्भिः । प्र यत्समुद्र आहितः ॥ १९ ॥

मिमाति । वह्निः । एतशः । पदं । युजानः । ऋक्भिः । प्र । यत् । समुद्रे ।
आहितः ॥ १९ ॥

हे सोम यद्यदा यो वह्निर्वहनशील एतशोऽश्वो मिमाति शब्दं करोति
ऋक्भिर्ऋत्विग्भिः स्तोतृभिः पदं यज्ञे युजानो निदधत् स्तोत्रश्रवणार्थमागच्छति
तदा स यज्ञवाहकाश्चात्मा त्वं समुद्र उदके वसतीवरीषु प्राहितो भवसि ॥

॥ अथ विंशी ॥

आ यद्योनिं हिरण्ययमाश्रुर्ऋतस्य सीदति । जहात्यप्रचेतसः ॥ २० ॥

आ । यत् । योनिं । हिरण्ययं । आश्रुः । ऋतस्य । सीदति । जहाति । अप्रचेतसः ॥ २० ॥

यद्यदाश्रुर्वेगवान्सोम ऋतस्य यज्ञस्य हिरण्ययं हिरण्यमयं योनिं स्थानं
हिरण्यपाणिरभिषुणोतीत्युक्तमासीदति तदानीमप्रचेतसो जहाति । विसृजति ।
अस्तोतृणां यज्ञं नाभिगच्छति किंतु स्तोतृणामेव यज्ञमभिगच्छतीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथम एकोनचत्वारिंशो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

अभि वेना अनूषतेयक्षंति प्रचेतसः । मज्जंत्यविचेतसः ॥ २१ ॥

अभि । वेनाः । अनूषत । इयक्षंति । प्रचेतसः । मज्जंति । अविचेतसः ॥ २१ ॥

वेनाः कांताः स्तोतारोऽभ्यनूषत । सोममभिष्टुवंति । प्रचेतसः सुमतय
इयक्षंति । यष्टुमिच्छंति च । अविचेतसः । विशिष्टमतयो विचेतसः । अवि-
चेतसो विपरीतमतय इत्यर्थः । मज्जंति । निमज्जंति । ये सोमं नाभिष्टुवंति न
यजंति च ते नरके पतंतीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

इन्द्रायेंदो मरुत्वते पवस्व मधुमत्तमः । ऋतस्य योनिमासदं ॥ २२ ॥

इन्द्राय। इंदो इति। मरुत्वते। पवस्व। मधुमत्तमः। ऋतस्य। योनिं। आसदं॥ २२॥

हे इंदो सोम मधुमत्तमोऽतिशयेन मधुमान् त्वमृतस्य यज्ञस्य योनिं स्थान-
मासदमुपवेष्टुं मरुत्वत इन्द्रायेंद्रार्थं पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

तं त्वा विप्रा वचोविदः परिष्कृण्वन्ति वेधसः । सं त्वा मृजंत्यायवः ॥ २३ ॥

तं। त्वा। विप्राः। वचःऽविदः। परि। कृण्वन्ति। वेधसः। सं। त्वा। मृजन्ति। आयवः॥ २३॥

हे सोम तं पवमानं त्वा त्वां विप्राः प्राज्ञा वेधसः कर्मणां कर्तारो वचोविदः
स्तोतारः परिष्कृण्वन्ति । अलंकुर्वन्ति । अपि च त्वा त्वामायवो मनुष्याः सं
मृजन्ति । सम्यक् शोधयन्ति ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

रसं ते मिचो अर्यमा पिबन्ति वरुणः कवे । पवमानस्य मरुतः ॥ २४ ॥

रसं। ते। मिचः। अर्यमा। पिबन्ति। वरुणः। कवे। पवमानस्य। मरुतः॥ २४॥

हे कवे क्रांतकर्मन् सोम पवमानस्य क्षरतस्ते तव रसं मिचोऽर्यमा च
वरुणश्च मरुतश्चैते सर्वे देवाः पिबन्ति ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

त्वं सोम विपश्चितं पुनानो वाचमिषसि । इंदो सहस्रभर्णसं ॥ २५ ॥

त्वं। सोम। विपेऽचितं। पुनानः। वाचं। इषसि। इंदो इति। सहस्रऽभर्णसं॥ २५॥

हे इंदो दीप्त सोम पुनानः पूयमानस्त्वं विपश्चितं प्रज्ञया पविषां सहस्रभर्णसं
बहुभरणां वाचमिषसि । प्रेरयसि ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथमे चत्वारिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

उतो सहस्रभर्णसं वाचं सोम मसस्युर्व । पुनान ईदवा भर ॥ २६ ॥

उतो इति। सहस्रऽभर्णसं। वाचं। सोम। मसस्युर्व। पुनानः। इंदो इति। आ। भर॥ २६॥

उतो अपि च हे इंदो दीप्त सोम पुनानः पूयमानस्त्वं सहस्रभर्णसं सहस्रभरणां
मखस्युवं धनकामां वाचमस्मभ्यमाहर । आभर ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

पुनान इंदवेषां पुरुहूत जनानां । प्रियः समुद्रमा विश ॥ २७ ॥

पुनानः । इंदो इति । एषां । पुरुऽहूत । जनानां । प्रियः । समुद्रं । आ । विश ॥ २७ ॥

हे पुरुहूत बहुभिराहुतेंदो सोम पुनानः पूयमानस्त्वमेषामस्मिन्यागे स्तोत्रं
कुर्वतां जनानां प्रियः सन् समुद्रं द्रोणकलशमाविश । प्रविश ॥

॥ अथाष्टाविंशी ॥

दविद्युतया रुचा परिष्टोभंत्या कृपा । सोमाः शुक्रा गवाशिरः ॥ २८ ॥

दविद्युतया । रुचा । परिऽस्तोभंत्या । कृपा । सोमाः । शुक्राः । गोऽआशिरः ॥ २८ ॥

शुक्रा उज्ज्वला दविद्युतया द्योतमानया रुचा दीप्ता परिष्टोभंत्या परितः
शब्दायमानया कृपा धारया च युक्ताः सोमा गवाशिरो भवन्ति । गव्येन पयसा
मिश्रिता भवन्तीत्यर्थः ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

हिन्वानो हेतुभिर्यत आ वाजं वाज्यक्रमीत् । सीदंतो वनुषो यथा ॥ २९ ॥

हिन्वानः । हेतुऽभिः । यतः । आ । वाजं । वाजी । अक्रमीत् । सीदंतः । वनुषः ।

यथा ॥ २९ ॥

वाजी बलवान् सोमो हेतुभिः प्रेरकैः स्तोतृभिर्हिन्वानः स्तोत्रैः प्रेर्यमाणो
यतः संयतः सन् वाजं यागाख्यं युद्धमाक्रमीत् । आक्रामति । तच्च दृष्टान्तः ।
यथा वनुषो हंतारो भटाः सीदंतो युद्धं प्रविशन्त आक्रामन्ति तद्वदित्यर्थः ॥

॥ अथ त्रिंशी ॥

अधक् सोम स्वस्तये संजग्मानो दिवः कविः । पर्वस्व सूर्यो हृशे ॥ ३० ॥

अधक् । सोम । स्वस्तये । संऽजग्मानः । दिवः । कविः । पर्वस्व । सूर्यः । हृशे ॥ ३० ॥

हे सोम कविः क्रान्तः सूर्यः सुवीर्यस्त्वमधक् अभुवन् । तथा च यास्कः ।

ऋधगिति पृथग्भावस्यानुप्रवचनं भवत्यथाप्युधोत्यर्थे दृश्यते । नि० ४. २५. । इति ।
संजग्मानः संगच्छमानः स्वस्तये दृशे दर्शनाय च दिवः पवस्व । छर ॥

॥ इति सप्तमस्य प्रथम एकचत्वारिंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दे निवारयन् ।

पुमर्थाश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरं-
धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाश ऋक्संहिताभाष्ये
सप्तमाष्टके प्रथमोऽध्यायः ॥

यस्य निःश्रुतं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।

निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

हिन्वंतीति चिंशहचं पंचमं सूक्तं । वरुणपुत्रस्य भृगोरार्षे भार्गवस्य जमदग्नेर्वा
गायत्रं पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रम्यते । हिन्वंति भृगुर्वारुणिर्जम-
दग्निर्वेति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

हिन्वंति सूरमुस्रयः स्वसारो जामयस्पतिं । महामिदं महीयुवः ॥ १ ॥

हिन्वंति । सूरं । उस्रयः । स्वसारः । जामयः । पतिं । महं । इदं । महीयुवः ॥ १ ॥

अत्र सर्वत्र पवमानः सोमः स्तूयते । तच्चादावृषिः सोमं प्रत्याह । मदीया
अंगुलयस्त्वामभिषोतुं प्रेरयंतीति । तदुच्यते । स्वसारः । अंगुलिनामैतत् । सुष्ठु
कर्मसु प्रेर्येत ऋत्विग्भिरिति स्वसारः । जामयः । एकस्मात्पाणेरुत्पन्नत्वात्परस्परं
बंधुभूताः । उस्रयः कर्मार्थं निवसंत्यः । सर्वत्र गन्ध इत्यर्थः । तादृशोऽंगुलयो
महीयुवस्त्वदभिषवं कामयमानाः सत्यः सूरं सुवीर्यं । सोमे पीते वीर्यं भवतीति
शोभनवीर्यकारणं वा सर्वेषां कर्मणि प्रेरकं वा तादृशं पतिं सर्वस्य स्थावरजंगम-
जातस्य स्वामिनं । यस्माद्देवार्थमिज्यतेऽत एव महं देवेभ्यो दीयमानत्वेन महान्तं
महनीयं वेदं यद्गेषु स्पंदमानं सोमं हिन्वंति । प्रेरयंति । हि चर्धमगात्वीः स्वादिः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पवमान रुचारुचा देवो देवेभ्यस्परि । विश्वा वसून्वा विश ॥२॥

पवमान । रुचाऽरुचा । देवः । देवेभ्यः । परि । विश्वा । वसूनि । आ । विश ॥२॥

हे पवमान दशापवित्रेण पूयमान । यद्वा पुनान शुद्ध सोम रुचारुचा । रुच दीप्ता । सर्वेण तेजसा देवो दीप्यमानस्त्वं देवेभ्यः परि देवेभ्यः सकाशाद्विश्वा व्याप्तानि सर्वाणि बहूनि वसूनि धनान्यस्माकमा विश । प्रापय । यद्वा देवेभ्यस्तदर्थं सर्वाणि वसूनि निवासस्थानानि महादीन्या विश । समन्तात्प्रविश ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आ पवमान सुष्टुतिं वृष्टिं देवेभ्यो दुवः । इषे पवस्व संयतं ॥३॥

आ । पवमान । सुऽष्टुतिं । वृष्टिं । देवेभ्यः । दुवः । इषे । पवस्व । संऽयतं ॥३॥

हे पवमान पूयमान पुनान वा सोम सुष्टुतिं शोभनस्तुतियुक्तां वृष्टिं देवेभ्यो देवानां दुवः । सुपां सुलुगिति चतुर्थ्या लुक् । दुवसे परिचरणाया पवस्व । आगमय । त्वं यथा मदीयया स्तुत्या वृष्टिर्भविष्यति तथा कुर्वित्यर्थः । किंचास्माकमिषेऽन्नार्थं च संयतं सम्यगस्मान् संगच्छंती वृष्टिं कुरु । यद्वा दुवः परिचर्यामभिलक्ष्य क्रियमाणां सुष्टुतिं शोभनस्तुतिरूपां वृष्टिं । बहुस्तुतिमित्यर्थः । एतां देवेभ्यः प्रापय ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

वृषा ह्यसि भानुना द्युमंतं त्वा हवामहे । पवमान स्वाध्वः ॥४॥

वृषा । हि । असि । भानुना । द्युऽमंतं । त्वा । हवामहे । पवमान । सुऽआध्वः ॥४॥

हे पवमान पूयमान सोम स्वाध्वः सुकर्माणो वयं भानुना रश्मिना द्युमंतं द्युतिमंतं त्वा त्वां हवामहे । आहूयामः । हि यस्मात्त्वं वृषा कामानां वर्षयितासि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

आ पवस्व सुवीर्यं मंदमानः स्वायुध । इहो धिंदवा गहि ॥५॥

आ । पवस्व । सुऽवीर्यं । मंदमानः । सुऽआयुध । इहो इति । सु । इंदो इति । आ । गहि ॥५॥

हे स्वायुध । यज्ञे स्फुक्कपालादीनि दशायुधानीत्यभिधीयंते । शोभनानि तानि यस्य स तथोक्तः । यद्वा धनुरादीन्यायुधानि यस्य सः । तादृश हे सोम त्वं

मंदमानो मोदमानः सन् । यद्वांतर्णीतिर्ण्यर्थः । देवान् स्वयं मादयन् सुवीर्यं
शोभनवीर्योपेतं पुत्रादिकमस्माकमा पवस्व । पवतिर्गत्यर्थः । आ प्रापय ।
किंच हे इंदो महेषु चमसेषु च क्षरणशील सोम । इहो । इह उ पदव्यं । उ
इत्यवधारणे । इहैवास्मदीये यज्ञ एव सुष्टुगहि । आगच्छ ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये प्रथमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यदग्निः परिषिच्यसे मृज्यमानो गभस्त्योः । दुणां सधस्थं मधुषे ॥ ६ ॥

यत् । अत् । ऽभिः । परि । ऽसिच्यसे । मृज्यमानः । गभस्त्योः । दुणां । सध । ऽस्थं । अ । मधुषे ॥ ६ ॥

हे सोम गभस्त्योः । बहुनामैतत् । बभसति दीपयन्ति निर्मथं त्याभ्यामग्निमिति
गभस्ती बाहू । तयोर्मृज्यमानस्ताभ्यां शोध्यमानः सन् अग्निः । सोमसेचनार्थं
चतुर्विधा आपः । ताभिर्वसतीवरीभिरेकधनाभिश्च यद्यदा परिषिच्यसे परितः
सिच्यमानो भवसि तदानीं दुणा दुममयेन पारिप्लवेन पाचेण गृह्यमाणः सन्
सधस्थं । सह तिष्ठत्यचेति सधस्थं स्थानं ग्रहचमसादिकमधुषे । प्राप्नोषि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

प्र सोमाय व्यश्ववत्पर्वमानाय गायत । महे सहस्रं चक्षसे ॥ ७ ॥

प्र । सोमाय । व्यश्व । ऽवत् । पर्वमानाय । गायत । महे । सहस्रं । चक्षसे ॥ ७ ॥

हे स्तोतारः पवमानाय दशापविचेण पूयमानाय पुनानाय वा सोमाय प्र
गायत । प्रकर्षेण सामगानं कुरुत । अभिष्टुत वा । कथमिव । व्यश्ववत् । यथा
पूर्वं व्यश्वो नाम ऋषिः सोममगासीत् तद्वद्वयमपि । कीदृशाय । महे महते
देवेभ्यः स्वीक्रियमाणत्वेन गुणादिभिर्वा महत्त्वयुक्ताय सहस्रचक्षसे । प्रयोग-
बाहुल्यापेक्षमेतद्वचनं । सहस्रसंख्याकस्तोत्रयुक्ताय । यद्वा नानाविधैर्देवैरनेकधा
द्रष्टव्याय सोमायेति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

यस्य वर्णं मधुषुतं हरिं हिन्वंत्यद्रिभिः । इंदुमिंद्राय पीतये ॥ ८ ॥

यस्य । वर्णं । मधु । ऽषुतं । हरिं । हिन्वंति । अद्रि । ऽभिः । इंदुं । इंद्राय । पीतये ॥ ८ ॥

हे अध्वर्यादयः वर्णं मधुषूनां करकं । वेनासी पीयते तेन महेन शशवः

संप्रहार्येत इति शशुनिवारणसमर्थं मधुशुतं मधुररसस्य व्यावयितारं हरिं हरि-
तवर्णमिदं । इधेरेतद्रूपमेष्यते । सर्वतो दीपमानं । उंद क्लेदन इत्यस्माद्वा ।
अभिषवानंतरं पात्रेषु क्षरणशीलं । यस्य सोमस्य तव कारणमंशुमद्रिभिर्हिन्वंति
प्रेरयन्ति । अभिषुखन्तीत्यर्थः । इंद्राय पीतये । इंद्रस्य पानाय । तदर्थमित्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

तस्य ते वाजिनो वयं विश्वा धनानि जिग्युषः । सखित्वमा वृणीमहे ॥९॥

तस्य ते वाजिनः । वयं विश्वा । धनानि जिग्युषः । सखित्वं । आ । वृणीमहे ॥९॥

हे सोम वाजिनः संभृतहविष्का वयं विश्वा विश्वानि सर्वाणि व्याप्तानि वा
शशुधनानि जिग्युषो जितवतस्तस्य पूर्वोक्तलक्षणस्य प्रसिद्धस्य वा ते तव
सखित्वं स्तुत्यस्तोतृलक्षणं सख्यमावृणीमहे । संभजामहे । अस्मभ्यं धनं देहीति
संभजनं कुर्म इत्यर्थः ॥ जिग्युषः । जि जये । लिटि कसौ वस्वेकाजादिति निय-
मादिङभावः । सँस्तिटोर्जेरित्यभ्यासादुत्तरस्य कवर्गोदेशः । ङसि परतो वसोः
संप्रसारणं । कसुप्रत्ययस्वरः ॥

॥ अथ दशमी ॥

वृषा पवस्व धारया मरुत्वते च मात्सरः । विश्वा दधान ओजसा ॥१०॥

वृषा । पवस्व । धारया । मरुत्वते । च । मात्सरः । विश्वा । दधानः । ओजसा ॥१०॥

हे सोम त्वं वृषा स्तोतृणामभिमतफलस्य वर्षकः सन् धारया त्वदीयया
पवस्व । द्रोणकलशमागच्छ । पवतिर्गतिकर्मा । आगतत्वं यदास्माभिरिंद्राय
दीयसे तदा मरुत्वते सहाया मरुतो यस्य संति तस्मा इंद्राय मात्सरो मदकरश्च
भव । कीदृशः । विश्वा विश्वानि सर्वाणि व्याप्तानि वा धनान्योजसात्मीयेन बलेन
युक्तः सन् स्तोतृभ्यस्तानि दधानः । प्रयच्छन् । त्वं मादयिता भवेति समन्वयः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये द्वितीयो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

तं त्वा धर्तारमोण्योऽः पवमान स्वर्हशं । हिन्वे वाजेषु वाजिनं ॥११॥

तं । त्वा । धर्तारं । ओण्योः । पवमान । स्वः । ऽदशं । हिन्वे । वाजेषु । वाजिनं ॥११॥

हे पवमान पूयमान पुनान वा हे सोम ओण्योः । द्यावापृथिवीनामैतत् ।

तयोर्धर्तारं धारकं । अत एव स्वर्हं स्वर्गस्य सूर्यस्य वा द्रष्टारं सर्वेर्देवैर्द्रष्टव्यं वा वाजिनं बलवंतं । पूर्वोक्तगुणप्रसिद्धं त्वा त्वां वाजेषु संयामेषु हित्वे । प्रेरयामि । यद्वा । वाजेष्वन्वेषु विषयेषु हिनोमि । अन्नादिकं प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अया चित्तो विपानया हरिः पवस्व धारया । युजं वाजेषु चोदय ॥ १२ ॥

अया । चित्तः । विपा । अनया । हरिः । पवस्व । धारया । युजं । वाजेषु । चोदय ॥ १२ ॥

हे पवमान अया । अय पय गतौ । कर्मार्थमितस्ततो गच्छंतीभिरनया विपा । विप प्रेरणे । हवीष्यमौ प्रेरयंतीति विपोऽंगुलयः । एकवचनं छांदसं । प्रत्येक-विवक्षया वा । एताभिर्मदीयाभिरंगुलीभिश्चित्तो ज्ञातः । निर्गतोऽभिषुतो हरिर्ह-रितवर्णस्त्वं धारया संततया पवस्व । द्रोणकलशं यहांश्चागच्छ त्वं । किंच युजं सखायमिंद्रं वाजेषु संयामेषु चोदय । प्रेरय । यदास्माभिरिंद्रार्थं सोमो दीयते तदा तत्पानेन दृष्टः सन् शशून् हंतीत्यर्थः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

आ न इंदो महीमिषं पवस्व विश्वदर्शतः । अस्मभ्यं सोम गातुवित् ॥ १३ ॥

आ । नः । इंदो इति । मही । इषं । पवस्व । विश्वऽदर्शतः । अस्मभ्यं । सोम । गातुऽवित् ॥ १३ ॥

हे इंदो क्षरणशील दीपनशील वा हे सोम विश्वदर्शतो विश्वैः सर्वेर्दर्शनीयः । यद्वा विश्वं सर्वं वस्तुजातं दर्शयते ज्ञाप्यतेऽनेनेति । स विश्वस्य प्रकाशक इत्यर्थः । तादृशस्त्वं महीमिषं महत्प्रभूतमन्नं नोऽस्मभ्यमा पवस्व । आगमय । प्रयच्छेत्यर्थः । किंच हे सोमाभिषूयमाण पवमान अस्मभ्यं गातुवित् स्वर्गमार्गस्य लंभयिता ज्ञापयिता भव ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

आ कलशां अनूषतेंदो धाराभिरोजसा । इंद्रस्य पीतये विश ॥ १४ ॥

आ । कलशाः । अनूषत । इंदो इति । धाराभिः । ओजसा । आ । इंद्रस्य । पीतये । विश ॥ १४ ॥

हे इंदो क्षरणशील सोम ओजसा बलेन युक्तस्य तव धाराभिर्निरंतराभिः सहिताः कलशाः । प्रयोगबाहुल्यापेक्षमेतद्बहुवचनं । द्रोणकलशा अनूषत । स्त्रीतृभिराभिमुख्येन स्तूयन्ते । सोमाभिषवकाले हि ऋषिजः स्तुवंति सलु । तत्तस्मिंद्रस्य पीतमे पानाया विश । यहांश्चमसांश्च प्रविश ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

यस्य ते मद्यं रसं तीघ्रं दुहंत्यद्रिभिः । स पवस्वाभिमातिहा ॥ १५ ॥

यस्य ते मद्यं रसं तीघ्रं दुहंति । अद्रिभिः । सः । पवस्व । अभिमातिहा ॥ १५ ॥

हे सोम यस्य ते तव मद्यं मदकरं तीघ्रं क्षिप्रं मदकारिणं रसमद्रिभिर्यावभिरध्वर्वादयो दुहंति अभिषुण्वन्ति स तादृशस्त्वमभिमातिहा । अभितो मातिरभिमानं येषां ते शचवः । पापरूपाणां शचूणां हंता सन् पवस्व । सर्वतो गच्छ । येऽभिषुण्वन्ति ते पापरहिताः सुकृतिनो भवन्तीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये तृतीयो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

राजा मेधाभिरीयते पवमानो मनावधि । अंतरिक्षेण यातवे ॥ १६ ॥

राजा । मेधाभिः । ईयते । पवमानः । मनौ । अधि । अंतरिक्षेण । यातवे ॥ १६ ॥

मनौ मनुष्ये यागं कुर्वाणे सति । यद्वा मनावधि । मनुर्मतव्यो यज्ञः । तस्मिन्पवमानः पूयमानः पुनानो वा राजा । राजशब्देन सोमोऽभिधीयते । सोमं राजानमन्त्रीणन्नित्यादिषु दृष्टत्वात् । स राजा मेधाभिः स्तुतिभिः सहेयते । गच्छति । किमर्थं । अंतरिक्षेणाकाशमार्गेण द्रोणकलशं प्रति यातवे यातुं । द्रोणाभिगमनकाले हि स्तोतृभिः स्तूयते खलु ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

आ न इंदो शतग्विनं गवां पोषं स्वश्वं । वह्ना भगत्तिमूतये ॥ १७ ॥

आ । नः । इंदो इति । शतग्विनं । गवां । पोषं । सुऽअश्वं । वह्ना । भगत्तिं । ऊतये ॥ १७ ॥

हे इंदो पश्विषु क्षरणशील दीपनशील वा हे सोम शतग्विनं शतसहस्रसंख्याभिर्गोभिर्युक्तं गवां पोषं गवादीनां पुष्टिवर्धनं स्वश्वं शोभनाश्वसंगसहितं भगत्तिं भगदत्तिं भजनीयधनदानं चोतये रक्षणाय नोऽस्माकमावह । प्रापय । गवादींश्च तेषां च वृद्धिं प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

आ नः सोम सहो जुवो रूपं न वर्चसे भर । सुष्वाणो देववीतये ॥ १८ ॥

आ । नः । सोम । सहः । जुवः । रूपं । न । वर्चसे । भर । सुस्वानः । देवऽवीतये ॥ १८ ॥

हे सोम देववीतये देवपानाय देवानां कामाय वा सङ्घाणोऽभिषूयमाणोऽभिषुतो भव त्वं । सहः शशुभिभवनसमर्थे बलं जुवः । जु इति गत्यर्थः । शशून्प्रति शीघ्रगमनं च । यद्वा सर्वतो गमनशीलं । किंच । नेति चार्थे । वर्चसे । वर्च दीप्ति । दीप्तौ सर्वत्र प्रकाशनाय रूपं च नोऽस्मभ्यमा भर । आहर । प्रयच्छ ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

अर्षा सोम द्युमत्तमोऽभि द्रोणानि रोरुवत् । सीदञ्छ्येनो न योनिमा ॥१९॥

अर्षे । सोम । द्युमत्तमः । अभि । द्रोणानि । रोरुवत् । सीदन् । श्येनः । न । योनिं । आ ॥१९॥

हे सोमाभिषूयमाण पवमान द्युमत्तमोऽतिशयेन दीप्तिमांस्त्वं द्रोणानि । प्रयोगबाहुल्यापेक्षमेतद्बहुवचनं । द्रोणानभिलक्षीकृत्य रोरुवत् पुनःपुनर्भृशं वा शब्दं कुर्वन् अर्षे । तानागच्छ । दशापविषमध्यान्निर्गतः सोमोऽविच्छिन्नधारया द्रोणकलशे पतन् शब्दं करोति खलु । तच्च दृष्टांतः । श्येनो न । यथा सीदन् सर्वतो गच्छन् श्येनः शंसनीयगतिः पक्षी योनिं स्वस्थानं कुलायं प्रति भृशं शब्दायमानः सन् आगच्छति । तद्वत् ॥

॥ अथ विंशी ॥

अप्सा इंद्राय वायवे वरुणाय मरुद्भ्यः । सोमो अर्षेति विष्णवे ॥२०॥

अप्साः । इंद्राय । वायवे । वरुणाय । मरुत्भ्यः । सोमः । अर्षेति । विष्णवे ॥२०॥

अप्सा वसतीवरीनामधेयानामपां संभक्ता ॥ षण् संभक्तौ । जनसनेति विट् । आत्वं विडुनोरिति ॥ तादृशः सोमोऽर्षेति । द्रोणकलशमागच्छति । किमर्थं । इंद्राय । सर्वदेवानां प्रथम एवेन्द्रः सोमं पिबति तस्मात्पूर्वमेवाभिहितः । तस्मै वायवे तत्सहायाय च । ऐन्द्रवायवे हीन्द्रस्यानंतरं वायुः सोमं पिबति तस्मात्तदनु वायुरुक्तः । तस्मै च वरुणाय मरुद्भ्यो मितं शब्दं कुर्वन् एतन्नामकेभ्यो देवेभ्यो विष्णवे सर्वजगद्धापिने विष्णवे च । एतेषां पातुं सोमः स्रवतीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये चतुर्थो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

इधं तोकाय नो दधदस्मभ्यं सोम विष्यतः । आ पवस्व सहस्रिणं ॥२१॥

इधं । तोकाय । नः । दधत् । अस्मभ्यं । सोम । विष्यतः । आ । पवस्व । सहस्रिणं ॥२१॥

हे सोम त्वं नोऽस्माकं तोकाय पुत्रायेषमन्नं दधद्विदधाप्रयच्छन् सहस्रिणं सहस्रसंख्याकं धनं विश्वतः सर्वतो दिक्ष्वस्मभ्यं वापवस्व । आ प्रयच्छ । अस्मभ्यं पुत्राय चान्नधनादिकं प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

ये सोमासः परावति ये अर्वावति सुन्विरे । ये वादः शर्यणावति ॥ २२ ॥

ये।सोमासः।पराऽवति।ये।अर्वाऽवति।सुन्विरे।ये।वा।अदः।शर्यणाऽवति॥२२॥

एतदादिभ्यामृभ्यामिन्द्रार्थं सर्वत्र सोमाभिषवोऽस्तीत्याह । ये सोमासः सोमाः परावति विप्रकृष्टेऽतिदूरे देशे ये वार्वावत्यंतिके देशे इन्द्रार्थं सुन्विरेऽभिषूयन्तेऽभ्यषूयन्त ये वा शर्यणावति । कुरुक्षेत्रस्य जघनार्थं शर्यणावत्संज्ञकं मधुररसयुक्तं सोमवत्सरोऽस्ति । अदोऽस्मिन्सरसि सरसा ये सोमा इन्द्रायाभिषूयन्ते तेऽस्माकमभिमतफलं प्रयच्छन्त्विति वक्ष्यमाणेन संबंधः ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

य आर्जीकेषु कृत्वसु ये मध्ये पस्त्यानां । ये वा जनेषु पंचसु ॥ २३ ॥

ये।आर्जीकेषु।कृत्वऽसु।ये।मध्ये।पस्त्यानां।ये।वा।जनेषु।पंचऽसु॥२३॥

ये वा सोमा आर्जीकेषु । ऋजीका नाम दूरभवा आर्जीका देशाः । तेषु । तथा कृत्वसु । कृत्वान इति देशाभिधानं । तेषु कर्मवत्सु देशेषु च । किंच पस्त्यानां सरस्वत्यादीनां नदीनां मध्ये समीपे च ये सोमा अभिषूयन्ते । ऋषयो वै सरस्वत्यां सत्त्वमासतेत्यादिषु नदीतीरे यज्ञकरणस्य श्रवणात् । किंच । जनेषु पंचसु । निषादपंचमाश्रितारो वर्णाः पंच जनाः । तेषु च ये वा सोमा अभिषुतास्ते सोमा अस्माकमभिमतं प्रयच्छन्त्वित्युत्तरेण संबंधः ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

ते नो वृष्टिं दिवस्पतिं पर्वतामा सुवीर्यं । सुवाना देवास इंदवः ॥ २४ ॥

ते।नः।वृष्टिं।दिवः।पतिं।पर्वतां।आ।सुऽवीर्यं।सुवानाः।देवासः।इंदवः॥२४॥

सुवानास्तत्र चाप चाभिषूयमाणा देवा दीपनशीलाः स्तुत्या वेदवो ग्रहेषु चमसेषु च क्षरन्तस्ते सोमा नोऽस्माकं दिवस्पतिः । परिशब्दः पंचमीद्योतकः । अंतरिक्षादादित्याश्च वृष्टिं । अग्नी प्रास्ताहुतिः सम्यगादित्यमुपतिष्ठते । आदि-

त्याज्जायते वृष्टिरिति वृष्टिकारणत्वात् । किंच । सुवीर्यं शोभनवीर्योपेतं पुत्रं च धना-
दिकं वापवंतां । प्रापयंतु । यजमानः सोमेनाभिमतफलानि प्राप्नोति खलु ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

पवते हर्यतो हरिर्गृणानो जमदग्निना । हिन्वानो गोरधि त्वचि ॥२५॥

पवते । हर्यतः । हरिः । गृणानः । जमत् ऽअग्निना । हिन्वानः । गोः । अधि । त्वचि ॥२५॥

हर्यतो देवान् कामयमानो हरिर्हरितवर्णः किंच गोस्त्वच्यध्यामुदुहे चर्मणि
हिन्वानः प्रेर्यमाणः स सोमो जमदग्निना मंचद्रष्टा ऋषिणा गृणानः स्तूयमानः
सन् पवते । दशापविचेण पूतो भवति । यद्वा । पाचाण्यभिगच्छति ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये पंचमो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

प्र शुक्रासो वयोजुवो हिन्वानासो न सप्तयः । श्रीणाना अप्सु मृजत ॥२६॥

प्र । शुक्रासः । वयः ऽजुवः । हिन्वानासः । न । सप्तयः । श्रीणानाः । अप् ऽसु । मृजत ॥२६॥

शुक्रासः शुक्रा दीप्यमाना वयोजुवोऽन्नं प्रेरयंतः । यद्यदपेक्ष्य देवेभ्यः सोमं
प्रयच्छति तत्तदपेक्षितं सोमो ददाति । ते सोमाः श्रीणाना दधिक्षीरादिभिः
श्रीयमाणाः संतोऽप्सु वसतीवरीश्वेकधनासु च मृजत । ऋत्विग्भिः प्रमृज्यंते ।
शोध्यंते । तत्र दृष्टांतः । हिन्वानासो न सप्तयः । अश्वनामैतत् । यथाश्वा हिन्वा-
नासो हिन्वानाः सादिभिः प्रेर्यमाणाः संतोऽप्सु तैरेव प्रशोधिता भवंति तद्वत् ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

तं त्वा सुतेष्वाभुवो हिन्विरे देवतातये । स पवस्वानया रुचा ॥२७॥

तं । त्वा । सुतेषु । आ ऽभुवः । हिन्विरे । देव ऽतातये । सः । पवस्व । अनया । रुचा ॥२७॥

अथ प्रत्यक्षकृतः । हे सोम आभुवः कर्मकरणार्थं समंताद्भवन्तीत्याभुव ऋत्विजः ।
ते सुतेषु । सुतोऽभिषुतः सोमः । तद्वत्सु यज्ञेषु देवतातये ॥ सर्वदेवास्तातिलिति
स्वार्थिकस्तातिल् ॥ इंद्रादिदेवेभ्यस्तं तादृशं प्रसिद्धं त्वा त्वां हिन्विरे । यावभिः
प्रेरयंति । अभिषुष्यंतीत्यर्थः । ततः सोऽभिषुतः स त्वमनया रुचा दीप्यमानया
धारया द्रोणकलशं प्रति पवस्व । आगच्छ । पवतिर्गतिकर्मा । यद्वा । अनया मदी-
यया रुचा स्तुया सह कलशमगच्छ । कलशाभिगमनकाले हि सोमं स्तुयंति ॥

॥ अथाष्टाविंशी ॥

आ ते दक्षं मयोभुवं वह्निमद्या वृणीमहे । पातमा पुरुस्पृहं ॥२८॥

आ । ते । दक्षं । मयः । भुवं । वह्निं । अद्या । वृणीमहे । पातं । आ । पुरुः । स्पृहं ॥२८॥

हे सोम यद्यारो वयं ते तव स्वभूतं दक्षं बलमद्यास्मिन्यागदिन आभिमुख्ये-
नावृणीमहे । संभजामहे । कीदृशं । मयोभुवं सुखस्य भावकं वह्निं धनादीनां प्रापकं
पातं शशुभ्यो रक्षकं पुरुस्पृहं बहुभिः स्पृहणीयं काम्यमानं बलमिति ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

आ मद्रमा वरेण्यमा विप्रमा मनीषिणं । पातमा पुरुस्पृहं ॥२९॥

आ । मद्रं । आ । वरेण्यं । आ । विप्रं । आ । मनीषिणं । पातं । आ । पुरुः । स्पृहं ॥२९॥

हे सोम मद्रं मदकरं स्तुत्यं वा त्वामा वृणीमहे । वरेण्यं सर्वैर्वरणीयं संभजनीयं
च । किंच विप्रं मेधाविनं त्वा । तथा मनीषिणं । मनस ईषा मनीषा । तद्वतं
स्तुतिमतं वा त्वामा वृणीमहे । प्रत्येकं विशेषणापेक्षया आ इत्युपसर्गः कृतः ।
किंच पातं सर्वेषां रक्षकं पुरुस्पृहं बहुभिः स्पृहणीयं च त्वां संभजामहे ॥

॥ अथ त्रिंशी ॥

आ रयिमा सुचेतुनमा सुक्रतो तनूष्वा । पातमा पुरुस्पृहं ॥३०॥

आ । रयिं । आ । सुः । चेतुनं । आ । सुक्रतो इति सुः । क्रतो । तनूषु । आ । पातं ।

आ । पुरुः । स्पृहं ॥३०॥

हे सुक्रतो शोभनयज्ञ सोम त्वदीयं रयिं धनं वयमा वृणीमहे । किंच ।
सुचेतुनं । चिती संज्ञाने । भाव औणादिक जनप्रत्ययः । सुज्ञानं च । तनूष्वा-
स्मात्पुत्रेषु च धर्मे सुज्ञानं च त्वमा विधेहि । यद्वा पुषार्थं वयमावृणीमहे । तथा
पातं सर्वस्य रक्षकं पुरुस्पृहं बहुभिर्यष्टृभिः काम्यमानं त्वां संभजामहे ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये षष्ठो वर्गः ॥

पवस्वेति त्रिंशद्वचं षष्ठं सूक्तं । अथानुक्रम्यते । पवस्व शतं वैखानसा अष्टा-
दशानुष्टुप् परास्तिस्र आग्नेय्य इति । शतसंख्याका वैखानसाख्याः संहता ऋचयः ।
त्वं सोम सूर इत्येषानुष्टुप् । शिष्टा गायत्र्यः । अग्न आयूंषीत्याद्यास्तिस्रः पवमान-
विशिष्टाग्निदेवताकाः । अन्यासां पवमानः सोमो देवता । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

पर्वस्व विश्वचर्षणेऽभि विश्वानि काष्या । सखा सखिभ्य ईद्मः ॥१॥

पर्वस्व । विश्वऽचर्षणे । अभि । विश्वानि । काष्या । सखा । सखिऽभ्यः । ईद्मः ॥१॥

हे विश्वचर्षणे सर्वव्यापित्वेन सर्वस्य द्रष्टः हे सोम सखा स्तुत्यस्तोतृयष्ट्ययष्ट-
लक्षणेन संबन्धेन सखिभूतस्वामीद्मः स्तोतव्यः सन् सखिभ्यो हविःप्रदानेनोप-
कारकत्वान्मिषभूतेभ्योऽस्मभ्यं विश्वानि सर्वाणि काष्या कवेः कर्माणि काष्यानि ।
ब्रह्मणादित्वात् यज् । सर्वाणि स्तोत्राण्यभिलक्षीकृत्य पवस्व । आ गच्छ ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

ताभ्यां विश्वस्य राजसि ये पवमान धामनी । प्रतीची सोम तस्थतुः ॥२॥

ताभ्यां । विश्वस्य । राजसि । ये इति । पवमान । धामनी इति । प्रतीची इति ।

सोम । तस्थतुः ॥२॥

हे पवमान दशापविषेण पूयमान पुनान वा हे सोम ये धामनी पूर्वपक्षाप-
रपक्षयोर्लतारूपस्य सोमस्य तवैकैकपर्णवृद्धिहासाभ्यां तव स्वभूतौ पूर्वादिपक्षौ ।
यद्वा ये धामनी नामनी अंशुसोमात्मके अपि प्रतीची त्वदभिमुखं गच्छन्तौ गच्छती
वा पक्षौ नामनी तस्थतुरूपजग्मतुस्ताभ्यां त्वं विश्वस्य सर्वस्य लोकस्य राजसि ।
स्वामी भवसि । पूर्वादिपक्षाभ्यां सर्वलोकस्योपनायकत्वात्तस्य स्वामी भवसि ।
पृथिव्यामंशुनाम्ना मनुष्याणां सर्वेषामभीप्सितदानेन तस्य लोकस्य द्युलोके
देवेभ्यः स्वसुधामयकलादानेन तेषां प्रीणायिता भवसि । देवाः खलु सोमस्यै-
कैकवृद्धिहासाभ्यां कलाः पिबन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

परि धामानि यानि ते त्वं सोमासि विश्वतः । पवमान ऋतुभिः कवे ॥३॥

परि । धामानि । यानि । ते । त्वं । सोम । असि । विश्वतः । पवमान । ऋतुऽभिः । कवे ॥३॥

हे सोम यस्मात्ते त्वदीयानि धामानि तेजांसि परितो वर्तन्तेऽत एव हे
पवमान पूयमान हे कवे क्रांतकर्मन् हे सोम त्वमृतुभिर्वसन्तादिकालविशेषैः
सह विश्वतः सर्वतोऽसि । भवसि । अहोरात्रौ यच्च यच्च व्याप्नौ तच्च तच्च वसन्ता-
दिकालोपाधिकः सोमस्तिष्ठति । तयोस्तदधीनत्वादित्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

पवस्व जनयन्निषोऽभि विश्वानि वार्या । सखा सखिभ्य ऊतये ॥४॥

पवस्व । जनयन् । इषः । अभि । विश्वानि । वार्या । सखा । सखिभ्यः । ऊतये ॥४॥

हे सोम सखा सखिभूतस्त्वं विश्वानि सर्वाणि वार्या वरणीयान्यस्मन्नतानि स्तोत्राण्यभिलक्षीकृत्य सखिभ्योऽस्मभ्यमूतये रक्षणाय जीवनायेषोऽन्नानि जनयन् प्रयच्छन् पवस्व । आगच्छ । पवतिर्गतिकर्मा ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तव शुक्रासो अर्चयो दिवस्पृष्टे वि तन्वते । पविचं सोम धामभिः ॥५॥

तव । शुक्रासः । अर्चयः । दिवः । पृष्टे । वि । तन्वते । पविचं । सोम । धामभिः ॥५॥

हे सोम शुक्रासः सर्वत्र ज्वलनशीला धामभिस्तेजोभिः सहितस्य तव स्वभूता अर्चयोऽर्चनीया रश्मयो दिवो द्योतमानस्यादित्यस्य द्युलोकस्य वा पृष्टेऽधरभागे । पृथिव्यामित्यर्थः । पविचं पवमानसाधनमुदकं वितन्वते । विशेषेण तन्वन्ति । विस्तारयन्ति । सर्वत्र कुर्वन्तीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये सप्तमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तवेमे सप्त सिंधवः प्रशिषं सोम सिस्त्रते । तुभ्यं धावन्ति धेनवः ॥६॥

तव । इमे । सप्त । सिंधवः । प्रशिषं । सोम । सिस्त्रते । तुभ्यं । धावन्ति । धेनवः ॥६॥

वृष्टिकर्तृत्वप्रसंगादाह । हे सोम इम इमास्त्वया सृष्टाः सप्त सप्तसंख्याकाः सिंधवः स्यंदमाना गंगाद्या नद्यः । यद्वा सप्त सर्पणशीला नद्यः । तव प्रशिषं प्रशासनमाज्ञामभि सिस्त्रते । अनुसरन्ति । त्वदाज्ञामनुसृत्य समुद्रं गच्छन्तीत्यर्थः । किंच धेनवो नवप्रसूतिका देवानां हविःप्रदानेन प्रीणयिष्यो गावस्तुभ्यं त्वदर्धमेवाशिरं क्षीरं प्रयच्छाम इति धावन्ति । आगच्छन्ति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

प्र सोम याहि धारया सुत इन्द्राय मत्सरः । दधानो अक्षिति अयः ॥७॥

प्र । सोम । याहि । धारया । सुतः । इन्द्राय । मत्सरः । दधानः । अक्षिति । अयः ॥७॥

हे सोम अभिषूयमाण देव मत्सरो इंद्रस्य मदकरस्त्वं सुतोऽस्माभिरभिषुतः
सन् इंद्रायेंद्रार्थं दशापविचान्निर्गतया संततया त्वदीयया धारया द्रोणकलशं प्र
याहि । प्रकर्षेण प्राप्नुहि । यद्वा हे सोम सुतोऽभिषुतस्त्वमिंद्राय मत्सरो माद-
यितृत्तमः सन् धारयाग्नौ स्वाहाकारेण पाचात्पतंत्या धारया सह त्वमिंद्रमु-
पयाहि । कीदृशः । अक्षित्यक्षीणं श्रवः । श्रव इत्यन्ननाम । दधानोऽस्मभ्यं
प्रयच्छन् प्रयाहीति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

समुं त्वा धीभिरस्वरह्विन्वतीः सप्त जामयः । विप्रमाजा विवस्वतः ॥ ८ ॥

सं । ऊं इति । त्वा । धीभिः । अस्वरन् । ह्विन्वतीः । सप्त । जामयः । विप्रं । आज्ञा ।
विवस्वतः ॥ ८ ॥

हे सोम ह्विन्वतीः । लिंगव्यत्ययः । ह्विन्वतः स्तुतीः प्रेरयंतः सप्त सप्तसंख्याका
जामय एकस्मिन्यज्ञे कर्मकरणेन परस्परं बंधुभूता होतृप्रभृतयः सप्त होचका
विवस्वतो देवानां हविःप्रदानेन परिचरणवतो यजमानस्याजाजौ । अजंति
गच्छंत्युत्विजोऽचेत्याजिर्यज्ञः । तस्मिन् विप्रं मेधाविनं पवमानं त्वा त्वामेव
धीभिर्धीतिभिः स्तुतिभिः समस्वरन् । अशब्दयन् । अस्तुवन् । यद्वा ह्विन्-
वतीर्गच्छंत्यः सप्त जामयो गंगाद्याः सप्त नद्यो धीभिः । वर्णलोपच्छांदसः ।
धीतिभिरंगुलीभिर्विप्रं त्वां समस्वरन् । प्रेरयंति । वसतीवरीभिरैकधनाभिश्च
परिशोधनार्थं प्रेरयंतीति ॥

॥ अथ नवमी ॥

मृजंति त्वा समयुवोऽभ्ये जीरावधि क्षिण् । रेभो यदज्यसे वने ॥ ९ ॥

मृजंति । त्वा । सं । अयुवः । अभ्ये । जीरौ । अधि । स्वनि । रेभः । यत् । अज्यसे । वने ॥ ९ ॥

हे सोम अयुवः । अंगुलिनामैतत् । अजंति प्रक्षिपंति हवींष्ययाविति । यद्वा ।
अगेर्गत्यर्थस्य । कर्मकरणार्थमितस्ततो गच्छंतीति । अयुवोऽंगुलयोऽस्मदीया
जीरौ पापानामभिभावुके क्षिप्रं कृते वा स्वन्यध्यधिकं शब्दायमानेऽभ्येऽविवालेन
कृते पविचे त्वा त्वां तदा सं मृजंति सम्यक् शोधयंति यद्यदा रेभः । रेभू शब्दे ।
उदकमध्ये प्रक्षेपेण शब्दायमानस्त्वं वने वननीये वसतीवर्याख्य उदकेऽज्यसे ।
अक्तः सिक्तो भवसि । तदा मृजंतीत्यन्वयः ॥

॥ अथ दशमी ॥

पवमानस्य ते कवे वाजिन्सर्गा असृक्षत । अर्वतो न अवस्यवः ॥१०॥

पवमानस्य । ते । कवे । वाजिन् । सर्गाः । असृक्षत । अर्वतः । न । अवस्यवः ॥१०॥

मार्जनप्रसंगमाह । हे कवे क्रांतप्रज्ञ हे वाजिन्नवन् सोम पवमानस्य दशा-
पवित्रेण पूयमानस्य ते तव सर्गाः । सृज्यंत इति सर्गा धाराः । कीदृशाः । अवस्यवः ।
छंदसि परेच्छायां क्यच् । यष्टृणामन्नं कामयमानास्वदीया धारा असृक्षत ।
सृजंति । निर्गच्छंतीत्यर्थः । तच्च दृष्टांतः । अर्वतो न यथाश्वा मंदुरातो निर्गच्छंति
तद्वत् पवित्रान्निःसरंतीत्यर्थः । प्रयोगापेक्षं चात्र धाराबाहुल्यं ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीयेऽष्टमो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

अच्छा कोशं मधुश्चुतमसृयं वारे अव्यये । अवावशंत धीतयः ॥११॥

अच्छ । कोशं । मधुश्चुतं । असृयं । वारे । अव्यये । अवावशंत । धीतयः ॥११॥

धारानिर्गमनप्रसंगादभिधीयते । मधुश्चुतं मधुरसस्य च्वावयितारं क्षारयितारं
कोशं द्रोणकलशमच्छाभिलक्ष्याव्ययेऽविमयेऽविस्वभूते वा वारे वाले दशा-
पवित्रेऽसृयं । सोमा ऋत्विग्भिः सृज्यंते । सृजेः कर्मणि तिङां तिङो भवन्तीति
हो रमादेशः । किंच धीतयः । अंगुलिनामैतत् । धयंति पिबन्त्याभिरिति ।
अस्मदीया अंगुलयोऽवावशंत । तान् सोमान् पुनः पुनर्मार्जनार्थं कामयंते ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अच्छा समुद्रमिंद्वोऽस्तं गावो न धेनवः । अगमन्तस्य योनिमा ॥१२॥

अच्छ । समुद्रं । इंदवः । अस्तं । गावः । न । धेनवः । अगमन् । अतस्य । योनिं । आ ॥१२॥

इंदवः क्षरंतः सोमाः समुद्रं सोमानामेकैव संगमनस्थानं द्रोणकलशम-
भिगच्छंति । तच्च दृष्टांतः । धेनवः पयःप्रदानेन जनानां प्रीणयिष्यो नवप्रसूतिका
गावोऽस्तं गृहं यथाभिगच्छंति तद्वत् । किंच ते सोमा अतस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य
योनिं स्थानमागमन् । आभिमुख्येन गच्छंति । गमेर्लुङि सिचो लुक्पधालोपः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

प्र ण इंदो महे रण आपो अर्षेति सिंधवः । यज्ञोभिर्वासयिष्यसे ॥१३॥

प्र । नः । इंदो इति । महे । रणे । आपः । अर्षेति । सिंधवः । यत् । गोभिः । वासयिष्यसे ॥१३॥

हे इंदो क्षरन् सोम नोऽस्माकं स्वभूताय रणे रणाय । रणंति स्तुवंति देवानचेति रणो यज्ञः । अधिकरणे अप् । डेर्यः । पा० ७.१.१३. । इति न भवति सर्वविधीनां छंदसि विकल्पितत्वात् । महे महते रणाय यज्ञाय तदर्थं सिधवः स्यंदमाना आपो वसतीवर्याख्याः सोमसेकार्थं तदार्षेति । प्रगच्छंति । तद्यदा त्वं गोभिर्गवैर्दधिक्षीरादिभिर्वासयिष्यस आच्छाद्यसे मिश्रितो भवसि तदापो गच्छंतीति ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

अस्य ते सख्ये वयमियंक्षंतस्त्वोतयः । इंदो सखित्वमुश्मसि ॥ १४ ॥

अस्य ते । सख्ये । वयं । इयंक्षंतः । त्वाऽऽतयः । इंदो इति । सखित्वं । उश्मसि ॥ १४ ॥

हे इंदो पवमान इयंक्षंतो यष्टुमिच्छंतः पूजयितुमिच्छंतो वास्य प्रसिद्धस्य ते तव सख्ये सखिकर्मणि स्थिता वयं त्वोतयस्त्वदायत्तरक्षणाः संतः सखित्वं सखिभावमेवोश्मसि । उश्मः । कामयामहे ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

आ पवस्व गविष्टये महे सोम नृचक्षसे । इंद्रस्य जठरे विश ॥ १५ ॥

आ । पवस्व । गोऽइष्टये । महे । सोम । नृचक्षसे । आ । इंद्रस्य । जठरे । विश ॥ १५ ॥

हे सोम पवमान गविष्टयेऽंगिरसां गवामन्वेष्टे महे महते नृचक्षसे नृणां मनुष्याणां द्रष्टे कर्मनेतृणां फलं पश्यते वा चंद्रायापवस्व । पात्रेषु दशापवित्रेण पूतो भव । इंद्रस्य जठर उदर उदरभूते द्रोणकलशे वाविश । प्रविश ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये नवमो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

महाँ असि सोम ज्येष्ठ उयाणामिन्द्र ओजिष्ठः । युध्वा सञ्छश्चज्जिगेथ ॥ १६ ॥

महान् । असि । सोम । ज्येष्ठः । उयाणां । इंदो इति । ओजिष्ठः । युध्वा । सन् ।

शश्चत् । जिगेथ ॥ १६ ॥

हे सोम त्वं महानसि । यतस्त्वं देवानां प्रीणयिता खलु । त्वं ज्येष्ठः प्रशस्यतमो भवसि । किंच हे इंदो पवमान त्वमुयाणामुन्मूर्णबलानामप्योजिष्ठ ओजस्वितमो भवसि । त्वं युध्वा सन् शशुभिः सह युद्धं कुर्वन् एव शश्चत् सर्वदा जिगेथ । तान् तेषां धनानि च जितवानसि । जि जये । यलि सैल्लिटोर्जैरित्यभ्यासादुत्तरस्य कवर्गादेशः ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

य उयेभ्यश्चिदोजीयाञ्छूरेभ्यश्चिच्छूरतरः । भूरिदाभ्यश्चिन्मंहीयान् ॥१७॥

यः । उयेभ्यः । चित् । ओजीयान् । शूरेभ्यः । चित् । शूरऽतरः । भूरिऽदाभ्यः ।
चित् । मंहीयान् ॥१७॥

यः सोम उयेभ्यश्चित् उद्गूर्णेभ्यो बलवद्भ्योऽप्योजीयान् ओजस्वितमः । किञ्च ।
यः शूरेभ्यश्चिद्वीरेभ्योऽपि शूरतरोऽत्यन्तसमर्थो भवति । तथा यः सोमो भूरि-
दाभ्यः । दुदाञ् दाने । आतो मनिन्निति विच् । बहुधनानां दातृभ्योऽपि मंहीयान्
दातृतमो भवति । तं त्वां वृणीमहे इत्युत्तरेण संबंधः ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

त्वं सोम सूर एषस्तोकस्य साता तनूनां । वृणीमहे सख्याय वृणीमहे युज्याय ॥१८॥

त्वं । सोम । सूरः । आ । इषः । तोकस्य । साता । तनूनां । वृणीमहे । सख्याय ।
वृणीमहे । युज्याय ॥१८॥

हे सोम सूरः सुवीर्यः । यद्वा सर्वस्य यागादिकर्मणि प्रेरकस्त्वमिषोऽन्नान्य-
स्माकमा धेहि । उपसर्गश्रुतेर्योग्यक्रियाधाहारः । किञ्च त्वं तोकस्य पुत्रस्य तनूनां ।
तन्वंति विस्तारयन्ति कुलमिति तन्वः पौत्राः । तेषां च साता दाता भव । षण्णु
दाने । जनसनेति विट् । जनसनेत्यात्वं । वयं तं त्वां सख्याय सखिभावाय कर्मणे
वा वृणीमहे । संभजामहे । तथा युज्याय । युज् सहायः । तस्य भावे कर्मणि
वा थञ् । संज्ञापूर्वकस्य विधेरनित्यत्वादवृद्धिः । शशुवधादिलक्षणसहाय्याय च
वयं वृणीमहे ॥

अग्निहोत्रे पूर्वस्यामाहुतौ हुतायामुपस्थितेन यजमानेन प्रतिदिवसं प्रतिसं-
वत्सरं वानेन तृचेनाग्निरुपस्थेयः । सूचितं च । आग्नेयीभिश्चाम आयूंषि पवस इति
तिसृभिः संवत्सरे संवत्सरे । आ० २. ३. । इति ॥ चौलादिकर्मसु चतस्र आज्याहुतयो
होतव्यास्तत्रैव तिस्रः । सूचितं च । तेषां पुरस्ताच्चतस्र आज्याहुतीर्जुहुयादस्र आयूंषि
पवस इति तिसृभिः । आ० गृ० १. ४. । इति ॥ आधाने पवमानेष्टावग्नेः पवमा-
नस्यास्र आयूंषीत्येषानुवाक्या । अग्ने पवस्वेत्येषा याज्या । सूचितं च । प्रथमाया-
मग्निरग्निः पवमानोऽस्र आयूंषि पवसेऽग्ने पवस्व स्वपाः । आ० २. १. । इति ॥

पुनराधेये द्वितीयाज्यभागस्याग्न आयूषीत्येषा वैकल्पिकानुवाक्या । सूचितं च ।
नित्यं पूर्वमनुब्राह्मणिनोऽग्न आयूषि पवस इत्युत्तरं । आ० २. ८. । इति ॥

॥ सैषा सूक्त एकोनविंशी ॥

अग्ने॒ आयू॑षि॒ पव॑स॒ आ॒ सु॒वो॒र्ज॒मि॒षं च॒ नः । आ॒रे॒ बा॒ध॒स्व॒ दु॒च्छु॒नां ॥१९॥

अग्ने॑। आयू॑षि। प॒व॒से। आ॒। सु॒व॒। उ॒र्ज॒। इ॒षं॒। च॒। नः॒। आ॒रे॒। बा॒ध॒स्व॒। दु॒च्छु॒नां॒॥१९॥

हे अग्ने पवमानरूप त्वमस्माकमायूषि जीवनानि पवसे । रक्षसि । नोऽस्मा-
कमूर्जमन्नरसमिषमन्नं चासुव । आभिमुख्येन प्रेरय । किंच दुच्छुनां । रक्षोनामैतत् ।
रक्षांस्त्यारेऽस्मत्तो दूर एव बाधस्व । संपीडय ॥

॥ अथ विंशी ॥

अग्नि॒र्चु॒षिः प॑व॒मानः॒ पा॒ंच॒ज॒न्यः॒ पु॒रो॒हि॒तः । त॒मी॒म॒हे॒ म॒हा॒ग॒यं ॥२०॥

अग्निः॑। च॒र्चु॒षिः॑। प॒व॒मानः॑। पा॒ंच॒ऽज॒न्यः॑। पु॒रः॑ऽहि॒तः॑। तं॑। ई॒म॒हे॒। म॒हा॒ऽग॒यं॒॥२०॥

पांचजन्यः । निषादपंचमाश्वत्वारो वर्णाः पंचजनाः । यद्वा गंधर्वाः पितरो
देवा असुरा रक्षांसीत्येते पंचजनाः । अथवा देवा मनुष्या गंधर्वाप्सरसः सर्पाः
पितर इति ब्राह्मणेऽभिहिताः पंचजनाः । गंभीराञ् ज्य इत्यत्र बहिर्देवपंचजनेभ्य
इति वक्तव्यमिति वचनात् । पा० ४. ३. ५८. ३. । भवार्थे ज्यप्रत्ययः । तेषां तत्त-
दभीष्टप्रदानेन स्वभूत ऋषिः सर्वद्रष्टा पवमानस्तदूपोऽग्निः पुरोहितः कर्मार्थ-
मृत्विग्भिः पुरो निहितः । तं पूर्वोक्तलक्षणं महागयं महर्द्धिर्देवादिभिरपि
गीर्भिर्गीतव्यं । महांति प्रभूतानि यज्ञगृहानि वा यस्य स तथोक्तः । तं पवमान-
गुणविशिष्टमग्निमीमहे । धनादीनि याचामहे ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये दशमो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

अग्ने॒ प॒व॒स्व॒ स्व॒पा॒ अ॒स्मे॒ व॒र्चः॒ सु॒वी॒र्यं॑ । द॒ध॒द्र॒यिं॒ म॒यि॒ पो॒षं ॥२१॥

अग्ने॑। प॒व॒स्व॒। सु॒ऽअ॒पाः॑। अ॒स्मे॒ इति॑। व॒र्चः॑। सु॒ऽवी॒र्यं॑। द॒ध॒त्। र॒यिं॑। म॒यि॑। पो॒षं॒॥२१॥

हे अग्ने स्वपाः । सोमनसीत्युत्तरपदाद्युदात्तत्वं । शोभनकर्मा त्वमस्मे अस्मात्
सुवीर्यं शोभनवीर्येपितं वर्चः । वर्चं दीप्तौ । तेजः पवस्व । आगमय । तथा
भवान् रयिं धनं पुषं वा पोषं । भावे कर्मणि वा घञ् । गवां पुष्टिं । यद्वा

गवादिकं मयि भवान्दधात् । दधातु । करोत्वित्यर्थः । दधातेर्लेट्वाडागमः ।
घोर्लोपो लेटि वेत्याकारलोपः ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

पर्वमानो अति स्निधोऽभ्यर्षति सृष्टुतिं । सूरौ न विश्वदर्शतः ॥२२॥

पर्वमानः।अति।स्निधः।अभि।अर्षति।सृऽस्तुतिं।सूरः।न।विश्वऽदर्शतः॥२२॥

पवमानः सोमः स्निधो हिंसकाञ्छनूतति क्रम्य गच्छति । तथा सृष्टुतिं स्तोतृणां
शोभनां स्तुतिमभ्यर्षति । आभिमुख्येन गच्छति । ऋषी गतौ तौदादिकः ।
बहुलं छंदसीति शप् । गुणः । किंच सूरौ न सूर्य इव विश्वदर्शतः सर्वस्य द्रष्टा
सर्वेषां दर्शनीयो भवति ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

स मर्मृजान आयुभिः प्रयस्वान्प्रयसे हितः । इंदुरत्यो विचक्ष्णः ॥२३॥

सः।मर्मृजानः।आयुऽभिः।प्रयस्वान्।प्रयसे।हितः।इंदुः।अत्यः।विऽचक्ष्णः॥२३॥

आयुभिः कर्मनेतृभिर्मनुष्यैर्मर्मृजानः पुनः पुनर्मृज्यमानः शोधमानः स इंदुः
स सोमोऽत्यो देवान्संततं गन्ता भवति । कीदृशः । प्रयस्वान् प्रीत्यनशीलान्नवान् ।
यद्वा स्तोतृभ्यो देयत्वेनान्नयुक्तः । अत एव प्रयसे हवीरूपायान्नाय हितो विचक्ष्णः
सर्वस्य प्रदर्शनकारी सर्वस्य विद्वद्वा वा सोमो देवानभिगन्ता भवति । चक्षिह्
व्यक्तायां वाचि । अनुदात्तेतश्च हलादेरिति युच् ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

पर्वमान ऋते बृहच्छुक्रं ज्योतिरजीजनत् । कृष्णा तमांसि जंघनत् ॥२४॥

पर्वमानः।ऋतं।बृहत्।शुक्रं।ज्योतिः।अजीजनत्।कृष्णा।तमांसि।जंघनत्॥२४॥

पवमान ऋतं सत्यं यथार्थभूतं बृहत्प्रभूतं सर्वदेशेषु व्यापकं शुक्रं दीप्यमानं
श्वेतवर्णं ज्योतिस्तेजोऽजीजनत् । शुलोक उदपादयत् । किं कुर्वन् । कृष्णा
कृष्णवर्णानि तमांसि जंघनत् भृशं विनाशयन् । हंतैर्यङ्गुकि शतरि रूपं । अभ्य-
स्तानामादिरित्याद्युदात्तत्वं ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

पर्वमानस्य जंघतो हरेचंद्रा असृक्षत । जीरा अजिरशोचिषः ॥२५॥

पर्वमानस्य । जंघतः । हरेः । चंद्राः । असृक्षत । जीराः । अजिरऽशोचिषः ॥२५॥

जंघतः पुनःपुनस्तमांसि विनाशयतो हरेर्हरितवर्णस्याजिरशोचिषः सर्वत्र
गमनशीलतेजसः पर्वमानस्य सोमस्य चंद्राः । चदि आह्लादने । देवानामाह्लाद-
यिभ्यो जीराः क्षिप्रं क्षरणशीला धारा असृक्षत । सृजंति । पविचान्निर्गच्छंतीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीय एकादशो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

पर्वमानो रथीतमः शुभेभिः शुभशस्तमः । हरिचंद्रो मरुत्तणः ॥२६॥

पर्वमानः । रथिऽतमः । शुभेभिः । शुभशऽतमः । हरिऽचंद्रः । मरुत्ऽगणः ॥२६॥

पर्वमानो देवो रथीतमोऽतिशयेन रथवान् । ईद्रथिन इतीकारः । तथा
शुभेभिः शोभायुक्तेभ्यस्तेजोभ्योऽपि शुभशस्तमोऽत्यंतदीप्यमानश्च । यद्वा निर्म-
लेभ्योऽपि निर्मलतमयशोयुक्तः । हरिचंद्रः । ह्रस्वाच्चंद्रोत्तरपद इति सांहितिकः
सुट् । हरितवर्णदीप्तिर्हरितधारावान्वा मरुत्तणः । मरुतो यस्य गणः सहायभूताः
स तथोक्तः । तादृशः सर्वास्त्रोकान् स्वरश्मिभिः स्वदीप्तिभिर्ष्वन्नवत् व्याप्नो-
त्वित्युत्तरेणान्वयः ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

पर्वमानो व्यन्नवद्रश्मिभिर्वाजसातमः । दधत्स्तोत्रे सुवीर्ये ॥२७॥

पर्वमानः । वि । व्यन्नवत् । रश्मिऽभिः । वाजऽसातमः । दधत् । स्तोत्रे । सुऽवीर्ये ॥२७॥

पर्वमानः सोमो रश्मिभिः स्वदीप्तिभिर्ष्वन्नवत् सर्वे जगद्व्याप्नोतु । कीदृशः ।
वाजसातमः । अतिशयेनान्नस्य दाता बलस्य संभक्ता वा । तथा स्तोत्रे पर्वमा-
नस्तोत्रं कुर्वते मनवे सुवीर्ये सुवीर्योपेतं पुत्रं धनं वा दधत् विदधत् प्रयच्छन्
व्याप्नोतु । अस्मोतेर्लेट्वाडागमः ॥

॥ अथाष्टविंशी ॥

प्र सुवान इंदुरक्षाः पविचमात्यव्ययं । पुमान् इंदुरिद्रमा ॥२८॥

प्र सुवानः । इंदुः । अक्षारिति । पविचः । अति । अत्ययः । पुमान् । इंदुः । इंद्रः । आ ॥२८॥

सुवानोऽभिषूयमाण इंदुः सोमोऽप्ययमविमयमूर्णोस्तुकेन निर्मितं दशाप-
विचमतीत्य प्राक्षाः । कलशं प्रतिकर्षेण क्षरति ॥ क्षरतेर्लुङि तिपि सिचि छांदस
इडागमाभावः । अतोऽर्लातस्येति वृद्धिः । रासस्येति सिचो लोपः । रेफांतं
स्पष्टयितुमितिकारः । बहुलं छंदसि । पा० ७. ३. ९७. । इतीडभावः । हल्ङादिना
तिलोपः । ततस्पुनानः पवित्रेण शुद्ध इंदुः सोम इंद्रमा विशति । उपसर्ग-
श्रुतेर्योग्यक्रियाध्याहारः ॥

॥ अथैकोनचिंशी ॥

एष सोमो अधि त्वचि गवां क्रीळत्यद्रिभिः । इंद्रं मदाय जोहुवत् ॥ २९ ॥

एषः।सोमः।अधि।त्वचि।गवां।क्रीळति।अद्रिऽभिः।इंद्रं।मदाय।जोहुवत्॥२९॥

एष अंशुरूपः सोमो गवां त्वच्यानदुहचर्मणि । अधिशष्ट उपर्यर्षद्योतकः ।
चर्मण्युपर्यर्षद्रिभिर्यावभिः सह क्रीडति । अभिषवाय संक्रीडते । एतेन तत्काल
इंद्रविषयां स्तुतिं कुर्वतीत्यवगम्यते ॥

॥ अथ चिंशी ॥

यस्य ते द्युन्नवत्पयः पवमानाभृतं दिवः । तेन नो मृळ जीवसे ॥ ३० ॥

यस्य।ते।द्युन्नऽवत्।पयः।पवमान।आऽभृतं।दिवः।तेन।नः।मृळ।जीवसे॥३०॥

हे पवमान पूयमान हे सोम दिवो द्युलोकादाभृतं श्येनरूपया गायत्र्यादृतं
द्युन्नवदन्नवद्यशोयुक्तं वा पयः सोमलक्षणमन्नं यस्य ते तव स्वभूतं विद्यते तस्मान्नं
तेनान्नेन नोऽस्मान् जीवसे चिरजीवनाय मृळ । मृळय । सुखय ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये द्वादशो वर्गः ॥

त्वं सोमासीति द्वाचिंशद्वचं सप्तमं सूक्तं । आद्यतृचस्य बार्हस्पत्यो भरद्वाज
ऋषिः । द्वितीयस्य मारीचः कश्यपः । तृतीयस्य राहुगणो गोतमः । चतुर्थस्य
भौमोऽचिः । पंचमस्य गाथिनो विश्वामिषः । षष्ठस्य भार्गवो जमदग्निः ।
सप्तमस्य मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । सूक्तशेषस्यांगिरसः पवित्रो वसिष्ठो वोभौ वा
समुदितावृषी । पवस्व सोम मंदयन्नित्याद्यास्तिस्रो द्विपदा गायत्र्यः । अविता
नो अजाश्च इत्याद्यास्तिस्रः पवमानपूषदेवत्याः पवमानसोमदेवताका वा । यत्ते
पवित्रमर्चिषीत्याद्याः पंचर्चः पवमानाग्निदेवत्याः । आसां पंचानां मध्य उभाभ्यां
देव सवितरिति तृतीया पवमानसवितृदेवताका वा । चतुर्थी पिभिर्द्वं देव

सवितरित्येषा विकल्पेन पवमानाग्निसवितृदेवताका । पुनंतु मामित्येषा विकल्पेन वैश्वदेवी । यः पावमानीरध्येतीत्यादिके द्वे पवमानमंडलाध्येतृस्तुतिप्रतिपादिके । अतः सैव देवता । शिष्टाः सर्वाः पवमानसोमदेवताकाः । तथा चानुक्रम्यते । त्वं सोमासि द्वाविंशद्भिरद्वाजः कश्यपो गोतमोऽचिर्विश्वामिचो जमदग्निर्वसिष्ठ इति ह तृचाः सप्त ऋषयः शेषे पवित्रो वसिष्ठो वोभौ वा । पवस्व सोम तिस्रो नित्यद्विपदा गायत्र्योऽविता नस्त्रिभ्यः पौष्ण्यो वा यज्ञे पवित्रं पंचाग्रेभ्यः सावित्र्यग्निसावित्री वैश्वदेवी वासामंत्याः । बिंशी पुरउष्णिक् सप्तविंशत्यनुष्टुबंत्ये च ते पावमान्यध्येतृस्तुती इति । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

त्वं सोमासि धारयुर्मंद ओजिष्ठो अश्वरे । पवस्व मंहयद्रयिः ॥१॥

त्वं । सोम । असि । धारयुः । मंदः । ओजिष्ठः । अश्वरे । पवस्व । मंहयत् । रयिः ॥१॥

हे सोमाभिषूयमाण पवमान मंदो मोदयितृतम ओजिष्ठ ओजस्वितमस्त्वमश्वरे हिंसारहितेऽस्मदीये यज्ञे धारयुरभिषवणधाराकामोऽसि । भवसि । ततस्त्वं मंहयद्रयिः स्तोतृभ्यः प्रदीयमानधनः सन् पवस्व । द्रोणकलशे यहादिषु दशा-पवित्रेण पूतो भव । यद्वा धारयुस्तद्वदर्थे भाष्यत इति मत्वर्थीयो युः । स हे सोम त्वं धारावानिव ततः पवस्वेति संबंधः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

त्वं सुतो नृमादनो दधन्वान्मत्सरित्तमः । इंद्राय सूरिरंधसा ॥२॥

त्वं । सुतः । नृमादनः । दधन्वान् । मत्सरिन् । त्तमः । इंद्राय । सूरिः । अंधसा ॥२॥

हे सोम नृमादनो नृणां कर्मणो नेतृणामृत्विजां मादयिता अत एव दधन्वान् तेभ्यो धनानि धारयन् प्रयच्छन् यद्वा यज्ञस्य धारकः सूरिः प्राज्ञः सुतोऽस्माभिरभिषुतस्त्वमंधसा हवीरूपेणानेन सहेन्द्राय मात्सरित्तमस्तस्यातिशयेन मदकारी भव । नाह्वस्येति नकारः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

त्वं सद्वायो अद्रिभिरभ्यर्च्य कर्मिणदत् । शुभंतां शुभंमुत्तमं ॥३॥

त्वं । सुत्वायः । अद्रिऽभिः । अर्च्यः । कर्मिणदत् । शुभंतां । शुभं । उत्तमं ॥३॥

हे पवमान सोम अद्रिभिर्यावभिः सुव्वाणः सुन्वानोऽभिषूयमाणस्त्वं कनिक्रदत्
भृशं शब्दं कुर्वन् अभ्यर्ष । कलशं पात्राणि वाभिगच्छ । तथा द्युमंतं दीप्तियुक्त-
मुत्तमं शुष्मं शबूणां शोषकं बलं च प्राप्नुहि । यद्वा । एकवाक्यतया योजनीयः ।
सूयमानस्त्वं बलमभिगच्छेति ॥ कदि ऋदि आह्वाने । ऋदेर्यङ्लुकि नलो-
पोऽभ्यासस्य निगागमश्च दार्धर्तिं दर्धर्तीति सूत्रेण सर्वं निपात्यते । तस्माच्छ-
तृप्रत्ययः । अभ्यस्तानामादिरिति स्वरः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥ .

इंदुर्हिन्वानो अर्षेति तिरो वाराण्यय्या । हरिर्वाजमचिक्रदत् ॥४॥

इंदुः । हिन्वानः । अर्षेति । तिरः । वाराणि । अय्या । हरिः । वाजं । अचिक्रदत् ॥४॥

हिन्वानो यावभिः प्रेर्यमाणोऽभिषूयमाण इंदुः सोमोऽय्याविमयान्यवीनां
स्वभूतानि वाराणि वालानि । पवित्राणीत्यर्थः । तानि तिरस्तिरस्कृत्य व्यवधा-
यार्षेति । गच्छति । प्रभूतं निर्गच्छतीत्यर्थः । सोऽयं हरिर्हरितवर्णः सोमो
वाजमन्त्रमचिक्रदत् । शब्दयति । त्वया सहेन्द्रमहमाह्वयामीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इंदो व्यथ्यमर्षसि वि अवांसि वि सौभगा । वि वाजान्तोम गोमतः ॥५॥

इंदो इति । वि । व्यथ्यं । अर्षसि । वि । अवांसि । वि । सौभगा । वि । वाजान् ।

सोम । गोऽमतः ॥५॥

हे इंदो सोम अथ्यमविवाले भवं पवित्रं व्यर्षसि । विविधं धाराभिर्गच्छसि ।
किंच । अवांसि हवीरूपाण्यन्तानि च विगच्छसि । तथा सौभगा । सुभगस्य
भावः सौभगं । सुभगशब्द उद्गात्रादिषु पठ्यते । तस्योत्तरपदवृद्धिर्नेष्यते । सौभगानि
धनानि विविधं प्राप्नोषि । तथा हे सोम गोमतः पशुमंति वाजान् बलानि च
विविधं प्राप्नुहि । तानि सर्वाण्यस्माकं प्रापयेत्यभिप्रायः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये चयोदशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आ न इंदो शतग्विनं रयिं गोमतमश्विनं । भरा सोम सहस्रिणं ॥६॥

आ । नः । इंदो इति । शतऽग्विनं । रयिं । गोऽमतं । अश्विनं । भरा । सोम । सहस्रिणं ॥६॥

हे इंदो पाषेष्ु क्षरन् हे सोम नोऽस्मभ्यमा भर । संपादय । देहि । किमित्युच्यते । शतग्विनं शतं गावो यस्य स शतगुः । तद्वतं गोमंतं प्रशस्तपशुमंतमश्विनमश्वयुक्तं सहस्रिणं सहस्रसंख्याकं रयिं धनं पुत्रं वाभर ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

पर्वमानास इंदवस्तिरः पवित्रमाश्वः । इंद्रं यामेभिराशत ॥ ७ ॥

पर्वमानासः । इंदवः । तिरः । पवित्रं । आश्वः । इंद्रं । यामेभिः । आशत ॥ ७ ॥

पवित्रमूर्णास्तुकेन निर्मितं दशापवित्रं तिरस्तिरस्कृत्य व्यवधायकं कृत्वा पर्वमानासः कलशं प्रति बहुधाराः क्षरन्त आश्वः क्षिप्रं मदकारिणश्चमसादीन् व्याप्नुवंतो वेदवः सोमा यामेभिः स्वीयैर्गमनैरिंद्रमाशत । व्याप्नुवंति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ककुहः सोम्यो रस इंदुरिंद्राय पूर्यः । आयुः पवत आयवे ॥ ८ ॥

ककुहः । सोम्यः । रसः । इंदुः । इंद्राय । पूर्यः । आयुः । पवते । आयवे ॥ ८ ॥

ककुहः । सोमः सर्वकर्मकारयितृत्वेन सर्वेषां समुच्छिन्नोऽतिशयितो भवति । सोऽयं पूर्यः पूर्वं कृतोऽभिषुतः पूर्वं प्रातःकाले कृतो वायुरिंद्रमभिगतेदुः पाषेष्ु क्षरन् सोम्यः । मये चेति यप्रत्ययः । सोममयो रस आयवे सर्वं गच्छ इंद्राय पवते । कलशेषु पवित्रेण पूतो भवति । यद्वा । इंद्रार्थमभिमुखं गच्छति । पवतिर्गतिकर्मा ॥

॥ अथ नवमी ॥

ह्रिन्वन्ति सूरमुस्रयः पर्वमानं मधुश्चुतं । अभि गिरा समस्वरन् ॥ ९ ॥

ह्रिन्वन्ति । सूरं । उस्रयः । पर्वमानं । मधुऽश्चुतं । अभि । गिरा । सं । अस्वरन् ॥ ९ ॥

उस्रयः कर्मकरणार्थमितस्ततः संचरंत्योऽंगुलयो मधुश्चुतं मदकरस्य रसस्य व्यावयितारं सूरं सुवीर्यं सर्वस्य यागादिकर्मणि प्रेरकं पर्वमानं सोमं ह्रिन्वन्ति । अभिषवार्थं संप्रेरयन्ति । ततः स्तोतारो गिरा स्तुत्या तमेनमभि समस्वरन् सम्यगभिष्टुवंति ॥

॥ अथ दशमी ॥

अविता नो अजाश्वः पूषा यामनियामनि । आ भक्षत्कन्यासु नः ॥ १० ॥

अविता । नः । अजऽश्वः । पूषा । यामनिऽयामनि । आ । भक्षत् । कन्यासु । नः ॥ १० ॥

अजाश्वः । अजाः पूष्ण इत्युक्तत्वादजा एवाश्वा वाहनानि यस्य स तथोक्तः । स पूषैतन्नामको देवो यामनि यामनि सर्वस्मिन्गमने भौमदिष्यलक्षणे नोऽस्मा-
कमविता पालयिता भवतु । किञ्च । कन्यासु कमनीयास्वभिमतासु स्त्रीषु
नोऽस्मानाभक्षत् । आ भजतां । अस्माकं कन्याः प्रयच्छत्वित्यर्थः । भजः सेवार्थास्त्रेडि
सिण्डागमे रूपं । यद्वा अजाश्वोऽजवाहनः पूषा सर्वस्य पोषयिता सोमो
यामनि यामनि । यायते प्राप्यते देवैरचेति याम यज्ञः । तच्च यज्ञे नोऽस्मा-
कमविता रक्षिता भवतु । तथा कन्यासु स्त्रीष्विष्टास्वस्माना भक्षत् । प्रापयतु ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये चतुर्दशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

अयं सोमः कपर्दिने घृतं न पवते मधु । आ भक्षत्कन्यासु नः ॥ ११ ॥

अयं । सोमः । कपर्दिने । घृतं । न । पवते । मधु । आ । भक्षत् । कन्यासु । नः ॥ ११ ॥

कपर्दिने कल्याणमुकुटवते सोमाय पूष्णे वा तदर्थमयं मादयिताभिषुतोऽस्म-
दीयः सोमः पवते च । गच्छति । तं प्राप्नोति । तच्च दृष्टान्तः । घृतं न मधु मादकं
हवीरूपं घृतं यथा सोमं पूषणं वा गच्छति तद्वत् । ततः स कन्यास्वस्मानागमयत् ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अयं तं आघृणे सुतो घृतं न पवते शुचि । आ भक्षत्कन्यासु नः ॥ १२ ॥

अयं । ते । आघृणे । सुतः । घृतं । न । पवते । शुचि । आ । भक्षत् । कन्यासु । नः ॥ १२ ॥

हे आघृणे । घृ क्षरणदीप्तोः । सर्वतो दीप्यमान पवमान पूषन् वा ते त्वदर्थं
सुतोऽभिषुतोऽयं सोमः पवते । त्वदभिमुखमागच्छति । यद्वा त्वदर्थं पात्रेषु पवित्रेण
पूतो भवति क्षरति वा । तच्च दृष्टान्तः । घृतं न शुचि शुद्धं घृतं यथा त्वां प्राप्नोति
तद्वत् । ततस्त्वमभिलषितान्यस्माकं देहीति ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

वाचो जंतुः कवीनां पर्वस्व सोम धारया । देवेषु रत्नधा असि ॥ १३ ॥

वाचः । जंतुः । कवीनां । पर्वस्व । सोम । धारया । देवेषु । रत्नधाः । असि ॥ १३ ॥

हे सोम कवीनां क्रांतप्रज्ञानां स्तोतृणां वाचो जंतुः स्तुतेर्जनयिता । यद्वा
मेधाविनां मध्ये त्वमेव वाचं जनयसि । अत्यंतं वाग्मी त्वं धारया पवस्व ।

द्रोणकलशं यहांश्च प्राप्नुहि । तत इन्द्रादिदेवेषु रत्नधा रमणीलस्य सोमस्य निधातासि । भवसि । अथवा देवेषु स्तोत्रकारिषु कर्म कुर्वाणेषु वास्मासु रत्नस्य कनकादेदाता भवसि ॥

यावत्तोत्रे गाणगारिमतेनाभिरूपकरणे कलशेषु सोम आसिच्यमानेऽस्य तृचस्य आ कलशेष्वित्यादिके द्वितीयातृतीये । सूचितं च । आ कलशेषु धावति श्येनो वर्म वि गाहते इति द्वे । आ० ५. १२. । तयोः प्रथमा सूक्ते चतुर्दशी ॥

आ कलशेषु धावति श्येनो वर्म वि गाहते । अभि द्रोणा कनिक्कदत् ॥ १४ ॥

आ । कलशेषु । धावति । श्येनः । वर्म । वि । गाहते । अभि । द्रोणा । कनिक्कदत् ॥ १४ ॥

ऋत्विग्भिरभिषिच्यमानः कश्चित्सोमः कलशेषु सोमाधारेषु द्रोणकलशेष्वधावति । सर्वतो गच्छति । श्येनः । लुप्तोपममेतत् । यथा श्येनो वर्म वरणीयं कुलायं विगाहते प्रविशति तद्वत् । कनिक्कदत् अत्यंतं शब्दं कुर्वन् द्रोणा द्रोणकलशानभिगच्छति च । यद्वा द्रोणाधवनीयपूतभृत्संज्ञकाभिप्रायं । एकः सिच्यमानः सोमो द्रोणं प्रति शब्दायमानः पश्चात्प्रथमं गच्छति । ततः पाचद्वयमिति ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

परि प्र सोम ते रसोऽसर्जि कलशे सुतः । श्येनो न तक्तो अर्षति ॥ १५ ॥

परि । प्र । सोम । ते । रसः । असर्जि । कलशे । सुतः । श्येनः । न । तक्तः । अर्षति ॥ १५ ॥

हे सोम कलशेषु द्रोणाभिधानेषु सुतोऽभिषुतस्ते तव रसः परि प्रासर्जि । परितो यहेषु चमसेषु च प्रसृष्टो विभक्तो भवति । कथमिव । श्येनो न तक्तः । तर्किर्गतिकर्मा । गमनशीलः श्येनः पक्षी यथा सर्वचार्षति गच्छति तद्वत् । यद्वा । यथा श्येनः सर्वतो गता तद्वत्तक्तः पात्रेषु गतः सोमोऽर्षति । इन्द्रादिदेवानागच्छत् । अर्तेर्लेटि सिपि वा रूपं । पूर्वमृषी गतावित्यस्मात्लेटि शपि रूपं ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये पंचदशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

पर्वस्व सोम मंद्यकिंद्राय मधुमत्तमः ॥ १६ ॥

पर्वस्व । सोम । मंद्यन् । इन्द्राय । मधुमत्तमः ॥ १६ ॥

हे सोम मधुमत्तमोऽतिशयेन मधुररसवांस्त्वं मंदयन् मादयिता भवन् ।
यद्वा । इंद्राय । क्रियाग्रहणं कर्तव्यमिति संप्रदानं । इंद्रं मोदमानः सन् पवस्व ।
इंद्रार्थमागच्छ ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

असृग्देववीतये वाजयंतो रथा इव ॥ १७ ॥

असृग् । देवऽवीतये । वाजऽयंतः । रथाऽइव ॥ १७ ॥

एतेऽभिषुताः सोमा वाजयंतः संतो देववीतये देवयजनायासृग् । विसृज्यंते ।
ऋत्विग्भिः प्रदीयंते । तच्च दृष्टांतः । रथा इव वाजयंतः शत्रुधनानि बलानि वा
स्वामिन इच्छंतो रथा देववीतये देवानां गमनाय यथा विसृज्यंते तद्वत् ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

ते सुतासो मदितमाः शुक्रा वायुमसृक्षत ॥ १८ ॥

ते । सुतासः । मदिन्ऽतमाः । शुक्राः । वायुं । असृक्षत ॥ १८ ॥

मदितमा अतिशयेन मादयितारः शुक्रा दीप्यमानाः सुता अभिषुतास्ते
सोमा वायुं शब्दमसृक्षत । असृजन् अकार्षुः । यद्वा वायुमेव सोमपानार्थम-
सृजन् । सोमेषु सुतेषु सत्सु वायुस्तत्पानार्थमागच्छति ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

याव्णा तुन्नो अभिष्टुतः पविचं सोम गच्छसि । दधत्स्तोत्रे सुवीर्यं ॥ १९ ॥

याव्णा । तुन्नः । अभिऽस्तुतः । पविचं । सोम । गच्छसि । दधत् । स्तोत्रे । सुऽवीर्यं ॥ १९ ॥

हे सोम त्वं याव्णा तुन्नोऽभिषीडितोऽभिषुतस्त्वं स्तोतृभिरभिष्टुतः सन् पविचं
गच्छसि । प्राप्नोषि । किं कुर्वन् । स्तोत्रे स्तोत्रकारिणे जनाय सुवीर्यं शोभनवीर्योपेतं
धनादिकं दधत् विदधत् प्रयच्छन् ॥

॥ अथ विंशी ॥

एष तुन्नो अभिष्टुतः पविचमति गाहते । रक्षोहा वारमव्ययं ॥ २० ॥

एषः । तुन्नः । अभिऽस्तुतः । पविचं । अति । गाहते । रक्षऽहा । वारं । अव्ययं ॥ २० ॥

तुन्नः । तुद व्यथने । यावभिरभिव्यथितः सुतोऽत एव सर्वैरभिष्टुत एषोऽस्म-

दीयः सोमो रक्षोहा कर्मविघ्नकरिणां राक्षसानां पापानां वा हन्ताभवत् । अथ्यय-
मविमयमथ्यवयवभूतं वारं वालं तेन कृतं पविचं दशापविचमति अतिक्रम्य
गाहते । द्रोणकलशं प्रविशति ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये षोडशो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

यदन्ति यच्च दूरके भयं विन्दति मामिह । पर्वमानं वि तज्जहि ॥ २१ ॥

यत् । अन्ति । यत् । च । दूरके । भयं । विन्दति । मां । इह । पर्वमानं । वि । तत् । जहि ॥ २१ ॥

हे पर्वमान पूज्यमान पुनान वा सोम यद्भयमन्त्यंतिके तथा यच्च भयं
दूरकेऽतिदूरे देशेऽथवेहास्मिन् प्रदेशेऽपि भयं मां विन्दति लभते प्राप्नोति
तद्भयं त्वं वि जहि । विशेषेण नाशय । यद्वा । इहेति यज्ञोऽयं लोको वा ।
अस्मिन् क्रियमाणे यज्ञेऽस्मिन् लोके वा यद्भयं व्याप्नोति तन्नाशयेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

पर्वमानः सो अद्य नः पविचेण विचर्षणिः । यः पोता स पुनातु नः ॥ २२ ॥

पर्वमानः । सः । अद्य । नः । पविचेण । विचर्षणिः । यः । पोता । सः । पुनातु । नः ॥ २२ ॥

स तादृशः प्रसिद्धो विचर्षणिः सर्वस्य द्रष्टा पर्वमानोऽद्येदानीमेव पविचेण
पापशोधकेन तेजसा नोऽस्मान्पुनातु । पापरहितान् करोतु ॥

पविचेष्ट्यां प्रथमाज्यभागस्य याज्या यज्ञे पविचमित्येषा । सूचितं च । यज्ञे
पविचमर्चिष्या कलशेषु धावतीति पविच इत्येते । आ० २. १२. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते चयोविंशी ॥

यज्ञे पविचमर्चिष्यमे विततमन्तरा । ब्रह्म तेन पुनीहि नः ॥ २३ ॥

यत् । ते । पविचं । अर्चिषि । अग्ने । विऽततं । अन्तः । आ । ब्रह्म । तेन । पुनीहि । नः ॥ २३ ॥

हे पर्वमानगुणविशिष्टाग्ने ते त्वदीयं पविचं शोधकं यत्स्वतेजोऽर्चिषि सौर-
वैद्युतादितेजस्यन्तर्मध्य आ विततं आ विस्तृतं विद्यते । यद्वा हे अग्ने ते तव
स्वभूतेऽर्चिषि तेजस्यन्तर्मध्ये यत्पविचं शुश्रूपादकं सामर्थ्यमस्ति तेन तादृशेन
तेजसा ब्रह्म पुत्रादिवर्धनकारि नः शरीरं पुनीहि । पापरहितं पूतं कुरु ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

यज्ञे पवित्रमर्चिवदग्ने तेन पुनीहि नः । ब्रह्मसवैः पुनीहि नः ॥२४॥

यत् ते । पवित्रं । अर्चिऽवत् । अग्ने । तेन । पुनीहि । नः । ब्रह्मऽसवैः । पुनीहि । नः ॥२४॥

हे अग्ने पवित्रं शोधकमर्चिवदर्चिवत् । छंदसीर इति मतुपो बलं । सौरा-
दितेजोयुक्तं ते त्वदीयं यज्ञेजो विद्यते तेन स्वीयेनैव तेजसा नोऽस्मान् पुनीहि ।
पूतान् कुरु । किंच ब्रह्मसवैर्ब्राह्मणकर्तृकसोमाभिषवैः । यद्वा ब्रह्म सोमः ।
तस्याभिषवैः । नोऽस्मान्पुनीहि ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

उभाभ्यां देव सवितः पवित्रेण सवेन च । मां पुनीहि विश्वतः ॥२५॥

उभाभ्यां । देव । सवितरिति । पवित्रेण । सवेन । च । मां । पुनीहि । विश्वतः ॥२५॥

हे सवितः सर्वस्य प्रेरक हे देव द्योतमान सोम त्वं पवित्रेण पापशोधकेन
त्वदीयेन तेजसा सवेन सोमाभिषवेण च एताभ्यामुभाभ्यां विश्वतः सर्वतो मां
पुनीहि । पूतं कुरु ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये सप्तदशो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

चिभिष्टुं देव सवितर्वर्षिष्ठैः सोम धामभिः । अग्ने दक्षैः पुनीहि नः ॥२६॥

चिऽभिः । त्वं । देव । सवितः । वर्षिष्ठैः । सोम । धामऽभिः । अग्ने । दक्षैः । पुनीहि । नः ॥२६॥

हे देव स्तुत्य दीप्यमान वा हे सवितः सर्वस्य स्वस्वकर्मणि चोदयितः हे
सोम पवमानगुणविशिष्ट हे अग्ने त्वं वर्षिष्ठैर्वृद्धतमैः अत एव दक्षैः सामर्थ्य-
वन्निस्त्रिभिर्धामभिः शरीरिरग्निवायुसूर्यात्मकैस्त्रिभिः शरीरिर्नोऽस्मान् पुनीहि ।
परिशुद्धान् कुरु ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

पुनंतु मां देवजनाः पुनंतु वसवो धिया । विश्वे देवाः पुनीत मा जातवेदः
पुनीहि मा ॥२७॥

पुनंतु । मां । देवऽजनाः । पुनंतु । वसवः । धिया । विश्वे । देवाः । पुनीत । मा ।
जातऽवेदः । पुनीहि । मा ॥२७॥

देवजनाः । देवानां जनो प्रादुर्भावो येषां यज्ञेऽङ्घ्रिति देवजना यजमानाः । यद्वा । इंद्रादिदेवगणा मां पुनंतु । परिपूतं कुर्वंतु । तथा वसवो वासका देवा धियात्मीयेन कर्मणा मां पुनंतु । अथवा प्रत्यक्षः । हे विश्वे देवाः सर्वे देवा मां पुनीत । पूतं कुरुत । हे जातवेदः । जातानि भूतजातानि वेक्षीति यद्वा जातप्रज्ञ हे अग्ने मां पुनीहि ॥

॥ अथाष्टाविंशी ॥

प्र णायस्व प्र स्यंदस्व सोम विश्वेभिरंशुभिः । देवेभ्य उत्तमं हविः ॥ २८ ॥

प्र। णायस्व। प्र। स्यंदस्व। सोम। विश्वेभिः। अंशुऽभिः। देवेभ्यः। उत्तमं। हविः॥ २८॥

हे सोम प्रणायस्व । अस्मान्प्रकर्षेण वर्धय । यद्वा देवान् सोमेन वर्धय । किंच विश्वेभिरंशुभिः सर्वैस्त्वदीयैरंशुभिर्देवेभ्यो देवार्थमुत्तमं प्रशस्ततमं हविः सोमरूपं प्रस्यंदस्व । कलशादीन्प्रति प्रस्रव । प्रयच्छेति यावत् ॥

अग्नीषोमप्रणयम उप प्रियमित्येषा । सूचितं च । उप प्रियं पनिप्रतमित्यर्धं च आरमेत् । आ० ४. १२. । इति ॥

॥ सैषा सूक्त एकोनविंशी ॥

उप प्रियं पनिप्रतं युवानमाहुतीवृधं । अगन्म बिभ्रतो नमः ॥ २९ ॥

उप। प्रियं। पनिप्रतं। युवानं। आहुतिऽवृधं। अगन्म। बिभ्रतः। नमः॥ २९॥

प्रियं सर्वस्य प्रीणयितारं पनिप्रतमत्यंतं शृणुयमानं युवानं तरुणमाहुतिवृधमाहुतिभिर्वर्धनीयं पवमानं वयं नमो हविर्नमस्कारं वा बिभ्रतो धारयंतः संत उपागन्म । उपगच्छेम । गमेर्लुङि मंचे घसेति च्लेर्लुकि सति म्वोश्चेति नकारः । पनिप्रतं । पनेः स्तुत्यर्थस्य यङ्लुकि रूपं । दाधर्ति दधर्तीति सूच इतिकरणस्य प्रदर्शनार्थत्वादच्चाभ्यासस्य निगागम उपधालोपश्च निपात्यते ॥

॥ अथ विंशी ॥

अलाम्यस्य परंशुर्ननाश तमा पवस्व देव सोम । आशुं चिदेव देव सोम ॥ ३० ॥

अलाम्यस्य। परंशुः। ननाशं। तं। आ। पवस्व। देव। सोम। आशुं। चित्। एव।

देव। सोम॥ ३०॥

अलाय्यस्य । अर्तेरौणादिक आय्यप्रत्ययः । कपिलकादित्वास्तत्वं । अभिगम-
नशीलस्य शचोः परशुच्छेदकः पवमानस्तमेव शचुं ननाश । नाशयतु । अस्मा-
नपापान् ततो हे देव दीप्यमान सोम आपवस्व । अस्मदाभिमुख्येन गच्छ ।
किंच । हे देव द्योतमान स्तुत्य वा हे सोम आखुं चित् । खनु अवदारणे ।
सर्वस्याहंतारमपि तं शचुमेव बाधस्व नास्मानपापानिति ॥

॥ अथैकचिंशी ॥

यः पावमानीरध्येत्यृषिभिः संभृतं रसं ।

सर्वं स पूतमश्नाति स्वदितं मातरिश्चना ॥३१॥

यः । पावमानीः । अधिऽएति । ऋषिऽभिः । संऽभृतं । रसं ।

सर्वं । सः । पूतं । अश्नाति । स्वदितं । मातरिश्चना ॥३१॥

यो जनः पावमानीः पवमानदेवताकाः सर्वा ऋचः तद्रूपमृषिभिः सूक्त-
द्रष्टृभिर्मधुच्छंदःप्रभृतिभिः संभृतं संपादितं रसं वेदरसभूतं सारं सूक्तसंघमध्येति
अधीते स जनः सर्वं भोज्यजातं पूतं परिशुद्धमेवाश्नाति । परिपूतं पापरहितमन्नं
भक्षयति । कथमस्य पूतत्वं तच्चाह । स्वस्याशनात्प्रागेव मातरिश्चना । मातर्ये-
तरिश्ने श्वसितीति मातरिश्वा वायुः । स च वायुः पवित्रमेव । पवित्रेण वायुना
स्वदितं स्वादूकृतं परिपूतमेवान्नं पश्चात्स नरोऽश्नाति ॥

॥ अथ द्वाचिंशी ॥

पावमानीर्यो अध्येत्यृषिभिः संभृतं रसं ।

तस्मै सरस्वती दुहे क्षीरं सर्पिर्मधूदकं ॥३२॥

पावमानीः । यः । अधिऽएति । ऋषिऽभिः । संऽभृतं । रसं ।

तस्मै । सरस्वती । दुहे । क्षीरं । सर्पिः । मधु । उदकं ॥३२॥

यो ब्राह्मणः पावमानीः पवमानदेवताका ऋचः तदात्मकमृषिभिर्मधुच्छंद-
आदिभिः संभृतं रसं वेदसारं सूक्तसंघमध्येति अधीते तस्मै पवमानाध्ययनं कुर्वते
जनाय सरस्वती सर्वत्र सरणवती वाग्देवता क्षीरं यज्ञसाधनभूतं पयः सर्पि-
स्तादृशं घृतं मधु मदकरमुदकं सोमं दुहे । स्वयमेव दोग्धि । एनं नरं यागादिपरं

वेदशास्त्रविदं करोतीत्यर्थः ॥ दुह प्रपूरणे । कर्मकर्तरि न दुहन्नुनमां यक्षिणा-
विति यकः प्रतिषेधः । लोपस्त आत्मनेपदेष्विति तलोपः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीयेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे दाशतय्या नवमे
मंडले तृतीयोऽनुवाकः ॥

चतुर्थेऽनुवाकेऽष्टादश सूक्तानि । तच्च प्र देवमिति दशर्चं प्रथमं सूक्तं ।
भलंदनपुत्रस्य वत्सप्रेरार्थं पवमानसोमदेवताकं । दशमी चिष्टुप् शिष्टा जगत्यः ।
तथा चानुक्रम्यते । प्र देवं दश वत्सप्रिर्भालंदनस्त्रिष्टुवंतं हेति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र देवमच्छा मधुमंत इंदवोऽसिष्यदंत गाव आ न धेनवः ।

बर्हिषदो वचनावंत ऊधभिः परिस्सुतमुस्त्रिया निर्णिजं धिरे ॥१॥

प्र । देवं । अच्छ । मधुऽमंतः । इंदवः । असिष्यदंत । गावः । आ । न । धेनवः ।

बर्हिऽसदः । वचनाऽवंतः । ऊधऽभिः । परिऽस्सुतं । उस्त्रियाः । निऽनिजं । धिरे ॥१॥

मधुमंतो मादकरससंयुक्ता इंदवः सोमा देवं द्योतमानं सोमात्मकमिंद्रमच्छ
प्रति प्रासिष्यदंतं । प्रस्यंदन्ते । यहादिषु प्रक्षरंति ॥ स्यंदतेर्ण्यतस्य लुङि चङि
रूपं । तच्च दृष्टान्तः । गाव आ न धेनवः । पयस्विन्यः प्रीणयिष्यो गावो यथा
वत्सं प्रति प्रस्रवंति तद्वत् । किंच बर्हिषदो बर्हिषि सीदंतो वचनावंतो हंभार-
वादिशब्द्वंत उस्त्रियाः । गोनामैतत् । तादृश्यो गाव ऊधभिः पयोधारकैः स्वैः
स्वैरूधभिः परिस्सुतं परितःस्रवणशीलं निर्णिजं श्रुद्धं पयोभूतं सोमरसं धिरे ।
दधिरे । इन्द्रार्थं धारयंति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स रोह्वदभि पूर्वा अचिक्कददुपारुहः अथयन्स्वादते हरिः ।

तिरः पविर्षं परियन्तुरु जयो नि शर्याणि दधते देव आ वरं ॥२॥

सः । रोह्वत् । अभि । पूर्वाः । अचिक्कदत् । उपऽआरुहः । अथयन् । स्वादते । हरिः ।

तिरः । पविर्षं । परिऽयन् । उरु । जयः । नि । शर्याणि । दधते । देवः । आ । वरं ॥२॥

रोरुवत् कलशादिकं प्रत्यत्यंतं शब्दं कुर्वन् स सोमः पूर्वा मुख्याः स्तोत्राणां स्तुतीरभ्यचिह्नदत् । अभिमुखमध्वनयत् । स्तुतयः साधीयस्य इति प्रतिध्वनिमङ्गी-कारमकाशीदित्यर्थः । किंच हरिर्हरितवर्ण उपारुहः । रोहतेस्ताच्छीलिकः क्षिप् । उपारोहणशीला ऊर्ध्वं प्रादुर्भवनशीला ओषधीः अथयन् अये विष्टेषयन् स्वादते । स्वादूकरोति । ताः फलिनीः कुर्वन् स्वादुयुक्ता विदधातीत्यर्थः । तथा पविचमविवालात्मकं दशापविचं तिरस्त्रिरस्कृत्य पात्राणि प्रत्यात्मनः क्षरणकाले पविचं व्यवधायकं कृत्वा परियन् परितो गच्छन् सोम उरु महान्तं जयो वेगं करोति । ततः शर्याणि । शृ हिंसायां । हिंसितव्यानि । यद्वा शरेण हंतव्यानि रक्षांसि नि दधते । निक्षिपति । न्यङ्करोति । हिनस्तीति यावत् । पश्चाद्देवो दीप्यमानः सोमो वरं वरणीयं धनं सोमं दातृभ्यो यजमानेभ्य आ दधते । आधा-रयति । प्रयच्छतीत्यर्थः ॥ दधातेर्लेट्वाडागमे घोलोपो लेटि वेत्याकारलोपः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वि यो ममे यम्या संयती मदः साकंवृधा पयसा पिन्वदक्षिता ।

मही अपारे रजसी विवेविददभिग्रजन्नक्षितं पाज आ ददे ॥३॥

वि । यः । ममे । यम्या । संयती इति संयती । मदः । साकंवृधा । पयसा । पिन्वत् । अक्षिता ।

मही इति । अपारे इति । रजसी इति । विवेविदत् । अभिग्रजन् । अक्षितं । पाजः । आ । ददे ॥३॥

यो मदः । माद्यत्यनेनेति मदः सोमरसो यम्या युगलभूते संयती परस्परं संगच्छमाने द्यावापृथिव्यौ विममे । विशेषेण निर्मितवान् । ततः ते साकंवृधा सहैव वर्धनशीले तथाक्षिताक्षीणे सामर्थ्यवत्यौ यथा भविष्यतस्तथा स सोमः पयसा पयोरूपेण स्वीयरसेन पिन्वत् । असिंचत् । अबर्धयदिति यावत् । किंच मही महत्यौ अत एवापारे पर्यंतरहिते रजसी । द्यावापृथिवीनामैतत् । ते द्यावापृथिव्यौ विवेविदत् । विद ज्ञाने । यद्भुक्ति शतरि रूपं । अभ्यासस्वरः । इयं पृथिवी इयं द्यौरिति सर्वेषां विविच्य तेजसा प्रज्ञापयन् अभिग्रजन् अभितः सर्वतो गच्छन् सोमोऽक्षितमक्षीणमविनश्वरं पाजो बलमा ददे । स्वीकृतवान् । अत्यंतं बलवानभवदित्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स मातरा विचरन्वाजयन्अपः प्र मेधिरः स्वधया पिबते पदं ।

अंशुर्यवेन पिपिशे यतो नृभिः सं जामिभिर्नसते रक्षते शिरः ॥४॥

सः । मातरा । विऽचरन् । वाजयन् । अपः । प्र । मेधिरः । स्वधया । पिबते । पदं ।

अंशुः । यवेन । पिपिशे । यतः । नृऽभिः । सं । जामिऽभिः । नसते । रक्षते । शिरः ॥४॥

मेधिरः । मेधारथाभ्यामिरन्निरचावितीरन्प्रत्ययो मत्वर्थीयः । मेधावान् प्रज्ञः सोमो मातरा मातरौ जगतो निर्माथ्यौ द्यावापृथिव्यौ विचरन् अंतरेणात्यंतं चरन् तथापोऽंतरिक्षस्थितान्युदकानि वाजयन् प्रेरयन् । वजेर्यंतस्य शतरि रूपं । तादृशः स्वधया सक्तुलक्षणेनाच्चेन सह पदं स्वस्थानमुत्तरवेदिरूपं प्र पिबते । प्रकर्षेणाप्याययति । ततो नृभिः कर्मनेनृभिर्चूर्त्विगिभिर्यतः संयतोऽंशुः सोमो यवेन पिपिशे । पिशे अवयवे । अवयवत्वेन कृतः । मिश्रित इत्यर्थः । सोमस्तु यवसक्तुभिः श्रीयते खलु । सोऽयं जामिभिरेकस्मात्पाणेरुत्पन्नाभिरंगुलीभिः संनसते संगच्छते च शिरः शीर्णं भूतजातं च रक्षते च स्वीयरसेन रक्षति । षोषयति । नसतिर्गतिकर्मा । चादिलोपे विभाषेति न निघातः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सं दक्षेण मनसा जायते क्विच्युतस्य गर्भो निहितो यमा परः ।

यूना ह संता प्रथमं वि जज्ञतुर्गुहा हितं जनिम नेममुद्यतं ॥५॥

सं । दक्षेण । मनसा । जायते । क्विः । च्युतस्य । गर्भः । निऽहितः । यमा । परः ।

यूना । ह । संता । प्रथमं । वि । जज्ञतुः । गुहा । हितं । जनिम । नेम । उद्यतं ॥५॥

प्रसंगात्सोमसूर्ययोराविर्भावमाह । दक्षेण प्रवृज्जेन मनसा सह संजायते । पृथिव्याः सम्यक् जायते । तथा च्युतस्योदकस्येव गर्भो गर्भस्थानीयः । यद्वा सत्यस्य यज्ञस्य मध्ये गर्भः शप्दनीयः स्तुत्यः स एव सोमः परः परस्तादंतरिक्षे यमा यमेन नियमेन देवैर्निहितः स । सूर्याच्च वृष्टिर्भवति । तस्मात्सोमः सूर्यात्मकतयावस्थित इत्यर्थः । एवं यूना । हेत्यवधारणे । युवानावेव संता तौ प्रथमं जननकाले विजज्ञतुः । अयं सोमोऽयं सूर्य इति विशेषेण ज्ञायते । तयोश्चार्धं

जनिम जन्म गुहा गुहायां हितं । निहितं भवति । तयोर्नेममर्धं चोद्यतं प्रकाशितं भवति । दिवा सूर्यः प्रादुर्भवति रात्रौ चंद्रमा इति ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीय एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

मंद्रस्य रूपं विविदुर्मनीषिणः श्येनो यदंधो अभरत्परावतः ।

तं मर्जयंत सुवृधं नदीषु उशंतं मंशुं परियंतमृगिमयं ॥ ६ ॥

मंद्रस्य रूपं । विविदुः । मनीषिणः । श्येनः । यत् । अंधः । अभरत् । परावतः ।

तं । मर्जयंत । सुवृधं । नदीषु । आ । उशंतं । मंशुं । परिऽयंतं । ऋगिमयं ॥ ६ ॥

मनीषिणः प्राज्ञा यद्यारो मंद्रस्य मदकरस्य रसस्य सोमस्य रूपं विविदुः । जानन्ति । यदंधो यत्सोमलक्षणमन्नं श्येनो गायत्रीरूपो पक्षी परावतो दूराद्यु-लोकादाभरत् आजहार । ह्यहोर्भृच्छंदसीति भकारः । तं तादृशं सुवृधं सुष्ठु वर्धमानं सुवर्धयितारं वांशुं सोमं नदीषु नदमानासु वसतीवर्याख्यास्वप्त्वा-मर्जयंत । ऋत्विज आशोधयन्ति । अलंकुर्वन्ति वा । कीदृशं । उशंतं देवान् कामयमानं परियंतं परितो गच्छंतमृगिमयमृगहं स्तुत्यं सोममामर्जयन्तीति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

त्वां मृजन्ति दश योषणः सुतं सोम ऋषिभिर्मतिभिधीतिभिहितं ।

अथो वारैभिरुत देवहूतिभिर्नृभिर्यतो वाजमा दधि सातये ॥ ७ ॥

त्वां । मृजन्ति । दश । योषणः । सुतं । सोम । ऋषिऽभिः । मतिऽभिः । धीतिऽभिः । हितं ।

अथः । वारैभिः । उत । देवहूतिऽभिः । नृऽभिः । यतः । वाजं । आ । दधि । सातये ॥ ७ ॥

हे सोम योषणो द्वाभ्यां पाणिभ्यां विभज्योत्पन्ना दश दशसंख्याका अंगुलय ऋषिभिर्मधुच्छंदः प्रभृतिभिः सुतमभिषुतं हितं पाषेषु निहितं त्वां मतिभिः स्तुतिभिधीतिभिः कर्मभिश्चाथो वारैभिरविवालैः पविचैर्मृजन्ति । शोधयन्ति । उतापि च देवहूतिभिर्देवाह्वानयुक्तैर्नृभिः कर्मनैतृभिर्ऋत्विग्भिर्यतो यहेषु संयमितः संगृहीतस्त्वं सातये दानाय वाजमन्नमा दधि । आविदारयसि । विवृतं करोषि । स्तोतृभ्योऽन्नादिकं प्रयच्छसीति यावत् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

परिप्रयंतं वयं सुषंसदं सोमं मनीषा अभ्यनूषत स्तुभः ।

यो धारया मधुमां ऊर्मिणा दिव इयति वाचं रयिषाळमर्त्यः ॥ ८ ॥

परिऽप्रयंतं । वयं । सुऽसंसदं । सोमं । मनीषाः । अभि । अनूषत । स्तुभः ।

यः । धारया । मधुऽमान् । ऊर्मिणा । दिवः । इयति । वाचं । रयिषाट् । अमर्त्यः ॥ ८ ॥

परिप्रयंतं पात्राणि परितः प्रगच्छंतं वयं देवैः काम्यमानं सुसंसदं शोभन-
संसदनं सोमं मनीषा मनस ईशित्यः स्तुभः स्तुतयोऽभ्यनूषत । अभिष्टुवंति ।
वयं । वी गत्यादिद्वित्यस्माद्यति भयप्रवये च छंदसि । पा० ६. १. ८३. इति नि-
पातितः । अत्रानुपसर्गस्यापि निपातनं भवति । मधुमान् मदकररसवान् यः
सोमो धारया स्वीययोर्मिणा वसतीवर्याख्येनोदकेन सह दिव आकाशाद्वीणकलश
आपतति । रयिषाट् शत्रुधनानामभिभवितामर्त्यो मनुष्यधर्मरहितः स सोमो
वाचमियति । प्रेरयति । तदा हि स्तोतारः स्तुवंति ॥

॥ अथ नवमी ॥

अयं दिव इयति विश्वमा रजः सोमः पुनानः कलशेषु सीदति ।

अङ्गिर्गोभिर्मृज्यते अद्रिभिः सुतः पुनान इंदुर्वरिवो विदत्प्रियं ॥ ९ ॥

अयं । दिवः । इयति । विश्वं । आ । रजः । सोमः । पुनानः । कलशेषु । सीदति ।

अत्ऽभिः । गोभिः । मृज्यते । अद्रिऽभिः । सुतः । पुनानः । इंदुः । वरिवः ।

विदत् । प्रियं ॥ ९ ॥

अयं सोमो दिवो द्युलोकाद्विश्वं रज उदकमियति । अभिप्रापयति । किंच
पुनानो दशापविचेण पूयमानः सोमः कलशेषु द्रोणनामस सीदति । तथा-
द्रिभिर्यावभिरङ्गिर्वसतीवर्याख्याभिर्गोभिर्गोविकारिः क्षीरदध्यादिभिश्च मृज्यते ।
शोध्यते । अलंक्रियते । ततः पुनानः पूत इंदुः सोमः प्रियं प्रियतरं प्रीणनकारि
वा वरिवो वरणीयं धनं विदत् । स्तोतृभ्यो लंभयति । प्रयच्छतीति यावत् ॥

॥ अथ दशमी ॥

एवा नः सोम परिषिष्यमानो वयो दर्शश्चित्तमं पवस्व ।

अश्वेषे द्यावापृथिवी हुवेम देवा धत्त रयिमस्मे सुवीरं ॥ १० ॥

ए॒व । नः । सो॒म । प॒रिऽसि॒च्यमा॑नः । व॒यः । द॒धत् । चि॒चऽत॑मं । प॒व॒स्व ।
अ॒ध्वेषे॑ इति । द्या॒वापृ॑थि॒वी इति॑ । हु॒वेम॑ । दे॒वाः । ध॒त्त । र॒यिं । अ॒स्मे इति॑ । सु॒ऽवी॒रं ॥१०॥

अयं प्रत्यक्षकृतः । हे सोम दधत्प्रयच्छस्त्वं परिषिच्यमानः परितोऽङ्गिर्गोभिर्वा सिच्यमान एव चिचतमं चिचं नानाविधं चायनीयतमं वा वयोऽन्नं नोऽस्मभ्यं पवस्व । प्रापय । प्रयच्छेति यावत् । किंच अध्वेषे द्वेषरहिते द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ हुवेम । हविःप्रदानार्थं वयमाह्वयेम । हे देवा यूयं च सुवीर । वीरः कर्मणि समर्थः पुचः । तादृशपुचोपेतं रयिं धनमस्मे अस्मासु धत्त । निधत्त ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये विंशो वर्गः ॥

इषुर्नेति दशर्चं द्वितीयं सूक्तं । आंगिरसस्य हिरण्यस्तूपस्यार्धं पवमानसोम-देवताकं । नवमीदशम्यौ चिष्टुभौ । शिष्टा जगत्यः । तथा चानुक्रांतं । इषुर्न हिरण्यस्तूपोऽंते चिष्टुभाविति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

इषु॒र्न ध॒न्व॒न्प्र॒ति धी॑यते म॒तिर्व॒त्सो न॑ मा॒तुरु॑र्प स॒र्ज्यू॒र्धनि॑ ।
उ॒रु॒धारे॑व दु॒हे अ॒यं आ॒यत्य॑स्य॒ व्र॒तेष्व॑पि सोमं इ॒ष्यते ॥१॥
इषुः । न । ध॒न्व॒न् । प्र॒ति । धी॒य॒ते । म॒तिः । व॒त्सः । न । मा॒तुः । उ॒र्प । स॒र्जि॒ । ऊ॒र्ध॒नि ।
उ॒रु॒धारा॑ऽइव । दु॒हे । अ॒ये । आ॒ऽय॒ती । अ॒स्य॒ । व्र॒तेषु॑ । अ॒पि । सोमः॑ । इ॒ष्य॒ते ॥१॥

अस्मिन्पवमानरूप इंद्रे मतिर्मननीयास्मदीया स्तुतिः प्रति धीयते । अस्माभिर्निधीयते वा । दधाते रूपं । तच्च दृष्टांतः । इषुर्न यथेषुः शरो धन्वन् धनुषि प्रतिधीयते तद्वत् । किंच ऊर्धनि सर्वस्य पोषयितृत्वेनोपःस्थानीय इंद्रे सोमो मदार्थमस्माभिरुपसर्जि । उपसृज्यते । कथमिव । मातुर्गोर्धनि पयोधारके वत्सो न वत्सो यथा पयःपानार्थं सृज्यते तद्वत् । उरुधारेव बहुविधपयोधारा गौरिवाये वत्सस्य पुरत आयाती गच्छंती सती पयो दुहे । दुग्धे । तथा सोऽयमिंद्रो वत्स-भूतेभ्यः स्तोतृभ्यः पुरतो गच्छन् बहुविधान्कामान्दुग्धे । किंच । अस्यैतादृशस्य व्रतेष्वपि सोम इष्यते । यष्टृभिः प्रेर्यते खलु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

उपो मतिः पृच्यते सिच्यते मधु मद्राजनी चोदते अंतरासनि ।

पवमानः संतनिः प्रघ्नतामिव मधुमान्द्रप्सः परि वारमर्षति ॥२॥

उपो इति । मतिः । पृच्यते । सिच्यते । मधु । मद्राजनी । चोदते । अंतः । आसनि ।

पवमानः । संतनिः । प्रघ्नतां ऽइव । मधुऽमान् । द्रप्सः । परि । वारं । अर्षति ॥२॥

अस्मिन्पवमानरूप इंद्रे मतिः स्तुतिरूपो पृच्यते । उपपृच्यते । स्तोतृभिः संयोज्यते । पृची संपर्के । तथा मधु मदकरः सोम इंद्रार्थं सिच्यते । अद्विर्यव-सक्तुभिश्च सिक्तो भवति । ततश्च मद्राजनी । अज गतिक्षेपणयोरित्यस्य ल्युटि ङीप् रूपं । मदकरस्य रसस्य प्रेरयित्री सोमधारा तस्येन्द्रस्यासन्त्यास्येऽंतर्मध्ये चोदते । यष्टृभिः प्रेर्यते । आस्यशब्दस्य पदञ्चोमासित्यादिनासन्नित्यादेशः । किंच । संतनिर्यहादिषु सम्यग्विस्तृतो मधुमान् मदकररसवान् पवमानः पूयमानः सोमो द्रप्सो द्रुतगमनशीलो यद्वा क्षिप्रं हननशीलः सन् वारमविवाल्मयं पवित्रं परितोऽर्षति । आगच्छति । तच्च दृष्टांतः । प्रघ्नतामिव । प्रकर्षेण हंतृणां योद्धृणां संतनिः सम्यग्विसृष्टः शरी यथा शीघ्रं प्राप्यमभितो गच्छति तद्वत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अथै वधूयुः पवते परि त्वचि अर्षीते नप्नीरदितेऽर्च्यते यते ।

हरिरक्रान्यजतः संयतो मदो नृग्णा शिशानो महिषो न शोभते ॥३॥

अथै । वधूयुः । पवते । परि । त्वचि । अर्षीते । नप्नीः । अदितेः । अर्च्यते । यते ।

हरिः । अक्रान् । यजतः । संयतः । मदः । नृग्णा । शिशानः । महिषः । न । शोभते ॥३॥

वधूयुः । वधूभूता वसतीवर्य एकधनासहिता आपः । तद्वान् सोमोऽथ्येऽवेः स्वभूते त्वचि चर्मणि परि पवते । परितो वर्तते । पूतो भवति । किंच । नप्नीर्नप्नीः । नमृशब्दश्चतुर्थीपत्यवाची । सोमस्य नप्नीः । सोमो ओषधीनामये रेतो निषिंचति । प्रजापते रेतो देवा देवानां रेतो वर्षे वर्षस्य रेत ओषधय इति श्रुतेः । यद्वा नमृशब्दोऽपत्यवाची । तस्यापत्यानि । सोमः सुधामयैः स्वकिरणैरोषधीर्वर्धयति । तस्मादपत्यभूता अदितेः । पृथिवीनामैतत् । अदीनायाः पृथिव्या उत्पन्ना ओषधीर्च्यते सत्यरूपं यज्ञं यते गच्छते यजमानाय अर्षीते । अयभागे फलिनीः

कर्तुं विश्लेषयति । किंच । हरिर्हरितवर्णो यजतः सर्वैर्यष्ट्यः अत एव संयतो
ग्रहादिषु संगृहीतो मदः । माद्यत्यनेनेति मदः सोमः । तादृशोऽक्रान् । क्रामति ।
पात्रेष्ववतिष्ठते । यद्वा । शबूनतिक्रामति । क्रमेर्लुङि तिपि बहुलं छंदसीतीडा-
गमाभावाद्बृहौ कृतायां सिचोपे सति हल्ङादिना तिपो लोपे मो नो धातो-
रिति मत्वे कृते रूपं ॥ अत एव सोम नृम्णा स्वबलानि शिशानस्तीक्ष्णीकुर्वन्
अथवा शबुबलानि तनूकुर्वन् महिषो न । महन्नामैतत् । महानिव सर्वत्र व्याप्त
इव शोभते । स्वतेजसा सर्वत्र दीयते । यद्वा नः संप्रतर्था । इदानीमेवंगुणयुक्तो
महान् सोमः शोभत इति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

उक्षा मिमाति प्रति यंति धेनवो देवस्य देवीरूपं यंति निष्कृतं ।

अत्यक्रमीदर्जुनं वारमव्ययमत्कं न निक्तं परि सोमो अव्यत ॥४॥

उक्षा । मिमाति । प्रति । यंति । धेनवः । देवस्य । देवीः । उप । यंति । निःऽकृतं ।

अति । अक्रमीत् । अर्जुनं । वारं । अव्ययं । अत्कं । न । निक्तं । परि । सोमः । अव्यत ॥४॥

उक्षा रेतसः सेक्ता वृषभः पुरतो मिमाति । शब्दायते । माङ् माने शब्दे च ।
तं वृषभं धेनवो गावः प्रतियंति । अनुगच्छन्ति । तथा देवस्य द्योतमानस्य
निष्कृतं संस्कृतं स्थानं देवीर्देव्य उपयंति । उपगच्छन्ति । अनेनार्धेन सोम-
स्तुतिश्चाभिधीयते । सोमः सन् द्रोणकलशाभिगमनकाले शब्दं करोति । तमनु
धेनवः प्रीणयिष्यः स्तुतयः परियंति । देवस्य स्थानं स्तुतयोऽभिगच्छन्ति । तथा
सोऽयं सोमोऽर्जुनं श्वेतवर्णमव्ययमविमयमविस्वभूतं वारं वालं पवित्रमत्य-
क्रमीत् । अतिक्रामति । अतिक्रम्य पात्राणि गच्छतीत्यर्थः । किंच । सोम अत्कं
न आत्मीयं कवचमिव निक्तमुज्ज्वलं अपणद्रव्यं पर्यव्यत । परितः संवृणोति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अमृक्तेन रुशता वासंसा हरिरमर्त्यो निर्णिजानः परि व्यत ।

दिवस्पृष्टं बर्हणा निर्णिजे कृतोपस्तरणं चम्बोर्नभस्मयं ॥५॥

अमृक्तेन । रुशता । वासंसा । हरिः । अमर्त्यः । निःऽनिजानः । परि । व्यत ।

दिवः । पृष्टं । बर्हणा । निःऽनिजे । कृत । उपऽस्तरणं । चम्बोः । नभस्मयं ॥५॥

अमर्त्यो मनुष्यधर्मरहितो हरिर्हरितवर्णः सोमो निर्णिजान उदकेन शोध्य-
मानः सन् अमृक्तेन । मृजी शोधालंकारयोः । अनिर्णिक्तेनापि रुशता स्वतः
शुक्लवर्णेन पयोरूपेण वाससा परिष्यत । परित आच्छादयति । सोमे परिपूते
गव्येन पयसा मिश्रीकुर्वति खलु । तदुच्यते । ततः सोऽयं सोमो दिवो द्युलोकस्य
पृष्ठं पृष्ठभागे तिष्ठन्तमादित्यं बर्हणा बर्हणाय पापानामुद्यमनकारिणे पापनाशिने
निर्निजे निर्निजनाय परिपवनाय कृत । द्युलोकेऽकार्षीत् । स हि स्वदीप्ता सर्वं
निर्णेक्ति । कृत । कृणोतेर्लुङि ह्रस्वादिति सिचो लोपः । तदेवाह । चम्बोः ।
द्यावापृथिवीनामैतत् । चमन्ति भक्षयन्त्यच देवा मनुष्या इति । तयोरुपस्तरण-
माच्छादनशीलं नभस्मयमादित्यमयमादित्यस्य स्वभूतं तेजश्च सर्वेषां निर्णे-
जनायाकार्षीत् ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीय एकविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सूर्यस्येव रश्मयो द्रावयित्वो मत्सरासः प्रसुपः साकमीरते ।

तंतुं ततं परि सर्गास आशवो नेंद्राहते पवते धाम किं चन ॥६॥

सूर्यस्यऽइव । रश्मयः । द्रवयित्वः । मत्सरासः । प्रऽसुपः । साकं । ईरते ।

तंतुं । ततं । परि । सर्गासः । आशवः । न । इंद्रात् । ऋते । पवते । धाम । किं । चन ॥६॥

सूर्यस्य रश्मयः सर्वस्य प्रेरकस्य सुवीर्यस्य वादित्यस्य रश्मयः सर्वतो व्यापकाः
किरणा इव द्रावयित्वः सर्वत्र द्रवणशीला मत्सरासो मदकराः प्रसुपः शङ्खणां
प्रस्वापका हन्तार आशवो ग्रहेषु चमसेषु च व्याप्राः सर्गासः सृज्यमानाः सोमास्ततं
विस्तृतं तंतुं तंतुभिः कृतं वस्त्रं साकं सह युगपत् परीरते । परितो गच्छन्ति । ते
सोमा इंद्राहत इंद्रं वर्जयित्वात्यकिं चन धाम देवशरीरं लक्ष्मीकृत्य न पवते ।
न गच्छन्ति । एकवचनं छांदसं । न गच्छन्ति । किं त्विंद्रस्यैव धाम प्रति गच्छन्ति ।
इंद्रस्य धाम्नी यष्ट्यत्वं च अयाळिंद्रस्य प्रिया धामानि । वाज० सं० २१.४७. । इति
मंचवर्णादवगम्यते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

सिंधोरिव प्रवणे निम्न आशवो वृषभ्युता मदासो गातुमाशत ।

शं नो निवेशे द्विपदे चतुष्पदेऽस्मे वाजाः सोम तिष्ठन्तु कृष्टयः ॥७॥

सिंधोऽइव । प्रवणे । निम्ने । आशवः । वृषऽच्युताः । मदासः । गातुं । आशत ।
शं । नः । निऽवेशे । द्विऽपदे । चतुऽपदे । अस्मे इति । वाजाः । सोम । तिष्ठंतु । कृष्टयः ॥ ७ ॥

वृषच्युताः । वृष हिंसासंक्लेशनदानेष्वपि । वृषभिः सोमस्य दातृभिर्ऋ-
त्विग्भिश्च्युताः परिस्तुता मदासो मदकारिणः सोमाः स्तुतिभिः प्राप्तव्य इंद्रे गातुं
गमनमाशत । प्राप्नुवंति । तच्च दृष्टांतः । सिंधोरिव प्रवणे । प्रगच्छंत्युदकानि
यचेति तत्प्रवणं । तस्मिन्निम्ने स्थले सिंधोर्नद्या आशवो व्याप्रा आपो यथा
गच्छन्ति तद्वत् । अथ प्रत्यक्षः । हे सोम नोऽस्माकं निवेशे स्वर्गं प्रति प्रवेशने
निर्गमने वा द्विपदे पुत्रादिकाय चतुष्पदे गवादिकाय पशवे शं सुखं कुरु । किंच
हे सोम अस्मे अस्मासु वाजा अन्नानि कृष्टयः पुत्रादिकाः प्रज्ञाश्च तिष्ठंतु ।
अन्नादिकं देहीत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

आ नः पवस्व वसुमद्विरण्यवदश्ववज्रोमद्यवमत्सुवीर्यं ।
यूयं हि सोम पितरो मम स्थनं दिवो मूर्धानः प्रस्थिता वयस्कृतः ॥ ८ ॥
आ । नः । पवस्व । वसुऽमत् । हिरण्यऽवत् । अश्वऽवत् । गोऽमत् । यवऽमत् । सुऽवीर्यं ।
यूयं । हि । सोम । पितरः । मम । स्थनं । दिवः । मूर्धानः । प्रऽस्थिताः । वयःऽकृतः ॥ ८ ॥

हे सोम त्वं वसुमद्वसुयुक्तं हिरण्यवत् कनकादिसहितमश्ववज्रोमत् गवाश्च-
सहितं यवमत् । यवो नाम धान्यविशेषः । धान्यविशिष्टं सुवीर्यं शोभनवीर्योपेतं
धनं नोऽस्मभ्यमापवस्व । आप्रापय । प्रयच्छेति यावत् । किंच । हे सोम
यत्स्वं मम पितृणामंगिरसामपि पितासि ततो यूयमेव मम पितरः स्थन ।
भवथ । पितृबहुलमत्र सोमस्याभिधीयते । कीदृशाः । दिवो द्युलोकस्य मूर्धानो
मूर्धवदुच्छ्रिताः । कर्मभिः स्वर्गादिकमलभन्तेत्यर्थः । प्रस्थिताः सर्वदा कर्मकरणार्थं
स्थिताः । वयस्कृतो हवीरूपस्यान्नस्य कर्तारः । तादृशा मम पितरस्त्वं भवसि ॥

॥ अथ नवमी ॥

एते सोमाः पर्वमानास इंद्रे रथा इव प्र ययुः सातिमच्छ ।
सुताः पवित्रमति यंत्यथ हिन्वी वविं हरितो वृष्टिमच्छ ॥ ९ ॥

एते । सोमाः । पवमानासः । इंद्रं । रथाः । इव । प्र । ययुः । सातिं । अच्छ ।

सुताः । पविचं । अतिं । यंति । अथ । हिवी । वविं । हरितः । वृष्टिं । अच्छ ॥ ९ ॥

पवमानासः पविचेण पूयमाना एतेऽस्मदीयाः सोमाः सातिं । षण् संभक्तौ । कर्मणि क्तिन् । सर्वैः संभजनीयमिंद्रमच्छ प्रययुः । प्रकर्षेण गच्छंति । तच्च दृष्टान्तः । रथा इव इंद्रस्य रथा यथा सातिं । षो अंतकर्मणि । ऊतियूतीत्यादिना निपातितः । सीयते म्रियतेऽस्मिन्निति सातिः संयामः । तमच्छ तं प्रति प्रगच्छंति तद्वत् । किंच सुता यावभिरभिषुताः सोमा अथमविवाल्भवं पविचमति-यंति । अतीत्य गच्छंति । तेऽमी हरितो हरितवर्णा अश्वाः । यद्वा हरितस्त आदित्यवाहनरूपा अश्वा भूत्वा वविं । वृणोति शरीरमिति वविर्जरा । आहग-महनेति किप्रत्ययः । सर्वांगव्यापिनी जरां हिवी हित्वा तरुणाः संतो वृष्टिमच्छ वृष्टिं गमयितुं गच्छंति । हिवी । जहातेऽश् क्ति । पा० १.४.४३. इति स्यादेशः । स्नात्वाद्यश्चेति छंदसि निपातितं ॥

॥ अथ दशमी ॥

इद्विंद्राय बृहते पवस्व समृच्छीको अनवद्यो रिशादाः ।

भरं चंद्राणि गृणते वसूनि देवैर्द्यावापृथिवी प्रावतं नः ॥ १० ॥

इंदो इति । इंद्राय । बृहते । पवस्व । समृच्छीकः । अनवद्यः । रिशादाः ।

भरं । चंद्राणि । गृणते । वसूनि । देवैः । द्यावापृथिवी इति । प्र । अवतं । नः ॥ १० ॥

हे इंदो सोम त्वं बृहते महत इंद्राय तदर्थं पवस्व । पात्रेषु क्षर । इंद्रं प्रत्यागच्छ वा । कीदृशः । समृच्छीकः । इंद्रस्य सुष्ठु सुखयिता । अत एवानवद्यो गर्हारहितो रिशादा रिशतां बाधकानामसिता । एतादृशस्त्वमिंद्राय पवस्व । किंच । गृणते स्तुवते मह्यं चंद्राण्याह्लादकानि वसूनि धनानि भर । प्रयच्छ । किंच हे द्यावा-पृथिवी युवां च पवमाने सत्यौ देवैः सुभगैर्धनैः सह नोऽस्मान् प्रावतं । प्ररक्षतं ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये द्वाविंशो वर्गः ॥

चिरस्मा इति दशर्चं तृतीयं सूक्तं वैश्वामित्रस्य रेणोरार्षं दशमी ऋषिपुं शिष्टा जगत्यः । पवमानः सोमो देवता । चिरस्मै रेणुरित्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

चिरस्मै सप्त धेनवो दुदुहे सत्यामाशिरं पूर्वे व्योमनि ।

चत्वार्यन्या भुवनानि निर्णिजे चारुणि चक्रे यदृतैरवर्धत ॥१॥

चिः । अस्मै । सप्त । धेनवः । दुदुहे । सत्यां । आऽशिरं । पूर्वे । विऽव्योमनि ।

चत्वारि । अन्या । भुवनानि । निऽनिजे । चारुणि । चक्रे । यत् । अृतैः । अवर्धत ॥१॥

अस्मै पवमानाय पूर्वे पूर्वेः कृते व्योमनि । विविधमोमावनं गमनं देवानामचेति व्योम यज्ञः । तस्मिन्स्थिताय । यद्वा प्रत्ने व्योमन्यंतरिक्षे वर्तमानाय चिः सप्तैकविंशतिसंख्याका धेनवः प्रीणयिष्यो गावः सत्यां यथार्थभूतामाशिरमाश्रयणसाधनं क्षीरादि दुदुहे । दुहन्ति । यद्वा चिः सप्त द्वादश मासाः पंचर्तवस्त्रय इमे लोका असावादित्य एकविंश इत्येतैः सर्वैः सह गोषु पय उत्पाद्यते तद्वावो दुहन्त इति । किंच अयं सोमोऽन्यान्यानि चत्वारि भुवनान्युदकानि वसतीवरीस्त्रिंशैकधना इति तानि चतुःसंख्याकानि चारुणि कल्याणान्युदकानि निर्णिजे निर्णेजनाय परिशोधनाय परिपोषणाय वा चक्रे । कदा करोति । यद्यदायमृतैर्यज्ञैरवर्धत वर्धितवान् तदा करोति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स भिक्षमाणो अमृतस्य चारुण उभे द्यावा काथेना वि शश्रये ।

तेजिष्ठा अपो मंहना परि व्यत यदि देवस्य अवसा सदो विदुः ॥२॥

सः । भिक्षमाणः । अमृतस्य । चारुणः । उभे इति । द्यावा । काथेन । वि । शश्रये ।

तेजिष्ठाः । अपः । मंहना । परि । व्यत । यदि । देवस्य । अवसा । सदः । विदुः ॥२॥

स पवमानश्चारुणः कल्याणस्यामृतस्योदकस्य । क्रियायहणं कर्तव्यमिति कर्मणः संप्रदानसंज्ञा । चतुर्थ्यर्थे बहुलमिति षष्ठी । चारुदकं भिक्षमाणो यदृ-भिर्याच्यमानः सन् उभे । द्यावादेशस्य द्वे विहितत्वादचोत्तरपदाभावे द्वे प्रतीयते । उभे द्यावापृथिव्यौ काथेन कविकर्मणा विशश्रये । विवृते करोति । यज्ञनिमित्तेनोदकेन संपूरयतीत्यर्थः । किंच । तेजिष्ठातिशयेन दीप्तान्यप उदकानि मंहना महत्त्वेन परिष्यत । वरणार्थं परित आच्छादयति । यदि यद्विजो देवस्य द्योतमानस्य सोमस्य सदः स्थानं अवसा हविषा युक्ताः

संतो विदुर्योगार्थं जानन्ति लभन्ति तदा परित आवृणोतीति । विद ज्ञाने । सिज-
भ्यस्तेति ऋजुसादेशः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ते अस्य संतु केतवोऽमृत्यवोऽदाभ्यासो जनुषी उभे अन् ।

येभिर्नृम्णा च देव्या च पुनत् आदिद्राजानं मनना अगृभ्णत ॥३॥

ते । अस्य । संतु । केतवः । अमृत्यवः । अदाभ्यासः । जनुषी इति । उभे इति । अन् ।

येभिः । नृम्णा । च । देव्या । च । पुनते । आत् । इत् । राजानं । मननाः । अगृभ्णत ॥३॥

अस्यैतादृशस्य सोमस्य केतवः प्रज्ञापकाः सर्वेऽध्यायनीया अमृत्यवो मरणधर्म-
रहिता अत एवादाभ्यासः । दभेऽथेति वक्तव्यमिति एतत् । परैरहिंस्यास्ते तादृशा
अस्य रश्मय उभे जनुषी जन्मनी स्थावरजंगमात्मके वे अन् लक्ष्मीकृत्य संतु ।
रक्षन्तु । ओषधीनामयं सोमो रेतो निषिंचति यज्ञे मनुष्याणां च धाराः स्रवंति
खलु । सोऽयं येभिर्यः केतुभिर्नृम्णा नृम्णानि बलानि देव्या देवाहीणि चान्नानि
पुनते प्रेरयति । आदिदभिषवानंतरमेव राजानं सोमं मनना मननीयाः
स्तुतयोऽगृभ्णत । परिगृह्णन्ति । प्राप्नुवन्तीत्यर्थः । इयहोरिति भकारः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स मृज्यमानो दशभिः सुकर्मभिः प्र मध्यमासं मातृषु प्रमे सचा ।

व्रतानि पानो अमृतस्य चारुण उभे नृचक्षा अन् पश्यते विशौ ॥४॥

सः । मृज्यमानः । दशऽभिः । सुकर्मऽभिः । प्र । मध्यमासं । मातृषु । प्रऽमे । सचा ।

व्रतानि । पानः । अमृतस्य । चारुणः । उभे इति । नृऽचक्षाः । अन् । पश्यते । विशौ ॥४॥

स पवमानः सुकर्मभिः शोभनकर्मयुक्ताभिर्दशभिर्दशसंख्याकाभिरंगुलीभिर्मृ-
ज्यमानः स सचाग्रौ प्रास्ताहुतिरित्यादिक्रमेणापां सहायः प्रमे लोकान्
प्रमातुं मध्यमास्वन्तरिक्षस्थितास्ववतिष्ठते ॥ प्रमे । प्रपूर्वान्मातेः किपि ऊयि आत
इति योगविभागादाकारलोपः ॥ किंच नृचक्षा नृणां द्रष्टा पवमानश्चारुणः
कल्याणस्यामृतस्योदकस्य वृष्ट्यर्थं व्रतानि यागादिकर्माणि पानो रक्षन् उभे
विशौ मनुष्यान् देवांश्चांतरिक्षेण गच्छन् अनुपश्यते । अनुपश्यति । मनुष्यान्-
भिमतदानेन देवान् हविःप्रदानेनेति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स मर्म॒जान॒ इन्द्रि॒याय॒ धाय॑स॒ ओभे॒ अ॒न्ता रोद॑सी ह॒र्षते॒ हितः॑ ।

वृषा॑ ऋ॒ष्मेण॒ बाध॑ते॒ वि दुर्म॑तीरादेदि॒शानः॑ श॒र्यहे॒व ऋ॒रुधः॑ ॥५॥

सः । मर्म॒जानः॑ । इन्द्रि॒याय॑ । धाय॑से । आ । उ॒भे इति॑ । अ॒न्तरि॑ति । रोद॑सी इति॑ । ह॒र्षते॒ । हितः॑ ।

वृषा॑ । ऋ॒ष्मेण॒ । बाध॑ते । वि । दुः॒ऽम॒तीः । आ॒ऽदेदि॑शानः । श॒र्यहा॑ऽइव । ऋ॒रुधः॑ ॥५॥

मर्मजानः पवित्रेण मृज्यमानः स पवमानो धायसे जगतो धारकायेन्द्रि-
यायेन्द्रस्य पर्याप्ताय बलाय तदर्शमुभे रोदसी । कालाध्वनोरिति द्वितीया ।
उभयोर्द्यावापृथिव्योरन्तरिहो मध्ये वर्तमानः सन् आ हर्षते । सर्वतो गच्छति ।
इन्द्रस्य हि सोमेन बलं भवति । वृषा कामानामुदकानां वा वर्षकः सोऽयं ऋष्मेण
शोषकेण बलेन दुर्मतीर्दुष्टबुद्धीनसुरान् विबाधते । विशेषेण पीडयति । किं
कुर्वन् । ऋरुधः ऋचा रूधति परानिति । पृषोदरादिः । दुःखकारिणोऽसुराना-
देदिशानः पुनः पुनराह्वयन् हन्ति । तच्च दृष्टान्तः । शर्यहेव हननसाधनैरिषुभिर्हता
वीरः प्रतिभटान् यथा हिनस्ति तद्वत् ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये चयोर्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स मा॒तरा॒ न द॒दृशान॑ उ॒स्रियो॒ नान॑ददेति म॒रुता॑मिव स्व॒नः ।

जा॒नन्नृ॒तं प्र॒थमं॑ यत्स्व॒र्णरं॑ प्र॒शस्त॑ये कर्मवृणीत सु॒क्रतुः॑ ॥६॥

सः । मा॒तरा॑ । न । द॒दृशानः॑ । उ॒स्रियः॑ । ना॒नदत्॑ । ए॒ति । म॒रुता॑ऽइव । स्व॒नः ।

जा॒नन् । नृ॒तं । प्र॒थमं॑ । यत् । स्वः॑ऽनरं । प्र॒शस्त॑ये । कं । अ॒वृणी॑त । सु॒ऽक्रतुः॑ ॥६॥

स पवमानो मातरा मातरौ द्यावापृथिव्यौ ददृशानः पुनःपुनः पश्यन् ततो
नानदत् भृशं शब्दं कुर्वन् एति । सर्वत्र गच्छति । तच्च दृष्टान्तः । उस्रियो न ।
उस्रियेति गोनाम । तस्य स्वरूपतो वासो यथा मातरं गां पश्यन् शब्दं करोति
तद्वत् । किंच । मरुतामिव यथा मरुतां गणः स्वनः । पचाद्यजंतः । स्वनं कुर्वन्
सर्वतो गच्छति तद्वत् । यदुदकं स्वर्णरं । स्वरिति सर्वपर्यायः । सर्वमनुषहितं
भवति । सर्वे हि मनुष्या उदके संगच्छन्ते । तत्कार्यत्वात् तादृशं प्रथमं मुख्यम्-

तमुदकं जानन् विद्वान् सुक्रतुः शोभनकर्मा सुप्रज्ञो वा स पवमानः प्रशस्तये
प्रशंसनायात्मस्तोत्रकरणाय कं मनुष्यमवृणीत । समभजत । नान्यमस्मद्भति-
रिक्तमित्यर्थः ॥

॥ अथ सप्रमी ॥

रुवति भीमो वृषभस्तविषया ऋगे शिशानो हरिणी विचक्षणः ।

आ योनिं सोमः सुकृतं नि षीदति गव्ययी त्वग्भवति निर्णिगव्ययी ॥७॥

रुवति।भीमः।वृषभः।तविषया।ऋगे इति।शिशानः।हरिणी इति।विऽचक्षणः।

आ।योनिं।सोमः।सुकृतं।नि।सीदति।गव्ययी।त्वक्।भवति।निऽनिक्।

अव्ययी ॥७॥

भीमः शत्रूणां भयं करो वृषभः कामानामुदकानां वावर्षणो विचक्षणः सर्वस्य
विदर्शनशीलः स पवमानस्तविषया । तु इति वृद्धार्थः । अस्मादच इः । उ०४.१३८.।
इतीप्रत्ययः । तस्मादिच्छायामर्थे क्यच् । सर्वप्रातिपदिकेभ्यः । पा०७.१.५१.। इति
सुगागमः । आत्मनो बलेच्छया । हरिणी हरितवर्णे द्वे ऋगे शिशानस्तीक्ष्णी-
कुर्वन् द्रोणकलशं प्रति द्वाभ्यां धाराभ्यां स्थात्या ग्रहणं गृह्णाति । तदुच्यते ।
ते धारारूपमृगे तीक्ष्णीकुर्वन् रुवति । शब्दायते । रु शब्दे । बहुलं छंदसीति
शः । ततः स सोमः सुकृतं सुष्ठु कृतं योनिं स्वस्थानं द्रोणकलशमा निषीदति ।
समंतात्तिष्ठति । तस्य सोमस्य निर्णिक् निर्नेक्नी परिशोधयित्री गव्ययी गोमयी
त्वग्भवति । आनडुहे हि चर्मणि सोमाभिषवः । एवमव्ययी अविमयी त्वक्
निर्नेक्नी भवति । तच्च दशापविचापेक्ष्यमभिहितं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

शुचिः पुनानस्तन्वमरेपसमथ्ये हरिर्न्यधाविष्ट सानवि ।

जुष्टो मिषाय वरुणाय वायवे चिधातु मधु क्रियते सुकर्मभिः ॥८॥

शुचिः।पुनानः।तन्वं।अरेपसं।अथ्ये।हरिः।नि।अधाविष्ट।सानवि।

जुष्टः।मिषाय।वरुणाय।वायवे।चिऽधातु।मधु।क्रियते।सुकर्मऽभिः॥८॥

अरेपसं पापरहितं । यद्वा रिपि गतौ । गतिरहितं । पात्रे स्थितमित्यर्थः । तादृशं
तन्वमात्मीयं शरीरं पुनानः शोधयन् अत एव शुचिः पूतो दीप्यमानो वा

हरिर्हरितवर्णः सोमः सानवि सानुनि समुच्छ्रितेऽथ्येऽविवाल्कृते दशापविषे
न्यधाविष्ट । ऋत्विग्भिर्निधीयते । धूञ् कंपने । स्यसिध्सीयुदतासिध्विति कर्मणि
लुङि चिणदिद् । णित्वावृद्धिः । ततो मित्राय वरुणाय वायव एतेभ्यो जुष्टः
पर्याप्तस्त्रिधातु चिसंधानो वसतीवरीभिर्दध्ना पयसा संस्पृष्टः सोमस्त्रिधातु तादृशं
मधु मदकरः सोमः सुकर्मभिः शोभनकर्मयुक्तेऽर्चुत्विग्भिः क्रियते । मित्रादि-
देवार्थं प्रदीयते ॥

॥ अथ नवमी ॥

पवस्व सोम देववीतये वृषेन्द्रस्य हार्दिं सोमधानंमा विश ।

पुरा नो बाधादुरिताति पारय क्षेचविद्धि दिश आहा विपृच्छते ॥९॥

पवस्व । सोम । देवऽवीतये । वृषा । इन्द्रस्य । हार्दिं । सोमऽधानं । आ । विश ।

पुरा । नः । बाधात् । दुःऽइता । अति । पारय । क्षेचऽवित् । हि । दिशः । आह ।

विऽपृच्छते ॥९॥

हे सोम वृषा कामानामुदकानां वा सेचकत्वं देववीतये देवानां पानाय
पवस्व । कलशादिषु क्षर । अथ हे सोम त्वमिन्द्रस्य हार्दिं हृदयंगमं प्रियं सोम-
धानं । सोमो निधीयतेऽस्मिन्निति सोमधानं पात्रं । तदाविश । प्रविश । किंच
नोऽस्माकं बाधाबाधनात्पीडनात्पुरा पूर्वमेव दुरितानि दुर्गमनानि रक्षांस्यति
पारय । अतीत्य पारं गमय । अपि च क्षेचवित् मार्गज्ञः पुरुषो विपृच्छते विविधं
पन्थानं पृच्छते जनाय दिशो मार्गानाह हि । ब्रूते खलु । उक्त्वा तं यथा रक्षति
तथा यज्ञमार्गवेत्ता त्वमस्मभ्यं यज्ञपथ उक्त्वास्मान्पालयेति ॥

॥ अथ दशमी ॥

हितो न सप्तिरभि वाजर्मर्षेन्द्रस्येन्दो जठरमा पवस्व ।

नावा न सिंधुमति पर्षि विद्वाञ्छूरो न युध्यन्तव नो निदः स्यः ॥१०॥

हितः । न । सप्तिः । अभि । वाजं । अर्षं । इन्द्रस्य । इन्दो इति । जठरं । आ । पवस्व ।

नावा । न । सिंधुं । अति । पर्षि । विद्वान् । शूरः । न । युध्यन् । अन्व । नः । निदः ।

स्परिति स्यः ॥१०॥

हे सोम ऋत्विग्भिः प्रेर्यमाणः सन् वाजं सोमनिधानं द्रोणकलशमभ्यर्ष ।

अभिगच्छ । तच्च दृष्टान्तः । हितो न सन्निः । अश्वो हितः प्रेर्यमाणः सन् वाजं
संयाममभिलक्ष्य यथा याति तद्वत् । ततो हे इंदो इंद्रस्य जठरं जठरभूतं द्रोण-
कलशं वा पवस्व । अभिमुख्येन प्रविश । किंच विद्वान् सर्वं जानंस्त्वमस्मानति
पर्थि । दुरितान्यतीत्य पारय । तच्च दृष्टान्तः । नावा न । यथा नाविकाः सिंधुं
नदीं नावा मनुष्यान् पारयन्ति तद्वत् । किंच । हे सोम त्वं शूरो न शूरो वीर
इव युध्यन् शत्रून् संप्रहरन् निदो निंदकाच्छत्रोर्नोऽस्मानवस्यः । अवपारय ।
बाधान्विनाश्य पालय । यद्वा । नोऽस्माकं निदो निंदकान् शत्रून्वस्यः ।
अवाङ्मुखं जहि । स्पृहिंसायां । बहुलं छंदसीति आप्रत्ययस्य लुक् । तिपि
गुणे हल्ङादिना तिपो लोपः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये चतुर्विंशो वर्गः ॥

आ दक्षिणेति नवर्चं चतुर्थं मूक्तं वैश्वामित्रस्यर्षभस्यार्षं पवमानसोम-
देवताकं नवमी चिष्टुप् शिष्टा जगत्यः । तथा चानुक्रांतं । आ दक्षिणा नव
ऋषभस्तौ वैश्वामित्राविति । तावित्यनेन प्रकृतो रेणुर्ऋषभश्चोभे परामृश्येते ।
श्रूयते हि । अथ ह विश्वामित्रः पुत्रानामंचयामास मधुच्छंदाः शृणोतन ऋषभो
रेणुरष्टकः । ऐ० ब्रा० ७. १७. इति । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

आ दक्षिणा सृज्यते शुष्म्याऽसदं वेति दुहो रक्षसः पाति जागृविः ।

हरिरोपशं कृणुते नभस्य उपस्तिरे चम्वोऽर्बुक्ष निर्णिजे ॥ १ ॥

आ । दक्षिणा । सृज्यते । शुष्मी । आऽसदं । वेति । दुहः । रक्षसः । पाति । जागृविः ।

हरिः । ओपशं । कृणुते । नभः । पयः । उपऽस्तिरे । चम्वोः । ब्रह्म । निऽनिजे ॥ १ ॥

सोमस्य स्वभूते यज्ञे ऋत्विग्भ्यो दक्षिणासृज्यते । अस्माभिः प्रदीयते । शुष्मी
बलवान् सोम आसदमास्थानं द्रोणाख्यं वेति । प्रविशति । किंच जागृविर्जा-
गरणशीलः सोमो दुहो द्रोहकारिणो रक्षसो राक्षसात्पाति । स्तोतृन् रक्षति ।
अपि च । हरिर्हरितवर्णः सोम ओपशं । आ समंतादुपशेत इत्योपशः । सर्वस्य
धारकं नभो नभस आदित्यस्य स्वभूतमुदकं कृणुते । सर्वं करोति । अस्मी
प्रास्ताहुतिरित्यादिक्रमेण करोतीत्यर्थः । यद्वा नभोऽंतरिक्षं पयः पयसो धारकं
करोतीति । किंच । अयं सोमश्चम्वोः । द्यावापृथिवीनामैतत् । चमन्ति भक्षयन्ति

मनुष्यदेवा अचेति । तयोरुपस्तिर उपस्तरणायाच्छादनाय ब्रह्म बृहदुद्यतं तमांसि
विनाशयंतं यद्वा परिवृढं सूर्यं द्युलोके करोति । तथा तमेव सूर्यं निर्निजे
पदार्थानां निर्नेजनाय परिशोधनाय च करोति । आदित्यो हि द्यावापृथिव्यौ
स्वतेजसोपसृणाति । स हि स्वभासा सर्वं निर्नेक्ति च ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्र कृष्टिहेव ऋष एति रोरुवदसूर्ये वरुणि नि रिणीति अस्य तं ।

जहाति वृत्रिं पितुरेति निष्कृतमुपप्रुतं कृणुते निर्णिजं तना ॥२॥

प्र । कृष्टिहाऽइव । ऋषः । एति । रोरुवत् । असूर्ये । वरुणि । नि । रिणीति । अस्य । तं ।

जहाति । वृत्रिं । पितुः । एति । निःऽकृतं । उपऽप्रुतं । कृणुते । निःऽनिजं । तना ॥२॥

ऋषः शत्रूणां शेषको बलवान् सोमो रोरुवत् अत्यंतं शब्दं कुर्वन् कृष्टिहेव
मनुष्याणां हन्ता योजेव प्रैति । प्रगच्छति । किंच । असूर्यमसुराणां बाधक-
स्यात्मनो वरुणि हरितमावारकं बलं वा निरिणीति । निर्गमयति । ततः स सोमो
वृत्रिं । वृणोति शरीरमिति वृत्रिर्जरा । जहाति । त्यजति । कथमिति चेत् तदुच्यते ।
पितुरन्नं सोमो निष्कृतं संस्कृतं द्रोणकलशं दिवं वेदानीमेति । गच्छति । किंच
सोमस्तनाविवालेन तते विस्तृते दशपवित्रे निर्निजं । निर्निगिति रूपनाम ।
आत्मीयं रूपमुपप्रुतमुपगमनशीलं कृणुते । करोति । तस्माज्जरां त्यजतीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अद्रिभिः सुतः पवते गर्भस्त्योर्वृषायते नभसा वेपते मती ।

स मोदते नसते साधते गिरा नेनिक्ते अप्सु यजते परीमणि ॥३॥

अद्रिऽभिः । सुतः । पवते । गर्भस्त्योः । वृषऽयते । नभसा । वेपते । मती ।

सः । मोदते । नसते । साधते । गिरा । नेनिक्ते । अप्सु । यजते । परीमणि ॥३॥

अद्रिभिर्यावभिर्गर्भस्त्योर्बाहोर्बाहुभ्यां च सुतोऽभिषुतः स सोमः पवते ।
पात्राणि प्रति गच्छति । यः सोमो वृषायते वृषवदाचरति । किंच यो मती
स्तुत्याभिषुतः सन् नभसांतरिक्षेण वेपते सर्वत्र गच्छति स सोमो मोदते । हृष्टो
भवति । तथा नसते । यहादिषु संस्त्रिष्टो भवति । किंच । गिरा स्तुत्या स्तुतः
सन् साधते । स्तोतृणां धनान्नादिकं साधयति । अपि च अप्सु वसतीवर्याख्यासु

नेनिके । श्रुद्धो भवति । तथा परीमणि देवै रक्ष्यमाणे यज्ञे देवानां हविःप्रदानेन पोषके वा यज्ञे यजते । पूजितो भवति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

परि द्युक्षं सहस्रः पर्वतावृधं मध्वः सिंचन्ति हर्म्यस्य सक्षणिं ।

आ यस्मिन्गावः सुहुताद् ऊधनि मूर्धञ्छ्रीणं त्ययियं वरीमभिः ॥४॥

परि । द्युक्षं । सहस्रः । पर्वतऽवृधं । मध्वः । सिंचन्ति । हर्म्यस्य । सक्षणिं ।

आ । यस्मिन् । गावः । सुहुतऽअदः । ऊधनि । मूर्धन् । श्रीणन्ति । अयियं । वरीमऽभिः ॥४॥

सहस्रः सहस्विनी मध्वो मदकराः सोमा द्युक्षं दीप्यमाने द्युलोके क्षियन्तं निवसन्तं पर्वतावृधं मेघानां पर्वतानां वा वर्धयितारं हर्म्यस्य शत्रुपुरस्य सक्ष-
णिमभिभवितारमिदं परिषिंचन्ति । तथा सुहुतादः सुहुतानां हविषां भक्षयितारो
गावो मूर्धन् मूर्धनि समुच्छ्रित ऊधनि पयोधारके स्थाने स्थितमयियं मुख्यं पयो
वरीमभिरुत्वेमेहत्त्वैर्यस्मिन्पवमानगुणविशिष्ट इन्द्र आ श्रीणन्ति । आमिश्रयन्ति ।
दध्ना पयसा च सोमं श्रीणन्ति खलु तदुच्यते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

समी रथं न भुरिजोरहेषत दश स्वसारो अदितेरुपस्थ आ ।

जिगादुपं जयति गोरपीच्यं पदं यदस्य मतुथा अजीजनन् ॥५॥

सं । ईमिति । रथं । न । भुरिजोः । अहेषत । दश । स्वसारः । अदितेः । उपऽस्थे । आ ।

जिगात् । उपं । जयति । गोः । अपीच्यं । पदं । यत् । अस्य । मतुथाः । अजीजनन् ॥५॥

भुरिजोः । बाहुनामैतत् । बिभ्रति पदार्थानाभ्यामिति । तयोर्बाह्वोर्दश-
संख्याकाः स्वसारः सर्वत्र सरणीला अंगुलयोऽदितेर्भूमेरुपस्थे समीपे देव-
यजनदेश ईमेनं सोममाभिमुख्येन समहेषत । संग्रयन्ति । हि वर्धनगत्योः । लुङि
रूपं । कथमिव । रथं न रथं यथांगुलयः प्रेरयन्ति तद्वत् । स सोमो जिगात्
पाषाणि गच्छति । किंच गोर्धेनोरपीच्यमन्तर्हितं पय उपजयति । तदानीमु-
पगच्छति । यद्यदा मतुथा मननीयगाथावन्तः स्तोतारोऽस्य सोमस्य पदं स्थान-
मजीजनन् जनयन्ति तदानीमित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये पंचविंशो वर्गः ॥

अभिष्टवे श्येनो न योनिमित्येषा । सूचितं च । संप्रेषितः श्येनो न योनिं
सदनं धिया कृतं । आ० ४. ७. इति ॥ अग्नीषोमप्रणयनेऽप्येषा । सूचितं च । अंतश्च
प्रागा अदितिर्भवासि श्येनो न योनिं सदनं धिया कृतं । आ० ४. १०. इति ॥

॥ सैषा षष्ठी ॥

श्येनो न योनिं सदनं धिया कृतं हिरण्ययमासदं देव एषति ।

ए रिणंति बर्हिषि प्रियं गिराश्वो न देवाँ अप्येति यज्ञियः ॥ ६ ॥

श्येनः । न । योनिं । सदनं । धिया । कृतं । हिरण्ययं । आऽसदं । देवः । आ । ईषति ।

आ । ईमिति । रिणंति । बर्हिषि । प्रियं । गिरा । अश्वः । न । देवान् । अपि । एति । यज्ञियः ॥ ६ ॥

देवो द्योतमानः पवमानो धिया स्वकर्मणा कृतं संपादितं हिरण्ययं हिरण्यम-
यमासदमासंघभिधानमेषति । अभिमुखं गच्छति । ईषतेर्गत्यर्थस्य व्यत्ययेन
परस्मैपदं । तच्च दृष्टान्तः । श्येनो न योनिं कुलायं यथा श्येनः पक्षी प्रविशति
तद्वत् । तत ईमेनं प्रियं प्रीणयितारं सोमं गिरा स्तुत्या बर्हिषि यज्ञ आ
इ रिणंति । स्तोतारोऽभिमुखं प्रेरयन्ति । स्तुवंतीत्यर्थः । अनन्तरं यज्ञियो यज्ञार्हो
यष्टव्योऽयं सोमोऽश्वो नाश्व इव त्वरया देवानप्येति । अभिगच्छति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

परा व्यक्तो अरुषो दिवः कविर्वृषा चिपृष्ठो अनविष्ट गा अभि ।

सहस्रणीतिर्यतिः परायती रेभो न पूर्वीरुषसो वि राजति ॥ ७ ॥

परा । विऽअक्तः । अरुषः । दिवः । कविः । वृषा । चिऽपृष्ठः । अनविष्ट । गाः । अभि ।

सहस्रऽनीतिः । यतिः । पराऽयतिः । रेभः । न । पूर्वीः । उषसः । वि । राजति ॥ ७ ॥

अरुष आरौचमानः कविः क्रांतप्रज्ञः सोमो व्यक्तो विस्पष्टधारायुक्तः । यद्वा
वसतीवरीभिर्विशेषेण सिक्तः सन् दिवोऽंतरिक्षात् परा पराङ्मुखमागच्छति ।
पविचाद्गोणकलशं परागच्छतीत्यर्थः । वृषा वृषभस्त्रिपृष्ठः । चीणि सवनानि
पृष्ठान्यस्येति चिपृष्ठः सोमस्य सर्वेषु विद्यमानत्वात्तस्मान्चिपृष्ठः सोमो गाः स्तोतृभिः
क्रियमाणाः स्तुतीरभिलक्ष्यानविष्ट । शब्दायते । न शब्दे । किंच सहस्रणीतिः
सहस्रनयनः । प्रयोगबाहुल्यापेक्षं यद्देषु चमसेषु च सहस्रविधनयनत्वं । अत
एव यतिः पाचादीनि प्रत्यागता परायतिः कलशान् प्रति परागता भवति ।

सोऽयं पूर्वीर्बह्वीरुषसः । कालाध्वनोरिति द्वितीया । बहुषूषः कालेषु रेभो न । रेभु शब्दे । शब्दायमानः स्तोतेव वि राजति । विशेषेण दीयते । तेषु सोमस्याभिषूयमाणत्वात् स्तोता खलु देवानां स्तुतिकरणेन राजति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

त्वेषं रूपं कृणुते वर्णो अस्य स यचाशयत्समृता सेधति स्निधः ।

अप्सा याति स्वधया दैव्यं जनं सं सुष्टुती नसते सं गोअयया ॥८॥

त्वेषं रूपं कृणुते वर्णो अस्य सः यच अशयत् संऽचृता सेधति स्निधः ।

अप्साः याति स्वधया दैव्यं जनं सं सुऽस्तुती नसते सं गोऽअयया ॥८॥

अस्य । अन्वादेशेऽशदेशः । अस्य सोमस्य स्वभूतो वर्णः शत्रूणां निवारको रश्मिस्त्वेषं दीयमानं रूपं कृणुते । करोति । स रश्मिर्यच समृता । अर्तेः क्तिनि रूपं । सम्यक् प्राप्यते योद्धभिरचेति संयामः । अस्मिन् समृता युद्धेऽशयत् । शते तिष्ठति । शीडो लडि बहुलं छंदसीति शपो लुगभावः । तच्च युद्धे स रश्मिः स्निधः शोषकाञ्छून् सेधति । निषेधति । हिनस्तीति यावत् । वाक्यभेदादनिघातः । किंच । अप्साः । सनोतेर्विद्वान् कृते रूपं । अपामुदकानां दाता । यद्वा वसतीवर्याख्यानामपां संभक्ता । सोऽयं स्वधया हवीरूपेणाद्धेन सह दैव्यं देवानां संबंधिनं जनं प्रति याति । गच्छति । अपि च सोऽयं सुष्टुती सुस्तुत्या सं । संगच्छते । उपसर्गश्रुतेर्योग्यक्रियाध्याहारः । किंच स सोमो गोअयया गवादिमुख्यया यया वाचा स्तोतारः पशून् याचते तथा वाचा सं नसते । संगतो भवति । नसतिर्गत्यर्थः । भिन्नवाक्यत्वादनिघातः ॥

॥ अथ नवमी ॥

उक्षेव यूथा परियन्त्रावीदधि त्विषीरधित सूर्यस्य ।

दिव्यः सुपर्णोऽव चक्षत छां सोमः परि क्रतुना पश्यते जाः ॥९॥

उक्षाऽइव यूथा । परिऽयन् । अरावीत् । अधि । त्विषीः । अधित । सूर्यस्य ।

दिव्यः । सुऽपर्णः । अव । चक्षत । छां । सोमः । परि । क्रतुना । पश्यते । जाः ॥९॥

उक्षेव वृषभ इव यूथा गीयूथानि प्रत्यागच्छन् शब्दं करोति तद्वदयं सोमः स्तुतीः परियन्परिगच्छन् अरावीत् शब्दायते । ततः सूर्यस्य सर्वस्य प्रेरकस्या-

दित्यस्य त्विषीदींभीरध्यधित । अधिदधाति । सूर्यात्मना द्युलोकेऽवतिष्ठत इत्यर्थः ।
दधातेर्लुङि स्याद्योरिच्चेतीत्वकिञ्चे । किञ्च दिव्यो दिवि भवः सुपर्णः सुपतनः
श्येनरूपया गायत्र्याहृतत्वाच्छोभनगमनः सोमः क्षां । पृथिवीनामैतत् क्षियंति
निवसंत्यचेति । क्षां पृथिवीमवचक्षत । अवपश्यति । चष्टेर्लुङि बहुलं छंदसीति
शपो लुगभावः । ततः सोमो जा जाताः प्रजाः क्रतुना प्रज्ञानेन परिपश्यते ।
परितः पश्यति । व्यत्ययेनात्मनेपदं ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये षड्विंशो वर्गः ॥

हरिं मृजंतीति नवर्चं पंचमं सूक्तमांगिरसस्य हरिमंतस्यार्धं पवमानसोम-
देवताकं । जागतमूर्ध्वं प्रागुशनस इति परिभाषया जागतं । तथा चानुक्रांतं ।
हरिं मृजंति हरिमंत इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

हरिं मृजंत्यरूषो न युज्यते सं धेनुभिः कलशे सोमो अज्यते ।

उवाचमीरयति हिन्वते मती पुरुष्टुतस्य कति चित्परिप्रियः ॥ १ ॥

हरिं मृजंति । अरूषः । न । युज्यते । सं । धेनुऽभिः । कलशे । सोमः । अज्यते ।

उत् । वाचं । ईरयति । हिन्वते । मती । पुरुऽस्तुतस्य । कति । चित् । परिऽप्रियः ॥ १ ॥

हरिं हरितवर्णं सोममृत्विजो मृजंति । मार्जयंति । मृजेरजादौ संक्रमे विभाषा-
वृद्धिरिष्यते । पा० १.१.३.१. इति तच्च वृद्धेरभावः । सोऽयमरूषः । अर्तेरूषश्चात्ययः ।
गमनशीलोऽश्व इव युज्यते । इंद्रादिभिः संयुज्यते । किञ्च कलशे । कलशो द्रोणाभि-
धानः । स्थितः सोमो धेनुभिर्गोविकारैर्दध्यादिभिः समज्यते । समक्तः सितो भवति ।
अपि च सोमो यदा वाचं शब्दमुदीरयति । उन्नमयति । शब्दं करोतीत्यर्थः । तदा
स्तोतारश्च मती । सुपां सुलुगिति द्वितीयायाः पूर्वसवर्णदीर्घः । स्तुतिं हिन्वते ।
प्रेरयंति ॥ हि गतौ वृद्धौ चेति स्वादिः । आत्मनेपदी ॥ ततः स्तोत्राभिष्टुतः स
पुरुष्टुतस्य बहुस्तोत्रयुक्तस्य स्तोतुः परिप्रियः । प्रीड् तर्पणे । क्षिप् । शसीयङादेशः ।
कृदुत्तरपदप्रकृतिस्वरत्वं । परितः प्रीणयितृणि कति चित् कियंति धनानि प्रयच्छति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

साकं वदंति बहवो मनीषिण इन्द्रस्य सोमं जठरे यदादुहुः ।

यदी मृजंति सुगंभस्तयो नरः सनीळाभिर्दशभिः काम्यं मधु ॥ २ ॥

साकं । वदन्ति । बहवः । मनीषिणः । इन्द्रस्य । सोमं । जठरे । यत् । आऽदुहुः ।
यदि । मृजन्ति । सुऽगभस्तयः । नरः । सऽनीळाभिः । दशऽभिः । काम्यं । मधु ॥ २ ॥

मनीषिणो मनस ईशितारः प्राज्ञा बहवः स्तोतारः साकं सहैव युगपन्मन्-
चान्वदन्ति तदा स्तुवंति यदेन्द्रस्य जठरे द्रोणकलशे सोममादुहुः । ऋत्विजो दुदुहुः ।
तदाभिष्टुवंतीति । दुहेर्लिङ्युसि रूपं । द्विर्वचनस्य छंदसि विकल्पितत्वादच
द्विर्वचनाभावः । किंच । यदि यदा सुगभस्तयः शोभनबाहुका नरः कर्मनेतारो
मनुष्याः काम्यं काम्यमानं मधु मदकरं सोमं सनीळाभिदेशसंख्याकाभिर्मृजन्ति
सोममभिषुषन्ति तदा वदन्तीत्यन्वयः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अरममाणो अयेति गा अभि सूर्यस्य प्रियं दुहितुस्तिरो रवं ।
अन्वस्मै जोषमभरद्विनंगुसः सं द्ययीभिः स्वसृभिः क्षेति जामिभिः ॥ ३ ॥
अरममाणः । अति । एति । गाः । अभि । सूर्यस्य । प्रियं । दुहितुः । तिरः । रवं ।
अनु । अस्मै । जोषं । अम्भरत् । विनंगुसः । सं । द्ययीभिः । स्वसृभिः । क्षेति । जामिभिः ॥ ३ ॥

स सोमोऽरममाणोऽनुपरतः सन् पुनः पुनर्देवानां प्रीणनाय यहादीनि
प्रविशन्नित्यर्थः । गा गोविकारानाश्रयणानभिलक्ष्यात्येति । अतिक्रम्य गच्छति ।
ततः शब्दायमानः सोमः सूर्यस्यादित्यस्य दुहितुरुषसः प्रियं रवं शब्दं तिरः ।
तिरस्करोति । तस्मिन्काले सोमाभिषवध्वनिर्महान्भवतीत्यर्थः । विनंगुसः । विनं
कमनीयं स्तोत्रं गृह्णातीति विनंगुसः स्तोता । जोषं । जुषेर्घञि रूपं । पर्याप्तं
स्तोत्रं तस्मै सोमायान्वभरत् । अनुभरति । करोतीति यावत् । सोऽयं सोमो
द्ययीभिर्वाभ्यां पाणिभ्यामुत्पन्नाभिर्जामिभिः परस्परं बंधुभिः स्वसृभिः कर्मकर-
णार्थमितस्ततो गच्छन्तीभिरंगुलीभिः संक्षेति । संगच्छते । हि निवासगत्योः ।
छांदसो विकरणस्य लुक् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

नृधूतो अद्रिषुतो बर्हिषि प्रियः पतिर्गवां प्रदिव इंदुर्ऋत्विजः ।
पुरंधिवा न्मनुषो यज्ञसाधनः शुचिर्धिया पवते सोम इन्द्र ते ॥ ४ ॥
नृऽधूतः । अद्रिऽसुतः । बर्हिषि । प्रियः । पतिः । गवां । प्रऽदिवः । इंदुः । ऋत्विजः ।
पुरंधिऽवान् । मनुषः । यज्ञऽसाधनः । शुचिः । धिया । पवते । सोमः । इन्द्र । ते ॥ ४ ॥

हे इन्द्र पवमानगुणविशिष्टेन्द्र ते त्वर्थं बर्हिषि यज्ञेऽयं सोमो धिया स्वेन कर्मणा धारया वा पवते । पात्रेषु स्यंदते । कीदृशः । नृधूतः कर्मनेतृभिर्मनुष्यैः शोधितः । अद्रिषुतो यावभिरभिषुतः प्रियो देवानां प्रीणयिता गवां पतिः स्वामी । इन्द्रो गा अलभत तस्माद्गवां स्वामी । प्रदिवः । पुराणनामैतत् । पुराण इन्द्रः पात्रेषु क्षरन् ऋत्विज ऋतौ जातः । ऋतोरण् । उ० १. ७२. । छंदसि घसिति घस् । सिद्धेन पदसंज्ञायां भसंज्ञानिमित्तं ओर्गुणो न भवति । पुरंधिवान् । पुरंधिर्बहुधीरिति यास्कः । बहुकर्मवान् मनुषो मनुष्यस्य यज्ञसाधनः शुचिर्दीप्यमानः । यद्वा दशापवित्रेण शुद्धः । एवंगुणः सोम इन्द्रार्थं पवत इति संबंधः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

नृबाहुभ्यां चोदितो धारया सुतोऽनुष्ठुधं पवते सोम इन्द्र ते ।

आप्राः क्रतून्समजैरध्वरे मतीर्वेन दुषच्चम्बोऽरासदद्धरिः ॥ ५ ॥

नृबाहुऽभ्यां । चोदितः । धारया । सुतः । अनुऽस्वधं । पवते । सोमः । इन्द्र । ते ।

आ । आप्राः । क्रतून् । सं । अजैः । अध्वरे । मतीः । वेः । न । दुऽसत् । चम्बोः । आ । असदत् । हरिः ॥ ५ ॥

हे इन्द्र पवमानगुणविशिष्ट नृबाहुभ्यां कर्मनेतृणामृत्विजां बाहुभ्यां चोदितः प्रेरितो धारया सुतोऽभिषुतः । यथा धारा भवति तथाभिषुत इत्यर्थः । तादृशः सोमस्ते तवानुष्ठुधं बलमनु बलार्थं । यद्वा स्वधेत्यन्ननाम । अन्नार्थं पवते । आगच्छति । ततः स त्वं सोमपानेन क्रतून् कर्माण्याप्राः । आपूरयसि । किंच । अध्वरे यज्ञे मतीरभिमानान् शबून् समजैः । सम्यक् जितवानसि ॥ जि जये । लुङि सिपि सिचो बहुलं छंदसीतीडभावः । सिचि वृद्धिरिति वृद्धिः ॥ सोऽयं हरिर्हरितवर्णः सोमश्चम्बोरधिषवणफलकयोरासदत् । आसीदति । तच्च दृष्टान्तः । वेर्न । वी गत्यादिषु । अन्येभ्योऽपि दृश्यत इति विच् । सार्वधातुकार्धधातुकयोरिति गुणः । यथा वेः पक्षी दुषत् दुमे सीदतीति तद्वत् । दुषत् । पूर्वपदादिति षत्वं ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये सप्तविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अंशुं दुहंति स्तनयंतमक्षितं कविं कवयोऽपसो मनीषिणः ।

समी गावो मतयो यंति संयतं ऋतस्य योना सदर्ने पुनर्भुवः ॥ ६ ॥

अ॒ञ्चुं । दु॒ह॒न्ति । स्त॒न॒य॑न्तं । अ॒क्षि॒तं । क॒विं । क॒व॒यः । अ॒प॒सः । म॒नी॒षि॒णः ।
सं । ई॒मि॒ति । गा॒वः । म॒त॒यः । य॒न्ति । सं॒ऽय॒तः । ऋ॒त॒स्य॑ । यो॒ना । स॒द॒ने । पु॒नः॒ऽभु॒वः ॥६॥

कवयः क्रांतप्रज्ञा अपसः कर्मवन्तो मनीषिणः । मनस ईशा मनीषा बुद्धिः ।
तद्वन्तं ऋत्विजः स्तनयन्तं शब्दायमानमक्षितमक्षीणं कविं क्रांतदर्शिनमञ्चुं सोमं
दुहन्ति । अभिषुण्वन्ति । ततः पुनर्भुवः पुनर्भवन्शीला गावः पशवो मतयो
मननीयाः स्तुतयश्च संयतः परस्परं संगताः सत्य ऋतस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य
योना योनौ योनिस्थानीय उत्पत्तिभूते सदन उत्तरवेद्याख्य ईमेनं सोमं सं
यन्ति । सं गच्छन्ति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

नाभा॑ पृथि॒व्या ध॒रु॒णो॑ म॒हो दि॒वो॒ऽपामू॒र्मो॑ सि॒धु॒ष्व॒न्त॒रु॒क्षि॒तः ।
इ॒न्द्र॒स्य॒ व॒ज्रो॑ वृष॒भो वि॒भू॒व॒सुः॒ सोमो॑ ह॒दे प॑वते चारु॒ मत्स॒रः ॥७॥
नाभा॑ । पृथि॒व्याः । ध॒रु॒णः । म॒हः । दि॒वः । अ॒पां । ऊ॒र्मो॑ । सि॒धु॒षु । अ॒न्तः । उ॒क्षि॒तः ।
इ॒न्द्र॒स्य॒ व॒ज्रः । वृष॒भः । वि॒भु॒व॒सुः । सोमः॑ । ह॒दे । प॑वते चारु॒ मत्स॒रः ॥७॥

महो महतो दिवो द्युलोकस्य धरुणो धारकोऽयं सोमः पृथिव्या विस्तीर्णया
भूमेर्नाभा नाभौ नाभिस्थानीय उच्छ्रितप्रदेशे । यदुत्तरवेदी नाभिरित्याम्नानात्
उत्तरवेदिस्थानं ऋत्विग्भिर्निहितः सिधुषु स्यन्दमानासु नदीष्वपामुदकानामूर्मौ
संघेऽन्तर्मध्य उक्षितः सिक्तः । अन्तरिक्षस्थानमध्ये वर्तमान इत्यर्थः । तादृश
इन्द्रस्य वज्रो वज्रस्थानीयो वृषभः कामानां वर्षिता अत एव विभूवसुर्वाप्रधनः
सोमश्चारु कल्याणं यथा भवति तथेन्द्रस्य मत्सरो मादयिता सन् हृदे मनसे
सुखाय पवते । आगच्छति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

स नू॑ प॒व॒स्व॒ परि॒ पा॒थि॒वं॒ रजः॑ स्तो॒त्रे शि॒क्ष॒न्नाधू॒न्व॒ते च॑ सु॒क्रतो॑ ।
मा नो॑ नि॒र्भा॒ग्व॒स॒नः॑ सा॒दन॒स्पृ॒शो॑ र॒यिं पि॒श॒गं॑ बहु॒लं व॑सीमहि ॥८॥
सः । तु । प॒व॒स्व॒ । परि॒ । पा॒थि॒वं॒ । रजः॑ । स्तो॒त्रे । शि॒क्ष॒न् । आ॒ऽधू॒न्व॒ते । च॒ । सु॒क्रतो॑
इति॑ सु॒ऽक्रतो॑ ।
मा । नः॑ । निः॑ । भा॒क् । व॒स॒नः॑ । सा॒दन॒ऽस्पृ॒शः॑ । र॒यिं । पि॒श॒गं॑ । बहु॒लं । व॑सीमहि ॥८॥

हे सुक्रतो शोभनकर्मन् सप्रज्ञ वा सोम तादृशस्त्वं पार्थिवं रजो लोकं लक्ष्मी-
कृत्य तु क्षिप्रं परिपवस्व । परितः सर्वतः क्षर । किं कुर्वन् । आधून्वतेऽदाभ्य-
यहात् त्रिभिरंशुभिराधावनं कुर्वते । तथा भगवतापस्तंबेन सूचितं । तैरेनं चतुरा-
धुनोति पंचकृत्वः सप्तकृत्वो वेति । तस्मै धनादिकं शिक्षन् प्रयच्छन् परिपवस्वेति
समन्वयः । ततस्त्वं नोऽस्मान्वसुनो धनान्मा निर्भाक् । मा निर्भाक्षीः । कीदृशात् ।
सदनस्पृशः । येन भूतेन वसुना सदनानि गृहान् पुत्रादीन् स्पृशन्ति तादृशाद्गृहा-
दिकस्य प्रदातुर्धनान्मा वियुजः ॥ भाक् । भज सेवायां । लुङि सिपि सिचि बहुलं
छंदसीतीडागमाभावः । एकाच इतीदृप्रतिषेधः । हलंतलक्षणा वृद्धिः । पा० ७. २. ३. ।
सिपो लोपः ॥ यस्मादेवं तस्माद्वयं पिशंगं नानारूपं कनकादिना अत एव
बहुलं प्रभूतं रयिं धनं वसीमहि । आच्छादयेम । बहुधनवंतो भवेमेत्यर्थः ॥
वस आच्छादने । आदादिकः । लिङि रूपं ॥

॥ अथ नवमी ॥

आ तू न इंदो शतदात्वश्वं सहस्रदातु पशुमद्विरण्यवत् ।

उप मास्व बृहती रेवतीरिषोऽधि स्तोत्रस्य पवमान नो गहि ॥ ९ ॥

आ । तु । नः । इंदो इति । शतदातु । अश्वं । सहस्रदातु । पशुमत् । हिरण्यवत् ।

उप । मास्व । बृहतीः । रेवतीः । इषः । अधि । स्तोत्रस्य । पवमान । नः । गहि ॥ ९ ॥

हे इंदो पवमान नोऽस्मभ्यं तु क्षिप्रं धनमायच्छ । कीदृशं । शतदातु । दातु
दानं । बहुदानं । अश्वं । अश्वसहितं । सहस्रदातु सहस्रदानोपेतं पशुमत् पश्वा-
दियुक्तं हिरण्यवत् हिरण्ययुक्तं च धनं देहि । तथा हे सोम बृहतीः प्रभूताभि
रेवतीर्धनवंति । यद्वा पयसो दातारः पशवः । तद्वंतीषोऽज्ञानि चास्मभ्यमुप
मास्व । उपनिर्मिमीष्ट्व । कुर्वन्ति यावत् । किंच हे पवमान नोऽस्माकमेवंभूतस्य
स्तोत्रस्य अवशायाधिगहि । आगच्छ । क्रियार्थोपपदस्येति चतुर्थी । चतुर्थ्यर्थे
बहुलं छंदसीति षष्ठी ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीयेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

स्रक् इति नवर्चं षष्ठं सूक्तमांगिरसस्य पविषस्यार्धं जागतं पवमानसोम-
देवताकं । तथा चानुक्रम्यते । स्रक् पविष इति ॥ प्रवर्ग्येऽभिष्टव एतत्सूक्तं ।
सूचितं च । स्रक् द्रप्सस्यायं वेनश्चोदयत्पृच्छिगर्भाः । आ० ४. ६. । इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

स्रक्के द्रुप्तस्य धर्मतः समस्वरचतस्य योना समरंत नाभयः ।

चीन्तस मूर्धो असुरश्चक्र आरभे सत्यस्य नावः सुकृतमपीपरन् ॥१॥

स्रक्के । द्रुप्तस्य । धर्मतः । सं । अस्वरन् । चतस्य । योना । सं । अरंत । नाभयः ।

चीन् । सं । मूर्धः । असुरः । चक्रे । आरभे । सत्यस्य । नावः । सुकृतं । अपीपरन् ॥१॥

स्रक्के यज्ञस्य हनुस्थानीये । स्रक्क ओष्ठप्रांतो हनुरुच्यते । अधिषवणफलके धमतोऽभिषूयमाणस्य द्रुप्तस्य सोमस्यांशवः समस्वरन् । संगच्छंते । तदास्य-
शब्दयन्वा । चतस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य योना योना उत्पत्तिस्थाने नाभयः
सोमरसाः समरंत । संगच्छंते ॥ अर्तेः समो गमीत्यादिनात्मनेपदं । सर्तिशास्त्यर्ति-
भ्यश्चेति च्लेरङ् । अथासुरो बलवान् सर्वेषां प्रीणनात् प्राणदाता वा स सोमो
मूर्धः समुच्छ्रितान् चीन्लोकानारभ आरंभणाय मनुष्यदेवादीनां संचरणाय
करोति । किंच । सत्यस्य सत्यभूतस्य सोमस्य नावो नौका इव स्थिताश्चतस्रः
स्थाल्यः । आदित्याययणोक्थ्यध्रुवस्थाल्य इति । ताः स्थाल्यः सुकृतं सुष्ठु कर्माणि
कुर्वंत यजमानमपीपरन् । अभिमतदानेन पूजयन्ति वा ॥ पारयतेर्लुङि चङि
सन्वज्ञावाभ्यासेत्वदीर्घाः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सम्यक् सम्यंचो महिषा अहेषत सिंधोरूर्मावधि वेना अवीविपन् ।

मधोर्धाराभिर्जनयंतो अर्कमिप्त्रियामिंद्रस्य तन्वमवीवृधन् ॥२॥

सम्यक् । सम्यंचः । महिषाः । अहेषत । सिंधोः । ऊर्मा । अधि । वेनाः । अवीविपन् ।

मधोः । धाराभिः । जनयंतः । अर्कः । इत् । प्रियां । इंद्रस्य । तन्वम् । अवीवृधन् ॥२॥

महिषाः पूज्या महांतो वर्त्विजः सम्यंचः परस्परं संगताः संतः सम्यगहेषत ।
सोमं सम्यक् प्रेरयन्ति । अभिषुषन्तीति यावत् । हि गतौ वृद्धौ च । लुङि सिचि
रूपं । ततो वेनाः । वेनतेः कान्तिकर्मण इति यास्कः । स्वर्गादिफलं कामयमाना
चतुर्विजः सिंधोः स्यंदमानस्योदकस्योर्मावधि संघे वसतीवर्यादिषु जलेषु सोम-
मवीविपन् । कंपयन्ति । तच्च प्रेरयन्तीत्यर्थः । वपतेर्ण्यतस्य लुङि चङि शौ
चङ्युपधाया ह्रस्व इति ह्रस्वः । किंचार्कमर्चनीयं स्तोत्रं जनयंतः कुर्वतस्ते प्रियां

प्रियतमामिन्द्रस्य तन्वं धाम च मधोर्मदकरस्य सोमस्य धाराभिरवीवृधन् ।
वर्धितवन्तः । वर्धतेर्लुङि चङि रूपं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पविच्वन्तः परि वाचमासते पितृषां प्रत्नो अभि रक्षति व्रतं ।

महः समुद्रं वरुणस्तिरो दधे धीरा इच्छेकुर्धरुणेष्वारभं ॥३॥

पविच्वन्तः । परि । वाचं । आसते । पिता । एषां । प्रत्नः । अभि । रक्षति । व्रतं ।

महः । समुद्रं । वरुणः । तिरः । दधे । धीराः । इत् । शेकुः । धरुणेषु । आरभं ॥३॥

पविच्वन्तः पविचेण शोधकेन सामर्थ्येन युक्ताः सोमस्य रश्मयो वाचं सोम-
स्थितां माध्यमिकां वाचं पर्यासते । पर्युपविशन्ति । सोमोऽन्तरिक्षे तिष्ठति खलु
सोमो वै राजा गन्धर्वेष्वामीदित्याम्नानात् । ततः प्रत्नः पुराण एषां रश्मीनां
पितायं सोमश्च व्रतं प्रकाशनात्मकं कर्माभिरक्षति । अवितं करोति । किञ्च ।
वरुणः सर्वस्य स्वतेजसाच्छादकः सोऽयं सोमो महो महत् समुद्रं । अन्तरिक्ष-
नामैतत् । महदन्तरिक्षं तै रश्मिभिस्तिरो दधे । अन्तर्हितमकरोत् । सर्वं व्याप्नोदिति
यावत् । तमिमं सोमं धीराः । इदवधारणे । कर्मणि कुशलाः प्राज्ञा एवर्विजो
धरुणेषु सर्वस्य धारकेषु वसतीवर्याख्येषूदकेष्वारभमारब्धुं शेकुः । शक्नुवन्ति च ।
रभेस्तुमर्थे शकि णमुल्कमुलौ । पा० ३.४.१२. इति कमुल् । लिप्स्वरेण मध्योदात्तः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

सहस्रधारेऽव ते समस्वरन्दिवो नाके मधुजिह्वा असञ्चतः ।

अस्य स्पशो न नि मिषन्ति भूर्णयः पदेपदे पाशिनः संति सेतवः ॥४॥

सहस्रधारे । अव । ते । सं । अस्वरन् । दिवः । नाके । मधुजिह्वाः । असञ्चतः ।

अस्य । स्पशः । न । नि । मिषन्ति । भूर्णयः । पदेऽपदे । पाशिनः । संति । सेतवः ॥४॥

सहस्रधारेऽव । उदकधारा यस्माद्भवन्ति तत्तथोक्तमन्तरिक्षं । तस्मिन्वर्तमानास्ते
सोमरश्मयोऽवावस्तात् स्थितां पृथिवीं वृष्ट्या संयोजयन्तीत्यर्थः । किञ्च दिवो
द्युलोकस्य नाके समुच्छ्रिते देशे वर्तमाना मधुजिह्वा मध्वयाः । सोमतेजसायेभ्यो
हि मधूत्पन्नं भवति । अतो मधुजिह्वाः । असञ्चतः संगतवर्जिताः पृथक् पृथक्
दिष्यवस्थिता अस्य सोमस्य स्वभूताः स्पशः सारभूता रश्मयो भूर्णयः क्षिप्रगा-

मिनः संतो न निमिषन्ति । निमेषं न कुर्वन्ति । किंतु पापिनः सकृत्तिनश्च ज्ञातुं सर्वदा जायतीत्यर्थः । अथवा राजानो दुष्टान्विवारयितुं सर्वदा जागरणं कुर्वन्ति तद्वत् । एवं ते रश्मयः पदे पदे स्थाने स्थाने सेतवः संबद्धाः संतः पाशिनः पापकृतां बाधकाः संति । भवन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

पितुर्मातुरध्या ये समस्वरञ्च शोचन्तः संदहन्तो अवतान् ।

इंद्रद्विष्टामप धमन्ति मायया त्वचमसिक्नी भूमनो दिवस्परि ॥५॥

पितुः। मातुः। अधि। आ। ये। संऽअस्वरन्। अच। शोचन्तः। संऽदहन्तः। अवतान्।

इंद्रऽद्विष्टां। अप। धमन्ति। मायया। त्वचं। असिक्नी। भूमनः। दिवः। परि ॥५॥

पितुर्मातुर्द्वावापृथिव्योः । द्यौर्मै पिता जनिता नाभिरच बंधुर्मै माता पृथिवी महीयमित्यादिषु द्वावापृथिव्योर्मातापितृत्वाम्नानात् । द्वावापृथिवीभ्यां ये सोम-रश्मयोऽध्यासमस्वरन् अधिकं प्रादुर्भूता अभवन् । ते अचत्विग्भिः क्रियमाण्या स्तुत्या शोचन्तो दीप्यमाना अवतान् कर्मरहितान्यजमानान् संदहन्तः सम्यक् विनाशयन्तस्ते रश्मय इन्द्रद्विष्टां । इन्द्राय द्वेषकारिणी । क्ते चेति पूर्वपदकृतिस्वरः । इंद्रेण द्विष्टां वा । असिक्नी । राक्षिनामैतत् । राक्षिवत्कृष्णरूपां त्वचं । राक्षसमित्यर्थः । मायया कर्मणा प्रज्ञया वा भूमनो विस्तृताङ्गलोकादिवस्परि द्युलोकाच्चापधमन्ति । अपगतं कुर्वन्ति । अपघ्नन्तीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीय एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

प्रत्नान्मानादध्या ये समस्वरञ्छोक्यंचासो रभसस्य मन्तवः ।

अपानक्षासो बधिरा अहासत अतस्य पंथां न तरन्ति दुष्कृतः ॥६॥

प्रत्नात्। मानात्। अधि। आ। ये। संऽअस्वरन्। श्लोकऽयंचासः। रभसस्य। मन्तवः।

अप। अनक्षासः। बधिराः। अहासत। अतस्य। पंथां। न। तरन्ति। दुऽकृतः ॥६॥

श्लोक्यंचासः । श्लोकाः स्तुतयः । स्तुतिनियमना रभसस्य मन्तवो वेगमतिमन्यमाना एतादृशा ये सोमरश्मयः प्रत्नात्पुराणान्मानादन्तरिक्षादध्यासमस्वरन् सह प्रादुर्भूता अभवन् तान् रश्मीननक्षासश्चक्षुर्वर्जिताः साधु पदार्थानामद्रष्टारो

नरा बधिरा देवतास्तुतिश्रवणवर्जिताः पापकृतो नरश्चापहासत । ताम्परित्य-
जन्ति । दर्शिनः श्रवणवन्तो मेधाविनस्तु न परिजहति किंतु स्तुवंति । तदेवाह ।
ऋतस्य सत्यस्य पंथां मार्गभूतमेषां गणं दुःकृतः पापकृतो नरा न तरन्ति ।
नोत्सारयन्ति । सकृतस्तु तरन्तीत्यभिप्रायः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

सहस्रधारे वितते पविच आ वाचं पुनन्ति कवयो मनीषिणः ।

रुद्रास एषामिषिरासो अदुहः स्पशः स्वंचः सुहशो नृचक्षसः ॥ ७ ॥

सहस्रधारे । विऽतते । पविचे । आ । वाचं । पुनन्ति । कवयः । मनीषिणः ।

रुद्रासः । एषां । इषिरासः । अदुहः । स्पशः । सुऽअंचः । सुऽहशः । नृऽचक्षसः ॥ ७ ॥

कवयः क्रांतकर्माणोऽत एव मनीषिणः प्राज्ञा ऋत्विजः सहस्रधार अनेक-
धारोपेते वितते कर्मणि विस्तृते पविचे श्रुद्युत्पादके सोमे वर्तमानां वाचं
माध्यमिकां । सोमः खलु विश्वावसुप्रभृतिगंधर्वाश्चांतरिक्षेऽतिष्ठन् सोमो वै
राजा गंधर्वेष्वसीदिति श्रवणात् तच्च वर्तमानं सोमं देवा गोपया वाचा
क्रीतवन्तः । तदा सोमे वाक्लिष्टतीति शक्यते वक्तुं । तस्मात्सोमे स्थितां माध्यमिकां
वाचमा पुनन्ति । संस्कुर्वन्ति । स्तुवंतीति यावत् । य उक्तगुणा मरुतां मातरं
माध्यमिकां वाचं स्तुवंति तेषां रुद्रासो रुद्रपुत्रा मध्यमवाचः पुत्रा मरुतः स्पशो
वाचा वशिनो भवन्ति । कीदृशाः । इषिरा गमनशीला अदुहः स्तोत्राणाम-
द्रोग्धारः । यद्वा दुहेः कर्मणि क्षिप् औणादिकः । परैरहिंस्याः स्वंचः शोभनां-
चनाः । अत एव सुहशः सुदर्शना नृचक्षसो नृणां कर्मनेतृणां द्रष्टारः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ऋतस्य गोप्स न दभाय सुक्रतुस्त्री च पविचा हृद्यं तरा दधे ।

विद्वान्स विश्वा भुवनाभि पश्यत्यवाजुष्टान्विध्यति कर्ते अघ्नतान् ॥ ८ ॥

ऋतस्य । गोपाः । न । दभाय । सुऽक्रतुः । ची । सः । पविचा । हृदि । अंतः । आ । दधे ।

विद्वान् । सः । विश्वा । भुवना । अभि । पश्यति । अघ्न । अजुष्टान् । विध्यति । कर्ते ।

अघ्नतान् ॥ ८ ॥

ऋतस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य गोपा गोपायिता अत एव सुक्रतुः शोभनकर्मा

सोमो न दभाय दंभाय स्तंभनाय न भवति । परैर्देभ्यितुं न शक्यत इत्यर्थः । किंच स सोमः ची । शेष्यं दसि बहुलमिति लुक् । चीणि पविचाग्निवायुसूर्यात्म-
कानि चीणि पविचाणि हृद्यंतर्हृदयस्यांतरादधे । आदधाति । स्वस्मिन् संगमय-
तीत्यर्थः । अपि च विद्वान् सर्वं जानानः स सोमो विश्वा भुवना सर्वाणि
भुवनान्यभिपश्यति । ततः कर्ते । करोतेरौणादिकस्तप्रत्ययः । कर्मण्यजुष्टानप्रियान्
अत एवावतानयजमानानवविध्यति । अवाङ्मुखान् कृत्वा ताडयति । हिन-
स्तीति यावत् ॥

॥ अथ नवमी ॥

ऋतस्य तंतुर्विततः पविच आ जिह्वाया अये वरुणस्य मायया ।

धीराश्चित्समिनक्षंत आशताचा कर्तमव पदात्यप्रभुः ॥ ९ ॥

ऋतस्य । तंतुः । विऽततः । पविचे । आ । जिह्वायाः । अये । वरुणस्य । मायया ।

धीराः । चित् । तत् । संऽइनक्षंतः । आशत । अच । कर्त । अव । पदाति । अप्रऽभुः ॥ ९ ॥

ऋतस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य तंतुस्तनिता पविचेऽविवात्मये दशापविचे
विततो विसृतः । यद्वा पविचेऽंतरिक्षे विसृतः सोमो वरुणस्य जिह्वाया अये
मायया कर्मणा आ । आस्थितः । वरुणजिह्वाय आपस्तिष्ठति । तासु सोमो
वसतीति वसतीवर्याद्युदकेषु स्थित इत्यर्थः । ततो धीराश्चित् कर्मणि प्राज्ञा एव
तद्वरुणजिह्वायस्थानं समिनक्षंतः । इनक्षतिर्गतिकर्मा । संख्याप्रवतः संत आशत ।
स्तुतिभिर्हविर्भिर्वा प्राप्नुवन् । यः पुनः कर्ते । कालाध्वनोरिति द्वितीया । कर्मण्य-
प्रभुः समर्षो न भवति सोऽयमचास्मिन्नेव लोकेऽवपदाति । अवस्तान्नरके
पतति । नोपरि गच्छति । पद गतौ । लेट्वाडागमः । तस्मात्सर्वैरग्निष्टोमादिकर्म
कर्तव्यमित्येषोऽर्थोऽभिहितो भवति ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये चिंशो वर्गः ॥

शिष्टुर्नेति नवर्चं सप्तमं सूक्तं दैर्घतमसस्य कक्षीवत आर्षं पवमानसोमदेव-
ताकं । अष्टमी चिष्टुप् शिष्टा जगत्यः । तथा चानुक्रम्यते । शिष्टुर्न कक्षीवा-
स्त्रिष्टुबष्टमीति । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

शिष्टुर्न जातोऽव चक्रदहने स्वर्ग्यज्ञाज्यरुषः सिषासति ।

दिवो रेतसा सचते पयोवृधा तमीमहे सुमती अर्मे सप्रथः ॥ १ ॥

शि॒शुः । न । जा॒तः । अ॒व । च॒क्र॒दत् । व॒ने । स्वः । यत् । वा॒जी । अ॒रुषः । सि॒सा॒सति ।
दि॒वः । रे॒त॒सा । स॒च॒ते । प॒यः ऽवृ॒धा । तं । ई॒म॒हे । सु॒ऽम॒ती । श॒र्म । स॒ऽप्र॒थः ॥ १ ॥

स पवमानः सोमो वने वननीये वसतीवर्याख्य उदके जात उत्पन्नः शिशुर्न शिशुरिवावचक्रदत् अवाङ्मुखं क्रंदति । तदोदकमध्ये पतन् शब्दं करोति खलु । यद्यदा वाजी बलवानन्नवान्वारुष आरोचमानः । यद्वा वाज्यश्च इवारुषः । अर्तेरुषश्च । गमनशीलः सोमः स्वः स्वर्गलोकं सिषासति संभक्तुमिच्छति । सनोतेः सनीडभाव आत्वं । सनोतेरिति सांहितिकं षत्वं । सोऽयं पयोवृधा गवामोषधीनां च क्षीरस्य वर्धकेन रेतसोदकेन सह दिवो द्युलोकात्सचते । पार्थिवं लोकं समवैति । तं तादृशं प्रसिद्धं सोमं सप्रथः सर्वतः पृथुतरं धनादिना युक्तं शर्म गृहं तद्वयं सुमती । सुपां सुलुगिति तृतीयायाः पूर्वसवर्णदीर्घः । सुमत्या शोभनया स्तुत्येमहे । याचामहे । ईमह इति याज्ञाकर्म । ईङ् गतौ । देवादिकः । छांदसः श्यनो लुक् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

दि॒वो यः स्क्॒भो ध॒रुणः॒ स्वा॒त॒त॒ आ॒पूर्॒णो अ॒ंशुः प॒र्ये॒ति वि॒श्वतः॑ ।
से॒मे म॒ही रो॒द॒सी य॒क्षदा॒वृ॒ता॑ स॒मी॒ची॒ने दा॒धार॒ स॒मि॒षः क॒विः ॥ २ ॥
दि॒वः । यः । स्क्॒भः । ध॒रुणः । सु॒ऽआ॒त॒तः । आ॒ऽपूर्॒णः । अ॒ंशुः । प॒रि॒ऽए॒ति । वि॒श्वतः॑ ।
सः । इ॒मे इति॑ । म॒ही इति॑ । रो॒द॒सी इति॑ । य॒क्षत् । आ॒ऽवृ॒ता॑ । स॒मी॒ची॒ने इति॑
सं॒ऽई॒ची॒ने । दा॒धार॒ । सं । इ॒षः । क॒विः ॥ २ ॥

दिवो द्युलोकस्य स्क्भो विष्कंभयिता संरोद्धा धरुणः सर्वस्य धारकः । यद्वा । पृथिव्या धारकः । विष्टंभो दिवो धरुणः पृथिव्याः । ऋग्वे० ९. ८९. ६. । इत्याम्नानात् । तादृशः स्वाततः सुष्ठु सर्वत्र विततो विस्तृतः अत एवापूर्णः पात्रेषु संपूर्णो योऽंशुः सोमात्मको विश्वतः सर्वतः पर्येति परिगच्छति । तिङि चोदास्तवतीति गतेर्निघातः । स सोम इमे रोदसी द्यावापृथिव्यावावृतासंभजनीयेन कर्मणा यक्षत् । यजतु । स्वबलेन संयोजयत्वित्यर्थः । ततः सोऽयं समीचीने परस्परं संगते द्यावापृथिव्या दाधार । धारयां चकार । तुजादीनामित्यभ्यासस्य दीर्घः । अनंतरं कविः क्रांतकर्मेषोऽन्नानि स्तोतृभ्यः संप्रयच्छतु । उपसर्गश्रुतेर्योग्यक्रियाध्याहारः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

महि॒ प्सरः॑ सु॒कृतं॑ सो॒म्यं मधू॒र्वी ग॒व्यूति॑रदि॒तेऽर्च॑तं॒ यते॑ ।

ई॒शे यो वृ॒ष्टेरि॑त उ॒स्रियो॑ वृ॒षापां॑ ने॒ता य इ॒तः॒ऊति॑ः॒ऋग्मि॑यः ॥३॥

महि॑ । प्सरः॑ । सुऽकृतं॑ । सो॒म्यं । मधु॑ । उ॒र्वी । ग॒व्यूतिः॑ । अदि॒तेः । ऋ॒तं । य॒ते ।

ई॒शे । यः । वृ॒ष्टेः । इ॒तः । उ॒स्रियः॑ । वृ॒षा । अ॒पां । ने॒ता । यः । इ॒तः॒ऽऊतिः॑ । ऋ॒ग्मि॑यः ॥३॥

ऋतं सत्यभूतं यज्ञं यते गच्छते तस्मा इन्द्राय सुकृतं सुष्ठु संस्कृतं सोम्यं सोममयं महि महत् प्रभूतं मधु मधुररसं प्सरो भक्षणं पानीयं भवति । प्सा भक्षणे । किंच । तस्माद्यज्ञं प्रत्यागच्छतामिन्द्रादीनामदितेः पृथिव्या गव्यूतिर्मार्गश्चोर्वी विस्तीर्णा भवति । इन्द्रः शतसहस्रसंख्याकहरिभिः सह गंतुं मार्गं विस्तीर्णोऽभवदित्यर्थः । य इन्द्र इत इमं लोकं प्रत्यापतन्त्या वृष्टेरीश ईश्वरो भवति । तथोस्रियः । उस्नेति गोनाम । गोभ्यो हितः । अपामुदकानां वृषा वर्षको यज्ञस्य नेता नायक इतः ऊतिः । इममस्मदीयं यज्ञं प्रत्यूतिर्गमनं यस्य स तथोक्तः । इतो गच्छन् य इन्द्र ऋग्मि॒य ऋ॒गर्हः॑ स्तोतव्यो भवति । तस्मा अयं सोमः पातव्यो भवतीति ॥

प्रवर्ग्येऽभिष्टव आत्मन्वन्नभ इत्येषा । सूचितं च । तदु प्रयक्षतममस्य कर्मात्मन्वन्नभो दुहते घृतं पयः । आ० ४. ७. इति ॥

॥ सैषा सूक्ते चतुर्थी ॥

आ॒त्मन्व॒न्नभो॑ दु॒हते॑ घृ॒तं प॒यं ऋ॒तस्य॑ ना॒भिर्ऋ॒तं वि॑ जा॒यते॑ ।

स॒मी॒ची॒नाः सु॒दान॑वः प्री॒णन्ति॑ तं नरो॑ हि॒तम॑व मे॒हन्ति॑ पे॒रवः॑ ॥४॥

आ॒त्मन्ऽव॑त् । न॒भः । दु॒हते॑ । घृ॒तं । प॒यः । ऋ॒तस्य॑ । ना॒भिः । अ॒मृतं॑ । वि॑ । जा॒यते॑ ।

सं॒ऽई॒ची॒नाः । सु॒ऽदान॑वः । प्री॒णन्ति॑ । तं । नरः॑ । हि॒तं । अ॒व । मे॒हन्ति॑ । पे॒रवः॑ ॥४॥

आत्मन्वत् । अनी नुडिति नुडागमः । आत्मवत्सारवहुतं पयश्च नभो नभस आदित्यरूपास्तीमो दुहते । किंच । ऋतस्य यज्ञस्य नाभिः । एह बंधने । स्वमोर्नपुंसकादिति सोर्लुक् न भवति सर्वविधीनां छंदसि विकल्पितत्वात् । नाभि यज्ञस्य बंधकममृतमुदकं च वि जायते । तस्मादेव प्रादुर्भवति । ततः सुदानवः शोभनस्तुतिहविर्दानवतो यज्ञमानाः समीचीनाः परस्परं संगताः

संतस्तमिमं सोमं प्रीणयन्ति । स्तुतिभिस्तर्पयन्ति । अथ नरो नेतारः पेरवः । पा
रक्षणे । मापोरित्वे रुन्निति रुन्प्रत्ययः । सर्वस्य रक्षकाः सोमरश्मयो हितं
निहितमवावस्तावर्तमानं पार्थिवमुदकं मेहन्ति । वर्षति । मिह सेचने । भौवा-
दिकः । यद्वा । हितमुदकं पृथिवीं प्रति मेहन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अरावीदंशुः सचमान ऊर्मिणा देवाय्यं मनुषे पिबति त्वचं ।

दधाति गर्भमदितेरुपस्थ आ येन तोकं च तनयं च धामहे ॥५॥

अरावीत् । अंशुः । सचमानः । ऊर्मिणा । देवऽअय्यं । मनुषे । पिबति । त्वचं ।

दधाति । गर्भं । अदितेः । उपऽस्थे । आ । येन । तोकं । च । तनयं । च । धामहे ॥५॥

ऊर्मिणा वसतीवर्यादीनामुदकानां संधेन सचमानोऽंशुः सोमोऽरावीत् शब्दं
करोति । किंच । स सोमो देवाय्यं । अथ रक्षणे । अवितृस्तृतं चिभ्य ईरितीप्रत्ययः ।
देवानां पालयित्री त्वचमात्मनः शरीरं मनुषे मनुष्याय यजमानाय पिबति ।
सिंचति । पात्रेषु क्षरतीति यावत् । अपि च । अदितेरदीनायाः पृथिव्या उपस्थे
समीप ओषधीषु तं गर्भमादधाति । सुधामयैः किरणैर्विदधाति । येन गर्भेण
वयं तोकं दुःखनाशकं पुत्रं च तनयं । तनोति कुलमिति तनयः पौत्रः । तं च
धामहे । दध्महे । धारयामः । दधातेर्लटि बहुलं छंदसीति शपो लुक् ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीय एकचिंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सहस्रधारेऽव ता असंश्रतस्तृतीये संतु रजसि प्रजावतीः ।

चतस्रो नाभो निहिता अवो दिवो हविर्भरन्त्यमृतं घृतं शुतः ॥६॥

सहस्रं धारे । अव । ताः । असंश्रतः । तृतीये । संतु । रजसि । प्रजाऽवतीः ।

चतस्रः । नाभः । निऽहिताः । अवः । दिवः । हविः । भरन्ति । अमृतं । घृतं शुतः ॥६॥

सहस्रधारे बहूदकधारे तृतीये रजसि लोके स्वर्गे वर्तमाना असंश्रतः परस्पर-
रमसक्ताः प्रजावतीरुत्पादितप्रजावत्यः सोमस्य स्वभूतास्ता अव संतु । अव-
स्तात्पृथिव्यां पतंतु । कास्ता इत्याह । चतस्रो नाभो नभसो बाधिकाः सोमस्य
संबन्धिन्यश्चतस्रो दीप्तयः कलाः । दिवो द्युलोकादवोऽवस्ताच्चिहिताः सोमेन

स्थापितास्ता घृतश्रुतो घृतस्योदकस्य च्यावयिष्यः सत्यो हविः सोमादिलक्षणं
भरन्ति देवानां प्रयच्छन्ति । तथामृतं गोष्ठोषधीषु च पयोरूपं सुधारूपं च
भरन्ति । प्रक्षिपन्ति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

श्वेतं रूपं कृणुते यत्सिषासति सोमो मीढान् असुरो वेद् भूमनः ।

धिया शमी सचते सेमभि प्रवद्विस्त्वबन्धमव दर्षदुद्रिणं ॥७॥

श्वेतं रूपं कृणुते यत् सिषासति सोमः । मीढान् असुरः । वेद् भूमनः ।

धिया । शमी । सचते । सः । ई । अभि । प्रऽवत् । दिवः । कबन्धं । अव । दर्षत् । उद्रिणं ॥७॥

श्वेतं दीप्यमानं शुक्लं रूपं कृणुते तदा करोति यद्यदा सिषासति स्वर्गं
संभक्तुमिच्छति । सोमे पाचाण्यागते सति तत्तेजसानुरंजितानां तेषां श्वेतं रूपं
भवति । ततो मीढान् । मिह सेचने । अस्मात् कसौ दाश्वान् साह्वान् मीढान्-
श्वेति निपातनादभिमतरूपसिद्धिः । कामानां सेक्तासुरः प्राज्ञो बलवान् वा
सोमो भूमनो बहुधनानि वेद् । स्तोतृभ्यो दातुं जानाति । प्रयच्छतीति यावत् ।
स ई । सोऽचि लोपे चेदिति सुलोपः । सोऽयं धिया प्रज्ञानेन प्रवत् प्रकृष्टानि
शमी । द्वितीयायाः पूर्वसवर्णदीर्घः । कर्मण्यभि सचते । अभितः समवैति ।
किञ्च । दिवोऽन्तरिक्षादुद्रिणमुदकवन्तं कबन्धं मेघं । कबन्धश्चेत् मेघोऽभिधीयते ।
तात्स्थ्यात्ताच्छब्दमिति । मेघमवदर्षत् । अवदारयति । विवृतद्वारं करोति । मेघं
विदार्यान्तरिक्षावृष्टिं करोतीत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अथ श्वेतं कलशं गोभिरक्तं कार्ष्णं वाज्यक्रमीत्ससवान् ।

आ हिन्विरे मनसा देवयन्तः कक्षीवन्ते शतहिमाय गोनां ॥८॥

अथ । श्वेतं । कलशं । गोभिः । अक्तं । कार्ष्णं । आ । वाजी । अक्रमीत् । ससवान् ।

आ । हिन्विरे । मनसा । देवऽयन्तः । कक्षीवन्ते । शतऽहिमाय । गोनां ॥८॥

अथाष्टमन्तरं श्वेतं संप्रति सोमसंसर्गाच्चेतवर्णं गोभिरुदकैरक्तं संपृक्तं द्रोण-
कलशं ससवान् संभजन् सोम आक्रमीत् । आक्रमते । कार्ष्णम् । कार्ष्णशब्दः
काष्ठावचनः । आजिं धावन्तो योच्चारो यां गन्तुमिच्छन्ति तस्यां काष्ठायां वाजी

कश्चिदंशो युद्धं भजमान आक्रमीत् । आक्रमते । सोमः कम्पायां द्रोणकलशे
पततीत्यर्थः । ततस्तस्मै सोमाय देवयंतो देवानिच्छंत ऋत्विजो मनसाहिन्यिरे ।
स्तुतीराभिमुख्येन प्रेरयन्ति । तच्च शतहिमाय बहुगमनाय कक्षीवते स्तोत्रकारिण
एतन्नामकार्ये सोमो गोनां गाः पशून् प्रेरयति । गोः पादांत इति नुडागमः ।
क्रियायहणं कर्तव्यं । पा० १. ४. ३२. १. इति संप्रदानसंज्ञा । चतुर्थ्यर्थे षष्ठी ॥

॥ अथ नवमी ॥

अङ्गिः सोम पपृचानस्य ते रसोऽप्यो वारं वि पवमान धावति ।

स मृज्यमानः कविभिर्मदितम स्वदस्वेन्द्राय पवमान पीतये ॥९॥

अत्ऽभिः । सोम । पपृचानस्य । ते । रसः । अर्थः । वारं । वि । पवमान । धावति ।

सः । मृज्यमानः । कविऽभिः । मदिन्ऽतम । स्वदस्व । इन्द्राय । पवमान । पीतये ॥९॥

हे पवमान पवित्रेण पूयमान हे सोम अङ्गिर्वसतीवर्यादिभिरुदकैः पपृचानस्य
संपृच्यमानस्य ते तव रसोऽप्योऽवेर्वारं बालं दशापवित्रं वि धावति । विविधं
प्राप्नोति । ततः हे मदितम मादयितृत्तम हे पवमान सोम त्वं कविभिः क्रांत-
कर्मभिर्ऋत्विग्भिर्मृज्यमानः पूयमानः सन् इन्द्राय पीतय इन्द्रस्य पानार्थं स्वदस्व ।
प्रियरसो भव ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये द्वाविंशो वर्गः ॥

अभि प्रियाणीति पंचर्चमष्टमं सूक्तं । भार्गवस्य कवेरार्थं जागतं पवमानसोम-
देवताकं । तथानुक्रम्यते । अभि प्रियाणि पंच कविरिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अभि प्रियाणि पवते चनोहितो नामानि यद्भोऽअधि येषु वर्धते ।

आ सूर्यस्य बृहतो बृहन्धि रथं विष्ट्वचमरुहश्चिच्छणः ॥१॥

अभि । प्रियाणि । पवते । चनःऽहितः । नामानि । यद्भः । अधि । येषु । वर्धते ।

आ । सूर्यस्य । बृहतः । बृहन् । अधि । रथं । विष्ट्वचं । अरुहत् । विऽच्छणः ॥१॥

चनोहितः । चन इत्यन्नाम । चायतेरसुनि चन इत्यौणादिकसूत्रेण निपा-
तितः । चनसेऽन्नाय हितः । यद्वा । हितान्नः सोमः प्रियाणि जगतः प्रीणयितृणि
नामानि नमनशीलानि तान्युदकान्यभि पवते । अभितः करोति । येष्वंतरिक्ष-

स्थितेषूदकेषु यज्ञे महानयं सोमोऽधि वर्धते । अधिकं प्रवृद्धो भवति । अपां मध्ये सोमो वसति । ततो बृहन्महान् सोमो बृहतो महतः परिवृढस्य सूर्यस्य विष्ट्वं च विष्ट्वग्गमनमधुपरि रथं विचक्षणः सर्वस्य विद्रष्टा सन् आरूढत् आरोहति । अग्नौ प्रास्ताहुतिः सम्यगादित्यमुपतिष्ठत इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

ऋतस्य जिह्वा पवते मधु प्रियं वक्ता पतिर्धियो अस्या अदाभ्यः ।

दधाति पुचः पिचोरपीच्यं नाम तृतीयमधि रोचने दिवः ॥२॥

ऋतस्य । जिह्वा । पवते । मधु । प्रियं । वक्ता । पतिः । धियः । अस्याः । अदाभ्यः ।

दधाति । पुचः । पिचोः । अपीच्यं । नाम । तृतीयं । अधि । रोचने । दिवः ॥२॥

ऋतस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य जिह्वा मुख्यत्वेन जिह्वास्थानीयः सोमः प्रियं प्रियकरं मधु मदकरं रसं पवते । क्षरति । कीदृशः । वक्ता शब्दकृत् । यद्वा स्तोतृभिः क्रियमाणाः स्तुतयः साधीयस्य इति प्रतिश्रवणस्य कर्ता । अस्या धिय एतस्य कर्मणः पतिः पालयितादाभ्यो रक्षोभिर्हिसितुमशक्यः । पुचो यजमानः पिचोर्मातापिचोरपीच्यमन्तर्हितं यन्नाम । तौ न जानीतो नामकरणवेलायां । तस्मात्तयोरपरिज्ञायमानं तत्तृतीयं नाम दिवो द्युलोकस्य रोचने दीप्यमाने सोमेऽभिषूयमाणे सत्यधि दधाति । अत्यन्तं धारयति । नक्षत्रव्यावहारिकनाम्नी प्रभाष्य सोमयाजीति तृतीयमस्य नामेति भगवता बोधायनेनोक्तं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अव द्युतानः कलशां अचिक्कदन्नुभिर्येमानः कोश आ हिरण्यये ।

अभीमृतस्य दोहनां अनूषताधि चिपृष्ठ उषसो वि राजति ॥३॥

अव । द्युतानः । कलशान् । अचिक्कदत् । नृऽभिः । येमानः । कोशे । आ । हिरण्यये ।

अभि । ई । ऋतस्य । दोहनाः । अनूषत । अधि । चिऽपृष्ठः । उषसः । वि । राजति ॥३॥

द्युतानः । द्युत दीप्तौ । दीप्यमानो नृभिः कर्मनेनृभिर्चृत्विग्भिर्हिरण्यये हिरण्यमे कोशेऽधिषवणचर्मणि । तस्य हिरण्यमयत्वं हिरण्यपाणिरभिषुणोतीति हिरण्य-संबन्धात् । तादृशे कोशे येमानः । छांदसे कर्मणि लिटि कानचि रूपं । नियम्य-मानः सोमः । तत ऋतस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य दोहनां दोग्धार ऋत्विज ईमेन

सोममभ्यनूषत । अभिष्टुर्वन्ति । यावाणो वत्सा ऋत्विजो दुहन्तीति तैत्तिरीयब्राह्मण
एषां दोग्धत्वमभिहितं । सोमः कलशान् द्रोणाभिधानान्प्रत्यवाचिक्रदत् । अव-
क्रंदति शब्दायते । ततस्त्रिपृष्ठः । चीणि सवनान्येव पृष्ठानि यस्य स तथोक्तः
चिषु सवनेषु सोमस्य विद्यमानत्वात् । चिचक्रादित्वादुत्तरपदांतोदात्तत्वं । तादृशः
सोम उषसोऽधि यागाहनि वि राजति । अधिशीङ्स्थासामिति द्वितीया ।
तेष्वहःसु विशेषेण दीप्यते । यद्वा राजतिरन्तर्णीतित्यर्थः । अहानि प्रकाशयति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥ .

अद्रिभिः सुतो मतिभिश्चनोहितः प्ररोचयन्नोदसी मातरा शुचिः ।

रोमाण्यथ्या समया वि धावति मधोर्धारा पिन्वमाना दिवेदिवे ॥४॥

अद्रिऽभिः । सुतः । मतिऽभिः । चनःऽहितः । प्रऽरोचयन् । रोदसी इति ।
मातरा । शुचिः ।

रोमाणि । अथ्या । समया । वि । धावति । मधोः । धारा । पिन्वमाना । दिवेऽदिवे ॥४॥

मतिभिः । मन ज्ञाने । मंचे वृषेषपचमनेति क्तिन्नुदात्तः । स्तुतिभिरद्रि-
भिर्यावभिश्च सुतोऽभिषुतश्चनोहितश्चनसेऽन्नाय हितो हितान्नो वा मातरा
मातरौ जगतो निर्माथ्यौ रोदसी द्यावापृथिव्यौ प्ररोचयन् स्वतेजसा प्रकाशयन्
अत एव शुचिर्दीप्यमानः । एवंविधः सोमोऽथ्यान्यविभवानि रोमाणि तैः
कृतानि पवित्राणि समयाभितः समीपे वि धावति । विशेषेण क्षरति । किंच
पिन्वमानाङ्गिः सिच्यमाना मधोर्मदकरस्य सोमस्य धारा दिवेदिवेऽन्वहं दीर्घ-
सचेषु पवित्राण्युभयतः पवते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

परि सोम प्र धन्वा स्वस्तये नृभिः पुनानो अभि वासयाशिरं ।

ये ते मदा आहनसो विहायसस्तेभिरिद्रं चोदय दातवे मघं ॥५॥

परि । सोम । प्र । धन्व । स्वस्तये । नृऽभिः । पुनानः । अभि । वासय । आऽशिरं ।

ये । ते । मदाः । आऽहनसः । विऽहायसः । तेभिः । इद्रं । चोदय । दातवे । मघं ॥५॥

हे सोम स्वस्तयेऽविनाशाय परि प्र धन्व । पात्राणि परितः प्रगच्छ ।
धविर्गत्यर्थः । किंच नृभिः कर्मनेतृभिर्ऋत्विग्भिः पुनानः पूयमानस्वमाशिरमा-

अयं क्षीरादिकमभि वासय । आच्छादय । संयोजयेति यावत् । आहनस
आहननवंतो वचनवंत इति यास्कः । शचूणामाभिमुख्येन हंतारोऽभिहन्यमाना
अभिषूयमाणाः स्तुतिमंतः शष्टवंतो वा विहायसः । महन्नामैतत् । महान्तस्ते
त्वदीया ये मदा मदहेतवो रसाः संति तेभिस्तैः सोमैरस्माभिर्दीयमानैर्मघं
मंहनीयं धनमस्मभ्यं दातवे दातुमिदं चोदय । प्रेरय ॥

॥ इति सप्तमस्य द्वितीये चयस्त्रिंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थीश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुद्धभूपालसाम्राज्यधुरं-
धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये
सप्तमाष्टके द्वितीयोऽध्यायः संपूर्णः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।

निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

व्याख्यायाव्याहतप्रज्ञः सप्तमस्य द्वितीयकं ।

अध्यायं सायणामात्यस्तृतीयं व्याकरोत्यथ ॥

तच्च धर्तेति पंचर्चं नवमं सूक्तं भार्गवस्य कवेरार्षं जागतं पवमानसोमदेवताकं ।
धर्तेत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

ध॒र्ता दि॒वः प॒वते॒ कृ॒ण्वो॒ रसो॒ दक्षो॑ दे॒वाना॑मनु॒माद्यो॒ नृभिः॑ ।

हरिः॑ सृ॒जानो॒ अत्यो॒ न सत्त्वं॑ भिर्वृ॒था पा॒जाँसि॑ कृ॒णुते॒ न॒दीषु॑ ॥ १ ॥

ध॒र्ता । दि॒वः । प॒वते॒ । कृ॒ण्वः । रसः॑ । दक्षः॑ । दे॒वानां॑ । अनु॒ऽमाद्यः॑ । नृ॒ऽभिः॑ ।

हरिः॑ । सृ॒जानः॑ । अत्यः॑ । न । सत्त्वं॑ ऽभिः । वृ॒था । पा॒जाँसि॑ । कृ॒णुते॒ । न॒दीषु॑ । आ ॥ १ ॥

धर्ता सर्वस्य धारकः सोमो दिवोऽंतरिक्षादंतरिक्षस्थिताद्दशापविचात्पवते ।
पूयते । कीदृशः सोमः । कृण्वः कर्तव्यः । शोध्य इत्यर्थः । रसो रसात्मको देवानां

दक्षो बलप्रदः । यद्वा दक्षः प्रवर्धनीयो देवानामर्थाय । तथा नृभिर्नेतृभिर्ऋ-
त्विग्भिर्नुमाद्योऽनुमदनीयः स्तुत्यो वा हरिर्हरितवर्णः सत्वभिः प्राणिभिः
सादिभिः सृजानः सृज्यमानोऽत्यो नाश्व इव । स यथा शिक्षितो वृथानायासेन
गच्छति तद्वद्वृथाप्रयत्नेन पाजांसि बलानि स्वीयान्वेगान्कृणुते कुरुते नदीषु
वसतीवरीषु । ताभिरित्यर्थः । आसिक्त इति शेषः । अयमभिषवसमयाभिप्रायः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

शूरो न धत्ते आयुधा गभस्त्योः स्वर्गः सिषासन्नधिरो गविष्टिषु ।
इंद्रस्य शुष्ममीरयन् अपस्युभिर्हिन्दुर्हिन्वानो अज्यते मनीषिभिः ॥२॥
शूरः । न । धत्ते । आयुधा । गभस्त्योः । स्वर्गः । सिषासन् । रधिरो । गोऽङ्गिष्टिषु ।
इंद्रस्य । शुष्मं । ईरयन् । अपस्युभिः । हिन्दुः । हिन्वानः । अज्यते । मनीषिभिः ॥२॥

अयं सोमो गभस्त्योर्हस्तयोरायुधायुधानि शूरो न शूर इव धत्ते । धारयति ।
स्वः स्वर्गसुखसाधनं यज्ञं वा सिषासन् संभक्तुमिच्छन् रधिरो रथवान् । रथा-
दिरच्छप्रत्ययः । गविष्टिषु यजमानस्य गवामेषणेषु सत्सु यजमानार्थं गोसंभजनाय
रथवानित्यर्थः । इंद्रस्य शुष्मं बलमीरयन् प्रेरयन्निन्दुः सोमो देवोऽपस्युभिः
कर्मेच्छुभिर्मनीषिभिर्मन्धाविभिर्ऋत्विग्भिर्हिन्वानः प्रेर्यमाणोऽज्यते गोभिः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

इंद्रस्य सोम पवमान ऊर्मिणा तविष्यमाणो जठरेष्वा विंश ।
प्र णः पिन्व विद्युदभेव रोदसी धिया न वाजां उप मासि शश्वतः ॥३॥
इंद्रस्य । सोम । पवमानः । ऊर्मिणा । तविष्यमाणः । जठरेषु । आ । विंश ।
प्र । नः । पिन्व । विद्युत् । अभाऽइव । रोदसी इति । धिया । न । वाजान् । उप ।
मासि । शश्वतः ॥३॥

हे सोम पवमानः पूयमानस्त्वं तविष्यमाणो वर्धयिष्यमाणः सन् इंद्रस्य
जठरेषूर्मिणा प्रभूतया धारयाविश । जठरप्रदेशस्य बाहुल्याद्बहुवचनं । नोऽस्मदर्थं
विद्युदभेवाभाणीव । सा यथा दोग्ध्यभाणि तद्वत्प्र पिन्व धुक्त्व रोदसी द्यावा-
पृथिव्यौ । किंच धिया कर्मणा नेदानी । नेति संप्रत्यर्थः । शश्वतः । बहुनामैतत् ।
बहुन्वाजानन्नान्युप समीपे मासि । निर्मासि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

विश्वस्य राजा पवते स्वर्हंश्चतस्य धीतिमृषिषाठ्वीवशत् ।

यः सूर्यस्यासिरेण मृज्यते पिता मतीनामसमष्टकाव्यः ॥४॥

विश्वस्य । राजा । पवते । स्वःऽहंश्चतस्य । धीतिं । मृषिषाट् । अवीवशत् ।

यः । सूर्यस्य । असिरेण । मृज्यते । पिता । मतीनां । असमष्टकाव्यः ॥४॥

विश्वस्य जगतो राजा स्वामी सोमः स्वर्हंश्चतस्य सर्वद्रष्टुर्वर्तस्य सत्य-
भूतस्येन्द्रस्य । मनुष्यावाच्यनृतशब्दप्रतियोगिकस्यर्तशब्दस्य देवार्थः । तच्चाप्यौ-
चित्येनेन्द्रः परिगृह्यते । तस्य धीतिं मतिं कर्म वर्षिषाट् । ऋषीणामतीन्द्रियद्रष्टृ-
णामभिभविता महत्त्वेन स्वयमपृषिषेष्टत्वादिति भावः । तथा च मन्त्रांतरं ।
ब्रह्मा देवानां पदवीः कवीनामृषिरिति । ईहंश्चतस्य सोमोऽवीवशत् । अकामयतेन्द्रस्य
कर्म । यः सोमः सूर्यस्य देवस्यासिरेण क्षेपकेण रश्मिना मृज्यते । असमष्ट-
काव्योऽन्यैः कविभिरव्याप्तकर्मा सोमो मतीनामस्मदीयानां स्तुतीनां पिता
पालकः स्वामी भवतीति शेषः । यद्वा । यो मतीनां पितासमष्टकाव्यश्च सन्
मृज्यते स पवत इति संबंधः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

वृषेव यूथा परि कोशमर्षस्यपामुपस्थे वृषभः कनिक्कदत् ।

स इंद्राय पवसे मात्सरित्तमो यथा जेषाम समिथे त्वोतयः ॥५॥

वृषाऽइव । यूथा । परि । कोशं । अर्षसि । अपां । उपऽस्थे । वृषभः । कनिक्कदत् ।

सः । इंद्राय । पवसे । मात्सरिन्ऽतमः । यथा । जेषाम । संऽइथे । त्वाऽऊतयः ॥५॥

हे सोम त्वं वृषेव यूथा यूथानि वृषभ इव । स यथा तानि प्रविशति
तद्वत् कोशं कोशवदसधारकं कलशं पर्यर्षसि । परिगच्छसि । कुपस्थः सन् ।
अपामुपस्थेऽंतरिक्षे । कीहंश्चतस्य सन् । वृषभो वर्षिता कनिक्कदत् शब्दं कुर्वन् । स
त्वं हे सोम इंद्रायेंद्रार्थं पवसे । पूयसे । मात्सरित्तमो मादयितृतमस्त्वं । यथा वयं
जेषाम जयेम समिथे संयामे त्वोतयस्त्वया रक्षिताः संतः ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये प्रथमो वर्गः ॥

एष प्र कोश इति पंचर्चं दशमं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । एष इत्यनुज्ञातं ।
गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

एष प्र कोशे मधुमाँ अचिक्नददिंद्रस्य वज्रो वपुषो वपुष्टरः ।

अभीमृतस्य सुदुघा घृतश्रुतो वाश्रा अर्षेति पर्यसेव धेनवः ॥१॥

एषः । प्र । कोशे । मधुऽमान् । अचिक्नदत् । इंद्रस्य । वज्रः । वपुषः । वपुऽतरः ।

अभि । ई । श्रुतस्य । सुऽदुघाः । घृतऽश्रुतः । वाश्राः । अर्षेति । पर्यसाऽइव । धेनवः ॥१॥

एषोऽयं सोमो मधुमान् मधुररसः कोशे द्रोणकलशे प्राचिक्नदत् । प्रकर्षेण शब्दायते । कीदृश एषः । इंद्रस्य वज्रो वज्रस्थानीयः । बलकरत्वेन वज्रवत् प्रहरणसाधनत्वाद्ब्रजत्वोपचारः । एष एव हि सोमो वज्र इंद्रस्य साधने । तथा वपुषो बीजानां वप्पुरन्यस्माद्बपुष्टरोऽतिशयेन वप्ता । बीजावापस्य सोमकर्तृ-कत्वात् सोमो वै रेतोधा इति श्रुतेः । ईमस्यर्तस्य सत्यफलस्य सोमस्य धारा इति शेषः । ता अभ्यर्षेति । अभिगच्छन्ति । कीदृश्यस्ताः । सुदुघाः सुष्ठु दोग्ध्रः फलानां घृतश्रुत उदकस्य रसस्य वा क्षरयिष्यो वाश्राः शब्दयन्त्यः । किमिव पर्यसा युक्ता वाश्रा धेनव इवेति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स पूर्यः पवते यं दिवस्परि श्येनो मथायदिषितस्तिरो रजः ।

स मध्व आ युवते वेविजान इत्कृशानोरस्तुर्मनसाह बिभ्युषा ॥२॥

सः । पूर्यः । पवते । यं । दिवः । परि । श्येनः । मथायत् । इषितः । तिरः । रजः ।

सः । मध्वः । आ । युवते । वेविजानः । इत् । कृशानोः । अस्तुः । मनसा । अह । बिभ्युषा ॥२॥

स सोमः पूर्यः प्रत्नः पवते । पूर्यते । अभिषूयत इत्यर्थः । यं सोमं दिवो द्युलोकाच्छप्तेन इषितः स्वमात्रा प्रेषितः सन् परि मथायत् पर्यमप्रात् । तिरस्तीर्णं तिरस्कुर्वन् किं । रजः । तृतीयं लोकं । स एव सोमो मध्वो मधुररसं सोममा युवते । यीति पृथक्करोति द्युलोकात् । स्वयं वेविजान इत् चलन्नधो गच्छन् कृशानोः सोमपालस्यास्तुः शरक्षेभुः सकाशाद्बिभ्युषा भीतेन मनसाह । मध्व आ युवत इति संबंधः । कृशानोः सोमपालत्वं ब्राह्मणे स्पष्टमुक्तं । कृशानुः सोम-पालः सव्यस्य पदः । ऐ० ब्रा० ३. २६. ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ते नः पूर्वा॑स॒ उप॑रा॒स इ॒द्वो म॒हे वा॒जाय॑ ध॒न्वंतु॑ गो॒मते॑ ।

ई॒क्षे॒ण्यासो॑ अ॒स्यो॒ऽन चार॑वो ब्र॒ह्मब्र॒ह्म ये जु॒जुषु॑र्ह॒विर्ह॑विः ॥३॥

ते । नः । पूर्वा॑सः । उप॑रासः । इ॒द्वः । म॒हे । वा॒जाय॑ । ध॒न्वंतु॑ । गो॒मते॑ ।

ई॒क्षे॒ण्यासः॑ । अ॒स्यः । न । चार॑वः । ब्र॒ह्मऽब्र॒ह्म । ये । जु॒जुषुः॑ । ह॒विःऽह॑विः ॥३॥

ते वक्ष्यमाणाः पूर्वा॑सः पूर्वं उप॑रासः । उप॑रता अ॒चेत्यु॑पराः । तादृ॒शा इ॒द्वः सोमा॑ म॒हे म॒हते॑ गो॒मते॑ नो म॒ह्यं वा॒जाया॒न्नाया॒न्नला॒भार्थं॑ ध॒न्वंतु॑ । गच्छ॑न्तु । प्राप्नु॑वंतु । कीदृ॒शा इ॒द्वः । ई॒क्षे॒ण्यासः॑ । ई॒क्षणी॑याः संदर्श॑नीया अ॒स्यो न । अ॒स्यः स्त्रिय॑ आ॒हन॑नात् । ता इ॒व सु॒वेषाः॑ स्त्रिय॑ इ॒व चार॑वो र॒मणी॑याः । त इत्यु॒क्तं क इत्याह॑ । य इ॒द्वो ब्र॒ह्मब्र॒ह्म सर्व॑मपि स्ता॒वक॑म॒ञ्ज॒जातं॑ ह॒विर्ह॑विः सर्व॑मपि ह॒विर्जा॑तं च जु॒जुषुः॑ से॒वन्ते॑ ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अ॒यं नो॑ वि॒द्वान्व॑न॒वद्व॑न॒थत॑ इ॒दुः स॒चाचा॑ म॒नसा॑ पु॒रुष्टु॑तः ।

इ॒नस्य॑ यः स॒दने॑ ग॒र्भमा॑द॒धे ग॒वा॑मु॒रुञ्ज॑म॒भ्यर्ष॑ति व्र॒जं ॥४॥

अ॒यं । नः । वि॒द्वान् । व॒न॒वत् । व॒न॒थतः॑ । इ॒दुः । स॒चाचा॑ । म॒नसा॑ । पु॒रुऽस्तु॑तः ।

इ॒नस्य॑ । यः । स॒दने॑ । ग॒र्भे । आ॒ऽद॒धे । ग॒वा॑ । उ॒रु॒ञ्जं । अ॒भि । अ॒र्ष॑ति । व्र॒जं ॥४॥

अयमि॒दुः सोमो॑ नोऽस्मान्व॑न॒थतो॑ ह॒न्तुमि॑च्छतः श॒शून् वि॒द्वान् जा॒नन् ह॑न्तुं व॒न॒वत् । ह॑न्तु तान् । केन सा॒धने॑न । स॒चाचा॑ सहा॑चता म॒नसा॑ । कीदृ॒शः । पु॒रुष्टु॑तः । बहु॒भिः स्तु॑तः । यः सोम॑ इ॒नस्येश्व॑रस्याग्नेः स॒दने॑ स्थाने भूमी॑ वेद्यां वा वर्त॑मानो ग॒र्भमा॑द॒धे । धा॒रय॑त्यौषधीषु । यश्च॑ ग॒वाम॑स्मदीयानां श॒शुभिर॑प॒हताना॑मु॒रुञ्जं प्र॒भूताना॑मपां प॒यसां॑ ज॒नकं॑ व्र॒जम॑भ्यर्षति गच्छ॑ति । स व॒न॒वदिति॑ ॥

॥ अथ पंचमी ॥

च॒क्रि॒द्विः प॑वते कृ॒त्थ्यो र॒सो म॒हां अ॒द॒भ्यो व॑रु॒णो हु॑रु॒ग्यते॑ ।

अ॒सावि॑ मि॒त्रो वृ॒जने॑षु य॒ज्ञियो॑ऽत्यो न यू॒षे वृ॑ष॒युः क॑र्नि॒ऋद॑त् ॥५॥

च॒क्रिः । द्विः । प॑वते । कृ॒त्थ्यः । र॒सः । म॒हान् । अ॒द॒भ्यः । व॑रु॒णः । हु॑रु॒क् । य॒ते ।

अ॒सावि॑ । मि॒त्रः । वृ॒जने॑षु । य॒ज्ञियः॑ । अ॒त्यः । न । यू॒षे । वृ॑ष॒ऽयुः । क॑र्नि॒ऋद॑त् ॥५॥

चक्रिः सर्वस्य कर्ता कृत्यः कर्मण्यो रसो रसात्मको महान् गुणैरधि-
कोऽदब्धोऽहिंस्यो दुरुक् कुटिलं यते गच्छते । इतस्ततः परिचरत इत्यर्थः । तदर्थं
दिवः सकाशात्पवते । पूयते । अंतरिक्षस्थाद्दशापविचादित्यर्थः । किंचासौ
सोमोऽसावि । सूयते । कदा । वृजिनेष्वरिष्टेषु सत्सु । तत्परिहारार्थं । कीदृशः
सः । मित्रः सर्वेषां मित्रभूतो यज्ञियो यष्ट्योऽत्यो नाश्व इव यूथे वडवायूथे । स
यथा वृषयुः सन् शब्दं करोति तद्वदसौ वृषभो रसस्य वर्षिता कनिक्रदच्छब्दं
कुर्वन्नसावीति ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये द्वितीयो वर्गः ॥

प्र राजा वाचमिति पंचर्चमेकादशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्र राजेत्य-
नुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र राजा वाचं जनयन्नसिष्यददपो वसानो अभि गा इयक्षति ।
गृभ्णाति रिप्रमविरस्य तान्वा शुद्धो देवानामुप याति निष्कृतं ॥१॥
प्र । राजा । वाचं । जनयन् । असिष्यदत् । अपः । वसानः । अभि । गाः । इयक्षति ।
गृभ्णाति । रिप्रं । अविः । अस्य । तान्वा । शुद्धः । देवानां । उप । याति । निः । ऽकृतं ॥१॥

राजा राजमानोऽयं सोमोऽभिषूयमाणः सन् वाचं शब्दं जनयन् उत्पादयन्
असिष्यदत् । प्रस्यंदते । तथापो वसतीवरीर्वसान आच्छादयन् गाः स्तुतीरभी-
यक्षति । अभिगच्छति । इयक्षतिर्गतिकर्मसु पठितः । अस्य सोमस्य रिप्रमनु-
पादेयत्वेन पापरूपमभिषुतवस्त्रीशकलादिरूपमविरविरोमनिर्मितं दशापविचं
तान्वा स्वीयेन वस्त्रेण गृभ्णाति । गृह्णाति शोधनसमये । पश्चाच्छुद्धो देवानां
निष्कृतं संस्कृतं स्थानमुपयाति । उपगच्छति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इंद्राय सोम परि सिष्यसे नृभिर्नुचक्षा ऊर्मिः कविरज्यसे वने ।
पूर्वीर्हि ते सुतयः संति यातवे सहस्रमग्वा हरयश्चमूषदः ॥२॥
इंद्राय । सोम । परि । सिष्यसे । नृऽभिः । नृऽचक्षाः । ऊर्मिः । कविः । अज्यसे । वने ।
पूर्वीः । हि । ते । सुतयः । संति । यातवे । सहस्रं । अग्वाः । हरयः । चमूऽसदः ॥२॥

हे सोम त्वमिन्द्रायेंद्रार्थं नृभिर्नेतृभिर्चैत्विग्भिः परि विच्यसे । अभिषूयसे ।
तथा हे सोम नृचक्षा नृणां यष्टृणामनुग्रहेण द्रष्टोर्मिः प्रेर्यमाणः प्रवृद्धो वा
कविर्मेधावी च त्वं वन उदकेऽज्यसे । प्रेर्यसे । पूर्वीर्बह्वो हि ते सुतयो मार्गाश्छि-
द्राणि संति यातवे यातुं । अल्पस्य सोमस्यापरिमितसुतिगमनासंभवात्तस्य
बाहुल्यमाह । चमूषदोऽभिषवणफलकयोः सीदतः सहस्रमपरिमिता अश्वा
व्याप्ता हरयो हरितवर्णा अंशवः संति । अथवेन्द्राय परिषिच्यस इत्युक्तत्वादिन्द्र-
प्राप्नो मार्गसाधनयोः सङ्गाव उत्तरार्धेन प्रतिपादितः । ते पुरातन्यः सरण्यः संतींद्रं
प्रति यातुं । तथा सहस्रसंख्याका हरितवर्णा अश्वाश्च संति चमूषदस्तवेति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

समुद्रिया अप्सरसो मनीषिणमासीना अंतरंभि सोममक्षरन् ।

ता ईं हिन्वन्ति हर्म्यस्य सक्षणिं याचन्ते सुखं पवमानमक्षितं ॥३॥

समुद्रियाः । अप्सरसः । मनीषिणः । आसीनाः । अंतरं । अभि । सोमं । अक्षरन् ।

ताः । ईं । हिन्वन्ति । हर्म्यस्य । सक्षणिं । याचन्ते । सुखं । पवमानं । अक्षितं ॥३॥

समुद्रियाः समुद्रसाधनत्वात्समुद्रमंतरिक्षं । तत्संबन्धिन्योऽप्सरसः काश्चनां-
तर्त्यक्षमथ आसीनाः पाषेषु वर्तमाना वसतीवर्यो मनीषिणं मेधाविनं सोम-
मभ्यक्षरन् । अभिषूयमाणं सोममभिक्षरन्ति । ता ईं एना एवेमेनं हर्म्यस्य
हर्म्यवत्सुखकरस्य यागगृहस्य सक्षणिं सेचनशीलं हिन्वन्ति । वर्धयन्ति । पोषयन्ति ।
त एते स्तोतारो वा पवमानं सोममक्षितमक्षिणं सुखं सुखं याचन्ते । प्रार्थयन्ते ।
तथायं भावः । काश्चनाप्सरसः सोमं राजानं मनीषिणं कामयमाना देवानपि
परित्यज्य स्वर्गादागत्य राज्ञः समीपे स्थित्वा तस्य रसानाददते । स्वरसेन वर्धयन्ति
तं सुखं च याचन्त इति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

गोजिबः सोमो रयजिर्दिरण्यजिस्वर्जिदृष्टिर्पवते सहस्रजित् ।

यं देवासंश्चक्रिरे पीतये मदं स्वादिहं द्रुप्तमरुणं मयोभुव ॥४॥

गोऽजित् । नः । सोमः । रयऽजित् । हिरण्यऽजित् । स्वऽजित् । अपऽजित् ।

पवते । सहस्रऽजित् ।

यं । देवासः । चक्रिरे । पीतये । मदं । स्वादिहं । द्रुप्तं । अरुणं । मयःऽभुव ॥४॥

नोऽस्माकं गोजिघ्र्वां जेता तथा रथजिघ्रस्य जेता हिरण्यजिघ्रस्यस्य
जेता तथा स्वर्जित् स्वर्गस्य सुखस्य जेताञ्जिदपां जेता सहस्रजित्सहस्रसंख्याकस्य
धनस्य जेता सोमः पवते । पूयते । यं देवासो देवाश्चक्रिरे कृतवन्तः । किमर्थं ।
पीतये । पानाय । कीदृशं सोमं । मदं मदकरं स्वादिष्टं स्वादुतमं द्रप्सं रसात्म-
कमरुणमरुणवर्णं मयोभुवं सुखस्य भावयितारं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एतानि सोम पवमानो अस्मयुः सत्यानि कृण्वन्द्रविणान्यर्षसि ।

जहि शर्बुमंतिके दूरके च य ऊर्वी गव्यूतिमभयं च नस्तुधि ॥५॥

एतानि । सोम । पवमानः । अस्मयुः । सत्यानि । कृण्वन् । द्रविणानि । अर्षसि ।

जहि । शर्बु । अंतिके । दूरके । च । यः । ऊर्वी । गव्यूति । अभयं । च । न । तुधि ॥५॥

हे सोम एतानि पूर्वमंचोक्तानि गवादीनि द्रविणानि सत्यानि कृण्वन् कुर्वन्
पवमानः पूयमानोऽर्षसि । पवसे । जहि च शर्बु योऽस्मच्छर्बुमंतिके समीपे
दूरकेऽत्यंतं दूरे देशे च वर्तते तं जहि । तथोर्वी गव्यूतिं विस्तीर्णं मार्गमभयं च
नोऽस्माकं कृधि । कुरु ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये तृतीयो वर्गः ॥

अचोदस इति पंचर्चं द्वादशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । अचोदस इत्यनु-
क्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अचोदसो नो धन्वन्दिदेवः प्र सुवानासो बृहद्विवेषु हरयः ।

वि च नशन् इषो अरातयोऽर्यो नशन् सनिषन्त नो धियः ॥१॥

अचोदसः । नः । धन्वन्तु । इंदवः । प्र । सुवानासः । बृहत् । दिवेषु । हरयः ।

वि । च । नशन् । नः । इषः । अरातयः । अर्यः । नशन् । सनिषन्त । नः । धियः ॥१॥

अचोदसोऽचोदना अनन्यप्रेरितो इंदवः सोमा नोऽस्माकं प्र धन्वन्तु । प्र गच्छन्तु ।
धन्वन्तिर्गतिकर्मा । कुच । बृहद्विवेषु प्रभूतदीप्तिषु यागेषु निमित्तेषु । अथवा
बृहद्विवकुलजेषु मध्ये । न इति संबंधः । कीदृशा इंदवः । सुवानासः सूयमाना
हरयो हरितवर्णाः । किंच नोऽस्मभ्यं ये चेष्टोऽन्त्यारातयोऽदातारः सन्ति ते

च विनश्यन् । विनश्यन्तु । तथार्योऽरयोऽपि नश्यन्त । विनश्यन्तु । सनिषन्त संभजन्तु
च नो धियोऽस्मदीयानि कर्माणि देवा अस्मत्प्रियभूता वा ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्र णो धन्वंति॒ देवो म॒द॒च्युतो॒ धना॑ वा॒ येभि॒रर्व॑तो जुनी॒मसि॑ ।

ति॒रो म॒र्त॑स्य॒ कस्य॑ चि॒त्परि॑हृतिं व॒यं धना॑नि वि॒श्वधा॑ भ॒रेम॑हि ॥२॥

प्र । नः । धन्वं॒तु । इ॒न्द॒वः । म॒द॒ऽच्यु॑तः । धना॑ । वा । येभिः । अर्व॑तः । जुनी॒मसि॑ ।

ति॒रः । म॒र्त॑स्य । कस्य॑ । चि॒त् । परि॑ऽहृतिं । व॒यं । धना॑नि । वि॒श्वधा॑ । भ॒रेम॑हि ॥२॥

प्र णो धन्वंतु प्रधन्वंतु प्रगच्छन्तु नोऽस्माकमिन्दवः सोमा मदच्युतो मदस्रा-
विणः । वा अथवा । किंचेत्यर्थः । धना धनान्यपि प्रधन्वंतु । येभिर्यैः सोमैरर्वतो
बलवतः शत्रोः समीपं जुनीमसि । जुनीमः प्राप्तुमः । कस्य चित् कस्यापि
मर्तस्य मनुष्यस्य प्रबलस्य परिहृतिं परितो बाधां तिरस्तिरस्कुर्वतो वयं धनानि
गवादिरूपाणि विश्वधा सर्वदा भरेमहि । विभूयाम ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उ॒त स्व॒स्या अ॒रा॒त्या अ॒रि॒र्हि ष॒ उ॒ता॒न्यस्या॒ अ॒रा॒त्या वृ॒को हि॒ षः ।

धन्व॒न्न तृ॒ष्णा॒ सम॑रीत॒ ताँ अ॒भि सोमं॑ ज॒हि प॑वमान॒ दुरा॒ध्यः ॥३॥

उ॒त । स्व॒स्याः । अ॒रा॒त्याः । अ॒रिः । हि । सः । उ॒त । अ॒न्यस्याः । अ॒रा॒त्याः । वृ॒कः । हि । सः ।

धन्व॑न् । न । तृ॒ष्णा । सं । अ॒री॒त । तान् । अ॒भि । सोमं॑ । ज॒हि । प॑वमान॒ । दुः॒ऽआ॒ध्यः ॥३॥

उतापि च स सोमः स्वस्या अरात्याः स्वीयस्य शत्रोररिभिर्गता हननाय ।
उतापि च स सोमोऽन्यस्या अस्मदीयाया अरात्या अस्मच्छत्रोर्वृको हि हिंसकः
सल्लु । अरातिशब्दः स्त्रीलिंगोऽप्यस्ति । अथ प्रत्यक्षकृतः । धन्वन्न तृष्णा । धन्व
निरुदको देशः । तस्मिन्स्थितस्य तृष्णेव । सा यथा तं समरीत प्राप्नोति तच्च
तानुभयविधाञ्छूञ्जहि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

दि॒वि ते॒ नाभा॑ पर॒मो य॒ आ॒द॒दे पृ॒थि॒व्यास्ते॑ रु॒द्रुः सा॒न॒वि॒ क्षि॒पः ।

अ॒द्र॒य॒स्त्वा व॑सति॒ शो॒रधि॑ त्व॒य्य॑सु॒ त्वा ह॒स्ते॑ दु॒रु॒र्मे॒मी॒षि॒णः ॥४॥

दिवि । ते । नाभा । परमः । यः । आऽददे । पृथिव्याः । ते । रुरुहुः । सानवि । क्षिपः ।
अद्रयः । त्वा । वसति । गोः । अधि । त्वचि । अपऽसु । त्वा । हस्तैः । दुदुहुः । मनीषिणः ॥४॥

हे सोम ते तव स परम उन्नमोऽंशो दिवि दिवो नाभा नाभौ द्युलोकस्य नाभिस्थानीये देशेऽथवा नाभौ वृष्ट्यादेर्वेधके दिवि द्युलोके वर्तते य आदद आदत्ते हविर्देवतारूपः सन् । ते तव द्युलोकस्थांशस्यावयवाः पृथिव्याः सानवि समुच्छ्रिते देशे पर्वतादिप्रदेशे क्षिपः क्षिप्ताः संतो रुरुहुः । रोहन्ति । त्वा त्वां सोमांशभूतमद्रयो यावाणो वसति । भक्षयन्ति । वसतिरत्तिकर्मा । कुच । गोरधि त्वचि । अधीति सप्तम्यर्थानुवादी । आनडुहेऽधिषवणचर्मणीत्यर्थः । यद्यपी-
दानीतनाः कृष्णाजिनेऽभिषुण्वन्ति न गोचर्मणि तथापि तस्मिन्सोमो मीयते क्रयार्थं । तथा च सति यस्मिन् मिमीते तस्याधिषवणचर्मेति सूचान्मानसाध-
नस्यैव गोचर्मणोऽधिषवणचर्मत्वाभिधानादविरोधः । त्वा त्वां तथाप्सु वसती-
वरीषु दुदुहुः । दुहन्ति । अङ्गिरास्त्राथ दुहन्तीत्यर्थः । यद्वाप्सूदकेषु रसेषु निमित्तेषु
दुदुहुः । कैः साधनैः । हस्तैः । हस्तो हन्तेरिति निरुक्तं । के । मनीषिणो मेधा-
विनोऽध्वर्यादयः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एवा त इंदो सुभ्वं सुपेशसं रसं तुजन्ति प्रथमा अभिश्चियः ।
निर्दंनिदं पवमानं नि तारिष आविस्ते शुष्मो भवतु प्रियो मदः ॥५॥
एव । ते । इंदो इति । सुऽभ्वं । सुऽपेशसं । रसं । तुजन्ति । प्रथमाः । अभिऽश्चियः ।
निर्दंऽनिदं । पवमानं । नि । तारिषः । आविः । ते । शुष्मः । भवतु । प्रियः । मदः ॥५॥

पूर्वचाद्रयस्त्वां वसतीत्युक्तं । तदेवोच्यते । हे इंदो सोम एवैवमिदानीं क्रिय-
माणप्रकारेण ते तव सुभ्वं शोभनभवनं सुपेशसं । पेश इति रूपनाम । सुरूपं
रसं प्रथमाः प्रथममेव । यद्वा । प्रथम इति मुख्यनाम । प्रथमा मुख्या यावा-
णोऽध्वर्यवो वाभिश्चियोऽभिश्चयन्तः संतस्तुजन्ति । प्रेरयन्ति । हे पवमान निर्दं-
निदमस्मच्चिदकं सर्वमपि शब्दं निर्तारिषः । विनाशय । ते तव शुष्मो बलकरः
प्रियः प्रियभूतो मदो मदकरो रस आविर्भवतु ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये चतुर्थो वर्गः ॥

सोमस्य धारेति पंचर्चं चयोदशं सूक्तं भारद्वाजस्य वसुनाम्न आर्वं जागतं पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । सोमस्य वसुभारद्वाज इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

सोमस्य धारा पवते नृचक्षस ऋतेन देवान्हवते दिवस्परि ।

बृहस्पते रवचेना वि दिद्युते समुद्रासो न सर्वनानि विष्यचुः ॥१॥

सोमस्य । धारा । पवते । नृचक्षसः । ऋतेन । देवान् । हवते । दिवः । परि ।

बृहस्पतेः । रवचेन । वि । दिद्युते । समुद्रासः । न । सर्वनानि । विष्यचुः ॥१॥

सोमस्याभिषूयमाणस्य धारा पवते । श्योतते । कीदृशस्य सोमस्य । नृचक्षसः । नृणां यजमानानां द्रष्टुः । स च ऋतेन यज्ञेन देवान्सोमभाज इन्द्रादीन्हवते । कुच । दिवस्परि । द्युलोकस्योपरि वर्तमानान् । बृहस्पतेर्मैत्रपालकस्य स्तोतृ रवचेन शब्देन स्तोत्रेण वि दिद्युते । विद्योतते । समुद्रासो न समुद्रा इव पृथिवी सर्वनानि यज्ञसंबन्धीनि विष्यचुः । ध्याप्नुवन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यं त्वा वाजिन् अघ्नान् अघ्ननूषतायोहतं योनिमा रोहसि द्युमान् ।

मघोनामायुः प्रतिरन्महि अत्र इन्द्राय सोम पवसे वृषा मदः ॥२॥

यं । त्वा । वाजिन् । अघ्नान् । अघ्नानूषत । अयःऽहतं । योनिं । आ । रोहसि ।

द्युमान् ।

मघोनां । आयुः । प्रऽतिरन् । महि । अत्रः । इन्द्राय । सोम । पवसे । वृषा । मदः ॥२॥

हे वाजिन् अघ्नवन् सोम यं त्वा त्वामघ्नान् अघ्ननीया गावोऽभ्यनूषत अभिदुवन्ति । आशिरार्थं स्थिताः शब्दायन्त इत्यर्थः । स त्वमयोहतं । अय इति हिरण्यनाम । तेन त्वाम्पाणिर्लक्ष्यते । हिरण्यमेव पाणिना हतं संस्कृतं योनिं स्थानमारोहसि । द्युमान् दीप्तः सन् । अग्नि योनिमयोहतं । ऋग्वे० ९. १. २. इति सूक्तं । किंच हे सोम मघोनां हविष्मतां यजमानानामायुरायुषं महि महच्छ्वोऽन्नं यशो वा प्रतिरन् वर्धयन्निन्द्रायेंद्रार्थं पवसे । पूयसे । वृषा वर्षको मदो मदकरश्च त्वं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

इन्द्रस्य कुक्षा पवते मदि॒तम॒ ऊर्जे॒ वसानः॒ अ॒वसे॒ सुमंगलः॑ ।
 प्रत्यङ् स॒ विश्वा॒ भुव॒नाभि॒ पप्र॒थे॒ त्री॒ळन्हरि॒रत्यः॑ स्य॒न्दते॒ वृषा॑ ॥३॥
 आ । इन्द्रस्य । कुक्षा । पवते । मदि॒न्ऽतमः । ऊर्जे । वसानः । अ॒वसे । सु॒ऽमंगलः ।
 प्रत्यङ् । सः । विश्वा । भुव॒ना । अ॒भि । प॒प्रथे । त्री॒ळन् । हरिः । अ॒त्यः । स्य॒न्दते । वृषा ॥३॥

अयं सोम इन्द्रस्य कुक्षा कुक्षावा पवते । आसिच्यते । किमर्थं । अवसे ।
 तस्यान्नाय यष्टुर्वान्नसिद्धर्थं । सोमो विशेष्यते । मदि॒तमो मादयित॒तम ऊर्जे॒
 वसानो बलकरं रसमाच्छादयन् । अपो वसान इति युक्तं । सुमंगलः शोभन-
 मंगलप्रदः । स सोमः प्रत्यङ् विश्वा भुवना सर्वाणि भूतजातान्यभि पप्रथे । अभि
 प्रथयति । दिव्युदितः सन् त्रीळन् वेद्यां स त्रीडमानो हरिर्हरितवर्णोऽत्योऽतन-
 कुशलो वृषा वर्षकः स्यन्दते रसरूपेण ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तं त्वा॑ दे॒वेभ्यो॒ मधु॑म॒त्तमं॒ नरः॑ स॒हस्र॑धा॒रं दु॒हते॒ दश॒ क्षिपः॑ ।
 नृभिः॑ सोम॒ प्रच्यु॑तो॒ याव॑भिः सु॒तो विश्वा॑न्दे॒वाँ आ॒ पव॑स्वा स॒हस्र॑जि॒त् ॥४॥
 तं । त्वा । दे॒वेभ्यः । मधु॑म॒त्ऽतमं । नरः । स॒हस्र॑ऽधा॒रं । दु॒हते । दश॒ । क्षिपः ।
 नृ॒ऽभिः । सोम॒ । प्र॒ऽच्युतः । याव॑ऽभिः । सु॒तः । विश्वा॑न् । दे॒वान् । आ । प॒वस्व ।
 स॒हस्र॑ऽजि॒त् ॥४॥

हे सोम तं तादृशं त्वा त्वां देवेभ्य इन्द्राद्यर्थं मधुमत्तममतिशयेन मधुमन्तं
 सहस्रधारं बहुधारायुक्तं दुहते । दुहन्ति । के । नरो नेतार ऋत्विजो दश क्षिपः ।
 तेषां दशसंख्याका अंगुलयश्च । हे सोम नृभिर्मनुष्यैः प्रच्युतो यावभिः सुतोऽभि-
 षुतस्त्वं सहस्रजित् सहस्रसंख्याकधनस्य जेता सन् विश्वादेवाना पवस्व ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तं त्वा॑ ह॒स्ति॒नो॒ मधु॑मन्त॒मदि॑भिर्दु॒हन्त्य॒प्सु वृष॑भं दश॒ क्षिपः॑ ।
 इन्द्रं॑ सोम मा॒दय॑न्त्य॒ जनं॒ सिं॒धोरि॒वोभिः॑ प॒र्वमानो॑ अ॒र्षसि॑ ॥५॥

तं । त्वा । हस्तिनः । मधुऽमंतं । अद्रिऽभिः । दुहंति । अप्सु । वृषभं । दशं । क्षिपः ।
इंद्रं । सोम । मादयन् । दैव्यं । जनं । सिंधोःऽइव । ऊर्मिः । पवमानः । अर्षसि ॥ ५ ॥

तं तादृशं मधुमंतं मधुररसं वृषभं कामानां वर्षकं त्वा त्वां हस्तिनः सुहस्तस्य
दश क्षिपोऽगुलयोऽद्रिभिर्यावभिरप्सु दुहंति । तादृशं हे सोम इंद्रमन्यं दैव्यं जनं
देवसंबन्धिनं संधं मादयन् सिंधोरूर्मिरिव पवमानः पूयमानः सन् अर्षसि ।
गच्छसि ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये पंचमो वर्गः ॥

प्र सोमस्येति पंचर्चं चतुर्दशं सूक्तं । ऋषिदेवते पूर्ववत् । अंत्या चिष्टुप् शिष्टा
जगत्यः । प्र सोमस्येत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र सोमस्य पवमानस्योर्मय इंद्रस्य यंति जठरं सुपेशसः ।

दध्ना यदीमुन्नीता यशसा गवां दानाय शूरमुदमंदिषुः सुताः ॥ १ ॥

प्र । सोमस्य । पवमानस्य । ऊर्मयः । इंद्रस्य । यंति । जठरं । सुपेशसः ।

दध्ना । यत् । ई । उन्नीताः । यशसा । गवां । दानाय । शूरं । उन्मदमंदिषुः । सुताः ॥ १ ॥

पवमानस्य पूयमानस्योर्मयो रसप्रवाहा इंद्रस्य जठरं प्र यंति । प्रगच्छंति ।
सुपेशसः सुरूपा ऊर्मय इति संबंधः । यद्यदेमेते सुता अभिषुताः सोमा गवां
यशसा बलभूतेन दध्ना सहोन्नीताः संतो दानाय यजमानविषयाभिमतदानाय
शूरं विक्रांतमिंद्रमुदमंदिषुः । उन्मादयंति । तदा जठरं यंति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अच्छा हि सोमः कलशाँ असिष्यदत्यो न वोळ्हा रघुवर्तनिर्वृषा ।

अथा देवानामुभयस्य जन्मनो विष्वो अन्नोत्यमुत इतश्च यत् ॥ २ ॥

अच्छ । हि । सोमः । कलशान् । असिष्यदत् । अत्यः । न । वोळ्हा । रघुवर्तनिः । वृषा ।

अथ । देवानां । उभयस्य । जन्मनः । विष्वान् । अन्नोति । अमुतः । इतः । च । यत् ॥ २ ॥

असौ सोमः कलशानच्छाभिमुखमसिष्यदत् स्यंदते । क इव । अत्यो न वोळ्हा
रयस्य बाहकोऽश्च इव यथा स्वगंतव्यमभिगच्छति ब्रह्म । यथायमुत्तरय हृष्टांतः ।

वोळ्हाश्च इव रघुवर्तनिर्लघुगमनो वृषा वर्षकश्च । अथापि च देवानां सोम-
सजुषामुभयस्योभयविधं जन्मनो जातं विद्वान् जानन् असिष्यदत्कलशान् । किं
तदुभयं जन्मेति उच्यते । यदेवजातममुतो द्युलोकादितश्चास्माद्भूलोकाश्चाप्नोति
व्याप्नोति यज्ञं । तस्योभयस्य जातं विद्वानिति संबंधः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आ नः सोम पर्वमानः किरा वस्विंदो भव मघवा राधसो महः ।

शिष्वा वयोधो वसवे सु चेतुना मा नो गर्यमारे अस्मत्परा सिचः ॥३॥

आ । नः । सोम । पर्वमानः । किर । वसु । इंदो इति । भव । मघवा । राधसः । महः ।

शिष्वा । वयः । वसवे । सु । चेतुना । मा । नः । गर्यं । आरे । अस्मत् । परा । सिचः ॥३॥

आ किर सर्वतो वि क्षिप नोऽस्मभ्यं हे सोम पवमानः पूयमानस्त्वं । किं ।
वसु वासकं धनं गवादिरूपं । किंच । इंदो दीप्त हे सोम मघवा धनवांस्त्वं महो
महतो राधसो धनस्य भव दातेति शेषः । तथा हे वयोधोऽन्नस्य धातः सोम वसवे
वासकाय परिचरते मह्यं चेतुना प्रकृष्टेन प्रज्ञानेन सु सुखं कल्याणं शिष्वा । देहि ।
नोऽस्मभ्यं प्रदेयं गर्यं धनमस्मदारेऽस्मत्तो दूरं मा परा सिचः । मा प्रेरय ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आ नः पूषा पर्वमानः सुरातयो मिचो गच्छंतु वरुणः सजोषसः ।

बृहस्पतिर्मरुतो वायुरश्विना त्वष्टा सविता सुयमा सरस्वती ॥४॥

आ । नः । पूषा । पर्वमानः । सुऽरातयः । मिचः । गच्छंतु । वरुणः । सऽजोषसः ।

बृहस्पतिः । मरुतः । वायुः । अश्विना । त्वष्टा । सविता । सुऽयमा । सरस्वती ॥४॥

सुरातयः सुदानाः सजोषसः संगताः पूषादयो देवा आ गच्छंतु । नोऽस्मान्
अस्माकं यज्ञं वा । तथा सुयमा । यम्यते नियम्यत इति यमो वियहः । सुवि-
यहा सरस्वती चागच्छतु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

उभे द्यावापृथिवी विश्वमिन्वे अर्यमा देवो अदितिर्विधाता ।

भगो नृशंस उर्वेतरीक्षं विश्वे देवाः पर्वमानं जुषंत ॥५॥

उ॒भे इति॑। द्यावा॑पृथि॒वी इति॑। वि॒श्वमि॒न्वे इति॑ वि॒श्वं ऽइ॒न्वे। अ॒र्य॒मा दे॒वः। अ॒दि॒तिः।
वि॒धा॒ता ।

भगः॑ । नृ॒ऽशंसः॑ । उ॒रु । अ॒न्तरि॑क्षं । वि॒श्वे । दे॒वाः । प॒व॒मा॒नं । जुष॑न्त ॥ ५ ॥

विश्वमिन्वे । इत्यतिर्याप्रिकर्मा । सर्वव्यापिन्यावुभे द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्या
अर्यमादयस्त्रयश्च भगश्च नृशंसो नृभिः शंसनीय उर्वतरिक्षं च विश्वे देवाश्च
पवमानं पूयमानं सोमं जुषन्त । सेवन्ते ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये षष्ठो वर्गः ॥

असावीति पंचर्चे पंचदशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । अस्यानुक्रमणिका ।
असावीति चिष्टुवंते इति । अनेन द्विवचनेन प्रकृतयोः प्र सोमस्येत्यादिकयोर्बे-
योरपि चिष्टुवंतता प्रतिपादिता । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

असा॑वि सोमो॑ अ॒रुषो वृषा॑ हरी॒ राजे॑व द॒स्मो अ॒भि गा अ॒चि॒क्रद॑त् ।
पुना॑नो वारं॒ पर्ये॑त्य॒व्ययं॑ श्ये॒नो न योनिं॑ घृ॒तव॑न्तमा॒सद॑ ॥ १ ॥
असा॑वि । सोमः । अ॒रुषः । वृषा । हरिः । राजा॑ ऽइव । द॒स्मः । अ॒भि । गाः । अ॒चि॒क्रद॑त् ।
पुना॑नः । वारं॒ । परि॑ । ए॒ति । अ॒व्ययं॑ । श्ये॒नः । न । योनिं॑ । घृ॒त ऽव॑न्तं । आ॒ऽसद॑ ॥ १ ॥

सोमोऽसावि । अभिषुतोऽभूत् । कीदृशः सोमः । अरुष आरोचमानो वृषा
वर्षको हरिर्हरितवर्णः । स च राजेव दस्मो दर्शनीयः सन् गा उदकान्यभि-
लक्ष्याच्चिक्रदत् शब्दं करोति स्वरसनिर्मोकसमये । पश्चात्पुनानः पूयमानोऽव्य-
यमविमयं वारं वालं दशापविचं पर्येति । ततः श्येनो न श्येन इव योनिं
स्वकीयं स्थानं घृतवंतमुदकवंतमासदमासदनाय पवत इति शेषः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

क॒विर्वे॑ध॒स्या पर्ये॑षि माहि॒नम॒त्यो न मृ॒ष्टो अ॒भि वाज॑मर्ष॒सि ।
अ॒प॒सेध॑न्दुरि॒ता सोम॑ मृ॒ळय॑ घृ॒तं व॑सानः परि॒ यासि॑ नि॒र्णिजं॑ ॥ २ ॥
क॒विः । वे॒ध॒स्या । परि॑ । ए॒षि । माहि॑नं । अ॒त्यः । न । मृ॒ष्टः । अ॒भि । वाजं॑ । अ॒र्ष॒सि ।
अ॒प॒ऽसेध॑न् । दुः॒ऽइ॒ता । सो॒मः । मृ॒ळय॑ । घृ॒तं । व॑सानः । परि॑ । या॒सि । निः॒ऽनिजं॑ ॥ २ ॥

हे सोम कविः क्रांतदर्शी सन् वेधस्या यागविधानेच्छया माहिनं मंहनीयं पवित्रं पर्येषि। परिगच्छसि। पश्चान्मृष्टः प्रक्षालितोऽन्यो नाश्व इव वाजं संयाममभ्यर्षसि। हे सोम दुरितास्माकं दुरितान्यपसेधन् परिहरन् मृळय। सुखय। घृतमुदकं वसान आच्छादयन् परियासि। अभिगच्छसि। किं। निर्णिजं। निर्णिजकं पवित्रं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पर्जन्यः पिता महिषस्य पर्णिनो नाभा पृथिव्या गिरिषु क्षयं दधे।
स्वसार आपो अभि गा उतासरन्त्सं यावभिर्नसते वीते अध्वरे ॥३॥
पर्जन्यः। पिता। महिषस्य। पर्णिनः। नाभा। पृथिव्याः। गिरिषु। क्षयं। दधे।
स्वसारः। आपः। अभि। गाः। उत। असरन्। सं। यावऽभिः। नसते। वीते। अध्वरे ॥३॥

यस्य महिषस्य महतः पर्णिनः पर्णवतः पतनवतो वा सोमस्य पर्जन्यः पिता जनकः स सोमः पृथिव्या नाभा नाभौ नाभिस्थानीये हविर्धाने गिरिषु गिरिसंबन्धियावसु क्षयं निवासं दधे। धारयत्यभिषवसमये। उतापि च स्वसारोऽंगुलय आपो वसतीवर्यो गा आशिरार्थाः स्तुतयो वाभ्यसरन् अभिसरन्ति। सं नसते संगच्छते च यावभिः साकं। कुच। वीते कान्तेऽध्वरे यज्ञे ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

जायेव पत्यावधि शेवं मंहसे पज्जाया गर्भं ऋणुहि ब्रवीमि ते।
अंतर्वाणीषु प्र चरा सु जीवसेऽनिंद्यो वृजने सोम जागृहि ॥४॥
जायाऽइव। पत्यौ। अधि। शेवं। मंहसे। पज्जायाः। गर्भं। ऋणुहि। ब्रवीमि। ते।
अंतः। वाणीषु। प्र। चर। सु। जीवसे। अनिंद्यः। वृजने। सोम। जागृहि ॥४॥

जायेव पत्यौ जायत यथा स्वभार्या भर्तरि सुखं प्रयच्छति तद्वच्छेव शेवं। द्वितीयाया अभावाभावच्छांदसः। सुखं मंहसे। प्रयच्छसि यजमाने। हे पज्जाया गर्भं सोम ऋणुहि ऋणु स्तुतीर्यास्ते तुभ्यं ब्रवीमि। पजिर्गतिकर्मा। पज्जा पृथिवीत्याहुः। अपि वा माध्यमिका वाक् पज्जा। भूमावोषधिरूपेण जातत्वान्नर्भत्वं। माध्यमिकाया वाचोऽपि वृष्टिसाधनत्वात्तत्पुचत्वं। स त्वं वाणीषु वाक्षु स्तुतिश्रुतर्मध्ये सु सुष्टु प्र चर जीवसेऽस्माकं जीवनाय। हे सोम अनिंद्यः स्तुत्यस्त्वं वृजनेऽस्माकं शत्रुबले जागृहि। प्रबुद्धो भव ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यथा पूर्वेभ्यः शतसा अमृधः सहस्रसाः पर्यया वाजमिंदो ।

एवा पवस्व सुविताय नयसे तव व्रतमन्वापः सचंते ॥५॥

यथा । पूर्वेभ्यः । शतसाः । अमृधः । सहस्रसाः । परिऽअयाः । वाजं । इंदो इति ।

एव । पवस्व । सुविताय । नयसे । तव । व्रतं । अन् । आपः । सचंते ॥५॥

हे इंदो सोम यथा पूर्वेभ्यो महर्षिभ्यः स्तोतृभ्यः शतसाः शतसंख्याकस्य धनस्य दाता तथा सहस्रसाश्च सन् पर्ययाः परिगच्छेः एवैवमिदानीमपि नयसे नवत-
राय सुवितायाभ्युदयाय पवस्व । क्षर । तव व्रतं कर्मान्वापो वसतीवर्यः सचंते ।
अतः पवस्व ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये सप्तमो वर्गः ॥

पविचं त इति पंचर्चं षोडशं सूक्तमांगिरसस्य पविचस्यार्धं जागतं पवमान-
सोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । पविच इति । अंभिष्टव आद्ये चृचौ वक्तव्ये ।
सूचितं च । पविचं ते विततं ब्रह्मणस्पत इति द्वे वि यत्पविचं धिषणा
अतन्वत । आ०४.६. इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

पविचं ते विततं ब्रह्मणस्पते प्रभुर्गावाणि पर्येषि विश्वतः ।

अतप्रतनूर्न तदामो अश्रुते श्रुतास इवहंतस्तत्समाशत ॥१॥

पविचं । ते । विऽततं । ब्रह्मणः । पते । प्रऽभुः । गावाणि । परि । एषि । विश्वतः ।

अतप्रऽतनूः । न । तत् । आमः । अश्रुते । श्रुतासः । इत् । वहंतः । तत् । सं । आशत ॥१॥

हे ब्रह्मणस्पते मंस्य स्वामिन् सोम ते पविचं शोधकमंगं विततं । सर्वेषु
विस्तृतं । स प्रभुः प्रभविता त्वं गावाणि पातुरंगानि पर्येषि । परिगच्छसि ।
विश्वतः सर्वतः । तव तत्पविचमतप्रतनूः पयोधतादिनासंतप्रगाव आमोऽपरि-
पक्वो नाश्रुते । न व्याप्नोति । श्रुतास इत् श्रुता एव परिपक्वा एव वहंतो यागं
निर्वहंतस्तत्पविचं समाशत । व्याप्नुवन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

तपोष्विविचं विततं दिवस्पदे शोचंतो अस्य तंतवो व्यस्थिरन् ।

अवैत्यस्य पवितारमाशवो दिवस्पृष्ठमधि तिष्ठन्ति चेतसा ॥२॥

तपोः । पविचं । विऽततं । दिवः । पदे । शोचंतः । अस्य । तंतवः । वि । व्यस्थिरन् ।

अवैति । अस्य । पवितारं । आशवः । दिवः । पृष्ठं । अधि । तिष्ठन्ति । चेतसा ॥२॥

तपोः शत्रूणां तापकस्य सोमस्य पविचं शोधकमंगं तेजो वा दिवस्पदे द्युलोकस्योच्छ्रुते स्थाने विततं । विस्तृतं । तृतीयस्यामितो दिवि सोम आसीदिति ब्राह्मणं । अस्य तंतवोऽशवः शोचंतो दीप्यमाना व्यस्थिरन् । विविधं तिष्ठन्ति । पृथिव्यां हविर्धाने वा । अस्य सोमस्याशवः शीघ्रगामिनो रसा अवन्ति । रक्षन्ति । कं । पवितारं पावयितारं । यजमानमवन्ति रक्षन्ति होमद्वारा पश्चाद्भुता दिवो द्युलोकस्य पृष्ठं पृष्ठभागमुन्नतदेशं चेतसा बुद्ध्या देवगमनेच्छावत्याधितिष्ठन्ति । आश्रयन्ते ॥

अभिष्टवेऽरूरुचदित्येषावपनीया । सूचितं च । ईळे द्यावापृथिवी इति प्रागुक्तमाया अरूरुचदुषसः पृश्निरयिय इत्यावपेत । आ० ४. ६. इति ॥

॥ सैषा सूक्ते तृतीया ॥

अरूरुचदुषसः पृश्निरयिय उक्षा बिभर्ति भुवनानि वाजयुः ।

मायाविनो ममिरे अस्य मायया नृचक्षसः पितरो गर्भमा दधुः ॥३॥

अरूरुचत् । उषसः । पृश्निः । अयियः । उक्षा । बिभर्ति । भुवनानि । वाजयुः ।

मायाऽविनः । ममिरे । अस्य । मायया । नृचक्षसः । पितरः । गर्भं । आ । दधुः ॥३॥

उषसः संबंधी पृश्निरादित्यः । पृश्निरादित्यो भवति प्राप्नुत एनं वर्ण इति निरुक्तं । अयियो मुख्यः सोऽयं सोमोऽरूरुचत् । रोचयति । स उक्षा जलस्य सेक्ता बिभर्ति पुष्पात्युदकेन भुवनानि भूतजातानि वाजयुस्तेषामन्नमिच्छन् । मायाविनो । माया प्रज्ञा । प्रज्ञावन्तोऽस्य सोमस्य मायया प्रज्ञया ममिरे । निर्माति । सोमस्यैकैकांशपानेन जातबला अग्न्यादयः स्वस्वव्यापारेण जगत्सृजन्तीत्यर्थः । तथास्य मायया नृचक्षसो नृणां द्रष्टारः पालका देवा अंगिरसः पितरो वा गर्भमादधुः । धारयन्ति । ओषधीषु वाच सूर्यात्मा सोमः स्तूयते सूर्य-

रश्म्यनुगमाधीनवर्धनाच्चन्द्रस्य । अयमुषसः पृथ्विः सवितारुरुचत् । रोचयति सर्वं
रोचते वा । शिष्टं समानं । तत्संबन्धिनो नृचक्षसो नृणां द्रष्टारः पितरो जगद्रक्षका
रश्मयो गर्भमादधुर्वृष्ट्यर्थे ॥

अभिष्टवे खरमवेक्षमाणो गंधर्व इत्येत्येतां पठेत् । सूचितं च । गंधर्व इत्या
पदमस्य रक्षतीति खरमवेक्ष्य । आ० ४. ७. इति ॥

॥ सैषा चतुर्थी ॥

गंधर्व इत्या पदमस्य रक्षति पाति देवानां जनिमान्यद्भुतः ।

गृभ्णाति रिपुं निधया निधापतिः सुकृत्तमा मधुनो भक्षमाशत ॥ ४ ॥

गंधर्वः । इत्या । पदं । अस्य । रक्षति । पाति । देवानां । जनिमानि । अद्भुतः ।

गृभ्णाति । रिपुं । निऽधया । निधाऽपतिः । सुकृत्ऽतमाः । मधुनः । भक्षं । आशत ॥ ४ ॥

गंधर्व उदकानां स्तुतीनां वा धारक आदित्योऽस्य सोमस्य पदं स्थानं
द्युसंबन्धीत्या सत्यं रक्षति । सोऽयं सोमो देवानां जनिमानि जन्मानि । देवा-
नित्यर्थः । पाति । रक्षति । अद्भुतो महान् । किंचायं रिपुमस्मद्वैरिणं निधया ।
निधा पाश्या । पाशसमूहेन गृभ्णाति । गृह्णाति । निधापतिः पशुसमूहस्वामी ।
तस्यास्य मधुनो मधुररसस्य भक्षं सुकृत्तमा अतिशयेन सुकृतकर्तार एवाशत ।
प्राप्नुवन्ति ॥

अंतिमे प्रवर्ग्ये परिधानीयायाः पूर्वे हविर्हविष्म इत्येषावपनीया । सूचितं
च । उत्तमे प्रागुत्तमाया हविर्हविष्मो महि सद्य दैव्यमित्यावपेत् । आ० ४. ७. इति ॥

॥ सैषा पंचमी ॥

हविर्हविष्मो महि सद्य दैव्यं नभो वसानः परि यास्यध्वरं ।

राजा पविचरथो वाजमारुहः सहस्रभृष्टिर्जयसि अर्वा बृहत् ॥ ५ ॥

हविः । हविष्मः । महि । सद्य । दैव्यं । नभः । वसानः । परि । यासि । अध्वरं ।

राजा । पविचऽरथः । वाजं । आ । अरुहः । सहस्रऽभृष्टिः । जयसि । अर्वाः । बृहत् ॥ ५ ॥

हे हविष्मः । हविरित्युदकनाम । उदकवन् सोम हविर्भूतं नभः । उदकना-
मैतत् । उदकरसमित्यर्थः । वसान आच्छादयन् महि महदैव्यं सद्य यागगृहं
परियासि । परिगच्छस्यध्वरं निबोद्धुं । किंच । हे सोम राजा पविचरथश्च वाजं

संयाममारुहः । आरोहसि । यद्वा । तच्च तच्च संयामवाचकेन शब्देन यज्ञव्यव-
हारदर्शनादच वाजो यज्ञाख्यसंयामः । तमारुहः । यथा कश्चिद्राजा रथमारुह्य
स्वस्थानं प्रविशति तद्वदिति भावः । किंच । सहस्रभृष्टिर्बहुभ्रंशः । अपरिमितगमन
इत्यर्थः । अथवा भृष्टिरायुधं असंख्यातायुधः सन् बृहच्छ्रुवो महदन्नं जयस्यस्माकं ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीयेऽष्टमो वर्गः ॥

पवस्व देवमादन इति पंचर्चं सप्तदशं सूक्तं वाचः पुत्रस्य प्रजापतेरार्घं जागतं
पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । पवस्व वाच्यः प्रजापतिरिति । गतो
विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

पवस्व देवमादनो विचर्षणिरप्सा इंद्राय वरुणाय वायवे ।

कृधी नो अद्य वरिवः स्वस्तिमदुरुक्षितौ गृणीहि दैव्यं जनं ॥१॥

पवस्व । देवमादनः । विऽचर्षणिः । अप्साः । इंद्राय । वरुणाय । वायवे ।

कृधि । नः । अद्य । वरिवः । स्वस्तिऽमत् । उरुऽक्षितौ । गृणीहि । दैव्यं । जनं ॥१॥

हे सोम देवमादनो देवानां मादयिता विचर्षणिविद्रष्टाप्सा अपां दाता त्वं
पवस्व । क्षर । कस्मै । इंद्राय वरुणाय वायवे च । नोऽस्माकं वरिवो धनं स्वस्ति-
मत् । स्वस्तीत्यविमाशनाम । तद्वद्धनं कृधि । कुरु । उरुक्षितौ विस्तीर्णायां भूमौ
यज्ञसंबन्धिन्यां दैव्यं जनं देवसंबन्धिनं संघं । जनशब्दः संघवाची । तं गृणीहि ।
गृणातिः शब्दकर्मा । शब्दय । यथा तदीयाभिषवशब्दं श्रुत्वा देवा आगच्छन्ति
तथा गृणीहीत्यर्थः । अथवा दैव्यं जनमित्यृषिः स्वात्मानमाह । देवसंबन्धिनं जनं
मां गृणीहि । साधु संभक्तेति शब्दय ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

आ यस्तस्थौ भुवनान्यमर्त्यो विश्वानि सोमः परि तान्यर्षति ।

कृषन्संचृतं विचृतमभिष्टय इंदुः सिषक्त्युषसं न सूर्यः ॥२॥

आ । यः । तस्थौ । भुवनानि । अमर्त्यः । विश्वानि । सोमः । परि । तानि । अर्षति ।

कृषन् । संऽचृतं । विऽचृतं । अभिष्टये । इंदुः । सिऽसक्तिः । उषसं । न । सूर्यः ॥२॥

योऽमर्त्यो देवः सोमो भुवनानि लोकानातस्थौ आस्थितवान् तानि विश्वानि

सर्वाणि भुवनानि पर्यर्षति परितो गच्छति । परितो रक्षतीत्यर्थः । सोऽयमिदुर्यज्ञं
यजमानं वा संचृतं देवैः फलैर्वा संबद्धं कृण्वन् कुर्वन् विचृतमसुरादिभिर्दुःखैर्वा
विमुक्तं कृण्वन् अभितो यागाय सिषक्ति । सेवते यज्ञं । उषसं न सूर्यः । सूर्य
उषसमिव यथाभिष्टयेऽभितो गमनाय प्राणिनां संचृतं प्रकाशैः संयुक्तं विचृतं
तमोभिर्विमुक्तं च लोकं कुर्वन्नुषसं सेवते तद्वत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आ यो गोभिः सृज्यत ओषधीष्वा देवानां सुखे इषयन्नुपावसुः ।

आ विद्युता पवते धारया सुत इन्द्रं सोमो मादयन्दैव्यं जनं ॥३॥

आ । यः । गोभिः । सृज्यते । ओषधीषु । आ । देवानां । सुखे । इषयन् । उपऽवसुः ।

आ । विद्युता । पवते । धारया । सुतः । इन्द्रं । सोमः । मादयन् । दैव्यं । जनं ॥३॥

यः सोमो गोभी रश्मिभिरा सृज्यत ओषधीषु । यं सोमं स्थापयन्तीत्यर्थः ।
किमर्थं । देवानां सुखे सुखे निमित्ते सति । कीदृशोऽयं । इषयन् देवान्प्राप्नुमिच्छन् ।
इष गतौ । धनमिच्छन्वा । तथोपावसुः शत्रुभ्यः सकाशात्प्राप्तधनः । स सोमो
विद्युता विद्योतमानया धारया आ पवते सुतः सन् । किं कुर्वन् । दैव्यं देव-
स्वामिनमिन्द्रं मादयन् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एष स्य सोमः पवते सहस्रजिह्वानो वाचमिषिरामुषबुधं ।

इन्द्रः समुद्रमुदियति वायुभिरिन्द्रस्य हार्दि कलशेषु सीदति ॥४॥

एषः । स्यः । सोमः । पवते । सहस्रजित् । हिन्वानः । वाचं । इषिरां । उषःऽबुधं ।

इन्द्रः । समुद्रं । उत् । इयति । वायुऽभिः । आ । इन्द्रस्य । हार्दि । कलशेषु । सीदति ॥४॥

एष स्य स सोमः पवते । पूयते । कीदृश एषः । सहस्रजित् । सहस्रस्य जेता ।
किं कुर्वन् । वाचमृत्विजां स्तुतिरूपां वाचं हिन्वानः प्रेरयन् । कीदृशी वाचं ।
इषिरां गमनशीलां स्तुत्यं प्रति गन्धीमुषबुधमुषसि प्रबुद्धां । सोऽयमिन्द्रः सोमः
समुद्रं समुद्रियं रसमुद्रियत्युन्नमयति वायुभिर्गन्तुभिरध्वर्यादिभिः । वायुरेव वा
प्रेर्यमाणः सन् । तथेन्द्रस्य हार्दि । हार्दि प्रियं । तच्चादीन्द्रस्य प्रियवद्गुणा भवति
तथा कलशेषु द्रोणकलशप्रभृतिष्वासीदति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अभि त्वं गावः पर्यसा पयोवृधं सोमं श्रीणंति मतिभिः स्वर्विदं ।
 धनंजयः पवते कृत्थ्यो रसो विप्रः कविः काव्येना स्वर्चनाः ॥५॥
 अभि । त्वं । गावः । पर्यसा । पयःऽवृधं । सोमं । श्रीणंति । मतिऽभिः । स्वःऽविदं ।
 धनंऽजयः । पवते । कृत्थ्यः । रसः । विप्रः । कविः । काव्येन । स्वःऽचनाः ॥५॥

त्वं तं पयोवृधं पयसो वर्धकं सोमं गावः पयसा स्वकीयेन क्षीरेण श्रीणंति ।
 अयणं कुर्वन्ति । यो मतिभिः स्तुतिभिः सर्वं प्रयच्छति तं स्वर्विदं सोमं श्रीणंति ।
 स धनंजयः शत्रुधनानां जेता सोमः काव्येन कर्मणा पवते । पूयते । कीदृशः
 सः । कृत्थ्यः कर्मण्यो रसो रसरूपो विप्रो मेधावी कविः क्रांतप्रज्ञः स्वर्चनाः
 सर्वान्नः । चन इत्यन्ननाम ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये नवमो वर्गः ॥

इंद्रायेति द्वादशर्चमष्टादशं सूक्तं भृगुगोत्रस्य वेनस्यार्धं पवमानसोमदेवताकं ।
 एकादशीद्वादश्यौ चिष्टुभौ । शिष्टा जगत्यः । तथा चानुक्रांतं । इंद्राय द्वादश वेनो
 भार्गवो द्विचिष्टुवंतमिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

इंद्राय सोम सुषुतः परि स्रवापामीवा भवतु रक्षसा सह ।
 मा ते रसस्य मत्सत द्याविनो द्रविणस्वंत इह संत्विदवः ॥१॥
 इंद्राय । सोम । सुऽसुतः । परि । स्रव । अर्प । अमीवा । भवतु । रक्षसा । सह ।
 मा । ते । रसस्य । मत्सत । द्याविनः । द्रविणस्वंतः । इह । संतु । इंद्रवः ॥१॥

हे सोम त्वं सुषुतः सुष्टुभिषुतः सन् इंद्रार्थं परि स्रव । परितः स्रव । गच्छ ।
 रसं मुंच । अमीवा रोगो रक्षसा सहाप भवतु । अपगतो वियुक्तो भवतु । ते तव
 रसस्य स्वांशं रसं पीत्वा मा मत्सत । मा माद्यंतु । के । द्याविनः । द्ययं सत्या-
 नृतं । तेन युक्ताः । पापिन इत्यर्थः । किंच । इंद्रवस्ते रसा इहास्मिन्यज्ञे द्रविण-
 स्वंतो धनवंतः संतु । भवंतु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अस्मान्समर्ये पवमान चोदय दक्षो देवानामसि हि प्रियो मदः ।

जहि शर्बूरभ्या भंदनायतः पिबेन्द्र सोममव नो मृधो जहि ॥२॥

अस्मान् । सऽमर्ये । पवमान । चोदय । दक्षः । देवानां । असि । हि । प्रियः । मदः ।

जहि । शर्बून् । अभि । आ । भंदनाऽयतः । पिब । इंद्र । सोम । अव । नः । मृधः । जहि ॥२॥

हे पवमान सोम अस्मान्समर्ये संयामे चोदय । प्रेरय । दक्षो ह्यसि । समर्थः खलु भवसि देवानां मध्ये । यद्वा । देवानां प्रीणनाय दक्षोऽसि । यद्वा दक्षस्त्वं देवानां प्रियः प्रियकरो मदो मादयितासि हि । जहि च शर्बूनस्माकं । अभ्यागच्छ चास्मान्प्रति भंदनायतः । भंदनाः स्तुतयः । भंदतेः स्तुतिकर्मणः । ता इच्छतः । पिब चेन्द्र सोमं अव जहि च नोऽस्माकं मृधः संयामात् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अदब्ध इंदो पवसे मर्दितम आत्मेन्द्रस्य भवसि धासिरुत्तमः ।

अभि स्वरंति बहवो मनीषिणो राजानमस्यं भुवनस्य निंसते ॥३॥

अदब्धः । इंदो इति । पवसे । मर्दिन्ऽत्तमः । आत्मा । इंद्रस्य । भवसि । धासिः । उत्तमः ।

अभि । स्वरंति । बहवः । मनीषिणः । राजानं । अस्य । भुवनस्य । निंसते ॥३॥

हे इंदो क्लिष्टमान सोम अदब्धोऽहिंसितो मर्दितमो मादयितृत्तमस्त्वं पवसे । पूयसे । आत्मा स्वयमेवोत्तमस्त्वमिन्द्रस्य धासिरुत्तमं भवसि । अस्य भुवनस्य राजानं सोमं बहवो मनीषिणः स्तोतारोऽभिस्वरंति । अभिष्टुवंति । निंसते । गच्छंति च ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

सहस्रणीयः शतधारो अर्जुत इन्द्रायेंदुः पवते काम्यं मधु ।

जयन्क्षेपमभ्यर्षी जयन्क्षप उरुं नो गातुं कृणु सोम मीदुः ॥४॥

सहस्रऽनीयः । शतऽधारः । अर्जुतः । इंद्राय । इंदुः । पवते । काम्यं । मधु ।

जयन् । क्षेपं । अभि । अर्ष । जयन् । क्षपः । उरुं । नः । गातुं । कृणु । सोम । मीदुः ॥४॥

सहस्रनीयो बहुप्रकारनयनः शतधारोऽपरिमितधारोपेतोऽर्जुत आचर्यकरो

महानिदुरिद्राय काम्यं मधु पवते । किंच क्षेचमस्मभ्यमपश्च जयन् अभ्यर्षे ।
अभिगच्छ पविचं । हे सोम मीढुः सेक्तर्गातुं मार्गे नोऽस्माकमुहं विस्तीर्णे
कृणु । कुरु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

कनि॒क्रद॒त्कल॒शे गो॒भि॒रज्य॒से व्य॒ष्ययै॑ स॒मया॒ वार॑म॒र्षेसि॑ ।

म॒र्मृज्य॑मा॒नो अ॒त्यो न॒ सान॒सि॒रिन्द्र॑स्य सोम ज॒ठरे॒ सम॑क्षरः ॥५॥

कनि॒क्रद॒त् । कल॒शे । गो॒भिः । अ॒ज्य॒से । वि । व्य॒ष्ययै॑ । स॒मया॒ । वार॑ । अ॒र्षेसि॑ ।

म॒र्मृज्य॑मा॒नः । अ॒त्यः । न । सान॒सिः । इन्द्र॑स्य । सोम॒ । ज॒ठरे॑ । सं । अ॒क्षरः॑ ॥५॥

हे सोम कनि॒क्रद॒त् शब्दं॑ कुर्वन् कल॒शे वर्त॑मानो गोभिः पयोभिरज्यसे ।
सिक्तो भवसि । अ॒व्यय॑मविमयं वारं वालं दशापविचं समया तत्समीपे व्यर्षसि ।
विविधं गच्छसि । म॒र्मृज्य॑मानः शोध्यमानोऽत्यो नाश्च इव सानसिः संभजन-
शीलस्त्वं हे सोम इन्द्रस्य जठरे समक्षरः । सम्यक् क्षरसि ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स्वा॒दुः प॒वस्व॒ दि॒व्याय॒ जन्म॑ने स्वा॒दुरि॒द्राय॒ सु॒हवी॑तुनाच्चे ।

स्वा॒दुर्मि॒चाय॒ वरु॑णाय वा॒यवे॒ बृह॑स्पतये मधुमाँऽअ॒दाभ्यः॑ ॥६॥

स्वा॒दुः । प॒वस्व॒ । दि॒व्याय॒ । जन्म॑ने । स्वा॒दुः । इन्द्र॑ाय । सु॒हवी॑तुऽनाच्चे ।

स्वा॒दुः । मि॒चाय॒ । वरु॑णाय । वा॒यवे॑ । बृह॑स्पतये । मधु॑ऽमान् । अ॒दाभ्यः॑ ॥६॥

हे सोम स्वादुस्त्वं दि॒व्याय॒ जन्म॑ने देवगणाय पवस्व । तथा सुहवीतुनाच्चे
शोभनाह्वाननामधेयायेन्द्राय स्वादुस्त्वं पवस्व । मि॒चाय॒ वरु॑णाय वा॒यवे॒ बृह॑स्पतये
च पवस्व मधुमान् मधुररसोऽदाभ्योऽन्यैरहिंस्यस्त्वं ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये दशमो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अ॒त्यं मृ॒जंति॒ कल॒शे द॒श॒ क्षिपः॒ प्र वि॒प्राणां॑ म॒तयो॒ वाच॑ ईरते ।

प॒र्वमा॒ना अ॒भ्यर्षे॑ति सु॒ष्टुति॑मेन्द्रं वि॒शंति॒ मदि॒रास॒ इन्द्र॑वः ॥७॥

अ॒त्यं । मृ॒जंति॒ । कल॒शे । द॒श॒ । क्षिपः॒ । प्र । वि॒प्राणां॑ । म॒तयः॒ । वाचः॑ । ई॒रते॒ ।

प॒र्वमा॒नाः । अ॒भि । अ॒र्षेति॒ । सु॒ऽस्तुति॑ । आ । इन्द्रं॑ । वि॒शंति॒ । मदि॒रासः॑ । इन्द्र॑वः ॥७॥

अत्यमतनवंतमश्वस्थानीयं वा सोमं कलशे दश क्षिपो दशांगुलयोऽध्वर्यु-
संबन्धिन्यो मृजन्ति । शोधयन्ति । तथा विप्रमणां मध्ये मतयः स्तोतारो वाचः
स्तुतीरीरते । प्रेरयन्ति । पवमानाः सोमा अभ्यर्षेत्यभिगच्छन्ति सुष्टुतिं शोभन-
स्तुतिं । इन्द्रं मदिरासो मदकरा इन्द्रवः सोमा आविशन्ति । प्रविशन्ति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

पवमानो अभ्यर्षा सुवीर्यमुर्वी गव्यूतिं महि शर्म सप्रथः ।

माकिर्नो अस्य परिषूतिरीशतेन्दो जयेम त्वया धनं धनं ॥ ८ ॥

पवमानः । अभि । अर्ष । सुवीर्यं । उर्वी । गव्यूतिं । महि । शर्म । सप्रथः ।

माकिः । नः । अस्य । परिऽसूतिः । ईशत । इन्दो इति । जयेम । त्वया । धनं । धनं ॥ ८ ॥

हे सोम पवमानः पूयमानस्त्वं सुवीर्यमुर्वी महतीं गव्यूतिं गोमार्गे च महि
महत् सप्रथः सर्वतः पृथु शर्म गृहं मुखं वाभ्यर्ष । अभिगमय । नोऽस्माकमस्य
कर्मणः परिषूतिर्हिंसायाः परिप्रेरको वेषी माकिरीशत । मेश्वरो भवतु । हे इन्दो
सोम त्वया साधनेन धनं धनं सर्वमपि धनं जयेम ॥

॥ अथ नवमी ॥

अधि द्यामस्यावृषभो विचक्ष्णोऽरुरुचि दिवो रोचना कविः ।

राजा पविषमत्येति रोरुवद्विः पीयूषं दुहते नृचक्षसः ॥ ९ ॥

अधि । द्यां । अस्थात् । वृषभः । विऽचक्ष्णः । अरुरुचत् । वि । दिवः । रोचना । कविः ।

राजा । पविषं । अति । एति । रोरुवत् । दिवः । पीयूषं । दुहते । नृऽचक्षसः ॥ ९ ॥

अध्यस्याद्यां द्युलोकं वृषभो वर्षिता विचक्ष्णो विदष्टायं सोमः । तथा कृत्वा
दिवो द्युलोकसंबन्धीनि रोचना रोचमानानि नक्षत्रादीनि अरुरुचत् विविधं
रोचयति । कविः क्रांतप्रज्ञः सन् राजा सोमः पविषं दशापविषमत्येति । अतिक्रम्य
गच्छति रोरुवत् शब्दं कुर्वन् । दिवो द्युलोकस्य पीयूषं सारं रसं नृचक्षसो नृणां
द्रष्टारः सोमा दुहते । स्रवन्ति । स्वकीयं रसमांतरिह्यमुदकं वा दुहन्तीत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

दिवो नाके मधुजिह्वा असृजतो वेना दुहंत्युक्ष्यं गिरिष्ठां ।

अप्सु द्रुप्सं वावृधानं समुद्र आ सिंधोरुर्मा मधुमत्तं पविष आ ॥ १० ॥

दिवः । नाके । मधुऽजिह्वाः । असञ्चतः । वेनाः । दुहन्ति । उक्ष्णं । गिरिऽस्थां ।
अप्सु । द्रप्सं । ववृधानं । समुद्रे । आ । सिंधोः । ऊर्मा । मधुऽमंतं । पवित्रे । आ ॥ १० ॥

दिवो द्योतमानस्य यज्ञस्य संबंधिनि नाके दुःखरहिते हविर्धानाख्ये स्थाने
मधुजिह्वा मधुरवाचोऽसञ्चतोऽसंसक्ताः । पृथक् पृथगित्यर्थः । यद्वा चिरमकृत्वा
शीघ्रमभिषुखन्तो वेना एतन्नामका महर्षयो दुहन्ति । अभिषुखन्ति । यद्वा द्युलोक
एव वेनाः कांता देवा दुहन्ति तं सोममुक्ष्णं सेक्त्वारं गिरिष्ठां गिरावुञ्जते देशे
वर्तमानमप्सूदकेषु वसतीवरीश्वन्तर्ववृधानं वर्धमानं द्रप्सं रसरूपं समुद्रे समुद्र-
वत्प्रवृद्धे द्रोणकलशे सिंधोरुदकस्योर्मोर्मौ पूर आ सिञ्चन्तीति शेषः । तदर्थं मधुमंतं
माधुर्योपेतं रसं पवित्रे दशापवित्रे आ सिञ्चन्तीति शेषः ॥

॥ अथैकादशी ॥

नाके सुपर्णमुपपन्निवांसं गिरौ वेनानामकृपंत पूर्वीः ।

शिष्णुं रिहन्ति मतयः पन्निप्रतं हिरण्ययं शकुनं क्षामणि स्थां ॥ ११ ॥

नाके । सुऽपर्णे । उपपन्निऽवांसं । गिरः । वेनानां । अकृपंत । पूर्वीः ।

शिष्णुं । रिहन्ति । मतयः । पन्निप्रतं । हिरण्ययं । शकुनं । क्षामणि । स्थां ॥ ११ ॥

नाके द्युलोके वर्तमानं पश्चादुत्पतन्तं पतयन्तं सोमं वेनानामस्माकं संबंधिन्यः
पूर्वीर्बह्वो गिरः स्तुतय उपाकृपंत । उपकल्पन्ते । अभिष्टुवन्तीत्यर्थः । तं शिष्णुं
शिष्णुवत्संस्कर्तव्यं सोमं मतयः स्तुतयो रिहन्ति । लिहन्ति । संस्पृशन्ति । प्राप्नु-
वन्तीत्यर्थः । कीदृशं शिष्णुं । पन्निप्रतं शब्दायतं । पन्तेर्यङ्लुगन्ताच्छतर्यभ्यासस्य
निगागम उपधालोपश्च । हिरण्ययं हिरण्यमयं शकुनं पक्षिणं क्षामणि क्षमायां
स्थां हविर्धाने स्थां वर्तमानं ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

ऊर्ध्वो गंधर्वो अधि नाके अस्थाद्विष्ठा रूपा प्रतिचक्षाणो अस्य ।

भानुः शुक्लेण शोचिषा व्यद्यौत्पारुरुचद्रोदसी मातरा शुचिः ॥ १२ ॥

ऊर्ध्वः । गंधर्वः । अधि । नाके । अस्थात् । विष्ठा । रूपा । प्रतिऽचक्षाणः । अस्य ।

भानुः । शुक्लेण । शोचिषा । वि । व्यद्यौत् । प्र । अरुरुचत् । रोदसी इति । मातरा ।
शुचिः ॥ १२ ॥

ऊर्ध्वं उन्नतो गंधर्वो रश्मीनां धारकः सोमो नाक आदित्येऽध्यस्थात् अधि-
तिष्ठति । किं कुर्वन् । अस्यादित्यस्य विश्वा विश्वानि रूपाणि प्रतिचक्षाणः
प्रतिपश्यन् । भानुरादित्यः सोमाधिष्ठितः सन् श्रुक्त्रेण दीप्तेन शोचिषा तेजसा
व्यद्यौत् विद्योतते । न केवलं स्वयमेव अपि तु मातरा निर्मात्र्यौ रोदसी द्यावा-
पृथिव्यौ प्रारूह्यत् । प्ररोचयति । श्रुचिदीप्तः सूर्यः ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीय एकादशो वर्गः ॥

॥ इत्थं दाशतयीमध्ये नवमे मंडले स्फुटं । अनुवाकश्चतुर्थोऽयं संगमेन प्रदर्शितः ॥

अथ पंचमे चानुवाक एकादश सूक्तानि । तच्च प्र त इत्यष्टाचत्वारिंशहचं प्रथमं
सूक्तं । प्रथमदशर्चस्याकृष्टा इति माषा इति च द्विनामान ऋषिगणा द्रष्टारः ।
द्वितीयस्य दशर्चस्य सिकता इति नीवावरी इति द्विनामान ऋषिगणाः । तृती-
यस्य दशर्चस्य पृथ्वय इतिऽजा इति च नामद्वयोपेता ऋषिगणाः । अहष्टार्थमेषां
द्विनामत्वमवगंतव्यं । चतुर्थस्य दशर्चस्याकृष्टा माषा इत्यादिद्विनामानस्त्रयो गणा
द्रष्टारः । एवं चत्वारिंशद्गणाः । अथ पंचानां भीमोऽचिर्ऋषिः । ततस्त्रिसृणां
गृत्समदः । जगती छंदः । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रांतं । प्र तेऽष्टा-
चत्वारिंशद्गणा दशर्चा आकृष्टा माषाः प्रथमे सिकता निवावरी द्वितीये पृथ्व-
योऽजास्तृतीये चतुर्थेऽचिः पंचांत्यास्त्रिस्रो गृत्समद इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र त आश्वः पवमान धीजवो मदा अर्षेति रघुजा इव त्मना ।

दिष्याः सुपर्णा मधुमंत इंदवो मदिंतमासः परि कोशमासते ॥१॥

प्र ते । आश्वः । पवमान । धीऽजवः । मदाः । अर्षेति । रघुजाऽइव । त्मना ।

दिष्याः । सुऽपर्णाः । मधुऽमंतः । इंदवः । मदिन्ऽतमासः । परि । कोशं । आसते ॥१॥

हे पवमान पूयमान सोम ते तवाश्वो व्याप्ता धीजवो मनोवेगा मदा
मदकरा रसा अर्षेति । गच्छन्ति । त्मनात्मनैव । अनायासेनेत्यर्थः । क इव ।
रघुजा इव । रघुः शीघ्रगा वडवा । तच्च जाता रघुजाः । त इव निर्गतास्ते
दिष्या दिविभवाः । अंतरिक्षे दशापवित्रे धार्यमाणा इत्यर्थः । सुपर्णाः सुपतना
मधुमंतो माधुर्योपेता मदिंतमासोऽतिशयेन मादयितुमा इंदवो दीप्ता रसाः
कोशं द्रोणकलशं पर्यासते । पर्युपविशन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्र ते मदासो मदिरासं आशवोऽसृक्षत रथ्यासो यथा पृथक् ।

धेनुर्न वत्सं पर्यसाभि वज्रिणमिंद्रमिंदवो मधुमंत ऊर्मयः ॥२॥

प्र । ते । मदास । मदिरासः । आशवः । असृक्षत । रथ्यासः । यथा । पृथक् ।

धेनुः । न । वत्सं । पर्यसा । अभि । वज्रिणं । इंद्रं । इंदवः । मधुऽमंतः । ऊर्मयः ॥२॥

प्रासृक्षत प्रसृज्यंते ते तव मदिरासो मदकर आशवो व्याप्ता मदासो मदा रसाः । क इव । रथ्यासो रथ्या अश्वाः । ते यथा तथा पृथक् प्रसृज्यंते । ते मधुमंतो माधुर्योपेता ऊर्मयः प्रवृद्धरसा इंदवः सोमा धेनुः पर्यसा वत्समिव स्वरसेन वज्रिणमिंद्रमभिगच्छंति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अत्यो न हियानो अभि वाजमर्षं स्वर्वित्कोशं दिवो अद्रिमातरं ।

वृषा पवित्रे अधि सानौ अय्यये सोमः पुनान इन्द्रियाय धायसे ॥३॥

अत्यः । न । हियानः । अभि । वाजं । अर्षं । स्वऽवित् । कोशं । दिवः । अद्रिऽमातरं ।

वृषा । पवित्रे । अधि । सानौ । अय्यये । सोमः । पुनानः । इन्द्रियाय । धायसे ॥३॥

अत्यो न अश्व इव हियानः प्रेर्यमाणो वाजं संयाममभ्यर्षं । अभिगच्छ । तथा स्वर्वित् सर्ववित् कोशं द्रोणकलशं दिवो द्युलोकादद्रिमातरं । अद्रिर्मेघः । तेन तज्जन्यमुदकं लह्यते । तस्य निर्मातारमभ्यर्षं । अथ प्रत्यक्षकृतः । वृषा वर्षकः सोमोऽय्ययेऽविमयेऽधि सानौ । अधीति सप्तम्यर्थानुवादी । समुच्छ्रिते तस्मिन् पुनानः पूयमानो भवति । किमर्थं । धायसे धारकायेन्द्रियाय । तदर्थं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

प्र त आश्विनीः पवमान धीजुवो दिव्या असृयन्पर्यसा धरीमणि ।

प्रांतर्ऋषयः स्थाविरीरसृक्षत मे त्वा मृजंत्यृषिषाण वेधसः ॥४॥

प्र । ते । आश्विनीः । पवमान । धीऽजुवः । दिव्याः । असृयन् । पर्यसा । धरीमणि ।

प्रांतः । ऋषयः । स्थाविरीः । असृक्षत । ये । त्वा । मृजंति । ऋषिऽसान् । वेधसः ॥४॥

हे पवमान सोम ते तवाश्विनीर्ब्याप्ताः । अश्वू व्याप्तावित्यस्मादौषादिको

विनिः । ततोऽण् । व्यत्ययेनाद्युदात्तः । धीजुवो मनोवेगा । दिव्या दिविभवा दिवः
पतंत्यो धाराः पयसा युक्ता धरीमणि धारके द्रोणकलशे प्रासृयन् गच्छन्ति । ये
वेधसो विधातार ऋषयो हे सोम ऋषिषाण ऋषिभिः संभक्त त्वा त्वां मृजन्ति
अभिषुण्वन्ति ते ऋषयः स्याविरिः स्थविरा धारा अंतर्मध्ये पाचस्यांतः प्रासृक्षत ।
प्रसृजन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

विश्वा धामानि विश्वचक्षुः ऋभ्वसः प्रभोस्ते सतः परि यन्ति केतवः ।

व्यानशिः पवसे सोम धर्मभिः पतिर्विश्वस्य भुवनस्य राजसि ॥ ५ ॥

विश्वा । धामानि । विश्वचक्षुः । ऋभ्वसः । प्रभोः । ते । सतः । परि । यन्ति । केतवः ।

विऽआनशिः । पवसे । सोम । धर्मऽभिः । पतिः । विश्वस्य । भुवनस्य । राजसि ॥ ५ ॥

हे विश्वचक्षुः सर्वस्य द्रष्टुः सोम प्रभोः परिवृढस्य सतस्ते तव ऋभ्वसः ।
ऋभ्वा इति महन्नाम । महान्तो केतवो रश्मयो विश्वा सर्वाणि धामानि तेजःस्थानानि
देवशरीराणि परियन्ति । परिगच्छन्ति । प्रकाशयन्तीत्यर्थः । हे सोम व्या-
नशिर्थापनशीलश्च त्वं धर्मभिर्धारकै रसनिस्स्यंदैः पवसे । पूयसे । विश्वस्य भुवनस्य
च पतिः स्वामी त्वं राजसि । ईश्वरो भवसि ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये द्वादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

उभयतः पवमानस्य रश्मयो ध्रुवस्य सतः परि यन्ति केतवः ।

यदी पवित्रे अधि मृज्यते हरिः सत्ता नि योना कलशेषु सीदति ॥ ६ ॥

उभयतः । पवमानस्य । रश्मयः । ध्रुवस्य । सतः । परि । यन्ति । केतवः ।

यदि । पवित्रे । अधि । मृज्यते । हरिः । सत्ता । नि । योना । कलशेषु । सीदति ॥ ६ ॥

पवमानस्य पूयमानस्य ध्रुवस्य स्वयमविचलितस्य सतो विद्यमानस्य सोमस्य
केतवः प्रज्ञापका रश्मय उभयत इतश्चामुतश्च परि यन्ति । परिगच्छन्ति । अभि-
षवसमय एवं भवति । यदि यदा पवित्रे दशापवित्रे हरिर्हरितं वर्णोऽयमधि
मृज्यते तदानीं सत्ता सदनशीलोऽयं योनौ स्वीये स्थाने कलशेषु द्रोणकल-
शादिषु निषीदति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यज्ञस्य केतुः पवते स्वध्वरः सोमो देवानामुप याति निष्कृतं ।

सहस्रधारः परि कोशमर्षति वृषा पविचमत्येति रोरुवत् ॥ ७ ॥

यज्ञस्य । केतुः । पवते । सुऽअध्वरः । सोमः । देवानां । उप । याति । निऽकृतं ।

सहस्रऽधारः । परि । कोशं । अर्षति । वृषा । पविचं । अति । एति । रोरुवत् ॥ ७ ॥

यज्ञस्य केतुः प्रज्ञापकः स्वध्वरः शोभनयागः सोमः पवते । पूयते । अभिषूयते । तादृशः सोमो देवानां निष्कृतं संस्कृतं स्थानमुप याति । उपगच्छति । तदर्थं सहस्रधारः कोशं द्रोणकलशं पर्यर्षति । ततो तदर्थं वृषा सेक्तायं रोरुवत् शब्दयन् पविचमतिक्रम्य गच्छत्यधोदेशं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

राजा समुद्रं नद्योऽवि गाहतेऽपामूर्मिं संचते सिंधुषु श्रितः ।

अर्धस्थात्सानु पर्वमानो अव्ययं नाभा पृथिव्या धरुणो महो दिवः ॥ ८ ॥

राजा । समुद्रं । नद्यः । वि । गाहते । अपां । ऊर्मिं । संचते । सिंधुषु । श्रितः ।

अर्धः । अस्थात् । सानुं । पर्वमानः । अव्ययं । नाभा । पृथिव्याः । धरुणः । महः । दिवः ॥ ८ ॥

अयं सोमो राजा समुद्रमंतरिक्षं नद्यस्तत्रत्या अपश्च वि गाहते । विगाह्य चापामूर्मिं संचते । उदकपूरं स्रवति सिंधुषूदकेषु ग्रहेषु वा श्रितः सन् । हूयमानः सन् रश्मिद्वारा सूर्यं प्राप्यांतरिक्षे मेघेषु वर्तते इत्यर्थः । अस्यैव वृष्टिसाधनत्वात् । यद्वा लुप्तोपममेतत् । समुद्रं नद्य इव सिंधुषु वसतीवरीषु श्रित आश्रितः सन् समुद्रमभिषुतसोमरसाधारपाचं विगाहतेऽभिषवात्पूर्वं । पश्चात्पवमानः पूयमानोऽव्ययं सानुं स्मृच्छ्रुतं दशापविचमध्यस्थात् । अधितिष्ठति । कुच देशे । नाभा पृथिव्याः । नाभिस्थानीये यज्ञे । तत्संबन्धिनि हविर्धान इत्यर्थः । यज्ञमाहुर्भुवनस्य नाभिमिति श्रुतेः । कीदृशः । महो दिवो द्युलोकस्य धरुणो धर्ता ॥

॥ अथ नवमी ॥

दिवो न सानु स्तनयन्नचिक्कदद्यौश्च यस्य पृथिवी च धर्मभिः ।

इंद्रस्य सख्यं पवते विवेविदसोमः पुनानः कलशेषु सीदति ॥ ९ ॥

दिवः । न । सानु । स्तनयन् । अचिक्कदत् । द्यौः । च । यस्य । पृथिवी । च । धर्मऽभिः ।
इंद्रस्य । सख्यं । पवते । विऽवेविदत् । सोमः । पुनानः । कलशेषु । सीदति ॥ ९॥

दिवो न सानु स्तनयन् द्युलोकस्य समुच्छ्रितं स्थानं शब्दयन्निवाचिक्कदत्
क्रंदते । यस्य सोमस्य धर्मभिर्धारणैर्द्यौश्च पृथिवी च धृते स्यातां । वृष्टिप्रदानद्वा-
रौषध्याद्युत्पादनेन देवानां हविर्भावेन चोभयधारकत्वं प्रसिद्धं । ऋदृशः सोमो
महानुभावः सोमः पुनानः पूयमान इंद्रस्य सख्यं विवेविदत्पवते । पूयते पवित्रे ।
स पुनानः सोमः कलशेषु सीदति । निवसति ॥

॥ अथ दशमी ॥

ज्योतिर्यज्ञस्य पवते मधु प्रियं पिता देवानां जनिता विभूवसुः ।
दधाति रत्नं स्वधयोरपीच्यं मदितमो मत्सर इन्द्रियो रसः ॥ १० ॥
ज्योतिः । यज्ञस्य । पवते । मधु । प्रियं । पिता । देवानां । जनिता । विभुऽवसुः ।
दधाति । रत्नं । स्वधयोः । अपीच्यं । मदिन्ऽतमः । मत्सरः । इन्द्रियः । रसः ॥ १० ॥

यज्ञस्य ज्योतिः प्रकाशकः सोमः प्रियं देवानां मधु मधुरं रसं पवते । क्षरति ।
यद्वा । ज्योतिर्यज्ञस्येत्येतदपि मधुविशेषणं । तथा सत्युक्तलक्षणं मधु पवते पूयत
इत्यर्थः । सोमरसो विशेष्यते । पिता रक्षिता देवानां जनितोत्पादयिता सर्वस्य
विभूवसुः प्रभूतधनः । इन्द्रशः स स्वधयोर्द्यावापृथिव्योः । स्वधे पुरंधी इति
द्यावापृथिवीनामसु पठितः । तयोरपीच्यमंतर्हितं रत्नं रमणीयं धनं दधाति ।
स्थापयति स्तोतृषु । पुनः स एव विशेष्यते । मदितमो मादयितृत्तमो मत्सरः
सोम इन्द्रिय इंद्रेण जुष्ट इंद्रस्य वर्धको वा रसो रसरूपः ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये चयोदशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

अभिऋदं कलशं वाज्यं र्षति पतिर्दिवः शतधारी विचक्ष्णः ।
हरिर्मिषस्य सदर्नेषु सीदति मर्मजानोऽर्विभिः सिंधुभिर्वृषा ॥ ११ ॥
अभिऽऋदं । कलशं । वाजी । अर्षति । पतिः । दिवः । शतऽधारः । विऽचक्ष्णः ।
हरिः । मिषस्य । सदर्नेषु । सीदति । मर्मजानः । अर्विऽभिः । सिंधुऽभिः । वृषा ॥ ११ ॥

वाजी वेजनवान् गमनवानश्चसदृशो वा सोमोऽभिर्क्रन्दन्शब्दं कुर्वन् कलश-
मभ्यर्षति । गच्छति । कीदृशो वाजी । दिवः पतिर्द्युलोकस्य स्वामी शतधारः
शतसंख्याकधारो विचक्षणो विद्रष्टा हरिर्हरितवर्णो रसात्मकः सोमो मित्रस्य
देवानां मित्रभूतस्य यज्ञस्य वा सद्नेषु स्थानेषु सीदति पात्रेषु धृतः सन् । की-
दृशो हरिः । सिंधुभिः स्यन्दनसाधनैरत्रिभिर्देशपविच्छिद्रैर्मर्मजानः शोध्यमानो
वृषा वर्षकः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अये सिंधूनां पर्वमानो अर्षत्यये वाचो अग्नियो गोषु गच्छति ।

अये वाजस्य भजते महाधनं स्वायुधः सोतृभिः पूयते वृषा ॥१२॥

अये । सिंधूनां । पर्वमानः । अर्षति । अये । वाचः । अग्नियः । गोषु । गच्छति ।

अये । वाजस्य । भजते । महाधनं । सुऽआयुधः । सोतृभिः । पूयते । वृषा ॥१२॥

यः सोमः पर्वमानः सिंधूनां स्यन्दमानानामुदकानामयेऽर्षति गच्छति । तथा-
ग्नियोऽग्राहः श्रेष्ठोऽये वाचो माध्यमिकाया अयेऽर्षति । तथा गोषु रश्मिषु
गच्छति । तथा वाजस्यान्नस्य बलस्य वा लाभाय महाधनं संयामं भजते स
स्वायुधो वृषा वर्षकः सोमः सोतृभिरभिषवकर्तृभिः पूयते ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

अयं मतवाञ्छकुनो यथा हितोऽय्ये ससार पर्वमान ऊर्मिणा ।

तव क्रत्वा रोदसी अंतरा कवे शुचिर्धिया पवते सोम इंद्र ते ॥१३॥

अयं । मतंऽवान् । शकुनः । यथा । हितः । अय्ये । ससार । पर्वमानः । ऊर्मिणा ।

तव । क्रत्वा । रोदसी इति । अंतरा । कवे । शुचिः । धिया । पवते । सोमः । इंद्र । ते ॥१३॥

अयं सोमो मतक्कन् । मतं संमतं प्रियं स्तोत्रं । तद्वान् पर्वमानः पूयमानः
सूयमानः शोध्यमानश्च सन् हितः प्रेरितः शकुनः पक्षी यथा शीघ्रं गच्छति
तथाप्ये पवित्र ऊर्मिणा रसेन ससार । गच्छति । हे कवे क्रांतप्रज्ञ । अनूचान
वा । ये वा अनूचानास्ते कर्वय इति श्रुतेः । तादृशं यजमान यज्ञोक्तलक्षणैर्द्र-
ते तव क्रत्वा कर्मणा धिया प्रज्ञया च । यद्वा विशेषणविशेषभावः । धिया
धारकेण क्रत्वा कर्मणा रोदसी अंतरा रोदस्योर्द्धावापृथिव्योरंतरा शुचिः सोमः
पवते । पूयते ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

द्रापिं वसानो यजतो दिविस्पृशंमंतरिक्षप्रा भुवनेष्वर्पितः ।

स्वर्जज्ञानो नभसाभ्यक्रमीत्प्रलमस्य पितरमा विवासति ॥१४॥

द्रापिं । वसानः । यजतः । दिविऽस्पृशं । अंतरिक्षऽप्राः । भुवनेषु । अर्पितः ।

स्वः । जज्ञानः । नभसा । अभि । अक्रमीत् । प्रलं । अस्य । पितरं । आ । विवासति ॥१४॥

दिविस्पृशं देवस्पृष्टारं द्रापिं कवचं तेजोरूपं वसान आच्छादयन् यजतो यष्ट्योऽंतरिक्षप्रा अंतरिक्षस्य पूरक उदकेन तादृशः सोमो भुवनेषूदकेष्वर्पितः स्वः सर्वं स्वेन पाययितव्यं देवसंघं स्वर्गं वा जज्ञानो जनयन् । अथवा स्वरूढकं । तज्जनयन् नभसोदकेनाभ्यक्रमीत् । अभिक्रामति । अस्योदकस्य पितरं पालकं प्रलं पुराणमिंद्रमा विवासति । परिचरति ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

सो अस्य विशे महि शर्म यच्छति यो अस्य धाम प्रथमं ध्यानशे ।

पदं यदस्य परमे ध्योमन्यतो विश्वा अभि सं याति संयतः ॥१५॥

सः । अस्य । विशे । महि । शर्म । यच्छति । यः । अस्य । धाम । प्रथमं । विऽआनशे ।

पदं । यत् । अस्य । परमे । विऽओमनि । अतः । विश्वाः । अभि । सं । याति । संयतः ॥१५॥

स सोमोऽस्येन्द्रस्य विशे प्रवेशनाय महि महच्छर्म सुखं यच्छति । यः सोमोऽस्येन्द्रस्य धाम तेजोयुक्तं शरीरं प्रथममितरदेवप्राप्तेः पूर्वं ध्यानशे प्राप्तवान् । यद्यस्यास्य सोमस्य परमे महत्युत्कृष्टे ध्योमनि विशेषेण रक्षके द्युलोके वेद्यां वा पदं भवति । अतो यस्मात्सोमात्तु इन्द्रः सोमः स्वयं वा विश्वाः संयतः सर्वान् संयामानभियाति सम्यगभिगच्छति स सोमो महि शर्म यच्छतीति संबंधः ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये चतुर्दशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

प्रो अयासीदिंदुरिंद्रस्य निष्कृतं सखा सख्युर्न प्र मिनाति संगिरं ।

मर्ये इव युवतिभिः समर्षति सोमः कलशे शतयाम्ना पथा ॥१६॥

प्रो इति । अयासीत् । इंदुः । इंद्रस्य । निऽकृतं । सखा । सख्युः । न । प्र । मिनाति । संगिरं ।

मर्येऽइव । युवतिभिः । सं । अर्षति । सोमः । कलशे । शतऽयाम्ना । पथा ॥१६॥

इंदुः सोम इंद्रस्य निष्कृतं स्थानमुदरं प्रो अयासीत् । प्रैव गच्छति । गत्वा च सखा सखिभूतः सोमः सख्युरिंद्रस्य संगिरं सम्यग्विगिरणाधारभूतमुदरं न प्र मिनाति । न हिनस्ति । किंच मर्य इव युवतिभिर्मर्यो यथा युवतिभिः सह संगतो भवति तद्वदयमपि सोमो युवतिभिर्मिश्रणशीलाभिर्वसतीवरीभिरङ्गिः सह समर्षति । संगच्छतेऽभिषवकाले । पश्चात्सोमः शतयाम्नानेकयानसाधनच्छिद्रोपेतेन पथा मार्गेण दशापविचसंबंधिनि कलशे द्रोणकलशे गच्छतीति शेषः । यद्वैकमेव वाक्यं । यथा मर्यो युवतिभिः सह संगच्छत, एवं कलशे शतयाम्ना पथा संगच्छतेऽङ्गिः ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

प्र वो धियो मंद्युवो विपन्युवः पनस्युवः संवसनेष्वक्रमुः ।

सोमं मनीषा अभ्यनूषत स्तुभोऽभि धेनवः पयसेमशिश्नयुः ॥१७॥

प्र । वः । धियः । मंद्युवः । विपन्युवः । पनस्युवः । संवसनेषु । अक्रमुः ।

सोमं । मनीषाः । अभि । अनूषत । स्तुभः । अभि । धेनवः । पयसा । ई । अशिश्नयुः ॥१७॥

हे सोम वो युष्माकं धियो ध्यातारो मंद्युवो मदकरं शब्दं कामयमानाः पनस्युवः स्तुतिं कामयमाना विपन्युवः । स्तोतृनामैतत् । स्तोतारः संवसनेषु संवासयोग्येषु यागगृहेषु प्राक्रमुः । प्रक्रमन्ते । तदेवाह । सोमं मनीषा मनस ईश्वराः स्तुभः स्तोतारोऽभ्यनूषत । अभिष्टुवंति । धेनवोऽपि पयसा स्वीयेनेमेनं सोममभिशिश्नयुः । अभिश्चीरन्ति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

आ नः सोम संयतं पिपुषीमिषमिंदो पवस्व पवमानो अस्त्रिधं ।

या नो दोहते चिरहन्सश्चुषी क्षुमवाजवन्मधुमत्सुवीर्यं ॥१८॥

आ । नः । सोम । संयतं । पिपुषी । इषं । इंदो इति । पवस्व । पवमानः । अस्त्रिधं ।

या । नः । दोहते । चिः । अहन् । अस्सश्चुषी । क्षुऽमत् । वाजऽवत् । मधुऽमत् । सुऽवीर्यं ॥१८॥

हे इंदो दीप्त सोम पवमानस्त्वं नोऽस्माकं संयतं संगृहीतं पिपुषी प्रवृद्धमिषमन्नमस्त्रिधमक्षीणं पवस्व । प्रयच्छेत्यर्थः । या याहशी नोऽस्माकमहन् अहन्यह-स्त्रिस्त्रिषु सवनेष्वसश्चुष्यप्रतिबंधा दोहते क्षरति । किं । क्षुमत् शब्दोपेतं सर्वत्र

श्रूयमाणं वाजवच्चधुमन्नाधुर्योपेतं सुवीर्यं शोभनसामर्थ्यं पुत्रं दोहते । तामिषं पवस्वेति समन्वयः ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

वृषा मतीनां पवते विचक्षणः सोमो अहः प्रतरीतोषसो दिवः ।

क्राणा सिंधूनां कलशौ अवीवशदिंद्रस्य हार्द्योविशन्मनीषिभिः ॥ १९ ॥

वृषा । मतीनां । पवते । विचक्षणः । सोमः । अहः । प्रतरीता । उषसः । दिवः ।

क्राणा । सिंधूनां । कलशान् । अवीवशत् । इंद्रस्य । हार्दि । आऽविशन् । मनीषिभिः ॥ १९ ॥

अयं सोमः पवते । अभिषूयते । कीदृशः सोमः । मतीनां । मतयः स्तोतारः । तेषां वृषा वर्षकः कामानां विचक्षणो विद्रष्टा । अह उषसो दिवो द्युलोकस्यादित्यस्य वा प्रतरीता प्रवर्धयिता । किंच । सिंधूनां स्यंदमानानामुदकानां क्राणा कर्ता ॥ करोतेः शानचि बहुलं छंदसीति विकरणस्य लुक् । सुः । सुपां सुलुगित्याकारः ॥ कलशानवीवशत् कामयते प्रवेष्टुं । किं कुर्वन् । इंद्रस्य हार्दि हृदयमाविशन् प्रविशन् मनीषिभिः स्तुत इति शेषः । यद्वा व्यवहितमपि मनीषिभिरित्येतत्पवत इत्यनेन संबध्यते ॥

॥ अथ विंशी ॥

मनीषिभिः पवते पूर्यः कविर्नृभिर्यतः परि कोशौ अचिक्कदत् ।

चित्तस्य नाम जनयन्मधु क्षरदिंद्रस्य वायोः सख्याय कर्तवे ॥ २० ॥

मनीषिभिः । पवते । पूर्यः । कविः । नृभिः । यतः । परि । कोशान् । अचिक्कदत् ।

चित्तस्य । नाम । जनयन् । मधु । क्षरत् । इंद्रस्य । वायोः । सख्याय । कर्तवे ॥ २० ॥

अयं सोमो मनीषिभिर्मैधाविभिरध्वर्यादिभिः पवते । पूर्यते । यद्वायं मनीषिभिर्मनीषिणीभिर्धाराभिः पवते । क्षरति । कीदृशोऽयं । पूर्यः पुराणः कविर्मैधावी नृभिर्नैतृभिरध्वर्यादिभिर्यतो नियमितः सन् कोशान् कलशान्प्राप्तुं पर्यचिक्कदत् । परिक्कदते । शब्दं करोति । चित्तस्य त्रिषु स्थानेषु विस्तृतस्येन्द्रस्य संबंधि नाम नामकमुदकं जनयन् उत्पादयन् मधु मधुरं रसं क्षरत् । क्षरति । किमर्थं । इंद्रस्य वायोऽस्य सख्याय कर्तवे सख्यं कर्तुं ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये पंचदशे वर्गे ॥

॥ अथैकविंशी ॥

अ॒यं पु॒नान॒ उ॒षसो॒ वि रो॒चय॒द्यं सि॒न्धु॒भ्यो अ॒भवदु॒ लोक॒कृत् ।

अ॒यं चिः॒ स॒प्त दु॒दुहा॒न आ॒शिरं॒ सोमो॑ ह॒दे प॑वते॒ चारु॑ म॒त्सरः॑ ॥ २१ ॥

अ॒यं पु॒नानः॑ उ॒षसः॑ वि॒ रोच॒यत् अ॒यं सि॒न्धु॒भ्यः अ॒भवत् उ॒ञ् इति॑ लो॒कऽकृत् ।

अ॒यं चिः॑ स॒प्त दु॒दुहा॒नः आ॒शिरं॑ सोमः॑ ह॒दे प॑वते॒ चारु॑ म॒त्सरः॑ ॥ २१ ॥

अयं सोमः पुनानः पूयमान उषसो वि रोचयत् । विविधं रोचयति । अयं सिन्धुभ्यः स्पन्दमानाभ्योऽङ्गो वसतीवरीभ्योऽभवत् । समृद्धो भवति । उ इति पूरणः । कीदृशोऽयं । लोककृत् लोकानां कर्ता । वर्षकत्वादेतोधारकत्वाच्चास्य लोककृत्त्वं । अयं सोमस्त्रिः सप्तैकविंशतिं गा ऋत्विग्मुखेनाशिरं दुदुहानो दुहानः । दोहस्य प्रयोजकत्वात्कर्तृपचारः । मत्सरो मदकरश्चारु रमणीयं पवते । क्षरति । किमर्थं । हृदे हृदयाय हृदयगमनाय ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

प॒वस्व सोम॑ दि॒व्येषु॒ धाम॑सु॒ सृजा॒न ई॒दो क॒लशे॑ प॒विच॒ आ ।

सीद॒न्वि॒द्रस्य॑ ज॒ठरे॒ कनि॑क्रद॒न्तृभि॑र्यतः॒ सूर्य॑मारो॒हयो दि॒वि ॥ २२ ॥

प॒वस्व । सोम॑ दि॒व्येषु॒ धाम॑सु । सृजा॒नः । ई॒दो इति॑ क॒लशे॑ प॒विच॑ आ ।

सीद॒न् । ई॒द्रस्य॑ ज॒ठरे॒ कनि॑क्रदत् । नृ॒भिः । यतः॑ सूर्य॑ आ । अ॒रोह॑यः । दि॒वि ॥ २२ ॥

हे सोम दिव्येषु धामसु स्थानेषु । देवानां संबन्धिषूदरेष्वित्यर्थः । तेषु पवस्व । क्षर । कीदृशः सन् । हे ईदो दीप्त सोम कलशे पविच आ दशापविचं च । आ इति चार्थः । सृजानः सृज्यमानः । अचामिहोचं जुहोति यवागूं पचतीतिवदार्थिकः क्रमोऽवगंतव्यः । किंविद्रस्य जठरे सीदन् जठरं गच्छन् कनिक्क्रदत् शब्दं कुर्वन् नृभिर्नेतृभिर्ऋत्विग्भिर्यतः परिगृहीतः । हुत इत्यर्थः । तथाभूतः सन् दिवि सूर्यमारोहयः । प्रादुर्भूतमकरोः ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

अ॒द्रि॒भिः सु॒तः प॑वसे॒ प॒विच॒ आँ ई॒द्वि॒द्रस्य॑ ज॒ठरे॒ द्वावि॑शन् ।

त्वं नृ॒चक्षा॑ अ॒भवो॒ विच॑क्षण॒ सोम॑ गो॒पमं॑गिरो॒भ्योऽवृ॑णो॒रप॑ ॥ २३ ॥

अद्रिऽभिः। सुतः। पवसे। पविचे। आ। इंदो इति। इंद्रस्य। जठरेषु। आऽविशन्।
त्वं। नृऽचक्षाः। अभवः। विऽचक्षण। सोम। गोचं। अंगिरऽभ्यः। अवृणोः। अप॥ २३॥

हे इंदो सोम अद्रिभिर्घावभिः सुतोऽभिषुतस्त्वं पवसे। क्षरसि। पूयसे वा पविच आ दशापविचे। आ इति पूरणः। यद्वा। अभिषुतो भवसि पवसे चेति चार्थ आकारः। किं कुर्वन्। इंद्रस्य जठरेषु जठरप्रदेशेष्वाविशन्। जठरप्रवेश-
येत्यर्थः। किंच। हे विचक्षण विद्रष्टः सोम त्वं नृचक्षा अभवः। नृणां मनुष्या-
णामनुग्रहेण द्रष्टा भवसि। किंच। हे सोम त्वमंगिरीभ्यो गोचं मेघमुदकं
क्षारयितुं पणिभिरपहतानां गवामावरकं पर्वतं वापावृणोः॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

त्वां सोम पवमानं स्वाध्योऽनु विप्रासो अमदन्वस्यवः।

त्वां सुपर्ण आभरद्विस्पर्दीदो विश्वाभिर्मतिभिः परिष्कृतं ॥ २४ ॥

त्वां। सोम। पवमानं। सुऽआध्यः। अनु। विप्रासः। अमदन्। अवस्यवः।

त्वां। सुऽपर्णः। आ। अभरत्। दिवः। परि। इंदो इति। विश्वाभिः। मतिऽभिः।

परिऽकृतं ॥ २४ ॥

हे सोम पवमानं त्वां स्वाध्यः सुमतयः सुकर्माणो वा विप्रासो विप्रा मेधाविनः
स्तोतारोऽवस्यवो रक्षाकामा अन्वमदन्। अनुष्टुवंति। हे इंदो त्वां सुपर्णः श्येन
आभरत्। आहरत्। दिवस्परि द्युलोकस्योपरि। द्युलोकादित्यर्थः। कीदृशं त्वां।
विश्वाभिर्मतिभिः सर्वाभिः स्तुतिभिः परिष्कृतमलंकृतं॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

अथ्ये पुनानं परि वारं ऊर्मिणा हरिं नवन्ते अभि सप्त धेनवः।

अपामुपस्थे अध्यायवः कविमृतस्य योनां महिषा अहेषत ॥ २५ ॥

अथ्ये। पुनानं। परि। वारं। ऊर्मिणा। हरिं। नवन्ते। अभि। सप्त। धेनवः।

अपां। उपऽस्थे। अधि। आयवः। कविं। मृतस्य। योनां। महिषाः। अहेषत ॥ २५ ॥

अथ्येऽविमये वारे बाले दशापविच ऊर्मिणा रसेन परि परितः पुनानं
पवमानं हरिं हरितवर्णं सोममभि नवन्तेऽभिगच्छन्ति सप्त धेनवः प्रीणयिष्यः

सप्त गायत्र्याद्याः सप्त गंगाद्या नद्यो वा । नवते क्षोदत इति गतिकर्मस्वयं पठितः । किञ्च । कविं त्वामपामुपस्थेऽतरिष्यस्योत्संग ऋतस्य योनौ । उदकनामैतत् । ऋतं योनिर्ऋतस्य योनिरिति तन्नामसु पाठात् । उदके महिषा महांत आयवो मनुष्या अध्यहेषत । अधिकं प्रेरयन्ति ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये षोडशो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

इंदुः पुनानो अति गाहते मृधो विश्वानि कृण्वन्सुपथानि यज्यवे ।

गाः कृण्वानो निर्णिजं हर्यतः कविरत्यो न क्रीळन्परि वारमर्षति ॥ २६ ॥

इंदुः । पुनानः । अति । गाहते । मृधः । विश्वानि । कृण्वन् । सुपथानि । यज्यवे ।

गाः । कृण्वानः । निःऽनिजं । हर्यतः । कविः । अत्यः । न । क्रीळन् । परि । वारं ।

अर्षति ॥ २६ ॥

अयमिंदुर्दीप्तिः सोमः पुनानः पूयमानोऽति गाहतेऽतिक्रम्य गच्छति मृधः शबून् । किं कुर्वन् । विश्वानि गंतव्यानि सुवर्त्मनि वैदिकानि लौकिकानि च सुपथानि कृण्वन् कुर्वन् । कस्मै । यज्यवे यागकर्त्रे । यजमानाय शबून्परिहरन् मार्गान्सुपथान्कुर्वन् कलशं प्रविशतीत्यर्थः । किञ्च । निर्णिजमात्मीयं रूपं गाः कृण्वानः । रसमयान्कुर्वाण इत्यर्थः । हर्यतः कांतः । हर्य गतिकांत्योः । औणादिकोऽतच् । कविः क्रांतप्रज्ञः । एवंबूतः सोमोऽत्यो नाश्च इव क्रीळन् वारं दशापविचं पर्यर्षति । परिगच्छति ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

असश्चतः शतधारा अभिश्चियो हरिं नवन्तेऽव ता उदन्युवः ।

क्षिपो मृजन्ति परि गीभिरावृतं तृतीयं पृष्ठे अधि रोचने दिवः ॥ २७ ॥

असश्चतः । शतधाराः । अभिऽश्चियः । हरिं । नवन्ते । अव । ताः । उदन्युवः ।

क्षिपः । मृजन्ति । परि । गोभिः । आऽवृतं । तृतीयं । पृष्ठे । अधि । रोचने । दिवः ॥ २७ ॥

असश्चतः परस्परमसंगताः शतधारा अभिश्चियोऽभितः सोमं श्रयन्त्यस्ताः प्रसिद्धाः सूर्यस्य रश्मयो हरिमव नवन्ते । गच्छन्ति । उदन्युव उदकेच्छावत्यः सत्यः । यद्वा धाराशब्देनाच सोमधारा अभिप्रेताः । असश्चतोऽसंबद्धा अभि-

श्रियोऽभितो गाः श्रयंत्यो गोभिः श्रितास्ताः प्रसिद्धा उदन्युव इंद्रसंबधिवृष्टि-
कामा हरिमिंद्रमव नवंते । संगच्छंते । क्षिपोऽंगुलयोऽपि गोभिर्दीप्तिपक्षे
गोभी रश्मिभिरावृतं सोमधारापक्षे गोभिः पर्यावृतं व्याप्तं सोमं मृजंति । अत्र-
शोधयंति । दिव आदित्याद्रोचने रोचमाने । यमादित्यो रोचयति तस्मिन् तृतीये
क्षित्यपेक्षायां तृतीयभूते द्युलोकेऽधि वसंतं सोमं मृजंति ॥

॥ अथाष्टाविंशी ॥

तवे॒माः प्र॒जा दि॒व्यस्य॒ रेत॑स॒स्त्वं वि॒श्वस्य॒ भुव॑नस्य राजसि ।

अथे॒दं वि॒श्वं प॒वमान॑ ते॒ वशे॒ त्वमि॑दो प्रथ॒मो धाम॑धा असि ॥ २८ ॥

तव॑ । इ॒माः । प्र॒जाः । दि॒व्यस्य॑ । रेत॑सः । त्वं । वि॒श्वस्य॑ । भुव॑नस्य । राज॒सि ।

अथ॑ । इ॒दं । वि॒श्वं । प॒वमान॑ । ते॒ । वशे॑ । त्वं । इ॒दो इति॑ । प्र॒थमः॑ । धाम॑धाः । असि ॥ २८ ॥

तव दिव्यस्य रेतसः सकाशादिमाः प्रजा उत्पद्यमानाः प्राणिन उत्पन्नाः ।
सोमो वै रेतोधा इति श्रुतेः । त्वं विश्वस्य भुवनस्य राजसि । ईश्वरो भवसि ।
अथापि चेदं विश्वं हे पवमान ते वशे त्वदधीनं वर्तते । हे इंदो प्रथमो मुख्यस्त्वं
धामधा धाम्नो धर्तासि । भवसि ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

त्वं समु॒द्रो अ॒सि वि॒श्ववि॒त्कवे॒ तवे॒माः पंच॑ प्र॒दिशो॒ विध॑र्मणि ।

त्वं द्यां च॑ पृथि॒वी चा॒ति ज॒भिषे॒ तव॒ ज्योती॑षि पवमान॒ सूर्यः॑ ॥ २९ ॥

त्वं । समु॒द्रः । अ॒सि । वि॒श्वऽवि॒त् । कवे॑ । तव॑ । इ॒माः । पंच॑ । प्र॒दिशः॑ । वि॒धर्म॑णि ।

त्वं । द्यां । च॑ । पृथि॒वी । च॑ । अ॒ति । ज॒भिषे॑ । तव॑ । ज्योती॑षि । प॒वमान॑ । सूर्यः॑ ॥ २९ ॥

हे कवे आंतप्रज्ञ त्वं यस्मात्समुद्रो वर्षसाधनोऽपामतो विश्वविदसि । यद्वा
समुद्रो द्रवात्मकोऽसि विश्वविज्ञासि । किंच तव विधर्मणि विधारणे पंच प्रदिशः
प्रकृष्टा दिशो भवंतीति शेषः । त्वं द्यां च दिवं च पृथिवीं चाति जभिषे ।
विभर्षि । हे पवमान सूर्यो देवस्तव ज्योतीषाः प्राययति ॥

॥ अथ त्रिंशी ॥

त्वं प॒विषे॒ रज॑सो॒ विध॑र्मणि दे॒वेभ्यः॑ सोम॒ पव॑मान पू॒यसे॑ ।

त्वामु॒शिजः॑ प्रथ॒मा अ॒गृह्णा॒त तुभ्ये॒मा वि॒श्वो भुव॑नानि येमिरे ॥ ३० ॥

त्वं । पवित्रे । रजसः । विधर्मणि । देवेभ्यः । सोम । पवमान । पूयसे ।
त्वां । उशिजः । प्रथमाः । अगृभ्णत । तुभ्य । इमा । विश्वा । भुवनानि । येमिरे ॥३०॥

हे सोम पवमान त्वं रजसो लोकस्य रसस्य वा विधर्मणि विधारके दशा-
पवित्रे देवेभ्यो देवार्थं पूयसे । त्वामुशिजः कामयमाना ऋत्विजः प्रथमाः प्रतमा
मुख्या अगृभ्णत । गृह्णन्ति । तुभ्य तुभ्यमिमेमानि विश्वा सर्वाणि भुवनानि
भूतजातानि येमिरे । यच्छन्त्यात्मानं ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये सप्तदशो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

प्र रेभ एत्यति वारमथ्ययं वृषा वनेष्वव चक्रदहरिः ।
सं धीतयो वावशाना अनूषत शिष्णुं रिहन्ति मतयः पनिप्रतं ॥३१॥
प्र । रेभः । एति । अति । वारं । अथ्ययं । वृषा । वनेषु । अव । चक्रदत् । हरिः ।
सं । धीतयः । वावशानाः । अनूषत । शिष्णुं । रिहन्ति । मतयः । पनिप्रतं ॥३१॥

रेभः शब्दयिता । रेभु शब्दे । सोमो वारमथ्ययमविमयं वालं प्रात्येति ।
प्रकर्षेणातिगच्छति । वृषा सेक्ता सोमो वनेषूदकेष्वव चक्रददवक्रन्दन् हरिर्ह-
रितवर्णः सोमः । समनूषत । संस्तुवंति । के । धीतयो ध्यातारो वावशाना
यागं सोमं वा कामयमानाः । शिष्णुं शिष्णुवत्संस्कर्तव्यं सोमं मतयः स्तुतयो
रिहन्ति । लिहन्ति । स्पृशन्ति । स्वविषयीकुर्वन्तीत्यर्थः । कीदृशं । पनिप्रतं ।
शब्दयन्तं ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

स सूर्यस्य रश्मिभिः परि व्यत तंतुं तन्वानस्त्रिवृतं यथा विदे ।
नयन्नृतस्य प्रशिषो नवीयसीः पतिर्जनीनामुप याति निष्कृतं ॥३२॥
सः । सूर्यस्य । रश्मिभिः । परि । व्यत । तंतुं । तन्वानः । चिऽवृतं । यथा । विदे ।
नयन् । ऋतस्य । प्रशिषः । नवीयसीः । पतिः । जनीनां । उप । याति । निऽकृतं ॥३२॥

स सोमः सूर्यस्य रश्मिभिः परि व्यत । परिवेष्टयत्यात्मानं । किं कुर्वन् ।
चिऽवृतं सबर्हैर्देवैर्वा चिर्वृतं तंतुं यज्ञं तन्वानो विस्तारयन् यथा विदे जानाति ।

येन प्रकारेण संपूर्णमवगच्छति तथा तन्वानः । ऋतस्य सत्यभूतस्य यजमानस्य नवीयसीर्नवतराः प्रशिषः प्रशंसना अभिमतानि नयन् प्रापयन् । तस्मा एव जनीनां पतिः पालकः स्वामी निष्कृतं संस्कृतं पात्रमुप याति । गच्छति ॥

॥ अथ त्रयस्त्रिंशी ॥

राजा सिंधूनां पवते पतिर्दिव ऋतस्य याति पथिभिः कनिक्कदत् ।
सहस्रधारः परि विच्यते हरिः पुनानो वाचं जनयन्नुपावसुः ॥३३॥
राजा । सिंधूनां । पवते । पतिः । दिवः । ऋतस्य । याति । पथिभिः । कनिक्कदत् ।
सहस्रधारः । परि । विच्यते । हरिः । पुनानः । वाचं । जनयन् । उपावसुः ॥३३॥

सिंधूनां नदीनामुदकानां राजेश्वरो दिवः पतिर्द्युलोकस्य स्वामी ऋतस्य यज्ञस्य पथिभिर्मार्गैः कनिक्कदच्छब्दं कुर्वन्त्याति । सहस्रधारो बहुधारायुक्तः सोमो नृभिर्नेतृभिर्चर्त्विग्भिः परि विच्यते पात्रेषु । पुनानः पूयमानो वाचं शब्दं जनयन् उत्पादयन् उपावसुरुपागच्छद्जनः । परिविच्यत इति समन्वयः ॥

॥ अथ चतुस्त्रिंशी ॥

पवमान मत्स्यर्णो वि धावसि सूरौ न चिचो अथ्ययानि पथ्यया ।
गभस्तिपूतो नृभिरद्रिभिः सुतो महे वाजाय धन्याय धन्वसि ॥३४॥
पवमान । महि । अर्णः । वि । धावसि । सूरः । न । चिचः । अथ्ययानि । पथ्यया ।
गभस्तिपूतः । नृभिः । अद्रिभिः । सुतः । महे । वाजाय । धन्याय । धन्वसि ॥३४॥

हे पवमान सोम मत्स्यर्णो बहूदकं । अर्ण इत्युदकनाम । रसं वा वि धावसि । गमयसि । धावु गतिश्रुद्धोः । किंच सूरौ न चिचः सूर्य इव चिचश्चायनीयः पूज्यः सन् अथ्ययान्यविमयानि पथ्यया पात्राणि गच्छसि । किंच । गभस्तिपूतो बाहुभिरभिषोधितो नृभिर्चर्त्विग्भिर्यावभिष्य सुतोऽभिषुतो महे महते वाजाय संयामाय धन्याय धनेभ्यो हिताय धन्वसि । गच्छसि । धन्वतिर्गतिकर्मा ॥

॥ अथ पंचत्रिंशी ॥

इषमूर्जे पवमानाभ्यर्षसि श्येनो न वंसु कलशेषु सीदसि ।
इंद्राय मवा मद्यो मदः सुतो दिवो विष्टंभ उपमो विचक्ष्णः ॥३५॥

इषं । ऊर्जं । पवमान । अभि । अर्षसि । श्येनः । न । वंसु । कलशेषु । सीदसि ।
इंद्राय । मद्वा । मद्यः । मदः । सुतः । दिवः । विष्टंभः । उपऽमः । विऽचक्ष्णः ॥ ३५ ॥

हे पवमान पूयमान सोम इषमन्नमूर्जं बलं चाभ्यर्षसि । श्येनो न श्येन
इव वंसु वननीयेषु कुलायेषु कलशेषु सीदसि । निषण्णो भवसि । अथ परोक्षकृतः ।
इंद्राय मद्वा मदकरो मद्यो मदहेतुर्मदो रसः सुतोऽभिषुतः । कीदृशः । दिवो
द्युलोकस्योपम उपमीयमानो विष्टंभो विशेषेण स्तंभयिता । स्थूणा यथा गृहं
तथा । विचक्ष्णो विद्वष्टा । स्थूणेव जनानुपमित् । ऋग्वे० १. ५९. १. इत्युक्तं ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीयेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथ षट्त्रिंशी ॥

सप्त स्वसारो अभि मातरः शिशुं नवं जज्ञानं जेन्यं विपश्चितं ।
अपां गंधर्वं दिव्यं नृचक्षसं सोमं विश्वस्य भुवनस्य राजसे ॥ ३६ ॥
सप्त । स्वसारः । अभि । मातरः । शिशुं । नवं । जज्ञानं । जेन्यं । विपः । ऽचितं ।
अपां । गंधर्वं । दिव्यं । नृऽचक्षसं । सोमं । विश्वस्य । भुवनस्य । राजसे ॥ ३६ ॥

सप्त सर्पणस्वभावाः सप्तसंख्याका वा मातरो मातृस्थानीया गंगायमुनाद्याः
शिशुं शिशुस्थानीयमभि । गच्छंतीति शेषः । स्वकीयैः पयोभिराच्छादयंतीति
शेषः । कीदृशं शिशुं । नवं जज्ञानं जायमानं जेन्यं जयशीलं विपश्चितं विद्वांसं ।
अपां जनकं तेषां मध्ये वर्तमानं वा गंधर्वमुदकस्य धातारं दिव्यं दिविभवं नृचक्षसं
नृणां द्रष्टारं सोमं । अभिगच्छंति किमर्थं । विश्वस्य भुवनस्य विराजसे विरा-
जनार्थं ॥

॥ अथ सप्तत्रिंशी ॥

ईशान इमा भुवनास्मि वीर्यसे युजान इंदो हरितः सुपर्ण्यः ।
तास्ते क्षरंतु मधुमद्भृतं पयस्तव व्रते सोम तिष्ठंतु कृष्टयः ॥ ३७ ॥
ईशानः । इमा । भुवनानि । वि । ईर्यसे । युजानः । इंदो इति । हरितः । सुऽपर्ण्यः ।
ताः । ते । क्षरंतु । मधुऽमत् । घृतं । पयः । तव । व्रते । सोम । तिष्ठंतु । कृष्टयः ॥ ३७ ॥

हे इंदो सोम ईशानः सर्वस्य स्वामी त्वमिमेमानि भुवनानि भूतजातानि
वीर्यसे । गच्छसि । वी गत्यादिषु । किं कुर्वन् । हरितो हरितवर्णः । सुपर्ण्यः

सुपतनाश्वाश्वा रथे युजानो योजयन् । ताः सुपर्यस्ते तव संबन्धिन्यो मधुमन्ना-
धुर्योपेतं घृतं दीप्तं पय उदकं क्षरन्तु । हे सोम तव व्रते कर्मणि तिष्ठन्तु कृष्टयो
मनुष्याः सर्वे ॥

॥ अथाष्टाचिंशी ॥

त्वं नृचक्षा असि सोम विश्वतः पवमान वृषभ ता वि धावसि ।

स नः पवस्व वसुमद्भिरण्यवद्वयं स्याम भुवनेषु जीवसे ॥३८॥

त्वं नृचक्षाः । असि । सोम । विश्वतः । पवमान । वृषभ । ता । वि । धावसि ।

सः । नः । पवस्व । वसुमत् । हिरण्यवत् । वयं । स्याम । भुवनेषु । जीवसे ॥३८॥

हे सोम त्वं विश्वतः सर्वतः सर्वेषु भुवनेषु नृचक्षा नृणां द्रष्टासि । भवसि ।
हे पवमान वृषभापां वर्षक ता अपो विधावसि । विविधं गच्छसि । स त्वं
नोऽस्माकं पवस्व । क्षर । किं । वसुमद्बहुभिर्वसुभिर्वासकैर्गवादिद्रव्यैर्युक्तं तथा
हिरण्यवद्बहुभिर्हिरण्यैर्युक्तं धनं । वयं च वसुभिर्हिरण्यैर्युक्ता भुवनेषु लोकेषु
जीवसे जीवितुं प्रभवः स्याम । भवेम ॥

॥ अथैकोनचत्वारिंशी ॥

गोवित्पवस्व वसुविद्भिरण्यविद्रेतोधा इंदो भुवनेष्वर्पितः ।

त्वं सुवीरो असि सोम विश्ववित्तं त्वा विप्रा उप गिरेम आसते ॥३९॥

गोऽवित् । पवस्व । वसुऽवित् । हिरण्यऽवित् । रेतःऽधाः । इंदो इति । भुवनेषु । अर्पितः ।

त्वं । सुऽवीरः । असि । सोम । विश्वऽवित् । तं । त्वा । विप्राः । उप । गिरा । इमे । आसते ॥३९॥

हे सोम त्वं पवस्व । क्षर । कीदृशः । गोवित् गवां लंभकः । वसुवित् धनस्य
लंभकः । हिरण्यवित् हिरण्यस्य लंभकः । रेतोधाः । रेत उदकं । तस्य धातौष-
धीनां । यद्वा । रेतः प्रजननसामर्थ्यं तस्य धारयिता भुवनेषूदकेष्वर्पितः । हे इंदो
सोम त्वं सुवीरः सुवीर्योऽसि । भवसि । विश्ववित् सर्वस्य वेत्ता । तं त्वा त्वामिमे
विप्रा गिरा स्तुत्योपासते ॥

॥ अथ चत्वारिंशी ॥

उन्मथ्य ऊर्मिर्वज्रना अतिष्ठिपदपो वसानो महिषो वि गाहते ।

राजा पविष्यत्यो वाजमारुह्य हस्तभृदिर्जयति श्वो बृहत् ॥४०॥

उत्। मध्वः। ऊर्मिः। वननाः। अतिस्थिपत्। अपः। वसानः। महिषः। वि। गाहते।
राजा। पविचऽरथः। वाजं। आ। अरुहत्। सहस्रऽभृष्टिः। जयति। श्रवः। बृहत् ॥४०॥

मध्वो मधुरस्योर्मी रसो वनना वननीया वाच उदतिष्ठिपत् । उत्थापयति ।
सोमाभिषवकाले स्तुतिवाचः प्रवृत्तेः । अपो वसान आच्छादयन् महिषो महान्
वि गाहते । प्रविशति कलशं । राजा सोमः पविचरथो दशपविचमेव रथो यस्य
स तथोक्तः । तादृशः सोमो वाजं स्याममारुहत् आरोहति । सहस्रभृष्टिर्बहुभं-
शोऽपरिमितगमनो बृहच्छ्रुवो महदन्नं जयति । अस्मदर्थं ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीय एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकचत्वारिंशी ॥

स भंदना उदियति प्रजावतीविश्वायुर्विश्वाः सुभरा अर्हदिवि ।
ब्रह्म प्रजावद्रयिमश्वपस्यं पीत इंदुविंद्रमस्मभ्यं याचतात् ॥४१॥
सः। भंदनाः। उत्। इयति। प्रजाऽवतीः। विश्वऽआयुः। विश्वाः। सुभराः। अर्हः। दिवि।
ब्रह्म। प्रजाऽवत्। रयिं। अश्वऽपस्यं। पीतः। इंदो इति। इंद्र। अस्मभ्यं। याचतात् ॥४१॥

स सोमो विश्वायुः सर्वस्य गन्ता सोमः प्रजावतीः प्रजारूपफलदात्रीः सुभराः
सुष्ठु ह्रियमाणा विश्वाः सर्वा भंदनाः स्तुतीरुदियति । उक्कृष्टं प्रेरयति । कस्मिन्काले ।
उच्यते । अर्हदिवि । अहोरात्रयोश्च । अथ प्रत्यक्षकृतः । ब्रह्म परिवृढं कर्म प्रजा-
वत् प्रजाभिर्युक्तं । प्रजाफलकमित्यर्थः । यद्वा । अन्नं तच्च प्रजावत् प्रजाद्युपेतं ।
तथा रयिं धनं । कीदृशं । अश्वपस्यं । व्याप्तगृहं । तदुभयं हे इंदो दीप्त सोम पीत
इंद्रेण पीतस्त्वं तमेवेन्द्रमस्मभ्यं याचतात् । याचस्व ॥

॥ अथ द्विचत्वारिंशी ॥

सो अये अह्ना हरिर्हर्यतो मदः प्र चेतसा चेतयते अनु द्युभिः ।
वा जना यातयन्तरीयते नरा च शंसं दैर्घ्यं च धर्तरे ॥४२॥
सः। अये। अह्ना। हरिः। हर्यतः। मदः। प्र। चेतसा। चेतयते। अनु। द्युभिः।
वा। जना। यातयन्। अंतः। इयते। नराशंसं। च। दैर्घ्यं। च। धर्तरे ॥४२॥

स सोमोऽये सर्वेषां संमुखं चेतसा प्राणिनां चेतनेन सहाह्नां द्युभिर्दीप्तिभिरनु

प्र चेतयते । अनुप्रज्ञायते । यद्वा । अह्नामयेऽयभागे । प्रातरित्यर्थः । स्तोत्राणां चेतसा प्रज्ञानेन द्युभिर्दीप्ताभिः स्तुतिभिश्चानु प्र चेतयते । कीदृशः सः । हरिर्हरितवर्णो हर्यतः कांतो मदो मदकरः । किंच । द्वा जना द्वौ जनौ स्तोतारं यष्टारं च यातयन् प्रापयन् स्वविहितेन कर्मणा । लौकिकवैदिकौ द्वौ जनौ द्रष्टव्यौ । एवं कुर्वन्तर्द्धावापृथिव्योर्मध्य ईयते । गच्छति । ईह गतौ । किं कुर्वन् । नराशंसं नरैः शंसनीयं । मानुषमित्यर्थः । दैव्यं च दिविभवमुभयविधं धनं धर्तारि धारके यजमाने प्रेरयन्निति शेषः ॥

॥ अथ त्रिचत्वारिंशी ॥

अञ्जते व्यञ्जते समञ्जते ऋतुं रिहन्ति मधुनाभ्यञ्जते ।

सिंधोरुच्छ्वासे पतयन्तमुक्ष्णं हिरण्यपावाः पशुमासु गृभ्णते ॥४३॥

अञ्जते । वि । अञ्जते । सं । अञ्जते । ऋतुं । रिहन्ति । मधुना । अभि । अञ्जते ।

सिंधोः । उत् । अश्वासे । पतयन्तं । उक्ष्णं । हिरण्यपावाः । पशुं । आसु । गृभ्णते ॥४३॥

सोममृत्विजोऽञ्जते गोभिः । तथा व्यञ्जते । विविधमञ्जति । समञ्जते । सम्यगञ्जति । स्तुत्यर्थत्वादपुनरुक्तिः । तथा ऋतुं बलकर्तारं रिहन्ति । लिहन्ति । आस्वादयन्ति देवाः । तथा पुनर्मधुना गव्येनाभ्यञ्जते । तमेव सोमं सिंधोरुदकस्य रसस्याधारभूत उच्छ्वास उच्छ्रुते देशे पतयन्तं गच्छन्तं । पशू गतावित्यस्मात्स्वार्थे णिचि वृद्धभावच्छादसः । उक्ष्णं सेक्तारं हिरण्यपावा हिरण्येन पुनन्तः पशुं द्रष्टारं । पशुः पश्यतेरिति निरुक्तं । आसु वसतीवरीषु गृभ्णते । गृह्णन्ति ॥

॥ अथ चतुश्चत्वारिंशी ॥

विपश्चिते पर्वमानाय गायत मही न धारात्यंधो अर्षति ।

अहिर्न जूर्णामतिं सर्पति त्वचमत्यो न क्रीळन्नसरवृषा हरिः ॥४४॥

विपःऽचिते । पर्वमानाय । गायत । मही । न । धारा । अति । अंधः । अर्षति ।

अहिः । न । जूर्णा । अति । सर्पति । त्वच । अत्यः । न । क्रीळन् । असरत् । वृषा । हरिः ॥४४॥

हे ऋत्विजः विपश्चिते मेधाविने पर्वमानाय पूयमानाय गायत । स्तुतिं कुरुत । स च विपश्चितोमो मही न धारा महती वर्षधारेवांधोऽन्नं रसात्मकमत्यर्षति । अहिर्न अहिरिव जूर्णा जीर्णा त्वचमति सर्पति । अतिमुंचति ।

अभिषवादिर्मेणा त्वचं मुंचतीत्यर्थः । तद्वदतिसर्पति धारा दशापविचात् । अत्यो न अश्व इव क्रीळन् असरत् । सरति । गच्छति द्रोणकलशं । वृषा वर्षकः कामानां हरिर्हरितवर्णो रसः ॥

॥ अथ पंचचत्वारिंशी ॥

अयेगो राजार्णस्तविष्यते विमानो अहां भुवनेष्वर्पितः ।

हरिर्घृतक्षुः सुहृशीको अर्णवो ज्योतीरथः पवते राय ओक्वः ॥४५॥

अयेऽगः । राजा । अर्णः । तविष्यते । विऽमानः । अहां । भुवनेषु । अर्पितः ।

हरिः । घृतऽक्षुः । सुऽहृशीकः । अर्णवः । ज्योतिःऽरथः । पवते । राये । ओक्वः ॥४५॥

अयेगोऽये गंता राजा राजमानोऽप्योऽप्सु संस्कृतः सोमस्तविष्यते । स्तूयते । योऽहां दिनानां विमानो निर्माता चंद्रकलाह्रासवृद्धधीनत्वादहर्षवहारस्य । भुवनेषूदकेषु वसतीवरीसंबन्धिष्वर्पितः स्थापितः स राजा तविष्यते । किंच । हरिर्हरितवर्णो घृतक्षुः प्रसृतोदकः सुहृशीकः शोभनदर्शनोऽर्णव उदकवान् । अर्ण इत्युदकनाम । ज्योतीरथो ज्योतिर्मयरथा राये धनस्य प्रापयिता । ओक्वः । ओक् इति निवासनाम । तस्य हितः ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षट्चत्वारिंशी ॥

असर्जि स्क्भो दिव उद्यतो मदः परि चिधातुर्भुवनान्यर्षति ।

अंशुं रिहंति मतयः पनिप्रतं गिरा यदि निर्णिजमृग्मिणो ययुः ॥४६॥

असर्जि । स्क्भः । दिवः । उत्ऽयतः । मदः । परि । चिऽधातुः । भुवनानि । अर्षति ।

अंशुं । रिहंति । मतयः । पनिप्रतं । गिरा । यदि । निऽनिजं । ऋग्मिणः । ययुः ॥४६॥

दिवो द्युलोकस्य स्क्भः स्क्भयिता धारक उद्यतः सोमोऽसर्जि । सृज्यते । अभिषूयत इत्यर्थः । किंच चिधातुः । द्रोणकलशाधावनीयपूतभृदाख्यास्तयो धातवो यस्य स तथोक्तः । तादृशो भुवनान्युदकान्यर्षति । गच्छति । अंशुं सोमं पनिप्रतं शब्दायमानं मतयः पूजका रिहंति । लिहंति । आस्वादयंति । कदा । यदि निर्णिजं निर्णिक्तं । यद्वा निर्णिगिति रूपनाम । रूपवंतमित्यर्थः । तमृग्मिणः स्तोतारो गिरा स्तुत्या ययुर्गच्छंति तदा ॥

॥ अथ सप्तचत्वारिंशी ॥

प्र ते धारा अत्यृणानि मेथः पुनानस्य संयतो यंति रंहयः ।

यन्नोभिर्दिदो चम्बोः समज्यसे आ सुवानः सोम कलशेषु सीदसि ॥४७॥

प्र ते धाराः । अति । अर्णानि । मेथः । पुनानस्य । संयतः । यंति । रंहयः ।

यत् गोभिः । इंदो इति । चम्बोः । संज्यसे । आ । सुवानः । सोम । कलशेषु । सीदसि ॥४७॥

पुनानस्य पूयमानस्य संयतः संगृह्यमाणा रंहयो रंहणस्वभावा धारा मेथो-
ऽर्णान्यृणानि लोमान्यति यंति । अतिक्रम्य गच्छति । हे इंदो सोम यद्यदा गोभि-
रुदकैश्चम्बोरधिषवणफलकयोरुपरि समज्यसे तदानीं हे सोम सुवानः सृयमानस्त्वं
कलशेषासीदसि ॥

॥ अथाष्टाचत्वारिंशी ॥

पवस्व सोम ऋतुविन्न उक्थ्योऽय्यो वारे परि धाव मधु प्रियं ।

जहि विश्वान्नक्षस इंदो अचिणो बृहद्वदेम विदधे सुवीराः ॥४८॥

पवस्व । सोम । ऋतुऽवित् । नः । उक्थ्यः । अय्यः । वारे । परि । धाव । मधु । प्रियं ।

जहि । विश्वान् । नक्षसः । इंदो इति । अचिणः । बृहत् । वदेम । विदधे । सुऽवीराः ॥४८॥

हे सोम नोऽस्माकं ऋतुवित् कर्मज्ञः । स्तुतिज्ञ इत्यर्थः । उक्थ्यः स्तुत्यः ।
यतः स्तुत्योऽतः ऋतुविदित्यभिप्रायः । ईदृशस्त्वं नोऽस्माकं यागाय पवस्व । स्रव
रसं । अय्यो वारे दशापवित्रे प्रियं मधु परि धाव । परि क्षर । हे इंदो दीप्त
सोम अचिणो भक्षकान्विश्वान्नक्षसो जहि । सुवीराः सुपुत्रा वयं विदधे यज्ञे
बृहन्महद्भनं वदेम । उच्चारयेम । याचेमेत्यर्थः । यद्वा । प्रभूतं स्तोत्रं वदेम ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीय एकविंशो वर्गः ॥

प्र तु द्रवेति नवर्चे द्वितीयं सूक्तं काव्यस्योशनस आर्षे । अनादेशपरिभाषया
चैष्टुभं पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । प्र तु नवोशना इति । जागतमूर्ध्वं
प्रागुशनस इति वचनाज्जगत्यधिकारो निवृत्तः । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र तु द्रव परि कोशं नि षीद नृभिः पुनानो अभि वाजमर्धं ।

अश्वं न त्वा वाजिनं मर्जयंतोऽच्छा बर्ही रश्नाभिर्नयंति ॥९॥

प्र । तु । द्रव । परि । कोशं । नि । सीद । नृऽभिः । पुनानः । अभि । वाजं । अर्धं ।
अर्धं । न । त्वा । वाजिनं । मर्जयंतः । अच्छ । बर्हिः । रशनाभिः । नयन्ति ॥ १ ॥

हे सोम तु क्षिप्रं प्र द्रव । प्रगच्छ । गत्वा च कोशं द्रोणकलशं परि नि षीद ।
निषण्णो भव । नृभिर्ननृभिः पुनानः पूयमानो वाजमन्नं यजमानार्थमुद्दिश्या-
भ्यर्ध । अभिगच्छ । वाजिनं बलवंतमश्वं नाश्वमिव तं यथा मार्जयन्ति तद्व-
द्वाजिनं त्वं मार्जयंतः शोधयंतो बर्हिर्यज्ञमच्छ प्रति रशनाभी रशनावदायता-
भिरंगुलीभिर्नयन्त्यध्वर्युप्रमुखाः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स्वायुधः पवते देव इंदुरशस्तिहा वृजनं रक्षमाणः ।
पिता देवानां जनिता सुदक्षो विष्टंभो दिवो धरुणः पृथिव्याः ॥ २ ॥
सुऽआयुधः । पवते । देवः । इंदुः । अशस्तिऽहा । वृजनं । रक्षमाणः ।
पिता । देवानां । जनिता । सुऽदक्षः । विष्टंभः । दिवः । धरुणः । पृथिव्याः ॥ २ ॥

स्वायुधः शोभनायुध इंदुः सोमो देवः पवते । स च देवोऽशस्तिहा रक्षोहा
वृजनमुपद्रवं रक्षमाणः पिता पालको देवानां तथा जनितोत्पादकः सुदक्षः
सुबलो दिवो विष्टंभो विशेषेण स्तंभयिता पृथिव्याश्च धरुणो धारकः । एवं
महानुभावः पवते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ऋषिर्विप्रः पुरेता जनानामृभुधीरि उशना काव्येन ।
स चिद्विवेदं निहितं यदासामपीच्यं गुह्यं नाम गोनां ॥ ३ ॥
ऋषिः । विप्रः । पुरऽएता । जनानां । ऋभुः । धीरः । उशना । काव्येन ।
सः । चित् । विवेद । निऽहितं । यत् । आसां । अपीच्यं । गुह्यं । नाम । गोनां ॥ ३ ॥

ऋषिरतीन्द्रियद्रष्टा विप्रो मेधावी पुरेता पुरतो गन्ता जनानां मनुष्याणा-
मृभुरू भासमानो धीरो धीमान् उशना एतन्नामर्षिर्यः स चित् स एव काव्येन
कवित्वेन स्तोत्रेण विवेद । लभते । किं । यदासां गोनां गवामपीच्यं । अंतर्हित-
नामैतत् । अंतर्हितं गुह्यं गोपनीयं नाम नामकमुदकं पयोऽलक्षणं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एष स्य ते मधुमाँ इन्द्र सोमो वृषा वृष्णे परि पवित्रे अक्षाः ।

सहस्रसाः शतसा भूरिदावा शश्वत्तमं बर्हिं वाज्यस्यात् ॥४॥

एषः । स्यः । ते । मधुऽमान् । इन्द्र । सोमः । वृषा । वृष्णे । परि । पवित्रे । अक्षारिति ।

सहस्रऽसाः । शतऽसाः । भूरिऽदावा । शश्वत्ऽतमं । बर्हिः । आ । वाजी । अस्यात् ॥४॥

हे इन्द्र वृष्णे वर्षकाय ते तुभ्यमेष स्यः स सोमो मधुमान् माधुर्योपेतो वृषा वर्षकः पवित्रे पर्यक्षाः । परि क्षरति । क्षरतेर्लुङि रूपं । स एव सहस्रसाः सहस्रसंख्याकधनस्य दाता शतसाः शतसंख्याकस्य दाता भूरिदावा ततोऽपि भूरेदाता वाजी बलवान् शश्वत्तमं नित्यं बर्हिर्यज्ञमास्थात् । आतिष्ठति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एते सोमा अभि गव्या सहस्रा महे वाजायामृताय श्रवांसि ।

पवित्रेभिः पर्वमाना असृयञ्छ्वस्यवो न पृतनाजो अत्याः ॥५॥

एते । सोमाः । अभि । गव्या । सहस्रा । महे । वाजाय । अमृताय । श्रवांसि ।

पवित्रेभिः । पर्वमानाः । असृयन् । श्रवस्यवः । न । पृतनाजः । अत्याः ॥५॥

एते सोमा गव्या गव्यानि सहस्रा सहस्राणि श्रवांस्यन्नान्याशिरलक्षणाणि लक्ष्यकृत्य पवित्रेभिः पवित्रच्छिद्रैः पर्वमानाः पूयमाना महे महते वाजायान्नायामृतायामृतत्वायाभ्यसृयन् सृज्यन्ते । किमिच्छवः । श्रवस्यवोऽन्नेच्छवः पृतनाजः सेनाजेतारोऽत्या नाश्वा इव ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

परि हि ष्मा पुरुहूतो जनानां विश्वासरभोजना पूयमानः ।

अथा भर श्येनभृत प्रयांसि रयिं तुंजानो अभि वाजमर्ष ॥६॥

परि । हि । स्म । पुरुऽहूतः । जनानां । विश्वा । असरत् । भोजना । पूयमानः ।

अथ । आ । भर । श्येनऽभृत । प्रयांसि । रयिं । तुंजानः । अभि । वाजं । अर्ष ॥६॥

अयं पर्यसरत् परिसरति जनानामर्थाय विश्वा सर्वाणि भोजना भोजना-
न्यन्नानि धनानि वा । कीदृशः । पुरुहूतः । बहुभिराहूतः पूयमानः शोध्यमानः ।
अथ प्रत्यक्षकृतः । अथेदानीं हे श्येनभृत श्येनेनाहत सोम त्वं प्रयांस्यन्नान्या
भर । आहर । रयिं धनं तुंजानो ददानो वाजमन्नं रसमभ्यर्ष । अभिगच्छ ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

एष सुवानः परि सोमः पवित्रे सर्गो न सृष्टो अदधावदवी ।

तिग्मे शिशानो महिषो न ऋगे गा गव्यन्नभि शूरो न सत्वा ॥ ७ ॥

एषः । सुवानः । परि । सोमः । पवित्रे । सर्गः । न । सृष्टः । अदधावत् । अवी ।

तिग्मे इति । शिशानः । महिषः । न । ऋगे इति । गाः । गव्यन् । अभि । शूरः । न ।

सत्वा ॥ ७ ॥

एष सुवानः सूयमानोऽर्वाणकुशलः सोमः सर्गो न सृष्टो विसृष्टोऽश्व इव
पवित्रे पर्यदधावत् । परिधावति । किंच तिग्मे तीक्ष्णे ऋगे शिशानस्तीक्ष्णीकुर्वन्
महिषो न महान् महिषाख्यो मृग इव । तथान्यदृष्टान्तः । गा गव्यन् प्रभूता गा
इच्छन् शूरो न शूर इव । एतौ महिषशूरो यथा प्रतिबुद्धौ शीघ्रं धावतस्तद्वत्
सत्वा सदनशीलोऽयं गच्छतीति शेषः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

एषा ययौ परमादंतरद्रेः कूचिस्ततीरुर्वे गा विवेद ।

दिवो न विद्युत्स्तनयैत्यभैः सोमस्य ते पवत इन्द्र धारा ॥ ८ ॥

एषा । आ । ययौ । परमात् । अंतः । अद्रेः । कूचिन् । सतीः । ऊर्वे । गाः । विवेद ।

दिवः । न । विद्युत् । स्तनयैती । अभैः । सोमस्य । ते । पवते । इन्द्र । धारा ॥ ८ ॥

एषा सोमधारा परमादुच्छ्रितास्थानाद्ययौ जगाम पाषां तया प्राप्त्यं देशं
वा । किंच । अद्रेः पक्षीनां निवासस्थानस्य पर्वतस्यांतः कूचिन् क्वचित् कुच-
चिन्मूढ ऊर्वे देशे सतीर्वर्तमानाः पक्षिभिरपहता गा विवेद । लब्धवती । यच्च
पणयो गा अपहृत्य स्थापितवन्तः स देश ऊर्वः । ऊर्वं गव्यं महि गृणानः
। ऋग्वे० ६. १७. १. इति हि मन्त्रांतरं । दिवो न विद्युत् दिवः सकाशाद्विद्युदिव
स्तनयन्ती शच्छयन्ती । विद्युद्विशेष्यते । अभैः प्रेरितेति शेषः । सा यथा शब्दं

करोति तद्वच्छब्दं कुर्वती । सोमस्य संबन्धिनी सेयं धारा हे इन्द्र ते त्वदर्थं तत्पानाय पवते । पूयते । क्षरति वा ॥

॥ अथ नवमी ॥

उत स्म राशिं परि यासि गोनामिद्रेण सोम सरथं पुनानः ।

पूर्वीरिषो बृहतीर्जीरदानो शिष्वा शचीवस्तव ता उपस्तुत् ॥ ९ ॥

उत । स्म । राशिं । परि । यासि । गोनां । इद्रेण । सोम । सऽरथं । पुनानः ।

पूर्वीः । इषः । बृहतीः । जीरदानो इति जीरऽदानो । शिष्वा । शचीऽवः । तव । ताः । उपऽस्तुत् ॥ ९ ॥

उत स्म अपि च खलु हे सोम पुनानः पूयमानो गोनां गवां राशिं समूहं पणिभिरपहतं परियासि । परिगच्छसि । कथंभूतः सन् । उच्यते । इद्रेण सह सरथमेकमेव रथमास्थाय । हे जीरदानो क्षिप्रदान सोम उपस्तुत् उपस्तूयमानस्त्वं पूर्वीर्बृहतीर्बृहतीर्महतीरिष उक्तलक्षणान्यन्नानि शिष्वा । देहि । हे शचीवोऽन्नवन् ता इषस्तव स्वभूता इति शेषः ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये चयोविंशो वर्गः ॥

अयं सोम इत्यष्टर्षे तृतीयं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । अयं सोमोऽष्टावित्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अयं सोम इन्द्र तुभ्यं सुन्वे तुभ्यं पवते त्वमस्य पाहि ।

त्वं ह यं चकृषे त्वं ववृष इदं मदाय युज्याय सोमं ॥ १ ॥

अयं । सोमः । इन्द्र । तुभ्यं । सुन्वे । तुभ्यं । पवते । त्वं । अस्य । पाहि ।

त्वं । ह । यं । चकृषे । त्वं । ववृषे । इदं । मदाय । युज्याय । सोमं ॥ १ ॥

हे इन्द्र अयं सोमस्तुभ्यं त्वदर्थं सुन्वे । सूयते ॥ सुनोतेः कर्मार्थं लटि लोपस्त आत्मानेपदेश्चिन्ति तल्लोपः ॥ तुभ्यं त्वदर्थमेव पवते । पूयते । त्वं चास्यामुं पाहि । पिब । त्वं ह यमिदं सोमं चकृषे करोषि । त्वं च यं ववृषे वृतवानसि । किमर्थं । मदाय युज्याय सहायाय । सोम इन्द्राय बलकरत्वात्सहाय इति प्रसिद्धं । यमेवं करोषि त्वं तं पाहीति समन्वयः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स ई॒ रथो॒ न भुरि॒षाळ॑योजि॒ महः॑ पु॒रूणि॑ सा॒तये॒ वसू॑नि ।
 आ॒दी॒ विश्वा॑ न॒हुषा॑णि जा॒ता स्व॑र्षा॒ता वन॑ ऊ॒र्ध्वा न॑वंत ॥२॥
 सः । ई॒ । रथः॑ । न । भुरि॒षाद् । अ॒योजि॑ । महः॑ । पु॒रूणि॑ । सा॒तये॑ । वसू॑नि ।
 आ॒त् । ई॒ । विश्वा॑ । न॒हुषा॑णि । जा॒ता । स्वः॑सा॒ता । वने॑ । ऊ॒र्ध्वा । न॑वंत ॥२॥

स ई सोऽयं सोमो भुरिषाद् भूरिभारस्य सोढा रथो न रथ इव भुरिषाद् प्रभूतस्य भारस्य सोढायोजि । युज्यते । कीदृशः सः । महो महान् । किमर्थमयोजि । पुरूणि बहूनि वसूनि धनानि सातयेऽस्मभ्यं दातुं । आदी योगानन्तरं विश्वा विश्वानि सर्वाणि नहुषाणि । नहुषो मनुष्याः । तेषां संबंधीनि जाता जातान्यस्मद्विरोधादूर्ध्वान्मुखानि वने वननीये स्वर्षाता स्वर्षातौ । संयामनामैतत् । स्वर्गलाभयुक्ते संयामे नवंत । गच्छंतु । नवतिर्गतिकर्मा । यद्वा सोमं संयामे युद्धार्षिनः संगच्छन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वा॒युर्न॒ यो नि॒युत्वाँ॑ इ॒ष्टया॑मा॒ नास॑त्येव॒ हव॒ आ शं॑भविष्टः ।
 वि॒श्ववा॑रो द्रवि॒णो॒दा इ॒व त्म॑न्पू॒षेव॑ धी॒जव॑नोऽसि सोम ॥३॥
 वा॒युः । न । यः । नि॒युत्वा॑न् । इ॒ष्टया॑मा । नास॑त्याऽइव । हव॑ । आ । शं॑भविष्टः ।
 वि॒श्वऽवा॑रः । द्रवि॒णो॒दाऽइ॒व । त्मन् । पू॒षाऽइ॒व । धी॒ऽजव॑नः । अ॒सि । सो॒म ॥३॥

यः सोमो नियुत्वा । नियुतो वायोरश्वाः । तद्वान् वायुर्न वायुरिवेष्टयामेष्टगमनः । नासत्येवाश्विनाविव हवमाह्वानमाकर्ण्य आ सर्वतः शंभविष्टः सुखस्य भावयितृतमः । द्रविणोदा इव धनदातेव त्मन् आत्मनि विश्ववारो विश्वैर्वरणीयो भवति तद्वद्विश्ववारोऽसि । पूषेव पोषकः सवितेव धीजवनो मनोवेगोऽसि । यद्वा । कर्मणां प्रवर्तयितासि हे सोम ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इ॒न्द्रो न॒ यो म॒हा क॑र्माणि॒ चक्रि॑र्हन्ता वृ॒षाणा॑मसि सोम पू॒र्भित् ।
 पै॒त्रो न॒ हि त्वम॑हि॒नाम्नां॑ ह॒न्ता वि॒श्वस्या॑सि सोम॒ दस्योः॑ ॥४॥

इन्द्रः । न । यः । महा । कर्माणि । चक्रिः । हन्ता । वृचाणां । असि । सोम । पूःऽभित् ।
पैत्र्यः । न । हि । त्वं । अहिऽनाम्नां । हन्ता । विश्वस्य । असि । सोम । दस्योः ॥ ४ ॥

इन्द्रो न इन्द्र इव यस्त्वं महा महांति कर्माणि चक्रिस्ताच्छील्येन करोषि स त्वं
हे सोम वृचाणां शत्रूणां हन्तासि । भवसि । तथा पूर्भित् पुरां भेत्तासि । किंच ।
पैत्र्यो नाश्व इव खल्वहिनाम्नां हन्ता भवसि । आगत्य हन्तीत्यहिः । तन्नामका-
नामित्यर्थः । न केवलं तेषामेव अपि तु विश्वस्यापि सर्वस्यापि दस्योरुपश्र-
पयितुः शत्रोर्हन्तासि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अग्निर्न यो वन आ सृज्यमानो वृथा पाजांसि कृणुते नदीषु ।
जनो न युधा महत् उपच्छिरिर्यति सोमः पर्वमान ऊर्मि ॥ ५ ॥
अग्निः । न । यः । वने । आ । सृज्यमानः । वृथा । पाजांसि । कृणुते । नदीषु ।
जनः । न । युधा । महत् । उपच्छिः । इर्यति । सोमः । पर्वमानः । ऊर्मि ॥ ५ ॥

अग्निर्न अग्निरिव यः सोमो वनेऽरण्ये आ सृज्यमानः । वनसंबन्धग्निर्यथा
बलानि कुरुते एवं यः सोमो वृथानायासेन नदीष्वांतरिक्षाणि पाजांसि कृणुते
कुरुते । किंच युधा युद्धस्य कर्ता जनो न शूरो मनुष्य इव महत् शत्रोरुपच्छिः ।
वाङ्मैतत् । शब्दयिता सन् पर्वमानः पूयमानः सोम ऊर्मिं प्रवृद्धं रसमिर्यति ।
प्रेरयति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एते सोमा अति वाराण्यया दिव्या न कोशासो अभ्रवर्षाः ।
वृथा समुद्रं सिंधवो न नीचीः सुतासो अभि कलशान् असृयन् ॥ ६ ॥
एते । सोमाः । अति । वाराणि । अय्याः । दिव्याः । न । कोशासः । अभ्रऽवर्षाः ।
वृथा । समुद्रं । सिंधवः । न । नीचीः । सुतासः । अभि । कलशान् । असृयन् ॥ ६ ॥

एते पूयमानाः सोमा अथाविमयानि वाराणि वालान्यति गच्छन्तीति शेषः ।
तच्च दृष्टान्तः । दिव्या न कोशासः । दिवि भवाः कोशा आप इव । ता विशेष्यन्ते ।
अभ्रवर्षा अभ्रैर्वृष्यमाणाः । किंच वृथानायासेन समुद्रं सिंधवो न नद्य इव नी-
चीर्नीचीनायाः सुतासोऽभिषुताः सोमाः कलशान्भ्यसृयन् । अभिगच्छन्ति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

शुष्मी शर्धो न मारुतं पवस्वानभिश्स्ता दिव्या यथा विद् ।

आपो न मक्षु सुमतिर्भवा नः सहस्राप्ताः पृतनाषाण न यज्ञः ॥७॥

शुष्मी । शर्धः । न । मारुतं । पवस्व । अनभिऽश्स्ता । दिव्या । यथा । विद् ।

आपः । न । मक्षु । सुऽमतिः । भव । नः । सहस्रऽअप्ताः । पृतनाषाट् । न । यज्ञः ॥७॥

हे सोम शुष्मी । शुष्मं बलं शोषणात् । बलवांस्त्वं मारुतं शर्धो न मरुतां बलमिव पवस्व । तच्च दृष्टान्तमेव स्पष्टयति । यथा दिव्या विद् प्रजानभिश्स्ता । अभिशासो निंदा । अनिदिता पवते । मरुतो वै देवानां विश इति हि ब्राह्मणं । किंच । आपो नोदकानीव मक्षु क्षिप्रं पवमानस्त्वं सुमतिर्भव नोऽस्माकं । किंच सहस्राप्ताः । अप्स इति रूपनाम । बहुरूपस्त्वं पृतनाषाट् पृतनानामभि-भवितेन्द्र इव यज्ञो यष्ट्यो भवसीति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

राज्ञो नु ते वरुणस्य व्रतानि बृहन्नभीरं तव सोम धाम ।

शुचिर्धूमसि प्रियो न मिचो दक्षाय्यो अर्यमेवासि सोम ॥८॥

राज्ञः । नु । ते । वरुणस्य । व्रतानि । बृहत् । गभीरं । तव । सोम । धाम ।

शुचिः । त्वं । असि । प्रियः । न । मिचः । दक्षाय्यः । अर्यमाऽइव । असि । सोम ॥८॥

हे सोम वरुणस्य वारकस्य ते तव व्रतानि कर्माणि नु क्षिप्रं करोमीति शेषः । हे सोम तव धाम तेजःस्थानं बृहन्महन्नभीरं च । प्रियो मिच इव त्वं शुचिर्दीप्तः शुद्धो वासि । अर्यमेव अर्यमा देव इव त्वं दक्षाय्योऽसि ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये चतुर्विंशो वर्गः ॥

प्रो स्य वह्निरिति सप्तर्चं चतुर्थे सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्रो स्य सप्तैत्यनु-क्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्रो स्य वह्निः पृथ्याभिरस्यान् दिवो न वृष्टिः पवमानो अक्षाः ।

सहस्रधारो असदन्यस्मे मातुरुपस्ये वन आ च सोमः ॥९॥

प्रो इति। स्यः। वह्निः। पथ्याभिः। अस्यान्। दिवः। न। वृष्टिः। पवमानः। अक्षारिति।
सहस्रधरः। असदत्। नि। अस्मे इति। मातुः। उपऽस्ये। वने। आ। च। सोमः॥१॥

प्र ऊ इति निपातत्रयसमुदाय एको निपातितः। प्रो अस्यान् प्रस्यंदते स्यः
स वह्निर्वोढा पथ्याभिर्यज्ञमार्गः। दिवो न वृष्टिर्दिवः सकाशावृष्टिरिव पवमानः
सन् अक्षाः। व्याप्नोषि। सोऽयं सोमः सहस्रधारो बहुधारः सन् अस्मे अस्मासु
न्यसदत्। निषीदति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

राजा सिंधूनामवसिष्ट वासं ऋतस्य नावमारुहद्रजिष्ठां।

अप्सु द्रप्सो वावृधे श्येनजूतो दुहे ईं पिता दुहे ईं पितुर्जा ॥२॥

राजा। सिंधूनां। अवसिष्ट। वासः। ऋतस्य। नावं। आ। अरुहत्। रजिष्ठां।

अप्सु। द्रप्सः। ववृधे। श्येनऽजूतः। दुहे। ईं। पिता। दुहे। ईं। पितुः। जां॥२॥

अयं राजा सोमः सिंधूनामुदकानां क्षीरादिस्यंदिनीनां गवां वा वासो
वसनस्थानीयं क्षीराख्यं श्रयणद्रव्यमवसिष्ट। आच्छादयति। तथा कृत्वा रजिष्ठा-
मृजुतरामृतस्य यज्ञस्य नावमारुहत्। आरोहति। स द्रप्सः सोमरसः श्येनजूतः
श्येनेनापहतो रसोऽप्सु वसतीवरीषु ववृधे। वर्धते। ईं तमिमं पितुः पाल-
कात्पितृस्थानीयाद्युल्लोकज्जां जातमपत्यं सोममीमयं पिता पालको लोको
दुहे। दोग्धि रसं। तथाध्वर्युरपि दुहे। दोग्धि। अथवोक्तलक्षणमेतं सोमं पिता
पालकः स्वामी यजमानो दोग्धि फलं तथा दुहेऽध्वर्युरपि रसं दुहे। यद्वा दुह
ईमिति पुनरुक्तिरादरार्थं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सिंहं नसंत मध्वो अयासं हरिमरुषं दिवो अस्य पतिं।

शूरो युत्सु प्रथमः पृच्छते गा अस्य चक्षसा परि पात्युक्षा ॥३॥

सिंहं। नसंत। मध्वः। अयासं। हरिं। अरुषं। दिवः। अस्य। पतिं।

शूरः। युत्सु। प्रथमः। पृच्छते। गाः। अस्य। चक्षसा। परि। पाति। उक्षा॥३॥

सिंहं शूराणां हिंसकं सिंहसदृशं मध्व उदकस्यायासं प्रेरकं हरिं हरितवर्णमस्य
दिवो बुल्लोकस्य पतिं पालकं सोमं नसंत। व्याप्नुवन्ति यजमानाः। युत्सु संयामेषु
शूरः प्रथमो देवानां मध्ये मुख्यः सोमो गाः पशुभिरुपहृताः पृच्छते मार्गज्ञानं।

पणीन् हत्वा गा लब्धुं गोमार्गे पृच्छतीत्यर्थः । किंच । अस्य चक्षसा सामर्थ्येनोक्षा
सेक्ता देवेन्द्रः परि पाति विश्वं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

मधुपृष्ठं घोरमयासमश्वं रथे युजंत्युरुचक्रं चृष्ट्वं ।

स्वसार ईं जामयो मर्जयंति सनाभयो वाजिनमूर्जयंति ॥४॥

मधुऽपृष्ठं । घोरं । अयासं । अश्वं । रथे । युजंति । उरुऽचक्रे । चृष्ट्वं ।

स्वसारः । ईं । जामयः । मर्जयंति । सऽनाभयः । वाजिनं । ऊर्जयंति ॥४॥

मधुपृष्ठं मधुरपृष्ठभागं घोरं भयानकमयासं गन्तारमृष्टं दर्शनीयमुक्तलक्षणा-
श्वस्थानीयं व्याघ्रं सोममुरुचक्रे प्रभूतचक्रे रथे यथाश्वं रथे युजंति रथिकास्तद्वत्
प्रभूतचरणे रथे रंहणस्य साधने यज्ञाख्ये रथे युजंति । योजयंत्यध्वर्यादयः ।
किंच । ईमेनं सोमं स्वसारः स्वयंसारिण्यः परस्परं स्वसृभूता वा जामयो बंधुभूता
अंगुलयः । एकहस्तनिष्पन्नत्वात् स्वसृत्वं जामित्वं च । एवंभूता मार्जयंति ।
शोधयंति । तदेवाह । सनाभयः समानबंधना वाजिनं बलवंतं सोममूर्जयंति ।
बलिनं कुर्वन्ति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

चतस्र ईं घृतदुहः सचन्ते समाने अंतर्धरुणे निषत्ताः ।

ता ईमर्षेति नमसा पुनानास्ता ईं विश्वतः परि षन्ति पूर्वीः ॥५॥

चतस्रः । ईं । घृतऽदुहः । सचन्ते । समाने । अंतः । धरुणे । निऽसत्ताः ।

ताः । ईं । अर्षेति । नमसा । पुनानाः । ताः । ईं । विश्वतः । परि । संति । पूर्वीः ॥५॥

चतस्रो घृतदुहो घृतदोग्ध्यो गाव ईमेनं सोमं सचन्ते । सेवन्ते । कीदृश्यस्ताः ।
समान एकस्मिन्धरुणे सर्वेषां धारकेऽतरिक्षे निषत्ता निषणाः । ता घृतदुह
ईमेनमर्षेति प्राप्नुवन्ति नमसान्नेन पुनानाः पूयमानाः सत्यः । ताः पूर्वीर्बह्वः
प्रभूता गावो विश्वतः सर्वतः परि षन्ति । परिभवन्ति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

विष्टंभो दिवो धरुणः पृथिव्या विश्वा उत क्षितयो हस्ते अस्य ।

असत्त उत्तो गृणते नियुत्वान्मध्वो अंशुः पवत इन्द्रियाय ॥६॥

वि॒ष्ट॒भः । दि॒वः । ध॒रुणः । पृ॒थि॒व्याः । वि॒श्वः । उ॒त । क्षि॒तयः । ह॒स्ते । अ॒स्य ।
अ॒सत् । ते । उ॒त्सः । गृ॒णते । नि॒यु॒त्वान् । म॒ध्वः । अ॒ंशुः । प॒व॒ते । इ॒न्द्रि॒याय ॥ ६ ॥

अयं सोमो दिवो द्युलोकस्य विष्टभभूतः । यथा गृहस्य स्तंभस्तद्वत् । तथा पृथिव्या धरुणो धारकः । उतापि च विश्वः सर्वाः क्षितयः प्रजा अस्य सोमस्य हस्ते भवन्ति । उत्सः । उत्सरत्यस्मात्कामा इत्युत्सः सोमः । स गृणते स्तुवते ते तुभ्यं नियुत्वानश्ववानसत् । भवतु । स सोमो मध्वो मधु । कर्मणि षष्ठी । मधुररसोऽंशुः सोमः । अंशुः शमष्टमाचो भवतीति यास्कः । नि० २. ५. । इन्द्रियाय पवते । पूयते । अभिषूयते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

व॒न्व॒न्न॒वा॒तो अ॒भि दे॒ववी॑ति॒मिन्द्रा॑य सोम वृ॒च॒हा प॑वस्व ।
श॒ग्धि म॒हः पु॒रु॒श्च॒न्द्रस्य॑ रा॒यः सु॒वीर्य॑स्य प॒तयः॑ स्याम ॥ ७ ॥
व॒न्वन् । अ॒वा॒तः । अ॒भि । दे॒वऽवी॑तिं । इ॒न्द्राय॑ । सो॒म । वृ॒चऽहा । प॑वस्व ।
श॒ग्धि । म॒हः । पु॒रु॒ऽच॒न्द्रस्य॑ । रा॒यः । सु॒ऽवीर्य॑स्य । प॒तयः॑ । स्या॒म ॥ ७ ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये पंचविंशो वर्गः ॥

प्र हिन्वान इति षडृचं पंचमं सूक्तं मैत्रावरुणेर्वसिष्ठस्यार्धे चिष्टुभं पवमान-सोमदेवताकं । तथा चानुक्रांतं । प्र हिन्वानः षड्वसिष्ठ इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र हि॒न्वा॒नो ज॑नि॒ता रो॑द॒स्यो रथो॑ न वा॒जं स॒नि॒ष्य॒न्नया॑सीत् ।
इ॒न्द्रं ग॒च्छ॒न् आयु॑धा सं॒शि॒शानो॑ वि॒श्वः वसु॑ ह॒स्तयो॑रा॒दधानः॑ ॥ १ ॥
प्र । हि॒न्वा॒नः । ज॒नि॒ता । रो॑द॒स्योः । रथः॑ । न । वा॒जं । स॒नि॒ष्यन् । अ॒या॒सीत् ।
इ॒न्द्रं । ग॒च्छन् । आ॒यु॒धा । सं॒ऽशि॒शानः॑ । वि॒श्वः । वसु॑ । ह॒स्तयोः॑ । आ॒ऽद॒धानः॑ ॥ १ ॥

हिन्वानः प्रेर्यमाणोऽध्वर्यादिभिर्जनितोत्पादयिता रोदस्योर्वावापृथिव्योः । तयोर्जनयितृत्वं वृष्टिप्रदानहविःप्रापणाभ्यां । तादृक् सोमो वाजमन्नं सनिष्यन् दास्यन् प्रायासीत् प्रयच्छति । इन्द्रं गच्छन् प्राप्नुवन् आयुधायुधानि संशिशानः सम्यक् तीक्ष्णीकुर्वन् इन्द्रसाहाय्यगमनार्थं तीक्ष्णायुधः सन् विश्वः सर्वाणि वसु वसूनि हस्तयोरादधानोऽस्मभ्यं दानाय एवं कुर्वन् प्रायासीत् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अभि चिपृष्ठं वृषणं वयोधामांगूषाणामवावशन्त वाणीः ।

वना वसानो वरुणो न सिंधून्वि रत्नधा दयते वार्याणि ॥२॥

अभि । चिपृष्ठं । वृषणं । वयःधा । आंगूषाणां । अवावशन्त । वाणीः ।

वना । वसानः । वरुणः । न । सिंधून् । वि । रत्नधा । दयते । वार्याणि ॥२॥

चिपृष्ठं चीणि पृष्ठानि स्तोत्राणि द्रोणकलशदिस्थानानि वा सवनानि वा यस्य स तथोक्तः । तं वृषणं वर्षकं वयोधामन्त्रस्य दातारं सोममांगूषाणामाघोषवतां स्तोत्राणां वाणीर्वाचोऽभ्यवावशन्त । शब्दयन्ते । वना वनान्युदकानि वसान आच्छादयन् वरुणो न वरुण इव सिंधूनाच्छादयति तद्वत् । रत्नधा रत्नानां दाता सोमो वार्याणि धनानि दयते । प्रयच्छति स्तोतृभ्यः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

शूरयामः सर्ववीरः सहावाञ्जेता पवस्व सनिता धनानि ।

तिग्मायुधः क्षिप्रधन्वा समत्स्वषाळहः साह्यान्पृतनासु शबून् ॥३॥

शूरऽयामः । सर्वऽवीरः । सहावान् । जेता । पवस्व । सनिता । धनानि ।

तिग्मऽआयुधः । क्षिप्रऽधन्वा । समत्ऽसु । अषाळहः । साह्यान् । पृतनासु । शबून् ॥३॥

हे सोम पवस्व त्वं । कीदृशस्त्वं । शूरयामः । शूराणां यामः संघो यस्य सः । सर्ववीरः सर्वे वीरा यस्य स तथोक्तः । सहावान् सहनवान् जेता जयशीलः सनिता संभक्ता धनानि । तिग्मायुधः तीक्ष्णप्रहरणसाधनः । क्षिप्रधन्वा क्षिप्र-सहनशीलधन्वा समत्सु संग्रामेष्वषाळहोऽसौढः साह्यान् अभिभवन् । कुत्र । पृतनासु शत्रुसेनासु । कान् । शबून् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

उरुगण्यूतिरभयानि कृत्वन्समीचीने आ पवस्वा पुरंधी ।

अपः सिषासन्नुषसः स्वर्गाः सं चिक्त्रदो महो अस्मभ्यं वाजान् ॥४॥

उरुऽगण्यूतिः । अभयानि । कृत्वन् । समीचीने इति संऽईचीने । आ । पवस्व ।

पुरंधी इति पुरंऽधी ।

अपः । सिषासन् । उषसः । स्वः । गाः । सं । चिक्त्रदः । महः । अस्मभ्यं । वाजान् ॥४॥

हे सोम उरुगव्यूतिर्विस्तीर्णमार्गस्त्वमभयानि स्तोतृभ्यः कृण्वन् कुर्वन् पुरंधी ।
इदं द्यावापृथिव्योर्नाम । ते समीचीने संगते कुर्वन् आ पवस्व । आ क्षर । अप
उषसः स्वरादित्यं गा रश्मीश्च सिषासन् पुष्ट्यर्थं संभक्तुमिच्छन् सं चित्रदः ।
संक्रंदसे । महो महतो महांति वाजानन्त्रान्यस्मभ्यं दातुमिति शेषः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

मत्सि सोम वरुणं मत्सि मिचं मत्सीद्रमिंदो पवमान विष्णुं ।
मत्सि शर्धो मारुतं मत्सि देवान्मत्सि महामिंद्रमिंदो मदाय ॥ ५ ॥
मत्सि । सोम । वरुणं । मत्सि । मिचं । मत्सि । इंद्रं । इंद्रो इति । पवमान । विष्णुं ।
मत्सि । शर्धो । मारुतं । मत्सि । देवान् । मत्सि । महां । इंद्रं । इंद्रो इति । मदाय ॥ ५ ॥

हे पवमान पूयमानेदो सोम त्वं वरुणादीन् मत्सि तर्पय तेषां मदाय ।
इंद्रस्य प्राधान्याद्विरभिधानं ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एवा राजेव ऋतुमौ अमेन विश्वा घनिघ्नदुरिता पवस्व ।
इंदो सूक्ताय वचसे वयो धा यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ६ ॥
एव । राजाऽइव । ऋतुऽमान् । अमेन । विश्वा । घनिघ्नत् । दुःऽइता । पवस्व ।
इंदो इति । सुऽउक्ताय । वचसे । वयोः । धाः । यूयं । पात । स्वस्तिऽभिः । सदा । नः ॥ ६ ॥

अनया स्तुतिमुपसंहरन् फलमाशक्ते । हे सोम एवैवं स्तुत इति शेषः ।
ऋतुमास्त्वं राजेवामेन बलेन विश्वा सर्वाणि दुरिता दुरितानि घनिघ्नद्विना-
शयन् पतस्व । हे इंद्रो दीप्त सोम सूक्ताय शोभनमुदिताय वचसेऽस्माकं स्तोत्राय
तच्चो विमृष्यार्थवदवगत्य वयो धाः । अन्नं धेहि । अन्नलाभस्य स्तुतिनिमित्त-
कत्वात्तस्य स्तुतिवचसः प्राधान्येनोक्तिः । शिष्टं सिद्धं ॥

॥ इति सप्तमस्य तृतीये षड्विंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थोऽथतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुद्धभूपालसाम्राज्यधुरं-
धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये
सप्तमाष्टके तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
 निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥
 तृतीयं श्रुतितत्त्वज्ञः सप्तमस्याष्टकस्य सः ।
 व्याख्याय सायणामात्यश्चतुर्थे व्याचिकीर्षति ॥

तचासर्जीति षट्चमष्टमं सूक्तं मारीचस्य कश्यपस्यार्धे चैष्टुभं पवमानसोम-
 देवताकं । असर्जि कश्यप इत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

असर्जि वक्त्रा रथ्ये यथाजौ धिया मनोता प्रथमो मनीषी ।
 दश स्वसारो अधि सानो अथ्येऽजंति वह्निं सदनान्यच्छ ॥१॥
 असर्जि । वक्त्रा । रथ्ये । यथा । आजौ । धिया । मनोता । प्रथमः । मनीषी ।
 दश । स्वसारः । अधि । सानौ । अथ्ये । अजंति । वह्निं । सदनानि । अच्छ ॥१॥

वक्त्रा शब्दायमानः । वच परिभाषणे । वनिप् । एतादृशः पवमानः सोम
 आजौ । अजंति कर्मार्थमृत्विज इत्याजिर्यज्ञः । तस्मिन्धिया कर्मणा स्तोत्रेण वा
 साकमसर्जि । सृज्यते पाचेष्टिति । तच्च दृष्टांतः । रथ्ये यथा रथाहं आजौ । संया-
 मनामैतत् अजंति प्रक्षिपंत्यायुधान्यचेति । तस्मिन्नथ्यो यथा धियांगुल्या सृज्यते
 तद्वत् । कीदृशः । मनोता । यस्मिन्देवानां मनांस्योतानि प्रोतानि सः । तथा च
 ब्राह्मणं तस्मिन् हि तेषां मनांस्योतानीति । प्रथमः । सर्वेषां देवानां मुख्यः ।
 मनीषी । मनस ईषा मनीषा स्तुतिः । तद्वान् । दश स्वसारो दशसंख्याका
 अंगुलयः सदनानि यज्ञगृहाण्यच्छाभिमुखीकृत्य वह्निं वोढारं सोमं सानौ
 समुच्छ्रिते । अधिः सप्तम्यर्थानुवादकः । अथ्येऽविभवेऽविवालेन कृते पवि-
 चेऽजंति । प्रेरयंति । अज गतिक्षेपणयोः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

वीती जनस्य दिव्यस्य कथ्यैरधि सुवानो नहुषेभिरिदुः ।
 प्र यो नृभिरमृतो मर्त्येभिर्मर्मृजानोऽविभिर्गोभिरग्निः ॥२॥
 वीती । जनस्य । दिव्यस्य । कथ्यैः । अधि । सुवानः । नहुषेभिः । इदुः ।
 प्रायः । नृऽभिः । अमृतः । मर्त्येभिः । मर्मृजानः । अविऽभिः । गोऽभिः । अग्निऽभिः ॥२॥

कथ्यैः साधुभिः स्तोतृभिर्नहुषेभिर्मनुष्यैः सुवानोऽभिषूयमाण इन्दुः सोमो दिव्यस्य दिवि भवस्य जनस्य देवगणस्य वीती । सुपां सुलुगिति चतुर्थ्याः पूर्व-सवर्णदीर्घः । सोमभक्षणार्थं यज्ञमधिगच्छति । किंचामृतो मरणधर्मरहितो यः सोमो नृभिः कर्मनेतृभिर्मर्त्यैर्भिर्मर्त्यैरविभिरविमयैः पविचैस्तथा गोभिरानडुहैरधि-षवणचर्मभिः । यथा गोविकारैः क्षीरादिभिरङ्गिर्वसतीवर्यादिभिरुदकैश्च मर्मृजानो भृशं शोध्यमानः सन् यज्ञं प्रति गच्छति । उपसर्गश्रुतेर्योग्यक्रियाध्याहारः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वृषा वृष्णे रोरुवदंशुरस्मै पवमानो रुशदीर्ते पयो गोः ।

सहस्रमृक्का पथिभिर्वचोविदध्वस्मभिः सूरौ अखं वि याति ॥३॥

वृषा । वृष्णे । रोरुवत् । अंशुः । अस्मै । पवमानः । रुशत् । ईर्ते । पयः । गोः ।

सहस्रं । मृक्का । पथिऽभिः । वचःऽवित् । अध्वस्मऽभिः । सूरः । अखं । वि । याति ॥३॥

वृषा कामानां वर्षको वृषेवाचरन्वा रोरुवद्भृशं शब्दायमानोऽंशुः सोमः पवमानः पूयमानः सन् अस्मै वृष्णे वर्षकायेन्द्राय तदर्थं रुशत् । रोचतेरिदं रूपं । आरोचमानं श्वेतं गोः पय आश्रयणद्रव्यमीर्ते । गच्छति । ईर गतौ । आदादिकः । किंच मृक्का । छंदसीवनिपाविति मत्वर्थायो वनिप् । स्तोत्रवान् अत एव वचोवित् स्तुतीनां ज्ञाता सूरः सुवीर्यः सर्वेषामग्निष्टोमादिकर्मणि प्रेरकः सोमोऽध्वस्मभिर्ध्वंसनवर्जितैर्हिसारहितैः सहस्रं पथिभिर्बहुभिर्मार्गेण खं सूक्ष्मच्छिद्रं पविचं वि याति । अतीत्य द्रोणकलशं गच्छति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

रुजा हव्वा चिद्रक्षसः सदांसि पुनान इंद ऊर्णुहि वि वाजान् ।

वृषोपरिष्ठात्तुजता वधेन ये अंति दूरादुपनायमेषां ॥४॥

रुज । हव्वा । चित् । रक्षसः । सदांसि । पुनानः । इंदो इति । ऊर्णुहि । वि । वाजान् ।

वृष । उपरिष्ठात् । तुजता । वधेन । ये । अंति । दूरात् । उपऽनायं । एषां ॥४॥

हे सोम हव्वा चिद्रक्षान्यपि परैरगंतव्यत्वेन रक्षसो राक्षसस्य सदांसि स्थानानि पुराणि रुज । विनाशय । रुजो भंगे । तौदादिकः । किंच हे इंदो पवमानः पुनानः पविचादिभिः पूयमानस्त्वं वाजान् तस्यान्धानि तस्य बलानि वोर्णुहि । आच्छादय ।

आहरेत्यर्थः ॥ तथा ये राक्षसा उपरिष्टादूर्ध्वदेशादागच्छन्ति ये वांन्यंतिके समीप
आगच्छन्ति । ये च दूरादूरदेशाद्वागच्छन्ति तेषां राक्षसानामुपनायमुपनेतारं स्वा-
मिनं तुजता । तुजतिर्हिंसाकर्मा । हिंसकेन वधेन हननसाधनेनायुधेन त्वं वृश्च ।
छिंधि । ओमश्चू छेदने । तौदादिकः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स प्रत्नवन्नर्थसे विश्ववार सूक्ताय पथः कृणुहि प्राचः ।

ये दुःषहासो वनुषा बृहंतस्तांस्ते अश्याम पुरुकृत्पुरुक्षो ॥ ५ ॥

सः । प्रत्नऽवत् । नर्थसे । विश्वऽवार । सूऽउक्ताय । पथः । कृणुहि । प्राचः ।

येदुःसहासः । वनुषा । बृहंतः । तान् । ते । अश्याम । पुरुऽकृत् । पुरुक्षो इति पुरुऽक्षो ॥ ५ ॥

हे विश्ववार विश्वैः सर्वैर्वरणीय हे सोम स तादृशस्त्वं प्रत्नवत् पुराण इव
स्थितस्त्वं नर्थसे नवीयसे नवतराय । नवशब्दादीयसुनीकारलोपच्छांदसः । तस्मै
सूक्ताय शोभनस्तुतिकाय मह्यं पथो मार्गान् प्राचः प्राचीनान् कृणुहि । कुरु ।
सर्वत्र गमनं प्रयच्छेत्यर्थः ॥ कृवि हिंसाकरणयोः । धिन्विकृण्वोरच्चेत्युप्रत्ययः ॥ हे
पुरुकृत् बहुकर्मन् हे पुरुक्षो । दुष्टु शब्दे । मितद्वादित्वाङ्गुप्रत्ययः । बहुविधं
शब्दायमान हे सोम दुःसहासो रक्षोभिः सोदुमशक्या अत एव वनुषा । वन-
तिर्हिंसार्थः । हिंसया युक्ता बृहंतो महांतो ये त्वदीया अंशाः संति तान् ते तव
स्वभूतानंशान्वयं यज्ञेऽश्याम । प्राप्नुयाम ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एवा पुनानो अपः स्वर्गा अस्मभ्यं तोका तनयानि भूरि ।

शं नः क्षेचमुरु ज्योतींषि सोम ज्योङ्गः सूर्यं हश्ये रिरिहि ॥ ६ ॥

एव । पुनानः । अपः । स्वः । गाः । अस्मभ्यं । तोका । तनयानि । भूरि ।

शं । नः । क्षेचं । उरु । ज्योतींषि । सोम । ज्योक् । नः । सूर्यं । हश्ये । रिरिहि ॥ ६ ॥

हे सोम एवैवं पुनानः पूयमानः पवित्रादिभिरस्मभ्यं रिरिहि । प्रापय ।
प्रयच्छ । किं तत् । अपः । अप इत्यंतरिक्षनाम । आप्नोति सर्वमपि । अंतरिक्षं
स्वः स्वर्गं द्युलोकं गाः । सर्वैर्गम्यतेऽचेति गावः पृथिव्यः । ताः पृथिवीश्च भूरि ।
सुपां सुलुगिति द्वितीयाया लुक् । बहून् लोकान् तनयानि । तन्वन्ति कुलमिति

म० ९. अ० ५. सू० ९२.]

॥ सप्तमोऽष्टकः ॥

२६७

तनयाः पौत्राः । तांश्च तथा नोऽस्मभ्यं क्षेचं शं सुखकरं कुरु । हे सोम ज्योतींषि
नक्षत्राण्युरुह्यंतरिक्षे विस्तीर्णानि कुरु । तथा नोऽस्मभ्यं सूर्यमादित्यं ज्योक् ।
चिरनामैतत् । चिरकालं दृश्ये द्रष्टुं कुरु ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे प्रथमो वर्गः ॥

परि सुवान इति षडृचं सप्तमं सूक्तं मारीचस्य कश्यपस्यार्धं चैष्टुभं पवमान-
सोमदेवताकं । परि सुवान इत्यनुक्रांतं । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

परि सुवानो हरिंश्शुः पविचे रथो न सर्जि सनये हियानः ।

आपञ्चोर्कमिन्द्रियं पूयमानः प्रति देवाँ अजुषत प्रयोभिः ॥१॥

परि । सुवानः । हरिः । अंशुः । पविचे । रथः । न । सर्जि । सनये । हियानः ।

आपत् । स्योर्कं । इन्द्रियं । पूयमानः । प्रति । देवान् । अजुषत । प्रयःऽभिः ॥१॥

सुवानोऽभिषूयमाणो हियान ऋत्विग्भिः प्रेर्यमाणो हरिर्हरितवर्णोऽंशुः सोमः
पविचेऽविवालेन कृते दशापविचे परि सर्जि । परिसृज्यते । किमर्थं । सनये
धनलाभाय देवानां संभजनाय वा । तच्च दृष्टांतः । रथो न रथो यथा युद्धे
शत्रुवधार्थं शत्रुधनहरणार्थं वा सृज्यते तद्वत् । किंच । पूयमानः पविचेण सोऽयं
सोम इन्द्रियं इन्द्रलिंगमिन्द्रस्य पर्याप्तं वा स्योर्कं स्तोत्रमापत् । आप्नोति । आप्
व्याप्नोति । लेट्यडागमः । तथा स सोमः प्रयोभिः प्रीणयितृभिर्हवीरूपैरन्नेर्देवान्प्रत्य-
जुषत । प्रतिसेवते । जुषी प्रीतिसेवनयोः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अच्छा नृचक्षा असरापविचे नाम दधानः कविरस्य योनौ ।

सीदन्होतेव सदर्ने चमूषूपेगमन्नुषयः सप्त विप्राः ॥२॥

अच्छ । नृऽचक्षाः । असरात् । पविचे । नाम । दधानः । कविः । अस्य । योनौ ।

सीदन् । होताऽइव । सदर्ने । चमूषु । उप । ई । अगमन् । ऋषयः । सप्त । विप्राः ॥२॥

नृचक्षा नृणां द्रष्टा कविः क्रांतप्रज्ञः सोमो नाम वसतीवर्याख्यमुदकं दधानो
धारयन् अस्यैतादृशस्यात्मनो योनौ स्थाने पविचेऽच्छासरत् । अभितः सरति ।

ततः सदने । सीदन्त्यचेति सदनो यज्ञः । तस्मिन् होतेव होता यथा देवान् स्तो-
तुमुपविशति तद्वद्देवानागंतुमुपविशन् सोमश्चमूषु । चमन्ति चम्बो यहादयः ।
तेष्वभिसरति । अनन्तरं सप्तसंख्याका विप्रा मेधाविनः । भरद्वाजः कश्यपो
गोतमोऽचिर्विश्वामित्रो जमदग्निर्वसिष्ठ इत्येत ऋषयः । ईमेनं सोममुपागमन् ।
स्तोत्रैरुपगच्छन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

प्र सुमेधा गातुविद्विश्चदेवः सोमः पुनानः सद एति नित्यं ।
भुवद्विष्वेषु कार्ष्णेषु रंतानु जनान्यतते पंच धीरः ॥३॥
प्र । सुऽमेधाः । गातुऽवित् । विद्विऽदेवः । सोमः । पुनानः । सदः । एति । नित्यं ।
भुवत् । विष्वेषु । कार्ष्णेषु । रंता । अनु । जनान् । यतते । पंच । धीरः ॥३॥

सुमेधाः । नित्यमसिच् प्रजामेधयोरित्यसिप्समासांतः । शोभनप्रज्ञो गातु-
विन्मार्गस्य वेत्ता । यद्वा गातवः स्तोतारः । तेषां धनस्य लंभयिता विश्वदेवः
सर्वदेवोपगतः । यद्वा । देवो देवनं दीप्तिः । व्यापकदीप्तिपुक्तः । एतादृशः सोमः
पुनानः पूयमानः सन् नित्यमविनश्चरं सदः स्थानं द्रोणकलशं प्रैति । प्रगच्छति ।
ततो विष्वेषु सर्वेषु कार्ष्णेषु कविकर्मसु स्तोत्रेषु रंता भुवत् । रमणशीलो भवति ।
रमेस्ताच्छीलिकस्तृन् । तथा धीरः प्राज्ञः सोऽयं पंच जनान् निषादपंचमांश्चतुरो
वर्णाननुयतते । अनुगंतुं प्रयत्नं करोति । अनुगच्छति यावत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तव त्वे सोम पवमान निण्ये विष्वे देवास्त्रय एकादशासः ।
दश स्वधाभिरधि सानो अय्ये मृजन्ति त्वा नद्यः सप्त यद्हीः ॥४॥
तव । त्वे । सोम । पवमान । निण्ये । विष्वे । देवाः । त्रयः । एकादशासः ।
दश । स्वधाभिः । अधि । सानौ । अय्ये । मृजन्ति । त्वा । नद्यः । सप्त । यद्हीः ॥४॥

हे पवमान पूयमान हे सोम तव स्वभूताः त्वे ते प्रसिद्धास्त्रय एकादशासः ।
पूरणार्थे इदप्रत्ययः । त्रयस्त्रिंशत्संख्याका विष्वे सर्वे देवा निण्ये । अंतर्हितनामैतत् ।
अंतर्हिते स्थाने द्युलोके वर्तते । तादृशं त्वां दशसंख्याका अंगुलयोऽधि साना-
बधिकं समुच्छ्रितेऽप्येऽविमये पवित्रे स्वधाभिरुदकैर्मृजन्ति । शोधयन्ति । किंच ।

यद्भीः । वा छंदसीति पूर्वसवर्णदीर्घः । यद्भ्यो महत्यः सप्तसंख्याका गंगाद्या नद्यस्वा
त्वां मृजंति । वसतीवर्यात्मकैरेकधनात्मकैश्च स्वीयैरुदकैस्त्वां मार्जयंतीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तच्च सत्यं पर्वमानस्यास्तु यच्च विश्वे कारवः संनसंत ।

ज्योतिर्यदहे अकृणोदु लोकं प्रावन्मनुं दस्यवे कर्भीकं ॥ ५ ॥

तत् । नु । सत्यं । पर्वमानस्य । अस्तु । यच्च । विश्वे । कारवः । संनसंत ।

ज्योतिः । यत् । अहे । अकृणोत् । ऊं इति । लोकं । प्र । आवत् । मनुं । दस्यवे । कः ।

अभीकं ॥ ५ ॥

सत्यं सत्यभूतं तत्प्रसिद्धस्य पर्वमानस्य सोमस्य स्थानं नु क्षिप्रमस्माकमस्तु ।
यच्च यस्मिन् स्थाने विश्वे सर्वे कारवः स्तोतारः संनसंत स्तोतुं संगच्छन्ते तत्
स्थानमस्तु । अस्य सोमस्य यज्ज्योतिरहे दिवसाय लोकमालोकं प्रकाशमकृणोत्
करोति । उ इत्यवधारणे । तज्ज्योतिर्मनुमेतन्नामानं राजर्षिं प्रावत् प्रकर्षणा-
रक्षत् । तथा सोमः स्वीयं तेजो दस्यवे सर्वस्योपक्षपयिचेऽसुरायाभीकमभिगम-
नशीलं कः । अकार्षीत् । करोतेर्लुङि मंचे घसेति ज्वेलुक् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

परि सद्येव पशुमांति होता राजा न सत्यः समितीरियानः ।

सोमः पुनानः कलशौ अयासीत्सीदन्मृगो न महिषो वनेषु ॥ ६ ॥

परि । सद्येव । पशुऽमंति । होता । राजा । न । सत्यः । संऽइती । इयानः ।

सोमः । पुनानः । कलशान् । अयासीत् । सीदत् । मृगः । न । महिषः । वनेषु ॥ ६ ॥

होता देवानामाह्वातर्त्विक् पशुमंति पशुमतः सद्येव यज्ञगृहान्यथोपगच्छति ।
किंच । राजा न यथा राजा सत्यः सत्यकर्मा सन् समितीः । संयामनामैतत् ।
सम्यक् प्राप्यते योद्धभिरचेति । तान्संयामानियानो गच्छन् भवति तथा पुनानः
सोमो वनेषु वननीयेषु वसतीवर्याख्येषूदकेषु सीदन् मृगो न महिषो महिषाख्यो
मृग इवोदकेषु तिष्ठन् कलशान् द्रोणाभिधानानयासीत् परियाति । यद्वा । महिषो
महान्मूज्यो वा सोमः कलशान्परिगच्छतीति ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे द्वितीयो वर्गः ॥

साकमुक्ष इति पंचर्वमष्टमं सूक्तं । गौतमस्य नोधस आर्षं । पूर्ववच्छंदोदेवते ।
तथा चानुक्रम्यते । साकमुक्षः पंच नोधा इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

साकमुक्षो मर्जयंत स्वसारो दश धीरस्य धीतयो धनुचीः ।

हरिः पर्यद्रवजाः सूर्यस्य द्रोणं ननक्षे अत्यो न वाजी ॥१॥

साकमुक्षः । मर्जयंत । स्वसारः । दश । धीरस्य । धीतयः । धनुचीः ।

हरिः । परि । अद्रवत् । जाः । सूर्यस्य । द्रोणं । ननक्षे । अत्यः । न । वाजी ॥१॥

साकमुक्षः सह युगपत्सिंचन्त्यः । उक्ष सेचने । क्षिपि रूपं । तादृश्यः स्वसारः
कर्मकरणार्थमितस्ततः सुष्ठु गच्छन्त्योऽंगुलयो मर्जयंत । सोमं शोधयन्ति । मृजू
शौचालंकारयोः । तथा दश दशसंख्याका धीतयः । अंगुलिनामैतत् । अंगुलयो
धीरस्य समर्थस्य प्राज्ञस्य वा देवैर्ध्यातव्यस्य काम्यमानस्य वा सोमस्य धनुचीः
प्रेरयिष्यो भवन्ति । ततो हरिर्हरितवर्णः सोमः सूर्यस्य जाः प्रादुर्भूता जाया
दिशस्ताः पर्यद्रवत् । परितो गच्छति । सूर्यतेजसा ह्याविर्भवन्तीति दिशं तस्य
जातं । अत्योऽतनशीलो वाजी नाश्व इव स्थितः सोमो द्रोणं कलशं ननक्षे ।
व्याप्नोति । नक्षतिर्थापिकर्मा ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सं मातृभिर्न शिशुर्वावशानो वृषा दधन्वे पुरुवारो अग्निः ।

मर्यो न योषामभि निष्कृतं यन्त्सं गच्छते कलशं उस्त्रियाभिः ॥२॥

सं । मातृभिः । न । शिशुः । वावशानः । वृषा । दधन्वे । पुरुवारः । अतृभिः ।

मर्यः । न । योषा । अभि । निःकृतं । यन् । सं । गच्छते । कलशं । उस्त्रियाभिः ॥२॥

वावशानो देवान्कामयमानो वृषा कामानां वर्षकोऽत एव पुरुवारो बहु-
भिर्वरणीयः सोमोऽग्निर्मातृभूताभिर्वसतीवरीभिः सं दधन्वे । संधार्यते । तत्र
हृष्टांतः । मातृभिर्न शिशुः । कामयमानः पुत्रो यथा मातृभिः पयःप्रदानेन
संधार्यते ॥ धविर्गत्यर्थः । कर्मणि लिटि रूपं ॥ मर्यो न मनुष्यो यथा योषां
युवतिमभिगच्छति तद्वन्निष्कृतं संस्कृतं स्वस्थानमभियन् अभिगच्छन् कलशे
द्रोणाभिधान उस्त्रियाभिरग्निर्गोविकरिः क्षीरादिभिर्वा संगच्छते ॥ गमेरकर्मकात्
समो गम्युद्धीत्यात्मनेपदं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उ॒त प्र पि॒ष्य ऊ॒धर॒घ्नाया॒ इ॒न्दु॒र्धारा॒भिः स॒च॒ते सु॒मे॒धाः ।

मू॒र्धा॒नं गा॒वः प॒यसा॒ च॒मू॒षु॒भि श्री॑ण॒न्ति व॒सु॒भिर्न॒ नि॒क्तैः ॥३॥

उ॒त । प्र । पि॒ष्ये । ऊ॒धः । अ॒घ्ना॒याः । इ॒न्दुः । धा॒रा॒भिः । स॒च॒ते । सु॒ऽमे॒धाः ।

मू॒र्धा॒नं । गा॒वः । प॒यसा॒ । च॒मू॒षु । अ॒भि । श्री॒ण॒न्ति । व॒सु॒ऽभिः । न । नि॒क्तैः ॥३॥

उतापि चाघ्नायाः । अघ्नेति गोनाम । अहंतव्याया गोरूधः पयःस्थानं सोमः प्र पिष्ये । ओषध्यादिषु सोमः प्रविश्य प्रकर्षेणाप्याययति । प्यायतेर्लिटि लिङ्गङोश्चेति पीभावः । सुमेधाः शोभनप्रज्ञः सोऽयमिन्दुः सोमो धाराभिः सचते । समवैति । संगच्छते । ततो गावश्चमूषु । चमन्ति भक्षयन्त्यच सोममिति चम्बो यहादयः । तेषु स्थितं मूर्धानं समुच्छ्रितमिमं सोमं पयसा श्वेतेनाभिश्चीरन्ति । अभित आच्छादयन्ति । तच्च दृष्टान्तः । निक्तैः प्रक्षालितैर्वसुभिर्न वस्त्रैर्यथाच्छादयन्ति तद्वत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स नो॑ दे॒वेभिः प॒व॒मान र॒देंदो॑ र॒यिम॒श्विनं॑ वाव॒शानः॑ ।

र॒थिरा॒यता॑मु॒शती॒ पुरे॑धि॒रस्म॒द्य॒गा दा॒वने॒ वसू॑नां ॥४॥

सः । नः । दे॒वेभिः । प॒व॒मान । र॒द । इ॒न्दो इति॑ । र॒यिं । अ॒श्विनं॑ । वा॒व॒शानः॑ ।

र॒थिरा॒यता॑ । उ॒शती॑ । पुरे॑ऽधिः । अ॒स्म॒द्यक् । आ । दा॒वने॑ । वसू॑नां ॥४॥

हे पवमान पूयमान सोम स तादृशस्त्वं नोऽस्मभ्यं देवेभिर्देवैः सह रद । प्रयच्छ । किं तत् उच्यते । हे इन्दो पात्रेषु क्षरन् सोम वावशानः कामयमानः सन् अश्विनमश्वन्तं रयिं धनं प्रयच्छेति । किंच रथिरायतां । रथो येषामस्तीति रथिराः । मेधारथाभ्यामितीरध्रत्ययः । तद्वदाचरतस्तानिच्छतो वा पुरुषानुशती कामयमाना पुरेधिस्त्वदीया बहुविधा धीर्वसूनां धनानां दावने दानायास्मद्यक् अस्मदभिमुख्यागच्छतु । यद्वा रथिरायतामिति धनानीं विशेषणं । बलवतां धनानामिति ॥ अस्मद्यक् । विष्णुदेवयोश्च देरद्यन्तावप्रत्यय इत्यद्यादेशः । अद्रिसधोरंतोदास्तत्तन्निपातनादुदास्तस्वरितयोर्यण इति स्वरितः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

नू नो रयिमुप मास्व नृवंतं पुनानो वातायं विश्वचंद्रं ।
 प्र वंदितुरिदो तार्यायुः प्रातर्मसू धियावसुर्जगम्यात् ॥ ५ ॥
 नु । नः । रयिं । उप । मास्व । नृऽवंतं । पुनानः । वातायं । विश्वऽचंद्रं ।
 प्र । वंदितुः । इंदो इति । तारि । आयुः । प्रातः । मसू । धियाऽवसुः । जगम्यात् ॥ ५ ॥

हे सोम पुनानः पूयमानस्त्वं नोऽस्मभ्यं नू क्षिप्रं नृवंतं मनुष्यैर्युक्तं । छांदसं मतुपो वत्वं । तादृशं रयिं धनमुप मास्व । उपनिर्मिमीष्व । उपकुर्वित्यर्थः । किंच विश्वचंद्रं सर्वेषामाह्लादकं वातायं । उदकनामैतत् । उदकं च कुरु । तथा हे इंदो सोम वंदितुस्तव स्तोत्रायुर्जीविनं प्र तारि । त्वया वर्धितमस्तु । सोऽयं सोमो धियावसुर्बुद्ध्या कर्मणा वा प्राप्नोतः प्रातः काले वा सवने वा मसू शीघ्रमस्मदीयं यज्ञं प्रति जगम्यात् । आगच्छेत् । गमेर्लिङि बहुलं छंदसीति शपः स्रुः ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे तृतीयो वर्गः ॥

अधि यदिति पंचर्चं नवमं सूक्तं । आंगिरसस्य कण्वस्यार्षे । तथानुक्रम्यते ।
 अधि यत्कण्व इति । पूर्ववच्छंदोदेवते । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अधि यदस्मिन्वाजिनीव शुभः स्पर्धते धियः सूर्ये न विशः ।
 अपो वृणानः पवते कवीयन्व्रजं न पशुवर्धनाय मन्म ॥ १ ॥
 अधि । यत् । अस्मिन् । वाजिनिऽइव । शुभः । स्पर्धते । धियः । सूर्ये । न । विशः ।
 अपः । वृणानः । पवते । कविऽयन् । व्रजं । न । पशुऽवर्धनाय । मन्म ॥ १ ॥

यद्यदास्मिन्सोमे वाजिनीव शुभोऽश्वे यथा वस्त्रप्रभृत्यलंकारा भवन्ति । यदा वास्मिन्सोमे सूर्ये न यथा सूर्ये विशो रश्मय उदिता भवन्ति । तदा धियोऽंगुल-
 योऽधि स्पर्धते । अहं पुरस्ताच्छोधयाम्यहं पुरः शोधयामीत्यहमहमिकयोप-
 तिष्ठन्ति । ततोऽयं सोमोऽपो वसतीवरीवृणान आच्छादयन् पवते । पाषेषु
 क्षरति । कलशानधिगच्छति । कीदृशः । कवीयन् कविरिवाचरन् । यद्वा । कव्यः
 स्तोतारः । तानिच्छन् । तत्र दृष्टान्तः ॥ व्रजं न मन्म मननीयं गवां गोष्ठं

पशुवर्धनाय पशूनां वर्धनाय गोपालः परिगच्छति । तथा देवानां प्रीणनाय पात्राणि प्रति पवत इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

द्वि॒ता व्यूर्खे॑न्न॒मृत॑स्य॒ धाम॑ स्व॒र्विदे॒ भुव॑नानि प्रथ॑न्त ।

धियः॑ पि॒न्वा॒नाः स्व॒सरे॒ न गाव॑ ऋ॒ताय॑न्ती॒रभि॑ वा॒वश्च॒ इंदुं॑ ॥२॥

द्वि॒ता । वि॒ऽऊ॒र्खेन् । अ॒मृत॑स्य । धाम॑ । स्वः॒ऽविदे॑ । भुव॑नानि । प्रथ॑न्त ।

धियः॑ । पि॒न्वा॒नाः । स्व॒सरे॑ । न । गावः॑ । ऋ॒ता॒ऽय॑न्तीः । अ॒भि । वा॒व॒श्चे । इंदुं॑ ॥२॥

अमृतस्योदकस्य धाम धारकं स्थानमंतरिक्षं सोमो द्विता द्विधा व्यूर्खेन् उभयतः स्वतेजसाच्छादयन् मध्येन गच्छति । ततः स्वर्विदे सर्वज्ञाय तस्मै सोमाय भुवनानि प्रथन्त । विस्तीर्णानि भवन्ति । तस्य रश्मीनां संचरणार्थं प्रथन्त इत्यर्थः । अथ पिन्वानाः प्रीणयिष्यो धियः स्तुतिलक्षणवाच ऋतायन्तीर्यज्ञमिच्छन्त्यः सत्यस्तमिममिंदुं सोममभिलक्ष्य स्वसरे यागाहनि वावश्चे । शब्दायन्ते । यद्वा । सोमं कामयन्ते । तच्च दृष्टान्तः । गावो न । यथा पिन्वमानाः पयः क्षरन्त्यो गावः स्वसरे । सुष्ठुस्यन्ते प्रेर्यन्ते गावोऽचेति स्वसरो गोष्ठं । तस्मिन्नच्छाभिलक्ष्य शब्दं कुर्वन्ति । तद्वत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

परि॒ यत्क॒विः का॒व्या॒ भर॑ते॒ शूरो॒ न रथो॒ भुव॑नानि॒ विश्वा॑ ।

दे॒वेषु॑ यशो॒ मर्ता॑य॒ भूष॑न्द॒क्षाय॒ रा॒यः पु॒रु॒भूषु॑ न॒व्यः ॥३॥

परि॑ । यत् । क॒विः । का॒व्या॑ । भर॑ते । शू॒रः । न । रथः॑ । भुव॑नानि । विश्वा॑ ।

दे॒वेषु॑ । यशः॑ । मर्ता॑य । भूष॑न् । द॒क्षाय॑ । रा॒यः । पु॒रु॒ऽभूषु॑ । न॒व्यः ॥३॥

कविः क्रांतप्रज्ञः सोमः काव्या काव्यानि कवेः कर्माणि स्तोत्राणि यद्यदा परि भरते परितो विभर्ति । परिगच्छतीति यावत् । कथमिव । शूरो न । यथा शूरः शत्रूणां बाधको रथस्तदीयो विश्वा भुवनानि संपातिकानि भूतानि परियाति तद्वत् । तदानीं देवेषु स्थितं यशो व्यापकं धनं मर्ताय मनुष्याय स्तोत्रे भूषन् । भवतेरंतर्भावितययथात्सनि रूपं । भावयितुमिच्छन् सोमो राय आत्मना दत्तस्य धनस्य दक्षाय वृद्धार्थं पुरुभूषु बहुषु यज्ञभवनेषु नव्यः स्तोत्रव्यो भवति । शुक्लुतौ । अचो यत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अ॒ग्ने॒ जा॒तः अ॒ग्ने॒ आ॒ नि॒रि॒याय॒ अ॒ग्ने॒ व॒यो ज॒रि॒तृ॒भ्यो द॒धाति॒ ।

अ॒ग्ने॒ व॒सा॒ना अ॒मृत॒त्वमा॒य॒भ॒वन्ति॒ स॒त्या स॒मि॒था मि॒त॒द्रौ ॥४॥

अ॒ग्ने॒ । जा॒तः । अ॒ग्ने॒ । आ॒ । निः । इ॒या॒य॒ । अ॒ग्ने॒ । व॒यः । ज॒रि॒तृ॒भ्यः । द॒धा॒ति॒ ।

अ॒ग्ने॒ । व॒सा॒नाः । अ॒मृत॒त्व॒म् । आ॒य॒न् । भ॒वन्ति॒ । स॒त्या । स॒ं॒इ॒था । मि॒त॒द्रौ ॥४॥

स सोमः अग्ने जातः संपदर्थं प्रादुर्भूतो भवति । तदेवाह । अग्ने अर्थमेवा निरियाय । अंशुभ्य आभिमुख्येन निर्गच्छति । निर्गतश्च स सोमो जरितृभ्यः स्तोतृभ्यः अग्ने वयोऽन्नं जीवनं वा दधाति । विदधाति । प्रयच्छति । तेन दत्तां अग्ने वसाना आच्छादयन्तः स्तोतारोऽमृतत्वं देवत्वममरणं वायन् । प्राप्नुवन् । तस्मिन्मितद्रौ मितगमने सोमे समिथा ॥ युद्धनामैतत् । सम्यक् प्राप्यतेऽचेति । समीणः । उ० २. ११. । इत्येतेः सम्पूर्वस्य थक्प्रत्ययः ॥ तानि युद्धानि सत्या सत्यानि यथार्थानि भवन्ति न तु वितथानि । तेन सोमेन पराजितानि भवन्तीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इ॒ष॒मूर्ज॑म॒भ्य॒र्षा॒श्च॒ गा॒मुरु॒ ज्योतिः॑ कृ॒णु॒हि म॒त्सि॒ दे॒वान् ।

वि॒श्वानि॒ हि सु॒षहा॒ तानि॒ तु॒भ्यं प॒र्वमा॒न॒ बा॒धसे॒ सोम॒ श॒चून् ॥५॥

इ॒ष॒म् । उ॒र्ज॑म् । अ॒भि॒ । अ॒र्ष॑म् । अ॒र्षा॒श्च॒ । गां॒ । उ॒रु॒ । ज्योतिः॑ । कृ॒णु॒हि॒ । म॒त्सि॒ । दे॒वान् ।

वि॒श्वानि॒ । हि॒ । सु॒ऽस॒हा॒ । तानि॒ । तु॒भ्यं॒ । प॒र्वमा॒न॒ । बा॒धसे॒ । सोम॒ । श॒चून् ॥५॥

हे सोम इषमन्नमूर्जमन्नरसं चास्मभ्यमभ्यर्ष । अभिगमय । किंच । अर्षं वाहनं गां पयःप्रदानेन यज्ञस्य साधनभूतां गां च । तथोरु महज्ज्योतिः सूर्याख्यं कृणुहि । जगदालोकनार्थं कुरु । किंच । देवानिन्द्रादीन् मत्सि । सोमेन तर्पय ॥ मदेर्लटि बहुलं छंदसीति विकरणस्य लुक् । वाक्यभेदादनिघातः ॥ अपि च । हे सोम तुभ्यं विश्वानि सर्वाणि रक्षांसि सुषहा सुसहान्यनायासेनैवाभिभवितुं शक्यानि भवन्ति । हिरवधारणे । अत एव हे पर्वमान पूयमान हे सोम सर्वाञ्शचून्बाधसे । जहि ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे चतुर्थो वर्गः ॥

कनिक्कंतीति पंचर्चं दशमं सूक्तं कण्वपुत्रस्य प्रस्कण्वस्यार्थं । तथानुक्रम्यते । कनिक्कंति प्रस्कण्व इति । पूर्ववच्छंदोदेवते । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

कनि॒क्रंति॒ हरि॒रा सृ॒ज्यमा॒नः सी॒दन् वन॑स्य ज॒ठरे॑ पु॒नानः॑ ।

नृभि॒र्यतः॑ कृ॒णुते नि॒र्णिजं॑ गा अतो॑ म॒तीर्जन॑यत स्व॒धाभिः॑ ॥ १ ॥

कनि॒क्रंति॒ । हरिः॑ । आ । सृ॒ज्यमा॒नः । सी॒दन् । वन॑स्य । ज॒ठरे॑ । पु॒नानः॑ ।

नृ॒ऽभिः॑ । य॒तः । कृ॒णुते॒ । निः॒ऽनिजं॑ । गाः । अ॒तः । म॒तीः । ज॒न॒य॒त । स्व॒धाभिः॑ ॥ १ ॥

सृज्यमान आ समंताद्विसृज्यमानोऽभिषूयमाणो हरिर्हरितवर्णः सोमः कनि-
क्रंति । पुनः पुनः शब्दायते ॥ क्रंदतेर्यङ्लुकि तिपीडभावे दाधर्तिर्दधर्तीत्यादिना
निपातनादभ्यासस्य निगागमः । अभ्यस्तस्वरः ॥ तथा पुनानः पूयमानो वनस्य
वननीयस्य द्रोणकलशस्य जठरे सीदन्नुपविशन् शब्दायते । किंच । नृभिः कर्मने-
नृभिर्भृत्विग्भिर्यतः संयतः सोमो गा गोविकारान् क्षीरादीन्याच्छादयन् निर्णिज-
मात्मनो रूपं कृणुते । यहादिषु करोति । अतोऽस्मै सोमाय मतीर्मननीयाः
स्तुतीः स्वधाभिर्हविर्भिः सह जनयत । स्तोतारोऽजनयन् ॥ ऋस्यांतादेशाभावच्छां-
दसः ॥ यद्वा । हे स्तोतारोऽस्मै सोमाय स्तुतीर्जनयत । उत्पादयत । कुरुतेति यावत् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

हरिः॑ सृ॒जानः॑ प॒थ्यामृत॑स्येय॒र्तिं वाच॑मरि॒तेव॑ ना॒वं ।

दे॒वो दे॒वानां॑ गु॒ह्यानि॑ ना॒माविष्कृ॑णोति ब॒र्हिषि॑ प्र॒वाचे॑ ॥ २ ॥

हरिः॑ । सृ॒जानः॑ । प॒थ्या । अ॒मृत॑स्य । इ॒य॒र्तिं । वाचं॑ । अ॒रि॒ताऽइ॒व । ना॒वं ।

दे॒वः । दे॒वानां॑ । गु॒ह्यानि॑ । ना॒म । आ॒विः । कृ॒णोति॑ । ब॒र्हिषि॑ । प्र॒ऽवाचे॑ ॥ २ ॥

सृजानः सृज्यमानो हरिर्हरितवर्णः सोम अमृतस्य सत्यभूतस्य पथ्यां पथि भवां
वाचं दैवीमियर्तिं । प्रेरयति । तच्च दृष्टांतः । अरितेव जनान्तीरं प्रापयन् नाविको
नावं यथा प्रेरयति तद्वत् ॥ अ गतौ जीहोत्यादिकः । अर्तिपिपत्योरित्यभ्यासस्येत्वं ॥
ततो देवो दीप्यमानः सोमो देवानामिन्द्रादीनां गुह्यान्बर्हितानि नाम नामानि
शरीराणि प्रवाचे प्रकर्षेण वाचयिषे स्तोत्रे बर्हिषि यज्ञ आविष्कृणोति । स्तोतु-
माविःकरोति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अ॒पामि॒वेदूर्म॑यस्तु॒र्तुरा॒णाः प्र॑ म॒नीषा॑ ई॒रते॑ सोम॒मच्छ॑ ।

न॒म॒स्यंती॒रूपं॑ च॒ यंति॑ सं॒ चा च॑ वि॒शंत्यु॒शती॒रुशंती॑ ॥ ३ ॥

अपांऽइव । इत् । ऊर्मयः । तर्तुराणाः । प्र । मनीषाः । ईरते । सोमै । अच्छ ।
नमस्यंतीः । उप । च । यंति । सं । च । आ । च । विशंति । उशतीः । उशंतं ॥ ३ ॥

अपामिव यथोदकानामूर्मयस्वरंते । इदिति पूरणः । तद्वत्तर्तुराणाः कर्मणि देवान्स्तोतुं त्वरमाणाः ॥ तुर त्वरणे जौहोत्यादिकः । यद्गुलुगंतस्य शानचि रूपं । अभ्यासस्यावर्णश्च रेफादेशच्छांदसः । अभ्यस्तम्बरः ॥ तादृश ऋत्विजो मनीषा मनस ईशिचीः स्तुतीः सोममच्छ सोमं प्रति प्रेरते । प्रेरयंति । नमस्यंतीर्नमस्यंत्यः सोमं पूजयंत्यः सत्यस्तमुप यंति चोपगच्छंति । तमेव सं यंति च । चवायोगे प्रथमेति न निघातः । तत उशतीः कामयमानाः स्तुतय उशंतं कामयमानं सोममाविशंति च ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तं मर्मृजानं महिषं न सानावञ्शु दुहंत्युक्ष्णं गिरिष्ठां ।
तं वावशानं मतयः सचंते चितो विभर्ति वरुणं समुद्रे ॥ ४ ॥
तं । मर्मृजानं । महिषं । न । सानौ । अञ्शु । दुहंति । उक्ष्णं । गिरिऽस्थां ।
तं । वावशानं । मतयः । सचंते । चितः । विभर्ति । वरुणं । समुद्रे ॥ ४ ॥

मर्मृजानं यष्टृभिः परिचर्यमाणं महिषं न महिषाख्यं मृगमिव सानौ समुच्छ्रिते देशे वर्तमानमुक्ष्णं कामानां सेक्कारं गिरिष्ठामभिषवार्थं यावसु निष्ठितं तं तादृशं प्रसिद्धमञ्शुं सोमं दुहंति । ऋत्विजो दुहते । यावाणो वासा ऋत्विजो दुहंतीति तैत्तिरीयब्राह्मणं । तं तादृशं वावशानं कामयमानं सोमं मतयो मंतव्याः स्तुतयः सचंते । समवयंति । सेवंत इति यावत् । ततस्त्रितस्त्रिषु स्थानेषु वर्तमान इन्द्रो वरुणं शशूणां निवारकमेनं सोमं समुद्रेऽंतरिक्षे विभर्ति । शशुव-
धार्थं धारयति । यद्वा । चिस्त्रिषु स्थानेषु द्रोणाधवनीयपूतभृदाख्येषु कलशेषु ततो विततः सोमः शशूणां निवारकमिंद्रं द्युलोके विभर्ति । पोषयति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इष्यन्वाचमुपवक्तेव होतुः पुनान ईदो वि षा मनीषां ।
इंद्रश्च यत्क्षयं सौभगाय सुवीर्यस्य पतयः स्याम ॥ ५ ॥
इष्यन् । वाचं । उपवक्ताऽइव । होतुः । पुनानः । ईदो इति । वि । स्य । मनीषां ।
इंद्रः । च । यत् । क्षयं । सौभगाय । सुऽवीर्यस्य । पतयः । स्याम ॥ ५ ॥

हे इंदो सोम वाचं स्तुतिमिथन् प्रेरयन् होतुरुपवक्तेव यथाध्वर्युः प्रतिगरं कुर्वन् प्रोत्साहयति तद्वत्स्तोतृणां शंसनाय प्रोत्साहं कुर्वन् पुनानः पूयमानस्त्वं मनीषां बुद्धिं वि ष्य । विमुंच । किंतु बुद्धिं धनप्रदानाभिमुखी कुरु । किंच । यद्येदं द्रष्टुं त्वं सह यज्ञे क्षयथो निवसथस्तदा स्तोतारो वयं सौभगाय सौभाग्याय स्याम । किंच । सुवीर्यस्य शोभनवीर्योपेतस्य धनस्य पतयः स्वामिनः स्याम । भवेम ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे पंचमो वर्गः ॥

प्र सेनानीरिति चतुर्विंशत्युचमेकादशं सूक्तं दिवोदासपुत्रस्य प्रतर्दनाख्यस्य राजर्षेरिदं चैष्टुभं पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रम्यते । प्र सेनानीश्चतुर्विंशतिर्दिवोदासिः प्रतर्दन इति । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र सेनानीः शूरो अये रथानां गव्यन्नेति हर्षते अस्य सेना ।

भद्रान्कृष्वन्निद्रह्वान्तसखिभ्य आ सोमो वस्त्रा रभसानि दत्ते ॥ १ ॥

प्र । सेनाऽनीः । शूरः । अये । रथानां । गव्यन् । एति । हर्षते । अस्य । सेना ।

भद्रान् । कृष्वन् । इन्द्रह्वान् । सखिभ्यः । आ । सोमः । वस्त्रा । रभसानि । दत्ते ॥ १ ॥

सेनानीः सेनानामय उपनेता शूरः शूराणां बाधकः सोमो गव्यन् शूराणां गा इच्छन् । यद्वा यजमानानां पश्चादिकमिच्छन् रथानामये रथानां पुरतः प्रैति । प्रकर्षेण संपातं गच्छति । अस्य सोमस्य सेना च हर्षते । हृष्यति । वाक्यभेदादनिघातः । किंच । सखिभ्यः समानख्यानेभ्यो यजमानेभ्य इन्द्रह्वान् तैः कृता-नीद्रस्याह्वानानि भद्रान्कल्याणानि यथार्थानि कृष्वन् कुर्वन् । आहूतो हीद्रः सोमं पीत्वा कामान्प्रयच्छतीति रभसानीद्रस्य वेगेनागमने निमित्तानि वस्त्रा-ण्याच्छादकानि पयःप्रभृतीन्याश्रयणान्यादत्ते । आगृह्णाति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

समस्य हरिं हरयो मृजंत्यश्वहयैरनिशितं नमोभिः ।

आ तिष्ठति रथमिन्द्रस्य सखा विष्टा एना सुमतिं यात्यच्छ ॥ २ ॥

सं । अस्य । हरिं । हरयः । मृजंति । अश्वऽश्वयैः । अग्निऽशितं । नमःऽभिः ।

आ । तिष्ठति । रथं । इन्द्रस्य । सखा । विष्टान् । एन । सुऽमतिं । याति । अच्छ ॥ २ ॥

हरयः । हरन्त्यभिषुण्वन्ति सोममित्युत्विजोऽङ्गुलयो वा हरिं हरितवर्णमस्य सोमस्य कारणमंशुं सं मृजन्ति । सम्यगभिषुण्वन्ति । ततः सोमो नमोभिर्नामयितृभिरश्वहयैर्याग्निरप्यनिशितमसंस्कृतमयुक्तमननुगतं रथं रमणसाधनमात्मीयं दशापविचमातिष्ठति । आसीदति । अनंतरमिन्द्रस्य सखा सखिभूतो विद्वान् प्राज्ञः सोम एनैतेन रथेन पविचेण सुमतिं शोभनस्तुतिकं स्तोतारमच्छ याति । अभिगच्छति । तस्मिन्काले तेन क्रियमाणां स्तुतिमभिगच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स नो देव देवताते पवस्व महे सोम प्सरस इन्द्रपानः ।

कृण्वन्पो वर्षयन्द्यामुतेमामुरोरा नो वरिवस्या पुनानः ॥३॥

सः । नः । देव । देवऽतति । पवस्व । महे । सोम । प्सरसे । इन्द्रऽपानः ।

कृण्वन् । अपः । वर्षयन् । द्यां । उत । इमां । उरोः । आ । नः । वरिवस्य । पुनानः ॥३॥

हे देव द्योतमान हे सोम स तादृश इन्द्रपान इन्द्रेण पातयस्त्वं नोऽस्माकं स्वभूते देवताते देवैस्तते वितते यज्ञे महे महते प्सरसे भक्षणायेंद्रस्य पानाय पवस्व । ग्रहादिषु क्षर । किञ्च अप उदकानि कृण्वन् कुर्वन् उतापि च द्यामिमां द्यावापृथिव्यौ वर्षयन् । भूमिं पर्जन्यरूपेण तर्पयति द्युलोकमग्निरूपेणेति । भूमिं पर्जन्या जिन्वन्ति दिवं जिन्वन्त्यग्नय इति श्रवणात् । उरोर्विस्तीर्णौदन्तरिक्षादागच्छंस्त्वं पुनानः पूयमानः सन् नोऽस्मान्वरिवस्य । धनादिप्रदानेन परिचरेति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अजीतयेऽहंतये पवस्व स्वस्तये सर्वतातये बृहते ।

तदुशन्ति विश्वे इमे सखायस्तदहं वशिम पवमान सोम ॥४॥

अजीतये । अहंतये । पवस्व । स्वस्तये । सर्वऽतातये । बृहते ।

तत् । उशन्ति । विश्वे । इमे । सखायः । तत् । अहं । वशिम । पवमान । सोम ॥४॥

हे सोम अजीतये यथा वयं शत्रुभिरजिता भवेम तथा तेषामजयाय । अहंतये यथा तैरहताः स्याम तस्यै च । अत एव स्वस्तयेऽविनाशाय । किञ्च बृहते सर्वतातये सर्वैरिन्द्रादिभिर्देवैः स्तूयमानाय यज्ञायैतदर्थं पवस्व । अस्मद्भिमुखमागच्छ । पविर्गतिकर्मा । विश्वे सर्वे इमे मदीयाः सखायः स्तोतार-

स्तत्त्वदीयं रक्षणमुशंति । कामयन्ते । हे पवमान सोम तद्रक्षणमहमपि वशिम ।
कामये ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सोमः पवते जनिता मतीनां जनिता दिवो जनिता पृथिव्याः ।

जनिताग्नेर्जनिता सूर्यस्य जनितेन्द्रस्य जनितोत विष्णोः ॥ ५ ॥

सोमः । पवते । जनिता । मतीनां । जनिता । दिवः । जनिता । पृथिव्याः ।

जनिता । अग्नेः । जनिता । सूर्यस्य । जनिता । इन्द्रस्य । जनिता । उत । विष्णोः ॥ ५ ॥

सोमोऽभिषूयमाणः पवते । पात्रेषु क्षरति । कीदृशः । मतीनां बुद्धीनां यद्वा
मननीयानां स्तुतीनां जनिता जनयिता । जनिता मंच इति निपातनास्त्रि-
लोपः । किंच दिवो द्युलोकस्य जनिता प्रादुर्भावयिता । तथा पृथिव्या जनयिता ।
अग्नेर्जनयिता प्रकाशयिता । सूर्यस्य सर्वस्य प्रेरकस्यादित्यस्य जनिता । इन्द्रस्य
जनिता पानेन मदस्य जनयिता । उतापि च विष्णोर्ब्यापकस्य जनिता
जनयिता । एतत्सर्वं सोमोऽभिषूयमाणे भवतीति । सोमो हि देवानाप्ताय-
यतीति ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे षष्ठो वर्गः ॥

देवसुवां हविःषु सोमस्य वनस्पतेर्ब्रह्मा देवानामिति याज्या । सूच्यते च ।
त्वं च सोम नो वशो ब्रह्मा देवानां पदवीः कवीनां । आ० ४. ११. इति ॥

॥ सैषा सूक्ते षष्ठी ॥

ब्रह्मा देवानां पदवीः कवीनामृषिर्विप्राणां महिषो मृगाणां ।

श्वेनो गृध्राणां स्वधितिर्वनानां सोमः पविचमत्येति रेभन् ॥ ६ ॥

ब्रह्मा । देवानां । पद०वीः । कवीनां । अरुषिः । विप्राणां । महिषः । मृगाणां ।

श्वेनः । गृध्राणां । स्व०धितिः । वनानां । सोमः । पविचं । अति । एति । रेभन् ॥ ६ ॥

सोम एवंपो भवति । देवानां स्तोत्रकारिणामृषिजां ब्रह्मा ब्रह्माख्यविक-
स्थानीयो भवति । यद्वा । देवानां द्योतमानानामिन्द्रादीनां ब्रह्मा राजा भवति ।
तथा कवीनां ज्ञातप्रज्ञानां पदवीः । स्वलंति पदानि साधुत्वेन यो योजयति
स पदवीः । वी गत्यादिद्वित्येतस्मान्किपि रूपं । तथा विप्राणां मेधाविनां

मध्य ऋषिर्भवति । यः परोक्षं पश्यति स ऋषिर्ऋषिर्दर्शनादिति । मृगाणां महिषो भवति । महिषाख्यो बलवान् राजा भवति । तथा गृध्राणां पक्षिविशेषाणां श्येनः शंसनीयः पक्षिराजो भवति । वनानां । वनतिर्हिंसाकर्मा । हिंसकानां छेदकानां मध्ये स्वधितिरेतन्नामकच्छेदकोऽसि । एवंप्रभावः सोमो रेभन् शब्दायमानः सन् पवित्रमूर्णास्तुकेन कृतमत्येति । अतिगच्छति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

प्रावीविपद्वाच ऊर्मिं न सिंधुर्गिरः सोमः पर्वमानो मनीषाः ।

अंतः पश्यन्वृजनेमावराण्या तिष्ठति वृषभो गोषु जानन् ॥ ७ ॥

प्र । अवीविपत् । वाचः । ऊर्मिः । न । सिंधुः । गिरः । सोमः । पर्वमानः । मनीषाः ।

अंतरिति । पश्यन् । वृजना । इमा । अवराणि । आ । तिष्ठति । वृषभः । गोषु । जानन् ॥ ७ ॥

पर्वमानः सोमो मनीषा मनस ईशिता हृदयंगमा गिरः स्तुतीः प्रावीविपत् । प्रकर्षेणा वपयति । प्रेरयति । कथमिव । सिंधुः स्यंदमाना नदीव वाचः शब्दस्योर्मिं न संघं यथा प्रेरयति । तद्वत् । किंच वृषभः कामानामुदकानां वा वर्षकः सोमोऽंतरंतिर्हितं वस्तुजातं पश्यन् अवराणि दुर्बलैर्वारयितुमशक्यानीमा वृजनेमानि बलान्या तिष्ठति । आसीदति । किं कुर्वन् । गोषु जानन् गवां जानानः सन् परबलानि प्रविशति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

स मत्सरः पृत्सु वन्दन्वातः सहस्रेता अभि वाजमर्ष ।

इंद्रायिंदो पर्वमानो मनीषां शोरूमिमीरय गा इषयन् ॥ ८ ॥

सः । मत्सरः । पृत्सु । वन्दन् । अवातः । सहस्रेताः । अभि । वाजं । अर्ष ।

इंद्राय । इंदो इति । पर्वमानः । मनीषी । अंशोः । ऊर्मिः । ईरय । गाः । इषयन् ॥ ८ ॥

मत्सरो मदकरः पृत्सु संयामेषु वन्दन् शबून् हिंसन् अत एव अवातोऽन्तिर्गितुमशक्यः सहस्रेताः सहस्रोदकधारोपेतः स सोमो वाजं शबूणां बलमभ्यर्ष । अभिगच्छ । हे इंदो सोम पर्वमानः पूयमानो मनीषी प्राज्ञस्त्वं गा इषयन् शब्दान्प्रेरयन् । यद्वा । यजमानानां यज्ञसाधनभूता गाः प्रेरयन् इंद्रायेंद्रार्थमंशोरभिषूयमाणस्य सोमस्योर्मिं संघमीरय । प्रेरय ॥

॥ अथ नवमी ॥

परि प्रियः कलशे देववात इन्द्राय सोमो रण्यो मदाय ।

सहस्रधारः शतवाज इन्दुर्वाजी न सन्निः समना जिगाति ॥ ९ ॥

परि । प्रियः । कलशे । देववातः । इन्द्राय । सोमः । रण्यः । मदाय ।

सहस्रधारः । शतवाजः । इन्दुः । वाजी । न । सन्निः । समना । जिगाति ॥ ९ ॥

प्रियः प्रीणयिता एव देववातो देवैरभिगतो रण्यो रमणीयः सोम इन्द्रायेंद्रस्य मदाय मदार्थं कलशे द्रोणाभिधाने परि जिगाति । परिगच्छति । कीदृशः । सहस्रधारो बहुविधधारोपेतः शतवाजो बहुबल इन्दुः पात्रेषु क्षरन् । तत्र दृष्टान्तः । वाजी न । यथा वाजी बलवान् सन्निश्चः समना । संयामनामैतत् । सम इम अवैकल्ये । समन्ति धृष्टा भवन्ति योद्धारोऽचेति । तस्मिन्संयामे यथाश्वो जिगाति गच्छति तद्वत् ॥

॥ अथ दशमी ॥

स पूर्यो वसुविज्जायमानो मृजानो अप्सु दुदुहानो अद्रौ ।

अभिश्शस्तिपा भुवनस्य राजा विदत्तातुं ब्रह्मणे पूयमानः ॥ १० ॥

सः । पूर्यः । वसुऽवित् । जायमानः । मृजानः । अप्सु । दुदुहानः । अद्रौ ।

अभिश्शस्तिपाः । भुवनस्य । राजा । विदत् । गातुं । ब्रह्मणे । पूयमानः ॥ १० ॥

पूर्यः पुराणो यद्वा पूर्वः कृतोऽभिषुतो वसुविज्ञानानां लभको जायमानोऽप्सु वसतीवर्योऽख्येषूदकेषु मृजानो मृज्यमानोऽद्रावभिषवयावणि दुदुहानो दुस्यमानोऽभिश्शस्तिपाः । अभितः शस्तिर्हिंसा येषां तेऽभिश्शस्तयः शत्रवः । तेभ्यः परिरक्षको भुवनस्य भूतजातस्य राजा स्वामी एवंविधः स तादृशः सोमो ब्रह्मणे कर्मार्थं पूयमानः सन् गातुं मार्गं समीचीनं विदत् । यजमानेभ्यः प्रयच्छति ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे सप्तमो वर्गः ॥

महापितृयज्ञे पितरः सोमवन्त इत्यस्य द्वितीयानुवाक्या त्वया हि नः पितर इत्येषा । सूचितं च । पितरोऽग्निष्वाक्ता यम उदीरतामवर उत्परासस्त्वया हि नः पितरः सोम पूर्व । आ० २. १९. । इति ॥

॥ सैषा सूक्त एकादशी ॥

त्वया हि नः पितरः सोम पूर्वे कर्माणि चक्रुः पवमान धीराः ।

वन्वच्चवातः परिधीरपोर्णु वीरेभिरश्वैर्मघवा भवा नः ॥ ११ ॥

त्वया । हि । नः । पितरः । सोम । पूर्वे । कर्माणि । चक्रुः । पवमान । धीराः ।

वन्वन् । अवातः । परिधीन् । अप । ऊर्णु । वीरेभिः । अश्वैः । मघवा । भवा । नः ॥ ११ ॥

हे पवमान पूयमान सोम धीराः कर्मणि कुशलाः प्राज्ञा नोऽस्माकं पितरः पूर्वे पुरातना अंगिरसस्त्वया । हिरवधारणे । त्वया सहायेनैव कर्माण्यग्निष्टो-
मादीनि चक्रुः । कृतवन्तः । किंच वन्वन् स्तोतृन्संभजन् । यद्वा वनतिर्हिसार्थः ।
शबून्हिंसन् अवातस्त्वेरभिगतस्त्वं परिधीन् । परिधीयत एभिः सर्वमिति परिधयो
राक्षसाः । तानपोर्णु । अपोर्णुहि । अपच्छादय । जहीति यावत् । ऊर्णेति लोठि
छांदसी हेर्लुक् । एतादृशस्त्वं नोऽस्माकं पुत्रादियुक्तं धनं प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

यथापवथा मनवे वयोधा अमिचहा वरिवोविहविष्मान् ।

एवा पवस्व द्रविणं दधान इंद्रे सं तिष्ठ जनयायुधानि ॥ १२ ॥

यथा । अपवथाः । मनवे । वयःधाः । अमिचहा । वरिवः वित् । हविष्मान् ।

एव । पवस्व । द्रविणं । दधानः । इंद्रे । सं । तिष्ठ । जनय । आयुधानि ॥ १२ ॥

हे सोम यथा पुरा त्वं मनवे राज्ञे वयोधा अन्नस्य धाता तथामिचहा शबूणां
हंता वरिवोविह्वनस्य लंभयिता हविष्मान् पुरोडाशादियुक्तः सन् अपवथास्तस्मै
धनादिकं प्रदातुं यथागच्छ एवमस्मभ्यमपि द्रविणं धनं दधानः प्रयच्छन् पवस्व ।
अस्मदभिमुखमागच्छ । किंच । अस्माभिर्दीयमानस्त्वमिंद्रे सं तिष्ठ । सम्यक् तिष्ठ ।
अपि च । आयुधानि ब्रूदीयानि जनय । तस्मै प्रकाशय ॥ वाक्यभेदादनिघातः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

पवस्व सोम मधुमाँ चृतावापो वसानो अधि सानो अथे ।

अव द्रोणानि घृतवाँति सीद मदिन्तमो मत्सर इंद्रपानः ॥ १३ ॥

पवस्व । सोम । मधुमान् । चृतवा । अपः । वसानः । अधि । सानौ । अथे ।

अव । द्रोणानि । घृतवाँति । सीद । मदिन्तमः । मत्सरः । इन्द्रपानः ॥ १३ ॥

हे सोम मधुमान् मदकररसोपेत चृतावा यज्ञवान् । छंदसीवनिपाविति वनिष् मत्वर्णीयः । तादृशस्त्वमपो वसतीवरीरेकधनाश्च वसान आच्छादयन् अर्धधिकं सानौ समुच्छ्रितेऽध्येऽविभवे पविचे पवस्व । क्षर । ततो मदितमोऽतिशयेन मदकर इन्द्रपान इंद्रेण पातव्यो मत्सरो मादयिता सोमो घृतवंत्युदकवंतो द्रोणानि द्रोणकलशानव सीद । अवतिष्ठस्व ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

वृष्टिं दिवः शतधारः पवस्व सहस्रसा वाजयुर्देववीतौ ।

सं सिंधुभिः कलशे वावशानः समुस्त्रियाभिः प्रतिरन् आयुः ॥ १४ ॥

वृष्टिं । दिवः । शतऽधारः । पवस्व । सहस्रऽसाः । वाजऽयुः । देवऽवीतौ ।

सं । सिंधुऽभिः । कलशे । वावशानः । सं । उस्त्रियाभिः । प्रऽतिरन् । नः । आयुः ॥ १४ ॥

हे सोम शतधारो बहुधारोपेतस्त्वं दिवोऽंतरिक्षादादित्याद्वा वृष्टिं पवस्व । कुरु । यद्वा । शतधारो बहुधात्मीयधारोपेतस्त्वं दिवो द्योतमानात्पविचावृष्टिमविच्छिन्नधारां पवस्व । पात्रेषु कुरु । कीदृशः । देववीतौ । देवानां वीतिर्हविर्भक्षणं यस्मिन् स देववीतिर्यज्ञः । तस्मिन्सहस्रसा यजमानानां सहस्रस्य धनस्य दाता वाजयुस्तेषामन्नं कामयमानस्त्वं सिंधुभिः स्पंदमानाभिर्वसतीवरीभिः कलशे द्रोणाभिधाने संगच्छस्व । तथा त्वं नोऽस्माकमायुर्जीवनं प्रतिरन् वर्धयन् उस्त्रियाभिर्गोविकारैः क्षीरादिभिश्च कलशे संगच्छस्व ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

एष स्य सोमो मतिभिः पुनानोऽत्यो न वाजी तरतीदरातीः ।

पयो न दुग्धमदितेरिषिरमुर्विव गातुः सुयमो न वोळ्हा ॥ १५ ॥

एषः । स्यः । सोमः । मतिऽभिः । पुनानः । अत्यः । न । वाजी । तरति । इत् । अरातीः ।

पयः । न । दुग्धं । अदितेः । इषिरं । उरुऽइव । गातुः । सुऽयमः । न । वोळ्हा ॥ १५ ॥

एष एतादृशः स्य स सोमो मतिभिर्मनसाधनैः स्तोत्रैः पुनानः पूयमानो भवति । यः सोमोऽत्यो नातनशीलो वाज्यश्च इव संपामेऽरातीररातीञ्छूनारति । इदवधारणे । तरत्येव हिनस्त्येव । यद्बृहत्तयोगादनिघातः । किञ्च । अदितेः । गोनामैतत् । अदीनाया गोरिषिरमन्वेषणीयं दुग्धं पयो न क्षीरं यथा पूतं भवति

एवं सोमः परिशुद्धः । अपि च उर्विव । सुपां सुलुगिति सोलुक् । उरुर्विस्तीर्णो
गातुर्मार्ग इव सर्वैः समाश्रयणीयस्तथा वोळ्हा वोढाश्चः सुयमः सुष्ठु नियतुं
शक्यो यथा भवति तद्वदयं सोमः स्तोतृभिर्नियंतव्यो भवति ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थेऽष्टमो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

स्वायुधः सोतृभिः पूयमानोऽभ्यर्षं गुह्यं चारु नाम ।

अभि वाजं सप्तिरिव अवस्याभि वायुमभि गाः देव सोम ॥ १६ ॥

सुऽआयुधः । सोतृऽभिः । पूयमानः । अभि । अर्षं । गुह्यं । चारु । नाम ।

अभि । वाजं । सप्तिऽइव । अवस्या । अभि । वायुं । अभि । गाः । देव । सोम ॥ १६ ॥

स्वायुधः शोभनायुधोपेतः । यद्वा । यज्ञे स्फचकपालादीनि दशायुधानि संति ।
तद्वा । सोतृभिरभिषुखद्भिः पूयमानस्त्वं गुह्यं गुहायां निहितं चारु कमनीयं
नाम त्वदीयं रसात्मकं शरीरं स्तुतिभिः सहाभ्यर्षं । कलशादीन्यभिगमय । किंच ।
सप्तिरिवाश्च इव वर्तमानस्त्वं अवस्या । सुपां सुलुगिति सप्तम्या आज्ञादेशः ।
अस्मदीयायामन्वेच्छायां वाजमन्त्रमस्मभ्यमभिगमय । अपि च । हे देव स्तोतव्यं
हे सोम वायुं प्राणं जीवनमभिगमय । गाः पशूंश्चास्मभ्यमभिगमय ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

शिष्टुं जज्ञानं हर्यतं मृजंति श्रुभंति वह्निं मरुतो गणेन ।

कविर्गीभिः काव्येना कविः सन्त्सोमः पविचमत्येति रेभन् ॥ १७ ॥

शिष्टुं । जज्ञानं । हर्यतं । मृजंति । श्रुभंति । वह्निं । मरुतः । गणेन ।

कविः । गीऽभिः । काव्येन । कविः । सन् । सोमः । पविचं । अति । एति । रेभन् ॥ १७ ॥

शिष्टुमिदानीमुत्पन्नत्वाच्छिष्टुवत्तिष्ठतं । यद्वा । पापानि तनूकुर्वतं विनाशयतं
जज्ञानं प्रादुर्भूतमत एव हर्यतं । हर्य गतिकांत्योः । भृमृहशीत्यादिनातच् । सर्वैः
काम्यमानं सोमं मृजंति । मरुतः शोधयंति । किंच । वह्निं वोढारं सोमं गणे-
नात्मीयेन सप्तसंख्याकेन गणेन श्रुभंति । अलंकुर्वति । ततः कविः क्रांतप्रज्ञः सोमः
काव्येन कविकर्मणैव कविः शब्दोपेतः सन् रेभन् शब्दायमानो गीर्भिः स्तुतिभिः
सह पविचमत्येति । अतीत्य गच्छति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

ऋषिमना य ऋषिकृत्स्वर्षाः सहस्रणीयः पदवीः कवीनां ।

तृतीयं धाम महिषः सिषासन्सोमो विराजमनु राजति ह्यप् ॥ १८ ॥

ऋषिऽमनाः । यः । ऋषिऽकृत् । स्वऽसाः । सहस्रऽनीयः । पदऽवीः । कवीनां ।

तृतीयं । धाम । महिषः । सिषासन् । सोमः । विऽराजं । अनु । राजति । स्तुप् ॥ १८ ॥

ऋषिमनाः सर्वदर्शनशीलग्नस्कः अत एवर्षिकृत् सर्वस्य दर्शनकर्ता । प्रकाशनस्य कर्ता स्वर्षाः सर्वस्य सूर्यस्य वा संभक्ता सहस्रणीयः । नीथा स्तुतिः । बहुविधस्तुतिकः । कवीनां त्रांतप्रज्ञानां मध्ये पदवीः स्वलतां पदानां साधुत्वेन संयोजयिता यः सोमो विद्यते स महिषो महान् पूज्यो वा सोमस्तृतीयं धाम द्युलोकं सिषासन् संभक्तुमिच्छन् स्तुप् स्तूयमानः सन् विराजं विशेषेण राजन्तं दीप्यमानमिन्द्रमनु राजति । प्रकाशयति ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

चमूषच्छेनः शकुनो विभृत्वा गोविन्दुद्रप्स आयुधानि विभ्रत् ।

अपामूर्मिं सचमानः समुद्रं तुरीयं धाम महिषो विवक्ति ॥ १९ ॥

चमूऽसत् । शेनः । शकुनः । विऽभृत्वा । गोऽविन्दुः । द्रप्सः । आयुधानि । विभ्रत् ।

अपां । जर्मिं । सचमानः । समुद्रं । तुरीयं । धाम । महिषः । विवक्ति ॥ १९ ॥

चमूषत् । चमन्ति भक्षयन्त्यचेति चम्वश्चमसाः । तेषु सीदन् । यद्वा । चम्व-
वधिषवणफलके । तयोर्वर्तमानः शेनः शंसनीयः शकुनः शक्तः सामर्थ्यकारी
विभृत्वा । हरतेरातो मनिन्नित्यादिना क्निप् । पात्रेषु विहरणशीलः । गोविन्दुर्य-
जमानानां गवां लम्बकः । विन्दुरिच्छुः । पा० ३. २. १६९. । इत्युप्रत्ययांतत्वेन निपा-
तितः । द्रप्सो द्रवणशील आयुधानि स्पृशकपालादीनि विभ्रत् धारयन् अपा-
मुदकानामूर्मिं प्रेरकं समुद्रं । अंतरिक्षनामैतत् । अंतरिक्षलोकं सचमानः सेवमानो
महिषो महान् य एवंविधः सोमः स सोमस्तुरीयं चतुर्थे धाम चांद्रमसं स्थानं
विवक्ति । सेवते । सूर्यलोकस्योपरि चंद्रमसो लोको विद्यत इति यमः पृथिव्या
अधिपतिः स मावत्त्वित्यादिभिश्चांद्रमा नक्षत्राणामधिपतिः स मावत्त्वित्यैर्म-
चैर्ज्ञायते ॥

॥ अथ विंशी ॥

मर्यो न शुभ्रस्तन्व मृजानोऽत्यो न सृत्वा सनये धनानां ।

वृषेव यूथा परि कोशमर्षेः कनिऋदत् चम्बोऽरा विवेश ॥ २० ॥

मर्येः । न । शुभ्रः । तन्व । मृजानः । अत्यः । न । सृत्वा । सनये । धनानां ।

वृषाऽइव । यूथा । परि । कोशं । अर्षन् । कनिऋदत् । चम्बोः । आ । विवेश ॥ २० ॥

शुभ्रो दीप्यमानोऽलंकृतो मर्यो न मनुष्य इव तन्वमात्मीयं शरीरं मृजानो वसतीवरीभिः शोधयन् । किञ्च धनानां सनये संभजनाय लाभायात्यो नातनशीलोऽश्च इव सृत्वा सरणीलः । अपि च । वृषेव वृषा यथा यूथानि प्रतिगच्छन् शब्दं करोति तद्वत् कोशमधिषवणचर्मणा कृतं पाचं पर्यर्षन् प्रतिगच्छन् सोमः कनिऋदत् पुनः पुनः शब्दं कुर्वन् चम्बोरधिषवणफलकयोरा विवेश । आविशति । कनिऋदत् । ऋदेर्यङ्लुकि दाधर्तिर्दधतीत्यादिना निपातनादभ्यासस्य निगागमः । तस्य शतर्यभ्यस्तानामादिरित्याद्युदात्तत्वं ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे नवमो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

पवस्वेदो पवमानो महोभिः कनिऋदत्परि वाराण्यर्ष ।

ऋक्चम्बोऽरा विंश पूयमान इन्द्रं ते रसो मदिरो ममत्तु ॥ २१ ॥

पवस्व । इन्द्रो इति । पवमानः । महःऽभिः । कनिऋदत् । परि । वाराणि । अर्ष ।

ऋक् । चम्बोः । आ । विंश । पूयमानः । इन्द्रं । ते । रसः । मदिरः । ममत्तु ॥ २१ ॥

हे इन्द्रो सोम महोभिः पूजकैर्ऋत्विग्भिः पवमानः पूयमानस्त्वं पवस्व । स्वर । ततः कनिऋदत् भृशं शब्दं कुर्वन् वाराण्यवेर्वालानि पवित्राणि पर्यर्ष । परिगच्छ । किञ्च पूयमानस्त्वं चम्बोरधिषवणफलकयोः ऋक् चम्बोः संऋडमानः सन् आ विंश । पात्राणि प्रविश । अनन्तरं मदिरो मदकरस्ते त्वदीयो रस इन्द्रं ममत्तु । मोदयतु । माद्यतेर्बहुलं छन्दसीति द्युः ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

प्रास्य धारा बृहतीरसृयन्नक्तो गोभिः कलशौ आ विवेश ।

सामं कृण्वन्सामन्यो विपश्चिन्त्रन्दन्त्येभि सख्युर्न जामिं ॥ २२ ॥

प्र। अस्य। धाराः। बृहतीः। असृयन्। अक्तः। गोभिः। कलशान्। आ। विवेश।
साम। कृषन्। सामन्यः। विपः। चित्। क्रंदन्। एति। अभि। सख्युः। न। जामिं ॥ २२ ॥

अस्य सोमस्य बृहतीर्बृहत्यो महत्यो धाराः प्रासृयन् । प्रसृज्यन्ते ॥ सृजेः
कर्मार्ये लङि व्यत्ययेन ऋनादेशः । बहुलं छंदसीति रुडागमः ॥ ततः सोऽयं
सोमो गोभिर्गोविकारैः क्षीरादिभिरक्तः सन् कलशान्द्रोणाभिधानानां विवेश ।
आविशति । साम सामानि कृषन् कुर्वन् सोमः सामन्यः सामगानकुशलः ।
सुष्ठु शब्दायमान इत्यर्थः । विपश्चित् सर्वे जानानः सोमः क्रंदन् देवानाह्वयन्
अभ्येति । यहादीनि त्वरयाभिगच्छति । तच्च दृष्टान्तः । सख्युर्न जामिं । सख्युर्जामिं
जायां यथेतरो लंपटो वेगेनाभिगच्छति तद्वत् ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

अपघ्नन्नेषि पवमानं शक्नुमिप्रियां न जारो अभिगीतं इंदुः ।

सीदन्वनेषु शकुनो न पत्वा सोमः पुनानः कलशेषु सत्ता ॥ २३ ॥

अपऽघ्नन्। एषि। पवमानं। शक्नुं। प्रियां। न। जारः। अभिऽगीतः। इंदुः।

सीदन्। वनेषु। शकुनः। न। पत्वा। सोमः। पुनानः। कलशेषु। सत्ता ॥ २३ ॥

हे पवमान पूयमान सोम अभिगीतः स्तोतृभिरभिष्टुत इंदुः पात्रेषु क्षरन्
त्वं शक्नुमपघ्नन् अपहंसन् एषि । आगच्छसि । कथमिव । जारः प्रियां न । प्रिय-
तमामसतीं स्त्रीमन्यान्वाधमानः सत्यथाभिगच्छति तद्वत् । पत्वा पतनशीलः
शकुनो न । यथा शकुनो वनेषु वृक्षेषु सीदन्भवति तद्वत् पतनशीलः पुनानः
पूयमानः सोमः कलशेषु सत्ता सदनशीलो निषण्णो भवति । सदेस्ताच्छी-
लिकस्तृन् । एकाच इतीदमितिषेधः ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

आ ते रुचः पवमानस्य सोम योषेव यन्ति सुदुघाः सुधाराः ।

हरिरानीतः पुरुवारो अप्सवर्चिक्रदकलशे देवयूनां ॥ २४ ॥

आ। ते। रुचः। पवमानस्य। सोम। योषाऽइव। यन्ति। सुऽदुघाः। सुऽधाराः।

हरिः। आऽनीतः। पुरुऽवारः। अप्सु। अर्चिक्रदत्। कलशे। देवऽयूनां ॥ २४ ॥

हे सोम पवमानस्य पूयमानस्य ते तव स्वभूता योषेव स्त्री यथा पुत्राणां पयो दोग्धि तद्वद्यजमानानां धनादिकस्य सुष्ठु दोग्ध्यः सुधाराः शोभनधारोपेता रुचो दीप्तरा आ यन्ति । पात्रादीन्यागच्छन्ति । किञ्च । हरिर्हरितवर्णं आनीत ऋत्विग्भिः पुरुवारो बहुधा वरणीयः सोमोऽप्सु वसतीवरीषु देवयूनां देवानिच्छतां यजमानानां स्वभूते कलशे द्रोणाख्ये चाचिक्रदत् पुनः पुनः क्रदते । शब्दायते ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे दशमो वर्गः ॥

॥ इति नवमे मंडले पंचमोऽनुवाकः ॥

षष्ठेऽनुवाके सप्त सूक्तानि । तत्रास्य प्रेषेत्यष्टापंचाशद्वचं प्रथमं सूक्तं त्रैष्टुभं पवमानसोमदेवताकं । तत्राद्यस्य तृचस्य मैत्रावरुणो वसिष्ठ ऋषिः । द्वितीयस्येन्द्रप्रमतिर्नाम । तृतीयस्य वृषगणः । चतुर्थस्य मन्युः । पंचमस्योपमन्युः । षष्ठस्य व्याघ्रपात् । सप्तमस्य शक्तिः । अष्टमस्य कर्णश्रुत् । नवमस्य मृळीकः । दशमस्य वसुक्रः । एते सर्वे वसिष्ठगोत्राः । एवं त्रिंशद्वचो गताः । अथ चतुर्दशानामृचां शक्तिपुत्रः पराशर ऋषिः । शिष्टानामांगिरसः कुत्सः । तथानुक्रम्यते । अस्य प्रेषाष्टापंचाशदाद्यं तृचं वसिष्ठोऽपश्यदुत्तराक्षव पृथग्वसिष्ठा इन्द्रप्रमतिर्वृषगणो मन्युरुपमन्युर्व्याघ्रपाच्छक्तिः कर्णश्रुन्मृळीको वसुक्र इति चतुर्दश पराशरोऽन्त्याः कुत्स इति ॥ गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अस्य प्रेषा हेमना पूयमानो देवो देवेभिः समपृक्त रसं ।

सुतः पवित्रं पर्येति रेभन्मितेव सद्यं पशुमांति होता ॥१॥

अस्य । प्रेषा । हेमना । पूयमानः । देवः । देवेभिः । सं । अपृक्त । रसं ।

सुतः । पवित्रं । परि । एति । रेभन् । मिताऽइव । सद्यं । पशुऽमंति । होता ॥१॥

अस्य सोमस्य प्रेषा ॥ प्रेषतिर्गत्यर्थः । क्विपि रूपं । सावेकाच इति विभक्तेरुदात्तत्वं ॥ प्रेषा प्रेरकेण हेमना हिरण्येन पूयमानः । हिरण्यपाणिरभिषुणोतीति हिरण्यसंबन्धः । तादृशो देवो दीप्यमानांशू रसमात्मीयं देवेभिर्देवैः सह समपृक्त । संपर्चयति । संयोजयति । पृची संपर्के । ततः सुतोऽभिषुतः सोमो रेभन् शब्दायमानः सन् पवित्रमूर्णास्तुकेन निर्मितं पर्येति । परिगच्छति । कथमिव ।

होता देवानामाह्नातर्विक्रमि तेव निर्मितान् पशुमन्ति बद्धपशून् सद्यः सदनानि
यज्ञगृहान्यथा पर्येति तद्वत् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

भद्रा वस्त्रा समन्याऽवसानो महान्कविर्निवचनानि शंसन् ।

आ वच्यस्व चम्बोः पूयमानो विचक्षणो जागृविर्देववीतौ ॥२॥

भद्रा । वस्त्रा । समन्या । वसानः । महान् । कविः । निऽवचनानि । शंसन् ।

आ । वच्यस्व । चम्बोः । पूयमानः । विऽचक्षणः । जागृविः । देवऽवीतौ ॥२॥

भद्रा भद्राणि कल्याणानि समन्या । समनमिति संयामनाम् । तच्च साधुरिति
यन् । संयामयोग्यानि वस्त्रा वस्त्राण्याच्छादकानि तेजांसि वसान आच्छादयन्
महान्कविः क्रांतदर्शी अत एव निवचनानि नितरां वक्तव्यान्वृत्तिकृतानि स्तो-
त्राणि शंसन् विचक्षणो विशेषेण द्रष्टा जागृविर्जागरणशीलः सोमस्त्वं देववीतौ ।
देवानां वीतिर्भक्षणं यस्मिन् स देववीतिर्यज्ञः । तस्मिन् चम्बोरधिषवणफलक-
योरावच्यस्व । पात्राण्या विश । वचिर्गत्यर्थः । व्यत्ययेन श्यन् । पूयमानः सन् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

समु प्रियो मृज्यते सानो अय्ये यशस्त्रो यशसां क्षितौ अस्मे ।

अभि स्वर धन्वा पूयमानो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥३॥

सं । ऊं इति । प्रियः । मृज्यते । सानौ । अय्ये । यशऽत्रः । यशसां । क्षितः । अस्मे इति ।

अभि । स्वर । धन्व । पूयमानः । यूयं । पात । स्वस्तिभिः । सदा । नः ॥३॥

यशसां यशस्विनां मध्ये यशस्त्रोऽतिशयेन यशस्वी क्षितः क्षितौ भवः
प्रियः प्रीणयिता सोमः सानौ समुच्छ्रितेऽय्येऽविमये पवित्रेऽस्मे अस्मदर्थं
संमृज्यते । ऋत्विग्भिः परिपूयते । उ अवधारणे । पूयमानस्त्वं धन्वांतरिक्षेऽभि
स्वर । अभितः शब्दय । यूयं । पूजायां बहुवचनं । हे सोम त्वं नोऽस्मान्
स्वस्तिभिः कल्याणतमैः पालनैः सदा सर्वदा पात । रक्षत । पालयत ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

प्र गांयताभ्यर्चाम देवानस्तोमं हिनोत महते धनाय ।

स्वादुः पंचाते अति वारमप्यमा सीदाति कलशं देवयुनेः ॥४॥

प्र। गायत। अभि। अर्चाम। देवान्। सोमं। हिनोत। महते। धनाय।

स्वादुः। पवाते। अति। वारं। अर्थं। आ। सीदाति। कलशं। देवऽयुः। नः ॥ ४ ॥

हे स्तोतारः प्र गायत । सोमं प्रकर्षेणाभिष्टुत । तथा देवानभ्यर्चाम । अभ्यर्चत । पुरुषव्यत्ययः । यद्वा । वयं देवानभिष्टुमः यूयं सोमं स्तुतेति । किंच महते महत्प्रभूतं धनाय धनं प्राप्तुं सोमं हिनोत । अभिषवार्थं प्रेरयत ॥ क्रियार्थो-
पपदस्य च कर्मणि स्थानिन इति धनशब्दस्य चतुर्थी ॥ ततः स्वादुः स्वादु-
करः सोमोऽप्यमविभवं वारं वालं पविचमति पवाते । अतीत्य पवते । किंच
देवयुर्देवान्कामयमानो नोऽस्मदीयः सोमः कलशं पाचमासीदाति । आसीदति ।
प्रविशति । उभयच लेङ्गडागमः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इंदुर्देवानामुप सख्यमायन्तसहस्रधारः पवते मदाय ।

नृभिः स्तवानो अनु धाम पूर्वमगन्विद्रं महते सौभगाय ॥ ५ ॥

इंदुः। देवानां। उप। सख्यं। आऽयन्। सहस्रऽधारः। पवते। मदाय।

नृऽभिः। स्तवानः। अनु। धाम। पूर्वं। अगन्। इंद्रं। महते। सौभगाय ॥ ५ ॥

देवानामिंद्रादीनां सख्यं सखिभावमुपायन् उपगच्छन् सहस्रधारो बहुविध-
धार इंदुः सोमो मदाय देवानां मदार्थं पवते । कलशादिषु क्षरति । नृभिः
कर्मनेतृभिः स्तवानः स्तूयमानः सोमः पूर्वं पुरातनं धाम द्युलोकमनुगच्छति ।
तदेवाह । महते प्रभूताय सौभगाय सौभाग्यायेन्द्रमगन् । गच्छति । सोम इंद्रेण
पीते सति यजमानानां महत्सौभाग्यं भवति खलु । अगन् । गमेर्लुङि मंचे
घसेति ज्ञेर्लुक् । सो नो धातोरिति नत्वं ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थ एकादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स्तोत्रे राये हरिरर्षा पुनान इंद्रं मदो गच्छतु ते भराय ।

देवैर्याहि सरथं राधो अच्छा यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ६ ॥

स्तोत्रे। राये। हरिः। अर्षे। पुनानः। इंद्रं। मदः। गच्छतु। ते। भराय।

देवैः। याहि। सरथं। राधः। अच्छ। यूयं। पात। स्वस्तिभिः। सदा। नः ॥ ६ ॥

हे सोम हरिर्हरितवर्णः पुनानः पूयमानस्त्वं स्तोत्रेऽस्माभिः क्रियमाणे सति राये धनार्थमर्ष । आगच्छ । ततस्ते त्वदीयो मदो मदकरो रसो भराय । भृ भर्त्सने । भर्त्सयन्ति शचूनच योद्धार इति भरः संपातः । तदर्धमिंद्रं गच्छतु । किंच सरथं देवैः समानं रथमास्थाय राधोऽच्छास्माकं धनार्थं याहि । आगच्छ । यूयं नोऽस्मान् स्वस्तिभिः सदा पात । त्वं रक्ष ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

प्र काथ्यमुशनेव ब्रुवाणो देवो देवानां जनिमा विवक्ति ।

महिं व्रतः शुचिबंधुः पावकः पदा वराहो अभ्येति रेभन् ॥ ७ ॥

प्र । काथ्यं । उशनाऽइव । ब्रुवाणः । देवः । देवानां । जनिम । विवक्ति ।

महिं व्रतः । शुचिऽबंधुः । पावकः । पदा । वराहः । अभि । एति । रेभन् ॥ ७ ॥

उशनेव एतन्नामक ऋषिरिव काथ्यं कविकर्म स्तोत्रं ब्रुवाण उच्चारयन् देवः स्तोतायमुषिर्वृषगणो नाम देवानामिंद्रादीनां जनिम जन्मानि प्र विवक्ति । प्रकर्षेण ब्रवीति । वच परिभाषणे । धन्ययेन विकरणस्य छुः । बहुलं छंदसी-त्यभ्यासस्येत्वं । महिं व्रतः प्रभूतकर्मा शुचिबंधुः । बध्मन्ति शचूनिति बंधूनि तेजांसि बलानि वा । दीप्ततेजस्कः पावकः पापानां शोधको वराहः । वरं च तदहश्च वराहः । राजाहःसखिभ्यश्च जिति टच्समासांतः । तस्मिन्नहन्त्यभिषूयमाणत्वेन तद्वान् । अर्शश्चादित्वान्मत्वर्थीयोऽच् । तादृशः सोमो रेभन् शब्दं कुर्वन्पदा पदानि स्थानानि पाचाण्यभ्येति । अभिगच्छति । यद्वा । यथा कश्चन वराहः पदा पादेन भूमिं विक्रममाणः शब्दं करोति तद्वत् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

प्र हंसासंस्तृपलं मन्युमच्छामादस्तं वृषगणा अयासुः ।

आंगूष्णं पर्वमानं सखायो दुर्मर्षं साकं प्र वदन्ति वाणं ॥ ८ ॥

प्र । हंसासः । तृपलं । मन्युं । अच्छ । अमात् । अस्तं । वृषऽगणाः । अयासुः ।

आंगूष्णं । पर्वमानं । सखायः । दुःऽमर्षं । साकं । प्र । वदन्ति । वाणं ॥ ८ ॥

हंसासः शत्रुभिर्हन्यमाना हंसा इव चरन्तो वा वृषगणा एतन्नामका ऋष-योऽमाच्छपूणां बलान्नासिताः संतस्तृपलं । तृपलशब्दः क्षिप्रवाची । तदुक्तं

यास्केन । तृपलप्रभर्मा क्षिप्रप्रहारीति । क्षिप्रप्रहारिणं मन्युं शबूनभिमन्यमानं सोममच्छाभिलक्ष्यास्तं यज्ञगृहं प्रायासुः । प्रायासिषुः । प्रगच्छन्ति । ततः सखायः स्तुत्यस्तोतृत्वलक्षणेन संबन्धेन सखिभूताः स्तोतार आंगूषं सर्वैरभिगंतव्यं । यद्वा । घोषशब्दस्य पृषोदरादिवादागूष इत्यादेशः । आङ् अनुनासिकच्छादसः । स्तो-
चाहं दुर्मर्षे शत्रुभिर्दुर्धरं दुःसहं एवंविधं सोमं पवमानमुद्दिश्य वाणं वाद्यविशेषं साकं सहैव प्र वदन्ति । प्रवादयन्ति । तदुपलक्षितं गानं कुर्वतीत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

स रंहत उरुगायस्य जूतिं वृथा क्रीळंतं मिमते न गावः ।

परीणसं कृणुते तिग्मशृंगो दिवा हरिर्दहशे नक्तमृजः ॥९॥

सः । रंहते । उरुऽगायस्य । जूतिं । वृथा । क्रीळंतं । मिमते । न । गावः ।

परीणसं । कृणुते । तिग्मऽशृंगः । दिवा । हरिः । दहशे । नक्तं । मृजः ॥९॥

स सोमो रंहते । अतिशीघ्रं गच्छतीत्यर्थः । उरुगायस्य बहुभिः स्तुत्यस्यात्मनो जूतिं गतिमनुसरन् । तं वृथानायासेन क्रीळंतं विहरंतं गच्छंतं सोमं गावोऽन्ये गंतारो न मिमते । न परिच्छिंदन्ति । तमनुगंतुं न शक्नुवन्तीत्यर्थः । किंच तिग्म-
शृंगः । शृण्वन्ति हिंसन्ति तमांसीति शृंगाणि तेजांसि । तीक्ष्णतेजस्कः परीणसं । बहुनामैतत् । बहुविधं तेजः कृणुते । करोति । अंतरिक्षे वर्तमानो यः सोमो दिवाहनि हरिर्हरितवर्णो दहशे दृश्यते । न प्रकाशत इत्यर्थः । नक्तं रात्रौ नृजः ऋजुगामी विस्पष्टः प्रकाशयुक्तो दृश्यते । दहशेः कर्मणि लिटि रूपं ॥

॥ अथ दशमी ॥

इंदुर्वाजी पवते गोन्वोघा इंद्रे सोमः सह इन्वन्मदाय ।

हन्ति रक्षो बाधते पयैरातीर्वरिवः कृण्वन्वृजनस्य राजा ॥१०॥

इंदुः । वाजी । पवते । गोऽन्वोघाः । इंद्रे । सोमः । सहः । इन्वन् । मदाय ।

हन्ति । रक्षः । बाधते । परि । अरातीः । वरिवः । कृण्वन् । वृजनस्य । राजा ॥१०॥

इंदुः क्षरणशीलो वाजी बलवान् गोन्वोघा गमनशीलनीचीनायरससंघात इंद्रे सहो बलकररसमिन्वन् प्रेरयन् सोमो मदाय तस्य मदार्थं पवते । क्षरति । किंच रक्षो रक्षःकुलं हन्ति । हिनस्ति । किंचारातीररातीञ्शबूनपरि बाधते । परितः

संहरति । कीदृशः । वरिवो वरणीयं धनं कृण्वन् स्तोतृणां कुर्वन् वृजनस्य बलस्य राजेशिता सोम इति ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे द्वादशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

अध॒ धार॑या॒ मध्वा॑ पृ॒चा॒नस्ति॒रो रोम॑ पवते॒ अद्रि॑दुग्धः ।

इ॒दुरि॑न्द्रस्य स॒ख्यं जु॒षा॒णो दे॒वो दे॒वस्य॑ मत्स॒रो मदा॑य ॥ ११ ॥

अध॒ । धार॑या । मध्वा॑ । पृ॒चा॒नः । ति॒रः । रोम॑ । प॒व॒ते । अ॒द्रि॑दुग्धः ।

इ॒दुः । इ॒न्द्रस्य॑ । स॒ख्यं । जु॒षा॒णः । दे॒वः । दे॒वस्य॑ । म॒त्स॒रः । मदा॑य ॥ ११ ॥

अधाधानंतरमद्रिदुग्धो यावभिर्दुग्धोऽभिषुतः सोमो मध्वा मदकारिण्या धारया पृचानो देवान् संपर्चयन् संयोजयन् रोमाविरोमभिः कृतं पवित्रं तिरस्तिरस्कृत्य व्यवधायकं कृत्वा पवते । कलशेषु क्षरति । किंचेन्द्रस्य सख्यं सखिभावं कर्म वा जुषाणः सेवमानो देवो द्योतमानो मत्सरो मदकर इदुः सोमो देवस्येन्द्रस्य मदाय मदार्थं पवते । क्षरति ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अ॒भि प्रि॒याणि॑ पवते पु॒नानो॑ दे॒वो दे॒वान्स्वेन॑ रसेन॒ पुंच॑न् ।

इ॒दुर्ध॑र्माण्यु॒तथा॑ वसा॒नो द॑श् क्षि॒पो अ॒व्यत॑ सा॒नो अ॒थे ॥ १२ ॥

अ॒भि । प्रि॒याणि॑ । प॒व॒ते । पु॒नानः॑ । दे॒वः । दे॒वान् । स्वेन॑ । रसेन॑ । पुंच॑न् ।

इ॒दुः । ध॒र्माणि॑ । अ॒तु॒ऽथा॑ । वसा॒नः । द॑श् । क्षि॒पः । अ॒व्यत॑ । सा॒नौ । अ॒थे ॥ १२ ॥

प्रियाणि प्रीतिकारकाणि धर्माणि तेजांस्युतथा काले वसान आच्छादयन् इदुः सोमः पुनानः पूयमानः सन् अभि पवते । कलशानभिलक्ष्य क्षरति । कीदृशः । देवः संक्रीडनशीलः स्वेनात्मीयेन रसेन देवानिन्द्रादीन्पुंचन् संपर्चयन् संयोजयन् । तमिमं दश दशसंख्याकाः क्षिपः । अंगुलिनामैतत् । कर्मार्थं प्रयेत इति । तत्संख्याका अंगुलयः सानौ समुच्छ्रितेऽथेऽविभवे पवित्रेऽव्यत । गमयन्ति । यद्वा तच्च पवित्रे पूयमानं सोममव्यत । गच्छन्ति । वी गत्यादिषु । लङि व्यत्ययेनात्मनेपदं ॥

॥ अथ चयोदशी ॥

वृषा शोणो अभिकनिक्कदत्ता नदयन्नेति पृथिवीमुत द्यां ।

इंद्रस्येव वयुरा ऋण आजी प्रचेतयन्नेति वाचमेमां ॥१३॥

वृषा । शोणः । अभिऽकनिक्कदत् । गाः । नदयन् । एति । पृथिवी । उत । द्यां ।

इंद्रस्यऽइव । वयुः । आ । ऋणे । आजी । प्रऽचेतयन् । अर्षति । वाचं । आ । इमां ॥१३॥

शोणः शोणवर्णो वृषा कश्चिद्वृषभो गाः पशूनाभिकनिक्कदत् । अभिलस्य शब्दं करोति । एवं गाः स्तुतीर्विश्रयणार्थं पयसो दोग्ध्रीर्धेनूर्वाभिकनिक्कदत् अभिशब्दायमानः । तदेवाह । नदयन् शब्दमुत्पादयन् सोमः पृथिवीमुतापि च द्यां एतौ लोकावेति । गच्छति । किंच । वयुः । वायामैतत् । तस्य वाक् शब्द आजी संयाम इंद्रस्येव इंद्रस्य शब्द इव ऋणे । सर्वैः श्रूयते । ततः प्रचेतयन् आत्मानं सर्वेषां प्रज्ञापयन् इमां वाचमर्षति । समंताद्गमयति । उच्चैः शब्दायत इत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

रसाय्यः पयसा पिबन्मान ईरयन्नेषि मधुमंतमंशु ।

पवमानः संतनिमेषि कृण्वन्निद्राय सोम परिषिच्यमानः ॥१४॥

रसाय्यः । पयसा । पिबन्मानः । ईरयन् । एषि । मधुऽमंतं । अंशु ।

पवमानः । संऽतनिं । एषि । कृण्वन् । इंद्राय । सोम । परिऽसिच्यमानः ॥१४॥

हे सोम रसाय्यः । रसेरीणादिक आय्यप्रत्ययः । आस्वाद्यः पयसा पिबन्मानः क्षरन् त्वमीरयन् शब्दं प्रेरयन् मधुमंतं माधुर्योपेतमंशु रसभावमेषि । प्राप्नोषि । अंशुः शमष्टमाचो भवतीति यास्कः । नि० २. ५. । अनेन सोमरसोऽभिधीयते । किंच । हे सोम परिषिच्यमानोऽङ्घ्रिः परिषिक्तत्वं पवमानः पवित्रे पूयमानः सन् संतनिं । तनु विस्तारे । इप्रत्ययः । संततां धारां कृण्वन् कुर्वन्निद्रायेंद्रार्थमेषि । गच्छसि ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

एवा पवस्व मदिरो मदायोदयाभस्य नमयन्वधत्तैः ।

परि वर्णे भरमाणो रुशंतं गव्युर्नो अर्ष परि सोम सिक्तः ॥१५॥

ए॒व । प॒व॒स्व । म॒दि॒रः । म॒दा॒य । उ॒द॒ऽया॒भ॒स्य॑ । न॒म॒य॒न् । व॒ध॒ऽक्षेः॑ ।

परि॑ । व॒र्णे॑ । भ॒र॒मा॒णः । रु॒श॒न्तं॑ । ग॒व्युः । नः॑ । अ॒र्घे॑ । परि॑ । सो॒म । सि॒क्तः ॥ १५ ॥

हे सोम मदिरो मदकरस्त्वमुदयाभस्य । क्रियाग्रहणं कर्तव्यमिति कर्मणः
संप्रदानसंज्ञा । पा० १. ४. ३२. १. । चतुर्थ्यर्थे बहुलं । पा० २. ३. ६२. । इति षष्ठी ।
उदयाभमुदकयाहिणं मेघं वधक्षैर्हननसाधनैरायुधैर्नमयन् वृष्ट्यर्थे प्रह्नीकुर्वन्
मदाय मदार्थमेव पवस्व । एवं पात्रेषु क्षर । किंच रुशन्तमारोचमानं श्वेतं वर्णं
परि भरमाणः परितो बिभ्रत् सिक्तः पवित्रे सिच्यमानस्त्वं गव्युर्नोऽस्माकं गा
इच्छन् पर्यर्ष । परिगच्छ ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे चयोदशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

जु॒ष्टी न॑ इ॒न्दो सु॒पथा॑ सु॒गान्युरौ॑ प॒व॒स्व वरि॑वांसि कृ॒ण्वन् ।

घ॒ने॒व वि॒घ्नं॑ दुरि॒तानि॑ वि॒घ्नन्न॑धि॒ क्षु॒ना॑ ध॒न्व॒ सानो॑ अ॒र्घ्ये ॥ १६ ॥

जु॒ष्टी । नः॑ । इ॒न्दो॒ इति॑ । सु॒ऽपथा॑ । सु॒ऽगानि॑ । उ॒रौ । प॒व॒स्व । वरि॑वांसि । कृ॒ण्वन् ।

घ॒नाऽइ॒व । वि॒घ्नं॑ । दुः॒ऽइ॒तानि॑ । वि॒घ्नन् । अ॒धि । क्षु॒ना॑ । ध॒न्व॒ । सानौ॑ । अ॒र्घ्ये ॥ १६ ॥

हे इन्दो दीप्त पवमान जुष्टी । स्नात्वाद्यश्चेति निपातितः । स्तुतिभिः प्रीतो
भूत्वा नोऽस्माकं सुपथानि वैदिकमार्गान् तथा वरिवांसि वरणीयानि धनानि
सुगा सुगमनानि सुप्राप्तयानि कृण्वन् कुर्वन् उरौ विस्तीर्णे द्रोणकलशे पवस्व ।
क्षर । किंच घनेव घनीभूतेन लोहमयेनायुधेनेव विघ्नं सर्वतो दुरितानि दुः-
प्राप्तयानि रक्षांसि विघ्नन् हिंसन् सानौ समुच्छ्रितेऽव्येऽविभवे क्षुना स्रवता
धारासंघेनाधि धन्व । अधि गच्छ । धविर्गत्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

वृ॒ष्टिं नो॑ अ॒र्घे दि॒व्यां जि॒ग॒न्तु॒मि॒च्छा॑वतीं शं॒ग॒यीं जी॒र॒दानुं॑ ।

स्तु॒के॒व वी॒ता ध॒न्वा वि॒चि॒न्वन्ब॑धू॒रि॒माँ अ॒व॒राँ इ॒न्दो वा॒यून् ॥ १७ ॥

वृ॒ष्टिं । नः॑ । अ॒र्घे॑ । दि॒व्यां । जि॒ग॒न्तुं । इ॒च्छा॑वतीं । शं॒ऽग॒यीं । जी॒र॒ऽदानुं॑ ।

स्तु॒काऽइ॒व । वी॒ता । ध॒न्वा । वि॒चि॒न्वन् । ब॑धू॒न् । इ॒मान् । अ॒व॒रान् । इ॒न्दो॒ इति॑ ।

वा॒यून् ॥ १७ ॥

हे सोम नोऽस्माकं वृष्टिमर्ष । गमय । कीदृशी । दिव्यां दिविभवां जिगत्सुं
गमनशीलामिळावतीमन्नवतीं शंगयीं सुखस्य निवासभूतां जीरदानुं क्षिप्रदा-
नोपेतां । किंच । हे इंदो त्वं स्तुकेव वीता कांतानि । स्तुकशब्दोऽपत्यवचनः ।
अपत्यानि यथा विचिनोषि तद्वद्वंधून् स्तुत्यस्तोतृत्वेन बंधुभूतानवरानवरदेशे
स्थितान्पार्थिवान्वायून् त्वामभिगच्छत इमानस्मान्विचिन्वन् धनादिप्रदानार्थं
गवेषमाणः सन् धन्व । गच्छ ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

यंथिं न वि थं यथितं पुनान ऋजुं च गातुं वृजिनं च सोम ।
अन्यो न ऋदो हरिरा सृजानो मर्यो देव धन्व पस्त्यावान् ॥ १८ ॥
यंथिं । न । वि । थं । यथितं । पुनानः । ऋजुं । च । गातुं । वृजिनं । च । सोम ।
अन्यः । न । ऋदः । हरिः । आ । सृजानः । मर्यः । देव । धन्व । पस्त्यऽवान् ॥ १८ ॥

पुनानः पूयमानस्त्वं यथितं पापैर्बद्धं मां विथ । मुंच । पापेभ्यो विस्त्रेय ।
कथमिव । यंथिं न । यथा कश्चिद्गंथिं विस्त्रेयति । षोऽंतकर्मणीत्यस्य लोटि
रूपं । किंच । हे सोम त्वमृजुमवक्रं गातुं मार्गं च वृजिनं बलं च मह्यं देहि ।
हरिर्हरितवर्णस्त्वमा सृजानः पाचेष्वासृज्यमानः सन् अन्यो नातनशीलोऽश्व इव
ऋदः । ऋदसि । शब्दायसे । किंच । हे देव मर्यो मनुष्यहितो मारको हिंसको वा
शत्रूणां पस्त्यवान् । पस्त्यं गृहं । तद्वांस्त्वं धन्व । मामभिगच्छ कलशान्वा ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

जुष्टो मदाय देवतात इंदो परि क्षुना धन्व सानो अथे ।
सहस्रधारः सुरभिरदब्धः परि स्रव वाजसातौ नृषस्ये ॥ १९ ॥
जुष्टः । मदाय । देवऽताते । इंदो इति । परि । क्षुना । धन्व । सानो । अथे ।
सहस्रऽधारः । सुरभिः । अदब्धः । परि । स्रव । वाजऽसातौ । नृऽस्ये ॥ १९ ॥

हे इंदो मदाय जुष्टः पर्याप्तस्त्वं देवताते देवैस्तते यज्ञे सानो समुच्छ्रितेऽथ्येऽवि-
भवे पवित्रे क्षुना श्रयणशीलेन धारासंघेन सह परि धन्व । परिगच्छ । सहस्रधारः
बहुधारोपेतः सुरभिः सुगंधिस्त्वमदब्धो न कैश्चिज्जिसितः सन् वाजसातावज्जला-
भाय निमित्ते नृस्ये नृभिः सोढव्ये युञ्जे परि स्रव । परितो गच्छ ॥

॥ अथ विंशी ॥

अ॒र॒श्मानो॒ येऽर॒था अ॒युक्ता॒ अ॒त्यासो॒ न स॒सृजा॒नास॑ आ॒जौ ।

ए॒ते शु॒क्रासो॒ ध॒न्व॑न्ति॒ सोमा॒ दे॒वास॒स्ताँ उप॑ या॒ता पि॒ब॒ध्वे ॥२०॥

अ॒र॒श्मानः॑ । ये । अ॒र॒थाः । अ॒यु॒क्ताः । अ॒त्या॒सः । न । स॒सृजा॒नासः॑ । आ॒जौ ।

ए॒ते । शु॒क्रासः॑ । ध॒न्व॑न्ति॒ । सोमाः॑ । दे॒वासः॑ । ता॒न् । उप॑ । या॒त । पि॒ब॒ध्वे ॥२०॥

अरश्मानो रश्मिवर्जितः रज्जुरहिता इति यावत् । अरथा रथवर्जिता अयुक्ताः कुत्रापि न नियुक्ताः । अबद्धा इत्यर्थः । एतादृशा य आजौ युद्धे ससृजानासः सृज्यमाना अत्यासो नाश्वा यथा त्वरया लक्ष्यं गच्छन्ति तद्वदाजौ । अजन्ति कर्मकरणार्थमृत्विजोऽचेत्याजिर्यज्ञः । तस्मिन्सृज्यमानाः शुक्रा दीप्यमाना एते सोमा धन्वन्ति । क्षिप्रं कलशानभिगच्छन्ति । अथ प्रत्यक्षः । हे देवासो देवाः तानागच्छतः सोमान्पिबध्वे पानायोपयात । उपगच्छत ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे चतुर्दशे वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

ए॒वा न॑ इ॒न्दो अ॒भि दे॒ववी॑तिं॒ परि॑ स्र॒व न॒भो अ॒र्णे च॒मूषु॑ ।

सोमो॑ अ॒स्मभ्यं॒ काम्यं॑ बृ॒हन्तं॑ र॒यिं द॑दातु वी॒रव॑न्तमु॒यं ॥२१॥

ए॒व । नः॑ । इ॒न्दो इति॑ । अ॒भि । दे॒वऽवी॑तिं । परि॑ । स्र॒व । न॒भः । अ॒र्णेः । च॒मूषु॑ ।

सोमः॑ । अ॒स्मभ्यं॑ । काम्यं॑ । बृ॒हन्तं॑ । र॒यिं । द॑दातु । वी॒रऽव॑न्तं । उ॒यं ॥२१॥

हे इन्दो सोम नोऽस्मदीयमेव देववीतिं । देवानां वीतिर्भक्षणं गमनं वा यस्मिन् स देववीतिर्यज्ञः । तमभिलक्ष्य नभो नभसो द्युलोकादणं उदकं । अनेन पवित्राच्चिर्गतः सोमरसोऽभिधीयते । तं रसं चमूषु चमसेषु परि स्रव । परितः क्षर । ततः सोमः काम्यं काम्यमानं बृहन्तं प्रवृद्धं वीरवन्तं पुत्रयुक्तमुयमुद्गूर्णबलं रयिं धनमस्मभ्यं ददातु । प्रयच्छतु ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

तक्ष॒घदी॒ म॒मसो॒ वे॒नतो॒ वाग्ज्येष्ठस्य॑ वा॒ ध॒र्मणि॒ क्षोर॑नीके ।

आदी॑मा॒यन्व॒रमा॒ वाव॑शा॒ना जु॒ष्टं प॑तिं॒ क॒लशे॒ गाव॑ इ॒दुं ॥२२॥

तक्षत् । यदि । मनसः । वेनतः । वाक् । ज्येष्ठस्य । वा । धर्मणि । क्षोः । अनीके ।
आत् । ई । आयन् । वरं । आ । वावशानाः । जुष्टं । पतिं । कलशे । गावः । इदं ॥ २२ ॥

वेनतः । वेनी वेनतेः कांतिकर्मण इति यास्कः । कामयमानस्य मनसः ।
मन्यतेः स्तुतिकर्मणः । स्तोतुर्वाक् स्तुतिलक्षणा यद्येनं तक्षत् संस्करोति । वाशब्द
उपमार्थे । यथा धर्मणि । निमित्तात्कर्मसंयोग इति सप्तमी । धारकं योगक्षेम-
विषयं कर्मोद्दिश्य क्षोः शब्दायमानस्यानीके मुखे तच्च स्थितस्य जानपदिकस्य
वाक् । ज्येष्ठस्य । द्वितीयार्थे षष्ठी । प्रशस्यतमं राजानं यथा स्तौति तथा स्तो-
तुर्वाक् सोमं स्तौतीत्यर्थः । आदनंतरमेव वरं वरणीयं जुष्टं देवानां मदाय
पर्याप्तं पतिं सर्वस्य पालकं कलशे स्थितमिन्दुमीमेनं सोमं वावशानाः कामय-
माना गाव आयन् । पयसा स्वीयेन मिश्रयितुमागच्छन्ति ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

प्र दानुदो दिव्यो दानुपिन्व ऋतमृताय पवते सुमेधाः ।

धर्मा भुववृजन्यस्य राजा प्र रश्मिभिर्दशभिर्भारि भूम ॥ २३ ॥

प्र । दानुऽदः । दिव्यः । दानुऽपिन्वः । ऋतं । ऋताय । पवते । सुऽमेधाः ।

धर्मा । भुवत् । वृजन्यस्य । राजा । प्र । रश्मिऽभिः । दशऽभिः । भारि । भूम ॥ २३ ॥

दिव्यो दिवि भवो दानुदो दातृभ्यो धनादीनां दाता । तदेवाह । दानुपिन्वः ।
पिवि सेचने । कर्मण्यस्तित्यण् । दातृभ्यः कामानां क्षरयिता सुमेधाः शोभनप्रज्ञः
सोम ऋताय सत्यभूतायेन्द्रायर्ते सत्यभूतमात्मीयं रसं पवते । प्रकर्षेण क्षरति ।
राजा दीप्यमानः सोमो वृजन्यस्य साधुबलस्य धर्मा धारयिता भुवत् । भवति ।
किञ्च दशभिरेतत्संख्याकाभी रश्मिभिः कर्मकरणार्थमश्रुवानाभिरंगुलिभिर्भूम
प्रभूतं प्र भारि । प्रधार्यन्ते । चिणि रूपं ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

पविर्भेभिः पर्वमानो नृचक्षा राजा देवानामृत मर्त्यानां ।

द्विता भुवद्रयिपती रयीणामृतं भरत्सुभृतं चार्विदुः ॥ २४ ॥

पविर्भेभिः । पर्वमानः । नृऽचक्षाः । राजा । देवानां । उत । मर्त्यानां ।

द्विता । भुवत् । रयिऽपतिः । रयीणां । ऋतं । भरत् । सुऽभृतं । चारु । इदं ॥ २४ ॥

पवित्रेभिः पवित्रैः पवमानः पूयमानो नृचक्षा नृणां फलाफलयोर्द्रष्टा ।
तथा देवानामिन्द्रादीनामुतापि च मर्त्यानां मनुष्याणामेवमुभयेषां जनानां
राजा रयिपतिर्धनस्य पतिः । न त्वल्पस्य पतिः किंतु रयीणां बहूनां धनानां
स्वामी । वृत्त्यवृत्तिभ्यां स्वामित्वं बाहुल्यं च विवक्ष्यते । ईदृशः सोमो द्विता द्विधा
देवेष्वपि च मनुष्येषु भुवत् । भवति । सोऽयमिन्दुः सोमः सुभृतं संभृतं चारु
कल्याणमृतमुदकं भरत् । विभर्ति ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

अर्वो इव अवसे सातिमच्छेद्रस्य वायोरभि वीतिमर्ष ।

स नः सहस्रा बृहतीरिषो दा भवा सोम द्रविणोवित्पुनानः ॥ २५ ॥

अर्वान्ऽइव । अवसे । साति । अच्छे । इन्द्रस्य । वायोः । अभि । वीति । अर्ष ।

सः । नः । सहस्रा । बृहतीः । इषः । दाः । भव । सोम । द्रविणःऽवित् । पुनानः ॥ २५ ॥

हे सोम अन्नार्थं युजेऽर्वानिवाञ्चो यथा गच्छति तद्वत्त्वं अवसेऽस्माकमन्नार्थं
तथा सातिमच्छेधनलाभं प्रतीदस्य वायोश्च वीतिं पानमभ्यर्ष । अभिगच्छ ।
ऐन्द्रवायव्यहे हीन्द्रवायू सह सोमं पिबत इत्यत्र सहोपादानं । स त्वं सहस्राः
सहस्राणि बहुविधानि बृहतीर्वृहितानि प्रवृद्धानीषोऽन्नानि नोऽस्मभ्यं दाः ।
प्रयच्छ । हे सोम पुनानः पूयमानस्त्वं नोऽस्मभ्यं द्रविणोविद्वनस्य लंभयिता
भव । द्रविणशब्दात्सर्वप्रातिपदिकेभ्यो लालसायां सुग्वक्तव्यः । पा० ७. १. ५१. ३. ।
इति सुगागमः ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे पंचदशो वर्गः ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

देवाण्यो नः परिषिच्यमानाः क्षयं सुवीरं धन्वतु सोमाः ।

आयज्यवः सुमतिं विश्ववारा होतारो न दिवियजो मन्द्रतमाः ॥ २६ ॥

देवऽअर्षः । नः । परिऽसिच्यमानाः । क्षयं । सुऽवीरं । धन्वतु । सोमाः ।

आऽयज्यवः । सुऽमतिं । विश्वऽवाराः । होतारः । न । दिविऽयजः । मन्द्रऽतमाः ॥ २६ ॥

देवाण्यः । अवतेस्तर्पणार्थस्य अवितृस्तृतं चिभ्य ईरितीप्रत्ययः । उदात्तस्वरित-
योर्व्यण इति जसः स्वरितत्वं । देवानां तर्पयितारः परिषिच्यमानाः परितः

पाषेष्ु सिध्यमानाः सोमा नोऽस्माकं सुवीरं शोभनपुत्रं क्षयं गृहं धन्वतु ।
प्रेरयंतु । कीदृशाः । होतारो न होतारो यथा देवानिन्द्रादीन्स्तुवंत्येवं दिवि-
यजो दिवि द्युलोके स्थितानिन्द्रादीन्देवान्यजंतः । दिक्शब्दे तत्पुरुषे कृति बहुल-
मिति सप्तम्या अलुक् । मंद्रतमा अत्यंतं मदकराः ॥

॥ अथ सप्तविंशी ॥

ए॒वा दे॒व दे॒वता॑ति प॒वस्व॒ म॒हे सोम॒ प्सर॑से दे॒वपा॑नः ।

म॒हश्चि॒द्धि ष॑सिं हि॒ताः स॑म॒र्ये कृ॒धि सु॑ष्टा॒ने रोद॑सी पु॒नानः॑ ॥ २७ ॥

ए॒व । दे॒व । दे॒वऽता॑ति । प॒वस्व॒ । म॒हे । सोम॒ । प्सर॑से । दे॒वऽपा॑नः ।

म॒हः । चि॒त् । हि । स्म॑सिं । हि॒ताः । स॒ऽम॒र्ये । कृ॒धि । सु॒स्था॒ने इति॑ सु॒ऽस्था॒ने । रोद॑सी
इति॑ । पु॒नानः॑ ॥ २७ ॥

हे देव द्योतमान स्तोतव्य वा हे सोम देवपानो देवैः पातव्यस्त्वं देवताते
देवैस्तते वितते यज्ञे महे महते प्सरसे भक्षणाय देवानां पानायैवैवं पवस्व ।
क्षर । ततो वयं हितास्त्वया प्रेरिताः संतः समर्ये मरणधर्मसहिते संप्रामे
महश्चित् महतो बलाधिकानपि शत्रून् स्मसि हि । अभिभवेम खलु । किंच ।
पुनानः पूयमानस्त्वं रोदसी द्यावापृथिव्यौ सुस्थाने अस्माकं शोभनावासस्थाने
सत्यौ कृधि । कुरु ॥

॥ अथाष्टाविंशी ॥

अ॒श्वो न॒ ऋदो॑ वृष॒भिर्यु॑जानः सि॒ंहो न भी॒मो मन॑सो ज॒र्वीया॑न् ।

अ॒र्वाची॑नैः प॒थिभि॑र्ये रजि॒ष्ठा आ प॑वस्व सौम॒नसं॑ न इ॒ंदो ॥ २८ ॥

अ॒श्वः । न । ऋ॒दः । वृष॑ऽभिः । यु॒जानः॑ । सि॒ंहः । न । भी॒मः । मन॑सः । ज॒र्वीया॑न् ।

अ॒र्वाची॑नैः । प॒थिऽभिः॑ । ये । रजि॒ष्ठाः । आ । प॑वस्व । सौम॒नसं॑ । नः । इ॒ंदो इति॑ ॥ २८ ॥

हे सोम वृषभिर्ऋत्विग्भिः सोममभिषुखन्निर्युजानी योज्यमानस्त्वमश्वो नाश्व
इव ऋदः । ऋदसि । शब्दायसे । कीदृशः । सिंहो न सिंह इव भीमः शत्रूणां
भयंकरः । तथा मनसोऽपि जर्वीयान् वेगवत्तरः । अर्वाचीनैरभिमुखैः पथि-
भिर्मार्गैर्ये मार्गा रजिष्ठा अत्यंतमृजवो भवन्ति । विभाषजोऽम्बुदसीत्युकारस्य
रादेशः । हे इंदो दीप्यमान सोम तैर्मार्गेर्नोऽस्माकं सौमनसं सौमनस्यमा
पवस्व । आप्रापय ॥

॥ अथैकोनचिंशी ॥

शतं धारां देवजाता असृयन्सहस्रमेनाः कवयो मृजंति ।

इंदो सनिचं दिव आ पवस्व पुरेतासि महतो धनस्य ॥२९॥

शतं । धाराः । देवऽजाताः । असृयन् । सहस्रं । एनाः । कवयः । मृजंति ।

इंदो इति । सनिचं । दिवः । आ । पवस्व । पुरऽएता । असि । महतः । धनस्य ॥२९॥

हे सोम देवजाता देवार्थे प्रादुर्भूताः शतं शतसंख्याकास्वदीया धारा असृयन् । सृज्यंते । ततः कवयः क्रांतदर्शिन ऋत्विजः सहस्रं बहुविधा एनास्वदीया धारा मृजंति । अलंकुर्वन्ति । यद्वा । सहस्रमनेकधा मृजंति । शोधयन्ति । हे इंदो सनिचं भजनसाधनं धनं दिवो द्युलोकादस्माकं पुत्रादीनां चा पवस्व । आप्रापय । कुतोऽस्य धनमिति चेत् तच्चाह । महतः प्रभूतस्य धनस्य पुरेता पुरतो गन्तासि । भवसि । तस्माद्देहीति ॥

॥ अथ चिंशी ॥

दिवो न सर्गा अससृयमह्नां राजा न मिचं प्र मिनाति धीरः ।

पितुर्न पुत्रः क्रतुभिर्यतान आ पवस्व विशे अस्या अजीति ॥३०॥

दिवः । न । सर्गाः । अससृयं । अह्नां । राजा । न । मिचं । प्र । मिनाति । धीरः ।

पितुः । न । पुत्रः । क्रतुऽभिः । यतानः । आ । पवस्व । विशे । अस्थे । अजीति ॥३०॥

दिवो न यथा दिवो द्योतमानस्यादित्यस्याह्नां संबन्धिनः सर्गा रश्मयोऽससृयं विसृज्यंते तद्वत्सोमस्य सर्गाः सृज्यन्त इति सर्गा धारा विसृज्यंते ॥ सृजेर्य्यत्ययेन कर्मार्थे लङि बहुलं छंदसीति शस्य द्युः । ऋमादेशश्छांदसः ॥ धीरः प्राज्ञो राजायं सोमो मिचं सखायं न प्र मिनाति । न हिनस्ति । क्रतुभिः कर्मभिर्यतानो यतमानः पुत्रः पितुर्न पितुर्यथापराभवं करोति तद्वत् कर्मभिर्यतमानेस्त्वमस्य विशे प्रजाया अजीतिमपराभवमा पवस्व । आप्रापय । यथा न पराजिता भवन्ति तथा कुर्वित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे षोडशो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

प्र ते धारा मधुमतीरसृयन्वारान्यत्पूतो अत्येथय्यान् ।

पर्वमान पर्वसे धाम गोनां जज्ञानः सूर्यमपिन्वो अर्केः ॥३१॥

प्र। ते। धाराः। मधुऽमतीः। असृयन्। वारान्। यत्। पूतः। अतिऽएषि। अय्यान्।

पर्वमान। पर्वसे। धाम। गोनां। जज्ञानः। सूर्ये। अपिन्वः। अर्केः ॥३१॥

ते तव स्वभूता मधुमतीर्मधुमत्यो धाराः प्रासृयन् तदा प्रसृज्यन्ते यद्यदा पूतो वसतीवरीभिस्त्वमयानविभवान्वारान्वालान्पविचाण्यत्येषि । अतीत्य गच्छसि । किञ्च । हे पवमान धाम धारकं गोनां गवां पयो लक्ष्मीकृत्य पवसे । ततो जज्ञानो जायमानस्त्वमर्केरर्चनीयैः स्वतेजोभिः सूर्यमादित्यमपिन्वः । पूरयसि ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

कनिक्रदन् पंथामृतस्य शुक्रो वि भास्यमृतस्य धाम ।

स इंद्राय पवसे मत्सरवान्हिन्वानो वाचं मतिभिः कवीनां ॥३२॥

कनिक्रदत्। अनु। पंथां। अतस्य। शुक्रः। वि। भासि। अमृतस्य। धाम।

सः। इंद्राय। पवसे। मत्सरऽवान्। हिन्वानः। वाचं। मतिऽभिः। कवीनां ॥३२॥

अभिषूयमाणः स सोम ऋतस्य सत्यभूतस्य यज्ञस्य पंथानं मार्गमभि कनिक्रदत् । पुनः पुनः शब्दायते । अथ प्रत्यक्षः । अमृतस्यामरणधर्मस्य धाम स्थानभूतः । मरणरहित इत्यर्थः । तादृशः शुक्रः शुक्लवर्णस्त्वं वि भासि । विशेषेण राजसि । मत्सरवान् मदकररसयुक्तः स त्वमिन्द्रायेन्द्रार्थं पवसे । क्षरसि । कीदृशः । कवीनां स्तोतृणां मतिभिः सह वाचं शब्दं हिन्वानः प्रेरयन् ॥

॥ अथ त्रयस्त्रिंशी ॥

दिव्यः सुपर्णोऽव चक्षि सोम पिन्वन्धाराः कर्मणा देववीती ।

एंदो विश कलशं सोमधानं क्रंदन्निहि सूर्यस्योप रश्मिं ॥३३॥

दिव्यः। सुऽपर्णः। अव। चक्षि। सोम। पिन्वन्। धाराः। कर्मणा। देवऽवीती।

आ। इंद्रो इति। विश। कलशं। सोमऽधानं। क्रंदन्। इहि। सूर्यस्य। उप। रश्मिं ॥३३॥

हे सोम दिव्यो दिविभवः सुपर्णः सुपतनस्त्वमव चक्षि । अवस्तात्पश्य ।

चष्टेर्लेटि सिपि ष्यत्ययेन परस्मैपदं । किं कुर्वन् । देववीतौ देवानां हविर्भक्षण-
स्थाने यज्ञे कर्मणा धाराः पितृन् क्षरन् । किंच । हे इंदो सोमधानं कलशमा विश
क्रंदन् शब्दायमानस्त्वं सूर्यस्य प्रेरकस्यादित्यस्य रश्मिं कांतिमुपेहि । उपगच्छ ॥

॥ अथ चतुस्त्रिंशी ॥

ति॒स्रो वाचं ई॒रयति॒ प्र वह्नि॑र्ऋ॒तस्य॑ धी॒तिं ब्रह्म॑णो मनी॒षां ।

गावो॑ यंति॒ गोप॑तिं पृ॒च्छमा॑नाः सोमं॑ यंति॒ मत॑यो वाव॒शानाः ॥३४॥

ति॒स्रः । वाचः॑ । ई॒रयति॒ । प्र । वह्निः॑ । ऋ॒तस्य॑ । धी॒तिं । ब्रह्म॑णः । मनी॒षां ।

गावः॑ । यंति॒ । गोऽप॑तिं । पृ॒च्छमा॑नाः । सोमं॑ । यंति॒ । मत॑यः । वाव॒शानाः ॥३४॥

वह्निर्वोढा यजमानस्तिस्रो वाच ऋग्यजुःसामात्मिकाः स्तुतीः प्रेरयति ।
तथर्तस्य यज्ञस्य धीतिं धारयित्री ब्रह्मणः परिवृढस्य सोमस्य मनीषां मनस
ईशित्री कल्याणी वाचं च प्रेरयति । किंच । गोपतिं वृषभं यथा गावोऽभिगच्छन्ति
तद्वद्गवां स्वामिनं सोमं गावः पृच्छमानाः पृच्छन्त्यः सत्यो यंति । स्वपयसा
मिश्रयितुमभिगच्छन्ति । तथा वावशानाः कामयमाना मतयः स्तोतारः सोमं
यंति । स्तोतुमभिगच्छन्ति ॥

॥ अथ पंचत्रिंशी ॥

सोमं॑ गावो॑ धे॒नवो॑ वाव॒शानाः॑ सोमं॑ वि॒प्रा म॒तिभिः॑ पृ॒च्छमा॑नाः ।

सोमः॑ सु॒तः पू॒यते॑ अ॒ज्यमा॑नः सोमे॑ अ॒र्कास्त्रि॒ष्टुभः॑ सं न॒वंते ॥३५॥

सोमं॑ । गावः॑ । धे॒नवः॑ । वाव॒शानाः॑ । सोमं॑ । वि॒प्राः । म॒तिभिः॑ । पृ॒च्छमा॑नाः ।

सोमः॑ । सु॒तः । पू॒यते॑ । अ॒ज्यमा॑नः । सोमे॑ । अ॒र्काः । त्रि॒ष्टुभः॑ । सं । न॒वंते ॥३५॥

धेनवः प्रीणयिष्यो गावः सोमं वावशानाः कामयमाना भवन्ति । विप्रा
मेधाविनः स्तोतारो मतिभिः पृच्छमानाः पृच्छन्तो भवन्ति । अज्यमानो गोभिः
सिच्यमानः सुतोऽभिषुतः सोम ऋत्विग्भिः परिपूयते । तथा त्रिष्टुभस्त्रिष्टुभूपा
अर्का अस्माभिः क्रियमाणा एते मंचाः सोमे सं नवंते । संगच्छन्ते ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे सप्तदशो वर्गः ॥

॥ अथ षट्त्रिंशी ॥

ए॒वा नः॑ सोम॑ परि॒षिच्य॑मान॒ आ प॑वस्व पू॒यमानः॑ स्व॒स्ति ।

इ॒न्द्र॒मा वि॑श बृ॒हता॑ रवे॒ण वर्ध॑या वाचं॑ ज॒नया॑ पु॒रंधिं॑ ॥३६॥

ए॒व । नः॑ । सो॒म । परि॒ऽसिच्य॑मानः । आ । प॒वस्व । पू॒यमानः॑ । स्व॒स्ति ।

इ॒न्द्र । आ । वि॑श । बृ॒हता॑ । रवे॒ण । वर्ध॑य । वाचं॑ । ज॒नय॑ । पु॒रंधिं॑ ॥३६॥

हे सोम परिषिच्यमानः परितः पाषेषु सिच्यमानः पूयमानस्त्वं नोऽस्माकमेव स्वस्त्यविनाशमा पवस्व । आप्रापय । किंच । बृहता महता रवेण शब्देन सहेन्द्रमा विश । प्रविश । तथा वाचं स्तुतिलक्षणां वर्धय । किंच पुरंधिं बहुधि प्रज्ञानं जनय । अस्मभ्यमुत्पादय । वाक्यभेदादनिघातः ॥

॥ अथ सप्तत्रिंशी ॥

आ जागृ॑विर्वि॒प्रं ऋ॒ता म॑ती॒नां सोमः॑ पु॒नानो॑ अ॒सद॑च्च॒मूषु॑ ।

स॒प॑ति॒ यं मि॑थु॒नासो॑ नि॒कामा॑ अ॒ध्व॒र्यवो॑ र॒थिरा॑सः सु॒हस्ताः॑ ॥३७॥

आ । जागृ॑विः । वि॒प्रः । ऋ॒ता । म॑ती॒नां । सोमः॑ । पु॒नानः॑ । अ॒सद॑त् । च॒मूषु॑ ।

स॒प॑ति । यं । मि॒थु॒नासः॑ । नि॒ऽकामाः॑ । अ॒ध्व॒र्यवः॑ । र॒थि॒रासः॑ । सु॒ऽहस्ताः॑ ॥३७॥

जागृविर्जागरणशील ऋता । सुपां सुलुगिति षष्ठ्या आकारः । ऋतानां सत्यानां मतीनां स्तुतीनां विप्रो ज्ञाता स सोमः पुनानः पूयमानः सन् चमूषु चमसेष्वासदत् । आसीदति । मिथुनासः परस्परं संगता निकामा नितरां कामयमाना रथिरासो यज्ञस्य नेतारः सुहस्ताः कल्याणपाणयोऽध्वर्यवः पवित्रे यं सोमं सपति । स्पृशन्ति ॥ षप समवाये । सपतिः स्पृशतिकर्मेति नैरुक्ताः ॥

॥ अथाष्टात्रिंशी ॥

स पु॒नान॑ उप॒सूरे॑ न धा॒तोभे॑ अ॒प्रा रो॑द॒सी वि॒ ष आ॑वः ।

प्रि॒या चि॒द्यस्य॑ प्रि॒यसा॑सं ज॒ती स॒ तू ध॑नं का॒रिणे॑ न प्र॒यंस॑त् ॥३८॥

सः । पु॒नानः॑ । उप॒ । सू॒रे । न । धा॒ता । आ । उ॒भे इति॑ । अ॒प्राः । रो॑द॒सी इति॑ । वि ।

सः । आ॒व॒रि॒त्यावः॑ ।

प्रि॒या । चि॒त् । यस्य॑ । प्रि॒यसा॑सः । ज॒ती । सः । तु॒ । ध॑नं । का॒रि॒णे । न । प्र॒ । यंस॑त् ॥३८॥

पुनानः पूयमानः स सोम इन्द्र उपगच्छति । तच्च दृष्टान्तः । सूरं न । यथा सूर्यं
धाता संवत्सर उपगच्छति । संवत्सरो वै धाता संवत्सरेणैवास्मै प्रजाः प्रजनय-
तीत्याम्नानात् । किंचोभे रोदसी द्यावापृथिव्यावाप्राः । स्वमहिम्नापूरयति । तथा
स सोमो व्यावः । स्वतेजसा तमांसि विवृणोति । वृणोतेर्मचे घसेति ज्वेलुक् ।
छन्दस्यपि दृश्यत इत्याडागमः । पूर्वपदादिति स इत्यस्य सांहितिकं षत्वं । प्रिया ।
षष्ठ्या आकारः । प्रियस्य यस्य सोमस्य यद्वा प्रियाणि प्रयच्छतो यस्य सोमस्य
प्रियसासोऽत्यन्तं प्रियतमा धारा ऊती ऊयै रक्षणेभ्य भवन्ति । स तु क्षिप्रमस्मभ्यं
धनं प्रयंसत् । प्रयच्छतु । यच्छतेर्लेटि सिण्डागमः । तच्च दृष्टान्तः । कारिणे न
भृतकाय भृतिं यथा प्रयच्छन्ति तद्वत् ॥

॥ अथैकोनचत्वारिंशी ॥

स वर्धिता वर्धनः पूयमानः सोमो मीढ्वान् अभि नो ज्योतिषावीत् ।
येना नः पूर्वे पितरः पदज्ञाः स्वर्विदो अभि गा अद्रिमुष्णन् ॥३९॥
सः । वर्धिता । वर्धनः । पूयमानः । सोमः । मीढ्वान् । अभि । नः । ज्योतिषा । आवीत् ।
येन । नः । पूर्वे । पितरः । पदज्ञाः । स्वः । विदः । अभि । गाः । अद्रिः । उष्णन् ॥३९॥

वर्धिता देवानां स्वकलाप्रदानेन वर्धयिता वर्धनः स्वयं वर्धमानः पवित्रेण
पूयमानो मीढ्वान् कामानां सेक्ता स सोमो नोऽस्माकं ज्योतिषा स्वतेजसाभ्या-
वीत् । अभिरक्षतु । येन सोमेन पदज्ञाः पणिभिरपद्वतानां गवां पदानि जानन्तः
स्वर्विदः सर्वज्ञाः सूर्यं जानन्तो वा नोऽस्माकं पूर्वे चिरन्तनाः पितरोऽगिरसो
गाः पशून्भिलक्ष्याद्रिमुष्णन् । शिलोच्चयमुष्णन् । सोमतेजसांधकारावृतं शिलोच्चयं
गत्वा पशूनाहरन्नित्यर्थः । उषिरिह मुष्णातिसमानकर्मा । यद्वा । मुष्णातेर्लेडि
वर्णलोपः ॥

॥ अथ चत्वारिंशी ॥

अक्रान्तसमुद्रः प्रथमे विधर्मजनयन्प्रजा भुवनस्य राजा ।
वृषा पवित्रे अधि सानो अथे बृहत्सोमो वावृधे सुवान इंदुः ॥४०॥
अक्रान् । समुद्रः । प्रथमे । विधर्मन् । जनयन् । प्रजाः । भुवनस्य । राजा ।
वृषा । पवित्रे । अधि । सानो । अथे । बृहत् । सोमः । वावृधे । सुवानः । इंदुः ॥४०॥

समुद्रो यस्मादापः संप्रवन्ति स समुद्रोऽपां वर्षको राजा सोमः प्रथमे विस्तृते
भुवनस्योदकस्य विधर्मन् विधारकेऽन्तरिक्षे प्रजा जनयन् उत्पादयन् अक्रान् ।
सर्वमतिक्रामति ॥ क्रमतेर्लुङि तिपीडभावे वृद्धौ च कृतायां सिञ्चोपे मकारस्य
मो नो धातोरिति नकाररूपं ॥ वृषा कामानां वर्षिता सुवानोऽभिषूयमाण
इंदुर्दीप्तः स सोमोऽध्यधिकं सानौ समुच्छ्रितेऽथ्येऽविभवे पवित्रे बृहत्प्रभूतं
ववृधे । वर्धते ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथैकचत्वारिंशी ॥

महत्तत्सोमो महिषश्चकारापां यन्नर्भोऽवृणीत देवान् ।

अदधादिद्रे पवमान ओजोऽजनयत्सूर्ये ज्योतिरिदुः ॥४१॥

महत् । तत् । सोमः । महिषः । चकार । अपां । यत् । गर्भः । अवृणीत । देवान् ।

अदधात् । इद्रे । पवमानः । ओजः । अजनयत् । सूर्ये । ज्योतिः । इदुः ॥४१॥

महिषो महान्पूज्यो वा सोमो महत्प्रभूतं तत्कर्म चकार । अकरोत् । किं तत् ।
अपां गर्भ उदकानां गर्भभूतो जनयितृत्वाज्जन्यत्वाच्च स सोमो देवानवृणीत
समभजतेति यत्तत्कृतवानिति । किंच पवमानः पूयमानः सोम ओजः सोमपानेन
जन्यं बलमिद्रेऽदधात् । अदधात् । तथेदुः सोमः सूर्ये ज्योतिस्तेजोऽजनयत् ॥

॥ अथ द्विचत्वारिंशी ॥

मत्सि वायुमिष्टये राधसे च मत्सि मिचावरुणा पूयमानः ।

मत्सि शर्धो मारुतं मत्सि देवान्मत्सि द्यावापृथिवी देव सोम ॥४२॥

मत्सि । वायुं । इष्टये । राधसे । च । मत्सि । मिचावरुणा । पूयमानः ।

मत्सि । शर्धः । मारुतं । मत्सि । देवान् । मत्सि । द्यावापृथिवी इति । देव । सोम ॥४२॥

हे सोम त्वं वायुं मत्सि । मादय । किमर्थं । इष्टये । अस्माकमेषणायास्माय
राधसे धनाय च । तथा पूयमानः पवित्रेण त्वं मिचावरुणा मिचावरुणी च
मत्सि । तर्पयसि । किंच । मारुतं मरुतां स्वभूतं शर्धो बलं च मत्सि । तथा
देवानिन्द्रादीन्मत्सि । हर्षयसि । हे देव स्तोतव्य हे सोम द्यावापृथिवी च मत्सि ।
मादय । एतान्हर्षयुक्तान्कृत्वास्मभ्यं धनं प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ अथ चित्रवारिंशी ॥

चृजुः पवस्व वृजिनस्य हंतापामीवां बार्धमानो मृधश्च ।

अभिःश्रीणन्पयः पर्यसाभि गोनामिंद्रस्य त्वं तव वयं सखायः ॥४३॥

चृजुः । पवस्व । वृजिनस्य । हंता । अप । अमीवां । बार्धमानः । मृधः । च ।

अभिःश्रीणन् । पयः । पर्यसा । अभि । गोनां । इंद्रस्य । त्वं । तव । वयं । सखायः ॥४३॥

हे सोम चृजुर्चृजुगमनः सन् पवस्व । क्षर । किंकुर्वन् । वृजिनस्योपद्रवस्य हंता । अमीवां रोगरूपं राक्षसमपबार्धमानः । तथास्मदीयान्मृधो हिंसकाऽश्वंश्च बार्धमानः सन् पवस्व । ततः पय आत्मीयं रसं गोनां गवां पयसा क्षीरेणाभिः श्रीणन् अभिसंयोजयन् पाचाण्यभि । गच्छसि । अपि च त्वमिंद्रस्य सखासि हे सोम तव वयं सखायः स्तुत्यस्तोतृत्वयष्टयष्टव्यत्वलक्षणेन सखिभूताः स्मः ॥

॥ अथ चतुश्चवारिंशी ॥

मध्वः सूर्दं पवस्व वस्व उत्सं वीरं च न आ पवस्वा भगं च ।

स्वदस्वेन्द्राय पवमान इंदो रयिं च न आ पवस्वा समुद्रात् ॥४४॥

मध्वः । सूर्दं । पवस्व । वस्वः । उत्सं । वीरं । च । नः । आ । पवस्व । भगं । च ।

स्वदस्व । इन्द्राय । पवमानः । इंदो इति । रयिं । च । नः । आ । पवस्व । समुद्रात् ॥४४॥

हे सोम मध्वो माधुर्यस्य सूर्दं क्षारयितारं घनीभूतं वा वस्वो वसुनो धनस्योत्समुत्स्यंदकं रसं पवस्व । किंच । नोऽस्मभ्यं वीरं पुषमा पवस्व । आप्रापय । तथा भगं भजनीयं धनं च देहि । हे इंदो पवमानः पूयमानः सन् इन्द्राय स्वदस्व । रुचितो भव । ततस्त्वं नोऽस्मभ्यं समुद्रादंतरिक्षाद्रयिं धनं पुषं वा । राति ददाति क्षीरमिति रयिर्गोर्वा । तां वा पवस्व । देहि ॥

॥ अथ पंचचवारिंशी ॥

सोमः सुतो धारवात्यो न हित्वा सिंधुर्न निबमभि वाज्यक्षाः ।

आ योनिं वन्यमसदापुनानः समिंदुर्गोभिरसरत्समन्निः ॥४५॥

सोमः । सुतः । धारया । अन्यः । न । हित्वा । सिंधुः । न । निबं । अभि । वाजी । अक्षारिति ।

आ । योनिं । वन्यं । असदा । पुनानः । सं । इंदुः । गोभिः । असरात् । सं । आत् । अभिः ॥४५॥

सुतोऽभिषुतः सोमो धारया स्वीययात्यो नातनशीलोऽश्व इव हित्वा गत्वा ।
 हिनोतेः क्वनिपि रूपं । किंच । वाजी बलवान् सोमः सिंधुर्न यथा सिंधुः
 स्यंदमाना नदी निम्नं प्रदेशमभिगच्छति तद्वन्निम्नमधरभाविनं कलशमभ्यक्षाः ।
 अभिक्षरति । ततः पुनानः पूयमानः सोमो वन्यं वृक्षभवं योनिं योनिस्थानं
 कलशमासदत् । आसीदति । सोऽयमिंदुः सोमो गोभिर्गोविकारैः क्षीरादिभिः
 अयणैः समसरत् । संसरति । तथाङ्निर्वसतीवरीभिश्च संगच्छते ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थ एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षट्चत्वारिंशी ॥

एष स्य ते पवत इन्द्र सोमश्चमूषु धीर उशते तवस्वान् ।
 स्वर्चक्षा रथिरः सत्यश्रुष्मः कामो न यो देवयतामसर्जि ॥४६॥
 एषः । स्यः । ते । पवते । इन्द्र । सोमः । चमूषु । धीरः । उशते । तवस्वान् ।
 स्वःऽचक्षाः । रथिरः । सत्यऽश्रुष्मः । कामः । न । यः । देवऽयतां । असर्जि ॥४६॥

हे इन्द्र उशते कामयमानाय ते तुभ्यं त्वदर्थं धीरः प्राज्ञस्त्वस्वान्वेगवान् स्यः
 स एष सोमश्चमूषु चमसेषु पवते । क्षरति । स्वर्चक्षाः सर्वदर्शनो रथिरो रथ-
 वान् सत्यश्रुष्मो यथार्थबलो यः सोमो देवयतां देवानिच्छतां यजमानानां कामो
 न कामद इवासर्जि । असृज्यत । अदीयतेत्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तचत्वारिंशी ॥

एष प्रत्नेन वयसा पुनानस्तिरो वर्षीसि दुहितुर्दधानः ।
 वसानः शर्मं चिवरूथमप्सु होतैव याति समनेषु रेभन् ॥४७॥
 एषः । प्रत्नेन । वयसा । पुनानः । तिरो । वर्षीसि । दुहितुः । दधानः ।
 वसानः । शर्मं । चिऽवरूथं । अप्सु । होताऽइव । याति । समनेषु । रेभन् ॥४७॥

प्रत्नेन पूर्वकालीनेन वयसानेन पुनानः पूयमानः । अन्नात्मिकया धारया
 क्षरन्त्यर्थः । तादृशो दुहितुः सर्वस्य दोग्ध्राः पृथिव्याः वर्षीसि । वर्ष इति
 रूपनाम वृणोति शरीरमिति । रूपाणि तिरो दधानः स्वतेजसा तिरस्कुर्वन्
 आच्छादयन् तथा चिवरूथं विभूमिकोपेतं । यद्वा चयः शीतातपवर्षाः । तेषां
 निवारकं शर्मं यज्ञगृहं वसान आच्छादयन् अप्सु वसतीवरीषु स्थित एष सोमो

होतेव यथा होता स्तुतिध्वनिं कुर्वन्त्यज्ञेषु याति तद्वद्रेभन् शब्दायमानः सन् सम-
नेषु। समन्ति कर्माणि धृष्टाः प्रगल्भा यन्त्यचेति समना यज्ञाः। तेषु याति। गच्छति ॥

॥ अथाष्टाचत्वारिंशी ॥

नू न॒स्त्वं र॒थिरो दे॒व सोम॒ परि॒ स्र॒व च॒म्बोः पू॒यमा॑नः ।

अ॒प्सु स्वादि॑ष्टो मधु॒माँ ऋ॒तावा॑ दे॒वो न यः स॒विता स॒त्यम॑न्मा ॥४८॥

नु । नः । त्वं । र॒थि॒रः । दे॒व । सोम॒ । परि॒ । स्र॒व । च॒म्बोः । पू॒यमा॑नः ।

अ॒प्सु । स्वादि॑ष्टः । मधु॒ऽमान् । ऋ॒त॒ऽवा॑ । दे॒वः । न । यः । स॒वि॒ता । स॒त्य॒ऽम॑न्मा ॥४८॥

हे देव काम्यमान हे सोम रथिरो रथवांस्त्वं नोऽस्माकं स्वभूते यज्ञे चम्बो-
रधिषवणफलकयोः पूयमानः सन् अप्सु वसतीवरीषु नु क्षिप्रं परि स्रव । परितः
क्षर । स्वादिष्टः स्वादुतमोऽत एव मधुमान्माधुर्ययुक्त ऋतवान् यज्ञवान्सविता
सर्वस्य प्रेरको यस्त्वं देवो न देव इव सत्यमन्मा सत्यस्तुतिको भवसि स त्वं
परिस्रवेति ॥

॥ अथैकोनपञ्चाशी ॥

अ॒भि वा॒युं वी॒त्यर्षा॑ गृ॒णानो॒ऽभि मि॒त्रावरु॑णा पू॒यमा॑नः ।

अ॒भी नरं॑ धी॒ज॒र्वनं॑ रथे॒ष्टाम॒भीद्रं॑ वृ॒षणं॑ वज्र॒बाहुं॑ ॥४९॥

अ॒भि । वा॒युं । वी॒ती । अ॒र्षः । गृ॒णानः । अ॒भि । मि॒त्रावरु॑णा । पू॒यमा॑नः ।

अ॒भि । नरं॑ । धी॒ऽज॒र्वनं॑ । रथे॒ऽस्थां । अ॒भि । इन्द्रं॑ । वृ॒षणं॑ । वज्र॒ऽबाहुं॑ ॥४९॥

हे सोम गृणानः स्तूयमानस्त्वं वीती । सुपां सुलुगिति चतुर्थ्याः पूर्वसवर्ण-
दीर्घः । वीत्यै पानाय वायुमभ्यर्ष । अभिगच्छ । तथा पवित्रेण पूयमानस्त्वं मित्रा-
वरुणा मित्रावरुणौ च पानायाभिगच्छ । किंच नरं सर्वस्य नेतारं धीजर्वनं
बुद्ध्या समं वेगं कुर्वाणं रथेष्टां रथेस्थां रथे तिष्ठतं । अनेनाश्विनावभिधीयेते ।
एकवचनं प्रत्येकविवक्षया समुदायविवक्षया वा । एतादृशावश्विनी चाभिगच्छ ।
तथा वृषणं कामानां वर्षकं वज्रबाहुं वज्रयुक्तबाहुमिन्द्रं च त्वं पानायाभिगच्छ ॥

॥ अथ पञ्चाशी ॥

अ॒भि व॒क्त्रा सु॒वस॒नान्य॑र्षा॒भि धे॒नूः सु॒दुषाः॑ पू॒यमा॑नः ।

अ॒भि च॒न्द्रा भ॒र्त॒वे नो॒ हिर॑ण्य॒भ्यश्वा॑ज॒धि॒नो दे॒व सोम॑ ॥५०॥

अभि । वस्त्रा । सुऽवस॒नानि । अ॒र्षे । अभि । धे॒नूः । सुऽदु॒घाः । पू॒य॒मा॒नः ।
अभिः । च॒न्द्रा । भ॒र्त॒वे । नः । हि॒र॒ण॒या । अभि । अ॒श्वान् । र॒थि॒नः । दे॒व । सो॒म ॥ ५० ॥

हे सोम त्वमस्माकं सुवसनानि सुपरिधानानि वस्त्रा वस्त्राण्यभ्यर्ष । अभिगमय । यद्वा । सुवसनानि शोभनवस्त्रसहितानि वस्त्राच्छादकानि धनान्यभिगमय । किंच । पूयमानः पवित्रेण त्वं सुदुघाः सुष्ठु पयसो दोग्ध्रीर्धेनूर्नवप्रसूतिका गा अभिप्रापय । अपि च । चंद्रा चंद्राण्याह्लादकानि हिरणया हिरणयानि भर्तवे भरणाय पोषणाय नोऽस्माकमभिगमय । तथा हे देव स्तोतव्य हे सोम रथिनो रथवतोऽश्वानस्माकमभिप्रापय ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे विंशो वर्गः ॥

॥ अथैकपंचाशी ॥

अ॒भी नो॑ अ॒र्षे दि॒व्या वसू॑न्यभि वि॒श्व॒ पा॒र्षि॒वा पू॒य॒मा॒नः ।
अ॒भि येन॑ द्रवि॒णम॒श्व॒वा॒मा॒भ्य॒र्षे॒यं ज॒मद॑ग्नि॒वज्रः ॥ ५१ ॥
अ॒भि । नः । अ॒र्षे । दि॒व्या । वसू॑नि । अ॒भि । वि॒श्व॒ । पा॒र्षि॒वा । पू॒य॒मा॒नः ।
अ॒भि । येन॑ । द्रवि॒णं । अ॒श्व॒वा॒म । अ॒भि । आ॒र्षे॒यं । ज॒मद॑ग्नि॒ऽवत् । नः ॥ ५१ ॥

हे सोम पवित्रेण पूयमानस्त्वं दिव्या दिव्यानि दिवि भवानि वसूनि धनानि नोऽस्माकमभ्यर्ष । अभिगमय । तथा पार्षिवा पार्षिवानि पृथिव्यां भवानि विश्वा सर्वाणि धनान्यभिगमय । तथा येन त्वदीयेन सामर्थ्येन द्रविणं धनं वयमभ्यश्ववामाभिव्याप्नुयाम तत्सामर्थ्यमभिगमय । किंच आर्षेयमार्षाणामृषिपुत्राणां योग्यं धनं जमदग्निवज्रमदग्नेर्यथा त्वं प्रापय एवं नोऽस्माकमभ्यर्ष । यद्वा । आर्षेयमार्षाणां योग्यं मंत्रं जमदग्नेः स्वभूतं मंत्रं यथा स्वादुतममकार्षीरेवमस्माकं तादृशं मंत्रं स्वादुतमं कुर्विति कुत्सो नामर्षिः प्रार्थयते ॥

॥ अथ द्विपंचाशी ॥

अ॒या प॒वा प॑वस्वै॒ना वसू॑नि मा॒श्व॒त्वे इ॒ंदो॒ सर॑सि॒ प्र ध॑न्व ।
ब्र॒ध्नश्चि॒द॒च वा॒तो न॑ जूतः पु॒रु॒मेध॑श्चि॒त्त॒क॒वे न॑रै॒ दा॒त् ॥ ५२ ॥
अ॒या । प॒वा । प॑वस्व । ए॒ना । वसू॑नि । मा॒श्व॒त्वे । इ॒ंदो॒ इति॑ । सर॑सि । प्र । ध॑न्व ।
ब्र॒ध्नः । चि॒त् । अ॒च । वा॒तः । न । जू॒तः । पु॒रु॒ऽमेधः॑ । चि॒त् । त॒क॒वे । न॑रै॒ । दा॒त् ॥ ५२ ॥

हे सोम अयानया पवा पवमानया धारया सहैनैनानि वसूनि धनानि पवस्व । क्षर ॥ पवा । पूङ् पवने । अन्येभ्योऽपि दृश्यंत इति विष्प्रत्ययः । आर्धधातुकलक्षणो गुणः । सावेकाच इति तृतीयाया उदात्तत्वं ॥ तथा हे इंदो त्वं मांश्चत्वे मन्यमानानां चातके सरस्युदके वसतीवर्याख्ये प्र धन्व । प्रगच्छ । ततोऽचास्मिन्सोमे पूयमाने सति ब्रध्नश्चित् सर्वेषां प्रज्ञापको मूलभूतो वादित्योऽपि वातो न वात इव जूतो वेगितः सन् । किंच पुरुमेधश्चिद्बहुविधयज्ञ इन्द्रश्चिदिन्द्रोऽपि तक्वे ॥ तत्कतिर्गतिकर्मसु पठितः । अस्मादौणादिक उन्प्रत्ययः ॥ सोममभिगच्छते स्तुतिभिर्मह्यं नरं कर्मनेतारं पुत्रं दातु । प्रयच्छतु । हे सोम त्वया तर्पितो संताविन्द्रादित्यौ मह्यं पुत्रं प्रयच्छतामित्यर्थः ॥

॥ अथ त्रिपंचाशी ॥

उ॒त न॑ ए॒ना प॑व॒या प॑व॒स्वाधि॑ श्रु॒ते अ॒वाय्य॑स्य ती॒र्थे ।

ष॒ष्टिं स॒हस्रा॑ नै॒गुतो॑ वसू॒नि वृ॒क्षं न॑ प॒क्कं धू॑नव॒द्रणाय॑ ॥५३॥

उ॒त । नः॑ । ए॒ना । प॑व॒या । प॑व॒स्व । अ॒धि । श्रु॒ते । अ॒वाय्य॑स्य । ती॒र्थे ।

ष॒ष्टिं । स॒हस्रा॑ । नै॒गुतः॑ । वसू॒नि । वृ॒क्षं । न॑ । प॒क्कं । धू॑नव॒त् । र॒णाय॑ ॥५३॥

हे सोम उतापि च अवाय्यस्य सर्वैः अवणीयस्य सोमस्य तय श्रुते प्रसिद्धे । यद्वा । षष्ठ्यर्थे चतुर्थी । श्रुतस्य शब्दस्य तीर्थे स्थाने नोऽस्माकं स्वभूते यज्ञ एनानया पवया पूयमानया धारयाध्यधिकं पवस्व । क्षर । नैगुतः । नीचीनं गवंते शब्दायंत इति निगुतः शब्दः । तेषां हंतृत्वेन संबन्धी सोऽयं सोमः षष्टिं सहस्रा षष्टिसंख्याकानि सहस्राणि वसूनि धनानि रणाय शत्रूणां जयार्थं धूनवत् । अस्माकमकंपयत् । प्रायच्छदिति यावत् । कथमिव । वृक्षं न पक्कं । पक्कफलं वृक्षं यथा कंपयति फलार्थी तद्वत् ॥

॥ अथ चतुःपंचाशी ॥

म॒हीमे॑ अ॒स्य वृ॒षना॑म॒ ऋ॒षे मांश्च॑त्वे वा॒ पृ॒श्ने वा॒ व॒ध॒चे ।

अ॒स्वा॒पय॑न्नि॒गुतः॑ ज्ञे॒ह्य॒ज्ञापा॑मि॒र्षाँ अ॒पा॒चितो॑ अ॒चेतः॑ ॥५४॥

म॒हिं । इ॒मे इति॑ । अ॒स्य । वृ॒षना॑म॒ ऋ॒षे इति॑ । मांश्च॑त्वे । वा॒ । पृ॒श्ने । वा॒ । व॒ध॒चे इति॑ ।

अ॒स्वा॒पय॑त् । नि॒ऽगुतः॑ । ज्ञे॒ह्य॒त् । च॒ । अ॒प॒ । अ॒मि॒र्षाँ । अ॒प॒ । अ॒चितः॑ । अ॒च॒ । इति॑ ॥५४॥

महि महती प्रभूते वृषनाम । सुपां सुलुगिति सुपो लुक् । वृषनामनी
वर्षणनमने । शराणां वर्षणं शचूणां नमनं । इमे एते द्वे कर्मणी अस्य सोमस्य
शूषे सुखकरे भवतः । ये च कर्मणी मांश्चत्वे । अश्वनामैतत् । मधु चरतीति ।
अश्वैः क्रियमाणे युद्धे । तत्साध्यत्वाद्युद्धमिह गृह्यते । वापि वा स्पृशने स्पर्शनसाध्ये
बाहुयुद्धे वधचे शचूणां हिंसनशीले भवतः । सोऽयं निगुतो नीचैः शब्दायमा-
नाञ्शचूनस्वापयत् । ताभ्यामसूषुपत् । अवधीदित्यर्थः । किंच स्नेहयत् प्राद्वयत्सं-
यामाच्छचून् । अथ प्रत्यक्षकृतः । हे सोम स त्वममिचाञ्शचूनपाच । अपगमय ।
तथाचितोऽमिचयनमकुर्वतो नास्ति कांश्चेतोऽस्मत्सकाशादपाच । अपगमय ।
अचतिर्गतिकर्मा ॥

॥ अथ पंचपंचाशत्तमी ॥

सं ची पविचा विततान्येथन्वेकं धावसि पूयमानः ।

असि भगो असि दाचस्य दातासि मघवा मघवद्भ्य इंदो ॥५५॥

सं । ची । पविचा । विऽततानि । एषि । अनु । एकं । धावसि । पूयमानः ।

असि । भगः । असि । दाचस्य । दाता । असि । मघऽवा । मघवत्ऽभ्यः । इंदो इति ॥५५॥

हे सोम विततानि विस्तृतानि ची चीणि पविचाण्यग्निवायुसूर्यात्मकानि
पविचाणि समेषि । सम्यक् प्राप्नोषि । किंच । पूयमानस्त्वमेकमविवाल्कृतं पवि-
चमनु धावसि । अनुगच्छसि । किंच । त्वं भगो भजनीयोऽसि । तथा दाचस्य
देयस्य धनस्य दातासि । कथमस्य धनदत्वमिति चेत्तदुच्यते । हे इंदो सोम
मघवद्भ्योऽन्येभ्योऽपि त्वं मघवासि । अतिशयेन धनवान्भवसि ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थ एकविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षट्पंचाशत्तमी ॥

एष विश्ववित्पवते मनीषी सोमो विश्वस्य भुवनस्य राजा ।

द्रुप्साँ ईरयन्विदधेष्टिंदुर्वि वारमर्थं समयाति याति ॥५६॥

एषः । विश्वऽव्रित् । पवते । मनीषी । सोमः । विश्वस्य । भुवनस्य । राजा ।

द्रुप्सान् । ईरयन् । विदधेष्टु । इंदुः । वि । वारं । अर्थं । समया । अति । याति ॥५६॥

विश्ववित् सर्वस्य वेत्ता एव मनीषी मेधावी विश्वस्य भुवनस्य सर्वस्य

लोकस्य राजा स्वाम्येष सोमः पवते । क्षरति । एतदेव विवृणोति । विदधेषु । विदंति जानंत्यत्र देवानिति यद्वा विदंति लभंत इति विदधा यज्ञाः । तेषु द्रप्सान रसकणानीरयन् प्रेरयन् इंदुः सोमोऽव्यमविभवं वारं वालं पवित्रं समयोभयतो व्यति याति । व्यतीत्य गच्छति ॥

॥ अथ सप्तपंचाशत्तमो ॥

इंदुं रिहंति महिषा अदब्धाः पदे रेभंति कवयो न गृध्राः ।

हिन्वंति धीरां दशभिः क्षिपाभिः समंजते रूपमपां रसेन ॥५७॥

इंदुं । रिहंति । महिषाः । अदब्धाः । पदे । रेभंति । कवयः । न । गृध्राः ।

हिन्वंति । धीराः । दशभिः । क्षिपाभिः । सं । अंजते । रूपं । अपां । रसेन ॥५७॥

महिषा महांतः पूज्या वा अत एवादब्धाः कैश्चिदप्यहिंसिता देवा इंदुं सोमं रिहंति । लिहंति । आस्वादयंति । किंच । देवाः स्तोममुशंतः संतः पदे तस्यास्य सोमस्य धारास्थाने रेभंति । शब्दायंते । तत्र दृष्टांतः । कवयो न गृध्राः । धनमभिकांक्षमाणाः कवयः स्तोतारो यथा स्तुवंतः शब्दायंते तद्वत् । धीराः कर्मणि कुशला ऋत्विजो दशभिरेतत्संख्याकाभिः क्षिपाभिरंगुलीभिस्तमिमं सोमं हिन्वंति । अभिषवार्थं प्रेरयंति । अपि च । रूपं सोमस्य रूपमंशुमपां वसतीवर्याख्यानां रसेन समंजते । सम्यक् सेवयंति ॥

॥ अथाष्टापंचाशत्तमी ॥

त्वया वयं पवमानेन सोम भरे कृतं वि चिनुयाम शश्वत् ।

तन्नो मिचो वरुणो मामहंतामदितिः सिंधुः पृथिवी उत द्यौः ॥५८॥

त्वया । वयं । पवमानेन । सोम । भरे । कृतं । वि । चिनुयाम । शश्वत् ।

तत् । नः । मिचः । वरुणः । ममहंतां । अदितिः । सिंधुः । पृथिवी । उत । द्यौः ॥५८॥

हे सोम पवमानेन पवित्रेण पूयमानेन त्वया सहायेन भरे । संयामनाम । संयामे शश्वद्बहु कृतं कर्तव्यं वयं वि चिनुयाम । विशेषेण कुर्याम । यस्मात्तव साहाय्येन कर्माणि कुर्मस्तत्तस्माच्चोऽस्मान् मिचो वरुणोऽदितिरेतन्नामकाः सिंधुरेतदभिधाना च पृथिवी उतापि च द्यौरेते मिचादयो नोऽस्मान्नामहंतां । पूजयंतु धनादिदानेन ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे द्वाविंशो वर्गः ॥

अभि न इति द्वादशर्चं द्वितीयं सूक्तं । वृषागिरो राज्ञः पुत्रोऽंबरीषो भरद्वा-
जपुत्र ऋजिश्चोभौ सहितावस्यर्षी । इदमुत्तराणि च चीण्यानुष्टुभानि । अत्र
त्वेकादशी बृहती । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रम्यते । अभि नो
द्वादशांबरीष ऋजिश्चा चानुष्टुभं ह बृहत्युपांत्येति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अभि नो वाजसातमं रयिमर्षं पुरुस्पृहं ।

इंदो सहस्रभर्णसं तुविद्युन्नं विभ्वसहं ॥ १ ॥

अभि । नः । वाजऽसातमं । रयिं । अर्षं । पुरुऽस्पृहं ।

इंदो इति । सहस्रऽभर्णसं । तुविऽद्युन्नं । विभ्वऽसहं ॥ १ ॥

हे इंदो दीप्तं वाजसातममत्यंतं बलप्रदमन्नप्रदं वा रयिं धनं पुत्रं वा
नोऽस्माकमभ्यर्षं । अभिगमय । कीदृशं । पुरुस्पृहं बहुभिः स्पृहणीयं सहस्रभर्णसं
बहुविधभरणं । अनेकपोषणयुक्तमित्यर्थः । तुविद्युन्नं । द्युन्नं द्योततेर्यशो वान्नं
वेति यास्कः । बह्वन्नं बहुयशोयुक्तं वा । विभ्वसहं । विभ्व इति महन्नाम ।
महतोऽभिभवितारं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

परि ष्य सुवानो अष्ययं रथे न वर्माष्यत ।

इंदुरभि दुणा हितो हियानो धाराभिरक्षाः ॥ २ ॥

परि । स्यः । सुवानः । अष्ययं । रथे । न । वर्म । अष्यत ।

इंदुः । अभि । दुणा । हितः । हियानः । धाराभिः । अक्षारिति ॥ २ ॥

सुवानः सूयमानः स्यः स सोमोऽष्ययमविमयं पवित्रं परि पवते । तत्र
दृष्टान्तः । रथे न यथा रथे स्थितः पुरुषो वर्मं कवचमष्यत । परिष्ययति ।
ष्ययतेर्लुङि वर्णलोपश्छांदसः । अभि हितोऽभितः प्रेरितः । यद्वा स्तोतृभिरभि-
ष्टुतः स इंदुः सोमो दुणा दुममयेन द्रोणकलशेन हियानः । हि गतौ वृष्टौ च ।
तेन पूर्यमाणः सन् धाराभिरक्षाः । क्षरति । क्षरतेर्लुङि रूपं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

परि ष सुवानो अक्षा इंदुरव्ये मदच्युतः ।

धारा य ऊर्ध्वो अंध्वरे भ्राजा नैति गव्ययुः ॥३॥

परि । स्यः । सुवानः । अक्षारिति । इंदुः । अव्ये । मदऽच्युतः ।

धारा । यः । ऊर्ध्वः । अंध्वरे । भ्राजा । न । एति । गव्यऽयुः ॥३॥

सुवानः सूयमानः स्यः स इंदुः सोमो मदच्युतो मदार्थं देवैः प्रेरितः सन् अव्येऽविभवे पवित्रे पर्यक्षाः । परितः क्षरति । अंध्वर ऊर्ध्वः समुच्छ्रितः सर्वेषां मुख्यो यः सोमो गव्ययुर्गोकामः । यद्वा । क्षीरादिकं कामयमानः सन् धारा धारया सहैति गच्छति । भ्राजा न भ्राजमानया दीप्ता यथांतरिक्षे गच्छति तच्चत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

स हि त्वं देव शश्वते वसु मर्तीय दाशुषे ।

इंदो सहस्रिणं रयिं शतात्मानं विवाससि ॥४॥

सः । हि । त्वं । देव । शश्वते । वसु । मर्तीय । दाशुषे ।

इंदो इति । सहस्रिणं । रयिं । शतऽआत्मानं । विवाससि ॥४॥

हे देव सोम स त्वं शश्वते पुत्रादिमत्त्वेन बहवे मर्त्याय मनुष्याय दाशुषे हविर्दत्तवते यजमानाय वसु धनं मह्यं च विवाससि । प्रेरयसि । एकवाक्यता-पक्षे हि तिङन्तस्य हियोगादिनिघातः स्यात् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

वयं ते अस्य वृचहन्वसो वस्वः पुरुस्पृहः ।

नि नेदिष्ठतमा इषः स्याम सुन्नस्याग्निगो ॥५॥

वयं । ते । अस्य । वृचऽहन् । वसो इति । वस्वः । पुरुऽस्पृहः ।

नि । नेदिष्ठऽतमाः । इषः । स्याम । सुन्नस्य । अग्निगो इत्यग्निऽगो ॥५॥

हे वृचहन् शशूणां हंतः सोम अस्यैतादृशस्य ते तव स्वभूता वयं सः । ततो हे वसो वांसयितः पुरुस्पृहो बहुभिः स्पृहणीयस्य वस्वो वसुनो धनस्य त्वया

दीयमानस्य वयं नि नितरां नेदिष्ठतमा अत्यंतमंतिकतमाः स्याम । तथेषोऽन्नस्य ।
किंच हे अधिगो अधृतगमन सोम सुन्नस्य सुखस्य वयमंतिकतमाः स्याम ।
भवेम ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

द्विर्यं पंच स्वयंशसं स्वसारो अद्रिसंहतं ।

प्रियमिंद्रस्य काम्यं प्रस्तापयंत्यूर्मिणं ॥ ६ ॥

द्विः । यं । पंच । स्वऽयंशसं । स्वसारः । अद्रिऽसंहतं ।

प्रियं । इंद्रस्य । काम्यं । प्रऽस्तापयंति । ऊर्मिणं ॥ ६ ॥

द्विः पंच दशसंख्याकाः स्वसारः कर्मकरणार्थमितस्ततो गच्छंत्योऽंगुलयः
स्वयंशसं संभृतयशस्कमद्रिसंहतं यावभिरभिषुतमिंद्रस्य प्रियं काम्यं सर्वैः काम्य-
मानमूर्मिणं धारभिस्तद्वतं यं सोमं प्रस्तापयंति वसतीवरीभिः प्रकर्षेण सेचयंति
यजमानास्तं पुनंतीत्युत्तरच संबंधः ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे त्रयोविंशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

परि त्वं हर्यंतं हरिं बभुं पुनंति वारेण ।

यो देवान्विश्वाँ इत्परि मदेन सह गच्छति ॥ ७ ॥

परि । त्वं । हर्यंतं । हरिं । बभुं । पुनंति । वारेण ।

यः । देवान् । विश्वान् । इत् । परि । मदेन । सह । गच्छति ॥ ७ ॥

हर्यंतं सर्वैः स्पृहणीयं हरिं हरितवर्णं बभुं बभुवर्णं च त्वं तं सोमं वारेण
बालेन पवित्रेण परि पुनंति । परिशोधयंति । यः सोमो विश्वान् सर्वानिन्द्रा-
दीन् देवानि देवानेव मादकेन रसेन सह परिगच्छति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अस्य वो ह्यवसा पांतो दक्षसाधनं ।

यः सूरिषु अर्वो बृहद्दधे स्वर्णं हर्यंतः ॥ ८ ॥

अस्य । वः । हि । अवसा । पांतः । दक्षऽसाधनं ।

यः । सूरिषु । अर्वः । बृहत् । दधे । स्वः । न । हर्यंतः ॥ ८ ॥

वः । छांदसो वसादेशः । हिरवधारणे । वो यूयमस्य सोमस्यावसा रक्षणेन दक्षसाधनं बलस्य साधनं रसं पातः पिबन्तो भवथ । स्वर्णादित्य इव हर्यतः सर्वैः काम्यमानो योऽयं सोमः सूरिषु स्तोत्राणि प्रेरयत्सु स्तोतृषु बृहन्महत्प्रभूतं अबोऽन्नं दधे । विदधे । स्थापयतीति यावत् ॥

॥ अथ नवमी ॥

स वां यज्ञेषु मानवी इंदुर्जनिष्ट रोदसी ।

देवो देवी गिरिष्ठा अस्त्रेधन्तं तुविष्टणि ॥९॥

सः । वां । यज्ञेषु । मानवी इति । इंदुः । जनिष्ट । रोदसी इति ।

देवः । देवी इति । गिरिऽस्थाः । अस्त्रेधन् । तं । तुविऽस्वनि ॥९॥

हे मानवी मानव्यौ मनोः स्वभूते हे देवी द्योतमाने हे रोदसी द्यावापृथिव्यौ वां युवयोर्यज्ञेषु स इंदुः सोमो जनिष्ट । अजनि । अंतरिक्षे देवः स्वतेजसा सर्वं प्रकाशयन् पृथिव्यां गिरिष्ठा यावसु तिष्ठन् । तं जातं सोमं तुविष्टणि बहुस्वन उपरे यज्ञे वास्त्रेधन् । ऋत्विजो यावभिरग्नन् । अभ्यषुखन्निति यावत् ॥

॥ अथ दशमी ॥

इंद्राय सोम पातवे वृचमे परि पिच्यसे ।

नरे च दक्षिणावते देवाय सदनसदे ॥१०॥

इंद्राय । सोम । पातवे । वृचऽमे । परि । सिच्यसे ।

नरे । च । दक्षिणाऽवते । देवाय । सदनऽसदे ॥१०॥

हे सोम वृचमे वृचस्य हंच इंद्राय । षष्ठ्यर्थे चतुर्थी । इंद्रस्य पातवे पानार्थं परि पिच्यसे । परितः पात्रेषु सिच्यसे । वसतीवरीभिर्वा । किंच दक्षिणावते ऋत्विग्भ्यो दक्षिणादानेन तद्वते देवाय देवार्थं हवींषि दातुं सदनसदे यज्ञगृहे सीदते नरे मनुष्याय यजमानाय तस्मै फलप्रदानार्थं परिपिच्यसे ॥

॥ अथैकादशी ॥

ते प्राजासो व्युष्टिषु सोमाः पवित्रे अक्षरन् ।

अपमोर्धतः सनुतर्हुं रश्चितः प्रातस्तौ अग्रचेतसः ॥११॥

ते । प्रत्नासः । विऽउष्टिषु । सोमाः । पवित्रे । अक्षरन् ।

अपऽप्रोथतः । सनुतः । हुरऽचितः । प्रातरिति । तान् । अप्रऽचेतसः ॥ ११ ॥

व्युष्टिषूषसां व्युच्छनेषु प्रकाशनेषु प्रत्नासः प्रत्नास्ते सोमाः पवित्रेऽक्षरन् क्षरन्ति ये सोमाः सनुतरन्तर्हितान् अप्रचेतसः प्रज्ञानरहितान् हुरश्चितः । स्तेन-
नामैतत् । कौटिल्येन चिन्वन्तीति । तान्मायाविनः स्तेनान्प्रातः प्रातःकाल एवा-
पप्रोथन्तः । अपप्रोथनं चापप्रेरणं । अपप्रेरयन्तः शब्देन निराकुर्वन्तो भवन्ति ।
ते क्षरन्तीति समन्वयः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

तं सखायः पुरोरुचं यूयं वयं च सूरयः ।

अश्याम वाजगन्धं सनेम वाजपस्त्यं ॥ १२ ॥

तं । सखायः । पुरऽरुचं । यूयं । वयं । च । सूरयः ।

अश्याम । वाजऽगन्धं । सनेम । वाजऽपस्त्यं ॥ १२ ॥

हे सखायः स्तोतारः सूरयः प्राज्ञा यूयं वयं च यजमानाः पुरोरुचं पुरतो
रोचमानं वाजगन्धं बलकरसाधुगन्धोपेतं सोममश्याम । अश्ववाम । पिबेम ।
किंच । वाजपस्त्यमन्नयुक्तगृहसहितं यद्वा बलकरं सोमं सनेम । संभजेमहि ।
सोमेन बलान्नगृहादीनि भवन्तीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे चतुर्विंशो वर्गः ॥

आ हर्यतायेत्यष्टर्चं तृतीयं सूक्तं । कश्यपगीर्वा रेभसूनु एतत्संज्ञौ द्वावृषी । आद्या
बृहती सप्तानुष्टुभः । पवमानसोमो देवता । तथा चानुक्रांतं । आ हर्यतायाष्टौ
रेभसूनु काश्यपौ बृहत्याद्येति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

आ हर्यताय धृष्णवे धनुस्तन्वन्ति पौंस्यं ।

शुक्रां वयंत्यसुराय निर्णिजं विपामये महीयुवः ॥ १ ॥

आ । हर्यताय । धृष्णवे । धनुः । तन्वन्ति । पौंस्यं ।

शुक्रां । वयन्ति । असुराय । निऽनिजं । विपां । अये । महीयुवः ॥ १ ॥

हर्यताय सर्वैः स्पृहणीयाय धृष्णावे शचूणां धर्षणशीलाय सोमाय पौंस्यं पुंस्त्वस्याभिथ्यंजकं धनुरा तन्वन्ति । धनुषि ज्यां कुर्वतीति । सोमस्य धाराविसर्गार्थं वितायमानं पवित्रमभिधीयते । तदेव विवृणोति । महीयुवः पूजाकामा ऋत्विजो विपां मेधाविनां देवानामग्रे पुरस्ताच्छुक्रां शुक्रवर्णा निर्णिजं यया सोमो निर्णिज्यते तामसुराय बलवते वयन्ति । वितन्वन्ति । दशापवित्रं विस्तारयन्तीत्यर्थः ॥ वयतिर्गतिकर्मा ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अध क्षपा परिष्कृतो वाजौ अभि प्र गाहते ।

यदी विवस्वतो धियो हरिं हिन्वन्ति यातवे ॥२॥

अध । क्षपा । परिऽकृतः । वाजान् । अभि । प्र । गाहते ।

यदि । विवस्वतः । धियः । हरिं । हिन्वन्ति । यातवे ॥२॥

क्षपा । सुपां सुलुगिति पंचम्या आकारः । क्षपाया राचेरधानंतरं प्रातःकाले परिष्कृतः । भूषणार्थं संपर्युपेभ्य इति करोतेः सुडागमः । अङ्गिरलंकृतः । यद्वा । क्षपयिष्यां सेनायामलंकृतः सोमो वाजानन्त्रानि बलानि वाभि लक्ष्य प्र गाहते । प्रगच्छति । विवस्वतः परिचरणवतो यजमानस्य धियः कर्मसाधनभूता अंगुलयो हरिं हरितवर्णमेतमंशुं यातवे पाचाण्यभिगमनाय यदि हिन्वन्ति प्रेरयन्ति तर्हि सवनानि गच्छतीति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तमस्य मर्जयामसि मदो य इंद्रपातमः ।

यं गाव आसभिर्दधुः पुरा नूनं च सूरयः ॥३॥

तं । अस्य । मर्जयामसि । मदः । यः । इंद्रऽपातमः ।

यं । गावः । आसऽभिः । दधुः । पुरा । नूनं । च । सूरयः ॥३॥

अस्य सोमस्य तं रसं मर्जयामसि मर्जयामः शोधयामोऽलंकुर्मो वा यो मदो मदकरो रस इंद्रपातम इंद्रेणात्यंतं पातव्यो भवति । किंच गावो गंतारः सूरयः स्त्रीतारः पुरा च नूनमिदानीं च यं सोमरसमासभिरास्यैर्दधुर्धारयन्ति । पिबन्तीति यावत् । यद्वा । गावो धेनवो यं सोमं नृणादिष्ववस्थितमासभिरास्यैर्दधुर्धारयन्ति । नृणरूपेण भक्षयन्ति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तं गार्थया पुराण्या पुनानमभ्यनूषत ।

उतो कृपंत धीतयो देवानां नाम बिभ्रतीः ॥४॥

तं । गार्थया । पुराण्या । पुनानं । अभि । अनूषत ।

उतो इति । कृपंत । धीतयः । देवानां । नाम । बिभ्रतीः ॥४॥

पुनानं पूयमानं तं सोमं पुराण्या पुरा कृतया गार्थया स्तुत्याभ्यनूषत ।
स्तोतारोऽभिष्टुवंति । नू स्तवने । लुङि रूपं । उतो अपि च नाम कर्मार्थं नमनं
बिभ्रतीर्विभ्राणा धीतयोऽङ्गुलयो देवानां सोमरूपहविःप्रदानाय कृपंत । कल्प-
यन्ति । समर्था भवन्ति । कृपू सामर्थ्यं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तमुक्षमाणमव्यये वारे पुनन्ति धर्णसिं ।

दूतं न पूर्वचित्तये आ शासते मनीषिणः ॥५॥

तं । उक्षमाणं । अव्यये । वारे । पुनन्ति । धर्णसिं ।

दूतं । न । पूर्वऽचित्तये । आ । शासते । मनीषिणः ॥५॥

उक्षमाणमग्निः सिच्यमानं धर्णसिं सर्वस्य धारकं सोममव्ययेऽविमये वारे
वाले पवित्रे पुनन्ति । शोधयन्ति । ततः मनीषिणो मेधाविनो यजमानास्तमिमं
सोमं दूतं न दूतमिव पूर्वचित्तये देवानां पूर्वमेव प्रज्ञापनाया शासते । प्रार्थयन्ति ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे पंचविंशे वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स पुनानो मदिन्तमः सोमश्चमूषु सीदति ।

पशौ न रेत आदधत्पतिर्वचस्यते धियः ॥६॥

सः । पुनानः । मदिन्तमः । सोमः । चमूषु । सीदति ।

पशौ । न । रेतः । आऽदधत् । पतिः । वचस्यते । धियः ॥६॥

मदिन्तमोऽत्यंतं मादयिता स सोमः पुनानः पूयमानः सन् चमूषु चमसेषु
सीदति । ततः पशौ न यथा पशौ कश्चिद्वृषभो रेत आदधत् आदधाति तद्वच्चम-

सादिषु रेतः स्वीयं रसमादधदाधानो धियः कर्मणः पतिः पालयितायं सोमो
वचस्यते । अभिष्टूयते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

स मृज्यते सुकर्मभिर्देवो देवेभ्यः सुतः ।

विदे यदासु संददिर्महीरपो वि गाहते ॥७॥

सः । मृज्यते । सुकर्मभिः । देवः । देवेभ्यः । सुतः ।

विदे । यत् । आसु । संददिः । महीः । अपः । वि । गाहते ॥७॥

देवेभ्यो देवार्थं सुतोऽभिषुतो देवो द्योतमानः स्तोतव्यो वा स सोमः सुकर्म-
भिर्ऋत्विग्भिर्मृज्यते । परिपूयते । यद्यदायं सोम आसु प्रजासु संददिः सम्यग्ध-
नदानशील इति विदे ज्ञायते तदानीं महीर्महतीरपो वसतीवरीर्वि गाहते ।
विशेषेणाभिगच्छति । यदा सोममभिषुण्वन्ति तदा तेभ्यो धनं प्रयच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सुत इंदो पविच आ नृभिर्यतो वि नीयसे ।

इंद्राय मत्सरिन्तमश्चमूषा नि षीदसि ॥८॥

सुतः । इंदो इति । पविच । आ । नृभिः । यतः । वि । नीयसे ।

इंद्राय । मत्सरिन्तमः । चमूषु । आ । नि । षीदसि ॥८॥

हे इंदो सुतोऽभिषुतो यत आयतः सर्वतो विस्तृतत्वं नृभिः कर्मनेतृभिर्ऋ-
त्विग्भिः पविचे वि नीयसे । विशेषेण नीयमानो भवसि । ततो मत्सरिन्तमोऽति-
शयेन मादयिता त्वमिन्द्रायेंद्रार्थं चमूषु चमसेष्टा नि षीदसि ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे षड्विंशो वर्गः ॥

अभी नवंत इति नवर्चे चतुर्थे सूक्तं । पूर्ववहषिदेवते । सर्वा अनुष्टुभः ।
तथा चानुक्रम्यते । अभी नवंते नवेति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अभी नवंते अदुहः प्रियमिंद्रस्य काम्यं ।

वात्सं न पूर्वं आयुनि जातं रिहन्ति मातरः ॥९॥

अभि॒ न॒व॒न्ते॒ । अ॒दु॒हः॒ । प्रि॒यं । इ॒न्द्र॒स्य॒ । का॒म्यं॒ ।

व॒त्सं॒ । न । पू॒र्वे॒ । आ॒यु॒नि॒ । जा॒तं । रि॒ह॒न्ति॒ । मा॒तरः॒ ॥ १ ॥

यथा मातरो गावः पूर्वे प्रथम आयुनि वयसि जातं वत्सं रिहन्ति लिहन्ति
तथादुहोऽद्रोहा वसतीवर्याख्या आप इन्द्रस्य प्रियं काम्यं सर्वैः काम्यमानं सोम-
मभि नवन्ते । अभिगच्छन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पु॒ना॒न॒ इ॒द्वा॒ भ॒र॒ सो॒मं॒ द्वि॒र्ह॒सं॒ र॒यिं॒ ।

त्वं व॒सू॒नि॒ पु॒ष्य॒सि॒ वि॒श्व॒ानि॒ दा॒शु॒षो॒ गृ॒हे ॥ २ ॥

पु॒ना॒नः॒ । इ॒न्द्रो॒ इति॒ । आ॒ । भ॒र॒ । सो॒मं॒ । द्वि॒र्ह॒सं॒ । र॒यिं॒ ।

त्वं । व॒सू॒नि॒ । पु॒ष्य॒सि॒ । वि॒श्व॒ानि॒ । दा॒शु॒षः॒ । गृ॒हे ॥ २ ॥

हे इन्द्रो दीप्यमान हे सोम पुनानः पूयमानस्त्वं द्विर्हसं द्वयोः स्थानयोः
परिवृंहणशीलं रयिं धनमस्मभ्यमा भर । आहर । देहि । त्वं हि दाशुषो हविर्दत्त-
वतो यजमानस्य गृहे स्थित्वा विश्वानि सर्वाणि वसूनि धनानि पुष्यसि ।
पोषयसि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

त्वं धि॒यं॒ म॒नो॒यु॒जं॒ सृ॒जा वृ॒ष्टिं॒ न त॒न्य॒तुः॒ ।

त्वं व॒सू॒नि॒ पा॒र्षि॒वा दि॒व्या च॒ सो॒म पु॒ष्य॒सि ॥ ३ ॥

त्वं । धि॒यं॒ । म॒नः॒ऽयु॒जं॒ । सृ॒ज॒ । वृ॒ष्टिं॒ । न । त॒न्य॒तुः॒ ।

त्वं । व॒सू॒नि॒ । पा॒र्षि॒वा॒ । दि॒व्या॒ । च॒ । सो॒म॒ । पु॒ष्य॒सि॒ ॥ ३ ॥

हे सोम त्वं मनोयुजं मनसा युज्यमानां मनोवेगां धियं ध्यातव्यां धारां सृज ।
पात्रेषु विसृज । तत्र दृष्टान्तः । वृष्टिं न तन्यतुः । तनु विस्तारे । ऋतन्यंजीत्यादिना
यतुःप्रत्ययः । तनोति विस्तारयतीति तन्यतुर्मेघः । यथा मेघो वृष्टिं सृजति तद्वत् ।
ततो हे सोम त्वं पार्षिवा पृषिष्यां भवानि वसूनि धनानि तथा दिव्यानि दिवि
भवानि धनानि च पुष्यसि । अस्मभ्यं पोषयसि । प्रयच्छसीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

परि ते जि॒ग्युषो॑ यथा॒ धारा॑ सु॒तस्य॑ धावति ।
 रंह॑माणा॒ व्य॒य्यं॒ वारं॑ वा॒जीव॑ सान॒सिः ॥४॥
 परि॑ । ते । जि॒ग्युषः॑ । यथा॒ । धारा॑ । सु॒तस्य॑ । धा॒वति॑ ।
 रंह॑माणा । वि । व्य॒य्यं॒ । वारं॑ । वा॒जीव॑ । सान॒सिः ॥४॥

सुतस्य ते त्वदीया सानसिः संभजनशीला यद्वा स्तोतृभिः संभजनीया रंहमाणा वेगं कुर्वाणा धाराव्ययमविमयं वारं वालं पविचं वि परि धावति । विशेषेण परितो गच्छति । तच्च दृष्टान्तः । जिग्युषः शत्रूणां जेतुर्वीरस्य वाजीव । अश्वो यथा युद्धं परितो धावति तद्वत् । जयतेः कसौ सखिँटोर्जेरिति कुत्वं । यथेति पूरकः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

ऋ॒त्वे द॒क्षाय॑ नः क॒वे प॒र्वस्व॑ सोम॒ धार॑या ।
 इं॒द्राय॑ पा॒त॒वे सु॒तो मि॒त्राय॑ वरु॒णाय॑ च ॥५॥
 ऋ॒त्वे । द॒क्षाय॑ । नः । क॒वे । प॒र्वस्व॑ । सोम॒ । धार॑या ।
 इं॒द्राय॑ । पा॒त॒वे । सु॒तः । मि॒त्राय॑ । वरु॒णाय॑ । च ॥५॥

हे कवे ऋतदर्शन हे सोम नोऽस्मभ्यं ऋत्वे प्रज्ञानाय दक्षाय बलाय च त्वं धारया पर्वस्व । क्षर । कीदृशः । इंद्राय पातवे पानार्थं तथा मित्राय वरुणाय च सुतोऽभिषुतः खलु ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थे सप्तविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

प॒र्वस्व॑ वा॒जसा॑तमः प॒वित्रे॑ धार॒या सु॒तः ।
 इं॒द्राय॑ सोम॒ विष्ण॑वे दे॒वेभ्यो॑ मधु॒मत्त॑मः ॥६॥
 प॒र्वस्व॑ । वा॒जसा॑तमः । प॒वित्रे॑ । धार॒या । सु॒तः ।
 इं॒द्राय॑ । सोम॒ । विष्ण॑वे । दे॒वेभ्यः॑ । मधु॒मत्त॑मः ॥६॥

हे सोम वाजसातमोऽतिशयेनाब्रह्मस्य दातुं सुतोऽभिषुतस्त्वं पवित्रे धारया

सह पवस्व । क्षर । ततो हे सोम त्वमिन्द्राय विष्णवे चान्येभ्यो मित्रादिभ्यो देवे-
भ्यश्च मधुमत्तमोऽतिशयेन माधुर्योपेतो भव ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

त्वां रिहन्ति मातरो हरिं पवित्रे अदुहः ।
वत्सं जातं न धेनवः पर्वमान विधर्मणि ॥ ७ ॥
त्वां । रिहन्ति । मातरः । हरिं । पवित्रे । अदुहः ।
वत्सं । जातं । न । धेनवः । पर्वमान । विधर्मणि ॥ ७ ॥

हे पवमान सोम विधर्मणि विविधं हविषां धारके यज्ञेऽदुहो द्रोहवर्जिता
मातरो मातृभूता वसतीवर्यो हरिं हरितवर्यं त्वां पवित्रे स्थितं रिहन्ति । लिहन्ति ।
आस्वादयन्ति । कथमिव । यथा धेनवो जातं वत्सं लिहन्ति तथा ॥

॥ अथाष्टमी ॥

पर्वमान महि श्रवश्चिचेभिर्यासि रश्मिभिः ।
शर्धन्तमांसि जिघ्रसे विश्वानि दाशुषो गृहे ॥ ८ ॥
पर्वमान । महि । श्रवः । चिचेभिः । यासि । रश्मिभिः ।
शर्धन् । तमांसि । जिघ्रसे । विश्वानि । दाशुषः । गृहे ॥ ८ ॥

हे पवमान महि महच्छ्रवः श्रवणीयमंतरिक्षं चिचेभिश्चिचैर्नानाविधैश्चाय-
नीयैर्वा रश्मिभिः परि यासि । परिगच्छसि । तथा शर्धन् वेगं कुर्वस्व दाशुषो
हविर्दत्तवतो यजमानस्य गृहे स्थित्वा विश्वानि सर्वाणि तमांसि तमोरूपाणि
रक्षांसि जिघ्रसे । हंसि । एवं द्यावापृथिव्योर्वर्तस इत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

त्वं द्यां च महिघ्नत पृथिवीं चाति जभिषे ।
प्रति द्रापिममुंचथाः पर्वमान महित्वना ॥ ९ ॥
त्वं । द्यां । च । महिघ्नत । पृथिवीं । च । अति । जभिषे ।
प्रति । द्रापिं । अमुंचथाः । पर्वमान । महित्वना ॥ ९ ॥

हे महिघ्नत महाकर्मन् बहुविधकर्मन् सोम त्वं द्यां द्युलोकं च पृथिवीं चाभि

जभिषे । अत्यंतं विभर्षि । दुभृज् धारणपोषणयोः । तस्य छांदसे लिटि सर्व-
विधीनां छंदसि विकल्पितत्वादचेडागमः । अंतरिक्षे सोमात्मनेति पृथिव्यां लता-
रूपेणेत्येवं लोकद्वयवर्तित्वं । हे पवमान क्षरन् सोम त्वं महित्वना महत्त्वेन युक्तः
सन् द्रापिं कवचं प्रत्यमुंचथाः । प्रतिमुंचसि । संवृणोषि ॥

॥ इति सप्तमस्य चतुर्थेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दे निवारयन् ।

पुमर्थाश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुद्धभूपालसाम्राज्यधुरं-
धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाषे
सप्तमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।

निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

विज्ञातवेदगांभीर्यस्तुर्यं व्याख्याय सप्तमे ।

सायणार्यस्ततोऽध्यायं पंचमं व्याचिकीर्षति ॥

तच्च पुरोजिती व इति षोडशर्चमनुवाकापेक्षया पंचमं सूक्तं । आद्यस्य तृचस्य
श्यावाश्वपुत्रोऽधीगुर्नामर्षिः । द्वितीयस्य नहुषस्य राज्ञः पुत्रो ययातिर्नाम ।
तृतीयस्य मनोः पुत्रो नहुषो नाम राजर्षिः । चतुर्थस्य संवरणाख्यस्य राज्ञः पुत्रो
मनुः । एवं द्वादश गताः । शिष्टस्य चतुर्चर्चस्य वाचः पुत्रो वैश्वामित्रो वा
प्रजापतिर्चर्चिः । द्वितीयातृतीये गायत्री शिष्टाश्चतुर्दशानुष्टुभः । तथा चानुक्रम्यते ।
पुरोजिती षोडश श्यावाश्विरधीगुर्ययातिर्नाहुषो नहुषो मानवो मनुः सांवरण
इति तृचाः शेषे प्रजापतिः । उपाद्ये गायत्र्याविति । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

पुरोजिती वो अंधसः सुतार्य मादयित्तवे ।

अप आनं अविष्टन सखायो दीर्घजिह्वा ॥१॥

पुरःऽजिती । वः । अंधसः । सुताय । मादयित्त्नवे ।

अप । श्वान । अयिष्टन । सखायः । दीर्घेऽजिह्व ॥ १ ॥

हे सखायः सखिभूताः समानख्याना वा हे स्त्रीतारो वो यूयं पुरोजिती । षष्ठ्याः पूर्वसवर्णदीर्घः । पुरःस्थितजयस्यांधसोऽदनीयस्य सोमस्य स्वभूताय सुतायाभिषुताय मादयित्त्नवेऽत्यंतं मदकराय रसाय दीर्घजिह्वं । दीर्घा जिह्वा यस्य सः । दीर्घजिह्वी च छंदसि । पा० ४. १. ५९. इति डीर्घतत्वेन निपातितः । तादृशं श्वानमप अयिष्टन । अपन्नयत । अपबाधध्वं । यथा श्वा राक्षसा वा सुतं सोमं न लिहन्ति तथा कुरुतेत्यर्थः ॥

पविचेष्ट्यां द्वितीयस्याज्यभागस्य यो धारयेत्येषानुवाक्या । सूचितं च । पावक-
वंतावाज्यभागावप्नी रक्षांसि सेधति यो धारया पावकया । आ० २. १२. इति ॥

॥ सैषा सूक्ते द्वितीया ॥

यो धारया पावकया परिप्रस्यंदते सुतः ।

इंदुरश्वो न कृत्ष्यः ॥ २ ॥

यः । धारया । पावकया । परिऽप्रस्यंदते । सुतः ।

इंदुः । अश्वः । न । कृत्ष्यः ॥ २ ॥

सुतोऽभिषुतः कृत्ष्यः । कृत्वीति कर्मनाम । कर्मणि साधुर्य इंदुः सोमः पाव-
कया पापानां शोधकया धारया परिप्रस्यंदते परितः प्रक्षरति । कथमिव । अश्वो
न । अश्वो यथा वेगेन प्रगच्छति तद्वत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तं दुरोषमभी नरः सोमं विश्वाच्या धिया ।

यज्ञं हिन्वन्त्यद्रिभिः ॥ ३ ॥

तं । दुरोषं । अभि । नरः । सोमं । विश्वाच्या । धिया ।

यज्ञं । हिन्वन्ति । अद्रिऽभिः ॥ ३ ॥

नरः कर्मनेतार ऋत्विजो दुरोषं । रोषतेर्हिसार्थस्य रेफलोपे दीर्घाभाव ओष-
तेर्दोहार्थस्य वा खलि रूपमिति संदेहादनवग्रहः । तं दुर्देहं दुर्वधं वा यज्ञं यदृष्यं

तं सोमं विश्वाच्या सर्वान्कामानंचिच्या धिया बुद्ध्यादिभिर्यावभिरभि हिन्वंति ।
अभिप्रेरयन्ति । अभिषुखन्तीति यावत् ॥

पृष्ठस्य षष्ठेऽहनि ब्राह्मणाच्छंसिशस्त्रे सुतास इति तिस्रः । सूचितं च । दधि-
क्राव्णोऽकारिषमित्यनुष्टुप् सुतासो मधुमत्तमा इति च तिस्रः । आ० ८. ३. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा सूक्ते चतुर्थी ॥

सुतासो मधुमत्तमाः सोमा इन्द्राय मंदिनः ।

पविचवंतो अक्षरन्देवान्गच्छन्तु वो मदाः ॥४॥

सुतासः । मधुमत्तमाः । सोमाः । इन्द्राय । मंदिनः ।

पविचऽवंतः । अक्षरन् । देवान् । गच्छन्तु । वः । मदाः ॥४॥

मधुमत्तमा अतिशयेन माधुर्योपेता अत एव मंदिनो मदकराः सुता अभि-
षुताः सोमाः पविचवंतः पविचे वर्तमानाः संत इन्द्रायेंद्रार्थमक्षरन् । पात्रेषु क्षरन्ति ।
अथ प्रत्यक्षकृतः । वोऽयुष्माकं मदा मदहेतवो रसा देवानिन्द्रादीनागच्छन्तु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इंदुरिन्द्राय पवत इति देवासो अब्रुवन् ।

वाचस्पतिर्मखस्यते विश्वस्येशान ओजसा ॥५॥

इंदुः । इन्द्राय । पवते । इति । देवासः । अब्रुवन् ।

वाचः । पतिः । मखस्यते । विश्वस्य । ईशानः । ओजसा ॥५॥

इंदुः सोम इन्द्रायेंद्रार्थं पवते कलशे क्षरतीति देवासः स्तुतिकारिणः स्तोता-
रोऽब्रुवन् वदन्ति । यदा स्तोतार एवं वदन्ति तदानीं वाचः स्तुतेः पतिः पालयिता
यद्वा शब्दस्य स्वाम्यत्यंतं शब्दायमान इत्यर्थः । तादृशः सोमो मखस्यते । स्तुतिभिः
पूजामिच्छति । लालसायां सुगागमः । कीदृशः । ओजसा बलेन विश्वस्य
सर्वस्येशानः प्रभुः ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे प्रथमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सहस्रधारः पवते समुद्रो वाचमीख्यः ।

सोमः पती रयीणां सखेंद्रस्य दिवेदिवे ॥६॥

सहस्रं धारः । पवते । समुद्रः । वाचं ईखयः ।

सोमः । पतिः । रयीणां । सखा । इंद्रस्य । दिवेऽदिवे ॥ ६ ॥

सहस्रधारो बहुविधधारोपेतः सोमः पवते । क्षरति । कीदृशः । समुद्रः । यस्मात्समुद्रवन्ति रसाः । सरःस्थानीयः । वाचमीखयः । ईखतेऽर्ण्यतस्य सुषुपपदे खध्प्रत्ययः । स्तुतीनां प्रेरयिता रयीणां धनानां पतिः प्रभुः । यद्वा । रयीणां हविषो दातॄणां यजमानानां पतिः पालयिता । दिवेदिवे प्रत्यहमिंद्रस्य सखा मित्रभूतः सोमः पवते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अयं पूषा रयिर्भगः सोमः पुनानो अर्षति ।

पतिर्विश्वस्य भूमनो व्यख्यद्रोदसी उभे ॥ ७ ॥

अयं । पूषा । रयिः । भगः । सोमः । पुनानः । अर्षति ।

पतिः । विश्वस्य । भूमनः । वि । व्यख्यत् । रोदसी इति । उभे इति ॥ ७ ॥

पूषा पोषकः सर्वेषां भगो भजनीयो रयिर्धनहेतुरयं सोमः पुनानः पवित्रेण पूयमानः सन् अर्षति । कलशमभिगच्छति । तथा विश्वस्य सर्वस्य भूमनो भूतजातस्य पतिः पालयिता सोम उभे रोदसी द्यावापृथिव्यौ व्यख्यत् । स्वतेजसा प्रकाशयति । अनेन लोकद्वयवर्तित्वं सूचितं ॥

॥ अथाष्टमी ॥

समु प्रिया अनूषत गावो मदाय घृष्टयः ।

सोमासः कृण्वते पथः पवमानास इंद्रवः ॥ ८ ॥

सं । उं इति । प्रियाः । अनूषत । गावः । मदाय । घृष्टयः ।

सोमासः । कृण्वते । पथः । पवमानासः । इंद्रवः ॥ ८ ॥

प्रियाः प्रियतमा घृष्टयोऽत्यंतं दीप्ताः । यद्वा । अहं प्रथमतः स्तौमि अहं पुरस्तात्स्तौमीति परस्परं स्पर्धमाना गावः स्तुतिलक्षणा वाचः सोमस्य मदार्थं समनूषत । संस्तुवन्ति । उ प्रसिद्धौ । यद्वा । गावो धेनवः सोमस्य मदाय शब्दायन्ते । ततः पवमानासः पूयमाना इंद्रवो दीप्ताः सोमाः पथो मार्गान्कृण्वते । क्षरणार्थं कुर्वन्ति ॥

॥ अथ नवमी ॥

य ओजिष्ठस्तमा भर पर्वमान अवाय्यं ।

यः पंच चर्षणीरभि रयिं येन वनामहै ॥ ९ ॥

यः । ओजिष्ठः । तं । आ । भर । पर्वमान । अवाय्यं ।

यः । पंच । चर्षणीः । अभि । रयिं । येन । वनामहै ॥ ९ ॥

हे पवमान पूयमान सोम ओजिष्ठ ओजस्वितमो यस्त्वदीयो रसोऽस्ति तं अवाय्यं अवणीयं रसमा भर । अस्मभ्यमाहर । किंच यो रसः पंच चर्षणीः पंच जनान् निषादपंचमाञ्चतुरो वर्णानभि तिष्ठति । अपि च । येन रसेन वयं रयिं धनं च वनामहै । संभजामहै । यद्वा । येन त्वां रयिं याचामहै तमाभर ॥

॥ अथ दशमी ॥

सोमाः पवन्त इंदवोऽस्मभ्यं गातुवित्तमाः ।

मिचाः सुवाना अरेपसः स्वाध्यः स्वर्विदः ॥ १० ॥

सोमाः । पवन्ते । इंदवः । अस्मभ्यं । गातुवित् । त्तमाः ।

मिचाः । सुवानाः । अरेपसः । सुऽआध्यः । स्वःऽविदः ॥ १० ॥

गातुवित्तमा अतिशयेन मार्गस्य लंभका इंदवो दीप्ताः सोमाः पवन्तेऽस्मभ्य-
मस्मदर्थं क्षरन्त्यागच्छन्ति वा । कीदृशाः । मिचा देवानां सखिभूताः सुवाना
अभिषूयमाणा अरेपसः पापरहिता अत एव स्वाध्यः शोभनध्यानाः स्वर्विदः
सर्वज्ञाः सर्वप्रापका वा ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे द्वितीयो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

सुष्टाणासो अद्रिभिश्चिताना गोरधि त्वचि ।

इषमस्मभ्यमभितः समस्वरत्नसुविदः ॥ ११ ॥

सुऽस्वानासः । वि । अद्रिऽभिः । चितानाः । गोः । अधि । त्वचि ।

इषं । अस्मभ्यं । अभितः । सं । अस्वरत्नं । सुऽविदः ॥ ११ ॥

गोरनहुहोऽधि त्वयधिववणचर्मणि चिताना ज्ञायमाना अद्रिभिर्यौचभिर्वि-

विधं सुष्टाणासः सूयमाना वसुविदो वसुनो लंभका एते सोमा अस्मभ्यमिष-
मन्नमभितः समस्वरन् । सम्यक् शब्दयन्ति । प्रयच्छन्तीति यावत् ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

एते पूता विपश्चितः सोमासो दध्याशिरः ।

सूर्यासो न दर्शतासो जिगत्स्वो ध्रुवा घृते ॥ १२ ॥

एते । पूताः । विपः ऽचितः । सोमासः । दधि ऽ आशिरः ।

सूर्यासः । न । दर्शतासः । जिगत्स्वः । ध्रुवाः । घृते ॥ १२ ॥

पूताः पवित्रेण परिपूता विपश्चितो मेधाविनो दध्याशिरो दध्यामिश्रणा
घृते वसतीवर्याख्य उदके जिगत्स्वो गमनशीला ध्रुवास्तत्र स्थिर्येण वर्तमाना एते
सोमासः सोमाः सूर्यासो न सूर्या इव दर्शतासः पात्रेषु सर्वैर्दर्शनीया भवन्ति ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

प्र सुन्वानस्यांधसो मर्तो न वृत तद्वचः ।

अप श्वानमराधसं हता मखं न भृगवः ॥ १३ ॥

प्र । सुन्वानस्य । अंधसः । मर्तः । न । वृत । तत् । वचः ।

अप । श्वानं । अराधसं । हत । मखं । न । भृगवः ॥ १३ ॥

सुन्वानस्याभिषूयमाणस्यांधसो ऽदनीयस्य सोमस्य तत् प्रसिद्धं वचो वचनं
घोषं मर्तो मारकः कर्मविघ्नकारी श्वा न प्र वृत । न भजतां । न शृणोत्विति
यावत् । तथा हे स्तोतारो ऽराधसं राधककर्मरहितं तं श्वानमप हता । तत्र
दृष्टान्तः । मखं न । यथा पुरापराद्धं मखमेतन्नामानं भृगवो ऽपहतवन्तस्तथा-
पहतेत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

आ जामिरत्ने अथ्यत भुजे न पुच ओण्योः ।

सरंज्जारो न योषणां वरो न योर्निमासदै ॥ १४ ॥

आ । जामिः । अत्ने । अथ्यत । भुजे । न । पुचः । ओण्योः ।

सरत् । जारः । न । योषणां । वरः । न । योर्नि । आ ऽ सदै ॥ १४ ॥

जामिर्बन्धुभूतो देवानां सोमोऽत्क आच्छादके पवित्र आभ्यत । आवृणोति । संबद्धो भवति । तच्च दृष्टान्तः । भुजे न । यथौण्यो रक्षकयोर्मातापित्रोर्भुजे पुत्र आवृणोति तद्वत् । ततः सोऽयं सोमो योनिं स्वस्थानभूतं कलशमासदमासक्तुं सरत् सरति । तच्च दृष्टान्तद्वयं । जारो न । यथा जारो योषणामसतीं स्त्रियं प्राप्तुं सरति । यथा वा वरः कन्यां प्राप्तुं गच्छति तद्वत् ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

स वीरो दक्षसाधनो वि यस्तस्तंभ रोदसी ।

हरिः पवित्रे अभ्यत वेधा न योनिमासदं ॥ १५ ॥

सः । वीरः । दक्षऽसाधनः । वि । यः । तस्तंभ । रोदसी इति ।

हरिः । पवित्रे । अभ्यत । वेधाः । न । योनिं । आऽसदं ॥ १५ ॥

दक्षसाधनो बलसाधनः स सोमो वीरः समर्थो भवति । यः सोमो रोदसी द्यावापृथिव्यौ वि तस्तंभ स्वतेजसा व्यस्तभात् । आच्छादयतीत्यर्थः । किंच । हरिर्हरितवर्णः सोमो वेधा न विधाता यजमानो यथा स्वगृहमासीदति तद्वद्योनिं स्वस्थानं कलशमासदमासक्तुं पवित्रेऽभ्यत । आवृणोति । संबद्धो भवति ॥

॥ अथ षोडशी ॥

अथ्यो वारेभिः पवते सोमो गव्ये अधि त्वचि ।

कनिऋद्वृषा हरिरिंद्रस्याभ्येति निष्कृतं ॥ १६ ॥

अथ्यः । वारेभिः । पवते । सोमः । गव्ये । अधि । त्वचि ।

कनिऋदत् । वृषा । हरिः । इंद्रस्य । अभि । एति । निऽकृतं ॥ १६ ॥

अयं सोमोऽथ्योऽवेर्वारेभिर्वालैः पवित्रैः । तेभ्यः पवते । कलशं प्रति क्षरति । किंच । गव्य आनडुहेऽधि त्वचि चर्मणि कनिऋदत् शब्दायमानो वृषा कामानां वर्षको हरिर्हरितवर्णः सोम इंद्रस्य स्वभूतं निष्कृतं संस्कृतं स्थानमभ्येति । अभिगच्छति ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे तृतीयो वर्गः ॥

क्राणा शिष्टुरित्यष्टर्चं षष्ठं सूक्तं । आप्तस्य चित्तस्यार्धं । इदमुत्तराणि चत्वारि सूक्तान्यौष्णिहानि । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रम्यते । क्राणाष्टौ चित औष्णिहं वा इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

ऋणा शिन्मुर्महीनां हिन्वन्तस्य दीधितिं ।

विश्वा परि प्रिया भुवदधे द्विता ॥१॥

ऋणा । शिन्ः । महीनां । हिन्वन् । ऋतस्य । दीधितिं ।

विश्वा । परि । प्रिया । भुवत् । अध । द्विता ॥१॥

ऋणा । करोतेः शानचि बहुलं छंदसीति विकरणस्य लृक् । सुपां सुलु-
गिति सुप आकारादेशः । यज्ञं कुर्वाणो महीनां महतीनां मंहनीयानां वापां
शिन्ः पुत्रस्थानीयः सोम ऋतस्य यज्ञस्य दीधितिं प्रकाशकं धारकं वा स्वीयं
रसं हिन्वन् प्रेरयन्विश्वा सर्वाणि प्रिया प्रियाणि हवींषि परि भुवत् । परिभवति ।
व्याप्नोति । अधापि च द्विता द्विधा भवति । दिवि च पृथिव्यां च वर्तते इत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

उप चितस्य पाथोऽरभक्त यद्गुहा पदं ।

यज्ञस्य सप्त धामभिरध प्रियं ॥२॥

उप । चितस्य । पाथोः । अरभक्त । यत् । गुहा । पदं ।

यज्ञस्य । सप्त । धामऽभिः । अध । प्रियं ॥२॥

चितस्य मम यज्ञे गुहा गुहायां हविर्धाने वर्तमानयोः पाथोः पाषाणबहु-
ढयोरधिषवणफलकयोः पदं स्थानं सोमो यद्यदोपाभक्त समभजताधानंतरं
यज्ञस्य धामभिर्धारकैः सप्त सप्तभिश्छंदोभिर्गायत्र्यादिभिः प्रियं प्रीणयितारं सोम-
मभिष्टुवंतृत्विजः । अपि वा सप्त सर्पणशीलैर्वसतीवर्यादिभिरुदकैः सोममभि-
षुण्वन्ति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

चीणि चितस्य धारया पृष्ठेष्वेरया रयिं ।

मिमीते अस्य योजना वि सुक्रतुः ॥३॥

चीणि । चितस्य । धारया । पृष्ठेषु । आ । ईरय । रयिं ।

मिमीते । अस्य । योजना । वि । सुऽक्रतुः ॥३॥

हे सोम चितस्य मम यज्ञस्य स्वभूतानि चीणि सवनानि धारयात्मीयया
विधारय । किंच । पृष्ठेषु सामसु रयिं दातारमिंद्रमेरय । आगमय । सुक्रतुः
सुप्रज्ञः स्तोतास्येन्द्रस्य योजना योजनानि योजनकारीणि स्तोत्राणि वि मिमीते ।
करोति । यस्मादेवं तस्मादिंद्रं सामसु प्रेरयेत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

जज्ञानं सप्त मातरो वेधामशासत श्रिये ।

अयं ध्रुवो रयीणां चिकेत यत् ॥४॥

जज्ञानं । सप्त । मातरः । वेधां । अशासत । श्रिये ।

अयं । ध्रुवः । रयीणां । चिकेत । यत् ॥४॥

जज्ञानं प्रादुर्भूतं वेधां कर्मणो विधातारं सोमं सप्त सप्तसंख्याका मातरो
गंगाद्या नद्यः सप्त छंदांसि वा श्रिये यजमानानामैश्वर्यार्थमाशासत । अनुशा-
सन्ति । अनुशासनं कुर्वन्ति । शास्तेर्लङि व्यत्ययेनात्मनेपदं । यद्यस्माद्ध्रुवोऽयं
सोमो रयीणां धनानि चिकेत जानाति तस्मादस्यानुशासने कृते यजमानानां
धनादिसमृद्धिर्भवति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अस्य व्रते सजोषसो विश्वे देवासो अदुहः ।

स्याही भवन्ति रंतयो जुषन्त यत् ॥५॥

अस्य । व्रते । सजोषसः । विश्वे । देवासः । अदुहः ।

स्याहीः । भवन्ति । रंतयः । जुषन्त । यत् ॥५॥

अदुहो द्रोहवर्जिता विश्वे सर्वे देवासो देवा अस्य सोमस्य व्रते कर्मणि
सजोषसः संगताः संतः स्याहीः स्पृहणीया भवन्ति । रंतयो रमणशीला देवाः
सुतमेनं सोमं यद्यदि जुषन्त सेवन्ते तर्हि स्पृहणीया भवन्ति ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे चतुर्थो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यमी गर्भमृतावृधो हृशे चारुमजीजनन् ।

कविं मंहिष्ठमध्वरे पुरुस्पृहं ॥६॥

यं । ईमिति । गर्भे । ऋत॒ऽवृधः । ह॒शे । चारुं । अजी॒जनन् ।

कविं । मंहि॒ष्टं । अ॒ध्वरे । पुरु॒ऽस्पृहं ॥ ६ ॥

ऋतावृधो यज्ञस्य वर्धयिष्यो वसतीवर्याख्या आपो गर्भे गर्भस्थानीयमीमेनं
यं सोममध्वरे यज्ञे ह॒शे दर्शनायाजीजनन् उदपादयन् । कीदृशं । चारुं सर्वेषां
कल्याणरूपं कविं क्रांतप्रज्ञं मंहिष्टं पूज्यतमं दातृतमं वा । अत एव पुरुस्पृहं
बहुभिः स्पृहणीयं सोमं देवाः सेवन्त इति पूर्वेण समन्वयः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

समी॒चीने॒ अभि॒ त्मना॑ य॒ज्ञी ऋ॒तस्य॑ मा॒तरा ।

त॒न्वा॒ना य॒ज्ञमा॑नुष॒ग्यदै॑ज॒ते ॥ ७ ॥

समा॒चीने॒ इति॑ सं॒ऽईची॒ने । अभि॒ । त्मना॑ । य॒ज्ञी इति॑ । ऋ॒तस्य॑ । मा॒तरा ।

त॒न्वा॒ना । य॒ज्ञं । आ॒नुषक् । यत् । अ॒ंज॒ते ॥ ७ ॥

स सोमः समीचीने परस्परं संगते यज्ञी महत्यावृतस्य यज्ञस्य मातरा
निर्मात्र्यौ द्यावापृथिव्यौ त्मनात्मना स्वयमेव तदाभिगच्छति यद्यदा यज्ञं तन्वाना
अध्वर्यव आनुषक् अनुषक्तं वसतीवरीभिरंजते । सोमं मिश्रयन्ति । तदा स्वयम-
भिगच्छति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ऋ॒ता शु॒क्रेभि॑र॒क्षभि॑र्चु॒णोरप॑ व्र॒जं दि॒वः ।

हि॒न्वन्त॑स्य॒ दीधि॑तिं प्रा॒ध्वरे ॥ ८ ॥

ऋ॒ता । शु॒क्रेभिः । अ॒क्षऽभिः । ऋ॒णोः । अप॑ । व्र॒जं । दि॒वः ।

हि॒न्वन् । ऋ॒तस्य॑ । दीधि॑तिं । प्र । अ॒ध्वरे ॥ ८ ॥

हे सोम त्वं ऋता कर्मणा ज्ञानेन वा शुक्रेभिः शुक्रैदीप्यमानैरक्षभिरक्षैरि-
न्द्रियैरिवाशुवानैः स्वतेजोभिर्व्रजमंधकारसमूहं दिवोऽंतरिक्षादपणोः । अपग-
मय विनाशय । ऋणु गतौ । तानादिकः । किं कुर्वन् । अध्वरे हिंसारहिते यज्ञे
ऋतस्य यज्ञस्य दीधितिं धारकं स्वीयं रसं प्र हिन्वन् प्रेरयन् । अनेन लोकव्यय-
वर्तित्वमभिहितं ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे पंचमी वर्गः ॥

प्र पुनानायेति षडृचं सप्तमं सूक्तमाप्तस्य द्वितस्यार्धे । पूर्ववच्छंदोदेवते ।
तथा चानुक्रम्यते । प्र पुनानाय षड् द्वित आस्य इति ॥ गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र पुनानाय वेधसे सोमाय वच उद्यतं ।

भृतिं न भरा मतिभिर्जुजोषते ॥१॥

प्र । पुनानाय । वेधसे । सोमाय । वचः । उत्तयतं ।

भृतिं । न । भर । मतिभिः । जुजोषते ॥१॥

द्वितो नामर्षिः स्वात्मानं प्रत्याह । पुनानाय पवित्रेण पूयमानाय वेधसे
कर्मणो विधाचे मतिभिर्जुजोषते प्रीयमाणाय यद्वा मतिभिः स्तोतृभिः सह
जुजोषते प्रीणयिचे सोमायोद्यतमुद्युक्तं वचः प्र भर । प्रकर्षेण संपादय । अभिष्टु-
हीत्यर्थः । तच्च दृष्टांतः । भृतिं न । यथा भृतका भृतिं संपादयन्ति तद्वत् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

परि वाराण्यव्यया गोभिरंजानो अर्षति ।

ची सधस्था पुनानः कृणुते हरिः ॥२॥

परि । वाराणि । अव्यया । गोभिः । अंजानः । अर्षति ।

ची । सधस्था । पुनानः । कृणुते । हरिः ॥२॥

गोभिर्गोविकारैः क्षीरादिभिरंजानोऽज्यमानः सोमोऽव्ययाविमयानि वारानि
वालानि पवित्राणि पर्यर्षति । परिगच्छति । अपि च । हरिर्हरितवर्णः सोमः
पुनानः पूयमानः सन् ची चीणि सधस्था । सह तिष्ठन्त्यचेति सधस्थं स्थानं ।
द्रोणकलशाधवनीयपूतभृदात्मकानि चीणि स्थानानि कृणुते । करोति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

परि कोशं मधुचुतमव्यये वारे अर्षति ।

अभि वाणीर्ष्वीणां सप्त नूषत ॥३॥

परि । कोशं । मधुचुतं । अव्यये । वारे । अर्षति ।

अभि । वाणीः । ऋषीणां । सप्त । नूषत ॥३॥

स सोमोऽव्ययेऽविमये वारे बाले पवित्रे मधुश्चुतं मधुररसस्य व्यावयितारं
द्रोणकलशं प्रत्यात्मीयं रसं पर्यर्षति । गमयति । तमिमं सोममृषीणां सप्त वा-
णीच्छंदांस्यभि नूषत । अभिष्टुवंति । नू स्तवने कुटादिः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

परि शेता मतीनां विश्वदेवो अदाभ्यः ।

सोमः पुनानश्चम्वोर्विशहरिः ॥४॥

परि । नेता । मतीनां । विश्वदेवः । अदाभ्यः ।

सोमः । पुनानः । चम्वोः । विशत् । हरिः ॥४॥

हरिर्हरितवर्णः स सोमः पुनानः पूयमानः सन् चम्वोरधिषवणफलकयोः
परि विशत् । परिविशति । कीदृशः । मतीनां स्तुतीनां नेता । यद्वा मतीनां
स्तोतृणां स्वकर्मण्युपनेता विश्वदेवः सर्वदेवः । सोमेऽभिषूयमाणे सतीद्रादयः
सर्वे देवाः सोमं प्रत्यागच्छन्ति खलु । तस्मात्सर्वदेवोपेतः । अत एवादाभ्योऽहिं-
सितः कैश्चिदपि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

परि दैवीरनु स्वधा इंद्रेण याहि सरथं ।

पुनानो वाघद्वाघद्भिरमर्त्यः ॥५॥

परि । दैवीः । अनु । स्वधाः । इंद्रेण । याहि । ससरथं ।

पुनानः । वाघत् । वाघत्ऽभिः । अमर्त्यः ॥५॥

हे सोम त्वमिंद्रेण सरथं समानं रथमारुह्य दैवीर्देवानां संबन्धीनि स्वधा
बलान्यनु देवसेनाः परि याहि । परिगच्छ । कीदृशः । पुनानः पूयमानो
वाघद्भिः । वाघत इत्यृत्विङ्नाम । हविषां प्रेरकैर्ऋत्विग्भिर्वाघदूषमानोऽमर्त्यो
मनुष्यधर्मरहितः । यद्वा । वाघद्भिर्ऋत्विग्भिः पुनानः पूयमानो वाघत् स्तोतृणां
यष्टृणां धनादीनि प्रापयन् परिगच्छ ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

परि सप्तिर्न वाजयुदेवो देवेभ्यः सुतः ।

व्यानशिः पर्वमानो वि धावति ॥६॥

परि । सप्तिः । न । वाज॒ऽयुः । दे॒वः । दे॒वेभ्यः । सु॒तः ।

वि॒ऽआ॒न॒शिः । प॒र्व॒मा॒नः । वि । धा॒व॒ति ॥ ६ ॥

सप्तिर्नाश्च इव वाजयुर्युद्धमिच्छन्देवो दीप्यमानो देवेभ्यो देवार्थं सुतोऽभिषुतो
व्यानशिः पाषेषु व्यापी पवमानः पवित्रेण पूयमान एतादृशः सोमः परि धावति ।
परितः पाचाण्यभिगच्छति । व्यानशिः । अशू व्याप्नो । आदृगमहनेत्यचोत्सर्गच्छंदसि
सदादिभ्यो दर्शनादिति क्लृप्त्ययः । अशोतेत्येति नुडागमः ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे षष्ठो वर्गः ॥

॥ इति नवमे मंडले षष्ठोऽनुवाकः ॥

सप्तमेऽनुवाक एकादश सूक्तानि । तच्च सखाय इति षट्चं प्रथमं सूक्तं ।
काख्यौ पर्वतनारदावृषी । अथवा कश्यपस्य पुत्र्यौ शिखंडिन्याख्ये द्वे अप्सरसावस्य
सूक्तस्य द्रष्टव्यौ । पूर्ववच्छंदोदेवते । तथा चानुक्रम्यते । सखायः पर्वतनारदौ
काश्यपौ द्वे शिखंडिन्यौ वाप्सरसाविति ॥ गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

सखा॒य॒ आ नि षी॒दत पुना॒नाय॒ प्र गा॒यत ।

शि॒शुं न य॒ज्ञैः परि भूष॑त श्रि॒ये ॥ १ ॥

सखा॒यः । आ । नि । सी॒द॒त । पुना॒नाय॒ । प्र । गा॒य॒त ।

शि॒शुं । न । य॒ज्ञैः । परि । भूष॑त । श्रि॒ये ॥ १ ॥

हे सखायः सखिभूताः स्तोतार ऋत्विज आ नि षीदत । स्तोतुमुपविशत ।
अथ पुनानाय पूयमानाय सोमाय प्र गायत । प्रकर्षेण गायत । तमभिष्टुत ।
ततोऽभिषुतं सोमं यज्ञैर्यजनीयैर्हविर्भिर्मिश्रयैश्च श्रिये शोभनार्थं परि भूषत ।
परितोऽलंकुरुत । तच्च दृष्टान्तः । शिशुं न । यथा शिशुं बालं पुत्रं पितर आभ-
रणैरलंकुर्वेति तद्वत् ॥

प्रवर्ग्येऽभिष्टवे समी वात्समित्येका । सूचितं च । समी वात्सं न मानृभिः सं
वात्स इव मानृभिः । आ० ४. ७. इति ॥

॥ सैषा द्वितीया ॥

समीं वत्सं न मातृभिः सृजतां गयसाधनं ।

देवाय्यं मदमभि द्विशवसं ॥२॥

सं । ईमिति । वत्सं । न । मातृभिः । सृजत । गयसाधनं ।

देवसाय्यं । मदं । अभि । द्विशवसं ॥२॥

हे ऋत्विजो गयसाधनं गृहस्य साधनमीमेनं सोमं मातृभिर्मौतृभूताभिर्वसती-
वरीभिः सं सृजत । संमिश्रयत । कथमिव । वत्सं न । यथा वत्सं मातृभिर्गोभिः
संयोजयन्ति तद्वत् । कीदृशं । देवाय्यं । देवानां रक्षकं मदं मदनहेतुं द्विशवसं द्वि-
गुणवेगमतिशयितबलं वा । यद्वा द्वयोर्लोकयोस्तत्र स्थिता देवमनुष्या इत्यर्थः ।
तेषां हविर्धनप्रदानेन वर्धयितारं । तं सोममभिसंसृजत ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पुनातां दक्षसाधनं यथा शर्धाय वीतये ।

यथा मिचाय वरुणाय शंतमः ॥३॥

पुनात । दक्षसाधनं । यथा । शर्धाय । वीतये ।

यथा । मिचाय । वरुणाय । शंतमः ॥३॥

दक्षसाधनं बलस्य साधनं धनादिवृद्धेर्वा साधकं सोमं पुनात । पवित्रेण
पुनीत । पूज् पवने । ऋदिः । तस्माल्लोटि तन्ननयनाश्चेति तस्य तवादेशः ।
पित्वादीत्वाभावः । असौ सोमः शर्धाय वेगार्थं वीतये देवानां पानार्थं यथा
भवति । यथा वा मिचाय वरुणाय च शंतमोऽतिशयेन सुखं करोति तथा
पुनीतेत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अस्मभ्यं त्वा वसुविदमभि वाणीरनूषत ।

गोभिष्टे वर्णमभि वासयामसि ॥४॥

अस्मभ्यं । त्वा । वसुविदं । अभि । वाणीः । अनूषत ।

गोभिः । ते । वर्णं । अभि । वासयामसि ॥४॥

हे सोम वसुविदं धनस्य दातारं त्वा त्वामस्मभ्यं धनादिप्रदानार्थं वाणीरस्म-
दीया वाचोऽभ्यनूषत । अभिष्टुवंति । नू स्तवने । वयं ते तव वर्णमावरकं
रसं गोभिर्गोविकारैः क्षीरादिभिरभि वासयामसि । अभिवासयामः । अभित
आच्छादयामः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स नो मदानां पत इंदो देवप्सरा असि ।

सखेव सख्ये गातुवित्तमो भव ॥५॥

सः । नः । मदानां । पते । इंदो इति । देवऽप्सराः । असि ।

सखाऽइव । सख्ये । गातुवित्ऽतमः । भव ॥५॥

नोऽस्मदादीनां मदानां मदकानां पते स्वामिन् हे इंदो सोम स त्वं देव-
प्सरा असि । प्सर इति रूपनाम । दीप्तरूपो भवास । स त्वं सखेव यथा सखा
सुहृत् सख्ये मित्राय सत्यं मार्गं ज्ञापयति तद्वदस्माकमपि गातुवित्तमोऽत्यंतं
मार्गस्य लभको भव । ज्ञापको भव ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सनेमि कृध्यस्मदा रक्षसं कं चिदचिणं ।

अपादेवं वयुमंहो युयोधि नः ॥६॥

सनेमि । कृधि । अस्मत् । आ । रक्षसं । कं । चित् । अचिणं ।

अप । अदेवं । वयुं । अंहः । युयोधि । नः ॥६॥

हे सोम अस्मदस्मासु सनेमि । पुराणनामैतत् । पुराणं सख्यं कृधि । कुरु ।
आ अपि चाचिणमदनशीलं कंचिद्राक्षसमप युध्यस्व । कीदृशं । अदेवं । अदेवन-
शीलं वयुं वयवतं सत्यानृतयुक्तं बाह्याभ्यंतरमायायुक्तं वा । किंच । नोऽस्माकमंहः
पापं चाप युयोधि । संप्रहर । युध्यतेर्बहुलं छंदसीति शपः स्युः । वा छंदसीति
हेर्ङित्वाभावानुणः । धलोपच्छांदसः । यौतेर्वा ह्यौ पूर्ववद्रूपं ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे सप्तमो वर्गः ॥

तं व इति षडृचं द्वितीयं सूक्तं । पर्वतनारदयोरार्षं । अन्यापूर्ववत् । तं व
इत्यनुक्रांतं । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

तं वः सखायो मदाय पुनानमभि गायत ।

शिष्टुं न यज्ञैः स्वदयंत गूर्तिभिः ॥ १ ॥

तं । वः । सखायः । मदाय । पुनानं । अभि । गायत ।

शिष्टुं । न । यज्ञैः । स्वदयंत । गूर्तिभिः ॥ १ ॥

हे सखाय ऋत्विजो वो यूयं मदाय देवानां मदार्थं पुनानं पूयमानं तं सोममभि गायत । अभिष्टुत । तमिमं सोमं शिष्टुं न शिष्टुमिवालंकारैः क्षीरादिभिश्च यथा स्वादूकुर्वन्ति तद्वद्यज्ञैर्हविर्भिर्मिश्रणैर्गूर्तिभिः स्तुतिभिश्च स्वदयंत । स्वादूकुर्वन्ति ॥

प्रवर्ग्येऽभिष्टवे सं वत्स इव मातृभिरित्येषा । सूचं च समी वत्स इत्यनया सहोक्तं ॥

॥ सैषा सूक्ते द्वितीया ॥

सं वत्स इव मातृभिरिदुर्हिन्वानो अज्यते ।

देवावीर्मदो मतिभिः परिष्कृतः ॥ २ ॥

सं । वत्सः । इव । मातृभिः । इदुः । हिन्वानः । अज्यते ।

देवः । अवीः । मदः । मतिभिः । परिष्कृतः ॥ २ ॥

हिन्वानः प्रेर्यमाण इदुः सोमो वसतीवरीभिः समज्यते । सम्यक् सिक्तो भवति । तच्च दृष्टान्तः । वत्स इव । वत्सो यथा मातृभिर्गोभिः समक्तो भवति तद्वत् । कीदृशः । देवावीर्देवानां रक्षको मदो मदकरो मतिभिः स्तुतिभिः परिष्कृतोऽलंकृतः । भूषणार्थं संपर्युपेभ्य इति सुडागमः । परिनिविभ्य इति सुटः षत्वं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अयं दक्षाय साधनोऽयं शर्धाय वीतये ।

अयं देवेभ्यो मधुमत्तमः सुतः ॥ ३ ॥

अयं । दक्षाय । साधनः । अयं । शर्धाय । वीतये ।

अयं । देवेभ्यः । मधुमत्तमः । सुतः ॥ ३ ॥

अयं सोमो दक्षाय बलाय वर्धनाय वा साधनः साधयिता भवति । तथायं

सोमः शर्धाय वेगार्थं वीतये देवानां भक्षणार्थं च भवति । सुतोऽभिषुतोऽयं सोमो देवेभ्य इन्द्रादिभ्यो मधुमत्तमोऽतिशयेन माधुर्ययुक्तो भवति । अत्यंतं मद-
करो भवतीति वा ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

गोमन्त्र इदो अश्ववत्सुतः सुदक्ष धन्व ।

शुचिं ते वर्णमधि गोषु दीधरं ॥४॥

गोऽमत् । नः । इदो इति । अश्वऽवत् । सुतः । सुऽदक्ष । धन्व ।

शुचिं । ते । वर्णं । अधि । गोषु । दीधरं ॥४॥

हे सुदक्ष सुबल हे इदो सोम सुतोऽभिषुतस्त्वं नोऽस्माकं गोमद्यज्ञसाधन-
गोयुक्तमश्ववदश्वयुक्तं धनं धन्व । गमय । धविर्गत्यर्थः । भूवादिः । ततोऽहं शुचिं
पूतं दीप्यमानं वा ते तव वर्णं रसं गोषु गव्येषु क्षीरादिष्वधि दीधरं । अधिधार-
यामि । मिश्रयामि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स नो हरीणां पते इदो देवप्सरस्तमः ।

सखेव सख्ये नर्यो रुचे भव ॥५॥

सः । नः । हरीणां । पते । इदो इति । देवप्सरःऽतमः ।

सखाऽइव । सख्ये । नर्यः । रुचे । भव ॥५॥

हे हरीणां पते नोऽस्मदीयानां हरितवर्णानां पशूनां स्वामिन् हे इदो सोम
देवप्सरस्तमोऽतिशयेन दीप्तरूपोपेतः स त्वं नर्यः कर्मनेतृभ्य ऋत्विग्भ्यो हितः
स त्वं नोऽस्माकं रुचे भव । दीप्तिकरो भव । किमिव । सखेव । यथा सखा
सख्ये मित्राय दीप्तिकरो भवति तद्वत् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सनेमि त्वमस्मदाँ अदेवं कं चिदधिणं ।

साह्राँ इदो परि बाधो अपं वयुं ॥६॥

सनेमि । त्वं । अस्मत् । आ । अदेवं । कं । चित् । अधिणं ।

साह्रान् । इदो इति । परि । बाधः । अपं । वयुं ॥६॥

हे सोम त्वं सनेमि पुराणं सख्यमस्मदस्मासु कुरु । आ अपि चादेवमदेवन-
शीलं कं चिदप्यचिणमदनशीलं राक्षसमस्मदस्मत्तोऽपगमय । किंच । हे इंदो
साह्यान् शबूनभिभवन् बाधो बाधमानान्परि जहि । तथा द्वयुं द्वयवंतं सत्या-
नृतयुक्तं बाह्याभ्यंतरमायाद्वयोपेतं वा राक्षसमस्मत्तोऽपगमय ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमेऽष्टमो वर्गः ॥

इंद्रमच्छेति चतुर्दशर्चे तृतीयं सूक्तमीषिहं पवमानस्तेर्मदेवताकं । प्रथमस्य
तृचस्य चक्षुराख्यपुत्रोऽग्निर्ऋषिः । द्वितीयस्य मनुपुत्रश्चक्षुर्नामा । अप्सुनाम्नः
पुत्रो मनुस्मृतीयस्य । एवं नवर्चो गताः । शिष्टानामपि पंचानां चाक्षुषोऽग्निः ।
तथा चानुक्रम्यते । इंद्रमच्छ षट्कूनाग्निश्चाक्षुषश्चक्षुर्मनवो मनुराप्तव इति तृचाः
पंचाग्निरिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

इंद्रमच्छ सुता इमे वृषणं यंतु हरयः ।

श्रुष्टी जातास इंदवः स्वर्विदः ॥१॥

इंद्रं । अच्छ । सुताः । इमे । वृषणं । यंतु । हरयः ।

श्रुष्टी । जातासः । इंदवः । स्वःऽविदः ॥१॥

श्रुष्टी । श्रुष्टीति क्षिप्रनाम । क्षिप्रं जातासो जाता इंदवः पात्रेषु क्षरंतः
स्वर्विदः सर्वज्ञा हरयो हरितवर्णाः सुता अभिषुता इमे सोमा वृषणं कामानां
सेक्तारमिंद्रमच्छ यंतु । अभिगच्छंतु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अयं भराय सानसिरिंद्राय पवते सुतः ।

सोमो जैचस्य चेतति यथा विदे ॥२॥

अयं । भराय । सानसिः । इंद्राय । पवते । सुतः ।

सोमः । जैचस्य । चेतति । यथा । विदे ॥२॥

भराय संयामाय तदर्थं सानसिर्भजनीयः सुतोऽभिषुतोऽयं सोम इंद्रायेंद्रार्थं
पवते । यहादिषु क्षरति । ततः सोमो जैचस्य । क्रियायहणं कर्तव्यमिति कर्मणः

संप्रदानसंज्ञा चतुर्थ्यर्थे बहुलमिति षष्ठी । जयशीलमिंद्रं चेतति । जानाति ।
यथेंद्रो विदे लोके ज्ञायते तथा जानाति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अस्येदिंद्रो मदेष्वा याभं गृभ्णीत सानसिं ।

वज्रं च वृषणं भरत्समप्सुजित् ॥३॥

अस्य । इत् । इंद्रः । मदैषु । आ । याभं । गृभ्णीत । सानसिं ।

वज्रं । च । वृषणं । भरत् । सं । अप्सुऽजित् ॥३॥

आ अनंतरमिंद्रोऽस्येदस्य सोमस्यैव मदैषु संजातेषु सानसिं सर्वैः संभजनीयं
याभं याहं यहीतथ्यं धनं गृभ्णीत । गृह्णाति । ह्यहोर्भे इति भत्वं । किंच ।
अप्सुजिदुदकार्थं वृषस्य जेता । यद्वा । आप इत्यंतरिक्षनाम । अंतरिक्षेऽहिना-
मकस्य जेतेंद्रो वृषणं वर्षितारं वज्रं च सं भरत् । सं विभर्तु । विभर्तेर्लेट्वाडागमः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

प्र धन्वा सोम जागृविरिंद्रायेंद्रो परि स्रव ।

द्युमंतं शुष्ममा भरा स्वर्विदं ॥४॥

प्र । धन्व । सोम । जागृविः । इंद्राय । इंद्रो इति । परि । स्रव ।

द्युऽमंतं । शुष्मं । आ । भर । स्वऽविदं ॥४॥

हे सोम जागृविर्जागरणशीलस्त्वं प्र धन्व । प्रक्षर । हे इंद्रो सोम इंद्राय परि
स्रव । परितः पात्रेषु क्षर । किंच द्युमंतं दीप्तियुक्तं स्वर्विदं सर्वस्य लंभकं शुष्मं
शशूणां शोषकं बलमा भर । आहर ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इंद्राय वृषणं मदं पवस्व विश्वदर्शतः ।

सहस्रयामा पथिकृच्चक्षुणः ॥५॥

इंद्राय । वृषणं । मदं । पवस्व । विश्वऽदर्शतः ।

सहस्रऽयामा । पथिऽकृत् । विऽक्षुणः ॥५॥

हे सोम त्वं वृषणं वर्षितारं मदं मदहेतुं रसमिंद्रायेंद्रार्थं पवस्व । क्षर ।

कीदृशः । विश्वदर्शतः सर्वैर्दर्शनीयः सहस्रयामा बहुमार्गः पथिकृद्यजमानानां
सन्मार्गकरणशीलो विचक्षणः सर्वस्य विद्वष्टा ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे नवमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अ॒स्मभ्यं॑ गा॒तुवि॒त्तमो॑ दे॒वेभ्यो॑ म॒धुम॑त्तमः ।

स॒हस्रं॑ या॒हि प॒थिभिः॑ क॒नि॒क्रद॑त् ॥ ६ ॥

अ॒स्मभ्यं॑ । गा॒तुवि॒त्तमः॑ । दे॒वेभ्यः॑ । म॒धुम॑त्तमः ।

स॒हस्रं॑ । या॒हि । प॒थिभिः॑ । क॒नि॒क्रद॑त् ॥ ६ ॥

हे सोम अस्मभ्यं गातुवित्तमोऽत्यंतं मार्गस्य लंभकस्तथा देवेभ्यश्च मधुमत्त-
मोऽत्यंतं स्वादुकारी त्वं कनिक्क्रदत् शब्दं कुर्वन् सहस्रं पथिभिर्बहुभिर्मार्गैर्याहि ।
कलशमागच्छ ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

प॒वस्व॑ दे॒ववी॑तय॒ इंदो॑ धारा॒भिरोज॑सा ।

आ क॒लशं॑ म॒धुमा॑न्त्सोम नः स॒दः ॥ ७ ॥

प॒वस्व । दे॒वऽवी॑तये । इ॒ंदो इति॑ । धारा॒भिः । ओज॑सा ।

आ । क॒लशं॑ । म॒धुमा॑न् । सो॒म । नः॑ । स॒दः ॥ ७ ॥

हे इंदो सोम देववीतये देवानां भक्षणायौजसा बलेन धाराभिरात्मीयाभिः
पवस्व । क्षर । हे सोम मधुमान् मदकरसवांस्त्वं नोऽस्मदीयं कलशं द्रोणा-
भिधानमा स॒दः ॥ स॒देर्लुङि॑ रूपं ॥ आसीद ॥

॥ अथाष्टमी ॥

त॒व द्र॒प्ता उ॒दमु॑त् इ॒ंद्रं म॑दाय॒ वावृ॑धुः ।

त्वां दे॒वासो॑ अ॒मृता॑य॒ कं प॑पुः ॥ ८ ॥

त॒व । द्र॒प्ताः । उ॒दऽमु॑त् । इ॒ंद्रं । म॑दाय॒ । व॒वृ॑धुः ।

त्वां । दे॒वासः॑ । अ॒मृता॑य॒ । कं । प॑पुः ॥ ८ ॥

उदमुतो वसतीवर्याख्यमुदकं प्रति गच्छंतः । यद्योदकस्य निर्गमयितारस्तव

स्वभूता द्रप्सा द्रुतगामिनो रसा मदाय मदार्थमिदं वावृधुः । वर्धयन्ति । ततो देवासो देवा इन्द्रादयः कं सुखकरं त्वाममृतायामरणार्थं पपुः । पिबन्ति ॥

॥ अथ नवमी ॥

आ नः सुतास इंदवः पुनाना धावता रयिं ।

वृष्टिद्यावो रीत्यापः स्वर्विदः ॥ ९॥

आ । नः । सुतासः । इंदवः । पुनानाः । धावत । रयिं ।

वृष्टिऽद्यावः । रीतिऽआपः । स्वऽविदः ॥ ९॥

हे सुतासोऽभिषूयमाणा हे इंदवो दीप्ताः पात्रेषु क्षरन्तो वा हे रीत्यापः । यैः पृथिवीं प्रति स्रवणशीला आपः कृतास्तादृशा हे सोमाः पुनानाः पूयमाना यूयं नोऽस्मभ्यं रयिमा धावत । आगमयत । कीदृशाः । वृष्टिद्यावः । वृष्टिमभि द्यौर्यैः क्रियते वृष्ट्यभिमुखद्युलोकवन्तः स्वर्विदः सर्वस्य लंभकाः ॥

॥ अथ दशमी ॥

सोमः पुनान ऊर्मिणाभ्यो वारं वि धावति ।

अये वाचः पवमानः कनिक्कदत् ॥ १०॥

सोमः । पुनानः । ऊर्मिणा । अयः । वारं । वि । धावति ।

अये । वाचः । पवमानः । कनिक्कदत् ॥ १०॥

पुनानः पूयमानः सोम ऊर्मिणा स्वीयया धारयाभ्योऽवेर्वारं वालं पविचं वि धावति । विविधं गच्छति । कीदृशः सोमः । पवमानः पूतो वाचः स्तोत्रस्याये कनिक्कदत् पुनः पुनः शब्दं कुर्वन् विधावति ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे दशमो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

धीभिर्हिन्वन्ति वाजिनं वने क्रीळंतमत्यविं ।

अभि चिपृष्ठं मतयः समस्वरन् ॥ ११॥

धीभिः । हिन्वन्ति । वाजिनं । वने । क्रीळंतं । अतिऽअविं ।

अभि । चिऽपृष्ठं । मतयः । सं । अस्वरन् ॥ ११॥

वाजिनं बलवतं वने वननीये वसतीवर्याख्य उदके त्रीळंतं संत्रीडमानम-
त्यविं । अविशष्टेन तद्रोमकृतं पविचमभिधीयते । अतिक्रांतपविचं सोममृत्विजो
धीभिः स्तुतिभिर्हिन्वंति । वर्धयन्ति । यद्वा धीतिभिः । तिवर्णलोपच्छांदसः । धीति-
भिरंगुलीभिर्हिन्वंति । प्रेरयन्ति । हि गतौ वृद्धौ च स्वादिः । किंच । चिपृष्ठं चीणि
पविचाणि द्रोणकलशाधवनीयपूतभृदाख्यानि पाचाणि स्पृशतीति चीणि सव-
नानि वा स्पृशतीति स तथोक्तः । तं सोमं मतयः स्तुतयोऽभि समस्वरन् ।
अभितः संस्तुवंति ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

असर्जि कलशाँ अभि मीळहे सप्तिर्न वाजयुः ।

पुनानो वाचं जनयन्नसिष्यदत् ॥ १२ ॥

असर्जि । कलशान् । अभि । मीळहे । सप्तिः । न । वाजऽयुः ।

पुनानः । वाचं । जनयन् । असिष्यदत् ॥ १२ ॥

वाजयुर्यजमानानामन्नमिच्छन् स सोमः कलशानभि लस्य कलशेषसर्जि ।
सृज्यते । तच्च दृष्टांतः । सप्तिर्न । यथाश्चो मीळहे । संयामनामैतत् । संयामे
सृज्यते तद्वत् । ततः पुनानः पूयमानः सोमो वाचं शष्टं जनयन् उत्पादयन्
पाषेष्टसिष्यदत् । स्यंदते ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

पवते हर्यतो हरिरति ह्हराँसि रंखा ।

अभ्यर्षन्स्तोतृभ्यो वीरवद्यशः ॥ १३ ॥

पवते । हर्यतः । हरिः । अति । ह्हराँसि । रंखा ।

अभिऽअर्षन् । स्तोतृऽभ्यः । वीरऽवत् । यशः ॥ १३ ॥

हर्यतः स्पृहणीयो हरिर्हरितवर्णः सोमो रंखा । तृतीयाया आकारः । साधु-
वेगेन ह्हराँसि कुटिलान्यनृजूनि पविचाण्यति पवते । अतीत्य गच्छति । किं
कुर्वन् । स्तोतृभ्यो वीरवत् पुचयुक्तं यशोऽभ्यर्षन् अभिगमयन् पवते ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

अया पवस्व देवयुर्मधोर्धारा असृक्षत ।

रेभन्पविचं पर्येषि विश्वतः ॥ १४ ॥

अ॒या । प॒व॒स्व । दे॒व॒ऽयुः । म॒धोः । धा॒राः । अ॒सृ॒क्ष॒त ।
रे॒भन् । प॒वि॒चं । परि॑ । ए॒षि । वि॒श्वतः ॥१४॥

हे सोम देवयुर्देवान्कामयमानस्त्वमयानया धारया पवस्व । क्षर । ततो मधोर्म-
दकरस्य तव धारा आत्मीया असृक्षत । सृज्यन्ते । अनन्तरं रेभन् शब्दायमानः
पविचं विश्वतः पर्येषि । सर्वतः परिगच्छसि ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचम एकादशो वर्गः ॥

परीत इति षड्विंशत्युचं चतुर्थं सूक्तं । त्वं सोमासि । ऋग्वे० ९. ६७. इत्युक्ता
भरद्वाजकश्यपाद्याः सप्तर्षयः । आद्या बृहती द्वितीया सतोबृहती । अयमेकः
प्रगाथः । परि सुवान इत्येषा तृतीयैकविंशत्यक्षरा भुरिग्विराड् द्विपदा । नृभिर्ये-
मान इति षोडशी विंशत्यक्षरा द्विपदा विराट् । चतुर्थ्यादिद्वौ प्रगाथौ । दशम्यादि-
चयः सप्तदश्यादिपंच प्रगाथाः । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रम्यते ।
परीतः षड्विंशतिः सप्तर्षयः प्रागाथं तृतीयाषोढश्यौ द्विपदे अष्टम्याद्ये बृहत्या-
विति ॥ गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

परी॒तो वि॑च॒ता सु॒तं सो॒मो॒ य उ॑त्त॒मं ह॒विः ।
द॒ध॒न्वाँ यो न॑र्यो अ॒प्स्वं॑ त॒रा सु॒षाव॒ सोम॑म॒द्रिभिः ॥१॥
परि॑ । इ॒तः । सि॑च॒त । सु॒तं । सोमः॑ । यः । उ॒त्त॑मं । ह॒विः ।
द॒ध॒न्वान् । यः । न॑र्यैः । अ॒प्सु । अ॒न्तः । आ । सु॒साव॑ । सोमै॑ । अ॒द्रि॑ऽभिः ॥१॥

हे ऋत्विजः सुतमभिषुतं सोममित अस्मात्कर्मण ऊर्ध्वमथवास्मात्प्रदेशादूर्ध्वं
परि विंचत वसतीवरीभिः ॥ इतो विंचतेत्यत्र संहितायां छंदसीति रोरुत्वं । आदेश-
प्रत्यययोरिति षत्वं ॥ यः सोमो देवानामुत्तमं प्रशस्यं हविर्भवति । आ अपि च नर्यो
मनुष्यहितो यश्च सोमोऽप्सु वसतीवरीष्वन्तरिक्षे वातर्धन्वाङ्गच्छन्भवति तं सोम-
मद्रिभिर्षावभिरध्वर्युः सुषाव । अभिषुतं चकार । तं परि विंचतेति समन्वयः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

नूनं पु॒ना॒नोऽवि॑भिः परि॑ स॒वाद॑न्वः सु॒रभि॑न्तरः ।
सु॒ते चि॑त्सा॒प्सु म॑दामो अ॒धसा॑ श्री॒णतो॑ गो॒भिरु॑त्तरं ॥२॥

नूनं । पुनानः । अविऽभिः । परि । स्रव । अदब्धः । सुरभिऽन्तरः ।
मुते । चित् । त्वा । अपऽसु । मदामः । अंधसा । श्रीणंतः । गोभिः । उत्ऽन्तरं ॥ २ ॥

हे सोम अदब्धः कैश्चिदप्यहिंसितः सुरभिन्तरोऽत्यंतं सुगंधिस्त्वं नूनमिदानीं
पुनानः पूयमानः सन्नविभिरविवाल्कृतैः पविचैस्तेभ्यः परि स्रव । परितः क्षर ।
मुते चिदभिषुते सत्यंधसा सक्तुलक्षणेनान्नेन गोभिर्गोविकारैः क्षीरैः क्षीरादिभिः
श्रीणंतो मिश्रयंतो वयमुत्तरमुद्रततरमप्सु वसतीवरीषु संस्थितं त्वां मदामः ।
मदामहे । स्तुमः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

परि सुवानश्चक्षसे देवमादनः ऋतुरिदुर्विचक्षणः ॥ ३ ॥
परि । सुवानः । चक्षसे । देवऽमादनः । ऋतुः । इदुः । विऽचक्षणः ॥ ३ ॥

सुवानोऽभिषूयमाणः सोमश्चक्षसे सर्वेषां दर्शनाय परि स्रवति । कीदृशः ।
देवमादनो देवानां तर्पयिता ऋतुः कर्तेन्दुः पात्रेषु क्षरणशीलो दीप्तो वा विचक्षणः
सर्वस्य विद्वष्टा ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

पुनानः सोम धारयापो वसानो अर्षेति ।
आ रत्नधा योनिमृतस्य सीदस्युत्सो देव हिरण्ययः ॥ ४ ॥
पुनानः । सोम । धारया । अपः । वसानः । अर्षेति ।
आ । रत्नऽधाः । योनिं । ऋतस्य । सीदसि । उत्सः । देव । हिरण्ययः ॥ ४ ॥

हे सोम पुनानः पूयमानस्त्वमप उदकानि वसतीवर्याख्यानि वसान आच्छा-
दयन् धारयार्षेति । पविचं गच्छसि । ततो रत्नधा रत्नानां दाता त्वमृतस्य
सत्यभूतस्य यज्ञस्य योनिं स्थानमासीदसि । हे देव द्योतमान सोम उत्सः प्रस्यं-
नशीलस्त्वं हिरण्ययो हिरण्यमयो हिरण्यस्योत्पत्तिस्थानं खलु । यद्वा । देवानां
हितरमणीयो भवसि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

दुहान ऊर्धर्दिष्यं मधु प्रियं प्रत्नं सधस्यमासदत् ।
आपृच्छ्यं धरुणं वाज्यर्षेति नृभिर्धूतो विचक्षणः ॥ ५ ॥

दुहानः । ऊर्ध्वः । दिव्यं । मधु । प्रियं । प्रान्नं । सधऽस्यं । आ । असदत् ।
आऽपृच्छं । धरुणं । वाजी । अर्षति । नृऽभिः । धूतः । विऽचक्षुः ॥ ५ ॥

मधु मदकरं प्रियं प्रीणनकारि दिव्यं दिवि भवमूधः सोमवल्लीलक्षणं दुहानः
सोमः प्रान्नं पुरातनं सधस्यं । सह तिष्ठत्यचेति सधस्यं स्थानमंतरिक्षमासदत् ।
आसीदति । सदेर्लुङि रूपं । तत आपृच्छं कर्मण्याप्रष्ट्यं धरुणं कर्मणो धार-
यितारं यजमानं वाज्यन्वान्सोमोऽर्षति । तस्मा अन्नं दातुमभिगच्छति । कीदृशः ।
नृभिः कर्मनेतृभिर्ऋत्विग्भिर्धूतोऽदाभ्ययहे परिशोधितः । तैरेनं चतुराधूनोति पंच-
कृत्वः सप्तकृत्वो वेत्यापस्तंबेन सूचितं । विचक्षणः सर्वस्य विद्वष्टा ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे द्वादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पुनानः सोम जागृविरथो वारे परि प्रियः ।
त्वं विप्रो अभवोऽंगिरस्तमो मध्वा यज्ञं मिमिक्ष नः ॥ ६ ॥
पुनानः । सोम । जागृविः । अर्थः । वारे । परि । प्रियः ।
त्वं । विप्रः । अभवः । अंगिरऽतमः । मध्वा । यज्ञं । मिमिक्ष । नः ॥ ६ ॥

हे सोम जागृविर्जागरणशीलः प्रियः प्रीणयिता त्वं पुनानः पूयमानः सव-
थोऽवेर्वारे वाले पवित्रे परि क्षरसि । किंच । विप्रो मेधावी त्वमंगिरस्तमोऽंगि-
रसां वरिष्ठः पितृणां नेताभवः । भवसि । स त्वं नोऽस्मदीयं यज्ञं मध्वा मधुनात्मीयेन
रसेन मिमिक्ष । सिंच । मिहेः सेचनार्थस्य सनि रूपं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

सोमो मीढ्वान्पवते गातुवित्तम ऋषिर्विप्रो विचक्षुः ।
त्वं कविरभवो देववीतम आ सूर्यं रोहयो दिवि ॥ ७ ॥
सोमः । मीढ्वान् । पवते । गातुवित्तमः । ऋषिः । विप्रः । विऽचक्षुः ।
त्वं । कविः । अभवः । देवऽवीतमः । आ । सूर्यं । रोहयः । दिवि ॥ ७ ॥

मीढ्वान् कामानां सेक्ता सोमः पवते । क्षरति । कीदृशः । गातुवित्तमोऽन्यतं
मार्गस्य लभक ऋषिः सर्वस्य प्रदर्शको विप्रो मेधावी विचक्षणो विद्वष्टा । किंच ।

कविः क्रांतप्रज्ञस्त्वं देववीतमोऽत्यंतकामोऽभवः । भवसि । अपि च । दिवि
द्युलोके सूर्यमारोहयः । प्रादुर्भावयसि ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सोम उ सुवाणः सोतृभिरधि णुभिरवीनां ।

अश्वयेव हरिता याति धारया मंद्रया याति धारया ॥८॥

सोमः । ऊं इति । सुवानः । सोतृभिः । अधि । सृभिः । अवीनां ।

अश्वयाऽइव । हरिता । याति । धारया । मंद्रया । याति । धारया ॥८॥

सोतृभिरभिषुण्वन्निर्घृत्विग्भिः सुवानोऽभिषूयमाणः सोमोऽवीनां सृभिः ।
मांस्यत्सूनामुपसंख्यानमिति सानुशब्दस्य सुभावः । समुच्छ्रितैर्वालैः पविचैरधि
याति । अधिकं गच्छति । उ इति प्रसिद्धौ । अश्वयेव वडवयेव हरिता हरितवर्णया
धारया याति । मंद्रया मदकारिण्या धारया द्रोणकलशमभिगच्छति ॥

॥ अथ नवमी ॥

अनूपे गोमान्गोभिरक्षाः सोमो दुग्धाभिरक्षाः ।

समुद्रं न संवरणान्यग्मन्मदी मदाय तोशते ॥९॥

अनूपे । गोऽमान् । गोभिः । अक्षारिति । सोमः । दुग्धाभिः । अक्षारिति ।

समुद्रं । न । संवरणानि । अग्मन् । मदी । मदाय । तोशते ॥९॥

गोमान्गोयुक्तः सोमोऽनूपे निम्ने देशे कलशे गोभिर्गोविकारैः क्षीरादिभिः
सहाक्षाः । क्षरति । तदेवोच्यते । स सोम आत्मनो मिश्रणार्थं दुग्धाभिर्गोभिः
सहाक्षाः । क्षरति ॥ क्षरतेर्लुङि रूपं ॥ किंच । समुद्रं न यथा समुद्रमुदकानि
गच्छन्ति तद्वत्संवरणानि संभजनीयानि रसरूपाण्यन्त्रानि द्रोणकलशमग्मन् ।
गच्छन्ति ॥ गमेर्लुङि च्लेर्लुङि रूपं । किंच । मदी मदकरः सोमो मदाय मदार्थं
तोशते । हन्यते । अभिषूयते । तोशतिर्वधकर्मा ॥

॥ अथ दशमी ॥

आ सोम सुवानो अद्रिभिस्तिरो वाराण्यय्या ।

जनो न पुरि चम्बोर्विशदरिः सदो वनेषु दधिषे ॥१०॥

आ । सोम । सुवानः । अद्रिऽभिः । तिरः । वाराणि । अर्थ्या ।

जनः । न । पुरि । चम्बोः । विशत् । हरिः । सदः । वनेषु । दधिषे ॥ १० ॥

हे सोम अद्रिभिर्गोवभिः सुवानोऽभिषूयमाणस्त्वमव्ययाविमयानि वारानि वालानि पवित्राणि तिरस्कुर्वन् व्यवधायकानि कुर्वाणः सन् आ पवस इति शेषः । हरिर्हरितवर्णः स सोमश्चम्बोरधिषवणफलकयोरुपरि स्थिते कलशे विशत् । प्रविशति । तच्च दृष्टान्तः । जनो न यथा जनः पुरि पुरे प्रविशति । स त्वं वनेषु काष्ठनिर्मितेषु पात्रेषु सदः स्थानं दधिषे । करोषि ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे चयोदशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

स मामृजे तिरो अखानि मेथो मीळ्हे सप्तिर्न वाजयुः ।

अनुमाद्यः पवमानो मनीषिभिः सोमो विप्रेभिर्ऋक्भिः ॥ ११ ॥

सः । ममृजे । तिरोः । अखानि । मेथः । मीळ्हे । सप्तिः । न । वाजयुः ।

अनुऽमाद्यः । पवमानः । मनीषिभिः । सोमः । विप्रेभिः । ऋक्भिः ॥ ११ ॥

वाजयुरन्नकामोऽखान्यणूनि सूक्ष्माणि मेथो मेथा अवे रोमाणि पवित्राणि तिरस्कुर्वन् व्यवधायकानि कुर्वाणः सन् आ पवस इति शेषः । हरिर्हरितवर्णः स सोमो ममृजे । परिशीध्यते । अलंक्रियते वा । तच्च दृष्टान्तः । सप्तिर्न । यथा जयकामैरश्वो मीळ्हे संपामेऽलंक्रियते । कीदृशः । अनुमाद्योऽनुमोदनीयः सर्वैः पवमानो मनीषिभिर्ऋत्विग्भिः पूयमानस्तथर्कभिः । छंदसीवनिपाविति वनिप् । स्तुतिमग्निर्विप्रेर्मैधाविभिरभिष्टुतो मृज्यते ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

प्र सोम देववीतये सिंधुर्न पिप्ये अर्णीसा ।

अंशोः पयसा मदितो न जागृविर्च्छा कोशं मधुषुतं ॥ १२ ॥

प्र । सोम । देवऽवीतये । सिंधुः । न । पिप्ये । अर्णीसा ।

अंशोः । पयसा । मदितः । न । जागृविः । अच्छ । कोशं । मधुऽषुतं ॥ १२ ॥

हे सोम देववीतये देवानां पानाय तदर्घ्यमर्णीसा वसतीवर्याख्येनोदकेन प्र पिप्ये । प्रणायसे । तच्च दृष्टान्तः । सिंधुर्न यच्च सिंधुरुदकेन प्रपिप्ये प्रणायते

तच्चत् । प्यायतेर्लिटि लिङ्गङोश्चेति पीभावः । ततः स त्वं मदिकरो न मदिकरः
सुरादिरिव जागृविर्जागरणशीलः । यद्वा । न संप्रत्यर्थे । इदानीं मदिकरो जाग-
रणशीलस्त्वमंशोर्लेताखंडस्य पयसा रसेन मधुश्रुतं रसस्य क्षारयितारं कोशं
द्रोणकलशमच्छाभिगच्छसि ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

आ ह॒र्यतो अ॒र्जुने अ॒र्क्ने अ॒प्यत प्रि॒यः सूनु॑र्न म॒र्ज्यः ।

तमीं हि॒न्वन्त्य॒पसो॒ यथा॒ रथं॒ न॒दीषु॑ ग॒भस्त्योः ॥१३॥

आ । ह॒र्यतः । अ॒र्जुने । अ॒र्क्ने । अ॒प्यत । प्रि॒यः । सूनुः । न । म॒र्ज्यः ।

तं । ई॒ । हि॒न्वन्ति॒ । अ॒पसः॒ । यथा॒ । रथं॒ । न॒दीषु॑ । आ । ग॒भस्त्योः ॥१३॥

हर्यतः स्पृहणीयः प्रियः प्रीणयिता सूनुर्न सूनुरिव मर्ज्यो मार्जनीयः सो-
मोऽर्जुनेऽर्जुनवर्णेऽर्क्ने रूपे पवित्रेऽप्यत । आवृणोति । तमीमेनं सोममंगुलयो
नदीषु नदमानासु वसतीवरीषु गभस्त्योर्बाह्वोराभिमुख्येन हिन्वन्ति । प्रेरयन्ति ।
तच्च दृष्टान्तः । अपसो यथा वेगवन्तो जना रथं संयामेषु प्रेरयन्ति तच्चत् ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

अ॒भि सोमा॑स आ॒यवः॒ पव॑न्ते म॒द्यं म॒दं ।

स॒मुद्र॒स्याधि॑ वि॒ष्टपि॑ म॒नीषि॒णो मा॒त्स॒रासः॑ स्व॒र्विदः॑ ॥१४॥

अ॒भि । सोमा॑सः । आ॒यवः॒ । पव॑न्ते । म॒द्यं । म॒दं ।

स॒मुद्र॒स्य । अ॒धि । वि॒ष्टपि॑ । म॒नीषि॒णः । मा॒त्स॒रासः॑ । स्वः॒ऽविदः॑ ॥१४॥

आयवो गमनशीलाः सोमासः सोमा मद्यं मदिकरं मदमात्मीयं रसमभि
पवन्ते । अभितो निर्गमयन्ति । कुचेत्युच्यते । समुद्रस्यान्तरिक्षस्याधि विष्टप्यधिकं
समुच्छ्रुते पवित्रे । यद्वा । समुद्रस्य । समुद्रवन्त्यस्माद्रसाः । तस्य कलशस्याधुपरि
विष्टपि स्थाने पवित्रे निर्गमयन्ति । कीदृशाः । मनीषिणो मनस ईशितारो मात्स-
रासो मदिकराः स्वर्विदः सर्वस्य लम्बकाः ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

तरा॑त्समु॒द्रं प॒र्वमा॑न ज॒र्मिणा॒ राजा॑ दे॒व ऋ॒तं बृ॒हत् ।

अ॒र्धन्मि॒त्रस्य॒ वरु॑णस्य ध॒र्मिणा॒ प्र हि॒न्वान ऋ॒तं बृ॒हत् ॥१५॥

तरत् । समुद्रं । पवमानः । ऊर्मिणा । राजा । देवः । ऋतं । बृहत् ।
अर्षत् । मिचस्य । वरुणस्य । धर्मणा । प्र । हित्वानः । ऋतं । बृहत् ॥ १५ ॥

पवमानः पूषमानो देवो द्योतमानो बृहदत्यंतमृतं सत्यभूतं राजा सोमः
समुद्रमंतरिक्षं कलशं वोर्मिणा धारया तरत् । तरति । हित्वानः प्रेर्यमाण ऋतं
बृहदत्यंतं सत्यभूतः स सोमो मिचस्य वरुणस्य मिचावरुणयोर्धर्मणा धारणार्थं
प्रार्षत् । प्रगच्छति ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे चतुर्दशे वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

नृभिर्येमानो हर्यतो विचक्षणो राजा देवः समुद्रियः ॥ १६ ॥
नृभिः । येमानः । हर्यतः । विचक्षणः । राजा । देवः । समुद्रियः ॥ १६ ॥

नृभिः कर्मनेनृभिर्येमानो नियम्यमानो हर्यतः स्पृहणीयो विचक्षणो विद्वष्टा
देवो दीप्यमानः समुद्रियोऽंतरिक्षे भवो राजा सोम इन्द्रार्थं पवत इत्युत्तरेण
संबंधः । समुद्राभाद् इति भावार्थे घप्रत्ययः ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

इंद्राय पवते मदः सोमो मरुत्वते सुतः ।
सहस्रधारो अत्यर्थमर्षति तमीं मृजंत्यायवः ॥ १७ ॥
इंद्राय । पवते । मदः । सोमः । मरुत्वते । सुतः ।
सहस्रऽधारः । अति । अर्थं । अर्षति । तं । इमिति । मृजंति । आयवः ॥ १७ ॥

मदो मादकः सुतोऽभिषुतः सोमो मरुत्वते मरुत्तिस्तद्वत् इन्द्रायेंद्रार्थं पवते ।
क्षरति । ततः सहस्रधारो बहुधारोपेतः सोमोऽप्यमविमयं पविचमत्यर्षति ।
अतिगच्छति । तमिमं सोममायवो मनुष्या ऋत्विजो मृजंति । शोधयंति ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

पुनानश्चमू जनयन्मतिं कविः सोमो देवेषु रणयति ।
अपो वसानः परि गोभिरुत्तरः सीदन्वनेष्टव्यः ॥ १८ ॥

पुनानः । चमू इति । जनयन् । मतिं । कविः । सोमः । देवेषु । रण्यति ।
अपः । वसानः । परि । गोभिः । उत्तरः । सीदन् । वनेषु । अण्यत ॥ १८ ॥

चमू । सप्तम्याः पूर्वसवर्णदीर्घः । चम्बोरधिषवणफलकयोः पुनानः पूयमानोऽभिषूयमाणो मतिं स्तुतिं जनयन् उत्पादयन् कविः क्रांतप्रज्ञ एतादृशः सोमो देवेष्विन्द्रादिषु रण्यति । किंच । अपो वसतीवरीर्वसान आच्छादयन् वनेषु काष्ठेषु पाषेषु सीदन् सोमो गोभिर्गोविकारैः क्षीरादिभिः पर्यव्यत । परिदीयते । आच्छाद्यते ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

तवाहं सोम रारण सख्य इंदो दिवेदिवे ।
पुरुणि बभ्रो नि चरन्ति मामव परिधीरति तां इहि ॥ १९ ॥
तव । अहं । सोम । ररण । सख्ये । इंदो इति । दिवेऽदिवे ।
पुरुणि । बभ्रो इति । नि । चरन्ति । मां । अव । परिधीन् । अति । तान् । इहि ॥ १९ ॥

हे इंदो हे सोम तव सख्ये सखिकर्मण्यहं दिवेदिवेऽन्यहं रारण ॥ रणेर्लि-
ट्युत्तमे णलि रूपं ॥ हे बभ्रो बभ्रुवर्ण सोम पुरुणि बहूनि रक्षांसि मां तव
सख्ये स्थितं न्यवचरन्ति । नीचीनं चरन्ति । बाधन्ते । ये मां बाधन्ते तान्परिधीन्वा-
क्षसांस्त्वमतीहि । अतीत्य गच्छ । जहीति यावत् ॥

॥ अथ विंशी ॥

उताहं नक्तमुत सोम ते दिवा सख्याय बभ्र ऊधनि ।
घृणा तपंतमति सूर्ये परः शकुना इव पप्रिम ॥ २० ॥
उत । अहं । नक्तं । उत । सोम । ते । दिवा । सख्याय । बभ्रो इति । ऊधनि ।
घृणा । तपंतं । अति । सूर्ये । परः । शकुनाऽइव । पप्रिम ॥ २० ॥

हे बभ्रो बभ्रुवर्ण हे सोम उतापि च नक्तमुतापि च दिवाहोरात्रयोः
सख्याय सख्यार्थं तवोधनि समीपेऽहं रम इति शेषः । ते वयं घृणा दीप्ता
तपंतं ज्वलंतं परः परमस्थानस्थितं सूर्ये तदात्मकं त्वामति पप्रिम । तच्च स्थितं
त्वां प्राप्नुमतिपेतिम । कथमिव । शकुना इव । यथा सुपर्णादयः पक्षिणः

सूर्यमतिगच्छन्ति तद्वत् ॥ पतु गतौ । अस्माच्छादसे लिटि तनिपत्योच्छंदसीत्यु-
पधालोपः ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे पंचदशो वर्गः ॥

यावत्सोचेऽभिरूपकरणे सोमे मृज्यमान एकस्तृचः । तच्च मृज्यमान इत्येषा
तृतीया । सूचितं च । मृज्यमानः सुहस्त्य दशभिर्विवस्वते । आ० ५. १२. इति ॥

॥ सैषा सूक्त एकविंशी ॥

मृज्यमानः सुहस्त्य समुद्रे वार्चमिन्वसि ।

रयिं पिशंगं बहुलं पुरुस्पृहं पवमानाभ्यर्षसि ॥ २१ ॥

मृज्यमानः । सुहस्त्य । समुद्रे । वार्चं । इन्वसि ।

रयिं । पिशंगं । बहुलं । पुरुस्पृहं । पवमान । अभि । अर्षसि ॥ २१ ॥

हे सुहस्त्य । हस्ते भवा हस्त्या अंगुलयः । शोभनांगुलिक सोम मृज्यमानः
शोध्यमानस्त्वं समुद्रेऽंतरिक्षे कलशे वा वार्चं शब्दमिन्वसि । प्रेरयसि । किंच ।
हे पवमान पूयमान सोम पिशंगं हिरण्यैः पिशंगवर्णं बहुलं प्रभूतं पुरुस्पृहं
बहुभिः स्पृहणीयं रयिं धनमभ्यर्षसि । स्तोतृणामभिस्तरसि । प्रयच्छसि ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

मृजानो वारे पवमानो अय्ये वृषाव चक्रदो वने ।

देवानां सोम पवमान निष्कृतं गोभिरंजानो अर्षसि ॥ २२ ॥

मृजानः । वारे । पवमानः । अय्ये । वृषा । अर्ष । चक्रदः । वने ।

देवानां । सोम । पवमान । निःकृतं । गोभिः । अंजानः । अर्षसि ॥ २२ ॥

हे सोम वृषा वर्षिता त्वं मृजानो वसतीवरीभिर्मृज्यमानोऽलंक्रियमा-
णोऽय्येऽविमये वारे बाले पविषे पवमानः पूयमानः सन् वने वननीय
उदके काष्ठे कलशे वाव चक्रदः । अवक्रंदसि । शब्दायसे । ततो हे सोम हे
पवमान त्वं गोभिर्गन्धिः क्षीरादिभिर्रंजानोऽज्यमानः सन् निष्कृतं संस्कृतं देवानां
स्थानमर्षसि । गच्छसि ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

पवस्व वाजसातयेऽभि विश्वानि काव्या ।

त्वं समुद्रं प्रथमो वि धारयो देवेभ्यः सोम मत्सरः ॥ २३ ॥

पवस्व । वाजऽसातये । अभि । विश्वानि । काव्या ।

त्वं । समुद्रं । प्रथमः । वि । धारयः । देवेभ्यः । सोम । मत्सरः ॥ २३ ॥

हे सोम विश्वानि सर्वाणि काव्या कविकर्माणि स्तोत्राण्यभि लक्ष्य वाजसातयेऽन्तलाभाय पवस्व । क्षर । हे सोम देवेभ्यो देवानां मत्सरो मदकरः प्रथमः सर्वदेवानां मुख्यत्वं समुद्रमंतरिक्षं कलशं वा वि धारयः । विशेषेण धारयसि ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

स तू पवस्व परि पार्थिवं रजो दिव्या च सोम धर्मेभिः ।

त्वां विप्रासो मतिभिर्विचक्षण शुभं हिन्वन्ति धीतिभिः ॥ २४ ॥

सः । तु । पवस्व । परि । पार्थिवं । रजः । दिव्या । च । सोम । धर्मेऽभिः ।

त्वां । विप्रासः । मतिऽभिः । विऽचक्षण । शुभं । हिन्वन्ति । धीतिऽभिः ॥ २४ ॥

हे सोम तादृशत्वं पार्थिवं रजो लोकं प्रति दिव्यानि च रजांसि प्रति धर्म-भिर्धारकैः सह तु क्षिप्रं परि पवस्व । परितः क्षर । हे विचक्षण विद्रष्टः सोम विप्रासो विप्रा मेधाविनो मतिभिः स्तुतिभिर्धीतिभिरंगुलीभिश्च शुभं श्रेतवर्णं त्वां हिन्वन्ति । प्रेरयन्ति ॥

॥ अथ पंचविंशी ॥

पवमाना असृक्षत् पविचमति धारया ।

मरुत्वतो मत्सरा इन्द्रिया हया मेधामभि प्रयांसि च ॥ २५ ॥

पवमानाः । असृक्षत् । पविच । अति । धारया ।

मरुत्वतः । मत्सराः । इन्द्रियाः । हयाः । मेधां । अभि । प्रयांसि । च ॥ २५ ॥

पवमानाः पूयमानाः सोमा धारयात्मीयया पविचमतीत्यासृक्षत् । सृज्यन्ते । कीदृशाः । मरुत्वतो मरुद्भिर्युक्ता मत्सरा मदकरा इन्द्रिया इन्द्रजुष्टाः । मेधां स्तुतिं प्रयांस्यन्नानि चाभि लक्ष्य स्तोतृभ्य उभयं कर्तुं वा हया गन्तार एते सृज्यन्ते ॥

॥ अथ षड्विंशी ॥

अपो वसानः परि कोशमर्षतीर्दुर्हियानः सोतृभिः ।

जनयज्ज्योतिर्मंदना अवीवशन्नाः कृण्वानो न निर्णिजं ॥ २६ ॥

अपः । वसानः । परि । कोशं । अर्षति । इंदुः । हियानः । सोतृभिः ।

जनयन् । ज्योतिः । मंदनाः । अवीवशत् । गाः । कृण्वानः । न । निःऽनिजं ॥ २६ ॥

अपो वसतीवरीर्वसान आच्छादयन् सोतृभिरभिषुखद्भिर्हियानः प्रेर्यमाण इंदुः सोमः कोशं कलशं पर्यर्षति । प्रति गच्छति । किंच ज्योतिर्दीप्तिं जनयन् उत्पादयन् गा गव्यानि क्षीरादीनि निर्णिजमात्मनो रूपं कृण्वानः कुर्वन् मिश्रयन् सोऽयं सोमः । न संप्रत्यर्थे । इदानीं मंदनाः स्तुतीरवीवशत् । कामयते । वशं कांती । लुङि चङि रूपं ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे षोडशो वर्गः ॥

पवस्वेति षोडशर्चं पंचमं सूक्तं । आद्यबृचस्य गौरिवीतिर्नाम शक्तिपुत्र ऋषिः । तृतीयायाः शक्तिर्नाम वासिष्ठः । ततः पंचानां बृचानामूर्ध्वानामांगिरस ऋजिश्वा नाम भारद्वाज ऊर्ध्वसद्या नामांगिरसः कृतयशा नाम कश्चित् सोऽप्यांगिरस ऋणंचयो नाम राजर्षिरित्येते क्रमेणर्षयः । एवं चयोदश गताः । ततस्त्रिसृणां वासिष्ठः शक्तिः । प्रथमातृतीयाद्या अयुजः ककुभः । द्वितीयाचतुर्थ्याद्या युजः सतो-बृहत्यः । स सुन्वे यो वसूनामित्येषा तु यवमध्या गायत्री । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रम्यते । पवस्व षोडश गौरिवीतिर्बृचं शक्तिरेकामूर्ध्वर्जि-श्वोर्ध्वसद्या कृतयशा ऋणंचय इत्यृषयो बृचास्तिस्रः शक्तिः काकुभाः प्रगाथाः स सुन्वे गायत्री यवमध्येति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

पवस्व मधुमत्तम इंद्राय सोम ऋतुवित्तमो मदः ।

महिं द्युक्षत्तमो मदः ॥ १ ॥

पवस्व । मधुमत्तमः । इंद्राय । सोम । ऋतुवित्तमः । मदः ।

महिं । द्युक्षत्तमः । मदः ॥ १ ॥

हे सोम मधुमत्तमोऽतिशयेन माधुर्योपेतस्त्वमिंद्रायेन्द्रार्थं मदो मदकरः सन्

पवस्व । क्षर । कीदृशः । ऋतुवित्तमोऽत्यन्तं प्रज्ञायाः कर्मणो वा लम्भको महि
महान् मंहनीयो वा द्युक्षतमोऽत्यन्तं दीप्नो मदो मदहेतुः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यस्य ते पीत्वा वृषभो वृषायतेऽस्य पीता स्वर्विदः ।

स सुप्रकेतो अभ्यक्रमीदिषोऽच्छा वाजं नैतशः ॥२॥

यस्य । ते । पीत्वा । वृषभः । वृषायते । अस्य । पीता । स्वःऽविदः ।

सः । सुप्रकेतः । अभि । अक्रमीत् । इषः । अच्छ । वाजं । न । एतशः ॥२॥

वृषभः कामानां वर्षक इन्द्रो यस्य ते त्वां पीत्वा वृषायते वृषभवदाचरति ।
किंच । स्वर्हशः सर्वस्य दर्शकस्यास्य ते तव पीता पाने सति सुप्रकेतः सुप्रज्ञः स
इन्द्र इषः शत्रूणामन्त्रान्यभ्यक्रमीत् । अभिक्रामति । तच्च दृष्टान्तः । वाजं नैतशः ।
एतश इत्यश्वनाम । यथाश्वो वाजं संयाममभिगच्छति तद्वत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

त्वं ह्यंग दैव्या पवमान जनिमानि द्युमत्तमः ।

अमृतत्वाय घोषयः ॥३॥

त्वं । हि । अंग । दैव्या । पवमान । जनिमानि । द्युमत्तमः ।

अमृतत्वाय । घोषयः ॥३॥

हे पवमान पूयमान सोम द्युमत्तमोऽतिशयेन दीप्तिमान् त्वं हि त्वमेव
दैव्या देवसंबन्धीनि जनिमानि जन्मानि । देवानित्यर्थः । तानभिलक्ष्यामृतत्वाय
तेषाममरणायांग क्षिप्रं घोषयः । शब्दायसे । घुषिर् विशब्दने । एतस्य लेटि
रूपं । हियोगादनिघोतः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

येना नवग्वो दध्यङ्पोरुते येन विप्रांस आपिरे ।

देवानां सुप्ते अमृतस्य चारुणो येन श्रवांस्यान्शुः ॥४॥

येन । नवऽग्वः । दध्यङ् । अपऽङ्गुते । येन । विप्रांसः । आपिरे ।

देवानां । सुप्ते । अमृतस्य । चारुणः । येन । श्रवांसि । आन्शुः ॥४॥

नवग्वो नवनीयगतिर्यद्वा नवभिर्मसैः सन्नस्यानुष्ठाता दध्यङ् एतन्नाम-
कोऽंगिरा येन सोमेन पणिभिरपहतानां गवां द्वारमपोर्णुतेऽपाच्छादयति
विवृतमकार्षीत् विप्रासस्तन्मुखाः सर्वे मेधाविनोऽंगिरसो येन च सोमेनापिर
एतैरपहता गा आप्नुवन् किंच देवानामिन्द्रादीनां सुप्ते सुप्ते यज्ञेन संजाते सति
चारुणः कल्याणस्यामृतस्योदकस्य संबंधीनि श्रवांस्यन्नानि येन च सोमेन यज-
माना आनशुराप्नुवन् अलभन्त स त्वं देवानाममृतत्वाय शब्दायस इति पूर्वेण
समन्वयः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एष स्य धारया सुतोऽब्यो वारैभिः पवते मदिन्तमः ।

क्रीळन्भूर्मिरपामिव ॥५॥

एषः । स्यः । धारया । सुतः । अब्यः । वारैभिः । पवते । मदिन्तमः ।

क्रीळन् । भूर्मिः । अपांऽइव ॥५॥

स्यः स एष सुतोऽभिषुतः सोमोऽब्योऽवेर्वारेभिर्वालैस्तेभ्यः पविचेभ्यो धार-
यात्मीयया पवते । कलशमभिलक्ष्य क्षरति । कीदृशः । मदिन्तमो मादयितुत-
मोऽपामिवोदकानामूर्मिः संघात इव क्रीळन् इतस्ततः संक्रीडमानः पवते ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे सप्तदशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

य उस्त्रिया अया अंतरश्मनो निर्गा अकृतदोजसा ।

अभि व्रजं तन्निषे गव्यमश्वं वमीर्व धृण्वा रुज ॥६॥

यः । उस्त्रियाः । अयाः । अन्तः । अश्मनः । निः । गाः । अकृतत् । ओजसा ।

अभि । व्रजं । तन्निषे । गव्यं । अश्वं । वमींऽइव । धृणो इति । आ । रुज ॥६॥

यः सोम उस्त्रिया उत्तराणशीला अयाः । अप इत्यन्तरिक्षनाम । तस्माद्भवे
छंदसीति यत् । अन्तरिक्षस्था अहिप्रभृतिभिरसुरैरपहत्य निहिता गा अपोऽश्मनः ।
मेघनामैतत् । मेघादन्तरोजसा बलेन निरकृतत् निरच्छिनत् । अन्तरिक्षावृष्टिम-
कार्षीदित्यर्थः । स त्वमसुरैरपहतं गव्यं गोसंबन्धिनमश्वमश्वेषु भवं व्रजं समूहमभि
तन्निषे । अभितो व्याप्नोषि ॥ तनु विस्तारे । छांदसे लिटि तनिपत्योच्छंदसीत्युप-

धालोपः । किंच । हे धृष्णो शत्रुधर्षणशील सोम स त्वं वर्मीव कवचीव शूर
आ रुज । असुरानाजहि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

आ सोता परि पिचताश्च न स्तोममभ्रुरं रजस्तुरं ।

वनञ्छमुदप्रुतं ॥ ७ ॥

आ । सोत । परि । सिंचत । अश्च । न । स्तोमं । अपऽतुरं । रजऽतुरं ।

वनऽञ्छं । उदऽप्रुतं ॥ ७ ॥

हे ऋत्विज आ सोत । सोममभिषुणुत । षुञ् अभिषवे । लोटि छांदसो विकरणस्य
लुक् । तप्तनप्तनयनाश्चेति तस्य तवादेशः । किंच । परि पिचत । परितस्तं
वसतीवर्यादिभिः सिंचत । कीदृशं । अश्चं नाश्चमिव वेगिनं स्तोमं स्तोतव्य-
मभ्रुरमंतरिक्षस्थितानामुदकानां प्रेरकं रजस्तुरं तेजसां च प्रेरकं । वनञ्छमुदकानां
वर्षकं । यद्वा । काष्ठेषु पात्रेषु विप्रकीर्णं । उदप्रुतमुदके गच्छंतं भ्रवमानं सोमम-
भिषुणुताभिपिंचत च ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सहस्रधारं वृषभं पयोवृधं प्रियं देवाय जन्मने ।

ऋतेन य ऋतजातो विवावृधे राजा देव ऋतं बृहत् ॥ ८ ॥

सहस्रऽधारं । वृषभं । पयऽवृधं । प्रियं । देवाय । जन्मने ।

ऋतेन । यः । ऋतऽजातः । विऽवृधे । राजा । देवः । ऋतं । बृहत् ॥ ८ ॥

सहस्रधारं बहुधारोपेतं वृषभं कामानां वर्षकं पयोवृधमुदकानां वर्धकं प्रियं
प्रीणयितारं तं सोमं देवाय देवसंबन्धिने जन्मने देवेभ्यस्तदर्थमभिषुणुत । ऋतजात
उदकाज्जातो यो राजा सोम ऋतेन वसतीवर्याख्येनोदकेन वि ववृधे । विशेषेण
वर्धते । कीदृशः । देवो द्योतमानः स्तोतव्यो वा । ऋतं सत्यभूतः सन् बृहत्
महान् । तमासुनुतेति पूर्वेषु समन्वयः ॥

॥ अथ नवमी ॥

अभि युञ्चं बृहद्यश् इषस्पते दिदीहि देव देवयुः ।

वि कोशं मध्यमं युव ॥ ९ ॥

अभि । द्यु॒ष्मं । बृ॒हत् । य॒शः । इ॒षः । प॒ते । दि॒दी॒हि । दे॒व । दे॒वऽयुः ।
वि । को॒शं । म॒ध्य॒मं । यु॒व ॥ ९ ॥

हे इषस्पतेऽन्नस्य पते हे देव स्तोतव्य सोम देवयुर्देवकामस्त्वं द्युष्मं द्योतमानं
बृहत्प्रभूतं यशोऽन्नमस्मभ्यमभि दिदीहि । आभिमुख्येन प्रकाशय । प्रयच्छेत्यर्थः ॥
आमन्त्रितस्याविद्यमानवस्त्वेन पादादित्वादनघातः ॥ किंच मध्यममन्तरिक्षस्थितं
कोशं मेघं वि युव । वृष्ट्यर्थं विगमय । विष्टेषय ॥

॥ अथ दशमी ॥

आ व॒च्यस्व सु॒दक्ष च॒म्बोः सु॒तो वि॒शं वह्नि॑र्न वि॒शप॑तिः ।
वृ॒ष्टिं दि॒वः प॑व॒स्व री॒तिम॑पां जि॒न्वा ग॒विष्ट॑ये धि॒यः ॥ १० ॥
आ । व॒च्यस्व । सु॒दक्ष । च॒म्बोः । सु॒तः । वि॒शं । वह्निः । न । वि॒शप॑तिः ।
वृ॒ष्टिं । दि॒वः । प॑व॒स्व । री॒तिं । अ॒पां । जि॒न्व । गोऽइ॑ष्टये । धि॒यः ॥ १० ॥

हे सुदक्ष सुबल सोम चम्बोरधिषवणफलकयोः सुतोऽभिषुतस्त्वं विशं प्रजानां
वह्निर्न वोढा विशपती राजेव सर्वासां प्रजानां वोढा त्वमा वच्यस्व । आगच्छ ।
कलशमापवस्व ॥ वचेर्गत्यर्थस्य व्यत्ययेन श्यनि रूपं । किंच । त्वं वृष्टिं वृषमा-
णामपामुदकानां रीतिं गतिं दिवो द्युलोकात्पवस्व । कुरु । ततो गविष्टये
गामात्मन इच्छते यजमानाय धियः कर्माणि जिन्व । आपूरय ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

ए॒तमु॒ त्वं म॑द॒च्युतं॑ स॒हस्र॑धा॒रं वृ॒षभं॑ दि॒वो दु॒हुः ।
वि॒श्वो व॑सू॒नि वि॒भ्रतं॑ ॥ ११ ॥
ए॒तं । जं॒ इति॑ । त्वं । म॑द॒च्युतं॑ । स॒हस्र॑धा॒रं । वृ॒षभं॑ । दि॒वः । दु॒हुः ।
वि॒श्वो । व॑सू॒नि । वि॒भ्रतं॑ ॥ ११ ॥

दिवः देवान्कामयमाना ऋत्विज एतं त्वं तमिमं सोममेव दुहुः । दुदुहुः ।
दुहन्ति । यावाणो वात्सा ऋत्विजो दुहन्तीति तैत्तिरीयकब्राह्मणं । कीदृशं सोमं ।
मदच्युतं मदस्य प्रेरकं सहस्रधारं बहुधारं वृषभं कामानां वर्षकं विश्वो सर्वाणि
वसूनि धनानि विभ्रतं धारयन्तं सोमं दुहन्ति ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

वृषा वि जज्ञे जनयन्नमर्त्यः प्रतपञ्ज्योतिषा तमः ।

स सुष्टुतः कविभिर्निर्णिजं दधे चिधात्वस्य दंससा ॥ १२ ॥

वृषा । वि । जज्ञे । जनयन् । अमर्त्यः । प्रऽतपन् । ज्योतिषा । तमः ।

सः । सुऽस्तुतः । कविऽभिः । निऽनिजं । दधे । चिऽधातु । अस्य । दंससा ॥ १२ ॥

वृषा कामानां वर्षकोऽमर्त्यो मनुष्यधर्मरहितः सोमो वि जज्ञे । विज्ञायते । किं कुर्वन् । जनयन् शब्दं ज्योतिर्वोत्पादयन् ज्योतिषा स्वीयेन तमः प्रतपन् प्रज्वलयन् विनाशयन् प्रादुर्भवति । ततः कविभिर्मेधाविभिः स्तोतृभिः सुष्टुतः स सोमो निर्णिजं निर्णेजनहेतुं मिश्रणं गन्धं दधे । धारयति । अथ चिधातु चिषु सवनेषु देवानां पोषकं । यद्वा । चयः सोमधारका द्रोणकलशादयो यस्मिन् तद्यज्ञार्थं कर्मास्य सोमस्य दंससा कर्मणा ध्रियते खलु ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

स सुन्वे यो वसूनां यो रायामानेता य इळानां ।

सोमो यः सुक्षितीनां ॥ १३ ॥

सः । सुन्वे । यः । वसूनां । यः । रायां । आऽनेता । यः । इळानां ।

सोमः । यः । सुऽक्षितीनां ॥ १३ ॥

स सोमः सुन्वेऽभिसुषुव ऋत्विग्विभिर्यः सोमो वसूनां धनानामानेता यश्च रायां । रांति प्रयच्छन्ति क्षीरादिकमिति रायो गावः । तेषामानेता यश्चेळाना-मन्नानां च यश्च सोमः सुक्षितीनां सुनिवासानां शोभनमनुष्ययुक्तानां गृहा-णामानेता विद्यते सोऽभिषुतोऽभूदिति ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

यस्य न इन्द्रः पिबाद्यस्य मरुतो यस्य वार्यमणा भगः ।

आ येन मिचावरुणा करामह एन्द्रमवसे महे ॥ १४ ॥

यस्य । नः । इन्द्रः । पिबात् । यस्य । मरुतः । यस्य । वा । अर्यमणा । भगः ।

आ । येन । मिचावरुणा । करामहे । आ । इन्द्रं । अवसे । महे ॥ १४ ॥

नोऽस्मदीयं यस्य यं सोममिन्द्रः पिबात्पिबति ॥ पा पाने लेट्वाडागमः ॥
यं च सोमं मरुतः पिबन्ति । वा अपि चार्यमणैतन्नामकेन देवेन सह भगो
देवो यं सोमं पिबति । येन सोमेन मिचावरुणा मिचावरुणौ वयमाकरा-
महेऽभिमुखीकुर्महे तथा महे महतेऽवसे रक्षणाय येन च सोमेनेन्द्रमभिमुखी-
कुर्महे स सोमोऽभिषूयते ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

इंद्राय सोम पातवे नृभिर्यतः स्वायुधो मदित्तमः ।

पवस्व मधुमत्तमः ॥ १५ ॥

इंद्राय । सोम । पातवे । नृऽभिः । यतः । सुऽआयुधः । मदिन्ऽतमः ।

पवस्व । मधुमत्ऽतमः ॥ १५ ॥

हे सोम मधुमत्तमोऽतिशयेन माधुर्योपेतस्त्वमिन्द्राय पातवे पानार्थं पवस्व ।
कलशे क्षर । कीदृशः । नृभिः कर्मनेतृभिर्चतुर्विभिर्यतः संयतः । स्वायुधः शोभ-
नस्त्वचकपालाद्यायुधोपेतो मदित्तमो मादयितुस्तमः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

इंद्रस्य हार्दि सोमधानमा विश समुद्रमिव सिंधवः ।

जुष्टो मिचाय वरुणाय वायवे दिवो विष्टंभ उत्तमः ॥ १६ ॥

इंद्रस्य । हार्दि । सोमऽधानं । आ । विश । समुद्रंऽइव । सिंधवः ।

जुष्टः । मिचाय । वरुणाय । वायवे । दिवः । विष्टंभः । उत्तमः ॥ १६ ॥

हे सोम त्वमिन्द्रस्य हार्दि हृदयंगमं हृदयभूतं वा सोमधानं । सोमो निधी-
यतेऽस्मिन्निति सोमधानः कलशः । तमा विश । प्रविश । तच्च दृष्टान्तः । समु-
द्रमिव यथा समुद्रं सिंधवो नद्यः प्रविशन्ति तद्वत् । कीदृशस्त्वं । मिचाय वरुणाय
वायवे च तेभ्यो जुष्टः । दिवो द्युलोकस्य विष्टंभो विष्टंभयिता स्थापयितोत्तमः
सर्वेषामुत्कृष्टतमस्त्वं कलशमाविश ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचम एकोनविंशो वर्गः ॥

परि प्रेति द्वाविंशत्युचं द्विपदं षष्ठं सूक्तं । यज्ञे सदस्यवस्थितहोत्रीयादि-
धिष्ययोपेता अग्नयो नामेश्वरपुत्रा ऋषयः । विंशतिका द्विपदा विराजः ।

पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रांतं । परि प्र अधिकाग्रयो धिष्ण्या ऐश्वरा
वैपदमिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

परि॒ प्र ध॒न्वे॒द्राय॒ सोम॒ स्वा॒दुर्मि॒त्राय॒ पू॒ष्णे॒ भगा॑य ॥१॥

परि॒ । प्र । ध॒न्व । इ॒न्द्राय॒ । सो॒म । स्वा॒दुः । मि॒त्राय॒ । पू॒ष्णे । भगा॑य ॥१॥

हे सोम स्वादुः स्वादुरसस्त्वमिन्द्राय मित्राय पूष्णे भगायैतेभ्यो देवेभ्यः परि
प्र धन्व । परितः पात्रेषु प्रक्षर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इ॒न्द्रस्ते॒ सोम॒ सु॒तस्य॑ पे॒याः ऋ॒त्वे द॒क्षाय॒ वि॒श्वे च॒ दे॒वाः ॥२॥

इ॒न्द्रः । ते । सो॒म । सु॒तस्य॑ । पे॒याः । ऋ॒त्वे । द॒क्षाय॒ । वि॒श्वे । च । दे॒वाः ॥२॥

हे सोम सुतस्याभिषुतस्य ते तव स्वं भागमिन्द्रः पेयाः । पेयात् । पिबतु ॥
पातेराशीर्लिङ्गि रूपं । पुरुषव्यत्ययः ॥ किमर्थं । ऋत्वे ऋतवे प्रज्ञानाय दक्षाय
बलाय च । किंच । अमी सर्वे विश्वे देवाश्च तदीयमंशं पिबंतु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ए॒वामृ॒ताय॑ म॒हे क्ष॒याय॒ स ऋ॒क्तो अ॒र्घे दि॒व्यः पी॒यूषः॑ ॥३॥

ए॒व । अ॒मृ॒ताय॑ । म॒हे । क्ष॒याय॒ । सः । ऋ॒क्तः । अ॒र्घे । दि॒व्यः । पी॒यूषः॑ ॥३॥

हे सोम ऋक्तो दीप्नो दिव्यो दिवि भवः पीयूषो देवैः पातव्यः स त्वसमृताया-
मरणाय महे महते क्षयाय निवासाय चैवार्घं । एवं पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

प॒वस्व॒ सोम॒ म॒हान्स॑मु॒द्रः पि॒ता दे॒वानां॑ वि॒श्वाभि॒ धाम॑ ॥४॥

प॒वस्व । सो॒म । म॒हान् । स॒मु॒द्रः । पि॒ता । दे॒वानां॑ । वि॒श्वा । अ॒भि । धाम॑ ॥४॥

हे सोम महान् देवेभ्यो दीयमानत्वेन महत्त्वयुक्तः समुद्रः समुंदनः । यस्मात्स-
मुद्रवर्ति रसास्तादृशः । पिता सर्वेषां पालयिता त्वं देवानां विश्वा विश्वानि
सर्वाणि धाम धामानि शरीराण्यभिलक्ष्य पवस्व ॥

॥ अथ पंचमी ॥

शुक्रः पवस्व देवेभ्यः सोम दिवे पृथिव्यै शं च प्रजायै ॥५॥

शुक्रः । पवस्व । देवेभ्यः । सोम । दिवे । पृथिव्यै । शं । च । प्रजायै ॥५॥

हे सोम शुक्रो दीप्तस्त्वं देवेभ्यो देवार्थं पवस्व । क्षर । किंच दिवे पृथिव्यै च द्यावापृथिवीभ्यां च ततः प्रजायै प्रजाभ्यश्च शं सुखं च कुरु ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

दिवो धर्तासि शुक्रः पीयूषः सत्ये विधर्मन्वाजी पवस्व ॥६॥

दिवः । धर्ता । असि । शुक्रः । पीयूषः । सत्ये । विधर्मन् । वाजी । पवस्व ॥६॥

हे सोम शुक्रो दीप्तः पीयूषः पातव्यस्त्वं दिवो द्युलोकस्य धर्ता धारकोऽसि । वाजी बलवान् स त्वं सत्ये सत्यभूते विधर्मन् विधर्मणि । विविधकर्माण ऋत्विजो यस्मिन् । यद्वा विविधसोमादिहविषां धारकेऽस्मिन्यज्ञे पवस्व । क्षर ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

पवस्व सोम द्युम्नी सुधारो महामवीनामनु पूर्यः ॥७॥

पवस्व । सोम । द्युम्नी । सुधारः । महं । अवीनां । अनु । पूर्यः ॥७॥

हे सोम द्युम्नी । द्युम्नं द्योततेर्यशो वान्नं वेति यास्कः । अन्नवान् यशस्वी वा सुधारः शोभनधारायुक्तः पूर्यः पुरातनस्त्वं महं महतामवीनां रोम्णां रोमभ्यः सकाशादनुक्रमेण पवस्व । क्षर ॥

॥ अथाष्टमी ॥

नृभिर्येमानो जज्ञानः पूतः क्षरद्विश्वा नि मंद्रः स्वर्वित् ॥८॥

नृभिः । येमानः । जज्ञानः । पूतः । क्षरत् । विश्वानि । मंद्रः । स्वःऽवित् ॥८॥

नृभिः कर्मनेतृभिर्ह्येति गिर्येमानो नियम्यमानो जज्ञानो जायमानः पूतः पवित्रेण शोधितो मंद्रो मोदमानः स्वर्वित्सर्वज्ञ एतादृशः सोमो विश्वानि सर्वाणि धनान्यस्मभ्यं क्षरत् क्षरतु । ददातु ॥

॥ अथ नवमी ॥

इंदुः पुनानः प्रजामुराणः करविश्वानि द्रविणानि नः ॥९॥

इंदुः । पुनानः । प्रऽजां । उराणः । करत् । विश्वानि । द्रविणानि । नः ॥९॥

पुनानः पूयमान उराणः । उराण उरु कुर्वाण इति यास्कः । देवान् बहु कुर्वाण इंदुः सोमो नोऽस्माकं प्रजामपत्यादिकां विश्वानि व्याप्तानि द्रविणानि धनानि च करत् । करोतु । करोतेर्लेङि रूपं ॥

॥ अथ दशमी ॥

पवस्व सोम ऋत्वे दक्षायाम्श्वो न निक्तो वाजी धनाय ॥१०॥

पवस्व । सोम । ऋत्वे । दक्षाय । अश्वः । न । निक्तः । वाजी । धनाय ॥१०॥

हे सोम अश्वो नाश्व इव निक्तो वसतीवरीभिरङ्गिर्निक्तो वाजी वेगवांस्त्वं ऋत्वे ऋतवे प्रज्ञानाय दक्षाय बलाय धनाय धनार्थं च पवस्व । क्षर ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे विंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

तं ते सोतारो रसं मदाय पुनन्ति सोमं महे द्युन्नाय ॥११॥

तं । ते । सोतारः । रसं । मदाय । पुनन्ति । सोमं । महे । द्युन्नाय ॥११॥

सोतारोऽभिषोतार ऋत्विजो हे सोम ते तव स्वभूतं रसं मदाय मदार्थं पुनन्ति । तदेवोच्यते । महे महते द्युन्नाय । द्युन्मं द्योततेर्यशो वान्नं वा । अन्नाय यशसे वा सोमं पुनन्ति । शोधयन्ति । यद्वा । सोममभिषूयमाणं तं रसं पुनन्तीत्येकवाक्यतया योजनीयं ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

शिष्टुं जज्ञानं हरिं मृजन्ति पविषे सोमं देवेभ्य इंदुं ॥१२॥

शिष्टुं । जज्ञानं । हरिं । मृजन्ति । पविषे । सोमं । देवेभ्यः । इंदुं ॥१२॥

शिष्टुमपां पुचभूतं जज्ञानं जायमानं हरिं हरितवर्णमिंदुं दीप्नं सोमं देवेभ्यो देवार्थं पविषे मृजन्ति । ऋत्विजो मार्जयन्ति ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

इंदुः पविष्ट चारुर्मदायामुपस्थे कविर्भगाय ॥१३॥

इंदुः । पविष्ट । चारुः । मदाय । अपां । उपस्थे । कविः । भगाय ॥१३॥

चारुः कल्याणरूपः कविः त्रांतप्रज्ञ इंदुरपामुदकानामुपस्थ उपस्थानेऽंतरिक्षे
पविचे वा मदाय मदार्थं भगाय भजनीयधनार्थं च पविष्ट । पवते ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

बिभर्ति चार्विंद्रस्य नाम येन विश्वानि वृचा जघान ॥१४॥

बिभर्ति । चारुः । इंद्रस्य । नाम । येन । विश्वानि । वृचा । जघान ॥१४॥

स सोमश्चारु कल्याणमिंद्रस्य नाम शरीरं बिभर्ति । धारयति । पोषयति । येन
शरीरेणेंद्रो विश्वानि सर्वाणि वृचाणि पापरूपाणि रक्षांसि जघान । हतवान् ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

पिबंत्यस्य विश्वे देवासो गोभिः श्रीतस्य नृभिः सुतस्य ॥१५॥

पिबंति । अस्य । विश्वे । देवासः । गोभिः । श्रीतस्य । नृभिः । सुतस्य ॥१५॥

विश्वे सर्वे देवासो देवा गोभिर्गोविकारैः श्रीतस्य मिश्रितं नृभिः कर्मने-
नृभिर्ऋत्विग्भिः सुतस्याभिषुतमस्यामुं सोमं पिबंति ॥ द्वितीयार्थे षष्ठ्यः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

प्र सुवानो अक्षाः सहस्रधारस्तिरः पविचं वि वारमथ्यं ॥१६॥

प्र । सुवानः । अक्षारिति । सहस्रऽधारः । तिरः । पविचं । वि । वारं । अथ्यं ॥१६॥

सुवानोऽभिषूयमाणोऽत एव सहस्रधारो बहुधारायुक्तः सोमोऽप्यमविभवं
वारं वालं पविचं तिरो व्यवधायकं कुर्वन् प्राक्षाः । विविधं प्रक्षरति ॥ क्षर-
तेर्लुङि रूपं ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

स वाज्यक्षाः सहस्रेता अग्निर्मृजानो गोभिः श्रीणानः ॥१७॥

सः । वाजी । अक्षारिति । सहस्रऽरेताः । अग्निऽभिः । मृजानः । गोभिः । श्रीणानः ॥१७॥

वाजी वेगवान्बलवान्वा स सोमोऽक्षाः । क्षरति । कीदृशः । सहस्रेता
बहुरेतस्को बहूदकोऽद्भिर्वसतीवरीभिर्मृजानो मृज्यमानो गोभिर्गोविकारैः क्षीरा-
दिभिः श्रीणानः श्रीयमाणः ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

प्र सोम याहीन्द्रस्य कुक्षा नृभिर्यमानो अद्रिभिः सुतः ॥ १८ ॥

प्र । सोम । याहि । इन्द्रस्य । कुक्षा । नृऽभिः । येमानः । अद्रिऽभिः । सुतः ॥ १८ ॥

हे सोम नृभिर्ऋत्विग्भिर्यमानो नियम्यमानोऽद्रिभिर्यावभिः सुतोऽभिषुत-
स्वमिन्द्रस्य कुक्षा ॥ सप्तम्या डादेशः ॥ कुक्षावुदरभूते कलशे वा प्र याहि । प्रकर्षेण
गच्छ ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

असर्जि वाजी तिरः पवित्रमिन्द्राय सोमः सहस्रधारः ॥ १९ ॥

असर्जि । वाजी । तिरः । पवित्रं । इन्द्राय । सोमः । सहस्रऽधारः ॥ १९ ॥

वाजी बलवान्वेगवान्वा पवित्रं तिरस्कुर्वन् सहस्रधारो बहुधारः सोम इन्द्रायें-
द्रार्थमसर्जि । सृज्यते ॥

॥ अथ विंशी ॥

अञ्जन्त्येनं मध्वो रसेनेन्द्राय वृष्णे इदं मदाय ॥ २० ॥

अञ्जन्ति । एनं । मध्वः । रसेन । इन्द्राय । वृष्णे । इदं । मदाय ॥ २० ॥

वृष्णे कामानां वर्षिच इन्द्रायेंद्रस्य मदाय मदार्थं मध्वो मधुनो रसेन गव्येने-
नमिदं सोममृत्विजोऽञ्जन्ति । संयोजयन्ति ॥

॥ अथैकविंशी ॥

देवेभ्यस्त्वा वृथा पाजसेऽपो वसानं हरिं मृजन्ति ॥ २१ ॥

देवेभ्यः । त्वा । वृथा । पाजसे । अपः । वसानं । हरिं । मृजन्ति ॥ २१ ॥

हे सोम अप उदकानि वसानमाच्छादयन्तं हरिं हरितवर्णं त्वा त्वां वृथाना-
यासेनर्त्विजो मृजन्ति । शोधयन्ति । किमर्थं । देवेभ्यो देवानां पानार्थं । पाजसे
तेषां बलार्थं ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

इंद्रिद्राय तोशते नि तोशते श्रीणक्षुयो रिणक्षपः ॥२२॥

इंद्रः । इंद्राय । तोशते । नि । तोशते । श्रीणन् । उयः । रिणन् । अयः ॥२२॥

इंद्रः सोम इंद्रायेंद्रार्थं तोशते । हन्यते । अभिषूयते । नि तोशते । नितराम-
भिषूयते ॥ तोशतिर्वधकर्मा ॥ कीदृशः श्रीणन् प्रेरयन् सोमोऽभिषूयते ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचम एकविंशी वर्गः ॥

पर्यु ष्विति द्वादशर्चं सप्तमं सूक्तं । अरुणचसदस्यू राजर्षी अस्य सूक्तस्य द्रष्टारौ ।
आदितस्तिस्त्रः पिपीलिकमध्या अनुष्टुभो द्वादशकाष्टकद्वादशकवत्यः । ततः षडूर्ध्व-
बृहत्यो द्वादशकचयवत्यः । अथ दशम्याद्यास्तिस्त्रो विराजः । पवमानः सोमो
देवता । तथा चानुक्रांतं । पर्यु षु द्वादश अरुणचसदस्यू तिस्रोऽनुष्टुभः पिपीलि-
कमध्याः षडूर्ध्वबृहत्यस्तिस्त्रश्च विराज इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

पर्यु षु प्र धन्व वाजसातये परि वृचाणि सक्षणिः ।

द्विषस्तरध्या ऋणया न ईयसे ॥१॥

परि । जुं इति । सु । प्र । धन्व । वाजऽसातये । परि । वृचाणि । सक्षणिः ।

द्विषः । तरध्वे । ऋणऽयाः । न । ईयसे ॥१॥

हे सोम सु सुष्टु वाजसातयेऽस्मभ्यमन्नदानायैव परि प्र धन्व । परितः
प्रगच्छ । यद्वा । वाजसातयेऽन्नलाभाय संयामं प्रगच्छ । किंच । सक्षणिः
सहनशीलस्त्वं वृचाणि शबून्परिगच्छ । तदेवोच्यते । नोऽस्माकमृणया ऋणानां
यापयिता त्वं द्विषः शबून्तरध्वे तरीतुं हंतुमीयसे । परिगच्छसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अनु हि त्वा सुतं सोम मदामसि महे समर्यराज्ये ।

वाजाँ अभि पवमान प्र गाहसे ॥२॥

अनु । हि । त्वा । सुतं । सोम । मदामसि । महे । समर्यऽराज्ये ।

वाजान् । अभि । पवमान् । प्र । गाहसे ॥२॥

हे सोम सुतमभिषुतं त्वा त्वां वयमनु मदामसि हि । अनुमदामः । अनुक्रमे-
णाभिष्टुमः खलु । हे पवमान सोम स त्वं महे महति समर्थराज्ये । महासमनुष्यं
त्वदीयं राज्यमनुपालयितुं वाजाञ्शुबलान्यभिलक्ष्य प्र गाहसे । प्रगच्छसि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अजीजनो हि पवमान सूर्यं विधारे शक्नना पयः ।

गोजीरया रंहमाणः पुरंध्या ॥३॥

अजीजनः । हि । पवमान । सूर्यं । विधारे । शक्नना । पयः ।

गोऽजीरया । रंहमाणः । पुरंध्या ॥३॥

हे पवमान सोम त्वं पयः पयस उदकस्य विधारे विधारकेऽंतरिक्षे शक्नना
समर्थेन बलेन सूर्यमजीजनो हि । उत्पादितवान्भवसि खलु । कीदृशः ।
गोजीरया स्तोतृभ्यो गवां प्रेरकेण । स्तोतृणां प्रेरितपशुकेनेत्यर्थः । तादृशेन पुरंध्या
बहुविधप्रज्ञानेन युक्तो रंहमाणो वेगं कुर्वाणस्त्वं सूर्यमजीजनः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अजीजनो अमृत मर्त्येषां ऋतस्य धर्मन्मृतस्य चारुणः ।

सदासरो वाजमच्छा सनिषदत् ॥४॥

अजीजनः । अमृत । मर्त्येषु । आ । ऋतस्य । धर्मन् । अमृतस्य । चारुणः ।

सदा । असरः । वाजं । अच्छ । सनिषदत् ॥४॥

हे अमृत मरणधर्मरहित सोम त्वमृतस्य सत्यभूतस्य चारुणः कल्याणस्या-
मृतस्योदकस्य धर्मन्धारकेऽंतरिक्षे सूर्यमजीजनः । किमर्थं । मर्त्येषां मनुष्येभ्यो-
मुखीभवनाय । किञ्च सनिषदत् संभजन् स त्वं वाजमच्छ संपाममभिलक्ष्य
सदासरः । सरसि गच्छसि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अभ्यभि हि अर्वसा ततर्दिषीत्सं न कं चिज्जनपानमक्षितं ।

शर्याभिर्न भरमाणो गर्भस्त्योः ॥५॥

अभिऽअभि । हि । अर्वसा । ततर्दिष । उत्सं । न । कं । चित् । जनऽपानं । अक्षितं ।

शर्याभिः । न । भरमाणः । गर्भस्त्योः ॥५॥

हे सोम त्वं अवसानेन हेतुनाभ्यभि ततर्दिथ हि । पवित्रमभितृण्वानसि ।
छिन्नवानसि । तच्च दृष्टान्तद्वयं । उत्सं न यथा कश्चिज्जनपानं । अस्मिञ्जना उदकं
पिबन्ति । तमस्त्रितमक्षीणं कं चित् कंचनोत्समुत्तरणशीलं वाष्पादिकमभितृण्वति ।
अथवा कश्चिन्नभस्त्योर्बाह्वोः शर्याभिरंगुलीभिर्भरमाण उदकं संभरन् कंचिदभि-
तृण्वति तद्वत् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आदी॒ के चित्पश्य॑मानास॒ आप्यँ॑ वसुरुचो॑ दि॒व्या अ॒भ्यनू॑षत ।

वारं॑ न दे॒वः स॒विता व्यू॑र्णते ॥ ६ ॥

आत् । ई॒ । के । चित् । पश्य॑मानासः । आप्यँ । वसु॑रुचः । दि॒व्याः । अ॒भि । अ॒नूष॑त ।
वारं॑ । न । दे॒वः । स॒विता । वि । व्यू॑र्णते ॥ ६ ॥

आदनंतरं पश्यमानास एनं पश्यंतो दिव्या दिवि भवा वसुरुचो नाम केचिदाप्यं
बंधुं साधुमीमेनं सोममभ्यनूषत । अभ्यस्तुवन् । कस्मादनंतरमित्युच्यते । देवो
द्योतमानः सविता सर्वस्य प्रेरकः सूर्यो वारमावरकमंधकारं न व्यूर्णते । नापग-
मयति । तदैवमस्तुवन् । सूर्योदयात्प्रागेव हि सोमं स्तुवंति खलु ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

त्वे सोम प्रथ॒मा वृ॒क्तब॑र्हिषो म॒हे वाजा॑य॒ अ॒वसे॒ धियँ॑ दधुः ।

स त्वं नो॑ वी॒र वी॒र्या॑य चोदय ॥ ७ ॥

त्वे इति॑ । सोम॑ । प्रथ॒माः । वृ॒क्तऽब॑र्हिषः । म॒हे । वाजा॑य । अ॒वसे॒ । धियँ॑ । दधुः॑ ।

सः । त्वं । नः । वी॒र । वी॒र्या॑य । चो॒दय॑ ॥ ७ ॥

हे सोम प्रथमाः पुरातनाः । यद्वा । यदृत्वेन सर्वेषां जनानां मुख्या वृक्तबर्हिषः ।
वृक्तं छिन्नं बर्हिर्येयज्ञार्थमिति वृक्तबर्हिषो यजमानाः । महे महते वाजाय
बलाय अवसेऽन्नाय च धियं बुद्धिं त्वे त्वयि दधुः । निहितवन्तः । तस्मात् हे वीर
समर्थ सोम स तादृशस्त्वं नोऽस्मानपि संयामे वीर्याय सामर्थ्याय चोदय ।
प्रेरय । यद्वा । वीर्याय वीरे पुत्रे भवाय सुखायास्मान्प्रेरय ॥

॥ अथाष्टमी ॥

दिवः पी॒यूषं पू॒र्यं यदु॒क्थ्यं म॒हो गा॒हाद्वि॒व आ॒ निर॑धु॒क्षत ।

इ॒न्द्रम॒भि जा॒यमानं॒ सम॑स्वरन् ॥८॥

दिवः । पी॒यूषं । पू॒र्यं । यत् । उ॒क्थ्यं । म॒हः । गा॒हात् । दि॒वः । आ । निः । अ॒धु॒क्षत ।

इ॒न्द्रं । अ॒भि । जा॒यमानं । सं । अ॒स्वरन् ॥८॥

दिवो द्युलोकात् तच्च स्थितैर्देवैः पीयूषं पातय्यं पूर्यं प्रानं यत्सोमरूपमन्नमुक्थ्यं प्रशस्यमस्ति तं सोमं महो महतो गाहाद्गहनाद्विवो द्युलोकाच्चिरधुक्षत । आभिमुख्येन निर्दुहन्ति । ततो दुग्धमिन्द्रमभिलक्ष्य जायमानं तं सोमं समस्वरन् । स्तोतारः संस्तुवन्ति ॥

॥ अथ नवमी ॥

अ॒ध॒ यदि॒मे प॑वमान॒ रोद॑सी इ॒मा च॒ वि॒श्वो॒ भुव॑ना॒भि म॒ज्मना॑ ।

यू॒षे न॒ निः॒ष्टा वृ॑ष॒भो वि॒ ति॒ष्ठसे ॥९॥

अ॒ध॒ । यत् । इ॒मे इति॑ । प॒व॒मान॒ । रोद॑सी इति॑ । इ॒मा । च॒ । वि॒श्वो॒ । भुव॑ना । अ॒भि । म॒ज्मना॑ ।

यू॒षे । न॒ । निः॒ऽस्थाः । वृ॑ष॒भः । वि॒ । ति॒ष्ठसे ॥९॥

हे पवमान सोम अधानन्तरं यद्यथेमे रोदसी द्यावापृथिव्याविमेमानि विश्वानि भुवना भूतजातानि च मज्मना बलेनाभि तिष्ठसि स त्वं तथा कुर्वन् भुवनेषु वि तिष्ठसे । तच्च दृष्टान्तः । यूषे न । यथा कश्चिद्वृषभो गवां यूषे वृदे निःष्टा निःष्ठितो वर्तते तद्वद्वृषस्यानीयेषु भूतजातेषु निःष्ठितो भवसि ॥

॥ अथ दशमी ॥

सोमः पु॒ना॒नो अ॒व्यये॒ वारे॒ शि॒शु॒र्न क्री॒ळन्प॑वमानो अ॒क्षाः ।

स॒हस्र॑धा॒रः श॒तवा॑ज॒ इ॒न्दुः ॥१०॥

सोमः । पु॒ना॒नः । अ॒व्यये॑ । वारे॑ । शि॒शुः । न॒ । क्री॒ळन् । प॑वमानः । अ॒क्षारि॑ति ।

स॒हस्र॑ऽधा॒रः । श॒तऽवा॑जः । इ॒न्दुः ॥१०॥

पुनानः पूयमानः पवमानः पूतः सोमोऽव्ययेऽविमये वारे वाले पवित्रे

शिष्टुर्न शिष्टुरिव क्रीळन् इतस्ततः संक्रीडमानः सन् अक्षाः । क्षरति । कीदृशः ।
सहस्रधारो बहुधारायुक्तः शतवाजो बहुबल इन्दुदीप्तिः ॥

॥ अथैकादशी ॥

एष पुनानो मधुमाँ ऋतावेन्द्रायेदुः पवते स्वादुर्ज्मिः ।

वाजसनिर्वरिवोविद्वयोधाः ॥११॥

एषः । पुनानः । मधुऽमान् । ऋतऽवा । इन्द्राय । इंदुः । पवते । स्वादुः । ज्मिः ।

वाजऽसनिः । वरिवऽवित् । वयऽधाः ॥११॥

पुनानः पूयमानो मधुमान् माधुर्योपेत ऋतवर्तवान् यज्ञवान् इंदुः क्षरण-
शीलः स्वादुः स्वादुकर जर्मिरेष धारासंघ इन्द्रायेन्द्रार्थं पवते । क्षरति । कीदृशः ।
वाजसनिरक्षस्य दाता वरिवोविद्वनस्य लंभको वयोधा आयुषो दाता ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

स पवस्व सहमानः पृतन्यून्सेधन्नक्षांस्यपं दुर्गहाणि ।

स्वायुधः सांसहान्तोम शबून् ॥१२॥

सः । पवस्व । सहमानः । पृतन्यून् । सेधन् । रक्षांसि । अपं । दुःऽगहाणि ।

सुऽआयुधः । सांसहान् । सोम । शबून् ॥१२॥

हे सोम स तादृशत्वं पवस्व । किं कुर्वन् । पृतन्यून् ॥ कथ्यध्वरपृतनस्यर्चि
लोप इति क्यचि परतोऽकारलोपः ॥ संयामकामाञ्शबून् सहमानोऽभिभवन्
तथा दुर्गहाणि कैश्चिदपि दुर्गमाणि रक्षांस्यपसेधन् अपगमयन् हिंसन् । किंच ।
स्वायुधः शोभनायुधः सन् शबून्सासहान् अभिभवन् अभितपन् पवस्व ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे त्रयोविंशो वर्गः ॥

अया रुचेति तृचमष्टमं सूक्तं परुच्छेपपुचस्यानानताख्यस्यार्धमत्यष्टिच्छंदस्कं ।
पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रम्यते । अया रुचा तृचमनानतः पारुच्छेपि-
रात्यष्टमिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

अ॒या रु॒चा हरि॑ण्या पु॒नानो॑ वि॒श्वा वेषाँ॑सि तर॒ति स्व॒युग्व॑भिः॒ सूर॑ो न स्व॒युग्व॑भिः ।

धा॒रा सु॒तस्य॑ रोच॒ते पु॒नानो॑ अ॒रुषो॑ हरिः ।

वि॒श्वा यदू॒पा प॑रि॒यात्यृ॑क्कभिः स॒प्तास्ये॑भिर्ऋ॒क्कभिः ॥१॥

अ॒या । रु॒चा । हरि॑ण्या । पु॒नानः॑ । वि॒श्वा । वेषाँ॑सि । तर॒ति । स्व॒युग्व॑भिः । सूरः॑ ।
न । स्व॒युग्व॑भिः ।

धा॒रा । सु॒तस्य॑ । रोच॒ते । पु॒नानः॑ । अ॒रुषः॑ । हरिः॑ ।

वि॒श्वा । यत् । रू॒पा । प॑रि॒याति॑ । ऋ॒क्कभिः॑ । स॒प्तास्ये॑भिः । ऋ॒क्कभिः॑ ॥१॥

पुनानः पूयमानः सोमो हरिण्या हरितवर्णयायानया रुचा रोचमानया धारया विश्वा सर्वाणि वेषांसि वेषृणि रक्षांसि तरति । विनाशयति । तच्च दृष्टान्तः । सूर्यो न । यथा सूर्यः स्वयुग्वभिः स्वयं युक्तै रश्मिभिस्तमांसि हिनस्ति तद्वत् । स्वयुग्वभिरिति द्विरुक्तिरादरार्था । यद्वा धारया युक्तः सोमः स्वीयैर्युक्तैस्तेजोभी रक्षांसि तरति । तस्य सुतस्याभिषुतस्य सोमस्य धारा रोचते । दीयते । पुनानः पूयमानो हरिर्हरितवर्णः सोमोऽरुष आरोचमानो भवति । यद्यः सोमः सप्तास्येभी रसहरणशीलास्यैर्ऋक्कभिः स्तुतिमन्त्रिर्ऋक्कभिस्तेजोभिर्विश्वा विश्वानि व्याप्तानि रूपा रूपाणि नक्षत्राणि परियाति । गच्छति । व्याप्नोति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

त्वं त्यत्प॑णी॒नां वि॒दो वसु॑ सं मा॒तृभि॑र्म॒र्जय॑सि स्व आ द॒मं ऋ॒तस्य॑ धी॒तिभि॑र्द॒मे ।

प॒राव॑तो न साम॒ तद्य॑त्रा र॒णंति॑ धी॒तयः॑ ।

चि॒धातृ॑भि॒ररु॑षीभिर्व॒यो दधे॑ रोच॒मानो॑ व॒यो दधे॑ ॥२॥

त्वं । त्यत् । प॒णी॒नां । वि॒दः । वसु॑ । सं । मा॒तृभिः॑ । म॒र्जय॑सि । स्वे । आ । द॒मे ।

ऋ॒तस्य॑ । धी॒तिभिः॑ । द॒मे ।

प॒राव॑तः । न । साम॑ । तत् । यच्च॑ । र॒णंति॑ । धी॒तयः॑ ।

चि॒धातृ॑भिः । अ॒रुषी॑भिः । व॒यः । द॒धे । रोच॑मानः । व॒यः । द॒धे ॥२॥

हे सोम त्वं त्यत्पणीनां वसु पणिभिरपहतं गवात्मकं धनं विदः । अलभथाः ।

आ अपि चर्तस्य यज्ञस्य धीतिभिर्धात्रीभिर्मातृभिर्वसतीवरीभिः स्व आत्मीये दमे गृहभूते दमे यज्ञे सं मर्जयसि । सम्यक् श्रुद्धो भवसि । परावतो न दूरस्थाद्देशाद्यथा साम सामध्वनिः श्रूयते तथा तव तत्सामध्वनिः सर्वैः श्रूयते । असौ सोमाभिषवाभिप्रायेणोक्तः । यच्च यस्मिञ्शब्दे धीतयः कर्मणो धर्तारो यजमाना रणन्ति रमन्ते । रोचमानः सोमस्त्रिधातुभिस्त्रयाणां लोकानां धारयित्रीभिर्मातृभिर्वसतीवरीभिररूषीभिरारोचमानाभिर्दीप्तिभिर्वयोऽन्नं दधे । स्तोतृभ्यः प्रयच्छति । पुनर्वयो दध इत्यादरार्थं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पूर्वामनु प्रदिशं याति चेकितत्सं रश्मिभिर्यतते दर्शतो रथो दैव्यो दर्शतो रथः ।

अग्मन्नुक्थानि पौंस्येन्द्रं जैत्राय हर्षयन् ।

वज्रश्च यज्ञवथो अन्नपच्युता समत्स्वनपच्युता ॥ ३ ॥

पूर्वा । अनु । प्रदिशं । याति । चेकितत् । सं । रश्मिभिः । यतते । दर्शतः । रथः ।

दैव्यः । दर्शतः । रथः ।

अग्मन् । उक्थानि । पौंस्या । इन्द्रं । जैत्राय । हर्षयन् ।

वज्रः । च । यत् । भवथः । अन्नपच्युता । समत्सु । अन्नपच्युता ॥ ३ ॥

चेकितज्जानानः सोमः पूर्वा प्राचीं प्रदिशं प्रकृष्टां दिशमनु याति । अनुगच्छति । किञ्च दर्शतः सर्वैर्दर्शनीयो दैव्यो देवेषु भवस्तव रथः सूर्यरश्मिभिः सं यतते । संगच्छते । पुनर्दर्शतो रथ इत्यादरार्थं । ततः पौंस्या पुंस्त्वावगमान्युक्थानि स्तोत्रायगमन् । इन्द्रं गच्छति । तथा जैत्राय जयार्थं तानि स्तोत्राणीन्द्रं हर्षयन् । हर्षयन्ति । तथा तस्य वज्रश्च तमिन्द्रं गच्छति । यद्यदा समत्सु संयामेष्ट्वनपच्युतानपच्युतौ शत्रुभिरपराजितौ सोम त्वं चेन्द्रश्च युवां सह भवथस्तदा स्तोत्रागमनादीनि भवन्ति । पुनरन्नपच्युतेत्यादरार्थं ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे चतुर्विंशो वर्गः ॥

नानानमिति चतुर्ध्वं नवमं सूक्तमांगिरसस्य शिशुनाम्न आर्षं । पंचपदा पंक्तिच्छंदः । पवमानः सोमो देवता । तथा चानुक्रांतं । नानानं चतुष्कं शिशुः पांक्तं हीति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

नानानं वा उ नो धियो वि व्रतानि जनानां ।

तक्षा रिष्टं रुतं भिषग्ब्रह्मा सुन्वंतमिच्छतीन्द्रायिंदो परि स्रव ॥१॥

नानानं । वै । ऊं इति । नः । धियः । वि । व्रतानि । जनानां ।

तक्षा । रिष्टं । रुतं । भिषक् । ब्रह्मा । सुन्वंतं । इच्छति । इन्द्राय । इंदो इति । परि । स्रव ॥१॥

ऋषिरेतदादिभिस्त्रिभिः सूक्तेरपरिस्रवतः सोमस्य जामित्वाय मनसो विनोदनं कुर्वन्नाह । हे सोम नोऽस्माकं धियः कर्माणि नानानं नानाजातीयकानि बहूनि भवन्ति । वैशष्टः प्रसिद्धार्थद्योतनार्थः । ऊं इति पूरणः । तथान्येषामपि जनानां व्रतानि कर्माणि विविधानि भवन्ति । तक्षा त्वष्टा रिष्टं दारुतक्षणमिच्छति । तथा भिषग्वैद्यश्चिकित्सको रुतं रोगमिच्छति । ब्रह्मा ब्राह्मणः सुन्वंतं सोमाभिषवं कुर्वन्तं यजमानमिच्छति । तथाहं त्वत्परिस्रवणमिच्छामि । तस्माच्चे इंदो सोमेन्द्रा-येन्द्रार्थं परि स्रव । परितः क्षर ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

जरतीभिरोषधीभिः पर्णेभिः शकुनानां ।

कार्मारो अश्रमभिर्द्युभिर्हिरण्यवंतमिच्छतीन्द्रायिंदो परि स्रव ॥२॥

जरतीभिः । ओषधीभिः । पर्णेभिः । शकुनानां ।

कार्मारः । अश्रमऽभिः । द्युऽभिः । हिरण्यऽवंतं । इच्छति । इन्द्राय । इंदो इति ।

परि । स्रव ॥२॥

जरतीभिर्जीर्णाभिरोषधीभिरिषवः क्रियन्ते । तथा शकुनानां पर्णेभिरिषूणां पक्षभूतैः पर्णेभ्यः क्रियन्ते तथा द्युभिर्दीप्ताभिरिषूणां तेजनार्थाभिरश्रमभिः शिलाभिश्च क्रियन्ते । एतैः कार्मारोऽयस्कारो हिरण्यवंतमाद्यं पुरुषमिच्छति । तथाहं त्वत्परिस्रवणमिच्छामि । तस्मादिंदो इन्द्राय परिस्रव ॥

॥ अथ तृतीया ॥

कारुरहं ततो भिषगुपलप्रक्षिणी नना ।

नानाधियो वसूयवोऽनु गा इव तस्थिमेंद्रायिंदो परि स्रव ॥३॥

कारुः । अहं । ततः । भिषक् । उपलऽप्रक्षिणी । नना ।

नानाऽधियः । वसुऽयवः । अनु । गाःऽइव । तस्थिम । इंद्राय । इंद्रो इति । परि । स्रव ॥३॥

ऋषिः प्रवृत्तसोमयागः सन् दशापविचात्सोमे क्षरति प्रतिबंधकपापापनुत्तये पुरश्चरितानुकीर्तनपुरःसरमध्येषणां चकार । तावदहं कारुः स्तोमानां कर्तास्मि । तत इति संताननाम । तन्यतेऽस्मादिति ततः पिता । तन्यतेऽसाविति वा ततः पुत्रः । भिषक् भेषजकृत् । यज्ञस्य ब्रह्मेत्यर्थः । सर्वं चय्या विद्यया भिषज्यतीति श्रुतेः । तथोपलप्रक्षिणी । उपलेषु वालुकासु प्रक्षिणाति यवान्हिनस्ति भृञ्जतीति । यद्वा दृषदादिषूपलेषु भृष्टान्यवान्हिनस्ति चूर्णयतीति । अथवा धानासक्तुकरंभादीनां कारिका वासौ नना माता दुहिता वा । नमनक्रियायोग्यत्वात् । माता खल्वपत्यं प्रति स्तनपानादिना नमनशीला भवति । दुहिता वा पुत्रूषार्थे । एवं सर्वेषां परिचरणेन नानाधियो नानाकर्माणो वसूयवो धनकामा वयमनु तस्थिम । लोकमन्वास्थिताः स्मः । तच्च दृष्टान्तः । गा इव । छांदसो जसः शसादेशः । गावो यथा गोष्ठमनुतिष्ठन्ति स्वपयःप्रदानेन परिचरन्ति वा एवं वयमपि परिचरामः । एतज्ज्ञात्वा हे इंद्रो सोमेंद्राय परि स्रव । दशापविचात्क्षर । एवमेषाध्येषणा सत्कारपूर्विका । अत्र निरुक्तं । उपलप्रक्षिणीत्युपलेषु प्रक्षिणात्युपलप्रक्षेपिणी वा । कारुहमस्मि कर्ता स्तोमानां ततो भिषक् तत इति संताननाम पितुर्वा पुत्रस्य वा । उपलप्रक्षिणी सक्तुकारिका नना नमतेर्माता वा दुहिता वा । नानाधियो नानाकर्माणो वसूयवो वसुकामा अन्वास्थिताः स्मो गाव इव लोकं । नि० ६. ५. । इति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अश्वो वोळ्हा सुखं रथं हसनामुपमंचिणः ।

शेषो रोमण्वन्ती भेदौ वारिन्मंडूक इच्छतीन्द्रियेन्द्रो परि स्रव ॥४॥

अश्वः । वोळ्हा । सुऽखं । रथं । हसनां । उपऽमंचिणः ।

शेषः । रोमण्वन्ती । भेदौ । वाः । इत् । मंडूकः । इच्छति । इंद्राय । इंद्रो इति । परि । स्रव ॥४॥

वोळ्हा लक्ष्यं देशं प्रापयन्नश्वः सुखं कल्याणं रथमिच्छति । उपमंचिण उपमंचवन्ती नर्मसचिवा हसनामुपहसनां वाचमिच्छति । तथा शेषः । शेषो वैतस इति पुंस्त्रजनमस्येति यास्कः । नि० ३. २१. । यथा शेषो रोमण्वन्ती भेदाविच्छति ।

मंडूकी वारित् । इदवधारणे । उदकमेवेच्छति । तथाहं त्वत्परिस्रवणमिच्छामि ।
तस्मादिंद्रायेंदो परि स्रवेति ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे पंचविंशो वर्गः ॥

शर्यणावतीत्येकादशर्चं दशमं सूक्तं मारीचस्य कश्यपस्यार्धं । पूर्वच हीत्युक्त-
त्वादिसमुत्तरं च पांक्तं । पवमानसोमदेवताकं । तथा चानुक्रम्यते । शर्यणावत्ये-
कादश कश्यप इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

शर्यणावति सोममिंद्रः पिबतु वृत्रहा ।

बलं दधान आत्मनि करिष्यन्वीर्यं महदिंद्रायेंदो परि स्रव ॥१॥

शर्यणाऽवति । सोमं । इंद्रः । पिबतु । वृत्रहा ।

बलं । दधानः । आत्मनि । करिष्यन् । वीर्यं । महत् । इंद्राय । इंद्रो इति । परि । स्रव ॥१॥

शर्यणावति । शर्यणावन्नाम कुरुक्षेत्रस्य जघनार्धे सरः । तत्र स्थितं सोमं वृत्रहेंद्रः
पिबतु । कीदृशः । आत्मनि बलं दधानो बलं निदधानः । अत एव महद्वीर्यं
करिष्यन् शत्रून्प्रति । तस्मादिंद्रायेंदो परि स्रव ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

आ पवस्व दिशं पत आर्जीकास्तोम मीढुः ।

ऋतवाकेन सत्येन अद्भया तपसा सुत इंद्रायेंदो परि स्रव ॥२॥

आ । पवस्व । दिशं । पते । आर्जीकात् । सोम । मीढुः ।

ऋतऽवाकेन । सत्येन । अद्भया । तपसा । सुतः । इंद्राय । इंद्रो इति । परि । स्रव ॥२॥

हे दिशं पते प्राच्यादीनां दिशं प्रकाशकत्वेन स्वामिन् । हे मीढुः कामानां
सेक्तुः । हे सोम आर्जीकात् । ऋजीकानामदूरभव आर्जीकी जनपदः । तस्मादा
पवस्व । अस्मद्यज्ञं प्रत्यागच्छ । यद्वा । आर्जीकाहजोरकुटिलात्पविचात्क्षर ।
कीदृशः । ऋतवाकेनर्ततस्यं वचनेन सत्येन । सत्यर्तयोरल्पो भेदो द्रष्टव्यः ।
अद्भया तपसा युक्तैर्दीक्षितैः सुतोऽभिषुतस्त्वं पवस्व ॥

॥ अथ तृतीया ॥

प॒र्जन्य॑वृ॒द्धं म॒हिषं तं सूर्य॑स्य दु॒हिता॑भ॒रत् ।

तं गंध॑र्वाः प्रत्य॑गृ॒ह्णन्तं सोमे॑ रस॒माद॑धुरि॒न्द्रायि॑न्दो॒ परि॑ स्रव ॥३॥

प॒र्जन्य॑ऽवृ॒द्धं । म॒हिषं । तं । सूर्य॑स्य । दु॒हिता॑ । आ । अ॒भ॒रत् ।

तं । गंध॑र्वाः । प्र॒ति । अ॒गृ॒ह्णन् । तं । सोमे॑ । रसं । आ । अ॒द॒धुः । इं॒द्राय॑ । इं॒दो इति॑ ।
परि॑ । स्र॒व ॥३॥

सूर्यस्य दुहिता । अद्वा वै सूर्यस्य दुहितेति वाजसनेयकं । सा पर्जन्यवृद्धं पर्जन्यवत्समर्थं । यद्वा । पर्जन्येन तत्कार्यत्वेनोदकेन प्रवृद्धं महिषं महांतं पूज्यं वा तं सोममाभरत् । आहरत् । द्युलोकादाहतवती । तमाह्रियमाणं सोमं गंधर्वा विश्वावसुप्रभृतयः प्रत्यगृह्णन् । प्रत्यगृह्णन् । प्रतिगृहीतवन्तः । ह्यहोर्भः । ततो गंधर्वाः प्रतिगृहीतं रसं सोमे प्रत्यक्षमादधुः । दधातेर्लङि । तस्मात्परि स्रव ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

ऋ॒तं वद॑न्ऋ॒तद्यु॑स्र स॒त्यं वद॑न्स॒त्यक॑र्मन् ।

अ॒द्वां वद॑न्सोम॒ राज॑न्धा॒चा सोम॑ परि॒ष्कृत॑ इं॒द्रायि॑न्दो॒ परि॑ स्रव ॥४॥

ऋ॒तं । वद॑न् । ऋ॒तऽद्यु॑स्र । स॒त्यं । वद॑न् । स॒त्यऽक॑र्मन् ।

अ॒द्वां । वद॑न् । सोम॑ । राज॑न् । धा॒चा । सोम॑ । परि॒ऽकृतः । इं॒द्राय॑ । इं॒दो इति॑ । परि॑ । स्र॒व ॥४॥

हे ऋतद्युस्र ऋतेन द्योतमान सत्ययशस्क वा सत्यकर्मन् यथार्थकर्मन् हे सोम अभिषूयमाण राजन् सर्वेषां यज्ञनिष्पादकत्वेन स्वामिन् हे सोम ऋतं यज्ञं वदन् सत्यं वदन् उच्चारयन् अद्वां यजमानानामात्मनोपेक्षितां वदन् धाचा कर्मणां धारकेण देवानां पोषकेण वा यजमानेन परिष्कृतोऽलंकृतस्वमिन्द्राय परि स्रव ॥ संपर्युपेभ्य इति भूषणार्थे करोतेः मुट् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स॒त्यमु॑यस्य बृ॒हतः॑ सं स्र॑वन्ति संस्र॒वाः ।

सं य॑न्ति र॒सिनो॑ र॒साः पु॒नानो॑ ब्र॒ह्मणा॑ हर॒ इं॒द्रायि॑न्दो॒ परि॑ स्रव ॥५॥

स॒त्यंऽउ॑यस्य । बृ॒हतः॑ । सं । स्र॑वन्ति । संऽस्र॒वाः ।

सं । य॑न्ति । र॒सिनः॑ । र॒साः । पु॒नानः॑ । ब्र॒ह्मणा॑ । ह॒रे । इं॒द्राय॑ । इं॒दो इति॑ । परि॑ । स्र॒व ॥५॥

सत्यमुग्रस्य संग्रामे सत्येन शत्रूणामुन्नायितुः । यद्वोद्गूणसत्यस्य । यद्वा यथार्थ-
भूतमुद्गूणं बलं यस्य तस्य । पृषोदरादिवाद्गूपसिद्धिः । बृहती महतः सोमस्य तव
संस्रवाः सम्यक्स्रवणशीला धाराः संस्रवन्ति । सम्यग्गच्छन्ति । किञ्च । रसिनी
रसवत्स्रव स्वभूता रसाः सं यन्ति । संगच्छन्ते । तस्मात् हे हरे हरितवर्ण सोम
ब्रह्मणा ब्राह्मणेन मन्त्रेण वा पुनानः पूयमानः स त्वमिन्द्रार्थं परि स्रव ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे षड्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यच्च ब्रह्मा पवमान छंदस्यां वाचं वदन् ।

याव्वा सोमे महीयते सोमेनानंदं जनयन्निद्रायिंदो परि स्रव ॥ ६ ॥

यच्च । ब्रह्मा । पवमान । छंदस्यां । वाचं । वदन् ।

याव्वा । सोमे । महीयते । सोमेन । आऽनंदं । जनयन् । इन्द्राय । इंदो इति । परि । स्रव ॥ ६ ॥

हे पवमान पूयमान सोम त्वदर्थं छंदस्यां सप्तच्छंदोभिः कृतां तेषु भवां वाचं
स्तुतिं वदन् उच्चारयन् सोमे सोमाभिषवार्थं याव्वाभिषवं कुर्वता युक्तस्तेनाभि-
षुतेन सोमेन देवानामानंदं संतोषं जनयन्नुत्पादयन्ब्रह्मा ब्राह्मणी यच्च यस्मिन्देशे
महीयते देवैः पूज्यते तच्च हे सोम त्वं परि स्रव ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यच्च ज्योतिरजसं यस्मिँल्लोके स्वर्हितं ।

तस्मिन्मां धेहि पवमानामृते लोके अक्षित इन्द्रायिंदो परि स्रव ॥ ७ ॥

यच्च । ज्योतिः । अजसं । यस्मिन् । लोके । स्वः । हितं ।

तस्मिन् । मां । धेहि । पवमान । अमृते । लोके । अक्षिते । इन्द्राय । इंदो इति । परि । स्रव ॥ ७ ॥

हे पवमान यच्च यस्मिँल्लोके ज्योतिः सर्वं तेजोऽजसं सर्वदाविनश्यत् वर्तते ।
यस्मिँश्च लोके स्वरादित्याख्यं ज्योतिर्हितं निहितमस्ति । तस्मिन्मृते मरणधर्म-
रहितेऽत एवाक्षितेऽक्षीणे लोके मां सोमाभिषवं कुर्वन्तं धेहि । निधेहि ।
तस्मान्मामुत्तमलोकं प्रापयितुं त्वमिन्द्राय परि स्रव ॥

॥ अथाष्टमी ॥

यच्च राजा वैवस्वतो यचावरोधनं दिवः ।

यचामूर्यहृतीरापस्तच माममृतं कृधीद्रयिंदो परि स्रव ॥८॥

यच । राजा । वैवस्वतः । यच । अवऽरोधनं । दिवः ।

यच । अमूर्यहृतीः । आपः । तच । मां । अमृतं । कृधि । इंद्राय । इंदो इति । परि । स्रव ॥८॥

यच यस्मिँल्लोके वैवस्वतो विवस्वत्पुत्रो राजा भवति । यच च लोके दिव
आदित्यस्यावरोधनं भूतानां प्रवेशनं । किंच । यच लोके यहृतीर्महत्योऽमूरिमा
गंगाद्या आपस्तिष्ठन्ति तच तादृशे लोके माममृतं मरणधर्मरहितं कृधि । कुरु ।
मम देवत्वं प्रापयेत्यर्थः । ततः कारणात्परि स्रव ॥

॥ अथ नवमी ॥

यचानुकामं चरणं चिनाके चिदिवे दिवः ।

लोका यच ज्योतिष्मन्तस्तच माममृतं कृधीद्रयिंदो परि स्रव ॥९॥

यच । अनुऽकामं । चरणं । चिऽनाके । चिऽदिवे । दिवः ।

लोकाः । यच । ज्योतिष्मन्तः । तच । मां । अमृतं । कृधि । इंद्राय । इंदो इति । परि । स्रव ॥९॥

यच चिदिवे तृतीयस्यां दिवि द्युलोके चिनाके । तचाधरमध्यमोत्तमभावेन
चीणि स्थानानि संति । तच तृतीये नाक उत्तमे स्थाने दिव आदित्यस्यानुकामं
कामानुगुणं चरणमस्ति । किंच यच यस्मिँल्लोके लोका ज्योतिष्मन्तो ज्योतिर्युक्ता-
स्तिष्ठन्ति तच तादृशे लोके माममृतं कृधि । यथा ममोत्तमलोको भवति तथा
त्वमिंद्राय परि स्रव ॥

॥ अथ दशमी ॥

यच कामा निकामाश्च यच ब्रधस्य विष्टपं ।

स्वधा च यच तृप्तिश्च तच माममृतं कृधीद्रयिंदो परि स्रव ॥१०॥

यच । कामाः । निऽकामाः । च । यच । ब्रधस्य । विष्टपं ।

स्वधा । च । यच । तृप्तिः । च । तच । मां । अमृतं । कृधि । इंद्राय । इंदो इति । परि । स्रव ॥१०॥

यच यस्मिँल्लोके कामाः काम्यमाना देवा त्रिकामा नितरामवश्यं प्रार्थ्यमाना

इन्द्रादयश्च विद्यन्ते । यद्वा । सूर्येण विना कर्माणि न घटन्त इति सर्वेषां कर्मणां मूलभूतस्यादित्यस्य विष्टपं सहस्थानं यच्च विद्यते तच्च लोके । स्वधानं स्वधाकारेण वा दत्तमन्नं तृप्तिस्तर्पणं हर्षणं हर्षश्च यच्च विद्यते तच्च लोके माममृतं कृधि ॥

॥ अथैकादशी ॥

यचानंदाश्च मोदाश्च मुदः प्रमुद आसते ।

कामस्य यचाप्राः कामास्तच्च माममृतं कृधीन्द्रायिंदो परि स्रव ॥ ११ ॥

यच । आऽनंदाः । च । मोदाः । च । मुदः । प्रऽमुदः । आसते ।

कामस्य । यच । आप्राः । कामाः । तच्च । मां । अमृतं । कृधि । इन्द्राय । इंदो इति । परि । स्रव ॥ ११ ॥

यच्च यस्मिँल्लोक आनंदादय आसते । तेषामल्पो भेदो द्रष्टव्यः । यच्च च लोके कामस्य काम्यमानस्य देवस्य सर्वे कामा आप्राः प्राप्ता भवन्ति तच्च माममृतं कृधि । एतच्च त्वया विना न घटत इति हे सोम त्वं परि स्रव ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे सप्तविंशो वर्गः ॥

य इंदोरिति चतुर्च्चमेकादशं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । तथा चानुक्रम्यते । य इंदोश्चतुष्कमिति । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

य इंदोः पवमानस्यानु धामान्यक्रमीत् ।

तमाहुः सुप्रजा इति यस्ते सोमाविधन्मन इन्द्रायिंदो परि स्रव ॥ १ ॥

यः । इंदोः । पवमानस्य । अनु । धामानि । अक्रमीत् ।

तं । आहुः । सुऽप्रजाः । इति । यः । ते । सोम । अविधत् । मनः । इन्द्राय । इंदो इति । परि । स्रव ॥ १ ॥

पवमानस्य पूयमानस्येदोः सोमस्य धामानि स्थानानि द्रोणकलशादीनि यद्वा धामानि तेजांसि यो ब्राह्मणोऽन्वक्रमीत् अनुक्रामत्यनुगच्छति तं जनं सुप्रजाः शोभनप्रजननः कल्याणपुत्रादिप्रजायुक्त इत्याहुः ॥ नित्यमसिच् प्रजा-मेधयोरित्यसिच् समासांतः ॥ यः सोममभिषुणोति स पुत्रादियुक्तो भवतीत्यर्थः ।

किंच । हे सोम यो मनुष्यस्ते त्वदर्थं मनोऽविधत् करोति । यद्वा । ते त्वदीयं मनोऽविधत् परिचरति । विधतिः परिचरणकर्मा । तमपि कल्याणजननमित्याहुः । तस्मात्त्वं परि स्रव ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

. ऋषे मंचकृतां स्तोमैः कश्यपोवर्धयन्गिरः ।

सोमं नमस्य राजानं यो जज्ञे वीरुधां पतिरिन्द्रायिंदो परि स्रव ॥२॥

ऋषे । मंचकृतां । स्तोमैः । कश्यप । उत्वर्धयन् । गिरः ।

सोमं । नमस्य । राजानं । यः । जज्ञे । वीरुधां । पतिः । इन्द्राय । इंदो इति । परि । स्रव ॥२॥

ऋषिः स्वात्मानं प्रत्याह । हे ऋषे सूक्तद्रष्टर्हे कश्यप आत्मन् त्वं मंचकृता-मृषीणां स्तोमैः स्तोत्रैर्गिरः स्तुतिरूपा वाच उवर्धयन् उपर्युपरि वर्धयन् राजानं सर्वेषां स्वामिनं तं सोमं नमस्य । पूजय । नमस पूजायां । नमोवरिव इति क्यच् । यः सोमो वीरुधां वनस्पतीनां पतिः पालको जज्ञे जातस्तं नमस्य । हे सोम यथात्मना सुतो भवसि तथा परि स्रव ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सप्त दिशो नानासूर्याः सप्त होतार ऋत्विजः ।

देवा आदित्या ये सप्त तेभिः सोमाभि रक्ष न इन्द्रायिंदो परि स्रव ॥३॥

सप्त । दिशः । नानाऽसूर्याः । सप्त । होतारः । ऋत्विजः ।

देवाः । आदित्याः । ये । सप्त । तेभिः । सोम । अभि । रक्ष । नः । इन्द्राय । इंदो इति ।

परि । स्रव ॥३॥

सप्त दिशः । सोमो यस्यां दिशि वर्तते तच्चतिरिक्ताः सप्त भवंति । ता नाना-सूर्या नानाविधैः सूर्यैरधिष्ठिता ऋतवो भवंति । नानालिंगत्वाहतूनां नानासूर्य-त्वमित्याम्नानात् । यद्वा । नानासूर्या इति दिग्विशेषणं । तथा होतारो वषट्कर्तारो होचादयः सप्तर्त्विजो भवंति । किंच । सप्तादित्या अदितेः पुत्रा धाचादयो माता-डवर्जिता ये सप्त देवाः संति । एतस्त्वष्टी पुत्रासो अदितेः । ऋग्वे० १०.७२.८. । इत्यत्र प्रपंचयिष्यते । हे सोम तेभिस्त्रैर्दिगादिभिः सर्वैर्नोऽस्मानभि रक्ष । एतन्नु त्वया विना न घटत इति तस्मादिन्द्रायिंदो परि स्रव ॥

उपाकरणोत्सर्जनयोर्मंडलाद्यंतहोमे यत्ते राजन्नित्येषा । सूचितं च । यत्ते राजञ्छृतं हविरिति वृचाः समानी व आकूतिरित्येका । आ० गृ० ३.५. । इति ॥

॥ तत्रैषा सूक्ते चतुर्थी ॥

यत्ते राजञ्छृतं हविस्तेन सोमाभि रक्ष नः ।

अरातीवा मा नस्तारीन्मो च नः किं चनाममद्रियंदो परि स्रव ॥४॥

यत् । ते । राजन् । शृतं । हविः । तेन । सोम । अभि । रक्ष । नः ।

अरातिऽवा । मा । नः । तारीत् । मो इति । च । नः । किं । चन । आममत् । इंद्राय । इंद्रो इति । परि । स्रव ॥४॥

हे राजन् सर्वेषां कर्मसाधनत्वेन स्वामिन् हे सोम ते त्वर्थं शृतं पक्वं यद्ध-
विरस्ति । शृतं पाक इति निष्ठायां निपातितः । तेन हविषा नोऽस्मानभि
रक्ष । अभिपालय । तस्माच्चदभिरक्षितामस्मानरातीवारातिवाञ्छुर्नोऽस्मान्मा
तारीत् । मा वधीत् । किंच नोऽस्माकं किं चन किंचिदपि धनादिकं शशुर्मो
आममत् । मा हिंसीत् । यदेतदेतैः सूक्तेरुक्तं तद्यथास्माकं भवति तथा हे इंद्रो
इंद्राय परि स्रव । एवं स्वादिष्टयेत्यादिभिरेतदंतैः सूक्तेर्बहुविधं सोममाहात्म्यमभ्य-
धायि । तस्मादैहिकामुष्मिकफलसिद्धये सोमयागः करणीय इत्युक्तं भवति ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

॥ इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे दाशतय्या नवमे मंडले
सप्तमोऽनुवाकः समाप्तं च नवमं मंडलं ॥

॥ दशमं मंडलं ॥

दशमे मंडले द्वादशानुवाकाः । तत्र प्रथमानुवाके षोडश सूक्तानि । तत्राये बृहन्निति सप्तर्चं प्रथमं सूक्तं । आप्तस्य चित्तस्यार्थं । अनादेशपरिभाषया चिदुप । मंडलादिपरिभाषयामिर्देवता । तथा चानुक्रम्यते । अये सप्त चित इति ॥ प्रातरनुवाकाश्चिनश्चयोरामेये क्रतौ चैष्टुभे छंदसीदमादीन्यष्ट सूक्तान्यष्टमस्यांन्यास्तिस्रो वर्जयित्वा । सूच्यते हि । अये नयाये बृहन्नित्यष्टानामुत्तमादुत्तमास्तिस्र उद्धरेदिति चैष्टुभं । आ० ४. १३. इति ॥ प्रातरनुवाकन्यायेन तस्यैव समाम्नायस्य सहस्रावममो-
देतोः शंसेदिति च ॥ होमार्थं प्रणीत आहवनीये प्राग्घोमादुपशान्ते ज्योतिष्मद्गु-
णकामिदेवताका काचिदिष्टिः । तत्राद्या याज्या । सूचितं च । इष्टिरग्निर्ज्योति-
ष्मान्वरुण उदग्ने शुचयस्तवाये बृहन्नुषसामूर्ध्वो अस्थात् । आ० ३. १२. इति ॥
उपाकरणोत्सर्जनयोर्मंडलादिहोमेऽप्येषा । सूचमुदाहृतं ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अये बृहन्नुषसामूर्ध्वो अस्थान्निर्जगन्वान्तमसो ज्योतिषागात् ।

अग्निर्भानुना रुशता स्वंग आ जातो विश्वा सद्मान्यप्राः ॥ १ ॥

अये । बृहन् । उषसां । ऊर्ध्वः । अस्थात् । निःऽजगन्वान् । तमसः । ज्योतिषा । आ ।
अगात् ।

अग्निः । भानुना । रुशता । सुऽअंगः । आ । जातः । विश्वा । सद्मानि । अप्राः ॥ १ ॥

बृहन्महानेषोऽग्निरुषसामय उषसामुपरि । उषःकाले । ऊर्ध्वः प्रज्वलितः सन्
ज्वालारूपेणास्थात् । तिष्ठति । ततस्तमसः । रात्रिनामैतत् । रात्रेर्निर्जगन्वान्
निर्गतः ॥ गमेः कृसाविडभावे रूपं ॥ निर्गतो निष्क्रान्तवान् सोऽग्निर्ज्योतिषा
स्वीयेन तेजसा लक्षितः सन् आगात् । गार्हपत्याबिह्रियमाण आहवनीयं प्रत्या-
गच्छति । अनंतरं स्वंगः शोभनज्वालावयवो जातः कर्मार्थं समुत्पन्न एषोऽग्नी
रुशता । रोचतेर्ज्वलतिकर्मण इदं रूपं । आरोचमानेन । यद्वा रुशतिर्हिसार्थः ।
तमसां हिंसकेन भानुना तेजसा विश्वा सद्मानि सर्वलोकान् । यद्वा सदनानि

यज्ञगृहाण्याप्राः । आपूरयति ॥ प्रा पूरणे । तिङां तिङो भवन्तीति तिपः सिबा-
देशः ॥ अच वाजसनेयकं । अये बृहन्नुषसामूर्ध्वो अस्थादित्यये ह्येष बृहन्नुषसामूर्ध्व-
स्तिष्ठति । निर्जगन्वान्तमसो ज्योतिषागादिति निर्जगन्वान्वाचेस्तमसो ज्योतिषेति ।
अग्निर्भानुना रुशता स्वंग इत्यग्निर्वा एष भानुना रुशता स्वंग आ जातो
विश्वा सन्नान्यप्रा इतीमे वै लोका विश्वा सन्नानि तानेष जात आपूरयति
। श० ब्राह्म० ६. १. ३. १०. । इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स जातो गर्भो असि रोदस्योरग्ने चारुर्विभृत ओषधीषु ।

चिचः शिशुः परि तमांस्यकून् मातृभ्यो अधि कनिऋदत्ताः ॥ २ ॥

सः । जातः । गर्भः । असि । रोदस्योः । अग्ने । चारुः । विभृतः । ओषधीषु ।

चिचः । शिशुः । परि । तमांसि । अकून् । प्र । मातृभ्यः । अधि । कनिऋदत् । गाः ॥ २ ॥

हे अग्ने जात उत्पन्नश्चारुः कल्याणरूप ओषधीष्वोषधिविकारेष्वरणीषु विभृतो
विशेषेण मथित आहवनीयाद्यात्मना विविधं ह्रियमाण ओषधीषु वर्तमानः स त्वं
रोदस्योर्द्यावापृथिव्योर्गर्भोऽसि । गर्भो भवसि । अग्निरूप आदित्यरूपश्चेति । किंच
चिचश्चित्रवर्णः काली कराली च मनोजवेत्यादिसप्तजिह्वाभिर्नानारूपः । यद्वा
चिचश्चायनीयः शिशुरोषधीनां शिशुरग्निरस्तमांस्यकून् रात्रिवत्कृष्णाञ्जबूँश्च परि
भवसि । स्वतेजसाभिभवसि । स त्वं मातृभ्यो मातृभूताभ्य ओषधीभ्यः । अधिः पंच-
म्यर्थद्योतकः । ताभ्यः कनिऋदत् पुनः पुनः शब्दं कुर्वन् गाः । प्रगच्छसि । प्रजायसे ॥

॥ अथ तृतीया ॥

विष्णुरित्था परममस्य विद्वान् जातो बृहन्मभि पाति तृतीयं ।

आसा यदस्य पयो अक्रत स्वं सचेतसो अभ्यर्च्येत्यथ ॥ ३ ॥

विष्णुः । इत्था । परमं । अस्य । विद्वान् । जातः । बृहन् । अभि । पाति । तृतीयं ।

आसा । यत् । अस्य । पयः । अक्रत । स्वं । सचेतसः । अभि । अर्चति । अथ ॥ ३ ॥

विद्वान् जानानो जातः प्रादुर्भूतो बृहन्महान् विष्णुरित्येत्यमनेन प्रकारेण
विष्णुर्थापनशीलो ज्ञानादिगुणयुक्तोऽग्निरस्य मे तृतीयं चयाणां पूरकं चितं
मामभि पाति । अभिरक्षतु ॥ एकतो द्वितस्त्रित इति चयो बभूवुरिति यास्कनोक्तं ॥
किंच । अस्याग्नेः स्वमात्मीयं पय उदकमासास्येन यद्यदाक्रत कुर्वन्ति यजमाना

याचन्ते तदानीमचास्मिँल्लोके स्थिताः स्तोतारः सचेतसः समानमनस्का भूतैर्न-
मभ्यर्चन्ति । अभिष्टुवंति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अत उ त्वा पितृभृतो जनिचीरन्नावृधं प्रति चरन्त्यन्नैः ।

ता ई प्रत्येषि पुनरन्यरूपा असि त्वं विक्षु मानुषीषु होता ॥४॥

अतः । ऊं इति । त्वा । पितृभृतः । जनिचीः । अन्नवृधं । प्रति । चरन्ति । अन्नैः ।

ताः । ई । प्रति । एषि । पुनः । अन्यरूपाः । असि । त्वं । विक्षु । मानुषीषु । होता ॥४॥

हे अग्ने अतः । ऊं इत्यवधारणे । अस्मादेव कारणात् पितृभृतः पितृनाच्चेन
सर्वस्य जगतो धारयिष्यः पोषयिष्यो वा जनिचीर्जनयिष्य ओषधयोऽन्नावृ-
धमन्नस्य वर्धकं त्वा त्वामन्नैर्हेतुभिः प्रति चरन्ति । परिचरन्ति । अभिगच्छन्ति ।
ततस्त्वमीमेनास्ता ओषधीः प्रत्येषि । प्रतिगच्छसि । पुनरन्यरूपा जीर्णा ओष-
धीर्दावभूतस्त्वं गच्छसि । किञ्च मानुषीषु मनुष्यजातिषु विक्षु प्रजासु । यद्वा वि-
क्ष्वमिहोचादिक्रियास्वभिनिविशन्तीषु मानुषीषु मनुष्यजातिषु होता देवाना-
माह्वाता होमनिष्पादको वासि । भवसि । मनुष्येषु स्थित इत्यर्थे ब्राह्मणं देवो
स्येव मर्त्येष्विति ॥

आतिथ्यायां स्विष्टकृतोऽनुवाक्या होतारमित्येषा । सूचितं च । होतारं चिचर-
यमध्वरस्य प्र प्रायमग्निर्भरतस्य ऋत्वि इति संयाज्ये । आ० ४. ५. इति ॥

॥ सैषा सूक्ते पञ्चमी ॥

होतारं चिचरयमध्वरस्य यज्ञस्य यज्ञस्य केतुं रुशन्तं ।

प्रत्यर्धि देवस्य देवस्य महा श्रिया त्वग्निमतिथिं जनानां ॥५॥

होतारं । चिचरयं । अध्वरस्य । यज्ञस्य यज्ञस्य । केतुं । रुशन्तं ।

प्रतिऽअर्धि । देवस्य देवस्य । महा । श्रिया । तु । अग्निं । अतिथिं । जनानां ॥५॥

अध्वरस्य यज्ञस्य होतारमेतन्नामानमृत्विजं । यद्वा होतारं देवानामाह्वातारं
चिचरयं नानारूपरयमध्वरस्य रक्षोभिरहिंसितस्य यज्ञस्य सर्वस्य यज्ञस्य केतुं
प्रज्ञापकं पताकास्थानीयं वा रुशन्तं श्वेतवर्णं महा स्वमहत्त्वेन देवस्य देवस्य
सर्वेषां देवानामधिभिन्दं प्रति भवन्तं । यासर्वेषामधिभिन्दं प्रतीति ब्राह्मणं । तादृशं

जनानां यजमानानामतिथिमतिथिवत्पूज्यमग्निं तु क्षिप्रं श्रिया श्रियोऽर्थं वयं
स्तुमः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स तु वस्त्राण्यध पेशनानि वसानो अग्निर्नाभा पृथिव्याः ।

अरुषो जातः पदे इळायाः पुरोहितो राजन्यक्षीह देवान् ॥ ६ ॥

सः । तु । वस्त्राणि । अध । पेशनानि । वसानः । अग्निः । नाभा । पृथिव्याः ।

अरुषः । जातः । पदे । इळायाः । पुरःऽहितः । राजन् । यक्षि । इह । देवान् ॥ ६ ॥

हे राजन् दीप्यमानाग्ने वस्त्राण्याच्छादकानि तेजांसि । अधापि च पेशनानि
तेषां तेजसां काष्ण्यशैकल्यादीनि रूपाणि । यद्वा । अधानंतरं पेशनानि । पेश
इति हिरण्यनाम । हिरण्यवत् । हिरण्यसदृशानि भास्वराणि तेजांसि वसान
आच्छादयन् पृथिव्या नाभा नाभौ नाभिस्थानीय इलायास्पद उत्तरवेद्यां । एतद्वा
इलायास्पदं यदुत्तरवेदिनाभिरित्याम्नानात् । तस्यां जातः समुत्पन्नोऽरुष आरोच-
मानो योऽग्निरेवंविधोऽसि स त्वं पुरोहितः पुरतो निहितः पूर्वस्यां दिश्याहव-
नीयायतने स्थापितः सन् इहास्मिन्यज्ञे देवानिन्द्रादीन्यज । पूजय ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

आ हि द्यावापृथिवी अग्रे उभे सदा पुत्रो न मातरा ततंथ ।

प्र याह्यच्छोशतो यविष्ठाथा वह सहस्येह देवान् ॥ ७ ॥

आ । हि । द्यावापृथिवी इति । अग्ने । उभे इति । सदा । पुत्रः । न । मातरा । ततंथ ।

प्र । याहि । अह्य । उशतः । यविष्ठ । अथ । आ । वह । सहस्य । इह । देवान् ॥ ७ ॥

हे अग्ने त्वमुभे द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ सदा सर्वदा ततंथ । आतेनिथ ।
स्वतेजोभिर्विस्तारयसि खलु ॥ बभूषाततंथेति थलि निपातितः ॥ तच्च दृष्टांतः ।
पुत्रो न । यथा पुत्रो मातरा मातापितरौ क्षीणौ धनैस्तनोति तद्वत् । किंच हे
यविष्ठ युवतम स त्वमुशतः कामयमानानच्छाभिलक्ष्य प्र याहि । प्रकर्षणागच्छ ।
अथानंतरं हे सहस्य सहसो बलस्य पुत्र हे अग्ने त्वमिहास्मदीये यज्ञे देवानि-
न्द्रादीना वह । प्रापय ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचम एकोनविंशो वर्गः ॥

पिप्रीहीति सप्तर्चं द्वितीयं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । पिप्रीहीत्यनुक्रांतं ॥
प्रातरनुवाकाश्विनशस्त्रयोरुक्तः सूक्तविनियोगः ॥ दर्शपूर्णमासयोराद्या स्विष्टकृ-
तोऽनुवाक्या । सूचितं च । अथ स्विष्टकृतः पिप्रीहि देवाँ उशतो यविष्ठेत्य-
नुवाक्या । आ० १. ६. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

पिप्रीहि देवाँ उशतो यविष्ठ विद्वाँ ऋतूँ ऋतुपते यजेह ।

ये दैव्या ऋत्विजस्तेभिरग्ने त्वं होतृणामस्यायजिष्ठः ॥ १ ॥

पिप्रीहि । देवान् । उशतः । यविष्ठ । विद्वान् । ऋतून् । ऋतुऽपते । यज । इह ।

ये । दैव्याः । ऋत्विजः । तेभिः । अग्ने । त्वं । होतृणां । असि । आऽयजिष्ठः ॥ १ ॥

हे यविष्ठ युवतमाग्ने उशतः स्तुतीः श्रोतुं कामयमानान्देवान्पिप्रीहि । हविर्भिः
प्रीणय । हे ऋतुपते ऋतूनां देवयागकालानां स्वामिन्नग्ने ऋतून्यागकालान्विद्वान्
जानानस्त्वमिहास्मिन्यज्ञे तान्यज । पूजय । किंच । हे अग्ने दैव्या देवेषु भवा
अग्निर्होताश्विनावध्वर्यु त्वष्टाग्नीन्मिच उपवस्तेत्यचोक्ता ये ऋत्विजः संति तेभिस्तेः
सह देवान्यज । यद्वा दैव्या देवेषु भवा ऋत्विज आश्वलायनेनोक्ताश्चंद्रमा ब्रह्मा-
दित्योऽध्वर्युः पर्जन्य उद्गातेति । तैः सह यज । यस्मात्त्वं होतृणां मध्य आयजिष्ठ
आभिमुख्येन देवानां यष्टतमोऽसि । भवसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

वेधिं होचमुत पोचं जनानां मंधातासि द्रविणोदा ऋतावा ।

स्वाहा वयं कृण्वामा हवींषि देवो देवान्यजत्वग्निरर्हेन् ॥ २ ॥

वेधिं । होचं । उत । पोचं । जनानां । मंधाता । असि । द्रविणःऽदाः । ऋतऽवा ।

स्वाहा । वयं । कृण्वाम । हवींषि । देवः । देवान् । यजतु । अग्निः । अर्हेन् ॥ २ ॥

हे अग्ने जनानां यजमानार्थं होचं होतुः कर्म तेन क्रियमाणं स्तोचं वेधि ।
कामयसे । उतापि च पोचं होतुः कर्म तेन क्रियमाणां स्तुतिं कामयसे । किंच
मंधाता मेधावी ऋतवान् सत्यवांस्त्वं द्रविणोदा असि । धनस्य प्रदाता भवसि ।
अथ परोक्षकृतः । वयं देवेभ्यो हवींषि स्वाहा कृण्वाम । स्वाहा करवाम ।
प्रयच्छाम । ततो देवो दीप्यमानोऽर्हेन् प्रशंस्यो यजमानयोग्यो वामिर्देवान्यजतु ।
तैर्हविर्भिः पूजयतु ॥

दर्शपूर्णमासातिपत्यादौ निमित्ते पाथिकृतीष्टिः कर्तव्या । तत्रा देवानामित्येषा याज्या । सूचितं च । वेत्था हि वेधो अध्वन आ देवानामपि पंथामगन्म । आ० ३.१०. । इति ॥ प्रायणीयायामपेवैव याज्योदयनीयायां सैवानुवाक्या । सूचितं च । अग्ने नय सुपथा राये अस्माना देवानामपि पंथामगन्म । आ० ४.३. । इति । विपरीताश्च याज्यानुवाक्या इति ॥

॥ सैषा सूक्ते तृतीया ॥

आ देवानामपि पंथामगन्म यच्छक्रवाम तदनु प्रवोळ्हुं ।

अग्निर्विद्वान्स यजात्सेदु होता सो अध्वरान्स ऋतून्कल्पयाति ॥३॥

आ । देवानां । अपि । पंथां । अगन्म । यत् । शक्रवाम । तत् । अनु । प्रवोळ्हुं ।

अग्निः । विद्वान् । सः । यजात् । सः । इत् । ऊं इति । होता । सः । अध्वरान् । सः ।

ऋतून् । कल्पयाति ॥३॥

देवानां देवलोकादिगमनसाधनं देवानां स्वभूतं पंथां पंथानं तमपि वैदिकमार्गं वयमागन्म । आगतवन्ती भवेम । येन देवान्प्राप्नुमः । तथा वयं यत्कर्मानुष्ठातुं शक्रवाम शक्रुमः समर्था भवामस्तत्कर्मानुक्रमेण प्रवोळ्हुं प्रकर्षेण वोढुं समाप्तिं प्रापयितुं समर्था भवेम । अनन्तरं विद्वान् तं पंथानं जानानः सोऽग्निर्यजात् । देवान्यजतु । सेदु स एव खलु होता मनुष्याणां होमनिष्पादकः । ततः स एवाग्निरध्वरान्यज्ञान् किञ्च ऋतून् कालान्कल्पयाति । कल्पयतु । करोतु ॥

व्रतातिपत्तौ व्रतपतीष्टिः कर्तव्या । तत्र यद्वो वयमित्येषा याज्या । सूचितं च । त्वमग्ने व्रतपा असि यद्वो वयं प्रमिनाम व्रतानि । आ० ३.१३. । इति ॥

॥ सैषा चतुर्थी ॥

यद्वो वयं प्रमिनाम व्रतानि विदुषां देवा अविदुष्टरासः ।

अग्निष्टविश्वमा पृणाति विद्वान्येभिर्देवाँ ऋतुभिः कल्पयाति ॥४॥

यत् । वः । वयं । प्रमिनाम । व्रतानि । विदुषां । देवाः । अविदुः । ऽतरासः ।

अग्निः । तत् । विश्वं । आ । पृणाति । विद्वान् । येभिः । देवान् । ऋतुः । ऽभिः । कल्पयाति ॥४॥

हे देवा अविदुष्टरासोऽविद्वत्तरा अत्यन्तमजानन्तो वयं युष्माकं यत् यत्किञ्चि-

वृत्तानि कर्माणि विदुषां भवतां जानतामेव प्रमिनाम प्रहिंसितवन्तः । भवत्सु जानत्सु नित्यनैमित्तिककर्माणि विलोपितवन्त इत्यर्थः । विद्वान् एतत्सर्वं जाना-
नोऽग्निः स्विष्टकृत्तद्विश्वं सर्वं कर्मजातमा पृणाति । आपूरयतु । फलसहितं
करोत्वित्यर्थः । केनापूरयतु तच्चाह । येभिर्ऋतुभिर्यागयोग्यैः कालैर्देवान्कल्पयति
कल्पयति कर्मागभावाय समर्थयति तैरापूरयतु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यत्पाकचा मनसा दीनदक्षा न यज्ञस्य मन्वते मर्त्यासः ।

अग्निष्टोता ऋतुविद्विजानन्यजिष्ठो देवाँ ऋतुशो यजाति ॥५॥

यत् । पाकऽचा । मनसा । दीनऽदक्षाः । न । यज्ञस्य । मन्वते । मर्त्यासः ।

अग्निः । तत् । होता । ऋतुऽवित् । विऽजानन् । यजिष्ठः । देवान् । ऋतुऽशः । यजाति ॥५॥

दीनदक्षा दीनबला दीनोत्साहा वा मर्त्यासो मर्त्या मनुष्या ऋत्विजः पाकचा
पाकेन ॥ बहुलयहणादस्मादपि तृतीयार्थे चाप्रत्ययः ॥ पाकेन पक्ष्म्येन वि-
शिष्टज्ञानरहितेनाल्पेन वा मनसा युक्ताः संतो यज्ञसंबन्धि यत्कर्म न मन्वते न
जानन्ति तत्कर्म विजानन् होता देवानामाह्वाता होमनिष्पादको वा ऋतुवित्
कर्मविद्विजिष्ठो देवानामतिशयेन यष्टा सोऽग्निः स्विष्टकृत् ऋतुश ऋतावृतौ स्वे
स्वे यागयोग्ये काले देवान्यजाति । यजतु । हविर्भिः पूजयतु ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

विश्वेषां ह्यध्वराणामनीकं चिचं केतुं जनिता त्वा जजान ।

स आ यजस्व नृवतीरनु द्याः स्पार्हा इषः क्षुमतीर्विश्वजन्याः ॥६॥

विश्वेषां । हि । अध्वराणां । अनीकं । चिचं । केतुं । जनिता । त्वा । जजान ।

सः । आ । यजस्व । नृऽवतीः । अनु । द्याः । स्पार्हाः । इषः । क्षुऽमतीः । विश्वऽजन्याः ॥६॥

हे अग्ने विश्वेषां सर्वेषामध्वराणां यज्ञानामनीकं मुखं प्रधानं चिचं चायनीयं
नानारूपं केतुं प्रज्ञापकं त्वा त्वां जनिता जनयिता प्रजापतिर्यजमानो वा
जजान । जनयामास । उत्पादितः स त्वं नृवतीर्दासादियुक्ताः द्याः । पृथिवी-
नामैतत् । क्षयंयचेति द्या भूमिः । अन्वा यजस्व । अनुप्रयच्छ । यज्ञा । नृवतीर्नृभिः
संस्कृतानि द्या अनु पृथिवी वेदिलक्षणांमनुगतानि वेद्यान्मसादितानि स्पार्हाः

स्पृहणीयानि क्षुमतीः स्तुतिमंचलक्षणश्चरन्ति विश्वजन्याः सर्वजनहितानि
वृध्यन्हेतुत्वात् तानीषोऽन्नानि हविलक्षणानि यजस्व । देवेभ्यः प्रयच्छ ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यं त्वा द्यावापृथिवी यं त्वापस्त्वष्टा यं त्वा सुजनिमा जजान ।

पंथामनु प्रविद्वान्पितृयाणं द्युमदमे समिधानो वि भाहि ॥७॥

यं त्वा द्यावापृथिवी इति । यं त्वा आपः । त्वष्टा । यं त्वा सुजनिमा । जजान ।

पंथा । अनु । प्रविद्वान् । पितृयानं । द्युमत । अमे । संइधानः । वि भाहि ॥७॥

हे अमे यं त्वा त्वां द्यावापृथिवी जनितवत्यौ । आदित्यात्मनाग्न्यात्मना वा ।
तथा यं त्वामापो मेघोदरगता विद्युदात्मना स्थितं जनितवत्यः । यद्वाप इत्यंत-
रिक्षनाम । द्यावापृथिवी अंतरिक्षं चेमे चयो लोका यं त्वामजीजनन् । किंच
सुजनिमा शोभनजननस्त्वष्टा प्रजापतिर्ये त्वां जजान जनयामास हे अमे पितृयाणं
पितरो येन मार्गेण गच्छन्ति तं पंथां हविर्वहनमार्गमनु प्रविद्वान् प्रजानंस्व
समिधानः समिध्यमानः सन् द्युमदीभियुक्तं यथा भवति तथा वि भाहि ।
विशेषेण दीपसे ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे त्रिंशो वर्गः ॥

इनो राजन्निति सप्तर्चं तृतीयं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । इन इत्यनुक्रांतं ।
प्रातरनुवाकाश्चिनशस्त्रयोरुक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

इनो राजन्नरतिः समिद्धो रौद्रो दक्षाय सुषुमाँ अदर्शि ।

चिकित्वि भाति भासा बृहतासिक्नीमेति रुशंतीमपाजन् ॥१॥

इनः । राजन् । अरतिः । संइद्धः । रौद्रः । दक्षाय । सुसुमान् । अदर्शि ।

चिकित् । वि । भाति । भासा । बृहता । असिक्नी । एति । रुशंती । अपइजन् ॥१॥

हे राजन् दीपमानामे त्वमिन ईश्वरः सर्वस्य भवसि । अथ परोक्षः । अर-
तिर्हविरादाय देवान्प्रति गन्ता समिद्धः संदीप्तो रौद्रः शष्पूणां भयंकरः सुषुमान् ।
ओषध्यात्मना स्थितोऽंशुः सुषु सूयत इति सुषुः सोमः । तेन तद्वान् शोभनप्रसवो
वा सोऽमिर्दक्षाय यजमानानां धनादिवृद्ध्यर्थमदर्शि । सर्वैर्हश्यते । किंच । चिकित्

सर्वे जानानोऽग्निर्वि भाति । विशेषेण दीप्यते । तथा बृहता महता भासा तेजसा ज्वालालक्षणेनासिक्नी रात्रिमेति । सायंहोमसिद्धर्थमेव गच्छति । किं कुर्वन् रुशती श्वेतवर्णा दीप्तिमपाजन् अपगमयन् रात्रिं गच्छति । सामर्थ्याद्रात्रिं परित्यजन् उषसं प्रातर्होमसिद्धर्थं गच्छतीत्यर्थो लक्ष्यते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

कृष्णां यदेनीमभि वर्षसा भूज्जनयन्योषां बृहतः पितुर्जा ।

ऊर्ध्वं भानुं सूर्यस्य स्तभायन् दिवो वसुभिररतिर्वि भाति ॥ २ ॥

कृष्णां । यत् । एनीं । अभि । वर्षसा । भूत् । जनयन् । योषां । बृहतः । पितुः । जां ।

ऊर्ध्वं । भानुं । सूर्यस्य । स्तभायन् । दिवः । वसुऽभिः । अरतिः । वि । भाति ॥ २ ॥

सोऽग्निर्यद्यदा कृष्णां कृष्णवर्णामेनीं गच्छन्ती रात्रिं वर्षसात्मीयेन ज्वालालक्षणेन रूपेणाभि भूत् अभिभवति । किं कुर्वन् बृहतो महतः पितुः सर्वस्य जगतः पालयितुः पितृभूताद्यादित्याज्जां जायमानां योषामुषसं जनयन् अभिष्यंजयन् । तदानीमरतिर्गमनशीलोऽग्निर्दिवो द्युलोकस्य वसुभिर्वासयितृभिराच्छादकैः संधुक्षणसमर्थैरात्मीयैस्तेजोभिः सूर्यस्य भानुं दीप्तिमूर्ध्वमुपरिष्ठात् स्तभायन् स्तभयन् वि भाति । विशेषेण दीप्यते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

भद्रो भद्रया सचमान आगात्स्वसारं जारो अभ्येति पश्चात् ।

सुप्रकेतैर्द्युभिरग्निर्वितिष्ठन् रुशन्निर्वर्णैरभि राममस्यात् ॥ ३ ॥

भद्रः । भद्रया । सचमानः । आ । अगात् । स्वसारं । जारः । अभि । एति । पश्चात् ।

सुऽप्रकेतैः । द्युऽभिः । अग्निः । विऽतिष्ठन् । रुशन् । रुशन् । निर्वर्णैः । अभि । रामं । अस्यात् ॥ ३ ॥

भद्रो भजनीयः कल्याणो भद्रया भजनीयया दीप्तोषसा वा सचमानः सेष्यमानः संगच्छमानो वागिरागात् । आजगाम । गार्हपत्यादाहवनीयमागच्छति । ततः पश्चाज्जारो जरयिता शबूणां सोऽग्निः स्वसारं स्वयंसारिणी भगिनी वागतामुषसमभ्येति । अभिगच्छति । तथा सुप्रकेतैः सुप्रज्ञानैर्द्युभिर्दीप्तिस्तेजोभिः सह वितिष्ठन् सर्वतो वर्तमानः सोऽग्नी रुशन्निः श्वेतैर्वर्णैर्वारकैरात्मीयैस्तेजोभी रामं कृष्णं शर्वरं तमोऽभ्यस्यात् । सायंहोमकालेऽभिभूय तिष्ठति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अस्य यामासो बृहतो न वमूनिंधाना अग्नेः सख्युः शिवस्य ।

इन्द्रस्य वृष्णो बृहतः स्वासो भामासो यामन्नक्तवश्चिकिचे ॥४॥

अस्य । यामासः । बृहतः । न । वमून् । इंधानाः । अग्नेः । सख्युः । शिवस्य ।

इन्द्रस्य । वृष्णः । बृहतः । सुऽआसः । भामासः । यामन् । अक्तवः । चिकिचे ॥४॥

बृहतो महतोऽस्याग्नेः संबंधिन इंधाना दीप्यमाना यामासः । यांति गच्छंतीति यामा रश्मयः । न वमून् स्तुतिकारिणो जनान् न बाधन्ते किंतु सख्युः स्तुत्यस्तो-
तृत्वयष्टयष्टयलक्षणेन सख्येन सखिभूतस्य शिवस्य कल्याणस्य भक्तानां सुख-
करस्येन्द्रस्य स्तोतव्यस्य वृष्णः कामानां वर्धितुर्बृहतो महतः स्वासः शोभनास्य-
स्यास्याग्नेः स्वभूता अक्तवस्तमांस्यंजतोऽपगमयन्त आहुतिभिः संगता वा भामासः ।
भाम क्रोधे । तीक्ष्णा अप्रसह्या रश्मयो यामन् । याति देवान्प्रति तर्पणाय यांति
देवा एतं प्रत्यंगभावायेति यामा यज्ञः । तस्मिच्चिकिचे । सर्वतो जज्ञिरे । प्रथिता
अभूवन् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स्वना न यस्य भामासः पवन्ते रोचमानस्य बृहतः सुदिवः ।

ज्येष्ठैर्भिर्यस्तेजिष्ठैः ऋकुमद्भिर्वर्षिष्ठैर्भानुभिर्नक्षति द्यां ॥५॥

स्वनाः । न । यस्य । भामासः । पवन्ते । रोचमानस्य । बृहतः । सुऽदिवः ।

ज्येष्ठैः । यः । तेजिष्ठैः । ऋकुमत्ऽभिः । वर्षिष्ठैः । भानुऽभिः । नक्षति । द्यां ॥५॥

रोचमानस्य दीप्यमानस्य बृहतो महतः सुदिवः शोभनदीप्तेर्वा यस्याग्नेः स्वभूता
भामासः । भा दीप्ता । दीप्ता रश्मयः स्वना न स्वन्ततो मरुत इव पवन्ते सर्वतः
शब्दं कुर्वन्तो गच्छन्ति । किंच योऽग्निर्ज्येष्ठैर्भिरत्यन्तं प्रशस्तेजिष्ठैस्तेजस्वि-
तमैः ऋकुमद्भिः ऋडनवद्भिर्वर्षिष्ठैर्भानुभिर्नात्मीयैस्तेजोभिर्द्यौं द्युलोकं
नक्षति व्याप्नोतीति स त्वं देवानावहेत्युत्तरेण संबंधः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अस्य शुष्मासो दृशानपवेर्जेहमानस्य स्वनयन्नियुक्तिः ।

प्रानेभिर्यो रुशन्निरदेवतमो वि रेभन्निररतिर्भाति विभ्वा ॥६॥

अस्य । शुष्मासः । दहशानऽपवेः । जेहमानस्य । स्वनयन् । नियुत्ऽभिः ।
प्रत्नेभिः । यः । रुशत्ऽभिः । देवऽतमः । विरेभत्ऽभिः । अरतिः । भाति । विऽभ्वा ॥ ६ ॥

दहशानपवेदर्शनीयज्वालाग्नेः । यद्वा । पविर्वज्र आयुधं । दृश्यमानायुधस्य
जेहमानस्य । जेहतिर्गतिकर्मा । हविरादाय देवान्प्रति गच्छतोऽस्याग्नेः स्वभूताः
शुष्मासः शोषका नियुद्भिः । नियुतो वायोरिति वायोरश्वा नियुतः । तद्युक्तेर्वा-
युभिः संयुक्ता रश्मयः स्वनयन् । शब्दायन्ते । किंच देवतमो देवानां मुख्योऽरतिर्गता
विभ्वा विभवनशीलो महान् योऽग्निः प्रत्नेभिः पुराणै रुशद्भिः श्वेतवर्णै रेभद्भिः
शब्दायमानैस्तेजोभिर्वि भाति । विविधं दीप्यते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

स आ वक्षि महि न आ च सत्ति दिवस्पृथिव्योररतिर्युवत्योः ।
अग्निः सुतुकः सुतुकेभिरश्वै रभस्वङ्गी रभस्वाँ एह गम्याः ॥ ७ ॥
सः । आ । वक्षि । महि । नः । आ । च । सत्ति । दिवः । स्पृथिव्योः । अरतिः । युवत्योः ।
अग्निः । सुऽतुकः । सुऽतुकेभिः । अश्वैः । रभस्वत्ऽभिः । रभस्वान् । आ । इह । गम्याः ॥ ७ ॥

हे अग्ने स तादृशस्त्वं नोऽस्मदीये यज्ञे महि महान् देवाना वक्षि । आवह
प्रापय । किंच युवत्योः परस्परं मिश्रितयोस्तरुणयोर्वा दिवस्पृथिव्योर्द्वावापृथि-
व्योर्मध्येऽरतिरग्निः सूर्यात्मना गता त्वमा सत्ति । अस्माकं यज्ञमासीद् । तथा
सुतुकः । तुकिर्गत्यर्थः । सुगमः स्तोतृभिर्यष्टृभिश्च सुखेन प्राप्तव्यः । रभस्वान्वेग-
वानग्निरंगनादिगुणयुक्तस्त्वं सुतुकेभिः सुगमै रभस्वङ्गिर्वेगवद्भिरश्वै रोहिदाख्यैः
सहेहास्मदीये यज्ञ आ गम्याः । आगच्छ ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचम एकविंशो वर्गः ॥

प्र त इति सप्तर्चं चतुर्थं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । प्र त इत्यनुक्रांतं ॥
प्रातरनुवाकाश्विनशस्त्रयोरुक्तौ विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र ते यक्षि प्र त इयमि मन्म भुवो यथा वंद्यो नो हवेषु ।

धन्वन्निव प्रपा असि त्वमग्न इयक्ष्वे पूर्वै प्रान्न राजन् ॥ १ ॥

प्र॒ । ते॒ । य॒क्षि॒ । प्र॒ । ते॒ । इ॒य॒मि॒ । म॒न्म॒ । भु॒वः॒ । य॒षा॒ । व॒द्यः॒ । नः॒ । ह॒वेषु॒ ।
ध॒न्वन्ऽइ॒व । प्र॒ऽपा॒ । अ॒सि॒ । त्वं॒ । अ॒ग्ने॒ । इ॒य॒क्ष्वे॒ । पू॒रवे॒ । प्र॒त्न॒ । रा॒जन् ॥ १ ॥

हे अग्ने ते तुभ्यं हविः प्र यक्षि । प्रयच्छामि । यजिर्दानार्थः । तथा मन्म मन-
नीयां स्तुतिं ते त्वर्थं प्रेयमि । प्रेरयामि । प्रोच्चारयामि । वद्यः सर्वैर्वेदनीयस्त्वं
नोऽस्मदीयेषु हवेषु देवाह्मणेषु यथा त्वं संनिहितो भुवो भवसि तथा हविः
प्रयच्छामि स्तौमि च । हे प्रत्न पुराण राजन् सर्वस्य जगतः स्वामिन् हे अग्ने
स त्वमियक्ष्वे यष्टुमिच्छते पूरवे । पूरुरिति मनुष्यनाम । मनुष्याय यजमानाय
हविर्भिर्देवान्पूरयिषे जनाय धन्वन्निव प्रपा असि । यथा धन्वन् धन्वनि मरौ
निरुदकप्रदेशे प्रपा । प्रपिबन्त्यचेति प्रपा । सा यथोदकप्रदानेन जनेभ्यः सुखदा
भवति एवं त्वं धनदानेन तस्मै सुखदाता भवसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यं त्वा॒ जना॑सो अ॒भि संच॑रंति॒ गाव॑ उ॒ष्णमि॑व ब्रजं॒ यवि॑ष्ट ।
दू॒तो दे॒वाना॑मसि॒ मर्त्या॑नाम॒न्तर्म॑हो॒श्चर॑सि रोच॒नेन॑ ॥ २ ॥
यं॒ । त्वा॒ । जना॑सः । अ॒भि । स॒ंच॑रंति । गावः॒ । उ॒ष्णंऽइ॒व । ब्र॒जं॒ । य॒वि॒ष्ट ।
दू॒तः । दे॒वाना॑ । अ॒सि॒ । मर्त्या॑नां । अ॒न्तः । म॒हान् । च॒र॒सि॒ । रो॒च॒नेन॑ ॥ २ ॥

हे यविष्ट युवतमाग्ने यं त्वा त्वां जनासो जना यजमानाः फलप्राप्त्यर्थमभि
संचरंति । अभितः परिचरंति । सेवंते । तच्च दृष्टांतः । गाव उष्णमिव । यथा गावः
शीतार्त्ता उष्णं शीतजनितदुःखापनोदनार्थमुष्णं ब्रजं गोष्ठमभि गच्छन्ति तद्वत् । स
त्वं देवानामिन्द्रादीनां मर्त्यानां मनुष्याणां च दूतोऽसि हविःप्रापणद्वारा । ततो
महांस्त्वमन्तर्द्वावापृथिव्योर्मध्ये हवींषादाय रोचनेनांतरिक्षेण लोकेन चरसि ।
गच्छसि । तं त्वां स्तुम इति शेषः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

शि॒शुं न त्वा॒ जे॒न्यं व॒र्धय॑ती मा॒ता बि॒भर्ति॑ स॒चन॑स्यमा॒ना ।
ध॒नो॒रधि॑ प्र॒वता॑ यासि॒ हर्य॑न् जिगी॒षसे॑ प॒शुरि॒वाव॑सृष्टः ॥ ३ ॥
शि॒शुं । न । त्वा॒ । जे॒न्यं । व॒र्धय॑ती । मा॒ता । बि॒भर्ति॑ । स॒चन॑स्यमा॒ना ।
ध॒नोः । अ॒धि॒ । प्र॒वता॑ । या॒सि॒ । हर्य॑न् । जिगी॒षसे॑ । प॒शुऽइ॒व । अ॒व॑सृष्टः ॥ ३ ॥

हे अग्ने जेन्यं जयशीलं त्वा त्वां शिशुं न पुत्रमिव वर्धयंती पोषयंती माता
पृथिवी सचनस्यमाना संपर्कमिच्छंती सती बिभर्ति । धारयति । स त्वं हर्यन्
कामयमानस्तस्मिँल्लोके धनोरधि । अधिः सप्तम्यर्थद्योतकः । अंतरिक्षात्प्रवता
प्रवणेन मार्गेण यासि । यज्ञं प्रत्यागच्छसि । किंच त्वमवमृष्टो यष्टृभिर्हविरादाय
जिगीषसे । देवान्प्रति गंतुमिच्छसि । कथमिव । पशुरिव । यथा विमुक्तः
पशुर्गोष्ठं प्रत्यागच्छति तद्वत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

मूरा अमूर न वयं चिकित्वो महित्वमग्ने त्वमंग वित्से ।

शये वव्रिश्चरति जिह्यादन्नेरिह्यते युवतिं विशपतिः सन् ॥४॥

मूराः । अमूर । न । वयं । चिकित्वः । महिऽत्वं । अग्ने । त्वं । अंग । वित्से ।

शये । वव्रिः । चरति । जिह्या । अदन् । रेह्यते । युवतिं । विशपतिः । सन् ॥४॥

हे अमूर अमूढ अत एव चिकित्वश्चेतनवन् हे अग्ने मूरा मूढा वयं तव
माहात्म्यं न जानीमः । किंतु हे अग्ने त्वमंग । अंगेति निपात एवार्थे । त्वमेव
तव महित्वं माहात्म्यं वित्से । जानासि । तत्तः कोऽन्यो वेदितुमर्हति । किंच ।
वव्रिर्जीर्णं ओषधीसंगः शये । शेते । तिष्ठति । यद्वा । वव्रिरिति रूपनाम सा-
मर्थ्याच्चातर्णीतमत्वर्थे द्रष्टव्यं । आहवनीयाख्येन रूपेण रूपवान् । शये । चरति ।
अथ जिह्या ज्वालाख्ययादन् हवींषि भक्षयन् चरति । वाक्यभेदादनिघातः ।
किंच विशपतिर्विशं स्वामी सन्नमिर्युवतिमात्मनो मिश्रयित्रीमाहुतिं दीर्घप्रसृतया
ज्वालाया जिह्या रेह्यते । अत्यर्थं लेढि । आस्वादयति ॥ लिह आस्वादाने ।
यङि रूपं ॥ यद्वा । सोऽमिर्युवतिं तरुणी जीर्णषधिकां पृथिवीमास्वादयति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

कूचिज्जायते सनयासु नव्यो वने तस्थौ पलितो धूमकेतुः ।

अस्त्रातापो वृषभो न प्र वेति सचेतसो यं प्रणयंत मर्ताः ॥५॥

कूऽचित् । जायते । सनयासु । नव्यः । वने । तस्थौ । पलितः । धूमऽकेतुः ।

अस्त्राता । आपः । वृषभः । न । प्र । वेति । सऽचेतसः । यं । प्रऽनयंत । मर्ताः ॥५॥

नव्यो नवतरः स्तुत्यो वामिः कूचित् क्वचित्प्रदेशे जायते । कुच । सनयासु

पुराणीषु जीर्णास्वोषधीश्चरणयोः । तथा पलितः पालयिता श्वेतवर्णो धूमके-
तुर्धूमप्रज्ञानोऽग्निर्वने सर्वस्मिन्नरण्ये तस्थी । तिष्ठति । यद्वा वन उदके मेघगते
विद्युदात्मना तिष्ठति च । अस्त्राता स्नानमकुर्वन् अनपेक्षितस्नानः सर्वदाशुद्धः
सोऽग्निरापः । सुब्ध्यत्ययः । अप उदकानि शान्त्यर्थं प्र वेति । प्रगच्छति । तच्च
दृष्टान्तः । वृषभो न । यथा वृषभस्तृणोपशमनार्थमरण्यमध्यस्थान्युदकानि प्रगच्छति
तद्वत् । मर्ता मनुष्या ऋत्विजः सचेतसः समानमनस्काः समानप्रज्ञानाः संतो
यमग्निं प्रणयन्त । हविर्भिः प्रीणयन्ति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तनूत्यजैव तस्करा वनगू रश्नाभिर्दशभिरभ्यधीतां ।

इयं ते अग्ने नयसी मनीषा युस्त्वा रथं न शुचयद्भिरगैः ॥ ६ ॥

तनूत्यजाऽइव । तस्करा । वनगू इति । रश्नाभिः । दशऽभिः । अभि । अधीतां ।

इयं । ते । अग्ने । नयसी । मनीषा । युस्त्व । रथं । न । शुचयत्ऽभिः । अगैः ॥ ६ ॥

हे अग्ने वनगू वनगामिनौ तनूत्यजा चौर्ये मर्तुं कृतनिश्चयौ धृष्टौ तस्करा
तस्करौ यथा पथिकं मोषणार्थं रज्ज्वा बद्धाकृथ च क्वचित्प्रदेशे स्थापयतः । तद्वत् ।
तथा यास्कः । तनूत्यक् तनूत्यक्ता वनगू वनगामिनावग्निमंथनौ बाहू तस्करा-
भ्यामुपमिमीते । नि० ३. १४. । इत्यादि । अधीतां ॥ दधातेर्लुङि सिचो लुकि छंदस्यु-
भयथेति तस आर्धधातुकत्वेन डिच्चाहुमास्येतीकारः ॥ ततो हे अग्ने ते त्वदर्थं
नयसी नवतरेयं मनीषा स्तुतिर्मया क्रियते । एतज्ज्ञात्वा शुचयद्भिः सर्वं प्रका-
शयद्भिरात्मीयैरगैस्तेजोभिरात्मानं मदीयं यज्ञं प्रति युस्त्व । योजय । कथमिव ।
रथं न । यथा रथमश्वैः संयोजयन्ति तद्वत् ॥

उखासंभरणीयेष्टावग्नेर्ब्रह्मण्यतो याज्या ब्रह्म च त इत्येषा । सूचितं च । ब्रह्म
च ते जातवेदो नमश्च पुरुष्यग्ने पुरुधा त्वाया । आ० ४. १. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते सप्तमी ॥

ब्रह्म च ते जातवेदो नमश्चेयं च गीः सदमिद्वर्धनी भूत् ।

रक्षा णो अग्ने तनयानि तोका रक्षोत नस्तन्वोऽअग्रयुच्छन् ॥ ७ ॥

ब्रह्म । च । ते । जातऽवेदः । नमः । च । इयं । च । गीः । सदै । इत् । वर्धनी । भूत् ।

रक्ष । नः । अग्ने । तनयानि । तोका । रक्ष । उत । नः । तन्वः । अग्रऽयुच्छन् ॥ ७ ॥

हे जातवेदो जातप्रज्ञाग्ने ते त्वर्थं ब्रह्मास्माभिर्दीयमानं हवीरूपमन्नं वर्धनी वर्धनं भूत् । भवतु । तथा नमो नमस्कारश्च । किंचेयमिदानीं क्रियमाणैषा स्तुतिः सदमित् सदैव वर्धनी वर्धयिषी भूत् । भवतु । तस्माच्चे अग्ने नोऽस्माकं तनयानि पुत्रान् तोका पौत्रांश्च रक्ष । पालय । उतापि चाप्रयुञ्छन् अप्रमाद्यंस्त्वं नोऽस्माकं तन्वोऽङ्गानि रक्ष ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे द्वाविंशो वर्गः ॥

एकः समुद्र इति सप्तचं पंचमं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । विनियोगश्च । एक इत्यनुक्रांतं ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

एकः समुद्रो धरुणो रयीणामस्मद्भूतो भूरिजन्मा वि चष्टे ।

सिषक्तूधर्निण्योरुपस्थ उत्सस्य मध्ये निहितं पदं वेः ॥ १ ॥

एकः । समुद्रः । धरुणः । रयीणां । अस्मत् । हृदः । भूरिऽजन्मा । वि । चष्टे ।

सिंसक्ति । ऊर्ध्वः । निण्योः । उपऽस्थे । उत्सस्य । मध्ये । निऽहितं । पदं । वेरिति वेः ॥ १ ॥

समुद्रः यस्माच्चनान्युदकानि वा समुद्रवन्तीति तादृशो रयीणां धनानां धरुणो धारयितैकोऽसहायो भूरिजन्मा बहुविधजननो नानायज्ञेष्वाहवनीयादिभावेन बहुजननः सोऽग्निरस्मत् ॥ सुपां सुलुगिति षष्ठ्या लुक् ॥ अस्माकं हृदो हृदयान्यभिलषितानि वि चष्टे । विपश्यति जानाति । उक्तं च । मनो वै देवा मनुष्यस्य जानन्तीति । किंच निण्योः । अंतर्हितनामैतत् । अंतर्हितयोज्योतिस्तमोभ्यामाच्छादितयोः प्रातःसायंकालयोरुपस्थ उपस्थाने समीपे वर्तमानमूधो रात्रिं सिषक्ति । सेवते । उपजीवति । यद्वा निण्योरंतर्हितस्यांतरिक्षस्य समीपे वर्तमानमूधो मेघं सेवते । अथ प्रत्यक्षः । हे अग्ने उत्सस्योदकधारकस्य लोकस्य मध्ये पदमपां स्थानं निहितं । तन्माध्यमिकां वाचं वेः । गच्छ । यद्वा । उत्सस्य मेघस्य मध्ये निहितं पदं विद्युदाख्यं तत् स्वात्मतया गच्छ ॥ वेः । वी गत्यादिषु । लङि सिपि रूपं । वाक्यभेदादनिघातः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

समानं नीळं वृषणो वसानाः सं जग्मिरे महिषा अर्वेतीभिः ।

ऋतस्य पदं कवयो नि पाति गुहा नामानि दधिरे पराणि ॥ २ ॥

स॒मा॒नं । नी॒ळं । वृ॒षणः । वसा॑नाः । सं । ज॒ग्मिरे॒ । म॒हि॒षाः । अ॒र्व॒तीभिः ।
 ऋ॒तस्य॑ । प॒दं । क॒वयः॑ । नि । पा॒न्ति । गुहा॑ । ना॒मा॒नि । द॒धिरे॒ । प॒राणि॑ ॥ २ ॥

वृषण आहुतीनां सेक्तारः समानमेकं नीलं नीलस्थानमग्निं वसाना मंचत
 आच्छादयंतो महिषा महांतो यजमाना अर्वतीभिर्वडवाभिः सं जग्मिरे । सम-
 गच्छंत । अश्ववंतोऽभूवन् । यद्वा अग्निमेवात्मीययज्ञं प्रत्यागंतुं रोहिदाख्याभिर्वड-
 वाभिः संयोजितवंतः । तथा कवयो मेधाविन ऋतस्योदकस्य पदमावासस्थानमग्निं
 नि पांति । नितरां रक्षंति । हविर्भिः स्तुतिभिश्चाराधयंतीत्यर्थः । ततो गुहा गुहा-
 यामंतरिक्षे स्थितानि दिव्यानि नामान्युदकानि दधिरे । धारयंति । यद्वा । गुहा
 गूढे संवृते हृदये पराणि प्रधानान्यग्निर्जातवेदा वैश्वानर इत्यादीनि नामानि दधिरे ।
 कुर्वंति । स्तुवंतीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ऋ॒ता॒यिनी॑ मा॒यिनी॒ सं द॑धाते मि॒त्रा शि॒शुं ज॒ज्ञतु॑र्व॒र्धय॑ती ।
 वि॒श्वस्य॑ नाभिं॒ चर॑तो ध्रु॒वस्य॑ क॒वेऽश्चि॒त्तुं मन॑सा वि॒यंतः॑ ॥ ३ ॥
 ऋ॒ता॒यिनी॑ इत्यु॒तऽयिनी॑ । मा॒यिनी॒ इति॑ । सं । द॒धा॒ते इति॑ । मि॒त्रा । शि॒शुं । ज॒ज्ञतुः॑ ।
 व॒र्धय॑ती इति॑ ।

वि॒श्वस्य॑ । नाभिं॑ । चर॑तः । ध्रु॒वस्य॑ । क॒वेः । चि॒त् । तं॑ । मन॑सा । वि॒ऽयंतः॑ ॥ ३ ॥

ऋतायिनी ऋतवत्यौ सत्यवत्यौ अत एव मायिनी प्रज्ञावत्यौ कर्मयुक्ते वा
 द्यावापृथिव्यौ यज्ञसाधनभूते अरणी वेममग्निं सं दधाते । सम्यक् धारयतः ।
 अग्निं सूर्यात्मना केवलाग्न्यात्मना वा संदधाते । मित्रा कालपरिमाणं कृत्वा यद्वा
 संपरिच्छिद्य शिशुं शंसनीयं बालमग्निं जज्ञतुः । जनयतः । वर्धयंती वर्धयंत्यौ
 द्यावापृथिव्यौ । लोके यथा परिच्छेदाय पुत्रं पितरौ जतयतस्तद्वत् । ततो विश्वस्य
 सर्वस्य चरतो जंगमस्य ध्रुवस्य स्थावरस्य च जगतो नाभिं नाभिभूतं मध्यं प्रधा-
 नभूतं वा कवेर्मेधाविनोऽप्रेस्तंतुं तनितारं वैश्वानराख्यमंशमेव मनसा वियंतो
 विविधं गच्छंतो मनुष्याः सुखेन युज्यंत इति शेषः । तं वयं यजाम इति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

ऋ॒तस्य॑ हि वर्त॑नयः सुजा॑तमिषो॒ वाजा॑य प्र॒दिवः॑ सच॑ते ।
 अ॒धी॒वासं॑ रोद॑सी वावसा॒ने घृ॒तैर॒क्षैर्वा॑वृ॒धाते॒ मधू॑नां ॥ ४ ॥

ऋतस्य । हि । वर्तनयः । सुऽजातं । इषः । वाजाय । प्रऽदिवः । सचंते ।

अधीवासं । रोदसी इति । ववसाने इति । घृतैः । अन्नैः । ववृधाते इति । मधूनां ॥४॥

ऋतस्य यज्ञस्य वर्तनयः प्रवर्तका इषोऽभिलषितानीच्छंतः प्रदिवः पुरातना ऋत्विग्यजमानाः सुजातमाधानकाले सुष्टूपन्नमग्निं वाजाय बलार्थमन्नार्थं वा सचंते हि । सेवंते खलु । अपि च । वावसाने सर्वस्य जगत आच्छादयिष्यौ रोदसी द्यावापृथिव्यावधीवासमोषधिनश्चाद्यात्मना निवसंतं । यद्वाधिरूप्यर्थे । चयाणां लोकानामुपर्यग्नविद्युदादित्यात्मना निवसंतमग्निं मधूनामुदकानां जन्यत्वेन संबन्धिभिर्घृतैरन्नैः पुरोडाशादिभिश्च वावृधाते । वर्धयां चक्रतुः । वर्धयतः । तस्माद्वयमपि तमग्निमभिष्टुम इत्यभिप्रायः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सप्त स्वसृररूषीर्वावशानो विद्वान्मध्व उज्जभारा हशे कं ।

अंतर्यमे अंतरिक्षे पुराजा इच्छन्वन्निर्मविदत्पूषणस्य ॥५॥

सप्त । स्वसृः । अरूषीः । वावशानः । विद्वान् । मध्वः । उत् । जभार । हशे । कं ।

अंतः । येमे । अंतरिक्षे । पुराऽजाः । इच्छन् । वन्नि । अविदत् । पूषणस्य ॥५॥

वावशानः कामयमानो वाश्यमानः स्तोतृभिः स्तूयमानो वा विद्वान् सर्वं जानानः सोऽग्निररूषीरारोचमानाः सप्त सप्तसंख्याकाः स्वसृः स्वयंसारिणीः काली कराली चेत्यादिकाः सप्त जिह्वा मध्वो मदकराद्यज्ञादुज्जभार । उज्जहार । ऊर्ध्वं हतवान् । यज्ञे स्वतेजसा प्रादुर्भूत इत्यर्थः । किमर्थं कं सुखेन हशे सर्वेषामेव पदार्थानां दर्शनार्थं । किंच । पुराजाः पुराजातः सोऽग्निर्द्यावापृथिव्योरंतर्मध्येऽंतरिक्षे स्थितस्ता जिह्वा येमे । नियमितवान् । सर्वत्र तेजोयुक्तो वर्तत इत्यर्थः । अपि च इच्छन् यजमानान्कामयमानोऽग्निः पूषणस्य । पूषेति पृथिवीनाम । पार्थिवस्य लोकस्य वन्नि रूपं पृथिवर्वणमविदत् प्रायच्छत् । यद्वा मूर्धा भुवो भवति नक्तमग्निस्ततः सूर्यो जायते प्रातरुद्यन् । ऋग्वे० १०.८८.६. इति मंचांतरे दर्शनादादित्यात्मनाग्निः स्तूयते । कामयमानः सूर्यात्माग्निः सप्तसंख्याकान् स्वसृ रश्मीन् मध्वः समुद्रोदकादुद्भूतवान् । प्राप्तः । अंतरिक्षे विद्युदात्मना स्थित्वा वृष्टिलक्षणं रूपं पृथिव्याः प्रयच्छति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स॒प्र म॒र्यादाः क॒वयस्त॒तक्षुस्तासा॒मेका॒मिद॒भ्यंहुरो गा॒त् ।

आ॒योर्ह स्क्॒भ उ॒प॒मस्य॑ नी॒ळे प॒थां वि॒सर्गे ध॒रुणेषु॑ त॒स्थौ ॥ ६ ॥

स॒प्र । म॒र्यादाः । क॒वयः । त॒तक्षुः । तासां । एकां । इत् । अ॒भि । अ॒ंहुरः । गा॒त् ।

आ॒योः । ह । स्क्॒भः । उ॒प॒मस्य॑ । नी॒ळे । प॒थां । वि॒सर्गे । ध॒रुणेषु॑ । त॒स्थौ ॥ ६ ॥

कवयो मेधाविन ऋषयः सप्र मर्यादाः कामजेभ्यः क्रोधजेभ्यश्चोद्धृताः पान-
मक्षाः स्त्रियो मृगया दंडः पारुष्यमन्यदूषणमिति सप्र मर्यादाः । यद्वा । स्तेयं गुरु-
तल्पा रोहणं ब्रह्महत्यां सुरापाणं दुःकृतकर्मणः पुनः पुनः सेवां पातकेऽनृतोद्यमिति
निरुक्ते निर्दिष्टाः सप्र मर्यादा अवस्थितास्ततक्षुः । तक्षतिः करोतिकर्मा । सुष्ठु
लंघनीयाश्चक्रुः । त्यक्तवन्त इत्यर्थः । तासां मर्यादानामेकामिदेकामेवांहुरः पापवान्
पुरुषोऽभि गात् अभिगच्छति । यस्त्वेवं करोति स पापवान्भवतीत्यर्थः । किंच ।
आयोस्तस्य मनुष्यस्य स्क्भः स्क्भयिता निरोधकोऽग्निरुपमस्य समीपभूतस्या-
योर्नीले स्थाने पथामादित्यरूपस्य स्वस्य रश्मीनां विसर्गे विसर्जनस्थानेऽंतरिक्ष-
मध्ये वर्तमानेषु धरुणेषूदकेषु तस्थौ । विद्युदात्मना तिष्ठति । अनेन लोकत्रय-
वर्तित्वमिति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अस॑ञ्च स॒च्च पर॒मे व्यो॒म॒न्दक्ष॑स्य जन्म॒न्नदिते॑रुप॒स्थे ।

अ॒ग्निर्ह नः॑ प्रथम॒जा ऋ॒तस्य॑ पूर्वं आयु॒नि वृष॑भश्च धे॒नुः ॥ ७ ॥

अस॑त् । च । सत् । च । पर॒मे । वि॒सर्गे । व्यो॒म॒न् । दक्ष॑स्य । जन्म॒न् । अ॒दितेः । उ॒प॒स्थे ।

अ॒ग्निः । ह । नः॑ । प्रथम॑जाः । ऋ॒तस्य॑ । पूर्वं । आयु॒नि । वृष॑भः । च । धे॒नुः ॥ ७ ॥

असदव्याकृतं सच्च व्याकृतं । असदेवेदमय आसीत् तत्सदासीत् तत्समभवदिति
श्रुतेः । सदसदात्मकं जगत्सर्वं परम उच्चमे ज्ञानसहिते व्योमनि कारणात्मनि
जातमभूत्सदा । अदितेः पृथिव्या उपस्थ उपस्थाने समीपे दक्षस्य प्रजापतेः ।
यद्वा दक्षस्य स चेधात्मानं व्यभजतादित्यं तृतीयं वायुं तृतीयमिति श्रुतेः । तृतीयस्य
द्युलोकस्याधिष्ठातृत्वादित्यस्य जन्मन् जन्मनि । तत् एवं सति मनुष्यस्य सृष्टि-
क्रमात्पूर्वमग्निर्हामिरेवर्तस्य कर्मफलस्य भोक्तृणां नोऽस्माकं प्रथमजाः प्रथम-
जातः समुत्पन्नः । तेजोरसो निरवर्ततामिरिति श्रवणात् । पश्चात्तत्प्रकरणे ततो

मनुष्या अजायन्तेति प्रथमत एव मनुष्यसृष्टेरभिहितत्वात् अनन्तरं पूर्वं । उत्तरसृष्टिमपेक्ष्य पूर्वत्वं । आयुनि कालेऽयमग्निरेव वृषभश्चासीत् धेनुश्चाभवत् । स्त्रीपुंसवत् स्त्रीपुंसात्मकोऽभवदित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य पंचमे त्रयस्त्रिंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।
पुमर्थोऽथतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाषे
सप्तमाष्टके पंचमोऽध्यायः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥
सप्तमस्याष्टकस्येत्यं व्याकाशीत्पंचमं सुधीः ।
सायणाहस्ततः षष्ठमध्यायं व्याचिकीर्षति ॥

दशमे मंडले प्रथमेऽनुवाके षोडश सूक्तानि । तत्रायं स यस्येति सप्तर्चं षष्ठं सूक्तं । आस्यस्य चित्तस्यार्थं चैष्टुभमाग्नेयं । अयमित्यनुक्रांतं ॥ प्रातरनुवाकाश्विनश्स्वयोरुक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अयं स यस्य शर्मन्बवोभिरग्नेर्येधते जरिताभिष्टौ ।
ज्येष्ठेभिर्यो भानुभिर्ऋषूणां पर्येति परिवीतो विभावा ॥ १ ॥
अयं । सः । यस्य । शर्मन् । अर्चःऽभिः । अग्नेः । एधते । जरिता । अभिष्टौ ।
ज्येष्ठेभिः । यः । भानुऽभिः । ऋषूणां । परिऽएति । परिऽवीतः । विभाऽवा ॥ १ ॥

जरिता स्तोताभिष्टौ यागे कृते यस्याग्नेरवीभिः पालनैः शर्मन् शर्मणि स्वगृह एधते वर्धते सोऽयमग्निर्योगार्थमस्माभिराहूत इति शेषः । विभावा दीप्तिमान्

योऽग्निर्ऋषूणां सूर्यरश्मीनां ज्येष्ठेभिः प्रशस्तेर्भानुभिस्तेजोभिः परिवीतः परिवृतः
पर्येति सर्वतो गच्छति । यच्च यच्च गंतव्यं तच्च तच्चाप्रतिहतगतिर्गच्छतीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यो भानुभिर्विभावां विभात्यग्निर्देवेभिर्ऋतावाजस्रः ।

आ यो विवायं सख्या सखिभ्योऽपरिहृतो अत्यो न सग्निः ॥ २ ॥

यः । भानुऽभिः । विभाऽवा । विऽभाति । अग्निः । देवेभिः । ऋतऽवा । अजस्रः ।

आ । यः । विवायं । सख्या । सखिऽभ्यः । अपरिऽहृतः । अत्यः । न । सग्निः ॥ २ ॥

ऋतवा सत्यवाकवान् यज्ञवान्वाजस्रोऽनुपक्षीणोऽहिंसितो वा । केनचिद-
नभिभूत इत्यर्थः । विभावा दीप्तिमान्योऽग्निर्देवेभिर्देवैर्द्यौतमानैर्भानुभिस्तेजोभिर्वि-
भाति विविधं दीप्यते किंच योऽग्निः सख्या सख्यानि सखिभिः कर्तव्यानि
कर्माणि हविरादीनि कर्तुमिति शेषः । सखिभ्यः सखिभूतानां यजमानानामर्था-
यापरिहृतोऽपरिहिंसितः । अपरिश्रांत इत्यर्थः । आ विवाय आभिमुख्येन
गच्छति । तच्च दृष्टांतः । सग्निः सदासर्पण इत्यर्थः । अत्यो न यथा सततगमन-
समर्थोऽश्वोऽपरिश्रांतो गच्छति तद्वत् । सोऽयमग्निरस्माभिर्योगार्थमाहूत इति
पूर्ववद्योज्यं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

ईशे यो विश्वस्या देववीतेरीशे विश्वायुरुषसो व्युष्टौ ।

आ यस्मिन्मना हवींथग्नावरिष्टरथः स्क्भ्राति श्रूषैः ॥ ३ ॥

ईशे । यः । विश्वस्याः । देवऽवीतेः । ईशे । विश्वऽआयुः । उषसः । विऽउष्टौ ।

आ । यस्मिन् । मना । हवींषि । अग्नौ । अरिष्टऽरथः । स्क्भ्राति । श्रूषैः ॥ ३ ॥

योऽग्निर्विश्वस्या देववीतेः सर्वस्य यज्ञस्येश ईशे । अपि च विश्वायुः सर्वचा-
प्रतिहतगमन उषसो व्युष्टौ विवासन उदयकाले होमार्थं यजमानानामीश ईशे ।
श्रूषैः शत्रुबलैररिष्टरथोऽहिंसितयज्ञरथः सर्व एव यजमानो यस्मिन्नग्नौ मना
मननीयानि हवींषा स्क्भ्रात्यादेरेण प्रतिबध्नाति प्रक्षिपति सोऽयमग्निरस्मा-
भिर्योगार्थमाहूत इत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

श्रूषेभिर्वृधो जुषाणो अर्केर्देवाँ अच्छ। रघुपत्वा जिगाति ।

मंद्रो होता स जुह्वा यजिष्ठः संमिच्छो अग्निरा जिघर्ति देवान् ॥४॥

श्रूषेभिः । वृधः । जुषाणः । अर्कैः । देवान् । अच्छ । रघुऽपत्वा । जिगाति ।

मंद्रः । होता । सः । जुह्वा । यजिष्ठः । संऽमिच्छः । अग्निः । आ । जिघर्ति । देवान् ॥४॥

वृधो वर्धितोऽग्निः श्रूषेभिर्हविल्लक्षणेर्बलैः । बलनिमित्तैर्हविर्भिरित्यर्थः । अर्कैः स्तोत्रैश्च जुषाणः सेव्यमानः सन् देवानिन्द्रादीनच्छाप्नुं रघुपत्वा लघुपतनः शीघ्रगामी जिगाति । गच्छति । गत्वा च मंद्रः स्तुत्यो होता देवानामाह्वाता होम-निष्पादको वा यजिष्ठो यदृतमः संमिच्छः स्वगुणैर्देवैर्वा संप्रयुक्तः सोऽग्निर्देवान्प्रति हविरा जिघर्ति । आहारयति । देवेभ्यो हविर्देदातीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तमुस्त्रामिंद्रं न रेजमानमग्निं गीर्भिर्नमोभिरा कृणुध्वं ।

आ यं विप्रासो मतिभिर्गृणन्ति जातवेदसं जुह्वं सहानां ॥५॥

तं । उस्त्रां । इंद्रं । न । रेजमानं । अग्निं । गीऽभिः । नमऽभिः । आ । कृणुध्वं ।

आ । यं । विप्रासः । मतिऽभिः । गृणन्ति । जातऽवेदसं । जुह्वं । सहानां ॥५॥

हे ऋत्विजो यूयमुस्त्रां भोगानामुस्त्राविणं दातारं रेजमानं ज्वालात्मना कंपमानं तमग्निमिंद्रं नेद्रमिव गीर्भिः स्तुतिभिर्नमोभिर्हविर्भिश्चा कृणुध्वं । अस्मद-भिमुखं कुरुत । विप्रासो मेधाविनः स्तोतारः सहानां शुचुबलाद्यभिभवितृणां देवानां जुह्वमाह्वातारं जातवेदसं जातधनं जातप्रज्ञं वा यमग्निमा गृणन्ति । आदरेण स्तुवंति । तमाकृणुध्वमिति पूर्वेषु संबंधः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सं यस्मिन्विष्वा वसूनि जग्मुर्वाजे नाश्वाः सप्तीवंत एवैः ।

अस्मे जतीरिंद्रवाततमा अर्वाचीना अग्ने आ कृणुष्व ॥६॥

सं । यस्मिन् । विष्वा । वसूनि । जग्मुः । वाजे । न । अश्वाः । सप्तिऽवंतः । एवैः ।

अस्मे इति । जतीः । इंद्रवातऽतमाः । अर्वाचीनाः । अग्ने । आ । कृणुष्व ॥६॥

हे अग्ने यस्मिंस्त्वयि विश्वानि वसूनि धनानि सं जग्मुः । स्वत्वेन संगतानि भवंति । तच्च दृष्टान्तः । एवैर्गमनैः सप्रीवंतः सर्पणवंतः शीघ्रगमनसमर्था अश्वा वाजे न यथा संयामे संगतास्तद्वत् । हे अग्ने स त्वमिन्द्रवाततमा इन्द्रेणाभिगता ऊती रक्षा अस्मे अस्मास्वर्वाचीना अभिमुखीरा कृणुष्व । आदरेण कुरु ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अथा अग्ने महा निषद्या सद्यो जज्ञानो हव्यो बभूष ।

तं ते देवासो अनु केतमायन्नधावर्धत प्रथमासं ऊमाः ॥७॥

अथ । हि । अग्ने । महा । निऽसद्य । सद्यः । जज्ञानः । हव्यः । बभूष ।

तं । ते । देवासः । अनु । केतं । आयन् । अर्ध । अवर्धत । प्रथमासः । ऊमाः ॥७॥

अधानंतरं हि यस्माद्धे अग्ने त्वं महा महत्त्वेन जज्ञानो जायमानो ज्वलन्निषद्यो-
पविश्य सद्यस्तस्मिन्प्रजननकाल एव हव्यो हवनार्ह आहुतिप्रक्षेपणार्हो बभूष
भवसि तस्मात्कारणाद्देवासो हविषां दातार ऋत्विग्यजमानास्ते तव स्वभूतं तं
तादृशं केतं प्रज्ञानलक्षणमन्वायन् अनुगच्छन्ति । दीप्ते त्वयि हवीषि जुह्वतीत्यर्थः ।
अधानंतरमृत्विगादयः प्रथमासः क्रियाभिजनविद्यागुणैरुत्कृष्टा ऊमास्त्वया रक्षि-
ताः संतोऽवर्धत । वर्धते ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे प्रथमो वर्गः ॥

स्वस्ति न इति सप्तर्चं सप्तमं सूक्तं । ऋष्याद्याः पूर्ववत् । स्वस्तीत्यनुक्रांतं ।
उक्तः सूक्तविनियोगः । स्वस्त्ययन्यां प्रधानस्य स्वस्ति न इत्येषानुवाक्या । सूचितं
च । अग्निः स्वस्तिमान् स्वस्ति नो दिवो अग्ने पृथिव्याः । आ० २. १० । इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

स्वस्ति नो दिवो अग्ने पृथिव्या विश्वायुर्धेहि यजथाय देव ।

सर्चेमहि तव दस्म प्रकेतैरुत्था र्ण उरुभिर्देव शंसैः ॥१॥

स्वस्ति । नः । दिवः । अग्ने । पृथिव्याः । विश्वऽआयुः । धेहि । यजथाय । देव ।

सर्चेमहि । तव । दस्म । प्रऽकेतैः । उरुथ । नः । उरुऽभिः । देव । शंसैः ॥१॥

हे देव दानादिगुणविशिष्टाग्ने त्वं दिवः पृथिव्या द्यावापृथिव्योः सका-
शाजोऽस्मभ्यं विश्वायुः सर्वान् स्वस्ति पुत्रादि यजथाय देवयागार्थं धेहि । प्रयच्छ ।

सर्वोपद्रवरहिताः सर्वान्नपुत्रयुक्ताश्च संतो वयं यथा यज्जानो भवेम तथास्मान्कुर्विति वाक्यशेषः । अपि च वयं सचेमहि । हे दस्म दर्शनीय देवाग्ने उरुभिर्बहुभिः शंसैः शंसनीयैस्तव संबंधिभिः प्रकेतैः पालनोपायप्रज्ञानैर्नोऽस्मानुरुह्य । रक्ष ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इ॒मा अ॒ग्ने म॒तय॒स्तुभ्यं॑ जा॒ता गोभि॒रश्वै॒रभि॒ गृ॒णन्ति॒ राधः॑ ।

य॒दा ते॒ म॒र्तो॒ अनु॒ भोग॒मान॒इ॒मो॒ द॒धानो॒ म॒तिभिः॑ सु॒जात ॥२॥

इ॒माः । अ॒ग्ने । म॒तयः॑ । तु॒भ्यं । जा॒ताः । गोभिः॑ । अ॒श्वैः । अ॒भि । गृ॒णन्ति॒ । राधः॑ ।

य॒दा । ते॒ । म॒र्तैः । अनु॑ । भोगं । आन॑द॒ वसो॒ इति॑ । द॒धानः । म॒तिभिः॑ । सु॒जात ॥२॥

हे अग्ने इमा ईदृश्यो मतयः स्तुतयस्तुभ्यं त्वदर्थं जाता अस्मदादिस्तोतृमुखादुत्पन्नाः । उच्चारिता इत्यर्थः । गोभिरश्वैश्च सहितं राधस्त्वया दीयमानं हिरण्यादिकं धनमभि गृणन्ति । अभिष्टुवंति । अस्मत्स्तुत्यनुरूपान्नमस्मभ्यं त्वया दत्तमिति प्रशंसन्ति । यदा मर्तोऽस्मदादिको मनुष्यस्ते त्वया दीयमानं भोगं भोगार्हं धनमन्वानट् प्राप्नोति लभते तदा हे वसो प्रशस्यवसुमन् । यद्वा स्वेन तेजसा सर्वस्याच्छादयितः । हे सुजात शोभनकर्मार्थमुत्पन्नाग्ने त्वं दधानोऽस्मभ्यं धनं प्रयच्छन् मतिभिरस्मदीयाभिः स्तूयस इति शेषः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अ॒ग्निं म॒न्ये पि॒तरं॑ म॒ग्निमा॒पिम॒ग्निं भा॒तरं॑ स॒दमि॒त्सखा॑यं ।

अ॒ग्नेर॒नीकं॑ बृ॒हतः॑ स॒पर्ये॑ दि॒वि षु॒क्रं य॒ज॒तं सूर्य॑स्य ॥३॥

अ॒ग्निं । म॒न्ये । पि॒तरं॑ । अ॒ग्निं । आ॒पिं । अ॒ग्निं । भा॒तरं॑ । स॒दं । इत् । स॒खा॑यं ।

अ॒ग्नेः । अ॒नीकं॑ । बृ॒हतः॑ । स॒पर्ये॑ । दि॒वि । षु॒क्रं । य॒ज॒तं । सूर्य॑स्य ॥३॥

अहं स्तोता पितरमग्निमेव मन्ये । जाने । आपिं बंधुमग्निमेव मन्ये । भातरमग्निमेव मन्ये । स॒दमि॒त् सदैवा॒विसंवा॑दिनं स॒खाय॑मग्निमेव जानामि । बृहतो महतोऽग्नेरनीकमाहवनीयाख्यं मुखं सपर्ये । परिचरामि । तच्च लुप्तोपममेतत् । दिवि द्युलोके स्थितं यजतं यदृष्यं पूजनीयं सूर्यस्य संबंधि षुक्रं दीप्तिमन्मंडलं यथा कश्चिदभिप्रेतार्थसिद्ध्य आराधयति तद्वत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

सि॒ध्रा अ॒ग्ने धि॒यो अ॒स्मे स॒नु॒ची॒र्यं चा॒य॒से द॒म आ॒ नित्य॑होता ।

ऋ॒ता॒वा स॒ रोहि॑द॒श्वः पु॒रु॒क्षुर्द्यु॑भि॒रस्मा॒ अ॒ह॒भिर्वा॒मम॑स्तु ॥४॥

सि॒ध्राः । अ॒ग्ने । धि॒यः । अ॒स्मे इति॑ । स॒नु॒चीः । यं । चा॒य॒से । द॒मे । आ । नित्य॑ऽहोता ।

ऋ॒तऽवा । सः । रोहि॑तऽअ॒श्वः । पु॒रुऽक्षुः । द्युऽभिः । अ॒स्मै । अ॒ह॒ऽभिः । वा॒मं । अ॒स्तु ॥४॥

हे अग्ने सनुचीः संभक्त्योऽस्मे अस्माकं संबंधिन्यो धियः स्तुतयः सिद्धाः सिद्धा निष्पन्नाः । त्वदर्धमस्माभिः कृता इत्यर्थः । दम आ अस्मद्यज्ञगृहे मर्यादतयावस्थितत्वं नित्यहोता सततं होमनिष्पादको देवानामाह्वाता वा सन् यं चायसे कर्मवैगुण्याद्रक्षसि सोऽहं त्वत्प्रसादात्तत्सायुज्यं गतः सन् ऋतवा यज्ञवान् सत्यवान् वा स्यामिति शेषः । रोहिदश्वो रोहितसंज्ञकाश्वः पुरुक्षुः बह्वक्षश्च स्यां । किंच । अस्मा ईहग्भूताय तुभ्यं द्युभिर्दीप्तिष्वहभिरहःसु दिवसेषु वामं वननीयं हविरस्तु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

द्यु॒भिर्हि॑तं मि॒त्रमि॒व प्र॒योगं॑ प्र॒त्नमृ॒त्विज॑म॒ध्वर॒स्य जा॒रं ।

बा॒हु॒भ्याम॒ग्निमा॒यवो॑ऽज॒न॒तं वि॒क्षु हो॒तारं॑ न्य॒साद॑य॒त ॥५॥

द्युऽभिः । हि॒तं । मि॒त्रंऽइ॒व । प्र॒ऽयोगं॑ । प्र॒त्नं । अ॒ध्वर॒स्य । जा॒रं ।

बा॒हुऽभ्या॑ । अ॒ग्निं । आ॒य॒वः । अ॒ज॒न॒तं । वि॒क्षु । हो॒तारं॑ । नि । न्य॒सा॒द॒य॒त ॥५॥

द्युभिर्हितं दीप्तिराहितं मित्रमिव स्निग्धमिव प्रयोगं प्रयोक्तव्यं प्रत्नं पुराणमृत्विजं होतृसंज्ञकं । अग्निर्वै देवानां होतासीदिति श्रुतेः । अध्वरस्य जारं समापयितारमेवभूतमग्निमायवो यजमाना मनुष्या बाहुभ्यामजनंत । जनितवंतः । किंच विक्षु मनुष्येषु तदाकारेषु देवेष्वित्यर्थः । होतारमाह्वातारं न्यसादयंत । नियमेन सादितवंतः । देवानां यागार्थं निरूपितवंत इत्यर्थः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स्व॒यं य॒जस्व॑ दि॒वि दे॒व दे॒वान्किं॑ ते॒ पा॒कः कृ॒णव॑दप्र॒चेताः ।

यथा॒य॒ज ऋ॒तुभिर्दे॒व दे॒वाने॒वा य॒जस्व॑ त॒न्वं सु॒जात॑ ॥६॥

स्वयं । यजस्व । दिवि । देव । देवान् । किं । ते । पाकः । कृणवत् । अप्रचेताः ।
यथा । अयजः । ऋतुऽभिः । देव । देवान् । एव । यजस्व । तन्वं । सुऽजात ॥ ६ ॥

हे देव द्योतमानामे त्वं दिवि द्युलोके स्थितान्देवानिन्द्रादीन् स्वयमात्मनैव यजस्व । पाकः पक्तव्यप्रज्ञोऽप्रचेता अप्रकृष्टज्ञानो मनुष्यस्ते तव किं कृणवत् । किं करोति । त्वयानधिष्ठितः किञ्चिदपि न जानातीत्यर्थः । किञ्च हे देव त्वमृतुभिः कालविशेषैर्देवान्यथायज इष्टवानसि एवैवं हे सुजात शोभनजन्मक्षमे तन्व-मात्मानमपि यजस्व ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

भवां नो अग्नेऽवितो गोपा भवा वयस्कृदुत नो वयोधाः ।
रास्वा च नः सुमहो हव्यदातिं चास्वोत नस्तन्वोऽप्रयुच्छन् ॥ ७ ॥
भव । नः । अग्ने । अविता । उत । गोपाः । भव । वयःऽकृत् । उत । नः । वयःऽधाः ।
रास्व । च । नः । सुऽमहः । हव्यऽदातिं । चास्व । उत । नः । तन्वः । अप्रऽयुच्छन् ॥ ७ ॥

हे अग्ने त्वं नोऽस्माकमविताहृष्टभयेभ्यो रक्षको भव । भूयाः । उतापि च गोपा अहृष्टभयेभ्यो गोप्ता रक्षको भव । उतापि च वयस्कृदन्नस्य कर्ता भव । वयोधा अन्नस्य दाता भव । हे सुमहः सुष्टु पूजनीयामे त्वं स्वभूतां हव्यदातिं हविषो दातिं नोऽस्मभ्यं रास्व च । प्रयच्छ । उतापि च नोऽस्माकं स्वभूतास्तन्वः शरी-राण्यप्रयुच्छन् अप्रमाद्यन् चास्व । पालय ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे द्वितीयो वर्गः ॥

प्र केतुनेति नवर्चमष्टमं सूक्तं चैष्टुभं । त्वष्टृपुत्रस्त्रिशिरा नामर्षिः । आदितः षडामेय्यस्ततस्त्रिंश एंष्ट्रः । तथा चानुक्रांतं । प्र केतुना नव त्रिशिरास्वाष्ट्रस्तृचोऽन्य एंष्ट्र इति । आदितः षष्ठां प्रातरनुवाकाभिनशस्त्रयोराग्नेयक्रतावुक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र केतुना बृहता यात्यग्निरा रोदसी वृषभो रौरवीति ।
दिविदंतीं उपमौ उदानळपामुपस्थे महिषो ववर्ध ॥ १ ॥
प्र । केतुना । बृहता । याति । अग्निः । आ । रोदसी इति । वृषभः । रौरवीति ।
दिवः । चित् । अंतां । उपऽमान् । उत । आनद् । अपां । उपऽस्थे । महिषः । ववर्ध ॥ १ ॥

अग्निर्वृहता महता केतुना प्रज्ञानेन युक्तः सन् आ इदानीं रोदसी द्यावा-
पृथिव्यौ प्र याति । प्रकर्षेण गच्छति । किञ्च देवानामाह्वानकाले वृषभ इव
रोरवीति । अत्यर्थं शब्दं करोति । दिवश्चित् द्युलोकस्याप्यन्तानवसानानुपमान्
समीपांश्च प्रदेशान् ज्वलनात्मनादित्यात्मना वा स्थित उदानद् । ऊर्ध्वं व्याप्नोति ।
अपां वृष्टिलक्षणानामुदकानामुपस्थ उपस्थानेऽन्तरिक्षे वैद्युतात्मना महिषो
महान्ववर्ध । वर्धते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

मुमोद् गर्भो वृषभः ककुद्गानस्त्रेमा वत्सः शिमीवाँ अरावीत् ।

स देवतान्युद्यतानि कृण्वन्स्वेषु क्षयेषु प्रथमो जिगाति ॥ २ ॥

मुमोद् । गर्भः । वृषभः । ककुत्ऽमान् । अस्त्रेमा । वत्सः । शिमीऽवान् । अरावीत् ।

सः । देवऽताति । उत्ऽयतानि । कृण्वन् । स्वेषु । क्षयेषु । प्रथमः । जिगाति ॥ २ ॥

गर्भो द्यावापृथिव्योरन्तर्गतो वृषभः कामानां वर्षिताग्निः ककुद्गान् उन्नततेजस्को
मुमोद् । मोदते । किञ्च । अस्त्रेमा । प्रशस्यनामैतत् । प्रशस्तो वत्सो नक्तोष-
सोर्वत्सभूतः सायंप्रातराहुत्युपजीवनात् शिमीवान् हविर्वहनदेवाह्वानादिकर्मवा-
नग्निररावीत् । देवाह्वानादिशब्दं करोति । सोऽग्निर्देवताति यज्ञ उद्यतान्युद्य-
मान्युत्साहकर्मणि कृण्वन् कुर्वन् स्वेषु क्षयेष्वात्मीयेष्वाहवनीयादिस्थानेषु स्थितः
प्रथमो देवानां स्थानेषु मुख्यो जिगाति । गच्छति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आ यो मूर्धानं पिचोररब्ध न्यध्वरे दधिरे सूरौ अर्णैः ।

अस्य पत्न्यरुषीरश्वबुधा ऋतस्य योनौ तन्वो जुषन्त ॥ ३ ॥

आ । यः । मूर्धानं । पिचोः । अरब्ध । नि । अध्वरे । दधिरे । सूरः । अर्णैः ।

अस्य । पत्न्यन् । अरुषीः । अश्वऽबुधाः । ऋतस्य । योनौ । तन्वः । जुषन्त ॥ ३ ॥

योऽग्निः पिचोर्मातापितृभूतयोर्द्यावापृथिव्योर्मूर्धानमारब्ध । स्वतेजोभिरा-
रभते । यज्ञा । मातापितृभूतयोररण्योर्मूर्धानं शिरोवत्प्रधानभूतं मन्थनप्रदेशं । आङ्
ईषदर्थे । आरब्धेष्वनस्ति । निर्मथनकालेऽपि दाहेन दग्धुं समर्थः । सूरः
सुवीर्यस्याग्नेरर्णौ गमनशीलं तेजोऽध्वरे यज्ञे नि दधिरे । यष्टारो नियमेन

धारयन्ति । अस्याग्नेः पत्नन् पतनेऽरुषीरारोचमाना ऋतस्य यज्ञस्य योनौ
स्थानेऽश्वबुधा व्याप्तमूला अशनबंधना वा । हविराहारान्विता इत्यर्थः । तन्वः
स्वदीयास्तनूर्जुषंत । कवयः सेवन्ते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

उष उषो हि वसो अयमेपि त्वं यमयोरभवो विभावा ।

ऋताय सप्त दधिषे पदानि जनयन्मिचं तन्वेऽस्वायै ॥४॥

उषःऽउषः । हि । वसो इति । अयं । एषि । त्वं । यमयोः । अभवः । विभाऽवा ।

ऋताय । सप्त । दधिषे । पदानि । जनयन् । मिचं । तन्वे । स्वायै ॥४॥

हे वसो स्वेन तेजसा सर्वस्याच्छादयितवसुमन्वा प्रशस्य वाग्ने त्वमुष उषः
सर्वस्या एवोषसोऽयं पूर्वमेपि । प्राप्नोषि । अपि च । यमयोर्युग्मयोः परस्परम-
वियुक्तयोरहोरात्रयोर्विभावा दीप्तिमानभवः । भवसि । तन्वे स्वाया आत्मीयाच्छ-
रीरान्मिचमादित्यं जनयन् उत्पादयन् सप्त पदानि सप्तसंख्याकानि धिष्ण्यादि-
स्थानान्यृताय यज्ञार्थं दधिषे । धारयसि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

भुवश्चक्षुर्मह ऋतस्य गोपा भुवो वरुणो यहाताय वेषि ।

भुवो अपां नपाज्जातवेदो भुवो दूतो यस्य हव्यं जुजोषः ॥५॥

भुवः । चक्षुः । महः । ऋतस्य । गोपाः । भुवः । वरुणः । यत् । ऋताय । वेषि ।

भुवः । अपां । नपात् । जातऽवेदः । भुवः । दूतः । यस्य । हव्यं । जुजोषः ॥५॥

महो महत ऋतस्य यज्ञस्य हे अग्ने त्वं चक्षुरिव प्रकाशको भुवः । भवसि ।
गोपा यज्ञस्य रक्षकस्त्वमेव भवसि । यद्यदर्ताय सोमरसलक्षणस्योदकस्यादा-
नार्थं वरुण आदित्यो वेषि गच्छसि तदा त्वमेव भुवो । भवसि । हे जातवेदो
जातप्रज्ञाग्नेऽपां वृष्टिलक्षणानामुदकानां नपात् पौचस्त्वमेव भुवो । भवसि ।
अग्नो हि मेघो जायते मेघादग्निर्विशुद्धो जायत इत्यपां पौचत्वमुच्यते । यस्य
यजमानस्य हव्यं हविर्जुषोषः सेवसे तस्य दूतो भुवः । भवसि ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे तृतीयो वर्गः ॥

दर्शपूर्णमासयोराग्नेयस्य याज्या भुवो यज्ञस्येत्येषा । सूचितं च । तासां याज्या-
नुवाक्या अग्निर्मूर्धा भुवो यज्ञस्य । अ० १. ६. । इति ॥ आग्नेयी काचित्काम्येष्टिः ।
तस्यामेवैव याज्या । सूचितं च । आग्नेय्या उत्तरे नित्ये मूर्धन्वतः । अ० २. १०. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते षष्ठी ॥

भुवो यज्ञस्य रजसश्च नेता यचा नियुज्जिः सचसे शिवाभिः ।

दिवि मूर्धानं दधिषे स्वर्षा जिह्वामग्ने चकृषे हव्यवाहं ॥ ६ ॥

भुवः । यज्ञस्य । रजसः । च । नेता । यच । नियुज्जिभिः । सचसे । शिवाभिः ।

दिवि । मूर्धानं । दधिषे । स्वः ऽसां । जिह्वां । अग्ने । चकृषे । हव्यः ऽवाहं ॥ ६ ॥

हे अग्ने त्वं यच यस्मिन्नंतरिक्षे शिवाभिः कल्याणीभिर्नियुज्जिर्नियुत्संज्ञकाभि-
रश्वजातिभिः संबद्धं वायुं सचसे संगच्छसे तस्मिन्नंतरिक्षे यज्ञस्य रजसश्चोदकस्य
च नेता प्रापयिता भुवः । भवसि । अग्निर्वा इतो वृष्टिं समीरयतीति श्रुतेः ।
किंच दिवि द्युलोके मूर्धानं शिरोवत्प्रधानभूतं स्वर्षा सर्वस्य संभक्तारमादित्यं
दधिषे । हविर्वहनद्वारेण धारयसि । हे अग्ने त्वं जिह्वां ज्वालां हव्यवाहं हविषो
वोद्रीं चकृषे । करोषि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अस्य चितः क्रतुना वध्रे अंतरिच्छन्धीति पितुरेवैः परस्य ।

सचस्यमानः पिबोरुपस्थे जामि ब्रुवाण आयुधानि वेति ॥ ७ ॥

अस्य । चितः । क्रतुना । वध्रे । अंतः । इच्छन् । धीतिं । पितुः । एवैः । परस्य ।

सचस्यमानः । पिबोः । उपऽस्थे । जामि । ब्रुवाणः । आयुधानि । वेति ॥ ७ ॥

अस्मिंस्तु च इंद्र इममर्थं ब्रवीति । हे चित सर्वेषामायुधानि वेत्ता त्वं त्वष्टृपुत्रस्य
चिशिरसो वधार्थं मम साहाय्यं कुर्वितीद्रेणैवं पृष्टस्त्रितः स्ववीर्यवृद्धार्थं यज्ञभागं
वध्रे । स चेंद्रस्तस्मै पाणिप्रक्षालनार्थं जलं यज्ञभागं च दत्तवान् । अनेन यज्ञ-
भागेन वृद्धवीर्यस्त्रित एतात्संज्ञक ऋधिरैवैरात्मनो रक्षणीर्युक्तोऽंतर्ग्यज्ञस्य मध्ये
धीतिं भागमिच्छन् परस्योक्तृष्टस्य पितुः सर्वस्य जगतः पालयितुरस्येंद्रस्य क्रतुना
चिशिरसो मम वधार्थं साहाय्यभूतेन कर्मणा निमित्तेन वध्रे । सहाय्यं वृत्तवान् ।
किंच । पिबोर्मातापितृभूतयोर्द्वौवापृथिव्योरुपस्थे समीपस्थे यज्ञे सचस्यमान

चतुर्विभिः सेव्यमानस्त्रितो जामि योग्यमिन्द्रस्यानुरूपं स्तोत्रं ब्रुवाण इन्द्रस्य
बलवृद्धार्थमुच्चारयन् आयुधानि स्वभूतानि वेति । त्वष्टृपुत्रस्य मम वधार्थ-
मागच्छति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

स पित्र्याण्ययुधानि विद्वानिन्द्रेषित आसो अभ्ययुध्यत् ।

चिशीर्षाणं सप्तरश्मिं जघन्वान् त्वाष्टस्य चिन्निः संसृजे चितो गाः ॥ ८ ॥

सः । पित्र्याणि । आयुधानि । विद्वान् । इन्द्रोऽइषितः । आसः । अभि । अभ्युध्यत् ।

चिऽशीर्षाणं । सप्तरश्मिं । जघन्वान् । त्वाष्टस्य । चित् । निः । संसृजे । चितः । गाः ॥ ८ ॥

आस आसस्य पुत्रोऽपां पुत्रो वा । तकारोपजनश्छांदसः । स चितः पित्र्याणि
स्वपितृसंबन्धीन्यायुधानि विद्वान् जानन् इन्द्रेषितस्त्रिशिरसा मया सह युद्धार्थ-
मिन्द्रेण प्रेषितः सन् अभ्ययुध्यत् । आभिमुख्येन युद्धवान् । तदनंतरं सप्तरश्मिं
शशुनियमनार्थं सप्तरश्मिहस्तं । यद्वा । सप्तरश्मिरादित्यः । तत्सदृशं चिशीर्षाणं चि-
शिरस्कं मां जघन्वान् हतवान् । मूर्च्छितं कृतवानित्यर्थः । किंच चित्त्वाष्टस्य चित्
त्वष्टृपुत्रस्य ममापि गाः पशून्निः संसृजे । विसृष्टवान् । अपहतवानित्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

भूरीदिन्द्र उदिनक्षंतमोजोऽवाभिनत्सत्पतिर्मन्यमानं ।

त्वाष्टस्य त्रिविष्टरूपस्य गोनामाचक्राणस्त्रीणि शीर्षा परां वर्क ॥ ९ ॥

भूरि । इत् । इन्द्रः । उत् । उदिनक्षंतं । ओजः । अव । अभिनत् । सत् । सत्पतिः । मन्यमानं ।

त्वाष्टस्य । चित् । विष्टरूपस्य । गोनां । आ । चक्राणः । चीणि । शीर्षा । परा ।

वर्गिति वर्क ॥ ९ ॥

सत्पतिः सतां पालक इन्द्रो भूरीदृष्टेव पूर्वतुल्यमतिरिक्तं वीजो बलमुदि-
नक्षंतं व्याप्तुवंतं मन्यमानं भूरमित्यात्मानं चिंतयंतं । यद्वा मन्यति दीपिकर्मा
क्रोधकर्मा वा । दीप्यमानं क्रुध्यंतं वा त्वष्टृपुत्रं मामवाभिनत् । वज्रेण विदारि-
तवान् । विदार्य त्वाष्टस्य चित् त्वष्टृपुत्रस्यापि गोनां गवां स्वामिन इति शेषः ।
विष्टरूपस्य मम चीणि शीर्षा शीर्षाण्याचक्राण आ समन्ताच्छब्दं कुर्वन् परा वर्क ।

पराङ्मुखस्य वृक्णवान् । छिन्नवानित्यर्थः । ईदृशं भावि वस्तु विश्वरूपः स्वप्नांतेऽनेन
तृचेन दृष्टवान् ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे चतुर्थो वर्गः ॥

आपो हीति नवर्चं नवमं सूक्तं । अंबरीषस्य राज्ञः पुत्रः सिंधुद्वीप ऋषिस्त्वष्ट्र-
पुत्रस्त्रिशिरा वा । इदमाप इत्यादिके वे अनुष्टुभौ ईशाना इति वर्धमाना । आपः
पृणीतेति प्रतिष्ठा । शिष्टा गायत्र्यः । आपो देवता । तथा चानुक्रांतं । आपो हि
सिंधुद्वीपो वांबरीष आपं गायत्रं अनुष्टुबंतं पंचमी वर्धमाना सप्तमी प्रतिष्ठेति ॥
गतः सूक्तविनियोगः । आप्रिमारुत आपो हि हेत्याद्यास्तिस्रः । सूचितं च । आपो
हि हेति तिस्रो वियतमप उपस्पृशन् । आ० ५, २० । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

आपो हि ष्टा मयोभुवस्ता न ऊर्जे दधातन । महे रणाय चक्षसे ॥१॥

आपः । हि । स्थ । मयःऽभुवः । ताः । नः । ऊर्जे । दधातन । महे । रणाय । चक्षसे ॥१॥

हि यस्मात्कारणादापो या यूयं मयोभुवः सुखस्य भावयित्र्यः स्थ भवथ
तास्तादृश्यो यूयं नोऽस्मानूर्जेऽन्नाय दधातन । धत्त । अन्नप्राप्तियोग्यानस्मान्
कुरुत । अन्नमस्मभ्यं दत्तेत्यर्थः । महे महते रणाय रमणीयाय चक्षसे दर्शनाय
सम्यग्ज्ञानाय च धत्त । अस्मान् सम्यग्ज्ञानं प्रति योग्यांकुरुतेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः । उशतीरिव मातरः ॥२॥

यः । वः । शिवऽतमः । रसः । तस्य । भाजयत । इह । नः । उशतीऽइव । मातरः ॥२॥

हे आपः वो युष्माकं स्वभूतो यो रसः शिवतमः सुखतम इहास्मिँल्लोके तस्य
तं रसं नोऽस्मान् भाजयत । सेवयत । उपयोजयतेत्यर्थः । तत्र दृष्टांतः । उश-
तीरिव । उशत्य इव पुत्रसमुच्चिं कामयमाना मातरः स्तन्यं रसं यथा भाजयन्ति
प्रापयन्ति तद्वत् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ । आपो जनयथा च नः ॥३॥

तस्मिँ । अरं । गमा । वः । यस्य । क्षयाय । जिन्वथ । आपः । जनयथा । च । नः ॥३॥

हे आपो यूयं यस्य पापस्य क्षयाय विनाशायस्माञ्जिन्वथ प्रीणयथ तस्मै
तादृशाय पापक्षयायारं क्षिप्रं वो युष्मान् गमाम । गमयाम । वयं शिरसि
प्रक्षिपामेत्यर्थः । यद्वा यस्यान्नस्य क्षयाय निवासार्थं यूयमोषधीर्जिन्वथ तर्पयथ
तस्मै तदन्नमुद्दिश्य वयमरमलं पर्याप्तं यथा भवति तथा वो युष्मान्गमाम । गच्छाम ।
किंच हे आपो नोऽस्माञ्जनयथ च । पुत्रपौत्रादिजनने प्रयोजयतेत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

शं नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये । शं योरभि स्रवन्तु नः ॥४॥

शं । नः । देवीः । अभिष्टये । आपः । भवन्तु । पीतये । शं । योः । अभि । स्रवन्तु । नः ॥४॥

नोऽस्माकं पापापनोदद्वारेण शं सुखं भवन्तु देवीर्दिष्य आपः । अभिष्टयेऽस्म-
द्यज्ञाय भवन्तु । यज्ञांगभावाय च भवन्तित्यर्थः । पीतये पानाय च भवन्तु । तथा
शमुत्पन्नानां रोगाणां शमनं योर्यावनमनुत्पन्नानां पृथक्करणं च कुर्वन्तु । अपि
च । नोऽस्माकमभ्युपरि स्रवन्तु । शुद्ध्यर्थं सिंचन्तु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

ईशाना वार्याणां क्षयंतीश्चर्षणीनां । आपो याचामि भेषजं ॥५॥

ईशानाः । वार्याणां । क्षयंतीः । चर्षणीनां । आपः । याचामि । भेषजं ॥५॥

वार्याणां वारिप्रभवानां ग्रीहियवादीनां यद्वा वरणीयानां धनानामीशाना
ईश्वराश्चर्षणीनां मनुष्याणां क्षयंतीर्निवासयित्रीरप उदकानि भेषजं । सुखना-
मैतत् । पापापनोदनं सुखं याचामि । अहं प्रार्थये ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अप्सु मे सोमो अन्नवीदंतर्विभ्रानि भेषजा । अग्निं च विश्वशंभुवं ॥६॥

अप्सु । मे । सोमः । अन्नवीत् । अंतः । विभ्रानि । भेषजा । अग्निं । च । विश्वऽशंभुवं ॥६॥

॥ अथ सप्तमी ॥

आपः पृथीत भेषजं वरुणं तन्वेदमम । ज्योक् च सूर्ये हरे ॥७॥

आपः । पृथीत । भेषजं । वरुणं । तन्वे । मम । ज्योक् । च । सूर्ये । हरे ॥७॥

॥ अथाष्टमी ॥

इदमापः प्र वहत यत्किं च दुरितं मयि ।

यद्वाहर्मभिदुद्रोहं यद्वा शेष उतानृतं ॥८॥

इदं आपः । प्र । वहत । यत् । किं । च । दुःइतं । मयि ।

यत् । वा । अहं । अभिदुद्रोहं । यत् । वा । शेषे । उत । अनृतं ॥८॥

॥ अथ नवमी ॥

आपो अद्यान्वचारिषं रसेन समगस्महि ।

पयस्वानम आ गहि तं मा सं सृज वर्चसा ॥९॥

आपः । अद्य । अनु । अचारिषं । रसेन । सं । अगस्महि ।

पयस्वान् । अग्रे । आ । गहि । तं । मा । सं । सृज । वर्चसा ॥९॥

अप्सु मे सोमो अब्रवीदित्यादिकाश्चतस्र ऋचः प्रथमाष्टके द्वितीयाध्याये विनियोगपुरःसरं व्याख्याताः ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे पंचमो वर्गः ॥

ओ चिदिति चतुर्दशर्चं दशमं सूक्तं । अचानुक्रम्यते । ओ चित्पकूना वैवस्वतयोर्यमयम्योः संवादः षष्ठ्ययुग्भिर्यमी मिथुनार्थं यमं प्रोवाच स तां नवमीयुग्भिरनिच्छन् प्रत्याचष्ट इति । ततः षष्ठ्यां प्रथमातृतीयाद्ययुक्षु विवस्वतः पुत्री यम्युषिर्यमो देवता । यस्य वाक्यं स ऋषिर्या तेनोच्यते सा देवतेति न्यायात् । तथा नवम्यां द्वितीयाचतुर्थीप्रभृतिषु युक्षु वैवस्वतो यम ऋषिर्यमी देवता । अनादेशपरिभाषया चिष्टुप् । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

ओ चित्सखायं सख्या ववृत्यां तिरः पुरु चिदर्णवं जगन्वान् ।

पितुर्नपातमा दधीत वेधा अधि क्षमि प्रतरं दीध्यानः ॥१॥

ओ इति । चित् । सखायं । सख्या । ववृत्यां । तिरः । पुरु । चित् । अर्णवं । जगन्वान् ।

पितुः । नपातं । आ । दधीत । वेधाः । अधि । क्षमि । प्रतरं । दीध्यानः ॥१॥

अचास्मिन्सूक्ते वैवस्वतयोर्यमयम्योः संवाद उच्यते । अस्यामृचि यमं प्रति यमी प्रोवाच । तिरोऽंतर्हितमप्रकाशमानं । निर्जनप्रदेशमित्यर्थः । पुरु चिद्ब्रह्मपि विस्तीर्णं चार्णवं समुद्रैकदेशमवांतरद्वीपं जगन्वान् । गतवती यमी । चिदिति पूजार्थं । पूजितमिष्टं । श्रेष्ठमित्यर्थः । सखायं गर्भवासादारभ्य सखीभूतं यमं सख्या सख्याय स्त्रीपुरुषसंपर्कजनितमिच्छत्वाय ओ वधृत्यां । आवर्तयामि । आभिमुख्येन स्थित्वा लज्जां परित्यज्य तत्संभोगं करोमीत्यर्थः । धर्मस्य त्वरिता गतिरिति न्यायेन कामस्य त्वरितत्वात् । अपि च पितुरावयोर्भविष्यतः पुत्रस्य पितृभूतस्य तवार्थायाधि क्षमि । अधि पृथिव्यां । पृथिवीस्थानीये ममोदर इत्यर्थः । प्रतरं प्रकृष्टं । सर्वगुणोपेतमित्यर्थः । नपातं गर्भलक्षणमपत्यं वेधा विधाता प्रजापतिर्दीधान् आवयोरनुरूपस्य पुत्रस्य जननार्थमावां ध्यायन् आदधीत । प्रजापतिर्धाता गर्भं दधातु त इत्युक्तत्वात् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

न ते सखा सख्यं वष्ट्येतत्सलक्ष्मा यद्विषुरुपा भवति ।

महस्पुचासो असुरस्य वीरा दिवो धर्तार उर्विया परि ख्यन् ॥२॥

न । ते । सखा । सख्यं । वष्टि । एतत् । सलक्ष्मा । यत् । विषुरुपा । भवति ।

महः । पुचासः । असुरस्य । वीराः । दिवः । धर्तारः । उर्विया । परि । ख्यन् ॥२॥

यम आत्मानं परोक्षीकृत्य यमी प्रत्युवाच । हे यमि ते तव सखा गर्भवासलक्षणेन सखीभूतो यम एतदीदृशं त्वयोक्तं स्त्रीपुरुषलक्षणं सख्यं न वष्टि । न कामयते । यद्यस्मात्कारणाद्यमी सलक्ष्मा समानयोनित्वलक्षणा विषुरुपा भगिनीत्वाद्विषमरूपा भवति भवति तस्मान्न वष्टीत्यर्थः । इदानीं तिरः पुरु चिदर्णवं जगन्वानित्यस्य प्रतिवचनमुच्यते । महो महतोऽसुरस्य प्राणवतः प्रज्ञावतो वा प्रजापतेः पुचासः पुत्रभूता वीराः । वीरो वीरयत्यमिचान्वेतेर्वा स्यान्नतिकर्मणो वीरयतेर्वा । नि० १. ७. इति निरुक्तं । शूणां विविधमीरयितारो धर्तारो धारयितारो दिवो द्युलोकस्य । प्रदर्शनमेतत् । द्युप्रभृतीनां लोकानामित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उशंति घा ते अमृतांस एतदेकस्य चित्यजसं मर्त्यस्य ।

नि ते मनो मनसि धाम्यस्मे जन्तुः पतिस्तन्वमा विविश्याः ॥३॥

उ॒शं॒ति । घ॒ । ते । अ॒मृ॒ता॒सः । ए॒तत् । ए॒क॒स्य । चि॒त् । त्व॒ज॒सँ । म॒र्य॒स्य ।

नि । ते । म॒नः । म॒न॒सि । धा॒यि । अ॒स्मे इति । ज॒न्युः । प॒तिः । त॒न्यँ । आ । वि॒वि॒श्याः ॥ ३ ॥

पुनरपि यमी यमं प्रत्युवाच । घेति निपातोऽप्यर्थे । हे यम ते प्रसिद्धा अमृतासः प्रजापत्यादयोऽपि देवा एतदीदृशं शास्त्रेणागम्यत्वेनोक्तं त्यजसं । त्यज्यते परस्मै प्रदीयत इति त्यजसं दुहितृभगिन्यादिस्त्रीजातमुशंति । कामयन्ते । एकस्य चित् सर्वस्य जगतो मुख्यस्यापि प्रजापत्यादेः स्वदुहितृभगिन्यादीनां संबन्धोऽस्तीति शेषः । अतः कारणात्ते तव मनश्चित्तमस्मे अस्माकं । ममेत्यर्थः । मनसि चित्ते नि धायि । निधीयतां । अहं त्वां कामये त्वं मामपि कामयस्वेत्यर्थः । अपि च जन्युरिति लुप्तोपममेतत् । जन्युरिव यथा जनयिता प्रजापतिः पतिर्भर्ता भूत्वा स्वदुहितुः शरीरं संभोगेनाविष्टवान् तथा त्वमपि मम पतिर्भूत्वा त्वं मदीयं शरीरमा विविश्याः । संभोगेनाविश । योनौ प्रजननप्रक्षेपोपगूहचुंबनादिना मां संभुक्ष्वेत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

न यत्पु॒रा च॒कृ॒मा क॒ङ्क नू॒नमृ॒ता वद॑न्तो अ॒नृतं॒ रपे॒म ।

ग॒न्ध॒र्वो अ॒प्स्व॒षा च॒ योषा॒ सा नो॒ नाभिः॒ पर॒मं जा॒मि तन्नो॑ ॥ ४ ॥

न । यत् । पु॒रा । च॒कृ॒म । क॒त् । ह । नू॒नं । अ॒नृ॒ता । वद॑न्तः । अ॒नृतं॒ । र॒पे॒म ।

ग॒न्ध॒र्वः । अ॒प्सु । अ॒षा । च॒ योषा॑ । सा । नः । नाभिः । पर॒मं । जा॒मि । तत् । नौ ॥ ४ ॥

यमो यमी पुनर्ब्रूते । पुरा पूर्वं प्रजापतेर्यदगम्यागमनमपरिमितसामर्थ्योपेतत्वात्कृतं तथा वयं न चकृम । नाकुर्म । वयमृतानि सत्यानि वदन्तो ब्रुवन्तोऽनृतमसत्यं कङ्क कदा खलु नूनं निश्चितं रपेम । वदेम । न कदाचिदपीत्यर्थः । अगम्यागमनं न कुर्म इति यावत् । अपि च अप्सु । अंतरिक्षनामैतत् । अंतरिक्षे स्थितो गन्धर्वः । गन्धां रश्मीनामुदकानां वा धारयितादित्योऽप्यांतरिक्षस्था सा प्रसिद्धा योषादित्यस्य भार्या सरण्यूश्च नो नावावयोर्नाभिस्तपस्तिस्थानं । मातापितरावित्यर्थः । तत्तस्मात्कारणान्नावावयोर्जामि बांधवमुत्कृष्टं । एवं सत्यावयोरगम्यागमनरूपत्वात्कर्तुमर्ह्युक्तं तस्मादेतन्न करोमीत्यभिप्रायः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

ग॒र्भे नु नौ॑ ज॒नि॒ता दंप॑ती कर्दे॒वस्त्व॒ष्टा स॒वि॒ता वि॒श्वरूपः॑ ।

न॒कि॒रस्य॒ प्र मि॑नन्ति व्र॒तानि॒ वेद॑ ना॒वस्य॒ पृ॒ष्वि॒वी उ॒त द्यौः ॥ ५ ॥

गर्भे। नु। नौ। जनिता। दंपती इति दंऽपती। कः। देवः। त्वष्टा। सविता। विश्वऽरूपः।
नकिः। अस्य। प्र। मिनंति। प्रतानि। वेद। नौ। अस्य। पृथिवी। उत। द्यौः ॥५॥

त्वष्टा रूपाणां कर्ता सविता सर्वेषां शुभाशुभस्य प्रेरको विश्वरूपः सर्वात्मको देवो दानादिगुणयुक्तो जनिता जनयिता प्रजापतिर्गर्भे नु गर्भावस्थायामेव नावावां दंपती जायापती कः । कृतवान् एकोदेर सहवासित्वात् । अस्य प्रजापतेर्प्रतानि कर्माणि नकिः प्र मिनंति । न केचित्प्रहिंसन्ति । न लोपयन्तीत्यर्थः । अतः कारणाग्नर्भावस्थायामेवावयोः प्रजापतिकृते दंपतित्वे सति संभोगं कुर्वित्यर्थः । अपि च नावावयोरस्येदं मातुरुदेर सहवासजनितं दंपतित्वं पृथिवी भूमिर्वेद । जानाति । उतापि च द्यौर्द्युलोकोऽपि जानाति ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे षष्ठो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

को अस्य वेद प्रथमस्याहः क ई ददर्श क इह प्र वोचत् ।

बृहन्मिचस्य वरुणस्य धाम कटु ब्रव आहनो वीच्या नृन् ॥६॥

कः। अस्य। वेद। प्रथमस्य। अहः। कः। ई। ददर्श। कः। इह। प्र। वोचत्।

बृहत्। मिचस्य। वरुणस्य। धाम। कत्। ऊं इति। ब्रवः। आहनः। वीच्या। नृन् ॥६॥

प्रथमस्याहः संबंध्यस्येदमन्योन्यसंगमनं को वेद । जानाति । प्रथमेऽहनि यत्क्रियते तदनुमानमाश्रित्य न कश्चिदपि ज्ञातुं शक्नोतीत्यर्थः । इहास्मिन्प्रदेशे प्रत्यक्षतः क ईमिदं संगमनं ददर्श । पश्यति । कः प्र वोचत् । प्रख्यापयति । न कोऽपीत्यर्थः । मिचस्य वरुणस्य मिचावरुणयोर्बृहन्महद्भाम स्थानमहोरात्रं यदस्ति तच्च नृन् मनुष्यान् वीच्या नरकेण हे आहन आहंतर्मर्यादया हिंसितः । स्वकृतशुभाशुभकर्मापेक्षया मनुष्यादिप्राणिनां नरकपातेन स्वर्गप्रापणेन नियहानुग्रहयोः कर्तरित्यर्थः । एवंभूत हे यम त्वं कटु ब्रवः । किं वा ब्रवीषि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यमस्य मा यम्यं काम आगन्तमाने योनौ सहश्रेय्याव ।

आयेव पत्ये तन्वं रिरिष्यां वि बिबृहेव रथ्येव च्छा ॥७॥

यमस्य । मा । यम्यं । कामः । आ । अगन् । समाने । योनौ । सहऽशेय्याय ।
जायाऽइव । पत्ये । तन्वं । रिरिच्यां । वि । चित् । वृहेव । रथ्याऽइव । चक्रा ॥ ७ ॥

यमस्य तव कामोऽभिलाषो यम्यं यमी मा मां प्रत्यागन् आगच्छतु ।
ममोपरि तव यमस्य संभोगेच्छा जायतामित्यर्थः । किमर्थं । समाने योनावे-
कस्मिन् स्थाने शय्याख्ये सहशेय्याय सहशयनार्थं । तदनंतरं पूर्णमनीरथा सती
जायेव पत्ये यथा भार्या पत्युरर्थाय परया प्रीत्या विश्वस्ता सती रतिकामा
स्वशरीरं प्रकाशयति एवं तन्वमात्मीयं शरीरं रिरिच्यां । विविच्यां । त्वदर्थं प्रका-
शयेयमित्यर्थः । किंच । चिदिति पूरणः । वि वृहेव । वृह उद्यमने । धर्मार्थका-
मान्विविधमुद्यच्छावः । तच्च दृष्टान्तः । रथ्येव चक्रा । रथस्यावयवभूते चक्रे यथा
रथमुद्यच्छतस्तद्वत् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

न तिष्ठन्ति न नि मिषन्त्येते देवानां स्पर्श इह ये चरन्ति ।
अन्येन मदाहनो याहि तूयं तेन वि वृह रथ्येव चक्रा ॥ ८ ॥
न । तिष्ठन्ति । न । नि । मिषन्ति । एते । देवानां । स्पर्शः । इह । ये । चरन्ति ।
अन्येन । मत् । आहनः । याहि । तूयं । तेन । वि । वृह । रथ्याऽइव । चक्रा ॥ ८ ॥

यस्या प्रख्यातो यमः पुनराह । इहास्मिँल्लोके देवानां संबन्धिनो ये स्पर्शोऽहो-
रात्रादयश्चाराश्चरन्ति सर्वेषां शुभाशुभलक्षणकर्मप्रत्यवेक्षणार्थं परिभ्रमन्त्येते चाराः
क्षणमात्रमपि चरणव्यापाररहिता न तिष्ठन्ति । न नि मिषन्ति । मेषणं न
कुर्वन्ति । शुभमशुभं वा यः करोति तं निरीक्षन्ते चेत्यर्थः । हे आहनो ममापहं चि
असह्यभाषणेन दुःखयिचि त्वं मत् मत्तोऽन्येन त्वत्सदृशेन सह तूयं क्षिप्रं याहि ।
संगच्छ । गत्वा च तेन वि वृह । धर्मार्थकामानुद्यच्छ । तच्च दृष्टान्तः । रथ्येव चक्रा ।
यथा रथावयवभूते चक्रे रथमुद्यच्छतस्तद्वत् ॥

॥ अथ नवमी ॥

राचीभिरस्मा अहंभिर्देशस्येत्यर्थस्य चक्षुर्मुहुरुन्मिमीयात् ।
दिवा पृथिव्या मिथुना सबंधू यमीर्यमस्य बिभृयादजामि ॥ ९ ॥
राचीभिः । अस्मै । अहंभिः । दशस्येत् । सूर्यस्य । चक्षुः । मुहुः । उत् । मिमीयात् ।
दिवा । पृथिव्या । मिथुना । सबंधू इति सऽबंधू । यमीः । यमस्य । बिभृयात् । अजामि ॥ ९ ॥

रात्रिभिरहभिरहोराचयोरस्मै यमाय कल्पितं भागं सर्वो यजमानो दशस्येत् ।
प्रयच्छतु । सूर्यस्य संबन्धि चक्षुस्तेजो मुहुर्मुहुरस्मै यमायोन्मिमीयात् । उदेतु । दिवा
पृथिव्या द्यावापृथिवीभ्यां सह मिथुना मिथुनौ संबन्धू समानबन्धू अहोरात्रे
अस्मै यमाय । एतज्ज्ञात्वेयं यमीर्यमस्याजाम्यभ्रातरं विभृयात् । धारयतु । यत्नेन
परिगृह्णात्वित्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

आ घा ता गच्छानुत्तरा युगानि यच्च जामयः कृणवन्नजामि ।

उप बर्बृहि वृषभाय बाहुमन्यमिच्छस्व सुभगे पतिं मत् ॥ १० ॥

आ । घ । ता । गच्छान् । उत्तरा । युगानि । यच्च । जामयः । कृणवन् । अजामि ।

उप । बर्बृहि । वृषभाय । बाहुं । अन्यं । इच्छस्व । सुभगे । पतिं । मत् ॥ १० ॥

यच्च येषु कालेषु जामयो भगिन्योऽजाम्यभ्रातरं पतिं कृणवन् करिष्यन्ति ता
तान्युत्तराणि युगानि कालविशेषा आ गच्छन् । आ गमिष्यन्ति । घेति पूरणः ।
यस्मादेवं तस्माच्चे सुभगे त्वमिदानीं मत् मत्तोऽन्यं पतिं भर्तारमिच्छस्व । कामयस्व ।
तदनन्तरं वृषभाय तव योनौ रेतः सेक्ते पुरुषायात्मीयं बाहुमुप बर्बृहि । शयनकाल
उपबर्हणं कुरु ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे सप्तमो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

किं भ्रातासद्यदनाथं भवति किमु स्वसा यच्चिर्चृतिर्निगच्छात् ।

काममूता बहु इतद्रपामि तन्वा मे तन्वं सं पिपृग्धि ॥ ११ ॥

किं । भ्राता । असत् । यत् । अनाथं । भवति । किं । ऊं इति । स्वसा । यत् ।

निःऽचृतिः । निऽगच्छात् ।

कामऽमूता । बहु । एतत् । रपामि । तन्वा । मे । तन्वं । सं । पिपृग्धि ॥ ११ ॥

यमी यमेन प्रत्याख्याता पुनराह । यद्यस्मिभ्रातरि सति स्वसादिकमनाथं
नाथरहितं भवति स भ्राता किमसत् । किं भवति । न भवतीत्यर्थः । किंच यस्यां
भगिन्यां सत्यां भ्रातरं निर्चृतिर्दुःखं निगच्छात् नियमेन गच्छति प्राप्नोति सा
स्वसा किमु । किं वा भवति । भ्रातृभगिन्योश्च परस्परं प्रीतिर्येन केनचिदुपायेनावश्यं

कार्येभ्यः। साहं काममूता कामेन मूर्छिता सती बहु नानाप्रकारमेतदी-
दृशमुक्तं वक्ष्यमाणं च रपामि। प्रलपामि। एतज्ज्ञात्वा मे मम तन्वा शरीरेण
तन्वं शरीरं सं पिपृग्धि। संपर्चय। संभोगेन संश्लेषय। मां सम्यक् भुंक्ष्वेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

न वा उ ते तन्वा तन्वं सं पृच्यां पापमाहुः स्वसारं निगच्छात्।
अन्येन मत्प्रमुदः कल्पयस्व न ते भ्राता सुभगे वक्ष्येतत् ॥ १२ ॥
न। वै। उं। इति। ते। तन्वा। तन्वं। सं। पृच्यां। पापं। आहुः। यः। स्वसारं। निगच्छात्।
अन्येन। मत्। प्रमुदः। कल्पयस्व। न। ते। भ्राता। सुभगे। वक्षि। एतत् ॥ १२ ॥

यमी यमी प्रत्युक्तवान्। हे यमि ते तव तन्वा शरीरेण तन्वमात्मीयं शरीरं
न वै सं पृच्यां। नैव संपर्चयामि। नैवाहं त्वां संभोक्तुमिच्छामीत्यर्थः। यो
भ्राता स्वसारं भगिनीं निगच्छात् नियमेनोपगच्छति। संभुक्त इत्यर्थः। तं पापं
पापकारिणमाहुः। शिष्टा वदन्ति। एतज्ज्ञात्वा हे सुभगे सुष्ठु भजनीये हे यमि
त्वं मत् मत्तोऽन्येन त्वद्योग्येन पुरुषेण सह प्रमुदः संभोगलक्षणान्प्रहर्षान्कल्पयस्व।
समर्थय। ते तव भ्राता यम एतदीदृशं त्वया सह मैथुनं कर्तुं न वक्षि। न
कामयते। नेच्छति ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

बतो बतसि यम नैव ते मनो हृदयं चाविदाम।
अन्या किल त्वां कक्ष्येव युक्तं परि व्रजाते लिबुजेव वृक्षं ॥ १३ ॥
बतः। बत। असि। यम। न। एव। ते। मनः। हृदयं। च। अविदाम।
अन्या। किल। त्वां। कक्ष्याऽइव। युक्तं। परि। स्वजाते। लिबुजाऽइव। वृक्षं ॥ १३ ॥

यमी प्रत्युवाच। हे यम त्वं बतो दुर्बलोऽसि। बतेति निपातः खेदानु-
कंपयोः। अनुकंप्यश्चासि। ते त्वदीयं मनो मनोगतं संकल्पं हृदयं च बुद्धिगत-
मध्यवसायं च नैवाविदाम। वयं न जानीम एव। मत्तोऽन्या काचित्स्त्री त्वां
परि व्रजाते किल। तच्च दृष्टान्तद्वयमुच्यते। कक्ष्येव युक्तं। यथा कक्ष्या रज्जुर्युक्त-
मात्मना संबद्धमश्वं परिव्रजते तद्वत्। लिबुजेव वृक्षं। यथा लिबुजा व्रततिर्गाढं
वृक्षं परिव्रजते तद्वच्च। अन्यस्यां स्त्रियामासक्तत्वं मां परिव्रक्तुं नेच्छसीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

अन्यमू षु त्वं यम्यन्य उ त्वां परि ष्वजाते लिबुजेव वृक्षं ।

तस्य वा त्वं मन इच्छा स वा तवाधा कृणुष्व संविदं सुभद्रां ॥१४॥

अन्यं। ऊं इति। सु। त्वं। यमि। अन्यः। ऊं इति। त्वां। परि। स्वजाते। लिबुजाऽइव। वृक्षं।

तस्य। वा। त्वं। मनः। इच्छ। सः। वा। तव। अध। कृणुष्व। संविदं। सुभद्रां ॥१४॥

यमः पुनरप्याह । हे यमि त्वमन्यमु अन्यं पुरुषमेव सु सुष्ठु परिष्वज । अन्य उ अन्योऽपि पुरुषस्त्वां परि ष्वजाते । तच्च दृष्टान्तः । लिबुजेव वृक्षं । यथा वल्ली गाढं वृक्षं परिष्वजते तद्वत् । तथा सति । वाशब्दः समुच्चये । त्वं तस्य च पुरुषस्य मन इच्छ । कामय । तस्य त्वं वशवर्तिनी भवेत्यर्थः । स च पुरुषस्तव मन इच्छतु । अधाथ परस्परवशवर्तित्वानंतरं त्वं तेन सह सुभद्रां सुकल्याणीं संविदं परस्पर-संभोगसुखसंवित्तिं कृणुष्व । कुरुष्व ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठेऽष्टमो वर्गः ॥

वृषेति नवर्चमेकादशं सूक्तमांगेर्हविर्धानस्यार्धमाग्नेयं । सप्तम्याद्यास्तिस्रस्त्रिष्टुभः शिष्टा जगत्यः । तथा चानुक्रांतं । वृषा नवांगिर्हविर्धान आग्नेयं तु त्रिष्टुवंतमिति । गतः सूक्तविनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

वृषा वृष्णे दुदुहे दोहसा दिवः पर्यासि यज्ञो अदितेरदाभ्यः ।

विश्वं स वेद वरुणो यथा धिया स यज्ञियो यजतु यज्ञियो चतून् ॥१॥

वृषा । वृष्णे । दुदुहे । दोहसा । दिवः । पर्यासि । यज्ञः । अदितेः । अदाभ्यः ।

विश्वं । सः । वेद । वरुणः । यथा । धिया । सः । यज्ञियः । यजतु । यज्ञियान् । चतून् ॥१॥

वृषाहुतिद्वारेण वृष्टेर्वर्षिता यज्ञो महान् अदाभ्यः केनाप्यहिंस्योऽग्निरदिते-रक्षीणयागक्रियस्य वृष्णे यज्ञद्वारेण स्तुतीनां हविषां वा वर्षितुर्यजमानस्यार्थाय दोहसा दोहनेन महता प्रक्षारणेन दिवः सकाशात्पर्यासि वृष्टिलक्षणाद्युदकानि दुदुहे । दोग्धि । प्रक्षारयति । किंच यथा वरुण आदित्यो धियात्मानुरूपया प्रज्ञया विश्वं सर्वं वेद जानाति तथा सोऽयमग्निर्जानातीत्यर्थः । यज्ञियो यज्ञार्हो यज्ञियान् यज्ञार्हानृतून्यजतु । पूजयतु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

रप॑न्गंध॒वीरि॑षा च॒ योष॑णा न॒दस्य॑ नादे परि पातु मे मनः ।

इष्ट॑स्य मध्ये अ॒दिति॑र्नि धातु नो॒ भ्राता॑ नो ज्येष्ठः प्रथ॑मो वि वोचति ॥२॥

रप॑त् । गंध॒वीः । अ॒रिषा॑ । च॒ । योष॑णा । न॒दस्य॑ । नादे॑ । परि॑ । पा॒तु । मे॒ । मनः॑ ।

इष्ट॑स्य । मध्ये॑ । अ॒दितिः॑ । नि॒ । धा॒तु । नः॑ । भ्रा॒ता । नः॑ । ज्ये॒ष्ठः । प्र॒थमः॑ । वि॒ । वो॒चति॑ ॥२॥

रपत् रपितवत्यग्निगुणानुक्तवती गंधवीर्गंधर्वस्य स्थप्याङ्गिः संस्कृता योषणा-
हुतिलक्षणा स्त्री च । अग्निं तर्पितवतीति शेषः । नदस्य । स्तोतृनामैतत् । स्तोतुर्मे
मम स्वभूतं मनो नादे स्तुतिलक्षणे शब्दे परि पातु । अग्निः सम्ययस्तु ।
अहं समाहितमना भूत्वा सम्यक् स्तुतिं करोमीत्यर्थः । किंच अदितिरखंडनी-
योऽग्निर्नोऽस्मानिष्टस्य यागस्य मध्ये नि धातु । निदधातु । नितरां स्थापयतु ।
प्रथमः सर्वेषां यजमानानां मुख्यो नोऽस्माकं ज्येष्ठो भ्राता वि वोचति । विशेषेण
ब्रवीति । स्तौतीत्यर्थः । नाहमेव केवलो यजनशीलः किंतु सर्व एवास्मत्कुलीनो
देवयागप्रिय इत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सो चि॒न्नु भ॒द्रा क्षु॑मती॒ यश॑स्वत्युषा उ॒वास॑ मन॒वे स्व॑र्वती ।

यदी॑मु॒शंतं॑मु॒शता॑मनु॒ ऋतु॑म॒ग्निं हो॑तारं वि॒दथा॑य जी॒जनन् ॥३॥

सो इति॑ । चि॒त् । नु॒ । भ॒द्रा । क्षु॒ऽमती॑ । यश॑स्वती । उ॒षाः । उ॒वा॒स॒ । मन॒वे । स्वः॑ऽवती ।

यत् । ई॒ । उ॒शंतं॑ । उ॒शतां॑ । अ॒नु॒ । ऋ॒तुं । अ॒ग्निं । हो॒तारं॑ । वि॒दथा॑य । जी॒जनन् ॥३॥

भद्रा भजनीया क्षुमती शब्दवती यशस्वत्यन्वती कीर्तिमती वा सो चित्
सैव प्रसिद्धोषा मनवे मनुष्याय यजमानाय स्वर्वत्यादित्यवती सती नु क्षिप्र-
मुवास । उषितवती । उदितवतीत्यर्थः । कदोदितवतीत्युच्यते । यद्यदोशंतं स्तुतिं
हविष्य कामयमानमुशतां यष्टुं कामयमानानां संबंधिनं होतारं देवानामाह्वा-
तारं होमनिष्पादकं वेमेनमग्निमनु ऋतुं स्तुतिकर्मणः पश्चाद्विदथाय यजनीयाय
यज्ञार्थं जीजनन् । ऋत्विग्यजमाना जनयंतीत्यर्थः । तदोदितवतीति संबंधः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अध॒ त्यं द्र॒प्सं वि॒भ्वं वि॒चक्ष॒णं वि॒राभ॒रदि॒षितः॒ श्ये॒नो अ॒ध्वरे ।

यदी॒ विशे॑ वृ॒णते॑ द॒स्ममा॒र्या अ॒ग्निं हो॒तार॒मध॒ धीर॑जायत ॥४॥

अध॒। त्यं। द्र॒प्सं। वि॒ऽभ्वं। वि॒ऽचक्ष॒णं। विः। आ। अ॒भर॒त्। इ॒षितः॒। श्ये॒नः। अ॒ध्वरे॒।

यदि॒। विशेः॒। वृ॒णते॑। द॒स्मं। आ॒र्याः। अ॒ग्निं। हो॒तारं॒। अध॒। धीः। अ॒जा॒यत॒॥४॥

अधाधानंतरं श्येनः श्येनाख्यो विः पश्यध्वरे याग इषितोऽग्निप्रेषितो विभ्वं महांतं विचक्षणं सर्वस्य विशेषेण दृष्टारं त्यं तं प्रसिद्धं द्रप्सं नात्यल्पं नातिबहुलं सोममाभरत् आहूतवान् अपि च यदि यदर्या अभिगमनीयं तं व्रजंतो विशे यजमाना मनुष्या दस्मं दर्शनीयं शत्रूणामुपक्षपयितारं वा होतारमग्निं वृणते प्रार्थयन्ते अध तदा धीर्यागादि क्रिया जायत । यज्जभिः प्रतायत इत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

सदा॑सि र॒खो यव॑सेव पु॒थ्यते॒ हो॒चा॒भिर॒ग्ने म॒नुषः॒ स्व॒ध्वरः॒ ।

वि॒प्रस्य॒ वा य॒च्छ॒शमा॒न उ॒क्थ्यं॑ वा॒जं स॒सवाँ॑ उ॒पया॑सि भूरि॒भिः ॥५॥

सदा॑। अ॒सि। र॒खः। य॒वसा॑ऽइव। पु॒थ्यते॒। हो॒चा॒भिः। अ॒ग्ने। म॒नुषः। सु॒ऽअ॒ध्वरः॒।

वि॒प्रस्य॒। वा। यत्। श॒शमा॒नः। उ॒क्थ्यं॑। वा॒जं। स॒सवा॑न्। उ॒प॒या॑सि। भूरि॒भिः॥५॥

हे अग्ने त्वं सदा सततं रखोऽसि । रमणीयो भवसि । तच्च दृष्टांतः । यवसेव पुथ्यते । यथा यवसानि तृणानि च पुष्टिं कुर्वते हस्त्यश्वगोमहिषादिचतुष्पदाय सर्वदा रमणीयानि भवंति तद्वत् । अपि च हे अग्ने मनुषो मनुष्यस्य स्वभूतैर्होचाभिः । होचेति यज्ञनामैतत् । यज्ञैः स्वध्वरः शोभनयज्ञो भवेति शेषः । विप्रस्य वा स्तोतुर्वा यद्यस्य यजमानस्य वा स्वभूतमुक्थ्यं स्तोत्रं शशमानः प्रशंसन् वाजं हविलेक्षणमन्नं ससवान् संभजमानश्च भूरिभिर्बहुभिर्देवैः सहोपयासि । उपगच्छसि ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे नवमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

उदी॑रय पि॒तरा॑ जा॒र आ भ॒गमि॑र्यक्षति ह॒र्यती॑ ह॒त इ॒ष्यति॒ ।

वि॒र्वक्ति॒ बहिः॑ स्व॒प॒स्यते॑ म॒त्स॒स्त्रवि॒ष्यते॒ असु॑रो वे॒प॒ते म॒ती ॥६॥

उत् । ईरय । पितरा । जारः । आ । भगं । इयक्षति । हर्यतः । हत्तः । इष्यति ।
विवक्ति । वहिः । सुऽअपस्यते । मखः । तविष्यते । असुरः । वेपते । मती ॥ ६ ॥

हे अग्ने त्वदीयं ज्योतिः पितरा पितरौ सर्वप्राणिनां मातापितृभूते द्यावा-
पृथिव्यौ प्रत्युन्नमय । तच्च दृष्टान्तः । आकार उपमार्थे । रात्रेर्नक्षत्रादिदीप्तीनां च
जरयितृत्वाज्जार आदित्यः । स यथा द्यावापृथिव्यौ प्रति भगं भजनीयं ज्योति-
रुन्नमयति तद्वत् । हर्यतो यागं कामयमानान्प्रतीयक्षति । यजमानो यष्टुमिच्छति ।
हत्तो हृदयेन चेष्यति । इधिरयं गत्यर्थः शुद्धोऽप्युपसर्गपूर्वो द्रष्टव्यः । अधीष्यति
देवान्यष्टुमधिगच्छति । विवक्ति । विवक्षति । शस्त्रलक्षणाः स्तुतीर्वक्तुमिच्छति ।
वह्निर्वोढा स्तुतीनां देवान्प्रति प्रापयिता होता च स्वपस्यते । शोभनमात्मीयं
कर्म कर्तुमिच्छति । मखः । यज्ञनामैतत् । अत्र तत्प्रयोक्ताध्वर्युरुच्यते । स च
तविष्यते । तविषिर्वृद्धार्थः । स चाचांतर्णीतसनर्थश्च द्रष्टव्यः । ततुविषति । स्तोत्र-
लक्षणाः स्तुतीर्वर्धयितुमिच्छतीत्यर्थः । असुरः प्राणवान् प्रज्ञावान्वा । ब्रह्मेति
शेषः । मती मत्या बुद्ध्या वेपते । कर्मवैगुण्याद्विभ्यक्तं पते । हे अग्ने यतो यजमानः
सर्वविजश्च स्वस्वकर्म कर्तुं त्वामागच्छन्ति अतस्त्वं शीघ्रमुन्नमयेत्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यस्ते अग्ने सुमतिं मर्तो अक्षत्सहसः सूनो अति स प्र ऋखे ।
इषं दधानो वहमानो अश्वैरा स द्युमाँ अमवान्भूषति द्यून् ॥ ७ ॥
यः । ते । अग्ने । सुऽमतिं । मर्तः । अक्षत् । सहसः । सूनो इति । अति । सः । प्र । ऋखे ।
इषं । दधानः । वहमानः । अश्वैः । आ । सः । द्युऽमान् । अमऽवान् । भूषति । द्यून् ॥ ७ ॥

हे सहसः सूनो बलस्य पुत्राग्ने त्वदीयां सुमतिं शोभनामनुयाहिकां बुद्धिं
यो मर्तो मनुष्यो यजमानोऽक्षत् अश्नुते । अनुग्रहशीलं त्वां स्तुतिभिर्हविर्भिश्च
परिचरतीत्यर्थः । स यजमानोऽति प्र ऋखे । सर्वलोकानतीत्य प्रकर्षेण श्रूयते ।
प्रख्यातो भवतीत्यर्थः । कीदृशः । इषमन्नं दधानः । अर्थिभ्यः प्रयच्छन् । अश्वैर्व-
हमानः । किंच स एव द्युमान् दीप्तिमान् शरीरपतनानंतरं द्युस्थानवान्वा ।
अमवान् बलवान् आ द्यून् । द्युरित्यहर्नाम । कालाध्वनोरत्यंतसंयोग इत्येषा
द्वितीया । आदित्यकर्तृकाण्यहानि । आचंद्रार्कमित्यर्थः । भूषति । भवति ॥

महाव्रते संस्थिते मरुत्वतीये यदम् एषेत्यनया चतुर्गृहीतमाज्यं जुहुयात् ।
तथैव पंचमेऽरण्यके सूचितं । यदम् एषा समितिर्भवाति । ऐ० आ० ५. १. इति ॥

॥ सैषाष्टमी ॥

यदम् एषा समितिर्भवाति देवी देवेषु यजता यजच ।

रत्ना च यद्विभजासि स्वधावो भागं नो अच वसुमंतं वीतात् ॥ ८ ॥

यत् । अग्ने । एषा । संऽइतिः । भवाति । देवी । देवेषु । यजता । यजच ।

रत्ना । च । यत् । विऽभजासि । स्वधाऽवः । भागं । नः । अच । वसुऽमंतं । वीतात् ॥ ८ ॥

हे यजच यष्ट्याग्ने यद्यदेषा समितिरस्मत्कर्तृका स्तुतिसंहतिर्यजता यजतेषु
यष्ट्येषु देवेषु मध्ये देवी द्योतमाना भवाति । यष्ट्या देवा अस्माभिः स्तूयंत
इज्यन्ते चेत्यर्थः । हे स्वधावो हविल्लक्षणान्वन्ममे त्वं यद्यदा रत्ना च रत्नानि
रमणीयानि धनानि स्तोतृभ्यो यष्टृभ्यश्च विभजासि विभजसि अच तदानीं
तथा नोऽस्मान्प्रति वसुमंतं धनवंतं नानाधनावयवभूतं भागमंशं वीतात् ॥ वी
गत्यादिषु । तुह्योस्तातङ्काशिष्यन्तरस्यामिति हेः स्थाने तातङ् । अंतर्णीतिर्यथाच
द्रष्टव्यः ॥ वयय । आगमय । अस्मभ्यं प्रयच्छेत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

श्रुधी नो अग्ने सदने सधस्ये युष्ट्वा रषममृतस्य द्रवित्तुं ।

आ नो वह रोदसी देवपुत्रे माकिर्देवानामप भूरिह स्याः ॥ ९ ॥

श्रुधि । नः । अग्ने । सदने । सधऽस्ये । युष्ट्वा । रषं । अमृतस्य । द्रवित्तुं ।

आ । नः । वह । रोदसी इति । देवपुत्रे इति देवऽपुत्रे । माकिः । देवानां । अप ।

भूः । इह । स्याः ॥ ९ ॥

हे अग्ने सधस्ये सहस्थाने सर्वदेवतासाधारणे सदने यज्ञगृहे स्थितः सन्
नोऽस्मदीयं वचनं श्रुधि । शृणु । किं तद्वचनं । उच्यते । अमृतस्य देवपानस्य
मधुनो द्रवित्तुं द्रावकं रषमात्मीयं युष्ट्वा । आह्वानार्थं देवान्प्रति गमनायाचैः
संयुष्ट्वा । संयुक्तेन रषेण गत्वा नोऽस्माकं यज्ञं प्रति देवपुत्रे देवस्य प्रजापतेर्दु-
हितरी यज्ञा देवाः पुत्रा ययोस्ते रोदसी द्यावापृथिव्यावा वह । प्रापय । देवानां

मध्ये कश्चिद्देवोऽपभूरपभवितास्मद्यज्ञमपगता माकिः स्यात् । त्वं चेहास्मिन्यज्ञे
स्याः । संनिहितो भव ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे दशमो वर्गः ॥

द्यावेति नवर्चं द्वादशं सूक्तमांगेर्हविर्धानस्यार्धं चैष्टुभमाग्नेयं । द्यावेत्यनुक्रांतं ॥
गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

द्यावा ह क्षामा प्रथमे ऋतेनाभिश्चावे भवतः सत्यवाचा ।

देवो यन्मर्तान्यजथाय कृण्वन् सीदद्भोता प्रत्यङ् स्वमसुं यन् ॥ १ ॥

द्यावा । ह । क्षामा । प्रथमे इति । ऋतेन । अभिऽश्चावे । भवतः । सत्यऽवाचा ।

देवः । यत् । मर्तान् । यजथाय । कृण्वन् । सीदत् । होता । प्रत्यङ् । स्वं । असुं । यन् ॥ १ ॥

सत्यवाचा सत्यवाची सत्यवादित्यौ प्रथमे प्रधानभूते द्यावा क्षामा द्युक्षामे
द्यावापृथिव्यावृतेन सत्यभूतेन देवयजनेन सहाभिश्चावे । आभिमुख्येन श्रूयत
इत्यभिश्चाव आह्वानं । तस्मिन्नस्मद्यज्ञनिमित्तेऽग्नेः संबन्धिन्याह्वाने भवतः ।
लोडर्थे लट् । भवतां । यद्यदा देवो द्योतमानोऽग्निर्यजथाय यज्ञाय मर्तान्
मनुष्यान् कृण्वन् प्रेरयन् प्रत्यङ् आह्वानार्थं देवानां प्रत्यंचिता स्वमसुमात्मीयं
ज्वालालक्षणं प्राणं यन् प्राप्नुवन् होता देवानामाह्वाता सीदद्भेद्यां निषीदति
तदास्मद्यजनकाले द्यावापृथिवी प्रमुखोऽग्निराह्वयत्वित्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

देवो देवान्परिभूच्छृतेन वह् नो हव्यं प्रथमश्चिकित्वान् ।

धूमकेतुः समिधा भाच्छृजीको मंद्रो होता नित्यो वाचा यजीयान् ॥ २ ॥

देवः । देवान् । परिऽभूः । शृतेन । वह् । नः । हव्यं । प्रथमः । चिकित्वान् ।

धूमऽकेतुः । संऽइधा । भाःऽशृजीकः । मंद्रः । होता । नित्यः । वाचा । यजीयान् ॥ २ ॥

देवो द्योतमानोऽग्निर्यज्ञं देवानिन्द्रादीन्परिभूराह्वानहविर्नयनद्वारेण परिभूः
परिगृह्णन् शृतेन यज्ञेन सह नोऽस्माकं हव्यं हविर्वह । प्रापय । कीदृशस्त्वं । प्रथमो
देवानां मुख्यः । चिकित्वान् सर्वं जानन् धूमकेतुर्धूमस्य कर्ता वा धूमध्वजो वा
धूमप्रज्ञानी वा । समिधा समिधनेन दीपनेन भाच्छृजीकश्चुदीप्तिः । ऊर्ध्वज्वलन

इत्यर्थः । मन्द्रः स्तुत्यो होताह्वाता नित्यो ध्रुवो वाचा यजीयान् अतिशयेन यष्टा च ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स्वावृग्देवस्यामृतं यदी गोरतो जातासो धारयन्त उर्वी ।

विश्वे देवा अनु तत्ते यजुर्गुदुहे यदेनी दिव्यं घृतं वाः ॥३॥

स्वावृक् । देवस्य । अमृतं । यदि । गोः । अतः । जातासः । धारयन्ते । उर्वी इति ।

विश्वे । देवाः । अनु । तत् । ते । यजुः । गुः । दुहे । यत् । एनी । दिव्यं । घृतं । वारिति वाः ॥३॥

देवस्याग्नेः स्वावृक् स्वार्जनममृतमुदकं स्वतेजसः सकाशाद्यदि यदोत्पद्यते तदातोऽस्माज्जोहृदकाज्जातास उत्पन्ना ओषधय उर्वी द्यावापृथिव्यौ धारयन्ति । विश्वे देवाः सर्वे स्तोतारस्ते तव संबन्धि तद्यजुर्हृदकस्य तद्दानमनु गुः । अनु-गायन्ति । एनी श्वेता दीप्तिर्दिव्यं दिवि भवं घृतं क्षरद्यद्वा वृष्टिलक्षणं यदुदकं दुहे । दीग्धि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अर्चामि वां वर्धयापो घृतक्षू द्यावाभूमी ऋणुतं रोदसी मे ।

अहा यद्यावोऽसुनीतिमयन्मध्वा नो अर्च पितरां शिशीतां ॥४॥

अर्चामि । वां । वर्धय । अपः । घृतक्षू इति घृतऽक्षू । द्यावाभूमी इति । ऋणुतं ।

रोदसी इति । मे ।

अहा । यत् । द्यावः । असुऽनीतिं । अयन् । मध्वा । नः । अर्च । पितरां । शिशीतां ॥४॥

हे अग्ने त्वमपो मदीयं यज्ञरूपं कर्म वर्धय । प्रोत्सर्पिते सति हे घृतक्षू वृष्ट्युदकस्य प्रसविष्यौ हे द्यावाभूमी द्यावापृथिव्यौ वां युवामर्चामि । अर्च स्तुतौ । स्तौमि । हे रोदसी द्यावापृथिव्यौ युवां मे मदीयं स्तोत्रं ऋणुतं । यद्यस्मिन्नहा । अहःशब्द-सामर्थ्यादहोरात्रसाध्यं कर्मोच्यते ॥ सुपां सुतुगिति सप्तम्येकवचनस्याजादेशः ॥ अहन्यहोरात्रसाध्यकर्मणि द्यावः स्तोतारोऽसुनीतिं । असुः प्रज्ञा । तथा नीयत इत्यसुनीतिः स्तुतिः । तामयन् गच्छन्ति अथास्मिन्कर्मणि पितरा सर्वस्य मातापि-तृभूते द्यावापृथिव्यौ नोऽस्मान्बृष्ट्युदकेन शिशीतां । ज्ञानपानादिना संस्क्रुतां ॥

॥ अथ पंचमी ॥

किं स्वि॒न्नो राजा॑ जगृ॒हे कद॑स्याति॒ व्रतं॑ च॒कृमा॒ को वि वे॑द ।
 मि॒चश्चि॒द्धि ष्मा जु॒हुरा॒णो दे॒वाञ्छो॒को न या॒तामपि॒ वाजो॒ अस्ति॑ ॥५॥
 किं । स्वि॒त् । नः । राजा॑ । जगृ॒हे । कत् । अ॒स्य । अति॑ । व्र॒तं । च॒कृम॒ । कः । वि । वे॒द ।
 मि॒चः । चि॒त् । हि । स्म । जु॒हुरा॒णः । दे॒वान् । श्लो॒कः । न । या॒तां । अपि॑ । वाजः । अ॒स्ति ॥५॥

किंस्विच्छब्दो वितर्कार्थे । किंवा राजा दीप्यमानोऽग्निर्नोऽस्माकं स्वभूतानि हवींषि स्तुतीश्च जगृहे परिगृह्णीयात् किंवास्याग्रेरति व्रतमतिपूजितं परिचरणाख्यं कर्म चकृम वयं क्रियास्म । कर्मवैगुण्याङ्गीतस्य पूर्वार्ध एतच्चनमुक्तं । उत्तरार्ध इदानीं तन्निराक्रियते । हि स्मेतीमौ पूरणी । चिदित्युपमार्थे । जुहुराणः स्निग्धमाहूयमानो मिचः स्निग्धो यथा आगच्छेत् तथा । नेति संप्रत्यर्थे । श्लोकोऽस्मदीया स्तुतिलक्षणा वाग्देवानिन्द्रादीन्यातां । गच्छतु । अपि वाजो हविराख्यं चान्नं यदस्ति तदपि देवान्प्रति गच्छतु । देवाः स्तुतिं हविश्च प्रतिगृह्णन्त्वित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठ एकादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

दु॒र्म॒त्व॒चा॒मृत॑स्य॒ नाम॒ स॒ल॒क्ष्मा॒ यद्वि॑षु॒रूपा॒ भवा॑ति ।
 य॒मस्य॒ यो म॒न॒व॒ते सु॒म॒न्त्रे॒ तमृ॑ष्ट पा॒ह्यप्र॑युच्छन् ॥६॥
 दुः॒ऽम॒न्तु । अ॒च । अ॒मृत॑स्य । ना॒म । स॒ल॒क्ष्मा । यत् । वि॑षु॒रूपा । भवा॑ति ।
 य॒मस्य॒ । यः । म॒न॒व॒ते । सु॒ऽम॒न्तु । अ॒ग्ने । तं । अ॒ष्ट॒ष्ट । पा॒हि । अ॒प्र॑ऽयुच्छन् ॥६॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यस्मि॒न्दे॒वा वि॒दथे॑ मा॒दय॑न्ते वि॒वस्व॑तः स॒दने॑ धा॒रय॑न्ते ।
 सूर्ये॑ ज्योति॒रद॑धु॒र्मास्य॑ अ॒क्षून्परि॑ द्योत॒निं च॑रतो॒ अज॑न्मा ॥७॥
 यस्मि॒न् । दे॒वाः । वि॒दथे॑ । मा॒दय॑न्ते । वि॒वस्व॑तः । स॒दने॑ । धा॒रय॑न्ते ।
 सूर्ये॑ । ज्योतिः॑ । अ॒द॑धुः । मा॒सि । अ॒क्षून् । परि॑ । द्योत॒निं । च॒रतः॑ । अ॒ज॒न्मा ॥७॥

यस्मिन्नग्नौ यज्ञस्य प्रधानांशे सति देवा इन्द्रादयो विदथे यज्ञे मादयन्ते हविषात्मानं तर्पयन्ति तृप्यन्ति वा । अपि च विवस्वतो मनुष्यस्य यजमानस्य

स्वभूते सद्ने वेद्याख्ये स्थाने धारयन्त आत्मानं स्थापयन्ति वा । किञ्च सूर्ये ज्योति-
रहराख्यं तेजोऽदधुः । स्थापितवन्तः । मासि चद्रमस्यकून् रात्रीः स्थापितवन्तः ।
तदनन्तरमजस्रानुपक्षीणौ सूर्याचन्द्रमसौ द्योतनिं दीप्तिं परि चरतः । परिगच्छतः ।
सर्वञ्च प्राप्तुः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

यस्मिन्देवा मन्मनि संचरन्त्यपीच्येऽन वयमस्य विद्म ।

मिचो नो अचादितिरनागान् सविता देवो वरुणाय वोचत् ॥८॥

यस्मिन् । देवाः । मन्मनि । संऽचरन्ति । अपीच्ये । न । वयं । अस्य । विद्म ।

मिचः । नः । अच । अदितिः । अनागान् । सविता । देवः । वरुणाय । वोचत् ॥८॥

देवा इन्द्रादयोः यस्मिन्नग्री मन्मनि ज्ञानभूते ज्ञानवत्सर्वप्रकाशके सति संचरन्ति
स्वाधिकारे संप्रवर्तन्ते । अपीच्येऽतर्हिते स्थितमग्नेः स्वरूपं वयं न विद्म । तत्त्वतो
न जानीमः । अचास्मिन्यज्ञेऽंगभावाय वर्तमानो मिचो वरुणाय सर्वेषां पा-
पानां निवारयिचेऽग्नये नोऽस्नाननागान् अपापान्वोचत् ब्रवीतु । तथादितिर्देव-
माता सविता सर्वस्य प्रेरको देवश्च ब्रवीतु ॥

॥ अथ नवमी ॥

श्रुधी नो अग्ने सद्ने सधस्ये युह्वा रथममृतस्य द्रविलुं ।

आ नो वह रोदसी देवपुत्रे माकिर्देवानामप भूरिह स्याः ॥९॥

श्रुधि । नः । अग्ने । सद्ने । सधऽस्ये । युह्वा । रथं । अमृतस्य । द्रविलुं ।

आ । नः । वह । रोदसी इति । देवपुत्रे इति देवऽपुत्रे । माकिः । देवानां । अप ।

भूः । इह । स्याः ॥९॥

श्रुधी न इत्येषा नवमी पूर्वसूक्ते व्याख्याता ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे द्वादशो वर्गः ॥

युजे वामिति पञ्चर्चं त्रयोदशं सूक्तं । अदितेः पुत्रस्य विवस्वत आर्षे । हविर्धा-
नाख्ये ये द्वे शकटे तद्देवत्वमिदं । अन्त्या जगती शिष्टास्त्रिष्टुभः । तथा चानुक्रांतं ।
युजे पञ्च विवस्वानादित्यो हविर्धानं जगत्यन्तमिति । गतः सूक्तविनियोगः ।
हविर्धानप्रवर्तने युजे वामित्येका । सूचितं च । अन्तरा वार्त्तपादयोर्युजे वां ब्रह्म
पूर्व्यं नमोभिः । आ० ४. ९. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

युजे वां ब्रह्म पूर्यं नमोभिर्वि श्लोक एतु पथ्येव सूरैः ।

ऋण्वंतु विश्वे अमृतस्य पुत्रा आ ये धामानि दिव्यानि तस्युः ॥१॥

युजे । वां । ब्रह्म । पूर्यं । नमःऽभिः । वि । श्लोकः । एतु । पथ्याऽइव । सूरैः ।

ऋण्वंतु । विश्वे । अमृतस्य । पुत्राः । आ । ये । धामानि । दिव्यानि । तस्युः ॥१॥

हे हविर्धानशकटे वां युवामहं पूर्यं पूर्वस्मिन्काले भवं । अनादिकालप्रवृत्तमित्यर्थः । एवंभूतं ब्रह्म मन्त्रमुच्चार्येति शेषः । नमोभिः सोमादिहविर्लक्षणैरनैर्युजे । युनज्मि । युवयोरुपरि सोमादिकमारोप्य पत्नीशालांते हविर्धानं प्रति युवां नयामीत्यर्थः । एवंभूतयोर्युवयोः श्लोकः शब्दो ध्येतु । विश्वान्देवान्प्रति विविधं गच्छतां । तत्र दृष्टान्तः । पथ्येव सूरैः । यथा स्तोतुः स्वभूता पथ्या परिणामसुखावहाहुतिर्विश्वान्देवान्प्रति विविधं गच्छति तद्वत् । अमृतस्यामरणधर्मणः प्रजापतेः पुत्रा विश्वे देवा एवंभूतं शब्दं ऋण्वंतु ये देवा दिव्यानि दिवि भवानि धामानि स्थानान्या तस्युः । अधिष्ठितवन्तः । ते ऋण्वन्त्वित्यर्थः ॥

अथैव हविर्धानप्रवर्तने यमे इवेत्येषा । सूचितं च । यमे इव यतमाने यदैतमधि हयोरदधा उक्थ्यं वच इत्यर्धर्च आरमेत् । आ० ४. ९. इति ॥

॥ तत्रैषा द्वितीया ॥

यमे इव यतमाने यदैतं प्र वां भरन्मानुषा देवयन्तः ।

आ सीदतं स्वमु लोकं विदाने स्वासस्ये भवतमिन्दवे नः ॥२॥

यमे इवेति यमेऽइव । यतमाने इति । यत् । ऐतं । प्र । वां । भरन् । मानुषाः । देवऽयन्तः ।

आ । सीदतं । स्वम् । ऊँ । हति । लोकं । विदाने इति । स्वासस्ये इति सुऽआसस्ये । भवतं ।

इन्दवे । नः ॥२॥

यमे इव यथा सहोत्पन्ने आपत्ये संचरतस्तथा यतमाने गमनहविर्धारणादि-स्वाधिकारकर्मणि प्रवर्तमाने हविर्धानशकटे युवां यदैतं हविर्धानस्थानं प्रति-गच्छतस्तदा देवयन्तो देवकामा मानुषा यजमाना वां युवां प्र भरन् । प्रभरन्ति । किंच युवां स्वमु लोकमात्मीयमेव हविर्धानाख्यं स्थानं विदाने जानती आ सीदतं । ततो नोऽस्माकमिन्दवे सोमार्थं स्वासस्ये शोभननिवासस्थाने भवतं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पंच पदानि रूपो अन्वरोहं चतुष्पदीमन्वेमि व्रतेन ।

अक्षरेण प्रति मिम एतामृतस्य नाभावधि सं पुनामि ॥३॥

पंच । पदानि । रूपः । अनु । अरोहं । चतुःऽपदी । अनु । एमि । व्रतेन ।

अक्षरेण । प्रति । मिमे । एतां । ऋतस्य । नाभौ । अधि । सं । पुनामि ॥३॥

रूपो यदृणां स्वर्गमारोपयितुर्यज्ञस्यांगत्वेन संबंधीनि पंचसंख्याकानि धाना-
सोमपशुपुरोडाशाज्याख्यानि पदानि वृष्टिहेतुत्वेन देवान्प्रति गंतृणि हवीष्यन्वरोहं ।
अनुरोहामि । शकटयोः स्थापनवहनानंतरं करणं करोमीत्यर्थः । किंच चतुष्पदी
चतुर्भिः पादैर्युक्तां चिष्टुवादिच्छंदसं क्रियां व्रतेन प्रयोगकर्मणान्वेमि । अनु-
गच्छामि । यथाकालं प्रयुनज्मीत्यर्थः । अक्षरेण प्रणवाख्येनैतामुपस्थितां प्रति-
गरक्रियां प्रति मिमे । निर्ममे । अपि च ऋतस्य यज्ञस्य । अधीति सप्तम्यर्थ-
नुवादी । नाभौ नाभिभूते वेद्याख्ये स्थाने सं पुनामि । संशोधयामि । दशापविचेण
सोमं संस्करोमीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

देवेभ्यः कर्मवृणीत मृत्युं प्रजायै कर्ममृतं नावृणीत ।

बृहस्पतिं यज्ञमकृण्वत ऋषिं प्रियां यमस्तन्वं प्रारिरिचीत् ॥४॥

देवेभ्यः । कं । अवृणीत । मृत्युं । प्रजायै । कं । अमृतं । न । अवृणीत ।

बृहस्पतिं । यज्ञं । अकृण्वत । ऋषिं । प्रियां । यमः । तन्वं । प्र । अरिरिचीत् ॥४॥

देवेभ्यो देवानां मृत्युं मारयितारं कं स्वपुरुषमवृणीत । प्रार्थयते । प्रयुंक्ते ।
किंच प्रजायै देवव्यतिरिक्ताया मनुष्यादिकायाः प्रजाया अमृतममारकमविनाशकं
कं वा स्वपुरुषं नावृणीत । न प्रयुंक्ते । हविर्धारणक्रियायां प्रवृत्तायां सत्यां
पूर्वोक्तानां सर्वेषां स्थितेरवश्यंभावित्वाच्च कंचिदपि विनाशकं स्वपुरुषं यमो
निरूपयतीत्यर्थः । अपि च बृहस्पतिं बृहतां देवानां हविर्धारणे पालकं बृहतां
मंचाणां स्वामिनं वर्षिं सर्वस्य दृष्टादृष्टफलस्य द्रष्टारं यज्ञमकृण्वत । ऋषिग्य-
जमानाः कुर्वन्ति । अपि च यमः प्रियां तन्वमस्मदीयमिष्टं शरीरं प्रारिरिचीत् ।
धातूनामनेकार्थत्वाद्विचिरच परिहारार्थं वर्तते । प्रेरयति । मृत्योः सकाशात्परि-
हरति । कर्मवैगुण्यजनितदोषभावादस्माकं जीवितं नापहरतीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स॒प्त क्ष॑रंति॒ शिश॑वे म॒रुत्व॑ते पि॒चे पु॒चासो॒ अ॒र्षवी॑वत॒नृ॒तं ।

उ॒भे इ॒दस्यो॒भय॑स्य राज॒त उ॒भे य॑तेते उ॒भय॑स्य पु॒ष्यतः ॥५॥

स॒प्त । क्ष॑रंति॒ । शिश॑वे । म॒रुत्व॑ते । पि॒चे । पु॒चासः॑ । अ॒र्षि । अ॒वी॒वत॒न् । ऋ॒तं ।

उ॒भे इति॑ । इत् । अ॒स्य । उ॒भय॑स्य । राज॒तः । उ॒भे इति॑ । य॒तेते॑ इति॑ । उ॒भय॑स्य । पु॒ष्यतः॑ ॥५॥

म॒रुत्व॑ते । म॒रुतः॑ स्तो॒तारः । स्तु॒तिद्वारे॑ण त॒द्वते॑ पि॒च ऋ॒त्विजां॑ पि॒तृभू॑ताय शिश॑वे शंसनीयाय ह॒विर्धान॑शकटयोः सु॒खासी॑नभू॒ताय सो॒माय स॒प्त छंदा॑सि क्ष॑रंति । स्तु॒तित्वे॑न गच्छं॒ति । अ॒पि च पु॒चासोऽपि॑ सोमस्य पु॒चभू॑ता ऋ॒त्वि-
जोऽप्यु॑तं सत्यभू॒तं स्तोत्र॑मवीवतन् । संगमयंति । सद्गु॒ण्याहि॑णी स्तु॒तिं कुर्व॑तीत्यर्थः ।
उ॒भे इत् वे॒ एव॑ ह॒विर्धान॑शकटे अ॒स्योभय॑स्य दे॒वजा॑तस्य मनु॒ष्यजा॑तस्य च राज॒तः ।
ई॒शाने॑ । उ॒भे एव॑ शकटे यतेते । कर्मानु॒ष्ठाने॑ प्रयत्नं कुरुतः । उ॒भय॑स्य दे॒वजा॑तस्य
मनु॒ष्यजा॑तस्य च पु॒ष्यतः॑ । ह॒विर्धार॑णद्वारेण पु॒ष्टिं कुरु॑त इत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे त्रयोदशो वर्गः ॥

परे॒यिवांस॑मिति षोडशर्चं चतुर्दशं सूक्तं वि॒वस्वतः॑ पु॒चस्य॑ यमस्यार्धं । अंगिर॑सो
नः पि॒तरो॑ नव॒गवा॑ इति षष्ठ्या अंगिरःपि॒चय॑र्वभृ॒गुलक्ष॑णां लिङ्गोक्ता दे॒वताः ।
प्रेही॒त्याद्या॑स्ति॒स्रो लिङ्गो॑क्तदे॒वता॒काः पि॒तृदे॒वता॒का वा । अति॑ द्र॒व सा॒रमे॒या-
वि॒त्यादि॑कस्तृचः सर॒मापु॒चौ यौ श्वा॒नौ पर॑लोकमार्गमभितः स्थि॒तौ तद्दे॒वता॒कः ।
शि॒ष्टा यम॑दे॒वत्याः । यमा॑य सोममिति त्रयोदश्याद्या अनुष्टु॒भः । यमा॑य मधु॒मत्तम॑-
मित्येषा बृ॒हती । आ॒दितो॑ द्वादश चिष्टु॒भः । तथा॑ चानु॒क्रांतं॑ । परे॒यिवांसं॑ षोडश यमो
यामं॑ षष्ठी लिङ्गोक्तदे॒वता । परा॑श्च तिस्रः पि॒त्रा वा तृ॒चः श्व॒भ्यां परा॑ अनुष्टु॒भो बृ॒हत्यु॑-
पा॒त्येति॑ ॥ गतः॑ सू॒क्तत्रि॑नियोगः । महा॒पितृ॑यज्ञे यमयागाख्या याज्या । सू॒चितं॑ च । इ॒मं
यज्ञं॑ प्र॒स्तर॑मा हि सी॒दिति॑ वे परे॒यिवांसं॑ प्र॒वतो॑ महीरनु । आ० २. १९. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

परे॒यिवांसं॑ प्र॒वतो॑ महीरनु॒ बहु॒भ्यः॑ पंथा॒मनु॑पस्प॒शानं॑ ।

वै॒वस्व॑तं सं॒गम॑नं॒ जनानां॑ य॒मं राजा॑नं ह॒विषा॑ दु॒वस्य॑ ॥१॥

परे॒यि॒ऽवांसं॑ । प्र॒ऽवतः॑ । म॒हीः । अनु॑ । बहु॒ऽभ्यः॑ । पंथा॑ । अनु॒ऽपस्प॒शानं॑ ।

वै॒वस्व॑तं । सं॒गम॑नं । ज॒नानां॑ । य॒मं । राजा॑नं । ह॒विषा॑ । दु॒वस्य॑ ॥१॥

हे मदीयांतरात्मन् यजमान वा त्वं राजानं पितॄणां स्वामिनं यमं हविषा पुरोडाशादिना दुवस्य । परिचर । कीदृशं । प्रवतः प्रकृष्टकर्मवतो भूलोकवर्ति-भोगसाधनं पुण्यमनुष्ठितवतः पुरुषान्महीस्तत्तद्भोगोचितभूप्रदेशविशेषान् अनुपरेयिवासं क्रमेण मरणादूर्ध्वं प्रापितवन्तं । तथा बहुभ्यः स्वर्गार्थिभ्यः पुण्यकृद्भ्यः पुण्यकृतार्थं पंथां स्वर्गस्योचितं मार्गमनुपस्पृशानमबाधमानं । पापिन एव पुरुषान् स्वर्गमार्गबाधेन नरकं प्रापयति न तु पुण्यकृत इत्यर्थः । वैवस्वतं विवस्वतः सूर्यस्य पुत्रं जनानां पापिनां संगमनं गन्तव्यस्थानरूपं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यमो नो गातुं प्रथमो विवेद नैषा गब्यूतिरपभर्तवा उ ।

यचा नः पूर्वे पितरः परेयुरेना जज्ञानाः पथ्याऽनु स्वाः ॥२॥

यमः । नः । गातुं । प्रथमः । विवेद । न । एषा । गब्यूतिः । अपऽभर्तवै । उं इति ।

यच । नः । पूर्वे । पितरः । पराऽईयुः । एना । जज्ञानाः । पथ्याः । अनु । स्वाः ॥२॥

प्रथमः सर्वेषां मुख्यो यमो नोऽस्माकं प्रजानां गातुं शुभाशुभनिमित्तं विवेद । जानाति । एषा गब्यूतिर्नापभर्तवा उ । अतिशयज्ञानयोगाद्यमस्य न केनचिदपहर्तुमपनेतुं शक्यत इत्यर्थः । यच यस्मिन्मार्गे नोऽस्माकं पूर्वे पितरः परेयुः एनानेन मार्गेण गच्छन्तो जज्ञाना जाताः सर्वे स्वाः स्वभूताः पथ्याः स्वकर्ममार्गभूता गतीरनु गच्छन्ति ॥

आग्निमारुते मातली कथैरित्येषा धाय्या । सूचितं च । इमं यम प्रस्तरमा हि सीद मातली कथैर्यमो अंगिरोभिरुदीरतामवर उत्परासः । आ० ५. २०. । इति ॥

॥ सैषा सूक्ते तृतीया ॥

मातली कथैर्यमो अंगिरोभिर्बृहस्पतिर्ऋक्षभिर्वावृधानः ।

यांश्च देवा वावृधुर्ये च देवान्स्वाहान्ये स्वधयान्ये मदन्ति ॥३॥

मातली । कथैः । यमः । अंगिरःऽभिः । बृहस्पतिः । ऋक्षऽभिः । वृधुधानः ।

यान् । च । देवाः । वृधुः । ये । च । देवान् । स्वाहा । अन्ये । स्वधया । अन्ये । मदन्ति ॥३॥

मातली । मातलिर्दिदस्य सारथिः । तद्वानिन्द्रो मातली । स कथैः कथभाभिः पितृभिः सह ववृधानो वर्धमानो भवति । यमश्चांगिरोभिः पितृविशेषैः सह

वर्धमानो भवति । - । तच्च देवा इन्द्रादयो यांश्च कष्यभागादीन्पितृन्ववृधुर्वर्धयन्ति
ये च कष्यभागादयः पितरो देवानिन्द्रादीन्वर्धयन्ति तेषां मध्येऽन्य इन्द्रादयः स्वाहा
मदन्ति । स्वाहाकारेण हृष्यन्ति । अन्ये पितरः स्वधया स्वधाकारेण हृष्यन्ति ॥

महापितृयज्ञे यमस्येमं यमेत्यादिके द्वे अनुवाक्ये । इमं यम प्रस्तरमा हि
सीदिति द्वे । आ० २. १९. । इति हि सूचितं । सैषामिमारुतेऽपि धाय्या । सूचं
पूर्वमेवोदाहृतं ॥

॥ सैषा सूक्ते चतुर्थी ॥

इमं यम प्रस्तरमा हि सीदांगिरोभिः पितृभिः संविदानः ।

आ त्वा मंचाः कविशस्ता वहन्तेना राजन्हविषा मादयस्व ॥४॥

इमं । यम । प्रऽस्तरं । आ । हि । सीद । अंगिरःऽभिः । पितृऽभिः । संऽविदानः ।

आ । त्वा । मंचाः । कविऽशस्ताः । वहन्तु । एना । राजन् । हविषा । मादयस्व ॥४॥

हे यम अंगिरोभिरेतन्नामकैः पितृभिः संविदान ऐकमत्यं गतस्त्वमिमं प्रस्तरं
विस्तीर्णं यज्ञविशेषमा सीद । आगत्योपविश । हि यस्मादेवं तस्मात्कविशस्ता
विश्वद्विर्च्यन्तिभिः प्रयुक्ता मंचास्त्वा त्वामा वहन्तु । हे राजन् एनैतेन हविषा
तुष्टो मादयस्व । यजमानं हर्षय ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अंगिरोभिरा गहि यज्ञियेभिर्यमं वैरूपैरिह मादयस्व ।

विवस्वतं हुवे यः पिता तेऽस्मिन्यज्ञे बर्हिषा निषद्य ॥५॥

अंगिरःऽभिः । आ । गहि । यज्ञियेभिः । यमं । वैरूपैः । इह । मादयस्व ।

विवस्वतं । हुवे । यः । पिता । ते । अस्मिन् । यज्ञे । बर्हिषि । आ । निऽसद्य ॥५॥

हे यम वैरूपैर्विविधरूपयुक्तैर्वैरूपसामप्रियैर्वा यज्ञियेभिर्यज्ञयोग्यैरंगिरोभिः
सहा गहि । आगच्छ । आगत्य चेहास्मिन्यज्ञे मादयस्व । यजमानं हर्षय । यो
विवस्वान् ते तव पितास्ति अस्मिन्यज्ञे तं विवस्वतं हुवे । आह्वयामि । स
चास्तीर्णं बर्हिषा निषद्योपविश्य यजमानं हर्षयतु ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे चतुर्दशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अंगिरसो नः पि॒तरो न॒व॒ग्वा अ॒र्ध॒र्वा॒णो भृ॒गवः सो॒म्यासः ।

तेषां व॒यं सु॒म॒तौ य॒ज्ञिया॒नाम॒पि भ॒द्रे सो॒म॒न॒से स्या॒म ॥६॥

अंगिरसः । नः । पि॒तरः । न॒व॒ऽग्वाः । अ॒र्ध॒र्वा॒णः । भृ॒गवः । सो॒म्यासः ।

तेषां । व॒यं । सु॒ऽम॒तौ । य॒ज्ञिया॒नां । अ॒पि । भ॒द्रे । सो॒म॒न॒से । स्या॒म ॥६॥

अंगिरसोऽंगिरोनामका अथर्वाणोऽथर्वनामका भृगवो भृगुनामकाश्च नो
ऽस्माकं पितरो नवग्वा अभिनवगमनयुक्ताः । यद्वा नूतनवत्प्रीतिजनका इत्यर्थः ।
ते च सोम्यासः । सोममर्हतीति सोम्याः । यज्ञियानां यज्ञार्हाणां तेषां सुमता-
वनुग्रहयुक्तायां बुद्धौ वयं स्याम । सर्वदा तिष्ठेम । अपि च सौमनसे भद्रे
सौमनसस्य कारणे कल्याणे फले स्याम । सर्वदा तिष्ठेम ॥

सत्त्वमध्ये दीक्षितस्य मरणे प्रेहीत्याद्याः पंचर्चस्तृतीयावर्जिता होचा शंसनीयाः ।
सूचितं च । प्रेहि प्रेहि पथिभिः पूर्व्येभिरिति पंचानां तृतीयामुद्धरेत् । आ० ६. १०. ।
इति ॥

॥ तासां प्रथमा सूक्ते सप्तमी ॥

प्रेहि॒ प्रेहि॒ प॒थिभिः पू॒र्व्येभि॒र्यचा॒ नः पू॒र्वे पि॒तरः पे॒र॒युः ।

उ॒भा राजा॑ना स्व॒धया॒ मद॑ता य॒मं प॑श्यासि वरु॒णं च दे॒वं ॥७॥

प्र । इ॒हि । प्र । इ॒हि । प॒थिऽभिः । पू॒र्व्येभिः । य॒च । नः । पू॒र्वे । पि॒तरः । पे॒रा॒ऽइ॒युः ।

उ॒भा । राजा॑ना । स्व॒धया॒ । मद॑ता । य॒मं । प॑श्यासि । वरु॒णं । च । दे॒वं ॥७॥

यच यस्मिन्स्थाने नोऽस्माकं पूर्वं पुरातनाः पितरः पितामहादयः परेयुः
पूर्व्येभिः पूर्वस्मिन्काले भवैः । अनादिकालप्रवृत्तैरित्यर्थः । पथिभिर्मार्गैर्हि मत्पित-
स्तत्स्थानं प्रेहि । प्रगच्छ । शीघ्रं गच्छ । गत्वा च स्वधयामृताब्देन मदन्तौ तृथ्यन्तौ
राजाना राजानाबुभोभौ यमं देवं द्योतमानं वरुणं च पश्यासि । पश्य ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सं गच्छ॒स्व पि॒तृभिः सं य॒मेने॒हापू॒र्तेन॑ पर॒मे ष्यो॒मन् ।

हि॒त्वाया॑व॒द्यं पुन॑र॒स्तमे॒हि सं गच्छ॒स्व त॒न्वा सु॒वर्चाः ॥८॥

सं। गच्छस्व। पितृभिः। सं। यमेन। इष्टापूर्तेन। परमे। विऽओमन्।
हिताय। अवद्यं। पुनः। अस्तं। आ। इहि। सं। गच्छस्व। तन्वा। सुवर्चाः॥८॥

हे मदीय पितः तत्त्वं परम उत्कृष्टे व्योमन् व्योमनि स्वर्गाख्ये स्थाने
स्वभूतैः पितृभिः सह सं गच्छस्व। इष्टापूर्तेन श्रौतस्मार्तदानफलेन संगच्छस्व।
तत इष्टापूर्तेन सहागम्यावद्यं पापं हित्वा परित्यज्यास्तं व्रियमानाख्यं गृहमेहि।
आगच्छ। ततः सुवर्चाः। तृतीयार्थे प्रथमा। सुवर्चसा शोभनदीप्तिभ्युक्तेन तन्वा
स्वशरीरेण संगच्छस्व॥

पैतृमेधिके कर्मणि श्मशानायतनं प्रोक्षत्यपेत वीतेति। सूचितं च।
गर्तोदकेन शमीशाखया चिः प्रसव्यमायतनं परिमृजन् प्रोक्षत्यपेत वीत वि
च सर्पतातः। आ० गृ० ४. २. इति॥

॥ सैषा सूक्ते नवमी ॥

अपेत वीत वि च सर्पतातोऽस्मा एतं पितरो लोकमक्रन्।

अहोभिरङ्गिरक्तुभिर्भ्यक्तं यमो ददात्यवसानमस्मै॥९॥

अपं। इत। वि। इत। वि। च। सर्पत। अतः। अस्मै। एतं। पितरः। लोकं। अक्रन्।

अहः। अभिः। अत्। अभिः। अक्तुऽभिः। विऽअक्तं। यमः। ददाति। अवऽसानं। अस्मै॥९॥

श्मशाने पूर्वं स्थिता हे पिशाचादयः अतोऽस्माद्भृतयजमानदहनस्थानादपेत।
अपगच्छत। वीत। विशेषेण गच्छत। वि सर्पत च। इदं स्थानं परित्यज्य नाना-
भावेन दूरतरं देशं गच्छतेत्यर्थः। पितरोऽस्मै मृतयजमानस्यार्थयितं लोकमिदं
दहनस्थानमक्रन्। यमस्याज्ञयान्वकुर्वन्। यमोऽप्यहोभिर्दिवसैरङ्गिरभ्युक्षणेदकै-
रक्तुभी राचिभिर्भ्यक्तं संगतं। शुद्धिनिमित्तैः कालोदकादिभिः शोधितमित्यर्थः।
अवसानं दहनस्थानमस्मै मृतयजमानस्यार्थाय ददाति। दत्तवान्॥

अनुस्तरण्या वृक्षौ पार्श्वयोराश्रफलाकृती। तावुद्धृत्य प्रेतस्य हस्तयोर्निद-
धात्यति द्रव सारमेयाविति द्वाभ्यां। सूचितं च। वृक्षावुद्धृत्य पाणयोरादध्यादति
द्रव सारमेयौ श्वानौ। आ० गृ० ४. ३. इति॥

॥ तत्रैषा दशमी ॥

अति द्रव सारमेयौ श्वानौ चतुरक्षौ श्वलौ साधुना पथा।

अथा पितृन्सुविदर्षा उपेहि यमेन ये संधमादं मदति॥१०॥

अति॑ । द्रव॑ । सार॒मेयौ॑ । श्वानौ॑ । चतुः॑ऽअक्षौ॑ । शबलौ॑ । साधुना॑ । पथा॑ ।
अथ॑ । पित॒रन् । सु॑ऽविद॒चान् । उप॑ । इ॒हि । यमे॑न । ये । सध॑ऽमादं । मदंति ॥ १० ॥

हे अग्ने साधुना पथा समीचीनेन मार्गेण श्वानावुभावति द्रव । अतिक्रम्य गच्छ । यमसंबन्धिनौ यौ श्वानौ प्रेतस्य बाधकौ तौ परित्यज्य समीचीनेन मार्गेण प्रेतं नयेत्यर्थः । कीदृशौ श्वानौ । सारमेयौ । सरमा नाम काचित्प्रसिद्धा देवशुनी । तस्याः पुत्रौ । चतुरक्षौ । उपरिभागे पुनरप्यक्षिप्य ययोस्तादृशौ । अथ शोभनमार्गेण गमनानन्तरं ये पितरो यमेन सधमादं सहर्षं मदंति प्राप्नुवन्ति तान्सुविदचान् सुष्ठुभिज्ञान्पितृनुपेहि । उपगच्छ ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे पंचदशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

यौ ते श्वानौ॑ यम॑ रक्षितारौ॑ चतुर॒क्षौ पथि॒रक्षौ॑ नृच॒क्षसौ॑ ।
ताभ्यामे॑न॒ परि॑ देहि राजन् स्व॒स्ति चा॒स्मा अ॒नमी॒वं च॑ धेहि ॥ ११ ॥
यौ । ते । श्वानौ॑ । यम॑ । रक्षितारौ॑ । चतुः॑ऽअक्षौ॑ । पथि॒रक्षौ॑ इति पथि॒ऽरक्षौ॑ ।
नृ॑ऽचक्ष॒सौ ।

ताभ्यां॑ । ए॒नं । परि॑ । दे॒हि । राज॑न् । स्व॒स्ति । च॑ । अ॒स्मै । अ॒नमी॒वं । च॑ । धे॒हि ॥ ११ ॥

हे राजन् हे यम ते त्वदीयौ यौ श्वानौ विद्येते ताभ्यां हे राजन् यमेनं प्रेतं परि देहि । रक्षार्थं प्रयच्छ । कीदृशौ श्वानौ । रक्षितारौ । यमगृहस्य रक्षकौ । चतुरक्षौ । अक्षिचतुष्टययुक्तौ । पथिरक्षौ । मार्गस्य रक्षकौ । नृचक्षसौ । मनुष्यैः ख्याप्यमानौ । श्रुतिस्मृतिपुराणाभिज्ञाः पुरुषास्तौ प्रख्यापयन्ति । ताभ्यां श्वभ्यां दत्वास्मै प्रेताय स्वस्ति च क्षेममप्यनमीवं च रोगाभावमपि धेहि । संपादय ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

उ॒रु॒णसा॑व॒सुत॑पा उ॒दु॒ब॒लौ य॒मस्य॑ दू॒तौ च॑रतो॒ जनाँ॑ अनु॒ ।
ताव॒स्मभ्यँ॑ दृ॒श्ये सूर्यो॑य पुन॑र्दाताम॒सुम॒द्येह॑ भ॒द्रं ॥ १२ ॥
उ॒रु॒ऽन॒सौ । अ॒सु॒ऽत॒पौ । उ॒दु॒ब॒लौ । य॒मस्य॑ । दू॒तौ । च॒रतः॑ । ज॒नान् । अनु॑ ।
तौ । अ॒स्मभ्यँ॑ । दृ॒श्ये । सूर्यो॑य । पुनः॑ । दा॒ताम् । अ॒सुँ । अ॒द्य । इ॒ह । भ॒द्रं ॥ १२ ॥
यमस्य संबन्धिनौ दूतौ श्वानौ जनाँ अनु प्राणिनो लक्ष्मीकृत्य सर्वत्र चरतः ।

कीदृशी । उरुणसौ दीर्घनासिकायुक्तौ । असुतृपौ परकीयान्प्राणान् स्वीकृत्य
तैस्तृप्यंतावुदुंबलावुरुबलौ विस्तीर्णबलौ तावुभौ दूतौ सूर्याय दृश्ये सूर्यस्य
दर्शनार्थमद्य दिन इह कर्मणि भद्रमसुं समीचीनं प्राणं पुनरस्मभ्यं दातां ।
अदत्तां ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

यमाय सोमं सुनुत यमाय जुहुता हविः ।

यमं ह यज्ञो गच्छत्यग्निदूतो अरंकृतः ॥१३॥

यमाय । सोमं । सुनुत । यमाय । जुहुत । हविः ।

यमं । ह । यज्ञः । गच्छति । अग्निदूतः । अरंकृतः ॥१३॥

हे ऋत्विजो यमाय यमदेवतार्थं सोमं सुनुत । लतात्मकं सोममभिषुणुत ।
तथा यमार्थं हविर्जुहुत । अग्निदूतो यस्मिन्यज्ञे सोऽयमग्निदूतः । अग्नेदूतत्वमन्य-
चाम्नातं । अग्निदेवानां दूत आसीदिति । अरंकृतो बहुभिर्द्रव्यैरलंकाररूपैर्युक्तः ।
तादृशो यज्ञो यमं ह यममेव गच्छति ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

यमाय घृतवज्रविर्जुहोत प्र च तिष्ठत ।

स नो देवेष्वा यमदीर्घमायुः प्र जीवसे ॥१४॥

यमाय । घृतवत् । हविः । जुहोत । प्र । च । तिष्ठत ।

सः । नः । देवेषु । आ । यमत् । दीर्घं । आयुः । प्र । जीवसे ॥१४॥

हे ऋत्विजो यूयं यमाय घृतवदाज्येन संयुक्तं हविः पुरोडाशादिकं जुहोत ।
जुहुत । प्र च तिष्ठत । यमं यूयमुपतिष्ठध्वं च । देवेषु मध्ये स यमो देवः प्र
जीवसे प्रकृष्टजीवनार्थं नोऽस्माकं दीर्घमायुरा यमत् । प्रयच्छतु ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

यमाय मधुमत्तमं राज्ञे हव्यं जुहोतन ।

इदं नम ऋषिभ्यः पूर्वजेभ्यः पूर्वैभ्यः पथिकृद्भ्यः ॥१५॥

यमाय । मधुमत्तमं । राज्ञे । हव्यं । जुहोतन ।

इदं । नमः । ऋषिभ्यः । पूर्वजेभ्यः । पूर्वैभ्यः । पथिकृद्भ्यः ॥१५॥

हे ऋत्विजो यमाय राज्ञे मधुमत्तममतिशयेन मधुरं हृष्यं पुरोडाशादिकं
हविर्जुहोतन् । जुहुत । पूर्वजेभ्यः सृष्ट्यादावुत्पन्नेभ्योऽत एव पूर्वभ्योऽस्मत्तः
पूर्वभाविभ्यः पथिकृष्णः शोभनमार्गकारिभ्य ऋषिभ्य इदं प्रत्यक्षं यथा भवति
तथा नमोऽस्तु ॥

॥ अथ षोडशी ॥

चिकदुकेभिः पतति षट्कुवीरेकमिबृहत् ।

चिष्टुब्गायत्री छंदांसि सर्वा ता यम आहिता ॥ १६ ॥

चिऽकदुकेभिः । पतति । षट् । उर्वीः । एकं । इत् । बृहत् ।

चिऽस्तुप् । गायत्री । छंदांसि । सर्वा । ता । यमे । आहिता ॥ १६ ॥

चिकदुकेभिः । द्वितीयार्थे तृतीयैषा । चिकदुकान् ज्योतिर्गौरायुरिति चयो
यागविशेषास्त्रिकदुका उच्यन्ते । तान्प्रत्यंगभावाय संरक्षणार्थं च पतति । यमस्तान्
प्राप्नोति । षट्संख्याका उर्वीर्भूमीः कृताकृतप्रत्यव्रेक्षणाय प्राप्नोति । ताश्चोर्थः
शाखांतरमंचे समास्नाताः षण्मोर्वीरंहसस्यांतु द्यौश्च पृथिवी चापश्चौषधयश्चोर्कु
सूनृता चेति । एकमिह एकमेव बृहन्नहज्जगद्यमश्च प्रतिपालनीयः प्राप्नोति ।
किंच यानि चिष्टुब्गायत्र्यादीनि छंदांसि सन्ति सर्वाणि तानि छंदांसि यम
आहितानि । ऋत्विग्भिः स्तुतिवेनावस्थितानि ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे षोडशो वर्गः ॥

उदीरतामिति चतुर्दशर्चं पंचदशं सूक्तं । अथानुक्रमेण । उदीरतां षट्कूना
शंसः पित्र्यं जगत्येकादशी । यामायनाः परे पंचेति वचनाद्यमपुषः शंखाख्य
ऋषिः । अग्निष्वात्ता इत्येषा जगती शिष्टास्त्रिष्टुभः । पितरो देवता । गतः सूक्तवि-
नियोगः ॥ अष्टकायामुदीरतामवर इत्याद्या अष्टावृचो होमार्थाः । सूचितं च ।
उदीरतामवर उत्परास इत्यष्टाभिर्हुत्वा । आ० गृ० २.४. । इति ॥ महापितृयज्ञे पितरः
सीमवन्त इत्यस्यानुवाक्योदीरतामित्येषा । सूचितं च । पितरोऽग्निष्वात्ता यम
उदीरतामवर उत्परासः । आ० २.१९. । इति ॥ आग्निमारुतेऽप्येषा धाय्या । सूचितं
च । मातली कथैर्यमो अंगिरोभिरुदीरतामवर उत्परासः । आ० ५.२०. । इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

उदीरतामवर उत्परास उन्मध्यमाः पितरः सोम्यासः ।

असुं य ईयुरवृका ऋतज्ञास्ते नोऽवन्तु पितरो हवेषु ॥१॥

उत् । ईरतां । अवरे । उत् । परासः । उत् । मध्यमाः । पितरः । सोम्यासः ।

असुं । ये । ईयुः । अवृकाः । ऋतऽज्ञाः । ते । नः । अवन्तु । पितरः । हवेषु ॥१॥

त्रिविधाः पितर उक्तमा मध्यमा अधमाश्चेति । यथाविधं श्रौतं कर्मानुष्ठाय पितृत्वं प्राप्ता उक्तमाः । स्मार्तकर्ममात्रपरा मध्यमाः । अत्रापि कैश्चित्संस्कारैर्विकला अधमाः । एतदेवाभिप्रेत्य ये अग्निदग्धा ये अनग्निदग्धा इत्यादिमंच आन्नातः । तेष्ववरे निकृष्टा उदीरतां । उक्तमं हविः प्राप्तुवन्तु । परास उक्तमाः पितर उदीरतां मध्यमाः पितरश्चोदीरतां । ते सर्वेऽप्यस्मद्विषये सोम्यासः सोम्या अनुग्रहपराः संतु । ये पितरोऽवृका वृकवदरण्यश्वदस्मासु हिंसामकुर्वन्त ऋतज्ञा अस्मदनुष्ठितं यज्ञं जानन्तोऽसुमस्मत्प्राणमीयू रक्षितुं प्राप्तास्ते पितरो हवेष्वस्मदीयेष्वाह्वानेषु नोऽस्मानवन्तु । रक्षन्तु ॥

महापितृयज्ञे पितरो बर्हिषद इत्यस्येदं पितृभ्य इति द्वितीयानुवाक्या । सूचं तु पूर्वमेवोदाहृतं । आ० २. १९. ॥ इदं पितृभ्य इत्येषा धाम्या । सूचितं च । आहं पितृन् सुविदचाँ अविस्तीदं पितृभ्यो नमो अस्वद्य स्वादुष्किलायमिति चतस्रः । आ० ५. २०. । इति ॥

॥ तच्चैषा द्वितीया ॥

इदं पितृभ्यो नमो अस्वद्य ये पूर्वांसो य उपरास ईयुः ।

ये पार्थिवे रजस्या निषत्ता ये वा नूनं सुवृजनासु विष्णु ॥२॥

इदं । पितृभ्यः । नमः । अस्तु । अद्य । ये । पूर्वांसः । ये । उपरासः । ईयुः ।

ये । पार्थिवे । रजसि । आ । निऽसत्ताः । ये । वा । नूनं । सुऽवृजनासु । विष्णु ॥२॥

पूर्वांसो यजमानोत्पत्तेः पूर्वमुत्पन्ना ज्येष्ठभ्रातृपितामहादयो य ईयुः पितृलोकं प्राप्ताः । ये चान्य उपरासो यजमानजन्मन उपर्युत्पन्नाः कनिष्ठभ्रातृस्वपुत्रादय ईयुः पितृलोकं प्राप्ताः । येऽप्यन्ये पार्थिवे पृथिवीसंबन्धिनि रजसि रजीगुणकार्येऽस्मिन्कर्मण्या निषत्ता हविः स्वीकर्तुमागत्योपविष्टाः । ये वा केचिदन्ये बंधुवर्गरूपाः पितरो विष्णु बंधुरूपासु प्रजांस्वा निषत्ताः आद्यादिस्वीकारायाग-

त्योपविष्टाः । कीदृशीषु विष्णु । सुवृजनासु । वृज्यते परित्यज्यते दारिद्र्यमनेनेति
वृजनं धनं । शोभनं वृजनं यासां ताः सुवृजनाः । तादृशीषु धनसमृद्ध्या आद्या-
दिकर्मपरास्वित्यर्थः । सर्वेभ्य उक्तेभ्यः पितृभ्योऽद्यास्मिन्कर्मणीदं नमोऽस्तु ।
अयमाहुतिप्रदानपूर्वको नमस्कारो भवतु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

आहं पितृन्सुविदचाम् अविस्ति नपातं च विक्रमणं च विष्णोः ।

बर्हिषदो ये स्वधया सुतस्य भजंत पित्वस्त इहागमिष्ठाः ॥३॥

आ। अहं। पितृन्। सुऽविदचान्। अविस्ति। नपातं। च। विऽक्रमणं। च। विष्णोः।

बर्हिऽसदः। ये। स्वधया। सुतस्य। भजंत। पित्वः। ते। इह। आऽगमिष्ठाः ॥३॥

अहं यजमानः सुविदचान् मदीयां भक्तिं सुष्ठु जानतः पितृनावित्ति । आभि-
मुख्येन लब्धवानस्मि । विष्णोर्थापिनो यज्ञस्य नपातं च विनाशभावं च
विक्रमणं च विशेषेण प्रवृत्तिं च लब्धवानस्मि । ये पितरो बर्हिषदो बर्हिषि
सीदन्ति त इहास्मिन्कर्मण्यागमिष्ठाः । अतिशयेनागताः । आदरपूर्वं समागत्य
स्वधया पुरोडाशाद्यन्तेन सह सुतस्याभिषुतस्य सोमलक्षणस्य पित्वः पितोरन्नस्य
भागं भजंत । सेवन्ते । उपयुज्यन्ते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

बर्हिषदः पितरे ऊत्यर्वागिमा वो हव्या चकृमा जुषध्वं ।

त आ गतावसा शंतमेनाथा नः शं योररपो दधात ॥४॥

बर्हिऽसदः। पितरः। ऊती। अर्वाक्। इमा। वः। हव्या। चकृम। जुषध्वं।

ते। आ। गत। अवसा। शंतमेन। अथ। नः। शं। योः। अरपः। दधात ॥४॥

हे बर्हिषदः । यज्ञे सीदन्तीति बर्हिषदः । अथापि ये वै यज्जानस्ते पितरो
बर्हिषद इत्यत्र श्रुतत्वाद्यागं कृत्वा प्रेत्य पितृलोकं प्राप्ता बर्हिषदः । तादृशा
हे पितरोऽर्वागर्वाचीनानामस्माकमूती रक्षा भवन्निः कर्तव्येति शेषः । वो युष्म-
दर्धमिमा हव्येतानि हवीषि चकृम । अतस्तानि जुषध्वं । ते हविर्जुष्टवन्तो यूयं
शंतमेन सुखतमेनावसा रक्षणेन निमित्तभूतेना गत । आभिमुख्येनास्मान्प्राप्नुत ।
अथानंतरं नोऽस्मभ्यं शं सुखं योर्दुःखवियोगमरपः चापरहितं च दधात । दत्त ॥

महापितृयज्ञे पितरः सोमवन्त इत्यस्य याज्योपहूताः पितर इत्येषा । सूचितं च । उपहूताः पितरः सोम्यासस्त्वं सोम प्रचिकितो मनीषा । आ० २. १९. इति ॥

॥ सैषा सूक्ते पंचमी ॥

उपहूताः पितरः सोम्यासो बर्हिषेषु निधिषु प्रियेषु ।

त आ गमन्तु त इह श्रुवन्तधि ब्रुवन्तु तेऽवन्तस्मान् ॥ ५ ॥

उपहूताः । पितरः । सोम्यासः । बर्हिषेषु । निधिषु । प्रियेषु ।

ते । आ । गमन्तु । ते । इह । श्रुवन्तु । अधि । ब्रुवन्तु । ते । अवन्तु । अस्मान् ॥ ५ ॥

सोम्यासः सोम्या अस्मदनुयहपराः सोमसंपादिनो वा पितरो बर्हिषेषु यागार्हेषु प्रियेषु तृप्तिकरेषु निधिषु निधिसहशेषु हविषु निमित्तभूतेषु सासूपहूता अस्माभिराहूतास्ते पितर आ गमन्तु । आगच्छन्तु । आगत्य चेहास्मिन्कर्मण्यस्माभिः प्रयुक्ताः स्तुतीः श्रुवन्तु । शृण्वन्तु । श्रुत्वा चाधि ब्रुवन्तु । साधुरयं यजमान इत्यादरेण कथयन्तु । ते तादृशाः पितरोऽस्मान्वन्तु । रक्षन्तु ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे सप्तदशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आच्या जानु दक्षिणतो निषद्येयं यज्ञमभि गृणीत विधे ।

मा हिंसिष्ट पितरः केन चित्तो यज्ञ आगः पुरुषता कराम ॥ ६ ॥

आऽअच्य । जानु । दक्षिणतः । निऽसद्य । इमं । यज्ञं । अभि । गृणीत । विधे ।

मा । हिंसिष्ट । पितरः । केन । चित् । नः । यत् । वः । आगः । पुरुषता । कराम ॥ ६ ॥

पितृणामयं स्वाभाविको धर्मोऽथैनं पितरः प्राचीनावीतिनः सथं जान्वाच्येति वचनात् । हे पितरो विधे सर्वे मयं जान्वाच्य भूमौ निपात्य दक्षिणतो दक्षिणपार्श्वे निषद्योपविश्येममस्मदीयं यज्ञमभि गृणीत । अभिष्टुत । विशिष्टतृप्तिर्योगात्परया प्रीत्या सगुणोऽयं यज्ञ इति प्रशंसतेत्यर्थः । अपि च । वोऽयुष्माकं यत्किञ्चित्कर्मवैगुण्यजनितमागोऽपराधं पुरुषता मनुष्यत्वेन हेतुना कराम वयं कृतवन्तो हे पितरः तेन केनचिदप्यपराधेन नोऽस्मान्मा हिंसिष्ट ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

आसीनासो अरुणीनामुपस्थे रयिं धत्त दाशुषे मर्त्याय ।

पुत्रेभ्यः पितरस्तस्य वस्वः प्र यच्छत त इहोर्जं दधात ॥ ७ ॥

आसीनासः । अरुणीनां । उपस्थे । रयिं । धत्त । दाशुषे । मर्त्याय ।

पुत्रेभ्यः । पितरः । तस्य । वस्वः । प्र । यच्छत । ते । इह । ऊर्जं । दधात ॥ ७ ॥

अरुणीनामारोचमानानां ज्वालानां वा देवतानां वोपस्थे समीपस्थाने वेद्याख्य आसीनास उपविष्टाः पितरो यूयं दाशुषे हविर्देवते मर्त्याय मनुष्याय यजमानाय रयिं धनं धत्त । दत्त । हे पितरो यूयं तस्य यजमानस्य पुत्रेभ्यो वस्वो वसु धनं प्र यच्छत । ते तादृशा यूयमिहास्मिन्नस्मदीये कर्मण्यूर्जं धनं दधात । निधत्त ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ये नः पूर्वे पितरः सोम्यासोऽनूहिरे सोमपीथं वसिष्ठाः ।

तेभिर्ममः संरराणो हवीष्युश्नुशङ्निः प्रतिकाममनु ॥ ८ ॥

ये । नः । पूर्वे । पितरः । सोम्यासः । अनुऽऊहिरे । सोमऽपीथं । वसिष्ठाः ।

तेभिः । यमः । संरराणः । हवीषि । उशन् । उशत् । उभिः । प्रतिऽकामं । अनु ॥ ८ ॥

सोम्यासः सोमसंपादिनो वसिष्ठा वस्तुतमाः कृताच्छादना धनवत्तमा वा नोऽस्माकं ये पूर्वे पितरः सोमपीथं सोमपानमनूहिरेऽनुपूर्व्येण देवेभ्यश्च पितृभ्यश्च प्राप्नुवंतः । दत्तवंत इत्यर्थः । उशन् पितृभिः सह संभोगं कामयमानो यमः पितृपतिरुशन्निर्यमेन सह संभोगं कामयमानैस्तेभिस्तेरस्मदीयैः पितृभिः सह रराणो रममाणो हवीष्यस्माभिर्देवानि प्रतिकामं कामं कामं प्रत्यनु । यानि यानि हवीषि कामयते तानि तानि भक्षयत्वित्यर्थः ॥

महापितृयज्ञेऽग्नेः कथ्यवाहनस्य ये तातृषुरित्येषा प्रथमानुवाक्या । सूचितं च । ये तातृषुर्देवता जेहमानास्त्वदग्ने काव्या त्वन्मनीषाः । आ० २. १९. इति ॥

॥ सैषा सूक्ते नवमी ॥

ये तातृषुर्देवता जेहमाना होषाविदः स्तोमताष्टासो अर्केः ।

आग्ने याहि सुविदपेभिर्वाङ् सत्यैः कथ्यैः पितृभिर्धर्मसन्निः ॥ ९ ॥

ये । त॒तृषुः । दे॒वऽचा । जेह॒मानाः । हो॒चाऽवि॒दः । स्तोम॑ऽत॒ष्टासः । अ॒र्कैः ।

आ । अ॒ग्ने । या॒हि । सु॒ऽवि॒द॒चेभिः । अ॒र्वाङ् । स॒त्यैः । क॒थ्यैः । पि॒तृऽभिः । घ॒र्म॒सत्ऽभिः ॥१॥

देवचा देवाञ्जेहमानाः क्रमेण गच्छंतः । क्रमेण देवत्वं प्राप्ता इत्यर्थः । होचा-
विदो यज्ञान्सम्यक्कर्तुं वेदितारोऽर्कैरर्चनीयैः स्तोत्रैः स्तोमतष्टासः स्तोमानां च
सम्यक्कर्तारो ये पितरस्तातृषुस्तृथंति हे अग्ने त्वं तैः पितृभिरर्वाङ्स्मदभिमुख आ
याहि । आगच्छ । कीदृशैः । सुविदचेभिः सुविदचैः सत्यैरविसंवादिभिः कथ्यैः ।
कथं नाम पितृदेवत्वं हविः । तत्संबन्धिभिः । यद्वा । कथ्यैः कविभिर्मधाविभिः ।
स्वार्थिको यत् । घर्मसन्निर्यज्ञसादिभिः ॥

॥ अथ दशमी ॥

ये स॒त्यासो॑ ह॒विर॒दो॑ ह॒विष्पा॑ इ॒द्रेण॑ दे॒वैः स॒रथं॑ द॒धानाः॑ ।

आ॒ग्ने॒ या॒हि स॒हस्रं॑ दे॒वव॑दैः प॒रैः पू॒र्वैः पि॒तृभिर्घ॑र्म॒सन्निः ॥१०॥

ये । स॒त्यासः॑ । ह॒विःऽअ॒दः । ह॒विःऽपाः॑ । इ॒द्रेण॑ । दे॒वैः । स॒रथं॑ । द॒धानाः॑ ।

आ । अ॒ग्ने । या॒हि । स॒हस्रं॑ । दे॒वऽव॑दैः । प॒रैः । पू॒र्वैः । पि॒तृऽभिः । घ॒र्म॒सत्ऽभिः ॥१०॥

सत्यासः सत्या ये पितरो हविरदो भक्षणयोग्यस्य हविषोऽक्षारो भक्षयितारो
हविष्पाः पानयोग्यस्य हविषः पातार इद्रेण देवैः सरथं समानमेकं तुल्यं वा
रथं दधानाः । लडर्थे शानच् । गमनाय सदा धारयन्ति । हे अग्ने तैः पितृभिः
सहा याहि । आगच्छ । कीदृशः । सहस्रं । तृतीयार्थे प्रथमा । सहस्रेण । बहुभि-
रित्यर्थः । देववदैर्देवसंबन्धिभिः स्तोत्रैर्युक्तः । परैः परकालीनैः पूर्वैः पूर्वकाली-
नैर्घर्मसन्निर्यज्ञसादिभिर्महावीरसादिभिरादित्यसादिभिर्वा ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठेऽष्टादशो वर्गः ॥

महापितृयज्ञे पितरोऽग्निष्वात्ता इत्यस्याग्निष्वात्ताः पितर इत्येषा प्रथमानु-
वाक्या । सूचितं च । अग्निष्वात्ताः पितर एह गच्छत ये चेह पितरो ये च नेह
। आ० २. १९. । इति ॥

॥ तथैवेकादशी ॥

अग्नि॑ष्वात्ताः पि॒तर॒ एह॑ गच्छ॒त॒ सदः॑ सदः॒ सद॑त् सु॒प्रणी॑तयः ।

अ॒त्ता ह॒वीषि॑ प्र॒य॒तानि॑ ब॒र्हिष॑णा र॒यिं स॑र्व॒वीरं॑ द॒धात॑न् ॥११॥

अग्निंऽस्वात्ताः । पि॒तरः । आ । इ॒ह । गच्छ॒त । स॒दःऽस॒दः । स॒द॒त । सु॒ऽप्र॒नी॒त॒यः ।
अ॒क्ष । ह॒वी॒षि । प्र॒ऽय॒ता॒नि । ब॒र्हि॒षि । अ॒थ । र॒यिं । स॒र्वेऽवी॒रं । द॒धा॒त॒न ॥ ११ ॥

अग्निश्चात्ता अग्निना स्वादिता एतन्नामकाः पितरो यूयमिहास्मिन्पितृकर्मण्या गच्छत । आगत्य च हे सुप्रणीतयोऽभिपूजितप्रणयना यूयं सदः सदस्तत्तत्स्थानं सदत । सीदत । तच्च तच्च स्थाने यथेष्टमुपविशतेत्यर्थः । उपविश्य च बर्हिषासादितानि प्रयतानि सुचि हवीष्यत । भक्षयत । अथानंतरं सर्ववीरं सर्ववीरिः पुत्रपौत्ररूपेण रयिं धनं दधातन । अस्मभ्यं दत्त ॥

महापितृयज्ञे वषट्कारक्रियायां त्वमग्न ईळित इत्येषा स्विष्टकृतो याज्या । सूचितं च । योऽग्निः कथ्यवाहनस्त्वमग्न ईळितो जातवेद इति संयाज्ये । आ० २. १९. । इति ॥

॥ सैषा द्वादशी ॥

त्वमग्न ईळितो जातवेदोऽवाङ्मुष्यानि सुरभीणि कृत्वी ।

प्रा॒दाः पि॒तृ॒भ्यः स्व॒धया॒ ते अ॒क्षन् अ॒ङ्घ्रि॒ त्वं दे॒व॒ प्र॒य॒ता ह॒वी॒षि ॥ १२ ॥

त्वं । अ॒ग्ने । ई॒ळि॒तः । जा॒त॒ऽवे॒दः । अ॒वा॒द् । ह॒व्या॒नि । सु॒र॒भी॒णि । कृ॒त्वी ।

प्रा॒दाः । पि॒तृ॒ऽभ्यः । स्व॒धया॒ । ते । अ॒क्षन् । अ॒ङ्घ्रि॒ । त्वं । दे॒व॒ । प्र॒ऽय॒ता । ह॒वी॒षि ॥ १२ ॥

हे जातवेदः । जातं सर्वं जगद्वेत्तीति जातवेदाः । तथाविध हे अग्न ईळितोऽस्माभिः स्तुतस्त्वं हव्यान्यस्मदीयानि हवीषि सुरभीणि सुगंधीनि कृत्वी कृत्वावाद् । वहनं कृतवानसि । कृत्वा च पितृभ्यः प्रादाः । ते च पितरः स्वधया स्वधाकारेण दत्तं हविरक्षन् । अदंतु । हे देव त्वमपि प्रयता प्रयत्नसंपादितानि हवीष्यङ्घ्रि । भक्षय ॥

महापितृयज्ञे ये चेहेति द्वितीयानुवाक्या । सूत्रमुक्तं ॥

॥ सैषा त्रयोदशी ॥

ये चे॒ह पि॒त॒रो॒ ये च॒ ने॒ह या॒ञ्च वि॒द्य यो॑ उ॒ च॒ न प्र॒वि॒द्य ।

त्वं वे॒त्स्य॒ यति॒ ते जा॒त॒वे॒दः स्व॒धाभि॒र्य॒ज्ञं सु॒कृ॒तं जु॒ष॒स्व ॥ १३ ॥

ये । च॒ । इ॒ह । पि॒त॒रः । ये । च॒ । न॒ । इ॒ह । या॒न् । च॒ । वि॒द्य॒ । या॒न् । ऊ॒ । इति॒ । च॒ । न॒ । प्र॒ऽवि॒द्य॒ ।

त्वं । वे॒त्स्य॒ । यति॒ । ते । जा॒त॒ऽवे॒दः । स्व॒धाभिः॒ । य॒ज्ञं । सु॒ऽकृ॒तं । जु॒ष॒स्व ॥ १३ ॥

ये च पितर इहास्मत्समीपे वर्तन्ते ये चेह न संति । यांश्च पितृन्विद्म संनि-
कृष्टत्वाज्जानीमो याँ उ च नापि च न प्रविद्म विप्रकृष्टत्वाह्वयं न विजानीमः ।
यति ते यावंतस्ते भवन्ति तान्सर्वान्यथोक्तान् हे जातवेद उत्पन्नसर्ववस्तुविषयज्ञा-
नाग्ने त्वं वेत्स्य जानासि । स्वधाभिर्हविर्लक्ष्णैरक्षैः सुकृतं साधु कृतं यज्ञं जुषस्व ।
प्रीत्या गृहाण ॥

पूर्वोक्त एव यागे ये अग्निदग्धा इत्येषा याज्या । सूचितं च । ये अग्निदग्धा
ये अन्नग्निदग्धा इमं यम प्रस्तरमा हि सीदिति द्वे । अ० २. १९. इति ॥

॥ सैषा सूक्ते चतुर्दशी ॥

ये अग्निदग्धा ये अन्नग्निदग्धा मध्ये दिवः स्वधया मादयन्ते ।

तेभिः स्वराठ्सुनीतिमेतां यथावशं तन्वँ कल्पयस्व ॥ १४ ॥

ये । अग्निऽदग्धाः । ये । अन्नग्निऽदग्धाः । मध्ये । दिवः । स्वधया । मादयन्ते ।

तेभिः । स्वऽराट् । असुऽनीतिं । एतां । यथाऽवशं । तन्वँ । कल्पयस्व ॥ १४ ॥

ये पितरोऽग्निदग्धा अग्निना भस्मीकृताः । श्मशानं प्राप्ता इत्यर्थः । ये च
पितरोऽन्नग्निदग्धाः श्मशानकर्म न प्राप्ता मध्ये दिवो द्युलोकस्य मध्ये स्वधया
हविर्लक्षणेनाग्नेन मादयन्ते तृप्यन्ति हे अग्ने स्वराट् स्वकर्मोपभोगेन दीप्यमान-
स्तेभिस्तैः पितृभिः सहितः सन् असुनीतिं प्राणानां विषयेषु नेतारमस्मत्पिबं-
तरात्मानमेतां तन्वमेतद्देवताशरीरं यथावशं यथाकामं कल्पयस्व । समर्थयस्व ।
यासयेत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठ एकोनविंशो वर्गः ॥

मैनमिति चतुर्दशर्चं षोडशं सूक्तं । यमपुत्रस्य दमनस्यार्चं । आदितो दश
चिष्टुभस्ततश्चतस्रोऽनुष्टुभः । अग्निर्देवता । तथा चानुक्रांतं । मैनं दमन आग्नेयं
चतुरनुष्टुबन्तमिति । दीक्षितमरण आद्याः षट्चः शंसनीयाः । सूचितं च । मैनमग्ने
वि दहो माभि शोच इति षट् पूषा त्वेत्थ्यावयतु प्र विद्वान् । अ० ६. १०. ।
इति ॥ दह्यमानस्य प्रेतस्योर्पस्थानेऽप्येताः शंसनीया ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

मैनमग्ने वि दहो माभि शोचो मास्य त्वर्चं चिक्षिपो मा शरीरं ।

यदा ऋतं कृण्वो जातवेदोऽर्धमेनं प्र हिणुतात्पितृभ्यः ॥ १ ॥

मा । ए॒नं । अ॒ग्ने । वि॒ । द॒हः । मा । अ॒भि । शो॒चः । मा । अ॒स्य । त्व॒चं । चि॒क्षि॒पः ।
मा । शरी॒रं ।

य॒दा । शृ॒तं । कृ॒णवः । जा॒त॒ऽवे॒दः । अ॒थ । ई॒ । ए॒नं । प्र॒ । हि॒णु॒तात् । पि॒तृ॒ऽभ्यः ॥ १ ॥

हे अग्ने एनं प्रेतं मा वि दहः । विशेषेण दग्धं भस्मीभूतं मा कुरु । माभि शोचः । अभितः शोकेन संतापेन युक्तं मा कुरु । अस्य त्वचं मा चिक्षिपः । इतस्ततो विक्षिप्तां मा कुरु । शरीरमपि विक्षिप्तं मा कुरु । हे जातवेदोऽग्ने यदा त्वं शृतं पक्वं सुदग्धं कृणवः करिष्यसि अथ तदानीमीमेनं प्रेतं पितृभ्यः प्र हिणुतात् । पितृसमीपे प्रेरय ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

शृ॒तं य॒दा क॑र॒सि जा॒त॒वे॒दोऽथे॒मेनं॒ परि॒ दत्ता॒त्पि॒तृ॒भ्यः ।

य॒दा ग॒च्छा॒त्यसु॑नी॒तिमे॒ताम॒था दे॒वानां॑ व॒शनी॑र्भ॒वाति ॥ २ ॥

शृ॒तं । य॒दा । क॑र॒सि । जा॒त॒ऽवे॒दः । अ॒थ । ई॒ । ए॒नं । परि॒ । दत्ता॒त् । पि॒तृ॒ऽभ्यः ।

य॒दा । ग॒च्छा॒ति । अ॒सु॒ऽनी॒तिं । ए॒तां । अ॒थ । दे॒वानां॑ । व॒श॒ऽनीः । भ॒वा॒ति ॥ २ ॥

हे जातवेदो यदा प्रेतशरीरं शृतं पक्वं करसि करिष्यसि अथं तदानीमेवैनं प्रेतं पितृभ्यः परि दत्तात् । प्रयच्छ । यदायं प्रेत एतामग्निना कृतामसुनीतिं प्राणस्य नयनं प्राणप्रेरणं गच्छाति प्राप्नोति अथ तदानीमेव देवानां वशनीर्देवानां वशं प्रापितो भवति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

सूर्ये॑ चक्षु॒र्गच्छ॑तु॒ वात॑मा॒त्मा द्यां॑ च॒ गच्छ॑ पृथि॒वी च॒ धर्म॑णा ।

अ॒पो वा॑ गच्छ॒ यदि॒ तच्च॑ ते हि॒तमोष॑धीषु॒ प्रति॑ ति॒ष्ठा शरी॑रैः ॥ ३ ॥

सूर्ये॑ । चक्षुः॑ । गच्छ॑तु॒ । वा॒तं । आ॒त्मा । द्यां॑ । च॒ । गच्छ॑ । पृथि॒वी । च॒ । धर्म॑णा ।

अ॒पः । वा॒ । गच्छ॑ । यदि॒ । तच्च॑ । ते॒ । हि॒तं । ओष॑धीषु॒ । प्रति॑ । ति॒ष्ठ । शरी॑रैः ॥ ३ ॥

हे प्रेत ते त्वदीयं चक्षुरिन्द्रियं सूर्यं गच्छतु । प्राप्नोतु । आत्मा प्राणो वातं वाह्यं वायुं गच्छतु । अपि च त्वमपि धर्मणा सुकृतेन तत्फलं भोक्तुं द्यां च । अथ चक्षुद्वयो विकल्पार्थं । द्युलोकं वा पृथिवीं च पृथिवी वा गच्छ । प्राप्नुहि ।

अपो वांतरिक्षलोकं गच्छ । प्राप्नुहि । तत्रांतरिक्षे हितं स्थापितं ते तव कर्मफलमोषधीषु शरीरैः शरीरावयवैः प्रति तिष्ठ ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अजो भागस्तपसा तं तपस्व तं ते शोचिस्तपतु तं ते अर्चिः ।

यास्ते शिवास्तन्वो जातवेदस्ताभिर्वहैनं सुकृतां लोके ॥४॥

अजः । भागः । तपसा । तं । तपस्व । तं । ते । शोचिः । तपतु । तं । ते । अर्चिः ।

याः । ते । शिवाः । तन्वः । जातवेदः । ताभिः । वह । एनं । सुकृतां । जं इति ।

लोके ॥४॥

अजो जननरहितः शरीरेन्द्रियादिभागव्यतिरिक्तोऽंतरपुरुषलक्षणो यो भागोऽस्ति हे अग्ने ते त्वदीयेन तपसा तापनेन तं तादृशं भागं तपस्व । तप्तं कुरु । तथा ते तव शोचिः शोकहेतुर्ज्वालाविशेषस्तं भागं तपतु । संस्करोतु । अपि च ते तवार्चिर्भासको ज्वालाविशेषस्तं भागं तपतु । संस्करोतु । तपःशोचिरर्चिः-शब्दानां संतापतारतम्येन भेदः । हे जातवेदः ते तव यास्तन्वो मूर्तयः शिवाः सुखहेतवो न तु तापप्रदास्ताभिरेनं तनूभिः प्रेतं सुकृतां शोभनकर्मकारिणां लोकं स्थानं वह । प्रापय । उशब्दः पूरणः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अवं सृज पुनरग्ने पितृभ्यो यस्त आहुतश्चरति स्वधाभिः ।

आयुर्वसान् उप वेतु शेषः सं गच्छतां तन्वा जातवेदः ॥५॥

अवं । सृज । पुनः । अग्ने । पितृभ्यः । यः । ते । आहुतः । चरति । स्वधाभिः ।

आयुः । वसानः । उप । वेतु । शेषः । सं । गच्छतां । तन्वा । जातवेदः ॥५॥

हे अग्ने यः प्रेतः पुमान् आहुतश्चितौ मंचेण समर्पितः सन् स्वधाभिः स्वधाकारसमर्पितैरुदकादिभिः सह चरति तं प्रेतं पितृभ्यः पितृप्राप्त्यर्थं पुनरव सृज । भूयः प्रेरय । अयं प्रेत आयुर्जीवनं वसान आच्छादयन् । आयुषा युक्त इत्यर्थः । शेषः शिष्यमाणमस्थिलक्षणं यजनीयं शरीरमुप वेतु । उपगच्छतु । हे जातवेदस्तव प्रसादात्तन्वा शरीरेण सं गच्छतां । संगतो भवतु ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यत्ने कृष्णः शकुन आतुतोद पिपीलः सर्प उत वा श्वापदः ।

अग्निष्टविश्वदग्दं कृणोतु सोमश्च यो ब्राह्मणो आविवेश ॥६॥

यत् । ते । कृष्णः । शकुनः । आऽतुतोद । पिपीलः । सर्पः । उत । वा । श्वापदः ।

अग्निः । तत् । विश्वऽअत् । अग्दं । कृणोतु । सोमः । च । यः । ब्राह्मणान् । आऽविवेश ॥६॥

हे मृतशरीर ते तव संबंधि यदंगं कृष्णः शकुनः काकाख्य आतुतोद । आङ्गी-
षदर्थे । ईषत्तुन्नवान् । तथा पिपीलः पिपीलिका वा सर्पो वोत वापि वा
श्वापदश्च शृगालादिः । एतेषामन्यतमो यदि तुन्नवानित्यर्थः । विश्वात् सर्व-
स्याह्नामिस्तत्तादृशमंगमगदं कृणोतु । दोषरहितं करोतु । संस्करोत्वित्यर्थः । तथा
सोमश्च देवतारूप ओषधिरूपो वा संस्करोतु । यः सोमो ब्राह्मणान् ऋत्विगा-
दीनाविवेश । प्रविष्टवान् ॥

अनुस्तरण्या वपया प्रेतस्य मुखमग्नेर्वर्मैत्यनया प्रोर्णुयात् । सूचितं च ।
अनुस्तरण्या वपामुत्तिष्ठ शिरोमुखं प्रच्छादयेदग्नेर्वर्मं परि गोभिर्ष्यस्वेति
। आ० गृ० ४.३. इति ॥

॥ सैषा सूक्ते सप्तमी ॥

अग्नेर्वर्मं परि गोभिर्ष्यस्व सं प्रोर्णुष्व पीवसा मेदसा च ।

नेस्वा धृष्णुर्हरसा जर्हषाणो दधृक्विधह्यन्वर्ष्येयति ॥७॥

अग्नेः । वर्मं । परि । गोभिः । ष्ययस्व । सं । प्र । ऊर्णुष्व । पीवसा । मेदसा । च ।

न । इत् । त्वा । धृष्णुः । हरसा । जर्हषाणः । दधृक् । विऽधह्यन् । परिऽअं । खयति ॥७॥

हे प्रेत अग्नेः स्वभूतं वर्मं ज्वालालक्षणं कवचं गोभिरनुस्तरणीगोचर्मणा
परि ष्ययस्व । परितः संवृणु । किंच । पीवसा स्थूलेन मेदसा मांसेन सम्यक् प्रोर्णुष्व ।
आच्छादय । एवं कृते सति हरसा तेजसा धृष्णुर्धर्षणशीलो जर्हषाणोऽत्यर्थं हृष्यन्
दधृक् धृष्टः प्रगल्भः । ऋत्विगित्यादिना दधृक्शब्दो निपातितः । विधह्यन् विविधं
भस्मीकरिष्यन् । एवंभूतोऽमिस्त्वा त्वां नेत्पर्येयति । नैव सर्वतो विस्तारयति ।
अखेर्गत्यर्थोऽस्तेऽङ्गागमः ॥

इममग्ने चमसमित्यनया प्रणीताप्रणयनमनुमंचयते । सूचितं च । इममग्ने चमसं
मा वि जिह्वर इति प्रणीताप्रणयनमनुमंचयते । आ० गृ० ४.३. इति ॥

॥ सैषाष्टमी ॥

इममग्ने चमसं मा वि जिह्रः प्रियो देवानामृत सोम्यानां ।

एष यश्चमसो देवपानस्तस्मिन् देवा अमृता मादयन्ते ॥ ८ ॥

इमं । अग्ने । चमसं । मा । वि । जिह्रः । प्रियः । देवानां । उत । सोम्यानां ।

एषः । यः । चमसः । देवऽपानः । तस्मिन् । देवाः । अमृताः । मादयन्ते ॥ ८ ॥

हे अग्ने इमं चमसं प्रणीताप्रणयनं मा वि जिह्रः । मा विचालीः । यश्चमसो देवानामिन्द्रादीनां प्रिय उतापि च सोम्यानां सोमार्हाणां पितृणां प्रियः । किंच । य एष चमसो देवपानः । देवाः पिबन्त्यस्मिन्निति । देवपानस्थानीयो भवति तस्मिंश्चमसेऽमृता मरणवर्जिता देवाः पितरश्च मादयन्ते । हव्यैश्च हृष्टा भवन्ति ॥

॥ अथ नवमी ॥

ऋष्यादमग्निं प्र हिणोमि दूरं यमराज्ञो गच्छतु रिप्रवाहः ।

इहेवायमितरो जातवेदा देवेभ्यो हव्यं वहतु प्रजानन् ॥ ९ ॥

ऋष्यऽअदं । अग्निं । प्र । हिणोमि । दूरं । यमऽराज्ञः । गच्छतु । रिप्रऽवाहः ।

इह । एव । अयं । इतरः । जातऽवेदाः । देवेभ्यः । हव्यं । वहतु । प्रऽजानन् ॥ ९ ॥

आहिताग्निमरण एतदादिके द्वे ऋचावौपासनोद्वासने विनियुक्ते । तच्च प्रथमायाः पूर्वार्धेन दक्षिणस्यां दिशि चतुष्पथादावौपासनाग्निं निरस्यति । उत्तरेण शान्तिकर्मार्थमादत्ते । आ० गृ० ४. ६. ॥ ऋष्यादं । ऋष्यमामिषं । तस्यात्तारं तीव्रमग्निं दूरं विप्रकृष्टदेशे प्र हिणोमि । प्रगमयामि । हि गतौ स्वादिः । रिप्रवाहः । रिप्रं पापं तस्य वोढा सोऽग्निर्यमराज्ञो यमो राजा येषां तान्यमराजकानन्यप्रदेशान्गच्छतु । प्राप्नोतु । अथ शान्तिकर्मार्थमुपासन इतरः ऋष्यादादन्यो जातवेदा जातानां वेदिता जातधनो वा प्रजानन् सर्वविज्ञायमानोऽग्निरिहैव देशे देवेभ्यो देवार्थं हव्यं हवनयोग्यं हविर्वहतु । प्रापयतु ॥

॥ अथ दशमी ॥

यो अग्निः ऋष्यात्प्रविवेश वो गृहमिमं पश्यन्नितरं जातवेदसं ।

तं हरामि पितृयज्ञाय देवं स घर्ममिन्वात्परमे सधस्थे ॥ १० ॥

यः। अ॒ग्निः। क्र॒व्यऽअ॒त्। प्र॒विवे॒श। वः। गृ॒हं। इ॒मं। प॒श्यन्। इ॒तरं। जा॒तऽवे॒दसं।
तं। ह॒रामि॒। पि॒तृऽय॒ज्ञाय॑। दे॒वं। सः। घ॒र्मं। इ॒न्वात्। प॒रमे॑। स॒धऽस्ये॑ ॥ १० ॥

यः क्रव्यादोऽग्निर्देवो युष्माकं गृहिणां गृहं प्रविवेश प्रविष्टवान् तं क्रव्यादं देवं हरामि । गृहावहिर्निष्कामयामीत्यर्थः । किमर्थं । पितृयज्ञाय तदर्थं । किं कुर्वन् । इममितरं तस्मादन्यं हव्यवाहं जातवेदसं पश्यन् पर्यालोचयन् । तथा सति क्रव्यादात्परोऽग्निः परम उत्कृष्टे सधस्ये सहस्याने घर्मं यज्ञमिन्वात् प्राप्नोतु । पितृभिर्घर्मपैः सहेति शेषः ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठ एकविंशो वर्गः ॥

महापितृयज्ञे वषट्कारक्रियायां यो अग्निः कथ्यवाहन इत्येषा स्विष्टकृतो याज्या । सूचितं च । यो अग्निः कथ्यवाहनस्त्वमग्न ईळितो जातवेद इति संयाज्ये । आ० २. १९. । इति ॥

॥ सैवेकादशी ॥

यो अ॒ग्निः क॒थ्य॒वाह॑नः पि॒तृ॒न्य॒क्ष॒हता॒वृधः॑ ।

प्रे॒दु ह॒व्यानि॑ वो॒चति॑ दे॒वेभ्य॑श्च पि॒तृभ्य॑ आ ॥ ११ ॥

यः। अ॒ग्निः। क॒थ्य॒वाह॑नः। पि॒तृन्। य॒क्षत्। अ॒तऽवृ॑धः ।

प्र। इत्। ऊं इति॑। ह॒व्यानि॑। वो॒चति॑। दे॒वेभ्यः॑। च। पि॒तृभ्यः॑। आ ॥ ११ ॥

कथ्यवाहनः कथ्यस्य हविषो वोढा योऽग्निः पितृन् अतऽवृध अतस्य यज्ञस्योदकस्य वा वर्धयितृन् सत्येन वृद्धान्वा देवान् । एतत्पितृविशेषणं वास्तु । तान्यक्षत् यजति । यजेर्लेटि सिप् अडागमः । सोऽग्निर्हव्यानि हवींषि प्र वोचतु । पितृयज्ञे प्रब्रवीतु । युष्मदर्थं मयानीतानीति । इदू पूरणी । केभ्यः । देवेभ्यश्च पितृभ्यश्च । आकारः समुच्चये ॥

महापितृयज्ञ उशंतस्वेत्येषा सामिधेनी । सूच्यते हि । उशंतस्वा नि धीमहीत्येतां चिरनवानन् ताः सामिधेन्यः । आ० २. १९. । इति ॥

॥ सैषा द्वादशी ॥

उ॒शंत॑स्वा॒ नि धी॑म॒सुशंतः॑ समि॒धीम॑हि ।

उ॒शन्तु॑श॒त आ॒ वह॑ पि॒तृ॒ह॒विषे॑ अ॒तवे॑ ॥ १२ ॥

उ॒श॒न्तः । त्वा॒ । नि॒ । धी॒म॒हि॒ । उ॒श॒न्तः । सं । इ॒धी॒म॒हि॒ ।

उ॒श॒न् । उ॒श॒न्तः । आ॒ । व॒ह॒ । पि॒तृ॒न् । ह॒वि॒षे॒ । अ॒क्ष॒त्वे ॥ १२ ॥

हे अग्ने उशन्तः कामयमाना वयं त्वा त्वां नि धीमहि । कर्मार्थं स्थापितवन्तः । उशन्तो वयं समिधीमहि । संदीपयामः । त्वमप्युशन् कामयमानो हविरादिकमुशन्त आगन्तुकामान्पितृनस्मिन्यज्ञ आ वह । हविषेऽस्माभिः प्रक्षं हविरक्षत्वेऽनुं । अदेस्तु-
मर्थे तवेन्प्रत्ययः । क्रियाग्रहणं कर्तव्यमिति कर्मणः संप्रदानसंज्ञा ॥

॥ अथ चयोदशी ॥

यं त्वमग्ने समर्दहस्तमु निर्वापया पुनः ।

कियांब्रच रोहतु पाकदूर्वा व्यल्कश ॥ १३ ॥

यं । त्वं । अग्ने । संऽअर्दहः । तं । कुं इति । निः । वापय । पुनरिति ।

कियांबु । अच । रोहतु । पाकऽदूर्वा । विऽअल्कश ॥ १३ ॥

हे अग्ने त्वं पितृदहनकाले यं देशं समर्दहः पुरा सम्यग्दग्धवानसि ॥ तिङि चोदात्तवतीति समो निघातः ॥ तमु तमेव पुनर्निर्वापय । अचास्मिन्देशे कियांबु कियत्प्रमाणमुदकं यस्मिन् तत्पुष्करिण्यादिकं रोहतु । उत्पद्यतां । किंच । व्यल्कश विविधशखा पाकदूर्वा परिपक्वदूर्वा चोत्पद्यतां ॥

अस्थिसंचयने क्षीरोदकेन शमीशाखया चिः प्रसथं श्मशानायतनं प्रोक्षति शीतिके शीतिकावतीत्यनया । सूचितं च । क्षीरोदकेन शमीशाखया चिः प्रसथं परिम्रजन्प्रोक्षति शीतिके शीतिकावतीति । आ० गृ० ४. ५. इति ॥

॥ सैषा चतुर्दशी ॥

शीतिके शीतिकावति ह्लादिके ह्लादिकावति ।

मंडूक्याऽसु सं गम इमं स्व॑मिं हर्षय ॥ १४ ॥

शीतिके । शीतिकाऽवति । ह्लादिके । ह्लादिकाऽवति ।

मंडूक्या । सु । सं । गमः । इमं । सु । अमिं । हर्षय ॥ १४ ॥

हे शीतिके शैत्ययुक्ते हे शीतिकावति । शीतिकाः शैत्ययुक्ता ओषधयः । ताभिस्तवति हे ह्लादिक आह्लादयिषि हे ह्लादिकावत्याह्लादकफलयुक्तैर्वृक्षैस्तवति

हे पृथिवि मंडूक्या मंडूकस्त्रिया वृष्टिप्रियया सु सुष्टु सं गमः । संगच्छस्व ॥
गमेल्लुङि व्यत्ययेन परस्मैपदं ॥ तत इममग्निं सु सुष्टु हर्षय ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये दशतय्या दशमे मंडले प्रथमोऽनुवाकः ॥

द्वितीयेऽनुवाके त्रयोदश सूक्तानि । तत्र त्वष्टा दुहित्र इत्येतच्चतुर्दशर्चं प्रथमं सूक्तं । यमपुत्रो देवश्रवा नामर्षिः । आदितो द्वादश चिष्टुभः । त्रयोदशीचतुर्दश्या-
वनुष्टुभौ । यद्वा त्रयोदशी पुरस्ताद्बृहती । आदितो द्वयोः सरण्यूर्देवता । पूषा त्वेत
इत्याद्याश्चतस्रः पूषदेवत्याः । सरस्वती देवयंत इत्याद्यास्त्रिस्रः सरस्वतीदेवताकाः ।
आपो अस्मानित्याद्याः पंचर्चोऽष्टदेवताकाः । तत्र द्रप्सश्चस्कंदेत्याद्यास्त्रिस्रः सोम-
देवत्या वा । अथ चानुक्रांतं । त्वष्टा देवश्रवा द्वे सरण्यूदेवते पौष्ण्यश्चतस्रः
सारस्वत्यस्त्रिस्रः पंचापो द्रप्सस्त्रिस्रः सौम्यो वांत्ये अनुष्टुभावुपांत्या पुरस्ताद्बृहती
वेति ॥ गतः सूक्तविनियोगः ॥ अचेतिहासमाचक्षते । त्वष्टृनामकस्य देवस्य
सरण्यूस्त्रिशिराश्चेति स्त्रीपुंसात्मकमपत्यद्वयमभूत् । ततस्त्वष्टा सरण्यूनामिकां पुत्रीं
विवस्वते प्रायच्छत् । ततस्तस्यां विवस्वतः सकाशाद्यमयम्यौ विजज्ञाते । ततः
कदाचिदात्मसदृश्या देवजनितायाः स्त्रियः समीपे तदपत्यद्वयं निधाय स्वयमाश्वं
रूपं कृत्वोत्तरान्कुरुन्प्रतिजगाम । अथ विवस्वानेतां स्त्रियं सरण्यूमिति मत्वा
तामरंसीत् । तस्यां मनुर्नाम राजर्षिरजायत । ततो विवस्वानेषा सरण्यूर्न भव-
तीति विज्ञाय स्वयमप्यश्वो भूत्वा तामश्वरूपिणीं प्रायासीत् । ततः संक्रीडमान-
योस्तयोः स्वभूतं रेतः पृथिव्यां पपात । अथ सा गर्भकामनया तत्पतितं रेतं
आजघ्नी । ततस्तस्याः सकाशाच्चासत्यो दस्रश्चेत्युभावश्चिनावजायेतामिति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

त्वष्टा दुहित्रे वहतुं कृणोतीतीदं विश्वं भुवनं समेति ।

यमस्य माता पर्युह्यमाना महो जाया विवस्वतो ननाश ॥ १ ॥

त्वष्टा दुहित्रे वहतुं कृणोति । इति । इदं विश्वं भुवनं सं । एति ।

यमस्य माता परिऽउह्यमाना महः जाया विवस्वतः ननाश ॥ १ ॥

त्वष्टेत्तन्नामको देवो दुहित्रे । षष्ठ्यर्थे चतुर्थी । दुहितुः सरण्यूनामिकाया वहतुं
वहनं विवाहं । एधिवशोचतुरिति वहेत्यनुप्रत्ययः । तं कृणोति करोतीत्येतेन

हेतुनेदं विश्वं सर्वं भुवनं भूतजातं समेति । तं विवाहं समागमत् । पर्युह्यमाना
विवस्वतोद्बोढ्या यमस्य यम्याश्च माता महो महतो विवस्वतो जाया भार्या
सरण्यूर्ननाश । उत्तरान्कुरुन्प्रति नष्टा । अगच्छदित्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अपागूहन्नमृतां मर्त्येभ्यः कृत्वी सर्वर्णामददुर्विवस्वते ।

उताश्विनावभरद्यत्तदासीदजहादु द्वा मिथुना सरण्यूः ॥२॥

अप । अगूहन् । अमृतां । मर्त्येभ्यः । कृत्वी । सऽवर्णा । अददुः । विवस्वते ।

उत । अश्विनौ । अभरत् । यत् । तत् । आसीत् । अजहात् । जं इति । द्वा । मिथुना ।

सरण्यूः ॥२॥

अमृतां मरणधर्मरहितामेतां सरण्यूं मर्त्येभ्यो मनुष्येभ्यस्तदुत्पत्त्यर्थमपागूहन् ।
अपगूहितवन्तः । संवृतवन्तः । देवा उपनीतवन्त इत्यर्थः । किंच । सर्वर्णा सरण्युसह-
शीमन्यां स्त्रियं कृत्वी कृत्वा तस्मै विवस्वते देवा अददुः । प्रायच्छन् । उतापि च
साश्वरूपिणी सरण्यूस्तदाश्विनावभरत् स्वोदरे गर्भभूतौ धारितवती । यद्यदा
तज्जायापतिभ्यामश्वरूपात्मना संभोगकाले रेतः पतितमासीत् तदाश्विनौ जन-
यामासेत्यर्थः । तथा सरण्यूः सरणवत्येतन्नामिका द्वा मिथुना द्वौ मिथुनौ
यमयम्यावजहात् त्यक्तवती । जनितवतीत्यर्थः । यद्वा । सरण्यूरेतन्नामिका मध्य-
मस्थाना देवता मध्यममग्निं माध्यमिकां वाचं चोत्पादितवती ॥

दीक्षितमरणे पूषा त्वेत इत्याद्याश्चतस्रः शंसनीयाः । सूचितं च । पूषा त्वेतस्या-
वयतु प्र विद्वानिति चतस्रः । आ० ६. १०. इति ॥

॥ सैषा सूक्ते तृतीया ॥

पूषा त्वेतस्यावयतुं प्र विद्वाननष्टपशुर्भुवनस्य गोपाः ।

स त्वैतेभ्यः परि ददत्पितृभ्योऽग्निर्देवेभ्यः सुविदचियेभ्यः ॥३॥

पूषा । त्वा । इतः । अवयतु । प्र । विद्वान् । अनष्टऽपशुः । भुवनस्य । गोपाः ।

सः । त्वा । एतेभ्यः । परि । ददत् । पितृभ्यः । अग्निः । देवेभ्यः । सुऽविदचियेभ्यः ॥३॥

पूषा पोषयितैतन्नामकी देवत्वा त्वामितोऽस्माद्देशलोकात्प व्यावयतु ।
प्रकर्षणोत्तमलोकं गमयतु । कीदृशः । विद्वान् अस्मन्नृक्तां विजानानः । अनष्ट-

पशुरविनश्वरपशुयुक्तः । यस्मिन्सर्वे पशवस्तिष्ठन्ति न तु नश्यन्तीत्यर्थः । भुवनस्य भूतजातस्य गोपा गोपायिता । किञ्च । प्रक्रमय्य स पूषेतेभ्यः पितृभ्यस्त्वा त्वां परि ददत् । परिप्रयच्छतु । तथाभिश्च सुविदचियेभ्यः । सुविदचं ज्ञानं धनं वा । तदर्हाः सुविदचियाः । छांदसो घप्रत्ययः । शोभनज्ञानेभ्यः सुधनेभ्यो वा देवेभ्यस्त्वां प्रयच्छतु । तेषां लोके स्थापयत्वित्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

आयुर्विश्वायुः परि पासति त्वा पूषा त्वा पातु प्रपथे पुरस्तात् ।

यचासते सुकृतो यच ते ययुस्तच्च त्वा देवः सविता दधातु ॥४॥

आयुः । विश्वऽआयुः । परि । पासति । त्वा । पूषा । त्वा । पातु । प्रऽपथे । पुरस्तात् ।

यच । आसते । सुऽकृतः । यच । ते । ययुः । तच्च । त्वा । देवः । सविता । दधातु ॥४॥

विश्वायुः सर्वाच्चः सर्वच गमनशीलो वायुः । वकारलोपच्छांदसः । वायुः । यद्वा । छंदसीण इत्युणप्रत्यये वृद्धौ च कृतायां रूपं । गन्ता वायुस्त्वा त्वां परि पासति । परिपातु । पूषानुज्ञया परितो रक्षतु ॥ पा रक्षणे । लेटि सिथडागमः ॥ प्रपथे प्रकृष्टे मार्गे स्वर्गे पुरस्तात्सर्वेषां प्रथममेव वर्तमानः पूषा स्वयमेव त्वा त्वां प्रमितं यजमानं पातु । रक्षतु । सुकृतः पुण्यकर्माणो यच यस्मिन्देश आसते तिष्ठन्ति यच वा ते सुकृतो ययुः प्राप्तास्तच्च तस्मिन्स्थाने देवो दीप्यमानः सविता सर्वस्य स्वस्वकर्मणि प्रेरक एतन्नामको देवस्त्वा त्वां दधातु । निदधातु ॥

एकादशिनस्य पौष्णस्य पशोर्हविषः पूषेमा इत्यनुवाक्या । पूषेमा आशा अनु वेद सर्वाः श्रुक् ते अन्यद्यजतं ते अन्यत् । आ० ३.७. । इति हि सूचितं ॥

॥ सैषा पंचमी ॥

पूषेमा आशा अनु वेद सर्वाः सो अस्माँ अभयतमेन नेषत् ।

स्वस्तिदा आर्घुणिः सर्ववीरोऽप्रयुच्छन्पुर एतु प्रजानन् ॥५॥

पूषा । इमाः । आशाः । अनु । वेद । सर्वाः । सः । अस्मान् । अभयऽतमेन । नेषत् ।

स्वस्तिऽदाः । आर्घुणिः । सर्वऽवीरः । अप्रऽयुच्छन् । पुरः । एतु । प्रऽजानन् ॥५॥

पूषा देव इमा सर्वा आशाः प्राच्याद्या दिशोऽनु वेद । आनुपूर्व्येण जानाति । इमाः सुखेन गन्तव्या असुखेनेति वैवमनुक्रमेण जानातीत्यर्थः । एवं सत्यस्मान् ।

प्रमिते यजमानो ब्रवीति पुत्रमुखेन याजकमुखेन वा । अस्मानभयतमेनात्यंतं भयरहितेन मार्गेण नेषत् । नयतु । कथं । स्वस्तिदाः कल्याणस्य दाताधृणिरागतदीप्तिरुक्तः सर्ववीरः सर्ववीरैः कर्मणि समर्थैर्ऋत्विगिभिरुपेतोऽप्रयुञ्जन् अप्रमाद्यन् प्रजानन् अस्माकं फलाफले विजानानः सन् पुर एतु । अस्माकं पुरस्ताद्वञ्छतु । यथास्माकं भयं न भवति तथा गच्छत्वित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे त्रयोविंशो वर्गः ॥

एकादशिनस्य पौष्णस्य पशोः पुरोडाशस्य प्रपथे पथामिति याज्या । सूचितं च । प्रपथे पथामजनिष्ट पूषा पथस्पथः परिपतिं वचस्या । आ० ३. ७. इति ॥

॥ सैषा षष्ठी ॥

प्रपथे पथामजनिष्ट पूषा प्रपथे दिवः प्रपथे पृथिव्याः ।

उभे अग्निं प्रियतमे सधस्ये आ च परा च चरति प्रजानन् ॥ ६ ॥

प्रऽपथे । पथां । अजनिष्ट । पूषा । प्रऽपथे । दिवः । प्रऽपथे । पृथिव्याः ।

उभे इति । अग्निं । प्रियतमे इति प्रियऽतमे । सधस्ये इति सधऽस्ये । आ । च ।

परा । च । चरति । प्रऽजानन् ॥ ६ ॥

पथामंतरिक्षगमनहेतुभूतानां मार्गाणां मध्ये प्रपथे यः प्रकृष्टः पंथास्ति तच्च पूषाजनिष्ट । प्रादुरभूत् । पुण्यकर्मणां सुगतिप्रापणार्थमवस्थित इति भावः । तथा दिवो द्युलोकस्य च मार्गाणां मध्ये प्रपथे प्रकृष्टे मार्गे जातः । तथा पृथिव्याः प्रपथे प्रकृष्टे मार्गे मनुष्याणां तत्तत्कर्मणि प्रवर्तनार्थं प्रादुर्भूत इत्यर्थः । सोऽयं पूषा प्रियतमे सर्वस्येष्टतमे सधस्ये सर्वेषां सहावस्थानभूते उभे द्यावापृथिव्यावभिलक्ष्या चरति । अग्निमुख्येन चरति । सुकृतिनां सुकृतफलप्रदर्शनायानुकूलं चरतीत्यर्थः । तथा परा चरति । दुःकर्मणां प्रतिकूलं गच्छति । किं कुर्वन् । प्रजानन् । अनेनेदं कर्म कृतमस्य कर्मण इदं फलमित्यविशेषेण जानानः ॥

शुक्लस्य दशरात्रस्य तृतीये छंदोमे प्रउगशस्त्रे सारस्वततृचस्य सरस्वतीं देवयंत इत्येषाद्या । सूच्यते हि । प्र ब्रह्माणो अंगिरसो नक्षतं सरस्वतीं देवयंतो हवन्ते । आ० ८. ११. इति ॥

॥ सैषा सप्तमी ॥

सरस्वतीं देवयंतो हवन्ते सरस्वतीमध्वरे तायमाने ।

सरस्वतीं सुकृतो अह्वयन्त सरस्वती दाशुषे वार्यं दात् ॥७॥

सरस्वतीं । देवऽयन्तः । हवन्ते । सरस्वतीं । अध्वरे । तायमाने ।

सरस्वतीं । सुऽकृतः । अह्वयन्त । सरस्वती । दाशुषे । वार्यं । दात् ॥७॥

देवयंतो देवान्यष्टुं स्तोतुं च कामयमाना यजमानाः सरस्वतीमेतन्नामिकां मध्यमस्थानदेवतां हवन्ते । कर्मावयवत्वायाह्वयन्ति । तथा तायमाने स्तुतिभिर्हविर्भिश्च विस्तीर्यमाणेऽध्वरे यज्ञे सरस्वतीं यजन्तीति शेषः । सुकृतः पुण्यकर्माणः सरस्वतीमह्वयन्त । फलप्रदानाय ह्वयन्ते । यत एवमतः कारणात्सरस्वती देवी दाशुषे हवींषि दत्तवते यजमानाय वार्यं वरणीयं कर्मफलं दात् । प्रयच्छतु ॥

॥ अथाष्टमी ॥

सरस्वति या सरथं ययाथ स्वधाभिर्देवि पितृभिर्मदंती ।

आसद्यास्मिन्बर्हिषि मादयस्वानमीवा इष आ धेह्यस्मे ॥८॥

सरस्वति । या । सऽरथं । ययाथ । स्वधाभिः । देवि । पितृभिः । मदंती ।

आऽसद्य । अस्मिन् । बर्हिषि । मादयस्व । अनमीवाः । इषः । आ । धेहि ।

अस्मे इति ॥८॥

हे सरस्वति हे देवि या त्वं सरथं पितृभिः सह समानेन रथेन युक्तं यथा भवति तथा ययाथ । अस्मदीयं यज्ञं प्राप्तासि । किं कुर्वती । पितृभिः सह स्वधाभिर्हविलेक्षणैरन्वैर्मदंती माद्यन्ती यज्ञं गच्छसीति संबंधः । सा त्वं बर्हिषस्मिन्वेदिस्तरणे यज्ञ आसद्योपविश्य मादयस्व । हविर्भिस्तृप्ता भव । आत्मानं तर्पय वा । ततस्तृप्ता सती त्वमनमीवाः । अमीवा रोगः । तद्वर्जितान्यरोग्यजननानीषोऽन्नान्यस्मे अस्मभ्यमा धेहि । पर्याप्तं प्रयच्छ ॥

॥ अथ नवमी ॥

सरस्वतीं यां पितरो हवन्ते दक्षिणा यज्ञमभिनक्षमाणाः ।

सहस्रार्धमिच्छो अर्चं भागं रायस्पोषं यजमानेषु धेहि ॥९॥

सरस्वती । यां । पितरः । हवँते । दक्षिणा । यज्ञं । अभिऽनक्षमाणाः ।

सहस्रऽअर्घं । इ॒ळः । अ॒न्नं । भा॒गं । रा॒यः । पोषं । यजमानेषु । धेहि ॥ ९ ॥

यां तां सरस्वतीं पितरो हवन्त आह्वयन्ति । कीदृशाः । दक्षिणा । दक्षिणा-
दाजित्याच्प्रत्ययः । पा० ५. ३. ३६. । दक्षिणात आगत्य यज्ञमभिनक्षमाणा अभितो
गच्छन्तो व्याप्नुवन्तः । अचास्मिन्यज्ञे सहस्रार्घं बहुभिः पूजनीयमुपयोज्यमिच्छोऽन्नस्य
भागं रायो धनस्य पोषं पुष्टिं च यजमानेषु त्वं धेहि । स्थापय ॥

अवभृथस्थान आपो अस्मानित्येषा । सूचितं च । तत आचम्याम्वन्त आपो
अस्मान्मातरः श्रुंधयन्तु । आ० ६. १३. । इति ॥ दशमेऽहनि वपामार्जनेऽप्येषा ।
सूचितं च । इदमापः प्र वहतेत्येतस्याः स्थान आपो अस्मान्मातरः श्रुंधयन्तु
। आ० ८. १२. । इति ॥

॥ सैषा दशमी ॥

आपो अस्मान्मातरः श्रुंधयन्तु घृतेन नो घृतम्बः पुनन्तु ।

विश्वं हि रिप्रं प्रवहँति देवीरुदिदाभ्यः शुचिरा पूत एमि ॥ १० ॥

आपः । अस्मान् । मातरः । श्रुंधयन्तु । घृतेन । नः । घृतम्बः । पुनन्तु ।

विश्वं । हि । रिप्रं । प्रऽवहँति । देवीः । उत् । इत् । आभ्यः । शुचिः । आ । पूतः । एमि ॥ १० ॥

मातरो जगतो मातृस्थानीया आपोऽस्माञ्श्रुंधयन्तु । प्रोक्षणेन शोधयन्तु ।
तथा घृतम्बः । घृतमुदकं । तेनान्यान्पुनन्तीति । तास्तथोक्ता आपः । यद्वा । घृतम्बः ।
घृतं गन्धं । तेन पुनन्ति । तथा ब्राह्मणं । घृतेन नो घृतम्बः पुनन्तीति तद्वै सुपूतं
यद्घृतेन पूयत इति । ता आपो घृतेन प्रत्यक्षेणोदकेन नोऽस्मान्पुनन्तु । हि
यस्माद्देवीर्दिव्यो देवनशीला आपो विश्वं सर्वं रिप्रं पापं प्रवहन्ति पुरुषसका-
शात्प्रगमयन्ति । अर्पनयन्तीति यावत् । अनन्तरमाभ्योऽन्न आ पूत आभिमुख्येन
शुद्धः सन् स्तोताहमुदेमि । उन्नच्छामि । ऊर्ध्वं स्वर्गं गच्छामीत्यर्थः ॥

॥ इति मृगमस्य षष्ठे चतुर्विंशो वर्गः ॥

सुत्येऽहनि द्रप्सश्चस्कंदेत्यादिके द्वे विप्रुडोमार्थे । सूचितं च । द्रप्सश्चस्कंदेति द्वाभ्यां
विप्रुडोमौ हुत्वा । आ० ५. २. । इति ॥ स्कन्नहविरभिमर्शनेऽपि द्रप्स इत्येषा । आहुतिर्ब-
हिष्यरिधि यदि स्कंदेत्तदानीमाग्नीध्रोऽनया जुहुयात् । स्कन्नमभिमृशेदिति प्रकृत्य
सूचितं । द्रप्सश्चस्कंदेत्याहुतिष्वेव हिष्यरिध्याग्नीध्र एनां जुहुयात् । आ० ३. १३. । इति ॥

॥ सैषैकादशी ॥

द्र॒प्सश्च॑स्कंद॒ प्रथ॑माँ अनु॒ द्यूनि॑मं च॒ योनि॑मनु यश्च॒ पूर्वः॑ ।

स॒मा॒नं॑ योनि॑मनु संचर॑तं द्र॒प्सं जु॒हो॒म्यनु॑ स॒प्त हो॒चाः ॥११॥

द्र॒प्सः । च॒स्कंद॑ । प्र॒थ॒मा॒न् । अ॒नु । द्यू॒न् । इ॒मं । च॒ । यो॒निं । अ॒नु । यः । च॒ । पूर्॒वः ।

स॒मा॒नं । यो॒निं । अ॒नु । सं॒ऽच॒र॑तं । द्र॒प्सं । जु॒हो॒मि । अ॒नु । स॒प्त । हो॒चाः ॥११॥

द्रप्सोऽभिषूयमाणस्य सोमस्य रसः प्रथमान् पूर्वभाविनः पार्थिवास्त्रीकान् द्यून् दीपमानान्द्युलोकांश्चानु लक्ष्मीकृत्य चस्कंद । स्कन्वान् गतवान् । तदेवाह । इमं परिहश्यमानं योनिं स्थानभूतं लोकं च यश्चास्मात्पूर्वोऽस्ति तमनुगतवान् । समानं साधारणं योनिं द्यावापृथिवीलक्षणं स्थानमनु संचरतं सम्यग्गच्छतं द्रप्सं सोमरसं विप्रुल्लक्षणं सप्त होचाः सप्तसंख्याका विप्रुडोमस्य कर्तारो होतृप्रभृतयो वयमनानुपूर्व्येण जुहोमि । जुहुमः । यद्वा । होचाः सप्तहोतृभिः क्रियमाणा यागक्रिया होचाः । ता अनु पश्चादध्वर्युरहं जुहोमि । यद्वा । द्रुतगामित्वाद्रप्स आदित्य उच्यते । स आदित्यः पृथिवी च दिवं च गच्छति समानं योनिमंतरिक्षं लक्ष्मीकृत्य । सम्यक् चरतं तं द्रप्समादित्यमुद्दिश्य सप्त होचाः सप्तसंख्याका दिशः । यस्यां दिशि सूर्यो वर्तते तद्वतिरिक्ताः सप्तसंख्याका दिशोऽनु पश्चाज्जुहोमि । यच्च यच्च वर्तते तां तां दिशं द्रव्यत्वेन प्रयच्छामि । प्रतिष्ठापयामीत्यर्थः । अथ वाजसनेयकं । असौ वा आदित्यो द्रप्सः स दिवं च पृथिवी च स्कंदतीमं च योनिमनु यश्च पूर्व इतीमं च लोकममुं चेत्येतत् समानं योनिमनु संचरतमिति समानं ह्येष एतं योनिमनु संचरति द्रप्सं जुहोम्यनु सप्त होचा इत्यसौ वा आदित्यो द्रप्सो दिशः सप्त होचा अमुं तदादित्यं दिक्षु प्रतिष्ठापयति । श० ब्राह्म० ७.४.१.२०. । इति ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

यस्ते॑ द्र॒प्सः स्कंद॑ति॒ यस्ते॑ अ॒नु॒र्वा॒हु॒च्यु॒तो धि॒षणा॑या उ॒पस्था॑त् ।

अ॒ध्व॒र्यो॒र्वा परि॑ वा॒ यः प॒वि॒षा॒त्तं ते॑ जु॒हो॒मि॒ मन॑सा॒ वर्ष॑द॒कृतं॑ ॥१२॥

यः । ते । द्र॒प्सः । स्कंद॑ति । यः । ते । अ॒नुः । वा॒हुऽच्यु॑तः । धि॒षणा॑याः । उ॒प॒ऽस्था॑त् ।

अ॒ध्व॒र्योः । वा॒ । परि॑ । वा॒ । यः । प॒वि॒षा॒त् । तं । ते॑ । जु॒हो॒मि॒ । मन॑सा॒ । वर्ष॑द॒ऽकृतं॑ ॥१२॥

हे सोम ते नदीयो यो द्रप्सो रसः स्कंदति । अध्विर्यवचर्महोऽन्यथ गच्छति ।

यश्च ते त्वदीयोऽंशू रसादितरः सन् स्कंदति । बाहुष्युतोऽध्वर्योर्बाहुभ्यां प्रच्युतः
सन् स्कंदति । यद्वा । बाहुवत्साधनभूता यावाणः । तैः प्रच्युतोऽभिषुतः सन्
धिषणायाः । धिषणेत्यधिषवणफलकनाम । प्रत्येकविवक्षयैकवचनं । अधिषवण-
फलकयोरुपस्थात्समीपस्थात्प्रदेशादन्यत्र गच्छति । तथाध्वर्योर्वाभिषुण्वतोऽध्वर्योर्ह-
स्तात्स्कंदति । वापि वा पवित्राद्दृशापवित्रात्परिस्कंदति तं सर्वं द्रप्सं ते त्वदीयं
रसं मनसांतःकरणेन स्तोत्रेण वा सह वषट्कृतं वषट्कारेण स्वाहाकारेण कृतं
जुहोमि । अग्नौ प्रक्षिपामि ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

यस्ते द्रप्सः स्कन्नो यस्ते अंशुरवश्च यः परः सुचा ।

अयं देवो बृहस्पतिः सं तं सिंचतु राधसे ॥ १३ ॥

यः । ते । द्रप्सः । स्कन्नः । यः । ते । अंशुः । अवः । च । यः । परः । सुचा ।

अयं । देवः । बृहस्पतिः । सं । तं । सिंचतु । राधसे ॥ १३ ॥

हे सोम ते त्वदीयो यो द्रप्सो रसोऽन्यत्र स्कन्नो गतो यश्च त्वदीयस्तव कारण-
भूतोऽंशुर्लताखंडो रसादितरो भवति सुचा पात्रविशेषेण गृहीतः सोमोऽवोऽव-
स्तात्स्कंदते परः परस्ताद्वातिरिक्तो भवति तमिमं सोममयं बृहस्पतिरेतन्नामको
देवः सं सिंचतु । सम्यक् प्रक्षारयतु । किमर्थं । राधसेऽस्माकं धनार्थं । स्कन्ने हि
सोमे प्रजापश्वादिकमपस्कन्नं भवति खलु ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

पयस्वतीरोषधयः पयस्वन्मामकं वचः ।

अपां पयस्वदित्पयस्तेन मा सह ऋधत ॥ १४ ॥

पयस्वतीः । ओषधयः । पयस्वत् । मामकं । वचः ।

अपां । पयस्वत् । इत् । पयः । तेन । मा । सह । ऋधत ॥ १४ ॥

इयं प्रत्यक्षकृता । हे आपः । ओषधयः पयस्वतीः पयस्वत्यो वृष्टिलक्षणेनोदकेन
सारवत्यो भवंति । मामकं मदीयं वचो वचनं वृष्टिप्रार्थनवचनं पयस्वासारवद्भव-
ति । किं बहुना । यच्चेह किंचिदपामुदकानां पयः क्षीरवात्सारभूतं यदस्ति

म० १०. अ० २. सू० १८.]

॥ सप्तमोऽष्टकः ॥

४६३

तत्सर्वं पयस्वत्सारवदेव । तेनोदकसारेण सह मा मां शृणुत । यूयं शोधयत ।
आपो अद्यान्वचारिषं रसेन समगस्महि । ऋग्वे० १. २३. २३. । इति निगमांतरं ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे पंचविंशो वर्गः ॥

परं मृत्यो इति चतुर्दशर्चं द्वितीयं सूक्तं । यमपुत्रस्य संकुसुक्तस्यार्धं । एकादशी
प्रस्तारपंक्तिः । आद्यौ जागती ततो द्वौ गायत्री । प्रस्तारपंक्तिः पुरतः । पिंग० ६. १. ।
इति । चयोदशी जगती चतुर्दश्यनुष्टुप् । शिष्टास्त्रिष्टुभः । तत्रादौ चतस्रो मृत्युदेव-
त्याः । पंचमी धातृदेवताका । षष्ठी त्वष्टृदेवत्या । सप्तम्याद्याः शिष्टाः पितृमेधाभि-
धायिन्यः । अतस्तद्देवताकाः । अंत्या त्वनिरुक्तात्प्राजापत्या वा । तथा चानुक्रांतं ।
परं मृत्यो संकुसुक्तश्चतस्रो मृत्युदेवताः परा धात्री परा त्वाष्ट्री पराः पितृमेधा एका-
दशी प्रस्तारपंक्तिर्जगत्युपांत्यानुष्टुप् प्राजापत्या वा सानिरुक्तेति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

परं मृत्यो अनु परेहि पंथां यस्ते स्व इतरो देवयानात् ।

चक्षुष्मते शृण्वते ते ब्रवीमि मा नः प्रजां रिरिषो मोत वीरान् ॥ १ ॥

परं । मृत्यो इति । अनु । परा । इहि । पंथां । यः । ते । स्वः । इतरः । देवऽयानात् ।

चक्षुष्मते । शृण्वते । ते । ब्रवीमि । मा । नः । प्रऽजां । रिरिषः । मा । उत । वीरान् ॥ १ ॥

हे मृत्यो सर्वेषां मारकैतन्नामक देव परमन्यं पंथां पंथानमन्वानुपूर्व्येण परेहि ।
पराङ्मुखो गच्छ । यजमानादिति शेषः । कोऽसौ पंथा । ते तव स्वः स्वभूतः ।
देवयानात् । देवा अनेन मार्गेण गच्छंतीति देवयानो देवमार्गः । तस्मादितरो
यः पंथास्तं प्रगच्छ । न केवलमतः परागच्छ अपि तु चक्षुष्मते दर्शनवते शृण्वते
सर्वे । अप्रतिहतसर्वेन्द्रियविज्ञानायेत्यर्थः । ते तुभ्यं ब्रवीमि । कथयामि । नोऽस्माकं
प्रजां दुहितृदौहिचात्मिकां मा रिरिषः । मा हिंसीः । उतापि च वीरान्पुत्रपौत्रा-
दीन्मा हिंसीः । तत्परागमनेन रक्षेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

मृत्योः पदं योपयंतो यदैत द्राघीय आयुः प्रतरं दधानाः ।

आप्यार्यमानाः प्रजया धनेन शुभाः पूता भवत यज्ञियासः ॥ २ ॥

मृत्योः । पदं । योपयंतः । यत् । ऐतं । द्राघीयः । आयुः । प्रऽतरं । दधानाः ।

आऽप्यार्यमानाः । प्रऽजया । धनेन । शुभाः । पूताः । भवतः । यज्ञियासः ॥ २ ॥

हे मृतस्य ज्ञातयो मृत्योः परागच्छतस्तस्य पदं । पश्यतेऽस्मिन्निति पदं पितृ-
याणः । तं योपयंतो विमोहयंतः परिवर्जयंतो यद्यस्मादित देवयानीयपथा गत-
वंतस्तस्माद्वाधीयो दीर्घतरमायुर्जीवनं प्रतरं प्रकृष्टतरमत्यर्थं दधाना धारयंतो
भवथ । किंच । हे यज्ञियासो यज्ञार्हो यज्ञसंपादिनो यजमानाः प्रजया पुत्रपौचा-
दिकया धनेन गवाश्चादिकेन चाप्यायमाना वर्धमानाः संतः शुद्धा जन्मान्तरसंचि-
तदुरितक्षयाच्छुद्धा भवत । पूता वर्तमानजन्मोपचितदुरितक्षयाच्च पूता भवत ॥

पैतृमेधिके कर्मण्यमात्या इमे जीवा वि मृतैरिति सध्यावृतो व्रजंति । सूचितं
च । इमे जीवा वि मृतैरिति सध्यावृतो व्रजंति । आ० गृ० ४.४. इति ॥

॥ सैषा तृतीया ॥

इमे जीवा वि मृतैराववृचन्भूद्भद्रा देवहूतिर्नो अद्य ।

प्रांचो अगाम नृतये हसाय द्राघीय आयुः प्रतरं दधानाः ॥३॥

इमे । जीवाः । वि । मृतैः । आ । अववृचन् । अभूत् । भद्रा । देवऽहूतिः । नः । अद्य ।

प्रांचः । अगाम । नृतये । हसाय । द्राघीयः । आयुः । प्रतरं । दधानाः ॥३॥

इमे जीवा जीवन्तः पुरुषा मृतैः पित्रादिभिः । तेभ्य इत्यर्थः । व्याववृचन्
व्यावृत्ता भवन्तु । एते न म्रियन्तामिति भावः । किंच । अद्यास्मिन्दिने नोऽस्मा-
कमशीचे विसृष्टे देवहूतिः । देवानामाह्वानं यच्च स देवहूतिः पितृमेधाख्यो यज्ञो
भद्रा कल्याणोऽभूत् । भवतु । तत् उत्तरं वयं प्रांचः प्राङ्मुखान्चन अगाम ।
गच्छेम । प्रत्यंच इति भावः । नृतये नर्तनाय कर्मणि गात्रविक्षेपाय । स्वकर्मा-
नुष्ठानायेति भावः । हसाय हसनाय पुत्रादिभिः सह क्रीडनाय । कीदृशा वयं ।
द्राघीय आयुः प्रतरं दधानाः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इमं जीवेभ्यः परिधिं दधामि मैषां नु गादपरो अर्थमेतं ।

शतं जीवन्तु शरदः पुरुचीमन्तर्मृत्युं दधतां पर्वतेन ॥४॥

इमं । जीवेभ्यः । परिधिं । दधामि । मा । एषां । नु । गात् । अपरः । अर्थः । एतं ।

शतं । जीवन्तु । शरदः । पुरुचीः । अन्तः । मृत्युं । दधतां । पर्वतेन ॥४॥

अनया जीवरक्षार्थं पाषाणं परिधिरूपेण स्थापयन्ति । जीवेभ्यो जीवद्भ्यः

पुत्रपौत्रादिभ्यस्तेषां रक्षणार्थमेवं परिधिं मृत्योः परिधानभूतं पाषाणं दधामि ।
निदधामि । तत एषां जीवतां मध्येऽपरोऽन्य एतमिममर्थं । अर्तेरिदं रूपं ।
गन्तव्यं मरणाख्यं मार्गं नु क्षिप्रं मा गात् । मा गच्छतु । एतदर्थं परिधिं स्थाप-
यामीति संबंधः । किंच पुरुचीर्वहंचना बहुगमनाः शतं शरद् एतत्संख्या-
कान्वर्षाञ्जीवंतु । स्वस्वप्राणान्धारयंतु । तथा पर्वतेन शिलोच्चयेन मृत्युं सर्वेषां
मारकमेतन्नामकमंतर्दधतां । अंतर्हितं कुर्वंतु । यथा नागच्छति तथा कुर्वता-
मित्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यथाहान्यनुपूर्वं भवन्ति यथ ऋतव ऋतुभिर्येति साधु ।

यथा न पूर्वमपरो जहात्येवा धातरायूषि कल्पयेषां ॥५॥

यथा । अहानि । अनुऽपूर्वं । भवन्ति । यथा । ऋतवः । ऋतुऽभिः । यन्ति । साधु ।

यथा । न । पूर्वं । अपरः । जहाति । एव । धातः । आयूषि । कल्पय । एषां ॥५॥

यथा येन प्रकारेणाहान्यहोरात्रात्मकानि दिनान्यनुपूर्वं पूर्वमनुक्रमेण भवन्ति
परिवर्तन्ते । यथा चर्तवो वसन्तादय ऋतुभिः सह साधु शोभनमविपर्ययासेन यन्ति
गच्छन्ति । यथा च पूर्वं पूर्वकालीनं पितरमपरोऽर्वाञ्जालीनः पुत्रो न जहाति
न परित्यजति पूर्वमरणेनैवैवं तेनैवोक्तप्रकारेण हे धातः सर्वेषां धारयितरे-
तन्नामक देवेषामस्मत्कुलीनानां जीवानामायूषि जीवनानि कल्पय । समर्थय ।
कुर्वित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे षड्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आ रोहतायुर्जरसं वृणाना अनुपूर्वं यतमाना यति ष ।

इह त्वष्टा सृजनिमा सजोषा दीर्घमायुः करति जीवसे वः ॥६॥

आ । रोहत । आयुः । जरसं । वृणानाः । अनुऽपूर्वं । यतमानाः । यति । ष ।

इह । त्वष्टा । सृजनिमा । सजोषाः । दीर्घ । आयुः । करति । जीवसे । वः ॥६॥

हे मृतस्य स्वजनाः पुत्रपौत्रादयो जरसं जरां वृणानाः संभजमाना यूयमा-
युर्जीवनमा रोहत । अधितिष्ठत । अनुपूर्वमानुपूर्व्येण । अथ्ययीभावः । पूर्वो
ज्येष्ठः । ज्येष्ठानुपूर्व्या यतमानाः प्रयानं कुर्वन्तो यूयं यति स्थ यत्संख्याका भवथ ।

यच्छब्दाच्छादसो इति । सुजनिमा शोभनजननस्वष्टैतन्नामको देवः सजोषा भवद्भिः संगतः सन् इहास्मिन्कर्मणि प्रवृत्तानां वो युष्माकं जीवसे जीवनाय दीर्घं प्रभूतमायुः करति । करोतु ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

इमा नारीरविधवाः सुपत्नीराञ्जनेन सर्पिषा सं विशंतु ।

अनश्रवोऽनमीवाः सुरत्ना आ रोहंतु जनयो योनिमये ॥७॥

इमाः । नारीः । अविधवाः । सुऽपत्नीः । आऽअञ्जनेन । सर्पिषा । सं । विशंतु ।

अनश्रवः । अनमीवाः । सुऽरत्नाः । आ । रोहंतु । जनयः । योनिं । अये ॥७॥

अविधवाः । धवः पतिः । अविगतपतिकाः । जीवन्नर्तुका इत्यर्थः । सुपत्नीः शोभनपतिका इमा नारीर्नार्य आञ्जनेन सर्वतोऽञ्जनसाधनेन सर्पिषा घृतेनाक्तनेत्राः सत्यः सं विशंतु । स्वगृहान्प्रविशंतु । तथानश्रवोऽश्रुवर्जिता अरुदयोऽनमीवाः । अमीवा रोगः । तद्वर्जिताः । मानसदुःखवर्जिता इत्यर्थः । सुरत्नाः शोभनधनसहिता जनयः । जनयन्त्यपत्यमिति जनयो भार्याः । ता अये सर्वेषां प्रथमत एव योनिं गृहमा रोहंतु । आगच्छंतु ॥

देवरादिकः प्रेतपत्नीमुदीर्ष्व नारीत्यनया भर्तृसकाशादुत्थापयेत् । सूचितं च । तामुत्थापयेद्देवः पतिस्थानीयोऽन्तेवासी जरहांसो वोदीर्ष्व नार्येभि जीवलोकं । आ० गृ० ४. २. इति ॥

॥ सैषाष्टमी ॥

उदीर्ष्व नार्येभि जीवलोकं गतासुमेतमुप शेष एहि ।

हस्तयाभस्य दिधिषोस्तवेदं पत्युर्जनित्वमभि सं बभूय ॥८॥

उत् । ईर्ष्व । नारि । अभि । जीवऽलोकं । गतऽअसुं । एतं । उप । शेषे । आ । इहि ।

हस्तऽयाभस्य । दिधिषोः । तव । इदं । पत्युः । जनिऽत्वं । अभि । सं । बभूय ॥८॥

हे नारि मृतस्य पति जीवलोकं जीवानां पुत्रपौत्रादीनां लोकं स्थानं गृहमभिलक्ष्योदीर्ष्व । अस्मात्स्थानादुत्तिष्ठ । ईर गतौ । आदादिकः । गतासुमपक्रांतप्राणमेतं पतिमुप शेषे । तस्य समीपे स्वपिषि । तस्मात्त्वमेहि । आगच्छ । यस्मात्त्वं हस्तयाभस्य पाण्याहं कुर्वतो दिधिषोर्गर्भस्य निधातुस्तवास्त पत्युः ।

४६७

संबन्धादागतमिदं जनित्वं जायात्वमभिलक्ष्य सं बभूय संभूतास्यसुसरणिश्चयम-
काशीस्तिस्मादागच्छ ॥

क्षत्रियस्य धनुर्हस्तादित्यनया धनुः प्रहरेत् । सूचितं च । धनुर्हस्तादाददानो
मृतस्येति धनुः । आ० गृ० ४.२. इति ॥

॥ सैषा नवमी ॥

धनुर्हस्तादादनो मृतस्यास्मे क्षत्राय वर्चसे बलाय ।

अथैव त्वमिह वयं सुवीरा विश्वाः स्पृधो अभिमातीर्जयेम ॥९॥

धनुः । हस्तात् । आऽददानः । मृतस्य । अस्मे इति । क्षत्राय । वर्चसे । ब्रह्माय ।

अथ । एव । तं । इह । वयं । सुऽवीराः । विश्वाः । स्पृधः । अभिऽमात्ताः । जयेम ॥९॥

मृतस्य क्षत्रियस्य हस्ताङ्गनुराददानः । किमर्थं । अस्मे अस्माकं क्षत्राय प्रजा-
पालनसमर्थाय बलाय वर्चसे तेजसे बलाय सेनालक्षणाय च धनुराददामः । अहं
ब्रवीमीति शेषः । किमिति त्वमत्रैवास्मिन्स्थान एव भव वयं चेहास्मिन्समये
सुवीराः सुपुत्रयुक्ता भवन्ती विश्वाः सर्वानभिमातीरभिमन्यमानान्स्पृधः संघर्षयि-
चीन्वाधकाञ्छन्त्येव । सहेमहि ॥

दीक्षितमरण उप सर्प मातरमित्याद्याश्चतस्रः शंसनीयाः । सूचितं च । उप
सर्प मातरं भूमिमेतामिति चतस्रः सोम एकेभ्यः । आ० ६. १०. । इति ॥ उप
सर्पेत्यनया संचितान्यस्थीनि गर्ते निदधुः । आ० गृ० ४. ५. ॥

॥ सैषा दशमी ॥ .

उप सर्प मातरं भूमिमेतामुरुष्यचसं पृथिवीं सुशेवां ।

ऊर्णमदा युवतिर्दक्षिणावत एषा तां पातु निर्जृतेरुपस्थात् ॥१०॥

उप । सर्प । मातरं । भूमिं । एतां । उरुऽव्यचसं । पृथिवी । सुऽशेवा ।

ऊर्ध्वेऽबदाः। युवतिः। दक्षिणाऽवते। एषा। त्वा। पातु। निःऽञ्जतेः। उग्रऽस्थात् ॥ १० ॥

मातरं मातृभूतां भूमिमस्माभिर्भूमौ निधीयमानस्वमुप सर्प । उपगच्छ ।
अनुप्रविशेत्यर्थः । कीदृशी । उत्पन्नसं बहुव्याप्तिकां पृथिवीं विस्तीर्णां सुषेवां
सुमुखां । सर्वेषां सुखादायीमित्यर्थः । तामुपगच्छ । सुवतिर्यौवनाविता स्त्रीरूपेयं
भूमिर्दक्षिणावर्ता ऋषिगन्धो देयत्वेन धनवते यजमानावीर्यमदाः । जयवीर्यास्तु क

इव मृषी भवति । सुकुमारा भवति । न बाधयिषीत्यर्थः । सैषा पृथिवी निर्ऋ-
तेर्मृत्युदेवताया उपस्थात्समीपस्थानात्त्वा त्वामस्थिरूपं यजमानं पातु । रक्षतु ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठे सप्तविंशो वर्गः ॥

उच्छ्वचस्वेत्येतया पांसूनवकिरेत् । सूच्यते हि । उत्तरया पांसूनवकिरेत् । आ०
गृ० ४. ५. इति ॥

॥ सैवैकादशी ॥

उच्छ्वचस्व पृथिवि मा नि बाधथाः सूपायमास्मै भव सूपवंचना ।

माता पुत्रं यथा सिचाभ्येनं भूम ऊर्णुहि ॥ ११ ॥

उत् । श्वचस्व । पृथिवि । मा । नि । बाधथाः । सू० उपायना । अस्मै । भव ।
सू० उपवंचना ।

माता । पुत्रं । यथा । सिचा । अभि । एनं । भूमे । ऊर्णुहि ॥ ११ ॥

हे पृथिवि उच्छ्वचस्व । ऊर्ध्वगतोच्छ्वासमेनं कुरु । अधस्तान्मा कृषा इत्यर्थः ।
किंच मा नि बाधथाः । मा संपीडय । तथास्मै यजमानार्थं सूपायना शोभनो-
पगमना सूपचारिका भवेत्यर्थः । सूपवंचना । उपवंचनं प्रलंभनं । शोभनप्रलंभा
मुप्रतिष्ठा भव । अपि च । माता पुत्रमात्मीयं बालकं सिचा वस्त्रांतेन यथाच्छा-
दयति तद्वच्च भूम्येनमस्थिरूपं यजमानं त्वमभ्यूर्णुहि । आभिमुख्येनाच्छादय ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

उच्छ्वचमाना पृथिवी सु तिष्ठतु सहस्रं मित उप हि अयंतां ।

ते गृहासो घृतश्रुतो भवतु विश्वाहास्मै शरणाः संत्वच ॥ १२ ॥

उत् । श्वचमाना । पृथिवी । सु । तिष्ठतु । सहस्रं । मितः । उप । हि । अयंतां ।

ते । गृहासः । घृतश्रुतः । भवतु । विश्वाहा । अस्मै । शरणाः । संतु । अच ॥ १२ ॥

पांसुभिः प्रच्छाद्यैतां पठन्ति । उच्छ्वचमानास्थिकुंभमवष्टभ्योर्ध्वं गच्छन्ती पृथिवी
सु तिष्ठतु । प्रतिष्ठिता भवतु । किंच । सहस्रं सहस्रसंख्याका मितः प्रक्षिप्ताः ॥
मिनोतेरीणादिके कर्मणि क्षिपि तुगागमः । ततो जस् । यद्वा । सहस्रं । तृतीयार्थे
प्रथमा । मित इति निष्ठांतं रूपं । अत्ययेन बहुवचनस्यैकवचनं । स्वरो वृषा-
दित्वाद्ब्रह्मण्यः ॥ सहस्रेण संमिता बहुसंख्याकाः पार्थिवाः पांसव उप अयंतां ।

म० १०. अ० २. सू० १८.]

॥ सप्तमोऽष्टकः ॥

४६९

एनमुपसेवतां । तं संपरिवार्य तिष्ठन्वित्यर्थः । हिरवधारणे । तथा ते पांसवोऽस्मै
गृहासो गृहा भवन्तो घृतश्चुतो घृतस्योदकस्य सर्पिषो वा क्षारयितारो भवन्तु ।
अचास्मिँलोके विश्वाहा सर्वेष्टहःसु सर्वदास्मा अस्य शरणाः संतु । आश्रय-
भूता भवन्तु ॥

उत्ते स्तभामीति कपालेनास्थीन्यपिदध्यात् । सूचितं च । उत्ते स्तभामीति
कपालेनापिधाय । आ० गृ० ४. ५. इति ॥

॥ सैषा चयोदशी ॥

उत्ते स्तभामि पृथिवी त्वत्परीमं लोगं निदधन्मो अहं रिषं ।
एतां स्थूणां पितरो धारयन्तु तेऽचा यमः सार्दना ते मिनोतु ॥ १३ ॥
उत् । ते । स्तभामि । पृथिवी । त्वत् । परि । इमं । लोगं । निदधत् । मो इति ।
अहं । रिषं ।

एतां । स्थूणां । पितरः । धारयन्तु । ते । अच । यमः । सार्दना । ते । मिनोतु ॥ १३ ॥

हेऽस्थिकुंभ त्वत्परि । परिशब्दयोगे पंचमी । तवोपरि ते त्वदीयेन कपालेन
पृथिवीमुत्स्तभामि । प्रतिबध्नामि । यथा पृथिवी तवोपरि मा गच्छति तथा-
पिदधामीत्यर्थः । इमं लोगं कपाललक्षणं लोष्टं निदधदुपरि स्थापयन्नहं मो
रिषं । मा हिंसिषं । किंच । एतां मया निहितां स्थूणां ते त्वदीयां पृथिव्या धार-
यिषी कपाललक्षणां पितरो धारयन्तु । निश्चलां कुर्वन्तु । ततस्ते त्वदीयेऽस्मिन्स्थाने
यमः पितृपतिः सदनानि स्थानानि मिनोतु । परिच्छिनत्तु । करोत्वित्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

प्रतीचीने मामहनीष्ठाः पर्णमिवा दधुः ।

प्रतीचीं जयभा वाचमर्षं रशनया यथा ॥ १४ ॥

प्रतीचीने । मां । अहनि । इष्ठाः । पर्णेऽइव । आ । दधुः ।

प्रतीचीं । जयभ । वाचं । अर्षं । रशनया । यथा ॥ १४ ॥

॥ इति सप्तमस्य षष्ठेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थाश्चतुरो देयाविद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाष्ये सप्तमाष्टके षष्ठोऽध्यायः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।

निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

अष्टके सप्तमे षष्ठं व्याख्याय श्रुतिकोविदः ।

सायणार्यस्ततोऽध्यायं सप्तमं व्याचिकीर्षति ॥

अथ द्वादशानुवाकात्मकस्य दशममंडलस्य द्वितीयेऽनुवाके चयोदश सूक्तानि । तच्च नि वर्तध्वमित्यष्टर्चं तृतीयं सूक्तं । अस्य यमपुत्रो मथिताख्य ऋषिर्वरुणपुत्रो भृगुर्वायवा भार्गवश्चवनः । षष्ठी गायत्री शिष्टा अनुष्टुभः । इदमष्टदेवताकं गो-देवताकं वा । अग्नीषोमा पुनर्वसू इत्यर्धर्चोऽग्नीषोमदेवताकः । तथा चानुक्रांतं । नि वर्तध्वमष्टौ मथितो भृगुर्वा वारुणिर्भार्गवश्चवनो वापं गथं वानुष्टुभमग्नीषोमीयो द्वितीयोऽर्धर्चः षष्ठी गायत्रीति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

नि वर्तध्वं मानु गातास्मान्सिषक्त रेवतीः ।

अग्नीषोमा पुनर्वसू अस्मे धारयतं रयिं ॥ १ ॥

नि । वर्तध्वं । मा । अनु । गात । अस्मान् । सिषक्त । रेवतीः ।

अग्नीषोमा । पुनर्वसू इति पुनःऽवसू । अस्मे इति । धारयतं । रयिं ॥ १ ॥

हे गावो हे आपो वा यूयं नि वर्तध्वं । अस्मान्प्रत्यागच्छत । मानु गात । अस्मद्यतिरिक्तं यजमानं मा गच्छत । आगत्य च हे रेवती रेवत्यो धनवत्यो यूयमस्मान्सिषक्त । सेचयत । अवगाहत । गोदोहनस्नानपानादिद्वारेण सेवध्व-

मित्यर्थः । हे पुनर्वसू पुनः पुनर्वस्तारौ स्तोत्राणां यष्ट्यामाच्छादयितारावेतन्नामकौ देवौ युवामस्मे अस्मासु रयिं व्रीह्यादिलक्षणं धनं धारयतं । स्थापयतं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

पुनरेना नि वर्तय पुनरेना न्या कुरु ।

इंद्र एणा नि यच्छत्वग्निरेना उपाजतु ॥२॥

पुनः । एनाः । नि । वर्तय । पुनः । एनाः । नि । आ । कुरु ।

इंद्रः । एनाः । नि । यच्छतु । अग्निः । एनाः । उपऽअजतु ॥२॥

अथ मंचद्रष्टा स्वात्मानं प्रतिब्रूते । हे मदीयात्मन् त्वमेना एता अन्यतोऽभिगं-
चीर्गा आपो वा पुनर्नि वर्तय । पुनः पुनर्मदभिमुखीकुरु । तदनंतरमेना एताः
पुनर्भूयो भूयो न्या कुरु । नियता आत्मायत्ताः कुरु । किंच । इंद्रोऽपि तव
सहायभूतः सन् एना एता नि यच्छतु । तदायत्ताः करोतु । अग्निश्चेना एता गा
आपो वोपाजतु । उपगमयतु । उपक्षिपतु वा । उपायोग्याः करोत्वित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

पुनरेता नि वर्ततामस्मिन्पुथंतु गोपतौ ।

इहैवाग्ने नि धारयेह तिष्ठतु या रयिः ॥३॥

पुनः । एताः । नि । वर्ततां । अस्मिन् । पुथंतु । गोऽपतौ ।

इह । एव । अग्ने । नि । धारय । इह । तिष्ठतु । या । रयिः ॥३॥

एना एता ईहश्यो गाव आपो वा पुनर्नि वर्ततां । भूयो भूयो मां प्रत्यागच्छंतु ।
आगत्य च गोपतौ सास्त्रादिमतीनां धेनूनां वृष्टिलक्षणां नामपां पालकेऽस्मिन्नी-
हशे मयि पुथंतु । आत्मायत्तत्वेन स्थित्वा पुष्टा भवंतु । पुष्टाः सतीस्ता हे अग्ने
त्वमिहैवास्मिन्नेव मयि नि धारय । नियमेन स्थापय । या रयिर्येदपि व्रीह्यादिकं
धनमस्ति तदपि धनं गोसहितमिहास्मिन्नेव गोपतौ मयि तिष्ठतु । निवसतु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यज्ञियानं न्ययनं संज्ञानं यत्परायणं ।

आवर्तनं निवर्तनं यो गोपा अपि तं हुवे ॥४॥

यत् । निऽयानं । निऽअयनं । संऽज्ञानं । यत् । पराऽअयनं ।

आऽवर्तनं । निऽवर्तनं । यः । गोपाः । अपि । तं । हुवे ॥४॥

नियानं । अधिकरणे ल्युट् । नियमेन यांत्यागच्छति गावोऽचेति नियानं गोष्ठाख्यं स्थानं । यदस्तीति शेषः । यच्छब्दयोगात्तच्छब्दोऽध्याहर्तव्यः । हुव इति क्रियापदं सर्वचानुषज्यते । तत्स्थानं हुवे । आह्वयामि । आह्वानमभिमुखीकरणं तेन चात्र तत्पूर्विका प्रार्थना लक्ष्यते । गोसहितं गोष्ठं प्रार्थय इत्यर्थः । न्ययनं । भावे ल्युट् । नियमेन गृहं प्रति प्राप्तिलक्षणं गमनं यदस्ति तदपि प्रार्थये । निवर्तनं वने चरित्वा गृहं प्रति यदागमनमस्ति तदपि प्रार्थये । योऽपि गोपा गवां पालकोऽस्ति तमपि हुवे । प्रार्थये । सर्वगुणोपेता गाः प्रार्थय इत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

य उदानइष्ययनं य उदानट्परायणं ।

आवर्तनं निवर्तनमपि गोपा नि वर्ततां ॥५॥

यः । उत्ऽआनन्द । विऽअयनं । यः । उत्ऽआनन्द । पराऽअयनं ।

आऽवर्तनं । निऽवर्तनं । अपि । गोपाः । नि । वर्ततां ॥५॥

यो गोपा गोपालो ध्ययनं नष्टानां गवामन्वेषणार्थं विविधं गमनमुदानट् । व्याप्नोति । अनुभवति । यः परायणं परागमनमुदानट् । व्याप्नोति । वनं प्रति गवां चरणाय गमनमित्यर्थः । यश्चावर्तनं वनचारिणीभिर्गोभिः सह प्रवर्तनमनुभवति । योऽपि गोपा निवर्तनं गोभिः सह वनाद्गृहं प्रति निर्गमनमनुभवति सोऽपि गोपालो नि वर्ततां । गोभिः सह वनाद्गृहं प्रति क्षेमेणागच्छतु ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आ निवर्त नि वर्तय पुनर्न इन्द्र गा देहि ।

जीवाभिर्भुनजामहे ॥६॥

आ । निऽवर्त । नि । वर्तय । पुनः । नः । इन्द्र । गाः । देहि ।

जीवाभिः । भुनजामहे ॥६॥

हे इन्द्र त्वमा निवर्त । आनिवर्तस्व । अस्मदभिमुखी भव । ततोऽन्यतो गच्छतीर्गा नि वर्तय । अस्मदभिमुखीः कुरु । एवं कृत्वा च हे इन्द्र त्वं पुनः

पश्चान्नोऽस्मभ्यं गा धेहि । प्रयच्छ । त्वया दत्ताभिर्जीवाभिश्चिरं जीवतीभिः सर्वस्य
जीवयिषीभिर्वा गोभिर्भुनजामहे । वयं भुञ्जीमहि । यद्वा । भुजिरचांतर्भावि-
तण्यर्थः । देवपितृन्संभोजयेमहि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

परि वो वि॒श्वतो॑ दध॒ ऊ॒र्जा घृ॒तेन॑ प॒यसा॑ ।

ये दे॒वाः के च॑ य॒ज्ञिया॒स्ते र॒य्या सं सृ॑जंतु नः ॥७॥

परि॑ । वः । वि॒श्वतः॑ । द॒धे । ऊ॒र्जा । घृ॒तेन॑ । प॒यसा॑ ।

ये । दे॒वाः । के । च॑ । य॒ज्ञियाः॑ । ते । र॒य्या । सं । सृ॑जंतु । नः ॥७॥

हे देवा विश्वतः सर्वतः स्थितान्वो युष्मानूर्जा गोसंबन्धिना दधिलक्षणेनाच्चेन
घृतेनाज्येन पयसा क्षीरेण च परि दधे । संधारयामि । युष्मभ्यं हविर्द्वारेण
प्रयच्छामि । न केवलमात्मानं पुष्णामीत्यर्थः । एतज्ज्ञात्वा ये के च देवा यज्ञिया
यज्ञार्हाः संति ते देवा नोऽस्मान् रय्या गोलक्षणेन धनेन सं सृजंतु । संयोजयंतु ॥

॥ अथाष्टमी ॥

आ नि॒वर्त॑न॒ वर्त॑य॒ नि नि॒वर्त॑न॒ वर्त॑य ।

भूम्या॒श्चत॑स्रः प्र॒दिश॒स्ताभ्य॑ ए॒ना नि॒ वर्त॑य ॥८॥

आ । नि॒वर्त॑न॒ । वर्त॑य॒ । नि॒ । नि॒वर्त॑न॒ । वर्त॑य॒ ।

भूम्याः॑ । च॒त॑स्रः । प्र॒दिशः॑ । ता॒भ्यः । ए॒नाः । नि॒ । वर्त॑य ॥८॥

मंचद्रष्टृभिः स्वात्मानं गाश्च संबोध्याह । हे मदीयात्मन् त्वं गा आ वर्तय ।
आकारोऽयनेनापि संबध्यते । मदभिमुखीः कुरु । स्तुत्या यागेन च ताः प्रसाद्यो-
पनमयेत्यर्थः । हे गावो यूयमपि प्रसाद्यमाना आ निवर्तन । आनिवर्तध्वं ।
आभिमुख्येनागच्छत । पुनरप्याह । हे मदीयात्मन् त्वं नि वर्तय । गोसंचरणस्था-
नादपगच्छंतीर्गा इतोऽभिगंभीः कुरु । यूयमपि हे गावो निवर्त्यमानाः सत्यो
निवर्तन । निवर्तध्वं । इदानीं स्वात्मा गावश्चर्षिं प्रति ब्रुवते । हे ऋषेऽहं कुतो
गा निवर्तयामीति कुतो वयं निवर्तयामह इत्यात्मना गोभिश्च पृष्टः सन्नाह ।
भूम्याः पृथिव्याश्चतस्रः प्रदिशश्चतुःसंख्यायुक्ताः प्रकृष्टा या दिशः संति ताभ्यो
दिग्भ्य एना गा नि वर्तय । हे आत्मन् मदभिमुखीः कुरु । हे गावो यूयमपि

ताभ्यो दिग्भ्यो निवर्तध्वमिति सामर्थ्याल्लब्धं । यद्वा । अष्टैवतपक्षेऽपि सूक्तार्थो
यथा घटते तथा योजना कर्तव्या ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे प्रथमो वर्गः ॥

भद्रमिति दशचै चतुर्थे सूक्तं । आद्यैकपदा दशाक्षरा विराट् । अग्निमीळे
भुजामित्येषानुष्टुप् नवमी विराट् दशमी चिष्टुप् मध्ये षड्गायत्र्यः । इदमादीनां
सप्त सूक्तानामिन्द्रपुत्रः प्रजापतिपुत्रो वा विमद ऋषिर्वसुक्रपुत्रो वसुकृदाख्यो
वा । इदमुत्तरं चाग्नेयं । तथा चानुक्रांतं । भद्रं दश सप्तोत्तराण्यैन्द्रो विमदः प्राजा-
पत्यो वा वासुक्रो वसुकृदाग्नेयं तु गायत्रमाद्यैकपदा पाद एव वा शान्त्यर्थः ।
परानुष्टुप् अन्ये विराट्चिष्टुभाविति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

भद्रं नो अपि वातय मनः ॥ १ ॥

भद्रं । नो । अपि । वातय । मनः ॥ १ ॥

हे अग्ने त्वं नोऽस्माकं मनो भद्रं श्रुभयुक्तमपि वातय । अपिरत्र धात्वर्था-
नुवादी । आगमय । तत्संबन्धिस्तोत्रकरणे प्रेरयेत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अग्निमीळे भुजां यविष्ठं शासा मिचं दुर्धरीतुं ।

यस्य धर्मन्स्वरेनीः सपर्येति मातुरुधः ॥ २ ॥

अग्निं । ईळे । भुजां । यविष्ठं । शासा । मिचं । दुःधरीतुं ।

यस्य । धर्मन् । स्वः । एनीः । सपर्येति । मातुः । ऊधः ॥ २ ॥

भुजां हविर्भुजां देवानां मध्ये यविष्ठमहन्यहन्यग्निहोत्रादिकर्मार्थं जायमान-
त्वादतिशयेन युवानं शासानुशासनेन मिचं । यस्मादिदं कर्तव्यमिदं न कर्तव्यमिति
सर्वमनुशास्ति तस्मात्सर्वस्य मिचभूतमित्यर्थः । दुर्धरीतुं दुर्धरणीयं संग्रामे शत्रु-
भिर्दुर्निवारणीयं । एवंभूतमग्निमीळे । स्तौमि । अपि च । यस्याग्नेर्धर्मन्धर्मण्यग्नि-
होत्रादिके कर्मणि स्वर्गलोकमादित्यं सर्वं देवजातं वैनीरेन्यः प्रतिगन्त्र आहुतयः
स्तुतयश्च सपर्येति । परिचरन्ति । सेवन्ते । यद्वा । स्वः सपर्येतीत्यनयोः सामा-
नाधिकारण्यं । अत्र स्वरित्ययं सर्वशब्दो निपातः । स्वः सर्वे देवा एनीरात्मनः

प्रतिगंभीराहुतीः स्तुतीश्च सपर्ययति । सेवन्ते । उपजीवन्तीत्यर्थः । तच्च दृष्टान्तः ।
लुप्तोपममेतत् । मातुर्गोरूधः क्षीरोपसंहारस्थानं प्रति यथा वत्सा उपजीवन्ति
तद्वत् । तमग्निमीळ इति पूर्वण संबन्धः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यमासा कृपनीळं भासाकेतुं वर्धयति ।

भाजते श्रेणिदन् ॥३॥

यं । आसा । कृपऽनीलं । भासाऽकेतुं । वर्धयति ।

भाजते । श्रेणिऽदन् ॥३॥

स्तोतारो यष्टारश्चासा स्तुतिहविलक्षणेनोपासनेन यमयिं वर्धयति । कीदृशं ।
कृपनीलं कर्मस्थानं कर्माधारमित्यर्थः । भासाकेतुं ज्वालालक्षणज्ञापकं दीपेः कर्तारं
वा । यच्छब्दश्रुतेस्तच्छब्दोऽध्याहार्यः । सोऽग्निः श्रेणिदन् स्तोतृभ्यो यष्टृभ्योऽभीष्ट-
फलसमूहप्रदः शत्रुभ्यो ज्वालामपंक्तिप्रदो वा । एवंभूतः सन् भाजते । भासते ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अर्यो विशां गातुरेति प्र यदान्दिवो अंतान् ।

कविरभं दीद्यानः ॥४॥

अर्यः । विशां । गातुः । एति । प्र । यत् । आनन्द । दिवः । अंतान् ।

कविः । अभं । दीद्यानः ॥४॥

विशां यजमानमनुयाणामर्यो गंतव्यो गातुर्गमनशीलोऽग्निदीद्यानो दीप-
मानो यद्यदैतूर्ध्वं गच्छति तदा दिवो द्युलोकस्यांतान्पर्येतान्कविर्मेधावी सोऽग्निः
प्राणद् । प्रकर्षेण व्याप्नोति । अभं मेघोपलक्षितमंतरिक्षं च व्याप्नोति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

जुषद्भ्या मानुषस्योर्ध्वस्तस्यावृभा यज्ञे ।

मिन्वन्सद्यं पुर एति ॥५॥

जुषत् । ह्य्या । मानुषस्य । ऊर्ध्वः । तस्थौ । चवृभा । यज्ञे ।

मिन्वन् । सद्यं । पुरः । एति ॥५॥

मानुषस्य यजमानस्य यज्ञे यजनीये यागे हव्या हव्यानि हवीषि जुषस्तेव-
मानोऽग्निर्होभोर्भूतो बहुज्वालोपेत ऊर्ध्वस्तस्यौ। उत्तिष्ठति। ऊर्ध्वं ज्वलतीत्यर्थः।
अपि चायमग्निः प्राग्वंशादारभ्य सद्य सदनं सौमिकीं वेदिं मित्वन् परिच्छिन्दन्
पुरः पुरस्तादुत्तरवेदिशालामुखीयात्प्रणीयमानः सन् एति। गच्छति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स हि क्षेमो हविर्यज्ञः श्रुष्टीदस्य गातुरेति।

अग्निं देवा वाशीमंतं ॥ ६ ॥

सः। हि। क्षेमः। हविः। यज्ञः। श्रुष्टी। इत्। अस्य। गातुः। एति।

अग्निं। देवाः। वाशीऽमंतं ॥ ६ ॥

य उक्तगुणविशिष्टोऽग्निः। हीत्येतदवधारणे। स एवाग्निः क्षेमः कुशलहेतुः सर्वस्य
परिपालनहेतुरित्यर्थः। हविः पुरोडाशादिकं च स एव हविषस्तन्निमित्तत्वात्।
यज्ञो यागोऽपि स एव तस्यापि तद्धेतुत्वात्। किंच श्रुष्टीत् क्षिप्रमेवास्याग्नेर्गा-
तुर्गमनशीलोऽधिष्ठातामिति। देवानामाह्वानार्थं गच्छति। गत्वा च प्रत्यागच्छंतं
वाशीमंतं स्तुतिलक्षण्या वाचोपेतमग्निं प्रति देवा अपि गच्छंतीति शेषः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे द्वितीयो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यज्ञासाहं दुवं इषेऽग्निं पूर्वस्य शेवस्य।

अद्रेः सूनुमायुमाहुः ॥ ७ ॥

यज्ञऽसहं। दुवं। इषे। अग्निं। पूर्वस्य। शेवस्य।

अद्रेः। सूनुं। आयुं। आहुः ॥ ७ ॥

अचैकवाक्यतायै यत्तच्छब्दावध्याहार्यौ। अपरार्धर्चः पूर्वं व्याख्येयः। आयुं
देवानामाह्वानार्थं दूत्येन गंतारं यमग्निमद्रेः सूनुमश्मनः पुत्रमाहुः। तमश्मन्स्व-
मश्मनस्परि। ऋग्वे० २. १. १. इत्येवमादयो मंचा वदन्ति। यज्ञसहं यागस्य वोढारं
धारयितारमित्यर्थः। तमग्निमभिलक्ष्य दुवं परिचरणमिषे। इच्छामि। किमर्थं।
पूर्वस्य। अत्र पूर्वशब्द उत्कृष्टवाची। उत्कृष्टस्य शेवस्य स्वर्गापवर्गलक्षणमुखस्य
प्राप्त्यर्थमिति शेषः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

नरो॒ ये के चा॒स्मदा वि॒श्वेत्ते वा॒म आ स्युः ।

अ॒ग्निं ह॒विषा॒ वर्ध॑तः ॥ ८ ॥

नरः । ये । के । च । अ॒स्मत् । आ । वि॒श्व । इत् । ते । वा॒मे । आ । स्यु॒रिति॑ स्युः ।

अ॒ग्निं । ह॒विषा॑ । वर्ध॑तः ॥ ८ ॥

नरो नेतारो ये के च ये केचित्पुत्रपौत्रादयोऽस्मदस्माकं संति । आकारः पूरकः ।
ते पुत्रपौत्रादयो वामे वननीये संभजनीये विश्वेद्विश्वस्मिन्नेव पञ्चादिधन आ स्युः ।
आ समन्ताद्भवेयुः । उपविशेयुरित्याशास्महे । किं कुर्वतः । अग्निमंगनादिगुणवि-
शिष्टं देवं हविषा पुरोडाशादिकेन वर्धतो वर्धयंतः ॥

॥ अथ नवमी ॥

कृ॒ष्णः श्वेतो॑ऽरु॒षो या॒मो अस्य॑ ब्र॒ह्म ऋ॒ज उ॒त शो॒णो यश॑स्वान् ।

हि॒रण्य॑रूपं ज॒निता ज॒जान ॥ ९ ॥

कृ॒ष्णः । श्वे॒तः । अ॒रुषः । या॒मः । अ॒स्य । ब्र॒ह्मः । ऋ॒जः । उ॒त । शो॒णः । यश॑स्वान् ।

हि॒रण्य॑ऽरूपं । ज॒निता । ज॒जान ॥ ९ ॥

अथ यच्छब्दमध्याहृत्य योज्यं । यामः । याति गच्छत्यस्मिन्निति यामो रथः
प्रजापतिना निर्मितः । कीदृशः । कृष्णोऽसितवर्णः श्वेतः सितवर्णोऽरुष आरो-
चमानो ब्रह्मो महान् ऋज ऋजुगाम्युतापि च शोणो रक्तवर्णो यशस्वान्कीर्तिमान् ।
यद्वा । यश इति धननाम । हवितर्लक्षणेन धनेन युक्तः । हिरण्यरूपं सुवर्णसदृशं
तं रथमस्याग्नेरर्थाय जनिता सर्वस्य जगतो जनयिता प्रजापतिर्जजान । जनया-
मास । अस्मै दत्तवानित्यर्थः । कथमेकस्यैव रथस्य कृष्णादिनानारूपत्वं संभवतीति
चेत् अग्नेः सामर्थ्यातिशयेन संभवतीत्यर्थः । यद्वा हिरण्यरूपमिति रथवाचिना
शब्देन सह सामानाधिकरण्यात्कृष्णादिशब्दा द्वितीयांतत्वेन योज्याः । अथ सर्व-
गुणोक्तं रथवत्तयामिः स्तूयत इत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

ए॒वा ते॑ अ॒ग्ने वि॒मदो॑ म॒नीषा॒मूर्जो॑ न॒पाद्मृ॑ते॒भिः स॒जोषाः॑ ।

गिर॑ आ व॒क्ष्यत्सु॒मती॒रिया॒न इ॒षमूर्जं॑ सु॒क्षितिं॑ वि॒श्वमा॒भाः ॥ १० ॥

ए॒व । ते । अ॒ग्ने । वि॒ऽमदः । म॒नी॒षां । ऊ॒र्जैः । न॒पात् । अ॒मृते॒भिः । स॒ऽजोषाः ।
गिरः । आ । व॒क्षत् । सु॒ऽम॒तीः । इ॒या॒नः । इ॒षं । ऊ॒र्जैः । सु॒ऽक्षि॒तिं । वि॒श्वं । आ ।
अ॒भा॒रि॒त्य॒भाः ॥ १० ॥

एवमुक्तप्रकारेण हे ऊर्जो नपादोषधिवनस्पतिपितृभूतस्यान्नस्य पौत्र हे अग्नेऽमृतेभिरमृतेर्हविलक्षणेनैः सजोषाः संगतो विमदो नामर्षिर्मनीषां प्रकृष्टां बुद्धिं कामयमानः सन् ते तुभ्यं गिरः स्तुतिलक्षणा वाच आ वक्षत् आभिमुख्येनोक्तवान् । वक्षेच्छंदसि लेटि रूपं । ततस्त्वमेतज्ज्ञात्वा सुमतीरियानः शोभनलक्षणा बुद्धीः संगमयन् इषमन्नमूर्जे क्षीरादिकं रसं च सुक्षितिं शोभननिवासं । यद्वा । क्षितयो मनुष्याः । शोभनपुत्रपौत्रादिकं यत्किंचिद्देयमस्ति तद्विश्वं धनं चाभाः । तस्मै विमदायाहर । देहि ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे तृतीयो वर्गः ॥

आग्निं नेत्यष्टर्चं पंचमं सूक्तमास्तारपंक्तिच्छंदस्कं । आद्यौ गायत्री पादौ ततो द्वौ जागतौ सास्तारपंक्तिः । ऋषिदेवते पूर्ववत् । तथा चानुक्रांतं । आग्निं नाष्टावास्तारपंक्तमिति ॥ पृष्ठस्य चतुर्थेऽहन्याग्निं न स्ववृक्तिभिरित्याज्यं । अ० ७.११. इति ॥ महाव्रत आग्निमारुते यावतीष्वृत्विष्ठादं साम स्तुवीरन् तदानीमादितस्तावत्य ऋचोऽनुरूपार्थाः । सूचितं च । यदीष्ठादं भूयसीषु चेत् स्तुवीरन्नाग्निं न स्ववृक्तिभिरिति तावतीरनुरूपः । ऐ० अ० ५.१३. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

आग्निं न स्ववृक्तिभिर्होतारं त्वा वृणीमहे ।

य॒ज्ञाय॑ स्ती॒र्ण॒ब॒र्हि॒षे॒ वि॒ वो॒ मदे॑ शी॒रं पा॒व॒क॒शो॒चिषं॑ वि॒व॒क्ष॒से ॥ १ ॥

आ । अ॒ग्निं । न । स्व॒वृ॒क्तिऽभिः । हो॒ता॒रं । त्वा । वृ॒णी॒म॒हे ।

य॒ज्ञाय॑ । स्ती॒र्ण॒ऽब॒र्हि॒षे॒ । वि॒ । वः । मदे॑ । शी॒रं । पा॒व॒क॒ऽशो॒चिषं॑ । वि॒व॒क्ष॒से ॥ १ ॥

हे अग्ने वस्तव स्वभूते विमद एतदाख्य ऋषौ मयीयं स्तुतिः प्रवृत्तास्ति । नेति संप्रत्यर्थे । अतो वयमिदानीं स्ववृक्तिभिः स्वयंकृताभिर्दोषवर्जिताभिः स्तुतिभिर्होतारं देवानामाह्वातारं होमनिष्पादकं वाग्निं त्वा त्वामा वृणीमहे । आभिमुख्येन संभजामहे । किमर्थं । स्तीर्णबर्हिषे यज्ञाय । तादर्थ्ये चतुर्थी ।

यज्ञार्थं । कीदृशं । शीरमोषध्यादिषु सर्वचानुशायिनं । पावकशोचिषं शोधकदीप्तिं । विवक्षसे । महन्नामैतत् । हे अग्ने त्वमपि महान्भवसि । यद्वा विमदे यज्ञस्य संबन्धिनः सोमस्य पानजन्यविविधमदार्थं त्वामावृणीमह इति योज्यं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

त्वामु ते स्वाभुवः शुभंत्यश्वराधसः ।

वेति त्वामुपसेचनी वि वो मद ऋजीतिरम आहुतिर्विवक्षसे ॥२॥

त्वां । ऊं इति । ते । सुऽआभुवः । शुभंति । अश्वऽराधसः ।

वेति । त्वां । उपऽसेचनी । वि । वः । मदे । ऋजीतिः । अग्ने । आऽहुतिः । विवक्षसे ॥२॥

स्वाभुवः स्वप्रकाशेन दीप्यमाना अश्वराधसो व्याघ्रधनास्ते यजमाना हे अग्ने त्वामु त्वामेव शुभंति । शोभयन्ति । यज्ञे हविर्भिर्दीपयन्तीत्यर्थः । किञ्च उपसेचनी तवोपरिस्तरणशीलजीतिर्ऋजुगामिनी हूयमानाहुतिर्हे अग्ने त्वां वेति । गच्छति । किमर्थं । वस्तव मदे मदनिमित्ते । तृप्त्यर्थमित्यर्थः । किञ्च त्वमपि विवक्षसे । महान्भवसि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

त्वे धर्माण आसते जुहूभिः सिंचतीरिव ।

कृष्णा रूपाण्यर्जुना वि वो मदे विष्वा अधि श्रियो धिषे विवक्षसे ॥३॥

त्वे इति । धर्माणः । आसते । जुहूभिः । सिंचतीऽइव ।

कृष्णा । रूपाणि । अर्जुना । वि । वः । मदे । विष्वाः । अधि । श्रियः । धिषे । विवक्षसे ॥३॥

धर्माणो यज्ञस्य धारयितार ऋत्विजो जुहूभिः संपूर्णाहुतिभिर्होमपात्रैस्त्वे त्वामे-
वासते । सेवन्ते । तच्च दृष्टान्तः । सिंचतीरिव । वृष्टिलक्षणाः पृथिवी सिंचन्त्य आप
अग्निं यथा स्वपितृत्वेन सेवन्ते तद्वत् । अग्नेराप इति श्रुतेस्तस्यापां पितृत्वं ।
यद्वा । जुहूभिः सिंचतीरिव । सिंच्यमाना आहुतय इव धर्माणस्त्वया धार्यमाणा
रश्मयस्त्वे त्वय्यासते । निवसन्ति । हे अग्ने त्वं कृष्णा कृष्णवर्णान्यर्जुनार्जुनानि श्वेत-
वर्णानि ज्वालांतर्गतरूपाणि च विष्वाः सर्वाः श्रियः शोभा अधि धिषे । अधिकं
यथा भवति तथा धारयसि । किमर्थं । वो शुष्माकं सर्वेषां देवानां विमदे
विविधसोमपानजन्यमदार्थं । यत एवमतो विवक्षसे । त्वं महान्भवसि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यम॑ग्ने॒ मन्य॑से र॒यिं सह॑सावन्नम॒त्य ।

तमा॒ नो वाज॑सातये॒ वि वो॒ मदे॑ य॒ज्ञेषु॑ चि॒चमा॒ भरा॒ विव॑क्षसे ॥४॥

यं । अ॒ग्ने । मन्य॑से । र॒यिं । सह॑सा ऽवन् । अ॒म॒त्य ।

तं । आ । नः । वाज॑सातये । वि । वः । मदे॑ । य॒ज्ञेषु॑ । चि॒चं । आ । भ॒र । विव॑क्षसे ॥४॥

हे अमत्य अमरणधर्मन् सहसावन् बलवन् एवंभूत हे अग्ने त्वं यं रयिं मन्यसे सर्वेषु धनेषु यद्धनं वरिष्ठमिति जानासि चिचं चायनीयं तं रयिं नोऽस्माकं वाजसातयेऽन्नाभाया भर । आहर । प्रयच्छ । किमर्थं । वो युष्माकं सर्वेषां देवानां यज्ञेषु विमदे विविधसोमादिहविर्जन्यमदनिमित्ते । यागेषु नानाप्रकारैर्हविर्भिर्युष्माकं तर्पणायेत्यर्थः । त्वमपि विवक्षसे । महान्भवसि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

अ॒ग्निर्जा॒तो अ॒थर्व॑णा वि॒द्वि॒श्वानि॒ का॒व्या ।

भुव॑द्भूतो वि॒वस्व॑तो॒ वि वो॒ मदे॑ प्रि॒यो य॒मस्य॒ काम्यो॒ विव॑क्षसे ॥५॥

अ॒ग्निः । जा॒तः । अ॒थर्व॑णा । वि॒दत् । वि॒श्वानि॒ । का॒व्या ।

भुव॑त् । दू॒तः । वि॒वस्व॑तः । वि । वः । मदे॑ । प्रि॒यः । य॒मस्य॒ । का॒म्यः । विव॑क्षसे ॥५॥

अथर्वणैतन्नामर्षिणा जातो जनितोऽग्निः । कथमवगम्यते । त्वामग्ने पुष्करादध्यथर्वा निरमंथत । ऋग्वे० ६. १६. १३. इति मंचांतरात् । विश्वानि समस्तानि काव्या काव्यानि स्तोतृकर्माणि विदत् । वेत्ति । विवस्वतो यजमानस्य दूतो देवानामाह्वानार्थं भुवत् भवति । किंच । यमस्य संयंतुर्यजमानस्य प्रिय इष्टः सन् काम्यः कमन्तीयः प्रार्थनीयो भवतीत्यर्थः । शिष्टं स्पष्टं ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे चतुर्थो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

त्वां य॒ज्ञेष्वी॒ळते॑ऽग्ने॒ प्रय॑त्व॒ध्वरे॒ ।

त्वं वसू॑नि॒ काम्या॒ वि वो॒ मदे॑ वि॒श्वं द॒धासि॒ दा॒नुषे॒ विव॑क्षसे ॥६॥

त्वां । य॒ज्ञेषु॑ । ई॒ळते॒ । अ॒ग्ने । प्र॒ऽय॒ति । अ॒ध्वरे॒ ।

त्वं । वसू॑नि । काम्या । वि । वः । मदे॑ । वि॒श्वं । द॒धा॒सि । दा॒नुषे॒ । विव॑क्षसे ॥६॥

हे अग्ने त्वां प्रयति प्रकर्षेण गच्छति प्रवर्तमानेऽध्वरे यागे यज्ञेषु यजनीयेषु हविःश्वासनेषु सत्स्वीकृते । ऋत्विग्यजमानाः स्तुवंति । अपि च । हे अग्ने त्वं विश्वा विश्वानि काम्या काम्यानि कमनीयानि वसूनि धनानि दाग्न्युषे हविर्देत्तवते यजमानाय विमदे सोमादिहविर्जन्यतृप्ती सत्यां दधासि । प्रयच्छसि । अतः कारणाद्विवक्षसे । त्वं महान्भवसि ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

त्वां यज्ञेष्वृत्विजं चारुमग्ने नि वेदिरे ।

घृतप्रतीकं मनुषो वि वो मदे ऋक् चेतिस्रमस्रभिर्विवक्षसे ॥ ७ ॥

त्वां । यज्ञेषु । ऋत्विजं । चारुं । अग्ने । नि । वेदिरे ।

घृतऽप्रतीकं । मनुषः । वि । वो । मदे । ऋक् । चेतिस्रं । अस्रऽभिः । विवक्षसे ॥ ७ ॥

हे अग्ने त्वां मनुष्या यजमाना यज्ञेषु यागेषु नि वेदिरे । नियमेन स्थापयन्ति । कीदृशं । ऋत्विजं होतृनामकं चारुं रमणीयं घृतप्रतीकमाज्याहुतिपूर्णमुखं ऋक् जलन्तमस्रभिर्भ्यमैस्तेजोभिश्चेतिष्टमतिशयेन ज्ञातारं । किमर्थं । वि वो मदे । तव सोमादिहविर्जन्यविविधतृप्तिं । यस्मादेवं तस्माद्विवक्षसे । महान्भवसि ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अग्ने ऋक् शोचिषोरु प्रथयसे बृहत् ।

अभिर्क्रन्दन् वृषायसे वि वो मदे गर्भं दधासि जामिषु विवक्षसे ॥ ८ ॥

अग्ने । ऋक् । शोचिषां । उरु । प्रथयसे । बृहत् ।

अभिऽक्रन्दन् । वृषऽयसे । वि । वो । मदे । गर्भं । दधासि । जामिषु । विवक्षसे ॥ ८ ॥

हे अग्ने बृहन्महांस्त्वं ऋक् शोचिषा तेजसोरु प्रथयसे । विस्तीर्णं यथा भवति तथा प्रख्यातो भवसि । किंच । अभिर्क्रन्दन् आभिमुख्येन युद्धार्थं शत्रूनाह्वयन् वृषायसे । वृष इवाचरसि । युद्धकाले दर्पितवृष इव रोरुवज्रवसीत्यर्थः । त्वं माध्यमिकः सन् जामिषु भगिनीभूतास्त्रोषधीषु गर्भं बीजलक्ष्यं दधासि । वृष्टिद्वारेण धारयसि । एकस्मात्प्रजापतेः सकाशादुद्धूतत्वादग्न्योषधोर्जामित्वमुपचर्यते । कस्मिन्सति । वि वो मदे । तव विविधसोमादिहविर्जन्यमदे संजाते सति ।

यस्मादेवं कृतवानसि तस्मात्त्वं विवक्षसे । महान्भवसि । विवक्षस इति महन्नाम
वक्षेर्वा बहतेर्वा सनन्तस्य रूपमिति ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे पंचमो वर्गः ॥

कुहेति पंचदशर्चं षष्ठं सूक्तमैंद्रं । पंचदशी चिष्टुष्यंचमीसप्तमीनवम्यस्ति-
स्रोऽनुष्टुभः । शिष्टाः पुरस्ताद्बृहत्यः । आद्यद्वादशकथ्यष्टकवती पुरस्ताद्बृहती । पूर्व-
वदृषिः । तथा चानुक्रांतं । कुह पंचोना पुरस्ताद्बार्हतं चिष्टुवंतं त्वं त्या चिदानस्त्वं
नोऽनुष्टुभ इति ॥ चतुर्थेऽहनि निष्केवल्य एतत्सूक्तं । सूचितं च । कुह श्रुत इंद्रो
युध्मस्य त इति निष्केवल्यं । अ० ७. ११. इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

कुह श्रुत इंद्रः कस्मिन्नद्य जने मिचो न श्रूयते ।

ऋषीणां वा यः क्षये गुहा वा चर्कृषे गिरा ॥ १ ॥

कुह । श्रुतः । इंद्रः । कस्मिन् । अद्य । जने । मिचः । न । श्रूयते ।

ऋषीणां । वा । यः । क्षये । गुहा । वा । चर्कृषे । गिरा ॥ १ ॥

अद्यास्मिन्दिन इंद्रः कुह कुच स्थाने श्रुतो विश्रुतः प्रख्यातः । कस्मिन्नने
यजमान ईज्यत्वेन स्तुत्यत्वेनावस्थितः श्रूयते । प्रख्यायते । तच्च दृष्टांतः । मिचो
न । सूर्य इव सखेव वा तद्वत् । य इंद्र ऋषीणां भृगवादीनां क्षये निवास आश्रमे
गुहा वा गुहायामरण्ये वा गिरा स्तुतिलक्षणा वाचा चर्कृषेऽत्यर्थमाकृष्यते ।
अत्यर्थं स्तूयत इत्यर्थः । स इंद्रः कुह श्रुत इति पूर्वेण संबंधः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इह श्रुत इंद्रो अस्मे अद्य स्तवे वज्र्युचीषमः ।

मिचो न यो जनेष्वा यशश्चक्रे असांम्या ॥ २ ॥

इह । श्रुतः । इंद्रः । अस्मे इति । अद्य । स्तवे । वज्री । ऋचीषमः ।

मिचः । न । यः । जनेषु । आ । यशः । चक्रे । असांमि । आ ॥ २ ॥

इहास्मिन्यज्ञ इंद्रः श्रुतः । प्रख्यातः । अद्यास्मिन्दिनस्य अस्मे अस्माभिः स्तवे ।
स्तूयते । कीदृशः । वज्री वज्रवान् ऋचीषमः । यद्याव इंद्र ते शतं शतं भूमीरुत
स्युः न त्वा वज्रिन् । ऋग्वे० ८. ७०. ५. इत्यादिकया स्तुत्या समानगुण इत्यर्थः ।

म० १०. अ० २. सू० २२.]

॥ सप्तमोऽष्टकः ॥

४८३

य इन्द्रो मित्रो न सूर्य इव खिग्ध इव वा जनेषु स्तोतृजनेषु यशोऽन्नं कीर्तिं
वाचक्रे । करोति । कीदृशं । असामि । असाधारणं । स इन्द्रोऽस्माभिः स्तूयत
इति पूर्वण संबन्धः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

महो यस्पतिः शर्वसो असाम्या महो नृमणस्य तूतुजिः ।

भर्ता वज्रस्य धृष्णोः पिता पुत्रमिव प्रियं ॥३॥

महः । यः । पतिः । शर्वसः । असामि । आ । महः । नृमणस्य । तूतुजिः ।

भर्ता । वज्रस्य । धृष्णोः । पिता । पुत्रं इव । प्रियं ॥३॥

य इन्द्रो महो महतः शर्वसो बलस्य पतिरीश्वरः असाम्या । आङ् मर्या-
दायां । आ समाप्तेः । अनन्तगुण इत्यर्थः । महो महतो नृमणस्य धनस्य च तूतुजिः
स्तोतृभ्यः प्रेरकः । किंच । धृष्णोः शत्रूणां धर्षकस्य वज्रस्य स्वकीयस्यायुधस्य भर्ता
य इन्द्रो धारयिता स इन्द्रोऽस्मान्पात्विति शेषः । तच्च दृष्टान्तः । पिता पुत्रमिव
प्रियं । यथा पितेप्सितं सुतं पाति तद्वत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

युजानो अश्वा वातस्य धुनी देवो देवस्य वज्रिवः ।

स्यन्ता पथा विरुक्नता सृजानः स्तोष्यध्वनः ॥४॥

युजानः । अश्वा । वातस्य । धुनी इति । देवः । देवस्य । वज्रिऽवः ।

स्यन्ता । पथा । विरुक्नता । सृजानः । स्तोषि । अध्वनः ॥४॥

हे वज्रिवो वज्रवन्निद्र । एको मत्वर्षीयोऽनुवादकः । देवो द्योतमानस्त्वं देवस्य
द्योतमानस्य वातस्य वायोर्धुनी प्रेरकौ । वायोरपि शीघ्रगामिनावित्यर्थः । अश्वाश्चौ
त्वदीयौ हरिनामकौ युजानः स्वरथे संयोजयन् । कीदृशी । विरुक्नता विरोच-
नवता पथा मार्गेण स्यन्ता स्यन्ती गच्छन्ती । अध्वनो युद्धे गमनमार्गान्सृजान
उत्पादयन् स्तोषि । सततं स्तूयसे ॥

॥ अथ पंचमी ॥

त्वं त्या चिद्वातस्याश्वागां ऋजा त्मना वह्यथि ।

ययोर्देवो न मत्वर्षी यन्ता नकिर्विदास्यः ॥५॥

त्वं । त्या । चित् । वातस्य । अथा । आ । अगाः । ऋजा । त्मना । वहध्वै ।
ययोः । देवः । न । मर्त्यः । यन्ता । नक्तिः । विदाय्यः ॥ ५ ॥

यच्छब्दसंबन्धादुत्तरोऽर्धर्चः पूर्वं व्याख्यायते । ययोस्त्वदीययोर्यता नियन्ता निवारयिता देवो न देवानां मध्ये कश्चिदपि देवो नास्ति मर्त्यो मनुष्याणां मध्ये कश्चिदपि नास्ति । नकिर्न कश्चिदपि विदाय्यो वेत्ता जवस्य बलस्येति वा शेषः । हे इंद्र त्वं वातस्य वायोर्बलेन जवेन च युक्तावृज्जुगामिनौ त्या चित्तावप्यथा त्वदीयावश्चौ त्मनात्मनैव । सारथिनिरपेक्षेत्यर्थः । वहध्वै वहनार्थं । अभिप्रेत-देशप्रापणेत्यर्थः । अगाः । अभिमुख्येन गच्छसि ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे षष्ठो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अध् गमंतोशना पृच्छते वां कदर्या न आ गृहं ।

आ जग्मथुः पराकाहिवश्च गमश्च मर्त्यं ॥ ६ ॥

अध् । गमन्ता । उशना । पृच्छते । वां । कत्ऽअर्था । नः । आ । गृहं ।

आ । जग्मथुः । पराकात् । दिवः । च । गमः । च । मर्त्यं ॥ ६ ॥

अथाथ यज्ञसमाप्त्यनंतरमुशना भार्गव ऋषिर्हे इंद्राग्नी गमन्ता स्वस्थानं प्रति गच्छन्तौ वां युवां पृच्छते । पृच्छति स्म । यज्ञोशनेति विभक्तिव्यत्ययः । उशनसमिन्द्रस्य सखिभूतं भार्गवमिन्द्रं च युवां सर्वो यजमानः पृच्छति । किं पृष्टवानिति उच्यते । युवां कदर्या कदर्यौ किंप्रयोजनवन्तौ संतौ नोऽस्मदीयं । आकारः प्रतीत्यस्यार्थः । गृहं प्रति पराकात् । दूरनामैतत् । दूरादा जग्मथुः । आगतवन्तौ स्थः । तदेवोक्तं । दिवश्च द्युलोकाश्च गमश्च भूलोकाश्च मर्त्यं मनुष्यं मां प्रत्यागतवन्तौ । युवयोः कृतार्थत्वादवागमनमस्मदनुग्रहार्थमेव न स्वार्थमिति ब्रुवन्ननुव्रजतीत्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

आ न इंद्र पृष्टसेऽस्माकं ब्रह्मोद्यतं ।

तत्त्वा याचामहेऽवः शुष्णं यद्वन्नमानुषं ॥ ७ ॥

आ । नः । इंद्र । पृष्टसे । अस्माकं । ब्रह्म । उत्ऽयतं ।

तत् । त्वा । याचामहे । अवः । शुष्णं । यत् । हन् । अमानुषं ॥ ७ ॥

हे इंद्र त्वं । न इति तृतीयार्थे षष्ठी । नोऽस्माभिरुद्यतमुत्क्षिप्तं । दत्तमित्यर्थः ।
अस्माकमस्मदीयं ब्रह्म हविलक्षणमन्नं । आङ्गुर्यादायां । आ तृप्तेरित्यर्थः । पृक्षसे ।
आत्मना संपर्चय । पृची संपर्के इति धातो रूपं । आभक्षयेत्यर्थः । किंच वयमपि
त्वैवंभूतं त्वां तत् । यदुत्कृष्टमस्तीति शेषः । तत्तादृशमन्नमवस्तद्रक्षणं च याचामहे ।
प्रार्थयामहे । तथा यच्छुणं बलं चामानुषं मनुष्यादन्यं राक्षसादिकं हन् हंति
तदुत्कृष्टं बलं च याचामहे । यद्वा । हे इंद्र त्वं शुष्णमेतन्नामानममानुषं मनुष्य-
व्यतिरिक्तमसुरं हन् हतवानसि । हत्वा च यद्येन रक्षणेन चैलोक्यं पालित-
वानसि तदवः पालनमस्माकमपि भवेदिति त्वां याचामह इति वाक्यार्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अक॒र्मा दस्यु॑र॒भि नो॑ अम॑न्तु॒रन्य॑व्र॒तो अमा॑नुषः ।

त्वं तस्या॑मिच॒हन्व॑ध॒र्दास॑स्य दंभ॒य ॥८॥

अक॒र्मा । दस्युः । अ॒भि । नः । अम॑न्तुः । अ॒न्यऽव्र॑तः । अमा॑नुषः ।

त्वं । तस्य॑ । अ॒मिच॑ऽहन् । वधः । दा॒सस्य॑ । दंभ॒य ॥८॥

अकर्मविद्यमानयागादिकर्मा दस्युरपक्षपयिताभ्याभिमुख्येन स्वरूपतो नो-
ऽस्मानमन्तुरज्ञाता । यद्वा । अचावेत्युपसर्गस्य वकारलोपो द्रष्टव्यः । अवमन्तुर-
वमन्ताभिभवितान्यव्रतः श्रुतिस्मृतिव्यतिरिक्तकर्मामानुषो मनुष्यसंख्यवहाराद्याः ।
असुरप्रकृतिरित्यर्थः । य एवंभूतोऽस्ति हे अमिचहन् शत्रूणां हन्तरिन्द्र त्वं दासस्यो-
पक्षपयितव्यस्य वधर्हता सन् दंभय । तं शत्रुं हिंधि ॥

॥ अथ नवमी ॥

त्वं न इंद्र शूर॒ शूरै॑रु॒त त्वा॑ता॒सो ब॒र्हणा॑ ।

पुरु॒चा ते॒ वि पू॒र्तयो॒ नव॑त॒ क्षो॒णयो॑ यथा ॥९॥

त्वं । नः । इंद्र । शूर । शूरैः । उ॒त । त्वाऽऊ॑तासः । ब॒र्हणा॑ ।

पुरु॒ऽचा । ते॒ । वि॒ । पू॒र्तयः॑ । नव॑त । क्षो॒णयः॑ । य॒था ॥९॥

हे शूर विक्रांतेन्द्र त्वं शूरैर्भटैर्मरुद्भिः सहितः सन् नोऽस्मान्पाहीति शेषः ।
उतापि च त्वातासखया रक्षिता वयं बर्हणा परिवर्हणायां शत्रूणां हिंसायां
समर्था भवेम । किंच । ते त्वदीयाः पूर्तयः कामप्रदां पूरणानीप्सितार्थप्रदानानि

पुरुषा बहून्स्तोतृन्वि नवंत । विविधं ध्याप्नुवन्ति । क्षोणयः । मनुष्यनामैतत् ।
मनुष्याः स्वकीयं स्वामिनं सेवार्थं यथा ध्याप्नुवन्ति तद्वत् ॥

॥ अथ दशमी ॥

त्वं तान्वृचहृत्ये चोदयो नृन्कार्पाणे शूर वज्रिवः ।

गुहा यदि कवीनां विशां नक्षत्रशवसां ॥१०॥

त्वं । तान् । वृचऽहृत्ये । चोदयः । नृन् । कार्पाणे । शूर । वज्रिऽवः ।

गुहा । यदि । कवीनां । विशां । नक्षत्रऽशवसां ॥१०॥

हे वज्रिवो वज्रधर शूरेंद्र त्वं कार्पाणे । असिः कृपाणः । तेन साध्यं युद्धं कार्पाणं । तस्मिन्वृचहृत्ये शत्रुहननार्थं नृन् नरान् तान्प्रसिद्धान्मरुद्गणान्चोदयः । चोदयसि । प्रेरयसि । यदि यदा त्वं कवीनां मेधाविनां नक्षत्रशवसां देवान् प्रतिगच्छास्तोतृबलानां विशां स्तोतृजनानां संबंधीनि गुहा गूढानि गुह्यैः संवृतानि स्तोत्राणि शृणोषीति शेषः । तदा प्रेरयसीति पूर्वणान्वयः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे सप्तमो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

मक्षु ता तं इंद्र दानाप्रस आक्ष्णणे शूर वज्रिवः ।

यद्ध शुष्णस्य दंभयो जातं विश्वं सयावभिः ॥११॥

मक्षु । ता । ते । इंद्र । दानऽअप्रसः । आक्ष्णणे । शूर । वज्रिऽवः ।

यत् । ह । शुष्णस्य । दंभयः । जातं । विश्वं । सयावऽभिः ॥११॥

हे शूर विक्रान्त वज्रिवो वज्रोपेतेंद्र दानाप्रसो दानकर्मणः । स्तोतृभ्यः सतत-मभीष्टफलप्रदस्येत्यर्थः । ते तव स्वभूतानि मक्षु क्षिप्राण्यविलंबितानि । क्षिप्र-कारणयुक्तानीत्यर्थः । आक्ष्णणे योद्धुभिर्ध्याप्यमाने त्वय्यवस्थिताति ता तानि कर्मणि स्तोतारः स्तुवंतीति शेषः । सयावभिः सहायानृभिर्मरुद्भिः सहितस्त्वं शुष्णस्यासुरस्य विश्वं जातं सर्वमपत्यजातं दंभयः । अदंभयः । हिंसितवानसि । यद्वा । एवमादीनि यानि खलु कर्मणि संति तानि स्तुवंतीति पूर्वेण संबंधः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

माकुध्रिगिन्द्र शूर वस्वीरस्मे भूवन्भिष्टयः ।

वयंवयं त आसां सुम्ने स्याम वज्रिवः ॥ १२ ॥

मा । अकुध्रिक् । इन्द्र । शूर । वस्वीः । अस्मे इति । भूवन् । अभिष्टयः ।

वयंऽवयं । ते । आसां । सुम्ने । स्याम । वज्रिऽवः ॥ १२ ॥

हे शूर विक्रांतिन्द्र अस्मे अस्माकं स्वभूता वस्वीर्महत्योऽभिष्टय आभिमुख्येष्टयः इज्याः । यथा । आभिमुख्येच्छा अभीप्सितप्रार्थनाः कुध्रिक् कुत्सिताः । विफला इत्यर्थः । मा भूवन् । किंतर्हि हे वज्रिवो वज्रिन्दि ते तव प्रसादाद्ययं वयमृत्विग्यजमानाः । द्विर्वचनमतिवराप्रदर्शनार्थं । आसामिज्यानामिच्छानां वा संबंधिनि सुम्ने सुखेऽवस्थिताः स्याम । भवेम । वयमभिष्टिजन्येन दृष्टादृष्टसुखेन युक्ताः शीघ्रं भवेमेत्याशास्मह इत्यर्थः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

अस्मे ता त इन्द्र संतु सत्यार्हिसंतीरुपस्पृशः ।

विद्याम यासां भुजो धेनूनां न वज्रिवः ॥ १३ ॥

अस्मे इति । ता । ते । इन्द्र । संतु । सत्या । अर्हिसंतीः । उपऽस्पृशः ।

विद्याम । यासां । भुजः । धेनूनां । न । वज्रिऽवः ॥ १३ ॥

हे इन्द्र अस्मे अस्माकं स्वभूताः । ता सत्येत्युभयत्र प्रथमाबहुवचनस्य छांदस आकारः सति निर्देशस्याविशेषणत्वात् । ता तास्तादृश्य उपस्पृशः । त्वामुपगम्य स्पृशंतीत्युपस्पृशः स्तुतयः । ते तव प्रसादात्सत्या सत्याः संतु । यथार्था भवंतु । तव सन्तुण्याहिण्य इत्यर्थः । अपि चाहिसंतीस्वामर्हिसंत्यश्च भवंतु । सत्स्तुतित्वादनुष्ठेजयंत्यश्च भवंत्वित्यर्थः । हे वज्रिव इन्द्र यासां स्तुतीनां संबंधिनो भुजो दृष्टादृष्टाभोगान्विद्याम । वयं लभेमहि । तत्र दृष्टांतः । धेनूनां न । गवां क्षीरादिभोगान्यथा गोस्वामी लभते तद्वत् । ताः सत्या भवंत्विति पूर्वेष्वान्वयः ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

अहस्ता यदपदी वर्धेत द्याः शचीर्भिवेद्यानां ।

पुष्पं परि प्रदक्षिणिषिष्यायवे नि शिष्ययः ॥ १४ ॥

अहस्ता । यत् । अपदी । वर्धत । क्षाः । शचीभिः । वेद्यानां ।

शुष्णं । परि । प्रदक्षिणित् । विश्वऽआयवे । नि । शिश्नथः ॥ १४ ॥

हे इंद्र यद्यदा क्षा भूमिरहस्ता पाणिरहितापदी चरणवर्जिता च । अमनुष्य-
कर्मकेत्यर्थः । वेद्यानां स्तोत्रयोग्यानां तत्प्रभृतीनां देवानां संबंधिभिः शचीभिः
कर्मभिर्वर्धत । अवर्धत । धनधान्यादिभिः समृद्धेत्यर्थः । तदा त्वं परि प्रदक्षिणि-
देवंभूतां पृथिवीं परिवेष्ट्य प्रदक्षिणं यथा भवति तथा स्थितं शुष्णमसुरं
विश्वायवे । तादर्थ्ये चतुर्थी । सर्वत्राप्रतिहतगामिन एतदाख्यस्यैर्वश्येराज्ञोऽर्थाय
नि शिश्नथः । नितरां ताडितवानसि । यद्वा यदा शुष्णस्याच्छादनार्थं हस्तपादवर्जिता
काचित्पृथिवी वेदितव्यानामसुराणां मायारूपैः कर्मभिः शुष्णमसुरं वेष्ट्य प्रदक्षिणं
यथा भवति तथावस्थितावर्धत तदानीं तां मायोत्पादितां पृथिवीं विश्वायवे
सर्वव्यापकस्य मरुद्गणस्य प्रवेशनार्थं नि शिश्नथः ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

पिबपिबेदिंद्र शूर सोमं मा रिषण्यो वसवान् वसुः सन् ।

उत चायस्व गृणतो मघोनो महश्च रायो रेवतस्कृधी नः ॥ १५ ॥

पिबऽपिब । इत् । इंद्र । शूर । सोमं । मा । रिषण्यः । वसवान् । वसुः । सन् ।

उत । चायस्व । गृणतः । मघोनः । महः । च । रायः । रेवतः । कृधि । नः ॥ १५ ॥

पिबपिबेति वीप्सातिवराप्रदर्शनार्थं । हे शूर वीरेन्द्र त्वमभिषुतं सोमं शीघ्रं
पिब । यागकालातिपातो यावन्न भवति तावच्छीघ्रं सोमं पिबेत्यर्थः । इदिति
पूरणः । हे वसवान् वसूनां धनानामानेतस्त्वं वसुः प्रशस्तः सन् मा रिषण्यः ।
यागकालातिक्रमजातेन दोषेणास्मान्मा हिंसीः । प्रशस्तस्य तव कर्मवैगुण्यकरणेन
हिंसितुमयुक्तमित्यर्थः । उतापि च । हे इंद्र त्वं गृणतस्त्वां स्तुवतः स्तोतृन्मघोनो
हविलेक्षणधनवतो यजमानांश्च चायस्व । प्रमादजनितकर्मवैगुण्यदोषात्पात-
यस्व । किंच महश्च राय इत्युभयञ्च तृतीयार्थे षष्ठी । महो महता रायो धनेन च
नोऽस्माच्चेवतः कृधि । धनवतः कुरु ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमेऽष्टमो वर्गः ॥

यजामह इति सप्तर्चं सप्तमं सूक्तं । प्रथमासप्तम्यौ चिदुभौ । पंचम्यभिसारिणी ।
द्विदेशकद्विर्द्वादशकवतीत्यभिसारिणीत्युच्यते । शिष्टाष्टतस्रो जगत्यः । पूर्ववहधि-

देवते । तथा चानुक्रांतं । यजामहे सप्ताद्यांत्ये चिष्टुभौ पंचम्यभिसारिणीति ॥
चतुर्थेऽहनि माध्यंदिनसवने तृतीयापंचम्योरावर्तनेन चीस्तृचान् होषका एकैकं
तृचमावपेरन् । सूचितं च । यजामह इंद्रं वज्रदक्षिणमिति द्वितीयानेवमेव
। आ० ७. ११. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

यजामह इंद्रं वज्रदक्षिणं हरीणां रथ्यं विव्रतानां ।

प्र श्मश्रु दोधुवदूर्ध्वं भूत्वि सेनाभिर्दयमानो वि राधसा ॥ १ ॥

यजामहे । इंद्रं । वज्रदक्षिणं । हरीणां । रथ्यं । विव्रतानां ।

प्र । श्मश्रु । दोधुवत् । ऊर्ध्वं । भूत् । वि । सेनाभिः । दयमानः । वि । राधसा ॥ १ ॥

वयमिंद्रं यजामहे । सोमलक्षणेर्हविर्भिः पूजयामः । कीदृशं । वज्रदक्षिणं
शचुवधाय सततं वज्रो दक्षिणे हस्ते यस्य तं । विव्रतानां रथवहनादिविविध-
कर्मणां हरीणामेतत्संज्ञकानामश्वानां रथ्यमानेतारं । स इंद्रः सोमपानानंतरं
श्मश्रु स्वकीयानि श्मश्रूणि दोधुवत् पुनः पुनर्धुन्वानः सन् ऊर्ध्वोर्ध्वं प्र भूत् ।
प्रादुरभूत् । किंच । सेनाभिर्मरुदादिस्वकीयैः सैन्यैर्वि दयमानो विविधं शबून्हिंसन्
राधसा । द्वितीयार्थे तृतीया । राधो धनं । वीत्युपसर्गश्रुतेर्योग्यक्रियाध्याहारः ।
विविधं स्तोतृभ्यो ददाति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

हरी न्वस्य या वने विदे वस्विन्द्रो मघैर्मघवा वृचहा भुवत् ।

ऋभुर्वाजं ऋभुक्षाः पत्यते शवोऽव ह्णीमि दासस्य नाम चित् ॥ २ ॥

हरी इति । नु । अस्य । या । वने । विदे । वसु । इंद्रः । मघैः । मघऽवा । वृचऽहा । भुवत् ।

ऋभुः । वाजः । ऋभुक्षाः । पत्यते । शवः । अव । ह्णीमि । दासस्य । नाम । चित् ॥ २ ॥

अस्येन्द्रस्य संबन्धिनौ या यौ हरी अश्वौ वने । वन्यंते संभज्यंतेऽस्मिन् देवा इति
वनं यज्ञोऽरण्यं वा । तस्मिन् वस्तृजीषलक्षणं धनं यवसलक्षणं वा नु क्षिप्रं विदे ।
विदेते । लभेते । यद्वा । यौ हरी अस्येन्द्रस्य वने संभजनार्थं वसु वसुनो लाभाय
क्षिप्रं भवत इति शेषः । ताभ्यां हरिभ्यां मघैर्मघवान्धनवानिन्द्रो वृचहा
वृचाख्यस्यासुरस्य मेघस्य वा हंता भुवत् । भवति । अपि च । ऋभुर्दीप्तो वाजो
बलवान् ऋभुक्षा महानिन्द्रः शवः शवसो बलस्य अमस्य वा पत्यते । ईद्रे । यद्वा ।

शबूणां बलं प्रति पत्यते । प्रतिपद्यते । गच्छति । अहमपि तस्य प्रसादाहासस्यो-
पक्षपयितव्यस्य शचोर्नाम चित् । नम्यतेऽनेनेति नाम शिरः । तदप्यव दृणीमि ।
अवहन्मि । किमुतान्यदंगं । अथवा । नामधेयमपि नाशयामि किमुत शबुं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यदा वज्रं हिरण्यमिदया रथं हरी यमस्य वहतो वि सूरिभिः ।

आ तिष्ठति मघवा सनश्चुत इन्द्रो वाजस्य दीर्घश्रवसस्पतिः ॥३॥

यदा । वज्रं । हिरण्यं । इत् । अथ । रथं । हरी इति । यं । अस्य । वहतः । वि । सूरिऽभिः ।

आ । तिष्ठति । मघऽवा । सनऽचुतः । इन्द्रः । वाजस्य । दीर्घऽश्रवसः । पतिः ॥३॥

येन्द्रो हिरण्यं हितरमणीयं वज्रं स्वकीयमायुधं शबुहननाय गृह्णातीति
शेषः । इदिति पूरणः । अथ तदानीमस्येन्द्रस्य हरी अश्वौ यं रथं वहतो गंतुप्रदेशं
विशेषेण प्रापयतो मघवा धनवानिन्द्रः सूरिभिः स्तोतृभिः कुत्सादिभिः सह तं
रथमा तिष्ठति । आरोहति । कीदृशः । सनश्चुतः । चिरप्रख्यातः । जगति स्वभावत
एव विख्यात इत्यर्थः । दीर्घश्रवसो बहुकीर्तर्वाजस्यान्नस्य पतिः स्वामी । एवंभूत
इन्द्रस्तं रथमारोहतीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

सो चिन्वु वृष्टिर्यूथ्याऽस्वा सचाँ इन्द्रः शमश्रूणि हरिताभि प्रुष्णुते ।

अव वेति सुक्षयं सुते मधूदिङ्मनोति वातो यथा वनं ॥४॥

सो इति । चित् । नु । वृष्टिः । यूथ्या । स्वा । सचा । इन्द्रः । शमश्रूणि । हरिता । अभि । प्रुष्णुते ।

अव । वेति । सुऽक्षयं । सुते । मधु । उत् । इत् । धूनीति । वातः । यथा । वनं ॥४॥

तच्छब्दश्रुतेर्यच्छब्दोऽध्याहर्तव्यः । या महती वृष्टिरस्ति सो सा वृष्टिर्नु क्षिप्रं ।
चिदित्युपमार्थः । यथा सर्वे सिंचति तथेन्द्रः स्वा स्वानि यूथ्या यूथानि मरुदादि-
गणलक्षणानि सचा सह स्वानि शमश्रूणि च हरिता हरिश्चर्येण सोमेनाभि
प्रुष्णुते । प्रुष मुष जेहनसेचनपूरणेष्विति धातुः । आभिमुख्येन स्थित्वा क्षिप्रं
सिंचति । सोमं पाययति पिबति चेत्यर्थः । अपि च । सुक्षयं शोभनं यज्ञगृहमव
वेति । अभिगच्छति । गत्वा च सुते सोमेऽभिषुते सति मधु मधुररसोपेतं सोमं
पीत्वा । मत्तः सन्निति शेषः । उदिङ्मनोति स्वशरीरमुत्कंपयति । तच्च दृष्टांतः । वातो
वायुर्यथा वनं वृक्षसमूहमुत्कंपयति तद्वत् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यो वा॒चा वि॒वाचो मृ॒धवा॒चः पु॒रु॒ सह॒स्रा॒शिवा ज॒घान॑ ।

तत्तदि॒दस्य॒ पौं॒स्यं गृ॒णीम॒सि पि॒तेव॒ यस्त॒विधी॒ वावृ॒धे श॒वः ॥५॥

यः । वा॒चा । वि॒वा॒चः । मृ॒ध॒वा॒चः । पु॒रु॒ । सह॒स्रा॒ । अ॒शि॒वा । ज॒घान॑ ।

तत्त॒त्तत् । इ॒त् । अ॒स्य॒ । पौं॒स्यं॒ । गृ॒णी॒म॒सि॒ । पि॒ता॒ऽइ॒व॒ । यः॒ । त॒वि॒धी॒ । वा॒वृ॒धे॒ । श॒वः॒ ॥५॥

य इन्द्रो वाचा वाङ्मात्रेणैव विवाचो विविधवाचः स्वशबून् मृधवाचो हिंसितवाचः कृतेति शेषः । पुरु पुरुणि बहून्यशिवाशिवान्यमुखकराणि । दुःखकराणीत्यर्थः । सहस्रा शबूणां सहस्राणि जघान हन्ति । अपि च यथेन्द्रः पितेव यथा पिता पुत्रस्य तविधी बलमन्नप्रदानैर्ववृधे वर्धयति । तथा वृष्टिद्वारेण सर्वस्य जगतः शवो बलं ववृधे वर्धयति । अत्येन्द्रस्य तत्तदित्तदेव पौंस्यं बलं गृणीमसि । वयं स्तुमः । इन्द्रो येन येन बलेन शबून् हन्ति तस्य तत्तद्बलं वयं स्तुम इत्यर्थः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

स्तोमं॑ त इ॒न्द्र वि॒मदा॒ अजी॒जन॒न्नपू॒र्थं पु॒रु॒तमं॑ सु॒दान॒वे ।

वि॒द्या ह्य॒स्य भो॒र्जन॒मि॒नस्य॒ यदा प॒शुं न गो॒पाः क॒राम॑हे ॥६॥

स्तोमं॑ । ते॒ । इ॒न्द्र । वि॒म॒दाः । अजी॒जन॒न् । अ॒पू॒र्थं । पु॒रु॒त॒मं॑ । सु॒दा॒न॒वे॒ ।

वि॒द्या । हि॒ । अ॒स्य॒ । भो॒र्ज॒नं॒ । इ॒न॒स्य॒ । यत् । आ॒ । प॒शुं॒ । न॒ । गो॒पाः॒ । क॒रा॒म॒हे॒ ॥६॥

हे इन्द्र ते तुभ्यं सुदानवे शोभनदानस्यार्थाय विमदा विमदनामानो वयं स्तोमं स्तोत्रविशेषमजीजनन् । जनितवन्तः । कृतवन्त इत्यर्थः । अथ पूर्वोत्तरयोरेकवाक्ययोः पुरुषव्यत्ययः । कीदृशं । अपूर्थं । अपूर्वमन्यैः पूर्वमकृतं । उत्कृष्टमित्यर्थः । पुरुतमं बहुतमं । नानाप्रकारोपेतमित्यर्थः । हि यस्मात्कारणाच्चे इन्द्रेन स्येन्मरस्यास्येदृशस्य तव यज्ञोजनं धनमस्तीति विद्य वयं जानीमस्तस्मात्कारणात्स्वदीयं तन्नमा करामहे । वयमस्मदभिमुखं कुर्महे । तच्च दृष्टान्तः । पशुं न गोपाः । यथा गोपालो धेनुमाह्वयन् स्वस्याभिमुखी करोति तद्वत् ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

मा॒र्किर्न॑ ए॒ना स॒ख्या वि॒ यौष॒ष्ठव॒ चे॒न्द्र वि॒मद॒स्य च॒ ष्टु॒पैः॒ ।

वि॒द्या हि॒ ते प्र॒म॒तिं दे॒व आ॒मि॒वद॒स्ते ते॒ संतु॒ स॒ख्या शि॒वामि॑ ॥७॥

माकिः । नः । एना । सख्या । वि । यौषुः । तव । च । इंद्र । विऽमदस्य । च । ऋषेः ।
विद्महि । ते । प्रऽमतिं । देव । जामिऽवत् । अस्मे इति । ते । संतु । सख्या । शिवानि ॥ ७ ॥

हे इंद्र तव च विमदस्यर्षेर्मम च नः । अस्मदो द्वयोश्चेति द्वयोर्बहुवचनं ।
आवयोरेनैमानि सख्या सख्यानि स्तुत्यस्तोतृत्वैज्ययष्टृत्वलक्षणानि सखिकर्माणि
माकिर्वि यौषुः । क्वचिदपि न विद्मथयेयुः । अपि च हि यस्मात्कारणाच्चे देव
द्योतमानेन्द्र ते तव प्रमतिमनुयाहिकां बुद्धिं विद्म वयं जनीमः । तच्च दृष्टान्तः ।
जामिवत् । यथा भ्राता स्वभगिन्यां स्नेहयुक्तां मतिं जानाति तद्वत् तस्मात्कार-
णादस्मे अस्माकं ते तव च सख्या सख्यानि शिवानि संतु । मंगलानि भवन्तु ।
अनपायानीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे नवमो वर्गः ॥

इंद्र सोममिति षडृचमष्टमं सूक्तं चतुर्थ्याद्यास्तिस्रोऽनुष्टुभोऽश्विदेवत्याः ।
आदितस्तिस्र एंद्र्य आस्तारपंक्तिच्छंदस्काः । आदितो द्वौ गायत्री ततो द्वौ जागतौ
सास्तारपंक्तिः । ऋषिः पूर्ववत् । तथा चानुक्रांतं । इंद्र सोमं षठास्तारपांक्तं
त्वाश्विन्योऽत्यास्तिस्रोऽनुष्टुभ इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

इंद्र सोममिमं पिब मधुमंतं चमू सुतं ।
अस्मे रयिं नि धारय वि वो मदे सहस्रिणं पुरुवसो विवक्षसे ॥ १ ॥
इंद्र । सोमं । इमं । पिब । मधुऽमंतं । चमू इति । सुतं ।
अस्मे इति । रयिं । नि । धारय । वि । वः । मदे । सहस्रिणं । पुरुवसो इति पुरुऽवसो ।
विवक्षसे ॥ १ ॥

हे इंद्र त्वमिममीदृशं सोमं पिब । कीदृशं । मधुमंतं मधुररसोपेतं चमू चम्बो-
रधिषवणफलकयोः सुतमग्निपुतं । तदनंतरं पुरुवसो बहुधन हे इंद्र वस्तव विमदे
विशेषेण सोमजन्यमदे सत्यस्मे अस्मासु रयिं धनं नि धारय । नितरां स्थापय ।
कीदृशं । सहस्रिणं सहस्रसंख्यायुक्तं । प्रभूतमित्यर्थः । त्वया दत्तेन धनेन यस्माद्वयं
पुनरपि त्वदर्थं यागं कुर्मस्तस्मादस्मासु धनं निधेहीत्यर्थः । अतः कारणाद्वि-
वक्षसे । महत्कामैतत् । त्वं महान्भवसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

त्वां यज्ञेभिर्_१रुक्थैरुप हव्येभिरीमहे ।

शचीपते शचीनां वि वो मदे श्रेष्ठं नो धेहि वार्यं विवक्षसे ॥२॥

त्वां । यज्ञेभिः । उक्थैः । उप । हव्येभिः । ईमहे ।

शचीऽपते । शचीनां । वि । वः । मदे । श्रेष्ठं । नः । धेहि । वार्यं । विवक्षसे ॥२॥

हे इंद्र वयं यज्ञेभिर्यज्ञैः सोमयागादिभिर्_१रुक्थैः शस्त्रलक्षणेः स्तोत्रैर्हव्येभिर्हव्यैः पुरोडाशादिभिश्च । उपेत्युपसर्गश्रुतेर्योग्यपदाध्याहारः । त्वामुपेत्येमहे । अभिलषितं धनं याचामहे । अतो हे शचीपते कर्मणां पालयितः । त्वं केषांचित्कर्मणां पालको न भवसीति न किंतु शचीनां सर्वेषां कर्मणां पालको भवसीत्यर्थः । एवं याचितस्त्वं नोऽस्मभ्यं वार्यं वरणीयं श्रेष्ठं प्रशस्ततमं पञ्चादिधनं धेहि । देहि । शिष्टं स्पष्टं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यस्पतिर्वार्याणामसि रधस्य चोदिता ।

इंद्रं स्तोतृणामविता वि वो मदे द्विषो नः पाहंसो विवक्षसे ॥३॥

यः । पतिः । वार्याणां । असि । रधस्य । चोदिता ।

इंद्रं । स्तोतृणां । अविता । वि । वः । मदे । द्विषः । नः । पाहि । अंहसः । विवक्षसे ॥३॥

हे इंद्र यस्त्वं वार्याणां वरणीयानां धनानां पतिरसि स्वामी भवसि । रधस्य राधकस्य स्तोतृश्च चोदिता धनदानेन कर्मसु नियोक्ता च भवसि । किंच । हे इंद्र यस्त्वं स्तोतृणामविता रक्षकोऽसि । स त्वं वि वो मदे तव विविधे सोमजन्यमदे सति द्विषो द्वेष्टुः सकाशान्नोऽस्मान्पाहि । रक्ष । अंहसः पापाश्च रक्ष । कस्मादेवमुच्यसे । यस्मात्त्वं विवक्षसे महान्भवसि ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

युवं शक्रा मायाविना समीची निरमंथतं ।

विमदेन यदीकृता नासत्या निरमंथतं ॥४॥

युवं । शक्रा । मायाऽविना । समीची इति संऽईची । निः । अमंथतं ।

विऽमदेन । यत् । ईकृता । नासत्या । निः । अमंथतं ॥४॥

हे शक्रा शक्रौ शत्रुवधादिकर्मसु समर्थौ हे अश्विनौ मायाविना मायाविनौ प्रज्ञावन्तौ शत्रुवचनकुशलौ वा युवं युवां समीची परस्परं संगतौ निरमंथतं । अग्निं निरमथीतं । अश्विनावध्वर्यू इति ब्राह्मणोक्तत्वादग्निमंथनमप्यश्विनोरुपपन्नमिति । कदाश्विनौ निर्मथितवन्तौ । उच्यते । यद्यदा नासत्या नासत्यौ युवां विमदेन मयेळितौ स्तुतौ निरमंथतं निरमथीतं तदानीं युवां परस्परं संगतौ निर्मथितवन्तौ स्थ इत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

विश्वे देवा अकृपंत समीच्योर्निष्पतंत्योः ।

नासत्यावब्रुवन्देवाः पुनरा वहतादिति ॥५॥

विश्वे । देवाः । अकृपंत । संऽईच्योः । निऽपतंत्योः ।

नासत्यौ । अब्रुवन् । देवाः । पुनः । आ । वहतात् । इति ॥५॥

हे अश्विनौ युवाभ्यामग्निमंथनकाले प्रेर्यमाणयोः समीच्योः परस्परेण संयुक्तयोररण्योर्निष्पतंत्योर्विस्फुलिङ्गान्निर्गमयंत्योः संत्योर्विश्वे सर्वे इंद्रादयो देवा अकृपंत । युवामस्तुवन् । किंच । देवा नासत्यावश्विनौ युवामब्रुवन् अवोचन् । किमिति पुनरा वहतादिति । पुनः पुनरीहशानि जगत्स्थितिहेतुभूतानि कर्माणि युवामाभिमुख्येन स्थित्वावहतं । यद्वा । युवाभ्यामुत्पाद्यमानः पुनश्चायमग्निरस्मदीयानि हवींषावहत्विति देवा नासत्यावब्रुवन् ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

मधुमन्मे परायणं मधुमत्पुनरायनं ।

ता नो देवा देवतया युवं मधुमतस्कृतं ॥६॥

मधुऽमत् । मे । पराऽअयनं । मधुऽमत् । पुनः । आऽअयनं ।

ता । नः । देवा । देवतया । युवं । मधुऽमतः । कृतं ॥६॥

हे अश्विनौ मे मदीयं परायणं गृहात्परागमनं मधुमत् । अथ रसविशेषवाचिना मधुशब्देन तन्नता प्रीतिर्लक्ष्यते । युवयोः प्रसादात्प्रीतियुक्तं भवत्विति शेषः । पुनरायनं गृहं प्रत्यागमनं मधुमत् प्रीतियुक्तं भवतु । अपि च । हे देवा

देवौ द्योतमानौ ता तौ युवं युवां नोऽस्मान्मधुमतः प्रीतियुक्तान्कृतं कुरुतं ।
केनेति उच्यते । देवतया । देवत्वेन । अणिमादिदेवतैश्वर्ययोगेनेत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे दशमो वर्गः ॥

भद्रमित्येकादशर्चं नवमं सूक्तं । तुह्यादिपरिभाषयेदमथास्तारपांक्तं । सोमदेव-
ताकं । ऋषिश्चान्यस्मादिति परिभाषया प्राजापत्य ऐंद्रो वा विमदो वा वासुक्तो
वसुकृषर्षिः । तथा चानुक्रांतं । भद्रमेकादश सौम्यमिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

भद्रं नो अपि वातय मनो दक्षमुत क्रतुं ।

अधा ते सख्ये अंधसो वि वो मदे रण्णावो न यवसे विवक्षसे ॥ १ ॥

भद्रं नः । अपि । वातय । मनः । दक्ष । उत । क्रतुं ।

अध । ते । सख्ये । अंधसः । वि । वः । मदे । रणन् । गावः । न । यवसे । विवक्षसे ॥ १ ॥

हे सोम त्वं नोऽस्मदीयं मनो भद्रं कल्याणं वातय । गमय । अस्माकं मनः
शुभसंकल्पं कुर्वित्यर्थः । तथा दक्षमुत दक्षमपि । दक्ष वृद्धौ । वृद्धं सर्वव्यापिन-
मंतरात्मानमपि भद्रं शुभकारित्वलक्षणं प्रापय । अस्माकमंतरात्मानं शुभकारिणं
कुर्वित्यर्थः । उतापि च क्रतुं प्रज्ञानं भद्रं शुभाध्यवसायलक्षणं प्रापय । शुभाध्य-
वसायिनं कुर्वित्यर्थः । अधाय स्तोतारस्ते तव सख्ये स्तुत्यस्तोतृत्वैज्ययष्टृत्वलक्षणे
सखिकर्मणि रणन् । रमंतां । तच्च दृष्टांतः । गावो न यवसे । यथा धेनवो घासे
रमंते प्रीतिं कुर्वेति तद्वत् । कस्मिन्सति । अंधसः सोमाख्यस्यान्नस्य संबंधिनि
वस्तव विमदे विविधसोमजन्यमदनिमित्ते सति । कस्मादेवं । यस्माद्विवक्षसे ।
महान्भवसि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

इदिस्यृशस्त आसते विधेषु सोम धामसु ।

अधा कामा इमे मम वि वो मदे वि तिष्ठते वसूयवो विवक्षसे ॥ २ ॥

इदिऽस्यृशः । ते । आसते । विधेषु । सोम । धामसु ।

अध । कामाः । इमे । मम । वि । वः । मदे । वि । तिष्ठते । वसुऽयवः । विवक्षसे ॥ २ ॥

हे सोम ते तव इदिस्यृशः स्तुतिभिर्हृदयं स्पृशंतं ऋषिजो विधेषु धामसु सर्वेषु

स्थानेष्वासते । त्वां स्तुवंतस्तिष्ठन्ति । अधाधेहभूताः कामा अभिलाषा वि वो मदे तव सोमपानजन्यविविधमदनिमित्ते सति । सोमयागार्थमित्यर्थः । वसूयवो वसुकामा धनमिच्छन्तो मम । हृदयादिति शेषः । वि तिष्ठन्ते । उत्तिष्ठन्ति । कस्मादेवं । यस्माद्विवक्षसे । महान्भवसि ॥

॥ अथ तृतीया ॥

उत व्रतानि सोम ते प्राहं मिनामि पाक्या ।

अधा पितेव सूनवे वि वो मदे मृळा नो अभि चिद्धधाद्विवक्षसे ॥३॥

उत । व्रतानि । सोम । ते । प्र । अहं । मिनामि । पाक्या ।

अधा । पिताऽइव । सूनवे । वि । वः । मदे । मृळा । नः । अभि । चित् । वधात् । विवक्षसे ॥३॥

उतापि च हे सोमाहं ते तुभ्यं व्रतानि यागादिकर्माणि पाक्या परिपक्वया सर्वार्थदर्शिन्या प्रज्ञया । यद्वा पाक्येति व्रतविशेषणमेतत् । पाक्यानि परिपक्वानि परिनिष्ठितानीत्यर्थः । प्र मिनामि । ग्रहिनस्मि । प्रकर्षेण करोमीत्यर्थः । अधाय यागानंतरं वि वो मदे तव विविधे मदे सति नोऽस्मान्मृळा । सुखय । अभि चिद्धधादाभिमुख्येन स्थित्वा शच्चादिवधाच्चास्मान्पालयेति शेषः । तच्च दृष्टान्तः । पितेव सूनवे । यथा पिता पुत्रार्थं सुखयति सर्वस्मात्पुत्रमेव पालयति तद्वत् । यस्मात्सुख्यमानः पाल्यमानश्चाहं युष्मदर्थं पुनः पुनः सोमयागं करोमि तस्मान्मां सुखय पालय चेत्यर्थः । कस्मादेवमुच्यसे । यस्मात्त्वं विवक्षसे । महान्भवसि । महान्तश्च भक्तान्सुखयन्ति पालयन्ति चेति यावत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

समु प्र यंति धीतयः सर्गासोऽवताँ इव ।

ऋतुं नः सोम जीवसे वि वो मदे धारया चमसाँ इव विवक्षसे ॥४॥

सं । ऊं इति । प्र । यन्ति । धीतयः । सर्गासः । अवतान्ऽइव ।

ऋतुं । नः । सोम । जीवसे । वि । वः । मदे । धारय । चमसान्ऽइव । विवक्षसे ॥४॥ •

हे सोम धीतयो देवतागुणान्दधति गृह्णन्तीति धीतयः स्तुतयोऽस्मदीयाः समु संभूयैव प्र यन्ति । प्रकृष्टया गत्या त्वां गच्छन्ति । तच्च दृष्टान्तः । सर्गासोऽवतानिव । विसृज्यन्त उदकपानार्थमिति सर्गा गोसंघाः । यंचस्था घटसंघा वा । ते यधीदक-

पानार्थमादानार्थं वावतान् । कूपनामैतत् । कूपान्प्रति गच्छन्ति तद्वत् । त्वमप्ये-
तज्ज्ञात्वा ऋतुं यागादिकं कर्म प्रज्ञां वा नोऽस्माकं जीवसे चिरं जीवनाय धारय ।
महतादरेण स्थापय । तच्च दृष्टान्तः । चमसानिव । यथा वस्तव विमदे विविध-
सोमजन्यमदे कर्तव्यत्वेन निमित्तभूते सत्यध्वर्युर्हविर्धाने महता यत्नेन चम-
सान्सोमपाचाणि स्थापयति तद्वत् । कस्मादेवमुच्यसे । यस्मात्त्वं विवक्षसे महान्भ-
वसि । यद्वा । धीतयः । अंगुलिनामैतत् । धयन्ति पिबन्त्याभिरिति धीतयोऽंगुलयः ।
हे सोम त्वां समु प्र यन्ति । सहैव प्रकर्षेण त्वां प्राप्नुवन्ति । किमिव । अवतानिव ।
जलोद्धरणार्थं विसृज्यन्त इति सर्गा रज्जवः । यथा कूपान्प्रति गच्छन्ति तद्वत् ।
ततस्त्वं नोऽस्माकं जीवसे चिरं जीवनाय ऋतुं कर्म धारय । यथा संपूर्णं भवति
तथा पूरय । किमिव । यथा चमसान्स्वयं पूरयसि तद्वत् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

तव त्वे सोम शक्तिभिर्निकामासो व्यृण्विरे ।

गृत्सस्य धीरास्तवसो वि वो मदे व्रजं गोमंतमश्विनं विवक्षसे ॥ ५ ॥

तव । त्वे । सोम । शक्तिऽभिः । निऽकामासः । वि । व्यृण्विरे ।

गृत्सस्य । धीराः । तवसः । वि । वः । मदे । व्रजं । गोऽमंतं । अश्विनं । विवक्षसे ॥ ५ ॥

निकामासो दृष्टादृष्टफले नियतकामास्त्ये ते प्रसिद्धा धीरा मेधाविन व्यृण्विजः
शक्तिभिर्यागादिकर्मभिः सह हे सोम गृत्सस्य मेधाविनस्तवसो महतस्तव व्यृण्विरे ।
विविधाः स्तुतीर्गमयन्ति । प्रापयन्ति । कुर्वन्तीत्यर्थः । अतः कारणाच्च वो मदे तव
सोमपानजन्यविविधमदनिमित्तभूते सत्यस्मभ्यं गोमंतं गोसहितमश्विनमश्वसहितं
व्रजं गोष्ठं । सामर्थ्यान्मंदुरा लभ्यते । मंदुरां च देहीति शेषः । कस्मादेवमुच्यसे ।
यस्माद्विवक्षसे । महान्भवसि ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तम एकादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पृष्ठं नः सोम रक्षसि पुरुषा विष्टितं जगत् ।

समाकृणोषि जीवसे वि वो मदे विष्ठां संपश्यन्भुवना विवक्षसे ॥ ६ ॥

पृष्ठं । नः । सोम । रक्षसि । पुरुषा । विऽस्थितं । जगत् ।

संऽआकृणोषि । जीवसे । वि । वः । मदे । विष्ठां । संऽपश्यन् । भुवना । विवक्षसे ॥ ६ ॥

हे सोम त्वं नोऽस्मदीयं पशुं देवयागार्थमुपाकृतं रक्षसि । पालयसि । न केवलं पशुं किंतु पुरुषा बहुधा विष्टितं सुरनरतिर्यग्योन्यादिभावेनावस्थितं जगच्च रक्षसि । किंच । स त्वं समाकृणोषि । जगतो वृत्तिं सम्यगाकरोषीत्यर्थः । किमर्थं । जीवसे । जीवनार्थं । किं कुर्वन् । विश्वा भुवना विश्वानि भुवनानि भूतजातानि संपश्यन् । किमर्थमेतदादिकं सर्वं करोषि उच्यते । वि वो मदे । युष्माकं सर्वेषां देवानां विविधहविर्जन्यतृप्त्यर्थं । उक्तं हि । इतः प्रदानमुत देवा उपजीवन्त्यमुतः प्रदानं मनुष्या उपजीवन्ति । तै० सं० ३. २. ९. ७. इति । अत एव त्वं विवक्षसे । महान्भवसि । महतामेतत्सर्वमुचितमित्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

त्वं नः सोम विश्वतो गोपा अदाभ्यो भव ।

सेध राजन् अप सिधो वि वो मदे मा नो दुःशंस ईशता विवक्षसे ॥ ७ ॥

त्वं नः । सोम । विश्वतः । गोपाः । अदाभ्यः । भव ।

सेध । राजन् । अप । सिधः । वि । वः । मदे । मा । नः । दुःशंसः । ईशत । विवक्षसे ॥ ७ ॥

हे सोम अदाभ्यः केनाप्यहिंस्यस्त्वं विश्वतः सर्वतो नोऽस्माकं गोपा रक्षिता भव । अपि च । हे राजन् राजमान सोम त्वं सिधोऽस्माकमुपक्षपयितृनप सेध । अस्मत्तोऽपगमय । अपजहि वा । नोऽस्माकं दुःशंसो विद्यमानानामविद्यमानानां कर्मणां शंसिता प्रख्यापयिता मेशत । ईशिता मा भूत् । तव प्रसादादस्माकमपवक्ता कश्चिदपि मा भूदित्यर्थः । किमर्थमेतत्सर्वं प्रार्थ्यते । वि वो मदे । तव विविधसोमादिहविर्जन्यतृप्त्यर्थं । अतो विवक्षसे । त्वं महान्भवसि ॥

॥ अथाष्टमी ॥

त्वं नः सोम सुक्रतुर्वयोधेयाय जागृहि ।

क्षेचवित्तरो मनुषो वि वो मदे दुहो नः पाहंसो विवक्षसे ॥ ८ ॥

त्वं नः । सोम । सुऽक्रतुः । वयः । धेयाय । जागृहि ।

क्षेचवित् । तर् । मनुषः । वि । वः । मदे । दुहः । नः । पाहि । अहंसः । विवक्षसे ॥ ८ ॥

हे सोम सुक्रतुः शोभनप्रज्ञः क्षेचवित्तरः क्षेचस्यातिशयेन लम्बकस्त्वं नोऽस्माकं वयोधेयायान्नदानाय जागृहि । किंच । दुहो द्रोग्धुर्मनुषो मनुष्याच्छत्रोः सका-

शान्नोऽस्मान्पाहि । रक्ष । अंहसः पापाच्च नोऽस्मान्पाहि । किमर्थं । वि वो मदे ।
तव सोमादिहविर्जन्यतृप्त्यर्थमित्यर्थः । विवक्षसे । त्वं महान्भवसि ॥

॥ अथ नवमी ॥

त्वं नो वृचहन्तमेन्द्रस्येदो शिवः सखा ।

यत्सीं हवन्ते समिधे वि वो मदे युध्यमानास्तोकसाती विवक्षसे ॥९॥

त्वं । नः । वृचहन्ऽतम । इन्द्रस्य । इंदो इति । शिवः । सखा ।

यत् । सीं । हवन्ते । संऽइधे । वि । वः । मदे । युध्यमानाः । तोकऽसाती । विवक्षसे ॥९॥

हे वृचहन्तम शत्रूणामतिशयेन हन्तर्हे इंदो हे सोम यस्त्वमिन्द्रस्य शिवः सुखकरः
सखा मित्रभूतोऽसि स त्वं नोऽस्मान्पाहीति शेषः । कदेति उच्यते । तोकसाती ।
तोक इत्यपत्यनाम । सातिः । षणु दान इत्यस्माद्धातो रूपं । दीयतेऽस्मिन्नपत्यमिति
तोकसातिः संयामविशेषणं । तस्मिन् । अतिमहतीत्यर्थः । समिधे संयामे युध्य-
माना युद्धं कुर्वाणाः शत्रुजनाः सीं सर्वतो यद्यदा हवन्ते । युद्धार्थमस्मानाह्वयन्ति ।
तदास्माकं रक्षिता भवेत्यर्थः । कस्मिन्निमित्ते । वि वो मदे । तव विविधहविर्जन्य-
हर्षनिमित्ते । विवक्षसे । त्वं महान्भवसि । महतां हि पालनं युक्तमेवेति ॥

॥ अथ दशमी ॥

अयं घ स तुरो मद इन्द्रस्य वर्धत प्रियः ।

अयं कक्षीवतो महो वि वो मदे मतिं विप्रस्य वर्धयद्विवक्षसे ॥१०॥

अयं । घ । सः । तुरः । मदः । इन्द्रस्य । वर्धत । प्रियः ।

अयं । कक्षीवतः । महः । वि । वः । मदे । मतिं । विप्रस्य । वर्धयत् । विवक्षसे ॥१०॥

अयं घेहशः खलु स प्रसिद्धोऽस्माभिरभिषुतः सोमस्तुरः सर्वकार्येषु त्वरण-
शीलो मदो मदकरः प्रिय इन्द्रस्य तर्पयिता वर्धत । अस्मदीयां मतिमवर्धयत् ।
अयं सोमः कक्षीवत एतदाख्यस्यर्षेः । कीदृशस्य । महो महतो विप्रस्य मेधाविनो
मतिं प्रज्ञां वर्धयत् । अवर्धयत् । तद्वदस्माकमपि मतिमवर्धयदित्यर्थः । शिष्टं गतं ॥

॥ अथैकादशी ॥

अयं विप्राय दानुषे वाजो इयति गोमतः ।

अयं सप्तभ्य आ वरं वि वो मदे प्राधं ओषं च आरिषद्विवक्षसे ॥११॥

अ॒यं । वि॒प्राय॑ । दा॒शुषे॑ । वा॒जान् । इ॒य॒र्ति॒ । गोऽम॑तः ।

अ॒यं । स॒प्रऽभ्यः॑ । आ । वरं॑ । वि । वः । मदे॑ । प्र । अ॒धं । श्री॒णं । च । ता॒रि॒षत् ।
विव॑क्षसे ॥११॥

अयं सोमो विप्राय मेधाविने दाशुषे हविर्देत्तवते यजमानाय गोमतः पशु-
युक्तानि वाजान्नानीयर्ति । प्रेरयति । प्रयच्छतीत्यर्थः । किंच । अयमेव सोमः
सप्रभ्यो होतृभ्यो वरं वरणीयं धनमा । प्रयच्छति । अधं नेचहीनं दीर्घतमसमृषिं
चक्षुःप्रदानेन श्रीणं च पंगुं परावृजमृषिं चरणप्रदानेन एवमुभावृषी प्र तारिषत् ।
प्रकर्षेण वर्धितवान् । शिष्टं स्पष्टं ॥

॥ इति सप्रमस्य सप्रमे द्वादशो वर्गः ॥

प्र हीति नवर्चे दशमं सूक्तमानुष्टुभं पूषदेवताकं । आद्याचतुर्थ्यावुष्णिही ।
ऋषिः पूर्ववत् । तथा चानुक्रांतं । प्र हि नव पौष्णमानुष्टुभमाद्याचतुर्थ्या उष्णि-
हाविति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्र ह्य॒च्छा॑ मनी॒षाः स्पा॒र्हा॒ यंति॑ नि॒युतः॑ ।

प्र द॒स्रा नि॒युद्र॑थः पू॒षा अ॒विष्टु॑ माहि॒नः ॥१॥

प्र । हि । अ॒च्छ । मनी॒षाः । स्पा॒र्हाः । यंति॑ । नि॒युतः॑ ।

प्र । द॒स्रा । नि॒युत्ऽर॑थः । पू॒षा । अ॒विष्टु॑ । माहि॒नः ॥१॥

हि यस्मात्कारणान्मनीषा अस्मदीयाः स्तुतिलक्षणा वाचोऽच्छ गुणग्रह-
णद्वारेण पूषणमभिप्राप्तुं प्र यंति प्रकर्षेण गच्छंति । कीदृश्यः । स्पर्हाः सर्वगु-
णोपेतत्वात्स्पृहणीयाः । नियुतः नियमनाद्वा नियोजनाद्वेत्येतद्रूपं । अस्माभिर्नि-
यमिता वा नियुक्ता वा । उच्चारिता इत्यर्थः । एतज्ज्ञात्वोपकारस्य प्रत्युपकारं
कर्तुं दस्रा दर्शनीयो नियुद्रथो गमनाय सर्वदा नियतरथो नियुक्तरथो वा
माहिनी महान्पूषा देवः प्राविष्टु । अस्मान्प्रकर्षेण रक्षतु । यद्वा । दस्रा दंसयितारौ
कर्मणामुपक्षपयितारौ । परिसमापयितारावित्यर्थः । एवंभूतौ पत्नीयजमानौ
पूषा रक्षत्विति योज्यं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यस्य त्यन्महितं वातायमयं जनः ।

विप्र आ वंसङ्गीतिभिश्चिकेत सुष्टुतीनां ॥२॥

यस्य । त्यत् । म॒हि॒ऽत्वं । वा॒ताय॑ । अ॒यं । ज॒नः ।

विप्रः । आ । व॒स॒त् । धी॒ति॒ऽभिः । चि॒के॒त् । सु॒ऽस्तु॒ती॒नां ॥२॥

विप्रो मेधाव्ययं जनो यजमानः । यस्य पूष्णः संबन्धि त्यत्तत्प्रसिद्धं महितं
महत्त्वं वातायं मंडले संभृतं परिपक्वमुदकं धीतिभिर्योगादिकर्मभिरा वंसत् संभजते
स देवः सुष्टुतीनां तदीयाः शोभनाः स्तुतीश्चिकेत । जानातु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

स वेद सुष्टुतीनामिन्दुर्न पूषा वृषा ।

अभि प्सुरः प्रुषायति व्रजं न आ प्रुषायति ॥३॥

सः । वे॒द् । सु॒ऽस्तु॒ती॒नां । इ॒न्दुः । न । पू॒षा । वृ॒षा ।

अ॒भि । प्सु॒रः । प्रु॒षा॒य॒ति॒ । व्र॒जं । नः । आ । प्रु॒षा॒य॒ति॒ ॥३॥

य उक्तगुणः स पूषा सुष्टुतीनां शोभनस्तोत्राणां । स्वरूपमिति शेषः । वेद ।
जानाति । अपि चेदुर्न सोम इव तथायं पूषा वृषा कामानां वर्धिता भवति ।
प्सुरो रूपवान् स अभ्यस्नानभिलक्ष्य प्रुषायति । सिंचति । तथा नोऽस्माकं
व्रजं गोष्ठं चा प्रुषायति । आभिमुख्येन सिंचति । अस्मभ्यं हिरण्यपञ्चादिकं
ददातीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

मंसीमहिं त्वा वयमस्माकं देव पूषन् ।

मतीनां च साधनं विप्राणां चाध्वं ॥४॥

मंसीमहिं । त्वा । व॒यं । अ॒स्माकं । दे॒व । पू॒षन् ।

म॒ती॒नां । च । सा॒ध॒नं । वि॒प्रा॒णां । च । आ॒ध्व॒म् ॥४॥

हे देव द्योतमान पूषन् वयं स्तोतारस्त्वा त्वां मंसीमहि । स्तुमः । कीदृशं ।
अस्माकमस्मदीयानां मतीनां चाभिलषितानां च साधनं साधयितारं । विप्राणां
च मेधाविनामप्याध्वं परिचर्योदरेण कंषयितारं ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्रत्यर्धिर्यज्ञानामश्वहयो रथानां ।

ऋषिः स यो मनुर्हितो विप्रस्य यावयत्सखः ॥५॥

प्रतिऽअर्धिः । यज्ञानां । अश्वऽहयः । रथानां ।

ऋषिः । सः । यः । मनुःऽहितः । विप्रस्य । यवयत्ऽसखः ॥५॥

ऋषिः सर्वस्य द्रष्टा स पूषा यज्ञानां प्रत्यर्धिरर्धभाक् रथानामश्वहयः ।
हयतिर्गतिकर्मा । रथानां संबंधिभिरश्वैर्गमनशीलो भवति । अश्वयुक्तेन रथेन
सदा गंत्यर्थः । मनुर्हितो मनुष्यहितो यो विप्रस्य मेधाविनः स्तोतुर्यावयत्सखः
शत्रूणां पृथक्कर्ता सखा भवति स इति पूर्वेण संबंधः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे चयोदशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

आधीषमाणायाः पतिः शुचायाश्च शुचस्य च ।

वासोवायोऽवीनामा वासांसि मर्मजत् ॥६॥

आऽधीषमाणायाः । पतिः । शुचायाः । च । शुचस्य । च ।

वासःऽवायः । अवीनां । आ । वासांसि । मर्मजत् ॥६॥

आधीषमाणाया आत्मार्षं धीयमानायाः शुचायाश्च दीप्ताया अजायाश्च पतिः
स्वामी । न केवलं स्त्रीमात्रस्य किंतु शुचस्य दीप्तस्य पुंशोश्च पतिरित्यर्थः ।
एवंभूतः पूषा देवोऽवीनामुरणानां संबंधिभी रोमभिर्वासोवायो दशापविषा-
दीनि वस्त्राणि प्रेरयन् वासांसि रजकशोध्यानि तानि वस्त्राण्या मर्मजत् ।
आ समंतात्प्रकाशैष्णाभ्यां शोधयन्भवति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

इनो वाजानां पतिरिनः पुष्टीनां सखा ।

प्र शमश्रु हर्यतो दूधोवि वृषा यो अदाभ्यः ॥७॥

इनः । वाजानां । पतिः । इनः । पुष्टीनां । सखा ।

प्र । शमश्रु । हर्यतः । दूधोत् । वि । वृषा । यः । अदाभ्यः ॥७॥

इन् ईश्वरः पूषा वाजानां हविरादीनां सर्वेषामन्नानां पतिः स्वामीनः प्रभुः
पुष्टीनां सर्वेषां प्राणिनां स्वभूतानां पोषणानां करणे सखा मित्रभूतः । सर्वस्यो-
पकारित्वात् । किञ्च । हर्यतः कामयमानस्य यजमानस्य स्वभूतं सीमं पिबन्निति
शेषः । श्मश्रु श्मश्रूणि वृथानायासेनाप्रयत्नेन प्रथ्यूधोत् प्रकर्षेण विविधं
कंपयति यः पूषादाभ्यः शशुभिरहिंस्यः स इति पूर्वेण संबंधः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

आ ते रथस्य पूषन्नजा धुरं ववृत्युः ।

विश्वस्यार्थिनः सखा सनीजा अन्नपच्युतः ॥ ८ ॥

आ । ते । रथस्य । पूषन् । अजाः । धुरं । ववृत्युः ।

विश्वस्य । अर्थिनः । सखा । सनः । जाः । अन्नपच्युतः ॥ ८ ॥

हे पूषन् देव ते त्वदीयस्य रथस्य धुरमजा वाहनत्वेना ववृत्युः । आवर्तयन्ति । आवहं-
तीत्यर्थः । यस्त्वं विश्वस्य सर्वस्यार्थिनो याचकस्याभिलषितार्थप्रदानत्वात्सखिभूतः
सनीजाश्चिरं जातोऽन्नपच्युतः स्वाधिकारादनपगतः । तस्य ते रथमिति संबंधः ॥

॥ अथ नवमी ॥

अस्माकमूर्जा रथं पूषा अविष्टु माहिनः ।

भुवन्वाजानां वृध इमं नः ऋणवद्भवै ॥ ९ ॥

अस्माकं । ऊर्जा । रथं । पूषा । अविष्टु । माहिनः ।

भुवन् । वाजानां । वृधः । इमं । नः । ऋणवत् । हवै ॥ ९ ॥

माहिनो महान्पूषास्माकं स्वभूतं रथमूर्जा बलेनानेन वाविष्टु । अवतु ।
रक्षतु । किञ्च । वाजानामन्नानां वृधो वर्धकी भुवत् भवतु । नोऽस्मदीयमिम-
मीहभूतं हवमाह्वानं ऋणवत् । ऋणोतु ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे चतुर्दशो वर्गः ॥

असत्सु म इति चतुर्विंशत्युच्यमेकादशं सूक्तं । इन्द्रपुत्रस्य वसुक्रस्यार्थं वैदुभमिन्द्रं ।
तथा चानुक्रांतं । असत्सु चतुर्विंशतिरिन्द्रो वसुक्र इति ॥ महाघ्नते मरुत्वतीयशस्त्र
एतत्सूक्तं । तथैव पंचमारण्यके सूचितं च । असत्सु मे जरितः साभिवेगः पिबा
सोममभि यमुय तर्दे इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

असत्सु मे जरितः साभिवेगो यत्सुन्वते यजमानाय शिक्षं ।

अनाशीदामहमस्मि प्रहंता सत्यधृतं वृजिनायंतमाभुं ॥१॥

असत् । सु । मे । जरितरिति । सः । अभिऽवेगः । यत् । सुन्वते । यजमानाय । शिक्षं ।

अनाशीऽदां । अहं । अस्मि । प्रऽहंता । सत्यऽधृतं । वृजिनऽयंतं । आभुं ॥१॥

वासुक्तेषु सूक्तेषु बाहुल्येनैन्द्रः स्तूयते । इदानीमिन्द्रो वसुक्त्रं स्तोतुमुद्यतं पुत्रं संबोध्य स्वसामर्थ्यं कथयति येन विज्ञातदेवतारूपः सन् सुखेन स्तोथतीति । यद्वा । कार्यकारणयोरेकत्वोपचारादात्मा वै पुत्रनामासीति वचनादिंद्रूपेणावस्थितो वसुक्त्र आत्मानं स्तौति । क्वचित्क्वचिदिंद्रं चेति । हे जरितः स्तोतमे मम सु शोभनः स तादृशोऽभिवेगोऽभिगमनं मनसो वृत्तिविशेषोऽसत् । अस्ति । विद्यते । यद्येनाभिवेगेन सुन्वते मदर्थं सोमाभिषवं कुर्वते यजमानाय यज्जने शिक्षं । अभिलषितमर्थं ददामि । किंच । अहमनाशीदं । आशीरन्यत्र प्रार्थना । इह तु सामर्थ्यात्प्रार्थितं हविरुच्यते । तद्गन्धमददतं जनं । यद्वा । आशीरिति सोमाश्रयणं दध्युच्यते । तस्यादातारं । असोमयाजिनमित्यर्थः । प्रहंतास्मि । प्रकर्षेण हिंसिता भवामि । कीदृशं । सत्यधृतं सत्यस्य हिंसकं । अनृतवादिनं चेत्यर्थः । वृजिनायंतं पापं कर्तुमिच्छंतमाभुं व्याप्नुवंतं ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

यदीदहं युधये संनयान्यदेवयून्तन्वाऽशूष्णुजानान् ।

अमा ते तुभ्यं वृषभं पचानि तीघ्रं सुतं पंचदशं नि सिंचं ॥२॥

यदि । इत् । अहं । युधये । संऽनयानि । अदेवऽयून् । तन्वा । शूष्णुजानान् ।

अमा । ते । तुभ्यं । वृषभं । पचानि । तीघ्रं । सुतं । पंचऽदशं । नि । सिंचं ॥२॥

यद्यदाहमेव युधये युद्धार्थमदेवयून् देवान्यष्टुमनिच्छतोऽयज्जनः संनयानि संगमयामि । कीदृशान् । तन्वा स्वशरीरेण शूष्णुजानान् आत्मभरित्वात्पुष्टिलक्षणा दीप्ता युक्तान् । पुष्टानित्यर्थः । तदा हे इन्द्राहममर्षिगादिभिः सहितस्ते तुभ्यं तुभ्यं प्रेरकं बलिनं । पीवाममित्यर्थः । वृषभं सेचनसमर्थं पुंषु पचानि । किंच । तीघ्रं मदकररसं सुतमभिषुतं पंचदशं । प्रतिपत्प्रभृतिपंचदशसंख्याकासु तिथिषु

शुक्लपक्ष एकोत्तरवृद्धा पर्णानि जायन्ते । कृष्णपक्षे तु तद्वन्निहीयन्ते । एवंभूत-
त्वात्पंचदशः सोम उच्यते । तं । यद्वा त्रिवृत्पंचदशस्तोमोपेतं माध्यंदिनसवनक-
मित्यर्थः । नि धिंचं । दशापवित्रे द्रोणकलशे चमसपात्रेऽग्नौ वा सिंचामि ।
प्रक्षिपामीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

नाहं तं वेद य इति ब्रवीत्यदेवयून्समरणे जघन्वान् ।

यदावाख्यत्समरणमृधावदादिद्धं मे वृषभा प्र ब्रुवन्ति ॥३॥

न । अहं । तं । वेद । यः । इति । ब्रवीति । अदेवऽयून् । संऽअरणे । जघन्वान् ।

यदा । अवऽअख्यत् । संऽअरणं । अृधावत् । आत् । इत् । ह । मे । वृषभा । प्र । ब्रुवन्ति ॥३॥

यो जनोऽदेवयून् देवानकामयमानान्देवद्विषो राक्षसादीन्समरणे संयामे
जघन्वान् अहं हतवानिति ब्रवीति वदति तं तादृशं मद्यतिरिक्तं जनमहं न
वेद । न जानामि । मत्तोऽन्यः संयामे शत्रूणां हंता नास्तीत्यर्थः । किंच । यदा
यस्मिन्काले समरणं संयाममवाख्यत् अवाकृतं न्यकृतमहं पश्यामि । कीदृशं ।
अृधावहृधावतं परस्परं हिंसायुक्तं । अत्यंतक्रूरमित्यर्थः । आत्तदानीं मे मम
स्वभूतानि वृषभा वृषभकर्माणि दर्पितवृषभस्येव विक्रांतकर्माणि प्र ब्रुवन्ति ।
विद्वज्जना इति शेषः । इडेतीमौ पदपूरणौ ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यदज्ञातेषु वृजनेष्वासं विश्वे सतो मघवानो म आसन् ।

जिनामि वेत्क्षेम आ संतमाभुं प्र तं क्षिणां पर्वते पाद्गृह्य ॥४॥

यत् । अज्ञातेषु । वृजनेषु । आसं । विश्वे । सतः । मघऽवानः । मे । आसन् ।

जिनामि । वा । इत् । क्षेमे । आ । संतं । आभुं । प्र । तं । क्षिणां । पर्वते । पाद्ऽगृह्य ॥४॥

यद्यदाज्ञातेषु शरीरवस्त्रास्त्रबलादिभिरपरिज्ञातेषु वृजनेषु संयामेष्वासमहं
युद्धार्थमुपविशामि तदा विश्वे सर्वे मघवानो हविलेक्षणात्तपोलक्षणाधनवंत
अृषयः सत एवं वर्तमानस्य मे ममेन्द्रस्य समीप आसन् । उपविशन्ति । मम
वीर्यवृद्धार्थं मां स्तुवंतस्तिष्ठन्तीत्यर्थः । अपि च । क्षेमे जगत्पालने निमित्त आ
संतं । आकारोऽभीत्यस्यार्थं वर्तते । सर्वमभिभवंतमाभुं महांतं शत्रुं जिनामि

वा । विनाशयाम्येव । नाच विनाशे संशयः । इदिति पूरणः । तं महांतं शब्दं
पादगृह्य पादौ गृहीत्वा पर्वते गिरौ प्र क्षिणां । प्रहिनस्मि । प्रक्षिपामि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

न वा उ मां वृजने वारयंते न पर्वतासो यदहं मनस्ये ।

मम स्वनात्कृधुकर्णो भयात् एवेदनु द्यून्किरणः समेजात् ॥ ५ ॥

न । वै । ऊं इति । मां । वृजने । वारयंते । न । पर्वतासः । यत् । अहं । मनस्ये ।

मम । स्वनात् । कृधुऽकर्णः । भयात् । एव । इत् । अनु । द्यून् । किरणः । सं । एजात् ॥ ५ ॥

वै उ इत्येवैव । वृजने संग्रामे मां युद्धार्थमुपस्थितं संतं न वारयंते ।
केचिन्निवारयितुं समर्था न भवंति । अहं यत्कर्म मनस्ये मनसा कर्तुमिच्छामि
पर्वतासोऽवितरणक्षमा हिमवदादयो गिरयस्तत्कर्म मनसा प्रोढुं न शक्नुवं-
तीत्यर्थः । किंच । ममेन्द्रस्य स्वनाच्छब्दादेव कृधुकर्णो नामासुरः । यद्वा कृधुकर्णो
ह्रस्वकर्णो मंदश्रवणेन्द्रियो बधिरः स्थावरपिपीलिकादिरपि भयात् । बिभेति ।
अपि च । एवेदेवमेव कृधुकर्णवदनु द्यून्प्रतिदिनमित्यर्थः । किरणः । अंतर्णीत-
मत्वर्थमेतत् । किरणवान् रश्मिवानादित्यः समेजात् । सम्यक् कंपयते । चलति ।
नियमेन प्रयातीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे पंचदशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

दर्शन्वचं शृतपाँ अनिद्रान्बाहुक्षदः शरवे पत्यमानान् ।

घृषुं वा ये निनिदुः सखायमधू न्वेषु पवयो ववृत्युः ॥ ६ ॥

दर्शन् । नु । अच । शृतऽपान् । अनिद्रान् । बाहुऽक्षदः । शरवे । पत्यमानान् ।

घृषुं । वा । ये । निनिदुः । सखायं । अधि । ऊं इति । नु । एषु । पवयः । ववृत्युः ॥ ६ ॥

अचास्मिन्नगति शृतपान् शृतानि पक्वानि सोमादिहवींष्यपहत्य पिबतः ।
अनिद्रान् इन्द्रेण मया वर्जितान् बाहुक्षदो बाहुभिर्यजमानाऽशकलीकुर्वतः शरवे
हिंसार्थं पत्यमानानभिपततोऽसुरादीन् नु क्षिप्रं दर्शन् । अहमिन्द्रः पश्यामि ।
एवंभूतेष्वेष्टधुपरि पवयो मदीयान्यायुधानि ववृत्युः । वर्तते । वाशब्दः समुच्चये ।

घृषुं महांतं च सखायं सखिवत्प्रियं हितस्य कर्तारं मां ये निनिदुर्निदंति । उ इति समुच्चये । एषु चोपरि मदीयान्यायुधानि क्षिप्रं वर्तते ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अभूर्वोक्षीर्ष्युः१ आयुरानर्षन्तु पूर्वो अपरो नु दर्षत् ।

वे पवस्ते परि तं न भूतो यो अस्य पारे रजसो विवेष ॥७॥

अभूः । ऊं इति । औक्षीः । वि । ऊं इति । आयुः । आनर् । दर्षत् । नु । पूर्वः । अपरः । नु । दर्षत् ।

वे इति । पवस्ते इति । परि । तं । न । भूतः । यः । अस्य । पारे । रजसः । विवेष ॥७॥

अत्र मध्यमपुरुषत्वेनेन्द्रस्योच्यमानत्वाच्चसुक्र इन्द्रं स्तौति । उ इत्यवधारणे । हे इन्द्र अभूः । त्वमेव प्रादुर्भवसि । औक्षीः । काले काले त्वमेव पृथिवीं सिंचसि । नान्य इत्यर्थः । आनडित्यादौ सर्वत्र परोक्षनिर्देशे प्रत्यक्षीकरणार्थं मध्यमपुरुषेण प्रकृतत्वादेकवाक्यतायै युष्मच्छब्दसमानार्थो भवच्छब्दोऽध्याहर्तव्यः । वि इति वैविध्ये । उ इति चार्थे । आयुर्जीवितमुच्यते । इन्द्रो भवान्विविधमायुश्चानर् । व्याप्नोति । अभूतसंज्ञं जीवतीत्यर्थः । किंच । पूर्वः पुरातनो भवानिन्द्रो नु क्षिप्रं दर्षत् । दृ विदारणे । सिद्धहुलं लेटि । वज्रेण शबून्विदारयति । अपरोऽन्यः शत्रुर्नु दर्षत् । नु इति निषेधार्थः । भवंतमिन्द्रं न विदारयति । भवानेव सर्वं शत्रुजातं हिनस्तीत्यर्थः । अपि च । यो भवानिन्द्रोऽस्येहशस्य रजसो लोकस्य । चैलोक्यस्येत्यर्थः । पारे परतः । परमसूक्ष्मवायुरूपेण सृष्टिकारणात्मना स्थितेति शेषः । विवेष सर्वतो व्याप्नोति तं भवंतमिन्द्रं वे इति सामर्थ्याद्यावापृथिव्यौ न परि भूतः । न परिभवतः । अभिभवितुं न शक्नुत इत्यर्थः । कीदृश्यौ । पवस्ते । पवतिर्गतिकर्मा । अस्मादीणादिकोऽस्तप्रत्ययः । अतोऽजाद्यतष्टाप् । पा० ४. १. ४. । इति टापि कृते प्रथमाद्विवचने चैतदूपं भवति । महत्त्वेन सर्वस्याभिभवनाय गच्छन्त्यौ ॥

॥ अथाष्टमी ॥

गावो यवं प्रयुता अर्यो अक्षन्ता अपश्यं सहगोपाचरंतीः ।

हवा इदर्योऽअभितः समायन्कियदासु स्वपन्तिच्छंदयाते ॥८॥

गावः । यवै । प्रयुताः । अर्यः । अक्षन् । ताः । अपश्यं । सहऽगोपाः । चरंतीः ।

हवाः । इत् । अर्यः । अभितः । सं । आयन् । कियत् । आसु । स्वपन्तिः । छंदयाते ॥८॥

गावो धेनवः प्रयुताः प्रकर्षेण मिश्रिताः परस्परेण सह भूता यवं मध्वृष्टिज-
नितयवादिघासमक्षन् । अदंति । भक्षयंति । अर्यः सर्वस्य स्वाम्यहं ता गा
अपश्यं । पश्यामि । कीदृशीः । सहगोपाः । पशुपालकेन सहिताश्चरंतीर्घासं
भक्षयंतीः । एवंभूतास्ताः परया प्रीत्या पश्यामीत्यर्थः । किंच । हवा बाहनदो-
हनार्थमाह्वानार्हा गावो अर्यः । द्वितीयार्थे प्रथमा । अर्यं स्वामिनं प्रत्यभितः
सर्वतः समायन् । समित्येकीभावे । एकीभूयागच्छति । इदिति पूरणः । आगता-
स्वासु गोषु स्वपतिः स्वानां गवां स्वामी कियत्क्षीरं छंदयाते । दोग्धुं कामयते ।
मदर्थं दोग्धीत्यर्थः । गाव आशिरं दुहत इति वचनात् ॥

॥ अथ नवमी ॥

सं यद्वयं यवसादो जनानामहं यवाद उर्वजं अंतः ।
अचा युक्तोऽवसातारमिच्छादथो अयुक्तं युनजव्वन्यान् ॥९॥
सं । यत् । वयं । यवसऽअदः । जनानां । अहं । यवऽअदः । उरुऽअजं । अंतरिति ।
अच । युक्तः । अवऽवसातारं । इच्छात् । अथो इति । अयुक्तं । युनजत् । वव्वन्यान् ॥९॥

॥ अथ दशमी ॥

अचेदु मे मंससे सत्यमुक्तं द्विपाच्च यच्चतुष्पात्संसृजानि ।
स्त्रीभिर्यो अच वृषणं पृतन्यादयुद्धो अस्य वि भजानि वेदः ॥१०॥
अच । इत् । ऊं इति । मे । मंससे । सत्यं । उक्तं । द्विऽपात् । च । यत् । चतुऽपात् । संऽसृजानि ।
स्त्रीभिः । यः । अच । वृषणं । पृतन्यात् । अयुद्धः । अस्य । वि । भजानि । वेदः ॥१०॥

मे ममाचास्मिन्स्तोत्र उक्तं मया कथितं सत्यमिदं यथाभूतमेव मंससे । त्वं
जानीहि । अर्थवार्दरूपेण नैतदध्यारोपितगुणमित्यर्थः । उ इति पूरणः । किंच
द्विपाच्च मनुष्यादिकं च चतुष्पाच्च पश्यादिकं च यत्स्थावरजंगमात्मकं जगत्सं-
सृजानि । अहमुत्पादयामीति । अचास्मिन्नगति स्त्रीभिः स्त्रीसहस्रैर्वलादिहीनैः
पुरुषैः सह यः शूरमन्यो जनो वृषणमभिलषितस्य वर्षितारं मां । परित्यज्येति
शेषः । पृतन्याद्युद्धं कर्तुमिच्छति अहमस्येदं स्वभूतं वेदो धनमयुद्धस्तेन पुरु-
षेणायोद्धा सन् बलादपहत्य वि भजानि । स्तोतृभ्यो यदृभ्यश्च ददामीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे षोडशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

यस्यानक्षा दुहिता जात्वास् कस्ताँ विद्वाँ अभि मन्याते अंधां ।

कतरो मेनिं प्रति तं मुचाते य ई वहाते य ई वा वरेयात् ॥११॥

यस्य । अनक्षा । दुहिता । जातु । आस । कः । तां । विद्वान् । अभि । मन्याते । अंधां ।

कतरः । मेनिं । प्रति । तं । मुचाते । यः । ई । वहाते । यः । ई । वा । वरेयात् ॥११॥

यस्येन्द्रस्य मम कारणरूपेणावस्थितस्यानक्षास्त्रिवर्जिता दर्शनहीना । अचेतनेत्यर्थः । दुहिता प्रकृत्याख्या जातु कदाचिदास । असतेर्गत्यर्थस्य लिटि रूपं । सामर्थ्याद्गहाप्रलये मय्येव लीना सती सर्वत्र वर्तते तां प्रकृतिं विद्वान् मय्येव लीनां जानन् मत्तोऽन्यो देवः को भवति । न कोऽपीत्यर्थः । अपि चांधां दर्शनहीनामचेतनां तामभि मन्याते । आत्मन्याश्रयप्रदानेन को देवोऽभिपूजयति । यद्वा । क्षीरोदकवत् घटाकाशवच्च मया सहैकीभूतां तामाभिमुख्येन को जानाति । अहमेव सर्वज्ञः स्वात्मन्याश्रयप्रदानेनाभिपूजयामि । मया सहैकीभूतां तां तत्त्वतोऽहमेव जानामि । नान्य इति । किंच । कतरो देवो मेनिं वज्रं तं प्रसिद्धं वृषादिशुं प्रति मुचाते । मुंचति । स्वयमेव प्रश्नमुत्थाप्येदानीं प्रतिब्रूते । यो देव ईमेनं शुं वहाते । वहति । अपि वा । य ईमेनं वरेयात् । वरयितुमिच्छति । स चाहमेव नान्यो मत्सदृशोऽस्तीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

कियती योषा मर्यतो वधूयोः परिप्रीता पन्यसा वार्येण ।

भद्रा वधूर्भवति यत्सुपेशाः स्वयं सा मिचं वनुते जने चित् ॥१२॥

कियती । योषा । मर्यतः । वधूऽयोः । परिऽप्रीता । पन्यसा । वार्येण ।

भद्रा । वधूः । भवति । यत् । सुऽपेशाः । स्वयं । सा । मिचं । वनुते । जने । चित् ॥१२॥

कियती किंपरिमाणा योषा स्त्रीजातिर्मर्यतो मनुष्यसंबन्धिनी भोगानाचरतो वधूयोः स्त्रीकामस्य सर्वात्मकस्यांतर्यामिरूपेणावस्थितस्येन्द्रस्य परिप्रीता । अनु-रक्ता । वशवर्तिनीत्यर्थः । कीदृशस्य । वार्येण वरणीयेन पन्यसा स्तोत्रेण । स्तुतस्य सत इति शेषः । अपि च यद्या वधूर्भद्रा कल्याणी सुपेशाः शोभनरूपा च भवति सा द्रौपदीदमयन्त्यादिका वधूः स्वयमात्मनैव जने चिज्जनमध्येऽवस्थितमिति

मिषं प्रियमर्जुननलादिकं पतिं वनुते । याचते । स्वयंवरधर्मेण प्रार्थयते । स च प्रीयमाणो वरजनोऽहमेवेत्यभिप्रायः । रूपं रूपं प्रतिरूपो बभूवेति मंचलिं-गात्सर्वात्मकत्वादिति ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

प॒त्तो ज॒गार॒ प्र॒त्यंच॑म॒स्ति शी॒र्ष्णा शि॒रः॒ प्र॒ति द॒धौ व॒रूथं॑ ।

आसी॑न ऊ॒र्ध्वमु॒पसि॑ क्षि॒णाति॒ न्यङ्कु॑त्ता॒नाम॒न्वेति॑ भूमिं ॥ १३ ॥

प॒त्तः । ज॒गार॒ । प्र॒त्यंच॑ । अ॒स्ति । शी॒र्ष्णा । शि॒रः । प्र॒ति । द॒धौ । व॒रूथं॑ ।

आसी॑नः । ऊ॒र्ध्व । उ॒पसि॑ । क्षि॒णाति॒ । न्यङ् । उ॒त्ता॒नां । अ॒नु । ए॒ति । भूमिं॑ ॥ १३ ॥

अत्रादित्यात्मनेन्द्रः स्तूयते तदंशत्वात् । आदित्यरूपीन्द्रः पत्तो रश्म्याख्यैः पदैर्जगार । वृष्टिलक्षणमुदकं गिरति गृह्णाति वा । गृहीत्वा च प्रत्यंचमात्मानं प्रतिगतमुदकमस्ति । भक्षयति । मंडलेऽवस्थापयतीत्यर्थः । तदनंतरं वरूथं वरणीयं वृष्टिलक्षणमुदकं शीर्ष्णा शिरःस्थानीयेन रश्मिजालेन शिरः सर्वस्य लोकस्य मस्तकं प्रति दधौ । दधाति । प्रतिक्षिपतीत्यर्थः । किंचोपस्युपस्थे स्वसमीपस्थाने मंडल आसीन उपविष्टः सन् ऊर्ध्वमुन्नतां स्वदीप्तिं क्षिणाति । हिनस्ति । आलो-ककरणाय प्रक्षिपतीत्यर्थः । न्यङ् रश्मिसमूहरूपेण नीचैरंचिता गता सन् उत्तानां विस्तृतां भूमिमन्वेति । अनुगच्छति ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

बृ॒हन्ब॑च्छा॒यो अ॒पला॒शो अ॒र्वा त॒स्थौ मा॒ता वि॒षितो॑ अ॒स्ति गर्भेः॑ ।

अ॒न्यस्या॑ व॒त्सं रि॒हती॑ मि॒माय॒ कया॑ भु॒वा नि द॒धे धे॒नुरू॒धः ॥ १४ ॥

बृ॒हन् । अ॒च्छा॒यः । अ॒पला॒शः । अ॒र्वा । त॒स्थौ । मा॒ता । वि॒ऽसितः॑ । अ॒स्ति । गर्भेः॑ ।

अ॒न्यस्याः॑ । व॒त्सं । रि॒हती॑ । मि॒माय॒ । कया॑ । भु॒वा । नि । द॒धे । धे॒नुः । ऊ॒धः ॥ १४ ॥

वसुक्रोऽनयादित्यात्मानमिन्द्रं स्तौति । बृहन्महानादित्योऽच्छायश्छायावर्जितः । तमोरहित इत्यर्थः । अपलाशः पर्णरहितः । पलाशनवर्जितः । विनाशरहित इत्यर्थः । अर्वा सततगामी तस्थौ । तिष्ठति । किंच माता वृष्टिप्रदानद्वारेण सर्वस्य जगतो निर्माता विषितो विमुक्तः । निरालंबन इत्यर्थः । गर्भस्त्रैलोक्यस्य गर्भभूत आदित्यात्मन्द्रोऽस्ति । हवींषि भक्षयति । यद्वा । अनेन विनाशनं लक्ष्यते । पापानि नाशयति । किंचान्यस्या अदित्याख्याया देवमातृवैत्तमपत्यभूतमादित्यं

म० १०. अ० २. सू० २७.] • ॥ सप्तमोऽष्टकः ॥

५११

रिहत्यास्वादयंत्युपजीवन्ती वर्धयन्ती मिमाय । निर्मिमीते । पूर्वस्यां दिश्यहन्यह-
न्युत्पादयतीत्यर्थः । कया भुवा केन भावेनाभिप्रायेण । भक्ष्या भयेन वेत्यर्थः ।
धेनुर्द्यौरुदकस्याधारत्वात् क्षरितृत्वाच्चोदः स्थानीयमादित्यं नि दधे । स्थापयति ।
यद्वा । धेनुर्गौरूधो यथा तद्वदादित्यं द्यौर्धारयति ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

सप्त वीरासौ अधरादुदायन्नष्टोत्तरात्तात्समजग्मिरन्ते ।

नव पश्चातात्स्थिविमंत आयन्दशं प्राक्सानु वि तिरंत्यश्नः ॥ १५ ॥

सप्त । वीरासः । अधरात् । उत् । आयन् । अष्ट । उत्तरात्तात् । सं । अजग्मिरन् । ते ।

नव । पश्चातात् । स्थिविऽमंतः । आयन् । दशं । प्राक् । सानु । वि । तिरन्ति । अश्नः ॥ १५ ॥

अनयेन्द्रः प्रजापतिरूपेण स्तूयते । सप्त सप्तसंख्याका वीरासः प्रजापतेः पुत्रा
विश्वामित्रादयोऽधरात्प्रजापतेरधःकायादुदायन् । उत्पन्ना बभूवुः । अष्टाष्टसंख्या-
कास्ते प्रसिद्धा वालखिल्यादय उत्तरात्तादुत्तरात्कायप्रदेशात्समजग्मिरन् । संजज्ञिरे ।
स्थिविमंतः स्थानवंतो नव नवसंख्याका भृगवः पश्चातात्पृष्ठत आयन् । आगता
उत्पन्ना इत्यर्थः । तथा दश दशसंख्याका अंगिरसः प्राक् अयत उत्पन्नाः संतोऽश्वो
ऽशनवतो द्युलोकस्य सानून्नतप्रदेशं वि तरन्ति । वर्धयन्ति ॥ अपर आह । सप्त-
संख्योपेता वीरा मरुतोऽधरादिन्द्रस्य दक्षिणभागादुदगमन् । अष्टसंख्याकास्ते
मरुत उत्तरभागात्संगच्छन्ते । स्थानवंतो नवसंख्याकास्ते मरुतः पृष्ठभागादा-
गच्छन्ति । दशसंख्याकास्तेऽश्वोऽशनवत इन्द्रस्य प्राक्प्रदेशे स्थिताः समुच्छ्रितमुदकं
तेजो वा वितरन्ति । मरुतः प्रतिदिशमवस्थायेन्द्रस्य साहाय्यं कुर्वन्तीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे सप्तदशो वर्गः ॥

॥ अथ षोडशी ॥

दशानामेकं कपिलं समानं तं हिन्वन्ति ऋतवे पार्याय ।

गर्भं माता सुधितं वक्षणास्ववेनंतं तुषयन्ती बिभर्ति ॥ १६ ॥

दशानां । एकं । कपिलं । समानं । तं । हिन्वन्ति । ऋतवे । पार्याय ।

गर्भं । माता । सुऽधितं । वक्षणासु । अवेनंतं । तुषयन्ती । बिभर्ति ॥ १६ ॥

दशानां दशसंख्याकानां पूर्वोक्तानामेवांगिरसं मध्य एकं मुख्यं कपिलमे-

तच्चा॒मानं तं प्र॒सिद्धमृ॒धिं । की॒दृशं । स॒मानं स॒दृशं । के॒न । सा॒मर्थ्या॒त्प्रजा॒पति॒ना ।
हि॒न्वन्ति । अ॒वशिष्टा अंगि॒रसः प्रेर॑यन्ति । कि॒मर्थं । ऋ॒तवे य॒ज्ञादि॒जगत्प्रव॑र्तनकर्मणे ।
य॒ज्ञा स॒म्यग्ज्ञान॑लक्षणप्रज्ञानाय । की॒दृशाय । पा॒र्याय॑ परि॒समाप॑यितव्याय ।
प्र॒णेत॒व्याय वा य॒ज्ञादि॒कर्मोप॑देशनायेत्यर्थः । मा॒ता प्र॒कृत्या॒ख्या च वक्ष॑णासु ।
वक्ष॑णा इति नद्य उच्यन्ते । ताभिश्चा॒चापो लक्ष्य॑न्ते । प्र॒कृति॒स्थासु सू॒क्ष्मास्त्वप्सु
सु॒धितं सु॒हितं । प्रजा॒पति॒ना स्थापि॑तमित्यर्थः । अ॒वेन॑न्तं । वे॒नतिः का॑न्तिकर्मा ।
नि॒वास॑मकामयमानं तादृ॒शं प्रजा॒पतेर्गर्भे॑ वृषयन्ती तुष्यन्ती स॒म्यग्ज्ञाना॑दुपदेष्टुं
यो॒ग्योऽय॑मिति प्री॒ता सती॑ बिभर्ति । प्रजा॒पतेर्नियोगा॑च्चारयति ॥

॥ अथ सप्तदशी ॥

पी॒वानं मे॒षम॑पचंत वी॒रा न्यु॒प्ता अ॒क्षा अनु॑ दी॒व आ॒सन् ।

वा ध॒नुं बृ॒हती॑म॒प्स्वंतः प॒विच॑वंता च॒रतः पु॒नन्ता ॥ १७ ॥

पी॒वानं । मे॒षं । अ॒पच॑न्त । वी॒राः । निऽउ॒प्ताः । अ॒क्षाः । अनु॑ । दी॒वे । आ॒सन् ।

वा । ध॒नुं । बृ॒हती॑ । अ॒प्सु । अ॒न्तरि॑ति । प॒विच॑ऽवंता । च॒रतः । पु॒नन्ता ॥ १७ ॥

वी॒राः प्रजा॒पतेः पु॒त्रा अंगि॒रसः पी॒वानं स्थूलं । मे॒दोमां॑सादियुक्तमित्यर्थः ।
मे॒षम॑जमपचंत । प्रजा॒पति॒रूपस्येन्द्र॑स्यार्थाय प॒क्तव॑न्तोऽभवन् । प॒शुया॑गं कुर्वन्त
इत्यर्थः । किंच लु॒प्तोप॑ममेतत् । यथा दे॒वाना॑मक्षा दी॒वे दे॒वने र॑मणस्थाने
न्यु॒प्ता निक्षि॑प्ताः संतोऽन्वा॒सन् सं॒क्रीड॑मानयोर्ब॒योरे॒कतर॑स्यानुगता भवन्ति तथा
सर्वेऽंगि॒रसः प्रजा॒पतेर॑नुगता भवन्ति । य॒ज्ञा । अंगि॒रसां मध्ये॑ द्वावंगि॒रसौ ध॒नुं ।
ध॒नुश्चो॒ऽच ध॒नुःशब्द॑पर्यायो ध॒नश्च॒प॒र्यायो वा । ध॒नुर्यथा॑ वधसाधनं तथाज्ञा॒ना॒दि॒वध॑साधनं ध॒नव॑त्प्रीतिकरं वा क॒पिल॑मित्यर्थः । बृ॒हती॑ प्रजा॒पतेरा॒ज्ञया॑
वर्धयिषी प्र॒कृति॒म॒प्स्वंतः प्र॒कृति॒स्थानां सू॒क्ष्माणा॑मु॒दका॑नां मध्ये च॒रतः । प्रजा॒प॒त्या॒देशा॑दाराधयतः । की॒दृशौ । प॒विच॑वंता प॒विच॑वंतौ । म॒न्त्रः प॒विच॑मुच्यते । ध्या॒न॒सा॒धन॑प्रणवमंचवन्तौ पु॒नन्ता शु॒द्धौ प्रण॑वध्यानेनात्मानं सं॒स्कुर्व॑न्तावित्यर्थः ॥

॥ अथाष्टादशी ॥

वि क्रो॒श॒नासो॒ विष्ण॑च आ॒य॒न्यचा॑ति ने॒मो न॒हि प॒क्ष॑र्धः ।

अ॒यं मे॒ दे॒वः स॒वि॒ता तदा॑ह॒ दृ॒क् इ॒न्द्र॒नवा॑स॒र्पि॒र॒न्नः ॥ १८ ॥

वि । क्रोश॒नासः । विष्ट्व॑चः । आ॒यन् । पचा॑ति । नेमः । न॒हि । पक्ष॑त् । अ॒र्धः ।
अ॒यं । मे । दे॒वः । स॒विता । तत् । आ॒ह । दुः॒श्च॒न्नः । इत् । व॒न॒वत् । सर्पिः॑ऽश्च॒न्नः ॥ १८ ॥

विक्रोशनासो विविधं प्रजापतिं पितरमाह्वयन्तो विष्ट्वचो नानागतयो नाना-
पूजना वा सर्वेऽंगिरस आयन् । आगच्छन् । प्रजापतेः सकाशादुत्पन्ना इत्यर्थः ।
उत्पद्यमानो नेमोऽर्धोऽंगिरसां मध्य एको भागः पचाति । प्रजापत्यर्थं हवीषि
पचति । अर्धोऽपरो भागो नहि पक्षत् । नहि पचति । एतत्सर्वं कथमज्ञायि ।
उच्यते । अयमीदृशो देवो द्योतमानः सविता सर्वस्य प्रेरक आदित्यो वा प्रजा-
पतिर्वा मे मह्यं तत्सर्वं यथोक्तमाह । किंच । सर्पिरन्नो घृतौदनो दूध इत् दार्वो-
दनोऽग्निरपि वनवत् । हविर्बारेण प्रजापतिं वनुते । संभजते ॥

॥ अथैकोनविंशी ॥

अपश्यं॒ यामं॒ वह॑मानमारादचक्रया॒ स्वधया॒ वर्त॑मानं ।
सिष॑क्त्यर्थः प्र युगा जनानां सद्यः शिक्षा प्रमिनानो नवीयान् ॥ १९ ॥
अपश्यं॒ । याम॑ । वह॑मानं । आ॒रात् । अ॒च॒क्रया॑ । स्व॒धया॑ । वर्त॑मानं ।
सि॒स॒क्तिः । अ॒र्थः । प्र॒ । यु॒गा । ज॒ना॒नां । स॒द्यः । शि॒क्षा । प्र॒मि॒ना॒नः । न॒वी॒यान् ॥ १९ ॥

अपश्यं वसुक्रोऽहं प्रजापतिरूपमिदं सम्यग्ज्ञानेन दृष्टवानस्मि । कीदृशं ।
यामं यामभूतं संधं वहमानं वाहयन्तं । सृजन्तमित्यर्थः । कुतः । आरादूरात् ।
उपादानकारणात्प्रकृतित इत्यर्थः । अचक्रया चक्रवर्जितया रथहीनया स्वधया
स्वयमात्मानं धारयन्त्या सेनया वर्तमानमागच्छन्तं । एवंभूतमपश्यमित्यर्थः । किंच ।
अर्थः सर्वस्य स्वामीद्रो जनानां यजमानानां कार्यत्वेन संबन्धिनो युगा युग्मानि
यज्ञकालविशेषान्प्र सिषक्ति । प्रकर्षेण सेवते । कीदृशः । सद्यस्तदानीमेव शिक्षा
शिक्षानि । शिक्षं अथतेरिति निर्वचनात् अथितृणि ताडयितृणि राक्षसादिवृ-
दानि प्रमिनानः प्रकर्षेण हिंसन् नवीयान् शरीरेण च बलपौरुषनयनादिभिश्च
नवतरः ॥

॥ अथ विंशी ॥

ए॒तौ मे॒ गावौ॑ प्रम॒रस्य॑ यु॒क्ता मो॒ षु प्र॒ सैधी॑र्मुहु॒रिन्मम॑धि ।
आप॑षिदस्य वि नश॑न्त्यर्थं सूर॑श्च म॒र्के उप॑रो बभू॒वान् ॥ २० ॥

ए॒तौ। मे॒। गा॒वौ। प्र॒ऽम॒रस्य॑। यु॒क्तौ। मो॒ इति॑। सु॒। प्र॒। से॒धीः। मुहुः॑। इत्। म॒म॒न्धि।
आ॒पः। चि॒त्। अ॒स्य॒। वि॒। न॒श॒न्ति॒। अ॒र्थं। सू॒रः। च॒। म॒र्कः। उ॒परः॑। ब॒भू॒वान् ॥ २० ॥

कार्यकारणयोरुपचारादात्मा वै पुषनामासीति वचनाच्चेंद्ररूपेणावस्थितस्य प्रमरस्य प्रकर्षेण शबूणां मारयितुर्मे मम स्वभूतावेतावेताहशौ युक्तौ सुष्ठु पूजितौ गावौ शबून्यज्ञांश्च प्रति गंतारौ हरी मो प्र सेधीः। स्तुत्युपसंहारकरणेनास्मद्यज्ञान्मापगमय। किं तर्हि मुहुरित् मुहुर्मुहुर्ममन्धि। पुनः पुनः स्तुहि ममात्मन्नित्यर्थः। आपश्चिबृष्टिलक्षणान्युदकान्यप्यस्येंद्रस्यार्थं गतिं वि नशन्ति। विनशतिर्याप्रिकर्मा व्याप्नुवंति। तथा सूरश्च सूर्यश्च व्याप्नोति। कीदृशः। मर्को मार्जयिता सर्वस्य शोधयितोपरो मेघसदृशो बभूवान् भवन्। मेघवच्छीघ्रगतिः सन्नित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथैकविंशी ॥

अ॒यं यो वज्रः॑ पु॒रु॒धा वि॒वृ॒त्तो॒ऽवः॑ सू॒र्यस्य॑ बृ॒हतः॑ पु॒री॒षात् ।

अ॒व॒ इ॒दे॒ना प॒रो अ॒न्यद॑स्ति॒ तद॑व्य॒थी ज॑रि॒माण॑स्तर॒न्ति ॥ २१ ॥

अ॒यं। यः। वज्रः॑। पु॒रु॒धा। वि॒ऽवृ॒त्तः। अ॒वः। सू॒र्यस्य॑। बृ॒हतः॑। पु॒री॒षात् ।

अ॒वः। इत्। ए॒ना। प॒रः। अ॒न्यत्। अ॒स्ति॒। तत्। अ॒व्य॒थी। ज॒रि॒माणः॑। त॒र॒न्ति ॥ २१ ॥

योऽयं वज्र इन्द्रस्य स्वभूतः सूर्यस्यादित्यस्य बृहतो महतः पुरीषात्पूरकान्मंडलादवोऽवस्तादधोभागे स्थितेषु विवृत्तो वृष्ट्यर्थं प्रवृत्तः पतितः। इच्छद्दोऽप्यर्थे। तच्छब्दश्चुतेर्यच्छब्दोऽध्याहार्यः। परः परस्तादंतरिक्षलोकस्योपरि स्थिते सूर्यमंडले स्थितमेनैतत्। अव इत्यन्नाम। तच्चेतुत्वादुदकं अव इत्युच्यते। यदप्युदकं मेघोदरगतादुदकादन्यदप्यस्ति अव्यथी व्यथारहिता जरिमाणः स्तोतारो मरुदादयस्तत्तादृशमुदकं तरन्ति। अंतरिक्षलोकं प्रत्यवतारयन्ति ॥

॥ अथ द्वाविंशी ॥

वृ॒क्षे॒वृ॒क्षे॒ नि॒र्य॑ता मी॒म॒य॒ग्री॒स्ततो॑ व॒यः॒ प्र॒ प॑तान्पू॒रु॒षादः॑ ।

अ॒थे॒दं वि॒श्वं॒ भु॒व॒नं॒ भ॒या॒त् इ॒न्द्रा॒य सु॒न्व॒ह॒र्षये॑ च॒ शि॒क्ष॑त् ॥ २२ ॥

वृ॒क्षे॒ऽवृ॒क्षे॒। नि॒ऽर्य॑ता। मी॒म॒य॒त्। गौः॑। त॒तः॑। व॒यः॑। प्र॒। प॒तान्॑। पु॒रु॒षा॒ऽअ॒दः॑ ।

अ॒थ॑। इ॒दं॑। वि॒श्वं॑। भु॒व॒नं॑। भ॒या॒ते॒। इ॒न्द्रा॒य॑। सु॒न्व॒त्। ह॒र्ष॒ये॑। च॒। शि॒क्ष॑त् ॥ २२ ॥

वृक्षे वृक्षे सर्वस्मिन्वृक्षमये धनुषि नियता संबद्धा गौर्गोसंबन्धिनी स्नायुमती
मौर्वी मीमयत् । मीमयतिः शब्दकर्म । आकृष्यमाणा सती शब्दं करोति ।
ततस्तस्माद्वनुषः पुरुषादः शत्रुजनानामत्तारः । मारयितार इत्यर्थः । वयः पक्षि-
सहस्रं गंतारो वाणाः प्र पतान् । शत्रून् प्रति प्रपतन्ति । अथ तदानीमिन्द्रायेन्द्रार्थं
मुन्यत् सोमयागं कुर्वद्दृषये च शिक्षत् कर्मणां द्रष्टुं च्छविजे च संपूर्णा
दक्षिणां ददद्दपीदमीहशं विश्वं समस्तं भुवनं भूतजातं भयाते । इन्द्राग्निभेति ।
अन्यत्किमुतेत्यर्थः ॥

॥ अथ त्रयोविंशी ॥

देवानां माने प्रथमा अतिष्ठकृतचदिषामुपरा उदायन् ।

चयस्तपन्ति पृथिवीमनूपा द्वा वृबूकं वहतः पुरीषं ॥ २३ ॥

देवानां । माने । प्रथमाः । अतिष्ठन् । कृतचात् । एषां । उपराः । उत् । आयन् ।

चयः । तपन्ति । पृथिवी । अनूपाः । द्वा । वृबूकं । वहतः । पुरीषं ॥ २३ ॥

देवानां सर्वेषां माने निर्माणे । सृष्टिकाल इत्यर्थः । जगत्स्थितिहेतुभूतरसा-
नुप्रदानकर्मणि स्रष्टव्यत्वेन प्रथमा अतिष्ठन् । इन्द्रादेशादेते पूर्वे स्थिताः । क
एते । मेघाः । कुत एतदवगम्यते । परस्मिन्पादे तेषामनुकथनात् । उक्तं हि ।
मेघा एव माध्यमिका देवगणा इति । एषामेवंभूतानां मेघानां कृतचाच्छेदना-
दुपराः । मेघनामैतत् । तच्चस्था आप उच्यन्ते । मेघस्था आप उदायन् । उत्पन्नाः ।
वृष्टिभावेन भूमौ निपातिता इत्यर्थः । पातितास्वप्स्विन्द्रस्याज्ञया पर्जन्यो वायु-
रादित्य इत्येते त्रयो देवाः पृथिवीं भूमिं । तच्चस्था ओषधीरित्यर्थः । तपन्ति ।
वृष्टिशीतोष्णैः संतापयन्ति । पावयन्तीत्यर्थः । कीदृशाः । अनूपाः । वर्षादीनामानु-
पूर्व्येण वप्नारः प्रभावयितारः । प्रक्षेप्तार इत्यर्थः । द्वा द्वौ वायुादित्यौ पातिता-
स्वोषधीषु स्थितं पुरीषं सर्वस्य प्रीणयितृ वा वृबूकमुदकमादित्यमंडलं प्रति
वहतः । वायुः शोषयन् आदित्यो रश्मिभिराददान इत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्विंशी ॥

सा ते जीवातुरुत तस्य विद्धि मा स्मैताह्वयं गूहः समर्थे ।

आविः स्वः कृणुते गूहते वुसं स पादुरस्व निर्विजो न मुच्यते ॥ २४ ॥

सा । ते । जी॒वातुः । उ॒त । तस्य॑ । वि॒द्धि । मा । स्म । ए॒ता॒हक् । अप॑ । गू॒हः । स॒ऽम॒र्ये ।
आ॒विः । स्व॑रि॒ति स्वः । कृ॒णु॒ते । गू॒ह॒ते । बु॒सं । सः । पा॒दुः । अ॒स्य । निः॒ऽनि॒जः ।
न । मु॒च्य॒ते ॥ २४ ॥

अचांतरात्मनेंद्रः स्तूयते । हे अंतरात्मन् ते तव सा तादृश्यादित्यात्मिका देवता जीवातुर्जीविका जीवनहेतुः । उतापि च तस्यादित्यस्यैतादृगीदृशं स्वरूपं समर्यं । संयामवाची समर्यशब्दोऽच यज्ञवाची । यज्ञे विद्धि । जानीहि । स्तुत्यत्वेनेति शेषः । मा स्माप गूहः । मा खल्वपवृणोः । किंच । निर्णिजः सर्वस्य शोधयितु-
रादित्यस्य स पादुस्तच्च पादनं गमनं रश्मिद्वारेण गत्वा स्वः सर्वं चैलोक्यमा-
विष्कृणुते । प्रकाशीकरोति । बुसमुदकं गूहते । संवृणोति । आदत्त इत्यर्थः । अस्मै
प्रयोजनद्वयायादित्येन निर्वेदनाच्छ्रमेण वा गमनं न मुच्यते । न कदाचित्प-
रित्यज्यत इत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तम एकोनविंशो वर्गः ॥

विश्वो हीति द्वादशर्चं द्वादशं सूक्तं चैष्टुभं । इंद्रवसुक्रयोः पितापुत्रयोः संवादोऽच क्रियते । पुरा वसुक्त्रे यज्ञं कुर्वाणे सतींद्रः प्रच्छन्नरूप आजगाम । तं वसुक्रपत्नी-
द्रागमनाकांक्षिणी विप्रकृष्टमिवाद्ययास्तौत् । अतस्तस्याः सर्षिर्इंद्रो देवता । अथ
तस्याः प्रीत्यै वसुक्त्रेण सहेंद्रः संवादमकरोत् । द्वितीयादियुजश्चतुर्थीरहिताः पंचर्चं
इंद्रवाक्यानि । अतस्तासां स ऋषिः । यद्यप्यासु वसुक्रः संबोध्यत्वाद्देवता तथापि
ता ऋच ऐंद्रे कर्मणि विनियोक्तव्या इंद्रलिंगसद्भावात् । चतुर्थीसहिताः शिष्टा-
स्तृतीयाद्या वसुक्रवाक्यानि । अतः स ऋषिस्तासामिंद्रो देवता । तथा चानुक्रांतं ।
विश्वो हि द्वादशेन्द्रवसुक्रयोः संवाद ऐंद्रः सूक्तस्य प्रथमयेंद्रस्य क्षुषा परोक्षवदिंद्र-
माहेंद्रस्य युजः श्रेष्ठा ऋषेश्चतुर्थी चेति ॥ गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

विश्वो ह्य॑न्यो अ॒रिरा॑ज॒ग्राम॑ म॒मेद॑ह ष॒श्रुरो॑ ना ज॒गाम॑ ।

ज॒क्षी॒या॒ह्ना॒ना उ॒त सोमं॑ प॒पी॒या॒त्स्वा॒शितः॑ पुन॒र॒स्तं॑ जगा॒यात् ॥ १ ॥

वि॒श्वः । हि । अ॒न्यः । अ॒रिः । आ॒ऽज॒गाम॑ । म॒म । इत् । अ॒ह । ष॒श्रुरः । न । आ । ज॒गाम॑ ।

ज॒क्षी॒यात् । धा॒नाः । उ॒त । सोमं॑ । प॒पी॒यात् । सु॒ऽआ॒शितः॑ । पुनः॑ । अ॒स्तं॑ । ज॒गा॒यात् ॥ १ ॥

अनया वसुक्रपत्नीदं स्तौति । अन्य इन्द्रव्यतिरिक्तोऽरिर्य ईश्वरो विश्वो हि सर्व एव देवगण आजगाम । अस्मद्यज्ञं प्रत्याययौ । इदित्यवधारणे । अहेत्यद्भुते । सर्वदेवगण आगते सति ममैव अणुर इन्द्रो ना जगाम । स इन्द्रो यद्यागच्छेत्तर्हि धाना भृष्टयवाञ्जक्षीयात् भक्षयेत् उतापि च सोममभिषुतं पपीयात् । पिबेत् । ततः स्वाशितः सुष्ठु भुक्तस्तृप्तः सन् पुनर्भूयोऽस्तं स्वगृहं प्रति जगायात् । गच्छेत् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स रो॒रुव॑वृ॒षभ॑स्ति॒ग्मशृ॑ङ्गो॒ वर्ष्म॑न्त॒स्थौ॒ वरि॑मन्ना पृ॒थि॒व्याः ।

वि॒श्वे॒ष्वेनं॑ वृ॒जने॑षु पा॒मि॒ यो मे॑ कु॒क्षी॒ सुत॑सोमः पृ॒णाति॑ ॥२॥

सः । रो॒रुव॑त् । वृ॒षभः॑ । ति॒ग्मऽशृ॑ङ्गः । वर्ष्म॑न् । त॒स्थौ॒ । वरि॑मन् । आ । पृ॒थि॒व्याः ।

वि॒श्वेषु॑ । ए॒नं॒ । वृ॒जने॑षु । पा॒मि॒ । यः । मे॒ । कु॒क्षी॒ इति॑ । सु॒तऽसो॑मः । पृ॒णाति॑ ॥२॥

वृषभः कामानां वर्षिता तिग्मशृङ्गस्तीक्ष्णरश्मिः स इन्द्रोऽहं पृथिव्या अंत-
रिक्षस्य वर्षन् वर्षणि । वर्षञ्छब्द उन्नतवचनः स्थिरवचनो वा । एवंभूते
वरिमन् विस्तीर्णे प्रदेशे रो॒रुव॑वृ॒षभं शब्दायमानः सन् आ तस्थौ । आतिष्ठामि ।
एवंभूतोऽहं विश्वेषु सर्वेषु वृजनेषु संपामेष्टेनमीदृशं वसुक्रं यजमानं पामि ।
रक्षामि । यो यजमानः सुतसोमोऽभिषुतसोमो मे मम कुक्षी उभौ पार्श्वौ
पृणाति । सोमरसपुरोडाशादिहविर्भिः पूरयति । ईदृशं रक्षामीति संबंधः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अ॒द्रि॒णा ते॒ मं॒दि॒नं॒ इ॒न्द्र॒ तू॒या॒न्सु॒न्व॑न्ति॒ सोमा॒न्पि॒ब॑सि॒ त्वमे॑षां ।

प॒च॑न्ति॒ ते॒ वृ॒षभो॑ अ॒स्ति॒ तेषां॑ पृ॒क्षे॒ण॒ यन्म॑घवन्हूयमानः ॥३॥

अ॒द्रि॒णा । ते॒ । मं॒दि॒नः॑ । इ॒न्द्र॒ । तू॒या॒न् । सु॒न्व॑न्ति॒ । सोमा॒न् । पि॒ब॑सि॒ । त्वं॒ । ए॒षां॒ ।

प॒च॑न्ति॒ । ते॒ । वृ॒षभान्॑ । अ॒स्ति॒ । तेषां॑ । पृ॒क्षे॒ण॒ । यत् । म॒घऽव॑न् । हू॒यमा॑नः ॥३॥

हे इन्द्र ते त्वदर्थं मंदिनो मादयितृन् तूयानविलंबितान्सोमानद्रिणाभिषव-
याव्णा सुन्वन्ति । यजमाना अभिषुर्वन्ति । एषामस्मदादियजमानानां संबंधिनः
सोमान्त्वं पिबसि । किंच त्वदर्थं वृषभान्पशून्ये च यजमानाः पचन्ति तेषां संबंधिनो
हविर्भूतान्पशून्ति । भक्षयसि । हे मघवन् धनवन्निद्र त्वं यदा पृक्षेण हविर्भूते-
नाग्नेन निमित्तेन हूयमानो यजमानैर्हूयसे तदेति पूर्वेषां संबंधः ॥

दे॒वासः। आ॒यन्। पर॒शून्। अ॒वि॒भ्रन्। व॒ना। वृ॒श्च॒न्तः। अ॒भि। वि॒द्भिः। आ॒यन्।
नि। सु॒ऽदं॑। द॒ध॒तः। व॒क्ष॒णा॒सु। य॒च॑। कृ॒पी॒टं। अ॒नु। तत्। द॒ह॒न्ति॑ ॥ ८ ॥

दे॒वासो दे॒वा इ॒द्रेण॑ चोदिताः संत आ॒यन्। गच्छ॑न्ति। मे॒घ॒व॒धार्थं॑ पर॒शून्व॒ज्जा॒न॒वि॒भ्रन्। धा॒र॒य॑न्ति च। तद॒नन्तरं॑ वि॒द्भिर्म॑रुदादिप्रजाभिः स॒हिता वृ॒श्च॒न्तो मे॒घा॒ञ्छि॒न्त॑न्तो व॒ना व॒नानि॑ वृ॒ष्टि॒ल॒क्ष॒णान्यु॒द॒का॒न्यभ्या॑यन्। आ॒भि॒मुख्ये॑न गच्छ॑न्ति। ततः सु॒दं॑ शो॒भ॒न॒द्र॒व॒णं वृ॒ष्ट्यु॒द॒कं व॒क्ष॒णा॒सु नदी॑षु नि द॒ध॒तो निय॑मेन स्थापयन्तो य॒च॑ यस्मिन्मे॒घ॒जा॒ते कृ॒पी॒टं। उ॒द॒क॒ना॒मै॒तत्। नि॒गूढ॑मु॒द॒कं तिष्ठ॑ति त इ॒मे दे॒वास्त॑न्मे॒घ॒जा॒तम॑नु लक्ष्मीकृत्य दहन्ति। उ॒द॒क॒नि॒र्ग॒म॒नार्थं॑ शोषयन्ति ॥

॥ अथ नवमी ॥

श॒शः क्षु॒रं प्र॒त्य॒चं ज॒गारा॑द्रिं लो॒गेन॑ व्य॒भेद॑मारात् ।

बृ॒ह॒न्तं चि॒ह॒न्ते रं॒ध॒या॒नि व॒य॒व॒त्सो वृ॒ष॒भं शू॒श्रु॒वानः॑ ॥ ९ ॥

श॒शः। क्षु॒रं। प्र॒त्य॒चं। ज॒गार॑। अ॒द्रिं। लो॒गेन॑। वि॒। व्य॒भेदं॑। आ॒रात्।

बृ॒ह॒न्तं। चि॒त्। चि॒ह॒न्ते। रं॒ध॒या॒नि। व॒य॒त्। व॒त्सः। वृ॒ष॒भं। शू॒श्रु॒वानः॑ ॥ ९ ॥

वसु॒क्र इ॒दं प्र॒तिब्रू॑ते । श॒श ए॒तत्सं॒ज्ञि॒तो म॒या प्रे॒रि॒तो मृ॒गवि॒शेषः॑ प्र॒त्य॒चं व॒धाया॑त्मानं प्र॒ति गच्छ॑न्तं क्षु॒रं क्षु॒र॒वंतं॑ हृ॒ढदी॒र्घ॒तीक्ष्ण॑नखं सिंह॒घ्रादि॑कं । ब॒ल॒व॒त्कू॒रं मृ॒गमि॒त्यर्थः॑ । ज॒गार॑ । गि॒रति॑ गृह्णाति वा । किंच । लो॒गेन॑ लो॒ष्टेना॑द्रिं हिम॒वदा॑दिकं पर्व॒तमारा॑हूरे स्थि॒तम॑पि व्य॒भेदं । अ॒हं भि॒न॒द्भिः । बृ॒ह॒न्तं चि॒न्म॒हांत॑मपि ह॒स्त्या॑दि॒कमृ॒ह॒न्ते ह॒स्वका॑या॒ल्पाय॑ श॒शका॑दि॒काय॑ रं॒ध॒या॒नि । व॒शं ग॑मयानि । शू॒श्रु॒वानो वी॒र्ये॑ण वर्ध॒मानो॑ व॒त्सो वृ॒ष॒भं म॒हो॒क्षं व॒य॒त् । यु॒ञ्चा॒य गच्छ॑ति । हे इ॒न्द्र ए॒तद॑पि सर्वं त्वत्प्रसादादहं करोमीत्यर्थः ॥

॥ अथ दशमी ॥

सु॒प॒र्णं इ॒त्या न॒ख॒मा सि॒षा॒याव॑रुद्धः परि॒प॒दं न सि॒ंहः ।

नि॒रु॒द्धश्चि॒न्महि॒षस्त॒र्थावा॑न्गो॒धा तस्मा॑ अ॒य॒थं क॑र्ष॒दे॒तत् ॥ १० ॥

सु॒ऽप॒र्णः। इ॒त्या। न॒खं। आ॒। सि॒सा॒य॒। अ॒व॒ऽरु॒द्धः। परि॒ऽप॒दं॑। न। सि॒ंहः।

नि॒ऽरु॒द्धः। चि॒त्। म॒हि॒षः। त॒र्था॒ऽवा॒न्। गो॒धा। तस्मै॑। अ॒य॒थं। क॑र्ष॒त्। ए॒तत् ॥ १० ॥

सु॒प॒र्णः पक्षि॑रूपा गायत्रीत्यामुच्युलोके नखमात्मीयमा सिषाय । सोमा-

हरणकाल इन्द्रार्थमावबन्ध । इन्द्रस्य प्रसादाद्विवि पदं न्यस्तवतीत्यर्थः । तच्च दृष्टान्तः ।
 अवरुद्धः पंजरेणावृतः परिवेष्टितः सिंहः परिपदं न । यथा करस्योपरि सर्वतः
 पादमवबध्नाति । किञ्च चिदित्युपमार्थः । यथा केनापि बद्धपादो निरुद्धो महि-
 षस्तर्थावान् उदकाभावे तृषावान्भवत्येवमिन्द्रः सोमाहरणात्पूर्वं सोमाभावे तृषि-
 तवानभूदिति शेषः । तस्मै । तादर्थ्ये चतुर्थी । तादृशस्य तृषितस्येन्द्रस्यार्थं गोधा ।
 गमयति वर्णानिति गौर्वाक् तच्च निधीयमानत्वाद्गायत्री गोधा । यद्वा ।
 गुधिर्निष्कर्षणार्थः । निष्कृष्यसोमाहरणात्त्रोधा गायत्री । अयथमयत्नेन । लील-
 येत्यर्थः । एतत्सोमजातं कर्षत् । आकृष्टवती । दिवः सकाशादादृतवतीत्यर्थः ॥

॥ अथैकादशी ॥

तेभ्यो गोधा अयथं कर्षदेतद्ये ब्रह्मणः प्रतिपीयंत्यन्त्रैः ।

सिम उद्दणोऽवसृष्टाँ अदन्ति स्वयं बलानि तन्वः शृणानाः ॥ ११ ॥

तेभ्यः । गोधा । अयथं । कर्षत् । एतत् । ये । ब्रह्मणः । प्रतिऽपीयन्ति । अन्त्रैः ।

सिमः । उद्दणः । अवऽसृष्टान् । अदन्ति । स्वयं । बलानि । तन्वः । शृणानाः ॥ ११ ॥

ये मरुदादिदेवगणा ब्रह्मणः परिवृढस्येन्द्रस्य स्वभूतैरन्त्रैः सोमाख्यैस्तृप्ताः संत
 इति शेषः । प्रतिपीयन्ति । पीयतिर्हिंसाकर्मा । इन्द्रादेशाद्विंसकान्प्रतिहिंसन्ति
 तेभ्यस्तेषां देवगणानामर्थाय गोधा पूर्वोक्ता गायत्र्ययथमनायासेनैतत्सोमजातं
 कर्षत् । आकृष्टवती । किञ्च । सिमः सिमान् श्रेष्ठान् । यद्वा सिमशब्दः सर्वशब्द-
 पर्यायः । सर्वानुद्दणः सिंचतोऽवसृष्टानिन्द्रेण निसृष्टाननुज्ञातान्हविर्भूतान्सो-
 मान्यज्ञेष्टदन्ति । भक्षयन्ति । किं कुर्वन्तः । स्वयमात्मनैव बलानि शशूणां सैन्यानि
 तन्वः शरीराणि च शृणाना हिंसन्तः । गायत्रीद्रादेशाद्देवेभ्यः सोममादृतवतीत्यर्थः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

एते शमीभिः सुशमी अभूवन्ते हिन्विरे तन्वः सोम उक्थेः ।

नृवष्टद्वुपं नो माहि वाजान्दिवि अवो दधिषे नाम वीरः ॥ १२ ॥

एते । शमीभिः । सुऽशमी । अभूवन् । ये । हिन्विरे । तन्वः । सोमे । उक्थेः ।

नृऽवत् । वदन् । उपं । नः । माहि । वाजान् । दिवि । अवः । दधिषे । नाम । वीरः ॥ १२ ॥

ये देवर्थादयस्तन्वः शरीराणि सोमे सोमयाग उक्थेः शस्त्रैर्हिन्विरे वर्धयन्ति

एते देवादय इन्द्रादेशात्सोम आदते सति शमीभिः सोमयागकर्मभिः सुशमी सुकर्माणोऽभूवन् । नृवन्मनुष्यवद्बदन् इदं युष्मभ्यं मया दत्तमिति व्यक्तां वाच-
मुच्चारयन् नोऽस्मभ्यमुप माहि । उपगम्य वाजानन्वानि बलानि वा हे इन्द्र त्वं
देहीति शेषः । अतः कारणाद्दीरो दानशूरत्वं दिवि द्युलोके श्रवो दानपतिरिति
कीर्तितं नाम नामधेयं दधिषे । धारयसि ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तम एकविंशो वर्गः ॥

वने न वेत्यष्टर्चं चयोदशं सूक्तं वसुक्रस्यार्धं चैष्टुभमैन्द्रं । अनुक्रातं च । वने
नाष्टाविति ॥ चतुर्थेऽहनि स्तोमवृद्धौ ब्राह्मणाञ्छंसिन एतत्सूक्तमावापायं । सूचितं
च । स्तोमे वर्धमाने को अद्य नर्यो वने न वा यः । अ० ७, १२ । इति ॥ महाव्रते
निष्केवल्ये तत्सूक्तं । सूचितं च । प्र वो महे मंदमानायांधस इति निविज्ञानं वने
न वा यो न्यधायि चाकन् । ऐ० अ० ५, ३ । इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

वने न वा यो न्यधायि चाकञ्छुर्चिर्वा स्तोमो भुरणावजीगः ।

यस्येदिन्द्रः पुरुदिनेषु होता नृणां नर्यो नृतमः क्षपावान् ॥ १ ॥

वने । न । वा । यः । नि । अधायि । चाकन् । शुचिः । वा । स्तोमः । भुरणी । अजीगरिति ।

यस्य । इत् । इन्द्रः । पुरुऽदिनेषु । होता । नृणां । नर्यः । नृऽतमः । क्षपाऽवान् ॥ १ ॥

वने न वायो न्यधायीति वने न वन इव वृक्ष इव शकुनिः स्वे नीडे वाय-
मात्मीयं पुत्रं न्यधायि निदधाति शिशुकमजातपक्षं । स यथा तच्च निहित-
श्चाकम्पश्यन् भयाद्दिशो निरीक्षमाण आसीत् । अथवा कामयमानस्तदुत्सुकमना
आसीत् । एवमयमस्मासु वृक्षस्य नीडभूतेषु शकुनिपुत्रभूतः शुचिर्त्यपगतसर्वदोषो
युवयोः स्वभूतः स्तोमः । हे भुरणी भर्तारावश्विनौ शीघ्रौ वा । भुरण्युरिति क्षिप्र-
नामेति । किञ्च । यस्य स्तोमस्य पुरुदिनेषु बहुष्वहःस्विन्द्रो होतेन्द्रोऽप्याह्वाता
भवति ममायं स्तोमः स्यादिति । किँलक्षणः पुनरिन्द्र आह्वाता । यो नृणां
मनुष्याणां नृतमः । मनुष्याणामपि मनुष्यतमः । भूराणामपि मध्ये भूरतम
इत्यर्थः । नर्यश्च नृभ्यो हितो यः क्षपावांश्च रात्रिपर्यायेषु सोमभागः । एवंगुण-
युक्तेन यः स्तोम इन्द्रेणापि प्रार्थ्यतेऽस्मासु वर्तमानः स युवां प्रत्यजीगः । नित्य-
कालमेव गच्छतीत्यर्थः । एतावदेतामृचमाश्विनीमिति कृत्वा व्याचक्षते । तदसाधु ।

ऐन्द्रे हि सूक्ते प्रथमैवेयं भवति । तच्च पुनः पृष्ठ्यस्य षष्ठेऽहनि स्तोमे वर्धमाने माध्यन्दिने सवने ब्राह्मणाच्छंसिनः शस्त्रे विनियुज्यते । हे भुरणी भर्तारौ देवानां पती य एष स्तोमोऽस्मासु निहितः शुचिर्ष्यपगतदोषः शकुनिपुत्र इव वने वनावयवे वृक्षे चाकम्पश्यन्निव कामयमान इव वेन्द्रमास्ते । यस्य स्तोमस्य किमिति । यस्येन्द्रः पुरुदिनेषु बहुष्वहः स्वाहाताभूत् अपि नाम मामनेन स्तोमेन स्तुयुरिति । किंलक्षणः पुनराहाता । यस्येदिन्द्र इति नृणां नृतमो नर्यश्च क्षपावांश्च समानमेतत्पूर्वेणार्थेन । यमेवमिन्द्रः प्रार्थयते स एष स्तोमस्तं प्रत्यजीगः । गच्छतीत्यर्थः । अथवा स एष स्तोमोऽस्माभिरुदीर्यमाणस्तस्येन्द्रस्य गुणान्गृह्णातीति स्यात् । जिगर्तिर्गृह्णातिकर्मेति ख्युक्तं । एवमत्र चाकम्पित्यस्य चायन्निति वा कामयमान इति वेत्येती विपरिणामावुपपद्येते शब्दसारूप्यादर्थाविरोधाच्च । एतस्मिन्निगमे पदविभागगतः कश्चिद्विचारोऽस्ति । तमाह भाष्यकारः । वेति च य इति च चकार शाकल्य इति । वा इति य इति च पदे चकार शाकल्यः पदकारः । तदेतद्विचार्यमाणं न साधु भवति । किं कारणं । उदात्तं त्वेवमाख्यातमभविष्यत् । एवमेतस्मिन्पदद्वये सति यदेतदाख्यातं न्यधायीति तदुदात्तमभविष्यत् । यद्वृत्तात्परस्य नित्यमाख्यातस्य निधातो न भवतीति लक्षणविदो मन्यन्ते । न चेदमुदात्तं तस्माद्य इति नेदं यद्वृत्तं किंतर्हि वाय इत्येकमेव पदं । किंच । असुसमाप्रश्नार्थः । अपुष्कलः । एवमेव तस्मिन्पदद्वये सति मंचस्यार्थोऽसुसमाप्नो भवति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्र ते अस्या उषसः प्रापरस्या नृती स्याम नृतमस्य नृणां ।

अनुं चिशोकः शतमावहन्नुक्तेन रथो यो असत्सवान् ॥२॥

प्र । ते । अस्याः । उषसः । प्र । अपरस्याः । नृती । स्याम । नृतमस्य । नृणां ।

अनुं । चिऽशोकः । शतं । आ । अवहत् । नृन् । कुत्सेन । रथः । यः । असत् । सत्सवान् ॥२॥

अस्या वर्तमानाया ईहया उषसो नृती । नृ नये । नयने प्रापणे । उदयकाल इत्यर्थः । नृणां नेतृणां मध्ये नृतमस्यातिशयेन नेतृस्ते तवेन्द्रस्य स्तुत्या यागेन च प्र स्याम । वयं प्रकृष्टा भवेम । तथा हे इन्द्रापरस्या आगामिन्याषोषसो नृती प्रापणे तव स्तुत्या यागेन च वयं प्रकृष्टा भवेमेत्याशास्महे । किंच चिशोको नामर्षिर्हे इन्द्र त्वामाराध्य त्वत्प्रसादाच्छतं बहूनन्वनुचरभूतान् नृन्मनुष्यानावहत् ।

प्रापितवान् । लब्धवानित्यर्थः । तथा तव कुत्सस्य च ससवान् सनिता युगपदेव संभक्ता यो रथोऽसदस्ति स रथः कुत्सेन । कुत्सो लब्धवानिति शेषः । तथा च मंचांतरे श्रूयते । यासि कुत्सेन सरथमवस्युः । ऋग्वे० ४. १६. ११. इति । यस्मादेवं तस्मात्तत्प्रसादाद्वयं प्रकृष्टा भवेमेत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

कुत्से मदं इंद्रं रंत्यो भूदुरो गिरो अभ्युपयो वि धाव ।

कदाहो अर्वागुपं मा मनीषा आ त्वां शक्यामुपमं राधो अन्नैः ॥३॥

कः । ते । मदः । इंद्र । रंत्यः । भूत् । दुरः । गिरः । अभि । उयः । वि । धाव ।

कत् । वाहः । अर्वाक् । उप । मा । मनीषा । आ । त्वा । शक्यां । उपऽमं । राधः । अन्नैः ॥३॥

हे इंद्र ते तवेष्टन्मध्यमोत्तमानां सोमजन्यानां मदानां मध्ये को मदी रंत्यो रमयिता प्रीतिकरो भूत् । भवति । त्वप्रीतिकरमदयोग्यसोमदानाभिप्रायेणायं प्रश्नः । उय ओजस्वी त्वं दुरो यज्ञगृहद्वाराणि गिरः स्तुतिलक्षणा वाचश्चाभि वि धाव । अभ्यागच्छ । किंच कत् कदा वाहः । इंद्रं प्रत्युद्यत इति वाहः सोम उच्यते । एवंभूतोऽर्वाक् त्वत्प्रसादात्फलदानायास्मदभिमुखो भविष्यतीति शेषः । अपि च कदा मनीषा सर्वार्थदर्शना प्रज्ञा सर्वगुण्याहिणी स्तुतिर्वा मा मां त्वत्प्रसादादुपगमिष्यतीति शेषः । कदा हे इंद्र त्वा त्वां । आ इत्युपसर्गश्रुतेर्योग्य-पदाध्याहारः । आराध्य वयमन्नैः सह राधो धनमुपमं मात्समीपं शक्यां । शक्तिरथ गत्यर्थोऽंतर्भावित्यर्थः । संगमयेयं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

कदु द्युक्षमिंद्र त्वावतो नृन्कया धिया करसे कन्नः आगन् ।

मिचो न सत्यं उरुगाय भृत्या अन्नैः समस्य यदसन्मनीषाः ॥४॥

कत् । ऊं इति । द्युक्षं । इंद्र । त्वाऽवतः । नृन् । कया । धिया । करसे । कत् । नः । आ । अगन् ।

मिचः । न । सत्यः । उरुऽगाय । भृत्यै । अन्नैः । समस्य । यत् । असन् । मनीषाः ॥४॥

हे इंद्र त्वं कदु कदा वा द्युक्षं हवित्लक्षणमस्मदीयमन्नं भुङ्केति शेषः । कया धिया केन कर्मणा नृन् नेतृनस्मान् त्वावतस्त्वात्सहशान्करसे । करिष्यसि । कत् कदा नोऽस्मान्प्रत्यागन् । आगमिष्यसि । सत्यः । अनवद्य इत्यर्थः । मिचो न

सखेव तथा । हे उरुगाय बहुकीर्त इन्द्र त्वं भृत्यै भरणाय पोषणाय भवसीति
शेषः । यद्यदा समस्यास्मदादिकस्य सर्वस्य जगतीऽन्ने जगत्स्थितिनिमित्त आहारे
मनीषा अन्नाभिलक्षणा बुद्धयोऽसम् भवेयुस्तदा सर्वस्य पोषणाय त्वं भव-
सीत्यर्थः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्रेरय॒ सूर॑ो अ॒र्थे न पा॒रं ये अ॒स्य का॒मं ज॒निधा॒ इव॒ ग॒मन् ।

गिर॑श्च॒ ये ते॒ तुवि॒जात॒ पूर्वी॑र्नरं इन्द्र॒ प्रति॒शि॒क्षन्त्य॒न्नैः ॥५॥

प्र । ई॒र॒य॒ । सू॒रः । अ॒र्थे । न । पा॒रं । ये । अ॒स्य । का॒मं । ज॒नि॒धाः । इ॒व । ग॒मन् ।

गिरः । च । ये । ते । तु॒वि॒जा॒त । पूर्वीः । नरः । इन्द्र । प्रति॒शि॒क्ष॑न्ति । अ॒न्नैः ॥५॥

सूरः सूर्योऽर्थे न यथार्तारं गन्तारं योगिनमनुगृह्णन् पारं संसारस्यांतमपवर्गं
गमयति तथा हे इन्द्र त्वं यजमानान्संसारस्यांतं प्रेरय । गमय । येऽस्मदादयो
यजमाना अस्य तवेन्द्रस्य कामं सोमपानेच्छां गमन् । गमिरश्च विपूर्वोऽंतर्भा-
वितण्यर्थश्च द्रष्टव्यः । विगमयन्ति महता सोमपानेनापनयन्ति । तच्च दृष्टांतः ।
जनिधा इव । जनीनां जायानां संभोगकाले शय्यासु धारयितारः पतयो यथा
प्रभूतसंभोगप्रदानेन मैथुनेच्छामपनयन्ति तद्वत् । किंच नरो नेतारोऽस्मदादयो
ये यजमाना हे तुविजात बहुरूप । रूपं रूपं प्रतिरूपो बभूवेति वचनात् ।
सर्वात्मचिन्द्र ते तुभ्यं पूर्वीरनादिकालप्रवृत्ता गिरश्च स्तुतिलक्षणा वाचश्चान्नैः
पुरोडाशादिहविर्भिः सह प्रतिशिष्यन्ति प्रतिकालं प्रयच्छन्ति तानस्मदीयान्यज-
मानान्पारं गमयेति पूर्वेण संबंधः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

मा॒चे नु ते॒ सु॒मि॒ते इन्द्र॒ पूर्वी॑ द्यौर्म॒ज्मना॑ पृ॒थि॒वी का॒र्येन॑ ।

वरा॑य ते घृ॒तव॑तः सु॒तासः॑ स्वा॒घ्नं भ॒वन्तु॑ पी॒तये॒ मधू॑नि ॥६॥

मा॒चे इति॑ । नु । ते । सु॒मि॒ते इति॑ सु॒मि॒ते । इन्द्र॒ । पूर्वी॑ इति॑ । द्यौः । म॒ज्मना॑ ।

पृ॒थि॒वी । का॒र्येन॑ ।

वरा॑य । ते । घृ॒त॒व॒तः । सु॒ता॒सः । स्वा॒घ्नं । भ॒वन्तु॑ । पी॒तये॑ । मधू॑नि ॥६॥

हे इन्द्र ते तव स्वभूतेन मज्मना शशूणां मज्जकेन काथेन कर्मणा द्यौः
पृथिवी द्यावापृथिव्यौ नु क्षिप्रं सुमिते । निर्मिते । कीदृश्यौ । माचे निर्माच्यौ
पूर्वीं पूष्यौ महत्यौ । यस्मादीदृशेन महत्त्वेन युक्तस्तस्माद्भुतवन्तोऽग्निमुखत्वात् त्वां
क्षरन्तो दीप्तिमन्तो वा सुसंस्कृतत्वाद्यद्याज्यसंयुक्ताः सुतासोऽभिषुताः सोमा वराय
श्रेष्ठाय तुभ्यमिन्द्राय स्वाद्यन् भवन्तु । आस्वादिताः संतु । किमर्थं । पीतये पानाय ।
मधूनि मधुररसात्मकानि पुरोडाशादीन्यन्नानि हवींषि भक्ष्यणार्थं दत्तानि भवन्तु ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

आ मध्वो अस्मा असिचन्नमचमिन्द्राय पूर्णे स हि सत्यराधाः ।

स ववृधे वरिमन्ना पृथिव्या अभि क्रत्वा नर्यः पौंस्यैश्च ॥७॥

आ । मध्वः । अस्मै । असिचन् । अमचं । इन्द्राय । पूर्णे । सः । हि । सत्यऽराधाः ।

सः । ववृधे । वरिमन् । आ । पृथिव्याः । अभि । क्रत्वा । नर्यः । पौंस्यैः । च ॥७॥

अस्मा इन्द्रायेंद्रार्थं मध्वो मधुररसस्य सोमस्य पूर्णममचं यहचमसादिकं पाच-
मासिचन् । आभिमुख्येन स्थित्वा परया भक्त्या अस्मदीया ऋत्विजः सिक्तवन्तः ।
अग्नौ प्रक्षिप्तवन्तः । हि यस्मात्कारणात्स इन्द्रः सत्यराधाः सत्यधनः । यजमानेभ्यो
दातव्यत्वेनाविसंवादिधन इत्यर्थः । तस्मादसिचन्निति संबंधः । अग्रावासिक्तेन
तेन पाचेण तृप्तः स इन्द्रः पृथिव्या अंतरिक्षस्य वरिमन्नतिशयेन विस्तीर्णं स्थान
आगत्याभि ववृधे । अभिवर्धते । कीदृश इन्द्रः । नर्यो नृभ्यो हितः । क्रत्वा वृषव-
धादिकर्मणा प्रज्ञानेन वा पौंस्यैश्च युक्त इति शेषः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

व्यानकिंन्द्रः पृतनाः स्वोजा अस्मै यतन्ते सख्याय पूर्वीः ।

आ स्मा रथं न पृतनासु तिष्ठ यं भद्रया सुमत्या चोदयासे ॥८॥

वि । आनद्र । इन्द्रः । पृतनाः । सुऽओजाः । आ । अस्मै । यतन्ते । सख्याय । पूर्वीः ।

आ । स्म । रथं । न । पृतनासु । तिष्ठ । यं । भद्रया । सुऽमत्या । चोदयासे ॥८॥

स्वोजाः शोभनबल इन्द्रः पृतनाः शशुसेना व्यानद्र । व्याप्नोति । स इन्द्रः
संयामेषु केनाप्यप्रतिहन्यमानः सन् शशूञ्जयतीत्यर्थः । किंच । पूर्वीः । अत्र पूर्व-
शब्द उक्तृष्टवाची । उक्तृष्टाः शशुसेना अप्रभवन्त्यः सत्योऽस्मा अस्वेन्द्रस्य सख्याय

संधित्वलक्षणाव सखित्वाया यतन्ते । संधिं कर्तुमिच्छन्तीत्यर्थः । अपरोऽर्धर्चः प्रत्यक्षकृतत्वाद्भिन्नं वाक्यं । हे इंद्र त्वं यं स्वीयं रथं भद्रया कल्याणया सुमत्या शोभनया परानुग्रहया बुद्ध्या चोदयासे यज्ञान्प्रति प्रेरयसि तं रथमस्मद्यज्ञं प्रत्यागतुं महतादरेणा तिष्ठ । आरोह । तच्च दृष्टान्तः । पृतनासु संयामेषु रथं न । यथा स्वरथं महतादरेणातिष्ठसि तद्वत् । स्मेति पदपूरणः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे चयोविंशो वर्गः ॥

॥ इति सायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे दशतम्या दशमे मंडले द्वितीयोऽनुवाकः ॥

तृतीयेऽनुवाके चयोदश सूक्तानि । तच्च प्र देवचेति पंचदशर्धं प्रथमं सूक्तं । इलूषपुत्रस्य कवषस्यार्धं चैष्टुभमन्वेदत्यमपांनपाद्देवताकं वा । तथा चानुक्रांतं । प्र देवचा पंचोना कवष ऐलूष आपमपोनघ्नीयं वेति ॥ अपयिष्य होतरित्युक्तः सन् होता प्र देवचेत्याद्या नवर्चोऽनुब्रूयात् । सूचितं च । प्र देवचा ब्रह्मणे गातुरेन्निति नव हिनोता नो अध्वरं देवयज्येति दशमी । आ० ५. १. इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र देवचा ब्रह्मणे गातुरेन्नपो अच्छा मनसो न प्रयुक्ति ।

मही मिचस्य वरुणस्य धासिं पृथुज्यसे रीरधा सुवृक्तिं ॥ १ ॥

प्र । देवऽचा । ब्रह्मणे । गातुः । एतु । अपः । अच्छ । मनसः । न । प्रऽयुक्ति ।

मही । मिचस्य । वरुणस्य । धासिं । पृथुऽज्यसे । रीरध । सुऽवृक्तिं ॥ १ ॥

ब्रह्मणे । तृतीयार्धे चतुर्थी । ब्रह्मणा स्तोत्रेण स्तूयमान इति शेषः । गातुर्देवानपो वा प्रतिगमनशीलः सोमो देवचा देवीर्द्योतमाना अपो वसतीवर्षेकधनालक्षणान्युदकान्यच्छाभि प्रैतु । प्रकर्षेण गच्छतु । तच्च दृष्टान्तः । मनसो न प्रयुक्ति । यथा मनसः प्रयुक्तिः प्रयोग उद्योगः शीघ्रं गच्छति तद्वत् । एवं सोमेऽपः प्रतिगते सति हे मदीयात्मन् अध्वर्यो वा मही धासिं महासोमलक्षणमन्नं मिचस्य वरुणस्य चार्थाय पृथुज्यसे विस्तीर्णजवाय । महागतेरिन्द्रस्य चार्थायेत्यर्थः । रीरध । संसाधय । संस्करु । दानयोग्यं कुरु । सुवृक्तिं सुष्ठु दोषैर्वर्जितां स्तुतिं च कुरु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

अध्वर्यवो हविर्धत्तो हि भूताच्छाप इतोऽतीरुशंतः ।

अव याचष्टे अरुहः सुपर्णस्तमास्यध्वमूर्धिमस्य सुहस्ताः ॥ २ ॥

अध्वर्यवः । हविर्षन्तः । हि । भूत । अच्छ । अपः । इत । उशतीः । उशन्तः ।
अव । याः । चष्टे । अरुणः । सुऽपर्णः । तं । आ । अस्यध्वं । जर्मि । अद्य । सुऽहस्ताः ॥ २ ॥

हे अध्वर्यवो यूयं हविर्षन्तो ह्यभिषोतव्येन सोमलक्षणेन हविषा युक्ताः
खलु भूत । भवत । किंच । हे उशन्तः सोमाभिषवं कर्तुं कामयमाना अध्वर्यवो
यूयमुशतीः सोमाभिषवांगभावमभिलषन्तीरेकधनालक्षणा अपोऽच्छाभिमुख्ये-
नेत । गच्छत । अरुणो रक्तवर्णः सुपर्णः सुपतनः सोमोऽवाधस्तादन्तरिक्षे या
मेघोदरगता अपश्चष्टे पश्यति । हे सुहस्ताः सोमाभिषवादिशोभनकर्मकारित्वात्
सुवर्णमयपविचाद्यलंकृताः । यद्वा । शोभनहस्ता एतेऽध्वर्यवो यूयमद्येदानीं तं
तादृशमूर्मिं सोमसंघातं ताभिरग्निः सहास्यध्वं । आभिमुख्येन स्थित्वा महतादरेण
दशापवित्रे शोधनार्थं प्रक्षिपत ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अध्वर्यवोऽप इता समुद्रमपां नपातं हविषा यजध्वं ।

स वो दददूर्मिमद्या सुपूतं तस्मै सोमं मधुमन्तं सुनोत ॥ ३ ॥

अध्वर्यवः । अपः । इत । समुद्रं । अपां । नपातं । हविषा । यजध्वं ।

सः । वः । ददत् । जर्मि । अद्य । सुऽपूतं । तस्मै । सोमं । मधुऽमन्तं । सुनोत ॥ ३ ॥

हे अध्वर्यवो यूयमप एकधनालक्षणान्युदकान्याहर्तुमिति शेषः । समुद्रमुद-
धिस्थानीयं जलाशयमित । गच्छत । इदानीमुत्तरोऽर्धर्चो व्याख्यायते पञ्चाङ्गि-
तीयः पादः । स्वार्थिकोऽयं क्रमः । अद्येदानीं सोऽपां नपाद्यो जलाशयं प्रति-
गतेभ्यो युष्मभ्यं सुपूतं सुशुद्धमूर्मिं जलसमूहं ददत् । ददातु । यूयमपि तेन समूहेन
तस्मा अपां नपाते मधुमन्तं मधुरस्वादूपेतं सोमं सुनोत । अभिषुणुत । अभिषुतेन
सोमाख्येन हविर्षापां नपातं वृष्टिकर्मण्यधिकृतं देवं यजध्वं ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यो अनिध्मो दीदयदप्स्वन्तर्धे विप्रास ईळते अध्वरेषु ।

अपां नपान्मधुमतीरपो दा याभिरिद्रो वावृधे वीर्यीय ॥ ४ ॥

यः । अनिध्मः । दीदयत् । अपऽसु । अन्तः । यं । विप्रासः । ईळते । अध्वरेषु ।

अपां । नपात् । मधुऽमतीः । अपः । दाः । याभिः । इद्रः । वावृधे । वीर्यीय ॥ ४ ॥

उत्तरार्धस्य प्रत्यक्षकृतत्वादेकवाक्यतायै युष्मच्छब्देन समानार्थो भवच्छब्दः प्रथमार्धेऽध्याहार्यः । यो भवानपांनपादप्स्वंतरपां मध्ये मेघस्थानेऽनिधमः काष्ठवर्जितः सन् दीदयत् दीयते विप्रासो मेधाविन ऋत्विग्यजमाना अध्वरेषु यागेषु यं भवंतमीळते स्तुवंति हे अपांनपात् स त्वं मधुमतीर्मधुररसयुक्ता अपो वृष्टिलक्षणा दाः । अस्मभ्यं देहि । याभिर्वसतिवर्येकधनारूपाभिः सोमेन मिश्रिताभिरङ्गिरिद्रो वीर्याय वृषवधादिशूरकर्मणे ववृधे वर्धते ता अपो देहीति संबंधः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

याभिः सोमो मोदते हर्षते च कल्याणीभिर्युवतिभिर्न मर्यैः ।

ता अध्वर्यो अपो अच्चा परेहि यदासिंचा ओषधीभिः पुनीतात् ॥५॥

याभिः । सोमः । मोदते । हर्षते । च । कल्याणीभिः । युवतिभिः । न । मर्यैः ।

ताः । अध्वर्यो इति । अपः । अच्चा । परा । इहि । यत् । आऽसिंचाः । ओषधीभिः ।

पुनीतात् ॥५॥

अभिषुतः सोमो याभिर्वसतीवर्येकधनाख्याभिरङ्गिः सह मोदते मुदितो भवति । हर्षते च । पुनरुक्तिरादरार्था । अत्यर्थं हृष्यतीत्यर्थः । तच्च दृष्टान्तः । कल्याणीभिः कमनीयाभिर्युवतिभिस्तूरुणीभिः स्त्रीभिः सह मर्यो न यथा मनुष्यो मोदते तच्च हे अध्वर्यो त्वं तास्ताहशीरपोऽच्चाभिप्राप्तुं परेहि । जलाशयं प्रतिगच्छ । किंच । यद्यदाहताभिस्ताभिरङ्गिरासिंचा आ समन्तात्सोमानासिंचसि तदोषधीभिः सोमैः सहापञ्च पुनीतात् । दशापविचेण पुनीहि ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे चतुर्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

एवेद्यूने युवतयो नमंत यदीमुशन्नुशतीरेत्यच्छ ।

सं जानते मनसा सं चिकिचेऽध्वर्यवो धिषणापञ्च देवीः ॥६॥

एव । इत् । यूने । युवतयः । नमंत । यत् । ई । उशन् । उशतीः । एति । अच्चा ।

सं । जानते । मनसा । सं । चिकिचे । अध्वर्यवः । धिषणा । आपः । च । देवीः ॥६॥

युवतयस्तूरुण्यः स्त्रियो यूने तरुणाय नमंत यथा प्रह्वीभवन्त्येवैवं वसतीवर्ये-

कथनाख्या आपः सोमाय प्रह्रीभवन्ति । यद्वा युवतयः सोमेन सह मिश्रयिष्य आपो यूनेऽभिषवादिकर्मणामात्मना सह मिश्रयिष्ये कर्षेऽध्वर्यवे नमन्त । प्रह्रीभवन्त्येव । इदिति पूरणः । कदा । यद्यदोशन अभिषवार्थं वसतीवरीः कामयमानः सोमः सोमाभिषवं कर्तुं कामयमानोऽध्वर्युर्वोशतीः सोमेन सह मिश्रीभावमभिषवादिकर्मणाभावं च कामयमाना ईमेना अपोऽच्छ प्राप्तुमेति गच्छति तदोपनमन्ते । अध्वर्यवो धिषणा तदीया स्तुतिलक्षणा वाक् च देवीर्देव्य आपश्च मनसा विशिष्टया बुद्ध्या सं जानते । सम्यग्जानन्ति । सं चिकिषे । स्वं स्वमधिकारं परस्परोपकारं च चक्षुषा सम्यक् पश्यन्ति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

यो वो वृताभ्यो अकृणोदु लोकं यो वो मद्या अभिशस्तेरमुंचत् ।

तस्मा इन्द्राय मधुमन्तमूर्मिं देवमादनं प्र हिणोतनापः ॥७॥

यः।वः।वृताभ्यः।अकृणोत्।ऊं इति।लोकं।यः।वः।मद्याः।अभिऽशस्तेः।अमुंचत्।

तस्मै।इन्द्राय।मधुऽमन्तं।ऊर्मिं।देवऽमादनं।प्र।हिणोतन।आपः॥७॥

य इन्द्रो वृताभ्यो मेघैरावृताभ्यः परिवेष्टिताभ्यो वो युष्मभ्यमग्नौ लोकं मेघोदराभिर्गमनमार्गमकृणोदकरोत् । उ इति पूरणः । किंच । यो वो युष्मानपो मद्या महत्या अभिशस्तेर्मेघपरिवेष्टिता हिंसनादमुंचत् । मोचितवान् । हे आपो यूयं तस्मै तादृशयेन्द्राय मधुमन्तं मधुरस्वादुयुक्तं देवमादनमिन्द्रादिदेवानां सोमेन सह मिश्रीभूय तर्पयितारमूर्मिमस्संघातं प्र हिणोतन । अस्मद्यज्ञं प्रति गमयत । सोमाभिषवकर्मणाभावाय प्रस्थापयत ॥

॥ अथाष्टमी ॥

प्रास्मै हिनोत मधुमन्तमूर्मिं गर्भो यो वः सिंधवो मध्व उत्सः ।

घृतपृष्ठमीड्मध्वरेष्वापो रेवतीः ऋणुता हवँ मे ॥८॥

प्र।अस्मै।हिनोत।मधुऽमन्तं।ऊर्मिं।गर्भः।यः।वः।सिंधवः।मध्वः।उत्सः।

घृतऽपृष्ठं।ईड्म।अध्वरेषु।आपः।रेवतीः।ऋणुत।हवँ।मे॥८॥

अथ यच्छब्दसंबन्धाद्वितीयः पादः पूर्वं व्याख्येयः । हे सिंधवः स्यन्दनशीला आपो वो युष्माकं यी गर्भो मध्वो मधुररसस्योत्स उत्स्यन्दनः प्रसवणः । यच्छब्द-

योगाक्षच्छ्रोऽध्याहार्यः । तं मधुमंतं मधुररसोपेतमूर्मिमप्संघातं । सारमित्यर्थः ।
अस्मा अस्येन्द्रस्यार्थाय प्र हिनोत । प्रहिणुत ॥

॥ अथ नवमी ॥

तं सिंधवो मत्सरमिन्द्रपानमूर्मिं प्र हेतु य उभे इत्यर्ति ।

मदच्युतमौशनं नभोजां परि चितंतुं विचरंतमुत्सं ॥ ९ ॥

तं । सिंधवः । मत्सरं । इन्द्रपानं । ऊर्मिं । प्र । हेतु । यः । उभे इति । इत्यर्ति ।

मदऽच्युतं । औशनं । नभःऽजां । परि । चिऽतंतुं । विऽचरंतं । उत्सं ॥ ९ ॥

हे सिंधवः स्यंदनशीला आपो यो युष्मदीयः सारभूतः समूह उभे अस्मभ्यं
दृष्टादृष्टफले दाता सन् इत्यर्ति कर्मगभावं प्रतिपद्यते मत्सरं मादयितारमिन्द्रा-
दिदेवानां तर्पयितारमिन्द्रपानं देवानां प्रमुखेनेन्द्रेण पानीयं तं तादृशमूर्मिमुदक-
समूहं प्र हेतु । प्रगमयत । अस्मद्यज्ञं प्रति प्रेरयत । कीदृशं । मदच्युतं मदस्य
आवकमौशनं सोमेन सह मिश्रीभावं कामयमानं नभोजं नभस्यंतरिक्षे वृष्टि-
रूपेण जातं परि सर्वतस्त्रितंतुं चयाणां लोकानां तनितारं विस्तारयितारं विचरंतं
यज्ञपात्रेषु गच्छंतमुत्समुत्स्यंदनं तर्पितारं देवान्प्रत्यूधं गंतारमित्यर्थः ॥

अपोनग्रीय एकधनास्वावृत्तास्वावर्ततीरित्येषा । सूचितं च । आवर्ततीरध नु
द्विधारा इत्यावृत्तास्वेकधनासु । आ० ५. १. इति । तथैव हिनोता न इत्येषा । सूचं
पूर्वमुदाहृतं ॥

॥ तथैषा सूक्ते दशमी ॥

आवर्ततीरध नु द्विधारा गोषुयुधो न नियवं चरंतीः ।

अथे जनिषीर्भुवनस्य पत्नीरपो वंदस्व सवृधः सयोनीः ॥ १० ॥

आऽवर्ततीः । अथ । नु । द्विऽधाराः । गोषुऽयुधः । न । निऽयवं । चरंतीः ।

अथे । जनिषीः । भुवनस्य । पत्नीः । अपः । वंदस्व । सऽवृधः । सऽयोनीः ॥ १० ॥

अधाणानंतरं गोषुयुधो न । गोष्ठ्यसु निमित्तभूतासु मेघैः सह युध्यत इति
गोषुयुदिंद्रः । तस्य यथा वृष्टिलक्षणा अपो द्विधाराः । द्विश्रोऽपानिकृत्वाची ।
अनेकधाराः । अपयैतधारा इत्यर्थः । अस्माकमप्येवंस्थिता आवर्ततीरावृत्ता
नियवं सोमं प्रति निष्येन मिश्रीभावं चरंतीर्गच्छंतीर्भुवनस्य लोकस्य जनि-

बीर्जनयित्रीः पत्नीः पालयित्रीश्च सवृधः सह सोमस्य वर्धयित्रीः सयोनीः सोमेन सह समानस्थाना हे ऋषे मदीयांतरात्मन् अध्वर्यो वा त्वमेवंभूता अपो नु क्षिप्रं वंदस्व । स्तुहीत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे पंचविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

हिनोता नो अध्वरं देवयज्या हिनोत ब्रह्म सनये धनानां ।

ऋतस्य योगे वि अध्वमूधः श्रुष्टीवरीभूतनांस्मभ्यमापः ॥ ११ ॥

हिनोत । नः । अध्वरं । देवयज्या । हिनोत । ब्रह्म । सनये । धनानां ।

ऋतस्य । योगे । वि । अध्वं । ऊधः । श्रुष्टीवरीः । भूतन । अस्मभ्यं । आपः ॥ ११ ॥

हे ऋत्विजो हिनोत प्रहिणुत प्रगमयत प्रोत्सर्पयतैतमध्वरं यज्ञं देवयज्या देवयर्ज्यायै देवयजनार्थं । किंच । प्रहिणुत ब्रह्म स्तुत्याख्यं यथाशास्त्रक्रमेण सनये लब्धये नोऽस्माकं धनानां । किंच । ऋतस्य यज्ञस्य योगे संयोगे यदेतदूधरिव सोमपूर्णमधिषवणचर्म वर्तते । अथवा योगसंबन्धाच्छकटं योगः । तद्धि तथैव युज्यते । तेनाधिषवणचर्मण ऊधसोऽधस्तादवस्थितेनेति मन्यमानो निरुक्तकारो ब्रवीति याज्ञे शकट इति वा । नि० ६. २२. इति । यदेतद्यज्ञशकटस्याधस्तादुपरि वाधिषवणचर्मैतद्धि अध्वं । विमुंचध्वं । यहचमसस्थाल्यादिषु यो निषेकः सोमस्यैतद्धिमोचनमधिषवणचर्मोऽधसः । तद्धि सोम उत्तिच्यमाने श्रुष्टीभवति यथेतरप्रोक्तो दुह्यमानायां गवि । एवमृत्विज उक्ताधुनैव सोमसंमिश्रा अपो ब्रवीति । यूयमपि हे आप एभिर्ऋत्विग्भिरुत्तिच्यमानाः श्रुष्टीवरीः सुखवत्यो भूतन । भवतास्मभ्यं । एवमप्यप्रशब्देनार्थस्य सुतरां प्रकटना भवतीति भाष्यकारेण प्रशब्दोऽध्याहृतः प्रहिणुतेति । अध्वरमित्यनेन संबन्धाद्धिनोतेर्गत्यर्थत्वमुपपद्यते । एतस्या ऋचो व्याख्यानं निरुक्तटीकाया उद्धृतं ॥

प्रातरनुवाकस्यापो रेवतीरित्येषा प्रतिपत् । सूचितं च । आपो रेवतीः क्षयथा हि वस्व उप प्रयंत इति सूक्ते । आ० ४. १३. इति ॥

॥ तथैषा द्वादशी ॥

आपो रेवतीः क्षयथा हि वस्वः ऋतुं च भद्रं विभृयामृतं च ।

रायश्च स्य स्वपत्यस्य पत्नीः सरस्वती तद्गृणते वयो धात् ॥ १२ ॥

आपः । रेवती । क्षयथ । हि । वस्वः । ऋतुं । च । भद्रं । बिभृथ । अमृतं । च ।

रायः । च । स्थ । सुऽअपत्यस्य । पत्नीः । सरस्वती । तत् । गृणते । वयः । धात् ॥ १२ ॥

हे आपो रेवती रेवत्यो धनवत्यो यूयं वस्वो वसुनो धनस्य क्षयथ हि । ईशिवे खलु । किंच । भद्रं भजनीयं ऋतुं च सोमयागादिलक्षणं कर्म चामृतं चामरणरूपं तज्जन्यफलं च बिभृथ । धारयथ । पुष्णीष वा । तथा रायश्च धनस्य च स्वपत्यस्य शोभनपुत्रस्य च पत्नीः पत्न्यः पालयिष्यः स्थ । भवथ । तथा सरस्वती तदभिमानिनी देवता गृणते स्तुवते मष्टं तदिदं सर्वं वयोऽन्नलक्षणं धनं धात् । ददातु ॥

अपोनघ्नीये प्रति यदाप इत्येषा । सूचितं च । प्रति यदापो अहश्चमायतीरिति प्रतिदृश्यमानासु । आ० ५. १. इति ॥

॥ तथैषा चयोदशी ॥

प्रति यदापो अहश्चमायतीर्घृतं पयांसि बिभ्रतीर्मधूनि ।

अध्वर्युभिर्मनसा संविदाना इन्द्राय सोमं सुषुतं भरतीः ॥ १३ ॥

प्रति । यत् । आपः । अहश्च । आऽयतीः । घृतं । पयांसि । बिभ्रतीः । मधूनि ।

अध्वर्युभिः । मनसा । संऽविदानाः । इन्द्राय । सोमं । सुऽसुत । भरतीः ॥ १३ ॥

हे आप आयतीरस्मद्यज्ञं प्रत्यागच्छतीर्यत् । सुपां सुलुगिति बिभ्रतेर्लुक् । या युष्मान्प्रत्यहश्च प्रतिपश्यामि घृतं सोमसंसृष्टमाज्यं मधूनि मधुसहशानि मृद-
रसानि पयांस्युदकानि च संभूय बिभ्रतीर्योगकाले धारयन्तीस्तथाध्वर्युभिर्मनसातः-
करणेन संविदानाः संभाषमाणाः । किंच । इन्द्रायेंद्रार्थं सुषुतं सुषु सुतं सोमं
भरतीर्धारयन्तीरेवंभूतास्ता युष्मान्स्तौमीति शेषः ॥

अपोनघ्नीय एमा अग्नन्विति वे । सूचितं च । एमा अग्नन्नेवतीर्जीवधन्या
इति वे सन्नासूत्रया परिधाय । आ० ५. १. इति ॥

॥ तथैषा चतुर्दशी ॥

एमा अग्नन्नेवतीर्जीवधन्या अध्वर्यवः सादयता सन्नासूत्रया ।

नि बर्हिषि धत्तन् सोम्यासोऽपां नष्टां संविदानास एमाः ॥ १४ ॥

आ । इ॒माः । अ॒ग॒म॒न् । रे॒वतीः । जी॒वऽध॒न्याः । अ॒ध्व॒र्य॒वः । सा॒द॒य॒त । स॒खा॒यः ।
नि । ब॒र्हि॒षि । ध॒त्त॒न । सो॒म्या॒सः । अ॒पां । न॒म्रा । सं॒वि॒दा॒ना॒सः । ए॒नाः ॥ १४ ॥

रेवती रेवत्यो धनवत्यो जीवधन्या जीवानां पालयिष्यः प्रीणयिष्यो वेमा
ईहगृभूता आपोऽगमन् । अस्मद्यज्ञं प्रत्यागच्छन् । एतज्ज्ञात्वा हे सखायः सखिभूता
हे अध्वर्यवो यूयमपां नम्रा वृष्टिकर्मस्वधिकृतेन देवेन सह संविदानाः संमन्त्रय-
माणा एना एता अपः सादयत । स्थापयत । कुच सादयामीति उच्यते । सोम्यासः
सोमसंपादिनोऽध्वर्यवो यूयं बर्हिषि वेद्यामास्तीर्णे कुशमये नि धत्तन । नियमेन
स्थापयत ॥

॥ अथ पंचदशी ॥

आ॒ग॒म॒न्ना॒पं उ॒श॒ती॒र्वे॒हिरे॒दं न्य॒ध्वरे॒ अस॒द॒न्दे॒व॒यंतीः ।

अ॒ध्व॒र्य॒वः सु॒नु॒तेन्द्रा॒य सोम॒म॒भू॒दु वः सु॒श॒का दे॒व॒य॒ज्या ॥ १५ ॥

आ । अ॒ग॒म॒न् । आ॒पः । उ॒श॒तीः । ब॒र्हिः । आ । इ॒दं । नि । अ॒ध्वरे॒ । अस॒द॒न् । दे॒वऽयं॒तीः ।

अ॒ध्व॒र्य॒वः । सु॒नु॒त । इन्द्रा॒य । सोम॑ । अ॒भू॒त् । जं॒ इति॑ । वः । सु॒ऽश॒का । दे॒वऽय॒ज्या ॥ १५ ॥

आपो वसतीवर्येकधनाख्या इदमीदृशं बर्हिर्वेदिस्तरणमुशतीरुशत्यः कामय-
माना अगमन् । आगच्छन् । अस्मद्यज्ञं प्रत्या आगत्य धाध्वरेऽस्मदीये यज्ञे
देवयंतीर्देवान्कामयमानाः । तर्पयितुमिच्छन्त्य इत्यर्थः । न्यसदन् । न्यसीदन् ।
एतज्ज्ञात्वा हे अध्वर्यवो यूयमिन्द्रायेंद्रार्थं सोमं सुनुत । अभिषुणुत । इदानीमपां
प्रसादाच्चो युष्माकं देवयज्या देवानिन्द्रादीनुद्दिश्य क्रियमाणा यागक्रिया सुशका
सुष्ठु कर्तुं शक्याभूदु । आसीदेव ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे षड्विंशो वर्गः ॥

आ न इत्येकादशर्चं द्वितीयं सूक्तं कवषस्यार्थं चैष्टुभं वैश्वदेवं । अनुक्रांतं च ।
आ न एकादश वैश्वदेवमिति । गतः सूक्तविनियोगः । एकादशिनस्य वैश्वदेवस्य
पशोः पुरोडाशस्या न इत्येषानुवाक्या । सूचितं च । विश्वे अद्य मरुतो विश्व
ऊत्या नो देवानामुप वेतु शंसः । आ० ३. ७. इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

आ नो दे॒वाना॒मुप॑ वे॒तु शं॒सो वि॒श्वेभि॒स्तृ॒रैर॒वसे॒ यज॑चः ।

तेभि॒र्वयं॑ सु॒ष॒खायो॑ भवे॒म॒ तर॑तो वि॒श्वा॒ दुरि॒ता स्या॑म ॥ १ ॥

आ । नः । दे॒वानां । उप । वे॒तु । शंसः । वि॒श्वेभिः । तुरैः । अ॒वसे । यज॑चः ।
तेभिः । व॒यं । सु॒ऽस॒खायः । भ॒वे॒म । तर॑तः । वि॒श्वा । दुः॒ऽइ॒ता । स्या॒म ॥ १ ॥

देवानां स्तोतॄणां नोऽस्माकं शंसः स्तोतॄणो यजचो यष्टव्य एवभूत इन्द्रस्तुरैस्त्व-
रणशीलैर्विश्वेभिः सर्वैर्मरुद्भिः सहावसेऽस्मद्यज्ञरक्षणार्थमोप वेतु । उपागच्छतु ।
वयमपि तेभिस्तैः सह सुसखायः शोभनसखायो भवेम । स्याम । किंच । विश्वा
दुरिता विश्वानि दुरितानि पापानि तरंतः स्याम ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

परि चिन्म॒र्तो द्रवि॑णं मम॒न्याह॑तस्य प॒था नम॑सा वि॒वासे॑त् ।
उ॒त स्वे॒न ऋ॒तुना॒ सं व॑दे॒त श्रेयांसं॑ द॒क्षं मन॑सा जगृ॒भ्यात् ॥ २ ॥
परि । चि॒त् । म॒र्तः । द्रवि॑णं । म॒म॒न्यात् । ऋ॒तस्य॑ । प॒था । नम॑सा । आ । वि॒वा॒से॒त् ।
उ॒त । स्वे॒न । ऋ॒तुना॑ । सं । व॑दे॒त । श्रेयांसं॑ । द॒क्षं । मन॑सा । जगृ॒भ्यात् ॥ २ ॥

मर्तो मनुष्यो यजमानः परि चित्सर्वतो द्रविणं विश्वेषां देवानां यागार्थं धनं
ममन्यात् । मन्यतिः कांतिकर्मा । कामयेत लब्धुमिच्छेत् । धनं लब्ध्वा चर्तस्य
यज्ञस्य पथा मार्गेण नमसा हविराख्येनाब्जेना विवासेत् । परिचरेत् । उतापि
च स्वेनात्मीयेन ऋतुना प्रज्ञानेन । मनसेत्यर्थः । सं वदेत । संवादोऽच समा-
धानमुच्यते । हविर्गृहीत्वा वषट्करिष्यन्विश्वान्देवान्मनसाध्यायेदित्यर्थः । विश्वेषां
देवानां यागानंतरं च तत्प्रसादाच्छ्रेयांसमतिशयेन प्रशस्यमात्मानं दक्षं प्रवृद्धं
सर्वथापिनं मनसा ध्यानसाधनेनांतःकरणेन जगृभ्यात् । गृह्णीयात् ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अ॒धायि॑ धी॒तिर॑स॒सृय॑मं॒शास्ती॒र्थे न द॑स्ममुप॑ य॒न्त्यूमाः॑ ।
अ॒भ्या॒न॒श्म सु॒वि॒तस्य॑ श्रूषं न॒वे॒दसो॑ अ॒मृता॑नाम॒भूम ॥ ३ ॥
अ॒धायि॑ । धी॒तिः । अ॒स॒सृयं॑ । अं॒शाः । ती॒र्थे । न । द॑स्मं । उप॑ । य॒न्ति॑ । ऊ॒माः ।
अ॒भि । आ॒न॒श्म । सु॒वि॒तस्य॑ । श्रूषं । न॒वे॒दसः॑ । अ॒मृता॑नां । अ॒भूम ॥ ३ ॥

धीतिर्देवयागक्रियाधायि । निहिता स्थापिता । अस्माभिः प्रवर्तितेत्यर्थः ।
तदनंतरमूमा अवितारस्तर्पयितारोऽंशा अस्माभिर्देवा हविर्भागा दस्मं दर्शनीयं
श्रूषामुपक्षपयितारं वाससृयमसमानसृष्टिं । उत्कृष्टजन्मानमित्यर्थः । एवभूतं

देवसंघमुप यन्ति । उपगच्छन्ति । तच्च दृष्टान्तः । तीर्थे न यथा गंगादितीर्थे तर्पणमुखे
विसृष्टा अपामंशा देवसंघमुपगच्छन्ति तच्चत् । तदनन्तरं वयं सुवितस्य सु इतस्य
सुष्टु प्राप्नस्य स्वर्गादिकस्य श्रूषं सुखमभ्यानश्म । अभिप्राप्नुवाम । किंच । वयम-
मृतानां देवानां नवेदसः । न वेदेत्येतस्मिन्नर्थे नवेदः शब्दो नभ्राणनपान्नवेदा
इति निपातितः । न न वेत्तारो वेत्तार एव । स्वरूपतो ज्ञातार एवेत्यर्थः ।
अभूम । भवेमेत्याशास्महे ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

नित्यश्चाकन्यात्स्वपतिर्दमूना यस्मा उ देवः सविता जजान ।

भगो वा गोभिरर्यमेमनज्यात्सो अस्मै चारुच्छदयदुत स्यात् ॥४॥

नित्यः । चाकन्यात् । स्वऽपतिः । दमूनाः । यस्मै । ऊं इति । देवः । सविता । जजान ।

भगः । वा । गोभिः । अर्यमा । ई । अनज्यात् । सः । अस्मै । चारुः । छदयत् । उत । स्यात् ॥४॥

नित्यः कल्पावस्थायी प्रजापतिश्चाकन्यात् तस्मै दृष्टादृष्टफलं दातुं कामयतां ।
कीदृशः । स्वपतिः । स्वीयानां प्रजानां स्वामी धनपतिर्वा दमूना दानमनाः ।
कस्मै कामयतामिति उच्यते । उ उतापि च यस्मै यजमानाय मह्यं सविता
सर्वस्य प्रेरको देवो जजान जनितवान् दृष्टादृष्टफलं दत्तवानित्यर्थः । वाशब्दः
समुच्चये । तथा भगो देवश्च गोभिरस्मदीयाभिः स्तुतिरूपाभिर्वाग्भिरर्यमा देवश्चे-
मीदृग्भूतं दृष्टादृष्टफलमनज्यात् । व्यक्तीकुर्यात् । दद्यादित्यर्थः । उतापि च स्यात्
अन्योऽपि यो देवगणोऽस्ति चारु रमणीयः सोऽपि देवगणोऽस्मै यजमानाय
मह्यं छदयत् । दृष्टादृष्टफलं दातुं कामयतामित्येतदाशास्महे ॥

॥ अथ पंचमी ॥

इयं सा भूया उषसामिव ह्या यच्च क्षुमंतः शर्वसा समायन् ।

अस्य स्तुतिं जरितुर्भिर्क्षमाणा आ नः शग्मास उप यंतु वाजाः ॥५॥

इयं । सा । भूयाः । उषसोऽइव । ह्याः । यत् । ह । क्षुऽमंतः । शर्वसा । संऽआयन् ।

अस्य । स्तुतिं । जरितुः । भिर्क्षमाणाः । आ । नः । शग्मासः । उप । यंतु । वाजाः ॥५॥

क्षुमंतः । क्षुशब्दोऽन्नवाची शब्दवाची वा । अन्नवंतः स्तुतिमंतः कीर्तिमंतो
वेत्यर्थः । एवंभूता देवाः शर्वसा बलेन यद्यामस्मदीयां स्तुतिं प्रति समायन्

समागच्छन् संप्राप्ताः सेयं स्तुतिर्देवानां प्राप्या भूयाः । भूयात् । भवतु । उषसामिव
क्षाः । यथा पृथिव्युषसां व्याप्ता सर्वेषां प्राप्या भवति तद्वत् । किंच । जरितुः स्तोतुरस्य
मम स्तुतिं भिक्षमाणा याचमानाः शग्मासः । शग्ममिति सुखनाम । सुखाः
सुखकरा वाजाः सुधन्वनः पुचास्त्रयोऽपृभुर्विभ्वा वाज इत्येते नोऽस्मानाभि-
मुख्येनोप यंतु । उपगच्छंतु ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे सप्तविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अस्येदेषा सुमतिः पप्रथानाभवत्पूर्व्या भूमना गौः ।

अस्य सनीका असुरस्य योनौ समान आ भरणे विभ्रमाणाः ॥ ६ ॥

अस्य । इत् । एषा । सुऽमतिः । पप्रथाना । अभवत् । पूर्व्या । भूमना । गौः ।

अस्य । सऽनीकाः । असुरस्य । योनौ । समाने । आ । भरणे । विभ्रमाणाः ॥ ६ ॥

इदिदानीमस्य देवगणसंबन्धिन्येषा सुमतिः सुष्ठु स्तुतिः पप्रथानाभवत् । वि-
स्तीर्यमाणाभूत् । अस्माभिः क्रियमाणेत्यर्थः । कीदृशी । पूर्व्या पूर्वकालीना भूमना
भूम्ना बहुत्वेन युक्तेति शेषः । सर्वदेवसंबन्धित्वाद्भृशं जातेत्यर्थः । गौर्देवान्प्रतिगंची ।
एतज्ज्ञात्वा सर्वे देवा असुरस्य प्रजारूपबलवतोऽस्य मम संबन्धिनि समाने
सर्वदेवसाधारणे भरणे सर्वेषां देवानां पुष्टिकरे योनौ यज्ञाख्ये स्थाने सनीकाः
समानस्थाना विभ्रमाणा अस्मदर्थं दृष्टादृष्टफलं धारयन्त आ गच्छन्त्विति शेषः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

किं स्विन्नं क उ स वृक्ष आस यतो द्यावापृथिवी निष्टतक्षुः ।

संतस्थाने अजरे इतर्जती अहानि पूर्वीरुषसो जरन्त ॥ ७ ॥

किं । स्विन् । वनं । कः । ऊं इति । सः । वृक्षः । आस । यतः । द्यावापृथिवी इति ।

निःऽततक्षुः ।

संतस्थाने इति संऽतस्थाने । अजरे इति । इतर्जती इतीतःऽर्जती । अहानि ।

पूर्वीः । उषसः । जरन्त ॥ ७ ॥

यतो यस्माद्वृक्षाद्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ निष्टतक्षुर्देवा निःशेषेण कृतवन्तः
स तादृशी वृक्षः क उ आस । कीदृग्वा बभूव । तदुपादकं वनमरण्यं किं स्विन् ।

संतस्थाने सम्यक् तिष्ठत्यावजरे जरावर्जिते इतज्जती इत एतेभ्यो देवेभ्यो रक्षणं ययोस्ते । किंच । अहानि सर्वाणि दिनानि पूर्वीर्बह्वीरुषसश्च देवा निष्टतक्षुः । एवंभूतान्देवाञ्जरंत । स्तोतारः स्तुवंति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

नैतावदेना परो अन्यदस्त्युक्षा स द्यावापृथिवी बिभर्ति ।

त्वचं पविचं कृणुत स्वधावान्यदी सूर्ये न हरितो वहंति ॥ ८ ॥

न। एतावत्। एना। परः। अन्यत्। अस्ति। उक्षा। सः। द्यावापृथिवी इति। बिभर्ति।

त्वचं। पविचं। कृणुत। स्वधाऽवान्। यत्। ई। सूर्ये। न। हरितः। वहंति ॥ ८ ॥

द्यावापृथिव्योर्निर्माणरूपमेतावदेवजातं सामर्थ्येन युक्तमिति न । अपि तेनैतेभ्यो देवेभ्यः पर उत्कृष्टोऽन्यदन्यो हिरण्यगर्भोऽस्ति । उक्षा सेक्ता प्रजानां स्रष्टेत्यर्थः । हिरण्यगर्भः परमसूक्ष्मो वायुरूपो लिंगात्मापः प्रविश्य द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ बिभर्ति । धारयति । किंच । स्वधावान्बलवानन्नवान्वा स हिरण्यगर्भः पविचं पविचमयं त्वचमात्मीयं शरीरं दीप्तिं मंचं वा कृणुत । करोति । कदेति उच्यते । यद्यदेमिमां त्वचं हरितोऽश्वाः सूर्ये न वहंति । न प्रापयन्ति तदेति । सृष्टेः प्रागित्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

स्तेगो न क्षामत्येति पृथ्वी मिहं न वातो वि हं वाति भूमं ।

मिचो यच वरुणो अज्यमानोऽग्निर्वने न व्यसृष्ट शोकं ॥ ९ ॥

स्तेगः । न । क्षां । अति । एति । पृथ्वी । मिहं । न । वातः । वि । हं । वाति । भूमं ।

मिचः । यच वरुणः । अज्यमानः । अग्निः । वने । न । वि । व्यसृष्ट । शोकं ॥ ९ ॥

स्तेगः । स्तै छै शब्दसंघातयोः । रश्मिसंघात्यादित्यः पृथ्वी विस्तीर्णा क्षां भूमिं तेजसा नात्येति । नातिगच्छति । मर्यादया तिष्ठतीत्येवमादित्यः स्तूयते । वातो वायुरपि खलु भूम भूमिं मिहं वृष्टिं न वि वाति । समर्थोऽपि सन् विविधं न गमयति । भूमिं प्रति सावशेषमेव वर्षयतीति वातः स्तूयते । यच यस्मिन्प्रजापतौ मिचो देवोऽज्यमानो अज्यमानो व्यक्तीभवन् । उत्पाद्यमान इत्यर्थः । शोकं स्वीयां दीप्तिं व्यसृष्ट विसृजति सर्वतो विक्षिपति तथा वरुणश्च व्यक्तीभवन्स्व-

दीप्तिं विक्षिपति । तच्च दृष्टान्तः । अग्निर्देवो वने न यथा वृक्षसंघाते स्वदीप्तिं सर्वतो विसृजति तद्वत् । तादृशं प्रजापतिं स्तौमीति शेषः ॥

॥ अथ दशमी ॥

स्त॒रीर्य॑सू॒त स॒द्यो अ॒ज्यमा॑ना व्य॒थि॒रव्य॑थीः कृ॒णु॒त स्व॑गो॒पा ।

पु॒चो यत्पूर्वेः॑ पि॒चोर्ज॑निष्ट श॒म्यां गौर्ज॑गार॒ यच्च॑ पृ॒च्छान् ॥ १० ॥

स्त॒रीः । यत् । सू॒त । स॒द्यः । अ॒ज्यमा॑ना । व्य॒थिः । अ॒व्य॒थीः । कृ॒णु॒त । स्व॑गो॒पा ।

पु॒चः । यत् । पूर्वेः॑ । पि॒चोः । ज॒निष्ट॑ । श॒म्यां । गौः । ज॒गार॑ । यत् । ह । पृ॒च्छान् ॥ १० ॥

अरण्योः कारणभूतां शमीं गोत्वेन रूपयति । स्तरीर्निवृत्तप्रसवा गौः सद्यः शीघ्रमज्यमाना निषिध्यमानरेतस्का सती यद्यदा सूत वत्सं प्रसूते तदा व्यथिर्दुःखानां बाधयित्री स्वगोपा स्वायत्तगोमृका स्वभूतरक्षणा वा सती सा गौरव्यथीर्व्यथारहिताः प्रजाः कृणुत । करोति । यदा शमी पुचस्थानीयमश्वत्थं प्रसूते तदानीमरण्योहरणाय तादृशमश्वत्थमन्विष्यतामृत्विजामश्वत्थस्य जनयित्री शमी सुखहेतुर्भवतीत्यर्थः । शमीगर्भादश्वत्थादरणी आहर्तव्ये । श्रूयते हि । शमी-गर्भादग्निं मंथंतीति । अपि च । पूर्वेः पुरातनः पुचः । पुन्नाम्नो नरकाच्चाता । यद्वा । पुचस्थानीयोऽग्निः पिचोर्जनयित्रीररण्योः सकाशाद्यद्यदा जनिष्ट मथनेन प्रादुर्भवति तदानीं गौः पृथिवी तयोररण्योर्मातृभूतां शम्यामश्वत्थगर्भा तां शमी । सुपां सुलुगिति सुपो ह्यादेशः । जगार । उज्जिरति । यच्च यां खलु शमी पृच्छान् ऋत्विजः पृच्छन्ति । वीप्सन्ति । गवेषयन्ति ॥

॥ अथैकादशी ॥

उ॒त क॑र्षं नृ॒षदः॑ पु॒चमा॑हु॒रु॒त श्या॑वो ध॒नमा॑दत्त वा॒जी ।

प्र॒ कृ॒णाय॑ रु॒शद॑पि॒न्वतो॑र्ध॒र्च्यु॒तम॑च॒ नकि॑रस्मा अपी॒पेत् ॥ ११ ॥

उ॒त । क॑र्षं । नृ॒ऽसदः॑ । पु॒चं । आ॒हुः । उ॒त । श्या॑वः । ध॒नं । आ॒ । अ॒दत्त॑ । वा॒जी ।

प्र॒ । कृ॒णाय॑ । रु॒शत् । अ॒पि॒न्वत् । ऊ॒र्धः । अ॒र्च्यु॒तं । अ॒चं । नकि॑ः । अ॒स्मै । अपी॒पेत् ॥ ११ ॥

उतापि च कर्षमृषिं नृषदः पुचमाहुः । वेदवादिनो वदन्ति । उतापि च वाजी हविलक्षणाश्चवान्कर्षः श्यावः श्यामवर्णः सन् अस्मादग्नेः सकाशाच्चनमादत्त । अगृह्णात् । कृणाय श्यामवर्णाय नार्षदाय कर्षायाग्रेरुधा रुशद्रोचमानरूपं

प्राप्रिन्वत । प्रासिंचत् । अचेत्थमप्रिष्यतिरिक्तः कश्चिदपि देवोऽस्मै कृत्वायर्ते यज्ञं नकिरपीपेत् । नावर्धयत् । युवं श्यावाय रुशतीमदत्तं । ऋग्वे० १. ११७. ८. । इत्युक्तं ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

प्र सु ग्मंतेति नवर्चे तृतीयं सूक्तं । आदितः पंच जगत्यः । अथ चतस्रस्त्रिष्टुभः । पूर्ववहषिदेवते । तथा चानुक्रांतं । प्र सु ग्मंता नव पंचाद्या जगत्य इति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र सु ग्मंता धियसानस्य सक्षणि वरेभिर्वराँ अभि सु प्रसीदतः ।

अस्माकमिंद्र उभयं जुजोषति यत्सोम्यस्यांधसो बुबोधति ॥१॥

प्र । सु । ग्मंता । धियसानस्य । सक्षणि । वरेभिः । वरान् । अभि । सु । प्रसीदतः ।

अस्माकं । इंद्रः । उभयं । जुजोषति । यत् । सोम्यस्य । अंधसः । बुबोधति ॥१॥

इंद्रः स्वभूतौ हरी धियसानस्येंद्रागमनं चिंतयतो यजमानस्य मम संबंधिनि सक्षणि सेवायां सद्गुणके सेष्ये यज्ञे निमित्ते ग्मंतागच्छंतौ सु सुष्ठु प्रेरयति । ततः स इंद्रो वरेभिर्वरणीयैर्मार्गैः प्रसीदतो हविरासादवतो यजमानस्य वरानुकृष्टान्हविर्विशेषान् स्तुतिविशेषांश्चाभि लक्ष्मीकृत्य सु सुष्ठुगच्छतु । इंद्र आगतः सन् अस्माकं स्वभूतमुभयं हविश्च स्तुतिश्चेत्येतद्वयं जुजोषति । सेवतां । भक्षयतु शृणोतु चेत्यर्थः । यद्यदा सोम्यस्य सोमसंपादिनो ममांधसः । अन्नरूपस्य सोमस्य रसमिति शेषः । बुबोधति बुध्यते । जिह्वा विजानाति । सोमं पिबतीत्यर्थः । तदा जुजोषतीति पूर्वैण संबंधः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

वींद्र यासि दिव्यानि रोचना वि पार्थिवानि रजसा पुरुष्टुत ।

ये त्वा वहँति मुहुर्ध्वराँ उप ते सु वन्वंतु वग्वनाँ अराधसः ॥२॥

वि । इंद्र । यासि । दिव्यानि । रोचना । वि । पार्थिवानि । रजसा । पुरुऽस्तुत ।

ये । त्वा । वहँति । मुहुः । अध्वरान् । उप । ते । सु । वन्वंतु । वग्वनान् । अराधसः ॥२॥

हे इंद्र दिव्यानि दिवि भवानि रोचना रोचनानि दीप्तिस्वभावकानि ज्योतीषि । यद्वा । दिव्याँलोकानि यासि । आप्नोषि । हे पुरुष्टुत बहुभिः स्तुतेंद्र

पार्थिवानि पृथिव्यां भवानि रजसात्मीयेन ज्योतिषा विद्युल्लक्षणेन । यद्वा रजः-
शब्दाज्जस आकारः । पार्थिवास्त्रैकान्याभोषि । ये त्वदीया अश्वा मुहुः पुनः
पुनरध्वरानस्मदीयान्यज्ञान्प्रति त्वा त्वामुप वहन्ति समीपे प्रापयन्ति तेऽश्वा वग्व-
नान् वचनेन स्तुत्या संभक्तृन् अराधसो धनरहितानस्मान् सु सुष्ठु वन्वन्तु ।
धनप्रदानार्थं संभजन्तां ॥

॥ अथ तृतीया ॥

तदिन्मे छंस्तवपुषो वपुष्टरं पुचो यज्जानं पिचोरधीयति ।

जाया पतिं वहति वमुना सुमत्पुंस इन्द्रो वहतुः परिष्कृतः ॥३॥

तत् । इत् । मे । छंस्तत् । वपुषः । वपुःऽतरं । पुचः । यत् । जानं । पिचोः । अधिऽइयति ।

जाया । पतिं । वहति । वमुना । सुऽमत् । पुंसः । इत् । भद्रः । वहतुः । परिऽकृतः ॥३॥

वपुषः । वपू रूपं । तद्वास्त्रैक्यते । वपुष्मतोऽपि वपुष्टरं रूपवत्तरमत्यन्तं सुरूपं
तद्यज्ञकर्म मे मह्यं छंस्तत् । इन्द्रः कामयतां । यद्यदा पुचो जानं जन्मात्मन उत्पत्तिं
पिचोर्मातापिचोः सकाशादधीयति संकीर्तनद्वारेणाधिगच्छति । सुब्रह्माण्याह्वान-
कालेऽमुकशर्मणः पुचो यजत इत्यात्मनो जन्म संकीर्तयति । यद्वा । यज्जनना-
दागतं धनं पिचोः सकाशात्पुचोऽधिगच्छति तदेव मह्यमिच्छतु । जाया पत्नी
पतिं यजमानं सुमत्कल्याणेन वमुना वायूपेण शब्देन वहति । आत्मसमीपं
प्रापयति । भद्रो भजनीयः परिष्कृतः सुसंस्कृतः पुंस इत् । पत्युरेवेत्यर्थः । वह-
तुर्जायायै प्रदातव्यः । तदुक्तं । सुभद्रमर्य भोजनं विभर्षि । ऋग्वे० ८. १. ३४. । इति ।
यद्वा पुंसोऽतिशूरस्येन्द्रस्यार्थाय भद्रो भजनीयो वहतुर्वहनशीलो देवान्प्रति स
सोमः परिष्कृतः संस्कृतो भवति । तदेन्द्रः कामयतामित्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

तदिस्तधस्यमभि चारु दीधय गावो यच्छासन्वहतुं न धेनवः ।

माता यन्मंतुर्यूथस्य पूर्याभि वाणस्य सप्तधातुरिज्जनः ॥४॥

तत् । इत् । सधऽस्यं । अभि । चारु । दीधय । गावः । यत् । शासन् । वहतुं । न । धेनवः ।

माता । यत् । मंतुः । यूथस्य । पूर्या । अभि । वाणस्य । सप्तऽधातुः । इत् । जनः ॥४॥

तदिह तदेव सधस्यं । सह तिष्ठत्यचेति सधस्यं स्थानं यज्ञाख्यं चारु शोभनमभि

दीधय । हे इंद्राभितो दीप्यस्व । यद्यदा गावः स्तुतिलक्षणा वाच इंद्र आगच्छ
हरिव आगच्छेत्येवमाद्याः शासन् अस्मद्यज्ञं प्रति त्वदागमनमाशासते । तच्च
दृष्टांतः । वहतुं न धेनवः । यथा धेनवो नवप्रसूता गावः प्रापणसाधनं गृहमा-
शासते तद्वत् । यत आगत्यप्रकाशस्ततोऽच कारणमाह । यद्यस्मान्मंतुः । मन्यति-
रर्चतिकर्मा । अर्चकस्य मम स्वभूता माता देवतागुणानां निष्पादयित्री स्तुतिर्युथस्य
यष्टृस्तोतृगणस्य पूर्वा प्रथमभाविनी खलु । यस्माच्च सप्तधातुः । धार्यते क्रियते
कर्माण्येष्विति धातवश्छंदांस्यृतवो वा । सप्तच्छंदस्कः सप्तर्तुकः सप्तहोचात्मको वायं
जनो वाणस्य स्तुतिशब्दस्याभि कर्ता खलु । तस्माच्छीघ्रमागच्छेति भावः । यद्वा ।
यत्कल्याणं तदेव स्थानमस्माकमभि धारय । प्रयच्छ । यस्मिन्स्थाने धेनवः पयःप्र-
दानेन प्रीणयिष्यो गावो वहतुं । उद्यते पुरुषोऽनेनेति वहतुरब्जं । पयोधृताद्यनु-
शासति । न संप्रत्यर्थे । इदानीं प्रयच्छन्ति । तथा यस्मिन्मंतुर्मंतव्या पूजनीया
पुचसमूहस्य माताभि गच्छति वाणस्य वाद्यस्य सप्तधातुर्निषादादिसप्तस्वरोपेतो
जनोऽभिगच्छति तद्वत्तन्त्रुणोपेतं प्रयच्छेति भावः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्र वोऽच्छा रिरिचे देवयुष्पदमेको रुद्रेभिर्याति तुर्वणिः ।

जरा वा येष्वमृतेषु दावने परि व ऊमेभ्यः सिंचता मधु ॥ ५ ॥

प्र । वः । अच्छ । रिरिचे । देवऽयुः । पदं । एकः । रुद्रेभिः । याति । तुर्वणिः ।

जरा । वा । येषु । अमृतेषु । दावने । परि । वः । ऊमेभ्यः । सिंचता । मधु ॥ ५ ॥

हे यजमाना देवयुर्देवान्कामयमानो होता वो युष्माकं पदमच्छ स्थानं प्रति
प्र रिरिचे । प्ररिक्तोऽभूत् । अथ होतृभ्यः सकाशादेको मुख्य इंद्रो रुद्रेभी रुद्र-
पुत्रैर्मरुद्भिः सह तुर्वणिः क्षिप्रगामी सन्याति । गच्छति युष्मदीयं यज्ञं । जरा
वा । वाशब्दोऽप्यर्थे । स्तुतिरपि येष्वमृतेषु मरणधर्मरहितेषु देवेषु दावने धनप्र-
दानाय समर्था भवति । तस्माच्च यूयं । छांदसो वसादेशः । ऊमेभ्यो रक्षितृभ्यो
देवेभ्यो मधु मदकरं सोममग्निः परि धिंचत ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तम एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

निधीयमानमपगूळहमप्सु प्र मे देवानां व्रतपा उवाच ।

इंद्रो विद्वाँ अनु हि त्वा चचक्ष तेनाहमग्ने अनुशिष्ट आगां ॥६॥

निऽधीयमानं । अपऽगूळहं । अपऽसु । प्र । मे । देवानां । व्रतऽपाः । उवाच ।

इंद्रः । विद्वान् । अनु । हि । त्वा । चचक्ष । तेन । अहं । अग्ने । अनुऽशिष्टः । आ । अगां ॥६॥

कुरुश्रवणस्य यज्ञे निधीयमानोऽग्निरभिधीयते । निधीयमानमध्वर्युणाहवनीयेऽग्रावप्सु मातृभूतास्वपगूळहमंतर्हितं देवानां व्रतपाः कर्मणो रक्षक इंद्रो मे मह्यं प्रोवाच । प्रावादीत् । हे अग्ने विद्वान् जानान इंद्रः स्वाधिकारमस्मन्नक्ततां वा त्वा त्वामनु हि चचक्ष । अनुगतः पश्चाद्दर्श । तेनैन्द्रेणानुशिष्टोऽहमनेन पथा त्वया स्वर्गो गंतव्य इत्येवमुपदिष्टः सन् आगां । आभिमुख्येन स्वर्गं गच्छेयं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अक्षेचवित्क्षेचविदं ह्यप्राद् स प्रैति क्षेचविदानुशिष्टः ।

एतवै भद्रमनुशासनस्योत स्तुतिं विंदत्यंजसीनां ॥७॥

अक्षेचऽवित् । क्षेचऽविदं । हि । अप्राद् । सः । प्र । एति । क्षेचऽविदा । अनुऽशिष्टः ।

एतत् । वै । भद्रं । अनुऽशासनस्य । उत । स्तुतिं । विंदति । अंजसीनां ॥७॥

सेयमनुशासनस्तुतिः प्रासंगिकी । अक्षेचवित् । क्षि निवासगत्योः । क्षीयते गम्यतेऽनेनेति क्षेचं पंथाः । पंथानमजानन् पुरुषः क्षेचविदं क्षेचज्ञं पुरुषमप्राद् । पृष्टवान् । स क्षेचविदा पथिज्ञेन तेनानुशिष्टः प्रदर्शितमार्गः सन् प्रैति । स्वाभिलषितं देशं गच्छति । अनुशासनस्य मार्गोपदेशरूपस्थैतद्वा एतत्खलु भद्रं भजनीयं कल्याणकरं । किं तत् । उतापि चांजसीनामृजुना मार्गेण गंतव्यानामपां स्तुतिं मार्गं पिपासितः सन् विंदति । लभते । यद्वा । अंजसीनामिति स्तुतेर्विशेषणं । अृजुमकुटिलमप्रयासेन गंतव्यं मार्गं लभते खलु ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अष्टेदु प्राणीदर्ममन्त्रिमाहापीवृत्तो अधयन्मातुरुधः ।

एमेनमाय जरिमा युवानमहेऽन्वसुः सुमना बभूव ॥८॥

अ॒द्य । इ॒त् । ऊं॒ इति॑ । प्र । अ॒नी॒त् । अ॒म॒मन् । इ॒मा । अ॒हा । अ॒पि॒ऽवृ॒तः । अ॒ध॒य॒त् ।
मा॒तुः । ऊ॒धः ।

आ । ई॒ । ए॒नं । आप॒ । ज॒रि॒मा । यु॒वा॒नं । अ॒हे॒ळन् । व॒सुः । सु॒ऽम॒नाः । ब॒भू॒व ॥ ८ ॥

अयमग्निरद्येदद्यैवास्मिन्दिने प्राणीत् । मथनेन चेष्टितोऽभवत् । अथ प्राणने ।
अन चेति धातुः । तदानीमेवेमेमान्यहाहानि सौमिकान्यममन् । नेतुममन्यत ।
मन ज्ञाने । व्यत्ययेन स्युः । तिङ् उत्तरत्वादिनिघातः । अपि चापीवृतस्तेजोभिः
परिवृतः सन् मातुः पृथिव्या ऊधः सारभूतं सोमादिकं हविरधयत् । पिबति ।
तथा युवानं नित्यतरुणं देवानां हविषा मिश्रयन्तं वेनमग्निं जरिमा । जरतिः
स्तुतिकर्मा । तस्मादौणादिक इमनिच् । स्तोतृभिः क्रियमाणा स्तुतिराप ।
आभिमुख्येन व्याप्नोति । ईमिति पूरणः । ततोऽहेळन् अक्रुध्यन् स्तोतृन्प्रति
वसुर्वासयिता सर्वेषां धनदानेनाच्छादयिता तेजोभिः शचूणां वा वसुमान्वाग्निः
सुमनाः शोभनमनस्को बभूव ॥

॥ अथ नवमी ॥

ए॒तानि॑ भ॒द्रा क॑ल॒श क्रि॒याम॑ कुरु॒श्रव॑ण॒ दद॑तो म॒घानि॑ ।

दा॒न इ॒द्वौ म॒घवा॑नः सो अ॒स्त्वयं॑ च॒ सोमो॑ हृदि॒ यं वि॒भर्मि॑ ॥ ९ ॥

ए॒तानि॑ । भ॒द्रा । क॒ल॒श । क्रि॒याम॑ । कुरु॒ऽश्रव॑ण । दद॑तः । म॒घानि॑ ।

दा॒नः । इ॒त् । वः । म॒घ॒ऽवा॒नः । सः । अ॒स्तु । अ॒यं । च॒ । सोमः॑ । हृ॒दि॒ । यं । वि॒भर्मि॑ ॥ ९ ॥

हे कलश सर्वकलापरिपूर्ण । यद्वा लुप्तमत्वर्णीयः । द्रोणकलशवन् हे कुरु-
श्रवण । कुरव ऋत्विजः । तेषां स्वभूतानां स्तुतीनां श्रोतर्हे इन्द्र मघानि धनानि
स्तोतृभ्यो यष्टृभ्यश्च ददतः प्रयच्छतस्तवेन्द्रस्यार्थमेतानि भद्रा भजनीयानि हवीषि
स्तोत्राणि च क्रियाम । विधेयास्म । करोतेराशीर्लिङि रिङ् शयग्लिङ्क्षिति
रिङादेशः । अथ स्तोतृन्प्रत्याह । हे मघवानो महनीयस्तोत्ररूपधनवंतो वो
युष्माकं स इन्द्रो दान इत् । धनादेर्दातिवास्तु । भवतु । अयं च यज्ञे स्थितः
सोमो दातास्तु हृदय आत्मीये यं पीतं सोमं विभर्मि । धारयामि ॥ दुभृज्
धारणपोषणयोः । जीहोत्यादिकः । भुजामिदित्यभ्यासस्येत्वं । यद्योगादनिघातः ॥
यद्वा । हे कलशकुलजात हे कुरुश्रवणैतन्नामक वसदस्योः पुत्र राजन् ऋत्विग्भ्यो
धनानि प्रयच्छतस्तवार्थं वयं कर्माणि क्रियाम । मघवानः कुरुश्रवणाः । पूजायां

बहुवचनपदं । यागकर्म कुर्वाणस्य तवेन्द्रो दाता भवतु । अयं सोमश्च धनानि प्रयच्छतु ॥

॥ इति सप्तमस्य सप्तमे चिंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थोऽश्चतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुक्कभूपालसाम्राज्यधुरंधरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाश ऋक्संहिताभाषे सप्तमाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥

यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।

निर्ममे तमहं वंदे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥

अथाष्टमोऽध्याय आरभ्यते । तच्च प्र मेति नवर्चं चतुर्थं सूक्तं । ऐलूषस्य कवषस्यार्थं । आद्या चिष्टुप् सा च वैश्वदेवी । द्वितीयातृतीये बृहतीसतोबृहत्या-
वैश्वी । पराः षड्गायत्र्यः । कुरुश्रवणमावृणीति द्वाभ्यां चसदस्युपुचस्य कुरुश्रवण-
नाम्नो राज्ञो दानं तुष्टाव । अतस्तद्देवताके । अथ यस्य प्रस्वादस इत्यादिभिश्चत-
सृभिर्मिचातिथिनाम्नि राज्ञि परलोकं गते शोकाभिभूतं तस्य पुत्रमुपमश्रवोनामानं
कवष ऋषिः स्नेहवशादभित्य विगतशोकमकरोत् । अतस्तासां तद्देवतात्वं । तथा
चानुक्रांतं । प्र माद्या वैश्वदेव्यैन्द्रः प्रगाथः परा गायत्र्यो द्वे कुरुश्रवणस्य चास-
दस्यवस्य दानस्तुतिः । पराभिर्मुते मिचातिथौ राज्ञि तत्स्नेहादृषिरुपमश्रवसं
पुत्रमस्य व्यशोकयदिति । गतो विनियोगः ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

प्र मां युयुजे प्रयुजो जनानां वहामि स्म पूषणमंतरेण ।

विश्वे देवासो अध मामरक्षन्तुः शसुरागादिति घोष आसीत् ॥ १ ॥

प्र । मा । युयुजे । प्रयुजः । जनानां । वहामि । स्म । पूषणं । अंतरेण ।

विश्वे । देवासः । अध । मां । अरक्षन् । दुःशसुः । आ । अगात् । इति । घोषः । आसीत् ॥ १ ॥

जनानां यजमानानां प्रयुजः प्रयोक्तारो देवा मा मां कवषमृषिं प्र युयुजे ।
कुरुश्रवणं प्रति युक्तवन्तः । अंतरेण मार्गे पूषणं देवमध्वनां पतिं सखायमहं
वहामि स्म । ऊढवानस्मि । तथा श्रूयते । ऐंद्राग्रमेकादशकपालं निर्वपेज्जन-
तामेथन्नित्युपक्रम्य पौषणं चरुमनुनिर्वपेत् । तै० सं० २. २. १. ४. । इति । अधाय
मार्गे विश्वे देवा मां कवषमरक्षन् । रक्षितवन्तः । दुःशासुः केनापि दुःशास-
नोऽयमृषिरागादागच्छतीति घोषः शब्दश्च मार्ग आसीत् । अभूत् ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सं मा तपंत्यभितः सपत्नीरिव पर्शवः ।

नि बाधते अमतिर्नम्रता जसुर्वेन वेवीयते मतिः ॥ २ ॥

सं । मा । तपंति । अभितः । सपत्नीः । ऽइव । पर्शवः ।

नि । बाधते । अमतिः । नम्रता । जसुः । वेः । न । वेवीयते । मतिः ॥ २ ॥

मा मां देवताप्रसादरहितं कवषं पर्शवः पार्श्वस्थीन्यन्नाभावाद्दौर्बल्यात्कुशय-
नाच्च सपत्नीरिव यथा सपत्न्यस्तद्वदभित उभयतः सं तपन्ति । दुःखयन्तीत्यर्थः ।
किंच । अमतिर्दारिद्र्यादागता दुर्मतिः सर्वार्थविषया सा मां नि बाधते । मां
पीडयति । वस्त्राभावादागता नम्रता च मां नि बाधते । जसुरशनाभावादागता
उपश्रयोऽपि मां नि बाधते । किंच । वेन यथा पक्षिणो मतिः शाकुनिकव्याध-
भयात्कंपयते तथा मे मतिः शत्रोर्वेवीयते । भृशं कंपयते ॥

॥ अथ तृतीया ॥

मूषो न शिष्वा व्यदन्ति माध्यः स्तोतारं ते शतक्रतो ।

सकृत्सु नो मघवन्निद्र मृळयाधा पितेव नो भव ॥ ३ ॥

मूषः । न । शिष्वा । वि । व्यदन्ति । मा । आ । डध्यः । स्तोतारं । ते । शतक्रतो । इति शतऽक्रतो ।

सकृत् । सु । नः । मघऽवन् । इन्द्र । मृळय । अध । पिताऽइव । नः । भव ॥ ३ ॥

हे शतक्रतो बहुकर्मन् मघवन् धनवंशेन्द्र ते तव स्तोतारं मा मां कवषमाध्य
आधयो मूषो न यथा मूषिकाः शिष्वास्त्रातानि सूचाण्यभ्रन्ति तथा व्यदन्ति ।
विविधमदन्ति । तथा च यास्कः । संतपन्ति मामभितः सपत्न्य इवेमाः पर्शवः
कूपपर्शवो मूषिका इवास्त्रातानि सूचाणि व्यदन्ति स्वांगाभिधानं वा स्याच्छि-

म० १०. अ० ३. सू० ३३.]

॥ सप्तमोऽष्टकः ॥

५४७

आनि व्यदंतीति संतपंति माध्यः कामाः । नि० ४. ६. । इति । तंया च सति
नोऽस्मान्सकृत्सु मृळय । अभीष्टप्रदानेन सम्यक् सुखय । अधाय नोऽस्माकं
पितेव यथा पिता तद्वद्रक्षिता भव ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

कुरुश्रवणमावृणि राजानं चासदस्यवं ।

मंहिष्ठं वाघतामृषिः ॥४॥

कुरुश्रवणं । अवृणि । राजानं । चासदस्यवं ।

मंहिष्ठं । वाघतां । अृषिः ॥४॥

अधिरतीन्द्रियपदार्थद्रष्टा कवषोऽहं चासदस्यवं चासदस्योः पुत्रं मंहिष्ठं धना-
नामतिशयेन दातारं कुरुश्रवणं । कुरव अृत्विजः । तदीयानां स्तुतीनां श्रोतारं
कुरुश्रवणं तन्नामकं राजानं वाघतामृत्विजामर्थीयावृणि । धनानि प्रार्थये ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यस्य मा हरितो रथे तिस्रो वहंति साधुया ।

स्तवै सहस्रदक्षिणे ॥५॥

यस्य । मा । हरितः । रथे । तिस्रः । वहंति । साधुऽया ।

स्तवै । सहस्रऽदक्षिणे ॥५॥

यस्य कुरुश्रवणाख्यस्य राज्ञः स्वभूतास्तिस्रो हरितस्त्रयोऽश्वा रथे प्रस्थितं मा
मां कवषं साधुया साधु वहंति कुरुश्रवणं राजानमहं सहस्रदक्षिणेऽस्मिन्यागे
स्तवै । स्तौमि । प्रतिष्ठवाहिनं रथं परिगृह्यार्षिराशास्ते ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे प्रथमो वर्गः ॥

अतः परं यस्येत्यादिकेन सूक्तशेषेण मित्रातिथौ राज्ञि मृते तत्पुत्रस्योपमश्रवसः
समीपमागत्य कवषः जेहाञ्छोकं निवारयति ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यस्य प्रस्तादसो गिर उपमश्रवसः पितुः ।

क्षेपं न रणमूचुषे ॥६॥

यस्य । प्रऽस्वादसः । गिरः । उपमऽश्रवसः । पितुः ।

क्षेत्रं । न । रत्नं । ऊचुषे ॥६॥

हे राजन् उपमश्रवसस्तव पितुर्यस्य मिचातिथेर्गिरो वाचः प्रस्वादसः प्रकर्षेण स्वादयिष्यः । तच्च दृष्टान्तः । ऊचुषे सेवमानाय दरिद्राय दानार्थं प्रकल्पितं रत्नं रमणीयं क्षेत्रं न यथा क्षेत्रं स्वादयितुं तद्वदित्यर्थः । उत्तरच संबंधः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अधि पुत्रोपमश्रवो नपान्मिचातिथेरिहि ।

पितुष्टे अस्मि वंदिता ॥७॥

अधि । पुत्र । उपमऽश्रवः । नपात् । मिचऽअतिथेः । इहि ।

पितुः । ते । अस्मि । वंदिता ॥७॥

हे पुत्रोपमश्रवो मिचातिथेर्नपात्पुत्रस्त्वमधीहि । मात्समीपमागच्छ । ते तव पितुस्तस्य मिचातिथेरहं वंदिता स्तोतास्मि । एतज्ज्ञात्वा शोकं मा कुरु । यद्देयं द्रव्यमस्ति तत्सर्वं मह्यं देहि ॥

॥ अथाष्टमी ॥

यदीशीयामृतांनानामृतं वा मर्त्यानां ।

जीवेदिन्मघवा मम ॥८॥

यत् । ईशीय । अमृतांनानां । उत । वा । मर्त्यानां ।

जीवेत् । इत् । मघऽवा । मम ॥८॥

उतापि च यद्यद्यमृतांनानां देवानां मर्त्यानां मनुष्याणां वा मरणहेतूनामी-
शीयाहमीश्वरः स्यां तर्हि मम कवघस्य याज्यो मघवा धनवान्मिचातिथी राजा
जीवेत् । प्राणान्धारयेत् । तथा च नाहं मरणहेतोरीश्वरस्तस्मादयं राजा मृत
इत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

न देवानामतिं घृतं शतात्मा च न जीवति ।

तथा युजा वि वावृते ॥९॥

न । दे॒वानां । अ॒ति । व्र॒तं । श॒तऽआ॒त्मा । च॒न । जी॒व॒ति ।
तथा । यु॒जा । वि । व॒वृ॒ते ॥९॥

देवानां ब्रह्मादीनां व्रतं मर्यादालक्षणं कर्मात्यतिक्रम्य शतात्मा चन शतसं-
वाप्सरः कश्चन जीवति । तथा युजा सहायादिना वि ववृते । विवर्तते । वियुक्तो
भवतीति ज्ञात्वा शोकं मा कुर्वित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे द्वितीयो वर्गः ॥

प्रावेपा इति चतुर्दशर्चं पंचमं सूक्तमैतूषस्य कवषस्यार्षि मूजवतः पुत्रस्या-
क्षाख्यस्य वा । सप्तमी जगती शिष्टास्त्रयोदश त्रिष्टुभः । अत्र द्वादश्यक्षान्स्तौति
नवम्याद्या च सप्तमी । अतस्तास्तेहेवत्याः । त्रयोदशी कृषिं स्तौति । अतस्तस्याः
सा देवता । एवं पंच गताः । शिष्टाभिर्नवभिः कितवोऽक्षाश्च निंद्यते । अतस्ता
अपि तहेवत्याः । तथा चानुक्रांतं । प्रावेपाः षड्भूना मौजवान्वाक्षोऽक्षकृषि-
प्रशंसा चाक्षकितवनिंदा च सप्तमी जगतीति । गतो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

प्रावे॒पा मां बृ॒ह॒तो मा॒द॒यंति॑ प्र॒वा॒ते॒जा इ॒रि॒णे॒ व॒र्वृ॒तानाः ।

सोम॑स्येव मौ॒जव॑तस्य भ॒क्षो वि॒भी॒द॒को जा॒गृ॒वि॒र्म॒ह्यम॑च्छान् ॥१॥

प्रा॒वे॒पाः । मा । बृ॒ह॒तः । मा॒द॒यंति॑ । प्र॒वा॒ते॒जाः । इ॒रि॒णे॒ । व॒र्वृ॒तानाः ।

सोम॑स्यऽइ॒व । मौ॒ज॒व॑तस्य । भ॒क्षः । वि॒भी॒द॒कः । जा॒गृ॒विः । म॒ह्यं । अ॒च्छान् ॥१॥

बृहतो महतो विभीदकस्य फलत्वेन संबंधिनः प्रवातेजाः प्रवणे देशे जाता
इरिणे आस्फारे वर्वृतानाः प्रवर्तमानाः प्रावेपाः प्रवेपिणः कंपनशीला अक्षा
मा मां मादयंति । हर्षयंति । किंच । जागृविर्जयपराजययोर्हर्षशोकाभ्यां कितवानां
जागरणस्य कर्ता विभीदको विभीदकविकारोऽक्षो मह्यं मामच्छान् । अचच्छदत् ।
अत्यर्थं मादयति । तत्र दृष्टांतः । सोमस्येव । यथा सोमस्य मौजवतस्य । मूजवति
पर्वते जातो मौजवतः । तस्य । तत्र शुक्लमः सोमो जायते । भक्षः पानं यजमा-
नान्देवांश्च मादयति तद्वदित्यर्थः । तथा च यास्कः । प्रवेपिणो मा महतो विभी-
दकस्य फलानि मादयंति । प्रवातेजाः प्रवणेजा इरिणे वर्तमाना इरिणं निर्घृण-
मृणातेरपार्थं भवत्यपरता अस्मादीषधय इति वा सोमस्येव मौजवतस्य भक्षो

मौजवतो मूजवति जातो मूजवान्पर्वतो मुंजवान्मुंजो विमुच्यत इषीकयेषीकेष-
तेर्गतिकर्मण इयमपीतरेषीकैस्मादेव विभीदको विभेदनाज्जागृविर्जागरणान्म-
ह्यमचच्छदत् । नि० ९. ८. । इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

न मा॑ मि॒मेथ॑ न जि॒ही॒ठ ए॒षा शि॒वा स॒खि॒भ्य उ॒त म॒ह्यमा॑सीत् ।

अ॒क्षस्या॒हमे॑क॒पर॒स्य हे॒तो॒रनु॑व्रता॒मप॑ जा॒याम॑रोधं ॥ २ ॥

न । मा॑ । मि॒मेथ॑ । न । जि॒ही॒ठे । ए॒षा । शि॒वा । स॒खि॒भ्यः । उ॒त । म॒ह्यं । आ॒सीत् ।

अ॒क्षस्य॑ । अ॒हं । ए॒कऽप॒रस्य॑ । हे॒तोः । अ॒नु॒व्रता॑ । अ॒प॑ । जा॒यां । अ॒रो॒धं ॥ २ ॥

एषास्मदीया जाया मा मां कितवं न मिमेथ न च चुक्रोध न जिहीठे न च लज्जितवती । सखिभ्योऽस्मदीयेभ्यः कितवेभ्यः शिवा सुखकर्यासीत् । अभूत् । उतापि च मह्यं शिवासीत् । इत्थमनुव्रतामनुकूलां जायामेकपरस्यैकः परः प्रधानं यस्य तस्याक्षस्य हेतोः कारणादहमपारोधं । परित्यक्तवानस्मीत्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

वेष्टि॑ श्व॒श्रूर॑प॒ जा॒या रु॒णद्धि॑ न ना॒थितो॑ वि॒न्दते॑ म॒र्डितारं॑ ।

अश्व॑स्येव॒ जर॑तो॒ वस्य॑स्य॒ नाहं॑ वि॒न्दामि॑ कित॒वस्य॑ भो॒गं ॥ ३ ॥

वेष्टि॑ । श्व॒श्रूः । अ॒प॑ । जा॒या । रु॒णद्धि॑ । न । ना॒थितः॑ । वि॒न्दते॑ । म॒र्डितारं॑ ।

अश्व॑स्यऽइव । जर॑तः । वस्य॑स्य । न । अ॒हं । वि॒न्दामि॑ । कित॒वस्य॑ । भो॒गं ॥ ३ ॥

श्वश्रूजायाया माता गृहगतं कितवं वेष्टि । निन्दतीत्यर्थः । किंच । जाया भार्याप रुणद्धि । निरुणद्धि । अपि च । नाथितो याचमानः कितवो धनं मर्डितारं धन-
दानेन सुखयित्वा न विन्दते । न लभते । इत्थं बुद्ध्या विमृशन्नहं जरतो वृद्धस्य वस्यस्य । वस्त्रं मूल्यं । तदर्हस्याश्वस्येव कितवस्य भोगं न विन्दामि । न लभे ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अ॒न्ये जा॒यां परि॑ मृ॒शन्त्य॑स्य॒ यस्या॑गृ॒ध्वेद॑ने वा॒ज्य॑क्षः ।

पि॒ता मा॒ता भा॒तर॑ ए॒नमाहु॑र्न जा॒नीमो॑ न॒यता॑ ब॒द्धमे॑तं ॥ ४ ॥

अ॒न्ये । जा॒यां । परि॑ । मृ॒शन्ति॑ । अ॒स्य । य॒स्य । अ॒गृ॒धत् । वे॒दने॑ । वा॒जी । अ॒क्षः ।

पि॒ता । मा॒ता । भा॒तरः॑ । ए॒नं । आ॒हुः । न । जा॒नीमः॑ । न॒यत॑ । ब॒द्धं । ए॒तं ॥ ४ ॥

यस्य कितवस्य वेदने धने वाजी बलवानक्षो देवोऽगृधदभिकांक्षां करोति
तस्यास्य कितवस्य जायां भार्यामन्ये प्रतिकितवाः परि मृशंति । वस्त्रकेशाद्या-
कर्षणेन संस्पृशंति । किंच । पिता जननी च भ्रातरः सहोदराश्चैनं कितवमाहुः ।
वदंति । न वयमस्मदीयमेनं जानीमः । रज्ज्वा बद्धमेतं कितवं हे कितवा यूयं
नयत । यथेष्टदेशं प्रापयतेति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

यदादीध्ये न दविषाण्येभिः परागङ्गोऽव हीये सखिभ्यः ।

न्युप्राश्च बभ्रवो वाचमक्रत एमीदेषां निष्कृतं जारिणीव ॥५॥

यत् । आऽदीध्ये । न । दविषाणि । एभिः । परायत्ऽभ्यः । अव । हीये । सखिभ्यः ।

निऽउप्राः । च । बभ्रवः । वाचं । अक्रत । एभिः । इत् । एषां । निऽकृतं । जारिणीऽइव ॥५॥

यद्यदाहमादीध्ये ध्यायामि तदानीमेभिरक्षैर्न दविषाणि । न दूषये । न परि-
तपामि । यद्वा । न दविषाणि । न देविष्यामीत्यर्थः । परायज्ञः स्वयमेव परा-
गच्छज्ञः सखिभ्यः सखिभूतेभ्यः कितवेभ्योऽव हीये । अवहितो भवामि । नाहं प्रथ-
ममक्षान्विसृजामीति । किंच । बभ्रवो बभ्रुवर्णा अक्षा न्युप्राः कितवैरवक्षिप्राः संतो
वाचमक्रत । शब्दं कुर्वन्ति । तदा संकल्पं परित्यज्याक्षय्यसनेनाभिभूयमानोऽहमे-
षामक्षाणां निष्कृतं स्थानं जारिणीव यथा कामय्यसनेनाभिभूयमाना स्वैरिणी
संकेतस्थानं याति तद्वदेमीत् । गच्छाम्येव ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे तृतीयो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

सभामेति कितवः पृच्छमानो जेष्यामीति तन्वाऽशूशुजानः ।

अक्षासो अस्य वि तिरंति कामं प्रतिदीव्रे दधत आ कृतानि ॥६॥

सभां । एति । कितवः । पृच्छमानः । जेष्यामि । इति । तन्वा । शूशुजानः ।

अक्षासः । अस्य । वि । तिरंति । कामं । प्रतिऽदीव्रे । दधतः । आ । कृतानि ॥६॥

तन्वा शरीरेण शूशुजानः शूशुजानो दीप्यमानः कितवः कोऽवास्ति धनि-
कस्तं जेष्यामीति पृच्छमानः पृच्छन् सभां कितवसंबन्धिनीमेति । गच्छति । तत्र
प्रतिदीव्रे प्रतिदेविषे कितवाय कृतानि देवनोपयुक्तानि कर्माण्या दधतो जयार्थ-

माभिमुख्येन मर्यादया वा दधतोऽस्य कितवस्य काममिच्छामक्षासोऽक्षा वि
तिरन्ति । वर्धयन्ति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

अक्षास इदं कुशिनो नितोदिनो निकृत्वानस्तपनास्तापयिष्णवः ।

कुमारदेणा जयतः पुनर्हणो मध्वा संपृक्ताः कितवस्य बर्हणा ॥७॥

अक्षासः । इत् । अंकुशिनः । निऽतोदिनः । निऽकृत्वानः । तपनाः । तापयिष्णवः ।

कुमारऽदेणाः । जयतः । पुनऽहनः । मध्वा । संऽपृक्ताः । कितवस्य । बर्हणा ॥७॥

अक्षास इत् अक्षा एवांकुशिनोऽंकुशवंतो नितोदिनो नितोदितवतश्च पुरु-
षस्य कृषौ प्रवर्तमानस्य निकृत्वानः पराजये निकर्तनशीलाभ्येक्षारो वा ।
तपनाः पराजये कितवस्य संतापकास्तापयिष्णवः सर्वस्वहारकत्वेन कुटुंबस्य
संतापनशीलाश्च भवन्ति । किञ्च । जयतः कितवस्य कुमारदेणा धनदानेन
धान्यतां लभयन्तः कुमाराणां दातारो भवन्ति । अपि च मध्वा मधुना संपृक्ताः
प्रतिकितवेन बर्हणा परिवृद्धेन सर्वस्वहरणेन कितवस्य पुनर्हणः पुनर्हंतारो
भवन्ति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

चिपंचाशः क्रीळति व्रात एषां देव इव सविता सत्यधर्मा ।

उयस्य चिन्मन्यवे ना नमन्ते राजा चिदेभ्यो नम इत्कृणोति ॥८॥

चिऽपंचाशः । क्रीळति । व्रातः । एषां । देवऽइव । सविता । सत्यऽधर्मा ।

उयस्य । चित् । मन्यवे । न । नमन्ते । राजा । चित् । एभ्यः । नमः । इत् । कृणोति ॥८॥

एषामक्षाणं चिपंचाशस्यधिकपंचाशसंख्याको व्रातः संघः क्रीळति । आस्फारे
विहरति । अक्षिकाः प्रायेण तावन्निरक्षीदीभ्यन्ति हि । तच्च दृष्टान्तः । सत्यधर्मा
सविता सर्वस्य जगतः प्रेरकः सूर्यो देव इव । यथा सविता देवो जगति विहरति
तद्वदक्षाणां संघ आस्फारे विहरतीत्यर्थः । किञ्च । उयस्य चित् क्रूरस्यापि मन्यवे
क्रोधायेतेऽक्षा न नमन्ते । न प्रह्नीभवन्ति । न वशे वर्तन्ते । तं नमयन्तीत्यर्थः ।
राजा चिज्जगत ईश्वरोऽप्येभ्यो नम इज्जमस्कारमेव देवनवेलायां कृणोति ।
नावज्ञां करोतीत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

नीचा वर्तते उपरि स्फुरन्त्यहस्तासो हस्तवंतं सहन्ते ।

दिव्या अंगारा इरिणे न्युम्नाः शीताः संतो हृदयं निर्देहन्ति ॥९॥

नीचा । वर्तते । उपरि । स्फुरन्ति । अहस्तासः । हस्तऽवंतं । सहन्ते ।

दिव्याः । अंगाराः । इरिणे । निऽउम्नाः । शीताः । संतः । हृदयं । निः । दहन्ति ॥९॥

अपि चैतेऽक्षा नीचा नीचीनस्थले वर्तते । तथाप्युपरि पराजयाङ्गीतानां द्यूतकराणां कितवानां हृदयस्योपरि स्फुरन्ति । अहस्तासो हस्तरहिता अथक्षा हस्तवंतं द्यूतकरं कितवं सहन्ते । पराजयकरणेनाभिभवन्ति । दिव्या दिवि भवा अपकृता अंगारा अंगारसदृशा अक्षा इरिण इंधनरहित आस्फोरे न्युम्नाः शीताः शीतस्पर्शाः संतोऽपि हृदयं कितवानामंतःकरणं निर्देहन्ति । पराजयजनितसंतापेन भस्मीकुर्वन्ति ॥

॥ अथ दशमी ॥

जाया तप्यते कितवस्य हीना माता पुत्रस्य चरतः क्व स्वित् ।

ऋणावा विभ्यन्नमिच्छमानोऽन्येषामस्तमुप नक्तमेति ॥१०॥

जाया । तप्यते । कितवस्य । हीना । माता । पुत्रस्य । चरतः । क्व । स्वित् ।

ऋणऽवा । विभ्यत् । धनं । इच्छमानः । अन्येषां । अस्तं । उप । नक्तं । एति ॥१०॥

क्व स्वित् कापि चरतो निर्वेदाग्नच्छतः कितवस्य जाया भार्या हीना परित्यक्ता सती तप्यते । वियोगजसंतापेन संतप्ता भवति । माता जनन्यपि पुत्रस्य कापि चरतः कितवस्य संबंधाङ्गीना तप्यते । पुत्रशोकेन संतप्ता भवति । ऋणावाक्ष-पराजयाहणवान् कितवः सर्वतो विभ्यत् धनं स्तेयजनितमिच्छमानः कामयमानोऽन्येषां ब्राह्मणादीनामस्तं गृहं । अस्तं पश्यमिति गृहनामसु पाठात् । नक्तं रात्रावुपैति । चौर्यार्थमुपगच्छति ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे चतुर्थो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

स्त्रियं हृष्टाय कितवं ततापान्येषां जायां सुकृतं च योनिं ।

पूर्वाह्णे अक्षान्युज्जे हि बभूवसो अमेरन्ते वृषलः पंपाद ॥११॥

स्त्रियं । दृष्टाय । कितव । तताप । अन्येषां । जायां । सुऽकृतं । च । योनिं ।
पूर्वाह्णे । अश्वान् । युयुजे । हि । बभून् । सः । अग्नेः । अंते । वृषलः । पपाद ॥ ११ ॥

कितवं कितवः । विभक्तिष्यत्ययः । अन्येषां स्वयतिरिक्तानां पुरुषाणां जायां
जायाभूतां स्त्रियं नारीं सुखेन वर्तमानां सुकृतं सुष्ठु कृतं योनिं गृहं च दृष्टाय
मज्जाया दुःखिता गृहं चासंस्कृतमिति ज्ञात्वा तताप । तप्यते । पुनः पूर्वाह्णे
प्रातःकाले बभून्बभ्रुवर्णानश्वान्ध्यापकानक्षान्युयुजे । युनक्ति । पुनश्च वृषलो वृष-
लकर्मा स कितवो राचावग्नेरन्ते समीपे पपाद । शीतार्त्तः सन् शेते ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

यो वः सेनानीर्महतो गणस्य राजा व्रातस्य प्रथमो बभूव ।
तस्मै कृणोमि न धना रुणधिम दशहं प्राचीस्तदहं वदामि ॥ १२ ॥
यः । वः । सेनाऽनीः । महतः । गणस्य । राजा । व्रातस्य । प्रथमः । बभूव ।
तस्मै । कृणोमि । न । धना । रुणधिम । दश । अहं । प्राचीः । तत् । ऋतं । वदामि ॥ १२ ॥

हे अक्षा वो युष्माकं महतो गणस्य संघस्य योऽक्षः सेनानीर्नेता बभूव
भवति । व्रातस्य च । गणव्रातयोरल्पो भेदः । राजेश्वरः प्रथमो मुख्यो बभूव ।
तस्मा अक्षाय कृणोम्यहं । अंजलिं करोमि । अतः परं धना धनान्यक्षार्थमहं न
रुणधिम । न संपादयामीत्यर्थः । एतदेव दर्शयति । अहं दश दशसंख्याका अंगुलीः
प्राचीः प्राङ्मुखीः करोमि । तदेतदहमृतं सत्यमेव वदामि । नानृतं ब्रवीमीत्यर्थः ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

अक्षैर्मा दीव्यः कृषिमिकृषस्व विज्ञे रमस्व बहु मन्यमानः ।
तच्च गावः कितव तच्च जाया तन्मे वि चष्टे सवितायमर्यः ॥ १३ ॥
अक्षैः । मा । दीव्यः । कृषिं । इत् । कृषस्व । विज्ञे । रमस्व । बहु । मन्यमानः ।
तच्च । गावः । कितव । तच्च । जाया । तत् । मे । वि । चष्टे । सविता । अयं । अर्यः ॥ १३ ॥

हे कितव बहु मन्यमानो मद्यचने विश्वासं कुर्वन्बभूवैर्मा दीव्यः । द्यूतं मा
कुरु । कृषिमिकृषिमेव कृषस्व । कुरु । विज्ञे कृष्या संपादिते धने रमस्व । मतिं
कुरु । तच्च कृषौ गावो भवन्ति । तच्च जाया भवति । तदेव धर्मरहस्यं श्रुतिस्मृ-

तिकर्ता सविता सर्वस्य प्रेरकोऽयं दृष्टिगोचरोऽयं ईश्वरो वि चष्टे । विविध-
माख्यातवान् ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

मि॒त्रं कृ॒णु॒ध्वं॒ खलु॑ मृ॒ळता॑ नो॒ मा नो॑ घो॒रेण॑ च॒रता॒भि धृ॒ष्णु ।

नि वो॒ नु म॒न्युर्वि॒शता॑म॒राति॒रन्यो॑ ब॒भू॒णां प्र॑सि॒तौ न्व॑स्तु ॥१४॥

मि॒त्रं । कृ॒णु॒ध्वं॒ । खलु॑ । मृ॒ळत॑ । नः । मा । नः । घो॒रेण॑ । च॒रत॑ । अ॒भि । धृ॒ष्णु ।

नि । वः । नु । म॒न्युः । वि॒शता॑ । अ॒रातिः । अ॒न्यः । ब॒भू॒णां । प्र॑सि॒तौ । नु । अ॒स्तु ॥१४॥

हे अक्षा यूयं मित्रं कृणुध्वं । अस्मासु मैत्री कुरुत । खल्विति पूरणः ।
नोऽस्मान्मृळत । सुखयत च । नोऽस्मान्धृष्णु धृष्णुना । तृतीयार्थे प्रथमा । घो-
रेणासत्वेन माभि चरत । मा गच्छत । किंच । वो युष्माकं मन्युः क्रोधोऽरातिर-
स्माकं शत्रुर्नि विशतां । अस्मच्छत्रुषु तिष्ठतु । अन्योऽस्माकं शत्रुः कश्चिद्बभूणां
बभ्रुवर्णानां युष्माकं प्रसितौ प्रबंधने नु क्षिप्रमस्तु । भवतु ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे पंचमो वर्गः ॥

अबुध्रमिति चतुर्दशर्चं षष्ठं सूक्तं । धनाकपुत्रस्य लुशस्यार्धं । इदमुत्तरं च
वैश्वदेवं । चयोदशीचतुर्दश्यौ चिष्टुभौ शिष्टा द्वादश जगत्यः । तथा चानुक्रांतं ।
अबुध्रं लुशो धानाको वैश्वदेवं तु त्रिचिष्टुवंतं त्विति । गतः सूक्तविनियोगः ।
एकादशिनस्य वैश्वदेवस्य पशोर्वपायागस्यानुवाक्या विश्वे अद्येत्येषा । सूचितं
च । विश्वे अद्य मरुतो विश्व ऊत्या नो देवानामुप वेतु शंसः । आ० ३. ७. इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

अबु॒ध्रमु॒ त्य इ॒ंद्रवं॑तो अ॒ग्नयो॒ ज्योति॑र्भर॑त उ॒षसो॒ व्यु॑ष्टिषु ।

म॒ही द्या॒वापृ॑थि॒वी चै॒तता॑मपोऽद्या दे॒वाना॑मव॒ आ वृ॑णीमहे ॥१॥

अबु॒ध्रं । ऊं॒ इति॑ । त्ये । इ॒ंद्र॑व॒न्तः । अ॒ग्नयः॑ । ज्योतिः॑ । भर॑तः । उ॒षसः॑ । वि॒ऽउ॒ष्टिषु॑ ।

म॒ही इति॑ । द्या॒वापृ॑थि॒वी इति॑ । चै॒तता॑ । अ॒ग्नयः॑ । अ॒द्या दे॒वाना॑ । अवः॑ । आ । वृ॑णीमहे ॥१॥

इंद्रवंतो यद्व्यत्वेनेंद्रसंबन्धिनस्त्ये तेऽमी आहवनीयादयोऽग्नय उषसो व्युष्टिषु
व्युच्छनेषु तमसां विवासनकालेषु ज्योतिस्तेजो भरतो धारयंतोऽबुध्रं । प्रबुद्धा
आसन् । मही महती द्यावापृथिव्यावपः कर्म । अपोऽग्न इति कर्मनामसु

पाठात् । चेततां । जानीतां । अद्यास्मिन्नहनि देवानामिन्द्रादीनामवो रक्षणं
वयमा वृणीमहे ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

दिवस्पृथिव्योरव आ वृणीमहे मातृन्सिंधून्पर्वताञ्छर्यणावतः ।

अनागास्त्वं सूर्यमुषासमीमहे भद्रं सोमः सुवानो अद्या कृणोतु नः ॥२॥

दिवःपृथिव्योः। अवः। आ। वृणीमहे। मातृन्। सिंधून्। पर्वतान्। शर्यणाऽवतः।

अनागाऽत्वं। सूर्ये। उषसं। ईमहे। भद्रं। सोमः। सुवानः। अद्या। कृणोतु। नः॥२॥

दिवःपृथिव्योर्द्यावापृथिव्योः कार्यत्वेन संबन्धवो रक्षणं वयमा वृणीमहे । किंच ।
मातृन् लोकस्य निर्मातृन्सिंधून् शर्यणावतः सरसः संबन्धिनः पर्वतान् शिलोच्च-
यांश्च तथा सूर्यमुषसं चानागास्त्वं कर्मवैगुण्यजनितपापराहित्यमीमहे । वयं
याचामहे । किंच । अद्यास्मिन्नहनि नोऽस्माकं सुवानोऽभिषूयमाणः सोमो
भद्रं कल्याणं कृणोतु । करोतु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

द्यावा नो अद्या पृथिवी अनागसो मही चायेतां सुविताय मातरा ।

उषा उच्छ्रंत्यप बाधतामघं स्वस्त्यग्निं समिधानमीमहे ॥३॥

द्यावा। नः। अद्या। पृथिवी इति। अनागसः। मही इति। चायेतां। सुविताय। मातरा।

उषाः। उच्छ्रंती। अप। बाधतां। अघं। स्वस्ति। अग्निं। संऽइधानं। ईमहे॥३॥

मही महत्यौ मातरा मातरौ सर्वस्य मातृभूते द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्याव-
द्यास्मिन्नहन्यनगसोऽपराधरहितान् नोऽस्मान्सुविताय सुखाय चायेतां । रक्षेतां ।
किंच । उच्छ्रंती तमांसि विवासयंत्युषा अस्माकमघं पापमप बाधतां । अपनयतु ।
अपि च । समिधानं सम्यग्दीप्यमानमग्निं स्वस्ति सर्वप्रकाराविनाशमीमहे ।
वयं याचामहे ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

इयं न उसा प्रथमा सुदेव्यं रेवत्सनिभ्यो रेवती व्युच्छतु ।

आरे मन्युं दुर्विद्वस्य धीमहि स्वस्त्यग्निं समिधानमीमहे ॥४॥

इयं । नः । उ॒स्रा । प्रथ॒मा । सु॒दे॒व्यं । रे॒वत् । स॒नि॒ऽभ्यः । रे॒वती । वि । उ॒च्छ॒तु ।
आ॒रे । म॒न्युं । दुः॒ऽवि॒द॒ष॒स्य । धी॒म॒हि । स्व॒स्ति । अ॒ग्निं । सं॒ऽइ॒धा॒नं । ई॒म॒हे ॥४॥

रेवती धनवती प्रथमा मुख्येयमुस्रा पापानामुत्सारिण्युषाः सुदेव्यं शोभनदेवाहं
रेवञ्जनवत्प्रधानयागकालत्वं सनिभ्यो भजमानेभ्यो नोऽस्मभ्यं प्रयच्छंती व्युच्छतु ।
तमांसि विवासयतु । किंच । दुर्विदषस्य दुर्धनस्य पुरुषस्य मन्युं क्रोधमारे दूरे
धीमहि । निधीमहि । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

प्र याः सि॒स्र॒ते सूर्य॑स्य र॒श्मि॒भिर्ज्योति॑र्भरंतीरुषसो व्युष्टिषु ।
भ॒द्रा नो॑ अ॒द्य अ॒व॒से व्यु॒च्छ॒त स्व॒स्त्य॒ग्निं॑ संमिधानमीमहे ॥५॥
प्र । याः । सि॒स्र॒ते । सूर्य॑स्य । र॒श्मि॒ऽभिः । ज्योतिः । भरंतीः । उ॒ष॒सः । वि॒ऽउ॒ष्टिषु ।
भ॒द्रा । नः । अ॒द्य । अ॒व॒से । वि । उ॒च्छ॒त । स्व॒स्ति । अ॒ग्निं । सं॒ऽइ॒धा॒नं । ई॒म॒हे ॥५॥

या उषसः सूर्यस्य रश्मिभिः किरणैः प्र सिंस्रते संगच्छंते व्युष्टिषु व्युच्छनेषु
तमसां विवासनकालेषु ज्योतिरात्मीयं तेजो भरंतीर्भरंति च ता यूयं नोऽस्मा-
कमद्यास्मिन्नहनि अवसेऽन्नाय भद्रा भजनीया भवत । व्युच्छत । तमांसि विवा-
सयत च । सिद्धमन्यत् ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे षष्ठी वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

अ॒न॒मी॒वा उ॒ष॒स आ च॑रंतु न उ॒द॒ग्र॒यो जि॒हतां॑ ज्योतिषा बृ॒हत् ।
आयु॑क्षाताम॒श्विना॒ तू॒तुजिं॑ रथं स्व॒स्त्य॒ग्निं॑ संमिधानमीमहे ॥६॥
अ॒न॒मी॒वाः । उ॒ष॒सः । आ । च॑रंतु । नः । उ॒त् । अ॒ग्र॒यः । जि॒ह॒तां । ज्योति॑षा । बृ॒हत् ।
आयु॑क्षातां । अ॒श्विना॑ । तू॒तुजिं॑ । रथं । स्व॒स्ति । अ॒ग्निं । सं॒ऽइ॒धा॒नं । ई॒म॒हे ॥६॥

अनमीवा रोगरहिता उषसो नोऽस्माना चरंतु । आगच्छंतु । बृहद्बृहता
महता ज्योतिषा तेजसा युक्ता अग्रयोऽप्युज्जिहतां । उज्जच्छंतु । अश्विनाश्विनौ
तूतुजिं क्षिप्रगामिनं रथमायुक्षातां । अस्माग्रत्यागंतुं रासभाभ्यां युक्तां । हरित
आदित्यस्य रासभावश्विनोरिति पाठात् । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

श्रेष्ठं नो अद्य सवितर्वरेण्यं भागमा सुव स हि रत्नधा असि ।

रायो जनिची धिषणामुप ब्रुवे स्वस्त्यग्निं समिधानमीमहे ॥१॥

श्रेष्ठं । नः । अद्य । सवितः । वरेण्यं । भागं । आ । सुव । सः । हि । रत्नधाः । असि ।

रायः । जनिची । धिषणां । उप । ब्रुवे । स्वस्ति । अग्निं । संऽइधानं । ईमहे ॥१॥

हे सवितस्त्वमद्यास्मिन्नहनि नोऽस्मभ्यं वरेण्यं वरणीयं श्रेष्ठं प्रशस्यतमं भागं भजनीयं धनमा सुव । प्रेरय । देहीत्यर्थः । हि यस्मादप्रार्थितत्वं रत्नधाः श्रेष्ठानां धनानां संविभक्तासि भवसि । तथा च निगमांतरं । विभक्तारं हवामहे वसोश्चिचस्य राधसः । सवितारं नृचक्षसं । ऋग्वे० १. २२. १. इति । रायो धनस्य जनिची धिषणां सर्वदेवस्तुतिरूपां वाचमुप ब्रुवे । अहमुपब्रवीमि । यद्वा । धिषणां देवीमुप ब्रुवे । उपस्तौमीत्यर्थः । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

पिपर्तु मा तदतस्य प्रवाचनं देवानां यन्मनुष्याऽऽमन्महि ।

विश्वा इदुस्त्राः स्पृकुर्देति सूर्यः स्वस्त्यग्निं समिधानमीमहे ॥८॥

पिपर्तु । मा । तत् । अतस्य । प्रऽवाचनं । देवानां । यत् । मनुष्याः । अमन्महि ।

विश्वाः । इत् । उस्त्राः । स्पृक् । उत । एति । सूर्यः । स्वस्ति । अग्निं । संऽइधानं । ईमहे ॥८॥

यदतस्य यज्ञस्य सत्यस्य वा संबंधि देवानां प्रवाचनं प्रकर्षेण गुणानां कथनं स्तोत्रं मनुष्यां वयममन्महि कर्तुं जानीमस्तत्प्रवाचनं मा मां पिपर्तु । पालयतु । किंच । सूर्यो विश्वाः सर्वा उस्त्रा उषसः स्पृक् स्पृशन्नवगच्छन्वोदेति । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ नवमी ॥

अश्वेषो अद्य बर्हिषः स्तरीमणि याव्णां योगे मन्मनः साधे ईमहे ।

आदित्यानां शर्मणि स्या भुरण्यसि स्वस्त्यग्निं समिधानमीमहे ॥९॥

अश्वेषः । अद्य । बर्हिषः । स्तरीमणि । याव्णां । योगे । मन्मनः । साधे । ईमहे ।

आदित्यानां । शर्मणि । स्याः । भुरण्यसि । स्वस्ति । अग्निं । संऽइधानं । ईमहे ॥९॥

अद्यास्मिन्नहनि बर्हिषः स्तरीमणि वेद्यां स्तरणे मन्मनो मननीयस्याभीष्टम्

फलस्य साधे साधके यावणामभिषवपाषाणानां योगे सोमेन सह संयोगे च सत्यद्वेषो द्वेषवर्जितानादित्यानीमहे । वयमभीष्टं याचामहे । हे स्तोतृत्वं तेषामादित्यानां देवानां शर्मणि सुखे स्थाने वा स्थाः । तिष्ठ । भुरण्यसि । कर्तव्यानि कर्माणि विभर्षि । गच्छसि वा । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ दशमी ॥

आ नो बर्हिः सधमादे बृहद्वि देवाँ ईळे सादया सप्त होतृन् ।

इंद्रं मिचं वरुणं सातये भगं स्वस्त्यग्निं समिधानमीमहे ॥१०॥

आ । नः । बर्हिः । सधमादे । बृहत् । दिवि । देवान् । ईळे । सादय । सप्त । होतृन् ।

इंद्रं । मिचं । वरुणं । सातये । भगं । स्वस्ति । अग्निं । संऽइधानं । ईमहे ॥१०॥

नोऽस्माकं बृहद्बृहति महति दिवि दीप्ते सधमादे । सह माद्यन्ति देवा यच तस्मिन् । बर्हिर्बर्हिषि यज्ञे सप्त सप्तसंख्याकान्होतृन्वषट्कर्तृनिद्रं मिचं च वरुणं च भगं च देवानितरानपि यष्टव्यान्देवान् हे अग्ने त्वमा सादय । अग्रेराभिमुख्यकरणमिहाद्य दैव्यं जनं बर्हिर्ग सादया वसो इत्येवमादिमंचैरवगम्यते । तच्च त्वयासादितांस्तानिन्द्रादीन्देवानहं सातये धनलाभायेळे । स्तौमि । सिद्धमन्यत् ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे सप्तमो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

त आदित्या आ गता सर्वतातये वृधे नो यज्ञमवता सजोषसः ।

बृहस्पतिं पूषणमश्विना भगं स्वस्त्यग्निं समिधानमीमहे ॥११॥

ते । आदित्याः । आ । गत । सर्वतातये । वृधे । नः । यज्ञं । अवत । सजोषसः ।

बृहस्पतिं । पूषणं । अश्विना । भगं । स्वस्ति । अग्निं । संऽइधानं । ईमहे ॥११॥

हे आदित्या येऽस्माभिराहूतास्ते यूयं सर्वतातये यज्ञार्थमा गत । आगच्छत । आगत्य च हे सजोषसः संगता यूयं नोऽस्माकं वृधे वर्धनाय यज्ञं प्रत्यवत । गच्छत । वयं च बृहस्पतिं पूषणं चाश्विनाश्विनौ च भगं भगाख्यं देवं च समिधानं सम्यग्दीप्तमग्निं च स्वस्ति सर्वप्रकाराविनाशमीमहे । याचामहे ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

तन्नो देवा यच्छत सुप्रवाचनं छदिरादित्याः सुभरं नृपाय्यं ।

पश्वे तोकाय तनयाय जीवसे स्वस्त्यग्निं समिधानमीमहे ॥१२॥

तत् । नः । देवाः । यच्छत । सुप्रवाचनं । छदिः । आदित्याः । सुभरं । नृपाय्यं ।

पश्वे । तोकाय । तनयाय । जीवसे । स्वस्ति । अग्निं । संऽधानं । ईमहे ॥१२॥

हे आदित्या देवा यूयं सुप्रवाचनमत्यंतं प्रशस्तं सुभरं सुसमृद्धं नृपाय्यं नृणां
रक्षकं तदस्मदभिलषितं छदिर्गृहं नोऽस्माकं पश्वे पश्चात्तमाय तोकाय पुत्राय
तनयाय पौत्राय च जीवसे जीवनार्थं यच्छत । दत्त । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

विश्वे अद्य मरुतो विश्वं ऊती विश्वे भवन्तमयः समिद्धाः ।

विश्वे नो देवा अवसा गमंतु विश्वमस्तु द्रविणं वाजो अस्मे ॥१३॥

विश्वे । अद्य । मरुतः । विश्वे । ऊती । विश्वे । भवन्तु । अमयः । संऽइद्धाः ।

विश्वे । नः । देवाः । अवसा । आ । गमंतु । विश्वं । अस्तु । द्रविणं । वाजः । अस्मे इति ॥१३॥

अद्यास्मिन्नहनि प्रधानयागदिवसे विश्वे सर्वे मरुतो विश्वे सर्वे मरुत्तणसह-
चरिता रुद्रादयो देवाश्चोती ऊत्यै रक्षणाय भवन्तु । अपि च । विश्वे सर्वेऽमय
आहवनीयादयः समिद्धाः संदीप्ता भवन्तु । अपि च विश्वे सर्वे इंद्रादयो देवा
नोऽस्माकमवसा रक्षणेना गमन्तु । आगच्छन्तु । किंचास्मे अस्मासु विश्वं सर्वं
द्रविणं धनं वाजोऽन्नं चास्तु । भवतु ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

यं देवासोऽवथ वाजसातौ यं चायध्वे यं पिपृथात्यंहः ।

यो वो गोपीथे न भयस्य वेद ते स्याम देववीतये तुरासः ॥१४॥

यं । देवासः । अवथ । वाजऽसातौ । यं । चायध्वे । यं । पिपृथ । अति । अंहः ।

यः । वः । गोऽपीथे । न । भयस्य । वेद । ते । स्याम । देवऽवीतये । तुरासः ॥१४॥

हे तुरासोऽभीष्टप्रदाने क्षिप्रा देवासो देवा यूयं वाजसातौ संयामे यं मनुष्य-
मवथ रक्षथ यं च चायध्वे शशोः पालयथ यं चांहः पापमत्यतिनीय पिपृथ

म० १०. अ० ३. सू० ३६.]

॥ सप्तमोऽष्टकः ॥

५६१

कामैः पूरयथ यथापि मनुष्यो वो युष्माकं कार्यत्वेन संबन्धिनि गोपीये रक्षणे
भयस्य भयं न वेद न जानाति ते सर्वे वयं देववीतये यज्ञार्थं स्याम । भवेम ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमेऽष्टमो वर्गः ॥

उषासानक्तेति चतुर्दशर्चं सप्तमं सूक्तं । धानाकस्य लुशस्यार्धं । आदितो द्वादश
जगत्यस्ततो द्वे त्रिष्टुभौ । विश्वे देवा देवता । पूर्वसूक्ते वैश्वदेवं तु त्रिचिष्टुवंतं
त्वित्युक्तत्वात् । उषासानक्तेत्यनुक्रांतं । आभिप्लविके षष्ठेऽहनि वैश्वदेव इदं वैश्व-
देवनिविद्धानं । सूचितं च । कतरा पूर्वोषासानक्तेति वैश्वदेवं । आ० ७. ७. इति ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

उषासानक्ता बृहती सुपेशसा द्यावाक्षामा वरुणो मिचो अर्यमा ।
इंद्रं हुवे मरुतः पर्वता अप आदित्यान् द्यावापृथिवी अपः स्वः ॥ १ ॥
उषासानक्ता । बृहती इति । सुपेशसा । द्यावाक्षामा । वरुणः । मिचः । अर्यमा ।
इंद्रं । हुवे । मरुतः । पर्वतान् । अपः । आदित्यान् । द्यावापृथिवी इति । अपः ।
स्वपरिति स्वः ॥ १ ॥

बृहती बृहत्यौ महत्यौ सुपेशसा सुरुपे उषासानक्ता रात्र्युषसौ द्यावाक्षामा
द्यावापृथिव्यौ च । वरुणो मिचो मिचावरुणौ चार्यमा च येऽत्र विहिता देवा-
स्तानेतानिंद्रं मरुतश्च पर्वतांश्चाप उदकानि चादित्यांश्च द्यावापृथिवी द्यावा-
पृथिव्यौ च । पुनर्द्यावापृथिव्योर्यहणमादरार्थं । अपोऽंतरिक्षं च स्वः सर्वं च यष्ट्यं
देवजातं हुवे । हूयामि ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

द्यौश्च नः पृथिवी च प्रचेतस ऋतावरी रक्षतामंहसो रिषः ।
मा दुर्विदधा निर्ऋतिर्न ईशत तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥ २ ॥
द्यौः । च । नः । पृथिवी । च । प्रचेतसा । ऋतावरी इत्युतऽवरी । रक्षतां । अंहसः । रिषः ।
मा । दुः । विदधा । निः । ऋतिः । नः । ईशत । तत् । देवानां । अवः । अद्या । वृणीमहे ॥ २ ॥

प्रचेतसा सुबुद्धी ऋतावरी यज्ञवत्यौ सत्यवत्यौ द्यौश्च पृथिवी च द्यावापृथि-
व्याबुभे नोऽस्मानिषो हिंसकादंहसः पापाश्च रक्षतां । किंच दुर्विदधा कुत्सितज्ञाना
निर्ऋतिर्मृत्युदेवता नोऽस्माकं मेशत । ईशरी मा भूत् । किंच । वयं देवानां

संबंधि तदसाधारणमवो रक्षणमद्यास्मिन्नहनि प्रधानयागदिवसे वृणीमहे ।
प्रार्थयामहे ॥

॥ अथ तृतीया ॥

विश्वस्माच्चो अदितिः पातंहसो माता मित्रस्य वरुणस्य रेवतः ।

स्वर्वज्ज्योतिरवृकं नशीमहि तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥३॥

विश्वस्मात् । नः । अदितिः । पातु । अंहसः । माता । मित्रस्य । वरुणस्य । रेवतः ।

स्वःऽवत् । ज्योतिः । अवृकं । नशीमहि । तत् । देवानां । अवः । अद्या । वृणीमहे ॥३॥

रेवतो धनवतो मित्रस्य वरुणस्य च धनवतोर्मित्रावरुणयोर्माता जनन्यदि-
तिर्देवी नोऽस्मान्विश्वस्मात्सर्वस्मादंहसः पापात्पातु । रक्षतु । किंच । वयमवृकं
बाधकरहितं स्वर्वत् सर्वं ज्योतिस्तेजो नशीमहि । नशिः पलायनकर्मा । पलायनं
च शीघ्रगमनं । शीघ्रं प्राप्नुम इत्यर्थः । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यावा वदन्नप रक्षांसि सेधतु दुःस्वप्न्यं निर्वृतिं विश्वमचिरं ।

आदित्यं शर्म मरुतामशीमहि तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥४॥

यावा । वदन् । अप । रक्षांसि । सेधतु । दुःस्वप्न्यं । निःऽवृत्तिं । विश्वं । अचिरं ।

आदित्यं । शर्म । मरुतां । अशीमहि । तत् । देवानां । अवः । अद्या । वृणीमहे ॥४॥

यावाभिषवपाषाणो वदन्नभिषववेलायां शब्दं कुर्वन् रक्षांसि यागविघ्नका-
रीण्यप सेधतु । विनिवारयतु । दुःस्वप्न्यं दुःस्वप्नप्रभवमस्मदीयमनिष्टं चाप सेधतु ।
निर्वृतिं मृत्युदेवतां चाप सेधतु । अचिरमदनशीलं विश्वं सर्वं पिशाचादिकं
चाप सेधतु । एवं निर्विघ्नत्वेन निष्पन्ने यागे वयमादित्यमादित्यानां संबंधि मरुतां
च संबंधि शर्म सुखमशीमहि । प्राप्नुयाम । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ पंचमी ॥

एंद्रो बर्हिः सीदतु पित्र्यतामिळा बृहस्पतिः सामभिर्ऋक्षो अर्चतु ।

सुप्रकेतं जीवसे मन्म धीमहि तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥५॥

आ । इंद्रः । बर्हिः । सीदतु । पित्र्यतां । इळा । बृहस्पतिः । सामऽभिः । ऋक्षः । अर्चतु ।

सुऽप्रकेतं । जीवसे । मन्म । धीमहि । तत् । देवानां । अवः । अद्या । वृणीमहे ॥५॥

इंद्रो बर्हिरा सीदतु । इळा माध्यमिका स्तनयित्नुलक्षणा वागपि पितृतां ।
किंतु । सामभिर्गीयमानं ऋक्ः स्तुतिमान्बृहस्पतिरप्यर्चतु । अस्मान्पूजयतु । किंच ।
वयं सुप्रकेतं सुप्रज्ञानं मन्म मननीयं धनं स्तोत्रं वा धीमहि निदधीमहि जीवसे
जीवनाय । सिद्धमन्यत् ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे नवमो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

दिविस्पृशं यज्ञमस्माकमश्विना जीराध्वरं कृणुतं सुम्नमिष्टये ।

प्राचीनरश्मिमाहुतं घृतेन तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥६॥

दिविऽस्पृशं । यज्ञं । अस्माकं । अश्विना । जीरऽध्वरं । कृणुतं । सुम्नं । इष्टये ।

प्राचीनऽरश्मिं । आऽहुतं । घृतेन । तत् । देवानां । अवः । अद्या । वृणीमहे ॥६॥

हे अश्विनौ युवां नोऽस्माकं यज्ञं दिविस्पृशं दिवि स्प्रष्टारं गंतारं कृणुतं ।
कुरुतं । तथा जीराध्वरं क्षिप्रं हिंसारहितं च यज्ञं नोऽस्माकं कृणुतं । कुरुतं ।
इष्टयेऽभिलषितसिद्ध्यर्थं सुम्नं सुखं च कुरुतं । किंच । घृतेनाज्येनाहुतमग्निं प्राची-
नरश्मिं देवाभिमुखं कुरुतमित्यर्थः । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

उप ह्ये सुहवं मारुतं गणं पावकमुष्टं सख्याय शंभुर्व ।

रायस्योषं सौश्रवसाय धीमहि तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥७॥

उप । ह्ये । सुऽहवं । मारुतं । गणं । पावकं । अष्टं । सख्याय । शंऽभुर्व ।

रायः । पोषं । सौश्रवसाय । धीमहि । तत् । देवानां । अवः । अद्या । वृणीमहे ॥७॥

सुहवं स्वाह्वानं पावकं शोधकमुष्टं दर्शनीयं शंभुवं सुखस्य भावयितारं रायो
धनस्य पोषं पोषकं मारुतं मरुतां संबन्धिनं गणं संघं सख्याय सखिभावायोप
ह्ये । उपगम्य ह्वयामि । आगतं गणं सौश्रवसाय शोभनान्नवस्त्राय सुयशस्वाय
वा वयं धीमहि । बुद्धौ निदधीमहि । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथाष्टमी ॥

अपां पेहं जीवधन्यं भरामहे देवाय सुहवमध्वरश्चियं ।

सुरश्मिं सोममिन्द्रियं यमीमहि तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥८॥

अपां । पेहं । जीवऽधन्यं । भरामहे । देवऽअर्थ्यं । सुऽहवँ । अध्वरऽश्रियं ।

सुऽरश्मिं । सोमं । इन्द्रियं । यमीमहि । तत् । देवानां । अवं । अद्य । वृणीमहे ॥ ८ ॥

अपामुदकानां पेहं पालकं जीवधन्यं । धन्या जीवा यस्मिन्नसौ जीवधन्यः । तं देवाय्यं देवानां तर्पकं सुहवं शोभनाह्वानं शोभनस्तुतिं वाध्वरश्रियं सुरश्मिं शोभनांशुं सोमं भरामहे । धारयामः । पत्नीशालातो हविर्धानं प्रति प्रापयामो वा । भृतं तं सोममिन्द्रियं वीर्यं यमीमहि । वयं याचामहे । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ नवमी ॥

सनेम तत्सुसनिता सनित्वभिर्वयं जीवा जीवपुत्रा अनागसः ।

ब्रह्मद्विषो विष्टगेनो भरेरत तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥ ९ ॥

सनेम । तत् । सुऽसनिता । सनित्वऽभिः । वयं । जीवाः । जीवऽपुत्राः । अनागसः ।

ब्रह्मऽद्विषः । विष्टक् । एनः । भरेरत । तत् । देवानां । अवं । अद्य । वृणीमहे ॥ ९ ॥

जीवा जीवन्तो जीवपुत्रा जीवनवत्पुत्राश्चानागसोऽपराधवर्जिताश्च वयं धनाका लुशाः सनित्वभिः संभक्तृभिः पुत्रपौत्रादिभिः सह सुसनिता शोभनेन भजनेन तद्देवजातं सनेम । स्तुत्या हविःप्रदानेन च संभजेमहि । किंच । ब्रह्मद्विषो ब्राह्मणानामस्माकं द्वेष्टारो विष्टप्रानागच्छदेनोऽस्मदीयं पापं भरेरत । आत्मनि धारयंतु । पोषयंतु । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ दशमी ॥

ये स्या मनोर्यज्ञियास्ते ऋणोतन यद्वो देवा ईमहे तद्ददातन ।

जैचं क्रतुं रयिमद्वीरवद्यशस्तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥ १० ॥

ये । स्य । मनोः । यज्ञियाः । ते । ऋणोतन । यत् । वः । देवाः । ईमहे । तत् । ददातन ।

जैचं । क्रतुं । रयिमत् । वीरऽवत् । यशः । तत् । देवानां । अवं । अद्य । वृणीमहे ॥ १० ॥

हे देवा ये यूयं मनोर्भनुषस्य यज्ञिया यज्ञार्हाः स्य भवथ ते यूयं ऋणोतन । अस्मदीयां स्तुतिं ऋणुत । किंच । हे देवा वो युष्मान्यदभीष्टमीमहे याचामहे तज्जैचं जयशीलं क्रतुं प्रज्ञानं रयिमद्वनवद्वीरवत्पुत्राद्युपेतं यशश्च ददातन । नोऽस्मभ्यं प्रयच्छत । सिद्धमन्यत् ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे दशमी वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

महद्दध महतामा वृणीमहेऽवो देवानां बृहतामनर्वणां ।

यथा वसु वीरजातं नशामहे तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥११॥

महत् । अद्य । महतां । आ । वृणीमहे । अवः । देवानां । बृहतां । अनर्वणां ।

यथा । वसु । वीरऽजातं । नशामहे । तत् । देवानां । अवः । अद्या । वृणीमहे ॥११॥

अद्यास्मिन्नहनि महतां श्रेष्ठानां बृहतां वृद्धानामनर्वणामप्रतिगतानां देवानामिन्द्रादीनां संबन्धि महदधिकमवो रक्षणमा वृणीमहे । प्रार्थयामहे । किञ्च । वयं यथा वसु धनं वीरजातमपत्यजातं च नशामहे प्राप्नुयाम तथा ते देवाः कुर्वन्त्विति शेषः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

महो अग्नेः समिधानस्य शर्मण्यनागा मिचे वरुणे स्वस्तये ।

श्रेष्ठे स्याम सवितुः सवीमनि तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे ॥१२॥

महः । अग्नेः । संऽइधानस्य । शर्मणि । अनागाः । मिचे । वरुणे । स्वस्तये ।

श्रेष्ठे । स्याम । सवितुः । सवीमनि । तत् । देवानां । अवः । अद्या । वृणीमहे ॥१२॥

समिधानस्य समिध्यमानस्य महो महतोऽग्नेः शर्मणि सुखे वयं स्याम । भवेम । किञ्च । वयमनागा अनागसः । वचनष्यत्ययः । स्याम । अपि च । मिचे वरुणे मिचावरुणयोः । षष्ठ्यर्थे सप्तमी । सवितुश्च सवीमनि प्रसवे स्वस्तये सर्वप्रकाराविनाशाय स्याम । सिद्धमन्यत् ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

ये सवितुः सत्यसवस्य विश्वे मिचस्य व्रते वरुणस्य देवाः ।

ते सौभगं वीरवज्रोमदप्रो दधातन द्रविणं चिचमस्मे ॥१३॥

ये । सवितुः । सत्यऽसवस्य । विश्वे । मिचस्य । व्रते । वरुणस्य । देवाः ।

ते । सौभगं । वीरऽवत् । गोऽमत् । अन्नः । दधातन । द्रविणं । चिचं । अस्मे इति ॥१३॥

ये विश्वे देवाः सत्यसवस्य सत्यप्रसवस्य सवितुर्मिचस्य वरुणस्य मिचावरुणयोश्च व्रते प्रसवाख्ये कर्मणि भवन्ति ते यूयं सौभगं सौभाग्यं वीरवापुषाद्युपेतं गोमज्जोयुक्तं चिचं पूजनीयं द्रविणं धनं चाप्रः कर्म चास्मे मह्यं दधातन । प्रयच्छत ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

सविता पश्चातात्सविता पुरस्तात्सवितोत्तरात्तात्सविताधरात्तात् ।

सविता नः सुवतु सर्वतांति सविता नो रासतां दीर्घमायुः ॥ १४ ॥

सविता । पश्चातात् । सविता । पुरस्तात् । सविता । उत्तरात्तात् । सविता । अधरात्तात् ।

सविता । नः । सुवतु । सर्वतांति । सविता । नः । रासतां । दीर्घं । आयुः ॥ १४ ॥

पश्चातात्पश्चिमतः स्थितः सविता पुरस्तात्पूर्वतश्च स्थितः सवितोत्तरात्तादुत्तरतः स्थितश्च सविता नोऽस्माकं सर्वतांति सर्वमभिलषितं धनादिकं सुवतु । प्रेरयतु । किञ्च । सवितैव नोऽस्मभ्यं दीर्घं बहुकालीनमायू रासतां । ददातु । बहुधा सवि-
तृपदयहणमत्यन्तमादरार्थं ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टम एकादशो वर्गः ॥

नमो मिचस्येति द्वादशर्चमष्टमं सूक्तं । अभितपा नाम सूर्यपुत्र ऋषिः । इदमादीनि पञ्च सूक्तानि जागतानि । अस्य सूक्तस्य दशमी चिष्टुप् । सूर्यो देवता । तथा चानुक्रांतं । नमो द्वादश सौर्योऽभितपाः सौर्यं जागतं वै चिष्टुष्ट-
मीति ॥ आश्विनशस्त्रे सूर्योदयादूर्ध्वं सौर्यकांड एतत्सूक्तं । सूचितं च । चिचं देवानां नमो मिचस्य । आ० ६. ५. इति ॥ विषुवति निष्केवल्य आद्यस्तृचोऽनुरूपः । सूचितं च । विभ्राड्वृहत्पिबतु सोम्यं मधु नमो मिचस्य वरुणस्य चक्षस इति स्तोत्रि-
यानुरूपौ । आ० ८. ६. इति ॥ स्वपंतमभ्यस्तमये सति रात्रिशेषं स्थित्वा प्रातर्येन सूर्यो ज्योतिषेत्यादिभिः पञ्चभिः सूर्य उपस्थेयः । सूचितं च । अथाधितं चेत्स्वपंत-
मादित्योऽभ्यस्तमियाद्वाग्यतोऽनुपविशन्नात्रिशेषं भूत्वा येन सूर्य ज्योतिषा बाधसे तम इति पञ्चभिरादित्यमुपतिष्ठेत् । स्वपंतमभ्युदिते यस्य ते विश्वेत्यादिभिश्चत-
सृभिः सूर्य उपस्थेयः । सूचितं च । अभ्युदियाच्चेदकर्मश्रान्तमनभिरूपेण कर्मणा वाग्यत इति समानमुत्तराभिश्चतसृभिरुपस्थानमिति । आ० गृ० ३. ७. ॥ एकादशि-
नस्य सौर्यस्य पशोर्हविषो याज्या । सूचितं च । शं नो भव चक्षसा शं नो अह्ना वायो भूष शुचिपाः । आ० ३. ८. इति ॥ होचकाणां शकलाधाने यज्ञो देवा इत्येषा । आ० ६. १२. ॥ विवाहे कन्यारोदनीये जीवं रुदंतीत्येषा जप्या । आ० गृ० १. ८. ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

नमो मिचस्य वरुणस्य चक्षसे महो देवाय तद्वत् संपर्येत ।

दूरेहृशे देवजाताय कृतवे दिवस्युषाय सूर्याय शंसत ॥ १ ॥

नमः । मिचस्य । वरुणस्य । चक्षसे । महः । देवाय । तत् । ऋतं । सपर्यत ।
दूरेऽदृष्टे । देवऽजाताय । केतवे । दिवः । पुत्राय । सूर्याय । शंसत ॥ १ ॥

हे ऋत्विजो यूयं मिचस्य वरुणस्य मिचावरुणयोश्चक्षसे द्रष्टे महो महते
देवाय द्योतमानाय दूरेदृष्टे दूरे संतमपि पश्यते देवजाताय देवेषु जाताय देवार्थ-
मुत्पन्नाय केतवे विश्वस्य प्रज्ञापकाय दिवः पुत्राय पुत्रभूताय । दिवि जायमा-
नत्वात्तत्पुत्रत्वव्यपदेशः । सूर्याय सूर्यार्थं नमः कृत्वा तद्विहितमृतं यागादिलक्षणं
कर्म सपर्यत । पूजयत । शंसत । स्तुतिमपि कुरुत ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सा मां सत्योक्तिः परि पातु विश्वतो द्यावा च यच्च ततनन्त्रहानि च ।
विश्वमन्यन्नि विशते यदेजति विश्वाहापो विश्वाहोदेति सूर्यः ॥ २ ॥
सा । मा । सत्योक्तिः । परि । पातु । विश्वतः । द्यावा । च । यच्च । ततनन् । अहानि । च ।
विश्वं । अन्यत् । नि । विशते । यत् । एजति । विश्वाहा । आपः । विश्वाहा । उत् ।
एति । सूर्यः ॥ २ ॥

सा सत्योक्तिस्तत्सत्यवचनं मा मां विश्वतः सर्वतः परि पातु । परिरक्षतु ।
यया सत्योक्त्या यच्च यस्मिन्देशे द्यावा च द्यावापृथिव्यावहानि रात्रयश्च ततनन्
अतन्वन् तच्च विश्वं सर्वमन्यद्भूतजातं नि विशते । विश्राम्यति । यदेतद्भूतजातमे-
जति कंपते विश्वाहा सर्वदापश्च स्यंदते विश्वाहा सर्वदा सूर्यश्चोदेति सा सत्योक्तिर्मा
परिपालित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

न ते अदेवः प्रदिवो नि वासते यदेतशेभिः पतैर रथर्यसि ।
प्राचीनमन्यदनु वर्तते रज उदन्येन ज्योतिषा यासि सूर्य ॥ ३ ॥
न । ते । अदेवः । प्रदिवः । नि । वासते । यत् । एतशेभिः । पतैः । रथर्यसि ।
प्राचीनं । अन्यत् । अनु । वर्तते । रजः । उत् । अन्येन । ज्योतिषा । यासि । सूर्य ॥ ३ ॥

हे सूर्य ते तव समीपे प्रदिवः प्रानः पुरातनः कश्चिददेवोऽसुरो राक्षसो वा न
नि वासते । न निवसति । कदेत्यत आह । यद्यदा त्वं पतैर्गमनशीलैरेत-
शेभिरथै रथर्यसि । रथं कामवसे योक्तुं । शिञ्च प्राचीनमन्यद्भूतजातं ज्योती रज

उदकमनु वर्तते । अन्येन तेन ज्योतिषोद्यासि । उदेषि । यद्वा प्राचीनमन्यद्रजश्व-
द्राख्यं ज्योतिस्त्वामनु वर्तते ततस्त्वमन्येन ज्योतिषा सहोदेषीत्यर्थः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

येन सूर्ये ज्योतिषा बाधसे तमो जगच्च विश्वमुदियधि भानुना ।

तेनास्मद्विश्वामनिरामनाहुतिमपामीवामप दुःष्वध्न्यं सुव ॥४॥

येन । सूर्ये । ज्योतिषा । बाधसे । तमः । जगत् । च । विश्वं । उतऽइयधि । भानुना ।

तेन । अस्मत् । विश्वां । अनिरां । अनाहुतिं । अप । अमीवां । अप । दुःस्वध्न्यं । सुव ॥४॥

हे सूर्य त्वं येन ज्योतिषा तेजसा तमोऽंधकारं बाधसे निवारयसि । येन
च भानुना तेजसा विश्वं सर्वं जगज्जंगममुदियर्थुन्नमयसि तेन ज्योतिषास्मद-
स्मत्तोऽनिरामन्नाभावमनाहुतिमहोमं चामीवां रोगजातं चाप सुव । अपगमय ।
दुःष्वध्न्यं दुःष्वध्न्यं प्रभवमनिष्टं चाप सुव ॥

॥ अथ पंचमी ॥

विश्वस्य हि प्रेषितो रक्षसि व्रतमहेऽयन्नुच्चरसि स्वधा अनु ।

यद्वा त्वा सूर्योपब्रवामहे तं नो देवा अनु मंसीरत ऋतुं ॥५॥

विश्वस्य । हि । प्रऽइषितः । रक्षसि । व्रतं । अहेऽयन् । उतऽउच्चरसि । स्वधाः । अनु ।

यत् । अद्य । त्वा । सूर्ये । उपऽब्रवामहे । तं । नः । देवाः । अनु । मंसीरत । ऋतुं ॥५॥

हे सूर्य प्रेषितः प्रेरितस्त्वमहेऽयन् अक्रुध्यन्विश्वस्य सर्वस्य यजमानस्य व्रतं
कर्म रक्षसि हि । यज्ञविध्वंसकेभ्यो राक्षसेभ्यः पालयसि । स्वधा हवींषनूच्चरसि ।
उन्नच्छसि च । प्रातर्होमे निवृत्ते सति पश्चादुन्नच्छसीत्यर्थः । तथा च यद्यदाद्या-
स्मिन्नहनि त्वा त्वामुपब्रवामहा उपब्रूमस्तदा नोऽस्माकं तं ऋतुं तत्कर्म देवा
इन्द्रादयोऽनु मंसीरत । अनुमन्यतां ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

तं नो द्यावापृथिवी तन्न आप इंद्रः शृण्वंतु मरुतो हवं वचः ।

मा शूने भूम सूर्यस्य संहसि भद्रं जीवतो जरणामंशीमहि ॥६॥

तं । नः । द्यावापृथिवी इति । तत् । नः । आपः । इन्द्रः । ऋत्वंतु । मरुतः । हवः । वचः ।
मा । शूने । भूमः । सूर्यस्य । संऽदृशि । भद्रं । जीवन्तः । जरणां । अशीमहि ॥ ६ ॥

द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यावापश्चेन्द्रश्च मरुतश्च नोऽस्माकं तं हवमाह्वानं
नोऽस्माकं तच्च चः स्तुतिरूपं वाक्यं च । न इति द्विरुक्तिरादरार्था । ऋत्वंतु ।
किंच । वयं सूर्यस्य संदृशि संदर्शने शूने प्रवृद्धाय दुःखाय मा भूम । मैव भवेम ।
किंतु जीवन्तश्चिरं प्राणान्धारयंतो वयं भद्रं कल्याणं जरणां वृद्धत्वममरत्वं चाशी-
महि । प्राप्नुयाम ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे द्वादशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

विश्वाहा त्वा सुमनसः सुचक्षसः प्रजावन्तो अनमीवा अनागसः ।
उद्यन्तं त्वा मिचमहो दिवेदिवे ज्योजीवाः प्रति पश्येम सूर्य ॥ ७ ॥
विश्वाहा । त्वा । सुऽमनसः । सुऽचक्षसः । प्रजाऽवन्तः । अनमीवाः । अनागसः ।
उत्ऽयन्तं । त्वा । मिचऽमहः । दिवेऽदिवे । ज्योक् । जीवाः । प्रति । पश्येम । सूर्य ॥ ७ ॥

हे सूर्य त्वा त्वां सुमनसः प्रीतियुक्तमनस्काः सुचक्षसः सुदर्शनाः प्रजावन्तः
पुत्राद्युपेता अनमीवा रोगरहिता अनागसोऽपराधवर्जिताश्च वयं विश्वाहा सर्वदा
यजेमेति शेषः । किंच । हे मिचमहो मिचाणां पूजयितः सूर्य दिवेदिवे प्रतिदिन-
मुद्यन्तमुदयं प्राप्नुवन्तं त्वा त्वां ज्योक् चिरं जीवा जीवन्तो वयं प्रति पश्येम ॥

॥ अथाष्टमी ॥

महि ज्योतिर्विभ्रतं त्वा विचक्षणं भास्वन्तं चक्षुषेचक्षुषे मयः ।
आरोहन्तं बृहत्तः पाजसस्परि वयं जीवाः प्रति पश्येम सूर्य ॥ ८ ॥
महि । ज्योतिः । विभ्रतं । त्वा । विऽचक्षणं । भास्वन्तं । चक्षुषेऽचक्षुषे । मयः ।
आऽरोहन्तं । बृहत्तः । पाजसः । परि । वयं । जीवाः । प्रति । पश्येम । सूर्य ॥ ८ ॥

हे विचक्षणं विद्वद्भ्यः सूर्य महि महज्ज्योतिस्तेजो विभ्रतं धारयन्तं भास्वन्तं
दीप्तिमन्तं चक्षुषे चक्षुषे सर्वेषां द्रष्टृणां चक्षुषे मयः सुखकरं बृहत्तो महत्तः पाजसो
बलवतः परि । महत्तो बलवतः समुद्रस्योदकस्योपरीत्यर्थः । आरोहन्तं त्वा त्वां
जीवाश्चिरं जीवन्तो वयं प्रति प्रतिदिनं पश्येम ॥

॥ अथ नवमी ॥

यस्य ते विश्वा भुवनानि केतुना प्र चरते नि च विशन्ते अक्षुभिः ।

अनागास्त्वेन हरिकेश सूर्याह्राहा नो वस्यसावस्यसोदिहि ॥९॥

यस्य ते विश्वा भुवनानि केतुना प्र च ईरते नि च विशन्ते अक्षुभिः ।

अनागाऽत्वेन हरिऽकेश सूर्य अह्राऽह्रा नः वस्यसा वस्यसा उत् इहि ॥९॥

हे हरिकेश हरितवर्णकेश सूर्य यस्य ते त्वं केतुना प्रज्ञानेन विश्वा विश्वानि भुवनानि भूतजातानि प्र चरते प्रकर्षेण गच्छत्यक्षुभी रात्रिभिर्नि विशन्ते च विश्राम्यन्ति च । स्वपन्तीत्यर्थः । स त्वं नोऽस्माकमनागास्त्वेनापराधवर्जितत्वेन वस्यसा वस्यसात्यन्तश्रेयस्करेण वसुमन्तरेण वाह्राहा तेन तेन दिवसेनोदिहि । उक्तञ्छ ॥

॥ अथ दशमी ॥

शं नो भव चक्षसा शं नो अह्रा शं भानुना शं हिमा शं घृणेन ।

यथा शमध्वञ्छमसदुरोणे तत्सूर्य द्रविणं धेहि चित्रं ॥१०॥

शं नः भव चक्षसा शं नः अह्रा शं भानुना शं हिमा शं घृणेन ।

यथा शं अर्ध्वन् शं अस्तत् दुरोणे तत् सूर्य द्रविणं धेहि चित्रं ॥१०॥

हे सूर्य त्वं चक्षसा तेजसा नोऽस्माकं शं सुखकरो भव । अह्रा दिवसेन च शं सुखकरो नोऽस्माकं भव । भानुना रश्मिना च शं भव । अस्माकं सुखकरो भव । हिमा शैत्येन च शं भव । घृणेनौष्ण्येन च शं करो भव । यथा यादृशेन नोऽस्माकमध्वन्ध्वनि मार्गे शं भवति दुरोणे गृहे च शं सुखमसद्भवति तच्चित्रं पूजनीयं द्रविणं धनं धेहि । अस्मभ्यं प्रयच्छ ॥

॥ अथैकादशी ॥

अस्माकं देवा उभयार्य जन्मने शर्म यच्छत द्विपदे चतुष्पदे ।

अदत्पिबदूर्जयमानमाशितं तदस्मे शं योररपो दधातन ॥११॥

अस्माकं देवा उभयार्य जन्मने शर्म यच्छत द्विऽपदे चतुऽपदे ।

अदत् पिबत् उर्जयमानं आशितं तत् अस्मे इति शं योः अरपः दधातन ॥११॥

हे देवाः सूर्येणाभ्यनुज्ञाता यूयमस्माकं द्विपदे मनुष्यात्मकाय चतुष्पदे पञ्चात्म-
काय चोभयायोभयविधाय जन्मने भूतजाताय शर्मं सुखं यच्छत । दत्त । किंच ।
यथास्मत्पुत्रादिकमदङ्गक्षणीयं भक्षयत् पिबत्पानीयं पिबच्चोर्जयमानं बलवंत-
मिवात्मानमाचरन्नाशितं सुहितं च भवति तथा शं रोगशान्तिनिमित्तकं सुखं
योर्विषययोगजनितं सुखं चारपोऽपापं च दधातन । प्रयच्छत ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

यज्ञो देवाश्चकृम जिह्या गुरु मनसो वा प्रयुती देवहेठनं ।

अरावा यो नो अभि दुच्छुनायते तस्मिन्तदेनो वसवो नि धेतन ॥१२॥

यत् । वः । देवाः । चकृम । जिह्या । गुरु । मनसः । वा । प्रयुती । देवहेठनं ।

अरावा । यः । नः । अभि । दुच्छुनः । यते । तस्मिन् । तत् । एनः । वसवः । नि । धेतन ॥१२॥

हे वसवो वासयितारो देवा वो युष्माकं वयं जिह्या वाचा मनसः प्रयुती
प्रयुत्या प्रयोगेण गुरु महदेवहेठनं देवक्रोधनं च यदेनश्चकृमाकार्ष्णं योऽस्मच्छ-
चुर्नोऽस्मानभि प्रत्यरावा गमनवान्भूत्वा दुच्छुनायते पापान्याचरत्यस्मानुवेजयति
वा तस्मिन्नस्मच्छचौ तदेनोऽस्माभिः कृतं पापं नि धेतन । सूर्यस्याज्ञया विधत्त ।
स्थापयतेत्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे त्रयोदशो वर्गः ॥

अस्मिन्न इति पंचर्चं नवमं सूक्तं जागतमैंद्रं । मुष्कविशिष्ट इन्द्राख्य ऋषिः ।
तथा चानुक्रांतं । अस्मिन्नः पंच मुष्कवानिंद्र इति ॥ गतो विनियोगः ॥ अपरे
तु तांडवाशाढ्यायनका अस्य सूक्तस्य मुष्कवानिंद्रो देवता लुश ऋषिरिति
वर्णयन्ति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अस्मिन्न इंद्र पृत्सुतौ यशस्वति शिमीवति ऋंदसि प्राव सातये ।

यच गोषाता धृषितेषु खादिषु विष्ट्वक्पतति दिष्टवो नृषास्ये ॥१॥

अस्मिन् । नः । इंद्र । पृत्सुतौ । यशस्वति । शिमीवति । ऋंदसि । प्रा । अ । व । सातये ।

यच । गोऽसाता । धृषितेषु । खादिषु । विष्ट्वक् । पतति । दिष्टवः । नृऽस्ये ॥१॥

हे इंद्र त्वं यशस्वति कीर्तिमति शिमीवति परस्परप्रहारलक्षणकर्मवत्यसिन्धु-

पस्थिते पृत्सुतौ संयामे ऋदसि । सिंहनादं करोषि । सातये धनलाभाय प्राव
नोऽस्मान्प्ररक्षसि च । कस्मिन्नित्यचाह । यच्च यस्मिन्गोषातः गोसाती लब्धपशुके
नृषास्ते नृणामभिभावुके च संयामे खादिषु परस्परखादकेषु च योऽप्यु धृषितेषु
धृष्टेषु सत्सु दिद्यव आयुधानि विष्वक् सर्वतः पतन्ति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

स नः क्षुमंतं सदने व्यूर्णुहि गोअर्णसं रयिमिन्द्र अवाय्यं ।

स्याम ते जयतः शक्र मेदिनो यथा वयमुश्मसि तवसो कृधि ॥२॥

सः । नः । क्षुऽमंतं । सदने । वि । ऊर्णुहि । गोऽअर्णसं । रयिं । इन्द्र । अवाय्यं ।

स्याम । ते । जयतः । शक्र । मेदिनः । यथा । वयं । उश्मसि । तत् । वसो इति । कृधि ॥२॥

हे इन्द्र स सर्वानुयाहकत्वेन प्रसिद्धत्वं नोऽस्माकं सदने गृहे क्षुमंतमन्नवंतं
शष्ट्वंतं वा गोअर्णसं । गावोऽर्ण उदकमिव प्रवृद्धा यस्मिन् । तं अवाय्यं
अवणीयं रयिं धनं व्यूर्णुहि । विविधमाच्छादय । किंच । हे वसो वासक शक्रेंद्र
जयतः शक्रं ते तव प्रसादाद्वयं मेदिनो मेदसा युक्ता बलवंतः स्याम । भवेम ।
किं बहूक्त्वा । यथा यद्ययमुश्मसि कामयामहे तत्सर्वं कृधि । कुरु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

यो नो दास आर्यो वा पुरुष्टुतादेव इन्द्र युधये चिकेतति ।

अस्माभिष्टे सुषहाः संतु शर्चवस्त्वया वयं तान्वनुयाम संगमे ॥३॥

यः । नः । दासः । आर्यः । वा । पुरुऽस्तुत । अदेवः । इन्द्र । युधये । चिकेतति ।

अस्माभिः । ते । सुऽसहाः । संतु । शर्चवः । त्वया । वयं । तान् । वनुयाम । संऽगमे ॥३॥

हे पुरुष्टुत बहुस्तुतेन्द्र यो दासः कर्मकरः शूद्र आर्यस्त्रैवर्णिकोऽदेवो देवाद-
न्योऽसुरो वा नोऽस्मान्युधये युद्धाय चिकेतति जानाति ते सर्वे शर्चवोऽस्मद-
रयस्ते तव प्रसादादस्माभिः सुसहाः स्वभिभवाः संतु । भवन्तु । किंच । वयं त्वया
सहायेन ताञ्शून्संगमे संयामे वनुयाम । हन्याम ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यो दधेभिर्हव्यो यच्च भूरिभिर्यो अभीके वरिवोविकृषास्ते ।

तं विखादे सन्निमद्य श्रुतं नरमर्वाचमिन्द्रमवसे करामहे ॥४॥

यः। द॒भ्रेभिः। ह॒व्यः। यः। च॒। भूरि॑ऽभिः। यः। अ॒भीके॑। व॒रिवः॑ऽवित्। नृ॑ऽसखे॑।
तं। वि॒ऽखादे॑। सखि॑। अ॒द्य। श्रु॒तं। नर॑। अ॒र्वाच॑। इ॒न्द्र। अ॒वसे॑। क॒राम॒हे ॥४॥

नृसखे नृणामभिभावुके विखादे विशेषेण भक्षकेऽभीके संपात्ते वरिवोविह-
नस्य लंभको य इन्द्रो दभ्रेभिः स्वल्पैर्हृष्यो ज्ञातव्यो यश्च भूरिभिर्बहुभिर्हृष्यस्तं
सखिं श्रुचिं श्रुतं सर्वं विख्यातं नरं नेतारमिन्द्रमद्यास्मिन्नहन्यवसेऽस्मद्रक्षणा-
यावाचमस्मदभिमुखं करामहे। कुर्मः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

स्व॒वृजं॑ हि त्वाम॒हमि॑न्द्र शु॒श्रवाना॑नुदं वृष॒भ र॒धचो॑दनं।
प्र मु॑च॒स्व परि॑ कु॒त्सादि॒हा ग॒हि किमु॑ त्वावा॒न्मुष्कयो॑र्ब॒ह आ॑सते ॥५॥
स्व॒ऽवृजं॑। हि। त्वां। अ॒हं। इ॒न्द्र। शु॒श्रव॑। अ॒ननु॑ऽदं। वृष॒भ। र॒धऽचो॑दनं।
प्र। मु॑च॒स्व। परि॑। कु॒त्सात्। इ॒ह। आ॑। ग॒हि। किं। ऊं इति॑। त्वाऽवा॑न्। मु॒ष्कयोः॑।
ब॒हः। आ॑सते ॥५॥

हे वृषभ कामानां वर्षकेन्द्र स्ववृजं स्वयमेव छेत्तारमननुदमनपेक्षितबला-
नुप्रदानं रधचोदनं राधकस्य चोदकं प्रेरकं त्वामहं लुशः शुश्रवाश्चौषं हि
यस्मात्तस्मात्प्र मुचस्व। कुत्सेन वार्ध्रिशतेनांडयोर्बहमात्मानं बंधनाद्विमुच। अथ
परि सर्वतः परिवृतस्त्वं कुत्सात्कुत्साख्याहषेरिहासद्याग आ गहि। आगच्छ।
किमु त्वावान्ब्रह्महृषोऽन्यः कश्चिन्मुष्कयोर्बह आसते। न कोऽप्येतादृशो निर्लेज्ज-
स्वत्तोऽन्योऽस्तीत्यभिप्रायः। तच्च शाठ्यायनकं। कुत्सश्च लुशश्चेदं व्यहृयेतां। स
कुत्सस्याहवमागच्छत् तं शतेन वार्ध्रीभिरांडयोरबभ्रात् लुशोऽभ्यवदत् स्ववृजं हि
त्वामहमिन्द्र शुश्रवानानुदं वृषभं रधचोदनं प्र मुचस्व परि कुत्सादिहा गहि किमु
त्वावान्मुष्कयोर्बह आसत इति ताः सर्वाः संलुप्य लुशमभि प्रादुदुवदिति। छंदो-
गब्राह्मणमपि कुत्सश्च लुशश्च युगपदिन्द्रमाहूतवन्तौ स्वं स्वं यज्ञं प्रत्यंगभावाय
सखित्वादिन्द्रः कुत्सं प्रति जगाम। तं तु गतं वशित्वात्कुत्सो वार्ध्रीशतेनांडयोर-
बभ्रादिति ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे चतुर्दशो वर्गः ॥

यो वामिति चतुर्दशर्चं दशमं सूक्तं। कक्षीवतो दुहिता घोषा नाम ब्रह्मवा-
दिनृषिः। अंत्या चिदुप्। शिष्टा जगत्यः। अश्विनी देवता। तथा चानुक्रांतं।

यो वां षट्कूना काक्षीवती घोषाश्विनं हि त्रिष्टुबन्तमिति ॥ प्रातरनुवाकाश्विन-
शस्त्रयोर्जागते छंदसीदमादीनि चीणि सूक्तानि । सूचितं च । यो वां परिज्मेति
चीणि चिश्चिन्नो अद्य । आ० ४. १५. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

यो वां परिज्मा सुवृदश्विना रथो दोषामृषासो हव्यो हविष्मता ।
शश्वत्तमासस्तमु वामिदं वयं पितुर्न नाम सुहवँ हवामहे ॥ १ ॥
यः । वां । परिज्मा । सुवृत् । अश्विना । रथः । दोषां । उषसः । हव्यः । हविष्मता ।
शश्वत्तमासः । तं । ऊं इति । वां । इदं । वयं पितुः । न । नाम । सुहवँ । हवामहे ॥ १ ॥

हे अश्विनाश्विनौ वां युवयोः परिज्मा परितो गन्ता सुवृत्सुष्टु वर्तमानो यो
रथो दोषां रात्रिमुषसश्च । अहोरात्रयोरित्यर्थः । हविष्मता यजमानेन हव्यो
ह्यातव्यो वां युवयोः स्वभूतं सुहवं शोभनाह्वानं तमु तमेव रथं शश्वत्तमासोऽति-
शयेन चिरन्तना वयं पितुर्न यथा पितुरिदं नाम तथा हवामहे । ह्वयामः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

चोदयतं सूनृताः पिन्वतं धिय उत्पुर्धीरीरयतं तदुश्मसि ।
यशसं भागं कृणुतं नो अश्विना सोमं न चारुं मघवत्सु नस्कृतं ॥ २ ॥
चोदयतं । सूनृताः । पिन्वतं । धियः । उत् । पुर्धीः । ईरयतं । तत् । उश्मसि ।
यशसं । भागं । कृणुतं । नः । अश्विना । सोमं । न । चारुं । मघवत्सु । नः । कृतं ॥ २ ॥

हे अश्विनाश्विनौ युवां सूनृता वाच उषसो वा चोदयतं । प्रेरयतं । अस्माकं
धियः कर्माणि च पिन्वतं । पूरयतं । पुर्धीर्बह्वीः प्रज्ञाश्चोदीरयतं । उन्नमयतं ।
प्रेरयतं । उत्पादयतमित्यर्थः । तदेतन्मयमुश्मसि । वयं कामयामहे । किंच नो
ऽस्माकं यशसं यशस्विनं भागं भजनीयं धनादिकं कृणुतं । कुरुतं । चारुं कल्याणं
सोमं न सोममिव नोऽस्मान्मघवत्सु धनवत्सु कृतं । कुरुतं ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अमाजुरश्विन्नवयो युवं भगोऽनाशोश्चिदवितारापमस्य चित् ।
अंधस्य चिन्नासत्या कृशस्य चिष्टुवामिदाहुर्भिषजा रूतस्य चित् ॥ ३ ॥

अ॒माऽजु॑रः । चि॒त् । भ॒व॒थः । यु॒वं । भ॒गः । अ॒ना॒शोः । चि॒त् । अ॒वि॒ता॒रा । अ॒प॒म॒स्य॑ ।
चि॒त् ।

अ॒ध॒स्य॑ । चि॒त् । ना॒स॒त्या । कृ॒श॒स्य॑ । चि॒त् । यु॒वां । इ॒त् । आ॒हुः । भि॒ष॒जा । रु॒त॒स्य॑ । चि॒त् ॥ ३ ॥

हे नासत्या नासत्यौ युवं युवाममाजुरश्चित्पितृगृहे जूर्येत्या अपि दुर्भगाया घोषायां भगो भवथः शोभनरूपेणात्मानं परिणमय्य पतिं दत्तवन्तौ स्थ इत्यर्थः । तथा च निगमांतरं । घोषायै चित्पितृषदे दुरोणे पतिं जूर्येत्या अश्विनावदत्तं । ऋग्वे० १. ११७. ७. इति । अनाशोश्चिदनशनस्याप्यवितारा रक्षितारौ युवां भवथः । अपमस्य चिज्जात्यातिनिकृष्टस्यापि रक्षितारौ भवथः । अधस्य चिच्चक्षुर्विकलस्यापि रक्षितारौ भवथः । कृशस्य चिदुर्वलस्यापि रक्षितारौ भवथः । किंच । युवामिद्युवामेव रुतस्य चिद्यज्ञस्यापि भिषजी वैद्यावाहुर्विद्वांसः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

यु॒वं च्य॒वानं॑ स॒नयं॑ यथा॒ रथं॑ पुन॒र्यु॒वानं॑ च॒रथा॑य त॒क्ष॒युः ।

नि॒ष्टौ॒ग्यमू॒ह॒थुर॒ह्यस्परि॑ वि॒श्वे॒ता वां॑ स॒र्वने॑षु प्र॒वा॒च्या ॥ ४ ॥

यु॒वं । च्य॒वानं॑ । स॒नयं॑ । यथा॒ । रथं॑ । पुनः॑ । यु॒वानं॑ । च॒रथा॑य । त॒क्ष॒युः ।

निः । तौ॒ग्यं । ऊ॒ह॒थुः । अ॒त् । अ॒भ्यः । परि॑ । वि॒श्वः । इ॒त् । ता॒ । वां॑ । स॒र्वने॑षु । प्र॒वा॒च्या ॥ ४ ॥

हे अश्विनौ युवं युवां सनयं पुराणं च्यवानमृषिं यथा रथं जीर्णं रथमिव पुनर्युवानं तरुणं चरथाय चरणार्थं तक्षयुः । ततक्षयुः । अकुरुतमित्यर्थः । तथा च यास्कः । युवं च्यवानं सनयं पुराणं यथा रथं पुनर्युवानं चरथाय ततक्षयुर्युवा प्रयौति कर्माणि तक्षतिः करोतिकर्मा । नि० ४. १९. इति । किंच युवां तौग्यं तुयपुचं भुज्युमह्यः परि समुद्रस्योपरि निरूहथुः । किंच । वां युवयोर्विश्वा विश्वानि ता तानि कर्माणि सवनेषु यज्ञेषु प्रवाच्या प्रवाच्यानि प्रकर्षेण वक्तव्यानि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

पु॒रा॒णा वा॑ वी॒र्या॑ऽप्र॒व॒वा ज॒नेऽथो॑ हा॒स॒थुर्भि॒ष॒जा म॒यो॒भु॒वा ।

ता वा॑ नु न॒व्या॒व॒र्ष॒से क॒राम॑हे॒ऽयं ना॑स॒त्या अ॒द॒रि॒र्य॒था द॒धत् ॥ ५ ॥

पु॒रा॒णा । वां॑ । वी॒र्या॑ । प्र॒व॒वा । ज॒ने । अ॒थो॒ इति॑ । ह॒ । आ॒स॒थुः । भि॒ष॒जा । म॒यः॒ऽभु॒वा ।

ता॒ । वां॑ । नु॒ । न॒व्या॑ । अ॒व॒र्ष॒से । क॒राम॑हे॒ । अ॒यं । ना॑स॒त्या । अ॒त् । अ॒दिः । यथा॑ । द॒धत् ॥ ५ ॥

हे अश्विनौ वां युवयोः पुराणा पुराणानि वीर्याणि जने लोके प्र ब्रव ।
प्रब्रवीमि । अथो अपि च हे नासत्या नासत्यौ युवां मयोभुवा सुखस्य भाव-
यितारौ भिषजा भिषजौ वैद्यावासपुः । बभूवपुः । ता तौ युवामवसे रक्षणाय
नथौ स्तुत्यौ करामहे । कुर्मः । अयमरिर्गता पतिर्यजमानो यथा श्रद्धधत् ।
श्रद्धध्यादिति ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे पंचदशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

इयं वामहे ऋणुतं मे अश्विना पुत्रायेव पितरा मर्त्यं शिक्षतं ।

अनापिरज्ञा असजात्यामतिः पुरा तस्या अभिशस्तेरव स्पृतं ॥६॥

इयं । वां । अहे । ऋणुतं । मे । अश्विना । पुत्रायऽइव । पितरा । मर्त्यं । शिक्षतं ।

अनापिः । अज्ञाः । असजात्या । अमतिः । पुरा । तस्याः । अभिऽशस्तेः । अव । स्पृतं ॥६॥

हे अश्विनाश्विनौ वां युवामियं घोषाहमहे । आह्वयामि । मे मम संबन्धि-
नमिममाह्वानं ऋणुतं । श्रुत्वा चाह्वानं मर्त्यं पुत्रायेव यथा पुत्राय पितरा
मातापितरौ तद्वच्छिक्षतं । धनं दत्तं । अनापिरबन्धुरज्ञा अकृतज्ञा असजात्या-
मतिरश्रद्धेया चाभिश्स्तिर्मामागच्छति । तस्या अभिशस्तेः पुरा प्रागेवाव स्पृतं ।
मामवपारयतं ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

युवं रथेन विमदाय ऋन्धुवं न्यूहपुः पुरुमिचस्य योषणां ।

युवं हवै वधिमत्या अगच्छतं युवं सुसुतिं चक्रपुः पुरंधये ॥७॥

युवं । रथेन । विऽमदाय । ऋन्धुवं । नि । ऊहपुः । पुरुऽमिचस्य । योषणां ।

युवं । हवै । वधिऽमत्याः । अगच्छतं । युवं । सुऽसुतिं । चक्रपुः । पुरंऽधये ॥७॥

हे अश्विनौ युवं युवां पुरुमिचस्य पुरुमिचनामधेयस्य योषणां दुहितरं ऋन्धुवं
नाम जायां विमदाय विमदनामधेयायर्षये रथेन स्वसेनापरिवृतेन रथेन
न्यूहपुः । प्रापयतं । विमदस्य गृहं नीतवन्तौ स्य इत्यर्थः । तथा च निगमांतरं ।
यावर्भगाय विमदाय जायां सेनाजुवा न्यूहतू रथेन । ऋग्वे० १. ११६. १. इति ।
किंच । युवं युवां वधिमत्याः संयामे शशुभिश्चिह्नहस्ताया हवमाह्वानमगच्छतं ।
आगत्य च तस्यै हिरण्मयं हस्तं प्रायच्छतं । तथा च निगमांतरं । अजोहवीना-

सत्या करा वां महे यामन्युर्भुजा पुरंधिः श्रुतं तच्छासुरिव वधिमत्या हिरण्य-
हस्तमश्विनावदत्तं । ऋग्वे० १. ११६. १३. । इति । किंच । युवं युवां पुरंधये बहुप्रज्ञायै
वधिमत्यै सुषुतिं सुप्रसवं शोभनमैश्वर्यं वा चक्रयुः । कृतवंतौ स्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

युवं विप्रस्य जरणामुपेयुषः पुनः कलेरकृणुतं युवद्वयः ।

युवं वंदनमृश्यादादुदूषयुर्वं सद्यो विशपलामेतवे कृथः ॥ ८ ॥

युवं । विप्रस्य । जरणां । उपेयुषः । पुनरिति । कलेः । अकृणुतं । युवत् । वयः ।

युवं । वंदनं । अश्यादात् । उत् । उपयुः । युवं । सद्यः । विशपलां । एतवे । कृथः ॥ ८ ॥

हे अश्विनौ युवं युवां विप्रस्य मेधाविनो जरणां जरामुपेयुष उपगतवतः कलेः
कलिनामधेयस्यर्षेर्वयः पुनरपि युवद्युवस्त्वयुक्तमकृणुतं । अकुरुतं । तथा च निग-
मांतरं । कलिं याभिर्विज्ञानिं दुवस्यथः । ऋग्वे० १. ११२. १५. । इति । किंच । युवं
युवां वंदनं जायावियोगसंतापेन कूपपतितं वंदनाख्यमृषिमृश्यादात्कूपादुदूषयुः ।
उदैरयतं । तथा निगमांतरं । उद्वंदनमैरयतं स्वर्हसे । ऋग्वे० १. ११२. ५. । इति ।
किंच । युवं युवां विशपलां । खेलस्य राज्ञः सेनायां योद्धी विशपला नाम का-
चित् स्त्री । तां संयामे शत्रुभिश्छिन्नजंघां सद्यस्तदैवैतवे गमनाय कृथः । अकुरुतं ।
तथा च निगमांतरं । चरिचं हि वेरिवाच्छेदि पर्णमाजा खेलस्य परितक्म्यायां ।
सद्यो जंघामायसी विशपलायै धने हिते सतवे प्रत्यधत्तं । ऋग्वे० १. ११६. १५. ।
इति ॥

॥ अथ नवमी ॥

युवं ह रेभं वृषणा गुहा हितमुदैरयतं ममृवांसमश्विना ।

युवमृवीसमुत तन्नमचय ओमन्वंतं चक्रयुः सप्तवधये ॥ ९ ॥

युवं । ह । रेभं । वृषणा । गुहा । हितं । उत् । ऐरयतं । ममृवांसं । अश्विना ।

युवं । अृवीसं । उत् । तन्नं । अचये । ओमन्वंतं । चक्रयुः । सप्तवधये ॥ ९ ॥

हे वृषणा वर्षितारावश्विनाश्विनौ युवं युवां गुहा गुहायां हितमसुरैर्निहितं
ममृवांसं क्षियमाणं रेभं रेभाख्यमृषिमुदैरयतं । उत्तारितवंतौ स्थः । तथा च
निगमांतरं । दश राक्षीरशिवेना नव द्यूनवनं अचितमध्वंतः । विप्रुतं रेभ-
मुदनि प्रवृक्तमुन्नियुः सीममिव सुवेण । ऋग्वे० १. ११६. २४. । इति । उत्

किंच युवं युवां तप्तमृवीसममिकुंडमचयेऽचेरर्थायौमन्वंतमवनवंतं चक्रयुः । वृष्ट्या निशमय्य शीतं कृतवंतौ स्थ इत्यर्थः । तथा च निगमांतरं । हिमेनाग्निं ग्रंसम-
वारयेथां पितुमतीमूर्जमस्मा अधत्तं । ऋबीसे अचिमश्चिनावनीतमुन्नित्यथुः
सर्वगणं स्वस्ति । ऋग्वे० १.११६.८. इति । किंच । युवां सप्तवधयेऽश्वमेधेन राज्ञा
केनचिदपराधेन काष्ठमयमंजूषायां निहितस्य सप्तवधिनामधेयस्यर्षेरर्थाय चक्र-
युः । मंजूषोद्घाटनं कृतवंतौ स्थ इत्यर्थः । तथा च निगमांतरं । वि जिहीष्व
वनस्पते योनिः सूर्यन्त्या इव । श्रुतं मे अश्विना हवं सप्तवधिं च मुंचतं
। ऋग्वे० ५.७८.५. इति ॥

॥ अथ दशमी ॥

युवं श्वेतं पेदवेऽश्विनाश्वं नवभिर्वाजैर्नवती च वाजिनं ।

चर्कृत्यं ददधुर्द्रावयत्सखं भगं न नृभ्यो हव्यं मयोभुवं ॥ १० ॥

युवं । श्वेतं । पेदवे । अश्विना । अश्वं । नवऽभिः । वाजैः । नवती । च । वाजिनं ।

चर्कृत्यं । ददधुः । द्रवयत्सखं । भगं । न । नृऽभ्यः । हव्यं । मयऽभुवं ॥ १० ॥

हे अश्विनाश्विनौ युवं युवां पेदवे पेदुनामधेयाय राज्ञे श्वेतं श्वेतवर्णं वाजिनं
बलिनं नवभिर्नवती नवत्याश्वैः सहितं चर्कृत्यं संप्रामाणांमत्यर्थं कर्तारं शत्रूणां
जेतारं वा द्रवयत्सखं शत्रुसखीनां द्रावयितारं हव्यं ह्रातव्यं मयोभुवं सुखस्य
भावयितारमश्वं नृभ्यो मनुष्येभ्यो भगं न भजनीयं धनमिव ददधुः । प्रायच्छतं ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे षोडशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

न तं राजानावदिते कुतश्चन नाहो अस्मोति दुरितं नकिर्भयं ।

यमश्चिना सुहवा रुद्रवर्तनी पुरोरथं कृणुथः पत्न्या सह ॥ ११ ॥

न । तं । राजानौ । अदिते । कुतः । चन । न । अहः । अस्मोति । दुऽइतं । नकिः । भयं ।

यं । अश्विना । सुऽहवा । रुद्रवर्तनी इति रुद्रऽवर्तनी । पुरऽरथं । कृणुथः । पत्न्या ।

सह ॥ ११ ॥

हे राजानावीश्वरावदिते अदीनौ सुहवौ स्वाह्वानौ रुद्रवर्तनी स्तोत्रयुक्तमार्गौ
हे अश्विनाश्विनौ युवां यं जनं पुरोरथमयतोरथं पत्न्या सह स्वयंवरे कृणुथः

कुरुष्वस्तं जनं कुतश्चन कुतोऽप्यंहः पापं नाप्नोति । न व्याप्नोति । दुरितं दुर्गति-
रपि नाप्नोति । न किर्न च भयं संसारभयं न प्राप्नोति ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

आ तेन यातं मनसो जवीयसा रथं यं वामृभवश्चक्रुरश्विना ।

यस्य योगे दुहिता जायते दिव उभे अहनी सुदिने विवस्वतः ॥ १२ ॥

आ । तेन । यातं । मनसः । जवीयसा । रथं । यं । वां । अृभवः । चक्रुः । अश्विना ।

यस्य । योगे । दुहिता । जायते । दिवः । उभे इति । अहनी इति । सुदिने इति सुऽदिने ।

विवस्वतः ॥ १२ ॥

हे अश्विनाश्विनौ वां युवयोर्ये रथमृभवश्चक्रुरकार्षुः यस्य रथस्य योगे संबंधे
सति दिवो दुहितोषा जायते प्रादुर्भवति यस्य च योगे विवस्वतो भास्करादुभे
अहनी अहोरात्रे सुदिने शोभने जायेते तेन रथेन मनसोऽपि जवीयसा वेग-
वत्तरेणा यातं । युवामागच्छतं ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

ता वर्तिर्यातं जयुषा वि पर्वतमपिन्वतं शयवे धेनुमश्विना ।

वृकस्य चिच्चर्तिकामंतरास्याद्युवं शचीभिर्यसिताममुंचतं ॥ १३ ॥

ता । वर्तिः । यातं । जयुषा । वि । पर्वतं । अपिन्वतं । शयवे । धेनुं । अश्विना ।

वृकस्य । चित् । वर्तिकां । अंतः । आस्यात् । युवं । शचीभिः । यसितां । अमुंचतं ॥ १३ ॥

हे अश्विनाश्विनौ ता तौ युवां जयुषा जयशीलेन रथेन पर्वतमद्रिं प्रति
वर्तिर्मार्गं वि यातं । विविधं गच्छथः । तथा च निगमांतरं । वि जयुषा रथ्या
यातमद्रिं श्रुतं हवं वृषणा वह्निमत्याः । ऋग्वे० ६. ६२. ७. इति । किंच । युवां शयवे
शयोरर्थाय धेनुमपिन्वतं । निवृत्तप्रसवां वृक्षां गां प्रभूतस्य पयसो दोग्ध्री कृत-
वंतौ स्थ इत्यर्थः । तथा च निगमांतरं । युवं धेनुं शयवे नाधितायापिन्वतम-
श्विना पूर्याय । ऋग्वे० १. ११८. ८. इति । किंच । युवं युवां वृकस्यांतरनुप्रविष्टां
यसितां वृकेण यस्तां वर्तिकां । वर्तिका नाम चटका । तामास्यावृकस्य मुखाच्छचीभिः
प्रज्ञाभिः कर्मभिर्वामुंचतं । अमोचयतं । तथा च निगमांतरं । अजोहवीदश्विना
वर्तिका वामाक्षो यत्सीममुंचतं वृकस्य । ऋग्वे० १. ११७. १६. इति ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

ए॒तं वां॑ स्तोम॑मश्वि॒नाव॑क॒र्मात॑क्षाम॒ भृग॑वो॒ न रथं॑ ।

न्य॒मृक्षाम॑ योष॑णां॒ न मर्ये॑ नित्यं॒ न सूनुं॑ तन॒यं दधा॑नाः ॥ १४ ॥

ए॒तं । वां॑ । स्तोमं॑ । अश्वि॒नौ । अ॒कर्म॑ । अत॑क्षाम । भृग॑वः । न । रथं॑ ।

नि । अ॒मृक्षाम॑ । योष॑णां । न । मर्ये॑ । नित्यं॑ । न । सूनुं॑ । तन॒यं । दधा॑नाः ॥ १४ ॥

हे अश्विनाश्विनौ ततो वां युवयोरितं यथोक्तं स्तोमं स्तोत्रमकर्म । अकुर्म । तदेवाह । भृगवो न भृगव इव रथमतश्चाम । वयं स्तोत्रं संस्कृतवन्तः । कर्मयोगाद्भवो भृगव उच्यन्ते । अथवा रथकारा भृगवः । किंच । वयं नित्यं शाश्वतं तनयं यागादीनां कर्मणां तनितारं सूनुं नौरसं पुत्रमिव स्तोमं दधाना धारयन्तो मर्ये मनुष्ये न्यमृक्षाम । युवयोः स्तुतिं नितरां संस्कृतवन्तः । तच्च दृष्टान्तः । योषणां न । यथा जायां तद्वदित्यर्थः ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे सप्तदशो वर्गः ॥

रथं या॒न्तमि॑ति चतुर्दश॑र्चमेकाद॑शं सू॒क्तं । का॒क्षीव॑त्या घोषा॒या आ॑र्षि । जा॒गत॒माश्वि॑नं । रथं या॒न्तमित्य॑नु॒क्रा॒न्तं । प्रा॒तरनु॑वाकाश्वि॒नश्स्त्रयो॑रु॒क्तो वि॒नियोगः॑ ॥

॥ तच्च प्रथमा ॥

रथं॑ या॒न्तं कु॒ह को॒ ह वां॑ नरा॒ प्रति॑ द्यु॒मन्तं॑ सुवि॒ताय॑ भूषति ।

प्रा॒तर्या॒वाणं॑ वि॒भ्वं वि॒शेवि॑शे वस्तो॑र्वस्तो॒र्वह॑मानं॒ धिया॑ शमि ॥ १ ॥

रथं॑ । या॒न्तं । कु॒ह । कः । ह । वां॑ । नरा॒ । प्रति॑ । द्यु॒मन्तं॑ । सुवि॒ताय॑ । भूष॒ति ।

प्रा॒तः॒ऽयावा॑नं । वि॒भ्वं । वि॒शे॒ऽवि॒शे । वस्तोः॑ वस्तोः । वह॑मानं । धि॒या । शमि॑ ॥ १ ॥

हे नरा कर्मणां नेतारावश्विनौ वां युवयोः संबन्धिनं द्युमन्तं दीप्तिमन्तं प्रातर्यावाणं यज्ञं प्रति प्रातःकाले गन्तारं विभ्वं विभुं व्यापिनं विशे विशे सर्वेषु मनुष्येषु वस्तोर्वस्तोरन्वहं वहमानं धनं प्रापयन्तं यातं गच्छन्तं रथं कुह कस्मिन्देसे को ह कः खलु यजमानः शमि यज्ञरूपे कर्मणि धिया स्तुतिरूपेण कर्मणा सुवितायाभ्युदयार्थं प्रति भूषति । अलं करोति । कस्मिन्देसे यज्ञे कोऽन्यो यजमानो युवां स्तुतिभिर्हविर्भिश्च पूजितवान् येनास्मद्यज्ञं प्रति विलम्बेनागतवन्तौ स्थ इत्यभिप्रायः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

कुहं स्विदोषा कुहं वस्तोरश्विना कुहाभिपित्वं करतः कुहोषतुः ।

को वां शयुचा विधवेव देवरं मर्यं न योषां कृणुते सधस्य आ ॥२॥

कुहं। स्वि॒त्। दो॒षा। कुहं। वस्तोः॑। अश्विना॑। कुहं। अभि॒ऽपित्वं। कर॒तः। कुहं। ऊ॒षतुः।

कः। वां। श॒युऽचा। वि॒धवा॑ऽइव। दे॒वरं। मर्यं॑। न। योषां। कृ॒णुते। स॒धऽस्ये। आ॑॥२॥

हे अश्विनाश्विनौ कुहं स्वित् ऋ चिदोषा रात्रौ भवथ इति शेषः । कुहं वस्तोः
 ऋ वा दिवा भवथः । कुहं ऋ वाभिपित्वमभिप्राप्तिं करतः । कुरुषुः । कुहं ऋ वोषयुः ।
 वसथः । किंच । वां युवां को यजमानः सधस्ये सहस्थाने वेद्याख्य आ कृणुते ।
 आकुरुते । परिचरणार्थमात्माभिमुखीकरोति । तच्च दृष्टांती दर्शयति । शयुचा
 शयने विधवेव । यथा मृतभर्तृका नारी देवरं भर्तृभ्रातरमभिमुखीकरोति । मर्यं
 न यथा च सर्वे मनुष्यं योषा सर्वा नारी संभोगकालेऽभिमुखीकरोति तद्वदि-
 त्यर्थः । तथा च यास्कः । ऋ स्विद्रात्रौ भवथः ऋ दिवा ऋाभिप्राप्तिं कुरुषुः ऋ
 वसथः । को वां शयने विधवेव देवरं देवरः कस्माद्वितीयो वर उच्यते विधवा
 विधातृका भवति विधवनाद्वा विधावनाच्चेति चर्मशिरा अपि वा धव इति
 मनुष्यनाम तद्वियोगाद्विधवा देवरो दीप्यतिकर्मा मर्यो मनुष्यो मरणधर्मा योषा
 यौतेराकुरुते सधस्थाने । नि० ३. १५. । इति ॥

॥ अथ तृतीया ॥

प्रातर्जरेथे जरणेव कापया वस्तोर्वस्तोर्यजता गच्छथो गृहं ।

कस्य ध्वसा भवथः कस्य वा नरा राजपुत्रेव सवनाव गच्छथः ॥३॥

प्रा॒तः। ज॒रेथे॑। ज॒र॒णाऽइ॒व। का॒पया॑। वस्तोः॑ऽवस्तोः॑। य॒ज॒ता। ग॒च्छ॒थः। गृ॒हं।

कस्य॑। ध्व॒सा। भ॒व॒थः। कस्य॑। वा॒। न॒रा। रा॒ज॒पु॒त्राऽइ॒व। स॒व॒ना॒व। ग॒च्छ॒थः॑॥३॥

हे नरा नेतारावश्विनौ युवां प्रातः प्रातःकाले जरेथे । स्तोतृभिः स्तूयेथे ।
 तच्च दृष्टांतः । जरणेव । यथा जरणावैश्वर्येण वृद्धौ राजानौ कापया । प्रातःप्र-
 बोधकस्य बंदिनो वाणी कापा । तया स्तूयेते । तद्वदित्यर्थः । किंच । वस्तोर्व-
 स्तोर्नृहं यजता गच्छथी युवां गृहं यजमानस्य मंदिरं गच्छथः । प्राप्नुथः । तौ
 युवां कस्य यजमानसंबन्धिनो दोषस्य ध्वसा ध्वंसकी विनाशयितारी भवथः ।

कस्य यजमानस्य सवना सवनानि राजपुत्रेव राजकुमाराविव युवामव गच्छथः ।
प्राप्नुथः ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

युवां मृगेव वारणा मृगण्यवो दोषा वस्तोर्हविषा नि ह्यामहे ।

युवं होषामृतुथा जुहते नरेषं जनाय वहथः शुभस्पती ॥४॥

युवां । मृगाऽइव । वारणा । मृगण्यवः । दोषा । वस्तोः । हविषा । नि । ह्यामहे ।

युवं । होषां । ऋतुथा । जुहते । नरा । इषं । जनाय । वहथः । शुभः । पती इति ॥४॥

हे अश्विनौ युवं युवां वारणा वारणौ मृगेव यथा शार्दूलौ मृगण्यवो मृग-
यवस्तद्वद्वयं दोषा राक्षौ वस्तोरहनि च हविषा नि ह्यामहे । नियमेन ह्यामः ।
किंच । हे नरौ नेतारावश्विनौ युवं युवामृतुथा काले काले होषामाहुतिं जुहते ।
जुहति । यजमाना इति शेषः । किंच । युवां शुभः शुभस्य वृष्ट्युदकस्य पती ।
स्वामिनौ संतौ जनाय जनार्थमिषमन्नं वहथः । प्रापयथः ॥

॥ अथ पंचमी ॥

युवां ह घोषा पर्यश्विना यती राज्ञ ऊचे दुहिता पृच्छे वां नरा ।

भूतं मे अहं उत भूतमक्तवेऽश्ववते रथिने शक्तमर्वते ॥५॥

युवां । ह । घोषा । परि । अश्विना । यती । राज्ञः । ऊचे । दुहिता । पृच्छे । वां । नरा ।

भूतं । मे । अहं । उत । भूतं । अक्तवे । अश्वऽवते । रथिने । शक्तं । अर्वते ॥५॥

हे नरा नेतारावश्विनौ युवां खलु परि परितो यती गच्छंती राज्ञो दीप्तस्य
कक्षीवतो दुहिता पुत्री घोषा घोषाख्याहमूचे । संनिहितेभ्यो वृद्धेभ्य उक्तव-
त्यस्मि । किंच । वां युवां पृच्छे । वृद्धान्संनिहितान् कीदृशावश्विनाविति पृच्छा-
मि । तथा सन्ति मे ममाहू दिवसाय दिवसनिर्वर्त्यकर्मणे भूतं । भवतं । उतापि
चाक्तवे राथ्यै रात्रिनिर्वर्त्यकर्मणे भूतं । भवतं । तथाश्ववतेऽश्वयुक्ताय रथिने
रथवते चार्वते भ्रातृप्याय शक्तं । निरसने शक्तौ भवतं ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमेऽष्टादशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

युवं कवी षः पर्यश्विना रथं विशो न कुत्सो जरितुर्नशायथः ।

युवोर्ह मक्षा पर्यश्विना मधासा भरत निष्कृतं न योषणा ॥६॥

युवं। कवी इति। स्थः। परि। अश्विना। रथं। विशः। न। कुत्सः। जरितुः। नशायथः।
युवोः। ह। मक्षा। परि। अश्विना। मधु। आसा। भरत। निःऽकृतं। न। योषणा ॥६॥

हे अश्विनाश्विनौ कवी मेधाविनौ युवं युवां रथं परि ष्टः। परितो भवथः। अथ
जरितुः स्तोतुर्यज्ञं प्रति गमनाय नशायथः। रथं प्राप्नुथः। तच्च दृष्टांतः। कुत्सो न। यथा
कुत्सश्चंद्रश्च सरथमधितिष्ठतः। तथा च मंचांतरं। यासि कुत्सेन सरथमवस्युस्तोदो
वातस्य हयोरीशानः। ऋग्वे० ४. १६. ११.। इति। किंच हे अश्विनाश्विनौ युवोर्हे
युवयोः खलु स्वभूतं मधु मक्षा मक्षिकासास्येन परि भरत। बिभर्ति। तच्च दृष्टांतः।
निष्कृतं न। यथा निष्कृतं संस्कृतं मधु योषणा नारी। तद्वदित्यर्थः। तथा च
मंचांतरं। उत स्या वां मधुमन्मक्षिकारपन्मदे सोमस्यौशिजो हुवन्यति। ऋग्वे० १.
११९. ९.। इति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

युवं ह भुज्यं युवमश्विना वशं युवं शिंजारमुशनामुपारथुः।

युवो ररावा परि सख्यमासते युवोरहमवसा सुखमा चके ॥७॥

युवं। ह। भुज्यं। युवं। अश्विना। वशं। युवं। शिंजारं। उशनां। उप। आरथुः।

युवोः। ररावा। परि। सख्यं। आसते। युवोः। अहं। अवसा। सुखं। आ। चके ॥७॥

हे अश्विनाश्विनौ युवं ह युवां खलु भुज्यं समुद्रमध्ये विपन्ननावं तुयपुषं
भुज्युमुपारथुः। उत्तारयितुमुपगतवंतौ भवथः। किंच। युवं युवां वशं हस्तिबलेन
शत्रुभिः पराजयमानं वशनामधेयं राजानं रक्षणायोपारथुः। किंच। युवं युवां
शिंजारमभिमग्निकूटादुत्तारयितुमुशनां कमनीयां स्तुतिं च श्रोतुमुपारथुः। तथा
च मंचांतरं। अशिं शिंजारमश्विना। ऋग्वे० ८. ५. २५.। इति। किंच। युवोर्युवयोः
सख्यं मित्रत्वं ररावा हविषां प्रदाता यजमानो पर्यासते। पर्यास्ते। वचनव्यत्ययः।
किंच। युवोर्बुवयोरवसा रक्षणेनाहं घोषा सुखं सुखमा चके। कामये ॥

॥ अष्टमी ॥

युवं ह कृशं युवमश्विना शयुं युवं विधतं विधवांमुरुथयः।

युवं सनिभ्यः स्तनयंतमश्विनापं प्रजमूर्णुथः सप्तास्थं ॥८॥

युवं। ह। कृशं। युवं। अश्विना। शयुं। युवं। विधतं। विधवां। उरुथयः।

युवं। सनिऽभ्यः। स्तनयंतं। अश्विना। अपं। प्रजं। ऊर्णुथः। सप्ताऽस्थं ॥८॥

हे अश्विनाश्विनौ युवं ह युवां खलु कृशं दुर्बलं कृशनामधेयं वोरुष्यः ।
रक्ष्यः । किंच युवं युवां शयुं शयुनामानमृषिमुख्यः । किंच युवं युवां विधतं
परिचरतं मनुष्यं विधवां चापतिकां वधिमतीं योद्धी स्त्रियं चोरुष्यः । किंच ।
हे अश्विनाश्विनौ युवं युवां स्तनयंतं शष्टं कुर्वतं सप्तास्यं सर्पणशीलद्वारं व्रजं
मेघं । व्रजः चरुरिति मेघनामसु पाठात् । सनिभ्यो हविषां दातृभ्योऽपोरुष्यः ।
विवृतद्वारं कृतवन्तौ स्थ इत्यर्थः ॥

॥ अथ नवमी ॥

जनिष्ट योषा पतयत्कनीनको वि चारुहन्वीरुधो दंसना अनु ।
आस्मै रीयन्ते निवनेव सिंधवोऽस्मा अह्ने भवति तत्पतित्वनं ॥९॥
जनिष्ट । योषा । पतयत् । कनीनकः । वि । च । चारुहन् । वीरुधः । दंसनाः । अनु ।
आ । आस्मै । रीयन्ते । निवनाऽइव । सिंधवः । आस्मै । अह्ने । भवति । तत् । पतिऽत्वनं ॥९॥

हे अश्विनौ युवयोः प्रसादादियं घोषा योषा स्त्रीगुणोपेता सुभगा जनिष्ट ।
जाता । अस्याः समीपे कनीनकः कन्याकामः पतिः पतयत् । पततु । अस्मै
कनीनकाय युवयोर्दंसना अनु वृष्टिलक्षणानि कर्माणि लक्ष्मीकृत्य वीरुध ओषधयो
वि चारुहन् । विरोहन्तु । प्रादुर्भवन्तु । अस्मै कनीनकाय निवनेव प्रवणेनेव
सिंधव उदकान्या रीयन्ते । ता वीरुधोऽभिगच्छन्तु । किंच । अह्ने केनाप्यहंतव्या-
यास्मै कनीनकाय तत्संभोगसमर्थं पतित्वनं यौवनं भवति । भवतु ॥

॥ अथ दशमी ॥

जीवं रुदन्ति वि मयन्ते अध्वरे दीर्घामनु प्रसितिं दीधियुनरः ।
वामं पितृभ्यो य इदं संमेरिरे मयः पतिभ्यो जनयः परिष्ठजे ॥१०॥
जीवं । रुदन्ति । वि । मयन्ते । अध्वरे । दीर्घा । अनु । प्रऽसितिं । दीधियुः । नरः ।
वामं । पितृभ्यः । ये । इदं । संऽएरिरे । मयः । पतिभ्यः । जनयः । परिऽस्वजे ॥१०॥

हे अश्विनौ युवयोरनुग्रहाद्ये नरः पतयो जायानां जीवं जीवनमुद्दिश्य रुदन्ति
रोदनेनापि जायानां जीवनमेवाशासत इत्यर्थः । ता जाया अध्वरे यज्ञे वि मयन्ते
निवेशयन्ति च । किंच तासु दीर्घा महती प्रसितिं भुजयोः प्रबन्धनमनु दीधि-

म० १०. अ० ३. सू० ४०.]

॥ सप्तमोऽष्टकः ॥

५६५

युरनुदधति । इदं वामं वननीयमपत्यं पितृभ्यः समेरिरे संप्रेरयंति च तेभ्यः पतिभ्यो
जनयो जायाः परिष्टजे परिष्टंगार्थं मयः सुखं कुर्वेतीति शेषः ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टम एकोनविंशो वर्गः ॥

॥ अथैकादशी ॥

न तस्य विद्म तद् युषु प्र वोचत युवा ह यद्युवत्याः क्षेति योनिषु ।

प्रियोस्त्रियस्य वृषभस्य रेतिनो गृहं गमेमाश्विना तदुश्मसि ॥ ११ ॥

न । तस्य । विद्म । तत् । ऊं इति । सु । प्र । वोचत । युवा । ह । यत् । युवत्याः ।
क्षेति । योनिषु ।

प्रियऽउस्त्रियस्य । वृषभस्य । रेतिनः । गृहं । गमेम । अश्विना । तत् । उश्मसि ॥ ११ ॥

हे अश्विनाश्विनौ तस्य तत्सुखं वयं न विद्म । न जानीमः । तत्सुखं यूयं सु
सुष्ठु प्र वोचत । बहुवचनं पूजार्थं । युवा ह तरुणः खलु मत्पतिर्युवत्या यौव-
नान्विताया मम योनिषु गृहेषु यत्क्षेति निवसतीति । किंच प्रियोस्त्रियस्य प्रिय-
युवतेर्वृषभस्य सेकू रेतिनो रेतस्विनो मत्पतेर्गृहं गमेम । गच्छेम । वयं तद्गृह-
मुश्मसि । कामयामहे ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

आ वामगन्तुमतिर्वाजिनीवसू न्यश्विना ह्यसु कामा अयंसत ।

अभूतं गोपा मिथुना शुभस्पती प्रिया अर्यम्णो दुर्यो अशीमहि ॥ १२ ॥

आ । वां । अगन् । सुऽमतिः । वाजिनीवसू इति वाजिनीऽवसू । नि । अश्विना ।
ह्यसु । कामाः । अयंसत ।

अभूतं । गोपा । मिथुना । शुभः । पती इति । प्रियाः । अर्यम्णः । दुर्यो । अशीमहि ॥ १२ ॥

हे वाजिनीवसू अन्धनौ शुभस्पती उदकस्य स्वामिनौ हे अश्विनाश्विनौ
मिथुना मिथुनौ परस्परं सहितौ वां युवां सुमतिरागन् । आगच्छतु । ह्यस्वस-
दीयेषु हृदयेषु कामा अभिलाषा न्ययंसत । नियम्यंतां । किंच युवां गोपा मम
गोपायितारावभूतं । भवतं । अयि च । प्रियाः सख्यो वयमर्यम्णाः पशुर्दुर्बला-
हानशीमहि । प्राप्तुयाम ॥

॥ अथ त्रयोदशी ॥

ता मंदसाना मनुषो दुरोणे आ धत्तं रयिं सहवीरं वचस्यवे ।

कृतं तीर्थं सुप्रपाणं शुभस्पती स्थाणुं पथेष्टामपं दुर्मतिं हतं ॥ १३ ॥

ता । मंदसाना । मनुषः । दुरोणे । आ । धत्तं । रयिं । सहऽवीरं । वचस्यवे ।

कृतं । तीर्थं । सुऽप्रपाणं । शुभः । पती इति । स्थाणुं । पथेऽस्थां । अपं । दुःऽमतिं । हतं ॥ १३ ॥

हे अश्विनौ मंदसाना मंदसानौ ता तौ युवां मनुषो मनुषस्य मत्पतेदुरोणे गृहे वचस्यवे युष्मत्स्तुतिकामायै मखं सहवीरं पुषादिसहितं रयिं धनमा धत्तं । स्थापयतं । किंच हे अश्विनौ शुभस्पती उदकस्य स्वामिनौ युवां पतिगृहं गच्छंत्या मम तीर्थं पानाय सुप्रपाणं कृतं । कुरुतं । किंच । युवां पथेष्टां मार्गस्थं स्थाणुं वृक्षं दुर्मतिं दुर्बुद्धिं परिपंथिनं चाप हतं । अपगमयतं ॥

॥ अथ चतुर्दशी ॥

ॠ स्विदद्य कतमास्वश्विना विष्णु दस्त्रा मादयेते शुभस्पती ।

क ई नि येमे कतमस्य जग्मतुर्विप्रस्य वा यजमानस्य वा गृहं ॥ १४ ॥

ॠ । स्वि । द । अद्य । कतमासु । अश्विना । विष्णु । दस्त्रा । मादयेते इति । शुभः । पती इति ।

कः । ई । नि । येमे । कतमस्य । जग्मतुः । विप्रस्य । वा । यजमानस्य । वा । गृहं ॥ १४ ॥

हे अश्विनाश्विनौ दस्त्रा दर्शनीयौ शुभस्पती उदकस्य पती स्वामिनौ भवन्तौ ॠ स्विक् स्थितौ जनपदेऽद्यास्मिन्नहनि कतमासु कामु विष्णु प्रजासु मादयेते । आत्मानं तर्पयतः । किंच । को यजमान ईमेतौ नि येमे । नियच्छति । किंच भवन्तौ कतमस्य विप्रस्य मेधाविनः स्तोतुर्यजमानस्य गृहं वा जग्मतुः । गतवन्तौ ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे विंशो वर्गः ॥

समानमिति तृचं द्वादशं सूक्तं घोषायाः पुत्रस्य सुहस्त्यस्यार्धं जागतमाश्विनं । अनुक्रांतं च । समानं तृचं सुहस्त्यो घौषेय इति ॥ प्रातरनुवाकाश्विनशस्त्रयोरुक्तो विनियोगः ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

समानमु त्वं पुरुहूतमुक्थ्यं रथं चित्रं सर्वना गनिगमतं ।

परिज्मानं विद्ध्य सुवृक्षिभिर्वयं व्युष्टा उषसो हवामहे ॥ १ ॥

स॒मा॒नं । ऊं॒ इति॑ । त्वं । पु॒रु॒ऽहू॒तं । उ॒क्थ्यं॑ । रथं॑ । चि॒ऽच॒क्रं । स॒व॒ना । ग॒नि॒ग्म॒तं ।
परि॒ऽज्ज॒मानं॑ । वि॒द॒थ्यं॑ । सु॒वृ॒क्तिऽभिः॑ । व॒यं । वि॒ऽउ॒ष्ट्रौ । उ॒ष॒सः । ह॒वा॒म॒हे ॥ १ ॥

हे अश्विनौ युवयोः समानमु साधारणमेव त्वं तं पुरुहूतं बहुभिराहूतमुक्थ्यं
प्रशस्यं चिचक्रं सवना सवनानि यज्ञान्गनिग्मतं प्रतिगच्छतं परिज्मानं परितो
गन्तारं विदथ्यं यज्ञहितं रथमुषसो व्युष्टौ सुवृक्तिभिः सुष्ठु दोषवर्जिताभिः स्तुति-
भिर्वयं हवामहे । आह्वयामः ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

प्रा॒त॒र्यु॒जं॑ ना॒स॒त्याधि॑ तिष्ठथः प्रा॒त॒र्या॒वा॒णं॑ मधु॒वा॒ह॒नं॑ रथं॑ ।
वि॒शो॒ येन॑ ग॒च्छ॒थो॒ यज॑री॒र्न॒रा की॒रे॒श्चि॒द्य॒ज्ञं॑ हो॒तृ॒म॒न्त॒म॒श्वि॒ना ॥ २ ॥
प्रा॒तः॒ऽयु॒जं॑ । ना॒स॒त्या । अ॒धि । ति॒ष्ठ॒थः । प्रा॒तः॒ऽया॒वा॒नं॑ । मधु॒ऽवा॒ह॒नं॑ । रथं॑ ।
वि॒शः । येन॑ । ग॒च्छ॒थः । यज॑रीः । न॒रा । की॒रेः । चि॒त् । य॒ज्ञं॑ । हो॒तृ॒ऽम॒न्तं॑ । अ॒श्वि॒ना ॥ २ ॥

हे नासत्या नासत्यभूतौ सत्यस्य प्रणेतारौ वा नरा नेतारावश्विनौ युवां
प्रातर्युजं प्रातःकालेऽश्चैर्युज्यमानं प्रातर्यावाणं प्रातर्गन्तारं मधुवाहनं मधुनोऽमृ-
तस्य वाहकं तं रथमधि तिष्ठथः । आरोहतमित्यर्थः । यज्वरीर्यजनशीला विशः
प्रजा येन रथेन गच्छथः । येन च कीरेश्चित्स्रोतुरपि होतृमन्तमृषियुक्तं यज्ञं
गच्छथः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

अ॒ध्व॒र्युं॑ वा॒ मधु॑पाणिं सु॒ह॒स्त्य॑म॒ग्नि॒धं॑ वा धृ॒त॒द॒क्षं॑ द॒मू॒न॒सं॑ ।
वि॒प्र॒स्य॑ वा॒ यत्स॑र्व॒नानि॑ ग॒च्छ॒थोऽत॑ आ॒ या॒तं॑ मधु॒पे॒य॑म॒श्वि॒ना ॥ ३ ॥
अ॒ध्व॒र्युं॑ । वा॒ । मधु॑ऽपाणिं । सु॒ऽह॒स्त्यं॑ । अ॒ग्नि॒धं॑ । वा॒ । धृ॒त॒ऽद॒क्षं॑ । द॒मू॒न॒सं॑ ।
वि॒प्र॒स्य॑ । वा॒ । यत् । स॒र्व॒नानि॑ । ग॒च्छ॒थः । आ॒तः । आ॒ । या॒तं॑ । मधु॑ऽपे॒यं॑ । अ॒श्वि॒ना ॥ ३ ॥

हे अश्विनौ युवां मधुपाणिं सोमपाणिमध्वर्युं वा सुहस्त्यं सुहस्त्यनामानमृषिं
मां धृतदक्षं धृतबलं दमूनसं दानमनसमग्निधं वर्त्विग्विशेषं समायातं । तदेव
दर्शयति । यद्यद्यपि विप्रस्यान्यस्य मेधाविनः सवनानि यज्ञान्गच्छथस्तथाप्यत-
स्तेभ्यो यज्ञेभ्यो मधुपेयमस्माकं सोमात्मकं पेयमा यातं । अन्वागच्छतं ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टम एकाविंशो वर्गः ॥

अस्तेवेत्येकादशर्चं त्रयोदशं सूक्तमांगिरसस्य कृष्णाख्यस्यार्धं चैष्टुभमिन्द्रं । अनु-
क्रांतं च । अस्तेवैकादश कृष्ण इति ॥ आभिष्विक्तेषूक्थ्येषु स्तोमवृद्धाविदं सूक्तं
ब्राह्मणाच्छंसिन आवापार्थं । सूचितं च । यज्ञे दिव इति सूक्ते अस्तेव सु
प्रतरं । आ० ७. ९. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अस्तेव सु प्रतरं लायमस्यभूषन्निव प्र भर स्तोममस्मै ।

वाचा विप्रास्तरत वाचमर्यो नि रामय जरितः सोम इन्द्रं ॥ १ ॥

अस्ताऽइव । सु । प्रऽतरं । लायं । अस्यन् । भूषन्ऽइव । प्र । भर । स्तोमं । अस्मै ।

वाचा । विप्राः । तरत । वाचं । अर्यः । नि । रमय । जरितरिति । सोमे । इन्द्रं ॥ १ ॥

प्रतरं प्रवृद्धतरं लायं संक्षेपणं हृदयवेधिनं शरं सु सुष्टस्यन् क्षिपन् अस्तेव
यथा क्षेप्ता धानुष्को भूषन्निव यथा चालंकारमलंकुर्वन्नलंकर्ता तद्वत्स्तोममस्मा
इन्द्राय प्र भर । प्रापय । हे अंतरात्मन् त्वमिति शेषः । किंच । हे विप्रा मेधाविनो
यूयं वाचा स्तुत्यार्योऽरेः शर्षोर्वाचं तरत । नितरां तरत । निराकुरुतेत्यर्थः । हे
जरितः स्तोतृत्वं सोमे सोमयाग इन्द्रं नि रमय । ऋडय ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

दोहेन गामुप शिक्षा सखायं प्र बोधय जरितर्जारमिन्द्रं ।

कोशं न पूर्णं वसुना न्यृष्टमा च्यावय मघदेयाय शूरं ॥ २ ॥

दोहेन । गां । उप । शिक्ष । सखायं । प्र । बोधय । जरितः । जारं । इन्द्रं ।

कोशं । न । पूर्णं । वसुना । निऽच्छृष्टं । आ । च्यावय । मघऽदेयाय । शूरं ॥ २ ॥

हे जरितृत्वं दोहेन कामानां दोहनार्थं गां गोरूपं सखायं प्रियमिन्द्रमुप शिक्ष ।
वशं नय । किंच । जारं भूतानां जरयितारमिन्द्रं प्र बोधय । स्तुतिभिः प्रबुद्धं कुरु ।
किंच । पूर्णमुदकेन पूरितं कोशं न पाचमिव वसुना हिरण्यादिना धनेन न्यृष्टं
नीचैर्गतं शूरं वीरमिन्द्रं मघदेयाय धनदानाया च्यावय । अभिमुखं कुर्वित्यर्थः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

किमंग त्वा मघवन्भोजमाहुः शिशीहि मां शिशयं त्वा नृणामि ।

अप्रस्वती मम धीरस्तु शक्र वसुविदं भगमिन्द्रा भरा नः ॥ ३ ॥

किं। अंग। त्वा। मघऽवन्। भोजं। आहुः। शिशिहि। मा। शिशयं। त्वा। ऋणोमि।
अप्रस्वती। मम। धीः। अस्तु। शक्र। वसुऽविदं। भगं। इन्द्र। आ। भर। नः ॥ ३ ॥

अंगेति सामान्याह्वानं। अंग हे मघवन् धनवन् शक्रेन्द्र त्वा त्वां किं किमर्थं भोजं
स्तोतृणां भोजकमभीष्टमाहुः सर्वे विद्वांसः। यदि न ददासीत्यध्याहारः। तस्माद्-
दास्येव स्तोतृभ्यो धनानीत्यर्थः। तथा सति मा स्तोतारं शिशिहि। धनदानेन
तीक्ष्णीकुरु। त्वा त्वां शिशयं स्तोतृणां संस्कर्तारं ऋणोमि। किंच। मम धीर्बुद्धि-
रप्रस्वती कर्मवत्यस्तु। भवतु। किंच नोऽस्माकं वसुविदं धनस्य लभकं भगं
भाग्यमा भर। आहर ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

त्वां जना ममसत्येष्विन्द्र संतस्थाना वि ह्वयन्ते समीके।

अचा युजं कृणुते यो हविष्मान्नासुन्वता सख्यं वष्टि शूरः ॥ ४ ॥

त्वां। जनाः। ममऽसत्येषु। इन्द्र। संऽतस्थानाः। वि। ह्वयन्ते। संऽईके।

अच। युजं। कृणुते। यः। हविष्मान्। न। असुन्वता। सख्यं। वष्टि। शूरः ॥ ४ ॥

हे इन्द्र त्वां जना ममसत्येषु संयामेषु वि ह्वयन्ते। विविधमाह्वयन्ति साहाय्यार्थं।
एतदेव दर्शयति। समीके युद्धे संतस्थानाः सह तिष्ठन्तो जना वि ह्वयन्त इति।
अचास्मिन्नाह्वाने स शूरो वीर इन्द्रस्तं युजं सखायं कृणुते कुरुते यो हविष्मान्भ-
वति। असुन्वता सोमाभिषवमकुर्वता पुरुषेण सह सख्यं सखित्वं न वष्टि। न
कामयते ॥

॥ अथ पंचमी ॥

धनं न स्यंद्रं बहुलं यो अस्मै तीव्रान्सोमो आसुनोति प्रयस्वान्।

तस्मै शर्भून्सुतुकान्प्रातरहो नि स्वष्ट्रान्युवति हन्ति वृषं ॥ ५ ॥

धनं। न। स्यंद्रं। बहुलं। यः। अस्मै। तीव्रान्। सोमान्। आऽसुनोति। प्रयस्वान्।

तस्मै। शर्भून्। सुऽतुकान्। प्रातः। अहः। नि। सुऽअष्ट्रान्। युवति। हन्ति। वृषं ॥ ५ ॥

प्रयस्वान् हविष्मान्यो यजमानः स्यंद्रं स्यंदनशीलं गवाश्चादिकं बहुलं प्रभूतं
धनं न यथा धनं दरिद्राय पाषभूताय दातुं संस्करोति तद्वदस्मा इन्द्राय तीव्रानी-
घ्रसान्सोमानासुनीत्यभिषुनोति। अभिषवाख्येन संस्कारेण संस्करोतीत्यर्थः।

तस्मै यजमानाय प्रातरहः पूर्वाह्णे सुतुकान्सुप्रेरणाञ्शोभनपुचसहितान्वा स्व-
ष्ट्राञ्शोभमायुधाञ्शून् नि युवति । स इंद्रः पृथक्करोति । किंच । वृचं तदीयमु-
पद्रवं हन्ति । हिनस्ति ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे द्वाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

यस्मिन्वयं दधिमा शंसमिन्द्रे यः शिश्राय मघवा काममस्मे ।

आराक्षित्सन्भयतामस्य शचुर्न्यस्मै द्युम्ना जन्या नमन्तां ॥ ६ ॥

यस्मिन् । वयं । दधिमा । शंसं । इंद्रं । यः । शिश्राय । मघवा । कामं । अस्मे इति ।

आरात् । चित् । सन् । भयतां । अस्य । शचुः । नि । अस्मै । द्युम्ना । जन्या । नमन्तां ॥ ६ ॥

यस्मिन्निन्द्रे वयं घौषेयाः सुहस्त्याः शंसं स्तुतिं दधिमा विदधमः । यश्च मघ-
वान्धनवानिन्द्रोऽस्मे अस्मासु काममभिलाषं शिश्राय श्राययति अस्येन्द्रस्य शचु-
राराहूर एव संश्चित् सन्नपि भयतां । बिभेतु । किंचास्मा इंद्राय जन्या जन्यानि
शचुजनपदभवानि द्युम्ना द्युम्नान्यन्नानि नि नमन्तां । प्रह्नीभवन्तु । भोजनीयानि
भवन्त्वित्यर्थः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

आराच्छचुमप बाधस्व दूरमुयो यः शंबः पुरुहूत तेन ।

अस्मे धेहि यवमग्नोर्मदिन्द्र कृधी धियै जरिचे वाजरत्नां ॥ ७ ॥

आरात् । शचुं । अप । बाधस्व । दूरं । उयः । यः । शंबः । पुरुहूत । तेन ।

अस्मे इति । धेहि । यवमत् । गोमत् । इंद्र । कृधी । धियै । जरिचे । वाजरत्नां ॥ ७ ॥

हे पुरुहूत बहुभिराहूतेन्द्र तव य उय उग्रूयः शंबो वज्रः । तथा च यास्कः ॥
शंब इति वज्रनाम शमयतेर्वा शतयतेर्वा । नि० ५. २४. इति । तेन वज्रेण शचु-
मसदरिमारादस्सत्समीपाहूरमप बाधस्व । त्वमपगमय । किंच । अस्मे अस्मासु
यवमद्यवयुक्तं गोमग्नोयुक्तं च धनं धेहि । निधेहि । किंच । जरिचे स्तोत्रे मह्यं
वाजरत्नां रमणीयानं धियं कर्म कृधी । कुरु ॥

॥ अथाष्टमी ॥

प्र यमन्तवृषसवासो अग्मन्तीव्राः सीमा बहुलांतास इंद्रं ।

नाहं दामानं मघवा नि यंसन्नि सुन्वते वहति भूरि वामं ॥ ८ ॥

प्र। यं। अंतः। वृषऽसवासः। अगमन्। तीव्राः। सोमाः। बहुलऽअंतासः। इंद्रं।
न। अहं। दामानं। मघऽवा। नि। यंसत्। नि। सुन्वते। वहति। भूरि। वामं ॥८॥

अंतर्जठरे यमिंद्रं वृषसवासो वृषसवा अग्नौ सोमस्य वर्षितृभिरध्वर्युभिरभि-
षुतास्तीव्रास्तीव्ररसा बहुलांतासो बहुलमन्त्रादिकमन्ते येभ्यस्ते बहुलांताः सोमाः
प्रागमन् प्रगच्छन्ति स मघवा धनवानिंद्रो दामानं दातारं यजमानं नाह नैव नि
यंसत्। नियच्छति। किंतु सुन्वते सोमाभिषवं कुर्वते यजमानाय भूर्यधिकं वामं
वननीयं धनं नि वहति। नितरां प्रापयति ॥

॥ अथ नवमी ॥

उत प्रहामतिदीव्या जयाति कृतं यच्छुग्नी विचिनोति काले।
यो देवकामो न धनां रुणद्धि समिहं राया सृजति स्वधावान् ॥९॥
उत। प्रऽहां। अतिऽदीव्या। जयाति। कृतं। यत्। अग्नी। विऽचिनोति। काले।
यः। देवऽकामः। न। धनां। रुणद्धि। सं। इत्। तं। राया। सृजति। स्वधाऽवान् ॥९॥

उतापि चंद्रः प्रहां प्रहंतारमतिदीव्य। अतिरभिपूजितार्थं वर्तते। दीव्यतिर्ग-
त्यर्थे। अभिपूजितं गमयित्वा जयाति। जयति। किंच। यद्यथा। अत्र प्रकारव-
चनप्रत्ययस्य लोपो द्रष्टव्यः। अग्नी कितवः कृतं कृतसमयं प्रतिकितवं कितवानां
मध्ये विचिनोति परीक्ष्य गृह्णाति तच्चदिंद्रः काले युद्धकाले बलवंतं शत्रुं
परीक्ष्य वधार्थं गृह्णातीत्यर्थः। किंच। यो मनुष्यो देवकामो देवान्यष्टुं स्तोतुं
वाभिलाषवान्भवति तस्यार्थाय धना धनानि न रुणद्धि। नावृणोति। नाच्छा-
दयतीत्यर्थः। किंतु स्वधावान्बलवानिंद्रस्तं देवकामं राया धनेन सं सृजति।
संयोजयत्येव ॥

॥ अथ दशमी ॥

गोभिश्चरेमामतिं दुरेवां यवेन क्षुधं पुरुहूत विश्वां।
वयं राजभिः प्रथमा धनान्यस्माकैन वृजनेना जयेम ॥१०॥
गोभिः। तरेम। अमतिं। दुऽएवां। यवेन। क्षुधं। पुरुऽहूत। विश्वां।
वयं। राजऽभिः। प्रथमाः। धनानि। अस्माकैन। वृजनेन। जयेम ॥१०॥

हे पुरुहूत बहुभिराहूतेन्द्र तव प्रसादादुरेवां दुष्टागमनां दारिद्र्यादागताममतिं

दुर्बुद्धिं वयं घौषेयाः सुहस्त्या गोभिः पशुभिस्त्रेमे । निस्त्रेमे । किंच । यवेन विश्वां व्याप्तां क्षुधं तरेमे । किंच । प्रथमा मुख्यानि धनानि राजभिर्धनानामिष्वरैः । लभेमहीति शेषः । यद्वा । प्रथमा वयमिति संबंधः । किंचास्माकेनास्मदीयेन वृजनेन बलेन जयेम । शत्रूनिति शेषः ॥

॥ अथैकादशी ॥

बृहस्पतिर्नः परि पातु पश्चादुत्तरेस्मादधरादधायोः ।

इंद्रः पुरस्तादुत्त मध्यतो नः सखा सखिभ्यो वरिवः कृणोतु ॥ ११ ॥

बृहस्पतिः । नः । परि । पातु । पश्चात् । उत्त । उत्तरेस्मात् । अधरात् । अधऽयोः ।

इंद्रः । पुरस्तात् । उत्त । मध्यतः । नः । सखा । सखिभ्यः । वरिवः । कृणोतु ॥ ११ ॥

पश्चात्पश्चिमतो योऽघायुरागच्छति तस्मादधायोः पापकाच्छचोर्नोऽस्मान्बृहस्पतिः परि पातु । रक्षतु । उतापि चोत्तरस्मादुत्तरतोऽधरादधस्ताच्च योऽघायुरागच्छति तस्मादधायोर्नोऽस्मान्परि पातु । उतापि चंद्रः पुरस्तात्पूर्वतो मध्यतश्च योऽघायुरागच्छति तस्मादधायोर्नोऽस्मान्परि पातु । किंच । सखा सखिभूतेंद्रः सखिभ्यः प्रियेभ्योऽस्मभ्यं वरिवो धनं कृणोतु । करोतु ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे त्रयोविंशो वर्गः ॥

॥ इति दशमे मंडले तृतीयोऽनुवाकः ॥

चतुर्थेऽनुवाकेऽष्टादश सूक्तानि । तत्राच्छा म इत्येकादशर्चं प्रथमं सूक्तं । दशम्येकादश्यौ त्रिष्टुभौ । शिष्टा जगत्यः । पूर्ववहषिदेवते । तथा चानुक्रांतं । अच्छा मे द्वित्रिष्टुवंतमिति । उक्थ्ये ब्राह्मणाच्छंसिनस्तृतीयसवन एतत्सूक्तं । सूचितं च । अच्छा म इंद्रं बृहस्पते युवमिंद्रश्च वस्व इति याज्ये । आ० ६. १. इति ॥ षष्ठेऽहन्यपस्यैतत्सूक्तं । सूचितं च । अच्छा म इंद्रमिति नित्यमैकाहिकं । आ० ८. ३. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

अच्छा म इंद्रं मतयः स्वर्विदः सध्रीचीर्विश्वा उशतीरनूषत ।

परि वृजंते जनयो यथा पतिं मर्यं न श्रुध्युं मघवानमृतये ॥ १ ॥

अच्छ । मे । इंद्रं । मतयः । स्वःऽविदः । सध्रीचीः । विश्वाः । उशतीः । अनूषत ।

परि । स्वजंते । जनयः । यथा । पतिं । मर्यं । न । श्रुध्युं । मघवानं । अतये ॥ १ ॥

आंगिरसस्य कृष्णस्य मे मम स्वर्विदः सर्वस्य लंभयिष्यः सध्रीचीः संगता विश्वा व्याप्ता उशतीः कामयमाना मतयः स्तुतय इन्द्रमच्छानूषत । अभिष्टुवंति । किंच । जनयो जाया यथा पतिं भर्तारं मर्ये न यथा च मनुष्यं श्रुद्धुं श्रुद्धं दोषरहितं मघवानं धनवंतमूतये रक्षणार्थं परि ष्वजंत आलिंगंति तद्वदिंद्रं मे स्तुतयः परि ष्वजंते ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

न घा त्वद्रिगपं वेति मे मनस्वे इत्कामं पुरुहूत शिष्यय ।

राजेव दस्म नि षदोऽधि बर्हिष्यस्मिन्सु सोमेऽवपानमस्तु ते ॥२॥

न । घा । त्वद्रिक् । अपं । वेति । मे । मनः । ते इति । इत् । कामं । पुरुहूत । शिष्यय ।

राजाऽइव । दस्म । नि । सदः । अधि । बर्हिषि । अस्मिन् । सु । सोमे । अवपानं ।

अस्तु । ते ॥२॥

हे पुरुहूत बहुभिराहूत दस्म दर्शनीयेन्द्र त्वहक् त्वदभिमुखं मे मदीयं मनो न घ न खल्वप वेति । त्वत्तोऽपगच्छति । किंच । ते इत् त्वय्येव काममभिलाषं शिष्यय । स्थापयामि । किंच । राजेवेश्वर इव बर्हिष्यधि नि षदः । निषीद । किंच । ते तवास्मिन्सोमेऽवपानमस्तु । भवतु ॥

॥ अथ तृतीया ॥

विषूवृदिन्द्रो अमंतेरुत क्षुधः स इद्रायो मघवा वस्व ईशते ।

तस्येदिमे प्रवणे सप्त सिंधवो वयो वर्धेति वृषभस्य शुष्मिणः ॥३॥

विषुऽवृत् । इन्द्रः । अमंतेः । उत । क्षुधः । सः । इत् । रायः । मघऽवा । वस्वः । ईशते ।

तस्य । इत् । इमे । प्रवणे । सप्त । सिंधवः । वयः । वर्धेति । वृषभस्य । शुष्मिणः ॥३॥

इन्द्रोऽमतेरस्माकं दुर्बुद्धेः प्रज्ञापहारिण्याः पिपासाया वा विषूवृद्धिष्वग्वर्तको भवतु । उतापि च । क्षुधो बुभुक्षाया विषूवृद्धवतु । किंच । स इत् स एव मघवा धनवानिन्द्रो वस्वो वासयितू रायो धनस्येशते । ईष्टे । किंच । वृषभस्य वर्धितुस्तस्येदिन्द्रस्यैवेमे प्रसिद्धाः सप्त सप्तसंख्याकाः सिंधवो नद्यः प्रवणे देशे वयोऽनं वर्धेति । वर्धयंति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

वयो न वृक्षं सुपलाशमासदन्तोमास इन्द्रं मन्दिनश्चमूषदः ।

प्रैषामनीकं शवसा दविद्युतद्विदस्व मनवे ज्योतिरार्थं ॥४॥

वयः । न । वृक्षं । सुऽपलाशं । आ । असदन् । सोमासः । इन्द्रं । मन्दिनः । चमूऽसदः ।

प्र । एषां । अनीकं । शवसा । दविद्युतत् । विदत् । स्वः । मनवे । ज्योतिः । आर्थं ॥४॥

वयो न यथा पक्षिणः सुपलाशं शोभनपर्णं वृक्षमासीदन्ति तद्वन्मन्दिनो मद-
कराश्चमूषदश्चमसपात्रेषु स्थातारः सोमासः सोमा इन्द्रमासदन् । आसीदन्ति ।
अधितिष्ठन्तीत्यर्थः । एषामिन्द्रमधितिष्ठतां सोमानां शवसा वेगेन युक्तमनीकमयं
प्र दविद्युतत् । प्रद्योतते । किंचायमिन्द्रः स्वः स्वात्मनार्यं प्रैषं ज्योतिरादित्याख्यं
तेजो मनवे मनुष्येभ्यो विदत् । प्रयच्छतु ॥

॥ अथ पंचमी ॥

कृतं न अग्नी वि चिनोति देवने संवर्गे यन्मघवा सूर्यं जयत् ।

न तन्नै अन्यो अनु वीर्यं शक्नोति पुराणो मघवन्नोत नूतनः ॥५॥

कृतं । न । अऽग्नी । वि । चिनोति । देवने । संऽवर्गे । यत् । मघऽवा । सूर्यं । जयत् ।

न । तत् । ते । अन्यः । अनु । वीर्यं । शक्नोति । न । पुराणः । मघऽवन् । न । उत । नूतनः ॥५॥

अग्नी परस्वानां हन्ता कितवो देवने द्यूते कृतं न यथा कृतं वि चिनोति
तद्वदिन्द्रः सूर्यं मृगयते । कदेत्यत आह । यद्यदा मघवा धनवानिन्द्रः संवर्गे
सम्यग्वृष्टेर्वर्जयितारं सूर्यमादित्यं जयत् तदीयरसापहरणद्वारेण जयति । अथ
प्रत्यक्षस्तुतिः । हे मघवन् धनवन्निन्द्र ते तव तत्सूर्यजयलक्षणं वीर्यं वीरत्वम-
न्यस्त्वत्तोऽन्यो भविष्यत्कालीनः पुमान् अन्वनुकर्तुं न शक्नोति । न शक्नोति । पुराणः
पूर्वोऽपि त्वदीर्यमनुकर्तुं न शक्नोति । न शक्नोति । उतापि च । नूतनो वर्तमानः
कालीनोऽपि त्वदीयं वीर्यमनुकर्तुं न शक्नोति ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे चतुर्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

विश्वं विशं मघवा पर्यंशायत जनानां धेना अवचाकश्वृषा ।

यस्याहं शक्रः सर्वनेषु रण्यति स तीक्ष्णः सोमैः सहते पृतन्यतः ॥६॥

विशं॑ऽविशं॑ । म॒घऽवा॑ । परि॑ । अ॒श॒य॒त॒ । ज॒ना॒नां॑ । धे॒नाः॑ । अ॒वऽचा॑क॒शत् । वृ॒षा ।
यस्य॑ । अ॒ह॑ । श॒क्रः । स॒र्व॒नेषु॑ । र॒ण्य॒ति॒ । सः॑ । ती॒घ्नैः॑ । सो॒मैः॑ । स॒ह॒ते॒ । पृ॒त॒न्य॒तः ॥ ६ ॥

वृषा कामानां वर्षिता मघवा धनवानिन्द्रो विशंविशं सर्वान्मनुष्यान्पर्यशायत ।
परिशेते । किंच जनानां स्तोतृजनानां धेनाः स्तुतीरवचाकशत् । अभिपश्यति ।
किंच । शक्र इन्द्रो यस्याह यस्यैव यजमानस्य सवनेषु रण्यति रमते स यजमा-
नस्तीव्रीस्तीव्रकारैः प्रदीयमानैः सोमैः पृतन्यतः संपाममिच्छतः शचून् सहते ।
अभिभवति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

आपो॑ न सिंधु॑म॒भि॒ यत्स॒मक्ष॑रन्तो॒मास॑ इ॒द्रं॑ कु॒ल्या इ॒व हृ॒दं ।
वर्ध॑न्ति॒ वि॒प्रा॒ महो॑ अस्य॒ सा॒द॒ने॒ य॒वं न॑ वृ॒ष्टिर्दि॒व्येन॑ दानु॒ना ॥ ७ ॥
आपः॑ । न । सिंधुं॑ । अ॒भि॒ । यत् । स॒ं॒अक्ष॑रन् । सोमा॑सः । इ॒द्रं॑ । कु॒ल्याऽइ॒व॒ । हृ॒दं ।
वर्ध॑न्ति । वि॒प्राः । महः॑ । अ॒स्य॒ । स॒द॒ने॒ । य॒वं॒ । न॒ । वृ॒ष्टिः । दि॒व्येन॑ । दानु॒ना ॥ ७ ॥

यद्यदा सोमासः सोमा इन्द्रमभि समक्षरन् अभिक्षरन्ति । अभिगच्छन्तीत्यर्थः ।
तत्र दृष्टांती दर्शयति । आपो न यथापः सिंधुं समुद्रमभिसंक्षरन्ति । कुल्या इव
यथा च कुल्या हृदमभिसंक्षरन्ति तद्वदित्यर्थः । तदानीमस्येन्द्रस्य महो महत्त्वं सद्ने
यज्ञगृहे विप्रा मेधाविनो वर्धन्ति । तत्र दृष्टांतमाह । यवं न । यथा यवं यवसस्यं
वृष्टिः । कर्तरि कृत् । वर्षिता पर्जन्यो दिव्येन दिवि भवेन दानुना दानेन वर्षणेन
वर्धयति तद्वदित्यर्थः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

वृषा॑ न क्रु॒द्धः प॒त॒य॒द्रजः॒स्वा यो अ॒र्य॑प॒त्नी॒र॒कृ॒णो॒दि॒मा अ॒पः ।
स सु॒न्व॒ते म॒घ॒वा जी॒र॒दा॒न॒वेऽर्वि॑द॒ज्योति॒र्म॒न॒वे ह॒विष्म॑ते ॥ ८ ॥
वृषा॑ । न । क्रु॒द्धः । प॒त॒य॒त् । रजः॑ऽसु । आ । यः । अ॒र्य॑ऽप॒त्नीः । अ॒कृ॒णोत् । इ॒माः । अ॒पः ।
सः । सु॒न्व॒ते । म॒घऽवा॑ । जी॒र॒दा॒न॒वे । अ॒र्वि॑दत् । ज्योतिः॑ । म॒न॒वे । ह॒विष्म॑ते ॥ ८ ॥

रजःसु लोकेषु वृषा न यथा वृषभः क्रुद्धः सन् प्रतिवृषभवधाय पतयन्नच्छति
तद्वद्य इन्द्रः क्रुद्धः सन्मेघवधाय पतयति हन्वा च मेघमर्यपत्नीः सर्वस्य जगतः
स्वामिन इन्द्रस्य पालयितव्या इमाः प्रसिद्धा अपो वृष्ट्युदकान्याकृणोदाकृणोति ।

अस्मदभिमुखं करोति स मघवानिन्द्रः सुन्वते सोमाभिषवं कुर्वते जीरदानवे
क्षिप्रदानाय हविष्मते मनवे मनुष्याय । यजमानायेत्यर्थः । ज्योतिस्तेजोऽविन्दत् ।
प्रायच्छत् ॥

॥ अथ नवमी ॥

उज्जायतां परश्रुज्योतिषा सह भूया ऋतस्य सुदुघा पुराणवत् ।

वि रोचतामरुषो भानुना शुचिः स्वर्णं शुक्रं शुशुचीत सत्पतिः ॥९॥

उत् । जायतां । परश्रुः । ज्योतिषा । सह । भूयाः । ऋतस्य । सुदुघा । पुराणवत् ।

वि । रोचतां । अरुषः । भानुना । शुचिः । स्वः । न । शुक्रं । शुशुचीत । सत्पतिः ॥९॥

परश्रुरिन्द्रस्य वज्रो ज्योतिषा तेजसा सहोज्जायतां । अस्मच्छुवधे मेघवधे च
व्याप्रियतामित्यर्थः । किंच ऋतस्य सत्यस्य सुदुघा माध्यमिका वाक् पुराणवत्
प्रत्नवत्काले भूयाः । भूयात् । पुरुषव्यत्ययः । किंचेन्द्रोऽरुष आरोचमानो भानुना
दीप्ता शुचिर्ज्वलन् वि रोचतां । प्रकाशतां । किंच सत्पतिः सतां पतिरिन्द्रः स्वर्ना-
दित्य इव शुक्रं ज्वलन् शुशुचीत । अन्यतं दीप्यतां ॥

॥ अथ दशमी ॥

गोभिष्टरेमामतिं दुरेवां यवेन क्षुधं पुरुहूत विश्वा ।

वयं राजभिः प्रथमा धनान्यस्माकेन वृजनेना जयेम ॥१०॥

गोभिः । तरेम । अमतिं । दुःएवा । यवेन । क्षुधं । पुरुहूत । विश्वा ।

वयं । राजऽभिः । प्रथमाः । धनानि । अस्माकेन । वृजनेन । जयेम ॥१०॥

॥ अथैकादशी ॥

बृहस्पतिर्नः परि पातु पश्चादुतोत्तरस्मादधरादघायोः ।

इन्द्रः पुरस्तादुत मध्यतो नः सखा सखिभ्यो वरिवः कृणोतु ॥११॥

बृहस्पतिः । नः । परि । पातु । पश्चात् । उत् । उत्तरस्मात् । अधरात् । अघऽयोः ।

इन्द्रः । पुरस्तात् । उत् । मध्यतः । नः । सखा । सखिऽभ्यः । वरिवः । कृणोतु ॥११॥

एतद्वचनं प्रागेव व्याख्यातं ॥

॥ इति सप्तमस्याहमे पञ्चविंशो वर्गः ॥

आ यावित्येकादशर्चे द्वितीयं सूक्तमांगिरसस्य कृष्णस्यार्धमैन्द्रं । आदितस्त्रि-
स्रस्त्रिष्टुभः । ततः षड्गन्तः । ततो द्वे चिष्टुभौ । तथा चानुक्रांतं । आ यातु चि-
चिष्टुवादीति ॥ आभिष्वविकेषूक्थ्येषु ब्राह्मणाच्छंसिनः स्तोमवृद्धाविदमावापार्थं ।
सूचितं च । आ याविन्द्रः स्वपतिरिमां धियमिति ब्राह्मणाच्छंसी । आ० ७. ९. इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

आ याविन्द्रः स्वपतिर्मदाय यो धर्मेणा तूतुजानस्तुविष्मान् ।

प्रत्वक्षाणो अति विश्वा सहांस्यपारेण महता वृष्येन ॥ १ ॥

आ । यातु । इन्द्रः । स्वऽपतिः । मदाय । यः । धर्मेणा । तूतुजानः । तुविष्मान् ।

प्रऽत्वक्षाणः । अति । विश्वा । सहांसि । अपारेण । महता । वृष्येन ॥ १ ॥

य इन्द्रस्तूतुजानस्वरमाणस्तुविष्मान् वृद्धिमान्विश्वा विश्वानि सहांसि शशु-
बलान्यपारेण महताधिकेन वृष्येन बलेन प्रत्वक्षाणः प्रकर्षेण तनूकुर्वन् अति ।
गच्छतीति शेषः । स्वपतिर्धनपतिरिन्द्रो मदाय मदार्थं धर्मेणा धारकेण रथेना
यातु । अस्मद्यज्ञं प्रत्यागच्छतु ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

सुष्ठामा रथः सुयमा हरी ते मिम्यक्ष वज्रो नृपते गभस्ती ।

शीर्भं राजन्सुपथा यास्रवाङ् वधीम ते पपुषो वृष्ययानि ॥ २ ॥

सुऽस्थामा । रथः । सुऽयमा । हरी इति । ते । मिम्यक्ष । वज्रः । नृऽपते । गभस्ती ।

शीर्भं । राजन् । सुऽपथा । आ । याहि । अर्वाङ् । वधीम । ते । पपुषः । वृष्ययानि ॥ २ ॥

हे नृपते नृणां पालकेन्द्र ते तव रथः सुष्ठामा शोभनावस्थानो हरी अश्वावपि
सुयमा सुयमौ । सुवद्धावित्यर्थः । किंच । तव गभस्ती बाही वज्रो मिम्यक्ष ।
संहतो भवति । तथा सति हे राजन् सर्वस्येश्वरेन्द्र शीर्भं शीघ्रं सुपथा शोभनेन
मार्गेणार्वाङ् अस्मदभिमुख आ याहि । आगच्छ । आगत्य पपुषः सोमं पीतवतस्ते
तव वृष्ययानि बलानि वधीम । वयं वर्धयामः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

एन्द्रवाहो नृपतिं वज्रबाहुमुयमुयासस्तविषास एनं ।

प्रत्वक्षसं वृषभं सस्यशुषमेमक्षया सधमादो वहतु ॥ ३ ॥

आ । इन्द्रवाहः । नृपतिं । वज्रबाहुं । उयं । उयासः । तविषासः । एनं ।
प्रत्वक्षसं । वृषभं । सत्यशुष्मं । आ । ई । अस्मत् । सधमादः । वहंतु ॥३॥

नृपतिं नरां नेतृणां पालकं वज्रबाहुं वज्रहस्तमुपमुहूर्णं प्रत्वक्षसं शशुबलानां
प्रकर्षेण तनूकर्तारं वृषभं कामानां वर्षितारं सत्यशुष्ममविसंवादिबलमेनमिंद्रं ।
आ ईमिति पूरणौ । उयास उहूर्णास्तविषासः प्रवृद्धाः सधमादः सह माद्यंत
इंद्रवाह इंद्रस्य वोढारोऽस्मत्तास्मात्वा वहंतु ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

एवा पतिं द्रोणसाचं सचेतसमूर्जः स्कंभं धरुण आ वृषायसे ।
ओजः कृष्टं सं गृभाय ते अयसो यथा केनिपानामिनो वृधे ॥४॥
एव । पतिं । द्रोणसाचं । सचेतसं । उर्जः । स्कंभं । धरुणं । आ । वृषायसे ।
ओजः । कृष्टं । सं । गृभाय । ते इति । अयसः । यथा । केनिपानां । इनः । वृधे ॥४॥

हे इंद्र त्वमेवैवं पतिं पालकं द्रोणसाचं द्रोणकलशस्य सेवितारं सचेतसं
सप्रज्ञमूर्जः स्कंभं बलस्य धारकं सोमं धरुणे धारके जठर आ वृषायसे । आसिं-
चसे । धारयसीत्यर्थः । किंच । मद्यमोजो बलं कृष्टं । कुरुष्टं । ते त्वय्यस्मानपि
संगृभाय । संगृहाण च । किंच । केनिपानां मेधाविनामस्माकं । केनिप उशिज
इति मेधाविनामसु पाठात् । वृधे वर्धनाय यथा यथावत्सर्वथेनः स्वाम्यसः ।
भवसि ॥

॥ अथ पंचमी ॥

गमन्नस्मे वसून्वा हि शंसिषं स्वाशिषं भरमा याहि सोमिनः ।
त्वमीशिषे सास्मिन्ना संत्ति बर्हिष्यनाधृष्या तव पाचाणि धर्मेणा ॥५॥
गमन् । अस्मे इति । वसूनि । आ । हि । शंसिषं । सुऽआशिषं । भरं । आ । याहि ।
सोमिनः ।

त्वं । ईशिषे । सः । अस्मिन् । आ । संत्ति । बर्हिषि । अनाधृष्या । तव । पाचाणि ।
धर्मेणा ॥५॥

हे इंद्र वसूनि त्वहेयानि धनान्यस्मे मय्या गमन् । आगच्छंतु । हि यस्मात्स्वा-
महं शंसिषं । स्तौमि । किंच । सोमिनः सोमवतो मम स्वाशिषं शोभना आशिषो

यस्मिन् भरं यज्ञमा याहि । त्वमागच्छ । किंच त्वमीशिषे । धनस्येश्वरोऽसि ।
एवंविधः स त्वमस्मिन्नस्मदीये वेद्यास्तुते बर्हिष्या सत्ति । आसीद । किंच । तव
सोमपात्राणि धर्मणा राक्षसानां कर्मणानाधृष्यानि धर्षयितुमशक्यानि ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे षड्विंशो वर्गः ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

पृथक् प्रायन्प्रथमा देवहूतयोऽकृण्वत श्रवस्यानि दुष्टरा ।

न ये शेकुर्यज्ञियां नावमारुहमीमेव ते न्यविशन्त केपयः ॥ ६ ॥

पृथक् । प्र । आयन् । प्रथमाः । देवऽहूतयः । अकृण्वत । श्रवस्यानि । दुष्टरा ।

न । ये । शेकुः । यज्ञियां । नावै । आऽरुहं । ईमी । एव । ते । नि । अविशन्त । केपयः ॥ ६ ॥

हे इंद्र तव प्रसादात्ते पृथक् प्रायन् देवलोकान्पृथग्गच्छन्ति ये प्रथमाः पूर्वं
मुख्या वा देवहूतयो देवानामाह्वातारः । कर्तरि कृत् । किंच । दुष्टरान्यैर्दुस्तराणि
श्रवस्यानि श्रवणीयाणि यशंस्यकृण्वत । अकृण्वत । किंच । ये त्वत्प्रसादरहिता
जना यज्ञियां यज्ञसंबन्धिनी । यज्ञमयीमित्यर्थः । नावमारुहमारोढुं न शेकुर्न
शक्नुवन्ति ते केपयः कुत्सितमूयकर्माणः पापकर्माणो जना ईमेव ऋणेनैव
न्यविशन्त । नीचैरविशन्त । अधोगतिं प्राप्ता इत्यर्थः । तथा च यास्कः । पृथक्
प्रायन् पृथक् प्रथतेः प्रथमा देवहूतयो ये देवानाह्वयन्ताकुर्वन्त श्रवणीयानि
यशंसि दुरनुकराण्यन्यैर्येऽशक्नुवन्त्यज्ञियां नावमारोळ्हुमथ ये नाशक्नुवन्त्यज्ञियां
नावमारोळ्हुमीमेव ते न्यावशन्त ऋणेनैव ते न्यविशन्तास्मिन्नेव लोक इति वा
। नि० ५. २५. । इति ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

एवैवापागपरि संतु दूढ्योऽश्वा येषां दुर्युजं आयुयुजे ।

इत्था ये प्रागुपरि संति दावने पुरुणि यच वयुनानि भोजना ॥ ७ ॥

एव । एव । अपाक् । अपरे । संतु । दुऽध्यः । अश्वाः । येषां । दुऽयुजः । आऽयुयुजे ।

इत्था । ये । प्राक् । उपरे । संति । दावने । पुरुणि । यच । वयुनानि । भोजना ॥ ७ ॥

एवैवैवमेव दूढ्यो दुर्बुद्धयोऽपरेऽन्ये । अयज्जान इत्यर्थः । अपागपाचीना
अधोगन्तारः संतु भवन्तु येषां यज्ञमकुर्वन्तामश्वा दुर्युजो दुर्योजाः प्रबला अश्वा

आयुयुजे रथेषु युज्यंते । ये सत्यपि सामर्थ्ये न यजंति ते नरकं गच्छंतीति भावः । किंच । इत्येत्यं ते स्वर्गगामिनो भवंति य उपरे यज्जानः प्राग्मरणात्पूर्वमेव दावने देवानां हविर्दानाय संति । भवंति । यच्च येषु च यज्ञकारिषु वयुनानि प्रज्ञानानि कांतानि वा भोजना भोग्यानि धनानि पुरुषि बहूनि देवेभ्यो दानाय संति ॥

॥ अथाष्टमी ॥

गिरीरज्जान्रेजमानाँ आधारयद्यौः क्रंददंतरिक्षाणि कोपयत् ।

समीचीने धिषणे वि ष्कभायति वृष्णः पीत्वा मदे उक्थानि शंसति ॥ ८ ॥

गिरीन् । अजान् । रेजमानान् । आधारयत् । द्यौः । क्रंदत् । अंतरिक्षाणि । कोपयत् ।

समीचीने इति संऽईचीने । धिषणे इति । वि । ष्कभायति । वृष्णः । पीत्वा । मदे ।

उक्थानि । शंसति ॥ ८ ॥

गिरीन्मेघानज्जान्गमनशीलान्रेजमानान्कंपमानानधारयत् इन्द्रो धारितवान् । निश्चलान्कृतवानित्यर्थः । किंच द्यौर्द्युलीकस्तन्निवासी वा जनोऽसुरराक्षसेभ्यो भीतः सन् क्रंदत् । क्रंदति । इन्द्रमाह्वयत्यात्मनः परिचाणार्थं । किंचेन्द्रोऽंतरिक्षाणि कोपयत् । कोपयति । संक्षोभयतीत्यर्थः । किंच । इन्द्रः समीचीने परस्परं संगते धिषणे द्यावापृथिव्यौ वि ष्कभायति । अंतरिक्षेण स्तभाति । स्तंभयतीत्यर्थः । किंचेन्द्रो वृष्णः स्वोदरस्यासेकृत्सोमान्पीत्वा मदे सत्युक्थानि प्रशस्यानि वचनानि शंसति । प्रब्रवीति ॥

॥ अथ नवमी ॥

इमं बिभर्मि सुकृतं ते अंकुशं येनारुजासि मघवज्छफारुजः ।

अस्मिन्सु ते सर्वने अस्तु ओक्थं सुते इष्टौ मघवन्बोधाभगः ॥ ९ ॥

इमं । बिभर्मि । सुऽकृतं । ते । अंकुशं । येन । आऽरुजासि । मघऽवन् । शफऽआरुजः ।

अस्मिन् । सु । ते । सर्वने । अस्तु । ओक्थं । सुते । इष्टौ । मघऽवन् । बोधि । आऽभगः ॥ ९ ॥

हे मघवन् धनवन्निद्र ते तव सुकृतं संस्कृतमिममंकुशं बिभर्मि । धारयामि । अचांकुशशब्देन प्रेरकत्वगुणयोगास्तुतिरुच्यते । स्तुतिं धारयामीत्यर्थः । येन स्तुति-लक्षणांकुशेन स्तुतः सन् त्वं शफारुज आभिमुख्येन परबलानां हंतृनैरावता-दीन्गजानारुजासि । आभिमुख्येन रुजसि । पीडयसीत्यर्थः । किंच ते तवास्मिन्-

म० १०. अ० ४. सू० ४५.]

॥ सप्तमोऽष्टकः ॥

६०१

असदीये सवन ओक्थमोको निवासोऽस्तु । भवतु । किंच । हे मघवन् धनवन्नि-
द्राभग आभजनीयस्त्वं सुते सुतसोम इष्टौ यज्ञे बोधि । असदीयाः स्तुतीर्वुध्यस्व ॥

॥ अथ दशमी ॥

गोभिष्टरेमामतिं दुरेवां यवेन क्षुधं पुरुहूत विष्वा ।

वयं राजभिः प्रथमा धनान्यस्माकेन वृजनेना जयेम ॥ १० ॥

गोभिः । तरेम । अमतिं । दुःऽएवा । यवेन । क्षुधं । पुरुहूत । विष्वा ।

वयं । राजऽभिः । प्रथमाः । धनानि । अस्माकेन । वृजनेन । जयेम ॥ १० ॥

॥ अथैकादशी ॥

बृहस्पतिर्नः परि पातु पश्चादुतोत्तरस्मादधरादघायोः ।

इंद्रः पुरस्तादुत मध्यतो नः सखा सखिभ्यो वरिवः कृणोतु ॥ ११ ॥

बृहस्पतिः । नः । परि । पातु । पश्चात् । उत । उत्तरस्मात् । अधरात् । अघऽयोः ।

इंद्रः । पुरस्तात् । उत । मध्यतः । नः । सखा । सखिभ्यः । वरिवः । कृणोतु ॥ ११ ॥

इदमृग्यं व्याख्यातचरं ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमे सप्तविंशो वर्गः ॥

दिवस्परीति द्वादशर्चं तृतीयं सूक्तं भालंदनस्य वात्सप्रेरार्धं त्रैष्टुभमाग्नेयं । तथा
चानुक्रांतं । दिवस्परी द्वादश वात्सप्रेरार्धेयं त्विति ॥ प्रातरनुवाकाश्चिनशस्तयो-
रिदमादिके द्वे सूक्ते अस्य सूक्तस्यांत्यां वर्जयित्वा । सूचितं च । दिवस्परीति
सूक्तयोः पूर्वस्योत्तमामुद्धरेत् । आ० ४. १३. । इति ॥ स्वामवत्यामक्रंददग्निरित्येषा
याज्या । सूचितं च । अग्ने त्वमस्मश्रुयोध्यमीव । अक्रंददग्निः स्तनयन्निव द्यौः
। आ० ३. १३. । इति ॥

॥ तत्र प्रथमा ॥

दिवस्परी प्रथमं जज्ञे अग्निरस्मद्वितीयं परि जातवेदाः ।

तृतीयमप्सु नृमणा अजस्रमिंधान एनं जरते स्वाधीः ॥ १ ॥

दिवः । परि । प्रथमं । जज्ञे । अग्निः । अस्मत् । द्वितीयं । परि । जातऽवेदाः ।

तृतीयं । अप्सु । नृमणाः । अजस्रं । इंधानः । एनं । जरते । सुऽआधीः ॥ १ ॥

अग्निः प्रथमं पूर्वं दिवो द्युलोकस्य पर्युपर्यादित्यात्मना जज्ञे । जातः । जातवेदा
जातप्रज्ञो जातधनो वाग्निर्वितीयमस्मदस्माकं पर्युपरि पार्थिवात्मना जज्ञे । नृमणा
नृषु मनुष्येष्वनुयाहकतयासक्तचित्तोऽग्निस्तृतीयमप्स्वंतरिक्षे वैद्युतात्मना जज्ञे ।
एवंविधमेनमग्निं स्वाधीः सुप्रज्ञाताजस्रमनवरतमिंधानो दीपयञ्जरते । स्तौति ।
यद्वा वाजसनेयकोक्तप्रकारेणास्य मन्त्रस्यार्थो द्रष्टव्यः । तद्यथा दिवस्पतिं प्रथमं
जज्ञे अग्निरिति प्राणो वै ह्यीः प्राणाद्वा एष प्रथममजायतास्मद्वितीयं परि
जातवेदा इति यदेनमदो द्वितीयं पुरुषविधोऽजनयत्तृतीयमप्स्विति यदेनमद-
स्तृतीयमद्भ्योऽजनयन्नृमणा अजस्रमिति प्रजापतिर्वै नृमणा अग्निरजस्रमिंधान
एनं जरते स्वाधीरिति यो वा एनमिंधे स एनं जनयते स्वाधीः । श० ब्रा० ६.
५.४.३. इति ॥

॥ अथ द्वितीया ॥

विद्म ते अग्ने चेधा चयाणि विद्म ते धाम विभृता पुरुषा ।
विद्म ते नाम परमं गुहा यद्विद्म तमुत्सं यत् आजगंथं ॥२॥
विद्म ते । अग्ने । चेधा । चयाणि । विद्म ते । धाम । विऽभृता । पुरुऽषा ।
विद्म ते । नाम । परमं । गुहा । यत् । विद्म । तं । उत्सं । यत् । आऽजगंथं ॥२॥

हे अग्ने ते तव चेधा चिषु स्थानेषु पृथिव्यंतरिक्षद्युलोकेषु स्थितानि चया-
ण्यग्निवायादित्याख्यानि चीणि रूपाणि विद्म । वयं जानीमः । किंच । हे अग्ने
ते तव धाम सद्धानि स्थानानि विभृता विभृतानि पुरुषा बहुधा बहूनि वा
गार्हपत्याहवनीयान्वाहार्यपचनादीनि विद्म । किंच । ते तव गुहा गूढमवेद-
विद्मरविज्ञातं परममुत्कृष्टं वेदे प्रसिद्धं यन्नामास्ति तद्विद्म । वेदविदो वयं
विजानीमः । किंच । त्वं यतो यस्मादाजगंथागतवानसि । उत्पन्नवानित्यर्थः ।
तमुत्समुत्स्यंदयितारमुत्पादयितारं कारणात्मानं विद्म । जानीमः ॥

॥ अथ तृतीया ॥

समुद्रे त्वा नृमणा अप्स्वं तर्नृचक्षा ईधे दिवो अग्न उधन् ।
तृतीये त्वा रजसि तस्थिवांसमपामुपस्थे महिषा अवर्धन् ॥३॥
समुद्रे । त्वा । नृऽमनाः । अप्ऽसु । अंतः । नृऽचक्षाः । ईधे । दिवः । अग्ने । उधन् ।
तृतीये । त्वा । रजसि । तस्थिऽवांसं । अपां । उपऽस्थे । महिषाः । अवर्धन् ॥३॥

हे अग्ने समुद्रे महोदधौ जायमानमप्स्वन्तरपां मध्ये वडवात्मना स्थितं त्वा
त्वां नृमणा नृषु मनुष्येष्वनुयाहकतयासक्तचित्तो वरुण ईधे । संदीपितवान् ।
किंच । नृचक्षा नृणां प्रत्यक्षेण द्रष्टादित्यो दिवो द्युलोकस्य संबन्धिन्यूधन्धस्यू-
धःस्थानीय आदित्यमंडले यज्ञे वेधे । संदीपितवान् । किंच । तृतीये चयाणां
पूरकेऽपां वृष्ट्युदकानामुपस्थे स्थाने रजस्यन्तरिक्षलोके तस्थिवांसं विद्युदूपेणा-
वस्थितं त्वां महिषा महान्तो माध्यमिका देवगणा मरुदादयः स्तोतारो वर्धन् ।
स्तुतिभिरवर्धयन् । यद्वा । वाजसनेयकोक्तप्रकारेणार्थो द्रष्टव्यः । तद्यथा समुद्रे
त्वा नृमणा अप्स्वन्तरिति प्रजापतिर्वै नृमणा अप्सु त्वा प्रजापतिरित्येतन्नृ-
चक्षा ईधे दिवो अम ऊधन्निति प्रजापतिर्वै नृचक्षा आपो दिव ऊधस्तृतीये त्वा
रजसि तस्थिवांसमिति द्यौर्वै तृतीयं रजोऽपामुपस्थे महिषा अवर्धन्निति प्राणा
वै महिषा दिवि त्वा प्राणा अवर्धन्नित्येतत् । श० ब्रा० ६. ५. ४. ५. । इति ॥

॥ अथ चतुर्थी ॥

अक्रंददग्निः स्तनयन्निव द्यौः क्षामा रेरिहवीरुधः समंजन् ।

सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदसी भानुना भात्यन्तः ॥ ४ ॥

अक्रंदत् । अग्निः । स्तनयन्ऽइव । द्यौः । क्षाम । रेरिहत् । वीरुधः । संऽअंजन् ।

सद्यः । जज्ञानः । वि । हि । ई । इद्धः । अख्यत् । आ । रोदसी इति । भानुना ।

भाति । अन्तरिति ॥ ४ ॥

दावरूपोऽग्निः स्तूयते । अग्निर्दावाग्निः स्तनयन्निव द्यौर्यथा दीप्तो विद्युदूपः
पर्जन्यो महान्तं शब्दं करोति तद्वदक्रंदत् । महान्तं शब्दं करोति । किं कुर्वन्नित्य-
चाह । क्षाम क्षामां पृथिवी रेरिहदास्वादयन्वीरुध ओषधीश्च समंजन् अक्षयन् ।
सन्तापयन्नित्यर्थः । किंच । सद्यस्तत्क्षणे समाने काले जज्ञानो जायमान इद्धो
दीप्त ईमिदं स्वेन दग्धं वस्तुजातं व्यख्यत् । विविधं पश्यति । हीति पदपूरणः ।
किंच । रोदसी द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यावन्तरन्तरेण भानुना स्वदीप्ता भाति ।
प्रकाशते । यद्वा वाजसनेयकोक्तार्थो द्रष्टव्यः । तद्यथा । अक्रंददग्निः स्तनयन्निव
द्यौरिति क्रंदतीव हि पर्जन्यः स्तनयन्क्षामा रेरिहवीरुधः समंजन्निति क्षामां वै
रेरिहमाणी वीरुधः समनक्ति । सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदिति सद्यो
वा एष जज्ञान इदं सर्वं विख्यापयत्वा रोदसी भानुना भात्यन्तरितीमे वै द्यावा-

पृथिवी रोदसी ते एष भानुना भात्यंतः । श० ब्रा० ६.५.३.१. इति वैद्युतस्य
स्तुतिः । यद्येयं दावाग्नेः स्तुतिरिति ॥

॥ अथ पंचमी ॥

श्रीणामुदारो धरुणो रयीणां मनीषाणां प्रार्पणः सोमगोपाः ।
वसुः सूनुः सहसो अप्सु राजा वि भात्ययं उषसामिधानः ॥५॥
श्रीणां । उतऽआरः । धरुणः । रयीणां । मनीषाणां । प्रऽअर्पणः । सोमऽगोपाः ।
वसुः । सूनुः । सहसः । अप्सु । राजा । वि । भाति । अये । उषसां । इधानः ॥५॥

श्रीणां विभूतीनामुदार उन्नमयिता दाता रयीणां धनानां धरुणो धारको
मनीषाणामीप्सितार्थानां प्रार्पणः प्रापयिता सोमगोपाः सोमस्य गोपा वसुः
सर्वस्य लोकस्य वासकः सहसो बलस्य सूनुरप्सूदकेषु स्थितो राजा सर्वस्ये-
श्वर उषसामये प्रभातकाल इधानोऽग्निहोत्रार्थं समिध्यमानोऽग्निर्वि भाति ।
प्रकाशते ॥

॥ अथ षष्ठी ॥

विश्वस्य केतुर्भुवनस्य गर्भे आ रोदसी अपृणाज्जायमानः ।
वीकुं चिदद्रिमभिनत्परायजना यदग्निमयजंत पंच ॥६॥
विश्वस्य । केतुः । भुवनस्य । गर्भः । आ । रोदसी इति । अपृणात् । जायमानः ।
वीकुं । चित् । अद्रिं । अभिनत् । पराऽयन् । जनाः । यत् । अग्निं । अयजंत । पंच ॥६॥

विश्वस्य सर्वस्य केतुः प्रज्ञापको भुवनस्योदकस्य गर्भो गर्भभूतोऽग्निर्जायमानः
प्रादुर्भवन्नेव रोदसी द्यावापृथिव्यावापृणात् । आपूरयति । परायन् परागच्छन्
वीकुं चिदृष्टमप्यद्रिं मेघमभिनत् भिनत्ति च । कदेत्यत्राह । यद्यदा पंच जना
मनुष्या अग्निमयजंत । यजंते ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टमेऽष्टाविंशो वर्गः ॥

॥ अथ सप्तमी ॥

उशिक्षावको अरतिः सुमेधा मर्तेषुमिरमृतो नि धायि ।
इयति धूममरुषं भरिभदुक्कुक्केण शोचिषा द्यामिर्नद्यन् ॥७॥

उ॒शिक् । पा॒वकः । अ॒रतिः । सु॒ऽमे॒धाः । म॒र्तेषु । अ॒ग्निः । अ॒मृतः । नि । धा॒यि ।
इ॒यति । धू॒मं । अ॒रुषं । भ॒रिभ॒त् । उ॒त् । शु॒क्लेण । शो॒चिषा । द्यां । इ॒नक्ष॒न् ॥ ७ ॥

उशिक् हवीषि कामयमानः पावकः सर्वस्य लोकस्य शोधकोऽरतिर्गता
भूतानामारयिता वा सुमेधाः सुप्रज्ञोऽमृतो मरणधर्मरहितोऽग्निर्मर्तेषु मनुष्येषु
नि धायि । निहितः । सोऽयमग्निर्धूममियति । प्रेरयति । किंच । अरुषमारोचमानं
रूपं भरिभङ्गारयन् शुक्लेण शुक्लेन शोचिषा रोचिषा द्यां दिवमिनक्षन् व्याप्नुवन्
गच्छतीति शेषः ॥

॥ अथाष्टमी ॥

ह॒शानो रु॒क्म उ॒र्विया व्य॒द्यौर्दुर्म॑र्व॒मायुः श्रि॒ये रु॒चानः ।
अ॒ग्निर॒मृतो अ॒भव॒द्योभि॒र्येदे॒न द्यौर्ज॒नय॑त्सुरेताः ॥ ८ ॥
ह॒शानः । रु॒क्मः । उ॒र्विया । वि । अ॒द्यौत् । दुः॒ऽम॒र्षे । आ॒युः । श्रि॒ये । रु॒चानः ।
अ॒ग्निः । अ॒मृतः । अ॒भव॒त् । व॒यः॒ऽभिः । य॒त् । ए॒नं । द्यौः । ज॒नय॑त् । सु॒ऽरेताः ॥ ८ ॥

हशानः प्रत्यक्षेण दृश्यमानो रुक्मो रोचमानोऽग्निर्विविधोर्वत्यन्तं व्यद्यौत् ।
विद्योतते । किंच । आयुर्गता स सर्वतोऽयमग्निः श्रिये विभूत्यै दुर्मर्षे दुरभिभवं
यथा भवति तथा रुचानो रोचमानो भवति । सोऽयमग्निर्वयोभिरनैर्वनस्पति-
भिरमृतो मरणरहितोऽभवत् यद्यस्मात्कारणादेनमग्निं सुरेताः शोभनरेतस्को द्यौः
प्राण आदित्यो वा जनयत् । जनयति ॥

॥ अथ नवमी ॥

य॒ज्ञे अ॒द्य कृ॒णव॑द्भद्र॒शोचे॑ऽपू॒षं दे॒व घृ॒तव॑त्तम॒ग्ने ।
प्र तं न॒य प्र॒तरं व॒स्यो अ॒च्छा॒भि सु॒खं दे॒वभ॑क्तं य॒विह ॥ ९ ॥
यः । ते । अ॒द्य । कृ॒णव॑त् । भ॒द्र॒ऽशो॒चे । अ॒पू॒षं । दे॒व । घृ॒त॒ऽव॑त्तं । अ॒ग्ने ।
प्र । तं । न॒य । प्र॒ऽत॒रं । व॒स्यः । अ॒च्छ । अ॒भि । सु॒खं । दे॒व॒ऽभ॑क्तं । य॒विह ॥ ९ ॥

हे भद्रशोचे कल्याणदीप्ते हे देव द्योतमान यविह युवत्तमाग्ने ते तुभ्यं यो
यजमानोऽद्यास्मिन्नहनि घृतवत्तं घृतेन युक्तमपूपं पुरोडाशं कृणवत् करोति प्रतरं
प्रकृष्टतरं यजमानं वस्यो वसीयोऽच्छ प्रति प्र नय । अत्यर्थं प्रापय । तथा

देवभक्तं स्तुतिभिर्हविर्भिष्य देवानां संभक्तारं सेवितारं तं यजमानं द्युम् सुखमभि
प्रति प्र नय ॥

॥ अथ दशमी ॥

आ तं भज सौश्रवसेषु उक्थे उक्थे आ भज शस्यमाने ।

प्रियः सूर्ये प्रियो अग्रा भवात्युज्जातेन भिनददुज्जनिविः ॥ १० ॥

आ । तं । भज । सौश्रवसेषु । अग्रे । उक्थेऽउक्थे । आ । भज । शस्यमाने ।

प्रियः । सूर्ये । प्रियः । अग्रा । भवाति । उत् । जातेन । भिनदत् । उत् । जनिऽत्विः ॥ १० ॥

हे अग्रे त्वं सौश्रवसेषु । शोभनानि श्रवांस्यन्नानि हवींषि येषु कर्मसु तानि
सौश्रवसानि । तेषु क्रियमाणेषु तं यजमानं स्तोतारं वा भज । अभीष्टफलप्रदानेन
सेवस्व । किंच । उक्थे शस्ते शस्यमाने पठ्यमाने सति तमा भज । अभीष्टफल-
प्रदानेनैव सेवस्व । सोऽयं यजमानः स्तोता वा सूर्ये प्रियो भवाति । भवतु ।
तथाग्राग्रावपि प्रियो भवाति । किंच । सोऽयं जातेनोत्पन्नेन पुत्रेणोज्जिनदत् ।
शबून्विदारयतु । तथा जनिविर्जनयिष्यमाणैश्च पुत्रैः शबूनुज्जिनदत् ॥

॥ अथैकादशी ॥

त्वामग्रे यजमाना अनु द्यून्विश्व वसु दधिरे वार्याणि ।

त्वया सह द्रविणमिच्छमाना व्रजं गोमंतमुशिजो वि वव्रुः ॥ ११ ॥

त्वां । अग्रे । यजमानाः । अनु । द्यून् । विश्वा । वसु । दधिरे । वार्याणि ।

त्वया । सह । द्रविणं । इच्छमानाः । व्रजं । गोऽमंतं । उशिजः । वि । वव्रुः ॥ ११ ॥

हे अग्रे त्वां प्रति यजमाना अनु द्यून् प्रत्यहं विश्वा विश्वानि वार्याणि
वरणीयानि वसु वसूनि धनानि दधिरे । धारयन्ति । किंच । त्वया सह द्रविण-
मसुरैरपहतं गोरूपं धनमिच्छमानाः कामयमाना उशिजो मेधाविनो देवा
गोमंतं पशुमंतं व्रजं वि वव्रुः । विवृतद्वारं कृतवन्तः ॥

॥ अथ द्वादशी ॥

अस्ताप्यग्निर्नरां सुशेवो वैश्वानर ऋषिभिः सोमगोपाः ।

अश्वेषे द्यावापृथिवी हुवेम देवा धत्त रयिमस्मे सुवीरं ॥ १२ ॥

म० १०. अ० ४. सू० ४५.]

॥ सप्तमोऽष्टकः ॥

६०७

अस्तावि । अग्निः । नरां । सुऽशेवः । वैश्वानरः । ऋषिऽभिः । सोमऽगोपाः ।
अश्वेषे इति । द्यावापृथिवी इति । हुवेम । देवाः । धत्त । रयिं । अस्मे इति । सुऽवीरं ॥ १२ ॥

अश्वेषे द्यावापृथिवी द्यावापृथिव्यौ हुवेम । वयं ह्वयेम । किंच । हे देवा यूयं
सुवीरं शोभनपुत्राद्युपेतं रयिं धनमस्मे अस्मासु धत्त । धारयत ॥

॥ इति सप्तमस्याष्टम एकोनविंशो वर्गः ॥

वेदार्थस्य प्रकाशेन तमो हार्दं निवारयन् ।

पुमर्थोऽश्वतुरो देयाद्विद्यातीर्थमहेश्वरः ॥

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्तकश्रीवीरबुद्धभूपालसाम्राज्यधुरं-
धरेण सायणाचार्येण विरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऋक्संहिताभाषे
सप्तमाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥

SARVĀNUKRAMA II.

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metro.	Page
1	9.1.1	6.7.16	Svādishṭhayâ	10	Madhuchandâ Vai- śvāmitrah.	Somaḥ Pavamâ- naḥ.	Gâyatrî.	1
2	9.1.2	6.7.18	Pavasva	10	Medhâtithih Kâṇ- vaḥ.	The same.	The same.	4
3	9.1.3	6.7.20	Esha	10	Sūnahśepa Âjigar- tiḥ.	.....	.....	6
4	9.1.4	6.7.22	Sanâ	10	Hiranyastûpa Âṇ- girasah.	.....	.....	9
5	9.1.5	6.7.24	Samiddhaḥ	11	Asitah Kâśyapaḥ or Devalah.	Âprîsûktam, (without Narâ- samsah.)	1-7 Gâyatrî, 8-11 Anushtup.	11
6	9.1.6	6.7.26	Mandrayâ	9	The same.	Somaḥ Pavamâ- naḥ.	Gâyatrî.	14
7	9.1.7	6.7.28	Asrigram	9	.....	The same.	The same.	17
8	9.1.8	6.7.30	Ete somâḥ	9	.....	.....	.....	19
9	9.1.9	6.7.32	Pari priyâ	9	.....	.....	.....	21
10	9.1.10	6.7.34	Pra svânâsah	9	.....	.....	.....	24
11	9.1.11	6.7.36	Upâsmai	9	.....	.....	.....	26
12	9.1.12	6.7.38	Somâ asrigram	9	.....	.....	.....	28
13	9.1.13	6.8.1	Somaḥ punânaḥ	9	.....	.....	.....	31
14	9.1.14	6.8.3	Pari pra	8	.....	.....	.....	33
15	9.1.15	6.8.5	Esha dhiyâ	8	.....	.....	.....	35
16	9.1.16	6.8.6	Pra te sotârah	8	.....	.....	.....	38
17	9.1.17	6.8.7	Pra nimnena	8	.....	.....	.....	40
18	9.1.18	6.8.8	Pari suvânaḥ	7	.....	.....	.....	42
19	9.1.19	6.8.9	Yat soma	7	.....	.....	.....	43
20	9.1.20	6.8.10	Pra kaviḥ	7	.....	.....	.....	45
21	9.1.21	6.8.11	Ete dhâvanti	7	.....	.....	.....	47
22	9.1.22	6.8.12	Ete somâsah	7	.....	.....	.....	49
23	9.1.23	6.8.13	Somâ asrigram	7	.....	.....	.....	51
24	9.1.24	6.8.14	Pra somâsah	7	.....	.....	.....	53
25	9.2.1	6.8.15	Pavasva	6	Drîlhacyuta Âga- styah.	.....	.....	55
26	9.2.2	6.8.16	Tam amṛikshan- ta	6	Idhmavâho Dâr- dhacyutah.	.....	.....	56
27	9.2.3	6.8.17	Esha kaviḥ	6	Nṛimedhaḥ.	.....	.....	58
28	9.2.4	6.8.18	Esha vâjî	6	Priyamedhaḥ.	.....	.....	59
29	9.2.5	6.8.19	Prâsya	6	Nṛimedhaḥ.	.....	.....	61
30	9.2.6	6.8.20	Pra dhârâḥ	6	Binduḥ.	.....	.....	62

Hymn.	Mandala Anuvāka Sukta.	Aṣṭaka Adhyāya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Page.
31	9.2.7	6.8.21	Pra somâsaḥ	6	Gotamaḥ.	Somaḥ Pavamâ- naḥ.	Gâyatrî.	64
32	9.2.8	6.8.22	Pra somâsaḥ	6	Syâvâśvaḥ.	The same.	The same.	65
33	9.2.9	6.8.23	Pra somâsaḥ	6	Tritaḥ.	.....	.....	67
34	9.2.10	6.8.24	Pra suvânaḥ	6	The same.	.....	.....	69
35	9.2.11	6.8.25	Â naḥ pavasva	6	Prabhûvasuḥ.	.....	.....	70
36	9.2.12	6.8.26	Asarji	6	The same.	.....	.....	72
37	9.2.13	6.8.27	Pra sutaḥ	6	Rahûgaṇaḥ.	.....	.....	73
38	9.2.14	6.8.28	Esha u syaḥ	6	The same.	.....	.....	75
39	9.2.15	6.8.29	Âsur arsha	6	Bṛihammatiḥ.	.....	.....	76
40	9.2.16	6.8.30	Punânaḥ	6	The same.	.....	.....	78
41	9.2.17	6.8.31	Pra ye gâvaḥ	6	Medhyâtithiḥ.	.....	.....	80
42	9.2.18	6.8.32	Janayan	6	The same.	.....	.....	81
43	9.2.19	6.8.33	Yo atyaḥ	6	.....	.....	.....	83
44	9.2.20	7.1.1	Pra naḥ	6	Ayâśyaḥ.	.....	.....	87
45	9.2.21	7.1.2	Sa pavasva	6	The same.	.....	.....	88
46	9.2.22	7.1.3	Asrigraṇ	6	.....	.....	.....	90
47	9.2.23	7.1.4	Ayâ somaḥ	5	Kavir Bhârgavaḥ.	.....	.....	92
48	9.2.24	7.1.5	Tam tvâ	5	The same.	.....	.....	93
49	9.2.25	7.1.6	Pavasva	5	.....	.....	.....	94
50	9.2.26	7.1.7	Ut te śushmâsaḥ	5	Ucathyaḥ.	.....	.....	96
51	9.2.27	7.1.8	Adhvaryo	5	The same.	.....	.....	97
52	9.2.28	7.1.9	Pari dyukshaḥ	5	.....	.....	.....	98
53	9.2.29	7.1.10	Ut te	4	Avatsâraḥ.	.....	.....	99
54	9.2.30	7.1.11	Âsya pratnân	4	The same.	.....	.....	101
55	9.2.31	7.1.12	Yavam yavam	4	.....	.....	.....	102
56	9.2.32	7.1.13	Pari somaḥ	4	.....	.....	.....	103
57	9.2.33	7.1.14	Pra te dhârâḥ	4	.....	.....	.....	104
58	9.2.34	7.1.15	Tarat sa	4	.....	.....	.....	105
59	9.2.35	7.1.16	Pavasva	4	.....	.....	.....	106
60	9.2.36	7.1.17	Pra gâyatrena	4	.....	.....	1, 2 and 4 Gâyatrî, 3 Puraushnik.	107
61	9.3.1	7.1.18	Ayâ vîti	30	Amahîyuh.	.....	Gâyatrî.	108
62	9.3.2	7.1.24	Ete asrigram	30	Jamadagniḥ.	.....	The same.	116
63	9.3.3	7.1.30	Â pavasva	30	Nidhruviḥ Kâśya- paḥ.	.....	.....	122
64	9.3.4	7.1.36-41	Vṛishâ soma	30	Kaśyapaḥ.	.....	.....	129
65	9.3.5	7.2.1	Hinvanti	30	Bhṛigur Vâruṇiḥ or Jamadagniḥ.	.....	.....	137
66	9.3.6	7.2.7	Pavasva	30	Śatam Vaikhâna- sâḥ.	Somaḥ, 19-21 Agniḥ.	1-17, 19-30 Gâya- trî, 18 Anushṭup.	146
67	9.3.7	7.2.13	Tvam somâsi	32	1-3 Bharadvâjah, 4-6 Kaśyapaḥ, 7- 9 Gotamaḥ, 10-12 Atriḥ, 13-15 Vi- śvâmitraḥ, 16-18	1-9, 13-22, 28- 30 Somaḥ, 10- 12 Somaḥ or Pûshâ, 23 and 24 Agniḥ, 25 Ag-	1-15, 19-26, 28, 29 Gâyatrî, 16-18 Dvi- padâ Gâyatrî, 27, 31, 32 Anushṭup, 30 Puraushnik.	156

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Aṣṭaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Page.
					Jamadagniḥ, 19- 21 Vasishṭhaḥ, 22 -32 Pavitraḥ or Vasishṭhaḥ or both.	niḥ or Savitâ, 26 Agniḥ or Agniḥ and Savitâ, 27 Agniḥ or Viśve devâḥ, 31 and 32 Pavamānyadh- yetristutiḥ.		
68	9.4.1	7.2.19	Pra devam	10	Vatsaprir Bhālan- danaḥ.	Somaḥ.	1-9 Jagatî, 10 Trish- ṭup.	167
69	9.4.2	7.2.21	Ishur na	10	Hiraṇyastûpaḥ.	The same.	1-8 Jagatî, 9 and 10 Trishṭup.	172
70	9.4.3	7.2.23	Trir asmai	10	Reṇur Vaiśvâmi- traḥ.	.....	1-9 Jagatî, 10 Trish- ṭup.	177
71	9.4.4	7.2.25	Â dakṣiṇâ	9	Rishabho Vaiśvâ- mitraḥ.	.....	1-8 Jagatî, 9 Trish- ṭup.	183
72	9.4.5	7.2.27	Harim mṛijanti	9	Harimantaḥ.	.....	Jagatî.	188
73	9.4.6	7.2.29	Srakve	9	Pavitraḥ.	.....	The same.	192
74	9.4.7	7.2.31	Śiśur na	9	Kukshîvân.	.....	1-7, 9 Jagatî, 8 Trishṭup.	197
75	9.4.8	7.2.33	Abhi priyâṇi	5	Kaviḥ.	.....	Jagatî.	202
76	9.4.9	7.3.1	Dhartâ	5	The same.	.....	The same.	205
77	9.4.10	7.3.2	Esha pra	5	.....	.....	.....	207
78	9.4.11	7.3.3	Pra râjâ	5	.....	.....	.....	210
79	9.4.12	7.3.4	Acodasaḥ	5	.....	.....	.....	212
80	9.4.13	7.3.5	Somasya dhârâ	5	Vasur Bhâradvâjaḥ.	.....	.....	215
81	9.4.14	7.3.6	Pra somasya	5	The same.	.....	1-4 Jagatî, 5 Trish- ṭup.	217
82	9.4.15	7.3.7	Asâvi	5	.....	.....	The same.	219
83	9.4.16	7.3.8	Pavitrām	5	Pavitraḥ.	.....	Jagatî.	221
84	9.4.17	7.3.9	Pavasva	5	Prajâpatir Vâcyah.	.....	The same.	224
85	9.4.18	7.3.10	Indrâya	12	Veno Bhârgavaḥ.	.....	1-10 Jagatî, 11 and 12 Trishṭup.	226
86	9.5.1	7.3.12	Pra te	48	1-10 Akrishtâ Mâ- shâh, 11-20 Sika- tâ Nivâvari, 21-30 Prisṇayo 'jâh, 31- 40 The three sets together, 41-45 A- triḥ, 46-48 Gṛitsa- madaḥ.	.....	Jagatî.	231
87	9.5.2	7.3.22	Pra tu drava	9	Uśanâḥ.	.....	Trishṭup.	251
88	9.5.3	7.3.24	Ayam somaḥ	8	The same.	.....	The same.	255
89	9.5.4	7.3.25	Pro syaḥ	7	.....	.....	.....	258
90	9.5.5	7.3.26	Pra hinvânaḥ	6	Vasishṭhaḥ.	.....	.....	261
91	9.5.6	7.4.1	Asarji	6	Kaśyapaḥ.	.....	.....	264
92	9.5.7	7.4.2	Pari suvânaḥ	6	The same.	.....	.....	267

Hymn.	Mandala Anuvāka Sukta.	Ashtaka Adhyāya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Pag.
93	9.5.8	7.4.3	Sākamukshaḥ	5	Nodhāḥ.	Somaḥ.	Trishṭup.	270
94	9.5.9	7.4.4	Adhi yat	5	Kaṇvaḥ.	The same.	The same.	272
95	9.5.10	7.4.5	Kanikranti	5	Praskaṇvaḥ.	.....	.....	274
96	9.5.11	7.4.6	Pra senānīḥ	24	Pratardano Daivo- dāsiḥ.	.....	.....	277
97	9.6.1	7.4.11	Asya preshā	58	1-3 Vasishṭhaḥ, 4- 6 Indra-pramatiḥ, 7-9 Vṛishagaṇaḥ, 10-12 Manyuḥ, 13 -15 Upamaṇyuḥ, 16-18 Vyāghrapāt, 19-21 Saktiḥ, 22 -24 Karṇasrut, 25 -27 Mrīḷikāḥ, 28 -30 Vasukraḥ (all nine Vasishṭhas), 31-44 Parāśaraḥ, 45-58 Kutsaḥ.	.....	.....	288
98	9.6.2	7.4.23	Abhi naḥ	12	Ambarīśhaḥ and Ri- jīsvā.	.....	Anusṭup, 11 Bri- hatī.	314
99	9.6.3	7.4.25	Ā haryatāya	8	Rebhasūnū Kāśya- pau.	.....	1 Brihatī, 2-8 A- nusṭup.	318
100	9.6.4	7.4.27, 28	Abhī navante	9	The same.	.....	Anusṭup.	321
101	9.6.5	7.5.1	Purojitī	16	1-3 Andhīguḥ Śyā- vāsvih, 4-6 Ya- yātir Nāhushaḥ, 7-9 Nahusho Mā- navaḥ, 10-12 Ma- nuḥ Sāmvaranaḥ, 13-16 Prajāpatiḥ.	.....	Anusṭup, 2 and 3 Gāyatrī.	325
102	9.6.6	7.5.4	Krāṇā	8	Tritāḥ.	.....	Ushṇik.	331
103	9.6.7	7.5.6	Pra punānāya	6	Dvita Āptyaḥ.	.....	The same.	335
104	9.7.1	7.5.7	Sakhāyaḥ	6	Parvata - Nāradau Kāśyapau or Śi- khaṇḍinyāv Apsa- rasau.	.....	.....	337
105	9.7.2	7.5.8	Tam vaḥ	6	Parvata-Nāradau.	.....	.....	339
106	9.7.3	7.5.9	Indram accha	14	1-3 Agniś Cākshu- shaḥ, 4-6 Cakshur Mānavaḥ, 7-9 Ma- nur Āpsavaḥ, 10- 14 Agniḥ.	.....	.....	342
107	9.7.4	7.5.12	Parītaḥ	26	Saptarashayaḥ.	.....	Prāgātham, 3 and 16 Dvipadā, 8-10 Bṛihatī.	347

Hymn.	Mandala Anuvāka Bukta.	Aṣṭaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Page.
108	9.7.5	7.5.17	Pavasva	16	1 and 2 Gaurivītiḥ, 3 Saktiḥ, 4 and 5 Ūruḥ, 6 and 7 Rijiśvā, 8 and 9 Ūrdhasadmā, 10 and 11 Kṛitayaśāḥ, 12 and 13 Rīṇamcayāḥ, 14-16 Śaktiḥ.	Somaḥ.	Kākubhāḥ pragāthāḥ, 13 Gāyatrī yavamadhyā.	357
109	9.7.6	7.5.20	Pari pra	22	Agnayo dhishnyā aiśvarāḥ.	The same.	Dvaipadam.	363
110	9.7.7	7.5.22	Pary ū shu	12	Tryarūṇa-Trasada-syū.	.....	1-3 Anuṣṭup piṇikamadhyā, 4-9 Ūrdhvabṛihatī, 10-12 Virāt.	369
111	9.7.8	7.5.24	Ayā rucā	3	Anānataḥ Pāruc-chepiḥ.	.....	Ātyaṣṭam.	373
112	9.7.9	7.5.25	Nānānam	4	Śiśuḥ.	.....	Pāṅktam.	375
113	9.7.10	7.5.26	Saryanāvati	11	Kaśyapaḥ.	.....	The same.	378
114	9.7.11	7.5.28	Ya indoḥ	4	The same.	.....	.....	382
1	10.1.1	7.5.29	Agre bṛiḥan	7	Tṛitaḥ.	Agniḥ.	Trisṭup.	385
2	10.1.2	7.5.30	Piprihi	7	The same.	The same.	The same.	389
3	10.1.3	7.5.31	Ino rājan	7	.....	.....	.....	392
4	10.1.4	7.5.32	Pra te	7	.....	.....	.....	395
5	10.1.5	7.5.33	Ekaḥ samudraḥ	7	.....	.....	.....	399
6	10.1.6	7.6.1	Ayam sa	7	.....	.....	.....	403
7	10.1.7	7.6.2	Svasti	7	.....	.....	.....	406
8	10.1.8	7.6.3	Pra ketunā	9	Trisīrās Tvāṣṭraḥ.	1-6 Agniḥ, 7-9 Indraḥ.	.....	409
9	10.1.9	7.6.5	Āpo hi	9	Sindhudvīpa Āmba-rīṣaḥ or Trisīrās Tvāṣṭraḥ.	Āpaḥ.	Gāyatrī, 8 and 9 Anuṣṭup, 5 Vardhamānā, 7 Pratiṣṭhā.	414
10	10.1.10	7.6.6	O cit	14	Vaivasvatayor Yama-Yamyor saṁvādaḥ.	.....	Trisṭup.	416
11	11.1.11	7.6.9	Vṛishā	9	Havirdhāna Āgniḥ.	Agniḥ.	1-6 Jagatī, 7-9 Trisṭup.	423
12	10.1.12	7.6.11	Dyāvā	9	The same.	The same.	Trisṭup.	428
13	10.1.13	7.6.13	Yuje	5	Vivasvān Ādityaḥ.	Havirdhānam.	1-4 Trisṭup, 5 Jagatī.	431
14	10.1.14	7.6.14	Pareyivāṁsam	16	Yamaḥ.	Yamaḥ, 6 Liṅgoktadevatāḥ, 7-9 Liṅgoktadevatāḥ Pitaro vā, 10-12 Svānau.	1-12 Trisṭup, 13, 14 and 16 Anuṣṭup, 15 Bṛihatī.	434

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Ashtaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Pag.
15	10.1.15	7.6.17	Udīratām	14	Sankho Yāmāya- naḥ.	Pitarah.	Trishṭup, 11 Jagatī.	441
16	10.1.16	7.6.20	Mainam	14	Damano Yāmāya- naḥ.	Agniḥ.	1-10 Trishṭup, 11 -14 Anusṭup.	448
17	10.2.1	7.6.23	Tvashtā	14	Devasravā Yāmā- yanaḥ.	1 and 2 Saranyūḥ, 3-6 Pūshā, 7- 9 Sarasvatī, 10- 14 Āpaḥ, 11- 13 Āpaḥ or So- maḥ.	1-12 Trishṭup, 13 and 14 Anusṭup, 13 Anusṭup or Purastādbṛhatī.	455
18	10.2.2	7.6.26- 28	Param mṛityo	14	Sankusuko Yāmā- yanaḥ.	1-4 Mṛityuḥ, 5 Dhātā, 6 Tva- shṭā, 7-13 Pi- tṛimedhaḥ, 14 Pitṛimedhaḥ or Prajāpatiḥ.	1-10, 12 Trishṭup, 11 Prastārapanik- tiḥ, 13 Jagatī, 14 Anusṭup.	463
19	10.2.3	7.7.1	Ni vartadhvam	8	Mathito Yāmāya- naḥ, or Bhṛigur Vāruṇīḥ, or Cya- vano Bhārgavaḥ.	Āpaḥ or Gāvaḥ, 1 c.d. Agniḥso- mau.	Anusṭup, 6 Gāya- trī.	470
20	10.2.4	7.7.2	Bhadram	10	Vimada Aindraḥ or Prājāpatyaḥ, or Vasukṛd Vāsu- kraḥ.	Agniḥ. (1 pāda eva vā sāntyarthah.)	Gāyatrī, 1 Ekapaḍā, 2 Anusṭup, 9 Vi- rāt, 10 Trishṭup.	474
21	10.2.5	7.7.4	Āgnim na	8	The same.	Agniḥ.	Āstārapanīktam.	478
22	10.2.6	7.7.6	Kuha	15	.....	Indraḥ.	Purastādbārhatam, 5, 7 and 9 Anusṭup, 15 Trishṭup.	482
23	10.2.7	7.7.9	Yajāmahe	7	.....	The same.	1 and 7 Trishṭup, 5 Abhisārinī, 2-4, 6 Jagatī.	488
24	10.2.8	7.7.10	Indra somam	6	.....	1-3 Indraḥ, 4- 6 Āsvinau.	1-3 Āstārapanīktam, 4-6 Anusṭup.	492
25	10.2.9	7.7.11	Bhadram	11	.....	Somaḥ.	Āstārapanīktam.	495
26	10.2.10	7.7.13	Praṇi	9	.....	Pūshā.	Anusṭup, 1 and 4 Ushnik.	500
27	10.2.11	7.7.15	Asat su	24	Vasukra Aindraḥ.	Indraḥ.	Trishṭup.	503
28	10.2.12	7.7.20	Viśvo hi	12	Indra - Vasukrayoḥ 1 Indrasya snu- shā.	sarhvāda ain- draḥ.	The same.	516
29	10.2.13	7.7.22	Vane na	8	Vasukraḥ.	Indraḥ	.....	522
30	10.3.1	7.7.24	Pra devatrā	15	Kavasha Ailūshaḥ.	Āpaḥ or Apām- napāt.	.....	527
31	10.3.2	7.7.27	Ā naḥ	11	The same.	Viśve Devāḥ.	.....	534
32	10.3.3	7.7.29, 30	Pra su gmantā	9	.....	Indraḥ.	1-5 Jagatī, 6-9 Trishṭup.	540

Hymn.	Mandala Anuvaka Sukta.	Aṣṭaka Adhyaya Varga.	Beginning of the hymn.	Number of Verses.	Author.	Deity.	Metre.	Page.
33	10.3.4	7.8.1	Pra mā	9	Kaṇva Ailūshaḥ.	1 Viśve Devāḥ, 2 and 3 Indraḥ, 4 and 5 Kurusa- vaṇasya Trāsa- dasyavasya dā- nastutiḥ, 6-9 U- pamaśravā Mi- trātithiputraḥ.	1 Trishtub, 2 and 3 Pragāthah, 4-9 Gāyatrī.	545
34	10.3.5	7.8.3	Prāvepāḥ	14	The same, or Aksho Maujavān.	Akshakrishipra- śamsā (1, 7, 9, 12, 13) and ak- shakitavanindā (2-6, 8, 10, 11, 14).	Trishtub, 7 Jagatī.	549
35	10.3.6	7.8.6	Abudhram	14	Luśo Dhānakaḥ.	Viśve Devāḥ.	1-12 Jagatī, 13 and 14 Trishtub.	555
36	10.3.7	7.8.9	Ushāsānaktā	14	The same.	The same.	1-12 Jagatī, 13 and 14 Trishtub.	561
37	10.3.8	7.8.12	Namo mitrasya	12	Abhitapāḥ Sauryaḥ.	Sūryaḥ.	Jagatī, 10 Trish- tup.	566
38	10.3.9	7.8.14	Asmin naḥ	5	Indro Mushkavān.	Indraḥ.	Jagatī.	571
39	10.3.10	7.8.15	Yo vām	14	Ghoshā Kākshī- vatī.	Aśvinau.	Jagatī, 14 Trish- tup.	573
40	10.3.11	7.8.18	Ratham yāntam	14	The same.	The same.	Jagatī.	580
41	10.3.12	7.8.21	Samānam	3	Suhastyo Ghaushe- yaḥ.	.....	The same.	586
42	10.3.13	7.8.22	Asteva	11	Kṛishṇaḥ.	Indraḥ.	Trishtub.	588
43	10.4.1	7.8.24	Acchā me	11	The same.	The same.	Jagatī, 10 and 11 Trishtub.	592
44	10.4.2	7.8.26	Ā yātu	11	.....	.....	1-3 Trishtub, 4- 9 Jagatī, 10 and 11 Trishtub.	597
45	10.4.3	7.8.28	Divas pari	12	Vatsapriḥ.	Agniḥ.	Trishtub.	601

INDEX.

अ

अंशः II. 1, 4; 27, 1; V. 42, 5; VII. 32, 12.
 अंशः I. 102, 4; II. 19, 5; III. 45, 4.
 अंशवः VIII. 9, 19; 53, 4.
 अंशवे I. 46, 10.
 अंशाश्च V. 86, 5; X. 106, 9.
 अंशाः X. 31, 3.
 अंशाय I. 112, 1.
 अंशुः III. 36, 6; IV. 22, 8; V. 43, 4; IX.
 62, 4; 68, 4; 74, 2; 5; 89, 6; 91, 3;
 92, 1; X. 17, 12; 94, 10.
 अंशुना IV. 58, 1.
 अंशुभिः I. 91, 17; IX. 15, 5; 67, 28.
 अंशु I. 137, 3; III. 36, 7; IV. 26, 6; V. 36, 1;
 VI. 17, 11; 20, 6; VII. 98, 1; VIII. 5, 26;
 72, 2; IX. 68, 6; 72, 6; 86, 46; 95, 4;
 97, 14; X. 94, 9; 113, 2; 149, 5.
 अंशुमती VIII. 96, 13.
 अंशुमता VIII. 96, 15.
 अंशुमताः VIII. 96, 14.
 अंशोः I. 125, 3; II. 13, 1; III. 48, 2; IV.
 1, 19; 25, 3; IX. 96, 8; 107, 12; X.
 94, 8.
 असंख्यकोशः X. 101, 7.
 असंख्यः VIII. 17, 14.
 असंख्य IV. 34, 9.
 असंख्योः V. 57, 6.
 असंख्याः X. 163, 2.

असेषु I. 64, 4; 166, 9; 10; 168, 3; V. 54,
 11; VII. 56, 13.
 असी I. 158, 5.
 अस्याः I. 191, 7.
 अहः I. 42, 1; II. 23, 4; 5; 28, 6; 33, 2;
 34, 15; III. 15, 3; 59, 2; IV. 2, 9;
 3, 14; 11, 6; 12, 6; 20, 9; V. 31, 13;
 45, 11; VI. 2, 4; 3, 1; 2; 4, 8; 11, 6;
 37, 4; 44, 16; 67, 8; VII. 40, 4; 60, 6;
 66, 5; VIII. 19, 6; IX. 104, 6; X. 35,
 14; 39, 11; 63, 6; 126, 1.
 अहःसुचं X. 63, 9.
 अहःसुचः V. 15, 3.
 अहतिः I. 94, 2; VIII. 75, 9.
 अहतिभ्यः V. 55, 10.
 अहति VIII. 67, 2; 21.
 अहसः I. 18, 5; 36, 14; 58, 8; 9; 91,
 15; 93, 8; 106, 1-6; 115, 6; 117, 3;
 118, 8; 136, 5²; 180, 5; II. 26, 4; 33, 3;
 III. 32, 14; IV. 2, 8; 53, 6; 55, 5; V.
 51, 13; VI. 16, 30; 31; 48, 8; VII. 1,
 15; 15, 3; 13; 16, 10; 71, 5; 104, 23;
 VIII. 18, 6; 10; 24, 27; 31, 2; IX. 56,
 4; X. 24, 3; 25, 8; 36, 2; 3; 65, 12;
 66, 5; 97, 15; 126, 2; 132, 7²; 164, 4.
 अहसि I. 54, 1.
 अहसि VI. 2, 11; VII. 23, 2.
 अहसः X. 5, 6.

B

अङ्कुरा VI. 47, 20.
 अङ्कुरात् I. 105, 17.
 अङ्गोः I. 63, 7; 107, 1; II. 26, 4; V. 65, 4;
 67, 4; VIII. 18, 5; 67, 7.
 अङ्गः V. 83, 10; VII. 77, 1; VIII. 73, 16.
 अङ्गः I. 24, 8; 123, 7; IV. 18, 5; VII. 76, 1;
 X. 53, 3²; 67, 4.
 अङ्गनिष्ठः V. 59, 6; 60, 5.
 अङ्गरे VIII. 80, 1; X. 49, 6.
 अङ्गरे I. 114, 9; X. 49, 5; 85, 17; 124, 4;
 127, 8; 167, 4.
 अङ्गित्यङ्गः II. 12, 4.
 अङ्गित्यङ्गः I. 33, 15; II. 38, 8; III. 59, 9;
 V. 29, 10; 80, 6; VII. 8, 2; X. 169, 4.
 अङ्गित I. 20, 6.
 अङ्गित IV. 35, 5².
 अङ्गमे III. 14, 7; IV. 2, 19; V. 29, 15; VI.
 15, 19.
 अङ्गमे IV. 16, 20; VIII. 2, 3; X. 39, 14;
 68, 12.
 अङ्गमा X. 22, 8.
 अङ्गलः I. 102, 6.
 अङ्गल्यत् X. 190, 3.
 अङ्गल्यन् X. 90, 11; 14.
 अङ्गवऽअरि III. 47, 5.
 अङ्गवऽअरी VII. 96, 3.
 अङ्गवाः V. 58, 5.
 अङ्गवाभिः I. 158, 1; VI. 33, 4.
 अङ्गविषु VII. 4, 4.
 अङ्गवेभिः VI. 60, 3.
 अङ्गवेः III. 54, 16.
 अङ्गानिषं IV. 24, 9.
 अङ्गामऽअङ्गः I. 53, 2.
 अङ्गारि I. 20, 1; 57, 3; 63, 9; 187, 6; IV.
 6, 11; 16, 21; VI. 63, 3.
 अङ्गारि I. 104, 1; 184, 5; III. 4, 4; IV. 34,
 3; VI. 41, 3; VII. 60, 12; 97, 9.
 अङ्गारिषं IV. 39, 6.
 अङ्गारीत् IV. 39, 3.
 अङ्गिरत् I. 32, 13.

अङ्गुलं I. 120, 8.
 अङ्गुलं X. 22, 12.
 अङ्गुमारः I. 155, 6.
 अङ्गुपाः X. 109, 1.
 अङ्गुपास्य V. 39, 2.
 अङ्गुणत् I. 110, 3; X. 89, 7.
 अङ्गुणत् VI. 69, 5.
 अङ्गुणत् I. 116, 10; 14; X. 39, 8.
 अङ्गुणं IV. 35, 9.
 अङ्गुणोः II. 13, 2; 3; 4; VIII. 91, 7; X.
 135, 3; 138, 6.
 अङ्गुणोः II. 13, 5; 17, 3; IV. 19, 6; 28, 4;
 VI. 1, 1; X. 112, 8; 180, 3.
 अङ्गुणोत् II. 17, 6; V. 42, 13; VI. 47, 4;
 IX. 92, 5; X. 30, 7; 43, 8; 104, 10.
 अङ्गुणोत् I. 164, 28; II. 17, 5; III. 30, 10;
 34, 3; VI. 8, 3; 44, 23; VII. 18, 5²;
 11; 33, 5; X. 68, 6; 88, 4.
 अङ्गुणोत् IV. 35, 3.
 अङ्गुणोत् I. 110, 8; 161, 7; 11.
 अङ्गुणत् I. 36, 5; 52, 9; 132, 3; VII. 47, 1;
 X. 44, 6; 48, 6.
 अङ्गुणत् III. 11, 4; VII. 16, 12; X. 13, 4;
 77, 2; 92, 2.
 अङ्गुणन् I. 72, 10; IV. 1, 10; 13, 3.
 अङ्गुणन् I. 31, 11²; II. 40, 1; III. 2, 10;
 17, 4; IV. 33, 7; X. 46, 4; 88, 10; 12.
 अङ्गुत V. 34, 8.
 अङ्गुत I. 124, 4; 5; 181, 1; III. 26, 8; VIII.
 46, 24; X. 127, 3.
 अङ्गुतः I. 63, 4.
 अङ्गुतं VI. 18, 15; VIII. 66, 9.
 अङ्गुता IV. 18, 2.
 अङ्गुताह X. 63, 8.
 अङ्गुते I. 104, 7.
 अङ्गुतरुक् X. 84, 4.
 अङ्गुपाः V. 30, 8.
 अङ्गुत IX. 108, 6.
 अङ्गुत X. 67, 5.
 अङ्गुत IX. 85, 11; X. 24, 5; 123, 4.

- अकूपयत् X. 68, 10.
 अकूपेतां VIII. 76, 11.
 अकूपन् IV. 2, 18.
 अकूपिऽवलां X. 146, 6.
 अकेतवे I. 6, 3.
 अक्रः IV. 3, 10; VI. 4, 6; 5, 6; IX. 96, 22.
 अक्रं II. 3, 4; IV. 27, 5; X. 177, 1.
 अक्रवः X. 3, 4; 89, 15.
 अक्रवे X. 40, 5.
 अक्रा I. 62, 8.
 अक्रुः I. 143, 3; II. 30, 1.
 अक्रुना II. 10, 3; 19, 3.
 अक्रुऽभिः I. 34, 8; 36, 16; 46, 14; 50, 2;
 7; 94, 5; 112, 25; III. 17, 1; 31, 16;
 IV. 53, 1; 3; V. 48, 3; 84, 2; VI. 69,
 3; IX. 50, 5; X. 14, 9; 37, 9.
 अक्रुऽभ्यः X. 89, 11.
 अक्रुं VII. 66, 11; X. 64, 3; 92, 2.
 अक्रुपु VIII. 92, 31.
 अक्रन् I. 68, 1; V. 54, 4; VI. 4, 5; 39, 3; 65,
 1; VII. 79, 2; VIII. 5, 8; X. 1, 2; 12, 7.
 अक्रोः III. 7, 6; 30, 13; IV. 10, 5; V. 30,
 13; VI. 3, 3; 5; 24, 9; 38, 4; VII. 11,
 3; 39, 2; X. 92, 1; 14.
 अक्रौ VI. 49, 10.
 अक्रः I. 143, 7; 189, 7; III. 1, 12; IV. 6, 3.
 अक्रत VIII. 6, 3; 23, 18; X. 1, 3; 34, 5; 71, 2.
 अक्रत I. 20, 4; 64, 5; 92, 1; V. 21, 3; VII.
 103, 8; VIII. 65, 12; IX. 21, 7; X. 66,
 14; 94, 5; 14; 155, 5.
 अक्रतुः X. 83, 5.
 अक्रतृन् VII. 6, 3.
 अक्रन् I. 92, 2; IV. 33, 2.
 अक्रन् I. 33, 15; 61, 16; II. 39, 8; III. 30,
 20; 35, 8; V. 30, 12; 59, 1; VI. 28, 1;
 44, 8; X. 14, 9; 128, 9.
 अक्रंदः I. 163, 1.
 अक्रंदत् X. 45, 4.
 अक्रंदयः I. 54, 1.
 अक्रंदयन् X. 102, 5.
 अक्रपिह VII. 20, 9.
 अक्रमिपं X. 95, 2.
 अक्रमीः X. 60, 6.
 अक्रमीत् IX. 114, 1.
 अक्रमीत् IV. 15, 3; VI. 59, 6; IX. 36, 1;
 40, 1; 45, 4; 64, 29; 69, 4; 74, 8; 86,
 14; 108, 2; X. 189, 1.
 अक्रमीं X. 166, 5.
 अक्रमुः VIII. 93, 14; IX. 41, 1.
 अक्रमुः IX. 10, 1; 23, 2; 31, 1; 32, 1; 86,
 17; X. 97, 10.
 अक्रमिऽहस्ता V. 62, 6.
 अक्राः X. 77, 2.
 अक्रान् IX. 64, 9; 97, 40.
 अक्रान् II. 11, 8; IX. 69, 3.
 अक्रामत् X. 90, 4; 138, 5.
 अक्रि X. 159, 4.
 अक्रौठन् X. 79, 6.
 अक्रुद्यत् X. 146, 4.
 अक्रो I. 120, 2.
 अक्ष III. 53, 19.
 अक्षः I. 164, 13; 166, 9; III. 53, 17; VI.
 24, 3; VIII. 5, 29; X. 85, 12.
 अक्षः X. 34, 4.
 अक्षयऽधंतः X. 71, 7.
 अक्षयऽवान् I. 164, 16.
 अक्षत् X. 11, 7.
 अक्षतः V. 78, 9; X. 166, 2.
 अक्षन् I. 82, 2.
 अक्षन् I. 191, 12; X. 15, 12; 27, 8.
 अक्षन्तः X. 53, 7.
 अक्षभिः I. 89, 8; 128, 3; 139, 2²; II. 2, 4;
 IX. 102, 8; X. 21, 7; 79, 5; 127, 1.
 अक्षं I. 30, 14; 15; VII. 33, 4.
 अक्षट IX. 85, 5.
 अक्षरत् I. 112, 11; VIII. 7, 1; IX. 39, 4.
 अक्षरत् IX. 28, 2; 63, 3.

- अक्षरन् I. 33, 11; 84, 4; 188, 5; IX. 8, 1;
 17, 2; 21, 3; 29, 1; 30, 1; 33, 2; 63,
 14; 15; 78, 3; 98, 11; 101, 4.
 अक्षरे I. 164, 42; III. 55, 1.
 अक्षरा VII. 15, 9; 36, 7.
 अक्षरा VII. 1, 14.
 अक्षराश्च I. 34, 4.
 अक्षराणां III. 31, 6.
 अक्षरे I. 164, 39; VI. 16, 35.
 अक्षरेण I. 164, 24; X. 13, 3.
 अक्षस्य X. 34, 2.
 अक्षाः IX. 43, 5.
 अक्षाः X. 27, 17.
 अक्षाणि VII. 55, 6.
 अक्षारिणि IX. 18, 1; 66, 28; 87, 4; 89, 1;
 97, 45; 98, 2; 3; 107, 9²; 109, 16; 17;
 110, 10; X. 89, 6.
 अक्षासः X. 34, 6; 7.
 अक्षि IX. 9, 4.
 अक्षिणाः IV. 18, 12.
 अक्षितञ्जतयः VIII. 3, 15.
 अक्षितञ्जतिः I. 5, 9; VI. 24, 1.
 अक्षितञ्जति IV. 17, 16.
 अक्षितं I. 9, 7; 58, 5; 64, 6; 130, 5; V. 53,
 13; VII. 65, 1; VIII. 7, 16; 72, 10;
 IX. 26, 2; 31, 5; 68, 3; 72, 6; 78, 3;
 110, 5; X. 101, 6.
 अक्षितश्चतुं VIII. 49, 6.
 अक्षिता III. 40, 7; IX. 68, 3.
 अक्षिति I. 40, 4; VIII. 103, 5; IX. 66, 7.
 अक्षिते IX. 113, 7.
 अक्षिपत् VI. 16, 18²; X. 119, 6.
 अक्षियंतं IV. 17, 13.
 अक्षी इति I. 72, 10; 116, 16; 117, 17; 120,
 6; X. 79, 2.
 अक्षी इवेत्यक्षी इव II. 39, 5.
 अक्षीभ्यां X. 163, 1.
 अक्षीयमाणं III. 26, 9.
 अक्षीयमाणा I. 154, 4.
 अक्षुः I. 180, 5.
 अक्षे VIII. 46, 27.
 अक्षेणश्च X. 89, 4.
 अक्षेत्रस्थित् V. 40, 5; X. 32, 7.
 अक्षेः X. 34, 13.
 अक्षोदयत् IV. 19, 4.
 अक्षयः VIII. 25, 9.
 अक्षयाश्मुक् I. 122, 9.
 अक्षय्याधानः VIII. 7, 35.
 अक्षनंतः X. 101, 11.
 अक्षर्वे VII. 32, 13.
 अक्षिदत् VIII. 77, 3.
 अक्षिद्रयामभिः I. 38, 11.
 अक्षत्वीकृत्य VII. 103, 3.
 अक्षयः VII. 13, 3.
 अक्षयत् IV. 14, 1; 24, 8; V. 30, 9.
 अक्षयत् I. 35, 7; 8; 46, 10; 113, 4; 123, 2;
 IV. 2, 18; 13, 1; 19, 9; V. 81, 2; IX.
 101, 7; X. 45, 4; 127, 1; 189, 2.
 अक्षयत् I. 161, 13; IX. 61, 7.
 अक्षयन् I. 35, 5; IV. 1, 18.
 अक्षयं I. 109, 1; VIII. 55, 1.
 अक्षयं V. 48, 4.
 अगच्छः VIII. 98, 3; X. 171, 2.
 अगच्छः X. 73, 6.
 अगच्छत् I. 32, 14; III. 31, 7.
 अगच्छत् X. 98, 2.
 अगच्छत् I. 110, 2; 161, 6.
 अगच्छतं I. 119, 8.
 अगच्छतं I. 117, 19; V. 78, 4; VIII. 8, 10;
 57, 1; X. 39, 7.
 अगदं X. 16, 6; 97, 2.
 अगर्ग I. 164, 37; III. 37, 10; IX. 32, 5; 97, 5.
 अगर्ग I. 123, 2; 179, 4; IV. 35, 2; 53, 7; VII.
 20, 9; X. 10, 7; 29, 4; 40, 12; 86, 22.
 अगर्ग I. 50, 10; 113, 16; IV. 5, 12; VI.
 16, 38; VII. 12, 1; VIII. 48, 3; 11;
 92, 13; IX. 67, 29; X. 60, 1.
 अगर्ग III. 31, 14; 33, 3; VI. 47, 20; VIII.
 19, 32; 39, 8; 74, 4; X. 2, 3.
 अगर्गहि VI. 51, 16.
 अगर्गत् X. 60, 7.
 अगर्गं X. 167, 4.

जगन् I. 161, 2; X. 137, 4; 166, 4.
जगन्मूर्ति VI. 47, 20.
जगत्स्य I. 170, 3.
जगत्स्यः I. 179, 6; 180, 8; VII. 33, 10.
जगत्स्यं VIII. 5, 26.
जगत्स्यस्य X. 60, 6.
जगत्स्ये I. 117, 11; 184, 5.
जगत्स्यहि I. 23, 23.
जगाः VIII. 48, 2.
जगाः III. 21, 4; X. 22, 5; 161, 5.
जगात् III. 30, 13; 53, 8; X. 73, 5.
जगात् I. 35, 8; 50, 13; 79, 2; 113, 1; 2;
16³; 115, 1; 123, 4; 124, 4; 126, 3;
162, 7; 163, 12; 13; 164, 17; 27; II.
38, 3; 4; 6; III. 8, 4; IV. 1, 7; 14,
3; V. 80, 5; VI. 59, 6; VII. 75, 1; 76,
2; 78, 3; X. 1, 1; 3, 3; 33, 1; 53, 1; 3;
85, 13; 99, 5; 107, 1; 159, 1.
जगां V. 2, 8.
जगान I. 31, 16.
जगान X. 18, 3.
जगानि VI. 16, 19.
जगायन् X. 67, 3.
जगत्सिद्धः VIII. 1, 7.
जगितःशोकसः I. 135, 9.
जगुः X. 61, 10.
जगुः I. 88, 4; 174, 8; 181, 6; III. 8, 9;
42, 3; 56, 2; VII. 75, 3.
जगूह II. 24, 3.
जगूहन् X. 17, 2.
जगूधन् X. 34, 4.
जगूभीतः VIII. 79, 1.
जगूभीतःशोषिणः V. 54, 5.
जगूभीतःशोषिणं V. 54, 12; VIII. 23, 1.
जगूधत्त III. 9, 6; VI. 8, 4; IX. 70, 3; 86, 30.
जगूधन् IX. 113, 3.
जगूधाः V. 31, 7.
जगूधात् I. 163, 2.

जगूधन् V. 2, 4.
जगोः VIII. 2, 14.
जगोताये III. 16, 5.
जगोपाः II. 4, 7; VII. 18, 10.
जगोपां III. 57, 1.
जगोऽरुधाय VIII. 24, 20.
जगोस I. 161, 13.
जगोसः VIII. 98, 4.
जगोसं I. 110, 3; X. 64, 3.
जगोसस्य I. 161, 11; IV. 33, 7.
जग्नयः I. 50, 3; 59, 1; 123, 6; 127, 5; 164,
51; II. 28, 2; 34, 1; III. 22, 4; 26, 4;
IV. 45, 5; V. 6, 6; 87, 3; 6; 7; VI.
66, 2; VII. 1, 4; 72, 4; VIII. 3, 20;
19, 33; 28, 2; 43, 4; 5; X. 35, 1; 6;
13; 46, 7; 88, 18.
जग्नये I. 74, 1; 77, 1; 78, 5; 79, 10; 127,
4; 10³; 140, 1; 143, 1; III. 2, 1; 6, 1;
10, 5; 13, 1; IV. 5, 1; 8, 5; V. 5, 1;
11; 7, 1; 12, 1; 16, 1; 25, 7; VI. 3, 2;
8, 1; 10, 3; 16, 22; 48, 1; VII. 3, 7;
4, 1; 5, 1; 8, 6; 13, 1; 14, 1; 15, 4;
62, 2; VIII. 19, 5; 22; 23, 15; 23; 24;
43, 11; 44, 27; 103, 6; 8; X. 80, 7;
85, 41; 91, 14; 187, 1.
जग्ना I. 59, 3; IV. 8, 6; V. 37, 5; VI. 14,
1; VII. 94, 4; VIII. 27, 3; 72, 15.
जग्नार्थी V. 46, 8.
जग्नार्थी I. 22, 12.
जगिनः I. 1, 2; 5; 12, 6; 27, 12; 36, 17⁴;
18; 59, 2; 6; 7; 60, 4; 65, 4; 69, 2;
3; 70, 1; 3; 71, 8; 72, 1; 74, 3; 77,
2; 4; 5; 79, 5; 12; 93, 5; 98, 2³; 99, 1;
105, 14; 107, 3; 112, 17; 124, 11; 127, 7;
128, 1; 3; 4; 6; 7; 136, 7; 141, 12;
13; 142, 11; 143, 2; 5; 6; 145, 5; 148,
2; 157, 1; 161, 9; 14; 162, 15; 169, 3;
188, 10; 11; II. 2, 8; 3, 1³; 10; 4, 2;
7; 9, 1; 10, 1; 2; 3; 5; III. 1, 11; 12;
18; 2, 2; 8; 3, 1; 2; 4; 6; 9; 11;
4, 2; 8; 10; 5, 1-10; 10, 4; 11, 1; 2;

3; 5; 6; 13, 4; 14, 1; 16, 1; 17, 1;
20, 4; 22, 1; 23, 1; 25, 2; 3; 26, 3;
7; 27, 4; 5; 13; 14; 29, 2; 7; 9;
31, 3; 53, 4; 54, 1; 55, 10; 57, 1; IV.
1, 10; 20; 2, 1; 3, 10; 5, 2; 3; 4; 6,
2; 4; 5; 7; 7, 7; 11; 9, 4; 12, 3²; 13,
1; 15, 1; 2; 3; 25, 3; 4; 28, 3; 55,
4; 8²; V. 1, 1; 2; 3; 5; 6; 2, 9; 3,
10; 12; 4, 2; 6, 2; 3²; 9, 2; 11, 1;
4²; 13, 3; 14, 4; 15, 1; 16, 2; 17, 4;
18, 1; 24, 2; 25, 4³; 5; 6²; 28, 1; 29,
7; 41, 4; 10; 44, 15³; 49, 3; 51, 13;
14; 58, 3; 60, 7; 75, 9; 76, 1; VI. 1,
6; 4, 2; 4; 6, 2; 8, 2; 9, 1; 12, 1; 4;
14, 2²; 4; 5; 15, 10; 13; 16, 19; 28²;
34; 18, 10; 49, 1; 9; 51, 10; 52, 6;
63, 4; VII. 1, 14; 15; 16; 4, 2; 3; 4;
5; 6; 5, 2; 6, 3; 5; 6; 7; 7, 3; 4;
5; 8, 1; 2; 4; 10, 2; 11, 4; 12, 2;
15, 3; 6; 10; 16, 12; 30, 3; 34, 14;
25; 35, 4; 36, 1; 39, 1; 7; 40, 3; 42, 4;
44, 5; 49, 4; 50, 2; 51, 3; 56, 25; 62,
3; 67, 2; 77, 1; 78, 2; VIII. 7, 36; 12,
9; 18, 9; 19, 8; 11; 19; 22; 23; 23,
13; 25, 19; 27, 1; 39, 1; 4; 5; 6⁴; 7;
8; 9; 40, 1; 43, 6; 7; 8; 22; 44, 12;
16; 21; 56, 5²; 58, 2; 60, 13; 69,
11; 71, 13; 75, 4; 14; 102, 9; 103, 2;
12; IX. 5, 11; 66, 20; 88, 5; X. 1, 1;
6; 2, 2; 3; 4; 5; 3, 3; 7; 5, 7;
6, 2; 4; 8, 1; 16, 6; 10; 11; 17, 3;
19, 2; 21, 5; 31, 9; 45, 1; 4; 8; 12;
46, 8; 51, 4; 52, 4; 61, 14; 65, 1; 69,
7; 11; 12; 70, 7; 78, 2; 79, 4; 80, 1⁴;
2³; 3⁴; 4³; 5; 6; 85, 8; 39; 40; 41;
87, 1; 88, 4; 6; 90, 12; 95, 12;
100, 6; 109, 2; 110, 10; 11; 113, 8;
115, 2; 5⁴; 7; 118, 3; 4; 122, 1; 124,
4; 128, 2; 150, 4; 5; 151, 1; 158, 1;
162, 1; 2; 164, 3; 165, 2; 169, 2; 173,
5; 176, 4; 187, 5.

अग्निःसङ्घ X. 84, 2; 106, 3.

अग्निःसङ्घाः I. 44, 14; 89, 7; III. 54, 10;
VI. 21, 11; 50, 2; 52, 13; VII. 66, 10;
X. 65, 7.

अग्निः II. 1, 2.

अग्निःसङ्घः V. 61, 4.

अग्निःसङ्घःभिः X. 68, 6.

अग्निःसङ्घेभिः VII. 104, 5.

अग्निःसङ्घाः X. 15, 14.

अग्निःसङ्घः X. 14, 13.

अग्निः X. 41, 3.

अग्निःसङ्घाने X. 165, 3.

अग्निःना I. 1, 3; 12, 6; 36, 18; 162, 11; V.
43, 7; VIII. 35, 1; 43, 14.

अग्निःभिः I. 26, 10; III. 24, 4; VI. 10, 2;
11, 6; 12, 6; VII. 3, 1; VIII. 18, 9;
19, 7; 60, 1; X. 141, 6.

अग्निःसङ्घः VII. 1, 4.

अग्निःसङ्घाःसः V. 54, 11.

अग्निं I. 1, 1; 12, 1; 7; 9; 14, 3; 23, 20;
27, 1; 35, 1; 36, 1; 2; 7; 11²; 38, 13; 44,
3; 4; 8; 45, 4; 58, 7; 71, 7; 72, 4;
84, 18; 96, 1-7; 106, 1; 112, 1; 113, 9;
116, 8; 127, 1; 128, 8; 136, 6; 139, 1;
143, 4; 7; 146, 1; 157, 5; 161, 3; 164,
46²; 170, 4; 174, 3; 181, 9; 186, 3;
II. 2, 1; 3; 4, 1; 3; 8, 5; 10, 4; 6;
12, 3; 24, 7; 25, 1; 41, 19; III. 1, 2;
3; 4; 11; 14; 2, 3; 4; 5; 13; 14;
3, 3; 5; 9, 5; 9; 10, 6; 11, 4; 12, 3;
13, 3; 5; 17, 4; 19, 1; 20, 1; 5; 23,
2; 3; 26, 1; 2; 27, 2; 6; 11; 12; 29,
1; 5; 15; 31, 15; IV. 1, 19; 2, 17;
19; 3, 1; 6, 8; 11; 39, 2; 4; 58, 8;
V. 1, 4; 7; 2, 12; 4, 3; 6, 1; 10; 9,
3; 11, 2; 4²; 14, 1; 3; 5; 6; 17, 1;
21, 4; 22, 2; 25, 1; 4; 9; 28, 6; 43,
7; 60, 1; 85, 2; VI. 1, 3; 8; 7, 1; 8,
4; 10, 1; 14, 2; 15, 4; 7; 17; 16, 40;
46; 48; 21, 9; 49, 2; 50, 1; 60, 12;
VII. 1, 1; 2; 2, 3; 3, 1; 5; 6, 4; 7, 1;

10, 3; 5; 16, 1; 3; 39, 5; 41, 1; 42, 6; 44, 1; 3; 78, 3; 80, 2; 99, 4; VIII, 7, 32; 11, 6; 9; 19, 2; 4; 13; 23, 2; 7; 20; 22; 25; 39, 1²; 8; 43, 19; 24; 25; 31; 44, 1; 3; 7; 13; 15; 26; 45, 1; 48, 6; 60, 2; 17; 71, 11; 12⁶; 13; 14³; 15²; 73, 8; 74, 1; 4; 6; 84, 1; 102, 4; 7; 10; 22²; 103, 1; 3; 10; X, 1, 5; 6, 5; 7, 3³; 5; 11, 3; 4; 16, 9; 14; 20, 2; 6; 7; 8; 21, 1; 35, 3; 45, 6; 46, 9; 61, 9; 16; 63, 9; 64, 3; 8; 68, 9; 70, 3; 80, 5³; 6²; 7; 88, 3; 8; 9; 10; 12; 13; 14; 91, 6; 8; 92, 2; 101, 1; 118, 6; 121, 7; 122, 4; 126, 5; 136, 1; 141, 3; 150, 4²; 5; 155, 5; 156, 1.

अग्निःअग्निं I. 12, 2; VI. 15, 6; VIII. 60, 17.

अग्निःअग्निं I. 162, 5.

अग्निःअग्निः X. 84, 1.

अग्निःअग्निः VII. 104, 2.

अग्निःअग्निः III. 26, 5.

अग्निःअग्निः I. 108, 4; V. 6, 6; VII. 1, 22.

अग्निःअग्निः X. 15, 11.

अग्निःअग्निः X. 66, 8.

अग्निःअग्निः V. 45, 4; VI. 59, 3; 60, 1.

अग्निः VII. 1, 14.

अग्निः X. 78, 3.

अग्निःअग्निः VI. 52, 16.

अग्निःअग्निः I. 93, 2-4; 6; 7; 9; 12; X. 19, 1.

अग्निःअग्निः I. 93, 8; X. 66, 7.

अग्निःअग्निः I. 93, 1; 5; 10; 11.

अग्निः I. 1, 4; 6; 9; 12, 3; 5; 10; 12; 13, 4; 14, 7; 10; 11; 15, 4; 22, 9; 26, 2; 27, 4; 36, 5; 12; 44, 1; 2; 5; 7; 9; 10; 11; 45, 6; 8; 10; 58, 8; 73, 4; 75, 2; 3; 4; 5; 76, 5; 79, 4; 6; 94, 1-14; 97, 1; 105, 13; 127, 11; 144, 7; 147, 5; 161, 1; 188, 3; 189, 1; 2; 3; II. 1, 15; 16; 2, 2; 6; 13; 7, 1; 4;

5; 9, 2; 4; 6; III. 1, 16; 22; 23; 2, 6; 3, 7; 10; 10, 2; 7; 11, 9; 13, 6; 14, 3; 4; 15, 5; 16, 6; 19, 3; 4; 20, 2; 3; 21, 3; 22, 2; 3; 23, 2; 24, 1; 2; 3; 4; 5; 25, 1; 4; 5; 27, 3; 10; 15; 28, 1; 3; 4; 5; 6; 29, 4; 8; 12; 57, 5; IV. 1, 3; 4, 3; 12; 6, 1; 7, 2; 9, 1; 10, 1; 3; 4; 5; 7; 8; V. 1, 11; 3, 7; 9; 4, 9; 7, 9; 9, 4; 10, 1; 13, 1; 6; 16, 5; 20, 3; 21, 1; 2; 22, 4; 23, 1; 4; 24, 1; 25, 3; 26, 1; 3; 4; 6; 27, 2; 28, 3; 4; 46, 2; 51, 1; 56, 1; 60, 6; 8; VI. 1, 13; 2, 1; 8; 9; 10; 11; 3, 1; 4, 6; 8, 5; 10, 2; 5; 11, 1; 2; 4; 13, 1; 2; 3; 5; 6; 15, 14; 15; 16; 19; 16, 3; 9; 10; 16; 21; 33; 36; 37; 38; 39; 43; 48, 10; 51, 5; 60, 3; VII. 3, 3; 9, 5; 14, 3; 15, 13; 16, 9; 17, 1; 3; 43, 3; VIII. 11, 2; 7; 19, 9; 29²; 23, 6; 11; 26; 28; 30; 39, 3; 43, 2; 12; 15; 16; 18; 23; 26; 27; 44, 2; 4; 5; 8; 11; 14; 22; 25; 29; 60, 1; 3; 5; 7; 16; 18; 19; 20; 71, 5; 6; 8; 74, 7; 75, 11; 13; 16; 84, 9; 102, 16; 18; 103, 13; IX. 66, 19; 21; 67, 23; 24; 26; X. 1, 2; 12, 6; 21, 6; 8; 79, 5; 6; 80, 7; 87, 5; 7; 21; 23; 91, 3; 98, 12; 118, 1; 7; 122, 6; 128, 6; 140, 1; 141, 1; 150, 3; 156, 4; 5; 191, 1.

अग्ने I. 1, 7; 12, 4; 8; 13, 1; 14, 1; 2; 8; 19, 1; 22, 10; 23, 23; 24; 26, 10; 27, 7; 31, 1-18; 36, 4; 6; 9; 15; 19; 44, 13; 45, 1; 2; 7; 58, 4; 6; 9; 59, 1; 60, 5; 67, 3; 71, 6; 10; 72, 3; 7; 10; 73, 5; 7; 8; 9; 10; 74, 7; 8; 9; 76, 1; 2; 3; 79, 7; 8; 9; 11; 94, 16; 95, 9; 11; 96, 9; 97, 4; 127, 9; 139, 7; 140, 10; 11; 12; 13; 141, 9; 10; 142, 1; 4; 143, 8; 144, 6; 147, 1; 2; 3; 4; 150, 1; 3; 164, 11; 189, 4; 5; 6; 7; II. 1, 1-14; 2, 7; 9; 10; 11; 12; 3, 3;

4, 8; 9; 5, 8; 6, 1; 2; 7; 9, 3; 5;
 35, 15; 37, 6; III. 1, 1²; 17; 20; 23;
 4, 1; 11; 6, 2; 5; 7; 8; 7, 10; 9, 2;
 7; 10, 1; 3; 13, 7; 14, 5; 6; 7; 15,
 2; 3; 4; 16, 3; 5; 17, 2; 3; 5;
 18, 1; 2; 3; 4; 5; 19, 2; 5; 21, 1;
 4; 23, 4; 28, 2; 29, 10; 54, 3; 21; 22;
 55, 2; 57, 6; 61, 6; IV. 1, 1; 2; 4;
 5; 2, 2; 4; 5; 6; 9; 10; 12; 13; 14;
 16; 3, 4; 5; 6²; 7; 9; 12; 13; 14;
 15; 16; 4, 2; 4; 5; 7; 10; 15; 5,
 6; 14; 6, 6; 9; 10; 10, 2; 11, 1-6;
 12, 1; 2; 4; 5; 6; V. 1, 8; 9; 10²;
 2, 7; 8; 11; 3, 1; 6; 8; 11; 4, 1; 4;
 5; 6; 7; 8; 10; 11; 6, 4; 7; 8; 7, 10;
 8, 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 9, 1; 6; 7;
 10, 2; 4; 6; 11, 3; 5; 6; 12, 3; 4²;
 5; 6; 13, 4; 5; 16, 4; 18, 5; 20, 1; 2;
 23, 2; 26, 5; 27, 1; 3; 28, 2; 5; 30,
 12; 13; 15; 34, 9; 43, 6; 15; 47, 7;
 51, 8; VI. 1, 1; 7²; 9; 10; 11; 13;
 2, 5; 4, 1; 7; 8; 5, 4; 6; 7; 6, 3;
 7, 3; 5; 8, 6; 7; 9, 7; 10, 6; 11, 6;
 12, 6; 13, 4; 14, 3; 15, 8; 9; 11; 12;
 16, 1; 7; 12; 13; 25; 27; 31; 45;
 27, 8; 48, 3; 4; 7; 8; 9; 50, 9; 51,
 13; 52, 12; 60, 2²; 3; 66, 9; VII. 1,
 3; 5; 7; 8; 9; 11; 13; 17-25; 2, 1;
 3, 3; 7; 10; 4, 7; 5, 3; 4; 5; 6;
 8; 9²; 7, 2; 7; 8, 3; 5; 9, 6; 10, 4;
 11, 1; 2; 3; 5; 12, 3; 13, 2; 3; 14, 2;
 15, 7; 12; 16, 5; 7; 17, 6; 18, 22;
 34, 8; 39, 4; 5; 42, 2; 5; 43, 5; 59,
 1; 93, 7; 8; 104, 10; 14; VIII. 1, 33;
 11, 1; 3; 10; 19, 15; 17; 25; 26; 28;
 30; 33; 23, 14; 29; 39, 2; 40; 43, 3; 9;
 10; 13; 14; 17; 20; 28; 32; 33; 44, 17;
 18; 19; 23; 24; 28; 30; 60, 9; 11; 14;
 16; 71, 4; 74, 8; 11; 75, 1; 10; 84, 4;
 102, 1; 2; 20; 103, 4; 14; X. 1, 7;
 2, 1; 7; 4, 1; 4; 6; 6, 6; 7; 7, 1; 2;
 4; 7; 8, 6; 11, 5; 7; 8; 9; 15, 9; 12;

16, 1; 5; 8; 13; 19, 3; 20, 10; 21, 2;
 4; 7; 45, 2; 3; 9; 10; 11; 46, 10;
 51, 1; 3; 5; 7; 9; 69, 3; 4; 6; 8; 10;
 70, 11; 85, 38; 87, 4; 6; 8-14; 16;
 17; 19; 20; 22; 24; 25; 88, 5; 91, 4;
 7; 9; 15; 98, 8; 10; 11; 110, 3; 115,
 9; 118, 8; 122, 2; 3; 7; 8; 124, 1;
 128, 1; 140, 4; 142, 1; 2; 3; 5; 6;
 156, 2; 3.

अग्नेः I. 24, 2; 36, 20; 44, 12; 72, 2; 97, 5;
 115, 1; 122, 5; 128, 5; 143, 3; II. 8,
 1; 6; 38, 5; III. 2, 9; 11, 8; 15, 1;
 26, 6; 35, 9; 10; IV. 1, 7; 15, 5; 40,
 1; 55, 7; V. 2, 10; 13, 2; 51, 2; VI.
 6, 5; 66, 10; VII. 6, 2; 88, 2; VIII.
 6, 7; 43, 1; 44, 20; 73, 9; 75, 7; IX.
 96, 5; X. 3, 4; 6, 1; 7, 3; 16, 7; 34,
 11; 36, 12; 51, 2; 6; 8; 62, 5; 6;
 69, 1; 2; 76, 5; 80, 2; 4; 6; 130, 4;
 181, 2.

अग्नेः इव II. 25, 3; IX. 22, 2.

अग्नौ I. 124, 1; 162, 19; 189, 8; II. 15, 4;
 III. 30, 2; 55, 3; 59, 5; IV. 3, 11; 6,
 4; 25, 1; 39, 3; V. 1, 12; VI. 11, 5;
 40, 3; VII. 2, 4; X. 6, 3; 88, 1; 2;
 7; 165, 4; 179, 3.

अग्नौ इव II. 16, 1.

अग्नौ I. 119, 3; IV. 34, 2.

अग्नौ I. 20, 5; 80, 16; IV. 34, 1; VII. 73,
 4; IX. 14, 7; X. 91, 12.

अग्नौ IV. 24, 3; 41, 9; VI. 63, 8; IX. 64,
 17; 66, 12; III. 3; X. 42, 8.

अग्नौ I. 122, 7; II. 11, 16; IV. 2, 17; 16,
 15; 44, 6; V. 43, 14; VI. 28, 1; 37, 2;
 69, 7; VII. 70, 7; IX. 92, 2; 107, 9;
 X. 30, 14; 15; 61, 10; 13.

अद्यः अज्ञाना VI. 69, 6.

अद्यः अज्ञा IX. 5, 9.

अद्यः X. 90, 7.

अद्यः स्तीति II. 11, 14.

अग्रभूते I. 116, 5.
 अग्रभूते I. 191, 13.
 अग्रभूते I. 145, 2.
 अग्रभूते V. 30, 12; 15; VI. 47, 22.
 अग्रभूते I. 28, 6; 112, 18; III. 5, 5; 30, 17;
 31, 6; 39, 3; 55, 7; IV. 5, 8; 13, 1;
 27, 5; 46, 1; 47, 1; VI. 65, 2; VII. 91,
 5; X. 8, 4; 71, 1; 75, 2; 4; 83, 7;
 85, 19; 100, 12; 103, 8; 107, 5; 111,
 8; 135, 6.
 अग्रभूते I. 123, 4.
 अग्रभूते X. 70, 2.
 अग्रभूते VII. 96, 4.
 अग्रभूते X. 87, 10.
 अग्रभूते V. 44, 9.
 अग्रभूते I. 16, 7; VIII. 26, 25; IX. 7, 2; 3;
 62, 25; 26; 83, 3; 86, 12; X. 120, 8.
 अग्रभूते I. 13, 10; IV. 37, 4; VI. 16, 48;
 VII. 92, 2; IX. 71, 4.
 अग्रभूते IV. 34, 3.
 अग्रभूते X. 95, 2.
 अग्रभूते V. 44, 7.
 अग्रभूते I. 140, 8; 191, 14; III. 29, 13; IV.
 19, 7; 9; 30, 16; VII. 2, 5; IX. 1, 8;
 66, 9.
 अग्रभूते I. 31, 5; 126, 4; 127, 10; 164, 8; 22;
 II. 17, 3; III. 48, 2; 58, 4; IV. 5, 7;
 V. 1, 4; 5; 80, 2²; VII. 8, 1; 9, 3; 15,
 5; 33, 14; 44, 4; 68, 9; 80, 2; VIII.
 6, 24; 53, 8; 59, 6; 100, 2; IX. 69, 1;
 73, 9; 86, 12³; 42; 96, 1; 99, 1; 106,
 10; X. 1, 1; 18, 7; 45, 5; 69, 1; 85, 38;
 107, 9; 110, 4; 121, 1; 129, 3; 4
 अग्रभूते IX. 86, 45.
 अग्रभूते IV. 34, 10.
 अग्रभूते IV. 34, 7.
 अग्रभूते VIII. 6, 7.
 अग्रभूते I. 116, 6.
 अग्रभूते V. 29, 8; VIII. 12, 8.
 अग्रभूते I. 42, 2.

अग्रभूते I. 97, 1²; 2-8; II. 41, 11; V. 3, 7;
 VI. 62, 8; VII. 104, 2; VIII. 18, 14;
 47, 1; X. 35, 3.
 अग्रभूते I. 91, 8; IV. 2, 6; V. 24, 3; VI.
 16, 30; VII. 15, 15; X. 63, 12.
 अग्रभूते I. 131, 7.
 अग्रभूते VI. 51, 6; VIII. 71, 7.
 अग्रभूते I. 147, 4.
 अग्रभूते I. 27, 3; 120, 7; IV. 2, 9; VII. 1,
 13; X. 42, 11.
 अग्रभूते I. 129, 6; II. 42, 3; IV. 4, 3;
 VI. 71, 3; X. 185, 2.
 अग्रभूते VI. 8, 5; VII. 104, 2; X. 87, 20.
 अग्रभूते I. 42, 4.
 अग्रभूते IX. 24, 7; 28, 6; 61, 19.
 अग्रभूते VII. 104, 4; VIII. 60, 8; X.
 182, 1.
 अग्रभूते V. 3, 7.
 अग्रभूते I. 123, 5; VIII. 79, 4; 83, 5; X.
 89, 14.
 अग्रभूते VIII. 47, 5; X. 102, 10.
 अग्रभूते VI. 48, 16; 59, 8.
 अग्रभूते I. 128, 5; 166, 8.
 अग्रभूते VIII. 47, 2.
 अग्रभूते II. 29, 5; VII. 83, 5.
 अग्रभूते I. 189, 5; VII. 19, 7.
 अग्रभूते X. 85, 13.
 अग्रभूते V. 40, 8.
 अग्रभूते X. 85, 44.
 अग्रभूते VII. 20, 8.
 अग्रभूते V. 51, 15.
 अग्रभूते VIII. 25, 12.
 अग्रभूते I. 37, 5.
 अग्रभूते I. 30, 19.
 अग्रभूते VII. 87, 4; VIII. 102, 19.
 अग्रभूते I. 164, 27; VII. 68, 9; X. 60, 11.
 अग्रभूते VIII. 75, 8; IX. 1, 9.
 अग्रभूते IX. 80, 2.
 अग्रभूते VIII. 69, 2; X. 102, 7.

64, 16; 66, 11; 12; 68, 1; 69, 9²; 81, 2; 87, 1; 91, 1; 92, 2; 95, 3; 96, 2; 97, 6; 8; 25; 106, 1; 107, 12; 108, 2; 110, 4; X. 1, 7; 6, 4; 26, 1; 30, 1; 2; 5; 6; 32, 5; 43, 1; 45, 9; 47, 6; 88, 14; 112, 4; 141, 1; 143, 5.
 अज्जसत्तही V. 41, 16².
 अज्जदयन् X. 108, 10.
 अज्जान् VI. 28, 5; X. 34, 1.
 अज्जात्त I. 165, 12.
 अज्जात्तुः X. 119, 6.
 अज्जायः X. 27, 14.
 अज्जिअमानया II. 32, 4.
 अज्जिद्वज्जतिः I. 145, 3.
 अज्जिद्वज्जती X. 133, 7.
 अज्जिद्वं II. 3, 8; V. 62, 9; VI. 49, 7; VIII. 27, 9.
 अज्जिद्वस्य VI. 48, 18.
 अज्जिद्व्वा I. 58, 8; 162, 18; II. 25, 5; III. 15, 5.
 अज्जिद्व्वाः I. 152, 1.
 अज्जिद्वस्यत्ताः I. 22, 11.
 अज्जेदि I. 116, 15.
 अज्जेत्तिभिः I. 61, 3; 184, 2; VIII. 103, 13.
 अज्ज्यत्त V. 54, 12.
 अज्ज्यवयत्त II. 24, 2.
 अज्ज्युतः I. 52, 2; X. 111, 3.
 अज्ज्युतञ्ज्युत्त II. 12, 9.
 अज्ज्युतञ्ज्युत्त VI. 18, 5.
 अज्ज्युत्त I. 56, 5; II. 3, 3; VI. 15, 1; 17, 5; X. 170, 3.
 अज्ज्युत्ता I. 85, 4; 167, 8; II. 24, 2; VI. 2, 9; 22, 6; 31, 2; VIII. 20, 5; X. 61, 10.
 अज्ज्युत्ताः X. 115, 4.
 अज्ज्युत्तानां VIII. 96, 4.
 अज्ज्युत्तानि III. 30, 4.
 अज्ज I. 174, 3; VI. 49, 12.
 अज्ज I. 23, 13; 42, 3; VI. 25, 9; 47, 31.
 अज्जञ्ज्य I. 138, 4²; VI. 55, 3.
 अज्जञ्ज्यः VI. 58, 2; IX. 67, 10.
 अज्जञ्ज्यं VI. 55, 4.

अज्जः I. 67, 3; 162, 2; 4; 163, 12; II. 31, 6; III. 45, 2; VI. 50, 14; VII. 35, 13; VIII. 41, 10; X. 16, 4; 64, 4; 65, 13; 66, 11; 134, 6.
 अज्जकाञ्चं VII. 50, 1.
 अज्जगन् I. 130, 9; 161, 4; 187, 7; III. 9, 2.
 अज्जगन् I. 161, 1; V. 31, 10; VII. 18, 7.
 अज्जगत्त X. 155, 4.
 अज्जगत्तन् X. 86, 22.
 अज्जगित्तरन् X. 27, 15.
 अज्जिह्वी VIII. 67, 15.
 अज्जत्त II. 39, 7.
 अज्जत्ति V. 37, 4; VI. 66, 7.
 अज्जत्ति I. 33, 3; 161, 10; V. 34, 7; VIII. 45, 3.
 अज्जत्तु VI. 54, 10.
 अज्जत्ते I. 95, 7.
 अज्जय V. 54, 4.
 अज्जयं VI. 48, 11.
 अज्जनः II. 13, 7.
 अज्जनत्त II. 23, 17.
 अज्जनत्त III. 31, 13; X. 82, 1.
 अज्जनत्त IV. 5, 5.
 अज्जनन् II. 13, 5.
 अज्जनत्त VIII. 102, 17; X. 7, 5.
 अज्जनयः I. 134, 4; X. 55, 4.
 अज्जनयः I. 91, 22.
 अज्जनयत्त II. 19, 3; 20, 7; IX. 97, 41.
 अज्जनयत्त I. 96, 2; II. 35, 13; X. 135, 5.
 अज्जनयथाः X. 54, 3.
 अज्जनयन् VIII. 89, 1.
 अज्जनयन् II. 10, 3; VII. 76, 4; X. 61, 7; 88, 13; 122, 2.
 अज्जनयत्त X. 88, 9.
 अज्जनयत्त I. 59, 2; 168, 9; IV. 1, 12; VIII. 100, 11; X. 88, 8.
 अज्जनयं X. 48, 2; 183, 3.
 अज्जनि II. 5, 4; 34, 2.
 अज्जनि I. 74, 3; 83, 5; 144, 4; VII. 94, 1; VIII. 6, 10.

अजनिह V. 2, 4; 31, 3; VII. 4, 2; X. 72, 5.
 अजनिह I. 113, 1; 123, 9; II. 5, 1; III. 29,
 3; 59, 4; V. 11, 1; 32, 3; VII. 76, 1;
 X. 17, 6.
 अजति IX. 91, 1.
 अजभर्तेन X. 72, 7.
 अजस्मायुः VII. 103, 6; 10.
 अजयः I. 32, 12²; VIII. 14, 13.
 अजयः VIII. 96, 18; X. 69, 9; 167, 1.
 अजयत् X. 102, 2.
 अजयत् II. 30, 3; IV. 17, 11; V. 30, 5; VI.
 73, 3; X. 103, 1.
 अजर I. 58, 4; 127, 9²; VI. 2, 9; 5, 7; 8,
 5; 16, 45; VIII. 23, 11; X. 115, 4.
 अजरः I. 58, 2; 144, 4; 146, 2; III. 2, 2;
 23, 1; IV. 45, 7; V. 4, 2; 7, 4; 44, 3;
 VI. 4, 3; 15, 5; 22, 3; 48, 3; 68, 9;
 VII. 15, 13; X. 50, 5; 87, 21.
 अजरं I. 126, 2; 164, 2; 14; III. 8, 2;
 32, 7; V. 6, 4; 27, 6; VI. 5, 7; 8, 6;
 19, 2; 21, 1; 38, 3; 49, 10; 15; VII.
 18, 25; VIII. 6, 35; 23, 4; 20; 99, 7;
 X. 51, 7; 88, 1; 3; 106, 6; 156, 4.
 अजरयू इति I. 116, 20.
 अजरा I. 113, 13; V. 34, 1.
 अजराः I. 64, 3; 127, 5²; 143, 3²; III. 18, 2;
 VII. 3, 3; X. 94, 11.
 अजराणि X. 91, 7.
 अजरासः VII. 54, 2; X. 46, 7; 87, 20.
 अजरे इति III. 6, 4; VI. 70, 1; X. 31, 7.
 अजरेभिः I. 160, 4; VI. 5, 4; 6, 2; VII.
 104, 5.
 अजरेभ्यः X. 94, 7.
 अजरीः II. 8, 4.
 अजरी I. 112, 9.
 अजयसः II. 15, 6.
 अजस्य I. 164, 6; X. 82, 6.
 अजस्य VIII. 60, 4.

अजस्यः II. 35, 8; III. 1, 21; 26, 7; 54, 1;
 VII. 1, 18; X. 6, 2.
 अजस्य I. 100, 14; IX. 113, 7; X. 45, 1; 139,
 1; 185, 3.
 अजस्यया VII. 1, 3.
 अजस्य X. 12, 7.
 अजस्यः IV. 55, 2.
 अजस्ये VI. 16, 45; 48, 3; VII. 5, 4.
 अजस्येः I. 189, 4.
 अजहात् X. 17, 2; 138, 5.
 अजहात् IV. 26, 7; 27, 2.
 अजहातन VIII. 7, 31.
 अजहुः VIII. 96, 7.
 अजाइव II. 39, 2.
 अजाः VI. 57, 3; X. 26, 8.
 अजागः X. 104, 9.
 अजातशत्रुः VIII. 93, 15.
 अजातशत्रुः V. 34, 1.
 अजातान् V. 15, 2.
 अजाति V. 2, 5; 12.
 अजानन् I. 72, 8; 10; III. 31, 4; X. 85, 14.
 अजाना I. 163, 6.
 अजां VIII. 70, 15.
 अजामयः VI. 25, 3.
 अजामि V. 19, 4; X. 10, 9; 10.
 अजामिभिः I. 100, 11.
 अजामि I. 111, 3; 124, 6; IV. 4, 5; VI. 44,
 17; VII. 82, 6.
 अजामीन् VI. 19, 8; X. 69, 12.
 अजायत I. 128, 4²; III. 29, 14; X. 187, 5.
 अजायत I. 11, 4; III. 3, 11; VI. 48, 22²;
 VIII. 6, 28; 89, 6; X. 11, 4; 72, 2;
 4; 90, 5; 9; 12; 13²; 129, 3; 135,
 6; 190, 1²; 2.
 अजायथाः I. 141, 9; X. 180, 3.
 अजायथाः I. 5, 6; 6, 3.
 अजायत I. 31, 1; 37, 2.
 अजायत X. 72, 3; 4; 5; 90, 10.
 अजाय I. 179, 3.

- अजावयः X. १०, १०.
 अजासः VI. ५५, ६; VII. १८, १९.
 अजिगात् I. ३३, १३.
 अजिषांसत् IV. १८, १२.
 अजिन्वत् I. १५६, ५; IX. ९, ४.
 अजिन्वतं I. ११२, ९; १०.
 अजिन्वतं X. ६५, १२.
 अजिरः VI. ६४, ३; VIII. १०१, ३; X. ९८, २.
 अजिरं I. १३८, २; III. ९, ८; IV. ४३, ६; VII. ११, २; X. १०२, ४.
 अजिरऽयते VIII. १४, १०.
 अजिरऽशोषिवः IX. ६६, २५.
 अजिरऽशोषिवं VIII. १९, १३.
 अजिरा III. ३५, २; V. ५६, ६.
 अजिराः I. १३४, ३.
 अजिरासः I. १४०, ४; V. ४७, २; VIII. ४९, ८.
 अजिहत X. ८९, १३.
 अजिहीत X. ४९, ५.
 अजिहीत II. २३, १८.
 अजीगः VII. ६७, १.
 अजीगः I. ११३, ४; ५; ६.
 अजीगरिति I. ११३, ९; V. १, ३.
 अजीगरिति I. ९२, ६; १६३, ७; III. ५८, १; VI. ४७, ३; ६५, १; VII. १०, १; ७५, १; X. २९, १; १०६, १.
 अजीजनः V. ८३, १०; IX. ११०, ३; ४.
 अजीजनत् IV. ५३, २; VII. ७९, ३; VIII. ९५, ५.
 अजीजनत् IX. ४२, ५; ६१, १६; ६६, २४; X. १३४, १^२.
 अजीजनन् III. २९, १३; IV. ३६, ५; VII. ७८, ३; VIII. ८८, ४; IX. ७१, ५; १०२, ६; X. ८८, १०.
 अजीजनन् III. २३, ३; X. २३, ६.
 अजीतये IX. ९६, ४.
 अजीति IX. ९७, ३०.
 अजुरं VIII. १, २.
 अजुर्ये VI. २२, ९.
 अजुर्ये II. ८, २; VI. ३०, १.
 अजुर्ये I. ६७, १; १४६, ४; II. १६, १; III. ७, ४; ५३, १५; V. ६९, १; VI. १७, १३; X. ८८, १३.
 अजुर्यमुः V. ६, १०.
 अजुर्यस्य VIII. १३, २३.
 अजुर्या II. ३९, ५.
 अजुर्याः II. ३, ५; III. ७, ७; IV. ५१, ६.
 अजुर्यासः X. ९४, १२.
 अजुषत् VIII. ७५, १४.
 अजुषत् II. ३७, ४; IX. ९२, १.
 अजुषध्वं X. ९४, १०.
 अजुषत IV. ३३, ९.
 अजुषं V. ७७, २; VII. ७५, १; ७८, ३.
 अजुषा II. ४०, २.
 अजुषात् VII. १, १३.
 अजुषान् IX. ७३, ८.
 अजुषानि X. १६४, ३.
 अजुषिः VI. ३, २.
 अजुषी I. ६३, ५.
 अजुषन् I. ७१, १.
 अजुषुः X. ८८, ९.
 अजुषुः X. ८८, ७.
 अजुषुत् I. ५१, ५.
 अजुर्यतः III. ४६, १; V. ४२, ६.
 अजुर्यन् I. १५२, २.
 अजे VIII. ४, २०.
 अजेत I. १२९, ६.
 अजेः VIII. ४०, ११.
 अजेः IX. ७२, ५.
 अजेयं X. १५९, ६.
 अजेय VIII. ४७, १८.
 अजोषाः I. ९, ४.
 अजोषः I. ३८, ५.
 अजोषीत् I. ११६, १३; ११७, १५; १६; V. ७८, ४; VIII. ४२, ५.
 अजोषुः VII. ९४, १०.
 अज्ञाः X. ३९, ६.
 अज्ञातऽवेताः V. ३, ११.
 अज्ञातऽयज्ञात् X. १६१, १.

- अज्ञाताः IV. 23, 7; VII. 32, 27.
 अज्ञातेषु X. 27, 4.
 अज्ञापि VI. 65, 1.
 अज्ञानं I. 158, 3; VI. 4, 4; VIII. 46, 28; X. 103, 6.
 अज्ञानम् I. 65, 3; 112, 17; 166, 5; VI. 31, 2; VIII. 20, 5.
 अज्ञानम्भिः VIII. 46, 18.
 अज्ञानं I. 163, 10; III. 2, 12.
 अज्ञानस्य IV. 53, 4.
 अज्ञेयं I. 37, 8; 10; 87, 3; V. 87, 7; VIII. 43, 20.
 अज्ञेये I. 188, 2; 11; III. 17, 1; VIII. 20, 8; 51, 9; IX. 32, 3; 34, 4; 72, 1; 76, 2; 105, 2; X. 85, 28; 118, 3; 4.
 अज्ञेयमानः V. 30, 14; IX. 97, 35; X. 31, 9.
 अज्ञेयमाना X. 31, 10.
 अज्ञेये VI. 2, 8; IX. 66, 9.
 अज्ञेये III. 40, 6; IX. 78, 2; 85, 5.
 अज्ञेयहाः V. 59, 6.
 अज्ञेयहासः V. 60, 5.
 अज्ञाः VI. 24, 8.
 अज्ञानं IV. 1, 17; 19, 7; V. 54, 4; VI. 62, 2; VIII. 15, 2; X. 44, 8; 59, 3.
 अज्ञे VIII. 27, 18.
 अज्ञ्या X. 69, 6.
 अज्ञः I. 32, 2; 190, 2.
 अज्ञःपाश्च X. 94, 13.
 अज्ञःस्यां X. 92, 2.
 अज्ञत VIII. 7, 25.
 अज्ञतः II. 3, 7.
 अज्ञते IX. 86, 43.
 अज्ञते IX. 102, 7.
 अज्ञते I. 64, 4; 92, 1; 151, 8; VII. 57, 3; 79, 2; VIII. 72, 9; IX. 10, 3; 86, 43²; 97, 57.
 अज्ञन् I. 92, 5; II. 3, 2.
 अज्ञन् III. 38, 3; VII. 2, 5.
 अज्ञति I. 95, 6; III. 8, 1; 14, 3; V. 3, 2; 43, 7; VI. 11, 4; IX. 109, 20.
 अज्ञतु VI. 69, 3; X. 85, 47.
 अज्ञयः I. 166, 10; VII. 78, 1; X. 95, 6.
 अज्ञसा I. 139, 4; VI. 16, 3; 54, 1.
 अज्ञसाश्च X. 73, 7.
 अज्ञसि I. 132, 2².
 अज्ञसो I. 104, 4.
 अज्ञसीनां X. 32, 7.
 अज्ञानः II. 8, 4; III. 10, 4; IX. 50, 5; 103, 2; 107, 22.
 अज्ञानाः IV. 58, 9.
 अज्ञि I. 124, 8; IV. 58, 9; VII. 57, 3; VIII. 20, 11; 29, 1.
 अज्ञिभिः I. 36, 13; 37, 2; 64, 4; 85, 3; 87, 1; 113, 14; II. 34, 13; V. 52, 15; 56, 1; X. 78, 7.
 अज्ञिमतः V. 57, 5.
 अज्ञिषु II. 36, 2; V. 53, 4.
 अज्ञीन् X. 77, 2.
 अज्ञे I. 61, 5; 64, 1.
 अज्ञः IX. 45, 3.
 अज्ञं IX. 10, 5; 91, 3.
 अज्ञानि IX. 86, 47; 107, 11.
 अज्ञीः IX. 1, 7.
 अज्ञीभिः I. 3, 4.
 अज्ञेषु IX. 16, 2.
 अज्ञ्या IX. 14, 6; 15, 1; 26, 1.
 अज्ञः I. 6, 9; 22, 16; 18; 23, 12; 25, 11; 47, 7; 53, 3; 101, 8; 108, 7; 8; 9; 10; 11; 12; 147, 5; 165, 5; II. 24, 7; III. 36, 6; IV. 2, 12; 16, 5; 18, 1; 2; 26, 5; 27, 3; 50, 3; V. 30, 5; 34, 4; 50, 3²; 60, 6; 62, 8; VI. 5, 3; 40, 5; VII. 104, 3; VIII. 5, 27; 6, 29; 8, 11; 9, 10; 10, 1; 20, 18; 49, 7; 92, 10; 97, 4; IX. 48, 3; 86, 15; 95, 1; X. 1, 4; 12, 3; 14, 9; 46, 6; 85, 21; 90, 3; 108, 10; 120, 7; 149, 2³.
 अज्ञः X. 28, 4.

अतश्च I. 62, 13.
 अतश्च X. 48, 3.
 अतश्च I. 86, 3.
 अतश्च I. 161, 7.
 अतश्च II. 31, 7; VII. 7, 6.
 अतश्च X. 61, 7.
 अतश्च I. 109, 1; V. 2, 11; 29, 15.
 अतश्च X. 39, 14.
 अतश्च I. 130, 6.
 अतश्च VIII. 6, 33.
 अतश्च I. 82, 1.
 अतश्च VI. 61, 9.
 अतश्च VIII. 5, 1; 72, 18.
 अतश्च II. 17, 4; X. 111, 5.
 अतश्च I. 72, 7; VII. 10, 5; VIII. 60, 15.
 अतश्च VIII. 2, 18.
 अतश्च I. 95, 2; IV. 4, 12.
 अतश्च X. 90, 6.
 अतश्च III. 31, 10; X. 88, 9.
 अतश्च IX. 83, 1.
 अतश्च इति I. 185, 4.
 अतश्च II. 38, 3.
 अतश्च VI. 9, 2.
 अतश्च I. 32, 14; X. 104, 8.
 अतश्च X. 108, 1.
 अतश्च IV. 27, 2; VII. 18, 6; VIII. 100, 8.
 अतश्च V. 45, 11.
 अतश्च I. 36, 8.
 अतश्च X. 108, 2.
 अतश्च IV. 19, 5.
 अतश्च IX. 9, 6.
 अतश्च V. 33, 1; VII. 100, 5.
 अतश्च I. 163, 2; III. 54, 12; IV. 35, 5.
 अतश्च IV. 4, 4; VIII. 60, 7.
 अतश्च III. 7, 3.
 अतश्च X. 89, 5.
 अतश्च II. 4, 7.

अतश्च II. 19, 4.
 अतश्च I. 63, 6.
 अतश्च I. 30, 4.
 अतश्च VIII. 3, 13.
 अतश्च I. 169, 3.
 अतश्च I. 58, 2; 4; IV. 7, 10.
 अतश्च VI. 67, 6.
 अतश्च VII. 70, 2.
 अतश्च VIII. 13, 21.
 अतश्च III. 33, 12.
 अतश्च I. 92, 6; 183, 6; 184, 6.
 अतश्च VII. 4, 5.
 अतश्च I. 32, 6.
 अति I. 4, 3; 32, 8; 36, 7; 16; 42, 7; 55, 3; 64, 13; 81, 5; 94, 7²; 97, 7; 8; 99, 1²; 102, 8; 105, 6; 109, 6; 135, 6²; 7; 141, 13; 143, 3; 170, 3; 173, 2; 174, 9; 182, 3; 183, 4; 189, 2; II. 2, 10; 7, 3; 11, 21; 15, 10; 16, 9; 17, 9; 18, 9; 19, 9; 20, 9; 23, 15; 25, 1; 27, 7; 16; 28, 1; 34, 15; III. 9, 3; 4²; 10, 7; 15, 3; 20, 4; 27, 3; 43, 2; 45, 1; IV. 8, 8; 36, 9; 39, 1; V. 1, 9; 3, 11; 4, 9; 25, 9; 44, 7; 45, 11; 52, 3; 53, 14; 66, 5; 73, 8; VI. 4, 5; 10, 5; 11, 6; 12, 5; 16, 20; 18, 7; 21, 2; 22, 7; 45, 6; 52, 2; 61, 9; 62, 2; VII. 1, 14; 23, 2; 32, 27; 33, 2; 40, 4; 82, 1; 97, 4; VIII. 1, 33; 2, 34; 13, 21; 16, 11; 18, 17; 19, 14; 22, 14; 24, 2; 26, 3; 5; 32, 21; 22; 42, 3; 46, 16; 56, 3; 58, 3; 60, 16; 62, 2; 65, 9; 67, 2; 69, 14²; 73, 15; 83, 3; 92, 14; 97, 15; IX. 2, 1; 3, 2; 8, 5; 14, 6; 15, 6; 17, 5; 30, 4; 36, 2; 41, 2; 43, 5; 45, 4; 60, 2; 3; 63, 4; 15; 66, 22; 28; 67, 20; 69, 4; 9; 70, 9; 10; 72, 3; 85, 9; 86, 7; 26; 29; 31; 44²; 47; 88, 6; 96, 6; 17; 97, 4; 56; 100, 9; 106, 13; 107, 17; 19; 20; 25; X. 11, 7; 12, 5; 14, 10;

31, 9; 33, 9; 35, 14; 44, 1; 56, 7; 63, 6; 13; 75, 1; 77, 2; 85, 32; 86, 2; 90, 1; 5; 91, 2; 93, 6; 96, 8; 97, 10; 126, 1; 2; 3; 4; 5²; 6²; 7; 133, 6; 187, 1.
 अतिशब्धिः IX. 13, 1.
 अतिशब्धिं IX. 6, 5; 45, 5; 106, 11.
 अतिशब्धौ VIII. 101, 14.
 अतिशब्धात् V. 75, 2.
 अतिशब्धाहि III. 35, 5.
 अतिशब्धिः IX. 17, 3.
 अतिशब्धे V. 83, 10.
 अतिशब्धि IX. 97, 31.
 अतिशब्धे I. 105, 16.
 अतिशब्धस्य X. 60, 3.
 अतिशब्धं V. 54, 12.
 अतिशब्धिः I. 73, 1; 128, 4; II. 2, 8; III. 2, 2; IV. 1, 20; 40, 5; V. 1, 8; 9; 3, 5; 4, 5; 18, 1; VI. 2, 7; 4, 2; VII. 8, 4; 9, 3; 42, 4; VIII. 19, 8; 103, 12; X. 91, 2.
 अतिशब्धं I. 53, 10; 112, 14; IV. 26, 3; VI. 18, 13; VIII. 53, 2; X. 48, 8.
 अतिशब्धस्य I. 53, 8; II. 14, 7; VI. 47, 22.
 अतिशब्धस्य I. 51, 6; 130, 7; VI. 26, 3; VII. 19, 8.
 अतिशब्धः X. 68, 3.
 अतिशब्धि I. 44, 4; 58, 6; 127, 8; 186, 3; II. 4, 1; III. 3, 8; 26, 2; IV. 2, 7; V. 8, 2; VI. 7, 1; 15, 1; 4; 6; 16, 42; VII. 3, 5; VIII. 23, 25; 44, 1; 74, 1; 84, 1; 103, 10; X. 1, 5; 92, 1; 122, 1; 124, 3.
 अतिशब्धं V. 50, 3.
 अतिशब्धे VIII. 74, 7.
 अतिशब्धौ X. 42, 9.
 अतिशब्धस्य VIII. 55, 5.
 अतिशब्धनीयमानः VI. 47, 16.
 अतिशब्धस्य VI. 47, 7.
 अतिशब्धिमिति VII. 66, 5.
 अतिशब्धस्यैव VIII. 13, 6.
 अतिशब्धिमिति I. 129, 5.

अतिशब्धे I. 138, 4.
 अतिशब्धस्य VI. 52, 1.
 अतिशब्धः V. 77, 3.
 अतिशब्धः IV. 30, 3.
 अतिशब्धः I. 11, 7; IV. 30, 7; VIII. 96, 17; X. 54, 1; 153, 3.
 अतिशब्धः II. 17, 2; VII. 82, 6.
 अतिशब्धः I. 33, 13; III. 34, 1; 5; VI. 9, 1; VIII. 14, 7.
 अतिशब्धः I. 93, 4; 116, 10; 152, 1.
 अतिशब्धः VII. 7, 6; VIII. 96, 1.
 अतिशब्धे VII. 103, 7.
 अतिशब्धे X. 187, 2.
 अतिशब्धमानं X. 51, 3.
 अतिशब्धः X. 90, 2.
 अतिशब्धः VIII. 96, 2.
 अतिशब्धे V. 62, 9.
 अतिशब्धस्य I. 116, 4.
 अतिशब्धः X. 88, 5.
 अतिशब्धः V. 11, 3.
 अतिशब्धः I. 164, 9; VIII. 8, 10.
 अतिशब्धः I. 54, 10; 116, 17; 163, 2; II. 15, 7; IV. 18, 8; VIII. 96, 13; X. 90, 1; 111, 2.
 अतिशब्धः X. 72, 6.
 अतिशब्धः I. 32, 11; IV. 33, 7; V. 45, 10; VIII. 1, 33; X. 27, 23; 98, 6; 124, 8.
 अतिशब्धः I. 11, 6.
 अतिशब्धः X. 89, 2.
 अतिशब्धनीयः I. 32, 10.
 अतिशब्धस्यैव VIII. 102, 21.
 अतिशब्धः X. 73, 9.
 अतिशब्धः X. 108, 2.
 अतिशब्धे VIII. 67, 19.
 अतिशब्धः I. 56, 5.
 अतिशब्धस्य IX. 86, 40.
 अतिशब्धः I. 162, 20.
 अतिशब्धः X. 181, 2.
 अतिशब्धे VIII. 72, 4.

अतीतुषाम् IV. 34, 11.
 अतीर्णं VIII. 79, 6.
 अतुल्यं III. 53, 12.
 अतुल्यं VII. 28, 3.
 अतुल्यः I. 126, 1.
 अतुल्यदृष्ट्या VIII. 26, 1.
 अतुल्यदृष्ट्याः V. 42, 1; X. 64, 5.
 अतुल्यं VIII. 99, 7.
 अतुल्यं V. 25, 5.
 अतुल्यं X. 149, 1.
 अतुल्यत् II. 24, 4.
 अतुल्यत् II. 15, 3; IV. 1, 19; 19, 8; VIII. 77, 5.
 अतुल्यदिलालः X. 94, 11.
 अतुल्यं VII. 82, 3.
 अतुल्यं III. 31, 5.
 अतुल्यपासः IV. 5, 14.
 अतुल्यपुर्वतं IV. 19, 3.
 अतुल्यविताः X. 94, 11.
 अतुल्यव्यञ्जः X. 94, 11.
 अतुल्यव्यंतीः I. 71, 3.
 अतुल्यः VIII. 41, 7.
 अतुल्यः I. 95, 7; 122, 2; IV. 16, 13; 18, 5; V. 74, 5; VI. 29, 3; IX. 69, 4; X. 49, 3; 95, 8; 99, 9.
 अतुल्यं V. 55, 6.
 अतुल्यः IX. 101, 14; 107, 13.
 अतुल्यः II. 35, 14; VI. 33, 3.
 अतुल्य X. 15, 11.
 अतुल्यः X. 79, 1.
 अतुल्यं X. 100, 10.
 अतुल्यं III. 35, 7; VIII. 43, 29; 77, 8; X. 16, 12; 79, 6; 85, 34; 92, 3.
 अतुल्यः I. 164, 20; VI. 4, 5; VIII. 102, 21.
 अतुल्यः I. 65, 4; 143, 5; II. 13, 4; 35, 7; VI. 15, 1; VII. 4, 2; X. 27, 13; 14, 79, 2; 4, 125, 4.
 अतुल्य X. 15, 8.
 अतुल्य I. 80, 16; X. 143, 2.

अतुल्य I. 37, 10; V. 48, 2; VIII. 13, 18.
 अतुल्यः I. 95, 8; 122, 6; 161, 14; IV. 54, 6; VI. 49, 14; VIII. 35, 3; IX. 65, 6; 68, 9; 74, 9; 91, 2; 93, 2; 97, 45; 109, 17; X. 14, 9; 61, 26.
 अतुल्यः I. 34, 6; 80, 2; 112, 5; II. 1, 1; 38, 11; V. 31, 9; 76, 4; VI. 62, 6; IX. 59, 2; X. 39, 4; 63, 2; 80, 3.
 अतुल्यः I. 56, 1; 58, 2; 65, 3; 149, 3; 190, 4; II. 4, 4; III. 2, 7; 38, 1; V. 30, 14; VI. 2, 8; 4, 5; VII. 24, 5; VIII. 50, 5; IX. 32, 3; 43, 5; 66, 23; 76, 1; 77, 5; 80, 3; 81, 2; 82, 2; 85, 5; 86, 3; 26; 44; 93, 1; 96, 15; 20; 97, 18; 45; X. 6, 2; 76, 2; 96, 10; 144, 1.
 अतुल्यः IX. 43, 1.
 अतुल्यः I. 52, 1; 64, 6; 129, 2; 135, 5; III. 2, 3; 22, 1; V. 25, 6; 44, 3; VII. 3, 5; IX. 85, 7.
 अतुल्यः I. 130, 6; IX. 6, 5.
 अतुल्यः I. 180, 2.
 अतुल्यः IV. 2, 3.
 अतुल्यः I. 163, 10; 177, 2; 181, 2; III. 56, 2; V. 31, 9; VI. 44, 19; IX. 13, 6; 87, 5.
 अतुल्यः V. 59, 3.
 अतुल्यः I. 126, 4; III. 34, 9.
 अतुल्यः II. 34, 3; III. 32, 6.
 अतुल्यः III. 7, 9.
 अतुल्यः VII. 56, 16; IX. 46, 1; 97, 20.
 अतुल्यः II. 34, 13.
 अतुल्यः VI. 32, 5.
 अतुल्यः I. 33, 15; 41, 4; 48, 4; 52, 11; 15; 67, 2; 84, 15; 118, 5; 119, 7; 123, 3; 124, 1; 135, 8; 151, 5; 154, 6; 162, 4; 163, 5; 7; 164, 1; 6; 11; 21; 33²; 165, 11; 13; 173, 12; 179, 3; 182, 3; 187, 7; II. 1, 15; 15, 9; 18, 3; 30, 2; 35, 6; III. 1, 6; 7; 23, 1; 38, 3; 6; 39, 3; 55, 2; 57, 2; IV. 1, 13; 19, 1; 22, 7; 26, 5; 7; 30, 7; 41, 6; 54, 1; 3; V. 29, 9; 30, 7; 10; 31, 7; 10; 41, 6; 17;

44, 9; 45, 7; 61, 11; 63, 1; VI. 17, 8;
20, 4; 24, 5; 63, 5; VII. 4, 4; 18, 3;
12; 19; 30, 3; 39, 3; 40, 6; 57, 5;
65, 4; 85, 2; 103, 2; VIII. 15, 12; 31,
18; 34, 3; 45, 26; IX. 14, 4; 73, 9;
97, 52; X. 1, 3; 11, 8; 12, 4; 6; 8;
16, 13; 17, 9; 18, 9; 12; 13; 27, 6;
9; 10²; 31, 11; 42, 4; 51, 4; 53, 8; 64,
16; 71, 2; 8; 72, 6; 7; 73, 1; 3; 91,
9; 92, 15; 93, 15; 102, 7; 111, 6; 113,
3; 6; 134, 7; 135, 1; 166, 3.

अक्षरं V. 32, 8.

अक्षरयः V. 22, 4²; 39, 5²; 40, 9.

अक्षरये I. 51, 3; 112, 7; 16; 118, 7; 119,
6; 180, 4; VII. 68, 5; VIII. 73, 3; 7;
8; X. 39, 9; 143, 3.

अक्षरसन् VIII. 48, 11; X. 95, 8.

अक्षराणि X. 79, 2.

अक्षरिः I. 139, 9; 183, 5; V. 7, 10; 40, 6;
8; 73, 6; 7; 74, 1; 78, 4; VIII. 42, 5.

अक्षरिणः I. 21, 5; 94, 9; VII. 104, 1; 5;
IX. 86, 48.

अक्षरिणं I. 36, 14; 20; 86, 10; VI. 16, 28;
51, 14; VIII. 12, 1; 19, 15; IX. 104,
6; 105, 6; X. 36, 4; 118, 1.

अक्षरिभ्यः V. 67, 5.

अक्षरि I. 116, 8; 117, 3; II. 8, 5; V. 15,
5; VI. 50, 10; VII. 71, 5; VIII. 5, 25;
X. 80, 3; 143, 1; 2; 150, 5.

अक्षरिष्वत् I. 45, 3; V. 4, 9; 7, 8; 22, 1; 51,
8; 72, 1.

अक्षरीणां VIII. 36, 6; 38, 8.

अक्षरे V. 40, 7.

अक्षरेः V. 2, 6; VIII. 36, 7.

अक्षरेऽह्व VIII. 35, 19.

अक्षरेः I. 129, 8.

अक्षरिष्वत् VIII. 94, 7.

अक्षरिषुः X. 56, 4.

अक्षरिणि X. 28, 4.

अक्षरि X. 28, 3.

अक्षरं I. 4, 3; 10, 3; 16, 7; 24, 15; 26, 9;
47, 3; 54, 9; 59, 2; 75, 2; 76, 3; 81,
8; 87, 4; 92, 15; 93, 7; 94, 9; 102, 6;
10; 108, 1; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12;
109, 2; 114, 9; 117, 19; 119, 9; 136,
1; 2; 163, 13; 164, 12; II. 3, 9; 36, 3;
37, 5; 38, 1; III. 3, 1; 6, 6; 9, 3; 13,
3; 17, 3; 5; 28, 5; 29, 10; 31, 7; 32,
10; 34, 10; 47, 2; 53, 3; 11; IV. 18, 5;
11; 20, 9; 24, 10; 35, 3; 4; 36, 4; 42,
9; V. 30, 9; VI. 16, 18; 40, 1; 4; 53, 5;
54, 7; VII. 11, 4; 98, 5; VIII. 9, 14;
10, 5; 40, 2; 46, 15; 16; 48, 6; 89, 2;
96, 7; 102, 19; IX. 4, 1; 81, 2; 86, 28;
87, 6; X. 1, 7; 14, 10; 15, 4; 11; 16,
1; 2; 23, 3; 27, 22; 51, 7; 52, 3; 85,
16; 33; 107, 3; 108, 3; 8; 111, 6; 127,
6; 129, 6; 143, 3; 145, 3; 5; 182, 1.

अक्षरैः IV. 6, 8.

अक्षर्यु VII. 1, 1.

अक्षरैणः VI. 16, 14; X. 48, 2.

अक्षरैणा X. 21, 5.

अक्षरैणि VIII. 9, 7.

अक्षरैभ्यः VI. 47, 24.

अक्षरैष्वत् VI. 15, 17; X. 87, 12.

अक्षरैः I. 80, 16; 83, 5; VI. 16, 13; X. 120, 9.

अक्षरैणः IX. 11, 2; X. 14, 6.

अक्षरै I. 112, 10.

अक्षरौ इति I. 28, 6; 50, 12; 113, 13²; 157,
6²; 164, 40; 46; 191, 1; 2³; III. 37,
11; 60, 4; VI. 75, 15; VIII. 91, 6; IX.
39, 5; 60, 2; X. 27, 9; 39, 5; 60, 8;
85, 2; 35; 41; 90, 5; 92, 4; 96, 13;
97, 9; 16²; 136, 5; 137, 4; 159, 3;
173, 6; 190, 3.

अक्षरः I. 105, 3; 187, 7; VI. 56, 3; VIII.
10, 1; 26, 17; IX. 65, 22; X. 72, 6;
120, 3; 155, 3; 186, 3.

अक्षरिणाः X. 61, 10.

अक्षरं X. 37, 11.

अक्षरैः I. 189, 5.

अदत्त I. 32, 3; 145, 3; V. 29, 2; X. 31, 11.
 अदत्तन I. 139, 7.
 अदत्तं I. 116, 13; 117, 7; 8; 24; 118, 9;
 VIII. 59, 6.
 अदत्तस्या V. 49, 3.
 अदत्तं VII. 33, 11.
 अददाः I. 51, 13.
 अददात् X. 85, 9.
 अददात् V. 30, 11; VI. 61, 1.
 अददात् X. 64, 12.
 अददां IV. 26, 2.
 अददुः VI. 58, 4.
 अददुः V. 29, 5; X. 17, 2; 109, 6.
 अददुहंत X. 82, 1.
 अदधाः III. 30, 7; X. 73, 9.
 अदधाः I. 83, 3; X. 138, 6.
 अदधात् III. 30, 14; IX. 97, 41; X. 54, 6.
 अदधात् I. 33, 8; V. 85, 2; VI. 44, 23; X.
 56, 7.
 अदधात् VII. 33, 4.
 अदधां X. 183, 3.
 अदधाचत् IX. 87, 7.
 अदधुः III. 2, 9; 29, 7; 31, 10; 47, 3; VI.
 67, 5; X. 12, 7; 53, 11; 68, 11; 88,
 11; 90, 11.
 अदधुः II. 4, 2; VI. 39, 3; IX. 113, 3; X.
 56, 4; 6; 71, 3; 125, 3.
 अदन् X. 4, 4; 79, 6.
 अदंति I. 94, 3; 105, 8; II. 1, 13; 14; X.
 28, 11; 146, 3.
 अदंतु X. 87, 7; 110, 11.
 अदभः I. 24, 13; 76, 2; 89, 5; 128, 1; II.
 9, 6; 27, 13; IV. 4, 3; V. 19, 4; VI.
 7, 7; VII. 36, 2; VIII. 59, 3; 78, 6;
 IX. 77, 5; 85, 3; 97, 19; 107, 2; X.
 128, 6.
 अदभःपीतीन् VI. 51, 3.
 अदभं IV. 50, 2; VI. 51, 1; X. 87, 24.
 अदभन्नःप्रनतिः II. 9, 1.
 अदभस्य VII. 66, 6; VIII. 44, 20; X. 75, 9.

अदभा III. 54, 16; X. 75, 7.
 अदभाः I. 173, 1; II. 27, 9; III. 1, 6; IV.
 2, 12; VII. 60, 5; VIII. 18, 2; 101, 6;
 IX. 97, 57.
 अदभाः II. 28, 3.
 अदभान् VI. 51, 4; 9.
 अदभानि I. 24, 10.
 अदभासः I. 89, 1; II. 27, 3; VI. 67, 5; VIII.
 67, 13.
 अदभे इति IV. 55, 3.
 अदभेभिः I. 95, 9; 143, 8; VI. 8, 7; 71, 3.
 अदभेः VI. 48, 10.
 अदभा V. 86, 5.
 अदभं VIII. 47, 6.
 अदभयः VI. 18, 3.
 अदभ्यः X. 103, 7.
 अदभित्त्वं I. 121, 10.
 अदभेः V. 32, 1.
 अदभेः II. 24, 2.
 अदभित्त्वंदभेः X. 67, 7.
 अदभित्ः X. 138, 1.
 अदभित् IV. 28, 5.
 अदभेः II. 38, 4.
 अदभे I. 46, 11; 104, 5; 136, 2; VIII. 103, 1.
 अदभे I. 92, 5; 113, 7; 124, 3; 4; IV. 52,
 1; V. 1, 2; VII. 77, 3; 81, 1; VIII. 56,
 1; 101, 13; X. 3, 1; 107, 1.
 अदभः VII. 1, 7.
 अदभः I. 33, 7; X. 69, 11.
 अदभत् IV. 28, 3.
 अदभत् X. 80, 3.
 अदाः X. 15, 12.
 अदात् VIII. 3, 22; 19, 36.
 अदान् I. 30, 16; VI. 27, 7; 47, 22; 24;
 VII. 103, 10³; X. 85, 39; 41; 99, 9.
 अदानं IV. 19, 9.
 अदाभ्य I. 31, 10; VII. 15, 15.
 अदाभ्यः I. 22, 18; III. 11, 5; IV. 53, 4;

- V. 5, 2; IX. 3, 2; 28, 6; 37, 5; 59, 2; 75, 2; 85, 6; 103, 4; X. 11, 1; 25, 7; 26, 7.
- अदाभ्यं III. 62, 6; VII. 104, 20; VIII. 5, 12; 61, 12; 101, 12; IX. 26, 4; X. 118, 6.
- अदाभ्यस्य VIII. 7, 15.
- अदाभ्या I. 155, 1.
- अदाभ्या V. 75, 7; 8; VII. 66, 17.
- अदाभ्याः III. 26, 4.
- अदाभ्याः II. 34, 10.
- अदाभ्यानि X. 54, 4.
- अदाभ्यासः IX. 70, 3.
- अदाभ्येन X. 118, 7.
- अदामानः VI. 24, 4; 44, 12.
- अदाशत् IV. 42, 9.
- अदाशन् VII. 19, 9.
- अदाशुरिः VIII. 45, 15.
- अदाशुषः VII. 19, 1; IX. 23, 3.
- अदाशुषां I. 81, 9.
- अदाशूः स्तरस्य VIII. 81, 7.
- अदाशून् I. 174, 6.
- अदिक्षि V. 43, 9.
- अदितयः VII. 52, 1.
- अदितये I. 24, 1; 2; 15; IV. 3, 8; V. 82, 6; X. 87, 18; 110, 4.
- अदितिः I. 43, 2; 72, 9; 89, 10⁸; 94, 16; 95, 11; 96, 9; 98, 3; 100, 19; 101, 11; 102, 11; 103, 8; 105, 19; 106, 7²; 107, 2; 3; 108, 13; 109, 8; 110, 9; 111, 5; 112, 25; 113, 20; 114, 11; 153, 3; 162, 22; 191, 6; II. 1, 11; 27, 7; 40, 6; III. 4, 11; 54, 18; 20; IV. 1, 20; 25, 5; 39, 3; 54, 6; V. 31, 5; 42, 2; 44, 11; 46, 6; 49, 3; 51, 11; 59, 8; VI. 51, 11; 67, 4; 75, 12; 17; VII. 9, 3; 35, 9; 38, 4; 40, 2; 4; 51, 2; 60, 8; 66, 6; 93, 7; VIII. 12, 14; 18, 6²; 7; 25, 3; 10; 47, 9²; 48, 2; IX. 81, 5; X. 11, 2; 12, 8; 36, 3; 63, 3; 64, 13; 65, 1; 66, 3; 4; 72, 4; 5; 9; 92, 11; 132, 6.
- अदितिः स्त्रे VII. 51, 1.
- अदिति I. 89, 3; 106, 1; 136, 3; 152, 6; IV. 2, 11; 25, 3; 55, 3; V. 42, 1; 46, 3; 62, 8; 69, 3; VI. 50, 1; 51, 3; 4; VII. 10, 4; 18, 8; 39, 5; VIII. 19, 14; 101, 15; X. 63, 5; 10; 65, 9; 92, 14; 100, 1.
- अदिते II. 27, 14; VIII. 27, 5.
- अदिते I. 94, 15; II. 29, 3; IV. 55, 1; V. 51, 14; VI. 51, 5; VII. 60, 1; 62, 4; VIII. 18, 4; 67, 10; 14; 18; X. 39, 11; 63, 17; 64, 5.
- अदिते I. 113, 19; 185, 3; IV. 12, 4; 42, 4; VII. 41, 2; 60, 5; 82, 10; 87, 7; 88, 7; VIII. 18, 5; IX. 26, 1; 69, 3; 71, 5; 74, 3; 5; 96, 15; X. 5, 7; 11, 1; 63, 2; 70, 7; 72, 4; 8; 185, 3.
- अदितेः II. 28, 3.
- अदितेः इव I. 166, 12.
- अदित्संतं VI. 53, 3.
- अदिद्युतत् VI. 11, 4.
- अदिष्ट V. 36, 6; VIII. 93, 15.
- अदीदेः VI. 7, 4; VII. 5, 3.
- अदीदेः I. 140, 10.
- अदीदित् I. 112, 17; 149, 3.
- अदीधयुः VII. 33, 5.
- अदीधयुः V. 40, 5.
- अदीधरत् X. 173, 3.
- अदीधित् X. 98, 7.
- अदीयं IV. 27, 1.
- अदुःस्कृती III. 33, 13.
- अदुःस्मस्य VIII. 75, 14.
- अदुःस्मंगली X. 85, 43.
- अदुग्धाः इव VII. 32, 22.
- अदुक्कनः IX. 61, 17.
- अदुद्रोत् II. 30, 3.
- अदुवः VII. 4, 6.
- अदुहन् X. 61, 19.
- अदुहन् X. 86, 5.
- अदुही II. 12, 2.

अदृहत् X. 149, 1.
 अदृष्टत I. 48, 13.
 अदृष्टत IV. 52, 5; VII. 83, 3; VIII. 5, 3;
 43, 5.
 अदृष्टिताय IV. 3, 3.
 अदृष्टितेभिः I. 143, 8.
 अदृष्टः I. 69, 2.
 अदृष्टः क्रतुः VIII. 79, 7.
 अदृष्टः क्रतुः VI. 49, 2.
 अदृष्टं VIII. 59, 7.
 अदृष्टता I. 151, 8.
 अदृष्टं I. 50, 3; X. 30, 13.
 अदृष्टन् I. 191, 5; V. 3, 11; VII. 67, 2; 75,
 6; 76, 2; 78, 1; 3.
 अदृष्टहा I. 191, 8; 9.
 अदृष्टाः I. 191, 5-7.
 अदृष्टाः I. 191, 1; 3; 4.
 अदृष्टान् I. 191, 2; 8.
 अदेदिष्ट III. 31, 21.
 अदेदिष्ट VIII. 45, 26.
 अदेवः VI. 17, 8; 18, 11; 22, 11; VIII. 46,
 21; 59, 2; 70, 7; 71, 8; X. 37, 3;
 38, 3.
 अदेवस्तात् V. 61, 6.
 अदेवः II. 22, 4; III. 32, 6; IX. 104, 6;
 105, 6.
 अदेवस्यंतं II. 26, 1.
 अदेवस्युः VIII. 97, 3.
 अदेवस्युः VII. 93, 5; VIII. 70, 11; IX. 63, 24.
 अदेवस्युन् X. 27, 2; 3.
 अदेवस्योः I. 150, 2.
 अदेवस्य I. 174, 8; II. 19, 7; X. 111, 6.
 अदेवाः VIII. 96, 9.
 अदेवात् X. 124, 2.
 अदेवान् III. 1, 16; X. 138, 4.
 अदेवानि VI. 48, 10.
 अदेवीः I. 174, 8; III. 31, 19; V. 2, 9; 10;
 VI. 25, 9; 49, 15; VII. 1, 10; 98, 5;
 VIII. 11, 3; 61, 16; 96, 15.
 अदेवेन II. 23, 12.

अद्या I. 52, 13; III. 54, 5; VIII. 19, 9;
 101, 11; X. 111, 7.
 अद्यातयः X. 85, 16.
 अद्वि I. 164, 40; X. 15, 12; 116, 7; 8.
 अद्वि III. 35, 3; 52, 7.
 अद्वुत V. 10, 2; VI. 15, 2; VIII. 26, 21;
 IX. 20, 5.
 अद्वुतश्चनसः VIII. 67, 7.
 अद्वुतश्चनसां V. 87, 7.
 अद्वुतः I. 94, 12; 13; 142, 3; II. 7, 6; 26,
 4; V. 23, 2; VI. 8, 3; VIII. 13, 19;
 IX. 24, 6; 83, 4; 85, 4; X. 152, 1.
 अद्वुतः क्रतुः VIII. 23, 8.
 अद्वुतः क्रतुः इत्यद्वुतः क्रतुः V. 70, 4.
 अद्वुतं I. 18, 6; 142, 10; 170, 1; VIII. 43, 24;
 X. 105, 7.
 अद्वुतस्य I. 77, 3.
 अद्वुतस्य I. 120, 4.
 अद्वुता I. 25, 11.
 अद्वुता V. 66, 4.
 अद्वुतान् IV. 2, 12.
 अद्य I. 58, 2.
 अद्यः सत् I. 124, 4; VIII. 44, 29.
 अद्यः सद्दः VI. 30, 3.
 अद्यः सदां VII. 83, 7.
 अद्यः सद्याय VIII. 43, 19.
 अद्यः सद्यां VI. 4, 4.
 अद्यि X. 86, 14.
 अद्य I. 13, 2; 6; 23, 23; 25, 19; 28, 8;
 34, 1; 3; 35, 11; 36, 2; 6; 44, 1; 3;
 9; 45, 9; 47, 3; 48, 15; 49, 2; 50, 11;
 54, 5; 58, 8; 76, 5; 84, 16; 92, 14;
 15; 93, 2; 100, 10; 113, 7; 12; 13;
 17; 115, 6; 120, 3; 123, 3; 8; 13;
 125, 3; 136, 4; 142, 1; 8; 159, 5; 161,
 11; 13; 163, 13; 167, 10; 180, 10; 182,
 8; 184, 1; 188, 1; II. 3, 3; 13, 8; 27,
 2; 29, 2; 6; 32, 5; 37, 5; 41, 3; 20;
 21; III. 14, 5; 17, 2; 19, 4; 29, 16;

36, 3; 53, 21; IV. 2, 2; 10, 1; 4; 16, 2; 24, 7; 25, 1; 3; 30, 23; 37, 2; 44, 3; 51, 3; 4; V. 1, 11; 13, 2; 22, 2; 45, 5; 49, 1; 51, 13; 53, 12; 56, 1; 58, 3; 73, 1; 74, 1; 7; 79, 1; 3; 82, 4; 7; VI. 4, 1; 15, 14²; 16, 26; 18, 13; 21, 9; 24, 5; 30, 3; 37, 1; 50, 4; 9; 52, 17; 56, 4; 6; 63, 1; 65, 3; 68, 1; 71, 3; 6; VII. 2, 1; 17, 5; 35, 15; 40, 1; 43, 4; 47, 1; 2; 51, 2; 57, 2; 59, 3; 60, 1; 66, 4; 12; 69, 6; 75, 2; 78, 5; 93, 1; 100, 5; 104, 15; VIII. 1, 10; 2, 20; 3, 8; 5, 18; 9, 9; 13; 10, 5; 15, 6; 20, 2; 22, 1; 6; 26, 3; 8; 27, 5; 14; 19; 21; 33, 15; 47, 18; 64, 12; 66, 7; 73, 5; 93, 4; 94, 8; 101, 4; IX. 44, 6; 65, 28; 67, 22; 84, 1; X. 14, 12; 15, 2; 18, 3; 22, 1; 2; 30, 2; 3; 32, 8; 35, 1; 2; 3; 5; 7; 9; 13; 36, 2; 11; 37, 5; 38, 4; 40, 14; 45, 9; 53, 3²; 4; 54, 2; 55, 5; 63, 8; 81, 7; 87, 13; 15; 92, 9; 95, 14; 110, 1; 9; 113, 10; 127, 4; 135, 5; 142, 6; 160, 2; 167, 3.

अष्टासहस्र VIII. 61, 17.

अष्टः II. 13, 9.

अष्टुः X. 95, 14.

अष्टुतः VI. 39, 3.

अष्टु VII. 34, 12.

अष्टुते I. 112, 24.

अष्टौ I. 123, 7; X. 111, 2.

अष्टौ I. 113, 14; 122, 15; 124, 2; III. 1, 8; 18; 5, 2; 9; IV. 5, 15; VI. 3, 8; 12, 3; 51, 1; IX. 85, 12; X. 45, 8.

अष्टयः I. 149, 1; II. 16, 5; III. 32, 16; 41, 2; IV. 19, 5; V. 87, 2; VI. 48, 5; 63, 3; VIII. 4, 13; 53, 3; 63, 2; 72, 11; 88, 3; IX. 79, 4; X. 76, 7; 78, 6; 89, 6; 94, 8; 11; 13; 14; 100, 8; 104, 2.

अष्टयः X. 76, 4; 8; 94, 1.

अष्टयः X. 75, 2.

अष्टयत् VIII. 101, 3.

अष्टयत् IX. 93, 1.

अष्टयत् X. 98, 6.

अष्टिः I. 165, 4; III. 31, 7; V. 45, 7; VI. 40, 2; VII. 22, 1; 35, 3; 68, 4; X. 76, 2.

अष्टिजाः IV. 40, 5.

अष्टिजुतः III. 58, 8.

अष्टिणा I. 168, 6; X. 28, 3.

अष्टिदुग्धः IX. 97, 11.

अष्टिदुग्धाः I. 54, 9; IV. 50, 3.

अष्टिश्चर्हाः X. 63, 3.

अष्टिश्चुम्भः X. 108, 7.

अष्टिभिः I. 121, 8; 130, 2; 135, 2; 5; 137, 1; 3²; II. 36, 1; III. 44, 5; 53, 10; IV. 45, 5; V. 40, 1; 86, 6; VIII. 1, 17; 22, 8; 35, 2; 38, 3; 65, 8; 82, 5; IX. 11, 5; 24, 5; 26, 5; 30, 5; 32, 2; 34, 3; 38, 2; 39, 6; 50, 3; 51, 1; 63, 13; 65, 8; 15; 66, 29; 67, 3; 68, 9; 71, 3; 75, 4; 80, 5; 86, 23; 34; 101, 3; 11; 107, 1; 10; 109, 18.

अष्टिभिः VI. 73, 1.

अष्टि I. 7, 3; 51, 3; 61, 7; 62, 3; 4; 71, 2; 73, 6; 85, 5; 88, 3; III. 1, 1; IV. 1, 14; 15; 2, 15; 3, 11; 16, 8; 18, 6; 21, 6; V. 43, 4; 45, 1; 52, 9; VI. 17, 5; 32, 2; 39, 2; 62, 7; VIII. 60, 16; IX. 97, 39; X. 28, 9; 45, 6; 68, 11; 112, 8; 113, 4.

अष्टिमातरं IX. 86, 3.

अष्टिश्चः I. 10, 7; 11, 5; 80, 7; 14; 121, 10; 129, 10²; 133, 2; 6²; III. 37, 11; 41, 1; IV. 32, 5; V. 35, 5; 36, 3; 38, 3; 39, 1; 3; VI. 45, 9; 46, 2; VII. 20, 8; 89, 2; VIII. 1, 5; 13; 2, 40; 6, 22; 12, 4; 13, 26; 15, 4; 21, 7; 24, 6; 11; 36, 6; 45, 11; 46, 2; 11; 50, 10; 61, 4; 62, 11; 64, 1; 68, 11; 76, 8; 80, 4; 92, 18; 27; 97, 9; 98, 8; IX. 53, 1; X. 147, 1.

अद्विंसंहतं IX. 98, 6.

अद्विंसानो इत्यद्विंसानो VI. 65, 5.

अद्विंसुतः IX. 72, 4.

अद्विंसुतासः I. 139, 6.

अद्वी इति I. 109, 3; VII. 39, 1; 42, 1.

अद्वुहः I. 3, 9; 19, 3; 159, 2; II. 1, 14; III. 9, 4; 22, 4; VIII. 46, 4; 67, 13; 97, 12; IX. 9, 4; 73, 7; 100, 1; 7; 102, 5; X. 66, 8.

अद्वुहः VIII. 19, 34; 27, 9; 15.

अद्वुह VI. 15, 7; VIII. 44, 10.

अद्वुहा III. 56, 1; IV. 56, 2; V. 68, 4; VII. 66, 18.

अद्वुहा II. 41, 21.

अद्वुह IX. 9, 2.

अद्वुहाणा V. 70, 2.

अद्वुः I. 93, 6; 117, 16; 118, 3; 139, 10; III. 31, 6; V. 41, 12; VII. 6, 2; 22, 4; 79, 4; IX. 87, 8; X. 20, 7.

अद्वोच III. 32, 9.

अद्वोचः VI. 12, 3.

अद्वोचं VIII. 60, 4.

अद्वोचं V. 52, 1.

अद्वोचस्वाचं VI. 5, 1; 22, 2.

अद्वोचेण III. 14, 6.

अद्वी I. 70, 2; V. 85, 2; IX. 96, 10.

अद्वयंते III. 29, 5.

अद्वयाः I. 187, 3; VIII. 18, 6.

अद्वयाचिनः I. 159, 3.

अद्वयाचिनं III. 2, 15; V. 75, 5.

अद्वयावी VII. 56, 18.

अद्वयुं VIII. 18, 15.

अद्वियेयः I. 187, 3.

अद्वियेयं X. 122, 1.

अद्वेयः I. 24, 4; 186, 10; V. 87, 8; X. 35, 9.

अद्वेयेइति IX. 68, 10.

अध I. 15, 10; 38, 10; 42, 6; 55, 5; 57, 2; 72, 10; 94, 11; 101, 9; 102, 7; 104, 5; 7; 114, 10; 120, 12; 121, 6; 122, 11; 127,

6; 9; 129, 11; 132, 3; 139, 1; 10; 140, 10; 144, 2; 151, 2; 153, 1; 156, 1; 167, 2; 169, 6; 170, 5; 180, 7; 186, 9; II. 13, 5; 17, 3; 4; 22, 2; 28, 9; 30, 3; 31, 2; 4; III. 4, 9; 6, 2; 32, 11; 38, 2; 42, 6; 55, 1; 6; IV. 2, 14; 15; 16; 5, 10; 14; 6, 7; 7, 2; 10, 2; 16, 17; 17, 7; 10; 18, 9; 13; 22, 6; 27, 1; 3; 4; 5; 31, 6²; V. 9, 5; 16, 4; 17, 4; 29, 5; 38, 1; 40, 6; 46, 2; 52, 3; 11²; 16; 54, 6; 66, 2; 4; 85, 8; VI. 1, 2; 2, 7; 6, 4; 5; 10, 4; 12, 5; 15, 9; 16, 4; 17, 8; 9; 10; 18, 14; 19, 12; 25, 7; 30, 2; 31, 3; 36, 1; 46, 10; 12; 66, 6; 8; VII. 3, 2; 4, 8; 15, 14; 18, 12; 21; 20, 3; 5; 21, 6; 29, 3; 4; 34, 2; 38, 6; 45, 3; 56, 1; 7; 22; 24; 74, 5; 82, 9; 83, 5; 88, 2; 90, 3; 91, 5; 104, 15; VIII. 1, 16; 18²; 28; 33²; 12, 19; 13, 24; 46, 29; 31²; 33; 62, 9; 69, 16; 75, 16; 83, 8; 9; 84, 2; 6; 92, 29; 93, 12; 14; 96, 15; 98, 7; 11; 100, 2; 101, 10; IX. 48, 5; 61, 2; 97, 11; 99, 2; 102, 1; 2; 110, 9; X. 1, 6; 6, 7²; 10, 14; 11, 4²; 22, 6; 25, 1; 2; 3; 30, 10; 33, 1; 3; 54, 6; 59, 1; 61, 20; 21; 22; 23; 24; 83, 7; 85, 27; 92, 14; 95, 12; 14²; 97, 2; 111, 9; 113, 8; 115, 1; 132, 3; 133, 5.

अधः VII. 104, 11; VIII. 33, 19; X. 119, 11; 129, 5; 166, 2.

अधःस्वाधः III. 33, 9.

अधःस्पदं X. 133, 4.

अधःस्पदाः VIII. 5, 38.

अधःस्पदान् X. 166, 5.

अधत्त II. 22, 2.

अधत्त I. 96, 1; VI. 8, 3; VIII. 96, 13; X. 102, 8.

अधत्त I. 93, 5; 116, 8; 15; 16; 117, 17; 118, 7²; 8; 180, 3.

अध्यायः V. 32, 2.
 अध्यायः IX. 24, 1; 2.
 अध्यायः VIII. 8, 4.
 अध्यायः VII. 104, 16.
 अध्यायः I. 33, 5; 9; 51, 5; VIII. 3, 20.
 अध्यायः IV. 50, 4; VIII. 89, 2; X. 55, 8; 72, 2.
 अध्यायः I. 24, 15; V. 32, 7.
 अध्यायः IV. 28, 4.
 अध्यायः I. 25, 21.
 अध्यायः I. 144, 2; III. 1, 10; V. 1, 3; X. 32, 8.
 अध्यायः I. 32, 9; III. 53, 21.
 अध्यायः II. 12, 4; X. 98, 5; 152, 4; 166, 3.
 अध्यायः I. 33, 15; X. 145, 3.
 अध्यायः X. 131, 1; 133, 2.
 अध्यायः II. 17, 5.
 अध्यायः X. 42, 11.
 अध्यायः VI. 19, 9; VII. 72, 5; 104, 19;
 VIII. 61, 16; X. 27, 15; 87, 20; 21.
 अध्यायः X. 36, 14.
 अध्यायः I. 101, 5.
 अध्यायः X. 145, 3.
 अध्यायः VII. 18, 15.
 अध्यायः III. 30, 16.
 अध्यायः II. 15, 4.
 अध्यायः IV. 34, 1.
 अध्यायः I. 164, 33; II. 38, 4; 5; V. 40, 8;
 VI. 66, 3; VII. 88, 4.
 अध्यायः X. 145, 6.
 अध्यायः I. 119, 2; III. 5, 3; VIII. 48, 10;
 74, 7; X. 31, 3.
 अध्यायः I. 60, 4; 104, 7; 162, 7; 183, 6;
 V. 75, 9; VII. 7, 4; 24, 5; 34, 14;
 X. 29, 1.
 अध्यायः I. 51, 4; 52, 8; II. 13, 7; VI. 17,
 7; VIII. 12, 30.
 अध्यायः VIII. 77, 9; 93, 13.
 अध्यायः I. 62, 7; 139, 10; II. 17, 5; III.
 44, 3; VIII. 41, 10; 96, 15; X. 49, 10.

अध्यायः X. 44, 8.
 अध्यायः V. 62, 3.
 अध्यायः III. 2, 7; VIII. 36, 1.
 अध्यायः I. 20, 8; 103, 1.
 अध्यायः IX. 70, 8.
 अध्यायः I. 6, 9; 10; 16, 6; 19, 6; 21, 6; 25,
 18; 28, 9; 29, 6; 32, 7; 33, 3; 4; 35,
 6; 11; 36, 11; 39, 4; 42, 3; 43, 7;
 46, 3; 47, 7; 48, 7; 49, 1; 51, 5; 11;
 54, 11; 56, 2; 64, 4; 71, 10; 72, 10;
 73, 4; 10; 80, 4; 6; 82, 4; 83, 3; 84,
 17; 85, 2²; 7; 12; 88, 3; 92, 4; 114,
 10; 123, 4; 125, 5; 126, 1; 132, 1;
 139, 2²; 3; 4; 11; 140, 6; 11; 144,
 5; 146, 3; 155, 3; 157, 6; 163, 2; 164,
 2; 3; 5; 18; 22; 23; 29; 39; 42;
 166, 10; 188, 6; II. 2, 10; 3, 7; 8, 5;
 13, 7; 16, 2; 27, 6; 29, 5; 30, 3; 40,
 4; III. 3, 3; 5, 9; 8, 3; 7; 19, 5;
 21, 5; 29, 4; 53, 16; 54, 9; IV. 4, 5;
 5, 7; 9; 17, 12; 20; 18, 12; 27, 4;
 28, 2; 30, 12; 14; 15; 35, 8; 36, 7;
 38, 7; 45, 1; 58, 11; V. 3, 7; 33, 3;
 36, 3; 44, 13; 52, 17; 55, 9; 57, 6²;
 60, 7; 61, 12; 62, 5; 63, 1; 78, 9²;
 83, 9; 87, 4; VI. 6, 4; 7, 6; 16, 13;
 20, 9; 34, 1; 35, 2; 4; 38, 3; 45, 31;
 48, 5; 59, 8; 63, 5; 65, 6; 75, 3; 12;
 VII. 18, 14; 24, 5; 25, 3; 27, 3; 33,
 11; 36, 1; 68, 6; 76, 2; 5; 83, 2; 88,
 3; 103, 5; VIII. 1, 18; 2, 8; 4, 13;
 7, 7; 8, 7; 9, 14; 10, 1; 3; 4; 12, 17;
 17, 11; 19, 37; 20, 11; 12; 22; 26;
 23, 26; 24, 7; 25, 5; 7; 28, 5; 30, 3²;
 32, 4; 34, 13; 41, 4; 42, 3; 45, 32;
 47, 3; 11; 48, 14; 49, 7; 64, 11; 65,
 11; 67, 6; 68, 19; 69, 5; 15; 72, 2;
 7; 75, 15; 83, 7; 91, 3; 92, 20; 97, 5;
 IX. 8, 8; 12, 3; 6; 14, 1; 19, 3; 4;
 25, 3; 26, 1; 3; 5; 27, 1; 5; 28, 3;
 31, 2; 5; 37, 4; 57, 4; 63, 8; 27; 65,
 16; 25; 66, 9; 29; 71, 9; 72, 9; 73,

२; ५; ७५, १^२; २; ३; ७९, ४; ८२, ४; ८३,
२; ८५, ९; १२; ८६, ३; ६; ८; २५; २७;
९१, १; २; ९२, ४; ९४, १; ९६, १३; ९७, १६;
४०; ५३; १०१, ११; १६; १०५, ४; १०७, ८;
१४; X. १, २; ४, ३; १०, १; १३, ३; १५, ५;
२१, ३; २७, ६; ३३, ७; ४१, २; ४३, २; ४८,
२; ४९, ९; ६३, १; ६४, २; १२; ६५, ११;
७१, २; ७३, ५; ७५, २; ८; ७९, २; ८२, ६;
८५, १; ४६; ९०, ५; ९३, १५; ९४, ३; ९;
१४; ९६, ४; ९८, ६; १००, ४; १०४, ९; १०५,
५; ११०, ६; १२१, ६; ८; १२३, २-४; १२७,
१; १२८, ४; १२९, ४; १३०, २; १३३, १; १३५,
३; १३८, ६; १५३, २; १६३, १; ३; १७३, १;
३; १९०, १; २.

अधिःअद्यः X. १२९, ७.

अधिःअद्यः VIII. ४३, २४; X. ८८, १३.

अधिःअद्यः X. १२८, १.

अधिःअद्यः I. १६३, ९; X. ८१, ४.

अधिःअद्यः I. ११७, ८.

अधिःअद्यः I. ४९, २.

अधिःअद्यः V. ३१, १.

अधिःअद्यः I. २५, ९.

अधिःअद्यः II. ४, ८.

अधिःअद्यः VII. ५६, १५.

अधिःअद्यः I. ८०, १५.

अधिःअद्यः X. ३२, ३.

अधिःअद्यः VIII. ७, १४.

अधिःअद्यः IX. ६७, ३१; ३२.

अधिःअद्यः VIII. ४०, ३; ४१, ९.

अधिःअद्यः X. ९२, १४.

अधिःअद्यः I. १५४, २; VII. ९६, २.

अधिःअद्यः V. ६२, ७.

अधिःअद्यः VIII. ५८, ३.

अधिःअद्यः I. १४४, ५; IX. ७१, ९; X. १२७, १.

अधिःअद्यः VIII. १०, ६.

अधिःअद्यः III. ३५, ४.

अधिःअद्यः IV. १७, ६; ७; VI. ३१, १.

अधिःअद्यः VIII. ४१, १०.

अधिःअद्यः X. ८९, ६.

अधिःअद्यः X. १२४, ५.

अधिःअद्यः VII. ८८, २; X. ८४, ५.

अधिःअद्यः VI. ४७, २३.

अधिःअद्यः III. २९, १.

अधिःअद्यः X. ९८, ४; १०२, २.

अधिःअद्यः X. ९८, १०.

अधिःअद्यः X. ९८, ९.

अधिःअद्यः X. १२८, ९.

अधिःअद्यः VIII. ४६, ३३.

अधिःअद्यः I. १००, १९; १०२, ११; VIII. ९६, २०.

अधिःअद्यः II. २३, ८.

अधिःअद्यः VIII. २६, १३.

अधिःअद्यः VIII. १६, ५.

अधिःअद्यः X. ८५, ३५.

अधिःअद्यः I. २८, २.

अधिःअद्यः X. ६१, ७.

अधिःअद्यः X. ८१, २.

अधिःअद्यः X. ४, ६.

अधिःअद्यः IV. ३२, १९.

अधिःअद्यः I. १७९, ४.

अधिःअद्यः I. १४०, ९; १६२, १६; X. ५, ४.

अधिःअद्यः IV. १३, ४.

अधिःअद्यः VIII. ७२, १६.

अधिःअद्यः I. ३३, १०; X. १४९, १.

अधिःअद्यः IX. २, ३.

अधिःअद्यः IX. ११०, ८.

अधिःअद्यः II. ३६, १; VIII. ३८, ३; ६५, ८.

अधिःअद्यः VIII. ५२, १०.

अधिःअद्यः III. १२, ६.

अधिःअद्यः VIII. १४, १४.

अधिःअद्यः I. ५९, ६.

अधिःअद्यः V. १२, ५.

अधिःअद्यः I. ८२, २.

अधिःअद्यः X. १०८, ६.

अधिःअद्यः VI. ६७, २; VIII. ६१, ३; ७०, ३.

अधिःअद्यः VI. ५०, ४; १५; ६६, १०; VII. ३, ८;

VIII. ६६, १०; X. १००, १२; १०१, ८.

अध्यासः V. 87, 2.
 अध्यासेषु I. 117, 20.
 अध्यासेषु X. 71, 5.
 अध्यासेषु IV. 19, 7.
 अध्यासेषु I. 166, 4.
 अध्यासेषु I. 61, 1.
 अध्यासेषु I. 64, 3; VIII. 22, 11.
 अध्यासेषु VI. 45, 20; VIII. 70, 1; 93, 11.
 अध्यासेषु I. 112, 20; VIII. 12, 2; 22, 10;
 60, 17.
 अध्यासेषु इत्यध्यासेषु V. 73, 2; VIII. 22, 11.
 अध्यासेषु इत्यध्यासेषु III. 21, 4; V. 10, 1; IX.
 98, 5.
 अध्यासेषु V. 7, 10.
 अध्यासेषु VI. 51, 5.
 अध्यासेषु VI. 5, 1; 11, 2; 62, 4.
 अध्यासेषु VIII. 35, 8.
 अध्यासेषु I. 37, 13; VI. 12, 3; 29, 2; 51, 15;
 VIII. 83, 6; X. 37, 10.
 अध्यासेषु I. 42, 1; 71, 9; 72, 7; 104, 2; 146,
 3; III. 30, 12; IV. 5, 12; 16, 2; V.
 53, 7; 54, 10; VI. 16, 3; VII. 60, 4;
 VIII. 27, 17; 59, 2; X. 22, 4; 115, 3;
 179, 2.
 अध्यासेषु VI. 18, 10.
 अध्यासेषु VI. 46, 13; 50, 5.
 अध्यासेषु VIII. 6, 13.
 अध्यासेषु I. 42, 8.
 अध्यासेषु I. 23, 16; IX. 52, 2.
 अध्यासेषु VIII. 19, 19; 27, 3; IX. 7, 3.
 अध्यासेषु I. 1, 4; 14, 11; 18, 8; 19, 1; 23, 17;
 26, 1; 44, 13; 74, 1; 4; 93, 12; 101,
 8; 135, 3; 7²; 151, 3; 7; II. 2, 5;
 III. 17, 5; 20, 1; 24, 2; 28, 5; 54, 12;
 IV. 2, 10; 9, 6; 7; 15, 2; 37, 1; V. 4,
 8; 51, 2; 71, 1; VI. 52, 12; 68, 10;
 VII. 2, 7; 42, 5; 56, 12; 82, 7; VIII.
 35, 6; 43, 20; 63, 6; 72, 9; IX. 44, 4;
 83, 5; X. 30, 11; 63, 6; 85, 18; 92, 15;
 94, 10; 110, 2.

अध्यासेषु I. 47, 8; X. 78, 7.
 अध्यासेषु I. 44, 3; X. 36, 8.
 अध्यासेषु I. 128, 4; III. 8, 8; 11, 1; 23, 1;
 60, 7; IV. 3, 1; 7, 8; V. 49, 4; VII.
 7, 1; 11, 1; 4; 16, 12; 42, 1; VIII.
 10, 4; X. 1, 5; 7, 5; 66, 1; 104, 6;
 140, 5.
 अध्यासेषु IV. 6, 1; VI. 15, 14; VII. 14, 2.
 अध्यासेषु VI. 66, 10.
 अध्यासेषु III. 6, 10.
 अध्यासेषु I. 1, 8; 27, 1; 44, 2; 9; 45, 4;
 III. 3, 8; 10, 4; IV. 7, 3; VI. 7, 2;
 VIII. 8, 18; 11, 2; 44, 7; 102, 7; X.
 2, 6; 46, 4; 66, 8.
 अध्यासेषु I. 48, 11; 135, 5; VIII. 35, 21;
 X. 2, 3; 32, 2; 76, 3.
 अध्यासेषु III. 2, 7; IV. 7, 7; VII. 2, 3; 41,
 6; 43, 2; 82, 1; VIII. 19, 2; 10.
 अध्यासेषु I. 23, 16; IV. 9, 5.
 अध्यासेषु X. 91, 11.
 अध्यासेषु II. 1, 2.
 अध्यासेषु I. 12, 7; 15, 7; 16, 3; 47, 2; 57, 3;
 94, 13; 121, 1; 7; 142, 13; 165, 2;
 III. 4, 4; 8, 1; 10, 1; 7; 14, 7; 16, 6;
 27, 4; 12; 28, 3; 53, 10; 57, 4; IV.
 9, 4; 15, 1; 55, 1; V. 26, 3; 28, 6;
 44, 5; VI. 2, 3; 10, 1; 15, 7; 16, 2;
 46; 50, 9; VII. 3, 1; 7, 4; 16, 5; 39, 4;
 84, 1; 104, 18; VIII. 3, 5; 7, 6; 12,
 31-33; 13, 30; 27, 1; 35, 23; 46, 18;
 50, 5; 10; 60, 2; 66, 1; 71, 12; 93,
 23; IX. 67, 1; 72, 5; 82, 3; 98, 3;
 102, 6; 8; X. 8, 3; 11, 4; 17, 7; 21,
 6; 30, 15; 40, 10; 77, 8; 94, 14;
 122, 7.
 अध्यासेषु I. 58, 7; 77, 2; 162, 17; II. 1, 13;
 III. 27, 8; 29, 7; 53, 1; 62, 5; IV.
 7, 1; 51, 2; V. 1, 7; 4, 1; 14, 2; 22,
 1; 28, 4; VI. 49, 2; 63, 4; VII. 1, 16;

१०, ५; ९२, २; VIII. ११, १०; ६०, ३; X.
 ३०, ४; ८; ७६, ३; ९८, ९; ११४, ५.
 अधरेऽस्याः X. ७७, ७.
 अधर्यता I. १८१, १.
 अधर्यवः II. १४, १-११; ३७, १; V. ४३, ३; VII.
 २, ४; ९८, १; X. ३०, २; ३; १४; १५.
 अधर्यवः I. १५३, १; III. ४६, ५; V. ३१, १२;
 VII. ९२, २; १०३, ८; IX. ९७, ३७; X.
 ३०, ६.
 अधर्यवः VIII. ४, १३.
 अधर्युः I. ९४, ६; १६२, ५; II. ५, ६; III. ५, ४;
 IV. ६, ४; V. ३७, २; VI. ४१, २; VIII.
 ७२, १; १०१, १०.
 अधर्युऽभिः I. १३५, ३; ६; II. ३७, २; III. ७,
 ७; IV. २७, ५; VII. ९०, १; IX. १०, ९;
 X. ३०, १३.
 अधर्युः X. ४१, ३.
 अधर्यु इति II. १६, ५.
 अधर्यो इति VI. ४२, ४; ४४, १३; VIII. ४, ११;
 ३२, २४; IX. ५१, १.
 अधर्यो इति III. ५३, ३; VIII. २४, १६; X.
 ३०, ५.
 अधर्योः III. ३५, १०; X. १७, १२.
 अधर्यसु X. १८५, २.
 अधर्यसुभिः II. ३४, ५; ३५, १४; IX. ९१, ३.
 अधर्यसानः I. १३९, ४.
 अध्या I. ११३, ३; १७३, ११; II. १३, २; VII.
 ४२, २; ५८, ३; VIII. ३१, ११; X. ६१, २६;
 १०८, १.
 अध्यानं I. ३१, १६; X. ५१, ६; ११७, ७.
 अनः II. १५, ६; IV. ३०, ११; X. ५९, १०; ७३,
 ६; ८५, १०; १२; ८६, १८; १३८, ५.
 अनक् II. १५, ७.
 अनक्तन X. ७६, १.
 अनक्ति I. १५३, २.
 अनक्ति IV. ६, ३; X. ६८, २.
 अनक्तु II. ३, २; VII. ४३, ३; ४४, ५; VIII.
 ३९, १; ६०, १; X. ८५, ४३.
 अनक्तन् X. ११५, ९.

अनक्षा X. २७, ११.
 अनक्षासः IX. ७३, ६.
 अनग्नाः III. १, ६.
 अनग्निऽन्नाः I. १८९, ३.
 अनग्निऽदग्धाः X. १५, १४.
 अनज V. ५४, १.
 अनजन् III. १९, ५.
 अनज्यात् X. ३१, ४.
 अगडाहं X. ५९, १०.
 अगडाहौ X. ८५, १०.
 अगत् I. १६४, ३०.
 अनतिऽभुता VIII. ९०, ३.
 अनदतीः III. १, ६.
 अननुऽकृतं X. ६८, १०.
 अननुऽकृता X. ११२, ५.
 अननुऽदः I. ५३, ८; II. २१, ४; २३, ११.
 अननुऽदं X. ३८, ५.
 अननुऽदिहः X. १६०, ४.
 अननुऽभूतीः VI. ४७, १७.
 अनन्तः I. ११३, ३; VI. ६१, ८.
 अनन्तं I. ११५, ५; X. ७५, ३.
 अनन्तऽभुताः I. ६४, १०.
 अनन्तान् VII. १०४, १७.
 अनन्तासः V. ४७, २.
 अनन्ते I. १३०, ३; IV. १, ७.
 अनन्तीः I. १२१, ९.
 अनपऽच्युतः IV. ३१, १४; VIII. ९३, ९; IX. ४,
 ८; X. २६, ८.
 अनपऽच्युतं IV. १७, ४; V. ४४, ६; VIII. ९२, ८;
 X. ९३, १२.
 अनपऽच्युता VIII. २६, ७; IX. १११, ३.
 अनपऽतानि III. ५४, १८.
 अनपऽपृथ्यान् I. १४६, ३.
 अनपऽपृत् VI. ३२, ५; X. ८९, ३.
 अनपऽव्ययतः VI. ७५, ७.
 अनपऽस्तुरः VIII. ६९, १०.
 अनपऽस्तुरं IV. ४२, १०.
 अनपऽस्तुरां VI. ४८, ११.

अनपिऽनङ् VI. 72, 4.
 अनङ् IX. 16, 3.
 अनङ्गः II. 23, 9.
 अनङ्गिऽनङ्ग II. 41, 5.
 अनङ्गिऽनङ्गः II. 35, 13.
 अनङ्गिऽनङ्गः IX. 88, 7.
 अनङ्गीऽनङ्गः I. 152, 5; VI. 66, 7.
 अनङ्गः II. 24, 2.
 अनङ्गः VI. 17, 9.
 अनङ्गः I. 165, 6.
 अनङ्गयः VII. 6, 5.
 अनङ्गयः VI. 9, 7.
 अनङ्गयः X. 48, 6.
 अनङ्गीऽनङ्गः VII. 46, 2; 54, 1.
 अनङ्गीऽनङ्गः X. 14, 11.
 अनङ्गीऽनङ्गः III. 16, 3.
 अनङ्गीऽनङ्गः III. 22, 4; 62, 14; X. 17, 8; 18, 7; 35, 6; 37, 7.
 अनङ्गीऽनङ्गः X. 98, 3.
 अनङ्गीऽनङ्गः III. 59, 3.
 अनङ्गः I. 131, 1.
 अनङ्गः II. 13, 12; VI. 1, 7.
 अनङ्गः VI. 45, 1; 57, 4; VII. 18, 7.
 अनङ्गः III. 33, 6; VIII. 33, 16; 70, 15; X. 99, 9.
 अनङ्गः X. 61, 27.
 अनङ्गः VI. 15, 17; X. 53, 7.
 अनङ्गः I. 31, 4; VII. 33, 2; X. 157, 5.
 अनङ्गः IV. 33, 7.
 अनङ्गः I. 141, 1; III. 7, 6; V. 45, 10; VI. 24, 6.
 अनङ्गः IV. 26, 2.
 अनङ्गः IX. 65, 12; 27.
 अनङ्गिऽनङ्गः X. 94, 4; 5.
 अनङ्गीऽनङ्गः V. 51, 11; VIII. 31, 12.
 अनङ्गीऽनङ्गः X. 92, 14.
 अनङ्गीऽनङ्गः X. 36, 11; 65, 3.
 अनङ्गीऽनङ्गः I. 116, 16.

अनङ्गः I. 164, 2; 185, 3.
 अनङ्गीऽनङ्गः I. 94, 2; II. 40, 6; IV. 17, 20; V. 49, 4; VII. 20, 3; 40, 4; X. 61, 5; 13; 99, 3.
 अनङ्गीऽनङ्गः I. 190, 6; VIII. 18, 2.
 अनङ्गीऽनङ्गः I. 37, 1; 51, 12; 136, 5; 190, 1; II. 6, 5; VI. 48, 15; VII. 97, 5; VIII. 92, 8.
 अनङ्गीऽनङ्गः I. 121, 7.
 अनङ्गीऽनङ्गः VIII. 32, 2.
 अनङ्गीऽनङ्गः VIII. 99, 4.
 अनङ्गीऽनङ्गः III. 53, 18.
 अनङ्गः V. 31, 4; VII. 18, 14.
 अनङ्गः I. 31, 9; 129, 1²; 174, 2; X. 147, 2.
 अनङ्गः IX. 69, 10.
 अनङ्गः I. 71, 8.
 अनङ्गऽनङ्गः X. 68, 3.
 अनङ्गऽनङ्गः I. 33, 6.
 अनङ्गऽनङ्गः I. 73, 3.
 अनङ्गऽनङ्गः I. 123, 8; II. 27, 2; III. 31, 13; VI. 19, 4.
 अनङ्गऽनङ्गः IV. 32, 5.
 अनङ्गऽनङ्गः VII. 57, 5; 91, 1.
 अनङ्गऽनङ्गः I. 6, 8.
 अनङ्गऽनङ्गः VIII. 96, 5.
 अनङ्गऽनङ्गः V. 30, 10; X. 95, 6.
 अनङ्गऽनङ्गः I. 152, 4.
 अनङ्गऽनङ्गः X. 84, 5.
 अनङ्गऽनङ्गः I. 166, 7; II. 34, 4; III. 26, 6; V. 57, 5.
 अनङ्गऽनङ्गः VI. 66, 7.
 अनङ्गऽनङ्गः IV. 13, 3.
 अनङ्गऽनङ्गः II. 41, 6.
 अनङ्गऽनङ्गः VII. 104, 2.
 अनङ्गऽनङ्गः VIII. 10, 5.
 अनङ्गऽनङ्गः IX. 71, 7.
 अनङ्गऽनङ्गः VIII. 27, 22.
 अनङ्गऽनङ्गः I. 164, 20.

जनपदः X. 18, 7.
 जनपदः I. 152, 5; VI. 66, 7.
 जनपदः V. 54, 5.
 जनपदः I. 112, 12; 120, 10.
 जनपदासः V. 31, 5.
 जनपदः X. 17, 3.
 जनपदः VI. 54, 8.
 जनपदः VII. 45, 2.
 जनपदः IV. 30, 10; VIII. 91, 7; X. 102, 6.
 जनपदा III. 33, 9; 10.
 जनपदः VIII. 1, 34.
 जनपदा I. 164, 4.
 जनपदः I. 126, 5.
 जनपदा V. 27, 1.
 जना IV. 30, 3; VIII. 21, 13; 47, 6; X. 94, 3; 4.
 जनाकृतः I. 141, 7.
 जनांगसः I. 24, 15; 123, 3; II. 23, 7; IV. 54, 3; V. 82, 6; VII. 62, 2; VIII. 47, 18; 67, 7; X. 35, 3; 36, 9; 37, 7; 63, 4.
 जनांगसं IV. 39, 3; X. 63, 10.
 जनांगाः V. 83, 2; VII. 60, 1; 66, 4; 86, 7; 87, 7; 97, 2; X. 36, 12.
 जनांगाः X. 165, 2.
 जनांगाः I. 94, 15; 162, 22; X. 35, 2.
 जनांगाः I. 104, 6; VI. 50, 2; VII. 51, 1.
 जनांगाः X. 37, 9.
 जनांगान् III. 54, 19; IV. 12, 4; X. 12, 8.
 जनांगां VIII. 101, 15.
 जनातुरं I. 114, 1; VIII. 47, 10; X. 97, 20.
 जनातुराः X. 94, 11.
 जनापं X. 10, 11.
 जनापृष्ठः VII. 15, 14.
 जनापृष्ठं VIII. 22, 18.
 जनापृष्ठानि X. 138, 4.
 जनापृष्ठानि IV. 32, 5; VIII. 102, 15.
 जनापृष्ठानः I. 19, 4.
 जनापृष्ठं IV. 18, 10.

जनापृष्ठा X. 44, 5.
 जनापृष्ठाः X. 103, 13; 154, 2.
 जनानत VI. 45, 9.
 जनानतः VIII. 64, 7; 90, 4.
 जनानतं VII. 6, 4; X. 74, 5.
 जनानतस्य VIII. 68, 4.
 जनानताः I. 87, 1.
 जनापिः VIII. 21, 13; X. 39, 6.
 जनापः I. 100, 2.
 जनापं VII. 66, 11.
 जनाभयिन् VIII. 2, 1.
 जनाभुवः I. 51, 9.
 जनाभयितुभ्यः X. 137, 7.
 जनाभि III. 62, 5; VI. 8, 6.
 जनामृणः I. 33, 1.
 जनायतः IV. 13, 5.
 जनायुधासः IV. 5, 14; VIII. 96, 9.
 जनारंभे I. 116, 5; 182, 6; VII. 104, 3.
 जनावन् X. 68, 1.
 जनापिहया VI. 75, 1.
 जनापृत् X. 95, 14.
 जनाशयः VIII. 14, 15.
 जनाशयः I. 135, 9; VIII. 1, 14.
 जनाशलाः I. 29, 1.
 जनाशीः I. 27, 1.
 जनाशुना VI. 45, 2.
 जनाशोः X. 39, 3.
 जनासः V. 29, 10.
 जनास्थाने I. 116, 5.
 जनाह VIII. 48, 5.
 जनाहुतिं X. 37, 4; 63, 12.
 जनिः VIII. 99, 8; IX. 39, 2.
 जनिः IV. 34, 11.
 जनिता V. 53, 9.
 जनिभः II. 35, 4; X. 30, 4.
 जनिनस्य I. 150, 2.
 जनिदिगुः I. 161, 5.
 जनिज्ञः IX. 82, 4.

अनिच्छा I. 180, 7.
 अनिद्ध VII. 18, 16.
 अनिद्राः I. 133, 1; V. 2, 3; X. 48, 7.
 अनिद्रान् X. 27, 6.
 अनिद्रां IV. 23, 7.
 अनिस्पृष्टमानं I. 164, 31.
 अनिस्पृष्टः IV. 13, 5.
 अनिस्पृष्टे III. 1, 11; V. 42, 17.
 अनिस्पृष्टः X. 116, 6.
 अनिस्पृष्टतविधिः II. 25, 4; V. 7, 7.
 अनिस्मानः I. 27, 11; VI. 22, 7.
 अनिस्मिन् X. 103, 1.
 अनिस्मिन्ऽभिः I. 143, 8.
 अनिस्मिन्तः X. 63, 4.
 अनिस्मिन् V. 19, 2; VII. 61, 3.
 अनिस्मिन् I. 24, 6.
 अनिस्मिन् III. 59, 1; VII. 60, 7.
 अनिस्मिन्ऽभिः II. 27, 9.
 अनिस्मिन्ऽभिः X. 103, 2.
 अनिस्मिन् I. 31, 12; 164, 21.
 अनिराः VIII. 48, 11.
 अनिरां VII. 71, 2; VIII. 60, 20; X. 37, 4.
 अनिरां IV. 5, 14.
 अनिस्विशमानाः VII. 49, 1.
 अनिस्पृष्टः III. 29, 6.
 अनिस्पृष्टानां I. 32, 10.
 अनिश्चितं II. 38, 8; IX. 96, 2.
 अनिश्चितसर्गाः X. 89, 4.
 अनिर्गन्धाय I. 31, 13.
 अनिर्गन्धाः X. 108, 6.
 अनिस्तुतः VIII. 33, 9.
 अनिच्छा I. 113, 19; 115, 1; 121, 4; 124, 11;
 168, 9; II. 35, 11; III. 30, 13; IV. 5,
 9; 15; 11, 1; 12, 2; V. 2, 1; 48, 4;
 76, 1; VI. 47, 28; 51, 1; VII. 1, 8; 9;
 88, 2; VIII. 96, 9; X. 2, 6; 7, 3; 43,
 4; 48, 3; 69, 3.
 अनिच्छा III. 19, 4; IV. 23, 7.

अनीके IV. 58, 11; VI. 47, 5; VII. 4, 3;
 VIII. 74, 4; 102, 13; IX. 97, 22.
 अनीकेन II. 9, 6.
 अनीकेषु VIII. 20, 12.
 अनीकेः III. 1, 15; IV. 10, 3; VII. 8, 5.
 अनीतां I. 121, 5.
 अनीनशात् X. 162, 2.
 अनीयत VIII. 56, 4.
 अनीकः X. 55, 6.
 अनु I. 6, 4; 5; 10, 12; 15, 5; 23, 23; 25,
 16; 30, 9; 32, 1; 33, 11; 34, 2; 37, 9;
 38, 11; 44, 10; 46, 14; 49, 3; 50, 3;
 6; 52, 4; 9; 11; 14; 15; 57, 2; 5;
 61, 15; 65, 1; 2; 71, 6; 80, 1-7; 82;
 92; 10-16; 82, 3; 84, 6; 10-12; 85, 3;
 86, 3; 88, 6; 91, 1; 21; 95, 3; 102, 1;
 103, 72; 113, 8; 10; 13; 116, 17, 120,
 11; 121, 2; 3; 7; 11; 124, 3; 126, 3;
 5; 127, 1; 4; 128, 12; 132, 3; 134, 1;
 136, 5; 138, 3; 140, 9; 141, 3; 5; 9;
 147, 2; 4; 148, 42; 161, 3; 11; 162, 7;
 163, 7; 86; 12; 164, 9; 28; 165, 5;
 166, 10; 167, 102; 173, 8; 175, 6; 176,
 2; 6; 180, 8; 181, 5; 182, 8; 183, 2;
 3; 184, 4; 185, 4; 187, 4; 190, 5;
 191, 15; II. 1, 10; 15; 2, 4; 5; 8;
 5, 3; 4; 8, 5; 13, 3; 10; 13; 14, 12;
 16, 3; 20, 8; 21, 3; 24, 132; 28, 2; 6;
 30, 2; 31, 3; 36, 6; 37, 1; 38, 3; 5-7;
 42, 2; 43, 1; III. 1, 17; 4, 7; 6, 7;
 7, 62; 7; 9, 4; 12, 7; 15, 3; 17, 1, 5;
 23, 2; 26, 8; 30, 4; 31, 17; 32, 11;
 33, 3; 4; 34, 8; 35, 8; 39, 8; 43, 1;
 47, 3; 50, 2; 51, 9-11; 55, 4; 7; 61, 1;
 IV. 4, 1; 2; 8; 9; 11; 13, 2; 16, 18;
 17, 1; 5; 18, 38; 11; 20, 2; 22, 72;
 26, 2; 27, 1; 29, 3; 30, 2; 19; 32, 22;
 33, 6; 35, 1; 37, 4; 38, 3; 5; 40, 3;
 42; 45, 6; 48, 3; 52, 6; 57, 3; 7; 58,
 4; V. 2, 8; 11, 6; 12, 2; 29, 2; 5;
 30, 2; 32, 10; 33, 2; 34, 1; 36, 2; 40,
 9; 44, 1; 3; 46, 4; 49, 4; 51, 15;

52, 6; 53, 2; 5; 6; 10; 11; 16; 54, 6;
 55, 1; 59, 1; 61, 19; 62, 2; 4; 5; 69,
 1; 73, 4; 78, 2; 81, 2; 3; 86, 5; VI.
 1, 2; 3; 15, 9; 17, 12; 18, 14; 15;
 20, 2; 21, 6; 23, 8; 25, 8⁵; 28, 4; 36,
 2²; 46, 14; 47, 8; 48, 22; 52, 1; 54,
 5; 6; 63, 6-8; 64, 5; 66, 4²; 67, 6;
 11; 72, 3; 75, 6; 18²; VII. 7, 2; 18,
 12²; 25; 21, 7; 31, 7; 9; 33, 7; 34,
 24³; 38, 6; 45, 2; 56, 13; 63, 5; 70, 4;
 76, 4; 77, 3; 82, 3; 87, 7; 90, 4; 99,
 1; 103, 4; VIII. 1, 14; 28; 34; 2, 33;
 3, 8; 4, 8; 10; 20; 6, 38²; 7, 16; 24²;
 9, 2; 10, 6; 11, 8; 13, 6; 15, 6; 9;
 17, 5; 19, 35; 20, 7; 21, 18; 25, 16;
 17; 32, 19²; 40, 8; 41, 3; 7; 10; 43,
 9; 47, 11; 48, 2; 13; 49, 3; 58, 2;
 61, 5; 62, 7; 11; 63, 5; 70, 5; 88, 5;
 96, 16; 99, 6; 103, 2; IX. 2, 4; 6, 4;
 8, 4; 17, 8; 22, 6; 23, 2; 29, 1; 54, 1;
 63, 6; 70, 3; 4; 72, 3; 82, 5; 86, 24;
 42; 92, 3; 96, 18; 97, 5; 32; 55;
 103, 5; 109, 7; 110, 2; 111, 3; 112, 3;
 114, 1; X. 2, 3; 6; 7; 6, 7; 11, 3;
 12, 3; 13, 3²; 14, 1; 2; 12; 17, 5; 11⁴;
 18, 1; 19, 1; 27, 5; 13; 17; 28, 8; 29,
 2; 37, 3; 5²; 40, 9; 10; 43, 5; 45, 11;
 46, 2; 51, 6; 53, 6; 56, 3²; 5; 61, 21;
 63, 3; 66, 8; 13; 67, 9; 68, 12; 71, 3;
 72, 3; 5; 73, 8; 85, 14; 31; 87, 19;
 89, 13⁶; 91, 7; 95, 5; 97, 19; 103, 6²;
 105, 2; 106, 9; 109, 5; 113, 1; 115, 6;
 117, 5; 120, 1; 122, 2; 124, 9; 125, 7;
 135, 1; 4; 136, 2; 142, 7; 145, 6;
 147, 1; 149, 3; 159, 2; 168, 2.

अनुचरिता X. 109, 2.

अनुचरिदत् II. 12, 11.

अनुचरित X. 139, 4.

अनुचरालेभिरे X. 130, 7.

अनुचरिरे X. 15, 8.

अनुचरने VII. 33, 8.

अनुचरने I. 24, 8; VII. 44, 5.

अनुचरि X. 142, 5.

अनुकामः IX. 11, 7.

अनुकामं I. 17, 3; VIII. 48, 8; IX. 113, 9.

अनुकामा VIII. 92, 13.

अनुकथाः V. 2, 3.

अनुचरति VIII. 69, 12.

अनुगायसं VIII. 5, 34.

अनुगमन् III. 39, 5.

अनुग्रः VII. 38, 6.

अनुग्रहः VIII. 1, 14.

अनुग्रह्य I. 162, 18.

अनुग्रहदे VIII. 3, 10.

अनुग्रहं I. 80, 7; 165, 9; VII. 34, 11.

अनुग्रहमनुः VIII. 96, 19.

अनुग्रहमनु VII. 31, 12; VIII. 6, 35.

अनुग्रा VIII. 90, 5.

अनुग्राः III. 31, 13.

अनुदः X. 180, 3.

अनुदकाः VII. 50, 4.

अनुददाति II. 12, 10.

अनुदिताः X. 95, 1.

अनुदुश्यं X. 130, 7.

अनुदेयां I. 116, 9.

अनुदेयं VI. 20, 11.

अनुदेयी X. 85, 6; 135, 5; 6.

अनुद्रे X. 115, 6.

अनुभूयिताः II. 30, 10.

अनुभूयिताः VIII. 92, 33.

अनुभूयितां III. 13, 7; X. 101, 5.

अनुभूयिताः V. 52, 10.

अनुभूयिताः X. 14, 1.

अनुभूयिता I. 117, 3; X. 18, 5; 6; 131, 2.

अनुभूयिताः V. 44, 13.

अनुभूयिता I. 88, 6.

अनुभूयिता X. 61, 5.

अनुसन्धे X. 59, 6.
 अनुसन्धेः X. 167, 3.
 अनुसन्धेति I. 173, 7; III. 47, 4; X. 120, 4.
 अनुसन्धेति I. 102, 3.
 अनुसन्धेति VII. 63, 3; X. 98, 8.
 अनुसन्धेति X. 142, 5.
 अनुसन्धेति VI. 34, 2; IX. 24, 4; 6; 76, 1;
 107, 11.
 अनुसन्धेति VII. 6, 1.
 अनुसन्धेति I. 115, 3.
 अनुसन्धेति X. 68, 5.
 अनुसन्धेति I. 123, 13.
 अनुसन्धेति I. 109, 3.
 अनुसन्धेति V. 41, 13.
 अनुसन्धेति X. 182, 2.
 अनुसन्धेति X. 51, 9.
 अनुसन्धेति X. 51, 8.
 अनुसन्धेति VI. 6, 2; 12, 5.
 अनुसन्धेति X. 53, 6.
 अनुसन्धेति VIII. 25, 9.
 अनुसन्धेति IV. 7, 10.
 अनुसन्धेति IV. 18, 1.
 अनुसन्धेति I. 164, 18.
 अनुसन्धेति X. 135, 2.
 अनुसन्धेति VIII. 13, 19.
 अनुसन्धेति X. 34, 2.
 अनुसन्धेति I. 51, 9.
 अनुसन्धेति I. 34, 4.
 अनुसन्धेति V. 50, 2.
 अनुसन्धेति I. 139, 4.
 अनुसन्धेति VI. 54, 1.
 अनुसन्धेति X. 32, 7.
 अनुसन्धेति V. 2, 8; X. 32, 7.
 अनुसन्धेति I. 108, 8.
 अनुसन्धेति I. 95, 3.
 अनुसन्धेति IV. 4, 14.

अनुसन्धेति III. 26, 1.
 अनुसन्धेति I. 23, 15.
 अनुसन्धेति VIII. 63, 8.
 अनुसन्धेति VIII. 68, 7.
 अनुसन्धेति X. 124, 9.
 अनुसन्धेति X. 130, 4.
 अनुसन्धेति I. 54, 10.
 अनुसन्धेति X. 61, 5.
 अनुसन्धेति X. 160, 4.
 अनुसन्धेति II. 13, 2.
 अनुसन्धेति IV. 32, 24.
 अनुसन्धेति I. 81, 4; II. 3, 11; III. 6, 9; 47;
 1; V. 52, 1; IX. 72, 5.
 अनुसन्धेति VIII. 97, 3.
 अनुसन्धेति X. 163, 2.
 अनुसन्धेति III. 30, 6.
 अनुसन्धेति VIII. 58, 1.
 अनुसन्धेति I. 113, 2.
 अनुसन्धेति IV. 54, 2.
 अनुसन्धेति VI. 29, 6.
 अनुसन्धेति X. 115, 1.
 अनुसन्धेति I. 146, 1; II. 10, 6; IV. 2, 19; VI.
 17, 4.
 अनुसन्धेति X. 140, 2.
 अनुसन्धेति VIII. 55, 5.
 अनुसन्धेति VII. 27, 4.
 अनुसन्धेति III. 1, 5; VIII. 16, 4.
 अनुसन्धेति IV. 5, 1.
 अनुसन्धेति V. 45, 7.
 अनुसन्धेति X. 27, 23.
 अनुसन्धेति IX. 107, 9.
 अनुसन्धेति III. 55, 5.
 अनुसन्धेति V. 77, 4.
 अनुसन्धेति VIII. 24, 22.
 अनुसन्धेति IV. 32, 9; VIII. 9, 19; 12, 15; IX.
 80, 2.
 अनुसन्धेति I. 6, 6; 7, 1; 11, 8; 144, 2; 151, 6;
 III. 51, 1; IV. 1, 16; V. 5, 4; VI. 60, 7;

VIII. 3, 3; 6, 34; 12, 22; 52, 9; 63, 5;
69, 11; 95, 1; IX. 12, 2; 17, 6; 26, 2;
32, 5; 33, 5; 39, 6; 45, 5; 56, 3; 64,
21; 65, 14; 68, 8; 86, 17; 31; 99, 4;
101, 8; 104, 4; 110, 6; X. 43, 1; 123, 2.
अनुवातां VIII. 8, 12.
अनृषि VI. 38, 3.
अनृष्यः I. 41, 4; II. 27, 6.
अनृष्यरा I. 22, 15.
अनृष्यराः X. 85, 23.
अनृषः X. 105, 8.
अनृषोः IV. 3, 13.
अनृतदेवः VII. 104, 14.
अनृतद्विषः VII. 66, 13.
अनृतं I. 23, 22; 105, 5; 139, 2; 152, 3;
VII. 28, 4; VIII. 62, 12; X. 10, 4;
124, 5.
अनृतस्य V. 12, 4; VII. 60, 5; 65, 3; 86, 6;
X. 67, 4; 100, 7.
अनृता II. 24, 6; 7; VII. 61, 5; 84, 4.
अनृताः IV. 5, 5.
अनृतानि I. 152, 1; II. 35, 6.
अनृतुः III. 53, 8.
अनृतेन X. 87, 11.
अनृतेभिः VII. 104, 8.
अनेछ VIII. 37, 1.
अनेछः I. 87, 4; 165, 12; V. 61, 13.
अनेछाः VI. 19, 4.
अनेन I. 93, 10; III. 17, 2; VIII. 44, 2.
अनेनः VI. 66, 7.
अनेनाः I. 129, 5; VII. 28, 4; 86, 4.
अनेना X. 155, 5.
अनेहः I. 185, 3; VI. 50, 3; VIII. 18, 21;
31, 12; 67, 12.
अनेहसः III. 51, 3; V. 65, 5; VIII. 18, 5;
45, 11; 47, 1; X. 61, 22.
अनेहसं I. 40, 4; 6; III. 9, 1; VI. 51, 16;
VIII. 22, 2; 49, 4; 50, 4; 69, 16; X.
63, 10.

अनेहसो I. 129, 9; VI. 75, 10.

अनेहा X. 61, 12.

अनोनृषुः I. 80, 9; VIII. 70, 4².

अंतः I. 54, 1; 164, 35; VI. 29, 5; X. 111, 8.

अंतः I. 23, 19; 20; 24, 7; 35, 9; 54, 10;
70, 2; 81, 9; 95, 10; 96, 5; 105, 1;
130, 3; 135, 9; 160, 1; 161, 4; 164, 32;
33; 168, 5; 173, 3; 180, 3; 182, 6;
190, 7; II. 6, 7; 12, 3; 27, 8; 35, 7;
III. 1, 3; 14; 3, 2; 6; 6, 4; 38, 3;
44, 3; 55, 2; 8; 9; 12; IV. 1, 13; 2,
2; 3; 8, 4; 16, 17; 18, 4; 58, 6; 11;
V. 30, 9; 31, 3; 59, 2; VI. 11, 2; 27,
7; 43, 3; 72, 4; VII. 2, 3; 4, 1; 11, 3;
12, 1; 18, 24; 86, 2; 87, 2; 5; 104, 3;
VIII. 2, 4; 29, 2; 3; 68, 18; 72, 3;
101, 13; IX. 67, 23; 69, 2; 72, 7; 73,
8; 78, 3; 82, 4; 86, 4; 42; 87, 8;
89, 5; 107, 1; 108, 6; X. 4, 2; 5, 5;
8, 7; 18, 4; 30, 4; 39, 13; 42, 8; 45,
3; 48, 10; 54, 6; 61, 1; 80, 3; 86, 15;
101, 11; 102, 3; 106, 11; 124, 4; 162,
4; 173, 1.

अंतःस्पष्टाः V. 52, 10.

अंतःस्पष्टेयं X. 107, 9.

अंतःस्पष्टीः III. 55, 5; X. 91, 6.

अंतःस्वावत् I. 40, 7; VI. 8, 3.

अंतःस्विहान् I. 72, 7.

अंतकधुक् X. 132, 4.

अंतकं I. 112, 6.

अंतं I. 33, 10; 37, 6; 52, 14; 100, 15;
164, 34; 167, 9; 179, 2; V. 15, 5; VI.
43, 2; VII. 21, 6; 99, 2; VIII. 46, 11;
X. 54, 3; 114, 10.

अंतमः III. 10, 8; V. 24, 1; VI. 45, 30; 46,
10; VIII. 5, 18; 13, 3; 45, 18; 64, 9;
X. 100, 6.

अंतमं VIII. 33, 15.

अंतमस्य I. 27, 5.

अंतमस्य III. 55, 8.

अंतमा VII. 22, 4.
 अंतमा: VI. 52, 14.
 अंतमानां I. 4, 3.
 अंतमेभिः I. 165, 5.
 अंतरद्वयः VIII. 32, 12.
 अंतरः I. 31, 13; 44, 12; II. 41, 8; VI. 5, 4; 63, 2; VIII. 18, 19; X. 53, 1.
 अंतरं I. 10, 9; VI. 75, 19; VII. 101, 5; X. 82, 7.
 अंतरस्य VI. 15, 3.
 अंतरा X. 91, 13.
 अंतरा III. 40, 9; IX. 86, 13; X. 86, 16; 88, 15; 139, 2; 162, 4.
 अंतरान् III. 18, 2.
 अंतरां I. 104, 6.
 अंतरिक्षमाः VII. 45, 1; IX. 86, 14.
 अंतरिक्षमां I. 51, 2; X. 95, 17.
 अंतरिक्षमुत्सभिः I. 116, 3.
 अंतरिक्षं I. 52, 13; 73, 8; 89, 10; 91, 22; 115, 1; II. 12, 2; 15, 2; III. 8, 8; 22, 2; 30, 9; 34, 10; 54, 19; IV. 52, 7; 53, 5; 57, 3; V. 1, 11; 42, 16; 54, 4; 55, 2; 85, 2; 3; VI. 8, 2; 47, 4; 61, 11; 69, 5; VII. 35, 5; 98, 3; 104, 23; VIII. 14, 7; IX. 81, 5; X. 59, 7; 65, 2; 66, 9; 111; 88, 3; 89, 6; 90, 14; 124, 6; 128, 2; 139, 2; 149, 1; 153, 3; 190, 3.
 अंतरिक्षसत् IV. 40, 5.
 अंतरिक्षस्य I. 110, 6.
 अंतरिक्षा VI. 22, 8; VII. 75, 3.
 अंतरिक्षाणि I. 35, 7; VIII. 6, 15; 12, 24; X. 44, 8; 65, 4.
 अंतरिक्षान् I. 48, 12; 61, 9; III. 30, 11; 46, 3; V. 53, 8; VIII. 3, 20; 8, 3; 4; IX. 63, 27; X. 68, 5; 70, 11; 89, 11; 158, 1.
 अंतरिक्षे I. 35, 11; 165, 2; II. 14, 3; 30, 3; 40, 4; III. 6, 8; V. 52, 7; 73, 1; 85, 5; VI. 46, 11; 52, 13; 58, 3; VII. 39, 3;

VIII. 9, 2; 10, 6; 97, 5; IX. 27, 6; X. 5, 5; 80, 5; 87, 3; 6; 121, 5; 168, 3.
 अंतरिक्षेण I. 25, 7; 161, 14; VIII. 7, 35; IX. 5, 2; 63, 8; 65, 16; X. 136, 4.
 अंतरिक्ष्या IX. 36, 5; 64, 6.
 अंतरिक्ष्याः V. 54, 9.
 अंतरिक्षि I. 62, 9; 67, 5; 116, 24; 132, 3; 157, 5; 159, 4; 163, 4; 164, 9; 17, 31; II. 27, 3; 40, 2; III. 31, 21; 54, 9; 55, 5; 15; 58, 1; IV. 1, 7; 7, 8; 13, 4; 27, 4; 51, 3; 58, 11; V. 62, 5; 6; VI. 4, 4; 9, 5; 44, 23; 24; 58, 3; 66, 4; 72, 4; VII. 71, 5; VIII. 39, 1; 48, 2; 100, 9; 101, 9; 14; IX. 12, 5; 7; 15, 3; 70, 5; 96, 7; X. 27, 9; 17; 45, 4; 46, 6; 48, 10; 57, 1; 79, 3; 125, 7; 177, 1; 2; 183, 3; 189, 2.
 अंतरिक्ष X. 33, 1.
 अंतरेः VI. 62, 10.
 अन्ता-IV. 1, 11.
 अन्ताः VII. 67, 2; 83, 3; X. 82, 1.
 अन्तान् I. 30, 22; III. 61, 4; X. 89, 11.
 अन्तान् I. 92, 11; IV. 50, 1; V. 47, 4; 59, 7; VI. 62, 1; VII. 45, 2; 69, 3; VIII. 25, 18; X. 8, 1; 20, 4; 89, 1; 108, 5.
 अन्ति I. 79, 11; 84, 17; 89, 9; 94, 9; 167, 9; 176, 1; II. 27, 3; IV. 2, 18; 4, 3; 5, 10; V. 44, 11; 76, 2; VIII. 11, 4; 73, 1; IX. 19, 7; 67, 21; 91, 4.
 अन्ति-अन्ति I. 138, 1.
 अन्तिकं X. 161, 2.
 अन्तिके IX. 78, 5.
 अन्तिगृहात् X. 95, 4.
 अन्तिगः I. 179, 5; II. 27, 13; III. 59, 2; V. 1, 10; VIII. 27, 9; X. 114, 4.
 अन्तिदेवं I. 180, 7.
 अन्तिद्वयान् VII. 77, 4.
 अन्ति IV. 16, 2; X. 34, 11.
 अन्तिः I. 49, 3; VIII. 88, 5.
 अन्तिषु VII. 79, 2.

जंती V. 47, 3.

जंथः I. 62, 5; 94, 7; 122, 1; 153, 4; II. 14, 1; III. 35, 1; IV. 1, 19; 16, 1; 23, 1; 27, 5; V. 30, 6; 45, 9; VI. 63, 2; 68, 11; VII. 21, 1; 88, 2; 92, 1; VIII. 2, 1; IX. 62, 5; 68, 6; 86, 44; X. 116, 4.

जंथः I. 164, 16; IV. 19, 9; VIII. 79, 2.

जंथः I. 112, 8; 116, 16; 147, 3; II. 13, 12; IV. 30, 19; X. 25, 11.

जंथसः I. 9, 1; 52, 3; 80, 6; 82, 5; 85, 6; 135, 4; 155, 1; II. 14, 5; 19, 1; 36, 3; 37, 1; III. 40, 1; 41, 6; 48, 1; IV. 31, 2; 32, 14; V. 34, 2; 51, 5; VI. 42, 4; 43, 4; 63, 3; VII. 21, 1; 90, 1; VIII. 1, 25; 13, 15; 21, 17, 4; 8; 24, 16; 32, 28; 33, 4; 7; 35, 24; 46, 14; 61, 3; 65, 2; 66, 2; 78, 1; 88, 1; 92, 1; 4; 95, 2; IX. 18, 2; 51, 3; 55, 2; 58, 1; 61, 10; 101, 1; 13; X. 25, 1; 32, 1; 50, 1; 7; 76, 6; 94, 8; 96, 9; 115, 3; 144, 5; 167, 2.

जंथसा I. 52, 2; 5; IV. 20, 4; V. 54, 8; VII. 20, 4; IX. 1, 4; 16, 2; 52, 1; 55, 1; 3; 61, 19; 67, 2; 107, 2.

जंथसी इति VII. 96, 2.

जंथस्य X. 39, 3.

जंथा IV. 16, 4.

जंथांसि I. 28, 7; VI. 69, 7; VII. 59, 5; 68, 2; 73, 4.

जंथांसिश्च V. 41, 3.

जंथाः I. 148, 5.

जंथां X. 27, 11.

जंथाय I. 117, 17; 18.

जंथे I. 100, 8.

जंथेन X. 89, 15.

जंथस्त्वामाय X. 117, 3.

जंथः I. 140, 2; II. 24, 12; 35, 5; 7; 10; 11; 14; III. 48, 3; IV. 2, 7; 11, 1; 12, 1; VI. 4, 4; 5; 41, 3; VII. 98, 2;

VIII. 4, 12; X. 59, 2; 61, 4; 69, 2; 79, 5; 91, 5; 99, 5; 107, 7; 112, 4; 113, 8; 117, 6; 125, 4.

जंथस्थान् X. 117, 2.

जंथस्युप X. 1, 4.

जंथा I. 61, 7; 122, 13; 127, 4; III. 36, 8; IV. 7, 10; 11; V. 8, 5; VII. 3, 4; 4, 2; X. 91, 7.

जंथियते IV. 2, 7.

जंथे X. 29, 4.

जंथेन X. 90, 2.

जंथेषु II. 23, 16.

जंथैः II. 10, 4; 35, 12; III. 50, 1; X. 1, 4; 5, 4; 28, 11; 29, 3; 5.

जंथस्यैवैः VII. 4, 8.

जंथः I. 52, 13; 57, 4; 84, 19; 125, 7; 161, 9; 164, 20²; 181, 4²; II. 40, 4²; 5²; III. 31, 2²; V. 32, 3; 77, 2; VI. 21, 10; 30, 4; 48, 22; 52, 16²; 57, 2²; 68, 3²; VII. 32, 23; 36, 2; 56, 15; 82, 2²; 5; 6²; 83, 9²; 85, 3²; 103, 3-5; VIII. 5, 39; 15, 11; 66, 13; 78, 4; X. 10, 14; 28, 1; 34, 14; 43, 5; 64, 2; 85, 18²; 119, 11; 132, 4; 137, 2²; 146, 5.

जंथस्युक्तं VI. 51, 7.

जंथस्युक्तेन II. 28, 9.

जंथस्युक्तेभ्यः VIII. 79, 3.

जंथके VIII. 21, 18; 39, 1.

जंथकेषां X. 133, 1.

जंथस्युक्तं VII. 4, 7; 52, 2.

जंथा I. 30, 19; 52, 14; 103, 1²; 115, 5²; 123, 7²; 140, 7; III. 55, 11; 15²; V. 29, 10²; 31, 2; 73, 3; VI. 24, 5²; 58, 1²; 66, 1; VII. 32, 19; VIII. 1, 1; 2, 17; 22, 4; X. 27, 21; 31, 8; 37, 2; 3; 82, 7; 129, 2; 142, 1; 149, 3.

जंथाः I. 4, 5.

जंथाश्चजंथा II. 24, 5; III. 38, 7.

जंथा VII. 59, 5; VIII. 24, 11; X. 86, 2.

अन्यथा IV. 32, 8; VI. 35, 5.
 अन्य I. 93, 6²; 129, 10; 164, 38²; II. 22, 2;
 33, 11; V. 34, 8; VI. 47, 21; VII. 103,
 3; 4; VIII. 24, 12; 75, 13; 80, 1; 96,
 19; X. 10, 10; 14; 49, 8; 91, 8; 117,
 4; 119, 7; 11; 142, 7.
 अन्यऽन्यं V. 44, 11; VI. 47, 15; 16; X.
 117, 5.
 अन्यथा III. 32, 11.
 अन्यरूपः VII. 100, 6.
 अन्यरूपाः X. 1, 4.
 अन्यद्वयः X. 22, 8.
 अन्यद्वयं VIII. 70, 11.
 अन्यद्वयस्य V. 20, 2.
 अन्यस्मिन् III. 55, 17.
 अन्यस्य I. 140, 2; 170, 1; 181, 5; 6; VI.
 57, 3²; VII. 103, 5; VIII. 33, 16.
 अन्यस्यैव II. 35, 13.
 अन्यस्याः II. 18, 2; III. 55, 13; IX. 79, 3;
 X. 97, 14; 124, 3.
 अन्यस्यां I. 95, 1².
 अन्या I. 109, 1; 6; 123, 7; 161, 5; II. 35, 8;
 III. 33, 2; 55, 4; V. 73, 3; VI. 49, 3²;
 VII. 26, 3; IX. 70, 1; X. 10, 13; 82, 3;
 97, 14².
 अन्याऽन्या I. 62, 8; 95, 1; 113, 3.
 अन्याः I. 123, 11; II. 35, 3²; VI. 61, 9; 13;
 VII. 95, 1; VIII. 101, 14.
 अन्यान् III. 46, 2; 48, 3; IV. 36, 9; V. 1,
 8; 9; 30, 2; VI. 10, 5; VII. 1, 14;
 VIII. 1, 33; 5, 13.
 अन्याभिः I. 113, 10.
 अन्यां VIII. 1, 10.
 अन्यां III. 33, 2; X. 85, 21; 22; 97, 14.
 अन्याऽन्यां I. 131, 5.
 अन्याऽव VIII. 27, 11.
 अन्यासां X. 159, 5.
 अन्यासु III. 55, 17.

अन्ये I. 36, 1; 59, 1; 164, 12; II. 18, 2; 3;
 III. 9, 3²; IV. 1, 14; 44, 5; V. 40, 9;
 81, 3; VII. 57, 3; 69, 6; VIII. 2, 6;
 3, 23; 8, 8; 19, 33; X. 14, 3; 34, 4;
 81, 6; 114; 7; 160, 1.
 अन्ये इति V. 47, 5.
 अन्येन I. 140, 2; VI. 9, 3; VII. 33, 8; X.
 10, 8; 12; 37, 3.
 अन्येभिः II. 18, 2.
 अन्येषां VIII. 33, 14; X. 34, 10; 11.
 अन्येषु I. 30, 6.
 अन्यैः I. 161, 5.
 अप I. 7, 6; 10, 7; 11, 5; 32, 11; 35, 3;
 9; 42, 2; 3; 48, 8²; 50, 2; 51, 3-5;
 85, 3; 90, 3; 92, 4; 11; 94, 9; 97, 1²;
 2-8; 113, 14; 16; 121, 4; 123, 7; 124,
 8; 129, 5; 130, 3; 131, 7; 132, 4²; 6;
 135, 8; 161, 10; 167, 4; II. 2, 7; 11,
 18; 14, 3; 23, 7; 34, 1; 12; 41, 10;
 III. 5, 1; 16, 5; 24, 1; 31, 21; 33, 6;
 43, 7; 44, 5; 47, 2; IV. 2, 16; 5, 8;
 18, 9; 27, 2; 28, 1; 2; 30, 10; 31, 13;
 34, 11; 35, 1; 55, 6; V. 2, 8; 20, 2²;
 29, 12; 31, 7; 40, 8; 45, 1; 6; 48, 2;
 61, 18; 80, 5; 87, 8; VI. 6, 6; 17, 5;
 9; 20, 5; 21, 7; 45, 24; 47, 21; 29;
 30; 51, 13; 59, 8; 60, 6; 61, 14; 64, 3;
 75, 4; VII. 1, 7; 27, 2; 50, 2; 56, 20;
 59, 10; 71, 1; 75, 1; 78, 2; 81, 6; 100,
 6; 104, 17; 23; VIII. 5, 21; 11, 3;
 18, 7-9; 10³; 20, 1; 23, 29; 43, 23;
 26; 45, 40; 47, 18; 48, 11; 60, 20;
 63, 3; 66, 15²; 67, 15; 79, 9²; 89, 2;
 96, 9; 13; IX. 4, 3; 8, 7; 10, 6; 13, 8;
 27, 1; 41, 1; 61, 25; 28; 63, 26; 28;
 73, 5; 6; 85, 1; 86, 23; 96, 11; 97, 43;
 54²; 101, 1; 13; 102, 8; 104, 6; 105, 6;
 110, 12; X. 11, 9; 14, 9; 17, 2; 25, 7;
 27, 24; 28, 7; 34, 2; 3; 35, 3; 36, 4;
 37, 4²; 40, 8; 13; 42, 7; 43, 2; 59, 8;
 61, 5; 8; 63, 12³; 67, 11; 68, 5; 72, 6;

73, 11; 76, 4; 83, 5; 84, 7; 85, 32;
95, 8; 98, 12²; 100, 8²; 105, 3; 106, 2;
108, 9; 10; 117, 4; 7; 124, 8; 127, 3;
128, 9; 130, 1; 131, 1⁴; 139, 6; 142, 1;
146, 4; 152, 5²; 164, 1²; 3; 172, 4;
173, 2; 175, 2²; 180, 3; 182, 1.

अपञ्चन X. 3, 1.

अपञ्चनती X. 189, 2.

अपञ्चप V. 34, 3.

अपञ्चपः I. 133, 4.

अपञ्चपत् II. 14, 6.

अपञ्चपुः VIII. 100, 6.

अपञ्चपुति VIII. 47, 2.

अपञ्चपुक्ता VIII. 80, 8.

अपञ्चपुकाभिः I. 116, 3.

अपञ्चपुतः VIII. 40, 5.

अपञ्चपुते I. 156, 4; IX. 108, 4.

अपञ्चपुतः I. 190, 6; IV. 45, 2.

अपः I. 110, 1; II. 14, 11; 17, 5; 22, 4;
32, 4; 38, 6; IV. 33, 9; V. 79, 9; VI.
23, 5; 30, 3; VII. 20, 1; 40, 4; X. 35,
1; 53, 6; 88, 6.

अपः I. 10, 8; 23, 18; 32, 1; 36, 8; 51, 11;
52, 6; 8; 12; 55, 6; 56, 6; 57, 6;
64, 1; 6; 80, 3-5; 91, 22; 96, 2; 100,
18; 103, 2; 5; 105, 11; 122, 9; 131, 4²;
151, 4; 157, 5; 161, 11; 164, 47; 165,
8; 174, 2; 9; 180, 4; 5; II. 11, 5;
13, 1; 14, 2; 20, 7; 22, 4; 27, 13; 36,
1; III. 6, 7; 9, 2; 31, 16; 32, 5; 6;
34, 8; IV. 16, 6-8; 26, 2; 28, 1; 38,
10; 42, 4; V. 2, 11; 14, 4; 29, 2; 30,
5; 6; 31, 6; 8; 41, 14; 46, 3; 48, 1;
83, 6; VI. 20, 2; 22, 8; 28, 7; 30, 4;
5; 32, 5; 39, 5; 47, 14; 57, 4; 60, 2²;
11; 62, 2; 64, 4; 68, 8; 72, 3; 73, 3;
VII. 9, 5; 21, 3; 32, 27; 44, 1; 56, 24;
65, 3; 68, 8; 95, 1; VIII. 3, 10; 6, 13;
16; 7, 22; 28; 12, 3; 15, 2; 6; 26,

25; 32, 2; 40, 10; 11; 76, 3; 83, 3;
96, 18; 97, 15; IX. 2, 3; 3, 6; 7, 2;
16, 2; 42, 1; 61, 22; 62, 26; 63, 7;
68, 4; 70, 2; 78, 1; 85, 4; 86, 40; 90,
4; 91, 6; 94, 1; 96, 3; 13; 99, 7;
107, 4; 18; 109, 21; 22; X. 9, 5; 16,
3; 30, 1-5; 10; 36, 1²; 43, 8; 51, 1;
58, 7; 61, 16; 64, 8; 65, 7; 11; 66, 8;
76, 3; 89, 4; 95, 10; 98, 5; 104, 9;
113, 6; 121, 9; 124, 7; 138, 1; 147, 1;
178, 3.

अपःसतमः I. 160, 4; X. 53, 9; 115, 2.

अपःसतना VI. 61, 13; X. 75, 7.

अपःसतनं VI. 75, 2.

अपःसतुः V. 32, 6.

अपःसतुहं I. 23, 14; 116, 11; IV. 5, 3; X.
32, 6; 88, 2.

अपःसतुहा I. 123, 6.

अपःसतुहं II. 15, 7.

अपःसतुहं IX. 61, 25; 63, 24; 29; 96, 23.

अपःसतुहं IX. 13, 9; 63, 5.

अपःसतुहं V. 29, 7.

अपःसतुहं I. 164, 43; X. 27, 17.

अपःसति IV. 28, 4.

अपःसतुः I. 28, 3.

अपःसतुगुणः V. 29, 4.

अपःसतुगुणः IX. 49, 5.

अपःसतुगुणः IX. 19, 6.

अपःसतुगुणी X. 85, 44.

अपःसतु X. 113, 5; 7.

अपःसतु I. 174, 6; 179, 6; VIII. 49, 8; IX.
10, 8.

अपःसतुसाचं I. 117, 23; II. 30, 11; VI. 72, 5.

अपःसतु VII. 5, 7.

अपःसते I. 68, 4.

अपःसती X. 22, 14.

अपःसती इति I. 185, 2.

अपःसतुःस्पदा X. 99, 3.

अपदे I. 24, 8.
 अपदन् VI. 20, 4.
 अपस्था II. 12, 3.
 अपस्पित्वं III. 53, 24.
 अपमत् I. 191, 9.
 अपमन् I. 92, 2; 124, 12; VI. 64, 2; VII. 59, 7.
 अपमोषेतः IX. 98, 11.
 अपसार्धमानः X. 103, 4.
 अपसर्भते X. 14, 2.
 अपसर्भती II. 33, 7.
 अपमस्य X. 39, 3.
 अपसमुक्तं X. 52, 4.
 अपरः I. 74, 8; 120, 2; VI. 27, 5; X. 18, 4; 5; 27, 7; 136, 5.
 अपरं I. 31, 4; 145, 2; VI. 47, 15; X. 139, 2.
 अपरं I. 36, 6; 184, 1; 189, 4; II. 28, 8; 29, 2; VIII. 27, 14; X. 86, 11.
 अपरस्याः X. 29, 2.
 अपरा I. 124, 9; 185, 1.
 अपराः III. 55, 5; V. 48, 2.
 अपराञ्जितं I. 11, 2; V. 25, 6; X. 48, 11.
 अपराञ्जिता III. 12, 4; VIII. 38, 2.
 अपरान् VII. 6, 3.
 अपराय VII. 20, 7.
 अपराय VI. 33, 5.
 अपरातः V. 42, 6.
 अपरिङ्गतः V. 29, 14.
 अपरिङ्गतं VIII. 24, 9.
 अपरिङ्गताः I. 100, 3.
 अपरिङ्गताः I. 89, 1.
 अपरिङ्गिष्ठं II. 13, 8.
 अपरिङ्गुतः II. 10, 3.
 अपरिङ्गुतः X. 6, 2.
 अपरिङ्गुता VIII. 78, 8.
 अपरिङ्गुताः I. 100, 19; 102, 11; X. 63, 5.
 अपरीक्षः I. 32, 13.
 अपरीक्षु I. 113, 11; X. 117, 3; 183, 3.

अपरे X. 44, 7.
 अपरेण II. 29, 3.
 अपरेभिः VI. 47, 17.
 अपर्वन् IV. 19, 3.
 अपलाशः X. 27, 14.
 अपस्वक्ता I. 24, 8.
 अपवषाः IX. 96, 12.
 अपस्यती IV. 20, 8.
 अपस्यति I. 162, 10.
 अपवीरवान् X. 60, 3.
 अपस्युतं I. 57, 1.
 अपस्युतिं VIII. 66, 3.
 अपस्युतान् I. 51, 9; V. 42, 9.
 अपस्युतेन V. 40, 6.
 अपस्युतद्वये VI. 42, 1.
 अपश्यः I. 32, 14.
 अपश्यत् I. 164, 9; 25; III. 26, 8; 48, 3; V. 30, 1; X. 51, 1; 68, 8; 113, 4; 139, 4.
 अपश्यतां VII. 33, 10.
 अपश्यन् I. 113, 11; X. 135, 3.
 अपश्यन् I. 168, 9; X. 88, 11.
 अपश्यत I. 146, 4.
 अपश्यं I. 18, 9; 164, 31; III. 38, 6; IV. 18, 13; V. 2, 2; X. 27, 19; 79, 1; 183, 1.
 अपश्यं I. 163, 5-7; 164, 1; 43; V. 2, 3; 4; 62, 1; VIII. 59, 6; 96, 14; X. 27, 8; 114, 4.
 अपश्याः I. 148, 5.
 अपश्याम I. 139, 2.
 अपसञ्जितः V. 61, 19; VIII. 24, 30.
 अपसञ्जितं I. 84, 14.
 अपसः III. 12, 7; VI. 69, 1.
 अपसः I. 71, 3; 92, 3; II. 28, 5; III. 2, 7; 8, 5; 60, 3; IV. 33, 1; V. 42, 12; VI. 17, 12; VIII. 2, 17; IX. 72, 6; 107, 13.
 अपसं I. 2, 9.
 अपसं I. 54, 8; IV. 2, 14.

अपसा I. 31, 8.
 अपसाइव VI. 67, 3; X. 106, 1.
 अपसा I. 95, 4; 160, 4; III. 2, 5; VI. 61, 13; X. 53, 9; 75, 7.
 अपसि III. 1, 3; 11.
 अपसु VIII. 4, 14.
 अपसुधेन् I. 35, 10; IX. 82, 2.
 अपस्युणते VIII. 2, 5.
 अपस्युषेया VI. 69, 8.
 अपस्युरे VIII. 69, 10.
 अपस्ये X. 89, 2.
 अपस्यया V. 44, 8.
 अपस्यवः IX. 14, 2.
 अपस्यात् I. 121, 7.
 अपस्या VII. 45, 2.
 अपस्युभिः IX. 76, 2.
 अपस्युवः I. 79, 1; IX. 2, 7; 38, 3; 56, 2; X. 153, 1.
 अपस्युवे I. 138, 4.
 अपा VIII. 4, 3.
 अपासि I. 68, 3; 70, 4; 85, 9; 174, 3; II. 3, 6; 17, 8; III. 3, 3; IV. 19, 10; V. 47, 6; VII. 21, 4; 63, 4; VIII. 96, 19; 21.
 अपाः III. 53, 6; V. 29, 8; VI. 39, 1; X. 96, 13.
 अपाक् III. 53, 11; VIII. 4, 1; 10, 5; X. 44, 7.
 अपाकः VI. 11, 4.
 अपाकश्चक्षतः VIII. 75, 7.
 अपाका I. 129, 1.
 अपाकाः I. 110, 2.
 अपाकात् VIII. 2, 35.
 अपाके VI. 12, 2.
 अपाकात् VII. 104, 19.
 अपाक् I. 164, 38.
 अपावः X. 131, 1.
 अपावीः V. 48, 2.
 अपावीने VII. 78, 3.

अपावीने VII. 6, 4.
 अपावीं X. 67, 5.
 अपायाः VIII. 28, 3.
 अपात् II. 37, 4; VI. 38, 1; VIII. 69, 11²; 92, 4.
 अपात् I. 32, 7; 152, 3; IV. 1, 11; VI. 59, 6.
 अपादः X. 99, 4.
 अपादे III. 30, 8; V. 32, 8.
 अपादयत् II. 11, 10.
 अपां X. 30, 4; 119, 1; 149, 2.
 अपां I. 22, 6; 23, 19; 32, 11; 46, 4; 51, 4; 54, 10; 56, 5; 61, 12; 67, 5; 70, 2; 85, 9; 100, 11; 122, 3; 4; 134, 5; 143, 1; 144, 2; 149, 4; 158, 6; 164, 52; 168, 2; 181, 1; 186, 5; 187, 8; II. 4, 2; 12, 7; 17, 5; 19, 3; 23, 18; 30, 1; 31, 6; 35, 1-3; 7; 9-11; 13; III. 1, 5; 12; 13; 5, 3; 9, 1; 25, 5; 45, 2; IV. 21, 8; 40, 1; 58, 11; V. 41, 10; 46, 7; VI. 8, 4; 13, 1; 3; 17, 12; 44, 18; 47, 27; 50, 13; 52, 14; 15; 64, 1; VII. 9, 3; 34, 15; 35, 13; 47, 2; 82, 3; 88, 3; 89, 4; 101, 2; 103, 4; VIII. 14, 10; 13; 16, 2; 18, 16; 19, 4; 25, 14; 44, 16; 93, 22; IX. 33, 1; 49, 1; 72, 7; 74, 3; 76, 5; 86, 8; 25; 36; 96, 19; 97, 41; 57; 108, 10; 109, 13; X. 8, 1; 5; 17, 14; 30, 3; 14; 36, 8; 45, 3; 46, 1; 49, 2; 51, 8; 77, 4; 89, 10; 92, 13; 93, 5; 98, 12; 123, 1; 124, 9; 142, 7; 168, 3.
 अपाम VIII. 48, 3.
 अपासइव I. 57, 1; IX. 95, 3; 108, 5.
 अपासि I. 175, 1; II. 19, 1.
 अपासि VI. 44, 8; 16.
 अपासः V. 87, 6; VIII. 6, 26.
 अपारं IV. 17, 8.
 अपारयत् II. 15, 5; IV. 30, 17.
 अपारं III. 30, 9.

अपारे III. 1, 14.
 अपारे इति III. 30, 5; IV. 42, 6; IX. 68, 3.
 अपारेण X. 44, 1.
 अपालां VIII. 91, 7.
 अपाविषुः IX. 60, 2.
 अपावर्चन् X. 85, 34.
 अपि I. 121, 13; 128, 2; 140, 7; 158, 5;
 162, 2; 8; 9; 14; 164, 6; 179, 1; 186, 1;
 II. 3, 9; 5, 8; 11, 12; 34, 10; III. 1,
 21; 8, 9; 33, 2; 8; 38, 6; V. 31, 9;
 33, 10; 46, 7; VI. 36, 2; 51, 16; 54, 4;
 59, 9; 62, 10; 68, 6; VII. 3, 10; 16, 8;
 21, 5; 22, 5; 31, 5; 38, 3; 47, 3; 57,
 4; 60, 6; VIII. 18, 19; 19, 8; 31, 7;
 32, 7; 40, 6; 43, 7; 44, 24; 28; 45, 19;
 47, 8; 56, 4; 66, 13; 91, 1; 97, 12;
 IX. 69, 1; 71, 6; X. 2, 3; 12, 5; 13, 5;
 19, 4; 5; 25, 1; 44, 4; 48, 3; 52, 3;
 56, 4; 71, 5; 6; 77, 7; 86, 4; 87, 2;
 16; 95, 18; 98, 11; 104, 10; 120, 3;
 142, 1; 154, 1; 5; 165, 3; 167, 4.
 अपिङ्गतेः I. 121, 10.
 अपिङ्गत् II. 43, 2.
 अपिङ्गत् III. 38, 8; VII. 18, 6.
 अपिङ्गहे VII. 104, 14.
 अपिङ्गति X. 115, 1.
 अपिङ्गत् X. 110, 9.
 अपिङ्गत् III. 60, 2.
 अपिङ्गत् I. 110, 8; 161, 9.
 अपिङ्गत् IV. 33, 4.
 अपिङ्गत् X. 68, 11.
 अपिङ्गत् IV. 40, 4.
 अपिङ्गत् X. 134, 7.
 अपिङ्गत् I. 117, 22.
 अपिङ्गत् VI. 48, 16.
 अपिङ्गत् II. 31, 5.
 अपिङ्गत् VII. 82, 3.
 अपिङ्गत् V. 29, 12.

अपिङ्गत् I. 51, 4; 162, 13.
 अपिङ्गत् I. 127, 7.
 अपिङ्गत् X. 68, 8.
 अपिङ्गत् II. 11, 2.
 अपिङ्गत् IX. 97, 31.
 अपिङ्गत् I. 62, 6; X. 99, 1.
 अपिङ्गत् IV. 19, 7.
 अपिङ्गत् X. 72, 7.
 अपिङ्गत् III. 55, 13; X. 31, 11.
 अपिङ्गत् I. 117, 20; 118, 8; VII. 68, 8;
 82, 3; X. 39, 13.
 अपिङ्गत् IV. 42, 4.
 अपिङ्गत् V. 34, 2.
 अपिङ्गत् I. 186, 11.
 अपिङ्गत् III. 32, 9; 36, 3; 51, 7; V. 29, 11;
 VI. 40, 2; VIII. 51, 1; 52, 1; X. 131, 5;
 138, 2.
 अपिङ्गत् III. 32, 10; 48, 2; IV. 35, 7;
 VIII. 4, 4.
 अपिङ्गत् VIII. 45, 26; 52, 3; X. 136, 7.
 अपिङ्गत् I. 32, 3; II. 15, 1; 22, 1; III. 48, 4;
 IV. 18, 3; VIII. 77, 4; X. 102, 4.
 अपिङ्गत् I. 162, 20.
 अपिङ्गत् I. 118, 7; VIII. 5, 23.
 अपिङ्गत् I. 165, 13.
 अपिङ्गत् X. 32, 8.
 अपिङ्गत् I. 121, 4; II. 11, 5.
 अपिङ्गत् III. 9, 7; VIII. 1, 29.
 अपिङ्गत् I. 145, 4.
 अपिङ्गत् I. 32, 11; V. 62, 1; X. 129, 3.
 अपिङ्गत् IV. 28, 1.
 अपिङ्गत् IV. 28, 5.
 अपिङ्गत् VIII. 41, 8.
 अपिङ्गत् I. 84, 15; II. 35, 11; VIII. 39, 6;
 47, 13; IX. 71, 5; 75, 2; 86, 10; 87, 3.
 अपिङ्गत् VIII. 41, 5.
 अपिङ्गत् X. 12, 8.
 अपिङ्गत् VII. 60, 10; X. 53, 11.

- अपीपतत् VIII. 100, 7.
 अपीपयत् X. 64, 16.
 अपीपयंत VII. 36, 3.
 अपीपयन् IX. 73, 1.
 अपीपेत् X. 31, 11.
 अपीपेम VIII. 66, 7.
 अपीप्यन् VIII. 99, 1.
 अपुः I. 164, 7.
 अपुनन् III. 2, 9.
 अपुनरिति X. 68, 10.
 अपुपोत् III. 26, 8.
 अपुरुषः I. 133, 6.
 अपुरुषं X. 155, 3.
 अपुष्याः X. 97, 15.
 अपुष्यां X. 71, 5.
 अपुष्यं III. 52, 7; X. 45, 9.
 अपुष्यस्यैतं III. 52, 1.
 अपुष्यं VIII. 21, 1; 89, 5.
 अपुष्यैः I. 134, 6.
 अपुष्यैः III. 13, 5; V. 56, 5; VIII. 18, 1;
 X. 23, 6.
 अपुष्यो I. 46, 1; VI. 32, 1; VIII. 66, 11.
 अपुष्यः IX. 97, 1.
 अपुष्यत I. 161, 4; 13.
 अपुष्यं V. 30, 2.
 अपुष्यं I. 110, 4.
 अपुष्यः III. 3, 10.
 अपुष्यक् IV. 19, 7.
 अपुष्यत् II. 15, 2; 22, 2; III. 2, 7; 34, 1.
 अपुष्यतः V. 7, 10; VI. 44, 11.
 अपुष्यन् X. 117, 1.
 अपुष्यंतः V. 42, 9.
 अपुष्यंतं I. 125, 7; X. 117, 7.
 अपुष्याः III. 6, 2; VII. 13, 2.
 अपुष्यात् IV. 18, 5; X. 55, 3.
 अपुष्यात् I. 32, 7.
 अपुष्ये I. 6, 3.
 अपो इति II. 28, 6; V. 48, 2; VII. 81, 1;
 VIII. 67, 15; X. 88, 12.
 अपुः I. 40, 5.
 अपुः VII. 34, 16.
 अपुः IX. 78, 4.
 अपुः II. 21, 1.
 अपुः I. 3, 8; 118, 4; II. 21, 5; IX. 63, 5.
 अपुः III. 27, 11; 51, 2; IX. 61, 13; 63,
 21; 108, 7.
 अपुः III. 12, 8.
 अपुः III. 51, 9.
 अपुः I. 124, 5.
 अपुः I. 113, 9; 20; X. 36, 13; 106, 9.
 अपुः VI. 67, 3.
 अपुः X. 132, 7.
 अपुः IV. 7, 1.
 अपुः VIII. 102, 4.
 अपुः X. 80, 2.
 अपुः X. 42, 3.
 अपुः I. 112, 24.
 अपुः I. 127, 6.
 अपुः I. 145, 5; VI. 67, 9; IX. 86, 45.
 अपुः II. 38, 7; 8; X. 86, 12.
 अपुः X. 10, 4; 11, 2; 95, 10.
 अपुः III. 56, 5; VI. 50, 11; VII. 35, 11;
 IX. 108, 6.
 अपुः VI. 49, 6.
 अपुः IV. 55, 6.
 अपुः V. 80, 3.
 अपुः I. 89, 1.
 अपुः I. 127, 5.
 अपुः X. 129, 3.
 अपुः I. 55, 8.
 अपुः IX. 64, 20; 98, 11.
 अपुः I. 120, 1; X. 7, 6; 117, 6.
 अपुः II. 28, 8.
 अपुः X. 71, 9.
 अपुः I. 21, 5.
 अपुः VIII. 32, 16.

अप्रति I. 53, 6; VI. 44, 14; VII. 23, 3;
83, 4; 99, 5; IX. 23, 7.
अप्रतिः I. 133, 6.
अप्रतिः III. 46, 3; IV. 50, 9; V. 32, 9;
VI. 20, 9; 73, 3; X. 111, 3.
अप्रतिः I. 33, 2; 117, 9; IV. 42, 6; V.
32, 7; X. 104, 7.
अप्रतिः V. 42, 6.
अप्रतिः V. 32, 3.
अप्रतिः I. 84, 2.
अप्रतिः VIII. 96, 17.
अप्रतिः I. 7, 6; 8; 84, 7; 13; V. 61, 13;
VII. 32, 6.
अप्रतिः III. 2, 14; VIII. 93, 12; 97, 13.
अप्रतिः II. 19, 4; IV. 17, 19; VI. 31, 4;
VII. 85, 3; VIII. 90, 5.
अप्रतिः VI. 69, 5; 72, 2.
अप्रतिः VII. 33, 6.
अप्रतिः I. 62, 5; VIII. 89, 5.
अप्रतिः X. 62, 3.
अप्रतिः II. 11, 7.
अप्रतिः X. 82, 1; 149, 2.
अप्रतिः III. 55, 16.
अप्रतिः I. 145, 2.
अप्रतिः IX. 73, 9.
अप्रतिः X. 124, 7.
अप्रतिः I. 90, 2.
अप्रतिः IV. 2, 5.
अप्रतिः II. 35, 6; VI. 20, 7; 32, 5.
अप्रतिः X. 66, 13.
अप्रतिः I. 143, 8.
अप्रतिः I. 106, 7; 143, 8; II. 9, 2; 11, 8;
III. 5, 6; 20, 2; V. 82, 8; X. 4, 7;
7, 7; 12, 6; 17, 5; 88, 16.
अप्रतिः VII. 100, 2.
अप्रतिः VI. 48, 10.
अप्रतिः IV. 7, 9.
अप्रतिः III. 55, 5.
अप्रतिः IV. 28, 4.

अप्रतिः II. 41, 16.
अप्रतिः I. 167, 8.
अप्रतिः VI. 44, 4.
अप्रतिः VIII. 99, 7.
अप्रतिः I. 52, 13; 115, 1; IV. 14, 2; 52, 5;
53, 3; IX. 72, 5; 97, 38; X. 1, 1; 74,
6; 106, 11; 127, 2.
अप्रतिः X. 32, 7.
अप्रतिः VIII. 61, 4.
अप्रतिः VIII. 24, 18.
अप्रतिः III. 53, 9.
अप्रतिः VIII. 23, 16.
अप्रतिः VIII. 60, 19.
अप्रतिः X. 103, 12.
अप्रतिः I. 124, 7; V. 80, 6; VIII. 45, 5.
अप्रतिः I. 100, 8.
अप्रतिः VII. 33, 9; 12; IX. 78, 3.
अप्रतिः X. 136, 6.
अप्रतिः X. 123, 5.
अप्रतिः VII. 4, 6.
अप्रतिः X. 65, 3.
अप्रतिः IX. 65, 20; 71, 8; 84, 1.
अप्रतिः I. 91, 21; VI. 14, 4.
अप्रतिः I. 23, 19²; 20; 59, 3; 65, 5; 91, 4;
95, 3; 104, 6; 105, 1; 108, 11; 109, 4;
116, 24; 117, 4; 135, 6; 151, 1; 163, 4;
182, 6; 184, 3; II. 11, 5; 35, 4; 5; 7; 8;
38, 7; III. 1, 3; 9, 4; 13, 4; 22, 2;
IV. 13, 4; V. 44, 6; 45, 11; 85, 2; VI.
19, 12; 25, 4; 29, 5; 31, 1; 46, 4; 66, 8;
VII. 18, 12; 70, 4; 103, 5; VIII. 1, 17;
9, 5; 43, 9; 68, 9; 82, 8; IX. 2, 5; 16, 3;
20, 6; 24, 1; 30, 5; 42, 1; 62, 4; 5;
65, 26; 71, 3; 79, 4; 80, 5; 85, 10;
89, 2; 96, 10; 24; 97, 47; 48; 107, 1;
2; X. 10, 4; 27, 17; 30, 4; 32, 6; 45,
1; 3; 5; 50, 2; 3; 51, 3; 63, 15; 65,
9; 73, 9; 104, 2; 125, 7.
अप्रतिः I. 139, 11.

अप्युःशाः VIII. 43, 28.
 अप्युःशित् VIII. 13, 2; 36, 1; IX. 106, 3.
 अप्युःसदं III. 3, 5.
 अपलाः X. 97, 15.
 अपलां X. 71, 5.
 अपलायत् VIII. 69, 13.
 अपथिरं VIII. 45, 17.
 अपभन् X. 90, 15.
 अपभ्रात् X. 85, 24.
 अपभनः III. 55, 6.
 अपभवः VIII. 21, 4.
 अपभुना I. 53, 9.
 अपलाः V. 30, 9.
 अपाधत् X. 113, 4; 5.
 अपाधितः X. 92, 8.
 अपाधेयां IV. 28, 4.
 अपिभः X. 69, 10.
 अपिभेत् X. 138, 5.
 अपिभ्यत् VI. 23, 2.
 अपिभ्युः I. 11, 5.
 अपिभ्युया I. 6, 7; IX. 53, 2.
 अपिभन् X. 28, 8.
 अपीभयंत I. 39, 6.
 अपुमे I. 24, 7.
 अपुमेव VIII. 77, 5.
 अपुर्ध्वं IV. 19, 3.
 अपुधमानं IV. 19, 3.
 अपुधमानाः I. 124, 10; IV. 51, 3.
 अपुधमाने इति I. 39, 3.
 अपुधन् VII. 72, 3; 80, 1.
 अपुर्ध्वं X. 35, 1.
 अपुर्भोजीः I. 33, 9.
 अपुर्ध्वत् I. 161, 13.
 अपूर्ध्वः I. 103, 7; V. 79, 1.
 अपूर्ध्वि I. 157, 1; III. 5, 1; V. 1, 1; 2;
 VII. 9, 1.
 अपूर्ध्वि I. 92, 11; 123, 2; III. 56, 4; 61, 6;
 VII. 73, 3; 80, 2.

अपुःश्या V. 54, 3.
 अपुःश्यान् V. 42, 14.
 अपुर्ध्वं I. 108, 6.
 अपुर्ध्वं VI. 55, 5; VIII. 3, 24; 24, 14.
 अपुर्ध्वत् I. 161, 5; 12.
 अपुर्ध्वत् I. 23, 20; 145, 5; 161, 9³; 13;
 191, 16; IV. 18, 11; VIII. 33, 17; 45,
 37; 77, 2; 91, 1.
 अपुर्ध्वत् IV. 35, 3.
 अपुर्ध्वत्तन I. 161, 3.
 अपुर्ध्वत्तन I. 161, 8; 12.
 अपुर्ध्वता V. 33, 3.
 अपुर्ध्वता IV. 16, 9; X. 105, 8.
 अपुर्ध्वताः VII. 26, 1.
 अपुर्ध्वत् I. 161, 2; IX. 101, 5; X. 24, 5.
 अपुर्ध्वत् III. 33, 12; IX. 102, 2.
 अपुर्ध्वत् I. 127, 5; III. 30, 7.
 अपुर्ध्वत् X. 112, 10.
 अपुर्ध्वत् X. 167, 3.
 अपुर्ध्वत् IV. 31, 5.
 अपुर्ध्वत् VIII. 48, 1.
 अपुर्ध्वत् III. 35, 9; 47, 3.
 अपुर्ध्वत् I. 156, 5; II. 24, 14; 38, 1; IV.
 30, 16.
 अपुर्ध्वत् I. 20, 8.
 अपुर्ध्वत् I. 91, 1.
 अपुर्ध्वत्तनेन X. 17, 5.
 अपुर्ध्वत् V. 30, 5.
 अपुर्ध्वत् II. 27, 11; 14; 41, 12; III. 47, 2;
 IV. 29, 3; VI. 28, 4; 47, 8; 12; VII.
 77, 4; VIII. 61, 13; IX. 78, 5; X. 63, 7.
 अपुर्ध्वत् X. 152, 2.
 अपुर्ध्वत् X. 92, 14.
 अपुर्ध्वत् IX. 90, 4.
 अपुर्ध्वत् III. 30, 5.
 अपुर्ध्वत् VIII. 97, 1.
 अपुर्ध्वत् VIII. 82, 9; IX. 68, 6; X. 144,
 4; 5.

अभरत् I. 161, 10; III. 53, 16; IV. 26, 7;
VI. 8, 4; VIII. 77, 10; 100, 8; IX. 72,
3; 86, 24; 113, 3; X. 11, 4; 17, 2;
72, 9; 102, 4; 113, 5.
अभरत् IV. 33, 4.
अभरत् X. 181, 3.
अभरत् X. 92, 10.
अभरत् X. 60, 10.
अभरिषत् II. 30, 2.
अभरवः III. 3, 10; 9, 2; VI. 1, 1; VIII. 76,
11; 93, 17; X. 70, 9.
अभरवः I. 4, 8; 31, 1; 32, 12; 51, 13; 72, 7;
91, 2; II. 13, 9; 10; III. 1, 17; 6, 5;
32, 10; IV. 17, 6; VI. 5, 3; 30, 5;
36, 1; VIII. 96, 16; IX. 59, 4; 86, 23;
107, 6; 7; X. 8, 4; 88, 5; 111, 6;
153, 5.
अभरवत् I. 58, 1; 112, 4; 146, 5; VII. 10, 5;
33, 6; X. 31, 6; 61, 6; 92, 15; 135,
5; 6; 159, 4.
अभरवत् I. 32, 9; 59, 2; 141, 4; 143, 2;
146, 4; II. 5, 3; 13, 1; 22, 2; 24, 14;
III. 2, 2; 8; 29, 11; 31, 4; 7; 34, 10;
IV. 3, 11; 33, 9; 36, 3; V. 11, 3; 4;
VI. 18, 2; 6; 20, 3; 44, 7; 57, 4; 65,
5; VII. 83, 4; 98, 5; 104, 21; VIII.
77, 3; 89, 2; IX. 86, 21; X. 45, 8;
85, 9; 88, 2; 8; 90, 4; 96, 4; 110, 11;
113, 2; 130, 4; 149, 3; 150, 4.
अभरवत् IV. 35, 8.
अभरवत् I. 117, 14.
अभरवत् III. 35, 9.
अभरवत् I. 119, 8; IV. 17, 6; VII. 83, 7.
अभरवत् IV. 26, 1.
अभरवः X. 83, 5.
अभरिषत् X. 20, 10.
अभरिषत् X. 137, 4.
अभि I. 5, 1; 10; 10, 4²; 11, 2; 8; 15, 3;
19, 9; 22, 11; 24, 3; 25, 11; 31, 18;
33, 9; 11; 13; 35, 9; 37, 1; 42, 4; 8;

10; 45, 8; 48, 7; 14; 51, 1²; 2; 10;
52, 5; 54, 2; 10; 61, 10; 71, 7; 10;
74, 8; 78, 1²; 2-5; 80, 3; 12; 84, 4;
86, 5; 89, 2; 91, 23; 92, 10; 94, 8;
95, 10; 100, 17; 101, 6; 7; 105, 19;
108, 1; 6; 110, 7; 115, 2; 117, 21;
118, 4; 119, 1; 120, 8; 121, 6; 8; 123,
7; 124, 9; 125, 7; 134, 1; 135, 4; 6;
136, 5; 139, 3; 8; 140, 2; 3; 5; 6;
13; 144, 1; 2; 145, 4; 146, 2; 3; 149,
4; 154, 5; 156, 2; 160, 2; 162, 11; 15;
164, 3; 20; 27; 28; 44; 166, 14; 170,
1; 174, 5; 178, 4; 5; 179, 3²; 183, 2;
189, 3; 190, 4; 6; II. 2, 2; 4, 2; 7;
9; 8, 4; 6; 9, 4; 14, 9; 15, 5; 16, 8;
17, 4²; 20, 2; 22, 2; 4; 23, 6; 9; 16;
24, 4; 6; 25, 3; 26, 1; 27, 14; 28, 1;
3; 29, 2; 31, 2; 33, 1; 7; 34, 9; 39, 7;
41, 10; 43, 1; III. 1, 4; 16; 4, 5; 6, 10;
11, 7; 14, 4; 15, 5; 16, 2; 4; 23, 2;
29, 13; 30, 8; 11; 31, 4; 5; 10; 32, 15;
38, 1²; 40, 7; 44, 2; 46, 4; 48, 3; 51,
1; 4; 53, 17; 19; 54, 6; 55, 9; 59, 1;
7²; 60, 1; 62, 9; IV. 1, 3; 8; 13; 14;
16; 4, 6; 9; 5, 7; 6, 1; 7, 4; 12, 1;
16, 5; 19; 19, 5; 20, 5; 21, 2; 23, 1;
4²; 24, 8; 27, 2; 30, 13; 31, 3; 4;
32, 4; 33, 9; 38, 8; 43, 5; 44, 2; 46,
3; 50, 2; 7; 53, 4; 5; 56, 5; 57, 8;
58, 5; 8; 9²; 10; V. 3, 7; 9; 4, 1²;
5, 4; 7, 5; 8, 7; 9, 7; 15, 2; 19, 1;
23, 1; 27, 3; 28, 3; 29, 2; 12; 31, 2;
5; 33, 2; 3; 37, 5; 41, 8; 19; 42, 3;
44, 5; 51, 5-7; 54, 15; 60, 4; 65, 3;
79, 4; 83, 7; 86, 2; VI. 5, 7; 7, 2; 4;
9, 5; 10, 5; 13, 6; 15, 12; 15; 16, 44;
17, 1-3; 8; 9; 18, 9; 13; 19, 3; 9;
20, 1; 21, 7²; 10; 12; 22, 1; 2; 25, 5;
28, 4; 31, 3; 34, 3; 4; 36, 5; 37, 3;
38, 3; 39, 2; 44, 17; 45, 18; 25; 47,
25; 48, 19; 49, 8; 14; 15²; 50, 6; 15;
51, 2; 52, 2; 53, 2; 60, 2; 7; 61, 14;

63, 7; 71, 1; VII. 1, 10; 13; 5, 2; 7;
 8, 4; 15, 2; 18, 2; 10; 16; 21, 6; 23,
 6; 25, 2; 31, 4; 32, 22; 24; 33, 1; 9;
 34, 5; 9; 35, 4; 36, 6; 37, 1; 7; 38,
 4²; 5; 39, 4; 48, 2; 3; 56, 3; 24;
 59, 4; 8; 60, 2; 61, 1; 67, 3; 69, 2;
 70, 5; 71, 4; 72, 1; 83, 5; 9; 86, 2;
 88, 2; 90, 5; 93, 8; 103, 2; 3; 104, 2;
 19; 21²; 23; VIII. 1, 27; 32; 2, 19;
 40; 3, 3; 5, 34; 6, 7; 25; 34; 42;
 8, 12; 12, 15; 23; 13, 27; 28²; 15, 1;
 17, 7; 15; 20, 16; 19; 21, 5; 12; 16;
 23, 26²; 24, 19; 21; 25, 7; 21; 27, 6;
 31, 15; 32, 13; 28; 29; 37, 2; 40, 4;
 45, 22; 46, 14; 47, 1; 7; 48, 1; 49, 1;
 50, 3; 51, 8; 55, 1; 59, 3; 6; 60, 4;
 66, 10; 67, 5; 9; 69, 4; 5; 11; 72, 2;
 74, 14; 75, 15; 77, 5; 79, 2; 81, 5; 6;
 88, 1; 4; 89, 4; 92, 6; 31; 93, 1; 4;
 19; 21; 95, 1; 96, 15; 98, 5; 99, 5;
 100, 1; 3; 4; 101, 6; 102, 3; 9; 103,
 5; IX. 1, 2; 4²; 9; 3, 1; 4, 7; 8; 6,
 2²; 3²; 7, 3; 5; 8, 1; 9, 5; 6; 10, 9;
 11, 1; 2; 6; 12, 2; 8; 13, 2; 7; 14, 7;
 16, 6; 17, 2; 6; 20, 1; 4; 21, 3; 23,
 1; 4²; 24, 2; 25, 2; 26, 2; 28, 4; 30, 4;
 32, 5; 33, 2; 5; 34, 5; 35, 3²; 36, 2;
 37, 2; 6; 38, 6; 40, 1; 42, 5²; 44, 1;
 45, 2; 47, 1; 48, 3; 51, 5²; 56, 3; 57,
 2; 59, 4; 60, 3; 62, 1; 3; 19; 23; 25;
 28; 63, 6; 12²; 25; 29; 64, 8; 13; 21;
 65, 19; 66, 2; 4; 22; 67, 3; 9; 14;
 68, 2; 8; 70, 10; 71, 7; 72, 3; 73, 3;
 8; 74, 7; 75, 1; 5; 77, 1; 4; 78, 1; 3;
 79, 3; 80, 2; 3; 82, 1-3; 84, 5; 85,
 2-4; 7; 8; 86, 2; 3; 84; 15; 17²; 25;
 35; 36; 43; 87, 1; 5-7; 88, 6; 89, 7;
 90, 2; 93, 2; 3; 94, 2; 5; 96, 8; 16⁴;
 22; 97, 3; 4; 7; 12; 21; 25; 39²; 43;
 45; 49⁴; 50⁴; 51⁴; 98, 1; 2; 99, 2; 4;
 100, 1; 101, 3; 9; 16; 102, 7; 103, 3;
 104, 2; 4²; 105, 1; 106, 11; 12; 107,

14; 21; 23; 25; 108, 2; 6; 9; 110, 2;
 6; 8; 9; 114, 3; 4; X. 1, 3²; 3, 2;
 3²; 4, 2; 6; 5, 6; 7, 2; 8, 8; 9, 4;
 15, 6; 16, 1; 17, 6; 18, 8²; 11; 22, 8;
 23, 4; 25, 3; 26, 3; 27, 11; 28, 8; 29,
 3; 7; 31, 3; 32, 1; 4²; 34, 14; 37, 12;
 43, 7; 45, 9; 47, 8; 48, 7²; 49, 11;
 50, 2; 53, 2; 4; 7; 8; 11; 59, 3; 60,
 6; 63, 16; 64, 1; 3; 65, 15; 66, 9;
 68, 1; 11; 69, 6; 12; 71, 3; 74, 4;
 75, 2; 4; 83, 3; 6; 7; 84, 1; 86, 8;
 9; 19; 87, 3; 9; 14; 89, 15²; 90, 4;
 92, 13; 15; 94, 2; 96, 2; 98, 2; 5;
 99, 3; 11; 103, 7; 12; 107, 4; 113, 4;
 115, 7; 117, 7; 8; 119, 8²; 120, 3;
 121, 6; 123, 2; 3; 6; 8; 132, 1²; 2;
 3; 134, 7; 135, 2; 136, 3; 139, 2; 3;
 5; 145, 6; 148, 3; 149, 4; 159, 1; 169, 1;
 173, 6; 174, 1; 2³; 3²; 180, 3; 191, 3.

અભિસંજ્ઞાનં VIII. 3, 24; 78, 2; X. 85, 7.

અભિસંજ્ઞા IX. 110, 5.

અભિસંજ્ઞા IX. 106, 13.

અભિસંજ્ઞા I. 34, 1.

અભિસંજ્ઞા VIII. 72, 11.

અભિસંજ્ઞા VI. 27, 5.

અભિસંજ્ઞા VI. 27, 8.

અભિસંજ્ઞા VII. 21, 9.

અભિસંજ્ઞા II. 33, 3.

અભિસંજ્ઞા IV. 32, 10; IX. 55, 4; X. 99, 5.

અભિસંજ્ઞા I. 164, 26.

અભિસંજ્ઞા IX. 61, 4.

અભિસંજ્ઞા II. 15, 9.

અભિસંજ્ઞા V. 41, 19.

અભિસંજ્ઞા IX. 97, 13; X. 67, 3.

અભિસંજ્ઞા III. 34, 10.

અભિસંજ્ઞા IX. 86, 11; X. 21, 8.

અભિસંજ્ઞા I. 80, 5.

અભિસંજ્ઞા II. 29, 2.

अभिऽस्युः VII. 21, 8.
 अभिऽस्यदां VI. 50, 1.
 अभिऽस्यरति IX. 61, 5.
 अभिऽस्यपन् V. 83, 3.
 अभिऽस्य्या I. 148, 5; VIII. 23, 5; X. 112, 10.
 अभिऽस्य्याता IV. 17, 17.
 अभिऽस्य्याय I. 155, 5; II. 30, 9.
 अभिऽस्यजति X. 146, 5.
 अभिऽस्युतः IX. 96, 23.
 अभिऽस्युति I. 162, 15.
 अभिऽस्युतिः I. 162, 6; 12.
 अभिऽस्युयं II. 37, 3.
 अभिऽस्युयति I. 54, 7.
 अभिऽस्य्यायः II. 40, 5.
 अभिऽस्य्ये I. 102, 2; 115, 5; V. 31, 12.
 अभिऽस्य्य I. 92, 9; VIII. 1, 34.
 अभिऽस्य्य VIII. 4, 7.
 अभिऽस्य्ये VII. 104, 8; X. 85, 18.
 अभिऽस्ययत I. 168, 2.
 अभिऽस्ययती इत्यभिऽस्ययती I. 185, 5.
 अभिऽस्यु I. 37, 10; 72, 5; III. 39, 5; VII. 2, 4; VIII. 92, 3.
 अभिऽस्यः I. 53, 3; 83, 1; 105, 8; 182, 4; II. 13, 7; IV. 1, 14; 50, 3; V. 15, 3; 30, 10; VII. 55, 5; 59, 7; 98, 6; 99, 3; 101, 4; 103, 7; VIII. 5, 38; 101, 14; IX. 101, 11; X. 27, 8; 53, 7; 76, 6; 81, 6; 133, 4; 134, 5.
 अभिऽस्यरति VIII. 2, 6.
 अभिऽस्यदात VI. 5, 4.
 अभिऽस्यदातः X. 102, 3; 152, 3.
 अभिऽस्यदातति I. 79, 11; VII. 104, 7; X. 97, 23; 133, 5; 152, 4.
 अभिऽस्यिषुः II. 23, 10.
 अभिऽस्यिषः II. 23, 13.
 अभिऽस्युद्रोह I. 23, 22.

अभिऽस्यः I. 47, 4; 127, 7; 134, 2²; III. 27, 1; VI. 51, 15; VIII. 7, 25; X. 77, 3; 78, 4.
 अभिऽस्य्ये VIII. 75, 6.
 अभिऽस्यभिः I. 6, 8; 53, 5; VIII. 4, 20.
 अभिऽस्यु I. 119, 10.
 अभिऽस्युहं II. 27, 16.
 अभिऽस्युहं VII. 89, 5; X. 164, 4.
 अभिऽस्यितते X. 85, 30.
 अभिऽस्युक् I. 122, 9.
 अभिऽस्यनतः II. 24, 6; VIII. 96, 5.
 अभिऽस्यनमाणाः X. 17, 9.
 अभिऽस्यन I. 52, 10; 103, 2; II. 24, 3; VIII. 14, 7.
 अभिऽस्यन I. 32, 1; 33, 12; 53, 8; II. 11, 2; IV. 19, 4; VIII. 76, 2; X. 8, 9; 45, 6; 67, 12; 69, 11; 99, 7.
 अभिऽस्यन्यं X. 119, 12.
 अभिऽस्यनेता IV. 20, 8.
 अभिऽस्यन् X. 62, 2.
 अभिऽस्य VI. 28, 2.
 अभिऽस्यस्य X. 71, 9.
 अभिऽस्यस्यती VII. 75, 4.
 अभिऽस्यसि III. 9, 6.
 अभिऽस्यित्वं IV. 16, 1; VII. 18, 9; X. 40, 2.
 अभिऽस्यित्वे I. 126, 3; 186, 1; 6; 189, 7; IV. 34, 5; 35, 6; V. 76, 2; VIII. 4, 21; 27, 20.
 अभिऽस्यित्वे I. 83, 6.
 अभिऽस्यमति VI. 46, 10.
 अभिऽस्यम्ये I. 113, 6.
 अभिऽस्यमगिनः VIII. 45, 35.
 अभिऽस्यमदुः VIII. 12, 13.
 अभिऽस्यमुरा X. 115, 2.
 अभिऽस्यमिः IX. 31, 3.
 अभिऽस्यमिं I. 162, 3.
 अभिऽस्यमगाव II. 21, 2.

अभिर्भङ्गतीनां X. 103, 8.
 अभिर्भङ्गा II. 42, 1.
 अभिर्भङ्गये II. 21, 2.
 अभिर्भङ्गः I. 100, 10; VIII. 89, 6; 97, 9;
 98, 2; X. 153, 5; 166, 4.
 अभिर्भङ्गतरं VIII. 97, 10.
 अभिर्भङ्गति IV. 21, 1; 41, 4; X. 76, 2.
 अभिर्भङ्गिः सञ्जोतं I. 52, 7.
 अभिर्भङ्गिः सञ्जोताः III. 34, 6; 48, 4; IV. 42, 5;
 VI. 18, 1; X. 83, 4.
 अभिर्भङ्गिः VIII. 16, 8.
 अभिर्भङ्गिः I. 118, 9; IV. 38, 1; 9.
 अभिर्भङ्गते I. 53, 3; VI. 19, 6; X. 84, 6;
 131, 1.
 अभिर्भङ्गय III. 48, 4.
 अभिर्भङ्गयरी X. 159, 5; 6.
 अभिर्भङ्गातयः I. 25, 14.
 अभिर्भङ्गातये VIII. 3, 2.
 अभिर्भङ्गाति V. 23, 4.
 अभिर्भङ्गातिः X. 69, 5.
 अभिर्भङ्गातिर्न I. 85, 3.
 अभिर्भङ्गातिर्न VIII. 25, 15; X. 84, 3; 102, 4.
 अभिर्भङ्गातिषु III. 37, 7.
 अभिर्भङ्गातिः सहः I. 91, 18; II. 4, 9; VI. 7, 3;
 69, 4.
 अभिर्भङ्गातिः सहः X. 83, 4.
 अभिर्भङ्गातिः सहं X. 47, 3; 104, 7.
 अभिर्भङ्गातिः सहं X. 128, 7.
 अभिर्भङ्गातिः सखे III. 37, 3.
 अभिर्भङ्गातिः सहं III. 51, 3.
 अभिर्भङ्गातिः हा IX. 65, 15.
 अभिर्भङ्गातीः III. 24, 1; 62, 15; VIII. 24, 26;
 X. 18, 9; 116, 6.
 अभिर्भङ्गुः II. 10, 5.
 अभिर्भङ्गुवना VI. 45, 15.
 अभिर्भङ्गुः III. 11, 6; IV. 38, 8; V. 4, 5;
 VI. 25, 2; VIII. 45, 8; IX. 21, 2.

अभिर्भङ्गुः VII. 98, 4.
 अभिर्भङ्गति X. 170, 1.
 अभिर्भङ्गति I. 163, 5.
 अभिर्भङ्गमाणाः X. 157, 4.
 अभिर्भङ्गसि X. 86, 4.
 अभिर्भङ्गाः X. 174, 5.
 अभिर्भङ्गयसः X. 160, 1.
 अभिर्भङ्गतेः X. 174, 3.
 अभिर्भङ्गतेन X. 174, 1.
 अभिर्भङ्गवृते X. 174, 1.
 अभिर्भङ्गीता VII. 27, 4.
 अभिर्भङ्गीरः X. 103, 5.
 अभिर्भङ्गः VIII. 39, 5; 100, 9; X. 176, 3.
 अभिर्भङ्गते I. 35, 4; III. 44, 5.
 अभिर्भङ्गता I. 164, 29.
 अभिर्भङ्गताश्च X. 73, 2.
 अभिर्भङ्गते इत्यभिर्भङ्गते VI. 70, 4.
 अभिर्भङ्गुः X. 174, 2.
 अभिर्भङ्गुः VII. 103, 4.
 अभिर्भङ्गेगः X. 27, 1.
 अभिर्भङ्गजः I. 144, 5.
 अभिर्भङ्गजन् I. 58, 5; IX. 68, 3.
 अभिर्भङ्गय I. 133, 1; 2.
 अभिर्भङ्गुः I. 133, 4.
 अभिर्भङ्गता X. 164, 3.
 अभिर्भङ्गश्लये V. 3, 12; VII. 94, 3; VIII. 19, 26.
 अभिर्भङ्गश्लिः सञ्जातः III. 3, 6.
 अभिर्भङ्गश्लिः सञ्जाः IX. 23, 5; 96, 10.
 अभिर्भङ्गश्लिः सञ्जा VI. 52, 3.
 अभिर्भङ्गश्लिः सञ्जा I. 76, 3; VII. 11, 3.
 अभिर्भङ्गश्लिः III. 30, 1; V. 3, 7.
 अभिर्भङ्गश्लिः VIII. 89, 2.
 अभिर्भङ्गश्लोः I. 71, 10; 91, 15; 93, 5; VI. 42,
 4; VII. 13, 2; VIII. 66, 14; X. 30, 7;
 39, 6; 104, 9.

अभिज्ञासति VI. 54, 2.
 अभिज्ञायः X. 138, 5.
 अभिज्ञावाय I. 185, 10.
 अभिज्ञावे X. 12, 1.
 अभिज्ञियः IX. 79, 5; 86, 27; X. 66, 8.
 अभिज्ञियं VIII. 44, 7; 72, 13.
 अभिज्ञिया I. 144, 6; VI. 70, 1.
 अभिज्ञियः VIII. 1, 12.
 अभिज्ञीः I. 98, 1; VII. 91, 3; X. 130, 5.
 अभिज्ञीयन् IX. 97, 43.
 अभिज्ञसः X. 92, 8.
 अभिज्ञसन् I. 140, 5.
 अभिज्ञयः I. 52, 4; 119, 8; IV. 31, 10; X. 22, 12.
 अभिज्ञये I. 129, 1; II. 34, 14; V. 17, 5; 38, 3; VIII. 8, 17; 12, 4; 27, 13; 50, 1; 67, 1; 10; 68, 5; 101, 1; IX. 84, 2; X. 9, 4; 49, 4; 93, 11.
 अभिज्ञिः I. 9, 1; III. 34, 4; X. 100, 12; 104, 10.
 अभिज्ञिक्त IV. 11, 4; 20, 1; IX. 48, 5.
 अभिज्ञिस्तः IV. 51, 7.
 अभिज्ञिष्ठा II. 20, 2.
 अभिज्ञिभिः I. 47, 5; 129, 9²; IV. 46, 2; V. 38, 5; VIII. 3, 2; 19, 20; 53, 5.
 अभिज्ञिम्न I. 116, 11.
 अभिज्ञिषसे III. 59, 8.
 अभिज्ञो I. 158, 1; IV. 16, 4; 9; V. 41, 9; VI. 33, 5; 67, 11; VII. 19, 8; 9; X. 6, 1; 61, 22.
 अभिज्ञाक् X. 131, 5.
 अभिज्ञावा X. 103, 5.
 अभिज्ञावः VI. 63, 9; VII. 35, 11; X. 65, 14.
 अभिज्ञायं III. 51, 2.
 अभिज्ञाताः V. 41, 14.
 अभिज्ञुः III. 35, 1; X. 91, 5.
 अभिज्ञेनान् VI. 44, 17.

अभिज्ञने I. 80, 14.
 अभिज्ञुतः IX. 3, 6; 27, 1; 67, 19; 20.
 अभिज्ञुते इयभिज्ञुते VII. 39, 7.
 अभिज्ञ्यताः X. 166, 2.
 अभिज्ञ्यरति I. 164, 21.
 अभिज्ञ्यरा II. 21, 5; VIII. 97, 12.
 अभिज्ञ्यरे III. 45, 2; X. 117, 8.
 अभिज्ञ्यर्तः X. 78, 4.
 अभिज्ञ्यति X. 112, 6.
 अभिज्ञितः V. 50, 4.
 अभिज्ञितो X. 85, 11.
 अभिज्ञुतः I. 128, 5²; X. 63, 11.
 अभिज्ञुता I. 189, 6.
 अभिज्ञुते I. 166, 8.
 अभिज्ञे IX. 92, 5.
 अभिज्ञे I. 71, 8; 116, 14; 118, 5; 119, 8; 121, 14; 174, 5; 185, 10; III. 39, 7; 56, 4; IV. 12, 5; 16, 12; 24, 4; 28, 3; 43, 4; VI. 24, 10; 50, 10; VII. 18, 24; 85, 1; X. 38, 1; 55, 1; 61, 6; 133, 1.
 अभिज्ञात् X. 190, 1.
 अभिज्ञातः I. 164, 52.
 अभिज्ञरः I. 87, 6; VIII. 46, 7.
 अभिज्ञः IV. 29, 2.
 अभिज्ञे VIII. 46, 6.
 अभिज्ञावः I. 38, 12; V. 61, 2; VIII. 33, 11.
 अभिज्ञुभिः V. 44, 4.
 अभिज्ञानां VI. 75, 6.
 अभिज्ञुन्द्वा VI. 57, 6.
 अभिज्ञाद् VII. 4, 8.
 अभिज्ञु X. 95, 11.
 अभिज्ञतः I. 120, 12; VIII. 1, 6.
 अभिज्ञित VIII. 9, 16.
 अभिज्ञितः IV. 52, 4; VII. 81, 3.
 अभिज्ञु X. 159, 4; 174, 4.
 अभिज्ञः VI. 31, 1; 45, 13; X. 27, 7.

अभूत् I. 46, 10; 11; 182, 1; III. 5, 3; IV. 34, 4; 35, 2; 54, 1; V. 75, 9; VI. 64, 1; VII. 76, 2; 77, 1; 79, 3; X. 18, 3; 30, 15.
 अभूत् I. 113, 11; 161, 4; II. 38, 6; IV. 52, 2; VI. 47, 20; VIII. 46, 24; 73, 16; X. 86, 23; 102, 2; 107, 1; 142, 1.
 अभूत् IV. 34, 3.
 अभूत् IV. 34, 11.
 अभूतन् I. 191, 5; X. 76, 8.
 अभूतं X. 40, 12.
 अभूतां X. 88, 11.
 अभूतां I. 162, 21.
 अभूत VIII. 47, 18.
 अभूत II. 11, 12; IV. 2, 19; VI. 44, 10; VIII. 21, 7; 48, 3; X. 31, 3.
 अभूयन् II. 30, 10; III. 30, 15; 31, 20; 62, 1; V. 3, 11; 12, 5; VI. 37, 2; VII. 61, 5; X. 28, 12; 124, 5.
 अभूयन् III. 51, 8.
 अभूयन् III. 38, 4.
 अभूत् I. 33, 13.
 अभूद् X. 28, 9.
 अभूयुः VIII. 48, 11.
 अभूय VIII. 47, 18.
 अभूक्ऽहनः I. 64, 3.
 अभूयैऽयज्ञां VI. 50, 5.
 अभूयैतां II. 12, 1.
 अभूयुः X. 77, 1.
 अभू X. 20, 4.
 अभूऽइव X. 68, 5.
 अभूऽचैः IX. 88, 6.
 अभूत्य V. 84, 3.
 अभू I. 79, 2; V. 63, 6.
 अभूऽइव IX. 76, 3.
 अभूति V. 54, 6.
 अभूद् I. 66, 3; IV. 6, 5.
 अभूतिऽइव VI. 44, 12.

अभूत् VII. 94, 1; X. 77, 3.
 अभूतः IV. 5, 5.
 अभूताऽइव I. 124, 7.
 अभूतऽइव X. 75, 3.
 अभूतुः VIII. 21, 13.
 अभूयः X. 99, 8.
 अभूयस्यऽइव X. 68, 1.
 अभूयाऽइव I. 116, 1.
 अभूयाः II. 34, 2.
 अभूयां I. 168, 8.
 अभूयाय X. 68, 12.
 अभू V. 48, 1.
 अभूय V. 63, 4; 85, 4.
 अभूः IV. 17, 12; V. 63, 3; IX. 87, 8.
 अभूः I. 39, 8.
 अभू I. 24, 6; 92, 5; 140, 5; 168, 9; 169, 3; II. 4, 5; 33, 10; IV. 51, 9; V. 49, 5; VI. 4, 3; 71, 5.
 अभू I. 63, 1.
 अभूत् I. 185, 2-8.
 अभूत X. 86, 1.
 अभूत VIII. 5, 38.
 अभूत VIII. 56, 2.
 अभूः V. 56, 3; VI. 61, 8; VIII. 93, 14.
 अभूत X. 68, 7.
 अभूतये III. 16, 5; VII. 1, 19.
 अभूतिः X. 33, 2; 39, 6.
 अभूतिः I. 64, 9; 73, 2.
 अभूति I. 53, 4; III. 8, 2; 53, 15; IV. 11, 6; VIII. 18, 11; X. 42, 10; 76, 4.
 अभूति III. 38, 8; V. 45, 2; 62, 5; 69, 1; VII. 38, 2; 45, 3.
 अभूतिऽवा VIII. 19, 26.
 अभूतिः V. 36, 3; VIII. 66, 14; X. 43, 3.
 अभूत II. 37, 4.
 अभूतः I. 61, 9; III. 36, 4.
 अभूत IV. 23, 6; X. 29, 7.
 अभूति VI. 24, 9.

अनले V. 51, 4.
 अनलेभिः II. 14, 1; VI. 42, 2.
 अनलत VIII. 69, 11; IX. 14, 3.
 अनलुः I. 84, 5.
 अनलुः I. 93, 6.
 अनदः VIII. 54, 2.
 अनदः I. 82, 6.
 अनदन् X. 86, 1.
 अनदन् I. 80, 2.
 अनदन् I. 52, 9; VII. 18, 12.
 अनदन् I. 52, 15; 53, 6; 102, 1; 103, 7; III. 31, 10; IX. 86, 24.
 अनध्यासः V. 59, 6.
 अननुत IV. 5, 10.
 अनत I. 189, 3.
 अनतः X. 125, 4.
 अनति VII. 25, 2.
 अनतुः X. 22, 8.
 अनयत् X. 136, 7.
 अनयत VI. 16, 13.
 अनयतं X. 24, 4.
 अनयिषां III. 23, 2.
 अनयत् I. 165, 11; VIII. 46, 27.
 अनयत् V. 34, 2; VIII. 21, 10.
 अनय्याः VIII. 52, 2.
 अनयन् III. 36, 4; 51, 9; V. 30, 10; II.
 अनयान् I. 126, 1.
 अनयिषातां VII. 103, 4.
 अनयिषुः VIII. 50, 2; 3; X. 48, 4.
 अनयिषुः I. 82, 6; VIII. 52, 10.
 अनयिषुः VIII. 80, 10.
 अनयिषुः I. 30, 21; IV. 39, 4; VIII. 1, 14; 45, 19; 90, 3; X. 35, 8.
 अनयिषुः V. 22, 3; VIII. 1, 13; 4, 19.
 अनयत VI. 72, 3.
 अनयतः I. 116, 17.
 अनयमानान् I. 33, 9; II. 12, 10.
 अनयत I. 84, 15.
 अन I. 66, 4.

अनयदुः VII. 18, 21.
 अनयन् X. 32, 8.
 अनयदुः V. 30, 13.
 अनयतः V. 33, 6.
 अनय I. 44, 1; 129, 10; V. 18, 2; VIII. 4, 18; X. 21, 4; 140, 4.
 अनयः I. 30, 18; 58, 3; 164, 30; 38; 175, 2; III. 2, 11; 11, 2; 24, 2; 27, 5; 7; IV. 9, 2; V. 18, 1; 75, 9; VI. 3, 6; 9, 4; 7; 12, 3; 16, 6; VII. 15, 10; VIII. 19, 24; 25; 48, 12; IX. 3, 1; 9, 6; 28, 3; 68, 8; 69, 5; 84, 2; 103, 5; 108, 12; X. 87, 21; 122, 3; 144, 1.
 अनय I. 44, 11; 84, 4; 139, 8; II. 11, 2; 37, 4; III. 10, 9; 51, 1; IV. 1, 1; 8, 1; V. 4, 10; 14, 1; 2; VIII. 19, 3; 102, 17; X. 118, 6.
 अनयस्य VIII. 11, 5; X. 79, 1; 149, 3.
 अनय I. 61, 2; VII. 73, 1; X. 127, 2.
 अनय VIII. 5, 31; 26, 17.
 अनयः I. 168, 4; VI. 18, 15; IX. 22, 4.
 अनय VII. 1, 23.
 अनय I. 30, 20.
 अनय VI. 18, 7; X. 63, 17.
 अनय I. 110, 5.
 अनयतः VII. 76, 2; 5.
 अनयता III. 25, 4.
 अनयतिः V. 43, 1.
 अनयतः III. 32, 4; V. 32, 5; VI. 26, 3.
 अनयत् I. 52, 9; IV. 55, 4; V. 34, 9; 58, 1; 86, 3; VIII. 75, 13.
 अनयति I. 168, 7.
 अनयतः X. 76, 5.
 अनयतः VI. 66, 6.
 अनयतः I. 36, 20; 38, 7; VIII. 20, 7.
 अनयत I. 52, 10; IV. 4, 1; V. 87, 5; X. 11, 7.
 अनयतः X. 94, 11.
 अनयमानां IV. 18, 13.
 अना I. 124, 12; II. 38, 6; VI. 24, 10; 51, 15; X. 27, 2; 63, 16; 128, 6; 185, 2.

अमाङ्ग II. 36, 3.
 अमाङ्गुरः VIII. 21, 15; X. 39, 3.
 अमाङ्गुः II. 17, 7.
 अमात् V. 59, 2; VIII. 12, 24.
 अमात् V. 53, 8; IX. 97, 8.
 अमात् VII. 15, 3.
 अमात् I. 102, 7.
 अमादियुः IX. 8, 4.
 अमानुषः X. 22, 8.
 अमानुषं II. 11, 10; VIII. 70, 11; X. 22, 7.
 अमानुषीयु X. 95, 8.
 अमाय VIII. 20, 6.
 अमितः अजोनाः I. 11, 4.
 अमितः अक्रतुः I. 102, 6.
 अमितं IV. 16, 5.
 अमिता V. 34, 1; VI. 62, 2; VII. 84, 4; X. 56, 5.
 अमिताः I. 119, 3; V. 58, 2.
 अमितानि VIII. 24, 21.
 अमितैः VII. 3, 7.
 अमितः असादः X. 152, 1.
 अमितः अर्धनः IV. 15, 4.
 अमितः अर्धनं II. 23, 3.
 अमितं VI. 73, 3; VII. 77, 4; VIII. 75, 10.
 अमितः अर्थं I. 131, 7; V. 35, 5; X. 180, 3.
 अमितः अयुधः III. 29, 15.
 अमितस्य VI. 25, 2; X. 152, 3.
 अमितः अहन् VI. 45, 14; X. 22, 8; 134, 3.
 अमितः अहा IX. 11, 7; 96, 12; X. 83, 3; 170, 2.
 अमिताः I. 133, 1; II. 12, 8; X. 89, 15.
 अमितान् I. 63, 2; 5; 100, 5; III. 18, 2;
 IV. 4, 4; 12, 2; VI. 33, 1; 3; 44, 17;
 46, 6; 8; 73, 2; 75, 4; 7; 16; VII.
 18, 9; 25, 2; 32, 25; 85, 2; 92, 4;
 VIII. 16, 10; IX. 97, 54; X. 103, 4;
 131, 1.
 अमितिये I. 120, 8.
 अमितिये IX. 61, 20.

अमितिया VI. 17, 1; VIII. 31, 3.
 अमितियु X. 89, 9.
 अमितैः III. 30, 16.
 अमितियतः VIII. 45, 37.
 अमिनः VI. 19, 1; X. 116, 4.
 अमिनत् X. 88, 13.
 अमिनती I. 92, 12; 124, 2.
 अमिनती इति IV. 56, 2.
 अमिनते IV. 5, 6.
 अमिनत् I. 79, 2.
 अमिनाः I. 32, 4.
 अमिनात् III. 34, 3; 49, 2; X. 111, 4.
 अमिनीत I. 126, 1; III. 29, 11; VI. 7, 7;
 VIII. 42, 1; X. 99, 10.
 अमिनीत II. 4, 5; VI. 8, 2; 47, 3; X. 61, 2;
 110, 11.
 अमिनीयाः V. 31, 7.
 अमी इति I. 24, 6; 10; 105, 5; 9; 10; 127,
 8; 141, 13; IV. 18, 11.
 अमीतः अचर्याः IV. 51, 9.
 अमीमदत्त I. 82, 2.
 अमीमेत् I. 164, 9.
 अमीमेत् I. 164, 28.
 अमीवः अचातनः X. 97, 6.
 अमीवः अचातनं I. 12, 7; VII. 8, 6.
 अमीवः अचातनीः X. 137, 6.
 अमीवः अहा I. 18, 2; 91, 12; VII. 55, 1.
 अमीवा VI. 74, 2; IX. 85, 1; X. 162, 1; 2.
 अमीवाः I. 189, 3; II. 33, 2; III. 15, 1; VII.
 38, 7; VIII. 35, 16; 48, 11.
 अमीवा I. 35, 9; VII. 1, 7; 71, 2; VIII. 18,
 10; IX. 97, 43; X. 37, 4; 63, 12; 98, 12;
 100, 8.
 अमीवा VI. 75, 16; X. 103, 12.
 अमीवि X. 86, 8.
 अनुव्याप्तं V. 55, 6.
 अनुव्याप्तं X. 138, 3.
 अनुव्याप्तं VIII. 69, 13.

अमुं: V. 2, 7; VII. 13, 2; X. 104, 9.
 अमुं: X. 30, 7.
 अमुं: I. 61, 10; III. 31, 8.
 अमुं: IV. 12, 6.
 अमुं: II. 17, 2.
 अमुं: I. 93, 5; 112, 8; 117, 16; 118, 8.
 अमुं: I. 116, 10; X. 39, 13.
 अमुं: VIII. 40, 8.
 अमुं: IX. 100, 9.
 अमुं: I. 179, 4; IX. 81, 2; X. 85, 25²; 155, 2.
 अमुं: I. 7, 6; VIII. 12, 30.
 अमुं: I. 116, 14; VI. 50, 10; VII. 71, 5.
 अमुं: I. 29, 5; 32, 8; IV. 18, 1; V. 34, 5; X. 85, 30; 89, 14; 135, 2.
 अमुं: I. 131, 4.
 अमुं: VI. 44, 22; X. 67, 6.
 अमुं: I. 93, 4.
 अमुं: IV. 26, 6.
 अमुं: V. 44, 4.
 अमुं: I. 164, 10; VIII. 34, 1.
 अमुं: I. 23, 17; VI. 47, 31; IX. 113, 8.
 अमुं: VIII. 51, 8; X. 125, 7.
 अमुं: VIII. 74, 7.
 अमुं: IV. 4, 12; X. 4, 4.
 अमुं: I. 141, 12; III. 25, 3; IV. 6, 2; 26, 7; VII. 9, 3.
 अमुं: III. 19, 1; IV. 11, 5; VI. 15, 17; X. 46, 5.
 अमुं: VII. 61, 5.
 अमुं: I. 68, 4; 72, 2; IV. 55, 2; VI. 67, 5; VII. 44, 5; X. 61, 27.
 अमुं: III. 11, 6; VII. 37, 1; VIII. 2, 31.
 अमुं: II. 37, 4; VI. 1, 4; 50, 7; VII. 37, 2.
 अमुं: VIII. 24, 9.
 अमुं: IV. 3, 12; X. 104, 8.
 अमुं: इति III. 6, 4.
 अमुं: IX. 69, 5.

अमुं: I. 126, 4; IX. 26, 1.
 अमुं: X. 39, 14.
 अमुं: V. 29, 10.
 अमुं: X. 138, 4.
 अमुं: IV. 28, 4.
 अमुं: I. 26, 9.
 अमुं: I. 44, 5; 114, 6; III. 14, 7; IV. 11, 5; V. 18, 5; 31, 13; VI. 5, 5; 7, 4; 21, 10; VIII. 48, 3; IX. 110, 4.
 अमुं: I. 38, 4; 58, 1; 70, 2; 77, 1; II. 10, 1; 2; III. 1, 18; 3, 1; IV. 2, 1; 5, 2; 41, 1; VI. 4, 2; VII. 4, 4; 20, 7; VIII. 71, 11; IX. 91, 2; X. 45, 8.
 अमुं: I. 96, 6; 110, 3; 4; 164, 23; III. 60, 3; IV. 33, 4; 36, 4; 54, 2; 58, 1; V. 4, 10; 63, 2; VI. 7, 4; IX. 94, 4; X. 52, 5; 53, 10; 62, 1; 63, 4; 92, 3; 107, 2; 124, 2.
 अमुं: X. 90, 2.
 अमुं: I. 72, 9; III. 31, 9; IX. 108, 3.
 अमुं: I. 31, 7; V. 55, 4.
 अमुं: X. 72, 5.
 अमुं: I. 23, 19; 35, 2; 44, 5; 68, 2; 71, 9; 72, 6; 83, 5; 125, 6; 159, 2; 185, 6; III. 1, 14; 23, 1; 26, 7; 29, 5; 13; 53, 15; V. 2, 3; 3, 4; 57, 5; VI. 9, 4; 15, 6; 8; 37, 3; 44, 16; 23; 48, 1; VII. 16, 1; 76, 1; 81, 6; VIII. 13, 12; 23, 19; 52, 7; 74, 5; IX. 74, 4; 6; 113, 8; X. 12, 3; 13, 4; 30, 12; 90, 3; 121, 2; 129, 2.
 अमुं: I. 13, 5; 43, 9; 112, 3; 122, 11; 164, 21; 170, 4; II. 40, 1; III. 17, 4; 20, 3; 43, 5; 61, 3; IV. 5, 13; 16, 14; 35, 3; 58, 1; V. 28, 2; 47, 2; 58, 1; VI. 7, 6; 7; 9, 3; 16, 25; 21, 3; 52, 9; VII. 4, 6; 57, 6; VIII. 42, 2; 101, 15; IX. 70, 2; 4; 94, 2; 97, 32; 108, 4; 110, 4; X. 11, 9; 12, 6; 13, 1; 85, 20; 93, 4; 123, 3; 186, 3.

अमृता I. 35, 6; 113, 13; III. 55, 10.
 अमृता V. 42, 18.
 अमृताः V. 57, 8.
 अमृताः I. 59, 1; 62, 10; 72, 2; 10; 90, 3; 166, 3; III. 4, 11; IV. 1, 10; 3, 12; 42, 1; V. 2, 12; 69, 4; VII. 11, 1; 35, 15; 63, 5; VIII. 48, 3; 101, 6; X. 16, 8; 66, 1; 5; 69, 9.
 अमृताः VII. 38, 8; VIII. 80, 10.
 अमृतात् VII. 59, 12.
 अमृतात् इव X. 176, 4.
 अमृतात् VI. 15, 18; VII. 4, 5; 17, 4; X. 65, 15; 66, 13.
 अमृतानां I. 24, 1; 2; VII. 5, 1; X. 31, 3; 33, 8; 74, 3.
 अमृतानि I. 72, 1; III. 38, 4; X. 123, 4; 139, 6.
 अमृतां X. 17, 2.
 अमृताय I. 91, 18; III. 25, 2; 34, 2; IV. 2, 9; 3, 3; VII. 97, 5; VIII. 31, 9; IX. 62, 6; 87, 5; 106, 8; 109, 3; X. 53, 10; 122, 5.
 अमृतासः I. 123, 1; 127, 8; II. 1, 14; IV. 35, 8; V. 42, 5; VII. 75, 3; 97, 5; IX. 15, 2; 25, 4; X. 10, 3.
 अमृतासः I. 166, 13.
 अमृतासु X. 95, 9.
 अमृते IX. 113, 7.
 अमृते इति I. 113, 2; III. 25, 3.
 अमृतेन VI. 75, 18.
 अमृतेभिः I. 189, 3; X. 20, 10.
 अमृतेषु II. 2, 9; III. 21, 1; 26, 3; 28, 5; IV. 43, 1; VI. 15, 10; X. 32, 5.
 अमृत्यः III. 2, 9; IX. 70, 3; X. 94, 11.
 अमृत्यु VI. 48, 12.
 अमृत्यः V. 43, 13; VI. 19, 7; VIII. 80, 2; IX. 82, 5.
 अमृत्यं I. 37, 11.

अमृताः III. 58, 8; V. 37, 1; VI. 75, 9.
 अमृताः VI. 22, 10; VII. 67, 5.
 अमृते इति V. 43, 2.
 अमृते I. 63, 1; 67, 2; IV. 17, 7; VIII. 53, 8.
 अमृतेन IV. 22, 3; IX. 90, 6.
 अमृतेनान् V. 31, 2.
 अमृतेभिः VII. 34, 19.
 अमृतेहयन् X. 102, 5.
 अमृतेः VIII. 75, 10.
 अमृतेषु V. 1, 2; X. 107, 1.
 अमृते II. 41, 16; X. 86, 7²; 97, 2.
 अमृत्यः I. 23, 16.
 अमृतरूपः I. 100, 17.
 अमृते VIII. 8, 14.
 अमृतेऽस्मिन् II. 41, 16.
 अमृत्यं VIII. 72, 5.
 अमृतेः X. 129, 1.
 अमृतेषु I. 133, 5.
 अमृत्यं I. 169, 3.
 अमृत्यसि VI. 11, 5.
 अमृत्य IV. 18, 2.
 अमृत्यसः I. 135, 3²; 6²; X. 40, 12; 64, 2; 119, 2.
 अमृत्यसः I. 56, 1; 136, 2; 144, 3; VI. 71, 1; VIII. 25, 19.
 अमृत्यः I. 163, 9; IV. 2, 17; V. 62, 7; VI. 75, 15; VIII. 2, 40.
 अमृत्यः अग्रया X. 99, 6.
 अमृत्यः अपाहिः X. 99, 8.
 अमृत्यः अद्वयः X. 87, 2.
 अमृत्यः अद्वयान् I. 88, 5.
 अमृत्यः अशिवाः IV. 37, 4.
 अमृत्यः अशीवा VIII. 101, 3.
 अमृत्यः अस्थुः V. 62, 8.
 अमृत्यः अहर्तः IX. 1, 2; 80, 2.
 अमृत्यः अहर्तुः VI. 71, 4.
 अमृत्यः अहर्तुः IX. 49, 1.
 अमृत्यः अहर्तुः I. 61, 11.
 अमृत्यः अहर्तुः VII. 18, 17; X. 98, 7; 109, 2.
 अमृत्यः अहर्तुः I. 52, 8.

अथर्वः I. 31, 3; 76, 5; III. 17, 2; X. 7, 6.
 अथर्वज्ञ I. 121, 5; X. 45, 6; 130, 3; 6.
 अथर्वज्ञ I. 164, 50; IV. 42, 8; V. 3, 8; X.
 82, 4; 90, 7; 116; 122, 7.
 अथर्वज्ञ X. 138, 6.
 अथर्वज्ञः VI. 67, 9.
 अथर्वज्ञान् VII. 6, 3.
 अथर्वज्ञान् X. 124, 3.
 अथर्वज्ञः VII. 83, 7.
 अथर्वज्ञ I. 131, 4.
 अथर्वज्ञ I. 121, 13; VII. 6, 3.
 अथर्वज्ञोः II. 26, 1.
 अथर्वज्ञः I. 103, 6; VIII. 31, 15; X. 49, 1.
 अथर्वज्ञानां VII. 61, 4.
 अथर्वज्ञानः I. 33, 4; 5.
 अथर्वज्ञानं VIII. 70, 11.
 अथर्वज्ञ II. 30, 7; V. 37, 2; VII. 20, 7.
 अथर्वज्ञता II. 24, 5.
 अथर्वज्ञि VIII. 20, 22; 55, 1; 66, 15.
 अथर्वज्ञे I. 127, 3.
 अथर्वज्ञे X. 28, 10; 11.
 अथर्वज्ञ VII. 61, 4; 63, 4; X. 12, 4.
 अथर्वज्ञ IV. 2, 16.
 अथर्वज्ञ III. 33, 7.
 अथर्वज्ञ VI. 26, 1.
 अथर्वज्ञे I. 119, 2.
 अथर्वज्ञेः X. 46, 6.
 अथर्व I. 16, 7; 20, 1; 24, 12; 30, 4; 45, 10;
 47, 1; 50, 13; 94, 12; 104, 9; 108, 2;
 6; 110, 1; 120, 11; 121, 13; 128, 1;
 130, 1; 135, 2; 3; 136, 4; 137, 3; 149,
 5; 160, 4; 161, 14; 164, 29; 35³; 177,
 4³; 181, 1; 183, 4; II. 5, 8; 18, 4; 6;
 38, 2; 41, 2; 4; 14; III. 8, 11; 16, 1;
 22, 1; 29, 9; 10; 35, 6; 44, 1; 53, 20;
 59, 4; 62, 2; IV. 3, 2; 7, 1; 13, 5;
 15, 4; 17, 9³; 10²; 14; 18, 1; 34, 3;
 46, 6; 49, 2; V. 3, 12; 30, 3; 31, 12;
 40, 2; 44, 14; 51, 4; 58, 3; VI. 3, 3;
 9, 4²; 12, 1; 39, 2; 3; 4³; 41, 4; 43, 1;

44, 22²; 23³; 24³; 47, 1⁴; 2; 3³; 4³;
 5²; 48, 2; 68, 9; VII. 1, 16; 4, 4; 8, 2;
 4; 24, 5; 29, 1; 32, 17; 36, 9; 40, 4;
 55, 5; 68, 4; 74, 1; 86, 3; 8; 95, 6;
 VIII. 2, 28; 3, 4; 5, 18; 9, 4²; 6; 18;
 13, 30; 31; 17, 7; 11; 12; 22, 8; 25,
 16; 32, 20; 33, 7; 13; 44, 16; 28;
 48, 10; 51, 9; 57, 4; 64, 10; 11; 67, 8;
 75, 4; 76, 2; 4; 79, 1; 82, 5; 85, 3;
 88, 4; 94, 4; 100, 1; 4; 101, 9; 102,
 8; 9; IX. 39, 4; 44, 3; 54, 2²; 3;
 62, 10; 67, 11; 12; 68, 9; 77, 4; 86,
 13; 21³; 101, 7; 102, 4; 105, 3³; 106, 2;
 X. 6, 1; 16, 9; 17, 13; 25, 10²; 11²;
 26, 2; 27, 18; 21; 32, 9; 34, 13; 39, 5;
 51, 9; 52, 3; 53, 1; 60, 7³; 12⁴; 61, 16;
 19; 62, 4; 8; 69, 7; 12; 77, 4; 83, 6;
 86, 3; 9; 18; 19; 99, 9; 10²; 108, 7;
 123, 1; 124, 6; 126, 3; 135, 7; 137, 5;
 142, 1; 144, 1; 2³; 6; 159, 1; 173, 4;
 176, 3; 4; 189, 1.

अथर्वज्ञानः VIII. 100, 8.

अथर्वज्ञानं IV. 38, 5.

अथर्वज्ञ VI. 47, 25.

अथर्वज्ञः VI. 3, 5; 47, 10.

अथर्वज्ञे I. 57, 3; IV. 21, 7.

अथर्वज्ञः V. 30, 15.

अथर्वज्ञ VI. 66, 4.

अथर्वज्ञ I. 128, 2; 143, 6; 166, 13; II. 6, 2;
 24, 1; III. 12, 2; IV. 4, 15; V. 45, 11²;
 VI. 17, 15; 22, 6; 71, 6; VIII. 1, 18;
 13, 8; 23, 7; 93, 17; IX. 47, 1; 53, 2;
 61, 1; 63, 7; 65, 12; 97, 52; 106, 14;
 111, 1.

अथर्वज्ञे II. 35, 15².

अथर्वज्ञः VI. 66, 5.

अथर्वज्ञः III. 29, 16.

अथर्वज्ञः X. 116, 9.

अथर्वज्ञ X. 85, 7.

अथर्वज्ञान V. 54, 5; VIII. 7, 26.

अथर्वज्ञान I. 161, 7.

अयातं I. 116, 18; V. 29, 9; X. 85, 14; 15.	अयुजः VIII. 62, 2.
अयातं I. 116, 19; 20; V. 31, 8.	अयुजि V. 46, 1.
अयातयंत I. 33, 6.	अयुज्जहि VI. 53, 1.
अयातुः VII. 34, 8.	अयुजन् I. 169, 2; III. 41, 2.
अयातुं VII. 104, 16.	अयुजत I. 130, 5.
अयान् II. 38, 3; IV. 53, 1; VI. 71, 5; X. 139, 1.	अयुतं IV. 26, 7.
अयान I. 33, 1; V. 45, 5; VIII. 92, 11.	अयुता VIII. 2, 41; 21, 18; 46, 22.
अयान् I. 181, 7; VIII. 52, 5.	अयुतानि VIII. 34, 15.
अयानि I. 153, 2; III. 14, 2; VI. 11, 5; VII. 23, 2.	अयुताय VIII. 1, 5.
अयानि II. 41, 2; IV. 47, 1; VI. 34, 4; VII. 64, 5; 92, 1; VIII. 101, 9.	अयुडः VIII. 45, 3; X. 27, 10.
अयासः VII. 58, 2.	अयुडस्तेनः X. 138, 5.
अयासः I. 64, 11; 154, 6; 167, 4; III. 18, 2; 54, 13; IV. 6, 10; V. 42, 15; VI. 66, 5; IX. 41, 1.	अयुधः IV. 30, 5.
अयासं IX. 89, 3; 4.	अयुधः X. 103, 7.
अयासं III. 33, 3.	अयुधत् X. 8, 8.
अयासां I. 168, 9; 169, 7.	अयुधी X. 108, 5.
अयासिचं I. 18, 6.	अयुनक् I. 163, 2; VI. 44, 24; X. 102, 7.
अयासिपुः IX. 61, 13.	अयुयुस्तन् I. 33, 6.
अयासिह V. 58, 6.	अयोः I. 185, 1; VI. 25, 6.
अयासीत् IX. 86, 16; 90, 1; 92, 6.	अयोनि V. 75, 9.
अयासुः VII. 57, 1.	अयोनि I. 123, 1; IX. 88, 2.
अयासुः IX. 97, 8.	अयोद्वाड्व I. 32, 6.
अयास्यः I. 62, 7; VIII. 62, 2; IX. 44, 1; X. 67, 1; 108, 8; 138, 4.	अयोधयः I. 33, 7.
अयुक् I. 50, 9; 115, 4; V. 17, 3; 45, 10; 87, 4; VI. 63, 4; VII. 60, 3; IX. 63, 8.	अयोधीत् IV. 38, 8.
अयुक् I. 48, 7; IX. 63, 9.	अयोयवीत् I. 52, 10.
अयुक्तं X. 27, 9.	अरंस्त II. 11, 7.
अयुक्ताः IX. 97, 20.	अरंहः V. 32, 2.
अयुक्तासः V. 33, 3.	अरंहत X. 102, 7.
अयुक्थाः I. 94, 10.	अरंहयंत X. 113, 6.
अयुज्जत I. 92, 2; III. 26, 4; VIII. 41, 6.	अरजः V. 87, 9.
अयुज्जाता I. 157, 1; X. 35, 6.	अरजत् I. 74, 2.
अयुग्धं I. 64, 7; 85, 4; 5; V. 55, 6; 57, 3.	अरजत VI. 8, 2.
अयुग्धं I. 39, 6.	अरजन् I. 147, 3; IV. 33, 4.
	अरजन् I. 148, 5; IV. 27, 1; X. 33, 1.
	अरजसः I. 190, 3.
	अरजसं VII. 85, 1; VIII. 101, 8.
	अरजसा I. 129, 9; II. 10, 5.
	अरञ्जुःभिः VII. 84, 2.

अरन्धी II. 13, 9.
 अरुदे VIII. 46, 27.
 अरुणः II. 24, 7; V. 2, 5; VI. 75, 19;
 VII. 4, 8.
 अरुणः III. 53, 24; V. 85, 7; VIII. 4, 17;
 X. 117, 4.
 अरुणयन् X. 88, 2.
 अरुणस्य VII. 4, 7.
 अरुणाः इव VIII. 1, 13.
 अरुणानि VI. 61, 14.
 अरुणिभिः I. 127, 4; 129, 5.
 अरुणी इति V. 9, 3; X. 184, 3.
 अरुणी X. 124, 2.
 अरुणे X. 63, 16.
 अरुण्यानि X. 146, 1².
 अरुण्यानिः X. 146, 2; 3; 5.
 अरुण्यानि X. 146, 6.
 अरुण्यान्यां X. 146, 4.
 अरुण्ये VI. 24, 10.
 अरुण्ये I. 163, 11.
 अरुण्योः III. 29, 2; VII. 1, 1.
 अरुणः VIII. 5, 13.
 अरुण्ये VII. 5, 1.
 अरुणाः III. 33, 13.
 अरुणिः I. 59, 2; 128, 6; II. 2, 2; 4, 2;
 IV. 2, 1; VI. 3, 5; 12, 3; 67, 8; X.
 3, 1; 2; 6; 7; 45, 7; 61, 20.
 अरुणि I. 58, 7; 128, 8; II. 2, 3; III. 17, 4;
 IV. 1, 1; 38, 4; VI. 7, 1; 15, 4; 49, 2;
 VII. 10, 3; 16, 1; VIII. 19, 1; 21; X.
 46, 4.
 अरुणी V. 2, 1.
 अरुण्यः VIII. 80, 8.
 अरुणी X. 160, 4.
 अरुणाः V. 31, 5; IX. 97, 20; X. 99, 4.
 अरुणीः VI. 66, 7.
 अरुणः VI. 30, 3; VII. 79, 4.
 अरुणः IV. 19, 2.

अरुणः VII. 47, 4; X. 89, 7.
 अरुणः III. 33, 6; X. 75, 2.
 अरुणः I. 116, 7.
 अरुणः VI. 62, 3.
 अरुणस्य VI. 18, 4.
 अरुणः I. 125, 7; V. 31, 13.
 अरुणः V. 31, 8.
 अरुणः IV. 19, 9; IX. 73, 1; X. 73, 2.
 अरुणनायः I. 53, 10.
 अरुणयः I. 51, 6; II. 11, 19; V. 29, 11; VI.
 23, 2; VII. 19, 2.
 अरुणयः VII. 18, 9.
 अरुणयः I. 130, 8.
 अरुणयः X. 49, 5.
 अरुणः X. 15, 4; 37, 11.
 अरुणः I. 119, 9; V. 61, 9.
 अरुणाः II. 33, 6; VIII. 18, 9; X. 137, 5.
 अरुणः X. 8, 3.
 अरुणः I. 66, 3; 70, 3; 108, 2; 142, 10; 170,
 4; 173, 6; 187, 7; II. 5, 7; 8; 17, 6;
 18, 2; III. 35, 5; IV. 32, 24²; 33, 2;
 V. 44, 8; 66, 5; VI. 13, 4; 16, 43;
 41, 5; 63, 2; 74, 1; VII. 7, 6; 66, 14;
 68, 2; 86, 7; VIII. 15, 13; 45, 10; 46,
 17; 82, 3; 92, 24²; 25²; 26²; 27; IX.
 24, 5; X. 9, 3; 63, 6; 71, 10; 96, 7;
 97, 18; 101, 2; 106, 8; 117, 3.
 अरुणः IV. 15, 7; VI. 35, 5.
 अरुणिः II. 38, 4; VII. 1, 6; 34, 21; VIII.
 31, 12; X. 64, 15; 92, 4.
 अरुणिः V. 43, 6; 54, 6; VII. 36, 8; 42, 3;
 X. 92, 5.
 अरुणनयः VI. 17, 10.
 अरुणः III. 56, 4.
 अरुणनायः IX. 72, 3.
 अरुणयः II. 13, 12; IV. 19, 6; V. 31, 8.
 अरुणकुतः X. 14, 13; 119, 13.
 अरुणकुतः I. 14, 5; VIII. 5, 17.
 अरुणकुतः VIII. 1, 10.

अरंस्कृताः I. 2, 1.
 अरंस्कृतिः VII. 29, 3.
 अरंस्कृते II. 1, 7; VIII. 67, 3.
 अरंस्कृत्य X. 51, 5.
 अरंस्गमाय VI. 42, 1; VIII. 46, 17.
 अरम्णाः V. 32, 1.
 अरम्णात् II. 12, 2.
 अरम्णात् II. 15, 5; X. 149, 1.
 अरये VI. 13, 5.
 अररणुः VIII. 4, 21.
 अररिदाणि I. 139, 10.
 अररिश्चान् I. 147, 4.
 अररु I. 129, 3; X. 99, 10.
 अररुयः I. 18, 3; 150, 2; III. 18, 2; V. 77, 1;
 VII. 1, 13; IX. 29, 5.
 अररुये VII. 56, 19.
 अरप्रमानः IX. 97, 20.
 अरसं I. 191, 16².
 अराः X. 78, 4.
 अराःश्च V. 58, 5.
 अराजिनः VIII. 7, 23.
 अराजिपुः VIII. 14, 10.
 अराणां VIII. 20, 14.
 अराणिपुः VIII. 13, 16.
 अरातयः I. 29, 4; 43, 8; II. 23, 5; 9; 35, 6;
 V. 2, 6; VI. 48, 16; 59, 8; VII. 83, 3;
 5; VIII. 9, 1; 71, 4; IX. 79, 1; X.
 57, 1; 85, 32; 133, 3; 174, 2.
 अरातिः II. 7, 2; VIII. 48, 3; X. 34, 14.
 अरातिं IV. 4, 4; X. 63, 12.
 अरातिःयतः I. 99, 1.
 अरातिश्वा I. 147, 4; II. 23, 7; VIII. 62, 11;
 IX. 114, 4.
 अरातीः I. 116, 21; III. 18, 1; 24, 1; IV.
 26, 7; 27, 2; 50, 11; V. 53, 14; VI. 4,
 5; 16, 27²; 44, 9; VII. 1, 7; VIII.
 11, 3; 39, 2²; IX. 96, 15; 97, 10.
 अरातेः VIII. 71, 1.

अराताः IX. 79, 3².
 अरापसः V. 61, 6; VIII. 64, 2; X. 32, 2;
 60, 6.
 अरापसं I. 84, 8; IX. 101, 13.
 अराधि I. 70, 4; X. 53, 2.
 अराध्वं I. 166, 12; VII. 59, 4; VIII. 47, 7.
 अरान् I. 32, 15; 141, 9.
 अरान्श्च V. 13, 6; VIII. 77, 3.
 अरान् VII. 56, 21; VIII. 21, 16.
 अरायासः VIII. 61, 11.
 अरायि X. 155, 1.
 अराय्यं X. 155, 2.
 अराया VII. 56, 15; 68, 7; VIII. 28, 4;
 IX. 21, 5; X. 37, 12.
 अरायिपुः X. 94, 6.
 अरायिपुः X. 94, 3.
 अरावीत् IX. 74, 5.
 अरावीत् IX. 71, 9; X. 8, 2.
 अरावणः I. 36, 15; 16; VIII. 60, 10; IX.
 13, 9; 61, 25; 63, 5.
 अराव्यो VII. 31, 5.
 अरासत I. 166, 3; V. 79, 6; VIII. 47, 4.
 अरासत III. 53, 13.
 अरिः I. 4, 6; 9, 10; 150, 1; VII. 64, 3;
 VIII. 2, 14; 51, 9; 72, 16; IX. 79, 3;
 X. 28, 1; 39, 5.
 अरिःगूतः I. 186, 3.
 अरिच्यत II. 22, 2; X. 90, 5.
 अरिचक् II. 13, 5.
 अरिचाः II. 22, 4; IV. 30, 6.
 अरिचाः I. 56, 6; IV. 19, 5; 42, 7.
 अरिचात् II. 12, 3; III. 3, 11; IV. 28, 1.
 अरिचात् II. 15, 6.
 अरिचीत III. 60, 2.
 अरिचीत I. 161, 7; IV. 36, 4.
 अरिचीतं I. 117, 11.
 अरिताश्च II. 42, 1.
 अरिहसपरणी X. 101, 2.

करिषं I. 46, 8.
 करिषाः X. 46, 7.
 करिषधायसः I. 126, 5.
 करिषं VII. 47, 1; X. 71, 1.
 करिषा VIII. 8, 9.
 करिषाः VII. 90, 4; X. 120, 9.
 करि II. 8, 2; V. 48, 5.
 करिषोत् IV. 24, 9; VI. 20, 4; X. 13, 4.
 करिषयन् I. 63, 5; II. 37, 3; VI. 24, 9;
 25, 2.
 करिषया II. 39, 4.
 करिषः I. 41, 2; V. 18, 3; 31, 1; X. 63, 13;
 166, 2.
 करिषगातुः V. 44, 3.
 करिषग्राणाः I. 166, 6.
 करिषतातये X. 60, 8; 97, 7.
 करिषतातिभिः X. 137, 4.
 करिषनेनिः I. 89, 6.
 करिषनेमिं I. 180, 10; X. 178, 1.
 करिषनेमे III. 53, 17.
 करिषभनेन् VIII. 18, 4.
 करिषं II. 34, 7.
 करिषरयः X. 6, 3.
 करिषवोराः I. 114, 3.
 करिषाः II. 27, 2; 7; 16; V. 42, 8; VI.
 19, 4; VII. 43, 5; X. 128, 3.
 करिषान् VII. 40, 4; 97, 4.
 करिषाभिः VI. 54, 7.
 करिषां X. 85, 24.
 करिषिं II. 21, 6.
 करिषेभिः I. 112, 25; VIII. 27, 4.
 करिषेः VI. 69, 1.
 करिष्यतः II. 8, 6; IV. 57, 3; VIII. 25, 11; 12.
 करिष्यतं X. 63, 14.
 करिष्युतः VIII. 1, 22.
 करीत IX. 79, 3.
 करीतम् II. 38, 3; VI. 71, 5.
 करीतम् IV. 18, 10.
 करुषन् X. 67, 10.
 करुषं VI. 39, 2.

करुषः VI. 39, 4.
 करुषः III. 32, 16; IV. 32, 10.
 करुषः I. 51, 5; 56, 6; VI. 30, 5.
 करुषत् VI. 61, 2.
 करुषं X. 49, 6.
 करुषसंज्ञाः V. 57, 4.
 करुषः I. 105, 18; 130, 9; IX. 40, 2; X.
 30, 2; 55, 6.
 करुषसंज्ञः I. 49, 1; VIII. 7, 7.
 करुषसंज्ञुः VIII. 5, 1; 73, 16.
 करुषसंज्ञुः V. 80, 1.
 करुषं I. 73, 7; VII. 98, 1; VIII. 101, 6;
 IX. 45, 3; 78, 4; X. 144, 5.
 करुषयः X. 95, 6.
 करुषयुक्भिः VI. 65, 2.
 करुषयः X. 94, 3.
 करुषा I. 134, 3.
 करुषाः I. 92, 2.
 करुषान् I. 92, 15.
 करुषानां I. 124, 11.
 करुषानि X. 168, 1.
 करुषां V. 63, 6.
 करुषाय IX. 11, 4.
 करुषासः VI. 64, 3.
 करुषीः I. 112, 19; 121, 3; IV. 1, 16; 2, 16;
 14, 3.
 करुषीनां X. 15, 7.
 करुषीषु X. 61, 4.
 करुषेभिः I. 88, 2; 113, 14; II. 34, 13;
 V. 80, 3.
 करुषेः II. 1, 6; 34, 12.
 करुष्यः I. 140, 13.
 करुष्यन्तुः X. 105, 7.
 करुषितं IV. 5, 7.
 करुषः X. 116, 4.
 करुषः III. 15, 3; 29, 6; IV. 58, 7; V. 1, 5;
 47, 3; 56, 7; VI. 3, 6²; 48, 6²; VII.

3, 3; IX. 8, 6; 25, 5; 61, 21; 71, 7;
72, 1; 74, 1; 82, 1; 111, 1; X. 1, 6;
20, 9; 43, 9.
अरुचं I. 6, 1; 36, 9; 114, 5; III. 1, 4;
IV. 15, 6; V. 43, 12; VI. 49, 2; VII.
97, 6; VIII. 69, 16; IX. 89, 3; X.
45, 7; 89, 9.
अरुच्यस्तूपः III. 29, 3.
अरुच्यस्य I. 85, 5; III. 7, 5; 31, 3; V. 12,
2; 6; VI. 8, 1; 49, 3; X. 92, 2.
अरुचा I. 94, 10; II. 10, 2; IV. 2, 3; VI.
27, 7; VII. 16, 2.
अरुचाः I. 118, 5; V. 73, 5; VII. 42, 2.
अरुचाय VII. 71, 1.
अरुचासः I. 146, 2; IV. 6, 9; 43, 6; V. 59, 5;
VII. 16, 3; 75, 6; 97, 6; VIII. 34, 17.
अरुचि I. 30, 21.
अरुचि III. 55, 11; IV. 52, 2; VIII. 68, 18.
अरुचिः I. 14, 12; 72, 10; 92, 1; 2²; VIII.
69, 5; X. 5, 5; 8, 3.
अरुचीणां VIII. 55, 3.
अरुचीभिः IX. 111, 2.
अरुचीं I. 71, 1.
अरुचेण II. 2, 8.
अरुचेभिः I. 141, 8.
अरुचैः III. 31, 21.
अरुहः IX. 83, 5.
अरुहन् I. 10, 2; 141, 5.
अरुहन् I. 51, 2; 119, 2; III. 2, 12; V. 10,
2; 45, 10; VI. 71, 5; VII. 60, 4; 83, 3;
VIII. 41, 8; 48, 11; 72, 4; IX. 75, 1;
86, 40; 89, 2.
अरुहन् VIII. 100, 5; X. 40, 9.
अरुहन् I. 110, 6.
अरुक्षितं IV. 11, 1.
अरुक्षन् IX. 83, 3; 85, 9.
अरुक्षन् IX. 85, 12.
अरुक्षन् I. 38, 10.
अरुक्षन् I. 31, 3; 151, 1; II. 11, 9.

अरुक्षन् I. 35, 11; 151, 5; 168, 4; VI. 66, 2;
X. 143, 2.
अरुक्षु I. 56, 3.
अरुक्षुभिः I. 163, 6; VI. 62, 6.
अरुक्षुः I. 64, 2; V. 53, 3; 57, 4; 61, 14;
IX. 101, 10; X. 78, 1; 91, 4.
अरुक्षुः V. 63, 6; 73, 6; IX. 70, 8.
अरुक्षुः I. 124, 6; 181, 4; V. 73, 4.
अरुक्षुः V. 51, 6.
अरुषाः IV. 10, 6; VI. 3, 3; X. 105, 10.
अरुक् I. 113, 2; 16.
अरुक् I. 113, 1; 124, 8; III. 31, 2.
अरुक्षन् X. 88, 7.
अरुक्षन् III. 29, 14; V. 14, 4; VIII. 56, 5².
अरुक्षन् III. 29, 10.
अरुक्षन् IX. 63, 7.
अरुक्षन् III. 44, 2; VIII. 98, 2.
अरुक्षन् I. 143, 2; III. 34, 4; VIII. 3, 6;
IX. 9, 3; 28, 5; 37, 4.
अरुक्षन् VIII. 29, 10.
अरुक्षन् VII. 10, 2; 77, 2.
अरुक्षन् X. 67, 6.
अरुक्षन् X. 99, 5.
अरुक्षन् X. 34, 2.
अरुक्षन् II. 11, 10; V. 30, 11.
अरुक्षन् VIII. 6, 40.
अरुक्षन् III. 7, 3; X. 85, 12.
अरुक्षन् X. 13, 3.
अरुक्षन् I. 51, 4; IX. 86, 22.
अरुक्षन् X. 62, 3.
अरुक्षः I. 83, 6; 167, 6; III. 26, 7; VI. 21,
4; VII. 24, 5; VIII. 88, 4; 89, 6; X.
68, 4.
अरुक्षः I. 10, 1; 19, 4; 61, 5; 62, 1; 85, 2;
164, 24; 166, 7; 186, 4; III. 26, 8;
V. 30, 6; 31, 5; VI. 49, 8; 66, 9;
VII. 9, 2; 39, 7; 97, 5; VIII. 51, 4;

10; 92, 19; 101, 14; IX. 73, 2; X. 67, 5; 78, 4; 107, 4; 112, 9; 114, 1; 153, 4; 157, 5.
 अक्षरशोके: VI. 4, 7.
 अक्षरसंज्ञा I. 174, 7; VI. 20, 4; 26, 3.
 अक्षरस्य I. 131, 6; VIII. 63, 4; IX. 25, 6.
 अक्षरः III. 54, 14; V. 5, 4; 57, 5; VIII. 63, 5; 6; IX. 97, 35; X. 68, 1.
 अक्षरिणः I. 7, 1; 10, 1.
 अक्षरिणं I. 38, 15.
 अक्षरिणी VIII. 101, 13.
 अक्षरं I. 164, 24; VI. 65, 5; X. 68, 9.
 अक्षरिभिः I. 7, 1; VI. 5, 5; VIII. 16, 9.
 अक्षरं I. 176, 5.
 अक्षरैः I. 33, 2; 47, 10; 62, 7; 11; 88, 4; 141, 13; 190, 1; II. 11, 15; III. 31, 9; 11; 34, 1; 61, 6; 62, 5; IV. 3, 15; 10, 3; 16, 4; 44, 3; 55, 3; 56, 1; 2; V. 29, 12; 31, 4; 33, 2; 41, 6; 7; VI. 3, 8; 4, 6; 20, 13; 21, 10; 38, 3; 49, 14; 50, 15; 62, 1; 69, 2; 73, 3; VII. 23, 6; VIII. 12, 23; IX. 97, 31; X. 6, 4; 15, 9; 68, 6; 116, 9; 148, 5.
 अक्षरं I. 54, 2; 3; V. 16, 1; 22, 1; 52, 1; 59, 1; VI. 16, 22; 68, 9; VIII. 41, 1; 50, 1; X. 50, 1.
 अक्षरं III. 13, 1; 54, 2; V. 25, 7; 52, 5; 85, 1; VI. 50, 6; VIII. 23, 24; 40, 4; 49, 1; 69, 4; X. 76, 5; 89, 3; 112, 9; 148, 3.
 अक्षरं I. 173, 2.
 अक्षरं I. 165, 14.
 अक्षरं VI. 45, 4; VIII. 69, 8.
 अक्षरं I. 51, 1; 80, 9; 84, 5; 101, 1; 155, 1; II. 17, 1; III. 51, 4; V. 54, 1; VII. 58, 1; VIII. 1, 8; 69, 8; 89, 3; 92, 5; 93, 26; IX. 11, 4; X. 64, 9; 92, 13; 94, 7; 96, 2; 133, 1.
 अक्षरः VII. 22, 4; 28, 5; X. 89, 16.

अक्षरं VII. 22, 3.
 अक्षरं I. 6, 8; 9, 10; 101, 7.
 अक्षरं X. 36, 5.
 अक्षरं I. 87, 2; 151, 2; V. 64, 2.
 अक्षरं धूनासः X. 46, 7.
 अक्षरं VI. 66, 10.
 अक्षरं VI. 24, 1.
 अक्षरं I. 151, 6.
 अक्षरं I. 80, 1-16; III. 31, 7; 8; X. 149, 5.
 अक्षरं III. 14, 4; IV. 1, 14; VII. 43, 1.
 अक्षरं नानसं V. 64, 7.
 अक्षरः I. 62, 2; 85, 2; III. 32, 3; V. 13, 1; VIII. 29, 10.
 अक्षरं I. 10, 1; 92, 3; 165, 1; 166, 7; V. 29, 1; 6; 30, 6; X. 147, 3.
 अक्षरं I. 132, 5; III. 12, 5; V. 29, 12; VI. 21, 10; 50, 15; VII. 23, 6; X. 1, 3.
 अक्षरं VIII. 69, 8.
 अक्षरं VIII. 92, 19.
 अक्षरं I. 36, 3; 20; 44, 12; 48, 13; IV. 6, 10; V. 6, 7; 9, 5; 17, 3; 25, 8; VIII. 44, 4; 17; IX. 66, 5; X. 140, 1.
 अक्षरं III. 44, 2.
 अक्षरं X. 64, 3.
 अक्षरं VI. 34, 4.
 अक्षरं IV. 16, 3.
 अक्षरं IV. 55, 2; V. 31, 5.
 अक्षरं I. 62, 1; 173, 1.
 अक्षरं IX. 97, 4; X. 165, 1.
 अक्षरं VI. 21, 6.
 अक्षरं I. 138, 1; IV. 4, 8; X. 12, 4.
 अक्षरं I. 92, 5; III. 6, 3; IV. 7, 9; VIII. 43, 10; X. 16, 4; 142, 6.
 अक्षरं II. 34, 1; V. 45, 1.
 अक्षरं VIII. 41, 8.
 अक्षरं V. 79, 8; VI. 48, 7.
 अक्षरं X. 61, 15.
 अक्षरं VII. 81, 2; IX. 67, 24.

अर्धिया I. 157, 1; II. 8, 4; V. 17, 3; 79, 9;
 VI. 48, 3; 60, 10; VIII. 7, 36; 43, 8;
 X. 87, 2; 11; 14; 17; 88, 9; 12.
 अर्धियि IX. 67, 23.
 अर्धियि VII. 62, 1.
 अर्धे V. 41, 8; VI. 22, 1.
 अर्धेन VII. 55, 2.
 अर्धेन III. 44, 5; VI. 9, 1; IX. 69, 4.
 अर्धेनस्य I. 122, 5.
 अर्धेना III. 39, 2; X. 21, 3.
 अर्धेनि I. 49, 3; V. 84, 2.
 अर्धेने IX. 107, 13.
 अर्धेन्योः X. 85, 13.
 अर्धोः I. 3, 12; 122, 14; 167, 9; II. 19, 3;
 III. 32, 11; IV. 19, 6; V. 45, 10; VI.
 47, 5; VII. 60, 4; VIII. 20, 13; IX.
 86, 34; 97, 21; X. 8, 3.
 अर्धोऽभिः IV. 3, 12.
 अर्धोऽवृत्तं II. 19, 2.
 अर्धो III. 22, 3; V. 32, 8.
 अर्धोवः I. 55, 2; III. 22, 2; VI. 61, 8; VII.
 63, 2; IX. 86, 45; X. 66, 11; 190, 1.
 अर्धोर्ध्वं I. 19, 7; 51, 1; 56, 5; 85, 9; 168, 6;
 II. 23, 18; III. 51, 2; 53, 9; VIII. 40,
 5; X. 10, 1; 58, 5; 65, 3; 115, 3.
 अर्धोपस्य X. 67, 12.
 अर्धोपात् X. 190, 2.
 अर्धोवान् V. 32, 1.
 अर्धोवे VIII. 26, 17.
 अर्धोवेः V. 59, 1.
 अर्धोतः I. 117, 14; 158, 3; 182, 7; VI. 62, 6;
 VII. 69, 7.
 अर्धोत्तं V. 54, 6.
 अर्धोत्ता IX. 21, 6; 107, 12.
 अर्धोऽस्तातो I. 63, 6; II. 20, 8; IV. 24, 4.
 अर्धो III. 32, 5; V. 50, 4.
 अर्धोति I. 52, 2; 61, 12; 174, 4; 180, 1;
 IV. 16, 7; VI. 72, 3; VII. 18, 5; 87, 1;
 X. 49, 9.

अर्धोः I. 174, 2; V. 41, 14.
 अर्धोऽपिद्वरणा IV. 30, 18.
 अर्धो IV. 1, 17; 16, 9; V. 25, 8; 52, 6.
 अर्धो I. 10, 2; 38, 2; 105, 2; 124, 1; 130, 5;
 144, 3; 158, 6; II. 30, 2; 39, 1; III.
 11, 3; 53, 5; 61, 3; IV. 6, 10; 13, 3;
 VI. 32, 5; VII. 18, 9; VIII. 69, 17;
 79, 5; IX. 1, 5; X. 18, 4; 27, 20; 29,
 5; 51, 4; 6; 59, 1; 73, 5; 143, 1.
 अर्धोऽव I. 113, 6.
 अर्धोयति V. 44, 11.
 अर्धोयस्य II. 13, 13; 14, 12.
 अर्धोयासे I. 82, 1.
 अर्धोये इति X. 106, 1.
 अर्धोनि VII. 63, 4.
 अर्धिनः I. 48, 6; 105, 2; VIII. 27, 12;
 79, 5; X. 26, 8; 127, 5.
 अर्धो VII. 1, 23.
 अर्धेषु X. 106, 7.
 अर्धेय II. 23, 14; VIII. 75, 10.
 अर्धेयः VIII. 53, 2.
 अर्धेयः X. 147, 2.
 अर्धेयत् I. 187, 1.
 अर्धेः X. 27, 18.
 अर्धेऽगर्भाः I. 164, 36.
 अर्धेऽदेवं IV. 42, 8; 9.
 अर्धे I. 164, 17; VI. 47, 21; X. 28, 5.
 अर्धे II. 30, 5; IV. 32, 1; VI. 30, 1; 44, 18;
 VII. 18, 16.
 अर्धे I. 92, 1; 124, 5; 164, 12; VI. 27, 5.
 अर्धो II. 27, 15.
 अर्धेः I. 156, 1.
 अर्धे V. 44, 10.
 अर्धेय II. 33, 4.
 अर्धेयत् VII. 104, 1.
 अर्धितः VI. 58, 2; IX. 86, 14; 39; 45.
 अर्धितं I. 164, 12; X. 82, 6; 170, 2.
 अर्धिता I. 142, 9.

अपिता: I. 164, 48.
 अपितुं II. 11, 20; 14, 4; VIII. 32, 26.
 अपितुं I. 51, 6.
 अपितुं VIII. 3, 19; 32, 3.
 अपितुं X. 67, 12.
 अपितु: VIII. 30, 1; 69, 15.
 अपितुं I. 114, 7.
 अपितु: VII. 33, 6.
 अपितु IV. 32, 23.
 अपितु: I. 27, 13.
 अपितु I. 116, 1.
 अपितु VII. 37, 3.
 अपितु I. 124, 6; VIII. 47, 8.
 अपितु I. 51, 13.
 अपितु I. 146, 5.
 अपितु I. 7, 5; 40, 8; 81, 1; VI. 50, 4; X. 91, 8.
 अपितु I. 102, 10.
 अपितु I. 133, 3.
 अपितु IV. 16, 17; VIII. 1, 34.
 अपितु: I. 33, 3; 70, 1; 71, 3; 73, 5; 81, 6;
 9; 116, 6; 118, 9; 121, 15; 122, 14;
 169, 6; 184, 1; 185, 9; II. 12, 4; 5;
 23, 13; 15; 35, 2; III. 43, 2; IV. 1, 7;
 2, 12; 18; 4, 6; 16, 19; 20, 3; 24, 8;
 29, 1; 38, 2; 48, 1; 50, 11; V. 2, 12;
 33, 2; 6; 9; 34, 9; 54, 12; VI. 14, 3;
 15, 3; 16, 27²; 20, 1; 24, 5; 25, 7;
 36, 5; 45, 33; 47, 9; 48, 16; 51, 2;
 59, 8; VII. 8, 1; 21, 5; 9; 31, 5; 34,
 18; 48, 3²; 56, 22; 60, 11; 64, 3; 68, 2;
 83, 5; 86, 7; 92, 4; 100, 5; VIII. 1, 4;
 19, 36; 21, 16; 24, 22; 34, 10; 39, 2;
 48, 8; 60, 12; 63, 7; 65, 9; 66, 12;
 IX. 23, 3; 61, 11; 79, 1; X. 20, 4; 27,
 8²; 19; 34, 13; 42, 1; 59, 3; 76, 2;
 86, 1; 3; 89, 3; 116, 6; 133, 3; 148, 3;
 191, 1.
 अपितु: VII. 6, 5; X. 43, 8.
 अपितु VIII. 33, 14.

अपितु: V. 54, 8.
 अपितु I. 89, 3; 136, 6; 174, 6; IV. 2, 4;
 VI. 48, 14; 50, 1; 51, 3; VII. 36, 4;
 39, 5; 66, 7; X. 61, 17; 68, 2; 89, 9;
 117, 6; 141, 5.
 अपितु IX. 108, 14.
 अपितु V. 67, 1; VII. 59, 1; VIII. 19, 35.
 अपितु II. 27, 5; 6; 8; VII. 60, 1; VIII.
 18, 21; 83, 4.
 अपितु I. 26, 4; 36, 4; 40, 5; 41, 1; 44, 13;
 79, 3; 90, 1; 9; 107, 3; 136, 3; 5;
 139, 7; 141, 9; 162, 1; 186, 2; II. 1, 4;
 27, 1; 2; 7; 38, 9; III. 54, 18; IV.
 30, 24; 55, 4; V. 3, 2; 29, 1; 46, 5;
 VI. 52, 11; VII. 35, 2; 38, 4; 40, 2; 4;
 51, 2; 60, 4; 5; 9; 62, 6; 64, 1; 66, 4;
 11; 12; 82, 10; 93, 7; VIII. 25, 13;
 26, 11; 27, 17; 31, 13; 46, 4; 67, 2;
 94, 5; IX. 64, 24; 81, 5; X. 31, 4;
 36, 1; 64, 5; 65, 1; 9; 85, 23; 36; 43;
 92, 6; 93, 4; 126, 1; 141, 2.
 अपितु I. 91, 5.
 अपितु इति I. 167, 8.
 अपितु: I. 41, 7; 105, 6; 136, 2; VIII. 47, 9;
 X. 40, 12; 185, 1.
 अपितु IV. 3, 5; VII. 62, 2; VIII. 101, 5.
 अपितु V. 85, 7.
 अपितु V. 75, 7.
 अपितु I. 123, 1.
 अपितु VII. 65, 2.
 अपितु V. 16, 3; VIII. 51, 9; 54, 7.
 अपितु: I. 73, 9; 93, 12; 112, 22; 118, 2;
 162, 8; 12; 14; IV. 31, 4; 39, 2; V.
 36, 2; VI. 39, 5; 45, 12; 46, 1; 13;
 54, 5; 60, 12; VIII. 47, 11; IX. 6, 2;
 64, 3; 79, 2; X. 61, 16; 76, 2.
 अपितु I. 8, 2; 116, 17; 162, 3; II. 2, 10;
 IV. 37, 6; VI. 45, 2; VIII. 40, 2; 62, 3;
 103, 5.

अर्चिताङ्ग I. 155, 1.

अर्चिता VII. 102, 2; VIII. 6, 47.

अर्चिताङ्ग IX. 47, 5; X. 94, 6.

अर्चिता II. 33, 1; VIII. 71, 12.

अर्चिता: I. 145, 3; VII. 87, 1.

अर्चिताभिः X. 5, 2.

अर्चिता I. 43, 6; 63, 5; III. 3; 151, 3; 162, 6;
V. 86, 5; VI. 36, 2; IX. 11, 3; 62, 2;
X. 40, 5.

अर्चिताभिः I. 27, 9; 64, 13; 73, 9; VI. 45, 12;
VII. 90, 6; VIII. 2, 36; 19, 10; 92, 11;
X. 96, 7.

अर्चितासु V. 85, 2.

अर्चिता I. 163, 1; 3; 4; 8; 11; VI. 12, 6.

अर्चिता: V. 6, 1; 2; VII. 35, 12; 40, 6; 90, 7;
93, 3; VIII. 19, 6; IX. 10, 1; 66, 10;
X. 64, 6; 74, 1.

अर्चिता I. 91, 20; 112, 21; 162, 16; 163, 9;
IV. 15, 6; V. 54, 14.

अर्चिता VIII. 25, 24; X. 105, 2.

अर्चिता: X. 92, 6.

अर्चिताभिः X. 92, 6.

अर्चिता I. 104, 1; 149, 3; 152, 5; 163, 12;
III. 49, 3; IV. 7, 11; 11, 4; 36, 6; 38,
10; VI. 12, 4; 28, 4; 33, 2; VII. 22, 1;
37, 6; 44, 4; 56, 23; 58, 4; IX. 87, 7;
X. 27, 14; 99, 4; 132, 5.

अर्चिता I. 9, 5; 47, 10; 92, 16; 108, 4;
118, 2; II. 39, 3; 5; III. 4, 8; 32, 13;
43, 6; 58, 2; IV. 4, 8; 32, 15; V. 43,
5; 8; 45, 10; 62, 4; VI. 18, 11; 37, 1;
60, 3; 62, 11; 63, 1; VII. 27, 3; 39, 3;
64, 2; 67, 3; 7; 69, 3; 72, 2; 74, 2;
82, 8; 83, 3; 91, 5; 6; VIII. 8, 23;
35, 22; 61, 1; X. 15, 4; 29, 3; 71, 9;
77, 4; 89, 5; 129, 6.

अर्चिता VIII. 9, 15.

अर्चिता I. 35, 10; 104, 9; 118, 1; 157, 3;
177, 1; 2; 5; II. 18, 5; 6; III. 4, 11;
6, 9; 35, 6; 41, 8; 43, 1; IV. 10, 3;

V. 40, 4; 83, 6; VI. 19, 9; 41, 5; X.
15, 9; 44, 2; 83, 6; 89, 16.

अर्चिता: I. 164, 19; 168, 1; VI. 48, 4; VII.
48, 1.

अर्चिता VII. 78, 1.

अर्चिता I. 107, 1; II. 34, 15; IV. 57, 6;
VII. 18, 3.

अर्चिताभिः IV. 3, 2; 20, 2; 32, 14; VII. 29, 2;
VIII. 3, 17; X. 116, 2.

अर्चिताभिः I. 84, 3; III. 37, 2.

अर्चिताभिः IV. 24, 1; VII. 41, 6.

अर्चिता V. 74, 9; VIII. 22, 3.

अर्चिता: X. 6, 6.

अर्चिताभिः VI. 25, 3.

अर्चिताभिः IX. 97, 28.

अर्चिता: I. 164, 19; II. 29, 6; VII. 28, 1.

अर्चिता I. 34, 12; 45, 10; II. 37, 5; III.
41, 9; VII. 88, 1; VIII. 4, 14; 6, 45;
14, 8; 90, 4; X. 38, 4.

अर्चिता I. 47, 8; 55, 7; 137, 3; II. 39, 3;
V. 76, 1.

अर्चिता X. 46, 5.

अर्चिता I. 163, 13.

अर्चिताङ्ग IX. 97, 25.

अर्चिताभिः III. 37, 11; VIII. 82, 1; IX. 39, 5.

अर्चिताभिः III. 40, 9.

अर्चिताभिः V. 73, 1; VIII. 13, 15; 33, 10;
53, 3; 93, 6.

अर्चिताभिः I. 130, 8; VIII. 12, 9.

अर्चिताभिः II. 20, 6.

अर्चिताभिः X. 99, 7.

अर्चिता IX. 61, 15; 65, 19.

अर्चिता IX. 1, 4; 4, 7; 8; 6, 3; 9, 2; 20, 4;
39, 1; 45, 2; 51, 5; 52, 1; 62, 8; 24;
63, 12; 16; 29; 64, 12; 67, 3; 70, 10;
85, 4; 8; 86, 3; 87, 1; 6; 94, 5; 96,
8; 16; 21; 97, 6; 15; 17; 25; 49-51;
98, 1; 109, 3.

अर्थ IV. 58, 10.
 अर्थ IX. 7, 4; 18, 6; 56, 2; 77, 4.
 अर्थ I. 135, 2²; IX. 3, 9; 5, 2; 12, 8;
 13, 1; 16, 4; 7; 17, 3; 20, 1; 23, 5;
 28, 6; 34, 1; 2; 37, 1; 2; 38, 1; 6;
 42, 5; 56, 1; 57, 2; 61, 17; 63, 20;
 65, 20; 66, 22; 67, 4; 15; 69, 2; 84, 2;
 86, 7; 11; 12; 16; 26; 44; 46; 97, 13;
 101, 7; 103, 2; 3; 107, 5; 17; 26.
 अर्थ IX. 16, 6; 62, 19; 96, 20; 107, 15.
 अर्थ VIII. 94, 7.
 अर्थ I. 105, 12; 125, 5; II. 25, 4; IV.
 18, 6; 58, 5; 6; IX. 2, 4; 10, 4; 13, 7;
 31, 3; 33, 3; 34, 6; 62, 3; 27; 63, 6;
 66, 13; 77, 1; 85, 7; 86, 1; 89, 5;
 X. 75, 4.
 अर्थ III. 30, 9; VIII. 89, 4.
 अर्थ IX. 32, 4; 44, 1; 54, 4; 62, 23;
 64, 8; 67, 5; 76, 5; 78, 5; 80, 5; 82,
 2; 85, 5; 86, 35; 107, 4; 21; 22.
 अर्थ III. 33, 11.
 अर्थ I. 127, 6; X. 63, 4; 92, 7.
 अर्थ X. 158, 2.
 अर्थ II. 14, 2; X. 85, 34.
 अर्थ I. 94, 1.
 अर्थ IV. 47, 2; V. 51, 6.
 अर्थ II. 3, 1; 3; 33, 10²; VII. 18, 22; X.
 2, 2; 99, 7.
 अर्थ V. 7, 2; 52, 5.
 अर्थ V. 86, 5.
 अर्थ VIII. 20, 18.
 अर्थ I. 56, 4.
 अर्थ I. 134, 6²; V. 79, 10.
 अर्थ X. 77, 1.
 अर्थ II. 23, 15.
 अर्थ IV. 55, 7.
 अर्थ X. 92, 11.
 अर्थ X. 71, 6; 108, 7.
 अर्थ VIII. 48, 8.
 अर्थ VIII. 1, 7.

अललाभवती: IV. 18, 6.
 अलानुय: III. 30, 10.
 अलानुयस: I. 166, 7.
 अलानुयस IX. 67, 30.
 अलानुयस: VII. 18, 7.
 अलानुयस I. 191, 1; 3; 4.
 अर्थ I. 11, 7; 13, 11; 24, 13; 14²; 15; 25,
 21; 28, 1-4; 32, 2; 9; 12; 33, 7; 51, 7;
 54, 4; 55, 6; 56, 1; 57, 6; 58, 5; 59,
 6; 71, 5; 79, 7; 80, 4; 5; 82, 2; 93, 4;
 104, 3²; 105, 3; 116, 3; 124, 11; 129, 4;
 6²; 130, 7; 133, 3; 7²; 151, 6; 152, 1;
 154, 6; 161, 10; 164, 10; 51; 168, 4; 8;
 174, 4; 179, 2; 180, 2; 3; 189, 5; II.
 11, 2; 14, 4; 20, 6; 27, 17; 28, 11;
 29, 7; 30, 5; 33, 5; 14; 34, 9; 42, 3;
 III. 4, 10; 29, 3; 53, 19; 61, 4; IV.
 1, 4; 5; 4, 5; 13, 4; 5; 16, 2; 19, 2;
 4; 27, 3²; 30, 14; V. 2, 5; 6; 3, 9;
 7, 5; 29, 4; 30, 2; 13; 31, 12; 32, 1;
 37, 2; 41, 13; 44, 9; 49, 5; 53, 8; 56,
 1; 58, 6; 62, 3; 78, 8; VI. 9, 1; 15, 15;
 25, 2; 26, 5; 30, 4; 31, 4; 40, 1; 47,
 14; 48, 13; 19; 54, 3; 61, 6; 66, 5;
 74, 3; VII. 18, 2; 17; 20; 28, 4; 32, 27;
 58, 5; 60, 9; 64, 2; 86, 4; 5³; 87, 6;
 104, 17; VIII. 4, 3; 6, 29; 13, 25;
 14, 14; 19, 23; 24, 30; 35, 4; 7; 36, 2;
 47, 11; 53, 4; 62, 6; 64, 1; 8; 66, 14;
 69, 9; 70, 11; 74, 15; 79, 9; 80, 6;
 92, 9; 96, 13; 17; IX. 7, 3; 9, 7; 15, 6;
 38, 5; 70, 10; 71, 9; 73, 4; 8; 9; 74,
 1; 4; 6; 7; 75, 3; 85, 2; 86, 27; 31;
 96, 13; 97, 33; 107, 19; 22; X. 8, 9;
 16, 5; 23, 2; 4; 30, 2; 34, 5; 39, 6;
 40, 3; 48, 5; 6; 50, 5; 59, 9²; 60, 11;
 61, 20; 65, 12; 66, 14; 69, 11; 73, 6;
 86, 10; 105, 1; 8; 108, 5; 113, 4; 5; 7;
 128, 9; 132, 6; 133, 2; 5; 134, 2-5;
 138, 2; 144, 3; 171, 2; 179, 1.
 अर्थ I. 7, 4; 49, 2; 102, 3; 4; III. 32, 12;

35, 3; 62, 8; IV. 32, 4; 52, 6; V. 5, 9;
33, 7; 35, 7; 8; VI. 41, 5; 46, 11;
VII. 41, 3; VIII. 6, 32; 23, 12; 36, 2;
60, 10; 70, 6; 80, 4; X. 38, 1; 80, 7;
102, 1.
अवस्यन् I. 161, 4; X. 27, 3.
अवस्यन्तिरः I. 131, 4.
अवस्यन्तिरः I. 101, 5.
अवस्यन्तुः I. 158, 5.
अवस्यन्तिनः II. 11, 18.
अवस्यन्तुः VI. 43, 3.
अवस्यन्तुः II. 12, 12; VIII. 32, 25; X.
85, 13.
अवस्यन्तुः I. 140, 10.
अवस्यन्तुः V. 40, 6; IX. 61, 1.
अवशात् VII. 58, 1.
अवशे II. 15, 2; IV. 56, 3.
अवः I. 17, 1; 39, 7; 42, 5; 46, 12; 114, 9;
119, 4; 121, 12; 127, 5; 151, 1; 158, 3;
II. 26, 2; III. 1, 15; 17, 3; 26, 5; 31,
14; 58, 2; 59, 6; IV. 1, 20; 25, 3;
V. 35, 2; 3; 70, 1; VI. 6, 1; 26, 1;
65, 3; VII. 21, 8; 88, 7; VIII. 9, 13;
16, 2; 24, 25; 27, 1; 38, 10; 47, 1;
67, 1; 73, 1; 83, 1; 94, 8; 97, 8; X.
22, 7; 35, 1; 2; 36, 2; 11; 100, 11;
115, 5; 132, 5; 185, 1.
अवः I. 83, 2; 133, 6; 163, 6; 164, 17; 18;
V. 40, 6; VI. 9, 3; VIII. 40, 8; IX.
74, 6; X. 17, 13; 27, 21; 67, 4.
अवः I. 11, 5.
अवःदेवः VIII. 19, 12.
अवःसभिः I. 86, 6; 117, 19; 167, 2; 185, 10;
11; IV. 22, 7; 41, 2; 6; V. 74, 6; VI.
47, 12; VII. 20, 1; 35, 1; 36, 9; VIII.
26, 2; 81, 2; X. 6, 1.
अवस्यन्तिर्यति VI. 24, 7.
अवस्यन्तिर्यति VIII. 1, 2.
अवस्यन्तिर्यतिः VI. 75, 7.

अवस्यन्तिर्यति X. 68, 4.
अवस्यन्तिर्यतिः I. 41, 4.
अवस्यन्तिर्यतिः VI. 75, 5.
अवस्यन्तिर्यतिः I. 191, 2.
अवस्यन्तिर्यतिः IV. 58, 5.
अवस्यन्तिर्यतिः VIII. 32, 22; IX. 32, 4; X.
43, 6; 136, 4.
अवन्तः II. 31, 2; VII. 38, 8; 57, 5; VIII.
30, 3; 72, 12; X. 35, 11; 97, 14²; 103,
11; 107, 11.
अवन्तः VIII. 49, 6.
अवन्तः II. 40, 5; VI. 52, 16.
अवन्तः I. 85, 10; 11; 116, 9; 130, 2; II. 24, 4;
III. 46, 4; VIII. 72, 10; 12; X. 101, 5-7.
अवन्तः I. 31, 8; 34, 5; 47, 5; 109, 7; 8;
117, 23; 181, 7; 182, 4; II. 31, 1; V.
40, 7; VII. 83, 1; 5; VIII. 8, 20; 21;
35, 11; 57, 4; 59, 3; 5; 85, 9.
अवन्तः I. 129, 6.
अवन्तस्यः VIII. 96, 14.
अवन्तस्यः VIII. 72, 11.
अवन्ताः IV. 50, 3.
अवन्ताः I. 116, 22.
अवन्ताः VIII. 3, 2.
अवन्ताः VIII. 62, 6; X. 25, 4.
अवन्ताः I. 76, 2; X. 70, 10.
अवन्ताः I. 55, 8.
अवन्ति II. 12, 14; V. 83, 4; VIII. 2, 35.
अवन्ति VII. 104, 12; VIII. 75, 14.
अवन्तुः II. 40, 6.
अवन्तुः V. 87, 6; VI. 9, 7²; 50, 13; 61, 4;
VII. 47, 2; 48, 2; VIII. 1, 16; X. 92, 13;
97, 14; 100, 1; 102, 1; 103, 7; 182, 2.
अवन्ते IV. 17, 16.
अवन्तस्यः V. 44, 10.
अवन्तः IV. 36, 5; 37, 6; VI. 66, 8; VIII.
20, 24; X. 35, 14; 67, 11.
अवन्तः V. 54, 14.

अवयवः I. 112, 2; 17; 20; 22; V. 63, 1;
 86, 1; VII. 69, 4; VIII. 22, 10.
 अवयवः III. 30, 5.
 अवयवः X. 177, 2.
 अवयवः X. 117, 7.
 अवयवः I. 179, 2.
 अवयवः X. 97, 17; 109, 1.
 अवयवः X. 109, 4.
 अवयवः गोहना I. 34, 3.
 अवयवः अभिया X. 107, 3.
 अवयवः IV. 18, 7; V. 53, 14; VIII. 68, 19;
 X. 14, 8.
 अवयवः इव IV. 18, 5.
 अवयवः I. 93, 5; 115, 6; 167, 8; 185, 10;
 III. 31, 8; IV. 4, 15; VI. 15, 12; VII.
 12, 2.
 अवयवः VI. 66, 4.
 अवयवः VIII. 80, 8.
 अवयवः I. 185, 3.
 अवयवः I. 162, 11.
 अवयवः I. 51, 4; 80, 11; 103, 8; VI. 27, 4;
 VIII. 12, 26.
 अवयवः I. 33, 12; 80, 7; IV. 30, 15; 18.
 अवयवः I. 52, 2; V. 34, 4.
 अवयवः I. 187, 6; VIII. 72, 4; 93, 2; X.
 146, 4.
 अवयवः I. 78, 4.
 अवयवः VI. 47, 17.
 अवयवः VII. 82, 10.
 अवयवः VII. 46, 2.
 अवयवः I. 24, 3.
 अवयवः I. 116, 24.
 अवयवः I. 186, 8; 190, 7; V. 85, 6.
 अवयवः V. 54, 2.
 अवयवः I. 4, 10; 181, 3.
 अवयवः I. 140, 5; IV. 19, 6.
 अवयवः I. 61, 10; 62, 10; II. 13, 7; V. 11, 5;
 VI. 61, 3; VII. 87, 1; X. 99, 4.

अवयवः I. 116, 8.
 अवयवः I. 118, 7.
 अवयवः V. 29, 9.
 अवयवः VI. 18, 3; X. 69, 10.
 अवयवः VIII. 73, 7.
 अवयवः I. 179, 3; II. 23, 19; 24, 16; 35, 15;
 IX. 83, 2.
 अवयवः IV. 50, 9.
 अवयवः I. 185, 4.
 अवयवः I. 152, 6; VII. 46, 2.
 अवयवः I. 106, 3; V. 42, 5; VI. 52, 4;
 VIII. 54, 4.
 अवयवः I. 22, 16; 23, 12; 127, 2; III. 8, 8;
 10; 62, 3; IV. 31, 10; 33, 3; V. 41, 11;
 46, 7²; 51, 13; 87, 7; VI. 50, 14; 69, 2;
 VII. 36, 7; 49, 1; VIII. 3, 1; 63, 12;
 X. 15, 1; 5; 77, 8.
 अवयवः I. 51, 2.
 अवयवः II. 14, 7.
 अवयवः X. 73, 5.
 अवयवः X. 97, 17.
 अवयवः II. 29, 6.
 अवयवः VII. 49, 3.
 अवयवः VII. 98, 1; VIII. 4, 10; X. 43, 2.
 अवयवः X. 106, 2.
 अवयवः I. 136, 4.
 अवयवः VIII. 93, 23.
 अवयवः IV. 1, 5.
 अवयवः I. 105, 4; VII. 32, 16.
 अवयवः VI. 21, 5.
 अवयवः I. 108, 9; 10; VII. 71, 3.
 अवयवः III. 54, 5; VI. 25, 1; X. 81, 5.
 अवयवः VI. 62, 11.
 अवयवः II. 35, 12.
 अवयवः I. 163, 5.
 अवयवः IV. 58, 2.
 अवयवः I. 101, 8; V. 60, 6.

अवने इति I. 185, 11.
 अवनेः III. 30, 16.
 अवऽयाती VIII. 91, 1.
 अवऽयाः I. 173, 12.
 अवऽयातऽहेळाः I. 171, 6.
 अवऽयाता I. 129, 11; VIII. 48, 2.
 अवऽयातां I. 94, 12.
 अवऽयानं I. 185, 8.
 अवयुनं VI. 21, 3.
 अवऽये VIII. 47, 12.
 अवऽरः I. 163, 9; X. 88, 17; 19.
 अवऽरं I. 155, 3; 168, 6; X. 55, 4; 87, 3; 120, 7.
 अवऽरं चमायः VIII. 1, 34.
 अवराणि VIII. 96, 6; IX. 96, 7.
 अवरात् VII. 6, 7.
 अवरान् II. 34, 14; VIII. 75, 15; IX. 97, 17; X. 81, 1.
 अवरासः VI. 21, 6.
 अवरासु I. 141, 5.
 अवऽरिचः V. 31, 3.
 अवऽरीचरिति X. 129, 1.
 अवऽरीचुरिति X. 51, 6.
 अवऽरुहः X. 28, 10.
 अवरे II. 9, 3; 12, 8; 24, 11; IV. 25, 8; X. 15, 1.
 अवरेण I. 164, 17; 18; 43; VI. 9, 2.
 अवरेषु X. 56, 6; 7.
 अवऽरोधनं IX. 113, 8.
 अवऽरोहन् V. 78, 4.
 अवर्त्त VII. 59, 4.
 अवर्त्तत X. 90, 14; 121, 1; 7; 129, 4; 135, 4.
 अवर्त्तत V. 31, 5.
 अवर्त्तयः V. 30, 7; X. 135, 4.
 अवर्त्तयः I. 121, 13; VIII. 14, 13.
 अवर्त्तयत् I. 85, 9; II. 11, 20; VIII. 14, 5.
 अवर्त्तयत् VI. 8, 3; X. 135, 5.
 अवर्त्तित I. 118, 3; V. 76, 2.

अवर्त्ती IV. 18, 13.
 अवर्त्तः VI. 12, 3.
 अवर्त्तत I. 33, 11; II. 17, 4; IX. 70, 1; X. 96, 8.
 अवर्त्तत IX. 47, 1; X. 113, 1.
 अवर्त्तता X. 132, 1.
 अवर्त्तन् III. 32, 3; 35, 9; 47, 4; X. 73, 1; 3; 113, 3.
 अवर्त्तन् V. 29, 11; 31, 10; X. 45, 3; 95, 7.
 अवर्त्तत I. 85, 7; X. 6, 7.
 अवर्त्तयः II. 11, 15; X. 138, 2.
 अवर्त्तयत् VIII. 12, 7.
 अवर्त्तयत् VIII. 14, 5.
 अवर्त्तयन् III. 1, 4; V. 31, 4; X. 95, 7; 113, 8.
 अवर्त्तयन् V. 11, 3; VIII. 13, 17; 41, 3.
 अवर्त्तयः V. 83, 10.
 अवर्त्तयत् VII. 103, 3.
 अवर्त्तयत् I. 182, 6; VII. 69, 7.
 अवर्त्तयन् I. 164, 47; III. 32, 15; X. 18, 3.
 अवर्त्तयत् IV. 24, 4.
 अवर्त्तयन् IV. 13, 4.
 अवर्त्तयत् II. 22, 1.
 अवर्त्तयः II. 4, 8; 27, 5; III. 51, 6; IV. 21, 10; V. 22, 3; 57, 7; VIII. 75, 16; IX. 58, 2.
 अवर्त्तयत् I. 144, 2.
 अवर्त्तयः X. 95, 16.
 अवर्त्तयः I. 93, 4; 119, 6; VI. 61, 1.
 अवर्त्तयः I. 17, 6; 22, 11; 24, 5; 39, 7; 77, 4; 85, 11; 89, 7; 102, 5; 107, 2; 110, 7; 124, 13; 138, 3; 152, 7; 166, 2; 177, 1; 5; 185, 4; 6; 9; 187, 6; III. 32, 13; V. 42, 18; 46, 6; 49, 5; 76, 2; 3; VI. 2, 11; 20, 10; 31, 5; 50, 9; 52, 5; 6; 59, 3; VII. 21, 9; 51, 1; 82, 8; 83, 1; 3; 94, 7; VIII. 61, 4; IX. 61, 24; 98, 8; X. 15, 4; 35, 13; 40, 7; 64, 9; 89, 16; 120, 7; 121, 6.
 अवर्त्तयत् X. 27, 9.
 अवर्त्तयानं X. 14, 9.

अवसानाः III. 1, 6.
 अवसां IV. 23, 3.
 अवसायं X. 169, 1.
 अवससायं I. 104, 1.
 अवसि V. 65, 5; VI. 23, 2; 58, 1; VIII.
 36, 3; 37, 6; 47, 5.
 अवसि X. 140, 2.
 अवससितस्य I. 32, 15.
 अवससितासः IV. 25, 8.
 अवससिह IX. 89, 2.
 अवसमृजन् I. 142, 11; II. 3, 10.
 अवसमृहः X. 4, 3.
 अवसमृहा VI. 75, 16; VII. 46, 3.
 अवसमृहान् X. 28, 11.
 अवसमृहासः X. 91, 14.
 अवसे I. 17, 2; 22, 6; 10; 34, 12; 35, 1;
 45, 5; 47, 10; 48, 14; 52, 1; 12; 89, 5;
 100, 8; 102, 10; 112, 24; 114, 4; 118,
 10; 127, 4²; 128, 8; 129, 10²; 135, 4;
 164, 52; 168, 1; 183, 5; 186, 10; II.
 12, 9; 16, 1; 29, 1; 34, 14; III. 13, 2;
 26, 2; 47, 5; 54, 12; 57, 5; 62, 2; IV.
 2, 13; 3, 1; 20, 1; 2; 21, 1; 3; 25, 1;
 41, 7; 8; V. 17, 1; 25, 1; 35, 1; 41, 5;
 45, 4; 65, 3; VI. 14, 1; 3; 17, 13; 21, 9;
 23, 8; 9; 24, 10; 29, 1; 33, 2; 38, 5;
 40, 5; 46, 6; 48, 4; 61, 2; VII. 1, 2;
 21, 8; 26, 2; 32, 8; 38, 6; 48, 4; 51, 2;
 74, 1; 85, 4; 90, 7; VIII. 8, 6; 9; 9, 1;
 11, 6; 9; 12, 19; 19, 32; 22, 3; 16;
 23, 25; 32, 10; 34, 4; 53, 7; 54, 2; 3;
 7; 61, 8; 63, 4; 70, 2; 71, 14; 86, 4;
 99, 8; IX. 108, 14; X. 31, 1; 38, 4;
 39, 5; 63, 11; 66, 4; 74, 5; 81, 7;
 101, 1; 141, 3; 149, 5.
 अवसे III. 53, 20.
 अवसात् III. 22, 3; X. 88, 14; 129, 5.
 अवस्याः III. 32, 11.
 अवस्याः V. 19, 1.
 अवस्यरन् VI. 42, 4.

अवस्यतीः II. 23, 8.
 अवस्यते I. 116, 23.
 अवस्यवः I. 14, 5; 101, 1; 114, 11; 131, 3;
 II. 11, 12; 13; 19, 8; 21, 5; III. 42, 9;
 VII. 94, 4; VIII. 13, 17; 21, 1; 63, 10;
 IX. 17, 7; 63, 20; 86, 24.
 अवस्यवः IX. 13, 2.
 अवस्यवे II. 6, 6; IV. 50, 9.
 अवस्युः I. 25, 19; III. 33, 5; IV. 16, 11;
 V. 31, 10; VII. 32, 17; VIII. 35, 22.
 अवस्युभिः VIII. 13, 9.
 अवस्युं V. 75, 8.
 अवस्युषः IX. 43, 2.
 अवस्युषं V. 46, 1.
 अवस्यन् IV. 2, 19.
 अवस्यसः II. 17, 5.
 अवहः II. 13, 8; V. 31, 8; VIII. 24, 28.
 अवहः I. 51, 3.
 अवहन् III. 53, 9; X. 59, 10.
 अवहन् X. 29, 2.
 अवहन् I. 51, 10; IV. 53, 2; X. 85, 38.
 अवहन्ता IV. 25, 6.
 अवहितः I. 105, 17.
 अवहितं X. 137, 1.
 अवसि IV. 55, 5; VII. 97, 2; VIII. 26, 21.
 अवाः I. 27, 7.
 अवाचः IV. 25, 6.
 अवाचि I. 51, 15; V. 3, 12; VI. 34, 5; VII.
 70, 1; VIII. 40, 12; X. 54, 6.
 अवाचिनं III. 53, 23.
 अवाच् X. 15, 12.
 अवातः VI. 16, 20; 18, 1; IX. 89, 7; 96, 8; 11.
 अवातः VIII. 79, 7.
 अवातं X. 129, 2.
 अवाता VI. 64, 5.
 अवाताः VI. 67, 7.
 अवाताः I. 52, 4; 62, 10.
 अवातं I. 38, 7.

अवाते VI. 64, 4.
 अवाप VII. 40, 3.
 अवापः VII. 61, 2.
 अवादिषुः VII. 103, 1.
 अवादि X. 124, 4.
 अवारतः X. 65, 6.
 अवायेषां I. 116, 8.
 अवारि IV. 6, 7.
 अवायेऽङ्गु VIII. 92, 8.
 अवावचीत् X. 102, 6.
 अवावरीत् VIII. 100, 7.
 अवावशत IX. 19, 4; 66, 11.
 अवावशत IX. 90, 2.
 अवावशीतां I. 181, 4.
 अवाशयः I. 31, 4.
 अवासयः VI. 17, 5.
 अवासयः III. 1, 17.
 अवासयत् I. 160, 2; VI. 32, 2.
 अवासयत् III. 7, 3.
 अवासयन् VII. 91, 1.
 अविऽअनत् X. 120, 2.
 अविऽउष्टः II. 28, 9.
 अविः IX. 78, 1.
 अविका I. 126, 7.
 अविऽक्रीतः IV. 24, 9.
 अविक्षत X. 136, 2.
 अविक्षत I. 191, 4; X. 127, 5.
 अविऽक्षितं VIII. 32, 8.
 अविऽक्षितासः VII. 1, 24.
 अविक्षाहि X. 127, 4.
 अविऽचाबलिः X. 173, 1; 2.
 अविऽचेतनानि VIII. 100, 10.
 अविऽचेतसः IX. 64, 21.
 अविऽज्ञानन् I. 164, 5.
 अविले X. 51, 6.
 अविवि II. 17, 8.
 अविवि I. 110, 9; II. 24, 1; 30, 8; IV. 31, 12;
 VI. 44, 9; VIII. 92, 15.
 अवित VII. 59, 6.

अवितरिति I. 129, 10.
 अवितवे VII. 33, 1.
 अविता I. 36, 2; 44, 10; 81, 8; 91, 9; 187, 2;
 II. 12, 6; III. 19, 5; 62, 9; IV. 16, 18;
 20; 17, 18; 31, 3; V. 4, 9; VI. 33, 4;
 34, 5; 44, 15; 45, 5; 46, 4; 48, 2;
 VII. 19, 10; 24, 1; 32, 10; 11; 96, 5;
 VIII. 2, 36; 4, 18; 13, 15; 26; 36, 1;
 46, 13; 80, 3; IX. 67, 10; X. 7, 7;
 24, 3; 103, 4; 157, 3.
 अविताऽइव VIII. 71, 15.
 अवितारं VI. 47, 11; VII. 36, 8; VIII. 21, 2.
 अवितारा I. 181, 1.
 अवितारा X. 39, 3.
 अविऽतारिणी VIII. 5, 6.
 अवितुः VII. 25, 4.
 अवित्नी VI. 61, 4; VII. 96, 2.
 अवित्नी इति II. 32, 1.
 अवित्सि X. 15, 3; 97, 7.
 अवितपुराः I. 87, 1.
 अवितः V. 83, 10.
 अवित् I. 53, 1; VI. 44, 7.
 अवित् I. 92, 9; III. 57, 1; VI. 63, 1; VII.
 89, 4; VIII. 91, 1; X. 5, 5; 79, 3.
 अवित् X. 94, 3.
 अवित् I. 72, 6; X. 94, 4.
 अवित् X. 161, 5.
 अवित् X. 161, 5.
 अवित्दुः VIII. 39, 6.
 अवित्दाम VIII. 48, 3.
 अवित्दाम X. 10, 13; 53, 3.
 अवित्दीपयुं IV. 31, 7.
 अवित्दुऽतरासः X. 2, 4.
 अवित्द्विवाभिः I. 46, 15.
 अवित्द्विवाभिः VI. 15, 10.
 अवित्द्वान् I. 120, 2; V. 30, 3; X. 79, 6.
 अवित् I. 136, 5; II. 1, 7; 9; 26, 4; VI.
 54, 4; VIII. 23, 21; 27, 15; 61, 9;
 IX. 114, 1; X. 83, 1.

अविधवा: X. 18, 7.
 अविधवा V. 40, 5.
 अविधवा I. 33, 12; VIII. 32, 26; 77, 6.
 अविदः I. 6, 5; VI. 7, 5.
 अविदः VI. 61, 3; VIII. 96, 16; 17.
 अविदन् I. 23, 14; 101, 5; 130, 3; III. 34, 4;
 V. 14, 4; 29, 3; X. 43, 8; 108, 11.
 अविदन् I. 103, 5²; V. 40, 6; 45, 7; X.
 46, 3; 67, 1; 68, 9; 109, 5; 139, 6.
 अविदन् I. 93, 4.
 अविदन् I. 62, 2; III. 1, 3; X. 62, 2(?); 181, 2.
 अविदन् III. 9, 4; 31, 5; IV. 58, 4; V. 11, 6;
 40, 9; VII. 76, 4; X. 46, 2; 71, 3;
 111, 7; 129, 4; 181, 3.
 अविदन् I. 83, 4.
 अविदेयां IV. 28, 4.
 अविद्यः VIII. 61, 9.
 अविद्ये VI. 45, 2.
 अविद्विः II. 36, 1; IX. 86, 11; 91, 2; 107, 2.
 अविद्वान् IV. 2, 5.
 अविद्वान् I. 174, 8.
 अविद्विक्तां X. 112, 4.
 अविदे: VI. 31, 3.
 अविद्वेनन् IV. 24, 6.
 अविद्वेनं IV. 25, 3.
 अविद्वेणी: III. 32, 10.
 अविद्वेणी: IV. 19, 10; 22, 5.
 अविद्वेणी: VII. 19, 5.
 अविद्वन् VII. 18, 8.
 अविद्वन्: X. 56, 4.
 अविद्वन् II. 24, 2; IX. 38, 5.
 अविद्वन् I. 141, 5; II. 13, 1.
 अविद्वन् X. 44, 6; 55, 2.
 अविद्वन् I. 162, 20.
 अविद्वन् VIII. 27, 12.
 अविद्वन् II. 40, 3.
 अविद्वन् I. 164, 10.
 अविद्वन् III. 13, 6.
 अविद्वन् I. 81, 1.

अविद्वन् VIII. 25, 20.
 अविद्वन् VI. 39, 5.
 अविद्वन् VII. 18, 25.
 अविद्वन् VIII. 5, 13.
 अविद्वन् IV. 50, 11; VII. 67, 6.
 अविद्वन् II. 30, 6; V. 62, 9; VII. 67, 5;
 VIII. 9, 5.
 अविद्वन् I. 185, 9; V. 43, 2.
 अविद्वन् I. 111, 5; X. 26, 1; 9.
 अविद्वन् इति VII. 34, 12.
 अविद्वन्: VII. 28, 5.
 अविद्वन् X. 115, 6.
 अविद्वन् I. 58, 2; VII. 3, 2.
 अविद्वन् VIII. 51, 3.
 अविद्वन्: VIII. 45, 23.
 अविद्वन्: VIII. 67, 9.
 अविद्वन् I. 189, 5.
 अविद्वन् II. 38, 3.
 अविद्वन् इति इति VII. 34, 12.
 अविद्वन् V. 66, 2; X. 170, 1.
 अविद्वन् IV. 36, 2.
 अवी: VI. 10, 6.
 अवीन् VII. 34, 14.
 अवीन्: IV. 48, 1.
 अवीन् IX. 107, 8; 109, 7; X. 26, 6.
 अवीन् VII. 1, 11.
 अवीन् III. 16, 5.
 अवीन् VII. 1, 19.
 अवीन् I. 116, 5.
 अवीन् I. 91, 19.
 अवीन्: VII. 4, 6; 61, 4.
 अवीन् X. 86, 9.
 अवीन् X. 95, 3.
 अवीन् X. 13, 5.
 अवीन् IX. 32, 3; 34, 6; 76, 4; 86, 19;
 107, 26.
 अवीन् IX. 21, 7.

अवीवशंत X. 64, 15.
 अवीविपत् I. 155, 6; IX. 96, 7.
 अवीविपन् IX. 73, 2.
 अवीवृत्त X. 174, 3.
 अवीवृत्त VIII. 8, 15; 19; 80, 10.
 अवीवृत्त VIII. 8, 8; X. 63, 17.
 अवीवृत्त I. 124, 13.
 अवीवृत्त VII. 36, 7.
 अवीवृत्त I. 5, 8; 11, 1; IX. 4, 9; 73, 2.
 अवीवृत्त IV. 32, 12.
 अवृत्तः IV. 16, 18; VI. 2, 2; 15, 3.
 अवृत्तः I. 174, 10.
 अवृत्त I. 48, 15; VI. 48, 18; VII. 88, 5;
 VIII. 9, 1; 27, 4; X. 36, 3; 144, 5.
 अवृत्त I. 155, 4.
 अवृत्तः IV. 4, 12; X. 15, 1.
 अवृत्त I. 55, 6.
 अवृत्तः II. 31, 3.
 अवृत्त I. 31, 13; VII. 66, 8.
 अवृत्तः VII. 74, 6.
 अवृत्त VI. 4, 4.
 अवृत्तः VI. 4, 8; VII. 19, 7.
 अवृत्त VIII. 101, 16.
 अवृत्त X. 159, 5.
 अवृत्त X. 48, 3.
 अवृत्तः II. 27, 2.
 अवृत्त III. 56, 4.
 अवृत्त I. 101, 2; II. 147, 17, 6.
 अवृत्त I. 53, 9; V. 29, 10; 32, 8.
 अवृत्त X. 33, 4.
 अवृत्त II. 33, 13; IV. 43, 2; IX. 97, 41.
 अवृत्त I. 32, 3; 117, 13; 119, 5; III. 36, 8;
 VII. 33, 2; 69, 4; IX. 70, 6; X. 13, 4³;
 85, 14.
 अवृत्त I. 180, 4.
 अवृत्त III. 29, 16.
 अवृत्तः I. 132, 4.

अवृत्तः I. 51, 3; 4; II. 11, 18; IX. 86, 23.
 अवृत्त I. 130, 3; III. 31, 21; 34, 3; 44, 5;
 IV. 28, 1; VIII. 63, 3; X. 139, 6.
 अवृत्त II. 34, 1.
 अवृत्त V. 45, 1.
 अवृत्तः I. 133, 7; VI. 14, 5²; VIII. 32, 18;
 33, 6; 10.
 अवृत्त VIII. 102, 14.
 अवृत्त VIII. 92, 14.
 अवृत्त V. 55, 1; VIII. 1, 29.
 अवृत्त IV. 23, 1.
 अवृत्त VII. 6, 3.
 अवृत्त X. 113, 4; 6.
 अवृत्त VII. 18, 17.
 अवृत्त V. 29, 10.
 अवृत्त VIII. 21, 12.
 अवृत्त V. 34, 8; VI. 47, 15.
 अवृत्त IV. 27, 1.
 अवृत्त VII. 8, 2; X. 99, 10.
 अवृत्त I. 128, 5.
 अवृत्त IV. 33, 6.
 अवृत्त IV. 18, 11.
 अवृत्त X. 27, 16.
 अवृत्त VIII. 76, 10.
 अवृत्त I. 178, 2; X. 114, 1.
 अवृत्त VI. 67, 11; VII. 67, 4; X. 132, 5.
 अवृत्त X. 120, 9.
 अवृत्त VIII. 100, 5.
 अवृत्त I. 182, 8; X. 109, 3.
 अवृत्त I. 117, 25; 122, 12; V. 2, 12; X.
 115, 9.
 अवृत्त VI. 31, 1.
 अवृत्त I. 116, 25; 185, 10; IV. 45, 7.
 अवृत्त I. 78, 5; 114, 11; 189, 8; IV. 2, 20;
 V. 1, 12; 73, 10; VIII. 59, 5.
 अवृत्त X. 80, 7.
 अवृत्त VIII. 2, 2; IX. 6, 1; 7, 6; 12, 4;
 16, 8; 20, 1; 28, 1; 38, 1; 50, 3; 52, 2;

63, 10; 19; 68, 7; 74, 9; 86, 48; 101, 16; 106, 10; 107, 6; 108, 5.
 अव्यत् II. 38, 4.
 अव्यत् I. 166, 4.
 अव्यत् IX. 8, 6; 69, 4; 97, 12; 98, 2; 101, 14; 15; 107, 13; 18.
 अव्यत् X. 95, 5.
 अव्यत् I. 117, 15; IX. 48, 3.
 अव्यत् I. 112, 6; VII. 69, 7.
 अव्यत् VIII. 2, 24.
 अव्यत् X. 27, 21.
 अव्यत् X. 31, 10.
 अव्यत् II. 35, 5.
 अव्यत् III. 49, 1.
 अव्यत् IX. 13, 6; 61, 17; 67, 5; 69, 9; 97, 4; 56; 107, 17; 109, 16.
 अव्यत् II. 17, 4.
 अव्यत् VIII. 97, 2.
 अव्यत् IX. 37, 3; 49, 4; 66, 28; 67, 20; 69, 4; 82, 1; 85, 5; 86, 8; 31; 98, 2; 100, 4.
 अव्यत् VII. 33, 4.
 अव्यत् I. 135, 6^a; IX. 62, 8; 67, 4; 103, 2; 107, 10.
 अव्यत् IX. 86, 34.
 अव्यत् IX. 70, 7.
 अव्यत् IX. 16, 6; 36, 4; 64, 5; 66, 11; 86, 3; 99, 5; 103, 3; 107, 22; 110, 10.
 अव्यत् IX. 75, 4; 88, 6.
 अव्यत् II. 38, 10; X. 139, 5.
 अव्यत् IX. 97, 31.
 अव्यत् IX. 50, 2; 66, 9; 69, 3; 70, 8; 86, 13; 25; 91, 1; 92, 4; 96, 13; 97, 3; 12; 16; 19; 40; 98, 3.
 अव्यत् VIII. 97, 3.
 अव्यत् I. 101, 2; 132, 4^a; 175, 3; VI. 14, 3; IX. 41, 2.
 अव्यत् I. 33, 5; 51, 8; 130, 8; IX. 73, 5; 8.
 अव्यत् II. 24, 3.

अव्यत् IV. 51, 2.
 अव्यत् IV. 55, 5.
 अव्यत् I. 67, 2.
 अव्यत् IV. 3, 16.
 अव्यत् X. 146, 6.
 अव्यत् VIII. 8, 11.
 अव्यत् V. 40, 9.
 अव्यत् V. 2, 12.
 अव्यत् I. 102, 8; X. 133, 2.
 अव्यत् VIII. 96, 16.
 अव्यत् X. 28, 6.
 अव्यत् VIII. 82, 4.
 अव्यत् I. 143, 5; 176, 3; IV. 16, 17; VI. 6, 5; 18, 10; VIII. 27, 18; X. 87, 5.
 अव्यत् X. 87, 4.
 अव्यत् I. 54, 4; 80, 13; III. 30, 16; VII. 104, 20; 25.
 अव्यत् IV. 17, 13.
 अव्यत् II. 14, 2.
 अव्यत् I. 161, 12.
 अव्यत् V. 2, 7.
 अव्यत् III. 29, 16.
 अव्यत् VIII. 6, 16; IX. 71, 8.
 अव्यत् I. 32, 7; 10; 52, 6; III. 1, 11; VII. 18, 8.
 अव्यत् X. 124, 1.
 अव्यत् II. 34, 9; IV. 4, 15.
 अव्यत् X. 99, 5.
 अव्यत् X. 82, 1.
 अव्यत् VIII. 89, 2; 99, 5; IX. 62, 11, 87, 2; X. 55, 8.
 अव्यत् I. 100, 10; IV. 48, 2; VI. 48, 17; 68, 6; VII. 18, 5.
 अव्यत् I. 170, 5; III. 21, 1.
 अव्यत् VI. 33, 2.
 अव्यत् VIII. 73, 9; X. 43, 6; 92, 1.
 अव्यत् I. 34, 7.
 अव्यत् IX. 102, 4.

- अशालं X. 95, 11.
 अशाल्यं VIII. 33, 17.
 अशिवः VI. 31, 4; X. 54, 1.
 अशिवतं I. 112, 19.
 अशिवतं VII. 83, 8.
 अशिवदाः VII. 50, 4.
 अशिविदाः VII. 50, 4.
 अशिवः X. 124, 2.
 अशिवस्य I. 117, 3; VI. 44, 22.
 अशिवा X. 23, 5.
 अशिवाः V. 12, 5.
 अशिवासः VII. 32, 27; X. 95, 15.
 अशिवेन I. 116, 24; 117, 17.
 अशिशालं VII. 18, 24.
 अशिशालं VII. 28, 3.
 अशिशुः VII. 2, 5.
 अशिशुः I. 92, 2; IX. 11, 2; 86, 17; X. 76, 3.
 अशिथेत् III. 38, 8.
 अशिथितं VIII. 5, 1.
 अशिथीः I. 120, 8; III. 55, 16.
 अशीत् X. 87, 17.
 अशीत्या II. 18, 6.
 अशीनहि V. 47, 7.
 अशीनहि VII. 32, 26; X. 36, 4; 37, 6; 40, 12.
 अशीय II. 33, 2; 6.
 अशीवी IV. 1, 11.
 अशुचत् VII. 9, 4.
 अशुचि X. 48, 8.
 अशुचुः X. 94, 12.
 अशुचं I. 101, 2; 174, 3; II. 14, 5; 19, 6;
 IV. 16, 12; VI. 31, 3.
 अशुचस्य VI. 20, 4.
 अशुचभन् IX. 62, 6.
 अशुचवं X. 88, 15.
 अशुचालं X. 138, 4.
 अशुचोः VII. 29, 4; VIII. 36, 7; X. 171, 1.
 अशुचोः X. 95, 11.
 अशुचिताः X. 94, 11.
 अशेम I. 24, 5; 89, 8; V. 30, 2.
 अशेरन् I. 133, 1.
 अशेवा VII. 34, 13.
 अशेवाः X. 53, 8.
 अशेवसः VII. 1, 11.
 अशोचत् III. 29, 14.
 अशोचि VII. 67, 2.
 अशोचि VII. 8, 1.
 अशः I. 164, 1; 173, 2; X. 27, 15.
 अशते IX. 51, 3.
 अशन् X. 176, 1.
 अशन्ता VII. 67, 7.
 अशन्ती VIII. 5, 31.
 अशं II. 14, 5.
 अशवत् I. 1, 3; 40, 6; 7; 93, 3; 113, 18;
 II. 23, 4; V. 59, 4; VIII. 18, 14; IX.
 66, 27.
 अशवन् VIII. 90, 6.
 अशवन्त VII. 30, 4.
 अशवान VI. 49, 15; IX. 97, 51.
 अशवानहे X. 97, 17.
 अशवाव I. 179, 3.
 अशवेये इति VII. 70, 4.
 अशस्य II. 20, 5; VI. 4, 3.
 अशा IV. 28, 5; X. 68, 8.
 अशाऽश्व II. 30, 4.
 अशाति IX. 67, 31; X. 85, 3; 4.
 अशीतं VII. 73, 2.
 अशुतः VIII. 31, 8.
 अशुतं VIII. 40, 3; X. 85, 42.
 अशुते VI. 28, 4; VIII. 51, 6; IX. 83, 1.
 अशुच V. 54, 10.
 अशुचते VII. 103, 9.
 अशुचन् I. 116, 25.
 अशुचति VII. 22, 8; 99, 1.
 अशुचत् VI. 23, 8; 74, 1.
 अशुचे I. 164, 37.

असुये IX. 65, 6.
 असुहि I. 54, 9; VIII. 45, 22; 82, 6.
 असैः VIII. 2, 2.
 असोति I. 94, 2; II. 16, 3; 24, 8; III. 11, 7;
 59, 2; IX. 81, 2; X. 39, 11; 62, 9;
 64, 15.
 असोतु I. 17, 9; III. 51, 12; IV. 9, 8.
 असम्भार्य II. 24, 4.
 असम्भार्य X. 101, 7.
 असम्भार्यः V. 54, 3.
 असम्भार्य VII. 88, 2.
 असम्भार्यः II. 1, 1; III. 29, 6; VI. 43, 3;
 IX. 108, 6; X. 68, 4.
 असम्भार्य I. 191, 15.
 असम्भार्य I. 130, 3³; II. 24, 7.
 असम्भार्यः II. 12, 3.
 असम्भार्यः X. 67, 3.
 असम्भार्यः IV. 30, 20.
 असम्भार्यः X. 101, 10.
 असम्भार्यः X. 53, 8.
 असम्भार्यः IX. 112, 2.
 असम्भार्यः IV. 1, 13.
 असम्भार्यः X. 139, 6.
 असम्भार्यः VII. 104, 5.
 असम्भार्य I. 172, 2; V. 47, 3; VI. 75, 12.
 असम्भार्य X. 89, 12.
 असम्भार्य I. 121, 9; II. 30, 5; IV. 16, 6;
 22, 1; V. 30, 4; 8; VII. 104, 19.
 असम्भार्यः I. 60, 3; 69, 3; 70, 1; II. 31, 7;
 IV. 5, 7; V. 42, 1; 14-16.
 असम्भार्य V. 64, 3.
 असम्भार्य I. 92, 8; 154, 5; 166, 14; 178, 1;
 II. 27, 11; 14; III. 54, 21; 57, 2; V.
 4, 10; VI. 1, 13; 13, 6.
 असम्भार्य I. 114, 3; II. 19, 7; 27, 10; VI. 5, 7⁴;
 VII. 65, 2; VIII. 27, 22; IX. 98, 12.
 असम्भार्य I. 114, 2; 136, 7; III. 11, 8; IV.
 4, 14; 58, 11; V. 41, 18; 70, 2; VII.
 47, 2; 93, 8; IX. 91, 5.
 असम्भार्य I. 73, 5; 9; II. 19, 8.

असम्भार्यः X. 112, 8.
 असम्भार्य II. 24, 3.
 असम्भार्य VII. 6, 3.
 असम्भार्यः X. 94, 11.
 असम्भार्यः VI. 21, 12.
 असम्भार्यः IV. 4, 12.
 असम्भार्यः VII. 69, 7.
 असम्भार्य I. 109, 2.
 असम्भार्य X. 86, 11.
 असम्भार्य X. 49, 8.
 असम्भार्यः X. 179, 1.
 असम्भार्यः X. 62, 11.
 असम्भार्य VI. 11, 5.
 असम्भार्य I. 51, 14.
 असम्भार्य IV. 7, 6.
 असम्भार्य VIII. 2, 39.
 असम्भार्य X. 61, 3.
 असम्भार्यः VIII. 2, 20.
 असम्भार्य VI. 28, 6.
 असम्भार्य X. 85, 30.
 असम्भार्य X. 95, 12; 13.
 असम्भार्य III. 54, 11.
 असम्भार्य V. 33, 2.
 असम्भार्य VII. 3, 4; X. 76, 3.
 असम्भार्य I. 92, 5; 124, 1; III. 14, 1; 19, 2;
 61, 5; IV. 6, 2; 13, 2; V. 1, 12; 28, 1;
 VII. 10, 1; 39, 1; 62, 1; 76, 1; 79, 1.
 असम्भार्य I. 39, 6; VII. 33, 5.
 असम्भार्य VI. 75, 13.
 असम्भार्य VIII. 46, 28.
 असम्भार्य I. 36, 8; 161, 3; 162, 22; 164, 2;
 173, 3; III. 26, 3; 27, 14; 29, 6; IV.
 2, 8; VI. 3, 4; 45, 26; VII. 3, 2; 70, 1;
 VIII. 2, 2; 49, 5; IX. 64, 3; 71, 6;
 97, 28; 101, 2; 109, 10; 112, 4; X.
 61, 24; 136, 5.
 असम्भार्य VI. 35, 4.
 असम्भार्य IX. 59, 1.
 असम्भार्य II. 21, 1.

अमृत्यं I. 135, 8.
 अमृत्ये X. 97, 5.
 अमृत्यः VI. 47, 24.
 अमृत्यः I. 113, 18; V. 42, 8; X. 107, 2.
 अमृत्यःदत्तः VIII. 74, 15.
 अमृत्यःदत्तः V. 18, 3.
 अमृत्यःनिर्मितिः X. 76, 3.
 अमृत्यःपते VIII. 21, 3.
 अमृत्यःपत्नीः VI. 47, 31.
 अमृत्यःपत्नीः I. 88, 1.
 अमृत्यःपत्नीः IX. 86, 41.
 अमृत्यःपुष्टः VIII. 26, 24.
 अमृत्यःपेशः II. 1, 16; 2, 13.
 अमृत्यःपुष्टः X. 8, 3.
 अमृत्यःपुष्टः I. 92, 8.
 अमृत्यःपुष्टः I. 92, 7; 121, 14.
 अमृत्यः I. 25, 3; 27, 1; 116, 6; 117, 4; 9;
 118, 9; 161, 7; 162, 4; 13; 15; 163, 2;
 III. 53, 11; 24; IV. 10, 1; 37, 8; 39, 5;
 57, 1; VI. 46, 2; VII. 7, 1; 77, 3; VIII.
 4, 21; 14, 3; 17, 15; 74, 10; 78, 2; 97, 2;
 103, 7; IX. 9, 9; 61, 3; 62, 6; 64, 10;
 87, 1; 89, 4; 94, 5; 108, 7; X. 18, 14;
 39, 10; 65, 11; 68, 11; 97, 4; 107, 7;
 10; 119, 1; 143, 1; 2; 188, 1.
 अमृत्यःमया VII. 71, 1.
 अमृत्यःइव X. 149, 1.
 अमृत्यःइहये VIII. 61, 7.
 अमृत्यःइहे II. 6, 2.
 अमृत्यःमेधस्य V. 27, 5.
 अमृत्यःमेधाय V. 27, 4.
 अमृत्यःमेधे V. 27, 6.
 अमृत्यःयते VI. 45, 26.
 अमृत्यःयतः IV. 17, 16; VII. 32, 23; X. 160, 5.
 अमृत्यःया VIII. 46, 10; IX. 64, 4.
 अमृत्यःयाइव IX. 107, 8.
 अमृत्यःयुः I. 51, 14; IV. 31, 14; VIII. 53, 8;
 78, 9; IX. 36, 6.
 अमृत्यःयुः V. 54, 2.
 अमृत्यःयुः I. 162, 6.

अमृत्योः VI. 47, 9.
 अमृत्योःयोगः I. 186, 7.
 अमृत्योःराधसः V. 10, 4; X. 21, 2.
 अमृत्योःवत् I. 48, 12; II. 41, 7; V. 57, 7; VII.
 27, 5; 75, 8; 77, 5; 94, 9; VIII. 22,
 17; 46, 5; 72, 6; 93, 3; IX. 41, 4;
 42, 6; 63, 18; 69, 8; 105, 4.
 अमृत्योःवत् I. 122, 8; VII. 100, 2.
 अमृत्योःवत्ता VII. 72, 1.
 अमृत्योःवत्ति I. 83, 1; 92, 14.
 अमृत्योःवत्ती I. 48, 2; 123, 12; VII. 41, 7;
 VIII. 5, 10.
 अमृत्योःवत्ती X. 97, 7.
 अमृत्योःवत्ते X. 40, 5.
 अमृत्योःवत्ता I. 30, 17; 53, 5.
 अमृत्योःवत्तः VIII. 45, 11.
 अमृत्योःवत्तं I. 83, 4; IV. 49, 4; VIII. 2, 24;
 X. 47, 5.
 अमृत्योःवित् IX. 55, 3; 61, 3.
 अमृत्योःसा IX. 2, 10; 61, 20.
 अमृत्योःसातनः I. 175, 5.
 अमृत्योःसां VI. 53, 1c.
 अमृत्योःसूनुते V. 79, 1.
 अमृत्यः I. 53, 2; 84, 14; 116, 7; 12; 117, 6;
 121, 2; 162, 9; 18; 19; 164, 34; 35;
 II. 35, 6; IV. 39, 3; 6; V. 83, 6; VIII.
 32, 5; 52, 5; 61, 6.
 अमृत्यःइव X. 34, 3.
 अमृत्यःइयः X. 26, 5.
 अमृत्यःइयेः IX. 96, 2.
 अमृत्यः I. 174, 5; III. 35, 3; IV. 33, 10; 34, 9;
 VI. 59, 3; 67, 4; X. 22, 4; 5; 75, 7.
 अमृत्योःइव IV. 52, 2; VII. 104, 6.
 अमृत्यः I. 115, 3; 118, 5; 163, 10; 164, 3;
 180, 1; III. 1, 4; 6, 8; 9; 7, 2; 61, 2;
 V. 54, 10; 61, 2; VI. 6, 4; 24, 6; 37,
 3; 75, 7; VII. 18, 1; 41, 6; 67, 4;
 75, 6; 97, 6; IX. 78, 2; X. 6, 6; 44, 7;
 90, 10; 95, 8; 107, 11.
 अमृत्योःइव V. 53, 7; 59, 5; VIII. 23, 11;
 X. 97, 3; 119, 3.

अष्टाध्यायी V. 62, 7.

अष्टाध्यायी I. 161, 7; III. 53, 23; X. 73, 10.

अष्टाध्यायी I. 92, 15; 103, 5; 104, 1; 126, 2; 171, 1; II. 34, 3; 8; IV. 43, 6; 45, 6; V. 31, 10; 55, 6; 58, 7; 59, 1; 62, 1; 83, 3; VI. 47, 23; 59, 5; 75, 13; VII. 34, 4; VIII. 1, 31; 41, 6; 68, 17; 75, 1; IX. 97, 50; X. 34, 11; 79, 7; 101, 7; 149, 4.

अष्टाध्यायी I. 101, 4; V. 18, 5; VI. 63, 10; VII. 104, 10; VIII. 36, 5; 46, 29; 56, 4.

अष्टाध्यायी VII. 19, 4.

अष्टाध्यायी II. 34, 6.

अष्टाध्यायी I. 162, 16; V. 31, 4; VIII. 30, 4; 92, 25.

अष्टाध्यायी I. 38, 12; 148, 3; 181, 2; II. 12, 7; IV. 14, 4; 45, 2; V. 59, 7; 75, 6; VI. 16, 43; 29, 2; 63, 7; VII. 74, 4; 78, 4; VIII. 1, 9; 55, 4; X. 78, 5; 91, 14; 95, 9.

अष्टाध्यायी X. 78, 7.

अष्टाध्यायी VIII. 32, 9.

अष्टाध्यायी IV. 37, 5; V. 4, 11; VIII. 6, 9; IX. 4, 10; 62, 12; 63, 12; 67, 6; 93, 4; X. 25, 5; 75, 9; 156, 3.

अष्टाध्यायी I. 3, 1; 2; 15, 11; 22, 3; 4; 47, 3; 92, 16; III. 58, 7-9; V. 74, 10; 75, 3; 78, 2; 3; VIII. 8, 1; 5; 16; 18; 19; 22, 6; 26, 19; 27, 8; 35, 19; 83, 7; 85, 1; 9; 87, 6.

अष्टाध्यायी I. 22, 2; 44, 8; 53, 4; 89, 3; III. 4; 156, 4; 157, 1; 161, 6; 181, 2; III. 20, 1; 5; 58, 4; IV. 2, 4; 34, 9; 45, 5; V. 26, 9; 43, 8; 46, 4; 51, 11; 76, 2; 3; 77, 1; 2; VI. 62, 1; VII. 9, 5; 35, 4; 41, 1; 44, 1; 2; 51, 3; 73, 1; 74, 5; VIII. 5, 4; 8, 8; 9, 17; 19; 10, 3; 18, 8; 20; 22, 3; 11; 13; 15; 25, 14; 26, 10; 13; 73, 6; 17; 94, 4; IX. 7, 7; 8, 2; 81, 4; X. 35, 6; 11; 40, 2; 14; 64, 3; 66, 5; 73, 3; 4; 85, 8; 9; 26; 93, 6; 7; 125, 1; 128, 7; 131, 5; 184, 3.

अष्टाध्यायी I. 30, 18; 34, 1-8; 11; 12; 46, 1; 6; 7; 15; 47, 1; 2; 4-6; 10; 89, 4; 92, 17; 109, 4; 112, 1-25; 116, 3; 6; 8; 18; 21; 117, 1; 2; 4; 5; 8-13; 15; 16; 18-25; 118, 1-4; 8-11; 119, 2; 3; 5; 10; 120, 1; 6; 139, 3; 157, 2; 4; 180, 4; 10; 181, 5; 7; 9; 182, 2; 4; II. 39, 7; 8; 41, 7; 9; III. 58, 3; 5; IV. 13, 1; 15, 9; 10; 43, 4; 44, 1-3; 6; 45, 3; 7; V. 41, 3; 49, 1; 73, 1; 7; 9; 74, 1; 8; 75, 2; 5; 6; 8; 76, 1; 4; 77, 3; 78, 4-6; VII. 67, 3-6; 68, 1; 3; 6-8; 69, 2; 5; 7; 70, 1; 3; 5; 7; 71, 2; 3; 72, 5; 74, 1; 3; 4; VIII. 5, 2; 7; 10; 14; 16-19; 25; 27; 28; 31; 32; 37; 8, 2; 3; 6; 9-11; 13; 21; 22; 9, 1-5; 8-10; 12; 14; 21; 10, 1; 22, 1; 5; 9; 10; 17; 26, 4; 5; 7; 14; 16; 35, 1; 4; 7; 10; 13; 16; 42, 4; 5; 57, 2; 3; 73, 1-3; 7; 12; 13; 85, 2; 3; 6; 8; 87, 1; 2; X. 36, 6; 39, 1; 2; 6; 9-13; 40, 5; 62; 7; 82; 11; 12; 41, 2; 3; 52, 2; 61, 4; 65, 12; 85, 14; 92, 13; 131, 4; 143, 4.

अष्टाध्यायी V. 46, 8.

अष्टाध्यायी I. 46, 12; 120, 10; 157, 3; III. 29, 6; 54, 16; IV. 52, 2; 3; V. 42, 18; VI. 49, 5; VII. 72, 3; VIII. 8, 23; 9, 7; 13; 16; 18; X. 106, 11.

अष्टाध्यायी V. 75, 7.

अष्टाध्यायी I. 22, 1; 186, 10; II. 31, 4; III. 58, 1; IV. 25, 3; VIII. 8, 12; 9, 13; 10, 2; X. 17, 2; 132, 1; 184, 2.

अष्टाध्यायी I. 30, 17; 116, 5; 13; 25; 117, 7; 17; 118, 7; 157, 5; 180, 7; 8; 182, 7; 183, 6; 184, 5; 6; V. 75, 1; VII. 40, 5; 67, 10; 72, 4; 73, 2; VIII. 10, 5; X. 39, 14.

अष्टाध्यायी VI. 45, 21.

अष्टाध्यायी I. 44, 2; 14; 164, 27; 182, 6; V. 31, 8; 73, 10.

अभिया IV. 17, 11.
 अभी IV. 2, 5; VII. 1, 12; VIII. 4, 9.
 अभीइव II. 27, 16.
 अभे I. 30, 21.
 अभे इवेत्यभेइव III. 33, 1.
 अभेन I. 162, 3.
 अभेभिः VII. 54, 2; 90, 6; VIII. 5, 7; 13, 11; 46, 26; 87, 5; X. 108, 7.
 अभेषु I. 29, 1-7; 114, 8.
 अभिः I. 16, 9; 88, 2; 113, 14; 117, 14; 175, 4; II. 15, 4; III. 30, 12; 20, 58, 3; IV. 51, 5; V. 29, 9; 55, 1; 58, 6; VI. 39, 4; 62, 3; 65, 2; VII. 18, 2; 41, 3; 45, 1; 69, 1; 71, 3; VIII. 5, 35; 7, 27; IX. 96, 11; X. 3, 7; 7, 2; 11, 7; 68, 12; 70, 2; 3.
 अभिः I. 92, 12; 113, 15; 124, 11; VII. 77, 2.
 अभ्यः I. 32, 12; 74, 7; VIII. 66, 3.
 अभ्यः VIII. 46, 21.
 अभ्य I. 117, 22; 119, 9; IV. 28, 5; V. 52, 17; 61, 5; VII. 92, 3; VIII. 21, 10; 34, 16; IX. 72, 9; 108, 6; X. 48, 4; 93, 12.
 अभ्य I. 112, 10; VIII. 46, 33.
 अभ्यस्य IV. 41, 10; VIII. 46, 22.
 अभ्यस्य VIII. 24, 14.
 अभ्या V. 79, 7; VII. 16, 10; 67, 9; VIII. 27, 6; 34, 14.
 अभ्यानां VIII. 25, 23.
 अभ्यानि VI. 44, 12; VII. 18, 19.
 अभ्ये VIII. 13, 22.
 अभ्येन X. 87, 16.
 अभ्यैः VI. 60, 14; VIII. 73, 14.
 अभ्यन्तरा I. 173, 4.
 अबाळः III. 15, 4; VII. 20, 3; 28, 2; IX. 90, 3.
 अबाळं I. 55, 8; 91, 21; VI. 18, 1; VIII. 70, 4; X. 48, 11.
 अबाळस्य II. 21, 2; VII. 46, 1; VIII. 32, 27.
 अबाळेन VI. 19, 2.

अह VIII. 2, 41; X. 27, 15.
 अह VII. 84, 5; VIII. 70, 5; X. 126, 1.
 अहःकल्पः X. 62, 7.
 अहमं II. 5, 2; X. 114, 9.
 अहवे IV. 30, 19.
 अहा I. 121, 8.
 अहापदी I. 164, 41.
 अहापदीभिः II. 7, 5.
 अहापदीं VIII. 76, 12.
 अहाभिः II. 18, 4.
 अहाबुधुरं X. 53, 7.
 अहौ I. 35, 8; 126, 5; X. 72, 8.
 अहो VI. 53, 9.
 अहो IV. 57, 4; VI. 58, 2.
 अहाधी X. 102, 8.
 अहीवत्सभ्यां X. 163, 4.
 अहीवतीं VII. 50, 2.
 असः VI. 36, 5; VII. 24, 1; VIII. 100, 2; X. 44, 4; 50, 5; 85, 26; 36; 124, 1.
 असक्त I. 33, 3.
 असक्तां VI. 63, 8.
 असक्त VIII. 64, 9.
 असक्तोः I. 31, 3.
 असक्तसहितः VIII. 20, 24.
 असक्तं III. 31, 4.
 असक्तं X. 124, 7.
 असक्ताया X. 39, 6.
 असत् I. 9, 5; 89, 5; 107, 1; 114, 1; 143, 6; 173, 9; 176, 5; 186, 3; II. 23, 14; III. 23, 3; 51, 11; IV. 16, 20; VI. 23, 5; 10; 24, 5; 34, 5; VII. 20, 8; 53, 3; 85, 4; 104, 12²; 13; VIII. 31, 18; IX. 89, 6; X. 5, 7; 27, 1; 29, 2; 37, 10; 101, 3; 129, 1; 137, 5; 141, 4.
 असत् I. 57, 2; 125, 2; 129, 8; 156, 2; 164, 16; 173, 10; II. 26, 1; IV. 2, 10; 4, 7; VIII. 20, 17; 28, 4; 31, 3; 61, 4; 89, 4; X. 10, 11; 89, 14.

असंतः V. 12, 4; VII. 104, 8; X. 72, 2.
 असंता IV. 5, 14.
 असंति I. 124, 11; VI. 23, 9; 45, 14; VIII.
 20, 15; X. 85, 25; 129, 4; 191, 4.
 असति V. 53, 15.
 असत्याः IV. 5, 5.
 असंथ V. 61, 4; X. 103, 13.
 असंथ VIII. 30, 2; X. 97, 5.
 असंथः VI. 63, 1.
 असंदः VII. 11, 2.
 असंदः V. 21, 4²; IX. 17, 8; 62, 7; X. 91, 4.
 असंदत् X. 189, 1.
 असंदत् II. 9, 1; III. 62, 15; VI. 57, 2; IX.
 1, 2; 16, 4; 19, 3; 62, 4; 30; 72, 5;
 89, 1; 97, 37; 45; 107, 5.
 असंदन् VIII. 28, 1; X. 43, 4.
 असंदन् I. 191, 4; X. 30, 15.
 असन् I. 89, 1; V. 33, 3; VII. 8, 5; 104, 8;
 VIII. 45, 33; X. 29, 4; 53, 8.
 असन् I. 38, 15; IV. 3, 11.
 असनत् X. 67, 10.
 असनत् V. 30, 14.
 असनन् VIII. 28, 1.
 असनं I. 120, 10; VIII. 25, 24; 46, 22; 29.
 असना X. 95, 3.
 असनां I. 148, 4; 155, 2.
 असनाम VIII. 47, 18; X. 62, 11.
 असनाम VIII. 25, 22.
 असनाय I. 130, 4.
 असने I. 112, 21.
 असनोः VIII. 49, 10.
 असनोत् III. 34, 10³.
 असन्वन् VII. 18, 1.
 असपत्नः X. 174, 4; 5.
 असपत्ना X. 159, 4; 5.
 असपत्त VII. 83, 8.
 असपर्यन् III. 9, 9.
 असनः VI. 36, 4; VIII. 62, 2.
 असनाः I. 140, 4; VII. 5, 3.

असमने VI. 46, 13.
 असमं I. 54, 8; X. 47, 8; 89, 3.
 असमहः काव्यः II. 21, 4; IX. 76, 4.
 असमा I. 54, 8; VI. 67, 1.
 असमाः II. 13, 7; X. 71, 7.
 असमातिः शोभाः VI. 29, 6.
 असमातिं X. 60, 2.
 असमातिषु X. 60, 5.
 असमानि VII. 43, 1.
 असंदिहः IV. 4, 2.
 असंदिहं VIII. 102, 14.
 असंमृष्टः V. 11, 3.
 असंयत्तः I. 83, 3.
 असत् X. 108, 3.
 असत् IX. 110, 4.
 असरत् IX. 87, 6.
 असरत् II. 24, 14; IV. 38, 9; IX. 3, 8;
 37, 5; 62, 16; 86, 44; 92, 2; 97, 45.
 असरन् IX. 6, 4; 82, 3.
 असरं X. 108, 4.
 असर्जि I. 38, 8; 181, 7; 190, 2; IX. 36, 1;
 67, 15; 86, 46; 91, 1; 97, 46; 106, 12;
 109, 19.
 असर्जि IV. 26, 5; VI. 63, 7.
 असद्यतः I. 13, 6; 112, 2; 142, 6; II. 25, 4;
 IX. 57, 1; 62, 28; 73, 4; 74, 6; 85, 10;
 86, 27.
 असद्यतं I. 112, 9.
 असद्यतं II. 32, 3.
 असद्यता I. 160, 2; VII. 67, 9.
 असद्यताः इव X. 69, 8.
 असद्यती III. 57, 6; VIII. 31, 4.
 असद्यती इति VI. 70, 2.
 असद्युषी IX. 86, 18.
 अससंतः I. 143, 3.
 अससि II. 26, 2; IV. 57, 6²; X. 174, 3.
 अससृष्टं X. 31, 3.
 अससृष्टं IX. 97, 30.
 अससन् I. 161, 11.
 अससं III. 29, 9.

असहिह VII. 98, 5.

असाधि X. 159, 1.

असाद्यन् VIII. 23, 17; 51, 2.

असाद्यन्त III. 9, 9; X. 7, 5.

असादि VII. 7, 5.

असादि I. 60, 2; III. 4, 4; IV. 6, 2; V. 43, 7.

असानिचं VI. 47, 23.

असान I. 53, 11; 173, 9; IV. 2, 10; X. 53, 4.

असामि I. 25, 15; 39, 9; 10²; VI. 19, 2; 38, 5; X. 22, 3; 74, 3; 96, 5.

असामिऽभिः I. 39, 9.

असामिऽश्वसः V. 52, 5.

असाद्यन्त X. 56, 5.

असाधि I. 84, 1; V. 43, 5; VII. 21, 1; IX. 62, 4; 77, 5; 82, 1; X. 104, 1.

असाधियुः IX. 21, 7.

असाधीन् I. 124, 1; 157, 1; V. 81, 2.

असि I. 1, 4; 12, 3; 13, 4; 15, 3; 44, 2; 9; 10²; 59, 3; 74, 4; 81, 2³; 87, 4; 94, 7; 97, 6; 129, 2; 144, 7; 163, 3⁴; 189, 6; II. 1, 2; 9, 4; 23, 11; 32, 6; III. 3, 7; 9, 3; 53, 18; IV. 6, 1; 32, 13; 21; 46, 1; V. 9, 4; 28, 5; 35, 4; VI. 2, 7; 4, 4; 13, 2; 40, 5; 48, 8; 19; 71, 2; VII. 32, 24; VIII. 4, 1; 6, 41; 11, 8; 12, 18; 13, 15; 14, 11; 23, 29; 24, 2; 39, 3; 43, 28; 44, 24; 29; 61, 14; 90, 2; 92, 28; 93, 33; 95, 3; 97, 5; 98, 5; 6; IX. 65, 4; 85, 2; 97, 55³; X. 1, 4; 24, 3; 35⁷; 98, 1.

असि I. 15, 12; 27, 6; 31, 10; 12; 16; 36, 5; 9; 12; 50, 4; 53, 2; 59, 1; 5; 62, 12; 75, 3; 4; 91, 3²; 5²; 94, 5; 6; 13²; 102, 8; 132, 3; 169, 1; 188, 3; II. 1, 3; 5; 7; 10-12; 15; 7, 5; 12, 15; 13, 2-12; 20, 2; 23, 2; 4; 27, 10; 33, 3; 41, 2; III. 3, 10; 9, 3; 25, 1; 28, 3; 30, 21; 34, 2; 45, 5; 46, 2; 47, 1; IV. 4, 1; 9, 1; 20, 8²; 30, 2; 7; 22; 32, 2; 19; 52, 3²; V. 1, 8; 13, 4; 6; 28, 4;

29, 1; 40, 7; 44, 2; VI. 25, 5; 44, 12; 21; 45, 5; 26; 47, 26; 30; 48, 9; 55, 3; 56, 5; 58, 1; VII. 11, 1; 19, 1; 22, 7; 29, 4; 31, 6; 7; 32, 17; 33, 11; 37, 5; 98, 6; VIII. 1, 6; 7; 2, 9; 4, 1; 11, 1; 2; 13, 15; 26; 19, 31; 21, 13; 23, 30; 33, 10; 36, 1; 5; 51, 7; 60, 3; 5; 6; 19; 61, 6; 64, 2; 69, 12; 71, 2; 79, 3; 80, 3; 7; 88, 4; 89, 6; 90, 2; 5; 95, 4; 97, 9; 98, 2²; 99, 5²; 101, 11³; 12²; IX. 2, 10; 18, 1; 47, 5; 59, 4; 61, 20; 64, 1; 2; 66, 3; 16; 67, 1; 13; 86, 28; 29; 38; 39; 88, 3; 4²; 104, 5; 109, 6; X. 1, 2; 2, 1; 2; 4, 1; 2; 10, 13; 11, 5; 54, 5; 56, 3; 61, 24; 79, 5; 84, 4; 91, 3²; 97, 18; 23; 100, 5; 102, 12; 104, 6; 110, 1; 3; 133, 3; 4; 141, 1; 145, 5; 152, 1; 153, 2; 3; 5; 156, 5; 180, 1; 186, 2.

असिः X. 79, 6; 89, 8.

असिऽज्ञीः VII. 5, 3.

असिऽज्ञी IX. 73, 5; X. 3, 1.

असिऽज्ञ्या X. 75, 5.

असिऽज्ञ्या IV. 17, 15; VIII. 20, 25.

असिऽचन् X. 29, 7.

असिऽचन् III. 48, 2.

असिऽचन्तं I. 116, 7; 117, 6.

असिऽचन् I. 85, 11.

असितः I. 46, 10.

असितं IV. 13, 4; 51, 9.

असिता I. 162, 20.

असिन्वती इति X. 79, 1.

असिन्वन् II. 13, 4; VII. 39, 6; VIII. 45, 38; X. 79, 2.

असिन्वं V. 32, 8.

असिन्वा X. 89, 12.

असिं X. 86, 18.

असिरेण IX. 76, 4.

असिऽचन् VI. 3, 5.

असिवासः VIII. 50, 10.

असिमासत् VIII. 51, 2.
 असिमासन् III. 31, 9.
 असिमासद् IX. 81, 2.
 असिमासद् IX. 14, 1; 27, 6; 30, 4; 49, 5;
 60, 3; 78, 1; 106, 12.
 असिमासद् IX. 68, 1.
 असिमाद् VI. 1, 2.
 असिमाद् I. 143, 1; X. 81, 1.
 असिमाद् V. 1, 6; VIII. 42, 1.
 असिमाद् X. 132, 7.
 असिमाद् X. 52, 2.
 असुः I. 113, 16; 164, 4; X. 121, 7.
 असुः I. 179, 2.
 असुतः VII. 26, 1.
 असुतात् VI. 41, 4.
 असुतानां VIII. 64, 3.
 असुनृपः X. 82, 7; 87, 14.
 असुनृपौ X. 14, 12.
 असुनीति X. 12, 4; 15, 14; 16, 2.
 असुनीति X. 59, 5; 6.
 असुन्वतः I. 101, 4; V. 34, 6; VIII. 62, 12.
 असुन्वता IV. 25, 7; V. 34, 5; X. 42, 4.
 असुन्वतां I. 110, 7.
 असुन्वतं I. 176, 4.
 असुन्वां VIII. 14, 15.
 असुं I. 140, 8; 182, 3; II. 22, 4; X. 12, 1;
 14, 12; 15, 1; 59, 7.
 असुर I. 24, 14; 174, 1; II. 27, 10; 28, 7;
 IV. 2, 5; VIII. 90, 6; X. 96, 11; 99,
 12; 132, 4.
 असुर I. 35, 7; 10; 54, 3; 131, 1; II. 1, 6;
 III. 3, 4; V. 15, 1; 27, 1; 42, 1; 51, 11;
 83, 6; VII. 30, 3; 56, 24; VIII. 42, 1;
 IX. 73, 1; 74, 7; X. 11, 6; 74, 2.
 असुरश्च VIII. 19, 23.
 असुरश्च VI. 22, 4.
 असुरश्च VII. 13, 1.
 असुरश्च III. 55, 1; X. 55, 4.
 असुरश्च X. 99, 2.

असुरं V. 42, 11; VII. 2, 3; X. 56, 6.
 असुरस्य I. 110, 3; 122, 1; 126, 2; II. 30, 4;
 III. 29, 14; 38, 4; 53, 7; 56, 8; IV.
 53, 1; V. 49, 2; 63, 3; 7; VII. 6, 1;
 99, 5; VIII. 20, 17; X. 10, 2; 31, 6;
 92, 6; 138, 3; 177, 1.
 असुरहा X. 170, 2.
 असुरा VII. 65, 2; VIII. 25, 4.
 असुरा I. 151, 4; VII. 36, 2.
 असुराः I. 64, 2; VIII. 96, 9; X. 124, 5.
 असुराः VIII. 27, 20.
 असुरान् X. 53, 4; 157, 4.
 असुराय V. 12, 1; 41, 3; IX. 99, 1; X. 124, 3.
 असुरे X. 93, 14.
 असुरेभ्यः VIII. 97, 1.
 असुरेषु X. 151, 3.
 असुरेः I. 108, 6; X. 82, 5.
 असुरेः II. 23, 2; X. 105, 11.
 असुरेः VIII. 101, 12.
 असुरेः II. 27, 4; 33, 9; III. 38, 7; V. 10, 2;
 66, 2; VI. 20, 2; 30, 2; 36, 1; 74, 1;
 VII. 5, 6; 65, 1; IX. 71, 2.
 असुरेस्य II. 35, 2; VII. 22, 5.
 असुरी I. 167, 5; VII. 96, 1.
 असुरीश्च I. 168, 7.
 असुरीणि IV. 42, 2; X. 54, 4.
 असुरीन् I. 134, 5.
 असुरीय IV. 16, 2; VII. 21, 7; 66, 2; VIII.
 25, 3; X. 50, 3.
 असुरात् I. 110, 3.
 असुरीन् IV. 24, 5; VI. 44, 11.
 असुरेः IV. 25, 6.
 असुरा I. 168, 9; III. 38, 5; V. 2, 2.
 असुरा III. 39, 3; V. 7, 8.
 असुराय III. 31, 7.
 असुराय I. 72, 3.
 असुराय X. 135, 2.
 असुरे VIII. 10, 4.
 असुरे X. 82, 4.

असूयै V. 32, 6.
 असूय I. 164, 4.
 असूयत VIII. 63, 7; IX. 64, 4; 86, 2; X. 86, 1.
 असूयत I. 135, 6; V. 52, 6; VIII. 52, 9;
 93, 23; IX. 16, 5; 46, 2; 62, 22; 63,
 25; 27; 64, 7; 16; 66, 10; 25; 67, 18;
 86, 4; 106, 14; 107, 25.
 असूयि VIII. 27, 11.
 असूयि II. 35, 1.
 असूयन् IX. 46, 1; 67, 17.
 असूयन् IX. 86, 4; 87, 5; 88, 6; 96, 22;
 97, 29; 31.
 असूयं I. 9, 4; IX. 7, 1; 13, 6; 62, 7; 66, 11.
 असूयं IX. 12, 1; 17, 1; 23, 1; 62, 1; 63, 4; 26.
 असूजः III. 32, 6; V. 32, 1; VIII. 3, 10.
 असूजः I. 32, 12; 57, 6; 130, 5; VI. 17, 6;
 12; 30, 4; VIII. 96, 18; X. 133, 2;
 138, 2.
 असूजत् X. 54, 6.
 असूजत् I. 33, 13; 51, 11; 80, 10; II. 15, 3;
 4; 28, 4; III. 1, 9; 31, 11; 16; IV.
 18, 7; 19, 8; V. 29, 2; 30, 10; VI.
 32, 2; X. 80, 3; 98, 5.
 असूजत I. 110, 8; X. 67, 8.
 असूजन् X. 66, 8.
 असूजत IV. 19, 2; VIII. 59, 6.
 असूइ X. 31, 9.
 असेधः V. 31, 7.
 असेधत् VI. 47, 21.
 असेन्या X. 108, 6.
 असी I. 105, 16; 191, 9; V. 17, 3; VIII.
 91, 2; 6; X. 132, 4; 146, 1; 159, 1.
 अस्तभायत् I. 154, 1.
 अस्तभने X. 149, 1.
 अस्तुषु VI. 67, 11; VII. 53, 3.
 अस्तुषुः VI. 22, 3.
 अस्तः X. 111, 6.
 अस्तःशतानि V. 7, 6.
 अस्तभायः I. 62, 5.

अस्तभायत् I. 164, 25; II. 15, 2; VI. 44, 22.
 अस्तभाः II. 13, 10; VII. 99, 2; 3; VIII.
 89, 5; X. 55, 1; 153, 3.
 अस्तभात् II. 12, 2; 17, 5; III. 30, 9; 53, 9;
 VIII. 42, 1; X. 113, 4.
 अस्तभात् VI. 8, 3; 47, 5.
 अस्त I. 66, 5; 116, 5; 130, 1; III. 53, 4;
 6; IV. 16, 10; 34, 5; V. 6, 1³; 30, 13;
 VI. 49, 12; VII. 37, 4; 6; VIII. 3, 23;
 91, 1; IX. 66, 12; 97, 8; X. 14, 8; 28, 1;
 34, 10; 85, 33; 86, 20; 21; 95, 2; 4;
 13; 111, 10.
 अस्तंश्च I. 116, 25.
 अस्तंश्चै I. 129, 9.
 अस्तभीत् VIII. 51, 8.
 अस्तभीत् III. 5, 10.
 अस्तारित्यस्तः VII. 18, 11.
 अस्तारित्यस्तः II. 11, 20.
 अस्ता I. 61, 7; 71, 5; II. 42, 2; IV. 4, 1;
 27, 3; 36, 6; X. 87, 6; 103, 3; 133, 3.
 अस्तांश्च I. 70, 6; IV. 31, 13; VI. 3, 5;
 20, 9; 64, 3; X. 42, 1.
 अस्तांश्च I. 64, 10.
 अस्तारं VIII. 93, 1.
 अस्तारि VI. 63, 3.
 अस्तावि I. 141, 13; VIII. 52, 9; X. 45, 12;
 63, 17.
 अस्तावि VI. 23, 10.
 अस्ति I. 22, 4; 33, 2; 36, 12; 37, 15; 100,
 2; 108, 2; 149, 2; 162, 9; 10; 167, 7;
 170, 1; 173, 6; 12; 178, 1; 190, 3; II.
 27, 6; 33, 7; III. 29, 1²; 36, 9; IV.
 18, 4; 20, 7; 21, 2; 45, 7; 58, 1; V.
 7, 9; 31, 2; 39, 1; 3; 42, 2; 4; 65, 4;
 70, 1; 74, 6; VI. 18, 3; 6; 15; 25, 1;
 29, 1; 34, 2; 44, 1; 62, 8; 65, 4; 74, 3;
 VII. 20, 5; 22, 2; 27, 2; 3; 32, 19;
 56, 18; 21; 68, 5; 71, 4; 86, 6; 97, 4;
 VIII. 1, 27; 31; 9, 15; 10, 3; 18, 19;
 20, 22; 23, 10; 24, 9; 19; 21; 27, 10²;
 30, 1; 33, 6; 46, 9; 47, 13; 54, 5; 66,

13; 67, 3; 6; 7²; 70, 8; 81, 8; 94, 4;
100, 3; 102, 19; X. 12, 5; 82, 5; 131, 3;
142, 1².
अलि I. 27, 8; 40, 8; 41, 4; 62, 6; 84, 19;
105, 13; 109, 1; 164, 1; 165, 9; II. 12, 5;
24, 7; 33, 10; IV. 30, 1; V. 3, 5; 29,
14; 77, 2; VI. 18, 3; 12; 21, 10; 24, 5;
25, 5; 30, 4; 66, 8; VII. 3, 2; 4, 7;
29, 3; 40, 3; 60, 7; VIII. 14, 4; 32, 16;
66, 9; 67, 19; 74, 15; 78, 7; 100, 3;
X. 27, 21; 31, 8; 71, 6; 117, 4.
अलु I. 139, 1.
अलु I. 7, 10; 8, 5; 13, 10; 11; 16, 7; 24, 9;
26, 7; 27, 9²; 30, 5; 12; 39, 2; 4;
55, 7; 82, 5; 86, 7; 90, 7; 8; 91, 19;
94, 8; 98, 3; 100, 19; 102, 11; 108, 2;
114, 10; 125, 7; 140, 11; 147, 4; 162,
8; 9; 11; 14; 165, 10; 172, 1; 184, 4;
185, 11; II. 4, 2; 14, 11; 20, 3; 28, 1;
III. 30, 6; 18; 44, 1; 54, 3; 18; 21;
59, 2; IV. 1, 18; 2, 7; 4, 7; 12, 1; 15, 9;
21, 1; 26, 4; 37, 6; 46, 7; 57, 3; V.
11, 5; 34, 9; 47, 7²; 53, 9; 74, 9; VI.
16, 26; 18, 5; 23, 3; 26, 8; 29, 6; 37, 5;
48, 18; 20; 58, 1; 66, 1; 7; 67, 8;
VII. 1, 14; 4, 2; 20, 10; 25, 3; 34, 15;
22; 35, 2²; 3; 4; 5²; 6; 7; 9²; 10;
11; 13²; 38, 3; 40, 3; 41, 5; 56, 5;
17; 24; 57, 4²; 58, 4; 66, 5; 67, 6;
70, 5; 85, 4; 86, 8²; 100, 3; 101, 5;
104, 3; 8; 11²; VIII. 1, 32; 17, 6²; 10;
19, 9; 66, 15; 83, 4; 93, 18; 96, 7;
100, 2; 102, 21; IX. 63, 3; 92, 5; X.
7, 4; 15, 2; 32, 9; 34, 14; 35, 13; 42, 3;
43, 2; 44, 9; 51, 8; 9; 59, 4; 62, 1;
77, 7; 80, 2; 81, 6; 85, 23; 97, 20; 23;
100, 4; 9; 10; 102, 11; 108, 6; 128,
1-4; 165, 1-4; 180, 1; 185, 1; 191, 4.
अलुः I. 66, 4; 148, 4; 155, 2; IX. 77, 2.
अलुतः V. 61, 8; 67, 5.
अलुयन् III. 9, 9.

अलुयन् I. 188, 4.
अलुयान् VIII. 41, 8; 63, 7.
अलुतः I. 41, 6; VI. 16, 20; VIII. 93, 9; 15;
IX. 27, 4.
अलुतं I. 4, 4; 15, 5; 140, 8; VIII. 1, 11;
66, 10; IX. 9, 5; X. 48, 11.
अलुतश्चयनः VIII. 43, 1.
अलुतभिः I. 8, 4.
अलुन् X. 64, 8.
अल्ले VII. 1, 2.
अल्लोदं I. 124, 13.
अल्लोभयन् I. 88, 6.
अल्लोपत I. 82, 2.
अल्लोपि I. 122, 1; V. 41, 10; VIII. 39, 1;
X. 77, 1.
अल्लोष्ट I. 77, 5.
अल्लोत् X. 67, 3; 105, 6; 11².
अल्लो VIII. 96, 2.
अल्ल्यन्त्रं I. 164, 4.
अल्ल्यभिः I. 84, 13.
अल्ल्या X. 48, 10.
अल्ल्यान् I. 35, 10; 65, 4; 141, 7; II. 4, 7;
30, 3; 35, 9; III. 39, 3; VII. 3, 2;
VIII. 27, 12.
अल्ल्यान् I. 35, 4; 74, 8; 123, 1; 149, 4;
162, 21; 164, 17; II. 3, 1; 38, 1; 4;
III. 5, 3; 7; 14, 1; 61, 6; IV. 6, 4;
18, 5; 51, 1; V. 1, 2; 80, 5; VI. 41, 2;
45, 31; 63, 4; 71, 4; VII. 16, 3; 70, 1;
77, 2; 92, 2; IX. 85, 9; 12; 86, 8;
87, 4; X. 1, 1; 3, 3; 103, 9.
अल्ल्यापयन् X. 101, 11.
अल्ल्यापयन् I. 167, 6; X. 56, 6.
अल्ल्यान् II. 5, 6.
अल्ल्यान् I. 40, 7; X. 119, 4; 127, 7.
अल्ल्यान् I. 94, 11.
अल्ल्यान् I. 80, 8; 135, 1²; VIII. 102, 13;
IX. 83, 2.
अल्लुः III. 1, 7; IV. 51, 2; VI. 64, 1; VII.
83, 3; VIII. 95, 1.

अस्युः I. 115, 3; 123, 1; 6; 126, 3; 190, 6;
IV. 34, 3; 41, 8; 9; V. 76, 1; VI. 44,
20; VII. 23, 3; 43, 2; 60, 4; 68, 2;
75, 3; VIII. 48, 11; IX. 53, 1; X. 107, 2;
114, 10; 123, 4.

अस्युरि VI. 15, 19.

अस्ययसांश्च X. 159, 5.

अस्माता X. 4, 5.

अस्मातारो IV. 30, 17.

अस्मातृन् II. 15, 5.

अस्येदमानः IV. 3, 10.

अस्यरित्यस्यः V. 15, 5.

अस्ये I. 10, 2.

अस्याचि X. 161, 2.

अस्युतः IX. 3, 8.

अस्युतं VIII. 82, 9.

अस्युधन् VI. 66, 11; VII. 56, 3.

अस्युशत् VI. 8, 2.

अस्युहयं X. 135, 2.

अस्युरः VIII. 3, 19.

अस्युरत् II. 12, 12.

अस्युरत् II. 11, 9.

अस्मात् I. 24, 9; 15; 33, 3; 60, 3; 63, 5;
92, 16; 114, 4; 121, 15; 129, 6; 10;
134, 2; 139, 5; 8²; 144, 3; 189, 1; 3;
II. 6, 4; 33, 2; 11; III. 8, 2; 41, 8;
58, 2; IV. 1, 4; 4, 5; 11, 6; 12, 6; 41, 1;
V. 2, 7; 33, 3; 56, 3; 57, 1; 77, 2;
VI. 44, 16; 74, 3; VII. 1, 21; 22, 6;
32, 1; 34, 1; 38, 7; 44, 3; 56, 9; 71,
1; 2; 88, 7; 100, 6; VIII. 2, 6; 20;
26; 8, 8; 11, 3; 18, 11; 16; 45, 37;
47, 13; 61, 16; 67, 15; 74, 7; 75, 13;
IX. 81, 3; 104, 6; 105, 6; X. 5, 1; 20, 8;
37, 4; 45, 1; 53, 1; 54, 3; 63, 12; 91,
12; 99, 7; 134, 5; 144, 6; 164, 3.

अस्माज्ञा I. 132, 2; 137, 1; 3; IV. 32, 18;
41, 10; VIII. 18, 14; 63, 4; X. 44, 3.

अस्मांश्च VI. 44, 19.

अस्मात्सखा VI. 47, 26.

अस्माद्यक् III. 54, 22; IV. 22, 8; V. 4, 2;
VI. 19, 1; 3; VII. 79, 5; IX. 93, 4;
X. 116, 6.

अस्माद्यैः VII. 19, 10.

अस्माद्युक् I. 36, 16; 176, 3; VIII. 60, 7.

अस्माभ्यं I. 7, 6; 10, 8; 17, 8; 24, 14; 34, 3;
48, 9; 63, 8; 79, 5; 81, 6; 85, 12;
90, 3; 92, 13; 102, 4; 108, 13; 111, 3;
114, 5; 117, 2; 132, 4; 140, 11; 159, 5;
170, 3; 176, 4; 187, 11; 189, 3; II.
11, 19; 13, 13; 14, 12; 18, 8; 38, 11;
40, 4; III. 30, 21²; 36, 9; 50, 3; 54, 11;
57, 6; 62, 14; IV. 1, 3²; 20, 7; 22, 9;
10²; 31, 13; 36, 8; 37, 7; 55, 8; 9;
V. 10, 1; 35, 1; 38, 4²; 44, 6; 47, 7;
53, 13; 55, 9; VI. 19, 6; 44, 18; 46, 8;
51, 5; 52, 15; 53, 5; 71, 6; 75, 11;
VII. 50, 4; 68, 3; 74, 5; 78, 1; 79, 4;
81, 6; 94, 7; 104, 14; VIII. 5, 12; 11,
10; 26, 15; 30, 4; 46, 19; 67, 19; 81, 9;
83, 1; 84, 6; IX. 2, 9; 7, 9; 21, 5; 33, 6;
40, 3; 43, 4; 46, 5; 49, 3; 62, 3; 63,
11; 65, 13; 21; 86, 41; 90, 4; 91, 6;
97, 21; 101, 10; 11; 104, 4; 106, 6;
X. 14, 12; 30, 11; 47, 1; 56, 2; 84, 7;
116, 9; 126, 7; 133, 7.

अस्माद्यु X. 93, 14.

अस्माद्युः I. 131, 7; 135, 2²; 142, 10; III.
41, 7; 42, 1; V. 74, 8; VI. 48, 2; VII.
15, 8; VIII. 19, 7; 70, 12²; IX. 2, 5;
6, 1; 14, 8; 64, 18; 78, 5; X. 93, 11.

अस्माद्युं II. 23, 8.

अस्माद्यु इत्यस्माद्यु I. 135, 5; 151, 7; VII. 74, 4;
VIII. 26, 14.

अस्माकं I. 173, 10.

अस्माकं I. 7, 10; 13, 10; 25, 15; 27, 2; 4;
30, 11; 33, 1; 79, 11; 94, 8; 16; 102, 4;
5; 114, 3; 129, 1; 4²; 132, 6; 138, 2;
139, 9; 140, 10; 12; 152, 7²; 157, 2;

174, 10; 187, 2; II. 2, 10; 30, 4; 31, 1;
 III. 31, 14; 39, 4; 62, 15; IV. 1, 13;
 9, 7³; 20, 3; 22, 10²; 31, 14; 15; 32,
 1; 15; V. 4, 8; 9; 35, 7; 8; 41, 16;
 44, 7; 65, 6; 74, 9; VI. 8, 7; 45, 30;
 46, 4; 47, 31; 54, 6; VII. 28, 1; 32, 11;
 51, 2; 57, 2; 59, 3; 69, 6; 82, 9;
 VIII. 1, 3; 15; 4, 18; 5, 18; 6, 42;
 12, 17; 17, 4; 26, 20; 33, 15²; 45, 9;
 52, 8; 54, 8; 57, 2; 64, 6; 67, 19; 88, 6;
 92, 32; X. 22, 7; 26, 4; 9; 32, 1; 36, 6;
 37, 11; 81, 6; 84, 5; 97, 20; 23; 103,
 4; 7; 11³; 108, 5; 112, 7; 133, 1;
 136, 3; 151, 3; 157, 3.
 अस्माकाः I. 97, 3; V. 10, 6; VI. 25, 7;
 VII. 78, 5.
 अस्माकेन VI. 45, 15; X. 42, 10.
 अस्माकेभिः I. 100, 6; II. 30, 10; VI. 12, 4;
 VIII. 15, 12; 40, 7.
 अस्मात् I. 171, 4; 182, 8; III. 53, 19; X.
 98, 12.
 अस्मात् II. 23, 5; IV. 17, 10; V. 32, 3;
 VIII. 27, 18; 96, 6; X. 117, 4.
 अस्मान् I. 9, 6; 17, 7; 24, 12; 31, 18; 47, 5;
 81, 3; 84, 20; 95, 9; 98, 3; 109, 7; 8;
 111, 5; 112, 25; 165, 14; 174, 1; 189,
 1; 2; II. 1, 16; 2, 13; 11, 15; 28, 10;
 30, 5; 6; 8; 39, 4; III. 8, 10; 33, 6;
 53, 20; 62, 3²; IV. 4, 15; 9, 8; 12, 4;
 31, 10³; 11; 12²; V. 4, 6; 33, 5; 55, 4;
 10; VI. 19, 3; 41, 5; 44, 9; 45, 30;
 VII. 1, 22; 12, 2; 15, 3; 18, 2; 19, 9;
 23, 2; 34, 12; 48, 2; 54, 1; 55, 3; 93, 6;
 104, 23; VIII. 2, 19; 3, 1; 2; 8, 21;
 22, 4; 25, 21; 33, 16; 40, 12; 48, 3;
 11; 54, 7; 59, 5; 63, 12; 70, 6; 80, 6;
 100, 11; IX. 52, 4; 85, 2; X. 15, 5;
 17, 5; 10; 19, 1; 61, 22; 73, 11; 78, 8;
 97, 23; 103, 11; 112, 10; 152, 4; 165, 3;
 174, 1.
 अस्मान् अस्मान् IV. 32, 4

अस्माभिः I. 113, 11; III. 62, 7; VI. 34, 2;
 VIII. 81, 8; X. 38, 3; 112, 3.
 अस्मासु I. 48, 12; 64, 15; 123, 13²; 139, 8;
 II. 2, 6; 23, 15; IV. 51, 10; 57, 2; 8;
 58, 10; V. 4, 10; VI. 7, 3; 47, 6; VII.
 77, 6; VIII. 47, 10; 59, 7; X. 59, 5;
 6; 83, 4; 144, 2.
 अस्मि I. 164, 37; VI. 19, 12; VII. 25, 4;
 104, 15; VIII. 75, 15.
 अस्मि I. 105, 7; 126, 7; III. 26, 7²; IV.
 26, 1; V. 44, 14; VII. 100, 6; 104, 16;
 VIII. 100, 4²; X. 27, 1; 33, 7; 48, 7;
 61, 19; 83, 5; 6; 86, 9; 95, 2; 119, 12;
 145, 5; 159, 3; 166, 2.
 अस्मिन् I. 13, 3; 7; 30, 6; 51, 15; 54, 1;
 100, 6; 101, 9; 109, 5; 114, 1; 132, 1²;
 185, 7; II. 6, 8; 18, 7; 30, 6; 35, 14;
 III. 29, 16; 30, 22; 35, 6; 60, 6; IV.
 14, 4; 16, 2; 20, 10; 33, 11; 34, 11;
 35, 1; 50, 10; 58, 2; V. 75, 8; VI. 50, 9;
 52, 13; 16; 17; 59, 7; 68, 11; VII. 23, 5;
 29, 2; 32, 26; 69, 5; 92, 5; 95, 4;
 VIII. 2, 3; 22, 18, 44, 13; 75, 12; 76, 7;
 X. 14, 5; 17, 8; 19, 3; 38, 1; 43, 2;
 44, 5; 9; 70, 7; 75, 9; 85, 27; 98, 6;
 102, 1; 128, 2; 8; 130, 2; 132, 5; 145,
 4; 149, 5.
 अस्मिन् I. 6, 9; 72, 10; 73, 4; 189, 8; II.
 16, 2; III. 38, 7; 57, 3; IV. 23, 5;
 41, 4; 45, 1; VI. 19, 5; 38, 3; VII. 21, 1;
 87, 5; VIII. 2, 39; 17, 13; 44, 1; IX.
 21, 5; 94, 1; X. 95, 7; 124, 4.
 अस्मृतभू इत्यस्मृतभू X. 61, 4.
 अस्ते इति I. 9, 7; 8; 24, 7; 30, 22; 34, 4;
 38, 15; 43, 7; 44, 2; 46, 6; 47, 6; 54,
 11; 71, 2; 72, 2; 74, 1; 79, 4; 92, 14;
 93, 12; 102, 2; 112, 24; 113, 17; 114,
 9; 10; 117, 23; 118, 2; 11; 122, 14;
 124, 9; 129, 8; 135, 8; 141, 11; 153, 1;
 158, 2; 160, 5; 165, 3; 7; 167, 9;
 169, 3; 173, 13; 184, 2; 4; 186, 11;

II. 3, 9; 4, 8; 9, 6; 11, 4; 13; 14; 21, 6;
33, 12; 35, 4; 39, 6; 40, 4; III. 1, 19;
23; 4, 1; 8, 6; 10, 8; 30, 19; 35, 1;
36, 10³; 39, 2; 62, 3²; IV. 4, 8; 8, 7²;
17, 20; 22, 9; 32, 14; 33, 10; 11; 34,
2; 10; 43, 7; 44, 6; 47, 4; 49, 4;
50, 10; 11; 53, 6; 7; V. 4, 2; 7²; 6, 10;
53, 9; 54, 13; 73, 4; VI. 1, 11; 12²;
6, 7; 19, 9; 23, 8; 28, 1; 35, 2; 44, 9;
47, 13; 50, 3; 52, 16; 60, 3; 68, 6; 11;
69, 6; 70, 2; 5; 6; 74, 2; 3; VII. 5, 8;
21, 8; 22, 9; 24, 4; 25, 3; 26, 4; 34,
21; 42, 6; 45, 4; 48, 1; 4; 53, 3; 56,
17; 20; 24; 57, 4; 67, 2; 4; 7; 70, 4;
5; 75, 2; 8; 76, 7; 77, 5; 82, 10; 83, 9;
84, 4; 91, 4; 5; 101, 2; 5; VIII. 2, 10;
5, 15; 22, 16; 47, 2; 3; 14; 48, 10;
51, 10²; 54, 2; 57, 4; 63, 12; 82, 6;
97, 8; IX. 12, 9; 32, 6; 63, 1; 30; 66,
21; 68, 10; 69, 7; 89, 1; 97, 3; X. 6, 6;
7, 4; 10, 3; 17, 8; 18, 9; 19, 1; 22, 2;
12; 13; 35, 13; 36, 13; 37, 11; 42, 6;
7; 44, 5; 61, 25; 66, 14; 69, 4; 70, 4;
84, 3; 91, 15; 93, 10; 95, 13; 98, 3;
9; 99, 8; 100, 4; 106, 4; 111, 10;
140, 4; 143, 6.

अलेखः II. 35, 4.

अलेखः हिंतिः X. 108, 1.

अलेखः V. 39, 5; VI. 23, 5; 34, 4; 5; VIII. 43, 2.

अलेखः I. 57, 3; 61, 1-6; 8; 12; 15; II. 35, 5;
12; V. 45, 3; VII. 1, 10; 63, 2; VIII.
41, 1; 96, 1²; X. 14, 9; 40, 9; 97, 7.

अलेखः I. 32, 2; 13; 53, 10; 54, 7; 67, 4;
69, 5; 70, 2; 3; 71, 5; 76, 3; 77, 1;
91, 20; 104, 7; 114, 11; 116, 8; 125, 2;
127, 4; 147, 4; 149, 5; 161, 11; 162, 16;
166, 3; 173, 4; 6; 178, 2; II. 12, 5;
13; 13, 10; 14, 6; 7; 9; 16, 4; 17, 1;
6; 18, 2; 19, 5; 26, 4²; 27, 15²; 30, 2;
35, 2; 10; III. 1, 10; 9, 9; 13, 1; 31,
11; 12; 52, 8; 56, 4; IV. 4, 6; 7; 18, 7;

24, 6; 25, 5; 27, 3; V. 2, 3; 32, 10;
33, 1; 34, 3; 36, 6; 47, 6; 64, 2; VI.
10, 2; 17, 11; 18, 13; 20, 6; 24, 8; 32, 1;
34, 3; 5; 40, 2; 42, 1; 44, 14; 54, 4;
VII. 11, 2; 19, 2; 34, 3; 4; 11; 14;
45, 2; 63, 5; VIII. 1, 8; 2, 41; 8, 16;
9, 1; 14, 2; 23, 21; 27, 18; 31, 2; 62, 1;
100, 9; 103, 6; IX. 11, 1; 70, 1; 72, 3;
91, 3; X. 7, 4; 10, 9; 14, 9; 11; 18,
11; 12; 29, 7; 8; 31, 4; 11; 40, 9;
42, 1; 5; 6; 73, 6; 9; 79, 2; 5; 82, 4;
89, 3; 91, 12; 13; 96, 6; 98, 7; 99, 12;
102, 10; 117, 3; 133, 1; 136, 7; 160,
3²; 4.

अलेखः VI. 42, 4.

अस्य IV. 15, 5; V. 17, 2; 64, 3; 82, 2;
VI. 40, 2; VIII. 31, 4; IX. 53, 3; 61, 29;
66, 14; 69, 1; 73, 4; 89, 3; X. 8, 3.

अस्य I. 4, 8; 12, 1; 22, 1; 23, 2; 26, 5;
33, 1; 52, 12; 57, 5; 60, 2; 61, 7;
9-11; 13; 14; 86, 4; 5; 92, 6; 102,
1; 2; 105, 1-18; 116, 25; 121, 4; 122, 8;
131, 4-6; 143, 2; 3²; 145, 2; 147, 2;
153, 4; 164, 1; 7; 32; 168, 6; 183, 6;
190, 3; 4; II. 4, 4; 11, 20; 15, 1; 16, 7;
19, 1; 2; 23, 19; 24, 16; 27, 5; 32, 1;
33, 9; 35, 6; III. 12, 1; 35, 6; 50, 2;
51, 10; IV. 1, 6; 11; 4, 11; 5, 8; 11;
12²; 15; 17, 9; 14; 19; 36, 2; 45, 1;
V. 12, 3; 16, 3; 17, 3; 4; 22, 4; 29, 7;
38, 4; 43, 3; 44, 8; 54, 10; 63, 2; VI.
29, 5; 37, 2; 44, 14; 47, 1; 48, 9;
59, 5; 62, 1; 69, 1; 7; 70, 2; VII. 4, 3;
7, 6; 29, 1; 30, 1; 31, 4; 32, 22; 38, 2;
8; 39, 3; 40, 5; 60, 7; 87, 6; 94, 1;
100, 5; VIII. 1, 26; 3, 8; 12; 5, 14;
13, 4; 15, 5; 17, 11; 19, 2; 3; 24, 8;
26, 8; 11; 37, 3; 46, 16; 63, 9; 92, 6;
95, 2; 102, 8; IX. 1, 10; 23, 7; 54, 1;
85, 3; 8; 89, 3; 97, 1; 98, 8; 102, 5;
108, 2; X. 3, 4; 6; 8, 7; 10, 5; 6;
27, 7; 31, 5; 6²; 46, 7; 61, 18; 64, 13;

92, 12; 99, 6; 11; 110, 11; 111, 3; 116, 2;
121, 3; 129, 6; 159, 6; 160, 1; 168, 2;
187, 5; 188, 2; 189, 2.
अस्य I. 6, 2; 7, 7; 8, 8; 10; 22, 17; 23,
24; 27, 8; 30, 3; 32, 6; 7; 33, 11; 13;
35, 7; 40, 8; 50, 3; 52, 5; 10; 14;
55, 1; 61, 8; 62, 6; 68, 5; 71, 3; 6;
80, 10; 84, 11; 12²; 94, 1; 5; 95, 3;
103, 1; 3; 5; 110, 6; 114, 4; 115, 5;
119, 2; 5; 121, 10; 127, 5²; 6; 128, 5;
138, 1²; 140, 3; 5; 141, 2; 4; 8; 144, 1²;
146, 1; 2; 148, 2; 4; 152, 3; 154, 5;
155, 3; 4; 5²; 156, 2-4; 158, 5; 160, 3;
162, 8²; 163, 2; 9²; 12; 164, 1; 7; 18;
176, 4; 191, 10-13; II. 3, 11²; 4, 4;
5, 4; 5; 11, 9; 10; 12, 13; 13, 10;
14, 1; 2; 10; 15, 1; 17, 1; 3; 18, 8;
20, 8; 22, 2; 35, 2; 8; 11²; 36, 5; 38,
2; 5; 7; III. 1, 7; 9; 11, 3; 13, 5;
24, 1; 29, 3; 30, 12; 17; 32, 4; 15;
34, 6; 7; 36, 5²; 38, 5; 7; 42, 2; 48, 2;
50, 1; 51, 4; 5; 55, 18-20; 56, 7; IV.
1, 7; 9; 10; 6, 5; 7, 10; 9, 6; 16, 1;
5; 17, 6; 11; 12; 18, 4; 23, 2³; 3²;
4-6; 25, 5; 7; 27, 4; 29, 3; 30, 13;
38, 8; 40, 3; 50, 2; 54, 4; 58, 3²; V.
2, 1; 10; 19, 5; 29, 3²; 6; 11; 30, 2;
9³; 10; 11; 32, 5²; 9²; 33, 8; 34, 4; 7;
37, 3; 45, 9; 47, 4; 48, 4²; 53, 16;
54, 7; 60, 6; 62, 7; 77, 4; VI. 3, 4;
12, 5; 18, 5; 12; 19, 4; 22, 3; 24, 7;
27, 1⁴; 2⁴; 28, 2; 30, 1; 2; 35, 1; 36, 2;
37, 4; 38, 2; 44, 5; 13; 45, 3²; 47, 18²;
51, 13; 52, 3; 54, 3; 62, 9; 63, 1; 75,
5; 8²; VII. 3, 5; 11, 4; 16, 3; 20, 6;
32, 12; 34, 7; 17; 36, 5; 40, 1; 45, 2²;
82, 3; 6; 86, 1; 88, 2; 90, 2; 98, 2; 5;
100, 3; 4; 104, 11; VIII. 1, 34; 2, 21;
3, 4; 8; 10; 13; 4, 8; 6, 4; 5; 13;
12, 7; 24; 32; 13, 8; 29; 19, 14; 32,
15; 40, 6; 48, 12; 49, 2; 50, 2; 51, 5;
60, 13; 63, 3; 66, 8-10; 69, 3; 17;

72, 1; 2; 6; 75, 7; 82, 7; 92, 5; 94, 4;
95, 6; 97, 1; 99, 4; 103, 9; IX. 6, 7;
7, 1; 7; 8; 8, 1; 14, 3; 29, 1; 30, 1;
47, 2; 3; 70, 3; 71, 2; 5; 8; 78, 1;
83, 2²; 3; 4; 85, 12; 86, 14; 15³; 88, 1;
89, 6; 92, 2; 96, 1; 2; 22; 97, 54;
99, 3; 102, 3; 108, 12; 109, 15; X. 1, 3²;
10, 5; 12, 5; 8; 13, 5; 16, 1; 20, 6; 9;
23, 2; 3; 6; 27, 10; 20; 24; 29, 5;
34, 4; 6; 42, 6; 43, 7; 48, 9; 55, 2;
61, 1; 3; 13; 24²; 62, 11; 69, 2; 10;
73, 9; 10; 75, 9; 76, 3; 7; 79, 1; 86,
4; 5; 88, 2; 89, 6; 90, 3³; 4; 6; 11;
12²; 15; 91, 13; 92, 3²; 7; 8; 96, 3; 7;
99, 2; 9²; 10; 102, 6; 7; 111, 7; 113,
1; 2; 114, 7; 123, 7; 124, 7; 8; 125, 7;
129, 7; 132, 3; 135, 7; 138, 2; 142, 5;
147, 4; 149, 3; 160, 4; 168, 1; 4; 178, 3.

अस्यत् X. 61, 8.

अस्यत् VII. 104, 25.

अस्यति II. 24, 8.

अस्यति III. 53, 22.

अस्यत् I. 114, 4.

अस्यत् I. 39, 1; 172, 2.

अस्यत् V. 55, 6.

अस्यत् X. 30, 2.

अस्यन् IV. 22, 2; X. 42, 1; 168, 1.

अस्यति V. 84, 2.

अस्याः I. 87, 4; 121, 6; 14; 131, 6; 138, 4;
164, 37; III. 8, 1; 15, 2; IV. 1, 5;
3, 4; 4, 3; 23, 5; 41, 5; V. 3, 8; 41,
17; 45, 8; VI. 1, 1; VII. 36, 8; VIII.
46, 21; 66, 14; IX. 75, 2; X. 29, 2;
110, 4; 122, 7.

अस्याः I. 32, 9; 48, 3; 8; 92, 5; 113, 2;
124, 8; III. 57, 1; IV. 30, 11; 33, 4;
42, 8; 9; V. 46, 1; VI. 75, 11; VII. 78, 1;
VIII. 100, 10; X. 85, 10; 28; 39; 86,
11; 102, 2; 109, 3; 145, 4.

अस्यान् IX. 89, 1.

अस्यां II. 3, 4; VI. 26, 8; VII. 19, 7; 20, 8.

अस्यां III. 57, 2; X. 85, 45.

अस्ये I. 127, 11; 158, 2; II. 23, 7; 33, 5;
VII. 1, 19; IX. 97, 30; X. 97, 19.

अस्ये X. 85, 33.

अस्यः VI. 61, 3.

अस्यवर्तः X. 63, 10.

असाक् IV. 53, 3; 4.

असिधः I. 3, 9; 13, 9; IV. 45, 4; V. 46, 4;
VIII. 50, 8.

असिधः I. 89, 3; IX. 86, 18.

असिधः III. 58, 7; IV. 32, 24.

असिधनेः VII. 69, 7.

असिधता III. 14, 5.

असिधतः VIII. 60, 8.

असिधन् IX. 98, 9.

असिधतः III. 29, 9; VII. 59, 6.

असिधती V. 80, 3; VIII. 27, 18.

असिमा X. 8, 2.

असिमा III. 29, 13.

असिदयः II. 4, 7.

असिनीतः IV. 27, 3.

असिप्रजः II. 27, 9; IV. 4, 12.

असि I. 112, 3; X. 61, 17.

असिरन् V. 54, 8; VIII. 12, 32.

असिरन् VIII. 3, 7; 16; 97, 11; IX. 45, 5;
63, 21; 66, 8; 67, 9; 73, 1; 4; 101, 11;
106, 11; 110, 8.

असिस्वेतः VII. 37, 7.

असिः X. 148, 5.

असिपयः IV. 30, 21; IX. 97, 54.

असिही II. 11, 7.

अहं I. 6, 4; 48, 4; 52, 11; 84, 15; 92, 3;
119, 3; 8; 135, 8; 140, 9²; 146, 5;
147, 3; 151, 7; 154, 6; II. 10, 2; 25, 3;
31, 7; III. 33, 11; 36, 4; IV. 22, 7;
30, 7; 10; V. 3, 12; 7, 5; 9, 5; 34, 3;
52, 6; 54, 4; 10; 83, 3; VI. 38, 4; VII.
20, 2; 103, 2; VIII. 11, 4; 20, 20; 28, 1;

33, 17; 43, 3; 8; IX. 77, 2; X. 28, 1;
42, 8; 43, 6; 51, 2; 61, 19; 71, 8;
86, 2; 89, 13; 189, 3.

अहंश्च VII. 34, 5.

अहः III. 48, 2; VI. 9, 1; VII. 66, 11.

अहःश्चः I. 123, 9; II. 30, 1; VIII. 24, 24;
26, 12; X. 52, 2; 3.

अहःश्चि I. 86, 41.

अहःश्चः VIII. 66, 10.

अहःश्चिः X. 14, 9.

अहःश्चिः I. 2, 2.

अहःश्चिः I. 156, 4.

अहःश्चिः VIII. 5, 9; 21.

अहतं I. 116, 21; 117, 16; VI. 72, 1.

अहतये IX. 96, 4.

अहन् I. 32, 1-5; 34, 3; 56, 5; 69, 4; 85, 9;
100, 6; 101, 2; 103, 2²; 117, 12; 132, 2;
186, 4; II. 11, 5; 32, 2; III. 4, 2; 32,
11; 34, 3; 47, 3; IV. 12, 1; 16, 11;
28, 1; 3; 30, 5; 54, 6; V. 29, 3; 30, 7;
VI. 26, 1; 47, 21; VII. 19, 5; VIII.
32, 26; IX. 86, 18; X. 61, 1; 68, 11;
95, 1; 11; 133, 2; 147, 1.

अहन् I. 33, 11; 63, 3; 80, 10; III. 33, 6;
IV. 16, 7; 30, 14; VI. 26, 3; 4; 6;
VII. 19, 5; X. 73, 6; 102, 7.

अहनं X. 48, 6.

अहना I. 123, 4.

अहनि I. 110, 7; 132, 1; X. 18, 14.

अहनी इति I. 123, 7; 185, 1; IV. 55, 3; V.
82, 8; VI. 58, 1; X. 39, 12; 76, 1.

अहन्तः I. 168, 5; 190, 3.

अहन्तेभिः V. 48, 3.

अहन्ति I. 151, 9; 164, 51; IV. 45, 6; 53, 7;
V. 62, 2; VII. 28, 4; IX. 55, 3; X.
7, 4; 10, 9.

अहन्तः VII. 87, 1; X. 89, 11.

अहं I. 11, 6; 17, 1; 7; 23, 22; 33, 2; 44, 5;
50, 13; 105, 7; 120, 6; 10; 126, 7;
138, 1; 165, 6; 8; 10; 171, 1; 4; 179, 1;

II. 14, 10; 27, 17; 28, 9; 11; 29, 7; 32, 4;
 III. 15, 1; 43, 3; 53, 12; IV. 18, 2;
 26, 1⁴; 2³; 3; 27, 1; 42, 2-6; V. 2, 8;
 9, 6; 12, 2; 3; 42, 2; 43, 9; 44, 14;
 75, 2; VI. 9, 2; 26, 7; 47, 10; 50, 9;
 VII. 29, 4; 32, 18; 86, 7; 89, 1; 104, 14;
 VIII. 1, 20; 31; 6, 10²; 11; 46; 9, 13;
 16; 10, 2; 14, 1; 2; 19, 25; 28; 35, 22;
 38, 10; 44, 23²; 45, 35; 53, 8; 62, 11;
 67, 10; 74, 13; 75, 15; 76, 12; 78, 10;
 IX. 96, 4; 107, 19; 20; 112, 3; X. 15, 3;
 18, 13; 25, 3; 27, 1-3; 5; 9; 28, 5;
 34, 2; 3; 12; 38, 5; 40, 7; 48, 1³; 2²;
 4-6; 8²; 49, 1³; 2²; 3³; 4; 5³; 6; 7;
 8²; 9²; 10; 51, 4²; 52, 2; 60, 10; 61, 18;
 79, 4; 83, 5; 86, 9; 11; 12; 14; 88, 15;
 95, 2²; 97, 1; 11; 20; 108, 10; 119, 5;
 9; 10; 12; 125, 1⁵; 2³; 3; 5; 6³; 7; 8;
 128, 4; 145, 3; 5; 146, 6; 149, 5;
 150, 4; 159, 1; 2³; 3; 6³; 166, 2; 4²;
 5; 167, 3; 174, 5; 183, 3⁴.
 अहंस्पृहः I. 181, 3.
 अहंयुः I. 167, 7.
 अहंसन VIII. 61, 9.
 अहंये V. 31, 4; VII. 104, 9; VIII. 96, 5.
 अहिरिति I. 71, 2; VI. 9, 1; 48, 17; VII.
 103, 7; X. 168, 3.
 अहयेत् X. 96, 10.
 अहयेयाः X. 96, 5.
 अहयिः I. 182, 3.
 अहंसु I. 124, 9.
 अहस्तः I. 32, 7.
 अहस्तं III. 30, 8.
 अहस्ता X. 22, 14.
 अहस्तालः X. 34, 9.
 अहा I. 50, 7; 116, 4; 130, 2; 9; 140, 13;
 III. 32, 9; 54, 22; IV. 30, 3; V. 48, 3;
 VII. 30, 3; 65, 2; VIII. 1, 3; 43, 30;
 61, 17; X. 12, 4; 32, 8.
 अहांश्च IV. 33, 6; V. 58, 5; VI. 61, 9;
 VIII. 96, 19.

अहाः I. 116, 3.
 अहांनां VIII. 22, 13.
 अहांनि I. 52, 11; 88, 4; 171, 3; III. 34, 4;
 10; V. 49, 3; 54, 4; VII. 11, 2; 25, 4;
 76, 3; X. 18, 5; 31, 7; 37, 2.
 अहांनिश्च VIII. 48, 7.
 अहांयि X. 161, 3; 5; 173, 1.
 अहांयि V. 86, 6; X. 91, 15.
 अहांनात् I. 9, 4; VIII. 7, 2; IX. 73, 6.
 अहिंसेती X. 22, 13.
 अहिंसानस्य V. 64, 3.
 अहिंस्यमानः I. 141, 5.
 अहिः I. 32, 5; 8; 13; 79, 1; 186, 5; II.
 31, 6; V. 41, 16; VI. 49, 14; 50, 14;
 VII. 35, 13; 38, 5; X. 64, 4; 66, 11;
 92, 12; 93, 5.
 अहिःश्च VI. 75, 14.
 अहिःश्लोकाः I. 32, 11.
 अहिःश्ले VI. 18, 14.
 अहिःश्ले II. 30, 1.
 अहिनेन VIII. 62, 3.
 अहिना II. 11, 2; IV. 17, 1; 55, 6; VII.
 21, 3; X. 111, 5; 113, 3.
 अहिःनास्त्रां IX. 88, 4.
 अहिन्वन् III. 31, 5.
 अहिभानवः I. 172, 1.
 अहि I. 32, 1; 2; 51, 4; 80, 1; 13; 103, 2;
 7; 187, 6; II. 11, 5; 12, 3; 11; 15, 1;
 19, 2; III. 32, 11; 33, 7; IV. 17, 7;
 19, 3; 9; 22, 5; 28, 1; V. 29, 2; 3; 8;
 30, 6; 31, 7; 32, 2; VI. 17, 9; 10; 20, 2;
 72, 3; VII. 34, 16; 38, 7; VIII. 3, 20;
 93, 2; X. 96, 4; 113, 8; 133, 2.
 अहिःमन्यवः I. 64, 8; 9.
 अहिःमायस्य VI. 20, 7.
 अहिःमायाः VI. 52, 15; X. 63, 4.
 अहिःमायान् I. 190, 4.
 अहिःशृङ्ग V. 33, 5.
 अहिःहृत्वा I. 130, 4.
 अहिःहृत्वे I. 61, 8; 165, 6; III. 32, 12; 47, 4.

अहिंसहन् II. 13, 5.
 अहिंसहन् I. 117, 9; 118, 9.
 अहिंसा II. 19, 3.
 अहीनां I. 32, 3; 4.
 अहीनां X. 139, 6.
 अहीशुवः X. 144, 3.
 अहीशुवः VIII. 32, 2; 26; 77, 2.
 अहुवन्त VIII. 38, 9.
 अहुवे II. 37, 2.
 अहूताः X. 107, 9.
 अहूमहि VI. 45, 10; VIII. 24, 18.
 अहूयत I. 14, 2; 45, 4; 49, 4; VIII. 8, 18.
 अहूयानः VII. 86, 2; X. 116, 7.
 अहूयीयमानः X. 109, 2.
 अहूयीयमाना V. 62, 6.
 अहूयत X. 155, 5.
 अहेः I. 32, 14; 52, 10; VIII. 93, 14; X. 48, 2.
 अहेतन VIII. 47, 6.
 अहेम VII. 73, 3.
 अहेम II. 19, 7; X. 88, 5.
 अहेठता II. 32, 3; VII. 67, 7; X. 70, 4.
 अहेठन् I. 91, 4; X. 32, 8.
 अहेठमानः I. 24, 11; 138, 3; 4; VI. 41, 1.
 अहेठयन् X. 37, 5.
 अहेयत IX. 22, 1; 71, 5; 73, 2; 86, 25.
 अहोभिः इव I. 130, 10.
 अहोरात्राणि X. 190, 2.
 अहः I. 116, 19; 123, 9; III. 32, 14; 56, 6;
 IV. 10, 5; 16, 12; 33, 11; 54, 1; V. 76, 3;
 VIII. 22, 11; IX. 86, 19; X. 10, 6; 42, 5;
 95, 5; 16; 129, 2; 130, 5.
 अहूयायं VIII. 45, 27.
 अहूत IV. 16, 3; X. 37, 10.
 अहूतः अहूत X. 37, 9.
 अहूत I. 126, 3; 185, 4; II. 19, 3; 21, 6;
 III. 8, 5; 23, 4; 34, 4; IV. 34, 1; 5;
 35, 6; 37, 1; V. 1, 4; 5; 3, 6; 80, 2;
 VI. 7, 5; 39, 3; VII. 5, 5; 41, 4; 77, 2;
 88, 4; IX. 86, 42; 45; 97, 30; X. 70, 1;
 85, 19; 88, 12; 110, 4.
 अहू IX. 92, 5; X. 40, 5; 9.

अहः IX. 77, 3; X. 138, 1; 144, 4.
 अहन् VI. 40, 2; IX. 26, 3; 4.
 अहपूणां II. 38, 3.
 अहयः I. 74, 8; VIII. 70, 13; IX. 54, 1;
 X. 93, 9.
 अहयः III. 2, 4; V. 79, 5; VII. 67, 6; VIII.
 54, 8; 56, 1; 60, 16.
 अहया V. 79, 6; VIII. 8, 13.
 अहयाण IV. 4, 14.
 अहयाण I. 62, 10.
 अहयाणा VII. 80, 2.
 अहये X. 147, 3.
 अहुतः VI. 61, 8; X. 56, 2.
 अहुतः अहवः I. 52, 4; VIII. 20, 7.
 अहुताः IX. 34, 6.
 अहत् I. 24, 12; 13; VIII. 8, 9.
 अहत् I. 106, 6.
 अहत IV. 6, 9; V. 29, 8; X. 122, 8.
 अहयत् I. 117, 18; 19.
 अहयन् X. 17, 7.
 अहयेतां X. 54, 1; 55, 1.
 अहाम VI. 50, 4.
 अहो I. 69, 3.
 अहो I. 52, 3; II. 32, 8; III. 33, 5; 56, 4;
 VII. 74, 1; VIII. 13, 3; 22, 1; 38, 9;
 X. 39, 6.

आ

आ I. 1, 2; 5; 7; 2, 1; 4-6; 3, 3-8; 4, 2-4;
 7; 5, 1; 3²; 7; 6, 9; 7, 2; 3; 8, 1; 3;
 9, 1-3; 10; 10, 2; 4²; 11; 12, 3; 4;
 10; 11; 13, 1; 4; 14, 1; 2²; 6; 12; 15, 1;
 4; 16, 1; 4; 5; 9; 17, 1; 3; 8; 19, 1-9;
 20, 7; 21, 4; 22, 1; 8-10; 23, 1; 7; 13²;
 23; 24, 11; 12; 25, 5; 10; 15²; 19;
 26, 3; 4; 27, 5²; 6; 13; 28, 9; 29, 1-7;
 30, 1; 2; 8; 10; 14; 15²; 17; 21²; 22;
 31, 4²; 7; 9²; 17²; 32, 3; 6; 7; 10;
 33, 1; 7; 11; 34, 5; 10-12; 35, 2²; 3;
 4; 7; 8; 36, 6; 37, 6; 13; 38, 7; 10;

39, 6-9; 40, 2; 4; 41, 8; 9; 42, 5;
43, 8; 44, 1; 7; 9; 13; 45, 2; 8; 9;
46, 7; 13; 47, 2; 7-9; 48, 5; 9; 11;
12; 16; 49, 1; 50, 4; 51, 2; 4; 10²;
12²; 52, 1; 4; 6; 8; 12; 13; 53, 3;
55, 7²; 57, 3; 5; 58, 1; 2; 5; 6; 59, 3;
60, 3; 4; 61, 9; 16; 62, 8; 63, 2²; 5;
6; 9; 64, 9²; 13; 67, 4; 70, 1²; 71, 4;
6²; 8; 72, 4; 8; 9; 73, 4; 74, 6; 76, 2-4;
77, 2; 5; 79, 2; 8; 9; 81, 4; 5; 7; 9;
83, 4; 5²; 84, 1²; 3; 9; 18; 20; 85, 4;
6²; 7; 11; 86, 5; 87, 2; 88, 1²; 2; 4;
89, 1; 7; 91, 11; 13; 16; 17; 22; 23;
92, 3; 13; 15; 16; 17²; 18; 93, 6; 11;
12; 94, 3; 8; 95, 4; 97, 1; 98, 2; 101,
8; 10; 102, 5; 104, 1; 2; 6²; 9²; 105, 1;
2; 5; 13; 14; 106, 2; 107, 1; 2; 108, 1;
3; 4; 7-12; 109, 4; 7; 110, 3; 6; 9;
111, 2-4; 112, 1-25; 113, 1; 2; 10; 14;
16²; 19; 114, 3; 4; 9; 115, 1; 3; 116,
16; 17; 19; 22; 117, 1; 17; 19; 23; 25;
118, 1; 2; 4; 5; 10; 11; 119, 1; 2²;
3-5; 7; 9; 120, 6; 121, 1; 5; 10; 15;
122, 5²; 14²; 123, 1; 2; 4; 12; 124, 4; 5;
125, 7; 126, 2; 3; 5; 127, 7; 8²; 11;
128, 6; 129, 6; 7²; 9²; 130, 1; 2; 9;
131, 6; 132, 4; 134, 1²; 3; 4; 135, 3;
4⁴; 5²; 6; 7; 136, 3; 137, 1²; 2; 3;
139, 1; 6²; 9²; 140, 3; 7; 11; 141, 2²;
4; 5²; 7; 11; 142, 1; 3; 4; 7²; 13²;
143, 4; 144, 2; 3; 5; 145, 3; 148, 4;
149, 1²; 3; 150, 1²; 151, 3; 4; 5²; 6;
152, 3²; 6; 7; 155, 5; 156, 3; 5²; 157, 3;
4; 159, 4; 161, 1-4; 10; 162, 5; 11;
16; 20; 163, 7; 13; 164, 8; 11; 13; 16;
21; 27; 30; 31²; 32; 33; 37; 47; 165, 2;
4; 9; 12; 14; 15; 166, 4; 9; 13-15;
167, 2; 5; 6; 11; 168, 1; 3; 4; 10;
171, 2; 173, 1; 3; 11; 13; 174, 8; 175, 2;
176, 1; 2; 177, 1²; 2²; 3; 4; 178, 1; 2;
179, 4; 180, 5; 6; 181, 2²; 3; 6; 182, 8;
183, 3-6; 184, 6; 186, 1; 2; 4; 6; 9;

187, 3; 188, 3; 6; 9; 189, 4; 191, 10;
II. 1, 8; 12; 16; 2, 2; 4²; 6; 13; 3, 3;
8; 11; 4, 3²; 5²; 6; 5, 2; 5; 6, 6; 8²;
7, 1; 8, 3; 4; 9, 2; 10, 5; 11, 15; 12, 5;
15²; 13, 1; 2; 6; 9; 14, 1; 3; 7; 15, 2;
16, 8; 17, 2; 4; 6; 7²; 18, 4⁴; 5⁴; 6²;
19, 5²; 22, 2; 23, 1; 3; 9; 16; 24, 2; 7²;
26, 2; 27, 5; 16; 17; 28, 9; 11; 29, 6;
7; 30, 1; 7; 10; 32, 3; 33, 1; 6; 34,
4-6; 8; 35, 2; 7-9; 36, 1-6; 38, 1-7;
8²; 11; 39, 2; 5; 41, 1-3; 9; 13²; 19;
21; 43, 2²; 3; III. 1, 17; 19; 22; 2, 4;
7²; 12; 13; 3, 3; 4; 9; 10²; 4, 1; 6;
8²; 11; 5, 3; 7; 9; 6, 2; 4-7; 9; 7, 1-4;
9; 8, 4; 5; 9; 9, 5; 8; 10, 4; 11, 9;
12, 1; 5; 13, 1²; 4; 14, 1; 2²; 3; 16, 4⁴;
5; 19, 4; 21, 4; 22, 2; 23, 1; 4; 24, 3;
25, 2; 3; 26, 5; 27, 6; 9; 29, 1; 6;
10; 15; 30, 1; 2; 11; 13; 17; 19²; 21;
31, 3; 5; 14³; 32, 2; 5; 10; 13²; 15; 16;
33, 8; 10-13; 34, 1²; 5; 35, 1; 2²; 6²;
9; 36, 9; 37, 1; 9; 11²; 38, 4; 7; 8;
39, 1-3; 5; 40, 2; 41, 3; 42, 2; 43, 1;
2²; 3; 4; 6; 7; 44, 1²; 4²; 45, 1; 4;
46, 4; 47, 1; 3; 48, 2; 49, 1; 50, 1²; 2;
51, 3; 7; 52, 2; 53, 1-3; 5; 8; 11; 14;
15; 20³; 54, 11²; 15²; 55, 16; 18; 56, 2;
5; 6³; 57, 5; 58, 1; 2; 4²; 9; 59, 3; 5;
60, 3; 5; 61, 2; 3; 4²; 6; 7; 62, 5;
15; 16; IV. 1, 1-3; 7; 17; 2, 3; 4; 7;
8; 18; 3, 1; 9; 4, 3; 4; 9; 5, 15; 6, 6; 9;
7, 4; 6; 9, 1; 11, 1²; 5; 6; 12, 2; 14,
1-4; 15, 2; 8; 16, 1; 5; 8; 10; 18;
17, 14; 16; 18; 18, 1; 5; 13; 19, 9;
20, 1²; 10; 21, 1; 3; 5; 6; 22, 1; 4²; 8;
23, 6; 9; 24, 1; 2; 8; 25, 7; 28, 5;
29, 1; 2; 30, 3; 7; 11; 16; 23; 31, 1;
4; 5; 32, 1; 2²; 5; 10; 12; 15²; 18; 20;
21; 33, 7; 8; 34, 2; 3; 5²; 6; 35, 2; 6;
36, 2; 7; 8²; 37, 8; 38, 10; 41, 11; 42, 8;
43, 4; 5; 44, 3; 5; 45, 2²; 3; 46, 3-5;
47, 1; 3; 48, 1-5; 49, 3; 50, 3; 10;

51, 8; 10; 52, 5; 7²; 53, 3; 7; 54, 4;
 55, 5; 9; 10; 57, 1; 58, 3; V. 1, 7; 10²;
 11²; 2, 5; 8; 4, 4; 5; 5, 7; 9; 6, 1; 4; 8;
 7, 3; 4²; 7; 9³; 10; 9, 7; 10, 1; 2; 7;
 11, 5; 12, 6; 13, 3; 6; 16, 5²; 17, 1; 4;
 19, 2; 3; 5; 21, 4²; 23, 1; 2; 4; 26, 1;
 2; 4; 5; 9; 28, 3; 6; 29, 2; 11; 31, 2;
 3; 9; 12; 13; 33, 3; 5; 34, 2; 5; 7;
 35, 1-3; 8; 36, 1; 2; 37, 3²; 4; 38, 4;
 39, 1-3; 40, 1; 8; 41, 3; 6; 7; 13; 14;
 17; 42, 18³; 43, 1; 2; 6²; 7; 8; 10²; 11²;
 12²; 13; 44, 6; 45, 2; 6; 9; 10; 46, 5;
 6; 8; 47, 1; 3; 48, 1; 2; 3²; 49, 1²; 5;
 50, 3; 51, 1-3; 5; 8; 52, 2; 6²; 7; 12;
 53, 2; 6; 8²; 54, 1; 3; 55, 3; 56, 1; 3;
 8²; 9; 57, 1; 58, 3; 59, 1; 6; 8; 60, 2;
 61, 12; 16; 62, 2; 8; 63, 7; 64, 5²; 7;
 66, 1; 6; 67, 2; 5²; 69, 4; 71, 1; 3;
 72, 1; 73, 1; 4; 5; 9; 74, 1; 2; 5-7; 8²;
 75, 3; 6; 7; 9; 76, 1; 3²; 4; 77, 3;
 78, 1; 4; 79, 6-8; 80, 5; 82, 5; 7; 83, 1;
 6; 7; 85, 6; 86, 3; 87, 3; 7; 8; VI.
 1, 6; 10; 11; 3, 3; 7; 4, 6; 5, 2; 6, 6;
 7, 1²; 5; 8, 4; 9, 4; 10, 4; 11, 1; 12, 2;
 4; 13, 2; 5; 15, 1; 3; 5; 17; 18; 16, 6;
 10; 16; 19; 29; 31; 35; 36; 40; 41; 42²;
 44; 46; 17, 12; 13; 18, 9; 11; 19, 1;
 3; 6-8; 9⁴; 20, 8; 21, 4; 10; 11; 22, 3;
 8; 10; 11³; 23, 8; 28, 1; 3; 29, 2⁴; 3;
 5; 30, 2; 31, 1; 2; 5; 32, 4; 33, 3;
 35, 5; 36, 3; 37, 5; 38, 2²; 5; 40, 1;
 3²; 4; 41, 1; 4²; 42, 2; 3; 44, 12;
 19; 20; 45, 1; 21; 33; 46, 5²; 7²; 8; 14;
 47, 6; 9²; 20; 30²; 31; 48, 6³; 11; 15;
 16; 49, 1; 6; 11; 50, 4; 8-10; 51, 1; 2;
 8²; 9²; 15; 52, 16; 17; 53, 7; 54, 7; 10;
 55, 1; 6; 56, 6; 57, 5; 58, 4; 59, 2;
 5-10; 60, 3; 8; 9; 14; 15; 61, 2; 14;
 62, 2; 5; 10; 11; 63, 1; 3; 7; 11; 64, 4;
 5; 66, 3; 5; 6; 11; 67, 3; 6; 7; 8²;
 68, 1; 11; 69, 3; 7; 71, 4; 72, 3; 73, 1;
 75, 3; 13; VII. 1, 8; 17; 19-21; 24; 25;

2, 6; 3, 9; 4, 5; 8; 5, 4; 8; 6, 2; 6²;
 7⁵; 7, 2³; 3; 5; 6³; 8, 1; 9, 3; 10, 1;
 2; 4; 11, 1; 2; 5; 12, 2; 13, 2; 14, 3;
 15, 11; 16, 1; 4; 6; 8; 9; 17, 2; 6;
 18, 4; 7³; 20, 2; 4; 7; 9²; 21, 2; 22, 3;
 23, 1; 24, 3²; 4; 25, 1; 2; 27, 1; 5;
 28, 2; 29, 1; 3; 30, 1; 32, 1; 2; 4²;
 5-7; 13; 14; 19; 20; 24; 26; 33, 2; 14;
 34, 4; 10; 20; 36, 1; 3; 4; 6; 37, 1;
 5; 8²; 38, 2; 3; 39, 2; 5³; 41, 6; 42,
 3-5; 43, 3²; 4³; 5; 44, 5; 45, 1; 3;
 46, 4; 48, 1; 50, 1²; 53, 2; 56, 10; 13;
 18; 19; 21; 57, 2; 3; 7; 58, 5; 59, 4;
 6; 7; 10; 11; 60, 4; 8; 61, 1; 2; 62, 3;
 5²; 64, 2; 65, 4²; 66, 15; 17-19; 67, 4-6;
 10; 68, 1; 4; 69, 1-3; 70, 1²; 5; 71, 3²;
 4; 72, 1; 2; 5⁴; 73, 2; 4; 74, 3; 4;
 75, 1; 3; 76, 2; 77, 4; 78, 4; 79, 2;
 81, 5; 82, 3; 6; 8; 83, 3²; 5; 84, 1;
 87, 2; 88, 3; 4; 91, 4; 6; 92, 1; 93, 6²;
 94, 4; 7; 10; 11; 95, 2; 5; 97, 2²; 4;
 5; 98, 3; 99, 7; 104, 9; VIII. 1, 4; 9;
 10; 16-18; 23²; 24²; 25; 27; 29; 31;
 2, 14; 17; 22; 25-27; 28²; 3, 2; 14; 17;
 4, 2²; 3; 8; 10-12; 5, 7; 10; 13; 15;
 16; 24; 28; 30; 31; 32³; 33; 6, 16;
 23; 24; 36; 46; 7, 11; 13; 27; 33; 35;
 8, 1; 2; 3²; 4²; 6²; 7; 9-11; 13; 17; 18;
 9, 1; 7²; 8²; 14; 16; 18; 10, 1; 5; 11, 1²;
 7; 10; 13, 5; 11; 13; 14; 14, 6; 15, 1;
 16, 3; 17, 1²; 2; 4; 5; 11; 13; 18, 4;
 7; 11; 16³; 19, 1; 4; 15; 27; 28; 31;
 32; 20, 1; 2³; 5; 6; 10; 16; 18²; 22;
 23; 26; 21, 3; 4; 8²; 10; 16; 22, 1²;
 4; 5; 8-10; 12²; 15; 17; 18; 23, 10;
 12; 30; 24, 1; 4²; 6³; 10; 13; 16; 25;
 28; 29; 25, 4; 6; 18; 26, 4; 5; 8; 9;
 20; 21; 23; 27, 2; 5; 6; 8³; 11; 18;
 20; 22; 28, 1; 4; 29, 2; 31, 5; 10; 11;
 32, 6; 8; 12; 18; 23; 24; 33, 2; 3;
 8; 9; 12²; 13; 14; 16; 34, 2; 4; 6-9;
 10²; 12-16; 18; 35, 4; 10; 38, 4; 7; 10;

39, 7-9; 40, 1; 2²; 41, 8; 42, 1; 4; 44, 1;
 3; 9; 13; 45, 1; 3; 4; 14; 15; 20²;
 23; 36; 39; 40; 46, 3; 7; 9; 19; 21²;
 25; 30; 32; 48, 4; 6; 11; 13-15; 49, 3-5;
 7; 50, 3-5; 7; 52, 7; 53, 3²; 4²; 5³;
 54, 3²; 6; 55, 1; 57, 1; 60, 1²; 4²; 5;
 11; 17; 18; 20; 61, 1; 3; 6-8; 62, 4; 11;
 63, 9; 64, 4²; 6; 8; 10; 12; 65, 1; 3-5;
 9; 11; 66, 7; 8²; 12; 67, 11; 68, 1; 2;
 15; 18; 69, 1; 3; 5; 10; 16; 70, 6;
 15; 71, 11; 72, 1; 4; 8; 13; 17; 73, 2;
 10; 14; 18; 74, 4; 7; 75, 5; 9; 15;
 77, 5; 6; 8; 10; 78, 1-3; 9; 10; 79, 4;
 80, 8; 81, 7; 82, 1; 4²; 7; 9; 83, 1; 6;
 85, 1; 8; 87, 1; 2; 6; 88, 3; 4; 89, 2;
 7; 90, 1; 2; 4; 91, 3; 92, 1; 3; 7; 9;
 10; 12; 31; 93, 16; 17; 19; 25-29;
 94, 6; 9; 95, 1; 2; 8; 96, 1; 3; 5; 8;
 12; 97, 1; 4; 5; 13; 98, 4; 10²; 99, 1;
 2; 100, 5²; 8; 11; 101, 7; 9; 14; 16;
 102, 2; 4; 6; 9; 11; 20; 103, 9; 11; 14;
 IX, 1, 2; 7; 10; 2, 1; 2²; 3, 8; 4, 5;
 10; 5, 8; 9; 11; 6, 3; 7, 8; 8, 6; 7²;
 9, 5; 10, 8²; 11, 5; 12, 5; 9; 13, 5;
 16, 3; 4; 17, 4; 18, 4; 7; 19, 1; 3; 6;
 20, 2; 4; 5; 21, 5; 22, 7; 23, 3; 25, 2;
 6; 26, 2; 27, 6; 29, 6²; 30, 3; 32, 4;
 33, 6; 35, 1; 36, 5; 6; 38, 4; 5; 39, 3;
 4; 40, 2-6; 41, 4; 5; 43, 5; 44, 3-5;
 45, 2; 46, 4; 49, 1; 3; 51, 1; 52, 1; 54, 2;
 57, 4; 58, 3; 4; 59, 1; 60, 4; 61, 1; 4;
 6; 8; 10; 11; 21; 26; 27; 62, 4; 7; 8;
 12; 20; 21²; 30; 63, 1; 2; 6; 16; 18²;
 22; 23; 64, 6; 11²; 12; 17; 20; 26; 27;
 29; 65, 2; 3; 5²; 9; 13; 14²; 17-19; 21;
 24; 28²; 29⁴; 30⁴; 66, 12; 15²; 18; 19;
 28; 67, 6; 10; 14; 23; 30; 68, 1-3; 6;
 7; 9; 69, 8; 70, 5; 7; 9; 10; 71, 1;
 4; 5; 6²; 72, 5²; 9; 73, 5-9; 74, 5; 8²;
 75, 1; 3; 76, 1; 3; 77, 2; 80, 2-4; 81, 3;
 83, 3; 5; 84, 2; 3³; 4; 85, 2; 7; 10²;
 86, 14; 18; 22²; 23; 24; 40; 47; 87, 4;

6; 8; 88, 3; 5; 89, 1; 2; 90, 4; 93, 4;
 94, 4; 95, 1; 3; 96, 1-3; 7; 20-22; 24;
 97, 2; 4; 13²; 18; 22; 28-30; 33; 36²;
 37; 38; 44²; 45; 99, 1; 5; 8²; 100, 2;
 101, 9; 14; 102, 3; 104, 1; 6; 105, 6;
 106, 4; 7; 9; 107, 1; 4; 5; 7; 10; 13²;
 108, 6; 7; 10; 14²; 16; 110, 4; 8; 111, 2;
 113, 2; 3²; X, 1, 1²; 7²; 2, 3; 4; 6;
 3, 3; 7³; 6, 2-4; 5²; 6; 7, 4; 8, 3;
 10, 1; 3; 7; 10; 11, 4; 6; 7; 9; 13, 1;
 2; 14, 4²; 5²; 8; 14; 15, 2-5; 9; 11;
 16, 11; 12; 17, 6; 8; 10; 18, 3; 6-8;
 14; 19, 2; 6; 8; 20, 8²; 10²; 21, 1; 4²;
 22, 2; 3; 5; 6²; 7; 23, 3; 6; 24, 5;
 25, 11; 26, 2; 3; 6; 8; 27, 4; 28, 1; 2;
 4; 5; 10; 29, 2-4; 7²; 8²; 30, 2; 14;
 15²; 31, 1; 2; 5; 6; 11; 32, 8; 33, 1;
 34, 6; 35, 1; 2; 6; 7; 10; 13; 36, 5; 11;
 38, 5; 39, 12; 40, 2; 7; 9; 12; 42, 2; 3;
 43, 4; 8; 44, 2; 3²; 4; 5³; 45, 4; 10²;
 46, 3; 48, 2; 49, 2; 10; 51, 5; 6; 52, 1;
 5²; 53, 1; 3; 7; 54, 1; 55, 3²; 6-8; 56, 2;
 4; 6²; 7²; 57, 3; 4; 58, 1; 59, 10; 60, 1;
 7²; 10; 61, 1; 3-5; 8; 10; 25; 26;
 62, 3; 63, 5; 10; 14; 64, 1; 5; 8; 11;
 65, 2; 7; 66, 9; 67, 4; 6; 10; 68, 5²;
 70, 2; 3; 6-8; 11²; 72, 7²; 9; 73, 3;
 4; 5²; 9; 74, 4; 6; 75, 5²; 76, 1; 4; 5²;
 77, 4; 80, 2; 4; 6; 81, 1; 82, 4; 83, 3;
 5; 6²; 84, 3; 85, 5; 12; 20; 26; 27;
 29; 37; 43²; 45; 86, 20; 21; 87, 1; 2;
 8; 18; 8²; 7; 9; 12; 17; 89, 1; 2; 7; 12;
 91, 2; 4²; 7; 12; 92, 8²; 93, 8; 10;
 94, 12; 14; 95, 11; 96, 1-3; 10-13;
 97, 7; 98, 2²; 3; 4; 9; 99, 2; 4; 5; 7;
 100, 1; 3; 12; 101, 2; 3; 9-12; 102, 10²;
 103, 5; 105, 1; 3; 4; 106, 1-4; 10; 11²;
 107, 1; 108, 3; 7; 8; 109, 2; 110, 1; 3;
 6; 8²; 111, 1; 5; 7; 10; 112, 2²; 4; 10;
 113, 10; 114, 4; 9; 115, 4; 116, 1; 2;
 4³; 118, 1; 120, 4; 6; 7; 122, 2; 124,
 1³; 5; 7; 8; 125, 6²; 127, 2; 8; 128, 3;

- 129, 1; 130, 5; 133, 6; 134, 7; 136, 3;
 5; 137, 2³; 3; 4²; 138, 4; 142, 1; 6;
 143, 2; 4-6; 144, 4-6; 146, 4; 147, 3;
 148, 1; 5; 150, 1²; 3; 151, 1; 153, 5;
 155, 3; 5; 156, 3; 4; 159, 5; 160, 2;
 161, 2; 3; 5²; 164, 1; 166, 4⁴; 5; 167, 2;
 4; 168, 2; 3; 169, 1; 4; 172, 1; 2;
 173, 1; 175, 3; 178, 2; 180, 1; 2; 181, 1-3;
 184, 1; 2; 186, 1; 189, 1; 191, 1².
 आसन्न्य X. 15, 6.
 आसन्ननेन X. 18, 7.
 आसन्नयनं X. 24, 6.
 आसन्नये X. 142, 8.
 आसन्नये II. 38, 10.
 आसन्नये I. 112, 6.
 आसन्नयेषु VIII. 70, 8.
 आसन्ता III. 39, 3.
 आसन्तासः I. 165, 1.
 आसन्तो X. 178, 2.
 आसन्त्य X. 66, 14.
 आसन्तो VI. 21, 8.
 आसन्त्युपीणां I. 124, 4.
 आसन्त्युपी VIII. 101, 16.
 आसन्तिरे I. 6, 4; 143, 4.
 आसन्ति X. 89, 14.
 आसन्ता I. 63, 9.
 आः X. 61, 5.
 आः X. 85, 7²; 129, 3; 149, 2.
 आसक्तः V. 34, 4; VIII. 33, 5.
 आसक्तमहे X. 156, 2².
 आसक्ते III. 51, 3.
 आसक्त्यस्य IV. 29, 5.
 आसो I. 14, 9.
 आसक्तः X. 128, 4; 191, 4.
 आसक्त्या X. 151, 4.
 आसक्तिः X. 85, 5.
 आसक्ते VIII. 10, 1.
 आसो II. 1, 10.
 आसोनिपातः IV. 45, 6.
 आसोणे X. 22, 11.
 आसोत् III. 55, 5.
 आसोत्तं V. 7, 7.
 आसोत्तुः I. 163, 10.
 आसोत्तल VIII. 17, 12.
 आसोत्तरे X. 94, 5.
 आसोत्तु IX. 67, 30.
 आसोः I. 179, 5; 185, 8; II. 27, 14; 28, 5;
 29, 1; 5; IV. 3, 5; 12, 4; V. 3, 7; 12;
 85, 7; VII. 57, 4; 86, 4; 87, 7; X.
 137, 1.
 आसोताः X. 85, 31.
 आसोतायां VII. 103, 3; 9.
 आसोतेन X. 71, 10.
 आसोतो II. 5, 6.
 आसोत्य III. 35, 8; 42, 7; 50, 1.
 आसोतिता I. 126, 6.
 आसोतिता III. 42, 4; V. 42, 7; VIII. 103, 9.
 आसोतिता V. 56, 2; IX. 49, 2.
 आसोतिताः III. 58, 9; IV. 43, 2; VI. 52, 5; 6.
 आसोतिता V. 76, 2.
 आसोतिताः X. 15, 3.
 आसोतिता VIII. 45, 34.
 आसोतिता VII. 88, 6.
 आसोतिता V. 34, 9.
 आसोतिता II. 36, 4.
 आसोतिताः X. 146, 2.
 आसोतिताः I. 23, 14; X. 17, 5.
 आसोतिताः इत्यासोतिता VIII. 60, 20.
 आसोतिता I. 23, 13; VI. 53, 9; 55, 1.
 आसोतिता I. 138, 4; III. 62, 7; VI. 48, 16;
 53, 3; 8; 55, 3; VII. 40, 6; VIII. 4.
 17; 18; IX. 67, 12.
 आसोतिता I. 83, 6.
 आसोतिता VIII. 64, 4; X. 89, 16.
 आसोतिताः X. 76, 6; 94, 4.
 आसोतिताः VI. 73, 1; X. 47, 6; 68, 2; 149, 5;
 164, 4.
 आसोतिता IV. 40, 1.

आंगिरसान् VI. 35, 5.
 आंगूथः III. 58, 5; V. 74, 8.
 आंगूथं I. 61, 2; 3; 62, 1; 117, 10; VI. 34, 5;
 VII. 24, 3.
 आंगूथान् IX. 90, 2.
 आंगूथान् I. 138, 2.
 आंगूथेण I. 105, 19.
 आंगूथेभिः IV. 29, 1.
 आंगूथैः VII. 94, 11.
 आंगूथ्यं I. 62, 2; IX. 97, 8.
 आङ्चके I. 40, 2; VIII. 45, 5.
 आङ्चक्रायः X. 8, 9.
 आङ्चक्रिः VI. 24, 5.
 आङ्चक्रे VIII. 101, 1.
 आङ्चस्ताद् VI. 61, 1.
 आङ्चरणेषु I. 48, 3.
 आङ्चरंती I. 123, 9; 164, 40; VII. 76, 3.
 आङ्चरंती इत्याङ्चरंती VI. 75, 4.
 आङ्चरंतीः VIII. 96, 15.
 आङ्चिकेतत् VII. 42, 4.
 आङ्चितं I. 182, 2; X. 86, 18.
 आङ्चिता VII. 65, 1.
 आङ्च्युवीमहि VIII. 9, 9.
 आङ्गविधानैः X. 85, 4.
 आङ्गः VII. 5, 6; VIII. 3, 19; X. 138, 2.
 आङ्गगंधं X. 45, 2; 108, 9.
 आङ्गगन्धान् VII. 7, 5.
 आङ्गगामं X. 28, 1; 165, 1.
 आङ्गत् I. 83, 5; II. 24, 3; IV. 50, 5; VIII.
 14, 8; X. 68, 5; 7.
 आङ्गत् I. 161, 6; III. 44, 5.
 आङ्गत् I. 112, 16.
 आङ्गन् IV. 1, 13.
 आङ्गनिहाः V. 30, 5.
 आङ्गभारं VII. 33, 10.
 आङ्गनीलहासः IV. 44, 6.

आङ्गयः I. 81, 3; VII. 32, 17.
 आङ्गयन् II. 27, 15.
 आङ्गरसाय X. 85, 43.
 आङ्गा I. 63, 6; 102, 3; 104, 116, 2; 15;
 VII. 83, 2; IX. 66, 8.
 आङ्गाता I. 179, 4.
 आङ्गाता IV. 43, 3; X. 129, 6.
 आङ्गानीः III. 17, 3.
 आङ्गिङ्कत् VIII. 45, 7.
 आङ्गिगति I. 117, 2.
 आङ्गिङ्कत् VIII. 53, 6.
 आङ्गिङ्कते VIII. 54, 6.
 आङ्गि I. 179, 3; IV. 20, 3; 24, 8; 41, 8;
 42, 5; 58, 10; V. 41, 4; VI. 24, 6;
 75, 2; VII. 98, 4; VIII. 45, 7; 53, 8;
 IX. 32, 5; X. 102, 12.
 आङ्गिपु I. 81, 1; 130, 8²; II. 34, 3; IV. 17, 9;
 V. 35, 7; VII. 83, 6; VIII. 84, 8; X.
 156, 1.
 आङ्गीन् VI. 35, 2.
 आङ्गीहोति VII. 1, 23.
 आङ्गीहानः I. 188, 3; V. 37, 1; X. 110, 3.
 आङ्गीहानस्य I. 127, 1; VII. 16, 3.
 आङ्गीहानाः VII. 2, 4.
 आङ्गीः IV. 41, 11; X. 102, 5.
 आङ्गीहानाः X. 178, 2.
 आङ्गी I. 51, 3; 52, 15; 112, 10; 176, 5;
 III. 32, 6; 53, 24; IV. 16, 19; VI. 19, 3;
 20, 13; VIII. 96, 14; IX. 91, 1; 97, 13;
 20; X. 61, 1; 8; 68, 2; 75, 9; 102, 1.
 आङ्गीता X. 54, 5.
 आङ्गी X. 90, 6; 122, 7; 130, 3.
 आङ्गीन X. 53, 2; 88, 4.
 आङ्गीः X. 79, 5.
 आङ्गिन् VI. 63, 3.
 आङ्गिनगंधि X. 146, 6.
 आङ्गिः V. 43, 8.
 आङ्गि I. 35, 6.

आयो I. 63, 3.

आंठा I. 104, 8; VIII. 40, 11.

आंठाश्च X. 68, 7.

आंठानि VIII. 40, 10.

आत् I. 6, 4; 18, 8; 32, 4²; 33, 1; 51, 4;
67, 4; 68, 2; 71, 3; 4; 82, 1; 83, 4;
87, 5; 94, 10; 115, 4; 116, 10; 127, 5;
131, 5; 140, 5; 141, 4-6; 8; 144, 3;
148, 4²; 161, 4; 163, 7; 164, 37; 47;
168, 9; II. 5, 7; 17, 4; 24, 9; III. 9, 9;
26, 8; 30, 12; 31, 15; 54, 7; 11; IV.
1, 18²; 23, 6; 24, 4; 5⁴; 30, 7; 33, 2;
54, 2; V. 1, 3; 7, 10; 29, 4; 30, 8; 32, 3;
65, 4; 85, 4; VI. 67, 10; VII. 16, 11;
33, 6; 64, 3; 66, 11²; VIII. 6, 30; 12, 8;
25; 21, 14; 26, 20; 32, 11; 51, 4; 8;
55, 5; 60, 15; 63, 5; 77, 2; 80, 9; 82, 3;
91, 5; 6; 93, 15; 100, 1; IX. 14, 3;
32, 2; 3; 47, 3; 62, 6; 70, 3; 88, 2;
97, 22; 110, 6; X. 27, 3; 48, 9; 82, 1;
2; 86, 13; 18; 88, 8²; 11; 92, 3; 111, 3;
9; 113, 5.

आस्ततः VI. 2, 6; X. 57, 2; 135, 6.

आस्ततं III. 22, 2.

आस्ततन्वान् III. 1, 5.

आस्ततं I. 22, 20; X. 56, 6.

आस्तता I. 105, 9.

आस्ततान् VII. 47, 4; X. 88, 3.

आस्तनिः II. 1, 10.

आस्तपः V. 73, 5; VIII. 73, 8.

आस्तपः I. 55, 1.

आस्तपः X. 95, 9.

आस्तस्यिश्वांसः V. 47, 2.

आस्तस्यिश्वांसं I. 116, 5.

आस्तस्यिश्वांसां II. 12, 8.

आस्तोः III. 43, 6.

आस्तोः I. 56, 5; 113, 14.

आतिपिश्ये VIII. 68, 16; 17.

आतिथ्यं I. 76, 3; IV. 4, 10; V. 28, 2.

आतिथ्ये IV. 33, 7.

आतिथ्यं III. 38, 4.

आस्तुचिं VIII. 27, 21.

आस्तुजी इत्यास्तुजी VII. 66, 18.

आस्तुजे VII. 32, 9.

आस्तुतोदं X. 16, 6.

आस्तुरं VIII. 22, 10.

आस्तुरस्य VIII. 20, 26; 72, 17.

आस्तुदः VIII. 1, 12.

आतेः IX. 5, 5.

आत्मदः X. 121, 2.

आत्मनः X. 163, 5.

आत्मनि IX. 113, 1.

आत्मन्श्चत् IX. 74, 4.

आत्मन्श्चतीभिः I. 116, 3.

आत्मन्श्चतं I. 182, 5.

आत्मा I. 115, 1; 162, 20; 164, 4; VII. 87, 2;
101, 6; VIII. 3, 24; IX. 2, 10; 6, 8;
85, 3; X. 16, 3; 97, 11; 107, 7; 168, 4.

आत्माश्च I. 34, 7; 73, 2.

आत्मानं I. 163, 6; X. 92, 13; 97, 4; 8.

आपर्वणः I. 116, 12.

आपर्वणा I. 117, 22.

आदः I. 121, 8.

आदमांसः X. 71, 7.

आदम् I. 127, 6; II. 12, 4; V. 32, 8; X. 68, 6.

आददाये इत्याददाये I. 139, 2.

आददानः X. 18, 9.

आददानः IV. 19, 9.

आददिः I. 127, 6; II. 24, 13; VIII. 46, 8.

आददे I. 161, 12; VIII. 46, 21²; IX. 79, 4.

आदधत् IX. 19, 5; 99, 6.

आदधते VI. 48, 17.

आदधत्तं II. 41, 8.

आदधत्तेति VIII. 27, 9.

आदधाति X. 79, 5.

आदधानः IX. 90, 1.

आशुः V. 16, 3; VIII. 84, 2; 103, 1.
 आशु IX. 77, 4; X. 97, 11.
 आशु VI. 59, 3.
 आशु VII. 56, 15.
 आशुः III. 16, 2; VI. 46, 10.
 आशु VIII. 21, 16.
 आशु I. 126, 2.
 आशु IV. 20, 6.
 आशुः VIII. 100, 4.
 आशुः X. 78, 6.
 आशु V. 30, 15.
 आशु IV. 26, 6; 7; X. 166, 5.
 आशु I. 46, 5.
 आशु III. 45, 13.
 आशु X. 88, 11.
 आशु I. 24, 15; III. 59, 2; VIII. 52, 7;
 101, 11.
 आशु I. 25, 12; 50, 13; 105, 16; 163, 3;
 191, 9; II. 28, 4; III. 59, 5; VII. 84, 4.
 आशु VIII. 46, 5.
 आशु I. 24, 13; IV. 1, 2; X. 36, 4.
 आशु II. 28, 1; III. 59, 3.
 आशु V. 67, 1.
 आशु I. 136, 3; V. 69, 4.
 आशु VII. 85, 4.
 आशु I. 41, 5; II. 29, 1; VIII. 18, 12;
 19, 22; 47, 11; 67, 7; 15, 16; 20;
 X. 66, 12.
 आशु II. 41, 6; III. 8, 8; VII. 51, 3;
 60, 4; VIII. 47, 4; IX. 114, 3; X. 65, 1;
 85, 1; 2; 128, 9.
 आशु I. 106, 2; 188, 4; II. 3, 4; 27, 5;
 6, 8; 11; 16; VI. 51, 5; 62, 8; VIII.
 27, 22; 47, 1; 6; 83, 5; X. 35, 12;
 63, 7; 17.
 आशु I. 14, 3; 45, 1; 94, 3; III. 20, 5;
 IV. 25, 3; VI. 51, 4; VII. 44, 1; VIII.
 67, 1; X. 36, 1; 63, 3; 5; 65, 9; 66, 4;
 141, 3.

आशु II. 27, 13; III. 56, 4; VII. 51, 1;
 VIII. 18, 1; 2; 31, 12; 47, 5; 67, 3;
 101, 15; X. 35, 9; 48, 11; 103, 9.
 आशु I. 41, 4; 107, 1; VIII. 18, 10; 11;
 18; 47, 2; 7; 67, 5; 14; 19; 21.
 आशु II. 1, 13; 27, 2-4; III. 54, 10;
 V. 51, 12; VII. 51, 2; 52, 1; VIII. 27, 6;
 67, 2; X. 77, 2; 126, 5; 7.
 आशु VIII. 19, 34; X. 63, 13.
 आशु X. 77, 8.
 आशु I. 20, 5; VII. 10, 4; 35, 6; 44, 4;
 VIII. 9, 12; IX. 61, 7.
 आशु II. 27, 1.
 आशु VIII. 27, 3.
 आशु I. 107, 2; II. 31, 1; III. 54, 20;
 IV. 34, 8; 54, 6; V. 51, 10; VIII. 35,
 1; 13; X. 66, 3; 98, 1; 125, 1; 150, 1;
 157, 2; 3.
 आशु I. 42, 2; VI. 56, 1; IX. 52, 4;
 X. 133, 4.
 आशु VIII. 60, 12; 92, 31.
 आशु VIII. 93, 11; X. 61, 3.
 आशु VI. 4, 5.
 आशु VI. 48, 14; 56, 1; IX. 21, 5; 6.
 आशु X. 34, 5.
 आशु IV. 30, 24.
 आशु IX. 72, 2.
 आशु I. 103, 6; VIII. 66, 2.
 आशु IX. 70, 5.
 आशु VI. 44, 17.
 आशु IV. 1, 1.
 आशु VII. 92, 4.
 आशु VI. 49, 15.
 आशु II. 4, 1.
 आशु X. 114, 6.
 आशु X. 26, 4.
 आशु I. 141, 3.
 आशु X. 94, 8.

आश्विः X. 109, 3.
 आश्वीर्त I. 170, 1.
 आश्वीर्माणायाः X. 26, 6.
 आश्वन्वते IX. 72, 8.
 आश्वयः II. 1, 9.
 आश्वये I. 39, 4; 136, 1²; V. 8, 5; 87, 2;
 IX. 53, 3; X. 49, 4.
 आश्व्यः I. 105, 7; 8.
 आश्व्ये X. 95, 13.
 आश्वः VII. 41, 2.
 आश्वस्य I. 31, 14.
 आश्वय X. 117, 2.
 आश्वयः VII. 18, 17.
 आश्व्यः VII. 33, 14.
 आश्वयेव X. 52, 2.
 आश्व X. 55, 5.
 आश्वशः VIII. 68, 8.
 आश्वशः IV. 23, 2; VIII. 24, 17.
 आश्वशाना I. 108, 4.
 आश्वजे I. 102, 1; VIII. 63, 1.
 आश्वजे I. 161, 4; VIII. 63, 2.
 आश्वजे I. 87, 1.
 आश्वद I. 71, 8; 121, 1; 163, 7; III. 30, 12;
 IV. 1, 9; 13, 4; 15, 11; VII. 90, 2;
 VIII. 4, 6; X. 20, 4; 70, 9; 122, 3.
 आश्वद IV. 58, 1; VI. 49, 8; VII. 7, 7; 28, 2;
 VIII. 6, 48; 45, 27; X. 8, 1; 27, 7; 29, 8;
 67, 7; 102, 11; 104, 6; 108, 1; 111, 2.
 आश्वन्द IX. 113, 6.
 आश्वन्दाः IX. 113, 11.
 आश्व I. 52, 15.
 आश्वनः IV. 8, 3.
 आश्वनः VIII. 74, 4.
 आश्वनस्य VII. 18, 13.
 आश्वनवाय VI. 62, 9.
 आश्वने VIII. 4, 1.
 आश्वशः III. 60, 1; X. 62, 1.
 आश्वशः III. 60, 2; IV. 36, 4.

आश्वशुः I. 52, 14; II. 24, 6; V. 10, 3; VI.
 22, 4; VIII. 3, 13; IX. 108, 4; X. 53,
 10; 66, 2; 147, 3.
 आश्वशुः I. 110, 4; 151, 9; 164, 23; II. 23, 2;
 III. 60, 3; VIII. 3, 16; 12, 19-21; IX.
 22, 3; 5; X. 63, 4.
 आश्वशे V. 7, 8; X. 100, 2.
 आश्वशे I. 84, 6; V. 81, 5; IX. 48, 5; X. 96, 7.
 आश्वशः X. 31, 3.
 आश्वश्याः VI. 26, 7.
 आश्वनसमानः X. 102, 8.
 आश्वशः VI. 16, 26.
 आश्वनिनायः VIII. 21, 9.
 आश्वनीत् X. 129, 2.
 आश्वनीत् X. 32, 8.
 आश्वनीतः IX. 96, 24.
 आश्वन्यः I. 13, 5; 52, 14; 58, 3; 72, 7; II.
 6, 8; III. 11, 1; 41, 2; IV. 4, 10; 7, 2;
 5; 12, 3; V. 6, 6; 10; 9, 1; 16, 2; 18, 2;
 21, 2; 22, 2; VI. 5, 3; 48, 4; VIII.
 9, 17; 12, 11; 13, 30; 23, 6; 26, 6; 27, 7;
 44, 8; 45, 1; 53, 6; IX. 102, 7; X. 49, 5;
 6; 83, 1; 176, 2.
 आश्वस्तुभस्य X. 181, 1.
 आश्वकः V. 33, 9.
 आश्वशुः I. 19, 4; V. 6, 8; VIII. 51, 4.
 आश्वशुः VIII. 51, 10.
 आश्वशे I. 160, 4.
 आश्वशे X. 79, 7.
 आश्वनेता IX. 108, 13.
 आश्वनोनवीति X. 68, 12.
 आश्वशिः IV. 18, 13.
 आश्विभ्यः X. 163, 3.
 आश्व I. 122, 9; IV. 51, 7; V. 45, 6.
 आश्व I. 76, 1; IV. 1, 9; 23, 2; 41, 1; V.
 42, 6; VII. 99, 2; X. 32, 8.
 आश्वः I. 8, 7; 23, 20; 21; 23; 24, 6; 32, 2;
 8; 10; 11; 33, 11; 57, 2; 63, 8; 65, 2;
 83, 1; 2; 96, 1; 100, 15; 116, 9; 125, 5;

153, 4; 161, 9; 169, 3; 173, 8; 175, 6;
176, 6; 178, 1; 2; 190, 7; II. 24, 12;
30, 1; 35, 3; 4; 14; 38, 2; III. 1, 11;
22, 3; 30, 9; 33, 7; 13; 35, 8; 36, 6;
51, 5; 54, 19; 56, 4; 7; IV. 3, 12;
17, 2; 3; 18, 6-8; 33, 7; 38, 4; 47, 2;
57, 3; V. 34, 9; 41, 11; 12; 45, 10;
47, 5; 53, 14; 54, 2; 58, 6; VI. 24, 6;
34, 4; 40, 2; 48, 5; 66, 11; VII. 18, 15;
23, 4; 34, 2; 3; 23; 25; 35, 8; 47, 1;
49, 1; 2; 85, 3; 90, 4; 101, 4; 103, 2;
VIII. 6, 34; 13, 8; 15, 8; 32, 23; 33, 1;
39, 10; 49, 3; 50, 3; 54, 4; 59, 2; 69, 11;
89, 4; 96, 1; 102, 14; IX. 2, 4; 6, 4;
24, 2; 66, 13; 82, 3; 5; 88, 7; 113, 8;
X. 2, 7; 4, 5; 9, 1; 3; 4; 12, 4; 17, 10;
27, 20; 30, 6; 8; 12; 13; 15; 37, 2; 6;
43, 7; 46, 9; 64, 9; 65, 13; 66, 9; 10;
78, 5; 82, 5; 85, 47; 88, 2; 8; 18;
89, 13; 91, 6; 95, 13; 98, 6; 104, 8;
109, 1; 111, 8²; 121, 7; 8; 137, 6³; 139, 4.
आपः I. 23, 22; VI. 50, 7; VII. 47, 2;
VIII. 74, 15; X. 30, 11; 75, 1.
आपःइव III. 5, 8; V. 60, 3; VII. 104, 8;
VIII. 94, 7.
आपत् IX. 92, 1.
आपत् VIII. 70, 7; X. 106, 7.
आपत्तुः X. 114, 1.
आस्पयः V. 52, 10.
आस्पयः I. 64, 11.
आपन् VI. 1, 4.
आस्पनीकनत् IV. 40, 4.
आस्पयार्थं X. 134, 1.
आपमिश्वांसं I. 146, 1.
आपमिश्वान् I. 73, 8; X. 139, 2.
आस्पृष्टुर्वा IV. 52, 6; VI. 61, 11.
आपयः I. 110, 2; II. 29, 4; 34, 10; V. 53, 2.
आपयार्थं III. 23, 4.
आपये I. 26, 3; II. 38, 11.

आपानं II. 34, 7.
आपानासः IX. 10, 5.
आपातस्मन्तुः X. 89, 5.
आपिः I. 26, 3; 31, 16; III. 51, 6; 9; IV.
17, 17; 25, 6; VI. 21, 8; 44, 10; 45, 17;
VII. 88, 6; VIII. 3, 1; 45, 18; X. 117, 7.
आपिडन् VIII. 20, 22; 21, 13.
आपिडन् VIII. 4, 3.
आपिड्यन् IV. 27, 5.
आपिड्यमानः X. 101, 11.
आपिं VIII. 60, 10; X. 7, 3.
आपिरे IX. 108, 4.
आपिषु II. 29, 4.
आपी इति IV. 41, 2; X. 106, 4.
आपीहासः VIII. 9, 19.
आपीन् VII. 31, 12.
आपुः I. 24, 6; 33, 10; 100, 15; 167, 9; 179, 2.
आपुः X. 54, 3.
आस्पृष्टः III. 32, 15; IX. 74, 2.
आस्पृक् X. 89, 14.
आस्पृचः VIII. 40, 9.
आस्पृचे V. 50, 2.
आस्पृचः I. 60, 2.
आस्पृचः I. 64, 13; IX. 107, 5.
आस्पृचन् IV. 53, 2.
आस्पृचन्तः VII. 75, 3.
आपेः II. 27, 17; 28, 11; 29, 7; IV. 3, 13;
X. 83, 6.
आपः I. 30, 14.
आपाः IX. 113, 11.
आपयः I. 105, 9; V. 41, 9; X. 8, 8.
आपयं X. 120, 6.
आपयार्थं X. 120, 6.
आपयार्थं VIII. 47, 14.
आपये VIII. 12, 16; 47, 13; 15; 17.
आमानं X. 114, 7.

आर्य I. 36, 12; 105, 13; III. 2, 6; VII. 15, 1;
 32, 19; 82, 8; 83, 1; VIII. 10, 3; 27, 10;
 73, 6; 97, 7; IX. 62, 10; 110, 6; X.
 63, 1; 142, 1.
 आस्यार्यमानः I. 91, 18.
 आस्यार्यमानाः X. 18, 2.
 आर्येन II. 29, 3.
 आमस्य I. 132, 2.
 आस्युपायन् X. 68, 4.
 आस्यभूय X. 84, 5.
 आस्यभूय X. 129, 6; 7.
 आस्यधः VIII. 23, 3.
 आस्यभगः I. 136, 4²; X. 44, 9.
 आस्यभगं VIII. 53, 6.
 आभरत्स्वसुः V. 79, 3.
 आस्यभारि I. 49, 4.
 आभिः VI. 25, 2²; VIII. 23, 23.
 आभिः IV. 10, 4; 17, 18; V. 38, 5; 83, 1;
 VI. 18, 1; 22, 1; 24, 6; 49, 10; 52, 1;
 63, 6; X. 49, 3.
 आभिः V. 32, 10; VI. 22, 11; VII. 91, 6;
 X. 73, 5.
 आभु X. 129, 3.
 आभुं X. 27, 1; 4.
 आस्यभुवः I. 64, 1; 6; IX. 65, 27.
 आस्यभुवत् VIII. 102, 8.
 आस्यभुवं I. 133, 7²; 151, 4.
 आस्यभूया X. 84, 6.
 आस्यभूमिः I. 51, 9; 35, 3.
 आस्यभूयति I. 136, 5.
 आस्यभूयतः X. 160, 5.
 आस्यभूयतीः I. 43, 9.
 आभुवु I. 56, 3.
 आस्यभूयस्य V. 55, 4.
 आस्यभूतः II. 36, 5; IV. 58, 11.
 आस्यभूतं I. 25, 17; 161, 10; VI. 47, 27; IX.
 66, 30.
 आस्यभूता VI. 16, 48; X. 170, 4.

आस्यभूतं X. 71, 3.
 आस्यभोगं VII. 94, 12.
 आस्यभोग्यं I. 110, 2.
 आस्यभोग्ये I. 113, 5.
 आभ्यः II. 32, 2.
 आभ्यः VI. 30, 3; X. 17, 10.
 आभ्यां II. 40, 2.
 आभ्यां IV. 32, 22.
 आनस्यकः X. 87, 7.
 आनः IX. 83, 1.
 आननत् IX. 114, 4; X. 59, 8.
 आनयत् X. 86, 23.
 आनयति X. 97, 9.
 आस्यमरीता IV. 20, 7.
 आनस्य I. 162, 10.
 आना III. 30, 14; IV. 3, 9.
 आनायां I. 180, 3.
 आनासु I. 62, 9; II. 35, 6; 40, 2; VI. 17, 6;
 72, 4; VIII. 89, 7.
 आनितः VI. 28, 3.
 आस्यमिनाना I. 92, 10.
 आस्यमिनाने इत्यास्यमिनाने I. 113, 2.
 आस्यमिस्तनः VI. 29, 4.
 आस्यमि VI. 46, 14; X. 94, 3.
 आस्यमुदः IV. 31, 9; VIII. 24, 5; 39, 2;
 IX. 61, 24.
 आस्यमुदि VIII. 97, 10.
 आस्यमुच्यं III. 48, 4; VIII. 4, 4.
 आस्यमेत्यस्य V. 48, 1.
 आस्यमेत्याने इत्यास्यमेत्याने I. 96, 5.
 आस्ययति III. 4, 2.
 आस्ययते I. 94, 2.
 आस्ययति VII. 60, 11.
 आस्ययति VIII. 23, 17.
 आस्ययतिः II. 9, 6; X. 2, 1.
 आस्ययती इत्यास्ययती I. 28, 7.
 आस्ययज्यवः IX. 97, 26.

आश्वत्थ III. 55, 8.
 आयत्त I. 80, 12; X. 72, 6.
 आश्वत्थः X. 130, 1.
 आश्वत्थं VIII. 92, 7.
 आश्वत्था V. 44, 9.
 आश्वत्थां I. 169, 7.
 आश्वत्थिः I. 139, 9.
 आश्वत्थी I. 191, 2; VII. 81, 1; VIII. 101, 13;
 IX. 69, 1; X. 127, 1; 3.
 आश्वत्थीः X. 30, 13.
 आश्वत्थीनां I. 113, 8; 124, 2.
 आश्वत्थीं III. 61, 6; V. 1, 1.
 आश्वत्थे II. 13, 4.
 आश्वत्थाः V. 45, 1.
 आयन् II. 24, 6; III. 33, 7; 36, 6; VII.
 103, 2; X. 69, 9; 121, 7; 157, 4.
 आयन् I. 33, 4; 6; 163, 9; III. 31, 4; IV.
 26, 2; 33, 2; VI. 7, 4; 27, 6; VII. 5, 3;
 56, 12; IX. 94, 4; 97, 22; X. 6, 7;
 27, 8; 15², 18; 23; 28, 8²; 44, 6; 71, 3;
 98, 9; 111, 10; 139, 4.
 आश्वन् IX. 97, 5; X. 85, 19; 88, 19; 124, 4.
 आश्वन्तं I. 125, 2.
 आश्वन्तारं VIII. 32, 14.
 आश्वन्ति V. 6, 2.
 आयं I. 125, 3; X. 108, 10.
 आयं I. 11, 6; V. 30, 2; X. 51, 4; 6; 95, 5.
 आश्वय I. 168, 6; V. 61, 1.
 आश्वयुः V. 53, 3; X. 63, 5; 130, 1.
 आयवः I. 60, 3; 117, 25; 130, 6; 131, 2²;
 139, 3²; II. 31, 7; IV. 7, 4; V. 43, 14;
 VI. 14, 3; VIII. 3, 7; 8; 16; 12, 13;
 IX. 10, 6; 15, 7; 23, 2; 4; 62, 20; 63, 17;
 64, 17; 23; 86, 25; 107, 14; 17; X. 7, 5;
 46, 8; 74, 4.
 आयवस्तस्य I. 122, 15.
 आयवे I. 31, 2; 11; 140, 8; II. 2, 8; III.
 60, 7; V. 7, 6; VII. 4, 3; VIII. 15, 5;
 IX. 67, 8; X. 49, 5.

आयसः I. 56, 3; 80, 12; VIII. 96, 3; X.
 96, 3; 4; 8.
 आयसं I. 52, 8; 81, 4; 121, 9; X. 48, 3;
 113, 5.
 आयसी VII. 15, 14; 95, 1.
 आयसीः II. 20, 8; IV. 27, 1; X. 101, 8.
 आयसीभिः I. 58, 8; VII. 3, 7.
 आयसीं I. 116, 15.
 आयसीं VIII. 29, 3; 100, 8.
 आश्वाने VIII. 22, 18.
 आयुः I. 10, 11; 24, 11; 34, 11; 37, 15; 44, 6;
 53, 11; 66, 1; 73, 5; 89, 2; 8; 9; 92, 10;
 93, 3; 94, 16; 96, 8; 113, 16; 17; 116,
 10; 19; 25; 125, 1; 6; 127, 5; 132, 5;
 157, 4; II. 32, 1; 38, 5; III. 1, 5; 7, 1;
 49, 2; 53, 7; 16; 62, 15; IV. 12, 6;
 VI. 16, 27; 52, 15; VII. 23, 2; 77, 5;
 80, 2; 90, 6; 103, 10; 104, 15; VIII.
 18, 18; 22; 31, 8; 44, 30; 48, 4; 10;
 11; 54, 7; 59, 7; 79, 6; IX. 80, 2; 93, 5;
 96, 14; X. 14, 14; 16, 5; 17, 4; 18, 6²;
 27, 7; 36, 14; 45, 8; 51, 7; 8; 53, 3;
 59, 1; 5; 62, 11; 85, 19; 42; 95, 10;
 107, 2; 144, 5; 161, 5; 170, 1.
 आयुः I. 162, 1; V. 41, 2; IX. 67, 8.
 आयुधं II. 15, 4; III. 44, 4; V. 63, 4; VI.
 75, 8; VIII. 6, 3; 29, 5; 96, 9.
 आयुधा I. 39, 2; II. 16, 6; V. 2, 3; 57, 6;
 VIII. 20, 12; IX. 35, 4; 57, 2; 61, 30;
 76, 2; 90, 1; X. 84, 1; 101, 2; 108, 5;
 113, 3; 120, 5.
 आयुधानि I. 61, 13; IV. 16, 14; V. 30, 9;
 VI. 44, 22; IX. 96, 12; 19; X. 8, 7; 8;
 103, 10; 123, 7.
 आयुधानिश्च I. 92, 1.
 आयुधेभिः VII. 21, 4.
 आयुधेः II. 30, 9; VII. 56, 13; 57, 3.
 आयुनि III. 3, 7; IX. 100, 1; X. 5, 7.
 आयुधभिः V. 60, 8; IX. 57, 3; 62, 13; 66, 23.
 आयुः I. 31, 11; 53, 10; VI. 11, 4; 18, 13;
 VIII. 53, 2; X. 20, 7.

आशुयुजे V. 58, 7; X. 44, 7.
 आशुयुजे I. 138, 1².
 आयुवः II. 5, 5.
 आयुषः X. 100, 5.
 आयुषक् IX. 25, 5; 63, 22.
 आयुषा I. 23, 24; 119, 6; VII. 1, 24; X. 85, 39.
 आयुषि IV. 4, 7; 58, 11.
 आयुषु I. 58, 3; 135, 2; III. 59, 9; VIII. 39, 10; IX. 16, 8; 19, 3.
 आयुषि II. 25, 12; 27, 10; 41, 17; III. 17, 3; IV. 39, 6; VIII. 48, 7; IX. 66, 19; X. 18, 5; 186, 1.
 आशयुष II. 37, 3.
 आशयेने I. 114, 2; X. 63, 7.
 आशयेमिरे III. 6, 8.
 आशये II. 18, 3.
 आयोः I. 96, 2; 104, 4; 122, 4; 147, 1; 174, 6; 178, 1; II. 4, 2; 14, 7; 20, 4; 32, 2; III. 54, 2; IV. 2, 12; 18, 6, 11; 23, 8; 38, 4; V. 41, 19; 43, 14; 49, 1; 2; VI. 67, 6; X. 5, 6; 105, 4; 9.
 आशयुयुवानः IV. 1, 11.
 आयी I. 114, 8; VIII. 52, 1.
 आर III. 30, 10.
 आरंगराश्च X. 106, 10.
 आरखान् X. 90, 8.
 आरत् IV. 58, 1.
 आरत् I. 4, 5; 39, 5; 54, 1.
 आरपुः X. 40, 7.
 आरन् I. 49, 3; X. 132, 3.
 आरभं V. 34, 5; IX. 73, 3; X. 62, 9.
 आरभमाणाः X. 125, 8.
 आरभे I. 24, 5; 34, 2; 182, 7; IX. 73, 1.
 आरभ्य I. 57, 4.
 आरभं X. 81, 2.
 आरया VI. 53, 5; 6.
 आरात् I. 129, 9; 163, 6; 164, 43; III. 54, 9; V. 2, 3; VI. 47, 13; 56, 5; VII. 58, 6;

VIII. 32, 6; X. 27, 19; 28, 9; 42, 6; 7; 77, 6.
 आरात् I. 167, 9; VII. 32, 1; VIII. 22, 16.
 आरौ VI. 53, 8.
 आरितः I. 101, 4; II. 21, 3; VIII. 33, 5; X. 111, 10.
 आरिशामहे I. 187, 8.
 आरौ I. 77, 3; 96, 3.
 आरुः III. 7, 1.
 आरुः III. 1, 4.
 आरुनः III. 45, 2.
 आरुनलुभिः I. 6, 5.
 आरुनतः X. 84, 1.
 आरुनं VIII. 45, 13.
 आरुनासि X. 44, 9.
 आरुने IV. 31, 2.
 आरुणीषु I. 64, 7.
 आरुंधानः IV. 38, 4.
 आरुन्धतः VIII. 14, 14.
 आरुणी X. 155, 2.
 आरुहं X. 44, 6.
 आरे I. 74, 1; 114, 4; 10; 171, 4; 172, 2²; 191, 10-13; II. 28, 6; 29, 1; 5²; III. 8, 2; 39, 7; 8; 41, 8; IV. 11, 6³; V. 45, 5; 50, 3; VI. 47, 3; 74, 2; VII. 22, 6; 25, 2; 32, 1; 56, 17; VIII. 2, 20; 26; 18, 16; 47, 13; 61, 16²; IX. 66, 19; 81, 3; X. 35, 4; 63, 12; 102, 10; 112, 9; 142, 1; 164, 3.
 आरेञ्चयाः VI. 1, 12.
 आरेञ्चयां VI. 56, 6.
 आरेञ्चयः X. 99, 5.
 आरेञ्चिहं X. 162, 4.
 आरोकाश्च VIII. 43, 3.
 आशोधनं IV. 8, 2; 4.
 आशोधनानि IV. 7, 8.
 आशोधने I. 105, 11.

आशुहन् I. 50, 11.
 आशुहन्तं II. 12, 12; X. 37, 8.
 आशुहन्ति IV. 13, 2.
 आशुः VIII. 74, 4.
 आशुः VIII. 68, 16; 74, 13.
 आशुः I. 120, 3; V. 33, 9.
 आशुः I. 116, 22.
 आशुः I. 52, 15; V. 29, 2; 45, 7.
 आशुः IX. 113, 2.
 आशुः X. 75, 5.
 आशुः VIII. 64, 11.
 आशुः VIII. 7, 29.
 आशुः IX. 65, 23.
 आशुः I. 112, 23; IV. 26, 1; VIII. 1, 11.
 आशुः VII. 19, 2.
 आशुः IV. 1, 12; VII. 34, 7.
 आशुः I. 127, 6.
 आशुः VI. 75, 4.
 आशुः X. 166, 3.
 आशुः I. 94, 6.
 आशुः IV. 17, 2.
 आशुः VI. 17, 12.
 आशुः X. 104, 10.
 आशुः I. 116, 4.
 आशुः II. 13, 6.
 आशुः I. 164, 14.
 आशुः V. 34, 6; VIII. 51, 9; X. 38, 3; 138, 3.
 आशुः VIII. 16, 6; X. 48, 3.
 आशुः I. 103, 3; 130, 8; 156, 5; III. 34, 9;
 IX. 63, 5; X. 43, 4; 49, 3; 83, 1; 86, 19.
 आशुः VII. 18, 7; VIII. 103, 1; X. 102, 3.
 आशुः IV. 30, 18; VI. 33, 3; 60, 6; IX.
 63, 14; X. 65, 11; 69, 6.
 आशुः VII. 33, 7; X. 11, 4.
 आशुः VI. 22, 10; VII. 83, 1.
 आशुः VIII. 24, 27.
 आशुः I. 51, 8.
 आशुः I. 59, 2; 117, 21; II. 11, 18; IV.
 26, 2; VI. 18, 3; 25, 2; VII. 5, 6.

आशुः II. 11, 19.
 आशुः IX. 97, 51.
 आशुः X. 98, 5; 8.
 आशुः X. 98, 6.
 आशुः VI. 75, 15.
 आशुः X. 87, 7.
 आशुः X. 87, 7.
 आशुः VIII. 7, 18.
 आशुः II. 11, 11; X. 80, 3.
 आशुः I. 33, 14; 15; 113, 9; 176, 5; III.
 50, 2; V. 77, 2; VI. 26, 4; VIII. 3, 12;
 49, 9; X. 105, 11.
 आशुः I. 4, 8; 33, 7; 14; 113, 13; 157, 1;
 176, 5; II. 15, 9; IV. 30, 6; 52, 6;
 VI. 26, 5; VII. 19, 2; 3²; 75, 1²; VIII.
 9, 16; 63, 8; X. 54, 1; 171, 1.
 आशुः I. 85, 7; VI. 20, 3; VII. 18, 19;
 VIII. 96, 13.
 आशुः I. 36, 17; 61, 15; 130, 8; III. 32, 12;
 34, 9; 48, 1; IV. 16, 7; VI. 20, 6; VII.
 33, 3; 84, 5; IX. 92, 5; X. 102, 7;
 108, 2; 130, 4; 150, 5.
 आशुः I. 64, 13; 166, 8; 13.
 आशुः I. 47, 5; 112, 5; 7; 9-12; 13²; 14²;
 15; 21; 23²; VII. 83, 6; VIII. 5, 25;
 8, 20; 21.
 आशुः I. 116, 21; VII. 83, 4; X. 131, 4.
 आशुः X. 113, 1.
 आशुः I. 161, 10.
 आशुः X. 131, 5.
 आशुः I. 11, 6; II. 43, 3.
 आशुः IV. 44, 6.
 आशुः III. 30, 10; VIII. 7, 24; 54, 1.
 आशुः IV. 26, 3.
 आशुः X. 49, 3.
 आशुः VIII. 45, 38.
 आशुः X. 113, 8.
 आशुः I. 162, 5.

आश्वरः VIII. 13, 21; 19, 30.

आश्वरेत् I. 143, 6.

आश्वरिस्वावः X. 67, 4.

आश्वरिस्वावः I. 92, 4; 113, 4; 14; III. 5, 1;
V. 45, 1; VI. 44, 8; VII. 79, 1; 95, 6;
IX. 97, 38.

आश्वर्जते I. 33, 1.

आश्वर्तेन X. 19, 4; 5.

आश्वर्तेयं VIII. 69, 17.

आश्वर्वृततीः X. 30, 10.

आश्ववर्तेत् II. 34, 14; VI. 68, 1; VII. 85, 4.

आश्ववर्तेति V. 73, 7.

आश्वहंती I. 48, 9; 113, 15; IV. 14, 3.

आश्वहंती V. 80, 1.

आश्विः I. 31, 3; 86, 9; 116, 12; 123, 6; 10;
11; 124, 4; 131, 3; 143, 2; 146, 4;
II. 15, 7; 23, 14; III. 34, 3; 55, 15;
IV. 1, 16; 3, 11; 4, 5; 16, 8; V. 1, 9;
2, 9; 83, 3; VI. 17, 3; 48, 15; 64, 2;
VII. 58, 5; 76, 1; 103, 8; VIII. 8, 23;
14, 8; 47, 13; IX. 3, 5; 79, 5; 95, 2;
X. 27, 24; 48, 10; 54, 5; 68, 6; 71, 1;
88, 2; 96, 11; 107, 1.

आश्विःऽश्वनीकः IV. 38, 4.

आश्विःऽकृत्वाती VII. 80, 1.

आश्विःऽकृत्वातः IV. 17, 3.

आश्विःऽकृत्वाता V. 80, 4; VII. 75, 1.

आश्विःऽत्वं I. 95, 5.

आश्विःऽत्वं X. 100, 7.

आश्विः I. 131, 5²; II. 13, 9; VIII. 3, 9; 12;
12, 2; 68, 10; 80, 2; IX. 61, 22; X.
120, 7.

आश्विः I. 51, 5; 6; 53, 10; 54, 6; VIII.
36, 7; 37, 1; 6; 46, 11.

आश्विदे X. 113, 3.

आश्विहान् IV. 19, 10.

आश्विवाय X. 107, 5.

आश्विवांसतः VII. 94, 11.

आश्विवांसता VII. 104, 21.

आश्विवांसति I. 12, 9; 84, 9; II. 26, 3; VI.
60, 11; VIII. 19, 13; X. 93, 2.

आश्विवांसन् I. 152, 6; VII. 72, 3; IX. 39, 5.

आश्विवांसतः V. 45, 3; 4.

आश्विवांसती V. 47, 1.

आश्विवांससि I. 31, 5.

आश्विवांसात् VII. 20, 6; 100, 1.

आश्विवांसान् II. 11, 16.

आश्विविद्रे III. 54, 4.

आश्विवेश VI. 74, 2; VIII. 48, 12; X. 16, 6.

आश्विज्ञान् V. 25, 4; VII. 55, 1; VIII. 15, 13;
IX. 25, 4; 28, 2; 56, 2; 60, 3; 62, 19;
86, 19; 23.

आश्विज्ञा II. 24, 6.

आश्विगुः IV. 36, 6.

आश्विगुः I. 11, 5.

आश्विहितः X. 51, 1.

आशीत् VII. 20, 2; IX. 97, 39.

आश्वृणानः IV. 1, 20.

आश्वृणीमहे VI. 15, 9; VIII. 83, 4.

आश्वृतः I. 87, 4; VIII. 26, 13.

आश्वृतः X. 130, 7.

आश्वृतं I. 51, 2; 164, 14; III. 3, 5; VI.
47, 27; VIII. 88, 2; IX. 86, 27.

आश्वृतं II. 36, 6; V. 46, 1.

आश्वृता IX. 74, 2.

आश्वृतासः I. 55, 8.

आश्वृते III. 42, 3.

आश्वृत्य I. 56, 1.

आश्वृत्यन् VIII. 45, 36.

आश्वेश्वर्यती X. 125, 3.

आश्व I. 166, 13.

आश I. 162, 9; III. 36, 8.

आश VIII. 47, 6.

आशत I. 8, 6; 87, 5; X. 92, 3.

आशतः I. 20, 2; 85, 2; II. 21, 5; III. 45, 3;
VII. 66, 11; VIII. 43, 17; 59, 2; 69, 18;

97, 9; IX. 6, 4; 18, 3; 21, 4; 22, 6;
24, 2; 67, 7; 69, 7; 73, 9; 83, 1; 4;
X. 92, 7; 94, 2.
आशुतुः VIII. 25, 8.
आशुतुयानं I. 121, 11; II. 11, 9; IV. 17, 7;
19, 3; V. 30, 6.
आशुतुये VIII. 41, 7; X. 162, 1.
आशुतुः I. 5, 7; 118, 4; 135, 6; 140, 4; II.
31, 2; V. 6, 1; VIII. 1, 15; 19, 6; 46,
23; 49, 8; 74, 14; IX. 13, 6; 17, 1;
22, 1; 23, 1; 62, 1; 63, 4; 26; 64, 4;
16; 67, 7; 69, 6; 7; 83, 2; 86, 1; 2;
X. 78, 5; 94, 1; 8; 119, 3.
आशुतुये I. 4, 7.
आशुतुसः V. 32, 11; 56, 2; VIII. 24, 11;
66, 12; 92, 13; IX. 1, 5.
आशुतुसनं X. 85, 35.
आशुतुसा IV. 5, 11; VIII. 73, 9; 78, 10;
X. 164, 3.
आशुतुः I. 39, 3; 162, 7; IV. 37, 7; V. 10, 6;
X. 17, 5; 72, 3; 4.
आशुतुते इति V. 66, 2.
आशुतुते इति I. 25, 6; 136, 3; 144, 6; V. 68,
4; 5; VIII. 31, 6.
आशुतुये इति I. 2, 8; 15, 6; 151, 8; 9; V. 67, 1.
आशुतुयः II. 41, 12.
आशुतुति X. 37, 11; 117, 1; 7.
आशुतुताः X. 94, 10.
आशुतुनेभ्यः I. 27, 13.
आशुतुति I. 134, 6²; III. 53, 14; VIII. 2, 10;
11; 6, 19; 31, 2; 69, 6; IX. 64, 14;
70, 1; 75, 5; 86, 21; X. 49, 10; 67, 6.
आशुतुति VIII. 31, 5.
आशुतुतः I. 179, 6; III. 43, 2; VII. 17, 5;
VIII. 44, 23; 54, 7.
आशुतुति VIII. 93, 18; X. 67, 11.
आशुतुताः X. 81, 1.
आशुतुताः II. 24, 13.
आशुतुताः X. 128, 3.

आशुतुः I. 23, 1.
आशुतुतः VIII. 95, 7.
आशुतुतिः VIII. 2, 9.
आशुतु I. 84, 18.
आशुतुतः V. 58, 1.
आशुतुतः V. 6, 10; VIII. 6, 24; 31, 18.
आशुतुः IV. 11, 4; 22, 8; VII. 18, 9; 66, 14;
IX. 39, 1; 56, 1; 64, 20; X. 103, 1.
आशुतुः IV. 33, 4.
आशुतुतः IV. 26, 4.
आशुतुतः I. 37, 14; II. 16, 3; 34, 3; 38, 3;
V. 55, 1; 61, 11; VIII. 5, 7; 13, 11;
49, 7; 65, 1; IX. 15, 1; X. 49, 7.
आशुतु I. 4, 7; 60, 5; 91, 20; 117, 9; 135, 5;
II. 32, 3; III. 9, 8; IV. 1, 3; 7, 4; 11;
38, 2; 39, 1; 43, 2; V. 44, 1; VIII. 99, 7;
IX. 62, 18; X. 107, 10; 178, 1.
आशुतुतः X. 156, 1.
आशुतुतः IV. 4, 2; VI. 46, 14.
आशुतुतः II. 1, 1.
आशुतुतः V. 36, 4.
आशुतुतः I. 147, 1; II. 19, 7; IV. 1, 13;
2, 14; 16.
आशुतुतः IV. 24, 4; VII. 93, 8.
आशुतु VIII. 34, 18.
आशुतुतः I. 116, 2.
आशुतुतः II. 1, 5; 31, 6; 35, 1; VII. 47, 2.
आशुतुतः VIII. 10, 2.
आशुतु इति III. 35, 4.
आशुतु IV. 29, 4; VI. 60, 12.
आशुतुतः X. 68, 2.
आशुतुतः V. 45, 10.
आशुतुतः IV. 3, 3.
आशुतुतः I. 190, 1.
आशुतुः IV. 38, 9.
आशुतु X. 95, 16.
आशुतुतः V. 82, 9.

आश्वयंजः I. 139, 3.
 आश्वयंजः I. 10, 9.
 आश्वयंजः X. 61, 21.
 आश्वयंजः X. 76, 5.
 आश्वयंजः VIII. 68, 15.
 आश्वयंजः VIII. 68, 16.
 आश्वयंजः V. 41, 4.
 आश्वयंजः IX. 86, 4.
 आश्वयंजः I. 121, 6.
 आश्वयंजः X. 165, 3.
 आश्वयंजः V. 2, 5; VII. 1, 2; 104, 14; VIII. 20, 15; X. 27, 11.
 आश्वयंजः IV. 27, 2; 35, 4; 56, 3; V. 44, 2; 53, 1; VI. 47, 2; VII. 32, 10; 86, 4; X. 31, 7; 61, 18; 83, 2; 120, 1; 124, 6; 129, 2.
 आश्वयंजः VII. 99, 7.
 आश्वयंजः X. 85, 28.
 आश्वयंजः VIII. 1, 33.
 आश्वयंजः VIII. 1, 32.
 आश्वयंजः X. 95, 7.
 आश्वयंजः I. 161, 12.
 आश्वयंजः I. 19, 6; 168, 3; VII. 32, 2; IX. 15, 2; 25, 4; 113, 11; X. 17, 4; 63, 1.
 आश्वयंजः I. 36, 7; 48, 6; 105, 11; 164, 39; II. 13, 4; III. 2, 6; 9, 3; VI. 47, 19; VIII. 8, 8; 33, 1; IX. 10, 7; 73, 3; 86, 1; 39; X. 21, 3; 25, 2; 38, 5; 40, 7; 65, 7; 94, 9; 109, 7; 114, 2; 130, 1; 151, 4; 153, 1; 154, 1; 179, 2.
 आश्वयंजः III. 30, 18.
 आश्वयंजः X. 39, 5.
 आश्वयंजः III. 62, 13; IV. 9, 1; VIII. 1, 8; IX. 3, 1; 8, 3; 25, 6; 30, 4; 62, 16; 64, 22; 71, 1; 6; 82, 1; 101, 14; 15.
 आश्वयंजः I. 13, 7; III. 41, 9; V. 26, 8; 46, 5; VIII. 60, 1.
 आश्वयंजः I. 109, 5; II. 36, 2; VI. 52, 13; 68, 11; X. 17, 8.

आश्वयंजः I. 109, 7; 179, 2; III. 32, 4; V. 30, 10; VII. 91, 1.
 आश्वयंजः III. 26, 7; V. 18, 4; VI. 7, 1; VIII. 96, 3; X. 73, 3; 87, 2; 98, 2; 3.
 आश्वयंजः I. 164, 43; 50; 171, 4; IV. 42, 8; V. 52, 12; VII. 29, 4; 33, 6; 76, 3; 4; X. 27, 4; 17; 85, 8; 90, 15; 16; 129, 5.
 आश्वयंजः I. 75, 1; IV. 40, 4; V. 6, 9; VIII. 12, 13; 39, 3; IX. 69, 2; X. 53, 11.
 आश्वयंजः I. 84, 16.
 आश्वयंजः I. 34, 10; 166, 11; IV. 45, 3; IX. 99, 3; X. 76, 7; 94, 2.
 आश्वयंजः X. 27, 4.
 आश्वयंजः I. 20, 1; 127, 8.
 आश्वयंजः VIII. 80, 5.
 आश्वयंजः VI. 37, 3.
 आश्वयंजः I. 76, 4; 129, 5; 140, 2; 152, 6; 168, 2; II. 1, 14; IV. 5, 10; V. 17, 2; 5; 23, 1; VI. 3, 4; 11, 2; 16, 9; 32, 1; VII. 16, 9; VIII. 6, 20; 19, 24; X. 1, 3; 20, 3; 40, 6; 67, 10; 115, 3.
 आश्वयंजः I. 27, 3; IV. 20, 1.
 आश्वयंजः II. 41, 5.
 आश्वयंजः V. 62, 5.
 आश्वयंजः I. 182, 3.
 आश्वयंजः VI. 10, 6.
 आश्वयंजः VI. 51, 12.
 आश्वयंजः I. 124, 9; X. 92, 14.
 आश्वयंजः I. 68, 4; 88, 6; 133, 3; II. 30, 1; III. 31, 20; 34, 5; 56, 4; IV. 51, 6; 58, 5; V. 44, 9; 11; 45, 8; VI. 28, 3; VII. 34, 10; VIII. 70, 12; IX. 87, 3; X. 22, 12; 68, 7; 75, 4; 103, 8; 111, 8; 10; 139, 4; 6.
 आश्वयंजः VIII. 103, 10.
 आश्वयंजः II. 37, 1; VII. 16, 11.
 आश्वयंजः V. 85, 6.
 आश्वयंजः X. 30, 5.
 आश्वयंजः VI. 45, 11; 17.

आसिखिदाना X. 106, 10.
 आसीः X. 95, 5.
 आसीत् I. 32, 11; V. 30, 15; X. 17, 2; 71, 1; 88, 4; 121, 8; 129, 3; 4; 181, 2.
 आसीत् I. 32, 9; 163, 9; 165, 6; IV. 18, 12; VII. 18, 6; VIII. 58, 1; X. 33, 1; 34, 2; 51, 1; 81, 2²; 85, 6-8; 102²; 15; 90, 6; 12; 14; 102, 6; 108, 1; 109, 2; 121, 1; 129, 1⁴; 2²; 3; 130, 3⁴.
 आसीत् VII. 20, 7.
 आसीदंति X. 85, 32.
 आसीनः II. 43, 3; X. 27, 13.
 आसीनं VIII. 100, 5.
 आसीनाः III. 31, 12; IX. 78, 3.
 आसीनासः X. 15, 7.
 आसीनेषु VI. 47, 19.
 आसीत् X. 129, 5².
 आसु I. 173, 8; IV. 37, 1; VI. 5, 3; 28, 8; 44, 18; VII. 67, 6; 88, 7; X. 86, 11; 144, 3.
 आसु I. 95, 5; III. 55, 9; IV. 38, 6; VI. 61, 13; 72, 4; VIII. 41, 7; 8; IX. 86, 43; 99, 7; X. 27, 8; 49, 10²; 61, 20; 95, 8; 9; 104, 9.
 आसुः VI. 19, 4; 21, 5; 11.
 आसुः IV. 51, 7; X. 92, 3.
 आसुतिः VIII. 1, 26.
 आसुतिं I. 104, 7; II. 1, 14; VII. 97, 7.
 आसुतोतिं X. 42, 5.
 आसुटः III. 29, 11; V. 40, 5.
 आसुरस्य V. 85, 5.
 आसुरे X. 131, 4.
 आसुर्वतिं IV. 54, 6.
 आसे VII. 20, 3.
 आसेचनानि I. 162, 13.
 आसकाः I. 186, 2; VII. 43, 5.
 आसे इति III. 6, 4.
 आसं I. 120, 7.

आसां III. 4, 11; VIII. 59, 2; X. 85, 9-11.
 आसे VII. 55, 6.
 आसे X. 71, 11; 107, 10; 139, 2.
 आसुधुभाय X. 171, 3.
 आस्याता VI. 47, 26.
 आसः I. 116, 14; 117, 16; VIII. 67, 14.
 आसा V. 73, 6.
 आसे II. 39, 6.
 आस्यत् IV. 30, 20; X. 72, 8; 138, 3; 4.
 आस्यं II. 1, 13; 13, 8.
 आस्यात् X. 39, 13.
 आस्ये I. 38, 14; 162, 8; IV. 49, 1; V. 12, 1; VII. 15, 1; 102, 3; X. 91, 5; 15.
 आस्येन I. 61, 3.
 आहं II. 28, 10; IV. 25, 4; V. 37, 1; VII. 41, 2; 104, 15; 162²; IX. 70, 9; X. 49, 7.
 आह IV. 19, 10; 33, 5³; V. 44, 14; VII. 18, 4; VIII. 1, 34; 100, 3; X. 27, 18.
 आहतः X. 85, 12.
 आहनः X. 10, 6; 8.
 आहनसः IX. 75, 5.
 आहनसं X. 125, 2.
 आहनाः II. 13, 1; V. 42, 13.
 आहवनानि VII. 1, 17; 8, 5.
 आहव I. 155, 6; II. 23, 11.
 आहवे X. 150, 5.
 आहवेषु VI. 47, 1.
 आहापः X. 112, 6.
 आहावं VI. 7, 2.
 आहावाः I. 34, 8.
 आहावान् X. 101, 5.
 आहितः VIII. 5, 19; IX. 12, 5; 64, 19; X. 85, 2.
 आहितं I. 164, 23²; VI. 9, 6; VIII. 29, 4; X. 135, 4.
 आहिता I. 166, 9; V. 75, 4; X. 14, 16.
 आहुः I. 118, 3; 162, 12; 163, 3; 4; IV. 31, 7²; X. 54, 2; 82, 2; 121, 4.

आहुः I. 24, 12; 74, 5; 104, 9; 163, 4; 164, 12²; 15; 16; 19²; 22; 25; 46²; II. 12, 5; III. 4, 7; IV. 23, 3; 38, 9; 43, 2; V. 11, 6; 30, 2; 53, 3; 73, 9; VI. 44, 10; 52, 3; VII. 26, 4; 33, 13; 86, 3; VIII. 19, 29; 96, 19; IX. 114, 1; X. 10, 12; 20, 7; 31, 11; 34, 4; 39, 3; 42, 3; 71, 5; 95, 18; 107, 6; 112, 9; 114, 9; 124, 9.
 आहुत III. 24, 3; V. 11, 3; 28, 5; VII. 15, 7; VIII. 19, 25; 43, 13; 75, 3.
 आहुतः I. 36, 8; II. 7, 4; 5; 8, 2; VI. 16, 34; VII. 1, 16; VIII. 19, 19; 22; 23; 25, 19; 43, 22; 44, 21; 103, 9; X. 16, 5; 69, 1; 2; 118, 3; 4.
 आहुतः I. 94, 3; 96, 3; II. 1, 13; 14; 32, 6; III. 28, 3; 5; 52, 6; V. 8, 6; 7; VII. 8, 1; VIII. 43, 10; X. 36, 6; 57, 2; 88, 1.
 आहुतस्य VII. 3, 5.
 आहुताः X. 91, 14.
 आहुतानि X. 98, 10.
 आहुतिः I. 105, 5; X. 21, 2; 52, 2.
 आहुतिं I. 31, 5; 93, 3; 135, 8; II. 37, 6; III. 28, 6; VI. 2, 5; VII. 66, 19; VIII. 19, 18; 23, 21.
 आहुतिवृथं IX. 67, 29.
 आहुती VIII. 19, 5.
 आहुवः VIII. 32, 19.
 आहुवधिं VI. 60, 13.
 आहुयैः I. 69, 2.
 आहुयमानान् X. 48, 6.

इ

इक्ष्वाकुः X. 60, 4.
 इंगय IV. 57, 4.
 इंगयति I. 164, 45.
 इक्ष्वा X. 10, 14.
 इक्ष्वा VI. 47, 10; 53, 6; X. 85, 21; 22.
 इक्ष्वात VII. 104, 18.
 इक्ष्वात VIII. 70, 13.

इक्ष्वाति I. 80, 6; VI. 57, 2; IX. 47, 4; 112, 1; 2; 4.
 इक्ष्वातु VII. 102, 1.
 इक्ष्वातु I. 84, 14; 109, 1; 125, 3; III. 54, 2; V. 30, 1; 2; 7; 31, 12; VII. 98, 1; X. 5, 5; 8, 7; 46, 3; 67, 4; 79, 3; 165, 1.
 इक्ष्वातः I. 68, 4.
 इक्ष्वातः I. 72, 2; 110, 2; 161, 14; X. 46, 2.
 इक्ष्वाति III. 30, 1; 57, 3; VIII. 2, 18.
 इक्ष्वाति VIII. 72, 3; X. 177, 1.
 इक्ष्वाती I. 164, 27; V. 37, 3; X. 108, 1; 2.
 इक्ष्वातीः I. 25, 16.
 इक्ष्वातानः I. 126, 1; 179, 6; III. 18, 3; VI. 6, 1; 58, 3; VII. 93, 4; X. 34, 10; 67, 6; 81, 1; 102, 4.
 इक्ष्वातानं IV. 18, 10.
 इक्ष्वातानाः I. 110, 5; III. 33, 7; IV. 41, 9; VII. 93, 3; X. 45, 11.
 इक्ष्वातानासः III. 2, 6.
 इक्ष्वाते VIII. 21, 13.
 इक्ष्वात् X. 10, 10.
 इक्ष्वात् X. 27, 9; 95, 12.
 इक्ष्वाति VI. 28, 5.
 इक्ष्वाति III. 38, 1.
 इक्ष्वात् X. 117, 4.
 इक्ष्वातः X. 171, 1.
 इत् I. 1, 4; 6; 4, 2; 5; 6; 7, 1; 2; 9, 5; 10; 10, 6; 7; 15, 5; 16, 8; 17, 6; 21, 1; 22, 14; 24, 12; 25, 6; 26, 6; 27, 3; 28, 1-4; 6; 30, 2; 32, 15; 33, 2; 34, 2; 36, 1; 6; 20; 40, 2; 6; 41, 8; 46, 12; 47, 8; 51, 4; 8; 13; 14; 52, 11; 53, 3; 7; 54, 9; 55, 4; 5; 59, 1; 2; 61, 1-15; 64, 8; 67, 4; 68, 2; 71, 3; 72, 3; 6; 74, 5; 77, 1; 79, 11; 80, 1; 7; 81, 1; 82, 1; 83, 1; 6; 84, 2; 7; 85, 8; 87, 5; 89, 1; 9; 92, 3; 104, 5; 105, 2; 106, 5; 114, 3; 4; 8; 9; 115, 4; 116, 6²; 10; 25; 117, 19; 120, 2; 123, 4; 8; 124, 6;

125, 6; 128, 6²; 129, 11; 131, 5; 132, 5;
 6²; 133, 7; 134, 6; 140, 13; 141, 4-6;
 144, 3; 145, 2; 3; 147, 3; 148, 2; 149, 1;
 150, 3; 152, 4; 154, 3; 155, 2; 4²; 5;
 156, 2; 161, 1; 4²; 162, 3; 21; 163, 7;
 9; 164, 8; 15; 22; 23; 32; 37; 47;
 165, 10; 12; 168, 9; 170, 3; 171, 2;
 179, 3²; 185, 8; 187, 8-10; 190, 5; II.
 2, 2; 11, 3²; 11; 15; 16²; 17; 13, 10;
 14, 1; 23, 2; 5; 13; 24, 5; 9; 11; 12;
 25, 1; 5; 26, 1⁴; 3; 28, 9; 29, 4; 34, 14;
 35, 8; 10; 37, 2; 39, 1; 41, 4; 19; III.
 1, 14; 2, 15; 4, 7; 10; 5, 2; 6; 8, 10;
 9, 9; 18, 5; 26, 8; 29, 15; 30, 5; 12;
 31, 5; 11; 15; 32, 4; 7; 38, 3; 7; 40, 6;
 42, 8; 43, 1; 53, 4²; 13; 54, 8; 55, 3;
 IV. 1, 1; 8; 18²; 2, 4; 5; 10; 16; 3, 12;
 13; 4, 7²; 5, 3; 7; 7, 7; 9²; 8, 4; 9, 6;
 12, 5; 16, 1; 16; 20; 17, 5; 19, 1; 21, 2;
 22, 5; 10; 23, 10; 24, 3; 4; 5⁴; 6;
 25, 6; 29, 3; 30, 3; 5; 8; 22; 31, 7; 8;
 32, 4; 20; 33, 2; 35, 8; 37, 6; 39, 5;
 40, 1²; 41, 7; 44, 4; 50, 7; 8; 51, 9;
 54, 2; 56, 3; V. 2, 4; 11; 3, 7; 12; 12, 2;
 16, 4; 17, 5; 25, 2; 28, 2; 29, 13; 30, 4;
 6; 8; 31, 7; 32, 3; 5; 34, 4; 5; 35, 6;
 36, 3; 39, 5; 53, 9; 55, 6; 7; 56, 2;
 58, 5; 7; 59, 5; 60, 4; 61, 8; 73, 9;
 77, 4; 79, 9; 10; 81, 1; 3; 5; 85, 4; 7;
 86, 3; VI. 1, 5; 9; 12; 3, 5; 7, 6; 9, 3;
 14, 2; 15, 1; 11; 18, 4; 19, 13; 20, 13;
 21, 3; 22, 1; 23, 1; 10²; 28, 2²; 3; 5;
 29, 6; 30, 1²; 4; 33, 2; 34, 3; 42, 3; 4;
 44, 5²; 10; 45, 6; 17; 46, 1; 47, 15; 22;
 50, 6; 9; 51, 8; 52, 14; 66, 3; 6; 68, 5;
 70, 4; 72, 4; 75, 3; VII. 1, 14-16; 2, 3;
 3, 5; 4, 2; 8; 8, 5; 11, 2; 16, 11; 18, 4;
 6; 9; 14; 24; 19, 8; 20, 7; 22, 6; 7;
 23, 2; 6; 25, 4; 28, 1; 5; 29, 4; 31, 2;
 32, 8²; 9; 12; 14; 16; 18-21; 33, 3; 5;
 6²; 7; 9; 40, 3; 41, 5; 56, 23; 58, 3;
 72, 4; 76, 3; 4; 81, 2; 82, 4; 85, 4;

86, 3; 6; 91, 3; 94, 12; 96, 1; 3; 98, 1;
 2; 5; 100, 6; 102, 3; 104, 12; 21;
 VIII. 1, 1; 7; 14; 17; 30; 2, 4; 13²; 17;
 25; 31; 33; 3, 5; 8; 16; 24; 4, 9²;
 5, 38; 39; 6, 10-12; 18; 21; 22; 30;
 37; 44; 9, 3; 10; 12, 8; 10-12; 17; 24;
 25; 13, 9; 11; 15; 17; 18; 20; 26;
 14, 1; 12; 16, 5; 6; 18, 14; 19; 19, 6;
 14; 17; 18²; 29; 35; 20, 13; 17; 21, 2;
 7; 13; 14; 17; 18²; 22, 14; 23, 8; 13;
 24, 16; 19; 26, 17; 28, 4; 30, 1; 31, 1²;
 2; 12; 15²; 32, 17²; 33, 10; 18; 35, 7;
 36, 7; 37, 4; 40, 1; 2; 42, 1; 43, 3; 29;
 44, 15; 45, 2; 3; 10; 19; 30; 31; 33; 39;
 46, 12; 29; 47, 4; 6; 51, 4; 7²; 8²; 9;
 53, 5; 8; 54, 6; 55, 1; 5; 56, 4; 57, 3;
 60, 5; 10; 15; 16; 61, 4; 11; 12; 62, 12;
 66, 4²; 6; 13; 15²; 67, 8; 68, 7; 69, 11;
 13; 14; 70, 14; 71, 2; 72, 11; 74, 10;
 15; 75, 14; 76, 8; 9; 77, 3; 5; 7; 10;
 78, 7; 9; 10; 79, 1; 5²; 80, 3; 6; 9;
 82, 7; 83, 1; 6; 90, 5; 92, 3; 5; 32; 33;
 93, 1; 5; 18; 96, 17; 19; 97, 1; 7; 99, 3;
 100, 1; IX. 1, 5; 10; 11, 6²; 21, 3; 42, 4;
 47, 2; 48, 4; 59, 4; 61, 14; 64, 2; 70, 3;
 73, 2; 3; 77, 2; 83, 1; 95, 3; 96, 15;
 98, 7; 112, 4; X. 2, 3; 4, 7; 5, 6; 7, 3;
 8, 9; 13, 5; 14, 16; 16, 7; 11; 17, 10;
 14; 20, 6; 8; 23, 3; 4; 27, 2-5; 8;
 10; 18; 20; 21; 28, 1; 29, 1; 30, 6;
 31, 6; 32, 3²; 4²; 8; 9; 33, 8; 34, 5;
 7; 8; 13; 35, 8; 39, 3; 4; 42, 9; 43, 2;
 3²; 48, 5²; 9; 50, 5; 51, 4; 53, 11; 54,
 2; 5; 55, 6; 61, 2; 11; 13; 62, 5²;
 63, 16; 68, 2; 73, 9; 75, 4²; 76, 3; 81, 4;
 82, 1²; 6; 85, 4; 6; 16; 34; 86, 3; 14;
 16; 88, 8²; 11²; 17; 89, 7; 10²; 13;
 91, 3; 6; 8²; 9; 92, 3; 93, 15; 94, 10;
 13²; 97, 5; 99, 6; 100, 1; 8; 11; 101, 3;
 7; 106, 1; 108, 8; 109, 3; 111, 9²; 112, 6;
 114, 8; 115, 1; 5; 6; 116, 8; 117, 1; 3;
 5-7; 119, 10; 120, 1; 121, 3; 122, 7;

124, 6; 127, 3; 132, 1; 136, 3; 137, 6;
139, 5; 141, 4; 145, 3; 146, 5; 147, 2;
4; 153, 2; 159, 2; 160, 3; 168, 4;
172, 3; 191, 1.

इत VIII. 83, 7.

इत I. 5, 1; 33, 1; III. 53, 11; V. 45, 6; X.
14, 9²; 30, 2; 3; 103, 13; 108, 10; 11.

इतऽञ्जति I. 151, 9.

इतञ्जती इतीतऽञ्जती X. 31, 7.

इतः I. 6, 10; 98, 1; 119, 8; 130, 5; 179, 4;
III. 42, 3; VI. 24, 10; 38, 1; 47, 30;
VII. 50, 2; 3; VIII. 18, 8; 39, 2; 99, 7;
IX. 63, 10; 74, 3; 81, 2; 97, 54; 107, 1;
X. 17, 3; 64, 14; 85, 25; 26; 135, 4;
142, 7; 155, 2; 162, 1; 3.

इतः VIII. 31, 6; X. 85, 11.

इतऽञ्जति VII. 68, 6; X. 61, 2.

इतऽञ्जतिः I. 146, 2; IX. 74, 3.

इतल III. 29, 9; V. 61, 4; 87, 8; X. 85, 33.

इतं VIII. 101, 8.

इतरः X. 16, 9; 18, 1.

इतरं X. 16, 10.

इतराः VI. 16, 16.

इती II. 41, 19; X. 85, 32.

इति I. 109, 3; 117, 18; 122, 12; 138, 3;
161, 5; 8; 9²; 162, 12; 164, 15; 191, 1²;
II. 12, 5²; 30, 7; IV. 1, 1; 25, 4; 33, 5²;
35, 3; V. 2, 12; 7, 10; 27, 4; 37, 1;
41, 17; 52, 11²; 53, 3; 61, 8; 18; VI.
54, 1; 2; 56, 1; 62, 7; VII. 41, 2; 104,
15; 16²; VIII. 30, 2; 32, 15; 77, 1; 92, 2;
93, 5; 100, 3; IX. 6, 2; 39, 1; 63, 9;
101, 5; 114, 1; X. 17, 1; 24, 5; 27, 3;
33, 1; 34, 6; 61, 12; 26; 73, 10; 95, 18;
97, 4; 109, 3; 115, 8; 9²; 119, 1⁴; 120, 4;
130, 1; 146, 4.

इत्यं VIII. 70, 14.

इत्या I. 2, 6; 24, 4; 36, 7; 39, 1; 7; 80, 1;
84, 10; 15; 92, 17; 120, 2; 121, 1; 132, 4;

139, 2; 141, 1; 154, 5; 155, 2; 159, 1;
165, 3; 173, 6; II. 11, 11; 35, 11; III.
9, 5; 27, 6; 32, 16; 42, 3; IV. 10, 7;
16, 3; 24, 6; 29, 4; 41, 3; V. 17, 1;
20, 4; 32, 6; 33, 1; 2; 61, 15; 67, 1;
84, 1; VI. 16, 16; 18, 5; 32, 5; 33, 5;
47, 20; 49, 11; 59, 2; 62, 3; 67, 11;
68, 8; VII. 56, 15; 94, 5; VIII. 2, 40;
7, 30; 13, 26; 25, 16; 28, 3; 33, 10;
85, 6; 101, 1; IX. 83, 4; X. 1, 3;
28, 10; 44, 7; 61, 1; 95, 11; 102, 10;
105, 11²; 152, 1.

इत्याधिषे IV. 11, 3; IX. 61, 2.

इत्याधीः II. 20, 2.

इत्या I. 167, 5.

इत्याः VII. 36, 3.

इत्ये I. 113, 6; 124, 1.

इत्यरं X. 88, 4.

इत्यः X. 106, 2.

इदं I. 13, 7; 16, 5; 21, 4; 22, 17; 23, 22;
26, 10; 51, 15; 53, 2; 3; 7; 79, 2; 91,
10; 93, 2; 98, 1; 102, 8; 103, 1; 5;
108, 2; 113, 1; 13; 114, 6; 140, 11;
154, 3; 161, 8²; 11; 13²; 164, 37; 182, 1;
185, 11; II. 3, 4; 8; 5, 5; 12, 14; 28, 1;
32, 1; 33, 10; 37, 2; 38, 9; 41, 13;
III. 4, 8; 24, 3; 29, 1; 31, 9; 51, 10;
53, 3; 12; 54, 3; IV. 5, 5; 6; 9; 11;
18, 6; 49, 1; 51, 1; V. 11, 5; 22, 4;
26, 9; 30, 12; 42, 13; 47, 5; 7; 54, 15;
76, 4²; 81, 5; 83, 9; VI. 9, 4; 6; 28, 8;
44, 16; 47, 10; 54, 1; 60, 4; 67, 8; 68,
11; 75, 15; VII. 8, 6; 24, 3; 35, 14;
36, 5; 55, 6; 58, 6; 59, 9; 89, 5; 91, 4;
5; 98, 6; 101, 5; VIII. 1, 3; 2, 1; 4, 12;
17, 1; 18, 1; 37, 1; 38, 3; 40, 4; 46, 28;
57, 1; 58, 2²; 61, 1; 65, 8; 73, 11; 76, 4;
84, 5; 91, 5; IX. 22, 5; 6; 86, 28;
X. 14, 15; 15, 2; 17, 1; 18, 8; 27, 22;
28, 4; 30, 15; 39, 1; 40, 10; 48, 7; 56, 1;
58, 10; 60, 7; 61, 1; 19; 68, 12; 69, 3;

4³; 70, 8; 85, 17; 86, 12; 87, 8; 88, 15;
 17; 90, 2; 95, 16; 96, 13; 97, 14; 21;
 107, 8; 10; 108, 1; 3; 110, 8; 112, 6;
 114, 4; 116, 7; 124, 6²; 125, 5; 129, 3;
 135, 7; 136, 1; 142, 7; 149, 3; 151, 2;
 158, 4; 159, 4; 160, 2; 163, 5; 165, 1;
 167, 1; 173, 4.
 इदं इदं VII. 59, 1; VIII. 21, 9.
 इदा IV. 10, 5²; 33, 11; 34, 1; 4; VI. 21, 5;
 65, 4³; 5; VIII. 22, 11; 13; 27, 11²;
 66, 7; 99, 1.
 इदानीं I. 35, 7; IV. 54, 1; V. 76, 3; VII.
 41, 4; X. 87, 6.
 इदं चणयः I. 83, 4; VIII. 27, 7.
 इदः I. 95, 9; 112, 17; V. 1, 6; X. 45, 4.
 इदं I. 66, 5; 73, 4.
 इदालः VIII. 43, 5.
 इदे II. 15, 4; VI. 60, 11.
 इधते VII. 1, 8.
 इधानः I. 79, 5; II. 2, 8; IV. 12, 2; VI. 10, 2;
 11, 6; 12, 6; X. 45, 5.
 इधानाः VI. 66, 2; VII. 3, 3.
 इधीनहि III. 27, 15; V. 6, 4; 13, 1; 21, 1;
 26, 3; VIII. 23, 16; X. 16, 12.
 इध्मः VIII. 45, 2; X. 90, 6.
 इध्मभृतिः VI. 20, 13.
 इध्मं I. 94, 4; IV. 2, 6; 12, 2; X. 61, 9.
 इध्मेन III. 18, 3.
 इध्मते VIII. 6, 30.
 इध्मते I. 12, 6; III. 1, 21; 26, 3; 27, 13; 14;
 X. 91, 1; 151, 1.
 इध्मनाः V. 3, 8.
 इध्मते V. 21, 2.
 इध्मते I. 31, 13; III. 21, 3; 24, 2; 25, 5; V.
 28, 4; X. 69, 8; 118, 5; 150, 1; 191, 1.
 इधः I. 53, 2; 149, 1; 164, 21; II. 20, 2;
 VII. 20, 5; 36, 2; VIII. 2, 35; 33, 5;
 X. 3, 1; 26, 7²; 44, 4; 50, 2; 115, 2.
 इध्वन् I. 132, 6.

इनेषतः I. 51, 9.
 इनेषन् X. 45, 7.
 इनेषति X. 75, 4.
 इनेषतः III. 49, 2.
 इनेषतः X. 120, 6.
 इनेषते IV. 2, 7; 12, 1.
 इनेष्य I. 149, 1; 155, 4; IX. 77, 4; X. 23, 6.
 इना III. 38, 2.
 इनालः V. 54, 8.
 इनु IX. 29, 4.
 इनुहि VI. 10, 7.
 इनुति VI. 4, 3; VIII. 39, 5.
 इनुषि IV. 10, 7.
 इनुषि VI. 5, 3; X. 120, 7.
 इदं I. 2, 4; 14, 4; 15, 1; 16, 6; 46, 8;
 9; 84, 5; 134, 2; 137, 2; 139, 6; III.
 40, 4; 5; IV. 47, 2; 50, 10; VI. 41, 1;
 VII. 31, 9; VIII. 1, 15; 3, 6; 4, 4; 6, 21;
 38; 13, 16; 21, 3; 45, 14; 48, 5; 49, 3;
 50, 3; 4; 51, 10; 53, 3; 92, 24; IX.
 6, 4; 7, 1; 10, 4; 12, 1; 13, 5; 7; 16, 5;
 17, 2; 21, 1; 3; 24, 1; 46, 2; 3; 62, 1;
 63, 6; 25; 26; 64, 16; 17; 65, 24; 66,
 12; 67, 7; 68, 1; 77, 3; 79, 1; 2; 85, 1;
 7; 86, 1; 2; 101, 8; 10; 106, 1.
 इदं IX. 21, 5; 106, 9.
 इदं I. 129, 6; VIII. 69, 1; IX. 11, 1;
 X. 13, 2.
 इदुः I. 121, 6; 175, 1; II. 22, 1-3; VI. 39, 3;
 44, 21; 22; VIII. 48, 12; IX. 5, 9; 12,
 5; 6; 27, 4; 6; 30, 2; 34, 1; 35, 4;
 37, 6; 38, 5; 43, 5; 45, 4; 62, 15; 63, 9;
 64, 10; 66, 23; 28²; 67, 4; 8; 68, 9;
 72, 4; 76, 2; 77, 4; 84, 2; 4; 85, 4;
 86, 16; 26; 87, 2; 91, 2; 93, 3; 96, 9;
 23; 97, 5; 10-12; 24; 40; 41; 45; 56;
 98, 2; 3; 9; 101, 2; 5; 105, 2; 107, 3;
 26; 109, 9; 13; 22; 110, 10; 11; X.
 26, 3; 144, 1.
 इदुः X. 144, 6.

इंदुःशिरः I. 23, 15; 30, 1; 53, 4²; VI. 16, 16;
42, 2; 3; VIII. 6, 27; 7, 14; 12, 16-18.

इंदुः I. 135, 5; III. 35, 6; V. 18, 2; VI. 40, 2;
VIII. 24, 13; IX. 9, 5; 11, 6; 26, 2;
32, 2; 38, 2; 43, 2; 45, 5; 53, 4; 60, 1;
61, 13; 62, 29; 63, 17; 65, 1; 8; 88, 1;
94, 2; 97, 22; 57; 109, 12; 20; X.
99, 8; 115, 3.

इंदुः VI. 47, 14.

इंदो इति VIII. 48, 2; IX. 1, 5; 4, 10; 6, 2;
8, 7; 11, 9; 23, 6; 24, 5; 26, 6; 30, 5;
31, 6; 35, 2; 43, 4; 45, 1; 6; 50, 5;
52, 3; 55, 2; 59, 4; 63, 28; 30; 64, 12;
13; 25; 65, 14; 66, 14; 67, 5; 69, 10;
81, 3; 85, 8; 86, 18; 23; 24; 90, 6;
93, 4; 97, 29; 98, 1; 4; 104, 5; 105, 5;
106, 7.

इंदो इति I. 43, 8; 91, 1; 176, 1; 5; IV. 28, 2;
3; VII. 54, 2; VIII. 48, 4; 8; 13; 15;
IX. 2, 1; 2; 7; 9; 10; 12, 9; 13, 4;
29, 6; 31, 2; 40, 3; 4; 6²; 41, 4; 44, 1;
51, 3; 52, 4; 5; 54, 4; 56, 4; 57, 4;
61, 1; 3; 26; 28; 29; 62, 7; 9; 20;
64, 3; 22; 26; 27; 65, 5; 13; 17; 66,
13; 16; 67, 6; 70, 10; 72, 9; 79, 5;
82, 5; 85, 3; 86, 22; 28; 37; 39; 41;
47; 48; 90, 5²; 91, 4; 93, 5; 95, 5;
96, 8; 21; 97, 16; 17; 19; 21; 28; 33;
44; 52; 55; 99, 8; 100, 2; 105, 4; 6;
107, 19; X. 25, 9.

इंदोः VIII. 92, 4; IX. 114, 1.

इंद्र I. 3, 4-6; 5, 6; 7, 4; 8, 3; 4; 9, 1;
6; 8; 10, 4; 7; 9; 15, 1; 16, 1; 40, 1;
51, 12; 52, 8; 61, 16; 80, 3; 7; 14;
84, 19; 104, 7; 129, 3; 132, 4; 142, 13;
165, 5; 7; 170, 5; II. 13, 13; 14, 12;
16, 6; 18, 6; 21, 6; III. 30, 1; 15; 31, 20;
32, 1; 34, 2; 35, 1; 10; 36, 2; 3; 9; 10;
37, 1-3; 6-9; 11; 39, 1; 40, 1-4; 6;
41, 8; 43, 2; 3; 7; 44, 2; 45, 4; 46, 1;
47, 3; 51, 7; 52, 1; 4; 53, 2; 5; 21;

60, 5-7; IV. 29, 1; 30, 8; 31, 12; 32, 7;
9; 12; 13; 37, 8; 41, 11; V. 29, 15;
30, 3; 31, 5; 10; 35, 1; 38, 5; 43, 5;
46, 2; VI. 19, 7; 9; 25, 3; 5; 7²; 8; 9;
27, 3; 30, 4; 5; 35, 2; 37, 1; 40, 1; 3;
4; 41, 1; 44, 10; 18; 20; 45, 10; 25;
46, 5; 9; 11; 47, 7; 10; 60, 3; VII.
22, 9; 24, 5; 32, 24; 26; 36, 4; 104, 24;
VIII. 1, 13; 2, 3; 11; 16; 29; 3, 7; 12;
4, 2²; 6, 26; 41; 12, 5; 13, 12; 26;
14, 4; 11; 14; 15, 3; 17, 1; 9; 21, 16;
24, 4; 9; 17; 32, 19; 33, 2; 36, 7; 37, 1;
45, 13; 46, 19; 49, 5; 9; 10; 52, 2;
53, 5; 61, 4; 5; 16; 17; 62, 4; 63, 5;
64, 3; 65, 3; 5; 66, 8; 11; 13; 68, 1;
10; 76, 11; 78, 1; 80, 4; 7; 81, 6; 8;
82, 6; 90, 3; 92, 16; 95, 1-5; 8; 9;
97, 6; 98, 5; 6; IX. 16, 5; X. 24, 1; 3;
60, 5; 64, 12; 98, 4; 100, 1; 104, 3; 6;
9; 112, 1; 116, 2; 128, 8; 131, 5; 134,
3; 4; 160, 1; 2; 171, 1; 180, 1; 3.

इंद्र I. 4, 9; 5, 7; 10; 6, 5; 8, 1; 9; 9, 4;
5; 7; 10, 3; 11; 11, 2; 7; 15, 5; 16, 4;
6; 28, 1-4; 29, 1-7; 32, 4; 12; 14;
33, 3-5; 7; 9²; 14; 51, 4; 13; 15; 52, 6;
7; 10; 11; 15; 53, 2; 3; 5; 7; 10; 11;
54, 8; 11; 55, 3; 7; 8; 56, 5; 6; 57, 4-6;
62, 4; 5; 12; 13; 63, 1-9; 80, 4; 8; 11;
13; 81, 3; 5; 9; 82, 1-5; 83, 1; 84, 1;
4; 6; 100, 17; 101, 9; 10; 102, 2-5;
8; 10; 103, 3; 7; 8; 104, 1; 6; 8; 110, 9;
121, 11-14; 129, 1; 2; 9-11; 130, 1; 2;
4; 5; 7; 10; 131, 3²; 4²; 6; 7; 133, 5; 6;
139, 6; 165, 3; 167, 1; 169, 1-6; 8;
170, 2; 171, 6; 173, 12; 13; 174, 1-10;
175, 2; 6; 176, 6; 177, 2²; 4; 5; 178,
1; 5; II. 11, 1-4; 6; 7; 11-18; 21;
12, 15; 13, 11; 15, 10; 16, 3; 4; 9;
17, 8²; 9; 18, 4; 5; 7; 9; 19, 7-9; 20, 1;
2; 9; 22, 4; 27, 14; 30, 4; 5; 36, 1;
III. 30, 5-7; 8²; 9; 10; 17-19; 31, 17;
32, 2; 3; 5; 6; 9; 10; 12; 16; 35, 4;

6-8; 9²; 36, 3; 10; 37, 10; 39, 7; 40, 5;
41, 4; 7; 9; 42, 1; 2; 7-9; 43, 6; 44, 1;
45, 1; 5; 46, 5; 47, 1; 2; 4; 51, 6; 8;
12; 52, 2; 5; 8; 53, 6; 18; 22; 24;
55, 22; IV. 16, 19; 21; 17, 6; 7; 18²;
19, 1-3; 5; 6; 20, 3; 4; 10; 21, 9;
22, 5; 7; 10; 28, 4; 29, 5; 30, 1; 3-6;
9; 12; 14; 18; 22; 23; 31, 6; 13; 14;
32, 4; 6; 8; 11; 14; 15; 20; 34, 7; 35, 7;
42, 7; 50, 11; V. 29, 1; 9; 14; 30, 4; 8;
31, 2; 8; 32, 1; 2; 12; 33, 2-7; 35, 2-5;
7; 8; 36, 4; 38, 1; 2; 39, 1; 2; 40, 1; 6;
42, 4; VI. 17, 1-5; 7; 8; 11; 12; 14³;
18, 3; 9-11; 15; 19, 3; 8; 10; 20, 1; 2;
4; 10; 11; 13; 21, 4; 6; 8; 12; 22, 4;
9; 10; 23, 1²; 2²; 6-8; 24, 3; 4; 6; 10;
25, 1; 2; 9; 26, 1; 2; 4-8; 27, 4; 6;
28, 8; 30, 3; 31, 1-3; 33, 1-5; 34, 1;
35, 2; 4; 36, 4; 39, 3; 40, 2; 3; 5;
41, 2; 4; 5; 43, 1; 44, 1; 11; 17; 18;
45, 12; 13; 17; 30; 46, 1; 2; 7; 10; 13;
47, 6; 8; 9; 14; 20; 22; 31; 60, 2²; 3;
VII. 18, 1; 3; 18; 20; 19, 10; 11; 20, 4;
7; 8; 10; 21, 3; 5; 6; 8; 9; 22, 1; 2; 8;
23, 2; 4; 5; 24, 2; 4; 6; 25, 1; 2; 4;
27, 2; 5; 28, 1-4; 29, 1; 3; 4; 30, 3; 4;
31, 3; 7; 32, 11; 14; 16; 18; 22; 23;
37, 4-6; 98, 2-4; 6; 99, 6; 104, 8; 19;
22; VIII. 1, 3; 6; 23; 24; 28; 2, 10;
15; 3, 1; 10-12; 14; 17-20; 4, 1; 4; 5;
9; 6, 9; 12; 14; 16-20; 22-25; 31; 32;
36; 39; 12, 1; 16; 25; 29; 31; 33; 13, 4;
5; 13; 22; 27; 31; 14, 1; 3; 6; 10; 13;
15; 15, 8; 10; 12; 16, 12; 17, 2; 3; 7;
11; 21, 2; 4; 5; 7; 12; 13; 15; 24, 25;
32, 3; 7; 20; 22; 33, 13; 36, 1; 40, 9;
45, 10; 16; 19; 31; 32; 41; 46, 1; 8;
49, 3; 6; 50, 7; 51, 1; 6; 7; 52, 1; 4;
8; 53, 1; 54, 1; 2; 5; 8; 61, 3; 7; 9;
13; 14; 62, 3; 5; 7; 8; 10; 63, 11;
64, 12; 65, 4; 8; 66, 5; 12; 70, 5; 9; 10;
76, 7-10; 77, 7; 78, 4; 10; 80, 1; 3;

82, 3; 5; 7; 83, 7; 88, 3; 5; 89, 2; 90, 3;
5; 6; 91, 5; 7; 92, 9; 10; 14; 17; 23;
24; 26; 29; 31-33; 93, 4; 6; 10; 27; 30;
95, 2; 96, 4; 5; 7; 9; 16; 17; 97, 1-4;
7; 8; 14; 15; 98, 2-4; 7; 10; 99, 1; 2;
5; 6; 100, 1; 6; IX. 9, 5; 72, 4; 5;
85, 2; 86, 13; 87, 4; 8; 97, 46; X. 19, 6;
22, 7; 9; 11-13; 23, 6; 7; 28, 3; 7;
29, 3-6; 32, 2; 33, 3; 38, 1-3; 5; 42, 3;
4; 7; 47, 1; 3-5; 8; 50, 3; 4; 54, 1;
2; 5; 57, 1; 59, 10; 61, 15; 22; 63, 14;
73, 3; 4; 8; 74, 4; 85, 25; 45; 86, 2;
4; 15; 18; 22; 89, 8; 9; 12; 14; 15; 17;
93, 11; 96, 5; 12; 13; 102, 3; 12; 103, 5;
104, 1; 2; 4; 5; 8; 111, 10; 112, 2-4;
5²; 6-8; 116, 1; 3; 6-8; 131, 1; 133,
2-4; 7; 134, 1; 138, 1; 148, 1; 2; 4; 5;
152, 3-5; 153, 2-5; 160, 5; 164, 4; 167, 1;
169, 3; 171, 3; 179, 2; 3; 180, 2.

इंद्रः इषिताः X. 8, 8.

इंद्रः इषिताः V. 31, 5.

इंद्रः इषिताः II. 11, 8.

इंद्रः I. 2, 5; 6; 5, 1; 7, 2²; 3; 9; 8, 5;
10, 2; 6; 11, 4; 16, 8; 17, 5; 18, 4; 5;
23, 24; 30, 16; 32, 5; 9; 13; 15; 33,
10-13; 40, 5; 51, 9; 11; 14²; 52, 2; 5;
54, 10; 55, 2; 61, 9; 10; 15; 80, 5; 6;
10; 81, 1; 6; 83, 6; 84, 7-9; 13; 85, 9;
89, 6; 90, 4; 9; 100, 1-15; 19; 101, 2;
4; 5; 102, 6; 9; 11; 107, 2; 3; 110, 7;
125, 2; 129, 8; 130, 3; 4; 8; 132, 2; 3;
133, 7; 135, 4; 7²; 161, 6; 162, 1; 163, 2;
9; 164, 19; 165, 10; 166, 12; 173, 4;
6; 9; 10; 177, 1; 178, 2²; 3; 4; 186, 6;
II. 1, 3; 11, 9; 20; 12, 1-14; 14, 2; 6;
15, 1-9; 19, 1-6; 20, 3; 5-7; 21, 4;
30, 3; 8; 31, 3; 38, 9; 40, 2; 41, 10-12;
III. 4, 6; 22, 1; 25, 4; 30, 3; 11; 14;
31, 4; 11; 15; 33, 6; 34, 1; 3-5; 7; 9;
10; 36, 5; 6; 8; 39, 4-6; 43, 4; 44, 3;
5; 45, 2; 46, 3; 48, 4; 50, 1; 51, 3;
53, 9; 17; 54, 15; 57, 1; 2; IV. 16, 5;

17, 5; 10-12; 19; 20; 18, 3; 8; 11;
 19, 4; 7; 8; 20, 1; 6; 21, 1; 10; 22, 1;
 23, 3; 24, 2; 7; 25, 3; 6; 7; 27, 5;
 28, 1-3; 5; 29, 3; 30, 16; 17; 20; 21;
 34, 1; 37, 6; 42, 3; 5; 43, 3; 47, 2; 3;
 49, 3; 50, 10; 54, 6; 55, 10; 57, 7; 58, 4;
 V. 2, 8; 3, 1; 29, 3²; 4; 7; 30, 6; 9-11;
 31, 1; 3; 12; 32, 3; 6; 7; 34, 6; 8;
 36, 1; 37, 4; 40, 4; 42, 5; 49, 3; 51, 14;
 VI. 17, 9; 18, 1; 8; 19, 1; 20, 3; 5; 8;
 21, 4; 22, 7; 23, 3; 9; 10³; 24, 5; 27, 1;
 2; 5; 28, 2; 5; 29, 6; 30, 1; 32, 5;
 34, 2; 5; 37, 2; 4; 5³; 39, 2; 44, 12;
 14; 45, 1; 2; 47, 2; 11-13; 16-18; 51, 11;
 52, 6; 11; 56, 2; 57, 4; 69, 8; VII. 18, 4;
 5; 9; 11; 13; 16; 17; 20, 1-4; 21, 1;
 4; 7; 23, 3; 26, 3; 4; 27, 3; 4; 32, 10;
 12; 33, 2; 3; 5; 34, 4; 25; 35, 6; 40, 2;
 47, 2; 4; 48, 3; 49, 1; 51, 3; 82, 10;
 84, 2; 93, 8; 97, 10; 98, 1; 104, 16;
 21; 25; VIII. 2, 4²; 32; 34; 3, 6²; 8;
 21; 4, 11; 6, 1; 5; 11; 12, 9; 12; 13, 1;
 14, 7; 16, 5; 6; 7²; 11; 17, 8; 14; 21, 17;
 25, 14; 27, 6; 8; 32, 12; 18; 28; 33, 5;
 9; 17; 34, 16; 40, 5; 45, 1; 7; 9; 26;
 52, 10; 61, 1; 15; 62, 9; 63, 3; 4; 66, 3;
 4; 10; 67, 8; 69, 7; 11; 14; 70, 7; 72, 8;
 76, 2; 3; 77, 4-6; 10; 78, 5; 89, 2;
 90, 1; 92, 2-4; 93, 3; 8; 32; 34; 94, 6;
 96, 12; 13; 15; 100, 3; 7; IX. 1, 10;
 5, 7; 9; 11; 6, 2²; 19, 2; 23, 7; 63, 9;
 88, 4; 95, 5; 108, 14; 109, 2; 113, 1;
 X. 8, 9; 19, 2; 22, 1; 2; 23, 2-4; 29, 1;
 8; 30, 4; 32, 1; 36, 5; 37, 6; 42, 11;
 43, 3; 48, 2; 5; 49, 11; 50, 2; 65, 1;
 66, 3; 67, 6; 12; 73, 5; 6; 10; 74, 6;
 83, 2; 86, 1; 13; 89, 2; 3; 7; 10⁸; 11;
 90, 13; 92, 4; 6; 93, 9; 94, 9; 100, 4;
 5; 11; 102, 1; 7; 103, 1; 3; 7; 8; 11;
 13; 104, 10; 105, 3; 4²; 108, 3; 10;
 111, 3; 5; 113, 2; 5; 7; 9; 116, 4;
 138, 3; 139, 3; 4; 6; 144, 6; 152, 2;

157, 1-3; 159, 4; 160, 3; 161, 3; 173,
 3; 5; 6; 174, 1.

इंद्रःइव X. 84, 5; 166, 2; 173, 2.

इंद्रःगोपाः VIII. 46, 32.

इंद्रःजुतः III. 33, 11.

इंद्रःजुतं I. 118, 9.

इंद्रःज्येष्ठाः I. 23, 8; II. 41, 15; VI. 51, 15;
 VIII. 63, 12.

इंद्रःज्येष्ठान् IV. 54, 5; X. 70, 4.

इंद्रःज्येष्ठानः VII. 11, 5; X. 66, 1.

इंद्रःतमा I. 182, 2; VII. 79, 3.

इंद्रःत्वाञ्जताः I. 132, 1; VIII. 19, 16.

इंद्रःश्विर्वा IX. 73, 5.

इंद्रःनासत्या VIII. 26, 8.

इंद्रःपत्नी X. 86, 9; 10.

इंद्रःपार्तमः IX. 99, 3.

इंद्रःपानः IX. 96, 3; 13.

इंद्रःपानं VI. 44, 16; VII. 47, 1; X. 30, 9.

इंद्रःपानाः I. 54, 9.

इंद्रःपीतं IX. 8, 9.

इंद्रःप्रसूताः X. 66, 2.

इंद्रः I. 4, 4; 5, 1; 2; 6, 10; 7, 1³; 5²; 10;
 9, 9; 11, 1; 8; 16, 2; 3³; 23, 7; 30, 1;
 7; 32, 7; 33, 1; 2; 8; 51, 1; 2; 52, 1;
 3; 4; 9; 54, 2; 55, 1; 56, 4; 80, 12;
 15; 84, 2; 17; 87, 5; 101, 6; 7; 102, 1;
 104, 2; 106, 1; 6; 111, 4; 129, 4; 7;
 131, 1; 2²; 136, 6; 142, 4; 164, 46; 173, 5;
 7; 11; 176, 1; II. 3, 3; 11, 11; 14, 3;
 4; 10; 11; 16, 1; 7; 20, 4; 22, 1-3;
 III. 12, 3; 30, 22; 32, 7; 13-15; 34, 8;
 35, 2; 37, 5; 39, 1; 40, 7; 41, 5; 42, 3;
 4; 46, 4; 47, 5; 49, 1; 50, 3; 51, 1; 2;
 9; 53, 12; IV. 2, 17; 16, 15; 16; 17, 8;
 16; 18, 5; 10; 20, 5; 21, 4; 5; 24, 1;
 10; 25, 8⁵; 32, 17; 35, 1; 39, 4; 41, 8;
 9; 42, 8; V. 29, 2; 6; 12; 30, 1; 2; 13;
 31, 4; 32, 11; 39, 4; VI. 4, 7; 17, 8; 13;
 19, 2; 4; 20, 9; 21, 9; 22, 1; 3; 5;
 24, 7; 28, 5; 29, 1; 4; 34, 3; 36, 3;
 37, 3; 38, 2; 3³; 4²; 42, 2; 44, 4; 46, 3;

47, 1; 11⁴; 48, 14; 50, 6; 57, 6; 60, 12;
61, 5; VII. 10, 4; 18, 19; 24; 21, 7;
23, 1; 6; 24, 2; 26, 1; 2; 5; 27, 1; 28, 5;
31, 12; 32, 20; 33, 2; 37, 7; 39, 5; 41, 1;
44, 1; 83, 6; 84, 5; 85, 3; 93, 7; 97, 3;
104, 20; VIII. 1, 1; 10; 15; 2, 37; 3, 5⁴;
16; 4, 14; 6, 3; 15; 34; 35; 44²; 7, 24;
31; 12, 20; 22²; 13, 3; 16²; 17; 14, 5;
12; 15, 1; 13; 16, 1; 9; 17, 15; 21, 9;
24, 19; 22; 32, 13; 40, 2; 46, 6; 12; 14;
48, 10; 49, 1; 51, 3; 5; 52, 6; 10; 54, 2;
61, 8; 10; 11; 62, 12; 64, 8; 66, 1; 68, 6;
7; 69, 4; 70, 2; 3; 8; 74, 10; 76, 1;
5; 6; 88, 1; 92, 5; 20; 93, 7; 23; 25;
26; 95, 6; 96, 5; 97, 10; 11; 13; 99, 8;
IX. 2, 1; 6, 4; 7, 7; 12, 2; 17, 2; 24, 2;
25, 5; 27, 6; 40, 2; 46, 3; 61, 22; 63, 5;
6; 22; 66, 28; 29; 67, 7; 69, 9; 75, 5;
80, 5; 84, 3; 85, 7; 86, 2; 41; 90, 1; 5²;
96, 21; 97, 5; 6; 36; 49; 106, 1; 8;
108, 14; 110, 8; 111, 3; X. 6, 5; 23, 1;
35, 10; 36, 1; 38, 4; 42, 1; 2; 8; 43, 1;
4; 7; 47, 7; 48, 6; 49, 2; 63, 9; 70, 11;
73, 1; 2; 11; 74, 5; 76, 1; 86, 1; 89, 1;
5; 13; 94, 4; 96, 6; 99, 12; 101, 12;
103, 6; 104, 7; 111, 1; 120, 9; 124, 4;
9; 126, 5; 131, 4; 141, 5; 153, 1.
इन्द्रमादनालः VII. 92, 4.
इन्द्रंइन्द्रं VIII. 12, 19.
इन्द्रंइव I. 119, 10; IV. 39, 5.
इन्द्रयति IV. 24, 4.
इन्द्रयुः IX. 2, 9; 6, 9; 54, 4.
इन्द्रयतः IV. 27, 4; X. 101, 1.
इन्द्रयतः I. 105, 19; 136, 7; IV. 33, 3; 34, 6;
V. 57, 1; X. 35, 1; 128, 2.
इन्द्रयता I. 116, 21.
इन्द्रयतमनाः X. 6, 6.
इन्द्रयतू इति I. 2, 4; 135, 5; II. 41, 3; IV.
46, 3-7; 47, 4; VII. 90, 5; 6; 91, 2; 4-6.
इन्द्रयतू इति I. 14, 3; 23, 2; 3; 139, 1; VII.
90, 7; X. 65, 9; 141, 4.

इन्द्रयतः X. 44, 3.
इन्द्रयता I. 111, 1; VIII. 98, 9.
इन्द्रयतो IV. 35, 5.
इन्द्रयतुः I. 32, 6; 10.
इन्द्रयता VII. 34, 24.
इन्द्रयतः IV. 46, 2; 48, 2.
इन्द्रयतेना X. 102, 2.
इन्द्रय I. 4, 6; 6, 8; 7, 7; 11, 3; 18, 6; 22,
19; 32, 1; 57, 2; 62, 3; 84, 11; 101, 3;
103, 5; 167, 10; 176, 5; II. 8, 6; 18, 3;
21, 3; III. 30, 13; 32, 4; 8; 33, 7; 34, 6;
37, 4; 60, 3; IV. 17, 4; 18, 7; 25, 1; 2;
33, 9; 37, 4; V. 32, 9; VI. 24, 8; 38, 2;
44, 16; 47, 27; 28; 30; 55, 5; 57, 5;
60, 11; VII. 18, 14; 47, 3; 55, 3; 98, 5;
104, 13; VIII. 2, 7; 12, 11; 31, 1; 32, 1;
48, 2; 50, 2; 55, 1; 62, 1²; 66, 9; 92, 25;
96, 3³; 99, 3; 100, 12; IX. 8, 1; 3;
13, 1; 15, 1; 24, 5; 56, 2; 60, 3; 4;
61, 14; 25; 64, 15; 65, 14; 66, 15; 70, 9;
10; 72, 2; 7; 73, 2; 76, 2; 3; 77, 1;
80, 3; 81, 1; 84, 4; 85, 3; 5; 86, 9; 16;
19; 20; 22; 23; 36, 2; 5; 97, 11; 25;
43; 101, 6; 16; 108, 16; 109, 14; 18;
X. 25, 9; 10; 50, 1; 52, 5; 62, 1; 94, 9;
100, 6; 103, 9; 108, 2; 111, 8; 113, 6;
8; 114, 9; 130, 5; 138, 5; 155, 4; 179, 1.
इन्द्रयइव VII. 6, 1; IX. 97, 13; X. 178, 2.
इन्द्रयति IV. 37, 5.
इन्द्रयतू IX. 96, 1.
इन्द्रयतूति VI. 38, 1.
इन्द्रा IV. 41, 1-4; 6; V. 45, 4; VI. 57, 1;
59, 3; 60, 1; 68, 5.
इन्द्राकुला V. 31, 9.
इन्द्रागिनभ्यां I. 109, 3; V. 86, 6; VIII. 40, 5;
12; X. 116, 9; 128, 9.
इन्द्राणी इति I. 21, 5; 6; 109, 1; 2; 4; III.
12, 1; 2; 5-9; V. 27, 6; 86, 1; VI. 59,
1; 2; 5-10; 60, 7-9; 15; VII. 93, 1; 4;
94, 1-3; 7; 9; VIII. 38, 1; 4; 7; 40, 1.
इन्द्राणी इति I. 21, 1-4; 139, 9; III. 12, 4;

V. 46, 3; 86, 2; 4; VI. 60, 4; 5; 14;
 VII. 35, 1; 93, 3; 94, 10; VIII. 40, 3;
 4; 7; X. 65, 2; 125, 1; 161, 4.
 इन्द्राग्नी इति I. 108, 1-5; 7-13; 109, 5-8; VI.
 59, 4; 60, 13; VII. 93, 6; X. 161, 1.
 इन्द्राग्न्योः VIII. 38, 10; 40, 8.
 इन्द्राग्नि X. 86, 12.
 इन्द्राग्नी V. 46, 8.
 इन्द्राग्नी I. 22, 12; II. 32, 8; X. 86, 11.
 इन्द्राग् I. 33, 6; 171, 4; II. 16, 2; V. 30, 5;
 VIII. 15, 11; 76, 12; IX. 69, 6; X. 92, 8.
 इन्द्रापर्वता III. 53, 1.
 इन्द्रापर्वता I. 122, 3; 132, 6.
 इन्द्रापूर्वता VII. 35, 1.
 इन्द्रापूर्वतोः I. 162, 2.
 इन्द्रापूर्वस्यती इति IV. 49, 5.
 इन्द्रापूर्वस्यती इति IV. 49, 1-4; 6.
 इन्द्रावर्णस्यती इति II. 24, 12.
 इन्द्रावर्णः II. 29, 3.
 इन्द्राव I. 4, 10; 5, 4; 8, 10; 9, 2; 10, 10; 5;
 13, 12; 20, 2; 28, 6; 8; 53, 1; 55, 5;
 61, 1; 2; 4; 5; 8; 80, 9; 84, 5; 131, 1³;
 142, 5; 12; 156, 5; 165, 11; II. 14, 1;
 5; 8; 9; 20, 8; 21, 1; 2; 30, 1; III.
 30, 20; 31, 13; 36, 2; 7; 51, 5; 53, 3²;
 13; IV. 16, 20; 24, 6; 7; 25, 4; 33, 10;
 V. 5, 11; 29, 8; 32, 10; 33, 1; 37, 1; 5;
 39, 5; 51, 4; 7; VI. 23, 5²; 28, 1; 34, 5;
 41, 3; 44, 6; 13; VII. 31, 1; 11; 32, 4;
 8; 85, 1; 92, 2; 97, 1; 9; VIII. 1, 19;
 2, 23; 4, 13; 12, 14; 24, 1; 13; 33, 4;
 45, 21; 52, 9; 69, 6; 9; 10; 89, 1; 3;
 91, 1; 3; 92, 19; 96, 1; 107, 98, 1; 100, 3;
 IX. 1, 1; 9; 4, 4; 6, 7; 11, 8; 12, 1;
 13, 8; 16, 3; 21, 1; 23, 6; 24, 3; 26, 6;
 27, 2; 30, 5; 6; 32, 2; 33, 3; 34, 2; 4;
 37, 6; 38, 2; 39, 5; 43, 2; 45, 1; 2;
 46, 6; 50, 5; 51, 1; 2; 53, 4; 56, 4;
 61, 12; 62, 8; 14; 15; 29; 63, 2; 3; 10;
 15; 17; 19; 64, 12; 22; 65, 8; 20; 66, 7;

67, 2; 8; 16; 69, 10; 74, 9; 76, 5; 78, 2;
 80, 2; 84, 1; 85, 1; 4; 6; 86, 35; 89, 7;
 96, 8; 9; 97, 14; 32; 44; 99, 8; 100, 5;
 6; 101, 4; 5; 106, 2; 5; 107, 17; 108, 1;
 15; 109, 1; 19; 20; 22; 110, 11; X. 27,
 22; 29, 7; 30, 7; 13; 15; 54, 6; 67, 1;
 76, 8; 89, 4; 94, 1; 96, 2; 6; 98, 11;
 120, 8; 133, 1.
 इन्द्रावरुणयोः I. 17, 1.
 इन्द्रावरुणा VI. 68, 3; VII. 35, 1; 82, 2.
 इन्द्रावरुणा I. 17, 3; 7-9; VI. 68, 10; 11;
 VII. 82, 1; 3-5; 7; 83, 3; 4; VIII. 59,
 1; 2; 6; 7.
 इन्द्रावरुणा III. 62, 1-3; IV. 41, 1; 42, 9; 10;
 VI. 68, 4; 7; 8; VII. 82, 8; 9; 83, 1;
 2; 7; 9; 84, 1; 4; VIII. 59, 3-5.
 इन्द्रावरुणौ VI. 68, 1.
 इन्द्रावरुणौ VII. 83, 5.
 इन्द्रावरुणौ VI. 68, 6; VII. 83, 8; 85, 2.
 इन्द्राविष्णु इति IV. 2, 4; VI. 69, 2; VIII. 10, 2;
 X. 66, 4.
 इन्द्राविष्णु इति I. 155, 2; IV. 55, 4; VI. 69, 1;
 3-7; VII. 99, 5.
 इन्द्रासोना VII. 35, 1.
 इन्द्रासोना II. 30, 6; VI. 72, 1; 2; 4; 5; VII.
 104, 1-4; 6; 7.
 इन्द्रासोनी VI. 72, 3.
 इन्द्रियः VIII. 3, 20; IX. 47, 3; 86, 10.
 इन्द्रियं I. 55, 4; 57, 3; 84, 1; 85, 2; 103, 1;
 111, 2; II. 16, 3; IV. 24, 5; 30, 23;
 VI. 27, 3; 4; VIII. 3, 13; 12, 8; 15, 7;
 52, 7; 59, 5; 93, 27; IX. 23, 5; 30, 2;
 48, 5; 92, 1; X. 36, 8; 65, 10; 113, 1;
 3; 124, 8.
 इन्द्रियाः IX. 107, 25.
 इन्द्रियाणि III. 37, 9; V. 31, 3.
 इन्द्रियाव I. 104, 6; VI. 25, 8; IX. 70, 5;
 86, 3; 89, 6; X. 116, 1.
 इन्द्रियेण I. 165, 8.
 इन्द्रियेभिः IV. 35, 9.
 इन्द्रियेः I. 107, 2.

इष्टे I. 4, 5; 30, 13; 80, 16; 132, 5; 166, 11;
 II. 14, 8; 21, 5; III. 54, 17; IV. 25, 5;
 VI. 24, 1; 34, 1; 4; VII. 20, 6; 25, 5;
 32, 2; 13; 33, 4; 42, 5; 94, 4; VIII.
 3, 6²; 13, 16; 54, 7; 63, 6; 7; 72, 15;
 IX. 11, 6; 96, 12; 97, 10; 41; X. 42, 6;
 92, 7; 96, 3.
 इष्टेण I. 6, 7; 14, 10; 20, 5; 23, 9; 53, 4;
 84, 10; 101, 11; II. 18, 8; 23, 18; III.
 4, 11; 60, 4; IV. 34, 11; V. 11, 2; 51, 10;
 VI. 44, 22; 47, 29; VII. 18, 15; 32, 6;
 48, 2; VIII. 9, 12; 14, 9; 35, 1; 40, 6;
 76, 4; 91, 4; 96, 6; IX. 11, 9; 61, 8;
 87, 9; 103, 5; X. 15, 10; 62, 7; 103, 2;
 108, 4.
 इष्टेयिते इतोऽष्टेयिते III. 33, 2.
 इष्टोते VIII. 68, 15; 17.
 इष्टतां I. 170, 4.
 इष्टते I. 44, 7; II. 35, 11; VI. 16, 48; X. 69, 1.
 इष्टते IV. 8, 5; V. 7, 2; VIII. 43, 27; 45, 1.
 इष्टते I. 22, 21; 36, 4; 7; 44, 8; III. 10, 1;
 9; 13, 5; 27, 11; VI. 2, 3; VII. 16, 3;
 VIII. 60, 15.
 इष्टन्वऽभिः II. 34, 5.
 इष्टानः I. 143, 7; II. 25, 1; VIII. 19, 31;
 102, 22; X. 45, 1.
 इष्टानाः X. 3, 4; 128, 1.
 इष्टानासः VIII. 23, 11.
 इष्टे VII. 1, 16; 8, 1.
 इष्टं X. 101, 1.
 इन्व V. 4, 7.
 इन्वतः I. 10, 8; 141, 4.
 इन्वतं I. 160, 5; VII. 64, 2.
 इन्वतां VI. 70, 6.
 इन्वति I. 54, 7; 55, 4; 128, 5; VI. 5, 1;
 IX. 20, 2.
 इन्वति I. 18, 7; II. 5, 2; IV. 53, 5; VII.
 84, 2; VIII. 15, 11; 52, 6.
 इन्वतु I. 162, 6; 12; IV. 53, 7; X. 188, 3.
 इन्वयः I. 119, 7.

इन्वन् V. 30, 7. IX. 97, 10.
 इन्वतः III. 4, 5.
 इन्वति V. 28, 2, VIII. 13, 32.
 इन्वति I. 94, 10; 141, 10; 176, 1; IX. 107, 21.
 इन्वात् X. 16, 10.
 इन्विरे V. 6, 6.
 इभः IX. 57, 3.
 इभं VI. 20, 8.
 इभाय I. 84, 17.
 इभेन IV. 4, 1.
 इभ्यान् I. 65, 4.
 इमः VIII. 96, 8.
 इमऽथा V. 44, 1.
 इमं I. 5, 9; 10, 9; 12, 12; 13, 8; 14, 11;
 16, 5; 22, 13; 25, 19; 26, 1; 10; 27, 4;
 31, 16; 84, 4; 91, 10; 93, 1; 94, 1; 95,
 2; 4; 102, 9; 118, 3; 135, 5; 139, 11;
 142, 8; 164, 3; 179, 5; 188, 7; II. 4, 2;
 27, 2; 35, 2; 41, 13; 20; III. 1, 22;
 4, 2; 5; 12, 2; 16, 2; 17, 2; 21, 1; 30, 20;
 32, 1; 34, 5; 35, 2; 6; 8; 42, 7; 54, 1;
 10; IV. 14, 1; 20, 2; 3; 24, 10; 34, 1;
 6; 44, 4; 58, 10; V. 2, 12; 4, 5; 5, 2;
 7; 40, 7; 65, 6; 71, 1; 74, 10; VI. 9, 4;
 10, 6; 15, 1; 17; 39, 3; 52, 12; 13;
 56, 5; 68, 10; VII. 11, 5; 18, 25; 42, 5;
 51, 1; VIII. 2, 11; 6, 36; 7, 9²; 8, 12;
 17; 12, 4; 5; 17, 1; 23, 19; 32, 21; 43, 16;
 22; 24; 45, 18; 46, 27; 58, 1; 66, 8;
 73, 5; 10; 76, 1; 85, 2²; 86, 3; 91, 2;
 IX. 1, 7; 5, 8; X. 14, 4; 15, 6; 16, 8;
 10; 14; 17, 11; 18, 4; 13; 24, 1; 26, 9;
 44, 9; 46, 3; 75, 5; 86, 4; 92, 2; 97, 2;
 102, 9; 103, 6; 123, 1; 124, 1; 128, 7;
 130, 6; 161, 3; 4; 167, 2; 4; 173, 3.
 इमति I. 1, 7; 161, 3; VIII. 91, 3.
 इमत्यं VIII. 13, 21.
 इला I. 103, 4; 122, 6; 163, 5; 164, 2; 6;
 165, 4; 14; 177, 4; II. 12, 4; 24, 10;
 41, 18; III. 1, 20; 14, 7; 21, 1; 30, 2;
 41, 3; 55, 19; 58, 4; IV. 38, 10; V. 73, 10;
 H h

82, 9; VI. 16, 5; 40, 4; 52, 11; VII. 22, 3; 4; 7; 29, 2; 3; 59, 5; 62, 5; 70, 6; 7; 95, 5; 104, 6; VIII. 8, 17; 9, 14; 38, 5; 44, 8; 51, 4; 90, 3; 96, 6; IX. 62, 27; 86, 30; 37; 96, 7; 110, 9; X. 15, 4; 32, 8; 66, 12; 81, 1; 5; 82, 7; 112, 7; 116, 8; 120, 8; 148, 4; 157, 1; 170, 4.

इला: I. 10, 12; 16, 2; 24, 6; 26, 5; 36, 11; 45, 5; 80, 4; 91, 22; 96, 2; 114, 1; 127, 2; 131, 4²; 190, 4; II. 6, 1; 11, 1; 27, 1; 39, 7; III. 34, 5; 38, 2; 5; 39, 7; 40, 8; 43, 2; 57, 4; 62, 1; IV. 3, 2; 34, 5; 41, 9; VI. 21, 1; 28, 5; 45, 25; 47, 31; VII. 18, 3; 45, 4; 46, 1; 61, 5; VIII. 3, 3; 6, 7; 19; 7, 19; 13, 29; 57, 4; IX. 34, 6; 86, 28; 29; X. 7, 2; 17, 5; 18, 7; 30, 14; 43, 8; 91, 12; 97, 11; 108, 5; 121, 4; 159, 6.

इलान् IV. 3, 15; V. 50, 2; 53, 3; IX. 97, 17; X. 60, 9; 155, 5; 166, 3.

इलानि I. 93, 11; 125, 6; III. 60, 6; VII. 61, 6; 82, 5; VIII. 59, 1; 91, 5; X. 82, 4.

इलां I. 31, 16; 40, 6; 88, 4; 102, 1; 129, 1; 130, 6; II. 6, 1²; 24, 1; III. 18, 3; 32, 8; 34, 8; 36, 1; 54, 17; 55, 21; IV. 5, 2; 43, 1; 57, 5²; V. 54, 1; 85, 5; 6; VI. 47, 28; VII. 15, 6; 22, 3; 36, 2; 41, 3; 70, 7; 73, 3; 93, 6; VIII. 5, 30; 6, 32; 43; 7, 9; 8, 6; 12, 31; 38, 6; 42, 3; 91, 6; IX. 96, 3; 97, 13; X. 67, 1; 85, 33; 41; 45; 88, 3; 89, 16; 91, 13; 119, 8; 9; 121, 1; 145, 1.

इमे I. 2, 1; 4; 3, 4; 5, 5; 16, 6; 23, 1; 57, 4; 102, 5; 109, 7; 135, 6; 9; 137, 1³; 2; 139, 6; 164, 12; 39; 183, 4; III. 36, 3; 40, 4; 43, 1; 53, 7; 24; IV. 14, 4; V. 3, 12; 76, 4; 79, 5; VI. 17, 4; 21, 10; 23, 8²; 54, 2; 60, 7; VII. 1, 10; 32, 2; 4; 56, 19³; 20; 57, 3; 60, 5²; 6; 7; 97, 5; VIII. 1, 3; 2, 10; 3, 18; 5, 39; 9, 8; 14²; 21, 3; 40, 7; 43, 1; 29; 45, 16; 46, 32;

47, 4; 48, 5; 74, 6; 93, 22; 25; IX. 66, 6; 86, 39; 96, 4; 106, 1; X. 18, 3; 25, 2; 43, 3; 61, 19; 71, 9; 95, 18; 121, 4; 130, 1; 2; 142, 8; 155, 5; 160, 1; 166, 2; 173, 4.

इमे इति I. 80, 11; 158, 4; III. 30, 5; 53, 12; IV. 56, 3; V. 32, 9; 82, 8; VI. 46, 5; 75, 4; VII. 32, 4; 72, 3; 87, 2; 90, 3; VIII. 6, 17; 10, 6; IX. 18, 5; 74, 2; 97, 54; 110, 9; X. 110, 9; 112, 4.

इमो इति VII. 1, 18.

इमो II. 40, 2²; X. 137, 2.

इयच्छति VIII. 31, 15; X. 11, 6.

इयच्छति IX. 78, 1.

इयच्छते IX. 11, 1.

इयच्छन् I. 153, 2; X. 74, 1.

इयच्छन्तः II. 20, 1; VI. 21, 3; IX. 22, 4; 66, 14.

इयच्छन्ति IX. 64, 21.

इयच्छन्तः I. 123, 10.

इयच्छन्ते X. 4, 1.

इयच्छति VIII. 45, 31.

इयच्छति VI. 49, 4; VIII. 46, 17.

इयच्छान् X. 50, 3.

इयच्छ VIII. 21, 17.

इयच्छकः I. 191, 15.

इयच्छिका I. 191, 11.

इयच्छे VII. 42, 4.

इयच्छ VIII. 1, 7.

इयच्छे VI. 20, 8.

इयच्छति VI. 23, 4.

इयं I. 48, 7; 57, 5; 63, 6; 124, 11; 125, 5; 142, 4; 164, 27; 33; 35; 165, 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10; 183, 2; 4; 185, 8; 186, 11; III. 39, 2; 62, 7; V. 11, 5; 37, 3; 54, 9; 57, 1; VI. 23, 8; 27, 8; 38, 2²; 59, 6; 61, 1; 2; 67, 2; 75, 3; VII. 24, 2; 60, 12; 66, 8²; 70, 7²; 84, 5; 94, 1; 97, 9; 99, 6; 104, 6; VIII. 1, 26; 12, 10; 13, 4; 40, 4; 63, 8; 67, 15; 74, 7; 75, 13; 80, 7; 101, 13; X. 4, 6; 7; 31, 5; 35, 4; 39, 6;

60, 9; 61, 19; 74, 3; 85, 25; 33; 109, 3;
129, 6; 7; 135, 7.
इयति VIII. 7, 13.
इयति I. 56, 4; II. 42, 1; IV. 17, 12; 13;
21, 5; V. 36, 4; 42, 14; IX. 30, 2; 68, 8;
88, 5; X. 30, 9; 45, 7.
इयति I. 7, 8; 113, 17; 165, 4; III. 8, 5;
IV. 45, 1; VI. 37, 4; 44, 12; 47, 3;
VII. 61, 2; 68, 3; VIII. 12, 31; IX. 14, 6;
68, 9; 84, 4; 86, 41; X. 25, 11; 75, 3;
112, 5; 123, 2.
इयति III. 34, 2; IV. 42, 5; X. 65, 3.
इयति I. 116, 1; III. 19, 2; VIII. 13, 26;
X. 4, 1; 104, 3; 116, 9; 188, 2.
इयति X. 140, 2.
इयात् X. 101, 3; 117, 4.
इयाते इति VII. 39, 2.
इयानः I. 30, 14; II. 20, 4; 34, 14; V. 65, 3;
VII. 17, 7; 29, 1; 38, 6; 68, 3; VIII.
50, 5; 96, 13; IX. 92, 6; X. 20, 10;
99, 11; 12.
इयानं I. 180, 10.
इयाना VII. 91, 2; 95, 4.
इयानाः VII. 25, 5; 52, 3; X. 47, 7; 104, 1.
इयानासः V. 22, 3; X. 67, 8.
इयां VII. 86, 4.
इयान V. 53, 14.
इयाय IV. 4, 11; VII. 33, 13; IX. 94, 4;
X. 73, 10².
इये II. 17, 7.
इयेच IV. 9, 1.
इज्यत् VIII. 40, 5.
इज्यति I. 7, 9.
इज्यति VIII. 41, 9.
इज्यत् I. 151, 6.
इज्यत् X. 140, 4.
इज्यते VII. 23, 2.
इज्यते VIII. 46, 16.
इज्यते VI. 60, 1.

इज्यत् X. 93, 3.
इज्यति X. 75, 2.
इज्यति I. 55, 3; VIII. 39, 10.
इरपत् I. 129, 2.
इरपि I. 134, 2.
इरस्यः VII. 40, 6.
इरस्यति X. 174, 2.
इरस्यति X. 86, 3.
इरस्या V. 40, 7.
इरा V. 83, 4.
इराश्चत् VII. 40, 5; 67, 10.
इराश्चती इतीराश्चती VII. 99, 3.
इराश्चतीः V. 69, 2.
इराश्चती V. 63, 6.
इरिणं I. 186, 9; VIII. 4, 3; 87, 4.
इरिणे VIII. 87, 1; X. 34, 1; 9.
इरी V. 87, 3.
इर्यः VII. 13, 3; VIII. 41, 4.
इर्यं V. 58, 4; VI. 54, 8.
इरीश्च X. 106, 4.
इलीचिश्चस्य I. 33, 12.
इळः I. 128, 1²; II. 10, 1; III. 4, 3; V. 42, 14;
VI. 1, 2; 58, 4; VII. 47, 1; X. 17, 9;
70, 1; 91, 1; 191, 1.
इळयत् I. 191, 6.
इळया III. 53, 1; 54, 20; 59, 3; V. 4, 4;
X. 64, 11.
इळा I. 13, 9; 142, 9; II. 1, 11; 3, 8; 31, 4;
III. 4, 8; 7, 5; 55, 13; IV. 50, 8; V.
41, 19; VII. 16, 8; VIII. 31, 4; IX. 5, 8;
X. 36, 5; 70, 8; 110, 8.
इळा I. 128, 7; III. 24, 2; 27, 10.
इळानां IX. 108, 13.
इळाभिः I. 48, 16; 186, 1; V. 53, 2; VII. 3, 7;
65, 4; VIII. 32, 9.
इळां I. 31, 11; 40, 4; III. 1, 23; VI. 10, 7;
52, 16; VII. 44, 2; 64, 2; 102, 3; IX.
62, 3.
इळायाः III. 23, 4; 29, 3; 4; X. 1, 6; 91, 4.
इळाश्चती IX. 97, 17.

इळाऽवतः X. 94, 10.

इळाऽवान् IV. 2, 5.

इळासु V. 62, 5; 6.

इळे I. 188, 8.

इषः I. 3, 1; 9, 8; 27, 7; 34, 3; 36, 11; 48, 15; 86, 5; 121, 15; 130, 3²; 165, 12; 167, 1; 181, 6; 186, 3; 188, 2; II. 6, 5; III. 1, 22; 2, 10; 3, 7; 12, 5; 22, 4; 30, 18; 53, 1; 54, 22; 58, 8; 59, 9; 62, 14; V. 4, 2; 6, 8; 79, 8; VI. 1, 12; 17, 3; 35, 4; 39, 1; 5; 52, 16; 60, 12; VII. 59, 2; 99, 6; VIII. 5, 9; 10; 20; 21; 31; 7, 19; 22, 9; 23, 29; 25, 6; IX. 3, 10; 13, 4; 15, 7; 23, 3; 39, 2; 40, 4; 42, 6; 49, 1; 61, 3; 62, 24; 66, 4; 18; 72, 9; 74, 2; 87, 9; 97, 25; 108, 2; 9; X. 2, 6; 5, 4; 17, 8; 134, 3; 140, 3; 143, 6.

इषः I. 163, 7; 178, 4; III. 30, 11; IV. 39, 4; 40, 2; 55, 4; V. 7, 3; 10; 68, 5; VI. 24, 9; 63, 7; VIII. 23, 3; 25, 5; 26, 3; 17; IX. 14, 7; 79, 1; 98, 5.

इषःस्तुतः V. 50, 5.

इषः IV. 16, 9; 22, 10.

इषः IV. 17, 14.

इषः I. 134, 5; IV. 23, 9.

इषः X. 67, 8.

इषः II. 2, 9.

इषः III. 50, 3.

इषः V. 52, 14.

इषः VIII. 22, 4².

इषः III. 61, 7; IX. 96, 8.

इषः V. 6, 6.

इषः VIII. 60, 18.

इषः X. 99, 1.

इषः VII. 43, 1.

इषः I. 134, 5.

इषः I. 12, 11; 46, 6; 47, 8; 63, 8; 92, 3; 96, 8; 111, 2; 117, 21; 140, 13; 168, 2; II. 19, 8; 22, 4; 34, 7; 8; IV. 16, 21; 32, 7; 40, 2; 53, 7; V. 6, 1; 7, 1; 38, 2;

41, 18; 70, 2; 76, 4; 86, 6; VI. 14, 1; 47, 9; 48, 13; 50, 12; 62, 4; 63, 8; 65, 3; VII. 5, 8; 7, 7; 24, 6; 36, 2; 42, 6; 48, 4; 66, 9; 70, 3; 77, 5; 96, 6; VIII. 1, 10; 6, 23; 7, 1; 3; 8, 15; 13, 25; 35, 4; 43, 15; 54, 7; 70, 7; 72, 16; 93, 28; 100, 11; IX. 8, 9; 20, 4; 41, 4; 61, 6; 15; 63, 2; 65, 13; 21; 66, 19; 86, 18; 35; 94, 5; 101, 11; X. 11, 7; 20, 10; 40, 4; 48, 8; 61, 4; 122, 6; 140, 5; 165, 5.

इषः I. 165, 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10; 169, 8; 171, 6; 173, 13; 174, 10; 175, 6; 176, 6; 177, 5; 178, 5; 180, 10; 181, 9; 182, 8; 183, 6; 184, 6; 185, 11; 186, 11; 189, 8; 190, 8.

इषः VI. 16, 25.

इषः I. 183, 3; VI. 64, 4.

इषः VI. 1, 2; IX. 84, 3; X. 91, 1.

इषः I. 77, 4; II. 2, 11; VII. 87, 3.

इषः V. 49, 4; VI. 16, 27.

इषः VI. 1, 8; 18, 5.

इषः VIII. 5, 5.

इषः IV. 56, 4.

इषः III. 33, 12.

इषः VIII. 26, 3.

इषः I. 120, 5.

इषः VI. 52, 15.

इषः I. 185, 9.

इषः II. 24, 8; VI. 75, 11; X. 103, 11.

इषः I. 129, 6.

इषः I. 30, 17; 53, 4; 5; 88, 1; 112, 18; 117, 1; 10; 129, 7; 165, 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10; 185, 9; VI. 20, 6; 68, 5; 69, 1; VII. 64, 3; 68, 9; VIII. 5, 34; 36; 20, 2; 22, 12; 82, 3; 92, 10; X. 82, 2; 106, 5.

इषः I. 168, 5; 181, 1; III. 23, 2; VI. 47, 9; 60, 13; VII. 69, 1; VIII. 46, 2; 71, 13.

इषः I. 3, 5; III. 3, 2; 4, 3; 32, 4; 16; 33, 11; 60, 5; VI. 5, 6; 11, 1; VII. 39, 1;

IX. 37, 6; 77, 2; X. 11, 4; 88, 3; 91, 7;
98, 10; 110, 3; 9; 165, 1; 2.
इषितत्वता X. 132, 2.
इषितं II. 38, 5; VIII. 1, 21.
इषिता III. 12, 1; VII. 33, 13; X. 108, 2.
इषिताः I. 182, 6; III. 42, 3; 62, 12.
इषितासः VI. 49, 10.
इषितः VI. 63, 7.
इषिर I. 129, 1.
इषिरः III. 5, 4; V. 41, 12; VI. 29, 3; VII.
35, 4; 97, 7.
इषिरं III. 2, 14; V. 37, 2; 68, 4; IX. 96, 15.
इषिरस्य VIII. 98, 9.
इषिरा V. 75, 5.
इषिराः II. 29, 1.
इषिराः III. 56, 8; X. 68, 3; 94, 5.
इषिरां I. 168, 9; III. 30, 9; V. 37, 3; IX.
84, 4; X. 98, 3.
इषिराय I. 128, 5; VIII. 46, 29.
इषिरासः IX. 73, 7.
इषिरेण VIII. 48, 7.
इषिरेभिः III. 60, 7; X. 73, 5.
इषिरेः VI. 62, 3.
इष्टुः VIII. 77, 7; IX. 69, 1; X. 95, 3.
इष्टुक्तांश्च I. 184, 3.
इष्टुधिः VI. 75, 5.
इष्टुधीन् I. 33, 3.
इष्टुधेः X. 95, 3.
इष्टुध्याति V. 50, 1.
इष्टुध्याते I. 128, 6.
इष्टुध्यायः V. 41, 6.
इष्टुध्याति VIII. 69, 2.
इष्टुध्याश्च I. 122, 1.
इष्टुचलाः VI. 75, 9.
इष्टु I. 39, 10; 64, 10.
इष्टुचतः V. 57, 2.
इष्टुचान् II. 42, 2.
इष्टुचते I. 128, 4.

इष्टुहस्तेन X. 103, 2.
इष्टुहस्तेः X. 103, 3.
इष्टुः X. 87, 4.
इष्टे I. 54, 11; 71, 8; 120, 9; 121, 14; 180, 2;
VI. 13, 2; 17, 14; 68, 1; VII. 20, 10;
VIII. 20, 8; 93, 34; IX. 64, 13; 65, 3;
X. 48, 9; 50, 3.
इष्टे IV. 23, 6; VI. 22, 5; VIII. 46, 17;
X. 20, 7.
इष्टेण VIII. 44, 27.
इष्टकरं X. 48, 8.
इष्टकते VIII. 20, 26.
इष्टकती VIII. 1, 12.
इष्टकतीरं VIII. 99, 8; X. 140, 5.
इष्टकगुह्यं X. 53, 7; 101, 2.
इष्टकतस्साहायं X. 101, 6.
इष्टकतासः VII. 76, 2.
इष्टकतिः X. 97, 9.
इष्टकचन्द्रः I. 122, 13.
इष्टनिः I. 127, 6².
इष्टं I. 162, 15.
इष्टयः I. 145, 1; VI. 74, 1.
इष्टयामा IX. 88, 3.
इष्टये I. 30, 12; 57, 2; 112, 1; 2; 113, 5; 6;
129, 4; V. 44, 4; 72, 3; 74, 3; 78, 3;
VI. 70, 4; VII. 92, 3; VIII. 38, 4; IX.
97, 42; X. 36, 6; 49, 9; 70, 11; 92,
13; 115, 4.
इष्टरश्मिः I. 122, 13.
इष्टरश्मताः III. 59, 9.
इष्टस्य X. 11, 2.
इष्टाः VIII. 93, 23.
इष्टानि I. 164, 15; X. 82, 2.
इष्टापूर्तेन X. 14, 8.
इष्टिः IV. 4, 7.
इष्टिभिः II. 1, 9; 18, 1.
इष्टि I. 166, 14.
इष्टिषु X. 147, 2.
इष्टीः VII. 93, 8.
इष्टे I. 143, 8; VI. 8, 7.

इहे: I. 125, 3.
 इहे: IV. 55, 6.
 इहो I. 62, 3; 148, 3; II. 28, 7; IV. 6, 7;
 VI. 11, 3; X. 44, 9.
 इह्वा X. 169, 2.
 इह्वात् X. 61, 5.
 इह्वात् I. 181, 6; II. 20, 5; IV. 17, 3; IX. 17, 5.
 इह्वात् I. 61, 13.
 इह्वात् I. 63, 2.
 इह्वात् I. 87, 6; V. 87, 5; VII. 56, 11.
 इह्वात् V. 52, 16.
 इह्वात् I. 15, 9.
 इह्वात् I. 34, 10.
 इह्वात् IX. 12, 6; 30, 1; 35, 4; X. 11, 6.
 इह्वात् IX. 69, 1.
 इह्वात् I. 61, 12; IX. 95, 5.
 इह्वात् IX. 64, 9; 25.
 इह्वात् VIII. 96, 14.
 इहे IV. 33, 1.
 इह्वा: X. 18, 14.
 इह्वे VI. 75, 15.
 इह I. 1, 2; 12, 3; 10; 13, 3; 10; 14, 9; 12;
 16, 2; 21, 1; 4; 22, 1; 9; 10; 12; 24, 11;
 28, 5; 34, 11; 35, 1; 6; 36, 2; 10; 38, 15;
 42, 7-9; 44, 7; 45, 1; 9; 74, 6; 76, 2;
 4; 89, 7; 92, 14; 18; 94, 16; 106, 4;
 110, 1; 113, 7; 12; 121, 8; 134, 1; 135, 5;
 6; 142, 4; 161, 3; 164, 7; 18; 49; 177, 4;
 181, 2; 183, 6; 184, 6; 185, 11; 186, 6;
 188, 6; 191, 7; II. 33, 15; 35, 13; 36, 4;
 37, 5; 41, 4; 21; 42, 2; III. 2, 5; 3, 5;
 7, 9; 8, 1; 9, 2; 12, 3; 14, 7; 19, 5;
 20, 5; 25, 1; 2; 4; 28, 4; 29, 16; 30, 9;
 32, 1; 35, 3; 37, 11; 41, 8; 42, 4; 47, 5;
 50, 2; 51, 7; 8; 52, 5; 54, 5; 57, 5;
 60, 6; 7; IV. 2, 2; 4, 9; 5, 14; 7, 1;
 14, 4; 16, 1; 21, 1; 2; 31, 11; 35, 1;
 2; 36, 9; 46, 5; 7; 56, 1; V. 1, 11;
 2, 7; 5, 9; 40, 7; 56, 7; 60, 1; 73, 2;
 74, 6; 75, 7; 76, 1; 2; VI. 9, 2; 16, 24;
 9, 4; 28, 1; 47, 2; 19; 49, 1; 54, 9;

58, 1; 59, 3; 9; 74, 4; VII. 1, 8; 9;
 11, 1; 3; 5; 17, 2; 32, 1; 35, 6; 41, 5;
 42, 5; 49, 1; 50, 1; 56, 9; 59, 6; VIII.
 2, 27; 5, 33; 8, 4; 9; 13, 27; 26, 9;
 30, 4; 34, 2; 4; 11; 35, 3; 4; 39, 9;
 44, 3; 9; 23; 45, 17; 24; 47, 12; 62, 4;
 66, 7; 69, 11; 72, 5; 73, 10; 99, 1; 100, 4;
 7; 102, 10; IX. 49, 2; 62, 15; 67, 21;
 85, 1; X. 1, 6; 7; 2, 1; 3, 7; 9, 2; 10,
 6; 8; 11, 9; 14, 5; 12; 15, 3; 5; 7; 11;
 13²; 16, 9; 18, 6; 9; 19, 3²; 22, 2; 38, 5;
 52, 1; 58, 1; 59, 6; 61, 19; 63, 2; 69, 3;
 70, 2; 3; 81, 6; 84, 5; 85, 27; 42; 87, 8;
 90, 4; 98, 12; 100, 1; 101, 3; 9; 12;
 104, 2; 3; 106, 11; 108, 8; 110, 8; 9;
 114, 7; 119, 9²; 128, 5; 130, 5; 137, 5;
 141, 1; 4; 151, 5; 160, 1; 2; 165, 3;
 167, 2; 169, 2; 173, 2³; 178, 1; 180, 1;
 183, 1².

इह्वात् I. 37, 3; VIII. 5, 1.

इह्वात् I. 181, 4; III. 60, 1; IV. 43, 7; V.
 30, 10; 47, 5; VII. 59, 11; X. 131, 2.

इहि VIII. 32, 22².

इहि I. 4, 4; 9, 1; 10, 4; 71, 10; 76, 2; 80, 3²;
 104, 9; III. 35, 6; 45, 1; V. 16, 5; 35, 8;
 78, 8; 83, 6; VI. 16, 16; 54, 6; 55, 1;
 VIII. 4, 8; 12; 17, 9; 11; 32, 21; 53, 5;
 61, 7; 64, 4²; 10; 12; 65, 5; IX. 64, 13;
 97, 33; 107, 19; X. 14, 7²; 8; 10; 18, 1;
 8; 30, 5; 33, 7; 37, 9; 51, 5; 53, 6;
 60, 7²; 83, 3; 5-7; 84, 3; 86, 20; 95, 2;
 13; 98, 1; 103, 12²; 124, 1; 5; 155, 2;
 164, 1.

इहेहमात्त VI. 59, 2.

इहो इति IX. 65, 5.

इ

इह्वात् I. 132, 5.

इहे IV. 20, 8; VI. 19, 10; VIII. 79, 9.

इहेहमात्त IX. 77, 3.

इलय IX. 52, 3².

इलपति I. 19, 7.

इलपति: X. 153, 1.

इलपायहे VII. 88, 3.

इलितं X. 143, 5.

इलते V. 48, 2; VI. 64, 3.

इलान: IV. 51, 7; VII. 59, 2; VIII. 24, 30.

इलानं I. 125, 4; X. 132, 1³.

इलानस्य VI. 48, 20.

इलानाय I. 113, 20.

इलिरे X. 66, 7.

इले VI. 3, 2; 16, 4.

इले VI. 1, 9.

इहे I. 180, 2; III. 52, 5; V. 12, 6; VII. 93, 4; VIII. 103, 13.

इहे I. 84, 18; 134, 5; IV. 25, 1; 3; VII. 24, 5; 91, 2; X. 104, 10.

इह्य: I. 1, 2; 12, 3; 75, 4; 188, 3; II. 1, 4; III. 2, 2; 5, 9; 27, 4; 29, 2; IV. 7, 1; 24, 2; V. 22, 1; VI. 1, 2; 2, 7; 13, 1; VII. 15, 10; VIII. 11, 1; 10; 34, 8; 60, 3; IX. 66, 1; X. 100, 9; 110, 3.

इह्य III. 5, 6; 9, 8; 17, 4; 29, 7; IV. 7, 2; VI. 15, 2; 8; 49, 2; VIII. 23, 20; 44, 7; 74, 5; X. 30, 8.

इह्यस्य X. 3, 4.

इह्या: I. 14, 8.

इह्यान् X. 53, 2.

इह्याय III. 54, 1.

इदुशे I. 17, 1; IV. 57, 1; VI. 45, 5.

इलिरे V. 25, 2.

इलिरे III. 29, 15; V. 8, 1; 7; 11, 2; X. 118, 9; 150, 4.

इये I. 36, 11.

इये VI. 16, 14; 15; VII. 36, 1; VIII. 102, 22; X. 45, 3.

इ I. 4, 7; 9, 2; 36, 7; 38, 11; 51, 2; 52, 6; 54, 10; 65, 2; 3; 67, 2; 4; 71, 4²; 5; 79, 3; 81, 1; 85, 11; 87, 5; 116, 12; 122, 9; 127, 7; 10; 129, 7; 8; 134, 2;

141, 1; 3²; 144, 2-5; 145, 4; 5; 148, 1; 5; 151, 3; 155, 3; 158, 5; 162, 12; 164, 7; 10; 16; 32³; 167, 5; 7; 8²; 171, 2; 186, 6; 7²; 8; II. 5, 3; 12, 5; 13, 2; 14, 10; 15, 5; 16, 2; 22, 1; 2; 26, 4; 30, 3; 35, 1; 13²; III. 9, 4; 30, 16; 35, 3; 36, 6; IV. 7, 5; 8, 5; 9, 1; 17, 4; 14; 17; 21, 7²; 27, 2; 4; 41, 9; V. 1, 3; 4; 2, 5; 7, 5; 9, 5; 29, 2; 30, 10; 11; 32, 5; 7; 34, 2; 7; 8; 37, 3; 38, 2; 44, 12; 47, 4; 5; 54, 4; 61, 11; 74, 4; VI. 3, 6²; 9, 3; 17, 2; 20, 9; 42, 2; 47, 15; 50, 4; 53, 5; 62, 9; VII. 1, 18; 20, 3; 21, 1; 26, 2; 32, 17; 40, 3; 56, 1; 21; 60, 3; 66, 14; 68, 7; 88, 1; 103, 3; VIII. 1, 17; 2, 6; 17; 17, 11; 19, 2; 32, 11; 33, 7; 45, 39; 47, 1; 49, 4; 50, 2; 3; 64, 12; 74, 15; 77, 2; 79, 2; 6²; 83, 5; 97, 11²; 100, 3; IX. 1, 7; 8; 7, 5; 32, 2; 3; 34, 5; 62, 6; 74, 7; 77, 1; 78, 3; 81, 1; 86, 17; 88, 2²; 89, 2²; 4; 5³; 92, 2; 97, 22; 107, 13; 110, 6; X. 1, 4; 10, 6; 11, 3; 16, 1; 27, 11²; 30, 6; 31, 4; 8; 32, 8; 40, 14; 44, 3; 45, 4; 61, 8; 67, 5; 7; 69, 1; 71, 6; 74, 6; 76, 3; 94, 3; 95, 7; 18; 101, 10; 106, 1; 124, 8²; 125, 4; 133, 4.

इनहे I. 6, 10; 136, 4²; V. 53, 13; VII. 16, 4; 54, 1; 94, 9; VIII. 13, 5; 23; 18, 3; 45, 14; X. 36, 10; 126, 7.

इनहे I. 10, 6; 17, 3; 24, 3; 14; 36, 1; 40, 1; 42, 10; 43, 4; 105, 15; 106, 4; 5; 138, 3; II. 32, 2; 34, 11; III. 2, 13-15; 26, 5; 6; 27, 4; 37, 3; 6; 42, 6; 62, 11; IV. 32, 17; V. 5, 6; 24, 4; 26, 2; 63, 2; 82, 3; VI. 1, 7; 15, 7; 22, 3; 53, 9; 54, 8; 55, 2; 56, 6; VII. 7, 7; 58, 5; 81, 4; VIII. 5, 27; 12, 1-3; 13, 24; 18, 20; 21, 8; 22, 13; 24, 26; 26, 22; 33, 3; 43, 12; 31; 33; 44, 10; 46, 6²; 49, 9; 53, 1; 60, 2; 68, 10; 71, 13; 75, 16; 88, 2; 90, 6; 98, 11; 99, 2; IX. 2, 8; 48, 2;

66, 20; 74, 1; X. 24, 2; 35, 2; 3; 9;
 61, 24; 65, 10; 66, 13; 167, 2.
 इमिति I. 103, 1; 140, 2; III. 36, 8; IX.
 45, 5; 63, 17; 71, 5; 6; 72, 6; 102, 6;
 104, 2; 107, 17.
 इयञ्चक्षता V. 66, 6.
 इयतुः VIII. 68, 3.
 इयतुः III. 2, 9; VIII. 99, 6.
 इयते I. 30, 18; 144, 2; V. 18, 3; X. 96, 7.
 इयते I. 30, 19; 35, 9; 48, 5; 141, 8; 145,
 1²; 160, 1; 161, 1; 190, 4; II. 13, 3; III.
 3, 2; 6; IV. 8, 4; 14, 3; 31, 14; 45, 6;
 V. 34, 1; VI. 21, 1; 39, 4; 47, 18; 58, 2;
 59, 5; VII. 32, 5; 82, 5; VIII. 22, 4;
 IX. 5, 4; 15, 5; 65, 16; 86, 42; X. 46,
 6; 168, 2.
 इययुः V. 73, 4.
 इयते V. 55, 1.
 इयमानः X. 168, 3.
 इयमानं V. 30, 1.
 इयमानाः V. 47, 2.
 इयसे I. 133, 6; II. 6, 7; 37, 3; V. 3, 8;
 VII. 3, 3; X. 75, 6; 137, 3.
 इयसे IV. 2, 2; 3; 7, 8; V. 81, 4; VI. 15,
 9; IX. 86, 37; 110, 1.
 इयिञ्चासं III. 9, 4.
 इयुः I. 113, 11; III. 58, 8; VII. 18, 9; 10;
 X. 15, 1; 2.
 इयुः I. 24, 10; 33, 4; 163, 8; 164, 8; II.
 24, 6; VIII. 101, 14; X. 61, 21; 107, 8.
 इयुषीणां I. 113, 15; 124, 2.
 इरतां I. 123, 6; IV. 8, 7; X. 15, 1.
 इरते I. 52, 1; 81, 3; X. 37, 9; 99, 4.
 इरते I. 140, 5; 187, 5; IV. 45, 2; V. 25,
 7; 63, 4; 83, 3; VII. 56, 14; VIII. 3,
 15; 7, 7; 17; 43, 1; 44, 4; 17; 25; IX.
 33, 4; 50, 1; 2; 69, 6; 85, 7; 95, 3;
 X. 97, 8; 168, 2.
 इरय I. 48, 2; V. 42, 3; VIII. 96, 10; 11;
 IX. 96, 8; 102, 3; X. 11, 6; 29, 5; 59,
 10; 98, 8; 122, 2; 187, 1.

इरयत् VIII. 79, 6.
 इरयत् X. 39, 2.
 इरयति IX. 72, 1.
 इरयति IX. 97, 34.
 इरयय V. 55, 5.
 इरययि IV. 2, 1.
 इरययि IV. 34, 2.
 इरयन् IX. 62, 26; 76, 2; 97, 14; 56; X.
 65, 2.
 इरयन्त VIII. 7, 3.
 इरयन्ति V. 20, 2.
 इरयन्ती I. 113, 12; III. 61, 2; VII. 79, 5.
 इरयं X. 89, 4; 116, 9.
 इरयस्व VII. 5, 8; X. 85, 37.
 इरयाम X. 111, 1.
 इरयामहे VII. 94, 4.
 इरयामि II. 33, 8.
 इरयाव VII. 88, 3.
 इरयेये इति X. 106, 10.
 इराणां VIII. 73, 1.
 इरिरे III. 11, 9; 29, 15; 60, 3; VI. 5, 2.
 इरिरे IX. 91, 3.
 इरिरे I. 113, 16.
 इरिरेञ्चासः I. 163, 10.
 इरिरे IV. 27, 2; V. 62, 2; 73, 3; VIII. 22,
 4; X. 44, 6.
 इरिरे X. 18, 8; 85, 21.
 इरित I. 96, 3.
 इरिते I. 14, 5; 36, 1; III. 6, 3; V. 14, 3;
 VI. 2, 2; VII. 94, 5; VIII. 74, 6; 12;
 X. 30, 4.
 इरिते I. 15, 7; 128, 8; III. 10, 2; 13, 2;
 27, 14; V. 1, 7; 8, 3; 9, 1; 14, 2; 21, 3;
 VI. 14, 2; 16, 7; 70, 4; VII. 8, 1; 10, 5;
 11, 2; 45, 4; 76, 6; VIII. 23, 25; 43, 20;
 60, 16; X. 21, 6; 70, 3; 80, 6; 83, 2;
 122, 4.
 इरिरे VIII. 39, 1.

ईळानया VIII. 102, 2.
 ईळाना V. 28, 1.
 ईळानाः X. 66, 14.
 ईळानाय II. 6, 6.
 ईळानहे X. 85, 22.
 ईळानहे X. 53, 2.
 ईळितः I. 13, 4; 139, 7; 142, 4; II. 3, 3;
 VII. 7, 3; X. 15, 12; 69, 4; 84, 4.
 ईळिता V. 5, 7; X. 24, 4.
 ईळिष्य VIII. 23, 1.
 ईळिष्य VI. 60, 10; VIII. 19, 2; 71, 14.
 ईळीत V. 17, 1; 21, 4; VI. 16, 46.
 ईळे I. 112, 1; III. 1, 15²; 27, 2; V. 60, 1;
 69, 3; VIII. 19, 21.
 ईळे IV. 3, 3.
 ईळे I. 1, 1; 44, 4; III. 27, 12; 55, 12; IV.
 3, 9; 33, 1; 55, 3; VI. 16, 4; VII. 53, 1;
 VIII. 31, 14; 43, 24; X. 20, 2; 35, 10;
 85, 21.
 ईळेन्यः I. 79, 5; 146, 5; III. 27, 13; V. 1, 9;
 VII. 9, 4; IX. 5, 3; X. 118, 3.
 ईळेन्यं V. 14, 5; VII. 2, 3; X. 46, 9.
 ईचत् V. 49, 5; VIII. 46, 21.
 ईचतः IV. 15, 5; 43, 3; VII. 23, 1; 56, 18.
 ईचते IV. 4, 6; VI. 73, 2.
 ईशत I. 23, 9; 36, 16; II. 7, 2; 23, 10; 42,
 3; VI. 71, 3; VIII. 48, 14; IX. 85, 8;
 X. 25, 7; 36, 2.
 ईशते VII. 66, 6; VIII. 47, 4; X. 43, 3.
 ईशाये इति VII. 97, 10.
 ईशानः I. 5, 10; 7, 8; 61, 6; 12; 15; 79, 4;
 84, 7; 175, 4; II. 24, 15; IV. 16, 11;
 VII. 1, 16; 15, 11; VIII. 6, 41; 17, 9;
 40, 5; IX. 61, 6; 101, 5; X. 73, 8;
 90, 2.
 ईशानः I. 87, 4; 130, 9; IX. 86, 37.
 ईशानःकृत् I. 61, 11; II. 17, 4; VI. 18, 6;
 VIII. 52, 5; 65, 5; 90, 2.
 ईशानःकृतः I. 64, 5.

ईशानं I. 5, 2; 11, 8; 24, 3; 89, 5; VI. 54, 8;
 55, 2; VII. 6, 4; 21, 8; 32, 22²; VIII. 1,
 20; 26, 22; 32, 14; 46, 6; 53, 1; 68, 6;
 76, 1; 81, 4.
 ईशानं VII. 7, 7; IX. 62, 29.
 ईशानयोः VII. 90, 5.
 ईशाना I. 113, 7.
 ईशाना V. 71, 2; VII. 82, 4; 94, 2; IX. 19, 2.
 ईशानाः X. 9, 5.
 ईशानान् II. 33, 9.
 ईशानाय VII. 90, 2.
 ईशानासः VII. 83, 5.
 ईशानासः I. 73, 9; 122, 13; 129, 2; 141, 3;
 VII. 1, 17; 90, 6; X. 63, 17.
 ईशिरे X. 63, 8.
 ईशिरे V. 58, 1; X. 56, 4.
 ईशिरे I. 91, 23; II. 24, 1; 36, 1; IV. 32, 7;
 VI. 41, 3; VIII. 44, 18.
 ईशिरे I. 170, 5; II. 1, 6; 7; 10; 13, 6; 16, 6;
 IV. 52, 3; V. 81, 5; VIII. 37, 5; 64, 3;
 71, 8; 82, 7; X. 44, 5.
 ईशीत IV. 15, 5; VII. 23, 15.
 ईशीय VII. 32, 18; VIII. 14, 1; X. 33, 8.
 ईशे III. 16, 1²; 18, 3; IV. 21, 4; VI. 18,
 11; VII. 4, 6²; 37, 7; 101, 2; VIII. 25,
 20²; 68, 7; 71, 2; 13; IX. 74, 3; X. 6,
 3²; 121, 3; 185, 2.
 ईशे I. 71, 9; 100, 7; 127, 7; 165, 10; III.
 16, 1; 51, 4; IV. 12, 3; 55, 8; VI. 51,
 8; VII. 75, 5; X. 86, 16²; 89, 10.
 ईषति IX. 71, 6.
 ईषते I. 39, 8; 124, 6.
 ईषते I. 84, 17; 141, 8; 149, 1; V. 34, 4²;
 67, 5²; 83, 2; 86, 3; VI. 42, 3; VIII.
 45, 37; 78, 9.
 ईषतुः I. 112, 16.
 ईषत VIII. 96, 3.
 ईषते VI. 66, 4.
 ईषतासः I. 171, 4.

ईषमाणाः IV. 58, 6; VIII. 96, 7.

ईषा III. 53, 17; VIII. 5, 29.

ईषुः III. 1, 2.

ईषे X. 89, 3.

ईषे I. 186, 4; V. 49, 1.

ईषे V. 87, 3.

उ

उक्तः IV. 41, 1.

उक्तं X. 27, 10; 125, 4.

उक्त्यस्यैका VI. 34, 1.

उक्त्यभूतं VII. 33, 14.

उक्त्यं I. 8, 10; 10, 5; 86, 4; 100, 14; 17;
140, 13; III. 53, 3; IV. 6, 11; 16, 2;
49, 1; V. 39, 5; VI. 18, 15; 26, 5; VII.
26, 1; 31, 2; VIII. 2, 14; 66, 5; IX. 47,
3; X. 67, 1; 130, 3.

उक्त्यस्यर्धेनः VIII. 14, 11.

उक्त्यस्यार्हः X. 104, 2.

उक्त्यस्यार्हसः VIII. 12, 13.

उक्त्यस्यार्हसा VI. 59, 10.

उक्त्यस्यार्हसे VIII. 96, 11.

उक्त्यस्यशंसिनः VI. 45, 6.

उक्त्यस्यशंसिनं VIII. 103, 4.

उक्त्यस्यशंसः IV. 2, 16; X. 82, 7.

उक्त्यस्यशंसं X. 107, 6.

उक्त्यस्यशंसा II. 39, 1.

उक्त्यस्यशंसः VII. 19, 9.

उक्त्यस्यशंसाः VI. 36, 3.

उक्त्यस्यशंसात् X. 63, 3.

उक्त्यस्यं VI. 44, 6.

उक्त्या I. 5, 8; 54, 7; 80, 16; 165, 4; 173,
9; IV. 3, 4; 11, 3; 22, 1; 33, 10; 42,
6; V. 18, 4; 33, 4; VI. 23, 5; 24, 1; 29,
4; 38, 4; 65, 4; 67, 10; VII. 19, 9;
VIII. 1, 1; 2, 30; 33, 13; 52, 3; 63, 2;
93, 27; X. 114, 8.

उक्त्यानि I. 84, 5; II. 8, 5; VII. 56, 23;
VIII. 6, 35; 13, 19; 16, 2; 32, 17; 82,
4; 95, 6; IX. 111, 3; X. 44, 8.

उक्त्याय V. 45, 3.

उक्त्यनः III. 12, 5; VIII. 15, 6; 33, 2; 53,
6; 76, 8; X. 48, 4.

उक्त्यनं III. 52, 1.

उक्त्ये IV. 20, 10; VI. 23, 1; VIII. 12, 18;
27, 1; 32, 6; 64, 9.

उक्त्येऽउक्त्ये VII. 26, 2; X. 45, 10.

उक्त्येन VIII. 6, 21; 43; X. 100, 5.

उक्त्येभिः I. 2, 2; 47, 10; II. 11, 16; III. 34,
7; 42, 4; V. 45, 4; VI. 10, 1; 24, 6;
VII. 94, 11; VIII. 2, 16; 51, 3; IX.
24, 6; X. 64, 16; 112, 1.

उक्त्येषु II. 11, 3; III. 13, 6; 33, 8; 41, 4;
IV. 30, 16; V. 6, 9; VIII. 34, 11; 45,
29; 92, 12; X. 72, 1.

उक्त्यैः I. 27, 12; 61, 13; 71, 2; 130, 10;
136, 5; 184, 1; II. 11, 2; III. 5, 2; 20,
1; 51, 4; IV. 3, 16; 4, 7; 16, 15; 21,
5; 51, 7; V. 4, 7; 42, 9; 45, 1; VI. 1,
10; 5, 5; 10, 3; 13, 4; 24, 1; 7; 69,
3; VII. 34, 16; 56, 18; VIII. 9, 9; 62,
1; 95, 7; IX. 17, 4; X. 24, 2; 28, 12;
61, 17; 26; 80, 5; 88, 5; 130, 4.

उक्त्यैः I. 17, 5; 79, 12; 83, 6; II. 13, 2-12;
III. 10, 6; IV. 36, 1; V. 26, 6; IX.
86, 48.

उक्त्यैः I. 38, 14; 40, 5; 48, 12; 52, 9; 64,
14; 83, 3; 105, 12; 13; 136, 2; II. 13,
1; 23, 14; 32, 4; III. 2, 13; 15; 26, 2;
51, 1; IV. 36, 4; 53, 2; VIII. 13, 1; 66,
2; 67, 3; IX. 19, 1; 29, 2; 3; 40, 6;
48, 2; 61, 15; 110, 8; X. 11, 5; 41, 1;
48, 9; 96, 5; 140, 1.

उक्त्या VIII. 99, 2.

उक्त्या VIII. 9, 21.

उक्त्यस्यैका VIII. 43, 11.

उक्त्यः I. 64, 2; 105, 10; 135, 9; 168, 2;
III. 7, 7; V. 27, 5; 52, 3; VI. 16, 47;
VIII. 1, 33; 55, 2; X. 86, 13; 91, 14.

उक्त्यैः IX. 85, 10; 86, 43; 95, 4; X. 122, 4.

उक्त्यैः VIII. 26, 9.

उद्यत्स्यायने VIII. 25, 22.
 उद्यत्सु: VIII. 23, 16.
 उद्यत् I. 87, 2.
 उद्यत् I. 157, 2; III. 62, 16; V. 63, 5; VII.
 62, 5; 65, 4; VIII. 5, 6.
 उद्यत् X. 92, 5.
 उद्यत् IV. 1, 10.
 उद्यत् I. 114, 7.
 उद्यत् I. 166, 3.
 उद्यत् II. 34, 3; V. 59, 1.
 उद्यत् I. 139, 10²; II. 7, 5; VI. 64, 5;
 VII. 79, 1.
 उद्यत् V. 42, 14.
 उद्यत् II. 2, 4; IX. 99, 5.
 उद्यत् IV. 42, 4; V. 57, 8; VI. 66, 4.
 उद्यत् IV. 56, 2.
 उद्यत् VI. 17, 4.
 उद्यत् I. 146, 2; III. 7, 6; IV. 56, 1; V. 47,
 3; IX. 69, 4; 83, 3; 89, 3; X. 31, 8.
 उद्यत् IX. 71, 9.
 उद्यत् I. 164, 43.
 उद्यत् I. 36, 19; II. 21, 3; V. 8, 7; IX.
 72, 7.
 उद्यत् I. 114, 7; II. 16, 1.
 उद्यत् V. 55, 3.
 उद्यत् I. 85, 2.
 उद्यत् II. 3, 6.
 उद्यत् VII. 64, 4.
 उद्यत् VIII. 7, 26; X. 28, 11; 86, 14.
 उद्यत् IV. 19, 9.
 उद्यत् I. 162, 15; III. 53, 22.
 उद्यत् I. 162, 13.
 उद्यत् VIII. 24, 7; 46, 20.
 उद्यत् I. 33, 5; 129, 5; III. 46, 2; IV. 2, 18;
 20, 7; 24, 4; V. 32, 2; VI. 17, 1; 10;
 23, 8; 25, 1; 37, 1; 41, 3; 53, 4; VII.
 22, 8; 25, 1; 4; 28, 2; VIII. 6, 14; 18;
 33, 10; 37, 2; X. 113, 3.
 उद्यत् I. 7, 4; 51, 11; 55, 3; 100, 12; 127, 11;

130, 7; 152, 2; 165, 6; 10; 171, 5; 179,
 6; II. 23, 12; 33, 9; III. 30, 3; 36, 5;
 48, 4; IV. 16, 20; 20, 1; 6; 22, 2; 23,
 7; V. 32, 8; 73, 7; VI. 18, 6; 23, 3;
 VII. 20, 1; 34, 10; 38, 6; 40, 3; 56, 23;
 82, 5; VIII. 1, 27; 3, 17; 21, 2; 29, 5;
 32, 2; 33, 9; 49, 7; 52, 5²; 65, 5; IX.
 109, 22; X. 29, 3; 42, 7; 73, 1; 97, 12;
 103, 5; 109, 1; 113, 6; 120, 1.
 उद्यत् VI. 16, 39.
 उद्यत् I. 36, 18.
 उद्यत् X. 103, 3.
 उद्यत् VIII. 67, 11.
 उद्यत् VIII. 20, 12.
 उद्यत् VIII. 61, 10.
 उद्यत् I. 84, 9; 102, 10; 116, 12; 118, 9; 129,
 10; II. 33, 11; III. 26, 5; 30, 22; 36, 4;
 46, 4; 47, 5; IV. 38, 1; V. 30, 2; 31, 8;
 35, 6; VI. 17, 13; 18, 1; 4; 19, 6; 26, 1;
 38, 5; 46, 6; 47, 15; 51, 8; VII. 33, 2;
 41, 2; 56, 7; VIII. 1, 21; 20, 3; 49, 6;
 58, 6; 61, 12; 68, 6; 70, 4; 97, 10; 13;
 IX. 61, 10; 62, 29; 97, 21; X. 28, 7; 44,
 3; 47, 3; 84, 3; 103, 9; 125, 5; 126, 5;
 128, 9.
 उद्यत् VI. 47, 16.
 उद्यत् II. 23, 11; III. 46, 1; V. 20, 2; VI.
 18, 4; VIII. 4, 7; X. 34, 8.
 उद्यत् I. 21, 4; V. 63, 3; VI. 60, 5; X. 121,
 5; 159, 2.
 उद्यत् I. 157, 6; IV. 41, 4; VI. 62, 3; 72, 5;
 X. 106, 7.
 उद्यत् X. 106, 4.
 उद्यत् I. 19, 4; 23, 10; 134, 5; VI. 66, 6;
 11; VII. 34, 3; 56, 6; 57, 1; VIII. 45,
 4; 77, 1; X. 103, 13. •
 उद्यत् I. 166, 6; 8; V. 57, 3; 60, 2.
 उद्यत् X. 94, 6.
 उद्यत् IX. 66, 16.
 उद्यत् VIII. 45, 35.
 उद्यत् VI. 66, 5.

उद्योभिः I. 7, 4; 129, 5.
 उद्यो X. 104, 3.
 उद्योच I. 37, 7; VII. 24, 5; VIII. 32, 27;
 96, 10; X. 116, 5.
 उद्योचः VIII. 20, 12; X. 44, 3.
 उद्योचः VIII. 1, 21.
 उद्योभिः I. 133, 6; 171, 5; VIII. 49, 7.
 उद्योभः IX. 66, 17.
 उद्योपु II. 11, 17; X. 151, 3.
 उद्योप I. 182, 8; II. 19, 7.
 उद्योपस्य I. 143, 6; V. 12, 3; VII. 18, 5;
 VIII. 88, 6.
 उद्योपा II. 20, 5.
 उद्योपानि I. 73, 10; IV. 24, 7.
 उद्योपाय I. 110, 1.
 उद्योये VIII. 46, 28.
 उद्यो I. 24, 10; 28, 7; 33, 7; 116, 22; 123, 2;
 II. 2, 10; 30, 5; 40, 4; IX. 61, 10; X.
 106, 5; 107, 2; 183, 2.
 उद्योःचक्रं VIII. 72, 10.
 उद्योःचक्रं I. 116, 9.
 उद्योः V. 32, 6.
 उद्यो VI. 65, 6.
 उद्यो I. 48, 1; 92, 14; 113, 7; 12; 17; 19;
 123, 11; 13; 124, 10; V. 79, 2; 3; 9;
 VII. 76, 6; 77, 4.
 उद्यो I. 48, 8; VII. 81, 6.
 उद्यो X. 35, 5.
 उद्योति I. 46, 1; VII. 75, 5.
 उद्योतु VII. 104, 23; VIII. 47, 18; X. 35, 4.
 उद्योतु VII. 90, 4.
 उद्योति VII. 72, 4.
 उद्योती I. 92, 6; 124, 1; V. 79, 10; VI. 65,
 1; VII. 76, 7; 81, 1; 4; X. 35, 3.
 उद्योतीः IV. 39, 1; 51, 2; 3.
 उद्योती I. 71, 1.
 उद्योतु I. 124, 9; VII. 41, 7.
 उद्योती I. 184, 1; V. 64, 7.
 उद्योति I. 48, 10.
 उद्योतु I. 48, 3.

उद्योतु I. 113, 13; 124, 11.
 उद्योतु IV. 55, 2.
 उद्योतु V. 37, 1; VII. 18, 21.
 उद्योते III. 57, 5; VI. 55, 4; VIII. 13, 8;
 9; X. 64, 15; 135, 7.
 उद्योते I. 77, 1; 114, 6; III. 29, 11; V. 25,
 8; 44, 6; VI. 28, 6; VII. 82, 2; VIII.
 13, 19; IX. 24, 7; X. 97, 6; 136, 1;
 170, 3.
 उद्योति V. 81, 4.
 उद्योते I. 31, 14; VI. 45, 6.
 उद्योते इति X. 90, 11.
 उद् I. 9, 4; 10, 1; 11, 7; 24, 5; 15; 25, 21;
 28, 9; 33, 14; 37, 10; 40, 1; 48, 2; 5;
 50, 1; 5; 10; 13; 56, 1; 64, 11; 74, 3;
 82, 6; 92, 2; 95, 7²; 102, 4; 7³; 105,
 18; 112, 5; 113, 16; 17; 115, 1; 116, 8;
 11; 24; 117, 5; 12; 24; 118, 6²; 123, 1;
 6³; 124, 12; 126, 4; 143, 7; 157, 1; 164,
 17; 22; 47; 51; 182, 6; 7; 184, 2; 191,
 8; 9; II. 13, 10; 14, 9; 15, 7; 23, 8; 24,
 3; 6; 31, 2; 33, 4; 6; 38, 1; 4; 42, 2;
 III. 1, 12; 5, 9; 10; 8, 2-5; 18, 4; 30, 17;
 31, 4; 11; 33, 13; 37, 10; 39, 4; 44, 5;
 54, 21; IV. 1, 13; 17; 2, 20; 4, 4; 6, 3;
 13, 1; 15, 7; 18, 5; 8; 32, 4; 45, 1; 2;
 50, 5; 53, 1; 57, 4; 58, 1; V. 5, 9; 6, 9;
 11, 3; 25, 7; 31, 3; 32, 7; 34, 8; 42, 3;
 15; 45, 1; 52, 8; 17; 55, 5; 56, 5; 59,
 4; 76, 1; 83, 3; 4; 8; 10; VI. 16, 45;
 17, 6; 18, 13; 32, 2; 38, 1; 44, 12; 47,
 3; 5; 48, 17; 51, 1; 57, 6; 64, 1; 2;
 71, 5; 72, 2; 75, 16; VII. 1, 20; 25; 3,
 3; 8, 6; 16, 3²; 11; 22, 8; 23, 1; 32,
 12; 33, 5; 13; 34, 7; 35, 8; 38, 2; 41,
 3; 43, 2; 45, 2; 60, 2; 4; 61, 1; 62, 1;
 2; 63, 1-4; 66, 14; 69, 7; 72, 3; 76, 1;
 77, 2; 81, 2; 99, 2; 104, 4; VIII. 3, 15;
 6, 48; 7, 3; 7; 17⁴; 14, 8; 13; 19, 23;
 23, 5; 24, 17; 25, 19; 21; 27, 12; 43,
 10; 44, 4; 17; 61, 7²; 62, 10³; 63, 2;

64, 1; 66, 4; 69, 7; 70, 9³; 73, 1; 79, 6; 93, 1; IX. 5, 5; 33, 4; 47, 1; 50, 1; 2; 53, 1; 72, 1; 84, 4; 86, 40; 41; X. 5, 5; 8, 1; 10, 9; 11, 6; 15, 1³; 17, 10; 18, 8; 11; 13; 23, 4; 27, 15; 23; 35, 6; 8; 37, 2; 3; 9; 39, 2; 8; 9; 43, 9; 45, 7; 10²; 53, 8²; 55, 1; 59, 1; 67, 3; 4; 8; 68, 7; 73, 2; 75, 3; 85, 21; 90, 4; 97, 8; 101, 1; 12; 102, 2; 7²; 103, 9; 10⁴; 105, 10; 108, 11; 111, 2; 118, 2; 119, 2; 123, 2; 130, 2; 137, 1; 138, 2; 139, 1; 140, 2; 142, 6⁴; 153, 3; 159, 1²; 166, 5; 167, 4; 179, 1.

उ० I. 1, 2; 4, 5; 6; 10, 6; 11, 8; 17, 6; 20, 6; 23, 19; 22; 24, 8; 25, 15; 28, 6; 31, 18; 32, 4; 13; 34, 1; 5²; 36, 6; 15; 17; 39, 2; 41, 6; 45, 1; 47, 6; 51, 3; 52, 14; 53, 8; 67, 5; 74, 3; 9; 76, 4; 79, 6²; 80, 15; 81, 1; 82, 5; 84, 17; 85, 5; 86, 3; 90, 5; 7; 91, 5; 94, 5; 6; 8; 11; 16; 95, 11; 96, 9; 98, 3; 100, 19; 101, 11; 102, 11; 103, 8; 105, 19; 106, 3; 7; 107, 3; 108, 3; 5; 9; 10; 13; 109, 1; 2; 8; 110, 9; 111, 5; 112, 15; 25; 113, 20; 114, 2; 7³; 10; 11; 115, 6; 116, 10; 25; 117, 19; 119, 9; 122, 4; 6; 127, 9; 129, 3; 137, 2; 139, 8²; 140, 12²; 141, 12; 147, 5; 151, 2; 9; 153, 4; 154, 4; 159, 2; 161, 3; 162, 5; 6; 10; 22; 163, 1; 164, 26; 167, 8; 170, 1; 171, 3; 175, 5; 180, 9; 181, 8; 183, 4; 186, 5-8; 189, 4; 6; 191, 3; II. 7, 2; 3; 9, 6²; 10, 2; 11, 6; 12, 5; 13, 8; 16, 6; 23, 7; 24, 1; 2; 13; 27, 3; 8; 11; 14; 28, 8²; 30, 7; 9; 31, 3-5; 6²; 35, 11; 36, 2; 37, 4; III. 4, 6²; 5, 4; 6, 2; 7, 5; 13, 6; 16, 4; 19, 3; 16; 25, 1; 30, 5; 11²; 32, 8; 12; 13; 34, 2; 8; 9²; 35, 3; 36, 3; 37, 2; 38, 2; 3; 41, 7; 47, 3; 51, 5; 54, 7; 19; 56, 3; 5; 59, 1; IV. 2, 4; 3, 15; 9, 3; 4³; 12, 5; 15, 8; 17, 8; 10²; 13; 18,

4; 11; 20, 8; 21, 3; 9; 24, 7; 25, 8; 26, 5; 27, 2; 30, 4; 6-8; 12-18; 22; 23; 31, 7; 8; 33, 11; 34, 2; 3; 38, 2; 5-9; 39, 1; 40, 3; 4; 42, 4; 45, 3; 48, 5; 50, 9; 52, 3³; 55, 5; V. 1, 6; 10; 2, 10; 5, 9; 6, 10; 7, 3; 9; 9, 3; 4; 7; 24, 1; 29, 3; 30, 2; 31, 13; 33, 7; 8; 34, 3; 41, 3; 11; 42, 5; 8; 12; 18; 43, 9²; 46, 2; 4⁷; 5²; 6; 8; 47, 7; 52, 8; 9²; 53, 8; 55, 2; 7; 56, 7; 58, 1; 59, 5; 60, 6; 61, 5; 6; 8; 9; 18; 62, 3; 69, 1; 4; 70, 3; 75, 4; 76, 3; 77, 2; 79, 8; 81, 1; 4⁴; 5³; 83, 2²; 10; 85, 4; 8; VI. 1, 10; 15, 11²; 13; 16, 8; 47; 17, 3; 18, 7; 19, 1; 8; 21, 5²; 12; 23, 10; 25, 3; 7; 9; 28, 1; 33, 5; 38, 4; 40, 1; 44, 13; 45, 3; 5; 47, 1²; 7; 19; 29; 48, 2; 4²; 17; 19; 50, 3; 9; 10; 13; 14; 51, 8; 52, 1; 13; 53, 10²; 54, 6; 56, 2; 3; 60, 1; 61, 3; 7; 10; 62, 8; 11; 63, 9; 64, 4; 67, 6; 68, 7; VII. 2, 6; 5, 4; 12, 2; 3; 15, 3; 17, 1; 2²; 19, 5; 20, 9; 25, 3; 26, 4; 31, 2; 7; 33, 10-12; 34, 18; 23; 35, 14; 36, 7; 9; 38, 5; 40, 3; 41, 1; 4⁴; 49, 2²; 54, 3; 56, 11; 57, 6; 58, 1; 2; 4; 63, 5; 64, 2; 66, 6; 68, 6-8; 72, 2; 74, 6²; 82, 8; 86, 2; 90, 3; 95, 4; 97, 10; 98, 2²; 104, 22²; 24; VIII. 1, 6; 31; 2, 33; 42; 5, 9²; 21; 26; 6, 22-24; 32; 33; 39; 7, 12; 24; 9, 10; 11²; 12, 7; 14; 13, 23; 14, 11; 15, 7; 18, 7; 8; 11²; 16; 19, 19; 37; 20, 15; 16; 21, 8; 23, 2; 24, 4; 25, 10; 14; 26, 10; 18; 30, 4; 31, 18; 32, 8; 9; 20²; 35, 13; 14; 16; 40, 9; 43, 12; 13; 17; 44, 22; 45, 6; 17; 18; 33; 34; 46, 10; 28; 47, 5; 12; 48, 1; 5; 8; 14; 15; 52, 8; 53, 7; 54, 6; 57, 3; 60, 9; 61, 2; 15; 66, 10; 14; 67, 10; 69, 8; 70, 5; 71, 1; 75, 2; 78, 3; 4; 80, 10; 83, 9; 84, 3; 86, 4; 88, 4; 89, 5; 6; 92,

28; 94, 4; 97, 10; IX. 1, 4; 9; 2, 10;
4, 3; 6, 3; 13, 4; 22, 5; 6; 32, 6; 45,
3; 51, 5; 55, 3; 61, 8; 62, 24; 63, 9;
12; 68, 7; 79, 3²; 82, 3; 87, 9; 89, 6;
93, 3; 96, 3; 5; 97, 13; 24; 53; 107,
20²; X. 4, 7; 7, 7²; 10, 5; 16, 6; 8;
17, 2; 18, 1; 20, 9; 22, 9; 15; 25, 1;
3; 27, 24; 28, 1; 31, 2; 4; 11²; 32,
7; 33, 8; 34, 2; 39, 9; 40, 5; 42, 9;
11²; 43, 3; 5; 48, 8; 53, 4; 7²; 11;
55, 3; 6²; 56, 4; 60, 3; 61, 9; 14; 15;
23; 62, 10; 63, 2; 64, 10; 66, 11; 67,
3; 69, 4; 5; 10; 12; 71, 4²; 5; 73,
3; 10; 75, 8; 78, 6; 81, 3²; 5; 6; 82,
2; 83, 6; 85, 10; 86, 9; 14; 87, 3;
6; 7; 20; 88, 2; 3; 14²; 15; 89, 4;
90, 2; 91, 11; 92, 12; 93, 5; 6; 7;
10; 95, 5; 7; 96, 10; 97, 2; 16; 99,
9; 102, 7; 104, 10; 107, 7; 108, 5;
109, 6; 110, 2; 111, 9; 116, 8; 117,
1²; 3; 121, 1; 124, 1; 125, 1; 2; 5;
7; 131, 3; 136, 5; 137, 1²; 141, 2;
142, 3²; 146, 3²; 148, 3; 4²; 5; 158, 3;
159, 3; 161, 1; 186, 2².

उत्सङ्ख I. 163, 4.

उत्सङ्खः VIII. 93, 4.

उत्सङ्खान्तं IV. 18, 1; X. 55, 7.

उत्सङ्खान्तः V. 44, 13.

उत्सङ्खान्तिः IX. 81, 1.

उत्सङ्खयत् VII. 104, 3.

उत्सङ्खयनात् I. 48, 7.

उत्सङ्खये VIII. 41, 2.

उत्सङ्खै I. 113, 18.

उत्सङ्खवता VI. 18, 9.

उत्सङ्खसुतः II. 23, 18.

उत्सङ्खारत् VII. 55, 7.

उत्सङ्खारत् II. 12, 3; 14, 3; 24, 14.

उत्सङ्खारत् I. 112, 12.

उत्सङ्खारत् X. 62, 2.

उत्सङ्खारत् X. 19, 5.

उत्सङ्खारः X. 45, 5.

उत्सङ्खारिष II. 9, 3.

उत्सङ्खः X. 121, 6.

उत्सङ्खता I. 108, 12; 115, 6; V. 62, 8; 69, 3;
76, 3; VI. 51, 1; VII. 6, 7; 41, 4; 76, 3;
VIII. 72, 17; 103, 11.

उत्सङ्खि VI. 15, 11.

उत्सङ्खे III. 15, 2; V. 54, 10; VII. 63, 5;
66, 4; 12; VIII. 1, 29; 13, 13; 27, 21.

उत्सङ्खन्यंतं X. 8, 9.

उत्सङ्खयि X. 37, 4.

उत्सङ्खरत् IV. 2, 7.

उत्सङ्खरे II. 17, 1.

उत्सङ्खरयति I. 168, 8.

उत्सङ्खरयती I. 113, 8.

उत्सङ्खरयती VIII. 101, 16.

उत्सङ्खराणाः IV. 39, 5; VII. 44, 2.

उत्सङ्खरितः X. 119, 12.

उत्सङ्खत् IV. 21, 9.

उत्सङ्खयि I. 53, 11; X. 77, 7.

उत्सङ्खयत् X. 155, 2.

उत्तो इति I. 23, 15; 116, 14; 131, 6; 134, 6;
153, 4; 162, 6; 12; II. 11, 5; 18, 2;
III. 7, 6; 10; 54, 4; IV. 9, 4; 38, 1;
V. 6, 9; 25, 8; 38, 4; 55, 4; VI. 47, 1;
VII. 1, 8; 29, 4; 53, 3; VIII. 6, 31;
13, 9; 28; 31; 21, 8; 25, 23; 26, 11;
33, 17; 40, 10; 72, 6; 93, 5; IX. 57, 4;
64, 26; 99, 4; X. 71, 4; 73, 9; 117, 1;
2; 146, 3; 168, 1.

उत्सङ्खोक्तः V. 54, 3.

उत्सङ्खोक्तं X. 97, 7.

उत्सङ्खरत् VII. 66, 16.

उत्सङ्खरत् IV. 25, 4; VI. 52, 5; VII. 104, 24;
X. 59, 4; 6.

उत्सङ्खरति X. 37, 5.

उत्सङ्खरातः VIII. 40, 8; X. 68, 10.

उत्सङ्खरिताः V. 1, 1.

उत्सङ्खरिताः X. 85, 1².

उत्सङ्खः III. 5, 10; IX. 85, 3; 108, 16; X.
159, 3; 4; 166, 5.

उत्सर्ग I. 24, 15; 25, 21; 50, 10; 156, 4; 163, 7; II. 1, 12; 23, 10; IV. 31, 15; 36, 8; 54, 2; V. 25, 5; 59, 3; IX. 22, 5; 6; 51, 2; 63, 29; 67, 3; 28; 107, 1; X. 75, 1; 170, 3.

उत्सर्गमा III. 56, 8; X. 97, 18; 23.

उत्सर्गमामि I. 91, 18; V. 28, 3.

उत्सर्गमय्य IX. 22, 6.

उत्सर्गमे I. 31, 7; II. 41, 5; V. 60, 6; VIII. 51, 4; IX. 61, 29.

उत्सर्गमेभिः VI. 60, 3.

उत्सर्गः IV. 18, 9; 30, 1; VIII. 14, 15; IX. 107, 18; X. 85, 40; 86, 1; 102, 10.

उत्सर्गं I. 50, 10; 95, 8; 154, 1; II. 23, 8; VI. 16, 17; IX. 107, 2; X. 84, 6.

उत्सर्गस्मात् X. 42, 11; 98, 5.

उत्सर्गरस्मिन् X. 98, 6.

उत्सर्गता I. 32, 9; III. 33, 8; VII. 95, 4; VIII. 20, 6; 33, 18; X. 10, 10; 28, 6; 145, 3.

उत्सर्गताणि VIII. 41, 9; X. 67, 10.

उत्सर्गतात् IV. 26, 6; V. 60, 7.

उत्सर्गात् VI. 19, 9; VIII. 61, 16.

उत्सर्गात्तात् X. 27, 15; 36, 14.

उत्सर्गरात् I. 113, 13.

उत्सर्गराभ्यः X. 145, 3.

उत्सर्गं I. 50, 11.

उत्सर्गःउत्सर्गः IV. 57, 7.

उत्सर्गं I. 7, 7; VI. 19, 13; X. 72, 1; 103, 11.

उत्सर्गं X. 145, 3.

उत्सर्गः IV. 13, 5.

उत्सर्गःउत्सर्गः X. 72, 3; 4.

उत्सर्गःउत्सर्गः X. 145, 2.

उत्सर्गयोः I. 164, 33.

उत्सर्गःहस्तः VI. 16, 46; 63, 3.

उत्सर्गःहस्ताः III. 14, 5; X. 79, 2.

उत्सर्गा V. 1, 3; X. 27, 13; 142, 5.

उत्सर्गायां I. 164, 14; II. 10, 3; III. 29, 3.

उत्सर्गिण् VII. 33, 1; VIII. 76, 10.

उत्सर्गं X. 149, 2.

उत्सर्गिणीयः I. 181, 1.

उत्सर्गीताः IX. 81, 1.

उत्सर्गीयमानाः III. 8, 9.

उत्सर्गत् II. 43, 3.

उत्सर्गि VIII. 79, 1.

उत्सर्गिदः I. 89, 1; 139, 6; V. 59, 6; X. 116, 9.

उत्सर्गिदं I. 102, 9.

उत्सर्गिदा X. 76, 1.

उत्सर्गिणं III. 21, 5; VI. 47, 27.

उत्सर्गदिताः X. 136, 3.

उत्सर्ग्य VII. 81, 2.

उत्सर्ग्यः VI. 68, 1; IX. 86, 46.

उत्सर्ग्यं I. 80, 9; VIII. 69, 9; IX. 68, 5; 103, 1; X. 22, 7; 50, 6.

उत्सर्ग्यता II. 31, 7; VIII. 74, 3; 101, 7.

उत्सर्ग्यतानि X. 8, 2.

उत्सर्ग्यति VIII. 27, 19.

उत्सर्ग्यति I. 190, 3.

उत्सर्ग्यत् I. 50, 11; 124, 1; 163, 1; VII. 60, 1; X. 88, 6.

उत्सर्ग्यं X. 37, 7.

उत्सर्ग्यता I. 178, 3.

उत्सर्ग्यनीयसी X. 86, 6.

उत्सर्ग्यः III. 2, 10; V. 83, 7; VII. 50, 4; VIII. 6, 29; X. 127, 2; 142, 4.

उत्सर्ग्यता I. 35, 3.

उत्सर्ग्यपुनः VI. 58, 2.

उत्सर्ग्यपुनः IX. 114, 2.

उत्सर्ग्यपुनः IV. 20, 7; 29, 3.

उत्सर्ग्यपुनः X. 18, 12.

उत्सर्ग्यपुनः IX. 86, 43.

उत्सर्गः I. 154, 5; V. 45, 8; VIII. 61, 6; IX. 89, 6; 107, 4; X. 30, 8.

उत्सर्गि I. 88, 4.

उत्सर्गः I. 64, 6; 85, 11; 121, 8; II. 16, 7; 24, 4;

III. 26, 9; V. 32, 1; 52, 12; 54, 8; VI.

44, 24; VII. 57, 1; VIII. 7, 10; 16;

IX. 97, 44; 110, 5; X. 30, 9; 45, 2;

101, 11; 143, 6.

उत्सर्ग्ये I. 102, 1.

उत्सवेषु I. 100, 8.
 उत्सवस्य X. 5, 1.
 उत्साः V. 57, 1.
 उत्सान् V. 32, 2.
 उत्सिनाति I. 125, 2.
 उत्सिसुखतः VIII. 14, 14.
 उत्स्यार्य II. 15, 5.
 उत्स्यैयति V. 27, 5.
 उदक् III. 53, 11; VIII. 4, 1; 28, 3.
 उदकं I. 161, 8; 10; 164, 7; 40; 51; 191, 14;
 IX. 67, 32; X. 102, 10.
 उदकात् X. 166, 5.
 उदकात्स्य X. 166, 5.
 उदकात् VII. 72, 5; 104, 19; X. 87, 20; 21.
 उदश्याभस्य IX. 97, 15.
 उद्वः X. 86, 22.
 उद्वं II. 15, 6.
 उद्वधि VII. 94, 12.
 उद्वीन्स्य III. 45, 3.
 उद्वधेः X. 67, 5.
 उद्वन् I. 104, 3.
 उद्वनि I. 116, 24; X. 68, 8.
 उद्वनिमान् V. 42, 14.
 उद्वन्यास्य X. 106, 6.
 उद्वन् X. 99, 8.
 उद्वन्वः V. 54, 2.
 उद्वन्वे V. 57, 1.
 उद्वन्वाःस्य II. 7, 3.
 उद्वन्वः IX. 86, 27.
 उद्वन्वता V. 83, 7.
 उद्वन्वतीः VII. 50, 4.
 उद्वन्वतः IV. 45, 4; VII. 42, 1; IX. 106, 8;
 X. 68, 1.
 उद्वन्वतं V. 74, 4; IX. 108, 7.
 उद्वन्धिः I. 85, 5; 104, 4; II. 13, 5; VIII.
 98, 7; X. 78, 5.
 उद्वन्धे I. 116, 3.
 उद्वरे I. 42, 9; VIII. 1, 23; 2, 1; 78, 7;
 X. 86, 23.

उद्वरेस्य I. 162, 10.
 उद्वरे I. 30, 3; VIII. 91, 5.
 उद्वरेषु I. 25, 15.
 उद्वराहासः V. 58, 3.
 उद्वराहेन I. 38, 9.
 उद्वरत्रे VI. 47, 21.
 उदा V. 41, 14.
 उदास्य VIII. 98, 7.
 उदारधिः I. 187, 10.
 उदितं X. 151, 2; 3.
 उदीचः X. 131, 1.
 उदुचली X. 14, 12.
 उद्वानास्य II. 43, 2.
 उद्वरेन् X. 68, 4.
 उद्वितं VIII. 51, 2.
 उद्वः I. 112, 12; VII. 65, 4; VIII. 32, 25;
 X. 68, 5; 102, 4.
 उद्वःस्य VIII. 19, 14.
 उद्व V. 45, 10; 85, 6; VIII. 100, 9.
 उद्वस्य IV. 20, 6; X. 68, 4.
 उद्वतस्युचे I. 31, 5.
 उद्वते V. 55, 8.
 उद्वते I. 164, 47.
 उद्विद्यं II. 24, 4; VIII. 7, 10; IX. 74, 7;
 X. 101, 5; 6.
 उद्वीस्य VIII. 49, 6.
 उद्वत्सु I. 161, 11.
 उद्वत् V. 42, 3.
 उद्वत्ति V. 85, 4.
 उद्वत्ति V. 85, 3.
 उद्वत् II. 13, 9.
 उद्वोति V. 31, 1.
 उद्वन् II. 3, 2.
 उद्वंति I. 85, 5; V. 54, 8.
 उद्वंति V. 83, 8.
 उद्व I. 1, 7; 2, 4-6; 3, 5; 6; 4, 2; 11, 6;
 12, 7; 10; 13, 3; 7; 8; 10; 12; 16, 2;
 4; 5; 21, 1; 4; 22, 5; 6; 9; 12; 23, 17;
 18; 25, 4; 30, 8; 33, 1; 2; 36, 7; 38, 5;

40, 1; 8; 47, 3; 8; 48, 11; 49, 1; 53, 7;
62, 12; 65, 1; 68, 1; 71, 1; 72, 5; 74, 6;
77, 3; 81, 8; 82, 5; 6; 83, 2; 84, 2;
87, 2; 89, 2; 92, 7; 93, 11; 95, 1; 6;
107, 2; 114, 9; 116, 10; 117, 1; 118, 10;
124, 11; 125, 4²; 126, 3; 130, 1; 134, 2;
135, 1; 3; 5; 8; 136, 6; 137, 1; 3; 138, 4;
139, 1; 5; 140, 4; 141, 1; 142, 2; 11; 13;
145, 5; 149, 1; 151, 4; 7; 158, 3; 161, 6;
7; 10; 162, 7²; 21; 163, 12; 13; 164, 4;
26; 42; 165, 5; 166, 2; 167, 1; 171, 2;
173, 10; 177, 1; 3; 5; 179, 5; 180, 6;
182, 2; 183, 5; 185, 7; 186, 4; 187, 3;
188, 10; 190, 2; II. 3, 10; 5, 6; 8, 1;
17, 7; 18, 8; 24, 15; 27, 7; 13; 30, 3;
7; 11; 34, 14; 35, 1; 3; 5; 39, 8; III.
2, 3; 6; 9; 3, 9; 4, 10; 12, 7; 25, 4;
27, 12; 29, 16; 33, 5; 35, 2²; 37, 5;
43, 1²; 2; 51, 2; 52, 5; 6; 53, 11; 55, 1;
21; 56, 2; 60, 7; IV. 4, 9; 5, 1; 8; 6, 2;
14, 1; 16, 1; 21, 1; 5; 22, 10; 29, 1; 2;
4; 33, 2; 34, 1; 5; 6; 35, 1; 37, 1; 41, 8;
9²; 44, 4; 46, 5; 51, 11; 56, 5; 57, 5;
58, 1; 2; V. 2, 5; 4, 5; 8, 4; 9, 5;
11, 4; 30, 9; 39, 4; 40, 4; 42, 7; 15;
43, 1; 49, 2; 4; 51, 12; 53, 3; 54, 7;
55, 5; 62, 4²; 63, 3; 65, 3; 71, 1; 3;
75, 8; 78, 1; VI. 1, 6; 8, 4; 15, 6; 16, 37;
38; 17, 7; 20, 8; 21, 11; 28, 2; 4; 8⁴;
31, 5; 36, 4; 40, 4; 41, 1; 4; 45, 23;
47, 8; 29; 48, 11; 16; 50, 6²; 52, 8; 9;
13; 55, 4; 57, 2; 60, 14; 62, 4; 67, 2;
3; 68, 10; 69, 4; 72, 2; 75, 8; 13; VII.
1, 3; 6²; 2, 1; 2; 6, 6; 14, 3; 15, 9²;
16, 11; 18, 3; 4; 19, 11²; 23, 3; 26, 5;
28, 1; 29, 2; 31, 9; 32, 1; 33, 9; 14;
37, 7; 44, 3; 46, 2; 55, 2; 69, 6; 70, 6;
71, 4; 72, 2; 73, 4; 74, 3; 4; 83, 3;
92, 1; 93, 6; 95, 4; 5; 103, 3; VIII. 1, 4;
8; 4, 9; 11; 14; 5, 7; 13; 30; 6, 8; 27;
40; 42; 7, 11; 27; 8, 6; 11, 4; 14, 12;
17, 2; 4; 18, 14; 15; 20, 14; 18; 22;

21, 2; 22, 7; 12; 13; 24, 23; 25, 21;
26, 4; 7; 9; 27, 11; 20; 32, 6; 17; 34, 1;
35, 7; 20; 21; 40, 8; 41, 2; 43, 4; 44, 3;
5; 45, 7; 46, 30²; 49, 5; 6; 50, 3; 4;
52, 3; 54, 3; 7; 57, 3; 4; 67, 10; 68, 14;
69, 13; 71, 9; 72, 7; 12; 15; 73, 3; 14;
81, 5; 7; 86, 2; 87, 3; 4; 90, 1; 91, 5;
92, 10; 93, 31; 96, 8; 12; 98, 7; 12;
99, 1; 4; 100, 11; 102, 9; 13; 103, 14;
IX. 11, 1; 6; 15, 7; 19, 6; 49, 2; 67, 29;
69, 1; 4; 71, 5; 72, 9; 76, 3; 78, 1;
86, 7; 32; 39; 92, 2; 93, 5; 95, 3; 97, 5;
20; 33; 38; 102, 2; X. 10, 10; 14, 10;
16, 5; 18, 8; 10; 12; 24, 2; 28, 12; 29, 3;
31, 1; 3; 5; 32, 2; 34, 10; 35, 7; 36, 7;
40, 7; 42, 2; 60, 4; 61, 9; 10; 12; 66, 7;
70, 9; 10; 72, 8; 9; 73, 4; 5; 11; 8;
6; 85, 15; 86, 20; 87, 1-3; 88, 19; 91,
11; 94, 5; 95, 17²; 97, 4; 14; 98, 9;
12; 99, 8; 12; 102, 7; 104, 1; 6; 7;
106, 11; 109, 7; 114, 2; 117, 1²; 5; 119,
4; 123, 6; 124, 1; 125, 4; 7; 127, 7;
8; 130, 2; 136, 7; 137, 7; 140, 2; 145,
6; 151, 4; 153, 1; 154, 1; 167, 2; 169,
4; 183, 2.

उपसर्ग X. 83, 7.

उपसर्गने II. 28, 2.

उपसर्गणे VIII. 32, 21.

उपसर्गे VII. 86, 6.

उपसर्गति X. 146, 2.

उपसर्गमृत् X. 110, 10.

उपसर्गमहि I. 91, 10; II. 32, 5.

उपसर्गमत् I. 46, 14.

उपसर्गमरेत् X. 159, 2.

उपसर्गमृत् X. 19, 2.

उपसर्गमृति I. 128, 2.

उपसर्गमृति VII. 71, 2.

उपसर्गमृति X. 164, 3.

उपसर्गमृति IX. 68, 2.

उपसर्गमृति I. 162, 12; X. 121, 2; 191, 2.

उपसर्गमृति X. 69, 1.

उपसङ्गतिः I. 76, 1.
 उपसङ्गतौ III. 18, 1.
 उपसङ्गव VIII. 3, 21.
 उपसङ्गपुं: X. 39, 8.
 उपसङ्गिणे I. 129, 8.
 उपसङ्गप I. 126, 7; VIII. 51, 7; 74, 9.
 उपसङ्गसासः X. 71, 7.
 उपसङ्गितः VIII. 19, 33.
 उपसङ्गित्यंतः III. 59, 3.
 उपसङ्गितारः III. 1, 16.
 उपसङ्गिति I. 73, 3.
 उपसङ्गितवे X. 160, 5.
 उपसङ्ग्यं I. 28, 3.
 उपसङ्गमुपः I. 53, 9.
 उपसङ्गमुपे X. 117, 2.
 उपसङ्गायते I. 25, 8.
 उपसङ्गिका VIII. 102, 21.
 उपसङ्गीयति I. 190, 5.
 उपसङ्गितं I. 135, 8.
 उपसङ्गितं III. 22, 3.
 उपसङ्गितमानः X. 117, 8.
 उपसङ्गितमानां VIII. 101, 16.
 उपसङ्गिताने VI. 49, 13.
 उपसङ्गित्यति VIII. 43, 33.
 उपसङ्गित् VIII. 102, 15; IX. 54, 2.
 उपसङ्गी इपेसुपभीङ्ग II. 39, 4.
 उपसङ्गाव IX. 91, 4.
 उपसङ्गिपक्षमानं I. 152, 4.
 उपसङ्गीतं I. 121, 9.
 उपसङ्गीता X. 109, 4.
 उपसङ्गित्वां IX. 85, 11.
 उपसङ्गितं VI. 28, 8.
 उपसङ्गित् I. 32, 5.
 उपसङ्गिते V. 47, 6.
 उपसङ्गित् I. 103, 4.
 उपसङ्गितः I. 74, 1; IV. 39, 5; VII. 44, 2.
 उपसङ्गितं IX. 71, 2.
 उपसङ्गीहत् V. 61, 5.
 उपसङ्गीहं X. 85, 7.

उपसङ्गीहो I. 174, 7.
 उपसङ्गितः I. 74, 7; 169, 7; IX. 88, 5; X. 61, 9.
 उपसङ्गितः X. 94, 4; 13.
 उपसङ्गितः VII. 104, 17.
 उपसङ्गितमहे X. 37, 5.
 उपसङ्गिते I. 185, 11; 188, 8.
 उपसङ्गिते I. 40, 2; VI. 61, 5.
 उपसङ्गितः IX. 86, 35.
 उपसङ्गितः IX. 112, 4.
 उपसङ्गितं I. 102, 9.
 उपसङ्गितं I. 61, 3; 110, 5; V. 3, 3; 64, 4;
 VII. 30, 3; 4; 39, 7; VIII. 53, 1; 62,
 8; 80, 5; X. 29, 3.
 उपसङ्गितः X. 33, 7.
 उपसङ्गितः सतं II. 23, 1.
 उपसङ्गितः X. 33, 6.
 उपसङ्गितः IV. 42, 1; X. 5, 6.
 उपसङ्गितः I. 145, 5.
 उपसङ्गितः I. 31, 15; 113, 15; 124, 2; VIII.
 29, 9; 69, 13.
 उपसङ्गीतः IV. 23, 3; VIII. 40, 9.
 उपसङ्गीतः IV. 43, 4.
 उपसङ्गीतः X. 61, 21.
 उपसङ्गीतः VI. 67, 6.
 उपसङ्गीतः V. 41, 16.
 उपसङ्गीतः VIII. 60, 11.
 उपसङ्गीतः III. 5, 5.
 उपसङ्गीतः X. 8, 1.
 उपसङ्गीतः VIII. 61, 2.
 उपसङ्गीतः VIII. 99, 2.
 उपसङ्गीतः V. 34, 9.
 उपसङ्गीतः V. 58, 5.
 उपसङ्गीतः I. 59, 1; IV. 5, 1.
 उपसङ्गीतः I. 84, 20.
 उपसङ्गीतः VIII. 82, 4.
 उपसङ्गीतः I. 33, 2.
 उपसङ्गीतः X. 102, 5.
 उपसङ्गीतः II. 33, 12.
 उपसङ्गीतः II. 2, 11.
 उपसङ्गीतः IV. 4, 10; VII. 1, 12.

उपस्थापः I. 34, 9; 183, 1.
 उपस्थापि X. 11, 5.
 उपस्थे VIII. 47, 12.
 उपरः X. 27, 20.
 उपरस्ताति I. 151, 5; VII. 48, 3.
 उपरं I. 62, 5; V. 31, 11; VI. 21, 11.
 उपरस्य I. 79, 3; 104, 4; IV. 2, 18; V. 44, 2; X. 94, 5.
 उपरा I. 54, 7; 167, 3.
 उपराः I. 62, 6; III. 56, 2; V. 29, 5; VII. 87, 5; X. 27, 23.
 उपरान् II. 4, 9.
 उपराय VII. 87, 4.
 उपरासः IX. 77, 3; X. 15, 2.
 उपरासु I. 127, 5; IV. 37, 3.
 उपरि I. 24, 7; 34, 8; IV. 31, 15; V. 61, 12; VIII. 33, 19; 47, 2; 101, 9; IX. 54, 3; X. 34, 9; 75, 3; 129, 5.
 उपरिःपुमान् X. 73, 8.
 उपरिःमर्त्तं VIII. 19, 12.
 उपरिःहात् IX. 91, 4.
 उपरिःस्पृशं X. 128, 9.
 उपरि I. 164, 12; X. 44, 7.
 उपरिपु I. 128, 3; X. 175, 3.
 उपलःप्रविश्यां IX. 112, 3.
 उपलःपक्षा IV. 9, 5.
 उपलःपक्षाः VI. 71, 5; IX. 95, 5.
 उपलःपक्षुः IX. 84, 3; 86, 33.
 उपलःपक्षुं VI. 56, 6.
 उपलःपक्षं I. 164, 8.
 उपलःपक्षः X. 69, 12.
 उपलःपक्षः I. 132, 2; IV. 54, 1.
 उपलःपक्षि VIII. 23, 3.
 उपलःपक्षि I. 127, 7.
 उपलःपक्षिभिः I. 33, 4.
 उपलःपक्षिन् V. 40, 8.
 उपलःपक्षिप्राणाः VII. 56, 13.
 उपलःपक्षिप्राणि X. 97, 21.
 उपलःपक्षिः VII. 86, 8.
 उपलःपक्षि VIII. 8, 5; 34, 11.

उपलःपक्षि I. 10, 3.
 उपलःपक्षि VII. 23, 1.
 उपलःपक्षि II. 6, 1.
 उपलःपक्षि III. 14, 5.
 उपलःपक्षिः II. 23, 13; III. 59, 5; X. 47, 6.
 उपलःपक्षिप्राणि VII. 15, 1.
 उपलःपक्षि V. 43, 7; X. 27, 13.
 उपलःपक्षिप्राणा X. 123, 5.
 उपलःपक्षिप्राणि II. 1, 16; 2, 13.
 उपलःपक्षिप्राणि X. 76, 7.
 उपलःपक्षिप्राणिः VII. 101, 4.
 उपलःपक्षिप्राणि X. 21, 2; 105, 10.
 उपलःपक्षिप्राणि VIII. 47, 16.
 उपलःपक्षिप्राणि IX. 69, 5.
 उपलःपक्षिप्राणि IX. 62, 28.
 उपलःपक्षिप्राणि II. 31, 5; IV. 33, 1; V. 85, 1; IX. 71, 1.
 उपलःपक्षिः X. 97, 23.
 उपलःपक्षिः X. 97, 23.
 उपलःपक्षि IX. 87, 9.
 उपलःपक्षिः VII. 27, 3; X. 96, 5.
 उपलःपक्षिः I. 36, 10.
 उपलःपक्षिः X. 60, 1.
 उपलःपक्षिः I. 36, 17; 112, 15; VIII. 5, 25.
 उपलःपक्षिः X. 115, 8.
 उपलःपक्षिः I. 136, 1; V. 76, 2.
 उपलःपक्षिः I. 110, 5.
 उपलःपक्षिः VIII. 103, 8.
 उपलःपक्षिः X. 115, 9.
 उपलःपक्षिः I. 158, 4; VII. 83, 7; VIII. 1, 16; X. 64, 11.
 उपलःपक्षिः I. 148, 2; 190, 3; IV. 56, 5; VIII. 4, 6; 27, 11; 62, 1; 70, 13; 84, 4.
 उपलःपक्षिः VIII. 27, 15.
 उपलःपक्षिः इत्युपलःपक्षिः II. 32, 1.
 उपलःपक्षिः I. 181, 7; X. 167, 3.
 उपलःपक्षिः I. 136, 2; 163, 1.
 उपलःपक्षिः VI. 61, 13.
 उपलःपक्षिः I. 162, 16.

उपसङ्गणीयसि VI. 44, 6.

उपसङ्गं II. 35, 9; 41, 21; VII. 6, 6.

उपसङ्गसङ्ग X. 156, 5.

उपसङ्गा I. 35, 6; 124, 5.

उपसङ्गात् I. 95, 4; III. 33, 1; VI. 62, 6;
VII. 9, 1; 63, 3; 88, 7; X. 17, 12; 18,
10; 161, 2.

उपसङ्गाय III. 48, 3.

उपसङ्गाय I. 145, 4.

उपसङ्गे I. 31, 9; 35, 5; 95, 5; 109, 3; 115,
5; 117, 5; 144, 2; 146, 1; 185, 2; 5;
II. 14, 7; III. 5, 8; 8, 1; 26, 9; 29, 14;
V. 1, 6; 19, 1; VI. 7, 5; 8, 4; 75, 1;
4; VII. 5, 1; 34, 25; 104, 9; VIII. 40, 4;
42, 2; 94, 2; 96, 15; IX. 26, 1; 71, 5; 74,
5; 76, 5; 86, 25; 89, 1; 109, 13; X. 5, 1;
7; 8, 1; 7; 15, 7; 45, 3; 46, 1; 69, 10;
70, 6; 7; 79, 3; 85, 2; 95, 14; 101, 10.

उपसङ्गिणं X. 88, 18.

उपसङ्गुः X. 22, 13.

उपसङ्गुं II. 33, 11.

उपसङ्गानः VIII. 45, 23.

उपसङ्गताः X. 15, 5.

उपसङ्गरे I. 62, 6; VIII. 6, 28; 69, 6; 96, 14.

उपसङ्गरेषु I. 87, 2.

उपाकसंज्ञसं VIII. 6, 25.

उपाकयोः I. 81, 4.

उपाके I. 27, 6; 178, 3; IV. 10, 5; 11, 1;
16, 14; 20, 4; VII. 3, 6; 42, 3; 73, 2;
VIII. 96, 3.

उपाके इति I. 142, 7; III. 4, 6; X. 110, 6.

उपानसः X. 105, 4.

उपो इति I. 39, 6; 61, 14; 82, 1; 124, 4;
III. 35, 3; VII. 67, 2; 77, 1; 84, 3; 86,
3; 92, 1; 93, 3; VIII. 23, 9; 24, 14;
96, 6; 103, 1; IX. 61, 13; 69, 2.

उप्ये I. 176, 2.

उप्यः IV. 19, 5.

उप्यतं VII. 104, 1.

उप्यतं I. 21, 5.

उप्यन् I. 52, 2.

उप्यन्तु VI. 52, 1.

उप्यं IV. 1, 15.

उप्यतः V. 81, 4; IX. 86, 6.

उप्यतं III. 53, 5.

उप्ये I. 190, 7; II. 9, 5; VIII. 61, 1; X. 32,
1; 64, 14; 84, 7.

उप्येऽङ्कं VIII. 1, 2.

उप्यस्य IV. 53, 6; VI. 19, 10; 47, 16; VII.
9, 1; 33, 12; 82, 4; 83, 5; VIII. 101,
10; IX. 81, 2; X. 13, 5².

उप्या II. 6, 7.

उप्या X. 108, 6.

उप्याः II. 12, 8.

उप्यादतः X. 90, 10.

उप्यान् I. 189, 7; IV. 2, 2; VI. 15, 9; 33, 3.

उप्यानि VI. 19, 13; VII. 2, 2.

उप्याय I. 31, 7; X. 37, 11.

उप्यायिन् X. 87, 3.

उप्यायिणं VIII. 1, 2.

उप्यासः I. 60, 2; II. 2, 12; IV. 24, 3; VI.
1, 5; VII. 1, 20; 25; 83, 6.

उप्याहसि V. 39, 1.

उप्याहस्या I. 81, 1.

उप्ये II. 24, 10; III. 32, 14; IV. 39, 5;
V. 59, 7; VII. 82, 9; X. 92, 2.

उप्येभिः I. 185, 4.

उप्येभ्यः I. 91, 23.

उप्येषां I. 26, 9.

उप्येषु I. 122, 14; IV. 44, 6.

उप्योः I. 120, 1; VI. 25, 6.

उभा I. 22, 2; 23, 2; 46, 15²; III. 4, 120,
12; 124, 5; 140, 3; 141, 4; 182, 4;
185, 9; II. 27, 15; III. 3, 11; IV. 4,
14; V. 38, 3; 44, 12; 46, 2; 68, 2; 86,
1; VI. 60, 13⁴; 69, 8; VII. 1, 17; 37,
3; 93, 1; VIII. 5, 29; 31, 8; 61, 18;
72, 12; 86, 1²; 101, 7; IX. 5, 7; X. 14,
7; 85, 9; 86, 14; 87, 3; 105, 2; 125, 1²;
128, 7; 131, 5.

उभाषा IX. 67, 25.

उभे इति I. 10, 8; 33, 9; 35, 9; 54, 2; 95, 5-7; 133, 1; 141, 11; 147, 1; 185, 4; 9; II. 1, 15; 2, 4; 27, 15; 43, 1; III. 1, 10; 2, 2; 31, 17; 34, 1; 53, 12; 54, 15; 55, 20; IV. 7, 8; 16, 5; 19, 1; 42, 6; 55, 3; V. 6, 9; 30, 9; 31, 6; 37, 5; 82, 8; VI. 30, 1; 46, 5; 48, 6; 52, 14; 66, 6; VII. 20, 4; 34, 23; 60, 2; 87, 3; 96, 2; 99, 1; VIII. 6, 5; 38; 20, 4; 25, 18; 21; 39, 1; 52, 7; 64, 4; 93, 12; 98, 5; 103, 7; IX. 18, 6; 32, 4; 70, 2-5; 81, 5; 97, 38; 101, 7; X. 1, 7; 13, 5²; 17, 6; 30, 9; 39, 12; 64, 14; 65, 5; 76, 1; 101, 10; 11; 119, 7; 134, 1; 140, 2; 145, 5; 147, 1; 166, 3.

उभौ I. 179, 6; II. 27, 15; VII. 104, 13; X. 83, 7; 106, 1; 136, 5.

उभाः I. 63, 4.

उरः I. 158, 5.

उरं II. 14, 4.

उरः II. 27, 3; V. 47, 2; 57, 4; VI. 21, 12; 75, 9; VIII. 16, 4; IX. 22, 2.

उरः I. 136, 2.

उरः X. 95, 3.

उराणः III. 19, 2; IV. 6, 3; 4; 7, 8; VI. 63, 4; IX. 109, 9.

उराणं I. 173, 7.

उराणाः VII. 73, 3.

उरां VIII. 34, 3.

उराःमणिः VIII. 66, 8.

उह I. 36, 8; 85, 6; 7; 91, 22; 95, 9; 105, 17; 117, 21; 121, 1; 155, 4; 159, 2; II. 27, 14; III. 22, 2; 54, 19; IV. 25, 5; 43, 5; 52, 5; 7; 53, 2; V. 1, 11; 44, 6; 64, 6; 65, 4; VI. 3, 1; 20, 5; 47, 4; 14; 50, 3; 61, 11; 62, 1; 69, 5; VII. 5, 6; 60, 11; 90, 4; 98, 3; VIII. 1, 23; 25, 16; 36, 1; 63, 9; 67, 7; 68, 12³; 75, 11; 79, 3; IX. 68, 2; 81, 5; 91, 6; 94, 5; X. 21, 8; 63, 12; 89, 2; 92, 4; 5; 124, 6; 127, 2; 128, 5; 147, 5; 170, 3.

उहःसजे X. 27, 9.

उहःइव IX. 96, 15.

उहः II. 13, 7; VI. 19, 1; 45, 31; VIII. 31, 11; X. 107, 1.

उहःकृत् VIII. 75, 11.

उहःक्रमः I. 90, 9; III. 54, 14; V. 87, 4; VIII. 77, 10.

उहःक्रमस्य I. 154, 5.

उहःक्रमा VII. 99, 6.

उहःक्षया I. 2, 9.

उहःक्षयाः X. 118, 9.

उहःक्षयेषु X. 118, 8.

उहःक्षितिं VII. 100, 4.

उहःक्षितौ IX. 84, 1.

उहःगंयूतिः IX. 90, 4.

उहःगाय X. 29, 4.

उहःगायः I. 154, 1; II. 1, 3; VIII. 29, 7; IX. 62, 13.

उहःगायं VI. 28, 4; 65, 6; VII. 35, 15; X. 109, 7.

उहःगायस्य I. 154, 6; III. 6, 4; IX. 97, 9.

उहःगाया IV. 14, 1.

उहःगायाय I. 154, 3; 155, 4; IV. 3, 7; VII. 100, 1.

उहःचक्रयः V. 67, 4; VIII. 18, 5.

उहःचक्रिः II. 26, 4.

उहःचक्रे IX. 89, 4.

उहःचक्षलः VI. 51, 9.

उहःचक्षसं I. 25, 5; 16.

उहःचक्षसा VIII. 101, 2.

उहःचक्षाः VII. 35, 8; 63, 4.

उहःचयः VIII. 70, 4.

उहःचयः VII. 39, 3.

उहःचयसं V. 8, 6; VIII. 6, 27.

उहया IV. 26, 5; VI. 24, 9.

उहयाःइव VIII. 93, 3; IX. 69, 1.

उहयाः VIII. 1, 10.

उहःमसो X. 14, 12.

उरुणं IX. 77, 4.
 उरुभिः X. 7, 1.
 उरुयुगे VIII. 98, 9.
 उरुलोकं X. 128, 2.
 उरु I. 24, 8; 57, 6; 93, 6; II. 22, 1; III. 41, 5; 46, 4; V. 15, 5; VI. 23, 7; 47, 8; VII. 33, 5; 60, 9; 84, 2; 99, 4; VIII. 65, 3; 68, 13³; IX. 85, 4; X. 47, 3.
 उरुयचःऽतनं VIII. 26, 14.
 उरुयचसं VI. 36, 3; VIII. 2, 5; X. 18, 10.
 उरुयचसा I. 160, 2.
 उरुयचसे VII. 31, 11.
 उरुयचना I. 108, 2.
 उरुयचनाः I. 104, 9; III. 50, 1; V. 46, 6; X. 128, 8.
 उरुयचं V. 1, 12.
 उरुयजे VIII. 67, 12.
 उरुशंस I. 24, 11.
 उरुशंस I. 138, 3; VIII. 48, 4.
 उरुशंसः IV. 16, 18.
 उरुशंसस्य II. 28, 3.
 उरुशंसा III. 62, 17.
 उरुशंसाः II. 27, 9.
 उरुशंसाय I. 31, 14; II. 38, 11.
 उरुषु I. 154, 2.
 उरुय I. 58, 9; 91, 15; V. 24, 3; VIII. 71, 7; X. 7, 1.
 उरुय I. 58, 8; IV. 2, 6; 11.
 उरुयत् III. 5, 8.
 उरुयत् X. 80, 3.
 उरुयत् V. 87, 6; VIII. 25, 11; 47, 8.
 उरुयत् IV. 43, 4; 7.
 उरुयत् V. 65, 6; VIII. 101, 4².
 उरुयत् VIII. 25, 10.
 उरुयत् VII. 85, 1; X. 93, 6.
 उरुयत् II. 26, 4; VI. 14, 5.
 उरुयत् I. 155, 2; X. 176, 4.

उरुयत् VIII. 47, 9.
 उरुयचः I. 155, 2.
 उरुयचः I. 119, 6; X. 40, 8.
 उरुयत् VIII. 25, 10.
 उरुयचः VIII. 48, 5.
 उरुया VI. 44, 7.
 उरुयाः VII. 3, 8.
 उरुयात् VII. 1, 15.
 उरुये I. 152, 6; 158, 4; IV. 55, 5.
 उरुसां V. 44, 6.
 उरुषि VIII. 67, 12.
 उरुची I. 2, 3; III. 31, 11; 57, 5; VII. 35, 3.
 उरुची इति IV. 56, 4; VI. 11, 4.
 उरुचौ VII. 45, 3.
 उरोः I. 25, 9; III. 46, 3; V. 38, 1; VI. 75, 18; VII. 61, 3; IX. 96, 3.
 उरो II. 27, 16; III. 1, 11; 6, 8; 54, 9; V. 42, 17; 52, 7; VII. 39, 3; VIII. 98, 9; IX. 97, 16; X. 70, 6; 131, 1.
 उर्वरा VIII. 91, 6.
 उर्वराऽजिते II. 21, 1.
 उर्वराणां X. 142, 3.
 उर्वराऽपते VIII. 21, 3.
 उर्वरां VIII. 91, 5.
 उर्वराऽसां IV. 38, 1; VI. 20, 1.
 उर्वरासु I. 127, 6; IV. 41, 6; V. 33, 4; VI. 25, 4; X. 50, 3.
 उर्वशी V. 41, 19²; X. 95, 10.
 उर्वशीः IV. 2, 18.
 उर्वशी X. 95, 17.
 उर्वशीः VII. 33, 11.
 उर्वराऽश्च VII. 59, 12.
 उर्विऽजितः VI. 24, 2.
 उर्विया I. 92, 9; 12; 113, 5; 124, 1; 141, 5; II. 3, 5; 35, 8; III. 1, 18; V. 28, 1; 45, 9; 55, 2; VI. 6, 4; 30, 2; 64, 2; 3; VII. 17, 1; VIII. 86, 5; X. 10, 2; 45, 8; 69, 2; 92, 12; 110, 5; 113, 10.

उर्षी I. 24, 9; 189, 2; VI. 47, 20; VII. 36, 1; VIII. 80, 8; IX. 74, 3.
 उर्षी इति I. 61, 8; 185, 6; 7; III. 6, 10; 38, 3; 56, 7; IV. 42, 3; 56, 3; VI. 10, 4; 67, 5; 68, 4; 9; 70, 1; 4; VII. 12, 1; 18, 24; 34, 24; 57, 1; 86, 1; X. 12, 3; 88, 14; 93, 1; 178, 2.
 उर्षी: I. 8, 7; III. 33, 6; VI. 47, 3; X. 14, 16; 79, 3.
 उर्षी: X. 128, 5.
 उर्षी II. 4, 7; III. 33, 3; V. 62, 5; 66, 3; VI. 17, 7; VII. 38, 2; 77, 4; IX. 78, 5; 85, 8.
 उर्षी: I. 146, 2.
 उलपस्य X. 142, 3.
 उलूकः X. 165, 4.
 उलूकस्यातुं VII. 104, 22.
 उलूखल I. 28, 6.
 उलूखलक I. 28, 5.
 उलूखलसुतानां I. 28, 1-4.
 उल्का: IV. 4, 2.
 उल्काऽइव X. 68, 4.
 उल्खं X. 51, 1.
 उवाच I. 116, 12; VII. 87, 4.
 उवाच II. 30, 2; V. 2, 8; VII. 98, 3.
 उवात्त I. 48, 3.
 उवास I. 113, 13; X. 11, 3.
 उवाह I. 116, 18.
 उवे X. 86, 7.
 उवोच VII. 4, 3.
 उवोच VII. 20, 4; 21, 1.
 उवोचिष VII. 37, 3.
 उशतः I. 12, 4; 71, 6; II. 37, 6; VI. 4, 1; VII. 17, 2; 39, 4; 103, 3; VIII. 60, 4; X. 1, 7; 2, 1; 16, 12; 70, 4.
 उशता VI. 40, 4; X. 160, 3.
 उशतां X. 11, 3.
 उशती I. 109, 4; 124, 7; V. 43, 11; IX. 93, 4; X. 85, 37.

उशती इति III. 33, 1.
 उशती इति X. 70, 6.
 उशतीऽइव V. 32, 10.
 उशती: I. 22, 9; 62, 11; 71, 1; 124, 13; 145, 4; II. 4, 3; V. 46, 7; VII. 10, 1; 17, 2; IX. 95, 3; X. 30, 2; 6; 15; 43, 1; 70, 5.
 उशतीऽइव X. 9, 2; 111, 10.
 उशतीं VI. 47, 3.
 उशते III. 43, 7; IV. 17, 17; 24, 6; VII. 93, 1; IX. 97, 46; X. 91, 13.
 उशात्भिः X. 15, 8.
 उशात्भ्यः I. 162, 11.
 उशथक् III. 6, 7; 34, 3; VII. 7, 2.
 उशन् I. 101, 10; II. 36, 4; 37, 6; IV. 20, 4; 25, 1; VI. 4, 1; 10, 6; VII. 98, 2; X. 15, 8; 16, 12; 30, 6; 70, 9.
 उशनां I. 51, 10; 83, 5; 121, 12; 130, 9; IV. 26, 1; V. 29, 9; 31, 8; 34, 2; VIII. 7, 26; 23, 17; IX. 87, 3; X. 22, 6.
 उशनाऽइव IV. 16, 2; IX. 97, 7.
 उशनां X. 40, 7.
 उशने I. 51, 11; VI. 20, 11.
 उशने: VIII. 93, 22; X. 16, 12²; 70, 6; 85, 37.
 उशतः X. 30, 2.
 उशतं I. 62, 11; 71, 1; II. 11, 6; III. 5, 7; IV. 22, 3; IX. 68, 6; 95, 3; X. 11, 3.
 उशतां VII. 42, 5; 91, 2.
 उशति I. 2, 4; X. 10, 3.
 उशति IX. 96, 4.
 उशतानः IV. 19, 4.
 उशतः III. 5, 7; IV. 23, 1; VI. 39, 2.
 उशिक् I. 60, 4; III. 3, 7; 11, 2; X. 45, 7.
 उशिक्भिः I. 189, 7; III. 34, 4.
 उशिक्भ्यः II. 4, 5.
 उशिनः I. 60, 2; 131, 5; II. 21, 5; III. 2, 9; 15, 3; 60, 1; IV. 1, 15; 6, 11; 16, 6; VII. 10, 2; 5; 90, 4; IX. 86, 30; X. 46, 2; 104, 4.

उशिनं III. 2, 4; 3, 8; 27, 10.

उशिनो I. 128, 1; X. 92, 12.

उशिनोऽह्व II. 31, 6.

उशीनराख्याः X. 59, 10.

उशेन्यः VII. 3, 9.

उश्मसि I. 30, 12; 86, 10; 94, 3; VIII. 45, 20; X. 38, 2; 74, 6.

उश्मसि I. 21, 1; 22, 6; 129, 4; 154, 6; V. 74, 3; VIII. 80, 9; IX. 31, 6; 66, 14; X. 39, 2; 40, 11.

उषः I. 48, 4; 9; 11; 12; 14; 15; 49, 1; 3; 57, 3; 92, 7; 8; 13; 14; 113, 7; 9; 123, 3; 5; 13; 124, 12; III. 61, 1-3; IV. 52, 6; 7; 55, 9; V. 79, 1; 6; 7; VI. 64, 2; VII. 75, 2; 8; 76, 3; 6; 77, 5; 6; 78, 1; 81, 3; 5; VIII. 47, 16; 18; X. 95, 4; 127, 7.

उषः I. 69, 1; 5; III. 6, 7; VII. 10, 1; VIII. 41, 3.

उषः I. 30, 20; 48, 1; 2; 12; 16; 49, 2; 4; 92, 15; 113, 12; 123, 11; 124, 10; IV. 52, 3; V. 79, 10; VI. 65, 5; VII. 79, 4; 81, 2; VIII. 9, 17; 18; X. 55, 4.

उषःउषः X. 8, 4.

उषःउषुषः I. 14, 9; 44, 1; 9; 92, 18; 132, 2; IV. 45, 4; VII. 76, 6.

उषःउषुषे III. 2, 14; IV. 6, 8; VI. 15, 1; IX. 84, 4.

उषःउषुषे I. 127, 10.

उषःउषुष I. 65, 5; V. 4, 2.

उषःउषिः I. 6, 3.

उषःउषः IV. 22, 2.

उषः I. 34, 3; 10; 44, 1; 10; 79, 1; 6; 90, 7; 92, 1; 2; 94, 5; 113, 17; 18; 20; 118, 11; 121, 6; 123, 6; 11; 124, 12; 9; 131, 6; 134, 3; 4; 137, 2; 151, 5; 179, 1; 180, 1; II. 2, 2; 7; 8; 15, 6; 20, 5; 21, 4; 28, 9; 34, 12; III. 5, 1; 2; 7, 10; 15, 2; 17, 3; 30, 13; 31, 4; 55, 1; 58, 1; IV. 1, 5; 13; 17; 2, 15;

19; 5, 13; 14, 4; 19, 8; 23, 5; 7; 39, 1; 3; 40, 1²; 2; 45, 2; 51, 1-3; 6-9; V. 37, 1; 45, 1; 59, 8; 62, 8; 81, 2; VI. 15, 5; 28, 1; 38, 4; 39, 3; 44, 23; 50, 8; 52, 4; 60, 2²; 64, 1; 65, 2; VII. 6, 5; 18, 20; 35, 10; 39, 2; 41, 6; 7; 67, 2; 69, 5; 71, 1; 72, 3; 4; 75, 3; 76, 2; 78, 3; 79, 2; 88, 4; 90, 4; VIII. 96, 1; IX. 10, 5; 71, 7; 75, 3; 83, 3; 86, 19; 21; 90, 4; X. 6, 3; 29, 2; 31, 7; 35, 1; 5; 6; 39, 1; 41, 1; 73, 6; 88, 12; 18; 19; 89, 12; 92, 2; 111, 7; 122, 7; 138, 1.

उषः I. 124, 13; IV. 51, 4; 5; 11; VI. 65, 3; 4; VII. 78, 5.

उषः I. 32, 4; 44, 8; 56, 4; 71, 1; 113, 11; 115, 2; II. 12, 7; III. 20, 1; 5; 31, 15; 32, 8; 44, 2; 61, 5; 6; IV. 3, 11; 12, 2; 30, 9; V. 1, 1; 5, 6; 28, 1; 80, 1; VI. 17, 5; 30, 5; 72, 2; VII. 33, 7; 44, 1; 3; 75, 6; 7; 76, 4; 78, 4; 80, 1; 85, 1; 91, 1; 99, 4; VIII. 5, 2; IX. 84, 2; X. 35, 2; 58, 8; 64, 3; 65, 10; 67, 5; 127, 3.

उषः I. 44, 2; 14; 62, 5; 73, 7; 183, 2; III. 14, 3; V. 1, 4; 51, 8; VII. 42, 5; 44, 4; VIII. 27, 2; 35, 1.

उषःउषः I. 122, 2; 186, 4; II. 3, 6; 31, 5; IV. 55, 3; V. 41, 7; VII. 2, 6; X. 36, 1; 70, 6.

उषः II. 28, 2; III. 61, 7; IV. 13, 1; V. 76, 1; VI. 47, 5; VII. 5, 5; 8, 1; 9, 1; 3; 10, 2; 63, 3; 68, 9; VIII. 19, 31; X. 1, 1; 45, 5; 78, 7; 85, 19; 91, 5; 95, 2.

उषःउषः VIII. 43, 5; X. 31, 5; 91, 4.

उषः I. 184, 1; II. 8, 3; IV. 2, 8; VII. 3, 5; VIII. 22, 14.

उषः I. 113, 1.

उषः I. 188, 6; III. 4, 6.

उपाः I. 46, 1; 14; 48, 3; 5; 7; 8; 13; 62, 8; 92, 4; 6; 113, 4-6; 8; 13-15; 123, 2; 7; 124, 1; 2; 7; 157, 1; II. 34, 12; III. 61, 4; IV. 14, 3; 30, 10; 52, 2; 5; V. 75, 9; 80, 2; 5; VII. 75, 1; 5; 76, 1; 7; 77, 3; 78, 2; 79, 3; 80, 2; 81, 6; VIII. 58, 2; 73, 16; IX. 41, 5; X. 11, 3; 35, 3; 138, 5; 172, 4.
 उपाःइव X. 134, 1.
 उपाणः IV. 16, 14.
 उपां I. 181, 9; X. 68, 9.
 उपाःइव X. 106, 2.
 उपाः I. 138, 2.
 उपां VIII. 6, 48; 46, 31.
 उपां VIII. 5, 37; 46, 22.
 उपां II. 4, 7; IX. 97, 39.
 उपांइव X. 4, 2.
 उपाहया X. 130, 4.
 उपाहयः X. 163, 2.
 उपाः I. 69, 5; III. 58, 4; V. 49, 3; VI. 12, 4; VII. 15, 8; VIII. 41, 3.
 उपायः IX. 65, 1; 67, 9.
 उपायानां VII. 71, 4.
 उपायाने IV. 32, 24.
 उपा IV. 45, 5; VI. 62, 1; VII. 74, 1; IX. 58, 2; X. 35, 4.
 उपा II. 39, 3.
 उपाइव I. 92, 4.
 उपाः I. 71, 2; 122, 14; 171, 5; IV. 1, 13; 25, 2; VI. 3, 6; 39, 2; 52, 15; VII. 69, 5; VIII. 46, 26; 75, 8; X. 35, 8; 67, 4; 138, 2; 169, 1; 175, 2.
 उपाःइव I. 3, 8; 87, 1; II. 23, 2; VIII. 96, 8.
 उपाणः VIII. 41, 5.
 उपां X. 6, 5.
 उपा V. 53, 14.
 उपाः I. 190, 5.
 उपाः V. 58, 6; IX. 70, 6; 74, 3.
 उपाः VIII. 4, 16.

उपायां IV. 5, 9.
 उपायाः I. 6, 5; 93, 12; 112, 12; III. 1, 12; 31, 11; IV. 50, 5; VII. 81, 2; IX. 68, 1; 108, 6; X. 67, 8; 68, 7.
 उपायाणां I. 121, 4; IV. 5, 8; V. 30, 4; 11; VI. 32, 2; VII. 75, 7; X. 68, 6.
 उपायाभिः I. 62, 3; IX. 93, 2; 96, 14.
 उपायाभ्यः VI. 17, 6.
 उपायायाः I. 121, 5; 153, 4; X. 61, 26; 87, 17.
 उपायायां I. 180, 3; III. 30, 14; 39, 6.
 उपायासु II. 40, 2; V. 85, 2.
 उपायाः VIII. 40, 8.
 उपाया VII. 37, 6.
 उपायः IV. 45, 4.
 उपाये X. 85, 13.
 उपायानः II. 18, 6.

ऊ

ऊतयंते X. 94, 3.
 ऊतिय I. 161, 1.
 ऊतिये III. 22, 3.
 ऊतुः VI. 45, 8.
 ऊतुः IV. 33, 6.
 ऊतुये I. 103, 4; X. 33, 6.
 ऊतये X. 40, 5.
 ऊतयेः I. 8, 9; 11, 3; 51, 2; 52, 4; 5; 9; 84, 20; 91, 9; 100, 7; 119, 2; 134, 2; 167, 1; III. 13, 2; 14, 6; IV. 31, 10; V. 54, 7; VI. 24, 3; 36, 3; 44, 6; 45, 3; VII. 25, 3; 26, 4; VIII. 46, 7; 47, 1; 66, 12.
 ऊतये I. 4, 1; 8, 1; 9, 9; 22, 5; 23, 3; 30, 6; 35, 1; 36, 13; 45, 4; 48, 14; 56, 4; 104, 2; 105, 17; 106, 1; 6; 111, 4; 129, 4; 130, 9; 144, 5; II. 5, 1; 32, 8; 34, 14; III. 9, 1; 14, 2; 27, 6; 30, 22; 37, 8; IV. 32, 2; 44, 3; 47, 3; V. 5, 3; 5; 8, 1; 10, 6; 13, 1; 17, 1; 20, 4; 22,

3; 46, 3; VI. 9, 7²; 21, 9; VII. 26, 5; 44, 1; 94, 5; VIII. 1, 3; 4; 5, 4; 6, 27; 44; 7, 6; 11, 6; 12, 14; 15; 15, 12; 21, 2; 9; 22, 1; 32, 4; 10; 34, 6; 38, 9; 45, 17; 50, 4; 60, 18; 66, 1; 68, 1; 5; 71, 10; 83, 1; 88, 4; 92, 7; IX. 51, 4; 62, 7; 65, 17; 66, 4; X. 43, 1; 61, 27; 63, 11; 64, 8; 66, 9; 81, 7; 101, 9; 12; 126, 3; 7.

जति: I. 63, 6; 117, 19; II. 34, 15; VI. 25, 1; VII. 59, 4.

जतिभि: I. 7, 4; 23, 6; 30, 8; 39, 8; 9; 46, 15; 53, 10; 79, 7; 83, 1; 112, 1-23; 129, 5²; 187, 3; II. 8, 6; 11, 19; 23, 1; 31, 3; III. 1, 19; 36, 1; 53, 21; IV. 16, 9; 31, 3; 12; 13; 32, 1; 5; 41, 10; V. 9, 6; 33, 7; 40, 3; 42, 8; VI. 8, 6; 10, 3; 19, 8; 44, 3; VII. 19, 3; 24, 4; 58, 3; 84, 3; VIII. 5, 24; 8, 1; 18; 12, 5; 13, 17; 24; 25; 19, 28; 30; 20, 24; 22, 16; 24, 11; 32, 12; 37, 1; 48, 15; 53, 5; 8; 61, 5; 13; 67, 16; 70, 6; 95, 8; 97, 11; 102, 15; IX. 4, 5; 52, 5; 62, 25; X. 49, 3; 134, 3; 4.

जतिं I. 10, 10; VIII. 14, 6; X. 104, 5.

जतिषु VIII. 20, 15.

जती I. 64, 13; 100, 1-15; 129, 8; 136, 6; 7; 158, 1; 172, 1; 178, 1; II. 11, 13; 12, 14; 17, 8; 20, 2; 3; III. 25, 5; IV. 1, 5; 23, 2; 25, 2; 29, 1; 4; 31, 1; 34, 9; 41, 11; 43, 4; V. 30, 1; 43, 10; VI. 2, 4; 5, 7; 10, 5; 19, 10; 23, 3; 24, 9; 26, 5; 29, 5; 6; 33, 4; 43, 4; 45, 17; VII. 19, 11; 20, 2; 25, 1; 27, 4; 37, 5; 57, 7; 59, 9; 10; VIII. 21, 7; 66, 14; 68, 4; 71, 5; 97, 7; 99, 7; IX. 97, 38; X. 15, 4; 35, 13; 64, 1; 104, 4.

जती इति I. 185, 9.

जती: I. 119, 8; 130, 5; VIII. 5, 23; X. 6, 6.

जत्या I. 135, 5; VI. 48, 9; VIII. 18, 7; 93, 19; X. 156, 2.

जदिन I. 161, 1.

जध: I. 64, 5; 69, 2; 146, 2; II. 14, 10; 34, 10; III. 1, 9; 48, 3; 55, 13; IV. 1, 19; 3, 10; 23, 1; V. 32, 2; 44, 13; VI. 66, 1; VII. 56, 4; 101, 1; VIII. 2, 12; 31, 9; IX. 93, 3; 107, 5; X. 5, 1; 20, 2; 30, 11; 31, 11; 32, 8; 61, 9; 73, 9; 76, 7; 100, 11.

जधःसु X. 49, 10.

जधन् I. 152, 6; 186, 4; IV. 7, 7; 10, 8; VII. 36, 3; X. 45, 3.

जधनि I. 52, 3; II. 34, 2; 6; III. 29, 14; V. 34, 3; IX. 69, 1; 71, 4; 107, 20; X. 179, 3.

जधभि: VIII. 9, 19; IX. 68, 1; X. 172, 1.

जध: IV. 22, 6.

जनयी: I. 53, 3.

जपयु: I. 116, 11.

जपयु: I. 117, 5; 12; X. 39, 8.

जपिये I. 31, 9.

जपे X. 68, 3.

जं इति I. 24, 8; 26, 5; 27, 4; 28, 1-4; 30, 2; 4; 32, 15; 34, 6; 35, 6; 36, 13; 37, 10; 45, 5; 46, 10²; 11; 50, 1; 52, 8; 53, 1; 61, 1-8; 11-15; 62, 6; 77, 2; 78, 2-4; 80, 7; 82, 6; 91, 18; 92, 1; 93, 6; 105, 2; 108, 4; 110, 1²; 112, 1-23; 113, 2; 4; 5; 11; 116, 17; 123, 8; 124, 5; 138, 4; 139, 4; 140, 4; 11; 143, 7; 154, 4; 156, 1-3; 161, 1; 162, 21; 164, 5; 16; 19²; 26; 28; 48; 168, 1; 173, 5; 178, 5; 179, 1; 2; 181, 1; 184, 2; 191, 5; II. 2, 5; 3, 11; 5, 3; 6, 1; 8, 3; 9, 2; 18, 2; 20, 4; 24, 6; 11²; 29, 3; 30, 6; 33, 9; 35, 3; 10; 15; 37, 2³; 38, 1; 41, 7; III. 1, 3; 2, 9²; 4, 10; 5, 2; 3; 9; 8, 4; 20, 2; 24, 4; 29, 8; 31, 7; 11; 32, 15; 36, 1; 37, 11; 38, 2; 46, 5²; 51, 4; 53, 4; 21²; 54, 7; 57, 4; 62, 1; 2; IV. 2, 4;

3, 2; 5, 3; 9; 11; 6, 3; 11; 7, 9; 8,
4; 9, 6; 17, 17; 18, 7; 20, 4; 21, 4;
9³; 22, 7; 23, 10; 34, 4; 36, 2; 38, 2;
39, 1; 5; 40, 1; 43, 1; 2; 6; 51, 1;
2²; 55, 4; 58, 9; V. 1, 6; 2, 10; 4,
11; 17, 3; 29, 2; 13; 30, 15; 31, 4;
34, 4; 39, 5; 42, 11; 44, 8; 14; 48,
1; 55, 7; 58, 1; 73, 4; 8; 9; 74, 9;
10; 83, 10²; 85, 5; 6; VI. 1, 10; 7,
6; 9, 6; 10, 2; 15, 1; 12; 17; 19;
16, 14-16; 21, 1; 10; 22, 2; 23, 3;
7; 24, 5; 9; 25, 1; 27, 1²; 7; 29, 1;
38, 1; 40, 2; 44, 4; 14; 45, 6; 10;
13; 25; 28; 51, 1; 3; 10; 53, 1; 54,
2; 64, 1²; 71, 5; 6; 73, 2; VII. 4, 8;
8, 2; 3; 17, 6; 18, 3; 17; 20, 2; 5;
21, 2; 23, 1; 29, 2; 30, 2; 33, 5; 35,
2²; 3; 7²; 8; 9²; 11; 12; 38, 2; 42,
3; 44, 2; 5; 60, 9; 61, 6; 63, 1; 66,
14; 67, 5; 68, 4; 72, 3; 73, 2; 76, 1;
2; 81, 1; 84, 2; 85, 2; 86, 8; 88, 2;
93, 6; 95, 6; 96, 1; 97, 3; 99, 4; 101,
3²; 104, 13; 20; 21; VIII. 2, 13; 17;
3, 3; 14²; 15; 20; 7, 6; 7; 17²; 19;
22²; 9, 16; 15, 1; 4; 17, 7; 20, 19;
21, 1; 9; 22, 13; 23, 5; 7; 13; 16;
24, 1; 16; 26; 25, 19; 26, 1; 27, 12;
30, 3; 40, 3; 41, 1; 2; 43, 24; 44, 9;
45, 16; 28; 33; 46, 27; 47, 7; 48, 3;
52, 10; 61, 5; 12; 62, 12; 63, 5; 8;
64, 6; 8; 9; 65, 5; 66, 7; 9; 10²;
13; 69, 14; 70, 9²; 75, 7; 80, 10; 81,
8; 82, 3; 84, 5; 90, 6; 92, 4; 7; 12;
93, 15; 95, 6; 96, 5; 6; 100, 3; 103,
10; IX. 2, 8; 3, 10; 15, 8; 17, 7; 21,
7; 38, 1; 45, 4; 61, 7; 20; 66, 8; 86, 21;
92, 5; 97, 3; 101, 8; 107, 8; 108, 11;
110, 1; 112, 1; X. 1, 4; 2, 3; 10, 6;
11; 12; 14²; 13, 2; 14, 2; 15, 13; 16, 4;
11; 13; 17, 2; 21, 2; 25, 4; 27, 5; 6;
7²; 10; 29, 4; 30, 7; 15; 31, 4; 7;
32, 8; 35, 1; 38, 5; 39, 1; 40, 11; 41,

1; 48, 7; 52, 3; 54, 3; 56, 1; 61, 24;
27; 65, 10; 69, 2; 71, 7²; 8; 11; 72,
4; 76, 2; 81, 4; 85, 47; 86, 3; 13;
88, 6; 10; 18; 92, 14; 94, 8; 95, 14;
15; 18; 102, 10; 103, 11; 104, 10;
106, 1; 107, 6; 114, 4; 117, 1; 124,
5; 125, 6; 126, 3²; 6; 127, 3²; 130,
2; 132, 3; 133, 1; 137, 6; 142, 3;
149, 3; 150, 3; 160, 2; 5; 161, 4;
167, 1; 3; 173, 2; 3; 176, 3; 178, 1;
180, 3; 182, 3.

जमा: III. 6, 8; IV. 19, 1; V. 52, 12; VII.
39, 4; X. 6, 7; 31, 3; 120, 1; 3.

जमास: I. 166, 3.

जनेभि: V. 51, 1.

जनेभ्य: X. 32, 5.

जने: I. 169, 7.

जरु: VIII. 1, 34.

जरुभ्यां X. 163, 4.

जरुं X. 180, 3.

जरु इति X. 85, 37; 90, 11; 12; 162, 4.

जनेऽजद: X. 53, 4.

जने: I. 58, 8; II. 6, 2; 11, 1; V. 17, 5;
VI. 16, 25; VIII. 71, 3; 9; 84, 4; X.
20, 10; 115, 8; 140, 3.

जने: I. 96, 3; III. 27, 12; IV. 39, 4; V.
7, 1; VI. 48, 2; VII. 16, 1; 17, 6;
VIII. 19, 4; 44, 13; 60, 2; X. 44, 4.

जने I. 63, 8; 92, 17; 116, 8; 118, 7, 157,
4; II. 11, 13; 19, 8; 22, 4; IV. 40, 2;
V. 76, 4; VI. 4, 4; 62, 4; 65, 3; 70,
6; VII. 49, 4; VIII. 8, 16; 35, 10;
54, 1; 72, 16; 93, 28; 100, 10; 11;
IX. 63, 2; 64, 14; 66, 19; 80, 3; 86,
35; 94, 5; X. 15, 7; 20, 10; 100, 10;
109, 7; 165, 5.

जनेयन् II. 35, 7.

जनेयन्ति IX. 89, 4.

जनेयवर्तौ: III. 7, 4; VII. 65, 2.

जनेयवर्तौ Y. 41, 18; X. 97, 7.

अनेयंता: II. 13, 8.
 अनेयमानं X. 37, 11.
 अनेयस्य V. 41, 20.
 अनेसने VI. 4, 4.
 अनेसती: X. 169, 1.
 अनेसंत: X. 51, 9.
 अनेसंतं X. 51, 8.
 अनेा III. 3, 7; IV. 40, 3; VIII. 36, 3; X. 19, 7; 26, 9; 106, 10.
 अनेाहति: VIII. 39, 4.
 अनेानी I. 119, 2.
 अनेा I. 128, 2; V. 41, 12; X. 76, 1.
 अनेा I. 26, 1; VIII. 19, 7; 23, 12; 60, 9.
 अने IX. 49, 4; X. 9, 1.
 अनेसदा: V. 5, 4; X. 18, 10.
 अनेा: V. 52, 9.
 अनेा IV. 22, 2.
 अनेावती X. 75, 8.
 अनेावतीनां VIII. 56, 3.
 अनेावतं VI. 15, 16.
 अने IX. 96, 11.
 अनेत II. 14, 3.
 अनेते I. 92, 4; II. 34, 12; VIII. 39, 6; IX. 110, 6.
 अनेप: X. 40, 8.
 अनेवे IV. 54, 2.
 अनेव्य X. 16, 7.
 अनेहि X. 73, 11.
 अनेहि IX. 91, 4; X. 18, 11; 38, 2.
 अनेोत् I. 68, 1.
 अनेोति I. 105, 15; VIII. 79, 2; X. 88, 12.
 अनेरे II. 14, 11.
 अने: I. 28, 1; 30, 6; 36, 13²; 14; 95, 5; 164, 10; II. 20, 6; 30, 3; 35, 9; 38, 2; III. 4, 4; 8, 1; 49, 4; IV. 4, 5; 6, 4; V. 1, 2; 3; VI. 24, 9; 63, 4; VII. 39, 1; 68, 4; VIII. 19, 10; 27, 12; IX. 85,

12; 98, 3; X. 1, 1; 20, 5; 70, 1; 7; 90, 4; 100, 9.
 अनेकृशने X. 144, 2.
 अनेग्रावाण: III. 54, 12.
 अनेपां X. 23, 1.
 अने I. 24, 7; 85, 10; 88, 4; III. 8, 8; 31, 12; 61, 5; IV. 6, 2; 13, 2; 14, 2; VII. 2, 7; X. 3, 2.
 अनेपां I. 127, 1.
 अनेशोचिचं VI. 15, 2.
 अनेसान: X. 99, 7.
 अनेसानु: I. 152, 5.
 अनेा I. 88, 3; 119, 2; 134, 1; 171, 3; III. 4, 4; 55, 14; 61, 3; VII. 43, 2; VIII. 45, 12; IX. 88, 2; X. 61, 20; 105, 9.
 अनेाव V. 80, 5.
 अनेा: I. 140, 8; 181, 6; III. 57, 4; 58, 2; VII. 78, 1; X. 92, 15.
 अनेान् I. 36, 14; 172, 3.
 अनेा I. 144, 1; VII. 64, 4; X. 27, 13.
 अनेास: VII. 31, 9; X. 115, 9.
 अनेय: I. 44, 12; 52, 7; 168, 2; IV. 58, 6; VI. 44, 20; 64, 1; VII. 96, 5; VIII. 103, 11; IX. 7, 8; 33, 1; 61, 5; 81, 1; 86, 2; 95, 3; X. 68, 1.
 अनेा IX. 12, 3; 21, 3; 39, 4; 85, 10.
 अनेि: II. 16, 5; III. 33, 13; IV. 58, 1; VI. 47, 14; VIII. 14, 10; 75, 9; IX. 64, 11; 78, 2; 80, 5; 86, 40; 108, 5; 110, 11; X. 148, 5.
 अनेिणं IX. 98, 6.
 अनेिणां IX. 68, 8; 74, 5; 76, 3; 86, 13; 25; 106, 10; 107, 15.
 अनेिभि: I. 95, 10; III. 33, 2; IV. 58, 7; VI. 61, 2; X. 64, 9.
 अनेि I. 95, 10; III. 47, 1; IV. 57, 2; 58, 11; VI. 17, 12; 41, 2; VII. 47, 1; 2; 4; VIII. 59, 3; IX. 44, 1; 49, 1; 86, 8;

88, 5; 96, 7; 8; 19; X. 30, 2; 3; 7-9;
123, 2.
अनीन् IV. 19, 5.
अनीः IX. 50, 1.
अनी I. 27, 6; IX. 14, 1; 72, 7; 73, 2.
अनी I. 184, 2.
अनीः II. 4, 3; VIII. 96, 1.
अनीयाः VI. 10, 4; 65, 2.
अनीयाः VI. 48, 6.
अनी V. 61, 17; X. 127, 6.
अनीः III. 30, 19.
अनी I. 72, 8; II. 35, 3; III. 32, 16; IV. 2,
17; 28, 5; 50, 2; V. 29, 12; 30, 4; VI.
17, 1; VII. 90, 4; X. 74, 4; 108, 8.
अनी VIII. 66, 3.
अनी IV. 12, 5; V. 45, 2; VI. 17, 6.
अनी II. 13, 7; VII. 16, 7.
अनी III. 1, 14; VII. 76, 5; IX. 87, 8.
अनीः VIII. 70, 10.
अनीः VI. 60, 2.
अनी I. 162, 10.
अनीः I. 61, 8.
अनी IV. 51, 4.
अनी X. 40, 2.
अनी III. 7, 10.
अनी I. 162, 13.
अनी V. 34, 3.
अनी I. 47, 9; 112, 19; VIII. 38, 5.
अनी I. 116, 3-5; 20; 117, 9; 14; 15; 20;
182, 7; VI. 62, 3; 6; 63, 6; VII. 69, 7;
VIII. 26, 15; X. 39, 4; 7; 65, 12.
अनी VIII. 21, 14.
अनी II. 34, 12; VIII. 19, 1.
अनी I. 128, 6.
अनी IV. 27, 3.
अनी V. 3, 9.
अनी I. 181, 4; X. 52, 3.

अनी I. 120, 11.
अनी इति IV. 56, 6.

चु

चुः II. 35, 12.
चु X. 36, 5.
चु IV. 50, 5.
चुः I. 87, 6; 155, 6; V. 52, 1; 60, 8;
VI. 32, 2; 3; VII. 10, 4; VIII. 63, 11;
97, 12; IX. 64, 19; 107, 11; 111, 1²;
X. 14, 3; 64, 4; 113, 9.
चु VII. 37, 4; IX. 91, 3.
चुः I. 87, 5; III. 13, 5.
चु V. 56, 3.
चु VIII. 68, 15.
चु I. 24, 10.
चु VIII. 24, 27.
चुः X. 85, 11; 114, 6.
चु IX. 86, 46.
चुः I. 100, 4.
चु VIII. 23, 3; IX. 74, 3.
चु I. 9, 9; 51, 1; III. 2, 4; VI. 8, 4;
45, 7; VIII. 39, 1; 40, 10; IX. 68, 6.
चु I. 62, 1.
चु I. 100, 4.
चु II. 25, 3; IV. 30, 5; 38, 8; X.
113, 6.
चु IV. 17, 2.
चुः I. 61, 13; 176, 1.
चु I. 10, 8.
चु X. 27, 3.
चु IV. 24, 8.
चु I. 152, 2; III. 30, 3.
चु I. 36, 11; V. 44, 14; 15; X. 90, 9;
91, 12.
चु I. 164, 39.
चु VII. 66, 11.
चु IX. 39, 5; VII. 61, 6.

सुधा I. 164, 39; II. 3, 7; V. 6, 5; 27, 4;
64, 1; 4; VIII. 27, 1; 5; IX. 73, 5;
X. 105, 8; 165, 5.
सुधा X. 71, 11.
सुधीय VI. 46, 4; VIII. 92, 9.
सुधीयः VIII. 32, 26; 62, 6; 90, 1; X.
22, 2.
सुधीयं VIII. 68, 6.
सुधीयमाय I. 61, 1.
सुधु X. 164, 5.
सुधुति X. 102, 6.
सुधुतु X. 87, 15.
सुधुते VIII. 38, 10.
सुधुते VII. 70, 6.
सुधुमाना VI. 38, 2.
सुधुमाने इति VI. 49, 3.
सुधुवः X. 85, 23.
सुधुवे II. 27, 9; VI. 70, 3.
सुधुव्यः IV. 27, 4; 38, 7.
सुधुव्यं IV. 38, 2; VI. 67, 11.
सुधुव्याः III. 31, 17.
सुधुव्यासः II. 34, 4.
सुधुव्यना I. 53, 8; 101, 1; X. 138, 3.
सुधुव्यनि VIII. 49, 10.
सुधुव्यने IV. 16, 13; VI. 20, 7.
सुधुव्या V. 29, 11; X. 99, 11.
सुधुव्यानं I. 51, 5.
सुधीति X. 21, 2.
सुधीतिभिः X. 79, 7.
सुधीती X. 75, 7.
सुधीति VI. 75, 12.
सुधीपित् VIII. 33, 12.
सुधीपी IV. 26, 6.
सुधीयः VII. 104, 12.
सुधीवं I. 32, 6.
सुधीविषः I. 87, 1; II. 34, 1; VIII. 32, 1.
सुधीविषं I. 64, 12; VI. 42, 2; VIII. 76, 5;
86, 4.

सुधीपित् III. 32, 1; 36, 10; 43, 5; 50, 3;
VI. 17, 10; 20, 2; VII. 24, 3; VIII. 79,
4; 96, 9.
सुधीपी III. 46, 3; IV. 16, 1; 5; V. 40, 4;
VI. 17, 2; 18, 2; 24, 1; VIII. 90, 5;
X. 89, 5.
सुधु II. 3, 7; IV. 1, 17; V. 46, 1; VI. 51,
2; VII. 60, 2; X. 67, 2.
सुधुसंघः IV. 6, 9.
सुधुः II. 26, 1; IX. 97, 43.
सुधुस्रुतुः I. 81, 7.
सुधुस्रुतुः V. 44, 5.
सुधुना I. 41, 5.
सुधुसनीती I. 90, 1.
सुधु IX. 97, 18.
सुधुस्रुतुः IV. 6, 9.
सुधुस्रुतुः IV. 2, 2.
सुधुस्रुता I. 89, 2.
सुधुस्रुते I. 116, 23; V. 12, 5; X. 100, 3.
सुधुस्रुतं I. 136, 5.
सुधुस्रुतानः X. 88, 9.
सुधुस्रुतः I. 20, 4.
सुधुयाइव I. 183, 5.
सुधुस्रुतिः V. 41, 15.
सुधुस्रुता V. 41, 15.
सुधुनसि VIII. 52, 2.
सुधुते I. 140, 2.
सुधुतः VI. 37, 2; 3.
सुधुसंघः I. 100, 17; 117, 18.
सुधुसंघं I. 116, 16.
सुधुसंघस्य I. 100, 16.
सुधुसंघे I. 117, 17.
सुधुः IX. 97, 9; X. 20, 9.
सुधु VIII. 25, 22.
सुधा I. 174, 5; IV. 16, 11; VIII. 1, 32;
X. 22, 5.
सुधाः VIII. 34, 17.
सुधासः VII. 18, 23.

सुप्ते इति VI. 63, 9.
 सुप्तेभिः I. 117, 14.
 सुप्तेषु VIII. 68, 18.
 सुप्तेषु VIII. 68, 15.
 सुप्तं V. 87, 5.
 सुप्ता I. 172, 2.
 सुप्तो I. 6, 9; 37, 3; 122, 13; 141, 6; 143, 5; 7; II. 1, 8; 2, 5; V. 48, 5.
 सुप्तं I. 95, 7; III. 31, 1; IV. 38, 7; 8.
 सुप्ति III. 43, 6.
 सुप्तानः I. 58, 3; IV. 21, 5.
 सुप्तानं I. 96, 3.
 सुप्ते VIII. 4, 17.
 सुप्ते IV. 8, 1; V. 13, 6; VI. 15, 1; 4; X. 76, 1; 142, 2.
 सुप्ते III. 4, 7; IV. 26, 1.
 सुप्तः VI. 12, 5.
 सुप्तःकाति VIII. 61, 12.
 सुप्तःचित् II. 23, 17.
 सुप्तःद्युतं VI. 61, 1.
 सुप्तः I. 84, 16.
 सुप्ति V. 56, 4.
 सुप्तं II. 24, 13; IV. 3, 13; VIII. 32, 16; 47, 17.
 सुप्तःचयस्य V. 30, 12.
 सुप्तःचये V. 30, 14.
 सुप्तःयाः II. 23, 11; 17; IV. 23, 7; IX. 110, 1; X. 89, 8.
 सुप्तःयावा I. 87, 4.
 सुप्तः I. 48, 15; 138, 2.
 सुप्तः VII. 8, 3.
 सुप्तः X. 34, 10.
 सुप्तःवानं I. 169, 7.
 सुप्ता II. 28, 9; IV. 23, 7; IX. 47, 2.
 सुप्ताःइव X. 127, 7.
 सुप्ताभिः II. 27, 4.
 सुप्त V. 45, 6.

सुप्तेः I. 30, 14; 15; 174, 2; 9; VI. 18, 5; IX. 102, 8.
 सुप्तेति I. 35, 9.
 सुप्तेति VIII. 24, 6.
 सुप्तः I. 58, 3; 128, 6²; 144, 5; III. 2, 1; 11, 2; V. 16, 2; VI. 2, 6.
 सुप्तः I. 139, 4; 151, 5.
 सुप्तः VII. 2, 1.
 सुप्तः I. 69, 5; VII. 1, 2; 5, 6.
 सुप्तः IX. 7, 5.
 सुप्तः IX. 10, 6.
 सुप्तिरे X. 25, 5.
 सुप्ते V. 74, 5.
 सुप्तः VIII. 60, 5; IX. 62, 30.
 सुप्तःचते VIII. 26, 21.
 सुप्तःचित् I. 145, 5; IV. 16, 10; V. 3, 9; VII. 85, 4.
 सुप्तःचित् IV. 3, 4.
 सुप्तःजाः III. 58, 8; IV. 40, 5.
 सुप्तःजात I. 144, 7.
 सुप्तःजात I. 189, 6; III. 20, 2; VI. 13, 3.
 सुप्तःजातः I. 36, 19; IX. 108, 8.
 सुप्तःजातया X. 138, 2.
 सुप्तःजातःसत्ताः IV. 51, 7.
 सुप्तःजातस्य III. 6, 10.
 सुप्तःजाताः III. 54, 13; V. 61, 14; VII. 66, 13.
 सुप्तःजुः X. 143, 1.
 सुप्तःज्ञाः V. 57, 8.
 सुप्तःज्ञाः I. 72, 8; IV. 19, 7; VII. 35, 15; X. 15, 1; 64, 16; 65, 3; 104, 4.
 सुप्तःज्ञाः VII. 38, 8.
 सुप्तःज्ञा V. 43, 6.
 सुप्तःज्ञेन II. 24, 8.
 सुप्तःज्ञे IX. 113, 4.
 सुप्तःधीतयः V. 51, 2.
 सुप्तःधीतयः IV. 55, 2; VI. 51, 10.
 सुप्तःधीतिभिः VI. 39, 2.
 सुप्तःधीतिं X. 47, 6.

चतुर्निधयः II. 27, 12.
 चतुर्स्थाः I. 113, 12; VI. 3, 1; VII. 20, 6.
 चतुर्धेयशे V. 66, 1.
 चतुर्प्रजातः II. 23, 15.
 चतुर्प्रजातः I. 65, 5.
 चतुर्प्रजातां X. 67, 1.
 चतुर्प्रवीतं I. 70, 4.
 चतुर्षु इत्युतचतुर् I. 180, 3.
 चतुर् I. 41, 4; 68, 2; 71, 3; 75, 5; 105, 4;
 5; 12; 15; 151, 4; 152, 3; 185, 10;
 188, 2; II. 28, 4; 30, 1; III. 4, 7²;
 54, 3; 55, 3; 56, 2; IV. 1, 13; 2, 14;
 16; 19; 3, 9; 5, 11; 23, 9; 10²; 40, 5;
 56, 6; 7; V. 12, 2³; 6; 15, 2; 45, 7;
 59, 1; 62, 1; 66, 5; 68, 1; 4; VII. 21,
 5; 23, 4; 39, 1; 101, 6; VIII. 25, 4;
 27, 19; 20; 86, 5; 97, 15; IX. 56, 1;
 66, 24; 69, 3; 70, 6; 74, 3; 97, 23;
 24; 107, 15²; 108, 8; 113, 4; X. 13, 5;
 31, 11; 34, 12; 37, 1; 61, 10; 11; 66,
 4; 67, 2; 78, 2; 79, 4; 87, 11; 138, 1;
 179, 3; 190, 1.
 चतुर्स्थतः II. 1, 2; 32, 1.
 चतुर्स्थते I. 90, 6; 91, 7; IV. 8, 3; V. 27,
 4; VIII. 73, 1.
 चतुर्थन् V. 12, 3; 43, 7.
 चतुर्थन् I. 117, 22; V. 41, 1; VII. 87, 1.
 चतुर्थन् VIII. 3, 14.
 चतुर्थतीः IX. 94, 2.
 चतुर्थयवः V. 8, 1; 54, 12; X. 115, 7.
 चतुर्थयवः VIII. 23, 9.
 चतुर्था II. 11, 12.
 चतुर्थिनी इत्युतचतुर्थिनी X. 5, 3.
 चतुर्थ्युः VIII. 70, 10.
 चतुर्थ्युक् VI. 39, 2.
 चतुर्थ्युक्तिः X. 61, 10.
 चतुर्थ्युक्भिः IV. 51, 5; VI. 39, 4; VII. 71, 3.
 चतुर्थ्युभिः IX. 3, 3; 36, 4; 64, 5.
 चतुर्थ्यु VIII. 79, 6.
 चतुर्थ्योः I. 169, 5; VII. 34, 17.

चतुर्थयः II. 28, 6; III. 14, 2.
 चतुर्थयः X. 18, 5.
 चतुर्थ्युः IV. 10, 7; VII. 1, 19.
 चतुर्थ्युनि VIII. 23, 8.
 चतुर्थ्युर् II. 41, 18.
 चतुर्थ्युर्ती III. 61, 6; IV. 52, 2; VI. 61, 9;
 VIII. 25, 3; 73, 16.
 चतुर्थ्युर् इत्युतचतुर्थ्युर्ती III. 54, 4.
 चतुर्थ्युर् इत्युतचतुर्थ्युर्ती I. 160, 1; III. 6, 10; IV.
 56, 2; X. 36, 2; 66, 6.
 चतुर्थ्युर्ती III. 33, 5.
 चतुर्थ्युर्ती III. 56, 5.
 चतुर्थ्युर्तीः इव IV. 18, 6.
 चतुर्थ्युर्ती V. 80, 1.
 चतुर्थ्युर्ती इत्युतचतुर्थ्युर्ती VIII. 101, 5.
 चतुर्थ्युर्ती I. 77, 1; 2; 5; 122, 9; II. 35, 8;
 III. 13, 2; 20, 4; 53, 8; 54, 12; IV. 2,
 1; 6, 5; 7, 7; 38, 7; 42, 4; V. 1, 6;
 25, 1; VI. 12, 1; 15, 13; 68, 5; 73, 1;
 VII. 3, 1; 7, 4; 61, 2; VIII. 75, 3;
 IX. 96, 13; 97, 48; 110, 11; X. 2, 2;
 6, 2; 7, 4; 168, 3.
 चतुर्थ्युक्तेन IX. 113, 2.
 चतुर्थ्युक्तेन II. 24, 7; 27, 4; III. 56, 8; V.
 67, 4; VII. 39, 7; 62, 3; 66, 13; 76, 4;
 87, 3; X. 154, 4.
 चतुर्थ्युक्तेन III. 2, 13; IV. 1, 2; 7, 3; VIII.
 23, 9; X. 140, 6.
 चतुर्थ्युक्तेन I. 136, 4; 151, 8.
 चतुर्थ्युक्तेन V. 65, 2; VIII. 23, 30; 25, 1;
 7; 8.
 चतुर्थ्युक्तेन I. 151, 4.
 चतुर्थ्युक्तेन VIII. 25, 4.
 चतुर्थ्युक्तेन I. 13, 6; 14, 7; 44, 14; 142, 6;
 V. 44, 4; VI. 15, 18; 50, 14; 52, 10;
 VII. 66, 10; 13; 82, 10; VIII. 89, 1;
 IX. 42, 5; 102, 6; X. 16, 11; 65, 7;
 66, 1; 154, 4.
 चतुर्थ्युक्तेन VI. 75, 10.

चतुर्विधा I. 106, 3; 159, 1; V. 65, 2; IX. 9, 3.

चतुर्विधा I. 47, 1; 3; 5; II. 41, 4; III. 62, 18; VI. 59, 4.

चतुर्विधा X. 65, 3.

चतुर्विधे III. 2, 1.

चतुर्विधी I. 23, 5.

चतुर्विधी I. 2, 8.

चतुर्विधे VIII. 103, 8.

चतुर्विधे IV. 40, 5.

चतुर्विधः I. 179, 2; V. 41, 6; VI. 21, 11; 50, 2; VII. 56, 12; X. 66, 8; 154, 4.

चतुर्विधे I. 112, 20.

चतुर्विधः IV. 50, 3; V. 67, 4.

चतुर्विधः VIII. 76, 12.

चतुर्विधः I. 2, 8.

चतुर्विधः V. 63, 1.

चतुर्विधः I. 1, 8; 23, 5; 43, 9; 46, 11; 65, 2²; 67, 4; 68, 3²; 73, 6; 79, 3²; 84, 4; 16; 105, 6; 123, 9; 13; 124, 3; 128, 2; 132, 3; 136, 2; 141, 1; 142, 7; 143, 7; 144, 2; 147, 1; 156, 3; 5; 163, 5; 164, 11; 37; 47; II. 23, 3; 17; 28, 5; 34, 13; III. 1, 11; 2, 8; 5, 2; 6, 6; 7, 2; 10, 2; 12, 7; 27, 11; 31, 1; 5; 54, 6; 55, 12-14; 61, 7; 62, 13; 18; IV. 1, 12; 2, 3; 3, 4; 5, 9; 7, 7; 10, 2; 21, 3; 23, 8²; 9; 10; 42, 4; 44, 3; 51, 8; 57, 2; V. 5, 6; 7, 3; 12, 1; 2; 21, 4; 41, 1; 45, 8; VI. 13, 2; 16, 35; 17, 7; 44, 8; 48, 5; 49, 15; 51, 1; 3; 9²; 55, 1; VII. 7, 6; 36, 1; 5; 38, 2; 40, 4; 43, 4; 44, 5; 53, 2; 60, 5; 65, 3; 66, 12; 95, 6; VIII. 6, 2²; 8; 10; 19; 7, 21; 8, 23; 12, 3; 13-15; 19, 35; 22, 7; 31, 13; 52, 9; 59, 4; 83, 3; 86, 5; 95, 5; 100, 4; 5; IX. 7, 1; 8, 3; 12, 1; 13, 9; 32, 4; 33, 2; 5; 34, 5; 39, 6; 48, 4; 63, 4; 14; 21; 64, 11; 17; 20; 22; 66, 12; 68, 5; 72,

6; 73, 1; 6; 8; 9; 74, 4; 75, 2; 76, 4; 77, 1; 86, 25; 32; 33; 89, 2; 95, 2; 97, 32; 34; 102, 1; 7; 8; 107, 4; 110, 4; 111, 2; X. 5, 2; 4; 7; 8, 3; 5; 13, 3; 30, 11; 31, 2; 35, 8; 43, 9; 59, 8; 61, 14; 19; 65, 7; 8; 66, 13; 68, 4; 70, 2; 80, 6; 85, 24; 86, 10; 92, 4; 100, 10; 110, 2; 11; 111, 2; 118, 7; 123, 2; 124, 3; 133, 6; 177, 2.

चतुर्विधः VII. 64, 2.

चतुर्विधः I. 46, 14; 67, 4; 161, 9; VI. 15, 14; 67, 4; IX. 97, 37; X. 10, 4; 106, 5.

चतुर्विधः I. 36, 11; 139, 2; VIII. 13, 26; X. 73, 5.

चतुर्विधः I. 165, 13; IV. 23, 4.

चतुर्विधः I. 179, 2; X. 122, 6.

चतुर्विधः I. 34, 10; 121, 4; 137, 2; 151, 3; 6; 153, 3; IV. 3, 8; 23, 10²; V. 20, 4; IX. 17, 8; 97, 23; X. 8, 4; 5.

चतुर्विधः VIII. 45, 35.

चतुर्विधः I. 64, 15; VI. 14, 4; VIII. 68, 1; 88, 1.

चतुर्विधः I. 162, 19; II. 13, 1; V. 46, 8.

चतुर्विधः I. 162, 19; 164, 44; 170, 5; II. 3, 7; 43, 1; V. 32, 12; VI. 9, 3; 18, 3; 62, 9; VIII. 13, 19; 44, 8; IX. 97, 12; X. 28, 5; 40, 4; 85, 16; 98, 4; 110, 10; 131, 3.

चतुर्विधः I. 15, 1-4; 6; 11; 12; II. 37, 6.

चतुर्विधः X. 2, 1.

चतुर्विधः III. 20, 4; V. 12, 3; X. 99, 10.

चतुर्विधः III. 47, 3.

चतुर्विधः IV. 34, 7.

चतुर्विधः I. 15, 9; 10; 84, 18; II. 37, 1-3; III. 47, 3; IV. 34, 2; 53, 7; V. 32, 2; VI. 52, 10; IX. 66, 3; X. 2, 4; 7, 6; 18, 5.

चतुर्विधः VII. 103, 9.

चतुर्विधः I. 162, 4; X. 2, 5; 55, 3; 98, 11.

चतुर् I. 15, 5; 49, 3; 95, 3; II. 38, 4;
X. 2, 1; 3; 11, 1; 85, 18.

चतुर्ना V. 12, 3.

चतुर् I. 18, 7; 141, 11; 164, 8; 190, 2; II.
12, 9; 16, 2; 29, 4; IV. 33, 11; V. 44,
2; VI. 7, 1; 67, 8; VII. 11, 1; 16, 6;
VIII. 1, 12; 2, 39; 27, 17; IX. 69, 6;
X. 86, 12; 99, 2; 112, 9.

चतुर्स्कर्म X. 55, 7.

चतुर्ज्ञाः I. 113, 12; VI. 3, 1; VII. 20, 6.

चतुर्तेन I. 2, 8; 23, 5; 133, 1; 152, 1; 185,
6; II. 27, 8; III. 4, 5; 5, 3; 31, 9;
21; 58, 2; IV. 3, 9-12; 23, 9²; 42, 4;
V. 1, 7; 12, 3; 15, 2; 62, 1; 63, 7; 68,
4; 80, 1; VI. 39, 4; 68, 2; VII. 34, 8;
56, 12; 75, 1; VIII. 86, 5; IX. 80, 1;
X. 12, 1; 2; 62, 2; 3; 85, 1; 108, 8;
11; 109, 1; 123, 4; 124, 5; 139, 4.

चतुर्ते IX. 70, 1.

चतुर्तोः II. 28, 5.

चतुर्विद् II. 5, 7.

चतुर्विजः I. 60, 3; VIII. 58, 1; IX. 114, 3;
X. 2, 1.

चतुर्विजं I. 1, 1; 44, 11; 45, 7; II. 5, 7; III.
10, 2; V. 22, 2; VII. 16, 6; VIII. 44,
6; X. 7, 5.

चतुर्विजा VIII. 38, 1.

चतुर्विजा X. 70, 7.

चतुर्विजा X. 114, 9.

चतुर्विद्यः I. 135, 3; 143, 1; III. 29, 10; 41,
2; V. 75, 9; VIII. 19, 31; IX. 72, 4.

चतुर्विद्यं II. 1, 2; VIII. 40, 11; X. 91, 4; 6;
100, 2; 179, 1.

चतुर्विद्यश्चतः VIII. 8, 13.

चतुर्विद्यश्चती VIII. 12, 10; 80, 7.

चतुर्विद्याः I. 190, 2.

चतुर्विद्यां VIII. 63, 11.

चतुर्वे X. 183, 2.

चतुर्वि VII. 104, 24.

चतुर्वे VIII. 77, 11.

चतुर्विधा VIII. 77, 11.

चतुर्विदः II. 33, 5.

चतुर्विदाः III. 54, 10.

चतुर्विदेण VIII. 48, 10.

चतुर्विद् III. 25, 1; IV. 18, 4; 34, 9; VI. 40,
5; 49, 10; VII. 57, 4; 61, 3; VIII. 18,
11; 101, 1; X. 49, 7; 79, 2; 93, 8;
105, 8.

चतुर्विद् IX. 64, 30.

चतुर्विद् VI. 2, 4.

चतुर्विदश्चतः VIII. 46, 23.

चतुर्विदश्चाराय VI. 3, 2.

चतुर्विदः VII. 87, 7.

चतुर्विदे इति I. 17, 9.

चतुर्विदहि VI. 37, 1.

चतुर्विदि I. 18, 8.

चतुर्विदां X. 85, 27.

चतुर्विदाः III. 50, 1; VIII. 48, 2.

चतुर्विदां V. 60, 1.

चतुर्विदां I. 31, 8; II. 28, 5; IV. 10, 1; X.
106, 11.

चतुर्विद् I. 173, 11; III. 31, 2; X. 110, 2.

चतुर्विसे V. 78, 4; X. 39, 9.

चतुर्विसां I. 117, 3.

चतुर्विसे I. 116, 8.

चतुर्विधः I. 20, 4; 51, 2; 110, 4-6; 111, 1;
III. 60, 3; IV. 33, 2; 4²; 6-8; 34, 9;
36, 6; V. 46, 4; 51, 13; VII. 35, 12;
51, 3; VIII. 3, 7; 75, 5; X. 39, 12;
66, 10; 80, 7.

चतुर्विधः I. 110, 1; 8; 111, 3; 161, 4; 11;
13; III. 54, 12; 60, 2; 4; IV. 33, 5;
10; 11; 34, 2-4; 8; 10; 11; 35, 1; 3;
4-6; 9; 36, 1-4; 7-9; 37, 6; X. 65,
10.

चतुर्विधः I. 110, 7²; 111, 5; 121, 2; 161, 6;
II. 1, 10; III. 5, 6; 36, 2; IV. 33, 3;
34, 1; V. 7, 7; VI. 3, 8; VII. 48, 2;
IX. 21, 6; 87, 3; X. 23, 2; 93, 7; 8²;
105, 6; 144, 2².

चुचुचुचु: VII. 48, 1.

चुचुचुचु: X. 92, 11.

चुचुचुचु: IV. 37, 3; 5; 7; 8; VII. 37, 1; 2; VIII. 7, 9; 12; 20, 2; X. 93, 7.

चुचुचुचु I. 111, 4; VIII. 45, 29; 93, 34; X. 74, 5.

चुचुचुचु: I. 63, 3; 162, 1; 167, 10; 186, 10; II. 31, 6; IV. 33, 9; V. 42, 5; VI. 50, 12; VII. 37, 4; 48, 3; VIII. 96, 21; X. 23, 2; 64, 10; 93, 8.

चुचुचुचु: IV. 34, 5; 37, 1.

चुचुचुचु: IV. 36, 5.

चुचुचुचु: III. 54, 17; 60, 5; 7; IV. 35, 7; VII. 48, 2; VIII. 9, 12.

चुचुचुचु: IV. 33, 1.

चुचुचुचु IV. 37, 5; VIII. 93, 34.

चुचुचुचु I. 111, 2.

चुचुचुचु III. 52, 6.

चुचुचुचु VIII. 35, 15.

चुचुचुचु I. 110, 9; III. 60, 6.

चुचुचुचु VIII. 77, 8.

चुचुचुचु X. 106, 7.

चुचुचुचु IV. 35, 2; 51, 6; X. 176, 1.

चुचुचुचु I. 111, 4.

चुचुचुचु VI. 49, 9; X. 120, 6.

चुचुचुचु IX. 86, 5.

चुचुचुचु I. 56, 1; V. 52, 8; VIII. 70, 3.

चुचुचुचु I. 100, 5; 12; 121, 9; VI. 34, 2; X. 20, 5; 69, 7; 99, 5.

चुचुचुचु VIII. 4, 10.

चुचुचुचु X. 39, 8.

चुचुचुचु X. 166, 1.

चुचुचुचु VI. 28, 8.

चुचुचुचु VI. 16, 47; X. 91, 14.

चुचुचुचु: I. 48, 14; 162, 7; 164, 15; IV. 42, 8; 50, 1; VII. 22, 9; VIII. 6, 12; 8, 6; IX. 86, 4; 92, 2; X. 54, 3; 62, 5; 73, 11; 80, 5; 82, 4; 90, 7; 98, 9; 108, 8; 11; 115, 9; 130, 5-7; 150, 4.

चुचुचुचु: III. 53, 10; X. 62, 4.

चुचुचुचु V. 78, 6; X. 27, 22; 73, 7.

चुचुचुचु: I. 31, 1; 66, 2; 106, 6; 179, 6; III. 21, 3; 53, 9; IV. 26, 1; 36, 6; V. 29, 1; 75, 1; VI. 14, 2; 16, 14; VIII. 3, 14; 4, 20; 6, 41; 8, 8; 15; 9, 7; 10; 16, 7; 23, 16; 51, 2; 79, 1; IX. 35, 4; 66, 20; 87, 3; 96, 6; 107, 7; X. 26, 5; 33, 4; 81, 1; 98, 5.

चुचुचुचु I. 31, 16; IX. 96, 18.

चुचुचुचु VIII. 51, 3.

चुचुचुचु I. 39, 10.

चुचुचुचु VIII. 100, 6.

चुचुचुचु: I. 1, 2; 23, 24; 189, 8; IV. 20, 5; VIII. 3, 4; 70, 14; IX. 67, 31; 32; 68, 7; X. 45, 12.

चुचुचुचु: X. 17, 15.

चुचुचुचु VIII. 59, 6.

चुचुचुचु I. 10, 11; 117, 3; 4; III. 43, 5; V. 54, 7; 14; VII. 33, 13; 88, 4; IX. 54, 1; X. 13, 4; 80, 4; 107, 6; 125, 5.

चुचुचुचु IX. 96, 18.

चुचुचुचु VIII. 2, 28.

चुचुचुचु X. 66, 14.

चुचुचुचु IX. 76, 4.

चुचुचुचु X. 71, 3.

चुचुचुचु IX. 86, 4.

चुचुचुचु VII. 75, 5.

चुचुचुचु VIII. 13, 25.

चुचुचुचु V. 44, 8.

चुचुचुचु I. 84, 2; V. 65, 6; 66, 5; VI. 34, 1; 44, 13; VII. 28, 2; 29, 4; 70, 4; 5; IX. 62, 17; 103, 3; X. 22, 1; 89, 16; 148, 3.

चुचुचुचु X. 154, 5.

चुचुचुचु I. 127, 10²; V. 25, 1; VIII. 71, 15; X. 6, 1.

चुचुचुचु V. 59, 8; VIII. 23, 24; IX. 114, 2; X. 30, 10.

चुचुचुचु V. 52, 13; 14; VIII. 26, 10.

शुभे: V. 33, 10; X. 23, 7.
 शुभयः I. 64, 4; V. 54, 11; 57, 6; VII. 55, 2; VIII. 20, 11; 28, 5.
 शुभिः I. 167, 3; 169, 3.
 शुभिःभिः I. 37, 2; 64, 8; 85, 4; II. 36, 2; X. 87, 7; 23.
 शुभिमत्सभिः I. 88, 1.
 शुभिसंज्ञः III. 54, 13; V. 57, 2; 60, 3.
 शुभिविद्युतः V. 52, 13.
 शुभिविद्युतः I. 168, 5.
 शुभियु I. 166, 4.
 शुभीः V. 52, 6.
 शुभ्य III. 35, 8; IV. 2, 2; V. 33, 3; X. 12, 6.
 शुभ्यः I. 81, 4; 146, 2; II. 21, 4; III. 5, 5; 7; 10; IV. 20, 6; 9; 23, 1; VI. 17, 7; 29, 6; VII. 97, 7; VIII. 46, 12; 50, 7; 93, 9; X. 148, 2.
 शुभ्यःशोभाः X. 105, 6.
 शुभ्यं III. 32, 7; IV. 19, 1; VI. 19, 2; 20, 9; 26, 4; 49, 10; VII. 77, 6; 86, 1; 99, 2; IX. 89, 4; X. 36, 7.
 शुभ्यया VI. 18, 10.
 शुभ्यशीरस्य I. 52, 13.
 शुभ्यस्य I. 25, 9.
 शुभ्या VI. 47, 8; X. 73, 3.
 शुभ्याः V. 52, 6; 13; VI. 24, 8.
 शुभ्यात् IV. 22, 4; VII. 61, 3.
 शुभ्यान् VI. 63, 9.
 शुभ्यासः I. 64, 2.
 शुभ्ये VI. 64, 4.
 शुभ्ये इति VII. 62, 4.
 शुभ्येभिः I. 28, 8; VIII. 3, 17; 50, 7; X. 105, 6.
 शुभ्येः X. 73, 6.
 शुभ्यो I. 28, 8.
 शुभ्यो X. 28, 9.

ए .

एकःशायुः I. 31, 5.
 एकःईषं X. 135, 3.
 एकः I. 7, 9; 32, 12; 33, 4; 52, 14; 61, 15; 68, 1; 71, 9; 84, 7; 100, 7; 143, 4; 145, 3; 154, 3; 4; 161, 9²; 10³; 162, 19; 164, 2; 10; 44²; 165, 3; 176, 2; II. 13, 3²; 6; 29, 5; III. 1, 10; 3, 11; 30, 4; 5; 11; 31, 4; 46, 2; 51, 4; 55, 6; 56, 2; IV. 17, 5; 9; 19; 30, 5; 32, 7; V. 30, 4; 32, 3; 9; 62, 2; 81, 1; 5; VI. 18, 2; 3; 22, 1; 30, 1; 31, 1; 34, 2; 36, 4; 45, 20; 59, 5; VII. 19, 1; 23, 5; 26, 3; 4; 98, 6; 103, 6¹; 104, 3; VIII. 1, 27; 2, 4; 31; 6, 41; 13, 9; 14, 1; 15, 3; 11; 16, 8; 17, 15; 24, 19; 25, 16; 29, 1-3; 6; 7; 36, 7; 37, 4; 39, 10; 58, 2²; 62; 2; 77, 7; 90, 5; X. 5, 1; 32, 5; 48, 7; 51, 1; 81, 3; 82, 3; 84, 4; 91, 3; 104, 9; 114, 4; 121, 1; 3; 7; 8; 138, 6; 154, 1.
 एकःशकः III. 29, 15; V. 61, 1.
 एकः X. 59, 9.
 एकःचक्रं I. 164, 2.
 एकःज्ञ X. 84, 3.
 एकःज्ञं I. 164, 15.
 एकःशूः VIII. 80, 10.
 एकःशेनुभिः VII. 38, 5.
 एकःपदी I. 164, 41.
 एकःपरस्य X. 34, 2.
 एकःपात् II. 31, 6; VI. 50, 14; VII. 35, 13; X. 64, 4; 65, 13; 66, 11; 117, 8.
 एकः I. 93, 4; 95, 3²; 96, 5; 110, 3; 5; 117, 18; 131, 2; 161, 2; 164, 6; 46; 48; III. 1, 6; 54, 8; 55, 1; IV. 7, 9; 19, 1; 35, 2; 36, 4; 58, 4³; V. 32, 11; 62, 1; 85, 6; VI. 9, 5; 17, 8; VII. 18, 11; 17; 33, 10; VIII. 20, 13; 58, 2; 100, 5; 101, 6; IX. 9, 4; 21, 3; 97, 55;

X. 14, 16; 27, 16; 48, 7; 55, 4; 56, 1²;
80, 2; 82, 2; 6; 85, 15; 16; 109, 5;
114, 5; 129, 2; 3; 138, 6; 142, 5.
एकैऽहके I. 20, 7; VIII. 70, 14.
एकैऽहका V. 52, 17.
एकेया VIII. 29, 8; 60, 9; 77, 4; X. 67, 4.
एकैऽराट् VIII. 37, 3.
एकैऽरुपाः X. 169, 2.
एकैऽवीट् X. 103, 1.
एकैऽशतं X. 130, 1.
एकैऽस्मिन् VII. 67, 8; VIII. 45, 34.
एकैऽस्य I. 164, 44; 165, 10; II. 13, 3; 9;
VI. 45, 5; IX. 10, 7; X. 10, 3.
एकैऽस्याः I. 116, 21.
एका I. 35, 6; III. 7, 2; 56, 2; VII. 95, 2;
VIII. 58, 2.
एकाऽहका I. 123, 8.
एकादश I. 139, 11³.
एकादशं X. 85, 45.
एकादशान् VIII. 39, 9.
एकादशासः VIII. 57, 2; IX. 92, 4.
एकादशीः I. 34, 11; VIII. 35, 3.
एका III. 2, 9; VIII. 72, 7; X. 5, 6.
एकौऽश्च III. 7, 4.
एके VIII. 29, 10; X. 114, 10.
एकेन II. 13, 11; III. 12, 6.
एकेभ्यः X. 154, 1.
एकैन् I. 164, 30⁴; III. 54, 8; IV. 17, 10;
19, 6; X. 88, 15.
एकैति V. 78, 8; VIII. 6, 29; X. 37, 2.
एकैति I. 10, 2; V. 59, 2.
एकैतु V. 78, 7.
एकैय VIII. 20, 4.
एकैत् X. 27, 5.
एकैन् VI. 25, 7.
एकैग्वा VII. 70, 2; VIII. 70, 7.
एकैग्वाः I. 115, 3.
एकैन् I. 88, 5; 100, 17; 152, 2; 162, 21;
164, 4; 51; II. 14, 10; III. 33, 8; 36,

9; 59, 5; IV. 18, 2; 30, 8; 11; 35, 9;
58, 2; VI. 27, 4; 34, 4; 5; VII. 100,
6; 101, 1; VIII. 54, 1; 93, 13; X. 10,
2; 3; 11; 12; 28, 5; 10; 11; 32, 7;
85, 34³; 95, 18; 107, 8; 108, 8; 132, 5;
161, 1; 165, 4².
एतं I. 122, 12; 182, 5; II. 14, 2; 3; 37,
1; 41, 14; III. 35, 9; V. 2, 2; 11; 58,
3; 61, 17; VI. 41, 3; 4; VII. 56, 14;
64, 4; 87, 5; IX. 15, 7; 8; 38, 2; 3;
46, 6; 61, 7; 108, 11; X. 14, 9; 18, 4;
8; 34, 4; 39, 14; 48, 4; 51, 4; 6; 93,
11; 12; 108, 8.
एतयः X. 91, 4.
एतया VIII. 26, 19.
एतरि V. 41, 10; VI. 12, 4.
एतये I. 46, 11; 112, 8; V. 44, 11; VIII. 69,
17; X. 39, 8.
एतये IV. 58, 9; X. 108, 6.
एतेशः I. 121, 13; 168, 5; II. 19, 5; V. 31,
11; 81, 3; VII. 66, 14; IX. 16, 1; 64,
19; 108, 2; X. 53, 9.
एतेशः VII. 63, 2.
एतेशं I. 54, 6; 61, 15; IV. 17, 14; 30, 6;
VIII. 1, 11; 6, 38; 50, 9; IX. 63, 8.
एतेशस्य VI. 15, 5.
एतेशा VIII. 70, 7.
एतेशे V. 29, 5.
एतेशेभिः VII. 62, 2; X. 37, 3; 49, 7.
एतेश्यो X. 109, 4.
एता I. 69, 4; 70, 3; 73, 10; II. 31, 7;
III. 1, 20; 43, 4; IV. 3, 16; V. 29, 14;
VII. 3, 10; 36, 4; VIII. 45, 39; 77, 9;
X. 50, 5; 6; 72, 2; 95, 2; 15; 138, 6.
एताः I. 166, 10; 169, 6; V. 54, 5; X. 77, 2.
एताः I. 25, 18; 92, 1; 165, 8; II. 11, 3;
IV. 18, 6²; 58, 5; VII. 93, 8; X. 19, 3;
111, 9²; 169, 4.
एतादृक् VIII. 102, 19; X. 27, 24.
एतान् I. 165, 5.

हताल् I. 33, 7; 53, 9; 63, 3; 169, 1; IV. 2, 12; 18, 7; V. 53, 2; X. 48, 6.

हतानां I. 169, 7.

हताभि I. 93, 5; 117, 10; 25; II. 39, 8; VI. 74, 3; VII. 56, 4; VIII. 2, 34; IX. 78, 5; X. 32, 9; 73, 8; 98, 10; 11.

हतां I. 164, 26; III. 29, 1; IV. 33, 6; V. 3, 7; VII. 100, 3; 4; X. 13, 3; 15, 14; 16, 2; 18, 10; 13; 88, 6.

हतावत् V. 79, 10; VII. 32, 18; 57, 3; VIII. 5, 27; X. 31, 8.

हतावतः VIII. 7, 15; 49, 9; 50, 9.

हतावता X. 132, 4.

हतावती X. 125, 8.

हतावतं VII. 100, 1.

हतावान् X. 90, 3.

हति I. 71, 9; 103, 6; 140, 5; 144, 1; 164, 51; IV. 22, 1; 50, 8; V. 28, 1; 82, 8; VI. 3, 3; 48, 21; 51, 1; VII. 1, 6; 16; 23; VIII. 4, 3; IX. 98, 3; X. 30, 6; 63, 16; 75, 3.

हति I. 23, 11; 24, 10; 95, 9; 101, 7; 107, 1; 113, 8; 10; 16; 115, 2; 123, 7²; 124, 3; 7-9; 128, 3; 140, 6; 8; 152, 3; 155, 6; 157, 1; 162, 2; 4; 18; 164, 14; 38; 191, 8; II. 4, 7; 36, 6; 40, 5; III. 2, 12; 6, 1; 27, 7; 33, 2; 54, 5; 62, 13; IV. 6, 4; 5; 11, 3; 13, 1; 17, 12; V. 37, 3; 44, 12; 13; 47, 1; 56, 3; 58, 4; VI. 4, 5; 47, 17; 63, 4; 75, 14; VII. 3, 3; 4; 6; 4, 8; 37, 7; 39, 1; 60, 2; 61, 1; 63, 1; 3-5; 66, 14; 80, 2; 103, 2; 3; 104, 21; VIII. 12, 10; 23, 22; 72, 9; 80, 7; IX. 33, 4; 39, 3; 44, 3; 61, 8; 70, 6; 71, 2²; 6; 72, 3; 82, 1; 85, 9; 86, 7; 31; 92, 3; 96, 1; 6; 17; 22; 97, 1; 7; 13; 101, 16; X. 3, 1; 3; 17, 1; 20, 4-6; 27, 13; 31, 9; 32, 7; 34, 6; 10; 35, 8; 37, 2; 61, 26; 85, 6; 19; 88, 15; 94, 8; 102, 4; 107, 5²; 117, 8²; 168, 1².

हत्तु I. 40, 3²; 91, 16; 154, 3; 186, 1; II. 3, 9; 33, 1; III. 30, 6; IV. 32, 18; V. 12, 6; 22, 2; 49, 5; VI. 15, 12; 19, 9²; 54, 5; VII. 4, 8; 18, 3; 34, 1; 13; 35, 8; 36, 1; 9; 40, 1; 43, 2; 66, 1; 84, 3; 104, 10; VIII. 19, 27; 24, 29; 27, 3; 31, 11; 46, 21; 67, 15; 100, 11; X. 13, 1; 17, 5; 30, 1; 57, 4; 62, 11; 87, 11; 15; 100, 4; 103, 8; 110, 8; 134, 5; 149, 4; 152, 2.

हत्ते I. 54, 9; 81, 9; 105, 11; 122, 13; 135, 6; 165, 1; 12; 191, 5; II. 28, 4; IV. 58, 6; V. 12, 5²; 30, 6; 44, 4; 59, 8; 60, 5; VII. 7, 6; 18, 15; 19, 10; 25, 5; 75, 3; 103, 9; 104, 20; VIII. 1, 30; 43, 5; IX. 8, 1; 21, 1; 4; 7; 22, 1-5; 46, 3; 62, 1; 22; 63, 4; 14; 69, 9; 87, 5; 88, 6; 97, 20; 101, 12; X. 10, 8; 28, 12; 71, 9; 76, 8; 94, 1-3; 95, 1; 120, 3; 181, 3.

हत्ते इति I. 144, 6; III. 54, 8; VII. 99, 3.

हत्तेन I. 31, 18; 173, 13; V. 83, 6.

हत्तेभिः V. 52, 10.

हत्तेभ्यः X. 17, 3.

हतो इति V. 45, 5; VIII. 24, 19.

हतोः II. 15, 5; 38, 3.

हतो X. 27, 20; 85, 18.

हथः I. 158, 4.

हथत्तु VIII. 86, 3.

हथत्ते VIII. 74, 4; X. 6, 1; 60, 4.

हथत्ते I. 41, 2; II. 25, 5; VIII. 46, 5; 84, 9; X. 63, 13.

हथत्ते X. 85, 28.

हथत्तान् इति VI. 47, 16.

हथत्स्य X. 86, 18.

हथि I. 91, 15; IV. 1, 5; V. 9, 7; VI. 17, 14; VII. 54, 2; 55, 1; X. 56, 1; 84, 2; 6; 85, 44; 103, 4; 173, 1; 2.

हन् I. 173, 9; V. 2, 11; IX. 96, 2; X. 108, 3.

हनः I. 24, 9; 125, 7; 189, 1; II. 12, 10; 28, 7; III. 7, 10; V. 3, 7; VI. 51, 7; 8; 74, 3; VII. 18, 18; 52, 2; 58, 5; 86, 3; X. 36, 9; 37, 12; 79, 6; 128, 4; 132, 5.

हन् I. 9, 2; 24, 13; 32, 3; 80, 9; 12; 94, 2; 96, 6; 123, 1; 162, 3; 7; 163, 2²; II. 12, 5; 22, 1-3; III. 2, 7; 9, 5; 32, 13; 36, 4; 59, 2; IV. 2, 9; 17, 5; 23, 3; 24, 10; 38, 5; 9; 57, 3; V. 12, 3; VI. 24, 10; 38, 2; 4; 42, 2; 56, 1; VII. 1, 6; 28, 5; 33, 14; 103, 2; VIII. 1, 17; 19; 2, 37; 23, 9; 66, 7; 80, 4; IX. 34, 6; 109, 20; X. 14, 11; 16, 1²; 4; 18, 11; 28, 2; 32, 8; 34, 4; 44, 3; 45, 1; 8; 48, 9; 71, 5; 73, 10; 87, 5; 8; 11; 15; 88, 11; 95, 14; 102, 5; 130, 2; 161, 1²; 2; 3; 168, 2.

हनसः IV. 12, 5; VII. 20, 1; 89, 5; VIII. 18, 12; 47, 8; 67, 17; X. 63, 8.

हनसा X. 132, 4.

हनसंतः VII. 88, 6.

हनसंतं VIII. 18, 12.

हना I. 30, 3; 105, 19; 164, 5; 17; 18; 43; 171, 1; II. 6, 2; 9, 6; 34, 14; III. 33, 4; IV. 36, 7; V. 19, 3; 53, 12; 73, 4; VI. 20, 10; 44, 17; VII. 16, 1; 71, 4; 93, 7; VIII. 5, 39; 21, 6; 96, 8; IX. 61, 11; 97, 52; 53; X. 14, 2; 4; 23, 7; 27, 21; 31, 8; 82, 5; 85, 27; 112, 6; 144, 5²; 148, 3.

हनांसि I. 24, 14; IV. 12, 4.

हनाः VIII. 97, 14; IX. 97, 29; X. 19, 2⁴; 8; 30, 14; 108, 5.

हनान् I. 161, 5²; V. 52, 6; VII. 103, 3; X. 61, 23; 87, 18; 93, 2; 110, 3.

हनां VIII. 6, 19.

हनां I. 164, 26; X. 71, 4.

हनां X. 12, 3; 75, 7.

हनी इति I. 144, 6.

हनीः V. 85, 6; X. 20, 2; 87, 7.

हनीं V. 33, 6; X. 3, 2.

हने इति I. 146, 2; X. 82, 1.

हनोः I. 136, 1; 5; VI. 69, 8; VII. 103, 4.

हन्तः V. 53, 7; VIII. 69, 10.

हन्ति I. 53, 4²; 166, 14; III. 50, 1; IV. 3, 15; 10, 3; 16, 19; 17, 11; VI. 16, 16; 19, 13; 25, 1; VII. 1, 8; 28, 4; 62, 2; VIII. 46, 26; X. 93, 1.

हन्तिः VII. 33, 3²; X. 34, 5; 55, 7.

हन्तः I. 69, 4; VI. 19, 12.

हन्तः I. 131, 5; 132, 4; 146, 4; 5; III. 53, 16; IV. 54, 5; VI. 46, 9; 61, 3; 68, 4; X. 34, 8; 64, 2; 107, 8; 114, 10.

हन्तं I. 58, 4; IV. 7, 9; VI. 3, 4.

हन्तंभिः V. 59, 2.

हन्ति VII. 89, 2; X. 34, 5.

हन्ति I. 171, 1; III. 54, 9; VII. 18, 22; 86, 3; VIII. 48, 10; 100, 1; X. 13, 3; 17, 10; 66, 13; 86, 19; 124, 2²; 3.

हन्तुं VIII. 77, 10.

हन्ति I. 128, 8²; II. 2, 3.

हव I. 1, 3; 8, 8-10; 51, 6; 61, 9; 10; 16; 62, 12; 76, 5; 77, 5; 95, 11; 96, 9; 108, 13; 113, 1; 124, 6; 140, 7; 161, 2; 164, 13; 165, 12; 173, 8; 178, 4; 190, 8; II. 2, 9; 12, 1; 13, 8; 19, 7; 8; 24, 4; 30, 4; 33, 15; III. 9, 3; 17, 2; 36, 3; IV. 5, 7; 16, 20; 17, 20; 19, 1; 20, 6; 21, 10; 28, 5; 30, 1; 33, 6; 50, 6; 8; 51, 9; 54, 5²; V. 2, 7; 6, 10; 25, 9; 27, 3; 32, 12; 33, 7; 44, 6; 78, 7; 8; 86, 6; VI. 3, 2; 4, 1; 17, 3; 13; 19, 2; 21, 6; 23, 10; 25, 9; 29, 6²; 38, 5; 48, 17; 50, 15; 54, 1; 2; VII. 18, 2; 23, 6; 24, 6; 26, 4; 5; 31, 12; 33, 3; 41, 5; 42, 6; 43, 5; VIII. 2, 31; 9, 3; 10; 24, 16; 23; 33, 18; 38, 9; 40, 12; 42, 2; 47, 17; 53, 8; 54, 2; 58, 2²; 60, 7; 92, 28²; 29; IX. 6, 9; 67, 30; 68, 10; 79, 5; 82, 5; 90, 6; 91, 6; 96, 12; 97,

15; 21; 27; 36; 109, 3; X. 7, 6; 10, 13; 16, 9; 18, 5; 9; 19, 3; 20, 10; 27, 5; 28, 6; 30, 6; 44, 4; 6; 7²; 49, 11; 51, 4; 60, 8; 63, 17; 64, 16; 82, 3; 83, 2; 85, 42; 89, 17; 90, 2; 94, 12; 95, 16; 99, 12; 100, 10; 107, 5; 6; 108, 9; 109, 3; 113, 4; 115, 7; 120, 9²; 124, 1; 125, 5; 8; 144, 6; 145, 4; 149, 5; 154, 1; 161, 2; 166, 3; 173, 2.

हवः VIII. 24, 15.

हवः X. 151, 3.

हवः V. 41, 16.

हवः I. 156, 1.

हवः V. 87, 1-9.

हवः I. 90, 5.

हवः VII. 100, 2.

हवः X. 92, 9.

हवः VI. 48, 12.

हवः II. 34, 11.

हवः V. 44, 10.

हवः V. 41, 5; 13.

हवः VI. 51, 2.

हवः VIII. 45, 38.

हवः I. 166, 4.

हवः I. 128, 3.

हवः I. 62, 8; 68, 2; 79, 2; 95, 6; 100, 2; 11; 18; 117, 14; 158, 3; 181, 6; III. 33, 5; 54, 9; 58, 4; IV. 2, 12; 33, 1; 56, 1; V. 41, 5; VII. 6, 6; 62, 2; 104, 7; 9; VIII. 18, 13; 68, 4; 97, 3; 103, 13; X. 6, 6; 8, 7; 67, 11; 73, 2.

हवः IV. 12, 6.

हवः X. 102, 11.

हवः I. 56, 1; 139, 7; 162, 3; 165, 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10; 171, 2; 173, 13; 184, 5; II. 4, 2; 12, 5; 14, 1; 2; 36, 5; III. 31, 16; 42, 8; 48, 4; 51, 9; IV. 2, 5; 15, 9; 25, 6; 35, 4; 45, 1; V. 31, 10; 36, 4; 42, 15; 16; 50, 5; 61, 19; VI.

41, 3; 73, 3; VII. 20, 9; 24, 5; 60, 2; 63, 3; 64, 5; 67, 7; 68, 9; 100, 3; 4; 101, 3; VIII. 1, 32; 2, 31; 34; 16, 6; 24, 30; 29, 6; 66, 15; 103, 12; IX. 3, 1-10; 15, 1-6; 27, 1-6; 28, 1-6; 38, 1; 4-6; 42, 2; 62, 11; 13; 66, 29; 67, 20; 77, 1; 84, 4; 87, 4; 7; 96, 15; 97, 46; 47; 56; 108, 5; 110, 11; X. 16, 8; 71, 5; 86, 21; 139, 2; 146, 4²; 160, 4; 165, 4; 168, 4.

हवः II. 34, 11; VII. 40, 5; VIII. 20, 3.

हवः I. 48, 7; 88, 6; 113, 7; 124, 3; 6; IV. 3, 9; V. 80, 2-6; VI. 65, 1; VII. 75, 4; 76, 7; 80, 2; 95, 1; VIII. 27, 18; IX. 87, 8; X. 11, 8; 14, 2; 18, 10; 31, 6; 34, 2; 85, 21; 29; 109, 3.

हवः I. 165, 13; X. 85, 2.

हवः I. 24, 7; 37, 3; 13; 15; 38, 8; 12; 41, 3; 48, 4; 54, 9; 61, 15; 64, 4; 68, 1; 84, 16; 85, 3; 87, 3; 94, 12; 97, 3; 127, 7; 134, 6; 152, 2; 164, 44; 165, 10; 167, 2; 7; 168, 3; 169, 6; 185, 8; 186, 9²; II. 15, 8; 27, 8; III. 13, 3; 31, 3; 9; 10; 39, 4²; 54, 5; IV. 1, 14; 2, 4; 27, 1; 33, 9; 47, 2; V. 10, 3; 16, 4; 29, 1; 32, 4; 42, 9; 52, 15; 53, 1; 11; 56, 5; 58, 1; 7; 59, 2; 7; 60, 5; 61, 3; 14; 66, 3; 87, 2; VI. 25, 3; 5; 51, 2; 8; 66, 2; 75, 13; VII. 2, 2; 7, 4; 18, 11; 13; 21, 4; 33, 8; 34, 19; 39, 2; 5; 56, 2; 60, 10; 83, 4; 7; 103, 5²; 6; VIII. 7, 15; 28; 18, 1; 2; 20, 11; 14²; 28, 4; 5; 34, 3; 39, 2; 41, 7; 45, 2; 46, 18; 69, 18; 83, 7; 93, 33; IX. 52, 4; 64, 27; 73, 3; 7; 91, 4; X. 18, 4; 5; 27, 23; 28, 3; 34, 5; 8; 43, 4; 56, 4²; 61, 23; 71, 1²; 2; 10; 74, 2; 3; 75, 2; 77, 1; 87, 4; 88, 8; 93, 5; 9; 13; 14; 94, 6; 107, 1; 128, 6; 129, 5; 131, 2; 174, 5; 191, 3.

हवि I. 123, 10; VIII. 91, 2; IX. 50, 2;
X. 8, 4; 86, 21.
हवि I. 50, 5; 7; 52, 12; 53, 7; 162, 21;
III. 61, 6; V. 1, 9; VII. 37, 4; VIII.
93, 1; IX. 82, 2; 83, 1; 96, 23; 97, 14²;
55; 106, 14; X. 1, 4; 142, 4.
हवु I. 9, 3; III. 2, 10; 41, 4; V. 23, 4;
VII. 1, 22; 34, 18.
हवु I. 77, 5; III. 30, 16; IV. 32, 12; V. 7,
9; 79, 6; VI. 66, 6; VIII. 68, 18; X.
27, 6; 93, 10; 147, 3.
हवे V. 41, 5; 8; 66, 3; X. 48, 9.
हवे I. 180, 4.
हवो इति I. 46, 1.
हवा I. 184, 2.
हविऽनायासः I. 3, 9.

हे

हेक्षता X. 121, 6.
हेक्षः X. 108, 5.
हेक्षान् X. 51, 3; 53, 1.
हेक्षन् I. 63, 1.
हेहृ III. 48, 3.
हेहृ X. 113, 1.
हेहृ V. 30, 9; X. 61, 8; 72, 8; 9; 90, 4.
हेहृ X. 18, 2.
हेहृ IV. 35, 3.
हेहृ I. 110, 2; 3.
हेहृ I. 161, 6.
हेहृ X. 13, 2.
हेहृ I. 166, 1.
हेहृ IV. 16, 7.
हेहृ I. 66, 5.
हेहृ V. 2, 8.
हेहृ IV. 4, 6.
हेहृ II. 15, 8; 19, 6; III. 31, 15; 55, 20;
IV. 56, 3.
हेहृ X. 71, 1.

हेहृ VII. 23, 1; VIII. 20, 4.
हेहृ I. 118, 6.
हेहृ IV. 26, 3.
हेहृ II. 17, 3; VIII. 89, 7.
हेहृ II. 17, 1; VIII. 6, 13; 74, 3.
हेहृ I. 7, 3; 51, 11; II. 19, 3; 20, 7;
VI. 56, 3; VIII. 76, 3.
हेहृ VIII. 19, 24.
हेहृ I. 112, 5.
हेहृ I. 117, 22; 24; VI. 72, 3; VII. 82,
3; X. 39, 9.
हेहृ X. 169, 3.
हेहृ IV. 42, 3.
हेहृ I. 157, 5.
हेहृ VI. 69, 8.
हेहृ X. 95, 18.
हेहृ I. 126, 5.

ओ

ओ इति I. 104, 2; 113, 11; 138, 4; 139, 7;
165, 14; 177, 5; 182, 1; II. 34, 15; III.
33, 9; VII. 40, 1; 59, 5; VIII. 2, 19; 7,
33; 22, 1; X. 10, 1; 117, 5; 179, 2.
ओ I. 66, 2; 104, 5; 173, 11; II. 19, 1;
III. 58, 6; IV. 16, 15; V. 30, 1; 76, 4;
VI. 41, 1; VII. 4, 8; 25, 4; 32, 4; 56,
24; VIII. 33, 2; X. 112, 4; 117, 4.
ओ I. 30, 9; VII. 5, 6.
ओ IV. 50, 8; V. 33, 4.
ओ I. 40, 5; II. 38, 5.
ओ VI. 59, 3.
ओ IX. 86, 45.
ओ I. 132, 5; VIII. 49, 3; 72, 14; X.
44, 9.
ओ VIII. 25, 17.
ओ I. 91, 13; III. 42, 8.
ओ X. 89, 15.
ओ VIII. 82, 2.

ओजः I. 33, 12; 39, 10; 103, 3; 121, 10; 160, 5; 165, 10; II. 17, 2; 29, 2; 36, 5; III. 26, 6; 32, 3; 9; 36, 4; 47, 3; 53, 19; 62, 5; IV. 7, 10; 17, 3; 19, 4; 41, 4; V. 31, 7; 13; 32, 10; 33, 6; 57, 6; VI. 18, 15; 19, 6; 26, 7; 36, 2; 46, 7; 47, 27; 30; VII. 56, 7; 82, 2; 6; 91, 4; VIII. 6, 5; 40, 6; 50, 8; 96, 3; 17; 98, 10; IX. 97, 41; X. 8, 9; 44, 4; 54, 1; 83, 1; 4; 84, 2; 95, 11; 116, 6; 170, 3; 180, 3.

ओजःसदाः VIII. 3, 24.

ओजःसदातनः VIII. 92, 17.

ओजःसभिः VII. 56, 6.

ओजसः I. 52, 12; 102, 8; V. 32, 9; VIII. 12, 24; X. 73, 10; 153, 2.

ओजसा I. 7, 8; 9, 1; 11, 8; 19, 4; 8; 39, 8; 53, 7; 55, 2; 5; 6; 56, 6; 80, 1; 2; 11; 85, 4; 10; 102, 6; 127, 3; 4²; 130, 4; 7²; 9; 132, 5; 175, 4; 187, 1; 188, 4; II. 17, 5; 22, 2-4; 24, 2; 4; 25, 3; 4; III. 45, 5; 51, 10; IV. 32, 3; V. 52, 9; 14; 55, 2; 56, 4; 59, 7; 81, 3; 84, 3; VII. 58, 2; 82, 3; VIII. 4, 5; 6, 1; 15; 26; 41; 7, 8; 12, 4; 27; 17, 9; 32, 14; 33, 7; 8; 36, 3; 40, 5; 10; 51, 8; 62, 2; 8; 76, 1; 9; 10; 88, 5; 92, 6; 93, 23; 97, 11; 14; 99, 3; IX. 2, 7; 5, 3; 4; 15, 4; 29, 1; 34, 1; 35, 2; 39, 3; 53, 2; 64, 18; 65, 10; 14; 101, 5; 106, 7; 108, 6; X. 49, 7; 65, 2; 4; 7; 75, 1; 96, 10; 99, 6; 103, 6; 113, 2; 6; 153, 3-5.

ओजसे I. 57, 5; VIII. 12, 22; 23; 61, 2; 75, 10.

ओजस्यंतं VIII. 76, 5.

ओजसि I. 80, 15.

ओजायमानः I. 140, 6.

ओजायमानं II. 12, 11; III. 32, 11.

ओजिह I. 129, 10.

ओजिहः VI. 33, 1; VIII. 93, 8; IX. 66, 16; 67, 1; 101, 9; X. 73, 1.

ओजिहं III. 21, 5; IV. 41, 4; V. 10, 1; VI. 19, 6; 46, 5; VIII. 4, 10; 34, 16; 97, 10.

ओजिहया I. 169, 4.

ओजिहेन I. 33, 11.

ओजिहेभिः IV. 20, 1.

ओजीयः II. 33, 10; X. 120, 4.

ओजीयान् VI. 20, 3; IX. 66, 17.

ओज्जानं VI. 47, 27.

ओजिं I. 61, 14.

ओज्योः IX. 16, 1; 65, 11; 101, 14.

ओतवे X. 130, 2.

ओतवे I. 164, 5.

ओतुं VI. 9, 2; 3.

ओदती I. 48, 6.

ओदतीनां VIII. 69, 2.

ओदनं VIII. 69, 14; 77, 6; 10.

ओपशः X. 85, 8.

ओपशं VIII. 14, 5; IX. 71, 1.

ओपशंश्च I. 173, 6.

ओमनां VII. 69, 4.

ओमन्श्चतं X. 39, 9.

ओमसभिः V. 43, 13.

ओमादां X. 50, 5.

ओमानं I. 34, 6; 118, 7; VI. 50, 7; VII. 68, 5.

ओमासः I. 3, 7.

ओम्याश्चतं I. 112, 20.

ओम्याश्चतं I. 112, 7.

ओष X. 87, 12; 118, 8.

ओषः I. 175, 3.

ओषतं VII. 104, 1.

ओषतां IV. 4, 4.

ओषति I. 130, 8²; VIII. 12, 9.

ओषधयः X. 17, 14; 97, 17; 22.

ओषधिः I. 166, 5.

जोषधि X. 85, 3; 145, 1.

जोषधी: I. 90, 6; 91, 22; 98, 2; 103, 5; 163, 7; III. 34, 10; 51, 5; 54, 21; IV. 33, 7; 57, 3; V. 41, 8; 11; 42, 16; 43, 13; 62, 3; 83, 4; 5; 10; VI. 21, 9; 39, 5; 49, 14; VII. 4, 5; 34, 23; 25; 35, 5; 101, 5; VIII. 27, 2; 43, 7; 9; 59, 2; X. 58, 7; 65, 11; 66, 9; 10; 88, 2; 10; 89, 13; 91, 5; 6; 97, 1; 3; 4; 6; 7; 10; 11; 18; 169, 1.

जोषधी: X. 97, 12.

जोषधीनां I. 164, 52; 187, 8; III. 1, 13; VII. 101, 1; 2; 102, 2; X. 51, 8; 87, 18; 97, 8.

जोषधीभिः III. 5, 8; V. 8, 7; VI. 52, 6; VII. 8, 2; IX. 112, 2; X. 30, 5.

जोषधीभ्यः II. 1, 1; VII. 50, 3; IX. 11, 3; 59, 2.

जोषधीषु I. 59, 3; 91, 4; 108, 11; II. 4, 4; III. 22, 2; V. 83, 1; VI. 3, 7; 12, 3; VII. 56, 22; 61, 3; 70, 3; 4; VIII. 9, 5; IX. 84, 3; X. 1, 2; 16, 3; 51, 3; 73, 9; 183, 3.

जोषधे I. 187, 10; X. 97, 23.

जोषे X. 119, 10.

जोषीइव II. 39, 6.

जोषते II. 23, 16; V. 42, 10; VII. 66, 12; VIII. 5, 39; 40, 11; 59, 2; X. 65, 10.

जोषते I. 176, 4; V. 52, 10; 11²; VII. 16, 11; VIII. 3, 14; 7, 31; 69, 14.

जोषत्रजायः X. 71, 8.

जोषे I. 61, 1.

जोषता VI. 67, 9.

जोषतानं VI. 17, 9.

जोषते I. 30, 4; VIII. 80, 9.

जोषतः VI. 52, 5.

जोषतानं V. 30, 6.

जोषते VIII. 5, 3.

जोषेन I. 180, 5.

जोषे: IV. 10, 1.

• औ

औषत् X. 55, 7.

औषन् III. 9, 9.

औषन् X. 90, 7.

औषी: X. 27, 7.

औषय्यः I. 158, 1.

औषय्यं I. 158, 4.

औष्यः V. 79, 2; 3; X. 55, 4.

औष्यत् V. 30, 14.

औषन् X. 149, 2.

औष्यः I. 56, 5; II. 23, 18.

औष्यत् I. 85, 9.

औष्यत् IV. 19, 4.

औष्यत्वाभं II. 11, 18; VIII. 32, 26; 77, 2.

औष्यो: VI. 17, 6.

औष्यो: VII. 79, 4.

औष्योत् X. 81, 2.

औष्योत् I. 68, 5.

औष्युगुश्चत् VIII. 102, 4.

औषानं X. 98, 11.

औषानं X. 30, 9.

औषानः I. 18, 1; 119, 9; 122, 4; 5; VI. 4, 6; X. 99, 11.

औषानस्य IV. 21, 6; 7; V. 41, 5.

औषानाय I. 112, 11.

औषत् X. 61, 5.

औषत् I. 164, 29.

औषत् VI. 17, 8.

क

क I. 24, 1; 30, 20; 35, 7; 37, 6; 13; 40, 7²; 54, 5; 65, 3; 71, 5; 75, 3³; 76, 1; 80, 15; 81, 5; 84, 16; 17²; 18²; 95, 4; 105, 4; 116, 3; 120, 1; 125, 7; 152, 3; 158, 2; 161, 13; 164, 4²; 18; 48; 165, 2; 13; 168, 5; 170, 1; 173, 11; 182,

3; 7; 185, 1; II. 16, 3; III. 30, 1; 54, 5²; IV. 43, 1; 2; 4; 44, 3; 55, 1³; V. 30, 1; 32, 9; 41, 1; 42, 6; 53, 1²; 2; 59, 4³; 61, 14; 67, 5; 74, 2; 7³; VI. 21, 4²; 22, 4; 47, 1; 15³; 19; 59, 5; VII. 32, 14; VIII. 1, 20; 3, 14; 7, 20; 31; 18, 13; 33, 7; 45, 37²; 60, 7; 64, 2; 7; 8; 66, 13; 96, 9; 100, 3; X. 10, 6³; 12, 5; 27, 11; 29, 3; 31, 7; 40, 1; 2; 14; 51, 2; 62, 9; 63, 6²; 64, 1; 85, 3; 88, 17; 92, 8; 95, 12; 102, 10; 108, 5; 114, 7; 9³; 129, 6; 135, 5³; 155, 5.
 कः I. 72, 1; VI. 20, 5; VII. 75, 8; VIII. 45, 31; IX. 92, 5; X. 10, 5.
 ककद्वे X. 102, 6.
 ककुत् VIII. 44, 16.
 ककुत्स्मान् X. 8, 2; 102, 7.
 ककुभः I. 35, 8; IV. 19, 4; VIII. 20, 21; 41, 4.
 ककुभं VII. 99, 2.
 ककुभां V. 44, 2.
 ककुहः I. 181, 5; III. 54, 14; V. 73, 7; 75, 4; VIII. 6, 48; IX. 67, 8.
 ककुहं VIII. 45, 14.
 ककुहाः I. 184, 3.
 ककुहान् II. 34, 11.
 ककुहासः I. 46, 3; IV. 44, 2.
 ककः VI. 45, 31.
 ककात् X. 28, 4.
 ककीयताः X. 25, 10.
 ककीयता I. 117, 6.
 ककीयते I. 51, 13; 116, 7; IX. 74, 8.
 ककीयतः I. 126, 4.
 ककीयतं I. 18, 1; 112, 11; X. 61, 16; 143, 1.
 ककीयान् I. 126, 2; 3; IV. 26, 1; VIII. 9, 10.
 कक्यः V. 44, 11.
 कक्यस्मा I. 10, 3.
 कक्यस्मां VIII. 3, 22.
 कक्या VII. 104, 6.

कक्याश्च X. 10, 13.
 कक्याभिः X. 101, 10.
 कक्ये इति I. 173, 6.
 कक्यतः I. 191, 1².
 ककुक् X. 85, 34.
 ककुक्स्वतः X. 132, 7.
 कक्यः I. 36, 10; 11; 48, 4; 139, 9.
 कक्यस्मान् I. 48, 4; X. 115, 5.
 कक्यं I. 39, 9; 47, 5; 112, 5; VIII. 5, 25; 7, 18; 8, 20; X. 31, 11; 150, 5.
 कक्यस्मां VIII. 2, 22.
 कक्यस्वत् VIII. 6, 11; 52, 8.
 कक्यस्सत्ता X. 115, 5.
 कक्यस्य I. 45, 5; VIII. 8, 4; 8; 34, 1.
 कक्यस्योता V. 41, 4.
 कक्याः I. 14, 2; 37, 1; 49, 4; VIII. 2, 16; 6, 3; 8; 21; 34; 43; 32, 1; 34, 4.
 कक्याश्च VIII. 3, 16.
 कक्यानां I. 47, 10; VIII. 8, 3.
 कक्याय I. 36, 17; 39, 7; 117, 8; 118, 7; VIII. 5, 23.
 कक्यासः I. 14, 5; 44, 8; 47, 2; 4; VIII. 2, 38; 4, 2; 5, 4; 6, 31; 7, 32.
 कक्यासः I. 46, 9.
 कक्ये I. 36, 8; 11; 19; VIII. 49, 10.
 कक्येभिः VIII. 33, 3.
 कक्येषु I. 37, 14; VIII. 4, 3; 9, 14; 49, 5.
 कक् I. 38, 1; 2; 43, 1; 74, 7; 105, 5²; 6³; 121, 1; 161, 1; 181, 1; 185, 8; II. 27, 14; III. 58, 4; IV. 3, 5³-7³; 5, 12; 13; 12, 4; 23, 2³; 5²; V. 41, 11; 48, 1; 82, 2; VI. 15, 1; 46, 8; 47, 3; 71, 5; VIII. 3, 13; 14²; 4, 18; 21, 1; 33, 7; 66, 9; 10²; 67, 5; 84, 5; 93, 4; 94, 7; 8; X. 10⁴, 6; 12, 5; 29, 3; 4²; 93, 4; 99, 1.
 कक्यः IV. 43, 1²; 2²; VI. 21, 4; X. 51, 2; 64, 1².
 कक्यत् X. 81, 2; 128, 4; 168, 3.
 कक्यस्य I. 24, 1; X. 40, 14; 64, 1.

कतना IV. 51, 6.
 कतना I. 35, 7.
 कतनासु X. 40, 14.
 कतरः VI. 69, 8; X. 27, 11; 88, 17.
 कतरा I. 185, 1².
 कत्संघो X. 22, 6.
 कति IX. 72, 1; X. 86, 20; 88, 18⁴.
 कतिथः X. 61, 18.
 कतिथा I. 31, 2; X. 90, 11.
 कत्पयं V. 32, 6.
 कथं V. 61, 2; X. 108, 1.
 कथा I. 41, 7; 54, 1; 77, 1; 120, 1; 147, 1;
 185, 1; IV. 3, 5³; 7, 8²; 5, 1; 13, 5;
 23, 1; 3³; 4; 5²; V. 41, 11; 16; 53, 2;
 61, 2; VIII. 70, 13; 86, 2; X. 28, 5;
 64, 1; 4; 81, 2; 146, 1.
 कथो इति V. 29, 13.
 कदा I. 84, 20; 105, 3; 139, 5²; VI. 54, 9;
 X. 48, 5; 152, 1.
 कदा I. 25, 5; 34, 9; 84, 8³; 150, 2; III.
 53, 4; IV. 3, 4²; 5, 13; 7, 2; 23, 6;
 V. 3, 9²; VI. 21, 3; 35, 1⁴; 3²; VII. 8,
 3; 29, 3; 37, 5; 6; 86, 2²; 104, 7;
 VIII. 3, 14; 5, 22; 7, 30; 13, 22²; 33,
 2; 40, 2; 51, 7; 52, 7; X. 95, 12;
 105, 1.
 कद्दीनी I. 164, 17.
 कदुचः VIII. 45, 26.
 कथमियः I. 38, 1.
 कथमिये I. 30, 20.
 कनायाः X. 61, 5; 10; 21.
 कनिष्ठा IX. 63, 20.
 कनिष्ठा I. 128, 3²; 152, 5; II. 42, 1; 2;
 IV. 50, 5; V. 83, 1; 9; IX. 3, 7; 5, 1;
 13, 8; 25, 2; 28, 4; 30, 2; 33, 4; 37,
 2; 63, 29; 67, 3; 14; 76, 5; 77, 5;
 85, 5; 86, 22; 33; 96, 20; 21; 97, 32;
 101, 16; 106, 6; 10; X. 1, 2.
 कनिष्ठतः II. 11, 9.
 कनिष्ठति IX. 43, 5; 95, 1.

कनिष्ठः IV. 33, 5.
 कनिष्ठा VII. 103, 4.
 कनीनः III. 48, 1; VIII. 69, 14; X. 99, 10.
 कनीनःश्च I. 117, 18.
 कनीनकः X. 40, 9.
 कनीनकाश्च IV. 32, 23.
 कनीना I. 66, 4; 116, 10; 152, 4; 163, 8;
 II. 15, 7; V. 3, 2.
 कनीयः IV. 24, 9².
 कनीयसः VII. 20, 7; 32, 24; 86, 6.
 कनीयान् IV. 33, 5.
 कन्या VIII. 35, 5.
 कन्या I. 161, 5; III. 33, 10; VI. 49, 7; VIII.
 91, 1; IX. 56, 3; X. 107, 10.
 कन्याश्च I. 123, 10.
 कन्याःश्च IV. 58, 9.
 कन्यासु IX. 67, 10.
 कपनाश्च V. 54, 6.
 कपदिनः VII. 83, 8.
 कपदिन I. 114, 5; VI. 55, 2.
 कपदिने I. 114, 1; IX. 67, 11.
 कपदी X. 102, 8.
 कपिः X. 86, 5.
 कपिलं X. 27, 16.
 कपूत् X. 86, 16; 101, 12.
 कपूथं X. 101, 12.
 कपोतः X. 165, 1-4.
 कपोतःश्च I. 30, 4.
 कपोतं X. 165, 5.
 कपथिनः V. 54, 8.
 क I. 30, 20; 32, 14; 39, 1²; 7; 81, 3²; 87,
 6; 88, 2; 3²; 102, 2; 109, 3; 113, 8;
 123, 11; 124, 6; 129, 3; 10²; 132, 4;
 164, 17; 182, 5; 7; II. 13, 12; IV. 30,
 6; 43, 2; V. 2, 2; 74, 3³; 83, 10; VI.
 9, 5; 21, 4; 29, 3; 75, 16; VII. 57, 3;
 87, 5; 88, 3; VIII. 19, 15; 31, 9; 36,
 1; 39, 3; 61, 18; 64, 9³; 75, 7; 82, 5;
 94, 2; 95, 3; IX. 8, 5; 45, 1; 3; 62,
 20; 70, 6; 104, 6; 105, 6; 106, 8; 110,

5; X. 5, 5; 13, 4²; 52, 3; 60, 8; 76, 7;
82, 5; 86, 22; 88, 1; 10; 18; 99, 1;
114, 9; 161, 1.
क I. 47, 10; 72, 8; 98, 1; 154, 1; 191, 6;
II. 18, 3; 28, 8; 37, 5; III. 53, 2; VI.
51, 14; VII. 33, 3; 59, 5; VIII. 11, 10;
44, 24; 66, 9; IX. 49, 4; X. 50, 5²;
100, 5; 157, 1.
कमः सुषं X. 65, 12.
कमयाध्वे II. 14, 8.
कयस्य I. 27, 8; 129, 5; VIII. 25, 15.
कया I. 165, 1²; III. 55, 13; IV. 13, 5; 20,
9; 31, 1²; 43, 3; 4; V. 12, 3; VII. 8,
3; VIII. 84, 4; 93, 19²; X. 29, 4; 64, 4.
कर IV. 33, 5².
करः I. 82, 1; 129, 1; VI. 18, 14; 22, 10;
VIII. 80, 9; 84, 6.
करः III. 41, 6.
करंज I. 53, 8.
करंजहे X. 48, 8.
करंयं V. 31, 7; VI. 18, 13; VIII. 15, 11.
करणा I. 119, 7.
करणाणि II. 15, 1; IV. 19, 10; V. 31, 6.
करन् I. 43, 2; 174, 7; II. 5, 8; III. 53, 13;
IV. 17, 20; 29, 3; VII. 97, 8; VIII. 91,
4²; IX. 62, 11; 109, 9; X. 74, 6.
करन् I. 25, 12; 89, 3; II. 41, 12; III. 62,
14; IV. 39, 6; V. 31, 11; 44, 8; 46, 4;
56, 7; VI. 48, 15²; 52, 5; VII. 102, 3;
VIII. 2, 20; 18, 7; 9; 66, 4; X. 63, 6;
64, 1; 173, 6; 182, 1.
करतः VIII. 18, 8; X. 40, 2.
करतं VII. 65, 2.
करतां I. 23, 6.
करतां IV. 55, 3.
करति I. 43, 6; II. 35, 1; IV. 22, 1; VI. 10,
1; VII. 17, 4; X. 18, 6; 99, 12.
करते VII. 88, 1.
करते IV. 16, 1; 44, 3; V. 42, 10.
करयः I. 136, 4; VI. 50, 3.

करन् I. 186, 2.
करन् V. 30, 9; X. 95, 1.
करंति X. 48, 7.
करं X. 48, 9; 49, 8; 85, 25.
करंभः VI. 56, 1.
करंभः I. 187, 10.
करंभं III. 52, 7; VI. 57, 2.
करंभिषं III. 52, 1.
करंसि X. 16, 2.
करसि VI. 35, 1.
करसे III. 43, 5.
करसे X. 29, 4.
करसं I. 161, 12.
करसां III. 18, 5; VI. 19, 3.
करा I. 116, 13.
करांसि IV. 19, 10.
कराणि X. 52, 5.
कराणि VII. 86, 7.
कराण VII. 57, 4.
कराणहे IX. 108, 14; X. 59, 2.
कराणहे I. 25, 5; VIII. 22, 3; X. 23, 6; 38,
4; 39, 5.
करिक्तः I. 131, 3; III. 58, 9.
करिक्तः I. 140, 5.
करिति कः V. 29, 5; VI. 23, 5.
करिति कः I. 61, 11; 63, 7; 162, 20; 164, 49;
174, 7; 186, 5; II. 18, 4; III. 5, 7; 31,
6; 33, 8; IV. 18, 1; 21, 10; 28, 1; V.
29, 4; VI. 26, 5; 44, 18; VII. 21, 3;
22, 6; 43, 3.
करिष्ठः VII. 97, 7.
करिष्यतः II. 24, 14; IV. 31, 9; VIII. 62, 3.
करिष्यति I. 164, 39.
करिष्ये I. 161, 2.
करिष्यन् VI. 26, 3; VII. 19, 8; 20, 1; IX.
113, 1.
करिष्यसि I. 1, 6.
करिष्या I. 165, 9.
करिष्याः IV. 30, 23.

करुणस्य I. 100, 7. .
करुणती IV. 30, 24.
करुणस्य X. 67, 6.
करुणु I. 112, 6.
करुणिः II. 43, 3.
करुणस्य VIII. 70, 15.
करुण VI. 75, 3; X. 80, 3.
करुणस्योनयः II. 24, 8.
करुणस्यतः X. 71, 7.
करुणस्योभना VIII. 78, 3.
करुणी IV. 23, 8; 29, 3; VI. 9, 6; 38, 2;
VIII. 72, 12.
करुणीस्य X. 106, 9.
करुणीभ्यां X. 163, 1.
करुणी V. 31, 9; VIII. 97, 12; X. 86, 4.
करुणिभिः I. 89, 8.
करुणीः I. 184, 2; II. 34, 3.
करुणीस्य II. 39, 6.
करुणी I. 90, 5; VI. 51, 15.
करुणी I. 86, 9; 10; 172, 3; II. 29, 1; X.
63, 7.
करुणी II. 14, 9.
करुणी I. 142, 12; 166, 1; VII. 48, 4; X.
53, 10; 175, 2.
करुणी I. 121, 13; IX. 73, 9.
करुणी I. 139, 7.
करुणी I. 85, 9; II. 22, 1; IX. 86, 20; X.
74, 6.
करुणी II. 34, 6; IV. 17, 17; VI. 23, 3; 4;
VII. 20, 2; VIII. 96, 19.
करुणी I. 100, 6; III. 31, 2; IV. 17, 4.
करुणी II. 29, 6.
करुणी VIII. 16, 10.
करुणीभिः I. 55, 8; VI. 19, 1; VII. 62, 1.
करुणी IX. 73, 8.
करुणी I. 115, 4; II. 38, 4.
करुणी I. 161, 3.
करुणी I. 10, 2; 23, 18; II. 24, 3; X. 61, 6.
करुणी I. 25, 11; 161, 3²; VIII. 101, 7; IX.
47, 2; X. 113, 7.

करुणीनि II. 30, 10; IV. 18, 2; VIII. 63, 6.
करुणीन X. 48, 3.
करुणी I. 31, 8; 62, 6; 148, 2; 173, 9; II.
22, 1; 24, 14; III. 30, 13; 32, 8; 33,
7; 34, 6; VI. 37, 2.
करुणी I. 173, 4; II. 23, 12; VI. 51, 7; VII.
52, 2; 60, 8.
करुणीः I. 11, 4; X. 55, 7.
करुणी III. 12, 6; VI. 69, 1; VII. 32, 13;
VIII. 31, 17; 39, 5; 70, 3; IX. 97, 33;
X. 56, 6.
करुणीस्यकरुणी I. 101, 4.
करुणी I. 55, 3.
करुणीभिः III. 4, 9.
करुणी I. 91, 20.
करुणी I. 112, 2; 121, 11; VIII. 21, 2.
करुणीनिःस्यां X. 80, 1.
करुणीस्यकरुणी I. 102, 6; X. 28, 7.
करुणीभिः III. 36, 1; IX. 46, 3.
करुणीस्य VIII. 38, 1; X. 131, 4.
करुणी I. 22, 19; 61, 13; VIII. 36, 7; IX.
88, 4; 96, 11; X. 54, 4; 55, 8.
करुणीस्य X. 72, 2.
करुणी VI. 24, 5.
करुणी X. 120, 7.
करुणी V. 83, 7.
करुणी X. 28, 10; 11.
करुणीः VIII. 22, 6.
करुणी V. 74, 10; VI. 35, 2; VIII. 73, 5²;
X. 89, 14.
करुणीः VIII. 66, 15.
करुणी X. 32, 9.
करुणीः III. 32, 15; VI. 69, 6.
करुणी I. 117, 12; IV. 27, 5; IX. 62, 19;
86, 11; 97, 4; 33; 106, 7.
करुणीस्य X. 167, 1.
करुणी VI. 69, 2.
करुणी IX. 65, 14.

कलशान् IX. 60, 3; 75, 3; 81, 2; 86, 19;
88, 6; 92, 6; 96, 22; 106, 12; X.
167, 3.

कलशानां IV. 32, 19.

कलशे VI. 47, 6; IX. 63, 3; 13; 67, 15;
72, 1; 85, 5; 7; 86, 16; 22; 93, 2;
96, 9; 14; 24; 97, 22.

कलशेषु IX. 8, 6; 12, 5; 17, 4; 18, 7; 67,
14; 68, 9; 84, 4; 86, 6; 9; 35; 47;
96, 23.

कलां VIII. 47, 17.

कलिं I. 112, 15.

कलेः X. 39, 8.

कल्यय X. 18, 5.

कल्ययतु X. 184, 1.

कल्ययंतः VIII. 58, 1; X. 114, 6.

कल्ययंति X. 114, 5.

कल्ययस्व X. 10, 12; 15, 14.

कल्ययाति X. 2, 4.

कल्ययाति X. 2, 3; 52, 4.

कल्ययावहे X. 86, 21.

कल्यस्व I. 170, 2.

कल्येषु IX. 9, 7.

कलमलीकिनं II. 33, 8.

कल्याण I. 31, 9.

कल्याणीः III. 53, 6.

कल्याणीभिः X. 30, 5.

कल्यास्यः IV. 58, 8.

कवःसरिभ्यः X. 107, 3.

कवत्रवे VII. 32, 9.

कवर्थे V. 85, 3; VIII. 7, 10; IX. 74, 7.

कवयः V. 57, 8; VII. 59, 11.

कवयः I. 31, 1; 103, 1; 146, 4; 159, 4;
163, 12; 164, 5; II. 24, 7; III. 8, 4;
34, 7; 51, 7; 54, 10; IV. 2, 12; 36, 7;
V. 45, 4; 52, 13; 77, 1; VII. 53, 1;
76, 4; 86, 3; 87, 3; IX. 72, 6; 73, 7;
97, 29; 57; X. 5, 2; 6; 88, 13; 101,
4; 114, 2; 5; 6; 124, 9; 129, 4; 154,
5; 177, 1; 2.

कवयः I. 185, 1; III. 54, 17; V. 58, 3; VI.
49, 6; 11; X. 53, 10; 88, 18.

कवये IV. 2, 20; 3, 16; 25, 2; V. 1, 12;
15, 1; VI. 15, 11; 20, 4; X. 49, 3.

कवधं VII. 18, 12.

कवःससः V. 34, 3.

कविः I. 11, 4; 12, 6; 31, 2; 71, 10; 76,
5; 79, 5; 91, 14; 95, 4; 8; 149, 3;
151, 7; 164, 16; 174, 7; 188, 1; II.
23, 17; III. 2, 7; 3, 4; 11; 23, 1;
29, 12; 54, 6; IV. 15, 3; 16, 3; 11;
26, 1; 53, 2; V. 1, 6; 5, 2; 11, 3; 31,
10; 44, 7; 45, 9; 81, 2; VI. 7, 7; 32,
3; 49, 4; VII. 4, 4; 9, 3; 18, 2; 8;
VIII. 8, 11; 39, 1; 9; 41, 5; 44, 12;
21; 60, 3; 5; 75, 4; IX. 7, 4; 9, 1;
12, 4; 8; 14, 1; 18, 2; 20, 1; 25, 3;
27, 1; 44, 2; 47, 4; 59, 3; 62, 14; 30;
64, 30; 68, 5; 71, 7; 74, 2; 78, 2; 82,
2; 84, 5; 85, 9; 86, 20; 26; 92, 2;
94, 3; 96, 17²; 97, 2; 107, 7; 18; 109,
13; X. 20, 4; 64, 4; 16; 87, 21; 91,
3; 92, 12; 100, 6; 110, 1; 124, 7.

कविःक्रतुः I. 1, 5; VI. 16, 23; IX. 9, 1; 25,
5; 62, 13.

कविःक्रतुं III. 2, 4; 27, 12; V. 11, 4; VIII.
44, 7.

कविःक्रतो इति कविःक्रतो III. 14, 7.

कविःसदा III. 12, 3.

कविःसतः III. 14, 1; VII. 9, 1.

कविःसतं V. 42, 3; VI. 18, 14.

कविःसतस्य V. 85, 6.

कविःसतः VII. 86, 7.

कविःसत्ना VIII. 40, 3.

कविःसत्ना X. 124, 7.

कविना VI. 49, 10; IX. 37, 6.

कविःप्रशस्तः V. 1, 8.

कविभिः I. 76, 5; III. 1, 5; 8, 9; 31, 16;
VI. 32, 3; IX. 74, 9; 108, 12.

कविं I. 12, 7; 114, 4; 116, 14; 128, 8; II. 23, 1; III. 2, 10; 19, 1; 29, 5; IV. 2, 12; 16, 9; V. 4, 3; 14, 5; VI. 7, 1; 15, 7; 26, 3; 49, 4; VII. 6, 2; VIII. 44, 26; 102, 5; 17; IX. 63, 20; 72, 6; 86, 25; 102, 6; X. 88, 14; 99, 9.
 कविंश्च VIII. 84, 2.
 कविंश्च IX. 94, 1.
 कविंश्चान्नः I. 164, 18.
 कविंश्चः VIII. 63, 4.
 कविंश्चस्तः I. 152, 2; III. 21, 4; 29, 7.
 कविंश्चस्ताः VI. 50, 14; X. 14, 4.
 कवी इति VIII. 8, 2.
 कवी इति I. 2, 9; 13, 8; 142, 8; 188, 7; VIII. 8, 23; 40, 3; X. 40, 6.
 कवी इति I. 117, 23; VIII. 8, 5.
 कवीन् I. 164, 6; III. 38, 1.
 कवीनां II. 23, 1; III. 1, 2; 38, 2; 56, 5; V. 42, 3; VI. 18, 14; 32, 2; IX. 64, 10; 67, 13; 96, 6; 18; 97, 32; X. 22, 10; 112, 9.
 कवे I. 13, 2; 130, 9; 175, 4; II. 1, 13; 6, 7; III. 28, 4; 42, 6; 52, 6; V. 21, 3; 26, 3; VI. 16, 30; 53, 5; 7; VIII. 44, 30; 45, 14; 102, 18; IX. 25, 6; 62, 27; 64, 24; 66, 3; 10; 86, 13; 29; 100, 5; X. 140, 1.
 कवेः II. 28, 1; VI. 39, 1; IX. 10, 8; X. 5, 3.
 कव्यता I. 96, 2.
 कव्येः IX. 91, 2; X. 14, 3; 15, 9.
 कशःशुभं I. 112, 14.
 कशःशुभौ VIII. 33, 19.
 कशया I. 157, 4; 162, 17; 168, 4; V. 83, 3.
 कशा I. 22, 3; 37, 3; VIII. 33, 11.
 कशाश्चती VIII. 68, 18.
 कशाश्चता VIII. 25, 24.
 कशीकाश्च I. 126, 6.
 कशुः VIII. 5, 37.
 कश्यप IX. 114, 2.

कस्मिन् I. 75, 3; IV. 16, 17; V. 74, 2; X. 22, 1.
 कस्मिन् I. 84, 18; 120, 8; V. 53, 2; 12; X. 121, 1.
 कस्य I. 24, 1; 39, 1; 42, 4; 165, 2; 169, 5; IV. 3, 13; 23, 1; 25, 3; 43, 1; V. 38, 4; 70, 4; 74, 3; VI. 9, 2; VII. 94, 8; VIII. 64, 8; 84, 5; 7; 93, 20; IX. 29, 5; 79, 2; X. 40, 3²; 61, 21; 129, 1.
 का I. 76, 1²; 77, 1; 120, 1; II. 24, 5; 42, 1; III. 54, 5; IV. 5, 13; 20, 9; 21, 9; 24, 1; 43, 4; VII. 29, 3; VIII. 58, 1; X. 108, 1²; 3; 130, 3.
 काः IV. 23, 3; VII. 60, 9.
 काकरी VI. 48, 17.
 काकुत् VI. 41, 2.
 काकुदः I. 8, 7.
 काकुदं VIII. 69, 12.
 काचित्करं X. 86, 13.
 काटे I. 106, 6.
 कायुका VIII. 77, 4.
 काये X. 155, 1.
 कायं VIII. 2, 40.
 कायस्य VIII. 1, 8; 4, 20; 7, 19; 9, 3.
 कायवायनाः VIII. 55, 4.
 कानि I. 105, 7; VIII. 102, 20².
 कानिचः III. 28, 5.
 कानीतस्य VIII. 46, 24.
 कानीते VIII. 46, 21.
 कापया X. 40, 3.
 कां VII. 8, 3.
 कानः I. 179, 4; II. 38, 6; III. 30, 19; 54, 2; IV. 43, 7; V. 42, 15; 61, 18; VII. 20, 9; 97, 4; VIII. 78, 9; IX. 97, 46; X. 10, 7; 129, 4.
 कानश्चातयः VIII. 92, 14.
 कावयेयंश्च I. 158, 2.
 काव्यं I. 16, 9; 30, 15; 53, 3; 54, 9; 57, 5; 85, 11; 143, 6; 178, 1; II. 20, 4; III. 14, 5; 30, 20; 49, 1; 50, 1; IV. 23, 5;

V. 32, 12; 74, 5; VI. 5, 7; 45, 21; VII. 32, 2; 39, 6; 62, 3; VIII. 2, 39; 19, 18; 24, 6; 64, 6; 79, 5; 99, 4; IX. 8, 1; X. 29, 5; 34, 6; 42, 6; 43, 2; 54, 5; 61, 6; 66, 14; 96, 7; 106, 11.

कामःमूता X. 10, 11.

कामयते VI. 75, 6.

कामयते V. 44, 14; 15.

कामयासे X. 124, 5.

कामये X. 125, 5.

कामस्य I. 86, 8; IX. 113, 11.

कामाः III. 55, 3; IV. 16, 15; IX. 113, 10; 11; X. 25, 2; 40, 12; 64, 2; 116, 8.

कामान् I. 81, 8; V. 42, 10; VIII. 98, 7.

कामाय VIII. 43, 18; X. 96, 7; 97, 18.

कामासः VIII. 21, 6.

कामिनः V. 53, 16; VI. 16, 8; VII. 59, 3.

कामिनं V. 61, 7.

कामी II. 14, 1.

कामे III. 48, 2; X. 128, 2.

कामेन VI. 49, 8; 58, 3; 4; VII. 16, 10.

काम्यः X. 21, 5.

काम्यं I. 18, 6; II. 22, 3; 38, 11; 41, 14; III. 58, 1; V. 19, 4; VIII. 50, 1; 66, 6; IX. 72, 2; 85, 4; 97, 21; X. 76, 6.

काम्या I. 6, 2; 8, 10; V. 61, 16; X. 21, 6.

काम्याः III. 31, 17.

काम्यानि X. 95, 10.

काम्यैः I. 6, 8.

कार्यमानः III. 9, 2.

कारः X. 53, 11.

कारं I. 112, 1; 131, 5; IV. 1, 14; V. 29, 8; IX. 14, 1.

कार्यः I. 11, 6; II. 43, 1; VI. 45, 33; 46, 1; VII. 72, 4; 82, 4; VIII. 3, 18; 46, 3; 54, 1; 92, 19; 33; IX. 10, 6; 17, 6; 29, 2; 92, 5; X. 61, 12; 92, 7.

कारवः III. 6, 1.

कारवे I. 31, 9; 53, 6; II. 2, 9; 34, 7; III. 33, 9; X. 61, 23.

काराधुनीश्च I. 180, 8.

कारिणः III. 54, 14; VIII. 21, 12; IX. 16, 5.

कारिणं VIII. 2, 29; 66, 1.

कारिणांश्च IX. 10, 2.

कारिणे IX. 97, 38.

कारिणत् VI. 48, 15.

कारुः I. 83, 6; 165, 14; VII. 68, 9; IX. 112, 3; X. 75, 1.

कारुःशायः VI. 21, 8.

कारुःशयाः III. 32, 10; VI. 24, 2; 44, 12; 15.

कारुः I. 31, 8; 102, 9.

कारु इति VII. 2, 7; X. 110, 7.

कारुन् IV. 16, 3; V. 33, 7.

कारे I. 141, 10; III. 49, 3; VIII. 21, 12.

कारो इति III. 33, 8; 10.

कारोः I. 148, 2; 165, 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10; 177, 5; 178, 3; 184, 4; III. 39, 7; VI. 21, 1.

कारोत्तरात् I. 116, 7.

कार्षणे X. 22, 10.

कार्षारः IX. 112, 2.

कार्षेःश्च I. 116, 17.

कार्षेन् IX. 36, 1; 74, 8.

कार्ले X. 42, 9.

कार्यः X. 144, 2.

कार्यः I. 83, 5; 121, 12; VIII. 8, 11; 23, 17.

कार्यं V. 39, 5; IX. 6, 8; 97, 7; X. 55, 5.

कार्यस्य I. 117, 12.

कार्या I. 72, 1; II. 5, 3; IV. 11, 3; V. 59, 4; 66, 4; VIII. 39, 7; 41, 5; 6; IX. 7, 4; 23, 1; 57, 2; 62, 25; 63, 25; 66, 1; 94, 3; 107, 23; X. 21, 5.

कार्यानि I. 96, 1; III. 1, 17; 18; IV. 3, 16.

कार्याय VI. 20, 11.

कार्ये I. 51, 11.

कार्येन III. 1, 8; 36, 5; IV. 35, 4; VIII. 79, 1; IX. 70, 2; 84, 5; 87, 3; 96, 19; X. 29, 6; 87, 21; 91, 3.

कार्येभिः VII. 66, 17.

काव्येषु IX. ९२, ३.
 काव्यैः V. ३, ५; X. १३१, ५.
 काशिः III. ३०, ५.
 काशिना VII. १०४, ८; VIII. ७८, १०.
 काशी VIII. ८०, ८.
 काशीः I. ३७, १०; ५९, ६; ६३, ५; IV. ५८, ७.
 काशीना I. ३२, १०.
 काशी VII. ९३, ३; IX. २१, ७.
 काशीयाः X. १०२, ९.
 काशीसु I. १४६, ५; VI. ४६, १.
 कासु I. १२९, २; ४; VI. २१, ४; VIII. ३१, १५.
 किः X. ५२, ३.
 किकिदीधिना X. ९७, १३.
 किकिरा VI. ५३, ७.
 कित्तव X. ३४, १३.
 कित्तवः X. ३४, ६.
 कित्तवं II. २९, ५; X. ३४, ११.
 कित्तवस्य X. ३४, ३; ७; १०.
 कित्तवासः V. ८५, ८.
 किं I. २३, २२; ११८, ३; १२२, १३; १६१, १३; १०;
 १६४, ६; ३९; १६५, ३; १७०, २; ३; १८२, ३^३;
 १९१, ७; II. १६, २; २९, ३^२; III. ५३, १४;
 IV. ५, ८; १२; १४; १८, ४; ६; ७; २१, ९^३;
 २३, ६; ३०, ७; V. २, ३; ३०, ९; ३२, १२;
 ८३, ९; VI. ९, ६^२; २०, ४; २२, ४; २७, १^५;
 ४४, १०; ४७, १०; ५२, ३^३; VII. ५५, ३; ८३.
 २; ८६, २; ४; ८९, ५; १००, ६; १०४, १४;
 VIII. ८, ८; २१, ६; ४८, ३^२; ७३, ११; ८०,
 ३; ५; ६; IX. ६९, ६; ११४, ४; X. ७, ६;
 १०, ११^३; १२, ५; ३१, ७; ३८, ५; ४२, ३; ४८,
 ७^३; ५९, ८; ७९, ६; ८१, २; ८६, ३; ८८^३; ९०,
 ११; ९५, २; ११; ९७, १०; १०८, १; ११२, ९;
 १२९, १^३; २; १३०, ३^४.
 किनीदिना VII. १०४, २३; X. ८७, २४.
 किनीदिने VII. १०४, २.
 किंसमयः IV. ३५, ४.
 किंसुः III. ३३, ४.
 कियत् IV. १७, १२^३; X. २७, ८.
 कियति I. ११३, १०; II. ३०, १.
 कियती X. २७, १२.

कियते IV. ५, ६.
 कियानु X. १६, १३.
 कियेथाः I. ६१, ६; १२.
 किर VI. ४६, २; IX. ८१, ३.
 किरणः X. २७, ५.
 किरणं IV. ३८, ६; V. ५९, ४.
 किरणाश्च X. १०६, ४.
 किरणाः I. ६३, १.
 किरते IV. ३८, ७.
 किरासि VIII. ४९, ४.
 किल I. ३२, ४; II. १२, १५; VI. ४७, १^२; VII.
 ३३, ४; X. १०, १३; ९४, १०; ९७, ५; १११, ३;
 ८; १५९, ४; १७४, ४.
 किलास्यः V. ५३, १.
 किल्विचस्मृत् X. ७१, १०.
 किल्विचयात् V. ३४, ४.
 कीकटेपु III. ५३, १४.
 कीकसाभ्यः X. १६३, २.
 कीनः VIII. ६६, ३.
 कीदृक् X. १०८, ३.
 कीनाराश्च X. १०६, १०.
 कीनाशाः IV. ५७, ८.
 कीरयः VII. १००, ४.
 कीरये VI. २३, ३; VII. ९७, १०.
 कीरिः VI. ३७, १; VII. २१, ८; VIII. १०३, १३.
 कीरिश्चोदनं VI. ४५, १९.
 कीरिणः V. ५२, १२.
 कीरिणा I. १००, ९; V. ४, १०; ४०, ८.
 कीरि X. ६७, ११.
 कीरिः I. ३१, १३; II. १२, ६; X. ४१, २.
 कीरिणि X. ५४, १.
 कीरिणे I. १०३, ४.
 कीलालस्ये X. ९१, १४.
 कीपतः III. ३०, १७.
 कीलासः I. १२७, ७; VI. ६७, १०.
 कुचयः III. ३६, ८.
 कुचये VIII. ९२, २४.
 कुचर IX. ८०, ३; १०९, १८.

कुषिः I. 8, 7.
 कुषी इति II. 11, 11; X. 28, 2; 86, 14.
 कुष्योः III. 51, 12; VIII. 17, 5.
 कुषरः I. 154, 2.
 कुटस्य I. 46, 4.
 कुणाहं III. 30, 8.
 कुहःपायः VIII. 17, 13.
 कुहणाया I. 29, 6.
 कुतः I. 136, 1; 164, 18; 165, 1; 3; 179, 4;
 II. 23, 5; VII. 1, 2; 82, 7; VIII. 19, 6;
 X. 39, 11; 129, 6²; 168, 3.
 कुतः V. 7, 2; VI. 3, 3; VII. 69, 2.
 कुतः I. 106, 6; IV. 16, 10; X. 40, 6.
 कुत्सःपुत्रं X. 105, 11.
 कुत्स I. 33, 14; 51, 6; 53, 10; 112, 9; 23;
 174, 5; 175, 4; IV. 26, 1; V. 31, 8;
 VI. 18, 13; VII. 19, 2; VIII. 1, 11; 53,
 2; X. 49, 3.
 कुत्सःवत्सं X. 105, 11.
 कुत्सस्य II. 14, 7.
 कुत्साः VII. 25, 5.
 कुत्सात् X. 38, 5.
 कुत्साय I. 63, 3; 121, 9; II. 19, 6; IV. 16,
 12; 30, 4; V. 29, 10; VI. 20, 5; 26, 3;
 VIII. 24, 25; X. 49, 4; 99, 9; 138, 1.
 कुत्सेन IV. 16, 11; V. 29, 9; VI. 31, 3; X.
 29, 2.
 कुत्सेन IV. 16, 12.
 कुनवना X. 136, 7.
 कुपयं I. 140, 3.
 कुभन्यवः V. 52, 12.
 कुभया X. 75, 6.
 कुभा V. 53, 9.
 कुभार X. 135, 3; 4.
 कुभारः II. 33, 12; IV. 15, 7; 9; V. 78, 9;
 X. 79, 3.
 कुभारकः VIII. 30, 1; 69, 15.
 कुभारःदेव्याः X. 34, 7.
 कुभारं IV. 15, 10; V. 2, 1; 2; X. 135, 5.

कुभाराः VI. 75, 17.
 कुभारात् IV. 15, 8.
 कुभारिणा VIII. 31, 8.
 कुभं X. 89, 7.
 कुभान् I. 116, 7; 117, 6.
 कुभिनीःइव I. 191, 14.
 कुभे VII. 33, 13.
 कुयवं I. 103, 8; II. 19, 6; IV. 16, 12; VI.
 31, 3; VII. 19, 2.
 कुयवस्य I. 104, 3.
 कुयवाचं, I. 174, 7.
 कुरीरं X. 85, 8.
 कुरु X. 19, 2; 145, 2.
 कुरुगस्य VIII. 4, 19.
 कुरुःअवण X. 32, 9.
 कुरुःअवणं X. 33, 4.
 कुमेः X. 51, 7.
 कुलःपाः X. 179, 2.
 कुलाययत् VII. 50, 1.
 कुलायिनं VI. 15, 16.
 कुलिशः III. 2, 1.
 कुलिशी I. 104, 4.
 कुलिशेन I. 32, 5.
 कुल्लो VII. 50, 2.
 कुल्याः V. 83, 8.
 कुल्याःइव III. 45, 3; X. 43, 7.
 कुवि I. 33, 1; 143, 6³; II. 5, 5; 16, 7; 35,
 1; 2; III. 42, 2; 4; 43, 5⁴; IV. 51, 4;
 V. 3, 10; 36, 3; VI. 23, 9; 42, 4; VII.
 15, 4; 58, 5; 91, 1; VIII. 26, 10; 75,
 11; 80, 3; 91, 4⁴; 96, 10; 103, 9; IX.
 19, 5; X. 64, 12; 13; 119, 1; 131, 2.
 कुविःसस्य VI. 45, 24.
 कुशरातः I. 191, 3.
 कुशिकस्य III. 33, 5.
 कुशिकाः III. 53, 10; 11.
 कुशिकारः III. 26, 1; 29, 15; 30, 20; 42, 9.
 कुशिकेभिः III. 26, 3; 53, 9.

कुववा IV. 18, 8.
 कुवुभकः I. 191, 15; 16.
 कुह I. 24, 10; 46, 9; 117, 12; 184, 1; II. 12, 5; V. 74, 2²; VI. 21, 4; VIII. 73, 4³; X. 22, 1; 40, 1; 2⁴; 129, 1.
 कुहृत्सविदे VII. 32, 19.
 कुह्या VIII. 24, 30.
 कुह्याऽकृते VIII. 24, 30.
 कुचक्रेश्व X. 102, 11.
 कुचिन्त IX. 87, 8; X. 4, 5; 93, 11.
 कुचिन्तऽचिन्त IV. 7, 6.
 कुट्ट X. 102, 4.
 कुपे I. 105, 17.
 कुलात्सव VIII. 47, 11.
 कुळयातः VIII. 26, 10.
 कुस्यः V. 74, 1.
 कुकदाष्ट I. 29, 7.
 कुक्का X. 52, 4.
 कुक्षेऽश्वितः VI. 75, 9.
 कृणुति X. 130, 2.
 कृणुव X. 95, 2.
 कृणुषः I. 54, 5; V. 4, 11; 29, 13; 14; VI. 35, 3; X. 16, 1.
 कृणुषः VIII. 100, 1.
 कृणुषन् IV. 12, 1; VII. 26, 3; 64, 4; 88, 6; VIII. 62, 9; X. 45, 9; 70, 10.
 कृणुषत् IV. 18, 4; VII. 84, 2; 96, 3; VIII. 48, 3; X. 7, 6.
 कृणुषते IV. 2, 8; 9; VIII. 47, 15.
 कृणुषन् VII. 63, 4; X. 10, 10.
 कृणुषन् IV. 51, 1; V. 2, 3; VII. 48, 3.
 कृणुषेत् I. 178, 2; VII. 37, 7; X. 74, 2.
 कृणुषेते I. 88, 3.
 कृणुषे X. 49, 1.
 कृणुषते VI. 16, 17.
 कृणुषान् I. 94, 4; 165, 7; V. 45, 6; VIII. 62, 4; X. 2, 2; 165, 1.
 कृणुषान् II. 29, 3; III. 35, 5; IV. 33, 5.

कृणुषामहे VIII. 61, 11.
 कृणुषाव III. 53, 3.
 कृणुषावहे X. 95, 1.
 कृणुषे I. 165, 10.
 कृणुषे X. 108, 9.
 कृणु I. 30, 12; 42, 7; III. 29, 12; VI. 2, 10; 53, 7; IX. 85, 4; X. 85, 45.
 कृणुत V. 49, 5.
 कृणुत V. 57, 7; VIII. 18, 11; 80, 10; X. 31, 8; 10; 48, 9; 67, 11; 78, 8.
 कृणुतः VIII. 31, 9.
 कृणुतं I. 93, 12; VIII. 73, 7.
 कृणुतं I. 182, 3; II. 30, 6; X. 36, 6; 39, 2.
 कृणुतात् II. 30, 5.
 कृणुतां II. 5, 7.
 कृणुते II. 25, 1-5; IV. 17, 10; V. 61, 7; 83, 3; X. 27, 24; 117, 2.
 कृणुते I. 95, 8; 10; 113, 15; 115, 5; III. 30, 12; IV. 7, 11; 17, 10; 24, 6; 25, 6; 53, 3; V. 2, 9; 83, 3; VIII. 4, 6; 62, 6; IX. 71, 1; 2⁸; 74, 7; 76, 1; 88, 5; 95, 1; 97, 9; 103, 2; X. 40, 2; 42, 4; 107, 7; 117, 3; 165, 3.
 कृणुष VIII. 67, 17.
 कृणुष III. 53, 10; VI. 28, 6²; VIII. 27, 18.
 कृणुषः X. 39, 11; 143, 1.
 कृणुषः I. 182, 3.
 कृणुषं VII. 32, 8; 9.
 कृणुषं I. 77, 2; 122, 4; 186, 10; IV. 3, 1; V. 41, 6; VI. 49, 6; VII. 3, 1; 31, 10; 34, 9; 36, 8; 39, 3; 53, 2; VIII. 72, 1; X. 6, 5; 34, 14; 64, 7; 74, 5; 101, 2³; 7; 8².
 कृणुषे I. 123, 10; 11; VI. 64, 2.
 कृणुष्य I. 10, 7; IV. 4, 1; VIII. 64, 1.
 कृणुष्य II. 2, 6; 26, 2³; IV. 4, 5; V. 28, 3; VII. 25, 4; VIII. 19, 20; X. 6, 6; 10, 14; 85, 20; 142, 7.

कृणुहि I. 18, 1; 165, 9; IV. 2, 20; VI. 17, 3; 25, 3; 44, 18; VIII. 48, 6.

कृणुहि I. 13, 2; 31, 8; III. 6, 6; 30, 6; 31, 20; 47, 2; IV. 4, 14; 22, 9; V. 42, 9; 43, 5; VI. 44, 9; 48, 4; 53, 10; VII. 17, 3; 25, 2; VIII. 61, 16; IX. 91, 5; 94, 5; X. 51, 5; 110, 2; 131, 2.

कृणोत III. 29, 9.

कृणोत I. 162, 18; VII. 34, 12; VIII. 32, 17; X. 128, 5.

कृणोतन VIII. 18, 18.

कृणोतन I. 13, 12; 161, 2; IV. 15, 10; X. 101, 5.

कृणोति I. 55, 5; 77, 1; IV. 20, 9; 24, 6; 50, 9; VI. 47, 15; 60, 10; 64, 1; VII. 18, 18; 102, 2; VIII. 32, 11; X. 87, 8; 97, 22; 165, 4.

कृणोति I. 18, 8; 48, 8; 92, 6; 105, 15; 173, 11; IV. 17, 13; V. 7, 4; 31, 1; 75, 4; VI. 75, 2; 5; VII. 81, 1; IX. 3, 5; 95, 2; X. 17, 1; 34, 8; 48, 10; 117, 7; 160, 3.

कृणोतु I. 84, 3; 102, 9; 162, 22; IV. 39, 3; VI. 47, 12; 75, 18; VIII. 45, 9; 97, 13; X. 16, 6; 35, 2; 42, 11.

कृणोति I. 162, 19; IV. 42, 5.

कृणोति I. 116, 12; III. 31, 19; VII. 22, 7; 99, 7; X. 34, 12; 125, 5; 6.

कृणोति I. 31, 7; 74, 4; V. 3, 2; VI. 13, 5; 45, 6; VII. 81, 4; 90, 2; VIII. 21, 14; 62, 5.

कृणोति IV. 32, 2.

कृणहे VII. 16, 4; X. 84, 4.

कृणत I. 72, 5; 100, 7; IV. 24, 3.

कृणतः VIII. 36, 7; 103, 3.

कृणती I. 92, 4; V. 80, 2.

कृणते II. 30, 1; VIII. 72, 15.

कृणते I. 140, 7; 161, 5; VI. 75, 7; IX. 101, 8.

कृणन् I. 6, 3; 55, 6; 70, 4; 105, 17; IV. 14, 2; VII. 101, 1; VIII. 14, 8; 96, 21; IX. 64, 8; 78, 5; 84, 2; 86, 26; 90, 4; 96, 1; 3; 22; 97, 10; 14; 16; X. 8, 2; 12, 1; 102, 8; 111, 3; 168, 1.

कृणन्तः I. 88, 4; 117, 25; VII. 1, 17; 37, 4; 103, 8; IX. 62, 2; 3; 63, 5.

कृणन्ति II. 28, 7; V. 28, 2; VIII. 32, 10.

कृणन्ति I. 38, 7; 9; 47, 2; 123, 6; III. 53, 14; VII. 33, 7; IX. 31, 1; 64, 23.

कृणन्तु III. 37, 2.

कृणन्तु I. 162, 10; 170, 4; III. 8, 8; X. 137, 6.

कृणानः III. 53, 8; IV. 38, 6; V. 4, 6; VIII. 43, 7; IX. 14, 5; 86, 26; 107, 26; X. 73, 7; 113, 1.

कृणानाः III. 58, 6; V. 3, 8; X. 109, 6; 122, 7; 124, 7.

कृणानासः I. 72, 9; III. 31, 9.

कृणाने X. 61, 6.

कृणीत IV. 21, 5; VIII. 23, 19.

कृणे I. 138, 2.

कृणे VII. 36, 2.

कृणेत इति VI. 25, 4.

कृत VI. 58, 3; IX. 69, 5; X. 97, 2.

कृतः I. 54, 3; 105, 16; 141, 8; VI. 49, 8; VII. 62, 1; VIII. 93, 8; IX. 3, 2; X. 90, 12; 176, 4.

कृतसू इति कृतसू VIII. 31, 9.

कृतसूतः VII. 83, 2.

कृतसूता II. 25, 1; VI. 20, 3; VII. 70, 6.

कृतं I. 24, 9; 34, 8; 85, 6; 112, 24; 117, 8; 132, 1²; II. 22, 4; III. 7, 10; 29, 1; IV. 10, 7; V. 60, 1; 64, 6; 73, 4; VI. 18, 13; 51, 8; 58, 4; 60, 4; 74, 3; VII. 84, 3²; VIII. 4, 3; 7; 8, 13; 17; 9, 5; 19, 10; 45, 32; 57, 3; IX. 71, 6; 97, 58; X. 40, 13; 42, 9; 43, 5; 102, 2; 135, 6.

कृतं I. 17, 7; 182, 4; VI. 59, 8; VII. 2, 7; 67, 5; VIII. 18, 16; X. 24, 6; 39, 2; 143, 5.

कृतस्य VII. 11, 4.

कृता I. 28, 2; III. 1, 20; 30, 2; VI. 61, 13; VIII. 10, 3; 77, 9; 101, 13; X. 97, 5.

कृताः III. 35, 7; X. 90, 15.

कृताःश्च II. 35, 5.

कृतात् X. 63, 8.

कृतान् I. 161, 4; X. 53, 6.

कृतानि I. 24, 14; 25, 11; 100, 9; 117, 4; 128, 7; II. 11, 6; 12, 4; 21, 3; III. 38, 9; V. 30, 3; 42, 6; VII. 6, 1; 18, 14; 61, 6; 98, 5; VIII. 32, 1; 63, 6; IX. 47, 2; X. 34, 6; 112, 8.

कृतिः I. 168, 3.

कृते V. 17, 1; VII. 57, 5; X. 96, 9; 101, 3.

कृतेन X. 48, 3.

कृतेभिः VIII. 16, 6; X. 111, 1.

कृतिः VIII. 90, 6.

कृतये II. 13, 10.

कृतुः I. 92, 10; VIII. 79, 1.

कृतुं VIII. 16, 3.

कृतो इति VI. 18, 15.

कृत्वा X. 85, 28; 29.

कृत्विना I. 55, 6; VIII. 67, 20.

कृत्विनाणि II. 15, 8; VII. 21, 3.

कृत्यः III. 18, 4; 54, 1.

कृत्ये VIII. 24, 25; X. 144, 3.

कृत्यसु IX. 65, 23.

कृत्यी I. 161, 3; X. 15, 12; 17, 2; 109, 7; 159, 4.

कृत्यैः VI. 2, 8; IX. 76, 1; 77, 5; 84, 5; 101, 2.

कृत्यै X. 49, 7; 144, 2.

कृत्याःश्च IX. 46, 1.

कृत्यान् I. 121, 7.

कृत्यानां VIII. 25, 23.

कृत्ये I. 54, 6; VIII. 5, 26; 8, 21; 50, 9.

कृत्य X. 97, 9.

कृत्यः I. 112, 8; V. 74, 5.

कृत्यः X. 39, 8.

कृषि I. 10, 11; 36, 14; II. 9, 5²; 17, 7; 8; III. 15, 3; 18, 5; IV. 12, 4; VI. 47, 10; 51, 13; VII. 16, 6; VIII. 26, 25; 53, 6; 67, 12; 96, 8; 97, 8; IX. 23, 3; 61, 28; 84, 1; 97, 27; 104, 6; X. 42, 7; 93, 9.

कृषि I. 14, 7; 42, 6; 55, 7; 94, 9; 102, 4; 106, 5; 114, 2; 127, 11; 138, 2²; II. 2, 7; 23, 7; 30, 10; 41, 16; III. 1, 19; 4, 2; 16, 5; IV. 1, 3²; 31, 15; V. 18, 5; 51, 14; VI. 5, 6; 23, 7; 46, 6; VII. 25, 5; 27, 5; 32, 25; 42, 5; 77, 4; VIII. 19, 12; 32, 9; 36, 6; 53, 4; 60, 14; 61, 13; 68, 12; 75, 2; 111, 80, 4-6; 90, 4; 91, 6; 93, 10; IX. 4, 1; 64, 14; 78, 5; 113, 8; X. 21, 15; 38, 2; 85, 45; 96, 11; 112, 10; 133, 4; 142, 1; 147, 5; 151, 2; 3; 166, 1; 167, 1; 171, 4; 186, 2.

कृषुःकृषीः X. 27, 5.

कृषुना IV. 5, 14.

कृष्वं VII. 34, 15.

कृतत् VIII. 45, 30.

कृतत्वं X. 86, 20.

कृतत्वात् X. 27, 23.

कृष्येत X. 74, 3.

कृष्ये X. 99, 9.

कृष्यसि VIII. 39, 4.

कृष्ये I. 113, 10.

कृष्यनीलं X. 20, 3.

कृष्य IX. 99, 4.

कृष्यार्थं I. 116, 14; 119, 8.

कृष्यवतः VIII. 46, 16.

कृष्यन् X. 98, 7.

कृषा I. 127, 1; 128, 2; VI. 2, 6; 15, 5; VII. 3, 9; VIII. 23, 5; 8; IX. 64, 28.

कृपीटं X. 28, 8.
 कृपे VIII. 4, 2.
 कृशन्धतः I. 126, 4.
 कृशनिनः VII. 18, 23.
 कृशनेभिः X. 68, 11.
 कृशनेः I. 35, 4.
 कृशं VI. 28, 6; VIII. 75, 8; X. 40, 8.
 कृशस्य II. 12, 6; VIII. 59, 3; X. 39, 3.
 कृशानुः IV. 27, 3.
 कृशानुं I. 112, 21; X. 64, 8.
 कृशानोः I. 155, 2; IX. 77, 2.
 कृशाये X. 117, 3.
 कृशे VIII. 54, 2.
 कृषतु IV. 57, 4.
 कृषन् X. 117, 7.
 कृषंतु IV. 57, 8.
 कृषस् X. 34, 13.
 कृषिं X. 34, 13.
 कृषे VIII. 3, 20; 32, 3.
 कृषे X. 49, 7; 50, 5; 6.
 कृषयः I. 4, 6; 36, 19; 52, 11; III. 49, 1;
 IV. 30, 2; V. 19, 3; VII. 31, 9; VIII.
 5, 38; 6, 4; 74, 10; 75, 10; 103, 3; IX.
 69, 7; 86, 37; X. 50, 5; 60, 4; 119, 6.
 कृष्टिजोनसा VII. 82, 9.
 कृष्टिप्रः IV. 38, 9.
 कृष्टिभिः I. 100, 10.
 कृष्टिषु I. 74, 2; II. 2, 10; III. 53, 16; VI.
 46, 7; VIII. 92, 18.
 कृष्टिहाइव IX. 71, 2.
 कृष्टीः I. 7, 8; 160, 5; 189, 3; III. 43, 7;
 59, 1; IV. 17, 6; 7; 21, 24 38, 10; VI.
 18, 3; 31, 1; VII. 19, 1; 85, 3; VIII.
 24, 19; 62, 2; X. 178, 3.
 कृष्टीनां I. 59, 5; 177, 1; IV. 17, 5; V. 1, 6;
 VI. 18, 2; 45, 16; VII. 5, 5; 6, 1; 26,
 5; VIII. 13, 9; 32, 19; 68, 7.
 कृष्टेः IV. 42, 1.

कृष्णः II. 4, 6; VI. 10, 4.
 कृष्णः VIII. 85, 3.
 कृष्णः I. 79, 2; IV. 17, 14; VIII. 96, 13;
 X. 16, 6; 20, 9.
 कृष्णगर्भाः I. 101, 1.
 कृष्णगर्भसः I. 141, 7.
 कृष्णधन्विः VII. 8, 2.
 कृष्णमुत्तौ I. 140, 3.
 कृष्णं I. 58, 4; 73, 7; 92, 5; 115, 5; 140,
 5; 164, 47; III. 55, 11; IV. 7, 9; VI.
 9, 1; VII. 3, 2; VIII. 96, 14; X.
 127, 7.
 कृष्णयां VIII. 73, 18.
 कृष्णयामं VI. 6, 1.
 कृष्णयौनीः II. 20, 7.
 कृष्णयन्त्रिणि VIII. 23, 19.
 कृष्णयन्त्रिः II. 4, 7.
 कृष्णयन्त्रिः I. 140, 4.
 कृष्णस्य VIII. 85, 4.
 कृष्णा I. 35, 4; 113, 2; IV. 3, 9; 16, 13;
 VI. 60, 10; VIII. 43, 6; IX. 66, 24;
 X. 21, 3; 61, 4; 89, 2.
 कृष्णाः X. 94, 5.
 कृष्णाः VI. 47, 21.
 कृष्णात् I. 123, 1; 9.
 कृष्णान् III. 31, 21; VIII. 41, 10.
 कृष्णां I. 113, 14; 130, 8; IX. 41, 1; X.
 3, 2.
 कृष्णाय X. 31, 11.
 कृष्णासः I. 141, 8.
 कृष्णासु I. 62, 9; III. 15, 3; VIII. 93, 13.
 कृष्णाय I. 116, 23; 117, 7.
 कृष्णीः VII. 71, 1.
 कृष्णे इति III. 31, 17; IV. 48, 3.
 कृष्णेन I. 35, 2; 9.
 कृष्णेभिः I. 62, 8.
 कृष्ण I. 10, 9; VI. 18, 15; VII. 22, 4.

कृष्ण I. 54, 9; II. 23, 14; III. 52, 5; VI. 21, 9; X. 44, 4.
 के I. 87, 1; 94, 9; 110, 2; III. 45, 1; V. 2, 5; 12, 4⁴; 52, 12; 61, 1; VI. 52, 15; 67, 10; VII. 56, 1; 103, 8; VIII. 45, 4²; 77, 1²; IX. 110, 6; X. 19, 7; 20, 8; 50, 3³; 54, 3; 90, 10.
 केतः I. 24, 12.
 केतः I. 33, 1; II. 38, 5; IV. 26, 2; VII. 18, 25; IX. 21, 6; X. 95, 5.
 केतयः I. 24, 7; 50, 1; 3; 191, 4; VII. 78, 1; VIII. 12, 7; 43, 5; IX. 70, 3; 86, 5; 6; X. 78, 7; 91, 5; 111, 7.
 केतये I. 166, 1; X. 37, 1.
 केतवेदाः I. 104, 3.
 केतसायः V. 38, 3.
 केतस्य X. 136, 6.
 केताः I. 55, 7.
 केतान् I. 146, 3.
 केतुः I. 27, 12; 96, 6; 103, 1; 113, 19; 124, 11; 127, 6; III. 1, 17; 10, 4; 11, 3; 55, 2; 61, 3; V. 11, 3; VII. 63, 2; 67, 2; 76, 2; IX. 86, 7; X. 45, 6; 85, 19; 89, 12; 92, 1; 96, 4; 156, 5; 159, 2.
 केतुना I. 3, 12; 36, 14; 187, 6; V. 44, 8; 60, 8; 66, 4; VI. 7, 6; X. 8, 1; 37, 9.
 केतुं I. 6, 3; 60, 1; 71, 2; 92, 1; 113, 15; 124, 5; III. 2, 14; 3, 3; 8, 8; 29, 5; 34, 4; IV. 7, 4; 14, 2; V. 7, 4; 11, 2; 34, 9; VI. 2, 3; 7, 2; 5; 39, 3; 49, 2; VII. 5, 5; 6, 2; 9, 1; 30, 3; 34, 6; VIII. 44, 10; 96, 4; IX. 64, 8; X. 1, 5; 2, 6; 88, 12; 139, 2.
 केतुश्च VI. 47, 31.
 केतुश्चैव VIII. 58, 3.
 केतू इति II. 11, 6.
 केतन VIII. 60, 18.
 केतभिः III. 60, 7.
 केन I. 76, 1; 87, 2; 165, 2; X. 15, 6.

केऽन्विपानां X. 44, 4.
 केनो इति VIII. 66, 9.
 केपयः X. 44, 6.
 केभिः VIII. 103, 13.
 केपटे VI. 54, 7.
 केवलश्चयः X. 117, 6.
 केवलश्चादी X. 117, 6.
 केवलः I. 7, 10; 13, 10; IV. 25, 7; VII. 98, 5.
 केवले I. 57, 6; IV. 35, 7; X. 96, 13; 145, 2.
 केवला IV. 25, 6; VIII. 52, 3; X. 138, 6.
 केवलान् X. 51, 8.
 केवलानि X. 54, 5.
 केवलीः X. 173, 6.
 केवले X. 51, 9.
 केशश्चता X. 105, 5.
 केशिनः I. 164, 44; VIII. 1, 24.
 केशिना I. 10, 3; 82, 6; III. 6, 6; 41, 9; VIII. 14, 12; 17, 2; X. 105, 2.
 केशिनीः I. 140, 8; 151, 6.
 केशिभिः I. 16, 4; VIII. 97, 4.
 केशी X. 102, 6; 136, 1⁵; 6; 7.
 कोकस्यातुं VII. 104, 22.
 कोपयः I. 54, 4.
 कोपयत् X. 44, 8.
 कोपर्यय V. 57, 3.
 कोम्या I. 171, 3.
 कोशः I. 112, 11; II. 16, 5; VI. 54, 3; X. 85, 7.
 कोशं I. 135, 2; III. 32, 15; IV. 17, 16; 20, 6; V. 53, 6; 59, 8; 83, 8; VIII. 72, 8; IX. 12, 6; 23, 4; 36, 2; 66, 11; 76, 5; 86, 1; 3; 7; 87, 1; 96, 20; 103, 3; 107, 12; 26; 108, 9; X. 42, 2.
 कोशयीः VI. 47, 22.
 कोशाः I. 87, 2.
 कोशान् VI. 47, 23; IX. 86, 20.
 कोशाका VII. 101, 4; VIII. 2, 8; IX. 88, 6.

कोशे VIII. 20, 8; 22, 9; IX. 75, 3; 77, 1;
X. 100, 10.

कोशेन I. 130, 2.

को X. 90, 11².

कोरयाणः VIII. 3, 21.

कोलिः IV. 30, 14.

कोशिक I. 10, 11.

कोसो I. 121, 1.

कोसनाथं VIII. 76, 11.

कोसवः I. 55, 8; 89, 1; VII. 48, 1; VIII.
96, 3; X. 64, 2.

कोसवे X. 27, 16.

कोसुः I. 17, 5; 66, 3; 67, 1; 77, 3; 91, 5;
127, 9; 175, 5; III. 11, 6; 52, 4; IV.
21, 2; V. 35, 1; VII. 31, 5; IX. 107,
3; X. 104, 10.

कोसुना I. 141, 9; II. 5, 4; 12, 1; 13, 11;
22, 3; III. 54, 6; VII. 90, 5; VIII.
57, 1; IX. 71, 9; X. 8, 7; 31, 2; 91, 3.

कोसुप्राः IV. 39, 2; X. 100, 12.

कोसुभिः I. 91, 2; 100, 14; 132, 5; V. 32,
5; 33, 8; VI. 7, 4; VIII. 63, 1; IX.
97, 30; X. 87, 1; 95, 9; 105, 6.

कोसु I. 2, 8; 19, 2; 42, 7-9; 64, 13; 68,
2; 5; 80, 15; 123, 8; 13; 151, 2;
156, 4; II. 16, 2; 4; 30, 6; III. 1, 5;
45, 3; IV. 10, 1; 20, 3; 30, 4; 42, 1;
V. 31, 11; 85, 2; VI. 9, 5; 16, 8; 36,
2; VII. 3, 10; 5, 6; 11, 4; 32, 26;
60, 6; VIII. 7, 24; 12, 11; 13, 15;
7; 33, 17; 42, 3; 53, 6; 62, 7; 10; 63,
5; 70, 13; IX. 4, 3; 86, 43; X. 11, 3;
25, 1; 4; 30, 12; 36, 10; 37, 5; 48, 3;
56, 4; 64, 7; 120, 3; 140, 4; 159, 2.

कोसुन II. 23, 15.

कोसुनता X. 59, 1.

कोसुनता I. 183, 2.

कोसुनान् I. 62, 12; IV. 41, 1; IX. 90, 6;
X. 113, 1.

कोसुयति IV. 24, 4; X. 64, 2.

कोसुवि IX. 44, 6; 63, 24; 86, 48; X.
2, 5.

कोसुविस्तमः IX. 108, 1.

कोसुविदे III. 40, 2.

कोसुविदा II. 39, 2.

कोसु IX. 72, 5.

कोसुनां IV. 31, 5.

कोसोः IV. 10, 2.

कोसो X. 95, 3.

कोसवः VII. 89, 3; VIII. 78, 7.

कोसना I. 39, 1; 65, 5; 69, 1; 73, 2; 81, 4;
128, 4²; 5; 138, 3²; 141, 6; 143, 2;
145, 2; 165, 7; 190, 3; III. 2, 3; 6, 5;
9, 6; IV. 1, 1; 5, 7; 12, 1; 21, 10;
28, 3; 33, 9; V. 10, 2; 17, 4; 29, 5;
7; 87, 2; VI. 2, 8; 5, 3; 12, 4; 16,
26; 17, 6; 48, 4; 68, 9; VII. 4, 5;
21, 6; 28, 2; 61, 2; 62, 1; 76, 1; VIII.
19, 29; 33, 6; 61, 4; 66, 4; 10; 88,
4; 97, 10; 102, 8; IX. 16, 2; 4; 86,
13; 102, 8; X. 29, 7; 61, 1; 83, 5;
84, 6; 144, 6².

कोसनामघातः V. 33, 9.

कोसवे I. 111, 2; 135, 1; IV. 37, 2; V. 43,
5; VI. 40, 2; VII. 25, 4; IX. 36, 3;
100, 5; 109, 2; 10; X. 57, 4.

कोसुः IX. 97, 18; 28.

कोसु VII. 5, 7.

कोसो I. 141, 3.

कोसो IV. 2; 14.

कोसो H. 42, 3; V. 83, 7.

कोसो I. 36, 8; 173, 3.

कोसो X. 44, 8; 95, 13.

कोसो I. 100, 13.

कोसोऽदनुः X. 100, 2.

कोसु V. 58, 6.

कोसु III. 26, 3; IX. 38, 6; 42, 4; 96, 22;
97, 33.

कोसुः VII. 42, 1.

क्रंदति X. 94, 2.
 क्रंदय VI. 47, 30.
 क्रंदति X. 38, 1.
 क्रंदसी इति II. 12, 8; VI. 25, 4; X. 121, 6.
 क्रमणाय VI. 70, 3.
 क्रमणे इति I. 155, 5.
 क्रमते I. 144, 1.
 क्रमस्य IV. 18, 11; VIII. 1, 4; 81, 7.
 क्रमान VI. 49, 15.
 क्रमिह I. 155, 4.
 क्रमिह VIII. 63, 9.
 क्रमिहं I. 182, 3.
 क्रमी: I. 51, 6.
 क्रमु: VII. 32, 27.
 क्रमणस्य V. 44, 9.
 क्रमिप: I. 162, 9; 10.
 क्रमिपा X. 87, 16.
 क्रमिप्यु: X. 87, 5.
 क्रम्यञ्जत् X. 16, 10; 87, 5.
 क्रम्यञ्जद: X. 87, 2; 19.
 क्रम्यञ्जदं X. 16, 9; 162, 2.
 क्रम्यञ्जदे VII. 104, 2.
 क्रम्यञ्जदहन: X. 16, 11.
 क्रमणस्य I. 132, 2.
 क्रमया I. 58, 3; 139, 1; V. 7, 8; 10, 2; IX. 86, 19; 102, 1; X. 61, 1.
 क्रमया: I. 134, 2³; X. 92, 6.
 क्रमयाय X. 132, 2.
 क्रमयास: I. 134, 2.
 क्रमन X. 164, 1.
 क्रमेण I. 105, 6; V. 53, 11.
 क्रम्यते IX. 70, 8; X. 112, 9.
 क्रम्यति III. 41, 3; VIII. 90, 3.
 क्रम्यमां VI. 52, 2; VII. 35, 14.
 क्रम्यमांसस्य X. 55, 7.
 क्रम्यमांसा V. 29, 15.
 क्रम्याय X. 32, 9.

क्रियास्य VI. 23, 6.
 क्रिपि: V. 44, 4; VIII. 87, 1; IX. 9, 6.
 क्रिपि:दती I. 166, 6.
 क्रिपि I. 30, 1; II. 17, 6; 22, 2; VIII. 20, 24; 22, 12; 51, 8.
 क्रीणाति IV. 24, 10.
 क्रीळति IX. 66, 29; X. 34, 8.
 क्रीळय V. 60, 3.
 क्रीळन् V. 19, 5; IX. 80, 3; 86, 26; 44; 96, 21; 108, 5; 110, 10; X. 79, 6.
 क्रीळत: IV. 4, 9; IX. 21, 3.
 क्रीळतं IX. 6, 5; 45, 5; 97, 9; 106, 11.
 क्रीळति I. 166, 2; VIII. 13, 8.
 क्रीळती X. 85, 18; 42.
 क्रीळ I. 37, 1; 5.
 क्रीळय: I. 87, 3; X. 78, 6; 94, 14; 95, 9.
 क्रीळु: IX. 20, 7.
 क्रीळुमत्सि: X. 3, 5.
 कृष: X. 43, 8.
 कृषं V. 15, 3.
 कृषी VII. 56, 8.
 कृषु: V. 53, 9.
 कृषु X. 75, 6.
 क्रोशनास: X. 27, 18.
 क्रोशत: X. 94, 4.
 क्रोशति IV. 38, 5.
 क्रोश X. 28, 4.
 क्रोशति I. 46, 14.
 क्र I. 34, 9²; 35, 7; 38, 2²; 3²; 105, 4; 5; 161, 4; 12; 164, 4; 17; 165, 6; 168, 6²; II. 33, 7²; III. 30, 3; 62, 1; IV. 51, 6; V. 30, 1; 61, 2²; VI. 16, 17; 63, 1; VII. 88, 5; VIII. 1, 7²; 7, 20; 64, 7; 100, 10; X. 34, 10; 40, 14; 51, 2; 85, 13²; 86, 22; III. 8²; 168, 3.
 क्रोशति I. 38, 3.
 क्रुषा VI. 13, 2.
 क्रुष I. 24, 6; 40, 8; 54, 8; 11; 136, 1; 3;

157, 2; 6; 160, 5; 162, 22; III. 38, 5;
IV. 17, 1; 21, 1; V. 27, 6; 34, 9; 62,
6; 64, 6; 66, 2; 67, 1; 68, 3; VI. 8, 6;
25, 8; 50, 3; 67, 5; 6; VII. 18, 25; 34,
11; 66, 11; VIII. 25, 8; 35, 17; X.
180, 3.
खलःश्रियं I. 25, 5.
खलःश्रीः VI. 26, 8.
खलस्य V. 44, 10.
खला X. 60, 5.
खलाणि IV. 4, 8; VIII. 19, 33; 37, 7.
खलाय I. 113, 6; III. 38, 3; VII. 21, 7; 28,
3; 30, 1; VIII. 22, 7; 37, 6; X. 18, 9.
खलियं VII. 104, 13.
खलियस्य IV. 12, 3; 42, 1; V. 69, 1; X.
109, 3.
खलियां VIII. 25, 8.
खलिया VII. 64, 2.
खलियाः X. 66, 8.
खलियान् VIII. 67, 1.
खल्ले I. 25, 17.
खल्लश्च I. 130, 4; X. 106, 7.
खल् X. 95, 15.
खलः I. 44, 8; 64, 8; 116, 4; II. 2, 2; VI.
52, 15; VII. 15, 8; VIII. 41, 3; X. 77, 2.
खलः I. 70, 4; 79, 6; IV. 16, 19; VIII. 19,
31; 26, 3.
खला IX. 99, 2.
खलाभिः IV. 53, 7.
खलां III. 49, 4.
खलाश्चान् III. 55, 17; VII. 10, 5; VIII.
71, 2.
खलाश्चान् I. 70, 3; X. 29, 1.
खलन् II. 29, 2.
खलन् II. 28, 3.
खलनाय X. 104, 6.
खला I. 103, 1; V. 52, 3; VIII. 20, 26; X.
59, 8; 9.

खलि I. 25, 18; III. 8, 7; IV. 30, 12; VII.
27, 3; VIII. 43, 6; 45, 32; 60, 7; X.
10, 1; 65, 11.
खले II. 33, 1.
खल्यस्य II. 14, 11; VII. 46, 2.
खल्यः I. 144, 7; III. 8, 1; V. 12, 6; VII. 66,
5; VIII. 15, 9; 63, 7; 64, 4.
खल्यत् VI. 23, 10; VII. 20, 6.
खल्यत् VIII. 69, 11; X. 106, 7.
खल्यतः VI. 51, 4.
खल्यतः X. 65, 8.
खल्यति V. 42, 11.
खल्यति I. 32, 15; 51, 14; X. 120, 8.
खल्यत्स्वीर I. 114, 10.
खल्यत्स्वीरः VIII. 19, 10.
खल्यत्स्वीरं I. 106, 4; 125, 3.
खल्यत्स्वीरस्य I. 114, 3.
खल्यत्स्वीराय I. 114, 1; 2; X. 92, 9.
खल्यष VI. 51, 7; X. 30, 12.
खल्यषः IX. 95, 5.
खल्यषः I. 112, 3.
खल्यन् I. 24, 14; III. 25, 3.
खल्यन्तं VII. 100, 5; VIII. 19, 35; X. 140, 5.
खल्यन्ता VII. 64, 1.
खल्यन्ती X. 9, 5.
खल्यन्तो VII. 93, 2.
खल्यं I. 40, 7; 132, 3³; 133, 7; II. 11, 14;
III. 2, 6; 13; 3, 2; 11, 7; 40, 4; IV.
53, 7; V. 48, 4; VI. 2, 5; 49, 15; VII.
1, 12; 59, 2; VIII. 47, 4; IX. 82, 3;
97, 26; X. 47, 8; 63, 5.
खल्यं III. 46, 2.
खल्यति IV. 5, 11; VI. 13, 2; X. 91, 3.
खल्यस्य IV. 20, 8; V. 9, 2; VI. 71, 6; VIII.
61, 14.
खल्यान् IV. 54, 5.
खल्यान I. 111, 2.
खल्याय I. 36, 8; 123, 1; IV. 53, 6; V. 65,
4; VI. 50, 3; VII. 60, 11; VIII. 15, 13;

68, 12; IX. 9, 2; 109, 3; X. 9, 3; 58, 1; 99, 8.
 खये I. 74, 4; 86, 1; V. 64, 4; 5; VI. 25, 6; VIII. 2, 7; X. 22, 1; 118, 1.
 खयेण VII. 46, 2.
 खयेषु V. 23, 4; VIII. 84, 8; X. 8, 2.
 खयो II. 27, 15.
 खर IX. 35, 3; 61, 3.
 खर IX. 6, 2; 17, 8.
 खर IX. 109, 8.
 खर IX. 86, 20.
 खरति I. 164, 42; V. 59, 2; VIII. 13, 4.
 खरथे I. 63, 8.
 खरन् I. 116, 9.
 खरतः II. 11, 1; IX. 46, 1.
 खरति VIII. 49, 6.
 खरति I. 72, 10; 90, 6; 125, 4; 164, 42; V. 62, 4; 66, 5; VIII. 50, 4; X. 13, 5.
 खरती I. 181, 7.
 खरती VII. 34, 2.
 खरती IV. 19, 6.
 खरतु IX. 86, 37.
 खरति I. 27, 6.
 खाः I. 133, 6; IV. 17, 1; 22, 4; 28, 5; X. 2, 6; 22, 14; 31, 5.
 खातिः VI. 6, 5.
 खा I. 67, 3; 95, 10; 96, 7; 158, 4; 174, 7; 183, 2; 189, 3; II. 20, 7; III. 32, 11; VI. 6, 4; 17, 7; 18, 13; 22, 8; VII. 18, 16; IX. 71, 9; X. 31, 9; 74, 2.
 खाने IV. 2, 16; 19, 4; VI. 51, 11; X. 45, 4; 176, 1.
 खानेइव II. 39, 7; VI. 5, 2; X. 106, 10.
 खानेः VIII. 70, 4.
 खानेण IX. 85, 11.
 खानन् VI. 15, 5.
 खानां X. 12, 1.
 खासु I. 127, 10; V. 64, 2.
 खिचति VI. 75, 7.

खिणाति X. 27, 13.
 खिणां X. 27, 4.
 खितञ्जायुः X. 161, 2.
 खितः VIII. 25, 5.
 खितयः I. 33, 6; 100, 7; 151, 3; III. 18, 1; IV. 24, 4; 38, 5; V. 1, 10; 32, 10; 36, 6; VI. 1, 5; VII. 28, 4; VIII. 16, 9; IX. 89, 6.
 खितिः I. 65, 3; 151, 4; IV. 5, 15.
 खितिञ्चः III. 13, 4; VI. 61, 3; X. 89, 11.
 खितिषु I. 73, 4; II. 2, 3; VII. 88, 7.
 खितीः III. 3, 9; 14, 4; V. 37, 4; VI. 65, 1; VII. 65, 2; 75, 4; 79, 1; VIII. 6, 26.
 खितीनां I. 7, 9; 59, 1; 72, 7; 176, 3; 177, 3; III. 20, 4; 34, 2; V. 7, 1; 35, 2; VI. 32, 4; 46, 7; VII. 98, 1; VIII. 67, 13; X. 78, 1; 187, 1.
 खिप II. 30, 5.
 खिपः III. 23, 3; V. 43, 4; IX. 8, 4; 14, 7; 15, 8; 46, 6; 61, 7; 79, 4; 80, 4; 5; 85, 7; 86, 27; 97, 12.
 खिपणि IV. 40, 4.
 खिपणोः IV. 58, 6.
 खिपत् IV. 27, 3; X. 182, 1.
 खिपाभिः IX. 97, 57.
 खिपा I. 129, 8.
 खिपञ्चवे VII. 46, 1.
 खिपञ्चन्वा IX. 90, 3.
 खिपञ्च IV. 8, 8.
 खिमेण II. 24, 8.
 खिमतः I. 126, 1.
 खियतः IV. 25, 8; VII. 88, 7; VIII. 83, 6.
 खियती I. 117, 5; II. 11, 5; 12, 11; III. 30, 8; 39, 5; IV. 17, 13; X. 68, 8.
 खियति VII. 74, 6; X. 51, 2; 125, 4.
 खीयते II. 9, 5.
 खीयते I. 62, 12.
 खीयते VI. 45, 3.

खीरऽपाक VIII. 77, 10.
 खीर I. 164, 7; IX. 67, 32; X. 87, 16.
 खीरेण I. 104, 3.
 खीरेः VIII. 2, 9.
 खु X. 61, 12.
 खुद्रंश्च I. 129, 6.
 खुद्राश्च VIII. 49, 4.
 खुधः VIII. 66, 14; X. 43, 3.
 खुधं VIII. 60, 20; X. 42, 10; 117, 1.
 खुधे VII. 1, 19.
 खुध्याश्च I. 104, 7.
 खुभा V. 41, 13.
 खुऽमत् IX. 86, 18.
 खुऽमतः II. 1, 10; X. 116, 2.
 खुऽमति IV. 2, 18.
 खुऽमती X. 11, 3.
 खुऽमतीः X. 2, 6.
 खुऽमंतः I. 30, 13; X. 31, 5.
 खुऽमंतं II. 4, 8; 9, 5; VIII. 81, 1; 88, 2;
 X. 38, 2.
 खुपंश्च I. 84, 8.
 खुरं VIII. 4, 16; X. 28, 9.
 खुराः I. 166, 10.
 खे IV. 3, 6.
 खेति III. 55, 4; 7; V. 37, 4; VII. 32, 9;
 VIII. 84, 9; X. 40, 11.
 खेति I. 64, 13; 83, 3; 93, 2; II. 27, 13;
 III. 55, 21; IV. 1, 9; 50, 8; V. 61, 19;
 VIII. 39, 9; IX. 12, 3; 72, 3; X. 91,
 2; 124, 8; 136, 5.
 खेत्तःखेवे I. 33, 15.
 खेत्तं I. 100, 18; III. 31, 15; V. 45, 9; VI.
 47, 20; IX. 85, 4; 91, 6; X. 33, 6.
 खेत्तंश्च I. 110, 5.
 खेत्तःखित् IV. 70, 9.
 खेत्तःखित्नाट X. 25, 8.
 खेत्तःखित्दं X. 32, 7.
 खेत्तःखित्दा X. 32, 7.

खेत्तःखिता VII. 19, 3.
 खेत्तःखाधसं VIII. 31, 14.
 खेत्तःखाधसः III. 8, 7.
 खेत्तःखां IV. 38, 1.
 खेत्तस्य I. 112, 22; IV. 57, 1-3; VII. 35,
 10; X. 66, 13.
 खेत्ताणि VI. 61, 14.
 खेत्तात् I. 119, 7; V. 2, 3; 4.
 खेत्ताय VII. 100, 4.
 खेत्ते V. 62, 7.
 खेत्तयत् V. 9, 7.
 खेत्तोः X. 51, 6.
 खेत्तः I. 67, 1; X. 20, 6.
 खेत्तःखामासः X. 94, 12.
 खेत्तं I. 66, 2; X. 124, 7.
 खेत्तःख्यंतः IV. 33, 10; V. 47, 4.
 खेत्तःख्यंतं III. 7, 2.
 खेत्तस्य I. 100, 7; VII. 82, 4; VIII. 37, 5.
 खेत्तासः VIII. 19, 8.
 खेत्ते V. 37, 5; VII. 54, 3; 86, 8; X. 27, 4;
 89, 10.
 खेत्तेण I. 55, 4; VII. 82, 5.
 खेत्तेभिः VIII. 84, 9.
 खेत्त्या X. 28, 5.
 खेत्तत् VI. 3, 1.
 खेत्ति VII. 18, 2.
 खेत्ति VI. 4, 4; X. 51, 5.
 खेत्तंतः II. 4, 3.
 खेत्तः IX. 97, 3.
 खेत्तःखत् VI. 2, 1.
 खेत्तःखत्तेषु I. 112, 13.
 खेत्ताय VIII. 71, 12.
 खोः IX. 97, 22.
 खोणयः X. 22, 9.
 खोणस्य I. 117, 8.
 खोणी इति I. 180, 5; VIII. 7, 22; 52, 10;
 99, 6.
 खोणीः I. 54, 1; 173, 7; VIII. 3, 10; 13, 17.

शोणीःइव I. 57, 4.
 शोणीभिः II. 34, 13; X. 95, 9.
 शोणीभ्यां II. 16, 3.
 शोदः I. 65, 3²; 66, 5; 92, 12; 180, 4; II.
 25, 3; VI. 17, 12; VIII. 25, 15; X. 56,
 7; 61, 2.
 शोदति VII. 58, 1.
 शोदते V. 58, 6.
 शोदसः I. 182, 5.
 शोदसा I. 112, 12; V. 53, 7; VII. 95, 1.
 शोभयः X. 103, 1.
 शोभयेइव II. 39, 7.
 शोभि X. 23, 2.
 शः I. 100, 15.
 शया I. 55, 6; V. 84, 3; VII. 46, 3; X.
 61, 7; 89, 3.
 शिंकाः X. 87, 7.

ख

खनःइव VI. 18, 2; VII. 20, 3; VIII. 1, 7.
 खनःइव I. 102, 6.
 खदिरस्य III. 53, 19.
 खनमानः I. 179, 6.
 खनामि X. 97, 20.
 खनामि X. 145, 1.
 खनिता X. 97, 20.
 खनित्रिनाः VII. 49, 2.
 खनित्रेः I. 179, 6.
 खं IV. 11, 2; X. 156, 3.
 खरःइव X. 106, 7.
 खरजा X. 106, 7.
 खगलाःइव VII. 104, 17.
 खलु X. 34, 14.
 खले X. 48, 7.
 खाताः IV. 50, 3.
 खादःइव V. 45, 2.
 खादति I. 158, 4.

खादय I. 64, 7.
 खादयः I. 166, 9; V. 54, 11; VII. 56, 13.
 खादिः I. 168, 3.
 खादिनः II. 34, 2.
 खादिनं VI. 16, 40.
 खादिषु V. 53, 4; X. 38, 1.
 खादिहस्तं V. 58, 2.
 खानि II. 15, 3; IV. 28, 1; V. 32, 1; VII.
 82, 3.
 खां II. 28, 5; VI. 36, 4.
 खार्यः IV. 32, 17.
 खिद्व IV. 28, 2.
 खिद्वि IV. 25, 7.
 खिद्रं V. 84, 1.
 खिद्रः VI. 22, 4.
 खित्याः X. 142, 3.
 खित्ये VI. 28, 2.
 खुदतं X. 101, 12.
 खुगलाःइव II. 39, 4.
 खे VIII. 77, 3; 91, 7³.
 खेदया VIII. 72, 8; 77, 3.
 खेदी X. 116, 4.
 खेलस्य I. 116, 15.
 ख्यः VI. 15, 15.
 ख्यः I. 4, 3; VI. 48, 19; VIII. 65, 9.
 ख्या X. 53, 2.
 ख्या VII. 36, 7; VIII. 79, 2.
 ख्यातं VIII. 47, 11.
 ख्यातं V. 65, 6; VIII. 22, 14; 73, 15.
 ख्यन् III. 31, 12.
 ख्यन् I. 162, 1; VII. 93, 8; X. 10, 2.
 ख्यं VII. 86, 2.

ग

गगे X. 75, 5.
 गञ्ज VI. 75, 16.
 गञ्ज X. 16, 3²; 85, 26; 155, 1; 3.
 गञ्जत X. 15, 11.

गच्छति I. 34, 10; V. 75, 3; VIII. 8, 1; 85, 1; 6.
 गच्छति I. 34, 7; 47, 3; 135, 7²; IV. 46, 5; 49, 3; V. 75, 7; VI. 60, 9; 14; VIII. 35, 4; 10; 73, 14.
 गच्छताम् X. 154, 1; 5.
 गच्छतां I. 21, 4; 22, 1; X. 16, 5.
 गच्छति IX. 98, 7; X. 86, 12.
 गच्छति I. 1, 4; 16, 8; 18, 8; 41, 6; 83, 1; 125, 5; II. 25, 4; VIII. 64, 8; IX. 7, 7; 15, 6; 86, 12; X. 14, 13; 86, 10.
 गच्छतु IX. 63, 22; 97, 6; X. 16, 3; 9.
 गच्छते IX. 93, 2.
 गच्छथ V. 55, 7.
 गच्छथ I. 161, 11; VI. 52, 8.
 गच्छथ I. 22, 4; 112, 18; 117, 2; 151, 7; IV. 43, 3; VII. 69, 2; 74, 1; 82, 7; VIII. 9, 6; X. 41, 2; 3.
 गच्छथ IV. 45, 4; V. 74, 3; VIII. 35, 7; 13; X. 40, 3².
 गच्छथं X. 191, 2.
 गच्छन् IV. 38, 4; V. 45, 9; IX. 15, 1; 25, 5; 38, 1; 4; 61, 25; 90, 1.
 गच्छतः IX. 8, 2; 63, 6.
 गच्छति I. 145, 4.
 गच्छति I. 85, 11; 145, 3; X. 117, 1; 168, 2.
 गच्छतु IX. 81, 4; 101, 4.
 गच्छति IV. 31, 5.
 गच्छति VIII. 93, 6; IX. 20, 7; 67, 19.
 गच्छत् X. 14, 8².
 गच्छाः VI. 35, 3.
 गच्छात् X. 108, 3.
 गच्छति X. 16, 2.
 गच्छति VII. 33, 14.
 गच्छथ VIII. 7, 30.
 गच्छान् VIII. 79, 5.
 गच्छान् X. 10, 10.
 गच्छः I. 87, 4²; III. 35, 9; V. 61, 13; VII. 56, 7; X. 137, 5.

गच्छपतिं II. 23, 1.
 गच्छपते X. 112, 9.
 गच्छ I. 14, 3; 38, 15; 64, 12; IV. 35, 3; V. 44, 12; 52, 13; 14; 53, 10; 56, 1; 58, 1; 2; VI. 56, 5; VIII. 94, 12; IX. 32, 3; X. 36, 7; 77, 1.
 गच्छगच्छ III. 26, 6; V. 53, 11.
 गच्छसिद्धिः V. 60, 8.
 गच्छसिद्धयः VIII. 23, 4.
 गच्छसिद्धयः I. 64, 9.
 गच्छस्य V. 1, 3; X. 34, 12.
 गच्छाः V. 79, 5.
 गच्छानां II. 23, 1.
 गच्छाय VII. 58, 1.
 गच्छे VI. 40, 1; VIII. 46, 31.
 गच्छेन I. 23, 7; 117, 3; III. 32, 2; IV. 50, 5; VII. 9, 5; IX. 96, 17; X. 103, 3.
 गच्छेषु X. 112, 9.
 गच्छेः I. 6, 8.
 गच्छां III. 7, 5.
 गच्छ I. 3, 7; 106, 2; II. 41, 13; V. 51, 2; VII. 59, 10; VIII. 20, 2; 10; IX. 5, 11; X. 15, 4; 77, 4.
 गच्छसंक्षुं X. 18, 8.
 गच्छः VII. 58, 3.
 गच्छं I. 105, 4; 119, 4; II. 37, 5.
 गच्छं I. 2, 4; 46, 13; 47, 7; 9; 112, 1-23; 135, 4²; III. 12, 1; 58, 4; 9; IV. 46, 5; V. 5, 7; 71, 3; 73, 1; 74, 6; VI. 59, 10; 60, 8; 15; VII. 70, 1; 73, 4; 82, 8; 83, 3; 94, 7; VIII. 5, 13; 16; 30; 8, 6; 10, 5; 22, 5; 10; 12; 26, 8; 9; 38, 4; 7; 73, 10; 87, 1; 6; X. 61, 4.
 गच्छिं V. 64, 3.
 गच्छाय VIII. 100, 8.
 गच्छी IV. 41, 5.
 गच्छ VIII. 20, 16.
 गच्छि VIII. 98, 4.

गध्यं IV. 16, 11; 16.
 गध्यस्य VI. 10, 6; 26, 2.
 गध्या IV. 38, 4.
 गन् VII. 50, 1.
 गन्निगन्तं X. 41, 1.
 गनीगन्ति VI. 75, 3.
 गन्त I. 38, 2; 39, 7; 9; V. 87, 9; VIII. 27, 5.
 गन्त VI. 49, 11.
 गन्त I. 3, 8; V. 43, 10; VIII. 20, 1.
 गन्तन् II. 36, 3; VIII. 54, 3.
 गन्तन् II. 34, 5; 6; V. 57, 1; VII. 43, 4; 59, 5; VIII. 7, 11; 27.
 गन्तं V. 43, 8; VIII. 87, 4.
 गन्तं I. 135, 5; 137, 1; 3; 151, 7; II. 39, 3; V. 71, 1; VI. 63, 2; VII. 68, 2; VIII. 8, 7; 17; 9, 1.
 गन्तवे I. 46, 7.
 गन्तवे X. 95, 14.
 गन्ता I. 86, 3; II. 23, 13; 41, 2; IV. 29, 4; V. 30, 1; VI. 23, 4; 44, 15; VIII. 71, 5.
 गन्तारः III. 26, 6.
 गन्तारं I. 9, 9.
 गन्तारा I. 17, 2; VIII. 5, 5; 13, 10; 22, 3.
 गन्तु I. 175, 2; 186, 6; V. 43, 8; 11; 13; VII. 18, 4; VIII. 63, 4.
 गन्तोः I. 89, 9; III. 54, 18.
 गन्धः I. 162, 10.
 गन्धः I. 163, 2; IX. 83, 4; 85, 12; X. 10, 4; 85, 40; 41; 123, 4; 139, 5; 6; 177, 2.
 गन्धं VIII. 1, 11; 77, 5; IX. 86, 36; X. 139, 4.
 गन्धैस्व I. 22, 14.
 गन्धैः IX. 113, 3.
 गन्धैषां X. 136, 6.
 गन्धैश्च III. 38, 6.
 गन्धैश्च X. 85, 41.

गन्धवीः X. 11, 2.
 गन्धारीणांश्च I. 126, 7.
 गन्ध II. 28, 7; VI. 61, 14.
 गन्धहि VIII. 69, 7.
 गन्धस्तिः पूतः IX. 86, 34.
 गन्धस्तिः पूतं II. 14, 8.
 गन्धस्तिं I. 54, 4.
 गन्धस्ती इति VI. 19, 3; VII. 37, 3.
 गन्धस्ती I. 62, 12; II. 18, 8; VI. 20, 9; X. 44, 2; 61, 3; 73, 8.
 गन्धस्योः I. 64, 10; 82, 6; 88, 6; 130, 4; III. 60, 5; V. 54, 11; 86, 3; VI. 29, 2; 45, 18; VIII. 12, 7; IX. 10, 2; 13, 7; 20, 6; 36, 4; 64, 5; 65, 6; 71, 3; 76, 2; 107, 13; 110, 5; X. 96, 3.
 गन्धीः III. 32, 16; VII. 33, 8.
 गन्धीरे I. 91, 3; 108, 2; III. 46, 4; IV. 5, 5; 6; V. 85, 1; X. 47, 3; 129, 1.
 गन्धीरेष्वेषाः I. 35, 7.
 गन्धीरा I. 24, 9; VII. 32, 6.
 गन्धीराः II. 27, 3; VI. 75, 9; VIII. 16, 4; X. 108, 4.
 गन्धीरे VIII. 67, 11.
 गन्धीरे इति X. 178, 2.
 गन्धीरे इति IV. 23, 10; 42, 3; 56, 3.
 गन्धः VIII. 3, 14; 33, 2; 8; X. 16, 14.
 गन्धं I. 5, 3; 178, 2; III. 13, 1; VI. 45, 24; VII. 32, 10; 11; 97, 1; VIII. 1, 27; 40, 2²; IX. 40, 2.
 गन्धं I. 1, 5; 30, 8; III. 10, 4; IV. 55, 10; V. 36, 1; 46, 5; 6; VIII. 1, 27; 2, 26; 18, 7; 33, 9; 61, 1; 72, 1; 102, 9.
 गन्धतः VII. 73, 4.
 गन्धयः IV. 43, 4.
 गन्धये I. 154, 6.
 गन्धं X. 44, 5.

गमन् I. 89, 7; VIII. 54, 3; IX. 5, 8; X.
 108, 8.
 गमेति VII. 34, 20.
 गमेतु IV. 35, 1.
 गमेतु I. 107, 2; 186, 2; VI. 49, 1; X. 15,
 5; 35, 13.
 गमं VII. 89, 1.
 गमय V. 5, 10; X. 152, 4.
 गमयामसि X. 145, 4.
 गमानि IV. 18, 2; 3.
 गमान् VIII. 92, 27; X. 9, 3.
 गमिष्टं X. 106, 3; 4.
 गमिष्ठा I. 118, 3; V. 76, 2.
 गमेन VIII. 45, 10; 46, 9; 51, 5.
 गमेन IV. 5, 13; V. 42, 18; VII. 67, 6;
 84, 5; X. 40, 11.
 गमेनहि V. 51, 15; VI. 54, 2; VII. 81, 2.
 गमेयं I. 158, 3.
 गम्भरेषु X. 106, 9.
 गम्भीरः II. 21, 4.
 गम्भीरश्चेतसा VIII. 8, 2.
 गम्भीरया VI. 18, 10.
 गम्भीरश्चेपसः X. 62, 5.
 गम्भीरश्शंसः VII. 87, 6.
 गम्भीरान् III. 45, 3.
 गम्भीराय VI. 62, 9.
 गम्भीरे VI. 24, 8.
 गम्भीरेण VI. 24, 9.
 गम्याः I. 163, 13.
 गम्याः I. 181, 3; 5; 186, 6; 187, 7; V. 41,
 18; X. 3, 7.
 गम्यः VI. 2, 8; X. 64, 16.
 गम्यं I. 74, 2; V. 10, 3; 44, 7; VI. 71, 3;
 74, 2; VII. 18, 13; 32, 7; VIII. 24,
 22; 45, 13; IX. 23, 3; 81, 3; X. 66,
 3; 99, 5.
 गयस्साधनं IX. 104, 2.
 गयस्स्थानः I. 91, 12; 19; VII. 54, 2.

गयस्य VII. 19, 1.
 गये VIII. 41, 7.
 गयेन X. 63, 17.
 गरन् I. 158, 5.
 गरुत्मान् I. 164, 46; X. 149, 3.
 गर्गः VIII. 69, 9.
 गर्गश्चारुगिव I. 124, 7.
 गर्गं V. 62, 8; 68, 5; VII. 64, 4.
 गर्गस्सदं II. 33, 11.
 गर्गं V. 62, 5; VI. 20, 9.
 गर्दभं I. 29, 5; III. 53, 23.
 गर्दभानां VIII. 56, 3.
 गर्भे IX. 82, 4.
 गर्भेः I. 70, 2⁴; 95, 4; 152, 3; 164, 9; II.
 1, 14; 10, 3; III. 1, 12; 5, 3; 29, 11;
 31, 3; V. 2, 2; 45, 3; 78, 7; VI. 15,
 1; 47, 28; VII. 9, 3; VIII. 12, 11;
 IX. 68, 5; 97, 41; X. 1, 2; 8, 2; 27,
 14; 30, 8; 45, 6; 79, 4; 168, 4.
 गर्भेऽङ्ग III. 29, 2.
 गर्भेऽन्तं I. 6, 4.
 गर्भेऽधि I. 30, 4.
 गर्भे I. 95, 2; 130, 3; 156, 3; 157, 5;
 164, 33; 52; 173, 3; 185, 2; II. 18,
 2; 35, 13; III. 1, 6; 10; 13; 2, 10;
 27, 9; 31, 2; 7; 46, 5; 57, 3; IV. 7,
 9; 19, 5; V. 41, 10; 47, 4; 58, 7; 83,
 1; 7; VI. 48, 5; 52, 16; 66, 3; 67, 4;
 VII. 4, 5; 101, 1; 102, 2; VIII. 6, 20;
 IX. 19, 5; 74, 5; 77, 4; 83, 3; 102, 6;
 X. 21, 8; 27, 16; 46, 5; 68, 7; 82, 5;
 91, 6; 121, 7; 162, 1; 183, 3; 184, 1;
 2³; 3.
 गर्भेऽस्ता I. 164, 8.
 गर्भोः X. 73, 2.
 गर्भिणीषु III. 29, 2.
 गर्भे I. 65, 10; 148, 5; IV. 27, 1; VI. 16,
 35; VIII. 43, 9; 83, 8; X. 10, 5; 53,
 11; 177, 2.

गर्भेश्वरः I. 146, 5.
 गर्भसे IV. 3, 5.
 गर्भस्या VIII. 1, 20.
 गर्भयस्य IV. 21, 8.
 गर्वा V. 30, 7.
 गर्वा I. 10, 7; 31, 12; 33, 1; 81, 7; 93, 2;
 101, 4; 122, 7; 124, 5; 11; 164, 3;
 II. 23, 18; III. 31, 4; IV. 1, 19; 32,
 18; 51, 8; 52, 2; 3; 5; V. 30, 4;
 11-13; 45, 2; 56, 5; 86, 3; VI. 65, 5;
 72, 4; VII. 76, 6; 77, 2; 98, 6; 102,
 2; 103, 2; 10; 104, 10; VIII. 4, 20;
 36, 5; 46, 22; 51, 2; 61, 6; IX. 65,
 17; 66, 29; 72, 4; 77, 4; 81, 1; X.
 48, 9; 49, 10; 87, 18; 102, 5; 9; 108,
 3; 9; 166, 1.
 गर्वाङ्गव I. 130, 3; V. 59, 3; VI. 24, 4.
 गर्वि I. 119, 6; IV. 58, 4; VI. 46, 14; 56,
 3; X. 94, 9; 106, 10; *116, 4.
 गर्विष्ठिरः V. 1, 12.
 गर्विष्ठिरं X. 150, 5.
 गर्वे I. 43, 2; 6; VI. 45, 22; VIII. 5, 20;
 30, 4; 47, 12; 68, 13; 92, 25; IX. 11,
 3; 7; 61, 15.
 गर्वता III. 31, 9; IV. 1, 15; VI. 46, 10.
 गर्वते VI. 45, 26.
 गर्वन् III. 33, 11; IX. 87, 7; 96, 1.
 गर्वतेः I. 33, 1; IV. 17, 16; VII. 32, 23;
 83, 1; X. 160, 5.
 गर्वते VIII. 2, 35.
 गर्वता I. 131, 3.
 गर्व I. 72, 8; 126, 3; 140, 13; III. 32, 16;
 IV. 2, 17; 58, 10; V. 29, 12; 34, 8;
 52, 17; 61, 5; VI. 17, 1; VII. 90, 4;
 92, 3; VIII. 21, 10; IX. 108, 6.
 गर्वयं X. 48, 4.
 गर्वय्या VIII. 93, 17.
 गर्वयी IX. 70, 7.
 गर्वयुः IX. 36, 6; 98, 3.

गर्वयः I. 151, 1; III. 33, 12; VII. 18, 14.
 गर्वस्य I. 131, 3; V. 30, 15; VIII. 66, 3.
 गर्वा VI. 44, 12; VII. 67, 9.
 गर्वा V. 79, 7; VII. 18, 7; VIII. 1, 17;
 IX. 14, 6; 64, 4; 87, 5.
 गर्वानि VIII. 34, 14; IX. 8, 6; 22, 7;
 62, 23.
 गर्वुः I. 51, 14; III. 31, 8; IV. 23, 10;
 31, 14; VI. 41, 2; VII. 31, 3; VIII.
 53, 8; 78, 9; IX. 27, 4; 97, 15.
 गर्वूतिः IX. 74, 3; X. 14, 2; 80, 6.
 गर्वूतिं III. 62, 16; V. 66, 3; VII. 62, 5;
 65, 4; 77, 4; VIII. 5, 6; IX. 78, 5;
 85, 8.
 गर्वूतीः I. 25, 16.
 गर्वे VIII. 13, 22; IX. 101, 16.
 गर्वेभिः VI. 60, 14; VIII. 73, 14.
 गर्वो इति VIII. 46, 10.
 गर्हनं I. 132, 6; X. 129, 1.
 गर्ह I. 4, 2; 3; 6, 9; 14, 2; 16, 4; 5;
 19, 1-9; 23, 1; 23; 30, 22; 49, 1; 84,
 1; 139, 6²; 142, 13²; II. 6, 6; 41, 1;
 2; III. 1, 19; 37, 11²; 42, 2; 44, 1;
 IV. 32, 1; 5; V. 5, 9; 26, 4; 51, 1;
 3; VI. 22, 11; 41, 1; 54, 7; VII. 32,
 1; VIII. 1, 9; 16; 3, 17; 4, 2; 3; 10;
 13, 13; 14; 18, 4; 21, 4; 24, 7; 26,
 20; 32, 6; 34, 6; 12; 46, 9; 49, 7;
 50, 7; 60, 4; 65, 9; 66, 8; 12; 82, 4;
 95, 8; 97, 5; 99, 1; IX. 65, 5; 72, 9;
 X. 14, 5; 38, 5; 150, 1²; 167, 2.
 गाः I. 10, 8; 32, 12; 33, 3; 10; 61, 10;
 62, 2; 3; 83, 5; 84, 16; 91, 22; 92,
 2; 93, 4; 101, 5; 103, 5; 118, 2; 126,
 5; 174, 4; II. 12, 3; 14, 3; 19, 3; 21,
 5; 24, 3; 14; 34, 1; 36, 1; III. 30,
 10; 21; 31, 21; 39, 5; 44, 5; 50, 3;
 IV. 1, 15; 17, 10; 11; 32, 22; V. 14,
 4; 29, 3; 45, 7; 8; 62, 3; VI. 17, 3;
 5; 6; 23, 4; 27, 8; 35, 2; 39, 5; 43.

3; 47, 14; 24; 54, 5; 6; 60, 2²; 75, 2; VII. 36, 1; VIII. 2, 39; 3, 19; 14, 8; 63, 3; 96, 17; IX. 14, 5; 42, 1; 64, 3; 13; 71, 7; 72, 3; 78, 1; 82, 1; 3; 86, 26; 87, 7; 8; 89, 3; 90, 4; 91, 6; 95, 1; 96, 8; 16; 97, 13; 39; 107, 26; 108, 6; X. 8, 8; 19, 6; 48, 2; 67, 3; 4; 6; 8; 68, 3-5; 10; 11; 89, 7; 102, 8; 156, 2; 160, 3.

गा: I. 67, 3; III. 53, 2; IV. 3, 13; 16, 9; VII. 62, 2; X. 1, 2; 56, 3; 108, 9.

गा:इव III. 45, 3; VIII. 20, 19; 41, 1; IX. 112, 3; X. 127, 8.

गांगय: VI. 45, 31.

गाक् VII. 3, 9.

गाक् I. 38, 5; 104, 5; 164, 4; 167, 5; II. 33, 14; 38, 8; 11; III. 31, 1; 6; 21; V. 45, 1; 2; VII. 67, 8; 69, 4; VIII. 5, 39; X. 5, 6; 18, 4.

गाक् VIII. 2, 38.

गाक् VIII. 20, 22; X. 19, 1; 78, 8.

गाक् V. 55, 9.

गाक् III. 3, 1.

गाक् I. 136, 2; III. 4, 4; 54, 18; V. 32, 10; IX. 96, 15; X. 20, 4; 6; 30, 1; 61, 25.

गाक् I. 100, 4.

गाक् I. 71, 2; 72, 9; 80, 6; 95, 10; 96, 4; 112, 16; 151, 2; 6; 173, 13; II. 20, 5; 21, 5; III. 1, 2; 31, 9; 15; IV. 4, 6; 18, 10; 51, 1; 55, 4; V. 30, 7; 65, 4; 87, 8; VI. 6, 1; 22, 5; 30, 3; VII. 13, 3; 47, 4; 63, 5; VIII. 45, 30; IX. 69, 7; 85, 4; 96, 10; 97, 18; X. 14, 2; 49, 9; 76, 3; 99, 8; 104, 8; 122, 2.

गाक् VII. 54, 3.

गाक् VIII. 16, 12.

गाक् I. 52, 8.

गाक् I. 169, 5.

गाक् I. 51, 3; III. 62, 13; VIII. 66, 14; IX. 46, 5; 65, 13; 92, 3.

गाक् VIII. 103, 1; IX. 44, 6; 104, 5; 106, 6; 107, 7.

गाक् VIII. 19, 16; IX. 101, 10.

गाक् VIII. 25, 9.

गाक् I. 105, 15.

गाक् I. 162, 18; VIII. 17, 5.

गाक् I. 162, 19.

गाक् I. 162, 20; IX. 83, 1.

गाक् I. 162, 11.

गाक् VIII. 48, 9.

गाक् I. 43, 4.

गाक् I. 167, 6; IX. 11, 4.

गाक् VIII. 32, 1; 98, 9; IX. 99, 4; X. 85, 6.

गाक् VIII. 2, 38.

गाक् I. 190, 1.

गाक् VIII. 92, 2.

गाक् VIII. 71, 14.

गाक् I. 7, 1.

गाक् I. 61, 11; V. 47, 7; VI. 24, 8; 48, 9; VII. 60, 7; X. 106, 9; 113, 10.

गाक् VII. 18, 5.

गाक् VIII. 70, 8.

गाक् IV. 18, 3.

गाक् X. 80, 6.

गाक् I. 33, 15; 110, 8; 116, 22; 117, 20; 151, 4; 161, 7; 10; 164, 9; III. 34, 9; 60, 2; IV. 33, 4; 36, 4; 57, 1; V. 52, 16; VI. 45, 7; 46, 2; 62, 7; VII. 44, 3; VIII. 1, 2; 4, 21; 14, 3; 74, 10; 78, 2; 81, 3; 97, 2; 101, 15; 16; IX. 9, 9; 94, 5; X. 42, 2; 59, 10; 65, 11; 67, 5; 97, 4; 107, 7; 112, 8; 119, 1; 146, 4; 155, 5; 165, 5.

गाक् X. 128, 4.

गाक् X. 57, 1.

गाक् VIII. 65, 3; X. 79, 6.

गाक् I. 38, 14; VI. 16, 22; VIII. 20, 19; 33, 4.

गाय VI. 40, 1; 45, 22; VIII. 46, 14.

गायत् I. 167, 6; 173, 1.

गायत् I. 4, 10; 5, 1; 4; 21, 2; 37, 1; 4;
V. 68, 1; VI. 45, 4; VII. 31, 1; 102, 1;
VIII. 15, 1; 32, 13; 17; 45, 21; 89, 1;
98, 1; 101, 5; 103, 8; IX. 11, 1; 13,
2; 60, 1; 65, 7; 86, 44; 97, 4; 104, 1;
105, 1.

गायति VIII. 92, 25; X. 71, 11.

गायत् I. 27, 4; 38, 14; 120, 6; 164, 23;
II. 43, 1; VIII. 1, 8; 2, 14; 38, 10;
X. 71, 11.

गायत्स्वतेनि VIII. 38, 6.

गायत्स्वेषसं VIII. 1, 10.

गायत्स्वेषसे I. 142, 12.

गायत्स्य I. 79, 7; 164, 25.

गायत्ता: VIII. 1, 7.

गायत्त्रिणः I. 10, 1.

गायत्त्री X. 14, 16; 130, 4.

गायत्त्रे I. 164, 23.

गायत्त्रेण I. 12, 11; 164, 24; 188, 11; IX.
60, 1.

गायत्त्रेषु I. 21, 2.

गायत्त्रे: VIII. 16, 9.

गायत्तः VIII. 61, 8; 66, 1.

गायति I. 10, 1.

गायति II. 43, 2; VIII. 19, 22.

गायिने VII. 96, 1.

गाये VIII. 46, 17.

गायी V. 40, 7.

गायैयः X. 111, 2.

गायैयत्ताणि VI. 15, 19.

गायैयत्ताय X. 85, 27; 36.

गायैयत्तेन I. 15, 12.

गायः I. 23, 18; 25, 16; 32, 11; 38, 2; 66,
5; 102, 71, 1; 90, 8; 91, 13; 92, 1;
4; 95, 6; 135, 8; 153, 4; 154, 6; 163,
8; 164, 7; 168, 2; 173, 1; 186, 7;
187, 11; 191, 4; II. 12, 7; III. 36, 5;

53, 14; 56, 2; IV. 23, 9; 41, 8; 42,
10; V. 30, 10; 33, 10; 47, 4; 53, 16;
56, 4; VI. 28, 1; 4; 5¹; 40, 2; 41, 1;
45, 28; 64, 3; 67, 11; VII. 9, 4; 18,
1; 10; 23, 4; 35, 12; 75, 7; 79, 2;
VIII. 4, 18; 9, 19; 20, 21; 41, 6; 46,
30; 48, 5; 69, 6; 72, 12; 92, 12; 96,
5; IX. 12, 2; 24, 2; 26, 2; 31, 5; 32,
5; 33, 4; 41, 1; 49, 2; 62, 5; 66, 12;
68, 1; 71, 4; 72, 6; 84, 5; 93, 3; 94,
2; 97, 9; 22; 34; 35; 99, 3; 101, 8;
X. 4, 2; 25, 1; 27, 8; 32, 4; 34, 13;
61, 21; 85, 13; 89, 14; 90, 10; 95, 6;
97, 8; 108, 5; 11; 172, 1.

गायः VI. 28, 6; X. 100, 10.

गायःश्च VIII. 43, 17; X. 146, 3; 149, 4.

गायः V. 27, 1.

गायःश्च III. 33, 1.

गायः III. 53, 17; VI. 27, 7; X. 27, 20;
85, 11.

गायि V. 25, 1; VIII. 27, 2.

गायिन् VIII. 81, 5.

गायिने I. 127, 4.

गायिने IX. 3, 6; 7, 2; 67, 14; 20; 86, 8;
26; 40; 99, 2; 7.

गायमानः X. 103, 7.

गायिने IX. 110, 2.

गायिन् IX. 110, 8.

गायिने II. 7, 3.

गिरः I. 3, 2; 5, 8; 6, 6; 9; 9, 4; 10, 9;
12; 11, 1; 14, 1; 25, 18; 26, 5; 45, 5;
53, 1; 57, 4; 59, 4; 61, 4; 64, 1; 77,
4; 79, 10; 82, 1; 84, 8; 93, 9; 118,
10; 121, 1; 122, 14; 151, 7; 8; 176,
2; 178, 3; 186, 7; II. 6, 1; 27, 1; 35,
1; 39, 7; III. 3, 3; 10, 6; 20, 2; 24,
4; 29, 10; 31, 13; 39, 7; 40, 8; 42,
3; 51, 1; 2; 6; 52, 3; IV. 32, 16;
41, 8; V. 10, 4; 11, 5; 13, 3; 27, 3;
39, 4; 5²; 41, 12; 14; 43, 10; 61, 17;

65, 1; VI. 16, 16; 37; 34, 1; 36, 3; 38, 3; 4; 44, 5; 45, 23; 25; 28; 47, 14; 52, 9; 69, 2; 4; VII. 3, 8; 5, 5; 10, 3; 15, 6; 18, 2; 3; 22, 5; 32, 5; 39, 5; 45, 4; 46, 1; 68, 1; 94, 2; 99, 7; VIII. 2, 30; 3, 3; 15; 6, 11; 8, 22; 13, 6; 7; 16; 18; 32, 23; 33, 13; 35, 6; 43, 1; 44, 19; 22; 25; 52, 8; 57, 4; 71, 10; 84, 3; 6; 7; 85, 9; 92, 19; 27; 95, 1; 6; 96, 10; 102, 13; 103, 1; IX. 2, 7; 6, 9; 20, 5; 25, 5; 34, 6; 40, 5; 43, 2; 61, 14; 23; 63, 10; 85, 11; 96, 7; 114, 2; X. 20, 10; 29, 3; 5; 33, 6; 61, 25; 64, 12; 65, 14; 66, 10; 69, 3; 89, 4; 91, 12; 96, 1; 104, 1; 7; 148, 3; 160, 2.

गिरं III. 62, 8; V. 12, 1; 15, 1; 42, 13; VII. 5, 1; VIII. 7, 9; 95, 5.

गिरये I. 61, 14; 63, 1; 64, 7; V. 41, 11; VI. 24, 8; 66, 11; VIII. 7, 34; X. 59, 3.

गिरा I. 38, 13; 46, 13; 78, 1; 2; 79, 5; 139, 9³; 151, 1; II. 1, 11; 2, 1; 5; 6, 6; 24, 1; 30, 11; III. 27, 2; 53, 2; IV. 8, 1; V. 17, 3; 18, 3; 20, 3; 44, 1; 52, 13; 53, 16; 68, 1; 87, 3; VI. 15, 1; 7; VII. 32, 20; 36, 4; 94, 11; VIII. 1, 18; 20; 11, 7; 19, 13; 21; 20, 19; 20; 23, 2; 9; 26, 15; 27, 5; 31, 14; 40, 4; 7; 41, 2; 46, 14; 17; 69, 4; 14; 74, 11; 93, 9; IX. 10, 4; 14, 2; 29, 2; 62, 15; 67, 9; 71, 3; 6; 86, 39; 46; X. 22, 1; 64, 3; 4; 101, 3; 118, 3; 138, 2; 140, 6.

गिरागिरा VI. 48, 1.

गिरा I. 10, 3; III. 31, 18; VI. 24, 1.

गिरागुपं IX. 26, 6.

गिरि I. 37, 7; 65, 3; IV. 20, 6; VIII. 7, 5; 50, 2; 98, 4.

गिरिचिह्ने I. 154, 3.

गिरिज्ञा V. 87, 1.

गिरिभ्यः I. 109, 6; VII. 95, 2; VIII. 77, 6.

गिरिज्ञः X. 68, 1.

गिरि I. 56, 2; IV. 17, 3; V. 54, 5; 56, 4; VIII. 45, 30; 64, 5; 88, 2; X. 89, 7; 155, 1.

गिरिषु IX. 82, 3.

गिरिस्थाः I. 154, 2; IX. 18, 1; 62, 4; 98, 9.

गिरिस्थां III. 48, 2; V. 43, 4; VIII. 94, 12; IX. 85, 10; 95, 4.

गिरिणां VI. 61, 2; VIII. 6, 28; 7, 14; 46, 18; 96, 2.

गिरिन् I. 37, 12; VIII. 15, 2; X. 44, 8; 138, 2.

गिरे VI. 63, 10².

गिरेः I. 56, 3; 130, 7; 191, 16; VI. 26, 5; VIII. 32, 4.

गिरेःश्च VIII. 49, 2.

गिरो VIII. 45, 5.

गिरेयः III. 40, 6.

गिरेयः I. 5, 7; 10; 10, 12; 11, 6; 45, 2; 57, 4; III. 41, 4; 51, 10; IV. 32, 8; 11; 34, 7; VI. 32, 4; 40, 5; 45, 13; 28; 46, 10; VIII. 1, 26; 3, 18; 12, 5; 13, 4; 22; 24, 12; 32, 7; 49, 3; 51, 6; 52, 8; 61, 14; 90, 3; 93, 10; 95, 1; 2; 98, 7; 99, 2; IX. 64, 14.

गिरेयःज्ञ VIII. 68, 10.

गिरेयःज्ञः VI. 45, 20.

गिरेयःज्ञा V. 86, 4.

गिरेयसं II. 6, 3; VI. 34, 3; 50, 6; VIII. 2, 27.

गिरेयसे I. 62, 1; VIII. 89, 7.

गिरेयस्युः X. 111, 1.

गिर्वाहः I. 30, 5.

गिर्वाहः I. 139, 6; VI. 24, 6; VIII. 2, 30.

गिर्वाहसे IV. 44, 1; VI. 21, 2.

गिर्वाहसे I. 61, 4; VIII. 96, 10.

गी: I. 77, 1; 117, 1; 165, 15; 166, 15;
167, 11; 168, 10; 173, 12; 181, 7; 8;
183, 2; 4; III. 1, 2; 7, 5; IV. 4, 8;
V. 42, 1; 43, 8; VI. 22, 5; VII. 70, 7;
73, 1; 84, 5; X. 4, 7; 74, 3; 99, 11.

गी:भि: I. 9, 9; 25, 3; 49, 4; 51, 1; 91,
11; 128, 8; 139, 6; 143, 4; II. 6, 3;
10, 2; III. 5, 2; 12, 1; 26, 1; 37, 3;
51, 4; 52, 5; 53, 1; 10; 58, 8; IV.
10, 4; 49, 5; V. 6, 10; 8, 4; 20, 1;
22, 4; 36, 2; 72, 1; 83, 1; VI. 1, 10;
2, 2; 13, 4; 6; 15, 6; 17, 3; 18, 1;
21, 2; 22, 1; 37, 5; 44, 13; 45, 7; 49,
1; 6; 10; 59, 10; 67, 1; VII. 6, 2;
53, 2; 80, 1; 93, 4; 94, 6; VIII. 2, 27;
8, 8; 15; 19; 11, 6; 15, 1; 16, 1; 22,
11; 24, 6; 42, 5; 43, 28; 46, 3; 17;
54, 1; 60, 9; 65, 3; 68, 10; 76, 5; 88,
1; 96, 6; 97, 4; 13; 103, 7; IX. 35,
5; 43, 1; 3; 96, 17; X. 6, 5; 85, 21;
88, 5; 92, 14; 98, 9; 118, 9; 135, 7;
141, 3.

गीयमानं VIII. 2, 14; 81, 5.

गीयमानास: VI. 69, 2.

गीर्णं X. 88, 2.

गीर्णु VIII. 92, 7.

गु: VII. 93, 3.

गु: I. 65, 2; 104, 2; 120, 8; IV. 37, 2; V.
45, 1; VII. 21, 5; X. 12, 3.

गुगुब्ध: X. 48, 8.

गुगु: II. 32, 8.

गुदाब्ध: X. 163, 3.

गुपित: X. 85, 4.

गुपितं X. 109, 3.

गुरस: III. 52, 2.

गुरित्ति गु: III. 7, 7.

गुरु I. 39, 3; VII. 56, 19; VIII. 47, 7;
X. 37, 12.

गुरु: I. 147, 4.

गुरु IV. 5, 6.

गुपितं VIII. 40, 6.

गुरु: VIII. 6, 17.

गुरुत्त्वचं II. 19, 5.

गुरुं I. 67, 3.

गुरुमान: IV. 1, 11.

गुहा I. 6, 5; 23, 14; 65, 1; 67, 2; 4;
123, 7; 130, 3; 141, 3; 164, 45; 167,
3; II. 4, 9; 11, 5; 12, 4; 24, 6; III.
1, 9²; 7, 10; 56, 2; IV. 5, 8; 9; 12;
7, 6; 18, 5; 21, 7; V. 2, 1; 8, 3; 11,
6; 15, 5; VIII. 6, 8; 8, 23; 14, 8;
IX. 6, 9; 10, 9; 68, 5; 102, 2; X. 5,
2; 22, 1; 10; 39, 9; 45, 2; 46, 2; 54,
5; 61, 13; 67, 4; 68, 7; 71, 1; 79, 2;
85, 16; 100, 7; 124, 2; 181, 2.

गुहा I. 67, 3.

गुहाश्च III. 1, 14.

गुहं I. 86, 10; II. 11, 5; III. 55, 15; IV.
5, 10; 58, 1; V. 3, 2; 3; IX. 87, 3;
96, 16; X. 55, 1; 79, 3.

गुहमानं IV. 58, 4.

गुहा III. 38, 3; V. 5, 10; VII. 87, 4;
VIII. 41, 5.

गुहा: II. 32, 2; VII. 103, 8.

गुहानि I. 72, 6; IX. 95, 2; X. 53, 10.

गुहो X. 53, 3.

गुहोन I. 163, 3.

गुहोषु III. 54, 5; X. 114, 2.

गुहो VII. 80, 2.

गुहो I. 173, 2.

गुहोत्तमा: I. 167, 1.

गुहोत्तमा: VI. 63, 4.

गुहोव: I. 56, 2; VIII. 50, 5.

गुहोये X. 61, 15.

गुहोवच:शत: X. 61, 2.

गुहोवचा: X. 61, 1.

गुहोवचु: X. 132, 1.

गूढोक्तवर्णनं I. 61, 5.
 गूढोक्तवर्णनः I. 122, 10.
 गूढोक्तः IV. 19, 8.
 गूढोक्तभिः IX. 105, 1.
 गूढोक्त VIII. 19, 1.
 गूढोक्तं I. 117, 4; II. 11, 5; V. 40, 6; VII. 76, 4; X. 72, 7; 129, 3.
 गूढोक्ता VI. 48, 15.
 गूढोक्ते इति VIII. 96, 16.
 गूढः VII. 100, 6; X. 27, 24.
 गूढत I. 86, 10.
 गूढतां II. 40, 2.
 गूढते X. 27, 24.
 गूढतः V. 63, 4.
 गूढति X. 108, 4.
 गूढतीः IV. 51, 9.
 गूढमाना VII. 104, 17.
 गूढतः III. 61, 1; IV. 17, 5; V. 33, 7; VI. 23, 4; 24, 2; 49, 11; VII. 12, 2; IX. 43, 6; X. 22, 15; 115, 5; 9; 148, 4.
 गूढतां VI. 44, 13; 45, 17; X. 89, 16.
 गूढते I. 44, 6; 58, 9; 94, 9; 113, 17; II. 4, 9; III. 30, 15; 59, 5; IV. 11, 2; 24, 1; VI. 4, 8; 6, 7; 11, 3; 31, 4; 39, 1; 5; 40, 1; 49, 7; 62, 5; 11; 65, 6; 66, 9; VII. 3, 10; 36, 9; 77, 4; IX. 69, 10; 89, 6; X. 30, 12; 49, 1; 87, 11.
 गूढतः VI. 8, 5.
 गूढतस्तु V. 86, 6³; VIII. 13, 12.
 गूढत VIII. 3, 7.
 गूढतः I. 9, 9; 152, 5; 177, 5; III. 17, 4; IV. 10, 4; 16, 3; 29, 5; V. 8, 4; VI. 33, 5; 68, 8; VII. 53, 1; 60, 1; 78, 2; VIII. 3, 13; 5, 27; 27, 13; IX. 29, 2; X. 104, 4; 122, 8.
 गूढती I. 58, 8; 9; III. 20, 4; IV. 29, 4; V. 75, 8; VI. 26, 4; VII. 57, 2.

गूढति I. 14, 2; 48, 11; IV. 34, 10; V. 79, 4; VI. 34, 3; 65, 5; VII. 38, 3; VIII. 46, 3; 54, 1; 75, 10; X. 6, 5.
 गूढति I. 100, 17; II. 43, 1; III. 34, 7; IV. 32, 11; VI. 45, 33; VII. 18, 24; 38, 4; X. 7, 2; 49, 11.
 गूढति V. 27, 3; VII. 38, 4.
 गूढति I. 48, 4; 147, 2; VII. 26, 5; VIII. 15, 9.
 गूढतु V. 41, 19; X. 139, 5.
 गूढतः I. 35, 10; 62, 5; 181, 9; 189, 6; II. 15, 8; IV. 16, 1; 8; 21; 17, 18; 29, 1; V. 4, 9; 16, 5; VI. 16, 10; 17, 1; 18, 14; 32, 2; 36, 4; 39, 5; 50, 6; VII. 8, 5; 56, 18; VIII. 93, 10; IX. 62, 24; 65, 25; 97, 49; X. 61, 26; 104, 3; 111, 4; 138, 4; 147, 5.
 गूढाना I. 117, 11; III. 62, 18; V. 41, 19; VI. 63, 2; 68, 8; VII. 75, 5; 79, 4; 96, 3; VIII. 101, 8.
 गूढानाः III. 50, 3; IV. 34, 5; V. 55, 10; 59, 8; IX. 13, 3; 62, 22.
 गूढाने इति I. 160, 5.
 गूढानि VII. 100, 5.
 गूढीत VIII. 3, 13; X. 15, 6.
 गूढीतः III. 6, 10.
 गूढीतां X. 47, 8.
 गूढीते V. 41, 10.
 गूढीते I. 79, 12; IV. 25, 7.
 गूढीतसि II. 33, 8.
 गूढीतसि I. 42, 10; 53, 2; 64, 12; 155, 4; II. 34, 14; VIII. 15, 4; 71, 15; X. 84, 5; 92, 14.
 गूढीतसि VI. 15, 6; VIII. 12, 19.
 गूढीते VI. 35, 5; 44, 4; VIII. 65, 5.
 गूढीते I. 146, 1; 186, 3; II. 20, 4; 33, 12; V. 34, 9; VII. 6, 4; 34, 16; 66, 7; 97, 3; X. 122, 1.
 गूढीहि VIII. 102, 12.

गृहीहि I. 10, 4; 15, 3; 48, 14; II. 9, 4;
III. 53, 3; V. 53, 16; VI. 68, 3; IX.
84, 1.
गृहे V. 6, 2; VIII. 27, 8; 33, 5; 62, 8;
70, 1.
गृहे I. 143, 6; VI. 15, 7; VIII. 3, 4; 23,
7; X. 150, 3.
गृहः III. 48, 3; IV. 5, 2; VII. 4, 2; 87, 5.
गृहं III. 19, 1; VII. 86, 7.
गृहस्यदाः II. 19, 8; 41, 18.
गृहस्यदासः II. 4, 9; 39, 8.
गृहस्य X. 25, 5; 28, 5.
गृहाय III. 1, 2.
गृह्यः I. 70, 6; 162, 20.
गृह्यं IV. 38, 3.
गृह्यः I. 190, 7.
गृह्ययातुं VII. 104, 22.
गृह्यस्य X. 123, 8.
गृह्याश्च II. 39, 1.
गृह्याः I. 88, 4; 118, 4; IX. 97, 57.
गृह्याणां IX. 96, 6.
गृह्यान् V. 77, 1.
गृह्यं VII. 4, 3.
गृह्यंतः I. 148, 3.
गृहा VIII. 17, 15.
गृहात् VII. 21, 2.
गृहाय VIII. 17, 5.
गृहाय I. 81, 7; 91, 4; II. 28, 6; III. 36, 2;
IV. 4, 15; V. 83, 10; VI. 47, 28; VIII.
70, 12²; 81, 1; X. 44, 4; 116, 7.
* गृहायतं VII. 104, 18.
गृहायतं VIII. 69, 10.
गृहायति I. 140, 7.
गृहीतः I. 24, 12; 13; 164, 38.
गृहीतज्ञातये V. 74, 4.
गृहीतं VII. 24, 2.
गृहीताः VI. 46, 14.
गृहीतान् I. 93, 5; X. 79, 7.
गृहीतां I. 162, 2.

गृहे VIII. 10, 3.
गृह्यात् IX. 14, 7.
गृह्याते IX. 86, 43.
गृह्याति VIII. 72, 3; IX. 1, 7.
गृह्याति I. 162, 15.
गृह्याति IX. 78, 1; 83, 4.
गृह्याति I. 55, 2; VII. 101, 3; 103, 4.
गृह्याति X. 85, 36; 145, 4.
गृह्याति IX. 46, 4; 106, 3; X. 62, 1.
गृह्ये VIII. 45, 39.
गृहिः IV. 18, 10.
गृहः X. 119, 13.
गृह्ये V. 32, 12.
गृह्यंति I. 12, 6; 36, 5; 60, 4; II. 1, 2;
IV. 9, 4; VI. 15, 13; 48, 8; VII. 16, 5;
VIII. 60, 19; X. 122, 1.
गृह्यंति IV. 11, 5; V. 8, 1; 2; VI. 16, 42;
53, 2; VII. 1, 1; X. 118, 6.
गृह्यन्ते VI. 15, 19.
गृह्यन्ती X. 85, 26.
गृहं I. 22, 4; 49, 1; 110, 2; 135, 7; II. 41,
2; IV. 49, 3; V. 29, 9; VI. 28, 6; VII.
74, 4; 88, 5; 89, 1; VIII. 5, 5; 13, 10;
22, 3; 69, 7; 73, 7; 85, 6; IX. 49, 2;
X. 16, 10; 22, 6; 40, 3; 11; 14; 85,
10; 86, 22; 171, 2.
गृह्यन्तेषां VII. 59, 10.
गृह्यन्तेषां VII. 56, 14.
गृह्यंते I. 123, 4; 124, 11; VIII. 91, 2.
गृह्ये X. 117, 3.
गृहाः V. 76, 4; X. 142, 8.
गृहात् X. 103, 12.
गृहाणां II. 42, 3.
गृहात् VII. 18, 21.
गृह्यान् VI. 54, 2; X. 85, 26; 86, 20.
गृहायहि VIII. 21, 16.
गृहाय I. 140, 12.
गृहाः X. 18, 12.

गृहे I. 13, 12; 84, 15; 161, 11; 191, 10;
III. 53, 6; 60, 5; IV. 3, 4; 18, 3; 46,
6; 49, 6; VIII. 10, 1; 19, 11; 22, 8;
26, 17; 31, 4; IX. 100, 2; 8; X. 62,
4; 85, 27; 42; 100, 6; 122, 5; 186, 3.

गृहेऽगृहे I. 28, 5; 71, 4; V. 11, 4; X.
91, 2.

गृहेभ्यः I. 120, 8; III. 53, 20.

गृहेषु X. 165, 2.

गृह्णातु IV. 57, 7.

गृह्ण III. 30, 7.

गैरिऽक्षितस्य V. 33, 8.

गोऽक्षग्रया I. 53, 5; IX. 71, 8.

गोऽक्षग्र्याः I. 90, 5; 169, 8; VI. 39, 1.

गोऽक्षग्र्यान् I. 92, 7.

गोऽक्षग्र्यां II. 1, 16; 2, 13.

गोऽक्षननासः VII. 33, 6.

गोऽक्षरीसः I. 112, 18.

गोऽक्षरीसं X. 38, 2.

गोऽक्षरीसा II. 34, 12.

गोऽक्षरीसि X. 76, 3.

गोऽक्षाशिरः I. 137, 1²; 187, 9; II. 41, 3;
VIII. 52, 10; IX. 64, 28.

गोऽक्षाशिरं III. 32, 2; 42, 1; 7; VIII. 101, 10.

गोऽक्षः IV. 41, 7; X. 76, 7.

गोऽक्षः IV. 13, 2; 40, 2.

गोऽक्षे VIII. 24, 20.

गोऽक्षये VIII. 61, 7; 75, 11; IX. 66, 15;
108, 10.

गोऽक्षिषु I. 36, 8; V. 63, 5; VI. 59, 7;
VIII. 24, 5; IX. 76, 2; X. 147, 2.

गोऽक्षो I. 91, 23; III. 47, 4; VI. 31, 3;
47, 20; VIII. 57, 3; X. 41, 23; 102, 2.

गोऽक्षजीके VI. 23, 7; VII. 21, 1.

गोऽक्षजीका III. 58, 4.

गोऽक्षकाः I. 132, 3²; VII. 20, 5; VIII.
17, 15.

गोऽक्षकं VI. 56, 5; VII. 23, 3.

गोऽक्षोपज्ञा VI. 53, 9.

गोः I. 28, 9; 53, 2; 61, 12; 84, 15; 121,
2²; 7; 9; 158, 2; 163, 7; 180, 3; 5;
181, 8; II. 14, 10; III. 1, 23; 30, 10;
38, 7; 39, 6; 55, 1; 8; IV. 1, 16; 3, 9;
5, 3; 10; 22, 4; 8; 23, 6; 28, 5; 44,
1; V. 41, 18; 45, 6; VII. 18, 22; VIII.
32, 5; 52, 5; IX. 65, 25; 71, 5; 79, 4;
91, 3; 101, 11; X. 12, 3; 96, 11; 100,
12; 111, 3.

गोऽक्षानाः X. 108, 10.

गोऽक्षं I. 114, 10.

गोऽक्षाः IV. 40, 5.

गोऽक्षाताः VI. 50, 11; VII. 35, 14.

गोऽक्षित IX. 59, 1; 78, 4.

गोऽक्षितः III. 31, 20.

गोऽक्षिता I. 102, 6.

गोऽक्षिते II. 21, 1.

गोऽक्षीरया IX. 110, 3.

गोऽक्ष I. 79, 10.

गोऽक्षः I. 62, 13; 78, 2; 88, 5; 183, 5.

गोऽक्षस्य I. 116, 9.

गोऽक्षमाः I. 78, 1; IV. 32, 12; VIII. 88, 4.

गोऽक्षमा IV. 4, 11.

गोऽक्षमाय I. 85, 11.

गोऽक्षमासः I. 60, 5; 61, 16; 88, 4.

गोऽक्षमेभिः I. 63, 9; 77, 5; 92, 7.

गोऽक्षभित् VI. 17, 2.

गोऽक्षभिर्द्वे II. 23, 3; X. 103, 6.

गोऽक्षं I. 51, 3; II. 23, 18; VIII. 50, 10;
IX. 86, 23.

गोऽक्षस्य VIII. 63, 5; X. 120, 8.

गोऽक्षा II. 17, 1; III. 30, 21; 43, 7; IV. 16,
8; VI. 65, 5; X. 48, 2.

गोऽक्षाणि III. 39, 4; X. 103, 7.

गोऽक्ष VIII. 21, 16.

गोऽक्षरे VIII. 92, 11.

गोऽक्षाः I. 4, 2; III. 30, 21; IV. 22, 10; V.
42, 8; VIII. 45, 19.

गोऽक्षः VIII. 52, 4.

गोऽदुहे I. 4, 1.
 गोऽध VIII. 69, 9; X. 28, 10; 11.
 गोऽधायसं X. 67, 7.
 गोऽधु I. 164, 26.
 गोऽर्ग I. 69, 2; 126, 2; II. 30, 5; IV. 20, 8; V. 3, 3; 6, 7; 27, 2; VII. 16, 7; VIII. 5, 37; 6, 47; 78, 1; IX. 74, 8; 87, 3; 9; 97, 31; 43; X. 8, 9; 47, 1; 80, 5; 108, 8.
 गोऽन्योषा IX. 97, 10.
 गोऽपति I. 101, 4; III. 31, 21; IV. 24, 1; 30, 22; VI. 28, 3; VII. 98, 6; VIII. 14, 2; 62, 7; X. 108, 3.
 गोऽपति VII. 18, 4; VIII. 69, 4; IX. 35, 5; 97, 34; X. 47, 1; 67, 8; 166, 1.
 गोऽपति इति गोऽपति IX. 19, 2.
 गोऽपति VIII. 21, 3.
 गोऽपति III. 30, 21; VI. 45, 21.
 गोऽपति X. 19, 3.
 गोऽप X. 61, 10.
 गोऽपयसं VIII. 25, 13.
 गोऽपरीक्षा VIII. 45, 24; X. 62, 10.
 गोऽपयस VIII. 74, 11.
 गोऽपा VII. 91, 2; VIII. 25, 1; X. 40, 12.
 गोऽपा V. 62, 9; VII. 64, 2.
 गोऽपा I. 22, 18; 94, 5; 96, 4; 101, 11; 163, 5; 164, 21; II. 9, 2; 6; 23, 6; 27, 4; III. 10, 2; 15, 2; 31, 14; 55, 10; IV. 16, 17; V. 2, 5; 11, 1; 12, 4; 31, 1; VI. 7, 7; 9, 3; 51, 15; VII. 13, 3; 51, 2; 52, 2; 56, 18; 60, 2; VIII. 28, 3; 31, 13; 48, 9; IX. 73, 8; X. 7, 7; 8, 5; 17, 3; 19, 4; 5; 23, 6; 25, 7; 48, 10; 69, 5; 118, 7; 128, 6; 139, 1.
 गोऽपाऽद्व VIII. 41, 4.
 गोऽपामिद्व III. 38, 9.
 गोऽपान VI. 51, 3.
 गोऽपामिः VI. 8, 7.
 गोऽपा I. 1, 8; 91, 21; 96, 7; 164, 31; III. 43, 5; VI. 49, 15; 52, 3; VIII. 42, 2; IX. 5, 9; 48, 4.

गोऽपाय VI. 74, 4.
 गोऽपायति X. 154, 5.
 गोऽपाय VII. 60, 8.
 गोऽपीपाय I. 19, 1.
 गोऽपीचे V. 65, 6; X. 35, 14; 77, 7.
 गोऽपीच्याय X. 95, 11.
 गोऽपी II. 40, 1.
 गोऽपी V. 63, 1.
 गोऽपीधव VIII. 20, 8.
 गोऽपानः X. 97, 5.
 गोऽभिः I. 7, 3; 16, 9; 23, 15; 53, 4; 62, 5; 95, 8; 134, 2; 151, 8; II. 15, 4; 25, 2; 30, 7; III. 30, 20; 35, 8; 50, 3; IV. 3, 11; 27, 5; V. 1, 3; 2, 5; 3, 2; 20, 4; 42, 4; 45, 8; 80, 3; VI. 47, 26; 27; 75, 11; VII. 18, 2; 41, 3; 54, 2; 90, 6; VIII. 2, 3; 6; 20, 8; 82, 5; IX. 2, 4; 6, 6; 8, 5; 10, 3; 14, 3; 32, 3; 43, 1; 45, 3; 46, 4; 50, 5; 61, 13; 66, 13; 68, 9; 84, 3; 85, 5; 86, 27; 47; 91, 2; 96, 22; 97, 45; 103, 2; 104, 4; 107, 2; 9; 18; 22; 109, 15; 17; X. 7, 2; 16, 7; 31, 4; 42, 10; 64, 11; 68, 2; 12; 108, 7; 111, 2.
 गोऽभिऽद्व VIII. 24, 6.
 गोऽप्यः VIII. 45, 30; X. 165, 3.
 गोऽमचा VI. 35, 3; VII. 71, 1.
 गोऽमचा VI. 35, 4.
 गोऽमचा I. 9, 7; 30, 17; 48, 12; 92, 16; 190, 8; II. 41, 7; V. 57, 7; VII. 27, 5; 75, 8; 77, 5; 94, 9; VIII. 22, 17; 46, 5; 49, 10; 93, 3; IX. 41, 4; 42, 6; 61, 3; 69, 8; 105, 4; X. 36, 13; 42, 7.
 गोऽमचा I. 11, 3; 5; 79, 4; III. 16, 1; IV. 31, 13; 32, 6; 7; V. 23, 2; VI. 10, 3; 45, 23; 62, 11; 73, 3; VII. 81, 6; VIII. 3, 1; 13, 14; 21, 11; 25, 20; 32, 9; 45, 10; 28; 49, 9; 82, 6; 92, 30; 94, 6; 95, 4; IX. 54, 4; 67, 5; X. 25, 11.
 गोऽमचा VII. 72, 1.

गोऽमति I. 86, 3; V. 34, 5; VII. 27, 1; 32, 10; VIII. 21, 8; 46, 9; 51, 5; 70, 6.
 गोऽमति I. 92, 14.
 गोऽमती I. 8, 8.
 गोऽमती: I. 48, 2; 15; 113, 18; 123, 12; V. 61, 19; 79, 8; VII. 41, 7; VIII. 5, 9; 23, 29; IX. 62, 24.
 गोऽमतीनां II. 28, 2.
 गोऽमतीं VIII. 6, 23.
 गोऽमतीं VIII. 24, 30; X. 75, 6.
 गोऽमतीषु IV. 21, 4.
 गोऽमते IX. 77, 3.
 गोऽमत्सुभिः VI. 45, 21.
 गोऽमत्तं I. 83, 4; IV. 1, 15; 16, 6; 34, 10; V. 4, 11; VI. 45, 24; VIII. 2, 24; 5, 10; 6, 9; 33, 3; 88, 2; IX. 20, 2; 33, 2; 62, 12; 63, 12; 14; 18; 67, 6; X. 25, 5; 74, 4; 156, 3.
 गोऽमयं X. 62, 2.
 गोऽमातरः I. 85, 3.
 गोऽमान् IV. 2, 5; VIII. 4, 9; IX. 107, 9.
 गोऽमायुः VII. 103, 6; 10.
 गोऽरभसं I. 121, 8.
 गोऽरपुषः X. 68, 9.
 गोऽरित् IX. 55, 3; 86, 39; X. 103, 5.
 गोऽरिद् I. 82, 4; VIII. 53, 1; X. 103, 6.
 गोऽरिदुः IX. 96, 19.
 गोऽर्यं VIII. 8, 20.
 गोऽर्यं VIII. 49, 10; 50, 10.
 गोऽर्यताः I. 137, 1.
 गोऽर्यति VIII. 21, 5.
 गोऽसु I. 29, 1-7; 37, 5; 70, 5; 71, 9; 83, 1; 114, 8; 121, 15; 151, 1; II. 25, 4; III. 31, 10; 39, 4; IV. 38, 4; V. 34, 8; 45, 9; VI. 19, 12; 25, 4; 28, 2; 28, 8; 32, 3; 35, 2; 44, 24; VII. 32, 16; VIII. 5, 26; 32, 25; 47, 14; 71, 5; 75, 7; IX. 16, 6; 62, 19; 86, 12; 96, 7; 105, 4; X. 61, 4; 73, 9; 99, 4; 106, 11.
 गोऽसुषुषः VI. 6, 5; X. 30, 10.
 गोऽसुषुषं I. 112, 22.

गोऽसंखा VIII. 14, 1.
 गोऽसंख्यं V. 37, 4.
 गोऽसंख्यः VI. 33, 5.
 गोऽसनः IV. 32, 22.
 गोऽसनिं VI. 53, 10.
 गोऽसाः IX. 2, 10; 61, 20; X. 95, 3.
 गोऽसाता VIII. 84, 7; X. 38, 1.
 गोऽसां IX. 16, 2.
 गोऽस्यं VIII. 43, 17; X. 169, 4.
 गोऽस्यात्सुषुष X. 97, 8.
 गोऽस्ये I. 191, 4; VI. 28, 1; X. 169, 3.
 गोऽहा VII. 56, 17.
 गोहे IV. 21, 6-8.
 गोः I. 164, 17; 28; 29; 173, 3; 8; III. 7, 2; 30, 14; 31, 11; IV. 5, 9; 41, 5; VI. 45, 26; VIII. 94, 1; X. 27, 22; 31, 6; 10; 65, 6; 189, 1.
 गोऽसुषुष V. 56, 3; VIII. 33, 6; X. 145, 6.
 गोः I. 16, 5; IV. 58, 2; VIII. 4, 3; 45, 24; X. 51, 6.
 गोऽस्यं IV. 21, 8; X. 100, 2.
 गोऽरासुषुष VII. 69, 6.
 गोऽरात् VII. 98, 1.
 गोऽरिःषीतेः V. 29, 11.
 गोऽरी इति IX. 12, 3.
 गोऽरीः I. 164, 41.
 गोऽरीसुषुष V. 78, 2; VIII. 87, 1; 4.
 गोऽर्यः I. 84, 10.
 गोऽर्यं IV. 12, 6.
 गोऽर्यं गृह I. 158, 5.
 ग्नाः I. 22, 10; 61, 8; IV. 9, 4; V. 43, 13; 46, 2; 8; VI. 50, 15; 68, 4; X. 95, 7.
 ग्नाःपतिः II. 38, 10.
 ग्नाःसुषुषाभिः IV. 34, 7.
 ग्नाभिः II. 31, 4; VI. 49, 7; VII. 35, 6; X. 66, 3; 92, 14.
 ग्नां V. 43, 6.
 ग्नाषः I. 15, 3; II. 1, 5.
 ग्नासु I. 161, 4.

गमः I. 25, 20; 37, 6; V. 38, 3; X. 22, 6; 49, 2.
 गमन् X. 29, 5; 123, 4.
 गमन् I. 65, 1; III. 38, 2; 54, 14; IV. 34, 5; 43, 6; V. 33, 10; 49, 4; VI. 1, 2; 3; X. 46, 2.
 गमंत I. 122, 11.
 गमंता X. 22, 6; 32, 1.
 गमिषतं IX. 97, 18.
 गमिषनः VII. 6, 3.
 गमिषनी X. 95, 6.
 गमिषि IX. 97, 18; X. 143, 2.
 गम्यन्श्चत् I. 127, 5.
 गम्याय VII. 4, 8.
 गम्यीह II. 29, 5.
 गम्यिता I. 112, 8; X. 39, 13.
 गम्यिष्ठः I. 163, 7.
 गम्येता III. 35, 3.
 गम्यान् X. 114, 5.
 गम्यं VIII. 81, 1; IX. 106, 3.
 गम्यः III. 33, 11.
 गम्यन्श्चितः V. 54, 8. •
 गम्यन्श्चोः X. 62, 11; 107, 5.
 गम्यं X. 27, 19; 146, 1; 149, 4.
 गम्याः II. 12, 7.
 गम्यास्तः X. 127, 5.
 गम्ये I. 114, 1.
 गम्येभिः I. 100, 10.
 गम्येषु I. 44, 10.
 गम्याः X. 90, 8.
 गम्यन्श्चाभः I. 162, 5.
 गम्यन्श्चिः III. 42, 2; V. 48, 3; IX. 80, 4; 82, 3. •
 गम्यन्श्च्यः X. 94, 1.
 गम्यन्श्चस्तः I. 15, 7.
 गम्या I. 28, 1; 83, 6; 84, 3; 135, 7; V. 31, 12; 40, 2; VIII. 34, 2; X. 36, 4; 64, 15; 70, 7; 100, 9.
 गम्याश्च IV. 3, 3; V. 25, 8; 36, 4.

गम्याश्चः I. 89, 4; III. 30, 2; V. 31, 5; 37, 2; VI. 51, 14; VII. 35, 7; 104, 17; VIII. 27, 1; 42, 4; X. 76, 6; 78, 6; 92, 15; 94, 2; 108, 11; 175, 2-4.
 गम्याश्चः X. 94, 10; 175, 1.
 गम्याश्च VII. 33, 14; VIII. 26, 24.
 गम्याश्चाश्च II. 39, 1.
 गम्याः III. 57, 4; V. 40, 8.
 गम्या IX. 67, 19; 113, 6.
 गम्यां X. 35, 9; 85, 4.
 गम्यिः X. 161, 1.
 गम्यः X. 109, 3.
 गम्याः VI. 48, 17.
 गम्याश्च्यः X. 163, 2.
 गम्याश्चो IV. 40, 4.
 गम्यः X. 90, 6.
 गम्यन्श्चि I. 164, 10.

घ

घ I. 5, 3; 18, 4; 27, 2; 30, 8; 14, 3; 36, 7; 37, 11; 48, 5; 53, 7; 54, 7; 82, 4; 109, 2; 112, 19; 132, 3; 161, 8²; 162, 8; 178, 2; 189, 6; II. 15, 1; 34, 14; III. 10, 3; 18, 5; 28, 2; 36, 3; IV. 15, 5; 27, 2; 30, 8; 9; 22; 32, 2; 20; 51, 7; V. 61, 8; 85, 8; VI. 45, 23; 56, 2; VII. 29, 4; 45, 3; VIII. 1, 30; 2, 17; 22; 26; 33; 12, 16; 19, 17; 20, 21; 21, 17; 23, 19; 32, 7; 33, 1; 17; 18; 43, 3; 29; 44, 23; 45, 1; 47, 4; 15; 66, 11; 15; 75, 14; 93, 1; X. 10, 3; 10; 25, 10; 43, 2; 61, 18; 93, 4; 94, 13.
 घनः I. 4, 8; VIII. 96, 18.
 घनं III. 49, 1; IV. 38, 1.
 घना I. 8, 3. •
 घनाश्च I. 36, 16; 63, 5; IX. 97, 16.
 घनाघनः X. 103, 1.
 घनिमन् IX. 90, 6.

घने VI. 26, 8.
 घनेन I. 33, 4.
 घनैः I. 164, 26; III. 26, 7; V. 19, 4; 30, 15; 43, 7; VII. 70, 2; VIII. 9, 4.
 घनै I. 112, 1; 7; 119, 2; 6; 164, 28; 180, 4; III. 53, 14; V. 73, 6; 76, 1; VIII. 9, 7; 73, 3; 87, 2; 89, 7; X. 16, 10; 181, 3.
 घनैस्तम्भिः X. 15, 9; 10.
 घनैस्तुम्भे V. 54, 1.
 घनैस्तम्भः IV. 55, 6.
 घनैस्तम्भेभिः X. 67, 7.
 घनो X. 114, 1.
 घनोद्भव X. 106, 8.
 घनोः VII. 103, 9.
 घनोत्तः VII. 33, 7.
 घनितः VII. 103, 8.
 घने X. 80, 3.
 घन्यैः X. 106, 5.
 घनैः III. 52, 3; IV. 32, 16.
 घनैः X. 86, 13.
 घनितं I. 162, 14.
 घृणा VI. 3, 7.
 घृणा I. 52, 6; 141, 4; IV. 43, 6; V. 73, 5; IX. 107, 20.
 घृणा I. 133, 6.
 घृणितः II. 33, 6.
 घृणितवान् X. 176, 3.
 घृणे VI. 15, 5.
 घृणैः VI. 16, 38.
 घृणेन X. 37, 10.
 घृतः VII. 3, 1.
 घृतः VI. 67, 8.
 घृतः I. 156, 1.
 घृतः I. 12, 5; 45, 5.
 घृतः VIII. 74, 5.
 घृतः VIII. 60, 2.

घृतः IX. 89, 5.
 घृतः X. 122, 2.
 घृतः II. 35, 4; III. 17, 1; 27, 5.
 घृतः IV. 37, 2.
 घृतः X. 70, 8.
 घृतः VI. 70, 4.
 घृतः I. 164, 1; V. 37, 1.
 घृतः I. 13, 5; V. 4, 3; 14, 5; VII. 2, 4; X. 30, 8; 122, 4.
 घृतः I. 14, 6.
 घृतः III. 1, 18; V. 11, 1.
 घृतः I. 143, 7; X. 21, 7.
 घृतः X. 114, 3.
 घृतः VII. 85, 1.
 घृतः III. 43, 3.
 घृतः V. 15, 1.
 घृतः VI. 44, 20; VIII. 59, 4; X. 78, 4.
 घृतः I. 45, 1; VII. 47, 1.
 घृतः II. 3, 2.
 घृतः X. 17, 10.
 घृतः I. 85, 3; 87, 2; 110, 6; 125, 5; 134, 6; 135, 7; 168, 8; II. 3, 11³; 5, 6; 35, 11; 14; III. 2, 1; IV. 1, 6; 10, 6; 58, 4; V. 5, 1; 12, 1; 86, 6; VI. 10, 2; 70, 2; VII. 41, 7; 95, 2; VIII. 6, 19; 7, 19; 12, 4; 13; 39, 3; 102, 21; IX. 31, 5; 49, 3; 62, 9; 67, 11; 12; 74, 4; 82, 2; 86, 37; X. 12, 3; 30, 13; 51, 8; 69, 2³; 82, 1; 91, 15; 96, 1; 99, 4; 154, 1.
 घृतः IV. 57, 2.
 घृतः III. 4, 2; V. 8, 6.
 घृतः इति घृतः V. 68, 2.
 घृतः I. 22, 14; 64, 6; III. 5, 6; 31, 11; 59, 1; VII. 47, 3; X. 14, 14; 64, 9; 65, 8.
 घृतः VI. 11, 5.

वृत्तवती इति वृत्तवती VI. 70, 1.
 वृत्तवतीभिः II. 26, 4; VII. 3, 7.
 वृत्तवतीः III. 21, 2; X. 29, 6.
 वृत्तवती I. 34, 10; 142, 2; III. 5, 7; VI.
 15, 16; IX. 82, 1; X. 45, 9; 91, 4;
 148, 5.
 वृत्तवती IX. 96, 13.
 वृत्तवतीनिः VII. 69, 1.
 वृत्तवती VI. 70, 4.
 वृत्तवतीः III. 21, 3; VII. 96, 5; VIII. 59,
 4; 5; IX. 74, 6; 77, 1; X. 18, 12.
 वृत्तवती II. 11, 7; VIII. 8, 15; 16; 51, 10;
 54, 1.
 वृत्तवती V. 14, 3.
 वृत्तवती V. 8, 3.
 वृत्तवती VI. 70, 4.
 वृत्तवती I. 128, 4; X. 65, 2.
 वृत्तवती IV. 6, 9; VIII. 46, 28.
 वृत्तवती V. 77, 3; IX. 86, 45; X. 122, 6.
 वृत्तवती VI. 52, 8.
 वृत्तवती I. 16, 2.
 वृत्तवती III. 6, 6.
 वृत्तवती इति वृत्तवती III. 41, 9; IV. 2, 3.
 वृत्तवती इति वृत्तवती I. 153, 1; X. 12, 4.
 वृत्तवती II. 27, 1.
 वृत्तवती इति वृत्तवती V. 26, 2.
 वृत्तवती I. 125, 4; 127, 1; III. 1, 7; 8; 21,
 1; 4; IV. 58, 1; 2; 5-10; V. 62, 4;
 VII. 64, 1; VIII. 6, 43; 102, 16; X.
 95, 16.
 वृत्तवती VII. 16, 8.
 वृत्तवती I. 167, 3; III. 6, 1; 30, 7; IV. 6, 3;
 V. 28, 1; 43, 11; VI. 63, 4; VII. 1, 6;
 84, 1.
 वृत्तवती VII. 5, 5; 43, 2; 60, 3; VIII. 44,
 5; X. 139, 2.
 वृत्तवती I. 2, 7; III. 19, 2; X. 70, 1.
 वृत्तवती III. 27, 1.

वृत्तवती VIII. 24, 20; 43, 10.
 वृत्तवती I. 188, 5; X. 118, 2.
 वृत्तवती इति वृत्तवती VI. 69, 6.
 वृत्तवती इति वृत्तवती I. 136, 1; II. 41, 6.
 वृत्तवती II. 3, 11; IX. 101, 12; X. 80, 6.
 वृत्तवती I. 72, 3; 84, 18; 93, 8; 10; 157, 2;
 164, 47; II. 3, 4; 10, 4; III. 5, 8; 18,
 3; V. 1, 7; 11, 3; 14, 6; 42, 3; 83, 8;
 VI. 16, 11; 70, 4; 71, 1; VII. 8, 1; 14,
 2; 62, 5; 64, 4; X. 17, 10; 19, 7; 36,
 6; 59, 5; 69, 1; 2; 110, 10; 118,
 4; 6.
 वृत्तवती II. 7, 4; VIII. 19, 22; 23.
 वृत्तवती I. 153, 1; III. 9, 9; 62, 16; V. 8, 7;
 VII. 65, 4; VIII. 5, 6; 43, 22; 44, 1;
 X. 5, 4; 79, 5.
 वृत्तवती X. 144, 3.
 वृत्तवती I. 64, 12; X. 27, 6.
 वृत्तवती VI. 46, 4.
 वृत्तवती I. 85, 1; 166, 2; IX. 21, 1; 101, 8.
 वृत्तवती I. 37, 4; IV. 32, 6; 9; VIII. 64, 12;
 IX. 2, 8; 16, 1.
 वृत्तवती VII. 59, 5.
 वृत्तवती IV. 2, 13.
 वृत्तवती III. 46, 1; VII. 93, 2.
 वृत्तवती VII. 28, 2.
 वृत्तवती VII. 104, 2.
 वृत्तवती II. 12, 5; VII. 20, 6; IX. 89, 4.
 वृत्तवती VIII. 92, 15.
 वृत्तवती I. 19, 5; 64, 2.
 वृत्तवती IV. 6, 6.
 वृत्तवती IV. 16, 17; VI. 61, 7; 67, 4.
 वृत्तवती I. 167, 4; X. 108, 10.
 वृत्तवती I. 169, 7.
 वृत्तवती VII. 66, 13; X. 92, 3.
 वृत्तवती X. 95, 1.
 वृत्तवती X. 34, 14.

शोधः III. 30, 16; 31, 10; VII. 23, 2; 83, 3; X. 33, 1; 103, 9; 168, 1.

शोषः VIII. 25, 4.

शोषः I. 151, 4.

शोषः III. 7, 6; V. 54, 12; X. 84, 4; 94, 1; 123, 4.

शोषः IX. 108, 3.

शोषः X. 40, 5.

शोषः I. 122, 5.

शोषः VIII. 63, 7; X. 68, 1; 103, 10; 168, 4.

शोषः I. 139, 8; VI. 38, 2.

शोषः V. 37, 3.

शोषः III. 33, 8; VI. 75, 7.

शोषः I. 117, 7.

शोषः IV. 4, 8; VI. 5, 6.

शोषः I. 120, 5.

शोषः VIII. 34, 2.

शोषः I. 181, 5.

शोषः IV. 12, 2; 17, 10; V. 14, 4; 31, 7; VI. 73, 2; VIII. 43, 26; IX. 27, 1; X. 99, 3.

शोषः I. 36, 8; VI. 19, 13; VII. 92, 4; IX. 17, 1; 41, 1; 63, 26.

शोषः I. 41, 8; III. 30, 22; VIII. 43, 23.

शोषः I. 41, 3; VIII. 84, 9.

शोषः II. 27, 13.

शोषः VII. 104, 17.

शोषः I. 116, 8; V. 44, 7; VII. 69, 4.

शोषः V. 34, 3.

च

च I. 2, 5-7; 7, 4; 8, 5; 10; 10, 4; 5; 12, 10; 13, 1; 6; 14, 1; 15, 9; 17, 6; 18, 5; 20, 5; 22, 13; 23, 20; 21; 24, 1; 2; 25, 11; 19; 20; 26, 5; 8; 27, 3;

28, 3; 31, 7; 9; 12; 17; 32, 13; 14; 15; 33, 7; 34, 3; 12; 35, 2; 11; 37, 6; 40, 6; 42, 9; 47, 10; 48, 3; 50, 11; 51, 8; 54, 8; 11; 57, 5; 60, 2; 61, 4; 14; 62, 3; 70, 2-4; 71, 8; 72, 6; 73, 7; 8; 10; 74, 1; 6; 76, 4; 77, 2; 4; 80, 13; 14; 84, 2; 5; 20; 86, 4; 88, 4; 91, 6; 92, 13; 94, 5; 14; 96, 1; 2; 7; 97, 2; 3; 100, 1; 15; 18; 101, 6; 102, 1; 7; 10; 103, 2; 7; 109, 6; 112, 6; 23; 24; 113, 10; 114, 2; 6; 10; 115, 1; 116, 11; 18; 120, 4; 9; 12; 123, 12; 13; 124, 12; 13; 125, 4; 127, 8; 128, 5; 129, 1; 132, 4; 135, 4; 7; 136, 2; 7; 139, 3; 8; 140, 6; 12; 13; 141, 11; 13; 153, 4; 155, 1; 6; 156, 1; 4; 157, 5; 159, 3; 160, 2; 3; 162, 6; 12; 14; 163, 13; 164, 11; 19; 22; 31; 51; 165, 12; 166, 3; 167, 10; 168, 3; 169, 4; 174, 1; 3; 178, 2; 3; 180, 2; 183, 3; 184, 2; 5; 185, 10; 186, 3; 11; 188, 5; 189, 2; 190, 3; 4; 7; 191, 8; II. 1, 2; 15; 16; 2, 12; 13; 5, 7; 6, 8; 7, 2; 11, 3; 14; 13, 6; 7; 8; 12; 14, 4; 15, 2; 9; 19, 1; 2; 6; 20, 3; 4; 7; 23, 3; 19; 24, 2; 14; 16; 25, 2; 27, 10; 12; 29, 2; 3; 31, 5; 32, 3; 33, 13; 35, 6; 8; 36, 4; 41, 11; 19; 42, 1; 43, 1; III. 1, 10; 15; 2, 1; 3, 4; 6-8; 6, 3; 9; 9, 9; 12, 8; 14, 4; 15, 3; 17, 5; 19, 3; 20, 3; 5; 22, 3; 25, 4; 30, 18; 20; 31, 19; 21; 34, 8; 37, 1; 7; 40, 8; 9; 42, 7; 43, 4; 46, 2; 52, 2; 3; 53, 3-5; 20; 54, 11; 55, 11; 12; 19; 21; 57, 5; 58, 7; 60, 4; 6; 62, 9; 14; IV. 1, 17; 2, 2; 3; 11; 9, 5; 16, 19; 17, 11; 18, 4; 19, 8; 20, 2; 22, 1; 3; 4; 26, 1; 7; 28, 5; 29, 3; 30, 19; 32, 16; 34, 6; 10; 35, 2; 36, 1; 37, 6; 38, 5; 41, 6; 42, 3; 47, 2; 3; 49, 1; 3; 50, 10; 51, 11; 53, 7; 54, 3; V. 3, 5; 4, 4; 7, 1; 9, 6; 10, 3; 6;

7; 11, 5; 15, 4; 16, 5; 25, 3; 26, 1;
 27, 2³; 28, 2; 29, 6; 30, 3; 33, 5²; 6;
 37, 3; 38, 3²; 40, 7; 41, 14; 15; 43,
 10; 44, 3²; 12; 48, 3; 49, 1; 2; 50,
 2; 51, 14²; 52, 3; 4; 55, 8²; 60, 7; 62,
 8; 64, 4; 5²; 6; 65, 6; 66, 6; 68, 2²;
 72, 3²; 77, 2; 78, 5; 6²; 82, 9; 83, 9;
 87, 2; VI. 1, 9; 11; 8, 7²; 9, 1²; 10,
 5³; 15, 8²; 16, 3; 17; 22²; 23; 17, 14²;
 18, 8-10; 21, 9; 22, 8; 24, 5²; 7; 10;
 25, 1; 28, 2; 3²; 29, 6; 31, 1; 5; 32,
 4; 33, 3; 5; 34, 1³; 5; 36, 2; 37, 4;
 38, 3²; 4; 5; 43, 2; 44, 17; 45, 4; 46,
 7; 8; 9²; 12; 47, 2; 10; 21; 48, 1; 8;
 10; 13³; 49, 13; 15; 50, 1; 6; 11; 51,
 2²; 52, 14; 15; 54, 2; 56, 5; 6²; 57,
 5; 60, 12; 61, 14; 63, 8³; 9; 65, 5;
 66, 2; 68, 4³; 5; 69, 1; 8; 70, 5; 6²;
 71, 2²; 72, 1; 75, 5; 11²; 19; VII. 3,
 7; 10; 4, 1; 5³; 7, 5²; 15, 8; 11; 12²;
 16, 5; 6; 9²; 17, 4; 18, 6; 10; 11²;
 14; 19³; 19, 4; 5²; 10²; 20, 10; 22, 9;
 24, 1²; 25, 3; 30, 4; 31, 5; 6; 32, 6;
 24; 33, 6; 36, 2; 5; 7; 40, 2³; 6; 42,
 2; 45, 1³; 50, 2; 4; 51, 3³; 52, 3; 55,
 6²; 59, 1; 6²; 60, 2²; 62, 2; 64, 4; 65,
 2²; 66, 9; 11; 13; 17; 18; 67, 10; 68,
 1; 72, 3; 4; 77, 5²; 78, 5; 81, 2; 83,
 1²; 6³; 86, 1; 88, 3; 89, 5; 91, 2³; 92,
 3; 96, 3; 97, 1; 10; 99, 5²; 101, 6;
 104, 10; 11²; 12²; 25; VIII. 1, 1; 3;
 6; 14; 22²; 2, 4; 29; 30²; 33; 4, 11;
 5, 12; 6, 12; 18; 28; 11, 10³; 13, 25;
 14, 9; 15, 3; 5; 8; 16, 2; 12³; 18, 15³;
 19, 23²; 20, 18; 21, 6; 12; 23, 3; 24,
 12; 20; 29; 25, 2; 27, 2; 30, 2²; 31,
 1²; 5; 33, 13; 34, 15; 16; 35, 1; 10⁶;
 11⁵; 12⁵; 37, 5³; 39, 4²; 5; 9²; 41, 2;
 45, 25; 47, 4; 9; 12²; 14²; 16³; 18; 48,
 2; 53, 1; 4²; 60, 7; 11; 61, 1; 8; 17³;
 62, 11²; 63, 2; 6; 68, 4; 69, 7; 71, 15;
 74, 10; 78, 1; 8; 79, 5; 80, 10; 81, 9;

82, 1; 4; 83, 2; 89, 6; 91, 6; 93, 2; 4;
 10; 13; 17; 94, 8; 97, 1; 10; 13; 14;
 100, 2; IX. 1, 10; 4, 1²; 2; 19, 2; 23, 7;
 32, 6²; 47, 2; 55, 1; 58, 4; 61, 9; 63, 2;
 65, 10; 66, 19; 67, 21; 25; 70, 3²; 72,
 8; 74, 5²; 78, 5²; 79, 1; 81, 2; 86, 9²;
 29²; 42²; 89, 1; 95, 3³; 5; 97, 18²; 42;
 43; 44³; 54; 98, 10; 12; 99, 3; 100,
 3; 5; 9²; 106, 3; 107, 24; 25; 109,
 2; 5; 110, 9; 111, 3; 113, 10³; 11²;
 114, 4; X. 3, 7; 4, 7³; 5, 7³; 7, 7; 8,
 6; 9, 3; 10, 4; 13; 11, 2; 8; 14, 3²;
 7; 9; 11²; 15, 3²; 13³; 16, 3²; 6; 7;
 11; 17, 6²; 11; 13; 19, 7; 20, 8; 22,
 6²; 15; 23, 7²; 25, 11; 26, 4²; 6²; 27,
 10; 20; 22; 29, 5; 7; 30, 5; 6; 12³;
 32, 9; 34, 5; 11; 36, 2²; 37, 2²; 4;
 9²; 38, 4; 39, 10; 40, 9; 48, 3; 49, 2³;
 4; 8; 50, 1; 4; 5; 7²; 51, 8⁴; 9; 54,
 3²; 5; 57, 3; 58, 12²; 61, 23; 24²;
 62, 10; 63, 8; 64, 14; 16; 67, 3; 74,
 3²; 77, 8; 82, 7; 83, 3; 84, 7; 85, 17;
 41²; 86, 20²; 87, 3; 88, 15; 17; 90, 2;
 3; 7; 8; 10; 13²; 91, 3²; 5; 6²; 92, 3;
 7; 93, 9; 15²; 97, 1; 10; 15; 20; 21²;
 100, 6; 101, 3; 104, 8²; 107, 4; 8;
 108, 3; 9-11; 109, 3; 110, 1-3; 113,
 9²; 114, 5; 6²; 115, 1; 9²; 116, 7; 9;
 120, 2²; 7; 9²; 121, 5; 9; 124, 5; 126,
 2; 133, 5; 136, 5; 138, 1; 139, 2; 141,
 3; 5; 6; 142, 8; 146, 5; 148, 1; 157,
 1²; 2³; 158, 4²; 159, 6; 161, 5; 165,
 3²; 167, 4; 173, 5²; 181, 1²; 189, 1;
 190, 1²; 3².

वक्रगणित I. 169, 4.

वक्रगणित: V. 36, 1.

वक्रगणित X. 117, 2.

वक्र I. 165, 8.

वक्र IV. 42, 6.

वक्र X. 67, 6; 79, 6.

वक्रगणित I. 57, 6.

अकार्य I. 69, 4; 113, 9; 131, 5; II. 13, 11;
IV. 30, 8; 32, 11; V. 29, 13; 31, 6;
33, 4; VIII. 100, 6; X. 54, 4; 104, 9;
112, 5; 116, 3.
अकार्य I. 59, 5; 103, 7; 165, 7; III. 1, 1;
30, 17; V. 31, 2; VII. 98, 3; X. 73, 7;
8; 79, 6.
अक्रान्तः III. 5, 2; V. 3, 10; 27, 3; VI. 36,
5; VII. 27, 1; X. 64, 16; 123, 8;
148, 3.
अक्रान्ता VI. 68, 3.
अक्रान्ताः II. 31, 7; IV. 16, 15; VI. 29, 1;
X. 77, 8.
अक्रार I. 24, 8; 32, 1; 80, 1; 164, 29; 32;
II. 24, 5; III. 31, 2; IV. 16, 16; VI.
21, 4; 73, 2; VII. 6, 4; 5; 26, 3; 87,
1; 98, 5; VIII. 70, 3; 96, 2; X. 86, 3.
अक्रार I. 116, 16; 191, 10-13; II. 15, 2-9;
III. 34, 7; IV. 16, 4; V. 32, 7; 45, 7;
VI. 21, 3; 27, 1; 2; 39, 3; VII. 6, 3;
18, 17; 88, 4; 100, 4; VIII. 2, 34; IX.
97, 41; X. 68, 10.
अक्रपंत IV. 1, 14.
अक्रम I. 31, 18; 179, 5; 185, 8; II. 5, 8;
27, 14; IV. 2, 14; 3, 2; 12, 4; 17, 18;
54, 3; V. 85, 7; VII. 31, 2; 86, 5;
VIII. 46, 25; X. 10, 4; 37, 12; 70, 8.
अक्रम I. 76, 3; 101, 8; 9; 162, 7; 171, 4;
III. 1, 2; 52, 7; 58, 2; VIII. 61, 8;
X. 12, 5; 15, 4; 100, 7.
अक्रुशंसः I. 161, 4; V. 43, 3.
अक्रुशंसं VI. 17, 13.
अक्रुशान् V. 29, 14; X. 138, 3.
अक्रुषे I. 52, 12; IV. 35, 7; VI. 23, 6; VIII.
63, 8; 77, 7; IX. 88, 1.
अक्रुषे I. 52, 14; 113, 9; V. 30, 4; X. 8, 6.
अक्रुषे I. 25, 19; 117, 23; III. 3, 3; 10; 62,
5; VIII. 64, 8; X. 40, 7.
अक्र I. 89, 9.

अक्र IV. 36, 4; VII. 56, 23.
अक्रतुः I. 159, 2.
अक्रतुः I. 92, 17; 108, 5; 164, 19; IV. 57,
5; VI. 59, 1; VII. 82, 5.
अक्रतुः I. 93, 6; 116, 9; 22; 117, 13; 17;
21; 118, 6; 182, 5; VI. 72, 1; VII. 99,
4; X. 39, 7; 9.
अक्रदः IX. 64, 3; 107, 22.
अक्रदत् VIII. 7, 26; IX. 7, 3; 74, 1; 86, 31.
अक्रदत् X. 95, 12; 13.
अक्र I. 30, 19; 121, 13; 130, 9; 155, 6;
164, 2; 11; 14; 48; 174, 5; 175, 4;
II. 11, 20; IV. 1, 3; 16, 12; 17, 14;
28, 2; 30, 4; 31, 4; V. 29, 10; 31, 11;
36, 3; 73, 3; VI. 31, 3; 54, 3; 56, 3;
VII. 63, 2; VIII. 5, 34; 6, 38; 22, 4;
X. 61, 16; 73, 9; 85, 15; 16; 93, 9.
अक्रमंत II. 19, 2.
अक्रमंत IV. 22, 6.
अक्रमनाया VI. 62, 2.
अक्रमनायाः X. 123, 3.
अक्रमनाये इति VI. 69, 5.
अक्रमनासजः V. 34, 6.
अक्रमइव II. 5, 3; III. 61, 3.
अक्रमुः X. 75, 1.
अक्रमुः X. 56, 5.
अक्रमे I. 22, 17; 18; V. 47, 3; 87, 4; VII.
100, 3; 4; VIII. 29, 7; X. 117, 8.
अक्रमे I. 9, 2.
अक्रवाकाइव II. 39, 3.
अक्रम्य VIII. 63, 8.
अक्रा I. 34, 9; 166, 9; 180, 4; VIII. 5,
29; X. 10, 7; 8; 89, 2; 117, 5.
अक्राइव IV. 30, 2.
अक्रायः I. 72, 1; VIII. 14, 5; IX. 44, 4.
अक्रायाः VIII. 7, 23.
अक्रायासः I. 33, 8.

चक्राणि IV. 31, 6.
 चक्राणी IV. 41, 10.
 चक्राते इति III. 54, 6; 55, 11; VIII. 26, 13;
 29, 9.
 चक्राये इति I. 108, 3.
 चक्रान VIII. 21, 2.
 चक्रिः III. 16, 4²; VII. 20, 1; IX. 77, 5;
 88, 4.
 चक्रि I. 9, 2.
 चक्रिया II. 34, 9; 14; X. 89, 4.
 चक्रियाश्च I. 185, 1; V. 30, 8.
 चक्रियाः VIII. 45, 18.
 चक्रिरे I. 40, 5; 85, 1; IX. 78, 4; X. 151,
 3; 154, 2.
 चक्रिरे I. 36, 8; 85, 2; 7; 10; II. 1, 13;
 V. 8, 6; 58, 7; 60, 4; VII. 60, 11;
 VIII. 19, 18.
 चक्रुः I. 71, 2; 73, 7; IV. 33, 3; 6; 8;
 10; 34, 9; VI. 21, 11; VII. 63, 5; IX.
 96, 11; X. 39, 12; 169, 2.
 चक्रुः I. 67, 5; 68, 3; III. 27, 6; 31, 12;
 IV. 16, 3; VII. 18, 6; 10; 91, 3; X.
 65, 7; 130, 2.
 चक्रुर्ध्वं X. 137, 1.
 चक्रुर्ध्वे VII. 87, 7.
 चक्रे I. 25, 15; 164, 13; 165, 14; II. 40,
 4; IV. 4, 4; 41, 2; V. 30, 9; VI. 4, 4;
 VIII. 41, 6; 10; X. 105, 7.
 चक्रे I. 33, 10; II. 10, 2; III. 5, 6; 27, 9;
 32, 13; 48, 3; 4; V. 29, 11; 80, 3;
 VII. 6, 5; 87, 5; 101, 3; VIII. 4, 5;
 IX. 70, 1; 73, 1; X. 68, 5; 90, 8; 123,
 8; 181, 2.
 चक्रे इति X. 85, 11; 12; 16.
 चक्रेश I. 53, 9; VIII. 96, 9.
 चक्रेः VI. 62, 10.
 चक्रुर्ध्वोः I. 30, 14; VI. 24, 3.
 चक्रुर्ध्वे I. 13, 5; 105, 6; V. 55, 4.
 चक्रुर्ध्वे VI. 4, 2.

चक्षत I. 121, 2; IX. 71, 9.
 चक्षते I. 190, 6.
 चक्षते I. 164, 44; VIII. 4, 13; 45, 16; 101,
 6; X. 107, 4; 177, 1.
 चक्षदानः I. 117, 18.
 चक्षदानं I. 116, 16.
 चक्षदे X. 79, 7.
 चक्षमीयाः II. 33, 7.
 चक्षय I. 134, 3; VIII. 48, 6.
 चक्षसा I. 50, 6; 87, 5; 92, 11; 96, 2; 113,
 9; VI. 7, 6; VII. 79, 1; 91, 4; 98, 6;
 VIII. 25, 9; 97, 12; IX. 10, 9; 89, 3;
 X. 37, 10; 123, 8; 130, 6.
 चक्षसि IX. 17, 6.
 चक्षसे I. 7, 3; 48, 8; 112, 8; V. 15, 4;
 VII. 66, 14; 81, 1; VIII. 13, 30; IX.
 107, 3; X. 9, 1; 37, 1.
 चक्षसे V. 3, 9.
 चक्षायः I. 128, 3; IX. 57, 2.
 चक्षायः X. 74, 2.
 चक्षाये इति V. 62, 8; VII. 70, 5.
 चक्षि VII. 3, 6; IX. 97, 33.
 चक्षुः I. 22, 20; 92, 9; 115, 1; 118, 7; 136,
 2; 164, 14; III. 26, 7; 37, 2; IV. 2,
 19; V. 8, 6; 40, 8; 59, 3; 5; VI. 9,
 6; 11, 5; 51, 1; VII. 61, 1; 63, 1; 66,
 16; 76, 1; 77, 3; IX. 10, 8; X. 8, 5;
 10, 9; 16, 3; 59, 6; 73, 11; 85, 7; 87,
 12; 102, 12; 158, 3³; 4²; 161, 5; 164, 2.
 चक्षुः X. 92, 15.
 चक्षुःश्च V. 54, 6.
 चक्षुषः X. 82, 1; 102, 12.
 चक्षुषा II. 39, 5; VIII. 55, 5; X. 87, 9.
 चक्षुषे X. 87, 8; 158, 4.
 चक्षुषेचक्षुषे X. 37, 8.
 चक्षुष्यते X. 18, 1.
 चक्षुषिश्च V. 1, 4.
 चक्षे X. 79, 5.
 चक्षोः X. 90, 13.

चल VII. 104, 25²; X. 164, 1.
 चल्युः VII. 70, 4.
 चलां II. 14, 4.
 चलन VIII. 55, 4.
 चलन V. 2, 8.
 चलरा X. 106, 8.
 चलरात् X. 73, 9.
 चलद VII. 63, 3.
 चालं I. 65, 1; X. 46, 2.
 चालमृभिः VIII. 60, 9.
 चालः I. 62, 6; 164, 42; 182, 6; V. 35, 2;
 VII. 35, 8; VIII. 100, 10; IX. 74, 6;
 89, 5; X. 19, 8; 51, 9; 58, 4; 95, 16;
 128, 1.
 चालि VI. 19, 4.
 चलुःसचयः I. 31, 13.
 चलुःसचयौ X. 14, 10; 11.
 चलुःसचंगः X. 92, 11.
 चलुःसचनीकः V. 48, 5.
 चलुःसचमिः I. 152, 2.
 चलुःसचमिं IV. 22, 2.
 चलुःसकपदी X. 114, 3.
 चलुःसलिंशत् I. 162, 18.
 चलुःसलिंशता X. 55, 3.
 चलुःसदश X. 114, 7.
 चलुःसधा IV. 35, 2; 3.
 चलुःसपा I. 49, 3; 94, 5; 124, 1; X. 97, 20.
 चलुःसपदः VI. 71, 2; X. 121, 3.
 चलुःसपदा I. 164, 24.
 चलुःसपदी I. 164, 41.
 चलुःसपदी X. 13, 3.
 चलुःसपदे I. 114, 1; 121, 3; 157, 3; III. 62,
 14; V. 81, 2; VI. 74, 1; VII. 54, 1;
 IX. 69, 7; X. 37, 11; 165, 1.
 चलुःसपात् IV. 51, 5; X. 27, 10; 99, 10;
 117, 8.
 चलुःसपादः VIII. 27, 12.
 चलुःसभिः I. 155, 6; II. 18, 4.

चलुःसभृतिं X. 58, 3.
 चलुःसमुगः II. 18, 1.
 चलुःसमुनः VIII. 6, 48.
 चलुःसचयं I. 110, 3; IV. 36, 4.
 चलुःसशतं VIII. 55, 3.
 चलुःसजुगः IV. 58, 2.
 चलुःसमुद्रं X. 47, 2.
 चलुःसहस्रं V. 30, 15.
 चलुरः I. 20, 6; 41, 9; 161, 2; 4; IV. 33,
 5; 6; 35, 4; IX. 33, 6; X. 114, 6.
 चलुरी VIII. 74, 13.
 चला X. 155, 2.
 चलाय I. 132, 6.
 चलो इति X. 155, 2.
 चलातः I. 122, 15; V. 47, 4; VII. 18, 23;
 VIII. 74, 14.
 चलाति I. 164, 45; IV. 58, 3; V. 30, 12;
 14; VIII. 2, 41; IX. 70, 1; X. 54, 4.
 चलादिशत् I. 126, 4.
 चलादिशता II. 18, 5.
 चलादिश्यां II. 12, 11.
 चल I. 18, 7; 24, 6; 55, 1; 5; 74, 7; 81,
 5; 84, 20; 100, 15; 105, 3; 113, 8;
 136, 1; 139, 2; 5²; 150, 2; 152, 2;
 155, 5; 166, 12; 191, 7; II. 16, 2; 3;
 23, 5; 24, 12; 28, 6; III. 30, 1; 36, 4;
 IV. 18, 8; 9; 30, 3; 31, 9; V. 34, 5;
 7; 41, 13; 42, 6; 82, 2; VI. 3, 2; 20,
 4; 26, 7; 47, 1; 3; 48, 17; 54, 9; 59,
 4; 69, 8; 75, 16; VII. 18, 9; 32, 1;
 13; 19; 59, 3; 82, 7; 83, 2; 86, 6;
 104, 3; VIII. 1, 5; 2, 14; 19, 6; 23,
 15; 24, 15; 28, 4; 47, 7; 51, 7; 52,
 7; 55, 5; 64, 2; 66, 13; 68, 19; 78,
 10; 91, 3²; IX. 61, 27; 69, 6; 114, 4;
 X. 33, 9; 39, 11; 48, 5; 49, 5; 10;
 56, 4; 59, 8; 62, 9; 85, 3; 86, 11;
 95, 1; 112, 9; 119, 6; 7; 128, 4; 129,
 2; 152, 1; 168, 3; 185, 2.

चनः I. 3, 6; 26, 10; 107, 3; II. 31, 6;
35, 1; VI. 4, 2; 10, 6; 49, 14; VII.
38, 3; VIII. 19, 11; 32, 6; X. 116, 8.
चनःऽहिः III. 2, 2; 7; 11, 2; IX. 75, 1; 4.
चनस्त्यक्तं I. 3, 1.
चनिच्छदत् V. 43, 4.
चनिहं VII. 70, 4.
चनिहत् VIII. 74, 11.
चनिहं V. 77, 4.
चनिहया IX. 9, 2.
चनिहा VII. 57, 4; 70, 2; 5; VIII. 74, 8.
चनिहाः VII. 20, 8.
चनिस्कदत् VIII. 69, 9.
चन्द्र VI. 6, 7.
चन्द्र V. 10, 4.
चन्द्रञ्चयाः V. 41, 14; VI. 49, 8.
चन्द्रः I. 150, 3; VIII. 4, 9.
चन्द्रनिर्निक् X. 106, 8.
चन्द्रचुम्भः I. 52, 3.
चन्द्र III. 3, 5; 31, 15; IV. 2, 13; VI. 6, 7;
VIII. 65, 11; X. 85, 31; 107, 7.
चन्द्रमसः I. 84, 15.
चन्द्रमसा X. 64, 3.
चन्द्रमाः I. 24, 10; 105, 1; X. 85, 19; 90, 13.
चन्द्रमाऽङ्ग VIII. 82, 8.
चन्द्रंङ्ग II. 2, 4.
चन्द्ररंघः I. 141, 12.
चन्द्ररंघं III. 3, 5.
चन्द्ररंघा III. 62, 2.
चन्द्ररंघाः VI. 65, 2.
चन्द्ररंघत् V. 57, 7.
चन्द्ररंघा III. 30, 20.
चन्द्ररंघीः I. 165, 12.
चन्द्रा I. 157, 1; IV. 23, 9; IX. 97, 50.
चन्द्राङ्ग III. 61, 7.
चन्द्राः VII. 39, 7; IX. 66, 25; X. 121, 9.
चन्द्राणि V. 42, 3; IX. 69, 10.
चन्द्रान् VIII. 20, 20.

चन्द्राभिः VI. 6, 7.
चन्द्रासः III. 40, 4.
चन्द्रेण I. 48, 9; 135, 4; IV. 48, 1.
चमसः IV. 35, 4; X. 16, 8; 101, 8.
चमसं I. 20, 6; 110, 3; 161, 1; 2; 5; IV.
35, 2; 3; 5; 36, 4; X. 16, 8; 68, 8.
चमसा IV. 33, 5.
चमसाः I. 54, 9.
चमसान् I. 161, 4; 9; III. 60, 2; IV. 33, 6.
चमसान्ङ्ग X. 25, 4.
चमसे X. 96, 9.
चमसेषु VIII. 82, 7.
चमू इति V. 51, 4; VIII. 4, 4; 76, 10; IX.
46, 3; 107, 18; X. 24, 1.
चमूषु III. 48, 4; VIII. 82, 7; 8; IX. 20,
6; 62, 16; 63, 2; 92, 2; 93, 3; 97,
21; 37; 46; 99, 6; 8.
चमूस्सत् IX. 96, 19.
चमूस्सदः I. 14, 4; 54, 9; IX. 8, 2; 78, 2;
X. 43, 4.
चघिधः I. 56, 1.
चघीघः I. 100, 12.
चघ्यः VIII. 2, 8.
चघ्या III. 55, 20.
चघ्यिङ्ग X. 91, 15.
चघ्योः I. 28, 9; 164, 33; IV. 18, 3; VI.
57, 2; IX. 36, 1; 69, 5; 71, 1; 72, 5;
86, 47; 96, 20; 21; 97, 2; 48; 103, 4;
107, 10; 108, 10.
चघ्यात् V. 60, 1.
चघ्यते I. 167, 8.
चघ्यते IX. 47, 2.
चघ्ये VI. 51, 7; VII. 52, 2.
चघ्यमानाः II. 27, 4.
चघ्ये I. 190, 5.
चघिहं VI. 67, 8.
चघ्ये I. 132, 1.
चर I. 10, 3; 91, 19; 114, 3; 187, 3; VII.

31, 10; 46, 2; VIII. 25, 21; 32, 91;
48, 6; IX. 82, 4; X. 164, 1.

चटः VIII. 1, 28.

चटपटः X. 85, 11.

चटयं III. 5, 5; IX. 113, 9.

चटयानां VIII. 24, 23.

चटयानानां III. 61, 3.

चटये X. 136, 6; 139, 6.

चटयुः X. 95, 6.

चटत् III. 44, 3; 54, 8; VI. 59, 6; X.
123, 5.

चटत् I. 173, 3; X. 80, 1.

चटत् X. 34, 14.

चटतः I. 146, 1; VI. 27, 7; X. 5, 3; 34, 10.

चटतः I. 62, 8; 95, 1; 102, 2; 113, 2; 3;
146, 3; II. 24, 5; VIII. 29, 8; X. 12,
7; 14, 12; 27, 17; 85, 18.

चटता III. 32, 6.

चटतां II. 38, 6.

चटति III. 55, 7; IV. 38, 4; VI. 61, 8;
VII. 46, 3; 55, 6; VIII. 39, 1; X. 4,
4; 16, 5; 88, 6.

चटति I. 52, 6; 95, 4; 10; 113, 13; 145, 4;
164, 30; 181, 6; III. 7, 2; 30, 14; 38,
4; 54, 2; 55, 6; 8; 9; 58, 1; V. 44,
8; 63, 4; VI. 9, 6; 21, 4; X. 17, 6;
71, 5; 101, 11; 109, 5; 168, 4; 189, 2.

चटते X. 117, 3.

चटथे I. 58, 5; 68, 1; 72, 6; III. 31, 15;
VIII. 33, 8; X. 92, 13.

चटथां I. 70, 2.

चटथाय I. 36, 14; IV. 18, 10; 36, 3; 51, 5;
X. 39, 4.

चटथे I. 61, 12.

चटत् I. 33, 4; 144, 4; VI. 9, 3; VIII. 45,
38; 72, 5; X. 115, 1; 136, 6.

चटत् III. 4, 5.

चटत् I. 6, 1; 164, 31; 185, 2; III. 1, 9;
IV. 18, 12; V. 2, 4; VII. 104, 8; VIII.

96, 14; X. 52, 4; 87, 6; 88, 16; 124,
9; 135, 2; 179, 2.

चटता I. 158, 2.

चटति IV. 6, 10; 51, 6; V. 9, 2; 31, 12;
47, 5; VI. 47, 31; 58, 3; VII. 3, 3;
VIII. 20, 18; 60, 2; IX. 41, 3; X. 10,
8; 71, 9.

चटति I. 32, 10; 36, 3; 94, 5; 127, 9; 163,
11; III. 57, 3; IV. 51, 8; 9; V. 1, 4;
47, 4; 63, 2; 5; VI. 6, 3; 28, 4; VII.
1, 15; 33, 9; IX. 107, 19; X. 1, 4;
47, 7; 59, 9; 71, 8; 82, 7; 114, 10;
116, 9; 142, 2.

चटती I. 167, 3; VII. 36, 7.

चटतीः I. 24, 6; III. 33, 4; X. 27, 8; 30, 10.

चटतीं III. 57, 1.

चटतु IV. 8, 7; VIII. 25, 6; X. 35, 6.

चटतः VIII. 20, 14.

चटतं VII. 59, 3; VIII. 61, 15.

चटति III. 30, 4.

चटति III. 61, 1; VIII. 33, 8; X. 4, 2.

चटते I. 92, 9; V. 47, 4.

चटति V. 29, 13.

चटतां I. 66, 5.

चटत् VIII. 92, 33.

चटतति I. 57, 4; VII. 89, 5; VIII. 61, 5;
X. 164, 4.

चटतति VIII. 25, 16; IX. 1, 5; X. 134, 7.

चटति I. 164, 37; III. 55, 14; X. 95, 16;
108, 2; 125, 1.

चटथे VII. 77, 1.

चटथ VII. 88, 3.

चटतये I. 113, 5.

चटतस्य I. 110, 2.

चटत् I. 116, 15.

चटतात् VIII. 48, 5.

चटतेः X. 117, 7.

चटिण्यु IV. 7, 9; X. 59, 9; 88, 13.

अरिष्टः VI. 61, 8.
 अरिष्टभूतं VIII. 23, 1.
 अरिष्ट इति X. 88, 11.
 अरिष्टं VIII. 1, 28.
 अरुः VII. 104, 2; IX. 52, 3.
 अरु I. 7, 6; X. 86, 18.
 अरुणा I. 162, 13.
 अरु IV. 4, 9.
 अरुते इति I. 123, 7; III. 7, 1.
 अरु IV. 57, 3; V. 51, 15.
 अरु X. 167, 4.
 अरुति IV. 39, 2.
 अरुत I. 131, 5; VIII. 55, 5; X. 92, 3.
 अरुत IV. 39, 1; 40, 1.
 अरुतात् I. 104, 5.
 अरुतिः V. 74, 9; VI. 48, 21.
 अरुतः X. 50, 2.
 अरुत I. 64, 14; 119, 10; IV. 38, 2; VIII. 24, 23; X. 39, 10; 47, 2.
 अरुतानि VIII. 103, 3.
 अरुत I. 176, 2; VIII. 20, 19.
 अरुत I. 23, 15.
 अरुते X. 22, 1; 105, 4.
 अरुते X. 74, 1.
 अरुते X. 106, 7.
 अरुतेनां X. 124, 9.
 अरुते III. 5, 6; V. 85, 1.
 अरुते I. 85, 5; IV. 13, 4; VII. 63, 1; VIII. 6, 5.
 अरुते I. 110, 8; 161, 7; III. 60, 2; IV. 36, 4.
 अरुते इवेति अरुतेऽइव VI. 8, 3.
 अरुत IV. 5, 7.
 अरुतेऽज्ञाः VIII. 5, 38.
 अरुति VIII. 55, 3.
 अरुतः I. 184, 4; VI. 2, 2; 25, 7; 31, 1; 33, 2; VIII. 2, 33; 16, 6; 9.
 अरुतिः I. 46, 4.

अरुतिऽभूत् IV. 17, 20; VIII. 96, 20; X. 89, 1.
 अरुतिऽभूतः III. 37, 4; 59, 6.
 अरुतिऽभूतः I. 3, 7.
 अरुतिऽभूतं III. 51, 1; IV. 1, 2.
 अरुतिऽभूता VIII. 90, 5.
 अरुतिऽभूतः I. 177, 1; 186, 6; III. 34, 7; IV. 2, 13; VI. 19, 1; 39, 4; VII. 31, 10.
 अरुतिऽभूतः VI. 49, 15.
 अरुतिऽभूतः I. 55, 1; 84, 20; 109, 6; IV. 37, 8; VI. 31, 5; 48, 15; 72, 5.
 अरुतिऽभूतः VIII. 19, 35.
 अरुतिऽभूतः I. 119, 10; V. 35, 1; VI. 46, 6; VIII. 1, 2; 21, 10.
 अरुतिऽभूतः VII. 94, 7.
 अरुतिऽभूतः IX. 24, 4.
 अरुति इति I. 109, 5.
 अरुतिः I. 86, 5; III. 43, 2; IV. 7, 4; V. 23, 1; 86, 2; VII. 15, 2; IX. 101, 9.
 अरुतिना I. 7, 9; 17, 2; 32, 15; 86, 6; 127, 2; 176, 2; III. 6, 5; 10, 1; 62, 6; IV. 8, 8; 20, 8; 31, 4; V. 39, 4; 67, 2; VI. 1, 8; 18, 1; 22, 1; 30, 5; VII. 27, 3; VIII. 16, 1; 23, 7; 60, 17; 64, 4; 68, 4; 70, 1; 92, 1; 93, 16; 96, 4; 18; X. 9, 5; 93, 9; 103, 1; 126, 6; 134, 1; 180, 3.
 अरुतिऽभूतः I. 164, 48.
 अरुति I. 162, 6.
 अरुतिऽभूतः III. 8, 10.
 अरुति I. 108, 1; VII. 28, 4; 60, 3; 61, 1; VIII. 19, 16; X. 30, 2.
 अरुति I. 24, 12; 98, 1; 164, 44; 190, 7; III. 55, 9; 59, 1; V. 19, 1; VI. 26, 2; 51, 2; VII. 34, 10; VIII. 25, 16; 62, 6; IX. 38, 5; X. 5, 1; 34, 13; 55, 3; 92, 6; 114, 4; 139, 2; 3.
 अरुति X. 17, 11.

वाकन् I. 33, 14; 174, 5; II. 11, 3; X. 29, 1; 95, 4; 148, 1; 4.
 वाकन् I. 148, 2; X. 132, 4.
 वाकन् I. 51, 8; 120, 10.
 वाकनः I. 51, 12; VIII. 52, 4; 62, 4.
 वाकनत् X. 91, 12.
 वाकनत् VIII. 31, 1; X. 147, 4.
 वाकनत् V. 31, 13.²
 वाकनाम II. 11, 13.
 वाकन्तु I. 122, 14.
 वाकन्ति X. 147, 3.
 वाकन्त्यात् X. 31, 4.
 वाकशीति I. 164, 20.
 वाकशीति IV. 58, 5; 9.
 वाकुपे X. 130, 6.
 वाकुपे X. 130, 5.
 वाहः II. 24, 9.
 वाहयते IV. 17, 9.
 वाहयस्य V. 4, 6.
 वाहयस्य II. 33, 2; VII. 1, 7.
 वाहयामसि X. 155, 1.
 वाहयमानः VII. 18, 8.
 वाहयमानः VI. 27, 8.
 वाहयमानाः X. 94, 14.
 वाहयमानाय VI. 27, 5.
 वाहयवः III. 24, 4.
 वाहये VIII. 46, 31.
 वाहयः V. 59, 3; IX. 77, 3; X. 94, 10.
 वाहीत् VII. 25, 1.
 वाह I. 24, 1; 2; 55, 4; 61, 7; 72, 2; 187, 6; II. 27, 8; 35, 11; III. 5, 6; 32, 1; 54, 16; 17; 56, 4; IV. 2, 19; 5, 7; 10; V. 3, 3; 43, 3; 48, 5; VII. 98, 2; IX. 34, 5; 72, 7; 86, 21; 96, 16; 97, 24; 109, 14; X. 32, 4; 96, 1.
 वाहः I. 94, 13; 95, 5; 137, 2; II. 2, 8; III. 49, 3; IV. 6, 6; 49, 2; V. 33, 5; VI. 8, 1; VII. 22, 2; VIII. 1, 26; IX.

17, 8; 61, 9; 109, 13; X. 1, 2; 31, 4; 56, 1; 100, 6.
 वाहयः VIII. 5, 14; IX. 70, 2; 4; 108, 4; 110, 4.
 वाहयतः V. 1, 9.
 वाहयतम् I. 62, 6.
 वाहयत् X. 70, 9.
 वाहयप्रतीकः II. 8, 2.
 वाह I. 19, 1; 58, 6; 72, 10; III. 52, 5; V. 71, 1; VII. 84, 3; VIII. 64, 12; IX. 30, 6; 44, 4; 48, 1; 102, 6; X. 21, 7; 39, 2; 91, 14; 144, 5; 160, 3.
 वाहयि IX. 70, 1.
 वाहयैः III. 50, 2; V. 33, 7; VII. 29, 1; 65, 4.
 वाहयैः X. 97, 13.
 वाहयम् X. 111, 5.
 वाहयः X. 89, 3.
 वाहयः X. 114, 9.
 वाहयः VIII. 51, 3; 97, 14; 102, 2; X. 3, 1.
 वाहयः I. 91, 1.
 वाहयान् V. 66, 1.
 वाहयानः III. 18, 2.
 वाहयः VIII. 56, 5.
 वाहयः III. 53, 24; VII. 11, 3.
 वाहयः I. 73, 8; 164, 6; VII. 86, 3.
 वाहयः VI. 61, 13.
 वाहयः X. 125, 3.
 वाहयः IV. 16, 2; V. 41, 11; VI. 41, 4; 66, 1; VII. 104, 12; VIII. 101, 15.
 वाहयः VII. 23, 2.
 वाहयः I. 51, 7; 71, 7; II. 4, 5; 27, 11; III. 53, 23; IV. 23, 2.
 वाहयः I. 166, 13; X. 92, 4; 10.
 वाहयः I. 186, 9.
 वाहयः X. 3, 4; 30, 6; 91, 4; 5.
 वाहयः I. 70, 3; II. 6, 8; III. 17, 5; 25,

1; 29, 16; V. 2, 7; 3, 7; 9; 12, 2;
VI. 5, 3; X. 4, 4.
चिकित्सा VIII. 60, 18.
चिकित्सासं VII. 60, 7.
चिकित्सासं IV. 7, 5.
चिकित्सा I. 25, 11; 68, 3; 70, 1; 71, 5;
7; 72, 4; 77, 5; 125, 1; 145, 1; 169,
1; III. 7, 3; 9; 17, 2; 29, 3; 8; 44,
2; IV. 3, 8; 5, 12; 8, 4; 12, 1; 29,
2; V. 2, 5; VI. 52, 12; VIII. 6, 29;
44, 9; X. 12, 2; 53, 1; 98, 2; 5; 99,
1; 110, 1.
चिकित्सा IV. 52, 4.
चिकित्सासं V. 22, 3; VIII. 95, 5.
चिकित्सा I. 91, 23; VI. 47, 20.
चिकित्सा IV. 16, 10.
चिकित्सासं I. 123, 1.
चिकित्सासं VIII. 91, 3.
चिकित्सा V. 22, 4.
चिकित्सा II. 43, 3; IV. 4, 11; V. 1, 10; 12,
2; VIII. 39, 3; X. 38, 4.
चिकित्सासं VIII. 78, 6.
चिकित्सा IX. 102, 4; X. 26, 2.
चिकित्सा I. 67, 4; V. 33, 1; 65, 1; X. 55, 6.
चिकित्सा I. 35, 7; 95, 4; 100, 16; 152, 3;
164, 16; 48; II. 4, 6; 14, 10; V. 19,
1; 27, 1; VII. 56, 4; 61, 1; VIII. 2,
14; 17; 9, 7; 39, 5; X. 51, 4; 59, 3;
79, 4.
चिकित्सा I. 35, 6; 69, 5; V. 36, 1; VI. 9,
3; 62, 9.
चिकित्सा I. 152, 2.
चिकित्सासं I. 43, 3; 82, 4; VIII. 26, 14; X.
38, 3; 147, 4.
चिकित्सासं V. 73, 6; VI. 59, 5; VIII. 1, 31.
चिकित्सासं VIII. 9, 4.
चिकित्सा X. 28, 5.
चिकित्सासं I. 131, 6.
चिकित्सासं V. 66, 4.

चिकित्सा VIII. 25, 9.
चिकित्सा I. 164, 38.
चिकित्सा I. 164, 38; X. 114, 2; 124, 9.
चिकित्सा IX. 90, 4.
चिकित्सा VIII. 51, 4.
चिकित्सा X. 16, 1.
चिकित्सा X. 146, 2.
चिकित्सा IV. 30, 22.
चित् I. 4, 5; 6, 5²; 8, 9; 10, 9²; 24, 4;
8-10; 25, 1; 26, 6; 27, 8; 28, 5; 29,
1; 30, 4; 31, 2; 6; 13; 14; 32, 8;
33, 5; 15; 34, 1; 37, 11; 13; 15; 38,
7; 9; 39, 4; 6; 40, 8; 41, 1; 9; 42,
4; 48, 14; 49, 1; 3; 51, 3; 6; 9; 52,
7; 10; 53, 1; 54, 5²; 55, 1; 58, 1; 59,
5; 60, 2; 61, 6; 8; 62, 9; 63, 1; 5;
64, 3; 68, 4; 70, 2; 71, 2; 72, 3; 80,
11; 14; 81, 2; 84, 9; 85, 4; 10; 86,
5; 87, 1; 2; 94, 7; 9; 100, 8; 9; 101,
4; 104, 2; 105, 7; 107, 1; 110, 2; 3;
116, 3; 22²; 117, 7; 120, 2; 6; 121,
10; 124, 12; 125, 7; 127, 3²; 4³; 129,
1-5; 10⁴; 132, 4²; 133, 2; 135, 9²;
136, 1; 138, 3; 140, 11; 148, 3; 150,
2; 152, 3; 156, 1-3; 158, 2; 164, 6;
165, 10; 167, 2; 7; 9; 168, 4; 169,
1²; 3; 5; 173, 5²; 7; 8; 11²; 12;
176, 4; 178, 2; 179, 2²; 4; 180, 7²; 8;
182, 3; 184, 1; 185, 8; 9; 187, 7; 191,
10-12; II. 10, 3; 11, 2; 7; 12, 8; 13²;
15; 15, 9; 20, 5; 23, 2; 11; 24, 5;
26, 4; 27, 3; 5; 11²; 14; 30, 4; 8;
33, 12; 38, 2²; 3³; 42, 1; III. 1, 2; 9;
13; 6, 2; 7; 10; 7, 10²; 9, 7; 30, 2;
7; 31, 9; 12; 16; 32, 16; 35, 2; 10;
36, 6; 39, 2; 3; 8; 45, 1; 2; 53, 22³;
54, 4; 56, 4; 7²; 57, 1; 58, 4; 5; IV.
2, 7; 18; 3, 4; 10; 14; 6, 1; 7; 7, 9;
10; 8, 3; 10, 5²; 7; 11, 1; 6; 12, 4²;
5; 6; 16, 3; 5; 6; 16; 17; 20; 18,

1; 8²; 20, 9; 22, 1; 23, 7; 28, 5; 29, 1; 30, 9; 31, 2; 8; 32, 2; 3; 43, 4; 45, 6; V. 2, 5; 7; 10; 7, 2²; 4; 6; 10; 10, 4; 18, 2; 20, 1; 25, 2²; 29, 4; 12²; 14; 30, 4²; 5; 8; 15; 31, 2; 7; 10²; 11; 32, 2-5; 6²; 8; 9; 33, 4²; 38, 4; 39, 3; 41, 13; 17²; 44, 10; 49, 1; 52, 12; 54, 3; 55, 3; 56, 2; 58, 7; 60, 2²; 3²; 65, 4; 67, 4; 70, 1; 74, 4; 8; 10; 75, 7; 78, 4; 79, 1; 5; 84, 3; 86, 1; 5; VI. 2, 9; 3, 3; 4; 4, 3; 10, 4; 11, 3; 15, 1²; 17, 9²; 18, 8; 11; 19, 2; 4; 12; 22, 4; 6; 23, 3; 24, 7; 8²; 27, 4; 28, 5; 6²; 30, 3²; 31, 2; 35, 5; 37, 1; 3; 38, 2; 39, 3; 44, 15; 45, 2²; 9; 47, 13; 48, 21; 49, 11; 13; 51, 8; 53, 3²; 62, 9; 11; 65, 1; 4; 66, 1; 5²; 7; 67, 3; 5; 10; 71, 5; 73, 2; VII. 1, 2; 22; 4, 2²; 8; 7, 1; 8, 5; 11, 3; 18, 1; 5; 17²; 18; 20; 19, 9; 20, 1; 4-6; 21, 7; 8; 22, 8; 23, 4; 27, 3; 4; 28, 1; 3; 32, 1; 5²; 34, 2; 37, 5; 7; 38, 3; 41, 2²; 45, 2; 48, 3; 53, 1; 56, 15; 20²; 23; 57, 1; 5; 58, 2; 6; 59, 7; 60, 6²; 7; 9; 10; 67, 2; 68, 8²; 69, 2; 70, 2; 5; 85, 3; 86, 1; 3; 8; 87, 7; 88, 5; 90, 4; 93, 6; 94, 11; 95, 4; 97, 6; 10; 99, 4; 103, 8; 104, 7; VIII. 1, 1; 3; 7; 12; 2, 35; 39; 4, 12; 18; 21; 5, 16; 25; 30; 37; 6, 6; 7, 15; 34²; 8, 6; 7; 11, 4; 7; 15, 6; 16, 8; 18, 5; 12; 13; 20; 19, 15; 35; 20, 1; 5; 18; 21; 22; 21, 1; 6; 16; 22, 11; 13; 16; 24, 3; 10; 11; 25, 9²; 15; 26, 5; 27, 9; 18²; 31, 15; 32, 11; 12; 33, 14; 17; 18; 40, 1; 2; 40; 45, 11; 13; 14; 19; 32; 46, 11; 16; 21; 25; 27; 51, 9; 53, 4; 60, 7; 61, 3; 4; 12; 62, 3; 5; 11; 64, 5; 66, 4; 5; 8; 12²; 67, 17; 68, 6; 10; 69, 17; 70, 7; 73, 2; 5; 77, 11; 79, 4; 80, 4; 83, 9; 86, 4; 5; 89, 4; 92, 10; 27; 29; 93, 10;

11; 96, 2; 98, 8; 100, 5; 102, 14; 20; 103, 5; 13²; IX. 6, 9; 10, 8; 29, 5; 47, 1; 66, 17²; 67, 30; 72, 1; 73, 9; 79, 2; 87, 3; 91, 4; 97, 27; 38; 52²; 104, 6; 105, 6; 107, 2; 110, 5; 6; X. 5, 3; 8, 1; 8; 9; 10, 1²; 3; 7; 11, 3; 12, 5; 15, 6; 22, 5; 23, 2; 4; 25, 3; 27, 12; 20; 28, 6; 9; 10; 31, 2; 34, 8²; 39, 3²; 13; 41, 2; 42, 6; 45, 6; 50, 2; 61, 18; 21; 64, 13; 67, 11; 69, 9; 10; 11²; 73, 1-3; 6; 76, 2; 5²; 77, 6; 91, 12; 92, 8²; 93, 7; 8; 94, 2; 96, 10²; 102, 11; 111, 2; 4; 5²; 112, 10; 115, 6; 117, 2; 4; 9²; 120, 4; 121, 8; 127, 5; 131, 2; 132, 3; 133, 1; 143, 1; 2; 144, 6; 147, 1; 150, 1; 154, 1; 4; 171, 4; 176, 4; 178, 3.

चित्तः I. 112, 17; 158, 4.

चित्तन IV. 37, 7.

चित्तानां I. 129, 7.

चित्तयेत् II. 34, 7.

चित्तयेत् I. 180, 8; II. 2, 5.

चित्तयेत्सभिः V. 41, 7.

चित्तयेन् V. 15, 5.

चित्तयेत् II. 34, 2; IV. 51, 3; X. 95, 3.

चित्तयेतः I. 33, 6; 94, 4; 131, 2; V. 19, 2; VI. 1, 2.

चित्तयेतं II. 2, 4; VI. 6, 7.

चित्तयेति VII. 60, 6.

चित्तयेते I. 171, 5; V. 59, 2.

चित्तयेत्वा VI. 15, 5.

चित्तयेन् IV. 36, 9.

चित्तयेन् II. 2, 10.

चित्तानाः IX. 101, 11.

चित्तानः VII. 18, 10.

चित्ते X. 143, 4.

चित्तः IX. 65, 12.

चित्तसंग्रहोक्तम् V. 44, 5.

चित्रं I. 163, 11; 170, 1; V. 7, 9; X. 103, 12; 128, 6; 166, 4; 191, 3.
 चित्रानि VII. 59, 8.
 चित्रिः I. 67, 5; X. 85, 7.
 चित्रिभिः III. 2, 3; 3, 3; V. 44, 10; VIII. 44, 19; 59, 3.
 चित्रिभिः I. 164, 29.
 चित्रिं II. 21, 6; IV. 2, 11.
 चित्रिं VIII. 79, 4.
 चित्रं VIII. 46, 20.
 चित्र IV. 32, 2; V. 39, 1; VI. 6, 7; 46, 2; 5; VII. 20, 7; VIII. 21, 17; 97, 15.
 चित्रचार्तुः VI. 49, 7.
 चित्रचतयः X. 140, 3.
 चित्रः VIII. 21, 18.
 चित्रः I. 48, 11; 66, 3; 88, 2; 94, 5; 113, 1; 166, 4; 172, 1²; II. 8, 4; III. 29, 6; IV. 31, 1; VI. 4, 6; 48, 9; VII. 3, 6; IX. 86, 34; X. 1, 2; 100, 12; 115, 1.
 चित्रचत VI. 6, 7.
 चित्रचतः I. 108, 1; VI. 38, 1.
 चित्रचतं IV. 23, 6; VI. 6, 7; IX. 68, 10.
 चित्रचतना IV. 1, 6.
 चित्रचतुर्शीकं VI. 47, 5.
 चित्रचतुर्गतिः VI. 3, 5.
 चित्रचतुर्हिं I. 23, 13; 14.
 चित्रचतुर्नवः I. 64, 7; 85, 11.
 चित्रचतुः I. 35, 4; II. 10, 2; VII. 9, 3.
 चित्रचतुः VII. 12, 1; VIII. 44, 6.
 चित्रचतुः इति चित्रचतुः V. 26, 2.
 चित्रचतुः इति चित्रचतुः I. 3, 4; 27, 6; X. 51, 3; 69, 11.
 चित्रं I. 9, 5; 34, 10; 37, 3; 44, 1; 71, 1; 92, 5; 13; 110, 9; 113, 15; 20; 115, 1; 139, 8; 142, 4; 148, 1; II. 13, 13; 34, 10; III. 2, 15; 30, 13; 61, 6; IV. 7, 1; 6; 23, 2; 32, 2; 36, 9; V. 3, 3; 13, 6; 63, 4; 82, 3; VI. 6, 7; 10, 5; 65, 2; 66, 9; VII. 45, 4; 61, 5; 68, 5;

74, 2; 75, 2; 81, 5; VIII. 13, 5; 21, 1; 46, 27; 67, 3; 81, 1; IX. 4, 10; 19, 1; 61, 16; X. 2, 6; 21, 4; 36, 13; 37, 10; 47, 1; 99, 1; 106, 9; 107, 10; 112, 9.
 चित्रचतुः VII. 75, 5; 77, 3; VIII. 58, 3.
 चित्रचतुः I. 48, 10.
 चित्रचतुः X. 122, 1.
 चित्रचतुः II. 17, 8; VIII. 66, 8; 14.
 चित्रचतुः III. 2, 13.
 चित्रचतुः X. 1, 5.
 चित्रचतुः इति चित्रचतुः VI. 62, 5.
 चित्रचतुः इति चित्रचतुः VI. 62, 11.
 चित्रचतुः X. 65, 3.
 चित्रचतुः VIII. 11, 9.
 चित्रचतुः VIII. 7, 33.
 चित्रचतुः VI. 10, 3.
 चित्रचतुः V. 17, 2; VIII. 19, 2.
 चित्रचतुः I. 45, 6.
 चित्रचतुः I. 1, 5; VIII. 92, 17.
 चित्रचतुः III. 59, 6; VIII. 24, 3.
 चित्रचतुः VI. 75, 9.
 चित्रचतुः I. 22, 7.
 चित्रा I. 66, 1; 92, 12; 113, 4; 125, 6; 134, 4; III. 57, 6; IV. 14, 3; 52, 2; V. 18, 4; 52, 11; 63, 5; X. 75, 7; 106, 3; 123, 7.
 चित्रा VIII. 101, 13.
 चित्रा I. 165, 13.
 चित्रा I. 38, 11; 115, 3; 119, 8; IV. 51, 2; VI. 60, 2; VII. 75, 3; 6; VIII. 7, 7; X. 78, 1; 91, 5.
 चित्रा IV. 22, 10; VI. 17, 2.
 चित्राभिः IV. 32, 5; V. 40, 3; VI. 10, 3; 26, 5; VIII. 3, 2; 70, 6; IX. 62, 25.
 चित्रा I. 63, 8; V. 63, 6; X. 111, 7.
 चित्रा I. 17, 7; 139, 6; III. 7, 9.
 चित्रा VI. 72, 4.

चित्रिकीयु IV. 32, 2.
 चित्रे I. 30, 21.
 चित्रेण II. 4, 5; VIII. 1, 23; 39, 5.
 चित्रेभिः V. 63, 3; IX. 100, 8.
 चित्रेषु III. 2, 11.
 चित्रैः I. 64, 4.
 चित्र्य V. 63, 7; VII. 20, 7.
 चित्रवत् IV. 2, 11.
 चित्रुयान् IX. 97, 58.
 चित्रुये X. 91, 5.
 चित्रुहि VI. 53, 4.
 चिनोति X. 43, 5.
 चिनोतु X. 87, 5.
 चिन्वती III. 61, 4.
 चियंतु I. 90, 4.
 चिरं V. 56, 7; 79, 9.
 चिष्टा VI. 75, 5.
 चीकृपाति X. 157, 2.
 चुकुधं VIII. 1, 20.
 चुकुधान् II. 33, 4; X. 142, 3.
 चुच्यवत् II. 41, 10.
 चुच्यवीर्य VIII. 9, 8.
 चुच्युवे VIII. 45, 25.
 चुचुरि II. 15, 9; VI. 18, 8; 26, 6; VII. 19, 4; X. 113, 9.
 चृत I. 25, 21.
 चृतंति I. 67, 4.
 चेकित् IX. 111, 3.
 चेकितान् II. 33, 15.
 चेकितानः III. 5, 1; 29, 7; IV. 14, 2; VI. 36, 5.
 चेकितानं X. 183, 1.
 चेकिताना I. 113, 15; IV. 14, 3.
 चेकिते VI. 61, 13.
 चेकिते I. 53, 3; 55, 3; 119, 3; II. 34, 10.
 चेकित् I. 161, 16; VIII. 68, 18.
 चेकितः IV. 5, 4.
 चेकित्ता X. 35, 1.

चेकिति VII. 46, 2; VIII. 12, 1; 32, 28.
 चेकिति I. 10, 2; 128, 4³; III. 11, 3; VI. 12, 3; VII. 96, 3; VIII. 13, 20; IX. 62, 10; 106, 2; X. 176, 3.
 चेकिते III. 14, 2.
 चेकित्य V. 59, 3.
 चेकित्यः I. 2, 5; IV. 45, 6.
 चेकितनः II. 5, 1; III. 12, 2; IX. 64, 10.
 चेकितनं I. 13, 11; 170, 4; III. 3, 8; IV. 7, 2; VIII. 13, 18; 62, 9; IX. 31, 1.
 चेकित्ती I. 3, 11; VII. 95, 2.
 चेकिते IX. 47, 2.
 चेकित्यत् IV. 1, 9.
 चेकित्यति I. 3, 12.
 चेकित्यते IX. 86, 42.
 चेकित्यर्थं III. 53, 11.
 चेकित्यती X. 110, 8.
 चेकित्येषां VIII. 9, 10.
 चेकित्या V. 73, 6; IX. 16, 4; 20, 3; 83, 2; 86, 42; X. 46, 8.
 चेकितारः VII. 60, 5.
 चेकिति I. 93, 4; IV. 16, 14.
 चेकिति I. 92, 12; 119, 4; III. 12, 9; IV. 37, 4; 43, 6; 55, 4.
 चेकितिह VIII. 46, 20.
 चेकितिहः I. 65, 5; V. 27, 1.
 चेकितिहं I. 128, 8; VII. 16, 1; X. 21, 7.
 चेकित्ता IX. 81, 3.
 चेकित्ता I. 22, 5.
 चेकित्ति X. 128, 9.
 चेकितः VI. 1, 5.
 चेकित्या X. 89, 14.
 चेकित्यः VIII. 5, 39.
 चेकित्ये VIII. 61, 7.
 चेकित्यः VIII. 5, 37.
 चेकित्यं VIII. 5, 38.
 चो इति V. 29, 13; VI. 66, 3.
 चोदं I. 48, 2; VII. 96, 2.
 चोदः V. 61, 3.

चोदः I. 143, 6.
 चोदत् VII. 27, 3.
 चोदत् I. 168, 4; V. 56, 7.
 चोदते IX. 69, 2.
 चोदःप्रवृत्तः I. 174, 6.
 चोदं II. 13, 9.
 चोदय VI. 47, 10; VII. 77, 4.
 चोदय I. 9, 5; 6; 102, 10; VI. 48, 9; 53, 3;
 75, 13; VII. 32, 15; VIII. 23, 28; 24,
 25; IX. 8, 3; 50, 1; 65, 12; 75, 5; 85,
 2; 110, 7; X. 141, 5; 6.
 चोदयः I. 175, 3.
 चोदयः VI. 26, 3; IX. 17, 5; X. 22, 10.
 चोदयत् X. 80, 2; 123, 1.
 चोदयत् X. 101, 12.
 चोदयत् I. 188, 8.
 चोदयत् X. 39, 2.
 चोदयत्समिति V. 8, 6.
 चोदयत्समते VIII. 46, 19.
 चोदयन् I. 80, 5; VIII. 99, 4; X. 102, 12.
 चोदयन्ता I. 117, 3.
 चोदयन्ती VII. 79, 5.
 चोदयाते VIII. 24, 13.
 चोदयाति X. 120, 5.
 चोदयाति I. 94, 15.
 चोदयाते VI. 46, 13; X. 29, 8.
 चोदयित्री I. 3, 11; VII. 81, 6.
 चोदय I. 104, 7; VIII. 75, 6.
 चोदाति III. 42, 8; VIII. 68, 7.
 चोदितः IX. 72, 5.
 चोदिता I. 51, 8; II. 12, 6; VIII. 88, 6;
 X. 24, 3; 49, 1; 133, 1.
 चोदितात् V. 43, 9.
 चोदिनेन VIII. 102, 3.
 चोदीः I. 63, 4.
 चोदिषा VII. 74, 2.
 चोदी II. 30, 6.
 चोद्वृत्ते VI. 47, 16.
 चोद्वृत्तः I. 33, 3.

चोद्वृत्ते VIII. 6, 41.
 चोद्वृत्तः V. 33, 9.
 चोद्वृत्तः II. 21, 3; VI. 18, 2; VIII. 33, 6;
 X. 69, 5.
 चोद्वृत्तः VIII. 96, 4.
 चोद्वृत्ता II. 12, 4.
 चोद्वृत्त I. 48, 2.
 चोद्वृत्ते I. 167, 8; X. 124, 4.
 चोद्वृत्ते I. 165, 10.
 चोद्वृत्त X. 42, 2; 101, 12.
 चोद्वृत्ति IV. 17, 5; VII. 19, 1.
 चोद्वृत्तु X. 17, 3.
 चोद्वृत्त I. 168, 6.
 चोद्वृत्त III. 30, 4.
 चोद्वृत्ति I. 37, 11; 64, 3.
 चोद्वृत्ते VI. 31, 2.
 चोद्वृत्ति III. 43, 7.
 चोद्वृत्ति VIII. 92, 7.
 चोद्वृत्तः IV. 17, 16.
 चोद्वृत्तः IV. 32, 18.
 चोद्वृत्तः X. 59, 1; 61, 2; 115, 6.
 चोद्वृत्तः I. 117, 13; 118, 6; V. 75, 5; VII.
 71, 5; X. 39, 4.
 चोद्वृत्ता VI. 62, 7.
 चोद्वृत्तात् I. 116, 10; V. 74, 5.
 चोद्वृत्ताय VII. 68, 6.
 चोद्वृत्तः X. 173, 2.
 चोद्वृत्तः X. 50, 4.
 चोद्वृत्ता VI. 47, 2; VIII. 2, 33.
 चोद्वृत्तानि I. 173, 4; IV. 31, 9; VII. 19, 5;
 VIII. 77, 9.
 चोद्वृत्ताय VI. 18, 8.
 चोद्वृत्तेन X. 49, 11.
 चोद्वृत्ते VIII. 16, 6.

छ

छद्वृत्तः VI. 49, 5; X. 31, 4.
 छद्वृत्तः III. 9, 7.

अदयः VIII. 1, 6.
 अदयति V. 79, 5.
 अदयोप I. 165, 12.
 अदिः X. 85, 10.
 अत्स I. 132, 6; X. 32, 3.
 अत्ति I. 163, 4.
 अदः I. 92, 6; VIII. 7, 36; 52, 1; X. 85, 8; 130, 3.
 अदः VI. 11, 3.
 अदःस्तुभः V. 52, 12.
 अदयसे VIII. 50, 5.
 अदयते X. 27, 8.
 अदसा X. 114, 9.
 अदस्या IX. 113, 6.
 अदोसि X. 14, 16; 90, 9; 114, 5; 6.
 अदुः I. 55, 4.
 अद VIII. 101, 5.
 अदिः I. 48, 15; 114, 5; IV. 53, 1; VI. 15, 3; 46, 9; 12; 67, 2; VII. 74, 5; VIII. 5, 12; 9, 1; 15; 18, 21; 27, 4; 20; 67, 6; 71, 14; 85, 5; X. 35, 12.
 अदिःस्यो VIII. 9, 11.
 अदिषः VI. 67, 11.
 अगः I. 162, 3.
 अदयानि VI. 75, 18.
 अयया V. 44, 6.
 अया X. 121, 2.
 अयाइव I. 73, 8.
 अया II. 33, 6.
 अयाइव VI. 16, 38.
 अिद्र I. 162, 20.
 अिधि I. 133, 2.
 अुनुकात् X. 163, 1.
 अेदि II. 28, 5.
 अेत् I. 109, 3.

ज

जहः VI. 12, 2.
 जर्षतः I. 33, 7.
 जवीयात् X. 28, 1.
 जगत I. 48, 8; 80, 14; 113, 4; 157, 1; 164, 23; 186, 1; II. 27, 4; IV. 53, 3; VI. 47, 29; 49, 6; VIII. 40, 4; X. 25, 6; 37, 4; 58, 10; 88, 4; 173, 4.
 जगतः I. 35, 1; 89, 5; 101, 5; 115, 1; 159, 3; IV. 13, 3; 53, 6; VI. 22, 9; 30, 5; 49, 6; 50, 7; VII. 27, 3; 32, 22; 60, 2; 66, 15; 101, 2; 6; X. 63, 8; 102, 12; 121, 3.
 जगता I. 164, 25.
 जगतां II. 31, 5; X. 75, 2.
 जगति I. 164, 23.
 जगती X. 130, 5.
 जगतीषु I. 157, 5; VI. 72, 4.
 जगत्स्यो VIII. 9, 11.
 जगत्स्य X. 108, 7; 180, 2.
 जगत्स्य IV. 16, 18.
 जगत्स्यः VIII. 45, 19.
 जगत्स्यो V. 64, 1.
 जगत्स्य I. 117, 15; III. 38, 6; VII. 88, 2; X. 10, 1.
 जगत् VII. 88, 5; 89, 3.
 जगत्स्य I. 58, 9; 60, 5; 61, 16; 62, 13; 63, 9; 64, 15; 104, 2; V. 33, 5; VI. 50, 8.
 जगत्स्य I. 116, 25.
 जगत्स्यः I. 179, 1; 2.
 जगत्स्य X. 58, 1; 179, 2.
 जगत्स्य I. 145, 1; 179, 6; V. 31, 12; VII. 18, 9; VIII. 4, 11; 100, 10; X. 28, 1; 114, 1.
 जगत्स्य X. 28, 1.
 जगत्स्य IV. 18, 8.

जगार X. 27, 13; 28, 9; 31, 10; 55, 5.
 जगुटि X. 108, 1.
 जगुधुः II. 23, 16.
 जगुधुः VI. 72, 4.
 जगुधुः V. 2, 5.
 जगुधु I. 139, 10; X. 47, 1.
 जगुध्यात् V. 42, 2; X. 31, 2.
 जगुधरे IV. 7, 2.
 जगुधे I. 148, 3; VII. 4, 3.
 जगुधे V. 32, 11; VII. 18, 8; X. 61, 8.
 जगुध्यान् IV. 23, 4.
 जगुहे X. 12, 5.
 जगधे I. 140, 2.
 जगध्यात् X. 146, 5.
 जगधुः X. 40, 14.
 जगधुः VIII. 73, 4; X. 22, 6.
 जगधवः I. 85, 8; 89, 7.
 जगधे VI. 42, 1; VIII. 46, 17.
 जगिन्ः II. 23, 11; VII. 20, 1; VIII. 93, 22.
 जगिधरे VI. 19, 5; X. 5, 2.
 जगिनी इति X. 106, 8.
 जगुः III. 1, 13; VI. 34, 1; X. 6, 6; 131, 2.
 जगुः I. 32, 2; III. 36, 6; 60, 1; IV. 33, 6; 41, 8; V. 41, 4; 56, 2; VI. 24, 6; VIII. 24, 11; X. 111, 8; 10.
 जगुधुः VII. 39, 3.
 जगुधुर्णी I. 119, 5.
 जगुधुर्णी I. 122, 14.
 जगुधे I. 164, 8.
 जगुधे VIII. 6, 10.
 जगुधे X. 18, 14.
 जगुध्यानाः X. 94, 6.
 जगुध्यान् IV. 17, 1; X. 111, 9.
 जगुध्यात् V. 41, 17.
 जगुध्यात् X. 161, 1.
 जगुध्यात् IX. 23, 7.
 जगुध्यात् I. 28, 2.

जगुध्यान् VI. 75, 13.
 जगुधे V. 61, 3.
 जगुधे I. 52, 15; 80, 2; II. 15, 9; 30, 4; VII. 21, 6.
 जगुधे I. 80, 4; III. 30, 8; VI. 31, 4; VII. 18, 20; VIII. 6, 14; 96, 17; X. 73, 6; 7; 111, 6.
 जगुध्यान् I. 32, 11; 52, 8; 59, 6; 80, 10; 174, 6; II. 14, 7; III. 32, 6; 36, 8; IV. 17, 1; 18, 7; 19, 8; 42, 7; V. 32, 2; VII. 23, 3; X. 8, 8; 27, 3; 113, 2.
 जगुध्यान् I. 84, 13; II. 12, 10; 11; 14, 2-5; IV. 18, 9; V. 29, 8; 85, 1; VI. 17, 9; IX. 23, 7; 109, 14; X. 23, 5; 89, 7.
 जगुध्यान् I. 32, 7; 51, 9; II. 15, 1; III. 33, 7; V. 32, 3; 4; 6; VI. 44, 14; VII. 18, 17; 20, 3; 21, 4; 33, 3; X. 89, 2.
 जगुध्यात् I. 162, 14.
 जगुध्यात् I. 191, 11.
 जगुधुः VII. 99, 4.
 जगुधुः IX. 61, 20.
 जगुधुः I. 32, 14.
 जगुधुः I. 162, 15.
 जगुधे I. 126, 6.
 जगुधुः IX. 9, 7.
 जगुध्यात् IV. 24, 10; IX. 66, 24.
 जगुध्यात् III. 53, 11; VI. 16, 34.
 जगुध्यात् II. 31, 2.
 जगुध्यात् I. 88, 2.
 जगुध्यात् X. 119, 10.
 जगुध्यात् VIII. 100, 2; X. 83, 7.
 जगुध्यात् VI. 75, 13.
 जगुध्यात् I. 116, 15; 118, 8.
 जगुध्यात् IX. 66, 25.
 जगुध्यात् VIII. 97, 10.
 जगुध्यात् IV. 50, 11.
 जगुध्यात् I. 160, 4; II. 12, 3; 7; 40, 5; III. 5, 12; 32, 8; 14; IV. 17, 4; 12; 56,

3; VIII. 96, 6; X. 2, 6; 7; 28, 6; 31, 4; 82, 7; 121, 9².
 जज्ञान II. 35, 2; III. 1, 13; 29, 3; 55, 19; IV. 58, 4; V. 2, 2; VII. 20, 5; VIII. 25, 3; X. 20, 9.
 जज्ञतु VII. 90, 3.
 जज्ञतु IX. 68, 5; X. 5, 3.
 जज्ञान I. 12, 3; 63, 1; III. 44, 4; VI. 40, 2; VII. 98, 3; VIII. 77, 1; 96, 21; IX. 3, 10; 86, 14; 97, 31; 109, 8; X. 6, 7; 45, 4; 113, 4; 120, 1.
 जज्ञान III. 1, 4; VI. 21, 7; 38, 5; IX. 29, 2; 86, 36; 96, 17; 102, 4; 109, 12.
 जज्ञाना I. 23, 4.
 जज्ञाना V. 33, 5; X. 14, 2.
 जज्ञिरे VI. 52, 15; X. 62, 6.
 जज्ञिरे I. 64, 2; 4; X. 62, 5; 90, 9²; 10.
 जज्ञिरे V. 35, 3; 4; VII. 7, 3; X. 95, 11.
 जज्ञिरे I. 51, 6; II. 1, 14; VIII. 15, 10; X. 133, 2.
 जज्ञु VII. 62, 4; 79, 4; X. 28, 7.
 जज्ञु I. 159, 3.
 जज्ञे VI. 45, 16; VII. 28, 3; VIII. 24, 15; IX. 114, 2; X. 120, 1.
 जज्ञे I. 121, 6; III. 31, 3; 55, 1; VI. 9, 4; VII. 20, 1; 33, 12; IX. 108, 12; X. 45, 1; 61, 9; 72, 4; 170, 2.
 जज्ञातीःश्च V. 52, 6.
 जज्ञाशब्दं VIII. 43, 8.
 जज्ञती I. 168, 7.
 जज्ञरं V. 34, 2; VI. 67, 7; 69, 7; IX. 70, 10; 81, 1; X. 104, 2.
 जज्ञरस्य I. 112, 17.
 जज्ञरात् III. 29, 14; X. 92, 8.
 जज्ञरे I. 104, 9; II. 16, 2; 22, 2; III. 22, 1; 35, 6; 40, 5; 42, 5; 47, 1; IX. 66, 15; 72, 2; 85, 5; 86, 22; 95, 1; X. 92, 5; 96, 13; 106, 8.
 जज्ञरेषु I. 54, 10; 95, 10; III. 2, 11; VIII. 92, 23; IX. 76, 3; 86, 23.

जज्ञरस्य I. 182, 6.
 जज्ञुः VIII. 1, 12.
 जज्ञः I. 41, 1; 54, 7; 86, 1; 122, 8; 9; 136, 5; 182, 3; V. 34, 7; 48, 2; VI. 2, 3; 18, 8; 36, 2; VII. 20, 6; 8; 55, 5; 6; VIII. 4, 12; 5, 39; 18, 13; 47, 6; 93, 11; IX. 35, 6; 88, 5; 107, 10; X. 26, 2; 32, 4; 57, 5; 63, 17; 133, 4; 141, 4.
 जज्ञत् II. 21, 4; 40, 2; IV. 40, 2.
 जज्ञत् IV. 1, 1²; X. 123, 7.
 जज्ञयः I. 119, 7.
 जज्ञना II. 40, 1³.
 जज्ञत II. 18, 2; VII. 7, 4; IX. 23, 2.
 जज्ञतः IX. 10, 5.
 जज्ञती III. 61, 4.
 जज्ञयार्ण IX. 110, 5.
 जज्ञशब्दः II. 21, 3.
 जज्ञे I. 31, 17; 40, 7; 44, 6; 45, 1; 9; 10; 49, 2; 166, 8; II. 23, 4; 30, 11; III. 53, 12; IV. 9, 1; V. 13, 3; 65, 6; 80, 2; VI. 16, 6; 19, 12; 21, 4; 34, 4; 49, 1; 52, 12; VII. 36, 2; VIII. 5, 33; 6, 48; 44, 9; IX. 63, 24; 71, 8; 80, 5; 84, 1; 3; X. 53, 6; 60, 1; 63, 9; 180, 3.
 जज्ञमाने VIII. 99, 3.
 जज्ञंजनं V. 15, 4; X. 91, 2.
 जज्ञंशब्दः II. 21, 3.
 जज्ञय IX. 96, 12; 97, 36; X. 53, 6.
 जज्ञय I. 113, 19; VII. 41, 3; VIII. 13, 7.
 जज्ञयः I. 62, 10; 71, 1; 85, 1; 186, 7; IV. 5, 5; 19, 5; V. 61, 3; X. 18, 7; 40, 10; 43, 1; 110, 5; 124, 7.
 जज्ञयः X. 55, 2.
 जज्ञयत् VI. 52, 16; X. 45, 8.
 जज्ञयत् I. 71, 8; X. 67, 1.
 जज्ञयत् I. 95, 4; III. 29, 5; IX. 95, 1.
 जज्ञयत् I. 185, 3.
 जज्ञयतु X. 85, 43.

जनयथ X. 9, 3.

जनयथ V. 58, 4.

जनयन् I. 32, 4; 140, 8; III. 2, 12; 34, 4; IV. 21, 5; VI. 30, 5; VII. 5, 6; 7; IX. 3, 10; 25, 5; 42, 1²; 66, 4; 78, 1; 86, 20; 33; 97, 40; 106, 12; 107, 18; 26; 108, 12; 113, 6; X. 3, 2; 8, 4; 55, 8; 81, 2; 3.

जनयन् X. 66, 9.

जनयन्त III. 31, 2; 49, 1; VII. 22, 9; X. 87, 13.

जनयन्त I. 95, 2; 141, 2; III. 2, 3; V. 49, 3; VI. 7, 1; 2; VII. 1, 1; 31, 11; X. 66, 2; 91, 6.

जनयन्तः I. 85, 2; VII. 75, 3; IX. 73, 2; X. 65, 11.

जनयन्ता VII. 99, 4.

जनयन्तीः X. 121, 7; 8.

जनयस्य VI. 18, 15.

जनयासि I. 109, 2.

जनये VII. 26, 1; X. 91, 14.

जनयोपेनः X. 86, 22.

जनयराज्ञः I. 53, 9.

जनयश्चिद्यं VI. 55, 6.

जनयती इति II. 2, 4.

जनस्य I. 70, 1; III. 43, 5; V. 11, 1; VI. 22, 9; 38, 1; VIII. 19, 15; 21, 11; IX. 35, 5; 91, 2; X. 92, 3; 159, 6.

जना I. 131, 3; IX. 86, 42.

जनाः I. 74, 5; 89, 10; 102, 5; 6; II. 24, 10; III. 2, 5; 59, 8; IV. 38, 9; VI. 11, 4; 51, 11; VII. 63, 4; VIII. 1, 3; 5, 38; 40, 7; 43, 29; 46, 32; 74, 6; X. 42, 4; 45, 6; 53, 5; 89, 8.

जनाः V. 31, 12; X. 53, 4.

जनाम् X. 85, 31.

जनाम् I. 35, 5; 37, 12; 50, 3; 6; 59, 1; 64, 13; 120, 11; 132, 5; 140, 12; 173, 8; II. 2, 10; 20, 2; III. 46, 2; 59, 1;

V. 33, 2; VI. 10, 5; 20, 1; 46, 4; 49, 15; 67, 1; 3; 68, 5; VII. 18, 11; 55, 7; VIII. 19, 14; 32, 22; 60, 16; IX. 92, 3; X. 14, 12; 60, 3.

जनानां I. 25, 14; 66, 2; 75, 3; 4; 81, 9; 177, 1; 191, 4; III. 18, 1; 23, 3; 30, 1; IV. 4, 9; 9, 5; 16, 17; V. 1, 1; 2, 6; 16, 2; 66, 4; VI. 1, 5; 7, 1; 36, 4; 44, 9; 45, 9; VII. 16, 2; 7; 49, 3; 56, 24; 61, 5; 63, 2; 74, 6; 75, 4; 79, 1; 83, 3; VIII. 1, 4; 5, 13; 15, 10; 19, 33; 24, 4; 45, 28; 54, 7; 64, 3; 81, 7; 103, 6; IX. 52, 4; 64, 27; 87, 3; 6; 112, 1; X. 1, 5; 2, 2; 14, 1; 27, 9; 19; 33, 1; 43, 6; 47, 8; 69, 5; 6; 89, 16; 96, 12; 107, 5.

जनानां I. 181, 1; VI. 15, 19.

जनासि III. 2, 1.

जनासि VIII. 43, 2.

जनाय I. 36, 19; 44, 4; 84, 17; 92, 17; 93, 8; 117, 6; 130, 5; 153, 3; 166, 12; II. 34, 8; 35, 15; III. 59, 9; IV. 2, 4; 44, 4; 51, 1; V. 58, 4; VI. 18, 14; 22, 8; 73, 2; VII. 16, 12; 34, 6; 65, 4; 70, 3; 5; 75, 6; 82, 1; 104, 12; VIII. 23, 28; 101, 15; IX. 9, 2; 11, 3; 39, 2; 64, 14; X. 40, 4; 102, 8; 125, 6.

जनायाद् I. 54, 11.

जनायः I. 36, 2; 166, 14; II. 12, 9; III. 19, 4; 58, 4; V. 2, 1; 3, 11; 23, 3; 35, 6; VII. 6, 6; 56, 22; 100, 4; VIII. 5, 17; 6, 37; 26, 22; 43, 27; 74, 2; 12; X. 4, 2; 81, 6; 104, 5; 112, 7.

जनायः II. 12, 1-14; III. 53, 23; 55, 18; IV. 24, 1; V. 47, 5.

जनि I. 141, 1; VIII. 7, 36.

जनिता I. 76, 4.

जनिता III. 1, 12; X. 2, 6; 20, 9; 28, 6.

जनिता I. 96, 4; 129, 11; 164, 33; II. 23, 2; III. 49, 4; IV. 1, 10; 17, 4; VI. 59,

2; VIII. 36, 4²; 5²; 99, 5; IX. 86, 10;
87, 2; 90, 1; 96, 5⁷; X. 10, 5; 82, 3;
121, 9.
जनितारा VI. 69, 2.
जनिगुः III. 1, 10; 54, 9; IV. 17, 12.
जनितोः IV. 6, 7.
जनित्रं I. 163, 4; VII. 34, 2; 56, 2.
जनित्री I. 124, 5; II. 13, 1; 30, 2; III. 48,
2; X. 134, 1².
जनित्री इति I. 185, 6; III. 31, 12; VII. 97,
8; X. 110, 9.
जनित्रीः III. 54, 14; VI. 50, 7; X. 1, 4;
30, 10.
जनित्रं X. 35, 7.
जनित्रे X. 56, 1.
जनिस्त्वनाथ VIII. 2, 42.
जनिस्त्वं I. 66, 4; 89, 10.
जनिस्त्वं X. 18, 8.
जनिस्त्वाः IV. 18, 4.
जनिस्त्वी X. 65, 7.
जनिस्त्वैः X. 45, 10.
जनिस्दा IV. 17, 16.
जनिधाः इव X. 29, 5.
जनिभिः II. 36, 3; III. 26, 3; VI. 50, 13;
VII. 18, 2; X. 64, 10.
जनिभ्यः X. 183, 3.
जनिम II. 35, 6; III. 1, 20; 31, 8; 38, 2;
54, 8; IV. 2, 17; 18; V. 3, 3; VI. 15,
13; 18, 7; VII. 62, 1; VIII. 46, 12;
IX. 68, 5; 97, 7²; X. 63, 1; 142, 2.
जनिमन् III. 1, 4; IV. 17, 2; 22, 4; VI.
63, 5.
जनिमानि III. 4, 10; 38, 8; IV. 1, 7; 27,
1; VII. 42, 2; 60, 3; IX. 83, 4; 108,
3; X. 89, 3.
जनिम्यतः IV. 17, 16; VII. 96, 4.
जनिम्यतः V. 31, 2.
जनिम्यान् V. 44, 7.
जनिमीह IV. 18, 1; VII. 8, 6.

जनिह V. 1, 5; 9, 3; VII. 3, 9; X. 31, 10;
40, 9.
जनिह VIII. 51, 4; 8; IX. 98, 9.
जनिहं X. 46, 9.
जनिहो इति X. 95, 10.
जनिहाः I. 68, 2; X. 73, 1.
जनिहाः VII. 28, 2.
जनिह्यते I. 81, 5; VII. 32, 23.
जनिष्व VI. 15, 18.
जनी IV. 52, 1.
जनीः I. 167, 7.
जनीः इव VII. 26, 3; VIII. 17, 7.
जनीनां I. 66, 4; V. 46, 8; IX. 86, 32.
जनुषः I. 61, 14; II. 17, 6; VI. 66, 4; VIII.
66, 9.
जनुषं I. 139, 9; 141, 4; II. 42, 1.
जनुषा I. 94, 6; 102, 8; 156, 3; III. 1, 3;
9; 2, 2; 46, 4; 48, 4; IV. 20, 7; V.
29, 14; 30, 7; 57, 5; 59, 6; VI. 4, 4;
15, 1; VII. 20, 3; 21, 1; VIII. 21, 13;
X. 85, 21; 92, 15.
जनुषां I. 151, 1; IV. 17, 20.
जनुषी इति IX. 70, 3.
जनुषे V. 45, 3.
जनुषि VII. 4, 1; 56, 2; 86, 1.
जनुः VII. 58, 2.
जने I. 34, 4; 48, 11; 69, 2; 113, 19; II.
4, 1; IV. 54, 3; V. 14, 2; 21, 2; 33,
1; 74, 2; VI. 16, 1; 46, 8; VII. 62, 5;
89, 5; VIII. 23, 8; 64, 10; 72, 3; IX.
61, 28; X. 22, 1; 27, 12; 39, 5; 68, 2;
118, 9; 145, 4.
जनेऽजने V. 65, 2; 67, 4.
जनेम II. 26, 3; VII. 53, 2; 93, 5.
जनेभ्यः I. 7, 10; 55, 5; 58, 6; X. 156, 4.
जनेषु I. 55, 4; 95, 2; II. 23, 15; 39, 2;
III. 37, 9; 58, 5; IV. 51, 11; V. 31,
13; 32, 11; VI. 44, 11; VII. 23, 2; 30,
2; VIII. 53, 3; IX. 65, 23; X. 22, 2;
54, 2; 64, 11; 106, 2.

जनौ V. 34, 8.
 जंतवः I. 45, 6; 74, 3; 81, 9; 94, 5; V. 7,
 2; 19, 3; X. 48, 1; 49, 2.
 जंतवे III. 2, 12.
 जंतुः IX. 67, 13.
 जंतुःभिः III. 3, 6; X. 140, 4.
 जंतुं VII. 58, 3.
 जंतोः V. 32, 7; VII. 9, 1; 21, 5; 104, 16.
 जन्तं VIII. 89, 6.
 जन्म I. 70, 1; 3; 71, 3; 151, 3; II. 6, 7;
 V. 41, 14; VI. 11, 3; 51, 2; 12; VII.
 33, 10; X. 64, 16.
 जन्मश्च III. 15, 2.
 जन्मन् II. 9, 3; VIII. 69, 3; X. 5, 7.
 जन्मनः IV. 34, 2; VII. 46, 2; IX. 81, 2;
 X. 176, 4.
 जन्मना I. 87, 5; II. 26, 3; III. 26, 7; IX.
 3, 9; X. 64, 14.
 जन्मनि X. 64, 5.
 जन्मनी इति I. 141, 11; VIII. 52, 7.
 जन्मने I. 20, 1; 31, 7; 58, 6; 166, 1; IX.
 85, 6; 108, 8; X. 37, 11.
 जन्मन्श्च III. 1, 20.
 जन्मसु X. 64, 5.
 जन्मानि I. 50, 7; II. 38, 8; VII. 10, 2.
 जन्मः IV. 38, 6; X. 91, 2.
 जन्मं II. 37, 6.
 जन्मा II. 39, 1; X. 42, 6.
 जन्माश्च II. 6, 7.
 जन्मात् IV. 55, 5.
 जन्मासः IX. 49, 2.
 जन्तुः X. 10, 3.
 जन्तुः IV. 5, 7.
 जन्तुः IV. 2, 6; 12, 2.
 जन्तुः IV. 19, 9.
 जन्तुः III. 43, 7; IV. 18, 4; VIII. 56, 4.
 जन्तुः I. 32, 9; 93, 6; 115, 4; II. 30, 3;
 IV. 18, 13; 27, 2; 4; X. 5, 5; 68, 8;
 9; 181, 1.

जन्तिरे X. 64, 6.
 जन्तिरे I. 72, 4; 191, 14.
 जन्तिरे IX. 86, 29; 100, 9.
 जन्तुः III. 54, 1; IV. 7, 4; VII. 18, 19.
 जन्ते I. 61, 8.
 जन्तुश्चग्नना III. 62, 18; VIII. 101, 8; IX.
 62, 24; 65, 25.
 जन्मदग्निश्च III. 53, 15.
 जन्मदग्निश्च VII. 96, 3; IX. 97, 51.
 जन्मयः I. 29, 7; II. 23, 9.
 जन्मयंतं I. 182, 4.
 जन्मयन् I. 191, 8.
 जन्मयंतः VII. 38, 7.
 जन्मसुतं VIII. 91, 2.
 जन्मासः VIII. 60, 14.
 जन्मिषत् X. 86, 4.
 जन्मि I. 37, 5.
 जन्मिभिः VII. 7, 2.
 जन्मिः I. 143, 5; 148, 4; IV. 7, 10; VII. 3,
 4; X. 87, 3; 113, 8.
 जन्म VI. 35, 2; VIII. 89, 4.
 जन्म VI. 75, 1; VIII. 15, 6; 12; 75, 12.
 जन्म X. 43, 5.
 जन्मत X. 103, 13.
 जन्मत X. 103, 2.
 जन्मतः X. 34, 7; 38, 2.
 जन्मतं VIII. 35, 11.
 जन्मतं I. 108, 13.
 जन्मतां X. 103, 9; 10.
 जन्मतांश्च I. 23, 11; 28, 5.
 जन्मति IV. 21, 4.
 जन्मति I. 36, 4; IV. 50, 9; VI. 75, 5; VII.
 32, 9; IX. 86, 40.
 जन्मत्तु VI. 47, 26.
 जन्मन् IV. 17, 10; V. 31, 6; VI. 73, 2; IX.
 85, 4; X. 103, 4.
 जन्मते I. 91, 21; V. 44, 1; VI. 75, 18; X.
 46, 5; 103, 6; 120, 4; 167, 2.

जयन्ता X. 87, 18.
 जयन्ति X. 159, 5.
 जयन्ति VIII. 16, 5.
 जयन्ती I. 116, 17; 123, 2.
 जयन्तीनां X. 103, 8.
 जयन्तु VI. 47, 31; X. 103, 11.
 जयसि IX. 83, 5.
 जयाः I. 80, 3.
 जयाति V. 37, 5; X. 42, 9; 52, 5.
 जयाप X. 101, 7.
 जयानसि IV. 57, 1.
 जयाभि X. 48, 1.
 जयाव I. 179, 3.
 जयासि VI. 35, 2; VIII. 96, 7.
 जयुवा I. 117, 16; VI. 62, 7; X. 39, 13.
 जयेये इति VI. 69, 8.
 जयेन I. 8, 3; 123, 5; VIII. 21, 12; 68, 9;
 92, 11; IX. 61, 23; 85, 8.
 जयेन I. 102, 4; II. 40, 5; IV. 20, 3; V. 2,
 11; 4, 1; VI. 8, 6; 75, 2³; VII. 82, 1;
 98, 4; X. 18, 9; 42, 10; 102, 11; 128, 1.
 जरणा I. 121, 6.
 जरणा IV. 33, 3.
 जरणाश्च X. 40, 3.
 जरणाः I. 141, 7.
 जरणा VII. 30, 4; X. 37, 6; 39, 8.
 जरणिष्ठाः X. 100, 12.
 जरस्यवा I. 119, 7.
 जरस्युः X. 61, 23.
 जरतः X. 34, 3; 80, 3.
 जरतं VII. 67, 10.
 जरत्सङ्घिः X. 85, 36.
 जरत्सङ्घिं VII. 37, 7.
 जरतां IV. 4, 8.
 जरतीभिः IX. 112, 2.
 जरते VI. 65, 4.
 जरते I. 59, 7; 127, 10; 181, 9; VII. 68, 9;
 78, 2; X. 45, 1; 69, 1.

जरतोऽङ्घ्र VIII. 73, 11.
 जरत्सङ्घिं V. 8, 2.
 जरथे VII. 67, 1.
 जरत X. 31, 7.
 जरतं I. 117, 13.
 जरता I. 161, 7.
 जरति VI. 24, 7.
 जरते I. 2, 2; IV. 45, 5; 51, 8; V. 80, 1;
 VII. 72, 4; VIII. 2, 12; 16; 81, 9.
 जरमाणाः VI. 62, 1; VII. 73, 3; X. 91, 1;
 118, 5.
 जरमाणं III. 51, 1.
 जरमाणस्य VI. 62, 4.
 जरमाणाः II. 28, 2.
 जरयन् II. 8, 2.
 जरयन्तं II. 16, 1.
 जरयन्ती I. 48, 5; 92, 10; 124, 10; VII.
 75, 5.
 जरयन्ती I. 179, 1.
 जरसः VII. 71, 5; VIII. 67, 20.
 जरसं I. 89, 9; X. 18, 6.
 जरसा X. 86, 11.
 जरसे I. 94, 14.
 जरसे V. 15, 4.
 जरस्य III. 3, 7.
 जरस्य I. 123, 5; VII. 9, 6; 76, 6.
 जरा X. 32, 5.
 जराते V. 37, 2.
 जराञ्चोष I. 27, 10.
 जरा I. 140, 8; V. 41, 17.
 जरागहे II. 23, 6; III. 41, 7.
 जराय I. 164, 11; II. 34, 10.
 जरायु X. 106, 6.
 जरायुवा V. 78, 8.
 जराये I. 38, 13.
 जरितः VIII. 60, 19.
 जरितः III. 33, 8; V. 42, 14; VI. 50, 6;
 VIII. 96, 12; X. 28, 4; 42, 2.

अरितरिति III. 15, 5; VIII. 100, 4; X. 27, 1; 42, 1.
 अरिता I. 38, 5; 46, 12; 63, 2; 165, 14; III. 51, 3; 52, 5; IV. 17, 19; V. 36, 3; 4; 43, 1; VIII. 44, 28; X. 6, 1; 59, 2; 100, 6; 11; 142, 1.
 अरिताः I. 2, 2; 180, 7; III. 12, 5; VI. 19, 4; 21, 10; 22, 4; VII. 18, 1; 23, 4; 32, 2; X. 82, 4.
 अरितारं I. 189, 4; II. 9, 5; IV. 43, 7; V. 3, 11; 75, 8; VI. 23, 3; 32, 4; VII. 20, 2; 9; 89, 4; X. 80, 7.
 अरितुः I. 53, 3; 182, 4; III. 7, 6; 12, 2; 60, 7; V. 43, 10; 87, 8; VI. 5, 6; VII. 94, 2; VIII. 13, 7; 24, 6; 35, 13; 85, 4; IX. 40, 5; X. 31, 5; 40, 6; 104, 7.
 अरितुश्चः I. 30, 10; 175, 6; 176, 6; 178, 1; III. 51, 6; VIII. 2, 24; 32, 11; 45, 12; 49, 1; 71, 9; IX. 20, 2; 94, 4.
 अरितुषां I. 30, 15; IV. 31, 3; VII. 66, 3.
 अरितुर् VII. 3, 8; VIII. 61, 17.
 अरित्ते I. 185, 3; II. 11, 21; 15, 10; 16, 9; 17, 9; 18, 9; 19, 9; 20, 9; 33, 11; 34, 6; 38, 11; III. 1, 15; 34, 5; IV. 16, 16; 18; 21; 17, 20; 20, 9; 23, 3; VI. 23, 10; 35, 3; 4; 47, 20; VII. 20, 10; 23, 5; VIII. 66, 2; 97, 8; X. 42, 7; 133, 7.
 अरिता I. 71, 10; 179, 1; IV. 16, 13; V. 41, 15; X. 32, 8; 59, 4.
 अरितायः X. 27, 21.
 अरितायं I. 116, 25.
 अरित्ये X. 87, 21.
 अरुचं VII. 1, 7; 9, 6; X. 80, 3.
 अरुच IV. 3, 15.
 अरुचां III. 58, 2.
 अरुचे इति II. 39, 1; X. 40, 3.
 अरुचो इति X. 106, 6.
 अरुचम् II. 2, 5; X. 92, 1.

अरुचः II. 10, 5.
 अरुचणा I. 163, 11; II. 39, 3.
 अरुचोति V. 83, 5.
 अरुचं VI. 17, 4.
 अरुचायः I. 52, 2; VII. 21, 4; X. 16, 7; 102, 4.
 अरुचायः II. 33, 7; VII. 35, 6.
 अरुचायश्चेवजः VIII. 29, 5.
 अरुचायश्चेवजं I. 43, 4.
 अरुचुलः I. 28, 1-4.
 अरुचिः VIII. 48, 14.
 अरुच्यो X. 82, 7.
 अरुच्यः VIII. 61, 11.
 अरुचनी I. 51, 2.
 अरुचसा I. 118, 11; IV. 17, 3; 22, 6; V. 78, 4; VIII. 89, 4.
 अरुचसा IV. 27, 1.
 अरुचसे III. 50, 2.
 अरुचोति IV. 21, 8.
 अरुचोतिभिः II. 15, 6.
 अरुचिं VI. 9, 5.
 अरुचिडा IV. 2, 3.
 अरुचिया VIII. 73, 2; X. 39, 12.
 अरुचियान् I. 117, 2; 118, 1; 181, 3; 183, 1; IX. 97, 28; X. 112, 2.
 अरुचे I. 112, 21.
 अरुचे इति III. 33, 1.
 अरुचने X. 111, 9.
 अरुचु X. 71, 8.
 अरुचानं I. 112, 6.
 अरुचानाय VII. 68, 8.
 अरुचुः X. 33, 2.
 अरुचु X. 68, 6.
 अरुचये I. 116, 22; VI. 13, 5.
 अरुचि IV. 38, 5; V. 61, 7.
 अरुच्य I. 191, 7.
 अरुचने VI. 44, 11.
 अरुचम् IX. 14, 4.

जहति IV. 18, 11.
 जहती VII. 5, 3.
 जहतीषु X. 95, 8.
 जहतुः X. 61, 6.
 जहा VIII. 45, 37.
 जहाति IX. 64, 20; 71, 2; X. 18, 5.
 जहाति I. 95, 7.
 जहातु III. 53, 21.
 जहातु X. 53, 8.
 जहामि X. 124, 2.
 जहामि X. 124, 4.
 जहि I. 131, 7; III. 30, 6; 16², 47, 2; IV. 3, 14; 22, 9; V. 3, 7; VI. 16, 29; 17, 3; 25, 3; 44, 11; 17², 51, 14; VII. 25, 3; 104, 22; 24; VIII. 45, 40; 53, 4; IX. 8, 7; 61, 26; 63, 28; 78, 5; 79, 3; 85, 2; 86, 48.
 जहि I. 29, 7; 36, 16; 42, 2; 94, 9; 133, 3; 176, 3; 4; II. 30, 4; VI. 53, 4; VII. 18, 18; 104, 19; VIII. 17, 9; 61, 13; 64, 1; IX. 4, 3; 13, 8; 61, 28; 67, 21; 85, 2; X. 83, 3; 87, 7; 152, 3; 4.
 जहितः VIII. 5, 22.
 जहितस्य I. 116, 10.
 जहिता IV. 30, 19.
 जहुः II. 24, 7; VII. 18, 15.
 जहुः VII. 68, 7; X. 71, 8.
 जहुषाणेन I. 101, 2.
 जहुषी I. 116, 19.
 जहुषी III. 58, 6.
 जाः I. 143, 8; VI. 47, 21; IX. 71, 9; 93, 1.
 जाःपतिः VII. 38, 6.
 जाःपतिं I. 185, 8.
 जाःपत्यं V. 28, 3; X. 85, 23.
 जागर X. 149, 5.
 जागरुके इति III. 54, 7.
 जागरे V. 44, 14³.
 जागरे V. 44, 15³; X. 144, 5.
 जागृतं I. 21, 6; VII. 104, 25.

जागृत्भिः III. 29, 2; VII. 5, 1; X. 91, 1.
 जागृत्वांसः I. 22, 21; III. 10, 9; VI. 1, 3.
 जागृत्वांसं VIII. 5, 36.
 जागृत्वांसो I. 136, 3.
 जागृत्वि VIII. 89, 1.
 जागृत्विः I. 31, 9; III. 2, 12; 26, 3; 39, 1; 2; V. 11, 1; VIII. 44, 29; IX. 36, 2; 44, 3; 71, 1; 97, 2; 37; 106, 4; 107, 6; 12; X. 34, 1.
 जागृत्विं III. 28, 5; 37, 8; VI. 15, 8.
 जागृत्वे III. 3, 7; 24, 3; VIII. 92, 23.
 जागृहि X. 87, 24.
 जागृहि IX. 61, 24; 82, 4; X. 25, 8; 85, 27.
 जाग्रतः X. 164, 3.
 जाग्रत्स्वप्नः X. 164, 5.
 जातः I. 66, 4; 69, 3; 81, 5; 98, 1; 130, 9; 145, 4; 152, 5; 165, 9; II. 12, 1; 13, 1; 22, 3; III. 3, 10; 5, 8; 8, 5; 29, 7; 10; 32, 9; 10; 48, 1; IV. 2, 2; 7, 9; 20, 6; V. 14, 4; 30, 4; VI. 29, 6; VII. 13, 3; 32, 23; 33, 11; 99, 2; 101, 1; VIII. 45, 4; 77, 8; IX. 9, 3; 62, 15; 74, 1; 94, 4; X. 1, 1-3; 6; 21, 5; 46, 1; 3; 90, 5; 13; 95, 12; 110, 11; 121, 1; 148, 2; 149, 3; 153, 2; 168, 3.
 जातःजातः VII. 90, 2.
 जातं I. 83, 5; 89, 10; 117, 16; 156, 2; 163, 1; II. 25, 1; III. 1, 4; 13; 2, 7; 29, 13; 31, 3; 51, 8; 54, 8; V. 2, 2; 32, 11; VI. 7, 1; 16, 40; 42; VII. 33, 13; VIII. 62, 10; 70, 5; 89, 6; 103, 1; IX. 18, 2; 55, 2; 61, 10; 13; 100, 1; 7; X. 22, 11; 55, 2; 73, 10; 88, 16; 90, 7; 153, 1; 162, 3; 163, 6; 183, 1.
 जातविज्ञां X. 71, 11.
 जातःचेदः I. 45, 3; 78, 1; III. 15, 4; 29, 4; V. 4, 10; VI. 16, 29; 30; 36; VIII. 43, 2; IX. 67, 27; X. 51, 1.
 जातःचेदः I. 44, 1; 59, 5; 79, 4; II. 2, 12;

III. 6, 6; 17, 2-4; 20, 3; 21, 1; 22, 1;
25, 5; 28, 1; 4; 6; 57, 6; IV. 3, 8;
5, 11; 12; 12, 1; V. 4, 4; 9; 11; 43,
10; VI. 5, 3; VII. 3, 8; 5, 7; 8; 9,
6; 13, 2; 17, 3; 104, 14; VIII. 11, 3;
4; 71, 7; X. 4, 7; 8, 5; 15, 12; 13;
16, 1; 2; 4; 5; 51, 3; 7; 69, 8; 9;
87, 2; 5-7; 11; 88, 5; 110, 1; 140, 3.
जातश्चेदसः III. 11, 8; VI. 8, 1; VIII. 11,
5; 43, 6; X. 188, 2; 3.
जातश्चेदसं I. 44, 4; 50, 1; 127, 1²; II. 2, 1;
III. 2, 8; 3, 8; 11, 4; V. 9, 1; 22, 2;
VI. 15, 7; 48, 1; VIII. 23, 1; 17; 22;
43, 23; 71, 11; 74, 3; 5; X. 6, 5; 16,
10; 150, 3; 176, 2; 188, 1.
जातश्चेदसा VII. 2, 7.
जातश्चेदसि VI. 16, 42.
जातश्चेदसे I. 94, 1; 99, 1; III. 10, 3; V. 5,
1; VII. 14, 1; X. 91, 12; 115, 6.
जातश्चेदाः I. 77, 5; II. 4, 1; III. 1, 20; 5,
4; 23, 1; 26, 7; 29, 2; IV. 1, 20; 14,
1; 58, 8; VI. 4, 2; 10, 1; 12, 4; 15,
13; VII. 9, 4; 12, 2; 17, 4; X. 16, 9;
45, 1; 61, 14; 83, 2; 88, 4.
जातस्य I. 96, 7; II. 33, 3; IV. 7, 10; VIII.
2, 21.
जाता I. 181, 4; III. 39, 3; VI. 61, 12;
VIII. 1, 18; 39, 6; 88, 4; IX. 88, 2.
जाताः I. 23, 12; 184, 3; III. 4, 5; V. 55,
3; 87, 2; X. 7, 2; 63, 2; 72, 8; 80,
6; 90, 10; 97, 1.
जातान् IV. 2, 2.
जातानि I. 128, 4; V. 82, 9; VI. 25, 5;
VII. 82, 5; VIII. 41, 7; 62, 2; 96, 6;
97, 9; 100, 4; X. 153, 5.
जातारः IX. 106, 1; X. 12, 3.
जातारु III. 55, 5.
जातु X. 27, 11.
जातुश्चनी I. 103, 3.
जातुश्चिदस्य II. 13, 11.

जाते III. 31, 10; IV. 3, 11; VIII. 99, 3;
X. 88, 2; 130, 6.
जाते इति I. 185, 1; V. 47, 5; IX. 9, 3.
जातेन II. 25, 1; X. 45, 10.
जातेभिः III. 31, 11.
जातेषु IV. 18, 4.
जातेः V. 15, 2.
जातो II. 40, 1; V. 73, 4; VII. 33, 13.
जानत I. 68, 4; VIII. 72, 14.
जानता V. 51, 15.
जानतां X. 191, 2.
जानती I. 104, 5; 123, 9; 134, 1; III. 31, 6;
V. 45, 2.
जानतीः I. 140, 7; III. 31, 4; IV. 1, 16.
जानते III. 57, 3; VII. 76, 5; X. 30, 6;
71, 2.
जानन् I. 140, 7; III. 29, 10; IX. 70, 6;
96, 7.
जानतः I. 156, 3; X. 123, 4.
जानति III. 7, 5; X. 114, 2.
जानति III. 30, 13.
जानं I. 37, 9; V. 53, 1; X. 32, 3.
जाना I. 95, 3; X. 72, 1.
जानात् X. 139, 6.
जानाति V. 61, 7.
जानाति IV. 4, 6; VI. 9, 3.
जानाति I. 164, 37; VI. 9, 2.
जानीत I. 94, 8.
जानीच VIII. 18, 15.
जानीचः X. 34, 4.
जानीहि I. 51, 8; VII. 54, 1.
जानु X. 15, 6.
जां IX. 89, 2; X. 3, 2.
जानयः I. 23, 16; 31, 10; III. 57, 3; VI.
25, 3; VIII. 102, 13; IX. 26, 5; 65, 1;
66, 8; 89, 4; X. 10, 10.
जानये III. 31, 2.

जानयेद्य IV. 3, 9.
 जानातः VIII. 26, 21.
 जानातरं VIII. 26, 22.
 जानाता VIII. 2, 20.
 जानि III. 54, 9; VII. 72, 3; VIII. 6, 3;
 72, 4; X. 8, 7; 10, 4.
 जानिः I. 65, 4; 75, 3; 4; 123, 5; IV. 25,
 6; IX. 101, 14.
 जानिःश्च I. 166, 13; X. 55, 4; 64, 13.
 जानिःश्चाय I. 105, 9.
 जानिःश्विः I. 71, 7; 100, 11; VIII. 72, 14;
 IX. 28, 4; 37, 4; 68, 4; 72, 3.
 जानिं I. 111, 3; 124, 6; III. 2, 9; IV. 4,
 5; VI. 44, 17; VIII. 12, 31; IX. 96, 22.
 जानिःश्चत् X. 23, 7.
 जानिषु X. 21, 8.
 जानी इति I. 159, 4; 185, 5.
 जानीन् VI. 19, 8.
 जानीनां III. 1, 11.
 जान्योः V. 19, 4.
 जायत I. 128, 1; IV. 1, 11.
 जायतां I. 105, 15; X. 43, 9; 62, 8.
 जायते I. 31, 11; III. 4, 9; 10, 6; 39, 1;
 VI. 48, 5; VII. 50, 3; IX. 47, 3; X.
 39, 12; 87, 13.
 जायते II. 3, 9; III. 8, 5; IV. 11, 4; V. 1,
 4; 83, 4; VI. 7, 3; 48, 22; 70, 3; VII.
 90, 2; IX. 68, 5; 74, 4; X. 4, 5; 52, 3;
 85, 18; 88, 6.
 जायथाः III. 48, 2; VIII. 89, 5.
 जायते II. 35, 8; III. 36, 5; IV. 11, 3; V.
 19, 1; 58, 5.
 जायमानः I. 96, 1; 143, 2; 163, 1; 165, 9;
 III. 6, 2; 5; 8, 4; IV. 17, 7; 18, 5;
 22, 3; 50, 4; VI. 7, 5; 9, 1; 10, 4;
 44, 22; VII. 5, 7; 13, 2; 36, 3; 67, 2;
 99, 2; VIII. 96, 16; IX. 59, 4; 96, 10;
 X. 79, 4; 85, 19.
 जायमानं I. 60, 3; 164, 4; VI. 7, 4; IX.
 110, 8; X. 89, 13.

जायमानस्य I. 96, 7; II. 9, 5.
 जायमाना I. 92, 10; III. 39, 2; VI. 67, 4;
 X. 61, 19.
 जायमानाः VI. 52, 4.
 जायमानात् I. 95, 5.
 जायमानां V. 42, 13.
 जायमाने VIII. 70, 4; X. 95, 7.
 जायमानौ II. 40, 2.
 जायवः I. 119, 3; 135, 8.
 जायसे V. 3, 1.
 जायसे I. 127, 9; II. 1, 1; V. 11, 3; 6;
 VIII. 43, 9.
 जायस्य X. 183, 1.
 जाया I. 105, 2; III. 53, 4; 6; X. 17, 1;
 32, 3; 34, 3; 10; 13; 85, 29; 109, 4.
 जायाश्च I. 66, 3; 124, 7; IX. 82, 4; X.
 10, 7.
 जायां I. 82, 5; 116, 1; 117, 20; IV. 18,
 13; X. 34, 2; 4; 11; 85, 22; 38; 109,
 5; 149, 4.
 जायुः I. 67, 1.
 जाये X. 95, 1.
 जायेनहि I. 97, 4; IV. 2, 15.
 जायेनहि II. 33, 1.
 जायः I. 46, 4; 66, 4; 69, 1; 5; 117, 18;
 134, 3; VI. 55, 4; 5; VII. 9, 1; 10, 1;
 IX. 38, 4; 96, 23; 101, 14; X. 3, 3;
 11, 6; 111, 10; 162, 5.
 जायःश्च VII. 76, 3.
 जायं X. 106, 7.
 जायं I. 152, 4; IX. 56, 3; X. 7, 5; 42, 2;
 123, 5.
 जायंश्च IX. 32, 5.
 जायत्तुश्च X. 172, 2.
 जायत्तुं VI. 12, 4.
 जायस्य I. 92, 11.
 जायस्यश्च X. 34, 5.
 जायिषुः I. 125, 7; 139, 8.
 जाये V. 64, 2.

जाडयतः VIII. 94, 5.
जाडु VII. 46, 2.
जाडुषे I. 116, 20; VII. 71, 5.
जिगल्लवः IX. 101, 12; X. 78, 3; 5.
जिगल्लु VII. 65, 1.
जिगल्लु IX. 97, 17.
जिगल्लु इति X. 120, 7.
जिगल्लि V. 29, 4.
जिगल्लु IX. 71, 5.
जिगल्लु I. 85, 6; VII. 57, 7.
जिगल्लन V. 59, 6.
जिगल्लत II. 24, 12.
जिगल्लति V. 87, 4; VII. 4, 1; 71, 4; 104, 17;
X. 123, 8.
जिगल्लति I. 2, 3; 87, 5; III. 4, 3; 12, 2;
27, 1; 39, 1; 62, 13; VI. 6, 1; VII.
75, 4; 84, 1; VIII. 49, 2; IX. 14, 6;
96, 9; X. 6, 4; 8, 2; 47, 6.
जिगल्लु VIII. 45, 32.
जिगल्लु II. 34, 15.
जिगल्लु III. 34, 4; V. 45, 6; X. 102, 9.
जिगल्लु I. 30, 16; 116, 2; VI. 32, 3; X. 69,
11; 102, 5.
जिगल्लि X. 73, 3.
जिगल्लि III. 22, 3; V. 15, 4.
जिगल्लि II. 18, 8; V. 62, 9; VI. 19, 7;
X. 78, 4.
जिगीबाल् II. 12, 4.
जिगीबाल् I. 163, 7.
जिगीबसे X. 4, 3.
जिगीबा I. 171, 3; 186, 4.
जिगीबुः II. 38, 6.
जिगीबु VII. 57, 6.
जिगीबु I. 158, 2; IV. 50, 11.
जिगीबु I. 102, 10; IX. 66, 16; X. 69, 6.
जिगीबुः VI. 69, 8.
जिगीबुः VIII. 19, 18; X. 87, 19; 107, 9⁴.

जिगीबुः I. 101, 6.
जिगीबुः I. 17, 7; VII. 32, 12; VIII. 14, 6;
80, 6; IX. 65, 9; 100, 4.
जिगीबुः IX. 47, 5.
जिगीबुः VI. 46, 2; X. 127, 8.
जिगीबु I. 32, 13; VI. 69, 8; X. 48, 5.
जिगीबुः II. 30, 9.
जिगीबुः IV. 17, 14; V. 48, 3; X. 6, 4.
जिगीबुः II. 10, 4.
जिगीबुः II. 10, 5; X. 87, 1.
जिगीबुः I. 36, 15; 80, 13; VIII. 67, 11;
X. 102, 3.
जिगीबुः II. 23, 12; VI. 16, 32; 75, 19;
VII. 59, 8; X. 133, 3; 162, 3.
जिगीबुः IV. 23, 7; VII. 86, 4.
जिगीबुः I. 170, 2.
जिगीबुः VII. 83, 9.
जिगीबुः I. 54, 10; 80, 5; 6; VI. 56, 2; 57,
• 3; 75, 13; VIII. 17, 8; 29, 4; IX. 1,
10; 14, 4.
जिगीबुः I. 64, 11.
जिगीबुः III. 30, 4.
जिगीबुः I. 102, 7; VIII. 15, 3; 43, 32; 95,
9; IX. 100, 8.
जिगीबुः I. 112, 6.
जिगीबुः X. 152, 5.
जिगीबुः VIII. 76, 4.
जिगीबुः IX. 7, 9.
जिगीबुः X. 53, 11.
जिगीबुः IV. 25, 5.
जिगीबुः V. 34, 5; IX. 55, 4.
जिगीबुः X. 27, 4.
जिगीबुः V. 84, 1.
जिगीबुः III. 15, 6; VIII. 60, 12; IX. 108, 10.
जिगीबुः II. 23, 19; 24, 16; III. 3, 7; 53, 21;
VI. 35, 5; VIII. 32, 7.
जिगीबुः X. 66, 12.
जिगीबुः I. 118, 2.

जिन्वतं I. 157, 2; VI. 49, 6; VII. 104, 6;
VIII. 35, 16².

जिन्वति I. 162, 3; VIII. 44, 16.

जिन्वतु II. 40, 6; IV. 53, 7; VI. 49, 14;
X. 66, 3.

जिन्वते III. 2, 11.

जिन्वेष VI. 49, 11; VIII. 7, 21; X. 9, 3.

जिन्वेषः I. 112, 2; 6; 22; V. 74, 4; VIII.
22, 7.

जिन्वेषः II. 40, 3; IV. 45, 3.

जिन्वन् IX. 12, 6.

जिन्वन् I. 71, 1.

जिन्वतः I. 64, 8.

जिन्वति I. 164, 51.

जिन्वति I. 164, 51.

जिन्वति VIII. 84, 7.

जिन्वे IV. 21, 8.

जिन्वेयः IV. 19, 2; VIII. 45, 20.

जिन्वेः I. 180, 5.

जिन्वे VIII. 51, 2.

जिन्वे इति I. 110, 8; IV. 36, 3; X. 85, 27.

जिन्वेः I. 70, 5.

जिन्वे I. 111, 4; 112, 12.

जिन्वेः I. 181, 4; VII. 35, 5; X. 111, 3.

जिन्वेनां X. 103, 2.

जिन्वे X. 67, 9.

जिन्वे इति VI. 45, 15.

जिन्वेः I. 122, 15; IV. 39, 6; 40, 1; V.
42, 6.

जिन्वे X. 35, 6; 142, 6.

जिन्वे V. 83, 4.

जिन्वे V. 57, 3; 60, 2; VI. 18, 15; VIII.
7, 34; IX. 5, 5.

जिन्वे VII. 34, 24.

जिन्वे इति III. 31, 17; V. 32, 9.

जिन्वेः III. 38, 1.

जिन्वे I. 37, 7; V. 45, 3.

जिन्वे X. 59, 1.

जिन्वे VIII. 20, 6.

जिन्वे I. 105, 18; 166, 5; III. 51, 4; V.
32, 10; VII. 71, 1.

जिन्वे X. 83, 5.

जिन्वेनाम् I. 25, 2.

जिन्वे VIII. 58, 5.

जिन्वे X. 34, 2.

जिन्वे V. 78, 5.

जिन्वे I. 116, 9; VIII. 40, 5.

जिन्वे I. 85, 11.

जिन्वे I. 113, 5.

जिन्वे I. 95, 5; II. 35, 9.

जिन्वे I. 14, 8; 46, 10; 140, 2; 168, 5;
III. 35, 9; 10; V. 26, 1; 48, 5; 51, 2;
VI. 16, 32; 59, 6; 60, 10; 67, 8; VII.
16, 9; VIII. 17, 5; 72, 3; 4; 18; X.
4, 4; 37, 12; 46, 8; 53, 11; 79, 2;
87, 2.

जिन्वे X. 16, 8.

जिन्वे I. 87, 5; III. 57, 5; IV. 5, 10; 58,
1; VI. 6, 5; IX. 75, 2; X. 68, 6;
137, 7.

जिन्वे III. 20, 2; X. 78, 3.

जिन्वे VI. 16, 2; VIII. 43, 8.

जिन्वे II. 1, 13; 4, 4; IV. 7, 10; VI. 3, 4;
X. 8, 6; 53, 3.

जिन्वे III. 39, 3; IX. 73, 9; X. 163, 1.

जीर्जनत् I. 129, 11²; X. 115, 1.

जीर्जनत् IV. 16, 3; VIII. 12, 14.

जीर्जनत् I. 151, 1; IV. 6, 8; X. 11, 3.

जीर्जनत् I. 60, 3.

जीर्जनत् VII. 15, 4.

जीर्जनत् VI. 75, 1.

जीर्जते IX. 55, 4; X. 152, 1.

जीर्जते III. 59, 2; V. 54, 7.

जीर्जते X. 36, 6.

जीरसञ्चयः I. 141, 12; 157, 3; II. 4, 2.
 जीरसञ्चयं I. 119, 1.
 जीरः III. 3, 6; VII. 92, 2.
 जीरसदानवः II. 34, 4; V. 54, 9; VIII. 59, 4.
 जीरसदानवः V. 53, 5.
 जीरसदानवे X. 43, 8.
 जीरसदानुः V. 83, 1; VIII. 62, 3.
 जीरसदानुं I. 165, 15; 166, 15; 167, 11; 168, 10; 169, 8; 171, 6; 173, 13; 174, 10; 175, 6; 176, 6; 177, 5; 178, 5; 180, 10; 181, 9; 182, 8; 183, 6; 184, 6; 185, 11; 186, 11; 189, 8; 190, 8; IX. 97, 17.
 जीरदानु इति जीरसदानु V. 62, 3; VII. 64, 2.
 जीरदानो इति जीरसदानो IX. 87, 9.
 जीरे I. 44, 11; V. 31, 12.
 जीरयेः II. 17, 3; III. 51, 5.
 जीराः I. 135, 9; VII. 81, 3; IX. 66, 25.
 जीरो IX. 66, 9.
 जीव X. 161, 4.
 जीवः I. 113, 16; 164, 30; V. 44, 5; 78, 9.
 जीवसृग्मः X. 97, 11.
 जीवतः X. 164, 1; 2.
 जीवति I. 164, 42; X. 33, 9.
 जीवथः VI. 59, 1.
 जीवथन्तं X. 36, 8.
 जीवथन्त्याः I. 80, 4; X. 30, 14; 169, 1.
 जीवन्तं I. 48, 10.
 जीवन्ताय X. 161, 1.
 जीवन्तः I. 136, 6; X. 37, 6.
 जीवन्ति I. 164, 42.
 जीवन्तु X. 18, 4.
 जीवन्ताः V. 78, 9.
 जीवपीतः सन्तः I. 149, 2.
 जीवपुलाः X. 36, 9.
 जीवं I. 92, 9; 113, 8; 140, 8; 164, 30; IV. 51, 5; VII. 77, 1; X. 40, 10; 57, 5; 97, 17; 107, 1.

जीवयथ X. 137, 1.
 जीवस्याजं I. 31, 15.
 जीवस्यलोकं X. 18, 8.
 जीवसंज्ञे I. 104, 6; VII. 46, 4.
 जीवसे I. 36, 14; 37, 15; 72, 7; 79, 9; 89, 2; 91, 7; 117, 24; 119, 1; 146, 5; 155, 4; 172, 3; II. 28, 7; 39, 6; III. 36, 10; 53, 18; VI. 69, 5; VII. 62, 5; VIII. 6, 33; 18, 18; 22, 48, 4; 63, 9; 67, 12; 17, 68, 12; IX. 66, 30; 82, 4; 86, 38; X. 14, 14; 18, 6; 25, 4; 6; 35, 12; 36, 5; 57, 4; 58, 1; 144, 5; 185, 3; 186, 3.
 जीवाः VII. 32, 26; X. 18, 3; 36, 9; 37, 7; 8.
 जीवात् I. 84, 16.
 जीवातवे I. 94, 4; X. 59, 5; 60, 8; 170, 4; 186, 2.
 जीवाति X. 85, 39.
 जीवातुः X. 27, 24; 60, 7.
 जीवातुं I. 91, 6; VI. 47, 10; VIII. 47, 4.
 जीवान् II. 28, 9; VIII. 67, 5.
 जीवाभिः X. 19, 6.
 जीविता I. 113, 6; IV. 54, 2.
 जीवित् X. 33, 8.
 जीवेभ्यः VIII. 8, 23; X. 18, 4.
 जीवेन VII. 66, 16.
 जीविषः III. 53, 19.
 मुमुक्षुः VII. 103, 9.
 मुमुक्षु VIII. 81, 5.
 मुमुक्षोः I. 140, 13.
 मुमुक्षोत् I. 173, 2.
 मुमुक्षो इति I. 142, 8.
 मुमुक्षतः VIII. 31, 7.
 मुमुक्षुः I. 116, 10; V. 74, 5.
 मुमुक्षोत् I. 158, 6; II. 4, 5.
 मुमुक्षोन् इति I. 37, 8.
 मुमुक्षु VII. 61, 6.

मुमुक्षाः I. 91, 10; II. 36, 3; IV. 6, 4;
VIII. 66, 8.

मुमुक्षा VII. 23, 3.

मुमुक्षा I. 118, 7; II. 39, 8; V. 43, 11;
VII. 68, 1.

मुमुक्षाये V. 43, 5.

मुमुक्षासः IV. 34, 3.

मुमुषुः IX. 77, 3.

मुमुषुः I. 152, 5; 165, 2; VIII. 23, 9.

मुमुषे IV. 22, 1; X. 61, 25.

मुमुषे V. 39, 4.

मुमुहन् IV. 36, 7; VII. 59, 9.

मुमुष्वान् II. 20, 5; VIII. 64, 8.

मुमुष्य VI. 14, 1.

मुमुष्य IV. 23, 5; 24, 5; 25, 1.

मुमुष्यः IV. 2, 10; 9, 6; V. 30, 3; X. 8, 5.

मुमुष्य I. 173, 4; III. 4, 6; IV. 4, 10;
23, 4; VII. 26, 1; VIII. 96, 12.

मुमुष्य VII. 101, 5.

मुमुष्यते I. 93, 11.

मुमुष्यति VIII. 62, 1.

मुमुष्यति X. 32, 1.

मुमुष्यते IX. 103, 1.

मुमुष्य X. 63, 6.

मुमुष्यः VII. 82, 8.

मुमुष्यन् VII. 58, 3.

मुमुष्यसि VIII. 52, 1.

मुमुष्यति V. 58, 3; VII. 20, 10; 40, 3; 67, 9.

मुमुष्यति I. 169, 3; VII. 56, 20; X. 52, 2.

मुनाः I. 27, 7.

मुनाति VII. 86, 7.

मुनाम् I. 186, 5.

मुनासि I. 71, 6.

मुनीमसि IX. 79, 2.

मुरतं I. 182, 3.

मुरतां II. 34, 10.

मुरते VII. 68, 6.

मुरः I. 134, 1; 140, 4; IX. 65, 18.

मुपत् X. 20, 5.

मुपत् I. 25, 18; V. 13, 3; VII. 15, 6.

मुपतां X. 165, 2.

मुपथं V. 55, 10; X. 15, 4.

मुपथं I. 139, 11; V. 58, 3; VII. 56, 14;
X. 53, 4.

मुपते I. 148, 2; 167, 4; VII. 5, 6; 11, 4;
56, 20; VIII. 13, 6; IX. 102, 5.

मुपते I. 3, 9; 68, 2; 5; 127, 6; II. 27, 2;
40, 2; V. 41, 2; 46, 2; VI. 16, 8; 52,
11; VII. 34, 25; 35, 14; 52, 3; 58, 6;
64, 1; VIII. 13, 29; IX. 81, 5; X. 8,
3; 70, 8.

मुपतां III. 22, 4; VI. 52, 10.

मुपतां X. 53, 5.

मुपताः IV. 23, 1.

मुपथं I. 75, 1; 144, 7; II. 32, 6; 41, 18;
III. 24, 2; 28, 1; 6; 39, 7; 51, 6; 52,
2; 62, 4; V. 4, 4²; VI. 2, 10; 61, 14;
VII. 2, 1; VIII. 6, 32.

मुपथं I. 12, 12; 101, 10; III. 1, 1; 14, 2;
15, 2; 21, 1; 4; 28, 2; 4; 33, 8; 35,
10; 40, 8; 52, 1; 4; 61, 1; 62, 8; IV.
2, 20; 3, 15; V. 4, 8; 8, 4; 29, 15;
VI. 5, 6; 47, 10; VII. 22, 3; 42, 5;
54, 1; 2; 95, 5; 99, 7; VIII. 12, 5;
43, 16; 44, 2; 5; 90, 3; 102, 20; X.
15, 13; 69, 3; 4; 70, 1; 122, 3.

मुपथः I. 135, 2; II. 14, 9; III. 32, 5; 43,
4; 44, 1; IV. 23, 1; 58, 8; V. 51, 5;
VI. 47, 28; VII. 7, 2; 14, 3; 24, 4;
29, 2; 98, 2; VIII. 13, 13; 44, 8; 48,
2; 65, 8; 72, 2; IX. 97, 11; X. 6, 4;
69, 10; 122, 2; 160, 2; 179, 3.

मुपथा I. 118, 10; III. 58, 7; V. 75, 3;
VII. 38, 4; 95, 4; VIII. 57, 2.

मुपथाः I. 171, 2; III. 43, 2.

मुपथो VII. 66, 19.

मुपथे IV. 43, 1.

मुपेत् I. 131, 6.

शुभे II. 10, 5; VII. 34, 21; 86, 2;
 शुभेता V. 72, 3.
 शुभेता I. 93, 7; II. 36, 6; V. 78, 3; VI. 69, 1;
 4; VII. 93, 1; VIII. 35, 4; 38, 4; 6.
 शुभेता IV. 57, 5; V. 51, 6; VII. 70, 7; 73,
 3; VIII. 35, 5; 6²; 38, 5.
 शुभेता I. 136, 4; X. 65, 14.
 शुभे I. 44, 2; V. 4, 5; 13, 4; IX. 9, 2; 13,
 8; 70, 8; 97, 19; 108, 16.
 शुभे IX. 44, 2.
 शुभेस्तनः I. 163, 13.
 शुभेस्तनासः I. 87, 1.
 शुभेस्तनस्य VIII. 96, 11.
 शुभे I. 44, 4; III. 53, 3; 59, 5; VII. 97,
 5; VIII. 44, 7; 87, 3; 89, 7; IX. 97,
 22; X. 88, 1; 125, 5.
 शुभेयः I. 10, 12.
 शुभाः I. 10, 12; 182, 6; V. 33, 10.
 शुभानि I. 73, 10.
 शुभा I. 33, 2; IV. 29, 3.
 शुभासः IV. 37, 2.
 शुभिः X. 114, 1.
 शुभा VII. 33, 4.
 शुभा I. 118, 5; VIII. 62, 6; IX. 97, 16.
 शुभावान् I. 110, 6; 114, 3.
 शुभाव VII. 21, 8; VIII. 9, 10.
 शुभश्चास्यः I. 12, 6.
 शुभत VII. 15, 1; X. 14, 13.
 शुभते VI. 19, 6.
 शुभनः V. 72, 1.
 शुभयान् VII. 1, 17.
 शुभः VII. 4, 4.
 शुभरत्न I. 43, 8; III. 55, 2.
 शुभरायः I. 173, 11; IV. 17, 14; X. 12, 5.
 शुभराय I. 189, 1.
 शुभराया VIII. 26, 5.
 शुभरे V. 19, 2.
 शुभरे II. 9, 3.
 शुभभिः I. 58, 4; V. 1, 3; X. 21, 3.
 शुभनसि I. 4, 1; VIII. 52, 4.

शुभरे I. 48, 14; VIII. 8, 6.
 शुभराः VII. 1, 19.
 शुभोत I. 15, 9; II. 14, 1; VII. 102, 3.
 शुभोत II. 14, 5; 8; 9; III. 9, 8; 59, 1; 5;
 V. 28, 6; VII. 47, 3.
 शुभोतन VII. 98, 1; X. 179, 1.
 शुभोतन II. 32, 7; V. 5, 1; VIII. 44, 1; X.
 14, 5.
 शुभोति X. 79, 5.
 शुभोति X. 99, 4.
 शुभोति III. 18, 3; X. 83, 7.
 शुभोति I. 162, 19; II. 27, 1; X. 17, 11; 12;
 191, 3.
 शुभः I. 58, 7; 145, 3; VI. 66, 10; VIII.
 43, 10; 44, 5.
 शुभः VII. 85, 1; X. 81, 1.
 शुभतः VIII. 27, 22.
 शुभति II. 41, 18; V. 7, 5.
 शुभते X. 40, 4.
 शुभं X. 6, 5; 109, 5.
 शुभा I. 61, 5; 76, 5; II. 10, 6; 27, 1; III.
 31, 3; IV. 4, 2; VI. 11, 2; VII. 3, 4;
 X. 6, 4; 115, 2.
 शुभानः I. 75, 1; VIII. 23, 6.
 शुभाना VIII. 95, 5.
 शुभानाय VIII. 27, 21.
 शुभानासः VIII. 74, 6.
 शुभे IV. 37, 3; VI. 2, 3; X. 149, 5.
 शुभे VIII. 39, 3.
 शुः II. 14, 3.
 शुभयान् II. 31, 4.
 शुभश्चासि V. 31, 11.
 शुभश्चात् IV. 11, 4.
 शुभश्चास्य X. 93, 8.
 शुभश्चासिभिः V. 29, 9.
 शुभः VII. 21, 5.
 शुभः IV. 17, 12; IX. 97, 52.
 शुभे I. 127, 2.

जृताः IX. 64, 16.
 जृतिः I. 116, 2; III. 3, 8.
 जृति III. 34, 2; IV. 38, 9; IX. 97, 9.
 जृती VIII. 41, 6.
 जृत्या III. 12, 3.
 जृयीः I. 180, 5.
 जृयीऽइव I. 184, 3.
 जृयी IX. 86, 44.
 जृयीया I. 46, 3.
 जृयिः I. 127, 10.
 जृयिः I. 129, 8; VII. 39, 1; VIII. 72, 9.
 जृयिनी VI. 63, 4.
 जृयैः VI. 2, 7.
 जृयैति I. 128, 2.
 जृयैतु III. 23, 1.
 जृयैति I. 117, 4.
 जृयैत्ये I. 117, 7.
 जृवे VI. 6, 6.
 जृवेन् I. 191, 9.
 जेः VI. 4, 4.
 जेता I. 66, 2; 178, 3; II. 41, 12; IV. 20, 5; VI. 45, 2; IX. 90, 3; X. 55, 6; 107, 11.
 जेतारं I. 11, 2; V. 25, 6; VIII. 99, 7.
 जेतानि VI. 47, 26.
 जेन्यः I. 71, 4; 128, 7; 140, 2; 146, 5; II. 18, 2; V. 1, 5.
 जेन्य I. 130, 6; II. 5, 1; VIII. 101, 6; IX. 86, 36; X. 4, 3.
 जेन्यस्य VI. 42, 4; X. 61, 24.
 जेन्या I. 119, 5; III. 31, 11.
 जेन्यासू इति VII. 74, 3; VIII. 38, 7.
 जेनना X. 106, 6.
 जेषः I. 10, 8.
 जेषत् VIII. 40, 10.
 जेषान VIII. 63, 11; IX. 76, 5.
 जेषि VI. 45, 15; IX. 4, 1.
 जेषि I. 132, 4; II. 30, 8; 9; III. 54, 22; IX. 44, 6.

जेषे I. 100, 11; VI. 44, 18.
 जेष्य VII. 18, 13.
 जेष्य VI. 45, 12; X. 156, 1.
 जेष्यामि X. 34, 6.
 जेहमानं I. 110, 5; 163, 6.
 जेहमानस्य X. 3, 6.
 जेहमानाः X. 15, 9.
 जेतं I. 102, 3; 5; X. 36, 10; 103, 5.
 जेतस्य IX. 106, 2.
 जेता VIII. 15, 3.
 जेताय VIII. 15, 13; IX. 111, 3.
 जेतीः III. 31, 4.
 जेतौ I. 111, 3.
 जोगुवानः I. 61, 14.
 जोगुवां X. 53, 6.
 जोगुवे I. 127, 10; V. 64, 2.
 जोष X. 158, 2.
 जोषत् I. 167, 5.
 जोषत् X. 81, 7.
 जोषति X. 105, 8.
 जोषं I. 77, 5; 113, 10; II. 21, 3; 30, 2; 37, 1; IV. 27, 2; V. 33, 2; VI. 23, 8; 64, 5; 66, 4; VII. 43, 4; VIII. 19, 28; 94, 6; IX. 72, 3; X. 96, 7.
 जोषयते I. 83, 2.
 जोषयति III. 52, 3; IV. 32, 16; V. 3, 10.
 जोषयेते इति I. 95, 5; 6.
 जोषश्चाकं VI. 59, 4.
 जोषि II. 37, 6.
 जोषि IV. 9, 7.
 जोषिषत् II. 35, 1.
 जोषे I. 120, 1.
 जोषारऽइव IV. 41, 9.
 जोषा I. 173, 8.
 जोहवीति VII. 38, 6.
 जोहवीति III. 33, 4; 62, 2; V. 43, 1; VII. 41, 5; 56, 18.
 जोहवीनि III. 43, 3; V. 4, 10; VII. 93, 1.

जोहवीनि I. 34, 12; 164, 52; 175, 6; 176, 6; II. 10, 6; V. 69, 3; VI. 40, 3; VII. 29, 4; VIII. 97, 13.
जोहवत् IX. 66, 29.
जोहवतः VII. 93, 3.
जोहवती VII. 24, 2.
जोहवन्त VII. 21, 7.
जोहवानं V. 42, 7.
जोहवाना V. 47, 1.
जोहवानान् VII. 28, 3.
जोहवः II. 10, 1; 20, 3.
जोहवः I. 118, 9.
ज्ञातयः VII. 55, 5; X. 66, 14; 85, 28.
ज्ञाती इति X. 117, 9.
ज्ञायते IV. 51, 6.
ज्ञातः I. 109, 1.
ज्ञातव्यः VI. 1, 6.
ज्ञेयाः II. 10, 6.
ज्ञः I. 157, 1; IV. 50, 1; VI. 62, 1; VIII. 1, 18; X. 89, 1; 11.
ज्ञान् VII. 21, 6; 60, 2.
ज्ञायाः VII. 39, 3.
ज्ञा VI. 52, 15.
ज्ञायते VIII. 68, 3.
ज्ञया X. 166, 3.
ज्ञा VI. 75, 3.
ज्ञाकाः X. 133, 1.
ज्ञा IV. 27, 3.
ज्ञायः VI. 26, 7; VII. 32, 24; IX. 48, 5.
ज्ञायसः I. 27, 13.
ज्ञायस्ये I. 124, 8.
ज्ञायसं V. 44, 8.
ज्ञायाः VI. 75, 14; X. 51, 6.
ज्ञायान् III. 38, 5; IV. 30, 1; VI. 30, 4; VII. 20, 7; 86, 6; X. 50, 5; 90, 3.
ज्ञाशानं III. 53, 24.
ज्ञेयः I. 100, 4; VIII. 70, 1; 102, 11; IX. 66, 16; X. 50, 4; 180, 1.
ज्ञेयः IV. 33, 5; X. 11, 2.

ज्येष्ठतमा VI. 67, 1.
ज्येष्ठतमाय II. 16, 1.
ज्येष्ठताति V. 44, 1.
ज्येष्ठ I. 84, 4; 5; 127, 2; 136, 1; II. 35, 9; 38, 5; IV. 1, 2; V. 49, 2; VI. 46, 5; 48, 21; VII. 43, 4; 65, 1; 86, 4; 97, 3; VIII. 4, 4; 46, 19; 53, 1; 74, 4; X. 120, 1; 124, 8.
ज्येष्ठरात्रं II. 23, 1; VIII. 16, 3.
ज्येष्ठस्य IX. 97, 22.
ज्येष्ठा IV. 22, 9.
ज्येष्ठाः X. 78, 2.
ज्येष्ठाभिः VIII. 23, 23.
ज्येष्ठसः V. 87, 9; X. 78, 5.
ज्येष्ठे II. 18, 8.
ज्येष्ठे इति IV. 56, 1.
ज्येष्ठेन VIII. 2, 23.
ज्येष्ठेभिः I. 167, 2; X. 3, 5; 6, 1; 61, 17.
ज्येष्ठाय I. 5, 6; III. 50, 3.
ज्योक् I. 23, 21; 33, 15; 136, 6; II. 30, 10; IV. 25, 4; VI. 15, 1; 28, 3; VII. 22, 6; IX. 4, 6; 91, 6; X. 37, 7; 59, 6; 124, 1.
ज्योतिः I. 36, 19; 48, 8; 50, 10²; 57, 3; 59, 2; 69, 1; 86, 10; 92, 4; 17; 93, 4; 100, 8; 113, 1; 16; 117, 17; 21; 124, 1; 3; 182, 3; II. 11, 18; 27, 11; 14; III. 26, 8; 30, 14; 31, 4; 34, 4; 39, 7; 8; IV. 1, 14; 10, 3; 16, 4; 25, 3; 51, 1; V. 63, 4; 80, 2; 6; VI. 3, 1; 9, 4-6; 44, 23; 47, 8; VII. 5, 6; 32, 26; 33, 8; 10; 76, 1; 4; 77, 1; 78, 3; 79, 2; 81, 1; 82, 10; 90, 4; 101, 2; VIII. 6, 30; 12, 30; 16, 10; 24, 21; 25, 19; 48, 3; 73, 16; 89, 1; 101, 12; IX. 4, 2; 29, 2; 35, 1; 61, 16; 18; 66, 24; 86, 10; 92, 5; 94, 5; 97, 41; 107, 26; 113, 7; X. 12, 7; 35, 1; 5; 36, 3; 37, 8; 43, 4; 8; 54, 6; 55, 2; 56, 2; 67, 4; 10; 68, 11; 107, 1; 110, 7; 136, 1; 139, 1; 156, 4; 170, 2; 185, 3.

ज्योतिःशब्दाः VII. 33, 7; 101, 1.
 ज्योतिःशब्दलीकः VII. 35, 4.
 ज्योतिःशब्दात् I. 50, 4.
 ज्योतिःशब्दतः X. 66, 1.
 ज्योतिःशब्दायुः X. 123, 1.
 ज्योतिःशब्दः IX. 86, 45.
 ज्योतिःशब्दं I. 140, 1.
 ज्योतिःशब्दाः X. 63, 4.
 ज्योतिषः I. 23, 5; II. 28, 7; IV. 50, 4; X. 66, 2.
 ज्योतिषा I. 33, 10; 91, 22; II. 17, 4; 23, 2; 34, 12; III. 2, 3; IV. 13, 1; 14, 3; 38, 10; 52, 6; V. 2, 9; 14, 4; 31, 3; 80, 5; VI. 8, 3; 9, 1; 72, 2; VII. 78, 2; 80, 2; VIII. 98, 3; IX. 97, 39; 108, 12; X. 1, 1; 35, 6; 37, 3; 4; 43, 9; 55, 3; 56, 1; 68, 5; 87, 12; 127, 2; 178, 3.
 ज्योतिषा I. 113, 1.
 ज्योतिषि X. 54, 6.
 ज्योतिष्यात् I. 136, 3.
 ज्योतिष्यतः X. 53, 6.
 ज्योतिष्यता VII. 78, 1.
 ज्योतिष्यती I. 46, 6.
 ज्योतिष्यती I. 136, 3.
 ज्योतिष्यतः IX. 113, 9; X. 77, 5.
 ज्योतिष्यतं II. 23, 3; VIII. 58, 3.
 ज्योतीषि I. 55, 6; III. 10, 5; VIII. 15, 5; 44, 17; 62, 12; IX. 36, 3; 86, 29; 91, 6.
 ज्योतीः I. 95, 9; 101, 7; 140, 9; IV. 52, 5; V. 44, 6; VIII. 36, 1; IX. 68, 2; X. 92, 5.
 ज्योति IX. 71, 5.
 ज्योतः V. 32, 9.
 ज्योतानस्य X. 115, 4.
 ज्योतानो V. 66, 5.
 ज्योतिषि V. 8, 7; VI. 6, 6; VIII. 2, 33; X. 75, 7.

रु

ज

ट

ठ

ड

ढ

ण

त

त इति ते III. 33, 10.
 तंसयेपे इति X. 106, 1.
 तकात् I. 133, 4.
 तके I. 191, 15.
 तकाचानस्य I. 120, 6.
 तकावे IX. 97, 52.
 तकाः VI. 32, 5; IX. 32, 4; 67, 15.
 तकि IX. 16, 1.
 तकाः VIII. 69, 13.
 तकापीः I. 151, 5; X. 91, 2.
 तकापीये I. 134, 5.
 तका I. 66, 1.
 तका I. 51, 10; 121, 3; 127, 4; VI. 12, 5; VII. 64, 4; IX. 97, 22; X. 99, 1.
 तका I. 61, 6.
 तका I. 111, 2; 3; III. 38, 2; 54, 17; IV. 35, 6; 36, 8; 9; X. 101, 10.
 तका VII. 104, 4.
 तका I. 162, 6.
 तकाती I. 164, 41.

नक्षत्र IV. 36, 3; X. 53, 10.

नक्षत्रः X. 39, 4.

नक्षत्र I. 20, 3²; 111, 1⁴.

नक्षत्र V. 31, 4.

नक्षत्र IV. 33, 8.

नक्षत्र VI. 32, 1.

नक्षत्र IX. 112, 1.

नक्षत्र V. 73, 10.

नक्षत्रः II. 19, 8.

नक्षत्र VIII. 102, 8.

नक्षत्र I. 1, 6; 10, 2; 22, 20; 21; 24, 11²; 12³; 25, 6; 27, 10; 30, 4; 12; 31, 14; 32, 11; 12; 35, 6; 42, 5; 43, 4; 48, 4; 57, 4; 62, 6; 69, 4; 80, 10; 84, 9; 14; 86, 9; 89, 4⁶; 92, 13; 93, 4; 94, 8; 11; 14; 16; 95, 11; 96, 9; 98, 3²; 100, 19; 101, 11; 102, 11; 103, 1; 4; 5; 7; 8; 105, 4²; 9; 12; 17; 19; 106, 5; 7; 107, 3⁸; 108, 13; 109, 8; 110, 1; 3; 9; 111, 2; 5; 112, 25; 113, 9; 17; 20; 114, 2; 11; 115, 4²; 5; 6; 116, 2; 5; 6; 11-13; 117, 6; 8; 121, 10; 122, 3; 14; 123, 11; 129, 3²; 6; 7; 132, 3²; 133, 4; 135, 8; 136, 7; 139, 1; 8; 141, 1; 142, 10; 144, 3; 7; 152, 3; 154, 2; 5; 6; 159, 2; 5; 161, 2²; 4; 8; 11; 13; 162, 10; 11²; 164, 11; 22; 23; 26; 39²; 42; 48; 165, 3; 166, 1; 12²; 13; 14; 167, 10; 170, 1; 173, 1; 179, 5; 180, 4; 182, 8; 185, 3; 10; 191, 16; II. 4, 9; 5, 2; 3; 10, 5; 11, 19; 13, 1²; 3; 13; 14, 1; 8; 11; 12; 17, 1; 19, 7; 23, 4; 14; 15; 19; 24, 3; 6; 8; 16; 27, 8; 32, 2; 34, 10; 35, 11; 15; 38, 11; 39, 1; III. 4, 9; 5, 6; 9, 2; 7; 12, 9; 14, 7; 30, 12; 32, 9; 33, 7; 36, 9; 38, 4; 7; 39, 5; 48, 2; 53, 4; 54, 9; 17; 57, 1; 62, 3; 10; IV. 1, 14; 16; 3, 5; 4, 11; 10, 6; 11, 2; 20, 9; 10; 22, 1; 27, 4; 28, 1; 5; 30, 19; 23; 33, 5; 35, 9; 36, 1; 3;

4; 43, 6; 51, 11²; 53, 1²; 54, 4²; 55, 10; 58, 9; V. 3, 10; 12; 25, 7; 29, 3; 30, 1; 31, 7; 35, 2; 39, 1; 2; 47, 7²; 49, 4²; 53, 13; 54, 5; 15; 55, 7; 56, 2; 62, 1; 2; 66, 5; 67, 5; 73, 4; 74, 1; 82, 1; 5; 85, 7; 87, 2²; VI. 5, 6²; 17, 6; 18, 3²; 5; 13; 15; 20, 7; 21, 7; 22, 4; 23, 5; 26, 5; 7; 30, 3; 4; 34, 3; 35, 2; 44, 6; 45, 22; 33; 46, 8; 47, 10; 18; 48, 22; 49, 14⁴; 51, 7; 52, 1; 56, 4; 62, 8; 65, 2; 66, 1; 67, 8; 69, 5; 8; 72, 1; VII. 16, 4; 18, 17; 32, 24; 33, 10; 34, 23³; 24; 25; 38, 6; 40, 2; 50, 2; 3; 52, 2; 3; 54, 1; 58, 4; 5; 59, 9; 66, 12; 16; 70, 1; 81, 5²; 86, 2-4; 93, 7; 94, 9; 99, 7; 100, 5; 101, 5; 6; 103, 5; 7; 104, 3; 12; VIII. 3, 9²; 10; 20; 4, 4; 16; 17; 6, 5; 9, 2; 13; 13, 5; 20²; 15, 6; 18, 12; 18; 19, 15; 16; 20, 14²; 24, 11; 25; 25, 13; 14²; 21; 27, 20; 22; 28, 4; 32, 3; 33, 17; 40, 6; 41, 4; 43, 10; 33; 45, 6²; 27; 31; 40; 46, 28²; 47, 3; 10; 13; 14; 18; 57, 3; 59, 3; 61, 6; 13; 62, 3; 8; 9; 63, 3; 10; 65, 8; 66, 5; 67, 19; 69, 13; 72, 17; 80, 9; 83, 1; 88, 3; 89, 5²; 6³; 92, 5; 31; 93, 4; 5; 96, 2; 12; 97, 15; 99, 2; 102, 21; IX. 1, 5; 19, 1; 67, 21; 73, 9; 83, 1²; 92, 5; 96, 4²; 97, 41; 101, 13; 111, 2; X. 2, 3-5; 10, 4; 12, 3; 16, 6; 17, 2; 22, 7; 27, 18; 21; 28, 8; 30, 12; 32, 3; 4; 34, 12; 13; 35, 8; 12; 36, 2; 9; 10; 37, 1; 6; 10-12; 38, 2; 39, 2; 40, 9; 11²; 43, 5; 47, 8²; 49, 10; 51, 1²; 53, 4; 55, 1; 6; 58, 1; 61, 5; 13; 18; 24; 62, 4; 67, 11; 68, 8; 69, 3; 71, 1; 72, 3²; 73, 9; 74, 4; 6; 76, 2; 3; 79, 4; 81, 4; 85, 14; 16; 87, 12; 90, 12; 92, 13; 93, 14; 94, 13; 95, 5; 11; 13; 97, 4; 103, 2²; 106, 1; 108, 2; 112, 4; 114, 8; 117, 4;

120, 1; 7; 124, 4; 126, 2; 129, 2-4;
 135, 5; 139, 4²; 5; 143, 4; 144, 6; 155,
 3; 159, 1; 4; 179, 3.
 ततः I. 83, 5; 164, 25; 42; 191, 15; III.
 37, 11; VII. 27, 3; 33, 13²; VIII. 5,
 19; 61, 13; 97, 3; X. 27, 22; 85, 5;
 88, 6; 90, 4; 97, 12; 121, 7; 125, 7;
 135, 6; 186, 3; 190, 1².
 ततः IX. 112, 3; X. 130, 1.
 ततश्च I. 52, 7; III. 8, 6; VI. 3, 8; X.
 105, 6.
 ततश्च I. 32, 2; 121, 12.
 ततश्चिरे X. 92, 7.
 ततश्चुः I. 20, 2; IV. 34, 9.
 ततश्चुः IV. 58, 4; VIII. 97, 10; X. 5, 6;
 46, 9; 48, 11; 80, 7.
 ततश्चे V. 33, 4.
 ततनः I. 38, 14; VII. 2, 1.
 ततनन् VIII. 21, 18.
 ततनन् I. 166, 14; VII. 88, 4; X. 37, 2.
 ततनन् IV. 5, 13.
 ततनैत I. 52, 11.
 ततनाम I. 160, 5; V. 54, 15.
 ततनुहि V. 34, 3.
 ततने VII. 29, 3.
 ततंथ VI. 1, 11; 4, 6; X. 1, 7.
 ततंथ I. 91, 22; III. 6, 5; VI. 6, 6; 16, 21;
 VII. 5, 4; VIII. 48, 13.
 तत्संज्ञाय VIII. 47-16.
 ततन्युः I. 141, 13.
 ततन्वा VI. 21, 3.
 ततन्वान् VII. 61, 1.
 ततथ VII. 104, 15.
 तत्संज्ञयः V. 47, 2.
 ततथते IV. 2, 6.
 तत्संज्ञयसे VIII. 47, 16.
 तत्संज्ञयाः II. 13, 3; 38, 1.
 ततं I. 110, 1; II. 3, 6; VII. 33, 9; IX. 22,
 7; 69, 6.

ततरुषः VI. 12, 2.
 ततर्दे I. 32, 1; IV. 23, 8.
 ततदिय IX. 110, 5.
 ततस्य VIII. 91, 5; 6.
 ततछे IV. 23, 5; 50, 2; X. 89, 15.
 ततछे I. 131, 3.
 तताः II. 5, 2.
 ततान V. 1, 7; VII. 23, 1; X. 88, 12;
 178, 3.
 ततान I. 35, 7; 105, 12; 126, 2; III. 53,
 15; IV. 38, 10; V. 54, 5; 76, 3; 85, 2;
 VI. 12, 1; X. 80, 4; 111, 4.
 तताप X. 34, 11.
 ततार VII. 33, 3.
 ततुदिः I. 145, 3; VI. 24, 2; 68, 7.
 ततुदि IV. 39, 2; VI. 22, 2.
 ततुदाना IV. 28, 5.
 ततुदानाः V. 53, 7.
 ततुपि III. 40, 2.
 ततुषायः I. 31, 7; 130, 2; II. 4, 6; VI.
 15, 5.
 ततुषायं I. 130, 8; 173, 11.
 ततुषाया X. 95, 16.
 ततुषुः X. 15, 9.
 तते X. 130, 1.
 तते I. 83, 5.
 तत्संज्ञोक्तः I. 15, 1.
 तत्संज्ञोक्ता IV. 49, 6.
 तत्संज्ञोक्ते III. 35, 7.
 तत्संज्ञोक्ताः VII. 29, 1.
 तत्संज्ञोक्ताः V. 1, 8.
 तत्संज्ञे I. 46, 12; 155, 4; VIII. 39, 4.
 तत्त्रिरे I. 164, 5.
 तत्त्रिरे VIII. 6, 25; IX. 108, 6.
 तत्त्रे X. 130, 2.
 तत्संज्ञुः X. 61, 18.
 तत्सं I. 9, 6; 13, 12; 105, 9; 135, 7; 170,
 4; V. 5, 10; VI. 16, 17; 57, 4; 75, 8;

11; 17; VII. 83, 2; VIII. 58, 1; IX. 113, 8; X. 16, 3; 17, 4; 34, 13²; 64, 13.
 तले X. 132, 7².
 तलो इति I. 37, 14; VIII. 56, 4.
 तत्त्वशः II. 37, 1.
 तत्त्वशाथं II. 14, 2.
 तत्त्वार I. 145, 4.
 तत्त्वसिनाथ I. 61, 4.
 तत्ता I. 30, 12; 136, 4; 162, 19; VI. 52, 5; VII. 55, 6; VIII. 20, 17; 28, 4; 36, 7; 61, 4; X. 33, 9; 90, 14; 108, 2; 109, 3.
 तदानीं X. 129, 1.
 तदिहत्त्वयोः VIII. 2, 16.
 तनत् I. 91, 23.
 तनयः III. 1, 23; VII. 1, 14.
 तनयं I. 64, 14; 92, 13; II. 23, 19; 24, 16; 25, 2; III. 15, 2; VI. 13, 6; 48, 10; VII. 56, 20; 60, 8; IX. 74, 5; X. 39, 14.
 तनयस्य I. 100, 11; 112, 4; 22; 166, 8; II. 30, 5; IV. 24, 3; VI. 19, 7; 44, 18; VII. 82, 9.
 तनया VIII. 25, 2.
 तनयानि IX. 91, 6; X. 4, 7.
 तनयाथ I. 62, 3; 96, 4; 114, 6; 183, 3; 184, 5; 189, 2; II. 33, 14; III. 53, 18; IV. 12, 5; V. 53, 13; 69, 3; VI. 1, 12; 50, 7; 62, 10; VII. 52, 2; VIII. 9, 11; X. 35, 12.
 तनयिल्लुः X. 66, 11.
 तनयिल्लोः IV. 3, 1.
 तनये I. 31, 12; 114, 8; 147, 1; IV. 41, 6; VI. 18, 6; 19, 12; 25, 4; 31, 1; VII. 1, 21; 67, 6; 84, 5; VIII. 23, 12; 71, 13; 103, 7; X. 147, 3.
 तनयेषु VII. 46, 3.
 तनयापहे I. 170, 4.
 तनसा V. 70, 4.
 तना I. 3, 4; 26, 5; 38, 13; 39, 4; 77, 4; II. 2, 1; III. 25, 1; 27, 9; VI. 49, 13;

VII. 104, 10; 11; VIII. 25, 2; 40, 7; 94, 5; IX. 1, 6; 16, 8; 34, 1; 52, 2; 58, 4; 62, 2; 71, 2; X. 50, 6; 148, 1.
 तना X. 93, 12.
 तनाथ I. 39, 7; VIII. 18, 18.
 तनु I. 120, 11.
 तनुते I. 101, 7; 115, 4; X. 130, 2.
 तनुथाः V. 79, 9.
 तनुध्वं X. 101, 2; 3.
 तनुध्व I. 142, 1; II. 33, 14; IV. 4, 4; VIII. 13, 14; X. 120, 4.
 तनुहि IV. 4, 5; X. 116, 6; 134, 2.
 तनू इति X. 183, 2.
 तनूः IV. 10, 6; VI. 24, 7; 75, 12; VIII. 3, 24; X. 56, 2; 83, 5; 85, 30; 100, 10.
 तनूकृत् I. 31, 9.
 तनूकृत्स्यः VIII. 79, 3.
 तनूकृते VIII. 86, 1.
 तनूकर्मः X. 154, 3.
 तनूकर्मस्य X. 4, 6.
 तनूकर्मपात् I. 188, 2; III. 4, 2; X. 110, 2.
 तनूकर्मपात् I. 13, 2; 142, 2.
 तनूकर्मपात् III. 29, 11; IX. 5, 2.
 तनूकर्मपात् X. 92, 2.
 तनूनीं I. 5, 10; 89, 9; 179, 1; II. 9, 2; 21, 6; 23, 8; 39, 4; V. 4, 9; 67, 5; VI. 48, 2; 51, 6; VII. 34, 13; 104, 10; IX. 66, 18; X. 157, 3.
 तनूस्था VII. 66, 3; VIII. 9, 11.
 तनूस्थाः IV. 16, 20; VI. 46, 10; X. 46, 1; 69, 4; 88, 7; 8.
 तनूस्थां VIII. 71, 13.
 तनूभिः I. 89, 8; 165, 11; IV. 2, 14; 51, 9; V. 70, 3; 4; VII. 57, 3; 86, 5; X. 128, 5.
 तनूध्वः X. 158, 4.
 तनूध्वं II. 1, 9.
 तनूध्वपां VI. 25, 4; VII. 93, 5.
 तनूध्वं V. 34, 3.

तन्वु I. 55, 8; 68, 4; 85, 3; 88, 3; III.
19, 5; 53, 18; V. 57, 6; 60, 4; VI. 46,
4; 74, 3²; VII. 30, 2; VIII. 20, 6; 12;
26; 39, 2; IX. 65, 30; X. 56, 4; 5;
57, 6; 132, 5.

तने II. 9, 2; V. 41, 9; VI. 46, 12; VIII.
26, 2; 46, 25; 68, 12; IX. 44, 1.

तनोनि X. 125, 6.

तनोधि IV. 52, 7.

ततयः VI. 24, 4.

ततयः IX. 83, 2; X. 134, 5.

ततुः II. 28, 5; IX. 73, 9; X. 57, 2.

ततुभिः X. 130, 1.

ततु I. 142, 1; 159, 4; II. 3, 6; IV. 13, 4;
VI. 9, 2; 3; VIII. 13, 14; IX. 22, 6;
7; 69, 6; 86, 32; X. 5, 3; 53, 6; 56,
6; 172, 3.

ततुन् I. 164, 5.

ततुन् X. 71, 9.

तदते I. 138, 1².

तदुन् II. 30, 7.

तदुयुः VIII. 92, 30.

तन्यता I. 80, 12.

तन्यति VI. 38, 2.

तन्यतुः I. 23, 11; 32, 13; 116, 12; V. 25, 8;
VI. 6, 2; VII. 3, 6; IX. 100, 3; X.
65, 13.

तन्यतु I. 52, 6; IX. 61, 16.

तन्यतोः X. 66, 10.

तन्यतोः इव IV. 38, 8.

तन्यवः V. 63, 2; 5.

तन्यः I. 31, 12; 72, 3; 5; 114, 7; 140, 6;
11; 162, 20; 165, 5; II. 17, 7; 36, 5;
39, 6; III. 20, 2; 50, 1; IV. 16, 17;
24, 3; V. 15, 3; 41, 17; 60, 4; 80, 5;
VI. 46, 12; VII. 56, 11; 59, 7; 91, 4;
VIII. 44, 15; 48, 9; X. 4, 7; 7, 7; 8,
3; 16, 4; 28, 11; 12; 51, 1; 2; 4;
54, 3; 56, 1; 72, 8; 95, 5; 9; 97, 10;
98, 10; 100, 10; 107, 6; 108, 6.

तन्यते VI. 59, 7.

तन्यते I. 134, 4; 159, 4; V. 13, 4; 15, 3;
47, 6; IX. 10, 5; 66, 5; X. 71, 9;
101, 4.

तन्यन् X. 53, 6.

तन्यतः IV. 45, 2.

तन्यति I. 19, 8.

तन्यति IX. 99, 1.

तन्य I. 123, 11; 147, 2; 4; II. 17, 2; III.
1, 1; 18, 4; 48, 4; 51, 11; 53, 8; IV.
16, 14; V. 80, 4; VI. 11, 2; 51, 7;
66, 4; VII. 8, 5; 95, 3; 101, 3; 104,
17; VIII. 11, 10; 44, 12; 76, 12; 91,
6; 96, 15; IX. 70, 8; 73, 2; 96, 20;
X. 7, 6; 10, 3; 7; 11, 12; 13, 4; 15,
14; 56, 2; 59, 5; 7; 71, 4; 81, 5; 85,
27; 104, 9; 112, 3; 116, 6; 120, 9;
128, 1; 157, 2; 169, 3.

तन्या I. 123, 10; 124, 6; 181, 4; II. 10, 5;
35, 13; 39, 2; III. 4, 6; 15, 2; 34, 1;
41, 6; IV. 38, 7; 56, 6; VI. 9, 4; 49,
13; 75, 1; VII. 3, 9; 19, 2; 11; 72,
1; 86, 2; 99, 1; 104, 10; 11; VIII.
1, 18; 100, 1; X. 10, 11; 12; 14, 8;
16, 5; 27, 2; 34, 6; 54, 2; 65, 2;
128, 3.

तन्याये इति X. 106, 1.

तन्यातः III. 3, 6; IX. 86, 32.

तन्यातं IX. 22, 6.

तन्याता IX. 102, 7.

तन्याताः VII. 10, 2; VIII. 43, 20; 59, 6;
X. 90, 15.

तन्यि I. 55, 8; II. 16, 2; IV. 6, 6; VI. 49,
12; VIII. 96, 11; X. 65, 7; 66, 9.

तन्ये I. 23, 21; 84, 17; 165, 11; 15; 166,
15; 167, 11; 168, 10; 189, 6; II. 39,
5; IV. 18, 10; V. 4, 6; VI. 18, 14;
40, 4; 41, 5; 46, 12; VIII. 17, 6; 46,
15; 68, 12; 96, 10; X. 8, 4.

तप III. 18, 2; VI. 5, 4; 22, 8.

तप II. 23, 14.
 तपः VII. 82, 7; X. 109, 1; 154, 2; 167, 1.
 तपःश्चान् X. 154, 5.
 तपःसभिः VII. 1, 7.
 तपत् I. 162, 20.
 तपत्त VIII. 89, 7.
 तपत्तं VII. 104, 1.
 तपति II. 24, 9; III. 53, 22; X. 60, 11.
 तपतु VIII. 18, 9; X. 16, 4; 182, 3.
 तपनः II. 23, 4.
 तपनाः X. 34, 7.
 तपनी II. 23, 14.
 तपतः V. 43, 7.
 तपतं IX. 107, 20.
 तपति VI. 59, 8; VII. 34, 19.
 तपति I. 105, 8; III. 53, 14; VII. 83, 5;
 X. 27, 23.
 तपसः X. 129, 3; 183, 1²; 190, 1.
 तपसा VI. 5, 4; VIII. 59, 6; 60, 16; IX.
 113, 2; X. 16, 4; 83, 2; 3; 87, 14;
 154, 2²; 169, 2.
 तपसे X. 109, 4.
 तपस्य X. 16, 4.
 तपस्यतः X. 154, 4; 5.
 तपस्यान् VI. 5, 4.
 तपाति V. 79, 9.
 तपिह VI. 5, 4.
 तपिहाः X. 87, 20.
 तपिहां III. 30, 16.
 तपिहेन IV. 5, 4; VII. 59, 8; X. 89, 12.
 तपिहेः IV. 4, 1; VII. 15, 13.
 तपुः II. 4, 6; VI. 62, 8; VII. 104, 2.
 तपुःश्चयाभिः X. 87, 23.
 तपुःसर्जभ I. 36, 16.
 तपुःसर्जभः I. 58, 5.
 तपुःसर्जभस्य VIII. 23, 4.
 तपुःस्य III. 35, 3.
 तपुःस्यूता VII. 3, 1; X. 182, 3.
 तपुःस्यपेभिः VII. 104, 5.

तपुचः III. 39, 3.
 तपुचा II. 30, 4; 34, 9; VIII. 23, 14.
 तपुचिं I. 42, 4; III. 30, 17; VI. 52, 3.
 तपूषि IV. 4, 2; VI. 52, 2.
 तपो इति III. 18, 2².
 तपोः IX. 83, 2.
 तपः V. 30, 15.
 तपं I. 112, 7; 118, 7; IV. 1, 6; X. 39, 9.
 तपाः VII. 103, 9.
 तप्यतुः II. 24, 9.
 तप्यते I. 164, 13; X. 34, 10; 95, 17.
 तं I. 4, 9; 10, 6³; 18, 5; 23, 23; 30, 10;
 31, 7; 13; 33, 11; 36, 7; 11²; 39, 8;
 40, 6; 45, 10; 47, 1; 52, 3; 4; 53, 2;
 55, 3; 56, 2; 57, 6; 59, 2; 60, 3; 5;
 66, 5; 73, 4; 74, 5; 77, 2; 3; 78, 2-4;
 80, 7; 81, 1; 82, 4; 83, 1; 89, 5; 91,
 14; 92, 8; 96, 3; 100, 7²; 8³; 13²;
 102, 1; 3; 104, 1; 105, 7; 15; 16;
 113, 3; 116, 3; 16; 117, 4; 15; 121,
 10; 123, 5; 125, 1; 127, 5; 128, 2;
 129, 1; 2; 131, 2; 4; 7; 132, 6; 136,
 4; 5²; 140, 8; 141, 10; 143, 6; 144,
 5; 145, 1; 2; 3²; 151, 7; 156, 3; 4²;
 162, 15; 164, 49; 166, 8; 167, 7; 169,
 4; 173, 5; 180, 10; 183, 1; 186, 7;
 187, 11; 190, 2; II. 2, 3-5; 6, 3; 9,
 3; 13, 5; 14, 4; 11; 20, 4²; 23, 4-7;
 24, 4; 6; 7; 26, 4; 27, 13; 30, 2; 9;
 11; 34, 7; 9; 35, 3; 4; 13; 37, 2;
 38, 9; 40, 3; III. 2, 13; 14; 8, 4; 9,
 6; 10, 9; 13, 2²; 3; 26, 2; 9; 27, 4;
 6; 14; 28, 2; 29, 10; 30, 19; 31, 4;
 19; 42, 2; 46, 5³; 47, 5; 48, 2; 53,
 21; 58, 9; IV. 1, 9; 2, 8; 4, 4; 5, 7;
 7, 5; 6; 10, 1; 13, 3; 15, 6; 10; 16,
 9; 16; 21, 4; 24, 3; 6; 25, 5; 32, 13;
 36, 7; 9; 37, 8; 39, 1; 3; 46, 6; 50,
 1; 9; 58, 11; V. 2, 6; 6, 1; 9, 7; 14,
 2; 3; 16, 4; 17, 2; 18, 3; 20, 1; 22,
 4; 23, 2; 24, 4; 26, 2; 29, 12; 30, 15; .

32, 6; 11; 33, 3; 35, 1; 5; 40, 9; 42, 10; 11; 44, 1; 8; 14³; 52, 13; 53, 10; 54, 12; 56, 7; 9; 58, 1; 63, 4; 82, 3; VI. 1, 2; 6; 3, 2; 5, 4; 7; 10, 2; *3; 15, 10; 11³; 16, 11; 14; 32; 19, 4; 7; 20, 1; 21, 6; 22, 1; 2; 3²; 5; 7; 23, 9; 24, 6; 10; 33, 1; 35, 5; 36, 3; 38, 3; 40, 2; 44, 5; 14; 45, 10; 46, 3; 48, 14; 52, 1; 2; 8; 54, 4; 60, 10; 66, 11; 75, 19; VII. 1, 2; 3, 5²; 4, 5; 5, 9; 6, 4; 16, 4; 12; 20, 5; 25, 2; 26, 4; 31, 8; 32, 12-14; 41, 5; 47, 1; 2²; 59, 8; 68, 9; 82, 7; 90, 2; 97, 3-6; 98, 4; 100, 5; 104, 16; VIII. 2, 3; 3, 8; 6, 9; 16; 17; 27; 12, 1-3; 13, 3; 17; 18; 24; 15, 1; 4; 16, 3; 5; 6²; 9³; 18, 14; 19, 1; 6; 32; 21, 9; 23, 7²; 16; 20; 24, 18; 26; 27, 15; 31, 2; 17; 32, 13; 39, 8; 40, 10; 11; 41, 2; 43, 20; 23; 28; 46, 6; 7; 12; 47, 7; 16; 51, 3; 5; 6; 53, 8; 58, 3; 60, 16; 61, 2²; 14; 62, 12; 64, 7; 12; 68, 10²; 69, 11; 70, 2; 3; 8; 71, 4; 72, 3; 75, 5; 14; 81, 8; 84, 8; 88, 1; 90, 6; 93, 7; 95, 6; 96, 6; 13; 20; 97, 2; 3; 13; 102, 17; IX. 1, 7; 8; 2, 8; 6, 6; 12, 5; 17, 7; 26, 1-6; 35, 5; 43, 1; 2; 48, 1; 52, 3; 53, 4; 60, 2; 61, 14; 62, 17; 18; 63, 17; 64, 23; 65, 11; 27; 66, 20; 67, 30; 68, 6; 71, 2; 74, 1; 4; 80, 4; 5; 86, 39; 95, 4²; 98, 9; 12; 99, 3-5; 101, 3; 9; 105, 1; 107, 13; 17; 109, 11; 113, 3³; 114, 1; X. 6, 5; 7; 12, 6; 16, 4³; 10; 13; 17, 12; 13; 19, 4; 21, 4; 27, 3; 4; 7; 11; 16; 30, 9; 37, 5; 67, 38, 4; 39, 1; 11; 42, 9; 45, 2; 9; 10; 46, 8; 51, 3; 57, 2; 62, 9; 67, 9; 82, 3; 6; 7; 83, 5; 87, 6-8; 114, 17; 88, 5; 8³; 10; 90, 7; 91, 6³; 8²; 97, 22; 101, 8; 102, 9; 10; 107, 5; 6²; 108, 4; 7; 110, 9; 113, 1; 2; 114, 4³; 7; 118, 5; 6; 9;

122, 3; 125, 5³; 126, 1; 133, 2; 4; 135, 4; 160, 4; 161, 2; 162, 2; 3; 163, 5; 164, 5²; 184, 3.

तमः I. 32, 10; 38, 9; 46, 6; 54, 10; 56, 4; 86, 10; 91, 22; 92, 4; 113, 16; 117, 17; 123, 7; II. 24, 3; IV. 1, 17; 13, 4; 45, 2; 52, 6; V. 14, 4; 31, 3; VI. 8, 3; 10, 4; 21, 3; 48, 6; 64, 3; 65, 2; VII. 9, 2; 75, 1; 78, 3; 79, 2; 80, 2; 81, 1; IX. 108, 12; X. 37, 4; 68, 5; 11; 88, 12; 113, 7; 124, 1; 127, 2; 3; 7; 129, 3; 152, 4; 172, 4.

तमःऽगां V. 32, 4.

तमःऽभिः VIII. 6, 17.

तमःऽवृथः VII. 104, 1.

तमःऽहर्न I. 140, 1.

तमःऽहर्ना III. 39, 3.

तमः II. 30, 7.

तमसः I. 33, 10; 50, 10; 92, 6; 121, 10; 173, 5; 183, 6; 184, 6; III. 5, 1; 31, 4; 39, 7; IV. 51, 1-3; V. 1, 2; VI. 50, 10; 65, 1; VII. 67, 2; 71, 5; X. 1, 1; 107, 1.

तमसा I. 123, 6; II. 23, 18; IV. 6, 6; V. 40, 5; 6; X. 88, 2; 89, 15; 113, 6; 129, 3; 162, 6.

तमसि I. 100, 8; 117, 5; 182, 6; III. 39, 5; V. 32, 5; 6; VI. 9, 7; VII. 6, 4; 104, 3; X. 51, 5; 67, 4.

तमसे IV. 13, 3.

तमसि II. 17, 4; 23, 3; 40, 2; III. 27, 13; IV. 16, 4; 50, 4; V. 31, 9; 80, 5; VI. 4, 6; 9, 1; 72, 1; VII. 56, 20; 63, 1; 77, 1; 78, 2; VIII. 43, 32; 74, 5; IX. 9, 7; 66, 24; 100, 8; X. 1, 2; 68, 9; 73, 5; 89, 2.

तमिदीचीः VIII. 48, 11.

तमिद्याः II. 27, 14.

तंसं I. 132, 6²; VIII. 68, 7; X. 125, 5.

तस्याः X. 73, 5.

तथा I. 22, 3; 85, 11; III. 57, 5; VI. 41, 2; 45, 14; 53, 8; VIII. 74, 8; IX. 45, 6; 49, 2; X. 87, 13.
 तयोः I. 17, 6; 21, 1; 22, 14; 136, 3; 164, 20; III. 55, 11; 15; V. 86, 3; VII. 104, 12; X. 114, 1.
 त्र VIII. 75, 15; IX. 59, 3.
 त्रः I. 33, 12; 190, 7; VII. 91, 4; VIII. 67, 19.
 त्रःभिः II. 39, 3; VIII. 66, 1.
 त्रण्यः IV. 4, 12; VII. 67, 8.
 त्रणि III. 11, 3.
 त्रणिः I. 50, 4; 112, 4; 121, 6; 128, 6; III. 49, 3; IV. 45, 5; VII. 26, 4; 32, 9; 20; 63, 4; X. 88, 16.
 त्रणिऽत्वा I. 110, 6.
 त्रणिऽत्वेन I. 110, 4.
 त्रणिऽभिः IV. 33, 1; VIII. 60, 8.
 त्रणिं III. 29, 13; IV. 45, 7; VIII. 45, 28.
 त्रये VI. 1, 5.
 त्रय IX. 58, 1; 107, 15.
 त्रय X. 42, 1; 53, 8.
 त्रयि III. 49, 2; VII. 1, 5; IX. 96, 15.
 त्रयि VI. 2, 4; VII. 59, 2; IX. 111, 1; X. 61, 16.
 त्रये X. 106, 9.
 त्रयऽश्वेषाः I. 100, 3.
 त्रये IX. 110, 1.
 त्रयन् III. 24, 1.
 त्रयतः II. 11, 19; VI. 16, 27; VIII. 43, 30; 60, 12; X. 31, 1.
 त्रयतऽश्व V. 61, 10.
 त्रयं I. 105, 11.
 त्रयि VII. 32, 13; IX. 73, 6; X. 27, 21.
 त्रयती इति IV. 56, 7.
 त्रयती X. 95, 8.
 त्रयता V. 54, 15.
 त्रयि VI. 64, 4.
 त्रये III. 18, 3.

त्रयिनः VIII. 97, 12.
 त्रयिनं VIII. 97, 10.
 त्रयमसि VII. 32, 27.
 त्रयं II. 13, 12; VIII. 96, 1.
 त्रयितः IV. 40, 3.
 त्रययान् V. 41, 12.
 त्रययि IV. 37, 7; V. 10, 6.
 त्रये VIII. 46, 32.
 त्रयः VII. 4, 2.
 त्रयं I. 186, 7.
 त्रयस्य X. 115, 1.
 त्रयणाय VIII. 19, 22.
 त्रयणीः VIII. 43, 7.
 त्रयणीषु III. 55, 5.
 त्रयता I. 27, 9; 129, 2.
 त्रयता I. 40, 8; VIII. 46, 9; 70, 1.
 त्रयतारं I. 119, 10; VIII. 1, 21; X. 178, 1.
 त्रयते X. 76, 2.
 त्रयतः II. 11, 15; 16; VII. 21, 9.
 त्रयतः I. 174, 1; III. 30, 3; IV. 21, 2; VI. 1, 11; 17, 2.
 त्रयतं I. 117, 9; VI. 26, 2; 72, 5; X. 47, 4.
 त्रयताः VII. 25, 5; VIII. 16, 4.
 त्रयभिः V. 44, 5.
 त्रयः I. 122, 13; III. 2, 3; VI. 15, 3.
 त्रयतं I. 132, 5.
 त्रयते V. 59, 1.
 त्रययता I. 129, 10.
 त्रययि VI. 25, 4.
 त्रययः VII. 48, 2.
 त्रययतः VIII. 99, 5.
 त्रययः VI. 68, 5.
 त्रये इति I. 140, 3.
 त्रये V. 54, 15; VII. 56, 24; VIII. 42, 3.
 त्रये III. 27, 3; VI. 2, 11⁸; 68, 8; VII. 32, 15; 65, 3; X. 42, 10; 53, 8; 113, 10.
 त्रयरीति VI. 47, 17.
 त्रयरीयः X. 106, 7.

तद्वाराणाः IX. 95, 3.

तद्विषये VIII. 1, 4.

तद्विषयः VI. 17, 1.

तद्विषयः I. 54, 9.

तद्विषयः I. 85, 11.

तद्विषयः I. 164, 52.

तद्विषयः I. 17, 3; VII. 64, 4.

तद्विषयः V. 44, 1a.

तद्विषयः X. 28, 10.

तद्विषयः VII. 104, 4.

तद्विषयः X. 129, 2.

तद्विषयः VII. 55, 8.

तद्विषयः II. 23, 9.

तद्विषयः I. 94, 7.

तद्विषयः I. 1, 6; 2, 3; 11, 6; 15, 5; 19, 2;
24, 5; 15; 29, 2; 31, 1; 10; 12; 51,
7; 15; 52, 7; 53, 3; 10; 57, 5; 62, 12;
63, 6; 80, 11; 13; 14; 81, 6; 83, 1;
91, 1; 3; 14; 94, 1-12; 13²; 14; 98,
3; 102, 5; 105, 13; 114, 2; 3; 135, 2;
3; 150, 1; 163, 8; 11³; 169, 1; 170, 2;
187, 4; 5²; 6; II. 1, 2⁴; 5; 12; 13,
11; 22, 4; 23, 6; 18; 24, 1; 28, 2; 3;
36, 4; III. 1, 16; 2, 6; 3, 10; 6, 5;
9, 6; 7; 17, 3; 20, 3; 28, 4; 30, 4;
32, 9; 35, 6; 36, 3; 40, 4; 5; 43, 1;
51, 7²; IV. 3, 14; 4, 2; 12; 14; 5, 11;
6, 9; 10, 5; 12, 1; 17, 2; 28, 1; V. 3,
3; 4; 6, 7; 9, 6; 25, 8; 28, 3; 4;
38, 4; 5; 40, 7; 42, 8; 44, 14; VI.
2, 11; 5, 4; 7²; 7, 4; 5; 8, 6; 7; 11,
2; 16, 8; 43; 17, 6²; 19, 8; 20, 13;
21, 7; 26, 7; 28, 8; 36, 1; 45, 26; 48,
4; 50, 9; 54, 9; VII. 5, 4; 19, 5; 7;
28, 3; 32, 15-17; 55, 4; 60, 1; 81, 2;
89, 5; 95, 5; 98, 6; VIII. 2, 17; 4, 7;
6, 22; 13, 28; 15, 7²; 8; 17, 6; 19,
28; 29²; 30; 31; 33; 23, 11; 24, 11;
26, 21; 32, 20; 33, 16; 43, 3; 9; 10;
44, 17²; 18; 45, 33; 48, 8; 61, 4; 13;
62, 3; 10²; 66, 14; 71, 5; 77, 7; 78,

10; 79, 4; 92, 32; 93, 5; 99, 2; IX.
2, 8; 4, 5²; 9, 5; 18, 3; 51, 3; 52, 2;
55, 2; 61, 18; 24; 29; 66, 5; 6; 82,
5; 86, 13; 28; 29²; 37; 87, 9; 92, 4;
97, 43; 106, 8; 107, 19; X. 7, 1; 10,
14; 18, 8; 23, 7; 25, 5; 44, 5; 51,
9²; 57, 6; 60, 7; 72, 5; 83, 5; 91, 4;
5; 95, 2; 96, 5; 97, 4; 8; 23; 104,
4; 5; 112, 1; 122, 2; 131, 1; 138, 1;
140, 1; 156, 2; 167, 3.

तद्विषयः II. 33, 3.

तद्विषयः I. 109, 5.

तद्विषयः I. 30, 7.

तद्विषयः I. 138, 1; III. 32, 9; V. 60, 4; VI.
18, 4; 20, 3; VII. 6, 1; 100, 3; X.
25, 5; 28, 5; 83, 3.

तद्विषयः I. 166, 8.

तद्विषयः I. 64, 12; III. 1, 1; 13; V. 58, 2;
83, 1; VI. 17, 4; 8²; 58, 4; VII. 24, 3;
100, 5; VIII. 97, 10; X. 28, 6.

तद्विषयः III. 30, 8; VII. 99, 6.

तद्विषयः II. 33, 3.

तद्विषयः I. 51, 15; 57, 1; 61, 1; 114, 1; III.
1, 2; V. 33, 1²; 87, 1; VI. 32, 1; 49,
12; VII. 5, 1; VIII. 96, 10.

तद्विषयः II. 20, 8.

तद्विषयः IX. 97, 46.

तद्विषयः IV. 18, 10.

तद्विषयः I. 155, 6; 8; V. 87, 5; VIII. 96, 18.

तद्विषयः VIII. 15, 1; 46, 12; 57, 1; X. 88, 13.

तद्विषयः III. 34, 2; X. 83, 5.

तद्विषयः VI. 61, 1.

तद्विषयः V. 54, 2.

तद्विषयः I. 166, 1; 9; III. 12, 8.

तद्विषयः I. 171, 4.

तद्विषयः X. 44, 3.

तद्विषयः I. 39, 2; 4; 51, 7; 56, 4.

तद्विषयः I. 64, 7; III. 31, 13; IV. 21, 1; VI.
41, 4; VIII. 66, 10; X. 102, 8; 113, 5.

तविषीभिः I. 51, 2; 64, 5; 10; 87, 4; 166, 4; II. 34, 1; III. 3, 5; 26, 4; IV. 19, 4; V. 32, 3; VII. 20, 4; VIII. 88, 2.
 तविषीभ्यः X. 113, 6.
 तविषी I. 35, 4; 80, 10; 187, 1; III. 32, 3; IV. 16, 14; V. 31, 10; 32, 2; 9; 34, 7; 55, 2; X. 23, 5; 112, 5; 142, 3.
 तविषीऽन्तं V. 58, 1.
 तविषीऽयंतः V. 85, 4.
 तविषीऽयमांशं II. 30, 8.
 तविषीऽयवः VIII. 23, 11.
 तविषीऽयवः VIII. 7, 2.
 तविषीऽयसे VIII. 6, 26.
 तविषीऽयः IV. 20, 7; VII. 25, 4.
 तविषीऽयान् X. 105, 3.
 तविषीयु I. 52, 2; 128, 5.
 तविषेण X. 111, 2.
 तविषेभिः VI. 61, 2.
 तविष्यते X. 11, 6.
 तविष्यते IX. 86, 45.
 तविष्यमांशः IX. 76, 3.
 तविष्यया IX. 70, 7.
 तविष्याः V. 29, 14.
 तवीति X. 59, 1.
 तवीयः VI. 18, 4.
 तवीयसः X. 92, 8.
 तवीयान् VI. 20, 3; VII. 100, 3; X. 83, 3.
 तव्यं I. 54, 11.
 तव्यसः V. 43, 9.
 तव्यसो I. 143, 1.
 तव्यसे I. 43, 1.
 तव्यांसं V. 17, 1.
 तव्यान् III. 32, 11; V. 32, 3; X. 117, 5.
 तवः I. 171, 2.
 तवः VI. 16, 47.
 तवः I. 61, 4; 105, 18; 130, 4; III. 38, 1; VII. 32, 20; X. 93, 12; 119, 5.
 तवान् I. 67, 2.

तवानि X. 86, 5.
 तवेयु X. 71, 8.
 तसंराणि X. 130, 2.
 तसंरः VI. 28, 3; VIII. 29, 6.
 तसंरः VII. 55, 3.
 तसंरा X. 4, 6.
 तसंराऽइव I. 191, 5.
 तसंभानान् VIII. 96, 18.
 तसंभाने इति X. 121, 6.
 तसंभुः VIII. 94, 11.
 तसंभुः VIII. 55, 2.
 तसंभ्रांसं II. 11, 5.
 तसंभ्रं I. 67, 3; 164, 6; IV. 50, 1; VII. 86, 1; IX. 101, 15; X. 89, 4.
 तसंभ्रं I. 121, 3.
 तस्यतुः I. 155, 1; IX. 66, 2.
 तस्यतुः I. 113, 3; III. 6, 10; 14, 3; 54, 7; IV. 56, 2.
 तस्यपुः VIII. 22, 1.
 तस्यपुः X. 85, 15.
 तस्यिष IX. 112, 3; X. 136, 3.
 तस्यिरे VIII. 7, 8; IX. 62, 27.
 तस्यिऽवांसः I. 33, 15; III. 8, 6; 56, 1; IV. 4, 9.
 तस्यिऽवांसं I. 72, 4; II. 35, 14; VI. 9, 7; VII. 89, 4; X. 45, 3.
 तस्यिऽवांसं I. 108, 1.
 तस्यिऽवान् V. 85, 5.
 तस्युः I. 72, 2; 9; 105, 10; 164, 2; 3; 169, 6; III. 54, 9; V. 47, 5; 60, 2; VII. 6, 6; 101, 4; X. 13, 1; 82, 6; 104, 4.
 तस्युः I. 35, 5; 6; 52, 4; 85, 6; 95, 6; 112, 2; 140, 8; 164, 11; 13; II. 15, 5; 24, 7; 35, 3; 38, 7; III. 30, 4; 56, 2; IV. 54, 5; V. 62, 1; 69, 2; VI. 8, 4; VII. 91, 3; VIII. 96, 1.
 तस्युचः I. 6, 1; 89, 5; 115, 1; III. 38, 9; V. 53, 2; VII. 32, 22; 66, 15; 101, 6.

तस्युपी: V. 62, 2.

तस्ये I. 72, 9; V. 44, 9; VI. 21, 7; X. 48, 5; 109, 3.

तस्यो I. 64, 13; V. 56, 8; VI. 20, 1; VII. 8, 4; VIII. 102, 14; 103, 2; IX. 84, 2; X. 27, 14; 105, 5.

तस्यो I. 33, 14; 64, 9; 146, 2; 164, 10; III. 7, 2; 38, 4; 55, 14; IV. 50, 7; VI. 63, 5; 66, 6; VIII. 52, 7; 101, 14; X. 4, 5; 5, 6; 20, 5; 28, 2; 48, 10; 73, 10; 88, 16; 139, 3.

तस्यात् I. 164, 32; II. 28, 10; VI. 16, 31; VII. 89, 5; VIII. 101, 4; X. 51, 6; 90, 5; 8; 9²; 10²; 129, 2.

तस्मिन् I. 80, 15; 16; 145, 1²; 164, 13; 14; 48; 176, 2; III. 3, 3; IV. 2, 7; 24, 7; 41, 4; V. 34, 9; VII. 18, 18; 60, 8; 101, 6; VIII. 46, 7; 97, 2; IX. 113, 7; X. 16, 8; 37, 12; 88, 7.

तस्मै I. 4, 10; 12, 9; 40, 4; 68, 3; 93, 2; 10; 116, 16; 125, 5²; 132, 5; 161, 12; II. 14, 2; 3; 5; 20, 8; 25, 4; 5; 37, 1; III. 59, 5; IV. 16, 1; 25, 4; 35, 6; 50, 8²; V. 34, 9; 37, 1; 39, 5; 63, 1; VI. 23, 9; 52, 2; VII. 19, 9; 26, 1; 59, 1; 102, 3; VIII. 8, 15; 44, 15; 48, 10; 12; 13; 66, 7; 75, 6; 80, 10; IX. 67, 32; X. 9, 3; 28, 10; 30, 3; 7; 34, 12; 42, 5; 79, 5; 135, 2; 165, 1; 4; 168, 4; 173, 3².

तस्य I. 11, 6; 12, 8; 22, 6; 36, 11; 42, 4; 56, 1; 59, 3; 83, 6; 93, 8; 100, 13; 104, 9; 141, 7; 148, 2; 164, 1; 13; 22; II. 23, 12; 24, 8; 25, 2; 32, 2; 35, 9; III. 1, 21; 3, 9; 17, 5; 33, 6; 35, 8; 39, 1; IV. 2, 6; 4, 10²; 21, 2; 41, 11; 42, 7; V. 12, 6; 39, 2; 48, 5; 55, 8; 87, 9; VI. 7, 6; 28, 4; 39, 1; 49, 13; 50, 15; VII. 31, 11; 40, 3; 72, 2; VIII. 4, 12; 17; 7, 18; 19, 6²; 23, 15; 25, 16; 31, 3; 38, 1; 41, 3; 45,

15; 48, 8; 64, 10; IX. 65, 9; X. 9, 2; 10, 14; 15, 7²; 22, 8; 27, 24; 40, 11; 43, 3; 51, 4; 71, 6; 85, 3; 21; 87, 10²; 17; 88, 1; 2; 91, 11; 99, 1; 117, 6; 133, 5; 139, 1; 149, 2; 160, 3.

तस्याः I. 71, 10; 164, 42; II. 7, 2; 13, 1; V. 29, 14; VI. 53, 9; VII. 81, 4; X. 39, 6; 161, 1.

तस्यां VII. 57, 4; X. 114, 3.

तस्यै II. 32, 7.

ता I. 13, 8; 15, 8; 17, 1; 3; 21, 1; 2²; 3²; 5; 22, 2; 23, 5; 28, 7; 8; 32, 15; 51, 8; 13; 91, 19; 109, 3; 118, 10; 120, 3; 7; 12; 136, 1; 154, 6; 161, 7; 162, 8; 9; 14; 17²; 164, 16; 38; 165, 4; 173, 4; 174, 8; 184, 1; II. 13, 2-4; 15, 2-9; 24, 5; 11; 33, 13; 34, 4; 41, 6; 9; III. 3, 10; 12, 3; 31, 5; 55, 6; 10; 56, 1; IV. 1, 7; 2, 20; 16, 16; 22, 5; 30, 22; 32, 11; 41, 3; 10; 42, 6; 7; V. 29, 13; 64, 2; 65, 2²; 3; 66, 2; 3; 68, 3; 70, 2; 73, 9; 85, 8; 86, 2; 5; 6; VI. 2, 11; 4, 8; 13, 5; 16, 24; 17, 13; 21, 4; 7; 29, 5; 37, 5; 60, 2; 4; 12; 14; 61, 1; 62, 2-4; 5; 6; 67, 6-8; 68, 2²; 3; VII. 2, 7; 26, 3; 34, 22; 64, 4; 65, 2²; 3; 66, 3; 67, 5; 74, 5; 85, 1; 93, 1; 2; 94, 5; 6; VIII. 5, 6; 36; 37, 8, 9; 10, 4; 21, 8; 22, 6; 14; 25, 1; 3; 23; 26, 3; 31, 6; 8; 40, 3; 45, 25; 77, 10; 86, 1; 87, 2-4; 91, 6; 101, 2; 102, 20; IX. 86, 38; X. 10, 10; 14, 16; 22, 11; 13; 24, 6; 39, 4; 5; 13; 59, 2; 66, 7; 73, 2; 86, 20; 96, 6; 106, 6; 132, 2.

ताः I. 9, 8; 23, 17; 84, 11; 12; 113, 18; 124, 9; 151, 5; 155, 3; 188, 8; 191, 12; 14; II. 5, 5; 23, 9; III. 7, 3; IV. 22, 7; 41, 8; 47, 4; 51, 7²; 8; 9; 58, 8; V. 2, 4; 19, 5; 30, 10; 46, 7; 48, 2; VI. 28, 3; 4²; 65, 2; VII. 27, 1;

47, 3; 49, 1; 50, 4; 55, 8; VIII. 43, 18; 45, 33; 69, 3; IX. 9, 5; 74, 6; 78, 3; 86, 27; 37; 87, 9; 89, 5²; X. 1, 4; 9, 1; 27, 8; 30, 5; 61, 8; 95, 6; 8; 9; 97, 14; 15; 98, 6; 103, 11; 124, 7; 8³; 132, 7; 137, 6.
 तात् VI. 21, 6; X. 95, 16.
 तासां I. 162, 19.
 तासा I. 161, 12; VII. 37, 6.
 तादीक्षा I. 32, 4.
 तादृक् V. 44, 6.
 तात् I. 12, 4; 14, 7; 16, 6; 23, 1; 45, 2; 74, 6; 89, 3; 94, 3; 104, 2; 147, 3; 164, 16; 19²; 177, 2; 189, 7; II. 1, 15; 16; 2, 13; 27, 16; 34, 11; 14; III. 21, 5; 42, 5; 45, 1; 54, 22; IV. 5, 4; 31, 13; 36, 2; 7; V. 51, 6; 56, 2; VI. 22, 8; 33, 3; 51, 9; VII. 6, 3; 16, 8; 10; 32, 4; 33, 7; 39, 4; 58, 5; 85, 2; 98, 4; 104, 9; VIII. 2, 11; 20, 14²; 57, 3; 75, 15; 77, 3; 93, 6; 14; 96, 9; IX. 79, 3; 91, 5; 97, 20; 98, 11; 107, 19; X. 22, 10; 38, 3; 63, 3; 5; 85, 31; 89, 15; 90, 8; 115, 9; 128, 9; 130, 6; 154, 1.
 तात् I. 53, 6; 85, 12; 139, 8; 161, 3; 164, 19; 43; 45; 50; 171, 4; 182, 4; II. 38, 7; 39, 8; III. 34, 7; 37, 9; 54, 12; 60, 1; IV. 42, 2; 55, 8; VI. 7, 5; 25, 5; VII. 19, 5; 23, 2; 76, 3; VIII. 2, 30; 42, 1; 63, 8; 91, 5; IX. 9, 7; 29, 3; 84, 2; 94, 5; X. 54, 4; 85, 35; 90, 16.
 तान्यः III. 31, 2; X. 93, 15.
 तान्या IX. 14, 4; 78, 1.
 तावयिष्वाः X. 34, 7.
 ताभिः I. 14, 12; 47, 5; 50, 9; 91, 9; 112, 1-23; II. 32, 5; III. 17, 3; 20, 2; IV. 33, 4; VI. 25, 1; 28, 3; 58, 3; 60, 8; 9; VII. 3, 8; VIII. 5, 24; 8, 20; 21; 22,

10; 12²; 59, 3; 4; IX. 62, 7; X. 16, 4; 87, 4; 104, 9; 168, 2; 188, 3.
 ताव्यः X. 19, 8; 169, 2.
 ताव्या VI. 57, 3; IX. 66, 2; X. 14, 11; 88, 15; 137, 7.
 तां I. 46, 6; 49, 4; 108, 6; 137, 3; 138, 3; 139, 7²; 175, 6; 176, 6; III. 57, 6; 62, 8; IV. 42, 10; 44, 2; 57, 7; V. 41, 18; 46, 1; 48, 4; VI. 57, 5; VII. 5, 8; VIII. 100, 11; X. 27, 11; 54, 1; 64, 12; 71, 3³; 72, 5; 85, 37; 125, 3; 133, 7; 156, 2; 177, 2².
 ताव्ये I. 110, 1.
 ताव्याने X. 17, 7.
 ताव्यः I. 50, 2; V. 52, 12.
 तावुः V. 15, 5; VI. 12, 5.
 तावुं I. 65, 1; IV. 38, 5; VII. 86, 5.
 तावः VIII. 55, 2.
 तावि I. 119, 6; IV. 12, 6; IX. 93, 5; X. 59, 1; 114, 5.
 ताविः IX. 79, 5.
 ताविषत् I. 25, 12; IV. 39, 6; VIII. 19, 14; X. 25, 11; 186, 1.
 ताविषीमहि II. 23, 10.
 ताविं I. 34, 11; 157, 4.
 तावीः VI. 8, 7; 25, 2; VIII. 48, 4; 7; X. 54, 5.
 तावीत् I. 69, 3; 73, 1; 152, 3; II. 20, 8; VI. 47, 9; VIII. 79, 6; IX. 114, 4; X. 69, 5.
 ताव्यैः I. 89, 6.
 ताव्यै X. 178, 1.
 ताव्यैः X. 180, 2.
 ताव्यैः I. 94, 11.
 ताव्यै VI. 23, 6; VII. 79, 4; X. 88, 19; 114, 8.
 ताव्यै X. 114, 8.
 ताव्यै I. 108, 2.
 ताव्यै I. 32, 8; 112, 3; 140, 8; II. 5, 6; III.

2, 9; VI. 17, 12; X. 5, 6; 97, 18; 114, 2; 169, 4.
 तासु II. 28, 9; 35, 13.
 त्रिगितेन II. 30, 9.
 त्रिगिते I. 143, 5.
 त्रिगमऽच्छलीकं I. 95, 2.
 त्रिगमऽच्छायुधः II. 30, 3; IX. 90, 3.
 त्रिगमऽच्छायुधाः V. 2, 10.
 त्रिगमऽच्छायुधाय VII. 46, 1.
 त्रिगमऽच्छायुधौ VI. 74, 4.
 त्रिगमऽक्षयः X. 84, 1.
 त्रिगमऽक्षयः I. 79, 6.
 त्रिगमऽक्षयः IV. 5, 4.
 त्रिगमऽक्षयस्य IV. 15, 5.
 त्रिगमऽक्षयस्य VIII. 19, 22; 44, 27.
 त्रिगमऽक्षयः IV. 5, 3.
 त्रिगमं I. 130, 4; III. 48, 3; IV. 6, 8; VI. 3, 4; VII. 18, 18; VIII. 25, 15; 29, 5; 47, 7; 72, 2; 96, 9; X. 61, 3; 180, 2.
 त्रिगमऽक्षयः VI. 46, 11.
 त्रिगमऽक्षयः VI. 16, 39; VII. 19, 1; IX. 97, 9; X. 28, 2; 86, 15.
 त्रिगमऽक्षयः X. 48, 10.
 त्रिगमऽक्षयः I. 79, 10.
 त्रिगमहेती इति त्रिगमहेती VI. 74, 4.
 त्रिगमहेती IV. 4, 4.
 त्रिगमा IV. 16, 17; 23, 7; V. 86, 3; X. 108, 5.
 त्रिगमाः V. 19, 5; VII. 43, 3; 60, 13.
 त्रिगमानि IX. 61, 30; X. 116, 5.
 त्रिगमां IV. 7, 10.
 त्रिगमे इति IX. 87, 7.
 त्रिगमेन I. 33, 13; VI. 15, 19; 16, 28; VIII. 43, 26; X. 87, 23.
 त्रिगमना X. 71, 2.
 त्रिगमते II. 13, 3.
 त्रिगमते III. 30, 1.
 त्रिगमः I. 33, 8; II. 23, 5.
 त्रिगमः VI. 41, 4.

त्रिगमः I. 36, 7.
 त्रिगमः X. 74, 4.
 त्रिगमः X. 87, 17.
 त्रिगमः X. 71, 6.
 त्रिगमः II. 31, 2.
 त्रिगमः VIII. 96, 15; X. 55, 1.
 त्रिगमः V. 8, 5.
 त्रिगमः I. 52, 6.
 त्रिगमः I. 102, 7; VIII. 6, 5; 12, 24.
 त्रिगमः I. 10, 11; 11, 7; 42, 1; 94, 16; III. 17, 2; VIII. 32, 3; 44, 30; 53, 6; IX. 19, 7; X. 59, 5; 133, 5.
 त्रिगमः I. 19, 7; 8; 41, 3; 46, 6; 56, 5; 61, 7; 135, 6; III. 27, 13; 40, 3; 58, 5; IV. 29, 1; 38, 4; V. 53, 14; 74, 8; 75, 2; 7; VI. 10, 4; 48, 6; 51, 10; 65, 1; VII. 9, 2; 33, 2; 50, 1; 59, 8; 60, 6; 12; 68, 2; 3; VIII. 1, 15; 33, 14; 51, 9; 66, 12; 74, 5; 82, 9; 94, 7; IX. 3, 7; 8; 62, 1; 8; 67, 4; 7; 68, 2; 72, 3; 73, 3; 77, 2; 79, 2; 97, 11; 47; 107, 10; 11; 109, 16; 19; X. 10, 1; 89, 16; 92, 5; 126, 6; 171, 4; 182, 1; 187, 2.
 त्रिगमः I. 45, 10; 47, 1; III. 28, 3; 6; 58, 7; VIII. 35, 19.
 त्रिगमः III. 9, 5.
 त्रिगमः VII. 57, 5; X. 95, 10.
 त्रिगमः VII. 93, 4; VIII. 59, 7.
 त्रिगमः VI. 68, 7.
 त्रिगमः I. 104, 4; V. 48, 2; VII. 59, 2; VIII. 19, 30; X. 85, 19.
 त्रिगमः VII. 56, 14.
 त्रिगमः VII. 7, 6.
 त्रिगमः III. 33, 7.
 त्रिगमः X. 27, 15; 34, 6.
 त्रिगमः I. 89, 2; X. 62, 11; 66, 10.
 त्रिगमः VII. 67, 9.
 त्रिगमः I. 125, 6; VII. 103, 10; X. 107, 2.

तिरुचता IV. 18, 2; IX. 14, 6.
 तिरुचा I. 61, 12; II. 10, 4; X. 70, 4.
 तिरुचोन्नः X. 129, 5.
 तिरुच्चाः VIII. 95, 4.
 तिरुसि IV. 6, 1.
 तिरुत्ति VII. 58, 3.
 तिरुत्ते VII. 61, 4.
 तिरुत्तसि III. 37, 10.
 तिरुत्ति X. 49, 9.
 तिरुत्तिरे VIII. 6, 46.
 तिरुत्त VII. 58, 3.
 तिरुत्तन VIII. 18, 22.
 तिरुत्त VII. 84, 3.
 तिरुत्तिलायथ VII. 78, 5.
 तिरुत्तिले V. 62, 7.
 तिरु I. 36, 13; 121, 12; III. 35, 1; 53, 2;
 IV. 6, 1; V. 1, 11; 33, 3; X. 95, 1.
 तिरु I. 30, 6; 40, 1; 42, 4; 84, 3; 102, 5;
 177, 2; 3; III. 44, 1; IV. 4, 4; V. 28,
 3; 56, 5; VI. 18, 9; 21, 7; 31, 5; VII.
 38, 2; VIII. 23, 5; 60, 16; 69, 16; IX.
 96, 12; X. 16, 3; 29, 8; 69, 12; 103,
 5; 173, 1; 2; 174, 2.
 तिरु I. 174, 4; V. 73, 5; VI. 20, 9; VIII.
 20, 4; X. 132, 7.
 तिरु I. 118, 5; IV. 1, 17; VIII. 69, 15.
 तिरु I. 191, 6.
 तिरु I. 15, 9; X. 53, 8; 179, 1.
 तिरु I. 183, 3.
 तिरुत्ति I. 51, 11; 58, 2; 125, 5; VIII. 24,
 30; IX. 16, 6; 54, 3; 62, 19; 96, 2;
 7; X. 23, 3.
 तिरु I. 134, 1; X. 18, 12; 19, 3.
 तिरु I. 58, 4; 92, 5; II. 38, 5.
 तिरुः I. 183, 2; VIII. 9, 12.
 तिरुः V. 63, 1; 3; X. 41, 2.
 तिरुः VII. 104, 18.
 तिरुः VI. 75, 6; X. 123, 3.

तिरुत्त X. 117, 5.
 तिरुत्त X. 87, 6.
 तिरुत्त III. 18, 2.
 तिरुत्ति VIII. 68, 14.
 तिरुत्ति I. 164, 36; IX. 83, 2; X. 10, 8;
 85, 1.
 तिरुत्तीः X. 67, 4.
 तिरुत्तु IX. 69, 7; 86, 37.
 तिरुत्ते X. 25, 2.
 तिरुत्त VIII. 34, 18.
 तिरुत्तसि VIII. 19, 10.
 तिरुत्तसि I. 51, 12; II. 23, 3; III. 61, 3; X.
 85, 4; 118, 2; 135, 3.
 तिरुत्ते V. 8, 7; IX. 110, 9.
 तिरुत्तः III. 8, 1; 14, 4.
 तिरुत्तः X. 95, 17.
 तिरुत्तति IV. 20, 2.
 तिरुत्तति I. 82, 4.
 तिरुत्तते I. 124, 11.
 तिरुत्तः VIII. 9, 8.
 तिरुत्त X. 125, 7.
 तिरुत्त I. 110, 7; VIII. 21, 12.
 तिरुत्तः V. 54, 13.
 तिरुत्तः X. 64, 8.
 तिरुत्तः VIII. 60, 9.
 तिरुत्तः II. 5, 5.
 तिरुत्तु VI. 47, 4.
 तिरुत्तः V. 69, 2; VIII. 19, 37; 101, 6.
 तिरुत्तराणा I. 108, 4.
 तिरुत्तरे III. 41, 2.
 तिरुत्तः I. 162, 20.
 तिरुत्तः X. 70, 8.
 तिरुत्तः I. 13, 9; 34, 7; 8; 35, 6; 72, 3;
 102, 8; 116, 4; 133, 4; 164, 10; 25;
 174, 7; II. 3, 2; 8; 27, 8; 35, 5; III.
 2, 9; 4, 8; 17, 3; 20, 2; 56, 2; 5;
 IV. 53, 5; V. 35, 2; VII. 33, 7; 87, 5;
 101, 1; 4; 104, 11; VIII. 2, 8; 5, 8;

32, 22; 41, 3; 9; 101, 14; IX. 5, 8;
33, 4; 50, 2; 97, 34; X. 33, 5; 67, 4;
107, 6; 110, 8; 114, 2.
तीक्ष्णशृंग X. 155, 2.
तीक्ष्णेन X. 87, 9.
तीक्ष्णे X. 40, 13; 114, 7.
तीक्ष्णे I. 46, 8; 169, 6; 173, 11; VIII. 72,
7; IX. 97, 53; X. 31, 3.
तीक्ष्णः II. 41, 14; VI. 47, 1; IX. 17, 8; X.
72, 6.
तीक्ष्णः IV. 35, 6; V. 5, 1; 37, 4; IX. 65,
15; X. 27, 2.
तीक्ष्णशृङ्ग VI. 43, 2.
तीक्ष्णस्य X. 160, 1.
तीक्ष्णाः I. 23, 1; V. 30, 13; VI. 75, 2; VIII.
2, 10; X. 42, 8.
तीक्ष्णान् VI. 75, 7; X. 42, 5.
तीक्ष्णैः I. 108, 4; VIII. 62, 5; X. 43, 6.
तु I. 5, 1; 10, 11; 29, 1-7; 69, 4; 132, 3;
169, 4; 177, 4; III. 30, 2; 12; 36, 9;
50, 2; 51, 10; IV. 1, 10; 22, 5; V. 2,
7; VI. 21, 8; 23, 7; 29, 5; 36, 5; 48,
9; VII. 29, 1²; 31, 4; 86, 1; VIII. 1,
10; 26; 2, 22; 7, 11; 13, 14²; 21, 10;
27, 14; 32, 24; 51, 4; 69, 16; 82, 4;
95, 2; IX. 72, 8; 9; 87, 1; 97, 38; X.
1, 5; 6; 85, 35; 88, 6; 101, 10.
तुयः I. 116, 3.
तुयं VI. 20, 8; 26, 4; X. 49, 4.
तुयस्य VI. 62, 6.
तुयाय I. 117, 14.
तुयं VIII. 3, 23; 74, 14.
तुयःशृङ्गः VIII. 1, 15.
तुयःशृङ्गं VIII. 45, 29; 99, 7.
तुयःशृङ्ग I. 33, 15.
तुयं VIII. 32, 20.
तुयःशृङ्ग VIII. 19, 37.
तुये VI. 48, 9; VIII. 18, 18; 27, 14.
तुयःशृङ्ग V. 42, 10.

तुयःशृङ्ग X. 129, 3.
तुयः I. 151, 5; III. 34, 5.
तुयःशृङ्गः III. 39, 8.
तुयःशृङ्गा I. 61, 6; IX. 91, 4.
तुयः I. 61, 6.
तुयं III. 45, 4.
तुयःशृङ्गः VII. 104, 7.
तुयः X. 49, 4.
तुयः V. 46, 7.
तुयः IV. 23, 7.
तुया I. 56, 3; V. 17, 3; VI. 68, 2; VIII.
17, 15.
तुयं VI. 26, 4.
तुयं VIII. 4, 15.
तुये IV. 1, 3; V. 41, 9.
तुये इति I. 61, 14.
तुयः I. 84, 17.
तुयःशृङ्गः I. 11, 5.
तुयः III. 62, 1.
तुयःशृङ्ग X. 138, 5.
तुयः I. 131, 2.
तुयः IX. 15, 3.
तुयः IX. 79, 5.
तुयःशृङ्गः III. 1, 16.
तुयः इति I. 105, 2.
तुयः IX. 87, 6.
तुयः IX. 57, 2.
तुयःशृङ्ग I. 7, 7.
तुयःशृङ्ग I. 143, 6.
तुयःशृङ्ग VI. 63, 2.
तुयःशृङ्ग V. 15, 3; 77, 4; VIII. 96, 2.
तुयःशृङ्ग V. 45, 11.
तुयःशृङ्गः I. 168, 1.
तुयः I. 162, 17.
तुयः VI. 53, 6.
तुयः VIII. 1, 11; X. 96, 4.
तुयः X. 94, 14.

हुदने I. 58, 1.

हुसः IX. 67, 19; 20.

हुस्य I. 54, 9; 135, 2; II. 11, 3; III. 42, 8; V. 11, 5; 30, 6; VII. 22, 7; VIII. 51, 9; 76, 8; 82, 5; IX. 62, 27; 86, 30; X. 167, 1.

हुस्य I. 68, 3; 71, 6; 80, 7; 121, 5; 129, 3; 134, 4²; 5; 135, 1; 139, 6; 173, 13; II. 23, 4; 36, 1; 5²; III. 14, 2; 4; 7; 21, 3; 4; 28, 2; 30, 20; 35, 7; 8; 47, 3; 51, 6²; 52, 2; 8; 60, 6; 62, 7; IV. 2, 9; 3, 16; 6, 11; 17, 1; 50, 3; V. 1, 10; 6, 5; 11, 5; 29, 5; 43, 15; VI. 17, 11; 20, 2; 13; 40, 1; 41, 1; 44, 10; 20; VII. 14, 3; 19, 10; 22, 7; 29, 1; 32, 21; 64, 5; 86, 3; 8; 90, 2; VIII. 2, 30; 6, 33; 12, 29; 33, 12; 39, 3; 43, 18; 29; 60, 18; 93, 25; IX. 31, 3²; 5; 62, 27; 66, 6; 88, 1; 94, 5; X. 7, 2; 51, 9; 56, 2; 85, 38; 104, 1²; 2; 3; 116, 7²; 148, 3; 4; 160, 1; 2².

हुसः III. 50, 1.

हुस्य IV. 17, 8; 18, 10; VI. 22, 5; X. 27, 2; 89, 9.

हुसः I. 18, 2; 121, 3; 173, 9; VI. 25, 5; 44, 3; VII. 41, 2; 86, 4; VIII. 3, 13; 41, 8; X. 25, 10.

हुस्येये X. 96, 8.

हुस्यगाहु I. 164, 30.

हुस्ये I. 121, 5.

हुस्यतः IV. 40, 3.

हुस्यति IV. 40, 4.

हुस्यन् I. 121, 1.

हुस्यन् X. 61, 11.

हुस्यवः I. 134, 5; VII. 52, 3; VIII. 51, 10.

हुस्यवन् IV. 40, 2.

हुसः VI. 18, 4.

हुस IV. 38, 7; V. 82, 1.

हुस VII. 56, 19; VIII. 66, 5; 79, 2.

हुस्यन् IV. 38, 7.

हुस्यतं VIII. 99, 6.

हुस्यते II. 34, 3.

हुस्यतः IV. 23, 10.

हुस्य I. 61, 13; 96, 8; V. 43, 9; 86, 4; VI. 18, 4; 44, 5; VII. 22, 5; VIII. 26, 4; 78, 7.

हुस X. 96, 7.

हुसः VIII. 27, 6.

हुस्यो I. 171, 1; V. 41, 5; VI. 48, 12; VII. 40, 1; 56, 10; 58, 5.

हुस्य I. 61, 1; 121, 7; IV. 3, 8; VI. 32, 1; 49, 12; 66, 9; X. 73, 1.

हुस्यद् III. 48, 4; V. 40, 4; VI. 32, 5; X. 55, 8.

हुसतः I. 68, 5; V. 42, 5; VII. 51, 1; X. 49, 11.

हुसतः I. 166, 14; III. 54, 13; VII. 60, 8; X. 35, 14.

हुस्ये I. 142, 10; III. 4, 9.

हुस्य VIII. 52, 7.

हुस्यः IV. 45, 1; X. 85, 40.

हुस्ये I. 15, 10; 164, 45; II. 37, 4; VIII. 3, 24; 80, 9; IX. 96, 19; X. 67, 1.

हुस्येण V. 40, 6.

हुस्येभिः III. 4, 11.

हुसः X. 31, 1.

हुस्ये इति X. 106, 6; 8.

हुस्येति इति X. 106, 6.

हुस्य V. 9, 6; 70, 3; VI. 4, 5.

हुस्य X. 106, 4.

हुस्यः X. 62, 10.

हुस्यिः I. 56, 3; 61, 11; 128, 3; 130, 9²; 186, 3; IV. 20, 1; V. 35, 3; X. 32, 5.

हुस्ये VI. 46, 8; VIII. 9, 13; 12, 19; 45, 27; X. 93, 10.

हुस्यवः I. 53, 10.

हुस्यः VII. 18, 6.

तुविशं I. 36, 18; 54, 6; 174, 9; VI. 27, 7;
 45, 1; VII. 19, 8; VIII. 4, 7; 7, 18;
 IX. 61, 2; X. 49, 8.
 तुविशाव V. 31, 8.
 तुविशावद् इति IV. 30, 17.
 तुविशे I. 47, 7; VIII. 4, 1; 9, 14; 10, 5;
 45, 27.
 तुविशेषु I. 108, 8; VIII. 4, 19.
 तुविशते I. 61, 11; II. 13, 12; IV. 19, 6.
 तुविशति I. 36, 18; 54, 6; 112, 23.
 तुविस्त्वोत्तमं IV. 22, 8.
 तुविःस्त्वन्तः I. 186, 6. .
 तुविःस्त्वन्ता V. 73, 2.
 तुविःस्त्वन्ताय I. 130, 2.
 तुविःस्त्वन्तिः III. 30, 3; VIII. 2, 31; 16, 8.
 तुविःस्त्वन्तिःस्त्वन्तः VI. 37, 4.
 तुविःस्त्वन्तिः VIII. 66, 12.
 तुविःस्त्वन्तिः VI. 22, 5; VIII. 68, 1; 81, 2.
 तुविःस्त्वन्तिः इति तुविःस्त्वन्तो VIII. 68, 2.
 तुविःस्त्वन्तिः VIII. 77, 11.
 तुविःस्त्वन्तिः II. 21, 2.
 तुविःस्त्वन्तिः VI. 22, 5.
 तुविःस्त्वन्तिः V. 2, 12; VIII. 17, 8; 64, 7.
 तुविःस्त्वन्तिः I. 187, 5.
 तुविःस्त्वन्तिः I. 140, 9.
 तुविःस्त्वन्तिः I. 131, 7; II. 28, 8; III. 32, 11;
 IV. 11, 2; V. 2, 11; X. 29, 5.
 तुविःस्त्वन्तिः I. 190, 28; II. 27, 1; IV. 50, 4.
 तुविःस्त्वन्तिः VII. 66, 1.
 तुविःस्त्वन्तिः I. 138, 1; V. 27, 3; VI. 18, 4.
 तुविःस्त्वन्तिः I. 168, 4.
 तुविःस्त्वन्तिः X. 63, 6.
 तुविःस्त्वन्तिः I. 2, 9.
 तुविःस्त्वन्तिः VIII. 81, 2.
 तुविःस्त्वन्तिः I. 9, 6; III. 16, 3; 6; VI. 18, 11.
 तुविःस्त्वन्तिः IX. 98, 1.
 तुविःस्त्वन्तिः IV. 21, 2; VI. 18, 12; VIII. 90, 2.

तुविःस्त्वन्तिः V. 87, 7.
 तुविःस्त्वन्तिः I. 88, 3.
 तुविःस्त्वन्तिः VI. 46, 3.
 तुविःस्त्वन्तिः IV. 22, 6; VI. 31, 5; VIII. 24,
 27; 70, 10; X. 148, 1.
 तुविःस्त्वन्तिः X. 61, 3.
 तुविःस्त्वन्तिः I. 43, 7.
 तुविःस्त्वन्तिः I. 30, 9.
 तुविःस्त्वन्तिः I. 32, 6.
 तुविःस्त्वन्तिः V. 25, 5.
 तुविःस्त्वन्तिः I. 29, 1-7; VIII. 92, 29.
 तुविःस्त्वन्तिः VIII. 61, 18.
 तुविःस्त्वन्तिः VIII. 81, 2.
 तुविःस्त्वन्तिः V. 33, 6.
 तुविःस्त्वन्तिः V. 57, 8.
 तुविःस्त्वन्तिः VII. 58, 2.
 तुविःस्त्वन्तिः VIII. 81, 2.
 तुविःस्त्वन्तिः VI. 18, 4.
 तुविःस्त्वन्तिः VI. 6, 3.
 तुविःस्त्वन्तिः X. 99, 6. .
 तुविःस्त्वन्तिः X. 64, 4; 16.
 तुविःस्त्वन्तिः IV. 21, 2; V. 58, 2.
 तुविःस्त्वन्तिः VII. 23, 5.
 तुविःस्त्वन्तिः I. 30, 13.
 तुविःस्त्वन्तिः VI. 18, 11.
 तुविःस्त्वन्तिः VI. 44, 2.
 तुविःस्त्वन्तिः VIII. 68, 2.
 तुविःस्त्वन्तिः II. 22, 1.
 तुविःस्त्वन्तिः VI. 68, 2.
 तुविःस्त्वन्तिः III. 11, 6.
 तुविःस्त्वन्तिः V. 25, 5.
 तुविःस्त्वन्तिः VII. 20, 4.
 तुविःस्त्वन्तिः I. 55, 1; 165, 6; 190, 3; 8; II.
 12, 12; IV. 5, 3; 29, 3; VII. 56, 7;
 58, 1; 87, 6; X. 44, 1; 74, 6.
 तुविःस्त्वन्तिः I. 166, 1.
 तुविःस्त्वन्तिः IV. 6, 10.

दुविऽस्त्रनसं V. 8, 3.
 दुविऽस्त्रनि V. 16, 3; VI. 48, 15; IX. 98, 9.
 दुविऽस्त्रनिः I. 58, 4; 127, 6; II. 17, 6; V.
 56, 7.
 दुविऽस्त्रनीनां VIII. 46, 18.
 दुषयंती X. 27, 16.
 दुस्तवन् VIII. 8, 16.
 दुस्तुऽचांसः I. 89, 8; II. 28, 2; VII. 76, 6.
 दुस्तुवानाः VII. 51, 3.
 दुस्तुवुः VIII. 6, 12²; 18.
 दूताव I. 94, 2.
 दूतज्ञान I. 129, 1.
 दूतज्ञानः I. 3, 6; 61, 12; VI. 29, 5; 37, 5.
 दूतज्ञानः VIII. 13, 11; X. 44, 1.
 दूतज्ञाना VII. 84, 5.
 दूतज्ञानाः VII. 67, 6.
 दूतज्ञिः IV. 32, 2; VII. 28, 3.
 दूतज्ञिः X. 22, 3.
 दूतज्ञिं VI. 20, 8; X. 35, 6.
 दूतमा X. 50, 5; 6.
 दूतवेति X. 100, 12.
 दूतोत् II. 20, 5; 7.
 दूतोदिति दूतोः VI. 26, 4.
 दूयं III. 43, 3; 52, 8; 53, 16; IV. 26, 5;
 V. 29, 7; VI. 5, 6; 22, 11; VII. 29, 2;
 59, 4; VIII. 1, 9; 4, 3; 8; 5, 7; 13;
 22, 10; 65, 1; 9; X. 10, 8; 104, 1;
 110, 8; 112, 2.
 दूयान् X. 28, 3.
 दूययः I. 3, 8.
 दूयीसं VIII. 32, 4.
 दूयिऽचयैः III. 52, 5.
 दूयिऽचयैः V. 43, 1.
 दूयिः III. 11, 5; X. 73, 4; 88, 6.
 दूयिऽतमः IV. 4, 3.
 दूयिं III. 3, 5; 51, 2.
 दूये VIII. 99, 5.
 दूयैतं VI. 50, 10.

दूयैष VIII. 20, 24; 74, 10.
 दूयैन् I. 100, 5; VI. 15, 5; 20, 3.
 दूयैतः VI. 14, 3.
 दूयैयाणः X. 61, 2.
 दूयैयाणं I. 174, 3; VI. 18, 13.
 दूयैये IX. 42, 3.
 दूयैसि VIII. 99, 6.
 दूयै I. 112, 4.
 दूयैर्णी II. 43, 3.
 दूयैर् X. 102, 4.
 दूयिं VIII. 22, 7.
 दूयौ VI. 46, 8.
 दूयुजि VIII. 103, 5.
 दूयुं I. 161, 11; 162, 8; 164, 40; X. 102, 10.
 दूयुऽस्त्रंदस्य I. 172, 3.
 दूयुं III. 29, 6.
 दूयुणु I. 162, 11.
 दूयीयः I. 164, 1; X. 85, 40.
 दूयीयं I. 141, 2; 155, 3; 5; II. 18, 2; IV.
 34, 4; 35, 9; VIII. 57, 1; IX. 75, 2;
 96, 18; X. 1, 3; 45, 1.
 दूयीये I. 161, 8; II. 4, 8; III. 28, 5; 52,
 6; IV. 33, 11; IX. 74, 6; 86, 27; X.
 45, 3; 123, 8.
 दूयीयेन X. 56, 1; 6.
 दूयैवः VII. 18, 15; 19; 83, 8.
 दूयैवे VII. 18, 13.
 दूयुऽभिः VII. 83, 6.
 दूयुऽभ्यः VII. 18, 7; 33, 5.
 दूयुऽनां VII. 33, 6; 83, 4.
 दूयिलाः X. 94, 11.
 दूयि V. 12, 2; VI. 17, 2; 3; 53, 5.
 दूयत् II. 11, 15; 22, 1; 36, 5; III. 32, 2;
 VII. 56, 10; X. 116, 1.
 दूयलऽप्रभनौ X. 89, 5.
 दूयलं IX. 97, 8.
 दूययः III. 42, 2.
 दूयुत् I. 110, 1.
 दूयुत् VIII. 35, 10.

तृप्युहि II. 16, 6; 36, 4.
 तृमःशिवः I. 168, 3.
 तृमाः VII. 38, 8.
 तृमिः IX. 113, 10.
 तृमिं VIII. 82, 6.
 तृमाः VIII. 2, 5.
 तृप VIII. 45, 22.
 तृपतं IV. 46, 2; VIII. 35, 24.
 तृपतां III. 12, 3.
 तृपतु I. 23, 7.
 तृपसि VIII. 4, 12; 53, 4.
 तृपसि VIII. 70, 10.
 तृल्ला VI. 16, 48.
 तृल्लाः I. 133, 1.
 तृपाणः V. 36, 1; VIII. 33, 2.
 तृपाणा VII. 69, 6.
 तृपाणान् IV. 19, 7.
 तृपितः I. 16, 5.
 तृपु I. 58, 2; 4; IV. 7, 11; VII. 3, 4; X.
 79, 5; 91, 7; 113, 8; 115, 6.
 तृपुःच्यवंतः VI. 66, 10.
 तृपुःच्युतं I. 140, 3.
 तृपुणा IV. 7, 11.
 तृपुं IV. 7, 11.
 तृहःक्षमया X. 75, 6.
 तृहं III. 9, 3; X. 85, 34; 87, 13.
 तृहाः X. 87, 15.
 तृपाःसः VII. 33, 5.
 तृपाःसं I. 105, 7.
 तृपाःसे I. 85, 11; V. 57, 1.
 तृपाया I. 38, 6.
 तृपाया VII. 89, 4; IX. 79, 3.
 तृप्यतः VIII. 79, 5.
 तृप्यते I. 116, 9; 175, 6.
 तृप्यन् VIII. 4, 3; 10.
 तृप्यतं V. 61, 7.
 तृप्याःचतः VII. 103, 3.

तृप्यो IV. 4, 1.

ते I. 14, 8; 20, 7; 33, 4; 5; 8; 53, 6²;
 57, 4; 64, 2; 73, 8; 85, 2; 7; 10; 87,
 3; 6³; 88, 2; 90, 2²; 3; 94, 15; 104,
 2; 105, 11; 106, 2; 109, 7; 111, 4;
 113, 11²; 131, 5; 135, 8; 139, 6; 9;
 11; 140, 5; 141, 8; 159, 3; 4; 164,
 23; 36²; 39; 47; 50; 167, 9; 168, 9;
 169, 2; 5; 174, 4; 179, 2; 186, 9;
 187, 5; II. 11, 13; 15, 5; 24, 6; 7;
 27, 3; 29, 4; 34, 12²; 13; III. 4, 7;
 8, 6; 7; 26, 5; 32, 4; IV. 1, 14-16;
 4, 12; 5, 14; 8, 5; 6²; 14, 4; 33, 3;
 8; 10; 11; 34, 10; 35, 8; 37, 2; 42,
 8²; 55, 2; V. 2, 5; 6, 6³; 30, 2; 31,
 13²; 33, 3; 5; 41, 2; 44, 11; 50, 2³;
 52, 2²; 3; 8; 9; 12; 53, 3; 15; 59, 6;
 60, 7; 61, 16; 67, 4; 70, 2; 87, 6; 7;
 VI. 16, 27; 47; 17, 4; 27, 1; 49, 1²;
 50, 11; 12; 51, 10²; 11; 52, 15; 55, 6;
 66, 6; VII. 1, 4; 17, 6; 7; 23, 5; 29,
 4; 30, 4; 33, 9; 35, 15; 36, 7; 39, 4;
 40, 4; 43, 4; 44, 3; 47, 4; 48, 3; 56,
 2; 16; 66, 9²; 76, 4; 5²; 90, 5; 91,
 1; 3; 93, 3; 104, 24; VIII. 7, 8; 16,
 5; 18, 5; 17; 19, 17; 18⁴; 35; 20, 12;
 25, 11; 15; 27, 14²; 28, 3³; 30, 3³; 43,
 29; 46, 32; 48, 5; 53, 7; 54, 1; 67,
 14; 72, 14; 77, 2; 83, 2; 101, 6²; 103,
 13; IX. 8, 2; 13, 5; 64, 6; 65, 24;
 67, 18; 70, 3; 73, 4; 77, 3; 98, 11;
 X. 10, 3; 15, 1; 3; 4; 5³; 7; 12; 13;
 17, 4; 18, 12; 19, 7; 20, 8; 21, 2; 27,
 15; 32, 2; 35, 14; 36, 10; 13; 44, 6;
 48, 11; 50, 3; 7; 61, 27; 62, 5³; 63, 1;
 2; 7; 8; 64, 6; 7; 65, 3; 67, 8; 71,
 9; 73, 2; 74, 3; 76, 7; 77, 2; 8²; 82,
 4; 87, 20; 90, 16; 92, 10; 93, 4; 94,
 3; 8²; 9; 107, 2; 3; 4²; 108, 8; 109,
 1; 124, 4; 125, 4; 126, 3; 128, 6; 9;
 148, 3; 181, 2; 3.
 ते I. 4, 3; 4; 5, 7; 8, 9; 9, 4; 5; 11, 2;

6; 14, 2; 8; 16, 7; 24, 4-6; 9²; 14;
 25, 1; 3; 28, 6; 30, 4; 5; 9; 12; 20; 21;
 31, 18; 32, 14; 35, 11; 36, 2-4; 12;
 42, 5; 43, 9; 48, 4; 6; 49, 3; 51, 8;
 10; 13; 52, 7; 10; 11; 53, 11; 54, 1;
 8; 55, 7; 8; 57, 2; 4; 5³; 58, 4; 59,
 1; 5; 61, 16; 63, 1; 2; 9; 68, 2; 3;
 69, 4²; 73, 10²; 75, 2; 3; 76, 1³; 79,
 2; 80, 3²; 8³; 13; 14; 81, 2; 6; 9;
 82, 1-6; 83, 3; 84, 1; 3²; 19; 20²;
 91, 3; 4; 9; 16; 18; 19²; 94, 4; 10;
 11²; 14; 95, 9; 97, 4²; 100, 17; 101,
 10; 102, 1²; 3; 7; 103, 1; 104, 1; 6;
 7; 105, 8; 106, 5; 114, 2; 3²; 9²; 10²;
 121, 5; 8; 12; 15²; 123, 11; 124, 12;
 127, 9²; 130, 2; 6; 131, 4; 5; 132,
 2-4; 133, 4²; 134, 1; 6; 135, 1; 8;
 9²; 138, 3; 4; 140, 11²; 144, 6; 147,
 1-3; 150, 3; 156, 1; 3; 162, 8; 9;
 11; 14; 17²; 19; 20²; 21; 163, 1; 3;
 4²; 5²; 6; 7²; 8; 164, 49; 165, 3²; 9;
 167, 1; 169, 3; 4; 170, 3; 4; 173, 8³;
 12; 174, 8; 175, 1²; 2; 5; 176, 4;
 177, 2; 3; 178, 1²; 187, 9; 189, 1; 4;
 191, 11; 14; 16; II. 1, 7; 9; 15; 2,
 12; 4, 8; 6, 2; 9, 3; 5; 11, 1; 4; 6;
 7; 11; 12; 13²; 16; 19; 21; 12, 15;
 13, 13; 14, 12; 15, 10; 16, 3³; 6²;
 7-9; 17, 9; 18, 6; 9; 19, 7; 8²; 9;
 20, 1; 9; 23, 2; 4; 14; 28, 5; 7; 8;
 30, 10; 32, 5; 33, 1; 7; 11; 36, 5;
 37, 3; 41, 1; 2; 18; III. 1, 20; 23;
 6, 2; 5; 7; 9, 2; 10, 3; 14, 2; 3; 5;
 17, 3; 18, 2; 4; 19, 2; 3; 20, 2³; 21,
 2; 5³; 22, 2; 27, 3; 29, 10; 30, 2; 3;
 5; 6²; 7; 19; 31, 14; 17; 32, 1; 2;
 3²; 9; 11; 12²; 33, 8²; 10²; 34, 2; 35,
 1; 4; 5²; 7²; 9; 36, 9; 37, 2; 3; 9²;
 10; 11; 38, 2; 39, 1; 42, 1; 6; 8;
 43, 7; 44, 1; 46, 1; 5²; 48, 1; 2; 50,
 2; 51, 11; 12; 52, 4; 7; 53, 2; 5; 6;
 14; 55, 22³; 57, 4-6; 59, 2; 62, 7;

IV. 2, 6; 7; 19; 20; 3, 2²; 4²; 15;
 4, 3; 6; 8²; 10; 15; 6, 6²; 10; 7, 2;
 9; 9, 8; 10, 1; 4²; 6; 11, 1; 12, 1;
 2; 4; 5; 16, 7; 8; 10; 14; 21; 17,
 4; 18; 18, 9; 12²; 19, 10; 20, 10²;
 21, 9²; 10; 22, 5; 7; 23, 6; 29, 5;
 30, 2; 19; 24; 31, 6; 9; 10; 32, 10;
 11; 18²; 19; 22; 35, 7; 42, 7; 47, 1;
 48, 5; 50, 3; 54, 5; 6; 58, 11²; V. 1,
 10; 2, 11; 3, 3; 9; 4, 7; 6, 4²; 7, 9;
 8, 5; 10, 4; 11, 3; 12, 4-6; 15, 5;
 18, 2; 20, 2; 4; 22, 3; 25, 8; 27, 3;
 29, 13²; 14; 15; 30, 3; 31, 4-7; 10,
 13; 32, 12; 33, 3-5; 35, 1-3; 4²; 36,
 2; 4; 38, 1; 3; 5; 39, 2; 3; 42, 6;
 43, 3; 5; 44, 2; 8; 50, 2; 5; 56, 2;
 78, 7; 81, 5; 84, 3; 85, 8; VI. 1, 4;
 9; 10²; 13; 2, 4-6; 9; 3, 1; 3; 4, 5;
 5, 5; 7; 6, 3; 4²; 10, 6; 13, 4; 15, 9;
 11; 14; 16, 16-18; 25; 27; 38; 47; 17,
 9; 10; 18, 3; 4; 13; 15²; 19, 7; 9;
 10; 13; 20, 10; 21, 3-6; 22, 4²; 23,
 6; 24, 3²; 4²; 25, 1; 7; 8³; 9; 26, 8;
 27, 3²; 4²; 29, 3; 5; 31, 2; 37, 1²;
 40, 2; 4; 41, 2³; 3; 5; 43, 1; 44, 1;
 2; 11³; 20; 21; 45, 30; 47, 8; 22; 26;
 29; 48, 16; 18; 49, 13; 50, 9; 53, 9²;
 54, 9; 56, 6; 58, 1²; 3; 61, 1; 64, 2;
 4; 65, 5; 75, 18²; VII. 1, 8; 9; 20;
 22; 25; 3, 2; 3; 4²; 6²; 8; 5, 6; 14,
 2; 17, 7; 18, 3²; 18; 20; 21; 19, 6-8;
 9²; 20, 8³; 9²; 10; 21, 6²; 7; 9²; 22,
 1-3; 5²; 6; 8²; 9; 23, 4; 24, 2; 6;
 25, 1²; 3; 27, 2; 5; 28, 1; 2; 29, 3²;
 30, 4; 31, 7; 9; 32, 2; 6; 14; 33, 10;
 36, 4; 37, 3-5; 42, 2; 46, 3²; 4; 54,
 2; 3; 79, 2; 81, 4; 5; 87, 2²; 88, 5;
 6³; 90, 2; 92, 1²; 95, 6; 96, 2; 5; 98,
 3; 6; 99, 1²; 2; 7; 100, 5; 6; 104,
 14; VIII. 1, 3; 7; 9²; 14; 16; 30;
 2, 1; 3²; 10; 30; 3, 1; 2; 10; 18; 4,
 5-7; 9; 12; 6, 16; 19; 31; 11, 5;

7; 12, 8; 10; 25; 27-29; 31; 13, 4;
 6; 11; 22; 23; 26; 31²; 14, 3; 4; 6;
 10; 15, 4; 6; 17, 1; 5; 6²; 10-13;
 19, 16; 20; 33; 21, 4; 5; 7²; 8; 14;
 15; 16³; 24, 5; 8; 9; 17; 26, 10;
 32, 7; 8; 33, 11; 12; 15; 19; 34, 5;
 36, 1; 40, 9; 43, 2; 33; 44, 4; 23-25;
 45, 5; 6; 10²; 12; 15; 19; 32; 36;
 39; 42; 46, 3; 8; 11; 25; 32; 48, 6;
 7; 9; 13; 49, 5; 8; 9; 50, 5; 9; 51,
 7; 52, 7; 53, 4; 6; 7²; 8; 54, 1; 5;
 8; 55, 1; 56, 1; 60, 14; 61, 2; 9; 18;
 62, 4; 7; 8; 10; 63, 5; 8; 64, 9-11;
 65, 4²; 8; 66, 5; 11; 68, 3; 8²; 11;
 69, 12; 70, 5; 71, 8; 74, 7; 8; 75, 10;
 16²; 77, 9; 11; 78, 4; 80, 6; 7; 81, 8;
 9; 82, 3²; 7; 9; 84, 4; 88, 3; 6; 89,
 2; 4; 6; 90, 3²; 6²; 92, 16-18; 23;
 24; 26-28; 93, 4; 11; 12; 26; 27;
 95, 2; 5; 96, 7-9; 12; 98, 3; 11; 99,
 6²; 100, 1; 2²; 101, 9; 11; 102, 19-21;
 103, 4; IX. 1, 6; 2, 7; 11, 2; 16, 1;
 29, 3; 31, 3; 6; 50, 1; 2; 53, 1; 55,
 2; 57, 1; 61, 1; 4; 5; 10; 17; 19;
 29; 30; 62, 7; 20; 28; 63, 22; 64, 2;
 7; 11; 24; 65, 9; 15; 28; 66, 3; 10;
 14; 30; 67, 12; 15; 23; 24; 72, 4;
 5; 74, 9; 75, 5; 78, 2; 79, 4²; 5²; 82,
 4; 83, 1; 85, 1; 86, 1; 2; 4; 5; 13;
 28; 37; 47; 87, 4; 8; 89, 6; 91, 5;
 96, 21; 24; 97, 6; 31; 46; 100, 4; 104,
 4; 105, 4; 107, 20; 108, 2; 109, 2; 11;
 114, 1; 4; X. 4, 1²; 6; 7; 6, 7; 7, 6;
 10, 2; 3; 12²; 13; 11, 7; 12, 3; 14,
 5; 11; 16, 3; 4³; 5; 6; 17, 12³; 18,
 1²; 13³; 20, 10; 22, 9; 11-13; 23, 6;
 7; 25, 1-3; 26, 8; 27, 2; 24; 28, 3²;
 5²; 29, 2; 3; 5; 6²; 33, 7; 37, 3; 9;
 38, 2; 3; 43, 2; 5; 44, 2; 9²; 45, 2³;
 9; 46, 1; 47, 1; 50, 3³; 5-7; 51, 1; 7;
 54, 1-4; 55, 4; 56, 1²; 2; 57, 4; 58,
 1²; 2-12; 59, 8; 60, 8; 11; 61, 18;

22; 69, 3; 4; 9; 73, 3; 74, 4; 75, 2;
 81, 5; 83, 1; 6; 7; 84, 3; 5; 85, 4;
 11²; 12; 21; 27; 36; 40³; 86, 13;
 15²; 87, 11; 19; 20; 89, 12; 14; 17;
 91, 4; 7; 9; 15; 93, 8; 95, 5; 13²;
 18; 96, 1²; 13; 98, 2; 100, 12; 102,
 1; 105, 9; 10; 108, 5; 9; 111, 10;
 112, 1; 2²; 4; 5²; 6-8; 113, 3; 8;
 115, 4; 116, 5; 120, 2; 5²; 122, 3;
 125, 4; 127, 4; 8; 133, 3; 137, 2; 4²;
 6; 138, 6; 142, 1-4; 6³; 8; 144, 1;
 5; 145, 6²; 147, 1; 148, 5; 158, 2;
 160, 5; 161, 5²; 162, 1; 3²; 4; 163,
 1²; 2-5; 173, 5²; 6; 180, 1; 184, 1-3;
 186, 3.

ते इति I. 61, 8; 104, 3; 160, 1; 5; II. 32,
 1; III. 55, 12; 20; IV. 42, 3; VI. 70,
 4; 75, 4; VII. 53, 1.

तेजः I. 71, 8; VI. 3, 5.

तेजते X. 138, 5.

तेजनेन I. 110, 5.

तेजमानः III. 8, 11.

तेजसा I. 56, 2; VI. 8, 5; 15, 19.

तेजसे I. 55, 1; III. 2, 10.

तेजिष्ठया I. 53, 8; II. 23, 14.

तेजिष्ठा VI. 12, 3.

तेजिष्ठा IX. 70, 2.

तेजिष्ठाभिः I. 127, 4; 129, 5.

तेजिष्ठे X. 3, 5.

तेजीयसा III. 19, 3.

तेजिष्ठे IV. 23, 7.

तेन I. 21, 6; 47, 9; 48, 11; 49, 2; 82, 5;
 108, 1; 117, 2; 120, 10; 125, 1; 140,
 11; 162, 5; 164, 42; 182, 2; II. 27, 6;
 III. 60, 2; IV. 57, 5; V. 2, 8; 3, 3;
 39, 3; 62, 9; 85, 3; VI. 41, 4; 56, 1;
 VII. 41, 5; 55, 7; 69, 5; 101, 3²; VIII.
 5, 20; 9, 5; 15; 20, 26; 22, 5; 29, 4;
 10; 54, 5; 67, 6; 77, 8; 92, 16; IX.
 61, 19; 66, 30; 67, 24; 114, 4; X. 10.

• 8; 17, 14; 37, 4; 39, 12; 42, 7; 75, 9;
90, 7; 102, 5; 109, 5; 112, 2; 130, 5;
6; 142, 7; 155, 3; 156, 1; 174, 1.
तेषां: VIII. 60, 19; 102, 16.
तेभिः I. 35, 11; 72, 6; 91, 4; 108, 5; 170,
2; 177, 2; II. 41, 1; III. 35, 9; 51, 9;
VI. 21, 12; VII. 3, 7; 96, 5; VIII. 1,
9; 21, 4; IX. 61, 5; 75, 5; 114, 3;
X. 2, 1; 15, 8; 14; 31, 1; 92, 6;
93, 1; 94, 9; 98, 10; 104, 2; 148, 4;
155, 1.
तेभ्यः III. 2, 6; V. 79, 7; X. 28, 11; 62, 1;
85, 17.
तेषां I. 2, 1; 11, 7; 47, 2; 81, 9; 125, 7;
135, 5; 139, 9²; 162, 6; 12; 164, 15;
188, 9; II. 30, 10; VII. 19, 10; 55, 6;
66, 13; 90, 4; VIII. 20, 14; 67, 3; X.
14, 6; 28, 3; 65, 3; 82, 2; 87, 16; 94,
8; 115, 5; 185, 2.
तेषु I. 139, 9; V. 31, 13; 42, 8; VI. 59, 4;
X. 112, 7.
तेषां I. 41, 6; 64, 14; 92, 13; II. 25, 2;
V. 77, 4; VI. 13, 6; 48, 10; VII. 18,
23; 36, 7; 56, 20; 60, 8; VIII. 84, 3;
IX. 74, 5.
तेषां च III. 13, 7.
तेषां च VI. 18, 6.
तेषां च X. 25, 9.
तेषां च I. 8, 6; 31, 12; 100, 11; II. 9, 2;
30, 5; IV. 24, 3; VI. 19, 7; 44, 18;
VII. 82, 9; VIII. 67, 11; IX. 66, 18.
तेषां IX. 91, 6; X. 4, 7.
तेषां च I. 43, 2; 84, 17; 114, 6; 189, 2; II.
33, 14; III. 53, 18; IV. 1, 3; 12, 5;
V. 53, 13; 69, 3; VI. 1, 12; 50, 7; VII.
18, 23; 52, 2; 62, 6; VIII. 5, 20; 9, 11;
67, 12; IX. 62, 2; 65, 21; X. 35, 12.
तेषां I. 114, 8; II. 2, 11; IV. 41, 6; VI. 25,
4; 31, 1; VII. 67, 6; 84, 5; VIII. 23,
12; 71, 13; X. 147, 3.

तेषां इति I. 147, 1; VIII. 103, 7.
तेषां VII. 46, 3.
तेषां च X. 62, 8.
तेषां IV. 16, 11; VI. 12, 3.
तेषां VI. 6, 6; 12, 1.
तेषां च I. 150, 1.
तेषां च I. 169, 5.
तेषां VIII. 50, 5; IX. 27, 1; 107, 9; 109, 22².
तेषां VIII. 54, 8.
तेषां VIII. 15, 11; IX. 45, 2; 63, 23.
तेषां III. 12, 4.
तेषां VIII. 38, 2.
तेषां I. 2, 5; 108, 3; 109, 4; 5; 184, 1; II.
40, 4; V. 40, 7; VII. 65, 2; 94, 12;
VIII. 22, 13³; 14²; 40, 3; X. 14, 12.
तेषां I. 117, 15; 180, 5; 182, 7; VIII.
5, 22.
तेषां I. 118, 6; 182, 6; X. 39, 4.
तेषां I. 158, 3; 182, 5.
तेषां IV. 4, 9; V. 43, 9; VI. 12, 3; 68, 5;
IX. 88, 3.
तेषां I. 63, 8.
तेषां I. 30, 14; 41, 6; 54, 4; 69, 5; 79,
6; 104, 3; 139, 10; 142, 10; 11; 144,
6; 151, 6; 168, 4; 5; 178, 3; 185, 1;
II. 1, 6; 2, 9; 19, 7; 25, 2; 32, 4; III.
3, 10; 9, 5; IV. 6, 5; 41, 10; 53, 1;
5; V. 5, 9; 10, 4; 15, 4; 25, 8; 52, 2;
6; 8; 87, 4; VII. 7, 1; 18, 20; 20, 10;
34, 5; 6; 57, 7; 84, 1; VIII. 3, 21; 6,
8; 46, 27; 49, 4; 84, 3; 94, 8; 103, 3;
4; IX. 86, 1; 102, 7; X. 22, 5; 64, 6;
68, 7; 77, 3; 113, 3; 133, 5; 142, 2;
148, 1; 170, 1; 176, 3.
तेषां I. 158, 4; IV. 29, 4.
तेषां I. 114, 6; 183, 3; 184, 5; VII. 62, 6.
तेषां I. 188, 10; X. 118, 10.
तेषां VIII. 47, 7; X. 79, 6; 144, 6.
तेषां I. 169, 1; IV. 43, 4.

तजसं X. 10, 3.

तजसं I. 119, 8; 166, 12; VI. 3, 1; 62, 10.

तज I. 61, 15; 63, 4-7; 88, 5; 100, 17; 105, 13; 139, 2; 151, 2; II. 22, 4; III. 62, 1; IV. 5, 9; 12, 6; 51, 1; V. 6, 10; 46, 5; VI. 18, 3; 20, 13; 27, 4; 43, 1; 44, 16; 51, 1; 62, 3; 63, 2; VII. 66, 14; 68, 6; VIII. 6, 24; 15, 7; 31, 18; IX. 111, 2; X. 26, 2; 68, 7; 89, 8; 112, 4.

तं I. 19, 1; 20, 6; 37, 11; 42, 3; 50, 1; 51, 1; 52, 1; 61, 3; 80, 7; 110, 3; II. 30, 8; IV. 30, 16; V. 1, 7; 32, 4-6; 8; VI. 15, 17; 22, 6; 44, 4; 50, 6; 51, 13; VII. 68, 7; VIII. 22, 1; 64, 5; 86, 4; 92, 7; 94, 12; IX. 6, 2; 3; 15, 8; 38, 3; 61, 2; 7; 84, 5; 98, 7; 108, 11; X. 11, 4; 41, 1; 80, 3; 143, 1; 2; 171, 1; 3; 178, 1.

तस्य V. 32, 3.

तस्यै X. 86, 23.

ता I. 122, 4; III. 30, 3; IV. 15, 8; 30, 17; 18; V. 73, 2; 74, 2; VI. 2, 9; 50, 10; 63, 1; VII. 73, 4; VIII. 10, 3; 13, 27; 18, 8; X. 22, 5; 61, 15; 75, 6; 138, 6.

ताः I. 29, 4; 92, 1; VIII. 48, 11; IX. 63, 9; X. 134, 3.

तामं IV. 24, 3.

तान् VIII. 67, 1; 94, 10; 11.

तानि VII. 88, 5.

तां I. 63, 8; 139, 7.

ते I. 37, 10; 50, 2; 104, 2; 187, 4; 5; 191, 5; IV. 6, 9; 10; V. 6, 6; 7; 33, 8; 46, 6; VII. 36, 7; 75, 3; 104, 20; VIII. 3, 15; 7, 7; 22; 23, 11; 43, 5; IX. 21, 7; 51, 3; 92, 4; X. 35, 1; 124, 5; 138, 1.

ते इति II. 31, 5; VIII. 2, 42.

तेभिः I. 30, 22.

तद् VIII. 45, 28.

तयः I. 34, 2²; 8; 9; 122, 15; 164, 44; III. 56, 8; IV. 45, 1; 58, 3; V. 69, 2; VII. 33, 7²; 101, 4; VIII. 2, 7; 8; 28, 1; 30, 2; 57, 2; IX. 92, 4; X. 27, 23; 48, 7.

तयःऽत्रिंशत् I. 45, 2.

तययाव्यः VI. 2, 7.

तयाणि X. 45, 2.

तसदस्यवि VIII. 49, 10.

तसदस्युः IV. 38, 1; V. 27, 3; VIII. 19, 36.

तसदस्यु I. 112, 14; IV. 42, 8; 9; VII. 19, 3; VIII. 8, 21; 36, 7; X. 150, 5.

तसदस्योः V. 33, 8.

तसंति VI. 14, 4.

ततः I. 129, 10.

ततः III. 56, 6; VIII. 60, 5.

तता I. 31, 12; 106, 7; 129, 11; 178, 5; IV. 4, 10; 17, 17; 55, 1; V. 24, 1; VI. 1, 5; 25, 7; 48, 2; VII. 20, 1.

ततारः VIII. 48, 14.

ततारः VII. 56, 22.

ततारै I. 44, 5; II. 23, 8; VI. 47, 11; VIII. 18, 20; X. 128, 7.

ततुः I. 155, 4; IV. 55, 5.

ततुन् VI. 50, 1.

तथ्यं II. 29, 6².

तथ्यं VIII. 30, 3.

तां I. 100, 7; IV. 24, 3.

तान्ये V. 46, 6.

तान्येभिः I. 53, 10.

तायतां X. 137, 5.

तायतां I. 106, 7.

तायथ्यं X. 63, 11.

तायथ्ये V. 53, 15; VII. 59, 1; X. 35, 14.

तायतां X. 137, 5².

तायते VIII. 27, 17.

तायनायः VI. 50, 8; VII. 35, 10.

तायने II. 23, 4; VIII. 71, 4; X. 7, 4.

तायस्य VII. 19, 7.

व्याख्य VII. 16, 8; X. 22, 15; 148, 4.
 व्याख्य X. 35, 3.
 व्याख्य V. 70, 3.
 व्याख्य I. 128, 5; 7.
 व्याख्य VIII. 19, 32; X. 33, 4.
 व्याख्य VIII. 22, 7.
 व्याख्य इति V. 62, 6.
 व्याख्य IV. 55, 1; V. 41, 1; VII. 62, 4;
 71, 2.
 व्याख्य VIII. 61, 17; X. 7, 7.
 त्रिःखनीकः III. 56, 3.
 त्रिःखरुणः V. 27, 1; 3.
 त्रिःखरुणाय V. 27, 2.
 त्रिःखरुणीया VIII. 46, 22.
 त्रिःखरि III. 55, 14.
 त्रिःखरिः V. 27, 5.
 त्रिःखदाय IV. 37, 3.
 त्रिःखधा III. 56, 3.
 त्रिःखत् III. 9, 9; VI. 59, 6; VIII. 30, 2;
 X. 189, 3.
 त्रिःखत I. 123, 8; III. 6, 9; IV. 30, 21;
 VIII. 77, 4; IX. 58, 4.
 त्रिःखता II. 18, 5.
 त्रिःखति VIII. 28, 1.
 त्रिःखत्सत VI. 27, 6.
 त्रिः I. 20, 7; 34, 1; 2³; 3³; 4⁵; 5⁵; 6³; 7;
 8; 72, 6; 116, 4; 19; 142, 3; 162, 4;
 191, 12; 14; III. 4, 2; 53, 8; 54, 11;
 56, 5²; 6³; 8; IV. 1, 7; 16; 12, 1;
 53, 5; 54, 6; VI. 49, 13; 66, 2; VII.
 11, 3; 87, 4; 100, 3; VIII. 35, 7; 41,
 9; 46, 26; 69, 7; 91, 7; 96, 2; 8; IX.
 70, 1; 86, 18; 21; X. 64, 8; 87, 11;
 90, 15; 95, 5; 120, 3; 122, 6.
 त्रिःखरि I. 152, 2.
 त्रिःखरुण I. 121, 4.
 त्रिःखरुणेति X. 14, 16.
 त्रिःखरुणेषु I. 32, 3; II. 11, 17; 15, 1; 22,
 1; VIII. 13, 18.

त्रिःखरुणः II. 18, 1.
 त्रिःख X. 59, 9.
 त्रिःखरुणः I. 157, 3; 183, 1; IV. 36, 1.
 त्रिःखरुणः VIII. 58, 3; X. 41, 1.
 त्रिःखरुणः I. 118, 2; X. 85, 14.
 त्रिःखः I. 52, 5; 105, 9; 17; 163, 2; 3; 187,
 1; II. 31, 6; 34, 14; V. 9, 5; 41, 4;
 10; 54, 2; 86, 1; IX. 95, 4; X. 8, 7;
 8; 46, 3; 6; 99, 6.
 त्रिःखत् X. 30, 9.
 त्रिःखत II. 34, 10; VIII. 41, 6; X. 64, 3;
 115, 4.
 त्रिःखत्य II. 11, 20; VIII. 7, 24; IX. 32, 2;
 34, 4; 37, 4; 38, 2; 86, 20; 102, 2; 3.
 त्रिःखता II. 11, 19; VIII. 47, 14; 16; X.
 48, 2.
 त्रिःखते VIII. 12, 16; 47, 13; 15; 52, 1.
 त्रिःखेषु VI. 44, 23.
 त्रिःखदिने IX. 113, 9.
 त्रिःखा I. 117, 24; II. 3, 10; IV. 58, 3; 4.
 त्रिःखातः V. 47, 4.
 त्रिःखातु I. 34, 6; 7; 154, 4; III. 56, 6;
 IV. 42, 4; VI. 35, 2; 44, 23; 46, 9;
 VII. 5, 4; 101, 2; VIII. 47, 10; 102,
 14; IX. 1, 8; 70, 8; 108, 12.
 त्रिःखातुः III. 26, 7; VIII. 72, 9; IX. 86,
 46.
 त्रिःखातुना I. 183, 1; VIII. 40, 12.
 त्रिःखातुभिः IX. 111, 2.
 त्रिःखातु VIII. 51, 4.
 त्रिःखातुजुगः V. 43, 13.
 त्रिःखातुनि I. 85, 12; VIII. 39, 9.
 त्रिःखाने IX. 113, 9.
 त्रिःखानि I. 164, 2.
 त्रिःखानः X. 34, 8.
 त्रिःखानः VIII. 39, 8.
 त्रिःखानः III. 56, 3.
 त्रिःखात् X. 90, 3; 4.

त्रिःपादं X. 117, 8.
 त्रिःपुष्टः IX. 71, 7; 75, 3.
 त्रिःपुष्टं IX. 90, 2; 106, 11.
 त्रिःपुष्टे IX. 62, 17.
 त्रिःपुष्टेः VII. 37, 1.
 त्रिःचंपुः VII. 37, 7.
 त्रिःचरिणि I. 181, 8.
 त्रिःभिः VIII. 59, 5.
 त्रिःभिः I. 34, 11; 116, 4; 154, 3; 155, 4;
 III. 26, 8; IV. 53, 5; V. 36, 6; VIII.
 35, 3; IX. 67, 26.
 त्रिःभ्यः VIII. 70, 15.
 त्रिःमंतुः I. 112, 4.
 त्रिःमाता III. 56, 5.
 त्रिःमूर्धनं I. 146, 1.
 त्रिःयुगं X. 97, 1.
 त्रिःचंपुरः I. 118, 1; 157, 3; 183, 1; VII.
 69, 2; 71, 4; VIII. 22, 5.
 त्रिःचंपुरे IX. 62, 17.
 त्रिःचंपुरेण I. 47, 2; 118, 2; VIII. 85, 8.
 त्रिःचंया II. 31, 5.
 त्रिःचरुचः VI. 15, 9.
 त्रिःचरुचं IV. 53, 6; VI. 46, 9; VIII. 18,
 21; 42, 2; IX. 97, 47; X. 66, 5; 7;
 142, 1.
 त्रिःचरुचेन V. 4, 8; VI. 26, 7.
 त्रिःचर्तु VII. 101, 2.
 त्रिःचरि IV. 6, 4; 15, 2.
 त्रिःचरिःधातु I. 102, 8.
 त्रिःचृत् I. 140, 2.
 त्रिःचृत्तः I. 34, 9.
 त्रिःचृत्तं IX. 86, 32; X. 52, 4; 114, 1; 124, 1.
 त्रिःचृत्ता I. 34, 12; 47, 2; 118, 2; VIII. 72,
 8; 85, 8.
 त्रिःशताः I. 164, 48.
 त्रिःशीघ्राणं X. 8, 8; 99, 6.
 त्रिःशोकः I. 112, 12; X. 29, 2.

त्रिःशोकाय VIII. 45, 30.
 त्रिःपु I. 15, 4; 24, 13; 105, 5; 154, 2; 164,
 9; II. 3, 7; 36, 4; VIII. 2, 21; 45, 34;
 69, 3.
 त्रिःसधस्य V. 4, 8; VI. 8, 7.
 त्रिःसधस्यः VI. 12, 2.
 त्रिःसधस्यः I. 156, 5; IV. 50, 1.
 त्रिःसधस्यस्य VIII. 94, 5.
 त्रिःसधस्या VI. 61, 12.
 त्रिःसधस्ये I. 47, 4; V. 11, 2; X. 61, 14.
 त्रिःसतेः I. 133, 6.
 त्रिःस्तुप् X. 14, 16; 130, 5.
 त्रिःस्तुभः IX. 97, 35.
 त्रिःस्तुभं VIII. 7, 1.
 त्रिःस्यं I. 34, 5.
 त्री I. 34, 9; 35, 8; 149, 4; 154, 4; II. 27,
 9; III. 9, 9; 20, 2²; 56, 5; IV. 53, 5;
 V. 29, 1²; 7²; 8²; 69, 1; IX. 17, 5; 73,
 8; 97, 55; 103, 2.
 त्रीणां X. 185, 1.
 त्रीणि I. 22, 18; 95, 3; 102, 8; 163, 3; 4³;
 164, 45; 48; II. 27, 8; III. 9, 9; 17,
 3; 38, 6; IV. 53, 5; V. 69, 1; 81, 4;
 VI. 17, 11; 51, 2; VII. 66, 10; VIII.
 6, 47; 7, 10; 8, 23; 12, 27; 29, 7; 39,
 9; 52, 3; 91, 5; IX. 102, 3; X. 8, 9;
 67, 5; 87, 10.
 त्रीन् I. 126, 5; 164, 10; II. 27, 8; III. 6,
 9; IV. 33, 5; V. 69, 1; VIII. 5, 8; 39,
 9; IX. 73, 1.
 त्रैतिनीं X. 105, 9.
 त्रैषा I. 22, 17; 34, 8; 154, 1; 181, 7; VI.
 69, 8; VII. 101, 4; X. 45, 2; 75, 1;
 87, 10; 88, 10.
 त्रैषाश्च I. 34, 4.
 त्रैतनः I. 158, 5.
 त्रैपुष्पाः V. 27, 1.
 त्रैलुभं I. 164, 23; II. 43, 1.

वेल्गुभात I. 164, 23.
 वेल्गुभात I. 164, 24; V. 29, 6.
 वेल्गुभात VII. 59, 12.
 तः I. 147, 2²; 152, 2; VIII. 100, 3; X.
 71, 4²; 11⁴.
 तः IX. 70, 7.
 तः I. 100, 15; IV. 27, 2; VI. 18, 9.
 तः VIII. 20, 6.
 तः II. 33, 6.
 तः IV. 17, 14; X. 171, 2.
 तः I. 79, 3; 129, 3; 130, 8; V. 33, 7;
 IX. 41, 1; 73, 5; 74, 5; 86, 44; X. 16,
 1; 31, 8; 68, 4; 87, 5.
 तः VIII. 1, 32.
 तः I. 28, 9; 145, 5; III. 21, 5; IX. 65,
 25; 66, 29; 69, 3; 79, 4; 101, 11; 16.
 तः I. 57, 4; 84, 6; 19; II. 28, 6; 33, 10;
 III. 14, 6; 17, 5; 30, 1; IV. 11, 3⁴; 4²;
 22, 6; 30, 1; V. 25, 7²; 31, 2; VI. 7, 3²;
 13, 1; 21, 10; 24, 6; 31, 2; 34, 1; 61,
 14; VII. 5, 3; 11, 1; 21, 3; 32, 19;
 VIII. 1, 13; 24, 11; 12; 15; 43, 33;
 66, 13; 78, 4; 97, 14; X. 18, 13; 91,
 8; 98, 2; 112, 9; 173, 1.
 तः VII. 101, 3²; X. 72, 9.
 तः V. 3, 12; X. 43, 2.
 तः I. 1, 6; 5, 6; 11, 5; 7; 12, 5; 14, 11;
 15, 3; 18, 5; 25, 20; 27, 4; 28, 5; 30,
 22; 31, 1-8; 9²; 10³; 12-15; 33, 7; 36,
 2; 6; 12; 42, 2; 4; 44, 1; 45, 1; 48,
 12; 49, 2; 50, 6; 51, 3; 4; 5²; 6; 52,
 12; 13; 15; 53, 8²; 9; 10²; 54, 4; 6⁴;
 55, 3; 56, 6²; 57, 6; 63, 1; 3⁴; 4; 5;
 7; 8; 75, 4; 76, 5; 80, 7; 84, 19; 91,
 1²; 2²; 3; 5²; 6; 7²; 8; 10; 22²; 94,
 2; 3; 6; 15; 16; 97, 6; 102, 9; 10;
 104, 6; 121, 9; 11-14; 123, 11; 127,
 9; 129, 1; 9; 10; 130, 5; 131, 7; 134,
 5; 6; 139, 7; 140, 11; 141, 10; 144,
 6²; 165, 3; 169, 1; 4; 8; 170, 5²; 171,

6; 174, 1⁴; 9; 10; 175, 3; 178, 5²;
 189, 2; 3; 7; II. 1, 1⁷; 2²; 3⁴; 4⁴; 5³;
 6⁴; 7⁴; 8²; 9²; 10⁴; 11⁴; 12³; 14; 15;
 7, 4; 5; 9, 2³; 4²; 11, 4; 16, 6; 17,
 8; 20, 2²; 23, 6; 19; 24, 15; 16; 27,
 10; 28, 10; 30, 8; 33, 12; 36, 5; 37,
 3; 43, 3; III. 1, 22; 6, 5²; 9, 2; 14,
 6; 7; 15, 2²; 3; 5; 16, 3; 19, 5; 30,
 4; 31, 20; 32, 6; 10; 35, 3; 6; 41,
 7; 47, 1; 53, 18; IV. 1, 4; 5; 2, 2;
 10; 12; 13; 3, 4; 5; 4, 11; 5, 11; 6,
 1; 16, 13; 17, 1; 7²; 20; 19, 5; 6; 20,
 3; 22, 10; 30, 1; 5²; 32, 7; 13; 42, 7²;
 46, 1; 54, 3; V. 2, 2; 11; 3, 1³; 2; 11;
 4, 11; 8, 5; 10, 2; 13, 4; 6; 20, 1;
 21, 2; 23, 2; 24, 1; 28, 5; 29, 1; 30,
 5; 31, 8; 32, 1; 2; 33, 2; 35, 5; 40,
 7; 78, 8; 79, 10; 81, 5; VI. 1, 1²; 5;
 7; 2, 1²; 6; 9; 3, 1; 4, 4; 5, 3; 7, 3;
 11, 2; 12, 6; 13, 2; 3; 15, 2; 3; 12²;
 14; 16, 1; 5; 6; 9; 30; 32; 18, 3;
 20, 11; 21, 8; 23, 1; 25, 3; 26, 3³; 4³;
 5; 6²; 30, 5; 31, 3; 4; 33, 2-4; 36,
 4; 44, 12; 45, 5; 17; 46, 2; 48, 8; 9²;
 10; 19; 50, 9; 61, 6; 64, 5; 71, 3; 75,
 1; VII. 1, 20; 21; 25; 5, 4; 6; 7; 12,
 3; 13, 2²; 15, 8; 12; 16, 5²; 10; 18,
 1; 19, 3; 4²; 20, 9; 21, 3; 22, 7; 23,
 4; 27, 1; 2; 29, 4; 30, 2²; 31, 3²; 6;
 32, 11; 16-18; 37, 4; 6; 55, 4; 99, 1;
 100, 2; VIII. 1, 28²; 3, 18; 4, 11; 16;
 11, 1²; 2; 3; 13, 26; 31; 14, 1; 11;
 15, 10; 11; 16, 12; 17, 9; 19, 7; 8;
 10; 25; 30; 31; 21, 6; 13; 17; 23,
 12; 28; 29²; 30; 24, 26; 26, 20; 25;
 32, 7; 33, 11; 36, 7; 37, 4; 5; 39, 3;
 10²; 43, 14; 15; 32; 44, 11; 14; 23²;
 45, 6; 48, 9; 13; 15²; 51, 6; 52, 4;
 8; 54, 6; 8; 60, 5; 12; 61, 7; 8; 14;
 16; 62, 5; 11; 64, 3²; 66, 6; 14²; 70,
 10; 71, 2; 5; 6; 8; 75, 3; 78, 3; 79,
 3; 4; 80, 1; 82, 7; 84, 3; 6; 90, 2;

४^३; ५^२; ९२, ३२; ९३, १०; १३; १९; २१;
 ३३; ९५, ३; ९६, १७^२; १८^२; ९७, २; ७^२; १४;
 ९८, २^२; १०; ११^२; ९९, ५^२; १००, २; १०२,
 १; IX. ४, ५; १६, ८; १८, २^२; २०, ५; २२,
 ७; २४, ४; ४५, २; ५१, ४; ५६, ४; ५९, ३;
 ६२, ९; २६; ६४, २५; ६६, ३; १८; ६७, १-३;
 २६; ८६, २३; २८^२; २९^२; ३०; ३८; ३९; ८८,
 १^३; ४; ९७, ४३; ४८; ९८, ४; १००, २; ३^२;
 ९; १०५, ६; १०७, ६; ७; २३; १०८, ३; ११०,
 ७; १११, २; X. १, ४; २, १; ४, १; ४; ८,
 ४; १०, १४^२; १५, १२^२; १३; १६, १३; १८, ९;
 २१, ६; २२, ५; ८-१०; २५, ७; ९; २८, ३;
 ५; ४४, ५; ५०, ४; ५४, ४; ५^३; ५९, ५; ६१,
 २१^२; २२; ६९, ६; ८; ९; ७३, ३; ७^२; ८;
 ७५, २; ४; ६; ७९, ५; ८३, ३; ४; ८४, ३;
 ८५, २६; ४५; ८६, ४; ८; ८७, २०^२; २१; ८९,
 ८; ९१, ३; ९३, ११; ९५, १८; ९६, ५; ९७,
 १८; २३; १०२, १२; १०४, ९; १०८, ९; ११०,
 १; ३; ११३, १०; ११८, ७; ८; १२२, ५; १२४,
 ५; १२८, ६; १३३, २; ७; १३४, ४; १३७, ३;
 १४१, १; ६; १४५, ५; १४७, २; ५^२; १४८, २;
 १५३, २^२; ३-५; १६७, १^३; १७१, १-३.

नं I. ११३, ५; ६^४; IV. १७, १३; VIII. ३७, ६^२;
 ७१, ५; ८.

नंनं X. ९६, ५.

ननंनये VII. २०, १०.

नया I. ८, ४; ३६, ४; ५३, ११; १०२, ४; १३२,
 १; १४१, ९; १७४, ६; १७८, ५; II. १, १४;
 ४, ९; ७, ३; २३, ९; १०; ३८, ७; ११; III.
 ३०, ९; IV. ४, १४; २०, ३; V. ४, १; १३,
 ४; VI. २६, ७; ३०, ३; ४५, १२; VII. १५,
 ८; ३१, ६; ३२, २७; ४३, ५; ९८, ४; VIII.
 २१, ११; ६३, ११; ९२, ३२; IX. ३५, ३; ८५,
 ८; ९६, ११; ९७, ५८; X. ३८, ३; ४५, ११;
 ८३, १; ८४, १; ४; १२०, ५; १२८, १; १३८, ६.

नयः II. ३६, ३.

नयः III. ४, ९; V. ५, ९; X. ७०, ९.

नयः I. ३२, २; ५२, ७; ६१, ६; ८०, १४; ८५, ९;
 १४२, १०; १६१, ४; ५; १६२, ३; १८६, ६;
 १८८, ९; II. १, ५; ३, ९; २३, १७; ३१, ४;
 III. ५४, १२; ५५, १९; IV. ३३, ५; ६; V.
 ३१, ४; ४६, ४; VI. १७, १०; ४७, १९; ५०,

१३; VII. ३४, २०-२२; VIII. १०२, ८; IX.
 ८१, ४; X. २, ७; १०, ५; १७, १; १८, ६; ४६,
 ९; ४८, ३; ४९, १०; ५३, ९; ६४, १०; ६६, ३;
 ९२, ११; १८४, १.

नयः IV. ४२, ३.

नयः I. १३, १०; २२, ९; III. ४८, ४; V. ४१,
 ८; VI. ४९, ९; IX. ५, ९; X. ६५, १०;
 ११०, ९; १२५, २.

नयः I. २०, ६; ८४, १५; ९५, २; ५; १६२, १९;
 IV. १८, ३; VIII. २६, २१; २२.

नयः VI. ५२, ११.

नयः X. ७१, ४.

नयः X. ५४, १.

नयः IV. २८, १; २; VII. १, १३; VIII. ६८, ९;
 ९२, ३१.

नयः I. १, ७; ४, ९; ५, ७; १०, १^२; ८; १०; १२;
 १४, २; ६; १५, १०; १६, १^२; ४; ९; १९, ९;
 २४, ३; ११; २७, १; ३०, १०; ३१, ४; १०;
 ३२, १२; ३६, ३; ४; १०; ४०, १; ४४, ७; ८;
 ११; ४५, ५; ७; ८; ४८, ११; ४९, १; ५०, ८;
 ५१, १०; ५२, ७; ५३, ६; ५४, ५; ५५, ७; ५७,
 ४; ५८, ६; ५९, २; ६०, ५; ६२, ११; ६५, १;
 ७०, ५; ७३, ४; ७६, २; ७८, १-४; ८०, २;
 ८१, ८; ८२, ३; ६; ८४, १; ४; ६; ९; ९१,
 ११; २३; ९४, ३; १०१, १०; १०२, ५; ७;
 १०३, ७^२; १०४, ९; ११४, ८; १२१, ११; १२५,
 २; १२७, २; ८; १२९, ४; १०; ११^२; १३०, १;
 २; १३१, २^२; ३; १३४, १; २; १३८, २^२; ३;
 ४^२; १३९, ६; १४१, १०; १४२, ४; १५०, १;
 १६२, १५; २०; १६३, ८; १६४, ३४^२; १७३, ७;
 १७५, ६; १७६, ६; १७७, २; १८७, २; ११^३;
 १९०, ५; १९१, १०-१३; II. २, २; ६, ३; ११,
 ११; १३, ५; २०, २; २३, १; ८; १४; १७;
 ३२, २; ३३, ४^२; ४२, १; २^२; III. १, १५; ६,
 ३; ७, २; ९, १; ६; १०, ९; १७, ४; १९, ५;
 २३, ४; २७, १०; १५; २९, ४; १६; ३०, १;
 ३२, १६; ३३, ११; ३६, ९; ३७, १; ४०, १; ४१,
 ९; ४२, ६; ४३, २; ३; ६; ४५, १; ४७, ३;
 ४^२; ५०, २; ५१, ४; ८; ५२, ६; ८; ५३,
 २; ४^२; ६१, २; IV. २, ८^३; ४, ७; ८; ९^३;
 १०; ७, २; १६, १९; १८, ८; ११; २२, ८;
 ३०, ३; ३१, २; ३२, ४; ८; १३; १५; ४८,

4; 52, 4; 57, 6; V. 2, 8; 4, 10; 9, 1; 11, 3; 13, 1; 20, 3; 21, 1-3; 22, 3; 4; 23, 3; 24, 4; 26, 2-4; 29, 1; 11; 32, 11; 36, 2; 3; 5; 40, 3; 5; 61, 6; 79, 4; 9; 84, 2; VI. 1, 2; 6; 2, 3; 4, 7; 15, 12; 15; 19; 16, 11; 14; 26; 37; 17, 3; 4; 8; 13; 18, 14; 19, 12; 21, 1; 6; 7; 10; 23, 8²; 24, 6; 25, 5³; 26, 1; 33, 4; 37, 1; 40, 3; 41, 5; 44, 10; 12; 19; 45, 10; 25; 52, 3²; 53, 1; 56, 4; 61, 5; 75, 1; 18²; VII. 1, 11; 4, 6; 15, 7; 9; 16, 4; 18, 3; 4; 12; 21, 1; 22, 1; 23, 5; 24, 3; 5; 28, 1; 29, 4; 30, 2; 31, 8; 9; 32, 1; 16; 22; 23; 33, 10²; 11; 41, 5; 54, 1; 76, 6; 77, 6; 78, 5; 79, 4; 81, 3; 86, 4; 88, 7; 99, 7; 100, 5; VIII. 1, 3; 16; 20; 24; 25; 29; 2, 3; 11; 29; 3, 3; 9; 11; 4, 2; 4; 14; 17; 6, 18; 20; 27; 38; 42; 45; 11, 8; 12, 25; 13, 5; 13; 15, 12; 17, 2; 3; 7; 19, 3; 17; 26; 21, 2; 4; 6; 23, 16³; 17²; 18; 24, 6; 26; 30; 32, 23; 33, 1; 2; 8; 14; 34, 2; 4; 8; 9; 43, 12; 13; 17; 23; 28; 44, 5; 22; 45, 5; 13; 14²; 16; 17; 20²; 22-24; 46, 17; 49, 3; 50, 4; 51, 6; 53, 1; 60, 1; 2; 15; 16; 61, 3; 5; 14; 64, 1; 2; 6; 65, 3; 6; 68, 1; 10; 70, 5; 74, 11; 12; 15; 81, 2; 3; 88, 3-5; 90, 6; 91, 1³; 3³; 92, 12; 95, 1³; 2; 4; 96, 4⁴; 7; 8²; 97, 4; 9; 98, 7; 8; 102, 13; 17; 18; IX. 2, 4; 8; 8, 4; 5; 9; 16, 5; 17, 7; 26, 6; 30, 5; 48, 1; 3; 53, 3; 56, 3; 60, 2; 61, 27; 64, 23²; 65, 4; 11; 27; 66, 8; 9; 79, 4³; 80, 2; 4; 5; 86, 4; 39; 87, 1; 92, 4; 104, 4; 107, 2; 109, 21; 110, 2; X. 1, 4; 2, 6; 7³; 4, 2; 3; 14, 4; 16, 7; 12; 17, 3²; 4³; 18, 10; 21, 1; 22, 7; 26, 4; 29, 3; 32, 2; 37, 5; 7³; 8; 42, 3²; 45, 3³; 46, 10; 47, 1; 8; 51, 3³; 54, 1; 69, 4; 5; 73, 8; 75,

4; 83, 5; 85, 5; 22; 24³; 26³; 36; 87, 9; 19; 22; 24; 88, 5; 89, 16; 95, 7; 11; 15; 17; 18; 96, 1; 12; 98, 8; 104, 6; 105, 11; 108, 9; 115, 8; 9; 116, 3; 8; 118, 2; 5; 9; 120, 4²; 122, 8; 123, 6; 124, 6; 128, 1; 131, 5; 133, 2; 134, 1; 137, 4; 7²; 140, 6; 142, 6; 145, 6; 146, 1; 147, 1; 148, 1; 149, 5³; 150, 2; 155, 1; 160, 1; 5²; 161, 1; 5³; 162, 5; 6; 173, 1³; 174, 3³; 179, 2; 183, 1.

त्वाङ्घ्रिः VIII. 77, 10.

त्वाङ्घ्रिः I. 74, 8; III. 19, 3; 59, 2; VI. 1, 9; 33, 2; VIII. 51, 2.

त्वाङ्घ्रिः V. 65, 5; IX. 66, 14; 76, 5.

त्वाङ्घ्रिः I. 73, 9; II. 11, 16; IV. 4, 14; V. 3, 6; VI. 16, 27; 19, 7; 13; X. 148, 1.

त्वाङ्घ्रिः I. 8, 2; 3; IV. 29, 5; VIII. 68, 9; IX. 61, 24; X. 22, 9.

त्वाङ्घ्रिः VIII. 92, 18.

त्वाङ्घ्रिः II. 33, 2.

त्वाङ्घ्रिः I. 10, 7; III. 40, 6; V. 7, 10; 39, 1.

त्वाङ्घ्रिः II. 10, 6; V. 6, 8.

त्वाङ्घ्रिः VIII. 70, 10.

त्वाङ्घ्रिः II. 20, 2.

त्वा I. 2, 2; 5, 8³; 9, 4; 11, 2; 5; 12, 8; 14, 5; 25, 19; 31, 11; 36, 19; 40, 2; 44, 5; 45, 6; 48, 14; 49, 4; 53, 11; 63, 6; 72, 3; 91, 21; 102, 9; 10; 130, 6; 134, 5; 142, 13; II. 1, 8²; 9²; 13³; 11, 1; 17, 7; 8; 18, 3; 32, 3; III. 8, 1; 11; 9, 7; 10, 1; 2; 17, 4; 35, 9; 37, 6; 42, 9; 43, 1; 4; IV. 1, 1; 11, 5; 12, 1; 16, 18; 18, 12; 19, 1; 31, 7; V. 3, 8; 4, 1; 8, 1-4; 6; 7; 9, 1; 11, 5; 6²; 13, 5; 21, 3; 29, 11; 32, 12; 35, 6; VI. 1, 5²; 2, 2²; 4, 7; 7, 4; 9; 7; 15, 8; 16, 4; 7; 13; 26, 2³; 33, 2; 46, 1³; 6; VII. 1, 3; 5, 5; 7, 7; 9, 6; 11, 2; 12, 3; 17, 6; 18, 4; 21, 8; 22, 2; 6; 88, 6; VIII. 1, 5; 6, 12; 21²;

37; 15, 8; 9²; 19, 29; 21, 1; 2; 5;
26, 24; 36, 2; 3; 39, 10; 43, 20; 44,
19³; 46, 2; 53, 8; 60, 1; 5; 10; 62,
10; 67, 10; 78, 9²; 92, 14; 27; 33;
98, 12; 99, 1; IX. 1, 5; 4, 9; 45, 3;
68, 7; 86, 24²; 30; 100, 7; 106, 8;
107, 24; X. 10, 13; 14; 21, 2³; 6; 24,
2; 38, 5; 42, 4; 45, 11; 69, 10; 79, 6;
86, 3; 91, 9; 98, 9²; 112, 7; 9; 122,
5²; 7²; 147, 2²; 150, 3; 160, 2.
तांशानया VIII. 11, 7.
तांशतः I. 53, 3; II. 20, 2; VI. 23, 7;
VII. 18, 2.
तांशता VI. 40, 3.
तांशतः I. 102, 3.
तांशतः VII. 18, 12; VIII. 2, 16.
तांशतः I. 3, 4; III. 41, 7; VIII. 92, 33;
X. 91, 9.
तांशतः I. 101, 8; 9; II. 18, 6; III. 46, 5;
IV. 2, 6; 14; V. 32, 12; VI. 1, 13;
VII. 18, 21; 29, 3; VIII. 61, 9.
तांशतः VI. 47, 10.
तांशतः IV. 16, 19.
तांशतः X. 100, 1.
तांशतः I. 91, 8; II. 20, 1; IV. 32, 6; VII.
21, 8; 25, 4²; VIII. 2, 13; 21, 15; 45,
32; 35; 46, 1; X. 29, 4.
तांशतः VII. 32, 14.
तांशतः I. 30, 14; 52, 13; 81, 5; 165, 9;
189, 6; VI. 21, 10; 30, 4; VII. 32, 23;
X. 38, 5.
तांशतः X. 147, 4.
तांशतः I. 56, 4.
तांशतः X. 69, 9.
तांशतः I. 117, 22; II. 11, 19; III. 7, 4.
तांशतः X. 8, 8; 9.
तांशतः X. 76, 3.
तांशतः VII. 32, 7.
तांशतः VIII. 43, 3.
तांशतः IV. 17, 2; VIII. 93, 14.

तांशतः VIII. 79, 8; X. 78, 6.
तांशतः V. 8, 5.
तांशतः X. 84, 2.
तांशतः I. 71, 5; IX. 39, 3.
तांशतः III. 31, 12.
तांशतः V. 63, 6.
तांशतः I. 55, 5.
तांशतः VI. 66, 10.
तांशतः II. 22, 2.
तांशतः IX. 71, 9.
तांशतः V. 52, 12; VII. 82, 6.
तांशतः X. 89, 2.
तांशतः X. 71, 7²; 8.
तांशतः I. 26, 6; 36, 5; 6; 48, 10; 51, 7;
59, 1; 72, 6; 73, 7; 94, 3; 169, 5; 187,
6; II. 1, 13; 14; 5, 8; 9, 3; 11, 12;
28, 8; 41, 17; III. 11, 9; 19, 4; 20, 3;
IV. 2, 9; 31, 6; 32, 3; 4; 12; V. 3,
1; 10, 2; 33, 6; VI. 1, 3; 13²; 5, 2;
11, 3; 12, 2; 34, 1; 47, 14; VII. 1, 17;
21; 4, 4; 5, 6; 8, 5; 11, 3; 12, 3; 16,
7; 18, 1²; 31, 5; VIII. 4, 16; 19, 8;
18; 44, 28; 61, 6; 66, 12; 78, 8; 92,
14; 97, 1; 99, 2; 103, 5; IX. 1, 5;
110, 7; X. 21, 3; 43, 2; 44, 4; 69, 8;
98, 10; 105, 8; 120, 3; 140, 3; 142, 1.
तांशतः IV. 18, 2².
तांशतः I. 66, 3; 70, 6; 100, 13; II. 9, 1;
III. 22, 2; V. 87, 5; VI. 2, 6; 3, 8;
61, 8.
तांशतः I. 141, 8.
तांशतः I. 37, 4.
तांशतः X. 120, 1.
तांशतः I. 66, 4; 167, 5.
तांशतः I. 38, 15; 95, 8; 114, 4; 5; 155, 2;
168, 6; 9; II. 33, 8; III. 26, 5; V.
8, 6; 34, 9; 53, 10; 56, 9; 58, 2; 87,
6; VI. 48, 15; 21; VII. 100, 3; VIII.
20, 13; 40, 10; 74, 10; IX. 71, 8; X.
60, 2.

लेखस्यामा: I. 166, 5.
 लेखस्या: V. 61, 13.
 लेखसंदृक् VI. 22, 9.
 लेखसंदृश: I. 85, 8; V. 57, 5.
 लेखसंदृशं X. 60, 1.
 लेखसा I. 61, 11.
 लेखस्य II. 33, 14; VIII. 4, 19.
 लेखा I. 168, 7.
 लेखा: I. 38, 7; 143, 3; VIII. 20, 7; IX.
 41, 1.
 लेखाभ्यां VIII. 59, 5.
 लेखास: I. 36, 20; IV. 6, 10.
 लेखी VII. 60, 10.
 लेख्येण VII. 58, 2.
 लेखन् VIII. 1, 11.
 लेखन् I. 71, 5.
 लेखु: VII. 50, 1.
 लेखी I. 134, 5.

द

दंष्ट्रा X. 87, 3.
 दंष्ट्रै: II. 13, 4.
 दंष्ट्र: I. 62, 6; 69, 4; 116, 12; VI. 17, 7.
 दंष्ट्र:भि: I. 117, 4; V. 73, 7.
 दंष्ट्रता I. 29, 2; 119, 7; III. 9, 7; V. 87, 8;
 VI. 48, 4; VIII. 1, 27; 88, 4; 101, 2.
 दंष्ट्रता: X. 40, 9.
 दंष्ट्रताभि: I. 118, 6; IV. 33, 2; VI. 17, 6;
 VII. 69, 7; X. 131, 5.
 दंष्ट्रताभ्य: III. 3, 11.
 दंष्ट्रताश्चान् I. 30, 16; III. 39, 4.
 दंष्ट्रमै: I. 166, 13.
 दंष्ट्रय: X. 138, 1.
 दंष्ट्रसा IX. 108, 12; X. 138, 2.
 दंष्ट्रीणि I. 116, 25; V. 73, 2; VIII. 9, 3.
 दंष्ट्रि VIII. 24, 25; 26.
 दंष्ट्रि VIII. 22, 1.

दंष्ट्रि I. 182, 2.
 दंष्ट्रि X. 143, 3.
 दंष्ट्रु I. 134, 4; 141, 4.
 दंष्ट्रुत: I. 122, 10.
 दंष्ट्रुपत्नी: IV. 19, 7.
 दक्ष X. 72, 5.
 दक्ष III. 14, 7.
 दक्ष: I. 59, 4; 91, 14; II. 27, 2; VII. 86,
 6; VIII. 48, 8; IX. 61, 18; 62, 4; 76,
 1; 85, 2; X. 72, 4; 144, 1.
 दक्षत VII. 32, 9.
 दक्षत VII. 97, 8.
 दक्षते VII. 16, 6.
 दक्षस्पति: I. 95, 6.
 दक्षस्पतिर: VIII. 63, 10.
 दक्षस्पतिरा VII. 66, 2.
 दक्षस्पितृन् VI. 50, 2.
 दक्षं I. 2, 9; 15, 6; 56, 1; 76, 1; 89, 3;
 91, 7; 134, 2; 141, 11; 151, 4; 156, 4;
 III. 13, 2; IV. 3, 13; V. 68, 4; VI. 16,
 17; 44, 7; 9; VII. 32, 12; VIII. 24,
 14; 42, 3; 93, 26; IX. 4, 3; 65, 28;
 X. 25, 1; 31, 2; 121, 8; 137, 2; 4;
 139, 6.
 दक्षेस: VIII. 13, 1.
 दक्षस्साधन: IX. 25, 1; 27, 2; 101, 15.
 दक्षस्साधनं IX. 98, 8; 104, 3.
 दक्षसे I. 151, 3; II. 1, 11; VI. 48, 1.
 दक्षस्य I. 56, 2; 139, 2; II. 21, 6; III. 2,
 3; 27, 9; 10; 62, 17; IV. 10, 2; V.
 10, 2; 16, 2; 18, 2; 20, 3; 38, 4; 66,
 4; VI. 15, 3; 23, 2; 51, 6; VII. 60,
 10; VIII. 25, 5; 62, 6; 86, 1; IX. 16,
 2; X. 5, 7; 64, 5.
 दक्षा: IV. 24, 9.
 दक्षाणां I. 95, 6.
 दक्षां X. 72, 4.
 दक्षाण I. 111, 2; IV. 37, 2; V. 43, 5; VIII.
 9, 20; IX. 36, 3; 62, 29; 94, 3; 100,
 5; 105, 3; 109, 2; 10; X. 3, 1; 57, 4.

दशमः I. 91, 3; 129, 2; II. 4, 3; VII. 1, 2.
 दशम्या VII. 97, 8.
 दशमः I. 51, 2.
 दशमः I. 82, 5.
 दशमः I. 95, 6; II. 42, 3; VI. 32, 5;
 VIII. 100, 2; X. 15, 6; 83, 7.
 दशमः संघट्टः VII. 33, 1.
 दशमः संघट्टः VI. 18, 9.
 दशमः VI. 54, 10; VIII. 24, 5; X. 47, 1;
 164, 2.
 दशमया I. 123, 5; X. 62, 1; 107, 6.
 दशमया संघट्टः I. 169, 4.
 दशमयान् III. 39, 6; VI. 29, 3.
 दशमया I. 18, 5; 125, 5; 168, 7; II. 11, 21;
 15, 10; 16, 9; 17, 9; 18, 8; 9; 19, 9;
 20, 9; V. 1, 3; VI. 27, 8; 64, 1; VII.
 27, 4; VIII. 24, 21; 29; IX. 71, 1; X.
 61, 8; 62, 9; 11; 103, 8; 107, 3; 7⁴, 8.
 दशमया II. 27, 11; X. 17, 9.
 दशमया संघट्टः I. 144, 1.
 दशमयाः III. 36, 5.
 दशमयाभिः III. 62, 3; VIII. 39, 5.
 दशमया VI. 37, 4; X. 107, 4; 5; 7.
 दशमयायाः I. 123, 1; 164, 9; III. 58, 1; X.
 107, 1; 11.
 दशमया संघट्टः III. 53, 6.
 दशमया संघट्टः I. 125, 6².
 दशमया संघट्टः VIII. 97, 2.
 दशमया संघट्टः IX. 98, 10; X. 18, 10.
 दशमया संघट्टः X. 69, 8.
 दशमया संघट्टः I. 125, 6²; X. 107, 2.
 दशमया संघट्टः III. 6, 1.
 दशमया संघट्टः X. 107, 5².
 दशमया V. 36, 4.
 दशमया I. 128, 6; III. 39, 6; VI. 22, 9.
 दशमया I. 100, 9.
 दशमया VIII. 2, 32; 81, 1; 6; X. 180, 1.
 दशमया IV. 56, 6; IX. 68, 5.
 दशमयाः X. 113, 9.

दशमः I. 68, 4; 91, 2; IV. 54, 3; VII. 60,
 6; VIII. 79, 4; IX. 67, 26; X. 91, 3;
 92, 10.
 दशमः V. 9, 4.
 दशमः VII. 56, 21.
 दशमः I. 123, 5.
 दशमः संघट्टः VII. 33, 6.
 दशमः VII. 55, 2.
 दशमः X. 115, 2.
 दशमः X. 51, 8; 97, 19.
 दशमः I. 163, 2; II. 38, 11; X. 107, 1.
 दशमः I. 34, 6.
 दशमः VIII. 45, 42.
 दशमः I. 126, 3.
 दशमः X. 16, 2.
 दशमः X. 84, 7.
 दशमः IX. 96, 1.
 दशमः VIII. 43, 3; X. 68, 6.
 दशमः III. 36, 9.
 दशमः संघट्टः VI. 50, 8.
 दशमया VIII. 49, 2.
 दशमः IV. 17, 6.
 दशमः I. 189, 5.
 दशमया X. 85, 33.
 दशमः I. 39, 9.
 दशमः IV. 36, 9; V. 57, 7.
 दशमः VII. 24, 1; 29, 1; VIII. 45, 39.
 दशमः II. 30, 7; V. 27, 4²; 61, 10; VII. 28,
 5; 32, 5; 41, 3; 75, 7; VIII. 2, 41;
 5, 37; 6, 48; 21, 18; 46, 24.
 दशमः IV. 24, 10; X. 17, 3; 30, 3; 85, 41².
 दशमः I. 73, 5; 187, 5; III. 53, 7; V. 30,
 12; 33, 7; 79, 5; VII. 19, 10; 30, 4;
 103, 10; X. 32, 9; 62, 7; 151, 2.
 दशमः V. 32, 12.
 दशमः V. 51, 15.
 दशमः III. 53, 17.
 दशमः VI. 48, 8; VII. 16, 10; 32, 15.

ददति II. 35, 10.
 ददतुः X. 73, 4.
 ददते I. 24, 7.
 ददयुः I. 116, 6; IV. 39, 2; 5; VIII. 86, 3.
 ददयुः I. 116, 23; 117, 7; IV. 38, 1; 2; 42, 9; VII. 74, 2; VIII. 86, 2; X. 39, 10.
 ददभत I. 148, 2.
 ददमानः IV. 26, 6.
 ददमाना I. 41, 9.
 ददशै I. 105, 18; 164, 32.
 ददशै I. 164, 4; IV. 13, 5; VIII. 100, 3; X. 10, 6; 51, 2; 71, 4; 102, 10.
 ददशान् IV. 38, 6.
 ददात VII. 57, 6.
 ददातन X. 36, 10.
 ददाति I. 40, 4; 126, 6; II. 13, 3; V. 6, 3; 27, 2; VI. 28, 3; VIII. 1, 21; X. 117, 3; 4.
 ददाति I. 91, 20; 133, 7²; V. 2, 1; 25, 5; 6; VI. 14, 4; 27, 8; 28, 2; VII. 27, 3; X. 14, 9; 80, 1; 107, 7; 8; 160, 3.
 ददातु II. 32, 4; X. 57, 5.
 ददातु I. 15, 8; 48, 13; IV. 30, 24; VII. 40, 2; 6; VIII. 71, 13; 93, 34; IX. 97, 21; X. 59, 7²; 87, 18; 115, 5; 141, 2.
 ददाय VI. 20, 11.
 ददानः V. 33, 9.
 ददानः V. 2, 3.
 ददानं I. 148, 2.
 ददाभ V. 32, 7.
 ददाभे III. 21, 5.
 ददाभि X. 116, 5.
 ददारं VI. 27, 4.
 ददाश I. 36, 4; 149, 5; 157, 6; II. 27, 12; VI. 10, 3; 70, 3; VIII. 19, 5; 23, 15.
 ददाश VI. 3, 2.
 ददाशः I. 94, 15.
 ददाशान् I. 91, 20; V. 37, 5; VI. 5, 5; VII. 20, 8; X. 77, 7.

ददाशति I. 156, 2; III. 10, 3.
 ददाशित I. 86, 6.
 ददायुः I. 147, 1; IV. 8, 5.
 ददायुषे I. 112, 20; 166, 3; II. 8, 2; V. 53, 6.
 ददासि II. 32, 5.
 ददासि I. 190, 5.
 ददिः I. 15, 10; 81, 7; 110, 7; II. 17, 8; 37, 1; 2; IV. 24, 1; VI. 23, 4; VIII. 21, 6; 17; 24, 3; 46, 15³; X. 133, 3.
 ददीमहि I. 8, 3; II. 23, 9.
 ददीय VII. 48, 4; 64, 1.
 ददुः II. 13, 10; III. 53, 16; 58, 4; V. 18, 5; VIII. 6, 47.
 ददुः V. 52, 17; VIII. 62, 7; X. 109, 6; 117, 1.
 ददुषः I. 54, 8; VIII. 79, 5.
 ददुषी VI. 8, 7.
 ददुषे VII. 76, 3.
 ददुषे VI. 64, 2.
 ददुषांसः IV. 1, 14.
 ददुशानः I. 127, 11; IV. 17, 17; IX. 70, 6.
 ददुशानस्यवेः X. 3, 6.
 ददुशानं IV. 7, 10.
 ददुशुषीः X. 139, 4.
 ददुशे I. 135, 7; V. 44, 6; VII. 61, 5; VIII. 72, 6; 82, 8; IX. 97, 9; X. 111, 7.
 ददुशे I. 95, 1; 164, 44; III. 55, 8; IV. 11, 1; VI. 10, 4; 27, 3; 44, 10; 48, 6; VII. 9, 2; 62, 1; VIII. 1, 34; 57, 2; X. 48, 10.
 ददुषे I. 24, 10; III. 54, 5.
 ददुषे III. 8, 10; X. 71, 7; 142, 5.
 ददुशान् IV. 33, 6.
 ददुशायः I. 130, 4; IV. 26, 6.
 ददुशायं I. 85, 10.
 ददुहि I. 133, 6.
 ददे IV. 34, 4; 37, 3; 44, 5.

ददे I. 126, 5; 180, 6; IV. 15, 8; V. 7, 3;
10; VII. 6, 7²; VIII. 6, 46; 19, 31; 45,
4; 46, 32; 63, 9; 65, 11; 68, 15; 72,
17; 78, 10; IX. 10, 8; 61, 10; 68, 3;
X. 48, 2; 49, 2; 55, 7; 138, 4; 166, 4.
ददौ IV. 5, 2.
ददि I. 176, 4; II. 17, 7; IV. 20, 10; VI.
20, 1; X. 47, 8.
ददि IV. 20, 7; VIII. 12, 33; 13, 5.
ददसि VIII. 47, 15.
ददहे IX. 58, 4.
ददहे IX. 58, 3.
दद्राणं X. 55, 5.
ददिरे VII. 90, 1.
ददुः I. 62, 11; IV. 19, 5.
ददहे इति VIII. 34, 16.
दद्वान् X. 132, 3.
दध VIII. 27, 19.
दध VIII. 102, 14.
दधः VII. 30, 3.
दधः I. 81, 3²; VII. 17, 7; VIII. 13, 22.
दधन् I. 35, 8; 128, 3; 140, 9; 188, 2; IV.
15, 2; 3; 20, 3; 54, 1; V. 6, 10; 31,
11; VI. 45, 2; VII. 24, 4; VIII. 93,
26; IX. 3, 6; 20, 7; 62, 30; 65, 21;
66, 21; 27; 67, 19; 68, 10; X. 39, 5;
156, 4; 5; 170, 1.
दधत् IV. 24, 7; V. 14, 1.
दधतः X. 28, 8; 34, 6; 46, 4; 114, 5; 6;
175, 3.
दधतां X. 18, 4.
दधति I. 169, 3; III. 30, 1; V. 54, 2; X.
91, 9.
दधति I. 55, 5.
दधती VII. 77, 5; X. 95, 4.
दधती I. 116, 19.
दधतु VII. 51, 1.
दधते I. 94, 2; IV. 7, 9; V. 41, 2; VII. 20,
6; 68, 5; 90, 6.

दधते VI. 1, 9; IX. 68, 2; X. 77, 7.
दधती VII. 70, 4.
दधयः IV. 44, 4.
दधयुः VI. 72, 4.
दधन् I. 71, 3.
दधन्तः X. 73, 1.
दधति VII. 56, 19.
दधतु VII. 62, 6.
दधन्तुः IV. 3, 12.
दधन्तः VI. 48, 18.
दधन्वान् IX. 67, 2; 107, 1; X. 113, 2.
दधन्विरे IV. 31, 6; IX. 10, 2; 13, 7; X.
104, 1.
दधन्विरे III. 60, 3; VIII. 19, 1; X. 92, 5;
96, 6; 7.
दधन्वे II. 5, 3; III. 31, 1.
दधन्वे VIII. 33, 12; IX. 93, 2.
दधर्षे V. 85, 6; VI. 7, 5; VIII. 96, 9.
दधर्षेति I. 155, 5; VI. 28, 3; VII. 32, 14;
X. 155, 5.
दधर्षीत् I. 183, 4; IV. 4, 3.
दधर्षे VIII. 32, 6.
दधसे VI. 16, 17.
दधात V. 22, 2; VII. 32, 13; 34, 4; 6; IX.
21, 5; 6.
दधात II. 29, 3; IV. 33, 11; V. 3, 7; VI.
62, 8; VII. 58, 3; X. 15, 4; 7.
दधातन X. 36, 13.
दधातन V. 34, 1; 55, 4; VIII. 47, 13; IX.
11, 6; X. 9, 1; 15, 11; 37, 11; 63, 15;
101, 5; 12.
दधाति I. 155, 3; IV. 12, 3; V. 48, 4; VII.
9, 1; 16, 12; 38, 1; 75, 6; IX. 74, 5;
75, 2; 86, 10.
दधाति I. 66, 2; 4; 125, 1; 2; 146, 2; III.
55, 17; IV. 20, 9; V. 3, 10; 83, 1; VI.
10, 3; 28, 2; VII. 1, 23; 32, 12; 79,
3; 95, 3; IX. 94, 4; X. 85, 19; 88, 19;
109, 4; 120, 2; 160, 4.

दधातु III. 26, 3; IV. 53, 7; VII. 34, 20.
 दधातु I. 89, 6; II. 40, 6; V. 51, 11; VI.
 54, 10; VII. 34, 22; 45, 4; 104, 9;
 X. 17, 4; 64, 13; 85, 47; 158, 3; 164,
 3; 184, 1.
 दधाते इति I. 185, 6; 7; V. 77, 1.
 दधाते इति I. 2, 9; 136, 2; 185, 2; X. 5, 3.
 दधाचं X. 95, 11.
 दधाच IV. 5, 6.
 दधाये इति VII. 70, 3.
 दधाये इति I. 151, 9; III. 38, 5; VII. 61, 3.
 दधानः I. 35, 4; 67, 2; 72, 1; 128, 3; 141,
 13; 144, 1; 171, 6; III. 1, 8; 34, 5;
 55, 10; IV. 16, 14; 22, 3; 29, 4; V.
 1, 5; 15, 4; 5; VI. 44, 8; VII. 45, 1;
 VIII. 46, 5; IX. 15, 4; 23, 5; 39, 3;
 63, 13; 65, 10; 66, 7; 92, 2; 96, 12;
 97, 47; 113, 1; X. 7, 2; 11, 7.
 दधानं VIII. 97, 13.
 दधाना I. 117, 9; 123, 4; III. 53, 16; VI.
 69, 3; 74, 1; VII. 69, 2; 76, 7; 80, 2;
 84, 1.
 दधानाः I. 4, 5; 6, 4; 53, 11; 73, 5; 10;
 122, 7; 147, 1; 165, 12; II. 11, 4; III.
 1, 16; 38, 3; V. 3, 4; 41, 13; VI. 66,
 5; VII. 60, 8; 73, 1; 95, 5; VIII. 63,
 10; IX. 17, 6; X. 15, 10; 39, 14; 67,
 2; 71, 1; 84, 7; 104, 4; 5; 121, 7; 8.
 दधुना II. 12, 10; VI. 47, 25.
 दधानि X. 119, 9.
 दधाने इति I. 146, 3; VI. 70, 5; X. 110, 6.
 दधान V. 45, 5; X. 108, 3.
 दधानि II. 35, 12; VIII. 34, 5; 100, 2; X.
 98, 2.
 दधानि VII. 34, 8; VIII. 93, 27; X. 18, 4;
 85, 24; 125, 2; 147, 1.
 दधानि I. 94, 14; VIII. 102, 1; X. 140,
 1; 5.
 दधानि I. 31, 7; 91, 7; V. 8, 5; X. 21,
 6; 8.

दधिष्वाशिरः I. 5, 5; 137, 2²; V. 51, 7; VII.
 32, 4; IX. 22, 3; 63, 15; 101, 12.
 दधिः X. 46, 1.
 दधिष्क्राः IV. 38, 9; 10; 40, 4; VII. 44, 5.
 दधिष्क्रां III. 20, 1; 5; IV. 38, 2; 39, 1; 5;
 VII. 44, 1; 2.
 दधिष्क्रावा IV. 40, 2; VII. 44, 4.
 दधिष्क्रावांश्च VII. 41, 6.
 दधिष्क्रावाणं VII. 44, 3.
 दधिष्क्राव्यः IV. 39, 2-4; 6; 40, 1; 3.
 दधिष्य VI. 10, 1; VII. 34, 9; X. 101, 11.
 दधिष्ये I. 38, 1; IV. 34, 3; 37, 1.
 दधिष्ये I. 168, 1; V. 4, 3; 55, 2.
 दधिम X. 42, 6.
 दधिरे I. 26, 8; 45, 7; 148, 3; 151, 2; II.
 13, 10; 23, 14; III. 19, 4; IV. 8, 6;
 V. 16, 1; VI. 5, 2; 25, 7; 38, 3; VII.
 53, 1; 104, 18; VIII. 12, 25; X. 46,
 10; 63, 5; 114, 3.
 दधिरे I. 36, 2; 59, 3; 64, 10; 72, 3; 73,
 7; 83, 4; 85, 2, 3; 87, 5; 131, 1; II.
 25, 5; 34, 13; III. 1, 6; 2, 5; 50, 3;
 51, 6; IV. 50, 1; V. 8, 6; 18, 4; 44,
 6; 55, 1; 61, 11; VI. 15, 8; 17, 8; 36,
 2; 48, 21; VII. 11, 4; 17, 6; 31, 12;
 VIII. 2, 30; 12, 22; 50, 4; X. 5, 2; 8,
 3; 45, 11; 46, 8; 52, 3; 91, 6; 94, 5.
 दधिरे I. 82, 6; V. 38, 2; VI. 43, 4; VII.
 28, 2, 92, 1; 98, 2; VIII. 45, 31; 97,
 2; X. 50, 6.
 दधिरे I. 57, 6; 62, 9; II. 13, 6; III. 18, 5;
 V. 45, 11; VI. 10, 6; VIII. 4, 4; 10;
 15, 10; IX. 6, 9; 64, 1; 107, 10; X.
 8, 4; 6; 28, 12; 54, 5; 73, 3; 8; 96,
 10; 120, 7.
 दधिष्य III. 35, 6; 40, 5.
 दधिष्य I. 3, 6; 10, 9; III. 37, 10; 42, 5;
 X. 116, 8.

दधीचः I. 84, 13; 119, 9.

दधीचे I. 117, 22; X. 48, 2.

दधीति I. 40, 2; VIII. 19, 11; 74, 9. . .

दधीत V. 66, 1.

दधीत II. 35, 1; V. 41, 5; VI. 15, 15; VIII. 72, 13; X. 10, 1.

दधीवहि V. 35, 8; 52, 4; VII. 40, 1.

दधुः I. 36, 10; 58, 6; 148, 1; VI. 15, 2; VII. 66, 11; VIII. 13, 20; IX. 99, 3.

दधुः I. 72, 10; 73, 4; 80, 15; II. 2, 4; III. 3, 5; IV. 55, 2; V. 2, 6; 79, 5; VII. 32, 2; 82, 2; VIII. 7, 22; 13, 29; IX. 9, 5; 83, 3; 110, 7; X. 18, 14; 140, 3.

दधुक् V. 66, 3; VIII. 82, 2; X. 16, 7.

दधुक् III. 42, 6.

दधुविः II. 16, 7.

दधुविं IV. 17, 8.

दधुव्यतिं VIII. 61, 3.

दधुव्यान् I. 165, 10; IV. 22, 5; V. 29, 14.

दधे I. 24, 4; 30, 3; 103, 4; 149, 5; II. 19, 1; 23, 6; 34, 9; III. 2, 13; 22, 1; V. 23, 4; VIII. 6, 11; 13, 19; 41, 8; 52, 3; IX. 18, 4; 98, 8; X. 129, 7.

दधे I. 3, 11; 22, 17; 36, 19; 40, 7; 8; 55, 8; 81, 4; 128, 6; 139, 1; 168, 3; II. 8, 5; 31, 6; 32, 1; III. 1, 3; 23, 1; 4; 27, 9; 10; 39, 6; 55, 13; 61, 7; IV. 36, 6; V. 55, 5; 81, 1; 86, 5; VII. 50, 1; VIII. 33, 7; 8; 39, 4²; 41, 3; 44, 3; IX. 73, 3; 8; 82, 3; 108, 12; 111, 2²; X. 19, 7; 100, 5.

दधो I. 95, 3; X. 27, 13.

दधः X. 179, 3.

दधा VIII. 2, 9; IX. 11, 6; 81, 1.

दधः V. 172, 3.

दधति VIII. 102, 20.

दधति I. 50, 12².

दधत् I. 80, 16; 116, 12; 139, 9; VI. 16, 14; IX. 108, 4.

दधिरे I. 48, 3.

दधे I. 37, 7.

दधे VIII. 17, 13; X. 82, 5.

दध्यसे X. 113, 7.

दन् I. 120, 6; 149, 1; 153, 4; X. 61, 20; 99, 6; 105, 2; 115, 2.

दन्ः I. 174, 2.

दन्तः VI. 75, 11.

दन्तं IV. 6, 8.

ददंशानाः X. 95, 9.

दधेः V. 19, 4.

दधत् X. 108, 4.

दधत् I. 178, 2.

दधन् I. 84, 20; 148, 5; II. 32, 2; VI. 44, 12; VIII. 45, 23; X. 87, 9; 120, 4.

दधति VII. 32, 12.

दधाति VI. 28, 3; X. 165, 3.

दधाय V. 44, 2; VII. 91, 2; IX. 73, 8.

दधीतये II. 13, 9; IV. 30, 21; VI. 26, 6; VII. 19, 4; X. 113, 9.

दधीतिः IV. 41, 4; VI. 20, 13.

दधीति I. 112, 23; II. 15, 9.

दधीतेः II. 15, 4.

दधुवति I. 55, 7.

दध्यते I. 41, 1.

दध्य X. 108, 4.

दध्याय X. 61, 2.

दध्यसेताः VIII. 101, 16; X. 61, 8.

दधं I. 113, 5; IV. 32, 20; VII. 104, 10; VIII. 45, 32.

दधत्यं I. 81, 2.

दधाः IV. 25, 5.

दधाति I. 126, 7.

दधेभिः I. 31, 6; IV. 32, 3; VII. 82, 6; X. 38, 4.

दं VI. 3, 7.
 दन्त्यन् X. 99, 6.
 दम् I. 75, 5.
 दम्भ्यन् VI. 47, 16.
 दम्भ्यन् VII. 6, 4; X. 74, 5.
 दम्भा X. 46, 7.
 दम्भाय III. 6, 3.
 दम्भिता II. 23, 11; III. 34, 10; V. 34, 6.
 दम्भनः V. 42, 12.
 दम्भनसं I. 141, 11; III. 2, 15; IV. 11, 5;
 V. 8, 1; X. 41, 3.
 दम्भनसि VIII. 50, 10.
 दम्भनाः I. 60, 4; 68, 5; 123, 3; 140, 10;
 III. 1, 11; 3, 6; 17, 5, 4; 31, 16; IV.
 4, 11; V. 1, 8; 4, 5; VI. 19, 3; 71, 4;
 VII. 9, 2; X. 31, 4; 46, 6; 91, 1.
 दम्भे I. 1, 8; 60, 4; 61, 9; 67, 5; 71, 6;
 73, 4; 94, 14; 143, 4; 174, 3; II. 1, 2;
 7, 8; 2, 4; 11; 4, 3; 35, 7; III. 3, 9;
 10, 2; 29, 15; 48, 2; IV. 2, 8; 5, 15;
 8, 3; 9, 4; V. 43, 12; 48, 3; VI. 1, 6;
 2, 10; 12, 4; VII. 1, 2; 19, 12, 2;
 42, 4; VIII. 7, 12; 44, 15; IX. 111, 2;
 X. 7, 4; 91, 1; 167, 4.
 दम्भेदम्भे I. 128, 4; IV. 7, 3; V. 1, 5; 6, 8;
 VI. 74, 1; VII. 15, 2.
 दम्भेभु II. 8, 3; VIII. 102, 11.
 दम्भेर्णि I. 127, 8.
 दम्भेर्णि इति दम्भेर्णि V. 3, 2; VIII. 31, 5; X.
 10, 5; 68, 2; 85, 32; 95, 12; 162, 4.
 दम्भेर्णि इति दम्भेर्णि II. 39, 2.
 दम्भेर्णि V. 22, 4; VIII. 69, 16; 84, 7.
 दम्भे VIII. 40, 6; X. 22, 8.
 दम्भेः X. 22, 11.
 दम्भेः I. 54, 6.
 दम्भेः VI. 18, 10.
 दम्भेः X. 113, 9.
 दम्भे III. 2, 8; VII. 56, 14.
 दम्भाय VIII. 23, 24.

दम्भेभिः III. 1, 15.
 दम्भे VIII. 103, 6.
 दम्भे IV. 7, 10; V. 49, 3; VI. 6, 5; 30, 1;
 VII. 21, 7; 84, 4; 100, 1; VIII. 2, 31;
 IX. 90, 2; X. 80, 2.
 दम्भे VII. 37, 2.
 दम्भे VII. 16, 7.
 दम्भेः I. 10, 6; 120, 3; 130, 7; III. 2, 11;
 34, 1; X. 23, 1.
 दम्भे II. 13, 6; VI. 37, 4; VII. 23, 4; 5.
 दम्भे II. 33, 10; VI. 22, 9; X. 147, 5.
 दम्भे I. 68, 3.
 दम्भे I. 62, 4.
 दम्भे X. 99, 11.
 दम्भे VII. 5, 3.
 दम्भेः I. 53, 4.
 दम्भे I. 129, 8.
 दम्भे I. 174, 2; VI. 20, 10; 27, 5.
 दम्भेर्णि दम्भेः I. 130, 10.
 दम्भे VI. 66, 8.
 दम्भे VIII. 98, 6.
 दम्भे VI. 20, 3.
 दम्भे IV. 16, 8.
 दम्भेर्णि दम्भेः I. 63, 7; IV. 16, 13; VI. 20, 7;
 VII. 18, 13.
 दम्भेर्णि VI. 73, 2.
 दम्भेर्णि VIII. 100, 4.
 दम्भे VII. 55, 4.
 दम्भे II. 12, 15.
 दम्भे VIII. 32, 18.
 दम्भे III. 30, 21; VII. 55, 4; VIII. 34, 14.
 दम्भे VI. 17, 5.
 दम्भे V. 84, 3.
 दम्भेः I. 191, 3.
 दम्भे III. 45, 2.
 दम्भे I. 134, 6.
 दम्भे I. 61, 5; X. 46, 5.

दर्शिः X. 105, 10.
 दर्शी इति V. 6, 9.
 दर्शत I. 2, 1.
 दर्शतः I. 144, 7; III. 10, 6; 27, 13; V. 56, 7; 65, 1; VI. 30, 2; VIII. 41, 3; 4; 70, 2; IX. 2, 6; 111, 3².
 दर्शतं I. 36, 9; 38, 13; 102, 2; 117, 5; 141, 1; 164, 5²; III. 1, 3; 13; 2, 15; IV. 36, 7; V. 66, 2; VI. 1, 3; 51, 1; VII. 66, 14; VIII. 71, 10; 74, 5.
 दर्शतःषीः X. 91, 2.
 दर्शतस्य X. 140, 4.
 दर्शता I. 64, 9; V. 80, 2; VI. 64, 5; X. 75, 7.
 दर्शताः III. 57, 4.
 दर्शतात् I. 116, 11.
 दर्शताभिः VI. 63, 6.
 दर्शतायाः VII. 75, 3.
 दर्शतासः IX. 101, 12.
 दर्शते इति IX. 5, 6.
 दर्शयः VIII. 26, 4.
 दर्शन् X. 27, 6.
 दर्शनाय I. 116, 23.
 दर्शं I. 25, 18².
 दर्शिं III. 56, 2.
 दर्शि X. 123, 2.
 दर्श्या V. 52, 11.
 दर्शत् X. 27, 7.
 दर्शत् IX. 74, 7; X. 27, 7.
 दर्शते X. 120, 6.
 दर्शसि VIII. 32, 5.
 दर्शि VI. 26, 5; VIII. 24, 4.
 दर्शि I. 110, 9; IV. 16, 8; V. 39, 3; VI. 33, 3; VIII. 6, 23; 33, 3; IX. 68, 7; X. 69, 3.
 दर्शी I. 132, 6.
 दर्शिद्युतत् VI. 16, 45; VII. 10, 1; X. 43, 4; 69, 1.

दर्शिद्युतत् X. 95, 3.
 दर्शिद्युतति VIII. 20, 11.
 दर्शिद्युतत् IX. 64, 28.
 दर्शिद्योत् X. 95, 10.
 दर्शिद्योत् VI. 3, 8.
 दर्शिधाव I. 140, 6.
 दर्शिध्वात् IV. 13, 2; VIII. 60, 13.
 दर्शिध्वात् II. 34, 3; IV. 13, 4; 45, 6; X. 96, 9.
 दर्शिचाणि X. 34, 5.
 दर्शिष्ठं VI. 51, 13.
 दर्शीयः VI. 47, 29.
 दश I. 53, 6; 9; 95, 2; 116, 24; 126, 3; 144, 5; 164, 14; II. 1, 8; 13, 9; III. 23, 3; 29, 13; IV. 32, 19; V. 33, 8; 43, 4; 45, 7; 11; 47, 4; 62, 1; 78, 9; VI. 31, 3; 47, 18; 22²; 23³; 24; 63, 9; VII. 83, 7; VIII. 1, 33; 3, 23; 5, 37; 38; 6, 47; 46, 22³; 23; 56, 2; IX. 1, 7; 6, 5; 8, 4; 15, 8; 38, 3; 46, 6; 56, 3; 61, 7; 63, 9; 68, 7; 71, 5; 80, 4; 5; 85, 7; 91, 1; 92, 4; 93, 1; 97, 12; X. 27, 15; 34, 12; 85, 45; 94, 7²; 101, 10.
 दशःसंगुलं X. 90, 1.
 दशःसंज्ञरूप्यात् X. 51, 3.
 दशःसंज्ञरितः II. 18, 1.
 दशःसंज्ञोपये VI. 20, 4.
 दशःसंज्ञोपि VI. 20, 8; X. 96, 12.
 दशःसंज्ञोपये VIII. 52, 2.
 दशःसंज्ञोपये X. 94, 7.
 दशःसंज्ञः X. 62, 6.
 दशःसंज्ञं VIII. 12, 2.
 दशःसंज्ञाः II. 34, 12.
 दशःसंज्ञासः V. 29, 12.
 दशःसंज्ञिनः VIII. 1, 9.
 दशःसंज्ञे IV. 51, 4.
 दशःसंज्ञे I. 62, 4; III. 39, 5.
 दशःसंज्ञयः I. 158, 4.
 दशःसंज्ञयस्य I. 122, 12; 13.

दशमे I. 189, 5.
 दशंशु I. 33, 14; VI. 26, 4.
 दशंमनति I. 141, 2.
 दशंभिः II. 18, 4; III. 39, 5; IV. 24, 10;
 V. 27, 1; 34, 5; VII. 83, 6; 104, 15;
 VIII. 1, 33; 72, 8; 96, 13; IX. 28, 4;
 70, 4; 72, 2; 97, 23; 57; X. 4, 6.
 दशंभुभिः I. 52, 11.
 दशं VIII. 24, 23.
 दशंमार्ग VI. 20, 8.
 दशंमास्य V. 78, 8.
 दशंमास्यः V. 78, 7.
 दशमे I. 117, 12; 158, 6; X. 184, 3.
 दशंयत् VI. 44, 24.
 दशंयत्नासः X. 94, 8.
 दशंयोक्त्रेभ्यः X. 94, 7.
 दशंयोजनेभ्यः X. 94, 7.
 दशंरूपस्य I. 126, 4.
 दशंमन्त्रं VIII. 8, 20.
 दशंमन्त्रे VIII. 49, 10; 50, 9.
 दशंशाखाभ्यां X. 137, 7.
 दशंशिश्रे VIII. 52, 2.
 दशंशु VIII. 101, 13.
 दशस्य VI. 11, 6; VIII. 16, 12; 46, 11.
 दशस्य III. 7, 10; VII. 28, 4; 43, 5.
 दशस्यत् V. 50, 3.
 दशस्यत् I. 158, 1.
 दशस्यत् I. 139, 5.
 दशस्यति IX. 3, 5.
 दशस्यत् VIII. 20, 24.
 दशस्यत् VIII. 5, 23.
 दशस्यत् I. 61, 11; 181, 8; II. 19, 5; VI.
 26, 6; VII. 5, 7; 100, 4; X. 99, 10;
 138, 1.
 दशस्यत् V. 3, 4; VI. 50, 11; VII. 56, 17.
 दशस्यत् VI. 62, 7; VIII. 22, 6; 31, 9.
 दशस्यत् V. 42, 12.
 दशस्यत् VIII. 88, 6.

दशस्या VII. 99, 3.
 दशस्ये VII. 37, 5.
 दशस्ये X. 10, 9.
 दशानां X. 27, 16.
 दशानीशुभ्यः X. 94, 7.
 दशानिभ्यः X. 94, 7.
 दशो इति VI. 47, 23.
 दसत् I. 121, 15; 139, 5.
 दसमानः I. 134, 5.
 दसयत् V. 45, 3.
 दसाय VI. 21, 11.
 दसं V. 6, 5; VIII. 74, 7.
 दस I. 4, 6; 62, 5; 11; 12; 138, 4; II. 9,
 5; IV. 1, 3²; V. 31, 7; VI. 1, 1; 18, 5;
 VII. 3, 4; 22, 8; VIII. 92, 18; 103, 7;
 X. 7, 1; 43, 2; 147, 5.
 दसः I. 129, 3; 148, 4; II. 1, 4; III. 3, 2;
 VII. 18, 11; IX. 82, 1; X. 99, 10.
 दसत् I. 74, 4.
 दसमन्त्रः II. 20, 6.
 दसं I. 42, 10; 77, 3; V. 34, 1; VII. 31,
 9; VIII. 88, 1; X. 11, 4; 31, 3.
 दससंभेदां VIII. 94, 8.
 दससंभेदाः I. 173, 4; VI. 13, 2; 58, 4.
 दसस्य I. 62, 6; III. 1, 7; V. 17, 4.
 दसा IV. 41, 6.
 दसाः IV. 6, 9; 55, 2; V. 49, 3.
 दसाः V. 41, 13.
 दसात् VIII. 45, 35.
 दसे III. 55, 15.
 दस्यं VIII. 24, 20.
 दस्यति X. 117, 1.
 दस्यति I. 11, 3; 62, 12; 135, 8²; V. 54, 7;
 55, 5.
 दस्यत् I. 51, 8.
 दस्यत् VIII. 6, 14.
 दस्ये I. 36, 18; 103, 3; VIII. 51, 2; 56,
 2; IX. 92, 5; X. 49, 3; 105, 7.

दस्यवे VIII. 55, 1; 56, 1.
 दस्युः II. 11, 18; IV. 16, 9; X. 22, 8.
 दस्युःप्रा IV. 16, 10.
 दस्युःश्रुताय VI. 24, 8.
 दस्युःतर्हणा IX. 47, 2.
 दस्युःभ्यः IV. 38, 1; X. 48, 2.
 दस्युः I. 33, 4; 7; 9; 53, 4; 59, 6; 117, 21; 175, 3; II. 15, 9; V. 4, 6; 30, 9; VI. 14, 3; VII. 19, 4; VIII. 50, 8; 70, 11; IX. 41, 2; X. 73, 5.
 दस्युःहताय I. 51, 6; 103, 4; X. 95, 7.
 दस्युःहते X. 99, 7; 105, 11.
 दस्युःहतेषु I. 51, 5.
 दस्युःहने X. 47, 4.
 दस्युःहन्तं VI. 16, 15; VIII. 39, 8; X. 170, 2.
 दस्युःहा I. 100, 12; VI. 45, 24; VIII. 76, 11; 77, 3; X. 83, 3.
 दस्युः I. 63, 4; 78, 4; 100, 18; 101, 5; II. 11, 19; 13, 9; 20, 8; III. 29, 9; 34, 6; 9; IV. 16, 12; 28, 3; 4; V. 7, 10; 14, 4; 29, 10; 31, 5; 7; 70, 3; VI. 18, 3; 23, 2; 29, 6; VII. 5, 6; 6, 3; VIII. 14, 14; X. 55, 8; 83, 6; 99, 8.
 दस्युः VI. 37, 3.
 दस्योः I. 104, 5; 117, 3; II. 12, 10; III. 49, 2; VI. 31, 4; VIII. 98, 6; IX. 88, 4.
 दस्य I. 42, 5; V. 56, 4.
 दस्य I. 3, 3; 158, 1; 183, 5; IV. 44, 6; V. 75, 2; VII. 69, 3; VIII. 5, 11; 8, 1; 87, 5.
 दस्य I. 46, 2; 92, 18; 182, 2; VI. 62, 5; VIII. 26, 6; 86, 1; X. 26, 1; 40, 14.
 दस्य I. 30, 17; 47, 3; 6; 92, 16; 112, 24; 116, 10; 16; 117, 5; 20; 21; 118, 6; 119, 7; 120, 4; 139, 3; 4²; 180, 5; 182, 3; IV. 43, 4; VI. 69, 7; VII. 68, 1; VIII. 5, 2; 22, 17.

दस्यः V. 55, 5.
 दस्यो I. 118, 3; 183, 4.
 दस्यो I. 30, 18; 117, 22; V. 75, 9.
 दस्य IV. 4, 15.
 दस्य I. 12, 5; 36, 14; 20; 79, 6; VII. 1, 7; 15, 13; VIII. 23, 14; 60, 7; X. 87, 19; 23; 24; 103, 12; 118, 7.
 दस्यः X. 16, 1.
 दस्यः III. 18, 1.
 दस्यः III. 29, 6; VIII. 43, 26.
 दस्यः X. 28, 8; 34, 9.
 दस्यः X. 87, 20.
 दस्यः I. 99, 1.
 दस्यः I. 133, 1.
 दस्यः II. 2, 7²; III. 24, 5; VI. 16, 26; VII. 1, 5; X. 85, 38; 148, 4.
 दस्यः I. 104, 5; 7; 8; 121, 4; 169, 4; 189, 5; II. 4, 8; V. 24, 1; 33, 6; VI. 13, 6; 19, 6; 20, 7; 26, 1; 33, 1; 35, 1; VII. 1, 19; 46, 4; 100, 2; VIII. 2, 15; 48, 8; 71, 7; IX. 97, 25; X. 30, 4; 47, 1; 59, 4; 128, 8.
 दस्यः I. 121, 12; VIII. 2, 39.
 दस्यः I. 24, 1; 2; V. 3, 12; VI. 63, 9; 10²; VII. 45, 2; 97, 4; VIII. 32, 15; IX. 97, 52; X. 17, 7; 80, 4.
 दस्यः II. 34, 7; VI. 49, 15; VII. 56, 15.
 दस्यः VIII. 8, 17.
 दस्यः IV. 20, 10; VII. 59, 6; VIII. 19, 29; 71, 15; IX. 75, 5.
 दस्यः IV. 21, 9.
 दस्यः I. 22, 8; II. 22, 3; III. 13, 3; IV. 17, 8; V. 7, 7; VI. 23, 3; VII. 20, 2; VIII. 66, 2; X. 55, 6.
 दस्यः V. 23, 2; VI. 23, 10; 29, 1; 37, 5; VII. 97, 2; VIII. 51, 5; 65, 10; 90, 2; 92, 3; 96, 20; IX. 97, 55; X. 54, 5.
 दस्यः X. 14, 12.

दातारः VI. 50, 11.
 दातारं IV. 31, 7.
 दातारं II. 33, 12; VIII. 3, 24; 46, 2.
 दातारो VI. 60, 13.
 दाति IV. 8, 3; V. 7, 7; 48, 5.
 दाति I. 65, 4; VI. 24, 2; VII. 15, 12; 42, 4.
 दातिश्चारः I. 167, 8.
 दातिश्चारं V. 58, 2.
 दातिश्चारः III. 51, 9.
 दातु X. 99, 1.
 दातु VII. 15, 11; VIII. 52, 5.
 दातुः I. 13, 11.
 दातुं V. 36, 1; 79, 10.
 दामृन् VI. 51, 4.
 दामोः VII. 4, 6.
 दामं VIII. 78, 10.
 दामं I. 116, 6; 166, 12; 185, 3; III. 54, 16; VI. 20, 7; VIII. 43, 33; X. 69, 4.
 दामस्य VIII. 44, 18; IX. 97, 55.
 दामा IV. 38, 1.
 दामाणि VI. 61, 1.
 दामान् VII. 56, 21.
 दामे VI. 44, 10.
 दाम्यै VII. 99, 2; 3.
 दामारं I. 66, 2; 67, 3; 154, 4; 156, 4; III. 32, 8; VI. 30, 2; VIII. 15, 2; IX. 35, 6; X. 60, 9; 111, 4.
 दामार I. 62, 9; III. 59, 1; VI. 44, 24; 47, 4; 51, 8; IX. 74, 2; X. 60, 8; 121, 1.
 दामृषिः VI. 66, 3.
 दामश्चमसः X. 22, 11.
 दामश्चौकसं I. 61, 5.
 दामः VII. 27, 4; VIII. 4, 8; X. 32, 9.
 दामं I. 128, 5; V. 30, 7; 33, 6; VII. 18, 22; VIII. 46, 6; 51, 7; 61, 6; IX. 52, 3.
 दामं VI. 45, 23.

दाम्यं V. 29, 4; 32, 1.
 दाम्यस्य II. 11, 10; V. 32, 4.
 दाम्यश्चान् VIII. 32, 12.
 दाम्याय V. 32, 7.
 दामा V. 52, 14; 15; 87, 2; VIII. 20, 14; 38, 8.
 दामोः V. 27, 5; VII. 18, 23.
 दामाः VIII. 64, 9.
 दामाय VI. 53, 3; X. 141, 5; 6.
 दामाय I. 48, 4; 55, 7; 112, 2; 180, 5; II. 13, 13; 14, 12; VI. 45, 32; VIII. 46, 26; 51, 6; 54, 5; 61, 8; 70, 8; 71, 11; 99, 4; IX. 81, 1; X. 61, 2; 62, 8.
 दामासः VIII. 46, 24.
 दामुं VI. 50, 13.
 दामुः I. 32, 9; 54, 7.
 दामुश्चिताः I. 174, 7; V. 31, 6; 59, 8.
 दामुदः IX. 97, 23.
 दामुनः I. 136, 3; II. 41, 6.
 दामुनः VIII. 8, 16.
 दामुना X. 43, 7.
 दामुश्चिन्वः IX. 97, 23.
 दामुं II. 11, 18; 12, 11; IV. 30, 7.
 दामुश्मा I. 51, 4.
 दामुश्मताः V. 68, 5.
 दामुन् X. 120, 6.
 दामुनि VIII. 25, 6.
 दामे II. 13, 7.
 दामि X. 131, 2.
 दामि X. 49, 1.
 दाम I. 162, 8.
 दामश्च II. 28, 6.
 दामनः V. 36, 1.
 दामनि I. 56, 3.
 दामने VIII. 93, 8.
 दामन्श्चतः V. 79, 4; VI. 24, 4.
 दामा VI. 44, 2; VIII. 72, 6.
 दामानः VIII. 21, 16.

दामानं IV. 54, 2; VIII. 23, 2; X. 42, 8.
 दासः VII. 86, 5.
 दास्य X. 114, 10.
 दासि I. 61, 15; II. 20, 8; VI. 25, 8.
 दासं VI. 3, 4; X. 102, 8; 146, 4; 155, 3.
 दासं VII. 6, 1.
 दासणि VIII. 102, 20.
 दास्योय V. 61, 17.
 दासने I. 61, 10; 122, 5; 134, 1²; 2; 139, 6; II. 1, 10; 11, 1; 12; IV. 29, 5; 32, 9; V. 39, 2; 59, 1; 4; 65, 3; VI. 71, 2; VIII. 7, 27; 25, 20; 45, 10; 46, 25²; 27; 63, 5; 69, 17; 70, 12; 92, 26; IX. 93, 4; X. 32, 5; 44, 7; 50, 7.
 दासन् I. 70, 3; IV. 2, 9; VI. 16, 20; VII. 100, 1; VIII. 19, 14; 103, 4; X. 61, 25; 91, 11; 122, 3; 138, 5.
 दासन् I. 158, 2; II. 19, 4; X. 65, 6.
 दासन्तः VII. 14, 3; 17, 7.
 दासन्ति I. 93, 10; 151, 7; VI. 16, 31; 68, 5; VII. 59, 2.
 दास्यराजे VII. 33, 3; 5; 83, 8.
 दाससि VIII. 24, 2.
 दासा I. 127, 7.
 दासान् I. 68, 3; 71, 6; 93, 3; II. 23, 4.
 दास्यसंभारः I. 75, 3; VIII. 19, 9; X. 147, 4.
 दास्यसंभारं VIII. 4, 13.
 दास्यसंभाराय VI. 68, 6.
 दासुरिः VIII. 4² 12.
 दासुषः I. 3, 7; 110, 2; 142, 2; 178, 3; II. 20, 2; III. 25, 4; 51, 9; 60, 5; IV. 9, 8; 46, 6; 49, 6; V. 71, 3; VI. 62, 3; VII. 74, 4; VIII. 5, 5; 13, 10; 22, 3; 8; 84, 3; 85, 6; IX. 100, 2; 8; X. 122, 5.
 दासुषे I. 1, 6; 2, 3; 8, 8; 9; 25, 6; 27, 6; 35, 8; 44, 1; 4; 45, 2; 8; 47, 1; 9; 61, 11; 74, 2; 9; 81, 6; 84, 7; 85, 12; 91, 9; 93, 1; 94, 14; 113, 18; 124, 12; 130, 7²; 142, 1; 163, 13; II.

1, 11; 19, 4; 32, 5; III. 2, 11; 24, 5; 62, 4; IV. 11, 3; 15, 3; 20, 9; 10; 26, 2; 30, 20; 34, 4; 47, 4; 53, 1; V. 3, 1; 25, 5; 34, 7; 57, 3; 76, 2; 80, 6; 82, 3; VI. 16, 5; 20, 7; 26, 3; 50, 8; 61, 1; 65, 3; 4; 67, 8; 71, 4; VII. 3, 8; 5, 8; 11, 3; 16, 12; 19, 6; 20, 2; 27, 3; 37, 5; 70, 3; 71, 2; 81, 3; VIII. 1, 22; 5, 6; 12, 21; 21, 17; 24, 9; 22; 27, 20; 35, 22; 43, 15; 47, 1; 49, 2; 50, 3; 6; 51, 7; 52, 8; 66, 4; 67, 3; 69, 13; 71, 6; 88, 6; 90, 4; 93, 21; 26; 95, 9; 102, 1; IX. 3, 6; 36, 5; 62, 11; 64, 6; 98, 4; X. 15, 7; 17, 7; 21, 6; 25, 11; 28, 7; 48, 1; 4; 65, 5; 6; 113, 5; 122, 3; 140, 1.
 दासेन IV. 10, 4; VI. 48, 2; VII. 3, 7; VIII. 84, 5.
 दासेन I. 76, 1; 77, 1; IV. 5, 1; V. 41, 16; VII. 14, 1; 2; 29, 3.
 दासोति VIII. 4, 6.
 दासांसः I. 3, 7; VII. 37, 4.
 दासांसं I. 47, 3; 136, 5; 182, 2; IV. 2, 8; 46, 5; VII. 92, 3; VIII. 57, 4; 59, 3; 71, 4.
 दासान् I. 40, 7; 74, 8; 150, 1; III. 11, 7; X. 104, 6.
 दासि I. 127, 4².
 दासः VIII. 51, 9; X. 38, 3.
 दासः I. 158, 5; V. 30, 9; VII. 86, 7.
 दासान् VIII. 1, 33.
 दासयः VIII. 40, 1.
 दास्यपत्नीः I. 32, 11; III. 12, 6; V. 30, 5; VIII. 96, 18.
 दास्यपत्नीं I. 92, 8.
 दासं II. 12, 4; III. 34, 1; V. 34, 6; VI. 26, 5; VII. 19, 2; X. 49, 6; 7; 54, 1; 73, 7; 83, 1; 86, 19; 99, 6.
 दासं II. 11, 2; IV. 30, 14; VIII. 32, 2; 70, 10.

दासशब्दशाय II. 13, 8.
दासस्य I. 104, 2; VII. 99, 4; X. 23, 2;
102, 3.
दासस्य II. 20, 6; IV. 18, 9; 30, 15; V. 30,
7; 8; 33, 4; VI. 20, 6; VIII. 24, 27;
40, 6; X. 22, 8.
दासा VI. 33, 3; VII. 83, 1.
दासा VI. 47, 21; X. 62, 10.
दासाः I. 158, 5.
दासान् VIII. 56, 3.
दासानां IV. 30, 21.
दासानि VI. 22, 10; 60, 6.
दासाय I. 174, 7; X. 120, 2; 138, 3.
दासीः I. 103, 3; II. 11, 4; 20, 7; IV. 28,
4; 32, 10; VI. 20, 10; 25, 2; VIII.
5, 31.
दासीन् VII. 1, 21.
दासे VIII. 46, 32.
दास्यतः V. 9, 2.
दास्यती I. 48, 1.
दास्यते II. 4, 3; X. 144, 2.
दास्यतं I. 127, 1.
दास्यन् IV. 2, 7; VI. 33, 1; 68, 5.
दिभिः VII. 15, 12.
दिभिः IV. 2, 11; V. 62, 8.
दिभिः II. 14, 10; VII. 32, 5; VIII. 81, 3;
IX. 61, 27.
दिभिः IV. 32, 8; VIII. 14, 4; 88, 3.
दिभिः I. 170, 3; IV. 32, 20.
दिभ्यु V. 39, 3.
दिभ्यो VIII. 14, 2.
दिदासतः X. 151, 2.
दिदिदि II. 32, 6; 41, 17.
दिदिदि X. 93, 15.
दिदिदिन X. 92, 9; 132, 6.
दिदीयः VIII. 48, 6.
दिदीहि IX. 108, 9.
दिदीहि I. 113, 17; II. 9, 6; III. 3, 7; 15,

4; 23, 4; 54, 22; V. 4, 2; 25, 3; VII.
1, 21; 3, 10.
दिदुष्यते III. 30, 13.
दिदुष्यु VII. 86, 3.
दिदुष्येः I. 146, 5.
दिदुष्येः V. 55, 4.
दिदुष्येः III. 1, 12.
दिदेहु VII. 40, 2.
दिद्यवः IV. 41, 11; VI. 46, 11; VII. 85, 2;
X. 38, 1; 134, 5.
दिद्युः I. 66, 4; 166, 6; V. 86, 3; VI. 66,
10; VII. 25, 1; 34, 13; 46, 3; 57, 4.
दिद्युतः II. 13, 7; VIII. 6, 7; X. 158, 2.
दिद्युतः II. 2, 7; V. 30, 4.
दिद्युतानः III. 7, 4.
दिद्युते IX. 80, 1.
दिद्युः I. 71, 5; IV. 41, 4; VI. 46, 9; VII.
56, 9; X. 48, 9; 142, 1.
दिधिष्यत I. 132, 5.
दिधिष्यति II. 35, 5.
दिधिष्यतु III. 8, 6.
दिधिष्यते X. 63, 1.
दिधिष्यते IV. 18, 7.
दिधिष्यतः X. 78, 5.
दिधिष्याः X. 114, 1.
दिधिष्याहे X. 132, 3.
दिधिष्यानि II. 35, 12.
दिधिष्यायः I. 73, 2; II. 4, 1.
दिधिष्यु VI. 55, 5.
दिधिष्ये VIII. 96, 6.
दिधिष्ये VII. 32, 18.
दिधिष्योः X. 18, 8.
दिधिष्यः I. 71, 3.
दिधुत I. 139, 8.
दिधुतः V. 86, 6.
दिधुतः VIII. 78, 10.

दिशति II. 28, 10; VII. 104, 10; 11.

दिशति I. 147, 3; II. 27, 3.

दिशति I. 25, 14.

दिशति VII. 104, 20.

दिशति I. 25, 14; VII. 104, 20.

दिशति VIII. 19, 37.

दिशति I. 117, 12; II. 3, 2; III. 38, 5; IV. 44, 2; 53, 5; IX. 108, 11.

दिशति I. 6, 9; 10; 18, 9; 23, 13; 25, 20; 31, 15; 33, 5; 7; 10; 34, 8; 37, 6; 38, 2; 46, 1; 8; 9; 11; 47, 6; 48, 8; 15; 49, 1; 3; 52, 9; 54, 4; 7; 55, 1; 56, 5; 6; 58, 2; 59, 2; 5; 60, 2; 61, 9; 62, 5; 64, 2; 4; 69, 1; 71, 2; 72, 8; 10; 80, 4; 86, 1; 92, 5; 7; 11; 17; 93, 6; 100, 1; 3; 13; 15; 105, 3; 5; 10; 11; 108, 12; 109, 6; 110, 6; 113, 7; 14; 114, 5; 115, 3; 121, 8-10; 122, 1; 124, 3; 130, 3; 134, 4; 142, 3; 146, 1; 151, 4; 155, 3; 164, 10; 12; 166, 5; 168, 4; 181, 4; 182, 1; 183, 2; 184, 1; II. 1, 6; 6, 5; 13, 7; 27, 15; 30, 5; 31, 3; 38, 11; 40, 1; III. 1, 2; 3; 6; 9; 2, 12; 14²; 4, 4; 5, 9; 6, 2; 7; 8; 12, 9; 17, 2; 22, 3; 25, 1; 31, 8; 39, 2; 43, 6; 46, 3; 49, 4; 53, 7; 8; 54, 11; 13; 56, 5; 6; 57, 2; 61, 4; 6; IV. 2, 15; 3, 8; 7, 8; 8, 2; 4; 10, 4; 13, 5; 14, 5; 15, 6; 16, 3; 21, 3; 26, 6; 30, 8; 39, 1; 43, 3; 44, 5; 45, 1; 51, 1; 52, 1; 53, 2; 54, 4; V. 10, 4; 15, 2; 17, 3; 25, 8; 38, 3; 40, 6; 41, 1; 3; 4; 7; 43, 11; 45, 1; 47, 1; 3; 4; 6; 52, 5-7; 54; 53, 6; 8; 54, 1; 13; 57, 1; 5; 59, 6; 7; 60, 3; 7; 63, 1; 3; 5; 74, 1; 80, 5; 6; 83, 6; 84, 3; 87, 3; VI. 1, 7; 2, 3; 4; 11; 3, 7; 7, 1; 6; 7; 13, 1; 15, 1; 16, 9; 18, 12; 20, 2; 30, 1; 44, 21; 47, 4; 27; 49, 2; 51, 1; 4; 52, 15; 58, 4; 62, 1; 66, 11; 71, 5; VII. 3, 6; 5, 1;

6, 7; 15, 4; 24, 3; 34, 2; 36, 3; 38, 5; 39, 5; 45, 2; 46, 3; 60, 7; 61, 3; 63, 4; 64, 2; 66, 14; 18; 67, 2; 69, 3; 70, 3; 75, 4; 78, 4; 79, 2; 3; 81, 1; 97, 1; 102, 1; 104, 4; 19; VIII. 1, 18; 29; 5, 8; 7, 7; 11; 13; 8, 4; 7; 10, 1; 12, 6; 13, 8; 13; 14, 9; 20, 17; 25, 7; 18; 19; 26, 17; 23; 27, 19; 34, 1; 36, 4; 40, 8; 44, 16; 57, 3; 60, 19; 63, 2; 65, 2; 69, 3; 72, 8; 79, 4; 82, 4; 87, 4; 88, 5; 94, 9; 10; 97, 5; 98, 3-6; IX. 2, 5; 8, 8; 9, 1; 10, 9; 12, 4; 8; 16, 7; 26, 2; 27, 3; 31, 2; 33, 5; 36, 6; 37, 3; 38, 5; 39, 2; 4; 42, 1; 48, 1; 3; 49, 1; 51, 2; 57, 1; 4; 61, 16; 62, 28; 63, 27; 64, 8; 30; 65, 24; 66, 5; 30; 68, 8; 9; 69, 5; 8; 71, 7; 72, 7; 73, 4; 5; 74, 1; 2; 6; 7; 75, 2; 76, 1; 77, 2; 5; 80, 1; 83, 2⁸; 85, 9³; 10; 86, 3; 8; 9; 11; 19; 24; 27; 33; 35; 46; 87; 2; 8; 89, 1; 3; 6; 96, 5; 14; 97, 29; 30; 102, 8; 108, 10; 16; 109, 6; 110, 8²; 113, 8; 9; X. 3, 2; 7, 1; 8, 1; 10, 2; 11, 1; 15, 14; 17, 6; 20, 4; 22, 6; 28, 6; 37, 1; 39, 12; 45, 1; 3; 49, 2; 55, 8; 59, 9; 61, 4; 62, 6; 63, 4; 65, 13; 66, 10; 70, 5; 6; 11; 76, 5; 77, 2; 3; 89, 3; 10; 12; 92, 6; 9; 97, 17; 98, 3; 10; 12; 108, 5; 111, 3; 5; 7; 114, 1; 138, 3; 139, 2; 143, 3; 149, 4; 158, 1; 170, 2.

दिशति I. 30, 22; 48, 1; 9; 49, 2; II. 36, 2; IV. 51, 10; 11; V. 54, 10; 79, 2; 3; 8; 9; VI. 64, 4; 5; 65, 6; VII. 77, 6; 81, 3; 5; VIII. 47, 14; 15; X. 127, 8.

दिशति II. 2, 2; X. 62, 9.

दिशति VI. 65, 1.

दिशति I. 112, 14; IV. 26, 3; VI. 26, 5; 61, 1; VII. 18, 25.

दिशःऽदासस्य VI. 16, 9.
 दिशःऽदासात् VI. 47, 22; 23.
 दिशःऽदासाय I. 116, 18; 110, 4; 130, 7; II.
 19, 6; IV. 30, 20; VI. 16, 5; 31, 4;
 43, 1; IX. 61, 2.
 दिशःऽदासेभिः I. 130, 10.
 दिशःऽपृषिष्योः II. 2, 3; V. 49, 5; X. 3, 7;
 35, 2.
 दिशःऽरुचः III. 7, 5.
 दिशःऽसः III. 7, 2; X. 65, 7.
 दिशःऽसः III. 30, 21.
 दिशः I. 50, 11; 52, 12; 62, 8; 68, 1; 164,
 47; 51; III. 59, 7; IV. 42, 4; VI. 21,
 2; VIII. 6, 48; 34, 1; 51, 8; 55, 2;
 100, 8; IX. 3, 7; 8; 17, 5; 54, 2; X.
 56, 3; 58, 2; 121, 9; 189, 2; 190, 3.
 दिशः I. 24, 10; 12; 34, 2; 38, 9; 98, 2;
 139, 5; 144, 4; V. 76, 2; 3; VI. 3, 62;
 49, 10; VII. 15, 15; 71, 1; 2; 104, 11;
 VIII. 7, 6; 18, 6; 7; 25, 11; 61, 17;
 64, 6; IX. 97, 9; 107, 20; X. 95, 4.
 दिशः I. 161, 14; 163, 6; III. 62, 2; VI.
 52, 1; VII. 62, 1; VIII. 6, 30; 35, 2;
 X. 10, 9; 82, 5.
 दिशःऽगच्छात् I. 127, 5.
 दिशःऽवसो इति दिशःऽवसो VIII. 34, 1.
 दिशः I. 6, 1; 7, 3; 19, 6; 36, 3; 51, 4;
 12; 52, 4; 8; 73, 7; 80, 13; 81, 5;
 83, 6; 85, 2; 91, 4; 18; 93, 5; 95, 3;
 98, 2; 103, 1; 105, 1; 16; 108, 11;
 125, 6; 126, 2; 139, 11; 150, 3; 159,
 4; 163, 3; 4; 164, 25; 187, 4; 190, 4;
 II. 22, 4; 40, 4; III. 2, 13; 13, 4;
 22, 2; 61, 5; IV. 5, 11; 13, 2; 35, 8;
 57, 5; V. 2, 10; 9, 5; 11, 3; 27, 6;
 28, 1; 35, 8²; 40, 8; 52, 3; 60, 6; 61,
 12; 62, 7; 63, 4; 7; 74, 2; 85, 2; VI.
 2, 6; 16, 36; 17, 14; 23, 2; 33, 5;
 34, 4; 40, 5; 44, 23; 48, 6; VII. 5, 2;
 11, 5; 32, 14; 21; 64, 1; 82, 3; 83, 3;

5; 87, 5; VIII. 3, 21; 9, 2; 12, 30;
 13, 29; 14, 5; 19, 4; 18; 22, 6; 29, 9;
 50, 7; 52, 7; 55, 2; 56, 5; 64, 4; 72,
 15; 74, 3; 87, 1; 89, 7; IX. 1, 7; 41,
 3; 61, 10; 79, 4; 86, 22; 107, 7; X.
 7, 3; 6; 8, 6; 28, 12; 35, 10; 61, 18;
 62, 3; 64, 3; 65, 11; 75, 3; 80, 4; 85,
 1; 11; 88, 10; 11; 90, 3; 96, 4; 98,
 11; 107, 2; 119, 11; 124, 7; 156, 4.
 दिशःऽइव I. 22, 20; V. 1, 12; VII. 24, 5;
 X. 56, 2; 60, 4; 5.
 दिशःऽइव V. 46, 5.
 दिशःऽविता X. 92, 12.
 दिशःऽजाः VII. 75, 1; VIII. 43, 28.
 दिशःऽता X. 76, 6.
 दिशःऽलता I. 26, 2; X. 76, 6.
 दिशःऽलता V. 79, 1.
 दिशःऽलते IV. 31, 11.
 दिशःऽयमः IX. 97, 26.
 दिशःऽयोनः X. 88, 7.
 दिशःऽयः VII. 74, 1.
 दिशःऽयु I. 45, 7; 48, 9; 86, 4; 139, 4²;
 141, 6; IV. 9, 3; 46, 1; 47, 1; VIII.
 4, 19; 76, 9; 87, 3.
 दिशःऽयुक् X. 168, 1.
 दिशःऽयुक्तः V. 13, 2; VII. 16, 3.
 दिशःऽयुक्तः I. 142, 8; II. 41, 20; IV. 46, 4;
 VIII. 5, 28; 101, 9; IX. 86, 14; X.
 36, 6.
 दिशःऽयुक्ता I. 22, 2; 23, 2; V. 11, 1.
 दिशःऽयुक्ता I. 137, 1.
 दिशःऽयुक्ता X. 88, 1.
 दिशःऽयुक्ते IX. 11, 4.
 दिशः I. 54, 3; 71, 5; 129, 3; 136, 6; 185,
 10; II. 13, 5; 24, 14; III. 54, 2; 3;
 IV. 3, 5; V. 47, 7; 59, 1; VI. 18, 14;
 VIII. 70, 2; IX. 109, 5.
 दिशेऽदिने I. 1, 3; 7; 31, 7; 34, 7; 89, 1; 123,
 4; 136, 3²; II. 9, 5; 30, 2; 11; 34, 7; III.

4, 2; 29, 2; 14; 30, 12; 35, 3; 51, 1;
52, 8; 56, 6; IV. 8, 7; 15, 6; 54, 6;
V. 20, 4; 49, 1; VI. 15, 2; 30, 2; 32,
5; 47, 21; 71, 6; VII. 32, 19; 98, 2;
VIII. 4, 10; 12, 28; 15, 6; 31, 4; 45,
12; 53, 2; 98, 8; IX. 1, 5; 61, 20; 75,
4; 101, 6; 107, 19; X. 37, 7; 87, 22;
92, 8.

दिशः I. 164, 46; V. 41, 4; VII. 32, 23;
37, 8; IX. 71, 9; 97, 23; 33; 109, 3;
X. 63, 17; 116, 3; 139, 5.

दिशं I. 139, 1; 163, 10; 164, 52; 173, 1;
III. 19, 4; 47, 5; V. 59, 8; VI. 6, 1;
10, 1; 51, 12; VII. 2, 1; IX. 19, 1; 29,
6; 86, 36; 107, 5; X. 12, 3; 96, 2;
100, 11.

दिशस्य I. 112, 3; 144, 6; II. 14, 11; V.
68, 3; VI. 22, 9; 39, 1; VII. 46, 2; 65,
4; 97, 10; IX. 86, 28; 91, 2.

दिशा I. 143, 5; 152, 7; II. 27, 9; IV. 43,
3; V. 29, 1; 69, 4; IX. 88, 7; 97, 51;
100, 3; 107, 24.

दिशाश्च I. 166, 11; 176, 3.

दिशाः II. 25, 4; VI. 6, 3; 50, 11; VII. 35,
11; 14; 49, 2; 103, 2; VIII. 5, 21;
25, 6; IX. 86, 1; 4; 88, 6; 110, 6; X.
34, 9; 98, 5.

दिशात् VII. 104, 23.

दिशानां X. 124, 9.

दिशानि I. 34, 6; 64, 3; 5; IV. 53, 3; VI.
22, 8; 59, 9; IX. 14, 8; 36, 5; 63, 30;
64, 6; X. 13, 1; 32, 2; 64, 16.

दिशां IX. 97, 17.

दिशां I. 58, 6; X. 76, 8.

दिशातः I. 118, 4; 163, 10; 181, 2; X.
65, 9.

दिशे इति VII. 2, 6; X. 110, 6.

दिशेन III. 2, 4; X. 43, 7.

दिशेन IX. 86, 22.

दिशेः III. 54, 1.

दिशः I. 31, 14; 119, 2; 124, 3; III. 30,
12; VI. 60, 2; IX. 70, 9; 114, 3; X.
64, 2; 90, 14.

दिशतां X. 110, 7.

दिशं I. 95, 3; 183, 5; IV. 29, 3.

दिशानां III. 31, 21.

दिशा I. 85, 11; 132, 4.

दिशां IX. 113, 2.

दिशीय II. 33, 5.

दिशां I. 183, 5.

दिशानः X. 87, 4.

दीदयः X. 69, 7.

दीदयत् X. 30, 4; 95, 12.

दीदयत् II. 23, 15; VI. 16, 36; 20, 13; X.
99, 11.

दीदयत् II. 4, 3; V. 45, 9; VIII. 44, 15.

दीदयत् I. 93, 10.

दीदयति V. 6, 4.

दीदयति VIII. 44, 29.

दीदाय II. 35, 4; VII. 3, 5; 12, 1; VIII.
102, 11.

दीदाय IV. 6, 7.

दीदियुः I. 36, 11.

दीदियुः VIII. 23, 4.

दीदिशः VII. 1, 8.

दीदिशः I. 12, 5; 10; V. 24, 4; VIII. 44,
4; 60, 5.

दीदिशां II. 2, 11; 35, 3; 14; III. 13, 5;
27, 12; IV. 4, 9; 39, 2; V. 43, 12;
VI. 1, 3; 6; X. 88, 14.

दीदिशां X. 106, 3.

दीदिशान् II. 9, 1.

दीदिशि I. 1, 8.

दीदिहि VIII. 60, 6.

दीदिहि I. 79, 5; 140, 10; II. 2, 6; III. 10,
2; 8; 54, 22; V. 21, 4; 23, 4; VI.

48, 3; 7²; VII. 1, 3; 15, 8; VIII. 43, 26; X. 118; 7.
 दीदेत् II. 2, 8.
 दीदेय I. 36, 19; 44, 10.
 दीदङ्गनी इति दीदिच्छङ्गनी I. 15, 11; VIII. 57, 2.
 दीदङ्ग I. 143, 7; II. 9, 2; III. 1, 1; VII. 10, 1; X. 118, 1; 8; 122, 6.
 दीदङ्गं III. 27, 15.
 दीदङ्गानः I. 127, 3; III. 5, 7; 15, 5; 31, 15; VI. 1, 7; X. 20, 4.
 दीदङ्गानं IV. 5, 9.
 दीद्वे III. 55, 3.
 दीद्वय III. 38, 1; X. 32, 4.
 दीद्वयः VIII. 21, 6.
 दीद्वयन् VII. 7, 6.
 दीद्वयः VIII. 100, 1.
 दीद्वयन् III. 2, 10; VIII. 68, 19.
 दीद्वरं IX. 105, 4.
 दीद्वरिति दीद्वः VI. 17, 6; 67, 4.
 दीद्विति I. 186, 11; III. 4, 3; V. 18, 4.
 दीद्वितिः VII. 1, 1.
 दीद्वितिं III. 31, 1; IV. 2, 16; IX. 102, 1; 8.
 दीद्विती V. 42, 1.
 दीद्विन् VIII. 99, 3.
 दीद्विषुः X. 40, 10.
 दीद्वेत् X. 144, 3.
 दीद्व्यतः II. 20, 1.
 दीद्व्यातः I. 163, 12; IV. 23, 4; X. 10, 1.
 दीद्व्यानाः III. 4, 7; IV. 33, 9; 50, 1; VII. 90, 4; 5; 91, 4; X. 67, 2; 181, 3.
 दीद्व्यानां X. 183, 2.
 दीद्वे V. 33, 1.
 दीद्वता VII. 89, 3.
 दीद्वद्व्याः X. 2, 5.
 दीद्वताः IV. 24, 9.
 दीद्वे VIII. 67, 11; X. 68, 8.
 दीद्वेः IV. 54, 3.
 दीद्वयः VI. 22, 8.

दीद्वय V. 83, 7; X. 103, 4.
 दीद्वय I. 180, 1.
 दीद्वयं V. 74, 9.
 दीद्वयि IX. 3, 1.
 दीद्वयः V. 73, 3.
 दीद्वयं VI. 4, 6; VII. 63, 5.
 दीद्वयि VII. 74, 4.
 दीद्वयि II. 35, 14.
 दीद्वेच्छायाः I. 122, 15.
 दीद्वेच्छायुः IV. 15, 9; X. 85, 39.
 दीद्वेच्छायुषं IV. 15, 10.
 दीद्वेः I. 173, 11; IV. 2, 5; VIII. 17, 10.
 दीद्वेऽनिह्वयं IX. 101, 1.
 दीद्वेऽस्तुः X. 69, 7.
 दीद्वेऽस्तनाः I. 158, 6; VIII. 9, 10.
 दीद्वेऽधियः II. 27, 4.
 दीद्वेऽनीये VIII. 50, 10.
 दीद्वेऽप्रयत्नुं VII. 82, 1.
 दीद्वेऽप्रसन्ननि VIII. 10, 1; 25, 20.
 दीद्वेः I. 32, 10; 37, 11; 96, 8; 116, 25; 123, 8; 154, 3; 166, 12; 14; III. 7, 1; IV. 23, 9; 24, 8; V. 54, 5; 87, 7; X. 14, 14; 18, 6; 36, 14; 51, 8; 70, 4; 85, 19; 95, 10; 105, 1; 124, 1; 134, 6.
 दीद्वेऽयहाये V. 61, 9.
 दीद्वेऽयाये V. 45, 9.
 दीद्वेऽयायेः II. 15, 3.
 दीद्वेऽयवतः X. 23, 3.
 दीद्वेऽयवते I. 112, 11.
 दीद्वेऽयुः VII. 16, 8; 61, 2; VIII. 25, 17.
 दीद्वेऽयुः X. 114, 2.
 दीद्वेऽयुः VII. 76, 7.
 दीद्वेऽयुऽस्तनः VIII. 102, 11; X. 93, 2.
 दीद्वेऽयुऽस्तनं V. 38, 2; VII. 81, 5.
 दीद्वेऽयुऽस्तना V. 65, 2; VIII. 101, 2.
 दीदी I. 140, 13.
 दीदीः II. 27, 14.

दीर्घा IV. 22, 7; X. 40, 10.
 दीर्घाय I. 7, 3; VIII. 13, 30.
 दीर्घायुः X. 62, 2.
 दीर्घायुःस्थाय VIII. 59, 7.
 दीर्घायुःशोचिषं V. 18, 3.
 दीर्घायो इति दीर्घः जायो VIII. 70, 7.
 दीर्घेण I. 119, 6.
 दीर्घे V. 85, 8.
 दीर्घे X. 27, 17.
 दीर्घः X. 34, 13.
 दुः I. 127, 4; X. 161, 4.
 दुः V. 49, 5; VIII. 3, 21.
 दुःश्चापयै VI. 49, 7; X. 185, 1.
 दुःश्चाप्यै VII. 18, 8; 32, 27; IX. 79, 3.
 दुःश्चाप्यै VI. 51, 13.
 दुःश्चाप्यै VIII. 71, 7.
 दुःश्चापना X. 95, 2.
 दुःश्चाप्यै IX. 41, 2.
 दुःश्चाप्यै VIII. 2, 5.
 दुःश्चतं I. 125, 7.
 दुःश्चतं I. 23, 22; II. 23, 5; X. 39, 11; 126, 1.
 दुःश्चतस्य III. 39, 8; X. 161, 3.
 दुःश्चता I. 35, 3; 41, 3; 99, 1; III. 20, 4;
 V. 3, 11; 4, 9; 9, 6; VI. 2, 11; 18, 10;
 47, 30; 51, 10; 68, 8; VII. 32, 15;
 44, 3; 65, 3; 78, 2; VIII. 18, 17; 42,
 3; 97, 15; IX. 59, 3; 62, 2; 70, 9;
 82, 2; 90, 6; X. 31, 1; 63, 13; 93, 6;
 96, 8; 113, 10; 126, 6; 133, 6.
 दुःश्चता I. 121, 14; 128, 5; 147, 3; 185,
 10; III. 39, 7; VI. 50, 10; 75, 10; VII.
 12, 2.
 दुःश्चतानि II. 27, 5; IV. 39, 1; V. 77, 3;
 82, 5; VII. 12, 2; 82, 7; IX. 97, 16;
 X. 165, 5.
 दुःश्चताय I. 147, 5.
 दुःश्चतेभ्यः VIII. 44, 30.

दुःश्चताय I. 41, 9.
 दुःश्चते I. 147, 4.
 दुःश्चतः IV. 41, 4; VI. 16, 31.
 दुःश्चतस्य II. 23, 12.
 दुःश्चताः II. 23, 8; III. 30, 15; IV. 5, 5;
 V. 2, 9; X. 87, 18; 89, 9; 120, 4.
 दुःश्चतां X. 42, 10.
 दुःश्चतायाः X. 63, 11.
 दुःश्चतासः VII. 68, 7.
 दुःश्चते I. 117, 4.
 दुःश्चोके VII. 4, 3.
 दुःश्चतः V. 83, 2; 9; VII. 104, 3; IX. 73, 6.
 दुःश्चतं VI. 16, 32.
 दुःश्चतं VIII. 47, 13; X. 100, 7.
 दुःश्चतानि X. 164, 3.
 दुःश्चते VII. 104, 7; X. 86, 5.
 दुःश्चतं X. 85, 32.
 दुःश्चतस्य VIII. 65, 12.
 दुःश्चता IV. 18, 2; V. 4, 9; VIII. 43, 30;
 X. 98, 12; 182, 1.
 दुःश्चतानि VI. 22, 7; IX. 110, 12.
 दुःश्चता I. 41, 3; VII. 60, 12.
 दुःश्चता I. 106, 1-6.
 दुःश्चतानि I. 99, 1; 189, 2; V. 54, 4; VIII.
 47, 5; X. 56, 7.
 दुःश्चतः I. 140, 6.
 दुःश्चतानः I. 52, 6.
 दुःश्चतान्ये V. 9, 4.
 दुःश्चते IV. 28, 3; V. 34, 7; VII. 25, 2; VIII.
 27, 18; 93, 10.
 दुःश्चते VI. 21, 12.
 दुःश्चतः X. 103, 7.
 दुःश्चतानेन X. 103, 2.
 दुःश्चतः II. 28, 8; VII. 86, 4.
 दुःश्चतः III. 2, 2; IV. 9, 2; 8.
 दुःश्चतः I. 15, 6.

दुःसहभासः III. 56, 8; VII. 60, 6.
 दुःसहशीकं VII. 50, 1.
 दुःसहरे I. 57, 1.
 दुःसहरीतुं X. 20, 2.
 दुःसहर्तवः V. 87, 9.
 दुःसहा X. 109, 4.
 दुःसहितात् I. 140, 11.
 दुःसधुरः V. 56, 4.
 दुःसध्वः I. 94, 8; 9; 105, 6; III. 16, 2;
 VII. 82, 1; VIII. 19, 15; 21, 12; 75,
 9; X. 44, 7.
 दुःसध्वा IX. 53, 3.
 दुःसध्वे I. 190, 5.
 दुःसनशः VII. 32, 7; IX. 63, 11.
 दुःसनशं I. 176, 4; VI. 45, 26; VII. 18, 25.
 दुःसनशा III. 56, 8; VI. 27, 8.
 दुःसनामा X. 162, 1.
 दुःसनिर्यतवः I. 135, 9².
 दुःसनिर्यतुः I. 190, 6.
 दुःसपदा I. 53, 9.
 दुःसपरिहंतुं II. 27, 6.
 दुःसपञ्चम्यः IV. 25, 6.
 दुःसभूतये VII. 1, 22.
 दुःसपतयः VII. 1, 22.
 दुःसमतिः I. 131, 7²; II. 33, 14; III. 15, 6;
 VII. 56, 9; VIII. 67, 15; X. 134, 5.
 दुःसमतिं I. 129, 6; IV. 11, 6; VIII. 18, 10;
 X. 40, 13; 175, 2; 182, 1.
 दुःसमती VIII. 79, 9; IX. 70, 5.
 दुःसमतीनां I. 129, 8²; 11²; VIII. 46, 19.
 दुःसमतो V. 42, 16.
 दुःसमदः I. 32, 6.
 दुःसमदासः VIII. 2, 12.
 दुःसमंतुं X. 12, 6.
 दुःसमन्ता VIII. 60, 7.
 दुःसमन्तानं I. 129, 7.

दुःसमर्थं VIII. 45, 18; IX. 97, 8; X. 45, 8.
 दुःसमायवः III. 30, 15.
 दुःसमितः X. 105, 11.
 दुःसमितासः VII. 18, 15; 28, 4.
 दुःसमुजः X. 44, 7.
 दुःसवर्तुः IV. 38, 8; VI. 6, 5.
 दुःसवाससे VII. 1, 19.
 दुःसविदत्तस्य X. 35, 4.
 दुःसविदत्ता X. 36, 2.
 दुःसविदत्तां X. 63, 12.
 दुःसविद्वांसं VII. 94, 12.
 दुःसशंसः I. 23, 9; II. 23, 10; 41, 8; X. 25, 7.
 दुःसशंसं VII. 94, 12; VIII. 18, 14.
 दुःसशंसान् I. 94, 9.
 दुःसशासुः X. 33, 1.
 दुःसशानि X. 93, 14.
 दुःसशेवः I. 42, 2.
 दुःससहासः IX. 91, 5.
 दुःसस्तुतिः I. 53, 1.
 दुःसस्तुती II. 33, 4.
 दुःसस्तुती VII. 32, 21.
 दुःसस्वप्यं V. 82, 4; VIII. 47, 14-17; X. 36,
 4; 37, 4.
 दुःसस्वप्यात् VIII. 47, 18.
 दुःसहना I. 38, 6.
 दुःसहनायतः X. 134, 2.
 दुःसहनायाः I. 121, 14.
 दुःसहनायुर्वं IV. 30, 8.
 दुःसहनावात् VIII. 2, 20; 18, 14.
 दुःसहितः VIII. 19, 26.
 दुःसह्यायुः VII. 59, 8.
 दुःसह्यायून् I. 84, 16.
 दुग्धः VII. 4, 7.
 दुग्धः III. 36, 6.
 दुग्धं V. 19, 4; 36, 1; 85, 4; VI. 48, 22; VII.
 74, 3; 98, 1; IX. 96, 15; X. 94, 9.
 दुग्धाभिः IX. 107, 9.

दुर्गा I. 158, 4.
 दुर्गाः I. 50, 3.
 दुर्गानां I. 100, 3; III. 31, 10.
 दुर्गानां X. 67, 6.
 दुर्गुनस्यते X. 37, 12.
 दुर्गुनस्यते VII. 55, 3.
 दुर्गुना II. 23, 6; VIII. 20, 4; 75, 13.
 दुर्गुनाः I. 116, 21; V. 45, 5; VI. 12, 6; 47, 30.
 दुर्गुनाभ्यः II. 32, 2.
 दुर्गुनां IX. 66, 19; X. 175, 2.
 दुर्गुनाये I. 189, 5.
 दुर्गुनानः IX. 86, 21; 96, 10.
 दुर्गुः IX. 79, 4.
 दुर्गुहे III. 57, 1.
 दुर्गुहे III. 31, 11; IV. 3, 10; V. 43, 4; VI. 66, 1; VII. 95, 2; VIII. 100, 10; X. 11, 1.
 दुर्गुहे VIII. 7, 10; 69, 6; IX. 31, 5.
 दुर्गुहे III. 57, 2; V. 62, 2; IX. 54, 1; 70, 1.
 दुर्गोहिष II. 13, 6.
 दुर्गवत् V. 50, 4.
 दुर्गवत् VII. 16, 2.
 दुर्गये VI. 36, 2.
 दुर्गितं IV. 1, 17.
 दुर्गिता II. 17, 4; IV. 16, 4.
 दुर्गुषन् VII. 18, 4; X. 74, 4.
 दुर्गुषन् X. 61, 10.
 दुर्गुषित VIII. 70, 1.
 दुर्गुः X. 102, 6.
 दुर्ग VI. 22, 4.
 दुर्गः I. 56, 3; II. 12, 15; V. 56, 3.
 दुर्गसकतः I. 64, 11.
 दुर्गसर्वाचः VII. 21, 2.
 दुर्गः VIII. 66, 2.
 दुर्गभिः I. 28, 5; VI. 47, 31.
 दुर्गमे VI. 47, 29; 30.
 दुर्गः I. 68, 5; 69, 5; 72, 8; 113, 4; 120,

2; 121, 4; 188, 5; II. 24, 5; III. 31, 21; IV. 4, 6; V. 45, 1; VI. 17, 6; 18, 5; 30, 5; 35, 5; 62, 11; VII. 2, 5; 9, 2; 46, 2; 79, 4; IX. 45, 3; 64, 3; X. 29, 3; 139, 6.
 दुर्गः I. 53, 2³; II. 2, 7.
 दुर्गये इति दुःस्यते VII. 65, 3.
 दुर्गोक्तः I. 66, 3.
 दुर्गोः I. 117, 2; 183, 1; IV. 13, 1; V. 76, 4.
 दुर्गोऽयुः VIII. 60, 19.
 दुर्गोऽसत् IV. 40, 5.
 दुर्गोः I. 69, 2; 3; 70, 2; 108, 7; 117, 7; III. 1, 18; 14, 3; 18, 5; 25, 4; 5; 58, 9; IV. 2, 7; 4, 7; 24, 8; 28, 3; V. 4, 5; VI. 12, 1; VII. 7, 4; 12, 1; 16, 8; 42, 4; 60, 5; 70, 2; 92, 3; VIII. 19, 27; 87, 2; X. 37, 10; 104, 4; 110, 1; 120, 7.
 दुर्गोः IX. 101, 3.
 दुर्गोः IV. 21, 6.
 दुर्गोक्तः VIII. 1, 13.
 दुर्गोदाः I. 39, 5.
 दुर्गो VII. 1, 11.
 दुर्गोः I. 51, 14; II. 38, 5.
 दुर्गो VIII. 74, 1.
 दुर्गोः I. 91, 19; X. 40, 12.
 दुर्गोः IV. 1, 9; 18; 2, 12; VII. 1, 11.
 दुर्गोः I. 174, 7; V. 29, 10; 32, 8.
 दुर्गो इति दुःस्यते X. 155, 3.
 दुर्गः I. 4, 5; 14, 1; 30, 15; 36, 14; 37, 14; III. 2, 6; 16, 4; IV. 2, 9; 8, 6; VI. 14, 1; 15, 6; 16, 18; 29, 3; VIII. 31, 9; IX. 65, 3; X. 20, 7.
 दुर्गः V. 36, 6.
 दुर्गः VI. 51, 4; VII. 18, 14; 25.
 दुर्गः VI. 36, 5.
 दुर्वचःसह IV. 40, 2.

दुबलः I. 168, 3.
 दुबलनासः IV. 6, 10.
 दुबले I. 165, 14.
 दुबल्य V. 42, 11; 49, 2; X. 14, 1.
 दुबल्यतं III. 2, 8; V. 28, 6.
 दुबल्यत III. 13, 3; VI. 15, 6; VIII. 44, 1.
 दुबल्यति III. 3, 1; VII. 82, 5.
 दुबल्यति I. 78, 2; III. 51, 3.
 दुबल्यथः I. 112, 15; 21.
 दुबल्यथः I. 119, 10.
 दुबल्यन् I. 167, 6.
 दुबल्यन् III. 1, 2; 13.
 दुबल्यंति I. 62, 10.
 दुबल्यन् I. 165, 14.
 दुबल्युः X. 100, 12.
 दुबल्युवा VIII. 102, 2.
 दुबल्ये VI. 16, 46.
 दुबलति VII. 20, 6; 22, 4.
 दुबलरः III. 24, 1; IV. 36, 6; VIII. 46, 8;
 9; IX. 20, 6.
 दुबलरं I. 64, 14; 79, 8; 119, 10; 139, 8;
 II. 2, 10; 26, 1; 34, 7; III. 37, 10; V.
 15, 3; 35, 1; 7; 38, 2; IX. 16, 3; 63,
 11; X. 48, 3; 93, 8.
 दुबलरस्य VII. 8, 3.
 दुबलरा V. 86, 2; VIII. 103, 11; X. 44, 6.
 दुबलराः VIII. 50, 2.
 दुबलरीतवे II. 21, 2.
 दुबलरीतु VI. 1, 1.
 दुबले IX. 19, 5; 34, 5; X. 76, 6.
 दुबले VIII. 6, 19; 59, 3; IX. 80, 4; 85, 9;
 X. 107, 4.
 दुबले X. 61, 17.
 दुबलन् X. 122, 6.
 दुबलतः VIII. 7, 16; X. 94, 9.
 दुबलता I. 117, 21.

दुहंति I. 64, 5; VIII. 72, 7; IX. 34, 3; 65,
 15; 80, 5; X. 76, 7.
 दुहंति I. 64, 6; 137, 3²; III. 36, 7; IV. 24,
 9; IX. 62, 20; 72, 6; 85, 10; 95, 4;
 X. 76, 7.
 दुहाने इति IV. 23, 10; VI. 70, 2; X. 117, 9.
 दुहानः IX. 42, 4; 107, 5.
 दुहाना II. 2, 9; III. 58, 1; VIII. 100, 11;
 X. 65, 6; 149, 4.
 दुहानाः III. 1, 14; VI. 28, 1; VII. 41, 7; 43, 4.
 दुहानां II. 32, 3.
 दुहां I. 164, 27.
 दुहां IV. 57, 7.
 दुहितः I. 30, 22; 48, 1; 9; 49, 2; V. 79,
 2; 3; 8; 9; VI. 64, 4; 5; VII. 77, 6;
 81, 3; 5; VIII. 47, 14; 15; X. 127, 8.
 दुहितरः IV. 51, 1.
 दुहितरः IV. 51, 10; 11.
 दुहितरं IV. 30, 8; 9; X. 61, 7.
 दुहितरा VI. 49, 3; X. 70, 6.
 दुहितरि I. 71, 5.
 दुहितरिति VI. 65, 6.
 दुहिता I. 34, 5; 48, 8; 92, 5; 7; 113, 7;
 116, 17; 117, 13; 118, 5; 124, 3; III.
 53, 15; 55, 12; IV. 43, 2; 52, 1; V.
 80, 5; 6; VI. 63, 5; 65, 1; VII. 69, 4;
 75, 4; 78, 4; 79, 3; 81, 1; VIII. 101,
 15; IX. 1, 6; 113, 3; X. 27, 11; 39,
 12; 40, 5; 72, 5; 159, 3.
 दुहितुः I. 164, 33; III. 31, 1²; V. 42, 13;
 47, 1; VII. 67, 2; IX. 72, 3, 97, 47;
 X. 61, 5.
 दुहिता I. 183, 2.
 दुहिते X. 17, 1.
 दुहीत II. 18, 8.
 दुहीयन् II. 11, 21; 15, 10; 16, 9; 17, 9;
 18, 9; 19, 9; 20, 9.
 दुहीयन् IV. 41, 5.

दुहीयन् I. 120, 9.

दुहुः II. 34, 10.

दुहुः IX. 108, 11.

दुहे IX. 89, 2²; X. 12, 3.

दुहे I. 105, 2; VIII. 14, 3; 31, 4; IX. 10, 8; 67, 32; 69, 1; X. 60, 11.

दुह्यते IX. 74, 4.

दुह्यते I. 134, 6; 164, 7.

दुहे III. 53, 14; VI. 66, 4; VII. 101, 1; VIII. 9, 19.

दुहे I. 134, 6; 139, 7; V. 69, 2.

दुह II. 6, 6.

दुहः I. 36, 5; 44, 2; 9; 58, 1; 72, 7; 74, 4; 105, 4; 161, 4; 173, 3; 188, 1; II. 6, 7; 9, 2; III. 3, 2; 5, 2; 9; 6, 5; 11, 2; 53, 4; 54, 19; 55, 9; IV. 1, 8; 2, 2; 7, 8; 9; 9, 2; V. 11, 4; 26, 6; 43, 8; VI. 8, 4; 15, 9; 16, 6; 23; 63, 1; VII. 3, 3; 7, 1; 10, 2; 5; 11, 3; 67, 1; VIII. 5, 3; 23, 6; 26, 16; 39, 3; 9; 101, 3; X. 4, 2; 8, 5; 21, 5; 98, 2; 110, 1; 122, 5; 137, 3; 165, 1; 4.

दुहं I. 12, 1; 8; 36, 3; 4; 44, 3; 11; 60, 1; 161, 3; III. 9, 8; 17, 4; IV. 7, 4; 11; 8, 1; V. 3, 8; 8, 6; 21, 3; VI. 15, 8; VII. 2, 3; 3, 1; 16, 1; 4; VIII. 19, 21; 23, 18; 19; 44, 3; 102, 18; IX. 99, 5; X. 122, 2; 123, 6.

दुहंसङ्घ IV. 33, 1.

दुहस्य VII. 39, 3; VIII. 44, 20.

दुहा VII. 91, 2.

दुहाङ्घ II. 39, 1; X. 106, 2.

दुहान् V. 83, 3.

दुहाय X. 109, 3.

दुहासः X. 47, 7.

दुहोः X. 108, 2; 3.

दुहो X. 14, 12.

दुह्यं I. 12, 4; 44, 12; 71, 4; 74, 7; 161, 1; IV. 8, 4; 9, 6; VII. 9, 5; VIII. 39, 1; IX. 45, 2; X. 91, 11; 115, 1.

दुह्यानि IV. 7, 8.

दुह्यां VI. 58, 3.

दुह्याय VII. 11, 2; VIII. 103, 13; X. 70, 3.

दुहुयन् III. 3, 1.

दुहोन् VII. 21, 4; X. 26, 7.

दुहके X. 58, 1.

दुहके I. 22, 4; IX. 67, 21; 78, 5.

दुहं I. 29, 6; 42, 3; VII. 20, 7; VIII. 30, 3; X. 16, 9; 42, 7; 51, 6; 97, 21; 108, 11; 111, 8.

दुहान् I. 27, 3; 31, 16; 129, 9; II. 27, 13; III. 33, 9; 10; 59, 2; IV. 20, 1; V. 1, 10; 83, 3; VI. 12, 1; 38, 2; 47, 29; VII. 33, 1; 2; VIII. 5, 1; 27, 9; 45, 17; IX. 91, 4.

दुहे I. 24, 9; 79, 11; 94, 7; 9; 132, 6; II. 11, 8; 23, 9; III. 9, 2; 30, 2; IV. 4, 3; 23, 7; V. 7, 4; VII. 77, 4; VIII. 86, 4; IX. 19, 7; X. 49, 6; 55, 1; 108, 1.

दुहेऽङ्घे इति दुहेऽङ्घे I. 185, 7; III. 54, 7.

दुहेऽङ्घेः VII. 63, 4.

दुहेऽङ्घादिशं I. 139, 10.

दुहेऽङ्घापीः VI. 9, 6.

दुहेऽङ्घयः VII. 21, 2.

दुहेऽङ्घुः I. 166, 11; V. 59, 2.

दुहेऽङ्घुः VII. 1, 1.

दुहेऽङ्घुशं VI. 10, 4.

दुहेऽङ्घुशे X. 37, 1.

दुहेऽङ्घाः I. 65, 5.

दुहोः X. 142, 8.

दुहोऽङ्घाः X. 134, 5.

दुहयंति VII. 104, 9.

दुहन् II. 17, 5.

दुहन् X. 101, 8.

दृष्ट V. 45, 2.
 दृष्टि III. 39, 4.
 दृष्टिः I. 51, 11; VII. 99, 5.
 दृष्टिनि II. 15, 8; 17, 1; VII. 18, 13; VIII. 14, 9.
 दृष्टे इति VI. 67, 6.
 दृष्टे I. 6, 7.
 दृष्टिः IV. 45, 1; VII. 89, 2; VIII. 5, 19.
 दृष्टि I. 191, 10; IV. 45, 3; V. 83, 7; VII. 103, 2; IX. 1, 8.
 दृष्टेऽश्च VI. 48, 18.
 दृष्ट IV. 1, 15.
 दृष्टीक II. 14, 3.
 दृष्टः VI. 67, 6; VIII. 24, 10.
 दृष्ट I. 72, 8; III. 30, 5; 32, 16; IV. 1, 15; 17, 10; VI. 30, 5; 31, 2; X. 143, 2.
 दृष्टस्य I. 63, 5; VI. 62, 11; VII. 79, 4.
 दृष्टा I. 33, 12; 64, 3; 71, 2; 127, 4; II. 24, 3; III. 45, 2; IV. 19, 4; 23, 9; 31, 2; V. 39, 3; 84, 3; 86, 1; VI. 17, 6; 22, 6; VII. 27, 2; VIII. 21, 16; 40, 1; 45, 13; IX. 34, 1; 91, 4; X. 48, 6; 121, 5.
 दृष्टाः I. 61, 14; VI. 20, 7; 32, 3; 43, 3.
 दृष्टानि I. 168, 4; VI. 17, 5; 30, 3; 45, 9; VII. 75, 7; VIII. 14, 9; X. 138, 3.
 दृष्टा V. 19, 2.
 दृष्टाकः I. 63, 1.
 दृष्टे VIII. 103, 5.
 दृष्टिः VI. 3, 3.
 दृष्टन् VII. 104, 24; VIII. 33, 19.
 दृष्टये II. 24, 8; V. 80, 5; VI. 9, 5; 44, 8; VII. 35, 5; 88, 2; IX. 91, 6; X. 14, 12.
 दृष्टानः X. 45, 8.
 दृष्टानं II. 10, 4.
 दृष्टाना I. 92, 12.
 दृष्टि V. 52, 12.
 दृष्टीक I. 27, 10.

दृष्टीका X. 108, 3.
 दृष्टीके I. 66, 5; 69, 5; IV. 41, 6; X. 92, 7.
 दृष्टे I. 23, 21; 50, 1; 51, 4; 52, 8; 112, 5; 123, 11; 124, 6; IV. 11, 1²; VI. 29, 3; VII. 15, 5; 81, 4; VIII. 49, 8; 94, 2; IX. 48, 4; 61, 18; 64, 30; 102, 6; X. 5, 5; 60, 5; 136, 1; 170, 3.
 दृष्टेऽश्च X. 88, 7.
 दृष्टये I. 24, 1; 2.
 दृष्टये X. 146, 3.
 दृष्टान् IV. 2, 12.
 दृष्टाश्चत्वां III. 23, 4.
 दृष्टं VIII. 72, 4.
 दृष्टाश्च VII. 104, 22.
 दृष्टाश्चि II. 23, 14.
 दृष्टाय X. 34, 11.
 दृष्टा III. 30, 15; X. 100, 1.
 दृष्ट VIII. 24, 10.
 दृष्टस्य VIII. 80, 7.
 देख V. 41, 1.
 देखिणीः VIII. 102, 13.
 देखिने VIII. 20, 6.
 देखिन् VIII. 74, 15.
 देखि V. 31, 3.
 देखुः I. 147, 3; X. 89, 5.
 देखुं VIII. 1, 5.
 देख I. 13, 11; II. 3, 4; III. 4, 9; 7, 9; 14, 7; 20, 3; V. 43, 3; VI. 3, 1; 47, 28; VII. 99, 2; X. 70, 9.
 देख I. 12, 8; 14, 12; 24, 3; 25, 1; 31, 12; 35, 11; 42, 1; 44, 11; 50, 8; 63, 8; 68, 2; 74, 9; 91, 14; 23, 94, 7; 16; 114, 10; 169, 8; 173, 13; 189, 1; 3; 6; 190, 5; II. 1, 4; 11; 15; 2, 6; 11, 13; 33, 15; III. 4, 1; 6, 6; 15, 6; 43, 3; 57, 6; 62, 7; IV. 2, 11; 13, 4; 47, 1; V. 2, 11; 3, 4; 5; 8; 6, 4; 15, 5; 17, 1; 26, 1; 33, 3; 50, 2; 5; 81, 4;

5; 82, 4; 5; 85, 8; VI. 2, 11; 13, 2;
4; 16, 3; 12; 32; 43; 18, 14; 39, 1;
48, 7; 71, 6; VII. 1, 20; 25; 14, 2;
15, 7; 13; 30, 1; 4; 66, 9; 89, 5;
92, 1; 99, 1; VIII. 1, 23; 12, 15; 19,
17; 23, 18; 26, 25; 42, 3; 44, 11; 48,
9; 60, 19; 61, 6; 65, 4; 75, 2; 10;
84, 4; 101, 11; 12; 102, 1; 16; IX.
63, 22; 64, 1; 67, 25; 26; 30²; 96, 3;
16; 97, 18; 27; 42; 48; 50; 98, 4;
107, 4; 108, 9; X. 7, 1²; 6²; 15, 12;
23, 7; 26, 4; 45, 9; 70, 4; 85, 5; 93, 9.
देवऽज्यः III. 29, 8; IX. 24, 7; 28, 6; 61,
19; 64, 11; 105, 2.
देवऽज्यः IX. 97, 26; X. 78, 1.
देवऽज्यः IX. 74, 5; 104, 2; X. 36, 8; 76, 4.
देवऽजापिः X. 98, 5; 7; 8.
देवऽजापिना X. 98, 6.
देवऽजापे X. 98, 2; 4.
देवऽज्यः X. 64, 3.
देवऽज्यः VII. 1, 22.
देवऽज्यः X. 136, 5.
देवः I. 1, 5; 19, 2; 31, 1; 9; 32, 12; 35,
2; 3; 8; 10; 36, 13; 58, 3; 68, 1;
71, 5; 73, 2; 3; 84, 19; 94, 13; 105,
14; 106, 7; 123, 3; 124, 1; 127, 1; 128,
3; 129, 11; 136, 4; 138, 1; 142, 3; 11;
157, 1; 160, 1; 186, 1; 188, 1; 190, 8;
II. 1, 7; 3, 1; 4, 1; 12, 1; 19, 5; 20,
6; 22, 1-3; 24, 11; 28, 1; 31, 4; 38,
1; 2; 4; III. 3, 9; 5, 6; 20, 4; 27, 7;
33, 6; 54, 12; 55, 19; IV. 1, 9; 2, 1;
10; 5, 2; 8, 3; 11, 6; 13, 1; 2; 14, 1;
15, 1; 18, 12; 22, 3; 23, 4; 5; 30, 24²;
43, 1; 53, 1; 3; 4; 6; 7; 54, 1; 58, 3;
V. 1, 2; 3, 8; 8, 4; 12, 3; 42, 3; 5;
45, 1; 81, 3; 82, 8; VI. 11, 2; 14, 5;
15, 6²; 22, 11; 30, 4; 44, 22; 48, 21;
50, 8; 13; 56, 1; 58, 2; 73, 3; VII.
6, 7; 10, 2; 15, 12; 16, 11²; 35, 6; 10;

13; 38, 3; 40, 1; 45, 1; 3; 63, 1; 3;
64, 3; 66, 14; 76, 1; 86, 7; 100, 3;
101, 2; VIII. 1, 22; 11, 1; 12, 6; 14,
4; 19, 24²; 39, 7; 86, 5; 92, 6; 93, 11;
96, 2; IX. 3, 1-3; 5; 6; 9; 5, 4; 6,
7; 28, 3; 37, 6; 42, 2; 54, 3; 63, 13;
64, 9; 65, 2; 68, 2; 71, 6; 81, 5; 87,
2; 95, 2; 97, 1; 7; 11; 12; 48; 98, 9;
99, 7; 103, 6; 107, 15; 16; 108, 8;
110, 6; X. 2, 2; 10, 5; 12, 1; 2; 8;
17, 4; 13; 22, 4; 5; 27, 18; 31, 4;
48, 11; 49, 10; 51, 1; 2; 66, 3; 70, 10;
81, 3; 83, 2; 87, 18; 88, 14; 92, 11;
98, 2; 100, 3; 9; 104, 9; 110, 1; 10;
121, 8; 124, 2; 150, 4; 158, 3; 168, 2;
4; 173, 5; 174, 3; 175, 1; 176, 4.

देवऽज्यः X. 34, 8.

देवऽज्यः V. 42, 16.

देवऽज्यः VII. 18, 20.

देवऽज्यः X. 130, 1.

देवऽज्यः II. 3, 9; III. 4, 9; IV. 25, 1; X.
42, 9; 160, 3.

देवऽज्यः X. 85, 44.

देवऽज्यः X. 97, 16.

देवऽज्यः III. 33, 4; VII. 4, 5; VIII. 19, 6.

देवऽज्यः VII. 97, 3.

देवऽज्यः V. 64, 7.

देवऽज्यः X. 63, 16.

देवऽज्यः I. 53, 11; V. 45, 11; VI. 68, 7;
VII. 35, 13; 64, 3; 101, 5; VIII. 46,
32.

देवऽज्यः IX. 67, 27.

देवऽज्यः I. 164, 15; III. 53, 9.

देवऽज्यः I. 162, 1.

देवऽज्यः IX. 97, 29.

देवऽज्यः X. 37, 1.

देवऽज्यः VII. 23, 2.

देवऽज्यः X. 88, 4.

देवऽज्यः IV. 26, 4; X. 70, 4.

देवशुद्धा I. 77, 1.
 देवशुद्धे V. 45, 4.
 देवशुद्धः III. 53, 9; IV. 11, 4; VII. 84, 3;
 VIII. 31, 3.
 देवशुद्धं VII. 25, 5; X. 178, 1.
 देवशुद्धे X. 145, 2.
 देवशुद्धः IV. 22, 3; X. 3, 6; 70, 2.
 देवशुद्धाय II. 24, 3.
 देवशुद्धा X. 24, 6.
 देवता I. 22, 5; 55, 3; 100, 15; 165, 9; IV.
 44, 2; 58, 10; VI. 4, 7; 70, 5; VII. 1,
 23; 85, 3; VIII. 3, 14; X. 49, 2.
 देवतातये I. 127, 9²; III. 26, 2; VIII. 3, 5;
 60, 10; 62, 8; 101, 1; IX. 15, 2; 17,
 7; 65, 27; X. 141, 6.
 देवताता I. 34, 5; 58, 1; 95, 8; 128, 2;
 III. 19, 1; IV. 6, 1; V. 29, 1; VI. 4, 1;
 68, 2; VII. 2, 5; 38, 7; 43, 3.
 देवताति VIII. 74, 3; X. 8, 2.
 देवताति I. 141, 10; III. 19, 2; 4; IV. 6,
 3; 9; VII. 1, 18; 39, 1.
 देवताते IX. 96, 3; 97, 19; 27.
 देवतां X. 98, 1.
 देवता I. 37, 4.
 देवता I. 50, 10; 93, 9; 105, 10; 128, 6;
 182, 5; III. 1, 22; 8, 7; V. 20, 1; 61,
 7; 65, 1; VII. 23, 5; 34, 9; 52, 1; 60,
 1; VIII. 19, 1; 3; 34, 8; 103, 5; X.
 15, 9; 30, 1; 73, 7; 110, 2; 188, 3.
 देवता I. 68, 2; 115, 4; 136, 1; 151, 9;
 III. 60, 2; X. 157, 4.
 देवता I. 69, 3.
 देवता I. 93, 8; 163, 12.
 देवता III. 6, 1.
 देवता I. 152, 2; II. 23, 8; VI. 61, 3.
 देवता X. 43, 5.
 देवता I. 61, 8; V. 46, 8.
 देवता IX. 97, 27; X. 16, 8.
 देवता I. 161, 5; IV. 35, 5.

देवतानां X. 53, 9.
 देवतानां X. 62, 4.
 देवतानां इति देवतानां I. 106, 3; 159, 1; 185, 4;
 IV. 56, 2; VI. 17, 7; VII. 53, 1; X.
 11, 9.
 देवतानां IX. 105, 5.
 देवतानां I. 75, 1.
 देवतानां IX. 104, 5.
 देवतानां I. 162, 18.
 देवतानां I. 73, 10; IV. 1, 10; X. 45, 9.
 देवता I. 1, 1; 12, 7; 15, 7; 25, 14; 35, 1;
 50, 1; 10; 59, 2; 123, 10; 128, 2;
 138, 2; 144, 5; 164, 18; II. 13, 5;
 22, 1-3; 38, 9; III. 9, 1; 8; 10, 1;
 20, 5; 26, 1; 62, 12; IV. 1, 1²; 11, 5;
 V. 9, 1; 14, 2; 3; 21, 3; 4; 22, 2; 3;
 25, 1; 41, 6; 42, 11; 49, 1; 2; VI. 15,
 4; 16, 7; 41; 46; 44, 16; 49, 9; 55, 6;
 VII. 3, 1; 7, 1; 16, 2; 21, 1; 90, 3;
 VIII. 11, 6; 18, 20; 19, 1; 3; 31, 14;
 44, 15; 89, 1; IX. 11, 2; 68, 1; X. 14,
 7; 16, 10; 70, 5; 86, 1; 110, 9; 115,
 3; 122, 4; 128, 7; 130, 3; 176, 2.
 देवता IX. 84, 1; 107, 3.
 देवता X. 30, 7.
 देवता X. 135, 7.
 देवता IX. 107, 10.
 देवता I. 26, 6; VII. 79, 5; VIII. 12, 19;
 27, 13².
 देवता I. 114, 3; V. 21, 4; VIII. 71,
 12; X. 66, 7.
 देवता X. 30, 11; 15; 70, 1; 107, 3.
 देवता VII. 3, 9.
 देवता I. 121, 1; 190, 2; V. 1, 4; IX.
 97, 46.
 देवता I. 36, 1.
 देवता I. 15, 12; VII. 18, 1.
 देवता III. 5, 1; X. 69, 8.
 देवता X. 69, 7.

देवस्यन् II. 26, 1; X. 46, 10.

देवस्यन्तः I. 6, 6; 40, 1; 115, 2; 139, 3; 173, 4; III. 6, 1; 8, 1; 4; 6; IV. 2, 17; 11, 5; 44, 5; VI. 1, 2; 7; VII. 2, 5; 43, 1; 47, 1; 2; 69, 6; 73, 1; 92, 2; VIII. 9, 19; IX. 74, 8; X. 13, 2; 17, 7; 91, 9.

देवस्यन्तं I. 40, 7; 41, 8; VII. 69, 4.

देवस्यन्तीः I. 77, 3; III. 6, 3; VII. 10, 3; 18, 3; 69, 2; X. 30, 15.

देवस्यन्तः I. 154, 5; VII. 97, 1; VIII. 103, 7.

देवस्याः I. 168, 1; 177, 4; III. 8, 5; V. 76, 1; 77, 2; VII. 68, 4.

देवस्यानं I. 162, 4; X. 181, 3.

देवस्यानाः VII. 76, 2.

देवस्यानात् X. 18, 1.

देवस्यानान् I. 72, 7; X. 51, 5; 98, 11.

देवस्यानीः X. 51, 2.

देवस्यानैः I. 183, 6; 184, 6; IV. 37, 1; V. 43, 6; VII. 38, 8.

देवस्यावा VII. 10, 2.

देवस्यु IX. 11, 2.

देवस्युः IV. 2, 7; V. 48, 2; VI. 3, 1; VIII. 12, 11; IX. 6, 1; 17, 3; 37, 1; 43, 5; 56, 1; 97, 4; 106, 14; 108, 9; X. 32, 5; 51, 5; 176, 3.

देवस्युक्ताः VII. 67, 8.

देवस्युभिः VII. 93, 5.

• देवस्यु I. 83, 2; IV. 9, 1; V. 34, 5; VI. 28, 2.

देवस्युता IX. 96, 24.

देवस्युनि VII. 43, 2.

देवयो इति देवयो VIII. 31, 16.

देवयोः VII. 61, 1.

देवयोः X. 106, 3.

देवयै X. 40, 2.

देवस्यन्तः VII. 18, 22; VIII. 31, 15.

देवस्यन्तं VI. 47, 10; X. 47, 3.

देवस्यन्तेः X. 15, 10.

देवस्यन्तः III. 23, 2; IX. 96, 9.

देवस्यन्तस्तनाः VI. 29, 4.

देवस्यन्तं IX. 62, 5.

देवस्यन्ता IV. 3, 15.

देवस्यन्ताः III. 20, 2.

देवस्यन्तः IV. 26, 6; X. 61, 26.

देवस्यन्तः III. 27, 14.

देवस्यः IX. 2, 1; 36, 2.

देवस्यन्तः I. 36, 9; IX. 25, 3; 28, 3; 49, 3; 63, 16; 64, 12; 107, 7.

देवस्यन्तये I. 12, 9; II. 23, 7; III. 21, 2; VI. 15, 18; 16, 7; 41; 68, 10; IX. 6, 6; 13, 2; 3; 20, 1; 45, 1; 46, 1; 54, 4; 64, 15; 65, 18; 67, 17; 70, 9; 106, 7; 107, 12; X. 35, 14; 66, 12.

देवस्यन्तभिः VIII. 54, 6.

देवस्यन्ति I. 113, 12; VII. 67, 6; 84, 5; VIII. 68, 13; IX. 89, 7; 97, 21; X. 53, 3.

देवस्यन्तिः X. 6, 3.

देवस्यन्तो III. 17, 5; V. 42, 10; VII. 19, 4; IX. 96, 14; 97, 2; 33.

देवस्यन्तः V. 22, 2.

देवस्यन्तः I. 142, 5.

देवस्यन्ताः III. 4, 4.

देवस्यः III. 21, 5.

देवस्यन्तः VI. 59, 1.

देवस्यन्ते इति देवस्यन्ते I. 113, 3.

देवस्यन्तः III. 23, 3.

देवस्यन्ताः III. 23, 2.

देवस्यन्तं X. 98, 7.

देवस्यन्तः IX. 62, 21.

देवस्यन्ति X. 98, 5.

देवस्यन्ताः X. 103, 8.

देवस्यन्तः V. 50, 5.

देवस्यन्तः I. 20, 6; 24, 1; 2; 128, 7; 141, 1;

144, 2; 159, 5; II. 7, 2; 22, 4; 38, 7; 10; III. 14, 6; 19, 4; 27, 3; 59, 6; 62, 10; 11; IV. 1, 4; 6²; 7; 2, 19; 7, 2; 17, 5; 53, 1; 55, 5; V. 3, 10; 13, 2; 50, 1; 81, 1; 3; 82, 1; 6; 85, 6; VI. 1, 4; 48, 20; 71, 2; VII. 1, 22; 4, 3; 38, 4; 6; 40, 5; 52, 3; 82, 10; 97, 8; VIII. 2, 7; 19, 28; 31, 12; 51, 7; 71, 8; 92, 6; 102, 15; IX. 69, 4; 70, 2; 97, 11; X. 12, 3; 22, 4; 55, 5; 64, 7; 79, 4.

देवस्यदेवस्य X. 1, 5; 136, 4.

देवसिंहि I. 89, 8; IV. 37, 3; V. 42, 2; 4; VI. 17, 15; VII. 66, 16.

देवसिंहि VII. 103, 9.

देवसूतमः III. 13, 6.

देवसूतमान् VIII. 75, 1.

देवसूतयः X. 44, 6.

देवसूतिः VI. 38, 2; 65, 3; X. 18, 3; 128, 3.

देवसूतिभिः I. 12, 12; VII. 14, 1; VIII. 53, 7; IX. 68, 7.

देवसूतिं VII. 14, 3; X. 53, 3.

देवसूतिषु VII. 83, 7.

देवसूतो VI. 52, 4; 73, 2.

देवसूता X. 63, 11.

देवसूते VIII. 39, 4.

देवसूते VII. 85, 2.

देवसूतेन VII. 60, 8; X. 37, 12; 100, 7.

देवा I. 22, 2; 23, 2; 46, 2; 92, 18; 184, 3; V. 68, 2; 74, 2; VI. 59, 3; VIII. 22, 3; 25, 1; 26, 8; IX. 5, 7.

देवा III. 25, 4; 53, 1; V. 67, 1; VI. 68, 6; 8; VII. 60, 12; 67, 5; 74, 4; 82, 7; VIII. 9, 6; 57, 1; X. 24, 6.

देवाः I. 23, 19; II. 29, 1; IV. 37, 1; V. 46, 2; VIII. 47, 6; 67, 9; 17; 83, 6; IX. 68, 10; X. 64, 12; 101, 9; 137, 1²; 165, 1.

देवाः I. 11, 5; 22, 16; 23, 24; 31, 11; 36,

5; 40, 3; 5; 45, 2; 65, 2; 80, 15; 84, 18; 89, 1; 2; 7; 10; 94, 3; 96, 1-7; 100, 15; 107, 2; 116, 17; 122, 3; 14; 135, 1; 147, 1; 161, 2; 163, 8; 9; 164, 39; 50²; 167, 4; 169, 5; 174, 1; 179, 3; 186, 2; 8; 190, 1; II. 1, 13; 14; 2, 3; 13, 5; 23, 2; 19; 24, 16; 27, 4; 10; 35, 15; 40, 1; 41, 21; III. 4, 11; 6, 7; 8; 7²; 8, 8; 9; 9, 9; 11, 4; 17, 4; 19, 5; 20, 1; 32, 8; 49, 1; 51, 8; 54, 2; 55, 2; 18; 56, 8; 57, 2; IV. 1, 18; 2, 17; 7, 7; 17, 19; 18, 1; 11; 19, 2; 33, 9; 11; 42, 1; 10; 50, 9; V. 3, 1; 4; 8, 6; 29, 5; 8; 30, 5; 31, 8; 51, 13²; 69, 4; 81, 3; VI. 7, 1; 2; 4; 9, 5; 7; 17, 8; 18, 14; 15; 50, 14; 52, 10; 14; 15; 75, 18; 19; VII. 2, 2; 11, 4; 16, 12; 21, 7; 33, 11; 35, 11; 39, 3; 4; 49, 4; 50, 3; 51, 3; 52, 3; 66, 2; 83, 7; 91, 1; VIII. 2, 18; 12, 25; 19, 21; 28, 4; 41, 7; 48, 1; 57, 2; 62, 7; 63, 12; 69, 11; 81, 3; 89, 2; 94, 2; 96, 7; 98, 3; 100, 1; 11; IX. 14, 3; 39, 1; 51, 3; 61, 13; 62, 20; 81, 5; 92, 4; 109, 2; 114, 3; X. 12, 3; 7; 8; 14, 3; 16, 8; 19, 7; 20, 6; 24, 5²; 28, 7; 35, 13; 36, 13; 37, 5; 46, 9; 10; 51, 4; 52, 2; 3²; 53, 4; 55, 7; 56, 4; 61, 7; 14; 19; 62, 11; 63, 1; 65, 4; 14; 66, 6; 69, 9; 72, 5; 73, 8; 74, 2; 82, 5; 85, 14; 31; 36; 47; 87, 15; 88, 1; 2; 7; 8; 11-13; 90, 6; 7; 15; 16²; 92, 10; 95, 7; 18; 109, 4; 6; 110, 11; 112, 6; 114, 1; 3; 116, 9; 117, 1; 121, 2; 122, 2; 7; 125, 3; 128, 2; 3; 7; 129, 6; 130, 3; 137, 5; 141, 2; 151, 3; 4; 157, 1; 4²; 191, 2.

देवाः I. 27, 13; 40, 6; 89, 8; 9; 94, 8; 105, 3; 5; 16; 106, 2; 110, 7; 115, 6; 139, 7; 171, 2; 185, 9; II. 3, 4; 28, 3; 29, 2; 4-6; III. 54, 17; 21; IV. 34,

11; 55, 1; V. 41, 18; 42, 17; VI. 47, 20; 50, 11; 51, 12; 52, 8; 13; 17; 59, 4; VII. 41, 5; 104, 11; VIII. 18, 15; 30, 2; 47, 2; 8; 10; 48, 14; 65, 10; 67, 7; 80, 10; IX. 5, 11; 67, 27; X. 2, 4; 35, 12; 36, 10; 37, 11; 12; 51, 8; 52, 1; 5; 63, 2; 11; 12; 72, 6; 7; 78, 8; 85, 23; 100, 7; 103, 11; 109, 5; 134, 7; 137, 1²; 159, 4; 165, 2; 3.

देवाय्या I. 127, 1.

देवान् I. 1, 2; 12, 3; 10; 13, 1; 4; 12; 14, 6; 9; 12; 15, 4; 12; 23, 10; 27, 13; 36, 6; 44, 1; 4; 7; 9; 48, 12; 67, 2; 71, 3; 74, 6; 75, 5; 76, 2; 5; 77, 1; 2; 105, 13; 14; 17; 120, 4; 132, 5; 139, 1; 141, 6; 142, 1; 11; 161, 6; 7; 162, 21; 163, 13; 185, 8; 186, 10; 188, 3; II. 3, 1-3; 7; 9, 6; 12, 1; 24, 11; 36, 4; 37, 6; III. 1, 1; 17; 3, 1; 4, 1; 3; 10; 5, 9; 6, 6; 9; 7, 9; 14, 5; 15, 5; 17, 1; 2; 22, 3; 25, 1; 2; 27, 1; 29, 8; 54, 5; 8; 59, 8; IV. 1, 2; 2, 3; 8, 3; 30, 5; V. 1, 2; 11; 4, 4; 6; 13, 6; 26, 1; 2; 28, 1; 5; 40, 8; 52, 15; VI. 2, 11; 4, 1; 11, 3; 15, 18; 17, 8; 28, 3; 48, 4; 50, 1; 2; 4; 9; 52, 5; VII. 3, 3; 9, 5²; 10, 5; 11, 3; 5; 13, 2; 16, 4; 17, 2-4; 30, 3; 34, 8; 42, 3; 104, 14; VIII. 2, 4; 10, 2; 19, 27; 27, 1; 36, 3; 39, 1; 44, 3; 48, 3; 60, 4; 75, 2; 102, 2; 103, 2; IX. 11, 1; 29², 1; 42, 4; 5; 44, 1; 45, 2; 71, 6; 80, 1; 4; 90, 5; 92, 1; 94, 5; 97, 4; 12; 41; 42; 98, 7; 101, 4; X. 1, 6; 7; 2, 1; 2; 4; 5; 6, 4²; 7, 6²; 12, 2; 5; 14, 3; 35, 10²; 49, 11; 53, 2; 54, 1; 55, 3; 56, 2; 3; 64, 14; 65, 9; 15; 66, 1; 4; 13; 14; 70, 3; 4; 72, 8; 93, 2; 95, 18; 98, 4; 100, 3; 110, 1; 130, 5; 150, 3.

देवानां I. 22, 9; 31, 1; 2; 43, 5; 44, 12; 50, 5; 68, 1; 69, 1; 70, 3; 89, 2²; 94,

13; 107, 1; 113, 19; 115, 1; 116, 2; 133, 7; 136, 7; 141, 11; 160, 4; 162, 7²; 164, 5; 185, 4; 6; 11; 187, 6; 188, 11; II. 3, 9; 4, 2; 8, 6; 23, 16; 24, 3; 25, 5; 26, 3; 32, 6; III. 1, 17; 2, 8; 3, 7; 4, 10; 5, 5; 7, 7; 8, 9; 11, 6; 17, 3; 54, 19; 55, 1²; 56, 1; 60, 6; 62, 13; IV. 1, 20; 2, 18; 12, 5; 25, 3; 27, 1; 33, 2; 9; 35, 3; 43, 2; 58, 1; V. 2, 8; 5, 10; 26, 6; 42, 4; 46, 7; 62, 1; VI. 15, 9; 13; 51, 2; 12; 62, 8; VII. 7, 2; 35, 3; 15; 41, 4; 42, 2; 47, 3; 65, 2; 76, 1; 4; 5; 77, 3; VIII. 13, 2; 31, 7; 15; 39, 6; 60, 6; 69, 3; 75, 8; 79, 9; 83, 1; 94, 8; 100, 10; 101, 12; IX. 1, 4; 76, 1; 78, 1; 81, 2; 83, 4; 84, 3; 85, 2; 86, 7; 10; 87, 2; 95, 2; 96, 6; 97, 5; 7; 24; 99, 4; 107, 22; 108, 4; 109, 4; X. 2, 3; 4, 2; 10, 8; 11, 9; 16, 2; 8; 27, 23; 31, 1; 33, 9; 35, 1; 8; 36, 2; 11; 48, 11; 56, 1; 64, 1; 70, 2; 9; 10; 72, 1-3; 77, 7; 82, 3; 88, 15; 93, 3; 103, 9; 109, 5; 110, 3; 10; 11; 121, 7; 137, 3; 150, 4; 168, 4; 171, 4.

देवास I. 20, 1; 135, 1; II. 30, 1; 35, 5; III. 13, 1; IV. 3, 3; V. 16, 1; VI. 68, 9; VII. 14, 1; 3; 17, 7; 46, 1; 86, 7; VIII. 89, 1; IX. 6, 7; 11, 2; 98, 10; 108, 8; X. 37, 1; 121, 1.

देवासः I. 23, 8; 39, 5; 105, 12; II. 41, 15; V. 41, 17; VII. 59, 1; VIII. 7, 27; 27, 10; 30, 1; 31, 5; 47, 13; 54, 3; IX. 97, 20; X. 126, 1.

देवासः I. 3, 8; 9; 19, 3; 6; 26, 8; 36, 4; 10; 52, 15; 59, 2; 83, 2; 102, 1; 103, 7; 104, 2; 123, 1; 128, 8; 131, 1; 136, 4; 162, 15; II. 4, 3; III. 1, 3; 4; 13; 2, 3; 3, 5; 4, 2; 8, 6; 11, 9; 29, 7; 9; 54, 9; IV. 1, 1; 19, 1; 26, 2; 30, 3; 35, 8; 58, 4; V. 21, 3; 25, 2; 26, 9; VI. 15, 8; 16, 48; 44, 8; 58, 4; 67, 5;

- 9; 68, 4; VII. 17, 6; 32, 9; 43, 3; 82, 2; VIII. 12, 22; 13, 18; 19, 1; 23, 18; 27, 14; 28, 1; 29, 7; 84, 2; 93, 14; 97, 9; 102, 17; IX. 13, 5; 18, 3; 49, 4; 65, 24; 78, 4; 101, 5; 102, 5; 106, 8; 109, 15; X. 6, 7; 28, 8; 33, 1; 48, 3; 53, 7; 10; 63, 4; 65, 13; 66, 9; 11; 70, 6; 88, 9; 10; 93, 7; 113, 8; 136, 2.
- देवातः I. 3, 7; 139, 11²; II. 31, 2; 41, 13; IV. 36, 5; V. 41, 17; VII. 48, 4; VIII. 29, 9; 30, 4; X. 35, 14; 61, 27; 63, 6; 8; 64, 11; 66, 14; 107, 11; 128, 4; 5.
- देवि VII. 75, 2; VIII. 27, 5.
- देवि I. 48, 1; 15; 123, 3; 10; 124, 12; II. 32, 6; 41, 17; III. 61, 1; 2; V. 61, 17; VI. 61, 5; 6; 64, 2; VII. 77, 5; 81, 4; VIII. 9, 16; 17; 18, 4; 67, 10; X. 17, 8.
- देविः II. 41, 16.
- देवी I. 40, 3; 48, 3; 56, 4; 92, 9; 10; 106, 7; 109, 4; 113, 13; 14; II. 3, 8; 40, 8; IV. 14, 3; 34, 1; 51, 11; V. 32, 10; 41, 18; 43, 11; 51, 11; 80, 3; VI. 50, 5; 61, 4; 64, 5; VII. 34, 1; 37, 7; 40, 2; 4; 78, 2; 79, 3; 90, 3; VIII. 25, 10; IX. 58, 2; X. 11, 8; 59, 7; 70, 8; 127, 1-3; 134, 1; 141, 2.
- देवी इति I. 106, 3; 160, 1; II. 31, 5; III. 25, 3; IV. 56, 2; V. 32, 9; VI. 44, 5; VII. 97, 8; VIII. 93, 12; X. 64, 14; 70, 6.
- देवी इति IV. 55, 6; IX. 98, 9.
- देवीः V. 5, 5; X. 110, 5; 128, 5.
- देवीः I. 13, 6; 9; 22, 11; 23, 18; 83, 2; 142, 6; 153, 4; 173, 8; II. 3, 5; 8; 35, 5; III. 4, 8; 7, 2; 32, 6; 34, 8; 56, 4; IV. 3, 12; 5, 13; 22, 7; 51, 8; V. 46, 8; VII. 47, 3; 49, 1; 50, 4; 72, 3; 85, 3; IX. 5, 5; 8; 9, 6; 69, 4;

- X. 9, 4; 17, 10; 30, 6; 64, 9; 104, 8; 109, 1; 110, 8.
- देवीः I. 124, 13; IV. 51, 4; 5; 10; V. 46, 7; VIII. 80, 10; X. 70, 8; 97, 4.
- देवी I. 88, 4; 115, 2; III. 18, 3; 20, 5; 61, 5; IV. 43, 1; 55, 3; V. 43, 6; 69, 3; 80, 1; VI. 50, 1; VII. 34, 9; 44, 2; 85, 1; VIII. 100, 11; 101, 16; X. 101, 9.
- देवतु X. 85, 46.
- देवे VII. 104, 18.
- देवेन I. 91, 23.
- देवेभिः I. 1, 5; 14, 1; 2; 34, 11; 127, 11; 159, 1; 179, 2; II. 20, 8; 36, 3; III. 3, 2; 6; 10, 4; 13, 1; 15, 6; 24, 4; 40, 3; 46, 3; 47, 3; 53, 10; IV. 46, 6; 56, 2; V. 26, 4; 51, 1; 3; 8; VI. 11, 6; 16, 1; 20, 2; 25, 8; 50, 13²; 67, 10; VII. 14, 3; 34, 15; 72, 2; 75, 7; VIII. 18, 4; 26, 8; 38, 7; 71, 3; IX. 93, 4; 97, 1; X. 6, 2; 64, 10; 82, 5; 88, 3; 92, 6; 98, 6; 99, 10; 100, 1; 113, 2; 125, 5.
- देवेभ्यः I. 13, 11; 59, 5; 74, 9; 139, 7; 142, 6; 162, 4; 11; 187, 11; 188, 10; II. 3, 10; 38, 1; III. 9, 5; 6; 34, 7; IV. 54, 2; V. 5, 11; VI. 44, 7; 51, 8; VII. 98, 3; VIII. 101, 16; IX. 3, 9; 8, 5; 11, 7; 23, 6; 25, 1; 28, 2; 42, 2; 62, 20; 21; 65, 2; 3; 67, 28; 80, 4; 86, 30; 99, 7; 100, 6; 103, 6; 105, 3; 106, 6; 107, 23; 109, 5; 12; 21; X. 13, 4; 16, 9; 11; 17, 3; 51, 7; 65, 6; 70, 2; 85, 17; 19; 97, 1; 104, 8; 110, 4; 5; 118, 5; 119, 13; 150, 1; 180, 3.
- देवेतु I. 1, 4; 13, 2; 15, 8; 18, 8; 20, 8; 27, 4; 31, 9; 36, 12; 14; 71, 7; 73, 5; 91, 1; 102, 9; 105, 13; 14; 113, 9; 125, 5; 127, 8; 135, 2; 136, 4; 139, 9; 142, 3; 9; 11; 162, 8; 9; 14; 16; 179, 6; 186, 11; II. 41, 18; 20; III.

16, 4²; 28, 5; 53, 15; 54, 11; 57, 5;
59, 9; IV. 2, 1; 10, 8; 15, 1; 2; 18,
13; 31, 15; 36, 3; 4; 54, 3; V. 4, 3;
8; 14, 1; 25, 4; 68, 2; 3; VI. 15, 6²;
18; 36, 1; 46, 6; VII. 2, 7; 7, 1; 9, 1;
11, 5; VIII. 10, 3; 25, 1; 27, 3; 29,
2; 3; 31, 9; 32, 28; 39, 3; 7²; 10;
60, 15; 63, 1; 65, 12; 102, 9; IX. 5,
4; 44, 3; 5; 45, 4; 67, 13; 94, 3;
107, 18; X. 11, 8; 14, 14; 56, 4; 57,
2; 62, 6; 64, 2; 79, 6; 86, 12; 98,
11; 101, 4; 121, 8; 144, 6; 155, 5;
169, 3.

देवैः I. 12, 4; 31, 8; 44, 13; 76, 4; 90, 1;
106, 7; 161, 2; 169, 8; 173, 12; 188,
1; III. 1, 15; 4, 8; 11; IV. 11, 2; V.
11, 2; 29, 9; VI. 15, 16; 47, 29; 48,
19; VII. 11, 1; 2; 39, 6; VIII. 35, 3;
IX. 25, 3; 97, 6; X. 15, 10; 98, 8;
109, 7; 113, 1; 135, 1; 169, 4.

देवौ VI. 59, 5.

देवौ II. 40, 2; IV. 41, 2; V. 38, 3; 66, 1;
68, 4; 86, 5²; VI. 60, 14; VIII. 25, 4;
X. 93, 6; 132, 1; 184, 2.

देवौ I. 152, 7; IV. 15, 9; 10; V. 74, 1;
VII. 70, 4; VIII. 35, 4; 24.

देव्यं I. 140, 7.

देव्यस्य IV. 36, 1.

देव्या IX. 70, 3.

देव्या I. 53, 5; VIII. 9, 16; 23, 5; 27, 13;
X. 176, 2.

देव्याः IV. 1, 17.

देव्यां II. 41, 17.

देव्ये VI. 75, 15.

देव्याय X. 85, 15; 114, 2.

देव्यां X. 85, 47.

देव्यः VIII. 66, 6.

देव्यां II. 9, 4; VI. 63, 8; VII. 20, 7; 32,
21; 37, 3; 58, 4.

देव्यास्य III. 30, 19.

देव्यो IV. 20, 10.

देव्योः VII. 93, 4.

देव्यः VII. 50, 2.

देहि VIII. 100, 12; X. 98, 4.

देहि III. 14, 6; IV. 32, 20; VIII. 43, 15;
71, 3; X. 14, 11; 19, 6; 85, 29; 186, 3.

देव्यः VI. 47, 2; VII. 6, 5.

देव्यः सदासः VIII. 103, 2.

देव्यश्चातं III. 23, 3.

देव्यश्चाताय VI. 27, 7.

देव्यश्चाते IV. 15, 4.

देवीं III. 38, 9; X. 107, 3.

देवीः IX. 103, 5.

देवीनां III. 20, 4; 34, 2.

देवीं X. 63, 10.

देव्यः I. 27, 12; 156, 5; II. 3, 10; VI. 50,
12; VII. 8, 4; 97, 3; IX. 111, 3; X.
57, 5.

देव्यं I. 31, 17; 44, 6; 45, 9; 10; 114, 4;
II. 5, 2; 30, 11; IV. 42, 6; V. 13, 3;
VI. 16, 6; 52, 12; VII. 44, 5; VIII.
44, 9; 61, 16; IX. 71, 8; 80, 5;
83, 5; 84, 1; 3; 86, 42; X. 53, 6; 63,
9; 100, 6; 140, 6.

देव्यस्य I. 35, 5; II. 33, 7; 38, 6; IV. 21,
10; 54, 4; V. 57, 7; VI. 38, 1; VII.
58, 1; VIII. 48, 2; X. 92, 3.

देव्या I. 13, 8; 142, 8; 188, 7; II. 3, 7;
III. 4, 7; V. 5, 7; VI. 48, 10; VII. 95,
2; VIII. 18, 8; IX. 5, 7; 108, 3; X.
65, 10.

देव्याः X. 2, 1; 128, 3; 130, 7.

देव्यानि I. 70, 1; 92, 12; 124, 2; IV. 4, 5;
V. 41, 14; VII. 4, 1; 75, 3.

देव्यायाः X. 87, 19.

देव्ये IV. 54, 3; VII. 89, 5.

देव्येन II. 35, 8; III. 8, 1; IV. 1, 15; 34,
8; VII. 33, 11; 53, 2; 82, 8; X. 87,
12; 108, 9.

दोः V. 61, 5.

दोषं V. 15, 5.
 दोषतः I. 80, 5; II. 21, 4; VIII. 6, 6; X.
 119, 2; 171, 2.
 दोषवीति II. 4, 4.
 दोषुवत् IX. 15, 4; X. 23, 1.
 दोषस्य X. 163, 2.
 दोषा I. 104, 1; II. 8, 3; IV. 2, 8; 11, 6;
 V. 32, 11; VI. 5, 2; 39, 3; VII. 1, 6;
 3, 5; VIII. 22, 14; 25, 21; X. 40, 2; 4.
 दोषाः I. 34, 3; 179, 1.
 दोषां IV. 12, 2; V. 5, 6; X. 39, 1.
 दोषाश्चलः I. 1, 7; IV. 4, 9; VII. 15, 15.
 दोहन् I. 164, 26.
 दोहते IX. 18, 5; 86, 18; X. 133, 7.
 दोहते I. 134, 4; VIII. 93, 3.
 दोहनां VIII. 12, 32.
 दोहनाः I. 144, 2.
 दोहसा X. 11, 1.
 दोहसे I. 141, 2; VI. 45, 7; 66, 1; 5.
 दोहसे V. 44, 1.
 दोहेन X. 42, 2.
 दोःगृहे IV. 42, 8.
 दधि I. 39, 4; III. 27, 12; V. 6, 4; VI.
 52, 13; VII. 31, 9; VIII. 6, 40; 43, 4;
 44, 29; IX. 26, 3; 27, 5; X. 94, 5;
 138, 6.
 दधिस्रवि I. 4, 1; 25, 1.
 दधी इति IV. 56, 5.
 दा I. 30, 19; 31, 4; 32, 4; 33, 14; 35, 7;
 9; 50, 7; 51, 9; 52, 11; 67, 3; 96, 2;
 121, 2; 3; 127, 2; 141, 8; 154, 4;
 164, 11; 173, 6; 174, 3; 180, 10; II.
 11, 5; 15; 12, 2; 12; 15, 2; 17, 2;
 5; III. 30, 9; 11; 32, 8; 34, 8; 38, 2;
 44, 3; 59, 1; IV. 6, 2; 22, 3; 33, 1;
 36, 1; 43, 5; 52, 7; V. 29, 6; 46, 3;
 57, 3; 62, 3; 63, 3; 6; 85, 4; VI. 17,
 7; 30, 5; 47, 5; 29; 48, 21; 51, 8;
 64, 2; 67, 6; 72, 2; VII. 3, 3; 24, 5;

VIII. 14, 14; 41, 10; 42, 1; 72, 18;
 89, 5; IX. 85, 9; 86, 29; 96, 3; 97,
 13; 100, 9; X. 3, 5; 16, 3; 45, 7; 55,
 1; 63, 10; 65, 7; 67, 10; 68, 11; 74,
 2; 81, 2; 6; 88, 3; 89, 4; 92, 1; 94,
 12; 111, 5; 119, 8; 121, 1; 125, 7;
 149, 1; 153, 3.
 दांस्रिच IV. 7, 3; 31, 15; VII. 33, 5; VIII.
 41, 8.
 दावः I. 35, 6; 51, 1; 151, 9; II. 34, 2;
 III. 32, 9; 51, 5; IV. 16, 19; 57, 3;
 V. 41, 14; 53, 5; VI. 4, 3; 24, 7; 38,
 4; VII. 87, 5; 88, 4; 101, 4; VIII.
 6, 15; 70, 4; 5; X. 12, 4; 115, 7.
 दावा I. 61, 14; 63, 1; 113, 2; 143, 2;
 159, 1; 185, 2-8; II. 12, 13; 41, 20;
 III. 6, 4; V. 43, 2; VI. 11, 1; VII. 43,
 1; 65, 2; VIII. 97, 14; IX. 70, 2; X.
 12, 1; 35, 3; 37, 2; 46, 9; 91, 3.
 दावाक्षाना I. 96, 5; 102, 2; 121, 11; 140,
 13; III. 8, 8; VI. 31, 2; X. 36, 1.
 दावाक्षाना VIII. 18, 16.
 दावापृथिवी इति I. 35, 9; 52, 14; 61, 8;
 101, 3; 112, 1; 115, 1; 3; 160, 1; II.
 1, 15; 2, 7; III. 3, 11; 25, 3; 26, 8;
 30, 4; 32, 10; 58, 8; IV. 54, 6; 56, 1;
 3; V. 47, 2; 51, 11; 55, 7; 63, 2; 83,
 8; VI. 18, 15; 44, 24; 70, 1; 4; 5;
 75, 10; VII. 35, 5; 44, 1; VIII. 22, 5;
 96, 16; IX. 68, 10; 81, 5; 97, 42; X.
 1, 7; 2, 7; 31, 7; 8; 35, 1; 36, 1; 37,
 6; 47, 8; 63, 9; 65, 8; 66, 4; 6; 9;
 70, 10; 82, 1; 89, 6; 110, 9; 113, 1;
 5; 114, 8; 125, 6; 149, 2.
 दावापृथिवी इति I. 31, 8; 159, 5; 160, 5;
 185, 11; II. 32, 1; VI. 50, 3; VII. 52,
 1; 53, 2; 3; VIII. 42, 2; X. 93, 1; 10.
 दावाभूमी इति X. 65, 4; 81, 3.
 दावाभूमी इति IV. 55, 1; VII. 62, 4; X.
 12, 4.

सुख VIII. 33, 15; 66, 6.
 सुखः VI. 24, 1; 37, 2; VII. 34, 24; IX.
 52, 1.
 सुखसंगः IX. 108, 1.
 सुखं I. 136, 2; 6; II. 2, 1; V. 39, 2; VII.
 31, 2; VIII. 69, 16; 88, 2; IX. 71, 4;
 X. 185, 1.
 सुखसंबन्धं VI. 15, 4.
 सुखा I. 100, 16.
 सुखाय VIII. 24, 20.
 सुखासः III. 40, 5.
 सुखात् VIII. 97, 4.
 सुखस्यामा VI. 49, 4.
 सुखस्यामानं V. 80, 1; X. 93, 12.
 सुखं IX. 54, 1.
 सुखयंत II. 34, 2.
 सुखा VI. 2, 6; X. 99, 2.
 सुखानः IV. 5, 10; VII. 8, 4; IX. 64, 15;
 75, 3.
 सुखानं VI. 15, 4.
 सुखानात् X. 181, 1.
 सुखानां VII. 75, 6.
 सुखभक्तं IV. 1, 18; VII. 40, 2.
 सुखभक्ताः I. 73, 6.
 सुखभिः I. 34, 8; 53, 4; 112, 25; II. 1, 1;
 III. 3, 2; 31, 16; V. 16, 2; 53, 3; VI.
 5, 6; VII. 18, 2; 31, 8; VIII. 40, 8;
 IX. 86, 42; 112, 2; X. 3, 3; 7, 4; 5;
 59, 4; 189, 3.
 सुखः VI. 10, 2.
 सुखम् I. 74, 9; II. 9, 6; 23, 15; III. 10,
 8; 13, 7; V. 11, 1; 18, 5; 19, 3; 23,
 4; VI. 16, 45; 48, 7; VII. 8, 6; 66,
 17; IX. 13, 4; 32, 6; X. 2, 7.
 सुखमतः VI. 17, 14; 50, 11.
 सुखमतां VI. 62, 10.
 सुखमतां VI. 38, 1; VII. 5, 8; X. 98, 2; 3.
 सुखमते I. 63, 3.

सुखसंग I. 53, 3.
 सुखसंगः IX. 65, 19; 108, 3.
 सुखसंगं I. 28, 5; V. 24, 1; VI. 44, 9.
 सुखसंगानि VIII. 101, 7.
 सुखसंगं X. 69, 7.
 सुखमतः V. 12, 4; 25, 8; 69, 2; VII. 1, 4.
 सुखमते I. 64, 14; II. 7, 1; III. 30, 19;
 IV. 36, 8; V. 6, 4; 26, 3; 31, 4; VI.
 17, 4; VII. 15, 7; IX. 29, 6; 63, 29;
 65, 4; 67, 3; 106, 4; X. 40, 1; 84, 4.
 सुखमान् I. 62, 12; IV. 15, 4; 31, 14; V.
 34, 3; VIII. 31, 3; IX. 5, 3; 61, 18;
 64, 1; 80, 2; X. 11, 7; 69, 7.
 सुखं I. 9, 8; 54, 11; 73, 4; 77, 5; 103, 3;
 II. 2, 10; III. 37, 10; 59, 6; V. 7, 9;
 10, 1; 50, 1; 79, 7; VI. 5, 7; 19, 9;
 35, 2; 46, 7; VII. 25, 3; 82, 10; VIII.
 19, 15; IX. 8, 8; 108, 9; X. 29, 4.
 सुखसंबन्धं III. 29, 15; IX. 66, 30.
 सुखसंबन्धः VI. 44, 1; IX. 2, 2.
 सुखसंबन्धनः IX. 31, 2.
 सुखसंबन्धं V. 28, 4.
 सुखसंबन्धसे V. 54, 1.
 सुखसंगं I. 121, 8.
 सुखसंगानां I. 131, 1.
 सुखस्य V. 7, 3; 23, 1.
 सुखसंगानिः I. 129, 7.
 सुखसंगानां IV. 16, 9; VI. 26, 8.
 सुखा IV. 4, 9; V. 38, 1; 86, 1; VI. 19, 6;
 68, 7; VIII. 19, 33; 26, 22; X. 42, 6.
 सुखानि I. 122, 12; 139, 8; III. 40, 7; IV.
 4, 6; V. 28, 3; VIII. 28, 5; IX. 40, 4;
 61, 11.
 सुखाय VI. 60, 11; VIII. 9, 20; 24, 12;
 IX. 109, 11.
 सुविज्ञानः VIII. 92, 16.
 सुविज्ञानं VIII. 19, 6.

सुचिन्तः I. 138, 2.
 सुचिन्त III. 37, 8.
 सुचिन्त VIII. 74, 9.
 सुचिन्तस्तनः I. 127, 9; 175, 5.
 सुचि I. 36, 8; 91, 2; VIII. 87, 1; 89, 2;
 93, 8; 103, 9; IX. 109, 7; X. 69, 5;
 96, 3; 159, 4.
 सुचे IX. 61, 29.
 सुचेन I. 48, 1; 16; III. 24, 3; VI. 5, 5;
 16, 21; 18, 7.
 सुचेभिः I. 91, 2; VI. 61, 13; VII. 7, 6.
 सुचेषु III. 37, 7.
 सुचेः I. 78, 1-5; IV. 12, 1; 16, 19; VI.
 44, 1; VIII. 5, 32; 19, 14; 20, 16; 74,
 9; X. 115, 7.
 सू I. 33, 11; 71, 6; 113, 13; 116, 24;
 121, 3; 7; 148, 4; 167, 10; 180, 8;
 190, 4; II. 13, 13; 14, 12; 27, 8; 28,
 2; III. 23, 2; IV. 4, 8; 9; 33, 7; 43,
 3; V. 69, 1; 86, 5; VI. 67, 6; X. 11,
 7; 17, 11; 27, 5; 45, 11.
 सूः I. 115, 5; IV. 27, 3; 38, 8; VI. 66,
 8; 67, 6; X. 68, 4.
 सूतनः VIII. 29, 2.
 सूतना I. 123, 4.
 सूतनाय VI. 20, 8.
 सूतनिं III. 58, 1; X. 12, 7.
 सूतनानां X. 177, 2.
 सूतयन् VI. 39, 3.
 सूतः I. 8, 5; 22, 13; 52, 10; 57, 5; 65, 2;
 71, 8; 89, 4; 10; 90, 7; 94, 16; 95,
 11; 96, 9; 98, 3; 100, 19; 101, 11;
 102, 11; 103, 8; 105, 19; 106, 7; 107,
 3; 108, 13; 109, 8; 110, 9; 111, 5;
 112, 25; 113, 20; 114, 11; 115, 6; 130,
 10; 131, 1; 133, 6; 164, 33; 191, 6;
 II. 2, 5; III. 6, 3; 32, 11; 54, 19; IV.
 1, 10; 17, 17, 1; 2; 4; 13; 21, 1; 22,
 4; 51, 11; V. 36, 5; 41, 11; 45, 2; 3;

54, 9; 58, 6; 59, 8; VI. 12, 2; 17, 9;
 20, 1; 36, 5; 48, 22; 50, 13; 52, 2;
 68, 4; 70, 6; 72, 3; VII. 5, 4; 7, 5;
 34, 23; 84, 2; VIII. 7, 26; 15, 8; 20,
 6; 40, 4; 56, 1; 100, 12; IX. 86, 9;
 X. 10, 5; 29, 6; 36, 2; 44, 8; 45, 4;
 8; 59, 3; 7; 8; 63, 3; 67, 5; 74, 2;
 85, 1; 7; 10; 88, 2; 8; 90, 14; 92,
 4; 121, 5; 132, 1; 4; 8; 133, 5;
 173, 4.
 सूतः VI. 51, 5.
 सूतः इव II. 4, 6; V. 57, 4; VI. 58, 1; VII.
 87, 6; VIII. 41, 5.
 सूतः IV. 4, 6.
 सूतः VI. 41, 3; VII. 87, 6; VIII. 17, 14;
 19, 31; 96, 13; 15; IX. 69, 2; 89, 2;
 96, 19; X. 17, 11; 12; 98, 3; 123, 8.
 सूतः IV. 13, 2; VII. 33, 11; VIII. 96, 14;
 IX. 78, 4; 85, 10; X. 11, 4; 17, 11.
 सूतस्य IX. 73, 1.
 सूतः I. 14, 4; 94, 11; V. 63, 4; IX. 106,
 8; X. 98, 4.
 सूतः इव VIII. 7, 16.
 सूतान् IX. 97, 56.
 सूतसः IX. 6, 4.
 सूतनः I. 64, 2.
 सूतः VIII. 4, 8; 17, 11; 64, 12.
 सूतः V. 31, 2; VI. 48, 16; VIII. 4, 12; 13, 14;
 64, 10; 82, 1; IX. 87, 1; X. 14, 10.
 सूतः IV. 40, 2.
 सूतः I. 2, 5; 44, 7; III. 35, 2; VI. 45,
 32; VII. 10, 2; VIII. 5, 7; 49, 5.
 सूतः IV. 40, 3; X. 102, 6.
 सूतः इव IV. 43, 2.
 सूतः III. 14, 3.
 सूतः इव VIII. 34, 18.
 सूतः इव VIII. 5, 35.
 सूतः इव सूतः इव सूतः I. 3, 1.
 सूतः IV. 38, 3.

द्रवता X. 61, 3.

द्रवति IV. 6, 5; VI. 75, 11.

द्रवती V. 41, 18.

द्रवतु IV. 16, 1.

द्रवतु X. 112, 2.

द्रवय VIII. 4, 11.

द्रवयति VI. 3, 4.

द्रवयत्संसं X. 39, 10.

द्रवयन्त X. 148, 5.

द्रवयित्वः IX. 69, 6.

द्रवरः IV. 40, 2.

द्रविः VI. 3, 4.

द्रविणः III. 7, 10.

द्रविणःसदः I. 15, 10.

द्रविणःसदुः II. 6, 3; 37, 1-3; X. 70, 9.

द्रविणःसदुसः II. 37, 4.

द्रविणःसदाः I. 15, 7-9; 96, 8⁴; II. 1, 7; 37, 4; V. 46, 4; VII. 16, 11; VIII. 39, 6; X. 2, 2; 92, 11.

द्रविणःसदां I. 96, 1-7.

द्रविणःसदेषु I. 53, 1.

द्रविणःसदो V. 43, 9.

द्रविणःसवित् IX. 97, 25.

द्रविणं I. 94, 14; 121, 2; II. 23, 15; III. 1, 22; 2, 6; 58, 6; 61, 6; IV. 5, 11; 12; 11, 3; 20, 9; 23, 4; 41, 9; 51, 7; 54, 1; V. 28, 2; 54, 15; VI. 69, 1; 6; 70, 5; VII. 9, 1; 10, 3; 35, 10; IX. 96, 12; 97, 51; X. 31, 2; 35, 13; 36, 13; 37, 10; 45, 11; 61, 12; 67, 7; 70, 7; 80, 4; 81, 1; 82, 4; 125, 2; 128, 3.

द्रविणसः I. 15, 7; 96, 8; IV. 34, 5; X. 64, 16.

द्रविणस्यवः V. 13, 2.

द्रविणस्युः VI. 16, 34; X. 64, 16.

द्रविणस्युं II. 6, 3.

द्रविणस्यन्तः IX. 85, 1.

द्रविणा III. 8, 1.

द्रविणानि II. 21, 5; 6; IV. 33, 10; 58, 10; V. 4, 7; VI. 5, 1; IX. 78, 5; 109, 9.

द्रविणाय III. 10, 6.

द्रविणो इति VI. 69, 3.

द्रविणोदाःसञ्च IX. 88, 3.

द्रविता VI. 12, 3.

द्रवित्वः VIII. 74, 14.

द्रवितुं X. 11, 9.

द्रवित्वः X. 49, 9.

द्रविन्वा VIII. 92, 15.

द्रव्यत् II. 11, 15.

द्राघिहाभिः III. 62, 17.

द्राघीयः I. 53, 11; VIII. 18, 18.

द्राघीयांसं X. 117, 5.

द्राघ्या X. 70, 4.

द्रातु X. 85, 32.

द्रापि I. 25, 13; IV. 53, 2; IX. 86, 14; 100, 9.

द्रापिंसञ्च I. 116, 10.

द्रासत् VIII. 47, 7.

द्रुसञ्चः II. 7, 6; VI. 12, 4; X. 27, 18.

द्रुग्धः V. 40, 7.

द्रुग्धानि VII. 86, 5.

द्रुग्धनं X. 102, 9.

द्रुणः I. 161, 1.

द्रुणा V. 86, 3; VIII. 96, 11; IX. 1, 2; 65, 6; 98, 2.

द्रुग्धे IV. 32, 23.

द्रुग्धेषु I. 24, 13.

द्रुग्धत् IX. 72, 5.

द्रुग्धत् X. 115, 3.

द्रुग्धत् VI. 3, 5.

द्रुहः I. 121, 4; 133, 1; III. 31, 19; VII. 61, 5; 75, 1; VIII. 37, 2.

द्रुहः II. 23, 16; 17; 35, 6; IV. 4, 15; 28, 2; V. 74, 4; VI. 20, 5; VII. 16, 8;

59, 8; 104, 7; VIII. 47, 1; IX. 71, 1;
X. 25, 8; 48, 10; 73, 2.
दुहन् I. 5, 10.
दुहं IV. 23, 7.
दुहंस्तः I. 127, 3.
दुहा VII. 104, 7; 17.
दुहे II. 30, 9.
दुसवं: VII. 18, 6; 14.
दुसविं VIII. 10, 5.
दुसुं VII. 18, 12.
दुसुपु I. 108, 8.
दुसौ VI. 46, 8.
दुस्ये VI. 22, 8; X. 99, 7.
दुस्यः I. 25, 14.
दुणानः IV. 4, 1.
द्रोः X. 101, 10.
द्रोयंनितान् X. 89, 12.
द्रोयंवाचः VII. 104, 14.
द्रोयंय VI. 62, 9.
द्रोयंवाहाचं X. 101, 7.
द्रोयं VI. 44, 20; IX. 93, 1.
द्रोयंसाचं X. 44, 4.
द्रोया IX. 67, 14.
द्रोयानि IX. 3, 1; 28, 4; 30, 4; 33, 2;
37, 6; 65, 19.
द्रोयंवाचः X. 99, 4.
द्रोयं VI. 2, 8; 37, 2.
द्रोयेषु IX. 15, 7.
द्रोयं: V. 50, 4.
द्रोये इति X. 59, 9.
द्रोयान् VI. 27, 8.
द्रोयानिनः I. 42, 4; II. 23, 5; IX. 85, 1.
द्रोयभिः IX. 72, 3.
द्रुः VIII. 18, 14.
द्रुं VIII. 18, 15; IX. 104, 6; 105, 6.
द्रुयेन I. 147, 4; 5; V. 3, 7; 12, 2.
द्रुयोः I. 83, 3; VI. 45, 5; VIII. 45, 34.
द्रुः I. 52, 3.

द्विषु I. 52, 3.
द्वा I. 131, 3; 144, 4; 161, 3; 162, 19;
164, 20; IV. 30, 19; 33, 5; VI. 67, 1;
VII. 18, 22; VIII. 29, 8; 9; 72, 7;
IX. 86, 42; X. 17, 2; 27, 17; 23;
48, 7.
द्वादश I. 25, 8; 164, 48; IV. 33, 7; X.
114, 5.
द्वादशश्चरे I. 164, 11.
द्वादशश्चाकृति I. 164, 12.
द्वादशस्य VII. 103, 9.
द्वादशं VIII. 68, 14; X. 48, 6.
द्वाभ्यां II. 18, 4; X. 67, 4.
द्वाभेः I. 13, 6; 130, 3; 142, 6; II. 3, 5;
VII. 17, 2; IX. 5, 5.
द्वाः V. 5, 5; X. 70, 5; 110, 5.
द्वा I. 128, 6; III. 5, 1; IV. 51, 2; VIII.
39, 6; 63, 1; IX. 10, 6.
द्वास्व VIII. 5, 21.
द्वा I. 48, 15; VII. 95, 6.
द्विः I. 53, 9; 122, 13; IV. 6, 8; VI. 66, 2;
VIII. 70, 12; IX. 98, 6; X. 120, 3.
द्विजन्ता I. 140, 2; 149, 4; 5.
द्विजन्तानः VI. 50, 2.
द्विजन्तानि I. 60, 1.
द्विजाः X. 61, 19.
द्विजानिः X. 101, 11.
द्विता I. 37, 9; 62, 7; 127, 7; 132, 3; II.
4, 2; III. 2, 1; 17, 5; 43, 6; 49, 2;
IV. 42, 1; VI. 16, 4; 17, 9; 45, 8; 48,
13; VII. 28, 4; 86, 1; VIII. 1, 28;
13, 24; 24, 25; 28, 1; 70, 2. 71, 11;
83, 8; 84, 2; 93, 32; IX. 94, 2; 97,
24; 102, 1; X. 48, 9.
द्विताय V. 18, 2; VIII. 47, 16.
द्वितीयं I. 141, 2; II. 18, 2; X. 45, 1.
द्वितीयं VIII. 60, 9.
द्विथा X. 56, 6.
द्विधाराः X. 30, 10.

द्विःपत् I. 49, 3; 94, 5; 124, 1; X. 97, 20.
 द्विःपदः VI. 71, 2; X. 117, 8; 121, 3.
 द्विःपदा I. 164, 24.
 द्विःपदा X. 117, 8.
 द्विःपदा I. 164, 41.
 द्विःपदे I. 114, 1; 157, 3; III. 62, 14; V. 81, 2; VI. 74, 1; VII. 54, 1; IX. 69, 7; X. 37, 11; 165, 1.
 द्विःपत् IV. 51, 5; X. 27, 10; 117, 8.
 द्विःपदः VIII. 27, 12.
 द्विःपदे I. 121, 3.
 द्विःपदुः X. 61, 17.
 द्विःपदमा VI. 73, 1.
 द्विःपदसः I. 176, 5; VIII. 15, 2; X. 61, 10.
 द्विःपदसं IX. 4, 7; 40, 6; 100, 2.
 द्विःपदी I. 71, 6; 114, 10; IV. 5, 3; V. 80, 4; VI. 19, 1; VII. 8, 6; 24, 2; X. 116, 4.
 द्विःपदा I. 31, 2; 112, 4; III. 55, 6; 7.
 द्विःपदेनिः X. 61, 20.
 द्विःपदसं IX. 104, 2.
 द्विःपः I. 41, 3; 90, 3; 97, 7; 133, 7²; II. 7, 3; V. 25, 9; 44, 12; VI. 45, 6; 51, 16; 60, 6; 61, 9; VII. 59, 2; VIII. 11, 3; 13, 21; 16, 11; 26, 5; 43, 23; 26; 45, 10; 40; 61, 13; 69, 14; 79, 9; IX. 8, 7; 13, 8; 61, 28; 63, 26; X. 126, 1-7; 187, 1.
 द्विःपः II. 7, 2; III. 15, 1; V. 25, 1; 50, 3; VI. 2, 4; 11; 68, 5; VIII. 71, 1; IX. 110, 1; X. 24, 3.
 द्विःपतः VI. 47, 19; X. 152, 5.
 द्विःपतां X. 164, 4.
 द्विःपते I. 50, 13; X. 128, 5.
 द्विःपतं I. 50, 13.
 द्विःप I. 39, 10.
 द्विःपा VII. 34, 13.
 द्विःपाः III. 53, 21; X. 164, 5

द्विःप I. 169, 3.
 द्विःपानि VIII. 20, 4.
 द्वे इति I. 95, 1; 155, 5; 185, 2; III. 2, 9; 30, 11; 56, 2; IV. 58, 3; V. 47, 5; VII. 18, 22; X. 27, 7; 85, 16; 88, 15; 16.
 द्वेः I. 34, 11; 48, 8; 157, 4; 167, 9; II. 33, 2; IV. 10, 7; V. 20, 2; 80, 5; VI. 44, 16; 46, 12; 47, 12; 13; VII. 56, 19; 58, 6; 77, 4; 104, 2; VIII. 18, 11; 44, 11; 67, 21; 71, 15; 79, 4; X. 63, 12; 77, 6.
 द्वेःभिः VII. 60, 9.
 द्वेःभ्यः VIII. 79, 3.
 द्वेःयुतः V. 9, 6.
 द्वेःयुतं IV. 11, 5.
 द्वेषति II. 6, 4; 27, 7; 29, 2; III. 16, 5; 27, 3; IV. 1, 4; V. 45, 5; 87, 8; VI. 10, 7; 59, 8; VIII. 18, 5; 53, 4; IX. 29, 4; 111, 1; X. 100, 9.
 द्वेष्टि III. 53, 21; X. 34, 3; 164, 5.
 द्वौ I. 35, 6; 191, 1; V. 62, 6; X. 137, 2.
 द्वोऽव I. 28, 2.

ध

धक् I. 178, 1; II. 11, 21; 15, 10; 16, 9; 17, 9; 18, 9; 19, 9; 20, 9; VI. 61, 14; VII. 1, 21.
 धक्तं I. 183, 4.
 धक्त् I. 130, 8; II. 4, 7; VI. 3, 4.
 धक्तः X. 91, 7.
 धक्षि I. 76, 3.
 धक्षि I. 141, 8; II. 1, 10; IV. 4, 4; VI. 18, 10.
 धक्षुः I. 141, 7.
 धक्षोः II. 4, 4; X. 115, 4.
 धत् IV. 27, 5².

धत्त I. 171, 1; IV. 33, 10; VII. 56, 20; IX. 68, 10.
 धत्त I. 64, 15; 85, 12; II. 12, 5; IV. 34, 10; 58, 10; V. 60, 7; X. 15, 7.
 धत्तन I. 20, 7; 64, 14; 103, 5; V. 53, 13; X. 30, 14.
 धत्तं I. 47, 1; 180, 9; VII. 67, 10; 97, 10; VIII. 8, 13; 35, 10; 22; X. 40, 13.
 धत्तं I. 47, 6; 93, 2; 7; 12; 159, 5; IV. 42, 10; 49, 4; 57, 8; VI. 52, 16; 69, 1; 6; 74, 3; VII. 53, 3; 84, 4; 104, 2; VIII. 8, 15; 9, 2; 35, 10²; 59, 4; 7².
 धत्तात् III. 8, 1.
 धत्ता IV. 51, 11.
 धत्ता X. 184, 2.
 धत्ते I. 85, 9; VI. 13, 4.
 धत्ते I. 40, 4; 95, 10; 122, 9; 125, 1; III. 10, 3; 44, 4; V. 18, 2; 28, 2²; VIII. 23, 21; 103, 4; 5; IX. 76, 2.
 धत्थ IV. 34, 10; VIII. 27, 21.
 धत्थ V. 54, 14; VII. 37, 2.
 धत्थः VI. 68, 6; VII. 68, 6.
 धत्थः I. 157, 5; 6; V. 63, 7.
 धत्ते VIII. 96, 5.
 धत्सु X. 87, 2.
 धनंश्चर्चं X. 46, 5.
 धनंश्चित् X. 170, 3.
 धनंश्चित्ते II. 21, 1.
 धनंश्दाः VI. 19, 5; VII. 32, 17; X. 116, 9; 141, 1.
 धनंश्दा I. 33, 2; 10.
 धनं I. 36, 4; II. 13, 10; III. 2, 12; VI. 45, 2; 12; 15; VII. 32, 12; VIII. 19, 18; 68, 9; 80, 8; IX. 97, 38; X. 31, 11; 34, 10; 42, 5; 48, 5; 64, 6; 84, 7; 97, 8.
 धनंश्चय IX. 46, 5.

धनंश्चयः I. 74, 3; IX. 84, 5.
 धनंश्चयं III. 42, 6; VI. 16, 15; VIII. 45, 13.
 धनंश्चनं II. 23, 13; IX. 85, 8; X. 156, 1.
 धनंश्चेषु X. 102, 1.
 धनंश्च I. 71, 3.
 धनंश्च I. 167, 2.
 धनंश्चो I. 88, 3.
 धनंश्चाः II. 10, 6; VIII. 3, 15; X. 65, 10.
 धनंश्चातये X. 150, 4.
 धनंश्चातो X. 150, 4.
 धनंश्चा I. 112, 7; 10; VIII. 86, 4.
 धनंश्चोः X. 67, 7.
 धनंश्च्यत् III. 46, 2.
 धनंश्च्युत् I. 36, 10; 64, 14; V. 8, 2; VI. 19, 8; VIII. 7, 18; 50, 6; IX. 62, 18; X. 47, 4.
 धनंश्च्य VI. 44, 9; VIII. 3, 5; IX. 97, 29.
 धना I. 64, 13; 81, 3; 102, 10; 130, 6; 157, 2; II. 24, 9; 13; 26, 3; V. 32, 9; IX. 61, 23; 79, 2; X. 34, 12; 42, 9; 120, 4; 147, 4.
 धनानां I. 4, 9; 31, 8; 102, 5; 124, 7; III. 18, 5; 30, 22; IV. 20, 3; V. 42, 5; 7; VI. 26, 8; IX. 96, 20; X. 30, 11; 139, 3.
 धनानि I. 30, 16; 42, 6; 100, 9; 13; 108, 13; 130, 6; 7²; IV. 50, 9; VIII. 14, 6; IX. 65, 9; 79, 2; 90, 3; X. 42, 10; 48, 1.
 धनाय I. 100, 8; 104, 7; IV. 23, 1; VIII. 71, 5; IX. 97, 4; 109, 10.
 धनितः I. 150, 2.
 धनितं I. 33, 4; IV. 2, 15.
 धनित्ता X. 73, 1.
 धनुः VI. 75, 2; VIII. 72, 4; 77, 11; IX. 99, 1; X. 18, 9; 125, 6.
 धनुःश्चो IY. 35, 5.
 धनुषीः III. 31, 16; IX. 93, 1.

धनुः VIII. 3, 19.

धनुं X. 27, 17.

धने I. 31, 6; 40, 2; 54, 6; 116, 15; 132, 1; 5; VI. 45, 11; 13; 61, 5; VIII. 3, 9; 5, 26; 8, 21; 49, 9; 50, 9; 92, 9; IX. 53, 2; X. 63, 14; 147, 3.

धनेऽधने V. 35, 7.

धनेन X. 18, 2.

धनेषु VII. 38, 8; VIII. 16, 5.

धनीः I. 33, 4; 144, 5; X. 4, 3.

धन्या III. 1, 16; V. 41, 8; VI. 11, 3.

धन्याय IX. 86, 34.

धन्य I. 35, 8; II. 33, 10; 38, 7; IV. 33, 7; V. 7, 7; VI. 12, 5; IX. 97, 3; X. 86, 20; 89, 6; 187, 2.

धन्य IX. 75, 5; 97, 16-19; 52; 105, 4; 106, 4; 109, 1; 110, 1.

धन्यऽद्योतः V. 45, 2.

धन्यऽइव III. 45, 1; X. 93, 6.

धन्यऽधरः V. 36, 1.

धन्यऽद्युतः I. 168, 5.

धन्यन् I. 38, 7; 95, 10; 116, 4; 135, 9; VI. 34, 4; 75, 3; IX. 69, 1; 79, 3.

धन्यनः X. 116, 6.

धन्यना II. 24, 8; V. 53, 6; VI. 75, 2⁴; X. 115, 6.

धन्यन्ऽइव X. 4, 1.

धन्यन्ति IX. 97, 20.

धन्यन्तु IX. 77, 3; 79, 1; 2; 97, 26.

धन्यऽसहा I. 127, 3.

धन्यसि IX. 24, 3; 86, 34.

धन्यसु V. 53, 4; X. 63, 15; 133, 1.

धन्याति III. 53, 4.

धन्यामि IV. 17, 2; 19, 7; V. 83, 10; VI. 59, 7; 62, 2; VIII. 20, 4; 12.

धन्य X. 145, 2.

धन्यतः IX. 73, 1.

धन्यति V. 9, 5; X. 81, 3.

धन्यः V. 31, 9.

धन्यन्ति II. 11, 8.

धन्यतः I. 85, 10; II. 34, 1; IV. 2, 17.

धन्यतं VIII. 96, 13.

धन्यता I. 117, 21.

धन्यति VIII. 7, 16; IX. 1, 8.

धन्यति IX. 73, 5.

धन्यतीः III. 30, 10.

धन्यति II. 24, 7.

धन्यते X. 135, 7.

धन्यति I. 179, 4; II. 35, 5; 13; VIII. 94, 1.

धन्यमि I. 128, 1; IX. 86, 4.

धन्यः I. 73, 4; V. 15, 1; IX. 2, 5; 72, 7; 74, 2; 86, 8; 87, 2; 89, 6; X. 5, 1; 45, 5.

धन्यं I. 23, 13; 56, 5; 6; 121, 2; V. 15, 2; 5; VII. 34, 24; 95, 1; VIII. 72, 15; IX. 107, 5; X. 47, 2; 83, 7; 111, 4.

धन्यऽहरे I. 54, 10.

धन्यमि IV. 23, 9.

धन्याय X. 56, 2; 60, 8.

धन्ये V. 15, 2; IX. 89, 5; X. 44, 4; 170, 2.

धन्येषु I. 52, 2; III. 3, 1; IX. 73, 3; X. 5, 6.

धन्यसि I. 105, 6.

धन्यसिः V. 43, 13; IX. 2, 2; 23, 5; 37, 2; 38, 6.

धन्यसिं I. 141, 11; V. 8, 4; VIII. 6, 14; IX. 14, 2; 26, 3; 99, 5.

धन्यीः I. 127, 7.

धन्यीः I. 102, 5.

धन्यिः II. 23, 17; IX. 86, 42.

धनी I. 11, 4; III. 49, 4; IV. 53, 2; V. 1, 6; 15, 1; VII. 35, 3; VIII. 41, 5; IX. 35, 2; 76, 1; 109, 6; X. 61, 9; 65, 13; 149, 4.

धर्तारः X. 10, 2; 66, 10.
 धर्तारः V. 9, 3; IX. 26, 2; 65, 11.
 धर्तारः I. 17, 2; V. 67, 2; 69, 4.
 धर्तः III. 17, 1; 5; VII. 89, 5; X. 56, 3;
 149, 3.
 धर्तः VIII. 6, 20.
 धर्तः VIII. 98, 1.
 धर्तः VI. 70, 3; IX. 35, 6.
 धर्तः I. 134, 5²; 160, 1; II. 13, 7; V. 63,
 7; 72, 2; VI. 70, 1; IX. 25, 2; 63,
 22; 107, 15; X. 16, 3; 44, 1; 5; 65,
 5; 175, 1.
 धर्तः I. 55, 3; VIII. 43, 24.
 धर्तः I. 159, 3; III. 38, 2; IX. 97, 22;
 X. 167, 3.
 धर्तः IV. 53, 3; X. 50, 6; 88, 1.
 धर्तः V. 15, 2; IX. 7, 1; 110, 4; X. 20, 2;
 170, 2.
 धर्तः III. 60, 6; V. 81, 4; VIII. 52, 3;
 IX. 7, 7; 86, 5; 9; 107, 24.
 धर्तः VIII. 35, 13.
 धर्तः IX. 97, 23.
 धर्तः X. 21, 3.
 धर्तः I. 187, 1; X. 92, 2.
 धर्तः I. 22, 18; 164, 43; 50; III. 3, 1;
 V. 26, 6; IX. 64, 1; 97, 12; X. 90, 16.
 धर्तः V. 60, 3.
 धर्तः VI. 47, 24.
 धर्तः VI. 12, 5.
 धर्तः III. 28, 5; 30, 3; V. 32, 5; VI. 19, 10.
 धर्तः I. 26, 10; 48, 12; 54, 11²; 61, 16; 63,
 1; 72, 7; 171, 5; II. 4, 9; III. 8, 3;
 17, 5; 24, 1; 29, 8; 31, 19; 36, 1; 10;
 51, 6; 56, 6; IV. 6, 11; 17, 18; 32, 12;
 V. 7, 9; 36, 5; 79, 6; 83, 7; VI. 4, 4;
 10, 6; 13, 5; 40, 1; 47, 9; 30; VII.
 20, 10; 24, 5; 77, 6; 79, 5; VIII. 96,
 16; IX. 8, 8; 90, 6; X. 46, 10; 69, 3.
 धर्तः I. 158, 4.

धर्तः III. 31, 13; X. 132, 5.
 धर्तः I. 63, 2; 67, 2; 71, 5; 107, 3; III.
 54, 12; IV. 17, 13; 24, 2; V. 41, 16;
 42, 16; VI. 3, 5; 4, 2; 19, 2; 30, 2;
 40, 4; 49, 7; 14; VII. 38, 3; X. 30,
 12; 68, 12.
 धर्तः III. 54, 13; VI. 50, 7; VII. 39, 6.
 धर्तः IV. 35, 8; VI. 65, 3.
 धर्तः X. 167, 3.
 धर्तः X. 18, 5.
 धर्तः VII. 47, 4.
 धर्तः I. 120, 8; VII. 71, 5; X. 93, 10.
 धर्तः I. 164, 49; VIII. 70, 15; X. 115, 1.
 धर्तः IX. 97, 38.
 धर्तः I. 123, 5; VII. 35, 3; X. 82, 2; 85,
 47; 128, 7; 158, 3; 184, 1; 190, 3.
 धर्तः VIII. 7, 35.
 धर्तः II. 38, 1.
 धर्तः IV. 55, 1; VII. 90, 3.
 धर्तः V. 44, 3; X. 56, 2.
 धर्तः I. 190, 8; VI. 47, 11; X. 11, 2.
 धर्तः X. 181, 1.
 धर्तः IV. 7, 1; VIII. 92, 29; IX. 10, 3.
 धर्तः X. 128, 7.
 धर्तः IX. 113, 4.
 धर्तः III. 7, 6.
 धर्तः I. 16, 2; III. 35, 3; 7; 52, 5-8;
 IV. 24, 7; VI. 29, 4; X. 28, 1.
 धर्तः VIII. 70, 12.
 धर्तः III. 43, 4.
 धर्तः III. 52, 1.
 धर्तः IX. 8, 2; X. 74, 3.
 धर्तः X. 94, 13.
 धर्तः V. 53, 13; VI. 13, 4.
 धर्तः X. 151, 5.
 धर्तः V. 47, 4.
 धर्तः I. 96, 5; III. 55, 12.
 धर्तः I. 95, 1.

धाम I. 57, 3; 91, 3; 95, 9; 121, 6; 123, 8; 9; 144, 1; 152, 4; 5; 153, 2; II. 3, 11; III. 7, 6; IV. 5, 4; VI. 2, 9; 21, 3; 67, 9; VII. 61, 4; 63, 3; 87, 2; VIII. 41, 10; IX. 69, 6; 86, 15; 94, 2; 96, 18; 19; 97, 5; 31; 32; 109, 4; X. 10, 6; 45, 2; 48, 11; 65, 5; 67, 2; 89, 8; 124, 3; 181, 2; 189, 3.

धाम I. 122, 12. c'

धामःधाः IX. 86, 28.

धामन् I. 43, 9; IV. 7, 7; 58, 11; VII. 36, 5.

धामनि VIII. 12, 32. .

धामनी इति IX. 66, 2.

धामःभिः I. 14, 10; 22, 16; 85, 11; III. 3, 4; 31, 21; 37, 4; IV. 7, 5; VII. 66, 18; VIII. 19, 14; IX. 66, 5; 67, 26; 102, 2; X. 93, 6.

धामःभ्यः VIII. 27, 15; 92, 24.

धामःशः I. 164, 15.

धामःसाचं III. 51, 2.

धामःसु VIII. 13, 20; IX. 86, 22; X. 25, 2.

धामहे I. 92, 13; V. 16, 5; IX. 74, 5.

धामानि I. 91, 4; 19; II. 3, 2; III. 3, 10; 55, 10; IV. 55, 2; VII. 60, 3; VIII. 21, 4; 41, 7; 101, 6; IX. 28, 2; 5; 63, 14; 66, 3; 86, 5; 114, 1; X. 13, 1; 56, 5; 70, 7; 80, 4; 81, 5; 82, 3; 97, 1; 2; 122, 3.

धामः I. 87, 6; VII. 58, 1.

• धामा IX. 39, 1; X. 166, 4.

धामे V. 48, 1; VIII. 63, 11; 92, 25; IX. 24, 5; X. 76, 8.

धामःभिः VI. 3, 8.

धामसा VII. 95, 1.

धामसे I. 31, 13; 72, 9; 94, 12; 130, 2; 141, 6; II. 5, 7; 17, 2; III. 38, 3; 50, 3; V. 7, 6; 9; 15, 4; 70, 2; IX. 70, 5; 86, 3.

धामि I. 158, 3; V. 44, 8; VII. 5, 2; VIII. 63, 12; X. 46, 1.

धामि I. 141, 1; 145, 5; 171, 2; 190, 8; IV. 7, 1; 28, 2; 36, 7; V. 41, 15; 56, 7; 66, 2; VI. 20, 2; 5; 29, 5; VII. 4, 4; VIII. 50, 3; 70, 2; 92, 29; X. 10, 3; 96, 4; 115, 2.

धायीः I. 147, 5.

धायुः III. 30, 7.

धायू इति VII. 36, 4.

धारःपूताः II. 27, 2; 9.

धारयः X. 25, 4.

धारय I. 30, 22; VI. 8, 6; VIII. 13, 12; 95, 8; IX. 12, 9; 63, 1; 30; X. 19, 3; 59, 5; 60, 5; 122, 8; 173, 2.

धारयः IX. 22, 7; 107, 23; X. 73, 4.

धारयन् VII. 64, 4; VIII. 32, 25; 77, 6.

धारयन् I. 103, 2; II. 15, 2; X. 92, 10.

धारयन् V. 27, 6; X. 19, 1.

धारयन्तां X. 173, 5.

धारयन्ति VII. 85, 3.

धारयन्त्वी इति धारयन्त्वी I. 160, 1.

धारयन्त्स्विति I. 136, 3.

धारयन्त्स्विति इति धारयन्त्स्विति X. 132, 2.

धारयन्तः V. 69, 1.

धारयन्तः VI. 36, 1.

धारयन्तः X. 70, 5.

धारयन् I. 22, 18; X. 81, 4.

धारयन् I. 96, 1-7; II. 27, 8. •

धारयन् VII. 66, 2.

धारयन् II. 27, 9; IV. 1, 18; 42, 2; V. 15, 2; 29, 1.

धारयन्तः II. 27, 4.

धारयन्तः VII. 104, 13.

धारयन्तः X. 18, 13.

धारयन्तः VIII. 94, 2; X. 12, 7.

धारयन्तः X. 12, 3.

धारयन् IV. 42, 3; 4.

धारयन् X. 48, 8; 49, 9; 10.

- धारया III. 36, 7; VIII. 6, 8; IX. 1, 1; 2, 9; 3, 7; 10; 5, 10; 6, 1; 7; 10, 4; 12, 8; 23, 1; 25, 6; 29, 4; 6; 30, 3; 4; 33, 2; 34, 1; 35, 1; 41, 6; 42, 2; 44, 2; 45, 6; 49, 2-4; 51, 5; 61, 5; 62, 22; 63, 4; 7; 14; 21; 28; 64, 13; 65, 10; 12; 66, 7; 67, 13; 68, 8; 72, 5; 84, 3; 97, 11; 45; 100, 5; 6; 101, 2; 102, 3; 107, 4; 8²; 25; 108, 5.
- धारयाते X. 144, 6.
- धारयाम IV. 58, 2.
- धारयिष्यति IV. 54, 4.
- धारयुः IX. 67, 1.
- धारये IV. 4, 8.
- धारयेषां VI. 74, 1.
- धारयेषे इति VI. 67, 6.
- धारश्चाकेषु V. 44, 5.
- धारा III. 57, 6; VI. 55, 3; IX. 2, 3; 7, 2; 16, 7; 58, 1; 75, 4; 80, 1; 86, 44; 87, 8; 98, 3; 100, 4; 111, 1.
- धाराः I. 84, 4; 85, 5; 125, 4; II. 7, 3; III. 1, 8; 9; IV. 58, 5; 7-10; V. 12, 2; 32, 1; 83, 6; VII. 43, 4; IX. 29, 1; 30, 1; 56, 2; 57, 1; 62, 7; 28; 86, 47; 96, 22; 97, 29; 31; 33; 106, 14.
- धाराभिः III. 40, 6; IX. 5, 3; 65, 14; 73, 2; 93, 3; 98, 2; 106, 7.
- धारां I. 67, 4; VI. 3, 5; 47, 10; VIII. 73, 9; IX. 17, 8.
- धारावराः II. 34, 1.
- धाव IX. 49, 4; 86, 48; X. 29, 3.
- धावत VIII. 1, 17; 2, 25; 100, 7; IX. 11, 5; 46, 4; 106, 9.
- धावतः VIII. 31, 5.
- धावतं I. 109, 4; V. 64, 7.
- धावति VII. 32, 6.
- धावति IX. 3, 2; 7; 14, 4; 17, 4; 28, 1; 4; 37, 3; 6; 54, 2; 58, 1; 60, 3; 67, 14; 74, 9; 75, 4; 100, 4; 103, 6; 106, 10.
- धावतु VIII. 17, 5; 22, 4; X. 145, 6².
- धावते I. 105, 1; 141, 5; VI. 48, 6.
- धावतुः I. 101, 6.
- धावन् VI. 17, 11.
- धावति IX. 21, 1; 66, 6.
- धावमानं VIII. 3, 21.
- धावयन् X. 146, 2.
- धावसि X. 86, 2.
- धावसि IX. 16, 8; 86, 34; 38; 97, 55.
- धासय I. 111, 2.
- धासयः I. 160, 5.
- धासिः IX. 85, 3.
- धासिनां IV. 3, 9; VI. 67, 6.
- धासिं I. 62, 3; IV. 55, 7; V. 12, 4; 41, 17; VII. 6, 2; VIII. 43, 7; 29; X. 30, 1.
- धासिंश्च I. 140, 1.
- धासुः VII. 97, 5.
- धासिः I. 122, 13; III. 7, 1; 3; 57, 1; X. 89, 11.
- धितश्चानं III. 27, 2; 40, 3.
- धितस्यः I. 46, 9.
- धियः I. 3, 12; 14, 2; 34, 5; 61, 2; 90, 5; 94, 3; 4; 112, 2; 117, 23; 134, 2²; 135, 5; 143, 6; 151, 6; II. 21, 5; III. 34, 5; 62, 10; IV. 41, 8; 50, 11; V. 47, 6; 71, 2; 81, 1; VI. 21, 1; 35, 1; 3; 53, 4; 62, 3; VII. 10, 1; 27, 1; 66, 3; 79, 5; 82, 3; 94, 2; VIII. 3, 1; 12; 21, 6; 12; 26, 25; 35, 16; 40, 9; 46, 11; 60, 12; 63, 1; 84, 7; 92, 11; IX. 19, 2; 22, 3; 47, 4; 79, 1; 86, 17; 94, 1; 2; 99, 2; 108, 10; 112, 1; X. 7, 4; 39, 2; 101, 2; 106, 1; 133, 3; 139, 5²; 142, 2; 143, 3; 156, 1.
- धियः I. 23, 3; 87, 4; IV. 41, 5; VI. 1, 1; VII. 36, 8; IX. 75, 2; 99, 6.

धियधे VII. 34, 24.

धियं I. 2, 7; 61, 16; 80, 16; 88, 4; 102, 1; 109, 1; 143, 7; 144, 1; II. 3, 8; 11, 12; 28, 5; 34, 6; 38, 10; 40, 5; 6; III. 18, 3; 54, 17; 62, 8; V. 45, 6; 11; VI. 14, 1; 47, 10; 49, 7; 52, 16; 53, 10; VII. 1, 10; 34, 8; 9; 36, 7; 41, 3; 67, 5; VIII. 6, 43; 13, 26; 42, 3; 86, 2; 95, 5; 102, 22; IX. 100, 3; 110, 7; X. 42, 7; 46, 5; 64, 12; 67, 1; 74, 3; 101, 9.

धियंसजिन्वः VI. 58, 2.

धियंसजिन्वे I. 89, 5.

धियंसजिन्वा I. 182, 1; VIII. 26, 6.

धियंसजिन्वातः VII. 33, 1.

धियंसधाः I. 67, 2; 72, 2; IV. 45, 7; VII. 2, 2; X. 61, 18.

धियंसधियं I. 168, 1; VI. 49, 8.

धियंसधे VII. 13, 1.

धियसानः V. 33, 2.

धियसानस्य X. 32, 1.

धिया I. 2, 6; 3, 2; 5; 46, 2; 8; 52, 3; 139, 1; 143, 6; 159, 1; II. 31, 6; III. 2, 1; 3, 6; 14, 2; 3; 12, 1; 27, 6; 9; 60, 2; 5; 62, 12; IV. 1, 10; 16, 21; V. 45, 11²; 61, 15; VI. 2, 4; 22, 7; 38, 3; 71, 6; VII. 1, 5; 37, 6; 83, 8; 94, 4; VIII. 1, 19; 3, 18; 4, 15; 6, 28; 13, 8; 24, 7; 26, 19; 27, 8; 13; 61, 1; 66, 8; 14; 69, 1; 87, 6; 92, 15; 93, 17; 96, 18; 103, 11; IX. 15, 1; 25, 2; 26, 1; 4; 44, 2; 64, 16; 67, 27; 71, 6; 72, 4; 74, 7; 76, 3; 86, 13; 91, 1; 101, 3; X. 11, 1; 29, 4; 40, 1; 53, 6; 74, 1; 92, 12; 150, 3; 172, 2; 176, 2.

धियाञ्चतुः V. 43, 15.

धियां V. 44, 13.

धियाञ्चते I. 155, 1.

धियाञ्चते IX. 15, 2.

धियाञ्चवः I. 8, 6.

धियाञ्चतुः I. 3, 10; 58, 9; 60, 5; 61, 16; 62, 13; 63, 9; 64, 15; III. 3, 2.

धियाञ्चतो इति धियाञ्चतो III. 28, 1.

धिये I. 27, 11; 111, 4; IV. 1, 18; 21, 7; V. 41, 6; VI. 53, 1.

धिरे I. 166, 10; VIII. 28, 5; IX. 68, 1.

धियणा I. 96, 1; 102, 1; 7; 109, 4; III. 31, 13; 32, 14; IV. 34, 1; V. 41, 8; VI. 11, 3; 19, 2; VII. 90, 3; VIII. 15, 7; X. 30, 6; 96, 10.

धियणाञ्च III. 49, 4.

धियणानां V. 69, 2.

धियणाञ्चः IV. 36, 8; IX. 59, 2.

धियणां I. 22, 10; III. 2, 1; X. 35, 7.

धियणायाः I. 109, 3; X. 17, 12.

धियणे III. 56, 6.

धियणे इति I. 160, 1; III. 49, 1; VI. 8, 3; VIII. 61, 2; X. 44, 8.

धियणे इति VI. 50, 3; 70, 3.

धियण्यतः IV. 21, 6.

धिया I. 173, 8; IV. 21, 6.

धिये I. 56, 16; 70, 5; X. 21, 3.

धिय्या I. 3, 2; 182, 1; 2; II. 41, 9.

धिय्या I. 89, 4; 117, 19; 181, 3; VI. 63, 6; VIII. 5, 14; 26, 12.

धिय्याः III. 22, 3.

धिय्यां X. 114, 9.

धिय्यासु IV. 3, 6.

धिय्ये इति VII. 72, 3.

धिय्यो VII. 67, 1.

धिय्य II. 11, 18; VI. 18, 9; 22, 9; 45, 18.

धिय्य I. 91, 18; II. 18, 7; III. 6, 6; VIII. 33, 15.

धीः I. 95, 8; 185, 8; II. 2, 9; III. 39, 2; V. 41, 5; VI. 3, 3; 23, 8; VIII. 80, 7;

X. 11, 4; 42, 3.

धीञञवः IX. 86, 1.

धीञ्जवनः IX. 88, 3.

धीञ्जवनं IX. 97, 49.

धीञ्जवना VIII. 5, 35.

धीञ्जुवः IX. 86, 4.

धीतं VIII. 3, 16; 40, 3.

धीतयः I. 25, 16; 132, 5²; 139, 1²; 144, 5;
III. 12, 7; VI. 34, 3; VIII. 6, 7; 8;
44, 22; 49, 6; 50, 4; IX. 8, 4; 15, 8;
19, 4; 66, 11; 86, 31; 93, 1; 99, 4;
111, 2; X. 25, 4; 64, 2.

धीतये I. 41, 5.

धीता VIII. 41, 1.

धीतानि VIII. 8, 10.

धीतिः I. 68, 3; 110, 1; 119, 2; IV. 5, 7;
23, 8; VIII. 12, 10; X. 31, 3; 111, 2.

धीतिरभिः I. 22, 14; 110, 4; 153, 1; 161, 7;
164, 36; III. 13, 5; 52, 6; IV. 36, 4;
V. 53, 11; VI. 14, 1; 61, 2; VII. 15,
9; 66, 10; VIII. 8, 5; 19; 12, 31; 54,
1; 60, 4; 102, 16; IX. 9, 4; 40, 1;
62, 17; 68, 7; 107, 24; 111, 2; X. 26,
2; 140, 3.

धीतिं I. 71, 3; 77, 4; 143, 1; II. 31, 7;
VI. 15, 9; 11; 38, 1; VII. 13, 1; 64, 4;
IX. 76, 4; 97, 34; X. 8, 7.

धीतो I. 164, 8; V. 25, 3.

धीतो I. 18, 7; III. 3, 8; IV. 16, 18; VI.
44, 15; 61, 4; VIII. 27, 2; IX. 12, 7.

धीभिः I. 139, 2; II. 3, 10; III. 38, 5; IV.
1, 14; 11, 5; 37, 6; V. 25, 4; 52, 14;
VI. 18, 6; 45, 12; 50, 10; 15; VII.
23, 4; 35, 11; 37, 5; 93, 3; VIII. 4,
20; 8, 7; 9, 21; 19, 9; 14; 35, 2; 42,
4; 43, 19; 101, 16; 103, 3; IX. 17, 7;
63, 20; 21; 66, 8; 106, 11; X. 65, 13;
14; 66, 5; 67, 8; 104, 3; 110, 2.

धीवहि I. 17, 6; 44, 11; 127, 5; 131, 2;
141, 10; II. 11, 12; III. 29, 4; 30, 19;
62, 10; V. 21, 1; 83, 1; 6; VII. 15,

7; 66, 9; VIII. 7, 18; 22, 18; 103, 5;
X. 16, 12; 35, 4; 36, 5; 7; 66, 2;
87, 22.

धीवहे II. 23, 10.

धीवते I. 81, 3; III. 27, 8; IX. 62, 15; 69,
1; X. 189, 3.

धीर I. 94, 6.

धीरः I. 62, 12; 64, 1; 130, 6; 145, 2;
160, 3; 164, 21; II. 38, 4; IV. 56, 3;
V. 2, 11; 29, 1; 15; VI. 47, 3; VII.
56, 4; VIII. 44, 29; 48, 4; IX. 87, 3;
92, 3; 97, 30; 46; X. 82, 1; 89, 8;
114, 9.

धीरंशासः III. 34, 8.

धीरं I. 179, 4; VIII. 42, 2; X. 86, 19.

धीरस्य IX. 93, 1.

धीरां VII. 86, 1.

धीरांश्च V. 50, 4.

धीराः I. 65, 1; 67, 5; 91, 1; III. 8, 5;
26, 6; 28, 4; 31, 5; 56, 1; V. 45, 10;
VII. 31, 11; VIII. 59, 6; IX. 73, 3;
9; 96, 11; 97, 57; X. 25, 5; 46, 2;
71, 2; 94, 4; 101, 4; 114, 7; 130, 7.

धीरासः I. 146, 4; III. 8, 4; IV. 33, 2;
36, 7.

धीरो II. 27, 11.

धीरवतः VIII. 92, 11.

धीरवतःधीवतः VI. 55, 3.

धीरवतः VII. 83, 8.

धीरवतं VIII. 2, 40.

धीपु I. 17, 8; 79, 7; VII. 67, 6; VIII.
71, 12.

धुः II. 20, 8.

धुः II. 4, 3; IV. 33, 11; V. 58, 7; VII. 34,
18; 36, 9; X. 46, 5; 49, 2.

धुञ्जत VI. 48, 12.

धुञ्जत I. 160, 3; VI. 48, 13.

धुञ्जन् I. 121, 8.

धुञ्जन् VIII. 1, 17.

धुञ्जत VIII. 7, 3.
 धुञ्जत VIII. 13, 25; 54, 7; IX. 61, 15.
 धुञ्ज IV. 57, 2.
 धुञ्जतः IV. 50, 2.
 धुञ्जतः I. 64, 5; 87, 3; II. 30, 2; V. 60, 7;
 VI. 66, 10; VII. 5, 5; X. 78, 3; 95, 3.
 धुञ्जत II. 25, 5.
 धुञ्जता III. 55, 16.
 धुञ्जिः I. 79, 1; 174, 9; V. 34, 5; 8; VII.
 56, 8; X. 89, 5.
 धुञ्जि II. 15, 5; 9; VI. 18, 8; VII. 19, 4;
 X. 113, 9; 149, 11.
 धुञ्जिःमतीः I. 174, 9.
 धुञ्जिःमता V. 58, 2.
 धुञ्जिःमताय V. 87, 1.
 धुञ्जि इति X. 22, 4.
 धुञ्जिचुमुरी इति VI. 20, 13.
 धुञ्जिनां V. 87, 3; VIII. 20, 14.
 धुञ्जः X. 94, 6; 7.
 धुञ्जः X. 102, 10.
 धुञ्ज V. 43, 8; VIII. 3, 23; 48, 2; IX. 45,
 4; X. 26, 8.
 धुञ्ज I. 164, 19.
 धुञ्जि I. 84, 16; 131, 2; 134, 3²; 151, 4;
 162, 21; 164, 9; II. 18, 7; III. 6, 6;
 IV. 29, 4; V. 46, 1; 56, 6²; 58, 7.
 धुञ्जिः VII. 24, 5.
 धुञ्जिः धुः VII. 85, 3; X. 74, 1.
 धुञ्जिः धुः I. 73, 7³; III. 38, 3; IV. 6, 9; V.
 41, 6; VII. 40, 4.
 धुञ्जि X. 101, 10; 11.
 धुः VIII. 33, 18; X. 28, 5; 6.
 धुःसदः II. 34, 4.
 धुःसदः I. 143, 7; II. 2, 1; X. 132, 7.
 धुःसु I. 100, 16; III. 35, 2; V. 55, 6;
 VII. 34, 4; 63, 2; 67, 8; X. 50, 2; 77,
 5; 105, 9; 114, 10; 175, 1.
 धुः VIII. 2, 2; IX. 62, 5; 107, 5.

धुञ्जतः I. 64, 5; 87, 3; 168, 2; V. 61, 14.
 धुञ्जतः I. 37, 6; 39, 1; 10; V. 54, 4; VI.
 48, 20; VII. 58, 4; VIII. 20, 16.
 धुञ्जतः X. 104, 2.
 धुञ्जत IX. 97, 53.
 धुञ्जत X. 66, 14.
 धुञ्जते VIII. 34, 3.
 धुञ्जत I. 37, 6; V. 57, 3.
 धुञ्जत V. 54, 12.
 धुञ्जते X. 134, 4.
 धुञ्जति I. 10, 8; III. 45, 4; X. 134, 3.
 धुञ्जति X. 23, 4.
 धुञ्जः V. 11, 3; VI. 2, 6; VII. 3, 3.
 धुञ्जःकेतवः VIII. 43, 4.
 धुञ्जःकेतुः I. 27, 11; X. 4, 5; 12, 2.
 धुञ्जःकेतुना I. 94, 10.
 धुञ्जःकेतुं I. 44, 3; VIII. 44, 10.
 धुञ्जःगंधिः I. 162, 15.
 धुञ्जः I. 36, 9; 164, 43; III. 29, 9; IV. 6,
 2; VII. 2, 1; X. 45, 7.
 धुञ्जतः VII. 16, 3.
 धुञ्जिनः V. 9, 5.
 धुञ्जिनः VI. 48, 6.
 धुञ्जतः VIII. 45, 9.
 धुञ्जिः I. 18, 3; VIII. 27, 15; 48, 3.
 धुञ्जिः I. 36, 15; 128, 7²; VII. 1, 13.
 धुञ्जि IX. 61, 30.
 धुञ्जि X. 87, 12.
 धुञ्जि VIII. 45, 9.
 धुञ्जि VI. 75, 19.
 धुञ्जतः X. 41, 3.
 धुञ्जतः V. 62, 5.
 धुञ्जतः I. 25, 8; 10; 44, 14; 141, 9; II.
 1, 4; IV. 53, 4; VI. 19, 5; VIII. 97,
 11; X. 66, 5.
 धुञ्जत VIII. 25, 2; 8.
 धुञ्जत I. 15, 6; VI. 68, 10.

भृतःश्रताः II. 29, 1; X. 66, 8.
 भृतःश्रताय I. 25, 6; VIII. 44, 25.
 भृतःश्रते VIII. 27, 3.
 भृतःश्रतः V. 19, 5.
 भृतः I. 54, 3; 4; V. 35, 4; VI. 42, 3;
 45, 21; 47, 6; VIII. 21, 2; 32, 4; 33,
 3; 49, 4; 62, 5.
 भृतः I. 54, 3; VIII. 62, 5.
 भृतः I. 54, 4; 71, 5; 167, 9; 174, 4; II.
 30, 4; IV. 4, 2; 5, 6; 22, 5; VI. 6, 3;
 6; 18, 13; 22, 6; VII. 19, 3; VIII. 24, 4;
 81, 7; 89, 4; X. 111, 6; 115, 6.
 भृतः II. 30, 8.
 भृतःश्रतः I. 52, 12; VIII. 89, 4.
 भृतःश्रतः X. 87, 22.
 भृतःश्रतः V. 52, 2.
 भृतःश्रतः I. 52, 5.
 भृतः VIII. 33, 6; 96, 17; X. 113, 5;
 138, 4.
 भृतः VIII. 52, 3.
 भृतः X. 84, 1.
 भृतः X. 38, 1.
 भृतः I. 92, 1.
 भृतः V. 52, 14.
 भृतः I. 81, 3; II. 16, 4; VIII. 24, 1; IX.
 99, 1.
 भृतः III. 36, 4; VI. 66, 5; VIII. 69, 8;
 X. 34, 14; 49, 2.
 भृतःश्रतः II. 34, 1.
 भृतःश्रतः VIII. 70, 3.
 भृतः I. 63, 3; VI. 25, 5; 29, 3; VII. 20, 5;
 IX. 47, 2; X. 16, 7; 69, 5.
 भृतः I. 54, 2; 56, 4; 167, 9; X. 103, 2.
 भृतः VI. 67, 11.
 भृतः I. 23, 11; 46, 5; 53, 7; IV. 21, 4;
 30, 13; 31, 14; V. 10, 5; 52, 1; 2; 4;
 VI. 16, 22; 46, 2; 10; VIII. 49, 2;
 X. 102, 1.

भृतःश्रतः III. 54, 15.
 भृतःश्रतः VI. 66, 6.
 भृतः I. 80, 3.
 भृतः इति I. 6, 2.
 भृतः इति I. 30, 14; 84, 1; II. 37, 3; III.
 52, 8; IV. 16, 7; 22, 5; VI. 17, 1; 21,
 7; 37, 4; VII. 19, 3; VIII. 24, 4; 33,
 3; 45, 14; 73, 18; 78, 3; 81, 7; IX.
 108, 6; X. 111, 6; 120, 4.
 भृतः VII. 56, 8; X. 22, 3.
 भृतः VIII. 67, 5; X. 37, 12.
 भृतः इति I. 158, 2.
 भृतः I. 32, 2; 73, 6; 84, 11; 120, 8;
 125, 4; 134, 6; 135, 8²; 151, 5; 152,
 6; 173, 1; II. 2, 2; 5, 5; III. 1, 7;
 7, 2; 45, 3; 55, 16; 57, 3; IV. 22, 6;
 V. 6, 1; 2; 43, 1; 53, 7; 55, 5; 69, 2;
 VI. 45, 28; VII. 32, 22; 36, 3; 42, 1;
 VIII. 4, 8; 49, 5; 70, 4; 88, 1; IX.
 1, 9; 13, 7; 33, 4; 66, 6; 12; 68, 1;
 69, 4; 70, 1; 77, 1; 86, 17; 25; 97,
 35; 100, 7; X. 32, 4; 75, 4; 95, 6;
 96, 2.
 भृतः VIII. 47, 12.
 भृतः I. 2, 3; X. 104, 10.
 भृतः I. 141, 1; III. 1, 9; 34, 3; IV. 58,
 6; V. 62, 2; VII. 21, 3; 94, 4; VIII.
 32, 22; X. 43, 6.
 भृतः X. 104, 3.
 भृतः I. 55, 4.
 भृतः VI. 66, 1.
 भृतः I. 32, 9; 66, 1; 134, 4; 153, 3; 161,
 3; 186, 4; II. 16, 8; 34, 8; 35, 7;
 III. 55, 13; 58, 1; V. 44, 13; VII. 2, 6;
 VIII. 14, 3; 100, 11; IX. 86, 2; X. 5,
 7; 61, 19; 69, 8.
 भृतः IV. 57, 2; VIII. 22, 4.
 भृतः II. 34, 5; IV. 24, 10; VIII. 2, 6;
 IX. 61, 21; 72, 1.

धेनु I. 20, 3; 91, 20; 112, 3; 118, 8; 137, 3; 139, 7; 160, 3; 164, 26; II. 32, 3; 34, 6; III. 57, 1; IV. 33, 1; 8; 34, 9; 42, 10; VI. 35, 4; 48, 11; 13; 63, 8; VII. 18, 4; VIII. 1, 10; X. 39, 13; 61, 17; 64, 12; 176, 1.

धेनुःसमती VIII. 31, 4.

धेनुमती इति धेनुःसमती VII. 99, 3.

धेनुःसमती I. 120, 9.

धेनुःसव V. 1, 1.

धेनु इति I. 146, 3; III. 6, 4; 55, 12; IV. 23, 10.

धेनुः VIII. 35, 18; IX. 34, 6; 97, 50.

धेनुःसव I. 130, 5.

धेनुना V. 61, 10; VIII. 69, 2; X. 22, 13.

धेने इति I. 101, 10; V. 30, 9.

धेनोः III. 38, 7; IV. 1, 6; 16; 41, 5; VI. 35, 5.

धेया V. 64, 4; X. 52, 5.

धेयुः III. 50, 2.

धेष्टः I. 170, 5.

धेष्टा IV. 41, 3; VII. 93, 1.

धेहि VIII. 96, 10.

धेहि I. 9, 7; 8; 28, 9; 43, 7; 44, 2; 79, 4; 9; 123, 13; II. 21, 6; 23, 15; 30, 9; III. 1, 22; 2, 6; 18, 4; 19, 5; 21, 1; 2; 53, 18; 19; IV. 17, 20; V. 4, 7; 10; 31, 13; VI. 1, 12; 7, 3; 8, 5; 10, 5; 17, 14; 19, 9; 35, 2; 4; 44, 9; 47, 6; 65, 6; VII. 11, 5; 25, 3; 75, 2; 8; VIII. 97, 2; 3; IX. 19, 6; 32, 6; 113, 7; X. 7, 1; 14, 11; 17, 8; 9; 24, 2; 37, 10; 42, 7; 59, 6; 83, 4; 85, 45; 87, 3²; 12; 91, 15; 98, 3; 11; 158, 4; 184, 2².

धेये इति VI. 67, 7.

धौतरीभिः VI. 44, 7.

धौतीनां II. 13, 5.

ध्यातः VII. 89, 2.

ध्यातरि V. 9, 5.

ध्याताःसव V. 9, 5.

ध्याया IV. 36, 2.

धनतः I. 165, 2; IV. 40, 3; VII. 36, 3.

धनतं I. 149, 1; IV. 38, 3.

धनसा VI. 3, 7.

धनीमान् I. 79, 1; 163, 11.

धानिः I. 164, 44.

धानिं X. 136, 2.

धान्या X. 97, 13.

धियते V. 34, 7.

धुतिः VII. 86, 6.

धुवः III. 6, 4; IV. 2, 7; VI. 9, 4; IX. 102, 4; X. 173, 1; 2; 4.

धुवःस्येना V. 72, 2.

धुवःस्येनाः IV. 13, 3.

धुवःस्येनासः III. 54, 20.

धुवःस्युतं I. 64, 11.

धुवं I. 164, 30; III. 29, 16²; 54, 8; V. 62, 1; VI. 9, 5; 15, 7; VII. 74, 5; 82, 6; VIII. 41, 9; IX. 20, 4; X. 173, 3; 4; 5⁴; 6.

धुवयः VII. 35, 8.

धुवसे VII. 70, 1.

धुवस्यं I. 146, 1; IX. 86, 6; X. 5, 3.

धुवा I. 36, 5; II. 5, 4; VIII. 17, 14; X. 173, 4².

धुवाः IX. 101, 12; X. 94, 12.

धुवाणि I. 167, 8; III. 56, 1; IV. 5, 4; V. 69, 4.

धुवासः I. 59, 3; VI. 52, 4; VII. 100, 4; X. 173, 4.

धुवास्तु I. 73, 4; VII. 88, 7.

धुवे I. 22, 14; II. 41, 5; III. 54, 7; IX. 40, 2.

धुवेयं X. 173, 3; 6.

धुवेभिः I. 84, 18.

अनेपु VII. 85, 2; X. 103, 11.

अनयीत् I. 162, 15.

अन्यस्य V. 33, 10.

अरसः II. 23, 5.

अरसं IV. 23, 7.

असनी I. 164, 29.

असंति I. 112, 23.

असयः X. 73, 6.

असयंतः I. 140, 5.

असयंतं I. 140, 3.

असिराः VII. 83, 3.

अस्मन्श्च VI. 15, 12.

अस्मा VIII. 66, 15.

अस्मानः IV. 6, 6.

अस्योः IX. 58, 3.

अस्य X. 40, 3.

अस्यः IV. 19, 7.

असिं X. 73, 11; 113, 7.

असिता X. 73, 2.

न

न I. 5, 4; 7, 7; 8, 5; 7; 11, 3; 16, 5;
 18, 4; 7; 19, 2; 23, 15; 24, 6²; 25, 3;
 4; 6; 14³; 16; 27, 1; 30, 2; 3; 14;
 15; 21; 32, 4; 6; 8; 9; 13³; 14; 15;
 33, 2; 6; 8; 10³; 35, 6; 36, 20; 37,
 6; 38, 1; 2²; 5; 8; 13; 39, 4; 9; 10;
 40, 8; 41, 4; 9; 42, 8; 10; 48, 3; 6;
 51, 1; 14; 52, 1; 2; 4; 7; 14³; 53, 1;
 54, 1; 55, 1; 2; 3; 7; 8; 56, 1; 2²;
 3; 4; 57, 2; 3; 58, 2²; 3; 5; 6²; 59,
 3; 4; 60, 5; 61, 1; 4; 8; 10; 12;
 62, 7; 10; 11; 12²; 63, 1; 7; 8²; 64,
 1; 2; 6; 7; 9²; 11; 65, 1; 2; 3⁰; 4;
 5³; 66, 1⁰; 2⁴; 3³; 4; 5²; 67, 1²; 3;
 69, 1²-3³; 5; 70, 2; 5; 6; 71, 1²;
 4; 7³; 9; 10; 72, 2; 10; 73, 1²; 2²;

3³; 74, 7; 77, 3; 79, 1; 2; 80, 3; 12;
 81, 5³; 83, 2; 84, 1; 19; 85, 1; 7;
 8²; 88, 1-3; 5; 6; 91, 3; 6; 8; 13;
 92, 3-6; 12²; 94, 2; 95, 6²; 100, 3;
 5; 12; 13; 15²; 102, 10; 104, 1; 5;
 105, 1; 7; 8; 16²; 106, 1-6; 109, 1;
 112, 2; 17; 113, 3; 115, 2; 116, 3;
 9; 12; 23; 117, 4²; 5³; 118, 4; 119,
 7; 120, 4; 5²; 121, 6; 13; 122, 2; 9;
 15; 123, 9; 11; 124, 3; 4²; 6⁴; 127,
 1; 3³; 5; 6²; 8; 9²; 10²; 11; 128, 2;
 5³; 6²; 7; 129, 1; 2; 5; 6; 8²; 10;
 130, 1²; 2³; 3; 6; 8; 131, 2²; 7; 132,
 5; 133, 6; 135, 5; 8²; 136, 1; 137, 3;
 138, 1²; 2²; 4; 139, 1; 140, 6²; 141,
 7-10; 11²; 13; 143, 3; 4; 5²; 7; 144,
 3²; 4; 145, 2³; 147, 3; 148, 1-4; 5³;
 149, 2; 3³; 151, 1; 2; 4; 8; 9⁴; 152,
 4; 153, 1-3; 154, 2; 155, 6; 156, 1;
 158, 3; 5; 161, 1; 11; 162, 21²; 164,
 6; 10; 13²; 16; 19; 22²; 32; 37-39;
 44; 45; 48²; 165, 9³; 14; 166, 2²; 10;
 167, 3²; 4; 5; 9; 168, 2³; 3²; 5²; 7²;
 169, 3; 4; 6; 7; 170, 1; 3; 173, 2;
 3; 6²; 9²; 10²; 11²; 174, 3; 8; 9;
 175, 3; 6; 176, 1; 2; 4; 6; 178, 2;
 179, 3; 180, 3-5; 6²; 9; 181, 3; 6;
 8; 9; 183, 1; 5; 185, 2; 186, 2; 5;
 7²; 8²; 9; 187, 11; 189, 7; 190, 2;
 3; 4²; 5; 6²; 7²; 191, 1; 10-12; 11.
 2, 2-5; 7²; 8; 10; 4, 3-5; 6²; 7²; 8,
 3; 4; 9, 5; 10, 5; 11, 1; 3; 20; 12,
 5; 9; 10; 13, 5; 14, 3²; 11; 16, 3³;
 7²; 8²; 18, 8; 19, 2; 7; 8; 20, 1; 23,
 4; 5⁴; 16; 25, 3²; 27, 11⁴; 13; 28, 2;
 4³; 8; 30, 1; 7⁴; 31, 1; 7; 33, 9-11;
 15²; 34, 1²; 2²; 4-6; 8; 12-14; 35,
 6²; 38, 9⁴; 41, 8²; 11; III. 1, 4;
 9; 12; 14; 2, 1³; 3; 7; 10; 11;
 14; 15; 3, 1; 9, 2; 10, 5; 15, 5;
 22, 1; 26, 3; 5; 27, 14; 28, 4; 29,
 6³; 14; 30, 2; 12; 31, 2; 32, 7;

8; 9³; 11; 16³; 33, 4; 35, 1; 36, 4;
 38, 1; 41, 5; 6; 45, 1; 4; 46, 5; 49,
 3²; 4; 53, 2; 14²; 23³; 24²; 54, 8;
 14; 21; 56, 1⁴; 57, 2; 58, 4; 59, 2⁴;
 60, 4; 62, 1; IV. 1, 3; 6; 19²; 2, 8;
 9²; 14; 17; 3, 12; 4, 1; 4; 5, 1; 3;
 5²; 6; 12; 13; 15; 6, 3-5; 6²; 7³;
 8²; 10²; 7, 11; 10, 1²; 3-5; 6²; 13; 2;
 5; 15, 6⁶; 7; 16, 2; 3; 11; 13; 14²;
 15²; 19-21; 17, 4; 12; 15; 16; 19;
 18, 2; 3²; 13; 19, 2; 4; 5; 7; 20, 5²;
 6²; 7²; 21, 1; 2; 9; 22, 8²; 23, 6; 24,
 9; 25, 5²; 6³; 7; 27, 2; 4; 28, 3; 30,
 1; 19; 31, 4; 9; 32, 8; 33, 10; 11;
 34, 11²; 38, 2; 3; 5²; 6; 39, 2; 40, 3;
 41, 1; 8²; 42, 8; 43, 3; 45, 2; 4; 47,
 2; 48, 1; 51, 6; 8; 52, 5; 54, 4; 58,
 5-7; V. 2, 1²; 4²; 5; 10; 11; 3, 2;
 5²; 12²; 4, 9; 7, 7; 8, 5; 9, 4; 6; 10,
 2; 5²; 12, 1; 2²; 3; 15, 3; 5; 16, 1;
 2; 4; 17, 3; 19, 3; 4²; 5; 20, 2; 29,
 8; 14; 15; 30, 14; 33, 3; 5; 9; 10;
 34, 4²; 5²; 36, 1; 2²; 3; 37, 4; 41, 1;
 4; 9; 10; 12; 42, 2; 6³; 43, 7²; 8²;
 14; 44, 2; 9²; 13; 45, 2; 10; 46, 1³;
 48, 5; 51, 7; 52, 3; 12; 14; 15; 53,
 16; 54, 4; 5²; 7²; 8; 10; 13; 15; 55,
 5; 7²; 56, 3; 4; 57, 1; 59, 2-4; 7;
 61, 3; 18; 62, 9; 63, 5; 64, 7; 66, 2;
 69, 4; 74, 5; 76, 2; 3; 77, 2; 79, 9;
 10; 80, 5; 82, 2; 84, 2; 85, 3; 6; 8²;
 86, 6; 87, 2²; 3²; 5; 6; 8; 9; VI. 2,
 1²; 4; 6; 7; 8³; 9; 3, 2²; 3²; 4²; 5²;
 6; 7²; 8²; 4, 2; 3²; 5²; 6²; 7; 6, 5;
 7, 4; 8, 5; 9, 1; 2³; 10, 2; 11, 1; 4-6;
 12, 1; 2; 3²; 4²; 5; 13, 1; 2; 15, 2;
 4; 5²; 16, 39; 40²; 18, 3; 8²; 10²;
 12²; 19, 5; 20, 1; 2; 4; 6-8; 21, 3;
 10; 22, 11²; 23, 9; 24, 3; 4; 6³; 7³; 8³;
 25, 5²; 27, 3²; 28, 2; 3²; 4²; 29, 3; 5;
 30, 3; 4²; 34, 2; 3²; 4; 35, 3; 36, 3;
 5; 41, 1; 44, 3²; 6; 20; 45, 3; 7; 22;

23; 25; 28; 31; 46, 2; 14; 47, 1; 3;
 10; 14²; 48, 1; 14³; 15; 21; 22; 49,
 12; 50, 8; 10; 51, 1; 52, 1⁴; 53, 1;
 54, 3²; 4; 9; 56, 1; 59, 4; 60, 4; 61,
 5; 63, 1; 2²; 64, 1; 3; 66, 2; 4; 5²;
 6; 10²; 11; 67, 4; 7; 9²; 68, 8; 9;
 69, 8²; VII. 1, 5; 2, 5²; 3, 2; 4; 5;
 6²; 4, 7; 5, 7; 7, 1; 3; 8, 4; 10, 1;
 2²; 11, 1; 13, 1; 3; 18, 4; 9-11; 15;
 20²; 21; 24; 25; 19, 1; 20, 6; 21, 3;
 5²; 6²; 22, 1; 5²; 8²; 23, 4²; 24, 5;
 25, 4; 26, 1²; 2; 27, 2; 28, 3; 30, 3;
 31, 11; 32, 2²; 3; 9; 10; 12²; 18; 21²;
 23⁴; 33, 1; 4; 8; 34, 1; 4; 7²; 19;
 36, 2; 3; 8; 37, 3; 4; 40, 3; 43, 1-3;
 47, 3; 48, 1; 56, 13; 16⁴; 57, 3; 58,
 3; 59, 7; 61, 2; 5²; 63, 3; 5; 64, 5;
 65, 3; 67, 1²; 8; 68, 8; 70, 1²; 2; 76,
 3; 5²; 77, 1; 79, 2; 81, 3; 4; 82, 7;
 83, 7; 85, 1; 86, 5²; 6; 7; 87, 1; 2;
 4; 6; 89, 2; 90, 7; 91, 2; 93, 3; 95,
 5; 97, 6; 99, 1; 2²; 103, 2²; 3; 7²;
 8; 9; 104, 3; 13²; VIII. 1, 2; 5²; 13;
 19; 20²; 23; 27²; 2, 2; 5²; 6; 12²;
 14; 17; 18; 22; 26; 28; 3, 10; 18;
 23; 4, 8; 10; 17; 5, 34; 39; 6, 7;
 12; 15²; 23; 25; 34; 38; 7, 19; 26;
 36; 9, 6; 8; 19; 11, 4; 12, 4; 6; 7;
 13; 15; 24²; 13, 8; 14, 4²; 9; 15, 11;
 16, 2; 19, 6²; 8²; 26²; 27; 33; 20, 10;
 13²; 14; 26; 21, 1; 16; 23, 8; 15;
 24, 5²; 15²; 17; 21²; 25, 2; 15;
 19; 26, 24; 27, 9; 15; 22; 30, 1; 31,
 6; 7²; 14; 16²; 17²; 32, 4; 5; 15;
 16²; 23; 33, 1; 8; 9; 13; 34, 3; 5;
 37, 6; 39, 3; 41, 6; 10; 43, 7; 25²;
 32; 33; 44, 29; 45, 5; 9; 20; 29;
 46, 29; 30; 47, 1; 3; 7²; 12²; 48, 5;
 6; 10; 49, 3; 5; 6²; 50, 2; 3; 5;
 51, 3²; 7; 55, 2²; 4; 5; 56, 1; 4;
 60, 13; 61, 11²; 62, 12; 63, 2; 9;
 66, 1; 2²; 9; 11; 67, 19; 68, 8;

19; 69, 8; 15; 70, 2; 3; 5²; 7; 12;
 15; 71, 4; 72, 5; 14; 73, 18; 74, 2;
 10; 14; 15; 75, 8; 9; 76, 1; 78, 4³;
 5; 81, 3²; 4; 83, 3; 5; 84, 1; 87, 1;
 88, 1; 2; 3; 5; 89, 7; 91, 3; 92, 12;
 14; 93, 5; 9; 11³; 95, 1; 96, 2²; 11;
 14; 21; 97, 9³; 15; 98, 4; 8; 99, 3;
 4; 6; 100, 3; 7; 101, 2; 4³; 102, 12;
 19; 103, 2; 6; 7; 11; IX. 2, 6; 5, 6;
 6, 4; 10, 1; 3²; 12, 2; 13, 6; 7; 14, 5²;
 16, 1; 6; 7; 17, 5²; 20, 7; 21, 4; 6;
 22, 4; 24, 2; 32, 3; 4; 33, 1; 38, 4²;
 41, 1; 5; 43, 5; 44, 1; 45, 4; 52, 3²;
 53, 3; 54, 3; 55, 4; 56, 3; 57, 1; 3;
 61, 16; 21²; 27; 62, 4; 6; 19; 28;
 63, 13; 19; 64, 3; 7; 9; 65, 18; 19;
 26; 66, 10; 12; 22; 67, 11; 12; 15;
 68, 1; 69, 1²; 3; 4; 6; 70, 6; 10³; 71,
 5; 6²; 7; 72, 1; 5; 73, 4; 6; 8; 74, 1;
 76, 1-3; 77, 3; 5; 79, 3; 80, 1; 81, 2;
 82, 1; 2; 83, 1; 84, 2; 86, 2; 3; 9;
 16; 26; 34; 35; 44³; 87, 1; 5; 7³;
 88, 2; 3; 4²-6²; 7³; 89, 1; 90, 1; 2;
 92, 1; 6²; 93, 1; 2²; 3; 94, 1²; 2; 3;
 95, 4; 96, 7; 9; 15³; 20²; 22; 23²;
 97, 9; 18²; 20; 26; 28²; 30³; 38²; 45²;
 46; 48; 52; 53; 57; 98, 2; 3; 8;
 99, 5; 6; 100, 1; 3; 7; 101, 2; 12;
 13²; 14³; 15; 103, 1; 6; 104, 1; 2;
 106, 12; 107, 9-11; 12²; 13; 26;
 108, 2; 7; 10; 109, 10; 110, 5²; 6;
 9; 10; 111, 1; 2; X. 1, 7; 2, 5; 3, 4;
 5; 4, 3-6; 6, 2; 5; 6; 10, 2; 4; 8²;
 12²; 13; 12, 5; 8; 13, 4; 14, 2; 15,
 13²; 16, 7; 18, 5; 21, 1; 22, 1; 2; 5;
 13; 23, 6; 25, 1; 26, 3; 27, 3; 5²; 7;
 24; 28, 1; 10; 29, 1; 4; 5; 8; 30, 1;
 5; 10; 31, 3; 8²; 9³; 32, 4; 33, 2; 6;
 9; 34, 2³; 3³; 4; 5; 8; 12; 35, 14;
 37, 3; 39, 1; 2; 10; 11²; 14³; 40, 2;
 6²; 11; 42, 2; 4; 5; 8; 9; 43, 1; 2;
 4; 5⁴; 7³; 8; 9; 44, 6; 46, 2; 5; 7;

48, 1; 5³; 7; 8; 11; 49, 3; 4; 10; 51, 4²;
 6; 7; 54, 2; 55, 6; 56, 7; 59, 3²; 60,
 8; 61, 2-4; 8³; 9²; 11; 14; 16; 20;
 62, 9; 64, 2; 65, 5; 68, 1²; 2; 6; 8²;
 9; 11; 71, 4²; 5; 6; 9⁴; 74, 2; 75, 3;
 4; 7; 76, 2; 7; 77, 1⁴; 2³; 3⁴; 4⁴;
 5⁴; 7; 78, 1⁴-7⁴; 79, 3²; 4; 82, 4;
 7; 85, 3; 4; 25; 34; 86, 1; 5; 6⁴;
 12; 15; 87, 19; 88, 18; 19; 89, 2; 3;
 5; 6⁴; 7²; 8²; 12; 14; 91, 2; 5; 8;
 92, 2; 93, 1; 8; 9; 12²; 13; 94, 10;
 12-14; 95, 1; 3⁴; 6³; 8²; 9³; 10-13; 15;
 96, 1; 2; 4²; 10; 97, 17; 99, 2; 8; 10;
 100, 7²; 102, 10²; 103, 1; 105, 2; 3; 5-8;
 106, 7²; 8; 11; 107, 3; 8⁴; 108, 4; 6;
 10; 109, 3; 5; 110, 5; 111, 7; 9;
 112, 4; 9; 113, 8; 115, 1; 2; 3³; 4²;
 7²; 117, 1³; 2; 4³; 6; 9⁴; 122, 1; 123,
 1; 124, 7; 8; 126, 1²; 127, 4; 8; 129,
 1²; 2⁴; 7²; 130, 7; 131, 2; 3; 132, 4;
 6; 7; 134, 4; 139, 3; 143, 1⁴; 2²; 3;
 6; 144, 1; 2; 146, 1²; 5²; 147, 5²;
 148, 2; 5; 152, 1²; 160, 3; 4; 165, 3;
 168, 2-4; 172, 3; 176, 1; 3; 178, 2;
 3²; 179, 2; 185, 2.

नः I. 161, 8.

नः VI. 51, 12.

नः VII. 58, 5.

नः I. 122, 5; 12.

नः III. 33, 10.

नः I. 1, 9; 2, 9; 3, 6; 10; 4, 2; 3; 5
 6; 5, 3³; 10; 7, 4; 6; 10, 3; 4-6;
 11; 12, 10²; 11; 12; 13, 1; 2; 7; 8;
 14, 11; 15, 3; 8; 10; 16, 4; 5; 17, 1;
 18, 2; 3²; 20, 7; 22, 8; 11; 13²; 15;
 16; 23, 6; 9; 12²; 17; 18; 24, 1; 2;
 11; 25, 2; 12²; 21; 26, 1; 2; 4; 5;
 7-9; 27, 2; 3; 5; 11; 12; 28, 8;
 29, 1-7; 30, 4; 6; 8; 13; 16³; 31,
 8²; 9; 10; 12; 18; 33, 1; 34, 1; 5²;
 6; 7; 12²; 35, 11³; 36, 2; 6; 12; 13;

14^3 ; 15; 38, 6; 39, 7-9; 40, 3; 42,
 1; 2; 6; 7^2 ; 43, 2; 3; 6; 8^2 ; 46, 6;
 7; 15; 47, 7; 48, 1; 10; 13-16; 54,
 1; 11; 57, 4; 58, 8; 62, 2; 12; 13;
 63, 8; 9; 70, 5; 71, 2; 7; 10; 73, 9;
 75, 5; 76, 2; 77, 4; 79, 7-9; 11; 81,
 1; 7-9; 82, 1; 84, 8; 20; 85, 12; 88,
 1; 89, 1^2 ; 2^2 ; 3-5; 6^4 ; 7; 9^3 ; 90, 1;
 4; 5^2 ; 6; 7^2 ; 8^2 ; 9; 91, 1; 4; 6; 8-13;
 15; 17; 23; 92, 15; 17; 93, 11^2 ; 12^2 ; 94,
 1; 12; 16; 95, 11^2 ; 96, 8; 9^2 ; 97, 1-8;
 98, 2; 3; 99, 1; 100, 1-15; 19^2 ; 101,
 8; 10; 11; 102, 3^2 ; 9; 10; 11^2 ; 103,
 8; 104, 2; 5^2 ; 6^2 ; 7; 8^4 ; 9; 105, 13;
 19; 106, 1; 2; 3^2 ; 4; 5^2 ; 6; 7^2 ; 107,
 2^2 ; 3^2 ; 108, 6; 13; 109, 7; 8; 110, 7;
 9^2 ; 111, 2^2 ; 3-5; 112, 24^2 ; 25; 113, 4^2 ;
 16; 19^2 ; 20; 114, 2^2 ; 6; 7^6 ; 8^5 ; 10^2 ;
 11; 115, 6; 118, 2; 10; 120, 3; 4;
 121, 14^2 ; 15; 7^2-9^2 ; 122, 3^3 ; 6; 14;
 123, 3; 13; 124, 1; 127, 11^2 ; 128, 2; 5;
 7; 129, 5^2 ; 8; 9^3 ; 10; 11; 130, 1; 10;
 131, 6; 7; 132, 6; 133, 6; 134, 6;
 135, 1; 3; 5; 137, 1; 3; 138, 4; 139,
 1; 5-7; 140, 12^2 ; 13; 141, 12^2 ; 142, 8;
 10^2 ; 143, 6; 7; 8^2 ; 147, 4; 5; 153, 4; 157,
 2; 3; 4^2 ; 158, 1; 160, 5; 161, 1; 4; 13;
 162, 1; 6; 12; 22^3 ; 164, 26; 165, 3-5;
 166, 6; 167, 1^2 ; 2; 10^2 ; 169, 1; 4; 5;
 170, 2^2 ; 171, 3^2 ; 4; 5; 172, 3; 173, 9;
 12; 13^2 ; 174, 1; 10; 175, 2; 176, 1;
 178, 1; 2^2 ; 5; 181, 6; 185, 2-8; 186,
 1^2 ; 2^2 ; 3; 5; 6^2 ; 7; 8; 187, 3; 7;
 188, 3; 7-9; 189, 2; 4; 5^2 ; 190, 6;
 8; II. 1, 2; 2, 6^2 ; 7; 9; 11; 12; 3, 3;
 6; 8; 6, 5^3 ; 6; 7, 2; 5, 9, 2^2 ; 6; 11,
 14; 21; 15, 10; 16, 7-9; 17, 8^2 ; 9; 18,
 9; 19, 9; 20, 1-3; 9; 23, 1; 6^2 ; 7^2 ;
 9; 10; 12; 24, 1^2 ; 12; 15; 27, 1; 6^2 ;
 7; 10; 14; 28, 3; 7^2 ; 9; 10; 29, 2;
 3; 6; 30, 9; 10; 31, 2; 3; 32, 2^4 ;
 4-6; 33, 1^2 ; 3-5; 13-15; 34, 6; 7; 9;

12; 36, 3; 38, 10; 39, 3; 4^3 ; 5; 6^2 ;
 7^2 ; 41, 9; 11^3 ; 16; 17; 20; 42, 3; 43,
 2^2 ; 3; III. 1, 15; 19^2 ; 22^2 ; 23; 3, 7;
 4, 2; 6; 9; 11; 8, 7; 9; 10, 6; 8; 13,
 1; 4^2 ; 6^2 ; 7; 14, 6; 15, 2; 3; 5; 6^2 ;
 16, 3; 5; 17, 5; 18, 1; 19, 1; 5^2 ; 20,
 1; 2; 21, 1; 2; 23, 2; 24, 2; 5; 25,
 2; 26, 3; 28, 1; 29, 10; 30, 11; 19;
 21; 31, 8; 19; 20^2 ; 32, 14; 33, 8^2 ; 35,
 1; 37, 8; 11; 38, 9; 40, 3; 6; 8; 41,
 1; 2; 4; 42, 7; 43, 2; 3; 44, 1; 45,
 5; 47, 2; 3; 51, 8; 52, 1; 3^2 ; 4; 6;
 53, 13; 14^2 ; 17; 18^2 ; 19; 21^2 ; 54, 3;
 9; 12; 15-17; 18^3 ; 19^2 ; 20^3 ; 22; 55,
 2; 9; 21; 56, 6; 60, 6; 62, 4; 9; 10;
 16; IV. 1, 4; 5^3 ; 10; 2, 2; 11; 16;
 20; 3, 4; 5; 14; 4, 3; 4; 11; 12; 5,
 12^3 ; 13; 10, 3^2 ; 8^2 ; 11, 2; 12, 6; 14,
 1; 15, 1; 16, 1; 2; 8; 17; 20^2 ; 17, 17;
 20; 20, 1^2 ; 2^2 ; 3; 4; 10^2 ; 21, 1; 3;
 6; 10; 22, 1^2 ; 23, 7; 24, 1; 29, 1; 3;
 31, 1; 3; 4; 32, 5; 7; 16^2 ; 20; 21;
 33, 3; 8; 34, 1; 5; 36, 8; 9^3 ; 37, 1;
 7; 8; 39, 5; 6^2 ; 41, 4; 5; 6; 11; 42,
 1; 10; 43, 4; 44, 5; 6; 46, 2; 47, 3;
 49, 3; 50, 2; 11; 53, 1; 5; 6; 7^2 ; 54,
 1^2 ; 3; 6; 55, 1; 3; 4; 5^2 ; 10^2 ; 56, 4;
 57, 1-3; 6^2 ; 7; 8; 58, 10; V. 1, 8;
 2, 5; 3, 7^2 ; 9; 12; 4, 2; 4; 5; 8; 9;
 5, 4; 5; 7; 9; 6, 8; 9; 8, 4; 9, 7^2 ;
 10, 1; 2; 6; 7^2 ; 11, 4; 12, 3; 13, 3;
 5; 14, 1; 16, 5; 17, 5; 19, 5; 20, 1;
 22, 4; 23, 4; 24, 1; 3^2 ; 25, 1; 3^2 ;
 4; 9; 30, 3; 31, 2; 11; 33, 2; 6;
 7; 35, 2; 8; 36, 5; 38, 1; 4; 39,
 1; 41, 1; 6; 9^2 ; 11; 12; 15; 16; 18;
 19; 20; 42, 3-5; 9; 13; 16; 18; 43,
 1-3; 6; 11^2 ; 46, 4^3 ; 5^2 ; 6; 7^3 ; 49, 4;
 50, 3; 51, 11^2 ; 12; 13^2 ; 14^2 ; 54, 6;
 55, 9; 10; 57, 7^2 ; 8; 59, 6; 8; 60, 1;
 6; 61, 16; 62, 9; 63, 5; 64, 5; 6^3 ;
 65, 1; 6; 68, 3; 70, 3; 71, 1; 3; 72,

3; 75, 3; 79, 1²; 3; 6; 8; 80, 5; 82,
 4; 5; 83, 5; 6²; 87, 6; 8; 9; VI. 2,
 7; 11; 4, 1; 2; 4; 7; 8; 5, 4; 8, 7;
 9, 7; 10, 1; 5; 11, 1; 2; 6; 12, 6; 13,
 2; 6; 14, 6; 15, 6; 9; 12; 15; 19²;
 16, 2; 12; 28; 30³; 31²; 32; 44; 17,
 14²; 18, 5; 19, 6; 7; 8; 20, 1; 21, 9;
 12²; 22, 2; 4; 7; 10; 11; 23, 5; 9;
 24, 5; 9; 25, 1²; 7; 9; 26, 1²; 33, 1;
 4; 5²; 36, 5; 37, 2; 38, 1; 39, 1; 40,
 3-5; 44, 11; 18²; 45, 1; 4; 14; 17;
 21; 24; 33; 46, 2; 3; 5; 6; 10; 47,
 7³; 8; 9²; 11; 28; 30; 31; 48, 7; 9²;
 10; 15; 19; 49, 8; 14; 15; 50, 3; 4;
 8; 9; 11; 12²; 13; 14; 51, 5; 6²; 10;
 11²; 14; 15; 52, 2; 3²; 6; 9²; 11;
 12; 16; 17; 53, 2; 4; 10; 54, 5²; 10;
 55, 1; 5; 56, 4; 5; 59, 7; 9; 60, 12;
 14; 61, 4; 6; 7; 9; 10; 14³; 63, 8;
 64, 4; 65, 1; 6²; 67, 2; 68, 7; 8; 69,
 1; 5; 70, 5; 6; 71, 3²; 73, 1; 74, 1-3;
 4³; 75, 10³; 12³; 17; 19; VII. 1, 3;
 5; 8; 12; 13; 18; 19⁴; 20; 22; 24;
 25; 2, 1; 6; 7; 3, 7; 8; 10; 4, 4; 8;
 5, 9²; 7, 1; 8, 3; 9, 2; 3; 10, 4; 11,
 3; 12, 2²; 14, 3; 15, 1; 3; 4; 6; 11;
 13-15; 16, 5; 6; 8; 9; 17, 5; 7; 18,
 1; 4; 19, 7; 11; 20, 1; 7; 9; 10; 21,
 1; 5²; 23, 4; 24, 1; 3-6; 25, 2²; 26,
 1; 5; 27, 1; 4²; 5; 28, 1; 4²; 5; 29,
 2; 4; 30, 1; 31, 3-5; 32, 1; 5; 19;
 25; 26²; 27; 34, 14; 15; 17; 18;
 20; 21; 22²; 23³; 25²; 35, 1³; 2⁵; 3⁵;
 4⁴; 5⁴; 6³; 7⁵; 8⁴; 9⁵; 10⁴; 11³; 12⁴;
 13⁴; 14; 15³; 36, 7³; 8; 37, 2; 5; 6³;
 8³; 38, 3; 5-8; 39, 1; 3; 7²; 40, 2;
 4; 6; 41, 3²; 5; 6; 7²; 42, 5²; 6; 43,
 3; 5²; 44, 5²; 45, 3²; 4; 46, 1; 2²; 3²;
 4³; 47, 4²; 48, 4³; 50, 1; 51, 2; 3; 52,
 3; 53, 2; 3; 54, 1³; 2³; 3²; 55, 1; 6;
 56, 9; 16; 17; 21; 22; 25²; 57, 5²;
 6; 7²; 58, 3²; 5; 6; 59, 6²; 8; 60, 7;

10; 12²; 62, 2²; 3³; 4; 5³; 6³; 64, 1;
 2; 3²; 65, 2; 4; 66, 1; 3; 5; 67, 5;
 6²; 10; 68, 1; 2; 9; 69, 5; 70, 1; 7;
 71, 2; 4; 6; 72, 2²; 5; 73, 4²; 5; 74,
 3; 75, 2; 8³; 76, 6; 7; 77, 4; 5²;
 79, 5; 82, 1; 83, 2; 5; 84, 2²; 3¹; 85,
 1; 86, 5; 8²; 89, 5; 90, 6; 92, 1; 3;
 93, 4; 6; 8; 94, 3²; 8; 96, 2; 5; 97,
 2²; 4²; 5; 100, 2; 102, 1; 13; 103, 10;
 104, 7; 10; 11; 23²; VIII. 1, 9; 21;
 2, 15; 3, 1²; 2²; 11; 12; 18; 4, 3;
 15; 16²; 5, 4; 7; 9; 10; 20; 21; 32;
 36; 6, 23; 25; 36; 7, 11; 13; 27;
 32; 8, 1; 4; 7; 9; 13³; 17²; 20; 9,
 11²; 10, 3; 12, 6; 33; 13, 3; 5²; 13;
 16; 18; 22; 25; 15, 13; 16, 11; 12²;
 17, 2; 4; 18, 6-10; 12; 13; 17; 18;
 21; 22; 19, 4; 19; 27; 20, 2; 8;
 10; 18; 22-24; 26²; 21, 2; 6; 8; 9;
 10; 12; 22, 7; 10; 14; 17; 23, 10;
 12²; 27; 29; 24, 7; 11²; 26; 25, 10;
 11; 14; 26, 7; 20; 25; 27, 2-6; 9;
 10; 14²; 28, 3; 30, 3³; 31, 13; 32,
 7-9; 12; 34, 6²; 7; 12; 14; 15; 35,
 4; 10; 39, 1; 10; 40, 1; 2; 9; 42, 2²;
 43, 22; 44, 2; 5; 11; 14; 19; 22;
 30; 45, 8; 15; 18; 19; 33; 34; 46,
 9-11; 13; 25; 47, 5; 8; 9; 11; 48,
 4²; 6; 7; 8²; 9²; 12; 14²; 15²; 49, 4;
 5; 7; 50, 5; 51, 5; 52, 5²; 53, 3; 54,
 3³; 5; 6; 59, 7; 60, 8-10; 11²; 12;
 14; 18; 20; 61, 1; 13²; 15³; 16; 17²;
 65, 5; 66, 8; 14²; 67, 2; 5; 6; 8²;
 9; 11; 12; 14; 15; 20; 68, 12³; 70,
 9; 10; 15; 71, 3; 6; 7; 9; 10; 13;
 15; 73, 14; 75, 2; 8; 9; 11²; 12;
 13; 78, 1-3; 79, 7²; 8²; 80, 1-6; 9;
 81, 4; 6²; 83, 2-4; 7; 84, 6; 86, 1;
 90, 1; 6; 91, 4; 6; 92, 3; 9²; 10;
 15; 19; 26; 27; 31; 93, 3; 10;
 18; 19; 21; 28; 29²; 30-34; 95,
 8; 9; 96, 8; 20; 97, 6; 7⁵; 13; 98,

4; 10-12; 100, 11; 101, 4²; 9; 10; 102, 2; 8; 9; 103, 1; 9; 12; IX. 1, 5; 4, 1; 5; 10; 5, 8; 8, 2; 7; 8; 9, 7; 10, 8; 11, 3; 9²; 13, 4; 5; 19, 1; 20, 3; 23, 3; 29, 5; 30, 3; 32, 1; 35, 1²; 2; 3; 36, 3²; 40, 3; 5; 6; 41, 6; 42, 6; 43, 2; 44, 1; 4-6; 45, 2; 3; 49, 1; 2; 4; 52, 1; 5; 54, 4; 55, 1; 3; 57, 4; 61, 3; 5, 6; 9; 12; 14; 15; 23; 26; 28; 30; 62, 21; 24; 64, 3; 12; 18²; 65, 13; 17; 18; 21; 24; 66, 13; 19; 30; 67, 6; 10²; 22²; 23; 24²; 26; 68, 10; 69, 7; 8; 70, 9; 10; 72, 8; 9²; 76, 3; 77, 3; 4; 78, 4; 5; 79, 1³; 2; 81, 3²; 4; 84, 1; 85, 2; 4; 8; 86, 18²; 38; 48; 88, 7; 91, 6²; 93, 4; 5; 96, 3²; 11²; 14; 97, 4; 15-17; 21; 25; 28; 36; 39; 44²; 48; 50; 51²; 53; 98, 1; 100, 5; 104, 5; 6; 105, 4; 5; 106, 7; 9; 107, 6; 108, 14; 109, 9; 110, 1; 7; 112, 1; 114, 3; 4³; X. 3, 7; 4, 1; 7²; 5, 7; 7, 1²; 7⁴; 9, 1-3; 4²; 10, 4; 11, 2²; 8; 9²; 12, 2; 4; 5; 8; 13, 2; 14, 2²; 6; 14; 15, 1; 4; 6; 8; 17, 10; 18, 1; 3; 19, 6; 7; 21, 4; 22, 6-9; 15; 23, 7; 24, 2; 3; 6; 25, 1; 3; 4; 6; 7²; 8²; 9; 26, 3; 9; 28, 5; 12; 29, 4; 30, 11; 31, 1; 5; 33, 3²; 34, 14²; 35, 2-7; 10-13; 36, 2²; 3; 14²; 37, 5; 6²; 9; 10²; 12; 38, 1-3; 39, 2²; 42, 3; 11²; 47, 8; 52, 4; 53, 3²; 57, 1; 5; 59, 2; 4²; 5²-7²; 61, 14; 18; 21; 27; 63, 1; 6-8; 11; 12; 15²; 16; 64, 1; 6; 9; 10²; 13²; 65, 3; 66, 3⁴; 5; 7; 10; 12; 67, 1; 68, 12; 69, 4; 12; 70, 11; 74, 3; 76, 1; 4; 6; 77, 8; 78, 8; 81, 1; 7; 82, 3; 83, 2; 3; 84, 2; 6; 85, 23²; 37; 43; 86, 8; 87, 20; 21; 89, 15; 91, 13; 92, 12; 13; 93, 1³; 5-7; 9²; 97, 15; 98, 4; 9; 10; 12²; 99, 1; 8; 100, 1²; 3-5; 7; 9; 101, 3; 102, 1; 105, 8; 106, 9; 11; 107, 7;

108, 2; 3; 110, 2; 8; 112, 10; 113, 10; 115, 5; 121, 9; 124, 1²; 126, 3³; 6; 127, 4; 6; 128, 4-6; 8³; 9; 130, 6; 132, 7; 133, 3²; 4-7; 135, 1; 5; 139, 5²; 141, 1⁴; 2³; 4; 6²; 142, 2; 143, 4; 147, 5; 148, 1; 149, 4; 150, 1²; 3; 5; 151, 5; 152, 2; 4; 156, 1; 2; 157, 2; 158, 1²; 2; 3³; 4; 164, 4; 5; 165, 1; 2³; 3²; 167, 1; 2; 169, 4; 174, 2²; 176, 2; 182, 2²; 186, 1²; 2³; 3; 187, 1-5; 188, 3; 191, 1.

नक्षत्र VII. 71, 1.

नक्षत्र I. 27, 8; 48, 6; 52, 13; 69, 4; 84, 6³; 155, 5; 165, 9; II. 24, 7; 27, 13; 38, 7; III. 38, 8; 39, 4; 49, 2; IV. 17, 19; 30, 1²; 23; 42, 6; V. 85, 6; VI. 7, 5; 25, 5; 27, 3; 30, 2; 44, 10; 67, 10; VII. 32, 5; 10; 16; 56, 2; VIII. 20, 12; 21, 14; 24, 15; 17; 28, 4; 31, 17; 32, 15²; 33, 8; 45, 21; 59, 2; 61, 6; 68, 8; 70, 3; 84, 9; 88, 3; 6; X. 10, 5; 22, 5; 31, 11; 39, 1²; 111, 7; 132, 3; 134, 7².

नक्षत्र VIII. 78, 4; 5.

नक्षत्र IX. 104, 18.

नक्षत्र I. 24, 10²; 12; 34, 2; 90, 7; 98, 2; 116, 20; 127, 5; 139, 5; 144, 4; IV. 30, 3; V. 7, 4; 76, 3; VI. 3, 6; VII. 15, 15; 71, 1; 2; 104, 11; 17; VIII. 7, 6; 18, 6; 25, 11; 27, 2; 61, 17; 64, 6; 96, 1; IX. 97, 9; 107, 20; X. 34, 10; 88, 6; 93, 5; 95, 4.

नक्षत्र X. IV. 11, 1.

नक्षत्र I. 73, 7; VII. 42, 5.

नक्षत्र II. 2, 2.

नक्षत्र III. I. 13, 7; 96, 5; 113, 3; 142, 7; IX. 5, 6.

नक्षत्र IV. I. 121, 3; 173, 3; VI. 63, 6; VII. 39, 6.

नक्षत्र V. I. 33, 14; X. 74, 2.

नक्षत्रः VI. 49, 3.
 नक्षत्रि II. 20, 2; X. 3, 5.
 नक्षत्रि I. 95, 10; IV. 43, 5.
 नक्षत्रे VI. 22, 5.
 नक्षत्रस्य VI. 22, 2.
 नक्षत्रः VI. 67, 6.
 नक्षत्रं VII. 81, 2; 86, 1; X. 88, 13; 111, 7; 156, 4.
 नक्षत्रस्य वसां X. 22, 10.
 नक्षत्रा I. 50, 2.
 नक्षत्राणां X. 85, 2.
 नक्षत्रेभिः X. 68, 11.
 नक्षत्रेः III. 54, 19.
 नक्षत्रः I. 180, 2.
 नक्षत्रं VII. 23, 4.
 नक्षत्रं VIII. 54, 1.
 नक्षत्रं X. 88, 17.
 नक्षत्रं VII. 42, 1; 52, 3; VIII. 92, 27; 103, 1.
 नक्षत्रः VI. 49, 11; 63, 3.
 नक्षत्रि I. 166, 2; VI. 34, 3.
 नक्षत्रे I. 66, 5; VI. 45, 28; VII. 37, 7; 58, 1; VIII. 54, 2.
 नक्षत्राणः X. 68, 2.
 नक्षत्राणां VII. 31, 8.
 नक्षत्राणां VII. 93, 3.
 नक्षत्रे I. 30, 20.
 नक्षत्रं VIII. 54, 7.
 नक्षत्राणि VIII. 60, 10.
 नक्षत्रं V. 24, 2.
 नक्षत्रं VII. 15, 7.
 नक्षत्रं X. 28, 10.
 नक्षत्रः X. 163, 5.
 नक्षत्रं I. 162, 9.
 नक्षत्रः X. 61, 9.
 नक्षत्रां X. 33, 2.
 नक्षत्रं IV. 25, 7; VIII. 79, 2.
 नक्षत्राः VIII. 2, 12.

नक्षत्रं VII. 104, 23.
 नक्षत्रः X. 60, 6.
 नक्षत्रं VIII. 21, 14.
 नक्षत्रस्य VI. 18, 2.
 नक्षत्रं I. 32, 8; VIII. 69, 2.
 नक्षत्रं VII. 7, 2; IX. 97, 13.
 नक्षत्रं I. 166, 5.
 नक्षत्रः X. 105, 4.
 नक्षत्रं I. 179, 4; II. 34, 3; X. 11, 2.
 नक्षत्रं I. 135, 9.
 नक्षत्रं II. 41, 16.
 नक्षत्रं II. 15, 3; 19, 2; III. 33, 6; 12; V. 52, 7; 74, 2; VI. 17, 12; 30, 3; 72, 3; VII. 34, 10; 11; 16; 87, 1; 95, 2; 96, 1; VIII. 6, 28; 26, 18; 31, 10; 96, 11; X. 139, 6.
 नक्षत्रं V. 41, 19.
 नक्षत्रं I. 52, 2; VIII. 12, 26.
 नक्षत्रं VII. 50, 3; VIII. 2, 2; 33, 12; IX. 53, 4; 63, 17; 68, 6; 76, 1; 88, 5; 107, 13.
 नक्षत्रः I. 54, 1; 70, 55, 2; 62, 6; 102, 2; 130, 5; 158, 5; 181, 6; II. 35, 3; III. 33, 4; IV. 16, 21; 55, 6; V. 42, 12; 45, 2; 46, 6; 47, 5; 55, 7; VII. 50, 4; 60, 7; VIII. 96, 14; IX. 9, 4; 86, 8; 92, 4; X. 28, 4; 64, 8; 95, 7.
 नक्षत्रं I. 131, 5.
 नक्षत्रं II. 39, 5.
 नक्षत्रः V. 15, 2.
 नक्षत्रं VIII. 51, 8.
 नक्षत्रं IX. 93, 1; X. 95, 4.
 नक्षत्रः I. 174, 8; II. 19, 7.
 नक्षत्रं IX. 112, 3.
 नक्षत्रं X. 85, 46.
 नक्षत्रं I. 48, 8; II. 33, 12; IV. 25, 2.
 नक्षत्रं IX. 67, 30; X. 17, 1.
 नक्षत्रं X. 54, 2; 84, 3.

नंत्वादि II. 24, 2.
 नंदंति X. 71, 10.
 नक्षत्रं VIII. 43, 8.
 नपात् I. 143, 1; II. 31, 6; 35, 1; 2; 7;
 9; 10; 13; VI. 50, 13; 52, 14; VII.
 35, 13; 47, 2; X. 8, 5; 33, 7; 92, 13.
 नपात् I. 42, 1; 58, 8; II. 6, 2; IV. 32,
 22; V. 17, 5; VI. 16, 25; 55, 1; VIII.
 17, 13; 71, 3; 79, 84, 4; X. 20, 10;
 30, 4; 115, 8; 140, 3; 149, 2.
 नपातः III. 60, 3; VI. 50, 15; VIII. 65, 12.
 नपातः I. 161, 14; IV. 34, 6; 35, 1; 8;
 37, 4.
 नपातं I. 22, 6; 37, 11; 122, 4; 186, 5; II.
 35, 3; III. 9, 1; 27, 12; V. 32, 4; 41,
 10; VI. 20, 11; 48, 2; VII. 16, 1; 17,
 6; 34, 15; VIII. 10, 4; 44, 13; 60, 2;
 X. 10, 1; 15, 3; 30, 3.
 नपाता I. 182, 1; 184, 1; VIII. 25, 5; X.
 61, 4.
 नपाता I. 117, 12; III. 38, 5; IV. 44, 2.
 नप्रीः IX. 69, 3.
 नप्रीभिः IX. 14, 5.
 नपुः II. 35, 11; VII. 18, 22.
 नपुऽभिः X. 85, 42.
 नप्यः I. 50, 9.
 नप्यं III. 31, 1.
 नप्या VIII. 2, 42.
 नप्योः IX. 9, 1.
 नप्या VI. 13, 3; X. 30, 14.
 नप्ये II. 35, 14; V. 7, 1; VIII. 102, 7.
 नभः I. 71, 10; 174, 8; III. 12, 1; V. 41,
 12; 83, 3; VII. 97, 6; VIII. 9, 8; 96,
 14; IX. 71, 1; 74, 4; 83, 5; 97, 21.
 नभऽजाः X. 123, 2.
 नभऽजां X. 30, 9.
 नभऽशुवः I. 122, 11.
 नभऽभिः II. 4, 6.
 नभऽवित् X. 46, 1.

नभनूत् V. 59, 7.
 नभेतां VIII. 39, 1; X. 133, 1.
 नभन्यः I. 149, 3.
 नभन्यं I. 173, 1.
 नभन्यस्य VII. 42, 1.
 नभन्यः IV. 19, 7.
 नभेसः I. 167, 5.
 नभेसा IX. 71, 3; 86, 14.
 नभस्मयं IX. 69, 5.
 नभेस्ततीः VIII. 25, 6.
 नभाकऽवत् VIII. 40, 4; 5.
 नभ्याऽइव II. 39, 4.
 नभ्यानि I. 164, 48.
 नभ I. 129, 5; X. 142, 6.
 नमऽवृत्तिऽभिः VIII. 4, 6.
 नमः I. 1, 7; 27, 13⁴; 51, 15; 62, 2; 65,
 1²; 71, 6; 114, 11; 136, 1; 6; II. 21,
 2; 28, 8; 36, 6; III. 33, 8; 51, 4; 54,
 3; IV. 21, 5; 23, 4; 44, 3; V. 47, 7;
 49, 5; 73, 10; VI. 51, 8⁵; 75, 15; VII.
 36, 5; 94, 4; VIII. 72, 15; 75, 10; 84,
 5; IX. 67, 29; X. 4, 7; 14, 15; 15, 2;
 34, 8; 37, 1; 60, 1; 68, 12; 85, 17;
 92, 4; 115, 9²; 165, 4.
 नमऽवृत्तिः I. 189, 1; III. 14, 2; V. 43, 9.
 नमऽभिः I. 24, 14; 27, 1; 77, 2; 153, 1;
 II. 3, 5; 33, 4; 8; 38, 9; III. 4, 3;
 25, 3; IV. 42, 9; 58, 2; V. 1, 7; 28,
 1; 41, 2; 8; 42, 11; 60, 1; VI. 1, 9;
 10; 50, 1; 51, 9; 60, 3; VII. 7, 1; 8,
 1; 33, 13; 34, 14; 42, 3; 43, 1; 53, 1;
 61, 6; 63, 5; 84, 1; 95, 5; VIII. 19,
 13; 22, 3; 13; 62, 5; 96, 6; IX. 16,
 5; 96, 2; X. 6, 5; 13, 1; 46, 2; 4.
 नमऽवृत्ते VIII. 35, 23.
 नमऽवृत्तिः X. 131, 2.
 नमऽवृथं III. 43, 3.
 नमऽवृथा III. 62, 17.
 नमऽवृथासः VII. 21, 9.
 नमऽवृथेः VIII. 13, 9.

नमते VI. 24, 8.

नमस्त्वं III. 33, 9; VII. 56, 17.

नमस्तं V. 32, 10; VII. 31, 9; 41, 6; VIII. 6, 4; X. 30, 6.

नमस्तां V. 36, 6; VI. 50, 4; X. 42, 6; 51, 9; 128, 1.

नमति VII. 56, 19; VIII. 97, 12.

नमते IV. 50, 8; X. 34, 8.

नमयन् IX. 97, 15.

नमयिष्यावः VIII. 20, 1.

नमसः I. 171, 2; 190, 3; VIII. 23, 9.

नमसा I. 57, 3; 62, 11; 63, 9; 84, 12; 114, 2; 5; 128, 2; 152, 7; 158, 2; 171, 1; 185, 7; 186, 4; II. 23, 13; 30, 11; 34, 14; 35, 12; III. 1, 2; 2, 14; 3, 8; 14, 5; 31, 5; 19; 32, 7; 59, 5; 61, 5; IV. 5, 11; 7, 7; 19, 6; 34, 6; 50, 6; V. 1, 12; 4, 9; 8, 4; 12, 6; 40, 8; 41, 16; 43, 2; 6; 14; 49, 3; 83, 1; VI. 1, 4; 6; 11, 4; 5; 15, 8; 16, 46; 51, 8; 52, 17; 67, 2; 3; 69, 6; VII. 2, 4; 12, 1; 16, 1; 44, 2; 83, 8; 86, 4; 91, 1; 93, 7; 97, 3; VIII. 19, 5; 21, 6; 23, 22; 26; 43, 12; 46, 17; 49, 6; 71, 10; 72, 10; 96, 12; IX. 11, 6; 89, 5; X. 31, 2; 47, 6; 61, 26; 63, 5; 69, 12; 70, 2; 79, 2; 85, 21; 22; 92, 9.

नमसि IV. 21, 5.

नमसे VIII. 25, 7.

नमस्य I. 44, 6; II. 33, 8; V. 52, 13; VIII. 42, 2.

नमस्य IX. 114, 2.

नमस्यः II. 1, 3; 10; III. 5, 2; 27, 13; 59, 4; VII. 38, 3.

नमस्यते III. 2, 8.

नमस्यता I. 84, 5; III. 62, 5.

नमस्यन् I. 33, 2.

नमस्यन्ते I. 115, 3; 127, 7; IV. 6, 11.

नमस्यन्ति I. 36, 19; III. 62, 12.

नमस्यन्तीः III. 57, 3; IX. 95, 3.

नमस्यन्निति नमस्यन् I. 72, 5.

नमस्यं I. 72, 5.

नमस्याः X. 104, 7.

नमस्यानि X. 63, 2.

नमस्यामः III. 17, 4.

नमस्युः VIII. 27, 11.

नमस्युःभिः I. 55, 4.

नमस्येभिः VI. 68, 3.

नमस्यैः VII. 95, 4.

नमस्त VIII. 75, 5.

नमस्तत् I. 185, 3.

नमस्ततः I. 164, 8.

नमस्तता V. 62, 5.

नमस्तान् I. 171, 2; IV. 41, 1; VI. 63, 1; VII. 66, 1; 85, 4; X. 61, 25.

नमस्तिनः I. 36, 7; VII. 14, 1; 36, 5; VIII. 13, 10; 75, 14; X. 48, 6.

नमस्तिनं I. 166, 2.

नमी X. 48, 9.

नमी VI. 20, 6.

नमुचि I. 53, 7; 11, 14, 5; VII. 19, 5; X. 73, 7.

नमुचेः V. 36, 7; 8; VI. 20, 6; VIII. 14, 13.

नमुचो X. 131, 4.

नमे III. 39, 6.

नमे I. 139, 9²; VI. 51, 9; VII. 32, 20.

नमेते इति II. 12, 13.

नमते I. 140, 6.

नमनाने इति X. 82, 1.

नमनीति V. 83, 5.

नम्या I. 53, 7.

नृचं X. 49, 5.

नय I. 189, 1.

नय I. 42, 7; 8; VI. 15, 16; 47, 7; 53, 2; 54, 1; VIII. 44, 8; 71, 6; X. 45, 9; 87, 9; 133, 6.

नयः IV. 30, 19.

नयत् I. 36, 18; III. 9, 5; 31, 6; VI. 4, 6;
VIII. 17, 15.

नयत् X. 34, 4.

नयत् III. 6, 1; IV. 58, 10; V. 55, 10; X.
66, 12; 101, 2.

नयत् II. 39, 5.

नयत् IV. 21, 4.

नयत् I. 155, 3; II. 26, 4; V. 34, 6; VI.
75, 6.

नयत् I. 90, 1; II. 3, 10; IV. 1, 10; X. 85,
26; 182, 1.

नयत् I. 41, 5; VII. 59, 1; VIII. 19, 34; X.
63, 13.

नयत् X. 137, 1.

नयत् V. 65, 6; VI. 72, 2.

नयत् II. 14, 9; X. 165, 5.

नयत् I. 79, 3; IX. 86, 32.

नयत् I. 148, 3.

नयत् X. 46, 5.

नयत् I. 41, 3; 162, 2; 4; VI. 51, 10; X.
126, 1.

नयत् I. 64, 6; 83, 2; 95, 2; 126, 4; 146,
4; III. 8, 4; 53, 23²; 24; IV. 1, 9;
VII. 60, 6; 7; IX. 87, 1; X. 114, 7.

नयत् VII. 77, 3; X. 56, 2.

नयत् VI. 65, 2.

नयत् X. 85, 31.

नयत् I. 40, 3; VII. 64, 3.

नयत् I. 173, 3; 9.

नयत् I. 129, 1; VI. 45, 6.

नयत् II. 23, 4; X. 75, 4.

नयत् X. 84, 3.

नयत् III. 35, 3.

नयत् X. 161, 3.

नयत् VIII. 47, 17.

नयत् X. 126, 3.

नयत् I. 8, 6; 39, 3; 62, 3; 63, 6; 64, 4;
10; 67, 2; 70, 5; 73, 4; 83, 4; 85, 8;
100, 8; 104, 2; 115, 2; 121, 2; 124,

12; 127, 6; 154, 5; 166, 13; II. 1, 9;
19, 1; 36, 1; III. 2, 6; 3, 8; 8, 6; 35,
8; 54, 4; 62, 12; IV. 1, 15; 3, 11;
24, 3²; 25, 8; 33, 6; 34, 9; 36, 5; 42,
5; 44, 6; 57, 4; V. 7, 2; 9, 7; 10, 3;
4; 11, 2; 4; 29, 12; 30, 2; 33, 5;
52, 5; 6; 8; 11; 53, 3; 6; 54, 3; 8;
55, 3; 57, 8; 59, 2; 5; 61, 3; VI. 1,
2; 2, 3; 29, 1; 4; 40, 2; 46, 1; 47,
31; 59, 7; 68, 4; 75, 11; VII. 1, 1; 4;
9; 10; 3, 5; 8, 1; 15, 9; 16, 3; 19,
8; 9; 27, 1; 31, 2; 56, 1; 57, 6; 59,
7; 74, 6; 82, 9; 83, 2; 91, 3; 4; 93,
3; 94, 10; 97, 1; 103, 9; VIII. 1, 17;
7, 29; 20, 6; 7; 25, 15; 27, 6; 33, 2;
38, 3; 65, 8; 68, 5; 14; 71, 14; 99, 1;
IX. 17, 7; 72, 2; 74, 4; 80, 4; 101, 3;
X. 20, 8; 29, 5; 40, 10; 50, 3; 63, 17;
76, 6; 7; 80, 5; 84, 1; 107, 3; 147, 2.

नयत् I. 21, 2; 23, 11; 37, 6; 40, 6; 41, 5;
86, 8; 110, 8; 111, 3; 161, 11; 165, 11;
II. 3, 3; 14, 8; 36, 2; III. 16, 2; 29,
5²; 60, 1; IV. 34, 4; 5; V. 53, 15;
54, 10; 59, 3; 61, 1; VI. 49, 11; VII.
18, 25; 33, 4; 48, 1; 59, 4; 66, 13;
VIII. 20, 10; 16; IX. 11, 1; X. 76, 8;
101, 12; 103, 2; 13.

नयत् I. 25, 5; 30, 9; 31, 6; 15; 100, 8;
112, 22; III. 51, 2; VI. 44, 4; VIII.
16, 1; 24, 19; 40, 2; 92, 8; 97, 10;
IX. 97, 49; 52; X. 38, 4.

नयत् I. 3, 2; 117, 18; 151, 9; V. 73, 6;
VI. 62, 1; 63, 5; VII. 69, 6; VIII.
101, 2; X. 143, 3.

नयत् I. 2, 6; 46, 4; 47, 8; 112, 3; 16;
116, 7; 11; 12; 14; 117, 2; 4; 6; 7;
24; 118, 5; 10; 182, 8; 183, 3; 184,
2; II. 39, 8; 41, 3; III. 58, 6; IV.
47, 4; V. 49, 1; 64, 7; 73, 7; 75, 6;
VI. 50, 10; 60, 9; VII. 66, 19; 74, 2;
4; 82, 8; 83, 1; 91, 6; 94, 3; 99, 4;
VIII. 5, 16; 22; 8, 5; 6; 17; 20; 21;

22, 8; 12; 17; 26, 4; 11; 16; 35, 23;
38, 4; 40, 3; 85, 4; 87, 1; 2; 101, 8;
X. 40, 1; 3-5; 41, 2; 143, 3; 4; 6.
नर I. 122, 10; 149, 2; 167, 10; 173, 9;
10; 174, 10; 180, 8; 186, 6; 7; II. 1,
5; 20, 3; 34, 6; VI. 24, 2; 68, 4;
VII. 19, 10; X. 45, 12.
नराशंसः I. 142, 3; II. 3, 2; 38, 10; III.
29, 11; V. 5, 2; X. 70, 2; 92, 11;
182, 2.
नराशंसं I. 13, 3; 18, 9; 106, 4; IX. 86,
42; X. 64, 3.
नराशंसस्य VII. 2, 2.
नरि I. 85, 9; VIII. 96, 19.
नरे I. 62, 1; IV. 25, 4; VI. 42, 1; IX. 98,
10; X. 50, 2.
नरेऽस्यां IV. 33, 8.
नरो I. 117, 3; 180, 4.
नरोयन् I. 51, 3.
नरैः I. 63, 3; 121, 12; IV. 25, 1; 29, 2;
V. 41, 9; VI. 24, 2; VII. 1, 21; 20, 1;
95, 3; IX. 105, 5; 107, 1; X. 29, 1; 7;
50, 2; 61, 5; 95, 10.
नरैश्चपसं VIII. 93, 1.
नरं I. 40, 3; 54, 6; 112, 9; II. 22, 4; VI.
23, 4; 53, 2; 72, 5; VII. 20, 5; 48, 1;
100, 1; X. 74, 5; 147, 1.
नरैस्य I. 180, 2; VII. 25, 1.
नरो I. 72, 1; 166, 5; 185, 9; III. 34, 5;
IV. 16, 16; 19, 10; VII. 45, 1; VIII.
96, 21.
नरोः VI. 29, 2; VII. 7, 6.
नरोधि IV. 16, 6; 36, 8; VII. 21, 4.
नरोच I. 121, 3; IV. 25, 4; VIII. 2, 23.
नरोभिः X. 99, 10.
नरोयु I. 166, 10.
नरोः VIII. 1, 33.
नरं I. 32, 14; 53, 9; 54, 6; 84, 13; 116,
24; II. 14, 4; 19, 6; III. 9, 9; IV.
26, 3; 48, 4; V. 29, 6; VI. 47, 2; VII.

19, 5; 99, 5; VIII. 93, 2; IX. 61, 1;
X. 27, 15; 49, 8; 98, 10; 104, 8.
नरं II. 18, 1; III. 11, 5; IV. 51, 4.
नरंऽनरः X. 85, 19.
नरंऽग्नः IX. 108, 4; X. 62, 6.
नरंऽग्नाः I. 33, 6; V. 45, 7; 11; VI. 6, 3;
22, 2; X. 14, 6; 61, 10; 108, 8.
नरंऽग्नासः V. 29, 12.
नरंऽग्ने IV. 51, 4.
नरंऽग्नेः I. 62, 4; III. 39, 5.
नरंऽज्ञाः IV. 6, 3.
नरंऽज्ञातः V. 15, 3.
नरंऽज्ञातं VII. 93, 1.
नरंऽज्ञातस्य VII. 3, 3.
नरंऽज्ञारः I. 42, 8.
नरंति IV. 48, 4; X. 98, 10.
नरंति I. 32, 14; 53, 9; 54, 6; 80, 8; 121,
13; 130, 7; 155, 6; II. 14, 4; 19, 6;
III. 12, 6; V. 29, 6; VI. 47, 2; VII.
19, 5; 99, 5; VIII. 93, 2; X. 49, 8;
98, 11; 104, 8.
नरंती X. 39, 10.
नरंतीः I. 84, 13; IV. 26, 3; IX. 61, 1.
नरंतीनां I. 191, 13.
नरंत्वा II. 18, 6.
नरंत्त I. 66, 5; 69, 5; V. 45, 8; X. 22, 9.
नरंत्त IV. 3, 11; VI. 7, 2; VII. 42, 1; IX.
88, 2; X. 120, 2; 176, 1.
नरंत्तं VI. 17, 10.
नरंत्ते I. 164, 3; VI. 7, 4; IX. 86, 25; 27;
97, 35; 100, 1; X. 71, 3.
नरंत्तदी I. 164, 41.
नरंत्तभिः X. 39, 10.
नरं I. 20, 6; V. 9, 3; VII. 15, 4; VIII.
24, 23; 69, 15; IX. 21, 6; 86, 36; X.
86, 18; 89, 7; 135, 3; 143, 1.
नरंत्तं V. 27, 3.
नरंत्तानस्य I. 190, 1; II. 34, 10.
नरंत्ता II. 24, 1.

नवऽवाक्यं I. 36, 18; VI. 20, 11; X. 49, 6.

नवस्य VIII. 23, 14.

नवऽस्त्रिं VIII. 76, 12.

नवऽस्तःऽइव IV. 34, 5.

नवा I. 95, 7; 144, 5; VIII. 45, 25.

नवाः V. 6, 8.

नवानां VIII. 5, 37; X. 89, 17.

नवानां I. 191, 13.

नवानि VII. 61, 6.

नवाभिः IV. 31, 13.

नवामहे VIII. 88, 1.

नवायां X. 160, 5.

नवासु I. 95, 10.

नविहो VIII. 2, 17.

नविहं V. 32, 11.

नविह्या I. 82, 2; VIII. 20, 19; 25, 24.

नविहाय V. 27, 3.

नवीनोत् VI. 3, 7.

नवीनोत् VII. 87, 2.

नवीयः II. 19, 8; VI. 18, 15; 21, 1; VII.

26, 1; 35, 14; 36, 2; VIII. 40, 12; IX.

23, 2; X. 59, 1; 61, 11; 69, 3; 179, 3.

नवीयसः I. 131, 6^a.

नवीयसा I. 12, 11; VI. 16, 21; VIII. 39, 6.

नवीयसी VII. 59, 4; VIII. 12, 10; 72, 9;
103, 9.

नवीयसीः IX. 86, 32.

नवीयसी I. 138, 3; VIII. 51, 5; 95, 5; X.
91, 13.

नवीयसे I. 156, 2; IX. 9, 8.

नवीयान् I. 110, 7; III. 36, 3; VI. 44, 7;
X. 27, 19.

नवे IV. 32, 23.

नवेदसः V. 55, 8; X. 31, 3.

नवेदसा I. 34, 1.

नवेदाः I. 79, 1; 165, 13; IV. 23, 4; V. 12, 3.

नवेन I. 31, 8; II. 18, 3; VI. 50, 6.

नवेभिः IV. 20, 5.

नवेः I. 61, 13; 62, 11; 105, 15; 189, 2;

V. 12, 3; VI. 20, 10; VII. 4, 8; 18, 5;

VIII. 3, 13; 11, 10; IX. 94, 3; X. 4, 5.

नवे I. 10, 11; 62, 13; 105, 12; 109, 2;

139, 8; 141, 10; 180, 10; 190, 1; II.

17, 1; III. 31, 19; 53, 16; IV. 16, 21;

VI. 1, 7; 17, 13; VII. 80, 2; 91, 2;

VIII. 16, 1; 24, 26; 67, 18; X. 89, 3.

नवेऽनवे I. 159, 4; X. 96, 11.

नवेसः VI. 62, 4; VIII. 24, 8; 50, 9.

नवेसा II. 31, 5; VI. 6, 1; 48, 11; 62, 5;

VIII. 39, 2.

नवेसि III. 61, 3.

नवेसी I. 60, 3; 139, 1; III. 62, 7; VI. 8,

1; VIII. 74, 7; X. 4, 6.

नवेसी इति III. 5, 7.

नवेसीः I. 124, 9.

नवेसीनां V. 53, 10; 58, 1.

नवेसीभिः IV. 41, 10; VI. 49, 1; VII. 53,
2; VIII. 5, 24.

नवेसी I. 143, 1; V. 42, 13; VI. 8, 5.

नवेसीसु I. 141, 5.

नवेसे II. 31, 7; III. 2, 13; 32, 13; V. 11,

1; VI. 71, 3; VIII. 7, 33; 27, 10; IX.

9, 8; 82, 5; 91, 5.

नवेस्या VI. 22, 7; VIII. 51, 3.

नवा V. 29, 13.

नवांसं I. 27, 4.

नवासि I. 38, 3.

नवाः I. 174, 8; V. 29, 15.

नवाऽनवाः III. 55, 16.

नवे IV. 20, 10.

नवेभिः I. 130, 10; VII. 93, 4.

नवेसु I. 134, 4.

नवी X. 39, 5.

नवात् IV. 23, 4; VI. 2, 5; VIII. 61, 12.

नवात् I. 41, 5; 164, 22; II. 41, 11; VII.

32, 21; VIII. 19, 6; 20, 16; 31, 17;

47, 1; 68, 8; 70, 3.

- नशते I. 165, 9.
 नशते V. 4, 11; VI. 3, 1; 2; VII. 82, 7.
 नशाय II. 14, 8.
 नशन् IX. 79, 1.
 नशन् II. 23, 8; 27, 14; 35, 6.
 नशत I. 123, 11; VII. 1, 22; IX. 79, 1; X.
 115, 4; 133, 3.
 नशति VI. 28, 3; X. 27, 20.
 नशान्हे II. 30, 11; X. 36, 11.
 नशाययः X. 40, 6.
 नशीमहि VIII. 6, 9; X. 36, 3; 57, 2.
 नश्य X. 97, 13.
 नश्यतः I. 120, 12.
 नश्यति I. 170, 1; X. 97, 11.
 नश्यतु VIII. 27, 18.
 नश्यसि X. 146, 1.
 नष्ट I. 23, 13; VI. 54, 10; VIII. 79, 6; X.
 46, 2.
 नष्टश्च I. 116, 23.
 नसते IX. 68, 4; 71, 3; 8.
 नसते IX. 82, 3.
 नसत I. 186, 7; IV. 58, 8; VIII. 72, 14;
 IX. 89, 3.
 नसीमहि II. 16, 8.
 नसोः V. 61, 2.
 नहना X. 67, 3.
 नहि I. 10, 8; 19, 2; 22, 4; 24, 6; 39, 4;
 54, 1; 57, 4; 80, 15; 129, 4; 138, 4;
 164, 11; 17; 167, 9; 179, 2; II. 28, 6;
 IV. 18, 4; 31, 9; 55, 7; V. 31, 2; 40,
 9; VI. 16, 18; 25, 5; 27, 3; VII. 4, 8;
 23, 2; 32, 19; 59, 3; 4; VIII. 3, 13;
 7, 21; 21, 7; 24, 12; 15; 30, 1; 33,
 16; 40, 2; 46, 11; 60, 14; 64, 2; 66,
 13; 71, 2; 80, 1; 81, 3; 102, 19; X.
 27, 18; 71, 6; 86, 11; 95, 13; 107, 3;
 119, 6; 7; 131, 3; 142, 1; 145, 4;
 185, 2.
 नहुःशत X. 49, 8.
 नहुषः I. 122, 8; 10; 11; VII. 6, 5; VIII.
 8, 3; X. 49, 8; 80, 6; 99, 7.
 नहुषस्य I. 31, 11; V. 12, 6.
 नहुषा VI. 26, 7.
 नहुषे VIII. 46, 27.
 नहुषस्य X. 63, 1.
 नहुषाणि IX. 88, 2.
 नहुषेभिः IX. 91, 2.
 नस्यतन X. 53, 7.
 नस्यति X. 60, 8.
 नस्यामि X. 166, 3.
 नाकः X. 121, 5.
 नाकं I. 34, 8; *68, 5; *85, 7; 139, 4; 164,
 50; III. 2, 12; 5, 10; IV. 13, 5; V. 1,
 1; 17, 2; 54, 12; 81, 2; VI. 8, 2; 49,
 12; VII. 58, 1; 86, 1; 99, 2; VIII. 41,
 8; X. 90, 16; 113, 4.
 नाकस्य I. 19, 6; 125, 5; VIII. 103, 2.
 नाके IX. 73, 4; 85, 10-12; X. 123, 6;
 130, 2.
 नाधितः X. 34, 3.
 नाधितासः VII. 33, 5.
 नादे X. 11, 2.
 नाद्यः II. 35, 1.
 नाधनाने I. 181, 7; II. 33, 6; IV. 16, 9; 29,
 4; VIII. 7, 30.
 नाधनानस्य I. 126, 2; 178, 3; II. 12, 6.
 नाधनानाश्च V. 78, 4.
 नाधनानाः I. 109, 3; 110, 5; 118, 10; X.
 73, 11.
 नाधनानान् X. 112, 10.
 नाधनानां X. 183, 2.
 नाधनापाय X. 29, 4; V. 78, 6; X. 117, 5.
 नाधनी इति X. 65, 5.
 नाधितः I. 182, 7.
 नाधिताय I. 118, 8.
 नाधद I. 140, 5; 8; III. 2, 11; IX. 70, 6.
 नाधदं X. 67, 9.
 नाधदति VIII. 20, 5.

नानदति I. 64, 8.

नानदत्तः I. 30, 16; VI. 6, 2.

नाना I. 102, 5; 146, 4; II. 12, 8; 38, 5;
III. 54, 6; 55, 11; V. 73, 4; VI. 14, 3;
VIII. 1, 3; 15, 12; 68, 5; X. 67, 10;
79, 1.

नानाधियः IX. 112, 3.

नानानं IX. 112, 1.

नानाऽर्यं III. 6, 9. •

नानाऽसूयाः IX. 114, 3.

नांछं I. 34, 4.

नांछं I. 145, 4.

नाभः IX. 74, 6.

नाभयः I. 139, 9; IX. 73, 1.

नाभा I. 43, 9; 139, 1; 142, 10; 143, 4;
II. 3, 7; III. 4, 4; 5, 5; 9; 29, 4;
VIII. 12, 32; 13, 29; IX. 10, 8; 12, 4;
72, 7; 79, 4; 82, 3; 86, 8; X. 1, 6;
62, 4; 64, 13.

नाभाकस्य VIII. 41, 2.

नाभानेदिहः X. 61, 18.

नाभिः I. 59, 1; 2; 104, 4; 105, 9; 163, 12;
164, 33-35; IV. 10, 8; 44, 5; 58, 1;
VI. 47, 28; VIII. 101, 15; IX. 74, 4;
X. 10, 4; 46, 3; 61, 18; 19.

नाभिःश्च VIII. 41, 6.

नाभिना VI. 39, 4.

नाभि I. 185, 5; II. 3, 9; 40, 1; 4; III.
17, 4; V. 43, 8; 47, 2; VI. 7, 2; IX.
10, 8; X. 5, 3; 124, 2.

नाभौ X. 13, 3; 82, 6.

नाभ्याः X. 90, 14.

नाभ I. 6, 4; 24, 1; 2; 48, 4; 53, 7; 57,
3; 68, 2; 84, 15; 103, 4; 108, 3; 123,
4; 9; 12; 155, 3; 156, 3; 164, 3; 185,
1; 191, 13; II. 20, 6; 27, 15; 33, 8;
35, 11; 37, 2; III. 5, 6; 20, 3; 26, 7;
38, 4; 54, 7; 16; 17; 56, 4; IV. 1,
16; 39, 4; 58, 1; 2; V. 3, 2; 3; 10;
30, 5; 33, 4; 37, 4; 44, 2; 8; 57, 5;

VI. 44, 8; 48, 21; 66, 1; 5; 75, 8;
VII. 22, 5; 32, 17; 56, 10; 57, 1; 87,
4; 100, 3; 5; 103, 6; VIII. 11, 5; 20,
13; 46, 14; 80, 9; IX. 75, 2; 86, 20;
87, 3; 92, 2; 95, 2; 96, 16; 99, 4;
109, 14; X. 12, 6; 23, 2; 28, 12; 39,
1; 45, 2; 49, 2; 3; 54, 4; 55, 1; 61,
14; 64, 1; 68, 7; 69, 5; 73, 8; 84, 5;
86, 23; 97, 9; 115, 2; 123, 4; 7; 145,
4; 181, 1.

नाभ्याः X. 82, 3.

नाभ्येयं X. 71, 1.

नाभ्यः I. 155, 6; 161, 5; 181, 4; III. 38,
7; V. 43, 10; 52, 10; VII. 57, 6.

नामानि I. 72, 3; 87, 5; 161, 5; III. 37, 3;
V. 5, 10; 44, 4; VII. 56, 14; VIII. 41,
5; IX. 75, 1; X. 5, 2; 63, 2; 74, 6;
169, 2.

नाम्ना VI. 18, 7; X. 77, 8.

नायं VI. 24, 10; 46, 11.

नाराशंखी X. 85, 6.

नाराशंखेन X. 57, 3.

नारि X. 18, 8.

नारिभ्यः I. 43, 6; VIII. 77, 8.

नारिषु X. 86, 11.

नारी I. 28, 3; 73, 3; IV. 16, 10; VII.
20, 5; VIII. 1, 34; X. 86, 10.

नारी इति X. 93, 1.

नारीः I. 92, 3; II. 35, 5; VII. 55, 8; X.
18, 7.

नारी X. 80, 1.

नारीरं II. 13, 8.

नारिणी I. 149, 3.

नार्यस्य VIII. 24, 29.

नार्यं X. 61, 13.

नार्यदाय I. 117, 8.

नार्यीः X. 135, 7.

नापः I. 182, 6; V. 54, 4; VI. 58, 3; IX.
73, 1.

नामः I. 25, 7.
 नाम I. 116, 5; 131, 2; 140, 12; II. 16, 7;
 42, 1; V. 45, 10; VII. 88, 3; VIII. 42, 3;
 75, 9; IX. 89, 2; X. 44, 6; 63, 10;
 101, 2; 105, 9; 116, 9.
 नाम VIII. 25, 11.
 नाम I. 178, 2.
 नाम I. 97, 8.
 नाम I. 46, 7; V. 4, 9; VI. 68, 8; VII. 65,
 3; VIII. 16, 11; 18, 17; IX. 70, 10;
 X. 56, 7.
 नाम I. 97, 7; 99, 1; II. 39, 4; III. 32,
 14; V. 25, 9.
 नाम IX. 45, 5.
 नाम VII. 88, 4; X. 135, 4.
 नाम I. 80, 8.
 नाम I. 33, 11; 121, 13.
 नाम I. 50, 11.
 नाम VIII. 97, 14.
 नाम X. 162, 3.
 नाम I. 3, 3; 46, 5; 116, 4; 180, 9; 184,
 1; 3; III. 54, 16; 58, 7; IV. 37, 8;
 V. 46, 2; 73, 6; 74, 2; 75, 7; VI. 11,
 1; 50, 10; 63, 1; 4; VII. 39, 4; 72, 3;
 73, 2; 74, 5; VIII. 5, 32; 35; 19, 16;
 25, 10; 42, 4; X. 24, 4; 73, 4; 143, 5.
 नाम I. 34, 7; 9-11; 47, 7; 9; 116, 2;
 9-11; 13; 14; 16; 17; 19; 20; 22;
 23; 117, 1; 6; 11; 13; 23; 118, 4; 11;
 182, 4; 183, 3; 5; 184, 5; II. 41, 7;
 IV. 14, 1; 43, 7; 44, 4; VI. 63, 7; 10;
 VII. 67, 3; 71, 4; 6; 72, 1; 2; 5;
 VIII. 5, 23; 9, 6; 9; 15; 22, 5; 26,
 2; 57, 1; 4; 85, 1; 9; 101, 7; X. 39,
 3; 5; 41, 2.
 नाम I. 173, 4; IX. 88, 3.
 नाम I. 20, 3; 116, 1; V. 77, 4.
 नाम IV. 3, 6.
 नाम X. 24, 5; 61, 15.
 नाम I. 182, 8; VIII. 8, 15.

नामा I. 39, 6.
 नाम X. 163, 1.
 नाम V. 73, 3.
 नाम VI. 22, 10.
 नाम VII. 95, 2.
 नाम I. 100, 16; VI. 46, 7; VIII. 6, 24.
 नि I. 5, 1; 8, 2; 17, 6; 22, 8; 17; 25, 10;
 13; 26, 2; 27, 3; 28, 9; 29, 3; 30, 19;
 22; 33, 3; 12; 36, 14; 19; 37, 3; 7;
 43, 7; 44, 11; 45, 7; 47, 10; 50, 12;
 51, 6; 52, 15; 53, 1; 6; 9; 54, 5; 56,
 3; 58, 1; 60, 2; 64, 4; 67, 3; 70, 3;
 72, 1; 10; 73, 4; 76, 2; 4; 80, 3; 6;
 81, 4; 89, 2; 91, 15; 92, 16; 99, 1;
 100, 18; 101, 2; 104, 1; 105, 10; 106,
 7; 112, 24; 113, 17; 114, 4; 5; 117,
 9; 20; 122, 9; 124, 7; 125, 1; 127, 4;
 128, 1; 82; 129, 5; 130, 4; 8; 133, 5;
 140, 2; 141, 5; 143, 1; 5; 145, 5; 146,
 2; 148, 1; 4; 155, 3; 161, 4; 164, 29;
 382; 171, 1; 174, 7; 180, 6; 186, 11;
 191, 1; 3; 44; 7; II. 2, 3; 9, 1; 11,
 82; 10; 18; 20; 13, 6; 14, 7; 17, 6;
 18, 3; 20, 8; 23, 8; 12; 24, 2; 33, 11;
 36, 3; 4; 38, 3; 4; 41, 13; III. 1, 10;
 18; 4, 4; 7; 6, 3; 9, 9; 14, 2; 23,
 4; 27, 10; 29, 4; 14; 30, 9; 16; 19;
 31, 9; 33, 8; 10; 38, 3; 7; 45, 1;
 51, 11; 55, 9; 13; 17; IV. 3, 2; 4, 4;
 6, 2; 11; 7, 5; 9, 3; 4; 16, 9; 10;
 12; 13; 17, 14; 19, 4; 26, 1; 28, 2-4;
 30, 10; 38, 6; 41, 4; 44, 5; 47, 4; 50,
 3; 10; 56, 4; 7; 57, 7; V. 1, 5; 6;
 2, 6; 4, 3; 8, 2; 11, 2; 21, 1; 22, 2;
 28, 2; 29, 10; 32, 4; 8; 10; 35, 5;
 40, 7; 41, 10; 15; 42, 10; 52, 11; 17;
 53, 9; 54, 5; 56, 4; 57, 3; 60, 2; 66,
 4; 72, 1; 3; 75, 5; 80, 6; 83, 8; VI.
 1, 2; 6; 6, 6; 8, 5; 15, 8; 12; 15;
 16, 10; 28; 41; 17, 6; 9; 18, 10; 13;
 28, 2; 29, 6; 30, 3; 34, 4; 45, 8; 23;
 51, 14; 52, 1; 56, 3; 59, 6; 61, 3; 65,

3; 4; 67, 4; 72, 4; VII. 1, 2; 11; 3, 7; 8; 4, 3; 4; 5, 6; 9; 6, 3; 11, 1; 15, 7; 18, 11²; 12; 14; 18; 24; 19, 2; 4; 8²; 20, 4; 21, 1; 2; 25, 2; 26, 3; 27, 4; 30, 3; 32, 1; 37, 3; 6; 38, 3; 5; 40, 6; 55, 2; 7; 56, 19; 59, 7; 68, 5; 69, 5; 6; 70, 3; 4; 71, 5; 73, 2; 74, 2; 82, 8; 92, 3²; 104, 1³; 5; 10; VIII. 2, 26; 4, 5; 5, 3; 6, 14; 16; 7, 2; 5²; 34²; 12, 1; 9; 13, 24; 17, 13; 19, 33; 21, 15; 23, 14; 17; 26; 24, 25; 25, 8; 9²; 11; 27, 12; 32, 3; 33, 8; 35, 22; 39, 2²; 41, 3; 8; 44, 11; 46, 23; 48, 10; 50, 8; 52, 7; 54, 8; 61, 2; 16; 18; 64, 2; 70, 10²; 72, 2; 75, 1; 78, 6; 82, 4; 84, 2; 87, 2; 95, 8; 96, 11; 97, 8; 100, 7; 101, 14; 102, 14; 18; IX. 6, 8; 19, 7⁸; 36, 1; 52, 4; 55, 2; 59, 3; 63, 2; 23; 68, 2; 70, 7; 8; 71, 2; 73, 4; 79, 5; 86, 6; 87, 1; 89, 1; 98, 5; 99, 8; 104, 1; 107, 19; 109, 22; X. 5, 2; 7, 5; 8, 3; 10, 3; 8; 11, 2; 16, 12; 18, 11; 19, 1; 2³; 3²; 5; 6; 8²; 21, 7; 22, 14; 27, 2; 28, 6; 8; 29, 1; 30, 14; 15; 33, 2; 34, 14; 37, 2; 3; 9; 12; 39, 7; 14; 40, 4; 12; 14; 42, 1; 5; 6; 8²; 43, 2; 44, 6; 46, 6; 48, 4; 49, 8; 52, 2; 53, 1; 56, 4; 5; 60, 6; 61, 7; 63, 16; 65, 7; 66, 9; 70, 3; 6; 73, 6; 81, 1; 84, 7; 87, 7; 11; 12; 89, 9; 94, 3; 5; 95, 17; 96, 3; 98, 4; 101, 1; 11; 102, 5; 111, 4; 112, 9; 114, 2; 3; 9; 116, 5; 118, 1; 119, 9; 120, 1; 7; 122, 8; 124, 9; 127, 4; 5⁴; 128, 4; 142, 2; 6; 146, 5; 149, 4; 160, 1; 166, 3; 168, 3; 177, 2.

निःसञ्चयनं VIII. 27, 18.

निःसञ्चयनं X. 19, 4; 142, 7.

निःसञ्चये VII. 18, 9; X. 107, 8.

निःसञ्चये X. 128, 7.

निःसञ्चये VI. 27, 6.

निःसञ्चये X. 161, 2.

निःसञ्चये I. 162, 13.

निःसञ्चये X. 27, 17; 34, 5; 9.

निःसञ्चये I. 116, 1.

निःसञ्चये I. 112, 19.

निःसञ्चये I. 54, 2.

निःसञ्चये VIII. 90, 4.

निःसञ्चये I. 52, 7.

निःसञ्चये X. 108, 7.

निःसञ्चये IV. 18, 5; 20, 6; X. 42, 2.

निःसञ्चये IV. 1, 1²; VIII. 19, 18; 21.

निःसञ्चये I. 9, 10.

निःसञ्चये V. 44, 14.

निःसञ्चये X. 85, 6.

निःसञ्चये X. 74, 2.

निःसञ्चये I. 144, 1.

निःसञ्चये IX. 85, 3; X. 92, 2; 94, 9.

निःसञ्चये VIII. 43, 10.

निः I. 4, 5; 33, 5; 9; 10; 34, 11; 51, 11; 56, 5; 80, 1; 2; 4²; 10; 85, 9; 95, 4; 103, 2; 104, 8; 106, 1-6; 110, 8; 115, 6; 116, 21; 117, 14; 15; 118, 6; 8; 120, 12; 141, 3; 13; 157, 4; 161, 7; 162, 12; 163, 2; 179, 4; II. 11, 9; 23, 18; III. 31, 4; 8; IV. 18, 2²; 19, 1; 9; 27, 1; 36, 4; 58, 4; V. 1, 2; 31, 9²; 32, 3; 55, 10; 87, 4; VI. 16, 13; 35, 5; 47, 30; 62, 6; 66, 4; VII. 1, 4; 3; 9; 50, 3; 56, 21; 68, 7; 71, 5; VIII. 1, 17; 33; 3, 19³; 20⁴; 4, 20; 21, 16; 48, 11; 77, 6; 79, 2; 81, 6; IX. 72, 8; 94, 4; 108, 6; 110, 8; X. 8, 8; 16, 13; 24, 4; 28, 4; 34, 9; 39, 4; 55, 8; 60, 7; 61, 7; 62, 7; 65, 12; 67, 5; 68, 3; 8; 9; 76, 7; 80, 3; 97, 9; 101, 5; 103, 12; 107, 1; 124, 7; 126, 2; 127, 3; 129, 4; 135, 5; 160, 4; 162, 2.

निःसञ्चये III. 30, 10.

निःश्चतस्रत I. 164, 23; III. 60, 2.
 निःश्चतस्रतं I. 120, 7.
 निःश्चमयतं X. 24, 4.
 निःश्चयनं X. 135, 6.
 निःश्चहाः I. 33, 6.
 निःश्चहन् I. 101, 1.
 निःश्चह्युः I. 182, 5.
 निःश्चुतं I. 119, 7.
 निःश्चुतिः I. 38, 6; V. 41, 17; VII. 37, 7;
 X. 10, 11; 36, 2; 59, 1.
 निःश्चुतिं I. 24, 9; 164, 32; VI. 74, 2; X.
 36, 4; 76, 4.
 निःश्चुतीः X. 114, 2.
 निःश्चुतीनां VIII. 24, 24.
 निःश्चुतेः I. 117, 5; VII. 58, 1; 104, 9; X.
 18, 10; 95, 14; 161, 2.
 निःश्चुत्याः X. 165, 1.
 निःश्चुत्ये X. 164, 1.
 निःश्चुयं VII. 104, 14.
 निःश्चुये I. 37, 9; VIII. 45, 30.
 निःश्चुहि X. 124, 6.
 निःश्चुते V. 78, 7; 9.
 निःश्चुत्वाः I. 92, 1.
 निःश्चुतं I. 20, 6.
 निःश्चुतं I. 2, 6; 123, 9; III. 58, 9; 62, 13;
 V. 67, 1; VIII. 80, 7; IX. 13, 1; 15, 1;
 61, 25; 64, 15; 69, 4; 71, 2; 78, 1;
 86, 7; 16; 32; 93, 2; 101, 16; 107,
 22; X. 34, 5; 40, 6; 65, 6; 94, 5.
 निःश्चुतिं X. 165, 1.
 निःश्चुतीः X. 97, 9.
 निःश्चुगन्वान् X. 1, 1.
 निःश्चुतचतुः VIII. 61, 2.
 निःश्चुतचुः X. 31, 7.
 निःश्चुता II. 23, 11.
 निःश्चुतः VIII. 77, 2.
 निःश्चुते VIII. 32, 27.
 निःश्चुत V. 62, 4; IX. 70, 7.

निःश्चिजः VII. 64, 1; X. 27, 24.
 निःश्चिजं I. 25, 13; 113, 14; VIII. 19, 23;
 IX. 14, 5; 68, 1; 71, 2; 82, 2; 86, 26;
 46; 95, 1; 99, 1; 107, 26; 108, 12.
 निःश्चिजा I. 162, 2.
 निःश्चिजानः IX. 69, 5.
 निःश्चिजे IX. 69, 5; 70, 1; 71, 1; X. 49, 7.
 निःश्चिज्योः X. 24, 5.
 निःश्चिदः X. 102, 6.
 निःश्चिजा VIII. 4, 20.
 निःश्चिपितः III. 23, 1; 29, 12.
 निःश्चिपतः X. 184, 3.
 निःश्चियाः X. 124, 5.
 निःश्चिबानः IV. 48, 2.
 निःश्चिजा X. 164, 3.
 निःश्चिमानः I. 127, 3.
 निःश्चिधः I. 169, 2; III. 51, 5; VI. 44, 11.
 निःश्चिधं III. 55, 8.
 निःश्चिधं IV. 24, 1.
 निःश्चिध्वरीः III. 55, 22; VIII. 59, 2.
 निःश्चिजः I. 131, 3.
 निःश्चियाः IX. 110, 9.
 निःश्चिया III. 31, 10.
 निःश्चिपतः I. 182, 7.
 निःश्चिजे VIII. 78, 5.
 निःश्चिजः III. 1, 15; IV. 16, 10; X. 96, 3.
 निःश्चिजभिः X. 92, 9.
 निःश्चिजं VI. 17, 10.
 निःश्चिजाः IX. 97, 37.
 निःश्चिजाः IX. 113, 10.
 निःश्चिजासः X. 25, 5.
 निःश्चिजाः IV. 16, 6; X. 73, 6.
 निःश्चिजिबं X. 109, 7.
 निःश्चिजानः X. 34, 7.
 निःश्चिजः VIII. 2, 2; IX. 109, 10.
 निःश्चि IX. 69, 4.
 निःश्चिदः IV. 45, 5.
 निःश्चि IX. 93, 3.

निःक्रमणं I. 162, 14.
 निःस्वातं I. 117, 5; 12; VIII. 66, 4.
 निःगच्छात् X. 10, 11; 12.
 निःगतात् X. 132, 5.
 निःगुतः IX. 97, 54; X. 128, 6.
 निःगूढं VI. 44, 23.
 निःगूढाः X. 108, 11.
 निःग्रहे VIII. 23, 3. •
 निःशनिग्रहे I. 55, 5.
 निःशोचयः VIII. 50, 8.
 निःशोचयन् VIII. 51, 8.
 निःशङ्कया VIII. 7, 29. •
 निःशायं I. 105, 18; III. 26, 1.
 निःशिक्षात् IV. 38, 4.
 निःशितः II. 12, 13.
 निःशिरा VIII. 25, 9. •
 निःशिराभ्यां I. 136, 1.
 निःशिरासः III. 9, 4.
 निःशुषुयः VIII. 93, 22.
 निःशेताटः VII. 57, 2; X. 61, 27.
 निःशेताटा I. 184, 2.
 निःशेरुः I. 181, 5.
 निःशयं I. 52, 6.
 निःशयिः IX. 53, 2.
 निःशुरः II. 29, 6.
 निःशूर्वेति X. 187, 3.
 निःशूर्वेयः VII. 104, 4.
 निःशूर्वेन् IV. 7, 18.
 निःशूर्वाः II. 30, 5.
 निःशूर्वात् II. 11, 10.
 निःशिक्ष IV. 5, 8.
 निःशयः I. 164, 37.
 निःशयं I. 32, 10; 95, 4; IV. 16, 3; VII. 33, 9.
 निःशया IV. 3, 16; VII. 56, 4.
 निःशयानि VII. 61, 5.
 निःशये IX. 92, 4.

निःशयोः X. 5, 1.
 निःशिक्षाः X. 111, 9.
 निःशिक्षि VI. 4, 5.
 निःशतोदिनः X. 34, 7.
 निःशतोशनं VI. 1, 8; X. 60, 2.
 निःशतोशना VIII. 25, 23.
 निःशतोशनासः VII. 92, 4.
 निःशतोशे IV. 38, 1.
 निःशयश्चरितां I. 140, 12.
 निःशयः I. 66, 1; 3; 140, 7; 141, 2; III. 25, 5; VII. 1, 2; 88, 6; X. 12, 2; 31, 4.
 निःशयं I. 71, 1; 73, 4; 166, 2; 185, 2; III. 15, 2; 53, 24; V. 1, 7; 85, 7; VII. 1, 12; VIII. 4, 18; IX. 92, 3; X. 39, 14.
 निःशया VIII. 31, 5; 75, 6.
 निःशयस्तोदः IX. 12, 7.
 निःशयस्य IV. 41, 10; VII. 4, 7.
 निःशयहोता X. 7, 4. •
 निःशया VII. 1, 17.
 निःशयाः II. 27, 12.
 निःशयात् VIII. 56, 2.
 निःशयासः I. 148, 5; V. 6, 1.
 निःशये I. 148, 3; II. 2, 11; VII. 1, 21.
 निःशयेन IV. 4, 7.
 निःशयः I. 4, 5.
 निःशयः I. 24, 4; 129, 6; II. 34, 15; IV. 4, 15; V. 53, 14; 87, 6; 9; VI. 14, 5; 61, 11; 72, 1; VII. 16, 8; VIII. 78, 6; IX. 29, 5; 61, 30; 70, 10.
 निःशयं X. 18, 13.
 निःशयिरे VIII. 19, 17.
 निःशयुः V. 32, 12.
 निःशयनिदं IX. 79, 5.
 निःशयाटः VIII. 72, 5.
 निःशयानं VI. 32, 2; X. 114, 2; 130, 3.
 निःशयानाः IV. 5, 12.
 निःशयाः VI. 12, 6.
 निःशयिहं V. 2, 7.

निःदिता VIII. 103, 11.
 निःदे II. 23, 14; 34, 10; III. 16, 5; 41, 6;
 VII. 31, 5; 75, 8; 94, 3; VIII. 8, 13.
 निःसृजमान् VI. 52, 3.
 निःसृज् VIII. 48, 14.
 निःसृज्यः I. 183, 4.
 निःसृज्या IX. 83, 4.
 निःसृज्याश्च X. 73, 11.
 निःसृज्यः V. 30, 2.
 निःसृजातोः I. 41, 9.
 निःसृजानं III. 31, 2; 53, 5.
 निःसृजानां I. 163, 5.
 निःसृजान्यं VIII. 72, 18.
 निःसृजापतिः IX. 83, 4.
 निःसृजायि IV. 2, 1; V. 3, 3.
 निःसृजायः VIII. 41, 4.
 निःसृजायतः IV. 2, 12.
 निःसृजिः VII. 67, 7; X. 108, 7; 186, 3.
 निःसृजिभिः X. 179, 2.
 निःसृजि I. 130, 3; II. 24, 6; V. 43, 8; VII. 69, 3.
 निःसृजिमात् X. 59, 2.
 निःसृजिमतं II. 39, 1.
 निःसृजिश्च I. 116, 11.
 निःसृजिषु X. 15, 5.
 निःसृजिन् X. 68, 6; 108, 2; 138, 4.
 निःसृजिनां VIII. 29, 6.
 निःसृजियमानं X. 32, 6.
 निःसृजिषु VIII. 20, 22.
 निःसृजिषुः VII. 3, 1; VIII. 29, 3.
 निःसृजिष्ठः VI. 75, 5.
 निःसृजिने III. 56, 1.
 निःसृजाय X. 68, 2; 109, 2.
 निःसृजि X. 132, 6.
 निःसृजिमात् VI. 52, 2.
 निःसृजिषुः VIII. 68, 19.
 निःसृजिस्तोः I. 189, 6; VII. 25, 2; 34, 12.
 निःसृजिषुः X. 27, 6.

निःसृज्यात् VII. 88, 2; X. 85, 23.
 निःसृजिषु VIII. 103, 4.
 निःसृज्य VII. 28, 3.
 निःसृज्य VI. 18, 13.
 निःसृज्य IV. 5, 2.
 निःसृज्य X. 48, 7.
 निःसृजात् V. 42, 10.
 निःसृजितश्चः VIII. 1, 30.
 निःसृजिता III. 39, 4.
 निःसृजितार्ः V. 2, 6.
 निःसृजि I. 161, 1.
 निःसृजासः V. 2, 6.
 निःसृज्यः I. 116, 8; 24.
 निःसृज्यते X. 162, 5.
 निःसृजातः IV. 55, 3.
 निःसृजाति I. 73, 2; VII. 1, 15.
 निःसृजादाः V. 83, 7.
 निःसृजासि IV. 11, 6.
 निःसृज्यः VIII. 17, 11.
 निःसृज्यं II. 14, 9.
 निःसृज्यैः I. 53, 7.
 निःसृजातिं I. 119, 8; VII. 83, 6.
 निःसृजाच्छः I. 106, 6.
 निःसृजात् II. 30, 7.
 निःसृजाधिवात् II. 16, 7.
 निःसृज्यं I. 102, 5; II. 14, 10.
 निःसृजिता V. 62, 7.
 निःसृजिताश्च III. 30, 4.
 निःसृजितासः III. 8, 7.
 निःसृजिषुः III. 8, 6.
 निःसृजिषुः VI. 23, 1; VIII. 96, 3.
 निःसृजिषां I. 167, 6.
 निःसृजिषुः II. 28, 6; VIII. 73, 2.
 निःसृजिषुः X. 121, 3.
 निःसृजिषु I. 72, 5; II. 38, 8.
 निःसृज्याः II. 38, 2.
 निःसृज्यतः X. 122, 7.

निःशेषनानः VIII. 4, 10.
 निःशेषनानाः II. 34, 13.
 निःशेष I. 30, 2; IV. 33, 7; 47, 2; V. 51, 7;
 VIII. 32, 23; IX. 97, 45.
 निःशेषाश्च I. 57, 2.
 निःशेषे IX. 69, 7.
 निःशेषेनश्च IX. 17, 1.
 निःशेषेः X. 78, 5; 148, 5.
 निःशेषुचः I. 151, 5; 161, 10.
 निःशेषुचिं VIII. 27, 19; X. 151, 5.
 निःशेष्यतां IV. 3, 9.
 निःशेष्यता X. 27, 22.
 निःशेष्यता VIII. 32, 15.
 निःशेष्ययिनिं X. 60, 2.
 निःशेष्यचं X. 30, 10.
 निःशेष्यानि I. 164, 47; X. 19, 4; 142, 5.
 निःशेष्युतः I. 134, 2; 135, 2; 167, 2; 180, 6;
 III. 31, 14; 35, 1; IV. 41, 10; 47, 4;
 V. 52, 11; VI. 35, 3; 36, 3; 47, 14;
 49, 4; VII. 18, 10; 23, 4; 72, 1; 90,
 1; 3; 91, 5; 6; 92, 1; X. 26, 1.
 निःशेष्युतं I. 121, 3.
 निःशेष्युतं I. 138, 3.
 निःशेष्युता I. 135, 1; 7.
 निःशेष्युतां VII. 91, 3.
 निःशेष्युतभिः I. 135, 3; III. 58, 7; IV. 31, 4;
 VI. 22, 11; 45, 21; 62, 11; VII. 92, 3;
 X. 3, 6; 8, 6.
 निःशेष्युतश्च X. 26, 2.
 निःशेष्युतः I. 101, 9; VIII. 101, 10.
 निःशेष्युततः II. 41, 3.
 निःशेष्युतता I. 134, 1; IV. 47, 1.
 निःशेष्युतते I. 135, 1.
 निःशेष्युततः V. 54, 8.
 निःशेष्युततः IV. 47, 3.
 निःशेष्युतान् I. 135, 4; II. 41, 1; 2; III. 49,
 4; IV. 46, 2; 48, 2; VI. 40, 5; 60, 2;
 VII. 39, 2; VIII. 93, 20; IX. 88, 3;
 89, 6.

निःशेष्युताना VII. 91, 5.
 निःशेष्युते इति निःशेष्युते VII. 40, 2.
 निःशेष्युतं X. 70, 10.
 निःशेष्युतिरे VIII. 12, 29.
 निःशेष्युतः I. 112, 18.
 निःशेष्युतः I. 122, 11.
 निःशेष्युतः II. 23, 16.
 निःशेष्युताति I. 61, 13.
 निःशेष्युतानः IX. 14, 4.
 निःशेष्युताति X. 116, 3.
 निःशेष्युतः X. 28, 10.
 निःशेष्युतः I. 32, 11.
 निःशेष्युतः VII. 6, 5.
 निःशेष्युतानः I. 53, 4.
 निःशेष्युतानासः I. 122, 7.
 निःशेष्युतः VIII. 24, 4.
 निःशेष्युते I. 51, 14; VII. 18, 23; 20, 8; 90, 3;
 VIII. 24, 3; 33, 2; 96, 3.
 निःशेष्युतं V. 47, 5.
 निःशेष्युतना IV. 3, 16.
 निःशेष्युतनानि I. 189, 8; IX. 97, 2; X. 113,
 10.
 निःशेष्युतः III. 2, 10; VII. 50, 4; X. 127, 2;
 142, 4.
 निःशेष्युता VIII. 45, 38.
 निःशेष्युतु I. 161, 11.
 निःशेष्युताश्च X. 40, 9.
 निःशेष्युतः VIII. 93, 15.
 निःशेष्युतः X. 19, 6.
 निःशेष्युतः I. 121, 4.
 निःशेष्युतः X. 19, 8.
 निःशेष्युतं III. 9, 2; X. 19, 4; 5.
 निःशेष्युता I. 119, 4.
 निःशेष्युतः II. 36, 6; IV. 18, 7; VI. 67, 10.
 निःशेष्युतः I. 175, 6; 176, 6.
 निःशेष्युता I. 89, 3; 96, 2.
 निःशेष्युतः IV. 18, 9.

निःसिद्धा I. 164, 8.
 निःसिद्धिः IV. 18, 9.
 निःसिद्धिः I. 164, 22.
 निःसिद्धिः X. 51, 4.
 निःसिद्धिः I. 112, 5.
 निःसिद्धिः I. 57, 6; X. 98, 6.
 निःसिद्धिः IV. 53, 6.
 निःसिद्धिः X. 142, 7.
 निःसिद्धिः IV. 19, 9.
 निःसिद्धिः I. 22, 15.
 निःसिद्धिः I. 35, 1.
 निःसिद्धिः VI. 71, 2; VII. 19, 5.
 निःसिद्धिः I. 35, 2; IV. 53, 3; VII. 45, 1.
 निःसिद्धिः IX. 69, 7.
 निःसिद्धिः IV. 24, 8.
 निःसिद्धिः VII. 18, 6.
 निःसिद्धिः I. 171, 4.
 निःसिद्धिः VI. 2, 5; 13, 4; 15, 11.
 निःसिद्धिः VIII. 19, 14.
 निःसिद्धिः VII. 3, 5.
 निःसिद्धिः IV. 2, 7.
 निःसिद्धिः VI. 55, 6.
 निःसिद्धिः III. 30, 15; V. 57, 2.
 निःसिद्धिः X. 103, 3.
 निःसिद्धिः V. 19, 3.
 निःसिद्धिः II. 33, 10; VIII. 47, 15.
 निःसिद्धिः I. 126, 2.
 निःसिद्धिः X. 101, 12.
 निःसिद्धिः VI. 75, 19; X. 133, 5.
 निःसिद्धिः VIII. 1, 13.
 निःसिद्धिः I. 104, 5.
 निःसिद्धिः I. 181, 6; X. 48, 7.
 निःसिद्धिः I. 58, 3; 68, 4; 69, 2; 70, 4; III. 3, 2; 6, 4; VI. 9, 4.
 निःसिद्धिः V. 32, 5; X. 73, 9.
 निःसिद्धिः I. 146, 1.
 निःसिद्धिः X. 73, 2; 80, 6.
 निःसिद्धिः IX. 89, 5; X. 15, 2.

निःसिद्धिः IV. 21, 9.
 निःसिद्धिः X. 82, 4.
 निःसिद्धिः X. 162, 3.
 निःसिद्धिः I. 162, 14; X. 97, 5.
 निःसिद्धिः II. 21, 5; X. 53, 2.
 निःसिद्धिः VI. 27, 1; 2.
 निःसिद्धिः I. 104, 1.
 निःसिद्धिः I. 108, 3; 177, 4; II. 3, 8; 35, 10; III. 21, 1; 35, 6; IV. 4, 12; V. 2, 7; VI. 40, 1; X. 6, 7; 14, 5; 15, 6; 52, 1; 112, 3.
 निःसिद्धिः VIII. 48, 9.
 निःसिद्धिः VII. 15, 2; VIII. 100, 10.
 निःसिद्धिः III. 19, 5.
 निःसिद्धिः VII. 36, 9.
 निःसिद्धिः I. 71, 8; VIII. 72, 11; X. 61, 6.
 निःसिद्धिः V. 83, 6.
 निःसिद्धिः VII. 16, 8.
 निःसिद्धिः VIII. 9, 21.
 निःसिद्धिः I. 71, 2.
 निःसिद्धिः X. 88, 19; 98, 5.
 निःसिद्धिः IV. 35, 8.
 निःसिद्धिः I. 164, 39; X. 61, 14; 109, 4.
 निःसिद्धिः X. 86, 16.
 निःसिद्धिः X. 95, 8.
 निःसिद्धिः X. 95, 9.
 निःसिद्धिः X. 91, 13.
 निःसिद्धिः VII. 1, 7; 104, 5.
 निःसिद्धिः I. 162, 11; VI. 27, 4.
 निःसिद्धिः II. 13, 8.
 निःसिद्धिः X. 97, 13.
 निःसिद्धिः I. 183, 4; II. 3, 1; III. 1, 20; 29, 2; 12; V. 47, 3; VIII. 57, 4; IX. 68, 5.
 निःसिद्धिः I. 32, 10; 130, 3; 164, 7; III. 7, 7; 30, 14; V. 2, 1; VI. 9, 5; 75, 8; IX. 87, 3; X. 5, 1; 71, 1; 79, 2.
 निःसिद्धिः I. 164, 3; 5; 45; X. 71, 2.

निःसृष्टिः I. 24, 7; 72, 6; VII. 87, 5; IX. 74, 6.

निःसृष्टिः I. 24, 10.

निःसृष्टि इति निःसृष्टि III. 55, 15; 56, 2.

नीचा II. 13, 12; 14, 4; IV. 4, 4; 38, 5; VI. 8, 5; X. 34, 9; 152, 4.

नीचा I. 116, 22.

नीचाऽव्याः I. 32, 9.

नीची VIII. 101, 13.

नीचीः I. 66, 5; 72, 10; V. 44, 4; VI. 17, 12; VII. 18, 15; IX. 88, 6.

नीचीनऽचारे V. 85, 3; VIII. 72, 10.

नीचीनऽचारे X. 106, 10.

नीचीनः X. 60, 11.

नीचीनाः I. 24, 7.

नीता X. 109, 5.

नीचऽपिदः III. 12, 5.

नीचा I. 104, 5.

नीचा X. 92, 3.

नीचानि IV. 3, 16.

नीचेऽनीचे VII. 26, 2.

नीनः VIII. 24, 27.

नीनः VI. 48, 17.

नीचऽचतिरिपि VIII. 49, 9.

नीचऽचतिरिपौ VIII. 51, 1.

नीचते I. 141, 4.

नीचते I. 162, 3; 163, 12; III. 2, 7; 27, 8; IV. 9, 3; 15, 1; VIII. 46, 33; IX. 15, 3; 27, 3; X. 176, 3.

नीचसे IX. 24, 3; 99, 8.

नीलऽपृष्ठः III. 7, 3.

नीलऽपृष्ठः V. 43, 12.

नीलऽपृष्ठः VII. 59, 7.

नीलऽलोहितं X. 85, 28.

नीलऽचत् VII. 97, 6.

नीलऽचान् VIII. 19, 31.

नीलं X. 5, 2.

नीलः X. 92, 6.

नीलऽचसे VI. 35, 2.

नीले IV. 1, 11; 12; X. 5, 6.

नीचाभिः VI. 32, 4.

नीहारेण X. 82, 7.

नु I. 8, 5; 10, 9; 17, 8; 22, 8; 25, 17; 18; 32, 1; 39, 4; 41, 1; 48, 3; 52, 11; 53, 1; 56, 2; 58, 1; 59, 6; 64, 13; 15; 68, 4; 72, 8; 80, 15; 82, 1-5; 89, 9; 91, 3; 96, 7; 100, 10; 104, 2; 105, 10; 109, 7; 113, 11; 120, 2²; 124, 1; 132, 1; 4; 136, 1; 139, 1; 141, 10; 145, 1; 148, 3; 154, 1; 164, 32; 165, 5; 9; 10; 13; 166, 1; 167, 9; 172, 3; 174, 4; 178, 2; 179, 1; 2; 5; 186, 9; 187, 1; 191, 10-12; II. 1, 6; 4, 8; 8, 1; 11, 3; 4; 6; 7; 15-17; 15, 1; 18, 3; 28, 9; 29, 3; 31, 3; 33, 7; III. 6, 2; 13, 7; 31, 9; 32, 4; 38, 2; 7; 42, 2; 49, 2; 53, 2; 55, 1; 6; 18²; 58, 6; IV. 5, 7; 6, 7; 16, 20; 21²; 18, 3; 4; 20, 4; 7; 23, 6; 27, 1; 36, 2; 39, 1; 40, 1; 44, 6; 51, 9; 54, 1; 55, 6; 56, 4; V. 1, 7; 10, 6; 15, 5; 16, 5; 17, 5; 29, 13²; 14; 30, 3; 31, 7; 13; 32, 9; 11; 33, 8; 36, 3; 38, 5; 41, 1; 13; 17; 45, 4; 5; 46, 3; 52, 15; 56, 8; 60, 6; 67, 5; 74, 2; 6; 85, 6; 87, 2; VI. 4, 8; 8, 1²; 9, 6; 10, 5; 12, 2; 14, 1; 15, 5; 17, 9; 18, 3²; 8; 11; 21, 11; 22, 5; 24, 3; 27, 3; 30, 3; 37, 3²; 39, 3; 5; 44, 5; 47, 1; 22; 48, 16; 49, 15; 50, 5; 51, 12; 52, 5; 55, 4; 57, 1; 59, 1; 3; 63, 10; 66, 1; 3-5; 8; 68, 8; 9; VII. 1, 20; 25; 7, 7; 15, 4; 19, 9; 11; 20, 2; 6; 22, 8²; 27, 4; 5; 32, 5; 12; 33, 3²; 37, 4; 5; 39, 6; 7; 48, 4; 56, 15; 62, 6; 66, 5; 67, 10; 68, 5; 75, 8; 82, 6; 86, 2; 88, 2; 4; 90, 3; 93, 1; 6; 96, 4; 100, 1; VIII. 3, 13; 10, 3; 12, 4; 20, 8; 21, 7; 24, 11; 19; 25,

23; 27, 9; 18; 40, 8-10; 45, 37;
46, 11; 28; 51, 7²; 61, 11; 63, 5; 66,
9²; 67, 1; 20; 72, 6; 76, 1; 77, 1; 80,
5; 81, 8; 85, 9; 93, 11; 94, 10-12;
101, 15; IX. 9, 8; 11, 4; 23, 7; 40, 3;
92, 5; 93, 5; 97, 48; X. 10, 5; 11, 3;
18, 4; 23, 2; 4; 27, 6²; 7²; 29, 6;
30, 10; 34, 14²; 39, 5; 50, 2; 5²; 54,
3; 57, 3; 59, 2²; 4; 61, 5; 8; 13;
24²; 62, 6; 69, 5; 72, 1; 79, 6; 86,
3-5; 88, 3; 92, 7; 93, 15; 95, 1; 96,
11; 97, 1; 99, 6; 100, 6; 102, 10;
111, 7; 115, 1; 132, 3; 147, 4; 157, 1;
168, 1; 175, 4.

तुल्या: VI. 17, 5.

तुल्य X. 165, 5.

तुल्य I. 167, 4.

तुल्य IX. 53, 1; 63, 24.

तुल्य III. 47, 2; VI. 21, 7; VII. 32, 25;
X. 84, 2; 131, 1; 180, 2.

तुल्य VII. 104, 1.

तुल्य III. 34, 10.

तुल्य VII. 18, 16; 86, 1; VIII. 14, 8.

तुल्य I. 85, 10; 11; 88, 4.

तुल्य I. 29, 5.

तुल्य: I. 105, 4; V. 42, 6; X. 43, 5.

तुल्य V. 55, 8.

तुल्य II. 20, 4; III. 51, 6; VI. 21, 8;
27, 3.

तुल्य II. 11, 6; V. 31, 6; VII. 98, 5.

तुल्य III. 1, 20.

तुल्य VI. 44, 13.

तुल्य III. 47, 5.

तुल्य VI. 21, 5; 27, 1.

तुल्य I. 118, 11; V. 42, 18; 78, 4; VII.
51, 1.

तुल्य III. 32, 13.

तुल्य I. 1, 2.

तुल्य VII. 18, 20; 22, 9; VIII. 21, 7.

तुल्य I. 13, 6; 24, 1; 38, 1; 2; 39, 7; 40,
5; 82, 3; 84, 5; 111, 4; 113, 10; 124,
9; 11; 165, 12; 170, 1; 174, 3; 189,
4; II. 11, 21; 15, 10; 16, 9; 17, 9;
18, 9; 19, 9; 20, 9; 28, 8; 38, 1; 3;
III. 47, 4; IV. 30, 23; 33, 11; 51, 1;
* V. 24, 4; 42, 1; 14; 56, 5; 58, 1; 61,
14; 64, 3; 70, 1; 76, 1; 2; VI. 19, 4;
25, 9; 33, 5; 34, 19; 35, 5²; 38, 5; 45,
11; 48, 19; 60, 2; VII. 26, 3; 29, 3;
38, 1; 45, 2; 63, 4; 67, 3; 4; 104, 20;
VIII. 4, 11; 7, 20; 8, 2; 9, 1; 7; 8;
14; 15; 21; 13, 5; 18, 1; 20, 15; 23,
24; 24, 14; 23; 26; 32, 16; 46, 15;
16; 48, 3; 49, 7; 66, 7; 67, 16; 75, 6;
84, 7; 86, 2; 90, 6; 92, 16²; 100, 7;
101, 1; IX. 99, 3; 107, 2; X. 10, 4;
15, 2; 53, 9; 10; 61, 26; 62, 8; 106,
1; 111, 8; 112, 8; 126, 3; 188, 1.

तुल्य VI. 3, 7.

तुल्य IX. 103, 3.

तुल्य IV. 3, 6.

तुल्य X. 87, 9; 17.

तुल्य II. 24, 8; VIII. 43, 30; IX. 73,
7; 80, 1; 83, 3; 85, 9; X. 63, 4; 87,
8; 107, 4; 158, 5.

तुल्य III. 53, 10.

तुल्य I. 22, 7; VIII. 19, 17; IX. 8, 9;
86, 36.

तुल्य IX. 5, 7.

तुल्य IV. 3, 3; IX. 66, 15.

तुल्य X. 14, 11.

तुल्य I. 91, 2; III. 15, 3; 22, 2; 53,
9; 54, 6; VII. 60, 2; VIII. 48, 9; 15;
IX. 45, 1; 70, 4; 78, 2; 86, 23; 38;
92, 2; 97, 24; X. 45, 3; 87, 10; 139, 2.

तुल्य II. 21, 1.

तुल्य I. 43, 7; 48, 4; 77, 4; II. 1, 1; III.
16, 4; 51, 4; 52, 8; IV. 25, 4; V. 18,

5; 30, 12; VI. 33, 3; 65, 5; VII. 1, 11;
19, 10; 32, 11; 62, 4; 83, 7; VIII. 40,
2; 66, 5; X. 29, 1; 2; 93, 4; 12; 99,
9; 111, 1; 148, 4.
नृशतम V. 4, 6; VI. 33, 3; VII. 19, 10;
VIII. 24, 10.
नृशतमः I. 77, 4; III. 1, 12; IV. 5, 2; 16,
4; 17, 11; 22, 2; VI. 18, 7; VII. 6, 4;
X. 29, 1; 99, 7.
नृशतमं III. 30, 22; 49, 2; 51, 4; X. 89, 1.
नृशतमस्य III. 19, 3; V. 30, 12; X. 29, 2.
नृशतमाः VI. 4, 7.
नृशतमानः V. 33, 6.
नृशतमाभिः VI. 19, 10.
नृशतमाय I. 59, 4; IV. 25, 4; VIII. 24, 1.
नृशतमासः I. 87, 1; VI. 25, 7.
नृशतये X. 18, 3.
नृशतयः VIII. 20, 22.
नृशतुः VIII. 68, 7; 92, 3.
नृशतुः V. 52, 12.
नृशतु इति VI. 63, 5.
नृशतुः इति I. 92, 4.
नृशतो इति I. 130, 7²; II. 22, 4; VI. 29, 3;
VIII. 24, 9; 12.
नृशतो X. 29, 2.
नृशततांश्च X. 72, 6.
नृशततः IX. 72, 4.
नृशततिः IV. 20, 1; VII. 69, 1.
नृशततिं I. 71, 8; IV. 38, 2; X. 44, 3;
107, 5.
नृशती इति नृशतती VII. 67, 1; 71, 4.
नृशती इति नृशततीश्च VII. 104, 6; X. 106, 4.
नृशतते I. 102, 8; II. 1, 1; 7; VII. 30, 1;
VIII. 54, 6; X. 44, 2; 61, 22.
नृशततीः I. 22, 11.
नृशतता I. 174, 10.
नृशततारः VII. 74, 6.
नृशतानः X. 101, 8.

नृशतानं X. 101, 7.
नृशतान्यं II. 41, 7; VIII. 9, 18; 26, 14; 15;
X. 35, 12.
नृशतीतये VII. 15, 14.
नृशतीतो VII. 20, 8.
नृशपेक्षः III. 4, 5.
नृशपेक्ष्यं IX. 72, 5.
नृशभिः I. 64, 13; 69, 3; 4; 73, 9; 81, 1;
100, 6; 129, 2²; 137, 3; 178, 3; 4;
II. 26, 3; III. 31, 15; 60, 5; IV. 16,
19; 17, 11; 54, 1; V. 25, 6; 87, 4;
VI. 35, 2; 45, 6; 48, 5; VII. 19, 4;
22, 7; 24, 1; 32, 6; 36, 5; 41, 3; 92,
4; 98, 4; VIII. 2, 2; 36, 4, 1; 15, 12;
21, 12; 40, 7; 46, 8; 62, 2; IX. 24, 3;
27, 3; 28, 1; 62, 5; 16; 68, 4; 7; 75,
3; 5; 76, 1; 78, 2; 80, 4; 86, 20;
22; 34; 87, 1; 91, 2; 95, 1; 97, 5;
99, 8; 107, 5; 108, 15; 109, 8;
15; 18; X. 68, 12; 69, 7-9; 11; 104,
2; 115, 7; 147, 4.
नृशभ्यः I. 43, 2; 6; 69, 4; 110, 6; 123, 3;
173, 6; II. 19, 4; IV. 16, 4; 41, 3;
VI. 13, 5; 19, 12; 24, 1; VII. 20, 5;
27, 2; 4; 38, 2; VIII. 2, 39; 68, 13;
77, 8; 96, 1; X. 39, 10; 148, 4.
नृशमनः I. 51, 5; 10; IV. 16, 9; VII. 19, 4.
नृशमनस्ये V. 38, 4.
नृशमनाः I. 167, 5; V. 50, 4; VIII. 96, 13;
X. 45, 1; 3; 92, 14.
नृशमादनः IX. 24, 4; 67, 2.
नृशमादनं I. 4, 7.
नृशमेधः X. 132, 7.
नृशमेधं X. 80, 3.
नृशम्यं I. 80, 3; 15; V. 19, 2; 38, 4; 54, 1;
VI. 25, 6; 46, 7; VII. 48, 3; 56, 5;
VIII. 9, 2; 98, 10; X. 48, 2; 50, 1.
नृशम्यवर्धनः II. 36, 5.
नृशम्यस्य I. 55, 3; II. 12, 1; X. 22, 3.

नृम्या I. 67, 2; V. 57, 6; IX. 7, 4; 15, 4;
62, 23; 69, 3; 70, 3.
नृम्यानि IV. 22, 9; V. 33, 6; IX. 48, 1; X.
102, 8.
नृम्याय VII. 30, 1; VIII. 2, 29.
नृम्योः VI. 66, 2.
नृम्या III. 34, 5; IV. 22, 4; 55, 4; V. 18,
5; VI. 1, 12; 19, 1; 10; 53, 10; VII.
26, 1; VIII. 5, 2; 18, 21; X. 28, 12.
नृम्यातः I. 92, 7; VI. 17, 14; 22, 3; 50, 11.
नृम्याता VI. 62, 10.
नृम्याति VI. 25, 6.
नृम्यातीः VII. 3, 8; X. 2, 6.
नृम्यात्संज्ञा IV. 2, 5.
नृम्यातः VII. 41, 3.
नृम्यातं IX. 93, 5.
नृम्याहने II. 37, 5.
नृम्याहसा I. 6, 2; VIII. 25, 23.
नृम्यासः IX. 81, 5.
नृम्या I. 180, 8; VII. 34, 18.
नृम्या IV. 40, 5.
नृम्यादः X. 31, 11.
नृम्यादने VII. 20, 1.
नृम्यादने V. 7, 2; VII. 7, 5; 97, 1.
नृम्यादनेषु VIII. 26, 24; X. 92, 7.
नृम्यादा X. 46, 1.
नृम्याहं VIII. 16, 1.
नृम्यासं IX. 30, 3.
नृम्यासाय I. 33, 14; VIII. 9, 20.
नृम्यासे I. 100, 5; 112, 22; VI. 25, 8; 46,
8; VIII. 36, 7; IX. 97, 19; X. 38, 1; 4.
नृम्याः IX. 2, 10.
नृम्यायः I. 64, 9.
नृम्यायः I. 52, 9; VII. 21, 2.
नृम्याता VII. 27, 1.
नृम्यातः VIII. 4, 1.
नृम्या VII. 56, 17.

नृ I. 73, 9; 121, 1; 12; 13; 122, 13;
146, 4; 169, 6; 171, 6; 174, 1; 181,
8; II. 20, 1; III. 14, 4; IV. 2, 15; 21,
2; V. 7, 10; 15, 2; 33, 1; 41, 8; 50,
3; 54, 15; 58, 2; 80, 6; VI. 2, 11; 3,
6; 35, 2; 39, 5; 51, 4; 9; VII. 18,
7; 26, 5; 28, 3; 33, 1; VIII. 35, 17;
84, 3; IX. 56, 4; X. 10, 6; 22, 10;
29, 2; 4; 46, 6; 49, 11; 50, 4.
नेतः V. 50, 2.
नेतरि II. 5, 2.
नेतरिति V. 50, 5.
नेता II. 12, 7; III. 6, 5; 15, 4; 20, 4;
23, 2; IV. 16, 8; VII. 5, 2; 40, 4;
VIII. 69, 13; IX. 74, 3; 103, 4; X. 8,
6; 103, 8.
नेताः X. 126, 6.
नेतारं X. 46, 4.
नेतुः V. 50, 1.
नेती I. 92, 7; 113, 4; VII. 76, 6; 7; 77, 2.
नेती इति IV. 56, 2.
नेष X. 126, 2.
नेदिः IV. 1, 5.
नेदिहस्तमाः IX. 98, 5.
नेदिहं I. 17, 3; 127, 11; V. 56, 2; VI. 52,
6; VII. 15, 1; VIII. 1, 4; 60, 10; 18;
73, 6.
नेदिहभिः VIII. 19, 28.
नेदिहं I. 132, 1.
नेदीयः VIII. 53, 5; 75, 5; X. 101, 3.
नेदीयसः VIII. 26, 10; X. 86, 20.
नेदिहं IX. 71, 3.
नेमः V. 61, 8; VIII. 100, 3; X. 27, 18.
नेमस्थिता I. 72, 4; VI. 33, 4; VII. 27, 1;
X. 93, 13.
नेमस्थः I. 56, 2.
नेम IX. 68, 5; X. 48, 10.
नेमयः I. 38, 12.
नेमिन् X. 48, 10.

नेमाना VI. 16, 18.
 नेभिः I. 32, 15; 141, 9; II. 5, 3; V. 13, 6;
 VIII. 34, 3.
 नेभिं VII. 32, 20; VIII. 46, 23; 75, 5; 97,
 12; X. 61, 16.
 नेभे I. 54, 8; IV. 24, 4; 5.
 नेभे I. 57, 5.
 नेभश्च IV. 1, 17.
 नेभश्च VI. 54, 7; X. 128, 6.
 नेभश्च X. 126, 3.
 नेभश्च I. 141, 12; X. 17, 5; 182, 1.
 नेभश्चनेः I. 141, 12.
 नेभश्च V. 46, 1.
 नेभश्च V. 54, 6; VIII. 47, 11.
 नेभि I. 129, 5; II. 1, 16; 2, 13; III. 15, 3.
 नेभि I. 31, 18; 91, 1; V. 42, 4; VI. 47, 8;
 61, 14; VIII. 16, 12.
 नेभरिति I. 15, 3.
 नेहुः II. 5, 5.
 नेहु II. 1, 2.
 नेहुश्च I. 15, 9; II. 37, 3; 4.
 नेहुतः IX. 97, 53.
 नेचाश्चात् III. 53, 14.
 नेतोशाश्च X. 106, 6.
 नेह VIII. 30, 3.
 ने इति I. 170, 1; 191, 10-12; IV. 21, 9;
 VI. 54, 3; VIII. 33, 16; X. 86, 2; 108,
 10; 117, 6; 129, 1²; 145, 4.
 नेधः I. 64, 1.
 नेधाः I. 61, 14; 62, 13.
 नेधाःश्च I. 124, 4.
 नेनाच I. 79, 2.
 नेनुवः I. 11, 2; 78, 1-5; IV. 32, 4; VII.
 31, 4; 32, 22; VIII. 6, 7; 12, 23; 21,
 5; 63, 11.
 नेनुवत IV. 22, 4.
 नेनुवः VI. 45, 25.

ने VII. 88, 5; VIII. 62, 11; X. 10, 4; 5²;
 85, 47³; 88, 17; 95, 1.
 नेः V. 59, 2.
 नेभिः I. 116, 3; VIII. 83, 3.
 नेच VIII. 4, 1; 28, 3; 32, 25; X. 60, 11²;
 94, 5; 100, 8.
 नेच IV. 13, 5; X. 27, 13; 142, 5.
 नेच V. 83, 7.
 नेच इति निश्चये III. 55, 20.

प

पक्ष्ये IV. 25, 7.
 पक्षिः IV. 24, 5; VI. 29, 4.
 पक्षि IV. 25, 6.
 पक्षिः IV. 24, 7; V. 29, 11; VII. 32, 8.
 पक्ष्ये VIII. 22, 10.
 पक्ष्ये VIII. 49, 10; X. 61, 1.
 पक्षः I. 66, 2; IV. 20, 5; X. 116, 7.
 पक्ष I. 62, 9; 162, 12; 180, 3; II. 40, 2;
 III. 30, 14; 45, 4; IV. 3, 9; VI. 17,
 6; 44, 24; 72, 4; VIII. 32, 25; 77, 6;
 89, 7; IX. 97, 53; X. 79, 3; 101, 3;
 106, 11.
 पक्षा I. 8, 8; VI. 63, 9.
 पक्षाः IV. 43, 5; V. 73, 8.
 पक्षे X. 94, 3.
 पक्षः VI. 47, 19.
 पक्षः X. 119, 11.
 पक्षश्च X. 27, 18.
 पक्षश्च VIII. 69, 15.
 पक्षश्च X. 119, 7.
 पक्षा I. 163, 1; VIII. 47, 2; 3; X. 106, 3.
 पक्षाश्च VIII. 34, 9.
 पक्षान् I. 166, 10.
 पक्षिणः I. 48, 5; VIII. 20, 10; X. 127, 5.
 पक्षिण I. 182, 5.

पक्षिणी X. 165, 2; 3.
 पक्षे X. 123, 5.
 पक्षेभिः X. 134, 7.
 पक्ष्या III. 53, 16.
 पक्षिस्तोषसं I. 40, 3.
 पक्षीः X. 117, 8.
 पक्षत् VI. 17, 11.
 पक्षत V. 34, 1; VII. 32, 8.
 पक्षतः III. 28, 2.
 पक्षतं I. 61, 7.
 पक्षता X. 116, 8.
 पक्षति X. 88, 10.
 पक्षते II. 12, 15.
 पक्ष्ये III. 52, 2.
 पक्ष्यं V. 29, 11.
 पक्ष्यं I. 162, 6.
 पक्ष्यं II. 12, 14; 20, 3.
 पक्ष्यंति X. 28, 3; 86, 14.
 पक्ष्यु I. 162, 10.
 पक्ष्या IV. 24, 7.
 पक्ष्याति VIII. 31, 1; X. 27, 18.
 पक्ष्याति X. 27, 2.
 पक्ष्यते I. 135, 8.
 पक्ष्यते VI. 29, 4.
 पक्ष्यमानं VIII. 69, 14.
 पक्ष्यमानात् I. 162, 11.
 पक्षः I. 158, 3; VIII. 63, 12.
 पक्षःहोषिणा VI. 59, 4.
 पक्ष्याश्च X. 106, 7.
 पक्ष्याः I. 126, 4; 5; 190, 5.
 पक्ष्या I. 167, 6.
 पक्ष्याय VIII. 4, 17; 6, 47.
 पक्ष्यायाः IX. 82, 4.
 पक्ष्यायः I. 117, 10.
 पक्षियः I. 120, 5.
 पक्षियाय I. 116, 7.
 पक्षिये I. 117, 6.
 पक्ष्ये I. 122, 7.

पक्ष्येभ्यः I. 122, 8.
 पक्ष्येभ्यु I. 51, 14.
 पक्षे I. 7, 9; 89, 10; 105, 10; 122, 13;
 176, 3; II. 2, 10; 13, 10; 34, 14; III.
 59, 8; IV. 6, 8; 30, 15; 38, 10; V.
 35, 2; 86, 2; VI. 11, 4; 46, 7; 51, 11;
 61, 12; VII. 15, 2; 69, 2; 75, 4; 79,
 1; VIII. 9, 2; 32, 22; 72, 7; IX. 14,
 2; 86, 29; 92, 3; 98, 6; 101, 9; X.
 13, 3; 45, 6; 53, 4; 5; 55, 2; 3; 60,
 4; 93, 14; 119, 6; 178, 3.
 पक्ष्येच्छरे I. 164, 13.
 पक्ष्येदृश X. 86, 14. •
 पक्ष्येदृशं X. 27, 2.
 पक्ष्येदृशानि X. 114, 8.
 पक्ष्येपक्ष्य III. 55, 18.
 पक्ष्येपादं I. 164, 12.
 पक्ष्येभिः III. 7, 7; V. 34, 5.
 पक्ष्येयानं X. 52, 4; 124, 1.
 पक्ष्येष्टिनि II. 40, 3.
 पक्ष्येष्टु III. 37, 9; IX. 65, 23.
 पक्ष्येहोता V. 42, 1.
 पक्ष्याशात् IV. 16, 13.
 पक्ष्याशतः I. 133, 4.
 पक्ष्याशतं V. 18, 5; VIII. 19, 36.
 पक्ष्याशता II. 18, 5.
 पक्ष्येष्टुभिः X. 49, 5.
 पक्ष्येभिः IV. 2, 12; 14; 38, 3; V. 64, 7; X.
 79, 2; 99, 12.
 पक्ष्या I. 112, 17.
 पक्ष्यांश्च I. 162, 14; 16.
 पक्ष्यांश्चात् X. 97, 16.
 पक्ष्यायः I. 124, 10; 151, 9; IV. 51, 3; VI.
 20, 4; X. 108, 7; 8.
 पक्ष्यायः X. 108, 2; 4; 6; 10; 11.
 पक्ष्याः I. 33, 3; 180, 7; V. 61, 8.
 पक्ष्यानां IV. 25, 7.
 पक्ष्यानाम्नः I. 32, 11.

पण्डितः IV. 58, 4.
 पण्डितः IX. 22, 7.
 पण्डि I. 93, 4; VI. 44, 22; 51, 14; 61, 1;
 VIII. 45, 14; 75, 7; X. 67, 6; 156, 3.
 पण्डिन् I. 184, 2; VI. 33, 2; 39, 2; VII. 6, 3;
 19, 9; VIII. 26, 10; 64, 2; 66, 10; X. 60, 6.
 पण्डिनां II. 24, 6; VI. 45, 31; 53, 5; 7;
 VII. 9, 2; IX. 111, 2.
 पण्डे I. 83, 4; 182, 3; III. 58, 2; V. 34, 7;
 VI. 13, 3; 53, 3; 6; X. 92, 3.
 पण्डो VIII. 97, 2.
 पण्ड VI. 75, 16; X. 97, 13.
 पण्डगः X. 177, 2.
 पण्डगं I. 163, 6; X. 177, 1.
 पण्डगः IV. 40, 2.
 पण्डगाः I. 118, 4; 5.
 पण्डगान् IV. 4, 2.
 पण्डगाय X. 189, 3.
 पण्डगेः I. 116, 4.
 पण्डत् III. 39, 3.
 पण्डत् IV. 27, 4.
 पण्डतः VI. 4, 5; VIII. 7, 35.
 पण्डतं V. 78, 1.
 पण्डतां I. 25, 7.
 पण्डति VI. 75, 11; X. 14, 16; 136, 4.
 पण्डति I. 163, 6; III. 54, 8; IV. 27, 4; X. 88, 4.
 पण्डतिः I. 49, 3; 58, 5; 94, 11; 155, 5.
 पण्डतिणी इति I. 158, 4.
 पण्डतिणीः X. 97, 9.
 पण्डतिः VI. 62, 6; VII. 69, 7; X. 143, 5.
 पण्डतेः X. 81, 3.
 पण्डत् I. 168, 6.
 पण्डत् VIII. 10, 6.
 पण्डत् I. 183, 1; VIII. 35, 7-9.
 पण्डने VI. 20, 5.
 पण्डतः X. 80, 5.
 पण्डतं X. 87, 6; 123, 6.
 पण्डति I. 25, 4; 79, 2; VII. 85, 2; VIII.
 69, 10; X. 38, 1.

पण्डति I. 164, 47; IV. 4, 2.
 पण्डती X. 95, 10; 108, 5.
 पण्डतीः V. 29, 5.
 पण्डु X. 134, 5.
 पण्ड्याः X. 158, 2.
 पण्डयः IV. 41, 10; 50, 6; 51, 10; 57, 2;
 V. 49, 4; VI. 47, 12; VII. 4, 7; 8, 3;
 35, 12; IX. 89, 7; 95, 5.
 पण्डयत् VI. 71, 5; X. 40, 9.
 पण्डयत् I. 4, 7.
 पण्डयत् I. 152, 5; V. 45, 9; X. 43, 8.
 पण्डयतः VI. 9, 6.
 पण्डयत्तः I. 158, 3.
 पण्डयत्तु VI. 9, 5.
 पण्डयंत I. 169, 7.
 पण्डयंतः I. 24, 6; 155, 5; IV. 54, 5.
 पण्डयंतं I. 163, 6; IX. 86, 43; X. 162, 3.
 पण्डयति I. 135, 9; V. 83, 4; VI. 46, 11;
 VII. 104, 18; X. 64, 2.
 पण्डयति III. 55, 3; IV. 58, 7; VII. 104, 20.
 पण्डयिष्यतः VIII. 27, 12.
 पण्डयिष्यु I. 163, 11.
 पण्डरं II. 2, 4.
 पण्डराश्च X. 106, 8.
 पण्डरः X. 37, 3.
 पण्डरोःश्च I. 182, 7.
 पण्डसि II. 16, 3.
 पण्डात् I. 46, 3.
 पण्डात् X. 165, 5.
 पण्डाति I. 29, 6; IV. 16, 17; VII. 25, 1.
 पण्डात् X. 27, 22.
 पण्डाति I. 33, 2.
 पतिः I. 18, 4; 40, 3; 5; 44, 9; 52, 13;
 53, 2; 66, 4; 68, 4; 101, 5; 116, 25;
 145, 1; 149, 1; 153, 4; II. 23, 17; 24,
 2; 4; 5; 8; 9; 11; 13; 25, 1-5; 26, 4;
 III. 7, 3; 31, 4; 18; IV. 16, 7; 55,
 4; 5; 57, 3; V. 41, 12; 51, 12; VI.

36, 4; 45, 16; 58, 4; 75, 17; VII. 26, 3; 35, 5; 10; VIII. 13, 8; 9; 19, 37; 44, 16; 75, 4; 80, 9; 95, 3; 98, 4-6; IX. 5, 1; 11, 8; 15, 5; 28, 1; 31, 2; 72, 4; 75, 2; 86, 5; 11; 32; 33; 99, 6; 101, 5-7; 114, 2; X. 10, 3; 22, 3; 23, 3; 24, 3; 26, 6; 7; 48, 1; 53, 9; 65, 1; 67, 7; 72, 2; 74, 6; 85, 28; 30; 39; 40; 86, 11; 99, 6; 105, 2; 111, 3; 121, 1; 128, 7; 152, 2; 159, 2; 162, 5; 173, 3; 180, 1.

पतिःश्च X. 149, 4.

पतिवृद्धाश्च I. 73, 3.

पतिवृद्धं X. 40, 9.

पतिवृद्ध I. 119, 5.

पतिवृद्धिः VIII. 91, 4.

पतिना IV. 57, 1.

पतिभ्यः X. 40, 10; 85, 38; 110, 5.

पति I. 9, 4; 11, 1; 18, 6; 38, 13; 56, 2; 60, 5; 62, 11; 71, 1; 89, 5; 105, 2; 116, 10; 117, 7; 127, 8; II. 9, 5; 26, 3; III. 39, 1; 41, 5; V. 12, 3; 37, 3; 41, 8; 42, 14; 46, 3; VI. 15, 1; 44, 4; 5; VII. 5, 5; 41, 1; 44, 1; 66, 15; 97, 3; VIII. 24, 14; 18; 27, 1; 68, 4; 69, 2; IX. 14, 7; 26, 4; 65, 1; 89, 3; 97, 22; X. 10, 10; 32, 3; 43, 1; 44, 4; 61, 7; 66, 13; 81, 7; 85, 7; 12; 29; 45; 92, 14; 102, 7; 145, 1; 2; 159, 1.

पतिवृद्धिः IV. 5, 5.

पतिवृद्धिः X. 85, 43.

पतिवृद्धि X. 85, 21.

पतिवृद्धि X. 102, 11.

पतिवृद्धः X. 165, 5.

पति इति I. 23, 3; 5; 119, 5; 136, 3; II. 31, 4; 41, 6; IV. 43, 6; V. 63, 3; 68, 5; 86, 4; VIII. 5, 5; 22, 14; 26, 6; X. 40, 14; 93, 6.

पति इति I. 3, 1; 34, 6; 47, 5; 120, 6; IV. 47, 3; V. 75, 8; VIII. 5, 11; 8, 16;

22, 4; 6; 59, 3; 5; 87, 5; X. 40, 4; 12; 13; 85, 15; 131, 4.

पति I. 11, 2; 18, 1; 3; 5; 26, 1; 29, 2; 30, 5; 40, 1; 131, 4; II. 1, 3; 23, 1; 5; 9; 11; 19; 24, 15; 16; III. 51, 10; IV. 57, 2; V. 6, 5; 9; 35, 5; VI. 45, 10; 53, 1; VII. 54, 1-3; 55, 1; 97, 9; VIII. 6, 21; 17, 14; 19, 7; 23, 12; 45, 20; 60, 9; 90, 5; 92, 30; 93, 31; 97, 6; IX. 31, 6; 36, 6; 83, 1; 104, 5; 105, 5; 108, 9; 113, 2; X. 141, 1; 155, 2; 164, 1; 4; 166, 3; 174, 1.

पतिः II. 24, 14; 26, 2; IX. 35, 6.

पतिः X. 27, 13.

पतिवे IV. 18, 1.

पति III. 61, 4; IV. 24, 8; VII. 75, 4.

पतिश्च I. 122, 2.

पतिः I. 22, 9; 62, 10; 11; 103, 7; 112, 19; 140, 6; 179, 1; 2; 186, 7; IV. 5, 13; V. 41, 6; 42, 12; 44, 5; 46, 7; 50, 3; VII. 34, 20; X. 30, 10; 12.

पतिभिः II. 16, 8.

पति X. 85, 39.

पतिवृद्धः I. 14, 7; III. 6, 9.

पतिवृद्धिः IV. 56, 4.

पतिवृद्धः I. 72, 5; VIII. 28, 2; 93, 22.

पतिवृद्धः I. 82, 6; X. 39, 11.

पतिवृद्धः X. 90, 12; 14.

पति X. 56, 3.

पतिवृद्धः I. 141, 7; V. 5, 7; 41, 3; VI. 4, 6; VII. 34, 5; X. 8, 3.

पतिवृद्धः VI. 3, 7.

पतिवृद्धः VIII. 8, 23.

पतिवृद्धः II. 37, 2; VI. 13, 4; 22, 1; 45, 20; X. 144, 1.

पतिवृद्धः I. 84, 9; 128, 7; III. 36, 4; 54, 8; 56, 3; VI. 25, 6; VIII. 1, 26; 102, 9; IX. 45, 4; X. 23, 2.

पतिवृद्धः III. 54, 11; 15; VI. 49, 4; VII. 18, 8; 16.

पत्यमानं VI. 66, 1.
 पत्यमानाः III. 56, 5; VI. 27, 6; 65, 3; X.
 132, 3.
 पत्यमानान् X. 27, 6.
 पत्यसे VI. 2, 1.
 पत्यसे II. 1, 8.
 पत्या X. 85, 22; 24; 27; 36.
 पत्युः X. 18, 8.
 पत्ये I. 61, 2; 124, 7; X. 10, 7; 85, 9; 20.
 पत्यौ IX. 82, 4; X. 159, 3.
 पत्यवत् I. 48, 5; III. 39, 6.
 पत्यवती X. 85, 29.
 पत्यवतीनां I. 152, 3.
 पत्यवतीभ्यः VI. 59, 6.
 पत्यवतो I. 140, 12.
 पत्यवते I. 140, 9; X. 169, 1.
 पत्यवतः X. 127, 5.
 पत्यवतं I. 185, 2.
 पत्यवतिः V. 6, 7.
 पत्या IX. 96, 23.
 पत्यसु V. 54, 11.
 पत्युतः VIII. 43, 6.
 पत्युतःश्रीः I. 32, 8.
 पत्यः I. 42, 2; 83, 5; 90, 4; 105, 11; II.
 13, 5; 23, 7; 24, 7; 30, 2; III. 30, 10;
 IV. 37, 7; 45, 3; 6; V. 46, 1; 80, 2;
 3; VI. 16, 3; 53, 4; VII. 4, 7; 18, 16;
 39, 3; 87, 1; VIII. 5, 9; 29, 6; 30, 3;
 55, 5; IX. 9, 8; 22, 4; 91, 5; 101, 8;
 X. 51, 5; 53, 6; 57, 1; 73, 7; 75, 2;
 98, 11; 110, 2.
 पत्यः VI. 53, 1.
 पत्यःपत्यः VI. 49, 8.
 पत्या I. 38, 5; 41, 5; 87, 2; 105, 6; 18;
 128, 2; 129, 9; II. 4, 6; IV. 26, 5;
 V. 45, 8; 47, 6; 64, 3; VII. 65, 3;
 VIII. 5, 39; IX. 7, 1; 15, 3; 86, 16; X.
 14, 10; 22, 4; 31, 2; 50, 7; 52, 1; 70,
 2; 86, 21; 93, 14; 114, 7; 133, 6; 145, 6.

पत्याश्च I. 139, 4.
 पत्यां IV. 40, 4; VII. 73, 3; X. 5, 6; 17, 6.
 पत्यि III. 54, 9; VI. 44, 8; 46, 13.
 पत्यिकृत् II. 23, 6; VI. 21, 12; IX. 106, 5;
 X. 111, 3.
 पत्यिकृत्यः X. 14, 15.
 पत्यिभिः I. 35, 11; 58, 1; 79, 3; 162, 21;
 163, 6; 164, 31; 183, 6; 184, 6; II.
 15, 3; 34, 5; IV. 37, 1; V. 43, 6; VI.
 4, 8; 18, 11; 69, 1; VII. 38, 8; 64, 3;
 VIII. 22, 7; 101, 10; IX. 86, 33; 91,
 3; 97, 28; 106, 6; X. 14, 7; 87, 6;
 168, 3.
 पत्यिर्ही इति पत्यिर्ही X. 14, 11.
 पत्यिषु V. 7, 5.
 पत्यीनां V. 1, 11.
 पत्येस्यां V. 50, 3; X. 40, 13.
 पत्यां III. 54, 5; 55, 15; VII. 18, 3; 79, 1.
 पत्याश्च X. 13, 1.
 पत्याः III. 12, 7; 35, 8; V. 54, 9; VI. 19,
 5; 66, 7; VII. 7, 4; 73, 1; X. 14, 2.
 पत्याभिः III. 14, 3; VII. 67, 3; IX. 89, 1.
 पत्यां III. 31, 5; VII. 44, 5; IX. 95, 2;
 X. 59, 7; 80, 6.
 पत्यासु X. 63, 15.
 पत्ये V. 51, 14.
 पदः I. 146, 2.
 पदःज्ञाः I. 62, 2; III. 55, 2; IX. 97, 39.
 पदं I. 22, 5; 17; 20; 21; 25, 7; 48, 6;
 105, 1; 146, 4; 154, 6; 159, 3; 164, 7;
 23; III. 5, 5; 6; 7, 7; IV. 5, 3; 5;
 8; 12; V. 3, 3; 15, 5; 30, 2; VI. 1,
 4; VIII. 13, 29; 41, 4; 72, 18; 102,
 14; 15; IX. 10, 7; 9; 23, 2; 64, 19;
 68, 4; 71, 5; 83, 4; 86, 15; 102, 2;
 X. 5, 1; 2; 18, 2; 32, 5; 67, 2; 108,
 7; 165, 3; 4; 177, 1.
 पदःचीः III. 5, 1; 31, 8; 56, 4; VII. 36,
 2; IX. 96, 6; 18.

पदऽधीयं X. 71, 3.
 पदऽध्वः I. 72, 2.
 पदस्य VII. 87, 4.
 पदा I. 22, 18; 42, 4; 51, 6; 72, 6; 84, 8;
 133, 2²; 164, 7; 17; VI. 59, 6; VIII.
 12, 27; 41, 8; 52, 3; 64, 2; 82, 9;
 IX. 12, 8; 97, 7; X. 53, 10; 61, 8;
 134, 6; 144, 5.
 पदाऽश्च IV. 31, 5; V. 67, 3; VIII. 12, 31.
 पदाति IX. 73, 9.
 पदानि I. 67, 3; 154, 4; 164, 5; 45; VIII.
 8, 23; X. 8, 4; 13, 3.
 पदाय VII. 41, 6.
 यदि IV. 12, 6.
 यदि I. 125, 2.
 पदी I. 38, 6; 79, 11.
 पदी III. 53, 21; VII. 104, 16; 17.
 पदे I. 21, 6; 22, 14; 46, 9; 72, 2; 4;
 128, 1²; 149, 1; 154, 5; 158, 2; 163,
 7; II. 10, 1; 23, 16; 35, 14; III. 23,
 4; 29, 4; 54, 7; 55, 1; IV. 5, 9; 10;
 V. 74, 4; VI. 1, 2; VIII. 23, 9; 51, 4;
 69, 7; IX. 83, 2; 97, 57; X. 1, 6; 70,
 1; 91, 1; 4; 177, 2; 191, 1.
 पदे इवेति पदेऽश्च III. 55, 15.
 पदेन I. 139, 9.
 पदेऽपदि V. 41, 15; IX. 73, 4.
 पदेभिः I. 154, 3.
 पदेभ्यः VIII. 2, 39.
 पदेः I. 65, 1; X. 46, 2.
 पदोः X. 166, 2.
 पद्यते IV. 13, 5; VI. 54, 3; X. 146, 5.
 पद्यन् VI. 75, 16.
 पद्या III. 55, 14.
 पद्याभिः II. 31, 2; 32, 3; X. 102, 7.
 पद्यासु VIII. 6, 16.
 पद्येन VII. 50, 1.
 पनंत II. 4, 5.
 पनंत X. 74, 4; 104, 7.

पनय V. 20, 1.
 पनयत् IV. 33, 5.
 पनयंत III. 6, 7; VII. 1, 10.
 पनयंत I. 87, 3.
 पनयंति VI. 4, 3.
 पनयंति III. 34, 6; IV. 38, 9; VI. 12, 5.
 पनयाय VI. 69, 5.
 पनस्यते X. 75, 9.
 पनस्यते I. 55, 2; III. 51, 3; VIII. 101, 11.
 पनस्यवः X. 77, 3.
 पनस्यवे VIII. 98, 1.
 पनस्यु I. 38, 15; V. 56, 9.
 पनस्युवः IX. 86, 17.
 पनायत VI. 75, 6.
 पनायं I. 160, 5; VIII. 57, 3.
 पनितः V. 41, 9.
 पनितारः III. 54, 9; 57, 1.
 पनितारं V. 41, 6.
 पनिततं IX. 67, 29; 85, 11; 86, 31; 46.
 पनित VII. 45, 2.
 पनितः VI. 59, 2.
 पनितं III. 1, 13.
 पनीयसी I. 39, 2; V. 6, 4; X. 64, 15; 92, 4.
 पनीयसे I. 57, 3.
 पंथाः I. 35, 11; 41, 4; 46, 11; 105, 16;
 136, 2; 190, 6; II. 27, 6; III. 54, 21;
 IV. 18, 1; V. 47, 2; VII. 76, 2; VIII.
 18, 2; 31, 13; X. 85, 11; 23; 107, 1;
 108, 6.
 पंथां I. 24, 8; 91, 1; 113, 16; 124, 3;
 127, 6²; IV. 35, 3; 55, 4; V. 10, 1; 51,
 15; VI. 17, 12; 47, 20; 51, 16; VII.
 39, 1; 44, 5; 71, 1; VIII. 7, 8; 12, 3;
 68, 13; IX. 73, 6; 97, 32; X. 2, 3; 7;
 14, 1; 18, 1; 66, 13; 71, 6; 117, 5;
 130, 7; 142, 7.
 पंथासः I. 100, 3.

पन्थः III. 36, 3; VIII. 32, 18.
 पन्थः III. 59, 5.
 पन्थः VIII. 2, 25; 74, 10.
 पन्थः VI. 18, 9; X. 27, 12.
 पन्थः VI. 38, 1.
 पन्थः IX. 9, 2.
 पन्थः VIII. 74, 3.
 पन्थः VIII. 32, 17³.
 पन्था I. 65, 2.
 पन्थः I. 47, 10.
 पन्थः VIII. 2, 17.
 पन्था VII. 98, 3.
 पन्था X. 34, 11; 114, 9.
 पन्थः VI. 44, 7.
 पन्थः VI. 23, 4.
 पन्थः II. 24, 4.
 पन्थः III. 43, 5; V. 29, 2; VI. 47, 1.
 पन्थः I. 108, 13.
 पन्थः I. 61, 7; II. 11, 10; III. 50, 3;
 V. 29, 3; 30, 11; X. 85, 3; 94, 9;
 112, 5.
 पन्था VI. 37, 2; X. 28, 1.
 पन्थः IX. 106, 8.
 पन्थः VI. 46, 5.
 पन्थः I. 46, 4.
 पन्थः I. 125, 4; IV. 23, 3.
 पन्थः X. 44, 2.
 पन्थः IV. 43, 7.
 पन्थः V. 33, 6.
 पन्थः IX. 74, 9.
 पन्थः I. 141, 6.
 पन्थः I. 141, 11.
 पन्था IV. 24, 5.
 पन्था X. 10, 12.
 पन्थः VIII. 32, 16.
 पन्थः I. 162, 14.
 पन्थः X. 95, 15.
 पन्थः I. 88, 1.

पन्थः II. 31, 1.
 पन्थः VI. 63, 6.
 पन्थः IX. 107, 20.
 पन्थः I. 48, 6.
 पन्थः V. 59, 7.
 पन्थः II. 28, 4.
 पन्थः VI. 60, 4.
 पन्थः VIII. 41, 9.
 पन्थः III. 30, 20.
 पन्थः I. 103, 2; II. 15, 2; VII. 86, 1.
 पन्थः II. 25, 2; VII. 42, 6; VIII. 3, 6.
 पन्थः II. 11, 8.
 पन्थः VIII. 94, 9.
 पन्थः X. 88, 1.
 पन्थः V. 15, 4; VII. 69, 2.
 पन्था VII. 18, 5; X. 31, 6.
 पन्थाः III. 54, 10; IV. 51, 8.
 पन्थः IV. 56, 1.
 पन्थः VI. 72, 3.
 पन्थः V. 38, 2; VI. 7, 7.
 पन्थः I. 55, 1; II. 24, 11; III. 30, 19; 61,
 4; V. 87, 7; VIII. 3, 4; 12, 12; 51,
 10; 86, 5; IX. 80, 3; X. 62, 9; 69,
 2; 170, 3.
 पन्था I. 69, 1.
 पन्थः VI. 17, 7.
 पन्था VII. 20, 4; 98, 3; VIII. 68, 2; 70, 8.
 पन्थः I. 52, 3; VI. 50, 13; VIII. 16, 11.
 पन्था II. 23, 10.
 पन्थः I. 91, 21.
 पन्थः X. 73, 8.
 पन्थः X. 65, 2; 66, 9.
 पन्था VI. 10, 4; 48, 6; X. 89, 1.
 पन्था I. 81, 5; III. 30, 11; 54, 15; IV. 16,
 5; VIII. 25, 18.
 पन्थः I. 22, 14; 23, 16; 62, 9; 64, 6; 66,
 1; 104, 4; 105, 2; 121, 5²; 160, 3;
 164, 27; 180, 3; II. 13, 1; 2; III. 31,

10; IV. 57, 2; 5; V. 44, 13; 85, 2;
VI. 48, 22; 52, 10; 67, 7; VII. 74, 3;
95, 2; 101, 3; VIII. 93, 13; IX. 6, 7;
11, 2; 19, 5; 31, 5; 34, 3; 42, 4; 54,
1; 62, 9; 20; 66, 30; 71, 1; 74, 4;
86, 37; 91, 3; 96, 15; 97, 43; 110, 3;
X. 1, 3; 17, 14; 63, 3; 64, 9; 65, 6;
8; 73, 9; 87, 17; 114, 1.
पयःस्थाः VII. 56, 16.
पयःस्थाः I. 181, 2.
पयःस्थिः I. 164, 28; IV. 21, 8; 57, 8; VII.
68, 9; IX. 62, 5.
पयःस्थुः I. 64, 11.
पयःस्थुः IX. 84, 5; 108, 8.
पयःस्थुः VIII. 2, 42; IX. 74, 1.
पयस्ते I. 164, 28.
पयसः I. 153, 4; X. 61, 26; 100, 2.
पयसा I. 64, 5; 79, 3; 166, 3; II. 14, 10;
III. 33, 1; 4; 55, 13; IV. 3, 9; 10;
41, 5; V. 43, 1; 63, 5; VI. 61, 14;
VII. 36, 6; 50, 4; IX. 68, 3; 84, 5;
86, 2; 4; 17; 93, 3; 97, 14; 43; 107,
12; X. 19, 7; 132, 6.
पयसाश्च IX. 77, 1; X. 64, 12; 75, 4.
पयसि I. 186, 4.
पयसात् X. 17, 14².
पयस्यती IV. 57, 7.
पयस्यती इति II. 3, 6; VI. 70, 2.
पयस्यतीः X. 17, 14.
पयस्यान् I. 23, 23.
पयसि I. 91, 18; VIII. 100, 10; X. 11, 1;
30, 13; 108, 1; 2.
परः I. 164, 35; II. 41, 8; VI. 63, 2; X.
88, 17.
परः I. 8, 5; 19, 2; 80, 15; 164, 17; 18;
43; II. 13, 10; 23, 16; 35, 6; V. 3,
5; 17, 2; 30, 5; 44, 2; VI. 9, 2; 3;
VII. 99, 1; 104, 11; VIII. 2, 41; 6,
30; 8, 23; 22, 14; 27, 18; 28, 1; 69,
14; 72, 3; IX. 68, 5; 107, 20; X. 17,

13; 27, 21; 31, 8; 56, 1; 67, 4; 71, 9;
82, 2; 5³; 129, 1; 2; 164, 1².
परःशङ्खूति VIII. 60, 20
परःशतं X. 155, 3.
परःस्था VIII. 9, 11.
परःस्थाः II. 9, 2; 6; V. 62, 6; VIII. 61, 15.
परःशनां VIII. 68, 6.
परःशते X. 95, 1. . . .
परं I. 33, 1; 140, 8; 155, 3; 164, 34; 168,
6; VII. 99, 2; X. 18, 1; 87, 3; 120, 7.
परमः V. 30, 5; VI. 27, 4; IX. 79, 4.
परमञ्ज्याः VIII. 1, 30; 90, 1.
परमं I. 22, 20; 21; 31, 14; 103, 1; 154,
6; 163, 4; 13; 164, 34; 35; II. 24, 6;
III. 55, 10; IV. 5, 12; VIII. 100, 10;
X. 1, 3; 10, 4; 45, 2; 181, 2.
परमया VI. 38, 3.
परमस्य IV. 12, 3; VII. 32, 16; 60, 11;
99, 1.
परमस्याः V. 61, 1.
परमस्यां I. 108, 9; 10.
परमा II. 27, 3; III. 30, 2; IV. 1, 7; 50,
3; VI. 25, 1; X. 61, 18; 82, 2.
परमाः I. 167, 2; V. 47, 4.
परमाणि IV. 1, 16; X. 81, 5.
परमात् I. 141, 4; VIII. 11, 7; IX. 87, 8.
परमाभिः VI. 62, 11.
परमां X. 95, 14.
परमे I. 62, 7; 72, 2; 4; 101, 8; 143, 2;
154, 5; 164, 39; 41; II. 9, 3; 35, 14;
III. 32, 10; IV. 5, 10; 50, 4; V. 15,
2; 45, 8; 63, 1; VII. 5, 7; 82, 2; IX.
86, 15; X. 5, 7; 14, 8; 16, 10; 56, 1;
109, 4; 123, 5; 129, 7.
परमे इति IV. 23, 10.
परमेणु I. 27, 5.
परशुः I. 127, 3; VI. 3, 4; VII. 104, 21;
IX. 67, 30; X. 43, 9.

परशु III. 53, 22; IV. 6, 8; X. 53, 9.
 परशुनाम्बु VIII. 73, 17.
 परशुन् X. 28, 8.
 परशोऽम्बु V. 48, 4.
 परश्याम्बु I. 130, 4.
 परस्मात् III. 22, 3; 55, 6; VI. 54, 10; X. 88, 14; 129, 5.
 परस्मात् VII. 6, 7.
 परस्मिन् I. 43, 9.
 परस्य III. 18, 2; VI. 15, 3; X. 8, 7.
 परस्याः VIII. 75, 15; X. 55, 4; 180, 2; 187, 2.
 परस्यन्तं X. 86, 18.
 परा I. 4, 4; 25, 4; 16; 33, 5; 39, 3; 104, 5; 8; 116, 9; 123, 12; 126, 7; 164, 17; 31; 167, 4; 189, 5; II. 28, 9; III. 53, 2; 5; IV. 16, 7; 38, 9; V. 3, 12; 61, 4; 17; 82, 4; 5; VI. 20, 11; 26, 3; 27, 7; 47, 17; 59, 7; 69, 8²; 75, 16; VII. 1, 19; 18, 16; 32, 25; 46, 4; 104, 1; VIII. 1, 5; 2, 15; 4, 18; 47, 14; 48, 8; 71, 7; 75, 12; 97, 7; IX. 71, 7; 81, 3; X. 8, 9; 17, 6; 18, 1; 30, 5; 48, 5; 59, 4; 61, 8; 21; 23; 72, 8; 85, 29; 33; 86, 2; 87, 14⁴; 15; 18²; 95, 2; 13; 99, 9; 103, 12; 128, 8; 137, 2; 4; 145, 2; 160, 3.
 पराश्चयनं X. 19, 4; 5; 24, 6.
 पराश्चयने X. 142, 8.
 पराश्चासं IV. 18, 8.
 पराश्चतः X. 83, 5; 161, 2.
 पराश्चतो X. 178, 2.
 पराश्चुः X. 14, 2.
 पराः X. 58, 11.
 पराकात् I. 30, 21; VII. 75, 4; VIII. 5, 31; X. 22, 6; 77, 6; 108, 3; 4.
 पराकाशो VIII. 92, 27.
 पराके I. 129, 9; VII. 100, 5; VIII. 9, 15.
 परागताः X. 97, 21.

पराचः I. 164, 19; III. 30, 6; VI. 25, 3; 44, 17; VII. 85, 2.
 पराचीः I. 191, 15.
 पराचेः I. 24, 9; 63, 4; 103, 1; VI. 74, 2; X. 55, 1; 108, 1.
 पराचितासः X. 84, 7.
 पराचः I. 164, 19.
 पराचि III. 38, 1; VI. 21, 6; X. 5, 2.
 पराचरं X. 59, 1.
 पराचदः VIII. 70, 14.
 पराचदोति I. 81, 6.
 पराचदुदिः I. 81, 2.
 पराचदे VII. 19, 7.
 पराचनुदे I. 39, 2; VIII. 14, 9.
 पराचपरा I. 38, 6.
 पराचभूतं VIII. 45, 41.
 पराच X. 145, 4.
 पराचयतिः IX. 71, 7.
 पराचयती I. 191, 2.
 पराचयतीनां I. 113, 8.
 पराचयतीं IV. 18, 3.
 पराचयः X. 34, 5.
 पराचयन् X. 45, 6.
 पराचयत् IV. 50, 3.
 पराचयतः I. 34, 7; 35, 3; 36, 18; 39, 1; 48, 7; 73, 6; 92, 3; 128, 2²; 130, 1; 9; III. 9, 5; 37, 11; 40, 8; IV. 21, 3; 26, 6; 30, 11; V. 53, 8; 61, 1; VI. 8, 4; 44, 15; 45, 1; VII. 97, 2; VIII. 3, 17; 5, 8; 30; 6, 36; 7, 26; 12, 6; 30, 3; 32, 22; 82, 1; IX. 39, 5; 68, 6; 111, 2; X. 58, 11; 63, 1; 78, 7; 137, 2; 144, 4; 180, 2; 187, 2.
 पराचयतीं III. 40, 9; X. 95, 14; 145, 4.
 पराचयति I. 47, 7; 53, 7; 112, 13; 119, 8; 134, 4; V. 30, 5; 73, 1; VIII. 12, 17; 13, 15; 33, 10; 45, 25; 50, 7; 53, 3; 93, 6; IX. 44, 2.
 परावृक् II. 15, 7; X. 61, 8.

परिचय IV. 30, 16.

परिचय I. 112, 8; II. 13, 12.

परिचय VII. 18, 21; 104, 21.

परिचय IV. 2, 16; X. 15, 1.

परिचय V. 56, 3.

परिचय I. 6, 1; 7, 10; 10, 12; 15, 4; 23, 12;
25, 13; 30, 19; 31, 2; 4; 5; 15; 33,
8; 9; 34, 7; 47, 6; 49, 3; 50, 10; 52,
6; 54, 5; 61, 8²; 9; 11; 62, 8; 68, 1;
69, 1; 72, 2; 76, 1; 80, 9; 88, 4; 93, 6;
95, 2; 3; 8; 9; 105, 3; 108, 7-12; 112, 25;
115, 3; 118, 5; 121, 2; 7; 10; 123, 8;
124, 6; 127, 9; 128, 3; 132, 6; 133, 1;
135, 2; 136, 5; 140, 9; 141, 4; 143, 8; 146,
4; 5; 152, 4; 162, 1; 4; 13; 164, 11;
20; 25; 36; 167, 9; 168, 9; 172, 3;
173, 3; 178, 1; 180, 1; 10; 183, 4;
II. 1, 1; 2, 5; 5, 3; 6, 5; 13, 1; 2;
10; 17, 6; 23, 17; 27, 5; 30, 9; 31, 1;
33; 14²; 35, 3; 4; 9; 10; 12; 14; 41,
12; III. 1, 5; 2, 6; 7; 12; 3, 2; 9;
5, 10; 7, 2; 6; 9, 3; 5; 11, 8; 12, 7;
9; 15, 6; 26, 8; 29, 6; 31, 17; 32, 6;
16; 36, 9; 38, 4; 6; 9; 48, 2; 51, 8;
53, 8; 24; 56, 4; 58, 8²; IV. 1, 15; 2,
9; 3, 11; 6, 4; 5; 9, 3; 8; 15, 1-3;
30, 12; 31, 8; 33, 1; 36, 1; 2; 8;
38, 4; 40, 3; 41, 7; 43, 5; 6; 45, 7;
49, 2; 52, 1; 56, 7; V. 15, 3; 4; 16,
4; 18, 4; 29, 13; 31, 7; 37, 3; 41,
12; 44, 7; 47, 2; 4; 51, 4; 53, 9;
55, 7; 59, 7; 64, 1; 65, 6; 73, 3; 5;
75, 7; 79, 5; 81, 4; 83, 7; VI. 4, 6;
7, 7; 16, 32; 17, 5²; 28, 7; 39, 2; 47,
27³; 48, 21; 51, 16; 53, 5; 54, 20;
62, 1; 3; 63, 2; 67, 5; 70, 3; 71, 3;
75, 12; 14²; VII. 1, 11; 15; 16; 3, 7;
4, 6; 5, 7; 18, 22; 20, 7; 31, 8; 32,
10; 33, 1; 10; 12; 34, 23; 36, 7; 46,
3²; 50, 2; 3; 60, 9; 67, 8; 69, 4; 75,
4; 76, 3; 84, 1; 2; 87, 3; 93, 8; 103,
7; 104, 5; 6; VIII. 1, 27; 6, 10; 20;

8, 3; 4; 8; 23; 9, 4; 22, 4; 5; 25, 18;
26, 14; 33, 1; 34, 10; 39, 10; 41, 3; 7; 45,
10; 40; 47, 5; 15; 66, 9; 67, 8; 68, 3;
69, 9²; 72, 9; 18; 76, 12; 80, 6; 88, 5;
91, 3; 92, 19; 101, 16; IX. 7, 4; 6; 8,
6; 8; 9, 1; 10, 4; 11, 8; 12, 5; 14, 1; 8;
17, 4; 18, 1; 6; 20, 3; 27, 2; 39, 1;
2; 4; 41, 6; 42, 2; 4; 49, 1; 50, 3; 52,
1; 2; 54, 4; 55, 14; 56, 1²; 4; 61, 1;
3; 12; 62, 9; 13; 23; 63, 10; 19;
27; 64, 8; 18; 23; 65, 2; 24; 66, 3;
67, 15; 69, 2-6; 70, 2; 71, 4; 9; 72,
8; 73, 3; 5; 75, 5; 76, 5; 77, 2; 78,
2; 80, 1; 82, 1; 2²; 83, 1; 5; 84, 2;
85, 1; 86, 1; 5; 6; 7; 20; 24-27;
32; 33; 46; 48; 87, 1; 4; 6; 7; 9;
89, 3; 5; 92, 1; 6; 93, 1; 94, 3; 96,
9; 20; 21; 97, 1; 10; 15²; 19²; 21;
48; 98, 2; 7²; 10; 100, 4; 102, 1;
103, 2-6; 104, 1; 105, 6; 106, 14; 107,
1-3; 6; 18; 108, 7; 109, 1; 110, 1²;
X. 1, 2; 10, 2; 13; 11, 2; 12, 7; 14,
11; 16, 2; 7; 17, 3; 4; 12; 18, 13;
19, 7; 22, 14; 27, 7; 30, 9; 31, 2; 32,
5; 34, 4; 37, 2; 8; 38, 5; 39, 4; 40,
5; 6²; 7; 42, 11; 43, 1; 6; 45, 1²;
48, 2²; 49, 7; 56, 5; 62, 5; 6²; 63, 2;
8; 66, 3; 68, 8; 72, 3; 4; 8; 75, 7;
80, 5; 85, 13; 18; 38; 87, 3; 10; 21;
22; 89, 2; 91, 5; 94, 8; 97, 17; 99,
3; 100, 12; 101, 10; 103, 4; 108, 5;
114, 10; 115, 4; 116, 9; 119, 5; 126,
4; 128, 6; 133, 2; 135, 4; 139, 4; 6;
142, 3; 151, 5; 155, 5²; 165, 2; 5; 167,
1; 2; 179, 2.

परिचय IX. 64, 11.

परिचय X. 16, 7.

परिचय I. 32, 8.

परिचय X. 51, 2; 121, 8.

परिचय I. 33, 10.

परिचय II. 12, 1.

परिच्छयाः IX. 82, 5.
 परिच्छसपेत्त I. 161, 12.
 परिच्छसस्वजात् I. 182, 7.
 परिच्छावर्त्तै X. 124, 4.
 परिच्छाविबृत्तन् VII. 63, 2.
 परिच्छैयसे VIII. 49, 8; 50, 8.
 परिच्छसमाना X. 17, 1.
 परिच्छतवे VIII. 24, 21.
 परिच्छता I. 27, 8; VI. 24, 5; VII. 40, 3.
 परिच्छति IX. 74, 2; X. 6, 1; 65, 6.
 परिच्छं I. 187, 8.
 परिच्छकृत् IX. 39, 2.
 परिच्छकृत्ति IX. 14, 2.
 परिच्छकृतः III. 28, 2; VIII. 39, 9; IX. 43, 3;
 99, 2; 105, 2; 113, 4; X. 32, 3; 135, 7.
 परिच्छकृतं IX. 61, 13; 86, 24; X. 85, 6;
 107, 10.
 परिच्छकृतस्य VIII. 1, 26.
 परिच्छकृताः IX. 46, 2.
 परिच्छोशं I. 29, 7.
 परिच्छिता III. 7, 1; X. 65, 8.
 परिच्छितोः I. 123, 7.
 परिच्छित्य II. 15, 4.
 परिच्छगतिता I. 126, 6.
 परिच्छक्ष्यं VII. 100, 6.
 परिच्छक्ष्याणि VI. 52, 14.
 परिच्छिक्षाः VII. 33, 6.
 परिच्छर्भुषणः I. 140, 10.
 परिच्छल I. 63, 8; 117, 6; II. 28, 4; 38, 2;
 IV. 22, 4.
 परिच्छलन् I. 6, 9.
 परिच्छलनः III. 2, 9.
 परिच्छलने IV. 3, 6.
 परिच्छलनोः I. 46, 14.
 परिच्छला I. 79, 3; 112, 4; 122, 3; IV. 45,
 1; V. 41, 12; VII. 13, 3; 40, 6; X.
 39, 1; 92, 5; 93, 4; 7.
 परिच्छलाद्भव VI. 2, 8; 13, 2.

परिच्छलानः V. 10, 5.
 परिच्छलानं I. 20, 3; VIII. 72, 10; X. 41, 1.
 परिच्छलानंद्भव I. 127, 2.
 परिच्छलानाद्भव X. 106, 3.
 परिच्छलयः I. 64, 5; V. 54, 2.
 परिच्छलस्यै I. 173, 7; VI. 22, 7.
 परिच्छलक्या V. 30, 14; X. 108, 1.
 परिच्छलक्यायाः V. 30, 13.
 परिच्छलक्यायां I. 116, 15; IV. 41, 6; 43, 3;
 V. 31, 11; VI. 24, 9; VII. 69, 4.
 परिच्छलक्ये I. 31, 6.
 परिच्छलते I. 119, 6.
 परिच्छल्य X. 167, 1.
 परिच्छदायं I. 105, 2.
 परिच्छदीयः VIII. 5, 8; 26, 6.
 परिच्छेयसः VIII. 75, 9.
 परिच्छयः X. 90, 15.
 परिच्छावर्त्ति IX. 24, 5.
 परिच्छधिः I. 125, 7; X. 130, 3.
 परिच्छधिं III. 33, 6; IV. 18, 6; VII. 33, 9;
 X. 18, 4.
 परिच्छधीन् IX. 96, 11; 107, 19; X. 139, 4.
 परिच्छधीन्द्भव I. 52, 5.
 परिच्छनशे I. 54, 1.
 परिच्छनहं I. 33, 8.
 परिच्छपतिं VI. 49, 8.
 परिच्छपदं X. 28, 10.
 परिच्छपदोद्भव VIII. 24, 24.
 परिच्छपिणः X. 85, 32.
 परिच्छपिणं I. 42, 3.
 परिच्छपीद्भव I. 103, 6.
 परिच्छपयति I. 162, 12.
 परिच्छपानं V. 44, 11.
 परिच्छपूतः I. 135, 2; VIII. 2, 2.
 परिच्छप्रयति IX. 68, 8.
 परिच्छप्रयाच IV. 51, 5.
 परिच्छप्रत्ययद्वे IX. 101, 2.

परिग्रहः IX. 72, 1.
 परिग्रहीतः I. 190, 6.
 परिग्रहीता X. 27, 12.
 परिग्रहः X. 77, 5.
 परिग्रहः X. 88, 14.
 परिग्रहः V. 2, 10; VIII. 24, 5.
 परिग्रहमानः VI. 75, 14.
 परिग्रहः I. 100, 14.
 परिग्रहः I. 164, 36.
 परिग्रहः I. 1, 4; 52, 12; 91, 19; 97, 6;
 141, 9; II. 24, 11; III. 3, 10; IV. 53,
 5; V. 13, 6; X. 12, 2.
 परिग्रहः X. 91, 8.
 परिग्रहीतः VII. 66, 10.
 परिग्रहः I. 136, 5.
 परिग्रहः II. 16, 3.
 परिग्रहः VII. 59, 3.
 परिग्रहः I. 39, 10.
 परिग्रहः VIII. 9, 3.
 परिग्रहः इति परिग्रहः VII. 93, 6.
 परिग्रहः VIII. 61, 6.
 परिग्रहा I. 164, 45.
 परिग्रहा VII. 83, 8.
 परिग्रहः I. 173, 11; IX. 68, 2; 71, 9; X.
 92, 5; 122, 3; 6.
 परिग्रहः IX. 68, 6.
 परिग्रहा VII. 69, 5; IX. 111, 1.
 परिग्रहा I. 112, 13.
 परिग्रहा I. 121, 9; VI. 37, 4.
 परिग्रहः II. 23, 3; 14.
 परिग्रहा VII. 103, 8.
 परिग्रहा X. 62, 2.
 परिग्रहः I. 129, 8.
 परिग्रहः I. 164, 13.
 परिग्रहः X. 62, 10.
 परिग्रहः I. 116, 20; X. 68, 6.
 परिग्रहः IV. 33, 2.

परिग्रहीतः I. 128, 1; 164, 32; III. 8, 4;
 IV. 1, 7; 3, 2; X. 6, 1; 46, 6.
 परिग्रहीतः I. 130, 3.
 परिग्रहा X. 102, 11.
 परिग्रहः VIII. 24, 24.
 परिग्रहा I. 129, 3.
 परिग्रहः II. 23, 18; IV. 45, 2; VII. 27, 2;
 X. 113, 6.
 परिग्रहा I. 130, 3²; 144, 2; II. 17, 1.
 परिग्रहा II. 17, 2.
 परिग्रहा VIII. 78, 5.
 परिग्रहा III. 32, 11.
 परिग्रहः I. 65, 2; VIII. 88, 6.
 परिग्रहा X. 147, 3.
 परिग्रहा VII. 19, 7.
 परिग्रहः III. 33, 7.
 परिग्रहः IV. 2, 17.
 परिग्रहः VII. 4, 7.
 परिग्रहा X. 61, 13.
 परिग्रहा VI. 75, 3.
 परिग्रहा II. 18, 6.
 परिग्रहा IV. 1, 19; 35, 9; VI. 68, 11; X.
 116, 4.
 परिग्रहा I. 177, 3; VII. 24, 2.
 परिग्रहा I. 108, 4.
 परिग्रहा IX. 68, 10; 97, 14; 36.
 परिग्रहा IX. 97, 26.
 परिग्रहा IX. 65, 6.
 परिग्रहा I. 53, 8.
 परिग्रहा IX. 85, 8.
 परिग्रहा I. 119, 6.
 परिग्रहा V. 81, 1.
 परिग्रहा I. 166, 11; IX. 62, 24.
 परिग्रहा IX. 64, 28.
 परिग्रहा X. 97, 10.
 परिग्रहा VI. 72, 3.
 परिग्रहा VI. 17, 12.
 परिग्रहा II. 11, 2; IV. 19, 8; VII. 21, 3.

- परिऽस्युषः IX. 53, 1.
 परिऽस्युषः VIII. 39, 10.
 परिऽस्युषः IX. 1, 6; 68, 1.
 परिऽस्युषः VI. 60, 10.
 परिऽस्युषः X. 40, 10.
 परिऽस्युषः I. 121, 10.
 परिऽस्युषः VII. 104, 6.
 परिऽस्युषः VI. 4, 5.
 परिऽस्युषः VIII. 47, 6.
 परिऽस्युषः VII. 82, 7.
 परिऽस्युषः IX. 79, 2.
 परिऽस्युषः I. 56, 2; 133, 7; VIII. 21, 7; 84, 7.
 परिऽस्युषः III. 24, 5.
 परिऽस्युषः IX. 97, 9.
 परिऽस्युषः I. 129, 9; 166, 14; IV. 31, 12; V. 10, 1; VIII. 77, 9; 97, 6.
 परिऽस्युषः IX. 71, 3.
 परिऽस्युषः X. 100, 5.
 परिऽस्युषः I. 162, 18; X. 97, 12.
 परिऽस्युषः X. 53, 1.
 परिऽस्युषः IX. 15, 6.
 परिऽस्युषः V. 27, 5.
 परिऽस्युषः VII. 50, 2.
 परिऽस्युषः VI. 56, 3.
 परिऽस्युषः VIII. 74, 15; X. 75, 5.
 परिऽस्युषः IV. 22, 2; VII. 18, 8; 9.
 परिऽस्युषः VIII. 93, 13.
 परिऽस्युषः V. 52, 9.
 परिऽस्युषः I. 164, 12; 166, 13; II. 12, 8; IV. 25, 8.
 परिऽस्युषः VIII. 61, 17.
 परिऽस्युषः I. 164, 17; 18.
 परिऽस्युषः X. 14, 1.
 परिऽस्युषः X. 128, 6.
 परिऽस्युषः I. 128, 3; III. 54, 5; X. 56, 7; 114, 2.
 परिऽस्युषः X. 15, 10.
 परिऽस्युषः VII. 100, 2.
 परिऽस्युषः V. 63, 4.
 परिऽस्युषः V. 83, 5; 9; X. 169, 2.
 परिऽस्युषः IV. 57, 8; V. 63, 6; 83, 2-4; VI. 52, 6; VII. 35, 10; 102, 2; VIII. 6, 1; IX. 2, 9; 82, 3; X. 66, 6.
 परिऽस्युषः I. 38, 14; VIII. 21, 18.
 परिऽस्युषः VIII. 102, 5.
 परिऽस्युषः VII. 103, 1.
 परिऽस्युषः V. 53, 6; 83, 1; X. 98, 1; 8.
 परिऽस्युषः VI. 75, 15.
 परिऽस्युषः VI. 49, 6.
 परिऽस्युषः IX. 113, 3.
 परिऽस्युषः IX. 22, 2.
 परिऽस्युषः I. 164, 51.
 परिऽस्युषः VII. 101, 5; 102, 1.
 परिऽस्युषः VI. 50, 12; X. 65, 9.
 परिऽस्युषः I. 38, 9.
 परिऽस्युषः I. 116, 15; IV. 27, 4; 40, 3.
 परिऽस्युषः X. 18, 14.
 परिऽस्युषः X. 48, 8.
 परिऽस्युषः I. 53, 8.
 परिऽस्युषः IX. 3, 1.
 परिऽस्युषः I. 182, 7; X. 68, 10.
 परिऽस्युषः VI. 46, 11; VIII. 5, 33; IX. 82, 3.
 परिऽस्युषः VIII. 1, 11.
 परिऽस्युषः X. 97, 5.
 परिऽस्युषः IX. 112, 2.
 परिऽस्युषः I. 183, 1.
 परिऽस्युषः VI. 48, 10; VII. 16, 10.
 परिऽस्युषः X. 106, 7.
 परिऽस्युषः X. 106, 6.
 परिऽस्युषः I. 61, 12; IV. 19, 9; VII. 103, 5; X. 89, 8.
 परिऽस्युषः X. 68, 9.
 परिऽस्युषः I. 94, 4.
 परिऽस्युषः X. 163, 6.
 परिऽस्युषः I. 37, 7; 52, 2; 54, 10; II. 11, 7; 8; 23, 18; V. 45, 3; 60, 2; 3; VI. 49, 14; VIII. 70, 11; X. 158, 3.

पर्वतः इव X. 173, 2.
 पर्वतः च्युतः V. 54, 3.
 पर्वतः च्युते V. 54, 1.
 पर्वतः I. 55, 3; 57, 6; 85, 10; II. 24, 2;
 V. 32, 1; 56, 4; VIII. 64, 5; X.
 39, 13.
 पर्वतः च्युतः IX. 46, 1.
 पर्वतः च्युतः IX. 71, 4.
 पर्वतस्य II. 15, 8; IV. 21, 8; 55, 5; V. 34,
 2; 36, 2; 45, 3; 59, 7; VI. 24, 6; 30,
 5; VII. 37, 8; 70, 3; VIII. 3, 19; X.
 68, 7.
 पर्वतस्य इव III. 57, 6.
 पर्वताः II. 12, 13; III. 35, 8; 56, 1; V. 41,
 9; 54, 9; 55, 7; VI. 30, 3; VII. 34, 23;
 35, 8; VIII. 7, 2; 34; 96, 5; X. 173, 4.
 पर्वताः X. 94, 1.
 पर्वताः इव I. 64, 3.
 पर्वतात् IV. 30, 14; V. 43, 11; 76, 4.
 पर्वतात् I. 19, 7; 39, 5; 64, 11; 116, 20;
 166, 5; II. 12, 2; 17, 5; III. 26, 4; V.
 46, 3; 57, 3; VI. 21, 9; VIII. 7, 4;
 23; X. 35, 2; 36, 1; 58, 9; 64, 8;
 65, 11.
 पर्वतानां I. 32, 1; 39, 3; 155, 1; 187, 7;
 III. 5, 4; 33, 1; IV. 19, 4; V. 84, 1;
 VIII. 18, 16; X. 89, 10.
 पर्वतानः III. 30, 4; 54, 20; IV. 17, 2; V.
 46, 6; 85, 4; 87, 9; VI. 31, 2; 52, 1;
 4; VIII. 15, 8; 20, 5; 54, 4; 63, 12;
 X. 27, 5; 89, 13.
 पर्वते I. 32, 2; 51, 4; 57, 2; II. 28, 8; X.
 27, 4.
 पर्वते VI. 22, 6; VII. 104, 19; X. 18, 4.
 पर्वतेभिः IV. 34; 8.
 पर्वतेभ्यः I. 191, 9; IV. 54, 5; VII. 104, 4;
 VIII. 34, 13; X. 68, 3.
 पर्वतेषु I. 59, 3; 84, 14; 91, 4; 108, 11;
 II. 12, 11; V. 61, 19; VI. 64, 4; VIII.
 7, 1; 20, 25.

पर्वतेऽस्यां VI. 22, 2.
 पर्वतेः II. 16, 3.
 पर्वतां X. 69, 6.
 पर्वतेभिः X. 79, 7.
 पर्वतः I. 57, 6; VIII. 6, 13; 7, 22; 23;
 X. 79, 6.
 पर्वतस्य VIII. 48, 5.
 पर्वताणि IV. 22, 2; X. 87, 5.
 पर्वतः I. 105, 8.
 पर्वतानां VIII. 7, 34.
 पर्वते VII. 104, 5; VIII. 45, 41.
 पर्वतः X. 86, 23.
 पर्वतः VIII. 6, 46.
 पर्वतः I. 97, 8.
 पर्वतः X. 126, 3.
 पर्वतः I. 131, 2.
 पर्वतः III. 20, 4; V. 25, 9; VII. 97, 4; X.
 61, 1; 63, 6.
 पर्वतः I. 99, 1; 186, 3; VII. 68, 7; VIII.
 67, 2; X. 61, 23; 187, 1.
 पर्वति V. 25, 1.
 पर्वतः I. 86, 7.
 पर्वतः VIII. 83, 3.
 पर्वतः V. 73, 8; VIII. 26, 5; X. 143, 4.
 पर्वतः IV. 39, 1; VII. 40, 4; 60, 7.
 पर्वतः X. 48, 7.
 पर्वति I. 174, 9; II. 7, 2; 33, 3; III. 15, 3;
 VI. 4, 8; 48, 10; VIII. 67, 11; 103,
 7; IX. 1, 3.
 पर्वति I. 129, 5; V. 3, 11; 4, 9; VII. 23, 2;
 VIII. 97, 15; IX. 70, 10.
 पर्वताः X. 126, 3.
 पर्वतः इव च्युतः III. 53, 16.
 पर्वतः V. 2, 4.
 पर्वतः I. 144, 4; III. 55, 9; X. 4, 5; 55, 5.
 पर्वतस्य I. 164, 1.
 पर्वतः IX. 49, 3.
 पर्वतां IX. 36, 5.

पवतां X. 128, 2.

पवते IX. 36, 4; 65, 25; 106, 13.

पवते II. 16, 5; VI. 8, 1; IX. 3, 10; 6, 7; 8; 25, 5; 42, 2; 61, 25; 62, 14; 63, 13; 67, 8; 11; 12; 69, 3; 6; 71, 3; 72, 4; 5; 7; 75, 1; 2; 76, 1; 4; 77, 2; 5; 78, 4; 80, 1; 3; 84, 3-5; 85, 4; 86, 7; 9; 10; 13; 19-21; 33; 45; 87, 2; 8; '88, 1; '89, 6; 94, 1; 96, 5; 97, 5; 10-12; 23; 46; 56; 101, 5; 6; 16; 106, 2; 107, 7; 17; 108, 5; 110, 11; X. 154, 1.

पवत्तं IX. 21, 6.

पवतां IX. 13, 5; 64, 6; 65, 24.

पवते VII. 28, 4; IX. 13, 3; 23, 4; 42, 3; 64, 5; 107, 14; X. 3, 5.

पवते IV. 58, 9; 10; VI. 10, 2; 41, 1; IX. 7, 8; 101, 10.

पवमान IX. 4, 1; 9; 9, 9; 11, 9; 13, 8; 19, 6; 25, 2; 26, 6; 35, 1; 36, 3; 43, 4; 59, 4; 61, 18; 26; 63, 11; 23; 64, 9; 65, 2; 4; 11; 66, 3; 30; 67, 21; 86, 34; 38; 94, 5; 97, 31; 100, 7-9; 101, 9; 107, 21; 108, 3.

पवमान IX. 5, 10; 12, 9; 23, 3; 24, 3; 40, 4; 65, 3; 66, 2; 72, 9; 74, 9²; 79, 3; 5; 85, 2; 86, 1; 4; 28-30; 35; 90, 5; 92, 4; 93, 4; 96, 4; 11; 23; 107, 22; 110, 2; 3; 9; 113, 6; 7.

पवमान: VIII. 101, 14; IX. 3, 2-5; 7; 8; '5, 1-4; 6; 7; '9; 7, 5; 20, 2; 27, 4; 5; 28, 5; 30, 4; 37, 3; 4; 49, 5; 59, 3; 60, 3; 61, 16; 62, 10; 11; 16; 30; 63, 8; 65, 16; 66, 20; 22; 24; 26; 27; 67, 22; 69, 2; 76, 3; 78, 5; 80, 5; 81, 3; 4; 85, 8; 86, 8; 12; 13; 18; 88, 5; 89, 1; 91, 3; 96, 7; 8; 21; 97, 14; 24; 41; 44; 103, 6; 106, 10; 107, 11; 15; 22; 110, 10.

पवमानं IX. 13, 2; 26, 3; 46, 6; 50, 3; 60, 1; 67, 9; 78, 3; 81, 5; 86, 24; 97, 8.

पवमानस्य IX. 5, 8; 11; 41, 3; 51, 3; 53, 3; 61, 4; 17; 64, 7; 24; 66, 10; 25; 81, 1; 86, 6; 92, 5; 96, 24; 114, 1.

पवमाना: IX. 13, 9; 63, 25; 27; 85, 7; 87, 5; 107, 25.

पवमानाय IX. 11, 1; 65, 7; 86, 44.

पवमानास: IX. 21, 4; 24, 1; 31, 1; 63, 26; 67, 7; 69, 9; 101, 8.

पवमानेन IX. 5, 5; 97, 58.

पवय: I. 34, 2; 139, 3; 180, 1; V. 31, 5; X. 27, 6.

पवया IX. 97, 53.

पवसे IX. 20, 3; 97, 31.

पवसे IX. 23, 6; 63, 24; 66, 19; 76, 5; 80, 2; 85, 3; 86, 5; 23; 97, 32.

पवसे इति X. 27, 7.

पवस्य IX. 1, 1; 2, 1; 11, 7; 13, 4; 24, 4; 6; 25, 1; 29, 4; 30, 3; 35, 2; 36, 2; 42, 6; 43, 6; 49, 1; 52, 5; 55, 3; 59, 1; 2³; 61, 28; 62, 25; 26; 63, 22; 64, 22; 30; 65, 13; 66, 1; 4; 21; 67, 1; 13; 16; 70, 9; 84, 1; 86, 18; 22; 48; 96, 13; 21; 100, 5; '6; 106, 5; 7; 107, 23; 108, 1; 15; 109, 4; 7; 10.

पवस्य IX. 2, 9; 6, 1; 8, 7; 11, 3; 25, 6; 29, 6; 33, 6; 35, 1; 40, 3; 41, 4; 5; 44, 4; 45, 1; 6; 46, 5; 49, 2; 3; 50, 5; 55, 4; 60, 4; 61, 9; 19; 22; 62, 12; 63, 1; 7; 18; 64, 13; 65, 3; 5; 10; 12; 15; 21; 27; 66, 15; 67, 30; 68, 10; 69, 8; 10; 70, 10; 72, 8; 80, 4; 82, 5; 85, 6; 86, 38; 39; 88, 7; 89, 7; 90, 3; 4; 6; 96, 3; 4; 12; 14; 97, 15; 16; 27-30; 36; 43; 44³; 52; 53; 106, 14; 108, 10; 109, 5; 6; 110, 12; 113, 2.

पवा IX. 97, 52.

पवाते IX. 97, 4.

पवि: V. 62, 2; VI. 54, 3.

पविताद: IX. 4, 4.

पवितादं IX. 83, 2.

पथिले I. 135, 6; VIII. 1, 15; IX. 2, 1; 20, 7; 24, 5; 25, 6; 45, 4; 49, 4; 51, 5; 61, 4; 5; 62, 1; 7; 30; 63, 15; 66, 5; 28; 67, 7; 19; 20; 23; 24; 68, 2; 69, 9; 83, 1; 2; 85, 9; 86, 7; 96, 6; 17; 97, 1; 106, 14; 107, 25; 109, 16; 19; X. 31, 8.

पथिलेऽरणः IX. 83, 5; 86, 40.

पथिलेऽवतः IX. 73, 3; 101, 4.

पथिलेऽवता X. 27, 17.

पथिलेऽवान् I. 160, 3.

पथिलेऽव्य VIII. 33, 1.

पथिले IX. 73, 8; 97, 55.

पथिलेऽव X. 17, 12.

पथिले I. 28, 9; VIII. 101, 9; IX. 2, 5; 3, 9; 6, 3; 12, 5; 16, 3; 4; 7; 17, 3; 4; 18, 1; 27, 1; 2; 5; 28, 2; 30, 1; 36, 1; 37, 1; 2; 39, 3; 4; 42, 4; 43, 5; 44, 3; 51, 1; 52, 1; 56, 1; 61, 8; 62, 21; 63, 16; 64, 11; 12; 73, 7; 9; 85, 10; 86, 3; 5; 22; 23; 30; 87, 4; 7; 92, 1; 2; 97, 40; 98, 11; 99, 8; 100, 6; 7; 101, 15; 109, 12.

पथिलेऽव IX. 67, 22; 25.

पथिलेऽभिः IX. 87, 5; 97, 24.

पथिलेऽभिः III. 1, 5; 26, 8; 31, 16; 36, 7.

पथिलेऽभिः I. 64, 11; VII. 69, 1.

पथिलेऽभिः I. 168, 8.

पथिले IX. 50, 1; X. 180, 2.

पथिले I. 166, 10.

पथिले IX. 64, 10; 109, 13.

पथिलेऽव X. 60, 3.

पथिले VIII. 51, 9.

पथिलेऽव I. 174, 4.

पथिले IX. 86, 34.

पथिले I. 88, 2; V. 52, 9.

पथिलेऽव VI. 8, 5.

पथिलेऽव III. 9, 7; VIII. 100, 11.

पथिले III. 62, 14.

पथिले VII. 98, 6.

पथिले III. 53, 23.

पथिलेऽव X. 4, 3.

पथिलेऽव I. 121, 7.

पथिले I. 65, 5; II. 4, 7; 38, 8; V. 7, 7; 9, 4; 50, 4; VI. 2, 9; VII. 18, 8; 87, 2; VIII. 1, 31.

पथिलेऽव VII. 86, 5.

पथिले X. 87, 16.

पथिलेऽव IV. 6, 4; VI. 19, 3; 58, 2.

पथिलेऽव I. 114, 9; 144, 6; X. 142, 2.

पथिलेऽव X. 85, 44.

पथिले I. 23, 13; 83, 4; 116, 23; V. 7, 10; 61, 5; VIII. 18, 6; 27, 2; 34, 16; 45, 16; IX. 86, 43; X. 23, 6; 25, 6; 46, 2; 48, 4; 90, 15.

पथिले IV. 38, 5; IX. 72, 9.

पथिले V. 41, 17.

पथिले IX. 92, 6; 97, 1.

पथिले III. 54, 18.

पथिले VI. 49, 12.

पथिले IX. 94, 1.

पथिले V. 41, 1.

पथिले VI. 53, 9.

पथिले I. 127, 10.

पथिले I. 72, 6; 92, 12; 188, 9; VII. 13, 3; X. 90, 8.

पथिले IX. 99, 6.

पथिले I. 123, 5; II. 27, 11; IV. 1, 18; X. 61, 12; 18; 67, 11; 149, 3; 171, 4.

पथिले I. 115, 2; 124, 9; 163, 12; II. 41, 11; VI. 19, 9; 75, 6; VII. 56, 21; VIII. 61, 15; 16; 80, 4; 100, 1; X. 3, 3; 42, 11; 87, 20; 21; 90, 5; 117, 8; 135, 6.

पथिले VII. 72, 5; VIII. 48, 15; X. 27, 15; 36, 14.

पथिले VIII. 100, 4.

पश्य III. 23, 2; VI. 47, 7; X. 55, 5; 85, 35; 87, 10; 102, 9.
 पश्यत् I. 164, 16.
 पश्यत IV. 26, 1; VI. 9, 4; X. 85, 33.
 पश्यत I. 22, 19; 103, 5; X. 179, 1.
 पश्यतः VIII. 25, 7.
 पश्यति III. 62, 9; VII. 55, 6; VIII. 78, 5.
 पश्यति I. 25, 11; VIII. 6, 29; IX. 9, 6; 10, 9; 73, 8.
 पश्यते IX. 70, 4; 71, 9.
 पश्यन्ऽभ्यः I. 113, 5.
 पश्यन् I. 105, 16; X. 136, 3.
 पश्यन् I. 35, 2; 50, 7; 88, 5; 116, 25; 174, 6; IV. 1, 17; V. 53, 3; VI. 9, 3; 51, 2; VII. 60, 2; IX. 96, 7; X. 16, 10; 71, 4; 123, 8; 124, 3; 130, 6.
 पश्यतः I. 50, 10; 147, 3; IV. 7, 3; VIII. 20, 26.
 पश्यति I. 22, 20; 23, 2; 132, 3; II. 27, 3; III. 38, 9; V. 2, 1; VII. 78, 4; 87, 3; VIII. 6, 30; X. 177, 1.
 पश्यमानासः VII. 83, 1; IX. 110, 6.
 पश्यति I. 50, 6; VII. 98, 6; X. 87, 6; 12.
 पश्यति I. 94, 7; VI. 52, 3.
 पश्यस्व VIII. 33, 19.
 पश्यत् X. 72, 1.
 पश्यत् IV. 25, 4.
 पश्यन् I. 113, 11.
 पश्यानसि I. 152, 4.
 पश्यति X. 14, 7.
 पश्ये IV. 2, 12.
 पश्येत् X. 117, 5.
 पश्येन VI. 52, 5; VII. 66, 16; VIII. 4, 7; X. 59, 4.
 पश्येन I. 89, 8; IX. 4, 6; X. 37, 7; 8; 59, 6; 158, 4; 5.
 पश्चः I. 67, 3; 166, 6; III. 54, 15; IV. 2, 18; 6, 3; V. 2, 5; 30, 15; 31, 1; VI. 1, 12; 13, 5; 19, 3; VIII. 41, 1; 63, 9; 96, 10; X. 100, 12.

पश्चःऽङ्घ्रिः I. 180, 4.
 पश्चःऽङ्घ्रासः IV. 1, 14.
 पश्चा I. 65, 1; X. 61, 12.
 पश्चाऽङ्घ्रिः X. 106, 3.
 पश्चे I. 43, 2; VIII. 5, 20; X. 35, 12.
 पश्च्ये X. 96, 11.
 पश्च्यऽवत् II. 11, 16.
 पश्च्यऽवतः I. 151, 2; IV. 54, 5.
 पश्च्यऽवति VIII. 7, 29.
 पश्च्यऽवान् IX. 97, 18.
 पश्च्यऽसदः VI. 51, 9.
 पश्च्योनां I. 164, 30; VI. 49, 9; VII. 97, 5; IX. 65, 23.
 पश्च्योभिः I. 40, 7.
 पश्च्यो IV. 55, 3.
 पश्च्योसु I. 25, 10; IV. 1, 11; X. 46, 6.
 पश्च्ये VIII. 27, 5.
 पश्च्योः X. 96, 10.
 पश्च्योश्च IV. 41, 1.
 पश्च्यशानः X. 102, 8.
 पश्च्यशे I. 22, 19.
 पश्च्यशे I. 128, 4.
 पश्च्युपाते इति VII. 104, 12.
 पश्च्युपाने I. 61, 15.
 पश्च्युपानासः I. 119, 3; VII. 18, 3.
 पश्च्युपानेऽभ्यः II. 19, 4.
 पश्च्युधे VI. 34, 1.
 पश्च्युदे I. 22, 17.
 पाः IV. 20, 4.
 पाकः I. 164, 5; X. 7, 6; 28, 5.
 पाकःऽङ्घ्रा VIII. 18, 15; X. 2, 5.
 पाकःऽङ्घ्रिः X. 16, 13.
 पाकः I. 31, 14; 164, 21.
 पाकऽवत् X. 100, 3.
 पाकऽङ्घ्रिः VII. 104, 9.
 पाकऽङ्घ्रिः X. 86, 19.
 पाकऽस्थाना VIII. 3, 21; 22.
 पाकऽस्थानान् VIII. 3, 24.

पाकाय III. 9, 7; IV. 5, 2.
 पाकेन VII. 104, 8; X. 114, 4.
 पाक्या I. 120, 4; II. 27, 11; X. 25, 3.
 पाकः I. 115, 5; III. 14, 1; 29, 3; 61, 5;
 IV. 4, 1; V. 1, 2; VI. 21, 7; VII. 3, 4;
 10, 1; IX. 68, 3; X. 84, 3.
 पाकसः X. 37, 8.
 पाकसा I. 58, 5; 151, 1; II. 34, 13; III.
 15, 1; IV. 48, 5.
 पाकसी इति I. 121, 11.
 पाकसे VIII. 46, 25; IX. 109, 21.
 पाकस्वतः X. 77, 3.
 पाकांसि IX. 76, 1; 88, 5.
 पाचञ्जन्यः I. 100, 12; IX. 66, 20.
 पाचञ्जन्यं I. 117, 3; V. 32, 11.
 पाचञ्जन्यया VIII. 63, 7.
 पाचञ्जन्यासु III. 53, 16.
 पाचञ्जन्येन VII. 72, 5.
 पाणिभिः II. 31, 2.
 पाणी इति IV. 21, 9; VI. 71, 1.
 पात् IV. 55, 5; VIII. 31, 2.
 पात IV. 35, 4.
 पात I. 45, 10; IV. 34, 6; VII. 1, 20; 25.
 पातः I. 136, 5.
 पातं I. 46, 5; 47, 3; 5; 93, 8; 120, 4; 7;
 153, 4; III. 62, 18; V. 70, 3; VII. 91,
 6; VIII. 42, 2; 57, 2; 87, 1.
 पातं I. 112, 25; II. 39, 4; III. 12, 1; 2;
 58, 9; IV. 56, 4; VII. 91, 4; VIII. 40,
 12; 87, 2; X. 93, 1².
 पातयति I. 48, 5.
 पातयति VIII. 46, 18.
 पातयेद् इति III. 53, 17.
 पातये I. 28, 6; 108, 2; 116, 22; II. 16, 5;
 VI. 57, 2; VIII. 69, 10; IX. 1, 1; 9;
 4, 4; 11, 8; 16, 3; 24, 3; 51, 1; 100,
 5; 108, 15.
 पातये III. 46, 5.
 पाता VI. 23, 3; VIII. 2, 26.

पाता II. 20, 3; VIII. 93, 33.
 पाता I. 185, 10.
 पाति III. 5, 5⁴; IV. 5, 8; VIII. 59, 3;
 IX. 83, 4.
 पाति III. 55, 10; IV. 13, 5; V. 12, 6; 47,
 3; IX. 6, 8; 71, 1; 89, 3; X. 1, 3.
 पातु I. 18, 5; 98, 2; 106, 7; V. 15, 5; 51,
 13; VI. 61, 11; 75, 10; 14; VII. 15, 3;
 38, 3; 5; 101, 6; 104, 23²; VIII. 18,
 6; 61, 15; 97, 15; X. 11, 2; 17, 4;
 18, 10; 36, 3; 37, 2; 42, 11; 63, 16;
 64, 10; 66, 3; 115, 5; 158, 1; 164, 4.
 पातं I. 82, 4; 110, 5; 121, 1; 175, 3; II.
 37, 4; VI. 7, 1; 44, 16; X. 50, 6;
 112, 6.
 पातस्यश्च I. 175, 1.
 पाता I. 104, 8; VIII. 103, 6; X. 53, 9.
 पाताश्च VII. 104, 21.
 पाताणि I. 162, 13; X. 44, 5.
 पातं X. 105, 10.
 पातरेण X. 136, 7.
 पाय I. 86, 1; X. 126, 2.
 पाय X. 126, 4.
 पायः I. 154, 5; 162, 2; 188, 10; II. 3, 9;
 III. 8, 9; 31, 6; 55, 10; VI. 15, 12;
 VII. 5, 7; 34, 10; 47, 3; 63, 5; X.
 70, 9; 10; 92, 15; 110, 10.
 पायः I. 180, 7; II. 2, 4; VII. 91, 2.
 पायः I. 159, 3.
 पायले I. 166, 8.
 पाय्यः VI. 16, 15.
 पादः X. 90, 3; 4.
 पादुके VIII. 33, 19.
 पादुगृह IV. 18, 12; X. 27, 4.
 पादं VII. 32, 2.
 पादा I. 24, 8; VI. 29, 3; X. 73, 3.
 पादाश्च II. 39, 5; X. 106, 9.
 पादाः I. 163, 9; IV. 58, 3.
 पादि VI. 20, 5.

पादि I. 105, 3.
 पादुः X. 27, 24.
 पादौ X. 90, 11.
 पादोऽश्च VI. 47, 15.
 पादः IX. 70, 4.
 पातः IX. 98, 8.
 पातं I. 122, 1; 155, 1; VII. 33, 2; VIII. 92, 1; IX. 65, 28; X. 88, 1.
 पाता I. 122, 4.
 पाति I. 41, 2; 167, 8; V. 18, 4; 52, 4; 67, 3; VIII. 25, 13; 46, 4.
 पाति II. 11, 14; V. 12, 4; 19, 2; 52, 2; VII. 56, 19; X. 5, 2; 177, 2.
 पातु II. 3, 8; IV. 4, 12; VII. 40, 6; X. 128, 7.
 पापञे X. 105, 3.
 पापतन् VIII. 20, 4.
 पापतीति VI. 6, 5.
 पापऽन्ताय VII. 32, 18; 94, 3; VIII. 19, 26.
 पापं X. 10, 12.
 पापया I. 29, 5; VIII. 19, 26; X. 71, 9; 85, 30; 135, 2.
 पापस्य I. 129, 11.
 पापाः I. 190, 5.
 पापासः IV. 5, 5; VIII. 61, 11.
 पापीः X. 108, 6.
 पाति X. 28, 2.
 पायनाय I. 116, 9.
 पाथिर्ब III. 57, 5.
 पायय I. 14, 7; 125, 3; II. 37, 6.
 पाययते I. 56, 1.
 पाययः I. 147, 3; IV. 4, 12; V. 12, 4; VIII. 18, 2.
 पायये VI. 47, 24.
 पायुः I. 31, 13; 89, 5; II. 1, 7; IV. 2, 6; 4, 3; VI. 44, 7; VII. 37, 8; VIII. 60, 19; X. 100, 9.
 पायुऽभिः I. 31, 12; 95, 9; 130, 10; 143, 8;

189, 4; V. 41, 15; 70, 3; VI. 71, 3; VII. 38, 3; VIII. 25, 11; 27, 4; 60, 8.
 पायुं II. 2, 4; VI. 15, 8.
 पायोः III. 15, 4.
 पायः V. 31, 8.
 पायतः IV. 30, 18.
 पायं I. 46, 11; 92, 6; 121, 13; 183, 6; 184, 6; II. 33, 3; III. 31, 20; V. 54, 19; VII. 60, 7; VIII. 19, 34; 96, 11; X. 29, 5; 161, 3.
 पाय्य I. 174, 9.
 पाय्य I. 97, 7; 189, 2; IX. 70, 9.
 पाय्यतं II. 39, 4.
 पाय्यच II. 34, 15.
 पाय्ययः I. 118, 6.
 पाय्यता VI. 69, 1; VII. 69, 7.
 पाय्यति I. 182, 6.
 पाय्यती VI. 75, 3.
 पाय्यात् I. 140, 12.
 पाय्याति VIII. 16, 11.
 पाय्यासि X. 97, 22.
 पाय्यिचनः X. 97, 3.
 पायाय I. 46, 7.
 पायायतञ्जो VI. 61, 2.
 पायायतं VIII. 100, 6.
 पायायतस्य VIII. 34, 18.
 पायायताः V. 52, 11.
 पायिचत् X. 96, 8.
 पायिचत् I. 100, 14.
 पाये I. 33, 7; 52, 12; 116, 4; 167, 2; II. 11, 8; VI. 69, 1; VIII. 59, 2; X. 27, 7; 49, 6; 143, 5; 155, 3; 187, 5.
 पायेवायां VI. 27, 8.
 पाथिर्बः VII. 32, 17; 23; VIII. 51, 8; X. 85, 4.
 पाथिर्ब I. 38, 10; 87, 5; 90, 7; 128, 3; V. 87, 7; VIII. 88, 5; IX. 19, 1; 29, 6; 72, 8.

पार्थिवस्य I. 113, 7; 144, 6; II. 14, 11; V. 41, 1; 68, 3; 69, 4; VI. 22, 9; VII. 97, 10.

पार्थिवा I. 64, 3; IV. 53, 3; V. 8, 7; VI. 16, 20; 45, 20; 59, 9; IX. 14, 8; 36, 5; 63, 30; 64, 6; 97, 51; 100, 3; X. 111, 10.

पार्थिवाः V. 52, 7; VII. 35, 11.

पार्थिवात् I. 6, 10; VII. 104, 23.

पार्थिवानां I. 95, 3.

पार्थिवानि I. 34, 6; 154, 1; 155, 4; V. 41, 14; 81, 3; VI. 6, 6; 22, 8; 31, 2; 49, 13; 61, 11; VIII. 94, 9; X. 32, 2.

पार्थिवाय X. 76, 8.

पार्थिवानः V. 46, 7; VI. 36, 1; 50, 11; VII. 35, 14; X. 65, 9.

पार्थिवीः VIII. 25, 6.

पार्थिवे I. 169, 6; VIII. 97, 5; X. 15, 2.

पार्थिवेभ्यः X. 158, 1.

पार्थिवेषु X. 116, 3.

पार्थ्यः X. 93, 15.

पार्थे I. 121, 12.

पार्थीः VII. 27, 1.

पार्थीत् III. 32, 14.

पार्थीय IV. 16, 11; 25, 1; X. 27, 16.

पार्थे VI. 17, 14; 23, 2; 26, 1; 33, 5; 40, 5; 66, 8; VII. 32, 14; 21; 83, 5; VIII. 92, 9; IX. 1, 7.

पार्थीत् IV. 18, 2.

पार्थीयः VIII. 51, 2.

पार्थीयैः X. 163, 4.

पार्थीयः I. 162, 17.

पार्थक VII. 1, 8.

पार्थक I. 12, 9; 10; 13, 1; 50, 6; 95, 11; 96, 9; II. 7, 4; III. 10, 8; 21, 2; IV. 5, 6; V. 4, 7; 23, 4; 26, 1; VI. 2, 6; 48, 7; VIII. 60, 3; 11; 74, 11.

पार्थकः I. 60, 4; 142, 3; II. 3, 1; III. 5, 7; 17, 1; 27, 4; IV. 6, 7; V. 7, 4; VI. 4, 3; 6, 2; 10, 4; VII. 3, 1; 9; 9, 1; 15,

10; VIII. 13, 19; IX. 24, 6; 7; 97, 7; X. 45, 7.

पार्थक I. 64, 12; V. 4, 3; VI. 1, 8; 15, 7; VIII. 23, 19; X. 36, 7; 46, 4; 8.

पार्थक्या VI. 11, 2; 15, 5; IX. 101, 2.

पार्थक्यैः X. 140, 2.

पार्थक्यैः VIII. 3, 3.

पार्थक्यैः III. 11, 7.

पार्थक्यैः III. 9, 8; IV. 7, 5; VIII. 43, 31; 44, 13; 102, 11; X. 21, 1.

पार्थक्यैः V. 22, 1.

पार्थक्यैः III. 2, 6; VI. 15, 14.

पार्थका I. 3, 10.

पार्थकाः III. 31, 20; IV. 51, 2; VII. 49, 2; 3; 56, 12; 57, 5; X. 46, 7.

पार्थकान् VI. 51, 3; VIII. 20, 19.

पार्थकानः I. 64, 2; 142, 6.

पार्थके VI. 5, 2.

पार्थके इति VI. 49, 3.

पार्थकेभिः V. 60, 8.

पार्थनानीः IX. 67, 31; 32.

पार्थीरणी VI. 49, 7; X. 65, 13.

पार्थीरणी VII. 33, 2.

पार्थी I. 24, 15; 25, 21; VII. 88, 7.

पार्थाः II. 27, 16; 29, 5.

पार्थात् VI. 74, 4; X. 85, 24.

पार्थान् I. 24, 13; V. 2, 7; VII. 59, 8.

पार्थिकः III. 45, 1; IX. 73, 4.

पार्थी I. 56, 6.

पार्थीः IX. 102, 2.

पार्थः VII. 34, 23.

पार्थः X. 17, 4.

पार्थः VI. 3, 1; VII. 28, 2.

पार्थः I. 31, 15; 134, 5²; II. 1, 6; 9; V. 3, 3; VI. 15, 11; VII. 5, 7; VIII. 52, 7.

पार्थः IV. 21, 6.

पाहि I. 27, 3; 36, 15²; 54, 11; 121, 14; 129, 9; 11; 174, 1; 189, 4; III. 40, 6;

IV. 4, 15; V. 17, 5; 33, 7; VII. 1, 13²; 54, 3; VIII. 33, 4; 48, 15; 60, 9⁴; 10; 71, 1; IX. 64, 18; X. 83, 2; 115, 9; 158, 2.

पाहि I. 2, 1; 36, 14; 67, 3; 70, 3; 72, 6; 91, 15; 95, 9; 129, 9; 130, 10; 143, 8²; 147, 5; 171, 6; II. 11, 15; 17; 28, 10; 35, 6; III. 1, 10; 20, 2; 31, 20; 35, 6; 8; 10; 36, 3; 37, 8; 40, 1; 47, 3; 51, 7; 8; IV. 34, 7; V. 4, 6; 8; 43, 3; VI. 8, 7; 15, 12; 16, 30; 31; 17, 2; 3; 24, 10²; 40, 5; 41, 2; 48, 8; 71, 3; VII. 3, 7; 8; 98, 2; VIII. 13, 21; 44, 11; 60, 8; 61, 16; 84, 3; IX. 56, 4; 88, 1; X. 12, 6; 24, 3; 25, 8; 87, 21; 93, 11; 128, 6; 160, 1; 2.

पिंशत X. 53, 7.

पिंशति I. 161, 10.

पिंशतु X. 184, 1.

पिंशते VIII. 19, 22.

पिंषती I. 191, 2.

पिंता VIII. 69, 9.

पिटीनसे VI. 26, 6.

पिणाक् III. 30, 8; IV. 18, 9; 30, 9; VI. 17, 10; VIII. 1, 28.

पिंडानां I. 162, 19.

पितः I. 185, 11.

पितः I. 114, 9; II. 33, 1.

पितरः VI. 75, 10.

पितरः I. 62, 2; 71, 2; 89, 9; 91, 1; 106, 3; 109, 7; III. 39, 4; 55, 2; IV. 1, 13; 2, 16; VI. 22, 2; 52, 4; 59, 1; 75, 9; VII. 18, 1; 35, 12; 76, 4; IX. 69, 8; 83, 3; 96, 11; 97, 39; X. 14, 2; 6; 9; 15, 1²; 5; 8; 13; 17, 9; 18, 13; 56, 4; 6; 62, 2; 68, 11; 94, 12; 130, 1; 6.

पितरः VIII. 48, 12; X. 15, 4; 6; 7; 11; 57, 5; 88, 18.

पितरं I. 24, 1; 2; 114, 7; 130, 1; 163, 13; 164, 8; 12; 18; 22; II. 1, 9; 26, 3;

33, 12; III. 26, 9; 27, 9; IV. 18, 12; V. 3, 9; 34, 4; 52, 16; VI. 49, 10; VII. 18, 25; 26, 2; 32, 3; 103, 3; IX. 86, 14; X. 7, 3; 48, 1; 54, 3; 88, 15; 95, 12; 124, 4; 127, 7; 189, 1.

पितरां I. 20, 4; 110, 8; 159, 2; 161, 12; III. 3, 11; 7, 1; 54, 16; IV. 33, 3; 34, 9; 35, 5; 36, 3; VII. 53, 2; 67, 1; X. 11, 6; 12, 4; 39, 6; 61, 1; 65, 8.

पितरांश्च III. 18, 1; 58, 2; IV. 41, 7; X. 106, 4.

पितरि X. 61, 6.

पितरिति VI. 51, 5.

पितरौ I. 121, 5; 161, 10; X. 85, 14; 131, 5.

पिता I. 26, 3; 30, 9; 31, 10; 14; 16; 38, 1; 46, 4; 69, 1; 80, 16; 89, 4; 10; 90, 7; 114, 2; 116, 16; 160, 2²; 164, 16; 33; 185, 10; 191, 6; II. 5, 1; 17, 6; 33, 13; III. 3, 4; 31, 1; IV. 1, 10; 17, 17; V. 3, 10; 4, 2; 43, 2; 60, 5; 83, 6; VI. 1, 5; 16, 35; 70, 6; 73, 1; 75, 5; VII. 32, 19; 26; 52, 3; 55, 5; 101, 3; VIII. 52, 5; 63, 1; 98, 11; IX. 73, 3; 76, 4; 82, 3; 86, 10; 87, 2; 89, 2; 109, 4; X. 14, 5; 22, 3; 34, 4; 60, 7; 61, 7; 64, 10; 67, 1; 81, 1; 82, 1; 3; 100, 5; 135, 1; 138, 6; 186, 2.

पिताश्च I. 1, 9; 104, 9; II. 10, 1; 29, 5; III. 49, 3; VI. 12, 4; 52, 6; VII. 29, 4; 54, 2; 97, 2; VIII. 21, 14; 22, 15; 48, 4; X. 23, 5; 25, 3; 33, 3; 49, 4; 69, 10.

पिबुः I. 31, 11; 68, 5; 70, 5; 87, 5; 110, 6; 119, 8; 127, 8; 140, 3; 141, 4; 155, 3; 159, 2; 164, 16; II. 13, 4; III. 1, 9; 10; 48, 2; 53, 2; 54, 9; IV. 4, 11; 17, 12; V. 43, 7; 47, 3; VI. 16, 35; 44, 22; VII. 101, 3; VIII. 1, 6; 3, 24; 6, 10; 9, 21; 19, 27; 75, 16;

86, 4; IX. 71, 2; 73, 5; 89, 2; 97, 30;
X. 3, 2; 8, 7; 10, 1; 33, 6; 7; 39, 1.
पितृकृतस्तरेभ्यः X. 76, 5.
पितृभानः I. 124, 12.
पितृभृशः X. 1, 4; 172, 3.
पितृ I. 61, 7; 187, 1; VIII. 32, 8.
पितृमा I. 101, 1.
पितृमतीश्च IV. 1, 8.
पितृमती I. 116, 8.
पितृमतीश्च V. 48, 4.
पितृमान I. 141, 2; III. 54, 21.
पितृमानश्च I. 144, 7.
पितृसूतः X. 142, 2.
पितृसूतिः X. 71, 10.
पितृता I. 69, 2; V. 7, 6.
पितृतामः IV. 17, 17.
पितृभिः VIII. 48, 13; X. 14, 4; 8; 15, 9;
10; 17, 8; 64, 14; 107, 1; 169, 4.
पितृभ्यः I. 119, 4; II. 5, 1; V. 47, 1; X.
15, 2; 12; 16; 1; 2; 5; 11; 17, 3;
40, 10.
पितृभ्या I. 111, 1; III. 7, 6; IV. 33, 2.
पितृयज्ञाय X. 16, 10.
पितृयानं X. 2, 7.
पितृयत् VIII. 40, 12; X. 66, 14.
पितृयितः I. 73, 1.
पितृयित्त्य I. 73, 9.
पितृयवयं I. 91, 20.
पितृयदं X. 85, 21.
पितृयदं I. 117, 7.
पितृया I. 109, 3; IV. 17, 17; VI. 21, 8;
46, 12; VII. 33, 4; VIII. 41, 2; X.
57, 3; 78, 3; 88, 15.
पितृ I. 42, 5; 164, 10; X. 14, 10; 15, 3;
16, 11; 12; 154, 4.
पितृ इति I. 187, 2²; 3; 4; 5²; 6; 7²; 11.
पितृ I. 117, 17; VI. 9, 2.
पितृ I. 71, 5; 114, 6; III. 31, 12; IV. 50,

6; V. 2, 1; VI. 20, 11; VIII. 69, 15;
X. 13, 5; 124, 3.
पितृ I. 31, 4; 9; 124, 5; 140, 7; 146, 1;
160, 3; 185, 2; 5; II. 17, 7; III. 5, 8;
26, 9; IV. 5, 10; VI. 7, 4; 5; VII. 6, 6;
IX. 75, 2; X. 8, 3; 7; 31, 10; 32, 3.
पितृ VIII. 20, 13; X. 56, 6.
पितृयवती IX. 46, 2.
पितृयवश्च VIII. 48, 7.
पितृया III. 39, 2; VII. 86, 5.
पितृयाणि I. 71, 10; VII. 56, 23; 72, 2; X.
8, 8.
पितृया VIII. 30, 3.
पितृया II. 42, 2.
पितृयासः VII. 1, 9.
पितृ I. 152, 6; V. 77, 4; VI. 20, 4; VII.
104, 10; VIII. 25, 20; X. 15, 3; 117,
2; 4; 147, 5.
पितृय VII. 104, 18.
पितृय X. 136, 7.
पितृय I. 191, 2.
पितृय VI. 39, 5; VII. 24, 6; IX. 76, 3.
पितृय IX. 68, 3.
पितृय V. 83, 6.
पितृयः X. 65, 8.
पितृयतं I. 118, 2; 151, 6; V. 62, 3; VII.
82, 3; 99, 6; X. 39, 2.
पितृयतं I. 34, 3; 4; VI. 63, 8.
पितृयतं X. 36, 5.
पितृयतं VI. 70, 6.
पितृयति IX. 74, 5.
पितृयते I. 8, 7; V. 83, 4; X. 63, 3.
पितृयते I. 54, 7; 125, 5; 181, 8; II. 34, 8;
IV. 50, 8; V. 63, 1; VIII. 12, 5; 50,
2; IX. 68, 4.
पितृयः I. 112, 3.
पितृयः V. 62, 2.
पितृय III. 33, 12.
पितृय IX. 97, 33.
पितृय VII. 34, 3.

पिन्वन्ति I. 64, 6; V. 54, 8; VII. 57, 1.
 पिन्वन्ति I. 64, 5.
 पिन्वन्तः IV. 58, 7; IX. 97, 14.
 पिन्वन्तः VI. 52, 6; IX. 75, 4.
 पिन्वन्तः III. 1, 7; 33, 4; VI. 52, 4; VII. 50, 4.
 पिन्वन्तः इति III. 33, 2.
 पिन्वन्ति I. 129, 3; VII. 5, 8.
 पिन्वन्ति IX. 63, 2; 64, 8.
 पिन्वन्ति III. 3, 7.
 पिन्वन्तः IX. 94, 2.
 पिन्वन्ति VIII. 49, 2.
 पिन्वन्ति I. 106, 1-6; 156, 3; 166, 6; VIII. 18, 17.
 पिन्वन्ति I. 46, 4; 152, 3; VII. 70, 2.
 पिन्वन्ति II. 27, 7; X. 35, 8.
 पिन्वन्ति VI. 75, 1.
 पिन्वन्ति V. 4, 6.
 पिन्वन्ति I. 31, 6; VI. 15, 11.
 पिन्वन्ति VIII. 4, 11.
 पिन्वन्ति I. 112, 12.
 पिन्वन्ति VII. 103, 6.
 पिन्वन्ति VI. 49, 3.
 पिन्वन्ति II. 33, 9; V. 57, 6; IX. 68, 4.
 पिन्वन्ति V. 60, 4.
 पिन्वन्ति I. 32, 6.
 पिन्वन्ति I. 168, 7.
 पिन्वन्ति X. 16, 6.
 पिन्वन्ति IV. 22, 8.
 पिन्वन्ति I. 15, 9.
 पिन्वन्ति VI. 42, 1.
 पिन्वन्ति VII. 59, 4.
 पिन्वन्ति III. 54, 21.
 पिन्वन्ति I. 115, 6.
 पिन्वन्ति X. 63, 8.
 पिन्वन्ति I. 93, 12.
 पिन्वन्ति III. 26, 9; VI. 60, 12; VII. 60, 12.

पिन्वन्ति I. 22, 13.
 पिन्वन्ति X. 35, 14.
 पिन्वन्ति X. 65, 12.
 पिन्वन्ति X. 10, 11.
 पिन्वन्ति III. 31, 20; VII. 16, 10.
 पिन्वन्ति I. 68, 5.
 पिन्वन्ति II. 15, 6; III. 34, 6.
 पिन्वन्ति I. 164, 20; 22; V. 54, 12.
 पिन्वन्ति II. 34, 6.
 पिन्वन्ति II. 39, 6; V. 71, 2; VII. 94, 2; IX. 19, 2.
 पिन्वन्ति VI. 50, 12.
 पिन्वन्ति I. 116, 22; 119, 6; VI. 62, 7.
 पिन्वन्ति VII. 23, 4.
 पिन्वन्ति II. 13, 1; 16, 8; V. 73, 8; VIII. 14, 3; IX. 16, 7.
 पिन्वन्ति I. 186, 5.
 पिन्वन्ति VIII. 6, 19; 7, 19; X. 143, 6.
 पिन्वन्ति II. 32, 3; VIII. 6, 43; 7, 3; 13, 25; 54, 7; 72, 16; 95, 5; IX. 61, 15; 86, 18.
 पिन्वन्ति VIII. 12, 13; IX. 93, 3; 107, 12.
 पिन्वन्ति VIII. 6, 2; IX. 10, 7.
 पिन्वन्ति I. 41, 2; VI. 48, 5; VIII. 50, 8.
 पिन्वन्ति इति IV. 56, 7.
 पिन्वन्ति VIII. 12, 31.
 पिन्वन्ति I. 46, 12.
 पिन्वन्ति II. 6, 8.
 पिन्वन्ति VII. 17, 4; VIII. 39, 9.
 पिन्वन्ति VIII. 11, 10.
 पिन्वन्ति VII. 57, 2.
 पिन्वन्ति III. 51, 3.
 पिन्वन्ति IV. 4, 7.
 पिन्वन्ति V. 33, 7; X. 2, 1.
 पिन्वन्ति I. 101, 2; 103, 8; II. 14, 5; IV. 16, 13; V. 29, 11; VI. 18, 8; VIII. 32, 2.
 पिन्वन्ति I. 51, 5; VI. 20, 7; X. 99, 11; 138, 3.

पिच I. 14, 10; 15, 1; 3-5; 130, 2; 164, 40; 177, 4; II. 16, 4; 36, 1; 4; 37, 1-3; III. 32, 1-3; 5; 35, 10; 36, 2; 3; 40, 2; 43, 7; 47, 1; 4; 50, 2; 51, 10; V. 51, 5; VI. 17, 1; 23, 7; 40, 1; 43, 1; VII. 22, 1; 29, 1; 90, 1; VIII. 1, 26; 2, 1; 3, 1; 4, 3; 8; 10; 12; 17, 1; 4; 11; 32, 19; 20; 36, 1; 37, 1; 64, 10; 12; 65, 5; 76, 7; 9; 82, 2; 7; 95, 2; 3; IX. 85, 2; X. 96, 12; 104, 1; 2; 112, 1; 6; 116, 1⁴; 7; 179, 3.

पिच I. 4, 2; 10, 11; 16, 5-7; 23, 1; 84, 4; 104, 9; II. 36, 5; III. 35, 9; 42, 7; 47, 2; 48, 1; 52, 7; IV. 46, 1; V. 40, 1; 60, 8; VI. 40, 2; 41, 3; 47, 6; VIII. 6, 36; 21, 3; 26, 20; 32, 21; 45, 24; 49, 4; 65, 8; 91, 2; 101, 10; X. 24, 1; 116, 2.

पिच VIII. 2, 23; X. 37, 11.

पिच V. 29, 7.

पिच I. 15, 2; IV. 34, 4.

पिच I. 161, 8²; II. 36, 2; 41, 14; V. 51, 2; VII. 38, 8; 59, 3.

पिच VIII. 10, 4.

पिच I. 15, 11; 135, 4; II. 41, 3; IV. 46, 6; 49, 6; VI. 60, 7; 15; 69, 7; VII. 66, 18; VIII. 5, 11; 8, 1; 22, 8; 35, 10; 57, 4; 87, 2; 4.

पिच I. 34, 10; 46, 15; 47, 1; 108, 1; 5-12; 135, 5; II. 36, 6; 37, 5; III. 58, 7; IV. 45, 3; 50, 10; VI. 68, 10; VII. 74, 3; VIII. 5, 14; 19; 35, 1.

पिच V. 37, 4.

पिच I. 44, 14.

पिच II. 37, 4; III. 50, 1; 51, 9; V. 36, 1; IX. 113, 1; X. 170, 1.

पिच I. 88, 4; III. 32, 15; IV. 27, 5²; VI. 44, 14; VII. 92, 2; VIII. 57, 3; 58, 3; IX. 97, 20.

पिच III. 53, 10; IV. 35, 9; VII. 37, 2.

पिच IV. 23, 1.

पिच V. 61, 11.

पिच VIII. 33, 7.

पिच I. 23, 18; VIII. 94, 4; 5; IX. 64, 24; 109, 15.

पिच I. 84, 10; IV. 25, 3.

पिच VI. 28, 7.

पिच VII. 51, 2.

पिच I. 14, 8; X. 87, 18; 169, 1.

पिच I. 180, 1.

पिच II. 11, 11.

पिच VI. 41, 2; X. 28, 3.

पिच IV. 35, 7.

पिच IX. 108, 14.

पिच V. 77, 1.

पिच VIII. 24, 13.

पिच IV. 44, 4; VI. 63, 2; VII. 67, 4; VIII. 8, 3.

पिच VII. 69, 3; VIII. 57, 1.

पिच X. 86, 19.

पिच X. 83, 7.

पिच III. 35, 1.

पिच VI. 46, 6; IX. 15, 6.

पिच I. 79, 3.

पिच I. 190, 5; III. 30, 8.

पिच VII. 55, 2.

पिच V. 57, 4.

पिच I. 133, 5.

पिच IV. 53, 2; IX. 21, 5; 72, 8; 107, 21.

पिच V. 31, 2.

पिच I. 181, 5; II. 3, 9.

पिच VIII. 33, 3.

पिच II. 41, 9.

पिच X. 136, 2.

पिच I. 88, 2.

पिच VII. 18, 2.

पिच I. 64, 8.

पिशुचिं I. 133, 5.

पिशुचानाः VII. 57, 3.

पिशुनेभ्यः VII. 104, 20.

पिष्टं V. 56, 1.

पिस्पृशः VI. 15, 18.

पिस्पृशति VI. 49, 12.

पीतः VI. 47, 3; VIII. 48, 4; 10; 12; 96, 21; IX. 45, 6; 86, 41.

पीतं I. 179, 5.

पीतयः IV. 34, 5.

पीतये I. 5, 6; 16, 3; 22, 1; 23, 2; 47, 9; 55, 2; 137, 2²; 3; 166, 7; III. 42, 4; 8; 9; IV. 36, 2; 48, 1; 49, 2; V. 51, 1; 75, 6; VI. 40, 2; 68, 10; VII. 32, 4; 59, 5; VIII. 1, 25; 12, 12; 17, 15; 32, 24; 33, 13; 34, 10; 35, 23; 45, 22; 65, 3; 68, 7; 85, 1; 92, 5; 97, 8; 11; IX. 12, 2; 17, 8; 25, 1; 30, 5; 32, 2; 37, 1; 38, 2; 6; 43, 2; 45, 1; 50, 5; 62, 8; 64, 12; 65, 8; 14; 74, 9; 78, 4; X. 9, 4; 29, 6; 104, 6.

पीताः IV. 37, 2; VI. 17, 4; VIII. 48, 5; IX. 108, 2; X. 119, 2.

पीतासः I. 168, 3; VIII. 2, 12.

पीतिः IV. 35, 2; V. 76, 3.

पीतिं I. 134, 6²; II. 11, 17; 14, 1; 2; IV. 33, 11; 34, 1; 47, 2; V. 51, 6; VII. 98, 2; VIII. 82, 6; IX. 18, 3; X. 100, 2; 104, 3.

पीतो VI. 27, 1; 2.

पीत्या I. 46, 13.

पीत्या I. 4, 8; VIII. 69, 7; 92, 6; IX. 23, 7; 108, 2; X. 44, 8; 96, 9.

पीत्वा III. 40, 7; VIII. 76, 10; X. 55, 8; 113, 1.

पीपय III. 15, 6.

पीपयः I. 63, 8.

पीपयन् III. 57, 6; IX. 6, 7; X. 133, 7.

पीपयन् I. 77, 5; VIII. 1, 19.

पीपयत X. 64, 12.

पीपयतः II. 27, 15.

पीपयन् VII. 65, 2.

पीपयन् I. 152, 6.

पीपयन् I. 73, 6; 181, 5; 6.

पीपयन् I. 153, 4; 169, 4; V. 34, 9.

पीपरः I. 138, 2; IV. 2, 8.

पीपरन् I. 46, 6.

पीपरन् III. 32, 14.

पीपरन् II. 20, 4; V. 77, 4.

पीपाय I. 153, 3; VI. 10, 3; 66, 1; VII. 27, 4.

पीपाय I. 181, 8; II. 2, 9; 35, 7; IV. 3, 9; VI. 44, 21; VIII. 29, 6.

पीपिश्चासं V. 76, 1; VII. 96, 6.

पीपिहि VI. 17, 3; 35, 4.

पीपेण VIII. 50, 6.

पीपेरिति पीपेः IV. 16, 21.

पीप्याना X. 102, 11.

पीप्यानाश्च III. 33, 10.

पीप्यानाः III. 1, 10; VII. 36, 6.

पीप्याः X. 68, 6.

पीप्यति I. 147, 2.

पीप्यन्ते VIII. 2, 15.

पीप्यति VIII. 21, 14.

पीपुषं II. 13, 1.

पीपुषः IX. 109, 3; 6.

पीपुषं II. 35, 5; III. 48, 2; VI. 47, 4; IX. 51, 2; 85, 9; 110, 8; X. 63, 3; 87, 17; 94, 8.

पीयोः I. 174, 8; II. 19, 7.

पीवः I. 187, 8; 9; 10²; X. 86, 14; 100, 10.

पीवःश्चक्षान् VII. 91, 3.

पीवःश्चक्षः IV. 37, 4.

पीवरीः VIII. 5, 20; 22, 9.

पीवसा X. 16, 7.

पीवसा I. 152, 1.

पीवस्तोतीः X. 169, 1.

पीबानं X. 27, 17.

पुनः I. 124, 7; 162, 22; 164, 16; V. 61, 6; VII. 6, 1; X. 32, 3.

पुंडरीकानि X. 142, 8.

पुण्यसंगंधाः VII. 55, 8.

पुण्यं II. 43, 2.

पुन I. 40, 2; III. 14, 4; 6; 16, 5; 18, 4; IV. 18, 11; V. 3, 1; 6; 4, 6; VIII. 77, 2; 92, 14; X. 33, 7.

पुनः I. 31, 11; 32, 9; 69, 1; 3; 89, 10; 155, 3; 160, 3; 164, 16; 181, 4; II. 1, 9; 7, 6; III. 2, 2; 14, 1; 29, 3; 53, 2; 58, 1; IV. 18, 7; 42, 4; V. 3, 9; 9, 4; 25, 1; 43, 7; VI. 9, 2; 16, 14; 75, 5; VII. 32, 3; 101, 3; 103, 3; VIII. 8, 4; 8; 19, 27; 27, 22; IX. 75, 2; 97, 30; 101, 14; X. 1, 7; 31, 10; 32, 3; 85, 14; 140, 2; 144, 4.

पुनकाः VIII. 69, 8.

पुनस्कान् X. 183, 1.

पुनस्कान्ने X. 183, 2.

पुनस्कृषे V. 61, 3.

पुनस्कृषेपु X. 63, 15.

पुन I. 38, 1; 96, 3; 117, 24; 125, 3; III. 57, 3; IV. 19, 9; 30, 16; V. 11, 6; 25, 5; VI. 75, 4; VII. 41, 2; VIII. 4, 6; 101, 6; X. 18, 11; 31, 11; 65, 12; 69, 10; 101, 12.

पुनसंश्च X. 22, 3; 119, 4; 131, 5.

पुनस्त I. 159, 3; VIII. 45, 36; 90, 2; X. 34, 10.

पुन X. 106, 4.

पुनाः I. 68, 5; 164, 11; III. 53, 24; IV. 2, 15; V. 58, 5; VI. 66, 3; 67, 9; VII. 26, 2; 60, 5; X. 13, 1; 115, 9; 159, 3.

पुनाः II. 28, 3.

पुनान् I. 162, 22; III. 31, 3; VII. 54, 2; X. 55, 1; 85, 41; 45; 183, 3.

पुनाय V. 47, 6; VII. 102, 1; X. 37, 1.

पुनायश्च X. 39, 6.

पुनासः I. 89, 9; 130, 1; III. 53, 7; VII. 43, 3; VIII. 18, 5; X. 10, 2; 13, 5; 72, 8; 77, 2; 185, 3.

पुनितं V. 4, 11.

पुनित्वा VIII. 31, 8.

पुनित्यंतः VII. 96, 4.

पुने II. 29, 5.

पुनेभ्यः I. 161, 10; VII. 32, 28; X. 15, 7.

पुनेः I. 72, 9; II. 26, 3; X. 72, 9; 85, 42.

पुनः I. 6, 4; 24, 1; 2; 25, 17; 94, 12; 117, 13; 123, 12; 124, 4; 140, 7; 147, 4; 189, 3; II. 24, 6; 7; IV. 24, 9; 10; 33, 3; 36, 3; V. 30, 11; 46, 1; 51, 15; 74, 5; 80, 6; VI. 54, 10; VII. 4, 8; 58, 5; 76, 3; 104, 3; VIII. 43, 7; 101, 4; X. 1, 4; 14, 8; 12; 16, 5; 19, 2²; 3; 6; 24, 5; 6; 28, 1; 39, 4; 57, 5; 59, 6; 7⁴; 72, 9; 86, 21²; 95, 2; 108, 9; 109, 6³; 111, 7; 161, 4; 5; 182, 1.

पुनःश्च X. 109, 7.

पुनःश्च X. 161, 5.

पुनःपुनः I. 92, 10; III. 5, 7.

पुनःपुनः IX. 72, 6.

पुनःपुनः I. 62, 8.

पुनःपुनः I. 123, 2.

पुनःपुनो I. 117, 14.

पुनःपुनः VII. 55, 3.

पुनःपुनः X. 34, 7.

पुनती IV. 5, 7.

पुनते VIII. 53, 6; IX. 70, 3.

पुनतः X. 71, 2.

पुनतां X. 27, 17.

पुनति III. 8, 5; IX. 109, 11.

पुनति III. 36, 7; IX. 73, 7; 98, 7; 99, 5.

पुनतु IX. 67, 27².

पुनतु X. 17, 10.

पुनरिति I. 20, 4; 6; 31, 4; 110, 1; 8;

118, 6; 140, 2; 8; II. 38, 4; III. 58, 6; VIII. 1, 12; 20, 26; 43, 9; 72, 1; X. 16, 13; 39, 8; 56, 4; 57, 4; 59, 6; 7; 61, 5; 85, 5; 18; 31; 38; 39; 90, 4; 109, 2; 128, 6; 135, 2; 137, 1²; 143, 1; 3.

पुनर्वैश्व इति पुनःश्चस् X. 19, 1.

पुनर्वैश्व IX. 104, 3.

पुनर्वैश्व I. 160, 3; IX. 1, 6.

पुनर्वैश्व IX. 67, 22.

पुनर्वैश्व IX. 9, 7.

पुनर्वैश्व III. 1, 5; VII. 9, 2; IX. 6, 9; 8, 3; 6; 13, 1; 16, 6; 8; 18, 7; 19, 1; 3; 5; 20, 5; 25, 4; 27, 1; 6; 28, 6; 30, 1; 40, 1; 5; 6; 42, 5; 43, 3; 54, 3; 4; 57, 4; 61, 6; 23; 27; 62, 23; 63, 28; 64, 14; 15; 25-27; 66, 28; 68, 9²; 70, 8; 75, 5; 82, 1; 86, 3; 9; 21; 26; 33; 87, 1; 9; 91, 4; 6; 92, 3; 6; 93, 5; 95, 1; 5; 96, 3; 15; 23; 97, 6; 12; 18; 25; 27; 37; 38; 45; 47; 99, 6; 100, 2; 101, 7; 103, 2; 4; 5; 106, 10; 12; 107, 2; 4; 6; 18; 109, 9; 110, 10; 11; 111, 1²; 113, 5.

पुनर्वैश्व IX. 35, 5; 86, 25; 99, 4; 105, 1.

पुनर्वैश्व IX. 16, 4; 35, 6; 86, 47.

पुनर्वैश्व II. 3, 5; III. 31, 16; VI. 66, 4; VII. 49, 1; IX. 6, 4; 24, 2; 89, 5; 106, 9.

पुनर्वैश्व IX. 29, 3; 103, 1; 104, 1.

पुनर्वैश्व VI. 37, 2; IX. 8, 2.

पुनर्वैश्व इति IV. 56, 6.

पुनर्वैश्व I. 133, 1; X. 13, 3.

पुनर्वैश्व IX. 67, 27.

पुनर्वैश्व IX. 4, 4.

पुनर्वैश्व I. 15, 2; IX. 11, 5; 62, 29.

पुनर्वैश्व X. 30, 5.

पुनर्वैश्व VIII. 12, 11; 13, 1.

पुनर्वैश्व VII. 85, 1.

पुनर्वैश्व IX. 16, 3; 51, 1; 67, 27.

पुनर्वैश्व IX. 67, 23; 24²; 25; 26.

पुनर्वैश्व X. 104, 9.

पुनर्वैश्व X. 71, 11.

पुनर्वैश्व X. 132, 6.

पुनर्वैश्व V. 6, 9.

पुनर्वैश्व III. 55, 19.

पुनर्वैश्व I. 179, 6; X. 170, 1.

पुनर्वैश्व IX. 9, 7.

पुनर्वैश्व III. 29, 13; VI. 75, 14; VII. 104, 24.

पुनर्वैश्व IV. 3, 10; V. 61, 8; VI. 75, 14; X. 130, 2².

पुनर्वैश्व VI. 47, 7.

पुनर्वैश्व I. 33, 13; 51, 5; 11; 53, 8; 54, 6; 63, 2; 7; 103, 3; 8; 130, 7; 131, 4; 174, 2; 8; II. 14, 6; 19, 6; 20, 8; III. 12, 6; 15, 4; IV. 16, 13; 26, 3; 27, 1; 30, 13; 32, 10; V. 41, 12; VI. 16, 39; 18, 5; 20, 7; 10; 31, 4; 32, 3; 73, 2; VII. 5, 3; 18, 13; 19, 5; 21, 4; 26, 3; 99, 5; VIII. 1, 8; 33, 7; 93, 2; 97, 14; IX. 48, 2; 61, 2; X. 89, 7; 99, 7; 11; 101, 8.

पुनर्वैश्व I. 41, 3; 42, 1; 54, 3; 102, 9; 129, 9; 131, 1; 139, 1; 162, 3; 163, 12; 170, 4; II. 32, 1; 41, 11; III. 2, 5; 53, 23; IV. 7, 9; 15, 4; 20, 3; 50, 1; V. 2, 1; 16, 1; 28, 2; 29, 5; 31, 11; 82, 8; 86, 5; VI. 10, 1²; 15, 7; 17, 8; 25, 7; 75, 6; VII. 1, 3; 53, 1; 62, 2; VIII. 12, 22; 25; 17, 9; 15; 41, 7; 44, 3; 45, 9; 61, 15; 16; X. 17, 5; 20, 5; 90, 5; 103, 8; 142, 2; 152, 2; 171, 4; 189, 1.

पुनर्वैश्व I. 76, 2; III. 11, 5; V. 46, 1; VI. 21, 12; VII. 33, 6; 41, 5; IX. 87, 3; 97, 29.

पुनर्वैश्व X. 85, 8.

पुनर्वैश्व X. 137, 7.

पुरःसगाः I. 188, 11; X. 110, 11; 124, 1.
 पुरःसगिती IX. 101, 1.
 पुरःसप्रवणाः VIII. 100, 9.
 पुरःसभूः III. 31, 8.
 पुरःस्यावानं V. 35, 7; VIII. 84, 8; IX. 5, 9.
 पुरःसमुधा I. 132, 6.
 पुरःस्योषः VII. 31, 6.
 पुरःस्योषा VII. 82, 9.
 पुरःसरुचं X. 39, 11; 133, 1.
 पुरःसरुचं IX. 98, 12.
 पुरःसत्तदः I. 73, 3.
 पुरःसस्याता VIII. 46, 13.
 पुरःसहा VI. 32, 3.
 पुरःसहितः I. 44, 10; 12; 55, 3; 58, 3; 94, 6; 128, 4; II. 24, 9; III. 2, 8; 3, 2; 11, 1; VIII. 27, 1; 101, 12; IX. 66, 20; X. 1, 6; 98, 7; 150, 4; 5².
 पुरःसहितं I. 1, 1; V. 11, 2; X. 92, 2.
 पुरःसहिता X. 66, 13.
 पुरःसहितः VII. 60, 12; 83, 4.
 पुरःसहितो X. 70, 7.
 पुरं I. 53, 7; 149, 3; V. 19, 2; VIII. 1, 28; 6, 23; 32, 5; 69, 8; 73, 18; 100, 8; X. 67, 5; 87, 22.
 पुरंश्वर I. 102, 7; VIII. 1, 7.
 पुरंश्वरः II. 20, 7; III. 54, 15; V. 30, 11; VIII. 1, 8; 61, 10.
 पुरंश्वरं VI. 16, 14; VIII. 61, 8.
 पुरंश्वरस्य VII. 6, 2.
 पुरंश्वरा I. 109, 8.
 पुरंश्वरे X. 39, 7.
 पुरंश्वरः I. 166, 13; 117, 19; 181, 9; II. 31, 4; III. 61, 1; IV. 26, 7; 27, 2; 34, 2; V. 42, 5; VI. 49, 14; VII. 35, 2; IX. 93, 4; X. 85, 36.
 पुरंश्वि I. 116, 7; 134, 3; 180, 6; II. 38, 10; IV. 27, 3; VI. 21, 9; VII. 9, 6; 36, 8; 39, 4; IX. 97, 36; X. 64, 7; 80, 1; 112, 5.

पुरंश्विश्चान् IX. 72, 4.
 पुरंश्वी इति पुरंश्वी IX. 90, 4.
 पुरंश्वीः I. 123, 6; 158, 2; IV. 22, 10; 50, 11; V. 41, 6; VII. 67, 5; X. 39, 2.
 पुरंश्वी II. 1, 3; III. 62, 11; V. 35, 8; VII. 32, 20; VIII. 69, 1; 92, 15; IX. 110, 3; X. 65, 13; 14.
 पुरंश्वी I. 5, 3.
 पुरंश्वस्य VI. 63, 9. • •
 पुरंश्वी I. 123, 10; 124, 3; 11; 191, 8; III. 8, 2; 9; 27, 7; 29, 5; IV. 51, 1; 2; 8; V. 80, 4; 83, 8; VI. 19, 9; VII. 67, 2; 72, 5; 76, 2; 78, 3; VIII. 1, 34; 28, 3; 48, 15; 57, 2; 80, 4; 100, 1; X. 17, 4; 36, 14; 42, 11; 87, 20; 21; 135, 6; 139, 1.
 पुरा I. 24, 4; 39, 7; 53, 7; 71, 10; 96, 7; 103, 1; 105, 7; 112, 16; 113, 13; 121, 10; 129, 5; 139, 8; 167, 10; 169, 5; II. 16, 8; 20, 4; 28, 5; 8; 30, 4; III. 30, 10; 32, 14; IV. 3, 1; 28, 3; 51, 7; V. 53, 1; 77, 1; VI. 22, 4; 27, 1; 34, 1; 45, 14; 48, 19; 60, 4; 65, 4; VII. 56, 23; 88, 5; 91, 1; VIII. 1, 12; 7, 21; 8, 6; 21, 7; 9; 24, 15; 44, 30²; 46, 10; 66, 5; 67, 5; 16, 20; 75, 16; 78, 6; 80, 2; IX. 70, 9; 99, 3; X. 10, 4; 39, 6; 54, 2; 76, 3; 86, 10; 97, 1; 11; 117, 2.
 पुराणा VII. 73, 1.
 पुराणाः I. 118, 3; VI. 21, 5; VII. 97, 5; X. 5, 5.
 पुराणां III. 31, 19; VI. 38, 3.
 पुराणः IV. 18, 1; X. 43, 5.
 पुराणं III. 54, 9; 58, 6.
 पुराणश्च VIII. 40, 6; 73, 11; X. 43, 9.
 पुराणा X. 39, 5.
 पुराणान् X. 135, 1; 2.
 पुराणी I. 92, 10; III. 61, 1; IV. 51, 6.
 पुराणे X. 130, 6.

पुराणा IX. 99, 4.
 पुराणोः III. 55, 2.
 पुरां I. 130, 10.
 पुरां I. 11, 4; 61, 5; III. 45, 2; IV. 30, 20; VI. 18, 8; 20, 3; VIII. 17, 14; 98, 6; X. 46, 5.
 पुराणाद् X. 74, 6.
 पुरि IX. 107, 10.
 पुरिःश्च VI. 2, 7.
 पुरीचं V. 45, 6; X. 27, 23.
 पुरीचा X. 106, 5.
 पुरीचाणि VI. 49, 6.
 पुरीचात् I. 163, 1; IV. 21, 3; X. 27, 21.
 पुरीषिणः V. 55, 5.
 पुरीषिणं I. 164, 12; X. 48, 4.
 पुरीषिणा X. 65, 9.
 पुरीषिणी V. 53, 9.
 पुरीषासः III. 22, 4.
 पुरु I. 62, 10; 81, 7; 117, 9; 127, 3; 139, 10; 142, 10³; 144, 4; 150, 1; 166, 3; 13; 191, 9; II. 16, 3; III. 31, 15; 51, 5; 58, 5; IV. 20, 9; 28, 3; 31, 8; 37, 8; 55, 9; V. 2, 4; 3, 4; 9, 4; 23, 3; 33, 4; 34, 7; 37, 3; 73, 1; 2; 74, 8; VI. 16, 5; 18, 13; 29, 6; 44, 14; 62, 2; 63, 8; VII. 62, 1; 81, 3; 97, 7; VIII. 1, 22; 2, 32; 4, 1; 16, 7; 23, 27; 25, 16; 39, 7; 41, 5; 60, 14; 61, 8; 83, 3; 92, 9; IX. 25, 2; 62, 2; X. 10, 1; 23, 5; 28, 6; 48, 4; 61, 13; 64, 14; 73, 2; 94, 5.
 पुरुःचनीक I. 7, 5; VI. 5, 2; 10, 2; 11, 6; VII. 42, 3.
 पुरुःचरुणा V. 70, 1.
 पुरुःचुत्तं I. 112, 7.
 पुरुःचुत्तानी IV. 42, 9.
 पुरुःचुत्तां I. 63, 7; 174, 2; VI. 20, 10.
 पुरुःचुत्तं VIII. 61, 6.

पुरुःक I. 53, 3; II. 13, 8; VI. 21, 5; IX. 91, 5; X. 179, 3.
 पुरुःकृता VI. 32, 3.
 पुरुःक्षुः I. 68, 5; VI. 19, 5; X. 7, 4; 74, 5; 128, 8.
 पुरुःक्षुं II. 40, 4; IV. 34, 10; VI. 68, 6; VII. 5, 9; 84, 4; VIII. 5, 15; 7, 13.
 पुरुःक्षो इति पुरुःक्षो III. 25, 2; IX. 91, 5.
 पुरुःक्षोः III. 54, 21; IV. 29, 5; VI. 22, 3; 50, 11.
 पुरुःगृहीः VI. 34, 2.
 पुरुःचंद्रः I. 27, 11; III. 25, 3.
 पुरुःचंद्रं V. 8, 1; IX. 62, 12.
 पुरुःचंद्रस्य II. 2, 12; VII. 36, 4; VII. 100, 2; IX. 89, 7.
 पुरुःचंद्रा VIII. 5, 32.
 पुरुःचंद्राः V. 61, 16.
 पुरुःचंद्रेण VII. 72, 1.
 पुरुःचंद्रेः I. 53, 5.
 पुरुःचेतनः VI. 16, 19.
 पुरुःचातः VII. 35, 2.
 पुरुःचानः III. 62, 2; VI. 6, 2.
 पुरुःचानं I. 5, 2; IV. 44, 1; 51, 1; V. 56, 5; VI. 45, 29; VIII. 102, 7; X. 23, 6; 74, 6.
 पुरुःचानस्य III. 39, 7; VI. 21, 1.
 पुरुःचाना I. 124, 6; VII. 73, 1.
 पुरुःचानाणि VI. 32, 1.
 पुरुःचानासः VIII. 66, 11.
 पुरुःचानां VIII. 2, 38.
 पुरुःचाना VIII. 8, 22.
 पुरुःचाना I. 32, 7; 70, 5; 146, 5; 163, 11; II. 18, 7; 39, 1; III. 55, 3; 4; 61, 7; IV. 32, 21; VI. 47, 29; VII. 1, 9; 16; 69, 6; 103, 6; VIII. 1, 7; 5, 16; 17, 8; 33, 8; X. 22, 9; 25, 6; 45, 2; 71, 3; 80, 4; 106, 3; 125, 3; 127, 1.

पुरुदंशं III. 1, 23.
 पुरुदंशसा I. 3, 2.
 पुरुदंशसा VIII. 87, 6.
 पुरुदंशसा VI. 63, 10; VIII. 9, 5.
 पुरुदंशा VII. 73, 1.
 पुरुदुत्त VI. 18, 9.
 पुरुदुत्त III. 54, 14.
 पुरुदिनेषु X. 29, 1.
 पुरुदृष्ट्याः V. 57, 5.
 पुरुदृष्टः III. 18, 1.
 पुरुध III. 54, 19; 56, 3; X. 56, 5; 59, 2.
 पुरुधप्रतीकः III. 7, 3; 48, 3.
 पुरुधा I. 122, 2; III. 50, 3; 55, 19; IV. 2, 19; VI. 1, 13; X. 27, 21; 55, 3; 112, 7; 170, 1.
 पुरुधनामन् VIII. 93, 17.
 पुरुनिःसिधे I. 10, 5.
 पुरुनिःसिध्वानं IV. 38, 2.
 पुरुनिःस्यः V. 1, 6.
 पुरुनिःस्याः VIII. 2, 9.
 पुरुनीया VII. 9, 6.
 पुरुनीये I. 59, 7.
 पुरुनृत्त्याय VIII. 45, 21.
 पुरुपंथाः VI. 63, 10.
 पुरुपुत्रा X. 74, 4.
 पुरुपेशलं III. 3, 6.
 पुरुपेशसु II. 10, 3.
 पुरुप्रजातस्य X. 61, 13.
 पुरुप्रज्ञातः I. 73, 2; VI. 34, 2; VIII. 103, 12.
 पुरुप्रज्ञातं VIII. 12, 14; 71, 10.
 पुरुप्रज्ञाता X. 66, 7.
 पुरुप्रिय I. 45, 6.
 पुरुप्रियः III. 3, 4; V. 18, 1.
 पुरुप्रियं I. 12, 2; 44, 3; VIII. 31, 14; 43, 31; 74, 1.
 पुरुप्रिया VIII. 5, 4; 12, 10.

पुरुप्रिये VIII. 18, 4.
 पुरुप्रियः I. 145, 3.
 पुरुप्रियाः I. 168, 5.
 पुरुभुजा I. 3, 1.
 पुरुभुजा I. 116, 13; 14; V. 49, 1; 73, 1; VI. 63, 5; 8; VIII. 8, 17; 10, 6; 86, 3.
 पुरुभू इति पुरुभू IV. 44, 4.
 पुरुभूतमा V. 73, 2; VIII. 22, 12.
 पुरुभूपु IX. 94, 3.
 पुरुभोजः VII. 75, 8.
 पुरुभोजसः VIII. 49, 2.
 पुरुभोजसं III. 34, 9; VII. 9, 2; VIII. 88, 2.
 पुरुभोजसा VIII. 22, 16.
 पुरुभूतं इति पुरुभूतं I. 158, 1.
 पुरुभूद्रा VIII. 5, 4; 8, 12.
 पुरुमायः III. 51, 4; VI. 22, 1.
 पुरुमायं I. 119, 1.
 पुरुमायस्य VI. 18, 12; 21, 2.
 पुरुमायं VIII. 68, 10.
 पुरुमित्रस्य I. 117, 10; X. 39, 7.
 पुरुमीळः VIII. 71, 14.
 पुरुमीळः I. 183, 5.
 पुरुमीळस्य I. 151, 2.
 पुरुमीळाय V. 61, 9.
 पुरुमेधः IX. 97, 52.
 पुरुमयः X. 64, 5.
 पुरुमयः X. 104, 5.
 पुरुमयः II. 33, 9; V. 8, 5; VI. 47, 18.
 पुरुमयं II. 2, 9; V. 8, 2; VIII. 1, 4; 60, 18.
 पुरुमया III. 55, 14.
 पुरुमयाः VI. 28, 1.
 पुरुमयसं X. 120, 6.
 पुरुमयसु II. 1, 5; V. 36, 3; 42, 7; VII. 32, 24; 38, 1; VIII. 1, 12; 32, 11; 46, 13; 49, 1; 52, 5.

पुरुषसूक्तं I. 81, 8; VIII. 4, 15; 46, 7; 71, 10.
 पुरुषसूक्तं इति पुरुषसूक्तं I. 47, 10; VIII. 5, 4;
 8, 12.
 पुरुषसूक्तं इति पुरुषसूक्तं VI. 22, 4; VIII. 3, 3;
 46, 1; 61, 3; 103, 5; X. 24, 1.
 पुरुषसूक्तंभिः VI. 10, 5.
 पुरुषसूक्तं II. 2, 2; IV. 2, 20; VI. 1, 13.
 पुरुषसूक्तं IV. 5, 15; 21, 5; VI. 5, 1; IX.
 93, 2; 96, 24.
 पुरुषसूक्तंभ्यः I. 96, 4.
 पुरुषसूक्तं I. 119, 10; II. 40, 4; VI. 15, 7.
 पुरुषसूक्तं IV. 39, 2.
 पुरुषसूक्तंभिः I. 139, 10.
 पुरुषसूक्तं IV. 44, 6; VI. 6, 7; 49, 15; VIII.
 71, 6.
 पुरुषसूक्तं II. 28, 3; VI. 22, 3.
 पुरुषसूक्तं II. 27, 7.
 पुरुषसूक्तंभिः VI. 32, 4.
 पुरुषसूक्तं X. 167, 1.
 पुरुषसूक्तं VIII. 44, 26.
 पुरुषसूक्तं IX. 3, 10.
 पुरुषसूक्तं VI. 21, 10; 24, 4; VII. 19, 6.
 पुरुषसूक्तं VI. 62, 5.
 पुरुषसूक्तं III. 35, 7.
 पुरुषसूक्तं X. 97, 4; 8.
 पुरुषसूक्तं X. 27, 22.
 पुरुषसूक्तं X. 90, 1-5; 97, 17.
 पुरुषसूक्तं I. 114, 10.
 पुरुषसूक्तं VII. 57, 4; 75, 8.
 पुरुषसूक्तं III. 33, 8; IV. 12, 4.
 पुरुषसूक्तं IV. 54, 3; V. 48, 5.
 पुरुषसूक्तं X. 51, 8; 90, 7; 11; 15; 97, 5.
 पुरुषसूक्तं VII. 104, 15.
 पुरुषसूक्तं VII. 102, 2.
 पुरुषसूक्तं X. 90, 6.
 पुरुषसूक्तं X. 165, 3.
 पुरुषसूक्तं VII. 29, 4.

पुरुषसूक्तं I. 112, 23.
 पुरुषसूक्तं IX. 58, 3.
 पुरुषसूक्तं VIII. 66, 4; 100, 6.
 पुरुषसूक्तं IV. 21, 10; VIII. 93, 17.
 पुरुषसूक्तं I. 57, 4; 102, 3; III. 40, 2; 45,
 5; 52, 6; 60, 6; V. 8, 5; VI. 56, 4;
 VIII. 6, 45; 13, 25; 15, 3; 11; 62, 7;
 66, 5; 76, 7; X. 32, 2; 38, 3.
 पुरुषसूक्तं I. 11, 4; 141, 6; VIII. 33, 6;
 46, 12; IX. 77, 4.
 पुरुषसूक्तं VIII. 13, 24; 15, 1; 92, 2.
 पुरुषसूक्तं III. 37, 4; IX. 72, 1.
 पुरुषसूक्तं V. 80, 3.
 पुरुषसूक्तं V. 34, 1.
 पुरुषसूक्तं X. 55, 2.
 पुरुषसूक्तं I. 142, 6; IV. 8, 7; 47, 4; VIII.
 23, 27; IX. 98, 5; X. 46, 10.
 पुरुषसूक्तं VIII. 20, 2.
 पुरुषसूक्तं I. 47, 6; II. 7, 1; V. 7, 6; VIII.
 22, 2; 60, 11; IX. 14, 1; 30, 3; 62, 12;
 65, 28; 98, 1; 102, 6; 107, 21.
 पुरुषसूक्तं VIII. 8, 22; 46, 5.
 पुरुषसूक्तं VIII. 70, 2.
 पुरुषसूक्तं VI. 22, 4; IX. 52, 4; 64, 27.
 पुरुषसूक्तं I. 30, 10; 44, 7; 63, 2; 104, 7;
 121, 9; 174, 3; II. 32, 3; III. 30, 5;
 7; 8; 32, 16; 51, 8; 54, 17; IV. 16, 8;
 20, 7; V. 31, 4; 36, 2; 3; VI. 18, 11;
 19, 13; 21, 5; 22, 11; 24, 3; 27, 6;
 VII. 24, 1; 27, 2; 32, 17; 26; VIII.
 4, 15; 21, 12; 24, 8; 9; 46, 15; 66,
 6; 11; 13; 98, 12; X. 42, 7; 10; 43,
 2; 84, 6; 98, 9; 102, 1; 104, 1; 147,
 3; 180, 1.
 पुरुषसूक्तं I. 100, 6; 11; 18; 177, 1; IV. 17, 5;
 V. 30, 1; VI. 18, 1; 34, 2; VIII. 2, 32;
 16, 7; 11; IX. 87, 6; X. 128, 8.
 पुरुषसूक्तं I. 51, 1; III. 30, 10; 37, 5; 51, 1;

IV. 20, 5; VI. 23, 8; 47, 11; VII. 32, 20; VIII. 15, 1; 92, 2; X. 41, 1; 104, 10.
 पुरुःहता VI. 63, 1.
 पुरुःहताय III. 35, 2; VI. 45, 22.
 पुरुःहते इति पुरुःहते VII. 2, 6.
 पुरुषीः III. 58, 8; X. 18, 4.
 पुरुषा I. 5, 2; 36, 1; V. 74, 7; VI. 45, 29.
 पुरुषि I. 72, 1; 84, 12; 127, 4; 148, 4; II. 19, 4; 25, 5; III. 15, 5; 30, 13; 32, 8; 34, 5; 6; 36, 8; 38, 6; IV. 16, 16; 23, 9; 29, 1; V. 8, 5; VI. 1, 13²; 6, 2; 47, 2; 14; 72, 3; VII. 45, 1; 53, 3; 70, 4; 5; VIII. 78, 3; 95, 6; 96, 21; IX. 88, 2; 107, 19; X. 44, 7; 80, 2; 89, 16; 96, 6; 111, 4; 113, 10; 120, 7; 124, 3.
 पुरुषः X. 95, 2; 5, 15.
 पुरुषः X. 95, 7; 11, 1.
 पुरुषसे I. 31, 4.
 पुरोक्ताः III. 28, 2; VII. 18, 6.
 पुरोक्ताश्च I. 162, 3; III. 28, 1; 3-6; 41, 3; 52, 2-6; 8; IV. 24, 5; 32, 16; VI. 23, 7; VIII. 2, 11; 31, 2; 78, 1.
 पुरोहिते इति पुरःहिते VI. 70, 4.
 पुर्ये X. 138, 4.
 पुरुःस्कानः I. 179, 5.
 पुष्यः X. 86, 22.
 पुष्यः X. 128, 1.
 पुष्करस्रजा X. 184, 2.
 पुष्करात् VI. 16, 13.
 पुष्करिणीश्च X. 107, 10.
 पुष्करिणी V. 78, 7.
 पुष्करि VII. 33, 11; VIII. 72, 11.
 पुष्टं I. 103, 5; 114, 1; X. 55, 4.
 पुष्टं पुष्टं IX. 55, 1.
 पुष्टः II. 27, 12.
 पुष्टधनः VIII. 45, 16.
 पुष्ट्यः X. 55, 4.

पुष्टानि II. 12, 4.
 पुष्टिः I. 65, 3; II. 4, 4; IV. 16, 15.
 पुष्टिगो VIII. 51, 1.
 पुष्टि I. 77, 5; 122, 7; II. 13, 4; IV. 33, 2; V. 10, 3; VI. 2, 1; 63, 6; VIII. 48, 6; 59, 7.
 पुष्टिस्तु III. 13, 7; X. 86, 3.
 पुष्टिभराय IV. 3, 7.
 पुष्टिस्वर्धनः I. 18, 2; 31, 5; 91, 12.
 पुष्टिस्वर्धनं VII. 59, 12.
 पुष्टिषु I. 166, 8.
 पुष्टीः II. 12, 5.
 पुष्टीनां X. 26, 7.
 पुष्टे I. 162, 7.
 पुष्टेः IV. 41, 10; V. 41, 20.
 पुष्टेषु X. 86, 1.
 पुष्टौ V. 41, 3; X. 61, 24.
 पुष्ट्ये X. 105, 5; 106, 4.
 पुष्पःवतीः X. 97, 3.
 पुष्पिणीः II. 13, 7; X. 97, 15; 142, 8.
 पुष्पत I. 94, 8.
 पुष्पतः X. 91, 3.
 पुष्पतः X. 13, 5.
 पुष्पता V. 34, 5.
 पुष्पति I. 64, 13; 83, 3; VII. 32, 9; X. 79, 5; 117, 6; 132, 3.
 पुष्पति III. 10, 3; VI. 2, 5; VIII. 39, 7; 41, 5; X. 83, 1.
 पुष्पते X. 11, 5.
 पुष्पय IV. 36, 1.
 पुष्पन् II. 27, 15; IV. 12, 2; V. 37, 4.
 पुष्पतः IV. 8, 5.
 पुष्पति I. 81, 9; V. 6, 6.
 पुष्पती VII. 56, 5.
 पुष्पं X. 19, 3.
 पुष्पं I. 191, 12.
 पुष्पसि I. 164, 49.

पुष्पसि I. 94, 6; III. 45, 3; V. 26, 6; VI. 2, 1; VII. 32, 16; IX. 100, 2; 3; X. 133, 2.

पुष्पसे V. 50, 1; VI. 13, 5; VII. 57, 5.

पुष्पात् IV. 21, 1; V. 37, 5.

पुष्पे I. 64, 14.

पूः I. 189, 2; VII. 15, 14; 52, 1; 95, 1; VIII. 80, 7.

पूःस्यति I. 173, 10.

पूःसिः I. 58, 8; 166, 8; V. 66, 4; VI. 48, 8; VII. 3, 7; 16, 10.

पूःसिम् III. 34, 1; VIII. 33, 5; IX. 88, 4; X. 104, 8; 111, 10.

पूःसिर्दं III. 51, 2; X. 47, 4.

पूःसिधे I. 112, 14.

पूतः IX. 97, 31; 109, 8; X. 17, 10.

पूतःक्रतायै VIII. 56, 4.

पूतःक्रतौ VIII. 68, 17.

पूतःदंशः I. 24, 7; III. 1, 3.

पूतःदंशं I. 2, 7; VII. 65, 1.

पूतःदंशसः VIII. 94, 7; 10; X. 92, 4.

पूतःदंशसा I. 23, 4; VIII. 23, 30; 25, 1.

पूतःदंशसा V. 66, 4.

पूतःदंशाः V. 29, 1.

पूतःदंशान् VI. 51, 9.

पूतःबंधनी V. 44, 9.

पूतःबंधू इति पूतःबंधू VI. 67, 4.

पूतः III. 2, 1; IV. 19; 10, 6; V. 86, 6; VIII. 12, 4; IX. 67, 31.

पूतस्य VIII. 94, 5.

पूताऽइव VII. 3, 9.

पूताः I. 79, 10; IX. 22, 3; 101, 12; X. 18, 2.

पूतासः I. 3, 4.

पूतनी VIII. 91, 7.

पुपुर्तु VII. 62, 3.

पुयते IX. 86, 12; 97, 35.

पुयमानः IX. 87, 6; 92, 1; 96, 10; 16; 21; 97, 1-3; 36; 39; 42; 48-51; 55.

पुयमानाः IV. 58, 6.

पुयसे IX. 86, 30.

पूरयः I. 59, 6; 131, 4; VI. 20, 10; VII. 96, 2.

पूरयः X. 48, 5.

पूरय I. 63, 7; 130, 7; IV. 21, 10; VII. 5, 3; X. 4, 1.

पूरुः IV. 38, 3; V. 17, 1.

पूरुःस्यः IV. 38, 1; 39, 2.

पूरुः VII. 8, 4; 18, 13; 19, 3.

पूरुषु I. 108, 8; VIII. 64, 10.

पूरोः I. 129, 5.

पूरो VI. 46, 8.

पूरुः X. 112, 6.

पूरुःसंगभस्ति VII. 45, 4.

पूरुः I. 82, 4; 182, 2; VII. 103, 7; VIII. 78, 7; X. 29, 7; 42, 2; 100, 11.

पूरुया I. 135, 7.

पूरुःसंधुरः I. 82, 3.

पूरुः I. 154, 4; V. 59, 2; VII. 37, 3.

पूरुः IV. 37, 2.

पूरुः II. 37, 1; VII. 16, 11.

पूरुः VI. 16, 18; VIII. 46, 21.

पूरुःस्यः X. 22, 9.

पूरुःसिः X. 107, 3.

पूरुः VI. 13, 6.

पूरुः I. 42, 9; VIII. 78, 10; X. 73, 11.

पूरुः I. 36, 12; VII. 24, 6; VIII. 95, 4.

पूरुःसिःसंग VIII. 53, 1.

पूरुःस्यः I. 51, 10.

पूरुःस्यःस्यः X. 85, 18.

पूरुःस्यःस्यः VIII. 22, 2.

पूरुः I. 60, 2; 94, 8; 139, 9; II. 3, 3; III. 17, 5; 38, 5; IV. 50, 8; VII. 6, 3; 20, 7; X. 17, 11; 27, 7; 31, 10; 53, 1; 87, 7; 92, 15; 136, 5; 149, 3.

पूर्वःपूर्वः V. 77, 2.
 पूर्वगताः इव VII. 67, 7.
 पूर्वःपिबये I. 84, 12; 112, 1; 159, 3; VIII.
 3, 9; 6, 9; 12, 33; 25, 12; IX. 99, 5.
 पूर्वःजाः VIII. 6, 41.
 पूर्वजावरी इति पूर्वजावरी X. 65, 8.
 पूर्वजे इति पूर्वजे VII. 53, 2.
 पूर्वजेष्वः X. 14, 15.
 पूर्वःतारा I. 113, 11.
 पूर्वःस्था I. 80, 16; 92, 2; 132, 4; III. 29,
 1; V. 44, 1; 80, 6; VIII. 3, 8; 15, 6;
 IX. 43, 2.
 पूर्वःपाः IV. 46, 1.
 पूर्वपाः इव VIII. 1, 26.
 पूर्वःपाय्यं VIII. 34, 5.
 पूर्वःपीतये I. 19, 9; 134, 1²; 135, 1.
 पूर्वःपीतिः X. 112, 1.
 पूर्वःपेयं I. 135, 4; VII. 92, 1.
 पूर्वःभानः V. 77, 1.
 पूर्वःभानं IV. 50, 7; VII. 93, 4.
 पूर्व I. 30, 9; 31, 4; 34, 10; 166, 1; II.
 37, 2; V. 31, 11; VI. 47, 15; IX. 97,
 5; X. 18, 5; 69, 4; 139, 2.
 पूर्वया I. 89, 3; 96, 2.
 पूर्वःयावां III. 34, 2.
 पूर्वःवत् I. 31, 17; III. 2, 12.
 पूर्वःसूनां II. 35, 5.
 पूर्वःस्मात् I. 74, 8.
 पूर्वःस्ते VIII. 27, 10.
 पूर्वःस्य II. 4, 8; V. 47, 3; X. 20, 7.
 पूर्वःसूतिं I. 122, 2.
 पूर्वःसूतो I. 123, 2; VI. 64, 5; VII. 35, 5;
 39, 2; X. 113, 7.
 पूर्वा I. 123, 2; 185, 1; II. 27, 10; IV. 38,
 1; VI. 59, 6; X. 56, 5.
 पूर्वाः I. 44, 10; 113, 10; 141, 5; III. 55, 1;
 VII. 18, 20; IX. 68, 2; X. 97, 1.
 पूर्वादि IV. 19, 10; V. 31, 6; VII. 70, 4;
 VIII. 25, 17.

पूर्वान् X. 69, 10.
 पूर्वान् इव V. 53, 16.
 पूर्वाभिः I. 104, 4; V. 48, 2.
 पूर्वा I. 95, 3; 124, 9; 126, 5; IX. 111, 3.
 पूर्वासः IX. 77, 3; X. 15, 2.
 पूर्वासां I. 124, 9.
 पूर्वानु III. 55, 5; VIII. 20, 15.
 पूर्वःस्ते X. 34, 11.
 पूर्वा इति VII. 2, 5; X. 29, 6.
 पूर्वा इव X. 61, 25.
 पूर्वाः I. 11, 3; 56, 1; 59, 4; 63, 2; 70, 1;
 4; 174, 8; 179, 1; 181, 6; II. 11, 2;
 14, 6; III. 1, 10; 11; 4, 5; 5, 2; 6, 7;
 7, 9; 14, 6; 15, 3; 20, 2; 3; 30, 18;
 31, 14; 36, 5; 38, 5; 43, 2; 51, 5;
 54, 14; IV. 16, 19; 17, 11; 18, 4; 19,
 8; 21, 1; 22, 4; 23, 3; 8; V. 2, 2;
 12, 2; 27, 3; VI. 1, 12; 24, 3; 28, 1;
 34, 1; 39, 4; 5; 44, 9; 11; 45, 3; 47,
 17; 63, 7; VII. 21, 3; 26, 4; 31, 10;
 32, 13; 48, 3; 91, 2; VIII. 5, 31; 26,
 3; 40, 9³; 52, 9; 62, 2; 66, 12; 96, 10;
 IX. 71, 7; 78, 1; 85, 11; 87, 9; 89, 5;
 X. 29, 5; 8; 31, 7; 46, 10; 68, 12;
 77, 2; 98, 10; 111, 10; 123, 3.
 पूर्वाभिः I. 86, 6; V. 39, 4; VII. 67, 3;
 VIII. 22, 16.
 पूर्वायु V. 35, 6.
 पूर्वे I. 48, 14; 62, 2; 92, 1; 124, 5; 139,
 9; 164, 50; 179, 2; III. 55, 2; V. 3,
 8; 25, 2; 42, 6; VI. 19, 4; 22, 2; 27,
 5; VII. 21, 7; 22, 9; 53, 1; IX. 96,
 11; 97, 39; 100, 1; X. 5, 7; 14, 2;
 15, 8; 51, 6; 54, 3; 82, 1; 4; 90, 16;
 94, 2; 98, 9; 109, 4; 128, 3; 130, 6;
 191, 2.
 पूर्वेषु X. 134, 9.
 पूर्वभिः I. 1, 2; X. 96, 5.
 पूर्वेष्वः I. 175, 6; 176, 6; IX. 82, 5; X.
 14, 15.

पूर्वेषां VI. 47, 17; VII. 29, 4; X. 96, 13; 130, 7.

पूर्वैः X. 15, 10; 154, 4.

पूर्वो V. 65, 3.

पूर्व्य I. 26, 5.

पूर्व्य II. 2, 9; VIII. 3, 11; 39, 10; IX. 36, 3.

पूर्व्य I. 74, 2; 94, 6; 153, 4; III. 11, 3; 32, 10; VI. 14, 1; 20, 11; 37, 2; VIII. 7, 36; 27, 3; 39, 3; 63, 1; 75, 1; IX. 2, 10; 67, 8; 77, 2; 86, 20; 96, 10; 109, 7; X. 48, 1.

पूर्व्य I. 180, 3; VIII. 3; 7; 19, 2; 22, 2; 46, 20; X. 49, 1.

पूर्व्य I. 105, 4; 121, 3; 142, 1; 156, 3; II. 22, 4; III. 10, 5; 14, 3; 23, 3; 31, 6; IV. 5, 9; 16, 8; V. 8, 2; 20, 3; 35, 6; 55, 8; VIII. 13, 14; 22, 6; 23, 7; 22; 39, 8; 41, 4; 10; 52, 9; 60, 2; 79, 6; 102, 10; IX. 6, 3; 110, 8; X. 13, 1; 72, 9.

पूर्व्यस्तुतिः VII. 94, 1.

पूर्व्यस्तुतिं VIII. 24, 17; 35, 19.

पूर्व्या I. 117, 4; II. 11, 6; III. 39, 2; IV. 44, 5; VII. 6, 2; X. 31, 6; 32, 4.

पूर्व्याः II. 36, 6; III. 54, 4.

पूर्व्याणि I. 61, 13; 117, 25; II. 20, 5; III. 55, 3; IV. 55, 2; VI. 4, 3; X. 112, 8.

पूर्व्यान् III. 36, 3.

पूर्व्याभिः VI. 44, 13.

पूर्व्या VIII. 6, 43; 68, 7.

पूर्व्याय I. 118, 8; 156, 2; III. 1, 20; IV. 41, 7; 44, 3; V. 15, 1; 3; 45, 3.

पूर्व्यासः I. 35, 11; VII. 76, 4.

पूर्व्ये I. 132, 1.

पूर्व्ये IX. 70, 1; X. 72, 2.

पूर्व्येण VIII. 57, 1.

पूर्व्येभिः I. 117, 14; III. 32, 13; X. 14, 7.

पूर्वे II. 35, 6.

पूर्व्यः X. 93, 4.

पूर्व्य I. 14, 3; 42, 10; 106, 4; 186, 10; V. 46, 3; VI. 21, 9; 48, 15; 54, 8; 55, 4; 6; 56, 1; 57, 6; VII. 36, 8; 41, 1; 44, 1; VIII. 4, 15; X. 33, 1; 35, 11; 64, 3; 7; 125, 2.

पूर्व्यस्य X. 5, 5.

पूर्व्या VI. 57, 1.

पूर्व्यस्यते I. 142, 12; III. 52, 7.

पूर्व्यस्यतः III. 54, 12.

पूर्व्यस्यान् I. 82, 6.

पूर्व्यन् I. 42, 7-9; 90, 5; VI. 52, 3; 54, 6; 9; VIII. 27, 8.

पूर्व्यन् I. 23, 13; 42, 1; 2; 5; 138, 2-4; 184, 3; III. 62, 7; VI. 48, 16; 19; 53, 1; 6; 8; 54, 1; 56, 5; 58, 1; 3; VII. 40, 6; VIII. 4, 17; 18; X. 26, 4; 8; 85, 37.

पूर्व्यरातयः I. 23, 8; II. 41, 15.

पूर्व्यो X. 106, 5.

पूर्वा I. 23, 14; 89, 5; 6; 90, 4; II. 1, 6; 31, 4; 40, 6; III. 57, 2; 62, 9; IV. 30, 24; 57, 7; V. 41, 4; 46, 2; 5; 49, 3; 51, 11; 81, 5; VI. 17, 11; 24, 5; 49, 8; 50, 5; 51, 11; 54, 4; 53; 10; 67, 4; 58, 2; 4; 75, 10; VII. 35, 9; 39, 2; VIII. 31, 11; 54, 4; IX. 67, 10; 81, 4; 101, 7; X. 17, 3-6; 26, 1; 3; 9; 59, 7; 65, 1; 66, 5; 85, 14; 26; 92, 13; 98, 1; 139, 1.

पूर्वाश्च I. 181, 9; VI. 61, 6; IX. 88, 3.

पूर्वाः I. 138, 1; 162, 3; 4; V. 43, 9; VI. 54, 3; 57, 5.

पूर्वा VI. 54, 2.

पूर्वो I. 122, 5; IV. 3, 7; IX. 61, 9; 109, 1.

पूर्वः I. 34, 4; 47, 6; 71, 7; 73, 5; 139, 3; IV. 23, 9; 43, 5; 44, 2; V. 73, 8; 75, 4; 77, 3; VI. 35, 4; VII. 36, 5; 74, 5; 90, 5; X. 106, 1.

पुष्पः I. 141, 2; 178, 4; II. 1, 6; 15; VI.
63, 7; VII. 37, 6; VIII. 23, 3.
• पुष्पः प्रयजः III. 7, 10.
पुष्पं VI. 62, 4.
पुष्पं I. 127, 5; 129, 2; II. 34, 3; X.
93, 10³.
पुष्पः यामिषु I. 122, 7.
पुष्पसे X. 22, 7.
पुष्पस्य VI. 8, 1.
पुष्पाः इव X. 65, 4.
पुष्पाय II. 13, 8.
पुष्पासः III. 4, 7; IV. 45, 1; 2; VII. 60, 4.
पुष्पुषः I. 141, 4.
पुष्पे I. 63, 3; 183, 2; II. 34, 4.
पुष्पेण X. 28, 3.
पुष्पे I. 109, 4; II. 37, 5; VI. 68, 8; VII.
93, 2.
पुष्पे VIII. 5, 36.
पुष्पे X. 95, 9.
पुष्पे II. 24, 15.
पुष्पः V. 74, 10.
पुष्पानः IX. 97, 11.
पुष्पीनहि I. 129, 7.
पुष्प I. 4, 4; III. 38, 2; IV. 18, 6.
• पुष्पा VIII. 45, 4; 77, 1.
पुष्पात X. 81, 4.
पुष्पात I. 145, 1.
पुष्पाति I. 145, 2.
पुष्पाते IX. 89, 3; X. 22, 6.
पुष्पातः VI. 21, 6.
पुष्पाति II. 12, 5.
पुष्पाति I. 145, 2.
पुष्पाती VI. 22, 5.
पुष्पानाः VII. 1, 23; X. 34, 6.
पुष्पानाः IX. 97, 34; 35.
पुष्पानाः X. 85, 14.
पुष्पाति X. 146, 1.

पुष्पाते I. 165, 3.
पुष्पात VIII. 24, 30.
पुष्पात X. 31, 10.
पुष्पाति I. 164, 34⁴; X. 79, 6; 88, 18.
पुष्पाति I. 105, 4; 120, 4; 164, 5; 6.
पुष्पाते VII. 86, 3; X. 40, 5.
पुष्पाते I. 120, 2.
पुष्पाते IV. 18, 2.
पुष्पानाः IV. 3, 8; 5, 11.
पुष्पाना VIII. 40, 3.
पुष्पाता VI. 28, 8.
पुष्पाते IX. 69, 2.
पुष्पाते I. 103, 1; VIII. 51, 7.
पुष्पाती I. 23, 16.
पुष्पाते I. 128, 5.
पुष्पात IX. 97, 12.
पुष्पातः VII. 67, 9.
पुष्पात VIII. 24, 14.
पुष्पाता I. 47, 8.
पुष्पाति V. 74, 10; X. 94, 13.
पुष्पाति I. 79, 3.
पुष्पाति I. 40, 8.
पुष्प I. 16, 9; 57, 5; III. 30, 19; VI. 45, 21; VIII. 1, 18; 24, 6; 64, 6; IX.
41, 5.
पुष्पा VI. 20, 6.
पुष्पात IV. 38, 10.
पुष्पात I. 84, 1.
पुष्पाति X. 140, 2; 4.
पुष्पाति I. 83, 1; VI. 15, 11.
पुष्पात II. 14, 10; 11.
पुष्पातः I. 124, 10; 168, 7; X. 117, 1.
पुष्पाता III. 50, 1.
पुष्पाति III. 36, 6.
पुष्पाति VI. 29, 5; 37, 5.
पुष्पाते VI. 28, 2; VII. 32, 8; X. 122, 4.
पुष्पाते VI. 67, 7.

पृथक् III. 33, 12.
 पृथक् I. 162, 5; VII. 16, 11; 37, 1.
 पृथक् VII. 32, 8; X. 117, 7.
 पृथक् I. 125, 7; II. 11, 11.
 पृथक् I. 125, 4; X. 117, 4; 122, 4.
 पृथक् I. 52, 4; V. 85, 6; VI. 67, 7; VIII.
 49, 3; X. 96, 2; 107, 3; 4.
 पृथक् II. 35, 3; V. 11, 5; VI. 4, 7; X.
 86, 14; 107, 3.
 पृथक् I. 124, 5.
 पृथक् VI. 41, 4; X. 104, 2.
 पृथक् II. 30, 7.
 पृथक् VI. 47, 15.
 पृथक् I. 125, 5; X. 28, 2.
 पृथक् X. 2, 4.
 पृथक् VIII. 64, 4; X. 95, 5.
 पृथक् I. 23, 21.
 पृथक् X. 117, 9.
 पृथक् V. 5, 5.
 पृथक् VII. 65, 4.
 पृथक् X. 117, 5.
 पृथक् VI. 69, 7.
 पृथक् इति VII. 61, 2.
 पृथक् II. 40, 5; III. 24, 1; 34, 4; VI. 75,
 5; VII. 20, 3; VIII. 36, 1; 37, 2; 96, 7;
 97, 10; X. 29, 8; 104, 10; 128, 1.
 पृथक् IX. 87, 5.
 पृथक् X. 178, 1.
 पृथक् III. 37, 7; VIII. 12, 25.
 पृथक् III. 8, 10; VII. 99, 4; X. 102, 9.
 पृथक् VIII. 70, 1.
 पृथक् I. 169, 7.
 पृथक् VIII. 4, 5.
 पृथक् III. 1, 16; VII. 1, 13; X. 69, 6.
 पृथक् I. 175, 2; III. 29, 9; VI. 19, 7;
 IX. 88, 7; X. 103, 7.

पृथक् VI. 45, 8.
 पृथक् V. 23, 2; VI. 72, 5; VIII. 98, 10.
 पृथक् III. 37, 1.
 पृथक् I. 85, 8; 91, 21; 102, 9; 111, 3;
 119, 10; 129, 2; 131, 5; 152, 7; 157, 2;
 II. 23, 11; III. 16, 2; 49, 2; IV. 36,
 6; 41, 11; V. 86, 2; VI. 19, 8; 41, 5;
 48, 19; 68, 7; VII. 8, 4; 56, 22; 23;
 59, 4; 82, 1; 4; 90, 6; VIII. 32, 14;
 46, 8; 60, 12; 61, 12; 70, 4; IX. 90,
 3; X. 29, 8; 83, 4; 87, 19.
 पृथक् I. 109, 6.
 पृथक् I. 8, 4; 132, 1; II. 8, 6; VIII. 40,
 7; 86, 5; IX. 35, 3; 61, 29; X. 43, 6;
 152, 4.
 पृथक् IX. 53, 3.
 पृथक् X. 174, 2.
 पृथक् I. 54, 4.
 पृथक् I. 132, 6; X. 27, 10.
 पृथक् I. 33, 12.
 पृथक् IV. 20, 1; VII. 6, 4; IX. 110, 12;
 X. 74, 5.
 पृथक् I. 27, 7; 54, 1; 64, 14; 79, 8; 122,
 10; 173, 12; 178, 3; II. 11, 15; 26, 1;
 27, 15; III. 49, 3; 54, 22; V. 9, 7; VI. 20,
 1; 33, 3; 4; 44, 18; 46, 8; 73, 2; VIII.
 9, 13; 15, 4; 20, 20; 31, 15; 61, 3;
 68, 9; 92, 11; IX. 8, 8; 96, 8.
 पृथक् I. 169, 2.
 पृथक् I. 110, 7; V. 4, 1.
 पृथक् III. 37, 7.
 पृथक् X. 38, 1.
 पृथक् I. 129, 4.
 पृथक् I. 131, 2²; 157, 1; II. 17, 3; 24, 14;
 III. 56, 4; VIII. 43, 18; 29; 100, 7;
 IX. 86, 2; X. 44, 6; 91, 7; 101, 4;
 142, 4.
 पृथक् X. 93, 14.

पृथि I. 112, 15.

पृथिवि VI. 51, 5.

पृथिवि I. 22, 15; II. 31, 5; III. 34, 4; V. 66, 5; 84, 1; VI. 68, 4; X. 18, 11; 59, 8.

पृथिविःस्थाः VII. 18, 23.

पृथिवी I. 22, 13; 37, 8; 39, 6; 52, 11; 55, 1; 57, 5; 72, 9; 89, 4; 94, 16; 95, 11; 96, 9; 98, 3; 100, 19; 101, 14; 102, 2; 11; 103, 8; 105, 19; 106, 7; 107, 3; 108, 13; 109, 8; 110, 9; 111, 5; 112, 25; 113, 20; 114, 11; 115, 6; 131, 1; 164, 33; 47; 191, 6; II. 12, 13; III. 6, 3; 8, 8; 36, 4; 51, 5; 54, 19; 55, 22; IV. 16, 7; 51, 11; V. 42, 16; 54, 9; 56, 3; 58, 7; 60, 2; 83, 5; VI. 50, 13; 14; 51, 11; 66, 9; 70, 6; VII. 5, 4; 7, 5; 34, 7; 23; 36, 1; 104, 23; VIII. 15, 8; 40, 4; 54, 4; IX. 86, 9; X. 18, 5; 18, 12; 29, 6; 36, 2; 59, 7; 60, 9; 85, 2; 88, 2; 8; 121, 5; 147, 1; 173, 4.

पृथिवी इति I. 63, 1; 143, 2; 159, 1; II. 41, 20; V. 43, 2; VI. 11, 1; VII. 43, 1; VIII. 97, 14; X. 35, 3; 46, 9; 91, 3.

पृथिवी इति I. 185, 2-8.

पृथिवीः I. 34, 8; IV. 53, 5; VII. 104, 11.

पृथिवीभावाः III. 46, 5.

पृथिवी I. 34, 7; 38, 9; 67, 3; 73, 3; 103, 2; 131, 4; 154, 4; II. 12, 2; 13, 5; 15, 2; 17, 5; III. 30, 11; 32, 8; 34, 8; 44, 3; 55, 21; 59, 1; 7; IV. 36, 1; V. 42, 16; 46, 3; 54, 8; 57, 3; 62, 3; 83, 4; 85, 1; 4; 5; VI. 47, 29; 51, 8; 72, 2; VII. 18, 8; 99, 3; 100, 3; 4; VIII. 27, 2; 89, 5; 103, 2; IX. 86, 29; 97, 13; 100, 9; X. 16, 3; 18, 10; 13; 27, 23; 55, 1; 58, 2; 62, 3; 63, 10; 65, 4; 11; 81, 6; 88, 3; 89, 4; 94, 4; 12; 97, 19; 119, 8-10; 121, 1; 149, 1; 190, 3.

पृथिवीः IX. 17, 2.

पृथिव्या III. 62, 2; IV. 19, 8; VI. 52, 1; VIII. 35, 2; X. 10, 9; 82, 5; 168, 1.

पृथिव्याः I. 22, 16; 32, 5; 33, 8; 10; 35, 8; 38, 2; 39, 3; 52, 13; 56, 6; 59, 2; 61, 9; 65, 4; 80, 1; 100, 1; 109, 6; 143, 4; 164, 34; 35; 173, 3; II. 3, 7; 31, 2; 38, 11; 40, 1; III. 1, 3; 5, 9; 6, 2; 7, 10; 8, 3; 17, 4; 23, 4; 25, 1; 29, 4; 46, 3; 53, 11; 59, 3; 61, 4; IV. 21, 3; 39, 1; 44, 5; 54, 4; V. 63, 3; VI. 7, 1; 11, 5; 18, 12; 21, 2; 30, 1; 44, 21; 47, 4; 27; 48, 5; 49, 6; 58, 4; 71, 5; VII. 5, 1; 6, 7; 7, 2; 24, 3; 34, 2; 38, 5; 39, 5; 60, 7; 61, 3; 97, 1; 99, 1; 2; 104, 4; VIII. 25, 18; 36, 4; 42, 1; 44, 16; 57, 3; 79, 4; IX. 8, 8; 31, 2; 57, 4; 63, 27; 72, 7; 79, 4; 82, 3; 86, 8; 87, 2; 89, 6; 96, 5; X. 1, 6; 7, 1; 17, 6; 28, 2; 29, 7; 46, 8; 56, 7; 63, 2; 70, 1; 5; 77, 3; 89, 10; 14; 109, 7; 110, 4; 111, 5; 121, 9.

पृथिव्या I. 91, 4; 98, 2; 100, 18; 108, 9-11; 139, 11; 143, 1; 168, 8; 190, 4; II. 3, 1; 17, 6; 40, 4; III. 8, 10; 14, 1; 22, 2; IV. 5, 11; V. 83, 9; VI. 1, 5; 19, 12; VII. 3, 4; 5, 2; 8, 2; 64, 1; 70, 1; VIII. 41, 4; 49, 7; X. 49, 9; 73, 9; 183, 3.

पृथिवी I. 185, 10; III. 54, 2; 3; IV. 3, 5; V. 59, 1; IX. 109, 5.

पृथी VIII. 9, 10.

पृथु I. 9, 7; 46, 8; 48, 15; 50, 7; 101, 7; II. 24, 11; IV. 2, 13; V. 66, 5; 87, 7; VI. 16, 12; VII. 5, 8; 10, 1; 36, 1; VIII. 9, 1; 65, 11.

पृथुः I. 123, 1; II. 1, 12; 21, 4; V. 12, 6; VI. 19, 1; VIII. 45, 2; 98, 4.

पृथुःशब्दं X. 99, 1.

पृथुःशब्दे X. 86, 8.

पृथुःशब्दं IV. 44, 1.

पृथुञ्जयले X. 30, 1.
 पृथुञ्जयाः III. 49, 2.
 पृथुञ्जयी I. 168, 7.
 पृथुना III. 15, 1.
 पृथुपञ्चला VIII. 26, 23.
 पृथुपञ्चलः VII. 83, 1.
 पृथुपाजलः III. 61, 2.
 पृथुपाजला IV. 46, 5; VIII. 5, 2.
 पृथुपाजले III. 3, 1.
 पृथुपाजाः III. 2, 11; 5, 1; 27, 5.
 पृथुपाणिः I. 38, 2.
 पृथुप्रगानं III. 5, 7.
 पृथुप्रगोला I. 27, 2.
 पृथुचुम्भः I. 28, 1.
 पृथुचुम्भः IV. 2, 5.
 पृथुचुम्भं X. 47, 3.
 पृथुचुम्भासः I. 169, 6.
 पृथु I. 37, 11; II. 10, 4; VIII. 45, 30; IX. 35, 1; X. 99, 2; 113, 4; 156, 3.
 पृथुयामन VI. 64, 4.
 पृथुञ्जयसः I. 116, 21; VIII. 46, 24.
 पृथुञ्जयसि VIII. 46, 21.
 पृथुञ्जुके II. 32, 6.
 पृथुञ्जो इति पृथुञ्जो X. 86, 8.
 पृथु इति VI. 19, 3.
 पृथुनि VI. 6, 2; X. 101, 8.
 पृथो X. 143, 4.
 पृथ्याः X. 148, 5.
 पृथी I. 65, 3.
 पृथी इति I. 185, 7; IV. 23, 10; VI. 70, 1; 4; X. 178, 2.
 पृथीः VII. 34, 3.
 पृथी IV. 4, 1; VI. 12, 5; VII. 38, 2; X. 31, 9.
 पृथीकुञ्जानुः VIII. 17, 15.
 पृथुञ्जयसुचः I. 84, 11.
 पृथुनी X. 73, 2.

पृथुने IX. 97, 54.
 पृथुन्यः I. 71, 5; X. 61, 8.
 पृथुयः I. 84, 11; VIII. 6, 19; 7, 10; 69, 3.
 पृथिः I. 168, 9; IV. 3, 10; V. 47, 3; 60, 5; VI. 66, 1; 3; VII. 35, 13; 56, 4 103, 4; 6; 10; IX. 83, 3; X. 105, 10; 189, 1.
 पृथिङ्गर्भोः X. 123, 1.
 पृथिङ्गावः VII. 18, 10.
 पृथिङ्गु I. 112, 7.
 पृथिङ्गनिप्रेषितासः VII. 18, 10.
 पृथि I. 160, 3; 164, 43; V. 52, 16.
 पृथिञ्जमातरः I. 23, 10; 85, 2; 89, 7; V. 59, 6; VIII. 7, 3; 17; IX. 34, 5.
 पृथिञ्जमातरः I. 38, 4; V. 57, 2; 3.
 पृथेः IV. 5, 7; 10; V. 58, 5; VI. 6, 4.
 पृथ्याः II. 2, 4; 34, 2; 10; VI. 48, 22.
 पृथत्सञ्चः I. 87, 4.
 पृथत्सञ्चः I. 89, 7.
 पृथत्सञ्चः VII. 40, 3.
 पृथत्सञ्चान् V. 42, 15.
 पृथत्सञ्चासः I. 186, 8; II. 34, 4; III. 26, 6.
 पृथत्सञ्जयं X. 90, 8.
 पृथती इति I. 162, 21.
 पृथतोः I. 39, 6; 85, 4; 5; III. 26, 4; V. 55, 6; 57, 3; VIII. 7, 28.
 पृथतीनां VIII. 65, 10; 11.
 पृथतीभिः I. 37, 2; 64, 8; II. 34, 3; 36, 2; V. 58, 6.
 पृथतीपु V. 60, 2.
 पृथत्सयोनिः V. 42, 1.
 पृथत्सवत् VII. 2, 4.
 पृथि VIII. 52, 2.
 पृथि IV. 50, 2.
 पृथः I. 98, 24; III. 49, 4; VII. 5, 2.
 पृथञ्चो इति पृथञ्चो III. 20, 3.
 पृथिञ्जामयी I. 105, 18.
 पृथीः X. 87, 10.

पृष्ठं I. 58, 2; 115, 3; 166, 5; II. 13, 4;
 III. 2, 12; IV. 5, 6; IX. 36, 6; 69, 5;
 83, 2; X. 123, 2.
 पृष्ठस्यञ्जने V. 54, 1.
 पृष्ठा IX. 14, 7.
 पृष्ठाश्च IV. 2, 11; V. 7, 5; X. 89, 3.
 पृष्ठात् VI. 24, 6.
 पृष्ठानि IX. 22, 5.
 पृष्ठे I. 125, 5; 164, 10; V. 36, 2; 61, 2;
 VI. 75, 5; VIII. 100, 5; IX. 66, 5;
 86, 27.
 पृष्ठेषु IX. 102, 3.
 पृष्ठेन IV. 3, 10; 20, 4.
 पृष्ठे IV. 18, 13.
 पृष्ठेषु I. 182, 5; VIII. 73, 4.
 पृष्ठेन VII. 18, 17.
 पृष्ठे I. 117, 9; 118, 9; 119, 10; X.
 39, 10.
 पृष्ठिनात् X. 127, 7.
 पृष्ठाः V. 29, 3; IX. 109, 2.
 पृष्ठः IX. 74, 4.
 पृष्ठः I. 158, 3; VII. 35, 13.
 पृष्ठे VI. 63, 9.
 पृष्ठे X. 36, 8.
 पृष्ठे V. 84, 2.
 पृष्ठः I. 6, 3; 92, 5; II. 3, 6; IV. 36, 7;
 VII. 34, 11; 42, 1.
 पृष्ठानां X. 1, 6.
 पृष्ठानि I. 92, 4.
 पृष्ठा V. 2, 2.
 पृष्ठस्यञ्जने VII. 18, 22; 23; 25.
 पृष्ठः I. 116, 6; IX. 88, 4.
 पृष्ठा I. 94, 6; II. 5, 2; IV. 9, 3; VII.
 16, 5.
 पृष्ठा IX. 67, 22.
 पृष्ठे I. 76, 4; II. 1, 2.
 पृष्ठात् I. 5, 2; II. 36, 2; 37, 2; 4.
 पृष्ठेषुभिः I. 30, 16.

पृष्ठं I. 1, 3; 93, 2; 166, 3; II. 21, 6; 40,
 4; IV. 33, 10; 36, 6; VIII. 23, 21; 51,
 6; 59, 7; IX. 65, 17; 66, 21; X. 17, 9;
 36, 7; 71, 11.
 पृष्ठस्यञ्जने V. 9, 7.
 पृष्ठस्यञ्जने III. 4, 9; IV. 57, 1.
 पृष्ठा I. 142, 10.
 पृष्ठे V. 5, 9.
 पृष्ठे I. 125, 1.
 पृष्ठे VIII. 97, 3.
 पृष्ठा I. 113, 15; VIII. 26, 20.
 पृष्ठाणां IV. 48, 5.
 पृष्ठाश्चतः V. 41, 8.
 पृष्ठे I. 80, 10; 101, 3; 155, 3; 4; II. 13,
 10; IV. 30, 8; 23; V. 35, 4; VIII. 3,
 20; 6, 31; 7, 23; 15, 8; 32, 3; 45, 26;
 51, 4; 63, 3; 66, 9; 93, 15; IX. 99, 1;
 X. 76, 2; 113, 4.
 पृष्ठा I. 5, 9; 139, 8; 166, 7; IV. 32, 11;
 V. 59, 4; VI. 46, 7; VIII. 63, 8; 95,
 6; IX. 111, 3; X. 93, 13.
 पृष्ठानि I. 169, 6; VI. 36, 3; X. 55, 7.
 पृष्ठस्यञ्जने VII. 30, 1.
 पृष्ठे I. 56, 3; IV. 41, 6; X. 50, 3; 92, 7.
 पृष्ठेभिः I. 100, 3; 10; 165, 7; VI. 66, 2.
 पृष्ठे X. 29, 7; 59, 3.
 पृष्ठस्यञ्जने VII. 56, 2.
 पृष्ठे V. 74, 4.
 पृष्ठे II. 11, 11; VIII. 61, 6.
 पृष्ठे V. 74, 4; VIII. 3, 12.
 पृष्ठस्यञ्जने V. 74, 4.
 पृष्ठस्यञ्जने VIII. 54, 1.
 पृष्ठस्यञ्जने VII. 19, 3.
 पृष्ठस्यञ्जने VIII. 19, 36.
 पृष्ठस्यञ्जने V. 33, 8.
 पृष्ठस्यञ्जने VIII. 71, 2.
 पृष्ठस्यञ्जने VII. 4, 3.
 पृष्ठस्यञ्जने X. 87, 16.
 पृष्ठे VIII. 50, 5.

आयंतां I. 93, 12.

आयंते X. 85, 5.

आयंस् I. 91, 16; 17; IX. 67, 28.

प्र I. 3, 12; 4, 8; 5, 1; 10, 11; 11, 2; 13, 11; 14, 4; 15, 9; 17, 9; 19, 1; 21, 2; 23, 22; 24, 9; 11; 25, 1; 6; 12; 27, 4; 31, 8; 14²; 18; 32, 1²; 4; 33, 5; 7; 13; 14; 34, 11; 36, 1; 3; 11; 17; 37, 1; 4; 5; 11; 14; 38, 10; 39, 1; 5; 40, 1; 3; 5; 41, 5; 42, 1; 9; 47, 5; 48, 4; 15²; 49, 2; 3; 51, 5; 53, 1; 54, 8; 55, 3; 56, 1; 57, 1; 59, 5; 6; 60, 5; 61, 1; 2; 9; 12, 13; 15; 62, 1; 2; 64, 1; 3; 13; 66, 5; 67, 4; 71, 1; 10; 72, 4; 10; 74, 8; 76, 3; 78, 1-5; 79, 10; 80, 3; 81, 1; 82, 3; 6; 83, 2; 84, 19; 85, 1; 5; 6; 87, 3; 5; 89, 2; 91, 1; 19; 94, 16; 95, 3; 96, 8; 97, 3-5; 101, 1; 102, 1; 3; 4; 104, 4; 8; 109, 5; 6⁵; 110, 2; 112, 5; 8; 13; 23²; 113, 16; 114, 1; 116, 1; 10; 12; 25; 117, 22; 23; 25; 119, 6; 7; 120, 3; 5²; 121, 1; 6²; 14; 122, 1; 4²; 5; 124, 1²; 5; 10; 11; 125, 6; 126, 1; 127, 2; 4; 10; 129, 1; 6; 130, 8; 9; 132, 5; 134, 3²; 135, 1; 136, 1; 138, 2; 139, 1; 140, 1; 5; 8; 141, 4; 143, 1; 2; 144, 1; 148, 3; 149, 2; 151, 2; 3; 4; 152, 5; 154, 1-3; 155, 1; 157, 1; 4; 158, 1; 4; 159, 1; 161, 9; 162, 7; 19; 163, 12; 13; 164, 18; 25; 26; 165, 13; 166, 4; 5; 7; 167, 7; 169, 6; 170, 5; 173, 2; 4; 6; 174, 5; 6; 9; 176, 5; 177, 4; 180, 9²; 181, 5; 6; 186, 9²; 10; 187, 5; 190, 3; 191, 15; II. 1, 15; 16; 2, 13; 3, 10; 9, 3; 11, 3; 14; 13, 2; 11; 12; 15, 1; 5; 9; 16, 1; 7; 17, 3; 19, 2; 3; 20, 1; 21, 3; 22, 2²; 4; 23, 10; 24, 2; 8; 12; 25, 1; 26, 4; 28, 4; 29, 5; 30, 2; 3; 6; 31, 1; 33, 1; 8; 35, 8; .

38, 2; 41, 19; III. 1, 20; 22; 3, 8; 4, 3; 5; 5, 2; 6, 1; 2; 7, 1²; 3; 10, 5; 12, 5; 7; 9; 13, 1; 15, 6; 17, 2; 5; 19, 1; 2; 21, 1; 5; 26, 4²; 27, 1; 8; 28, 4; 29, 14; 30, 6²; 10; 31, 8; 16; 21; 32, 6; 33, 1; 5; 12; 34, 2-5; 9; 36, 5; 6; 9; 10; 40, 3; 4; 43, 6; 7; 45, 3; 46, 3⁴; 51, 4; 12³; 52, 5; 53, 6; 7; 11²; 54, 1; 3; 5; 10; 55, 7; 18; 57, 2; 58, 4; 59, 2; 61, 5²; IV. 1, 4; 9; 12; 13; 2, 20; 3, 12; 4, 5; 5, 3; 4²; 6, 1; 10, 4; 12, 6; 16, 7²; 12²; 17, 5; 10; 18, 12; 19, 2; 5²; 7; 10; 20, 10²; 21, 4; 7²; 22, 3; 6²; 7; 23, 6; 24, 9; 26, 4²; 29, 3; 30, 6; 13; 32, 9; 10; 22; 33, 1; 34, 3; 37, 2; 39, 6; 41, 2; 42, 7; 45, 7; 53, 3; 4; 55, 2; 3; 56, 5; 58, 2; V. 1, 1²; 7-9; 2, 8-10; 4, 1; 6; 7, 4; 6; 8; 10, 1; 3; 12, 1; 15, 1; 17, 4; 19, 1²; 22, 1; 2; 29, 10; 13; 30, 3; 6; 8; 9; 31, 2; 3; 6²; 33, 2; 6; 36, 4²; 41, 3-5; 6²; 7; 42, 1; 6; 13; 14²; 16; 43, 3; 9; 44, 4; 45, 5; 46, 2; 7; 48, 2; 49, 5; 52, 1; 5; 8; 16; 53, 7; 10; 12; 54, 1; 2; 56, 7; 58, 6; 59, 1²; 4; 5²; 7; 60, 1; 64, 2; 65, 3; 68, 1; 74, 5; 76, 2; 77, 1; 81, 2; 82, 9; 83, 4; 6; 84, 1; 2; 85, 1; 3; 5; 86, 1; 87, 1²-3²; VI. 6, 1; 5; 8, 1; 7; 11, 3; 14, 1; 15, 10; 13; 16, 8; 22; 41; 17, 12; 18, 7; 9; 12; 13; 20, 4; 6²; 10; 21, 9²; 23, 8²; 24, 3; 9; 26, 4; 5²; 30, 1; 31, 5; 32, 4; 36, 2; 40, 1; 41, 2; 5²; 42, 4; 44, 11; 13; 14; 17; 20; 45, 4; 24; 25; 47, 7²; 20; 49, 4; 8; 12²; 14; 54, 6; 57, 5; 59, 1; 9; 61, 4; 13; 63, 4²; 5-7; 66, 9; 67, 2; 4; 9; 68, 4; 6; 7; 9; 69, 2²; 70, 3; 72, 3; 74, 1; 4; 75, 16; VII. 1, 4; 7; 22; 2, 4; 4, 1; 5, 1; 6, 1²; 7, 1; 6; 11, 3; 13, 1; 18, 17; 19; 21; 19, 1; 3²; 20, 2; 5;

21, 2; 24, 1; 6; 29, 1; 31, 1; 4; 10²; 33,
3; 14; 34, 1; 5; 9; 18; 36, 1; 4; 8²;
39, 2; 41, 3²; 42, 1³; 3; 43, 1; 2; 53,
1; 2; 56, 14²; 57, 1; 5²; 58, 1-4; 6;
59, 2; 61, 2; 3²; 4; 6; 62, 2; 5; 64,
1; 3; 66, 1; 5; 67, 9; 68, 2; 3; 70,
1; 5; 72, 4; 74, 6; 75, 2; 76, 2; 80,
2; 82, 6; 83, 4; 6; 84, 1; 3-5; 86,
1; 4; 87, 1; 88, 1; 3²; 90, 1; 92, 2²;
3; 93, 4; 95, 1; 98, 3; 5²; 100, 1; 3;
5; 6; 101, 1; 102, 1; 103, 1; 9; 10;
104, 3; 17; 19; 22; VIII. 1, 7; 8;
16; 2, 13; 19; 3, 12; 4, 5; 12; 15;
6, 2; 7; 8; 9²; 32²; 7, 1; 4; 8, 5;
10; 16; 21; 22; 9, 1; 16; 17⁴; 19;
20⁴; 10, 3; 4; 12, 8; 9; 23; 31; 32;
33; 13, 14; 15, 1; 16, 1; 17, 7; 9;
12; 18, 22; 19, 2; 27; 30; 20, 4;
21, 9; 12; 16; 22, 6; 23, 12; 24, 13;
27, 3²; 8; 10; 15; 29, 8; 31, 17; 32,
1; 27; 35, 11²; 36, 2; 7; 37, 1²; 39,
3; 40, 5; 44, 30; 45, 25; 28; 31; 46,
18; 28; 48, 2; 4; 6²; 7; 49, 1; 2²;
4; 9; 50, 1; 6; 51, 8; 52, 5; 7; 53,
6; 56, 4; 57, 4; 59, 1; 7; 60, 10; 16;
61, 9; 62, 2; 63, 8; 64, 4; 10; 66, 8;
11; 67, 9; 69, 4; 8; 71, 6; 73, 9; 79,
2; 6; 80, 4; 81, 5; 6; 82, 1; 5; 83,
8; 85, 9; 88, 5; 89, 3; 4; 90, 6; 93,
16; 19; 96, 5³; 10; 100, 3; 7; 101,
3; 5²; 15; 103, 2; 4; 6; 8; IX. 7,
2; 3; 10, 1; 12, 6; 13, 2; 14, 1; 16,
1; 4; 5; 17, 1; 18, 2; 20, 1; 21, 7;
22, 1; 24, 1; 3; 29, 1; 30, 1; 4; 31, 1;
32, 1; 33, 1; 34, 1; 35, 4; 41, 1; 44, 1;
57, 1; 60, 1; 62, 28; 63, 16; 64, 4; 7;
16; 19; 65, 7; 26; 66, 7; 13; 28;
67, 15; 28²; 68, 1; 4; 69, 9; 70, 4;
71, 2; 75, 5; 76, 3; 77, 1; 78, 1; 79,
1; 2; 81, 1; 82, 4; 85, 7; 12; 86, 1;
2; 4²; 16; 17; 31; 42; 47; 87, 1; 90,
1; 91, 2; 92, 3; 5; 93, 3; 5; 95, 3;

96, 1; 7; 22; 97, 4; 7; 8²; 23²; 30;
31; 34; 38; 52; 99, 2; 101, 13; 102,
8; 103, 1; 104, 1; 106, 4; 107, 12; 15;
109, 1; 16; 18; 110, 1; 2; X. 1, 2; 7;
4, 1²; 5; 8, 1; 10, 5; 6; 11, 7; 13,
2; 14, 7²; 14²; 15, 7; 12; 16, 1; 7;
9; 11; 17, 3; 20, 4; 23, 1; 25, 3;
4; 11; 26, 1²; 7; 27, 3; 4; 19;
20; 22; 29, 2²; 5; 30, 1; 9; 31,
11; 32, 1; 5; 7; 8; 33, 1; 35, 5;
37, 9; 38, 1; 5; 39, 5; 40, 11; 42,
1; 2; 8; 43, 4; 44, 6; 45, 9; 46, 1;
5; 8²; 10; 47, 6; 48, 8-10; 49, 4;
7; 8; 11; 50²; 7; 52, 1; 53, 8; 54, 1;
56, 5; 57, 1; 59, 1; 5; 61, 18; 62,
8; 11; 66, 10; 12; 67, 3; 69, 5; 9;
70, 9; 71, 1; 72, 1; 8; 9; 73, 3; 5;
75, 1³; 2; 3; 76, 3; 77, 3; 6; 79, 3;
4; 80, 7; 83, 7; 84, 1; 3; 85, 13; 19;
24; 25; 26; 86, 2; 87, 5; 8; 9; 88,
11; 89, 1; 4; 8; 9⁴; 11⁴; 12; 90, 7;
92, 5; 7; 11; 13; 93, 14²; 94, 1²;
3; 95, 2; 10; 13; 15; 96, 1²; 9; 11;
97, 10; 13; 14; 98, 8; 11; 100, 1;
2; 101, 2; 102, 1; 4; 103, 7; 12; 13;
104, 3; 105, 6; 11; 106, 1; 107, 2; 4;
108, 1; 109, 2; 111, 1; 9; 112, 1; 2;
8²; 113, 4; 9; 114, 6; 7²; 115, 4;
116, 9²; 117, 4; 119, 2; 120, 6; 125,
8; 130, 1; 135, 4²; 138, 5; 139, 6;
141, 1; 2⁵; 142, 2²; 4; 145, 6; 146,
6; 150, 5; 161, 1; 165, 5; 168, 2; 171,
1; 175, 1; 176, 1; 2; 3; 179, 2; 183,
1; 185, 3; 186, 1; 187, 1; 188, 1; 2.

प्रश्नपत्रे IV. 58, 7.

प्रश्नपत्रे X. 45, 5.

प्रश्नपत्रे I. 113, 4.

प्रश्नपत्रात् I. 12, 8; 23, 6; 87, 4; III. 21,
3; VIII. 96, 20.

प्रश्नपत्रात् VIII. 27, 2.

प्रश्नपत्रे IV. 9, 2.

प्रसङ्गस्य I. 121, 13.
 प्रसङ्गि I. 33, 4.
 प्रसङ्गः VII. 1, 3; X. 69, 12.
 प्रसङ्ग I. 103, 7; X. 146, 1.
 प्रसङ्गितः VII. 73, 3; X. 37, 5.
 प्रसङ्गिताः X. 98, 6.
 प्रसङ्गि VII. 87, 5.
 प्रसङ्गि VII. 88, 3.
 प्रसङ्ग X. 130, 3.
 प्रसङ्गः I. 117, 15.
 प्रसङ्गताः I. 191, 7.
 प्रसङ्गवित् VII. 18, 15.
 प्रसङ्गाशः X. 124, 6.
 प्रसङ्गपितान् II. 12, 2.
 प्रसङ्गतः I. 94, 5; 113, 1; III. 30, 1; VII. 11, 1; 33, 12; X. 104, 6; 129, 2.
 प्रसङ्गतं II. 17, 7.
 प्रसङ्गैः VII. 33, 9; X. 7, 1.
 प्रसङ्गोक्तान् IV. 41, 11.
 प्रसङ्गोक्तिः VII. 56, 16.
 प्रसङ्गादः I. 178, 4.
 प्रसङ्ग्यै VII. 81, 4.
 प्रसङ्गधिनः IV. 40, 3.
 प्रसङ्गधिनोऽङ्ग X. 142, 4.
 प्रसङ्गताङ्ग IX. 69, 2.
 प्रसङ्गक्राणं IX. 15, 7.
 प्रसङ्गता X. 124, 2.
 प्रसङ्गरन् V. 48, 3.
 प्रसङ्गाकेशात् IV. 53, 4.
 प्रसङ्गे इति प्रसङ्गेतः I. 24, 14; VII. 17, 5; X. 83, 5; 87, 9.
 प्रसङ्गेतः VI. 13, 3.
 प्रसङ्गेतयन् IX. 97, 13.
 प्रसङ्गेतसः I. 41, 1; 44, 7; 64, 8; 84, 12; II. 23, 2; IV. 53, 1; VI. 75, 13; VII. 87, 3; VIII. 7, 12; 47, 4; 83, 2; IX. 64, 21; X. 63, 8; 66, 1; 85, 17.
 प्रसङ्गेतसः I. 39, 9; V. 87, 9; VIII. 67, 17; 83, 5.

प्रसङ्गेतसं I. 44, 11; III. 29, 5; IV. 1, 1²; VII. 16, 12; VIII. 84, 2; 90, 6; 102, 18; X. 140, 5.
 प्रसङ्गेतसा I. 159, 1; VIII. 10, 4; X. 36, 2.
 प्रसङ्गेतसा V. 71, 2; VIII. 9, 15; 20.
 प्रसङ्गेतसे I. 5, 7; 43, 1; VII. 31, 10; VIII. 27, 21.
 प्रसङ्गेताः II. 10, 3; III. 25, 1; 61, 1; IV. 6, 2; VI. 5, 1; 5; 14, 2; VII. 4, 4; 16, 5; X. 79, 4; 110, 1; 164, 4.
 प्रसङ्गेतुने I. 21, 6.
 प्रसङ्गेदयः VIII. 12, 3.
 प्रसङ्गेदयन् III. 27, 7.
 प्रसङ्गेदयता X. 110, 7.
 प्रसङ्गेदयात् III. 62, 10.
 प्रसङ्गेदयताः I. 85, 4.
 प्रसङ्गेतः IX. 80, 4.
 प्रसङ्गेतवान् III. 2, 11.
 प्रसङ्गेत X. 73, 10.
 प्रसङ्गेतनं III. 29, 1.
 प्रसङ्गेता I. 23, 24; 93, 3; 135, 6; X. 18, 2; 80, 3; 85, 27; 38; 128, 5; 169, 4; 183, 1.
 प्रसङ्गेतः VII. 33, 8.
 प्रसङ्गेतहितानि VIII. 1, 13.
 प्रसङ्गेता X. 95, 18.
 प्रसङ्गेताः I. 43, 9; 67, 5; 96, 2; III. 55, 19; VII. 33, 7; VIII. 101, 14; IX. 86, 28; 97, 40; X. 56, 5; 170, 1; 183, 3.
 प्रसङ्गेताः I. 69, 1.
 प्रसङ्गेता I. 164, 18.
 प्रसङ्गेतानोऽङ्ग I. 124, 3.
 प्रसङ्गेतान् II. 3, 10; III. 26, 8; 29, 16; 31, 5; 35, 8; 54, 2; IV. 1, 10; VII. 44, 4; X. 16, 9; 17, 5; 6; 88, 6; 91, 4.
 प्रसङ्गेतपितः IV. 53, 2; IX. 5, 9; X. 85, 43; 169, 4; 184, 1.
 प्रसङ्गेताभिः II. 33, 1; 35, 8; V. 4, 10; VI. 70, 3.

प्रज्ञाः II. 13, 4; IV. 53, 4; V. 83, 10; VII. 35, 10.

प्रज्ञा I. 125, 1; 179, 6; II. 3, 9; 32, 6; 41, 17; IV. 36, 9; VI. 61, 3; VII. 96, 6; VIII. 6, 2; 23; 35, 10; 59, 7; IX. 8, 9; 109, 9; X. 18, 1; 56, 6; 7; 85, 43; 157, 2; 162, 5; 183, 1.

प्रज्ञायाः I. 159, 2; X. 61, 9; 92, 10.

प्रज्ञायै V. 41, 17; VII. 36, 9; 57, 6; IX. 109, 5; X. 13, 4; 54, 1; 72, 9; 73, 5; 128, 8.

प्रज्ञासंज्ञ I. 113, 17; 132, 5; III. 8, 6; V. 82, 4; VI. 16, 36; VII. 67, 6; IX. 59, 1; 60, 4; 86, 41; X. 104, 4.

प्रज्ञासंज्ञः I. 25, 8; 92, 7; II. 2, 12; III. 16, 3; 6; VIII. 23, 27.

प्रज्ञासंज्ञा I. 76, 4; 94, 15.

प्रज्ञासंज्ञी VIII. 31, 4.

प्रज्ञासंज्ञीः VI. 28, 1; 7; 52, 16; IX. 23, 3; 74, 6; 86, 41; X. 169, 3.

प्रज्ञासंज्ञीषु VII. 1, 11.

प्रज्ञासंज्ञः X. 37, 7; 57, 6.

प्रज्ञासंज्ञं IV. 51, 10; 53, 7; VII. 1, 12.

प्रज्ञासंज्ञान् III. 30, 18; 54, 18; 56, 3; IV. 2, 5.

प्रज्ञासु VIII. 53, 6.

प्रज्ञासंज्ञः I. 150, 2.

प्रज्ञासंज्ञः X. 78, 2.

प्रज्ञा I. 18, 3; II. 23, 12; VII. 56, 9.

प्रज्ञातः III. 31, 20.

प्रज्ञासंज्ञ इति प्रज्ञासंज्ञ VIII. 13, 27.

प्रज्ञासंज्ञ IX. 108, 12.

प्रज्ञासंज्ञः I. 91, 19; II. 1, 12; VI. 47, 26; VII. 54, 2.

प्रज्ञासंज्ञ VIII. 49, 4.

प्रज्ञासंज्ञी V. 46, 1.

प्रज्ञासंज्ञ I. 53, 11; 94, 4; 141, 13; II. 32, 1; IV. 12, 6; V. 34, 1; 55, 3; VI. 47, 7; X. 10, 1; 42, 1; 45, 9; 59, 1; 66, 1; 79, 3.

प्रज्ञासंज्ञा IX. 86, 19; X. 100, 5.

प्रज्ञासंज्ञः I. 87, 1.

प्रज्ञासंज्ञे IV. 3, 6.

प्रज्ञासंज्ञः X. 65, 15.

प्रज्ञा I. 9, 4; 11, 6; 12, 5; 19, 1; 25, 20;

41, 8; 46, 10; 12; 48, 2; 13; 52, 15;

54, 7; 55, 1; 2; 57, 4; 63, 8; 79, 6;

88, 6; 91, 4; 92, 1; 93, 1; 95, 5;

101, 10; 104, 5; 107, 1; 113, 7; 115,

2; 116, 15; 117, 22; 118, 3; 7; 8;

119, 2; 9; 121, 9; 124, 3; 127, 10;

144, 7; 151, 1; 155, 6; 161, 3; 162,

15; 164, 24; 29; 165, 4; 12; 168, 8;

169, 6; 7; 171, 1; 180, 4; 183, 6;

184, 6; 191, 5; II. 1, 8; 15; 3, 2²;

11, 21; 15, 7; 10; 16, 9; 17, 2; 9;

18, 9; 19, 9; 20, 8; 9; 24, 11; 33, 12;

36, 4; 39, 3; III. 1, 17; 4, 5; 5, 1;

18, 1; 21, 5; 30, 17; 31, 4; 33, 8; 36,

2; 52, 8; 53, 3; 58, 2; IV. 3, 8; 14;

4, 3-5; 15; 12, 2; 13, 1; 17, 7; 19, 3;

24, 7; 27, 5²; 45, 5; 52, 1; 4; 5; 53,

2; V. 1, 1; 2, 11; 29, 4; 30, 12; 15; 41,

18; 42, 2; 44, 12; 48, 4; 49, 2; 55, 6;

57, 1; 61, 9; 75, 1²; 76, 2; 80, 1; 81, 2;

83, 9; 84, 2; 86, 3; VI. 3, 5; 6; 13,

4; 25, 5; 30, 1; 42, 1; 47, 22; 28;

68, 10; VII. 1, 18; 3, 6; 9, 4; 15, 13;

28, 4; 31, 6; 34, 21; 40, 1; 54, 1²; 2;

59, 8; 62, 2; 63, 5; 65, 4; 67, 1; 70,

5; 73, 3; 75, 6; 7; 76, 6; 78, 1; 2²;

3; 5; 80, 1; 81, 1; 3; 95, 5; 101, 3;

104, 7; 11; 25; VIII. 3, 23; 5, 3; 20,

9; 16; 21, 11; 23, 13; 22; 31, 6; 32,

4; 44, 2; 11; 45, 5; 56, 1; 64, 2; 70,

2; 82, 1; 92, 32; 96, 9; 19; 99, 3;

100, 5; 101, 7; 10; 13; IX. 69, 1; 4;

92, 1; 100, 9; 113, 3; X. 1, 4²; 13, 3;

16, 3; 27, 11; 13; 30, 13; 37, 7; 8; 40, 1;

48, 7; 62, 1; 64, 13; 70, 1; 87, 4;

10; 12; 20; 23; 24; 25²; 95, 13; 97,

- ३; १०८, १; २; १०१, १०; १०५, ११; ११४, ९; ११६, ७; ८; ११८, २; ८; ११९, ७; १२२, २; १३३, ७; १४२, ५; १४९, ५; १६७, ४; १७२, ३; १८९, ३.
 प्रतिशब्धिः X. २६, ५.
 प्रतिशब्धि X. १, ५.
 प्रतिशब्द I. ३२, १२.
 प्रतिशब्दार्थे VI. ४७, ३१.
 प्रतिशब्दे I. ३६, २०.
 प्रतिशब्द X. ११६, ५.
 प्रतिशब्द X. १२९, ४.
 प्रतिशब्द VII. ८९, ३; X. २८, ४.
 प्रतिशब्द VI. ४२, २.
 प्रतिशब्द III. ४८, १; X. १५, ८; ११२, १.
 प्रतिशब्द II. १०, ४.
 प्रतिशब्द I. १२५, १.
 प्रतिशब्द VIII. २५, १५.
 प्रतिशब्द VI. ४७, १८.
 प्रतिशब्द IX. ८५, १२.
 प्रतिशब्द II. २४, ६; ७.
 प्रतिशब्द I. १२४, ८.
 प्रतिशब्द I. ११३, ११.
 प्रतिशब्द X. ८६, ६.
 प्रतिशब्द IV. ५०, ७; ९.
 प्रतिशब्द III. ४५, ४.
 प्रतिशब्द III. ६०, १.
 प्रतिशब्द X. ३४, ६.
 प्रतिशब्द I. ३५, १०; VI. ७१, ४.
 प्रतिशब्द X. ८५, ८.
 प्रतिशब्द VIII. ७७, ४.
 प्रतिशब्द I. २४, ८.
 प्रतिशब्द I. १५५, २.
 प्रतिशब्द VIII. ६०, १३; १४.
 प्रतिशब्द X. १२८, ६.
 प्रतिशब्द X. २८, ११.
 प्रतिशब्द I. १९१, ५.
 प्रतिशब्द IV. ५१, १०.
 प्रतिशब्द VIII. ६२, ५.
 प्रतिशब्द VI. ५२, ८.
 प्रतिशब्द VI. ४२, ३.
 प्रतिशब्द X. १००, ३.
 प्रतिशब्द IV. २०, ४; VII. ९१, ६; X. ९६, १२.
 प्रतिशब्द VII. ६८, १.
 प्रतिशब्द X. १३०, ३.
 प्रतिशब्द I. ३२, ७; ५२, १४; १३; १०२, ६; ८; II. १२, ९; III. ३१, ८; IV. १८, ४; VI. १८, १२; X. १११, ५; १३८, ३.
 प्रतिशब्द X. ८९, ५; १२०, ६.
 प्रतिशब्द III. ६०, ४.
 प्रतिशब्द VIII. ६७, १७.
 प्रतिशब्द I. ४४, ६; IX. ८०, २; ९६, १४.
 प्रतिशब्द VII. ७७, ५.
 प्रतिशब्द I. ११३, १६; VIII. ४८, ११.
 प्रतिशब्द VIII. १०१, ८.
 प्रतिशब्द VIII. ४८, १०.
 प्रतिशब्द VI. ४७, १८.
 प्रतिशब्द X. १०३, १२.
 प्रतिशब्द I. १६२, ४.
 प्रतिशब्द X. ६६, १३.
 प्रतिशब्द X. २९, ५.
 प्रतिशब्द I. ३९, २.
 प्रतिशब्द VIII. १३, ३३.
 प्रतिशब्द X. ७३, ६.
 प्रतिशब्द V. ४७, ७; X. १०६, ९.
 प्रतिशब्द VI. १८, १२.
 प्रतिशब्द VIII. ४३, २; १७.
 प्रतिशब्द I. ४०, ६.
 प्रतिशब्द X. १०३, ३.
 प्रतिशब्द VII. ६६, १४.
 प्रतीक VI. ५०, ८; ७५, १; VII. ३, ६; ८, १; ३६, १; X. ८८, १९; ११८, ३.
 प्रतीक X. ११८, ८.
 प्रतीक I. १७३, ५; III. ३०, ६; X. ८७, ४.
 प्रतीक I. ९२, ९; १२४, ७; III. ६१, ३; V. ८०,

6; VII. 39, 1; 76, 2; 77, 2; VIII. 46, 33.

प्रतीची इति I. 95, 5; IX. 66, 2.

प्रतीचीः III. 18, 1; IV. 3, 2.

प्रतीचीनः X. 83, 6; 98, 2.

प्रतीचीनं III. 55, 8.

प्रतीचीनं V. 44, 1.

प्रतीचीने X. 18, 14.

प्रतीचीं X. 18, 14.

प्रतीचीं V. 12, 1.

प्रतीचं VII. 68, 6.

प्रतीचोऽन IV. 5, 14.

प्रतीचं VIII. 23, 1; 26, 8; 39, 5.

प्रतीचैः VIII. 13, 29.

प्रतीचैः I. 129, 2.

प्रतीचैः VIII. 99, 5.

प्रतीचैः V. 65, 4.

प्रतीचैः VII. 33, 14. *

प्रती VI. 39, 5; X. 4, 1.

प्रतीः I. 117, 1; II. 3, 6; VI. 62, 4; VIII. 11, 10; IX. 73, 3.

प्रतीशः I. 96, 1; 132, 3; II. 17, 1; III. 2, 12; V. 8, 5; 44, 1; VI. 17, 3; VIII. 63, 4.

प्रती I. 36, 4; III. 9, 8; 42, 9; V. 8, 1; VI. 18, 5; 22, 7; 45, 19; VIII. 23, 20; 25, 44, 7; IX. 6, 8; 42, 4; 86, 14; 107, 5; X. 7, 5; 55, 2; 88, 13.

प्रतीशः I. 124, 9; VI. 16, 21; 22, 7; 65, 6; VIII. 13, 7; IX. 9, 8; 49, 5; 91, 5.

प्रतीशः I. 30, 9; 87, 5; III. 31, 10; 38, 9; 58, 1; VIII. 6, 30.

प्रती I. 105, 5; VI. 21, 6; 62, 5.

प्रतीः IX. 10, 6.

प्रती IX. 73, 6.

प्रतीभिः I. 108, 5.

प्रतीभिः VIII. 13, 24.

प्रती VIII. 95, 5; IX. 54, 1.

प्रतीशः I. 61, 2; X. 91, 13.

प्रतीशः IV. 2, 16; 50, 1; V. 8, 1; VI. 21, 5; IX. 23, 2; 98, 11.

प्रती इति VI. 17, 7.

प्रतीने VI. 21, 7; VIII. 6, 11; 44, 12; 76, 6; IX. 3, 9; 42, 2; 97, 47.

प्रतीभिः IX. 52, 2; X. 3, 6.

प्रतीषु VIII. 13, 20.

प्रती X. 87, 15.

प्रती I. 50, 5³; 144, 7; II. 3, 1; V. 28, 1; IX. 80, 3; X. 12, 1; 79, 5; 88, 16; 123, 7; 141, 1.

प्रतीशः X. 128, 6. *

प्रतीशं II. 10, 5; VII. 12, 1; X. 27, 13; 28, 4; 9; 87, 17; 157, 5.

प्रतीशः I. 87, 1; V. 57, 4.

प्रतीशः X. 44, 3.

प्रतीशः X. 44, 1.

प्रतीः X. 181, 1.

प्रतीशः X. 70, 4.

प्रती X. 94, 9.

प्रती I. 124, 5.

प्रती IX. 94, 2.

प्रती II. 3, 5.

प्रतीशः I. 31, 1-3; 83, 1; 5; 101, 5; 134, 6; 162, 4; 163, 2; 9; II. 10, 1; 12, 1; 25, 4; 27, 12; 30, 1; 36, 1; III. 21, 1; IV. 1, 11; 7, 1; 38, 6; V. 31, 1; 43, 3; VI. 1, 1; 9, 4; 15, 16; 41, 1; 54, 4; VII. 11, 1; 44, 4; VIII. 23, 18; 27, 8; 61, 2; 90, 2; IX. 86, 28; 89, 3; 91, 1; 107, 23; X. 8, 2; 11, 2; 12, 2; 14, 2; 34, 12; 85, 40; 88, 4; 107, 5²; 6; 109, 2; 122, 5; 167, 4.

प्रतीशः X. 81, 1.

प्रतीशः I. 164, 37; III. 29, 15; VI. 73, 1; X. 5, 7; 61, 19; 109, 1; 168, 3.

प्रतीशः I. 32, 3; 4.

प्रतीशः VI. 49, 9.

प्रथमं I. 31, 11; 35, 1; 77, 3; 83, 4; 96, 3; 102, 9; 108, 6; 144, 1; 145, 2; 163, 1; 164, 4; 185, 10; II. 13, 1-4; 17, 3; 18, 2; 22, 4; 24, 10; 39, 3; III. 4, 3; 29, 5; 48, 1; IV. 1, 12; 16; 11, 5; 17, 7; 50, 4; 54, 2; V. 11, 2; 42, 7; VI. 1, 2; VII. 44, 1; 47, 1; 97, 1; VIII. 3, 11; 23, 22; 71, 12; 80, 5; IX. 68, 5; 70, 6; 86, 15; X. 45, 1; 46, 9; 53, 4; 64, 13; 67, 2; 71, 1; 75, 6; 82, 5; 88, 8; 129, 4; 181, 3.

प्रथमश्रवःसप्तमः IV. 36, 5.

प्रथमस्य I. 24, 2; 123, 9; III. 15, 4; VI. 28, 5; X. 10, 6; 94, 8.

प्रथमा I. 113, 8; 15; 123, 2; 5; 124, 2; 151, 8; 152, 3; 188, 7; II. 3, 7; III. 4, 7; 17, 1; 31, 6; 36, 8; 56, 1; IV. 42, 2; V. 77, 1; VII. 76, 6; 98, 5; X. 35, 4; 55, 4; 56, 3; 83, 7; 112, 8; 125, 3.

प्रथमाः I. 152, 2; II. 34, 12; III. 36, 3; IV. 2, 15; VII. 78, 1; 80, 1; IX. 79, 5; 86, 30; 110, 7; X. 27, 23; 42, 10; 44, 6; 109, 1; 111, 8.

प्रथमान् X. 17, 11.

प्रथमानि I. 32, 1; 164, 43; 50; 166, 7; VI. 72, 1; VIII. 103, 6; X. 90, 16; 113, 7.

प्रथमां X. 63, 7.

प्रथमाय II. 17, 2; X. 147, 1.

प्रथमासः X. 6, 7.

प्रथमे VIII. 13, 2; IX. 97, 40; X. 72, 3.

प्रथमे इति X. 12, 1.

प्रथयन् IV. 42, 4.

प्रथयन् III. 14, 4; IV. 53, 2; VIII. 12, 6; 51, 8.

प्रथयंतः V. 43, 7.

प्रथयंतं X. 49, 6.

प्रथयसे X. 21, 8.

प्रथयस्व X. 140, 4.

प्रथसः X. 89, 11.

प्रथस्व V. 5, 4.

प्रथाना I. 92, 12.

प्रथानां VI. 64, 3.

प्रथिना I. 8, 5; VIII. 56, 1.

प्रथिष्ठ V. 58, 7; X. 61, 5.

प्रथिष्ठं X. 87, 1.

प्रसदुषिणि II. 43, 1; III. 19, 2; 32, 15; IV. 6, 3; V. 60, 1; X. 22, 14.

प्रसदातु VII. 104, 9.

प्रसदिवः I. 53, 2; 141, 3; II. 3, 1; III. 36, 2; 38, 5; 43, 1; 47, 1; 50, 2; 51, 4; IV. 6, 4; 7, 8; 34, 3; V. 8, 7; VI. 5, 3; 23, 5; 44, 12; 62, 8; VII. 90, 4; IX. 72, 4; X. 5, 4; 37, 3.

प्रसदिवा V. 60, 8.

प्रसदिवि II. 19, 1; 36, 5; III. 46, 4; V. 62, 4; 76, 4; VI. 21, 8; 41, 3; VII. 98, 2.

प्रसदिशः I. 164, 42; VI. 75, 2; VII. 35, 8; VIII. 100, 4; IX. 86, 29; X. 19, 8; 51, 9; 56, 7; 58, 4; 121, 4; 128, 1.

प्रसदिशं II. 42, 2; IX. 111, 3.

प्रसदिशा I. 101, 7; 164, 36; X. 110, 4; 7.

प्रसदिशि II. 12, 7; X. 110, 11.

प्रसदिहाः III. 30, 12.

प्रसदीदयन् VIII. 6, 24.

प्रसदीध्याना I. 113, 10.

प्रसदुभिः VI. 3, 2.

प्रसदेदिशन् X. 102, 10.

प्रसदोयुषन् II. 11, 17.

प्रसदोयं I. 191, 5.

प्रसधनस्य I. 169, 2.

प्रसधने I. 116, 2; X. 102, 5.

प्रसधनेषु X. 154, 3.

प्रसधन्यासु X. 99, 4.

प्रसधयः I. 164, 48.

प्रस्थापति X. 154, 1.

प्रसङ्गि X. 102, 7; 138, 6.
 प्रसङ्गि इवेति प्रसङ्गि II. 39, 4.
 प्रसङ्गि IV. 30, 15.
 प्रसङ्गिदिति प्रसङ्गपात् VIII. 17, 13.
 प्रसङ्गयत् X. 4, 5.
 प्रसङ्गयसि I. 129, 1.
 प्रसङ्गिनाय III. 8, 11.
 प्रसङ्गीतं I. 117, 17.
 प्रसङ्गीतयः VI. 45, 3.
 प्रसङ्गीतिः VI. 48, 20; VIII. 68, 11; X. 69, 1.
 प्रसङ्गीतिभिः X. 104, 5.
 प्रसङ्गीतिषु I. 114, 2; VIII. 6, 22.
 प्रसङ्गीती I. 91, 1; III. 51, 7; IV. 4, 14;
 VII. 28, 3; 32, 15.
 प्रसङ्गीती II. 27, 5; 13; III. 15, 1.
 प्रसङ्गीरिति प्रसङ्गेतः VII. 41, 3.
 प्रसङ्गीरिति प्रसङ्गेतः II. 28, 3; III. 30, 18;
 VIII. 24, 7; 46, 1.
 प्रसङ्गेता II. 9, 2; III. 23, 1; VIII. 19, 37.
 प्रसङ्गेतारः I. 169, 5; V. 61, 15; VII. 57, 2.
 प्रसङ्गेतारं VIII. 16, 10.
 प्रसङ्गेनीः VI. 23, 3.
 प्रसङ्गेयत् II. 20, 3.
 प्रसङ्गेदं X. 165, 5.
 प्रसङ्गः III. 38, 2.
 प्रसङ्गेत् X. 95, 14.
 प्रसङ्गिन् VI. 31, 5.
 प्रसङ्गिन्सङ्गं I. 173, 7.
 प्रसङ्गि VIII. 1, 30.
 प्रसङ्गे X. 17, 4; 63, 16.
 प्रसङ्गेषु I. 166, 9.
 प्रसङ्गार्था X. 163, 4.
 प्रसङ्गेः VI. 75, 7.
 प्रसङ्गयत्तः X. 120, 5.
 प्रसङ्गयमानः X. 124, 2.
 प्रसङ्गा X. 4, 1.
 प्रसङ्गितं III. 53, 24; V. 31, 7.
 प्रसङ्गिपात् X. 73, 2.

प्रसङ्गिते I. 104, 1; 130, 9; 189, 7; IV. 16,
 12; VI. 31, 3; VII. 41, 4; VIII. 1, 29;
 4, 3.
 प्रसङ्गितं X. 85, 5.
 प्रसङ्गितं X. 114, 7.
 प्रसङ्गीताः VII. 41, 7.
 प्रसङ्गिती I. 2, 3.
 प्रसङ्गे I. 40, 7; 129, 8; 138, 1; 150, 3;
 III. 9, 3; V. 5, 5; 58, 5; VI. 48, 1;
 VII. 6, 3; 8, 4; VIII. 69, 1; IX. 9, 2.
 प्रसङ्ग्यं III. 32, 1.
 प्रसङ्ग्यं X. 85, 22.
 प्रसङ्गिता X. 108, 9.
 प्रसङ्गावधाना VII. 95, 1.
 प्रसङ्गुषां X. 128, 6.
 प्रसङ्गुषि VIII. 27, 19.
 प्रसङ्गोपयत्ती I. 113, 14; IV. 14, 3.
 प्रसङ्गोपयत्तीः IV. 51, 5.
 प्रसङ्गुवाणः I. 55, 4; II. 42, 1; X. 54, 2.
 प्रसङ्गुवाणा X. 65, 6.
 प्रसङ्गं VIII. 46, 19.
 प्रसङ्गिगी VIII. 61, 18.
 प्रसङ्गिजन् X. 103, 4.
 प्रसङ्गीता I. 178, 3; VIII. 2, 35.
 प्रसङ्गीति III. 48, 1.
 प्रसङ्गीति I. 79, 7; VIII. 82, 1.
 प्रसङ्गः II. 38, 5.
 प्रसङ्गीतं II. 13, 4.
 प्रसङ्गीति I. 121, 7.
 प्रसङ्गु I. 9, 5; II. 24, 10.
 प्रसङ्गुः I. 188, 9; VIII. 11, 8; 43, 21; IX.
 83, 1.
 प्रसङ्गिजानी I. 48, 5.
 प्रसङ्गु VII. 82, 3.
 प्रसङ्गुलो इति प्रसङ्गुलो I. 57, 4; VII. 22, 2;
 VIII. 45, 36; IX. 29, 3.
 प्रसङ्गुलोः IX. 35, 6.
 प्रसङ्गतः VIII. 58, 2.

प्रभृतये VIII. 41, 1.
 प्रभृता VII. 77, 3.
 प्रभृती IV. 54, 3.
 प्रभृती इति प्रभृती IV. 41, 7.
 प्रभृती III. 19, 3.
 प्रभृषणि X. 132, 1.
 प्रभृषतः I. 159, 1; IX. 29, 1.
 प्रभृषन् III. 55, 1.
 प्रभृतः I. 165, 4.
 प्रभृतं I. 162, 8; VII. 91, 5.
 प्रभृतस्य I. 147, 2; X. 116, 4.
 प्रभृता V. 32, 5; X. 120, 2.
 प्रभृताः I. 51, 12.
 प्रभृति II. 24, 1; III. 36, 1.
 प्रभृती V. 32, 7; VII. 38, 2.
 प्रभृषस्य V. 41, 19.
 प्रभृषे II. 34, 11; V. 41, 4; VII. 40, 5.
 प्रभृषेषु I. 122, 12; V. 33, 5.
 प्रभोः IX. 86, 5.
 प्रभ्वीः I. 188, 5.
 प्रभंगदस्य III. 53, 14.
 प्रभतिः I. 31, 9; 10; 14; 16; 94, 1; 109, 1; II. 29, 2; VI. 45, 4; VII. 29, 4; X. 100, 5; 11.
 प्रभतिं I. 33, 1; 71, 7; III. 57, 6; IV. 16, 18; VII. 93, 3; 4; VIII. 19, 29; X. 23, 7.
 प्रभत्ता I. 53, 5.
 प्रभृदुः VII. 33, 1.
 प्रभमये VIII. 45, 15.
 प्रभमस्य X. 27, 20.
 प्रभमसः V. 28, 4.
 प्रभमसा VII. 66, 2; VIII. 25, 3.
 प्रभा X. 130, 3.
 प्रभादं VIII. 2, 18.
 प्रभिनतः IV. 3, 13.
 प्रभिनती I. 92, 11; 124, 2.
 प्रभिनति I. 24, 6.

प्रभिनति VII. 63, 3.
 प्रभिनानः X. 27, 19.
 प्रभिनानं VIII. 48, 9; X. 2, 4.
 प्रभियं IV. 55, 7.
 प्रभिये IV. 54, 4.
 प्रभियसे V. 79, 10.
 प्रभुषन् I. 140, 8.
 प्रभुदः IX. 113, 11; X. 10, 12.
 प्रभृषः X. 103, 4.
 प्रभृषन् III. 30, 6; X. 84, 3.
 प्रभृषति X. 103, 6.
 प्रभृषे III. 9, 2.
 प्रभे IX. 70, 4.
 प्रयः I. 31, 7; 45, 8; 61, 1; 118, 4; 119, 1; 132, 3; 134, 1; II. 37, 4; IV. 15, 2; 46, 3; V. 51, 5-7; VI. 63, 7; VIII. 6, 42; 13, 28; 19, 22; 32, 29; 74, 14.
 प्रयः इव I. 61, 2.
 प्रयः इति I. 2, 4; IX. 92, 1.
 प्रयस्यतनं I. 62, 6.
 प्रयस्यन् II. 5, 1.
 प्रयस्ये III. 7, 1; 31, 3.
 प्रयस्यसि VIII. 47, 10.
 प्रयस्यवः V. 55, 1.
 प्रयस्यवः I. 39, 9; 86, 7; VI. 48, 20; VII. 56, 14.
 प्रयस्यवे V. 87, 1.
 प्रयस्यत् VIII. 7, 33.
 प्रयस्यो इति प्रयस्यो III. 6, 2; VI. 21, 10; 22, 11; 49, 4.
 प्रयस्योः I. 180, 2.
 प्रयतदक्षिणं I. 31, 15; VI. 53, 2.
 प्रयतदक्षिणासः X. 107, 3.
 प्रयतं I. 154, 3; III. 35, 10; IV. 27, 5.
 प्रयतस्य IV. 5, 10; VII. 98, 6.
 प्रयता IV. 15, 8; V. 30, 12; 34, 4; 42, 3; VIII. 60, 1; X. 15, 12.
 प्रयताः V. 33, 10.

प्रत्ययान् I. 126, 2.
 प्रत्ययानि X. 15, 11.
 प्रत्ययानु I. 166, 4.
 प्रत्ययति I. 16, 3; III. 29, 16; V. 28, 6;
 VI. 10, 1; VIII. 3, 5; 7, 6; 13, 30;
 71, 12; X. 21, 6.
 प्रत्ययतिः X. 129, 5.
 प्रत्ययतिं I. 126, 5.
 प्रत्ययती I. 109, 2.
 प्रत्ययतीः X. 85, 12.
 प्रत्ययन् X. 189, 1.
 प्रत्ययतः I. 76, 4.
 प्रत्ययते I. 152, 4.
 प्रत्ययता I. 51, 14; VII. 19, 1; VIII. 93,
 21; IX. 46, 5.
 प्रत्ययतारः IV. 21, 9.
 प्रत्ययति X. 107, 9.
 प्रत्ययम्यमानान् III. 36, 2.
 प्रत्ययवयन् III. 48, 3.
 प्रत्ययः II. 19, 1.
 प्रत्यसा I. 58, 7; 71, 3; III. 54, 3; IV. 5, 6;
 VIII. 60, 12.
 प्रत्यसे V. 66, 1; IX. 66, 23.
 प्रत्यस्ता III. 53, 22.
 प्रत्यस्ततीः III. 6, 3.
 प्रत्यस्ततः I. 60, 3; 130, 1; III. 52, 6; V.
 20, 3; VI. 16, 37; VII. 94, 6; VIII.
 65, 6; IX. 46, 3; X. 77, 4; 116, 8.
 प्रत्यस्तान् III. 59, 2; IV. 41, 2; VII. 73, 2;
 85, 4; IX. 66, 23; X. 42, 5.
 प्रत्योसि I. 86, 7; 135, 4; 169, 3; II. 19, 2;
 III. 11, 7; 12, 8; 30, 1; VI. 15, 15;
 16, 44; VIII. 60, 4; IX. 87, 6; 107,
 25; X. 53, 2; 91, 9.
 प्रत्याः III. 29, 15.
 प्रत्याजाः X. 51, 9.
 प्रत्याजान् X. 51, 8.
 प्रत्याजे X. 182, 2.

प्रत्याचनं VIII. 27, 6.
 प्रत्यानं IV. 46, 7; V. 49, 2; 81, 2; 3.
 प्रत्याने VIII. 43, 6.
 प्रत्यामनि I. 119, 2.
 प्रत्ययोः VIII. 19, 37.
 प्रत्युक्तिः VI. 11, 1; X. 30, 1.
 प्रत्युक्तिः I. 153, 2.
 प्रत्युक्तिषु I. 151, 8.
 प्रत्युक्ततः X. 65, 5.
 प्रत्युनः I. 186, 9; VIII. 37, 5; X. 33, 1;
 77, 5; 96, 12.
 प्रत्युजती V. 47, 1.
 प्रत्युतः III. 55, 4.
 प्रत्युतं V. 32, 2.
 प्रत्युताः X. 27, 8.
 प्रत्युतां III. 57, 1.
 प्रत्युती X. 37, 12.
 प्रत्युधः V. 59, 5.
 प्रत्ये I. 142, 6; X. 104, 3.
 प्रत्योगं X. 7, 5.
 प्रत्योता VII. 86, 6.
 प्रत्योजति VIII. 6, 26.
 प्रत्यार्थं V. 39, 3.
 प्रत्यर्का I. 100, 15.
 प्रत्येके III. 30, 19.
 प्रत्येकनं I. 17, 6.
 प्रत्येकयन् IX. 75, 4.
 प्रत्येक्षानः I. 162, 1.
 प्रत्ये I. 52, 5; 6; 57, 1; 104, 3; 119, 3;
 V. 44, 4; VI. 46, 14; VIII. 103, 11;
 IX. 69, 7; X. 43, 3.
 प्रत्येभिः III. 22, 4.
 प्रत्येषु I. 54, 10.
 प्रत्यत् IX. 74, 7; X. 142, 2.
 प्रत्यतः I. 144, 5; IV. 17, 7; 19, 3; 22, 4;
 VI. 17, 12; 47, 14; VII. 32, 27; 37,
 5; 50, 4; IX. 22, 6; 54, 2; X. 14, 1;
 58, 6.

प्रवर्त V. 31, 1.
 प्रवर्ता I. 35, 3; 177, 3; III. 5, 8; 30, 6;
 IV. 31, 5; VIII. 6, 34; 13, 8; IX. 6,
 4; 24, 2; X. 4, 3; 75, 2.
 प्रवर्ताश्च IV. 38, 3.
 प्रवर्ता II. 13, 2; X. 75, 4.
 प्रवर्तभिः I. 33, 6.
 प्रवर्तस्यः V. 54, 9.
 प्रवर्तस्यामना I. 118, 3. .
 प्रवर्तति V. 84, 1.
 प्रवर्तती V. 54, 9.
 प्रवर्ततीः V. 54, 9.
 प्रवर्ततीभिः VIII. 13, 17. .
 प्रवर्ततः V. 54, 9.
 प्रवर्तान् I. 181, 3.
 प्रवर्तसु VI. 47, 4.
 प्रवर्त IV. 58, 8.
 प्रवर्तये I. 131, 5.
 प्रवर्तयति X. 115, 3.
 प्रवर्तयाः II. 17, 4.
 प्रवर्तयान्ति I. 191, 16.
 प्रवर्तयानि II. 28, 7.
 प्रवर्तयतः X. 94, 6.
 प्रवर्तयति X. 17, 10.
 प्रवा I. 34, 8.
 प्रवर्चनं IV. 36, 1; X. 35, 8.
 प्रवर्चने IX. 95, 2.
 प्रवर्चयः IV. 36, 5.
 प्रवर्चय I. 105, 10; 16; 117, 8; 132, 4;
 151, 3; II. 22, 4; III. 33, 7; IV. 5, 8;
 VIII. 62, 3.
 प्रवर्चया I. 51, 13; IV. 22, 5; X. 39, 4.
 प्रवर्तयज्ञाः X. 34, 1.
 प्रवासः X. 77, 5.
 प्रवासाश्च VIII. 29, 8.
 प्रवर्त्ताः VII. 85, 3.
 प्रवर्त्ते VI. 50, 5.
 प्रवर्त्ता III. 7, 6.

प्रवर्त्तु I. 182, 6.
 प्रवर्त्तु X. 15, 13.
 प्रवर्त्तु I. 147, 5; VII. 33, 12; X. 2, 7.
 प्रवर्त्तु X. 16, 10.
 प्रवर्त्तु X. 51, 1.
 प्रवर्त्तु VII. 49, 4.
 प्रवर्त्तु X. 51, 3.
 प्रवर्त्तु X. 71, 3.
 प्रवर्त्ता III. 29, 3.
 प्रवर्त्तः X. 103, 5.
 प्रवर्त्तु I. 116, 24.
 प्रवर्त्तु V. 30, 15.
 प्रवर्त्तु IX. 21, 2.
 प्रवर्त्तु III. 31, 3.
 प्रवर्त्तु I. 33, 3; 165, 9; VIII. 6, 33; 12,
 8; 93, 5.
 प्रवर्त्तु IV. 18, 1; VIII. 77, 3; 96, 2.
 प्रवर्त्तु X. 71, 6.
 प्रवर्त्तु V. 34, 8.
 प्रवर्त्तु V. 27, 4.
 प्रवर्त्तु X. 2, 3.
 प्रवर्त्तु II. 15, 4.
 प्रवर्त्तु VII. 60, 7.
 प्रवर्त्तु VIII. 74, 2.
 प्रवर्त्तु VIII. 19, 8.
 प्रवर्त्तु IV. 2, 8.
 प्रवर्त्तु II. 2, 11; VIII. 19, 9.
 प्रवर्त्तु II. 2, 3.
 प्रवर्त्तु VIII. 4, 1.
 प्रवर्त्तु I. 36, 9.
 प्रवर्त्तु I. 180, 8.
 प्रवर्त्तु I. 66, 2; II. 27, 12.
 प्रवर्त्तु I. 60, 1; VII. 1, 1; 5; 90, 2; VIII.
 80, 10; X. 91, 15; 160, 3.
 प्रवर्त्तु I. 26, 9; VI. 45, 3; VIII. 19,
 19; 40, 9; 45, 33; IX. 2, 8.
 प्रवर्त्तु I. 21, 3; 23, 19; 74, 6; 122, 11;

174, 4; IV. 56, 5; V. 39, 4; VIII. 12, 15; IX. 70, 6.
 प्रशस्ता V. 68, 2; VII. 84, 3.
 प्रशस्ता VII. 1, 10.
 प्रशस्तिः VIII. 6, 22.
 प्रशस्तिः I. 113, 19.
 प्रशस्तिभिः I. 148, 3; V. 9, 6; 16, 1; VI. 15, 2; VIII. 19, 29; 41, 2; 74, 2; IX. 10, 3.
 प्रशस्ति I. 70, 5; 181, 1; II. 11, 12; 41, 16; V. 57, 7; VII. 6, 1; 22, 3.
 प्रशस्यः VIII. 11, 2.
 प्रशस्यते II. 8, 3.
 प्रशसात् I. 95, 3.
 प्रशसानं VIII. 72, 1.
 प्रशसाने I. 112, 3.
 प्रशस्ता I. 94, 6; II. 5, 4.
 प्रशस्त्रं II. 1, 2.
 प्रशस्त्रात् II. 36, 6.
 प्रशशिः I. 145, 1; IX. 86, 32.
 प्रशशिं IX. 66, 6; X. 121, 2.
 प्रशश्वसः V. 41, 16.
 प्रशिः I. 39, 6; VIII. 7, 28.
 प्रशिभिः I. 100, 17.
 प्रशिमतः VI. 47, 24.
 प्रशु I. 164, 4.
 प्रशुत् IV. 12, 1.
 प्रशुचिणः VIII. 49, 8.
 प्रशुचिणा VIII. 13, 10.
 प्रशुचिणे VIII. 32, 27.
 प्रशुतः V. 60, 1.
 प्रशुता VI. 62, 1.
 प्रशुते I. 121, 4.
 प्रशुते VII. 103, 4.
 प्रशुते VIII. 67, 12.
 प्रशुते X. 60, 7.
 प्रशुते X. 97, 12.
 प्रशुतीः V. 44, 3.

प्रशुतीणस्य V. 12, 6.
 प्रशुते II. 35, 5.
 प्रशुतः III. 33, 4; 11.
 प्रशुतं III. 33, 2; 36, 6.
 प्रशुतस्य V. 81, 5.
 प्रशुक्ता IV. 53, 6; VII. 63, 2.
 प्रशुते I. 102, 1; 9; 159, 5; III. 33, 6; V. 42, 9; VI. 71, 2; VII. 82, 4; VIII. 100, 12; IX. 50, 2; X. 111, 8; 139, 1.
 प्रशुहः X. 74, 6.
 प्रशुहं I. 129, 4²; VI. 17, 4.
 प्रशुहा V. 23, 1; VIII. 46, 20.
 प्रशुहानः X. 99, 2.
 प्रशुधानः X. 57, 2.
 प्रशुधानं X. 91, 8.
 प्रशितयः VII. 32, 13.
 प्रशितस्य IV. 27, 4².
 प्रशितासः X. 77, 5.
 प्रशितिः II. 25, 3; VI. 6, 5; VII. 3, 4; X. 92, 4.
 प्रशितिं IV. 4, 1²; 22, 7; X. 40, 10; 87, 11; 15.
 प्रशितो V. 87, 6; VII. 46, 4; 104, 13; X. 34, 14.
 प्रशुदीतः X. 32, 1.
 प्रशुपः IX. 69, 6.
 प्रशुपत् IV. 53, 3; VII. 45, 1.
 प्रशुपती VII. 77, 1.
 प्रशुतः III. 54, 19; VI. 75, 5; X. 167, 4.
 प्रशुता I. 113, 1; VI. 75, 11.
 प्रशुताः III. 30, 9; VII. 63, 4.
 प्रशुपरीः X. 97, 3.
 प्रशुपु I. 67, 5; 95, 10.
 प्रशुपु VIII. 3, 9; 51, 2.
 प्रशुपु I. 44, 6; 45, 3.
 प्रशुपु VIII. 54, 8.
 प्रशुपु X. 14, 4.
 प्रशुतिः I. 153, 2.

प्रऽस्तुभानः IV. 3, 12.
 प्रऽस्तोकः VI. 47, 22.
 प्रऽस्यावानः VIII. 20, 1.
 प्रऽस्थितं II. 36, 4; 37, 2.
 प्रऽस्थितस्य I. 93, 7; X. 116, 2; 7.
 प्रऽस्थिता III. 4, 4; X. 116, 8.
 प्रऽस्थिताः IX. 69, 8.
 प्रऽस्थितान् I. 23, 1; VII. 98, 2.
 प्रऽस्थिते VIII. 35, 23.
 प्रऽजातीऽइव VIII. 75, 8.
 प्रऽक्षापर्यति IX. 98, 6.
 प्रऽस्युन्ऽइव VII. 89, 2.
 प्रऽस्रवणस्य I. 180, 8.
 प्रऽस्रवणे VIII. 65, 2; X. 148, 2.
 प्रऽस्रवणेषु VIII. 33, 1.
 प्रऽस्तः II. 13, 7; III. 5, 8; VII. 9, 3; 35, 7; VIII. 6, 20; X. 138, 2.
 प्रऽस्तेनितासः I. 44, 12.
 प्रऽस्तादसः X. 33, 6.
 प्रऽहंता X. 27, 1.
 प्रऽहरन् VI. 47, 15.
 प्रऽहराम X. 85, 37.
 प्रऽहं X. 42, 9.
 प्रऽहाऽचान् IV. 20, 8.
 प्रऽहितः X. 165, 4.
 प्रऽहुतं II. 36, 1.
 प्रऽहुताः X. 92, 3.
 प्रऽहुतिं VII. 90, 2.
 प्रऽहुतारं VIII. 99, 7.
 प्रऽहोपिणः VIII. 92, 4.
 प्रऽहोपे I. 150, 2.
 प्रऽष्टे X. 109, 3.
 प्राः VI. 46, 5.
 प्राक् III. 53, 11; VIII. 4, 1; 10, 5; X. 27, 15; 44, 7.
 प्रास्तात् VII. 104, 19.
 प्राचर्मेऽस्तत् VI. 73, 1.
 प्राक् I. 164, 38.

प्राचः II. 15, 3; IX. 91, 5; X. 131, 1.
 प्राचा II. 26, 4; III. 31, 5; VII. 83, 1.
 प्राचाऽजिह्वं I. 140, 3.
 प्राचामन्यो इति प्राचाऽमन्यो VIII. 61, 9.
 प्राचिं VIII. 13, 30.
 प्राचीं III. 6, 1; V. 28, 1; VIII. 12, 12.
 प्राची इति II. 2, 7; III. 6, 10.
 प्राचीः VII. 6, 4; X. 34, 12; 155, 4.
 प्राचीनः VII. 7, 3.
 प्राचीनं I. 188, 4; II. 27, 11; VII. 76, 3; IX. 5, 4; X. 37, 3; 110, 4; 7.
 प्राचीनऽरश्मिं X. 36, 6.
 प्राचीनान् II. 17, 5.
 प्राचीनेन I. 54, 5.
 प्राचीं VII. 67, 5; 99, 2; VIII. 101, 8.
 प्राचेः I. 83, 2.
 प्राचः I. 110, 2; III. 7, 7; V. 45, 5; X. 18, 3.
 प्राचं I. 18, 8; III. 1, 2; X. 46, 4; 66, 12; 87, 9; 101, 2; 135, 3.
 प्राणः I. 66, 1; III. 53, 21.
 प्राणतः I. 101, 5; X. 121, 3.
 प्राणनं I. 48, 10.
 प्राणं X. 59, 6.
 प्राणात् X. 90, 13; 189, 2.
 प्राणिति X. 125, 4.
 प्रातः I. 16, 3; 58, 9; 60, 5; 61, 16; 62, 13; 63, 9; 64, 15; 125, 3; III. 41, 2; 52, 1; V. 1, 2; 18, 1; 69, 3; 76, 3; 77, 1; 2; VII. 41, 1⁵; VIII. 94, 6; X. 40, 3; 42, 5; 88, 6; 151, 5.
 प्रातःऽङ्गुलः I. 125, 2.
 प्रातःऽङ्गुली I. 125, 1.
 प्रातःऽजितं VII. 41, 2.
 प्रातःस्यावानः I. 44, 13.
 प्रातःस्यावानं X. 40, 1; 41, 2; 63, 14.
 प्रातःस्यावाना II. 39, 2; V. 77, 1.

प्रातःश्यावः I. 45, 9.
 प्रातःशुभं X. 41, 2.
 प्रातःशुभा I. 22, 1.
 प्रातःश्यावः X. 112, 1.
 प्रातःश्यावे III. 28, 1; 52, 4.
 प्रातरिति I. 125, 1; II. 18, 1; IV. 35, 7;
 VII. 41, 1; VIII. 22, 15; IX. 98, 11.
 प्रातर्देनिः VI. 26, 8.
 प्रातर्श्यावः V. 51, 3; VIII. 38, 7.
 प्राता VII. 16, 8.
 प्रायेऽप्राये II. 18, 8.
 प्रायोगाश्च X. 106, 2.
 प्राचमी VIII. 4, 6.
 प्राचुतस्य I. 162, 2.
 प्राचुताः X. 82, 7.
 प्राचुषि VII. 103, 3; 9.
 प्राचुषीयं VII. 103, 7.
 प्राचेपाः X. 34, 1.
 प्राज्ञान् VIII. 31, 6.
 प्राज्ञाद् IV. 25, 6.
 प्राज्ञः I. 40, 1.
 प्राज्ञानां VIII. 32, 16.
 प्राप्ति I. 42, 9.
 प्राप्ति VIII. 1, 23.
 प्रियः संक्षिप्तस्य X. 40, 11.
 प्रियः I. 26, 7; 75, 4; 91, 3; 128, 7; 143,
 1; 162, 20; III. 32, 12; IV. 17, 19;
 25, 5⁴; V. 1, 9; 37, 5²; 51, 4; VI. 1,
 6; 2, 7; VII. 20, 8; 68, 5; 73, 2; 88,
 6; VIII. 19, 31; 64, 11; 87, 1; 98, 4;
 IX. 7, 6; 25, 3; 52, 2; 63, 23; 64, 10;
 27; 72, 4; 79, 5; 85, 2; 96, 9; 97, 3;
 107, 6; 13; X. 16, 8; 21, 5; 25, 10;
 56, 1; 123, 5.
 प्रियः चक्षुः VIII. 27, 19.
 प्रियः ज्ञात VIII. 71, 2.
 प्रियः तर्ज V. 75, 1; IX. 34, 5.
 प्रियः तर्जस्य VII. 62, 4.

प्रियः तर्जस्य VII. 95, 5.
 प्रियः तर्ज इति प्रियः तर्जस्य X. 17, 6.
 प्रियः शर्माय I. 140, 1.
 प्रियं I. 13, 3; 18, 6; 25, 17; 31, 17; 71,
 9; 75, 2; 112, 21; 128, 8; 142, 4;
 151, 1; 152, 4; 154, 5; 162, 2; II. 4,
 3; 20, 6; III. 5, 5; 7, 7; 23, 3; IV.
 2, 8; 5, 8; 45, 3; 49, 1; 52, 7; V. 19,
 4; 23, 3; 42, 2; 82, 2; 85, 1; VI. 16,
 42; 44, 16; 48, 1; 51, 1; 53, 6; 68, 9;
 75, 3; VII. 16, 1; 83, 2; VIII. 24, 4;
 46, 29; 50, 3; 84, 1; IX. 2, 3; 8, 1;
 17, 6; 32, 5; 38, 6; 50, 3; 67, 29;
 68, 9; 71, 6; 72, 3; 75, 2; 86, 10;
 48; 102, 2; 107, 5; 108, 8; X. 22, 3;
 53, 7; 54, 6; 55, 2; 84, 5; 85, 27; 86, 4;
 12; 13; 96, 11; 112, 4; 119, 4; 132,
 3; 138, 2; 151, 2³.
 प्रियः श्रेष्ठः I. 139, 9.
 प्रियः श्रेष्ठ VIII. 5, 25.
 प्रियः श्रेष्ठस्य I. 45, 3.
 प्रियः श्रेष्ठस्तु VIII. 6, 45.
 प्रियः श्रेष्ठः I. 45, 4; VIII. 8, 18; X. 73, 11.
 प्रियः श्रेष्ठः VIII. 2, 37.
 प्रियः श्रेष्ठः VIII. 69, 8.
 प्रियः श्रेष्ठः VIII. 3, 16; 69, 18.
 प्रियः श्रेष्ठः VIII. 4, 20.
 प्रियः श्रेष्ठः VI. 15, 6.
 प्रियः श्रेष्ठः I. 122, 7.
 प्रियः श्रेष्ठः X. 150, 3².
 प्रियः श्रेष्ठः IX. 97, 38.
 प्रियः श्रेष्ठः I. 91, 6.
 प्रियः श्रेष्ठः I. 87, 6; II. 27, 17; 28, 11; 29, 7;
 V. 64, 3; X. 123, 5.
 प्रिया I. 46, 1; 67, 3; 104, 8; 151, 4; 162,
 16; II. 41, 18; III. 43, 1; 55, 10; IV. 5,
 4; V. 43, 5; VI. 46, 12; 61, 10; 67, 2; 3;
 9; VII. 32, 15; 36, 4; 56, 10; VIII. 27,
 6; 74, 8; IX. 9, 1; 10, 9; 12, 8; 97, 38;
 102, 1; X. 49, 4; 70, 7; 86, 5; 132, 6.

प्रियाः I. 26, 7; 82, 2; 84, 11; 114, 7; II.
36, 2; 38, 10; III. 32, 15; IX. 101, 8;
X. 40, 12; 55, 2.

प्रियाणां VIII. 103, 10.

प्रियाणि I. 124, 4; III. 38, 1; IV. 8, 3;
VII. 26, 4; 87, 2; IX. 57, 2; 75, 1;
97, 12; X. 123, 7; 8.

प्रियात् I. 140, 11.

प्रियान् I. 127, 7.

प्रियां I. 82, 5; IX. 73, 2; 96, 23; X. 13, 4.

प्रियाय IV. 41, 7; V. 48, 1.

प्रियासः II. 12, 15; IV. 1, 12; 17, 9; V.
85, 8; VII. 16, 7; 19, 7; 8; 60, 1;
VIII. 48, 14.

प्रियासु VI. 61, 10; X. 132, 5.

प्रिये I. 47, 10; 85, 7; 110, 7; 189, 4; VIII.
12, 32; 13, 24; IX. 55, 2; X. 126, 4.

प्रिये इति III. 32, 7.

प्रियेण IX. 39, 1.

प्रियेभिः III. 54, 17; X. 112, 4.

प्रियेषु X. 15, 5.

प्रियन् IX. 5, 1.

प्रियंति IX. 74, 4.

प्रियानः I. 73, 1; II. 11, 17; IV. 3, 14;
VII. 13, 1.

प्रियाना VII. 91, 5.

प्रियीत X. 101, 7.

प्रियीते VII. 7, 3.

प्रितः I. 66, 2; 69, 3; V. 6, 3.

प्रिता IV. 2, 10.

प्रिताः III. 57, 2.

प्रिताःश्च X. 66, 14.

प्रुच X. 77, 1.

प्रुचायत् I. 121, 2.

प्रुचायति X. 26, 3².

प्रुचायन् I. 180, 1; IV. 43, 5.

प्रुचायंत I. 186, 9.

प्रुचायति I. 139, 3.

प्रुचितश्चः V. 75, 6; VIII. 5, 33.

प्रुचितश्चुः VIII. 13, 11; 87, 5.

प्रुचितश्चुं IV. 38, 2.

प्रुचितस्य I. 58, 2.

प्रुष्णवत् III. 13, 4.

प्रुष्णते VI. 71, 1; X. 23, 4.

प्रुष्णवन्ति I. 168, 8.

प्रेणा X. 71, 1.

प्रेणिं I. 112, 10.

प्रेतारः I. 148, 5.

प्रेतारां IV. 41, 5.

प्रेतिःश्चणिं VI. 1, 8.

प्रेयः I. 140, 11.

प्रेयत् I. 180, 6.

प्रेषा I. 68, 3.

प्रेषा IX. 97, 1.

प्रेष्ठः V. 43, 7; VII. 34, 14; 97, 4; X. 61,
23; 156, 5.

प्रेष्ठं I. 186, 3; VII. 36, 5; VIII. 84, 1;
103, 10.

प्रेष्ठा I. 169, 1; VI. 63, 1.

प्रेष्ठाः I. 167, 10; VI. 26, 8.

प्रेष्ठां IV. 43, 1; VII. 88, 1.

प्रेष्ठौ I. 181, 1.

प्रो इति I. 39, 5; 161, 12; 186, 10; V. 6, 6;
VI. 37, 2; VIII. 62, 1; IX. 86, 16; 89,
1; X. 133, 1.

प्रोष VI. 47, 30.

प्रोषत् VII. 3, 2.

प्रोषयः X. 94, 6.

प्रोषयंत X. 115, 3.

प्रोषयानः X. 115, 2.

प्रोष्ठेःश्चयाः VII. 55, 8.

प्रतेः X. 63, 17.

प्रतेते X. 155, 3.

प्रचं I. 182, 5.

प्रायोगिः VIII. 1, 33.

आशिःभ्यः X. 163, 3.

मुच्ये इति I. 191, 1.
 चरः I. 41, 7; IX. 2, 2; 74, 3.
 चरसे IX. 96, 3; 97, 27.
 चुरः X. 26, 3.

फ

फर्षेयु X. 106, 2.
 फलं III. 45, 4.
 फलस्य X. 146, 5.
 फलित्गं I. 62, 4; 121, 10; IV. 50, 5; VIII.
 32, 25.
 फलिनीः X. 97, 15.
 फल्येन IV. 5, 14.
 फारिषा X. 106, 8.
 फालः X. 117, 7.
 फालाः IV. 57, 8.
 फेनं I. 104, 3; III. 53, 22; X. 61, 8.
 फेनेन VIII. 14, 13.

व

वहिं V. 62, 9.
 वचुरेण I. 117, 21.
 वद I. 96, 1; 141, 1; V. 67, 1; 84, 1; VI.
 59, 2; VIII. 63, 11; 101, 11; 12; X.
 92, 3.
 वत X. 10, 13.
 वतः X. 10, 13.
 वदः I. 24, 13; 158, 4; IV. 40, 4; 58, 3;
 X. 38, 5; 48, 10.
 वदं VI. 74, 3; X. 34, 4; 149, 1.
 वदंइव VIII. 67, 14; 18.
 वदाम् X. 73, 11.
 वदधानः VII. 69, 1.
 वदधानस्य I. 52, 10.
 वदधानाः IV. 19, 8; 22, 7.
 वदधानाम् V. 32, 1; 2.

वदधे I. 81, 5.
 वदधे I. 80, 13; VII. 61, 4.
 वधिरा IV. 23, 8.
 वधिराः IX. 73, 6.
 वध्यते X. 85, 28.
 वध्यतां IV. 57, 4.
 वध्यमाने IV. 42, 8.
 वधनात् VII. 59, 12.
 वधनानि I. 163, 3; 4.
 वधनासः V. 12, 4.
 वधात् VIII. 40, 8; 67, 18.
 वधुसृष्टे V. 52, 16.
 वधुः I. 154, 5; 164, 33; VII. 72, 2; VIII.
 73, 12.
 वधुवित्स्थः I. 132, 3.
 वधुता III. 60, 1; IV. 4, 11; X. 144, 5.
 वधुस्पृष्टा III. 54, 16.
 वधुः V. 73, 4; VII. 67, 9; X. 129, 4.
 वधुसंज्ञं VIII. 21, 4.
 वधुत् IX. 97, 17.
 वधेषु X. 85, 28.
 वधत् VIII. 43, 7; X. 142, 3; 4.
 वधतः VII. 55, 2; VIII. 72, 15; X. 94,
 3; 13.
 वधता I. 28, 7.
 वधति VIII. 43, 3; IX. 79, 4.
 वधती इति X. 79, 1.
 वधाये II. 14, 4; IV. 23, 7.
 वधाये X. 68, 9.
 वधहायस्य V. 41, 12.
 वधनं VIII. 4, 5.
 वधनात् IV. 5, 4.
 वधान I. 164, 8.
 वधुत् I. 127, 10.
 वधुय I. 165, 5; 175, 6; 176, 6; 178, 1;
 II. 18, 7; IV. 10, 2; V. 1, 9; VI. 21, 8;
 VII. 100, 6; VIII. 23, 6; 98, 5; X. 6, 7.

बभूष I. 69, 1; 102, 9; VI. 29, 3; 36, 4;
51, 6; VII. 21, 8; VIII. 96, 18; X.
18, 8.
बभूषा: X. 183, 2.
बभूषात् IV. 51, 4.
बभूषात् I. 27, 2.
बभूष II. 12, 9; III. 59, 7; IV. 16, 5; VII.
103, 7; X. 34, 12; 61, 23; 121, 3.
बभूष VI. 51, 6.
बभूष I. 32, 8; 15; 95, 6; 8; III. 1, 9; 3,
9; VI. 18, 4; 47, 18; VIII. 58, 2; 96,
21; X. 32, 8; 82, 7; 125, 8; 130, 4;
168, 3.
बभूषतु: VI. 62, 5.
बभूषतु: V. 16, 4.
बभूषतु: VIII. 86, 1.
बभूषतु: I. 93, 9.
बभूषान् I. 165, 8; IV. 18, 9; X. 27, 20.
बभूषिष VIII. 33, 19; 98, 11.
बभूषु: IV. 33, 1.
बभूषु: VII. 88, 5; X. 71, 7.
बभूषुषी I. 164, 41.
बभूषव: IX. 33, 2; 63, 4; 6; X. 34, 5.
बभूषे II. 33, 8; IX. 11, 4.
बभूषा: III. 1, 8.
बभूषि: III. 1, 12; VI. 23, 4.
बभूषु: II. 33, 5; 9; V. 30, 14; VIII. 29, 1.
बभूषुषा: V. 30, 11.
बभूषु VII. 44, 3; VIII. 22, 10; IX. 98, 7.
बभूष इति IV. 32, 22-24.
बभूषा X. 97, 1.
बभूषा X. 34, 14.
बभूष X. 34, 11.
बभूष I. 140, 6.
बभूष III. 1, 10.
बभूष इति IX. 31, 5.
बभूष इति II. 33, 15; IX. 107, 19; 20;
बभूष I. 92, 4.

बभूषि X. 10, 10.
बभूषा I. 52, 11; 54, 3; 56, 5; 166, 6; III.
34, 5; V. 71, 1; VI. 26, 5; 44, 6;
VIII. 63, 7; IX. 10, 4; 69, 5; X. 22,
9; 34, 7; 77, 3.
बभूषावत् III. 39, 8.
बभूषावता I. 54, 5.
बभूष I. 133, 5; II. 23, 8; VI. 61, 3; VII.
31, 12.
बभूष: I. 53, 6.
बहि: I. 13, 5; 7; 9; 26, 4; 45, 9; 47, 8;
63, 7; 83, 6; 85, 6; 108, 4; 135, 1;
142, 5; 7; 9; 144, 6; 177, 4; 188, 4;
II. 3, 8; 11, 16; 36, 2; 41, 13; III.
4, 4; 8; 11; 9, 9; 13, 1; 14, 2; 24, 3;
35, 7; 41, 2; 3; 9; 43, 1; 53, 3; IV.
9, 1; V. 18, 4; 26, 8; 44, 3; 46, 5;
VI. 11, 5; 63, 3; 67, 2; VII. 2, 4; 7,
3; 11, 2; 17, 1; 18, 11; 21, 2; 24, 3;
39, 2; 42, 5; 43, 2; 57, 2; 59, 6; 75,
8; 91, 4; VIII. 1, 8; 17, 1; 27, 1; 6;
28, 1; 31, 6; 45, 1; 62, 1; 87, 2; 93,
25; 102, 14; IX. 5, 4; 87, 1; 4; X.
30, 15; 35, 10; 36, 5; 70, 8; 11; 110,
4; 8.
बहि: II. 3, 4; X. 70, 4.
बहि:इव I. 116, 1; V. 62, 5.
बहि:इत्यां III. 42, 2.
बहिष: VI. 12, 1; VII. 33, 1; 43, 3; VIII.
13, 4; 15, 5; X. 35, 9; 131, 2.
बहिषि I. 12, 4; 16, 6; 31, 17; 44, 13; 47,
4; 85, 7; 86, 4; 101, 9; 109, 5; 173, 1;
II. 6, 8; 36, 3; III. 35, 6; IV. 6, 4;
V. 11, 2; 72, 1-3; VI. 16, 10; 52, 13;
68, 11; VII. 13, 1; 44, 2; 46, 4; VIII.
13, 24; 17, 11; 23, 26; 69, 5; IX. 19,
3; 55, 2; 59, 3; 71, 6; 72, 4; 95, 2;
X. 14, 5; 15, 11; 17, 8; 30, 14; 43, 2;
44, 5; 63, 1; 90, 7.
बहिष III. 13, 1.
बहिष्कृती I. 117, 1.

बहिष्कृते I. 51, 8; 53, 6; V. 2, 12.
 बहिष्कृतेभिः VIII. 70, 14.
 बहिष्कृत IX. 44, 4.
 बहिष्कृत्य X. 15, 5.
 बहिष्कृतः X. 15, 4.
 बहिष्कृतः IX. 68, 1; X. 15, 3.
 बहिष्कृतं II. 3, 3; V. 44, 1.
 बहिष्कृता VII. 2, 6.
 बहिः IV. 16, 12.
 बहिः I. 100, 18; IV. 28, 3.
 बलः III. 53, 18; X. 121, 2.
 बलश्रेयाय X. 83, 5.
 बलं I. 37, 12; 80, 8; 179, 6; III. 53, 18³;
 V. 57, 6; VI. 47, 30; VII. 82, 2; IX.
 113, 1; X. 87, 25; 116, 5; 133, 5.
 बलवत्तना X. 145, 1.
 बलविज्ञायः X. 103, 5.
 बलात् X. 153, 2.
 बलानि I. 93, 12; X. 28, 14; 54, 2.
 बलाय III. 18, 3; X. 18, 9.
 बलिनः X. 85, 2.
 बलिं I. 70, 5; V. 1, 10; VII. 18, 19; VIII.
 100, 9.
 बलिः VII. 6, 5; X. 173, 6.
 बलनसुताः VIII. 55, 3.
 बल्ये VIII. 46, 32.
 बला VIII. 80, 1.
 बल्ये I. 164, 5.
 बलः I. 161, 13.
 बलि I. 120, 12.
 बलः II. 18, 3; IV. 25, 5; VII. 66, 10;
 IX. 72, 2; 85, 3; X. 101, 1; 107, 3;
 142, 5.
 बल्ये X. 102, 8.
 बल II. 13, 13; 14, 12; 24, 4; VI. 10, 4;
 X. 10, 11; 34, 13; 52, 4.
 बलः X. 146, 6.
 बलः VI. 75, 5.

बलः X. 164, 2.
 बलः I. 164, 46; VIII. 58, 1; 2; X. 51,
 1-4; 114, 5; 164, 1.
 बलः VIII. 27, 22.
 बलः V. 66, 6.
 बलः I. 164, 32.
 बलः VI. 1, 3.
 बलः I. 84, 9; 93, 4; 161, 9; X. 14, 1.
 बलः X. 42, 8.
 बलः X. 73, 1.
 बलः II. 1, 12.
 बलः III. 1, 19; V. 55, 9; VI. 51, 5; IX.
 72, 8; 107, 21; X. 42, 5.
 बलः I. 189, 2; VI. 19, 3; X. 101, 8.
 बलः I. 54, 9; III. 31, 19.
 बलः VII. 76, 3.
 बलः III. 53, 21.
 बलः X. 48, 10.
 बलः I. 185, 7; IV. 23, 10; X. 178, 2.
 बलः II. 32, 7.
 बलः II. 35, 12; X. 55, 5; 84, 4.
 बलः IV. 18, 2.
 बलः X. 142, 3.
 बलः I. 188, 5; X. 97, 18; 124, 4.
 बलः I. 95, 4; VI. 75, 5.
 बलः IX. 1, 8.
 बलः VI. 75, 17.
 बलः VI. 11, 1; VIII. 45, 40; IX. 105, 6.
 बलः V. 29, 6.
 बलः VI. 47, 12.
 बलः VII. 50, 2; X. 35, 3; 162, 1.
 बलः I. 35, 9; 56, 4; 92, 5; VI. 64, 3;
 IX. 97, 10; X. 145, 1.
 बलः I. 51, 10; VII. 69, 3; VIII. 5, 34;
 IX. 70, 5; X. 33, 2; 127, 2.
 बलः X. 18, 11.
 बलः VII. 56, 20.

बाधध्वे X. 97, 12.
 बाधेति I. 85, 3.
 बाधेति VI. 65, 2.
 बाधमानः I. 35, 3; III. 8, 2; VI. 47, 30;
 IX. 97, 43.
 बाधमाना III. 53, 15; V. 80, 5; VII. 77, 1;
 78, 2.
 बाधमानाः I. 90, 3.
 बाधसे VI. 46, 4; IX. 94, 5; X. 37, 4.
 बाधसे II. 23, 5.
 बाधस्य I. 24, 9; III. 15, 1; X. 98, 12.
 बाधस्य VI. 5, 6; 6, 6; 16, 32; VIII. 64, 2;
 IX. 66, 19; X. 42, 7.
 बाधात् IX. 70, 9.
 बाधामहे X. 128, 9.
 बाधितः III. 30, 3; VIII. 73, 18.
 बाधिताय VI. 18, 14; 49, 13; VII. 91, 1.
 बाधितासः X. 80, 5.
 बाधितेभ्यः IV. 30, 4.
 बाधिष्ठ VII. 23, 3.
 बाधे I. 61, 2; 132, 5.
 बाधे VI. 50, 4.
 बाधेयां VI. 74, 2.
 बाधये VI. 29, 5; VII. 36, 5.
 बाधेति X. 85, 4.
 बाळहःसृत्वा I. 122, 10.
 बाळहे I. 181, 7.
 बाहयः X. 103, 13.
 बाहयां II. 38, 2; V. 44, 2; VII. 62, 5.
 बाहुःसौजसः I. 135, 9; VIII. 20, 6.
 बाहुःसौजसा VIII. 93, 2.
 बाहुःसौजाः X. 111, 6.
 बाहुःस्यदः X. 27, 6.
 बाहुःस्युतः X. 17, 12.
 बाहुःसूतः V. 58, 4.
 बाहुता VIII. 101, 2.
 बाहुताःइव I. 41, 2.
 बाहुभिः I. 85, 6; III. 29, 6; VI. 67, 1;
 VII. 98, 4.

बाहुःस्यार्थं II. 17, 6; 24, 7; IV. 22, 2; VII.
 22, 1; VIII. 101, 4; X. 7, 5; 81, 3;
 163, 2.
 बाहुं VI. 75, 14; X. 10, 10.
 बाहुःस्युक्तः V. 44, 12.
 बाहुःस्युक्ती X. 103, 3.
 बाहुषु I. 166, 10; VIII. 20, 11; 101, 13.
 बाहु इति I. 95, 7; 102, 6; 163, 1; 190, 3;
 III. 51, 12; IV. 53, 3; 4; V. 43, 4;
 VI. 47, 8; 71, 1; 5; VII. 45, 2; 79, 2;
 VIII. 61, 18; X. 90, 11; 12; 102, 4;
 121, 4; 142, 5.
 बाहुन् II. 14, 4; X. 87, 4.
 बाहुः I. 51, 7; 52, 8; 63, 2; 80, 8; II. 11,
 4; 6; 20, 8; 36, 5; III. 44, 4; IV. 22,
 3; V. 16, 2; 57, 6; 64, 1; VI. 23, 1;
 46, 14; 59, 7; VII. 25, 1; 84, 1; VIII.
 96, 3; 5; X. 52, 5; 153, 4.
 बिभयः VIII. 45, 35.
 बिभेति I. 164, 4; VII. 34, 7; IX. 109, 14.
 बिभेति IV. 50, 7.
 बिभेति I. 105, 4; III. 51, 5; 55, 22; 56, 2;
 59, 8; V. 2, 1; VII. 4, 5; 33, 14; 87,
 4; VIII. 29, 5; IX. 83, 3; 95, 4; X.
 4, 3; 27, 16; 31, 8; 123, 5; 136, 1;
 144, 2; 177, 2.
 बिभेति X. 32, 9.
 बिभेति X. 44, 9; 125, 1; 2.
 बिभेति VI. 53, 8; X. 134, 6.
 बिभेति I. 55, 8; II. 33, 10; V. 2, 2; 3, 2;
 84, 1; VIII. 1, 34; X. 84, 6; 153, 4.
 बिभाय I. 84, 17; V. 60, 3; 83, 2.
 बिभित्सन् X. 61, 13.
 बिभित्सुः IV. 16, 6.
 बिभित्सुः I. 85, 10; VI. 65, 5.
 बिभीतन् X. 66, 15.
 बिभीयात् I. 41, 9.
 बिभीषान् X. 105, 3.

विभूतः III. 46, 5; V. 47, 5; VIII. 40, 4.
 विभूतः I. 39, 10; 185, 1; X. 64, 14; 88, 16.
 विभूता VI. 75, 4.
 विभूय X. 30, 12.
 विभूय VIII. 20, 26.
 विभूयः V. 64, 6.
 विभूयः V. 62, 6.
 विभूयसि X. 148, 2.
 विभूयात् X. 10, 9.
 विभेद II. 14, 6; III. 34, 10; VIII. 93, 2;
 X. 89, 7.
 विभेद VIII. 6, 6; X. 68, 4.
 विभ्यात् X. 34, 10; 51, 4.
 विभ्यतुः I. 95, 5.
 विभ्युः I. 94, 11.
 विभ्युषः VI. 23, 2.
 विभ्युषा IX. 77, 2.
 विभ्युषी IV. 30, 10.
 विभ्युषे I. 39, 7.
 विभ्रत् I. 25, 13; 103, 4; 114, 5; 164, 10;
 III. 55, 9; IV. 16, 14; 22, 1; V. 30,
 5; VI. 20, 9; 23, 1; VII. 33, 14; IX.
 14, 1; 44, 1; 96, 19; X. 53, 9; 113,
 3; 123, 7.
 विभ्रतः I. 45, 8; 122, 13; 166, 2; VI. 55,
 6; VII. 74, 4; 103, 6; VIII. 65, 4;
 IX. 67, 29; X. 57, 6; 60, 1; 67, 10;
 94, 6.
 विभ्रतं III. 57, 3; IX. 48, 1; 108, 11; X.
 37, 8; 113, 6.
 विभ्रता I. 47, 3; 6; V. 73, 2.
 विभ्रति VI. 16, 40.
 विभ्रति I. 102, 2; V. 47, 4.
 विभ्रती I. 100, 16; 113, 12; 164, 17; III.
 30, 14; V. 56, 8; VII. 77, 2.
 विभ्रती इति III. 54, 8.
 विभ्रतीः II. 13, 2; IX. 99, 4; X. 30, 13.
 विभ्रते III. 10, 5.

विभ्रतो V. 64, 7; 75, 3.
 विभ्रमाणाः X. 31, 6.
 विभ्रं I. 11, 5; 32, 11.
 विभ्रैः II. 35, 12.
 विस्तृताः इव VI. 61, 2.
 बीजं V. 53, 13; X. 85, 37; 101, 3.
 बीजं इव X. 94, 13.
 बीभत्सुः I. 164, 8.
 बीभत्सुषः X. 124, 8.
 बीभत्सूनां X. 124, 9.
 बीभयत् I. 80, 12.
 बीभियथाः VIII. 79, 8.
 बीरिटे VII. 36, 2.
 बुद्धस्याशयः X. 155, 4.
 बुधत् X. 61, 12.
 बुधत् VII. 9, 4; 78, 5.
 बुधानः IV. 23, 8; VII. 68, 9.
 बुधानाः IV. 51, 8.
 बुधि I. 137, 2.
 बुधः I. 24, 7; 96, 6; III. 55, 7; X. 111,
 8; 135, 6.
 बुधं I. 52, 6; 95, 8; 9; IV. 19, 4.
 बुधात् I. 141, 3; X. 89, 4.
 बुधे II. 2, 3; III. 39, 3; 61, 7; IV. 1, 11;
 17, 14; VII. 34, 16; X. 77, 4.
 बुधेयुः X. 93, 5.
 बुधः I. 186, 5; II. 31, 6; V. 41, 16; VI.
 49, 14; 50, 14; VII. 35, 13; 38, 5; X.
 64, 4; 66, 11; 92, 12; 93, 5.
 बुध्या VII. 6, 7; 56, 14.
 बुधेन IV. 55, 6.
 बुध्यन् X. 101, 1.
 बुध्यमानाः V. 3, 6.
 बुद्धः VIII. 77, 11.
 बुद्धं VIII. 45, 4; 77, 6.
 बुधुधानः VII. 44, 3.
 बुधुधानाः IV. 1, 18; V. 30, 2.

बुधोप: VII. 37, 6.

बुधोपनि X. 32, 1.

बुधोपच X. 64, 13.

बुधुज्जहे VIII. 67, 16.

बुधुज्जिरे I. 138, 3².

बुधुज्जन् I. 32, 7.

बुसं X. 27, 24.

बृहत्संख्यं VIII. 32, 10.

बृधु: VI. 45, 31.

बृधुं VI. 45, 33.

बृधुकं X. 27, 23.

बृसयस्य I. 93, 4; VI. 61, 3.

बृहत् I. 7, 1; 9, 7; 8; 10; 44, 2; 45, 8;
46, 1; 52, 9; 56, 4; 74, 9; 75, 5; 91, 3;
93, 10; 125, 2; 136, 1; 2²; 151, 4; 160,
5; II. 1, 16; 2, 13; 7, 4; 11, 21; 13, 13;
14, 12; 15, 10; 16, 9; 17, 9; 18, 9; 19,
9; 20, 9; 23, 19; 24, 16; 27, 7; 17;
28, 11; 29, 7; 33, 15; 35, 15; 39, 8;
40, 6; 42, 3; 43, 3; III. 2, 14; 3, 11;
10, 5; 18, 4; 27, 15; 29, 8; 37, 10;
53, 15; IV. 5, 1; 6; V. 1, 10; 10, 4; 16,
1; 17, 3; 18, 5; 25, 7; 8; 27, 6; 36,
4; 39, 3; 43, 15; 44, 6; 55, 1; 2; 57,
8; 64, 6; 66, 5; 67, 1; 68, 1; 73, 10;
79, 7; 85, 1; 86, 6; VI. 16, 11; 12; 21;
17, 4; 7; 28, 6; 30, 2; 50, 3; 75, 15;
VII. 2, 1; 8, 4; 45, 4; 58, 3; 62, 1; 72,
4; 84, 2; 94, 4; 96, 1; VIII. 9, 17; 15,
2; 7; 18, 20; 20, 6; 23, 11; 25, 4; 31,
7; 56, 5; 65, 11; 66, 1; 72, 6; 74, 9;
89, 1; 4; 7; 98, 1; 101, 14; 102, 1;
IX. 5, 5; 20, 4; 44, 6; 56, 1; 61, 16;
62, 10; 66, 24; 83, 5; 86, 40; 97, 40;
98, 8; 107, 15²; 108, 8; 9; X. 10, 6;
14, 16; 21, 8; 35, 6; 10; 63, 4; 64, 15;
65, 1; 5; 66, 4; 70, 7; 94, 4; 96, 10;
170, 1-3; 176, 1; 181, 2.

बृहत्: I. 25, 9; 52, 13; 54, 4; 59, 5; 71,
2; 151, 4; II. 2, 7; 16, 2; III. 2, 8;

3, 7; 15, 1; 4; 16, 6; 30, 18; 53, 5;
IV. 1, 17; 10, 2; 12, 3; 17, 6; 21, 4;
27, 4; 30, 14; V. 43, 11; 59, 7; 76, 4;
81, 1; 87, 3; VI. 2, 4; 13, 2; 65, 2;
VII. 18, 20; 61, 3; VIII. 1, 18; 25, 7;
32, 3; IX. 75, 1; 113, 5; X. 3, 2; 4²;
5; 7, 3; 27, 21; 28, 6; 34, 1; 37, 8;
58, 9; 98, 12.

बृहत्ता I. 48, 1; 10; 16; III. 21, 4; 23, 2;
53, 1; IV. 5, 1; 28, 2; V. 2, 9; 11, 1;
VI. 1, 7; 19, 13; VII. 33, 4; 78, 1;
VIII. 23, 5; IX. 97, 36; X. 3, 1;
8, 1.

बृहत्तां X. 36, 11.

बृहत्ती I. 57, 5; 113, 19; 123, 2; III. 33, 5;
V. 43, 8; 80, 2; VI. 49, 4; 61, 13; VII.
99, 6; X. 130, 4.

बृहत्ती इति I. 72, 4; 144, 6; 185, 6; IV. 56,
1; VII. 35, 3; 53, 1; 87, 2; IX. 5, 6;
X. 36, 1; 110, 6.

बृहत्ती इवेति बृहत्तीऽइव I. 59, 4.

बृहत्ती: III. 1, 5; 22; 51, 1; V. 43, 1; VI.
1, 12; VIII. 52, 9; 10; IX. 13, 4; 42,
6; 49, 1; 72, 9; 87, 9; 96, 22; 97, 25;
X. 121, 7; 9; 134, 3.

बृहत्ती: X. 110, 5.

बृहत्तीभि: IV. 41, 11.

बृहत्तीभ्य: VIII. 3, 19.

बृहत्तीं V. 43, 6; 80, 1; VI. 22, 10; X. 27,
17; 67, 1; 74, 4.

बृहत्संख्य: III. 26, 4; X. 56, 7.

बृहत्संख्यात् X. 54, 6.

बृहत्संख्य: III. 26, 4.

बृहत्संख्या X. 69, 7.

बृहते I. 9, 10; 54, 3; 57, 1; 136, 6; III.
34, 4; IV. 3, 8; V. 12, 1; 43, 5; 15;
47, 7; VI. 68, 9; VIII. 89, 3; 98, 1;
103, 8; IX. 15, 2; 69, 10; 96, 4.

बृहत्संकेतं V. 8, 2.
 बृहत्संगिरयः V. 57, 8.
 बृहत्सदिवः V. 43, 13; X. 120, 8; 9.
 बृहत्सदिवस्य IV. 29, 5.
 बृहत्सदिवा II. 31, 4; V. 41, 19; 42, 12; X. 64, 10.
 बृहत्सदिवाः X. 66, 8.
 बृहत्सदिनेषु II. 2, 9; IV. 37, 3; IX. 79, 1.
 बृहत्सदिवेः I. 167, 2.
 बृहत्सभानुः I. 27, 12.
 बृहत्सभिः II. 11, 15; IV. 56, 4; VI. 1, 11; 48, 7.
 बृहत्सभ्यः IV. 54, 5.
 बृहत्सभ्ये IX. 39, 1.
 बृहत्स IV. 3, 7.
 बृहत्संरथं I. 36, 18; X. 49, 6.
 बृहत्संरथा V. 80, 2.
 बृहत्संरथिं VI. 49, 4.
 बृहत्संरथे I. 57, 1.
 बृहत्संरथुः VI. 18, 2.
 बृहत्संरथीयः I. 155, 6.
 बृहत्संरथसः X. 66, 1.
 बृहत्संरथाः I. 54, 3.
 बृहत्संरथः IV. 53, 6.
 बृहत्संरथो इति बृहत्संरथानो I. 36, 15; VIII. 89, 2; X. 140, 1.
 बृहत् II. 1, 12; III. 52, 4; VI. 24, 3; VIII. 15, 9; 45, 2; 74, 4; IX. 75, 1; X. 1, 1; 3; 27, 14.
 बृहत्सः II. 11, 16; III. 1, 14; 43, 6; VIII. 44, 4; 88, 3; IX. 91, 5.
 बृहत्सं I. 2, 8; 35, 4; 92, 8; 117, 23; 164, 52; II. 4, 8; 10, 4; 15, 2; III. 3, 2; 32, 7; IV. 44, 6; V. 26, 3; 43, 12; 68, 5; VI. 1, 3; 6, 7; 15, 19; 19, 2; 10; 49, 10; VII. 1, 24; 10, 4; 77, 6; 86, 1; 88, 1; 5; 99, 2; VIII. 42, 2; IX.

97, 21; X. 28, 9; 47, 3; 8; 88, 3; 13; 91, 15.
 बृहत्सं VI. 47, 8; VII. 45, 2; 99, 6.
 बृहत्सं IV. 41, 11.
 बृहत्सं इव X. 106, 9.
 बृहत्संये IX. 85, 6.
 बृहत्संतिः I. 62, 3; 89, 6; 90, 9; 105, 17; 139, 10; 161, 6; 190, 2; 7; 8; II. 23, 13; IV. 50, 1; 4; 5; V. 46, 5; VI. 73, 1; 2; 3²; VII. 97, 2; 4; 7; IX. 5, 11; 81, 4; X. 14, 3; 17, 13; 36, 5; 42, 11; 64, 4; 15; 67, 3-5; 8; 68, 3-9; 11; 12; 92, 10; 98, 7; 103, 8; 108, 6; 11; 109, 5; 128, 7; 141, 2; 161, 4; 173, 5; 182, 1.
 बृहत्संतिना VIII. 96, 15; X. 68, 10.
 बृहत्संतिप्रसूताः X. 97, 15; 19.
 बृहत्संति I. 14, 3; 190, 1; III. 20, 5; 26, 2; 62, 5; 6; IV. 50, 7; V. 42, 7; 43, 12; 51, 12; VII. 10, 4; 97, 5; 6; 8; VIII. 10, 2; X. 13, 4; 35, 11; 47, 6; 65, 10; 67, 9; 10; 68, 1; 141, 3-5.
 बृहत्संति IX. 80, 1.
 बृहत्संति I. 106, 5; 190, 5; II. 23, 2-4; 6-8; 10; 12; 14-16; 18; 24, 1; 30, 4; 9; III. 62, 4; IV. 50, 2²; 3; 6; 11; V. 42, 8; VI. 47, 20; VII. 97, 10; X. 68, 2; 71, 1; 98, 1; 3; 100, 5; 103, 4.
 बृहत्संति IV. 50, 10.
 बृहत्संतिः I. 190, 4; II. 24, 10; IV. 40, 1; X. 130, 4; 167, 3.
 बृहत्संतिना VIII. 66, 10.
 बोधि I. 147, 2; VII. 21, 1; 22, 3; 4; X. 156, 5.
 बोधि IV. 15, 7.
 बोधि II. 36, 6; VIII. 35, 4.
 बोधि VIII. 9, 3; 38, 1; X. 92, 12.
 बोधि II. 25, 2; V. 10, 4.
 5 G .

बोधतु II. 32, 4.

बोधंतु I. 29, 4.

बोधय I. 12, 4; 22, 1; 124, 10; 134, 3; V. 14, 1; 79, 1; VIII. 9, 17; X. 42, 2.

बोधयत VIII. 44, 1.

बोधयंतः VII. 44, 2.

बोधयंती I. 92, 9; 113, 8; 124, 4; V. 47, 1; 80, 2; VII. 79, 1.

बोधयितारं I. 161, 13.

बोधयति I. 77, 2.

बोधयामसि VII. 21, 1.

बोधि I. 76, 4; III. 51, 6; X. 112, 10.

बोधि I. 24, 11; 31, 9; 44, 6; 131, 6; II. 2, 11; 6, 4; 9, 2; 23, 19; 24, 16; 33, 15; III. 4, 1; 14, 7; 15, 2; 19, 5; 30, 21; 31, 14; IV. 3, 4; 16, 17; 17, 17; 18; 22, 10; V. 4, 9; 24, 3; VI. 21, 5; 12; 46, 4; VII. 75, 2; 96, 2; VIII. 3, 1; 43, 27; 44, 22; 45, 19; 54, 5; 74, 12; 88, 6; 93, 21; X. 44, 9; 83, 6; 100, 1; 133, 1; 167, 2.

बोधिर्भूतमनसा V. 75, 5.

बोधिर्भूतमनाः VIII. 93, 18.

बोभवीति III. 53, 8.

ब्रह्म IX. 97, 52; X. 20, 9.

ब्रह्म I. 6, 1; VII. 44, 3; VIII. 4, 14.

ब्रह्मस्य III. 7, 5; VIII. 4, 13; 69, 7; IX. 113, 10.

ब्रह्म X. 39, 5.

ब्रह्मः IV. 3, 5-7; VII. 60, 1.

ब्रह्मः IV. 3, 8; X. 10, 6.

ब्रह्मन् I. 156, 2; VI. 54, 1; 2; VII. 64, 3.

ब्रह्मन् I. 84, 17; X. 173, 3.

ब्रह्मन् IX. 39, 1.

ब्रह्मसि I. 139, 7.

ब्रह्मणि VI. 16, 16.

ब्रह्मणि X. 95, 13.

ब्रह्माम V. 30, 3; 41, 13; VI. 56, 4.

ब्रह्माम II. 28, 8; IV. 20, 10; 23, 6; 58, 2; V. 29, 13; 41, 11; 42, 6; VI. 67, 10; X. 112, 1.

ब्रह्मामहे V. 51, 12.

ब्रह्मामहे I. 30, 6.

ब्रह्मात्मन I. 84, 5; VIII. 92, 2.

ब्रह्माति X. 27, 3.

ब्रह्माति X. 61, 12.

ब्रह्मातु I. 35, 6; 164, 7; V. 65, 1; VI. 75, 12.

ब्रह्माति I. 84, 19; IX. 82, 4.

ब्रह्माति III. 54, 10; X. 18, 1; 79, 4; 117, 6.

ब्रह्माति IV. 42, 7.

ब्रह्मे इति VI. 25, 4.

ब्रह्म I. 10, 4; 37, 4; 47, 2; 62, 13; 75, 2; 80, 9; 88, 4; 105, 15; 117, 10; 25; 129, 4; 152, 5; 7; 157, 2; 165, 11; II. 12, 14; 18, 7; 20, 5; 34, 7; 37, 6; 39, 8; 41, 18; III. 8, 2; 29, 15; 41, 3; 53, 12; 13; IV. 6, 11; 16, 20; 21; 22, 1; V. 29, 15; 42, 2; 85, 1; VI. 16, 36; 17, 3; 13; 23, 5; 35, 1; 3; 38, 3; 4; 52, 2; 75, 19; VII. 22, 3; 24, 4; 28, 1; 2; 31, 11; 35, 7; 14; 36, 1; 37, 4; 61, 6; 97, 9; 103, 8; VIII. 1, 3; 3, 9; 5, 13; 6, 9; 24, 1; 32, 17; 33, 13; 35, 16; 37, 1; 52, 9; 53, 8; 63, 2; 69, 9; 89, 3; 90, 3; IX. 67, 23; 71, 1; 86, 4; X. 4, 7; 13, 1; 22, 7; 30, 11; 49, 1; 50, 6; 61, 1; 7; 65, 11; 14; 66, 12; 80, 7; 89, 3; 114, 8; 120, 8; 141, 6; 148, 4.

ब्रह्मकाराः VI. 29, 4.

ब्रह्मकिंलिखे X. 109, 1.

ब्रह्मसूत्रः VII. 32, 2; X. 50, 7; 54, 6; 66, 5.

ब्रह्मसूत्रा III. 32, 2; VII. 9, 5.

ब्रह्मसूत्रं VII. 28, 5; 29, 2.

ब्रह्मसूत्रे VIII. 66, 6.

ब्रह्मसंहिता X. 109, 5.
 ब्रह्मसोदनी VI. 53, 8.
 ब्रह्मज्ञाया X. 109, 3.
 ब्रह्मज्ञायां X. 109, 2; 6; 7.
 ब्रह्मज्ञूतः III. 34, 1; VII. 19, 11.
 ब्रह्मणः I. 18, 4; 38, 13; 40, 3; 5; II. 23, 17; 19; 24, 2; 4; 5; 8; 9; 11; 13-16; 25, 1-5; 26, 2-4; II. 24, 2; III. 29, 15; V. 46, 3; VI. 52, 3; 75, 17; VII. 41, 1; 44, 1; 97, 3²; VIII. 27, 1; IX. 97, 34; X. 53, 9; 65, 1; 67, 7; 72, 2; 173, 3.
 ब्रह्मणः II. 12, 6; X. 28, 11.
 ब्रह्मणः I. 18, 1; 3; 5; 40, 1; II. 1, 3; 23, 1; 5; 9; 11; VI. 16, 30; VII. 97, 9; IX. 83, 1; X. 155, 2; 164, 4; 174, 1.
 ब्रह्मणा I. 24, 11; 31, 18; 82, 6; 84, 3; 93, 6; 117, 11; 124, 13; 162, 17; II. 2, 7; 10; 16, 7; 17, 3; 24, 3; 15; III. 18, 3; 35, 4; 51, 12; IV. 36, 7; V. 40, 6; 42, 4; VI. 35, 5; 50, 6; 65, 5; VII. 33, 3; 4; 11; IX. 113, 5; X. 50, 4; 120, 5; 162, 1; 2.
 ब्रह्मणां II. 23, 1; 2.
 ब्रह्मणां VIII. 32, 16.
 ब्रह्मणि VI. 23, 1.
 ब्रह्मणि I. 108, 7.
 ब्रह्मणे I. 113, 19; IV. 4, 6; VII. 13, 3; 60, 11; 97, 8; IX. 96, 10; X. 30, 1; 112, 8; 122, 2.
 ब्रह्मणे I. 101, 5; IV. 50, 9.
 ब्रह्मस्यतः II. 20, 4; VI. 21, 8.
 ब्रह्मस्यते IV. 24, 2.
 ब्रह्मस्यतः II. 19, 1; 8; 34, 11.
 ब्रह्मस्या VIII. 6, 33.
 ब्रह्मसिद्धिः II. 23, 4; V. 42, 9; VIII. 45, 23; 64, 1; X. 36, 9; 160, 4; 182, 3.
 ब्रह्मसिद्धिं VI. 52, 2.

ब्रह्मसिद्धिं III. 30, 17; VI. 22, 8; 52, 3; VII. 104, 2; X. 125, 6.
 ब्रह्मन् III. 13, 6; VII. 29, 2.
 ब्रह्मन् VII. 33, 11.
 ब्रह्मपुत्रः II. 43, 2.
 ब्रह्मसिद्धिं I. 83, 2; 152, 6.
 ब्रह्मसंज्ञ IX. 77, 3.
 ब्रह्मसंज्ञिः VIII. 4, 2.
 ब्रह्मसंज्ञिः I. 33, 9.
 ब्रह्मसंज्ञः VIII. 45, 39; 77, 5; X. 85, 29.
 ब्रह्मस्युजः I. 177, 2; VIII. 1, 24.
 ब्रह्मस्युजां III. 35, 4; VIII. 2, 27; 17, 2.
 ब्रह्मसंवाहः I. 101, 9; III. 41, 3; VI. 21, 6.
 ब्रह्मसंवाहःस्तनं VI. 45, 19.
 ब्रह्मसंवाहसं VI. 45, 7.
 ब्रह्मसंवाहसे V. 34, 1; 39, 5; VI. 45, 4.
 ब्रह्मसंश्लिष्टे VI. 75, 16.
 ब्रह्मसंज्ञेः IX. 67, 24.
 ब्रह्मा I. 80, 1; 158, 6; 164, 35; II. 1, 2; 3; IV. 9, 4; 50, 8; 58, 2; V. 40, 8; VII. 7, 5; VIII. 7, 20; 16, 7; 31, 1; 33, 19; 64, 7; IX. 96, 6; 112, 1; 113, 6; X. 52, 2; 71, 11; 85, 34; 35; 117, 7.
 ब्रह्मासंज्ञ VIII. 92, 30.
 ब्रह्माणः I. 10, 1; V. 31, 4; 32, 12; VII. 42, 1; VIII. 17, 3; 96, 5; X. 85, 3; 16.
 ब्रह्माणः V. 29, 3.
 ब्रह्माणं VI. 45, 7; X. 77, 1; 107, 6; 123, 5; 141, 3.
 ब्रह्माणांसंज्ञ II. 39, 1.
 ब्रह्माणि I. 3, 5; 6; 52, 7; 61, 1; 16; 63, 9; 80, 16; 165, 2; 4; 14; 177, 4; 5; II. 5, 3; 34, 6; III. 51, 6; IV. 3, 15; V. 2, 6; 31, 10; 73, 10; 74, 3; VI. 23, 6; 40, 4; 47, 14; 69, 4; VII. 1, 20; 25; 18, 4; 19, 6; 22, 7; 9; 23, 1; 3; 29, 2; 43, 1; 61, 2; 70, 5-7; 72, 3;

4; 83, 4; 84, 3; 104, 6; VIII. 17, 2;
36, 7; 40, 5; 62, 4; 66, 11; 90, 1; 98,
8; X. 89, 16; 104, 6.

ब्रह्मी: IX. 33, 5.

ब्राह्मण: VIII. 58, 1; X. 88, 19; 90, 12;
97, 22.

ब्राह्मणस्य X. 109, 4.

ब्राह्मणा I. 164, 45.

ब्राह्मणा: VII. 103, 1; X. 71, 8.

ब्राह्मणात् I. 15, 5; II. 36, 5.

ब्राह्मणान् X. 16, 6.

ब्राह्मणास: VI. 75, 10.

ब्राह्मणास: VII. 103, 7; 8; X. 71, 9.

ब्रुवते V. 87, 2.

ब्रुवते I. 37, 13; 77, 3; 134, 2; VIII. 6,
3; 27.

ब्रुवन् IX. 63, 9.

ब्रुवन्त: V. 12, 5; VIII. 48, 1.

ब्रुवन्ति VII. 26, 3.

ब्रुवन्ति X. 27, 3.

ब्रुवन्तु I. 4, 5; 74, 3; X. 15, 5; 63, 1.

ब्रुवाण: III. 59, 1; VI. 38, 2; VII. 36, 2;
IX. 97, 7; X. 8, 7.

ब्रुवाणा V. 47, 1.

ब्रुवाते इति III. 54, 7.

ब्रुवीत V. 49, 2.

ब्रुवीरहि VIII. 21, 11; 92, 32.

ब्रुवे I. 179, 5; 185, 7; II. 30, 11; III. 2, 3;
37, 5; IV. 51, 11; V. 61, 8; 65, 3;
VII. 31, 6; 44, 3; VIII. 22, 13; 25,
21; 44, 3; 67, 10; 83, 9; 98, 12; X.
35, 7; 66, 7; 97, 4.

ब्रून् X. 52, 1.

ब्रूयान् X. 135, 5.

ब्रूये X. 91, 11.

ब्रूहि I. 35, 11; 61, 13; 114, 10; X. 87, 8.

भ

भंसस: X. 163, 4.

भक्तं I. 127, 5.

भक्त्ये VIII. 27, 11.

भक्त्ये VII. 81, 2.

भक्त्याय X. 109, 7.

भक्त: VI. 28, 5; X. 34, 1.

भक्त्यं I. 110, 3.

भक्त्य IX. 67, 10.

भक्त्य VIII. 99, 3.

भक्त्य VIII. 92, 23; 100, 2; IX. 83, 4; X.
167, 4.

भक्त्याय I. 187, 7.

भक्ति VII. 41, 2.

भक्तीमहि VII. 96, 6; 98, 6; VIII. 48, 7;
IX. 8, 9.

भक्तीय I. 81, 6; IV. 21, 10; V. 57, 7.

भक्ते: X. 148, 3.

भर्ग III. 56, 6; VII. 41, 3⁵.

भर्ग VII. 41, 5².

भर्ग: I. 24, 4; 62, 7; 90, 4; 144, 3; 163,
8; II. 1, 7; 11, 21; 15, 10; 16, 9; 17,
9; 18, 9; 19, 9; 20, 9; 27, 1; 31, 4;
III. 30, 18; 36, 5; 49, 3; 54, 21; 55,
17; IV. 30, 24; 55, 10; V. 16, 2; 33,
5; 41, 4; 42, 5; 46, 2; 6; 48, 5; 49,
3; 51, 11; 82, 3; VI. 13, 2; 28, 5;
49, 14; 50, 13; 51, 11; VII. 15, 11;
12; 35, 2; 38, 1; 40, 2; 41, 5; 66, 4;
VIII. 19, 16; 31, 11; 54, 5; IX. 81,
5; 97, 55; 101, 7; 108, 14; X. 31, 4;
39, 3; 64, 10; 66, 10; 85, 23; 36; 92,
4; 93, 4; 7; 141, 2; 159, 1.

भर्गःइव III. 20, 4; X. 68, 2.

भर्गसि IX. 65, 17.

भर्गःभक्त्य I. 24, 5.

भर्ग I. 14, 3; 44, 8; 89, 3; 91, 7; 134, 5;

136, 6; 141, 10; 11; II. 17, 7; 38, 10;
 III. 20, 5; 30, 19; V. 7, 8; 42, 1; 46,
 3; 49, 1; VI. 50, 1; 51, 3; VII. 36, 8;
 38, 6²; 39, 4; 41, 1; 2²; 6; 44, 1;
 VIII. 61, 5; 7; IX. 7, 8; 10, 5; 97,
 44; X. 11, 6; 35, 10; 11; 39, 10; 42,
 3; 63, 9; 125, 2.
 भगवद्भ्य I. 141, 6.
 भगवत्पत्नी I. 164, 40.
 भगवत्पत्नरः X. 60, 12.
 भगवत्पत्नः I. 164, 40; VII. 41, 4; 5.
 भगवत्पत्नः VII. 41, 5; X. 60, 12.
 भगवत्पत्नः I. 123, 5; 136, 2; III. 62, 11; IV.
 55, 5; V. 82, 1; X. 151, 1.
 भगवत्पत्नः III. 54, 14; VIII. 102, 6.
 भगवत्पत्नः IV. 3, 5; V. 41, 11; IX. 44, 5; 61,
 9; 109, 1; 13.
 भगवत्पत्नः II. 34, 8.
 भगवत्पत्नः X. 106, 8.
 भगवत्पत्नः IX. 61, 13.
 भगवत्पत्नः VII. 104, 7; X. 76, 4; 87, 23.
 भगवत्पत्नः X. 87, 22.
 भगवत्पत्नः X. 87, 4.
 भगवत्पत्नः I. 27, 5; 43, 8; 81, 6; 104, 6; 121,
 15; VII. 27, 1; 46, 4; IX. 4, 5; X.
 45, 10²; 85, 29; 112, 10.
 भगवत्पत्नः VII. 56, 21.
 भगवत्पत्नः X. 106, 9.
 भगवत्पत्नः IV. 54, 1.
 भगवत्पत्नः V. 34, 5; 7.
 भगवत्पत्नः V. 44, 12.
 भगवत्पत्नः I. 123, 4; III. 30, 7; IX. 86, 12.
 भगवत्पत्नः I. 68, 2; V. 79, 7; X. 15, 3.
 भगवत्पत्नः VIII. 4, 21²; X. 108, 8.
 भगवत्पत्नः X. 114, 10.
 भगवत्पत्नः I. 125, 6; X. 107, 2.
 भगवत्पत्नः IV. 32, 21; X. 84, 2.
 भगवत्पत्नः II. 26, 1.
 भगवत्पत्नः X. 27, 10.

भगवत्पत्नः X. 108, 9.
 भगवत्पत्नः I. 187, 9.
 भगवत्पत्नः I. 156, 3.
 भगवत्पत्नः X. 48, 1.
 भगवत्पत्नः I. 157, 2; VII. 32, 7; VIII. 40, 6.
 भगवत्पत्नः X. 60, 2.
 भगवत्पत्नः I. 67, 1; 91, 5; VIII. 19, 19²; X. 3,
 3; 32, 3.
 भगवत्पत्नः VIII. 14, 11.
 भगवत्पत्नः V. 61, 4.
 भगवत्पत्नः I. 1, 6; 89, 8²; 94, 14; 108, 3; 113,
 9; 20; 115, 2; 190, 5; II. 23, 19; 24,
 16; 26, 2; 35, 15; 41, 11; 43, 2; 3;
 III. 9, 7; 54, 20; IV. 10, 1; 11, 1; 39,
 4; V. 1, 10; 30, 12; 81, 2; 82, 5; VI.
 28, 1; 6; VII. 60, 8; 96, 3; 104, 9;
 VIII. 19, 20; 47, 10; 12²; 62, 4; X.
 14, 12; 25, 1; 30, 12; 32, 7; 35, 2;
 37, 6; 62, 1; 85, 6; 86, 23; 137, 4;
 142, 1; 164, 2³.
 भगवत्पत्नः I. 123, 13; VIII. 93, 28.
 भगवत्पत्नः X. 3, 3; 29, 9.
 भगवत्पत्नः VI. 28, 6.
 भगवत्पत्नः II. 42, 2; 3.
 भगवत्पत्नः X. 47, 5.
 भगवत्पत्नः VIII. 71, 3.
 भगवत्पत्नः V. 4, 7; VII. 14, 2; X. 45, 9.
 भगवत्पत्नः I. 132, 2; II. 29, 1; IV. 10, 2.
 भगवत्पत्नः I. 109, 4.
 भगवत्पत्नः I. 83, 3; 89, 2; 94, 1; 114, 9; 123,
 11; 12; 134, 4; 166, 9; 10; 168, 7;
 III. 30, 7; 39, 2; IV. 6, 6; 21, 9; 58,
 10; V. 29, 15; 49, 3; 80, 6; VI. 1,
 12; 45, 32; 58, 1; 64, 2; 74, 2; VII.
 96, 3; VIII. 19, 19; 80, 7; 102, 15;
 IX. 97, 2; X. 11, 3; 18, 3; 27, 12;
 32, 9; 64, 11; 71, 2; 80, 2; 100, 11;
 134, 1.
 भगवत्पत्नः I. 48, 13; 89, 1; 115, 3; 132, 2;

163, 5; IV. 51, 7; 52, 5; VII. 41, 7;
VIII. 19, 19; 62, 1; X. 35, 5; 69, 1;
72, 5.

भद्राणि VII. 26, 4.

भद्रान् IX. 96, 1.

भद्रां X. 53, 3.

भद्राय I. 115, 2; X. 48, 11.

भद्रायां VI. 1, 4; 10.

भद्रे III. 1, 21; V. 62, 7.

भद्रे इति I. 95, 6.

भद्रेण I. 94, 15; VIII. 18, 17.

भद्रेभिः I. 49, 1.

भनक्ति VI. 68, 6.

भनन्ति VI. 11, 3.

भनन्त IV. 18, 7; VII. 18, 7.

भनन्ति IV. 18, 6.

भन्तुः इत्ये V. 87, 1.

भन्ते III. 3, 4.

भन्ता VIII. 24, 15; 17.

भन्ताः IX. 86, 41.

भन्ताः यतः IX. 85, 2.

भन्मानः III. 2, 12.

भन्माने इति I. 142, 7; III. 4, 6.

भन्दिः I. 97, 3.

भन्दिः V. 1, 10.

भयतां X. 42, 6.

भयते I. 58, 5; 166, 5; IV. 17, 10; VI. 31,
2; VII. 58, 2; X. 92, 8.

भयते I. 85, 8; 166, 4; IV. 6, 5; VII.
83, 2.

भयते II. 12, 13; IV. 38, 8.

भयं I. 189, 4; II. 28, 10; 41, 10; VIII.
61, 16; IX. 67, 21; X. 39, 11.

भयमानः I. 100, 17; II. 29, 6; III. 30, 10.

भयस्ये II. 30, 6.

भयस्यं X. 35, 14.

भया VI. 6, 6.

भयाते X. 27, 5; 22.

भयानहे VIII. 61, 13.

भये I. 40, 8; II. 27, 5.

भयेते इति IV. 42, 6.

भरं VIII. 2, 23; 32, 24; IX. 69, 10.

भर I. 4, 7; 8, 1; 12, 11; 28, 9; 49, 5;
53, 3; 57, 3; 61, 12; 63, 9; 64, 1;
79, 8; 81, 7; 9; 92, 13; 127, 11; 140,
1; II. 7, 1; 17, 7; 21, 1; 30, 10;
III. 29, 1; 3; 30, 19; 36, 9; 45, 4;
53, 14; 54, 15; IV. 2, 13; 20, 10; 32,
20; V. 4, 5; 6, 1; 8; 9, 7; 10, 1; 7;
16, 5; 23, 1; 2; 35, 1; 2; 38, 4; 39,
1; 2; VI. 16, 29; 36; 19, 6-8; 22, 3;
42, 1; 4; 44, 13; 46, 5; 7; VII. 15, 11;
20, 7; 25, 2; 32, 7; 24; 26; 77, 4;
81, 5; VIII. 1, 4; 13, 5; 19, 15; 21,
16; 24, 4; 25; 32, 8; 33, 12; 34, 15;
45, 15; 40; 46, 19; 60, 18; 61, 6;
66, 7; 77, 8; 78, 1-3; 81, 7; 89, 4;
93, 19; 28; 29; 98, 10; IX. 4, 10; 19,
1; 20, 4; 23, 3; 29, 6; 40, 4; 6; 57,
4; 59, 1; 60, 4; 61, 6; 26; 63, 18;
64, 26; 65, 18; 87, 6; 100, 2; 101, 9;
103, 1; 106, 4; X. 21, 4; 42, 1; 3;
83, 3; 113, 10; 148, 1; 156, 3; 180, 1;
191, 1.

भरः VI. 26, 4; X. 171, 2.

भरणे X. 31, 6.

भरन् I. 121, 13; 173, 3; II. 19, 5; IV. 26,
4; 5; V. 31, 11; 44, 13; IX. 52, 1.

भरन् I. 60, 1; II. 20, 6; IV. 26, 6; IX.
48, 3; 4; 97, 24; 106, 3; X. 13, 2.

भरन् II. 14, 1; 6; 7; VI. 16, 41; VIII.
62, 1.

भरन् I. 136, 1; II. 14, 2; 8; 37, 1; III. 10,
5; 52, 8; V. 43, 3; VII. 46, 1; VIII.
100, 3; X. 40, 6; 76, 4; 100, 2.

भरतः VI. 16, 4.

भरतं I. 96, 3.

- भरतं I. 109, 7.
 भरतस्य III. 53, 24; VII. 8, 4.
 भरतस्य II. 36, 2.
 भरता X. 176, 2.
 भरताः III. 33, 11; 12; VII. 33, 6.
 भरतां X. 59, 8.
 भरताय V. 54, 14.
 भरति II. 16, 2; III. 55, 4; IV. 16, 16; 22, 4; X. 87, 16.
 भरति I. 152, 3; IV. 17, 9; X. 138, 6.
 भरते I. 173, 2; II. 24, 9; VIII. 19, 23; IX. 94, 3.
 भरते I. 64, 13; 104, 3; II. 24, 13; 26, 3; V. 32, 9; VII. 24, 2; X. 46, 8; 75, 7; 147, 4.
 भरतेभ्यः V. 11, 1.
 भरत्स्वाजः X. 181, 2.
 भरत्स्वाजं I. 112, 13; X. 150, 5.
 भरत्स्वाजाः VI. 25, 9; 50, 15.
 भरत्स्वाजान् VI. 47, 25.
 भरत्स्वाजाय I. 116, 18; VI. 15, 3; 16, 5; 33; 31, 4; 48, 13; 63, 10.
 भरत्स्वाजे VI. 17, 14; 48, 7.
 भरत्स्वाजेषु I. 59, 7; VI. 10, 6; 23, 10; 35, 4.
 भरथ X. 94, 1.
 भरथः I. 151, 3; III. 62, 1.
 भरथः I. 112, 21.
 भरद्वाजश्च VI. 65, 6.
 भरथे VI. 66, 3; 67, 4.
 भरथे I. 62, 2; 122, 1; III. 61, 5; V. 41, 3; 5; VI. 66, 9; VII. 4, 1; 5, 1; 13, 1; 31, 10; VIII. 20, 9; X. 111, 1.
 भरथे V. 59, 4.
 भरत I. 70, 5; VIII. 6, 2.
 भरत I. 70, 5; II. 13, 2; V. 73, 8.
 भरतः I. 1, 7; III. 36, 7; VIII. 21, 1; X. 35, 1.
 भरति I. 131, 8; 153, 1; II. 16, 4; VII. 92, 2; VIII. 100, 9.

- भरति I. 115, 5; V. 1, 10; VI. 44, 20; IX. 74, 6; X. 79, 2; 102, 10.
 भरती II. 5, 6; III. 6, 1; 31, 11; VIII. 91, 1; X. 95, 10.
 भरतीः X. 30, 13; 35, 5.
 भरते VI. 67, 7; 10.
 भरते I. 104, 4; 173, 4; III. 55, 7; V. 11, 4; VII. 72, 4.
 भर I. 117, 18; V. 29, 8; VIII. 66, 1; X. 44, 5.
 भरमाणः IX. 97, 15; 110, 5.
 भरमाणस्य I. 148, 2.
 भरमाणाः I. 135, 3; 6; VII. 2, 4.
 भरसे V. 15, 4.
 भरस I. 79, 10.
 भरस VII. 88, 1.
 भरसूतये I. 129, 2; V. 48, 4.
 भरसूतो VIII. 63, 12.
 भरतां VIII. 40, 3.
 भरता IV. 2, 7.
 भरति I. 180, 2; V. 3, 7.
 भरत I. 94, 4.
 भरतसि VI. 16, 47; VIII. 66, 5; 11.
 भरतहे I. 53, 1; 114, 1; II. 20, 1; IV. 56, 5; VIII. 83, 8; X. 36, 8.
 भरति I. 61, 2; 3.
 भरति VIII. 102, 19.
 भरत I. 111, 5; III. 51, 8; IV. 21, 7; VI. 17, 8; 23, 9; VIII. 13, 3; IX. 6, 6; 16, 5; 97, 6; 106, 2; X. 100, 2.
 भरतः IX. 10, 2.
 भरतिः III. 36, 7.
 भरिश्च II. 4, 4; X. 45, 7.
 भरिभति X. 124, 7.
 भरिचः IV. 40, 2.
 भरिचभिः I. 22, 13; X. 64, 14.
 भरे I. 112, 1; 132, 1²; 2; III. 30, 22; V. 36, 5; VI. 45, 13; VII. 13, 1; VIII. 16, 3; IX. 97, 58; X. 49, 1; 4; 50, 4; 102, 2.

મરે I. 57, 1; 102, 1; 126, 1; 143, 1; II. 16, 1; V. 12, 1; 15, 1; 42, 13; 59, 1; 60, 1.

મરેતે ક્ષિ X. 79, 1.

મરેઝમરે I. 100, 2; 102, 4; V. 43, 2; VII. 32, 24; 82, 9; X. 67, 9.

મરેઝહિ IX. 79, 2.

મરેઝ X. 36, 9.

મરેઝુ I. 100, 1; 109, 8; II. 23, 13; III. 37, 5; IV. 38, 5; VIII. 53, 7; IX. 47, 5; X. 63, 9; 107, 11.

મરેઝુઝા I. 91, 21.

મરેઝા I. 141, 1; III. 62, 10; X. 61, 14.

મરેઝે IX. 97, 50.

મરેઝો X. 5.

મરેઝો X. 22, 3.

મરેઝોઝ V. 58, 7.

મરેઝો I. 173, 6.

મરેઝો VI. 13, 3.

મરેઝો X. 88, 1.

મરેઝો I. 143, 5.

મરેઝો VI. 6, 2.

મરેઝો VI. 38, 1.

મરેઝો X. 86, 23.

મરેઝોઝ VII. 18, 7.

મરે I. 36, 2; 58, 9²; 73, 4; 76, 3; 91, 16; 17; 156, 1; 171, 6; 189, 2; III. 10, 8; 18, 1; 45, 5; IV. 4, 3; 10, 3; V. 5, 4; VI. 33, 5; 46, 3; 47, 7²; VII. 7, 1; 11, 3; 17, 1; 30, 1; 32, 7; 25; VIII. 13, 3; 45, 8; 79, 7; 97, 7; IX. 31, 2²; 81, 3; 97, 25; X. 7, 7²; 69, 5.

મરે I. 1, 9; 12, 8; 15, 10; 22, 15; 31, 3; 40, 1; 51, 8; 76, 2; 79, 11; 81, 8; 91, 9; 10; 12; 138, 3²; 187, 2; 8; 9; 10²; III. 17, 3; 21, 3; 31, 18; 37, 6; IV. 1, 5; 3, 15; 4, 5; 32, 14; 57, 6; V. 24, 1; VI. 15, 9; 25, 7; 45, 26; 46, 10; 11; 55, 1; VII. 15, 14; 41, 5; 46, 2; 54, 1²; 96, 5; VIII. 4, 18; 48, 4;

IX. 1, 3; 61, 21; 88, 7; 96, 11; 104, 5; 105, 5; X. 18, 11; 25, 7; 33, 3; 37, 10; 53, 6; 69, 4; 70, 1; 83, 7; 84, 5; 85, 46²; 127, 6; 141, 1; 148, 4.

મરેઝ I. 23, 19; 107, 1; III. 33, 9.

મરેઝ II. 29, 6; X. 18, 2; 110, 5.

મરેઝ I. 96, 7; X. 147, 1.

મરેઝ I. 162, 19; II. 27, 15; X. 12, 1.

મરેઝ I. 34, 11; 93, 1; 157, 4.

મરેઝ I. 34, 1²; 12; 112, 24; VI. 60, 3; VII. 82, 9; X. 13, 2.

મરેઝા III. 23, 2.

મરેઝા III. 53, 17; IV. 56, 1; VII. 35, 1.

મરેઝા I. 28, 1; 95, 1; 127, 3; II. 27, 13; V. 34, 3; VII. 50, 3; 83, 2; 101, 3; X. 71, 10; 114, 10.

મરેઝા I. 17, 5; 55, 4; 158, 5; III. 5, 4; 8, 4; 29, 11; IV. 25, 2; 38, 8; V. 54, 9; 61, 6; 80, 4; VI. 75, 1; VII. 44, 4; IX. 70, 7; X. 27, 12; 40, 9; 46, 3; 52, 2; 85, 19; 28; 30; 88, 6; 109, 5; 117, 3; 6; 160, 4.

મરેઝા I. 90, 9; 94, 8; 100, 1-15; IV. 1, 20; 57, 3; V. 83, 8; VI. 47, 12; 75, 12; VII. 35, 3; 7; 9; 10; 13; VIII. 74, 8; 92, 24; IX. 79, 5; 85, 1; X. 60, 11; 63, 16.

મરેઝા III. 54, 17.

મરેઝા III. 60, 4; V. 55, 8.

મરેઝા I. 112, 20; IV. 43, 6; VIII. 9, 12; IX. 111, 3.

મરેઝા IV. 43, 3; X. 39, 3; 40, 3.

મરેઝા II. 15, 7; III. 5, 10; IV. 16, 7; VIII. 14, 15; IX. 15, 5.

મરેઝા VII. 52, 1.

મરેઝા I. 67, 4.

મરેઝા I. 89, 9; VII. 32, 17; IX. 94, 4; X. 18, 5; 120, 3.

મરેઝા I. 164, 36; III. 57, 4; 58, 2; IV.

- 3, 4; V. 2, 4; VII. 11, 2; 103, 8; IX. 102, 5; X. 142, 3.
- भवंती I. 164, 29.
- भवंती इति III. 54, 7.
- भवंती: JIL. 7, 3; 55, 16.
- भवंतु VI. 51, 11; VIII. 27, 14.
- भवंतु I. 10, 12²; 90, 8; V. 2, 6; 51, 12; 83, 7; VI. 16, 47; 52, 9; VII. 17, 5; 34, 5; 7; 8²; 9-12; 38, 7; 59, 4²; X. 9, 4; 18, 12; 29, 6; 35, 13; 67, 11; 103, 11; 128, 9.
- भवसि X. 95, 18.
- भवसि I. 31, 5; II. 1, 4; 9; III. 18, 5; IV. 4, 10; 7, 9; V. 3, 1; 2; 81, 4; 5; IX. 85, 3; X. 91, 11.
- भवाति I. 113, 10; II. 38, 11; IV. 16, 17; VII. 70, 6; X. 10, 2; 11; 11, 8.
- भवाति II. 41, 11; V. 37, 5²; VI. 41, 5; VIII. 13, 22; X. 16, 2; 108, 3.
- भवाम V. 45, 5.
- भवसि II. 42, 1; V. 3, 5.
- भवासि IV. 31, 3; VIII. 48, 2.
- भविष्यं VII. 35, 9.
- भविष्यति X. 86, 7.
- भविष्य I. 161, 2.
- भवीत्वा II. 24, 5.
- भवीत्वा I. 83, 1.
- भवे: VIII. 45, 18.
- भवेन VII. 52, 1; 97, 2.
- भवेन IV. 2, 15; VII. 8, 3; X. 31, 1; 59, 3.
- भवे X. 55, 2; 58, 12; 90, 2.
- भव्याय I. 129, 6.
- भसत् VI. 3, 4; 14, 1.
- भसत् X. 86, 7.
- भसत्: VI. 59, 4.
- भसना V. 19, 5; X. 115, 2.
- भा: I. 45, 8; 46, 10; IV. 5, 1; 7, 9; VII. 8, 2; 4; VIII. 1, 28; 23, 11.
- भा:सचनीक: III. 1, 12; X. 12, 2.

- भा:सचनीक I. 44, 3; III. 1, 14.
- भाक् VII. 18, 13; VIII. 80, 8; 81, 6; IX. 72, 8.
- भाग: I. 135, 2; 3; 162, 3; 4; 183, 4; VI. 22, 4; VIII. 57, 4; 100, 2; X. 16, 4; 71, 6; 85, 21; 130, 5.
- भागश्चेयं III. 28, 4; VIII. 96, 8; X. 52, 1; 114, 3.
- भागश्चेयानि VIII. 59, 1.
- भागं I. 20, 8; 24, 3; 73, 5; 91, 23; 116, 19; 123, 3; 161, 6; 164, 21; 37; II. 10, 6; 17, 7; 23, 2; 38, 5; 7; III. 1, 19; 49, 4; 60, 1; IV. 54, 2; V. 82, 3; VII. 56, 14; VIII. 36, 1; 47, 16; 97, 2; 99, 3; 100, 1; X. 11, 8; 17, 9; 35, 7; 39, 2; 51, 7; 8; 66, 2; 85, 19; 87, 18; 98, 11; 100, 2; 124, 3; 179, 1; 191, 2.
- भागंश्च VIII. 90, 6.
- भागस्य II. 36, 4.
- भागा: X. 51, 9.
- भागे I. 156, 5.
- भागयत X. 9, 2.
- भानुयु: II. 1, 4.
- भाति II. 4, 6; V. 44, 12; X. 3, 6.
- भाति I. 92, 9; 11; 96, 5; 154, 6; II. 35, 7; III. 25, 3; 44, 4; V. 2, 9; 11, 1; 28, 1; 76, 1; 80, 3; VI. 5, 5; 6, 4; VII. 5, 2; 9, 3; 10, 1; VIII. 58, 2; X. 3, 1; 2; 45, 4; 5.
- भास्यञ्जल: I. 143, 3.
- भानव: I. 36, 3; 92, 2; 97, 5; 143, 3; III. 1, 14; V. 1, 1; VI. 64, 2; VII. 75, 3.
- भानवे V. 16, 1; VII. 4, 1.
- भानु: III. 22, 2; IV. 1, 17; 45, 1; V. 52, 6; VII. 34, 7; IX. 85, 12; X. 100, 12.
- भानुना I. 48, 9; 15; II. 2, 8; 8, 4; 16, 4; III. 2, 3; 21, 4; V. 37, 1; VI. 6, 6; 15, 5; 16, 21; 48, 6; 65, 1; VII. 9, 4; VIII. 9, 18; IX. 65, 4; X. 1, 1; 37,

4; 10; 43, 9; 45, 4; 75, 3; 88, 3; 140, 2.
 भानुःभिः I. 87, 6; VII. 77, 5; VIII. 7, 8; X. 3, 5; 6, 1; 2.
 भानु I. 92, 1; 2; 5; III. 61, 7; IV. 6, 2; 13, 2; V. 59, 1; VI. 62, 2; VII. 3, 6; 6, 2; 79, 1; VIII. 5, 1; X. 3, 2; 53, 6.
 भानुःभः V. 1, 11.
 भानुमत्भिः VI. 4, 6.
 भानुःभंते V. 1, 11.
 भान्ति VI. 65, 2.
 भानः X. 83, 4.
 भाने III. 26, 6; V. 32, 4.
 भानाः V. 2, 10.
 भानासः VI. 6, 3; X. 3, 4; 5.
 भानितः I. 114, 8.
 भानितः I. 84, 16.
 भानिने I. 77, 1.
 भानेन I. 165, 8.
 भारत II. 7, 1; 5; VI. 16, 45.
 भारतः IV. 25, 4; VI. 16, 19.
 भारते III. 53, 12.
 भारता III. 23, 2.
 भारति I. 188, 8.
 भारती I. 142, 9; II. 1, 11; 3, 8; III. 4, 8; 62, 3; IX. 5, 8; X. 110, 8.
 भारतीभिः III. 4, 8.
 भारती I. 22, 10.
 भारतुःशानः VI. 51, 12.
 भारद्वृत् VIII. 75, 12.
 भारे I. 31, 3; 152, 3; IV. 5, 6; VII. 34, 7.
 भारान् III. 56, 2.
 भारि IX. 97, 23.
 भारिभिः भाः I. 128, 2.
 भानेन् VIII. 2, 8.
 भारिरस्य IV. 21, 7.
 भावयुः X. 86, 15.
 भावस्य I. 126, 1.
 भावः IV. 33, 4; VI. 12, 5.

भासदात् X. 163, 4.
 भासा II. 4, 5; VI. 1, 11; 4, 6; 10, 4; VII. 5, 4; 10, 1; VIII. 23, 5; X. 3, 1; 77, 5.
 भासासि VI. 4, 3.
 भासाःकेतुं X. 20, 3.
 भासि I. 50, 4; II. 1, 10; 2, 2; III. 6, 7; VI. 64, 2; IX. 97, 32.
 भासती I. 92, 7; 113, 4.
 भासते X. 37, 8.
 भाहि I. 48, 9; 95, 11; 96, 9; 113, 19; III. 15, 3; 61, 2; VI. 1, 11; 16, 45; VII. 77, 5; X. 2, 7.
 भिद्यते VII. 32, 17.
 भिद्यत III. 56, 2.
 भिद्यन्ताः III. 61, 6; IX. 70, 2.
 भिद्यन्ताः I. 73, 6; 7; IV. 41, 9; VII. 6, 6; 10, 3; 90, 7; X. 31, 5.
 भिद्यन्ता इति III. 33, 2.
 भिद्ये I. 171, 1; II. 28, 1.
 भिद्येत I. 152, 6; VIII. 7, 15; 18, 1.
 भिद्या X. 68, 7.
 भिद्यः I. 174, 8.
 भिद्यते IV. 3, 11.
 भिनत् I. 52, 5; 54, 4; 62, 3; 130, 7; 174, 8; II. 11, 20; 15, 8; IV. 17, 3; VIII. 1, 8; 32, 25; 69, 14; X. 68, 11.
 भिनत्ति VIII. 60, 16.
 भिनद् X. 89, 14.
 भिनदन् X. 45, 10.
 भिनसि I. 191, 15.
 भिन्दन् IV. 58, 7; VII. 104, 21.
 भिन्दतः IV. 2, 16; IX. 53, 1.
 भिन्दति V. 52, 9.
 भिन्दानाः VI. 27, 6.
 भिन्दुः I. 11, 4.
 भिंभि VIII. 44, 11; 45, 40.
 भिंभि X. 87, 5.

भिरं I.	भीमस्व X. 92, 8.
भिरं X.	भीमा VI. 3, 3; 18, 10; X. 109, 4.
भिरसं I. 19, 6; X. 120, 2.	भीमा: II. 34, 1.
भिरसा 10; 54, 1; 80, 11; IV.	भीमानि IX. 61, 30.
17, 2; 40, 7; 59, 2; VI. 17,	भीमाय I. 57, 3.
9; 108, 2.	भीमास: VII. 58, 2.
भिरसे V.	भीमास: I. 36, 20.
भिरा I. 14; 63, 1; 80, 14; 171,	भीरवे I. 28, 10.
4; 7, 3; 60, 2; VI. 14, 4;	भीरुसभि: I. 101, 6.
31, 3; 60, 10; VIII. 7, 26;	भीरा I. 133, 6; VII. 21, 3; VIII. 97, 14.
X.	भुन: V. 74, 10; VIII. 97, 1; X. 22, 13.
भिराना VI. 9, 7.	भुनता VI. 62, 6.
भिराने 9.	भुन I. 104, 6; III. 2, 9; X. 92, 7.
भिरये V.	भुना X. 20, 2.
भिरव 3; X. 97, 6.	भुनि VIII. 102, 6.
भिरव 4.	भुनी इति VIII. 8, 2.
भिरकि.	भुने I. 30, 20; 51, 1; 127, 8; 11; 155, 3;
भिरन: VI. 50, 7.	V. 48, 4; 73, 2; VIII. 20, 8; 13; IX.
भिरना VIII. 18, 8; 86, 1; X.	101, 14; X. 48, 9; 100, 1.
39.	भुनेव IV. 3, 13; V. 70, 4; VI. 51, 7; VII.
भिरना	52, 2; 88, 6.
भिरनो	भुन I. 65, 3.
भिरज्य 10.	भुना VIII. 50, 2.
भिरज्य 6.	भुज्यु: X. 95, 8.
भी: I.	भुज्यु I. 112, 6; 20; 116, 3-5; 117, 14; 119,
भी: 54.	4; IV. 27, 4; VI. 62, 6; VII. 68, 7;
भीत:	69, 7; VIII. 22, 2; 46, 20; X. 40, 7;
भीताय	65, 12; 143, 5.
भीते 5; 55, 1.	भुजे X. 106, 4.
भीन	भुजतीना X. 89, 17.
भीन: 0, 6; 81, 4; 100, 12; 140,	भुजते V. 42, 9.
6, 20, 3; IV. 16, 14; 20, 6;	भुजते II. 24, 10.
36, 6; VII. 19, 1; 21, 4; IX.	भुजमानहे VII. 81, 5.
70; X. 103, 1.	भुजमानहे X. 19, 6.
भीर 33, 11; VI. 31, 5; VIII.	भुरनत IV. 43, 5.
81.	भुरवा I. 117, 11; VII. 67, 8.
भीरव	भुरवा X. 29, 1.
भीरव 2.	

भुरख्यति V. 73, 6.
 भुरख्यति I. 155, 5.
 भुरख्यचः VIII. 9, 6; 59, 1.
 भुरख्यन् IV. 27, 3.
 भुरख्यन्तं I. 50, 6.
 भुरख्यवः X. 46, 7.
 भुरख्यसि X. 35, 9.
 भुरख्युः I. 68, 1.
 भुरख्यु X. 123, 6.
 भुरख्य इति I. 121, 5.
 भुरख्य इति VI. 62, 7.
 भुरन्तं V. 6, 7.
 भुरन्तु X. 76, 6.
 भुरमांशं I. 119, 4.
 भुरिजोः IV. 2, 14; IX. 26, 4; 71, 5.
 भुरिजोः इव VIII. 4, 16.
 भुरिषाट् IX. 88, 2.
 भुरिणि I. 134, 5.
 भुरिणिः I. 56, 1.
 भुवः I. 69, 1; 86, 5; IV. 2, 6; 16, 18;
 19, 2; V. 12, 3; VI. 22, 9; VII. 8, 5;
 32, 11; VIII. 1, 28; 62, 7; 66, 6; 75,
 3; 92, 30; X. 4, 1; 8, 5; 6; 50, 4;
 153, 5.
 भुवः X. 72, 4; 88, 6.
 भुवः I. 52, 13; 138, 4; V. 19, 5; VIII.
 23, 18.
 भुवत् I. 36, 8; 65, 2; 67, 1; 68, 1; 76, 1;
 II. 1, 15; 10, 3; 22, 4; IV. 7, 2; 16,
 10; V. 9, 7; VI. 16, 18; 48, 2; VII.
 31, 8; 32, 13; 50, 2; VIII. 71, 15;
 82, 3; IX. 34, 4; 92, 3; X. 21, 5;
 26, 9; 111, 3.
 भुवत् I. 5, 3; 23, 6; 52, 11; 60, 4; 61, 14;
 72, 1; 119, 7; II. 20, 6; III. 62, 9;
 IV. 1, 16; 9, 2; 16, 8; 23, 2; 4; 31,
 1; VIII. 19, 37; 31, 15; 46, 13; 92,
 6; 93, 7; 15; IX. 47, 3; 97, 23; 24;
 102, 1; X. 23, 2; 86, 6.

भुवन् I. 186, 2; VII. 31, 9; VIII. 27, 4.
 भुवन् V. 46, 6; VI. 35, 1; X. 50, 7; 112, 7.
 भुवनश्चयानां X. 103, 9.
 भुवनं I. 73, 8; 102, 8; 108, 2; IV. 54, 4;
 58, 11; V. 63, 7; 81, 5; 83, 2; VI. 47,
 3; VII. 76, 1; X. 17, 1; 27, 22; 88,
 2; 107, 8; 114, 4.
 भुवनस्य I. 143, 4; 164, 21; 34-36; 185, 5;
 II. 27, 4; 31, 4; 33, 9; 40, 1; III. 46,
 2; IV. 53, 2; 4; V. 51, 12; 63, 2; 85,
 3; VI. 36, 4; 49, 10; 70, 2; VII. 51,
 2; 75, 4; 82, 5; 95, 2; VIII. 37, 3;
 IX. 31, 6; 85, 3; 86, 5; 28; 36; 96,
 10; 97, 40; 56; X. 17, 3; 30, 10; 45,
 6; 63, 8; 88, 5; 128, 7; 143, 3; 168,
 2; 4.
 भुवनस्य V. 62, 9.
 भुवना I. 85, 8; 92, 9; 101, 6; 109, 6; 161,
 12; 164, 2; II. 17, 4; 24, 5; 34, 4;
 35, 2; 40, 5; III. 16, 4; 62, 9; IV. 6,
 5; 16, 5; VI. 7, 6; 58, 2; VII. 5, 7;
 13, 3; 83, 2; VIII. 92, 6; 100, 4; IX.
 54, 3; 62, 27; 73, 8; 80, 3; 110, 9;
 X. 25, 6; 56, 5; 65, 15; 82, 3; 85,
 18; 125, 7; 143, 2; 157, 1.
 भुवनात् I. 123, 2; 134, 5.
 भुवनानां I. 98, 1; VI. 70, 1; VII. 41, 5.
 भुवनानि I. 35, 2; 5; 64, 3; 108, 1; 113,
 4-5; 154, 2; 4; 160, 2; 3; 164, 13;
 14; 166, 4; II. 3, 1; 10, 4; 25, 8; III.
 3, 10; 55, 10; 19; 61, 3; V. 42, 3;
 7; 51, 5; 53, 4; V. 40, 5; VI. 5, 2;
 7, 7; VII. 61, 1; 80, 1; 101, 4; VIII.
 3, 6; 12, 28; 42, 1; 51, 4; 97, 14; IX.
 70, 1; 83, 3; 84, 2; 86, 30; 37; 46;
 94, 2; 3; X. 37, 9; 72, 7; 81, 1; 4;
 82, 3; 6; 88, 9; 11; 16; 110, 9; 125,
 8; 139, 1; 170, 4.
 भुवनाय I. 31, 2; 92, 4; V. 83, 4; X. 88,
 1; 12.
 भुषणे I. 35, 6; VI. 58, 2.

2: 107, 8; 114, 4.
भुवनस्य 1. 14, 3, 4; 164, 21; 34, 36; 485.
3. 32, 6; 40, 1, 2, 3, 4

